

3 1761 07276970 6

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

DE QUINDENNIIS

TRACTATUS NOVUS

Judicibus, Advocatis, cæterisque in foro versantibus utilis, & necessarius: In quo agitur de Quindenniis, quæ loco Laudemiorum singulis quindecim annis debentur Dominis directis à manibus mortuis, seu Ecclesiis, ex Bonis Emphyteuticis in easdem translatis, ad instar Quindenniorum, quæ loco Annatarum singulis quindecim annis debentur Camerae, seu Cancellariæ Apostolicæ à manibus mortuis, seu Ecclesiis ex Beneficiis, eisdem unitis.

C U M

Doctõribus, Decisionibus exterorum Tribunalium, & Sacræ Rotæ Romanæ, post Tractatum, nec non Indice Argumentorum Capitulorum, & altero locupletissimo Rerum, & Verborum, seu Materiarum.

Sanctissimo Domino Nostro

CLEMENTI XI.

PONT. OPT. MAX.

D I C A T U S.

A U T H O R E

JOANNE LOPEZ DE LEONE

Ulyxbonen. in Portugalliæ Regno, U. J. D.
& in Romana Curia Advocato.

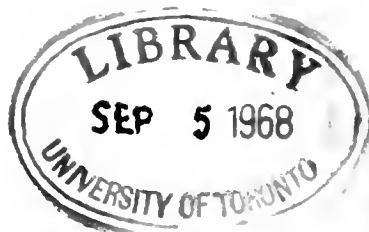

R O M Æ, MDCCLXXI.

Ex Typographia Rocchi Bernabò.)(*Superiorum licentiâ.*

C U M P R I V I L E G I O A P O S T O L I C O.

BY
1939
M7L66

Beatissime Pater.

LUSITANO in Romanum solum translatum, & quasi transplantatus, primitias agelli mei, SANCTITATI TUÆ supplex sisto, & deoroco, siquidem profiteor fructus esse, cujus est fundus, jure soli Tibi soli debitos, quos tamquam verus Dominus naturali ratione tuos fecisti, & reliquos, quos indiès proferam, favente Deo, impostèrùm facies, eosque sub clementis syderis Tui umbra fovebis, & favebis, ut labores mei tuti sint, & uberioris futuræ messis spes certa mihi præbeat, immò mearum vigiliarum monumenta, fiant saltem umbræ syderis SANCTITATIS TUÆ: serpit quidem bumi opus,

lucem videre diffidens præ auctoris obscuritate, sed auspice
sublimi triplici vertice fortassè feriet sydera, splendoris,
aut lucis nihil habet, sed à sydere **SANCTITATIS**
TUÆ illam mutuabitur, ut noctem metuere non debeat;
ingenii mei abortum intrà excelsos **SANCTITATIS**
TUÆ colles Olympo proximos collocari sine, ut à splen-
didissimo sydere suprà montes posito, lucis usuras recipiat,
nec dedignabitur **SANCTITAS TUA**, post Pastorales
solicitudines librum hunc aliquando revolvere, calamum,
scriptoremque beando, illius quippè imaginem exprimis, qui
humilia respicit, & spicarum etiam fasciculum ab agelli
colono oblatum de cælo accipit, more generosi creditoris
modicum accipientis à suo debitore, à quo sibi plurimum
deberi intelligit, liber ipse non liber, sed servus jure dici
potest, partus enim ex servo Patre natus, Domino, seu
Patrono debetur. Respice ergo, quæso, ad hæc primogenia,
quemadmodum Deus respexit ad primogenia Abel. Prodit
itaque in lucem sub sydere **SANCTITATIS TUÆ**, de
Quindenniis Tractatus novus, & à nemine ex professo
editus, in hoc publicæ consulendo fori commoditati, præser-
tim sub Principe, qui non nisi publicæ consulit utilitati,
dum nuper Chinensem Apostolicam Legationem commisit
SANCTITAS TUA, ut Christianum nomen per vastissi-
ma Imperia diffundatur, sicut nunc maximè ad vastissi-
mum Sinarum Imperium splendidam Apostolicam Legatio-
nem adornat, ut divini nominis gloria, & Christiana
Religio ubique propagetur, ac Ecclesie filii multiplicentur;
quamobrem spero, totum Orbem sub tali Pastore, Christi
ovili fore adscribendum, & pacis tranquillitate fruiturum.

Imprimatur,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Apostolici Palatii Magistro.

N. Card. Caracciolus Archiepiscopus Capuae Pro-Vicarius :

APPROBATIO OPERIS.

TRACTATUM de *Quindenniis*, non nisi summis vigiliis, magnisque laboribus exaratum à Domino Juris Consulto Joanne Lopez de Leone Ulyxbonen. in Romana Curia Advocato, jussu Reverendissimi Patris Gregorii Selleri Sac. Palatii Apostolici Magistri, jucundè perlegi, atquè diligenti adhibita observatione, nihil in eo depræhendi Catholicæ Religionis, Sacris Canonibus, bonis Moribus, ac sanæ Doctrinæ contrarium; Quapropter dignissimum censeo, ut ad publicam omnium in Judiciali Palæstra versantium utilitatem Typographicis monumentis demandetur, si iis, quibus Juris est, ità videbitur. Hac die 12. Februarii 1716.

Antonius Flavius de Santis in Romana Curia Advocatus.

Alia Approbatio.

TRACTATUS de *Quindenniis* Domini Advocati Joannis Lopez de Leone est adeò refertus legali eruditione, quòd minimè aberrat à Catholica Religione, & bonis moribus, quemadmodùm decet esse doctum, æquè pium Authorem; idèdque ad omnium profectum, & commune bonum censeo, quòd opus tam utile, & necessarium in foro nostro quàm primùm prælo demandetur, si ità videbitur Reverendissimo Sacri Palatii Apostolici Magistro: hac die prima Octobris 1717.

Jo. Xaverius de Leone J. C. Arianen., & in Romana Curia Advocatus;
& dùm hæc imprimerentur, *Episcopus Æserniarum.*

Imprimatur,

Fr. Gregorius Selleri Sacri Apostolici Palatii Magister,
Ordinis Prædicatorum.

CLEMENS PP. XI.

AD FUTURAM REI MEMORIAM,

*U*M, sicut dilectus filius Joannes Lopez de Leone Ulyxbonen. in Romana Curia Advocatus Nobis nuper exponi fecit, ipse Librum, cui titulus = De Quindenniis, quæ loco Laudemiorum singulis quindecim annis debentur Dñis directis à manibus mortuis, sive Ecclesiis ex bonis Emphyteuticis in eisdem translatis &c. in hac Alma Urbe Nostra suâ impensâ imprimi fecerit, seu facere intendat; vereatur autem, nè postquam in lucem prodierit, alii, qui ex alieno labore lucrum querunt, librum hujusmodi in ipsius Joannis præjudicium iterum imprimi curent. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eundem Joannem specialibus favoribus, & gratis prosequi volentes, eumque à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, censuris, & pœnis, à jure, vel ab homine quâvis occasione, vel causâ latis, & quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequend. harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi Supplicationibus inclinati, eidem Joanni, ut decennio proximo à primæva libri præfati impressione computando durante, dummodò tamen ille prius à dilecto filio Magistro Sacri Palatii Apostolici approbatus sit, nemo tam in Urbe prædicta, quàm in reliquo Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè Nobis subjecto librum prædictum sine speciali ipsius Joannis, aut ab eo causam habentium licentiâ imprimere, aut ab alio, vel aliis impressum vendere, aut venalem habere possit, Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea utriusque sexus Christi fidelibus, præsertim librorum Impressoribus, & Bibliopolis sub quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum, & Typorum omnium, pro una Camera Nostræ Apostolicæ, & pro alia eidem Joanni, ac pro reliqua tertiis partibus Accusatori, & Judici exequenti irremissibiliter applican., & eo ipso absque ulla declaratione incurrendis pœnis, nè dicto decennio durante librum prædictum tam in Urbe, quàm in reliquo Statu præfatis sine hujusmodi licentiâ imprimere, aut ab aliis impressum vendere, seu venalem habere, vel proponere quoquo modo audeant, seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filiis Nostris, & Apostolicæ Sedis de Latere Legatis, seu eorum Vicelegatis, aut Præsidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & aliis Justitiæ ministris Provinciarum, Civitatum, Terrarum, & Locorum Status Nostræ Ecclesiasticæ prædicti, quatenus eidem Joanni, seu ab eo causam habentibus prædictis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, quandocumque ab eodem Joanne requisiti fuerint, pœnas prædictas contra quoscumque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non abstan. Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis Statutis, & consuetudinibus etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium transumptis etiam in ipso libro impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extrâ adhibeantur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XXVIII. Septembris MDCCXX. Pontificatus Nostrî Anno Vigesimo.

Loco † sigilli

F. Card. Oliverius.

AUCTOR AD LECTOREM.

IN Cunabulis à remotissimis Europæ finibus, ac extremis orbis plagis, & ab Ulyssipone Patria mea, ad Italiæ partes, ejusque Caput appulsus, Romam totius Orbis Emporium, & Imperium, ubi Jurisprudentiæ diù vacans, neglexi prælo aliquid demandare, dum illud me plurimum deterrebat, quòd in hac tanta librorum phalange, quibus Jus nostrum videtur jam potius obscurari, quàm illustrari, ideoque supervacuum, ac penè inutile putabam fore, si ad sylvam (ut ajunt) ligna deferrem, quia adhuc tamen animadverti, neminem extare, qui de *Quindenniis* scripserit, quæ quidem materia inutilis dici nequit, dum quotidie in foro versatur, & quasi inextricabilis, sive ullo Tractatu videtur destituta, in forensi usu cogitare capi, quo in genere scribendi mea versaretur parva supellex, nec magis necessarium putavi, quàm materiam *Quindenniorum*, nec nisi publica utilitas ad scribendum me impulit; ego siquidem minimus omnium, nimis erubescens, ac summè contremiscens, ausus imponere humeris tantam molem viribus imparem, haud tamen deterritus operis difficultate, mearumquè virium imbecillitate, confusus tamen auxilio ejus, qui cunctarum est auctor scientiarum, quique sapientiam præstat parvulis, & intellectum, & dat omnibus affluenter, periculosis sirtibus obvius immensum legale pelagus ingressus sum, primus manum impono in re difficili, & quia difficili, ac nova, adeò periculosa. Materia sanè Gordianis implexa nodis sese offert, meque non vulgaris admiratio subiit, quænam fuisset Jurisconsultorum oblivio, aut segnities, ut de *Quindenniis* re adeò in foro necessaria, ac perutili, nil literis prodiderint, præsertim innumeros libros, quos capere mundus non potest, quorumvè mole gravatus ruit, de rebus non tantæ auctoritatis, ac momenti conscripserint, & transcripserint more Amanuensium, vel ab aliis quasi mutuantes, sive potius subripietes, & (ut in proverbio est) actum agant, magisque miratus, quòd in tam fecunda Scriptorum, & Transcriptorum ætate nullus hucusque huic operi manum, ac (ut inquiunt) primum lapidem admoveret, nec qui primus in hac semita (prout arduum ipsum opus, arduaque ipsa sibi exigebat materia) vestigia presserit, aut regiam monstravit viam inoffenso pede percurrendam, nisi quòd in hoc uno opere, quod & præclarum, & necessarium erat, forsitan summa difficultas, rei gravitas, & novitas omnes etiam imperterritos perterrebat, & in ipso conatu animum fecerat succumbere, & me quoque eadem difficultas animum despondere coegisset, si tædio laboriosæ materiæ, & terrore commoverer, ac expavescerem; obfirmavi tamen animum desinens amplius mirari, habent enim sydera nebulas, & defectiones, quas dum patiuntur, calligianti Reipublicæ Vicaria lampade subveniendum est: ab aliis igitur omissa supplere nobis fuit animus, & in fecundissimo, ac perquam lato campo Jurisprudentiæ incultum reliquerunt, nos ad culturam redegitimus, siquidem quamplurimi quod juri lustrando, & illustrando intenti præ viribus operam in aliis quidem materiam
impen-

impenderunt, sed non in præfenti. Primam igitur hanc plantam, vel quia primam, veriùs plantulam, meis sudoribus irrigatam, ac enutritam, nec præcoci intempestivitate, Romano solo infixam degustandam offero, sperans, si Deus faxit, uberes fructus fore allaturam. Meus autem Tractatus sterilis, ac jejunos prodit, à me solo fæcundatus, uti usque dum intraçtatus, nec nobilius existimavi scribendi genus, quàm Tractatu, præsertim si ille est à nemine tentatus, prout favente Deo, & vita comite, alios Tractatus novos in forensi agro disseminare spero, in scribendo solus, & primus, licet omnium secundus, & ultimus, cùm legalis palæstra jam abundet quamplurimis Tractatibus à variis pertractatis. Sanè in Tractatu (quidquid in meo) illucet ordo, propinatur pura, nudaque veritas, nullo corrupta pretio, nulla fucata gratia: Cumque non mihi dumtaxat, sed etiam reliquis hominibus me natum intelligerem, deliberavi aliquid novi in lucem edere, & publicæ utilitati, cui vivo, impertiri, ab oblivione me vindicando, nè mihi ipsi perire patiar, dum neminem inveni, qui de *Quindenniis* ageret, de illis me primum faciendo, licet, sim ultimus, & in hoc de jure, si fas est asserendo, benè, vel saltèm, non malè mereri. Fruere igitur primo hoc partu, sive abortu, propediem Deo obstetricante, secundo, tertio, ac ulteriore fruiturus: Habes itaque primogenitum opus qualecunque ingenii, vel ingeniolii mei infirmitas produxit, inornatum, sed non profectò inutile; primarios hosce meos fructus, licet inspidos forsitan quia primarios degusta, nihilominùs primitiæ ex alia parte jam ipso naturæ judicio reliquis fructibus sunt gratiores, ideòque Deo debitæ. Animadvertes quoque, me nihil de alieno patrimonio, deque aliena messe nullam segetem præripuisse. Doctores ad materiam post Tractatum, prout etiam Decisiones tam Exterorum, quàm Sacræ Rotæ Romanæ Tribunalium partim alibi, partim nullibi impressas congeffi, ut omnia facilè, promptèque præ manibus habeas, quin tempus in illis indagandis forsitan gravi negotiorum mole pressus. Minùs rectè dictis ignoscendum est; quis enim in re tam difficili, & nova, proindèque in tot, tantisque tenebris non offendat? Quando ardua res est vetustis novitatem dare, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem, fractas insuper vires recreat ponderatio, quòd in re ardua audendum sit, imò quomodocumque res se habeat, immensi, & laboriosi operis sufficit conatus. Quantum autem hoc novo Tractatu pretium operæ fecerim, aut cæteri deinceps in eo cognoscendo facturi sint, ne videar gloriosè venditare merces meas, aliorum erit judicium. Typographiæ erroribus parcendum quoque, quia impressione etiam Argi oculi cecutiunt.

I N D E X

C A P I T U L O R U M

T R A C T A T U S D E Q U I N D E N N I I S .

- CAP. I.**
Quindennia in materia emphyteutica undè orta, & cur introdu-
cta . pag. 1.
- CAP. II.**
Quinam teneantur ad quindennia . pag. 7.
- CAP. III.**
Confraternitas, acquires bona emphyteutica, tenetur ad quinden-
niorum solutionem . pag. 25.
- CAP. IV.**
Collegia, retinendo bona emphyteutica, tenentur ad quinden-
nia . pag. 30.
- CAP. V.**
Conservatoria Puellarum, & Domus Oblatarum, acquirendo em-
phyteusim, tenentur ad quindennia . pag. 33.
- CAP. VI.**
Hospitalia, retinendo emphyteusim, tenentur ad solutionem quin-
denniorum . pag. 41.
- CAP. VII.**
Manus mortua tenetur ad quindennium etiam in casu, quo emphy-
teusim acquirit ab altera manu mortua . pag. 58.
- CAP. VIII.**
Manus mortua donataria rei emphyteuticæ tenetur ad solutionem
quindenniorum . pag. 59.
- CAP. IX.**
Manus mortua legataria rei emphyteuticæ regulariter tenetur ad
solutionem quindenniorum . pag. 61.
- CAP. X.**
Legata manus mortuæ re emphyteutica, hæres legantis, non autem
manus mortua tenetur ad quindennia, si ex testamento talem
fuisse mentem defuncti eliciatur . pag. 63.
- CAP. XI.**
Manus mortua, licet mutata forma fundi emphyteutici, eaque de-
teriorata, adhuc tenetur ad quindennia in summa conventa, vel
solvi consueta, nec est locus reductioni quindenniorum . pag. 65.
- CAP. XII.**
Tertius possessor quomodocumque habens causam à manu mortua,
adhuc conveniri potest à Domino directo pro consequitione tam
præteritorum, quam futurorum quindenniorum . pag. 66.
- CAP. XIII.**
Ex bonis emphyteuticis redactis in locis adinstar allodialium per
manum mortuam acquisitis, adhuc debentur quindennia .
pag. 67.
- CAP. XIV.**
Relicta emphyteusi per contractum, vel testamentum in proprietate
manui mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vita du-
rante, manus mortua proprietaria tenetur ad quindennium, non
autem usufructuarius . pag. 69.
- CAP. XV.**
Manus mortua creditrix emphyteutæ, victrix in utili Salviano,
agendo contra ipsam emphyteutam, sive contra tertium ab illo
causam habentem, à Judice immissa in possessionem, quod dicunt
in Salviano super fundo emphyteutico donec, & quousque satis-
facta fuerit de suo credito, etiam ultra quindecim annos persi-
stat in possessione fundi, quia intra dictos quindecim annos satis-
fieri non potuerit ex fructibus, adhuc non tenetur ad quinden-
nium Domino directo . pag. 73.
- CAP. XVI.**
Ecclesia, seu quicumque Locus Pius possidens fundum emphyteu-
ticum ruinolium, infructuosum, vel saltem parùm fructuosum,
sive modici valoris, non tenetur ad quindennium Domino dire-
cto . pag. 76.
- CAP. XVII.**
Instituta hærede Anima in emphyteusi, debetur quindennium Do-
mino directo . pag. 78.
- CAP. XVIII.**
Manus mortua Ecclesiastica translataria, & posseditrix fundi em-
phyteutici, nullo indiget Beneplacito Apostolico pro se obligan-
do ad quindennium . pag. 82.
- CAP. XIX.**
Non solum ex emphyteusi, sed etiam ex precaria debentur quin-
dennia . pag. 84.
- CAP. XX.**
Ex emphyteusi hæreditaria concessa *pro quibuscumque, quibus de-
derit*, & quomodocumque transitoria ad extraneos, ac per conse-
quens ad manus mortuas, adhuc debetur quindennium . pag. 85.
- CAP. XXI.**
Ex meliorationibus in re emphyteutica per manum mortuam factis
non debetur quindennium, proindeque illud venit calculandum
detractis meliorationibus . pag. 87.
- CAP. XXII.**
Quindennium debetur etiam ex emphyteusi manus mortuæ ad tem-
pus tantum, concessa, si illa ultra 15. annos concessa legatur . pag. 89.
- CAP. XXIII.**
Ex bonis subrogatis in locum aliorum bonorum emphyteuticorum
affrancatorum, seu emptorum à vicino vigore Bullæ Gregorianæ
super retractu coactivo, debentur quindennia à manu mortua .
pag. 90.
- CAP. XXIV.**
Ex emphyteusi manus mortuæ concessa cum pacto de affrancando,
non debentur quindennia . pag. 92.
- CAP. XXV.**
Manus mortua habens rem in emphyteusim ad gaudimentum vel-
gò *à godere*, non tenetur ad quindennium . pag. 97.
- CAP. XXVI.**
Ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria
impositorum favore manus mortuæ, non debentur quinden-
nia . pag. 99.
- CAP. XXVII.**
Ex emphyteutica concessione manus mortuæ à Domino directo fa-
cta absque aliqua expressa reservatione quindenniorum, non de-
bentur Domino directo quindennia . pag. 101.
- CAP. XXVIII.**
Facta concessione emphyteutica à principio per Dominum dire-
ctum manus mortuæ absque aliqua reservatione quindenniorum,
posteaque eadem manu mortua emphyteusim alienante in aliam
manum mortuam, non debentur quindennia . pag. 105.
- CAP. XXIX.**
Emphyteusis privata, seu laycalis, postea transiens in manum mor-
tuam, subjacet quindennio . pag. 107.
- CAP. XXX.**
Quindennia debentur etiam in casibus, in quibus non deberentur,
si inter manum mortuam emphyteutam, & Dominum directum
inita fuerit conventio de illis solvendis semper, & quodocum-
que, etiam si illa non deberentur . pag. 109.
- CAP. XXXI.**
Deveniente emphyteusi ad manum mortuam non titulo vendicio-
nis, sed locationis de novennio in novennium etiam usque ad
centum annos duraturæ non debetur quindennium . pag. 114.
- CAP. XXXII.**
Acquirente emphyteusim ad vitam tantum, posteaque Religionem
ingresso, transeunte emphyteusi in Monasterium, in quo emphy-
teuta Professionem emisit, ex persona ejusdem Monachi, interim
tenetur idem Monasterium ad quindennia . pag. 116.
- CAP. XXXIII.**
Sæcularis acquirens emphyteusim, postea effectus Clericus, tenetur
ad quindennia . pag. 118.
- CAP. XXXIV.**
Bona emphyteutica in manum mortuam translata ex causa neces-
saria, non subjacent quindennis . pag. 118.
- CAP. XXXV.**
Manus mortua possidens bona emphyteutica, superveniente postea
causa necessaria, cogere potest Dominum directum ad affrancan-
dum fundum, & hac via eximi à quindennis . pag. 124.
- CAP. XXXVI.**
Manus mortua ex emphyteusi in illam translata cum pacto redi-
mendi, seu de retrovendendo, non tenetur ad quindennium . pag. 127.
- CAP. XXXVII.**
Ex bonis emphyteusis assignatis Locis Piis pro Dotibus Monialium,
non debentur quindennia . pag. 132.
- CAP. XXXVIII.**
Ex cessione jurium super emphyteusi facta manus mortuæ non de-
bentur quindennium Domino directo . pag. 138.
- CAP. XXXIX.**
Resoluta emphyteusi, vel ob pactum resolutivum in ea appositum
adveniente aliquo casu, puta sequente evictionis, vel passiarum
molestarum, vel ex nullitate concessionis investituræ non ab
initio contractus patente, sed postea superveniente, vel ex alia
simili causa, elapsisque quindecim annis antè resoluti onem em-
phyteusis, adhuc quindennium venit solvendum, vel si jam solutū
sit, illud non venit amplius restituendum manus mortuæ . pag. 140.

Index Capitulum

- CAP. XI.**
Dominum dire ctum ad effectum exigi li quinquennium , probatur etiam emphyteutis . pag.142.
- CAP. XII.**
Vendens rem emphyteuticam manu mortuæ uti liberam, si ve licet, huc ignoret, rem illam venditam esse talis qualitatis, licet manus mortua emphyteutis non inveniat rem liberam, sed emphyteuticam, adeoque patiatu r in commodum, ac onus solvendi quinquennii Domino directo, attamen venditor hoc casu non tenetur de evictione, sed manus mortua solvere debet quinquennia . p. 144
CAP. XIII.
- CAP. XIV.**
Concesso manui mortuæ fundo in emphyteusim immuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debentur quinquennia . pag.148.
- CAP. XLIII.**
Manus mortua ex privilegio Principis immunitatem habens ab omnibus, & quibuscumque oneribus, impositionibus, & præstationibus, non intelligitur exempta, & immunitas ab onere quinquennii . pag.149.
- CAP. XLIV.**
Dominus directus non potest reculare, ut emphyteusis transeat ad manum mortuam, quando ista parata est solvere quinquennium . pag.151.
- CAP. XLV.**
Manus mortua emphyteuta non potest emphyteusim dimittere in præjudicium Domini directi, ad se eximendum à solutione quinquenniorum . pag.152.
- CAP. XLVI.**
Emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non inde censetur remissum quinquennium in futurum . pag.157.
- CAP. XLVII.**
Quinquennium solvendum est Domino directo, seu mediato, non verò Domino immediato subalterno subinvestienti, seu subemphyteuticanti, quando primus emphyteuta subemphyteuticat, seu subinvestit manum mortuam . pag.158.
- CAP. XLVIII.**
Quinquennium nondum exactum, quia nondum maturatum, solvendum est posteriori Domino, de tempore nempe solutionis ipsius quinquennii, non autem priori Domino de tempore concessionis ipsius emphyteusis . pag.163.
- CAP. XLIX.**
Quinquennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonicorum, attamen distribuenda, seu dividenda sunt inter novos tantum Canonicos repertos de tempore distributionis, seu divisionis faciendæ, non autem inter antiquos, seu præteritos Canonicos, si ve eorum heredes . pag.175.
- CAP. L.**
Quinquennium ex prædio Beneficiali debitum per Beneficiatum in emphyteusim manui mortuæ concesso, & per eundem prædefunctum non exactum, debetur successorì in Beneficio, non autem hæredibus prædicti ultimi Beneficiati . pag.177.
- CAP. LI.**
Emphyteuta subiciente emphyteusim strictissimo fideicommissario, sub pœna caducitatis, vocatus tenetur solvere quinquennium . pag.246.
- CAP. LII.**
Emphyteuta manus mortua, subemphyteuticando de consensu Domini, alteri manui mortuæ, si ve etiam Layco, liberatur à solutione quinquennii, & onus illud solvendi transfunditur in subemphyteutam . pag.254.
- CAP. LIII.**
Emphyteuta in subemphyteusi à se concessa sibi reservante canones, effecto postea non solvendo, indeque in solutum dante manui mortuæ creditrici canones prædictos ad effectum sibi satisfaciendi, attamen manus mortua non tenetur solvere quinquennia Domino directo . pag.270.
- CAP. LIV.**
In materia quinquenniorum est locus affectationi, si manus mortua illorum debitorum post acquisitionem emphyteusis deterioravit conditionem, & efficiatur non solvendo . pag.272.
- CAP. LV.**
Manus mortua emphyteuta habens causam non solvendi quinquennii, quousque illam iustitiet, tenetur saltem illud deponere . p.273
- CAP. LVI.**
Manus mortua emphyteuta non solvens quinquennium, admittitur ad purgationem moræ . pag.275.
- CAP. LVII.**
Dominus directus post commissam moram à manu mortua emphyteuta in solutione quinquennii, prætere de nequit interesse quinquennii non soluti in tempore . pag.283.
- CAP. LVIII.**
Dominus directus, & manus mortua Domina utilis de consensu ad majorem utriusque cautelam convenientes, ut de solutione quinquennii fiat Instrumentum, non contenti Apocha privata, si ve sola quietantia fieri solita per Dominum directum de recepto quinquennio à manu mortua, eo casu communiter, & æquis partibus, seu pro rata solvenda merces Notario pro rogitu præfati Instrumenti, si verò inter se dissentiant, tunc illa solvenda venit integraliter, ac insolidum ab eo tantum, qui Instrumentum confici velit . pag.283.
- CAP. LIX.**
Dominus directus creditor manus mortuæ in jure quinquennii liquidum, si licet creditum quinquenniale quantumvis liquidum nec amittibiliter, nec judicialiter ob præpotentiam ejusdem manus mortuæ debitoris exigere valeat, nullumque subit scandalum timor, propria auctoritate pro satisfactione sui crediti citrà unum licet faciendi subtrahere potest citrà furti vitium, tantum de bonis mobilibus existentibus in dominio, & possessione dictæ manus mortuæ suæ debitoris, quantum sufficiat pro ejus crediti quinquennialis solutione . pag.286.
- CAP. LX.**
Exceptiones per manum mortuam deductæ ad effectum declinandum, seu retardandi solutionem quinquennii tanquam respicientes altiore m indaginem, rejiciendæ sunt ad iudicium petitorium, ac interim Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quinquennium, manutenendus est . pag.288.
- CAP. LXI.**
Manus mortua emphyteuta, ad solvendum quinquennium per Judicem quantumvis condemnata, adhuc appellare potest à sententia condemnatoria etiam ad effectum suspensivum, retardata interim solutione quinquennii . pag.291.
- CAP. LXII.**
Quinquennii debitum non admittit compensationem cum credito manus mortuæ emphyteutæ in diversâ specie à Domino directo contracto . pag.293.
- CAP. LXIII.**
Quinquennii taxatio regulanda est juxta estimationem currentem de tempore concessionis emphyteuticæ manui mortuæ factæ, non autem de tempore præsentis, solutionis nempe ipsius quinquennii . pag.295.
- CAP. LXIV.**
Periti in diminutionem valoris rei, præter canonem in longè majorem diminutionem valoris, non debent calculare estimationem, seu valorem fundi emphyteutici etiam habita ratione ad quinquennium, quod manus mortua illius possessrix solvere tenetur . pag.304.
- CAP. LXV.**
Pro exacti one quinquenniorum non competit Domino directo via executiva, sicuti non competit pro exacti one laudemiorum, nisi sit in quasi possessione exigendi quinquennia . pag.306.
- CAP. LXVI.**
Dominus directus præfertur in exacti one quinquennii, anterioribus creditoribus manus mortuæ emphyteutæ . pag.308.
- CAP. LXVII.**
Quinquennium quandoque, signanter in nonnullis locis non solvitur juxta generalem consuetudinem singulis quindecim annis, sed de triginta in triginta annos, de quadraginta in quadraginta annos, vel breviori tempore . pag.310.
- CAP. LXVIII.**
Quinquennium solvendum est in fine cujuslibet quinquennii, seu quorumlibet quindecim annorum . pag.310.
- CAP. LXIX.**
Quinquennium incipit deberi, seu curere à die captæ possessionis rei emphyteuticæ, non autem à die stipulationis Instrumenti . p.311.
- CAP. LXX.**
Jura quinquenniorum saltem in præteritum sunt præscriptibilia . p.317.
- CAP. LXXI.**
Etiam in casu, in quo emphyteusis reperitur divisa in plures partes æquales, si ve inæquales inter plures Dominos directos, diversi tamen fori, exempli gratia inter Ecclesiam, & Laycum, ita, ut sit partim Ecclesiastica, & partim laycalis, seu profana, sicque debeantur quinquennia pluribus divisim pro rata condominii, adeundus est Judex Ecclesiasticus pro dictorum quinquenniorum solutione; si autem emphyteusis sit de directo dominio plurium personarum sæcularium, quàm Ecclesiasticarum, adhuc pro solutione quinquenniorum adeundus est Judex Ecclesiasticus . pag.330.
- CAP. LXXII.**
Ecclesia conveniens Dominum directum Laycum pro aliqua summa sibi debita, coram Judice Layco, potest coram eodem reconveniri pro solutione quinquenniorum . pag.331.
- CAP. LXXIII.**
Ecclesia, si ve quæcumque Univeritas Ecclesiastica, emphyteusis laycalis, seu de directo dominio Layci possessrix, pro decursis tamen quinquenniis convenienda est coram Judice suo Ecclesiastico, & quæcumque manus mortua sæcularis possessrix emphyteusis Ecclesiasticæ, seu de directo dominio Ecclesiæ, pro decursis quinquenniis convenienda est coram Judice suo Layco ejusdem Domini directi, nempe ipsius Ecclesiæ . pag.333.
- CAP. LXXIV.**
Manus mortua Ecclesiastica emphyteuta conventa à Domino directo Layco ad solvendum quinquennium, habet fori electionem, ita, ut inflare possit, quòd causa cognoscatur potius per unum Judicem, quàm per alium, & è contrà manus mortua sæcularis emphyteuta conventa ab Ecclesia Domina directa ad solvendum pariter quinquennium, non habet fori electionem, ita, ut inflare possit, quòd causa cognoscatur potius per unum Judicem, quàm per alium . pag.335.
- CAP.**

Tractatus de Quindenniis.

CAP. LXXV.

An quindennia debeantur nec nō, cognoscit Jdex Ordinarius, non autem delegatus à Domino directo in causis emphyteuticalibus. pag. 336.

CAP. LXXVI.

Associatio, seu mandatum de associando concedenda est Domino directo ad fundum emphyteuticum per manum mortuam possessum, si manus mortua renuat solvere quindennia decursa, & nequeat se obligare ad solutionem quindenniorum in posterum decurrēndorum. pag. 337.

CAP. LXXVII.

Quindennium solvendum est in eadem quantitate, in qua solvendum est laudemium. pag. 343.

CAP. LXXVIII.

Ad exigendum quindennium à manu mortua Domini utili non solum requiritur speciale mandatum Domini directi, sed etiam individuale, cum specificatione videlicet, seu individuatione nominis proprii fundi, & certæ manus mortuæ, in eundem nec sufficit mandatum Procuræ generalissimum à Domino directo constitutum cum libera ad exigendum à quibusvisque personis, quæ de presenti sunt, vel in futurum erunt, sibi debita, saltem quoad præjudicandum juri prælationis super alienatione, sed bene sufficit simile mandatum in genere ad exigendum quindennia à quibusvisque manibus mortuis etiam absque specificatione, ac individuatione propriorum nominum fundorum emphyteuticorum, & manuum mortuarum. pag. 346.

CAP. LXXIX.

Tutor, sive Curator, licet habeant mandatum à lege, non tamen possunt consentire translationi emphyteutii in manum mortuam, nec exigere quindennium à manu mortua pro fundo emphyteutico, seu de directo dominio pupilli, vel minoris, absque Concursatore, sive Concuratore, cæterisque solemnitatibus in alienatione bonorum minoris requisitis; & si de facto ante emphyteutium in manum mortuam transferri consenserint, vel aliter quindennium exegerint, non inde præjudicant pupillo, seu minori, vel adulto Domini directis, ad effectum recognoscendi manum mortuam in Dominam utilem, seu emphyteutam, vel saltem ad effectum eisdem præjudicandi in jure prælationis super alienatione forsitan quandoque à manu mortua facta. pag. 349.

CAP. LXXX.

Pater, sive alius Ascendens, ex privilegio, seu vi, & effectu patriæ, vel ascendentalis potestatis habens usufructum super bonis adventitiis, seu maternis filii, & alterius descendens, proindèque dictus legitimus administrator bonorum illius, habentque mandatum à lege, non tamen potest investire, seu consentire, ut transeat emphyteutis adventitia in manum mortuam, nec ab ea quindennium exigere pro fundo de proprietate filii, sive alterius descendens ad effectum recognoscendi manum mortuam in Dominam utilem, vel saltem ad effectum præjudicandi filio, vel alteri descendenti in prælatione super alienatione, inque facultate cogendi manum mortuam ad ponendum in caput liberum. pag. 351.

CAP. LXXXI.

Matritus, licet sit usufructuarius bonorum dotialium, immò eorum Dominus constante matrimonio, vel saltem legitimus administrator, tamquam habens mandatum à lege, adhuc non potest citrà consensum uxoris investire manum mortuam de emphyteuti dotali, ab eaque quindennium petere, ad effectum præjudicandi uxori tam in facultate cogendi eandem manum mortuam ad evacuandum, quam in prælatione super alienatione. pag. 354.

CAP. LXXXII.

Prælati, sive Superior manus mortuæ Ecclesiasticæ secularis, seu Regularis, etiam si sit Procurator legitimus, & legalis, sive habeat mandatum à lege in administratione rerum non propriarum Prælati, seu Superioris, sed ad eandem manum mortuam spectantium, non tamen potest investire de per se solus absque consensu Capituli aliam manum mortuam, ab eaque tamquam præsentia Domini utili quindennium exigere, & si de facto aliter investierit, ab eaque quindennium exegerit, non inde præjudicat suæ manui mortuæ ad effectum recognoscendi alteram manum mortuam in Dominam utilem, seu concessionariam tam quoad facultatem cogendi ad ponendum extrà se, quam quoad jus prælationis super alienatione forsitan ab altera manu mortua asserta emphyteuta faciendâ. pag. 357.

CAP. LXXXIII.

Erecta Ecclesia in Parochiale cum duobus, aut pluribus Clericis in forma Collegii ultrà Parochum intitulandum Archipresbyteram, adjuncto etiam onere Chori pro augmento cultus divini, nec non majori honorificentia Ecclesiæ, assignatis ad hunc effectum certis bonis, & effectibus in substitutionem Ministrorum hujusmodi, si tractu temporis aliqua ex assignatis bonis per Ministros prædictos in emphyteutium concessa fuerint manui mortuæ, Archipresbyter prætere nequit duplicata quindennia sub solo pretextu majoris laboris ratione curæ animarum per eundem exercendæ. pag. 360.

CAP. LXXXIV.

Archidiaconus, Archipresbyter, Prior, Præpositus, Decanus, sive aliæ Dignitates quocumque nomine nuncupatæ in locis, ubi existunt, non Canonicales, seu Canonicali Præbenda carentes, licet juxta particulares consuetudines Ecclesiarum certo modo non sint de Capitulo, proindèque non habeant vocem in Capitulo,

adhuc participare debent de quindenniis pro æquali rata sibi contingente adinstar Canonico Capitularium, seu de Capitulo. pag. 361.

CAP. LXXXV.

Quindennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonico, attamen distri mendia, seu dividenda sunt inter novos tantum Canonicos repertos de tempore distributionis, seu divisionis faciendæ, non autem inter antiquos, seu præteritos Canonicos, sive eorum heredes. pag. 364.

CAP. LXXXVI.

Canonico Coadjuto, non autem Canonico Coadjutori debentur quindennia. pag. 366.

CAP. LXXXVII.

Mortuo Canonico Coadjuto antè maturatum quindennium, Canonicus Coadjutor cum futura successione, interveniente tempore maturationis quindennii, illiusque distributionis, seu divisionis inter alios Canonicos faciendæ acquirit sibi quindennium pro sua rata, nec hæredes Canonici Coadjuti illud prætere ne possunt ex persona eorum auctoritate. pag. 367.

CAP. LXXXVIII.

Canonicus supranumerarius admissus ad participandum de emolumentis Canonicalibus, cum qualitate tamen non habendi vocem in Capitulo, donec sit plenus numerus aliorum Concanonicorum de numero, seu numerariorum, adhuc participare debet de quindenniis pro bonis emphyteuticis penes manum mortuam, utà cum aliis Concanonicis numeratis pro æquali rata sibi contingente. pag. 369.

CAP. LXXXIX.

Canonicus jubilatus, licet non interessens Capitulo, nihilominus participare potest de quindenniis debitis ipsi Capitulo ex bonis emphyteuticis in manum mortuam translatis. pag. 371.

CAP. XC.

Canonicus infirmus, licet ratione infirmitatis non assistat Capitulo, adhuc participare debet de quindenniis ex bonis emphyteuticis per Capitulum manui mortuæ concessis. pag. 373.

CAP. XCI.

Canonicus furiosus, durante furore, participare debet de quindenniis. pag. 374.

CAP. XCII.

Canonicus in pupillari ætate creatus, non habens vocem in Capitulo ratione duplicis defectus, tam ætatis nimirum, quam Sacrorum Ordinum, à Sacro Concilio Tridentino sess. 22. de Reform. cap. 4. injunctorum, adhuc participare debet de quindenniis pro æquali portione cum aliis Canonicis non pupillis, & ordinatis attamen in sacris. pag. 375.

CAP. XCIII.

Etiam si vigeat Statutum, vel consuetudo Ecclesiæ, quod duo germani fratres Canonici in eadem Ecclesia, eodem tempore superstitites careant voce in Capitulo, adhuc ambo participare possunt de quindenniis. pag. 376.

CAP. XCIV.

Canonici nondum in Sacris Ordinibus constituti, proindèque nondum habentes vocem in Capitulo, adhuc tamen participant de emolumentis quindenniorum debitorum ex bonis de directo dominio Capituli, possessis per manum mortuam. pag. 378.

CAP. XCV.

Canonici Pœnitentarii, etiam si non intersint Choro, & quandoque nec Capitulo, veluti occupati ea hora in audiendis Confessionibus, vel quia Statuto Ecclesiæ non habeant vocem in Capitulo, proindèque habiti pro interessentibus, seu præsentibus in sibi favorabilibus tam in Choro, quam in Capitulo, cum per illos non sit, quominus utrobique intersint, inter fructus suorum Canonicatum, adhuc participare possunt de emolumentis quindenniorum ex bonis emphyteuticis per Capitulum manui mortuæ concessis. pag. 380.

CAP. XCVI.

Canonicus secularis ingressus Religionem, si tempore Novitiatus maturatum fuerit quindennium, adhuc illud percipere potest. pag. 382.

CAP. XCVII.

Canonicus resignans Canonicatum, si de tempore præstiti consensu resignationi per se, si præsens fuerit in Curia, alioquin per Procuratorem ad hoc specialiter deputatum, in Camera, seu Cancellaria Apostolica, maturatum fuerit quindennium Capitulo debitorum ex bonis emphyteuticis manui mortuæ concessis, illud percipere nequit, sed bene percipit Resignatarius, etiam si quindennium prædictum maturatum fuerit antè à se, vel à suo Procuratore captam possessionem Canonicatus, aliàs si forsitan Resignans exegerit quindennium post admissionem per Superiorem resignationem, tenetur illud restituere Resignatario. pag. 384.

CAP. XCVIII.

Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus, non recuperat suam ratam quindennialem interim medio tempore divisam inter Concanonicos pendente privatione, ità, ut nec Capitulum in universum, nec Canonici uti singuli eandem portionem quindennialem sibi tunc justè per jus accrescendi questitam teneantur restituere Canonico restituto. pag. 385.

CAP. XCIX.

Habens Præbendam dumtaxat quasi Canonicali, participare debet de quindenniis adinstar habentium Præbendas Canonicales. pag. 388.

Index Capitulum

CAP. C.

Canonicus Ecclesie Cathedralis, qui Fidei Professionem non emisit de tempore exactionis quinquennii, etiamque distributionis inter alios Concanonicos factae, etiam si interierit Capitulo, vel ex gratia habitus fuerit à Capitulo pro praesente in Capitulo, adhuc non potest participare de quinquennio, immò in casu, quo quinquennium perceperit pro sua rata sub praetextu intercessitiae in Capitulo, vel absque intercessitiae ex ipsa indulgentia Capituli, nihilominus tenetur restituere Fabricae Ecclesiae, quatenus indigeat, quinquennium tamquam malè, ac nulliter perceptum, vel illud in usus pauperum erogare, vel alteri Pro Loco applicare arbitrio Ordinaris, si tractus Canonicales distincti sunt, & separati à Mensa Capitulari, si verò distincti non sunt, tenetur illud restituere Capitulo. pag. 399.

CAP. CI.

Dimidii Canonici Praebendati, seu dimidias Praebendas habentes, adhuc participant de quinquenniis pro aequali rata cum integris Canonicis, seu integras Praebendas habentibus. pag. 393.

CAP. CII.

Canonicus Ecclesiae Collegiatae nondum installatus in Choro, aut in Capitulo, etiam si ante installationem maturatum, exactumque fuerit quinquennium à Capitulo, dummodò de eo tempore Canonicatus possessio capta sit, potest participare de quinquennio. pag. 394.

CAP. CIII.

Canonicus, quantumvis in Sacris Ordinibus constitutus, nihilominus spontè renuncians suae voci activae, nec curans ingredi Capitulum, seu Aulae Capitularum, ut inibi suum votum lerat super negotiis Capitularibus unè cum caeteris Concanonicis Capitularibus, adhuc participare potest de quinquenniis pro sua rata adinstar aliorum Canoniceorum Concapitularium ingredientium Capitulum, ibique eorum vota ferentium. pag. 396.

CAP. CIV.

Canonici Hebdomadarii, seu supplementarii, utpotè suppletes vires Canoniceorum, qui legitimo detinentur impedimento, prout in Gallia, participare non valent de quinquenniis Capitulo Domino directo debitis pro emphyteusi per manum mortuam possessa. pag. 399.

CAP. CV.

Itam in illis Ecclesiis Collegiatis, in quibus ex Statuto, vel consuetudine reperitur triplex ordo, seu species Canoniceorum, ut quidam Canonici sint inferiores, qui nuncupantur Scholares, tamquam positi sub cura, obedientia, & regimine Scholastici, quidam sint medii, qui nuncupantur emancipati, & quidam tandem sint majores, qui soli vocantur Capitulares, solumque habent vocem in Capitulo, quorum omnium attamen Praebendae sunt aequales, nec aliter quis ascendere potest ad majorem gradum, seu locum, nisi gradatim, & per ordinem primò fuerit in inferiori, & de illo ascenderit ad medium, hincque ascensus, seu optio fieri debet secundum ordinem antiquioris receptionis, seu (positius loquendo) receptionis, adhuc praedicti Canonici inferiores, seu Scholares, nec non praedicti Canonici medii, seu emancipati, non obstantia carentia vocis in Capitulo participare debent de quinquennio insimul cum praedictis caeteris Canonicis majoribus, seu Capitularibus, ac si omnes essent Capitulares. pag. 401.

CAP. CVI.

Canonicus Prothonotarius Titularis Extraordinarius, seu Honorarius, vulgò dictus de non Participantibus, assistens Choro, & Capitulo in habitu Praeritio sui Prothonotariatus, adhuc participat de quinquenniis suo Capitulo debitis à manu mortua emphyteusis posseditrice. pag. 401.

CAP. CVII.

Canonici ex Statuto, vel consuetudine Ecclesiae habentes vocem tantum consultivam in Capitulo in omnibus actibus Capitularibus usque ad certum tempus à die eorum receptionis computandum, vel nec vocem quidem consultivam habentes usque ad praefixum tempus, interim adveniente tempore exactionis quinquenniorum, adhuc participare possunt de quinquenniis adinstar aliorum Concanonicorum habentium vocem decilivam, in nihilum obstante contrario Statuto, seu consuetudine. pag. 403.

CAP. CVIII.

Habens ex legitimo titulo consuetudinis, Statuti, vel privilegii Apostolici duas Praebendas, vel Praebendam, & Dignitatem in una, eademque Ecclesia (quod dicunt, sub uno, eodemque tecto) non indè praetendere potest duplicatam ratam quinquennii, sed contentus esse debet sua rata virili, ac si unam tantum Praebendam, vel Dignitatem haberet adinstar aliorum Capitularium unam tantum Praebendam, vel Dignitatem habentium. pag. 404.

CAP. CIX.

Ex Indulto Apostolico, sive ex immemoriali consuetudine, justa causa interveniente dispensatus aliquis ad retinendum duos Canonicatus in una, eademque Ecclesia, praetendere nequit quinquennium duplicatum. pag. 405.

CAP. CX.

Canonicus promotus ad Episcopatum in sua, vel in alia Ecclesia, & interim ante secundam, sive ultimam praconizationem, seu propositionem in Consistorio Papali habentem vim electionis, seu provisionis, immò etiam confirmationis, maturato quinquennio, per manum mortuam emphyteusis posseditricem Capitulo Domino directo debito, non obstantia sua promotione, adhuc lucra-

tur quinquennium tamquam Canonicus, & tamquam de Capitulo, praconizatus autem, seu propositus in Consistorio, quinquennium postea maturatum etiam ante captam possessionem Episcopatus amplius acquirere nequit tamquam jam non Canonicus, nec jam de Capitulo. pag. 406.

CAP. CXI.

Canonicus promotus ad Episcopatum Titularem in Partibus Infidelium etiam post ultimam praconizationem in Consistorio continuat sibi acquirere omnia quinquennia decurrenda, uti nondum delinens esse Canonicus, nec de Capitulo. pag. 408.

CAP. CXII.

Canonici Ecclesiae Collegiatae in illa officiantes, stallumque habentes, venientes tamen quotidie ad Ecclesiam Cathedralis, inque ea divinis intervientes, ac recipientes distributiones insimul cum aliis Canonicis Cathedralis tamquam installati in Choro, non indè percipere possunt quinquennia ex bonis in emphyteusim manus mortuae concessis à Capitulo Cathedralis, sed contenti esse debent quinquenniis debitis Capitulo Collegiatae. pag. 409.

CAP. CXIII.

Canonici Titulares non Praebendati, seu Praebendis carentes, non participant de quinquenniis debitis Capitulo, sed bene totum quinquennium accrescit aliis Canonicis Praebendatis. pag. 411.

CAP. CXIV.

Canonici Titulares Layci, ex dispensatione, seu Indulto Pontifici tales creati, participare nequeunt de quinquenniis Ecclesiae debitis, ubi habent similes Canonicatus. pag. 412.

CAP. CXV.

Integri, seu Dimidii Portionarii ex Statuto, Privilegio, vel consuetudine alicujus Ecclesiae constituti de Capitulo, facientesque unum, idemque corpus Capituli cum Canonicis, licet non in omnibus actibus Capitularibus, sed in limitatis, & certis tantum, adhuc tamen participare debent de quinquenniis adinstar Canoniceorum pro aequali rata singularim inter omnes dividenda, Integri verò, seu Dimidii Portionarii ex praefato jure speciali habentes tantum vocem in Capitulo absque ulla tamen expressa declaratione, quod sint de Capitulo, participare non debent. p. 414.

CAP. CXVI.

Canonici Panaterii tam Cathedralis, quam Collegiatae Ecclesiae in Gallia nuncupati, quantumvis in habitu Canonicali, & qualitate Capitulari differant ab aliis Canonicis, adeò, ut nec deserant tempore hymnali in eorum Capis adeò laram, & magnam pelliceam grisei coloris super caput à parte capitis ab extra, ut deserunt ibidem alii Canonici etiam caudati, nec intrent Capitulum, nec in eo habeant vocem, nihilominus participare debent de quinquenniis adinstar caeterorum Canoniceorum qualificatorum, verèque Capitularium. pag. 415.

CAP. CXVII.

Choristae, seu Chorarii tam in Ecclesia Cathedrali, quam in Collegiata, praesertim Galliae non participant de quinquenniis, etiam si habeant quotidianas distributiones adinstar Canoniceorum. p. 416.

CAP. CXVIII.

Habentes Praebendas Praeceptoriales non possunt participare de quinquenniis à manu mortua emphyteuta debitis Capitulo Domino directo, à cuius Mensa, seu Massa processerunt dictae Praebendae. pag. 417.

CAP. CXIX.

Cappellani Assisi, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum, non tamen Canonicatum, sive non Cathedralium, nec Collegiatum, in quibus intulati sunt, & participant de Massa communi insimul cum Beneficiatis, immò stallum, & locum habent in Choro, ac vocem in Capitulo, seu Congregatione, participare debent de quinquenniis eorum Ecclesiis debitis pro bonis manus mortuae emphyteuticis. pag. 417.

CAP. CXX.

Canonicus Ecclesiae Cathedralis, creatus S. R. E. Presbyter, aut Diaconus Cardinalis, adhuc participat de quinquenniis pro emphyteusi per manum mortuam Capitulo debitis. pag. 419.

CAP. CXXI.

Si per industriam unius ex Canonicis augmententur redditus communium praediorum, & praedia sic augmentata, per Capitulum concedantur in emphyteusim manus mortuae, quinquennia Capitulo indè debita, dividenda sunt pro aequali rata indistinctim inter omnes Canonicos etiam ratione augmentationis, & adacti valoris Praebendarum, non autem acquiruntur saltem pro parte augmentata soli Canonico augmentanti. pag. 422.

CAP. CXXII.

Canonici duarum Ecclesiarum, seu Capitulum taliter unitorum, ut inter se unum tantum corpus, & Capitulum constituent, participare debent de emolumentis quinquenniorum debitorum utrique Ecclesiae, seu Capitulo ex bonis tam ab una, quam ab alia Ecclesia, seu tam ab uno, quam ab alio Capitulo in emphyteusim concessis manus mortuae. pag. 425.

CAP. CXXIII.

Canonici alicujus Cappellae, seu Canonici Cappellani in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata, non participare debent de quinquenniis Capitulo Cathedralis, aut Collegiatae debitis pro emphyteusi per manum mortuam retenta. pag. 426.

CAP. CXXIV.

Inter Clericos denominatos Canonicos, non tamen constituentes Capitulum, nec unum corpus, seu Collegium, sed meram Congrega-

Tractatus de Quindenniis .

gationem, seu Conventum, nec habentes signa Collegialitatis, seu Ecclesie Collegiate, nullatenus dividendum est quindennium pro Emphyteusi per manum mortuam possessa, sed illud cedere debet beneficio Ecclesie . pag.427.

CAP. CXXXV.

Canonice, seu Canonice seculares in Ecclesiis, ubi commixtim degunt cum Canonicis secularibus, facientes unum corpus, seu Capitulum utriusque sexus, participant de quindenniis ex bonis per idem Capitulum in manu mortuæ concessis . pag.431.

CAP. CXXXVI.

Canonicis expulsis etiam absque culpa, penitusque dissoluta eorum Ecclesia Collegiata, per Superiorem conversa in Parochialem, vel simplicem cum uno, vel pluribus Clericis, prævia plenissima applicatione omnium bonorum, & jurium Collegii dissoluti, favore secundæ Ecclesie translatariæ, post passam expulsionem adventante tempore exactionis quindennii debiti de bonis in manu mortuæ capitulariter emphyteuticatis à Canonicis tempore habili, antè passam nimirum expulsionem, illud non amplius debetur Canonicis expulsis, sed Parocho, seu Clericis in secunda Ecclesia de recenti existentibus, si illa simplex evaserit . pag.432.

CAP. CXXXVII.

Canonicus ex aliqua causa privatus, seu suspensus voce in Capitulo, interim medio tempore maturato quindennio, adhuc de illo æqualiter cum Concanonicis participare potest . pag.433.

CAP. CXXXVIII.

Canonicus condemnatus de crimine capitali, ex quo quis non privatur ipso Jure Beneficio, ad trimeas, seu ad perpetuos carceres, sententia condemnatoria nondum demandata executioni, participare debet unà cum reliquis Canonicis pro æquali rata de quindennio, interim medio tempore antè executam sententiam maturato, debitoque Capitulo ex emphyteusi in manu mortuæ per Capitulum concessa . pag.435.

CAP. CXXXIX.

Canonicus quantumvis ordinatus in Sacris, perque consequens vocalis, liberè postea renuncians suæ voci activæ, nec curans ingredi Capitulum ad suffragium inibi serendum, adhuc, non obstante renuntiatione vocis, nihilominus tenetur contribuere ad quindennium de emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa . pag.437.

CAP. CXXX.

Novi Canonici, qui primo, vel secundo anno nihil penitus lucrantur de massa grossa, immò (quod plus est) nec de distributionibus quotidianis, licet interim toto tempore inserviant Choro, & intersint Capitulo adinstar Canonicorum antiquorum, sed omnes fructus cedunt pro dicto tempore Canonicis antiquioribus, inter quos dividuntur, vel Mensæ Episcopali, aut Fabricæ Ecclesie, seu alteri Loco Pio, aut reservantur post mortem, vigore consuetudinis, sive Statuti Ecclesie, in qua receptum non fuit Decretum *S. Concilii Tridentini sess. 24. de Reform. cap. 14. nec Constitutio in ordine la 104. S. Pii V. in Bullar. nov. Rom. tom. 2.* ubi rejicitur simile Statutum, vel consuetudo saltem in ea parte, in qua integri fructus à recentibus Canonicis non percepti reservantur antiquioribus, si intrà præfatum annum, vel biennium maturetur quindennium de bonis emphyteuticatis per Capitulum in manu mortuæ, adhuc de illo participare debent, non obstante Statuto, vel consuetudine, sive etiam Indulto Apostolico de non lucrandis fructibus, & distributionibus intrà dictum tempus . pag.438.

CAP. CXXXI.

Canonicus excommunicatus, aut suspensus, sive interdictus non participat de quindenniis debitis suo Capitulo à manu mortua emphyteuta, si Capitulum illa exegerit tempore, quo adhuc Canonicus reperiebatur excommunicatus, suspensus, aut interdictus . pag.439.

CAP. CXXXII.

Canonicus excommunicatus, suspensus à Canonicatu, sive interdictus ab ingressu Ecclesie, & Capituli, postea per sententiam in rem judicatam transactam absolutus ex capite innocentie ob delectam injulitiam excommunicationis, suspensionis, sive interdicti, repetere, & recuperare potest à Capitulo emolumenta quindenniorum medio tempore inter Capitulares distributa, in casu, quo Capitulares, quibus applicata fuerunt, ea bona fide consumperint, exindè facti non sint locupletiores, aliàs repetet ab ipsis Capitularibus pro sua rata sibi contingente . pag.441.

CAP. CXXXIII.

Canonicus carceratus ob sibi imputatum delictum, postea ex capite innocentie ob delectam carcerationis injulitiam excarceratus, prævia sententia absolutoria in rem judicatam transacta, participare debet de quindenniorum emolumentis decursis tempore indebitæ carcerationis . pag.442.

CAP. CXXXIV.

Capitulo Canonicorum ob delictum suspensus à divinis, & interdictus ab ingressu Ecclesie, exceptuatis tamen nominatim certis Canonicis tamquam innocentibus, totum quindennium debetur solis Canonicis non complicitibus, exclusis penitus delinquentibus . pag.443.

CAP. CXXXV.

Capitulo suspensus, in suspensione tamen exceptuato uno tantum Canonico uti innocente, adhuc totum quindennium acquiritur uni tantum Canonico remanenti . pag.445.

CAP. CXXXVI.

Suspensus, sive interdictus toto Capitulo, nemine ex Canonicis exceptuato, post suspensionem, seu interdictum aliquis effectus Canonice, tanquam non suspensus, aut interdictus potest sibi acquirere quindennium . pag.447.

CAP. CXXXVII.

Suspensus, sive interdictus toto Capitulo absque exceptuazione alicujus ex Canonicis, hisque postea decedentibus, uno tantum Canonico remanente superlitate de tempore maturati quindennii, non obstante suspensione, seu interdicto, ille Canonicus superlites benè potest sibi quindennium acquirere . pag.448.

CAP. CXXXVIII.

Novi Canonici non tenentur contribuere pro rata ad quindennium solvendum per Capitulum Domino directo ex bonis emphyteuticis per idem tanquam manum mortuam possessis, nisi à die institutionis novorum Canonicorum elapsus fuerit annus . p. 449.

CAP. CXXXIX.

Canonicus nondum ordinatus in Sacris, & tanquam talis, carens voce in Capitulo, tenetur nihilominus pro sua rata contribuere ad quindennium Domino directo debitum à Capitulo de emphyteusi per idem uti manum mortuam retenta . pag.449.

CAP. CXL.

Canonici supranumerarii tenentur contribuere ad quindennium de emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa . pag.450.

CAP. CXLI.

Quando Canonici habent particulares, seu distinctas Præbendas, seu proventus realiter distinctos, si in Præbenda alicujus ex hujusmodi Canonicis reperitur prædium emphyteuticum, ille solus Canonicus, cujus Præbendæ est annexus fundus emphyteuticus, tenetur solvere quindennium Domino directo, cæteri autem Concanonici in nihilo debent contribuere . pag.452.

CAP. CXLII.

Habentes Præbendas Præceptoriales non tenentur contribuere ad quindennia debita Domino directo pro emphyteusi possessa per Capitulum, à cujus Mensa, seu Massa processerunt dictæ Præbendæ . pag.453.

CAP. CXLIII.

Canonicus in poenam delicti privatus loco in Capitulo, adhuc tenetur contribuere ad quindennia debita per Capitulum Domino directo pro emphyteusi retenta . pag.453.

CAP. CXLIV.

Canonicus condemnatus de crimine capitali ad trimeas in perpetuum, vel ad tempus, seu ad perpetuos carceres, nondum demandata executioni sententia, tenetur contribuere ad quindennia interim medio tempore maturata antè executionem sententie, ex quo crimine quis non privatur ipso Jure Beneficio, pro emphyteusi possessa per suum Capitulum . pag.454.

CAP. CXLV.

Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus, non tenetur contribuere pro rata ad quindennium interim de tempore privationis solum Domino directo à Capitulo uti manu mortua de bonis emphyteuticis per idem possessis . pag.455.

CAP. CXLVI.

Canonicus excommunicatus, aut suspensus, sive interdictus tenetur contribuere ad quindennia debita per Capitulum ratione emphyteusis sibi concessæ, & maturata intermedio tempore durantis excommunicationis . pag.455.

CAP. CXLVII.

Canonici Hebdomadarii, seu supplementarii, ad supplendum nempe vices Canonicorum legitime impeditorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita Domino directo de emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa . pag.458.

CAP. CXLVIII.

Canonici alicujus Cappellæ, seu Canonici Cappellani in Cathedrali, aut Collegiata Ecclesia, non tenentur contribuere unà cum Canonicis non Cappellanis ad quindennia Domino directo debita pro emphyteusi per Capitulum Cathedralis, aut Collegiata possessa . pag.458.

CAP. CXLIX.

Choristæ, seu Chorarii tam in Cathedrali, quam in Collegiata, præsertim Gallie, licet percipiant quotidianas distributiones adinstar Canonicorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita pro bonis emphyteuticis per Capitulum possessis . pag.459.

CAP. CL.

Cappellani Assisi, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum non tamen Canonicalium, sicque non Cathedralium, nec Collegiatarum, in quibus intulati sunt, & participant de Massa unà cum Beneficiatis, immò occupant stallum, & locum in Choro, ac vocem habent in Capitulo, contribuere tenentur ad quindennia ab eorum Ecclesiis tamquam manibus mortuis debita pro emphyteusi per easdem retenta . pag.459.

CAP. CLI.

Canonicus Ecclesie Cathedralis creatus S.R.E. Presbyter, aut Diaconus Cardinalis, licet Canonicatum retineat, non indè tamen contribuere tenetur ad quindennia pro emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam retenta . pag.460.

CAP. CLII.

Vicarius Capitularis Sede vacante, actu non Canonicus, quantumvis intersit Capitulo, si, durante adhuc suo Vicariatu, maturatum fue-

Index Capitulum

- fuerit quinquennium debitum Capitulo tamquam Domino directo pro emphyteusi per manum mortuam retenta, nihilominus de quinquennio non participat. pag. 460.
CAP. CLIII.
- Vicarius Generalis Episcopi, actu Canonice sedens in Choro, & Capitulo uti Vicarius in habitu Vicariali, non uti Canonice in habitu Canonicali, participat de quinquennis debitis suo Capitulo pro emphyteusi possessa per manum mortuam. pag. 461.
CAP. CLIV.
- Vicarius Generalis Episcopi non Canonice, licet interveniat in Capitulo; maxime si ante *Sac. Concilium Tridentinum*, juxta illius Decretum *sess. 25. de Reform. cap. 6. in fine versiculo bene autem*, talis facultas ex consuetudine, aut alio quocumque jure legitime eidem competere dignoscatur, ac precipue si Capitulum non sit exemptum, non participat de quinquennis debitis Capitulo de emphyteusi per manum mortuam possessa. pag. 463.
CAP. CLV.
- Episcopus, licet sit caput Capituli, non tamen potest participare de quinquennis debitis Capitulo, eodem modo, quo non participaret de laudensibus debitis Capitulo. pag. 463.
CAP. CLVI.
- Episcopus ex Statuto Ecclesie, vel consuetudine loci habens Canoniam annexam Episcopatu, & interessens Capitulo duplici jure, ne ipse non solum tamquam Episcopus, ac Prælati, seu tamquam caput Capituli, sed etiam tamquam Canonice, adhuc tamen non participare debet de quinquennis debitis pro emphyteusi per manum mortuam possessa. pag. 466.
CAP. CLVII.
- Episcopus non habens Mensam propriam, & bona propria distincta, ac separata à Mensa, & bonis Capituli, sed Mensam communem cum Capitulo, participare debet de quinquennis debitis Capitulo pro emphyteusi per manum mortuam possessa. pag. 468.
CAP. CLVIII.
- Item Episcopus Cathedralis Regularis, ubi non adest Capitulum Canonicorum, sed bene Capitulum Monachorum in locum Capituli Canonice, sibi acquirere nequit quinquennium, quod debetur pro emphyteusi activa prædictæ Cathedralis per manum mortuam possessa, verum tamen illud acquirere possunt Monachi in communem ad favorem Ecclesie. pag. 469.
CAP. CLIX.
- Ecclesia Titularis concedente in emphyteusim alteri Ecclesie, sive cuiuscumque manus mortuæ, quinquennium debetur Eius Cardinali Titulari, non autem Ecclesie Titulari. pag. 470.
CAP. CLX.
- Eius Titularis in emphyteusim concedens manus mortuæ fundum spectantem ad suum Titulum, si in illo non resideat, & monitus ad residendum, in illo tamen residere negligens, tandem in poenam desertionem proprii Tituli, ab eodem Titulo depositus, maturato per prius quinquennio antè suam depositionem, illo tamen non residendo, vel ob ejusdem Eius Titularis, illiusque Ministri incuriam, vel ob difficultatem, & impotentiam solvendi ex parte manus mortuæ emphyteuticæ, ac respectivè debitoris ipsius quinquennii, non potest amplius præfatum quinquennium sibi acquirere, sed illud debetur alteri Eminentiissimo Titulari successori in eodem Titulo. pag. 476.
CAP. CLXI.
- Eius Titularis concedens in emphyteusim manus mortuæ fundum sue Ecclesie Titularis non residens, ad residendum monitus, tandemque ob desertionem proprii Tituli ab eodem depositus, subinde post sententiam privatoriam ex gratia restitutus ad suum Titulum, licet antè depositionem maturatum fuerit quinquennium, nihilominus illud non recuperat à novo Titulari, qui post depositionem exegit. pag. 477.
CAP. CLXII.
- Eius Titularis non acquirunt quinquennia pro bonis manus mortuæ in emphyteusim concessis per Ecclesias filiales, eorum Titulis subjectas. pag. 478.
CAP. CLXIII.
- Illius Vicarii Eius Titularium Ecclesiarum Urbis non participant de quinquennis, nec concurrere valent pro rata cum eisdem Eius Titularibus, pro bonis per easdem Ecclesias Titulatas emphyteuticis manus mortuæ. pag. 479.
CAP. CLXIV.
- Illius Commendatarii sibi acquirunt quinquennia, non autem Monachi Ecclesiarum commendatarum ex bonis manus mortuæ per easdem Ecclesias emphyteuticis. pag. 481.
CAP. CLXV.
- Eius Archipresbyteri trium Principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum, nempe Lateranensium, Vaticanarum, & Liberianarum de Urbe non participant de quinquennis debitis per eorum Ecclesias Archipresbyterales, seu Patriarchales manus mortuæ emphyteuticis, sed bene totum quinquennium acquirunt ipse Basilicæ, seu earum Capitula privativè quoad Eius Archipresbyteros, prout etiam integrum acquirunt quinquennium alia Capitula Cathedralium, ac Collegiarum Ecclesiarum, ubi non adiunt Eius Archipresbyteri. pag. 482.
CAP. CLXVI.
- Illius Vicarii trium principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum Urbis, S. Joannis nempe in Laterano, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris, seu Liberianæ, participare debent de quinquennis debitis ex bonis per earum Capitula manus mortuæ emphyteuticis. pag. 484.
CAP. CLXVII.
- Illius Vicarii, si contingat, quod sint actu Canonice singularum trium Basilicarum Archipresbyterales, seu Patriarchalium Ecclesiarum de Urbe, ibidem deputati ab Eius Archipresbyteris, inde prætertere possunt duplicatam ratam quinquennialem, unam nempe tamquam Canonice, & alteram tamquam Vicarii. pag. 485.
CAP. CLXVIII.
- Eius Ordinem, sive Locorum Priorum apud Sanctam Sedem Protectores in concursu cum Eius Titularibus Ecclesiarum participare nequeunt de quinquennis. pag. 487.
CAP. CLXIX.
- Pendente nullitate contractus emphyteutici, Ecclesia, sive quæcumque manus mortuæ emphyteuticæ non tenetur ad quinquennium, adeo, ut si antequam declaretur nullitas contractus, restituendum est quinquennium jam solutum, ex conditione debiti. pag. 488.
CAP. CLXX.
- Quinquennia redimi, seu affrancari possunt. pag. 489.

INDEX ARGUMENTORUM DOCTORUM

Post Tractatum de Quinquennis.

- A** *CARD. DE LUCA de Canonic. disc. 14. Romana Jurium Canonicalium.*
ARGUMENTVM.
Sub concessione jurium, ac emolumentorum Canonicalium, quænam variant, & quæ non; & de differentia inter actus Capitulares, & actus chorales. pag. 493.
- B** *CARD. DE LUCA in consuet. seu observ. tit. de Emphyteusi. obs. 224.*
ARGUMENTVM.
Transitus ad manus mortuam, rei emphyteuticæ, an à Domino impediatur, & quando denegetur ista facultas extræ manus mortuam non ponendi. pag. 494.
- C** *CARD. DE LUCA in consuet. seu observ. tit. de Emphyteusi. obs. 225.*
ARGUMENTVM.
De quinquenniorum introductione, ac solutione. pag. 495.
- D** *CARD. DE LUCA de Emphyteusi. disc. 28. Placentina Emphyteusis.*
ARGUMENTVM.
Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando sit transitoria ad hæres extraneos.
An transire possit in manus mortuas de jure, & quid hoste servetur.
Et an prohibita alienatione in Ecclesiam, vel locum religiosum, prohibitio comprehendat casum institutionis universalis, sub qua accessorie veniant bona emphyteuticæ. pag. 495.
- E** *CARD. DE LUCA de Emphyteusi. disc. 49. Romana Laudensium.*
ARGUMENTVM.
An pro successione ex testamento in re emphyteutica merè hæreditaria, & ad quoscumque transitoria, hæres extraneus teneatur solvere laudemium Domino directo, & an Locus Pius, seu manus mortuæ sit capax succedendi in emphyteusi etiam ad effectum retentionis; & an tali casu teneatur ad quinquennia. pag. 498.
- F** *CARD. DE LUCA de Emphyteusi. disc. 50. Neapolitana Quinquenniorum.*
ARGUMENTVM.
De quinquennis, quæ Domino directo debentur pro re emphyteutica per manus mortuam; An debeantur, ubi ab initio, directè, & immediatè concessio facta est ipsi manus mortuæ abique ejus conventionione, seu reservatione; Et quomodo illa regulanda sint circa tempus, in quo præstiti debeant. pag. 499.
- G** *CARD. DE LUCA de judic. disc. 46. in supplem. Carpentoraten. Rozortum.*
ARGUMENTVM.
De executione, & subhastatione, quando invalida censenda sit ad eandem materiam, de qua supra disc. 40. & de transactione quando per Magistratum fieri valeat, ut afficiat Cameram, & successores, atque non veniat sub gratiosis, & voluntariis remissionibus, vel alienationibus. pag. 500.

post Tractatum de Quindenniis.

H FONTANELLA de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glof. 23. n. 23. pag. 503

I Non indiget Argumento. ARGUMENTVM.

I PIGNATELL. Consult. Cam. tom. 1. v. consult. 83. n. 3. & 6. ARGUMENTVM.

An Prælati Ecclesiastici, possidentes loca jurisdictionalia, sub prætextu, quod ea sint feuda, debeant in successione censualibet eorum solvere Cameræ laicali quindennium loco Relevii susceptum? pag. 503

L PIGNATELL. Consult. Cam. tom. 8. consult. 38. n. 6. & 18. cum seqq. ARGUMENTVM.

Fiscales Regii ab omnibus Ecclesiis, possidentibus loca jurisdictionalia intrâ fines Regni Neapolitani, sub prætextu, quod ea sint feuda, petunt quindennium susceptum vice Relevii, quoties novus Prælati succedit in locum demortui. Ideoque tria discutienda sunt &c.

Alterum, an &c. de jure verum sit, quod in successione censualibet Prælati, debeat Regiæ Cameræ solvi Relevium, & consequenter ejus loco præferatur Quindennium?

Tertium. Coram quo, Ecclesiis dissentientibus, & negantibus, se teneri ad illius præstationem, hæc controversia cognoscenda sit?

Num coram Judice Ecclesiastico, an potius coram Domino feudi, sicque Curia summarie? pag. 503

M PASCUC. ad Pignatell. part. 1. tit. de Immuni. Eccles. in Consult. 83. tom. 1. & Consult. 38. tom. 8. ARGUMENTVM.

An Prælati Ecclesiastici, possidentes loca jurisdictionalia, sub prætextu, quod ea sint feuda, debeant in successione censualibet eorum solvere Cameræ laicali quindennium loco Relevii susceptum? &c. pag. 504.

N MATTHEU de Regim. Regn. Valent. cap. 2. §. 5. n. 113. in fin. vers. unde aliud Jus, novæ impressio. Lugdun. Non indiget argumento. pag. 504

O DE MARIN. resol. 235. num. 16. lib. 1. Non indiget Argumento. pag. 505

P NOVAR. in summ. Bullar. par. 1. commentar. 245. Non indiget Argumento. pag. 506

Q NOVAR. in summ. Bullar. part. 2. commentar. 120. ARGUMENTVM.

De Quindenniorum solutione super Bulla Pauli II. Pauli IV. Pii V., & Sixti V. pag. 511

R MICHAEL JUSTINIAN in addition. ad Novar. Sum. Bullar. Ad Comment. 145. part. 1. & Comment. 120. part. 2. ARGUMENTVM.

De Quindenniorum exactione, origine, & causa. pag. 512

S ANTONELL. de temp. legal. lib. 2. cap. 25. num. 13. Non indiget Argumento. pag. 513

T NICOL. lucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 25. §. adeo autem n. 6. in princ. vers. si verò. Non indiget Argumento. pag. 513

V NIG. de laudem. tom. 1. quest. 12. artic. 3. n. 144. cum seqq. Non indiget Argumento. pag. 513

X CAPON. contr. forens. 30. ARGUMENTVM.

Quindenniorum origo traditur, & in quo differant ab annata, & de quibus solvitur. Relevium ab Ecclesiis qualiter solvatur pro feudis, & quando feuda possint ad Ecclesias transire. Quindennii solutio in pluribus Regnis exilit. Plures adducuntur decisiones, in quibus Ecclesiæ fuerunt ad quindennia condemnatæ. Laudemii nomen cur ita appellatum apud nos, & alibi qualiter nuncupetur, & ob quam rationem solvatur. pag. 514

Z CAPON. contr. forens. 31. ARGUMENTVM.

Quindennii solutio, quo jure probetur, qualis libellus pro illo consequendo, Ecclesia dans in Emphyteusim manibus mortuis, quindennium non habet, at si in manus vivas, & protelatur legitima protestatione in principio contractus, habebit quindennium, si sit incapax emphyteusis. In dubio tamen non est Ecclesia incapax Emphyteusis & quare. pag. 523

Y RICC. prax. var. resol. part. 1. resol. 623. ARGUMENTVM.

Quindennium quando debeat Domino directo. pag. 525

AA CAROL. ANTON. DE LUCA in melioration. ad resol. de Marin. tom. 1. melior. 235. ARGUMENTVM.

Laudemium an sit solvendum, si rei Emphyteuticæ sit facta distractio cum pacto, quod, si emptor infra certum tempus

emptori stare noluerit, res sit incempra? Regenti de Marin. resol. 135. negat: Aliter si venditio fiat cum pacto de retrovendendo infra certum inodictum tempus exercendo. Laudemium an debeat, si quis vendere cogatur rei Emphyteuticam favore Ecclesiæ ampliandæ, vel utilitatis publicæ? Negant Maynard Cancer. & alii. Sed D. de Marin. regitrat decisiones S. Rotæ Romanæ pro affirmativa opinione. Laudemium an sit solvendum, si Emphyteusim vendat Judex, aut eam addicat creditori Emphyteutæ, distinguuntur casus, si fiat concessio ab initio Ecclesiæ absque reservatione quindennii, vel reservatis Juribus dominicalibus. Res attinet ad concessionem in manus mortuas, Emphyteusis, feudi, & unionem Beneficiorum. Laudemium, & Quindennium num fuerint à jure cognita? Expenditur D. Capon. Locum hunc D. de Marin. colunt Can. de Luca, Capon. & Autor in obs. ad decis. de Franch. aliique recentiores. Manus mortua an debeat solvere quindennium de Emphyteusi transitoria ad extraneos? solutio quindennialis qualiter calculati debeat. Cum aliis. pag. 526.

CAROL. ANTON. DE LUCA post feod. ad decis. Gratian. in append. ad aliqu. discept. ejusd. Gratian. signatur de retributione manus mortuæ Domino directo, ad disceptat. 784. post num. 4. ARGUMENTVM.

De Laudemio, & Quindennio. pag. 528

CAROL. ANTON. DE LUCA de Apostolico, Regiois assensu qu. 180. n. 5. ARGUMENTVM.

Monasterium capax in communi, in quo Emphyteuta emit Professionem, utrum sine assensu Apostolico possit alienare rem emphyteuticam ex necessitate, quia cogatur eam ponere extra manum mortuam, & infra quod tempus. Quid si Emphyteusis sit hæreditaria ad extraneos transitoria, & an possit retineri offerendo Quindennia. pag. 530.

CAROL. ANTON. DE LUCA in obs. ad de Franch. dec. 659. DD. Non indiget Argumento. pag. 530.

CAROL. DE ALEXIO ad consult. Capyc. Lat. obs. 156. num. 7. cum seqq. ARGUMENTVM.

Assensus Apostolicus in alienatione bonorum Ecclesiæ hodiè non præsumitur spatio triginta annorum, quia dictæ præsumptioni derogatum fuit per Constitutionem Summi Pontificis Urbani VIII. & proindè nunc requiritur spatium centum annorum. Emphyteuta an, & quando incidat in commissum propter alienationem factam, si reservatus sit Domini directi assensus, & an tali casu amittantur meliorationes. Hæres extraneus institutus an teneatur ad solutionem laudemii, Ecclesia an, & quando teneatur ad solutionem quindenniorum, an teneatur reticere Ecclesiæ onus solvendi quindennia, & an pro his, & laudemii competat via executiva. pag. 532.

AUCTOR ANONIMVS in Romana Quindennii. FF. ARGUMENTVM.

Archiconfraternitas aliqua, etiam si sit laicalis, proindè que non subiaceat Extravag. Ambrosiæ de reb. Eccles. non alienandè tenetur ad quindennia, si possideat Emphyteusim. pag. 533

PARTICULA Resolutionis, seu Sententiæ late à Congregatione Particulari per S'mm D. N. Clementem PP. XI. deputata &c. GG

Non indiget Argumento. pag. 534.

MONACELL formul. legal. pract. tit. 13. for. 2. in adnotat. HH. Non indiget Argumento. pag. 535.

FONTANA in Constitut. Ordin. Prædicator. II par. 1. tit. de Quindennii. pag. 535.

Argumentum de Quindennii.

D. ADVOC. URSJA Instit. Crimin. lib. 1. tit. 10. §. 3. nu. 9. LL Non indiget Argumento. pag. 535.

CAPON. contr. 34. artic. 1. nu. 2. 3. 6. 7. 16. & seqq. MM Non indiget Argumento. pag. 535.

R. P. D. FATINELL. respons. 50. tom. 2. anti observ. ad Bull. Bavon. NN ARGUMENTVM.

Transfute Emphyteusi de manu Privati ad manum mortuam, solvendum est Quindennium loco laudemii. An idem servandum, quando manus mortua primordialiter investitur. Et an hoc casu iustum sit apponere pactum Quindennii. Annata pro unione Beneficiorum Ecclesiasticorum est solvenda, si Beneficia sint collativa; secus si non sint. pag. 536.

INDEX ARGUMENTORUM DECISIONUM EXTERARUM

Post Tractatum de Quindenniis.

- DECISIO I.** FONTANELL. *decif. Cathalon. 279. tom. 2.*
Non indiget Argumento. pag. 539.
DECISIO II. FONTANELL. *decif. Cathalon. 475. tom. 2.*
Non indiget Argumento. pag. 539.
DECISIO III. LEO *decif. Valent. 77. tom. 1.*
ARGUMENTVM.
Quindennium (hoc est laudemium, quod solvitur decimo quinto quoquo anno) debetur de consuetudine Valentiae Domino directo de rebus emphyteuticis, quae transeunt in manum mortuam, scilicet de Jure, & de hac quaestione, an debeatur? non cognoscit Ordinarius, nec Regia Audientia, sed Iudex Delegatus in Causis emphyteuticis per Dominum directum juxta formam. pag. 539.
DECISIO IV. CORTIAD. *decif. Cathalon. 284. par. 4. repet. par. 5.*

ARGUMENTVM.

- An bona, quae fuerunt Principis, vulgo dicta de Realenco, aut feudalia, vel emphyteuticalia possint alienari, & transire in manum mortuam absque Principis, vel Domini directi auctoritate, & licentia, & absque eo, quod sint amortizata, & si super his oriatur contentio inter Judicem Ecclesiasticum, & saecularem, ad quem cognitio Causae pertineat. pag. 543.
DECISIO V. PANIMOLL. *decif. 4. tom. 1.*
ARGUMENTVM.
Quindennium est solvendum ab Ecclesia, & Loco Pio retinente bona emphyteutica Domini directi, cui non fuerit soluta aestimatio rei, sicuti laudemium solvi debet etiam ab ipsa Ecclesia, & de relictis ad pias causas Ecclesia, & Locus Pius quando sit capax acquisitionis Emphyteutis, perspicue deducitur. pag. 551.

INDEX ARGUMENTORUM DECISIONUM SACRAE ROTAE ROMANAE

Post Tractatum de Quindenniis.

- DECISIO I.** COCCINO DECANO. *Neapolitana laudemii. Vener. 9. Decembris 1639.*
ARGUMENTVM.
Laudemii, & quindennii solutio, an, & quando debeatur in casu, quo res transit ad manus mortuas. pag. 556.
DECISIO II. CIRRO DECANO. *Postea S. R. E. Cardinali. Neapolitana Laudemii. Luna 23. Februarii 1640.*
ARGUMENTVM.
Ecclesia pro bonis emphyteuticis tenetur Domino directo ad solutionem laudemii, vel in ejus locum, quindennii, quae tanquam onera realia transeunt etiam in Ecclesiam, esto, quod agatur de bonis pro constructione, vel ampliatione Monasterii ab ipsa acquisitis, quia, licet illa de Jure debeant esse ab omni censu, & redditu immunita, tamen intelligitur de reddito, qui solvitur laicis in recognitionem directi domini, non de Canone, aliove onere ipsi rei infixo. pag. 556.
DECISIO III. COCCINO DECANO. *Neapolitana Laudemii. Veneris 14. Decembris 1640.*
ARGUMENTVM.
Laudemium solvendum est Domino directo, non utili, quando res emphyteutica venditur, etiam si venditio fiat alteri Ecclesiae. Quando res emphyteutica transit ad manum mortuam, tunc tenetur illam infra annum vendere, ponendo eam in capite laici, vel solvere quindennium, hoc est singulis quindecim annis laudemium. pag. 559.
DECISIO IV. BICHIO. *Romana devolutionis Domus. Luna 4. Decembris 1651.*
Non indiget Argumento. pag. 560.
DECISIO V. PRIOLO. *Albanen. devolutionis. Veneris 3. Martii 1673.*
Non indiget Argumento. pag. 561.
DECISIO VI. RONFININO. *Romana Quindenniorum. Veneris 22. Aprilis 1698.*
ARGUMENTVM.
Pro evitanda solutione quindennii praetendebat Ecclesia donataria contractum puram locationem esse, qui tamen emphyteuticus apparuit, tum quia, & sic fuerat a donatore appellatus, tum etiam quia ipsa laudemium persolverat, & tandem quia aequè ex denominatione Canonis, & pacto caducitatis appposito, hujusmodi qualitas remanebat omnino probata. pag. 561.
DECISIO VII. RONDININO. *Romana Quindenniorum. Ven. 12. Maii 1679.*
ARGUMENTVM.
Ad effectum solvendi, vel non solvendi quindennium, qualitas emphyteutica, vel locatitia cognoscitur ex natura bonorum concessorum, confessione contrahentium, & pactis substantialibus, non obstantibus aliquibus clausulis, & pactis accidentalibus utriusque contractui convenientibus. pag. 563.
DECISIO VIII. ALBERGATO DECANO. *Romana Quindenniorum. Luna 20. Martii 1684.*
ARGUMENTVM.
Quindennia debentur per manum mortuam, ad quam bona emphyteutica pervenerunt ex titulo venditionis, aut legati. p. 564.
DECISIO IX. BENINCASA. *Romana Quindenniorum. Vener. 6. Junii 1687.*

ARGUMENTVM.

- Quindennia subrogantur loco laudemiorum, quando emphyteutis devota fuit ad manus mortuas, in laudemii, seu quindennii taxatione calculari non debet praetium, nisi ad mensuram verae aestimationis, hoc est deducto quolibet onere, & extraneo augmento valoris. pag. 566.
DECISIO X. BENINCASA. *Romana Quindenniorum. Super Dubio Affiancationis. Vener. 6. Junii 1687.*
ARGUMENTVM.
Licet nemo invitus compelli possit ad vendendum, attamen ubi concurrat iusta causa aedificandi, quis cogitur favore Religionis etiam contra aliam Religionem, quod procedit non solum ad effectum aedificandi, sed & ad effectum se liberandi a quindenniis. pag. 567.
DECISIO XI. BENINCASA. *Romana Quindenniorum. Vener. 13. Maii 1689.*
ARGUMENTVM.
Confirmantur in praesenti Decisione, quae firmata fuerunt in alia Decisione in ordine la IX. post T. astatum, in eadem Causa edita sub die 6. Junii 1687. coram eodem Benincasa. pag. 569.
DECISIO XII. EMERIX JUNIORE DECANO. *Romana Laudemii, & Quindenniorum. Vener. 6. Junii 1690.*
ARGUMENTVM.
Ex translatione subcanonum non debetur Domino directo laudemium, neque consequenter quindennia. pag. 572.
DECISIO XIII. MUTO. *Romana Coadjutoria super Quindenniis, & Laudemii. Luna 14. Maii 1696.*
ARGUMENTVM.
Coadjutor, non verò Coadjutori Laudemia, & Quindennia deberi firmatur, cum illa inter fructus Praebendae connumerentur, & probatio contrariae consuetudinis quando non urgeat, optime explicatur. pag. 573.
DECISIO XIV. MUTO. *Romana Emphyteutis. Mercur. 11. Martii 1699.*
ARGUMENTVM.
Ex subemphyteuticatione manus mortuae per primum emphyteutam facta debentur laudemia, & quindennia Domino directo. pag. 573.
DECISIO XV. MUTO. *Romana Emphyteutis. Veneris 11. Decembris 1699.*
ARGUMENTVM.
In praesenti Decisione confirmatur praecedens. pag. 579.
DECISIO XVI. PIO. *Avenionen. Novenniorum. Veneris 26. Junii 1699.*
ARGUMENTVM.
Dominus directus permittens transferri emphyteusim in manum mortuam, sibi que non reservans quindennia, censetur illa remississe. pag. 581.
DECISIO XVII. MOLINES DECANO. *Cavallicen. Romana. Veneris 29. Januarii 1700.*
ARGUMENTVM.
Ex bonis Baronialibus allodialibus manus mortuae emphyteuticis non debentur quindennia. pag. 583.
DECISIO XVIII. MOLINES DECANO. *Romana Quindenniorum. Veneris 13. Maii 1701.*

post Tractatum de Quindenniis.

ARGUMENTVM.

Quindennia calculanda sunt juxta valorem status antiqui de tempore, quo Emphyteusis devenit ad manus mortuas, non autem juxta valorem status præsentis, quo fundi æstimatione aucta sit ob superventa melioramenta. pag. 594.

DECISIO XIX. MUTO. Neapolitana Quindennii super bono Jure. Veneris 13. Januarii 1702.

ARGUMENTVM.

Dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam ex conjecturis, & quænam sint conjecturæ, latè in præfenti Decisione ostenditur, respondendo insuper objectis pro usufructuatione domini adductis. pag. 587.

DECISIO XX. MUTO. Neapolitana Quindennii super Manutenzione. Veneris 13. Januarii 1702.

ARGUMENTVM.

Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quindennium, venit manutenendus in illa, reservatis ad iudicium petitionum contrariis exceptionibus per manum mortuam deductis pro retardanda solutione quindennii, tanquam respicientibus aliorum indaginem. pag. 592.

DECISIO XXI. PRIOLO; postè S. R. E. Cardinali.

Romana Laudemiorum. Luna 31. Januarii 1707.

ARGUMENTVM.

Quindennia debentur, etiam si bona Emphyteotica transferantur in manum mortuam titulo venditionis, ex causa tractus coactivi vigore Bullæ Gregorianæ. pag. 593.

DECISIO XXII. LANCETTA. Romana Quindenniorum. Veneris 16. Decembris 1707.

ARGUMENTVM.

Quindennia debentur, etiam si reservata non fuerint, quando Emphyteusis transferatur per privatum in manum mortuam, & Ecclesia etiam absque Beneficentia Apostolica se obligare potest ad solutionem Quindenniorum. pag. 595.

DECISIO XXIII. MOLINES DECANO. Romana Domus, seu Domorum. Veneris 13. Januarii 1708.

ARGUMENTVM.

Dominio directo competit associatio ad fundum Emphyteoticum in casu, quo manus mortua posseditrix renuat solvere quindennia decursa, sequè obligare ad solvendum quindennia in posterum decurrenda, è contrà verò manui mortuæ fundi possessione spoliata ob non exhibitum titulum, purgatio moræ, ac reintegratio possessionis, mediante quindenniorum solutione. pag. 596.

INDEX ARGUMENTORUM DECISIONUM

Additarum, seu prætermissarum Sacræ Rotæ Romanæ post Tractatum de Quindenniis.

DECISIO I. RONDININO. Romana Legatorum. Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGUMENTVM.

Duplex legatum Ecclesiæ relictum; Alterum, quod liberum eidem Ecclesiæ remaneat; Alterum verò in certis bonis præstandum, cum obligatione iniuncta hæredi, solvendi quid annuum, donec ad assignationem deveniret, ità interpretatum est, ut primum non solum à Canone per Testatorem expresso immune præstetur, sed etiam à solutione laudemii, vel quindennii; Alterum verò, quod assignatione sequuta, hæres ad annuam præstationem amplius non teneatur. pag. 603.

DECISIO II. PRIOLO. Albanen. Devolutionis. Veneris 3. Martii 1673.

ARGUMENTVM.

Statutum Albani irritat dispositiones bonorum ad favorem aliorum, quàm descendentium, & collateralium, aliàs bona devolvuntur ad Cameram Baronalem: & quando dicitur cum tali onere concessa investitura habens relationem ad Statutum, quo casu bona devolvuntur, etiam si illorum dispositio fuerit facta ad favorem Ecclesiæ &c. pag. 604.

DECISIO III. PRIOLO; Postè S. R. E. Cardinali. Romana Devolutionis. Luna 28. Januarii 1709.

ARGUMENTVM.

Quindennium fuit introductum, nè Dominus directus defraudatus remaneat laudemii ob cessationem alienationis ex transitu Bonorum in manum mortuam, quæ nunquam moritur. pag. 604.

DECISIO IV. BOURLEMONT. Cajetana Bonorum. Luna 14. Decembris 1676.

ARGUMENTVM.

Quibus modis probetur, fundum esse potius Emphyteoticum, quàm censualem, aut locatitium, ad effectum, ut ex illo debeantur quindennia in casu, quo transiverit ad manum mortuam. pag. 604.

DECISIO V. SCOTTO; postè S. R. E. Cardinali. Romana, seu Tiburtina Quindenniorum.

Luna 27. Junii 1712.

ARGUMENTVM.

Quibus modis probetur, fundum esse potius locatitium, quàm Emphyteoticum, ad effectum, ut ex illo non debeantur quindennia in casu, quo transiverit ad manum mortuam. pag. 606.

DECISIO VI. SCOTTO; postè S. R. E. Cardinali. Romana, seu Tiburtina Quindenniorum.

Luna 16. Januarii 1713.

ARGUMENTVM.

Confirmatur præterita Decisio in eadem Causa edita. pag. 605.

DECISIO VII. SCOTTO; postè S. R. E. Cardinali. Castellaneæ. Prædii. Luna 11. Maji 1711.

Non indiget Argumento. pag. 610.

DECISIO VIII. LANCETTA. Romana Quindenniorum. Mercurii 21. Novembris 1708.

ARGUMENTVM.

Quando, & quomodò constare dicatur de qualitate Emphyteotica, aut locatitia bonorum à manu mortua possessorum, ad effectum dignoscendi, quando sit, vel non sit locus solvendi quindennia. Et confirmatur Decisio in eadem Causa edita 16. Decembris 1707. coram eodem, registrata supra post Tractatum de Quindenniis in ordine la XXII. in. Decisio. Sac. Rotæ Rom. pag. 610.

DECISIO IX. CRISPO. Romana, seu Portuen. Emphyteusis. Luna 2. Julii 1714.

Non indiget Argumento. pag. 611.

DECISIO X. SCOTTO; postè S. R. E. Cardinali. Romana Domus, seu Domorum. Veneris 9. Junii 1713.

ARGUMENTVM.

Quando præsumatur, vel non præsumatur solum Laudemium, ex Emphyteusis transitoria ad hæres extraneos, si illa alienetur, vel transeat in hæredem extraneum, quando debeat Laudemium: Quindennium autem calculandum est juxta valorem status antiqui de tempore, quo Emphyteusis devenit ad manum mortuam, non juxta valorem status præsentis, quo fundi æstimatione aucta reperitur propter superventa melioramenta. pag. 612.

DECISIO XI. MOLINES DECANO. Romana Laudemiorum. Luna 23. Aprilis 1703.

Non indiget Argumento. pag. 615.

DECISIO XII. FALCONERIO; postè Urbis Gubernatore. Romana Quindenniorum. Luna 7. Maji 1714.

ARGUMENTVM.

Quomodò probetur qualitas bonorum Emphyteotica, ad effectum solvendi quindennia. pag. 616.

DECISIO XIII. LANCETTA. Tarentina Quindenniorum. Luna 25. Junii 1714.

ARGUMENTVM.

Quibus modis probetur directum dominium ad effectum solvendi Quindennia, & Quindennia taxanda sunt juxta consuetudinem loci, vel conventionem Partium. pag. 617.

INDEX, PER DIÆCESES, DECISIONUM

Sacræ Rotæ Romanæ post Tractatum de Quindenniis.

A
Albanen. Devolutionis, Veneris 3. Martii 1673. Priolo, Decif. V. pag. 561

Avenionen. Novenniorum, Veneris 26. Junii 1699. Pio, Decif. XVI. pag. 581

C
Cavallicen. Homagii, Veneris 29. Januarii 1700. Molines Decano, Decif. XVII. pag. 583

N
Neapolitana Laudemii, Veneris 9. Decembris 1639. Coccino Decano, Decif. I. pag. 556

Neapolitana Laudemii, Luna 23. Februarii 1640. Cerro Decano, Decif. II. pag. 556

Neapolitana Laudemii, Veneris 14. Decembris 1640. Coccino Decano, Decif. III. pag. 559

Neapolitana Quindennii super bono Jure, Veneris 13. Januarii 1702. Muto, pag. 583

Index, per Diœcesis, Decisionum Sac. Rotæ Rom.

Muto, Decif. XIX.	pag. 587,	Romana Quindenniorum, Veneris 13. Maji 1689. Benincasa, Decif. XI.	pag. 569
Neapolitana Quindennii sepe Mantentione, Veneris 13. Januarii 1702 Muto, Decif. XX.	pag. 592	Romana Laudemii, & Quindenniorum, Veneris 16. Junii 1690. Emerix juniore Decano, Decif. XII.	pag. 572
R			
Romana devolutionis Domus, Lunæ 4. Decembris 1651. Bichio, Decif. IV.	pag. 560	Romana Coadiutoria super Quindennii, & Laudemii, Lunæ 14. Maji 1696. Muto, Decif. XIII.	pag. 573
Romana Quindenniorum, Veneris 22. Aprilis 1678. Rondinino, Decif. VI.	pag. 561	Romana Emphyteusis, Merc. 11. Martii 1699. Muto Dec. XIV. p. 573	
Romana Quindenniorum, Veneris 12. Maji 1679. Rondinino, Decif. VII.	pag. 563	Romana Emphyteusis, Ven. 11. Decemb. 1699. Muto, Dec. XV. p. 579	
Romana Quindenniorum, Lunæ 20. Martii 1684. Albergato Decano, Decif. VIII.	pag. 564	Romana Quindenniorum, Veneris 13. Maji 1701. Molines Decano, Decif. XVIII.	pag. 584
Romana Quindenniorum, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. IX.	pag. 566	Romana Laudemiorum, Lunæ 31. Januarii 1707. Priolo, Dec. XXI.	pag. 595
Romana Quindenniorum sepe Dubio Affrancationis, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. X.	pag. 567	Romana Quindenniorum, Veneris 16. Decembris 1707. Lancetta, Decif. XXII.	pag. 595
		Romana Domus, seu Domorum, Veneris 13. Januarii 1708. Molines Decano, Decif. XXIII.	pag. 596

INDEX, PER MATERIAS, DECISIONUM

Sacræ Rotæ Romanæ post Tractatum de Quindennii.

C			
Romana Coadiutoria super Quindennii, & Laudemii, Lunæ 14. Maji 1696. Muto, Decif. XIII.	pag. 573	Emerix juniore Decano, Decif. XII.	pag. 572
D			
Albanen. Devolutionis, Ven. 3. Martii 1673. Priolo, Dec. V. p. 561		Romana Laudemiorum, Lunæ 31. Januarii 1707. Priolo, Dec. XXI.	pag. 593
Romana Devolutionis Domus, Lunæ 4. Decembris 1651. Bichio, Decif. IV.	pag. 560	N	
Romana Domus, seu Domorum, Veneris 13. Januarii 1708. Molines Decano, Decif. XXIII.	pag. 596	Avenionen. Novenniorum, Veneris 26. Junii 1699. Pio, Dec. XVI.	pag. 581
E			
Romana Emphyteusis, Mercurii 11. Martii 1699. Muto, Decif. XIV.	pag. 573	Q	
Romana Emphyteusis, Veneris 11. Decembris 1699. Muto, Decif. XV.	pag. 579	Romana Quindenniorum, Veneris 22. Aprilis 1678. Rondinino, Decif. VI.	pag. 561
H			
Cavallicen. Homagii, Veneris 29. Januarii 1700. Molines Decano, Decif. XVII.	pag. 583	Romana Quindenniorum, Veneris 12. Maji 1679. Rondinino, Decif. VII.	pag. 563
L			
Neapolitana Laudemii, Veneris 9. Decembris 1639. Coccino, Decif. I.	pag. 566	Romana Quindenniorum, Lunæ 20. Martii 1684. Albergato Decano, Decif. VIII.	pag. 564
Neapolitana Laudemii, Lunæ 23. Februarii 1640. Cerro Decano, Decif. II.	pag. 566	Romana Quindenniorum, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. IX.	pag. 566
Romana Laudemii, & Quindenniorum, Veneris 16. Junii 1690.		Romana Quindenniorum super Dubio Affrancationis, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. X.	pag. 567
		Romana Quindenniorum, Veneris 13. Maji 1689. Benincasa, Decif. XI.	pag. 569
		Romana Quindenniorum, Veneris 13. Maji 1701. Molines Decano, Decif. XVIII.	pag. 584
		Romana Quindenniorum, Veneris 16. Decembris 1707. Lancetta, Decif. XXII.	pag. 595

INDEX, PER AUDITORES, DECISIONUM

Sacræ Rotæ Romanæ post Tractatum de Quindennii.

A ALBERGATO DECANO.		M MOLINES DECANO.	
Romana Quindenniorum, Lunæ 20. Martii 1684. Albergato Decano, Decif. VIII.	pag. 564	Cavallicen. Homagii, Veneris 29. Januarii 1700. Molines Decano, Decif. XVII.	pag. 583
B BENINCASA.		MUTO.	
Romana Quindenniorum, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. IX.	pag. 566	Romana Coadiutoria super Quindennii, & Laudemii, Lunæ 14. Maji 1696. Muto, Decif. XIII.	pag. 573
Romana Quindenniorum super Dubio Affrancationis, Veneris 6. Junii 1687. Benincasa, Decif. X.	pag. 567	Romana Emphyteusis, Merc. 11. Martii 1699. Muto, Dec. XIV. p. 573	
Romana Quindenniorum, Veneris 13. Maji 1689. Benincasa, Decif. XI.	pag. 569	Romana Emphyteusis, Ven. 11. Decemb. 1699. Muto, Decif. XV. p. 579	
C BICHIO.		NEAPOLITANA QUINDENNII SUPER BONO IURE.	
Romana Devolutionis Domus, Lunæ 4. Decembris 1651. Bichio, Decif. IV.	pag. 560	Veneris 13. Januarii 1700. Muto, Decif. XIX.	pag. 587
C CERRO DECANO.		NEAPOLITANA QUINDENNII SUPER MANTENTIONE.	
Neapolitana Laudemii, Lunæ 23. Februarii 1640. Cerro Decano, Decif. II.	pag. 566	Veneris 13. Januarii 1702. Muto, Decif. XX.	pag. 592
C COCCINO DECANO.		P P I O.	
Neapolitana Laudemii, Veneris 9. Decembris 1639. Coccino Decano, Decif. I.	pag. 566	Avenionen. Novenniorum Ven. 26. Junii 1699. Pio, Dec. XVI.	p. 581
Neapolitana Laudemii, Veneris 14. Decembris 1640. Coccino Decano, Decif. III.	pag. 559	P P R I O L O.	
E EMERIX JUNIORE DECANO.		R R O N D I N I N O.	
Romana Laudemii, & Quindenniorum, Veneris 16. Junii 1690. Emerix juniore Decano, Decif. XII.	pag. 572	Albanen. Devolutionis, Ven. 3. Martii 1673. Priolo, Dec. V. p. 561	
L L A N C E T T A.		R O M .	
Romana Quindenniorum, Veneris 16. Decembris 1707. Lancetta, Decif. XXII.	pag. 595	Laudemiorum, Lunæ 31. Januarii 1673. Priolo, Dec. V. p. 561	
		Rom. Laudemior. Lunæ 31. Januarii 1707. Priolo, Dec. XXI. p. 593	

INDEX, PER DIÆCESES, DECISIONUM

Additarum, seu prætermiffarum Sacræ Rotæ Romanæ
post Tractatum de Quindenniis.

A			
Albanen. Devolutionis, Ven. 3. Martii 1673. Priolo, Dec. II. pag. 604			Romana Quindenniorum, Mercurii 21. Novembris 1700. Lancetta, Decif. VIII. pag. 610
C			Rom. Quindenniorū Lunæ 7. Maji 1714. Falconerio, Dec. XII. p. 612
Cajetana Bonorum, Lunæ 14. Decembris 1676. Bourlemont, Decif. IV. pag. 560			Romana, seu Portuen. Emphyteufis, Lunæ 2. Julii 1714. Crifpo, Decif. IX. pag. 611
Castellaneten. Prædii, Lunæ 11. Maji 1711. Scotto, Dec. VII. p. 610			Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 27. Junii 1712. Scotto, Decif. V. pag. 606
R			Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 16. Januarii 1713. Scotto, Decif. VI. pag. 608
Romana Devolutionis, Lunæ 26. Januar. 1709. Priolo, Dec. III. p. 559			T
Romana Domus, seu Domorum, Veneris 9. Junii 1713. Scotto, Decif. X. pag. 612			Tarentina Quindenniorum, Lunæ 25. Junii 1714. Lancetta, Decif. XIII. pag. 617
Romana Laudemiorum, Lunæ 23. Aprilis 1703. Molines Decano, Decif. XI. pag. 615			
Romana Legatorū Ven. 30. Aprilis 1677. Rondinino, Dec. I. pag. 603			

INDEX, PER MATERIAS, DECISIONUM

Additarum, seu prætermiffarum Sacræ Rotæ Romanæ
post Tractatum de Quindenniis.

B			
Cajetana Bonorum, Lunæ 14. Decembris 1676. Bourlemont, Decif. IV. pag. 604			Romana Legatorum, Ven. 30. Aprilis 1677. Rondinino, Dec. I. p. 603
D			P
Albanen. Devolutionis, Ven. 3. Martii 1673. Priolo, Dec. II. p. 604			Castellaneten. Prædii, Lunæ 11. Maji 1711. Scotto, Dec. VII. p. 610
Rom. Devolutionis, Lunæ 26. Januar. 1709. Priolo, Dec. III. p. 604			Q
Romana Domus, seu Domorum, Veneris 9. Junii 1713. Scotto, Decif. X. pag. 612			Romana Quindenniorum, Mercurii 21. Novembris 1708. Lancetta, Decif. VIII. pag. 610
E			Romana Quindenniorum, Lunæ 7. Maji 1714. Falconerio, Decif. XII. pag. 616
Romana, seu Portuen. Emphyteufis, Lunæ 2. Julii 1714. Crifpo, Decif. IX. pag. 611			Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 27. Junii 1712. Decif. V. pag. 606
L			Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 16. Januarii 1713. Scotto, Decif. VI. pag. 608
Romana Laudemiorum, Lunæ 23. Aprilis 1703. Molines Decano, Decif. XI. pag. 615			Tarentina Quindenniorum, Lunæ 25. Junii 1714. Lancetta, Decif. XIII. pag. 617

INDEX, PER AUDITORES, DECISIONUM

Additarum, seu prætermiffarum Sacræ Rotæ Romanæ
post Tractatum de Quindenniis.

B	BOURLEMONT.				
Cajetana Bonorum, Lunæ 14. Decembris 1676. Bourlemont, Decif. IV. pag. 604				M	MOLINES DECANO.
C	CRISPO.			Romana Laudemiorum, Lunæ 23. Aprilis 1703. Molines Decano, Decif. XI. pag. 615	
Romana, seu Portuen. Emphyteufis, Lunæ 2. Julii 1714. Crifpo, Decif. IX. pag. 611				R	RONDININO.
F	FALCONERIO.			Romana Legatorum, Veneris 30. Aprilis 1677. Rondinino, Decif. I. pag. 603	
Romana Quindenniorum, Lunæ 7. Maji 1714. Falconerio, Decif. XII. pag. 616				S	SCOTTO.
L	LANCETTA.			Castellaneten. Prædii, Lunæ 11. Maji 1711. Scotto, Decif. VII. pag. 610	
Romana Quindenniorum, Mercurii 21. Novembris 1708. Lancetta, Decif. VIII. pag. 610				Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 27. Junii 1712. Scotto, Decif. V. pag. 606	
Tarentina Quindenniorum, Lunæ 25. Junii 1714. Lancetta, Decif. XIII. pag. 617				Romana, seu Tiburtina Quindenniorum, Lunæ 16. Januarii 1713. Scotto, Decif. VI. pag. 608	

ELENCHUS VERBORUM.

Quæ continentur in Indice Tractatus de Quindenniis.

A

A
Ab
Abbas
Abbatissa
Abimelech
Absens
Absentia
Absolutio
Absurdum
Abulen Diæcesis
Abusus
Achab
Acervi Salis
Accessorium
Accrescendi iura
Accrescens
Accrescentiæ
Accresco
Accusatus
Acta
Actio
Actor
Actus
Actus unicus
Additamentum
Administratio
Administrator
Advocacia
Advocatus
Ægidiana Constitutio
Ægyptii
Ægyptus
Æmilianus
Æmulatio
Æquales
Æqualitas
Æquiparatio
Æquiparatum
Æquitas
Æquum
Æliminatio
Ætas
Ætas decrepita
Ær
Æternum
Æthymologia
Æffectio
Æffectus
Æffectio
Æffectus
Æfforamento de Æfforamento
Æffrancatio
Æffrancatura
Æffranchimentum
Æffranchito
Æffranco
Æger
Ægæus
Æ godere contractus
Ægricultura
Ælbanus
Ælbergariæ
Ælbergatotes
Ælbitus
Ælciatus
Ælxiander
Ælxiander VII.
Ælxiander VIII.
Ælxiandrini
Ælieniarius
Ælienatio
Ælieno
Ælimenta
Ælluvio
Ælmutia
Ælternativa
Ælvarez Pegas
Æmadorius
Æmicitia
Æmicus

Amorrhæi
Amortizata
Amortizatio
Amortizo
Amollaz.
Annalia
Annalibus
Annata in beneficiis
Annata in profanis
Ancona
Angeles
Anglia
Annulus
Anima
Animal
Animus
Annona Civilis
Annona Militaris
Annuua
Annua
Annum legatum
Annuus redditus
Anfaldus
Antecedens
Antianitas
Antichreus
Antiqui
Antiqui Doctores
Antonellus
Aperitio oris
Apocha
Apostolica Sedes
Apostolicum Beneplacitum
Apostolicum Privilegium
Apostolicus Delegatus
Appellatio
Appello
Aqua
Arabibus
Aragonia
Aratum
Arbiter
Arbitrium
Arbor
Arbores
Arca communis
Archicofaternitas S. Hieronymi Charitatis de Vrbe
Archidiaconus
Archiepiscopi Germaniæ
Archiepiscopus Compostellanus
Archipræbyter
Archipræbyter Cardinalis
Argentena Ditio
Argumentum de identitate rationis
Argumentum à majori ad minus
Argumentum à minori ad majus
Argumentum à simili
Aristoteles
Ars
Arresto
Arte blanche
Artes liberales
Ascendens
Asscuratio
Asscuro
Assentamento
Assessor
Assisti
Associo
Associor
Assylum
Avaritia

Avarus
Auctoritas
Auctoritates
Auctor
Auctoris Patija
Auctorizo
Auctores Rotæ
Avenionen Collegiū
Avenionen Ditio
Augco
Augumentatus
Augumentum
Avocatio
Aureus
Aurum
Auth. omnes peregrini
C. commun. de successione.
Auth. res, quæ C. commun. de legat.
Azo

B

B. Litera
Baecen Capitulum
Balthazar
Bancharia Cedula
Banchum
Bancherius
Bannitus
Barbantia
Barbatus
Barberinus
Barbosa
Barchinona
Baro
Barricello
Basilica Lateranen.
Basilica Vaticana
Basilicarum Urbis Vicarii
Beata Virgo
Beata Vita
Beata
Beateria
Beati titulus
Beatificati
Beatitudinis titulus
Beati
Beguinæ
Belgium
Bellarminus
Bellum
Bellus
Benedictus de Omasia
Bend
Beneficialia
Beneficiare
Beneficiatus
Beneficiorum unio
Beneficium Ecclesiasticum
Beneficium Principis
Beneplacitum Apostolicum
Benignitas
Berojus
Bibliopolarum taberna
Biennium
Bimestre
Bis
Bituricen Ecclesia
Bona
Bona Ecclesiastica
Bona Emphyteutica
Bona fideicommissaria
Bona morticia
Bona paraphernalia
Bona fides
Bonifacius VIII.

C

Bononia
Bonus vir
Bucharen Diæcesis
Bordonus
Branda
Brophotrophium
Bulla
Bulla Cænæ Domini
Bulla Gregoriana
Bulla Piana
Burgens Cathedralis
Burgius
Cadaver
Cadocitas.
Calculatio
Calculo
Calculus
Cæcus
Cali
Cæna
Cæsaraugustana Diæcesis
Cæfena
Calaguritana Ecclesia
Calderinus
Camera
Cameralis obligatio
Cameralis Typographia
Campana
Campus Floræ
Cancellaria
Cancellaria Regulæ
Canonia
Canonicatus
Canonicæ
Canonici
Canonici Cappellani
Canonici Chorarii
Canonici Hebdomadarii
Canonici Panaterii
Canonici Penitentiarum
Canonici Supplementarii
Canonici Supranumerarii
Canonici Turnarii
Canonici Regulares
Canonicæ
Canonicæ Germaniæ
Canonistæ
Canon
Cantica
Capanus
Cappella
Cappella Regia Vlyxbonen
Cappellania
Cappellanus
Cappellanus Canonicus
Capitale
Capitaneus
Cap. 1. de immun. Eccl. in 6.
Cap. preposit. 6. de fil. Præbyter.
Cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.
Cap. 1. de censib.
Cap. asserte 1. de præsumption.
Cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de elect.
Capitulares
Capitularis Massa
Capitularitas

Capitulum
Capitulum Baecen
Capitulum Giennen
Capraica Platea
Caprara
Captivi
Captivitas
Captus ab hostibus
Cappuccini
Caput
Carcer
Carceratus
Cardinalatus
Cardinales
Cardinalis Albicinus
Cardinalis Anastasius
Cardinalis Barberinus
Cardinalis Bellarminus
Cardinalis Caprara
Cardinalis Columna
Cardinalis de Comitibus
Cardinalis Corradinus
Cardinalis Corfinus
Cardinalis de Judicibus
Cardinalis de Luca
Cardinalis Medices
Cardinalis Monachus
Cardinalis Nerlius
Cardinalis Origus
Cardinalis Otthobonus
Cardinalis Parisius
Cardinalis Taya
Cardinalis Archipræbiter
Cardinalis Commendatarius
Cardinalis Protector
Cardinalis Titularis
Cardinalitium Indultum
Cardinalitius Titulus
Carmelitæ Discalceati
Caro
Carpovius
Carvalh.
Casalia
Castella
Castillonum
Castr. requisita
Castrum
Casus
Catana
Cathacumen Cathedralis
Cathalonia
Cathedralis
Cathedralis Bituricen
Cathedralis Colimbriæ
Cathedralis Compostellana
Cathedralis Dignen
Cathedralis Ebredunæ
Cathedralis Meten
Cathedralis Neapolitana
Cathedralis Placētina
Cathedralis Regularis
Cathedralis Segūtina
Cathedralis Valentina
Catoniana Regula
Caveo
Caupones
Cauponia Taberna
Causa Dotis
Causa Pia
Causatum
Cautio
Cedens
Cedula Bancharia
Celebratio Missarum

Cencius
Censura
Censura
Census
Centennia
Centenarium
Centum
Cephalus
Certificandus
Certissimus
Certus
Cervien Territorium
Cessibilis
Cessio
Cessionarius
Cessum
Chaldaicè
Chalendarium Gregorianum
Chamaeleon
Charitativum
Chirurgus
Chorarii
Chorillæ
Chorus
Christiana Pietas
Christiani
Christus
Cibarium Legatum
Circulus
Circumstantiæ
Cistercienses
Citius
Citra Montes
Citramontani
Civilis Annona
Civiliter
Civis
Civitas
Civitate Diæcesis
Clare Vallis
Claustrum
Claufula
Clemens IV.
Clemens V.
Clemens VIII.
Clemens IX.
Clemens X.
Clemens XI.
Clericus
Clericus Regularis
Clerus Mantuanus
Cliens
Coactivus
Coadjutor
Coadjutoria
Coadjutus
Coccinus
Coheloth
Collatin
Collectabilis
Collectæ
Collector
Collectores Spoliorum
Collega
Collegialis
Collegialitas
Collegiata
Collegiatus
Collegium
Collicola
Colligationes
Colimbrien Cathedralis
Colimbrien Diæcesis
Columna
Comes
Combibo
Comitolus
Commenda
Commendatarius
Commendatarius Cardinalis

ELENCHUS VERBORUM.

<p>Commendatus Commisſum Commixtio Commoditas Commoditas Commodum Communio Communis debitor Communis Maſſa Communis Res Comunitas Commuto Compensatio Compensio Competentia Complexio Compendia Compositio Compoſtellana Cathedra- lis Compoſtellanus Ar- chiepiſcopus Compromiſſarius Compromiſſum Compromittens Concedens Conceſſio Concilium Tridētinū Concilium Turonen Conclare Concordia Condemnatus Condiſſio indabiti Conditio Condiſtor Confalonis Confrater- nitas Conſeſſio Conſeſor Conſormo Conſaternitas Conſatres Conſrontatio Congregatio S. Joonis Congrua Cōjugalis cohabitatio Conſutatio Conſanguineus Conſcientia Conſecratio Conſenſus Conſentio Conſequens Conſequentia Conſervatoriæ literæ Conſervatorium Conſervator Conſilia Conſiliarius Conſilium Conſilium Neapolita- num Conſilium Sapientis Conſiſtorialis propoſi- tio Conſiſtorium Conſocius Conſolationis de Vrbe Hospitale Conſors Conſpiratio Conſtantinus Conſtitutio Conſtitutio Synodalis Abulen Conſtitutio Ægidiana Conſtitutio Synodalis Cæſarugultana Conſtitutio Synodalis Vlyxbonen Conſtitutum Conſuetudo Conſultiva Vox Contra, & pro ContraCambium Contraſuitio Contractus Contractus Barocco Contractus a godere Contractus Stocco, ſeu Mohatra</p>	<p>Contractus à tempo, roglic Contraria Contra venio Contribuo Contubernales Conventio Convictrices Copolâ Cor Corbulus Corona Regia Coronatio Corpus Corradinus Corradus Correlativus Correſpectivus Corſinus Cortiada Coſta Creditor Creſp. Cubicularii Papæ Cultus divinus Cura Curado Curator Curatus Curia Curia Oblati Cultos Cyriacus</p>	<p>Diſtiones Diſtum Diaceſana Synodus Dies Dies ſeriat Diſtictus Diſcultas Dignen Cathedralis Dignitates Dii Dilapidatio Diligens Dimidia Dimidii Canonici Dimidiar Dimiſſæ Virgines Directum dominium Directus Dominus Disciplina Diſcretiva loquutio Diſpenſatio Diſpenſo Diſperſæ Diſpono Diſpoſitio Diſpoſitiva Diſpoſitum Diſſentio Diſſolvor Diſtallatio Diſtichon Diſtributiones quoti- dianæ Ditio Eccleſiastica Ditio Mantuana Diverſitas Diverſorium Dives Divina Divina Res Divinus Divinus Cultus Diviſio Diviſor Doctōrandus Doctōratus Doctōr Doctōres laudari Doctōres approbati Doctōres reprobat Doctōres declarati Doctōres ſibi contra- rii Doctus Dolus Dominicalia Jura Dominium Dominium directum Domium utile Dominus Dominus directus Dominus utilis Domus Domus Profeſſa Donadens Donatarius Donatio Donator Dono Dormitorium Dos Dorale lucrum Doto Duardus Ducatus Duo Duplum Duplex Durium Duro Dux</p>	<p>E Ebredunē Cathedralis Eccleſia Eccleſia Collegiata Eccleſia filialis Eccleſia Romana Eccleſia Titularis, ſeu Titulata</p>	<p>Eccleſiæ Fabrica Eccleſiaſtes Eccleſiaſtica Bona Eccleſiaſtica Emphy- teuſis Eccleſiaſtica funſtio Eccleſiaſtica Jurisdi- ctio Eccleſiaſticitas Eccleſiaſtic. Eccleſiaſtica Immuni- tas Eccleſiaſticus Eccleſiaſticus Judex Eccleſiaſticus Status Edo Eſſectnatio Vnionis Eſſectus Egitanien Eiboren Conſtitutio Eiboren Diaceſis Eleæmoſynariæ Eleæmoſinæ Electio Electio ſori Electores Electus Eligendi ius Eingo Emancipatus Emancipio Emolumentum Emphyteuſis Emphyteuta Empyuteica bona Empyuteicatio Empyuteico Eponam Empazar Empor Emporas Emporativa Ergasteria Ergatteria Ergatulum Error Erroneus Echici Evacuo Evangelium Evangelium Lucæ Evangelium Marci Evangelium Matthæi Eventus Everſus Eufemia S. Eugenius IV. Eugubium Eviſtio Eviſtus Exactio Exburſatio Excambium Exceſſus Excommunicatio Excommunicatus Excommunico Excubo Excurio Exemplum Exemptus Exhæredatio Exhæredatus Exequutio Exequutio parata Exequutio teſtamenti Exequutiva via Exequutivè Exequutivum Judi- cium</p>	<p>Exequutivum Man- datum Exequutor Exequutor teſtamen- tarius Exercitus Ex nunc prout ex tunc Exodus Expectans Expectativæ Expensæ Expono Expoſiti Extauritæ Extinguor Extra Extraordinaria Lectio Extravag. Ambitioſe 2. de reb. Eccleſiæ nō alien. Extravag. Suſcepti Jo- an. XXII. de elec- tion. Extravag. Suſcepti unic. ne ſed. vacant. Extrema Ezechias</p>	<p>F Faber Fabiola Fabrica Eccleſiæ Fabuloſum Facilitas Facilius Facilius Factum Facultas Facultativum verbū Facultativus actus Falcidia Fama Fames Familia Vrſina Familiaritas Famulus Farſen Abbatia Fateoſi de Fateoſi Fatte ben Fratelli Favorabilis Felicitas Felicus Feltren Eccleſia Fæmina Fæmininum Feriati dies Feriæ Ferraria Ferretus Ferrum Fertilis Fertilitas Festi dies Festiæ Veſtes Feſtum S. Martini Feudatarius Feudum Fictio Fictitii Dii Fictus Fidei commiſſaria Bona Fidei commiſſarius Fidei commiſſum Fidei committens Fidei Profeſſio Filia Filiſialis Eccleſia Filii Heli Filius Filiusfamilias Finantia Fingo Fines Finis Finitum Fio Fiscus Flamma Floræ Campus Florentia</p>	<p>Florez Diaz de Mena Flumen Fluvius Fons Fontanella Foreiro Foriſcapium Fori electio Forma Formalitas Formula Fortuitus caſus Fortuna Forus Francatio Franchis Franchiſſa Franchitia Franchito Franci Franciſcani Franco di Gabella Francus Fraternitas Fraternitas jurata Fraticellorum Secta Fratres Fraus Frequentor Fructuarius Fructus Fulginas Fulgineus Fulgioſus Funſtio Eccleſiaſtica Fundus Furus Fur Furioſus Furor Furor Fuſia Caninia lex Futurus</p>
---	--	---	---	--	---	---	--

G

ELENCHUS VERBORUM.

<p>Gentophonium Guardianus Gutierrez</p> <p style="text-align: center;">H</p> <p>Habitus Prælatius Hæbdomadarū Canonici Hæbræi Hæbræorum Vniversitas Heli Heraclius Hæreditas Hæres Hærelis Heri Hieronimi S. Chæritatis Confraternitas Hierosolymæ Hierosolymitana Religio Hierosolymitanū Tēplum Hierosolymitanus Eques Hippolltus Card. Medices Hispania Hispaniarum Indiæ Historia Ephigeniæ Historia Valerii Maximi Historici Hodiè Hodierna Homagium Homo Honcltius Honorarium Honorarius Prothonotarius Honorarius Tutor Honor Hora Horæ Canonice Hortatoria Hospes Hospita Hospitalarius Ordo Hospitalale Hospitales Dextræ Hospitalis Tefseta Hospitalis Deus Hospitalis homo Hospitalitas Hospitatio Hospitator Hospitatura Hospitatus Hospitium Hospitor Hosteria Hollis Humana vita Hypolltus Card. Medices Hypothecata res Hypothecatio</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>Iactationis iactationū remedium Iactura Iafon Idioma Idololatria Idoneus Iesu Iesu Societas Iesuitæ Ignorans Ignorantia Ignotus Illegitimus Illiquiditas Imitor Imola Immediatus</p>	<p>Inmemorialis Inmissos Inmobilis Immortalis Immortalitas Immunitas Inmutabilis Impedimentum Impedio Impeditus Impensa Imperator Impetto Impoſſibilitas Immunis Immunitas Ecclesiastica Impotens Impræſcriptibile Impuro Inalienabilis Incapacitas Incapax Incertus Incognitum Incommodum Incompatibilitas Incompetentia Incultus Indebiti conditio Indemnitas Indictio Indiæ Indignitas Indiscreta vox Induciæ Indulgentiæ Indultum Indultum Cardinalitium Indultum Superviventiæ Indultum Iubilationis Infamia Infamis Infinitum Infirmitas Infirmus Infructiferum Infructuosus Inhabilis Inhabilitas Inhabilitas Inhibitio Inhospitatis Inhospitalitas Inidoneus Injectio manus Injuria Innocens Innocentia Innocentius Innocentius XI. Innocentius XII. Inopia Inquisitores Infinuo Infordefcentia Inſpectio Inſtallatio Inſtallatus Inſtallo Inſtantia Inſtrumentum Inſtruo In integrum reſtitutio Intentio Interdictum Interdictus Interreſſentia Interreſſe Interloquutoria Interpellatio Interpellatus Interpretatio Interſtitia Inteſtatus Intronizo Intruſus</p>	<p>Invariabilis Inventarium Inverſimile Invetho Invectura Invidia Invocatus Inutilis Joanna Papiffa Joſeph Jeſue Ippolltus Card. Medices Irredimibilis Irregularis Irregularitas Irremovibilis Irrepetibilis Irrevocabiliter Iſaias Italia Jubilatio Jubilatus Jubilæum Jubilo Judas Judæi Judæorum Vniverſitas Iudex Iudex competens Iudex Eccleſiaſticus Iudex Laycus Iudex ſæcularis Iudicibus Iudicis incompetentiæ Iudicium Iudicium exequutivum Iudicium ordinarium Iudicium petitorium Iudicium poſſeſſoriū Iudicium ſummarium Iudith Julius III. Junior Iuonis S. Congregatio Iura dominicalia Iuramentum Iuris rigor Iuriſconſulti Iuriſdictio Iuriſdictio Eccleſiaſtica Iuriſprudentia Ius Ius Accreſcendi Ius Canonicum Ius Civile Ius eligendi Ius Episcopale Iuſpatronatus Iuſpatronatus mixtū Iuſpatronatus Regiū Iuſtinianus Iuſtitia</p> <p style="text-align: center;">L</p> <p>Labor Lambertinus Lancetta Lanionis taberna Lapſus temporis Lateranen Baſilica Latina Lingua Latini Laudabilis Laudemium Layci Laycus Iudex Lazarus Læſio Lectio Lector Lectores Archigymnaſii de Vrbe Legatarius Legatum Legatus Legatus Apoſtolicus</p>	<p>Legatus à Latere Legionen Canonici S. Iſidori Legitima Lego Lego Leo Leodium Leonina Societas Leotardus Lepidum dictum Leprofaria Leproſi Levantada de fogo morto Levitæ Lex Lex Aquilia Lex commiſſoria Lex Decalogi Lex Fuſia Caninia Lex Veneta L. Siquis ſepulchrum 12. ff. de religioſ. & ſumpt. ſuner. L. defuncta 58. ff. de uſufruct. L. itinere 3. ff. de verb. ſignif. L. à vobis 5. ff. de ann. legat. L. ſin. C. de jur. emphyt. L. Siquis in tantam 7. C. unde vi L. 1. C. de Primipil. lib. 12. Liber Eccleſiaſticus Liber Machabæorum Liber Regum Liberales Artes Liberalitas Libero Libertas Libertini Libitum Libra Licentia Licentiaura Licentiaurus Linea Lingua Latina Lingua Sancta Liquidatio Liquidatus Lisbona Lis Literatus Literæ Conſervatoriæ Litigium Litus Livello Livellarius Livellus Loca Montium Loca Pia Locatio Locator Loco Locupletor Locus Locus Eccleſiaſticus Locus Pius Locus religioſus Locus ſacer Locutio diſcretiva Lombardia Lombriaſum Loquor Loquutio diſcretiva Loth Lucana Diæceſis Luca Luca Evangelium Lucrum Lucrum dotale Luitio Luo Luſtania Luſtani</p>	<p style="text-align: center;">M</p> <p>Machabæorum liber Macrobius Magis Magiſter Magiſterium Magiſtratus Magnus Magiſter Hieroſolymitanus Majoratus Majoricen Major Major natu Malachias Mala fides Maleſicus Maltia Mal maritate Mandatum Mandatum exequutivum Manduco Manent. Manjerus Manſionarii Manſus mortuus Mantua Mantuanana Dirio Mantuanum Statutū Mantuanus Clerus Manuale Manumitto Manus Manus hoſtium Manus inſectio Manus mortua Manus viva Marcha Marchio Marci Evāgelium Mare Maria Virgo de Populo Maritus Marſilius Marta Martinus IV. Martyres Maſculinum Maſculus Maſerius Matrill. Maſſa Capitularis Maſſa comuniſ Mater Materiæ parvitas Matthæu Matthæi Evāgelium Mathematicè Matriculandus Matriculatus Matrimonium Media via Mediatus Medices Medicina Medicus Medietas Medii Canonici Mediolanen Cathedralis Mediolanen Diæceſis Mediolanen Statutum Mediolani Diaconiſſæ Mediolanum Medius ſtatus Meirinho Melioramentum Melioratio Melius Membrum Menochius Mens Menſa Menſa Capitularis Menſa Episcopalis Menſis Menſura Mercator</p>	<p>Mercatura Mercenarii Mercenarius Merces Merenda Meſonero Metallum Meten Cathedralis Metropolitana Micha Militaris annona Milites Militia Milito Mille Minimum Miniſtro Minor Minifter Minium Minores Obſervantes S. Franciſci Minus Minus Miraculoſè Miſſa Miſſa Conventualis Miſſa quoti diana Mitiùs Mixtū Iuſpatronatus Moderator Modicus Molettiæ Mollis vir Mompelgardum Monacellus Monachus Monalterium Monaliſta vita Moneta Monialis Monitio Monopolium Mons Pietatis Mons Regalis Moniſtroſus Montisſerratum Montium Loca Mora Moræ purgatio Morior Morofus Mortalis Mortaliter Morticia bona Mortificatio Mortifico Mortuaria Mortuus Mos Moyses Mulctæ Mulier Mulieres Tertiarie Multa Multi Multum Mundus Munufculum Mutatio Mutor Mutuarius Mutuor Mutuum Myſterioſus</p> <p style="text-align: center;">N</p> <p>Naboth Narbona Nafcor Nationes Natu major Natura Naturalis Naturaliter Navarra Navarrus Navigatio Naulum</p>
---	---	---	---	---	---

DE QUINDENNIIS

ARGUMENTUM.

Quindennia in materia Emphyteutica undè orta ;
& cur introducta .

SUMMARIUM.

- 1 Præfens Tractatus novus, & utilis .
- 2 Magis usitatus hodie, quàm olim .
- 3 Nova Sacula introducunt, quæ vetera respuerunt,
- 4 Auctor novum iter aperit .
- 5 Mare nondùm navigatum navigabile reddit .
- 6 Nova navigatio in præfenti Tractatu .
- 7 Auctor rem novam aggreditur, & ab Urbe condita inauditam .
- 8 Omnia Mundi Beneficia vacantia olim commendata fuerunt Cardinali Medicis ad sex menses .
- 9 Auctor miratur, quòd antiqui DD. non ediderint præfentem Tractatum .
- 10 Antiqui DD. omnes quasi quæstiones tractarunt .
- 11 Non omnia possumus omnes .
- 12 Multum egerunt, qui antè nos fuerunt, sed non peregerunt .
- 13 Rem novam attingere summa felicitas est .
- 14 Scribentes peccare solent in furando aliorum scripta .
- 15 Antiqui DD. omnes quasi quæstiones tractaverunt .
- 16 Præfentem materiam nec antiqui, nec moderni tegerunt .
- 17 Præfens opus, nil sanè dignius præ materia subtilitate, nil difficilius præ materia sterilitate .
- 18 Auctor incedit viam nullius in vestigiis tritam .
- 19 Roma Patria communis, serèque Auctoris .
- 20 Roma homines acuit, & industrios reddit .
- 21 Hodie facilius, ac laudabilius est observare, quæ docentur, quàm excogitare quid doceatur .
- 22 Auctor in præfenti Tractatu occupat locum à nemine animadversum, & à nemine occupatum .
- 23 Non benè scribitur quindennium pro quindennio .
- 24 Pejus scribitur quindennium, pro quindennio .
- 25 Idem est quindennium, quòd quindennium .
- 26 Aliud est quindena .
- 27 Quindena in Germania est decima quinta pars capitalis solvenda ex hæreditatibus extraneorum, dotibus, & festivis vestibus .
- 28 Quindennium est antiquis, & in fure incognitum .
- 29 Quindennium provenit ex generali consuetudine, aut conventionione .
- 30 Quindennia ita nuncupata, quia singulis quindenniis, seu quindecim annis solvitur laudemium Domino directo .
- 31 Ob similitudinem, quam habet quindennium cum laudemio, dici potest laudemium .
- 32 Quindennia in Emphyteusi ortum habuerunt à quindenniis in Beneficiis .
- 33 Auctor in alio Tractatu aget de quindenniis præ Beneficiis unitis .
- 34 Pro Beneficiis unitis corpori nunquam defecturo fuerunt introducta quindennia loco Annatarum .
- 35 Cur quindennium solvatur de quindecim in quindecim annos .
- 36 Currenatio Emphyteusis perpetua Ecclesiastica fiat de viginti novem in viginti novem annos, non autem de quindecim in quindecim annos .
- 37 Rationabilis est introductio quindenniorum in genere ob similitudinem cum aliis quindenniis pro Beneficiis unitis .
- 38 Auctor in alio Tractatu aget de quindenniis pro Beneficiis unitis .
- 39 Irrationabilis videtur introductio quindenniorum quoad taxam quindecim annorum ob dissimilitudinem inter quindennia debita pro Beneficiis unitis .
- 40 In Emphyteusi quindennium videretur regulandum juxta l. hæreditatum 68. ff. ad leg. Falcid .
- 41 Quindennia justa de causa introducta fuerunt ad resarciendum damnum Domini directi ob amissionem laudemiorum ex transitu Emphyteusis ad manum mortuam .
- 42 Spes exigendi laudemia est in bonis .
- 43 Quindennia successerunt in locum laudemiorum, sub supposito, quòd, si Emphyteusis existeret penes privatum, alienaretur de quindecim in quindecim annos, sicque laudemia perciperentur .
- 44 In Gallia quindennium noncupari solet Droit d'Indamantè, quia per illud consulitur indemnitati Domini directi .
- 45 Hebræi in Urbe solvunt Parochis districtualibus pro domibus sitis in Ghetto Decimas prætaticum nuncupatas, nè Parochi defraudentur Furibus Parochialibus, quæ habituri essent, si ibidem Christiani inhabitarent .
- 46 In Gallia quindennium solvitur de novennio in novennium .
- 47 In Gallia Ecclesia retinens feudum Regium, tenetur solvere relevium, seu quindennium .
- 48 Relevium in Gallia nuncupatur finantia .
- 49 Etiam in Hispania solvitur relevium .
- 50 In Cathalonia quindennium solvitur de triginta in triginta annos .
- 51 De temporum præfixionibus certa ratio reddi nequit .
- 52 Numerorum vis omnibus semper admirabilis .

- 53 *Tempus quindecim annorum est magnum spatium temporis humane vitæ.*
- 54 *Indè est, quòd annata solvitur quolibet quindennio pro Beneficio unito, & ad similitudinem solvitur quindennium pro Emphyteusi.*
- 55 *Emphyteusis tanquam ab origine gratis concessa, dici quoque potest Beneficium.*
- 56 *Officia Romana Curie infra quindennium extingui possunt, seu mutari morte Officialium naturali, aut civili.*
- 57 *Criminalis olim eligi nequiverat in Episcopum, nec promoveri in Clericum, nisi post peractam vitam monasticam per annos quindecim in Monasterio.*
- 58 *Per monasticam vitam non intelligitur, quòd quis debeat esse Monachus, sed quòd solitariam vitam ducere debeat.*
- 59 *Officialis intra 15. annos à die operis consummati tenetur de vitio, excepto casu fortuito, si intra dictum tempus ruat publicum edificium.*
- 60 *In Hispania talis obligatio Officialis etiam procedit in edificio privato.*
- 61 *Donator incertorum agrorum, etiam litem præstat, æstimatione ad quindecim annos facienda.*
- 62 *Ex pretio fructuum singulis 15. annis ex fundo colligendorum, probatur illius æstimatio.*
- 63 *Quindennarius numerus est mystriofus.*
- 64 *In Templo sunt quindecim gradus, in Psalmis quindecim Cantica graduum.*
- 65 *Quindennarius numerus concordiam significat duorum Testamentorum.*
- 66 *Apud Romanos quid quindecim virale Sacerdotium, seu quindecim Sacerdotes.*
- 67 *Observatio quindecim annorum ex Sacra Pagina.*
- 68 *Rex Ezechias pœnitens supervixit post 15. annis.*
- 69 *Idem Rex integrè conservans Decalogum Legis cum quinque libris Moysis meruit augmentum 15. annorum vitæ juxta legis numerum, quam custodierat.*
- 70 *Olim Viri Principales gerere debebant quodam munus Principalitatis dictum per 15. annos.*
- 71 *Dictum Officium consistebat in regenda Curia, & exigendis tributis.*
- 72 *Pontifices in literis post datam apponunt Indictionem.*
- 73 *Indictio est revolutio, seu circulus 15. annorum.*
- 74 *Valdè inter se differunt quindena & quindennium.*
- 75 *Quindena importat 15. dies, quindennium 15. annos.*
- 76 *Apud Siculos prædicatur quindena præstari solita debitori ad opponendum de Furibus.*
- 77 *Pro credito Panis non competit debitori quindena,*
- 78 *Colonus solvere tenetur absque quindena beneficio.*
- 79 *Quindena denegatur debitori Bancherio.*
- 80 *In materia subministracionis sumptuum litis non est locus quindena.*
- 81 *Vulgò, & improprie dicitur quindena 4. dierum.*
- 82 *In materia depositi denegatur quindena.*
- 83 *In causa mercedis non datur quindena dierum 15. sed quindena dierum quatuor.*
- 84 *Pro præstandis honorariis non datur quindena.*
- 85 *Quindena hujusmodi orta ex dispositione Juris communis.*
- 86 *Quina Dena, seu quindena pro quindecim.*
- 87 *In Sicilia tres instantiæ Syndicatus Officialium.*
- 88 *Aliquando idem est quindena, quòd quindennium.*
- 89 *Ecclesia quindennium, quod solvit pro feudo à se retento, dicitur relevium.*
- 90 *Relevium, quod solvit Ecclesia de feudo ad se*

- translato, appellatur quoque quindennium.*
- 91 *Vox relevium non est verbum Juris, sed barbarum.*
- 92 *Relevatio pro liberatione à molestiis.*
- 93 *Rejicitur Niger de laudem. tom. 1. quæst. 12. artic. 3. num. 155.*
- 94 *Ecclesia æqui amatrix non præsumitur velle damnificare tertium.*
- 95 *Resoluitur Niger de laudem. to. 1. q. 12. art. 3. n. 15.*
- 96 *Cantela per Nigr. relata usum fuit Capitulum S. Mariæ Majoris de Urbe.*
- 97 *Relata cantela non placet Auctori ob motiva.*
- 98 *Videretur satis consultam indemnitati Domini, fingendo, quòd manus mortua duret 100. annis.*
- 99 *Civitas fingitur durare centum annis, nè eadem relicto usufructu, & ista nunquam moriente, consolidari desinat usufructus cum proprietate.*
- 100 *Per supradictam fictionem potius infertur majus præjudicium Domino, quam ex cessatione laudemiorum.*

CAPITULUM I.

NON minùs novus, quàm perquam utilis occurrit Tractatus, immò necessarissimus, & nostris fortè temporibus magis usitatus, quàm antea, ea enim est humanæ vicissitudinis conditio, ut nova sæcula introducant, quæ vetera, vel respuerant, vel non agnoverant, & respuant, quæ vetera introduxerant; iter ab aliis nondùm tritum calcamus, & huc usque, vel ignoram penitus, vel non benè notam saltem viam fore aperiendam (Deo duce, qui est via, & veritas) speramus, quantum fert humana imbecillitas, potissimum ingenioli nostri hebetudo, mare nondùm à Juris Argonautis navigatum, navigabile reddendo, in tam difficili equidem, tamque nova navigatione difficiles sanè se offerunt scopuli, gravèque fluctus, ad quos evadendos, navemque, sivè veriùs naviculam naufragantem ad portum ducendam, expertissimo nauata indigerem. Rem sanè novam aggredimur, & ab Urbe condita quin, & ab Orbis constitutione inauditam, seu intractatam, ut ad aliud propositum de omnibus Beneficiis Ecclesiasticis totius orbis vacantibus ad sex menses Cardinali Hyppolito Medices commendatis argutè inquit Mandos. cons. 4. in princip. vol. 1. mirantes, quòd rem adeò necessariam ob sui singularitatem, ac frequentem usum in foro, antiqui Doctores, nec summis labiis tetigerint, quorum tamen scripta, si fideliter scrutemur, ea assidue ruminando, omnes quasi quæstiones tractarunt, & utilissimas distinctiones, ac theoreticas reliquerunt, quibus illuminati sumus, Capra com. conc. 59. num. 13. Oldrad. de liter. Princip. præul. 24. num. 32. Sed hoc evenit, quia non omnia possumus omnes, omnis non profert omnia tellus, multum enim egerunt, qui antè nos fuerunt, sed non peregerunt; Rem igitur novam attingere summa foelicitas est, cum nemo mihi poterit ex alienis sudoribus furtum impurare, non ex aliorum scriptis decerpta, prout scribentes, ut plurimum in hoc peccare assolent juxta præclarum testimonium Michalor. de frat. par. 1. in præfat. n. 1. in fin. Niger de exe-

exequit. rei judic. cap. 13. §. 1. num. 21. Duaren.
 in epistol. de Plagiar. & Scriptor. alien. compila-
 tor. in ejus oper. tom. 2. Carocc. de remed. contr.
 præjudic. sentent. except. 123. num. 62. adco, ut
 impune evadant prædones, ac plagiarii D.
 Advocatus Dominic. Orsaya Institution. criminal.
 lib. 2. tit. 8. num. 220. cum seqq. Mihi verò rem
 intactam tangenti parcendum, nec de hujus-
 modi crimine sum inculandus, immò in præ-
 senti materia fallit dictum Capræ com. conc. 59.
 num. 13. & Oldrad. de liter. Princip. prælud. 24.
 num. 32. meritò exclamantium, quòd antiqui
 15 Doctores, si fideliter eorum scripta recitaren-
 tur, brevissimè omnes quasi quæstiones tra-
 ctaverint, & utilissimas distinctiones, & theo-
 ricas reliquerint, quibus illuminati sumus,
 dum nec antiqui, nec neotherici summis labiis
 16 rem attigerunt, Opus profectò aggressus, nil
 sanè dignius præ materia subtilitate, nil dif-
 17 ficilius præ materia sterilitate, viam inviam,
 nullius vestigiis antè me tritam compellor in-
 18 cedere, neve alias, cum Roma Patria commu-
 nis, ferèque mea, in qua à Lusitano solo, pa-
 19 trioque Ulyxbonen. translatus, ab infantia
 educatus fui, cæteros acuat, atque industrios
 20 reddat, me obtudisse, & ignavum reddidisse
 videatur, ut de se ait eruditissimus Germen. de
 Indul. Cardinal. in prob. em. num. 1. cum seqq. ad
 meum ingeniolum conversus, perexiguus licet,
 & inbellicis viribus diffidens, præsentì magno
 argumento onerandum duxi, cumque de om-
 nibus propemodùm materiis, quæ legalem fa-
 cultatem, cui addictus sum, illustrant, à do-
 ctissimis viris scriptum, rescriptumque, sive
 transcriptum sit, ut ætati nostræ facilius, &
 laudabilius sit observare, quæ docentur, quàm
 21 excogitare, quid doceatur, novum opus ag-
 grediens, locum à nemine animadversum, &
 à nemine occupatum occupo, primus omnium,
 22 licet secundus, & ultimus prodeò.

Deveniendò itaque ad materiam nostram,
 omitto uti quid levissimum, & pertinacibus
 relinquendum, non benè scribi quindennium
 loco quindennii, ut malè scribitur apud Carol.
 23 de Alexio in obs. 156. nu. 7. cum seqq. & per tot.
 ad Consult. Capyc. Latr. lib. 2. post Carol. Anton. de
 Luca ad cons. ejusd. Capyc. Pansut. contr. for. 48.
 nu. 7. in princip. Tamburin. de Fur. Abbat. to. 1.
 disp. 9. quasit. 3. per tot. Rot. in Avenionen. No-
 venniorem 26. Junii 1699. cor. Pio, registr. post
 Tract. in ordine la XVI. in Romana quindennio-
 rum 6. Jun. 1687. coram Beninc. num. 8. inter
 suas dec. la 113. repet. in ordine la IX. & in Bur-
 gen Quindenniorum S. Ægidii cor. Dunoq. Sen.
 decis. 13. repet. post alium Tract. in ordine la VII.
 Nescio tamen, an tribuendum factò composi-
 toris, an scriptoris, aliter enim si ità scriben-
 do, non peccaretur in bona orthographia, sa-
 nè etiam scribi posset quinquennium pro quin-
 quennio, decennium pro decennio, novem-
 nium pro novennio, sexennium pro sexennio,
 septennium pro septennio, & similia, attamen
 nullibi cum litera M. scripta legi; hinc pejus
 24 scribitur apud Paris. de resig. benef. lib. 4. qu. 10.
 num. 4. quindennium pro quindennio, sed benè
 advertitur in additione, rectius dici quinden-
 nium, quippè sicut non rectè dicitur biennium
 pro biennio, aut triennium pro triennio, qua-

driennium pro quadriennio, quinquennium pro
 quinquennio, sexennium pro sexennio, septem-
 nium pro septennio, novennium pro novennio,
 & decennium pro decennio, ità nec quindennium
 pro quindennio dicendum, similis est error Ty-
 pographi, ut puto, scribentis quinquennium
 pro quindennio penes Garz. de Benefic. par. 9.
 cap. 2. nu. 309. antè med. Idemq. est quindecen-
 25 nium, quod quindennium juxta tradita per
 Gothofred. in l. placuit 117. C. Theodos. in coment.
 in princ. vers. primum caput est, & antè med. vers.
 porrò, de Decurion. lib. 12. tit. 1. to. 4. fol. mih. 502.
 attamen semper dicendum quindennium, prout
 in d. l. placuit dicitur, & quia ità introduxit hoc
 vocabulum praxis, dicitur in alio sensu tota-
 liter diverso quindena, quando nempe debitori
 conceduntur quindecim dies apud Siculos ad
 26 opponendum Jura sua, Maja consult. civ. par. 1.
 cons. 22. num. 24. & in addit. num. 36. cum seqq.
 Giurb. in Consuet. Messanen. cap. 9. glos. 5. par. 1.
 num. 15. & observ. 4. per tot. par. 1. Carusius in
 prax. cap. 2. nu. 43. 69. & 105. Magrett. obs. ad
 Constit. Pragmatical. Duc. Sermonet. §. 36. obs. 1.
 num. 1. cum seqq. obs. 4. num. 1. & obs. 5. num. 1.
 cum seqq. §. 35. in princ. Pilaja dec. Pontific. to. 2.
 lib. 2. dec. 10. de Censib. petit. 9. num. 45. In alio
 etiam sensu diversissimo viget vocabulù quin-
 dena ex Constitutione Marchiæ in Germania, 27
 ubi de hæreditatibus exterorum, seu extraneo-
 rum, de dotibus, & festivis vestibus defalcatur
 decima quinta pars fortis, indeque hujusmodi
 defalcatio d. quindena ex latè traditis per Kap-
 pen. dec. German. 5. num. 4. & per tot. & dec. 6.
 Speidel. Sylloge qu. Jurid. lit. Q. verb. Quinde-
 na tom. 2. per tot. part. 1.

Redeundo autem ad rem nostram, quin-
 dennium, de quo in præsentì agimus, est voca-
 bulum, & remedium inodernum, antiquis igno-
 28 rum, ac in Jure penitus incognitum Card. de
 Luc. de Emphyteus. disc. 28. nu. 12. repetit. inter
 Doctor. post Tract. lit. D. undè provenit ex genera-
 li consuetudine, aut conventione Leo dec. Va-
 29 lent. 77. n. 8. cum seqq. t. 1. repet. post Tract. inter
 decisiones exteras in ordine la III. subdimus etiã
 quindennia in materia Emphyteutica in nomi-
 ne suam habentia denominationem ità fuisse
 nuncupata, quia singulis quindenniis (quod
 30 idem sonat) singulis quindecim annis per Do-
 minum utilem id, quod præter annum Cano-
 nem solvitur Domino directo, dicitur quinden-
 nium, seu quindennialis solutio, sive laudemium
 quindennialiale, Corrad. in prax. dispens. Apost.
 lib. 9. cap. 8. num. 28. immò ob similitudinem,
 quàm habet cum laudemio, vel ob subrogatio-
 nem in ejus locum, potest largo modo dici quo-
 que laudemium, ut ait de Marin. res. 235. n. 16.
 lib. 1. regist. pen. Novar. in Summ. Bullar. par. 2.
 coment. 120. num. 15. fol. mih. 427. & Rot. in
 Neapolitana laudemii 9. Decemb. 1639. cor. Coc-
 cin. inter suas la 2314. repet. post Tract. in ord. la I.

Ortum insuper suum, vel abortum habuerunt
 quindennia, seu quindenniales, vel, ut alii in-
 32 quiunt, quindennales solutiones in re Emphy-
 teutica à quindenniis, seu quindennialibus solu-
 tionibus in re beneficii fieri consuetis favore
 Cameræ Apostolicæ de Beneficiis unitis, quæ
 cum non amplius vacarent, gravissimum infe-
 rebant detrimentum Datarie Apostolicæ, ac

Officialibus, seu Annatistis Officia Romanæ Curia propriis pecuniis ementibus, sequenturū
 33 occasione eorum vacationis, ac successivæ collationis, de quibus quindenniis, ut ita dicam Beneficialibus, seu Ecclesiasticis, Deo dante, agemus in alio Tractatu, inde quindennia nostra, ut ita dicam, Emphyteutica, seu profana ad similitudinem dictorum quindenniorum, ut ita dicam vice versa Beneficialium, seu Ecclesiasticorum introducta fuerunt *Rot. in Romana quindenniorum 6. Junii 1687. cor. Benincasa nu. 8. & 13. Maii 1689. cor. cod. num. 13. regist. post Tract. in ordine la IX. & XI.* Unde providi Pontifices adversus Jus commune prudentissime constituerunt ad favorem Officialium Romanæ Curia, qui nē titulo oneroso ementes emolumenta, medios, & integros fructus unius anni, & alia Jura, quæ præstant provisi de Beneficiis, & Dignitatibus Ecclesiasticis, defraudarentur illis Juribus, & emolumentis, quoties Beneficium aliquod à Papa, vel Ordinario unitur alicui corpori nunquam defecturo, & desperata est vacatio, fuit illis consultum, ut corpora non defectura, singulis quindecim annis loco Annata, seu dimidiæ Annata solvant ea omnia emolumenta, quæ præstarent, si eo tempore providerentur de unito Beneficio, nuncupando id genus emolumentum Quindennium à meta temporis decursi, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. art. 3. num. 149.*

Cur verò quindennium solvatur de quindecim in quindecim annos, plures reddit causas *Capon. contr. forens. contr. 30. nu. 41. repet. post Tract. lit. X. & e contra cur renovatio Emphyteusis Ecclesiasticæ perpetuæ de viginti novem in viginti novem annos, non de quindecim in quindecim annos fiat, certa ratio reddi nequit, Corrad. in Prax. dispens. Apost. lib. 9. c. 4. num. 59. cum seqq. & cap. 9. nu. 28.* Hinc rationalis quidem est quindenniorum nostrorum introductio in genere, seu in substantia ob exaggeratam rationis identitatem cum aliis quindenniis debitis Camera, seu Cancellariæ Apostolicæ (de quibus annuente Deo) in alio Tractatu ex Beneficiis manui mortuæ uniceis, irrationabilis autē videretur modus, sive taxa quindecim annorum, in Beneficiis nanque Ecclesiasticis in se vitalitatis, seu ad vitam tantum provisi, rationaliter introducta est hujusmodi annorum taxa, quasi compensando ætatem junioris, ac senioris provisi, probabilis, & moderata evadit taxa à frequentiori contingente regulata, quæ ratio non adaptatur emphyteusi, cum per sæcula, seu per remotissima tempora dari possit, ut nulla sequatur alienatio, proindeque certò extitura non sit laudemiorum consequutio, ut in consequutione annata pro Beneficii vacatione, cumque proviso certò extitura est, quando unitum non sit manui mortuæ, undē in emphyteusi regulandum videretur quindennium juxta censuram *l. hereditatum 68. ff. ad leg. Falcid. veluti advertit Card. de Luca in conflict. seu obs. tit. de Emphyteus. obs. 225. per tot. & de Emphyteus. disc. 50. nu. 9. in princ. repet. post Tract. lit. C. & F.*

Quindennia itaque in Emphyteusi justa de
 41 causa introducta fuere ad resarciendum damnum Domino directo, & consulendum indem-

nitati Proprietarii, qui spe laudemii delusus remanebat, si Emphyteuticus fundus ad Ecclesiam, sive aliud simile corpus nunquam defecturum pervenisset, quia difficilimè, vel rarò, ac non nisi cum causa, & solemnitatibus alienat, nec unquam amplius esse poterat locus devolutioni ob defectum lineæ, nec Emphyteusis servaret suam naturam, dum nunquam amplius rediret ad Proprietarium, quod est absurdum, *Marzan. conf. 2. num. 3. Card. de Luca de legat. disc. 1. num. 5. cum tamen spes exigendi laudemia sit, & esse dicatur in bonis Mastrill. decis. Sicil. 118. num. 32. par. 2. indeque ex generali consuetudine praxis inolevit solvendi hujusmodi quindennia, quæ successerunt loco laudemiorum solvendorum, si alienationes sequerentur, in recompensationem eorum amissionis, seu non acquisitionis sub verisimili supposito, quòd boha Emphyteutica, si existerent penes personas privatas, alienari possent de quindecim in quindecim annos. hinc ab intervallo temporum quindennia appellata, nē aliter dominicalia Jura extinguerentur ob commodum Ecclesiæ dominæ utilis, quæ est publici boni amantissima, quæve æquitatem prædicat, Ric. prax. resol. part. 1. ref. 623. de Marin. lib. 1. ref. 235. num. 18. & ad Reverter. obs. 403. num. 3. Angujan. de legib. lib. 3. contr. 12. n. 5. & 24. Ripol. var. cap. 7. num. 109. cum seqq. Capan. de Fur. Relev. lib. 4. quæst. 57. num. 7. cum seqq. Tasson. de antefat. vers. 2. obs. 2. num. 116. vers. in anno 1604. in princ. nu. 118. in fin. num. 120. in princ. num. 121. & num. 124. ubi etiam ex feudis in Regno Neapolitano solvi quindennia, & notandum, quòd fortè ex errore Impressoris ibi sæpius scribatur quindennium loco quindennii, *Novarr. in explicat. Bullar. int. prætermis. de solut. Quindennii sol. mib. 633. num. 16. cum seqq. Fontanell. de pact. nuptial. par. 1. claus. 4. glos. 12. num. 15. & decis. Cathalon. 281. num. 7. cum seqq. par. 1. Cresp. obser. v. 106. nu. 10. in princ. par. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 25. nu. 13. Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 145. Card. de Luca de Emphyteus. disc. 50. n. 2. repet. post Tract. lit. F. alter de Luc. ad dec. de Franc. 277. num. 5. & ad dec. 659. nu. 4. in princ. & n. 6. in fin. Hodierna ad Surd. dec. 93. nu. 18. Panimolla dec. 4. num. 5. par. 1. Leo decis. Valent. 77. num. 8. repet. post Tract. inter dec. exter. in ordine la III. & V. ubi ita servari in Regno Valentia, *Rubeus ad decis. 19. num. 57. par. 3. recen. & ad decis. 659. par. 4. recen. Rota cor. Coccino dec. 2314. num. 1. & dec. 2357. num. 6. 11. 12. & 15. ubi in Regno Neapolitano esse usitatum quindennium, ac in recen. dec. 380. nu. 4. par. 1. dec. 474. num. 15. cum seqq. dec. 40. n. 30. par. 7. dec. 494. num. 10. cum seqq. par. 9. tom. 2. dec. 593. num. 9. par. 18. dec. 198. num. 1. par. 19. ac in Neapolitana Quindennii super bono Jure 13. Januarii 1702. s. probabit enim cor. Muto, repet. post Tract. in ordine la VI. n. 1. & la XIX. n. 2. Et quia per viam quindenniorum consulitur indemnitati Domini directi, in Gallia hujusmodi quindennium nuncupari solet *Droit d'indammitè*, nempe jus indemnitis. Hinc videmus Romæ per Hebræos in Ghetto domos Christianorum incolentes solvi Decimas Parochis districtualibus vulgò Pretaticum nuncupatas, nē Parochi defrau-***

fraudati maneat suis emolumentis, quæ percepturi essent, si ibidem Christiani inhabitarent, *Pignatell. consult. 160. num. 64. tom. 1. & conf. 70. per tot. tom. 5. Card. de Luca de Paroch. disc. 29. per tot.*

Alicubi tandem quindennium penditur Domino directo non quolibet decimo quinto anno, prout est universalis usus, & viget conventio, imò sonat ipsa vox quindennii, sed vel breviori, vel longiori tempore, veluti in Gallia, ubi Ecclesia ad illud tenetur de novennio in novennium, teste *Tondut. ref. part. 1. cap. 46. num. 5. 9. 23. & 27. in fin.* ubi hujusmodi novennium, sive potius quindennium, ut ita dicam, novennale correspondere refert in illis Partibus dimidio laudemio, *Card. de Luc. de judic. disc. 46. num. 1. in supp. repet. post. Traët. lit. G.* Qua occasione sciendum est, quòd in Francia post Constitutionem Philippi Pulchri Ecclesia retinens feudum Regium, tenetur solvere relevium, seu quindennium feudale in illis Partibus finantiam nuncupatum singulis quadraginta annis in Camera Computorum Parisiis, idemque servatur in Hispania, *Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius 16. §. Et uxorem decis. 5. num. 5. de testam. Oliban. de Jure fisci cap. 6. num. 15. Niger. de laudem. tom. 1. quæst. 12. artic. 3. num. 114. in princ. Vers. nam in Francia, Hieronym. Leo. decis. Valent. 77. n. 7. in fin. cum seqq. repet. post. Traët. int. decis. exter. in ordine la III. & in Cathalonia, ut plurimum præstatur quindennium de triginta in triginta annos, aut tardiùs, aut frequentius habita ratione de quanto in quantum tempus posset res alienari, quæ pervenit ad Ecclesiam, alia enim sunt, quæ tardiùs, uti res magni valoris, aliæ verò, quæ frequentius, uti res modicæ æstimationis, solent alienari, & sic in illis tempus potest elongari, in his verò abbreviari, teste *Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 12. num. 23. & dec. 279. num. 22. cum seqq. & dec. 281. num. 9. tom. 1. repet. post. Traët. int. Doctor. lit. H. & inter decis. exter. in ordine la I.**

Hinc pro curiosorum prout sese offert verisimilitudo, cur quindennium tam in materia emphyteutica, quàm in beneficiali constitutum, solvendum, seu renovandum, potius ad prædicti temporis metam, quàm ad aliam, omisso tamen, quòd certa ratio reddi non valet de temporum præfixionibus, cur nempe exempli gratia Ecclesia Romana gaudeat præscriptione centenaria, cur ad inventarium conficiendum præfigatur mensis, & in similibus mille quæsitis impertinentibus, minimeque fucolis, nihilominus omissis relatis per *Petr. Burg. de myster. num. cap. de num. quindecim*, & omisso etiam, quòd numerorum vis, ac natura fuit omnibus semper admirabilis, quasi quòd quædam numeris insit reverentia, inque ipsis aliquid lateat numinis, *Marsilius Hydragiologia sect. 1. cap. 5. num. 2.* fortasse causa, seu occasio constituendi quindennii esse potuit, quia is temporis decursus sit sat magnum humanæ vitæ temporis spatium, & cum intrâ eam metam mutatio potuerit accidere, indè factum, ut quolibet quindennio solvatur annata Beneficiorum, & illorum exemplo idem fuerit consuetudine receptum in emphyteusi, quæ cum ab origine gratis concedatur, dici potest & il-

la Beneficium, tanquàm benevola actio tribuens gaudium capientibus, vel quia omnia Officia Cancellariæ Apostolicæ venduntur, aut liberalitate Summi Pontificis quandoque donantur, donec emptor, vel donatarius vixerit, usu compertum est, illa omnia infra quindennium extingui, seu mutari morte Officialium, habita ratione eorum Officiorum, quæ bis, vel sæpiùs intrâ id tempus vacant, idemque dici potest de reliquis Officiis Romanæ Curia, quæ morte Officialis naturali, vel civili, vel promotione ad Episcopatum, ut observavit Sixtus V. cum Antonio Saulio promotio ad Archiepiscopatum suæ Patriæ, vel promotione ad Cardinalatus apicem vacant, *Niger de laudem. tom. 1. quæst. 12. art. 3. num. 150. cum seqq.* magnaque sanè vis inest tempori quindecim annorum, dum Curialis criminalis olim eligi nequiverat in Episcopum, nec promoveti in Clericum, nisi per prius annis 15. monasticam vitam in Monasterio peregerit, ut singulariter cavetur *Novella 113. de Sanctissim. Episcop. s. Sancimus in fin.* per monasticam autem vitam non intelligitur, quòd quis debeat esse Monachus, sed quòd solitariam vitam ducere debeat, veluti bene explicat *Cujacc. de temporal. interval. cap. de 15. annis nu. 2.* prout est mirabilis effectus quindecim annorum in materia ædificiorum publicorum, quæ, si diruunt infra quindecim annos à die operis consummati, excepto casu fortuito, tenetur de vitio Officialis, cui demandata fuit ædificii cura, ejusque hæres, reformando, illudque refarciendo, juxta singularem, ac unicum in Jure textum in *l. omnes 8. la I. C. de operib. public.* quem eruditè exponit *Gothofred. in Cod. Theodos. tom. 5. lib. 5. tit. 1. l. 24. Cujacc. in C. ad tit. de operib. public. in princ. vers. placet autem, Brunnean. ad dict. l. 8. num. 1. cum seqq. Montan. de tutel. cap. 27. num. 31. Tholosan. Syntagm. fur. tom. 1. par. 2. lib. 18. cap. 22. num. 2. Gomez in leg. Taur. 46. num. 18. ubi in fin. refert, idem servari in Hispania ex *l. 21. tit. fin. partit. 3.* quem ex identitate rationis putat extendendum etiam ad opus, seu ædificium privatum. Qui agros in certos alicui donat, etiam litem præstat æstimatione ad quindecim annos facienda, *Eusthiius penes Cujacc. de temporal. interval. cap. de quindecim annis num. 3.* ex pretio pariter fructuum, qui singulis quindecim annis ex fundo colliguntur, illius æstimatio probatur *l. si quis argentum 37. §. Sin autem 3. C. de donat. & advertunt Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 41. num. 2. cum seqq. Roderic. de annuis redditib. lib. 1. cap. 9. num. 28.* hinc debitor volens se eximere ab onere portandi quid annuum, vel annuos fructus ad domum creditoris, potest creditori à principio præstare idoneum fundum, ex quo eos fructus percipiat, vel solvere pro 15. annis anticipatis *Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 144. num. 20. cum seqq.**

Quindennarius insuper numerus est mystriofus, ut habetur in diluvio universalis juxta illud *Genes. 7. 20. quindecim cubitis altior fuit, aqua super montes, quos operuerat, exque S. Augustin. refert à Lapid. ibid.* tantumdem nempe aliis quindecim cubitis excreset ignis conflagrationis in fine mundi, sicut excrevit aqua in inundatione, meritoque ea mensura excrevit aqua, nè gigantes longissimi aliud animal vastiffi-

stiffimum in altissimi montis vertice servari possent, ut sentit idem à *Lapid.* Hinc sunt in Templo quindecim gradus, hinc in Psalmis
 64 quindecim cantica graduum, seu ascensuum David; Immo minus est hujusmodi numerus multiplicatus, quod enim valent quindecim in ordine singulorum, hoc valent centum quinquaginta in ordine denariorum, quoniam quindecies deni eos faciunt, hoc valent mille quingenti in ordine centenariorum, quoniam quindecies centeni sunt, hoc valent quindecim millia in ordine millenariorum, quoniam quindecies milleni sunt, quindenarius ergò numerus concordiam significat duorum testamentorum *D. Angullin. in præfat. ad Psalm. 150. in princ. lit. C. col. 1. inter opera t. 8. Marsylius Hydrologia sect. 1. cap. 5. num. 3.* Et apud Romanos erat quindecim virales Sacerdotium, nempe quindecim Sacerdotes, quindecim viri appellati, qui vota pro salute Reipublicæ captabant. & quos Sacerdotio dignos putassent, nominabant, solebant præterea Kalendis Januarii boni ominis causa munera invicem offerre.

Omitto observationem quindecim annorum ex Sacra Pagina, dum tanti habetur apud
 67 Deum fructus poenitentiae in peccatore, ut ex morbo lethali Ezechiam Regem per quindecim annos supervivere fecerit; *Ægrotavit usque ad mortem, moricris, & non vivet. Flevit filetu magno. Dicit Dominus Deus. Audi vi orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & addam diebus tuis quindecim annos 4. Reg. 20. 1. 2. 4. & 6. Ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos, Isai. 38. 6. Cumque hujusmodi Rex Decalogum Legis cum quinque libris Moysis integra conservatione compleverit, ideò quindecim annos secundum legis numerum, quam custodierat, ad vitam auctos accepit, teste *D. Isidor. in 4. Reg. cap. 6. in princ. & Allegor. in S. Scriptur. fol. mib. 5 19. col. 1. lit. C.**

Prætermittendum quoque est, quòd olim
 70 per quindennium munus quodam principalitatis dictum debebant gerere Viri Principales dicti, nec à Curia antè integrum quindennium discedere poterant juxta insignem *textum in l. placuit 171. C. Theodos. de Decurion.* ubi egregiè *Gothofred. in comment. in princ. vers. primum caput est*, ibique *in fin.* officium hujusmodi quindenniale Principalium Virorum consistere inquit in regenda Curia, & in exigendis tributis. Hinc Pontifices in suis literis Apostolicis, sub earum finem post datam apponunt etiam indictionem, quam Græci, teste *Gothofred. in laudata l. placuit*, vocant sustima pentaxaideca enricou: est autem indictio revolutio, seu circulus quindecim annorum, indeque dicitur prima indictio, quæ est primus annus indictionis, ut eruditè tradunt *Dominic. & Carol. fratres de Macris in Hierolexic. verbo Indictio, Gonzal. in cap. inter dilectos 6. in not. num. 2. de fid. Instrum. Covarrun. var. ref. lib. 1. cap. 12. num. 4. cum seqq. Alciat. Parerg. lib. 8. cap. 1. Barbat. de divis. fruct. cap. 8. num. 51. Pancirol. var. lectio. lib. 2. cap. 242. Bertazzol. de claus. Instrum. claus. 1. glos. 4. num. 1.*

Præterea ad tollendam vocum confusionem animadverti debet, quòd valde inter se diffe-

runt Quindena, & Quindennia, quindena enim
 74 importat quindecim dies, & quindennia quindecim annos, tanta est vis in latinitate, ut ad
 75 dita una tantum litera, de quindecim diebus evadant quindecim anni; practicitur autem quindena apud Siculos, ad quos post terminum, seu inducias quindecim dierum (quas vocant quindena) præstatis debitori ad solvendum, vel ad se opponendum de Juribus suis,
 76 fortè quia jam solverit, subhastatur, seu (ut dicunt) bannitur, & distrahitur pignus ad instantiam creditoris, de quo stylo, & significatione quindenæ *Muta ad Consuet. Panhorm. cap. 52. num. 2. cap. 71. num. 13. & cap. 81. n. 41. cum seq.* ubi quòd pro credito panis à Pittore capti non
 77 competit debitori quindena, & *decif. Sicil. 18. num. 10.* ubi quòd Colonus absque quindenæ beneficio solvere tenetur, *Mastrill. dec. Sicil. 58. num. 4.* ideòque creditor cogitur præstare fidem
 78 jussionem de duplo præstando in casu exacti debiti, & exhibere scripturas, super quibus fundat suum creditum, à cujus exhibitionis die incipit currere quindena, seu guidaticum etiam dicta, quindena autem denegatur debitori Ban-
 79 cherio, vigore Apodixarum, seu partitarum, *Amat. ref. 57. num. 10. cum seqq.* prout quoque quindena denegatur in materia subministratio-
 80 nis sumptuum litis, qui non recipiunt dilationem, ac hujusmodi expensæ vocantur apud Siculos *pecuniola, Milanens. decif. Sicil. 17. nu. 54. & 56. lib. 1.* Immo vulgò, ac improprie dicitur *quindena quatuor dierum*, quando in casu, quo Argentario debitori ex quadam æquitate
 81 moribus Siciliae introducta datur quindena quatuor dierum ad solvendum, non ad opponendum *Amat. cit. ref. 57. num. 13. & 22. Carusius sylv. termin. arb. 31. nu. 40.* Pariter in materia depositi, in qua exequutive proceditur, illo probato, denegatur quindena *Carus. loc. mox*
 82 *cit. num. 175. Muta sup. Ritib. cap. 14. num. 5. & in Consuetudines Panborm. cap. 17. num. 39.* Idem servatur in causa mercedis, in qua non datur quindena dierum quindecim, sed quindena
 83 dierum quatuor *Baron. de citat. to. 2. in addit. ad quest. 19. num. 227.* ubi *num. 226.* pro præstandis honorariis Advocatorum non datur quindena, sed octo dies, *Burgius de mod. proced. ex abrupt. quest. 5. num. 131.* Nec pro præstandis alimentis datur quindena *Giurba in Consuet. Messan. cap. 9. glos. 5. num. 15. part. 1.* Et hujusmodi quindena
 84 orta ex dispositione Juris communis, de Jure enim fit expignoratio, & elapso bimestri à die expignorationis, postea fit distractio, undè loco dilationis dictorum duorum mensium successit in illis Partibus quindena, *Mastrill. decif. Sicil. 58. num. 4.* Hinc in Jure nostro quina dena,
 86 idest quindena pro quindecim, ut in difficillima *l. quadringenta 86. §. qui ducenta 3. circ. fin. ff. ad leg. Falcid.* ut explicat *Spiegel. in Lexic. Fur. verb. quina dena. glos. ad dict. l. vers. efficient quinque in fin.* undè ita intelligendus venit locus *Tullii Orat. 8. in Verrem apud Dionys. Gothofred. par. 2. pag. mihi 206. nu. 173. in med. ibi. Halesinos quinos denos dedisse.* Sunt etiam in Sicilia Regno tres Instantiæ Syndicatus Officialium,
 87 prima nempe dierum quindecim, quam quindenam vocant, ad querelas proponendas saltem per semiplenam probationem, secunda mensium duo-

duorum ad propositas querelas finiēdas, tertia tandem mensium sex ad totius syndicatus terminum, quæ veriùs præscriptio nuncupanda esset, de *Ballis tract. var. lib. 6. qu. 2. num. 4. & S. Giurba conf. 53. n. 1. cum seqq. & per tot. Mastrell. de Magistr. par. 2. lib. 6. c. 6. n. 3. cum seqq.*

Attamen est bene verum, quòd aliquandò
88 idem quoque est quindena, quòd quindennia, utrumque enim importat quindecim annos, ut apud *Speculat. t. 2. lib. 2. part. 2. tit. de Instrum. edit. §. breviter n. 5. in fin. & num. 6. ubi versus:*

Si per quindenae Domini divideris annos.

His tribus adjunctis, indiction certa notatur, glos. in c. inter dilectos 6. verb. Indictionis de fid. Instrum.

Redeundo ad rem nostram, dicimus, quòd
89 etiam soluti o illa, quam singulis quindecim annis facit Ecclesia ex feudo ad eam translato, dicta relevium, seu, ut minus propriè ait *Monach. in cap. quia nonnulli 1. nu. 2. in fin. de immum. Eccles. in 6. relevatio*, ob similitudinem,
90 quam habet cum quindennio; vulgò appellatur quindennium *Tasson. de Antefato vers. 2. obs. 2. num. 116. §. in anno 1604. num. 118. §. Afflictus num. 120. in princ. & num. 124. in princ. de Luca Melphiten. ad de Franch. dec. 659. nu. 4. in princ. & in fin. & n. 6. in fin. Rota cor. Coccino dec. 2357. num. 16. & in recen. dec. 474. nu. 29. par. 9. to. 2.*
91 quæ vox relevium, seu, ut alii dicunt, relevamentum non est verbum Juris, sed est barbara, à relevando dicta, quod relevet, & adjuvet Dominum, cui præstatur, *Rosental. de feudis to. 1. cap. 6. conc. 66. nu. 1. Niger de laudem. t. 1. qu. 1. num. 69. cum seqq.* Hinc relevatio, & relevator indemnitate, pro liberatione à molestiis.

Neque ex causa conqueritur *Niger de laudem. to. 1. qu. 12. art. 3. nu. 155. repet. post Tract. lit. V. int. Doctor.* quòd exemplo eorum, quæ sunt excogitata à Papa pro indemnitate officialium suæ Camerae, circa collationes Beneficiorum unitorum corporibus nunquam defectoris, sint illa investita in incommodum Ecclesiae, ubi illa acquirit emphyteutica bona, quem usum, seu veriùs abusum dolendum est pati, cum ex illis comprimatur libertas data Ecclesiis, quia immò est praxis æquissima, cum è contra Ecclesia æqui amatrix non prætendat
94 se esse in causa damni tertii, quod sequeretur ex retentione bonorum Emphyteuticorum ob amissam spem laudemiorù, ut jam satis abundè deduximus. Minùsque admittenda est scrupulosa cauthela per eundem *Nigr. deducta loco*
95 *mox cit. nu. 156.* quòd nempe alio modo citrà quindennium posset consuli indemnitate Domini directi, si quando emphyteusis ad Ecclesiam deveniret, illa constituit Vicarium morientem, & viventem, idest quo vivente cesset solutio laudemii, & illo mortuo, electo alio, vel emphyteusis deficiat, vel alius nominetur, & investiat soluto laudemio, qua cauthela usum fuisse tradit Capitulum S. Mariæ Majoris de Urbe, dum dato Communitati, & Homini-
96 bus Castri Ficulis Urbevetanæ Dicecesis Molendino, cum Terris, & Vineis in Emphyteusim ad tertiam generationem, conventum fuit, ut Molendinum aperiretur Capitulo extincta linea unius ex Universitate, Terræ, & Vineæ pariter extinctione linearum certarum perso-

narum ipsius Universitatis, sed hujusmodi cauthela mihi parùm arridet uti in se valdè funesta, & ominosa; ob votum captandæ mortis, quæ volente Domino directo ad summum applicari
97 posset ad Communitatem sæcularem, quæ constat ex hominibus morientibus, non autem ad Communitatem Ecclesiasticam, qualis est ipsa Ecclesia, quæ licet constet ex hominibus etiam morientibus, attamen semper Phœnix rediviva permanet per subrogationem aliorum.

Eodem quoque fermè pacto videretur posse consuli indemnitate Domini, inducèdo nempe
98 fictionem, quòd manus mortua ob præjudiciù Domini fingatur solummodò durare centum annis, incipiendo à die translatae emphyteusis in manum mortuam, sicque per fictam hanc mortè manus mortuæ rediret emphyteusis ad Dominum directum, prout centum annis fingitur durare Civitas, seu Universitas, cui relinquitur ususfructus, nè aliàs nunquam moriendo, consolidari desinat ususfructus cum proprietate, *Altefferra de fiction. Jur. tract. 2. c. 7. §. etiam usus fructus*, adhuc tamen nec bene consuleretur, quia Dominus directus interim potiùs præjudicium sentiret ex hac fictione, quàm ex inalienabilitate, & cessatione laudemiorum ob longissimum tempus, quod spectare deberet, centum nimirum annorum, quando è contrà mediante quindennii exactione sin-
100 gulis quindecim annis percipit laudemia.

A R G U M E N T U M.

Quinam teneantur ad quindennia.

S U M M A R I U M.

- 1 Omnes incapaces retinendi Emphyteusim, habilitantur ad illam retinendam, mediante solutione quindenniorum.
- 2 Inter personas prohibitas retinere Emphyteusim, emmeratur Ecclesia.
- 3 In Cathalonia Ecclesia est incapax Emphyteusis.
- 4 In Portugallia quoque est incapax Emphyteusis.
- 5 Ibidem Loca Pia tam sæcularia, quàm Regularia sunt incapacia Emphyteusis.
- 6 Ecclesia, reliquaque similia corpora nunquam defectura, sunt saltem capacia fructum Emphyteusis concessorum in vita emphyteutæ laici capax.
- 7 In venditione emphyteusis per Ecclesiam intrà annum faciendâ Dominus directus præfertur, si illam emere velit.
- 8 Elapso anno, quem habet Ecclesia ad evacuandum à se emphyteusim, restituitur in integrum.
- 9 Ecclesia est incapax emphyteusis etiam ob diffilem conventionem pro juribus Domino debitis.
- 10 Quicumque Locus Pius est de prohibitis retinere emphyteusim.
- 11 Inter prohibitas personas enumeratur Episcopus.
- 12 Judex etiam est de prohibitis retinere emphyteusim.
- 13 Civitas, Respublica est pariter de prohibitis.
- 14 Confraternitas, Communitas, seu Universitas quoque.
- 15 Congregatio, Collegium Ecclesiasticum, & sæculare.
- 16 Monasterium etiam est de prohibitis.

- 17 Eques Hierosolymitanus, ob mutationem fori .
 18 Clericus, ob difficilem conventionem .
 19 Capitaneus, & miles .
 20 Pauper, uti impotentior, & ob fori mutationem .
 21 Ecclesia retinere non potest feudum .
 22 Nisi feudum à Rege sit annexum, ac concessum Ecclesie, cui præsit Ecclesiasticus .
 23 In Germania Archiepiscopi amplissima possident feuda .
 24 Ecclesia est capax feudi alterius Ecclesie .
 25 Clerici Regulares Theatini, licet vigore Regule retinere nequeant stabilia, illa tamen vendere queunt ad effectum consequendi æstimationem pro propriis indigentis .
 26 Theatinorum Religio nec per professionem, nec per Sacros Canones prohibetur annuos redditus in communi possidere .
 27 Eorundem Religio renunciavit favori S. Concilii Tridentini sess. 25. de Regular. cap. 3. permissis in communi possidere redditus annuos .
 28 Religio Scholarum Piarum pariter eidem favori renunciavit .
 29 Eadem Religio postea à sa. mem. Innocentio XI. habilitata .
 30 Eadem Religio obtinuit à sa. me. Alexandro VIII. calcari .
 31 In alienatione stabilium relictorum Religioni incapaci retinendi ob peculiarem Regulam non requiritur beneplacitum Apostolicum .
 32 Religio Societatis Jesu stabilia possidere nequens vigore suarum Constitutionum, illa tamen alienare potest ad effectum retrahendi præmium .
 33 Supradicta incapacitas restringitur ad Domos Professas, etenim Domus Probationis, & Collegia sunt capaces retinendi stabilia .
 34 Idem prædicatur in Ordine Carmelitarum Discalceatorum Hispaniarum .
 35 Fratres Franciscani, & Cappuccini vendere nequeunt stabilia, nisi favore Sacristie, aut Infirmarie .
 36 Si in Investitura adsit pactum, vel Statuto caveatur, quòd emphyteusis non transeat in Ecclesiam, tunc nec ad effectum æstimationis Ecclesie vendere valet emphyteusim .
 37 Tale pactum est validum, ac licitum .
 38 Si per Papam prohibeatur Ecclesie acquirere emphyteusim, tunc illa incapax fit etiam quoad pretium .
 39 Ecclesia habere debet æstimationem emphyteusis legatæ, ab hærede legantis, nisi legans emphyteusim in ea jus habebat per illius obitum finiturum .
 40 Ecclesia non solum intra annum, sed etiam intra aliud tempus longius, vel brevius inter partes conventum vendere tenetur emphyteusim alienis . tam Ecclesie, quam privati, quocumque titulo oneroso, vel lucrativo ad se per veniam .
 41 Annus non dicitur brevis terminus, nec longior æquo .
 42 Emphyteusis bene legari potest, aut donari Ecclesie pro Deo, & Anima, etiam stante pacto prohibitive alienandi emphyteusim in Ecclesiam .
 43 Eodem modo, si emphyteusis transfertur in Ecclesiam pro illius Monasterii fabrica .
 44 Vel quando Ecclesia, factis diligentis, non reperit emptorem .
 45 Vel quando Dominus consentit translationis emphyteusis .
 46 Vel quando persona prohibita, est consors seu consociata in eadem re emphyteutica .
 47 Possidens emphyteusim, tali casu subrogare debet aliud stabile æquivalens .
 48 Dominus directus debet intra biennium declarare, an velit, quòd emphyteusis remaneat penes Ecclesiam .
 49 Dominus non instans intra biennium, censetur velle Ecclesiam recognoscere in emphyteutam .
 50 Per Canonum receptionem censetur Ecclesia in emphyteutam approbata .
 51 Jus cogendi Ecclesiam ad vendendum emphyteusim non tollitur, nisi prescriptione 40. annorum .
 52 Dominium directum probatur levioribus probationibus quoad effectum cogendi Ecclesiam ad vendendum quicquid quoad devolutionem .
 53 Non est sequenda opinio putantium, Ecclesiam esse capax emphyteusis .
 54 In l. fin. C. de Jur. emphyt. ab acquisitione emphyteusis excluduntur dumtaxat persone idoneæ ad solvendum Canonem, qualis dici nequit Ecclesia .
 55 Ecclesia, & Fiscus à pari procedunt .
 56 Fiscus est capax acquisitionis emphyteusis .
 57 Cum quicumque habeat facultatem relinquendi Ecclesie de suis bonis, comprehenduntur quoque bona emphyteutica .
 58 Statutum prohibens alienationem in Ecclesiam, non tenet .
 59 In cap. 1. de immun. Eccles. in 6. prohibetur onerum impositio adversus Ecclesias, & Ecclesiasticos in actu acquisitionis bonorum, & prohibetur coactio evacuandi extrà se dicta bona .
 60 Per solutionem Canonis probatur emphyteusis, & directum dominium .
 61 Ecclesia Domina directa habet electionem, vel intra biennium emphyteusim emendi ab alia Ecclesia, in quam transiit emphyteusis, vel ab eadem Canonem recipiendi .
 62 Nullibi cautum reperitur, quòd Ecclesia incapax sit emphyteusis .
 63 Non est bona ratio, quòd Ecclesia non vi arbitraria, sed directa cogatur emphyteusim intra annum extrà se ponere .
 64 Laudemium prater naturam emphyteusis .
 65 Spes devolutionis emphyteusis considerari potest sublata etiam in Laico emphyteusim retinente, cum clausula pro se, & hæredibus &c. quibus &c. .
 66 Et etiam in habente emphyteusim in perpetuum, quæ subiici potest fideicommissio .
 67 Laudemium uti pendens ab alieno arbitrio, non est habendum in consideratione .
 68 Melius est litigare coram Iudice Ecclesiastico, ob majorem brevitatem, qua litigatur coram eodem .
 69 Ecclesia dici potest potens, vel ob difficultatem ad solvendum, si nihil aliud possideat præter emphyteusim, vel ubi est Domina Territorii, intra cujus fines sita sunt bona emphyteutica .
 70 Quando emphyteusis est temporalis penes Ecclesiam, tunc nullum sensit incommodum Dominus .
 71 Fiscus, qui potentior est Ecclesia, adhuc capax est emphyteusis .
 72 Tutius, & honestius est, ut emphyteusis maxime Ecclesiastica transeat in Ecclesiam, quam semper remaneat penes Laicum, qui effici potest non solvendo .

- 73 Ecclesia tunc esset incapax emphyteusis, quando illa concessa esset cum indecenti præstatione.
- 74 Consuetudine introduci potest, ut Ecclesia teneatur intra certum tempus evacuare emphyteusim.
- 75 Ex pacto, non autem ex Statuto fieri potest incapax emphyteusis Ecclesia, & l. fin. C. de Jur. emphyt. intelligitur de prohibitis ex pacto concessionis, seu investitura.
- 76 Niger de laudem. tom. 1. qu. 13. artic. 3. num. 26. cum pluribus seqq. resellitur.
- 77 Quamvis in Jure non reperitur prohibita Ecclesia emphyteusim retinere, attamen in praxi de hoc non solet dubitari.
- 78 Alienatio emphyteusis in Ecclesiam, censetur facta in potentiorum.
- 79 Ecclesia, licet quoad se non sit prohibita emphyteusim retinere, est tamen prohibita propter Dominum directum ob amissam spem laudemiorum, & devolutionis.
- 80 Ecclesia in Jure non reperitur prohibita habere emphyteusim.
- 81 Est tamen prohibita ex identitate rationis.
- 82 Ecclesia evadit capax emphyteusis, consentiente Domino.
- 83 Communitas uti potentior, liberare potest bona ab incursionibus hostium.
- 84 Auctor non invenit locum per Nigrum allegatum, in quo supponitur, fiscum esse capax emphyteusis.
- 85 Ecclesia raro bona alienat, sed fiscus quandocumque illa alienare potest.
- 86 Verior, ac communior est opinio, quod fiscus incapax sit emphyteusis.
- 87 Fiscus est potentior Ecclesia, & Principem representat.
- 88 Facultas disponendi regulari debet à Jure, vel à consuetudine.
- 89 Statutum prohibens alienationem bonorum in Ecclesiam, est nullum quoad bona libera, non autem quoad emphyteutica.
- 90 Clem. IV. & Mart. IV. revocaverunt consuetudines apud Portugalliam, & Populum Reginorum, quibus prohibebatur translatio bonorum in Ecclesiam.
- 91 Statutum laycale non potest prohibere alienationem bonorum in Ecclesiam.
- 92 Ecclesiastici in rebus spiritualibus inservientes Laycis debent amplioribus gaudere favoribus.
- 93 Statutum prohibens alienationem bonorum in Ecclesiam, valet, si est confirmatum à Papa.
- 94 In Portugallia viget Statutum prohibens bonorum alienationem in Ecclesiam.
- 95 Idem servatur in Gallia, Barbantia, Germania, & Venetiis.
- 96 In Portugallia viget Statutum obligans Religiones ad dimittendum intra annum stabilia.
- 97 Per transitum bonorum emphyteuticorum in Ecclesiam præjudicatur Domino ob amissam spem laudemiorum, ac devolutionis, quod præjudicium non consideratur in bonis liberis.
- 98 In cap. 1. de immunit. Eccles. in 6. in tantum prohibetur Ecclesie acquisitio bonorum, in quantum agitur de bonis emphyteuticis.
- 99 Ecclesia Domina directa habet biennium ad declarandum, an velit, quod alia Ecclesia retineat emphyteusim, vel velit præferri in emphyteusim.
- 100 Volente Domino directo Ecclesia efficitur capax emphyteusis.
- 101 Si juxta sensum Nigri Ecclesia, & fiscus non comprehendere in l. fin. C. de Jur. emphyt. prohibente emphyteusim alienari in personas prohibitas, lex esset frustratoria, cum tunc non adessent prohibiti.
- 102 De prohibitione ex pacto non est, quod lex loquatur, quia satis est, quod loquatur pactum, quod est altera lex.
- 103 Niger est contra communem, & contra Rotæ decisiones.
- 104 Laudemium etiam debetur ob alienationem emphyteusis.
- 105 Ecclesia, in quam transiit emphyteusis, renuens quindennium solvere, tenetur illam extra se ponere, nè aliter directus Dominus amittat laudemiam, & quindennia.
- 106 Laudemium est accessorium contractus emphyteutici.
- 107 Laudemium est fructus emphyteusis, ac de illo eodem modo judicatur, quo de ipsa emphyteusi.
- 108 Laudemium adeo est de natura contractus emphyteutici, ut illi semper in sit, nisi aliter à contrahentibus conventum fuerit.
- 109 Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de var. caducitat. qu. 16. num. 4. contrarium tenens rejicitur.
- 110 Decedente ultimo emphyteuta ab intestato absque herede, Fiscus succedens, tenebitur emphyteusim à se evacuare, vel quindennia solvere.
- 111 Laudemium est accidentale uti dependens ex alieno arbitrio emphyteuta alienare volentis.
- 112 Ecclesia raro, vel difficile alienat.
- 113 Ecclesia est incapax emphyteusis etiam ob desperatam solutionem laudemiorum.
- 114 Ecclesiasticus videtur certo modo præpotens ratione proprii fori.
- 115 Layci usurpantes jurisdictionem Ecclesiasticam, mortaliter peccant, suntque excommunicati in Bulla Cane Domini.
- 116 Layci ex privilegio Apostolico acquirere possunt Jurisdictionem Ecclesiasticam.
- 117 In Portugallia Iudices Layci non bene concedunt manutentionem, quam dicunt Chartam tuitivam, in possessione Beneficii contra Provisum Apostolicum.
- 118 Præcisivè à Privilegio Apostolico prædicta praxis reprobat ab Uberr. de citation. tom. 1. cap. 4. per tot. & Dian. Moral. par. 1. tract. 2. ref. 13. vers. sed hanc.
- 119 Auctor nunquam voluit patrocinari in causis pro conservandis hujusmodi Recursibus ad Iudices Laycos.
- 120 Etiam emphyteusis temporalis ad Ecclesiam translata, pro tempore, quo illa durat, inducit amissionem laudemiorum, quam non inducit existens penès Laycum.
- 121 Etiam emphyteuticans bona Layco, non amittit spem laudemiorum, prout illam amittit Laycus emphyteuticans Ecclesie.
- 122 Emphyteuta non solvente per triennium Canones, emphyteusis devolvitur ad Dominum.
- 123 Iudæus est capax emphyteusis, quia nullum infert Domino præjudicium in laudemis, aut devolutione, cum bene alienare possit, quod facere nequit Ecclesia.
- 124 Iudæus possidere potest stabilia, præterquam in Urbe, ac in toto Statu Ecclesiastico.
- 125 Iudæus post mortem Salvatoris est inter omnes impotentissimus, facilisque conventionis.

- 126 Pauci sunt directi Domini, qui loco Canonis contententur solo cantu, vel cursu.
- 127 Quid sit Quintana, latè explicatur.
- 128 Ecclesia bene præstare potest servitium indecens, mediante persona seculari.
- 129 Ecclesia nunquam moritur.
- 130 Ecclesia est in anima viventis, quæ est Christus, qui vivit in perpetuum.
- 131 Legatus Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis.
- 132 Sedes Apostolica nunquam moritur.
- 133 Indultum retinendi Beneficia ad beneplacitum Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis illud concedentis.
- 134 Legatum Principi factum, transit in successorem.
- 135 Reges hereditario Jure Regna habentes, dicuntur nunquam mori.
- 136 Fiscus nunquam moritur.
- 137 Pater relinquens post se filios, dicitur quasi non mori.
- 138 Licet homines decedant, ex quibus constat Ecclesia, vel aliud simile corpus non defecturum, semper tamen eadem Ecclesia, idemque corpus esse videtur, renovatum in subrogatis personis.
- 139 Idem est grex renovatus in locum priorum demortuorum.
- 140 Eadem Domus videtur, quæ particulatim ita refecta est, ut nihil ex pristina materia supersit.
- 141 Eadem est Navis, si adeò sæpè refecta est, ut nulla tabula permaneat.
- 142 Si quis putaret, partibus commutatis etiam rem fieri, sequeretur, quòd nos ipsi non iidem essemus, qui abhinc anno fuissimus.
- 143 Cujus eadem species, & forma extrinseca, idem totum manet.
- 144 Si quis mutari civitatem diceret, plures ex una faceret.
- 145 Qui olim mutuum accepit, nunc non debet, quia alius effectus est, juxta Sophistas.
- 146 Qui heri ad cenam vocatus est, hodiè invocatus censebitur juxta eosdem Sophistas.
- 147 Tempus in unoquoque nostrum majores mutationes facere solet, quàm in Civitatibus.
- 148 Eadem est Civitas, licet Civés omnes commutati sint, eadem Universitas, licet omnes immutati sint.
- 149 Unum, & idem videtur esse flumen, quamvis alia, atque alia aqua semper fluat, & num. sequenti.
- 150 Prosequitur eadem conclusio.
- 151 Refellitur insania Heraclii Philosophi existimantis, equum non ingredi his eundem fluvium.
- 152 Lex ideò dicitur immortalis, quia constituitur à Populo, interrogante Senatorio Magistratu.
- 153 Populus nunquam moritur.
- 154 Civitas, seu Populus perpetuatur per substitutionem personarum loco demortuorum.
- 155 Paries pariter per substitutionem alterius parietis perpetuatur.
- 156 Nihil in mundo datur, nisi mortale, nihilque, nisi per substitutionem perpetuum esse potest.
- 157 Æternum dicitur, quòd semper fuit, & est.
- 158 Sempiternum dicitur, quòd incipit, & non desinet.
- 159 Mundus habuit principium, & habebit finem.
- 160 Nomine tantum evadimus, aut dicimur perpetui.
- 161 Natura mediante matrimonio excogitavit hominum immortalitatem.
- 162 Laudatur Salomonis dictum Ecclesiastic. 30. 4.
- 163 Ususfructus Civitati relictus expirat post 100. annos.
- 164 Lex fingit, Civitatem non durare ultra 100. annos, quia est terminus longæ vitæ.
- 165 In feudo Universitas, & Communitati concessio facienda est renovatio quibuslibet centi annis.
- 166 Ususfructus finitur centum annis quasi morte.
- 167 Si Civitas aratrum patiat, finitur ususfructus.
- 168 Per inductionem aratri Civitas desinit, & quasi morte interit.
- 169 Lex fingit, interire Civitates, hostium manu everfas.
- 170 Lex fingit mortem Civitatis post centum annos, ut aliquando ususfructus extinguatur, & consolidetur cum proprietate.
- 171 Civitas post centum annos moritur tanquàm senio confecta.
- 172 Civitas solo exæquata, Civitas amplius dici nequit.
- 173 Homo præsumitur vivere usque ad 100. annos.
- 174 Conditio si ultra centum annos vixeris, impossibilis reputatur.
- 175 Falsa opinio existimantium, hominem vivere non posse ultra centum annos.
- 176 Ægyptii, & Alexandrini crediderunt cor augeri per singulos annos.
- 177 Historicis referentibus de supervivencia hominum ultra centum annos deferendum esse valdè dubitatur.
- 178 Aliqui excesserunt vitam centum annorum.
- 179 Anni Hebræorum constabant duodecim mensibus, ut nostri.
- 180 Moyses docet atatem decrepitam esse inidoneam ad regendum Populum.
- 181 Longior vita evenit olim ob bonitatem complexionis, & temperamenti.
- 182 Verba Genes. 6. 4. eruntque dies illius 120. annorum, non respiciunt terminum vitæ humanæ, sed penitentiæ.
- 183 Jam tempore Davidis vita humana valdè coarctata fuit.
- 184 Per Potentates David non intelligit viros potentes auctoritate.
- 185 Vita potentum potius brevis.
- 186 David per Potentates intelligit robustos.
- 187 In Græca versione malè habetur en dusaciacis, quòd significat in Principatibus.
- 188 Æquum visum fuit, ut diminueretur vita, sicut multiplicabantur peccata.
- 189 Si diutius viverent homines, mundus eos non caperet.
- 190 In Civitatibus cõdendis aratro locus definiebatur.
- 191 Urbs ab Urbo, seu Urvo, urbare, seu urvare est aratro definire.
- 192 Naturale est, unamquamque rem per easdem causas dissolvi, per quas nascitur.
- 193 Aratri inductio inhabitabilem reddit Civitatem.
- 194 Aratrum mors Civitatis esse dicitur.
- 195 Templum Hierosolymitanum olim eversum, aratum fuit.
- 196 Romani forsitan à Judæis morem habentibus salicendi Urbes in earum everfione, mutuati fuerunt modum inducendi aratrum.
- 197 Abimelech salivit rebellem Urbem Sichem.
- 198 Sophonias Propheta hostibus deprecatur Salis acervos.
- 199 Olim sal disseminatum fuit Mediolani ad perpetuam damnationem.

- 200 Auctor putat, Judæos morem salendi eversas Civitates, sumpsisse à pœna uxoris Loth in salem converse.
- 201 Uxor Loth forsitan venialiter peccavit, & salvata existimatur.
- 202 Hebræis non fuit nota aratri inductio.
- 203 In Sacra Scriptura Verè arabilis intelligitur remanere Civitas post eversionem.
- 204 Ecclesia, licet nunquam moriatur, attamen dici solet manus mortua.
- 205 Univerſas personæ vice fungitur.
- 206 Ecclesia dicitur habere manus mortuas.
- 207 Fabrica Ecclesiæ dicitur manus mortua, prout Hospitale, Cappella, Confraternitas, cæteraque Loca Pia, Univerſitates tam Ecclesiasticæ, quàm Laycales, Monasteria, Seminaria, Capitula Ecclesiarum, Montes Pietatis, Fiscus, Camera Principis, & Regia Corona.
- 208 Ecclesia, aliudque corpus nunquam defecturum nunquam perit, sed perpetuatur ex mutatione personarum.
- 209 Ecclesia videretur potiùs dicenda manus semper viva, non autem mortua.
- 210 Potiùs manus viva dicitur, qui moritur.
- 211 Dammati ad Gehenam adhuc viventes dicuntur mortui.
- 212 Manus mortua est in anima viventis, quæ nunquam moritur.
- 213 Homo mortuus expers est omnis mutationis, & vicissitudinis.
- 214 Quidquid strictissimè retinet.
- 215 Homo, qui moritur, dicitur manus viva.
- 216 Animal mortuum non dicitur animal.
- 217 Qui tenetur animal dare loco Canonis, non potest præstare animal mortuum.
- 218 Manus morientis id, quod comprehendit, firmissimè tenet, nec facillè dimittit.
- 219 Bona ad Ecclesiam perventa, inalienabilia non secus, quàm si à mortuo possiderentur.
- 220 Bona Ecclesiæ dicuntur mortua ad instar Orcinorum libertorum manumissorum ab eo, qui in orco est.
- 221 Monachus, quamvis vivat, mortuus mundo dicitur.
- 222 Ecclesia dicitur manus mortua uti invalida ad alienandum.
- 223 Semel mortuus non ampliùs moritur.
- 224 In Cathalonia censualia perpetua, dicuntur mortua.
- 225 Magis propriè censualia dicenda immortalia.
- 226 Mortuus jam non moritur.
- 227 Sæpè loquendum est cum vulgo.
- 228 Censualia violaria quoque nuncupantur.
- 229 Mortua dicuntur consilia, quæ carent auctoritatibus.
- 230 Feudum veniens ad Ecclesiam, censetur mortuum.
- 231 Vocabulum manus mortuæ derivavit à Gallis.
- 232 In Belgio pars certa percipi solita ab Ordinariis de bonis Clerici defuncti, dicitur mortmain.
- 233 Persona incapax possessionis, in Gallia dicitur manus mortua.
- 234 Rusticus, seu operarius dicitur manus mortua.
- 235 In Francia moriens sine liberis, parentibus, aut consanguineis dicitur manus mortua.
- 236 Per rusticum hominem intelligitur Agricola.
- 237 Manus mortuus, postea Gallicè dictus mains mortes.
- 238 Agricultura apud Romanos ars nobilis.

- 239 Manus mortua sumitur etiam pro servo.
- 240 Mortuaria domus idem, quod hæres Beneficiati.
- 241 Amortizatio derivavit à Gallica voce amortifsemant.
- 242 Amortizatio est translatio bonorum in manus mortuam jussu Principis.
- 243 Hinc bona mortua, aut amortizata.
- 244 Lis mortua.
- 245 Monachus mortuus.
- 246 Excommunicatus, & deportatus, dicitur mortuus.
- 247 Exheredatus, dicitur mortuus.
- 248 Captus ab hostibus, dicitur mortuus.
- 249 Bona mortua, seu amortizata, quæ ampliùs de una manu in aliam manuum viventium non transeunt.
- 250 Mortificare membra idem, ac macerare.
- 251 Caro mortua, quæ à Chirurgo tanquàm noxia resecatur.
- 252 Morticia bona dicuntur à Comite concessa, ob caducitatem successorum ad Comitem reversa.
- 253 Amortizatio, seu mortificatio dicitur etiam reciproca donatio inter conjuges.
- 254 Amortizare emphyteusim idem ac francam, & liberam facere à servitute emphyteutica.
- 255 Olim amortizatio dicebatur emunitas, idest immunitas.
- 256 Licet nullo Jure probari possit, quòd emphyteusis non possit alienari in potentiozem, attamen in praxi non controvertitur.
- 257 Privatus recipiens laudemium à manu mortua, videtur illam approbare in emphyteutam.
- 258 Manus mortua cogitur evacuare emphyteusim à se, ob præjudicium Domini.

CAPITULUM II.

Postquàm indagavimus originem Quindenniorum, descendamus oportet ad examinandum, quænam sint personæ, quæ ad quindenniorum solutionem teneantur, in quo constituimus generalem regulam, quòd omnes illi, qui vel ratione potentia, vel ratione perpetuitatis sunt incapaces retinendi emphyteusim ob præjudicium hinc resultans Domino directo ex amissa spe laudemiorum, & devolutionis ob non ampliùs contingibiles alienationes, nec non defectum linea, ad effectum sese habilitandi, præstare debent quindennia, ex quorum introductione moderno tempore temperatus est antiquus rigor legalis prohibendi permanentiam, sive ratione emphyteusis penes potentiores ex æquitativa consuetudine, *Card. de Luca de Emphyteus. disc. 27. n. 7. & disc. 28. nu. 6.* ubi ait, introductione solutionis quindenniorum passim bona emphyteutica transire in Ecclesias, & Pia Loca, & *disc. 48. n. 1. in fin. & disc. 50. n. 3.* alter de Luca ad *decis. de Franch. 659. n. 6. circa fin. vers. pro Domino directo, repet. post Traët. int. Doctor. lit. D. F. & DD. Gobiuf. de permifs. feud. & emphyt. alien. qu. 3. n. 43. R. P. D. Petra meritissimus olim à Secretis S. Cong. Conc., hodiè Episc. & Regul. in Commentar. ad Constit. Apost. to. 2. in Const. 10. Innocent. III. sect. 2. nu. 23. Pignatell. conf. can. 38. per tot. tom. 8. post Traët. int. Doctor. lit. I. Bonden. colluct. legal. tom. 1. coll. 35. nu. 124. Cresp. obs. 106. num. 10. & 15. Cortiad. dec. Cathalon. 284. num. 49. par. 4. Hieronym. Leo *decis. Valent. 77. num. 7. vers. & ita & nu. 8. 9. & 10. lib. 1. Panimoll. decis. 4.**

num. 1. par. 1. de Marin. ad Reverter. decis. 403. n. 3. Rota cor. Coccino decis. 2347. num. 11. cum seqq. ac in rec. decis. 280. num. 4. par. 1. & in Romana Quindenniorum 20. Martii 1684. §. bonum jus num. 2. cor. Albergato Decano, in Romana Quindenniorum 6. Junii 1687. num. 1. cor. Benincasa int. impr. la 113. post Card. de Luca de servit. decis. 18. & 19. repet. post Traët. int. decis. exter. in ordine la III. & IV. & int. decis. S. Rotæ Rom. in ordine la VIII. & IX. in Romana devolutionis Domus 28. Junii 1697. cor. Pio, quæ est decisio 14. post Card. de Luca de servit. in Ferrarinen. seu Imolen bonorum 26. Martii 1700. cor. R. P. D. meo Ansaldo.

2 Inter personas autem prohibitas acquirere, ac retinere emphyteusim, enumeratur Ecclesia, quæ privilegiata ob suam potentiam, & perpetuitatem, tanquam incapax, si Dominus directus assensum non præbeat translationi emphyteusis, tenetur illam intra annum evacuare, vendere, & eam extrâ se ponere in capite Layci, seu privati, in sui locum substituendo aliam personam capacem, & habilem, qualis est privata, recipiendæ æstimatione Andreol. cont. 378. num. 4. par. 5. Gobius consult. decis. 82. num. 15. Fragofo de Regim. Reip. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 9. §. 17. num. 1. cum seqq. & per tot. Monach. de feud. interp. cap. 59. num. 3. Tondut. ref. par. 1. cap. 46. num. 1. cum seqq. Cald. de Fur. emphyt. tit. de nominat. quæ est 19. num. 17. cum seqq. ubi num. 28. ex hac ratione Reges Franciæ motos statuisse, nè Regni Castra ad Ecclesiam transire possent, & quæst. 20. n. 27. in princ. & in fin. & lib. 3. cap. 1. num. 16. cum seqq. Cancer. var. res. par. 1. cap. 11. num. 61. ubi idem sanciri de Jure Cathalonix, Solzoua in lucerna laudem. cellula 7. num. 28. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quæst. 22. num. 34. Amic. de emphyt. quæst. 22. num. 4. cum seqq. Fulgin. eod. traët. tit. de alien. qu. 1. num. 21. cum seqq. & n. 221. & tit. de success. in bon. emphyt. quæst. 14. num. 9. ubi etiam in casu, quo Ecclesia sit Domina directæ, adhuc potest cogere aliam Ecclesiam Dominam utilem ad vendendum emphyteusim infra annum; Pinbeyr. de emphyteus. par. 2. disp. 4. sect. 9. num. 200. Thesaur. quæst. for. lib. 1. cap. 83. n. 3. cum seqq. & per tot. Larrea alleg. fiscal. tom. 2. all. 89. n. 31. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 25. num. 5. Danza de pugna Doctorum tom. 3. tit. de laudem. cap. 8. num. 9. Ricc. in prax. par. 3. ref. 175. num. 3. Theodor. alleg. 48. num. 3. ubi in med. ait, non adesse contradictorem, Foller. in Constit. Regn. fol. mib. 32. num. 3. in fin. Ripa de act. in mort. artic. cap. 44. num. 26. Marant. cont. 49. nu. 15. cum seqq. par. 5. Duard. in Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. qu. 19. num. 93. in fin. Molin. de Fustit. & Fur. traët. 2. disp. 140. vers. eandem regulam, Muent. de Fur. contraët. li vellar. quæst. 6. num. 39. Mastrill. decis. Sicil. 128. num. 1. cum seqq. & num. 18. ubi ita sequi debet quilibet bonus Judex, sic enim agendo, omnibus consultum est, Angujan. de legib. lib. 3. contr. 12. num. 5. & 24. ubi ita judicatum in Senatu nostro Lusitano, Ripoll. var. res. cap. 7. num. 208. cum seqq. ubi Ecclesiam in Cathalonia cogi à suo Judice ad evacuandum, seu ponendum extrâ se emphyteusim, Palma decis. Lucen. 376. num. 2. & per tot. & dec. 377. n. 30. tom. 4. Fontanell. decis. Cathalon. 281. num. 7. cum seqq. par. 1. Marc. decis. Delphin. 254. num. 2. par. 1. Rubens. ad decis. 16. num. 52. par. 3. rec. & ad dec. 131.

nu. 147. cum seqq. par. 3. Rota post Tondut. de Pension. decis. 67. num. 14. cor. Coccin. decis. 636. num. 2. & decis. 818. num. 8. Buratt. decis. 132. num. 2. Aden. ad eund. decis. 477. lit. R. & in recen. decis. 280. num. 5. par. 1. decis. 321. num. 6. par. 11. decis. 385. num. 18. par. 16. dec. 593. num. 9. par. 18. Quæ Ecclesiæ incapacitas practicatur quoque in nostro Portugallix Regno juxta Ordinatio. seu leg. Reg. Portugall. lib. 2. tit. 8. in prim. junct. §. 1. & in nov. li. 2. tit. 18. & §. 1. juncto §. 5. ibi: Podelosba possuir hum anno, e dia, ita, ut quæcumque Loca Piam sacularia, quam regularia in nostra Lusitania sint penitus incapacia retentionis emphyteusis, prout omnium bonorum immobilium, de quo Molin. de Fustit. & Fur. traët. 2. disp. 140. vers. quin de Fure, Barbos. vot. 30. nu. 36. cum seqq. lib. 2. Cald. de emphyt. cap. 8. num. 36. ad fin. Valasc. consult. 101. num. 7. Pereyr. de man. Reg. par. 1. sup. concord. Joan. 1. num. 86. Attamen Ecclesia, & quæcumque alia corpora nunquam defectura, sunt saltem capacia acquisitionis nudaæ commoditatis fructuum emphyteusis concessorum in vita emphyteutæ capacis, penes quem residet titulus Investituræ, cum inde nullum irrogetur præjudicium Domino directo, & emphyteuta potest eorum commoditatem distrahere favore personæ incapacis, ad sui vitam, Rota cor. Priol. dec. 449. in fin. & in rec. dec. 173. num. 3. cum seqq. par. 13. & decis. 57. num. 11. par. 14. ac in Imolenz. Pensionis 27. April. 1694. §. & hinc cor. Emerix. jun. Decano, & Farsen. bonorum 27. Novembr. 1699. §. fin. in med. vers. in nihilo adversante cor. Pio, & 26. Junii 1702. §. hoc autem posito cum plur. seqq. cor. eod. Præterea in venditione emphyteusis ab Ecclesia, similique corpore nunquam defecturo faciendæ, præferendus est Dominus directus, si illam velit emere, Ricc. prax. ref. 175. num. 4. in fin. par. 3. In casu tamen, quo Ecclesiæ adhuc intrâ annum non distraxisset emphyteusim, anno licet elapso, restituitur in integrum ad vendendum, ut latè per Cost. de remed. subsid. rem. 105. n. 9. cum seqq. de Luca ad dec. de Franch. 659. num. 2. in fin. repet. post Traët. lit. DD. int. Doct. Immo Ecclesia est incapax etiam ob difficilem conventionem pro Juribus Domino debitis Giurba de success. feud. cap. 18. §. 1. glos. 14. nu. 26. circ. fin. vers. sed alia ratione, eodem modo est de prohibitis quicumque Locus Pius Rot. cor. Coccino decis. 636. num. 2. & in recen. dec. 249. n. 2. par. 19. insuper inter prohibitas personas recensetur quoque Episcopus pro tempore, Rot. cor. Coccin. dec. 1008. num. 11. prout Judex pro tempore, Coccin. ibid. immò majori rigore, quam alii, quia hi duo sunt incapaces etiam ad effectum consequendi pretium. Pariter est de prohibitis Civitas, seu Respublica, Amic. de Fur. emphyt. quæst. 32. num. 11. Rubens ad decis. 16. n. 52. par. 3. rec. Rot. in rec. dec. 52. num. 27. par. 19. Confraternitas, seu Universitas, Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de succes. in bon. emphyt. quæst. 14. num. 9. in med. vers. & hoc habere, Antonell. de regim. Eccles. tom. 2. cap. 16. num. 3. Fragofo de regim. Reip. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 9. §. 17. num. 1. & 3. Ricciul. lucub. Eccles. lib. 4. cap. 11. nu. 20. Ciarlin. contr. tom. 1. cap. 8. num. 81. cum seqq. Pellizar. manual. Regul. tom. 2. traët. 8. cap. 5. sect. 6. num. 299. in fin. cum seqq. Rot. cor. Coccino decis. 661. num. 10. Andrea decis. 6. num. 2. ac in rec. decis. 193. num. 7. par. 2.

- par. 2. Hospitale *Cocchin. dec. 636. nu. 2. & dec. 661. num. 9. Burat. decis. 132. num. 2. ac in rec. decis. 65. in prin. par. 17.* Congregatio, Collegium tam Ecclesiasticum, quam sæculare *Amic. de Fur. emphyt. qu. 22. n. 11. Rot. cor. Gregor. XV. dec. 529. in prin. Burat. decis. 601.* ubi de Collegio Piceno in Ecclesia S. Salvatoris in Lauro de Urbe, ac
- 17 in *rec. decis. 347. num. 1. 5. & 6. par. 4. tom. 1. Monasterium Amic. loc. mox cit. Fragofo de regim. Reip. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 9. §. 17. num. 1. & 3. Rubens. ad decis. 131. num. 407. par. 8. rec.* Eques Hierosolymitanus ob mutationem fori subiectus supremo Magistro suæ Religionis, & exemptus ab Ordinario, *Amic. de Fur. emphyt. qu. 25. num. 5.* Clericus, uti difficilis conventionis, & ob mutationem fori, in hoc tamen attendenda consuetudo loci latè, & singulariter
- 18 *Marc. decis. Delphin. 254. num. 4. cum seqq.* Capitaneus, Miles, intelligendo de Milite, qui est in continuo præsidio Italicè *huomo d'arma*, seu *Cavallo leggiero*, non de Milite pedestri dicto.
- 19 *Battaglia*; ò *Battaglione*, & pauper, illi, quia potentiores, iste, quia impotentior, ob deteriorationem conditionem ex fori mutatione *Prat. disc. for. 26. num. 23. in med. & num. 29. vers. ex qua quidem conclusione in med. Amic. de Fur. emphyt. quæst. 25. num. 1. cum seqq. Cyriac. contr. 684. nu. 8.*
- 20 *Rot. decis. 347. num. 5. par. 4. rec. tom. 1.*
- Hinc est, quod pari modo cum feudum pari
- 21 passu in pluribus ambulet cum emphyteusi, Ecclesia, & Ecclesiastici retinere non possunt feudum, ob præjudicium Dominorum, *Ursin. de succes. feud. part. 1. quæst. 9. artic. 1. conc. 1. num. 1. cum seqq. ubi conc. 4. num. 22.* nisi feudum à Rege
- 22 sit annexum, ac concessum Ecclesiæ, cui præsit Ecclesiasticus, veluti in Germania, ubi Archiepiscopi amplissima possident feuda, *Giurba de succes. feud. cap. 18. §. 1. glos. 7. num. 37. cum seqq. glos. 5. num. 9.* ubi ita practicari in Sicilia Regno, & *glos. 14. num. 26. & 29. ampl. 3.* prout
- 23 etiam Ecclesia est capax feudi alterius Ecclesiæ, non obstante pacto prohibitivo, quia licitum est in homine nostræ professionis, quod non est licitum in homine disparis, & alienæ,
- 24 & pactum prohibitivum translationis feudi in Ecclesiam, intelligitur de alia Ecclesia, quam illius, cui præsit, qui dat feudum cum illo pacto *Nig. de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. nu. 90. cum seqq.* Sicuti adsunt aliquæ Religiones incapaces retinendi bona stabilia ob earum peculiare Regulas in majori perfectione fundatas, quæ tamen sunt capaces vendendi ad effectum consequendi æstimationem pro suis necessitatibus, ut de Clericis Regularibus Theatinis dictis à S. Cajetano Theatino Fundatore, ut à negotiis sæcularibus liberiores, paupertatem Domini, Apostolorum, & multitudinis credentium, quibus cor unum, & anima una fuisse legitur, imitentur, ac proximorum salutem invigilent, quibus ministrantibus spiritualia, Deus sua ineffabili providentia (super qua instituti sunt) suppeditat temporalia, *Barbosa in Concil. sess. 25. de Regular. cap. 3. nu. 16. Gratian. disc. 202. nu. 37. Bellet. disq. Cler. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 3. num. 3.* ubi quod horum Religio nec per professionem, nec per Sacros Canones prohibetur annuos redditus in communi possidere, immò hoc per S. Concilium Tridentinum permittitur
- sess. 25. de Regul. cap. 3.* Sed voluntariè renunciavit favori Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi, ut idem fecit Religio Clericorum Regularium Matris Dei Scholarum Piarum, juxta *Const. Pauli V. la 8. in nov. Bull. Rom. tom. 3.* nisi quod habitata fuit postea à san. me. Innocentio XI. 27
- quæ etiam à san. me. Alexandro VIII. obtinuit calcari, ubi *diët. Bellet.* prosequitur inferre, non requiri solemnitatem in hujusmodi stabiliū, alienatione ex quadam declaratione S. Congregationis Concilii desuper edita, quia cum imobilia non possint tanquam propria retineri, non intelliguntur data, neque relicta, ut debeant perpetuò permanere apud Religionem *Gratian. disc. 202. num. 38. cum seqq.* Idemque judicandum de Societate Jesu, quæ licet favori Concilii etiam renunciaverit, sitque una ex Religionibus mendicantibus, immò fundata in altissima paupertate, ad instar Cappuccinorum; at tamen stabilia vendere potest ad effectum retrahendi pretium *Barbosa loc. cit. nu. 8. cum seqq. Gratian. loc. cit. num. 43. cum seqq.* intelligendo de
- 28 Domibus Professis, etenim Collegia, & Domus Probationis sunt capaces retinendi stabilia, ut distinguit *Pellizzar in manual. Regular. tom. 1. tract. 4. cap. 4. num. 116. cum seqq. & tom. 2. tract. 8. cap. 6. num. 1.* ampliatur ad Ordinem Carmelitarum Excalceatorum in Hispaniis, sed à S. Concilio Tridentino excipiuntur Franciscani, & Cappuccini, qui nec vendere Immobilia possunt, est benè verum, quòd possunt vendere favore Sacrificiæ, aut Infirmitatæ, *Staiban. consil. 50. num. 3.* Immò adeò incapax est quodcumque corpus Ecclesiasticum, aut sæculare nunquam defecturum, retentionis emphyteusis, ut, si in Investitura adjectum legatur pactum, vel obstat Statutum loci, quòd emphyteusis non transeat in Ecclesiam, aut in alia similia loca non defectura, tunc emphyteusim vendere nequeat capaci, & æstimationem recipere, *Mastrill dec. Sicil. 128. n. 6. cum seqq. Rot. cor. Priol. dec. 375. num. 28.* ubi de simili Statuto Nullius *Farsen. Diæcesis, Merlin. decis. 583. n. 31. Duno. jun. dec. 692. num. 4. ac in rec. dec. 26. n. 8. par. 18.* Estque hujusmodi pactum validum, ac licitum, nec tendit contra libertatem Ecclesiasticam, dum respicit Dominum, & emphyteutam, prohibendo, & præcipiendo, nè in Ecclesiam transferatur emphyteusis, quod principale intentum Domini est attendendum, idèdque nihil fit, principaliter contra Ecclesiam, sed est quædam cautela Domini sibi prospicientis ob amissam aliter spem landemiorum, & lineæ finiendæ, *Ripoll. var. cap. 7. num. 118. cum seqq. Mastrill. decis. Sicil. 128. n. 6. cum seqq.* Idemque dicendum in casu, quo Papa interdiceret Ecclesiæ acquisitionem emphyteuticorum bonorum, tunc enim Ecclesia incapax remaneret etiam ad effectum retinendi pretium *Nig. de laudem. tom. 1. quæst. 2. artic. 3. num. 131.*
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37
- 38
- 39
- Qua occasione sese offert admirabile dictum, quòd nempe jus retrahendi pretium, quod habet Locus Pius, nè redundet in odium Domini, illeque gravetur in re propria, præstanda est æstimatio rei emphyteuticæ ab hærede legantis rem alienam, qualis est res emphyteutica, nisi ipse legans emphyteusim habeat jus in ea per ejus obitum finiturum, eo enim casu non debetur

debetur æstimatio, *Ricc. in Trax. par. 3. ref. 175. num. 4. ubi num. 5. refert*, ita vidisse iudicatum in S. Rora.

Præterea non solum intrâ annum, sed etiam intrâ aliud tempus longius, vel brevius inter partes conventum tenetur Ecclesia vendere rem emphyteuticam alterius tam Ecclesiæ, quam privati ad se perventam tam mediante pretio, quam ex quocumque titulo, ut puta, ex testamento, legato, donatione, permutacione, vel aliis legitimis titulis, ac procurare omnino, ut res illa perveniat ad manus laycorum, nè conditio Domini deterior efficiatur *Amic. de Fur. emphyt. qu. 22. num. 8. antè med. ubi in med. vers. & solet aliquando*, testatur solere aliquando apponi pactum, ut infra certum determinatum tempus Ecclesia, vel alius Locus Pius habeat annum ad ponendum extrâ se, quasi quod annus non dicatur brevis terminus, nec longior æquo, *Antonell. de temp. leg. al. lib. 2. cap. 40. num. 5.* Animadvertendum autem est, quod non obstante prohibitione alienandi emphyteusim in Ecclesiam, alienatio tamen fieri potest in casu, quo fieret per viam legati, sive donationis pro Deo, aut Anima, & sic favore piæ causæ, vel pro peccatorum venia, ac expiatione, maxime de æquitate Canonica etiam stante pacto prohibitivo *Niger de laudem. qu. 12. art. 3. n. 28. & 126. tom. 1. Mastrill. dec. Sicil. 128. num. 12.* ubi de communi, & rejecta contraria, quæ ad summum, *num. 14.* procederet in Ecclesia, quæ habet aliquam superioritatem contra eam, cujus emphyteusis transfertur, quem sequitur *Gratian. disc. 533. num. 37. Nig. de laudem. tom. 1. qu. 12. art. 3. num. 28.*

Eodem modo, si emphyteusis transfertur in Ecclesiam pro illius, vel Monasterii fabrica *Ripoll. var. cap. 7. num. 133. cum seqq.* vel quando Ecclesia factis diligentibus non reperit emptorem bonorum emphyteuticorum, *Nig. cit. tract. & loc. num. 126. Muta decis. Sicil. 10. n. 12. in fin.*

Prout Domino volente Ecclesia est capax retentionis emphyteusis; aut feudi, cum quilibet suo favori renunciare possit, dum de ejus tantum præjudicio agitur, *Giurba de success. feud. cap. 118. §. 1. glos. 13. num. 30. circa fin. vers. declar. quartò, Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de alienat. qu. 1. n. 22. & tit. de success. in bon. emphyt. qu. 14. num. 9. in med. vers. nec impeditur, Amic. eod. tract. qu. 25. num. 8.* Est pariter capax emphyteusis persona prohibita, quando est consors, seu consocia in eadem re emphyteutica, *Amic. num. 7.* qui dictam rem possidet emphyteuticam, supponere debet, substituere, subrogare aliam rem, vel aliud stabile æquivalens, seu, ut vulgò dicitur, det excambium tam in pretio, quam in redditu solito in favorem privati, vel

Ecclesiæ, cujus prius res erat cum pacto, quod illa res subrogata sit cum eisdem qualitatibus emphyteuticis, quæ quidem omnia fiunt prævio Beneplacito Apostolico, capta informatione de valore rei emphyteuticæ ad Ecclesiam perventæ, & de valore rei subrogatæ loco ipsius.

Proindè Dominus directus debet intrâ biennium declarare, an velit, quod emphyteusis remaneat penes Ecclesiam juxta dispositionem *§. si verò contigerit il. 1. Novell. de alienat. & em-*

phyt. Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de success. in bon. emphyt. qu. 14. num. 12. circ. fin. Adde. ad Burat. dec. 394. num. 11. lit. C. adeòt Dominus non instans intrâ biennium, censetur velle Ecclesiam recognoscere in emphyteutam, Rot. dec. 65. num. 12. par. 17. rec. prout censetur quoque Ecclesia in emphyteutam approbata, si Dominus ab ea Canones recipere continuat, quod tamen non procedit in alia Ecclesia Domina directa, quæ recipiendo per aliquod tempus à Domina utili Canones, non censetur hinc sibi præjudicare ex facto sui Rectoris, Canones ab Ecclesia recipientis, ut censetur privatus Canones recipiens à Loco Pio, Rot. cor. Burat. dec. 601. nu. 8: cum seq. & in rec. dec. 65. num. 13. par. 1. Jus denique cogendi Ecclesiam, aliasque personas prohibitas ad vendendum Emphyteusim, non tollitur, nisi præscriptione quadraginta annorum, Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de success. in emphyt. qu. 14. n. 9. in fin. Rot. cor. Burat. dec. 601. num. 10.

Quod autem spectat ad modum probandi dominium directum, agendo in materia coactionis ad vendendum emphyteusim, illud probatur levioribus probationibus, quidquid in materia devolutionis, *Rot. cor. Burat. decis. 601. num. 2. cum seqq. & num. 8.*

Attamen sequenda non est opinio eorum, qui tenent, Ecclesiam esse capacem emphyteusis, ex textu in *l. fin. C. de Fur. emphyt.* prohibente alienationem, seu translationem rei emphyteuticæ in personas prohibitas; intelligi de prohibitione facta in limine contractus, & negativam nostram opinionem lege aliqua non probari, sed esse verba *Glossæ, Nig. de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 25. cum seqq.* qui sub prætextu indulgendi Ecclesiæ, ad ita sentiendum, sequentibus movetur fundamentis.

I. Quia, ut ait ipse *Niger num. 30. cum seqq. dicta l. fin. C. de Fur. emphyt.* eas tantum excludit personas ab acquisitione emphyteusis, quæ non sint idoneæ ad solvendum Canonem, qualis dici non potest Ecclesia.

II. Quia, ut idem ait *nu. 32. cum seqq.* cum ratione paritatis, ac etiam arguendò à minori, Ecclesia, & fiscus procedant à pari, & omnia privilegia concessa fisco; sint pariter concessa Ecclesiæ, quæ gaudet Jure Imperii, estque Imperio major, & dignior, tantumque differt Imperium ab Ecclesia, quantum distat Luna à Sole, ac favorabilior sit causa Ecclesiæ, quam filci, & tamen fiscus est capax acquisitionis emphyteusis ex à se traditis *lib. 3. qu. 12.* ergo multò magis Ecclesia.

III. Quia, ut ait idem *Niger num. 10. cum seq. & num. 49.* cum juxtà *l. 1. & leg. generali lege 13. C. de Sacrosanct. Eccles.* quicumque habet facultatem relinquendi Ecclesiæ quidquid velit ex patrimonio suo, comprehenduntur bona emphyteutica in generali dispositione legis loquentis de bonis.

IV. Quia, ut ait *num. 45. cum seqq.* non valet statutum prohibens alienationem in Ecclesiam.

V. Quia, ut ait *num. 47. cum seqq. in cap. 1. de immunit. Eccles. in 6.* apparet, quod Alexander IV. persentens, in Regno Franciæ à Scabinis, & aliis Dominis, ac Judicibus Laycis adversus libertatem, & immunitatem Ecclesiæ Clericis

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

Clericis talias imponi prætextu bonorum, quæ acquirebant, cogendo eos propterea ad illorum alienationem, & manuum evacuationem prohibuit illis, nè impolterum exigent, vel imponentur hujusmodi onera, nec etiam liceret illis cogere Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas ad ponendum acquisita, vel acquirenda extrà manus suas.

VI. Quia, ut ait *num. 50. Speculator* Antesignanus nostræ opinionis, respicit ad incommoda Domini directi ex *cap. longinquitate 12. qu. 2. & cap. Imperialem §. si quis infeudatus de prohib. feud. alien.* quæ tamen incommoda cessant, licet emphyteusim retineat Ecclesia, dum *cap. longinquitate* retorquetur, ex quo per solutionem annui Canonis, quam facit, & ad quam faciendam cogi potest Ecclesia, perpetuo demonstratur origo, quod fundus sit emphyteuticus, & quis sit illius directus Dominus.

VII. Quia, ut ait *num. 53. cum seqq. ex §. 1. vers. si verò contigerit Novella de alien. & emphyt.* habetur, quod si bona emphyteutica ab Ecclesia concessa deveniant ad aliam Ecclesiam, denunciandum est Ecclesiæ Dominæ directæ, data illi electione infrà biennium soluto justo pretio emphyteusim recipere, vel pensionem accipere.

VIII. Quia, ut ait *num. 62.* nullibi cautum reperitur, Ecclesiam esse incapacem emphyteusis, quæ uti digna speciali nota, non comprehenditur sub generali prohibitione personarum prohibitarum acquirere, de quibus genericè tantum loquitur *textus in dict. l. fin. C. de Fur. emphyt.*

IX. Quia, ut ait *num. 69. circa fin.* non est bona ratio, quod Ecclesia non vi arctativa, sed directiva rationis cogitur intrà annum emphyteusim extrà se evacuare ad manus Layci.

X. Quia, ut ait *num. 71. cum seqq.* amissio laudemiorum non est habenda in consideratione resultans ex retentione emphyteusis, dum commodum laudemiorum provenit præter naturam rei emphyteuticæ, & ex accidenti, ac tristi omine, quod indignum, ac injustum est, & duri hominis, vel potius vix hominis est expectare distractionem, diminutionem, casum, adversam fortunam, jacturam, pœnamque alienam, & velut ex insidiis captare alterius everisionem, undè Ecclesia non debet desiderare alterius incommodum.

XI. Quia, ut ait *num. 77.* spes devolutionis non solum in Ecclesia retinente emphyteusim potest considerari sublata, sed etiam in Layco illam habente cum clausula *pro se, & heredibus quibuscumque*, & sic nunquam amplius reddituram ad Dominum directum, vel illam habente in perpetuum, quæ potest subjici fideicommissio, vel à primo acquirente omnibus successibus interdici alienatio, adeò ut in pluribus familiis docet experientia, emphyteusim fuisse continuatam centenis, ducentenis, tricentenis annis, & longiori tempore, nec tamen ex tandiù continuata successione possessorum factam Dominorum deteriore conditionem, nec Dominos posse conqueri.

XII. Quia, ut ait *num. 78. in fin. vers. non potest cum num. seqq.* emolumentum laudemii debitum ex alienatione emphyteusis, licet cesset,

sit in Ecclesiam, quæ alienare non potest, transfret emphyteusis, uti tamen pendens ab alieno arbitrio, vel facto, non est considerabile, cum habeat se ad esse, vel non esse.

XIII. Quia, ut ait *num. 79. vers. nec etiam obstantem cum nu. 80.* nullum incommodum considerari potest ex difficultate conventionis, mutatione fori, & potentia Ecclesiæ, ejusdemque Clericorum, dum immò ob majorem brevitate[m] litigando coram Judice Ecclesiastico melius est coram eo litigare, vel saltem compensatur incommodum mutationis fori.

XIV. Quia, ut ait *num. 81. cum seqq.* malè consideratur major potentia in Clericis, quam in Laycis, dum potius Layci ferè totam Ecclesiasticam Jurisdictionem usurparunt; & devorant, ac de facto Layci sunt Clericis potentiores, & solum duplici modo dici potest Clericus, aut Ecclesia potens ratione difficultatis ad solvendum, dum nihil possidet, nisi fundum emphyteuticum, vel ubi Ecclesia est Domina Territorii, intrà cujus fines sunt posita emphyteutica bona ab Ecclesia acquisita, vel ubi Clericus est genitus ex familia nobili, & potenti, ac versaremur in loco, ubi cum difficultate in ejus generis personas Jus diceretur, veluti si in Urbe esset ex Columensi, aut Ursina familia, vel Veneciis genere patritius.

XV. Quia, ut ait *num. 86. in princ. & in fin.* Si emphyteusis, est temporalis penès Ecclesiam, nullum hinc sentit incommodum Dominus, prout nec potentia aliqua considerari valet in Ecclesia, cum fiscus, qui Ecclesia est potentior, attamen non ideo desinit esse capax emphyteusis.

XVI. Quia, ut ait *num. 94. cum seqq.* tutius, & honestius est, ut emphyteusis maximè Ecclesiastica transeat in Ecclesiam, vel aliud simile corpus nunquam defecturum, & sine evidenti utilitate, ac necessitate alienaturum, quam penès Laycum assidue molientem turbam in Ecclesiasticos, quivè facillè effici potest, ut non sit solvendo mille modis, faciendo versuram sui patrimonii.

XVII. Quia, ut ait *num. 105.* Ecclesia Domina directæ etiam Judæo potest emphyteuticare, cur ipsa non poterit esse capax emphyteusis, cujus est capax Judæus.

XVIII. Quia, ut ait *num. 108. cum seqq.* tunc Ecclesia esset incapax emphyteusis, quando illa foret concessa cum præstatione non æquè benè, vel citrà dignitatem adimplenda ab Ecclesia Domina utili, sicuti præstaretur à Layco emphyteuta, veluti si certa die in recognitionem directi domini deberet emphyteuta antè fores directi Domini cantare cantilenam, vel currere ad quintanam, vel aliud genus servitii, vel obsequii Clericis, & Ecclesiasticis indignum præstare.

XIX. Quia, ut ait *nu. 110. cum seq.* consuetudine benè potest introduci, ut Ecclesia teneatur intrà certum tēpus evacuare emphyteusim.

XX. Denique quia, ut ait *num. 112. cum seqq.* ex pacto potest quidem fieri incapax Ecclesia, non est Statuto, & dicta *l. fin. C. de Fur. emphyt.* intelligitur de prohibitis ex pacto concessionis, seu Investituræ.

Quorum Nigri fundamentorum copia in nihilum

76 hulum turbaute, immò eo nigrescente, contu-
dimus nostram sententiam uti communem, &
veram esse amplectendam.

Et non obstat quidem I. *Nigri* fundamentum
quia, licet sæpius laudata *l. fin. C. de Fur. emphyt.*
prout, & in *cap. potuit 4. de locat.* non exprima-
tur specificè, ac nominatim, quænam perso-
næ sint prohibita retinere emphyteusim, attamen
cùm pecularis sit natura emphyteusis, ut

77 non possit in potentiores alienari, seu transfer-
ri, hinc quantumvis in specie non probetur,
Ecclesiam aliqua lege Canonica, aut civili pro-
hibitam, nihilominus in praxi non solet de
hoc restringari, quæ est optima legum interpres,
Amic. de Fur. emphyt. q. 22. num. 4. ubi in *fin.*
infert, alienationem emphyteusis in Ecclesiam

78 censeri factam in potentiores, *Barbosa in dic.*
cap. potuit num. 169. de Locat. licet enim Eccle-
sia quoad se non sit prohibita, attamen est pro-
hibita propter directum Dominum ob amissam

79 spem laudemiorum, & devolutionis, *Amic. de*
Fur. emphyt. qu. 22. num. 8. & licet in Jure non
reperiatur specificè prohibita habere rem em-
phyteuticam, veluti arguit *Card. Mantica de*

80 *tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 21. n. 35.* &
etiam argui posset à simili ex textu in *l. sancimus*
27. C. de testam. ibi: quod enim non mutatur,
quare stare prohibetur, est tamen prohibita ex

81 identitate rationis, *Amic. de Fur. emphyt. q. 22.*
num. 9. est benè verum, quòd quandoq. ut ex
causibus per nos supra mox memoratis, Ecclesia
non est de prohibitis, sicuti habemus in simili
apud *Ancharan. conf. fin. à num. 8. usque ad 10.*
quòd Civitas, & Communitas (quæ a pari pas-
su cum Ecclesia ambulant) possunt retinere em-
phyteusim, sed hoc (ut ex *conf. cit. Ancharan.*)

82 eventit, quia in illo casu accessit ad hujusmodi
retentionem consensus Domini, quo casu supra
ostendimus, Ecclesiam tunc evadere capacem
ob renunciationem, quam per hoc facit Domi-
nus favori suo, & tunc Dominus majorem utili-
tatem sentiebat ex retenra emphyteusi penès

83 potentiores, qualis est Communitas, quæ po-
terat liberare rem ab incursionibus eo tempore
passis, & etiam quia tunc super dicta re em-
phyteutica aderat lis, quæ per concordiam
tandem fuit sopita, ut egregiè respondet *Amic.*
de Fur. emphyt. qu. 22. num. 10.

Non obstat II. *Nigri* fundamentum, quia,
ultra quòd non invenio locum per eundem ci-
tatum, in quo supponit firmare, fiscum esse
capacem emphyteusis, in hoc casu mihi non
videtur fiscus tantam cum Ecclesia habere pari-
tatem, quantam *Niger* illi tribuit, dum po-
tius reperio maximam disparitatem in eo, quòd
Ecclesia rarò dimittit à se rem semel retentam,

85 cùm rarò illam alienet, sed fiscus illam quan-
documque potest alienare, & sic esse locum
laudemio, immò contraria opinio est verior,
ac communior, quòd nempe fiscus sit incapax
emphyteusis, & quòd ad summum vendere

86 possit habili, & teneatur intrà annum, prout
Ecclesia potest, est enim ipse potentior, & re-
præsentat Principem, *Guazzin. de confisc. lim. 33.*
conc. 13. num. 1. & 31. Amic. de Fur. emphyt.

87 *quæst. 25. num. 6. Gratian. disc. 481. num. 61. cum*
seqq. & disc. 533. nu. 38. Antonell. de loco legali
lib. 2. cap. 25. n. 5. vel admittenda venit distin-

ctio emphyteusis Ecclesiasticæ, & secularis,
transitoria, & non transitoria ad extraneos,
de qua latè per *Amic. de Fur. emphyt. qu. 48.*
nu. 6. cum seq. Fulgin. cod. tract. tit. de success. in
bon. emphyt. quæst. 4. num. 1. cum seqq.

Non obstat III. *Nigri* fundamentum, quia,
licet in Juribus per eum congestis detur facul-
tas cuilibet disponendi de re sua, & sub hac fa-
cultate contineatur res emphyteutica, quan-
tumvis quoad dominium directum aliena, attamen
non benè indè sequitur, posse alienari
emphyteusim in Ecclesiam, vel alias similes per-
sonas, uti potentiores prohibitas emphyteusim
retinere, etenim facultas disponendi debet regu-
lari à Jure, vel à consuetudine, de Jure, vel
de consuetudine Ecclesia, aliudque corpus pro-
hibitum, est incapax emphyteusis.

Non obstat IV. *Nigri* fundamentum, quia
nihil habet commune cum incapacitate Eccle-
siæ quoad emphyteusis acquisitionem, & reten-
tionem nullitas Statuti prohibentis alienatio-
nem bonorum in Ecclesiam, hoc enim procedit
in alienatione bonorum non emphyteuticorum,
seu allodialium, ac liberorum, quæ penès Ec-
clesiam retenra, prævia pretii solatione, nullum
amplius inferunt Domino præjudicium, prout
inferunt bona emphyteutica, quæ non amplius
ad Dominum revertuntur semel in Ecclesiam
translata, idèd *Clemens IV. & Martinus IV.*

apud *Dian. ref. mor. part. 6. tract. 3. ref. 5. antè*
med. ver. Clemens IV. & ver. Martinus Papa IV.
mandavit Regi nostro Portugalliæ, ut revoca-
ret præteritas consuetudines, quibus Episcopis,
ac personis Ecclesiasticis prohibebatur, nè ali-
quas possessiones emerent, etiamsi emphyteu-
tica non forent, vel feudales, & Populo Regi-
norum, ut deleterent eorum Statutum tanquam
invalidum, per quod prohibebatur personis Ec-
clesiasticis, vel Ecclesiis emere, vel titulo lucta-
tivo accipere bona. Proindeque *Niger* deberet
adducere Jura, per quæ disponatur posse bona
emphyteutica in Ecclesiam alienari, ipsamque
retinere absque eo, quòd eadè postea teneatur
intrà annum vendere, sed citra Domini consen-
sum possit emphyteusim ad libitum retinere,
aliter non faciunt DD. per *Nigrum* cumulari,
qui in diverso casu benè firmant, Statutum Lay-
cale non posse prohibere alienationem bono-
rum in Ecclesiam, quod nos uti quid sanctum,
religiosum, ac Ecclesiasticæ libertati amicum,
non controversimus, nè per indirectum autera-
tur Ecclesiæ, quod illi de Jure communi, aut
speciali indulgetur ad textus apertos in *c. Ec-*
clesia S. Mariæ 10. de Constit. c. Ecclesia S. Ma-
riæ 3. il. 1. ut lite pendente nihil innovetur, & cap.
fin. de immunit. Eccles. in 6. de quo luculenter per
Bellet. disquisit. Cleric. par. 1. tit. de exempt. Cleric.
à Statut. secular. s. 4. num. 5. cum seq. nevé Ec-
clesiastici efficiantur deterioris conditionis,

90 quam sunt Layci, inservientes enim Laycis in
spiritualibus, & ad animam spectantibus, de-
bent amplioribus gaudere favoribus *Barbosa in*
dic. cap. 1. num. 2. de immunit. in 6. valet tamen
Statutum Laycale prohibere alienationem bo-
norum in Ecclesiam, si est confirmatum à Sede
Apostolica, & sic effectum Papale, maximè si
alienationem in Ecclesiam prohibeat, nisi cum
assentu Regio, ut habemus in nostro Lusitaniæ

91

92

93

94

95

96

Regno Ordinat. Reg. lib. 1. tit. 8. in nova compilat. lib. 2. tit. 18. in princ. juncto §. 1. ibi: De muito longo tempo foy ordenado pellos Reys nossos Antecessores, que nenhumas Igrejas, nem Ordeens podessem comprar, nem em pagamento haver de suas dividas, nenhuns beens de raiz, nem por outro titulo algum os adquirir, nem possuir sem especial licenca dos ditos Reys, e acquirindose contra a dita licenca os ditos beens se perdessem para a Coroa de nesses Reynos, a qual ley sempre ategora se nrou, e practicon, e guardou em estes nossos Reynos sem contradicaom das ditas Igrejas, e Ordeens, e nos as mandamos, que se guarde, e cumpra de hoje em diante, de qua lege Regia Cald. de empt. & vendit. cap. 8. num. 27. & qu. for. lib. 1. q. 23. num. 92. Diana resol. moral. part. 6. tract. 3. seu apologetic. discept. de Statut. prohibent. alienation. bon. in Eccles. ref. 1. in fin. versic. sexto, & in hoc argumento, ubi idem servari in Gallia, Barbantia, Germania, & Venetiis, cum moderatione tamen, ut Venetiis infra biennium bona donata, vel testamento relicta teneantur Ecclesiastici ponere extra manum, & alienare, quæ dispensatio Principis vocatur amortizatio; Et pari modo valet Ordinatio Regia Lusitana lib. 2. tit. 16. & 18. relata per Barbof. vot. can. dec. 27. num. 11. lib. 2. obligans Religiones ad dimittendum bona stabilia intra annum sub pena confiscationis, etenim ad instantiam Regis Dionysii, & Cleri Lusitani fuit Statutum nostrum vulgò Ordinatio in illis Partibus dictum, confirmatum à Papa in Romana Curia, ut testatur Caldas mox citata quæst. 23. & citat. num. 92. antè med. vers. quod in hac Ordinatione, & de emptio. & vendit. cit. cap. 8. num. 36. in princ. Barbof. in l. filius familias 114. vers. ad Ordinationes ff. de legat. 1. alter Barbosa in cap. Ecclesia S. Mariae 10. num. 31. de Constit. & vot. can. decis. 26. num. 67. vers. nec Leges Franclæ, & Lusitaniæ lib. 2. Benedic. Ægidius in l. 1. part. 5. §. 2. num. 12. C. de Sacrosanct. Eccles. Duard. in Bull. Cæn. lib. 2. can. 5. quæst. 19. num. 93. in princ. Pereyra dec. Lusitan. 43. num. 6. 8. & 9. vers. unde in hoc Regno. Redeundo autem, undè digressi fuimus aliquantisper, operæ pretium duximus animadvertere, nos versari in specie bonorum emphyteuticorum, per quorum transitum in Ecclesiam generatur Domino directo evidens præjudicium ex amissa penitus spe laudemiorum, & devolutionis, quidquid dicendum sit in bonis allodialibus, seu liberis, de quibus Rovit. in Pragmat. Regn. Neapol. Pragmat. 2. n. 21. cum seqq.

Non obstat V. Nigri fundamentum, quia in citato cap. 1. de immunit. Eccles. in 6. in tantum inter alia prohibetur, nè prohibeatur Ecclesiæ acquisitio bonorum, in quantum ibi agitur de bonis non emphyteuticis, ut in IV. fundamento, & sic de bonis, in quibus vel nullum, vel modicum dari poterat præjudicium Layco eorum acquisitione per Ecclesiam facta.

Non obstat VI. Nigri fundamentum, quia Speculator per eum relatus, respicit ad incommoda Domini resultantia ex laudemii exclusione, & ex carentia devolutionis.

Non obstat VII. Nigri fundamentum, quia non ex eo, quòd Ecclesia domina directa juxta citat. §. Si verà contigerit il 1. Novell. de alienat.

& emphyt. habet biennium ad declarandum, an velit, quòd alia Ecclesia Domina utilis, seu emphyteuta retineat emphyteusim, vel velit præferri in emptione emphyteusis, capacitas nanque Ecclesiæ quoad retinendum emphyteusim, quam hinc malè infert Nigri, resultat non ex idoneitate Ecclesiæ, sed ex consensu alterius Ecclesiæ Dominæ directæ, quo casu volente ipso Domino directo, ut jam diximus, incontroversum est effici habilem Ecclesiam ad retinendum.

Non obstat VIII. Nigri fundamentum, quia, si secundum ejus sensum Ecclesia non compræhenditur in l. fin. C. de Fur. emphyt. prohibente alienari emphyteusim in personas prohibitas, & idem conatur ostendere, quòd nec fiscus sit de prohibitis, sequeretur, quòd lex esset frustratoria, dum non adessent prohibiti, nec placet parum genuina interpretatio ad dictam legem fin. quam Nigri amplectitur num. 26. quòd nempe lex loquatur de personis prohibitis ob prohibitionem factam in limine contractus, etenim hujusmodi intellectus depræhenditur divinatorius, dum de prohibitione ex pacto non erat, quòd loqueretur lex, quia satis erat, quòd loqueretur pactum, quòd est altera lex.

Non obstat IX. Nigri fundamentum, quia est contra communem, & contra Rotæ decisiones.

Non obstat X. Nigri fundamentum, quia laudemium etiam absque tristi omine debetur, puta ex alienatione emphyteusis facta ab emphyteuta, licet etiam debeatur ex manutentione personarum in Investitura non compræhensarum ob sequutam fortè mortem primi investiti, seu emphyteutæ, quæ uti quid naturale est contingibilis, insuper quia quantumvis videatur non considerabile commodum laudemii, attamen æquum est, ut illud compensetur mediante quindennii solutione, quam facere renuens Ecclesia, æquum quoque est, ut teneatur emphyteusim extra se ponere, nè aliter directus Dominus amittat utrumque, laudemnia nempe, & quindennia. Neque est verum dictum Nigri, quòd laudemium sit præter naturam emphyteusis, quòd nullo Doctore probat, quia immo est accessorium contractus emphyteutici, à lege introductum juxta l. fin. C. de Fur. emphyt. ideòque est fructus ipsius rei emphyteuticæ, ac de illo eodem modo judicandum, quo judicatur de ipsa re emphyteutica, ut firmat idem Nigri eodem tract. de laudem. tom. 1. quæst. 17. art. 2. num. 3. ac adeò est de natura contractus emphyteutici, ac adeò innatam ipsi contractui habet qualitatem, ut illi semper insit, nisi fuerit aliter à contrahentibus conventum, veluti sibi contrarius notat idem Nigri in eod. tract. de laudem. eod. tom. 1. qu. 10. art. 2. nu. 53. & optimè prosequitur Hodierna ad Surd. dec. 31. num. 29. cum seqq. quidquid contrarium sicco pede dixerit Fulgin de Fur. emphyt. tit. de var. caducit. qu. 19. num. 4.

Non obstat XI. Nigri fundamentum, quia solum in emphyteusi ad extraneos transitoria spes ut plurimum devolutionis, & laudemiorum amittitur, non autem in emphyteusi non transitoria ad extraneos, at in emphyteusi devinente ad Ecclesiam semper illa amittitur.

Immo quandoque etiam in emphyteusi transitoria ad extraneos potest dari devolutio, si forte ultimus emphyteuta decedat ab intestato sine hærede, quo casu, succedente fisco, vel fiscus tenebitur emphyteusim in capite capacis dimittere, vel quinquennia solvere.

Non obstat XII. *Nigri* fundamentum, quia licet laudemii emolumentum quodammodo sit accidentale uti dependens ex alieno arbitrio emphyteutæ alienantis emphyteusim, ac uti tale non considerabile, attamen in Ecclesia non cadit hoc arbitrium, dum illa, ut prædiximus, raro, vel difficilè alienat.

Non obstat XIII. *Nigri* fundamentum, quia Ecclesia non solum ob præpotentiam, difficultiorem conventionem, ac fori mutationem est incapax retentionis emphyteusis, sed principaliter ob desperatam devolutionem ex capitæ lineæ finitæ, & ob desperatam quoque alienationem emphyteusis, indeque ob notorium Domini directi detrimentum tam in consolidatione utilis domini cum directo, quam in Laudemiorum receptione.

Non obstat XIV. *Nigri* fundamentum, quia quidquid sit, an in alio sensu Laycus sit potentior, quam Ecclesiasticus, videtur certo modo Ecclesiasticus præpotens ratione conventionis coram proprio Iudice, nec videtur iusta querela *Nigri* contra Laycos usurpantes jurisdictionem Ecclesiasticam, quia si aliqui Layci illam usurparunt, puniantur à superioribus, & sciant se fataliter peccare, uti alienam jurisdictionem usurpantes, esseque excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini, *Navar. man. Confess. cap. 23. num. 14. Villaroel del Gobierno par. 2. quest. 14. artic. 1.* Jurisdictionem verò ex privilegio Apostolico Layci acquirere possunt, de *Grassis de effect. Cleric. effect. 1. num. 388. in fin. Minnan. de Pontific. Jurisd. tract. 2. fundam. 2. quest. 8. § 9.* Manutentionem insuper, quam dicunt in Portugallia Chartam tuitivam in possessione Beneficii contra Privilegium Apostolicum, non bene concedunt Iudices Layci, de qua *Ordinat. Portugall. lib. 1. tit. 85. Valasc. consult. decis. 79. per tot. tom. 2. Pereyra de manu Regia par. 1. cap. 21. num. 15. cum seqq. & per tot. Caldas forens. lib. 1. quest. 25. num. 29. Cabed. decis. Lusitan. 132. part. 1. & decis. 71. part. 2. præcise à dicto Apostolico Privilegio contrarium optinè probant Ubert. de citation. tom. 1. cap. 4. per tot. Dian. moral. part. 1. tract. 2. resol. 13. vers. sed hanc, & idèò nunquam volui patrocinium præstare in huiusmodi Causis ad excusandos huiusmodi Recursus, & in hoc arbitror, me*

implexatum tutiorem, immò veriore sententiam.

Non obstat XV. *Nigri* fundamentum, quia licet emphyteusis translata in Ecclesiam, quandoque sit tantum temporalis, tamen intrà tempus, quo illa durat penes Ecclesiam Dominam utilem, Dominus directus adhuc amittit spem laudemiorum, quam non amittit in emphyteusi temporali penes Laycum, nec est bonum argumentum ab Ecclesia Domina directa ad Ecclesiam Dominam utilem, cum non militet eadem ratio, dum Ecclesia Domina directa concedens bona in emphyteusim Layco, non amittit spem laudemiorum, sicut amittit Lay-

cus emphyteuticans Ecclesiæ Dominæ utili; cætera supra in responsione ad II. *Nigri* fundamentum.

Non obstat XVI. *Nigri* fundamentum, quia consideratio per illum adducta super eo, quod magis expediat habere ipsam Ecclesiam emphyteutam, quam Laycum, qui mille subterfugiis declinare potest solutionem, respicit tantum canonum securitatem, quibus tamen optime consuli potest ex capite devolutionis in casu eorum non solutionis triennialis, & tunc dicitur emphyteuta cadere jure suo, ac re emphyteutica incidere in commissum *Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de solut. Canon. quest. 1. num. 1. & tit. de var. caducit. quest. 12. num. 1.*

Non obstat XVII. *Nigri* fundamentum, quia non bene inferitur ab Ecclesia ad Judæum, dum Judæus emphyteuta nullum itrogat præjudicium laudemiorum, nec spem aufert devolutionis, ex quo Judæus alienare potest emphyteusim, uti Laycus quancumque de consensu Domini, ita, ut in Judæo cesset prohibitio retinendi emphyteusim ob non factam, deteriorem Domini conditionem, prout in eodem pariter cessat potentia, ideòque potest habere bona stabilia, ut habent Christiani, præsciudendo à contraria consuetudine in Urbe, ac in toto Statu Ecclesiastico juxta *Constit. 3. Pauli IV. §. 2. in fin. in Bullar. tom. 1. cap. Judæis il 2. cap. multorum 2. de Judæis cap. quando 18. in fin. de usur. cap. de terris 16. de decim. Marquard. de Judæis par. 3. cap. 11. num. 10. Ricciull. de person. extra grem. Eccles. lib. 2. cap. 50. per tot. Rot. in recen. decis. 49. num. 3. par. 19.* immò Judæus post mortem Servatoris est inter omnes impotentissimus, ac facilis conventionis.

Non obstat XVIII. *Nigri* fundamentum, quia huiusmodi incapacitas Ecclesiæ considerata per *Nigrum* est accidentalis, de raro contingens, pauci enim sunt directi Domini adeò fatui, quòd loco Canonis in pecunia, seu in alio æquivalente consistentis, contenti sint pro recognitione domini, solo cantu, vel cursu, de quibus figurat casum *Niger*, qua occasione, dum ibidem *Niger* loquitur de casu ad *Quintanam*; in curiosorum gratiam dicimus, *Quintanam* dici ex eo, quòd est contiludus, quo contus à corrente equite in hominem ligneum figuratur, quem Itali antiquum vocabulum servant, *Quintanam* vocant, à *Quintana* via, quæ in Castris Romanis in *Quintanam* Portam exibat, derivatur, in ea enim via milites exerceri solebant, quod militaris exercitationis genus in ludum conversum, *Quintana* nomen tenuit, in quo hasta sine cuspidè palus effigie hominis feritur, qui ferro circumvolutus currentem equitem sacculo, vel virgis verberat, vel *Quintana*, ut alii opinantur, erat jaculatio quædam à *Quinto* quodam dicta, refert *Panciroll. var. lect. lib. 1. cap. 47. in fin. lit. A fol. mibi 59.* còque casu agitur de præjudicio ipsius Ecclesiæ Dominæ utilis ob præstandum per eam servitium indignum, non autem de præjudicio, ut est casus noster, Domini directi ob defectum devolutionis, & laudemiorum. Ultra quòd nec ideò ob præstandum per Ecclesiam servitium minus dignum, ipsa inhabilitaretur ad retinendum

110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121

122
123
124
125
126
127
128

dum emphyteusim, dum illud explere posset per aliam personam puta secularem, in qua non caderet indecentia præstandi tale obsequium.

Præterea Quindenniorum iustitia fundata est in duplici præiudicio directi Domini; tam nimirum ob defectum laudemiorum, quam etiam ob defectum devolutionis ex capite extinctæ lineæ, cum Ecclesia, quæ est corpus mysticum, recipiens emphyteusim, nunquam deficiat, & tamquam immortalis, ac perpetua nunquam moriatur *cap. liberi 65. 12. qu. 2. cap. si gratiosè 5. de rescript. in 6. cap. 1. de alien. feud. Prat. disc. for. part. 2. cap. 1. num. 34. Muta in consuetud. Panhorm. cap. 27. num. 15. Duard. in Bull. Cen. lib. 2. can. 15. qu. 19. num. 93. can. pudenda 24. qu. 1. Intrigliol. de feud. tom. 2. centur. 2. artic. 5. num. 943. Socarrat. in Consuetud. Cathalon. in cap. eod. modo num. 74. fol. mihi 128. Oliban. de Jur. fisci cap. 7. num. 15. fol. mihi 140. Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 21. Amic. de Jur. emphyt. qu. 22. num. 5. Fulgin. eod. tract. tit. de success. in bon. emphyt. qu. 14. num. 10. Capyc. decis. 189. num. 22. cum seqq. lib. 2. Afflict. decis. 101. num. 3. & decis. 324. num. 2. Cabed. decis. Portugall. 172. num. 2. par. 1. Rubens ad decis. 16. num. 50. par. 3. rec. & ad decis. 131. num. 407. par. 8. Rot. in rec. decis. 170. num. 1. in fin. par. 2. & in Romana Pecuniaria 28. Junii 1706. §. fin. in fin. cor. Eminentiss. meo Scotto, cum Ecclesia videatur tamquam Luna deficere, sed non deficit, obumbrari quidem potest, non deficere, ut ex D. Ambrosio Borell. conf. 1. num. 16. Ad quod facit illud Danielis 3. 100. regnum ejus regnum sempiternum, & 7. 14. potestas ejus potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum ejus, quod non corrumpitur, & Luc. 1. 33. regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis, quia est in anima viventis, quæ est Christus, qui vivit in perpetuum Rot. decis. 1. nu. 5. de restit. spoliat. in nov. Hinc est, quod Legatus Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis, quia non est Legatus ipsius Pontificis, sed Ecclesiæ Romanæ, seu Sedis Apostolicæ *Alteserra de fiction. Jur. Tract. 2. cap. 7. in fin. vers. Ecclesia*, Sedes autem Apostolica nunquam moritur *cap. si gratiosè 5. de rescript. in 6.* hinc indultum retinendi Beneficia ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, cum ipsa non moriatur, non expirat morte Pontificis illud concedentis, hinc legatum Principi factum, licet sit homo mortalis, cum tamen ejus Dignitas nunquam moriatur, transit in*

136 & perpetuus, quia idem semper est fiscus, licet mutetur Domini persona, *Amic. de Jur. emphyt. qu. 25. num. 6. Sanchez in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 19. num. 26.* Minimèque mirandum, quod de hujusmodi corpore mystico dicatur nunquam mori, quia etiam de homine mortali

relinquente post se liberos dicitur quasi non mori, ut *Ecclesiastic. 30. 4. mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.*

Ita ut, licet homines, ex quibus Ecclesia, aut aliud corpus Ecclesiasticum, sive seculare nunquam defecturum, ut Collegium, Capitulum, Universitas, Civitas, Confraternitas, & similia constat, decedant, semper eadem Ecclesia, & idem corpus esse videtur renovatum in subrogatis personis, *Barbosa in l. proponebatur 75. num. 20. cum seqq. ff. de judic.* quia tamen alii in demortuorum locum substituuntur passim paulatim, ac per vices ferè imperceptibiliter fit mutatio personarum, ideòque Legio Militum eadem habetur, ex qua plures decesserunt, quorum in locum alii successi sunt, idem putatur Populus, qui centum abhinc annis fuit, licet ex illis hominibus ad præsens nemo vivat, idem est grex, licet renovatus in locum priorum demortuorum *l. grege 13. ff. de pign. & hypoth. l. si grege 22. ff. de legat. 1. eadem Domus videtur, quæ particulatim ità refecta est, ut nihil ex pristina materia super sit l. quod in rerum natura 24. §. Si navem 4. ff. de legat. 1. l. si ita legatum 65. §. fin. ff. eod. l. rerum mixtura 30. §. fin. ff. de usucapion. l. inter stipulantem 83. §. Sacram 5. ff. de verb. obl. l. qui res 98. §. Arcam 8. ff. de solution. l. Servientes 20. §. Si sublatum 2. ff. de servit. urb. præd. *Alteserra de fiction. Jur. tract. 2. cap. 6. in princ. vers. ut si navis*, eadem navis si adeò sæpè refecta est, ut nulla tabula eadem permaneat, quod si quis putaret partibus commutatis etiam rem fieri, eveniret, ut nos ipsi non iidem essemus, qui abhinc anno fuissimus, propterea quod, ut Philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis, seu atomis consisteremus, hæc quotidie ex nostro corpore decederent, aliaque extrinsecus in earum locum accederent, ut magis philosophicè, quam juridicè arguit Jurisconsultus in subtilissima *l. proponebatur 76. ff. de judic.* ubi affabrè de more *Faber, Zazius lib. 4. tit. 8. num. 25. & in l. sicut 7. §. fin. ff. quod cujuscumque Universit.* ubi rationem tradit, quia cujus eadem species, & forma extrinseca manet, idem totum manet, *Barbosa in d. l. proponebatur 76. num. 43. ff. de judic. Duaren. commentar. in l. 46. Digest. seu Pandect. in tit. 22. de Colleg. in princ. vers. itaque mortuis.**

Aliter si quis mutari Civitatem diceret, plures ex una faceret, similisque ei esset, qui ex uno homine plures efficere conaretur, quando quidem qui jam senior est, plus junior, olim verò omnino adolescens fuit, essentque hæc Epicharmiis similia, ex quibus Sophistæ affirmant, qui olim mutuum accepit, nunc non debet, quia alius effectus est, & qui heri ad cœnam vocatus est, hodie invocatus censebitur, quia alius effectus est, sicque majores in unoquoque nostrum mutationes, quam in Civitatibus tempus ipsum solet facere *Alciat. Parerg. Jur. lib. 6. cap. 17. circa fin. vers. Si, inquit.* Eadem est etiam Civitas, licet Cives omnes commutati sint, eadem Universitas, vel Curia esse intelligitur, licet omnes immutati sint *l. sicut 7. §. fin. ff. quod quod cujusq. Universit.* quemadmodum unum, & idem videtur esse flumen, quamvis alia, atque alia aqua semper fluat, *Alteserra de fiction. Jur.*

- 150 *Fur tract. 2. cap. 6. versic. sic idem Populus, Barbosa in d. l. proponebatur 76. num. 44. ff. de judic. ubi bene philosophando cum Plutarcho, refellit insanium Herachii Philosophi sententiam, equum non ingredi bis eundem fluvium, ex quo partes*
- 151 *materiales fluvii defluerint, Muta in consuetud. Panborm. cap. 11. num. 20.*
Nec aliam ob causam lex dicitur immortalis, quia nihil aliud est, quam quod univ^{er}sus Populus Senatorio Magillratu interrogante, & conlilit, Populus autem nunquam moritur,
- 152 *ut advertit Faber in l. Si ususfructus 21. in ratione dubitandi in fin. ff. quib. mod. ususfruct. amitt.*
- 153 *Alexand. ab Alexand. Dier. Genial. lib. 3. cap. 1. per subrogationem nanque personarum loco demortuarum subingredientium perpetuatur Civitas, seu Populus, veluti in simili de pariete in locum diruti in perpetuum subrogando est optimus, & aureus textus secundum leges*
- 154 *Architectorum, idèoque scribi solitus ab Architectis, ut ait Cujacc. ex Vitruvio, in l. cum debere columnam 33. ff. de servit. præd. Urban. ibi paries oneri ferundo, non (ut malè apud Fabr. feriundo) uti nunc est, ita sit, satis apertè significatur, in perpetuum parietem esse debere, non enim hoc his verbis dici, ut in perpetuum, idem paries æternus esset, quod nè fieri quidem posset, sed uti hujusmodi paries in perpetuum esset, qui onus suum, vel (ut legendum putat Faber ad d. l. lit. B.) tuum, sustineret, quem admodum si quis alicui cavisset, ut servitutem præberet (vel, ut legendum putat Faber ad d. l. d. lit. B. servientem, nempe parietem, si ea res, quæ servit (vel, ut idem Faber legit) quæ serviret, & tuum onus ferret, perisset, (vel magis Grammaticè loquendo) periisset, alia in locum ejus dari debeat, dum aliter nihil præter Animam rationalem infra Lunam (vel, ut alii dicunt) sub Sole, datur in*
- 156 *hoc mundo, nisi mortale, nihilque, nisi per subrogationem perpetuum esse potest, Faber loc. cit. in fin. nihil æternum, seu sempiternum, ex quò æternum dicitur, quòd semper fuit, & est, quia non habuit principium, neque finem, ut Deus, sempiternum dicitur, quòd incipit, & non desinet, ut Anima, & Angelus, veluti Theologicè, ac Philosophicè magis, quam juridicè inquit Glossa in d. l. lit. L. verbo æternus, Capolla de servitut. Urban. præd. cap. 37. num. 2. ad quòd micè conducit illud Pauli ad Hebræos 13. 14. non enim habemus hic manentem, seu (ut alibi legitur) permanentem Civitatem; Hinc mundus secundum rectam, & veram fidem nostram habuit principium, & habebit finem, licet quidam Philosophi naturali ratione moti contrarium senserint, Capolla loc. mox allegat. nu. 2. in princ. vers. & ideo mundus, Solùmque nomine evadimus perpetui, vel dicimur, ut Ecclesia commemorat de S. Perpetua, quæ cum S. Felicitate*
- 159 *Martyrium subiit 7. Martii anno Domini 205. unà cum Cognatis Satyro, Revocato, & Secundo; teste D. Augustino in Psalm. 47. circ. fin. lit. B. tom. 8. fol. mihi 1709. col. 2. in princ. à Lapide in Jerem. cap. 10. vers. 11. lit. C. §. Similiter S. Perpetua, in Baruch. cap. 6. vers. 71. in fin. §. S. Perpetua. & Felicitas, in Ezechiel. cap. 41. vers. 7. in fin. §. Denique, & in Matth. cap. 7. vers. 13. circà fin. §. Sic S. Perpetua. Indè natura perpetuitatem naturalem, & insimul artificia-*
- lem immortalitatem quandam hominum excogiravit per matrimonium, ut observat Gothofred. in d. l. cum debere columnam 33. num. 16. ff. de servit. urb. præd. de quo sunt elegantes textus in l. liberorum 120. §. Præter hæc in fin. ff. de verb. sign. ibi: *ut diuturnitatis nobis memoriam in ævum relinquamus, l. lege XII. Tabularum 14. Cod. de legit. hered. ibi: ut maneat suis vicibus immortale, in Novella 22. de nupt. in princ. ibi: ut humano generi videatur immortalitatem artificiosè introducere, & in Constit. 26. Leon. in princ. ibi: ut humano generi perpetuitatem elargitur, non omninò deperire sinens.* Undè Salomon non nisi sapientissimè tradidit Ecclesiastic. 30. 4. *mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.*
- Quibus huc usque congestis obstare videtur contraria assertio, quòd ususfructus Civitati legatus expiret spatio centum annorum, quasi morte, quia is finis vitæ longissimus est leg. an ususfructus 56. ff. de usufr. l. Si ususfructus 8. la 2. ff. de usufr. legat. Undè lex fingit, Civitatem, seu quodcumque aliud corpus mysticum non durare ultra centesimum annum, qui est terminus longævæ vitæ, ut advertit Alferra de fiction. *Fur. tract. 2. cap. 7. in princ. vers. secundo, Antonell. de temp. leg. al. lib. 2. cap. 15. num. 3. in med.* Hinc tam in emphyteusi, quam in feudo Universitati, & Communitati concessio in perpetuum renovatio quibuslibet centum annis facienda est, Borell. *conf. 1. num. 21. cum seqq.* Eodemque pacto finitur ususfructus quasi morte, *Zafius in Jus civ. lib. 7. tit. 4. num. 7.* Si Civitas hostile aratrum patiatur, ut olim Carthago, à Romanis devicta, & antè Carthaginem Troja à Græcis, juxta illud Ovidianum in Epistola Penelopes ad Ulyssiem *nunc seges est, ubi Troja fuit,* ab aliis Ilion, Thebæ, Corinthus, Numania, Athenæ, & Saguntum, per Tholosan. *Syntag. Fur. lib. 4. cap. 5. num. 15. & de Republ. lib. 21. cap. 11. in princ.* ab Henrico Imperatore Civitas Brixie in ditione Veneta, à Federico I. Imperatore Barbarossa nuncupato Mediolanen. Civitas, ab Henrico VII. Imperatore Cremen Civitas, referente *Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 598. num. 27.* Hoc enim casu Civitas esse desinit, & quasi morte interit l. Si ususfructus 21. la 1. ff. quib. mod. ususfruct. amitt. Lex fingit, interire Civitates, quæ hostium manu evertuntur juxta placitum *Zycurgi in Oratione adversus Leocrat. ibi: Civitatis mors est everti, latè Petr. Faber semestr. lib. 1. cap. 8. pag. mihi 48. cum seq. & cap. 9. pag. mihi 54. cum seqq. Tholosan. Syntagm. Fur. lib. 4. cap. 5. num. 16. cum seqq.* ex Asia rediens Marcus Tullius Corinthum, & alia Græciæ Oppida florentissima tunc prostrata, & diruta præter navigans, tot Oppidorum cadavera indoluit, ut lib. 4. *Epistola 17. ibi: Cæpi egomet mecum sic cogitare, hænos homunculi indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot Oppidorum cadavera prostrata jaceant, viden. Alferra loc. mox. citat. juncto vers. alio casu.*
- Ad objectum autem responderi potest, quòd non ex eo, quòd ususfructus relictus Civitati finiat per lapsum centum annorum, sequitur, Civitatem desinere esse perpetuam, & usque ad illud

illud solum tempus durare, quia lex in tantum fingit hujusmodi mortem Civitatis, in quantum sciens illam potius esse perpetuam, nunquam mori, ad obviandum præjudicio proprietarii ex nunquam sequutura ususfructus consolidatione, inducit fictam mortem Civitatis, ut ille extingatur, & consolidetur cum proprietate, non enim Civitas tanti temporis cursu, tanquam senio confecta occidit, ut immeritò ait

171 *Faber semestr. lib. 1. cap. 8. rejectus per Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 508. num. 4.* Idemque jure merito fingit lex in secundo casu hostilis aratri, quia quomodò dici posset Civitas absque Civibus postquam solo exæquata est, cum nulla tunc superfit amplius Civitas, nullique Cives, qui frui possint, ut bene notat

172 *Faber in suis Rational. ad d. l. si ususfructus 21. in ratione decidendi in princ. vers. quidni ergo, ff. quib. mod. usufr. amitt.* Præterea sumpta occasione à suprâ cumulatis Juribus, ubi agendo de re omnium incertissima, pro meta longissimæ vitæ, proque longissimo termino senescentium, seu senescendorum hominum (ut minùs latinè, sed magis explicativè ait Hilliger. in not. ad Donell. lib. 10. cap. 17. in princ.) præfinitur sæculum unum, ex eo, quòd homo præsumitur vivere usque ad annos centum l. hereditatum 68. ff. ad leg. Falcid. l. an ususfructus 56. ff. de usufruct. legat. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 49. nu. 2. cum seqq. Barbosa in l. ut inter 23. num. 15. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Narbona de ætate anno centesimo qu. unica num. 4. ubi in princ. refert elegans Varronis effatum lib. 5. de lingua Latina: Sæculum spatium centum annorum est dictum à sene, quod longissimum spatium senescendorum hominum id putarent, undè fortè vox senescendus non est minùs Latina, hinc sæculares ludi dicti, hinc Solon Athenis à se latas leges, toro vitæ spatio per Cives servari volens alitrixit jure jurando Senatam, & Populum ad illas servandas centum annorum curriculo ad denotandum temporis diuturnitatem, hinc conditio si ultrà centum annos vixeris, impossibilis reputatur, Duran. de condition. impossibil. part. 1. cap. 2. num. 20. comprobatur ex dicto Ecclesiastic. 18. 8. numerus dierum hominum, ut multum centum anni, & ex dicto Isaia 75. 20. puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit, vel, ut in Arabica versione apud à Lapide ibid. Juvenis morietur. cum fuerit filius centum annorum, & qui peccat, non maledicetur, nisi post centum annos. Putant aliqui hominem vivere non valere ultrà centum annos, freti Ægyptiorum, & Alexandrinorum auctoritate, humanam vitam centesimo anno circumscribentium ob naturalem causam augmenti, & diminutionis cordis, crediderunt enim cor augeri per singulos annos, ac binas drachmas ponderis ad quinquagesimum annum accedere, ab eo detrahi tantundem, ideòque hominem non vivere ultrà centum annos ex defectu cordis, quod tamen uti fabulosum, ac fictitium refellit Narbona loc. mox cit. vers. cujus, juncto num. 8. referens observatas fuisse quamplures similibus corporum dissectiones, in quibus cor ejusdem magnitudinis, ac juvenum, vel minoris ponderis, factò examine re vera compertum est, estque incer-

tum, cor hominis ad annum ætatis quinquagesimum duarum solummodò drachmarum pondus nancisci, nam cor àniculi idem pondus habet duarum drachmarum, bini quatuor, trini sex, ac demum pro cursu pari in annum quinquagesimum, à quo decreta incipiunt, ad æquilibrium supputantur.

Atamen si in hac parte deferendum est Historicis, de quo valdè dubito cum Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 49. num. 17. non defuerunt nonnulli, qui excefferunt centum annos, teste Justiniano Imperatore de Zosimo Abbate s. Si verò Novella de Monach. collat. 1. Barbosa in l. ut inter 23. num. 16. C. de Sacrosanct. Eccles. ubi de ætate 130. & 140. immò, & 335. quod puto per errore Impressoris appositum loco 135. Scimus ætatem Moysis ex Deutoronom. 31. 2. 120. annorum sum hodie, non possum ultrà egredi, & ingredi, & ex Deutoronom. 34. 7. Moyses 120. annorum erat, quando mortuus est, scimus ætatem nostrorum Protoparentum ex Genesi 5. & seqq. Et factum est omne tempus, quod vixit Adam, anni nongenti triginta, & facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & facti sunt omnes dies Malaleel octoginti nonginta quinque anni, & facti sunt omnes dies Jared nongenti sexaginta duo anni, & facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni, & facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni, & facti sunt omnes dies Lamech, septingenti septuaginta septem anni, ex Genesi 9. 28. cum seq. Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis, & impleti sunt omnes dies ejus nongentorum quinquaginta annorum, ex Genesi 11. 11. & seq. Vixitque Sem quingentis annis. Vixitque Sale quadringentis tribus annis. Vixitque Phaleg ducentis novem annis. Vixit quoque Reu ducentis septem annis. Vixitque Sarug ducentis annis. Vixitque Nachor centum decem, & novem annis, & facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, ex Genesi 23. 1. Vixitque autem Sara 127. annis, ex Genesi 25. 7. fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum septuaginta quinque anni, ex Genesi 35. 28. & completi sunt dies Isaac, centum octoginta annorum, ex Genesi 47. 28. factique sunt omnes dies vitæ illius (Idest Jacob) centum quadraginta septem annorum, qui per prius Pharaoni emphaticè indicavit suos annos tunc currentes adhuc paucos sibi visos, ut Genesi 47. 9. Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt, parvi, & mali, & non pervenerunt usque ad dies Patrum meorum, quibus peregrinati sunt; Et tamen anni Hebraici conitabant, ut nostri, duodecim mensibus, non autem) ut malè opinantur aliqui (erant mensuri, seu respondebant singuli nostris mensibus à Lapide in Genes. cap. 5. vers. 5.

Verùm non obstant laudata Sacre Paginæ loca, nam in quantum ad ætatem Moysis, ipse se excusavit ab ulterius regendo Populo, non asserens, se ultrà vivere posse, sed ostendit eam ætatem decrepiti senis adeò frigidam, & elanguem minimè idoneam fuisse ad moderandam Rempubicam Israeliticam maximè duræ cervicis, Narbona de ætate anno centesimo qu. est. unic.

- unic. num. 12. in fin. vers. nec Moyses. Et in quantum ad ætates aliorum, longævitæ evenit ob primævam bonitatem complexionis, & temperamenti corporis in primis hominibus,
- 181 & ob alias causas loculenter congestas ab à Lapide commentar. in Genes. cap. 5. vers. 5. circa fin. §. quæres, Card. Bellarmin. in Psalm. 89. num. 11. in fin. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 49. nu. 15. cum seqq. Et in quantum ad cap. 6. vers. 4. Genes. illa verba eruntque dies illius centum viginti annorum, non respiciunt terminum humanæ vitæ, sed pænitentiae tempus, quod Deus peccatoribus clementer indulgit, quibus pœnitentiam non agentibus, non expectatis annis viginti diluvium induxit anno centesimo Theophil. Raynaud. Philologic. tom. 13. titul. vit. & mort. terminal. punct. 2. num. 6. fol. mibi 205. col. 2. à Lapide in Genes. dic. cap. 6. versic. 3. Tirin. ibid. Narbona loc. cit. num. 12. hicque sensus est receptus in can. prædixerat 75. de pœnitent. distinct. 1.
- 183 Etenim jam tempore Davidis humana vitæ valdè coarctata, & contracta fuit juxta illud Psalm. 89. vers. 10. cum seqq. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in Potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor, & dolor. Neque Regius Propheta per Potentates hic intelligit viros potentes auctoritate, horum enim vita non est diuturnior, immò potius brevis est juxta illud Salomonis Ecclesiastic. 10. 12. omnis Potentatus brevis vita, Rex hodie est, & cras morietur, sed intelligit, veluti
- 185 est in Hebræo, pro fortitudine, robore, idest hominem robustum attempta vi, & potentia complexionis, licet in Græco malè habeatur εδυσσεύς, quod significare posset in Principibus, sive Imperiis, latè Card. Bellarmin. ad dic. Psalm. 89. vers. 11. Qua ratione supponendum, ætatem nostram fuisse diminutam post diluvium ob humani generis iniquitatem, ideòque ad reprimendam peccandi audaciam, Deum breviores vitæ limites præfinitisse, æquum enim visum fuit, ut diminueretur vita, sicut
- 188 multiplicabantur peccata, vel quia si diutius viverent homines, mundus eos non caperet Card. Bellarmin. in cit. Psalm. 89. vers. 11. in fine, Antonell. de tempore legali lib. 2. cap. 5. n. 7.
- 189 Et quia in supradicta l. Si ususfructus 21. la 1. ff. quib. mod. ususfruct. amit. fit mentio aratri, in Civitate inducendi, in gratiam curiosorum, quid per aratri inductionem intelligatur, prælibamus, asserendo, quòd sicuti in Civitatibus
- 190 condendis aratro locus definiebatur juxta l. pupillus 239. §. Urbs 6. ff. de verb. sig. in qua
- 191 Pomponius Jurisconsultus inquit, Urbs ab Urbo, seu Urvo appellata est, urbare, seu urvare est aratro definire, & Varrus, seu Varus ait Urbum, seu Urvum appellari curvaturam aratri, quod in Urbe condenda adhiberi solet, ut ait Cruquius in Horat. Ode 16. circa fin. imprimeretque ibi: Qui Urbem novam condit, tauro, & vacca aret, ubi araverit, murum faciat, ubi portam vult esse, aratrum sustollat, & portet, ut portam vocet ità in illius ruinam, depopulationemque eodem instrumento uti concinne est, cum nihil sit tam naturale, quàm unamquamque rem per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvi l. nihil tam naturale 35. ff. de Regul. Jur. aratrum enim Civitatem penitus
- demolitur, ut vix vestigia Civitatis relinquuntur, sed inibi terra culta aratro locum præbeat non habitationi, sed sationi idoneum, Gothofred. ad dic. l. pupillus 239. num. 92. ff. de verb. sign. Parlador. rer. quotid. lib. 1. cap. 21. num. 4. Tholosan. syntagm. Jur. lib. 4. cap. 5. num. 15. Osuald. in not. ad Donell. Eucleat. lib. 10. cap. 17. litera D. Petr. Faber semestr. lib. 1. cap. 8. pag. mibi 48. in med. cum seqq. ideòque aratrum mors civilis Civitatum esse dicitur, ut per Narbon. de ætate
- 194 anno centesimo quaest. unic. num. 17. in med. versic. vel si fuerit aratrum passa, hinc olim Templum Hierosolymitanum à Vespasiano exustum, & à Tito Annio Ruffo in gentis oppressæ ignominiam aratum fuisse refert ex Josepho Hebræo, ex nostris Gothofred. ad dic. l. si ususfructus 21. la 1. num. 92. vers. ea ratione ff. quib. mod. ususfruct. amit. mutuati fortè fuere Quirites modum inducendi aratrum à Judæis, morem habentibus
- 196 salendi Urbes in earum everfione ad denotandam comminationem sterilitatis, ac futuræ totalis absorptionis ob igneam vim falis vitales terræ respiraciones restinguendi, ut legimus de Abimelech saliente rebellem Urbem Sichem, seu Sichimam Judic. 9. 35. Hinc Propheta Sophonias, Moabitis, & Ammonitis Judæorum vicinis hostibus, falis acervos deprecabatur, Sophon. 2. 9. ad quod facit illud Psalm. 106. 34. Terram fructiferam in falsuginem, à malitia inhabitantium in ea, de hujusmodi salitioe loculenter Gomez de Sale lib. 2. num. 28. cum seqq.
- 198 Hinc traditum, olim in Civitate Mediolanen. disseminatam fuisse saltem ad perpetuam damnationem jussu Fiderici Imperatoris hujus nominis I. Barbarossæ appellati, teste Menoch. de arbitrar. Judic. lib. 2. centur. 7. cas. 598. num. 27. Puto autem Judæos morem salendi everfas Civitates sumpsisse à pœna per Deum uxori
- 199 Loth inhobedienti inflicta ex conversione in statum falis, in omnium memoriam, ut Genes. 19. 26. & juxta illud Sapient. 10. 7. in fin. memoria stans signum falis, licet verisimile sit, eam non nisi venialiter peccasse, atque ità salvatam esse, & Purgatorio expiatam Animam ex traditis per Tirin. loc. cit. Neque aratri inductione, seu deductio nota fuit Hebræis ex comminatione à Deo ob scelera Populo Israelitico facta per os Prophætæ Michææ 3. 12. Sion quasi ager arabitur, quod repetit Jerem. 26. 18. in fin. & insertum legitur in can. Judices 23. 1. qu. 1. Sed Propheta ità se exprimit ad denotandum, quod ob everfionem Civitatis, illa fiet arabilis, ut de veriori, ac magis literali sensu testatur à Lapide in Jerem. loc. cit.
- 203 Redeundo autem undè digressi sumus, præmittendum est, quòd Ecclesia incapax retentionis emphyteusis, licet dicatur nunquam mori, attamen (quòd contradictorium videtur) dici solet manans mortua cap. 1. de alienat. feud. Ægyd. de amortizat. cap. 1. num. 2. R. P. D. Petra in comment. ad Constit. Apost. tom. 2. in Constit. Innoc. III. sect. 2. num. 5. Corrad. prax. dispen. Apostol. lib. 9. cap. 8. num. 29. cum seqq. Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de renovation. qu. 1. n. 40. in princ. vers. ut in Ecclesia, & circa fin. vers. nec etiam dicitur persona prohibita, Maranta controv. 46. num. 16. & 23. Niger de lundem. tom. 1. qu. 14. num. 52. Theodor. alleg. 48. num. 3. & 10. in med.

in med. vers. & sic dum respectu Ecclesiæ, Thesaur. qu. forens. lib. 3. qu. 83. num. 3. Tondut. resol. Can. par. 1. cap. 46. n. 1. Prat. disc. forens. tom. 2. cap. 1. num. 27. Cancer. var. res. par. 1. cap. 11. num. 61. Ricc. prax. par. 3. ref. 175. num. 3 & dec. Cur. Archiep. Neap. par. 1. dec. 136. num. 5. Tholosan. de rescript. lib. 1. cap. 27. num. 7. in princ. & syntagm. Jur. par. 3. lib. 20. cap. 11. nu. 4. in med. Schiara Theolog. Bellic. tom. 2. lib. 1. difficul. 3. num. 6. & 12. Machr. hierolexic. verbo amorizatio, & Verbo manus mortua, Galtot. post respons. fiscal. dec. 2. num. 23. cum seqq. Fontanella dec. Cathalon. 277. num. 2. in fin. vers. decimò, & ultimò tom. 1. Rot. cor. Durano decif. 335. num. 11. in fin. Adden. ad Ludovif. dec. 620. nu. 14. & in recentior. dec. 603. num. 1. cum seqq. in fin. vers. & per eandem rationem par. 1. decif. 173. num. 2. par. 13. decif. 57. n. 9. par. 14. decif. 26. num. 5. par. 17. vel, ut inquit Bertrand. conf. 59. num. 13. vol. 2. par. 1. persona mortua, tamquam enim Universitas personæ vice fungitur l. mortuo 22. ff. de fide jussor. vel ut inquit Bursat. conf. 199. num. 9. tom. 2. dicitur habere manus mortuas. De manu mortua in hoc sensu fit mentio apud Balluz. in Capitular. Reg. Franc. tom. 1. anno Christi 714. Capitulari 2. in princ. fol. mih. 519. & anno 826. fol. mih. 667. & in Addit. 4. fol. mih. 1216. in fin. & to. 2. tit. 5. Capitular. 42. fol. mih. 340. in fin. tit. 37. Capitular. 25. cap. 6. anno 865. fol. mih. 198. & 145. Capitular. 30. cap. 8. circa fin. anno 870. fol. mih. 231. Francisc. Pitheus Glossar. ad libros Capitular. pen. 2. tom. Balluz. fol. mih. 728. verbo manus mortua, Borell. consil. 2. num. 15.

Insuper inter manus mortuas enumeratur quoque Fabrica Ecclesiæ Pigant. ad Stat. Ferrar. par. 3. Rubr. 127. num. 26. Illustrissimus Petra olim S. Cong. Concilii, & hodie Sac. Cong. Epif. & Regul. Secretarius in suis aureis Commentar. ad Constit. Apostol. to. 2. in Constit. Innocentii III. sect. 2. num. 26. Rota cor. Merlino dec. 583. nu. 20. Amat. decif. Ferrar. 51. num. 36. & 65. cum seqq. Hospitale, Rota in recen. dec. 65. num. 8. par. 17. Cappella Rota recen. dec. 982. nu. 7. par. 18. Confraternitas, cæteraque Loca Pia, Universitates tam Ecclesiasticæ, quam Laycales, Collegia, sive municipia R. P. D. Petra loco cit. Rot. coram Card. Cerro decif. 216. num. 3. cum seqq. Ubagò decif. 57. antè num. 1. & num. 7. Priolo decif. 371. num. 9. & dec. 449. num. 6. Gregor. dec. 520. n. 11. ac in rece. dec. 159. num. 11. par. 16. dec. 26. nu. 5. par. 17. Monasteria tam virorum, quam Monialium; idem R. P. D. Petra loco cit. num. 6. in fine, Rota in Ferrarien. seu Imolen. bonorum 26. Martii 1700. coram bo. mem. R. P. D. Ansaldo Decano, olim in Romana Curia primi ordinis Advocato inter impressas post Pacion. pariter summi nominis Advocatum in eadem Curia, de locat. & conduët. in ordine la 18. Capitulum cujuscumque Ecclesiæ, Card. de Luca de emphyteus. disc. 27. n. 3. Seminarium Marant, contro. 1. nu. 29. cum seq. par. 5. Mons Pieratis Melius observ. 12. per tot. Rota coram Pamphil. seu Innocentio X. decif. 545. num. 8. Fiscus, Borell. consil. 1. num. 18. & in summa dec. tom. 1. tit. 34. num. 414. Niger de laudem. tom. 1. qu. 14. num. 52. Theodor. alleg. 48. num. 3. in prin. Galeot. post respons. fiscal. decif. 2. num. 25. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 18. par. 1. num. 15. cum seq. & num. 82. & glos. 12.

num. 3. Tholosan. de Republica tom. 1. lib. 3. cap. 2. num. 18. Cavagnoll. decif. oonsult. tom. 2. dec. 67. num. 32. Rota cor. Dunozet. Fun. decif. 692. nu. 3. ac in rec. dec. 377. num. 1. par. 14. Camera Principis Cavagnoll. loc. cit. Regia Corona, Moliu. de Primogen. Hispan. lib. 4. cap. 11. num. 47. Cabed. de Patronatu Regiæ Coronæ Lusitaniæ, cap. 9. num. 3. & decif. Lusitan. 5. num. 3. in fine ver. cum autem Regia Corona par. 2.

Cum verò Ecclesia, aliudque corpus nunquam defecturum, nunquam pereat, sed potius perpetuetur ex renovata vice, & successiva, seu repululante mutatione personarum Ecclesiasticarum, sive laycalium ex traditis per Caldas de extinēt. emphyteus. cap. 10. num. 21. Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 21. Rot. in rec. decif. 199. num. 13. part. 12. videretur potius dicenda manus semper viva, aut perpetua, non mortua Galeota resp. fiscal. 29. num. 90. & post dic. resp. dicta dec. 2. num. 22. cum seqq. in princ. Giurba de success. feud. cap. 117. §. 1. glos. 7. n. 39. attamen de hoc modo, & particulari phrasi non mirandum, quia potius manus viva dicitur, qui moritur, & non semper vivit, qualis est quicumque sæcularis, seu privatus, ut ait Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 13. n. 30. in fin. vers. & ex iis inolevit praxis, immò etiam homines damnati ad Gehenam adhuc viventes dicuntur mortui juxta illud Isai. 66. 24. Videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me, vel quia manus mortua quodammodo est in anima viventis, quæ nunquam moritur, ut inquit Natta conf. 562. num. 3. vel quia semper in eodem statu permanet, & veluti homo mortuus, expers omnis mutationis, & vicissitudinis hujus sæculi Oliban. de Fure fisci cap. 7. nu. 7. circa fin. & quidquid strictissimè retinet, Rubens ad decif. 26. num. 37. par. 2. recen. Nec urget, quòd homo, qui moritur, dicitur manus viva, Maranta contr. 46. num. 23. in fin. par. 5. undè non benè Ecclesia, aut Communitas, seu Universitas, vel quid simile nuncupatur manus mortua, dum hoc modo potius negatur præ-existentia Ecclesiæ, Communitatis, seu Universalis, sicuti animal mortuum non dicitur animal, nec homo mortuus, homo, ut ajunt Philosophi, indèque qui tenerur animal dare, puta loco Canonis annuum censum Capponum, aut Gallinarum, seu Pullorum, non satisfacit suæ obligationi, tradendo illud mortuum, Fontanella de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 18. part. 1. num. 202. sed præter jam adductas non desunt aliæ rationes ad salvandum, cur dicatur, & quòd benè dicatur manus mortua, nempe ex eo, quòd Ecclesia, Communitas, seu Universitas, vel Collegium ad instar manus morientis, quæ id, quòd compræhendit, firmissimè, ac tenaciter tenet, neque facilè dimittit, ità hujusmodi corpus perpetuum, quòd semel acquirit, & in potestatem suam quasi in inanum recepit, tenacissimè retinet, nec nisi magna cum difficultate in commune hominum commercium deindè dimittit Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de success. in bon. emphyt. qu. 14. n. 10. Pec. Kius de amortizat. bonor. c. 2. vers. mihi quidem, Tholosan. de Republ. tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 16. & lib. 13. cap. 16. num. 3. vers. Chartusensibus in fine Rot. rec. dec. 603. num. 3. in fin. par. 1. vel ex quòd

- 217 quò sicuti mortui non alienant, sic & bona, quæ ad Ecclesiam pervenerunt, sunt inhaliabilia, non secus, quàm si à mortuo possiderentur, *Tholosan. syntagm. Jur. par. 3. lib. 25. c. 8. num. 2. & de rescript. lib. 1. cap. 27. nu. 7. in princ. vers. quare & manus mortua*, ubi sicuti Orcini liberti dicti Jure civili, qui sunt manumissi ab eo, qui in orco est, seu liberti manus mortuæ, ejus nempe, qui mortuus est, ita etiam dicuntur mortua Ecclesiarum bona ad Ecclesiarum onera spectantia, ut semel Deo consecrata, in usus profanos non potest converti, & Monachus pariter, quamvis natura vivat, mortuus mundo dicitur, *can. placuit 8. can. sunt nonnulli 25. 16. q. 1. Auth ingressi C. de sacros. Eccles. vel ex co, quòd invalida est, ut moveri non possit ad alienationem faciendam, Gallus de fructibus artic. 3. disput. 26. num. 55. vel ex quo sicut semel mortuus non amplius moritur, ita hujusmodi corpus non moritur, nec mutatur, licet omnes personæ, ex quibus consistit, moriantur, & mutantur, *Borell. ad Bellug. specul. Princ. Rub. 14. §. veniamus litera A, Niger de laudem. tom. 1. qu. 14. num. 52. Fontanella de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 12. num. 15. Hinc est, quòd in Cathalonia Censui, seu Censualia, licet in perpetuum constituentur, attamen communiter appellati solent mortua, quia nunquam moriuntur, sed perpetuò durant, ut ait *Fontanella de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 12. num. 15. & glos. 18. par. 1. num. 12. cum seqq. ubi num. 16. concludit vulgus id nomen indidisse, cum magis propriè immortalia, quàm mortua dici deberent, dicendo enim mortuum, dici videtur nullum, & sopitum, quòd etiam observat *Mieres super Constitution. Cathalon. col. lat 9. cap. 32. n. 9. tom. 2. immò hujusmodi Censualia rectè dicuntur mortua, quia nunquam moriuntur ob eorum perpetuitatem, cum mortuus jam non moriatur juxtà *Paul. in Epistola ad Roman. cap. 6. ut notat idem *Mieres num. 7. quòd etiam si impropriè ita dicerentur à vulgo, adhuc sæpè loquendum est cum vulgo *Clem. abusienibus 2. de penitent. & remission. quæ Censualia tam in Cathalonæ Principatu, quàm in Valentia Regno violaria quoque nuncupantur; quia solvuntur, & violantur per mortem alicujus, & ideò facilè pereunt, ut Violæ prius dicta violaria, postea corrupto vocabulo violaria, eo, quia ad vitam dabantur, ut curiosè, lepidèque refert *Fontanella loc. mox cit. num. 18. cum seqq. Hinc dicuntur mortua consilia auctoritatibus carentia, seu Jurium allegationibus********
- 229 *anda *Callerat. de renunciat. tom. 2. contur. 1. renunc. 18. num. 8. post med. vers. quandoquidem hæc dicuntur; Undè feudum veniens ad Ecclesiam, dicitur venire ad manum mortuam, quasi censetur mortuum Domino, cui nunquam amplius aperiatur, *Borell. conf. 70. num. 37. & credo, hoc vocabulum manus mortuæ derivasse à Gallis, qui corpus nunquam periturum, maxime Ecclesiasticum vocant *manmort. Bertazoll. conf. civil. 36. num. 1. in fin. vol. 1. Eodemque pacto post cælestem Sodomæ conflagrationem locus Asphalites aliàs mare mortuum dictus, uti nullos ferens pisces, nec aliquid vivum à *Lapide in Genes. cap. 19. vers. 25. in med. Tirin. ibid. vers. 26. in fin. & in Ezechiel. cap. 47. vers. 10.*****
- in quo sensu unguenta dicuntur res mortua, quia brevi durant, in *l. quod autem 7. §. Si maritus 1. ff. de donat. int. vir. & uxor. latè Cujacc. obser. lib. 9. cap. 30. in princ. Alteserra de fiction. jur. tract. 2. cap. 10. per tot.*
- Dicitur autem in alio sensu *mortmain* in Belgio luctuosa, pars nimirum illa bonorum Clerici defuncti percipi solita alicubi per Ordinarios locorum, ex quo manu Superioris Ecclesiastici capitur, *Molin. de justit. & jur. tom. 1. tract. 2. disp. 147. post med. vers. antequàm cetera col. 2. post 5. concl. dicitur quoque in alio sensu manus mortua, seu emortua in Gallia persona incapax possessionis, ideoque per mortem, aut mutationem Vasalli solvere debentis in illis partibus appellatum *rachaptum*, ut Galli ajunt pariter *Rachapt, on amorissement de main morte*, *Tholosan. syntag. jur. par. 3. cap. 11. num. 4. Boer. decis. 263. num. 9. in fin. cum seq. part. 2. alioque sensu manus mortua dicitur rusticus, idest operarius, seu operans in agris, homo pariter in Francia, moriens sine liberis, parentibus, aut consanguineis, quo casu ei succedit Dominus jurisdictionalis jure peculii *Chassanens ad Consuetud. Burgund. Rubr. 9. des mainsmortes §. 18. num. 6. in fin. & §. 20. num. 2. cum seqq. Saison in Consuet. Turouens. tit. 11. artic. 1. versic. & mihi videtur col. 1. in med. pag. 63. Guido Papa decis. 361. num. 1. ubi *Ranchin. in annot. in fine, Boer. decis. 263. num. 11. par. 2. & per rusticum hominem intelligitur homo servilis conditionis, ac Agricola, more libertorum jus imminutum ingenuitatis habens, per annum, & diem in loco degens, ibique larem acquirens, uti glebæ destinatus, seu talliabilis, seu mortalliabilis, manumortabilis, seu corveabilis, promittens à solo, seu terra nunquam recessurum, apud Romanos dictus *damnata manus*, vinculus pes, & inscriptus vultus, perique hujusmodi conditionis homines in servitutem ferè sese dicebant nobilibus, in quos eadem erant omnia jura, quæ Dominis in Servos apud Græcos dicti *eiloteiàs penteiàs dinleias*, ut per *Ferrerium ad cit. decis. Guidon. Pap. in princip. Tholosan. de Rescript. lib. 1. cap. 31. nu. 1. cum seqq. ubi num. 4. in fine, hinc derivari mansum mortuum in vulgarem corruptam vocem Gallicam postea transeuntem de *mains mortes, Tiraquell. tract. le mort. Saisit le vis. par. 2. declar. 15. num. 12. Chassan. ad Consuet. Burgund. Rubr. 9. des mains mortes loco cit. n. 25. Ciron observ. jur. Can. lib. 2. c. 10. circa fin. *Griwell. dec. Dolan. 3. n. 3. 4. 5. & 6. decis. 29. n. 9. dec. 53. n. 47. & 48. dec. 58. n. 5. dec. 99. n. 15. dec. 104. n. 1. 17. 46. & 47. dec. 106. n. 3. 6. & 10. dec. 118. n. 1. & 6. dec. 136. num. 8. dec. 137. n. 1. 2. 4. 6. & 7. & decis. 144. num. 4. & 28. De quo sanè mirandum, quòd Agricola utilitati publicæ adeò necessarius, ita parvi penderetur, quando agricultura apud Romanos potissimum in maxima erat existimatione, atque nobilis reputata *Tiraquell. de nobilit. cap. 32. num. 4. cum seqq. Quandoque manus mortua sumitur pro servo, qui cum non habeat potestatem, seu manum, quæ idem sonat, dicitur illam habere mortuam *Ciron. obs. jur. Can. lib. 2. cap. 10. circa fin. hinc mortuaria domus idem, quòd hæres beneficiati defuncti *Zoesius in jus Can. in III. lib. Decretal. tit. 27. n. 14. in med.**********

241 *È* contra jus morticinii, seu amortizationis derivavit fortè à Gallico vocabulo *amortiffemant* ex *Bacquet du droit de Amortiffemant chapitre 40. Peck. de amortizat. bon. cap. 3. in fin. Mean. obser. 687. per tot. part. 5.* ubi illam quoque praticari Leodii, quæ est translatio bonorum jussu, dispensatione, & indulto Principis in

242 manum mortuam facta, & rectius adjuvatio nominanda ex eo, quòd mediante relaxatione adjuvatur Ecclesia, quod tamen vocabulum nimis vagum, & generale foret, *Borell. consil. 1. num. 14. Chassan. in Consuetud. Burgund. Rubr. 9. §. 10. num. 54. Tholosan. de Republ. tom. 1. lib. 3. cap. 2. num. 16. cum seqq. & de Rescript. lib. 1. cap. 27. num. 8. cum seqq. Larrea alleg. fiscal. to. 1. alleg. 86. nu. 22. Peckius de amortiz. bon. cap. 1. num. 1. Ægyd. cod. tract. cap. 1. num. 2. cum seqq. Tondut. qu. Can. par. 1. cap. 46. num. 4. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 11. n. 61. Fontanella de pact. nupt. par. seu tom. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 22. cum seqq. Boer. dec. Burdegal. 263. n. 10. in med. par. 2.*

243 hinc bona mortua, aut amortizata, *Peckius loc. cit. tractat. cap. 3. num. unico*, ubi pulchra exempla, ut lis mortua dicitur, quæ in disceptatione judiciali esse desiit, & perempta fuit, *Mo-*

244 *nachus mortuus*, qui communi hominum consuetudini exemptus est, excommunicatus, &

245 *depor tatus mortuus*, quia à cætu, & frequentia hominum excluditur, exheredatus mortuus, qui inter hæredes amplius non est, ab hostibus

246 *captus mortuus*, quia inter Cives amplius esse non potest, sic bona mortua, seu amortizata, quæ amplius de una manu in aliam manum viventium non transeunt, sed communi

247 *hominum commercio eximuntur*, sic mortificare membra, est inacerare, sic caro mortua, uti noxia à Chirurgo refecata, in alio etiam sensu morticia bona dicuntur à Comite concessa, quæ ob caducitatem Successorum, ad Comitem revertuntur, *Freccia de subfeud. tit. de antiq. Stat. Regn. num. 66.* Dicitur insuper in

248 *diverso sensu amortizatio mortificatio, seu pactum mortificationis*, quando fit reciproca donatio inter conjuges de invicem succedendo *Tasson. de Antefato vers. 4. obser. 4. num. 78. cum seqq.* dicitur etiam amortizare emphyteusim, idest illam francam, liberam, & immunem à

249 *servitute emphyteutica facere*, *Niger de laudem. tom. 2. quæst. 25. num. 32. vers. referam casum, circa med.* Olim amortizatio dicebatur emunitas, idest immunitas, ut notat *Hieronym. Bignonius in not. ad Baluzium Capitular. Reg. Franc. tom. 2. fol. mihi 877. in princ.*

250 Et licet aliquo jure textuali probari nequeat, quòd res emphyteuticalis non possit alienari in potentio-rem, attamen uti verum, & in practica, non solet in dubium vocari, immò commune est, *Solsona de laudem. cellula 7. num. 31.* notandum interim est, quòd si laycus, & persona privata, quæ sit domina directa, recipiat laudemium à manu mortua, videtur eam approbare in emphyteusi, & semet in perpetuum excludit à jure compellendi eam evacuandi, *Solsona loc. cit.*

Advertendum tandem, quòd postquam Dominus directus, seu (ut alii ajunt) fundarius recusat recipere ipsam manum mortuam in vassallam, sive emphyteutam, & compellit eam ad

deserendam, seu dimittendam rem emphyteuticam, seu (ut alii dicunt) emphyteuticariam, se ipsum excludit à laudemii perceptione, aliisque emphyteuticariis commodis, etenim ratio cogendi manum mortuam ad evacuandam rem emphyteuticam, ea est, nè Dominus damno afficiatur in laudemiorum emolumentis, reliquisque dominicabus juribus, quibus privaretur, non autem ut majus commodum, seu lucrum consequatur, *Solsona Lucern. laudem. cellula 7. num. 29.* ubi contrarium rejicit.

ARGUMENTUM.

Confraternitas acquirens bona emphyteutica, tenetur ad Quindenniorum solutionem.

SUMMARIUM.

- 1 Confraternitas acquirens emphyteusim, eamque retinere volens, tenetur quindennia solvere.
- 2 Quotiescumque emphyteusis devenit ad manum mortuam: qualis est Confraternitas, debentur quindennia.
- 3 Quindennia introducta fuerunt ad rehabilitanda Loca Pia, & ad compensandum damnum Domini directi in laudemii ob difficultè sequituram alienationem.
- 4 Confraternitas non est corpus Ecclesiasticum, sed Collegium sæculare, ac uti tale non comprehenditur in extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.
- 5 Confraternitas ad instar Civitatis tenetur ad quindennia.
- 6 Confraternitas non est adeò facilis, ut persona privata, ad alienandum.
- 7 Confraternitas erecta auctoritate Apostolica, vel Ordinaria indiget beneplacito Apostolico ad alienandum, quid sit de Confraternitate non canonicè erecta.
- 8 Rejiciuntur Doctores contrarium tenentes indistinctè quamcumque Confraternitatem non subjacere extravag. ambitiosæ.
- 9 Ex data facultate emphyteutæ alienandi non censetur remissum laudemium.
- 10 Interim quòd Confraternitas non alienat emphyteusim, æquum est, ut solvat quindennia.
- 11 Ut Confraternitas dicatur erecta canonicè, indiget auctoritate Apostolica, vel Ordinaria.
- 12 Quælibet Congregationes sunt periculosæ.
- 13 Bona Confraternitatis dicuntur Ecclesiastica.
- 14 In Regno Portugalliæ Confraternitates erectæ etiam auctoritate Ordinaria, reputantur pro merè sæcularibus.
- 15 Fit mentio antiquissimæ, & præclarissimæ Confraternitatis Misericordiæ Portugalliæ.
- 16 Legatum relictum Confraternitati, dicitur pium.
- 17 Lapsus temporis non facit presumere interventum auctoritatis Apostolicæ, aut Ordinariæ.
- 18 In Urbe regulariter omnes Confraternitates sunt approbatæ à Summis Pontificibus.
- 19 Aliæ Confraternitates non approbatæ, habentur pro Collegio illicito.
- 20 Plures sunt Confraternitates in Hispania merè laycales.
- 21 Jus patronatus competens Confraternitati, est Ecclesiasticum.

- 22 Licet quoad Regulas Cancellariæ reservatorias
censeatur laycale .
- 23 Vel ad summum reputatur jus patronatus mixtum .
- 24 Quando jus patronatus relinquatur Priori , Præsi-
denti , seu Custodi Confraternitatis , qui est lay-
cus , tunc reputatur laycale .
- 25 Quando verò relinquatur Cappellani Confraterni-
tatis , reputatur Ecclesiasticum .
- 26 In Oratoriis Confraternitatum publicè , & palàm
exercerentur functiones Ecclesiasticæ .
- 27 Archiconfraternitas S. Hieronymi Charitatis de
Urbe habet indultum Pontificium retinendi em-
phyteusim .
- 28 Princeps in dubio etiam existente causa legitima
non censetur velle alterum privare jure suo .
- 29 Beneficium Principis latè interpretandum .
- 30 Subrogatum debet esse ejusdem juris , & condi-
tionis cum eo , in cuius locum subrogatio fit .
- 31 Laudemia , & quindennia solvi solent in signum
subjectionis , & recognitionis domini .
- 32 Privandus non est Dominus directus jure suo ,
prout privaretur , si non reciperet quindennia .
- 33 Confraternitas dicitur à voce Græca *επαρτία* , quæ
sonat conspirationem , seu conjurationem .
- 34 Vel à *επαρτο* , & *επαρτο* , quod significat puteum
à combibendo , & simul edendo .
- 35 Confratres etiam dicti Phratres , & cum aspira-
tione Phraternitas loco Confraternitas .
- 36 Phratrias à Phares , quod significat divisionem .
- 37 Inde Pharisæi .
- 38 Isti segregati ab aliis Israelitis vivebant , vitam-
que sanctiorem profiteri simulabant .
- 39 Paris pro fure sumitur , quia destruit , & aufert .
- 40 In Gallia Phratrias vocant Geldonias .
- 41 Græcum nomen *επαρτίας* valdè accedit ad Lusita-
num Confrarias , Hispanum Cofradias , & ad
Gallicum Confrairies .
- 42 Confraternitates Neapoli appellari solent Extau-
rita .
- 43 Unus ex filiis Thamar Nurus Judæ vocatus fuit
Phares , idest divisor , quia prior rupit , & di-
visit secundinas .
- 44 Phares in comminatione Regis Balthasaris signi-
ficabat , divisum est Regnum tuum .
- 45 Confraternitates dictæ ab antiquo usu Christiana-
rum , qui fratres ad invicem nuncupabantur .
- 46 Confraternitas dicta à Latinis vocibus Frater ,
& Fraternitas .
- 47 Confratres sunt unum corpus in Christo .
- 48 Socii dicuntur habere inter se quasi jus fraterni-
tatis .
- 49 Fratrum rara semper fuit , est , eritque gratia , &
concordia .
- 50 Inter fratres quædam naturalis emulatio , & ge-
niorum diversitas .
- 51 Inter hos solitum odium , & invidia circa impe-
rium , non semper circa alia .
- 52 In fratribus videretur semper potiùs præsumenda
affectio .
- 53 Fraternalis lites exortæ , ut solent usque ad primam
mortalium mortem .
- 54 Joseph venditus fuit à Fratribus , à quibus occidi
intendebatur .
- 55 Sub Fratribus licet natu majoribus sancta deberet
esse subjectionis , attamen sub equalibus , quales
reputari debent fratres , semper durissima est .
- 56 In Germania dicitur pactum Confraternitatis suc-
cessorium de uno alteri inter fratres succedente ,

seu de mutua familiarum præcipuè illustrium
successione .

- 57 Aliud pactum dicitur fraternitatis jurata , seu so-
cietatis .
- 58 In Urbe adest Confraternitas antiquissima , nun-
cupata Consalonis pro redimendis Christianis
apud Turchas existentibus .
- 59 Inter alias Confraternitates emicat Archiconfra-
ternitas Sanctissimi Sacramenti , & Quinque-
Plagarum erecta in Insigni Collegiata Paro-
chiali , & Basilica SS. Laurentii , & Damasi
de Urbe , cujus Protector actualiter existit
Eminentissimus D. Cardinalis Petrus Ottobonus
S. R. E. Vicecancellarius , & Alexandri Pa-
pæ VIII. ex Fratre Pronepos .
- 60 Auctor plurimè existit Custos vulgò Guardianus ,
& Prior dictæ Archiconfraternitatis , ac ad præ-
sens existit .

CAPITULUM III.

Postquam in præcedenti Cap. tradidimus in
genere quodcumque corpus , sive Ecclesia-
sticum , sive sæculare nunquam defecturum , ac-
quirens rem emphyteuticam , teneri Quinden-
nium solvere Domino directo , modò latus aper-
itur campus in disferendo , Confraternitatem
etiam uti unum ex nunquam defecturis corpo-
ribus , ac proinde uti incapax retentionis em-
phyteusis , si acquirat bona emphyteutica , il-
laque retinere præsumat , teneri ad solutionem
quindenniorum , veluti in terminis Confrater-
nitatis Charitatis Albanen firmat *Rot. cor. Pri-
lo decis. 423. num. 15.* & quidem merito Confra-
ternitas quæcumque tenetur ad quindennia ,
dum in ea , ut in Ecclesia , alioque Collegio
urget motivum amissionis laudemiorum , non
reversionis emphyteusis ad Dominum dire-
ctum , & defectus spei extinctionis lineæ , ex
eo , quòd Confraternitas nunquam moriatur ,
sed semper eadem permaneat , undè non debet
Dominus directus subsidiaria , ut ita dicam so-
lutione quindenniorum privari , quotiescum-
que enim res emphyteutica venit ad manum
mortuam , qualis exanteditis in superiori Cap.
est etiam Confraternitas , debentur quindennia ,
*Ricc. in præx. Archiepiscopal. dec. 10. inter omis-
sas , Rota dec. 474. num. 15. par. 9. rec.* Siquidem
quindennia duplici ex causa introducta fuere ,
nempe ad rehabilitanda Loca Pia per se inca-
pacia retentionis bonorum emphyteuticorum ,
& potissimum vice versa ad compensandum
damnum , ex hujusmodi retentione resultans
Domino directo in Jure laudemiorum ob de-
speratam , vel non nisi rarò , ac difficulter se-
quuturam alienationem *dic. decis. 474. num. 18.
cum seqq. par. 9. rec.*

Neque pro relevatione à quindenniis suffra-
gari potest Confraternitati , quòd ipsa non sit
corpus Ecclesiasticum , sed Collegium merè lay-
cale , ideòque alienare valens bona stabilia abs-
que solemnitatibus in Ecclesiasticarum rerum
alienatione requisitis , uti non compræhensum
sub censura *Extravag. ambitiosæ de reb. Eccles.
non alien.* quia tamen , etiamsi fortè cesset pro-
hibitiva alienationis bonorum , cum sit perpe-
tua , desitque spes devolutionis ob defectum li-
neæ , quantumvis sit Collegium sæculare , ad-
huc ad instar Civitatis , tenetur ad quindennia
median-

mediante amortizatione, ejus favore obtenta, nisi velit ad instar Ecclesiæ ponere extrâ se emphyteusim intrâ annum, ut reincidat in manus privatorum, & subjiciatur solito hominum commercio, de Luca Melphiten. in obs. ad de Franch. dec. 659. num. 1. & in specie Archiconfraternitatis SS. Trinitatis Peregrinorum, & Convalescentium ad Pontem Sixtum de Urbe prætendentis se esse capace[m] retinendi emphyteusim ex prædicto capite, ac circumstantia sæcularitatis latè discusso articulo resolvit *Rota decif. 603. num. 1.3. & 6. par. 1. recentior.* immò satis est replicare, data etiam facultate alienandi absque beneplacito Apostolico, Confraternitatem non esse adeò facilem, ut personam privatam, ad alienandum immobilia, quæ semel acquisita tenaciter retinet, & non nisi magna cum difficultate in commune hominum commercium subindè remittit, ut in his puris terminis benè advertit *Rota in mox laudata decif. 603. num. 3. par. 1. rec.*

Verùm communior, & probabilior opinio distinctionis fœdere communita, venit sequenda, quòd nempe Confraternitas erecta Apostolica, aut Ordinaria auctoritate, & approbatione, indigeat beneplacito Apostolico vulgò dicto *si in evidentem*, quidquid de Sodalitate non canonicè erecta, consistente in simplici Collegio personarum, citrà consensum Ordinarii, & exercitium alicujus pii operis, ut distinguunt *Pignatell. consult. Can. tom. 4. consult. 21. per tot. Ricciull. lucubrat. Eccles. lib. 4. cap. 12. nu. 7. in fine, Gratian. discept. 516. nu. 1. & 7. cum seqq. Redoan. de reb. Eccles. non alien. fol. mibi 175. num. 15. cum seqq. Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privil. 12. num. 2. Ricc. in praxi fori Eccles. par. 1. resol. 45. num. 6. cum seqq. Barbosa de Episcop. part. 3. alleg. 73. num. 33. in fine, & de Jure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 82. tom. 2. Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 17. num. 11. Fragofo de regim. Reipubl. Christian. tom. 1. par. 1. lib. 7. disp. 20. num. 15. Pellicion. illustr. qu. cap. 2. quæst. 41. in princ. & in fin. Pellizzar. manual. Regular. to. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 6. num. 290. Leo de Cappellan. quæst. 4. num. 18. Novar. de elect. for. tom. 1. qu. 56. nu. 11. Rebuff. de Confratriis num. 9. Marta cons. 195. num. 1. & per tot. & de Jurisdic. par. 4. cas. 113. num. 23. cum seqq. Muta decif. Sicil. 58. num. 23. cum seqq. Sperel. dec. for. Eccles. 155. num. 3. tom. 2. Barzjus decif. Bonon. 124. num. 2. cum seqq. Qua occasione refellendi sunt *Gratian.* sibi contrarius in *disc. 400. num. 22. Cyriac. contr. 364. n. 3. Bordon. tom. 2. resol. 72. num. 31. ubi ita Parnæ practicari, & Mastrill. decif. Sicil. 110. num. 12. indistinctè tenentes, Confraternitatem non subjacere dispositioni *Extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* quia hujusmodi opinio reicitur per *Pellizzar. manual. Regular. to. 2. tract. 8. cap. 5. num. 290. versic. quod à fortiori*, nec venit sequenda opinio *Rotæ in decif. 603. num. 3. par. 1. recen.* contrarium firmantis (loquendo de Archiconfraternitate SS. Trinitatis Peregrinorum, & Convalescentium de Urbe) nempe non requiri in ejus bonorum alienatione solemnitates.**

Præterea sicuti quando in Instrumento concessionis emphyteusis conceditur emphyteutæ facultas alienandi emphyteusim, non hinc cen-

setur remissa solutio laudemii in casu sequentæ alienationis *Gratian. disc. 377. n. 10. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 21. n. 24. Ho-dierna ad Surd. dec. Mantuan. 93. n. 38.* ita translata emphyteusi in Confraternitatem, quæ supponatur immunis à prædicta *Extravag. Ambitiosæ*, interim, quo non alienat, loco laudemiorum æquum est, ut solvat quindennia ad reparandum per æquipollens Domini directi detrimentum, quòd sentit ex defectu laudemii.

Omissio, quòd quæcumque Sodalitas pietatis actus exercens, cum ut canonicè erecta dici valeat, Apostolica, vel Ordinaria auctoritate indiget, ut præcepit inter alia plura requisita tam ad erigendum, quam aggregandum Confraternitates *Clemens VIII. in Constit. 115. Bullar. Rom. tom. 3.* idque rectissimè statutum, nam præterquamquòd quælibet Cōgregationes sunt periculosæ, illæ sanè, quæ circa Religionem versantur, sunt periculosissimæ, cum ibi superstitiosa, aut irreligiosa valeant permisceri, quotidie ex conventiculis oriuntur hæreses, & licet Congregationes, seu Confraternitates istæ per se licitæ sint, & meritorie, attamen ratione periculi illicitæ sunt, nisi fiant prævio examine, ac licentia Superioris Ecclesiastici *Barbosa de Jur. Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 74. cum seqq. tom. 2. Amostazo de caus. piis lib. 4. cap. 12. n. 6.* Et hinc Confraternitas quodammodo participat de Ecclesiasticitate, gaudetque Juribus, ac privilegiis loci Ecclesiastici, ejusque bona semper dicuntur Ecclesiastica, & gaudent iisdem privilegiis, quibus gaudet Ecclesia *Ricciull. lucubr. Eccl. lib. 4. cap. 12. num. 22. in princ. Pellizzar. manual. Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 272.* ideòque Confratrum Oratoria gaudent immunitate Ecclesiastica *Pellizzar. man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 294.* ac Confratres conveniuntur coram Judice Ecclesiastico, *Matthæus Brun. cons. 133. per tot.* licet in Regno nostro Portugalliæ Confraternitates etiam Ordinarii auctoritate erectæ soleant haberi pro merè sæcularibus, earumque Causæ pertractandæ sint coram Judicibus Laycis ex peculiari lege Regia *lib. 1. Ordination. tit. 62. §. 39. ibi porem aos Fvizes leigos pertence o conbecimento dos tais feitos, e naom aos Ecclesiasticos*, idest ad Judices verò laycos spectat cognitio talium causarum, non ad Ecclesiasticos, de qua lege *Fragoso de regim. Reipubl. Christ. tom. 1. part. 1. lib. 7. disp. 20. num. 13. in fine versic. sed de Jure nostro*, ac in terminis antiquissimæ, & præclarissimæ Sodalitatis Regiæ vulgò dictæ Domus Misericordiæ usque de anno 1398. in illis Partibus piè institutæ *Cabedo decif. Lusitan. 51. num. 5. in fine part. 1.* Hinc fit, quòd juxtà communem, legatum relictum Sodalitati, dicitur pium, quia non videtur relictum personis, sed ipsis piis operibus, quibus Sodales operam navant, non ut laycis, sed ut distributoribus, & exequutoribus piorum operum. quæ in Sodalitate exercentur, *Amostazo de caus. piis lib. 1. cap. 1. num. 39.* adeò nt interpositio Auctoritatis Apostolicæ, aut Ordinariæ, uti solemnitas extrinseca, lapsu temporis non præsumitur, nisi probetur *Ricciull. lucubr. Eccles. lib. 4. cap. 4. num. 2.* Et in Urbe regulariter omnes Confraternitates sunt approbatæ à Summis Romanis Pontificibus *Rota decision. 89. num. 8.*

- par. 10. recentior. aliter Confraternitas habebitur pro Collegio illicito; Et ne terminos confundere videamur, advertendum, nos non loqui de Confraternitatibus merè laycalibus, quales sunt plures in Hispania, & Cathalonia *Cofradias*, seu *Confradias* nuncupatae, Officialium, Mechanicorum, puta Sutorum, Pistorum, Naviculariorum, Suariorum, Argentariorum, 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
- Classificorum, Saccariorum, & similibus, de quibus *Rebuff. in suo tractatunculo de Conf. atriis, seu Artificum Conventibus, & Collegiis, Fontanella decis. Cathalon. 108. cum seqq. tom. 1.* ac de Monte Pietatis *Borell. conf. 81. per tot.* Unde loquendo de Confraternitatibus in hoc sensu, puto, ommissa longa, intricabili disputatione, in rigore veriore, probabilioreque esse sententiam eorum, qui tenent, Juspatronatus competens Confraternitati, esse Ecclesiasticum, ac uti tale subjacere reservationibus Apostolicis, immò Confraternitatem debet habere sex menses ad presentandum, non autem solos quatuor menses ad instar patroni Layci, è contrà non posse cumulare, seu variare, *Garz. de Benefic. par. 5. cap. 1. nu. 607. Ricciull. lucub. Eccles. lib. 4. cap. 13. num. 9. cum seqq.* licet de æquitate ad effectum derogationis reservationum favore Confraternitatis censendum sit Juspatronatus Laycale, ne illud unquam cadat sub Regula reservatoria mensium *Lotter. de rebenef. lib. 2. qu. 10. num. 45. versic. hos inquam. cum num. seqq. Garz. loc. mox. cit. num. 608. Leo de Capellan. qu. 4. n. 9. Cenedo qu. can. 22. num. 11. vers. contrariam cum num. seqq. Corrad. in prax. benef. lib. 4. cap. 2. n. 54. Barbosa de Fure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 86. Rota cor. Coccin. decis. 1445. num. 22. cum seqq. & num. 38. ubi ita servat Cancellaria Apostolica, Duran. decis. 130. num. 1. ubi in fine S. Rotam Romanam ita semper tenuisse, & de observantia Cancellariæ, vel ad summum reputatur mixtum, ac uti tale magis participans in casu favorabili de laycali, non cadit sub reservatione, *Rota dec. 574. nu. 9. cum seqq. par. 1. divers.* Quando autem Juspatronatus relinquatur Præsidenti, Priori, seu Custodi Confraternitatis, qui est Laycus, tunc procul dubio, actenta persona presentantis, & sic Laycalitate, reputatur Juspatronatus Laycale ob nullam factam cum Confraternitate participationem in presentando, *Leo loc. cit. num. 19. ubi in fine exemplificat in casu contrario, quo illud relinqueretur**
- Cappellanis Confraternitatis Laycalis, quod tunc Juspatronatus esset Ecclesiasticum ob naturam personæ, patroni nempe Ecclesiastici, *Corrad. mox cit. Rota cor. Duran. dec. 130. num. 2. cum seqq.*

Hinc est, quòd si Confraternitates ritè erectæ auctoritate superioris Ecclesiastici, non essent Ecclesiasticæ, sanè per earum Cappellanos peragi non valerent functiones Ecclesiasticæ in Oratoriis talium Confraternitatum, quæ in Urbe, ac ubique locorum, in quibus illæ existunt, publicè, & palàm peragi solent, teste *Pasqualig. de sacrific. nov. leg. qu. 353. num. 1. Pignatell. consult. Can. tom. 8. consult. 73. nu. 24. & 57. Card. de Luca de Paroch. disc. 31. num. 7. vers. atque circa, Rota coram Obaldo dec. 85. n. 1. cum seqq. dec. 552. num. 11. cum seqq. par. 5. rec.* Et decrevit S. Congregatio Concilii in Romana funerarum 10. Januarii 1682. ad IV. Dubium.

Neque Confraternitati ad effectum se liberandi ab onere Quindenniorum suffragabitur peculiare indultum Pontificium (prout illud habet Archiconfraternitas S. Hieronymi Charitatis de Urbe à Leone X. juxta *Constitutionem in inter ejus impressas la 37. s. 6. Bullar. Rom. tom. 1. & relatam penes Rodriguez. qu. can. & Regul. tom. 1. qu. 38. artic. 2. in princ. Panimoll. dec. 4. adnot. 2. num. 48. Rot. cor. Gregor. XV. dec. 520. n. 12. & habetur in compend Privilegiorum dictæ Societatis s. 6. tit. bona*, acquirendi nempe bona feudalia, & emphyteutica etiam Ecclesiastica, eaque simul retinendi, quia suadet æquitas, ut hujusmodi Apostolicum Indultum retinendi emphyteusium, intelligatur concessum sine præjudicio Jurium Domini directi, eidem competentium circa solutionem quindenniorum, cum privilegium de sui natura læsivum Juris communis, immò istud Juri ipsi adversativum, sano sensu interpretandum veniat, ità ut semper præservare censeatur jus tertii, dum Princeps maximè Ecclesiasticus in dubio etiam existente causa legitima, non censeatur velle alterum privare jure suo, aut alteri damnum inferre, nisi quatenus verbis exprimat suam mentem, & possit ubi in casu quindenniorum habentium tractum successivum, agitur de maximo, ac perpetuo præjudicio *cap. super co 15. de offic. Delegat. cap. ex literis 2. de dol. & contum. cap. bonæ 3. de confirm. util. vel inutil. Gratian. disc. 421. num. 38. cum seqq. & num. 51. disc. 664. num. 9. & disc. 640. num. 14. Ciriac. contr. 310. num. 10. cum seqq.* & in quocumque privilegio semper sub intelligitur Clausula *salva justitia, Salas de legib. disp. 17. scilicet. 3. num. 47.* Ultraquam quod cum sit privilegium tendens in alterius præjudicium, venit strictissimè interpretandum, ad differentiam privilegii præjudicantis tantum concedenti, quod uti beneficium Principis, latè interpretandum *Beneficium 3. ff. de Constitution. Princip. Rota recentior. decis. 130. nu. 3. parte 18. tom. 2.* in quorum confirmationem accedit, quòd ipsemet Pontifex Leo X. in prælatu, data ejus Bulla favore Societatis Charitatis de Urbe, ad denotandum se velle intactum relinquere jus Domini directi, expressè in suo Indulto declaravit *dicto s. 6. quod ipsa Archiconfraternitas ad eadem onera* (sunt verba Bullæ *ad que donator, seu testator hujusmodi occasione bonorum eorumdem tenebatur, omninò teneatur* Ità ut licuti transferens in Confraternitatem emphyteusium, per prius illam possidens, si eam alienaret, teneretur ad solutionem laudemiorum, ità Sodalitas in transferentis locum subrogata mediante translatione, æquum est, quòd teneatur ad quindennia loco laudemiorum, quæ ob alienationis difficultatem non est perolutura, ne aliàs melioris conditionis evadat translatus, quàm transferens, quando uti subrogatus in omne jus, & representans personam subrogantis, sentire debet incommoda, & onera saltem per æquipollens, qualia sunt quindennia succedentia loco laudemiorum per Loca Piararò, vel nunquam solvibilem effectorum, & subrogatum ejusdem juris, ac conditionis esse debet cum eo, in cujus locum subrogatio fit, *Barbosa axiom. 213. num. 1. Rota in recentior. decis. 196. num. 15. parte 19.* Aliàs nimis facile-

fictet Domini directi conditio, præcipue cum laudemia, & in eorum locum quindennia solvi soleant in signum subjectionis, & recognitionis domini, prout eodem ferme pacto solvuntur Canones, quasi in tesseram, & auctoramentum agnitionis, *Theaur. qu. forens. lib. 4. qu. est. 52. num. 9. Niger de laudem. tom. 1. qu. est. 5. num. 52. Knich. de investit. part. 2. cap. 4. num. 244. cum seq.* undè privandus non est Dominus tali jure, ut contingeret, si non reciperet quindennia, *Rota recentior. dec. 474. num. 22. parte 9.* Mensque ejusdem Pontificis in præfato Brevi Leonino dicto §. 6. circa fin. satis deprehenditur, non fuisse præjudicandi directo Domino prævia quindenniorum exemptione, dum ibidem in casu, quo Sodalitas acquireret emphyteusim temporalem tantum, puta ad certum numerum generationum, aut nominationum, statuitur, quod eandem perpetuò retinere non valeat, sed per viginti annos duntaxat pro qualibet generatione, seu nominatione, quibus annis terminatis emphyteusis ad Dominum devolvatur, & absque ejus consensu retineri non possit per Societatem.

Omittimus tamquam à nostro instituto alienum, quod nomen Confraternitas in se hodièrium derivat (quis crederet) à voce Græcâ Phratris, quæ sonat conspirationem, seu conjurationem, ac in Melita adhuc antiquo vocabulo Confratria loco Confraternitatis dicitur testibus *Dominico, & Carolo Fratribus de Macris in Hierolexico verbo Confratri in fine, & verbo Phratris, vel à phrari, & phratores, per ph aspiratum, quod significat puteum à combibendo, & simul edendo, hinc Confratres Phratores etiam dicti, & cum aspiratione Phraternitas loco Fraternitas, Navarr. miscellan. 4. num. 1.* Undè in *can. conjurationum 21. 11. qu. 1.* Clerici Phatrias, idest conjurationes, seu conspirationes componentes deponuntur, immò *glos. in dic. can. conjurationum verbo Phatrias* existimat, hoc nomen à *Phares* denominari, quod est divisio, undè *Pharisæi*, segregati, à voce Hebraica *Thanesè*, seu *Pharosech*, ii enim segregati ab aliis Israelitis vivebant, vitamque sanctiorem profitebantur, vel profiteri simulabant, seu à *Paras*, seu melius à *Pharis* dicti voce Hebrææ, denotante fractionem, & separationem, hinc *Paris* pro fure sumitur, quia destituit, & auferit, ut latissimè, ac eruditè prosequuntur *Fratres de Macris in laudato Hierolexico verbo Pharisæus, Tirin. in Matth. cap. 3. versic. 29. circa fin. Marc. dec. Delphin. 126. num. 3. tom. 2.* Et in Gallia Phatrias hujusmodi vocant *Geldonias*, referente *Francisco Florente ad Canon. 23. & seqq. versic. notandum postremi in medio, ac in fine 11. qu. 1.* Græcum autem nomen Phatrias valdè accedit ad nostrum Lusitanum *Confrarias*, Hispanum *Confradias*, seu *Confratrias*, & ad Gallicum *Confrairies*, ut notat *Barbosa de Jure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 66. in fine*, sed in Neapolitana Civitate solent vocari *Extauritæ*, & Confratres, ut ait *Novar. de elect. for. tom. 1. qu. 56. num. 1. cum seqq.* Undè unus ex filiis Thamar Nurus Judæ vocatus fuit ab obstetrice *Phares*, idest divisor, quia prior rupit, & divisit secundinas, quasi murum sibi obstantem, ut prior nasceretur, quod habetur *Genes. 38. 29. ubi à Lapide,*

undè legitur funesta illa, & memoranda inscriptio comminata Balthazari Regi apud *Daniel. 5. 25. & seqq. Mane, Techel.* seu melius *Tekel, Phares*, & hæc interpretatio *Phares, divisum est Regnum tuum.* Sed fortè verior, ac rationi magis congrua videtur opinio *Amostaz. de causis piis lib. 4. cap. 12. num. 1. in prin.* sentientis Confraternitates dictas ab usu antiquo Christianorum, qui inter se ad invicem fratres nuncupabantur, immò proprior, & proprior Latinitati dicta Confraternitas à Latinis vocibus *fratres, & fraternitas*, quasi societas) prout etiam Societas nuncupatur (& Sodalitas, prout pariter talis dicitur, quasi omnes Confratres fiant unum corpus in Christo, *Barbosa de Jure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 66.* undè Monachi fratres vocantur, & socii dicuntur habere inter se quasi jus fraternitatis *l. verum 63. ff. pro soc. ubi* haud ineleganter *Faber* in ratione decidendi asserit majorem reverentiam sibi invicem socios debere ob hanc fraternitatem voluntariam, & consortium spontaneum, quàm illos, quos natura, non voluntas fratres fecit, quorum quàm rara semper fuerit, sit, eritque gratia, & concordia maximè inter diversâ fortunâ dotatos, ipsis rerum experientis nimis certè compertum est, ac utinam non tam certè compertum esset, & juxtâ illud Ovidianum non Poëticum, *fratrum quoque gratia rara est*, in tantum, ut miraculo adscribatur reperiri fratres mutuo amore se prosequentes, sed benè mutuo odio se persequentes, hodièque cessat præsumptio, fratrem à fratre diligi, immò hodiè inter fratres omnia dissensiones, & contentiones domesticæ ad instar belli civilis, ac intestini, *Michalor. de fratrib. par. 3. cap. 17. nu. 1.* ac ego quotidie, Deus bone, experior, dum natus major non fraternitatis unione contentus, paternitatis imperium usurpat, natus minorem verbis, & operibus affligens, nè unquam caput extollar, ad nihilum reducendo natus minorem, cumque uti servum pertractando, quando natura procreavit fratrem non censorem alterius fratris, sed dimidium, ac junctum membrum, ut fratri subveniat, præterque sit in omnibus, & animi, & corporis infirmitatibus, sublevet jacentem, adjuvet calamitosum, & cuncta ex eo accipiat, tanquàm si ex seipso provenirent, subest enim inter hos antipathia, & quædam naturalis æmulatione, ac geniorum diversitas *Card. de Luca de credit. disc. 161. sub num. 4.* inter hos solitum odium, & invidia circâ imperium, non semper circâ alia, in quibus potius affectio videretur semper præsumenda ex *Cornel. Tacito anal. 3. 4. & 13. Pilaja in addit. ad Franc. de protestation. considerat. 94. num. 1.* licet ut plurimum fratres raro se diligant *Knipschit. de fideic. nobil. famil. cap. 6. num. 223.* undè fraternæ lites exortæ, ut solent usque ad primam mortalium mortem, & usque ad gemellos in utero materno, ut inquit *Rota decif. 329. in prin. vers. fraternis litibus par. 17. rec.* facilimum autem esset concordiam inter fratres conservare, si unusquisque eorum suum proprium, & peculiare munus obiret, nec vellet se in alterius fratris munus intromittere *Michalor. de fratrib. par. 3. cap. 1. num. 22. & 24.* & habemus in Historia de Joseph à fratribus venundato, à quibus occidi intendebatur *Genes. 37. Sancta*

- Sancta quidem deberet esse subjectio sub fratribus licet natu majoribus, attamen sub æqualibus, quales reputari debent fratres, semper durissima est, *Capyc. Galeot. respons. fiscal. tom. 1. resp. 29. num. 54.* Hinc dicitur pactum Confraternitatis succellorum in Germania de uno alteri inrer fratres succedente, seu de mutua familiarum præcipuè illustrium successione, quod nos pactum futuræ successione vocitamus, *Mynsinger. conf. 49. num. 13. Hottom. m. conf. 32. n. 37. Reusner. conf. 3. per tot. lib. 1. Zazius conf. 1. per tot. lib. 2. Kezembach. conf. 71. per tot. Guttich. de Confraternit. thesi. 1. cum seqq. & per tot. traët. Warem. ab Ercemb. de feder. lib. 1. cap. 2. num. 35. Besold. de election. & successione. Reg. lib. 1. dissert. 13. nu. 3. Hermes fascicul. Jur. cap. 18. n. 49. cum seqq.* aliud insuper, quod etiam vocant pactum fraternitatis juratæ, seu societatis, de quo latissimè *Joseph. Schettin. de pact. successione. par. 1. sect. 1. §. 2. quest. 4. num. 65. cum seqq.* ubi in Hispania dicitur *Agermanamiento.*
- Cæterum redeundo ad Confraternitates, pro notitia sciendum est, primariam in Urbe adhuc vigentem institutam fuisse Sodalitatem Confalonis à Vexillo Italicè *Confalone* dictam, à **Clemente IV.** de anno 1067. ad Christicolos captivos apud infideles redimendos, testibus *Fratribus de Macris in citat. Hierolexico verbo Confratria antè med.* posteaque in Catholico Orbe plures institutæ Confraternitates generosos pietatis actus exercentes, inter quas emicat
- 59 Venerabilis Archiconfraternitas SS. Sacramenti, & **Quinque Plagarum Domini Nostri Jesu Christi** erecta in Insigni Collegiata, Parochiali, & Basilica SS. Laurentii, & Damasi de Urbe, cujus modernus Protector dignissimè existit Eminentissimus, & Reverendissimus D. Cardinalis Petrus Orthobonus S. Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarius, nec non san. me. Alexandri Papæ VIII. ex Fratre Nepos, viri sapientissimi, ejusdem Ecclesiæ Collegiatæ Diaconus Titularis, Basilicæque, seu Patriarchalis Ecclesiæ Liberiænæ vulgò S. Mariæ Majoris de Urbe Archipresbyter, prout Vice-Cancellarii S. R. E. pto tempore semper Protectores extiterunt memoratæ Archiconfraternitatis, cujusque ego
- 60 imparibus licet meritis pluries Custos extiti vulgò *Guardianus*, & *Prior*, ac ad præsens exito.

ARGUMENTUM.

Collegia, retinendo bona emphyteutica, tenentur ad quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Collegia sunt perpetua mediante subrogatione Collegialium.
- 2 Collegia uti perpetua, incapacia sunt Emphyteutis.
- 3 Collegium notari infamia non valet, nec puniri.
- 4 Collegia fiētē veniunt appellatione personæ.
- 5 Collegiales, & Consortiales sunt synonyma.
- 6 Litis consortes dicti quasi consocii.
- 7 Habentes rem communem, dicuntur consortes.
- 8 Collegium dictum à simul legendo, colligendo ve.
- 9 Collegium ex pluribus personis fit una persona.

- 10 Collegia dicta Sodalitia, quasi cœtus sodalium.
- 11 Intè Collegia, & Collegiati.
- 12 Romæ primum Collegium à Rege Numa Pompilio.
- 13 Varii Artifices secum habuerunt Collegium.
- 14 Colligationes sonant in malam partem.
- 15 Collegia illicita hominum unitorum, & armatorum.
- 16 Collegium Judæorum, ut Universitas non est illicitum.
- 17 Collegium Judæorum est toleratum.
- 18 Olim fuit Collegium Angurum, & aliorum.
- 19 Collegia Judæorum dicuntur etiam Synodria.
- 20 In deserto fuit institutum à Deo Collegium Judæorum.
- 21 S. R. E. Cardinales successerunt in locum septuaginta Seniorum Synedrii.
- 22 Collegia Hæreticorum non tolerantur.
- 23 Collegia Christianorum olim erant damnata, ac legatorum incapacia, posteaque rehabilitata.
- 24 Cætera Collegia Opificum, & Artificum sunt adu nationis unius artis sub uno capite.
- 25 Sac. Concilium Tridentinum mandavit erigi Collegia, seu Seminaria pro erudiendis Adolescentibus.
- 26 Collegia dicta Prochotrophia, seu Ptochotropia.
- 27 Mentio insignis Collegii Ghisleriorum Papiæ.
- 28 Ut Collegia sint licita, requiritur auctoritas Principis.
- 29 Collegium vulgò Fraticelli cur olim sublatum fuerit.
- 30 Nostri temporibus grassata fuit Romæ, ac in Italia similis secta Fraticellorum.
- 31 Collegium præteritum, præsens, & futurum semper est idem, nec excommunicari valet.
- 32 Collegium cur excommunicari non valeat.
- 33 Impium esset inculpabilem excommunicare.
- 34 Ecclesia imitari debet judicium Dei.
- 35 Expenditur Genes. 18. 23.
- 36 Excommunicatio infertur verè animæ delinquenti, non autem fiētæ.
- 37 Sub nomine collectivo excommunicari possunt Collegium, & Universitas.
- 38 Vel quando constat, totum Collegium deliquisse.
- 39 Collegium tanquàm nomen Furis carens animo, & intellectu, dicitur incapax delinquendi.
- 40 Collegia ferè omnia instituta sunt auctoritate Pontificia, vel Ordinaria, sicque tanquàm Ecclesiastica non alienant, nisi cum solemnitatibus.
- 41 Mentio Magni Collegii Avenionen. S. Nicolai de Annexiaco.
- 42 Mentio Collegii Ghisleriorum à S. Pio V. Papiæ erecti.
- 43 Repetita mentio Magni Collegii Avenionen., de quo supra num. 41.
- 44 Collegia merè profana possunt eorum bona alienare absque solemnitatibus, & hoc modo conciliatur contraria opinio tenens, Collegia non indigere solemnitatibus in bonorum alienatione.
- 45 Mentio inclyti Collegii Castellioneorum fundati à Cardinali Branda Castellioneo in Civitate Papiensi.
- 46 Cur prohibitum fuerit apud præcos Romanos legari Collegio.
- 47 Una ex rationibus fuit, nè Testatores ex ambitione relinquendi, plus æquo hæredes gravarent.
- 48 Dissoluto Collegio, subrogati, seu succedanei dissoluti Collegii tenentur ad debitum, quod idem Collegium dissolutum contraxerat.

- 49 Collegia in dubio præsumuntur illicita, nisi à Superiore fuerint approbata.
- 50 Collegium Scholarium absque alia approbatione de se licitum est.
- 51 Mentio nobilissimi Collegii Germanorum in Civitate Bononien.
- 52 Mentio Collegii in Hispaniis vulgò nuncupati Pasfantium, seu Camerariorum in Placentina Civitate apud eosdem Hispanos.
- 53 Collegia Scholarium exemit ab Ordinariorum Jurisdictione Tridentinum.

CAPITULUM IV.

VISO in superiori cap. quòd Confraternitas acquirendo emphyteusim, solvere teneatur Domino directo quindennia, modò descendimus ad idem firmandum in Collegiis, quæ de sui natura sunt perpetua mediante subrogatione Collegialium, & potentiora, seu privilegiata, quasi dormientia, & resurgentia

1 Valenzuela conf. 26. num. 40. vol. 1. & conf. 160. num. 13. vol. 2. ideòque uti talia, incapacia acquisitionis, ac retentionis emphyteusis, ut de Collegio B. M. Conceptionis Cæsaraugustano Rota coram Ludovisio decis. 529. num. 9. Indè fit, quòd Collegium tanquàm inculpabile, & per modum loquendi impeccabile, notari infamia non valet, nec modo aliquo corporaliter puniri, sed ad summum pecuniariter tantùm, Berrojus conf. 32. num. 25. vol. 1. & conf. 8. num. 36. cum seq. vol. 3. Omittimus Collegia fictè venire appellatione personæ, fictèque repræsentare personam Decian. conf. 10. num. 45. vol. 1. Collegia, ac Confortia, Collegiales, ac Confortiales, seu Commensales esse synonyma, quasi ejusdem fortis, ejusdemque mensæ, fratres de Marcris Hierolexico verbo Confortialis, Rota recen. decis. 27. per tot. & decis. 361. per tot. part. 15. decis. 388. per tot. part. 16. decis. 187. per tot. & decis. 327. per tot. par. 17. dec. 252. per tot. dec. 431. per tot. decis. 695. & decis. 770. part. 18. tom. 2. decis. 706. par. 19. Hinc litis consors, & confortes, quasi consocii, de quibus Valeron de transfaction. tit. 2. qu. 7. Rota coram Coccino dec. 1293. num. 4. decis. 11. num. 2. & 4. par. 4. recen. tom. 1.

2 & habentes rem communem dicuntur etiam confortes, de quibus extat nostrum Statutum Urbis lib. 1. cap. 110. Portoles de confortibus, Palma conf. 46. num. 15. Molina de contract. tract. 2. disput. 371. per tot. Eminentiss. Corradinus Sanctissimi Auditor, olim inter primarios Romanæ Curie Advocatos, de jure prælation. quæst. 34. per tot. Sese decis. 229. per tot. Rota Bonon. dec. 67. per tot. Rota Romana coram Merlino decis. 388. decis. 411. & decis. 465. Dunozet. jun. decis. 176. nu. 1. ac in recen. decis. 254. num. 23. par. 4. tom. 3. decis. 243. num. 24. & 26. & decis. 303. num. 3. cum seq. & decis. 378. num. 12. par. 5. tom. 1.

Pro notitia autem dicendorum præmittendum duximus, Collegium dictum fuisse à simul legendo, vel colligendo, aut colligando, quasi plures in unum corpus collectos, indèque Collegas, Collegiatos, seu Corporatos, nempe Alumnos, seu Convictores, quasi unà se colligant, vel ab eligendo, quasi in idem munus, & corpus coelectos, seu collectos, Brechæus in leg. Neratius Priscus 85. num. 1. ff. de verb. sign. ubi

Alciat. & Rebuff. in princ. Garzias in Rubr. C. de Collegiat. lib. 11. num. 4. cum seq. Galganet. de Jure publico lib. 4. cap. 1. antè num. 1. Gonzalez in not. ad cap. ea noscitur 6. num. 2. de iis, quæ sunt à Prælat. sine consensu Capituli, & quasi societatem hominum ità contractam Zecch. de Republ. Eccl. cap. 26. num. 1. ut ex pluribus personis veluti una persona, & unum corpus fiat, Raguz. de voce in Capitulo quæst. 1. num. 5. Sylvester. in summa part. 1. verbo Collegium num. 1. Miranda man. Reg. tom. 1. quæst. 35. art. 1. in princ. Tholosan. syntagm. fur. lib. 15. cap. 32. num. 1. cum seq. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 14. num. 2. & 8. Rota coram Cardin. Seraphino decis. 716. num. 8. indeque dicta Collegia sodalitia, seu sodalicia, quasi cætus, seu coitiones sodalium, Cujacc. lib. 7. observ. cap. 30. in princ. Undè Collegæ, & Collegiati leg. Collegarum 173. ff. de verb. signif. suntque adeò antiqua Collegia, ut Romæ primum inventa fuerint à Rege Numa Pompilio, ut tradunt Fenzon. ad Stat. Urb. lib. 1. cap. 72. num. 8. Tholosan. Synt. fur. lib. 15. cap. 32. nu. 3. cum seqq. Rebuff. loc. mox. cit. in fine, Ricciull. lucub. Eccl. lib. 4. cap. 1. num. 2. Galganet. de jure publ. lib. 4. tit. 28. antè num. 1. Rosin. antiquit. Rom. lib. 3. tit. de Colleg. in princip. §. Fuerunt Collegia pag. mihi 803., ità ut suum peculiare corpus haberent Tubicines, suum Artifices, Architecti, Pistores, Cerdones, Tinctores, Sutores, Coriarii, Fabri ærarii, Figuli, Lictores, Viatores, Navicularii, Cantorarii, Dendoplori, Vinarii, Lupinarii, Caligarii, & plures alii, Garz. in Rubr. Codic. de Collegiat. lib. 11. num. 3. Brisson. antiquit. lib. 1. cap. 14. circa fin. versic. quo in genere, Ferrer. in nova addit. ad dec. 206. Guidon. Pap. & Collegia quoque dici possent Colligationes, quæ tamen propriè sonant in malam partem, nempe conjurationum, seu unionum, ac Congregationum hominum armatorum, suntque Collegia illicita, de quibus extat Rubrica ff. de Colleg. & corpor. illicit. Boffius tract. var. crimin. tit. de Union. & Colligat. num. 2. cum seqq. Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 597. num. 1. cum seqq. Et licet Collegia hominum Reipublicæ odiosorum sint de jure reprobata, non tamen in suo sensu est illicitum Collegium Judæorum, seu Universitas, prout illa in Urbe extat ad text. in l. 1. Cod. de Judæis, & Calicolis, cum hujusmodi Collegium si non est omninò probatum, & approbatum, est saltem toleratum, & non reprobatum ex pia ratione, an fortalsè converti possint, Bruneman. in dict. l. 1. nu. 2. & in l. Collegium 8. num. 4. C. de hæred. instit. Gerard. de Magistrat. Politic. num. 223. cum seqq. Carpzou. Jurisprud. for. Romano-Saxonic. par. 3. Const. 13. definit. 36. num. 13. cum seq.

Olim iusuper instituta Collegia Augurum, Aruspicum, Pontificum, Jurisconsultorum, Medicorum, Grammaticorum, & Publicanorum, qui nempe publica vectigalia, aurifodinas, argentifodinas, & salinas conducebant, immò etiam (quod plus est) permessa Judæorum Collegia enumerata inter alia exteræ Religionis, Synodria etiam in Jure dicta, qua voce Judæorum Doctores in suis libris utuntur, eruditissimus Gonzalez in cap. ea noscitur 6. in not. num. 2. in prin. & med. de iis, quæ fiunt à Prælatò sine

- sine consensu Capituli, Tholosan. Syntag. jur. lib. 15. cap. 32. num. 6. Cujacc. observ. lib. 7. cap. 30. in princ. vers. extera Religionis, & circa fin. vers. sed ut ad Judæorum Collegia, licet postea Claudius Imperator illa dissolverit, Brissou. antiquit. lib. 1. cap. 14. antè med. vers. qua de causa, Paganin. Gaudentius de Justinianæi sæculi moribus*
- 20 *par. 1. cap. 41. cum seq. immò à Deo constitutum fuit in delertio Collegium Judæorum Sanhedrim, sive Synedrium dictum, compositumque ex septuaginta Senioribus, ut ex cap. 11. Numer. & notat Lupus de usur. comment. 1. §. 4. nuu. 70.*
- 21 *in quorum locum successerunt S. R. E. Cardinales, ut ajunt fratres de Macris Hierolex. verbo*
- 22 *Synedrium in princ. Non tamen tolerantur Collegia Hæreticorum, ut ex Novella 132. de interd. Colleg. Hæretic. Rota cor. Coccin. dec. 1406.*
- 23 *num. 2. prout damnata erant Collegia Christianorum, & legatorum incapacia, quæ habilitavit subindè primus Cæsarum Catholicus antè Constantinum Magnum, ut ex l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. colligit Alciat. ad dict. l. num. 1.*
- 24 *Cætera Collegia Opificum, ac Artificum sunt adunationis unius artis sub uno capite Capon. discept. for. tom. 4. disc. 262. n. 4. cum seq. Besold. de Fure Collegii nu. 1. Joan. Grippondier æconom. legal. lib. 1. cap. 23. num. 51. Marquard. de Fure commerciali lib. 3. cap. 1. nu. 25. Nassuer Fritsechi de Opific. cap. 1. per tot.*

- Noster verò sermo magis tendit ad Collegia,
- 25 *seu Seminaria pro erudiendis Adolescentibus fundata, & ad præscripta per Sacrosanctam Tridentinam Synodum sess. 23. de Reform. cap. 18. de quibus Timoth. de visitat. Eccles. lib. 1. cap. 1. per tot. etiam dicta Prochotropnia, sive Prochotrophia, seu Brephotrophia, quati hospitia puerorum, ex traditis per fratres de Macris in eorum*
- 26 *Hjerolexico in dictis verbis, Costa conf. à se edito post tract. de fact. Scient. & ignorant. inspect. 98. num. 13. fol. mihi 304. Berett. conf. 64.*
- 27 *num. 1. in fine, ubi de inligi Collegio Ghisleriorum Papien à S. Pio V. pro egenis studentibus fundato.*

- Insuper ut Collegia sint licita, requiritur auctoritas Principis l. 1. ff. de Colleg. & corp. illicit.
- 28 *Hinc est, quòd olim Collegium illud Sodalium vulgò Fraticelli dictorum fuit sublatum, quia isti pretextu Religionis noctu sedebant in atrio cum Virginibus, & Viduis, ubi peractis suo ritu Sacrificiis, extinctis luminibus, pietati ducebant commisceri sine delectu Abb. in cap. fin. num. 2. Grananieto num. 10. post med. circa fin. vers. deindè de Religios. domib. Tholosan. syntag.*
- 30 *Fur. lib. 39. cap. 1. num. 3. & 5. quod & nostris temporibus non sine animi dolore vidimus in Urbe, & in quamplurimis Italiæ partibus idem contigisse ægrè audivimus, Deus propter multitudinem miserationum suarum avertat execrabile hujusmodi flagitium ab Ecclesia sua.*

- Quibus prælibatis, dicimus, quòd Collegia quæcumque in se habentia perpetuitatem, & uti talia, immortalia, ac nunquam defectura ex sui natura, si retinere penès se prætenderint bona emphyteutica quomodocumque acquiritæ, teneantur solvere quindennium Domino directo, quia etiam in ipsis consideratur difficultas reversionis bonorum emphyteuticorum ad Dominum ex capite lineæ finitæ, & pariter

difficultas, vel quasi desperatus casus solvendi Domino laudemia ex alienationibus emphyteuticis, quæ rarò, seu nunquam sunt contingibiles, & eadem Collegia semper manent, licet semper Collegiati mutantur, nec semper sint iidem, indeque semper vivunt in semetipsis, nec unquam moriuntur, nec habent hæredem, in quibus semper præteritum, præsens, & futurum est idem, Card. Paris. conf. 34. n. 37. vol. 4. Lapis alleg. 88. num. 3. in fine vers. sunt enim quedam, Gratian. disc. 721. nu. 7. cum seqq. Undè Collegium non desinit esse immortale, licet ex alio capite videatur potiùs inanimatum, tanquam quoddam corpus fictum, ac imaginarium ex multis adinvicem collectis, unam tamen personam repræsentans, & Collegii nomen importat, ideoque excommunicari non valet, cum Collegium non sit vera persona, sed ficta, repræsentata, nec habeat baptismum, & excommunicatio ligat solum baptizatum cap. omnis Christianus 1. quest. 3. cumque excommunicatio sit poena animæ, & Collegium in se ipso consideratum analogum, animam non habet, alioquin nonnunquam contingeret, innoxios excommunicationis sententia innodari, quod esset impium, ferite tam gravi poena inculpabiles cap. Romana 5. §. Universitatem fin. de sentent. excommunic. in VI. Roman. conf. 436. num. 4. Corrad. in praxi benef. lib. 4. cap. 2. num. 41. in fin. & 42. Rauden. de analog. cap. 39. num. 14. Muta in Capitul. Regn. Sicil. tom. 1. cap. 45. num. 116. Michaelor. de fratrib. part. 3. cap. 49. num. 25. Menoch. de arbitrar. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 598. nu. 17. cum seqq. ac collectis zizaniis simul eradicaretur & triticum, immò Ecclesia, quæ Dei judicium imitari debet, condemnaret simul impium cum justo contra quetimonias Abraham Domino porrectas: Nunquid perdis justum cum impio? Non est hoc tuum, qui judicas omnem terram, ut occidas justum cum impio, fiatque justus sicut impius Genes. 18. 23. excommunicatio autem profertur in personam, non in locum, estque poena personalis, & maxima poenarum, quæ infertur veræ animæ delinquenti, non autem repræsentanti animæ fictæ, quale est Collegium, licet excommunicari possit Collegium, quando in specie contra ipsum profertur excommunicatio maximè à Pontifice, qui non facit ex vi directiva, per quam adstringitur vivere secundum leges, sed de potentia extraordinaria, & de plenitudine potestatis, aut quando omnes ipsi de universitate essent capaces doli, & culpæ, veluti in Collegio Doctorum, in Capitulo Monachorum, in eorum Conventu, ac in similibus, cum tunc sub nomine colectivo possent excommunicari Collegium, seu Universitas, Muta in Capitula Regni Siciliae tom. 1. cap. 45. num. 118. vel quando constat, totum Collegium deliquisse, ut ex cap. proposuit 8. de Cleric. excommunic. explicat cap. Romana 5. §. In Universitatem finali, de sentent. excommunication. in 6. Sanfelic. Decis. Neapol. 357. num. 2. cum seqq. tom. 3. aliter Collegium dicitur incapax delinquendi, tanquam nomen Juris, quod caret animo, & intellectu, sed constat personis repræsentatis per Rectores Menoch. de arbitrar. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 598. num. 11.

31
32
33
34
35
36
37
38
39

Immo ut plurimum hujusmodi Collegia non solum

folùm de per se sunt perpetua, & difficulter alienant eorum bona, sed si sunt instituta (prout plurimum sunt ferè omnia) auctoritate Pontificia, aut Ordinaria, ut ex hoc jam effecta Ecclesiastica, ac participantia de omnibus Ecclesiarum privilegiis, non alienant, nisi cum solemnitatibus *Bertrand. conf. 281. per tot. vol. 4.*
 40 ubi de Magno Collegio Avenionen. S. Nicolai de Annexiaco, *Tholosan. syntag. Jur. lib. 25. cap. 8. num. 2. post med. versic. quæ omnia extenduntur, Amostazo de caus. piis lib. 4. cap. 12. n. 32. Mendo de Jure Academ. lib. 1. quest. 41. per tot. Redoan. de reb. Eccles. non alien. fol. mibi 175. num. 14. in fine, Antonin. var. resol. lib. 1. ref. 5.*
 41 num. 6. & ref. 6. num. 2. ubi de Collegio Ghisleriorum à S. Pio V. in Civitate Papiæ erecto,
 42 *Tondut. can. quest. par. 1. cap. 74. num. 1.* ubi de supradicto Collegio Magno Avenionen., &
 43 *part. 2. resol. civil. cap. 181. num. 3.* Arque contraria opinio firmans, Collegia liberè sine causa, ac solemnitate posse bona alienare, procedit in Collegiis merè profanis, & sæcularibus, veluti distinguit *Costa in suo consilio impresso post tract. de fact. scient. & ignorant. inspect. 98. num. 3. fol. mibi 308.* ubi de Inclyto Collegio Castellioneorum dicto à Cardinali Branda Castellioneo in Regia Papien., seu Ticinen. Civitate fundatore.

Undè ob perpetuitatem Collegiorum inde semper apud se retinentium bona, & rarò, vel difficulter illa in hominum commercium abdicantium, puto olim (licet postea deletus fuerit hujusmodi rigor) ex hac ratione prohibitum fuisse legari Collegiis illius temporis ad *l. cum Senatus 21. ff. de reb. dub. etiam si ex alia ratione id processisse arbitretur Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 111. num. 3.* nempe nè Testatores ambitione quadam relinquendi, plus æquo hæredes gravarent. Hinc est, quòd dissoluto aliquo modo Collegio, quod contraxerat debitum, subrogati, seu succedanei Collegii dissoluti ad debitum tenentur, *Riminald. jun. consil. 679. num. 113. lib. 6. ubi num. 111. cum seq. idem firmat in Civitate, & Universitate, Ridolphin. in præx. part. 3. cap. 5. num. 385.*

Tandem pro coronis cum sermo noster magis respexerit ad Seminaria, dicimus inter tot privilegia unum favore studiorum emicare, illud nempe, quòd licet Collegia de jure in dubio præsumantur illicita, & prohibita, nisi à Superiore approbata fuerint ob metum factionum, aliaque similia resultantia incommoda, *Gonzalez in cap. ea noscitur 6. num. 2. lit. B. in not. de iis, quæ sunt à Prælato sine consensu Capituli, attamen Collegium Scholarium absque alia approbatione, de per se est licitum, ut in specie nobilissimi Collegii Germanorum in Bononien. Civitate Soccin. jun. conf. 6. per tot. vol. 4. Valenzuela Valazquez conf. 87. num. 53. cum seq. tom. 1. ubi de Collegio in Hispaniis nuncupato Passantium, seu Camerariorum in Placentina Civitate, adeò ut Collegia Studentium sint exempta ab Ordinariorum jurisdictione juxta S. Concilium Tridentinum sess. 14. de Reform. cap. 5. vers. Universitates autem.*

A A G U M E N T U M.

Conservatoria Puellarum, & Domus Oblatarum, acquirendo Emphyteusim, tenentur ad Quindennia.

S U M M A R I U M.

- 1 Collegia pro Adolescentibus sunt Conservatoria Virorum.
- 2 Conservatoria Puellarum sunt quodammodò Collegia, seu Seminaria.
- 3 Mulieres olim liberalibus artibus instruebantur.
- 4 Accursii filia, Bononiæ legit.
- 5 Olim Puellæ ad ludos literarios in forum ibant.
- 6 Expenditur locus Psalmi 67. 12.
- 7 Rejicitur Card. Bellarmin. putans apud Hebræos usurpari fæmininum pro masculino.
- 8 Quod in Lingua Sancta videtur minùs sanctum, & improprium.
- 9 Masculinum in jure quandoque comprehendit fæmininum, sed non è contra.
- 10 Dedecet marem sub fæmina contineri.
- 11 In jure exemplo pessimum est, fæminino vocabulo etiam masculos contineri.
- 12 Olim vir mollis fæminino vocabulo vocabatur.
- 13 Apud Hebræos aliqua nomina quantumvis terminantia in fæminino, attamen habent significationem masculinam.
- 14 Idem contingit apud Latinos.
- 15 Card. Bellarminus sibi contradicit.
- 16 In toto libro Ecclesiasticus Salomonis tribuuntur verba masculina.
- 17 Vox Ecclesiastes Hebræicè Cohelet, est masculina, licet habeat terminationem fæmininam.
- 18 Opinio Card. Bellarmini, de qua supra num. 7. videtur salvari posse ex Aggæo 1. 13.
- 19 In Hebræo maleficus pro malefica.
- 20 Mulieres etiam liberalibus artibus instructæ, adhuc avaræ prædicantur.
- 21 Mulierum avaritia hodiè ob tempora penuriosæ est prudentia.
- 22 De Joanna Papiæ fabulosum.
- 23 In Urbe in dies excrevit Christiana pietas.
- 24 Urbs parvus Orbis.
- 25 Roma abundat Collegiis pro Adolescentibus, & Conservatoriis pro Puellis.
- 26 Neapoli viget Conservatorium pro recipiendis Meretricum filiabus.
- 27 Faciliùs vitia parentum, quàm virtutes transfunduntur.
- 28 Neapoli vigent Conservatoria pro mulieribus le Pentite nuncupatis.
- 29 Mentio Conservatorii intùs Monasterium Monialium S. Catherinæ de Rosa vulgò de' Funari in Urbe.
- 30 Mentio Conservatorii Puellarum S. Euphemie de Urbe.
- 31 Conservatoria dicuntur, ubi Puellæ custodiuntur.
- 32 Conservatoriù inservit ad conservandum honorem.
- 33 Conservatorium venit appellatione Monasterii in materia indifferenti.
- 34 Legatum factum Conservatorio postea in Monasterium erecto adhuc debetur.
- 35 Ad effectum lucrandi indulgentias in anno Jubilei Conservatorium non comprehenditur sub nomine Monasterii.

- 36 Magis propriè dicendum Conservatorium Puera-
rum, quam Puellarum.
- 37 Nomen puerae est Latinum, minus tamen, politum.
- 38 Puella, & puellus denotant nomen diminutivum
pueri, & puera.
- 39 Conservatorium non solum à conservando, sed à
conservando dictum.
- 40 Puellae in Conservatoriis societatem, & unionem
quandam servant.
- 41 Conservatoria etiam dicuntur illae protectiones,
quarum vigore deputantur Judices in Conser-
vatores, idest defensores.
- 42 Hinc literae Conservatoriae, de quibus Tridenti-
num.
- 43 Conservatorium apud Neapolitanos denotat ma-
nutationem.
- 44 Conservatoria hujusmodi in Regno praestantur
etiam quando laicus spoliatur à Clerico posses-
sione.
- 45 Consilium Neapolitanum dumtaxat concedit hu-
jusmodi Conservatoria cum citatione partium.
- 46 Quid Tuitiva in Lusitania.
- 47 Declaratur Sac. Concil. Trident. sess. 25. de Reg.
cap. 5.
- 48 In Conservatoriis nulla emittuntur vota.
- 49 Nec illa subsunt Jurisdictioni Ordinarii.
- 50 Conservatoria sunt licita.
- 51 Conservatoria certo modo subsunt Ordinario.
- 52 Neapoli solet Puella collocari in Conservatorio,
ut illius voluntas exploretur ad matrimonium.
- 53 Monasteria ad talem effectum sunt tutissima.
- 54 Conservatoria etiam dantur pro nuptis aliquando.
- 55 In Urbe extat Domus dicta mal maritate.
- 56 Neapoli extat simile Conservatorium.
- 57 Conservatoria Puellarum, & Domus Oblatarum
acquirendo emphyteusim tenentur ad quinden-
niam.
- 58 Conservatorium participat de Monasterio Monia-
lium.
- 59 Ecclesia emphyteuta tenetur ad quindennium.
- 60 Conservatorium cogere potest vicinum ad venden-
dum.
- 61 Conservatorium gaudet beneficio restitutionis in-
tegrum.
- 62 Gaudet etiam immunitate Ecclesiastica.
- 63 Universitas nunquam moritur.
- 64 In purificatione procedit eadem regula.
- 65 Conservatorium uti corpus fictum non delinquit.
- 66 Oblatae emittentes simplicia vota, judicanda ad in-
star Ecclesiae.
- 67 Idem dicendum de Oblatis B.M.V. septem Dolorum
de Vrbe.
- 68 Ista exemplariter vivunt.
- 69 Earum Domus abusive dicta Monasterium.
- 70 Oblatarum origo antiquissima ab Hebraeis.
- 71 Ad quem effectum adducitur Exod. 38. 8.
- 72 Et adducitur Yirum. ad dictum locum.
- 73 Excubare sonat militare.
- 74 Militare apud Hebraeos idem quod ministrare.
- 75 Levitae, Angeli, Caeli, & Sydera vocantur mi-
lites.
- 76 Virginum conventus in Templo est ad instar mili-
tantium in castris.
- 77 Quod confirmatur ex Machab. 2. 3. 19.
- 78 Et ex Luc. 2. 37.
- 79 Apud Tabernaculum serviebant mulieres per vi-
ces.
- 80 Chaldaicè excubare sumitur pro orare.
- 81 B. Virgo usque ad desponsationem fuit ex Oblatis.
- 82 Heli redarguit filios ob concubitum cum Oblatis.
- 83 Apud Hebraeos votum perpetuae virginitatis inu-
sitatum.
- 84 Sed ad tempus solabant Hebraeae illud profiteri.
- 85 Judith sanctimoniam denotat.
- 86 Eadem fuit ex Oblatis illius temporis.
- 87 Salomon extruxit nonaginta Cellas pro Oblatis.
- 88 Oblatae nostri temporis non praestant vota in mani-
bus Superioris habentis potestatem eas Religio-
ni devovendi.
- 89 Mentio Oblatarum Turris Speculorum de Vrbe.
- 90 Quarum Domus dicitur etiam Collegium Turris
Novae Speculorum.
- 91 Mentio Ecclesiae S. Mariae Novae de Vrbe.
- 92 Tales Oblatae, vocari possent Commissae, seu Do-
natae.
- 93 Viri Oblati dicuntur Semifratres.
- 94 Mentio Domus S. Rufinae de Vrbe.
- 95 Oblatae in Lombardia dicuntur Vrsolinae.
- 96 Tales extant Venetiis, & Mediolani.
- 97 Mentio Oblatarum Societatis Jesu Castellioni.
- 98 Et in Gallia.
- 99 Mentio Vrsolarum de Vrbe.
- 100 Oblatae non obligantur ad clausuram.
- 101 In odiosis verba accipienda prout sonant.
- 102 Oblatae eligere possunt Superiorissimam perpetuam.
- 103 Recognoscere non tenentur Visitatorem Ordinarii.
- 104 Pia loca ab Ordinariis visitanda sunt.
- 105 Visitatio concernit cultum tantum divinum.
- 106 In favorabilibus Collegia Oblatarum habentur
quandoque pro loco religioso.
- 107 Ita servatur Romae in Oblatis Turris Speculorum.
- 108 In bonis non dotalibus Oblatarum non succedit ea-
rum Collegium, sed venientes ab intestato.
- 109 Tales Oblatae gaudent privilegiis Monialium.
- 110 Affertur historia Ephigeniae Oblatae.
- 111 In Monasterio Sancti Bernardi Clarae Vallis plures
Oblati.
- 112 In Gallia Miles impotens offertur Religioni.
- 113 Oblati recedendo, recuperant bona donata.
- 114 Liberè isti matrimonium contrahere possunt.
- 115 Beneficia Oblatorum non vacant per oblationem.
- 116 Oblationes dicuntur dona, quae fiunt Ecclesiae.
- 117 Dicuntur alio modo offerumenta.
- 118 Oblationarius dicitur Subdiaconus.
- 119 Oblationes etiam dicuntur, quae fiunt à Sacerdote.
- 120 Mentio Oblatorum Mediolani.
- 121 Mentio Diaconissarum Mediolani.
- 122 Sedes Apostolica omnia optimè discernit.
- 123 Similes Oblatae in Gallia, Belgio, Germania, ac
alibi.
- 124 Mentio Canonissarum Germaniae.
- 125 Laicus possidens praebendam, non dicitur Benefi-
ciatus.
- 126 Oblatarum modus vivendi est toleratus.
- 127 Mentio Beguinarum.
- 128 Beguinae similes mulieribus Tertiariis.
- 129 Non intelligendo de iis, quae separatae vivunt.
- 130 Nec de aliis, quae apud Hispanos vocantur Beatae.
- 131 Earum modus vivendi dicitur Beateria.
- 132 Beatitudinis titulus soli Pontifici tribuendus.
- 133 Pontifex se intitulat servum servorum Dei.
- 134 Mentio superbiae Regis Persarum.
- 135 Quandoque Rex dicitur ob potentiam Rex Regum.
- 136 Titulus Beati solis ab Ecclesia beatificatis tri-
buitur.
- 137 Beatae vulgò dicuntur à vita beata, quam du-
cunt.

- 138 Vox indiscreta malè sonat .
 139 Mentio Beguinarum .
 140 Introductio Oblatorum, & Oblatarum processit ex antiquo more oblatoꝝ Curie .
 141 Tales Oblati Curie abierunt in dissuetudinem .
 142 Oblatarum Congregationes sunt toleratæ à Pontificibus ob pium vivendi modum .
 143 Modus vivendi Oblatarum Turris Speculorum de Urbe fuit approbatus ab Eugenio IV .
 144 Monasteria tam virorum, quam mulierum tenentur ad quindennia .

CAPITULUM V.

Non incongruè postquam differuimus de Collegiis pro Adolescentibus inservientibus, quæ sunt etiam Conservatoria virorum, sequitur præfens disertatio de Conservatoriis mulierum, seu Puellatum, quæ etiam sunt quodammodo Collegia, seu Seminaria, & omni mulieres (quis crederet) liberalibus artibus instrui solebant, quasi ut natura, utriusque sexus æqualitatem servaret, veluti, ex singulari, ac unico textu in *l. qui filium 4. in princ. & in fin. ff. ubi pupill. educ. debeat, & in l. si paterno 15. C. de negot. gest. Tholosan. de Republ. tom. 1. lib. 7. cap. 11. num. 74. cum seqq. & tom. 2. lib. 15. cap. 2. num. 1. & 3. undè Alberic. in dic. l. qui filium 4. num. 2. refert, se audivisse, quòd filia Accursii Jurisconsulti, Bononiæ legerit; ideò Puellæ ad ludos literarios in forum ibant, *Asinius in prax. judic. cap. 2. num. 10.* ad quod consonat illud *Martialis Epigram. lib. 9. de Ludimagistro puellis fortè ob verbera in viso invisum pueris, Virginitibusque caput*, & illud *Psal. 67. 12. juxta lectionem Hebraicam, Dominus dabit verbum evangelizatricibus*, loco evangelizantibus in Hebræo *hammebasserotib*, ut advertit *Raynaud. de Sobria frequentatione mulierum per Sacros homines cap. 13. fol. mihi 342. circa fin. tom. 1. 2. suorum operum in miscellaneis sacris*, quidquid sentiat *Card. Bellarmin. ad dictum Psalm.* in Hebræo usitatum esse ponere genus femininum pro masculino, quod tamen in lingua sancta videtur minus sanctum, ac improprium, ignobilius namque denotaret nobilius, quando potius masculinum uti nobilius, quandoque in Jure etiam femininum comprehendit, sed non è contra, quasi quod dedecet, marem sub fæmina contineri; Inimò in Jure exemplo pessimum est, feminino vocabulo etiam masculos contineri *l. si ita scriptum 45. in fine ff. de legat. 2. l. servis legatis 81. ff. de legat. 3.* olim enim veteres mollem virum feminino vocabulo nominarunt, *Brummeman. in dic. l. si ita n. 1. in fine.* Neque stringunt exempla ibidem per *Card. Bellarmin.* allata in laudato *Psal. 67. nempe Ecclesiastic. cap. 1. vers. 1. & 2.* ubi juxta textum Hebraicum legitur *verba concionatrici filii David, Regis Hierusalem, vanitas vanitatum, dixit concionatrix*, ubi ponitur concionatrix pro, concionator, ad summum enim depræhendî potest, quòd in lingua Hebraica sint nomina nonnulla, quæ, licet habeant terminationem femininam, attamen non hinc delinunt habere significationem masculinam, ut etiam apud Latinos nomina terminantia in A. ut *Musa*, sunt feminina, & tamen Poeta est masculinum, aliter *Card. Bellarmin.* in exemplo sibi contradicit,*

deberet enim dicere *filie*, non *filii*, ad quod videtur advertere à *Lapide* ibidem, ubi ex *SS. Patribus* probat vocem Hebræam *Cobelet* non esse nomen Ecclesiæ congregatricis, seu concionatrici, sed ipsius Salomonis, esseque nomen in se masculinum, maximè cum in toto libro *Cobelet*, seu Ecclesiasticis tribuantur verba, & epitheta masculina, excepto uno loco in *cap. 7. vers. 29.* quem locum nonnulli suspiciant corruptum, siquidem *Cobelet* est vox masculina, nihilominus habet puncta, formam, & terminationem femininam puta *Bononi*, ut ajunt Hebræi, seu participii feminini in *Cal* juxta Hebraicæ linguæ peritos: Est benè verum, quòd opinio dicti *Card. Bellarmini* videtur posse salvari, immò sustineri ex *Aggæo 1. 13. nunciis Domini de nunciis Domini*, dum in Hebræo habetur *Hemalachot*, idest *denunciatricibus*, quo significat excellentissimos concionatores à Deo constitutos esse, cum soleant fæminæ in dicendo esse disertæ, graciosæ, elegantes, patheticæ, effiçaces, ideòque viris persuadere quidquid volunt, ut observat à *Lapide* loco mox allegato, hinc dicitur *Exod. 22. 18. maleficos non patieris vivere*, in Hebræo enim legitur *mecapseboth*, idest *maleficas*, forsitan quia sexus femininus magis maleficiis, sive veneficiis est obnoxius, quàm virilis, veluti notat à *Lapide* ad *Exod. ibid.* Attamen non desit mulierum genus quantumvis liberalibus artibus instruarum avarissimum prædicari *l. si stipulata 33. §. Si uxor 1. ff. de donat. int. vir. & ux. ibi contra sexus naturam, l. sed si ego 4. §. unico in fine ff. ad Senatuscons. Vellejan. ibi facilius se mulier obligat, quàm alicui donat, l. si à Sponso 16. in fin. C. de donat. antè nunpt. ibi quod rarò accidit*, benè verum est, quòd earum avaritia hac nostra ætate non vitium, sed prudentia est ob temporum calamitatem, & universi Orbis, ac præcipuè Urbis necessitatem, *Rota de privil. mulier. cap. 1. num. 2. in med. vers. attamen.* Nec solum Æthnicorum temporibus, sed etiam Christianorum, nescio, an ad nostram confusionem, an ad mulierum honorem, & gloriam originem habuit fabula (tanta est fabularum, seu fabularum versutia) de *Joanna Papissa*, *Guarnier. de Eccles. milit. lib. 2. cap. 21. §. 3. num. 36. D. Advocatus Dominicus Ursaya instit. criminal. lib. 3. tit. 5. num. 209. in fin. cum seqq. Franc. Marcus decif. Delphin. 1033. tom. 2.* ut claves tradiderit mulieri, forsitan deducta à *Joanne VIII. molli*, & enervi Pontifice delusoriis Græcorum promissis emollito, & fracto, turpiterque cedente in tanti momenti causa dicta *Photiana* præ *Nicolao*, & *Adriano* fortissimis Pontificibus, qui *Photio* semiviro semper viriliter obstiterant, vel forsitan deducta occasione *Joannæ*, *Joannis XII. amasiæ*, vel ob uxorem *Petri de Corbaria* nomine *Joannæ* ad Pontificatum assumpti, dum tuentes tunc partes *Joannis XXII.* illam denominarunt *Papissam Joannam*, ac impulerunt, ut maritum jam Pontificem repõceret.

Adeò autem (ut redeamus ad rem nostram) excrevit in dies Christiana Pietas, & Religio præcipuè in Urbe, quæ parvus Orbis est, ad Orbis exemplar, ut non minus intenta virorum literis, quàm feminarum pudicitæ, utriusque sexui adinvenit custodiam, masculino quidem

- ad literatam, & morigeratam in Domino educandam, fovendam, ac nutriendam juventutem, & feminino ad honestatem conservandam. Qua occasione summa mihi videtur digna commendatione Neapolitana Civitas, quæ teste *Rota de privileg. mulier. cap. 3. Special. 7. n. 18.*
- 26 habet Conservatorium Spiritus Sancti nuncupatum pro recipiendis Meretricum filiabus, nè maternam conditionem sequantur, & incontinentiam imitentur, quasi quòd facilius vitia-
- 27 parentum, quàm virtutes in senine transfundantur, quæ ad earum receptionem tenentur fidem Complateariorum exhibere super publico Genetricum meretricio, & sic, ut honestatem, quam matres non servant, ipsæ servent, coguntur ferè propriam (materna enim est) turpitudinem detegerè, & allegare, inque eadem Neapolitana Civitate non minori pietate emicant alia
- 28 Conservatoria mulierum vulgò nuncupatarum *le penitente, & filiola S. Januarii, Rota dic. cap. 3. Special. 8. num. 3. cum seqq.* nec minor elucet virtus, & honestatis cultus in Urbe Domina Gentium, ubi ad instar Conservatorii prædicti Puellarum Neapolis, in Monasterio S. Catharinæ de, seu *della Rosa*, hodiè *de Funari* sub regula S. Augustini nuncupato adest Conservatorium pro miserabilibus Puellis, quæ tam ob earum inopiam, quàm ob genetricum, vel aliarum mulierum, penès quas degunt in periculo pudicitia amittendæ existunt, vitæ impudicitiam, & exemplum scandalosum simili vivendi modo, vel se prostituendi periculo de facili magis expositæ sunt, ut in dictum Conservatorium etiam invitis genetricibus, reliquitque mulieribus introducantur juxta *Constitutionem S. Pii V. in ordine la 54. Bullar. Roman. tom. 2. & Constitutionem Clementis VIII. in ordine la 33. eod. Bullar. tom. 3.* insuper Card. Cæsar Baroniæ æquè pius, & literatus instituit pium Conservatorium S. Euphemie de Urbe in Campo Carleo; sive veritè in foro *Colonna Trajana* appellato, pro egenis Puellis vulgò *Dispersis* dictis, ex quò per Urbem vagantes, & derelictæ recipiebantur, cum loco in Monasterio S. Urbani ad Montes, seu in eodem Campo Carleo, Ordinis S. Claræ ad instar Cappuccinarum, in calu, quo aliquæ ex receptis regulari habitu spretis mundi fallaciis, Altissimo famulari deliberent, de quo *Clemens VIII. constit. 66. in Bullar. Rom. tom. 3.*
- 30 Pro dicendorum igitur noticia præmittendum ducimus, Conservatoria dici Loca pia, ubi Puellæ in forma Collegii, seu Communitatis asservantur, & conservantur, seu defenduntur à mundanis periculis, ut inde in Domino, aut in sæculo nubant, *Capon. disc. 318. num. 19. cum seqq. tom. 4.* Interim conservato earum honore *Novar. de elect. for. tom. 1. quæst. 55. num. 1. versic. quam sanè regulam, & num. 5. vers. quod autem*, in eo à Monialibus distinctæ, quod nec Professionem emittunt, nec clausuram servant, sed ad libitum egrediuntur, licet in materia indifferenti Conservatorium veniat appellatio-
- 31 ne Monasterii *Navarr. conf. 16. nu. 2. de Regular. Tamburin. de Jure Abbatiss. disp. 7. quæst. 5. n. 3. Barbossa de appell. verb. appell. 155. num. 2. Bordon. res. tom. 2. res. 52. num. 346. cum seqq.* in tantum, ut legatum factum Puellis eujusdam
- 32 Conservatorii postea in Monasterium erecti,
- adhuc uti pium debetur, nec idèò caducatur, singulariter *Rota dec. 152. per tot. par. 18. rec. tom. 1.* non comprehenditur tamen sub nomine Monasterii ad effectum lucrandi indulgentias in anno Jubilæi, quas lucrantur ex peculiari indulto Moniales ob perpetuam clausuram invisere non valentes Ecclesias destinatas, ex diversa ratione militante in Puellis Conservatorii, quæ ab illo egredi valent, & visitare *Templa, Bossius de Jubilæo lect. 4. cas. 22. §. 6. n. 61. Pasqualig. cod. tract. quæst. 160. num. 6.* Omitto, quod magis propriè dicendum Conservatorium Puerarum, quàm Puellarum, nisi communis usus loquendi urgeret in contrarium, (nec novum est, nec minus Latinum, licet minus politum videtur nomen pueræ, *Alciar. in l. illa verba 163. §. Pueri appellatione 1. nu. 6. ff. de verb. signif.* quia immò puella sicuti puellus denotat nomen diminutivum pueri, & pueræ non ità congruum mulieribus majoribus in Conservatoriis educari solitis. Et forsàn Conservatorium non solum à conservando, sed à conservando dictum, & dicendum conservitium, vel à conserva, quæ denotat societatem, ac unionem, quasi focii sibi mutuò conserviant, idemque faciant Puellæ in Conservatoriis, societatem quamdam, & unionem servantes, *Rota coram Burat. dec. 79. num. 1. cum seq.*
- 33 Omitto insuper, quòd etiam dicuntur Conservatoria illæ protectiones, quarum vigore deputantur Judices in Conservatores, quod idem sonat, quàm defensores *Mager. de Advocat. Armat. cap. 2. num. 164. Niger in addition. ad Capit. Regni 213. num. 13. cum seqq. & ad Capit. 264. in princ. cum seqq. Capit. hinc literæ Conservatoria, de quibus S. Concilium Tridentinum sess. 14. de Reform. cap. 5.* Hinc apud Neapolitanos Conservatorium denotat conservationem, manutentionem, seu, ut minus latinè ajunt, manutentiam in possessione Beneficii concedi solita à Judicibus Regiis Laycis ad conservandum, & tuendum possessorem Beneficii, seu dependentium ab illo, & similia, ut sunt ipsius fructus, domus Beneficiales, Decimæ, electio, præsentatio, collatio, vel similia *Foller. sup. Constit. Regni tit. de Burgenfaticis num. 23. cum seqq. num. 32. & 40.* Insuper hujusmodi Conservatoria in Regno practicantur etiam quando Laycus spoliatur à Clerico sua possessione, vel Clericus à Layco, vel Clericus à Clerico, vel Laycus à Layco, tunc enim solet iste spoliatus, ad S. Consilium Neapolitanum recurrere, ut conservet, manuteneat, foveat, & protegat illum in sua possessione, agendo per viam extrajudicialis appellationis, & solum S. Consilium vigore concordatorum cum summo Pontifice concedit hujusmodi Conservatoria prævia partium citatione per edictum, ut quicumque sua putaverit interesse, compareat, non autem Officiales Baronum Regni, *Prato discept. forens. tom. 3. cap. 43. num. 5. cum seqq. Borell. de Reg. Catholic. præstant. cap. 71. num. 14. vers. 29. casus, Rovit. sup. Pragmat. 1. de Conservatoriis num. 1. & per tot. Thoro in compend. dec. Neapol. verbo Conservatoria, Pellegrin. in prax. Vicar. part. 3. sect. 1. num. 41. cum seqq. Franch. dec. 163. nu. 19. ubi Amendola num. 13. cum seqq. Ricc. in princ. & de Luca Melphiten. num. 6. in fine Grammatic. dec. 78.*

dec.78. num.1. & per tot. *Affliet. dec.85. per tot. Petrain addit. num.2. & Danza num.9. cum seqq.*
 46 *Vivius dec.30. num.5. par.1.* quod nos in Lusitania dicimus literas Tuitivæ Regiæ à tuendo, quæ tamen ad instar simplicis manutentionis cadens super nudo possessorio, non canonizat petitorium, *Cardozo alleg.1. num.19. & 48. Pcreyra de manu Regia par.1. cap.21. num.15. cum seqq. Valasc. consult. dec.79. num.2.7. & 14. cum seqq. tom.1. Caldas quæst. for. lib.1. qu.25. n.29. Cabedo dec. Lusitan.76. num.2. par.1. Themudo dec. Vlyxbonen.162. per tot. par.2. & dec.71. n.1. cum seqq. ead. par.2. ac de hoc extat Ordinatio Regia Portugalliæ in fine lib.1. §.116. tit.3. & lib.2. §.6. & 24. tit.1. & lib.3. tit.3. §.1. & 2. & tit.85. §.1. & lib.5. tit.97. extravag. lib.3. fol.20. concord. cap.25.*

Neque Conservatoria honestarum Puellarum, de quibus in præsentì agimus, videntur illicita, seu reprobata, quali contraria menti Conciliaris dispositionis, dum *scs.25. de Regular. & Monial. cap.5.* mandans servari claustram, & ubi illa violata fuerit, restitui, non extenditur ad mulieres in Conservatoriis degentes, ac sæculari habitu conviventes, quia expressè loquitur de Monialibus tantùm, non tamen de honestis Puellis in Conservatoriis conviventibus, quæ nullum castitatis votum pollicitæ sunt, vel paupertatis, aut obedientiæ, licet habitu aliquo honesto induantur, & in communi vivant, *Cardinal. de Luca de Jurisdic. disc.45. num.10. in fine.* nec subsunt jurisdictioni
 47 Ordinarii *Sanfelix. dec.219. num.10.* negari enim non potest, Conservatoria ob scopum, ad quem
 50 sunt destinata, esse in se licita, uti Collegia-
 48 fæminarum ordinata ad collegialiter, laudabiliter, pièque vivendum, seque in piis operibus exemplariter exercendum, *Mench. conf.934. num.36. Cyriac. contr.504. num.36. Gibalin. de clausura disquis.1. cap.3. §.2. confect.6. num.13. in fine, Pignatell. consult. can. tom.2. consult.65. num.12.* adeò ut certo modo Conservatoria
 51 sunt subjecta Ordinariæ auctoritati, undè Sacræ Congregationes Concilii, & Episcoporum, & Regularium semper præticaverunt injungere Ordinariis locorum, ut Conservatoria, seu Aduvantias hujusmodi mulierum visitarent, corrigent, reformarent, ac etiam, ubi ratio exigeret, supprimerent juxtà singulorum casuum, circumstantias, remittendo quandoque Puellas ad Domos Parentum, vel conjunctorum, *Nicol. lucub. par.2. lib.2. tit.39. ampl.11. fol. mibi 175. Card. de Luca de Jurisdic. disc.45. num.9.*

Cæterùm Conservatoria sunt adeò honesta, ut Curia Archiepiscopalis Neapolitana solet puellam, cum qua est tractatus de contrahendo matrimonio, & dubitatur de ejus consensu,
 52 in Conservatorio uti loco honesto, & tuto collocare ad effectum explorandi ejus voluntatem, *Ricc. decis. Cur. Archiep. Neapol. par.3. dec.318. in princ. & per tot.* ad instar Monasteriorum
 53 Monialium, quarum loca censentur ad hunc effectum turissima, & honestissima tanquam composita verè honestis Matronis *Rota coram Pena decis.439. nu.1. in fine versic. nam licet, & num.4. in fine, decis.496. num.5. & decis.665. num.4.*

Non solum autem dantur pro Virginibus

Conservatoria, sed etiam illa dantur pro nuptis
 54 mulieribus, cum viris dissentientibus, prout in Urbe extat Domus mulierum vulgò *mal maritate* nuncupatarum ad Viam *Longara* dictam,
 55 & Panhormi pro similibus crexit Conservatorium Dona Maria Pimentel Conjugis Comitris de Olivares Siciliae Proregis, referente *Gambacurta de immunit. Eccles. lib.4. cap.4. num.14.*

His igitur larga manu præmissis, devenimus ad nostram principalem concusionem, & dicimus, Conservatoria Puellarum, & Domus Oblatarum acquirendo emphyteusim, teneri ad quindennia, uti manus mortuas nunquam defecturas, ipsa æquiparata Universitati, *Novar. de electione fori tom.1. quæst.55. num.2.* Si enim Conservatorium quoad ejus favorem potitur privilegiis piæ caulæ, & Ecclesiæ, ità ut in hoc
 58 participat de Monasterio Monialium, *Novar. loco citato num.3. cum seqq.* æquum est, quòd æquo pede cum Ecclesia ambulet etiam in solvendo quindennio, ad quod Ecclesia tenetur, ut latè firnavimus suprà in *Cap.2.*
 59 Undè videmus, quòd Conservatorium quantumvis sæculare, attamen tanquam locus
 60 Pius pro ejus ampliatione cogere potest vicinos, ut cogit Ecclesia, ad vendendum vigore famigeratæ, ac in praxi quòtidie frequentatæ
 61 *l. si quis sepulchrum 12. ff. de religiof. & sumpt. fun. Novar. loco citato num.3. ubi in fine* tenet
 62 concedendum etiam esse Conservatorio beneficium restitutionis in integram, & *num.7.* gaudere immunitate Ecclesiastica, præterquam
 63 quòd etiam si nec esset locus Pius (quod dici non potest) adhuc ad effectum sufficit, quòd
 64 assimiletur Universitati, quæ nunquam moritur, *Novar. loco citato num.2.* etenim cum militet eadem ratio in Conservatorio, quæ militat in Ecclesia ad solvendum quindennium ex capite amissæ, vel saltem magna in parte diminutæ spei laudemiorum ob inalienabilitatem rei existentis penès manum mortuam, idem ex identitate rationis concludendum in Conservatorio, quod in Ecclesia, & in parificatis
 64 procedit eadem regula ad textum in *cap. inter corporalia 2. de translat. Episcop. Barbosa axiom.61. num.3. & axiom.174. num.4.*

Neque hæsitari potest, quòd non solum adest præjudicium Domini directi in non recipiendo laudemio, sed etiam præjudicium ex capite nunquam sequitur devolutionis ad favorem Domini ex eo, quòd Conservatorium uti corpus fictum, ac imaginarium, est incapax delicti,
 65 ob quod subjaceat confiscationi, nec unquam moritur, uti in se perpetuum ob continuam, ac perennem subrogationem Puellarum in locum aliarum demortuarum, vel nuptui traditarum, vel Monasterium ingressarum, vel quolibet modo dimissarum.

Præterea longè magis Domus Oblatarum, quæ sunt quodammodò Conservatoria rigidiora, in quibus citrà clausuræ leges tamen degunt Puellæ Deo famulantes sub certa Regula, emittentesque simplicia vota, tenentur ad solutionem quindenniorum, uti habentes suam perpetuitatem, & difficulter, immò difficilius alienantes, & tanquam locus Pius, in quo mulieres à sæculi infestis fastibus segregatæ convivunt, & commoriuntur, ideoque ad instar Ecclesiæ
 66 judi-

judicandæ circa solutionem quindennii ex deductis per *Novar. de elect. for. tom. 1. cap. 55. per*
 67 *tot. ac in specie Oblatarum B.M.V. septem Dolorum de Urbe ad radices S. Petri Montis Aurei firmavit Rot. in Romana Quindenniorum 20. Martii 1684. coram Albergato Decano, & 6. Junii 1687. tam super bono jure, quam super Dubio Affrancationis, & 13. Julii 1689. coram Benincasa int. suaz impress. la 113. 114. & 181. inter Capitulum, & Canonicos S. Mariæ Translyberim, & Domum, alias improprie, ac abusive Monasterium dictam dictarum Virginum septem Dolorum, registrat. post Tract. inter decisiones S. Rotæ Romanæ in ordine la VIII. IX. X. & XI. quæ quidem Oblatæ exemplariter vivunt, R. P. D. Petra in Comment. ad Constitut. Apostolic. tom. 3. in Constitut. XII. Urbani IV. sect. 2. nu. 43. cum seqq. & in Constitut. I. Clementis IV. sect. 1. num. 49. Rota in Romana Majoratus, & Primogenituræ de Casariis 23. Junii 1694. coram Reverendis. P. D. Molines Decano.*
 Oblatarum autem originem vetustissimam esse puto etiam in lege veteri apud Populum
 70 Israeliticum quodam modo vigentem, quasi pius hujusmodi, ac ferè religiosus status adumbratus fuerit pro nostris Mulieribus Oblatis in lege gratiæ, uti typus, ut ait *Pellizzar. de Monialib. cap. 1. quæst. 2. num. 2.* olim nanque devotæ Matronæ piæ mulieres quædam specula sua peranteâ ad crines concinnandos sibi inservientia, sprete tam fragili, licet tunc ænea, postea nostris temporibus vitrea, quasi anathemate, vanitate, divino cultui consecrabant, ac offerrebant, divini cultus studiosiores in ostio Tabernaculi Templi commorantes, ut deducitur
 71 ex *Exodo 38. 8. fecit, & labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio*
 72 *Tabernaculi*, ad quod propositum, omisso, quod labrum hic pro concha accipitur, excubiarum more militum *Tirin. loc. cit.* asserit, hujusmodi mulieres hebraicè dici excubare, quod sonat
 73 militare, quæ certatim, ac turmatim ferè ad modum cohortium militarium ex singulis tribubus per vices ad Tabernaculum confluere quotidiè solebant partim orandi, & jejunandi, aliaque pia opera exercendi, partim legis audiendæ, & exequendi causa, vel etiam ut manuali opere, nendo, texendo, aut pingendo, lavando, verrendo, juvarent Opifices, & Ministros Tabernaculi, nam *militarè* Hebræis significat omne genus famulatus, seu ministerii, hinc Levitæ, Angeli, Cæli, Sydera, omnisque
 74 creatura vocantur milites, seu militia Dei, juxta illud *Deutoronom. 17. 3. adorent & c. Solem, & Lunam, & omnem militiam Cæli, quæ non præcepi*, immò Virginum conventus in Templo est
 75 ad instar militantium in castris juxta illud *Cantic. 7. 1. quid videbis in Sumamite*, vel, ut alibi, *Sulamite, nisi Choros castrorum?* ut explicat à *Lapide in Exod. 38. 8. super vers. quæ excubabant, & in loc. citat. Cantic.* quæ confirmantur ex dictis *Machabeorum 2. 3. 19. Virgines, quæ conclusæ erant, præcurrebant ad Oniam, & de Anna Pio, herilla Luc. 2. 37. non discedebat de Templo, jejunans, & obsecrationibus serviens nocte, ac die*, non tamen perpetuò manebant hæ mulieres apud Tabernaculum saltem non
 76 eandem, sed aliæ, atque aliæ per vices, Chal-

daicè verò excubare sumitur pro orare, & Græcè pro jejunare, veluti exponit *Tirinus loc. supr. cit.* ubi refert, B. Virginem, quousque Josepho desponsaretur, inter antiquas Oblatas fuisse enumeratam, *Tamburin. de Jure Abbatiss. disput. 5. quæstio 1. num. 2. Glassius in Philologia Sacra tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 667. à Lapide in Exod. loc. cit.* Ad quod coincidit animadversio Heli Sacerdotis in filios ob eorum sacrilegium ex concubitu cum hujusmodi Deo sacratis mulieribus, ut *1. Reg. 2. 22. & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium Tabernaculi, quare facitis res hujusmodi res pessimas.* Undè cum apud Hebræos votum perpetuæ virginitatis non esset in more, saltem spontè, ac liberè Virgines Hebrææ hujusmodi institutum ad tempus sibi bene visum profitebantur, teste *Pasuccio ad consult. Canonic. Pignatelli tom. 2. tit. de Monialibus in fine, & ad consult. 102. tom. 10. in princ. vers. D. Augustinus fol. mihi 118.* Eodem modo Judith Vidua (quæ in nomine sanctimoniam denotat, idest *laudans, seu confitens Deo*, ab Hebraica radice *Fadat*, quæ significat laudare, confiteri, gratias agere, ut *Tirin. in Judit. 8. 1.*) comprobatur Oblata illius temporis cum Virginibus ex verbis *Judith 8. 5. cum seqq. in superioribus Domus suæ fecit sibi secretum Cubiculum* (seu, ut in Græco legitur juxta *Tirin. precatorium tabernaculum*) *in quo cum puellis suis clausa morabatur, & habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ præter Sabbathæ, & Neomenias, & Festa Domus Israel & c. erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valdè, nec erat, qui loqueretur de illa verbum malum, & vers. 29. ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & timeus Deum, & cap. 9. 1. ingressa ad Oratorium suum, & induens se cilicio, posuit cinerem super caput suum, & prosternens se Domino clamabat ad Dominum, & cap. 12. 5. cum seqq. & induerunt illam servi ejus in tabernaculum, quod præceperat, & petiit, dum introiret, ut daretur ei copia nocte, & antè lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum, & præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret, & introiret ad orandum Deum suum per triduum, & exibat noctibus in Vallem Bethulia, & baptizabat se in fonte aquæ, & ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel & c. & introjens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespere.* Hinc ex Josepho Hebræo refert *Tamburin. de Jure Abbatiss. disput. 7. quæst. 1. num. 2. vers. extrâ Templi Salomonici, circa su.* Salomonem in Templi circuitu nonaginta Cellas extruxisse, in quibus Deo Oblatæ habitarent.

Et dicuntur Oblatæ, quasi Altissimo se, suæque offerentes, seu voluntatem, de earum personis facientes simpliciter, non solemnem oblationem, & collegialiter viventes, votis tantum simplicibus devictæ, & Clausuræ legibus minime adstrictæ, nec præstant vota in manibus Superioris ad id potestatem habentis eas Religioni devovendi, & incorporandi *Robert. rer. judic. lib. 4. cap. 2. in med. vers. donationis pag. mihi 733.* quales sunt in Urbe Oblatæ Turris speculorum vulgò *Tor de Spechi*, ab Urbano IV. ità nuncupatæ, eligentes Superiorissimam perpetuam sub
 titulo

titulo Præfidentis habentes in suam fundatricem Patronam, ac Magistram S. Franciscam Romanam sub hoc pio instituto, postquam Vidua remanserat, cum Sociis conviventem, nec promittunt obedientiam monachalem, sed earum modus vivendi est pius, ac ecclesiasticus, non religiosus, sub Regula tamen S. Benedicti, ac quidem valdè exemplariter se gerentium, & ex præclaro genere solas Puellas recipientium, *Mench. conf. 948. num. 17.* ubi vocat Congregationem Turris novæ simpliciter, *Navar. consil. 6. & 7. lib. 3. de Statu Monach. Ricciull. de Fure person. extrâ grem. Eccl. lib. 8. cap. 2. num. 7.* Diana *resol. moral. par. 8. tract. 7. resol. 88. per tot. Sanctarell. de Apostasia dub. 1. n. 5. Azor. institut. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. §. Sciendum, Bonaccina de clausura quest. 2. punct. 11. §. 1. n. 3. Pignatell. consult. can. tom. 4. consult. 197. per tot. & tom. 10. consult. 89. per tot. Pascucc. in compend. ad eund. Pignatell. part. 2. tit. de Monial. sol. mihi 76. col. 2. in fine, & sol. 117. col. 2. in princ. Zipseus *resol. can. lib. 3. tit. de Regular. resp. 1. num. 6. Tamburin. de Fure Abbatiss. disput. 7. questio 5. num. 3. cum seq. Maranta controv. par. 3. resp. 65. num. 24. Cyriac. controv. 504. num. 6. & 52.* ubi vocat Collegium Turris novæ Speculorum de Urbe *R. P. D. Petra in Commentar. ad Constitution. Apostolic. tom. 3. in Constit. 12. Urbani IV. sect. 2. num. 43. cum seqq. & in Constit. I. Clementis IV. sect. 1. num. 49. Rota dec. 15. num. 20. par. 11. rec. & decif. 396. num. 3. part. 12. & in Romana restitutionis Dotis 16. Januarii 1696. & 22. Aprilis 1697. coram Eminentiss. Scotto, olim dignissimo Almæ Urbis Governatore.**

Cur verò antiquitus vocatæ fuerint Oblatæ

91 Turris novæ Speculorum, & hodiè solùm Turris Speculorum, in gratiam curiosorum forsitan quia olim convivebant per prius in Ecclesia S. Mariæ Novæ de Urbe in Foro Boario vulgò *Campo Vaccino*, quæ ob corpus S. Franciscæ Romanæ ibidem à Paulo V. magnificè collocatum ad Aram Majorem, postea assumpsit nomen ejusdem Sanctæ, possentque vocari lato

92 vocabulo Commissæ, seu Donatæ, Semiforores, & Semimoniales, prout etiam tales vocari possunt Oblati Viri, qui & Semifratres dicuntur

93 *Calderin. consil. 31. aliàs ultimo de Regular. Maranta contr. 6. num. 17. part. 4. Passerin. de statu homin. quest. 187. artic. 4. sub. num. 22. & seqq. Donat. rer. Regular. tom. 2. tract. 13. per tot. Reverter. ad de Marin. resol. 117. nu. 1. cum seqq. vol. 1. Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 15. num. 15. Lezzana quest. regul. tom. 2. cap. 8. num. 1. cum seqq.* Similisque Instituti est Domus Virginum

94 S. Rufinæ de Urbe Transtiberim Congregationis S. Ursulæ, similes sunt Oblatæ in Lombardia Ursolinæ nuncupatæ, *Mench. conf. 948. per tot. ubi num. 18.* Venetiis eas quoque extare, & Mediolani sub titulo S. Marcellinæ, *Gibalin. de Clausura Sanctimonialium disquisit. 1. cap. 3. §. 2. consecr. 5. num. 11. Donat. in praxi rer. Regular. tom. 2. part. 4. tract. 13. quest. 6. num. 1. cum seq. Nicol. floscul. verbo Monialis num. 1. Ciriac. contr. 504. num. 1. cum seqq.* ubi etiam de Collegio Virginum Oblatarum Societatis Jesu Castillonii à Stiveriis instituto de anno 1608. à Nepotibus ex fratre B. Aloysii Gonzagæ è Societate Jesu, sub ejusdem Beati tutela conviven-

tium, & in Gallia, de quibus *Toudut. resol. can. part. 1. cap. 2. per tot. & cap. 112. num. 15. cum seq. ac per tot.* Sed in Urbe in via vulgò *Strada Vittoria* propè Hypodromum vulgò *il Corso*, hujusmodi Ursolinæ verè sunt Moniales sub Regula S. Augustini, licet audierim, eas non subijci penitentiæ rigorosæ clausuræ, dum clausa janua Ecclesiæ ad viam tendente, ipsam Ecclesiam ingrediuntur, ibidem sacrum audientes, peccata expiantes, & Augustissimam Eucharistiam sumentes, immò in quadam Domino ejusdem Monasterii docent alias Puellas illuc confluentes, artificia.

Undè fit, quòd Oblatæ, tanquam ad clausuram non obligatæ, non subjacent dispositioni *cap. periculoso unico de statu Regular. in 6. Concilii Tridentini sess. 25. de Regular. & Monial. cap. 14.* nec Constitutionum S. Pii V. & Gregorii XIII. mandantium, ut Moniales cujuscumque Ordinis perpetuam servent Clausuram, veluti advertunt *Mench. conf. 948. num. 37. Gibalin. de Clausura disquis. 1. cap. 3. §. 2. consecr. 5. num. 11. Ricciull. de Fure person. extrâ grem. Eccl. lib. 8. cap. 2. num. 8.* ubi quòd ad limum possunt Oblatæ puniri juxta earum statuta, quia in odiosis restringenda sunt verba, & accipienda, prout sonant, *Gibalin. citato num. 11. in fine*, nec pariter compræhenduntur in Bulla ejusdem Gregorii XIII. prohibentis Monialibus electionem earum. Præpositæ; perpetuæ, sed mandantis superioratum hujusmodi debere esse triennale tantùm, *Cyriac. contr. 504. num. 8.* nec Visitatorem ab Ordinario deputatum recognoscere tenentur *Mench. sepè laudato conf. 948. per tot. Cyriac. citata contr. 505. num. 11.* in nihilum refragante Sacrosancta Tridentina Synodo *sess. 22. de Reform. cap. 8.* licet præcipiat, ut quæcumque Pia loca ab Ordinariis locorum visitentur, quia observantia optima legum interpretes demonstravit, demandatam visitationem dirigi ad ea dumtaxat, quæ ad divini cultus decorem, ac augmentum spectant, ut explicat *Mench. conf. 948. nu. 39.* Est benè verum, quòd in materia favorabili Collegia Oblatarum habentur quandoque pro loco religioso, quando nempe agitur de superlucranda dote in casu mortis alicujus Oblatæ exclusis etiam ejus proximioribus venientibus ab intestato, *Cyriac. contr. 504. num. 31. ubi num. 52.* ita servari in Mulieribus Turris novæ Speculorum Romæ, ubi tamen *num. 69. vers. tamen Collegium cum pluribus nr. seqq.* contrarium firmat in aliis bonis non dotalibus, in quibus asserit, succedere venientes ab intestato, non autem Collegium Oblatarum. Hinc fit, quòd mulieres facientes Oblationem plenam, & perpetuam, æquivalent secundùm quid Monialibus solemniter professis quoad aliqua privilegia, & sic in favorabilibus ipsis Monialibus, ut ad audiendum divina Officia tempore interdicti, ut earum animalia gaudeant privilegio animalium Monasterii, ut non teneantur ad quartam Canoniam pro sepultura, *Gib. lin. de Clausur. Monial. disquis. 1. cap. 3. §. 2. consecr. 5. num. 11. circa fin.*

Ac forsitan vox Oblatarum processit ab Oblatis viris, sese Monasterio consecrantibus absque animo profitendi, de quibus extat historia Ephigeniæ Monialis, sivè veriùs Oblatæ à S. Mat-

- S. Mattheo Apostolo dicata, quæ noluit nubere Regi, licet Rex se Christianum fieri cum toto Regno suo promississet, *Borgasius de irregular. part. 6. tit. de voto num. 40. Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 15. num. 3. antè med. vers. prætera, & in cap. qui bona 17. quæst. 1. & in cap. consulti 20. de Regular. Rebuff. in leg. fieri 235. verbo Oblatus ff. de verb. sign. fol. mihi 1029.*
- 111 ubi refert, magnum Oblatorum numerum adesse in Monasterio S. Bernardi Claræ Vallis, & in praxi benef. part. 3. ad Regul. Cancellar. quòd quis intelligat idioma gl. 2. nu. 20. pag. mihi 384.
- 112 col. 2. in princ. ubi testatur, in Gallia vigere consuetudinem, quòd Rex offert Religioni aliquem militem veteranum, vel inopem, impotentem, ut à Monasterio alatur, quod fuerit ab ipso Rege offerente, vel ab ejus Prædecessoribus extructum, *Tondut. resol. Cau. par. 1. cap. 113. per tot. ita ut Oblati recuperant bona donata recedendo, ut de Oblatis Neapolitani Regni Capon. disc. 287. per tot. tom. 4. Donat. rer. Regular. qu. 2. in fine tract. 13. & quæst. 12. Maranta contr. 64. &*
- 113 *65. per tot. part. 3. ac liberè matrimonium contrahere possunt, Maranta contr. 6. num. 26. cum seqq. par. 4. neque vacant Beneficia Oblatorum Maranta contr. 56. num. 5. cum seqq. par. 4.*
- 114 Dicuntur quoque oblationes dona, quæ fiunt, & offeruntur Ecclesiæ in honorem Dei, vel alicujus Sancti, de quibus in *cap. omnis Christianus 69. de consecrat. distinc. 1. Amostazo de caus. piis lib. 5. cap. 12. per tot. Barbosa de Jure Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 1. & de Parocho par. 3. cap. 24. num. 1. cum seqq. Pasqualig. de Jubilæo quæst. 137. num. 2. & quæst. moral. canon. tom. 3. centur. 3. quæst. 251. num. 6. Rebuff. de decim. qu. 1. per tot. Miranda in manuali Regular. tom. seu par. 2. quæst. 49. artic. 1. conc. 3. in princ. Tamburin. de Jure Abbat. tom. 1. disput. 15. quæst. 18. num. 1. vers. notandum quartò, Rota coram Coccin. decis. 1502. num. 26. ac in recen. decis. 480. num. 1. par. 1. decis. 391. num. 11. par. 4. tom. 2. latèque de hac materia agunt Soccinus Senior, & Malvettius de oblationibus, dicuntur alio modo offermenta, teste Scotto consil. 24. per tot. tom. 1.*
- 115 *lib. 4. hinc Oblationarius dicitur Subdiaconus, qui olim recipiebat oblationes in Missa, Macri hierolexico verbo oblatio, & Oblationarius, dicuntur insuper oblationes dona, quæ fiunt, vel*
- 116 *promittuntur à Sacerdotibus, seu Pontificibus, ut ita vocabantur, & à Consulibus, immo & à privatis, vel etiam alia concipiebantur anniversariè ob diem Imperii, quando nempe Imperator ad Imperium assumebatur, pro Principis salute l. si calumniatur, aliàs si calvitur 233. §. post Kalendas 1. ff. de verbor. signif. ubi perbellè Alciat. l. unica C. de oblatione votorum lib. 12. Frischius in suis Kalendis, seu de votorum oblatione, & Strauchius eod. tract. unde largitiones oblationales, seu oblationes votivæ Tholosan. synt. Jur. part. 1. lib. 3. cap. 6. num. 3. cum seqq. ubi etiam accipi ait pro tributis, hinc oblativum, seu oblativum aurum, quod Senatus Romanus spontaneè privato amore, ac studio promittere solebat Imperatori pro tempore, ideoque dictæ etiam oblationes Senatoriæ, veluti Principatus initio, vel quinquennialibus, aut decennialibus, vel tertio lustro Imperii, vel post victoriam à Principe partam, de quo in l. omnes Senatores 5.*

l. dudum 9. & l. oblationem 13. C. Theodos. de Senator. lib. 6. ubi abundè, ac eruditè Gotthofred.

Sed occasione Oblatorum, eorumque Congregationis cum Præposito à S. Carolo Borromeo instituta Mediolani, in cujus Urbis umbilico sita est Ecclesia S. Sepulchri cum tali Congregatione dictorum Oblatorum S. Ambrosii in manibus Archiepiscopi pro tempore se, suaque offerentium, referente *Tamburin. de Jure Abbat. tom. 2. disput. 24. quæstio 8. nu. 5. Piazza in tract. Italicè edito, valdè miror de usu, seu magis abusu Mediolani in Metropolitana Ecclesia Ambrosiana introducto nescio quomodo, & quomodo, & cur tolerato, quòd quatuor mulieres seniores in illis partibus communiter tam à Laycis, quàm Ecclesiasticis Diaconissæ appellatæ, indutæ partim albo, partim nigro colore, ad instar Monialium accedunt quotidie ad januam Chori, & ante offeritorium offerunt, ac porrigunt Hostiam, & vinum Ministris pro Missa Conventuali decantanda, quem tamen morem nec laudo, nec vitupero, sed miror cum turbis, non intendens os ponere in iis, quæ à Sancta Sede tolerantur, quando ista tanquam magistra scit optimè omnia discernere.*

Similes propemodum Oblatis sunt Canonicæ, seu Canonissæ conviventes sub Regula S. Augustini, aut S. Benedicti, quousque velint Gyneceò, seu Partenæo præesse, prout in Gallia, Belgio, Germania, Lotharingia, alibi in forina Collegii, & Communitatis irregulariter, in que proprias Domos omni tempore ad libitum reverti, ac conjugium contrahere volentes, nulla ad hoc prævia Apostolica dispensatione, ideoque vulgò dictæ Cononicæ Sæculares, de quibus habetur mentio in *cap. fin. 12. quæst. 5. cap. perniciosam 18. qu. 2. cap. dilecta 12. de majorit. & obedient. cap. indemnitatibus 43. §. supra dicta 10. de elect. in 6. & Clem. attendentes 2. & fin. de Statu Monach. ubi Barbosa num. 5. Gonzalez in d. cap. dilecta 12. in not. lit D. Germon. de Sacr. immunit. cap. 8. num. 20. Tamburin. de Jure Abbatiss. disp. 7. quæst. 4. num. 1. cum seq. Zipcus consult. canonic. lib. 3. de Regular. consult. 17. pag. mihi 308. Tondut. ref. can. & benef. part. 2. cap. 3. §. 9. nu. 48. & 55. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. §. sciendum est in Germania, Gibalin. de clausura Sanctimonial. disquis. 1. cap. 3. §. 2. consecrar. 4. num. 9. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 19. num. 15. in fine, Rota coram Buratto dec. 821. n. 3. cum seq. Adden. ad eund. dec. 840. nu. 5. cum seq.*

Dicuntur autem Canonicæ, seu Canonissæ, quia ad instar Canonicorum præbendas Ecclesiarum Cathedralium sine aliqua tamen dispensatione retinent pro earum sustentatione, propriaque auctoritate uti res temporales, minimeque Beneficia Ecclesiastica aliquid spiritualitatis habentia, *Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 12. num. 19. Tondut. Canon. resol. par. 2. cap. 3. §. 9. num. 47. Adden. ad Burat. decis. 827. num. 9.*

Laycus enim, aut fæmina possidens præbendam, non dicitur propriè Beneficiatus, sed habens investituram temporalem absque ulla prorsus qualitate Beneficiali, *Rota dec. 265. num. 1. part. 2. divers.*

Omitto hujusmodi Oblatarum modum vendi à Sede Apostolica non esse quidem approba-

126 probatum, sed nec improbatum, immò toleratum, *Tamburin. de Fure Abbatifs. disput. 7. quest. 4. num. 5. Barbofa in Clem. attendentes 2.*

127 *num. 5. de Stat. Monach.* prout eodem fermè pacto Beguinæ illæ dictæ à S. Bega Pipini I. Brabantix Ducis filia, & S. Geltrudis sorore, sivè à Lamberto Begho pio Leodien. Sacerdote usque de anno 1170. florente, sivè aliundè nominatæ piis moribus, & institutis instructæ, de quibus Joannes XXII. in *extravag. ratio recta int. commun. de relig. domib. ubi Barbofa, Gibalin. de clausura Sanctimonial. disquisit. 1. cap. 3. §. 2. consecrar. 6. num. 14.* & puto hujusmodi Beguinæ esse similes mulieribus Tertiariis, Mantellatis, seu Bizzochis appellatis collegialiter tamen viventibus, de quibus *Gratian. discept. 413. n. 32.*

128 *cum seqq. & disc. 449. num. 8. cum seqq.* non intelligendo de iis, quæ separatæ vivunt, ut ait *Antolin. de privileg. Art. Pistor. num. 96. cum seqq.* nec de aliis, quas Hispani appellant *Beatas*, earumque modum vivendi *Beateriam*, *Beatitudeinem*, seu *Beatam vitam*, ut referunt *Navarr. conf. 6. num. 18. lib. 3. de Stat. Monach. Castillo contro. lib. 5. contr. 81. in princ. & per tot. Garz. de nobilit. glos. 48. §. 4. num. 10. Gregor. Lopez in l. 1. glos. 1. tit. 7. part. 4. Bobadilla Politic. lib. 2. cap. 18. num. 200. Cevall. commun. contr. commun. par. 4. quest. 897. num. 586. Parlador. rer. quotid. par. 2. differ. 9. §. 2. num. 5. Larrea dec. Granat. 10.*

130 *num. 6. in med. part. 1.* perperam tamen, & forsitan ex vocabulo à vulgo introducto, quando illud nomen, & titulus Beatitudinis soli Romano Pontifici adhuc viventi reverentiæ ergò tribui solet, sicuti, & alius titulus Sanctitatis, seu Sanctissimi, & Beatissimi, prout hac denominatione olim Episcopi condecorabantur, & Imperatores, Divi, ac Divinissimi, de quo *Corrad. in prax. dispens. Apostol. lib. 2. cap. 2. num. 1. & 9. Panciroll. var. lectio. lib. 1. cap. 1. in prin. Filefac. de sacra Episcop. auctorit. cap. 9. §. 4. ante versic. insigne illud pag. mihi 98. Raynaud. in Corona Aurea Romani Pontificis in digestionem Alphabet. litera B. verbo Beatitudo fol. mihi 35. inter opera tom. 10. & verbo Sanctitas fol. mihi 115.*

131 Licet Pontifex præ humilitate se inticulet servum servorum Dei contra stultitiam Regis Persarum se inscribentis Regem Regum, participem Syderum, fratremque Solis, & Lunæ, *Corrad. in prax. disp. Apost. lib. 2. cap. 4. num. 12. cum seq. Gonzal. in not. ad cap. solite benignitatis 6. num. 13. de majoritate, & obedientia*, est bene

132 verum, quòd quandoque ad donotandam præpotentiam vano hujusmodi titulo solet condecorari Rex, prout Daniel somniantem Nabuchodonozor vocitavit forsitan per ironiam, vel ex majori submissione *Tu Rex Regum es, Daniel. 2. 37.* immò (quod magis mirandum) quando prædictus titulus Beati solis Servis Dei à S. Sede ob eorum heroicas virtutes beatificatis tribuitur, ut notissimum est, nihilominus ad excusandum vulgus puto, hanc vocem introduxisse ad significandum, quòd hujusmodi mulieres quodammodò vitam beatam à beando ducant ob fœlicitatem, qua fruuntur segregatæ à mundi periculis, sicuti D. Augustinus ad denotandam indivisibilitatem Sanctissimæ Triadis, illam vocat indiscretam, quantumvis hæc vox malè sonet. Advertendum denique est, me

non loqui de aliis mulieribus Beguinis, quæ unà cum viris etiam Beguinis, seu Begardis ob hæreseos varias species disseminatas in Germania tanquam conformes Sectariis Massilianis Euchitis, & Enthusiasticis dictis, abolitæ ab Ecclesia Dei fuerunt, *Cabassut. notit. Concil. cap. 90. versic. præterea pululabant fol. mib. 625. ex Clem. I. de Religios. domib. ubi Barbofa, Tamburin. de Fure Abbatifs. disput. 7. quest. 9. num. 1. & per tot.*

Fortitan nostrorum Oblatorum, & Oblatarum introductio processit ex antiquo more oblato-
rum curiæ, quando nempe liberi naturales, extrà conjugium nempe suscepti ex soluto, & soluta; non tamen adulterini, aut incæstuiosi, offeriebantur Ordini Decurionum, ut legitimi efficerentur, vel quia per oblationem Curix evadebant Curiales, ac obnoxii publicis oneribus, à quibus forsitan se excusabant legitimi, ideòque in præmium laborum, ad eosque alliciendum legitimabantur, vel quia devoverentur Principis Familiæ, ejusque servitio addicerentur, undè digni videbantur etiam privati hominis, nempe Parentis familia, de quibus in §. *Aliquando autem 13. Institut. de nuptiis §. quibus 3. Instit. de heredit. quæ ab intest. deser. l. Siquis 3. l. quoniam 4. l. Divi S. l. jubemus 6. l. communium. 9. l. cum quis 10. l. nuper 11. C. de natural. liber. Novella 74. quib. mod. natural. effic. legit. §. Siquis cum seq. Balthasar Thomasius tract. var. tract. 1. tit. 9. cap. 3. num. 193. cum seqq.* qui tamen modus legitimandi jam abiit in desuetudinem, ejusque loco successit legitimatio, quæ fit Principis rescripto *Auth. præterea C. de natural. liber. Thomasius loco mox allegato num. 20.*

Nec omittendum est, Oblatarum Congregationes esse quidem à Romanis Pontificibus toleratas ob laudabilem, pium, ac in se licitum vivendi modum, sed ob clausuræ defectum nondum approbatas, nec unquam forsitan approbandas saltem pro regula Religionis, *Navarr. conf. 6. num. 11. in fine, de statu Monach. lib. 3.* Est tamen verum, quòd earum Oblatarum Turris Speculorum de Urbe vivendi modus fuit approbatus ab Eugenio IV. prævio assensu desuper præstito per tunc Abbatem S. Mariæ Novæ de Urbe Congregationis Olivetanæ Ordinis S. Benedicti, *Navarr. conf. 6. num. 17. de Statu Monach. lib. 3. Rota recent. dec. 15. num. 20. par. 11. repetit. post Dian. moral. resol. par. 10. dec. 13. §. Nec etiam in fine, & parte 12. dec. 1. ac latè habetur in liberulo Italico intitulato *Vita di S. Francesca Romana edito de anno Jubilæi 1675. lib. 4. cap. 18.**

Redeundo tandem undè digressi sumus, omitterimus, nè in longius protrahamur, quòd pari passu teneantur ad quindennia Monasteria tam Regularium, quam Monialium ob eandem perpetuitatem, quam in se habent, immò & difficultatem alienandi bona, in quo immorandum non esse censui ob identitatem, immò majoritatem rationis.

ARGUMENTUM.

Hospitalia, retinendo Emphyteusim, tenentur ad solutionem Quindenniorum.

SUMMARIUM.

- 1 Hospitalia sunt Loca Pia, valdèque pia.
- 2 Communeantur inter res divinas.
- 3 Romana Urbs parvus Orbis est.
- 4 Roma, & Neapolis abundant Hospitalibus.
- 5 Hospitalia ab hospitando, & hospitalitate.
- 6 Ubi peregrini mercede hospitantur, dicitur hospitium.
- 7 Antiquitus hospitia inservecbant pro pauperibus.
- 8 Quid hospitates dextra.
- 9 Homines hospitales.
- 10 Rejjicitur Gonzalez in cap. I. num. 4. in not. de emption.
- 11 Indè etiam dicta Hospitalia.
- 12 Triclinia apud veteres quid.
- 13 Hospitium pro amicitia usitatur.
- 14 Munus hospitum à Magistratu olim imponebatur.
- 15 Indè diversorium.
- 16 Hospitalitas est signum prædestinationis.
- 17 Hospitandi mos usitatus etiam apud Hebræos.
- 18 Hospitalura quoddam amicitie jus apud antiquos.
- 19 Hospitalura hujusmodi dictæ Emporia.
- 20 Aliqui codices loco hospitalura legunt hospita.
- 21 Hinc Martha hospita Christi, hinc hospita terra.
- 22 Quid tessera hospitalis.
- 23 Deus hospitalis dicebatur, quem hospites invocabant.
- 24 Hospites mercenarii pessimum genus hominum.
- 25 Albergatores de genere prædonum.
- 26 Cur cadant sub Rubrica trium latronum.
- 27 Publicè interest habere talium officium.
- 28 Prima Hospitalis institutio fuit Hierosolymis.
- 29 Postea aliud Hospitalia Constantinopoli.
- 30 Mentio Hospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe.
- 31 Mentio Hospitalis vulgò fate ben Fratelli.
- 32 Mentio Hospitalis S. Antonii Abbatis de Urbe.
- 33 In Hispania Religio S. Antonii valdè relaxata.
- 34 Habens indultum transeundi ad aliam Religionem, transire nequit ad Religiones Hospitalarias.
- 35 Nisi Religio Hospitalaria, ad quam, sit Claustralis.
- 36 Equites Melitenses, seu Hierosolymitani, Hospitalarii.
- 37 Urbs Roma dicta Orbis Romanus.
- 38 Mentio Hospitalis Dementium de Urbe.
- 39 In Hispania familia extant Hospitalia.
- 40 Ordo Prædicatorum olim Hospitalarius.
- 41 Mentio Ordinis Trinitariorum Redemptionis Captivorum.
- 42 Mentio Ecclesiæ S. Thomæ in Formis de Urbe.
- 43 Dicta Ecclesia unita fuit Capitulo Vaticano.
- 44 Mentio P. Magistri Vincentii Copolæ Trinitarii.
- 45 Expositi nutriuntur in Hospitali S. Spiritus Urbis.
- 46 Loca ad alendos expositos vocantur Xenones.
- 47 Primum Hospitalia sub Ordine Laycorum.
- 48 Ordo Hospitalarius S. Joannis Dei ex Laycis.
- 49 Olim in angulis Monasteriorum aderat Hospitalia.
- 50 Hospitalia quibus aliis nominibus dicantur.
- 51 Hospitalia olim erecta pro peregrinis.
- 52 Primus fundator Hospitalium Zoticus.
- 53 Fabiola prima Nosocomia invenit.
- 54 Fabiola quæ fuerit.
- 55 Xenodochium quid.
- 56 Hospitalia sumuntur pro loco, in quo quasi hospites curantur ægroti egeni.
- 57 Brephotrophium quid.
- 58 Prochotrophium quid.
- 59 Correspondet loco Invalidorum penès Basilicam Lateranensem ab Innocentio XII. extracto.
- 60 Mentio Hospitalis S. Sixti de Urbe.
- 61 Mentio honorifica Sixti V.
- 62 Prochotrophium sumitur etiam pro Collegio ad crudiendos, & alendos inopes studiosos.
- 63 Orphanotrophium quid.
- 64 Zoticus fuit primus Orphanotrophiorum institutor.
- 65 In Orphanotrophis soli orbatu patre educantur.
- 66 Mentio Orphanotrophii in Platea Capranica.
- 67 Superflua bona in pauperes eroganda sunt.
- 68 Mentio Hospitalis S. Jacobi Incurabilium Urbis.
- 69 Auctor nescit, cur hoc Hospitalia dictum in Augusta.
- 70 Mentio summi privilegii hujus Hospitalis.
- 71 Mentio Archiconfraternitatis Misericordie Ulyssiponis.
- 72 Ulyssippo Patria Auctoris.
- 73 Ordinatus Reg. Portugall. nominatus Hospitalia magnum Hospitalia Misericordie.
- 74 Sacra Pœnitentiaria Apostolica olim summa pollebat auctoritate.
- 75 Auctor expertus diminutam auctoritatem.
- 76 Olim S. Pœnitentiaria commutare poterat ultimas voluntates.
- 77 Papa olim remittebat ad Sac. Pœnitentiariam derogationes Regule, & Statutorum Montium.
- 78 Mentio privilegii Hospitalis Mediolani.
- 79 Mentio privilegii Hospitalis Perusie.
- 80 Hospitalia S. Jacobi Incurabilia ubi olim cœperit.
- 81 Mentio Processionis B. M. de Populo ad hoc Hospitalia.
- 82 Affertur dubium olim ortum occasione Processionis.
- 83 Mentio Hospitalis Incurabilium Neapolis.
- 84 Simile Hospitalia in Albernia, in montibus Albraci.
- 85 Gerontocomium quid.
- 86 Pelagius II. Domum suam fecit Gerontocomium.
- 87 Grorophonium quid.
- 88 Istud subest Jurisdictioni Ordinarii.
- 89 Adducitur Ordin. Reg. Portugall. lib. I. tit. 62. §. 39. in fine.
- 90 Leprosaria quid.
- 91 Cafaria, seu Albergaria quid.
- 92 Locus Leprosorum non eximitur à Decimis de hortis, & pratis pro illius animalibus.
- 93 Eleemosynaria quid.
- 94 Operaria quid.
- 95 Parabolani qui.
- 96 Emphyteusis perventa ad Hospitalia, non revertitur ad Dominum.
- 97 Hospitalia non sunt capacia Emphyteusis.
- 98 Hospitalia est Locus pius, sacer, & religiosus.
- 99 Fundator Hospitalis præsumitur, voluisse bonæ suæ perpetuò dicere pro animæ suffragio.
- 100 Hospitalia nondum formatum non tenetur solvere quindennium ex emphyteusi.
- 101 Prout si illud erectum fuerit absque consensu Ordinarii.
- 102 Post obitum Fundatoris Locus Pius remanet perpetuus.
- 103 In dubio capienda interpretatio favore Loci Pii.
- 104 Laus Papiniani Jurisconsulti.
- 105 Nemo debet locupletari cum aliena jactura.

- 106 Hospitalia participant de privilegiis Ecclesiarum.
- 107 In alienatione bonorum gaudent privilegio Ecclesiarum.
- 108 Hospitale erectum auctoritate Superioris Ecclesiastici est locus Ecclesiasticus, & religiosus.
- 109 Mentio Hospitalis S. Mariae Novae de Florentia.
- 110 Bona Hospitalis alienari nequeunt, nisi solemnitatibus in alienatione bonorum Ecclesiae requisitis.
- 111 Episcopus alienare potest bona Hospitalis.
- 112 Hospitalia regi solent à laycis.
- 113 In laycis magis attenditur sollicitudo administrandi.
- 114 Non inde tamen Hospitale Ecclesiasticum, desinit esse tale.
- 115 Mentio Hospitalis S. Mariae Misericordiae Plani Mercati Civitatis Urbinae.
- 116 Menlio SS. D.N. Clementis PP. XI.
- 117 Hospitale venit appellatione Ecclesiae.
- 118 Ex interpositione auctoritatis Ordinariae comprobatur Ecclesiasticitas Hospitalis.
- 119 Comprobatur etiam ex immemoriali fundatione.
- 120 Hospitale approbatum, dicitur formatum.
- 121 Hospitale diu possessum à Laycis, dicitur Laycale.
- 122 Mentio Hospitalium Consolationis, & Salvatoris Orbis.
- 123 Hospitale sive Ecclesiasticum, sive saeculare, semper tenebitur ad quindennia.
- 124 Militat praesumptio pro religiofitate Hospitalis, si illud sit fundatum in loco sacro.
- 125 Hospitale in Ecclesia fundatum, participare debet de ipsius Ecclesiae Ecclesiasticitate.
- 126 Signa Ecclesiasticitatis.
- 127 Hospitale, propria auctoritate erectum absque aliqua perpetua deputatione, non tenebitur ad quindennia.
- 128 Hospitale adhuc est saeculare, licet habeat Ecclesiam cum Campana.
- 129 Erigens Hospitale absque auctoritate superioris, illud revocare potest ad nutum.
- 130 Refellitur contrarium sentiens Amostaz. de caus. piis lib. 4. cap. 11. num. 24.
- 131 Hospitale collativum est Beneficium.
- 132 Ac uti tale, cadit sub reservatione.
- 133 Reprobatur Lotter. de re ben. ab Amostazo de caus. piis lib. 4. cap. 11. num. 17.
- 134 Defenditur, tale Hospitale esse Beneficium.
- 135 Hospitale non venit in generali reservatione.
- 136 Nisi probetur, illud solitum esse dari in titulum.
- 137 Inspectio Ecclesiasticitatis, & saecularitatis Hospitalis inservire potest ad definiendum, an teneatur ad collectas, & similia.
- 138 Vel etiam ad decidendum, an Hospitale sit impetrabile à Papa.
- 139 Ex Indulto Martini V. Hospitale S. Mariae de Misericordia Perusiae est impetrabile.
- 140 Rejicitur Valasc. consult. decis. 105. num. 3. parte 2.
- 141 Ordinarius in casu negligentiae Laycorum administratorum potest se intrinittere in regimine.
- 142 Prout etiam ad effectum videndi, quis sit Fudex competens in causa Hospitalis.
- 143 Et quando ad Principem Ecclesiasticum, & quando ad Principem saecularem spectet commutatio Hospitalis.
- 144 Hospitale habens Oratorium, in quo tamen sacrum non fiat, non subiacebit solutioni quindenniorum.
- 145 Quisque erigere potest Hospitale ad libitum absque ulla participatione Ordinarii.
- 146 Ad quod propositum adducitur Genes. cap. 18. & 19.
- 147 Nemo potest propria auctoritate locum religiosum vel sacrum facere.
- 148 De Michae Idololatria.
- 149 Quisquis potest Domum suam facere Hospitale absque Ecclesiastici Superioris auctoritate.
- 150 Talis locus remanet profanus.
- 151 In quantum talis fundator vivit, Episcopus nequit se intrinittere.
- 152 Talis fundator eligit, & removet Rectorem.
- 153 Talis fundator non dicitur Patronus.
- 154 Tale Hospitale dicitur manuale, & revocabile.
- 155 Potest talis Domus ad libitum claudi, & destitui.
- 156 Hospitale non habens dotem, licet habeat Altare, in quo aliquando celebretur, non tenebitur ad quindennia.
- 157 Hospitale privatum in ejus bonorum alienatione non subjacet Extravag. Ambitosae de reb. Eccl. non alien.
- 158 Bona tamen dotalia talis Hospitalis non possunt alienari absque solemnitatibus.
- 159 Hoc dictum declaratur.
- 160 Hospitale Laycale, impetrando beneplacitum Apostolicum, non inde remanet Ecclesiasticum.
- 161 Hospitale privatum visitari potest ab Ordinario tamquam Delegato Sedis Apostolicae.
- 162 Etiam si à fundatore prohibita esset visitatio.
- 163 Hospitale constructum ab aliquo Collegio absque Diocesani assensu, non tenebitur ad quindennia.
- 164 Hospitale fundatum à Laycorum Universitate adhuc tenetur ad quartam Canonicam.
- 165 Hospitale in perpetuum constructum subjacet Extravag. Ambitosae de reb. Eccl. non alien.
- 166 Hospitale absque auctoritate Ordinarii institutum est Locus pius, & religiosus.
- 167 Relictum Hospitali, eoque extincto, convertendum est in alium pium usum.
- 168 Hospitale, mortuo fundatore, remanet perpetuum.
- 169 Refellitur Rota coram Innocent. X. decis. 318. in annotat. post num. 7.
- 170 Hospitalia laycalia non subjacent Extravag. Ambitosae de reb. Eccl. non alien.
- 171 De quo tamen Auctor valde dubitat.
- 172 Hospitale Regulare dicitur, quod regitur à viro Regulari.
- 173 Hospitalia fundata auctoritate Pontificis, sive Ordinarii, sunt Ecclesiastica.
- 174 Mentio Hospitalis S. Jacobi Incurabilium Urbis.
- 175 Rejicitur Aemilian. consil. 153. num. 9.
- 176 Mortuo fundatore, Hospitale non est amplius ad usus profanos convertibile, remanetque perpetuum.
- 177 Hospitale tamquam perpetuum, est incapax emphyteusis, proindeque uti incapax, subjacet quindenniis.
- 178 Rejiciuntur Alexand. consil. 120. num. 3. circa fin. vers. non obstat, lib. 1. & alii.
- 179 Ut locus dici possit pius, sufficit, quod sit destinatus ad piarum rerum exercitium.
- 180 Attendenda causa, ob quam locus sit Ecclesiasticus, vel saecularis.
- 181 Defectus auctoritatis Ordinarii efficit, ne Hospitale sit religiosum, & Ecclesiasticum.
- 182 Hospitale fundatum absque assensu Ordinarii, visitatur ab Ordinario.
- 183 Praescriptio quadragenaria competit etiam Hospitali carenti auctoritate Diocesani.
- 184 Hospitale fundatum sine auctoritate Ordinarii,

- non gaudet multis privilegiis, quibus gaudet
Hospitale fundatum auctoritate Ordinarii.
- 185 Hospitale fundatum sine auctoritate Ordinarii, dici
potest quodammodo pium.
- 186 Tale Hospitale gaudet privilegiis loci pii.
- 187 Legatum factum Hospitali, non censetur factum
ratione loci, sed ad causas pias.
- 188 Pictura alicujus Sancti, dicitur res sacra.
- 189 Hospitale etiam privatatum non subjacet detractio-
ni Trebellianicæ, aut Falcidicæ.
- 190 Hospitale etiam non erectum auctoritate Ordinarii,
si est perpetuum, dicitur locus pius.
- 191 Declaratur Decif. 318. in annot. post num. 7.
coram Innocent. X.
- 192 Confraternitas erecta auctoritate Ordinaria; sub-
jacet Extravag. Ambrosianæ de reb. Eccles. non
alien.
- 193 Layci melius, quam Clerici gubernant Hospitalia.
- 194 Hospitale B. M. Consolationis de Urbe est Ecclesia-
sticum.
- 195 Dicitur tamen Hospitale per laycos regitur.
- 196 Hospitale dicitur laycale, si regatur a laycis, &
careat auctoritate Ordinaria.
- 197 Hospitalia laycalia tenentur ad quinquennia.
- 198 In Germania Extravag. Ambrosianæ de reb. Eccles.
non alien. non est usu recepta.
- 199 In omnibus Hospitalibus tam erectis consensu,
quam sine consensu Ordinarii exercentur piete-
tis opera.
- 200 Rejicitur Riccius in prax. Eccl. parte 1. resol. 37.
num. 1. versic. secunda, & versic. tertia sic
conclusio.
- 201 Hospitale non erectum auctoritate Ordinarii, non
subjacet Extrav. Ambrosianæ.
- 202 De quo tamen Author valde dubitat.
- 203 Omnia Loca Pia comprehenduntur sub dicta Ex-
travag. sive sint fundata auctoritate Ordinarii,
sive sine illa.
- 204 Declaratur Statut. Urb. lib. 1. cap. 88. in fine.
- 205 Hospitale habens privilegium, illud non amittit
absque speciali derogatione.
- 206 Hospitale est locus semper paratus ad recipiendum
pauperes.
- 207 In casu paucitatis Infirmorum, fructus Hospita-
lium erogandi sunt in similem alium pium
usum.
- 208 Hospitale etiam demolitum, non tamen amissis bo-
nis, adhuc tenetur ad quinquennia.
- 209 Hospitale dirutum adhuc retinet privilegia.
- 210 Ecclesia, Civitas, Populus, seu Castrum eversa,
posteaque reedificata, retinent primæva jura,
quæ autem eversionem habebant.
- 211 Recens Hospitale idem est, ac vetus.
- 212 Hospitale reedificatum, semper est idem.
- 213 Nisi suppressum fuerit auctoritate Superioris.
- 214 Hospitale destructum ob delictum, capitis diminu-
tionem patitur.
- 215 Hospitale, mortuo fundatore, inde redditum perpe-
tuum, tenetur ad quinquennia.
- 216 Aliqui tenent, Hospitale infra annum constru-
endum esse, quando testator illud construere man-
dans, non designat tempus.
- 217 Alii tenent, illud construendum esse infra tempus
ab Ordinario arbitrandum.
- 218 Declaratur Novella de Ecclesiastic. tit. 131.
- 219 Heredes testatoris cogi nequeunt ad extruendum
Hospitalis antè lapsum annum.
- 220 Mentio Hospitalis B. M. Annuntiata Neapoli.
- 221 Continuatur mentio ejusdem Hospitalis.
- 222 Inhospitalitas erga pauperes in odio habita.
- 223 Episcopus excommunicare potest Clericos inhospi-
tales.
- 224 Usus hospitandi amicos, etiam ex mille actibus ho-
spitationis est impræscriptibilis.
- 225 Abusive dicta hospitalitas onus hospitandi milites.
- 226 Dicta etiam bellica hospitalitas.
- 227 Laus Cardinalis Parisii.
- 228 Hospes sumitur pro receptore, & recepto.
- 229 Laus Eminentiss. D. Card. Petri Marcellini Corra-
dini.
- 230 Hospes Italicè vertitur Hoste, qui Latine sonat
inimicum.
- 231 Et verè quandoque talis est.
- 232 Hispanum vocabulum Mesonero quid.
- 233 Hispanum aliud vocabulum Ventero.
- 234 Nationes à Latina lingua mutantur Idioma.
- 235 Hospitium quoque accipitur pro domo.
- 236 Hospites, caupones, tabernarii, seu albergatores
promiscuè sumuntur.
- 237 Mentio Societatis Cauponum.
- 238 Pius IV. verè pientissimus.
- 239 Proxenetæ Ripæ Urbis, quibus mediantibus vi-
num venditur cauponibus, tenentur ad pratium,
quod emptores solvere recusant.
- 240 Tabernariorum mores pravi.
- 241 Idem prosequitur.
- 242 Mentio Tabernarum Ecclesiæ Constantinopolitanæ.
- 243 Tabernæ dicuntur quoque Ergasteria.
- 244 Hosteriæ nomen non est Latinum, quo usus fuit
Novar. de gravam. Vassall. tom. 1. gravam. 73.
num. 1.
- 245 Olim bona hospitum in hospitibus decedentium appli-
cabantur cauponibus.
- 246 In Hispania extant similes leges.
- 247 Refellit Felicius de societ. in prohæm. num. 15.
- 248 Idem malè putat, talem morem succedendi viginis-
se in hospitibus privatarum domorum.
- 249 Declaratur Auth. omnes peregrini C. commun.
de successione.
- 250 Romæ maximè anno Jubilæi practicabatur, quòd
succederetur in bonis hospitum in hospitibus pri-
vatarum domorum decedentium.
- 251 Reijcitur Azo in l. nutritoribus 10. C. commun.
de successione.
- 252 Nec privatus hospitator succedere potest hospi-
tato.
- 253 Et super hoc adest in Hispaniis similis lex.
- 254 Patria Auctoris Olyssipo.
- 255 Patria etiam à Jurisconsultis laudatur.
- 256 Constitutio Synodalis Olyxbonen. refertur.
- 257 Artifices vulgò arte bianche sunt personæ ven-
dentes minutas merces.
- 258 Meirinho in Portugallia respondet Barrigello in
Italia.
- 259 Constitutio Synodalis Olyxbonen. moderata.
- 260 Jurisconsulti fuerunt satis curiosi athymologia-
rum.
- 261 Ità ut Grammaticis sæpè palmam præripuerint.
- 262 Leges aliquandò Prisciano subjacent.
- 263 Tabernarii à tabernis dicti.
- 264 Tabernæ in acie Campi Floræ.
- 265 Taberna sumpta pro apotheca.
- 266 Lanionis taberna quid.
- 267 Taberna cauponia quid.
- 268 Refertur taberna Bibliopolarum.
- 269 Tabernacula, & Contubernales quid.

- 270 *Taberna proprie est officina ad vinum vendendum.*
 271 *Vulgus vini amantissimum, uti crapulis indulgens*
tabernam pro officina vinaria capit usurpare.
 272 *Stipendia Lectorum Archigymnasii de Urbe sol-*
vuntur ex gabella vini forensis in tabernis, seu
cauponis vendi solitis.

CAPITULUM VI.

DE supradictis Locis Piis uberiori calamo sermone habito, superest, ut etiam aliquid de Hospitalibus, quæ (& Loca Pia, valdeque pia sunt) immò pia adeò, ut Justinianus Imperator inter res divinas Hospitalia connumeravit in *l. sancimus 22. & l. ut inter 23. C. de Sacrosanct. Eccles.* disseramus, laudantes Romanæ Urbis (quæ parvus Orbis est) pietatem, quæ præ cæteris forsitan antecellit etiam in Hospitalium magna copia pro ferè cunctis nationibus, prout Neapolitana quoque Civitas hac pietate reperitur condecorata, referente *Donadeo de renunciation. lib. 2. cap. 45. num. 37.*

Nec insistendum in denominatione vocis per se adeò notæ, ab hospitando, & hospitalitate exercenda, quæ denotat charitatem in pauperes, vel ab Hospitibus, qui gratis recipiuntur *Niger de subhaftat cap. 4. §. 3. num. 1.* ubi verò per egrini mercede soluta hospitantur, dicitur hospitium, seu diverforium, *Barbosa de Fure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 1.* Sed antiquitus Hospitalia inferviebant pro pauperibus, vel infirmis recipiendis, *R. P. D. Petra ad Constitutionem Apostolicam tom. 2. in Constit. 1. Honorii III. sect. 3. nu. 8.* Hinc dictæ Hospitalia dextræ apud *Senecam* *controv. lib. 3. contr. 8. in princ.* quasi piæ, & auxiliares, hinc dicuntur homines hospitales, ut in *cap. 1. de emphyt. & vendit. Natta conf. 84. num. 1. post med. vol. 1.* proque hominibus elemosynariis, licet *Gonzal. in d. cap. 1. num. 4. in not.* putet sumi pro hospitatura. Undè etiam dicta Hospitalia, de quibus in *l. si verò 5. post princip. ff. de his, qui de jecer. vel effuder. & cap. si quis de servis. 12. qu. 2.* habebant enim veteres propria quædam Triclinia, seu cubicula, quibus advenientes hospites recipiebant, quæ Hospitalia dicebantur ex *Vitruvio lib. 6. cap. 10. Schilter. de Fure hospitii §. 1. cum seq. post manu del. ad Jurisprud. Gratian. disc. 898. num. 11. ubi num. 12.* ait, hospitium antiquis fuisse domum gratis venienti hospiti patentem, & sæpè pro amicitia usitatur. Hospitalia autem præcis temporibus publicè etiam assignari solebant, & certi erant homines, quibus hoc munus hospitum recipiendorum a Magistratu imponebatur, ducto vocabulo Græco *dpistahmeian*, & apotu *dpistahmenein*, id est diverfari, undè diverforium *Mager. de advocat. armat. cap. 10. nu. 238. cum seqq.* adeòque Deo, & hominibus accepta est hospitalitas, ut sit prædestinationis signum ex *D. Augustino Macri in Hierolexico verbo Xenoparochas in princ. vers. attamen.* Immò adeò antiquus est hospitandi mos, ut etiam servus Abraham discellurus in Mesopotamiam ad quærendum uxorem Isaac, hospitium invenerit in Domo Laban Idolatræ juxtà illud *Genes. 24. vers. 23. & 25. est in domo patris tui locus ad manendum? Est locus spatiosus ad manendum, & vers. 33. introduxit eum in hospitium;* etiam olim

erat hospitatura rudiori, seu magis vulgariori voce ita dicta, quoddam amicitia jus, ut amici à patria recedentes ad amicorum hospitia diverterent, ac eosdem ad sua quoque hospitia recipere, de quo in *l. postliminii 5. §. In pace 2. ff. de captiv. & postlimin. revert. ubi Gothofred. & hospitaturæ hujusmodi dictæ Emporia, Elemporia, seu Eleanphoria, quasi Olivam ferentia, dum hospitaturi olivam in pacis signum ferre assolebant, de quo fit mentio in *l. fin. §. Patrimoniorum 18. ff. de muner. & honor. Mager. de Adcocat. Armat. cap. 10. num. 241. cum seqq. Cott. memorabil. verb. hospitatura,* aliqui Codices loco hospitaturæ legunt hospita, hinc Martha dicta fuit hospita Domini, hinc hospita terra, hinc hospita flumina, *Cotta memorabil. litera I. verbo hospitatura pag. mihi 316.* præstabatur autem à Republica interdum etiam extraneis hospitium, & erat pro sanctioris amicitia pigrore jus Hospitii, ac tessera dicta hospitalis, & Græcè *procimian*, vel *idiocenia*, ac antiqui moris fuit tesseram dari Hospitibus dimidiatam, qua quicumque attulisset ad hospitem, continuo agnosci posset, & hospitio accipi tanquam amicus, & vetus hospes, quod quidem jus necessitudinis ad posteros transibat, propterea tesseram hospitalem diligenter observabant, inquietes, ut apud *Plautum in Panulo*, Deum hospitalem, & tesseram nobiscum ferimus, qui autem jus hospitii violabat, is tesseram hospitalem confregisse dicebatur ex eodem *Plauto in Cistell.* & Deus hospitalis dicebatur, quem hospites invocabant, si quando hospitium violaretur, qui Jupiter Xenius appellabatur, *Mager. de Advocatia Armata cap. 10. nu. 247. cum seqq. Solorzan. de Fure Ind. tom. 1. lib. 2. cap. 20. n. 43. Gallerat. de renunciation. tom. 1. lib. 1. cap. 1. n. 10. Tholosan. Syntagm. Jur. to. 1. par. 2. lib. 15. cap. 28. num. 36. eruditè Lancellott. post opusculum inscriptum l' Hoggidi parte 2. Sfogbi di mente sfogo 4.* loquendo autem de hospitantibus mercenariè vulgò *Albergatoribus*, seu honestiori, ac honorabiliori nomine hospitibus, licet sint rapaces, id pessimum genus hominum est ad *text. in l. & ita 3. §. at hoc edito 1. ff. naut. Caupon. Stabular. Fontanella dec. Cathalon. 435. num. 27. par. 2.* etenim hospitalitas quæstuaria, quam Cauponariam vocamus, illiberalis est, sordida est, & tabernariorum, seu *Albergatorum* gens est de genere prædonum *l. 1. aut 3. §. 1. ff. naut. Caupon. & Stabular. Guttier. can. qu. lib. 2. cap. 4. n. 70. cum seqq.* cumque lex de hujusmodi personis, attentis earum qualitatibus, malè præsumat, solet dici, quòd cadunt sub rubrica trium latronum ob titulum *ff. naut. Caupon. Stabular. Cassan. dec. cathalog. glor. mund. par. 11. consider. 46. in princ. Magou. dec. Florentin. 25. num. 14. cum seqq.* attamen publicè interest habere earum officium *l. naut. ta 5. ff. naut. Caupon. Stabular. Mauson. de caus. exeq. lib. 1. ampl. 26. num. 28.**

Deveniendò ad rem nostram, prima Hospitalis institutio fuit Hierosolymis ab Hircano facta *Macri in Hierolexico verbo Xenodochium in princ.* postea conditum fuit aliud Hospitalium in Constantinopolitana Civitate, *Tholosan. Syntagm. Jur. tom. 1. par. 2. lib. 15. cap. 28. num. 24.* à Sampsonè dictum forsitan à conditoris nomine S. Mariæ Sanse (de quo in *Novella 131. de Ecclesia-*

clesiastic. titul. cap. fin. in fine) homine religioso, qui multis antè Justinianum Imperatorem annis, derelicta militia, se sacris initiaverat, postea ab eodem Justiniano instauratum, & pinguis-
Alciat. Parerg. lib. 5. cap. 2. post liter. E. in med. ab
Eudisia Augusta Theodosii Imperatoris filia
 aedificatum Hospitalale pro quadringentis morbo
 facto laborantibus, proque aliis egenis, ac Vi-
 duis, & à Pulcheria Theodosii sorore, *Annuus*
Robert. rer. judic. lib. 4. cap. 2. pag. mibi 733. in-
princ. & à S. Basilio Magno.

Undè hospitalaria Religio (ut illa S. Spiritus
 in Saxia, quæ Romæ profuso aere dotatum Ho-
 30 spitalale habet) *Barbosa collectan. Apostol. 369. &*
collectan. 385. pertot. Tamburin. de Fure Abbat.
tom. 2. disp. 24. quaesito 4. num. 73. Nec non illa
 31 S. Joannis Dei Lusitani, quæ pariter in Urbe
 apud Ecclesiam S. Joannis Colabytæ vulgò *fa-*
te ben fratelli à Ponte quattro capi, administrat
 Hospitalale magnificum sæpius à SS. D. N. Cle-
 mente XI. dignissimè Regnante frequentatum
 etiam cum piorum operum exercitio, *Contelor.*
de precedent. qu. 1. num. 16. Barbosa collect. decif.
Apostol. 385. nu. 18. Pellizzar. manual. Regular.
 32 prout illa S. Antonii Abbatis Viennen, cujus
 filii ex Natione Gallicana in Ecclesia S. Antonii
 post Basilicam Liberianam vulgò S. Martæ Ma-
 joris verè claustraliter, regulariter, ac etiam
 33 exemplariter conuivunt, quidquid in Hispania,
 ubi valdè relaxata ingeniscit. Hinc fit, quòd
 34 Regulares habentes indultum transeundi ad
 aliam Religionem, non possunt transire ad istas
 Hospitalarias in Hispaniis uti inibi minimè
 35 claustrales, ad aliam verò Religionem, licet
 Hospitalariam, tamen claustralem poterunt
 transire, veluti distinguit *Lezzana qq. regular.*
tom. 2. cap. 6. num. 18. & puto posse exemplificari
 36 in Religione S. Joannis de Deo, quæ hospitala-
 ria, & claustralis est. Et Hospitalarii indè di-
 cti Equites Melitenses, seu Hierosolymitani,
 adeòque Urbs Romana emicat pietate, vel in
 37 Urbe Romana, seu (ut meliùs dicam, in Orbe
 Romano juxtà *l. in Orbe Romano 17. ff. de Statu*
homin. tanta viget, & ardet pietas, ut non so-
lùm languidorum corporum curationi supera-
bundent loca, sed & motæ mentis, nè in sapien-
 38 effectum in Regione vulgò *Rione, seu Orione Co-*
luonæ vulgò Piazza Colonna reperitur Ecclesia
 B. M. Pietatis cum Hospitali, & Confraternita-
 te pro recipiendis, ac curandis dementibus, ut
 ex *Constitutione 37. Pii IV. in Bullario Rom tom. 2.*
 & ex *Constitutione 48. Gregorii XV. in eodem Bul-*
lar. tom. 4. prout in Hispaniis familia extant Ho-
 39 spitalia, *Tholosan. syntagm. Jur. to. 1. par. 2. lib. 15.*
cap. 28. num. 25.

Omitto Hospitalarium quoque fuisse gravis-
 40 simum, ac vetustissimum ex Mendicantibus Or-
 dinem Fratrum Prædicatorum, *Lezzana qu. regul.*
tom. 2. cap. 6. num. 1. in fine, prout esse vi-
 detur Hospitalaria quodammodo Religio præ-
 41 clara, ac antiquissima divinitus instituta Fra-
 trum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Cap-
 tivorum usque de anno 1198. ut ait *Lezzana,*
qu. regul. tom. 2. cap. 6. num. 1. antè med. vers. inter
quos, & hospitalitas quidem saltem olim in Ur-

be adfuit apud Ecclesiam S. Thomæ in Formis
 in Monte Cælio propè Ecclesiam S. Gregorii 42
 Patrum Camaldulensium, teste *P. Josepho à*
Jesu Maria Trinitario Excalceato in Scholis Bul-
lar. Ordinis ad Bullam II. Innocentii III. num. 4. &
ad Bullam III. ejusdem num. 2. quæ tamen hospita-
 43 litas postea cessavit occasione unionis prædi-
 ctæ Ecclesiæ factæ ab Urbano VI. confirmatæ-
 que à Bonifacio IX. de anno 1389, ad favorem
 Capitali Sacrosanctæ Basilicæ Vaticanæ pingui-
 oribus tunc indigentis proventibus propter
 bella, licet in unionis literis injungeretur pri-
 mæva hospitalitas, immò unio esset ad tempus
 tantum, donec nimirum Canonici Vaticani
 consensu, vel majori non potirentur redditu,
 nihilominus memoratam Ecclesiam continuant
 possidere, ut refert *P. Josepho à Jesu Maria in*
Schol. ad Bullam IV. Innocentii III. num. 4. in fine,
in Bullar. Ordin. qua de causa P. Magister Vin-
 44 centius Copola olim Procurator Generalis totius
 Ord. Trinitarii, vir singularis pietatis, invi-
 gilans reintegrationi præfatæ Ecclesiæ sui Ordi-
 nis, intendit instaurare antiquam instantiani
 aliâs pto parte Religionis intentatam usque de
 anno 1588. prout videre est ex *dec. coram Card.*
Carvalerio 328. & 384. Rébolão dec. 95. Scotto apud
Marchesan. de commission. par. 1. fol. 275. Coccino
dec. 130. quæ est penès dictum Marchesan. de com-
mission. par. 2. fol. 155. & 208. cod. Coccino in de-
cif. 214. quæ est apud Marchesan. par. 2. fol. 156.
cod. Coccino dec. 274. & dec. 361. quæ est in recen.
dec. 208. par. 2. dec. 163. post Fenzon. ad Statut.
Urb. dec. 751. part. 3. recen.

Tantaque in Urbe incaluit pieras, ut præter
 Hospitalale ad ægros curandos in eodem Hospi-
 tali penès Ecclesiam S. Spiritus in Saxia adest
 etiam alius locus peculiaris ad recipiendos expo-
 45 sitos, nè aliter, ut sæpè accidere solet, factus
 à matre non ampliùs matre interimatur, & hu-
 jusmodi loca ad expositos alendos vocantur
 46 Xenones *l. unica §. Sed scimus 3. C. de Latina Li-*
bert. tollend. quod quidem Hospitalale olim pri-
 mas radices egit sub ordine Laycorum à prima
 47 institutione *Contelor. de precedent. qu. 1. num. 15.*
cum seq. prout ab initio restitutus fuit Ordo Ho-
 spitalarius S. Joannis Dei ex laycis, & talis per-
 48 manet usque ad præsens, ex quorum numerosa
 Hospitalium institutione apparet, quantum vi-
 geret, & arderet ergà proximum charitas olim
 hodiè in caritatem versa, adeòut in angulis
 49 Monasteriorum adest Hospitalale pro charita-
 tivo egenorum receptaculo *Giballin. de Clausu-*
ra Sanctimonial. disquisit. 1. cap. 2. §. 10. num. 18.

Præterea Hospitalia alio nomine dicuntur
 Brephotrohium, Orphanotrophium, Procho-
 trophium, Gerontocomium, Grorophonium, 50
 Nosocomium, seu Noscomium, Xenodochium,
Macri in Hierolexico verbo Hospitalale, propriè
 autem loquendo juxtà literalem sensum Hospi-
 talia primitus fuerunt olim erecta, ut peregrini
 inibi hospitarentur, de quibus fusè *Thomasin. de*
 51 *Bensic. tom. 3. par. 3. li. 3. cap. 47. cum duob. seqq.*
 & primus eorum fundator fuit Zoticus, vel, ut
 52 alii dicunt, Joticus, seu Loticus, veluti habet-
 tur in *l. omnia privilegia 33. vel ut alibi 34. aut*
35. C. de Episcop. & Cleric. ubi Barbosa num. 4.
Tholosan. syntag. Jur. tom. 1. part. 2. li. 15. cap. 28.
num. 34. Lapsus de hospitalitate num. 1. Crassus in
cap.

cap. cum ad Sedem 15. num. 18. de restitut spoliat. ubi tenet, fuisse primum in Constantinopolitana Civitate, *Panciroi. var. lectio. li. 2. cap. 171.*

53 post liter. E. refert Fabiolam prima Romæ Nosocomia inventisse, erat autem Fabiola nobilissima Romana à viro tamen ob adulterium separata, alterique postea temere nupta, saltem in hoc pia, licet in reliquis impia, & flagitiosa, forsitan errore comperto publica pœnitentia crimen diluit erogatis divitiis in pauperes, *Gonzalez in cap. licet ad ea 4. num. 4. in med. de religiof. domib. Annæus Robertus rer. judicat. li. 4. cap. 2. pag. mibi 733. in princip. Xenodochium*

54 ab alio Græco vocabulo Xenon, loco, ubi peregrini gratis suscipiuntur *cap. de Xenodochiis 3. de religiof. domib. Barbosa de Jure Eccles. li. 2. cap. 11. num. 2. Gonzal. in cap. licet ad ea 4. n. 4. in princ. vers. Xenodochium de religiof. domib.*

56 at vulgò Hospitalia sumuntur pro loco, in quo quali hospites curantur ægroti egeni, & à voce Græca nosos, idest morbus, & xomao, idest curo, & nutrio, undè nosocomia, ægritudinis, vel ægrotorum cura Nosocomia, seu Nosconia dicta *l. sancimus 22. C. de Sacrosanct. Eccles. & loquendo in proprietate recti sermonis, mox recitata nomina inter se contradistinguuntur, etenim Brephotrophium est locus, ubi infantes expositi aluntur l. illud 19. C. de Sacrosanct. Eccles. Prochorotrophium, in quo mendici*

57 invalidi, ac debiles nutriuntur *dic. l. illud 19. & dic. l. sancimus 22. C. de Sacrosanct. Eccles. l. si quis ad declinandam 48. §. ubi autem & §. sin autem 5. C. de Episcop. & Cleric. toto tit. C. de mendic. in Val. li. 11. Barbosa de Jure Eccles. li. 2. cap. 11. num. 6. Cotta memorabil. verbo Prochorotrophium,*

58 ubi quod etiam pro Hospitali in communi sumitur, qui quidem locus respondet loco invalidorum penès Sacrosanctâ Lateranensem Basilicam S. Joannis de Urbe, nuper à sa. me. Innocentio XII. immortalis pauperum patre munificentissime extructo, eidem pro sustentatione assignatis pensionibus magnifici Palatii ab eodem summo Pontifice extructi ad commodum Romanæ Curia, indè Innocentianæ dictæ, Jus, ac Causas dicentium, in Monte Citatorio vulgò *Citorio*, ad instar Magnæ Neapolitanæ Vicariæ, dum à Neapolitano Regno ille Christi Vicarius suam trahebat originem, in hoc justitiæ, & pietatis specimen exhibens, prout simile extat in Urbe

60 Hospitali dictum *S. Sisto à Ponte Sisto* pro mendicis à Sixto V. justitiæ, & charitatis cultore fundatum cum annuo pinguiissimo proventuscutorum novem millium monetæ Romanæ juxta illius *Constitutionem in ordine la. 57. §. 3. in novo Bullario Romano tom. 2. quod hodiè translatum fuit à Sanctissimo ad Locum Pium vulgò S. Michele; sumitur etiam Prochorotrophium pro Collegio ad erudiendos, & alendos inopes studiosos l. illud, quod 19. ubi. Barbosa num. 8. C. de Sacrosanct. Eccles. Costa de facti scient. & ignorant. post inspect. 98. cons. univ. num. 13.*

62 Orphanotrophium, ubi (ut nomen de per se sonat) Orphani aluntur, ad *text. in l. Orphanotrophos 30. Cod. de Episcop. & Cleric. Barbosa in l. illud, quod 19. num. 7. C. de Sacrosanct. Eccles. & in dicta l. Orphanotrophos 30. nu. 5. & de Jure Eccl. lib. 2. cap. 11. nu. 7. Gonzalez in cap. licet ad ea 4. num. 4. in princ. de religiof. domib. Panciroi.*

*in thesaur. var. lect. lib. 2. cap. 171. ubi litera E. tradit, Zoticum fuisse primum Orphanotrophorum Constantinopoli institutorem, qua occasione monemus in hujusmodi Orphanotrophis orbatos tantum patre secundum veteriorem recipi posse, quia hoc derivat à Græco, quod significat nutrio, & à pupillo, Gratian. disc. 666. num. 13. cum seqq. ubi passim Orphanotrophium accipi pro loco parato alendis pueris, decis. 29. num. 14. cum seq. post Novar. de elect. fori par. 2. prout Romæ inter alia extat unum à pientissimo Cardinali Antonio Maria Salvato constructum in Parochiali Ecclesia S. Mariæ in Aquirio vulgò *dell'Orsanelli à Piazzza Capranica*, qui ad augenda pietatis opera, nec non ad ostendendum, quòd præcipue Ecclesiastici divites teneantur superflua bona in pauperes erogare, ut à Domino misericordiam consequantur, aliud quoque Hospitali, seu majoris Archihospitali Incurabili nuncupatum penès Ecclesiam S. Jacobi ad viam Hypodromi vulgò *Corso*, opulentissime extruxit, nescio cur per Pontifices appellatum in, seu de Augusta, ut per Leonem X. in sua Constitutione 15. §. 1. & in concessione Privilegiorum in princip. & §. 1. per Paulum III. Constitut. 37. §. 4. circa fin. versic. & si pro tempore, juncto §. 5. in nov. Bullar. Roman. tom. 1. & per Pium IV. Constitut. 2. in princ. in eod. Bullar. tom. 2. omitto, singulari privilegio Archihospitali hujusmodi fuisse decoratum per Paulum III. in dicta Const. 37. §. 4. circa fin. versic. & si pro tempore, ut nempe casu, quo Domo, ac Hospitali Neophytorum, & Cathecumenorum de Urbe in Regione Montium in Ecclesia S. Mariæ ad Montes existente, charitatis opera non exerceantur, illorum fructus eo ipso applicati sint favore Archihospitali hujusmodi Incurabili, qua occasione, singulariori insignitur Privilegio Regium Hospitali antiquissimæ, ac nobilissime Archiconfraternitatis S. Domus Misericordiæ Patriæ meæ Ulyssipponis in Lusitania, usque de anno 1488. per Leonoram Reginam Regis Joannis II. conjugem, vel secundum alios, Emmanuelis I. institutum ad instantiam Magistri Fr. Michaelis de Contreras Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, & Confessarii prædictæ Regiæ, de quo Cabedo de Patronatu Regiæ Coronæ cap. 39. & 46. & decis. Portugalliæ §. 1. num. 2. & 9. par. 1. Benedict. Egidius in l. 1. par. 1. à nu. 34. C. de Sacrosanct. Eccles. Hieronym. Roman. de Republ. Christ. lib. 5. cap. 22. per tot. ac signanter vers. privilegio, Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 76. num. 17. cum seq. & in collectan. Apostol. decis. 387. num. 7. Themudo decis. Ulyxbon. 12. & 13. per tot. par. 1. & nuncupatur Hospitali omnium Sanctorum, immò uti toto Orbe celeberrimum Ordinarium Regia Portugalliæ illud per anonomasiam nuncupat, o grande Hospital, seu o Hospital o grande, teste Barbosa di. alleg. 75. num. 18. insignitur inquam privilegio nempe, quòd redditus piorum Legatorum statuto tempore non adimpletorum, applicentur prædicto Regio Hospitali Ulyxbouen. Civitatis Pereyra de Castro decis. Lusitan. 57. in princ. ubi testatur, tale privilegium fuisse impertitum per Officium S. Pœnitentiariæ Apostolicæ, de quo valde miror, & intelligo, quanta olim polleret auctoritate*

64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74

S. Pœni-

- 75 S. Pœnitentiaria, & quanta hodiè careat, quam in dies semper exerior diminutam, adeò ut olim commutare poterat ultimas defunctorum voluntates, prout tempore Pontificatus Pauli III. de anno 1542. cum tunc esset Major Pœnitentiarius Cardinalis Episcopus Albanen. com-
 76 mutavit Sac. Pœnitentiaria quandam Administrationem Hospitalis in Ecclesia S. Blasii Oppidi de Aueyro Colimbrien. Diœcesis in Portugallia Regno usque de anno 1457. à Ferdinando Vaz de Arganide erecti, ut per successionem deputaretur Administrator pro tempore, non autem amplius per nominationem, prout mandaverat testator, prout ad Pœnitentiariam Papa remittebat derogationes Regulæ, & Statutorum Montium, & derogabat, ut videre est apud *Tamburin. de Fure Abbatiss. disput. 15. quaesito 3. num. 6. in med. vers. confirmatur.*

- Præterea singulare quoque privilegium prædicatur illud ab Apostolica Sede concessum Hospitali appellato Magno Mediolanen. Civitatis usque de anno 1458. & à Francisco Sfortia, ac Blanca Maria tunc Ducibus Mediolani approbatum, quòd videlicet omnia Civitatis prædictæ, & Diœcesis Hospitalia tam præsentia, quam futura censerentur unita ipsi Hospitali Magno, *Menoch. consil. 1025. in princip. ad primam dubitationem*, prout etiam singulare pariter est privilegium inter alia illud tributum
 79 Hospitali S. Mariæ de Misericordia Civitatis Perusæ usque de anno 1305. extructo à Gregorio XI. de anno 1469. confirmato, quòd medietas honorum Homicidæ confiscandorum, non existentibus hæredibus occisi, applicentur dicto Hospitali, eodem modo applicetur pœna blasphemantium, *Gilian. ad Statut. Perus. verbo Hospitalis lit. A. §. Homicidarum bona. & verbo homicidium §. Confiscantur bona. & verbo Hospitalis Misericordie §. Gabellas in med. versic. dantur*, ubi meminit alterius privilegii, quòd in compensationem exemptionis, qua olim gaudebant ejusdem Hospitalis Cauponæ ex Bulla Clementis VIII. de anno 1592. Camera Apostolica eidem Hospitali præstat annua scuta centum quinquaginta.

- In gratiam autem curioforum nolo prætermittere, quod supra enunciatum Archihospitale Incurabilem de Urbe antiquitùs existerat in Ecclesia Parochiali B. Mariæ de Populo de Urbe Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini Calceatorum Reformatorum Congregationis Lombardiæ, ut constat ex *Constitut. 15. §. 1. Leonis X. in Bullar. Rom. tom. 1.* ideò puto in mote
 81 postà positum fuisse, ut Patres Conventus ejusdem S. Mariæ de Populo processionaliter se conferrent ad Ecclesiam, & Archihospitale ejusdem S. Jacobi Incurabilem, & illinc processionaliter unà cum Custodibus, & Confratribus dicti Hospitalis ad eandem Ecclesiam S. Mariæ accederent bis in anno, feria nempe quinta post tertiam Dominicam Quadragesimæ tempore, quo Sacratissima Deiparæ Imago à S. Luca Evangelista depicta aperitur decantatis toto tempore Completis cum musica, & Feria tertia post Dominicam in Albis tempore, quo eadem clauditur; Undè in S. Rotæ Romanæ Auditorio occasione præfatæ Processionis disputatum
 82 fuit Dubium, an Societas S. Jacobi Incurabi-

lium esset in possessione ingrediendi cancellos Altaris Majoris vulgò Presbyterium dictæ Ecclesiæ S. Mariæ de Populo, & Patribus tantum informantibus negativè conclusum, ut ex *decis. 433. per tot. coram Innocentio X.* Et simile extrat Hospitale Incurabilem in Neapolitana Civitate, ubi illius Corrector pro tempore, ex Indulto Gregorii Papæ XV. Mithra, & Baculo, 83 Pastoralibus, nec non Chyrotecis, Annulo, Sandaliis, Mantello, seu Mozzetta, Pileo, Rocchetto, Habitu, coloribus, cæterisque insigniis Pontificalibus uti, illaque induere, deferre, ac gestare, ac etiam Missas, & alia Divina Officia pontificaliter more Episcoporum celebrare, nec non post ipsorum Divinorum Officiorum solemniam, populo ibi interessente benedictionem solemnem, dummodò aliquis Antistes, seu Sedis Apostolicæ Legatus ibidem præsens non sit, vel si adsit, ejus ad hoc expressus accedat assensus, impartiri liberè, & licitè valet, *Corrad. in prax. dispens. Apostol. lib. 7. cap. 4. n. 64. in princ. versiculo exemplum erit, & num 65. simile opi-*
 84 *parum, & redditibus abundans Hospitale in Albernia, in Montibus Albracci, de quo Tholosan. syntagm. Fur. tom. 1. par. 2. lib. 15. cap. 28. num. 33. in fine.*

Gerontocomium insuper est, ubi senes ægri curantur *Lillud, quod 19. l. sancimus 22. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Barbosa ad d. Lillud num. 9. & de Fur. Eccl. lib. 2. cap. 11. num. 8. Gonzalez in cap. licet ad ea 4. num. 4. in fine de religiof. domib.* Pelagium Papam II. anno Christi 590. Domum
 86 suam Gerontocomium pauperum senum fecisse, quod Grecè dicitur chimiziria.

Grorophonium denique, ubi scemina debili- 87
 88 lium sustentatrices degunt, *Barbosa de Fur. Eccl. lib. 2. cap. 11. num. 9.* ideoque subest jurisdictioni Ordinarii, qui illud tanquam Locum Pium, & sic tanquam Locum perpetuum visitare, ac reformare potest, recognoscendo, an omnia in Hospitali procedant juxta mentem fundatoris, *Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 75. n. 6. cum seqq. & in cap. ad hæc 4. num. 3. de religiof. domib. Amostazo de caus. piis lib. 4. cap. 11. n. 35.* ac ita sancimur est in nostra Lusitania ex Regia
 89 *Ordinatione lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine*, ibi: *porem nestes casos podem os Prelados visitando prover, se se cumprem as causas piis, que os Instituidores mandaraom*, idest in his verò casibus Superiores visitando recognoscere possunt, utrùm pia opera adimpleantur, quæ fundatores reliquerunt. Indè alia Hospitalia quoque ad peculiarem morbum contagiosum, ubi Leprosi ob periculum contagii segregati congregantur, construi cœperunt, & appellari Leprosaria; seu
 90 *Leprosaria, cap. cum dicat 2. de Eccles. edific. Clem. per literas 2. de Præbend. Clem. quia contingit 2. de religiof. domib. Barbosa de Fure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 10.* & nostro idiomate Lusitano, teste *Valasco consult. decis. tom. 1. consult. 105. per tot. dictæ Gafaria, seu Albergaria;*
 91 *Hospitale autem, in quo Leprosi insimul cum aliis infirmis curantur, etiam in eodem Hospitali Leprosi retineantur seorsim ab aliis, cum non exindè videantur constituere corpus separatum; sed ea separatio fiat ad evitandum con-*
 92 *tagium, non eximitur à solutione Decimarum de hortis, & pratis ad nutrimentum illius animalium*

malium, *Tamburin. de Jure Abbatiff. tom. 1. disput. 15. quæstio 18. num. 47. cum seq. Rota post eund. tom. 3. decis. 94. num. 5.*

93 Tandemque extant eleemosynarix, ubi eleemosynæ elargiuntur, de quibus, & de aliis supra recensitis varia nomina, & species habentur in *cap. cum quolibet §. Sancimus 23. quæst. 8. cap. si quis omnem ad fin. 1. quæst. 7. Clem. per literas 2. de Præbend. Clem. quia contingit 2. de religiof. domib. l. illud, quod 19. & l. sancimus 22. C. de Sacrosanct. Eccles. Novella de alien. & emphyteus. in princ. & de Ecclesiastic. titul. §. finali, latè Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. num. 2. cum seq. Gonzal. in cap. licet ad ea 4. num. 4. de religiof. domib. Vallenf. Paratitl. Fur. Canon. lib. 3. tit. 36. §. 1. num. 1. Sebastian. Casar de Menezes de Hierarch. Eccles. quæst. 2. §. Probem. §. 5. nu. 28. Aulsald. de Furisdic. part. 2. tit. 11. cas. 13. num. 1. Tholosan. syntagm. Fur. to. 1. par. 2. lib. 15. cap. 28. num. 7. cum seqq. & in Jus Canon. tom. 1. lib. 1. tit. 16. cap. 1. num. 1.*

94 Habentur etiam operaria, & similia, quæ omnia veniunt appellatione Hospitalis, licet diversis nominibus nuncupentur juxta usum diversarum regionum ad *Clem. per literas 2. de Præbend. Coriad. in prax. dispensat. Apostol. lib. 8. cap. 6. num. 29.* Ministri autem curam habentes ægrotorum dicti sunt Parabolani *l. Parabolani 18. l. placet 17. C. de Episcop. & Cleric. Gonzalez in cap. licet ad ea 4. n. 4. circa fin. de religiof. domib.*

95 Quibus ad satietatem præmissis, firmatur in præsentem, quòd Hospitalia, retinendo emphyteusim, teneantur ad quindennia tam ob Hospitalium perpetuitatem, quam quia Hospitalia sunt Loca Pia, & emphyteusis non revertitur ad Dominum directum, *Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. n. 7. & 10. juncto nu. 14. proindeque uti de prohibitis, non sunt capacia retinendi emphyteusim, sed illam tenentur infra annum vendere privato, & personæ capaci, Manent. conf. 19. nu. 3. Riminald. sen. conf. 422. nu. 3. cum seq. Riminald. jun. conf. 698. nu. 26. cum seqq. lib. 6. ex viva ratione, quia Hospitalia ob identitatem rationis æquiparantur Ecclesiæ, quæ nunquam moritur, & tam illa, quæ erecta sunt auctoritate Episcopi, quam quæ sine auctoritate,*

96

97

98

98 cum in se sint perpetua, militat semper eadem ratio prohibitiva, præterquam quòd ambigi nequit, Hospitalia procul dubio esse pia, sacra, religiosumque locum, in quo opera pietatis exercentur, *Moneta de commut. ultim. volunt. cap. 4. à num. 25.*

99 Ad probandam autem perpetuitatem Hospitalis, quæ est fundamentum intentionis Domini directi pro consequitione quindenniorum, sufficit sola præsumptio, quòd pientissimus fundator voluerit bona sua perpetuò in dubio dicare pro animæ suffragio, quousque ex adverso in contrarium doceatur *Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. num. 14.*

100 Si tamen Hospitalia non fuerit formatam, sed tantum aliquis privatus peregrinos, aut pauperes hospitatur, ea voluntate, ut possit Hospitalia ad alios usus divertere, prout sibi placuerit, cum tunc Hospitalia sit merè profanum, & privatum, quantumvis ibi de facto servetur Hospitalitas, nec ullam adhuc habere dicatur deputacionem perpetuam ad opera pietatis,

cum possit fundatorem penitere, illudque destruere, & reducere ad usus profanos, non tenebitur tale Hospitalia ad solutionem quindennii ob defectum perpetuitatis, *Valasco consult. decis. tom. 2. consult. 105. num. 8. cum seq. Amostazo de causis piis lib. 1. cap. 1. num. 34. & ad effectum exemptionis à quindennii temporalitas Hospitalis remanet satis comprobata, si illud erectum fuerit absque auctoritate Ordinaria, & adhuc vivat fundator, quem potest penitere foundationis, Valasco dic. consult. 105. num. 11. post obitum autem fundatoris Hospitalia, quantumvis in ejus vita erectum absque assensu Apostolico, aut Ordinario, cum tamen fundator uti jam amplius in humanis non degens, non possit revocare suam foundationem, verè remanet locus perpetuus, ac pius, & sic subiectus quindennii solutioni, ex l. Ornotrophos 30. ubi Barbosa num. 11. C. de Episcop. & Cleric.*

Nec refragatur, quòd in dubio capienda est interpretatio, per quam faveatur loco pio *l. sunt personæ 43. in fin. ff. de religiof. & sumpt. funer. ubi acutissimus Jurisconsultus Papinianus, quanquam Ethnicus non protulit minus pium dictum, quam proferret Catholicus, in verbis, ibi: Summam esse rationem, quæ pro religione facit, quia id militat, quando per hujusmodi favorabilem interpretationem nullum inferitur tertio præjudicium, nè aliter contra Juris trames locus pius in hoc impius locupletetur cum aliena jactura cap. locupletari 47. de regul. Fur. in 6. l. jure natura 206. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de action. empt. l. naturaliter 13. §. unico, l. nam hoc natura 14. l. hæc conditio 66. ff. de condic. indebit. Barbosa axiom. 139. num. 1. prout facile eveniret quindennia non solvendo proprietario destituito omni spe caducitatis suorum bonorum sui favore.*

Insuper æquitas, & ratio naturalis videntur suadere, ut Hospitalia, quæ tanquam loca pia participant de privilegiis Ecclesiarum, quoad eorum bona, *Fulgin. de Jure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 16. num. 11. Amostazo de causis piis li. 4. cap. 11. num. 26. Gratian. disc. 34. nu. 1. Cyriac. contro. v. 530. num. 23. Conciol. alleg. 35. num. 5. & optima quidem ratione, quia cum bona Hospitalis deputata sint ad usum pauperum, videtur favore pauperum mereri privilegium Ecclesiarum in alienatione ad evitandam dissipationem eleemosynæ ipsorum pauperum, Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 13. num. 3. participant etiam de oneribus Ecclesiarum, qualia sunt solutiones quindenniorum ad sublevandos Dominos directos ab incommodis, & damnis ex amissione, vel non perceptione laudemiorum derivatis, maxime cum Hospitalia Pontificia, aut Episcopali auctoritate erectum, sit, ac dicatur locus Ecclesiasticus, & religiosus ad text. in cap. ad hæc 4. de religiof. Domib. Conciol. alleg. 35. n. 4. Gratian. discept. 481. nu. 11. cum seq. & disc. 517. nu. 7. cum seq. Cyriac. contr. 530. num. 5. cum seq. Valasco consult. decis. tom. 2. consult. 105. num. 34. Mascard. de generali Statut. interpret. concl. 1. nu. 164. cum seq. Lopus de Castelliono de hospitalitate num. 70. ubi ita servare Hospitalia S. Mariz Novæ de Florentia, Barbosa in l. Orphanotrophos 30. num. 9. C. de Episcop. & Cleric. & de Episc. par. 3. alleg. 75. à n. 32.*

- Marta de jurisdic. par. 4. casu 113. num. 27. Lcon-*
cill. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 13 nu. 11.
Felin. in cap. de quarta 4. num. 3. in princip. vers.
secundo in alienatione, de prescript. ubi Additiona-
tor. liter. A. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 41.
num. 27. cum seq. & qu. 49. num. 7. & qu. 51. n. 1.
 & quidem amissio, seu non acquisitio laudemio-
 rum satis patet ex eo, quod bona Hospitalis,
 tanquam bona verè Ecclesiastica, non nisi raro,
 110 magnaque cum difficultate accedentibus eis-
 dem solemnitatibus in bonorum Ecclesiæ alic-
 natione requisitis alienari possunt, & sic deberi
 definunt laudemis *Nonius cons. 18. num. 1. Buc-*
caferr. cons. 82. num. 11. ubi tamen distinctionis
 fædere merito asserit, Hospitalis merè Laycale
 non subjacere *Extravag. ambitiose de reb. Eccles.*
non alien. sed solum illud, quod Ordinaria au-
ctoritate erectum fuerit, Eugenius cons. 88. n. 9.
tom. 2. Caball. cons. 73. n. 4. lib. 2. Imola cons. 179.
num. 1. Valasco consult. dec. 10. 2. consult. 105. n. 34.
Cossa de facti scient. & ignorant. dist. 56. num. 7.
Civilin. contr. 116. n. 20. vers. non obstat, & n. 21.
lib. 1. Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 21.
num. 1. Borell. in summa dec. tom. 1. tit. 15. nu. 74.
Thomasius tract. var. decade 3. tract. 7. tit. 19.
num. 3393. Subam. 52. & tract. 10. tit. 1. cap. 3.
num. 22. Tondut. de Pension. cap. 65. num. 14. cum
seqq. Lezzana quest. regular. tom. 2. cap. 6. n. 16.
Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. num. 29. Ni-
ger de subhastat. cap. 4. §. 3. cum seqq. Riccius in
prax. Eccles. tom. 1. resol. 37. num. 4. Naldus in
summa casuum conscient. verbo Hospitalis num. 5.
Nicolius lucub. tom. 2. lib. 2. tit. 1. §. Sacre n. 23.
 ubi ita resolutum per S. Congregationem Epi-
 scoporum, & Regularium, *Fabian. de Monte de*
empt. & vendit. 3. qu. princip. n. 35. Card. Mantica
 111 *de tacit. & ambig. contr. tom. 2. lib. 25. tit. 6. n. 69.*
 licet Episcopus tanquam pater pauperum alic-
 nare possit sine aliquo decreto bona hospitalis
 liberè, *Felin. in cap. de quarta 4. num. 3. in princ.*
de prescript. adeo ut in nonnullis Hospitalibus
 adlit salutare statutum de non alienando eorum
 bona, nisi sub certis solemnibus, ut de Hospi-
 tali B.M.V. *Scalorum Caball. cons. 73. nu. 8. par. 2.*
 quo casu videtur magis de Ecclesiasticitate par-
 ticipare, cum præter prohibitionem juris adsit
 etiam illa Statuti, sicque Juris particularis, *Gon-*
galez in cap. licet ad ea 4. num. 5. antè med. de
religios. domib. Gypsius in addit. ad dec. Rota Bon-
non. 92. in fine, vers. & quod quantum ad bona,
Gama noster dec. Lusitan. 390. n. 60. Rota Romana
dec. 368. num. 1. part. 1. rec. dec. 248. n. 24. part. 11.
 Minusque Hospitali tollit Ecclesiasticitatem,
 & per consequens perpetuitatem, motivum,
 quod regatur à Laycis, prout ferè omnia Urbis,
 112 & Orbis Hospitalia à talibus personis reguntur,
Capra in Clement. dispendiosam 2. nu. 12. de judic.
 cum in Laycis magis attendatur sollicitudo, &
 113 solertia administrandæ rei familiaris, quam di-
 vinorum Officiorum celebratio, *Crassus in cap.*
cum ad sedem 15. n. 27. de restitut. spoliat. Ama-
yden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 15. quest. 11. §. 5.
num. 39. cum seq. quia sufficit, quod Hospitalis
 sit fundatum Papali, aut Episcopali auctoritate,
 licet per accidens regatur, & administraretur à
 Laycis, cum etiam Hospitalis Ecclesiasticum,
 114 ac religiosum à Laycis administrari valeat, quin
 definat esse talis naturæ, & habere perpetuita-

tem, *Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 3. num. 14.*
Concioll. alleg. 35. num. 15. lib. 1. ubi de Hospita-
li S. Maria Misericordiae Plani Mercati Urbina-
ten. Civitatis, de qua ortus est SS. D. N. Sapien-
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

- sub n. 166. cum seqq. *Crassus in cap. cum ad Sedem* 15. n. 24. *de restitut. spoliat. Fontanella dec. Caliblon. 331. n. 13. cum seqq. par. 2. Rota Rom. dec. 106. sub n. 1. & dec. 114. n. 6. cum seqq. par. 2. divers. aliàs nec pro tempore, quo durat hospitalitas, dicendum est, interim Hospitale hujusmodi merè profanum teneri ad quindennia, cum sicuti interim habendum non est pro loco pio ad effectum gaudendi privilegiis Ecclesiæ, seu loco pio competentibus, nè aliter utilitas privilegiorum non cedens in utilitatem causæ piæ, quæ ibidem ad tempus exercetur, cederet in utilitatem illius personæ, quæ ad sui beneplacitum Hospitale potest revocare, *Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. n. 9. ubi contraria rejiciuntur, Cyriac. contr. 530. n. 57. quidquid inferius sui inmemor Amostazo num. 24. contrarium senserit.**
- 129 Præterquamquod in materia solutionis quindenniorum nescio videre, quomodo intrare possit distinctio illa per Doctores, in aliis materiis potissimum, ut plurimum beneficialibus, & jurisdictionalibus pertractata super inspectione, an Hospitale sit Ecclesiasticum, & conferri soleat in titulum perpetuum, indeque dictum collativum, aut per electionem, administrationem, aut commendam, quæ valde similis est titulo, dicendum est Beneficium Ecclesiasticum *Clem. quia contingit 2. §. Ut autem de religios. domibus, Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. num. 5. ac uti tale cadens sub reservatione, Gonzalez in Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensibus glosa 5. §. 4. num. 14. Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. num. 17. ubi carpit Lotterium putantem, Hospitale respectu collationis, non quidem desinere esse Hospitale, nec videri subiectum diversæ naturæ, sed loco tantum Beneficii haberi, & eum redarguit, quod ejus modus loquendi videatur incivilis, defendens propriè esse Beneficium, & quia includit curam pauperum, Hospitale dici, & materiam fusè prosequitur *Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. à num. 15. usque ad num. 21. inclusivè, aliàs verò Hospitale non venit in generali Beneficiorum reservatione, Simoneta de Benefic. reservat. qu. 7. per tot. nisi probetur, illud solitum esse dari in titulum, Granucc. in appendice ad dictum Simonet. num. 6. prout pariter inspectio Ecclesiasticitatis, & sæcularitatis Hospitalis inservire potest ad definiendum, an teneatur ad collectas, ad quartam Canonicam, & ad similia, de quibus latè *Amostazo de causis piis lib. 4. cap. 11. à n. 32. vel etiam ad decidendum, an Hospitale sit impetrabile à Papa, ut forsitan impetranti conferratur in Rectoriam, seu administrationem, de qua quæstione pulchrè *Curtius junior. conf. 20. per tot. par. 1. Mascard. de generali Statut. interpret. conc. 1. num. 169. Padilla in l. Si aquam 4. nu. 47. C. de servit. & aqua, Thom. sius tract. var. tract. 10. tit. 1. cap. 3. num. 41. & 50. Gilian. ad Jus Municipale, seu Statut. Perus. verbo Hospitale post liter. A. §. Ecclesiam S. Ægidii de Colle, ubi refert Hospitale S. Mariæ de Misericordia Perusina Civitatis, ex Indulto Martini V. esse impetrabile, cui Hospitali fuit unitum aliud Hospitale S. Ægidii de Colle per Clementem VII. & S. Pium V. ut in §. De Hospitali Collis, de quo Hospitali S. Mariæ Misericordiæ *Nonius conf. 58. Franciscus Baldus int. consil. Baldi conf. 253. vol. 5.*****
- 130 *Bartol. in l. in Sacris 12. num. 2. C. de proxim. Sacr. Scrip. lib. 12. Gilian. loc. cit. in annot. num. 2. cum seqq. Joseph Ludovic. dec. Perusiu. 30. nu. 6. versic. circa secundum cum seqq. qui tamen Curtius junior. refellitur per Valas. consult. dec. par. 2. consult. 105. nu. 30. tenentem non posse impetrari à Papa per Clericum Hospitale Laycale ob negligentiam, administratorum sæcularium, sed hujusmodi impetrationem unice faciendam à Principe sæculari, in hoc nihilominus non existimo, bene carpi *Curtium juniorem, quia si Ordinarius uti exequitor ultimarum piatum voluntatum potest in casu negligentia administratorum Laycorum se intromittere in regimine, Costa conf. 4. num. 22. cum seqq. lib. 1. & in specie Hospitalis sæcularis t. net idem *Valasco dicta consult. 105. n. 55. cum seqq. tom. 2. auctoritate Durardi in Bullam. Cane Domini lib. 2. can. 5. qu. 7. num. 2. in med. multò magis id facere potest Papa Ordinarius Ordinariorum prout etiam ad effectum videndi, quis sit Judex competens in causa Hospitalis, de quo luculenter *Cyriacus controu. 530. per tot. de Grassis de effect. Clericat. effect. 1. num. 122. cum seqq. & quando ad Principem Ecclesiasticum, & quando ad Principem sæcularem spectet commutatio Hospitalis, de quo fusissimè *Valasco laudata consult. dec. 105. per tot. parte 2. ac signanter num. 55. cum seqq.*****
- 131 Est bene verum, quod si Hospitale fuerit extractum in propria domo ad recipiendum ægrotos, cum declaratione, quod posset toriès quoriès vellet institutor illud claudere, & extinguere hospitalitatem, etiamsi habeat Oratorium, in quo tamen sacrum non fiat, non subiacebit hoc casu solutioni quindenniorum, quia ibidem propriè nec adest locus religiosus, nec considerari potest aliqua perpetuitas ob dependentiam ab arbitrio constructoris circa Hospitalis durationem, *Felin. in cap. de quarta 4. nu. 11. de prescript. Merlin. Pignatell. controu. forens. 665. n. 25. Grananieto in cap. ad huc 4. num. 2. de religios. Domib. Quisquis enim Christianus ob privatæ devotionis fervorem ad libitum suæ voluntatis potest Hospitale duraturum erigere absque ulla participatione Ordinarii in domo sua, vel alibi, dummodò non habeat formam Ecclesiæ can. univ. que 33. de consecrat. distinct. 1. can. quidam 18. q. 2. cap. inter dilectos 8. de donation. Novell. Justiniani 58. Eugen. conf. 88. num. 13. cum seqq. & num. 54. tom. 2. Gratus conf. 142. num. 11. tom. 2. Muranta controu. par. 3. resp. 89. num. 7. Ansaldo. de Jurisdic. par. 2. tit. 11. cas. 13. num. 2. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 6. num. 19. cum seqq. Guidobon. advocat. 107. num. 1. cum seqq. Cabedo de Patronatu Reg. Coron. cap. 38. num. 1. Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 2. num. 5. Valasc. consult. dec. par. 2. consult. 105. num. 1. Niger de substat. cap. 4. §. 3. n. 26. Marta de jurisdic. par. 2. cap. 23. num. 21. Cyriac. contr. 530. nu. 2. Cirou. in Jus Canon. tit. 36. circa fin. fol. mihi 259. Barbosa de Jure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 20. Graff. dec. aur. par. 2. lib. 3. cap. 27. nu. 55. Marc. dec. Delphin. 908. in princ. & decis. 1018. num. 1. cum seqq. parte 1. Exemplum habemus in Loth, & Abraham, qui indistinctè in eorum domibus pauperes recipiebant juxtà *Genes. cap. 18. & 19. etenim licet olim Ecclesiarum dedicationes fierent per Imperatorem, sive ejus jussu, cum tunc temporis Ecclesia**

- clesia valdè oppressa esset, tamen Cæsares postquam Christianam colere Religionem ceperunt, sola Episcopi auctoritate fieri potuerunt, non privata, nec publica Populi auctoritate, nè prætextu Religionis, superstitio, vel error
- 147 venit in mentem hominum, si unusquisque sua auctoritate possit locum religiosum, vel sacrum facere, *Grañanieto in cap. ad hæc 4. num. 2.*
- 148 *de religiof. Domib.* prout extat exemplum in Michæ idololatria *Judic. 17. 5. & 10. & seqq. tulit ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex his sculptile, atque conflatile, quod fuit in domo Michæ. Qui adiculam quoque in ea Deo separavit, & fecit Ephod, & Teraphim, id est vestem Sacerdotalem, & idola &c. & factus est ei Sacerdos &c. dixitque Michas, mane apud me, & esto mihi parens, ac Sacerdos, daboque tibi per annos singulos decem argenteos, ac vestem duplicem, & quæ ad victum sunt necessaria &c., implevitque Michas manum ejus, & habuit puerum Sacerdotem apud se. Nunc scio dicens, quòd beneficiet mihi Deus habenti &c. Sacerdotem, & cap. 18. versic. 5. 19. 24. & 31. hic, & hæc præstitit mihi Michas, & me mercede conduxit, ut sim ei Sacerdos &c. venique nobiscum, ut habeamus te patrem, ac Sacerdotem, Quid tibi melius est, ut sis Sacerdos in domo unius viri, an in una tribu. & familia in Israel &c. Deos meos, quos mihi feci, tulisti, & Sacerdotem &c. Mansitque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo. Non inde venit reprehendendus, immò*
- 149 laudandus, qui devotione motus, suæ domus partem deputet ad suscipiendos peregrinos, & ibi hospitalitatem servet etiam nulla interveniente consecratione, nullaque Ecclesiastici superioris auctoritate, *Duard. in Bulla Cen. lib. 2. can. 15. qu. 7. num. 2.* Sicuti quisquis potest ad libitum Eleemosynas elargiri, cæteraque pia charitatis opera exercere, ob talem tamen temporalitatem locus ille remanebit semper profanus, nulla gaudebit Ecclesiastica immunitate, nec Diocesani jurisdictioni subiacebit, immò poterit ad alios humanos, profanosque usus deputari, emi, vendi, obligari, & donari, *Lapus de Castellione de hospitalitate num. 10. Selva de Benef. qu. 6. part. 1. num. 10. Guidobon. advocat. 107. num. 11. versic. ex quibus, Ansaldo de Jurisdic. par. 1. tit. 11. cas. 13. num. 14. cum seqq. & in quantum hujusmodi fundator vivit, Episcopus se intromittere nequit, sed fundator remanet dominus loci, habetque plenam administrationem rerum, Selva de Benef. par. 1. qu. 6. num. 11. & ordinans Hospitalis profani ponit ad*
- 150 nutum, ac deponit, & removet, seu amovet Rectorem, vel Custodem propria auctoritate, *Costa conf. 4. num. 14. cum seq. vol. 1.* ubi talis fundator laycus non dicitur patronus, sed absolute dominus, *Ciarlin. contr. for. lib. 2. cap. 213. num. 46. Lambertin. de Fure patron. lib. 1. par. 1. qu. 11. principal. artic. 11. num. 5. vers. subdit etiam hoc, Ansaldo de Jurisdic. part. 2. tit. 11. cap. 13. num. 10. cum seq.* Diciturque tale Hospitaliale manuale, & revocabile, in quo succedunt
- 151 Hæredes institutoris tanquam in bonis hæreditariis, *Ciarlin. contr. for. lib. 1. cap. 116. num. 13. versic. hoc idem confirmatur, adeò ut potest postea hospitalalem domum mutato consilio claudere, & ad libitum destruere, Æmilian. conf. 153.*
- num. 8. Novar. de elect. fori tom. 1. qu. 54. num. 19.* ubi hujusmodi Hospitaliale dicit dici domum hominis, & non Dei, *Chokier de Jurisd. & in exempt. qu. 13. num. 4. par. 1. Piusseg. prax. Episc. part. 2. cap. 3. num. 33. Ubald. de Canonica Episc. cap. 4. in princip. fol. mihi 252. Rota coram Comitulo dec. 94. num. 2.* Eodem ferme pacto Hospitaliale non habens dotem, nec Rectorem perpetuum, licet fortè habeat Altare cum auctoritate Ordinarii, in quo aliquandò celebratur in magnis festivitibus, non tenebitur ad Quindenaria tanquam locus non habens perpetuitatem, nec religiositatem, *Angel. à Gambilionibus de testam. penes Roland. in summa tom. 1. fol. mihi 250. à tergo col. 1. circa fin. vers. & advertas, Selva de Benef. part. 1. cap. 6. num. 45.* hinc est, quòd hoc Hospitaliale privatum in ejus bonorum alienatione non subjacet notissimæ *Extravag. ambrosiense de reb. Eccles. non alien.* Sed ad libitum illa alienari possunt, *Menoch conf. 635. num. 5. Felin. in cap. de quarta 4. num. 3. in prin. vers. videtur, de prescription. ubi rejicit contraria, Ansaldo de Jurisdic. par. 2. tit. 11. cap. 13. num. 9.* ubi tamen ejus bona dotalia inquit absque solemnitatibus non posse alienari, *Niger de substat. cap. 4. §. 3. n. 28. Mascard. de probat. vol. 2. concl. 869. n. 16. Duard. in Bull. Cænæ Domini lib. 2. can. 15. quæst. 7. concl. 1. n. 5. Pacion. de locato, & conducto cap. 14. §. 9. num. 25. Tondut. de Pension. cap. 65. num. 15. cum seq.* ubi id intelligit procedere in bonis post Hospitalis primam foundationem, non autem in bonis ex primaria origine Hospitali relictis, quæ citrà solemnitatem inalienabilia sunt, *Lapus de Castill. mo de hospitalitate num. 71. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 28. num. 11. Pignatell. consult. canon. tom. 4. consult. 21. num. 4. Rota post Tondut. de Pension. dec. 58. num. 4. cum seq.* Ideòque Hospitaliale hujuscemodi habens facilitatem ad alienandum, facile alienare potest etiam bona sibi in emphyteusim concessa, & sic laudemia solve re, prout cum defini natura sit temporale, facileque destructibile, facile quoque ad proprietarium, seu dominum directum ejus bona devenire possunt, immò licet ad cautelam Hospitaliale laycale impetraverit Beneplacitum Apostolicum, quod vocant *si in evidentem*, ad bonorum alienationem, non hinc tamen remanet Ecclesiasticum, quia illud forsitan impetravit, quatenus opus sit, *Barbosa de Fure Eccl. lib. 2. cap. 11. num. 17. versic. nec Beneficium, Pignatell. consult. canon. tom. 4. consult. 21. num. 9.* in sequelam *S. Concilii Tridentini sess. 22. de Reform. cap. 8. & 9.*
- Sicuti nec definit esse privatum, quantumvis ab Ordinario visitatum fuerit, quia & Hospitaliale privatum ab Ordinario tanquam Apostolicæ Sedis Delegato visitari potest saltem ut observare faciat voluntatem pii fundatoris, *Franc. Anton. Costa conf. 4. num. 19. vol. 1. Barbosa de Fure Eccl. lib. 2. cap. 11. num. 49. & ad S. Concil. Tridentin. sess. 22. de reform. cap. 8. num. 5. cum seqq. Ansaldo de Jurisdic. par. 2. tit. 11. cap. 13. nu. 37. cum seqq. Merlin. Pignatell. contr. 65. nu. 11. & 17. tom. 1. Chokier de Jurisdic. in exempt. par. 2. qu. 45. num. 77. Rota in recen. decis. 30. nu. 8. par. 2. & post. Tondut. de Pension. dec. 58. num. 7. adeò ut, etiamsi testator, Hospitalis fundator prohibuisset, nè Episcopus in tali hospitali se intromittat, adhuc quia non potest facere, ut*

- leges locum non habeant in suo testamento, Episcopus illud visitare potest stante *Conciliari Decreto sess. 7. de Reform. cap. fin.*
- Eodem modo si construatur Hospitale ab aliquo Collegio, seu Universitate abique Diocesani assensu, cum illi de Collegio, seu Universitate semper vivant, & per consequens semper illud destruere possint ad libitum, non tenebitur ad quindennia adinstar Hospitalis à privato adhuc vivente fundati pro tempore ad libitum, *Eugen. conf. 88. num. 99. lib. 2. ubi de Hospitali Collegii Mercatorum, & Campforum Perusinae Civitatis; quidquid dicendum sit in casu solutionis quartæ Canonice Episcopo debitæ de relictis Hospitali fundato à Laycorum Universitatibus, quia eo casu illa non debetur, dum eadem ferme in eo, quæ in privato Hospitali, militat ratio, Rota coram Comitulo dec. 94. nu. 8. cum seq. & dec. 117. num. 32.* Si tamen Hospitale constructum fuerit ad ægrotos in perpetuum recipiendos, licet careat auctoritate Ordinarii, adhuc uti locus pius, & tanquam talis nunquam moriturus, & perpetuus, subjectus *Extravaganti ambitiosæ de reb. Eccles. non alienand.* solvet quindennia, *Gonzalez in cap. licet ad ea 4. num. 7. de religiof. Domib. Card. Mantica de conic. ul. vol. lib. 4. tit. 5. artic. 5. num. 1. in fine; Quod autem hujusmodi Hospitale abique auctoritate Ordinarii institutum, sit locus pius, inmodò etiam religiosus, interque pias causas connumerandum, est textus apertissimus in l. Orphanotrophos 30. C. de Episcop. & Cleric. ubi Barbosa num. 11. & de Episcop. part. 3. alleg. 75. num. 23. & de Fure Eccles. tom. 2. lib. 3. cap. 19. num. 21. Florez Diaz de Mena var. resol. lib. 2. quæst. 21. num. 176. cum seqq.* Adeò ut etiamsi ex aliquo accidenti Hospitale extingueretur, adhuc solutio quindenniorum non cessaret, cum relictum Hospitali quantumvis extincto nunquam deficit, sed convertendum est in alium pium usum, *Cardinal. Mantica de conic. ult. volunt. lib. 4. tit. 5. artic. 5. num. 4.* prout idem judicandum de Hospitali post obitum fundatoris effecto perpetuo, qua de causa puto incipere debere quindennium, quantumvis in vita fundatoris illud non deberet, quippe mortuo fundatore ita fit perpetuum, ut ab ipso destitui amplius non possit, nisi resurgendo à mortuis, ideòque verè esse locum pium, *Niger de Subhast. cap. 4. §. 3. n. 32. cum seq. Rota coram Comitulo dec. 94. nu. 6. vers. quòd autem, & dec. 117. num. 16. cum seqq.*
- Nec sequenda est sententia contraria penès *Innocent. X. dec. 318. in annotat. post num. 27.* ubi de merè Laycalibus Hospitalibus Sanctissimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum in Sacrosancta Lateranensi Basilica, & B.M. Consolationis de Urbe, ubi firmatur, talia Hospitalia uti laycalia non subjacere *Extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* de quo valde dubito, quia sunt quidem laycalia quòdam unam partem, nèpè quòdam eorum Custodes, Guardianos, Priores, seu Administratores, & Deputatos, qui sunt layci, ac uxorati, sicuti dicitur Hospitale Regulare ad differentiam laycalis illud, quod regitur, & administratur per virum Regularem, *Rota coram Peña dec. 1466. num. 3. ac in recen. dec. 202. nu. 3. part. 1. sed Ecclesiastica, & religiosa quòdam aliam partem, dum habent Ecclesiam, eaque*
- credo esse fundata auctoritate Pontificis, sive Ordinarii, qualis est Eminentissimus Urbis Vicarius, prout Apostolica auctoritate fundatum est Archihospitale S. Jacobi Incurabili de Urbe *Rota post Pacific. de Salvia. interd. dec. 231. n. 3.*
- Minusque mihi arridet opinio *Æmiliani consil. 153. num. 9.* tenentis Hospitale privatum auctoritate Ordinarii non fundatum non esse de personis, in quas sit prohibita alienatio rei emphyteuticæ, quia Hospitalis constructore jam mortuo, & sic Hospitale jam destruere amplius non valente incipit Hospitale de sui natura in vita fundatoris temporale, esse perpetuum, nec amplius ad profanos usus convertibile, *Abb. in cap. ad huc 4. num. 4. de religiof. Domib.* ac uti tale juxta regulam per nos luis locis abundanter traditam incapax acquisitionis emphyteuticæ, ac uti incapax, etiam subjectum quindenniis, eodem modo rejiciendi veniunt *Alexand. conf. 120. num. 3. circa fin. vers. non obstat lib. 1. Bertrand. conf. 244. num. 3. vol. 1. par. 1. Cyriac. contr. 530. num. 14. cum seqq. Danza de pugna Doctor. tom. 1. tit. de legatis piis cap. 3. num. 13. cum seqq. Rusticus in l. cum Avus 102. ff. de condition. & demonstrat. lib. 5. cap. 5. num. 34.* idem tenentes, ac ad summum diversa, seu adversa opinio ad eam salvandam, intelligenda esset, & accipienda in eum sensum, ut Hospitale citrà Ordinarii auctoritatem erectum, non sit locus religiosus, sacer, vel Ecclesiasticus, ad quod requiritur consensus Diocesani, adeòque ut talis non gaudeat privilegio Ecclesiarum, ut utramque opinionem conciliare conatur *Moneta de communi. ultim. vol. cap. 4. num. 26.* optima quidem ratione, quia nempè ut locus sit, & dici possit pius, sufficit, quòd sit destinatus, & dispositus ad piarum rerum exercitium, nec est attendendus locus, an sit Ecclesiasticus, vel sæcularis, sed causa, ob quam relinquitur, ut sit pius, vel quòd pietas aliqua exerceatur in loco, cui sit legatum, *Novar. de elect. fori tom. 1. qu. 54. num. 12. cum seqq.* & quia defectus auctoritatis Ordinarii ad summum efficit, nè Hospitale sit religiosum, & Ecclesiasticum, non autem impedit, quominus non sit pium, *Novar. loco cit. num. 15. Tiraqueu. de causis piis in prefat. vers. sed alii, Florez Diaz de Mena var. resol. lib. 2. qu. 12. num. 190.* Aliàs si secundum contrariam opinionem Hospitale absque Ordinarii assensu fundatum, non esset locus pius, sanè ab Ordinario non visitaretur; & tamen visitatur, *Naldus in summa cas. conf. verbo Hospitale nu. 4. Novar. de elect. fori tom. 1. qu. 54. num. 14.* ubi ita per S. Congregationem Concilii resolutum, ubi nu. 15. ex eadem ratione inquit, quòd quadragenaria præscriptio Ecclesiæ competens, competit etiam Hospitali carenti auctoritate Diocesani.
- Contraria insuper opinio tenens, Hospitale carens assensu Episcopi, non esse locum pium, potest procedere circa probandum, quòd non sit locus religiosus, seu Ecclesiasticus, sed sæcularis, & profanus, & quòd non gaudeat multis privilegiis, quibus gaudet Hospitale religiosum, nempè Ordinaria auctoritate fundatum, ut declarat *Dnard. ad Bull. Cen. lib. 2. can. 15. quæst. 7. conc. 1. num. 3. cum seq.* ubi fatetur, & admittit, quòd saltem dici possit quòdammodò pium, *Va. lasc. consulti. dec. 105. num. 5.* verum licet confiderato

rato ipso Hospitali, in cuius fundatione non intervenit auctoritas Episcopi pro ipso aedificio, & muris ipsius Hospitalis, attamen considerato ipso Hospitali in genere, & abstracto pro causa ipsius hospitalitatis, quæ procul dubio est causa pia, cum ad hoc sit institutum, ut in eo exercentur opera pietatis, & charitatis, locus iste, quamvis non sit propriè, & strictè sacer, seu religiosus, est adhuc locus pius, & gaudet privilegiis loci pii, *Magdalen. de numero testium in testam. part. 2. cap. 2. num. 8. cum seqq. ubi n. 10. in med. allerit ex line, & opere, elemosynis, & pietate, ac usu publico huiuscemodi Collegia esse Sancta.*

Nec potest negari, quòd in Hospitali huiusmodi licet considerato muro, & aedificio locus sit profanus, & sæcularis, quia tamen legatum ei factum non videtur ratione ioci, nec principaliter loco, sed ob causam, & usum ipsius loci, cui relinquitur pro anima, ac remissione peccatorum contemplatione Dei, & sic ad pias causas, *Magdalen. loc. cit. num. 14. cum seq.* Hinc est, quòd relictum Imagini Reparatoris Domini Nostri Jesu Christi, ejusque Gloriosissimæ Virginis Genitricis Mariæ, vel alienius Sancti, dicitur ad pias causas, sive imago sit depicta in Ecclesia, sive Altari, aut alio loco sacro, sive in aliquo muro, & loco privato, ac domo profana, talis enim pictura, per quam representatur Salvator, Deipara, & ille Sanctus, dicitur res sacra, & religiosa, *Magdalen. loc. citato n. 16. cum seqq.* Hinc est, quòd Hospitalè etiam, privatim non subiacet detractiõni Trebellianicæ, aut Falcidicæ, *Gabriel. de causa pia inter suas concl. lib. 6. conc. 2. num. 15.* ideoque contraria sententia existimans, Hospitalè carens in erectione assensu Ordinarii non esse pium, mihi videtur valde impia, vel parum pia, immò Sectariorum adversæ, diversæque opinionis fatentur, *Hospitalè, licet non erectum auctoritate Ordinarii, si tamen sit perpetuum (de quo est noster sermo) tunc dici, & censerì locum pium, ut explicat Gabriel. mox cit. conc. 2. num. 7. ubi n. 28.* hoc ampliat etiam ad casum, quo fundator Hospitalis huiuscemodi non sit amplius superstes.

Ad auctoritates autem in supra memorata dec 318. in annot. post num. 7. coram Innocentio X. congestas facilis sese offert responsio, quòd nempe *Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 75. nu. 33.* potius nobis faveat, dum supponit, religiositatem, seu Ecclesiasticitatem Hospitalis consistere in auctoritate Diocesani, qua erectum fuit, quasi quòd inferat, non consistere in administratore, quòd sit Ecclesiasticus, & *decisio coram Durano* nec per umbram quidem firmitat, Hospitalè laycale non indigere solemnitatibus in ejus bonorum alienatione, sed resolvit, Jusp Patronatus Confraternitatis laycalis, præsertim Confratrum, seu Custodum laycorum esse laycale, quòd nihil ad nos, immò in *dicta dec.* in tantum supponitur, Confraternitatem Sanctissimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum penès Basilicam Lateranensem de Urbe esse laycalem, & per consequens ejus Hospitalè tale, in quantum constat Confraternitas huiusmodi Confratribus laycis, sed cum illa verè sit ex alia parte Ecclesiastica uti erecta auctoritate Ordinaria, sanè subiacet censuræ *Extravag. Ambitiosa de reb.*

Eccl. non alien. aliter actū esset de bonis omnium ferè Hospitalium Urbis, & Orbis, quorum Administratores, seu Ministri, & Custodes, ut plurimum sunt layci, & quidem melius, quàm Clerici Hospitalia gubernantes, teste Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 15. §. 5. num. 39. cum seq. qui quoadcumque sibi placuisset, sæpiusque alienarent bona absque illa circumspèctione, qua uti solent Ordinarii locorum ex commissione summi Pontificis mediante beneplacito Apostolico, seu Brevi nuncupato *si in evidentem, Decisio insuper 192. part. 9. recen.* potius faveat, dum canonizat pro Ecclesiastico Hospitalè B. Mariæ Consolationis de Urbe, ad effectum, ut non intret Ægidiana, quòd tamen, ut omnibus notum est, per laycos regitur, *decisio tandem 248. par. 11. rec.* in tantum allerit, Hospitalè S. Spiritus Melevisitanæ Civitatis esse laycale, in quantum non solum regitur a laycis, sed & in quantum caret auctoritate Ordinaria in erectione, in quo convenimus.

Præterquamquòd etiamsi substineretur contraria opinio, quòd Hospitalia laycabilia in alio sensu, carentia nempe auctoritate Ordinaria, alienare possint eorum bona absque solemnitatibus, adhuc talia Hospitalia dubio procul tenentur ad solutionem quindenniorum de bonis ephyteuticis, quantumvis secundum dictam contrariam opinionem possint absque solemnitatibus alienare, tamen ex alia parte ob eorum perpetuitatem Dominus directus caret spe devolutionis bonorum sui favore sequuturæ, quæ sola circumstãtia huiusmodi gravissimi damni mihi videtur sufficiens, ad hoc, ut, non obtante afferta facilitate alienandi, teneantur Hospitalia laycabilia ad quindennia pro reparando in hac parte damno Domini directi, quòd facit detriorem illius conditionem, *Rota dec. 368. num. 1. circa fin. par. 1. recen.*

Longè minus obstat *Carpzov. Resp. Jur. Electoral. lib. 5. tit. 6. Resp. 52. per tot.* quia ibi agit de alienatione bonorum Hospitalis fiti in Germania, ubi *Extravag. Ambitiosa de reb. Eccl. non alien.* aliàs dicta Paulina a Paulo Papa II. ejus conditore, non est usu recepta, ut per eundem *Carpzov. num. 25. 28. & 53.* ac testantur *Wezembeck. conf. 59. num. 23. Ernest. Cothoman. conf. 30. num. 71. & 111. Aymon. Cravetta de antiquitate tempor. par. 3. in princ. Raudens. de Analog. cap. 38. num. 98. & 112. Piagijs de consuet. qu. 11. num. 11. cum seq. Turricell. de reb. Eccl. non alien. cap. 8. num. 4. vers. at ubi Paulina, Guido Papa dec. 156. 157. & dec. 594 num. 1. omisso, quòd auctoritates contrariæ fatentur, huiusmodi Hospitalè non erectum auctoritate Ordinarii, adhuc dici, & esse locum pium, quòd quidem negari nequit, cum in omnibus Hospitalibus tam erectis consensu, quàm sine consensu Ordinarii exercentur pietatis opera, ut in his terminis Hospitalium Sanctissimæ Trinitatis Convalescentium, & Peregrinorum de Urbe, vulgù *di Ponte Sisto*, & S. Jacobi Incurabilium pariter de Urbe *Pedroccha conf. 2. num. 14. cum seq. vol. 1. Ancharan. conf. 129. n. 1. in fine vers. sed istis non obstantibus, & num. 2. Riminald. sen. conf. 435. num. 25. Staiban. conf. 98. num. 6. cum seqq.* ubi de Hospitali S. Mariæ Annuntiatae de Neapoli, *Giballin. de Simon. qu. 20. confectar. 9.**

in princip. *Thomasius tractat. var. tract. 10. tit. 1. cap. 3. nu. 24. & decade 3. tract. 7. tit. 19. n. 3393. sub ampl. 52. Ricc. in praxi Eccles. vol. seu par. 2. resol. 353. num. 1. cum seq.* quidquid contrarium senserit *vol. seu par. 1. resol. 37. n. 1. versic. secunda conclusio, & versic. tertia sit conclusio, Antoninus var. resol. lib. 1. resol. 14. num. 7. Mancin. de Jure sacro controuv. dissert. 5. cap. 5. num. 16. & num. 22. cum seqq.* prosequitur magis præcisam conclusionem, quòd Hospitale non erectum auctoritate Ordinarii, uti non Ecclesiasticum non subjaceat decantatæ *Extravag. Ambitosæ, de quo tamen valdè dubito cum Gabriell. de pia causa int. suas conclus. lib. 6. concl. 2. num. 11. ex quò omnia loca pia compræhenduntur sub dicta Extravag. in qua eorum expressa mentio fit absque aliqua distinctione, an sint fundata auctoritate Ordinarii, an sine illa, quæ verba non censentur frustrà apposita, ut in puris terminis loci pii ponderat Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 8. cap. 6. num. 29.*

Undè cenſeo, quòd, dum *Statutum Urbis li. 1. cap. 88. in fine* jubet, causas Hospitalium uti privilegiatorum etiam diebus festivis, præterquam in honorem Dei indictis, extrajudicialiter agitari, intelligendum sit tam de Hospitalibus erectis Ordinaria auctoritate, quam sine ea, aliàs enim distingueret, & quando lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, est ramen verum, quòd in favorabilibus tantum pro loco pio habendum est Hospitale tam fundatum Ordinaria auctoritate, quam sine ea, non autem in odiosis, & pœnalibus, exempli gratia, si aliquod Breve derogaret quibuscumque quorumcumque piorum locorum privilegiis etiam cum generalissimis, & prægnantissimis clausulis, adhuc non compræhenderet Hospitale, quod uti ex miseriationis causa favore pauperum habens privilegium non adinstar aliorum locorum piorum, in quibus non cadit miseratio, vel non tanta, illud non amittit absque speciali derogatione, ut in terminis Hospitalis S. Mariæ de Morte Bononien. Civitatis contra Fabricam S. Petronii *Ruin. conf. 226. num. 7. 8. & 12. in fin. vol. 1.*

Præterea etiam Hospitale, in quo modica servatur hospitalitas, tenetur ad quindennia, etenim cum id accidat causaliter de facto, vel ob loci paupertatem, vel ob peregrinorum exiguum concursum, non desinit esse perpetuum, dum locus semper est paratus pro viribus ad recipiendum pauperes, ut in specie Hospitalis S. Mariæ, & S. Georgii Saxolen advertit *Ciarlin. controuv. forens. lib. 1. cap. 116. num. 23. cum seq.* immò satis per *Concilium sess. 25. de Reform. cap. 8. in princ. versic. quod si Hospitalia,* provisum remanet paucitati infirmorum, ut nempè hoc casu Hospitalium fructus erogentur in similem alium pium usum utiliozem visum Ordinariis locorum cum duobus de Capitulo per eosdem Ordinarios de purandis ad prædictum effectum; Pari passu cenſeo, Hospitale, quantumvis demolitum, in quo hospitalitas sit tota deformata, cum tamen vigore, & habitu, licet non actu, subsistat ob spem reparationis, ideoque de facto, non de Jure reparabiliter, non irreparabiliter destructum, nec perditis bonis, & fructibus, teneri ad quindennia, *Mandell.*

conf. 177. num. 2. lib. 1. Fuschus de visitat. et regim. Eccles. lib. 2. cap. 13. nu. 9. cumque dirutum Hospitale retineat adhuc sua privilegia, æquum est, ut etiam ad onera, ad quæ per prius tenebatur, teneatur, *Cepolla conf. 49. num. 6. lib. 2. Muta in Capitul. Regn. Sicil. tom. 1. cap. 40. n. 15. in princip. Albert. Brun. Asten. de refectionen. 71. Medices de fortuit. cas. par. 2. quæst. 12. num. 20. ad instar Ecclesiæ, Civitatis, Populi, seu Cæstri everſi, posteaque reedificati, quod retinet, conservatque primæva Jura, quæ antè suam everſionem habebat, quali Jura realia semper duratura, *Solorzan. Politic. lib. 2. cap. 24. vers. lo segundo & seqq. fol. mibi 209., & lib. 4. cap. 23. versic. y confirmo me, fol. 692. Muta in Capitul. Regni Sicil. tom. 1. cap. 40. nu. 13. cum seqq. Escalon. Gazophyl. lib. 1. cap. 25. num. 66. Vela dissert. 33. num. 77.* novum nanque Hospitale, sive mavis renovatum Hospitale, est subrogatum in locum destructi, & uti tale sapit ejus naturam, ideoque sicuti vetus tenebatur ad quindennia, ita & recens, quod idem est, ac vetus, *Ciarlin. contr. 116. num. 17. tom. 1. aliàs iniquitatem saperet, si Hospitale, quantumvis destructum continuaret in possessione bonorum emphyteuticorum. sibi concessorum, seseque eximi prætenderet à solutione quindeanniorum sub prætextu suæ destructionis, quæ obesse non debet Domino directo, dum semper remanet Hospitale formale in suis redditibus, licet destructo materiali, quod reedificari potest, & reedificatum semper est idem, Cepolla conf. 49. num. 2. lib. 2. melius. Albertus Brunus. Asten. de refectione num. 33. cum seqq.* quidquid dicendum sit in casu, quo Hospitale destructum foret, ac penitus suppressum auctoritate superioris sine aliqua spe refectionis, seu reedificationis, *Muta in Capitul. Regni Sicil. tom. 1. cap. 40. num. 15. in principio,* ita ut etiam in Hospitali tanquam Collegio quodam ob delictum ejus ministrorum, seu Administratorum, potest dirui ipsum Hospitale, & hac via capitis diminutionem pati, ad instar veræ personæ morti naturali subjectæ, morti civili tanquam persona ficta subiectæ, *Oldrad. conf. 65. num. 8.**

Subinde etiam pro regula generali statuenda est, quod Hospitale, cujus constructor obiit, uti irrevocabile, & ad usus profanos jam non convertibile, redditum perpetuum, tenebitur ad quindennia, *Staiban. conf. 38. nu. 7. cum seq.* Quæ occasione est notatu dignus casus, quando testator mandat constitui Hospitale, non tamen designat tempus, & aliqui tenent, illud infra annum construendum, freti forsitan auctoritate *Novellæ 131. de Ecclesiastic. titul. cap. 10.* & alii, quorum sententia mihi videtur probabilior, ac æquior, intrà tempus ab Ordinario arbitrandum, cum possit dari forma talis ædificii, quod illud nè quidem intrà quinquennium, vel nec intrà prolixius tempus perfici possit, attentis locorum, & temporum qualitatibus, conditionibus, & extremitatibus, *Fuschus de visitat. et regim. Eccles. lib. 2. cap. 13. num. 16.* in dè existimarem, Romæ, ubi ædificia celeriter fiunt ob optimam cementorum materiam, tempus arbitrio boni viri potius abbreviandum, quam protrahendum, & ad contrariam opinionem fundatam in dic. *Novella de Ecclesiastic. titul. 131.* potest

potest responderi, quòd illa hodiè non attenditur, sed pro ratione facultatum ædificatio procedit, ut inquit *Scharfchmid. in Jus Justinianum, sive in Novell. Justinian. exercit. 22. in dic. Novellam 131. num. 39. in fine versic. hodiè: puto tamen, non intrâ brevius tempus anni posse cogi hæredes testatoris ad Hospitalis extructionem, quantumvis forsitan illud intra breviorum periodum absolvi valeat, nè angustiarum videantur, annus enim non dicitur brevis terminus, nec longior æquo, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 30. num. 5.*

Denique quamplura Hospitalia possem recensere, quæ omnia subjacent quindennis, sed illa consultò omitti, nè in longius abeat oratio, nolo tamen præterire celebre Hospitalè B.M.V. Annuntiæ Neapoli, de quo extat *Constit. 85. Sixti V. in Bullar. Rom. tom. 2. inque eo ad majorem Dei gloriam inter alia præclara pietatis opera aluntur expositi, pro quorum nutricibus erogari solent annua ducata sexdecim mille, ac ultra moneta illarum parrium, ascendente quolibet ducato Neapolitano ad valorem septem juliorum Romanorum cum dimidio, Ponte conf. 18. parte 1. Staiban. conf. 98. Caypic. Latro consult. 99. num. 37. lib. 2. Molfes. ad consuetud. Neapolitan. part. 5. cap. 3. num. 25. Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 1. num. 72. & sanè domus Hospitalis erit Sospitalis, è contra in tanto odio habita est inhospitalitas ergà pauperes, ut ad exemplum S. Joannis Apostoli, qui juxtà ejus *Epistolam 3. excommunicavit Diotrephem pauperes non hospitantem, Episcopus excommunicare potest Clericos inhospitales, Fusch. de visitat. & regim. Eccles. lib. 2. cap. 13. num. 5. usus autem hospitandi amicos præsertim, uti facultativus, & magis jure familiaritatis, quàm servitutis introductus, etiam ex mille actibus hospitalitatis, adhuc est impræscriptibilis, Fuscus loc. cit. num. 14. Menoch. de arbitr. judic. lib. 2. centur. 2. cas. 160. nu. 19. Fontanella de pact. tom. 1. claus. 4. glos. 27. num. 38. cum seqq.**

Abusivè etiam dicta fuit hospitalitas onus hospitandi milites, *l. in quolibet 2. circa fin. & l. ab hospitalitatis 3. l. in qualibet 5. circa finem l. de hospitalitate 11. l. hoc prospectum 12. C. Theodosiano de Salgamo Hospitibus non præstando l. unica Cod. eod. lib. 10. l. hoc prospectum 6. l. in qualibet 5. Cod. de metatis, & epidemetic. lib. 12. Gothofred. ad dic. l. in qualibet. 5. eruditè de more, quæ quidem bellica hospitalitas (ut ingeniosè non minus scientia, quàm purpura eminentissimus Paris. conf. 26. n. 9. vol. 1. ait) est contraria nomini, non dicta ab hospitalitate, de qua in *cap. volumus 88. distinet. 1. cap. quoniam 16. q. 1. cap. 1. 31. q. 1. cap. de Monachis 12. de præbend. cap. cum singula 32. eod. in 6. nam est species servitutis, & non modicæ, sed magnæ cum blando nomine hospitalitatis ab invitis colonis, & pro tota familia ampla, pro equis, & canibus, & per plures dies exigens omnia necessaria ascendente ad magnam summam, immò, & depauperationem dictorum colonorum.**

In curiosorum autem gratiam notanda idiomatum similitudo in ipsa etiam dissimilitudine, dum quod latinè hospes dicitur, qui pro receptore, & pro recepto sumitur, quantumvis etiam distinguatur hospes, & hospitator, *Cormerius*

*Codic. Jur. Civil. Rom. Gall. lib. 19. tit. 3. c. 3. par. 2. n. 12. litera A. Eminentissimus Corradinus olim Sanctissimi Domini Nottri Auditor, ac in Romana Curia inter primæ notæ Advocatos, de Jure prælation. qu. 57. num. 16. Italicè vertitur, aut prævertitur Hoste, qui latinè sonat ininicum, seu hostem, qualis quandoque verè est Holpes, hispanicè autem Mofonero, forsitan à voce Gallica Maison, vel corrupto vocabulo à Mansionè, sive ab alio vocabulo magis Latio Hvesped, & Hvespedaje, meliùsque in meo Idiomate Lusitano Estalagem, Estalajadeiro, quasi Stabularius, qui etiam hispanicè vocatur Ventero, ac hospitium Venta, Nunez de Avendano de exequend. mandat. par. 2. cap. 8. num. 1. Solorzan. de Jure Ind. tom. 2. lib. 1. cap. 11. num. 28. Suarez de Paz. in praxi Eccles. & civil. tom. 1. part. 8. cap. unico num. 13. in principio, non enim est novum, quòd à Latina lingua nationes suum nuntentur Idioma, ut de Hispanica, & Gallica advertit Parlador. rer. quotidian. lib. 1. cap. 3. n. 24. cum seqq. Hospitium quoque accipitur pro domo, & habitatione, ut Genes. cap. 24. vers. 23. & 25. & 32. Judith. 14. 1. & Judic. cap. 19. vers. 19. & 20. Quando autem hujusmodi hospites, caupones, tabernarii, seu Albergatores, qui promiscuè sumuntur, ut observat eruditissimus vir R. P. D. Petra olim Auditoris Camerae Locumtenens, & hodiè Secretarius S. Congreg. Episc. & Regul. in suis aureis Commentariis ad Constitut. Apostolic. to. 2. in Constit. I. Honorii III. sect. 3. n. 9. in Urbe teneantur, vel non teneantur de furtis in eorum cauponis, seu hospitii, videnda pientissima in hac parte Constit. Pii IV. in ordine la 71. in Bullar. Roman. tom. 2. quorum Societas reperitur erecta in Ecclesia olim S. Juliani hodiè S. Martini, & Juliani juxtà Breve, seu Bullam Alexan. VII. in ordine la 52. in eod. Bullar. to. 6. Et circà hujusmodi furta quid præcitetur in Hispaniis, habetur in l. Regia 26. cum seq. tit. 8. par. 5. l. 7. tit. 14. par. 7. latèque Bobadilla Politic. lib. 3. cap. 4. n. 91. cum seqq. Casteyon in Alphabet. Juridic. verbo caupones num. 1. vers. & an teneantur. Ad quod propositum consulendo vini ubertati, & nautarum, ac mercatorum, ut plurimum forensium indemnitati, sciendum, quòd Pius Papa IV. in hoc verè pientissimus per suam Constitutionem la 42. in Bullar. Rom. tom. 2. decrevit, ut Proxenetæ vulgò Sensali Ripæ Almæ Urbis (quibus mediantibus vinum venditur cauponibus, hospitibus, seu tabernariis) teneantur ad pretium, quod emptores solvere recusant, nisi per dictos Nautas vini venditores concedatur emptoribus dilatio viginti dierum ad solvendum pretium vini, salva remanente, prout æquum est, actione contra emptores favore Proxenetarum solventium, immò pro majori cautela hujusmodi hospites, caupones, seu tabernarii singuli pro scutis centum cautiones in fine anni renovare tenentur coram Ripæ Camerario de stando juri, & judicatum solvendo coram eodem Camerario, aliisque Justicibus occasione empti vini Ripalis, sub pœna in casu contraventionis de claudendo hospitia, & sanè tabernarii hujusmodi omnem merentur rigorem, quorum divitiæ caducæ, & fluxæ sunt, tamquàm partæ, aut subtractæ à fluendo, & influendo vinum in aquam, aut aquam in vinum, *Rebuff. in l. taberne 183.**

- 241 *us* 183. circa fin. versic. rapaces in princip. ff. de verb. sign. Undè cum hospites sint, vel esse soleant rapaces, pauci reperiuntur divites, quorum divitiæ durent, quia in mendaciis suis non justificabuntur, *Coler. de exequut. part. 1. cap. 2. num. 253.* olim quidem officinæ publicæ fuerunt etiam tabernæ Sacrosanctæ Majoris Ecclesiæ Constantinopolitanæ distinctæ in officinis cupri, ferri, victorum, papyri, laterum, & monctarum, in quibus eudebatur moneta, quas tabernas solebat Ecclesia locare, & inter eas mille, ac centum liberæ erant ab omni vectigali juxtà *Novell. 43. de officin. sive tabern. Constantinopolit. Urb. cap. 1. Pacichell. de distant. cap. 6. memb. 3. num. 6. in princip.* & tabernæ dicuntur quoque ergasteria *l. Eudoxiopolitana 42. C. Theodos. de Ergasteriis l. comperimus 9. eod. C. Theodos. de oper. public. l. in qualibet 5. eod. C. Theodos. de metatis, l. exigua 3. eod. C. Theodos. de collatione donatar. Gothofred. in dic. l. Eudoxiopolitana 42. eod. C. Theodos. de Ergaster.*
- 242 Interim miror, qua licentia usus fuerit latinizandi *Novar. de gravam. Vassall. tom. 1. gravam. 72. num. 1.* in creando ex suo capite novum verbum Latinum *Hofteria*, quod nullibi reperio, sed bene verbum *Hofliaria* apud *Macr. in hiero-lexico*, quæ est recha, in qua Hofitiæ consecrandæ asservantur.
- 243 Omitto, quòd Imperator Federicus II. in sua Constitutione de stat. & consuet. post duos feud. libros edita, & registrata, seu extracta in *Auth. omnes peregrini C. commun. de success. barbarum* usum, seu inavis abusum abolet, quo hospites, seu caupones bona in hospitiiis, seu cauponis decedentium, sibi arrogabant, & usurpabant Jure Successionis ab intestato, seu antiquo applicationis Jure dicto, quæ prava, ac irrationabilis consuetudo ex Atheniensi Republica ad Romanam commigrarat, *Alvarez Valasco de privileg. miserabil. person. qu. 15. n. 28. & 31. in fine, Annæus Robertus rer. judicatar. lib. 4. cap. 11. §. pro reo in princip. versic. quin &*
- 244 antiquo, ac in Hispaniis ad hoc propositum extant similes leges Regiæ, *lib. 1. tit. 12. nov. Reg. Collection. de los Romeros, Peregrinos, y Pobres, l. 30. tit. 1. part. 6. ibi aya libre poder, ubi Gregor. Lopez glos. 1. l. 31. & 32. tit. 2. part. 6. l. 2. &*
- 245 *l. 3. tit. 24. lib. 4. fori l. 2. tit. 12. lib. 1. Recopilat. l. 2. lib. 1. tit. 9. Ordinat. Regni Castellæ, ubi Perez vers. disponer.* Idem servandum in decedente ab intestato in Hospitali, *Gomez in l. Tauri 8. num. 25. in princip.* nec audiendus est *Felicus de societate in probem. num. 15.* putans, talem morem succedendi hospitatis viguisse in hospitiiis privatarum domorum, quas amici destinabant, quasi quòd hospites succederent in advenarum bonis ob hospitalitatis benignitatem, posteaque correctam fuerit, quia forsitan hospitandi benignitas in malitiam conversa fuerit, etenim *dicta*
- 246 *Auth. omnes peregrini* clarè de hospitibus, seu Cauponibus publicis loquitur, & ità illam intelligit *Brunnemannus ad eand. num. 2.* & antè eum *Salycett. ibid. nu. 1. Corneus ibid. num. 1. cum seqq. Fulgosius per tot. Bald. ibid. in princip. Angel. num. 3. Castrens. in l. nutritoribus 10. num. 3. C. commun. de success. ubi Romæ contrarium servabatur, & maximè in anno Jubilæi, Cynus in dic. Auth. omnes peregrini num. 2. cum seq. nec*
- 247 *Azo in dic. l. nutritoribus 10.* advertit ad *dict. Auth. omnes peregrini*, dum sensit, per consuetudinem pluribus in locis vigentem posse hospites ab intestato succedere consuetudine in contrarium, postea verò idem *Azo in sua summa Codic. quasi in se reversus ad citat. Rubr. C. commun. de success. num. 4.* tener, hospitem non posse succedere, quantumvis ad sit in contrarium consuetudo, & loquitur in fortiori casu, nempe quo pauperes hospitarentur, ac ità de facto se vidisse testatur, vel dictum *Felicii* posset salvari, dicendo, quòd *dicta Auth. omnes peregrini* extendenda sit etiam ad privatum hospitorem, ut nec is hospiti, seu hospitato succedere possit ex identitate rationis, *Gomez in l. Tauri 8. num. 25. in prin. & super hoc adest in Hispaniis similis lex Regia 30. cum seqq. tit. 1. par. 6. l. 2. & 5. tit. 12. lib. 1. Recopilation. latè Lusitanus noster Antunez de Denation. Regiis lib. 1. par. 3. cap. 20. per tot.*
- 248 Præterea sanè laudanda est, uti divino cultui favens Constitutio Synodalis in Archiepiscopatu Patriæ meæ Ulixbonen. dulcissimæ, Portugalliæque Regni capitis, ex qua, quamvis adhuc puer ad Romanum Cælum translatus, ibique quasi natus, tamen erga eam semper summo teneor, & tenebor à natura insito desiderio, nec unquam illam desinam commendare, ut facit pro Patria sua magis uti Panegyrista, quàm uti *Jurista, Jurisconsultus Ulpian. in l. 1. ff. de censib. ibi in Syria Phœnice splendidissima Tyriorum colonia (undè mihi origo est) nobilis regionibus, serie sæculorum antiquissima, armipotens, fœderis, quodcum Romanis percussit, tenacissima &c.* laudanda inquam Constitutio Synodalis Civitatis Ulixbonen., ejusque Diocesis ab anno 1536. servari cæpta, mandans Hospitibus, Cauponibus, seu in illis partibus forsitan à Latino sermone *Taverneiros, & Tendeiros* nuncupatis (propriè verò Tenderii, seu Tendarii vulgò *Tendeiros* respondet nostris artificibus artis albæ vulgò *arte bianca*, ut inquit *Rota cor. Card. Ubaldo. dec. 265. num. 4.* & isti artifices *arte bianche* sunt personæ minutas merces vendentes, teste *Pacichell. de distant. cap. 6. membro 9. num. 15. post med. versic. neque infringit*) ne sub pœna pecuniaria quinquaginta Regalium vulgò *reis* monetæ Lusitanæ, nempe quinquaginta obolorum, seu bajochorum Romanorum plus, minusvè applicandorum *Baroncello* vulgò *Barrigello* in illis Partibus *Meirinho* nuncupato, audeant Dominicis, diebusque festivis vendere panem, vinum, ac reliqua hujuscemodi usque ad finem sacræ Concionis in Civitate præfata Ulyssipponen., & in reliquis locis Diocesis usque ad elevationem Sanctissimi Sacramenti in Missa Majori, de cujus Constitutionis justitia videre est apud *Rot. coram Peña dec. 1583. & 1669. repet. pen. Farinacc. tom. 2. consil. dec. 327. & 360. ac cor. Card. Ubaldo dec. 265. & 293. repet. part. 2. recen. dec. 757. & coram Dumozet. sen. dec. 33.* Est verum, quòd tractu temporis docente experientia, aliquantulum rigidam esse memoratam Constitutionem Synodalem ob maximam populi frequentiam præsertim alienigenarum ex omnibus Orbis partibus quotidie ad Civitatem Ulyssipponis confluentium, illam moderatus fuit pro sui prudentia Nuncius Apolliticus Portugalliæ, ut omnia ad victum necessaria vendi possint omni

tempore etiam Dominicis, ac festis diebus, dummodò aliquo velamine tabernæ, seu officinæ contegantur, in cuius moderationis executionem Sacra Congregatio Rituum de anno 1621. mandavit, omnes desuper lites extinguendas esse, perpetuumque imponendum silentium. Cumque juxta *Pacibell. de distant. cap. 6. membro 3. num. 5. in fine versic. priori autem*, in Jure, quemadmodum in aliis scientiis nominis arymon faciendum est, etenim prisca Jurisconsulti ex disciplina Stoicorum satis curiosi fuerunt æthimologiarum, ut *ex l. 1. ff. de offic. quæst. l. 1. §. 1. ff. de pact. l. 1. ff. de furtis l. Senatus 35. §. 1. ff. de Donation. caus. mort. ita ut*

260 Grammaticis palmam sæpè præriperint, ut ait *Gryphiand. de Insul. cap. 1. num. 2.* nec semper est

261 verum id, ut inquit *Baldus conf. 33. nu. 2. vol. 1.* leges nostræ Prisciano non subjacent, dicimus, tabernarios à tabernis dictos, tabernas autem

262 multiplicem habere significatum, forsitan à tabulis, olim enim taberna dicebatur locus tantum, seu ædicula, & ædificium ligneis tabulis

263 clausum, vel non clausum, constructumque, ut Romæ in acie Campi Floræ vulgò *Campo di Fiore*, in conspectu Palatii Eminentissimi S. R. E. Vicecancellarii, in foro Pantheon S. Mariæ ad Martyres vulgò *alla Rotonda*, & alibi ad *l. tabernæ 183. l. instruatam 85. ff. de verb. sign. l. cum queratur 23. ff. de fund. instruat. legat. l. qui tabernas 32. ff. de contrab. empt. l. cum tabernam 34. ff. de pignor.* sed postea generaliter sumpta pro apotheca, seu officina ad merces vendendas, ideòque in Jure Romano appellata officina Pergula, Ergasteria, & quandoque horrea, & à quibusdam statio, ac stationes, *Alciat. & Rebuff. ad dic. l. tabernæ 183. ff. de verb. signif. num. 308. Pacibell. de distantis cap. 6. membr. 3. num. 3. ubi num. 4.* hinc lanionis taberna, in qua carnes laniatorum pecorum vendebantur, hinc Argentariorum tabernæ, quæ circa forum erant ibi à Rege Tarquinio constitutæ juxta *l. qui tabernas 32. ff. de contrab. empt.* hinc taberna cauponaria, seu cauponaria, calcaria, fertaria, meritoria, negotiatoria, lutrina, lavaria, & purpuraria, vinararia, *l. tabernam 8. l. tabernæ cauponiæ 13. ff. de fundo instr. leg. l. prædiis 91. §. Pater 2. ff. de legat. 3. l. institor. 18. ff. de institor. act. l. palam 43. ff. de ritu nupt.* hinc taberna Bibliopolarum *l. quæsitum 12. §. instructo 34. ff. de fund. instruat. legat.*

268 *Pacibell. de distant. cap. 6. memb. 3. num. 4.* & verè hodiè taberna est, vel esse videtur apotheca Bibliopolarum, dum in ea detinentur homines otiosi, ut ego expertus loquor, qui vel alienæ famæ detrahunt, vel nuncios disseminant, tantquam confabulatores, hinc tabernacula, & contubernales pro habitaculis, & habitatoribus, *Rebuff. ad l. indè tabernacula 184. ff. de verb. sign.* sed res miranda, quòd caupo sumatur pro Rhetore, ut probant *Fratres de Macris verbo caupona, & verbo Pandoxo in Hierolexico.*

Nec mirandum, quòd cum taberna propriè sit officina ad vinum vendendum, undè dicuntur Ocnepolia, & cellæ vinarie, *Pacibell. loc. mox citat. n. 5. autè med. versic. verum*, quia taberna in se est officina ad res servandas, sed vulgus vini amantissimum uti crapulis indulgens pro officina vinararia cepit usurpare, Qua occasione etiam accidentaliter stipendia Lectorum

Archigymnasii vulgò Sapientiæ de Urbe solvuntur ex gabella vini forensis in tabernis, seu cauponis vendi soliti, ut ex Constitutionibus Eugenii Papæ IV. & Leonis Papæ X. registratis post *Galganet. ad Statut. Urb. fol. 3. & 30. ac in Bullar. Rom. tom. 1. int. Constit. Leon. X. in ordine la 1.*

A R G U M E N T U M.

Manus mortua tenetur ad quindennium etiam in casu, quo Emphyteusim acquirat ab altera manu mortua.

S U M M A R I U M.

- 1 *Manus mortua tenetur ad quindennium etiam in casu, quo emphyteusim acquirat ab altera manu mortua.*
- 2 *Mentio honorifica Eminentissimi D. Cardinalis Petri Marcellini Corradini.*
- 3 *Quindennium debetur à manu mortua.*
- 4 *Manus mortua, maxime Ecclesiastica, vel melioris conditionis, vel saltem non deterioris esse debet, quam privatus.*
- 5 *Privatus habens fundum in emphyteusim, non solvens Canones per triennium, incidit in commissum, ac emphyteusi privari potest.*
- 6 *Dici nequit prohibita translatio emphyteusis in æquè potentem; ac æquè perpetuò durabilem, qualis est altera manus mortua.*
- 7 *Jafon in l. fin. num. 99. C. de jure emphyt. nec figit pedes, & loquitur contra communem.*
- 8 *Manus mortua adhuc est incapax emphyteusis etiam alterius manus mortuæ.*
- 9 *Ecclesia habens in emphyteusim ab alia Ecclesia, non solvens Canones, incurrit quoque caducitatem.*
- 10 *Consultum non remanet damnis resultantibus ex translatione emphyteusis in manum mortuam ob solam circumstantiam ejusdem qualitatis concurrentis in Domino directo, seu concedente.*
- 11 *Ecclesia, quæ manus mortua est, si tenetur quindennium solvere privato, quanto magis viceversa illud solvere tenebitur alteri Ecclesie, seu manui mortuæ.*
- 12 *Non repugnat, quòd una Ecclesia sit censuaria, seu tributaria alterius onere reali, quale est ipsa quindennium.*
- 13 *Ecclesia pluribus gaudens privilegiis, iis non utitur, si non sint expressa in corpore Furis, privilegium autem non solvendi quindennium alteri Ecclesie Domine directæ, nullibi reperitur.*

C A P I T U L U M VII.

EXperientia docet sæpè posse cōtingere, quòd sicuti datur manus mortua emphyteuta, seu Domina utilis, ita & detur altera manus mortua Domina directæ, seu proprietaria, indeque oriatur contentio inter duas manus mortuas, nempe inter manum mortuam Dominam directam, super prætensione quindennii, ac inter alteram manum mortuam emphyteutam, seu Dominam utilem super non solutione quindennii sub prætextu forsitan, quòd consuetudo generalis solvendi in genere quindennia Domino directo, uti odiosa, non videatur extendenda

da etiam favore alterius manus mortuæ, quæ sit Domina directæ, undè ad tollendam omnem, dubitationem, subdimus, quòd manus mortua tenetur ad quindennium etiam in casu, quo emphyteusim acquirat ab altera manu mortua, prout etiam in eodem casu teneretur ad laudemium, si rem emphyteusim habitam alienaret, *Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privation. ob alienation. ampl. 44. num. 1. Fulgin. de fure emphyt. tit. de alienat. qu. 1. num. 101. Eminentissimus Corradinus olim Sanctissimi Domini Nostri Auditor meritissimus, pridie Romanæ Curia Advocatorum præclarissimus, de fure prelatiou. quæst. 31. num. 26. ac in terminis quindennii Novar. in summa Bullar. par. 1. commentar. 1. 45. nu. 26. ampl. 6. repetit. post Traët. littera P. Non enim major ratio militat, quòd manus mortua quindennia solvat privato, quàm quòd quindennia solvat alteri manui mortuæ, cum inspiciendum non sit, cui solvitur, sed à quo solvitur, nec cui debetur, sed à quo debetur ex eo, quòd quindennium debetur à manu mortua ad latè per nos tradita in *Cap. 1. & per accidens solvitur alteri manui mortuæ, aliàs deterioris conditionis esset manus mortua Domina directæ, quàm privatus, pariter Dominus directus, cui debentur quindennia, quando è contra manus mortua maximè Ecclesiastica vel melioris conditionis, vel saltem non deterioris esse debet, quàm privatus, & æquè privilegiata, prout in materia quindennii talis est, & talis esse debet, veluti in specie quindennii notat Rota in recentior. dec. 494. num. 3. in principio versic. & meritò quidem, parte 9. tom. 2. quamobrem videmus, quod sicuti privatus habens fundum in emphyteusim, si non solvit Canones per triennium, incidit in commissum, ac emphyteusi privari potest ad vulgatissimum text. in l. in emphyteuticariis 2. C. de Fur. emphyt. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. num. 1. Amic. de fure emphyt. qu. 26. cum plur. seqq. Fulgin. eod. traët. tit. de var. caducit. quæst. 1. num. 45. & tit. de solut. Canon. qu. 1. num. 1. cum seqq. Valasc. eod. traët. qu. 39. num. 6. Corbul. de caus. privation. emphyt. tit. de caus. privation. ob non solut. Canon. cum plur. ampliation. Niger de laudem. tom. 1. quæst. 22. num. 10. cum seqq.**

Non refragatur, quòd hoc casu manus mortua acquirens, videatur evadere capax emphyteusis, cum sit ejusdem naturæ, cujus est altera manus mortua concedens, seu Domina directæ, & sic dici nequit prohibita translatio emphyteusis in æquè potentem, ac æquè perpetuò durablem *Fason. in l. fin. num. 99. C. de fure emphyt.* undè si pronuncianum esset, hoc casu manum mortuam æquè potentem, fieri capacem retinendi emphyteusim, benè sequeretur, quòd sublato incapacitatis obstaculo, non teneretur solvere quindennia ad instar privati, qui uti capax acquirendi, & retinendi emphyteusim, non tenetur solvere quindennia, quia nec *Fason. figit pedes, & loquitur contra communem, quæ potius habet, manum mortuam adhuc esse incapax emphyteusis etiam alterius manus mortuæ, veluti egregiè ponderant Pacion. alleg. Canonic. & civil. alleg. 84. num. 2. cum seqq. alleg. 85. n. 1. cum seqq. & alleg. 86. num. 6. cum seqq. Addeu. ad Gregor. XV. dec. 520. num. 14. in med. versic.*

ampliatur, & Rota coram eodem Gregor. dec. 529. num. 15. ac in puris terminis quindennii in recentior. dec. 494. num. 3. in princip. par. 9. tom. 2. eodem ferme modo, quo Ecclesia habens in emphyteusim ab alia Ecclesia, non solvens Canones, incurrit quoque caducitatem ex celebri textu in cap. potuit 4. de locat. Antonell. de tempore legali lib. 2. cap. 55. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privation. emphyteus. ob non solut. Canon. ampl. 27. num. 1.

Minimèque negari potest, quòd, quantumvis Dominus directus, & utilis in præfenti hypothese si sint æquè manus mortuæ, æquèque potentes, semper efficiatur conditio deterior concedentis, cum tam uno modo, quàm alio semper Dominus directus sentiat jacturam laudemiorum, & amittat spem devolutionis, proindèque consultum non remaneat damnis resultantibus ex translatione emphyteusis in manum mortuam, ob solam circumstantiam ejusdem qualitaris concurrentis in Domino directo, seu concedente, *Natta conf. 491. nu. 9. circa fin. vol. 3. ac in puncto quindennii Rota decis. 494. num. 2. part. 9. tom. 2. recentior. immò si Ecclesia, quæ manus mortua est, tenetur quindennium solvere privato ex luculenter per nos congestis supra in Cap. 1. quanto magis vice versa illud solvere tenebitur alteri Ecclesiæ, seu manui mortuæ, inter quas non repugnat, quòd una sit censuaria, seu tribnaria (ut ita dicam) alterius onere reali, quale est ipsum quindennium, veluti in puncto quindennii advertit Rota recentior. dec. 474. n. 28. part. 9. tom. 2.*

Denique cum Ecclesia gaudeat pluribus privilegiis, iis non utitur, si non sint expressa in corpore juris, *Tir. quell. de privileg. pia cause privileg. 140. & 142. hoc autem privilegium non solvendi quindennium alteri Ecclesiæ Domina directæ nullibi reperitur.*

A R G U M E N T U M.

Manus mortua donataria rei emphyteuticæ tenetur ad solutionem quindenniorum.

S U M M A R I U M.

- 1 *Emphyteuta donare potest emphyteusim, consulto Domino directo.*
- 2 *Manus mortua incapax est acquirendi emphyteusim.*
- 3 *Emphyteusis donari non potest manui mortuæ.*
- 4 *Donatarius tenetur ad solutionem laudemiorum.*
- 5 *Idem servatur in Portugallia.*
- 6 *Declaratur Ord. Reg. Portugall. lib. 1. tit. 62. §. 48.*
- 7 *Ecclesia, & quæcumque manus mortua tenetur solvere laudemia ex donatione emphyteusis ipsi facta.*
- 8 *Laudemium debetur ex donata emphyteusi.*
- 9 *Reprobantur contrarium sentientes Valasc. de jure emphyt. q. 54. num. 10. Burg. de laudem. parte 2. inspect. 30. num. 2. & Staiban. resol. for. 49. num. 4. cum seqq.*
- 10 *Laudemium si taxari non potest, saltem estimari potest, & debet.*
- 11 *Facilius intrat conclusio, si donatio fuerit modalis, & sub certa lege.*

- 12 *Quindennium nihil aliud est, quam reiteratum laudemium quinquennale, quod singulis quindennium annis solvitur.*
- 13 *Si donatio fiat manui mortuae, reservato usufructu favore donatoris vita durante, tunc manus mortua donataria non tenetur solvere quindennium, donec duret usufructus.*
- 14 *Consuetudo non solvendi laudemium ex donatione, valet.*
- 15 *Consuetudo uti stricti juris, non extendenda ad quindennia, quantumvis succedenti in locum laudemiorum.*
- 16 *Statutum stricti juris est.*
- 17 *Consuetudo uti odiosa, ac damnosa Domino directo, potius restringenda, quam amplianda.*
- 18 *Consuetudo ex rationis identitate potius ad similem casum venit extendenda.*
- 19 *Consuetudo non solvendi laudemium, uti contraria Juri, non est extendibilis etiam ob identitatem rationis.*
- 20 *Talis consuetudo tamquam contra Jus, dicitur quoque odium continere, proindeque nimis adaptabilis alteri casui quantumvis simili.*
- 21 *Gravatus in uno sublevari debet in alio.*
- 22 *Nemo debet sentire duplex gravamen, duplexque incommodum ex eadem re.*

CAPITULUM VIII.

- E**Adem forma, qua emphyteuta alienare potest emphyteusim consulto Domino directo,
- 1 longè magis donare potest consulto eodem Domino, *Fulgin. de Jure Emphyt. tit. de alienat. quæst. 1. num. 227. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 4. cap. 10. num. 3. cum seqq. Amic. eod. tract. qu. 12. num. 12. cum seqq. Rota dec. 198. num. 9. in fine versic. quinimò, & num. 12. par. 19. recentior. repet. post Tract. in ordine la VI. int. decis. 5. Rota Rom. cumque læpitis (ut Catholica pietas docet, & servat) ob peculiarem devotionem ergà Piam Loca, vel Dei amore donationes fieri soleant etiam bonorum emphyteuticorum Locis Piis, harum causa occasio jurgiorum sæpissimè oriri potest inter Dominos directos, ac Loca Pia donataria, super solutione, vel non solutione quindenniorum sub pretextu acquisitionis rei emphyteuticæ per viam donationis, & sub pretextu translationis emphyteusis factæ in personam prohibitam, qualis est manus mortua ob ejus incapacitatem acquirendi emphyteusim ex abundanter suprâ cumulatis in Cap. 1. adeò nec ipsi donari potest obeandem rationem, *Caldas Pereyra de Jure emphyt. lib. 4. cap. 10. num. 11. Amicus eod. tract. quæst. 12. num. 15. & qu. 22. nu. 28. Fulgineus eod. tract. tit. de alienation. qu. 1. nu. 221.* ideo proponimus in præsentì articulum valdè singularem, valdèque utilem, ac in foro quotidie discutiendum, vel per nos modò discutillum, & subdimus, quòd manus mortua donataria rei emphyteuticæ teneatur ad solutionem quindenniorum, prout quilibet donatarius privatus, rei pariter emphyteuticæ teneatur ad solutionem laudemiorum, cum donatio quodammodò sit species alienationis, immò sit perditio, ac prodigalitas, in puncto *Faber in Codic. tit. de Jure emphyt. definit. 29. per tot. & de errorib. Pragmatic. tom. 2. Decade 100. error. 1. in med. versic. quid si donatum sit Ecclesie, Ber-**

*gius de laudem. par. 2. inspect. 30. num. 4. cum seqq. ac per tot. & in addit. num. 23. versic. num. 4. junctis n n seqq. Amadæus à Ponte eod. tract. qu. 30. num. 1. in principio versic. contrarium, ubi Blancard. in notis num. 1. & 4. Solzoña eod. tract. qu. 1. principal. num. 1. Niger eod. tract. tom. 2. quæst. 19. artic. 1. num. 19. cum seqq. & qu. 30. artic. 2. num. 11. cum seqq. Amic. de Jure emphyt. qu. 12. num. 10. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. quæst. 6. num. 2. cum seqq. Caldas Pereyra eod. tract. tit. de emphyt. extinct. lib. 4. cap. 16. num. 20. Rota in recentior. dec. 198. in principio, & per tot. par. 19. repet. post Tract. in ordine la VI. idemque servari in nostro Portugalliæ Regno juxtà verioreem testatur Caldas loco mox citato num. 72. in fine versic. contrarium, in nihilum turbante Regia Ordinatione illius Regni lib. 1. tit. 62. §. 48. ibi - Do preço pagarà a corentena, idest ex pretio solvet quadragesimam, in illo enim Regno non centesima, sed quadragesima pars pretii est laudemium, quasi quòd in vim verbi do preço, hoc est ex pretio, inferatur ex contractu lucrativo, qualis est donatio, non interveniente pretio, seu pecunia non debeat laudemium, immò Ecclesia, & quæcumque manus mortua etiam tenetur ad solvendum laudemia ex donatione emphyteusis ipsi facta *Blancard. ad Amadæum à Ponte de Laudem. nota 30. n. 7. antè med. versic. de donationibus, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 30. num. 4. Rota coram Ludovis. dec. 320. num. 2. & per tot. Beltramin. in addit. ad eund. dec. 520. litera B. æquum siquidem est, ut quindennium debeat ex donata emphyteusi, à Ponte de laudem. qu. 30. n. 1. cum seqq. ubi Aden. Caldas de Jure emphyt. tit. de emphyteus. extinct. lib. 4. cap. 10. num. 18. antè med. versic. præsertim, quia, ubi de communi, Fulgin. eod. tract. tit. de alienat. qu. 1. num. 228. & tit. de laudem. qu. 6. num. 2. Solzoña eod. tract. qu. 1. num. 1. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privat. emphyteus. ob alienat. limit. 7. num. 6. in fine, Faber de error. Pragmatic. tom. 2. decad. 10. error. 1. per tot. de Franc. dec. 201. per tot. ubi de Luca Melphiten. in observ. nu. 5. Laurent. dec. Avenion. 143. per tot. quidquid in contrarium inclinet *Valasc. de Jure emphyt. qu. 14. nu. 10. Burgius de laudem. par. 2. inspect. 30. nu. 2. St. iiban. resol. forens. resol. 49. num. 4. cum seqq. moti ex l. fin. C. de Jure emphyteutic. loquente de translatione emphyteusis ex titulo tantum oneroso, veluti est alienatio, non autem de translatione ex titulo lucrativo, veluti est donatio, in qua cum non interveniat pretium, liquidari, taxarique nequit laudemium, quia non bene fundantur, dum ex dic. l. fin. versic. & nè avaritia apparet, quòd si laudemium non possit taxari, saltem æstimari possit, & debeat, ut notant *Fulgin. loc. mox cit. tit. de laudem. quæst. 6. n. 2. post med. versic. nec huic opinioni, & q. 7. n. 2. in princip. de Franc. dec. 201. num. 2. in fine.****

Faciliusque locus erit nostræ resolutioni, si donatio modalis fuerit, & sub certa lege, ut nempe manus mortua donataria alimenta prestare teneatur donatori, vel ejus creditoribus satisfacere, quasi tunc pretii cuiusdam, aut saltem permutationis figura interveniat, & titulo oneroso emphyteusis in manum mortuam quodammodò magis emptricem, seu permutatariam, quam donatariam transferatur, veluti

- luti de laudemio inquit *Faber de error. Pragmatic. tom. 2. decad. 100. err. 1. in princip. versic. hinc verò sit, Fulgin. de Fur. emphyteut. tit. de laudem. qu. 6. num. 3.* prout fortius, si manus mortua in actu donationis sibi facta se obligavit ad solvendum laudemium, vel cum effectu illud solvit Domino directo, quasi hinc se obligaverit etiam ad solutionem quindennii, quod nihil aliud est, quam reiteratum laudemium quindenniale, quod singulis quindecim annis solvitur, ut tacite videtur innuere *Rota dec. 198 n. 9. in princip. junctis nu. 10. & 15. par. 19. recentior. repet. post Tract. in ordine la VI. inter Decision. Sacrae Rotae Romanae.*
- 12 Si tamen donatio fiat manni mortuae, refutato usufructu favore donatoris vita durante, putarem hoc casu, manum mortuam donatariam non teneri solvere quindennium, donec, & quousque duret usufructus, cum ante finitum usufructum donator quodammodo videatur adhuc persistere in fundo emphyteutico, nec justum sit condemnare ad quindennia manum mortuam nondum fructus ex emphyteusi percipientem, & antequam donatio suam finalem, ac plenarium sortiatur effectum, veluti in laudemio firmant *Fulgin. de Fure emphyteut. tit. de laudem. qu. 6. nu. 12. Burgius de laudem. par. 1. inspect. 7. num. 28. in addit. Staiban. resolut. forens. resolut. 49. num. 11. in med. versic. tertio quia cum m. seqq. Costa de rata qu. 112. num. 11.*
- 13 Cogitandum denique relinquo, quid dicendum in casu, quo adsit in loco peculiaris consuetudo non solvendi laudemium ex donatione emphyteusis, quam pluribus in locis vigere, eamque valere testantur *Staiban. resolut. 49. num. 6. cum seqq. Fulgin. de Fure emphyteut. tit. de laudem. qu. 6. nu. 11. de Luca Melphiten. in observ. ad de Franck. dec. 201. nu. 7.* an nimirum consuetudo hujusmodi extendatur ad quindennium, nihilominus existimarem, non obstante hujusmodi contraria consuetudine, adhuc manum mortuam solvere
- 14 teneri quindennia ex emphyteusi donata, etenim consuetudo uti stricti Juris non extendenda ad quindennia quantumvis succedentia in locum laudemiorum, ejusdemque ferè naturae *Piagijs de consuetud. qu. 12. num. 1. ad instar statuti,*
- 15 quod pariter stricti Juris est *l. Constitutionibus 24. ff. ad Municipalem,* & uti odiosa, ac damnosa Domino directo, potius restringenda, quam
- 16 amplianda ad *text. in cap. odia 15. de regul. Juris in 6. Barbosa axiom. 166. num. 1. cum seqq.* in nihilum relevante, quod consuetudo ex rationis identitate potius ad similem casum quindennii venit extendenda *l. de quibus 32. in princip. ff. de legibus l. 1. C. quae sit longa consuetudo, Rochus de Curte de consuetud. cap. fin. num. 310. Aymon Cravetta de antiquit. tempor. par. 4. in princip. nu. 41.*
- 17 quippè cum consuetudo non solvendi laudemium sit contraria Juri, sequitur in tali casu illam non esse extendibilem etiam ob identitatem rationis per *text. in l. quod verò contra 14. lin his 15. & l. quod non ratione 39. ff. de legib. Balbus de praescript. par. 2. principal. qu. 2. nu. 29. Cravetta de antiquit. tempor. part. 4. num. 42. cum seqq. Piagijs de consuetud. quaest. 12. num. 27. cum*
- 18 *seqq. non omisso, quod talis consuetudo tanquam contra Jus, dicitur quoque odium continere, proindeque minus adaptabilem fieri alteri quã-*

tumvis simili casu, praesertim in materia quindenniali ipsi Juri penitus ignota, *Piagijs loc. cit. nu. 28. 30. & 33.* Praeterea magna est differentia hoc casu inter laudemia, & quindennia ob majus, vel minus praesudicium, hinc inde Domino resultans, etenim ex consuetudine non solvendi laudemium pro emphyteusi donata, unicum tantum praesudicium inferitur Domino; pro illa nimirum tantum vice, qua per donationem transferretur emphyteusis, ex non solutione autem quindenniorum inferuntur plura, & reiterata praesudicia, & quidem notabilia ob tractum successivum, cum quindennia non unica tantum vice debeantur, sed pluribus vicibus, singulis videlicet quindecim annis, aliàs praetextu consuetudinis Dominus directus remaneret defraudatus tam laudemio, quam quindennio, unde justius videtur, quod privatus laudemio, saltem non privetur quindennio habente tractum successivum, nec consuetudo auferens utilitatem in certo genere rei, quale est laudemium, intelligitur auferre velle etiam utilitatem in alia re, quale est quindennium, immò damnum passus ex facto, ac liberalitate donatoris, vel ex ipsa consuetudine illud reparare, ac refarcire debet ob qualitatem donatarii, qualis est manus mortua nunquam, vel difficilius, vel non nisi raro alienatura emphyteusim, ut hac via quis gravatus in uno, vel ab uno, sublevetur, seu relevetur in alio, vel ab alio *Barbosa axiom. 93. nu. 21. cum seq. & axiom. 108. nu. 5.* In aliàs contra Juris trames duplex gravamen ex eadem re, duplexque incommodum sentiat, *l. navis 4. la 1. §. cum autem 2. circa fin. versiculo quid ergo ff. ad leg. Rhod. de jactu, l. Titia 34. §. qui in vita 5. ff. de legat. 2. l. privata 10. C. de excusat. muner. lib. 10. l. fin. C. de fund. Limitroph. l. patrimoniales 2. Cod. de collat. fund. patrimonial. lib. 11. Marta de Jurisdic. par. 4. cent. 2. cas. 173. num. 12. Barbos. axiom. 169. num. 1.*

A R G U M E N T U M.

Manus mortua legataria rei Emphyteuticae regulariter tenetur ad solutionem Quindenniorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Homines legant, quod amplius possidere non possunt.
- 2 Legatum, alienationis verbo continetur.
- 3 Legatum pari passu ambulat cum donatione.
- 4 Ad effectum solvendi Laudemium videtur comprehensa sub l. fin. C. de jure Emphyt. sola alienatio ex causa onerosa.
- 5 Pretium concernit venditionem, vel alium quemcumque contractum.
- 6 Aestimatio respicit legatum, vel aliam quamcumque tam inter vivos, quam causa mortis translationem.
- 7 Tenet consuetudo non solvendi laudemium ex legata Emphyteusi.
- 8 Adhuc est locus Quindennio, non obstante tali consuetudine.

CAPITULUM IX.

Non minus singularis, utilis, ac practicabilis est præfens Articulus, quam præcedens in superiori Capit. examinatus, inuicem uterque simillimus, cum tam ille, quam iste versetur circa titulum lucrativum, hoc tantum inter unum, & alium intercedente discrimine, quod ille, practi-
 1 cari possit inter vivos, dum de donatione Emphyteutis agitur, & iste causa mortis, ac in ultimis voluntatibus, dum de legato Emphyteutis agitur, sanèque iste magis practicabilis est, vel esse potest, quam ille, ex eo, quod facilius homines ad legandum, quam ad donandum proni sunt, legant enim quod amplius possidere non possunt §. 1. in fine Instit. de donation. l. 1. l. Senatus 35. §. Sed mortis causa 2. ff. de mort. caus. donation. Undè citò me expediam, quasi ex una resolutione, nempe præterita inferri possit ad aliam, nempe præsentem, in qua habetur, quod manus mortua legatoria rei Emphyteuticæ regulariter teneatur ad solutionem quindenniorum, sicuti teneretur ad solutionem laudemiorum, cum legatum alienationis verbo contineatur, *Burgius de laudem. par. 2. inspect. 48. num. 5. cum seqq. ubi in addit. num. 14. circa fin. versic. num. 5. Solsona eod. tract. qu. 1. princip. n. 1. Faber de errorib. Pragmatic. tom. 2. decad. 100. error. 3. per tot. Fulgin. de Fur. Emphyt. tit. de laudem. qu. 19. num. 1. in fine, de Franch. decis. Neapol. 201. nu. 2. in princip. ubi de Luca Melphicten. in observ. num. 5. jure quidem merito, cum legatum quoque à pari passu ambulet cum donatione, sitque quædam donatio à defuncto relicta, ab hærede præstanda §. 1. Institution. de Legatis.*

Neque obstare potest, quod sicuti ex l. fin. C. de Jure emphyteut. videtur compræhensa sola translatio Emphyteutis inter vivos, & per viam causæ tantum onerosæ, qualis est alienatio, ad affectum solvendi laudemium, ita argumento ejusdem leg. videretur à contrario sensu non comprehensa, sed potius exclusa translatio emphyteutis ex causa mortis, & per viam causæ tantum lucrativæ, qualis est legatum, tam ad effectum solvendi laudemium, quam quindennium, quia cum in dic. l. fin. versiculo & nè avaritia fiat mentio tam pretii, quam æstimationis, pretium concernit venditionem, vel alium quemcumque contractum habentem titulum onerosum, æstimatio autem respicit legatum, vel aliam quamcumque tam inter vivos, quam causa mortis translationem habentem titulum lucrativum, ut bene explicat *Fulgin. de Jure emphyteut. tit. de laudem. qu. 19. n. 2. in principio.*

In eodem calu supra in donatione proposito, si nimirum adsit in loco consuetudo non solvendi laudemium ex legata Emphyteuti, quam sustineri tenet *Fulgin. de Jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 19. num. 4. censerem adhuc, non suffragante consuetudine hujusmodi, esse locum solutioni Quindennii ex supra traditis.*

ARGUMENTUM.

Legata manni mortuæ re emphyteutica, hæres legantis, non autem manus mortua tenetur ad quindennia, si ex testamento talem fuisse mentem defuncti eliciatur.

SUMMARIUM.

- 1 Manus mortua prohibita est acquirere, & retinere emphyteusim.
- 2 Controvertitur, an ex legata emphyteusi manni mortuæ, debeatur illius æstimatio ab hærede.
- 3 Controvertitur etiam, an ex legata re fideicommissaria debeatur legatario æstimatio.
- 4 Hæres tenetur solvere quindennium, non verò manus mortua legataria.
- 5 Legato fundo gravato annuo censu, spectat solutio census ad hæredem legantis.
- 6 Mentio R. P. D. Anfaldi de Anfaldis.
- 7 Censetur legata res piæ causæ immunis ab omni onere.
- 8 Ex quindennii solvendis detrahitur quinquagesima singulis quindecim annis.
- 9 In dubio capienda est interpretatio pro legato pio, ut illud liberum præstetur.
- 10 Ad hæredem, non ad legatarium spectat onus solvendi fructus census rei legatæ.
- 11 Hæres, non legatarius tenetur rem legatam luere.
- 12 Mentio Advocati Pacioni.
- 13 Omnis difficultas debitoris incommode esse solet.
- 14 Sine actione nemo experitur.
- 15 Mandato consequenti, videtur mandatum quoque antecedens.
- 16 Reprobatur Peckius de amortizat cap. 33. nu. 3 in med. antè vers. verum enim verum.
- 17 Hæredi incumbit onus solvendi quidquid solvendum sit pro investitura, non autem legatario.
- 18 Si ad legatarium spectaret quindennia solvere, magis videretur emisse, quam ex causa legati accepisse.
- 19 Manus mortua agit de lucro querendo.
- 20 Legatarius in re legata censetur prædilectus.
- 21 Qualitas legatarii valde juvat pro sumenda interpretatione eidem favorabili.
- 22 Potius gravandus hæres, quam legatarius.
- 23 Hæres, uti magis dilectus, in dubio censetur minus gravatus.
- 24 Ex minori donatione, minorique liberalitate minor judicanda est dilectio.
- 25 In eo, quod relictum est, magis censetur dilectum legatarius, quam hæres.
- 26 Non spectat ad hæredem habilitari facere legatarium incapacem, sed legatum applicatur fisco.
- 27 Legatarius ex culpa propria non debet commodum reportare in præjudicium fisci.
- 28 Magna est differentia inter incapacitatem, & indignitatem.
- 29 Legari potest incapaci, cum capax erit.
- 30 Superveniente Legatarii capacitate per consensum Domini, legatum convalidatur, non habente locum regula Catoniana.
- 31 Quindennium uti in locum Laudemii subrogatum est onus reale, seu mixtum, semperque transit cum re legata.
- 32 Usufructuarius tenetur ad omnia onera collectarum,

- rum, gabellarum, censuum, pensionum, tributorum, & similium præstationum.
- 33 Relevium simile est Laudemio.
- 34 Contraria opinio, de qua num. 32. est verior, & communior.
- 35 Auctoritates supponunt, onera rei legatæ solvenda esse à Legatario sub supposito, quòd talia onera solvantur ratione fructuum ex re legata perceptorum.
- 36 Quindennium solvitur ob præjudicium Domini.
- 37 Canonici solvuntur ratione fructuum ex Emphyteusi perceptorum.
- 38 Non bene arguitur ab oneribus intrinsicis ad onera extrinseca.
- 39 Refellitur Cortiad. decis. Cathalon. 284. num. 52. in princ. vers. sed meo, parte 5.
- 40 Valor rei considerari solet de oneribus, sicque deductis quindenniis.
- 41 Sumi debet interpretatio, ut potius hæres, quam legatarius gravetur.
- 42 Manus mortua legataria Emphyteusis, relicta ab omni onere libera, censetur etiam liberata à Quindennio.
- 43 Auctor tenet, manum mortuam legatariam, non verò hæredem teneri ad Quindennia, si circumstantiæ, & verba legati ita suadeant.
- 44 Laus Tondut.

CAPITULUM X.

PRO melius dilucidanda præsentis conclusionis ne omittendum, excitari nempe gravissimum inter Doctores dissidium super facultate Testatoris circa legandam emphyteusim maxime manui mortuæ, ex motivo, quòd manus mortua sit ex prohibitis acquirere emphyteusim, eamque retinere ad tradita per Fulgin. de Jure emphyteut. tit. de successione in bon. emphyteutic. qu. 13. num. 1. in fine, perque nos in suis locis, ac præsertim in Cap. 1. nec levius suscitari jurgium, an saltem ex legata emphyteusi manui mortuæ, debeat illius æstimatio ab hærede ex deductis per Fulgin. citat. tit. qu. 8. num. 9. cum seq. & tit. de alienat. qu. 1. num. 222. PecK. de testam. conjug. lib. 4. cap. 32. num. 2. Ponte de potest. Proreg. tit. 7. §. 8. num. 8. cum seq. de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. dubit. 1. num. 151. prout controvertitur etiam inter DD. an ex legata re fideicommissaria uti aliena debeat legatario æstimatio, de quo Censal. ad Peregrin. de fideicom. artic. 33. ad num. 17. versic. 13. declaratur in princip. nostra igitur conclusio se habet, quòd legata manui mortuæ re emphyteutica, hæres legantis, non autem manus mortua legataria teneatur ad quindennia, si ex testamento talem fuisse mentem defuncti eliciatur, quia testator legans manui mortuæ emphyteusim, & sic incapaci illam retinendi, sciebat, vel scire debebat, vel saltem scire præsumitur, per manum mortuam non posse retineri emphyteusim, nisi mediante quindenniorum solutione, adeoque intelligitur gravare voluisse hæredem ad præstandum fundum emphyteuticum legatum, omni onere, ac impensa liberum favore manus mortuæ legatariæ, & ad quindennia obligatum iri hæredem, ut in his terminis Belluga Specul. Princip. Rubr. 14. de Amortizat. versic. restat. n. 11. cum seq. in princip. Niger de laudem. tom. 1. qu. 15.

num. 20. in fine Duard. de censib. tom. 1. qu. 11. §. 3. n. 7. cum seq. & tom. 2. qu. 14. §. 6. num. 5. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 1. nu. 6. in princip. versic. adde tertium casum, Gomez var. resolut. lib. 1. cap. 12. num. 39. quidquid contrarium subdubius sentiat Pechius de amortizat. bon. cap. 33. num. 3. in med. versic. verum enim verò cum num. seq. eo modo, quo legato fundo gravato annuo censu, spectat solutio census ad hæredem legantis, non ad legatarium, Costa conf. 9. per tot. & de rata qu. 72. in princip. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 15. qu. 157. per tot. Capon. discept. 336. nu. 14. cum seq. & nu. 23. de Luca Melphiten. ad Gratian. disc. 611. num. 2. & 3. Ciroch. disc. 52. num. 63. cum seq. Conciol. alleg. 69. num. 1. cum seqq. & num. 19. par. 2. & de hæred. artic. 1. num. 146. cum seqq. Card. de Luca de legat. disc. 26. num. 2. Rota coram R. P. D. Ansaldo olim in Romana Curia egregio Advocato, dec. 63. num. 2. & 7. astititque manui mortuæ viva ratio, quòd de æquitate censetur legata res pax causa immunis ab omni onere, Capon. disc. 336. num. 8. tom. 5.

Præterquamquòd ad stipulatur legatario præsumptio voluntatis testatoris, quòd legatarius habeat integrum fundum emphyteuticum omni gravamine immunem, quem talem non haberet, si quindennia Domino directoolvere deberet, dum ex jure amortizationis bonorum, seu ex quindenniis solvendis, auferretur à legatario quinquagesima pro quindennia præstatione singulis quindecim annis facienda, Belluga Specul. Princip. Rubr. 14. versic. restat. num. 13. cum seqq. ubi num. 16. in principio ita communiter praticari. Porro dum agitur de legato pio, pro eo adhuc in dubio capienda est interpretatio, ut liberum præteretur, resque legata ab omni onere per hæredem eximatur, Cenc. de censib. qu. est. 79. num. 19. cum seqq. & num. 45. Gratian. discept. 256. num. 29. & disc. 635. num. 7. cum seqq. & in terminis quindennii Rota dec. 324. in princip. juncto num. 1. & 7. par. 19. recentior. repetit. post Tract. inter decis. 5. Rotæ Rom. in ordine la I. inter additas, seu prætermittas, sicuti ad hæredem, non ad legatarium spectat onus solvendi fructus census rei legatæ, Conciol. de hæred. artic. 1. num. 159. cum seqq. ubi de veriori, communiori, & magis praticata, & artic. 4. n. 27. Gratian. discept. 955. num. 23. cum seq. Card. de Luca de legat. disc. 26. n. 4. indèque est, quòd hæres, non legatarius tenetur rem legatam luere ad text. in l. si res obligata 6. ff. de legat. 1. l. licet. 5. ff. de dot. prælegat. l. qui post 3. C. de legat. Padilla in l. prædia 6. num. 1. & per tot. C. de fideicommiss. Conciol. de hærede artic. 1. num. 164. Petrus Pacionus in alnia Urbe famigeratus Advocatus, de locat. & conduct. cap. 61. nu. 169. Indè omnis difficultas debitoris incommodo esse solet l. stipulationum 2. §. ex his 2. l. continuus 137. §. illud. 4. ff. de verb. oblig. Pechius de amortizat. cap. 33. num. 3. in princip. versic. addo, licet ipse in fine ante num. 4. de hac conclusione dubitet, & sicut hæres debet legatario jura cedere cum effectu, ut nulla ei exceptio obistere possit, ita quoque ad ejus onus referri videtur, ut in manui mortuæ legataria rem legatam, cum effectu præster, & exhibeat, ac quia Dominus directus cum manu mortua legataria nihil habet ex quo obligatio, aut actio (sine qua nemo experitur l. fin. C. de rei vindic.) nata videri potest,

potest, egit, aut contraxit, tacite à defuncto
 15 mandata solutio videtur, etenim mandato con-
 sequenti videtur quoque mandatum antecedens,
 sine quo id, quod mandatur, explicari non po-
 test mandatum *l. fin. ff. de offic. ejus, cui mandata
 est jurisdic. l. ad rem mobilem 56. ff. de Procura-
 tor. l. namque accessionum 2. ff. de pecul. legat. ar-
 16 guit Pechius de amortizat. cap. 23. num. 3. in med.*

17 antè *versic. verum enim verò*, quidquid in con-
 trarium subdubius inclinet, Insuper in Jure
 17 non est novum, incumbere onus hæredi solvendi
 quidquid solvendum sit pro investitura, non
 autem legatario, *Gratian. discept. 284. num. 39.*

Quibus accedit, quòd si ad legatarium spe-
 18 taret quindennia solvere, magis videretur emis-
 se, & quodammodò emphyteusim propria pe-
 cunia conduxisse, quàm ex causa legati acce-
 pitte, *Garzias de expens. cap. 17. num. 4. in med.*
versiculo contra autem.

In nihilum refragante, quòd cum commo-
 dum ex legata Emphyteusi cedat legatario,
 ipsique totum applicetur, videatur ipse teneri
 in se assumere onus solvendi Quindennia, non
 verò hæres, qui nullum hinc sentit commodum
 ex notissima regula, quòd qui sentit commo-
 dum, debet & incommodum, ac onus sentire,
 19 præsertim cum manus mortua agat de lucro
 quærendo, ut per modum arguendi, & dubi-
 tandi notat *Belluga in Speculo Princip. Rubr. 14.*
versic. restat nu. 12. in principio vers. sed videtur
contrarium, Pech. de amortizat. bon. cap. 33. n. 2.
in med. versic. accedit ad hæc, quia immò Lega-
 tarius sentiens hujusmodi commodum ex facto
 testatoris, censeretur in hac parte prælile-

20 ctus nempè in re legata, ad *text. in l. si quis eum*
27. ff. de condit. & demonstrat. l. si quis Titio 22.
ff. de legat. 2. l. si fideicommissorum 11. ff. ut in
possess. legat. l. Publius Mævius 36. §. Titia codi-
cillis 1. ff. de condit. & demonstrat. Joan. Bapt.
Costa conf. 9. nu. 8. Surd. de alim. tit. 9. q. 40. n. 31.
& qu. 41. num. 10. Marta de success. legal. part. 4.
q. 10. artic. 1. num. 20. Gratian. discept. 611. nu. 36.
& decis. March. 53. num. 23. Calvin. de equit.
lib. 2. cap. 145. num. 20. Maranta controv. tom. 1.
resp. 31. num. 30. resp. 48. n. 46. & tom. 4. resp. 15.
num. 70. & resp. 41. num. 32. Palma sen. conf. 89.
num. 8. Palma jun. aliàs Nepos alleg. 39. nu. 9. to. 1.
de Præis de interpr. ultim. vol. lib. 4. interpret. 1.
dubit. 2. n. 7. Rota in recent. decis. 208. n. 8. par. 19.
 præsertim valde juvante qualitate Legatarii

21 pro sumenda eidem Legatario favorabili inter-
 pretatione, est enim causa pia legataria ad insi-
 gnes *text. in l. sunt personæ 43. in fine ff. de religios.*
& sumpt. funer., ibi -- *Summam esse rationem*
quæ pro religione facit, l. plenum 12. §. Equitii 4.
ff. de usu, & habitat. Rota recentior. dec. 260. n. 8.
 par. 9. tom. 1. indeque potius gravatus hæres,
 22 quàm legatarius, ut observant *de Montesperello*
conf. 105. num. 6. in fine, Camarella de legat. lib. 14.
qu. 5. num. 4. Nozar. de privileg. miserab. person.
privil. 102. num. 8. de Præis de interpr. ultim.
vol. interpretat. 1. circa legata, dubit. 2. num. 7.
Gratian. disc. 611. nu. 36. Barzian. decis. Bonon. 80.
num. 18. Rota Bononien. dec. 6. num. 78. & coram
Card. Millino decij. 19. num. 22.

23 Indè non suffragatur hæredi, quòd potius
 hæres, uti magis dilectus, cui universa bona
 relicta sunt, censeatur minùs gravatus in dubio

Lanum ex familia 67. §. Si rem 8. ff. de legat. 2. l. qui
concupinam 29. §. Cum ità, & l. nummis 75. ff. de
legat. 3. & hinc in dubio pro hærede facienda
 interpretatio, ut in dubio non intelligatur dam-
 nificatus ad beneficium, & commodum legatarii
 particularis, ergà quem ex minori donatione,
 24 minori que liberalitate minor judicanda est dile-
 ctio *l. idem Julianus aliàs cum servus 39. §. Scio 6.*
ff. de legat. 1. quando enim sumus in claris, dum
 constat, aliquid esse relictum, tunc in eo, quod
 relictum est, magis censetur dilectus legatarius,
 25 quàm hæres, ut per capitalem *text. in l. 1. ff. de*
donation. caus. mort. reipondet Theodor. alleg. 38.
num. 17. cum seqq.

Minùsque favet hæredi ad eum sublevandum
 à quindenniis solvendis loco legatarii, incapa-
 citas ipsius legatarii, qualis est in casu manus
 mortua, dum non spectat ad hæredem habilitari
 26 facere legatarium incapacem, sed legatum appli-
 catur fisco, ut etiam per modum dubitandi in-
 quit *Belluga in Speculo Princip. Rubr. 14. versic.*
restat num. 12. in fine etenim hujusmodi incapa-
 citas manus mortuæ est de sui natura, ut ità
 dicam capacibilis, & habilitabilis, seu sana-
 bilis mediante quindennio, nec legatum ex cau-
 sa talis inhabilitatis devolvitur ad fiscum, & sic
 non applicantur termini incapacitatis culpoxæ
 cum incapacitate non culpoxa respectu manus
 mortuæ, dum in casu incapacitatis culpoxæ, si
 hæres teneretur procurare habilitationem lega-
 tarii, sequeretur, quòd in præjudicium fisci ex
 culpa sua legatarius commodum retraheret, quo
 27 nihil absurdius contra *totum tit. ff. de his, quibus*
ut indign. & magna adest inter incapacitatem,
 ac inter indignitatem differentia, *Ponte de potest.*
 28 *Proteg. tit. 8. §. 9. num. 7. cum seqq.*

Præterea non implicat, quòd non possit lega-
 ri etiam incapaci, cum capax erit, *Rota coram*
 29 *Coccino dec. 2222. nu. 13. & 39.* prout mediante
 amortizatione, & quindenniorum solutione
 manus mortua evadit capax, hujuscemodi enim
 incapacitas dependet à sola voluntate Domini
 directi, ità ut superveniente legatarii capacitate
 30 per consensum Domini, legatum convalidetur,
 non habente locum regula Cato-niana ad *l. inter-*
venit 24. ff. de legat. præstand. Peregrin. de jur. fisc.
lib. 3. tit. 19. num. 19.

Eodem fermè pacto nihil juvat hæredem,
 quòd, cum quindennium uti loco laudemii
 31 subrogatum, sit onus reale, seu mixtum, semper
 transeat cum re legata in legatarium *l. fin. C. sine*
censu, vel reliq. adinstar usufructuarii, qui tene-
 tur ad omnia onera collectarum, gabellarum,
 32 censuum, pensionum, tributorum, & similium
 præstationum, *Gratian. discept. 611. num. 3. cum*
seqq. prout ad onus relevii, quod solvitur pro
 Investitura feudali, estque simile laudemio,
 33 *Medices conf. 18. num. 3. ac per tot. Capan. de Fure*
Relevii par. 4. qu. 10. nu. 28. quia contraria opi-
 nio est verior, ac communior, de qua *Cancer.*
 34 *var. resol. par. 3. cap. 20. nu. 1. cum seqq. Garzias*
de expens. cap. 17. num. 24. Conciol. de hærede ar-
tic. 1. num. 146. cum plurib. seqq. & dictum Me-
dicis refellit Pellicion. illustr. question. qu. 36.
 35 *versiculo & in hoc differt*, ac etiam quia auctori-
 tates contrariæ supponunt, onera rei legatæ
 solvenda esse à legatario sub supposito casui no-
 stro non applicabili, quòd nempè talia onera
 solvan-

solvantur ratione fructuum ex re legata perceptorum, ut explicat *Calvin. de equit. lib. 2. cap. 145. num. 8. Castill. de usufruct. cap. 57. n. 14. cum seq. Garzias de expens. cap. 11. num. 45. cum pluribus seqq.* Verùm ex Emphyteusi nec laudemium, nec quindennium solvitur ratione fructuum, sed laudemium in recognitionem directi dominii, & quindennium ob præjudicium ejusdem per nos suis in locis, ac præsertim in *Cap. 1. uberiori calamo consideratum, dum*

36 *Canones solvuntur ratione fructuum ex Emphyteusi perceptorum, Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 7. versic. libenter tamen, unde*

37 *non argui Jure valet ab oneribus intrinsicis ad onera extrinseca, qualia verè sunt laudemia, & eorum loco quindennia, ut in fortioribus terminis census pro legatario advertit Felician. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 6. in principio versiculo neque etiam obest.*

Cæterùm non amplexor distinctionem per

39 *Cortiad. allatam dec. 284. num. 52. in princip. versic. sed meo parvo judicio, par. 5. repet. post Tract. in ordine la IV. inter decision. exteras, quòd nempe si legatum rei emphyteuticæ fiat manus mortuæ intuitu tantùm pietatis, tunc teneatur ipsa manus mortua in se assumere onus amortizationis, & solutionis quindenniorum, cum lucretur in re legata, nec dici possit, quòd lædatur ex eo, quòd in non acquirendo non dicitur lædi, si verò legatum rei emphyteuticæ fiat in recompensationem celebrationis Missarum, vel Anniversariorum, vel piorum suffragiorum per manum mortuam adimplendorum, tunc teneatur hæres testatoris pretium amortizationis, seu quindenniorum reficere, nam tunc manus mortua legataria evidenter læderetur, quia diminueret rei valorem respectu oneris celebrandi, & peragendi divina obsequia id, quòd augetur in onere solvendi laudemium pro amortizatione; adducens in confirmationem suæ distinctionis, auctoritatem *Ripol. var. resol. cap. 7. à num. 122. usque ad num. 131. ad quod faciunt in proposito deducta per Gratian. discept. 611. num. 7. cum seqq. Calvin. de equit. lib. 2. cap. 145. num. 18. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 116. num. 27. Covarruv. in cap. filius noster 5. num. 2. versic. hæc tamen sententia, de testam. sed ego indistinctè teneo, hæredem, non manum mortuam legatariam teneri ad quindennia, ea ductus ratione, si enim verius est, quòd in casu, quo Dominus directus nolit consentire amortizationi, seu per manum mortuam legatariam retineri emphyteusim, teneatur hæres præstare manui mortuæ æstimationem emphytenfis, ergo à fortiori, in casu, quo Dominus consentit amortizationi bonorum, teneretur hæres loco eorum æstimationis, ad quam teneretur, si Dominus non consentiret eorum amortizationi, solvere quindennia.**

Neque urget ratio disparitatis considerata per *Cortiad. loc. citat. inter unum casum, & alium, etenim non stringit ratio per eum adducta in legato emphyteusis pro animæ suffragio ob diminutionem valoris rei ex quindenniorum solutione, dum immò contrà ipsum militaret alia ratio, quòd valor rei considerari solet de prædictis oneribus, & sic detractis quindenniis, Rota dec. 478. n. 7. par. 19. recentior. tom. 2. & su-*

40

mi debet favorabilis interpretatio, ut potiùs hæres, quàm legatarius gravetur, *Surd. de aliment. tit. 9. qu. 16. nu. 7. Sperell. dec. for. Eccles. 576. num. 33. cum seq. tom. 2.*

41

Si autem legata sit emphyteusis manui mortuæ sub expressa conditione, quòd eadem manus mortua legataria habeat emphyteusim ab omni onere liberam, tunc sublata est omnis alca dubitandi, cum non censetur solùm liberata à Canone, sed & à quindennio, injuncta heredi obligatione illud solvendi, veluti in puncto ponderat *Rota in recentior. dec. 224. num. 2. cum seqq. par. 19. repet. post Tract. in ordine la I. inter decis. addit. seu prætermis. S. Rot. Rom. Attamen ingenuè, libenterque amplecterer contrariam opinionem, quòd nempe manus mortua legataria, non verò hæres teneatur ad solutionem quindenniorum, si ex circumstantiis, & verbis legati hujusmodi mens legantis conjiciatur, ut in similibus terminis *Pedrocha conf. 2. num. 23. cum plurib. seqq. & per tot. vol. 1. Merenda. contro. Jur. lib. 11. cap. 8. num. 15. licet etiam contrarium forsitan sustineri possit ex fusè, & aliquantulum confusè deductis per Tondut. cæterùm virum gravissimum, resol. civil. par. 2. cap. 61. per tot. ubi n. 14. in fine rejicit Pedrocham, ejusque fundamenta redarguit uti erronea, ad omne pejus, prædictum aureum consilium Pedrochæ 2. venit declarandum, ut solummodò locum habeat in casu tot, & tantarum circumstantiarum, de quibus ibidem, juxtà optimum intellectum ejusdem Tondut. loc. cit. num. 14.**

42

43

44

ARGUMENTUM.

Manus mortua, licet mutata forma fundi emphyteutici, eaque deteriorata, adhuc tenetur ad quindennia in summa conventa, vel solvi consueta, nec est locus reductioni quindenniorum.

SUMMARIUM.

1. Tàm quindennia, quàm laudemia, & Canones debentur in recognitionem directi dominii, non autem in fructuum compensationem.
2. Mentio Advocati Pacioni.
3. Non est locus reductioni quindenniorum, ob solam sterilitatem quandoque contingentem.
4. In locatione fit remissio pensionis.
5. Non percepto fructu in re locata, est locus defalco; seu remissioni.
6. Quindennium debetur ob solam dominii recognitionem, quæ dependere non debet à fertilitate.

CAPITULUM XI.

Præfens Cap. fraternizat cum Cap. 65. de quo infrà, estque profectò inspectio haud parùm necessaria, sæpissimè enim contingere solet deterioratio fundi Emphyteutici sive ex culpa Emphyteutæ, sive ex culpa temporis ob sterilitatem, sive ex alio casu fortuito, ob casina, ob fluminis inundationem, corrosionem, & similia, indeque oriri jurgia super reductione Quindenniorum, si autem deterioratio sequuta fuerit ex culpa, & factò ipsius manus mortuæ Emphyteutæ,

I

teatæ, quæ in colendo fundo negligens extiterit, minorem difficultatem continet controversia, cum sibi imputare debeat, nec generare suo facto potest præjudicium Domino directo, immò ex propria obligatione vigore contractus tenetur fundum meliorem reddere, si tamen deterioratio proveniat ex culpa, seu accidenti temporis, videretur tunc parum difficultatis habere, undè in præsentì monemus, quòd manus mortua, licet mutata forma fundi Emphyteutici, eaque deteriorata, adhuc tenetur ad quindennia in summa conventa, vel solvi consueta, nec est locus reductioni quindenniorum, prout in materia canonum, si Emphyteusis fuerit perpetua, nec sit remissio ob sterilitatem in fructibus contingentem, cum tam quindennia, quam laudemia, & canones debeantur in recognitionem directi Domini, non autem in fructuum compensationem, quidquid sit, quando Emphyteutica res in totum periisset ad *Text. in l. fin. C. de Fur. emphyt. Fulgineus de Fur. emphyteut. tit. de solut. Canon. qu. 1. num. 91. cum seqq.* egregius in alma Urbe olim Advocatus Petrus Pacionus de locato, & conducto cap. 45. num. 32. *Advocatus Constantin. ad Stat. Urb. to. 2. annot. 46. art. 2. n. 168. cum seqq. Burgius de laudem. par. 1. inspect. 5. n. 1. cum seqq. ac per tot. Niger cod. tract. tom. 1. qu. 7. artic. 9. num. 17. cum seqq. Rota coram Card. Celso dec. 328. per tot. Bur. at. dec. 334. nu. 12. & in recen. dec. 338. n. 1. cum seqq. ac per tot. par. 14. dec. 221. num. 19. par. 17. & post Advocatum Constantinum ad Statut. Urb. dec. 66. num. 10.* semper enim superest spes futuræ fertilitatis, ac emendationis damni in emphyteusi per manum mortuam acquisita tanquam perpetua, ideòque non est locus reductioni quindenniorum ob solam sterilitatem quandoque contingentem, semperque emendabilem tractu temporis, *Pacion. de locat. cap. 45. nu. 32. vericulo & comprobari, & n. 38.*

Neque obstat, quòd in locatione fiat remissio pensionis *cap. propter sterilitatem 3. de locat. l. si merces 251. §. Vis major 6. ff. locat. l. licet 8. Cod. eod. Pacion. de locato, & conducto cap. 45. num. 1. cum seqq.* quia pensio, seu affectus solvitur ob perceptionem fructus, qui percipitur ex re locata, proindeque eo non percepto ob damnum in ipsa re resultans, est locus defalco, seu remissioni, quæ ratio non militat, sed potius dispar, in quindennio tanquam non debito ob perceptionem fructuum ex re emphyteutica, sed ob solam domini recognitionem, quæ dependere non debet à fertilitate, nec pati diminutionem ob solam sterilitatem.

ARGUMENTUM.

Tertius possessor quomodocumque habens causam à manu mortua, adhuc conveniri potest à Domino directo pro consequutione tam præteritorum, quam futurorum quindenniorum.

SUMMARIUM.

- 1 Tertius possessor quomodocumque habens causam à manu mortua, adhuc conveniri potest à Domino directo pro consequutione tam præteritorum, quam futurorum quindenniorum.

- 2 Ratio exigendi quindennia prosequitur emphyteusis possessorem, in quemcumque detentorem illa vadat.
- 3 Possessor emphyteusis pulsandus est pro laudemis.
- 4 Tertius possessor census tenetur ad illius fructus.
- 5 Contra tertium possessorem rectè agitur pro exactiōe gabellæ.
- 6 Etiam si Dominus directus commodè per prius exigere potuisset quindennium à manu mortua, adhuc tertius possessor tenetur pro decurso quindennio.
- 7 Rejicitur contrarium tenens Fulgin. de Jure emphyt. tit. de contract. qu. 31. num. 6. & 12.
- 8 Tertius possessor solvere renuens quindennia, debet emphyteusim dimittere.
- 9 Exactio per partes plura incommoda afferre solet.
- 10 Etiam ratione individuitatis.
- 11 Pluribus prædiis emphyteuticis devenientibus ad plures tertios singulares possessores, quilibet eorum possessor tenetur pro rata ad quindennium.
- 12 Etiam Ecclesia tertia posseditrix emphyteusis, convenienda est pro quindennio.
- 13 Hæredes conventi actione personali, quilibet tenentur pro rata.

CAPITULUM XII.

Videndum est, quòd in casu, quo tertius possessor vigore Salviani, associationis, aut alterius similis iudicii, vel etiam vigore contractus, puta venditionis, seu similis, immixtus est in possessionem fundi emphyteutici per manum mortuam per prius acquisiti quomodocumque causam habens ab ipsa manu mortua, nè aliàs Domino directo præjudicetur, conveniendus est tam pro præteritis, quam pro futuris quindenniis, undè firmatur in præsentì, quòd tertius possessor quomodocumque habens causam à manu mortua, adhuc conveniri potest à Domino directo pro consequutione tam præteritorum, quam futurorum quindenniorum, *Scoppa ad Merlin. contro. ad cap. 36. & 37. per tot. Muta ad Consuetudin. Panorm. cap. 26. num. 192. cum seqq.* etenim ratio exigendi quindennia ad instar alterius similis actionis exigendi laudemia, tanquam realis, idest annexa rei emphyteuticæ, transit cum ipsa emphyteusi, rem ipsam afficiendo, & consequitur, sive manus prosequitur illius possessorem, in quemcumque detentorem *ad tex. in l. possessores 12. C. de fund. patrimon. li. 11. Ricc. in addit. ad dec. Neapol. de Franch. 430. ubi Carol. Anton. de Luca in observ. num. 1. circa fin. proinde pulsandus est pro laudemis, Ricc. collect. 1538. in princip. ampl. 2. par. 5. undè fit, quòd tertius possessor census, tenetur ad illius fructus, l. cum possessor 5. §. fin. ff. de censib. l. apud Fulianum aliàs cum servus 39. §. Hæres 5. ff. de legat. 1. Cenc. de censib. qu. 92. num. 29. & contra tertium possessorem rectè agitur pro exactiōe gabellæ, *Burg. de laudem. par. 1. inspect. 9. nu. 24. in addit.**

Adeòque vera est præsens resolutio, ut, etiam si Dominus directus commodè per prius exigere potuisset quindennium ab eadem manu mortua, adhuc tertius possessor tenetur pro præterito, seu decurso quindennio, veluti de laudemio, & canone inquit *Riccus in addit. ad de Franch. dec. 430. in principio, & collectan. 1538. in principio par. 5.* quidquid tam in canone præterito, quam

quàm in futuro sentiat, *Fulgin. de Jure emphyt. tit. de contract. emphyteutic. qu. 31. num. 6. & 12.*
 8 aliàs si tertius possessor nolit solvere decursa quindennia tempore sui auctoris, debet emphyteusim dirimitere, *Burgius de laudem. in addit. par. 1. inspect. 9. num. 23.*

Præterea si plures fuerint compossessores fundi emphyteutici, Dominus directus poterit agere contra quemlibet insolidum ad integram quindennii solutionem, non autem pro rata, cum exactio per partes plura afferre solet incommoda, *Valasco. de Jure emphyteut. qu. est. 32. num. 15. in principio, & medio, ac etiam ratione*
 10 *individuitatis si prior aliàs creditor 12. §. Sciendum 6. ff. qui potior. in pign. hab. l. 1. §. Item quaeritur 10. ff. de aqua quodid. & aestiva, l. si commune 42. ff. de negoc. gest. l. heredes 25. §. Si unus ex coheredibus 15. ff. famil. ercisc. l. his consequenter 18. §. Celsus 4. ff. eod. l. sed & loci 4. §. Si alter 5. ff. fin. regund. l. quæsitum 30. §. 1. ff. de pecul. l. 1. C. si unus ex plurib. appellaverit, Costa de rata*
 11 *qu. 122. num. 9. è contra pluribus prædiis emphyteuticis devenientibus ad plures tertios singulares possessores, quilibet eorum possessor tenetur pro rata ad quinquennium, Valasco de Jure emphyteut. qu. 32. num. 15. in principio, Costa de facti sciencia, & ignorantia centur. 1. distinct. 11. num. 17. & de rata qu. 81. num. 1. Castillo dec. Sicil. 41. n. 5. ac in additione in principio, par. 1.*

His accedit, quòd, etiamsi Ecclesia fuerit posseditrix emphyteusis, nihilominus ipsa pro quindennio venit convenienda, ut de canone observat *Gratian. disceptat. 36. num. 37. hoc tamen venit intelligendum, in actione personali, nam si creditor quindenniorum voluerit uti hypothecaria, poterit solidum à quocumque possessore exigere quindennium propter hypothecæ efficaciam, Roderic. de annuis reddit. lib. 2. qu. 9. num. 48. versic. sed cum hypothecaria, cum m. seqq. Rota decis. 247. n. 36. post Posthium de subhastatione in addit. ad instar hæredum, qui conventi actione personali, quilibet tenentur pro rata, pro qua hæredes sunt, sed si conveniantur actione reali, hujusmodi exceptio non impedit immisionem, Costa de rata qu. 189. num. 1. cum seq. Noguerol. alleg. 2. num. 112. & alleg. 3. à nu. 44. Guzman. de eviction. qu. est. 13. num. 7. Salgad. laby. credit. par. 2. cap. 1. à num. 7. & cap. 9. à num. 41. & cap. 11. à num. 41. Olea de cession. jur. & action. tit. 4. qu. 12. num. 2. Eo modo, quo hæredes non possunt agere singuli, nisi pro rata l. planè 3. ff. famil. ercisc. l. ea, que 6. C. eod.*

ARGUMENTUM.

Ex bonis emphyteuticis redactis in nonnullis locis ad instar allodialium per manum mortuam acquisitis, adhuc debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 In pluribus locis bona emphyteutica redacta sunt ad instar allodialium.
- 2 Ut in ditione Argentanæ.
- 2 Et in ditione Mantuana.
- 4 In ditione Ferrarien.
- 5 In ditione Urbinaten.

- 6 Mentio R. P. D. Vincentii Petre.
- 7 In ditione Fulginaten.
- 8 In Civitate Castelli, in Abbatia Nonantulæ.
- 9 In Abbatia trium Fontium Terræ Pontiani in Sabinis.
- 10 Mentio R. P. D. Anfaldi de Anfaldis.
- 11 In ditione Ravennaten.
- 12 In Abbatia Farsen.
- 13 In Civitate Casenaten.
- 14 In ditione Avenionen. & Comitatu Vennsino.
- 15 In Cathalonia.
- 16 Bona emphyteutica redacta ad instar allodialium, & perventa ad manus mortuas, quoad effectum quindenniorum retinent suam naturam.
- 17 Manus mortue in Ducatu Ferrariæ ex Bullis Bonifacii VIII. & Pauli V. inhabilitantur ad acquirendum emphyteusim, nec nisi quindennii oblatione easdem rehabilitari posse videtur.
- 18 Bona emphyteutica redacta ad instar allodialium transitoria sunt ad heredes extraneos.
- 19 Talis emphyteusis perventa etiam ad privatum, non subjacet laudemio.
- 20 Damnum Domini directi ob desperatam devolutionem, resarciendum quindennio.
- 21 Bona emphyteutica ad instar allodialium possunt effici transitoria ad manus mortuas circa acquisitionem, non verò circa retentionem.
- 22 Ex supra dictis Bullis Bonifaciana, & Paulina manus mortua nec mediante quindennio rehabilitari valet ad emphyteusim.
- 23 Ex tali emphyteusi etiam solvitur laudemium.
- 24 Ideoque etiam ex illa solvendum quindennium.

CAPITULUM XIII.

Plura extant loca, in quibus de consuetudine, sive vigore Indulti Pontificii emphyteutica bona redacta sunt ad instar allodialium, veluti in statu Argentano *Rodolphin. alleg. 167. n. 13.* in Mantuana Ditione *Gobius consult. dec. 10. per tot. & de permis. feud. & emphyteus. alien. in preclud. num. 35. & qu. 1. per tot. qu. 2. per tot. & qu. est. 6. per tot. Palm. Nep. alleg. 101. per tot. tom. 2. Rodolphin. alleg. 48. n. 8.* in Ferrarien. Ditione vigore Constitutionum Bonifacianæ & Paulinæ, *Pacion. de locato, & conducto cap. 53. n. 119. & alleg. civil. & canonic. alleg. 84. per tot. Fulgin. de jure emphyteut. tit. de succession. in bon. emphyteutic. qu. 3. num. 13. & tit. de alienat. qu. 1. n. 336. in principio limit. ultim. Rota coram Durano dec. 254. n. 5. Burat. dec. 87. per tot. & post Merlin. de legitima dec. 94. per tot. ac in recentior. dec. 358. n. 10. par. 4. tom. 2. dec. 319. nu. 1. & dec. 371. n. 5. par. 5. Amat. dec. Ferrar. 10. per tot. in Urbinaten. statu ex Indulto Urbani VIII. Pacion. de locat. cap. 53. n. 118.* R. P. D. Petra egregius Jurisconsultus, ac dignissimus S. Congregationis Concilii, ac hodiè Sacræ Cong. Episc. & Regul. Secretarius, majora promeritus, in aureis suis commentar. ad Constitution. Apostolic. tom. 2. in Constitut. X. Innocentii III. sect. 2. num. 21. Card. de Luca de emphyt. disc. 7. per tot. & post eund. ad eund. tit. de emphyt. Rota dec. 8. num. 4. & per tot. & post Gobium tract. var. dec. 38. nu. 5. & coram Card. Celfo dec. 192. nu. 1. cum seq. in Fulginaten. ditione, in Civitate Castelli, in Abbatia Nonantulæ, R. P. D. Petra loc. cit. Card. de Luca de emphyt. disc. 1. nu. 1. disc. 15. per tot. disc. 23. nu. 5. cum seqq. disc. 20. nu. 7. & disc.

- 9 *disc. 27. nu. 2. Pacion. de locat. cap. 53. nu. 121. in*
Abbatia trium Fontium Terræ Pontiani in Sa-
biniis, Rota coram Ninot. dec. 40. n. 6. & in Nullius,
seu Terræ Pontiani Immissionis 26. Junii 1709. §.
Verùm & huic fundamento, coram R. P. D. Aufal-
 10 *do, olim in Romana Curia eloquentissimo Ad-*
vocato, me scribente in eadem Causa pro DD.
Petro, & Josepho de Corillis Colleonibus con-
 11 *trà D. Canonicum Joannem Baptistam Sancto-*
linum, in Ravennaten. Statu, Fulgin. de jure
emphyteut. tit. de successiõ. in bon. emphyt. q. 3. n. 13.
R. P. D. Petra loco mox allegato, in Farsen. Abbatia
 12 *Pacion. de locato, & conducto cap. 53. nu. 20.*
Rota coram Peña dec. 1192. & 1121. n. 2. in Ca-
 13 *senaten. Civitate ex Indulto Innocentii VIII.*
Pacion. loco citato nu. 22. Rota post Salgad. labyr.
credit. decis. 38. num. 10. & coram Duoz. Jun.
dec. 607. nu. 16. cum seqq. ac in recentior. dec. 377.
num. 4. par. 14. dec. 65. per tot. par. 17. & in Ca-
senaten. legitima super bonis emphyteuticis 16.
 14 *Maii 1704. ac 16. Februarii 1705. coram Eminen-*
tissimo Priolo, in Avenionen. Statu, & Venulino
Comitatu Bellus conf. 3. num. 64. & conf. 4. nu. 1.
& 81. Bertrand. conf. 237. nu. 1. vol. 6. Tondut. de
preuent. judicial. par. 1. cap. 14. nu. 5. Rota dec. 38.
num. 4. par. 11. recentior. in Gallia Tondut. resol.
civil. par. 1. cap. 39. nu. 8. & per tot. & de preven-
 15 *tione judiciali par. 1. cap. 14. nu. 5. Valasco de jure*
emphyteut. qu. 18. nu. 26. in Cathalonia Fonta-
nella dec. Cathalon. 484. nu. 14. & dec. 485. nu. 1.
tom. 2. Undè in præsentì monemus, quòd ex bonis
 16 *emphyteuticis in nonnullis locis adinstar allo-*
dialium per manum mortuam acquisitis, adhuc
debeantur quindennia, quippè bona hujusmodi
ad manus mortuas perventa, quoad effectum
quindenniorum retinent suam naturam, prout
illam retinent in simili quoad effectum laudem-
miorum Bellus conf. 1. nu. 34. & 60. Tondut. resol.
civil. par. 1. cap. 39. num. 11.
 Supradictaque resolutio melius intrabit in
 Ducatu Ferrariæ, ubi quantumvis emphyteu-
 tica bona sint redacta ad instar allodialium,
 attamen ex peculiaribus Bullis Bonifacii VIII. &
 Pauli V. hinc inde Bonifaciana, ac Paulina dictis
 inhabilitantur manus mortuæ etiam ad acqui-
 17 *rendum emphyteusim, nec nisi quindennii obla-*
tione videtur, easdem manus mortuas rehabili-
tari posse Bordon. conf. 4. per tot. Paulut. disser-
tat. 62. nu. 154. cum seqq. ac signanter nu. 167. cum
seqq. tom. 2. & ferè per tot. Pigant ad Statut. Ferrar.
lib. 3. Rubr. 127. nu. 116. Contrius disceptat. forens.
caus. 99. nu. 8. tom. 1. Torre de Majorat. Ital. par. 2.
qu. 52. nu. 1. Pacion alleg. civil. & canon. alleg. 84.
nu. 22. cum seqq. Bonden. colluctation. legal. lib. 1.
colluct. 35. nu. 122. & lib. 2. colluct. 9. nu. 33. cum
seqq. Palma Junior inter collect. decision. Rotæ
Lucensis tom. 4. dec. 376. nu. 1. & dec. 377. nu. 23.
& 29. cum seqq. Rota Romana ad Card. de Luca
de emphyteusi dec. 8. per tot. & post Paulut. in dis-
fertat. legal. tom. 2. dec. 2. 4. & 5.
 Sed bina sese offerunt objecta.
 I. Quia bona emphyteutica adinstar allo-
 18 *dialium, seu patrimonialium redacta, hæredi-*
taria sunt, transitoria etiam ad hæredes extra-
neos, proindeque ad manus mortuas, & hinc
confiscabilia sublato penitus obstaculo incap-
acitatis, Fontanella dec. Cathalonia 484. nu. 14. &
18. & dec. 485. num. 1. tom. 2. Rota post Gobium

tractat. var. dec. 38. num. 5:

II. quia hujusmodi emphytenfis tanquam
 participans de natura bonorū liberorum quoad
 illius alienationum, non indiget consensu Do-
 mini, perque consequens in ea considerari non
 potest amissio laudemiorum, si perveniat ad
 manus mortuas, cum, etiam si perveniat ad pri-
 vatum, Dominus directus non videtur posse
 laudemium prætere ob illius consensum non
 requirendum in alienatione, Tondut. resol. civil.
 par. 1. cap. 39. nu. 10. in terminis R. P. D. Petra in
 suis doctissimis Commentar. ad Constitution. Apo-
 stolic. tom. 2. in Constitut. X. Innocentii III. sect. 2.
 nu. 21. undè cessat finis, propter quem introdu-
 cta sunt quindennia.

In nihilum tamen suffragantibus, aut refra-
 gantibus enunciatis objectis, firmissima remanet
 firmata resolutio.

Non quidem obstat I. objectum, quia emphy-
 teusis adinstar allodialium redacta, sive transi-
 bilis evadat, sive non ad extraneos, ac per con-
 sequens ad manus mortuas, semper eundem ope-
 ratur effectum inalienabilitatis, ac desperatæ
 devolutionis, sicque hoc damnum Domini dire-
 cti semper contingibile, meritò refarciendum
 venit per viam solutionis quindennii, dum aliter
 illud refarci nequit ex superitis per nos traditis
 in Capit. I. omisso, quòd non est adeò con-
 stans, ut quia emphyteusis redacta adinstar
 allodii, est transitoria ad extraneos, sit quoque
 transitoria ad manus mortuas, vel quòd saltem
 sit transitoria absque onere solvendi quindennia,
 cum aliud sit fieri emphyteusim ad extraneos
 transitoriam, & aliud solvi, vel non solvi lau-
 demium, aut quindennium; immò bona emphy-
 teutica adinstar allodialium ad alium effectum
 possunt effici transitoria ad manus mortuas,
 nempe quoad earū habilitationem circa acqui-
 sitionem, non verò circa retentionem, & sic ut
 hujusmodi emphyteusim acquisitam intrà an-
 num vendant, ponantque in manus privati retra-
 cto illius pretio, non tamen ut illam retineant,
 veluti declarant Card. de Luca de emphyteusi disc. 7.
 per tot. & ad eund. super eod. tit. Rota dec. 8. n. 4. &
 per tot. Fontanella dec. Cathalon. 485. n. 3. cum seqq.
 & per tot. tom. 2. Rota coram Innocentio X. dec. 545.
 num. 8. cum seq. & dec. 680. nu. 14. cum seq. ac in
 recentior. dec. 118. per tot. par. 4. tom. 2. dec. 38. n. 4.
 par. 11. dec. 65. n. 10. par. 17. dec. 249. n. 3. par. 19.
 & dec. 593. nu. 8. par. 19. tom. 2. adeò ut in Du-
 catu Ferrarien. ob resistentiam Bullarum Boni-
 facianæ, & Paulinæ, cum verbis prægnantissi-
 mis, per quas inhabilitatur manus mortua etiam
 ad vendendum emphyteusim, nec mediante
 quindennio illa habilitari valet, tanta est ipsius
 incapacitas, ut ait R. P. D. Petra in suis elabo-
 ratissimis, ac eruditissimis commentar. ad Consti-
 tution. Apostolic. tom. 2. in Constitution. X. Inno-
 centii III. sect. 2. num. 32. Riccius collectan. 3179.
 circa fin. declarat. 2. Beltramin. ad Gregor. XV.
 dec. 520. nu. 14. in principio, & in fine, Rota in
 Ferrarien. seu Imolen. Bonorum 1. Julii, & 2.
 Decembris 1699. coram Reverendis. P. D. Molines
 Decano.

Non obstat II. objectum, quia quoad alie-
 nationem etiam emphyteusis hujusmodi subja-
 cet solutioni laudemiorum, Bellus conf. 1. nu. 39.
 & 60. Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 39. nu. 11.
 quamo-

quamobrem æquum est, quòd etiam ipsa manus mortua subiaceat solutioni quindenniorum, nè aliàs sub irrelevanti prætextu Dominus directus remaneat defraudatus tam laudemis, quàm quindennis, quod ex diametro repugnat generali consuetudini solvendi quindennia in locum laudemiorum ad per me tradita suprâ in Cap. I.

ARGUMENTUM.

Relicta Emphyteusi per contractum, vel testamentum in proprietate manus mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vita durante, manus mortua proprietaria tenetur ad quindennium, non autem usufructuarius.

SUMMARIUM.

- 1 Relicta emphyteusi per contractum, vel testamentum in proprietate manus mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vita durante, manus mortua tenetur ad quindennium, non autem usufructuarius.
- 2 Usufructuarius obligatur ad onera temporalia, expensasque rei conservandæ gratia tantum.
- 3 Manus mortua proprietaria, acquirit utilia jura emphyteutica in perpetuum.
- 4 Inducta in favorem, non debent in odium retorqueri.
- 5 Quisquis in rebus suis legem sibi benè visam adii-cere potest.
- 6 Verisimilius est, relinquentem usumfructum voluisse sublevare usufructuarium in uno, non solvendi nimirum quindennia, qui illum voluit pergravare in altero, scilicet restituendi usumfructum post mortem proprietario.
- 7 Proprietarius tenetur solvere laudemium.
- 8 Refellitur contrarium tenens Capan. de jure relev. parte 1. quæst. 15. num. 18. in fine, & nu. 19. tom. 1.
- 9 Emphyteuta solvere tenetur laudemium potiùs usufructuario, quàm proprietario.
- 10 Emolumentum laudemiale, aut quindenniale non tangit rei substantiam, vel proprietatem, neque illam, vel illius fructus percipiendos diminuit.
- 11 Incommoda sequi debent, quem consequuntur commoda.
- 12 Potiùs usufructuarius, quàm proprietarius videtur solvere teneri laudemium, inque illius locum quindennium.
- 13 Usufructuarius tenetur ad onerum solutiones, puta ad collectas, census, & similes præstationes.
- 14 Proprietarius, durante usufructu, nondum Dominus utilis dici potest, nisi in spe, & certitudine.
- 15 Laudemium solutum usufructuario, finito usufructu restituendum venit proprietario.
- 16 Ad usufructuarium spectat solvere canones.
- 17 Proprietarius percipere nequit fructus durante usufructu, contra voluntatem usufructuarii.
- 18 Non desunt Doctores tenentes, laudemium potiùs solvendum esse proprietario, quàm usufructuario.
- 19 A Jurepatronatus activo non benè arguitur ad Jurepatronatus passivum.
- 20 Laudemium est quinquagesima pars.
- 21 Usufructuarius non tam propriè, quàm proprietarius dici potest Dominus utilis.

- 22 Habetque jus temporale finiendum finito tempore usufructus.
- 23 Finiti ad infinitum nulla est proportio.
- 24 Usufructuarius dicitur etiam Dominus rei, in qua habet usumfructum.
- 25 Usufructus est ad instar dominii, non autem est vera species dominii.
- 26 Laudemium solum usufructuario, etiam finito usufructu, non est restituendum proprietario.
- 27 Quindennium non solvitur ratione fructuum, sed ratione recognitionis dominii.
- 28 Innocens puniendus non est.
- 29 Laudemium non præstandum ab usufructuario alimentario.
- 30 Ad usufructuarium spectat solvere quindennium, si ex peculiari consuetudine regionis quindennium solvi soleat ex fructibus emphyteusis.
- 31 Eodem modo, si ex verbis contractus, vel testamenti constet, quòd onus solvendi quindennium spectaret ad usufructuarium.
- 32 Usufructuarius non tenetur ad quindennium, si usufructus remaneat inutilis.

CAPITULUM XIV.

Haud rarò contingere potest, quòd alicui inter vivos, sive in ultima voluntate relinquantur emphyteusis in usufructu, quoad vixerit, manus autem mortuæ in proprietate, proindeque oriri facile est controversiam inter usufructuarium, & manus mortuam proprietariam, cuinam ex his incumbat onus solvendi quindennium, qua de causa asserimus in præsentì, quòd relictæ emphyteusi per contractum, vel testamentum in proprietate manus mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vita durante, manus mortua teneatur ad quindennium, non autem usufructuarius, eo fermè pacto, quo proprietarius tenetur ad laudemium, non verò usufructuarius, Niger de laudem. tom. 1. qu. 15. num. 9. cum seqq. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius 16. verbo cætera bona num. 33. de testam. Guidopapa decis. 477. num. 2. ubi Ranchin. in not. in princip. Boneton. ibidem in princip. & Baro in princip. etenim usufructuarius obligatur ad onera temporalia, expensasque, rei conservandæ gratia tantum, ad ea autem, quæ perpetuam rei utilitatem concernunt, sicque duraturam ultra terminos usufructus, obligatur proprietarius, Gratian. discept. 778. num. 1. Niger de laudem. qu. 15. num. 14. cum seq. tom. 1. undè æquum videtur, ut manus mortua proprietaria, cui tantum tali proprietariæ acquiruntur eadem utilia Jura Emphyteutica in perpetuum per prius penès usufructuarium ad tempus tantum vitæ existentia, teneatur solvere quindennium, Niger de laudem. tom. 1. qu. 15. num. 15. in fine, & num. 16. in principio.

Alias sequeretur absurdum, quòd usufructuarius, licet persona privata, & tanquam talis capax emphyteusis, haberetur pro incapaci ob incapacitatem alterius, nempe ipsius manus mortuæ, si condemnandus esset ad solutionem quindennii debiti ex culpa, vel quasi culpa, & factò alieno, nempe proprietarii, qualis est manus mortua, & inalienabilitas Emphyteusis penès usufructuarium ob jus proprietarii, quod habet in usufructu post obitum usufructuarii ad se con-

se consolidando, non debet obesse eidem usufructuario, illum cogendo ad solutionem quindennii, nè aliter usufructus in favorem usufructuarii inductus, in illius odium retorqueatur, maximè ex facto, & quasi culpa proprietarii, scilicet manus mortuæ contra regulam Juris in cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Furis ratio 24. ff. de legib. l. quod favore 6. C. cod. Barbosa axiom. 96. num. 1. neque justum videretur gravari onere quindennii usufructuarium, qui statim post obitum restitutus est usufructum proprietario, è contra verò sublevare hoc onere proprietarium, qui tanquam manus mortua in perpetuum habiturus est usufructum unà cum proprietate.

Inalienabilitas insuper usufructus non est de per se sufficiens ad inducendum obligationem solutionis quindennii ex persona usufructuarii, cum inalienabilitas hujusmodi non proveniat ex culpa, & facto ipsius usufructuarii, sed bene ex culpa, seu quasi culpa, & facto alieno, nempe relinquentis usufructum, qui rebus suis legem sibi bene visam adjicere potest, sicque alteri proprietatem relinquere l. in traditionibus 48. ff. de pact. l. in re mandata 21. C. mandat. Barbosa axiom. 199. num. 1. omnino, quod verisimilius est, relinquentem usufructum voluisse sublevare usufructuarium in uno, non solvendi nimirum quindennia, qui illum voluit gravare in altero, scilicet restituendi usufructum post mortem proprietario Leum qui 30 ff. de jurejur. cum nemo duplici onere, nisi exprimat, gravandus veniat, cap. at si Clerici 4. § fin. in fine de judic. l. jure succursum 7. ff. de jure dotium l. navis 4 §. Cum autem 2. ff. ad leg. Rhod. de jact. Carleval. de judic. tom. 1. lib. 1. tit. 1. disput. 4. num. 24. immò magis naturale est, quòd manus mortua proprietaria, quæ post usufructus consolidationem tanquam manus mortua procul dubio solutura est quindennium, statim interim quo durat usufructus solvere incipiat quindennium, quàm quòd usufructuarius, qui vita tantum durante emphyteusim in usufructu acquirit, illumque in morte restitutus est, interim solvere teneatur quindennium de re post ejus obitum ad alium perventura.

Propemodum aliter intolerabilis sequeretur injustitia, quòd usufructuarius forsitan per primos quindecim annos ob eorum sterilitatem, vel paucos, vel nullos intrà prædictos quindecim annos, vel intrà nonnullos ex quindecim annis fructus ex fundo emphyteutico perciperet, solvendo autem illud primum quindennium, casus ferre potest, eundem usufructuarium statim decedere absque eo, quòd possit compensare sequentes annos fertiles, seu penitus fructiferos cum præcedentibus sterilibus, vel penitus infructiferis, cumque relevium ex feudo solvi solitum loco laudemii, & quindennii sit simile laudemio, & quindennio, attamen illud solvere teneatur proprietarius, Niger de laudem. qu. 15. num. 18. in fine, & n. 19. tom. 1. quidquid inclinè in contrarium Capanus de jure relevii parte 4. quæst. 11. num. 16. & qu. 13. num. 1. bene sequitur, quòd & quindennium simile relevio solvere teneatur proprietarius.

Quantumvis autem stabilita satis videatur nostra resolutio, non desinit tamen sequentibus

impugnari, non autem expugnari objectis.

I. Quia sicuti, si emphyteusis duos habeat Dominos activos, seu directos, nempe usufructuarium, & proprietarium, emphyteuta, alienando tenetur solvere laudemium potius usufructuario, quàm proprietario ad text. in l. usufructus 72. ff. de regul. Jur. l. uxori 24. ff. de usufructu legato, Oldrad. conf. 24. per tot. Niger de laudem. tom. 1. qu. 13. num. 43. cum seqq. & qu. 15. num. 1. in fine versiculo primò quia, Burgius eodem tract. par. 1. inspect. 4. num. 8. cum plurib. seqq. & n. 23. & in additione num. 83. cum seqq. Solsona eodem tract. cellula 2. num. 13. Fulgin. de Jure emphyteut. tit. de laudem. qu. 21. num. 1. cum seqq. Amicus eod. tract. qu. 90. n. 5. cum seqq. Valasco eod. tract. qu. 38. num. 28. Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 24. num. 10. Cyriac. contr. 397. num. 7. Castillo de usufructu cap. 36. num. 45. Gratian. disc. 615. n. 12. Barbat. de divisione fruct. par. 1. cap. 14. num. 46. & seqq. & num. 37. & par. 2. cap. 1. num. 90. circa fin. versiculo tertio habet exactionem, Camarela de legat. lib. 3. qu. 32. num. 2. Card. de Luca de emphyteusi disc. 76. num. 3. in supplemento, Gobius de perpetua feudi, & emphyteusis alienatione quæst. 11. num. 36. Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. 23. n. 3. in princip. par. 1. Rota coram Card. Seraphino decisione 222. num. 3. & in terminis, quòd quindennium sit solvendum usufructuario, tenet Card. de Luca de emphyteusi disc. 76. num. 4. in princip. vers. si vè sunt quindennia in supplemento, emolumentum naniq; hujusmodi laudemiale, vel quindenniale non tangit rei substantiam, vel proprietatem, neque illam, vel illius fructus percipiendos minuit, Card. de Luca loco mox citato num. 3. circa fin. versiculo idque, ita in contrario, & præsentì casu, ad servandam æquitatem, & æqualitatem, quæ suadet, ut qui in honore admittitur, substituatur etiam in onere, incommodaque eum sequantur, quem consequuntur commoda ad text. in l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. Si emphyteusis duos habeat Dominos passivos, seu utiles, videlicet usufructuarium, & proprietarium, sicque proprietarius manus mortua, videretur ex identitate rationis potius usufructuarius, quàm proprietarius solvere teneri laudemium, inque illius locum quindennium ex deductis per Nigrum de laudem. qu. 15. num. 2. cum seqq. tom. 1.

II. Quia usufructuarius, uti fructus percipiens tenetur ad onerum solutiones, puta ad collectas, census, & similes præstationes, seu onera realia, nec ab illis excusatur, etiam si proprietarius ratione privilegii sibi concessi ab eisdem esset exemptus, exempli causa, laycus bona Ecclesiæ possidens, ut non ideo illorum ratione ab oneribus sit immunis ad text. in l. usufructu legato 7. l. hactenus 8. versiculo, vel tributum, l. si pendentes 34 §. si quid cloacarii 3. l. arbores 59 ff. de usufructu, l. quæro 28. l. generali 33. §. fin. ff. de usufructu legato, l. apud Julianum, aliàs cum Servus 39. §. Heres 5 ff. de legat. 1. Marott. de collectis cap. 7. num. 11. cum seqq. Balmoseda eod. tract. qu. 77. per tot. Fulgin. de Jure emphyt. tit. de melioram. qu. 10. num. 2. cum seqq. & num. 32. cum seqq. Valasco eod. tract. qu. 17. per tot. signanter num. 1. cum seqq. & consult. dec. tom. 2. consult. 116. num. 2. Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 14. num. 40. & par. 2. cap. 1. num. 93. & 109. Cavalcan. de usufruct. mulicri relicto

lieto n. 160. cum seqq. Capan. de jure Ado. e qu. 57. per tot. & de jure relevii part. 3. qu. 13. num. 19. Garzias de expens. & melioration. cap. 11. nu. 45. cum seqq. Castillo de usufructu cap. 20. per tot. cum seqq. junctis cap. 56. & 57. num. 14. cum seq. & cap. 58. nu. 11. cum seq. Costa de rata qu. 145. n. 13. Gratian. disc. 128. num. 4. disc. 297. n. 19. cum seqq. & disc. 611. num. 5. cum seq. Avendan. de censib. cap. 99. num. 10. Cenc. cod. tract. qu. 79. nu. 1. cum seq. Ripa observ. 278. nu. 6. Clarin. contro. forens. cap. 209. nu. 11. cum seqq. Zacchias de Salar. qu. 8. n. 6. cum seq. Parlador. rer. quotid. differ. 29. n. 16. Niger de except. cap. 3. §. 20. num. 17. Festas de astim. & collect. lib. 2. cap. 4. num. 26. Nunez de Avendano de exeq. mand. part. 2. cap. 14. num. 15. Gulielm. de Benedicis in cap. Raynutius 16. verbo cetera bona num. 45. de testam. Mansouius de caus. executiv. lib. 1. ampl. 29. num. 15. cum seqq. Calvin. de equitate lib. 3. cap. 233. num. 1. cum seqq. Pelliccon. illustr. jur. qu. 36. ante med. versic. & quia, Camarela de legat. lib. 3. qu. 38. num. 1. Bellett. disquisition. Clerical. part. 1. tit. de exempt. Cleric. & eor. bon. §. 5. num. 10. Niger de laudem. tom. 1. qu. 15. num. 4. cum seqq. Altoprad. Fun. consult. forens. 39. num. 19. Tancredin. consult. forens. tom. 1. consult. 93. num. 12. Hartman. Pistor qu. 46. n. 33. & in additione verbo collectarum onus libera G. lib. 1. & observ. 5. num. 1. post qu. lib. 4. Hodierna ad Surd. dec. 193. n. 2. 4. 5. & 23. cum seqq. Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. 23. n. 3. in princip. versic. & quamvis non sit Dominus, par. 3. Christin. dec. Belgic. 250. num. 12. vol. 1. dec. 116. n. 20. vol. 2.

III. Quia, cum quindennium sit onus intrinsecum rei emphyteuticæ ex generali consuetudine longè antè usumfructum inductum, proindeque debitum quindenniale sit ex naturalibus contractus emphyteutici, illiusque solutio respiciat commodum ejus, cui jura utilia, & fructus rei emphyteuticæ acquiruntur, videtur, non posse inficias iri, ab usufructuario deberi quindennium, non autem à proprietario, qui durante usufructu, fructus non percipit, undè nondum Dominus utilis dici potest, nisi in spe, & certitudine, quòd futurus sit dominus post terminatum usumfructum, ut ex congestis per Nigrum de laudem. qu. 15. num. 6. tom. 1.

IV. Quia sicuti laudemium solutum usufructuario, finito usufructu, restituendum venit proprietario, Benedic. in cap. Raynutius 16. §. Cetera bona num. 33. circa med. de testam. ita & quindennium in contrario casu vice versa à proprietario solutum, durante usufructu, restituendum est, illo finito, usufructuario.

V. Quia sicuti ad usufructuarium spectat solvere Canones, Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 1. num. 93. & 109. ita & ad usufructuarium spectare debet solvere quindennia, quæ sunt quodamodò canones debiti singulis quindecim annis in recognitionem directi domini.

VI. & ultimò, Quia, tenendo mediam viam, quæ tutior, ac æquior est, videretur, quindennium nec esse solvendum ab usufructuario, nec à proprietario durante usufructu, non ab usufructuario, quia ipse est privatus, perque consequens utpote capax emphyteusis, injustum est, quòd teneatur ad quindennium, non à proprietario, quia quantumvis uti manus mortua teneatur ad quindennium ex suprâ per me cumu-

latis in Capit. II. attamen justum nequaquam est, quòd intempestivè, ac anticipatè teneatur ad quindennium, sicque antè finitum usumfructum, seu antequàm per usufructus consolidationem possideat emphyteusim, fructusque ex ea percipiat, quos saucè percipere nequit durante usufructu, contra voluntatem usufructuarii l. fin. ff. de usu, & habitatione.

Nihilominus in nihilum turbantibus recensitis objectis, firmissima persistit nostra resolutio.

Non equidem obstat I. objectum, arguendo à contrario casu in emphyteusi activa penes duos Dominos, unam usufructuarium, & alterum proprietarium super debito laudemio, seu quindennio ab usufructuario, non autem à proprietario, quia ultra quàm, quòd opinio favens usufructuario in emphyteusi activa, non est adeò certa, cum non desint contradictores tenentes, laudemium potius solvendum esse proprietario, quàm usufructuario ex allatis per eundem Nigrum de laudem. to. 1. q. 13. n. 1. 2. 12. 20. 22. 30. 33. cum seq. & 39. cum seq. & 41. cum seq. Cyriac. contro. 397. nu. 17. cum seqq. & nu. 36. cum seqq. & nu. 43. cum seqq. verùm etiam supposita pro verissima, communissima, ac probabilissima præfata opinione favorabili usufructuario, non puto, bene argui ab emphyteusi activa, seu dominante ad emphyteusim passivam, seu servientem, prout à Jurepatronatus activo non bene arguitur ad passivum Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 11. num. 151. Card. de Luca de Jurepatronat. disc. 28. num. 12. immò diversa militat ratio, laudemium enim, & quindennium tanquàm fructus, seu accessio quædam Emphyteusis, bene potest deberi usufructuario, cui ratione sui usufructus bene omnes fructus, emolumenta, & obventiones quærantur, sed in contrario casu laudemium, & quindennium non bene proinde debetur ab usufructuario potius, quàm à Proprietario ratione fructuum, quos ex causa sui usufructus colligit usufructuarius, cum laudemium, & quindennium non debeatur ob fructuum perceptionem, sed in recognitionem domini, quod tam proprietarius, quàm usufructuarius recognoscit, quanvis laudemium, & quindennium in se activè consideratum, verè sit fructus, vel in fructu, vel de fructu, sed non ex fructu.

Non obstat II. objectum, quia inane pariter est argumentum à solutione collectarum, & tributorum, similiumque onerum, quibus obnoxius est usufructuarius, ad solutionem quindenniorum, cum collectæ debeantur ob perceptionem fructuum, proindeque ab usufructuario, non autem à proprietario solvendæ veniant, sed quindennia è contra debentur in recognitionem directi domini, non ob perceptionem fructuum, quæ semper solvuntur in certa taxa, nempe in quinquagesima ad instar laudemiorum ex l. fin. C. de jure Emphyt. sive colligantur plures, sive modici fructus, undè cum solutio quindennialis non habet suam causam, principium, seu originem à collectione fructuum, nulla major ratio militat, quòd quindennium solvat usufructuarius potius, quàm proprietarius, quando uterque recognoscit in dominum concedentem.

Non obstat III. objectum, quia immò proprie-

prietarius magis est Dominus Emphyteusis, quam usufructuarius, dum ille solum usufructum habet, iste verò proprietatem, ut utriusque vox sonat, & dominium, si quod habet usufructuarius super fructibus, seu super jure utendi fruendi, tenetur restituere post mortem proprietario, ità ut manus mortua ob infallibilem, ut irà dicam, spem ad se aliquando consolidandi usufructum per mortem usufructuarii, antequàm illa sequatur, videtur posse dici jam Domina utilis, licet fructuum perceptio per accidens sit in suspenso, donec moriatur usufructuarius, perque consequens tanquàm Domina utilis, teneatur potius ad quinquennia, quam usufructuarius, qui non tam propriè dici potest Dominus utilis ad text. in l. 1. §. Qui servum 2. ff. ad Senatusconsult. Syllian. l. locum 2. ff. de religios. & sumpt. funer. l. falsus 43. §. fin. ff. de furt. habetque jus temporale finiendum finito tempore constituti usufructus l. si usufructus 6. ff. de usufructu legato, l. sicut 3. §. Morte 3. ff. quib. mod. usufruct. amitt. manus verò mortua proprietaria habet jus perpetuum, adeò ut finiti ad infinitum nulla sit proportio l. filius familias 115. §. Sed si Filii 4. ff. de legat. 1. omisso, quòd usufructuarius longè debilius jus habet in Emphyteusi etiam ex alio capite, illud enim, quod habet, est tantum personale, istud verò proprietario est reale, cum perpetuo juris hujusmodi exercitio suspenso tamen usque ad obitum usufructuarii, in nihilum refrag ante, quòd etiam usufructuarius dicatur dominus rei, in qua habet usufructum, & veniat appellatio Domini l. in venditione 8. ff. de bon. authorit. Judic. possess. l. cum filius 76. §. Dominus 2. ff. de legat. 2. l. liber homo 118. la 2. post princip. ff. de verb. oblig. l. donationes 31. §. species 1. ff. de donation. l. qui usufructum 3. in fine ff. si usufruct. petat. l. usufructus 4. ff. de usufructu, l. species 15 ff. de aur. & argent. legat. l. fin. ff. de usufructu ear. rer. que usu consum. quia in dictis legibus verbum domini sumendum est in sensu proportionato rei, nempe pro ipsa commoditate, ac emolumento, quòd percipit usufructuarius ex ipso usufructu, ità ut usufructus sit ad instar domini, impropriè tamen, non autem quòd sit vera species domini, ut habetur in l. rectè 25. ff. de verb. sign.]

Non obstat IV. objectum, quia immò communis opinio est in contrarium, quòd videlicet laudemium solutum usufructuario, etiam finito usufructu, non sit restituendum proprietario, ut advertit Niger de laudem. qu. 13. num. 72. circa fin. versiculo quia quòd ad restitutionem tom. 1.

Non obstat V. objectum, quia in tantum ad usufructuarium spectat solvere canones, non autem ad proprietarium, in quantum canon, tanquàm onus particulare rei, non solum solvitur in recognitionem directi domini, sed etiam ratione perceptionis fructuum ex fundo Emphyteutico, verumtamen quinquennium è contra non solvitur ratione fructuum, sed ratione solius recognitionis domini, ut latè per nos comprobatum in Cap. I. & alibi passim.

Non obstat VI. & ultimum objectum, quia si media via aliàs tutior amplectenda esset, quòd nempe nec usufructuarius, nec proprietarius reneretur ad quinquennium quousque daret usuf-

fructus, sicque quousque consolidetur proprietario, ac Emphyteusis unà cum usufructu transferatur in ipsam manum mortuam proprietariam, interim Dominus directus hoc casu privaretur spe laudemiorum, cum etiam durante usufructu in casu, quo proprietates relicta esset personæ capaci Emphyteusis, non autem manui mortuæ, ut in casu nostro, procul dubio proprietario accedente consensu usufructuarii alienare posset Emphyteusim, hocque modo non defraudare laudemii dominum directum, verum quia proprietates relicta legitur manui mortuæ, quæ rarò, vel difficulter alienare solet, semper Dominus directus defraudaretur suis Juribus dominicalibus, seu laudemialibus ex facto proprietario, quòd ideò nocere non debet Domino directo, nec usufructuario, sed aliquà vià magis proportionatà, & æquà consuli Domini indemnitari, nec æquior, magisque proportionata videtur, quàm illa, quòd potius, qui in culpa est, damnum refarciat, videlicet ipsa manus mortua proprietaria, quàm qui in culpa non est, qualis est usufructuarius, nè aliàs innocens puniatur contra textum in l. sancimus 28 22. C. de penis.

Vindicata itaque ab assertis objectis nostra resolutio, meliùs locum vindicabit, si usufructuarius adquisierit usufructum ex causa alimentorum, vel alia æquè favorabili, qui ideò tantò magis excusandus à solutione quinquennii, cum ex illa alimentarius minora habiturus sit alimenta, ut in simili de laudemio ab usufructuario alimentario non præstando notat Niger de laudem. qu. 15. ampl. 5. num. 42. tom. 1.

Est bene verum, quòd possunt dari aliqui casus, in quibus onus solvendi quinquennia incumbat potius usufructuario, quàm proprietario, inter quos unus auumerari poterit, si nempe ex peculiari consuetudine regionis quinquennium solvi soleat ex fructibus Emphyteusis pro illo tradita certa fructuum portio, tunc enim ad usufructuarium, non ad proprietarium spectat solvere quinquennium, veluti in specie laudemii ponderat Niger de laudem tom. 1. qu. 14. num. 45. quippè eo casu quinquennium duplici ex capite debetur tam scilicet in recognitionem domini, quàm ratione fructuum, quos non colligendo manus mortua proprietaria, stante usufructu, iniquum esset, quòd quinquennium solveret, proindeque usufructuarius, qui fructus percipit, tenetur ad quinquennia eo ipso, quòd hoc casu quinquennium magis est onus reale, quàm personale saltem ex voluntate relinquentis usufructum, adeoque ipsi Emphyteuti, ipsiusque fructibus annexum.

Prout alius casus subdi valet, si ex verbis contractus, vel testamenti, in quo relinquitur usufructus, deprehendatur, mentem relinquentis fuisse, quòd onus solvendi quinquennia spectaret ad usufructuarium, ut de laudemio inquit Niger de laudem. qu. 15. num. 44. tom. 1. talis autem mens satis comprobata remanebit, si relinquens usufructum, asserat, velle proprietatem esse liberam, ac immunè ab omnibus, & quibuscumque oneribus, tunc enim sensibile videtur de libertate quinquennii respectu proprietario, ipsiusque quinquennii servitatem injunctile usufructuario, nè alias Domino directo præjudicium

cium inferretur (quod facere non potest relinquens usufructum) (ex conditione Proprietarii ob indicatam exemptionem proprietarii à quindennio ex peculiari affectione erga proprietarium, usufructuarius non intelligeretur obnoxius quindennio, siquidem relinquens proprietatem liberam ab omnibus oneribus, optimè sciebat non posse præjudicare in quindenniis Domino directo etiam per indirectum, proindeque præsumendos est eo casu voluisse onus huiusmodi imponere usufructuario, quando illud prohibere nequit.

Eodem modo censerem procul dubio solvendum esse quindennium ab usufructuario, si è contrà relinquens usufructum, exprimat, illum relinquere cum omnibus suis oneribus, & servitutibus; Neque obstare potest, quod onera, & servitutes usufructus Emphyteusis videantur restringi ad solos Canones, quos ratione fructuum per usufructuarium percipiendorum ex emphyteusi ipse usufructuarius solvere tenetur, ut supra inimus in V. objecto, non autem extendi ad quindennia, quæ tanquam onera positæ extraordinaria, quàm ordinaria Emphyteusis videntur semper infixa esse ossibus manus mortuæ proprietariæ tanquam unicè incapacis acquirendi, ac retinendi Emphyteusim, quia relinquens usufructum, si sentiret de subiectendo usufructuario soli solutioni canonum per expressionem onerum, ac servitutum, non autem etiam solutioni quindenniorum, hoc non expressisset, cum sciret, vel scire præsumeretur, quod usufructuarius ratione fructuum, quos percepturus esset ex Emphyteusi, teneretur ad canones, qui sunt onera ordinaria Emphyteusis, undè exprimens, se usufructum Emphyteusis relinquere omnibus suis oneribus, nec non servitutibus obnoxium, intelligendus venit etiam de onere quindennii, ad quod alias usufructuarius de Jure, ut huc usque demonstravimus, non teneretur.

Non desunt tamen alii casus ex diametro in quibus usufructuarius excusabitur à solutione quindennii, inter quos potissimus est ille, si usufructus Emphyteusis ob onera canonum, & quindenniorum adeò inutilis fieret, ut totaliter absorberet omnes fructus, vel majorem illorum partem exindè percipiendorum, nihilque commodi, vel parum usufructuario remaneret, veluti in genere de oneribus extenuantibus Emphyteusim *Gratian. discept. 128. num. 4. & disc. 294. num. 19. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 16. nu. 13. Barbatus de divis. fruct. par. 2. cap. 1. nu. 93. in fine versic. benè verum, & num. 110. & in terminis generalioribus Gratian. discept. 129. num. 4. discept. 294. Surd. de aliment. tit. 2. qu. 15. n. 251. & tit. 4. qu. 16. num. 13. Zacch. de salar. quæst. 8. num. 16.*

ARGUMENTUM.

Manus mortua creditrix Emphyteutæ, victrix in utili Salviano, agendo contrà ipsum Emphyteutam, sive contrà tertium ab illo causam habentem, à Judice immissa in possessionem, quod dicunt in Salviano super fundo Emphyteutico donec, & quousque satisfacta fuerit

de suo credito, etiam si ultra quindecim annos persistat in possessione fundi, quia intrà dictos quindecim annos satisfieri non poterit ex fructibus, adhuc non tenetur ad quindennium Domino directo.

SUMMARIUM.

- 1 *Salvianum intentari potest etiam super bonis emphyteuticis per debitorem possessis.*
- 2 *Prohibitio alienationis adiecta in emphyteusi non impedit facultatem oppignorandi commoditatem fructuum.*
- 3 *Mentio R. P. D. Anfaldi de Anfaldis.*
- 4 *Salvianum datur pro melioramentis in re emphyteutica.*
- 5 *Salvianum competit super fundo censito.*
- 6 *Immo etiam hodiè competit super locis Montium in locum fundi censiti, vel in locum aliorum bonorum hypotheca affectorum.*
- 7 *Mentio Advocati Constantini.*
- 8 *Salvianum datur super re subrogata.*
- 9 *Et super officiis, seu fructibus Officiorum vacabilium Cancellariæ Apostolicæ.*
- 10 *Etiam super bonis fideicommissariis, vivente tamen principali debitore.*
- 11 *Loca Montium non recipiunt hypothecam.*
- 12 *Cessante hypotheca cessare debet Salvianum.*
- 13 *Vulgatissima Bulla Urbana impedire nequit Salvianum sub pretextu libertatis locorum Montium.*
- 14 *Refellitur Cenc. de censib. qu. 29. num. 13. contrarium sentiens.*
- 15 *Salvianista satisfieri debet ex fructibus rei, super qua detentionem obtinet.*
- 16 *Et quando satisfieri nequit, subhastari facit corpus ipsius rei.*
- 17 *Non dicitur mutata manus, si percipiuntur fructus potius à creditore emphyteutæ, quam ab ipso emphyteuta.*
- 18 *Fructus emphyteusis spectant ad emphyteutam.*
- 19 *Favor non debet retorqueri in odium.*
- 20 *Laudemium debetur ex alienatione rei emphyteutica.*
- 21 *Dominium emphyteusis perpetuè, & irrevocabiliter alienatur.*
- 22 *Salvianista acquirit meram rei detentionem in bonis sui debitoris, remanente eorum dominio utili, & possessione penès debitorem.*
- 23 *Ex venditione fructuum voluntaria nullum debetur laudemium.*
- 24 *Non benè arguitur à locatione ad Salvianum.*
- 25 *Nihil commune habet conductor cum Salvianista.*
- 26 *A diversis non benè fit illatio.*
- 27 *Per locationem ad longum tempus transfertur jus in re, & utilis in rem actio acquiritur una cum utili dominio, estque species alienationis.*
- 28 *Ex locatione ad longum tempus non debetur laudemium.*
- 29 *Factum emphyteutæ ob contracta debita nocere non debet Domino directo.*
- 30 *Creditor subhastare potest fundum debitoris.*

CAPITULUM XV.

Superest in præsentī Cap. videre, ex Salviano concessio manui mortuæ non deberi quindennium. Pro dicendorum autem intelligentia præmit-

præmittendum puto, quòd Salvianum intentari potest etiam super bonis emphyteuticis per debitorem possessis, tanquam super bonis ipsius debitoris, qualia sunt etiam emphyteutica, vigore generalis obligationis, & hypothecationis bonorum per emphyteutam factæ favore sui debitoris, *Pacific. de Salviano Interdict. inspect. 3. c. 2. n. 24. cum seqq. & n. 81. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privat. ob alienation. limit. 33. num. 1. cum seqq. Niger de laudem. qu. 19. artic. 2. num. 3. tom. 2. Rota post Cenc. de censib. dec. 40. n. 4. ex eo, quòd sicuti prohibitio alienationis adjecta in concessione emphyteutica non impedit facultatem oppignorandi commoditatem, fructuum, quidquid si ageretur de oppignoranda ipsa emphyteuti, *Caldas de extinct. emphyteus. lib. 4. cap. 5. num. 18. Pacific. de Salviano interdicto inspect. 3. cap. 2. num. 72. cum seqq. Salgad. labyr. credit. par. 3. cap. 3. num. 47. cum seqq. & cap. 15. n. 9. cum seqq. Merlin. de pignor. lib. 2. qu. 8. n. 61. cum seqq. Rota post Torr. de pact. fut. succession. dec. 188. per tot. Cens. dec. Lucen. 16. n. 32. cum seqq.**

3 *Rota Romana coram bon. me. R. P. D. Ansaldo Decano olim in Romana Curia magni nominis Advocato & san. me. Innocentii XII. Auditore solertissimo, dec. 50. n. 10. circa fin. versiculo sed & propriis, & n. 18. ita quæcumque prohibitio alienandi impedire nequit immisionem in Salviano ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus emphyteutis, etenim*

4 *in fortioribus datur Salvianum pro melioramentis in re emphyteutica tanquam in bonis propriis ipsius meliorantis, seu emphyteutæ, Pacific. de Salviano interdicto inspect. 3. cap. 2. nu. 51. cum seqq. prout videmus, Salvianum competere super fundo censito, Cenc. de censib. qu. 94. nu. 13. & qu. 98. n. 43. in princip. Mauson. de caus. exequut. lib. 1. ampl. 6. num. 86. Pacific. de Salviano interdict. inspect. 3. cap. 2. num. 210. cum seqq. Duardus in Bull. S. Pii V. de Censib. tom. 1. S. 3. qu. 25. conc. 3. num. 64. cum seqq. Rota post Salgad. labyr. credit. dec. 16. nu. 3. 14. & seq. immo competere etiam*

6 *hodiè super locis Montium in locum fundi censiti, vel in locum aliorum bonorum hypotheca affectorum, quæ ratione subrogationis sunt hypothecæ obnoxia, etenim uti subrogata loco alicujus certi oneris assumunt in omnibus naturam illius, in cuius locum fuerunt subrogata, Cohell. ad Bull. bon. regim. cap. 32. art. 28. n. 14. cum seqq. Pacific. de Salviano interdicto inspect. 3. cap. 2. n. 649. cum seqq. Gratian. discep. 943. num. 22. cum seqq. Card. de Luca de Regal. disc. 38. num. 4. & 14 cum seqq. & disc. 43. n. 3. & de credit. disc. 13. num. 18.*

7 *Advocatus Franciscus Maria Constantinus inter melioris notæ Jurisconsultos, doctrina, ingeniique perspicacia eximius, ob illius integritatem apprimè charus san. me. Innocentio XI. multiplici Prætura olim condecoratus, Camera Capitoliæ Fiscalis, ob cujus singulares virtutes in summa æstimatione habitus apud Sanctissimum Dominum Nostrium Clementem XI. sublimioris gradus ascensum (prout auspiciabar) promerens, nisi ad Superos evolasset propè finem Novembris 1713. ad Statut. Urb. tom. 1. discursu unico de locis Montium artic. 1. sect. 2. num. 108. Posthinc dec. Bonon. 62. num. 20. cum seqq. Palma dec. Lucen. 283. num. 6. tom. 3. Rota post Pacific. de Salviano interdicto decif. 29. per tot. & post Salgad. labyr. credit. dec. 16. num. 18. cum super re subro-*

gata detur Salvianum, *Paulut. disert. legal. disert. 25. num. 5. & super Officiis, seu fructibus Officiorum vacabilium Cancellariæ Apostolicæ Pacific. de Salviano interd. inspect. 3. cap. 2. n. 647. cum seqq. & (quod plus est) etiam super bonis fidei-*

10 *commisariis vivente tamen principali debitore, ac possidente, quippè Salvianum datur solummodò ad avocandam possessionem, ut de fructibus creditor satisfieri possit, deq; fructibus fidei-*

11 *commisari uti propriis, nec restitutioni obnoxii disponere possit hæres gravatus, illos hypothecando, ac obligando favore sui debitoris, Pacific. de Salviano interdicto inspect. 3. c. 2. n. 90. cum seqq.*

In nihilum quoad loca Montium refragante in contrarium *Constitutione 44. seu aliàs 154. Urbani VII. in Appendice Bullar. Rom. tom. 4. per quam cavetur, quòd loca Montium non recipiant hypothecam citrà expressam Principis auctoritatem mediante Secretario Montium Officiali publico, qui hypothecas super illis de voluntate partium constituit, vel in corpore literarum parentium, vel per attergationem, nè cadant in commercio, & deterreant emtores, undè cessante hypotheca, quæ est mater Salviani, videretur cessare debere quoque immisionem in Salviano, quæ est effectus hypothecæ, Card. de Luca de Regal. disc. 38. per tot. Advocatus Constantinus ad Statutum Urbis tom. 1. discursu unico de locis Montium artic. 1. sect. 2. num. 109. cum seqq. Bulla enim non censetur velle auferre vigora immisionis in Salviano commoditatem percipiendi fructus ex locis Montium donec, & quousque creditori in Salviano immisso satisfiat, cum benè fructus cadere possint sub commercio, & hypotheca, quousque non renitentur tertium, non autem super ipsa sorte, seu capitali, cum videamus passim fructus locorum Montium sequi se ar. pro debitis, & in concursu contigari creditoribus anterioribus ratione anterioritatis hypothecæ, proindèque Constitutionem Urbanam non intrare in tali casu ad impediendum Salvianum sub solo prætextu libertatis locorum Montium, Advocatus Constantinus ad Statut. Urb. tom. 1. discursu unico de loc. Mont. artic. 1. sect. 2. num. 109. quidquid sentiat Cencius de censibus qu. 29. num. 13. putans post*

14 *Constitutiones Apostolicas super libertate Locorum Montium emanatas non posse exerceri Salvianum, nisi Montium specificè hypothecarent etiam loca Montium, cum tunc videantur renunciale privilegiis à Constitutionibus Apostolicis impertitis. Adeò, ut Salvianilla (ut propria phrasi dicunt practici) immisus nempe in Salviano, quando non potest per longum tempus satisfieri ex fructibus cujuscumque rei, super qua detentionem obtinet, facit subaltari ipsam corpus, Rota decisione unica num. 2. post Paulutium disertat. legal. disertat. 20.*

Quibus pro majori, immò necessaria dilucidatione præhabitis firmatur in præsentem, quòd manus mortua creditrix emphyteutæ, videtur in utili Salviano, agendo contra ipsum emphyteutam, sive contra tertium ab illo causam habentem, à Judice immissa in possessionem (quòd dicunt in Salviano (super fundo emphyteutico donec, & quousque satisfacta fuerit de suo credito, etiamsi ultra quindecim annos satisfieri non potuerit ex fructibus, adhuc non renetur ad quinden-

quindennium eo modo, quo quilibet privatus Salvianista non teneretur ad laudemium ob simplicem immisionem in Salviano obtentam, cum reputetur merus detentor, nec sibi, sed suo debitori possideat, cuius proinde persona non est considerabilis ad effectum solvendi laudemium, sed solummodo illa vera successoris, ac translarii utilis dominii, nec Domini directi interfit, nec illi officiat, si fructus per hanc, vel illam manum percipiantur, & colligantur, donec durat concessio emphyteutica, dum substantia

17 emphyteusis semper salva remanet, nec dici potest mutata manus, si percipiantur fructus potius à creditore emphyteutæ, quam ab ipso emphyteuta, & possessore obligato, cum in nihilo gravetur Dominus, nec illius jus auferatur, *Mament de Jure contract. livellar. pacto 9. num. 11. cum seqq. juncto num. 21. Fontanella dec. Cathalon. 281. nu. 15. Dexart. des. Sardin. 15. n. 2. Rota Romana corâ bo. me. R. P. D. Ansaldo Decano dec. 15. in fine, & num. 17. in principio, versiculo, & ob id, & dec. 75. num. 20. cui viva ratio ad stipulator ex eo, quod, cum in manum mortuam creditricem Salvianistam non transferatur utile dominium, sed illud remaneat penes emphyteutam debitorem, sicque ipsa emphyteusis vigore immisionis in utili Salviano pignorat, verè remaneat, prout antea erat, in bonis ipsius emphyteutæ quoad utile dominium, iniquum esset condemnare manum mortuam non effectam ex Salviano Dominam utilem ad solvendum quindennium Domino directo, quem non recognoscit, & à quo nihil consequuta fuit, sed*

18 à Judice quoad solam perceptionem fructuum emphyteusis, qui ad emphyteutam suam debitorem tanquam propriam, non autem ad Dominum directum spectant, unde nulla intervenit mutatio manus *l. neque pignus 45. ff. de regul. Jur. l. ex Sextante 30. in fin. ff. de except. rei judic.*

Præterquamquod inhumanam videretur, manum mortuam creditricem, emphyteutæ, ex facto, & culpa ipsius in Salviano immisam ad effectum sibi satisfacendi de suo credito, pergravari solutione quindennii favore personæ, cum qua non contraxit, aliàs favor Salviani, in odium Salvianistæ retorqueretur, quod non est ferendum *cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Furis ratio 24. ff. de legib. l. quod favore 5. C. eod. Barbosa axiom. 96. num. 1. Immo*

20 si in tantum debetur laudemium ex alienatione rei emphyteuticæ juxta *l. fin. C. de Jure emphyteutico*, in quantum illius dominium, & possessio penitus perpetuè, & irrevocabiliter alienatur, *Burgius de laudem. part. 2. inspect. 41. num. 2. in fin. versiculo at lex finalis*, quantum minus debebitur quindennium ex immisionem in Salviano, perquam non inducitur perpetua, ac irrevocabilis translatio, cum postquam manus mortua immissa, fuerit satisfacta de suo credito, amittit illico omne jus in fundo emphyteutico, aliàs persistens in fundo spoliolum committeret, in simili praxis docet, quod immissus vigore primi decreti in possessionem rei emphyteuticæ ob contumaciam conventi, quando Judex timet, nè rixa, vel scandalum oriatur inter colligantes, cum inde nullum acquirat dominium taliter

22 immissus, nec possessionem, sed meram rei detentationem, ac custodiam in bonis sui debito-

ris, remanente eorum dominio utili, & possessione penes eundem debitorem nullum solvit laudemium, *Burgius de laudem. parte 2. inspectio- ne 41. num. 2. cum seqq. & per tot.*

Hinc est, quod in fortioribus terminis ex mera venditione fructuum etiam voluntaria nullum debetur laudemium ex eo, quod nullum jus in re, nec ad rem transferatur, *Faber de laudem. decad. 4. error. 11. num. 3. cum seqq. & nu. 31. à Ponte eodem tractatu questione 34. num. 11. & 13.*

Et puto, contrariam sententiam *Nigri de laudem. tom. 2. quest. 19. artic. 2. num. 9. tenentis*, laudemium deberi à Salvianista, allegando exemplum de locatione per emphyteutam facta, quo casu conductor, quantumvis non sibi, sed locatoris nomine possideat, esse contra commu- nem, ultra quod exemplum locationis non bene applicatur casui nostro immisionis in Salviano, qui est longè diversus, cum conductor ex facto, ac voluntate emphyteutæ utatur re emphyteutica, & solvat pensiones ipsi emphyteutæ tanquam locatori, sicque verè manus mutetur. Undè videretur posse sustineri opinio, quod conductor emphyteutæ teneatur ad laudemium, Salvianista autem nec ex facto emphyteutæ, sed ex facto Judicis, sicque ipso emphyteuta invito immittitur in possessionem, nec aliquam affert utilitatem emphyteutæ, ut affert conductor, immò notabile damnum infert, dum fructus percipit, ita, ut cum nihil commune habeat conductor cum Salvianista, immò ex diametro sint inter se contrarii, à diversis non bene fiat illatio

25
26
l. Papinianus 20. ff. de minor. Barbosa axiom. 114. num. unico.

Immo opinio, quod etiam ex locatione debeat laudemium, non transit absque contradic- tore, vel procedit in locatione ad longum tem- pus, per quam transfertur jus in re, & utilis in rem actio acquiritur unà cum utili dominio; estque species alienationis, *Caldas de jure emphyt. tit. de renovat. emphyt. quest. 13. num. 10. & qu. 16. num. 10. Valasc. eod. tract. qu. 13. num. 11. & qu. 29. num. 16. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. qu. 16. num. 1. cum seqq. Amadæus à Ponte de laudem. qu. 34. num. 1. ac per tot. ubi Blancard. in notis, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 58. cum seqq. Faber eod. tract. decade 4. error. 10. nu. 9. 22. & 23.* adeo ut etiam attenda stricta disputatione, nec ex locatione ad longum tempus debeat laudemium, ut sentit *Valasc. de Jure emphyteutico questione 29. num. 16.*

Si autem manus mortua, mutata figura Salvianistæ ob diutinum tempus ad satisfaciendum sibi de credito, obtineret sibi judicialiter adjudicari fundum emphyteuticum, perque consequens non jam Salvianista, sed adjudicataria, seu deliberataria esse incipiens, tunc sanè ad quindennium teneretur, prout ad laudemium quicumque adjudicatarius, seu deliberatarius tenetur, cum tunc fiat emptor judicialis, seu subhastæ, nec culpa, & factum emphyteutæ ob contracta debita nocere debet Domino directo, fingiturque debitor alienasse, aliàs aperiretur via fraudibus, dum homines ad evitandam solutionem laudemii fingerent se debitores ex aliqua causa, patiendo eorum bona subhastari, quidquid si deliberatio non haberet summ principium, & originem voluntariam, ut contingit

in debitis, sed præcisè necessariam Possibi de Subhastat. inspect. 48. num. 1. cum seqq. ac per tot. Mangilius eod. tract. qu. 143. nu. 3. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 28. n. 18. & 48. Tiraquell. de retractu lignag. s. 1. glos. 14. nu. 14. Maynard. dec. 30. 42. & 51. per tot. lib. 4. Fontanella dec. Cathalon. 278. cum seqq. de Frach. dec. Neapol. 277. ubi Carol. Anton. de Luca Melphyten. Rota Romana coram bon. mem. R. P. D. Ansaldo Decano dec. 75. n. 22. creditor enim hoc facere potest, Rota dec. unica n. 2. cum seqq. post Paulut. disertat. legal. 20.

ARGUMENTUM.

Ecclesia, seu quicumque Locus Pius possidens fundum emphyteuticum ruinofum, infructuosum, vel saltem parùm fructuosum, sive modici valoris, non tenetur ad quindennium Domino directo.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia absque beneplacito Apostolico alienare potest bona infructuosa, exiguique valoris.
- 2 In prohibitione alienationis rerum Ecclesie datur parvitas materiae.
- 3 Cessante causa, cessare debet effectus.
- 4 Ecclesia non tenetur ad quindennium, quando alienare potest.
- 5 Laudemium, aut relevium non debetur ex alienatione feudi, & emphyteusis modici valoris.
- 6 Tenens modicum feudum, non adeò præcisè tenetur ad servitia.
- 7 Quindennium subrogatum in locum laudemii, debet esse ejusdem naturae.
- 8 Nemo gravari debet duplici onere pre eadem re.
- 9 Jurari non solet de fidelitate in modico feudo.
- 10 De modica emphyteusi non est solvendum quindennium.
- 11 Emphyteusis retenta per Ecclesiam, quanvis modica, propè tamen ipsam Ecclesiam sita, erit inalienabilis, proindeque obnoxia quindennio.
- 12 Per consuetudinem solvendi quindennia, ipsa non recipiunt remissa in casu prædii modici per manum mortuam possessi.
- 13 Casus omissus à consuetudine, regulandus juxta censuram Juris.
- 14 Consuetudo solvendi quindennia, uti Juri ignota, est odiosa, ideoque restringibilis.
- 15 Soli fundi ruinosi, ac infructuosi concedi solent in emphyteusim ad meliorandum.
- 16 Olim concedebantur in emphyteusim loca sterilia, hodiè autem etiam fertilia.
- 17 Ecclesia prohibita alienare, censetur quoque prohibita consisteri.
- 18 Nemo potest esse testis in causa propria.
- 19 Res dicitur modici valoris, si sit redditus unius unciae.
- 20 Vel si sit valoris viginti quinque Ducatorum auri de Camera.
- 21 Vel si sit valoris scutorum centum, vel reddat annua scuta quinque.
- 22 Vel si sit valoris viginti, vel quinquaginta solidorum, decem librarum auri, Vel viginti marcharum, vel duorum aureorum, vel si non excedat valorem scutorum quadraginta Romanorum.
- 23 Vel attenditur consuetudo localis, & Decreta Sy-

nodorum Provincialium.

- 24 Vel attendendum modernum tempus.
- 25 Dos mille aureorum olim magna dicebatur, nunc parva dicitur.
- 26 Auctori videtur probabilius, ac tutius, ut remittatur arbitrio judicis, an res sit modici valoris, nec nè.
- 27 Modica res uni Ecclesie diviti, potest esse modica, & alteri pauperi magna.
- 28 Homo tenuis fortunæ servat porcellum veluti oculum, & rem magnam.
- 29 Summa magna ratione donantis dicitur modica.
- 30 Infructuositas rei satis probatur per peritos.
- 31 Vel per confrontationem vicinorum locorum.
- 32 Non obstante juramento de non alienando, alienari potest, quando alienari permittitur.
- 33 Est de contingibilibus, quòd Papa velit absolvere à juramento.
- 34 Successor Prælatus non habet causam à jurante sicque non tenetur juramento.

CAPITULUM XVI.

Cum aliquandò contingere possit, quòd situs aliquis emphyteuticus ruinofus, infructuosus, vel saltem parùm fructuosus, sive modici valoris perveniat ad Ecclesiam, seu ad quemcumque Locum Pium, non incongruè datur ansa hæsitandi super solutione quindennii ex hujusmodi situ faciendæ, vel non Domino directo, proindeque resolvimus, quòd Ecclesia, seu quicumque Locus Pius possidens fundum emphyteuticum ruinofum, infructuosum, vel saltem parum fructuosum, sive modici valoris non tenetur ad quindennium Domino directo, quippè bona ruinosa, infructuosa, vel parùm fructuosa, exiguique valoris Ecclesia absque beneplacito Apostolico facilè, ac de plano alienare potest, sicque adhuc remanet spes Domino directo percipiendi laudemium ex alienatione de facili sequutura ad capitales textus in cap. ea enim 2. s. perpetua quoque emphyteusis 7. & s. Si quas verò ruinas 9. 10. qu. 2. cap. terrulas 53. 12. qu. 2. Auth. perpetua, & Auth. si quas ruinas C. de Sacrosanct. Eccles. Berojus cons. 93. num. 12. lib. 1. Castrens. cons. 142. per tot. lib. 2. Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 95. num. 50. Pellicion. illustr. quest. cap. 16. in principio, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. num. 64. Calvin. de æquitate lib. 2. cap. 151. num. 5. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de contract. emphyteutic. qu. 5. nu. 15. Caldas eod. tract. lib. 2. qu. 23. num. 53. circa med. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. lib. 22. tit. 19. num. 30. & tit. 24. num. 16. Turricell. de reb. Eccles. non alienand. cap. 15. s. 3. nu. 2. cum seqq. Pacion. de locato, & conducto cap. 14. s. 3. num. 51. cum seqq. Card. de Luca de alienatione disc. 1. num. 115. Gama decis. Lusitan. 323. à num. 1. Thomat. decis. Macerat. 267. num. 15. tom. 2. Rota coram Alexandro VIII. decis. 210. n. 1. & post Pacichell. de distant. decis. 14. num. 10. & decis. 19. num. 5. ac in recentior. decis. 225. num. 5. cum seq. decis. 236. num. 7. par. 17. adeò ut in prohibitione alienationis rerum Ecclesie detur (ut ajunt Moralistæ) parvitas materiae, Diana resolution. moral. par. 5. tract. 5. resol. 57. in principio, Rota post Pacichel. de distant. decis. 19. num. 5. circa fin. versiculo adeoque in prohibitione antè s. Præ-

Præterea; Undè cessante causa solvendi quindennium mediante possibili, & de facto contingibili alienatione emphyteusis ex parte Ecclesiæ
 3 emphyteutæ, Dominæque utilis cessare debet effectus ad tradita per *Tiraquell. in tract. cessante causa cessat effectus, Barbof. axiom. 80. nu. 2.* quia hoc casu habetur, perindè ac si esset emphyteusis apud laycum, qui si non tenetur ad quindennium, ex quò potest alienare, ità quoque
 4 Ecclesiæ non tenebitur ob eandem rationem, *Barbofa axiom. 197. nu. 3.* immò sicuti feudum, & emphyteusis modici valoris, etiam si essent penès privatum, procul dubio alienari possent
 5 absque consensu Domini, nec laudemium, nec relevium per emptorem eo casu solvendum esset, *Rendella de vinea, vindemia, & vino cap. 2. circa fin. versiculo idè inter modica, Addens ad Afflict. decis. Neapolit. 129. num. 13. cum seqq.* indè
 6 fit, quòd tenens modicum feudum, non adèò præcisè tenetur ad servitia, *Schrader. de feud. tom. 1. parte 6. cap. 6. num. 69.* ità emphyteusis modici valoris existens penès Ecclesiam, alienabilis reddita absque beneplacito Apostolico, & per necessarium consequens etiam absque consensu Domini, non debet subjacere quindennio, dum non subjacet laudemio, nè aliàs contra
 7 Juris regulam quindennium subrogatum in locum laudemii, esset diversæ naturæ laudemii, in cujus locum subrogatum est ad *text. in l. si eum 10. §. qui injuriarum 2. ff. si quis caution. & aliàs reciperet Dominus directus duplex lucrum, unum ex laudemii in casu alienationis, & alterum ex quindenniis, quando nemo debet gravari duplici onere pro eadem re, Barbofa axiom. 169. num. 1. cum seq. & per tot. eodemque modo, quo
 9 non solet jurari de fidelitate in modico feudo, cum verisimile non sit, tali casu partes cogitare de fidelitate, *Rosental. in Synopsi feudali tom. 1. cap. 6. conclus. 32. littera B.* nec videtur solvendum esse quindennium de modica emphyteusi, quasi inverisimile sit, Dominum directum tali casu, & in tali emphyteusi cogitasse de quindennio, *Barbofa axiom. 150. num. 1. & axiom. 151. nu. 2.*
 Advertendum tamen est, quòd sola modicitas valoris de per se non sufficit ad alienabilitatem bonorum Ecclesiæ, perque consequens ad exemptionem à quindenniis, nisi concurrat etiam considerabilis distantia ab ipsa Ecclesia, aliàs si emphyteusis retenta per Ecclesiam, quantumvis modica, propè tamen ipsam Ecclesiam sita, erit inalienabilis, proindeque obnoxia quindennio, *Pellicion. illust. Fur. qu. 41. cap. 16. in fine versiculo sumpta autem, Rota post Pacibellum de distantii dec. 6. n. 1. in principio.*
 In nihilum refragante, quòd potius tam Dominus directus, quàm Ecclesia Domina utilis non præsumantur non cogitasse de naturalibus emphyteusis, penès manum mortuam, qualia sunt ipsa quindennia ratione possessoris, subindeque præsumitur, se conformare voluisse cum
 12 generali consuetudine solvendi quindennia, per quam non reperiuntur remissa in casu prædii modici per manum mortuam possessi, veluti ad aliud propositum in simili de feudo ponderat, *Rosental. Synopsi feudali cap. 6. conclus. 32. littera B. in fine to. 1.* quia quindennia non sunt quidem naturalia contractus emphyteutici, sed accidentalia tantum ratione possessoris, ac uti*

onera magis extraordinaria, magis incogitabilia evadunt in proposita hypothesi, cum quindennia sint substituta in locum laudemiorum, undè quando, prout in casu, sperantur laudemia, cessare debet quindenniorum substitutio, alioquin sequeretur absurdum duplicis lucri supra ponderati. Adeò, ut hic casus uti ommissus à
 13 consuetudine, regulandus veniat juxtà Juris censuram, *Barbofa axiom. 39. num. 6. cum seq.* maxime cum consuetudo hujusmodi tanquam Juri
 14 ignota, sit odiosa, sicque restringibilis, *cap. odia 15. de regul. Jur. in 6.*

Neque obstat, quòd sicuti ex emphyteutico fundo etiam ruinoso, infructuoso, vel modici valoris solvendus est annuus canon, cum regulariter soli fundi ruinosi, ac infructuosi, patientesque alia incommoda soleant concedi in emphyteusim ad effectum eos meliorandi juxtà naturam ipsiusmet contractus emphyteutici *cap. potuit. 4. de locato, l. fin. C. de Fure emphyteut. Auth. qui rem C. de Sacrosanct. Eccles. Amic. de jure emphyteut. qu. 37. num. 6. cum seq. Valasc. eod. tract. qu. 2. n. 2. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 2. qu. 18. n. 39.* quia præterquamquòd quidquid sit, quòd olim concedebantur loca sterilia in emphyteusim ad meliorandum, hodiè conceduntur etiam fertilia, *Fulgineus de Fure emphyt. in pralud. q. 2. num. 2. cum seq.* diversa est ratio Canonum, cum isti tribuantur in signum annuæ recognitionis, quæ omninò debetur nulla habita ratione utilitatis fundi, quindennia verò non debentur, nisi in casu impossibilitatis alienationis, quæ in prædio ruinoso, vel simili non adest, ut patet ad sensum, ità solvendum venit quindennium, prout solveretur laudemium, si res esset penès privatum, qui facile illam alienaret, quia in tantum canon etiam hoc casu solvitur, in quantum ille solvendus est ex natura contractus, dummodo res in totum non pereat, prout quoque in tantum laudemium solvitur, in quantum emphyteusis alienatur, è contra verò non est solvendum quindennium ex hujusmodi emphyteusi, ex quò in illa cessat omnis difficultas alienandi, cum facile Ecclesia eam alienare possit absque solemnitatibus, sicque non applicantur exempla Canonis, & laudemii, nec dicimus in hoc casu non deberi quindennium, quia res sit ruinosa, infructuosa, aut modici valoris, sed quia de sui natura sit facile alienabilis, proindeque ob commercii facilitatem quasi esset apud privatum, qui illam sine solemnitatibus alienare valet.

Quibus sic stantibus, vel non obstantibus, tri-næ occurrunt Difficultates.

I. Difficultas, quomodò sciatur, quando situs sit, vel reputetur ruinosus, quando infructuosus, vel parùm fructuosus, & quando modici valoris, ut indè sciatur, quando non sit locus solutioni quindennii, cum non sit standum simplici assertioni Ecclesiæ super ruinositate, infructuositate, vel parva fructuositate, & modicitate valoris ad effugiendam hac via solutionem quindennii, etenim Ecclesia prohibita
 17 alienare, censetur quoque prohibita confiteri, *Angel. de confession. lib. 2. quest. 23. num. 22.* nè in utilitatem propriam testimonium ferat contra *text. in l. nullus 10. ff. de testib.* quoad modicitatem valoris, si res sit redditus unius unciæ,
 18

- 19 Rosental. de feud. tom.1. conclus.32. cap.6. circa fin.litera E. vel secundum alios supponentes super hoc adesse quandam declarationem Sacre Congregationis Episcoporum, & Regularium,
- 20 si res sit valoris viginti quinque Ducatorum, auti de Camera, *Pacionus de locato, & conducto cap.14.§.3.num.8.* Secundum alios, si sit valoris scutorum centum, vel reddat annua scuta quinque, *Zerola in prax. verbo alienatio rerum Eccles. versiculo ad Sextum*, Secundum alios, si sit valoris viginti, vel quinquaginta solidorum, decem librarum auri, vel viginti marcharum, vel duorum aureorum, vel si non excedat valorem scutorum quadraginta Romanorum, *Riccus in prax. for. Eccles. par. 1. resol. 36. post num. 8. in princip. versic. sed questionis, Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 95. num. 51. ante med. versic. unde modicum, Pelliccion. illustr. question. qu. 41. cap. 16. in princip. versic. que autem, Fovius de contract. minor. glos. 3. num. 188. & glos. 22. §. 17. nu. 105. in fine, Rota decis. 6. nu. 6. in princip. post Pacichell. de distantis, Secundum alios attenditur consuetudo localis, & Decreta Synodorum Provincialium, *Leo in Thesaur. for. Eccles. par. 1. cap. 15. nu. 7.* Secundum alios attendendum modernum tempus, cum id, quod olim viginti aureis emebatur, hodie non emitur etiam quadraginta aureis, adaucto ultra medietatem pretio ad instar dotis, quæ olim mille aureorum magna dicebatur, nunc parva dicitur, *Cyrl. question. Juris cap. 60. nu. 5. in fine versic. Genuensis, & secundum alios denique (quod mihi videtur probabilius, ac tutius) remittendum hoc arbitrio**
- 26 *Judicis, qui consuetudinem locorum, & temporum, eorumque qualitatem attendere debet, ac inspicere conditionem Ecclesiæ, si indigeat, vel abundet bonis, Barbosa in cap. terrulas §. 3. 12. qu. 2. num. 3. in med. versic. sed probabilius, & de Episcop. par. 3. alleg. 95. nu. 51. in princip. Redoan. de reb. Eccles. non alien. Rubrica quid, & quomodo dicatur modicum nu. 11. fol. mihi 72. col. 1. & n. 14. & 18. Pelliccion. illustr. Fur. question. qu. 41. cap. 16. in princip. §. Que autem in princip. versic. vera tamen, Diana resolut. moral. par. 5. tract. 5. resol. 57. in fine versic. sed difficultas, Card. de Luca de alienatione disc. 1. nu. 117. cum modica res uni*
- 27 *Ecclesiæ diviti, potest esse magna alteri pauperi, Redoan. de reb. Eccles. non alien. Rubr. quid, & quomodo dicatur modicum nu. 2. fol. mihi 71. col. 2. Pelliccion. illustr. qu. est. qu. 51. cap. 16. post med. §. Que autem dicantur, post med. versic. nam respe-*
- 28 *cti. Hinc homo tenuis fortunæ servat porcellum*
- 29 *veluti oculum, & rem magnam, Comitissa autem Mathilda concedente Ecclesiæ aliquantum terræ, illa tamen extendebatur ad triginta milliaria, quæ summa ratione personæ donantis erat modica, Redoan. loco mox allegato n. 2. cum seqq.*
- Quoad ruinositatem autem putarem illam
- 30 *fatis probari per peritos in arte, quibus standū juxta insignem textum in l. septimo mense 12. ff. de stat. homin. Cepolla de edilit. edict. in Rubrica n. 11. quoad infructuositatem tandem, vel parvam fructuositatem, illa probari poterit per confrontationem fructuum colligi consuetorum ex aliis*
- 31 *sitibus circumvicinorum locorum, ubi adjacentia prædia existunt, Card. de Luc. de judic. disc. 33. nu. 58. in fine versiculo sive ad id, quod fructave-*

rint, Rota coram Buratto dec. 173. ubi Adden. Alexandro VIII. dec. 66. num. 1.

II. Difficultas, quid dicendum, si Prælatus Ecclesiæ retinentis emphyteusim juraverit de non alienando inconsulto Pontifice, an saltem hoc casu solvendum sit quindennium, quasi quod stante juramento de non alienando, emphyteusis ruinosa, infructuosa, vel parum fructuosa, sive modici valoris, aliàs de sui natura alienabilis, evaserit inalienabilis, attamen adhuc putarem non esse locum quindennio, juramentum enim solummodò cadit super illicita, & prohibita alienatione, non autem super licita, & permissa, de qua est sermone, ut, eo non obstante, bene alienari possit etiam citrà beneplacitum Apostolicum, ut punctualiter advertit Pelliccion. illustr. Fur. question. qu. 41. cap. 16. in principio ante §. Que autem.

III. Difficultas, quid dicendum, si Prælatus juraverit in specie, & concreto de non alienando emphyteusim, licet efficeretur ruinosa, & infructifera, videretur, quòd sic, quia potest petere absolutionem, & relaxationem juramenti, sed videretur, quòd non, quia est de contingibilibus, quòd Papa velit absolvere, & ex alia parte in successore, cum iste non habeat causam à jurante, sicque non teneatur juramento, sed possit alienare.

ARGUMENTUM.

Instituta hærede Anima in Emphyteusi, debetur quindennium Domino directo.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia, quæ etiam immortalis est, manus mortua dicitur.
- 2 Anima quandoque pro corpore accipitur.
- 3 Anima pro cadavere quandoque sumitur.
- 4 In casu anima non sumitur pro vita corporea.
- 5 Anima in materia emphyteutica in Portugallia accipitur pro vita, seu persona nominanda.
- 6 Nemo nominare potest se ipsum in emphyteusi.
- 7 Anima hæres institui potest in emphyteusi.
- 8 Animam hæredem instituire nihil aliud est, quàm distributio bonorum in pia opera pro anima defuncti.
- 9 Statutum Urbis lib. 1. cap. 134. permittit Uxori testari de Dote pro anima usque ad decimam tantum partem.
- 10 Tertio relinqui potest intuitu anime alicujus, multoque magis eidem anime.
- 11 Instituta, aut substituta Anima testatoris, talis dispositio tanquam in animam directa, aequipollet institutioni causæ piæ, sive piorum operum.
- 12 Præsertim, quando testator subdit, & pro Anima se instituire, & substituere Dominum Nostrum Jesum Christum.
- 13 Fictitii Dii olim hæredes instituebantur.
- 14 Verus Deus, eiusque Sancti hæredes institui possunt.
- 15 Mentio celebris causæ Majoricen. successionis.
- 16 Non est servendum piæ causæ, quando illa non reperitur expressè privilegiata.
- 17 Fure novissimo ex legato pio non debetur Falcidia.
- 18 Idem statuitur apud Hispanos ex l. 4. tit. 11. partic. 6.

- 19 De legato pro pauperibus non detrahatur quarta Parochialis, nec quarta Canonica,
- 20 Ex fideicommissio uniuersali cum substitutione pia causa, non detrahatur quarta Trebellianica.
- 21 Reiiicitur Carvalh. de utraqu. quart. parte 2. num. 142. cum seqq. contrarium tenens.
- 22 Gabella non soluitur de venditione bonorum defuncti pro anima.
- 23 A gabella, & laudemio arguitur ad quindennium.
- 24 Causa dotis in Jure est privilegiata.
- 25 Anima cunctis rebus preferenda est.
- 26 Equiparatum non potest esse majoris roboris, quam est id, cui equiparatur.
- 27 A falcida ad quindennium non bene arguitur.
- 28 Jus tertii semper censetur saluum.
- 29 Semper debetur quarta, etiamsi per Testatorem prohibeatur.
- 30 Fideicommittens de bonis in forma sibi bene visa disponere potest.
- 31 Nemo disponere potest de re aliena.
- 32 Manus mortua tenetur ad quindennium.
- 33 Solutio gabella cedere debet damno hæredis, non verò privilegiati, idè hæres tenetur ad gabellam, nè gabellarius juribus suis defraudetur.
- 34 Presumendum est, quòd quis potius voluerit, quòd debeatur pinguius suffragium animæ, quàm quòd illud minuatur.
- 35 Causa pia, seu anima est privilegiata in expressis tantum.
- 36 Privilegium tanquam stricti juris, & odiosum, non venit extendendum extra casus expressos.
- 37 Anima pro solutione quindennii conuenienda est coram Judice Ecclesiastico.
- 38 Data negligentia exequutorum, etiam in causa prophana Jdex Ecclesiasticus potest ex officio per censuras demandare exequutionem ultimarum voluntatum.
- 39 Exequutio testamentorum est mixti fori.
- 40 Jdex Sæcularis non cognoscit Clericum.
- 41 Gravato fundo legato annuo censu, solutio census spectat ad hæredem, non ad legatarium.
- 42 Onus collectarum spectat ad legatarium fructus percipientem, non autem ad hæredem.
- 43 In causis mixti fori est locus præventioni.
- 44 Mulier pauper, & dotis legataria tenetur suam probare paupertatem uti fundamentum suæ intentionis.

CAPITULUM XVII.

NEquaquam paradoxicum videtur inter manus mortuas animam, quæ immortalis est, connumerare eo modo, quo Ecclesia, quæ etiã immortalis est, manus mortua dicatur ex rationibus suo loco deductis suprã in Cap. I. & II.

1 quando anima in sacris literis pro corpore, quandoque accipitur, ut *Genesi cap. 37. ver. 22. ibi non interficiatis animam ejus, Ezechiel. c. 16. versic. 5. ibi -- projecta es in abjectione super faciem terræ in abjectione animæ tuæ, Ferem. c. 40. ver. 14.* immò (quod notabilis est) in eisdem

2 sacris literis anima, quantumvis immortalis pro mortuo, seu cadavere quandoque sumitur per antiphrasim, agendo de immunditie, seu pollutione per contactum cadaveris, ut *Numeror. cap. 9. versic. 6. 7. & 10. ibi -- quidam immundi super anima hominis &c. homo, qui fuerit immundus super anima &c. & cap. 19. versic. 13.*

ibi -- omnis, qui tetigerit humanæ animæ morticium &c. ut bene explicant à Lapide ad dict. versic. 7. & 13. & Tirin. ad dict. versic. 10. Cum igitur quandoque sicuti quis in bonis allodialibus, seu liberis instituere solet hæredem animam suam, ita & eandem instituere solet in bonis emphyteuticis, indè dubitari valet, an in tali casu debeatur quindennium, præmittendum autem puto pro intelligentia quædam notabilia.

I. Quidem notabile est, animam tanquam causam formalem, & potiore partem essentialem personæ hominis, in præfenti Cap non esse accipiendam pro vita, seu persona corporea, ac mortali, quæ moritur, quæque contraria est spiritui incorporeo immortalis, qui nunquam moritur, in quo sensu Sacra Pagina nominat numerum personarum per tot animas, ut in *Genesi c. 12. vers. 5. ibi -- animas, quas fecerant in Haram &c. cap. 14. vers. 21. ibi -- da mihi animas, cæteraque tolle tibi & cap. 46. vers. 15. 19. 22. 26. & 27. Exod. cap. 21. vers. 23. ibi -- reddet animam pro anima, Levitic. cap. 2. versic. 1. cap. 4. versic. 2. cap. 5. versic. 1. 2. 4. 15. & 17. cap. 17. versic. 12. & 15. & cap. 13. vers. 27. 29. & 32. Numeror. cap. 9. versic. 13. cap. 19. versic. 20. & 22. cap. 23. versic. 19. ibi -- moriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima, & horum similia & cap. 29. versic. 7. ibi -- misit &c. percutere animam tuam, & ver. 15. ibi -- nè interficiat animam meam 3. Reg. cap. 19. vers. 4. ibi -- petiuit animæ suæ, ut moreretur, & ver. 11. & 15. Josue cap. 20. versic. 3. ibi -- quicumque animam percusserit, Judic. cap. 16. versic. 32. ibi moriatur anima mea cum Phylistim, Job cap. 36. versic. 14. ibi -- morietur in tempestate anima eorum, Numer. cap. 23. versic. 10. ibi -- moriatur anima mea morte justorum, 3. Reg. cap. 1. versiculo 11. ibi -- Salva animam tuam, 1. Esther. cap. 9. ver. 16. Psalm. 32. ver. 19. 3. Reg. cap. 1. versic. 11. ibi -- salva animam tuam 1. Machab. cap. 2. versic. 38. ibi -- percusserunt mille animas, Jfai. cap. 18. ver. 5. Aggæi cap. 2. versic. 14.*

II Autem notabile est, animam maximè in materia emphyteutica, & in nostro Portugallix Regno accipi pro vita, seu persona nominada, nec in hoc sensu accipienda venit, ridiculum enim esset deberi quindennium ex emphyteusi duratura in una vita, seu persona, sub prætextu cujusdam perperuitatis, vel saltem longæ durationis hominis usque ad centum annos, quod grave est, quando hominum vitæ nostris potissimum temporibus breviores esse solent, quæ esse possunt viginti, vel triginta annorum, ac sæpissimè etiam longè breviores, immò sequeretur absurdum, quòd una persona duas vitas haberet, unam vivens, alteram moriens, & quis nominaret se ipsum, veluti ad aliud propositum advertit *Valasc. consultat. decis. 193. per tot. tom. 2.*

III. Denique Notabile est, posse animam, hæredem institui in emphyteusi, *Niger de laudem. 7. q. 36. n. 11. cum seqq. t. 2. Caldas de Jure emphyteut. parte 4. cap. 10. n. 20. cum seqq. Castill. controu. lib. 4. c. 13. nu. 11. & per tot.,* omitto insuper, animam hæredem instituere nihil aliud esse, quàm distributionem quandam bonorum omnium in pia opera pro anima defuncti *Galceran. Theatr. Jurisprud. par. 1. c. 30. n. 196. Fa-*
gundes

- gundes de institution. lib. 6. cap. 1. num. 22. Leo dec. Valent. 10. per tot. tom. 1. & in hoc sensu Statut. Urb. lib. 1. cap. 134. permittit uxori testari de dote pro anima usque ad decimam tantum partem, prosequitur Rosa consul. 36. n. 31. Episc. Rocca select. jur. interpret. cap. 36. num. 6. Nicol. Floscul. verbo testamentum n. 7. cum seq. Maranta controu. part. 1. resp. 4. per tot. Card. de Luca de testament. disc. 24. per tot. Raynald. observat. criminal. tom. 1. ad cap. 1. supplet. 5. nu. 458. apprimè doctus D. Advocatus Dominicus Vrsaya institution. criminal. lib. 2. tit. 8. n. 90. & 95. Rota in recentior. dec. 69. num. 21. parte 16. & in Romana funeralium 15. Junii 1696. s. Quæ omnia coram bon. mc. R. P. D. Molines Decano, non tamen hinc intrarent facultates R. Fabricæ S. Petri sub prætextu incertitudinis, aut incapacitatis hæredis, cum immò anima testatoris non possit esse magis certa, & sicuti tertio potest relinqui intuitu, seu ad favorem animæ alicujus, multò magis directè relinqui potest eidem animæ ad ulus verè pios, Rosa, Rocca, Maranta locis mox citatis, & D. Advoc. Vrsaya loco paritèr mox cit. n. 95. cum seqq. ubi refert, ità se respondisse de anno 1705. in una Mantuana, communicato ejus responso cum Ministris ejusdem Reverendæ Fabricæ.
- 11 Hinc est, quòd instituta, aut substituta Anima testatoris, talis dispositio tamquam in animam directà, æquipollet institutioni causæ piæ, sive piorum operum, adeò, ut integrum patrimonium veniat erogandum in piis operibus, in levamen, & suffragium animæ defuncti cessuris, Carp. de exequut. testam. lib. 3. cap. 9. nu. 6. & 15. Perez de Lara de Anniversar. cap. 10. n. fin lib. 1. Rosa consul. 36. nu. 26. Molin. de Justit. & Jur. tom. 2. disp. 154. num. 3. Rub. pract. ref. de testam.
- 12 cap. 50. num. 17. & 18. præsertim quando testator subdit, & pro Anima se instituere, & substituere Dominum Nostrium Jesum Christum.
- Eo modo cæca antiquitas (in reliquis benè oculata) sinebat suos fictitios Deos hæredes institui, Ulpian. tit. 22. s. Deos hæredes 6. Paul. sentent. lib. 4. tit. 3. s. 3. l. si sponsus 5. s. Proinde 12. ff. de donation. in. vir. & uxor. l. 1. s. Ad municipium 5. ff. ad leg. Falcid. Pignatell. consultat. canonic. tom. 3. consultat. 6. num. 22. posteaque à fortiori licuit in nostra Orthodoxa Religione verum Deum, ejusque Sanctos instituere 6. Si quis in nomine Magni Dei 9. Novella 131. de Ecclesiastic. tit. in principio, & versiculo si quis autem Sanctorum, l. quoniam 26. C. de Sacrosanct. Eccles. Amostaz. de caus. piis tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 1. qua occasione institutionis factæ Domini Nostri Jesu Christi favore animæ nuper acerrimè disputatum fuit in Tribunali Auditoris Camera in celebri Majoricen. successionis inter Parochialem Ecclesiam S. Jacobi, & Regium Monasterium S. Dominici, ubi Testator sepulturam elegerat, scribentibus pro Parochiali D. Advocato Consistoriali Petro Pomponio de Vecchis, & D. Advocato Francisco Maria Pitonio pro Monasterio, indeque audi vi resolutum fuisse ad favorem Parochialis, interposita appellatio ad Rotam coram R. P. D. Aldrovando, ut ex decisionibus editis 16. Junii 1710. & 23. Februarii 1711.
- 15 Quibus omnibus ad fatietatem præmissis, re-

solvimus in præsentem, quòd instituta hærede anima in emphyteuti, debetur quindeennium Domino directo, nè aliàs iste amittens spem reversionis ad se emphyteutis, utilique dominii consolidationis cum directo, defraudatus maneat tam laudemis ob inalienabilitatem, quam quindeennis sub solo prætextu institutæ causæ piæ, quando etiam pia causa nullo super hoc considerato religionis favore subjacet laudemio, cum illud sit (quale etiam est quindeennium in illius locum subrogatum) emolumentum directi Domini, quo privandus non est sine suo facto, nec contra regulas Juris favendum piæ causæ, quando (ut in casu) non reperitur expressè privilegiata, ad text. in l. 1. s. Si quis debitori 10. ff. ad leg. Falcid. Niger de laudem. qu. 36. num. 13. cum seqq. tom. 2.

Sed sequentia videntur obistere.

I. Sicuti Jure novissimo ex legato pio (quid quid esset de jure antiquo) quo Ethnici Juris-
17 consulti parùm de bono animæ curabant, non debetur falcidia, nè causa pia aliquam patitur diminutionem, per text. in Auth. similiter C. ad leg. Falcid. s. Si autem hæres, Novella 131. de Ecclesiastic. tit. Tondut. resolution. civil. parte 2. cap. 73. num. 1. Marefcott. var. resol. lib. 3. cap. 72. nu. 11. cum seqq. Tiraquell. de privileg. piæ causæ privileg. 26. per tot. Amostaz. de caus. piis lib. 1. cap. 11. num. 32. cum seqq. Rubens pract. resolution. cap. 63. num. 283. Castill. de aliment. cap. 9. num. 9. & per tot. & cap. 35. per tot. Cyriac. contr. 373. num. 9. Novar. de privileg. miserabil. person. privileg. 46. nu. 5. cum seqq. Florez Diez de Mena var. resolution. lib. 2. cap. 21. num. 190. Genzens. pract. Ecclesiastic. quest. 401. per tot. Mangil. de imputation. quest. 118. cum seq. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 18. nu. 3. Moneta de commut. ultim. volunt. cap. 9. n. 334. Barbosa de Episc. p. 3. alleg. 74. num. 50. cum seqq. Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 149. nu. 3. & per tot. Camarel. de legat. lib. 7. tit. 1. n. 23. cum seqq. idemque expressè statuitur apud Hispanos ex l. 4. tit. 11. partita 6. ità videretur dicendum in casu, ex legato pio non deberi quindeennium, nè causa pia sentiat hoc onus habens tractum successivum.

II. Sicuti de legato facto pauperibus tanquam in causam piam non detrahitur quarta
19 Parochialis, seu funeralis, nec quarta Canonica debita Episcopo, ad text. in l. si quis ad declinandum 37. C. de Episcop. & Cleric. Leoncill. de privileg. pauper. privileg. 346. n. 1. cum seqq. ità de legato rei emphyteuticæ pro anima emphyteuta non videretur detrahenda quinquagesima pars pretii, seu æstimationis, nempè quindeennium ipsum.

III. Sicuti ex universali fideicommissò, ubi
20 substituta legitur pia causa, non detrahitur quarta Trebellianica Peregrin. de fideicommiss. art. 3. n. 73. de Pretis de interpr. ultim. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 12. nu. 5. Mangil. de imputation. q. 120. n. 3. cum seqq. Tiraquell. de privileg. piæ causæ privileg. 27. Barbosa in l. si quis ad declinandum 37. n. 23. C. de Episc. & Cleric. Peregrin. de fideicommiss. artic. 3. n. 62. cum seq. Rota coram Coccino dec. 210. n. 2. dec. 271. n. 2. dec. 717. n. 1. dec. 1764. n. 3. & dec. 1970. n. 5. quidquid contrariū teneat
21 Carvalh. de utraque quarta par. 2. n. 142. cum seq. ità

ita nec videretur detrahenda quinquagesima pretii in prætenso quindennio, ubi instituta est causa pia.

12 IV. Quia sicuti gabella non solvitur de venditione bonorum defuncti pro anima, *Lassarte de decim. vendit. cap. 20. n. 63. Gutierrez de gabell. qu. 74. per tot. Amostazo de caus. piis lib. 2. cap. 7. n. 12.* ita nec videretur solvendum esse quindennium de institutione animæ, seu causæ piæ, arguendo à gabella ad laudemium, & quindennium ex traditis per *Nigrum de laudem. quest. 5. articulo 26. tom. 2.*

24 V. Denique sicuti causa dotis in Jure est privilegiata *l. fin. versiculo sancimus C. de jure dotium*, ita causa pia fortiori ratione privilegiata esse debet, proindeque exempta à quindennio, cum dos nequeat esse magis pia causa, quam ipsa pia causa, qualis est anima, quæ uti testatori magis conjuncta, cunctis rebus præferenda *l. sancimus 21. C. de Sacrosanct. Eccles. cap. cum infirmitas 13. in fine de penitent. Novar. de privileg. miserabil. person. privileg. 20. n. 8. & privileg. 68. n. 4. & de incert. & male ablat. privileg. 41. num. 5. Ciardin. contro. forens. lib. 1. cap. 7. n. 10. Gratian. disceptat. 611. n. 14. & 35.* æquiparatum enim non potest esse majoris roboris, quam est id, cui æquiparatur, *Barbosa axiom. 14. n. 1.*

Nihilominus in nihilum turbantibus recitatis objectis verissima remanet nostra principalis resolutio.

Non equidem obstat I. objectum, quia maxima intercedit differentia inter falcidiam, & quindennium, ita ut ab illa ad hoc non bene arguatur ob rationis disparitatem ad *text. in l. Papinianus 20. ff. de minor.* quippè bene potest lex in casu sibi bene viso prohibere falcidiam in bonis testatoris, hocque modo diminuere hæreditatem in præjudicium hæredis, sed non potest tollere quindennium in præjudicium tertii, qualis est Dominus directus, sub solo prætextu causæ piæ, immò semper censetur jus tertii salvum, *Menoch. de præsump. lib. 2. præsump. 9. n. 16. cum seq.*

29 Non obstat II. objectum, quia est speciale in causa pauperum, sed contrarium procedit generaliter in causa pia, dum extrà pauperes de aliis legatis piis etiam pro anima, seu in causam animæ, immò etiam quarta per testatorem prohibetur, semper debetur quarta, veluti distinguendo notat, *Leoncill. de privileg. pauper. parte 2. privileg. 346. n. 5. cum seqq.*

30 Non obstat III. objectum, quia nec bene arguitur à fideicommissio ad emphyteusim, sive à bonis fideicommissariis ad emphyteutica, in bonis enim fideicommissariis non detrahendo quartam Trebellianicam agitur de præjudicio hæredis gravati, cui testator, & lex bene præjudicare possunt in casu substituitonis causæ piæ, saltem attento jure novo, quidquid esset de jure antiquo, cum agatur de imponenda lege in bonis ipsius fideicommittentis, qui tanquam illorum Dominus de illis in forma sibi bene visa disponere potest, argumento *text. in Auth. sed cum testator C. ad leg. Falcid. Novella de hered. & Falcid. §. Si verò expressim, Peregrin. de fideicommissis, artic. 3. n. 85. cum seqq. Petra eod. tract. qu. 15. n. 151. antè med. versic. contrariam sententiam cum numer. seqq.* in bonis autem emphyteu-

ticis non acquirendo quindennium agitur de præjudicio tertii in re propria quoad directum dominium, cui nec emphyteuta, nec causa pia præjudicare potest, non quidem emphyteuta, quia dispoñeret de re aliena saltem quoad directum dominium, pro quo Dominus præten- 31 dit quindennium a manu mortua, contra deducta per *Barbos. axiom. 73. n. 1.* non causa pia, quia inferret hac via præjudicium non solvendo quindennium, ad quod tanquam manus mortuæ 32 procul dubio tenetur ex supra deductis *Cap. I. & II.*

Non obstat IV. objectum, quia si causa pia non tenetur ad gabellam, saltem, nè gabellarius juribus suis defraudetur, hæres ad illam tenebitur, quasi quòd damno hæredis, non verò privilegiati cedere debeat solutio gabellæ, ut explicat *Gutier. de Gabell. qu. 74. n. 2. in principio, & n. 10. circa fin.* in bonis igitur emphyteuticis, in quibus instituta est causa pia, seu anima æquum est, quòd ipsa solvat quindennium tanquam hæres, vel in omni casu, si causa pia sit legataria tantum, ex quò alius sit hæres universalis, tunc quindennium solvet hæres pro causa pia, seu anima legataria bonorum emphyteuticorum, ut uno, vel alio solvente semper consulatur indemnitati Domini directi, cum in hoc casu præsumendum sit ob benigniorem, & latioresem interpretationem favore piæ causæ, seu animæ faciendam, quòd testator noluerit diminui legatum pro anima sub pretextu solvendi quindennium, sed potius voluerit, quòd debeatur 34 pinguius suffragium animæ, quam minuatur, *Card. de Luca de legat. discursu 26. n. 8.*

Non obstat denique V. objectum, quia sicuti dos in expressis tantum est privilegiata in reliquis minimè, ita causa pia, seu anima est privilegiata etiam in expressis tantum ad *textum in l. fraudem 15. in fine ff. de milit. testam.* proindeque in materia quindennii, in qua non reperitur expressè privilegiata, non debet esse privilegiata, cum privilegium tanquam stricti Juris, 35 & odiosum, non veniat extendendum extrà casus expressos *Carleval. de judic. tit. 1. disp. 8. n. 6. & tit. 3. disp. 23. n. 41. Pareja de instrum. edit. tit. 2. ref. 6. n. 28. & 350. Garcia de nobilit. gl. 6. nu. 41. versic. præterea.*

Quibus dissolutis quatuor oriuntur peregrinæ difficultates.

I. difficultas versatur circa modum conveniendi animam pro solutione quindennii, coram quo nempe Judice, & crederem, illam esse conveniendam coram Judice Ecclesiastico, ut in 37 proximis terminis, *Ferro Manrique quest. moral. & Vicarial. par. 1. qu. 22. n. 22 ac per tot.* in nihilum relevante, quòd Index Ecclesiasticus potest quidem ex officio per censuras demandare executionem ultimarum voluntatum tanquam defuncti animæ consulens, etiam in causa prophana, data negligentia exequutorum, *cap. nos quidem 3. cap. tua 7. & cap. Joannes 19. de testam. S. Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 8.* uterque enim Judex tam Ecclesiasticus, quam secularis est competens circa exequendas ultimas voluntates, cui communis est testamentorum exequutio, & mixti fori, *Gutierrez pract. quest. lib. 3. qu. 29. n. 14. Suarez de Paz in praxi Eccles. & Saccul. par. 2. tom. 2. in præfat. n. 64. Aufreer. de potest.*

Sæcular. in Ecclesiastic. limit. 55. non autem videretur posse judicare Judex Ecclesiasticus animam hæredem institutam, aliud namque est procurare executionem ultimarum voluntatum tam in piis, quam in profanis legatis, & aliud convenire animam, seu causam piam, quia immò satis est ad hoc, ut anima, seu causa pia convenienda sit coram Judice Ecclesiastico, quòd ipsa uti conventa ad solvendum quindennium, rea efficiatur, aliàs si sæcularis Index posset animam judicare, illam absolvendo à solutione quindenniorum, vel illam condemnando ad illorum solutionem, utique etiam judicare posset Clericum hæredem relictum, præcipuè in lite nova, quòd cum tamen prohibeatur, per eandem rationem illud venit prohibendum ex eo, quòd in foro animæ sæcularem Judicem cognitionem, & jurisdictionem spiritualem ad judicandam animam, sicut & Clericum habere nullus fatetur, veluti ad aliud propositum in puncto conventionis animæ animadvertit *Ferro Manrique quæst. moral. & Vicarial. par. 1. qu. 22. n. 5. in principio versiculo aliàs erim.*

II. Difficultas in eo consistit, an præsumendum sit, quòd testator voluerit instituere animam in bonis emphyteuticis absque onere solvendi quindennium, sed voluerit favore causæ piæ condemnare potiùs hæredem universalem ex aliis bonis, ut tale onus quindennii in se asumat, ad hoc, ut suffragium animæ pingujus evadat, & putarem, non intrare hujusmodi præsumptionem ex eo, quòd res transit cum suo onere, præsertim cum isto quindenniorum intrinseco ex natura rei, affixoque ipsi rei, quidquid si esset extrinsecum, exempli gratia, si ageretur de legato fundo gravato annuo censu, cum tunc ad hæredem, non ad legatarium spectet solutio census, *Costa de rata qu. 72. in principio Card. de Luc. de legat. disc. 26. n. 2. Rota cor. R. P. D. Ansaldo dec. 63. n. 1. cum seqq. & per tot.* Hinc fit, quòd è contra onus collectarum, uti reale, seu rei annexum ad legatarium fructus percipientem, non autem ad hæredem spectat, *l. quæro 28. ff. de usufructu legato, Camarella de legat. li. 14. qu. 1. n. 9.*

III. Difficultas, quid dicendum, si fundus emphyteuticus esset legatus in causam piam, puta pro dote pauperis puellæ, ea lege, ut inalienabilis sit, supposito ex deductis infra *Cap. 53.* quòd debeatur quindennium ex re prohibita alienari, coram quo Judice illud peti debeat, an coram Ecclesiastico, ratione causæ piæ privativè quoad alios Judices, an coram Judice Sæculari, an coram utroque, ita ut sit locus præventioni, crederem, quòd sit locus præventioni tanquam mixti fori, *Cap. proposuisti 19. de for. compet. cap. ut debitus 59. de appellation. cap. cum plures. 8. de offic. Deleg. in 6. l. Si quis postea 7. ff. de judic. Barbosa in l. hæres absens 19. in princ. n. 191. ff. eod. Scaccia de judic. tom. 1. cap. 12. n. 57. Tondut. de prævent. part. 2. cap. 28. per tot. Sperell. dec. 3. num. 7. tom. 1. & dec. 134. num. 24. tom. 2.*

IV. Tandem difficultas, an standum sit testatori asserenti se dote n legare certæ pauperi mulieri, & pro anima, an verò non obstanti tati asseritione adhuc aliudè formitèr probanda sit paupertas, & conferem, illam esse probandam à muliere uti fundamentum suæ intentio-

nis, *Bossius moral. tom. 1. tit. 12. §. 4. n. 254.* Judex autem pro arbitrio suo examinabit, an mulier, sit pauper, nec nè, *Bossius loco citato num. 261. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Manns mortua Ecclesiastica translataria, & posseditrix fundi emphyteutici, nullo indiget Beneplacito Apostolico pro se obligando ad quindennium.

SUMMARIUM.

- 1 Solemnitates solummodò requiruntur in bonis jam incorporatis Ecclesie.
- 2 Mentio R. P. D. Cyriaci Lancettæ.
- 3 Quilibet contractus de sui natura est individuus.
- 4 Obligatio solvendi quindennium potiùs ad cautelam, quam ad necessitatem fit.
- 5 Aliàs fieret deterior conditio Domini directi, si obligatio ad quindennium corrueret sub solo prætextu defectus Beneplaciti Apostolici.
- 6 Obligatio ad solvendum quindennium tanquam necessaria, & proveniens ex generali consuetudine, non subjacet ullis solemnitatibus.
- 7 Ecclesia nullo alio modo emphyteusim acquirere, ac retinere potest, nisi mediante solutione quindennii.
- 8 Solutio quindennii etiam absque speciali Procuræ mandato constituit in quasi possessione exigendi.
- 9 Fortiùs si appareat, quòd postea à Procuratore Ecclesie fuerint soluti Canones, aliique gesti actus tendentes in comprobationem præhabita obligationis solutionis quindennii.
- 10 Rejicitur Niger de laudem. qu. 12. num. 145. in fine cum num. seq. tom. 1. putans, Ecclesiam non posse obligari ad quindennium, nisi cum solemnitatibus.
- 11 Nigri opinio ad summum procederet, si evidentissime de damno Ecclesie doceretur.
- 12 Text. in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. declaratur, ut procedat in alienatione rei Ecclesie ex integro facta, non autem in alienatione rei alienari solita.
- 13 In rebus alienari solitis nullæ requiruntur solemnitates.
- 14 Nullæ requiruntur solemnitates in obligatione solvendi quindennium, quòd venit ex natura contractus.

CAPITULUM XVIII.

Ecclesia, quæ est cultrix justitiæ, retinens emphyteusim, contra omnem justitiam, videretur prætere posse emphyteusis retentionem nulla prævia quindenniorum solutione sub solo specioso, ac colorato prætextu, quòd se obligaverit ad illorum solutionem absque beneplacito Apostolico, sicque quòd ob defectum beneplaciti nulliter se obligaverit, cum vel est necessarium beneplacitum, & hoc casu Dominus directus cogere potest Ecclesiam ad illud impetrandum propriis sumptibus prævia sanatione quatenus opus sit, pro tempore præterito à die transitus emphyteusis in Ecclesiam, unà cum opportuna absolutione à censuris forsitan incurfis, vel benepla-

neplacitum non est necessarium, & hoc casu procul dubio solvendum venit quindennium per Ecclesiam, si retinere intendat emphyteusim, proindeque resolvimus in præsentis, quod manus mortua Ecclesiastica translataria, & posseditrix fundi emphyteutici nullo indiget beneplacito Apostolico pro se obligando ad quindennium, etenim cum in translatione emphyteusis in Ecclesiasticum corpus agatur de jure quærendo, non autem de jure quæsito, immò de causa lucrative, qualis est ipsa translatio, non sunt necessaria solemnitates, quæ requiruntur solummodo in bonis jam incorporatis Ecclesiæ, non de incorporandis, qualia considerantur bona emphyteutica translata de tempore factæ obligationis ad solvendum quindennium, Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. 134. num. 13. parte 1. Rota in recentior. dec. 209. num. 5. parte 14. & in specie quindennii Panimolla dec. 4. n. 8. cum seqq. tom. 1. repetit. post Tract. int. dec. exter. in ordine la V. Rota dec. 198. n. 12. cum seqq. parte 19. recentior. repetit. post Tract. inter dec. S. Rotæ Romanæ in ordine la VI. in Romana Quindenniorum, & in Neapolitana quindennii super bono jure 13. Januarii 1702. §. Nec quidquam turbat, & super maintenance eadem die §. Nullatenus coram Muto, registrata post Tract. in ordine la XIX. n. 26. & XX. n. 9. inter easdem decis. S. Rotæ Rom. ac in Romana quindenniorum 16. Decembris 1707. coram R. P. D. Lancetta olim in Romana Curia Primario Advocato, §. Jusstitia verò, registrata post Tract. in ordine la XXI. num. 5. Ecclesia enim acceptare debet emphyteusim cum suo onere, quod consistit in solvendo quindennio ex facto, & qualitate possessoris, non autem potest partem contractus emphyteutici, prout sibi magis expedit, approbare, & partem improbare, quando quilibet contractus de sui natura quoad approbationem est individuus, inseparabilis, seu indivisibilis, sicque totus acceptari cum suis qualitatibus, & oneribus, quoad obligationem solutionis quindennii, vel totus repudiari debet, Cap. officii 14. de testam. l. nam absurdum 7. ff. de bon. libert. l. cum quæritur 16. ff. de administrat. tut. l. quod si uno pretio 13. ff. de in diem addict. l. Si quis aliam 46. ff. de solution. l. si legatario 22. ff. de fideicommiss. libert. l. qui tutelam 28. ff. de testam. tutel. l. neminem 4. l. sed duobus 5. l. cum ab uno 53. ff. de legat. 1. l. si compensandi 6. C. de hered. instit. Barbosa axiom. 57. num. 5. Salgad. labyr. credit. parte 1. cap. 34. num. 14. & part. 2. cap. 6. n. 16. Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 22. num. 8. immò obligatio ad quindennium tanquam pars contractus, adeò dicitur correspectiva ipsi contractui, eique inesse, ut unum sine alio esse non possit, quasi quod obligatio hujusmodi potius ad cautelam, quam ad necessitatem inita sit, l. fundi partem 79. ff. de contrah. empt. Rota coram Card. Seraphino dec. 540. num. 4. cum seqq. tom. 1. cum sicuti Dominus directus, si bona non transissent ad manus mortuas, potuisset liberè laudemium exigere, ita liberè possit exigere quindennium post dictum transitum, ne aliàs fiat deterior conditio Domini directi ex mutatione personæ, nempe ipsius manus mortuæ, si obligatio ad quindennium corrueret sub solo prætextu defectus beneplaciti Apostolici, Rota in Neapolitana quindennii super maintenance 13. Januarii 1702.

§. Undè sicut, cor. Muto, registrata post Tract. inter decis. S. Rotæ Rom. in ordine la XX. n. 4. cum seqq.

Præterquamquod cum obligatio ad solvendum quindennium non sit voluntaria, sed necessaria tanquam proveniens ex generali consuetudine, non subjacet ullis solemnitatibus, nec exigat assensum Apostolicum, veluti advertit Rota in Romana quindenniorum 16. Decembris 1707. cor. R. P. D. Lancetta §. Jusstitia verò, registrata post Tract. inter dec. S. Rotæ Rom. in ordine la XXII. n. 5.

Adeò ut etiam si prætextatur ab Ecclesia, evitari solutionem quindenni sub alio prætextu non intervenit ratificationis ipsius Ecclesiæ in actu memoratæ obligationis pro solvendo quindennio factæ à Prælato tantum, seu Administratore Ecclesiæ, adhuc quoque exceptione in nihilum relevante tenebitur ad quindennium ex solo facto Prælati, seu Administratoris, qui gessit actum omninò necessarium, ac connexum acquisitioni emphyteusis, qualis est ipsa obligatio ad quindennium, dum Ecclesia nullo alio modo emphyteusim acquirere, ac retinere possit, nisi mediante solutione quindennii, ut latè suo loco supra in Cap. I. & II. differuimus, quandoquidem si Prælatus non se obligaret ad quindennium, ipsa Ecclesia, si vellet postea emphyteusim retinere, ad illud de jure, sive de generali consuetudine obligata remanebat, solutio enim quindennii etiam absque speciali Procuræ mandato constituit in quasi possessione exigendi, Rota in Rom. quindenniorum 16. Decembris 1707. coram R. P. D. Lancetta versiculo non attento, registrata post Tract. int. decis. S. Rotæ Rom. in ordine la XXII. n. 6. in fin. Fortius si appareat, quod tractu temporis postea à legitimo Procuratore Ecclesiæ fuerint soluti Canones, alique gesti actus tenentes in comprobationem præhabitæ obligationis solutionis quindennii, veluti firmat in puncto, Rota in Romana quindenniorum decis. 197. n. 15. par. 19. recentior. repet. post Tract. int. dec. S. Rotæ Rom. in ordine la VI. & in Neapolitana quindennii super bono jure 13. Januarii 1702. §. Quinimò, & super maintenance eadem die §. Nullatenus coram Muto, registrata in ordine la XIX. num. 9.

Nec turbat Niger de laudem. quæst. 12. art. 3. num. 145. in fine cum num. seq. tom. 1. putans, Ecclesiam non posse obligari ad solutionem quindennii, nisi cum solemnitatibus juxta cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. sub prætextu, quod temporum varietate prætia rerum varientur, proindeque damnosa videatur Ecclesiæ obligatio hujusmodi in certa quantitate, quia Nigri opinio ad summum procederet, si evidentissimè de damno Ecclesiæ doceretur, & relatus text. in dic. cap. 1. procedit in alienatione rei Ecclesiæ ex integro facta, non autem in alienatione rei alienati solitæ juxta dispositionem famigeratæ Extravag. ambitiosæ 2. de reb. Eccles. non alien. unde si in rebus alienari solitis nullæ requiruntur solemnitates, Turricell. de reb. Eccles. non alienand. cap. 5. §. 2. nu. 14. cum plurib. seqq. longè minus requiruntur in obligatione solvendi quindennium, quod venit ex natura contractus, ut egregiè respondet Panimolla decis. 4. num. 8. versiculo non est tamen recedendum, cum plurib. s. numer. seqq. tom. 1. repetit. post Tract. inter decis. exter. in ordine la V.

ARGUMENTUM.

Non solum ex emphyteusi, sed etiam ex precaria debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Precarium est ad instar commodati, quando aliquid utendum conceditur gratia petentis ad beneplacitum concedentis duraturum.
- 2 Precaria dicitur, quando bona Ecclesiastica conceduntur cum annua pensione, eaque renovanda venit de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel in perpetuum.
- 3 Non tamen ad libitum revocanda, nisi ex legitima causa.
- 4 Precaria contractus est antiquissimus.
- 5 Erroneum est putare, precariam quinquennio tantum durare.
- 6 Precaria contractus de Jure civili non est cognitus.
- 7 Aliquod precarii vestigium extare videtur, vel saltem locationis de quinquennio in quinquennium.
- 8 Quoad substantiam contractus precaria etiam de Jure civili fuit cognitus.
- 9 Reprobatur Gonzalez in cap. 1. num. 4. in med. vers. at precariae, de precar.
- 10 Ecclesia precario concedere valet bona Layco, Clerico, Monacho. & alteri Ecclesiae.
- 11 Non solum ex emphyteusi, sed etiam ex precaria debentur quindennia.
- 12 Precaria renovari solet de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel in aliud majus tempus.
- 13 Precaria, & emphyteusis quoad substantiam non differunt.
- 14 Emphyteusis perpetua Ecclesiastica renovanda est de viginti novem in viginti novem annos.
- 15 Talis renovatio inservit pro conservatione memoriae directi domini.
- 16 In hujusmodi renovatione non requiruntur solemnitates, quae requiruntur in alienatione rerum Ecclesiae.
- 17 Renovationem non petens intra quinquennium, incidit in commissum.
- 18 Nemo gravandus est duplici onere, idem precario recipiens gravari non debet pro renovatione quolibet quinto anno, & quolibet decimo quinto.
- 19 Praeponderare debet, quod nec ex precaria solvitur annuus canon ex praecisa necessitate, prout solvitur ex Emphyteusi, sed quandoque aliqua pensio, & quandoque nulla.
- 20 Non semper renovanda est precaria, dum per conventionem fieri potest, quod absque alia renovatione concedatur in perpetuum.
- 21 Precaria esse non potest perpetua juxta prohibitionem in Synodo Ravennaten, & in Concilio Turonensi.
- 22 Precaria de quinquennio in quinquennium renovanda est ad evitandam omnem exosam perpetuitatem.

CAPITULUM XIX.

V Idimus in superioribus Cap. quod ex emphyteusi per manum mortuam retenta debeantur quindennia loco laudemiorum, modò

in praesenti Cap. superest videndum, quod etiam ex precariae contractu cum manu mortua inito debeantur quindennia; Pro dicendorum autem notitia praemittendum, quid sit contractus precariae, & in quo differat à precario, dicimus igitur precarium esse ad instar commodati, quando aliquid utendum conceditur gratia petentis ad beneplacitum tamen concedentis duraturum, cap. fin. de precario, l. 1. l. ait Pretor 2. versiculo est enim, l. quaesitum 8. §. Quod à Titio 1. l. cum precario 12. ff. cod. l. si servus 22. §. 1. ff. de noxal. action. Paul. sentent. lib. 5. tit. 6. Rebuff. in l. late culpa 223. circa fin. versiculo precarium autem cum versiculis seqq. Covarr. uujas Var. resol. lib. 3. cap. 15. per tot. Gibalin. de usur. lib. 1. cap. 5. antic. 1. per tot. Leotard. eod. tract. quæst. 52. n. 23. cum seqq. Amic. de Jure emphyt. in praefat. nu. 12. precariam verò in genere foeminino ad differentiam precarii in genere neutro toto caelo diversam dicimus, quautunvis nomine similem, quando bona Ecclesiastica conceduntur sub annua pensione, eaque renovanda venit de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel ad majus tempus, vel in perpetuum, vel ad longissimum tempus, Fulgin. eod. tr. in pralud. qu. 11. num. 1. cum seqq. non tamen ad libitum revocanda, nisi ex legitima causa, ob tardius nempe solutam pensionem, vel ob similem, cap. precariae 10. qu. 2. cap. 1. & 2. de precar. Amic. de Jure emphyt. in praefat. num. 13. Gibalin. de usur. qu. 52. num. 23. in med. Praecariae insuper contractus est antiquissimus usque de anno 506. juxta Concilium Agathense, & 517. juxta Concilium Epaonense Dartis in Decret. ad caus. 10. qu. 2. col. 2. litera E. in principio fol. mih. 203. erroneum autem est putare, precariam quinquennio tantum durare, veluti bene advertit Valasc. de Jure emphyt. qu. 34. num. 10. in principio, alias superfluus esset praesens articulus, praeterea Precariae contractus de Jure civili in genere foeminino non est cognitus, prout cognitus est precarii contractus in genere neutro, Amic. de Jure emphyt. in praefat. num. 13. in principio, & 28. in med. Valasc. eod. tract. qu. 34. num. 13. Fulgin. eod. tract. in pralud. qu. 11. nu. 3. Gonzalez in cap. 1. num. 4. in princip. de precar. ad quem titul. Barbosa num. 7. licet aliquod precarii vestigium exta re videatur, vel saltem locationis de quinquennio in quinquennium, Valens. Paratitl. Fur. Canon. lib. 3. tit. 14. de precariis n. 10. in fine versiculo denique licet, in Novella nempè 120. de alienat. & emphyteusi §. Si verò aliquis, l. si quis 9. §. 1. l. item 13. §. fin. l. si in ea lege 24. §. 1. ff. locat. l. si quis 4. §. fin. ff. de rebus credit. l. si quis 49. ff. de action. empt. l. si filio 6. §. fin. ff. solut. matrim. l. qui quatuor 30. §. 1. ff. de legat. 3. l. ei, cui 28. ff. de liberat. legat. l. si servus 18. §. fin. ff. de stipul. serv. l. si à colono 89. ff. de verb. oblig. l. inficiando 87. §. fin. ff. de furt. l. curatores 3. §. 1. ff. de ministr. rer. ad Civit. pertin. l. non intelligitur 3. §. Cum quinquennium 6. ff. de Jure fisci. undè putarem quoad substantiam contractum precariae etiam de Jure civili fuisse cognitum ex l. jubemus 14. la 2. §. Sanè 1. C. de Sacrosanct. Eccles.

Cavendum quoque puto à Gonzalez putante in cap. 1. num. 4. in med. versiculo at precariae, de precariis, precariam solummodò quinquennalem

lem esse, cum ex supra congestis auctoritatibus contrarium appareat, non enim necessitas renovationis quinquennalis tollit, quod precaria esse possit perpetua, nisi à partibus ad certum tempus limitetur.

10 Quibus præhabitis, cum Ecclesia precario concedere valeat bona non solum layco, sed Clerico, vel Monacho, vel alteri Ecclesiæ, & sic manui mortuæ, *cap. si Episcopus 12. 16. qu. 2. Gonzalez in cap. 1. num. 6. in principio de precariis*, idè in præsentī monemus, quod non solum ex emphyteusi, sed etiam ex precaria debentur quindennia, prout ex ipsa emphyteusi, cui precaria similis est, per manum mortuam retenta illa debentur, *Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 11. num. 6. Valasc. cod. tract. qu. 34. num. 16.* militat nanque eadem ratio debendi quindennia in precaria, dum idem præjudicium Domino directo in laudemii amissione infertur ex eo, quod fundo precario per manum mortuam, sive Ecclesiam acquisito raro, vel difficilè evenire potest alienatio.

12 In nihilum refragante, quod precaria in pluribus ab emphyteusi differat maximè in eo, quod renovari solet de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel in aliud majus tempus, quod in emphyteusi non accidit, *Fulgin. de jur. empb. in prælud. qu. 11. num. 7. cum seqq.* quippè differentia hujusmodi non versatur circa substantialia, sicuti differentia in reliquis nec est quoad substantiam, *Valasc. de jur. emph. qu. 34. num. 14. in principio*, immò etiam in emphyteusi perpetua, signanter Ecclesiastica cadere potest renovatio de viginti novem in viginti novem annos, nè temporis longitudine pereat memoria contractus, directique domini, cum aliàs Ecclesia precario habens bona alterius Ecclesiæ possit illa tractu temporis uti propria prætere, *Corrad. in prax. dispens. Apostol. lib. 9. cap. 4. n. 59. cum seqq. Rota in recentior. decis. 438. num. 3. parte 1.*

15 Minoris quoque relevantiæ est asserere, contractum hujusmodi precariæ non esse perpetuum, sicque non esse locum quindennio ex eo, quod vigore faciendæ renovationis de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel de simili in simile tempus, quasi quod quolibet tempore sit novus contractus, quia vere hic contractus de sui natura est perpetuus, ac uti talis obnoxius quindenniis, illius autem renovatio non fit, quasi per singula lustra renascatur novus contractus, esset enim tunc opus nova concessione, nec sufficeret sola renovatio, quæ ad majorem cautelam inservit pro conservatione memoria directi domini, *Valasc. de jure emphyteutico quæstione 34. num. 10.* Hinc est, quod in 16 hujusmodi renovatione non requiruntur solemnitates, quæ requiruntur in alienatione rerum Ecclesiæ, quippè renovatio novus contractus non est, *Gonzalez in cap. 1. num. 7. in principio, de precariis.*

Eodem fermè pacto irrelevantissimum est objectum, quod quantumvis ob retentionem bonorum precario concessorum penès Ecclesiam resultet damnum amissionis laudemiorum, prout resultat ob retentionem bonorum in emphyteusim concessorum, attramen istud satis, immò abundantè compensatum remanet per renova-

tionem in precariæ contractu fieri consuetam de quinquennio in quinquennium, ob quam renovationem quolibet quinquennio solvitur Ecclesiæ precario concedenti emolumentum quoddam nuncupatum Casellum, seu laudemium, adeò ut intrà quinquennium renovationem non petens, incidit in commissum, *argum. text. in l. Domini prædiorum 5. C. de agricol. & censit. lib. 11. Jacobin. in Auth. qui rem n. 132. in fine, C. de Sacerofanc. Eccles. Valasc. de jure emphyt. qu. 34. n. 10. in fine, & 11. in principio, Ciron. in jus Canon. Prælatit. in V. lib. Decretal. tit. 14. de precariis in principio versiculo aliquando census*, quasi, quod durum videatur duplici onere gravari precario recipientem, ut nempe quolibet quinto pro renovatione, & quolibet decimo quinto anno pro quindennio, *Marta de jersidict. part. 4. centur. 2. casu 173. num. 11.* quoniam quantumvis singulis quinque annis occasione renovationis tunc faciendæ quid solvatur, proindeque consultum remaneat indemnitati concedentis, hoc non tollit, quod singulis quindecim annis etiam solvatur quindennium, cum præponderare debeat, quod 19 nec ex precaria solvitur annuus canon ex præcisa necessitate, prout solvitur ex emphyteusi, sed quandoque aliqua pensio, & quandoque nulla, ut notat *Gonzalez in cap. 1. num. 4. post medium versiculò precaria verò de precariis*, undè non mirum, si solvendum sit quindennium; omisso, quod nec semper renovanda est precaria, dum 20 per conventionem fieri potest, quod absque alia renovatione concedatur in perpetuum, *Dartis in Decret. Gratian. ad caus. 10. quæstione 2. litera D. col. 2. folio mihi 203.*

Nec minoris ponderis est circumstantia, quod cum immò precaria esse non possit perpetua juxta prohibitionem in Ravennaten. Synodo de anno 21 904. à Joanne IX. factam, & à Gregorio VII. tandemque ab Urbano II. de anno 1096. in Concilio Turonen, indeque de quinquennio in 22 quinquennium renovanda ad evitandam omnem exosam perpetuitatem, *Gonzalez in cap. 1. nu. 10. in principio de precariis*, cessat causa solvendi quindennium, ex eo, quod non cessat spes devotionis ad concedentem, quia potius in alio sensu perpetuatur, dum de sui natura de quinquennio in quinquennium renovatur,

ARGUMENTUM.

Ex emphyteusi hæreditaria concessa pro quibuscumque, quibus dederit, & quomodocumque transitoria ad extraneos, ac per consequens ad manus mortuas, adhuc debetur quindennium.

SUMMARIUM.

- 1 Pluribus in locis viget consuetudo, quod emphyteusis transitoria sit ad extraneos.
- 2 In Portugalliæ Regno eadem viget consuetudo.
- 3 Prout in ditione Mantuana.
- 4 Emphyteusis dicitur transitoria ad extraneos vigore clause in perpetuum, ad habendum, quibus dederit, quibuscumque, & similis.
- 5 Limitatur in emphyteusi Ecclesiastica.
- 6 Ex emphyteusi hæreditaria concessa pro quibuscumque, quibus dederit, & quomodocumque transitoria

- istoria ad extraneos, adhuc debetur quindennium.
7. Mentio Advocati Ronconii .
 - 8 Manus mortua non est capax retentionis emphyteusis, nisi praevis quindennio .
 - 9 Iterum mentio Advocati Ronconii .
 - 10 Consuetudo super emphyteusi transitoria ad extraneos non procedit favore incapacium, quales sunt manus mortuae .
 - 11 Non ex eo, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos, sequitur, illam esse quoque transitoriam ad manum mortuam .
 - 12 Potest dari, quod in huiusmodi investitura adsit pactum, quod non transeat emphyteusis in manum mortuam .
 - 13 Manus mortua capax est emphyteusis transitoriae ad extraneos .
 - 14 Tali casu concedens praevidere potest, quod per talem concessionem veniebat etiam manus mortua .
 - 15 Manus mortua est capax retinendi emphyteusim transitoriam ad extraneos, solutione tamen quindenniorum .
 - 16 Manus mortua raro alienat .
 - 17 Manus mortua est capax emphyteusis ad effectum illam vendendi capaci .

CAPITULUM XX.

Pro intelligentia praesentis articuli praemittendum, pluribus in locis vigere consuetudinem, quod emphyteusis transitoria sit ad extraneos, prout illa viget in nostro Portugalliae Regno ex Pereyra dec. Lusitan. 26. num. 4. in fine versic. prout in hoc Regno, Gama dec. Lusitan. 50. n. 6. in Mantuana ditione Gobius de permissa feudi, & emphyteusis alienatione in praesud. num. 35. qu. 1. n. 5. 8. & seqq. qu. 2. n. 1. cum seqq. n. 41. & 73. qu. 5. num. 57. cum seqq. & qu. 6. n. 51. cum seqq. Rodolphin. alleg. 48. num. 1. & per tot. Manent. conf. 106. per tot. & de jure contract. livellar. pact. 7. num. 5. & pact. 14. num. 7. & dec. 2. per tot. Palm. Nep. alleg. 101. n. 30. cum seqq. parte 2. praemittendum quoque, dici emphyteusim transitoriam ad extraneos vigore clausulae in perpetuum, ad habendum, quibus dederit; quibuscumque, & similis, Niger de laudem. tom. 1. quaest. 12. artic. 3. num. 97. Gratian. discept. 481. num. 54. cum seqq. & discept. 533. num. 33. Si tamen emphyteusis fuerit Ecclesiastica, non erit transitoria ad extraneos ex sola clausula in perpetuum, Rota in recentior. dec. 26. num. 1. cum seqq. parte 17.

Quibus praehabitis firmatur in praesenti, quod ex emphyteusi haereditaria concessa pro quibuscumque, quibus dederit, & quomodocumque transitoria ad extraneos, adhuc debetur quindennium, Card. de Luca de emphyteusi disc. 49. n. 4.

- 7 Hercules Ronconius in Urbe praeterito saeculo magni nominis Advocatus, penes Capon. contr. for. contr. 30. num. 33. in principio. Versiculo nec ad rem facit, repetit. post Tract. inter Doctores litera E. & X. Hodiern. contr. 1. n. 2. cum seqq. & ad Surd. dec. 93. num. 18. in med. & 38. Costa de rata qu. 112. n. 21. Paitell. caus. civil. annot. 10. n. 81. Tranchedin. consult. forens. tom. 2. consult. 103. n. 33. etenim manus mortua evadit quidem capax emphyteusis transitoriae ad extraneos quoad illius acquisitionem, & sic quoad illam postea intra annum vendendam, & ponendam in caput privati ad effectum consequendi aestimationem,

non quoad illius retentionem, nisi mediante quindennio, ut advertit eximius olim in Urbe Advocatus Hercul. Ronconius post. cont. Capon. 30. num. 33. repetit. post Tract. inter Doctores litera X. ita ut imperfecta huiusmodi capacitas obesse non debet Domino directo, nec consuetudo super emphyteusi transitoria ad extraneos procedit favore incapacium, quales sunt manus mortuae, veluti bene notat, Gobius de permiss. feud. & emphyteus. alien. qu. 1. num. 24. & qu. 6. n. 92. cum seqq. Nec ex eo, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos, bene sequitur, illam esse quoque transitoriam ad manum mortuam, cum dari possit casus, quod in huiusmodi investitura adsit pactum, quod non transeat emphyteusis in manum mortuam, Rota coram Gregor. XV. dec. 529. num. 10.

Firmata autem resolutio, ex inferius deducendis videtur aliquantulum vacillare.

I. Quia eo ipso, quod emphyteusis est transitoria ad extraneos, videtur manus mortua illius capax esse, immo verè capax est, Monach. de feud. interpret. cap. 38. num. 93. in fine versiculo unde possit, Censal. post dec. Lucen. conf. 1. fol. mihi 422. Aden. ad Ludovis. dec. 529. num. 14. in medio limit. 1. Rota coram Buratto dec. 394. num. 5.

II. Quia cum emphyteusis fuerit concessa etiam pro extraneis, poterat concedens scire, & praevide, quod per talem concessionem veniebat etiam manus mortua, unde sibi imputet, quod non reservaverit hanc translationem, illamque in manum mortuam non prohibuerit, prout si voluisset, facere potuisset, Gratian. disceptat. 481. num. 66.

Nihilominus in nihilum turbant recitata objecta.

Non I. quia manus mortua est quidem capax emphyteusis transitoriae ad extraneos quoad unum tantum effectum, illam nimirum retinendi penes se, non tamen absque successiva quindenniorum solutione, Gratian. dic. discept. 481. n. 66. cum seqq. omisso, quod diversa militat ratio in manu mortua, & in extraneo, in extraneum enim transeunte emphyteusi non amittitur spes devolutionis, nec illa laudemiorum, cum extraneus alienare possit tractu temporis emphyteusim, vel illa devolvi ad Dominum directum ex culpa, seu morte ultimi emphyteutae, vel alio modo, sed è contrà in manum mortuam semel translata emphyteusi, penitus resultat desperatio laudemiorum, ac devolutionis, cum non possit, nec soleat, nisi raro alienare, nec moriatur, veluti in puncto ponderant Fulgin. de Jure emphyteut. tit. de alienat. qu. 1. num. 333. in princ. limitat. ultim. Hodierna ad Surd. dec. 93. num. 18. in principio.

Non obstat II. quia non omnes sciunt, quod emphyteusis transitoria ad extraneos, transire etiam possit ad manum mortuam, vel si sciunt, intelligunt, illam transire quoad effectum tantum illam vendendi capaci, ut ponderavi in responsione ad I. objectum, vel in omni casu putant, & quidem bene, manum mortuam evadere capacem etiam quoad retinendum huiusmodi emphyteusim oblato tamen quindennio.

ARGUMENTUM.

Ex meliorationibus in re emphyteutica per manum mortuam factis non debetur quindennium, proindeque illud venit calculandum detractis meliorationibus.

SUMMARIUM.

- 1 Ex ipsa natura contractus emphyteutici tenetur Emphyteuta meliorare.
- 2 Quindennium venit calculandum detractis meliorationibus.
- 3 Intelligendo tamen de melioramentis extrinsecis separabilibus.
- 4 Aqua surgens in fundo ab emphyteuta exquisita, est melioramentum intrinsecum.
- 5 Melioratio donari, legari, & alienari potest ab emphyteuta.
- 6 Quindennium debetur, quia fingitur, sequi alienationem emphyteusis singulis quindecim annis.
- 7 Nè detur duplex fictio, non debetur quindennium.
- 8 Melioramenta sunt diversa à jure emphyteutico.
- 9 Meliorans facit fructus melioramentorum suos.
- 10 Ex natura contractus emphyteuta tenetur meliorare.
- 11 Modicæ meliorationes acquiruntur Domino directo, nec repetuntur finita emphyteusi ex propria culpa emphyteute.
- 12 Contrarium sentiens reprobatur Fulgin. de jure emphyt. tit. de melioram. quæst. 9. num. 1.
- 13 Emphyteuta non tenetur facere meliorationes concernentes magnam impensam.
- 14 Melioratio uti accessoria emphyteusi, subjacere debet quindennio.
- 15 Melioramenta tamquam diversa à jure emphyteutico, non sunt accessoria.
- 16 Dominus directus præfertur in venditione melioramentorum per emphyteutam facienda.
- 17 Mentio Eminentissimi Petri Marcellini Corradini.
- 18 Vicinus tenetur vendere domum vicino ad adificandum pro ornatu Urbis.
- 19 Consanguineus tenetur vendere potius consanguineo, quam extraneo.
- 20 Tam vicinus, quam consanguineus, & consors habent dominium fundi, quem vendunt.
- 21 Melioratio tamquam superficies cedere debet.
- 22 Auctori videtur perdurum, ac iniquum, quod debeat quindennium de superficie ab emphyteuta introducta summis sumptibus.
- 23 Meliorationes tamquam in fundo emphyteutico existentes, non possunt dici corpus separatum.
- 24 Tamquam annexa, & connexa, unum, & idem reputantur cum eo, cui annectuntur.
- 25 Pars est in toto, & totum integrale continet singulas partes.
- 26 Melioratio uti facta post concessionem fundi, est connexum remotum, ideoque comprehensibile in suo principali.
- 27 Laudemium debetur ex meliorationibus.
- 28 Quindennii taxa nunquam variatur, quæ semel in principio contractus facta fuit.

CAPITULUM XXI.

Cum ex ipsa natura contractus emphyteutici (prout etiam sonat ipsa vox emphyteusis) teneatur emphyteuta meliorare, ab Empo-

nemate græco vocabulo, nempe melioratione latine, *Amic. de jure emphyt. in præfat. num. 20. & antè qu. 1. ad cap. potuit. 4. n. 4. de locat. Valasc. eod. tract. qu. 39. num. 13. Fulgin. eod. tract. in præfud. qu. 2. num. 11. cum seqq.* Szpissimè contingit disputare, an ex hujusmodi meliorationibus etiam solvenda sint quindennia, an verò ex sola re emphyteutica, qui articulus valde utilis, ac pernecessarius est uti tangens commodum burfale ex eo, quòd si in solutione quindenniorum computanda sunt melioramenta, quindennia debentur in longè majori quantitate, habita nempe ratione, & mensura ad ipsa melioramenta, si autem computanda non fuerint melioramenta, quindennia in longè minori sùma veniunt solvenda, habita solum ratione ad ipsum fundum emphyteuticum, quapropter resolvimus in præfenti, quòd ex meliorationibus in re emphyteutica per manum mortuam factis non debetur quindennium, proindeque illud venit calculandum detractis meliorationibus, in puncto Novar. in sum. Bullar. parte 1. commentar. 145. n. 29. declarat. 2. repetit. post Tract. inter Doctores litera P.

Præfens tamen articulus de non solvendis quindenniis ex melioramentis velim, ut intelligatur ex melioramentis extrinsecis separabilibus, veluti est derivatio aquæ ad fundum emphyteuticum, quidquid sit de aqua surgente in fundo ab emphyteuta exquisita *lis, qui in puteum 11. ff. quod vi, aut clam*, cum tunc confideretur tanquam pars fundi, sicque melioramentum intrinsecum, & inseparabile. *Gobius de aquis qu. 27. num. 32. Rota in Romana laudemiorum 23. Aprilis 1703. & 27. Februarii 1704. coram Reverendissimo P. D. Molines Decano, æquum namque est, ut non solvatur quindennium de re propria, qualis est melioratio, quæ acquiritur ipsi emphyteute, non autem Domino directo, immò ad ejusdem emphyteute hæredes etiam extraneos transmittitur, & legari, donari, vel alienari potest, prout possunt legari, donari, vel alienari reliqua bona libera, & allodialia ipsius emphyteute, Amic. de jure emphyt. qu. 70. n. 4. versic. sed dicta melioramenta, Valasco eod. tract. qu. 25. n. 3. & de partition. cap. 26. n. 23. Fulgin. de jure emphyt. tit. de meliorament. qu. 2. n. 2. cum seqq. Molina de contract. disput. 463. n. 3. tract. 2. Amat. var. resol. par. 1. resol. 14. n. 1. de Angel. de impens. & melioram. artic. 4. n. 10. & 26. artic. 7. n. 28. artic. 12. n. 20. cum seq. artic. 14. n. 16. & 18. & artic. 21. n. 30. cum seq. nè aliàs rei alienæ, ad commodum ejus, qui non est Dominus, imponeretur onus, quod absurdum vitandum, nè etiam sequatur aliud absurdum, quòd plus importent melioramenta, quam area fundi, sicque quindennium sit solvendum in maxima quantitate, quando solvendum esset in minima, habita ratione ad solam superficiem.*

Omissio, quòd in tantum debetur quindennium, in quantum fingitur, sequi alienationem fundi emphyteutici singulis quindecim annis, ut latè in suo loco supra dixerimus in Cap. I. & II. ac alibi passim, quæ fictio non potest adaptari ad melioramenta, cum possit dari casus, quòd emphyteuta nunquam alienet melioramenta, sic fingi nequit, quòd singulis quindecim annis alienentur melioramenta, perque conse-

7 consequens cessante fictione, & nō detur duplex fictio, non debetur quindennium ex meliorationibus. *l. si servus communis §. ff. de stipulat. serv. l. 1. C. de dot. promiss. Alteser. de fiction. jur. tract. 1. cap. 6. in princ. 10. Nevizan. Sylv. nuptial. par. 1. jub. num. 216. Vela disert. at. 31. num. 20.*

8 Praeterea solutio quindennii cadere nequit super melioramentis, quæ sunt diversa à jure emphyteutico uti ex diversis fontibus provenientia, nempe ex labore, industria, & expensis emphyteutæ, jus verò emphyteuticum ex Investitura procedit, *Molina de contract. tract. 2. disputat. 455. num. 1. in principio versiculo quippe cum jus emphyteuticum, Valasc. de jure emphyt. qu. 25. n. 3. versiculo non tamen absurdum, Amicus eod. tract. qu. 70. nu. 7.* Sicuti enim meliorans facit fructus melioramentorum suos, *Escobar Muñoz de ratiocin. computat. 13. num. 2. Valasc. de partition. cap. 26. num. 23.* ita etiam meliorans lucratur quidquid provenit ex meliorationibus absque onere solvendi quindennia, prout æquitas, & justitia contractus suadet, quòd quindennium non solvatur etiam de melioramentis, quæ uti parca labore, ac industria emphyteutæ, propria ipsius emphyteutæ sunt, nē aliàs Dominus directus non solum suæ rei, sed & alienæ particeps sit, qui in concessione nihil aliud de suo ponit, quam locum gratis ab initio concessum, ideoque quindennium non venit solvendum de iis, quæ suprâ faciem loci emphyteutici sunt posita, qualia sunt melioramenta, sed de loco tantum emphyteutico, qui fuit ad meliorandum datus.

10 Neque turbar, quòd, cum ex natura contractus emphyteuta teneatur meliorare fundum, hocque verè, ac propriè importet emphyteutis, *Caldas de jure emphyt. lib. 2. qu. 18. n. 39. Valasc. eod. tract. qu. 2. num. 3. & qu. 4. num. 4. & de partition. cap. 26. num. 22. Amic. de jur. emphyt. in præfat. num. 20. & qu. 70. num. 9. in princip. versiculo & ratio est,* sequitur potius, manum mortuam emphyteutam teneri ad quindennia etiam ex ipsis melioramentis, quæ facere tenetur, quidquid dici, & dubitari posset, si è contra ex contractu melioramenta facere non teneretur, quia obligatio meliorandi ad summum venit intelligenda de meliorationibus modicorum sumptuum, & istæ dumtaxat acquiruntur Domino directo, nec repetuntur fructa emphyteuti etiam ex propria culpa emphyteutæ, *Amic. de jure emphyt. qu. 71. num. 5. & 8.* quidquid rigorem sequutus, contrarium senserit *Fulgini de jure emphyt. tit. de melioram. qu. 9. n. 1.* quòd nempe emphyteuta teneatur meliorare etiam magnis impensis ex eo, quòd emphyteuta tenetur quidem ex lege tacita, vel expressa concessionis meliorationes minimas facere solitam culturam concernentes, sed non illas magnam impensam requirentes, *Cyriac. contr. 268. nu. 20. cum seq. Valasc. de jure emphyt. qu. 25. sub n. 12. Caldas eod. tract. lib. 2. qu. 18. num. 40. Amic. eod. tract. qu. 73. num. 11. Molina de contract. tract. 2. disput. 456. num. 1. cum seq. & disputat. 463. n. 4. Garzias de expens. cap. 14. num. 12.*

14 Minus torquet, quòd melioratio uti accessoria ipsi juri emphyteutico, quod principale est, subjacere debet quindennio, *Amat. var. resol. parte 1. resol. 14. n. 9. Amic. de jure emphyt. qu. 70.*

15 *n. 10. in principio,* quia melioramenta tanquam diversa, ut suprâ adnotavimus, à jure emphyteutico, non sunt accessoria, Ideoque sequi non debent naturam juris emphyteutici circa solutionem quindennii.

16 Minusque faceffit, quòd si Dominus directus præfertur in venditione melioramentorum per emphyteutam faciendâ ad textum expressum in *l. fin. C. de jure emphyt. cap. potuit 4. de locat. Tiraquell. de retract. §. 1. glos. 18. n. 5. Vela disert. 17. num. 56. Salgad. labyr. credit. par. 3. cap. 3. n. 53. cum seq. noster Pegas, nostræ Lusitanæ decus, resol. forens. cap. 9. n. 88. Eminentissimus Corradinus olim meritisissimus Sanctissimi Domini Nostri Clementis Papæ XI. Auditor, san. me. Innocentii Papæ XII. Subdararius, ac olim in Urbe Primarius Advocatus, de jure prælation. qu. 13. n. 8. cum seqq.* signum evidens est, emphyteutam nullum, aut modicum jus habere in melioramentis, proindeque de illis non posse disponere tanquam de propriis, dum potius Domino directo, quam alteri illa vendere tenetur, quia non hinc benè convincitur, dominium melioramentorum ad Dominum spectare, cum etiam vicinus volens vendere domum contiguam, illam teneatur potius vendere vicino, quam alteri ad ædificium pro ornatu Urbis vigore retractus prælatitii, seu coactivi juxta notissimam Bullam Gregorii XIII. *la 22. Bullar. nov. Roman. tom. 2. Eminentissimus Corradinus de jur. prælation. qu. 33. n. 9. cum plurib. seqq.* eodem modo, quo consanguineus volens vendere, tenetur potius consanguineo, quam extraneo vendere ex *Levitico cap. 25. versic. 25. Ruth. cap. 4. versic. 4. cum seqq. Jerem. cap. 32. versic. 8. Tiraquell. de retract. per tot. tract.* idemque de consortre, & consocio habente fundum communem, *Eminentissimus Corradin. de jure prælation. qu. 34. num. 1. cum seqq.* & tamen tam vicinus, quam consanguineus, & confors habent dominium fundi, quem vendunt, ut de per se patent.

21 Nihil insuper urget, quòd melioratio tanquam superficies, solo cedere debet ad *text. in l. qui res suas 98. in fine ff. de solution. l. qui domum 50. ff. ad leg. Aquil.* undè quindennium videretur solvendum quoque de melioratione, quæ est superficies soli, dum de ipso solo, quod est principale, illud solvitur, quia de superficie quidem reperta tempore concessionis, & sic de re ad Dominum directum spectante, vel etiam de superficie postea ab emphyteuta introducta minimis refectionibus, modicisque impensis tanquam pariter ad Dominum directum spectante posset sustineri, ut superius insinuavi, quòd deberetur quindennium, sed de superficie ab emphyteuta introducta summis sumptibus, & sic de re ad illum spectante, sibi que propria industria, ac labore acquisita deberi quindennium, mihi perdurum, ac iniquum videtur.

22 Minoris quoque relevantiæ est, quòd meliorationes tanquam in fundo emphyteutico existentes, non possunt dici corpus separatum, *l. Quintus Mutius 40. ff. de action. empt.* Sed ipsi solo coherent, ipsiusque pars sunt, & tanquam annexa, & connexa, unum, & idem reputantur cum eo, cui annectuntur, deque illis idem fit judicium, *Barbosa axiom. 29. n. 1. & axiom. 51. nu. 1. cum seq.* undè de meliorationibus quoque debe-

debetur quindennium tanquam de parte soli, prout illud debetur de toto, cum impossibile sit deberi quindennium de toto, qualis est fundus, & non deberi quindennium de parte, qualis est melioratio, quando è contra pars est in toto, & totum integrale continet singulas partes *l. in eo, quod plus 111. l. in toto 114. ff. de regul. jur. cap. plus 35. cap. in toto 80. cod. in 6. l. que de tota 76. ff. de rei vindic. Barbosa axiom. 220. num. 1.* quia quando totum est divisibile in partes, tunc pars non continetur in toto, *Barbosa alleg. axiom. 220. num. 2.* & sic non debetur quindennium de melioratione, quæ est pars, cum fundus, qui est totum integrale, evadit divisibile in partes, seu meliorationes, quæ dici non possunt coherere solo, si verè sunt ipsius emphyteutæ, & sic si verè sunt separatæ, ac distinctæ à solo, prout re vera tales sunt, idemque dico de connexis, & annexis, quòd nempè cum sint dividua, non sit eo casu idem iudicium connexorum, & annexorum, vel quia agitur de connexo remoto, qualis est melioratio uti facta post concessionem fundi, idèòque evadit incompræhensibile in suo principali, *Card. Tusc. prætic. conc. litera C. conc. 626. n. 24. & conc. 627. num. 9. tom. 2.*

Minus denique obstat, quod sicuti communis praxis servat, quòd laudemium debeatur ex meliorationibus, *Niger de laudem. qu. est. 24. artic. 1. nu. 14. cum seqq. & artic. 2. n. 32. tom. 1.* ità videretur deberi quindennium, quòd successit in locum laudemii, & à laudemio benè arguitur ad quindennium, quia non militat eadem ratio, cum in laudemio Dominus directus subjaceat lucro, & damno, augmento, vel decremento in casu, quo tempore solutionis laudemii fundus minoris valeat, in quindennio verò semper idem est lucrum Domini, & nunquam variatur illius taxa, quæ semel in principio contractus facta fuit, veluti firmatur per *Rotam in Romana quindenniorum 20. Martii 1684. s. Quantitatem coram Albergato Decano, registrata post Tract. inter decis. S. Rot. Rom. in ordine la VIII. n. 4. & in eadem causa 6. Junii 1687. s. Sed extranea cum plurib. s. s. seqq. coram Benincasa, registrata post Card. de Luca ad tit. de servitut. in ordine la 18. & repetit. post Tract. in ordine la IX. num. 4. cum seqq. & 13. Maji 1689. per tot. coram eodem, registr. ad diè. tit. de servitut. in ordine la 19. & repetit. post nostrum Tract. in ordine la XI. & super dubio affrancationis 6. Junii 1687. in eadem causa s. fin. coram eodem, registr. post eund. Card. de Luca ad tit. de servitut. emphyteus. locat. & conduet. in ordine la 32. tom. 1. & repetit. post nostrum Tract. in ordine la X. num. 13.*

ARGUMENTUM.

Quindennium debetur etiam ex emphyteusi manui mortuæ ad tempus tantum concessa, si illa ultra 15. annos concessa legatur.

SUMMARIUM.

1 *Auctor conscripturus est alium Tractatum de quindenniis debitis ex unione Beneficiorum manui mortuæ facta.*

- 2 *Emphyteusis concedi potest manui mortuæ in perpetuum mediante solutione quindennii.*
- 3 *Existente concessione emphyteusis ad sexdecim annos, manus mortua solvet unicum tantum quindennium.*
- 4 *Quindennium debetur ex emphyteusi ad manum mortuam translata.*
- 5 *Quindennium debetur etiam ex emphyteusi manui mortuæ ad tempus tantum concessa, si illa ultra quindecim annos concessa legatur.*
- 6 *Singula quindennia singulis quindecim annis debentur.*
- 7 *Privatus, emphyteusim acquirens, fingitur quolibet quindennio alienare.*
- 8 *Si manus mortua, instante lapsu quindecim annorum impetraret Beneficium Apostolicum, ut emphyteusim alienaret, tunc debetur quindennium.*
- 9 *Resignatio Beneficii non præjudicat expectanti.*

CAPITULUM XXII.

IN peregrinam incidimus tractationem, quæ prima facie paradoxum continere videtur, similisque est alteri circa unionem Beneficiorum manui mortuæ ad tempus tantum concessam, ex quibus debetur quindennium, ut suo loco, Deo dante, agemus. Præmittendum autem est, quòd sicuti emphyteusis in perpetuum concedi potest manui mortuæ mediante solutione quindennii, ut suo loco supra *Cap. I. & II.* satis docuimus, ità multò magis illa ad certum tempus concedi poterit, suscitata tamen præsentis difficultate, an hoc casu debeatur, nec nè quindennium, prout illud debetur ex perpetua concessione, quia verò affirmativam tenemus, computatio quindenniorum facienda est hoc modo, si videlicet concessio est ad sexdecim annos, manus mortua solvet unicum tantum quindennium, si est ad triginta annos, solvet duo quindennia, si est ad quadraginta quinque annos, solvet tria quindennia, & sic de singulis.

Cum igitur supra in *Cap. I. & II.* satis demonstratum sit, quindennium deberi ex emphyteusi ad manum mortuam translata ob ibidem suppositam ejus perpetuam translationem, modò toto Cælo contraria exhibetur determinatio, in qua firmamus, quindennium deberi etiam ex emphyteusi manui mortuæ ad tempus tantum concessa, si illa ultra quindecim annos concessa legatur, veluti in puncto *Novar. in sum. Bullar. par. 1. commentar. 145. ampliat. 7. num. 27. repetit. post Tract. inter Doctores litera P.* & etiam in puncto tacite firmat *Rota coram Priolo decis. 423. num. 15. in principio, repetit. post Tract. inter decis. additas, seu prætermittas S. Rot. Roman. in ordine la II.* meritòque hæc videtur tenenda sententia, etenim cum manus mortua ex supra deductis in *Cap. I. & II.* singulis quindecim annis quindennium solvere teneatur de emphyteusi, benè sequitur, quindennium etiam deberi ex concessione temporali, & sic de emphyteusi per manum mortuam ultra quindecim annos retenta ob præjudicium, quod saltem pro illo tempore, quo durat emphyteusis penès manum mortuam, sentire incipit Dominus directus, primo illo laudemio privatus, eadem sanè militat ratio in concessione temporali pro unico quindennio

quindennio, vel pro nonnullis quindenniis iuxta concessionis durationem, quæ militat in concessionem perpetua pro pluribus, ac perpetuis quindenniis, dum singula quindennia singulis quindecim annis debentur, & sic non solum debentur ob perpetuitatem concessionis, sed etiam ob annorum metam, & computationem de quindecim nempe in quindecim annos.

Neque obstat, quod ex concessione temporali non resultet desperatio totalis laudemiorum, quæ est causa productiva effectus solutionis quindenniorum, quæve solummodo considerari valet in concessione perpetua, lapsis enim primis quindecim annis jam deest spes laudemiorum ob adhuc retentam emphyteusim per manum mortuam, quæ nec toto eo temporis cursu, nec unquam alienare solet bona, quando è contra privatus emphyteusim acquirens fingitur quolibet quindennio alienare emphyteusim, & ita laudemis ditare Dominum directum; Adeoque vera est resolutio, ut, si manus mortua, instante lapsu quindecim annorum impetraret Beneplacitum Apostolicum, ut emphyteusim alienaret, tunc deberetur quindennium, quia alienatio diceretur facta in fraudem, & non præjudicaret Domino directo, sicuti in simili dicitur de resignatione Beneficii facta in fraudem literarum expectatarum, quæ non præjudicat expectanti, *Falcon. de expectativ. qu. 2. princip. nu. 31. Paris. de resignat. benef. lib. 2. qu. 2. num. 24. cum seqq. & qu. 10. n. 1. cum seqq. ac per tot. Rota coram Card. Puteo dec. 273. in antiquis, & hodiè 276. per tot. lib. 1.*

ARGUMENTUM.

Ex bonis subrogatis in locum aliorum bonorum emphyteuticorum affrancatorum, seu emptorum à vicino vigore Bullæ Gregorianæ super retractu coactivo, debentur quindennia à manu mortua.

SUMMARIUM.

- 1 Per Bullam Gregorianam permittitur vicino ad ornatum Urbis ædificare volenti retrahere bona contigua etiam emphyteutica, dummodo alia stabilia æquivalentis valoris paratus sit cum effectu subrogare.
- 2 Satis est, quod loco stabilium tradantur loca Montium.
- 3 Subrogatum debet esse ejusdem conditionis cum eo, in cujus locum fit subrogatio.
- 4 Similisque indolis est in re beneficiaria subrogatio in juribus defuncti.
- 5 Idem quoque operabatur res subrogata in Sacrificiis Hebræorum.
- 6 Refertur lepidum dictum Card. Tayæ.
- 7 Omnes qualitates subrogantis censentur repetita in subrogato.
- 8 Qui vult antecedens, vult & consequens.
- 9 Manus mortua est incapax retinendi emphyteusim, nisi mediante quindenniorum solutione.
- 10 Gregorius XIII. per suam Bullam retractus reparare voluit præjudicium tertii.
- 11 Bona subrogata in locum bonorum fideicommissariorum, reputantur uti fideicommissaria.
- 12 Salvianum concedendum super re subrogata.

- 13 Pecunia per Judam recepta, quodam modo subrogata loco Jesu Christi.
- 14 Bona subrogata in locum bonorum immunitum, immunita sunt.
- 15 Jus nostrum sine facto nostro tolli nequit.
- 16 Factum unius non debet alteri nocere.
- 17 Non debet alteri per alterum iniura conditio inferri.
- 18 Nemo debet locupletari cum aliena jactura.
- 19 Fictio Juris subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur.
- 20 Fictio idem operari debet, quod veritas.

CAPITULUM XXIII.

IN præsentī Cap. haud inutile est firmare, quod manus mortua emphyteuta ex Bonis subrogatis in locum aliorum Bonorum emphyteuticorum affrancatorum, seu emptorum à vicino vigore Bullæ Gregorianæ super retractu coactivo teneatur quindennia solvere, ut autem melius percipiantur infra dicenda, operæ præcium duxi, nonnulla necessaria superficialiter saltem, ac brevissimè præmittenda, & quidem primò extractare nempe pro Romana Urbe, ejusque districtu vulgatissimam, ac saluberrimam *Constitutionem in ordine la 22. Gregorii XII. in Bullar. nov. Roman. tom. 2. per quam permittitur vicino ad ornatum Urbis ædificare volenti, retrahere Bona contigua etiam emphyteutica, dummodo alia stabilia æquivalentis valoris paratus sit cum effectu subrogare, ad quod respexit videtur Menoch. in suo aureo cons. 1147. per tot. ne aliter Dominus directus læsus in totum remaneat, ut signanter deprehenditur ex §. 11. hodiè 13. memoratæ Constitutionis Gregorianæ, secundo insuper æquipollens satis esse, ut servetur forma Gregorianæ, tradendo videlicet Loca Montium loco stabilium, ut resolutum fuit in celebri Voto Cameræ registrato in ultima decisione num. 48. cum seqq. post Eminentiſſimum Corradinum olim integerrimum, ac doctissimum Sanctissimi Auditorum, inque Urbe disertissimum Advocatum, de jure prælation.*

Quibus præmissis, descendendo ad conclusionem, assertio est verissima, quod, quantumvis manus mortua emphyteuta ex Bonis subrogatis in locum aliorum Bonorum emphyteuticorum affrancatorum, seu emptorum à vicino vigore Bullæ Gregorianæ super retractu coactivo, teneatur quindennia solvere, quia Bona censentur subrogata cum eodem onere quindenniorum, cui per prius obnoxia reperiebantur alia Bona postea empta in vim retractus, cum omnibus qualitatibus primordialibus, dum ejusdem jure naturæ, & conditionis esse debet subrogatum cum eo, in cujus locum subrogatio fit transfusa omnibus illius obligationibus, *Gratian. disc. 446. num. 30. & 56. disc. 557. n. 60. disc. 765. num. 67. disc. 776. num. 37. disc. 791. nu. 14. & 16. disc. 800. num. 5. & disc. 989. num. 23. Giurba in Consuetud. Messinens. cap. 12. glos. 2. parte 1. n. 9. Moneta de commutat. ultim. volunt. cap. 8. n. 467. Tiraquell. in l. boves 89. §. Hoc sermone 1. limit. 14. num. 2. cum seqq. ff. de verb. signif. & de retractu tit. 1. §. 32. glossa 1. num. 26. Novar. de elect. for. tom. 1. sect. 3. qu. 14. num. 15. cum seqq. & qu. forens. parte 1. qu. 48. num. 6. cum seq. Prat. disc. for. tom. 4. cap. 23. num. 46. Gait. de credito cap. 4. quæst. 11.*

qu. 11. num. 1376. 1399. 1479. & 1498. *Molpbes. in Consuetudin. Neapol. par. 4. qu. 63. nu. 1. & per tot. Intrigliol. decis. 18. num. 11. Larrea decis. Granat. 20. num. 20. cum seqq. parte 1. Ursil. in annotat. ad Afflict. decis. 395. num. 8. Rota in recentior. decis. 272. num. 1. parte 18. tom. 1. decis. 561. n. 20. eadem parte 18. tom. 2. similisque indolis, & effectus est subrogatio in re beneficiaria favore col-
 4 litigantis per Pontificem indulgeri solita, quam dicunt in Juribus defuncti, de qua latè *Argel. de acquir. possess. qu. 18. artic. 1. usque ad artic. 5. inclusivè, & qu. 19. artic. 1. Rosa de exequut. liter. Apostol. part. 1. cap. 17. & in addit. ad il cap. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 20. & lib. 3. qu. 13. ac alibi passim, Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 24. cum. §. 1. & 2. Tondut. qq. Canon. & benefi-
 5 cial. tom. 1. cap. 28. per tot. & tom. 2. parte 2. cap. 4. §. 5. per tot. Rota decis. 23. post Zacch. qu. Medicolegal. tom. 3. ac in recentior. decis. 719. parte 18. tom. 2. decis. 655. parte 19. Idem quoque operabatur res subrogata in sacrificiis He-
 6 bræorum juxta illud *Levitic. 27. 33. - & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sacrificabitur Domino*, qua occasione non omittendum lepidum, ac modestum dictum acutissimi *Card. Taya* tunc *S. Rotæ Romanæ dignissimi Auditoris*, & subrogati in locum *Castrilli*, in *decis. 449. in principio ibi -- cui me subrogatum profiteor dissimillimum*, & in *decis. 499. pariter in principio ibi -- cujus ego subrogatus non ita sapio naturam*, parte 18. recentior. tom. 2. similèque ejusdem *Card. Taya* dictum de *Emerix Juniore* postea ejusdem *Rotæ Decano*, tunc subrogato in locum alterius *Emerix Senioris*, ac *Avunculi*, in *decis. 259. in principio ibi -- coram R. P. D. meo alio, similique Emerix subrogato*, parte 16. Hinc, fit
 7 quòd omnes qualitates subrogantis vel insunt, vel censentur repetitæ in subrogato, *Gratian. disc. 943. num. 27.***

Huc accedit, quòd manus mortua recipiens, seu (ut meliùs loquar) retinere continuans in emphyteusim alia bona subrogata in locum dimissorum, intelligatur illa recipere, sive veriùs illa retinere cum animo solvendi quindennia,
 8 qui enim vult antecedens, quod est continuare in emphyteusi bonorum subrogatorum, vult & consequens, quod est solvere quindennia, *Barbosa axiom. 30. per tot. & axiom. 54. per tot.* immò manus mortua ob alibi suo loco in *Cap. I. & II. per me satis abundè exaggeratam incapacitatem retinendi emphyteusim*, nisi mediante quindenniorum solutione, per necessariam consequentiam non nisi solvendo quindennia videtur posse retinere in emphyteusi alia bona subrogata, ut patet ad sensum.

Non omisso, quòd, cum Pontifex religiosissimus intenderit tertii, seu Domini directi præjudicium reparare, ac compensare prævia deman-
 10 data aliorum bonorum æquipollentium subrogatione, æquum est, ut in nihilo inferatur præjudicium, etiam bona subrogata iisdem quindenniis eximendo, quod profiteri viderur idem Pontifex §. 13. *ibi -- alia restabili priùs constituta &c. quæ loco illius liberata sit quoad omnia &c. cujusque juris, & oneris eisdem modo, & forma pertineat, quibus illa pertinebat &c.* & in simili videmus, quòd bona subrogata in locum
 11 aliorum bonorum fideicommissariorum, quo-

modocumque à nexu, ac vinculo fideicommissi liberatorum, reputantur uti fideicommissaria cum eodem vinculo, *Oldrad. de liter. & mandat. Princip. parte 1. pr. elud. 7. num. 242. Gratian. disc. 491. num. 13. & disc. 765. nu. 36. & 63. Amayden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 24. qu. 31. §. 3. nu. 1. & per tot. Oddus de fideicom. qu. 23. artic. 6. n. 75. cum seqq. & qu. 33. artic. 4. n. 76. cum seq. Cyriac. contr. 160. sub nu. 40. circa med. versic. præsertim vigore subrogationis, & n. 41. cum seq. Rodolphin. alleg. 180. n. 32. cum seq. Ciardin. contr. 209. nu. 6. & contr. 240. num. 74. parte 3. Calvin. de equit. lib. 3. cap. 235. n. 17. cum seqq. Bonden. colluct. legal. 37. nu. 137. Capyc. Latr. consult. 159. nu. 48. Palma Nepos allegat. 147. num. 6. cum seq. tom. 2. allegat. 201. nu. 28. tom. 3. allegat. 327. n. 84. cum seq. & allegat. 337. nu. 3. tom. 4. Episcop. Rocc. select. Fur. disput. cap. 46. num. 48. cum seq. Fontanella decis. Cathalon. 151. nu. 13. cum seq. parte 1. hinc *Salvianum interdictum*, quod competit super aliqua re, concedendum venit super alia, quæ ejus loco subrogatur, *Gratian. discept. 943. num. 20.**

Tanta enim est subrogationis efficacia, ut pecunia per *Judam*, quantumvis turpiter, ac sacrilegè recepta in pretium pretiosissimi Domini Nostri *Jesu Christi*, sanguinisque justi, & loco ejusdem Domini quodammodò subrogata,
 12 quousque per proditorem detenta, detentorem præservaverit à Dæmonis incurfu, laqueo, & desperatione, solùmque cum dimissa, ac abjecta in Templo fuerit juxta *Matth. 27. 4. & Act. Apostol. 1. 18.* in furcam, ac desperationem conjiceret impœnitentem, quod singulariter, & noviter notat ex *Nieremberg. Larrea decis. Granat. 20. num. 23. post med. versic. egoque, ut pecunia, parts 1.* sicuti vice versa immunita sunt bona sub-
 13 rogata in locum aliorum bonorum immunitum, *Giurba ad Consuetud. Messan. cap. 12. glos. 2. parte 1. nu. 10. Calvin. de equit. lib. 3. cap. 235. nu. 6. cum seqq. & per tot.*

Alias si quindennia ex bonis subrogatis non solverentur, sanè intolerabilia sequerentur absurda, quòd nempè ex facto tertii jure retractus coactivi ementis bona emphyteutica Dominus directus absque culpa privaretur quindenniis à
 14 manu mortua emphyteuta debitis, quando tamen habemus in Jure axiomata, quòd jus nostrum sine facto nostro tolli non potest *l. id quod nostrum 11. ff. de regul. jur. nec factum unius*
 15 *debet alteri nocere, nec quis facto alterius pergravari, Barbosa axiom. 93. n. 21. cum seq.* minùsque alteri per alterum iniqua conditio inferri *l. non debet 74. ff. de regul. jur. ubi per quàm egregiè Gothofred. & emphyteuta hoc medio immu-*
 16 *nis à quindenniorum solutione, locupletaretur cum aliena jactura, quod Jura abhorrent l. nam hoc natura 14. ff. de condit. indebit.*

Neque obstat, quòd fictione juris subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur, & rem ipsam repræsentat ex traditis per *Alteferam de fiction. Fur. tract. 2. cap. 3. in principio*, quia fictio in hoc casu idem debet operari, quod
 17 *veritas ad text. in l. 1. ff. de adoption. l. cum ex oratione 44. ff. de excusation. tutor. Barbosa axiom. 97. num. 1.*

A R G U M E N T U M .

Ex Emphyteusi manui mortuæ concessa cum pacto de affrancando, non debentur quindennia.

S U M M A R I U M .

- 1 *Vocabula affrancatio, affrancare, francatio, & francare sunt barbara.*
- 2 *Sunt vocabula Pragmaticorum.*
- 3 *Qui magis curant de energia vocum.*
- 4 *Realizare est insinuare instrumenta.*
- 5 *Franchitare pro francare.*
- 6 *Affranchitare pro affrancare.*
- 7 *Affranchimentum pro affrancatione.*
- 8 *Affrancatio idem est, ac liberatio, & manumissio rei.*
- 9 *Sequuta affrancatione, fundus liber à canonibus.*
- 10 *Affrancatura dicitur de Epistola franca.*
- 11 *Franchitia est gabellæ exemptio.*
- 12 *Galliarum Rex indè Francorum Rex dictus.*
- 13 *Francum, idest liberum.*
- 14 *Feudum francum, idest liberum.*
- 15 *Feudum affrancare, idest ab homagio illud liberare.*
- 16 *In feudi affrancatione non requiritur assensus Domini.*
- 17 *Ille tamen requiritur in affrancatione emphyteusis.*
- 18 *Homines franci, idest liberi ab homagio.*
- 19 *Franci, & Francia à Francione, seu Franco.*
- 20 *Vel quia ab Imperatore Valentiniano Franci dicti.*
- 21 *Pecunia franca Gallicè dicitur francs denier.*
- 22 *Italicè franco di gabella, idest liber.*
- 23 *Franchitia, idest immunitas à gabellis.*
- 24 *Franchisia Pedemonti est inhibitio Notariis, ne post quadriennium cogant ad recuperationem Instrumentorum.*
- 25 *Sumitur etiam pro Asylo.*
- 26 *Fus Francorum in feudis quid.*
- 27 *Pactum de affrancando est licitum.*
- 28 *Cadens ab emphyteusi, non cadit à jure affrancandi.*
- 29 *Ex pacto de affrancando apposito in eodem Instrumento apparet, illud esse partem emphyteusis.*
- 30 *Cadens ab emphyteusi, non cadit à pacto de affrancando.*
- 31 *Emphyteutæ valdè utilis est affrancatio.*
- 32 *Pactum de affrancando transit ad singulares successores.*
- 33 *Per tale pactum fit, ac si concedens habuisset fidem de pretio.*
- 34 *Affrancatio compatibilis est cum emphyteusi.*
- 35 *Statuta loquentia de venditione habent locum in contractu cum pacto de affrancando.*
- 36 *Pendente termino ad affrancandum, venditor interim cogi nequit ad affrancandum.*
- 37 *Emptor pendente termino ad affrancandum potest cedere jura sua alteri, transferendo dominium rei affrancandæ.*
- 38 *Bona affrancanda subjacent Extravag. Ambitiolæ de reb. Eccl. non alien.*
- 39 *In affrancatione requiritur Beneplacitum Apostolicum.*
- 40 *Affrancatio nec sustinetur in vita Prelati.*
- 41 *Post centum annos presumitur beneplacitum.*
- 42 *Datum non solvitur de rebus affrancandis.*
- 43 *Affrancatio debet esse valida ad liberandum fundum.*
- 44 *Instrumentum affrancationis debet esse in forma probanti.*
- 45 *In affrancatione facienda ad contracambium attendendus valor rei affrancandæ secundum tempus Investituræ.*
- 46 *Affrancatio ineffectuata non liberat rem.*
- 47 *Affrancationis ineffectuatio fit, si post affrancationem res in eodem statu permaneat.*
- 48 *Affrancationis effectuatio dicitur, si in Cedula Depositi declaratur, emptionem fundi emphyteutici processisse vigore Bullæ Gregorianæ.*
- 49 *Auctor ita insinuavit in quadam Causa.*
- 50 *Eo fortius, si emphyteuta reperitur in possessione situs, nunquam solvendo canones.*
- 51 *Illegitimus est capax emphyteusis Ecclesiasticæ, stante pacto de affrancando.*
- 52 *Etiam extranei admittuntur in emphyteusi Ecclesiastica, cum pacto de affrancando.*
- 53 *Pactum de affrancando diminuit valorem in sexta parte.*
- 54 *In tertia, aut quarta parte.*
- 55 *Recepto pretio censetur resolutum pactum de affrancando.*
- 56 *Bona affrancata per fideicommitentem cadunt sub ejus fideicommissio.*
- 57 *Pactum de affrancando, quando est de hereditate fideicommitentis, censeri debet factum pro hereditate.*
- 58 *Ex quibus dicatur facta francatio nomine hereditario.*
- 59 *Pactum de affrancando est reiterabile.*
- 60 *Tempus adjectum locationi, non censetur repetitum in pacto francandi in eodem Instrumento.*
- 61 *Pactum de affrancando est etiam cessibile, & vendibile.*
- 62 *Prescribitur per lapsum triginta annorum.*
- 63 *Non tamen desunt casus, in quibus competit restitutio in integrum adversus talem prescriptionem.*
- 64 *Refellitur Menoch. consil. 1147. nu. 1. cum seqq. tenens, tale pactum esse imprescriptibile.*
- 65 *Auctor editurus est Tractatum de affrancatione.*
- 66 *Quomodo, & quando lesio considerari possit in pacto affrancandi.*
- 67 *Quando facultas affrancandi concessa Patri, censetur concessa etiam filiis.*
- 68 *Affrancatio facta de tempore, quo fratres vivunt in communiione, presumitur facta ex bonis communibus.*
- 69 *Nondum sequuta affrancatione presertur Dominus directus emptori in emphyteusi, non obstante pacto de affrancando.*
- 70 *Ob lapsum longi temporis presumitur affrancatio.*
- 71 *Post elapsum terminum ad affrancandum affrancatio petita nullius est momenti.*
- 72 *Facultas ad certum tempus permessa, post illud effluxum intelligitur prohibita.*
- 73 *Prorogata emphyteusi ad aliud quinquennium, non remanet prorogatum ad aliud quinquennium pactum de affrancando.*
- 74 *Affrancatione sequuta, illicò liberatur res à nexu emphyteusis, & à canonum solutione in futurum.*
- 75 *Iniquum esset, quòd interim quindennia deberentur de re postea affrancanda.*
- 76 *Bona concessa in emphyteusim cum pacto de affrancando habentur pro liberis.*
- 77 *Non solvitur gabella de re data cum pacto luendi, aut retrovendendi.*

- 78 In Hispania ex retrovenditione non debetur decima.
- 79 Nulla sit injuria Domino directo in non solvendo quindennio de re, ejus voluntate ab ejusdem dominio liberanda.
- 80 Laudemium non debetur de emphyteusi cum pacto de affrancando.
- 81 Gabella non solvitur de re redimibili.
- 82 Debitor non tenetur ante diem solvere.
- 83 Pactum in favorem unius adjectum, non debet in illius odium retorqueri.
- 84 Per venditionem dominium transfertur in emptorem.
- 85 Ex morte donantis acquiritur dominium.
- 86 Gabella non debetur ex venditione facta cum reservatione domini.
- 87 Quousque non est facta francatio, Dominus est verus Dominus directus.
- 88 Argumentum à simili in Jure validissimum.
- 89 Dominium durat usque ad sequentem affrancationem.
- 90 Re integra, non obstante pacto de affrancando, competit Domino directo prælatio in re emphyteutica.
- 91 Quindennia non debentur in recognitionem domini.
- 92 Jus quindenniorum consistit in perpetuitate emphyteusis apud manum mortuam.
- 93 Pacta derogant legibus, & consuetudini.
- 94 Pacta bene visa potest quis rebus suis imponere.
- 95 Quisquis in re propria est moderator, & arbiter.
- 96 Sumenda est interpretatio contra illum, qui potuerat apertius loqui.
- 97 In dubio respondendum est pro libertate rei, sicuti pro libertate personæ.
- 98 Servitus quindennialis debet per contrarium pactum probari.

CAPITULUM XXIV.

Postquam supra firmatum est, quod manus mortua teneatur quindennia etiam ex bonis subrogatis in locum aliorum bonorum affrancatorum, seu emptorum à Vicino vigore Bullæ Gregorianæ super retractu coactivo, modo superest in præsentia firmari, quod ex emphyteusi manui mortuæ concessa cum pacto de affrancando, non debeantur quindennia, ad clariorem tamen, immò necessariam infra dicendorum dilucidationem, plura censuimus fore præmittenda, & quidem imprimis à denominatione incipiendo, quod hujusmodi vocabula affrancatio, affrancare, & francare, sunt (ut sonant) barbara, sed accommodata ad praxim, & propriè ob ruditatem vocabulæ Pragmaticorum, ut observat Costa de rata qu. 219. n. 2. in principio, qui magis curant de energia, quam de poliria, ac ornatu vocum, veluti in simili apud Leodienses, quod apud nos dicimus insinuare instrumenta apud acta, dicitur realizare, & realizari, Mean. observ. 503. num. 3. & 4. parte 4. Rota dec. 479. num. 4. parte 19. recentior. tom. 2. sanèque longè magis barbarum est nomen affrancatio idem sonans, ac affrancatio, de quo Thesaur. qu. forens. lib. 1. qu. 12. per tot. prout franchitare pro francare, Brun. cons. feud. 170. circa fin. & affrancatio pro affrancare, Thesaur. dec. 179. num. 5. in fine versiculo præsertim, franchesia pro francatione, Boer. dec. 263. num. 3. in

principio, affrancamentum, vel meo iudicio potius affrancamentum pro affrancatione, Sola ad Decreta Sabaud. tit. de jure emphyt. 3. & ultim. parte num. 24. cum seq.

Descendendo ulterius ad significatum, affrancatio idem est, ac liberatio, seu manumissio rei, Ciardin. controvers. tom. 1. cap. 92. n. 10. Boer. dec. 263. num. 3. in principio Surd. dec. 198. n. 27. in fine, Rota coram Card. Cavalerio dec. 58. & dec. 70. ac in recentior. dec. 586. n. 3. par. 1. etenim sequita affrancatione remanet liber fundus à canonibus, hinc affrancatura, seu francatura, seu franchitia dicta, quando transmittitur epistola per Tabellarium libera, & franca à portu, ut ajunt, Rota dec. 763. n. 8. cum seq. par. 18. recentior. tom. 2. hinc franchitia, idest gabella exemptio, de Marin. quotid. resol. lib. 2. resol. 159. & ad Reverter. dec. 314. Carol. Anton. de Luca labyrinth. cessio. jur. & action. via 72. per tot. olea de cessio. tit. 6. qu. 3. num. 5. Card. de Luca miscellan. Eccles. disc. 5, hinc Galliarum. Rex in temporalibus neminem recognoscens, Francorum Rex nuncupatur, Niger de laudem. qu. 55. num. 2. in principio tom. 2. hinc francum, videlicet liberum, excludens omne genus oneris, & servitii, Chassanæus ad consuetudin. Burgund. Rubr. 9. s. 5. in fine, Schrader. de feud. parte 2. cap. 2. n. 33. Costa de clausul. Conventional. par. 2. claus. 6. n. 2. cum seq. Niger de laudem. tom. 2. qu. 55. num. 1. Muta dec. Sicil. 11. num. 12. dec. 57. n. 36. & dec. 83. n. 2. Intrigliol. dec. Sicil. 18. in principio, hinc feudum francum, idest liberum à servitio, Schrader. Synops. feudal. tom. 1. par. 2. cap. 2. nu. 33. de Gregor. qu. feudal. par. 5. qu. 5. num. 1. Amadeus à Ponte de laudem. quæst. 18. per tot. ubi Blancard. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 2. lib. 23. tit. 15. n. 38. cum seq. Tholosan. syntagm. jur. lib. 4. cap. 3. n. 1. cum seqq. par. 1. Mastrill. dec. Sicil. 200. num. 5. & 44. cum plurib. seqq. par. 2. Marta vot. seu dec. Pisan. 32. per tot. hinc etiam dicitur feudum affrancare, illud nempe ab homagio, & servitio liberare, Bartol. consil. 189. num. 9. Speculat. par. 3. lib. 4. tit. de feud. s. 2. n. 3. Thesaur. qu. forens. lib. 4. qu. 44. per tot. qu. 45. num. 1. & 3. & qu. 46. num. 1. cum seqq. nec in hujusmodi feudi affrancatione requiritur assensus Domini, Thesaur. qu. 23. n. 30. lib. 2. bene verum ille requiritur in affrancatione emphyteusis, Sola ad Decreta Sabaud. tit. de jure emphyt. hinc homines franci, quia liberi ab homagio, Chassanæus ad Consuetud. Burgund. Rubr. 9. s. 5. in princip. & in med. hinc Franci, & Francia, vel à Francione, seu Franco Hæctoris filio, vel quia liberi, dum noluerunt subijci Imperatori, nec eidem tributa solvere, vel quia Imperator Valentinianus eos francos appellavit, idest feroces, & fortes, Chassanæus ubi mox in fine, Connan. commentar. Jur. civil. lib. 2. cap. 9. num. 7. Christophar. Philip. de Waldensels. select. antiquitat. lib. 12. cap. 1. cum seqq. hinc gallicè pecunia franca, seu libera dicitur francs denier, Tholosan. syntagm. jur. par. 3. lib. 35. cap. 16. num. 2. cum seq. hinc Italicè dicitur franco di gabella; idest liber, hinc franchitia, seu franquia secundum alios, idest immunitas, libertas, seu exemptio à gabellis, Niger de laudem. tom. 2. qu. 55. num. 12. Novar. quæst. forens. parte 1. qu. 43. n. 1. & per tot. Bertazzoll. de clausul. instrumental. claus. 30. glos. 10. num. 3. Capon. discept.

discept. 27. per tot. tom. 1. & discept. 107. per tot. tom. 2. Card. de Luca de alienation. disc. 25. n. 18. & de Regalib. disc. 47. disc. 49. disc. 53. disc. 54. & disc. 90. Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. 44. per tot. & dec. 84. par. 3. Ganaverr. dec. Neapol. 14. nu. 11. cum seqq. Rota recent. dec. 33. n. 5. 9. & 10.

24 par. 19. & in Pedemontana ditione dicitur in alio sensu *franchista*, nempe constitutio quædam, qua inhibetur Notariis, nè post quadriennium cogant ad recuperationem instrumentorum, *Theſaur. qu. forens. lib. 2. qu. 17. per tot.* & in alio sensu pro *Asylo*, *Carvalcan. de brach. Reg. par. 2. num. 31. cum seqq.* de quo Julius III. in sua *Constitut. 17. Bullar. nov. Rom. tom. 1.*

26 Hinc jus *Francorum* in feudis dictum ob antiquissimam consuetudinem in Regno *Francia*, & etiam hodiè alibi, quòd major natu minori, & masculus femina præferatur in successione feudi, *Intrigliol. de feud. centur. 1. qu. 7. per tot. Tapia dec. Neapol. 2. artic. 2. num. 136.*

Non omittendum, quòd pactum de affrancando est licitum, *Rota dec. Bonon. 119. n. 73.*

27 Præterea notandum est, quòd jus affrancandi est quid separatum ab ipsa emphyteusi, ideòque quantumvis ob non solum canonem, vel ob alienationem, vel ob simile cadat emphyteuta ab emphyteusi, non tamen cadit à jure affrancandi, maxime si ex intervallo, & in separato Instrumento insit pactum de affrancando,

28 quidquid sit, si in eodem Instrumento illud adsit, cum tunc appareat, illud esse correlative, & partem, seu sequelam emphyteusis, quo casu cessat, & resolvitur, ut accessorium, veluti hoc distinctionis fædere conciliant, *Gratian. discept. 745. n. 72. & 73. circa fin. de Luca Melphiten. ad eund. Gratian. disc. 477. num. 4. Card. de Luca de emphyteusi disc. 39. num. 3. Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducit. qu. 1. num. 30. cum seq. & tit. de solut. canon. qu. 5. per tot. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privat. ob non solut. canon. limit. 38. per tot. Hodierna controu. 1. num. 6. Manent. de contract. livellar. qu. 4. num. 2. Theſaur. qu. forens. lib. 1. qu. 12. n. 5. Peregrin. tract. var. de pact. & convent. lib. 5. verbo pactum nu. 72. fol. mibi 107. Costa de clausul. convention. par. 2. clausul. 33. nu. 6. Galeot. controu. lib. 2. cap. 47. num. 44. Caren. resol. pract. 102. n. 31. versic. quinto, Carocc. de locat. par. 5. qu. 3. tit. de jure francandi n. 1. Trivisan. dec. civil. lib. 1. dec. 26. num. 14. cum seq. Rota dec. 115. per tot. par. 1. divers. dec. 338. per tot. par. 2. divers. licet alii indistinctim teneant, non indè cadere emphyteutam à pacto affrancandi, cadendo ab emphyteusi, ex quò pœna legalis non sit trahenda ad hujusmodi pactum, quid diversum, ut sequi videntur *Manent. de contract. livellar. qu. 4. num. 8. cum seqq. Carol. Anton. de Luca in observ. ad de Franch. dec. Neapol. 267. num. 7.**

31 Valdèque utilis est emphyteutæ affrancatio, dum cum liberat à Canonibus, reliquisque incommodis, *Sola ad Decret. Sabaud. tit. de jur. emphyt. 3. & ult. parte glos. 1. num. 25.*

Prout nec prætereundum, quòd pactum de affrancando est transitorium etiam ad singulares successores, *Gratian. disc. 745. num. 31.* & pactum hujusmodi inducit venditionem, & domini translationem contractui emphyteuticario penitus repugantem, cum habeatur, ac si con-

cedens habuilet fidem de pretio, *Gratian. discept. tit. 745. num. 70. 74. & seqq. & disc. 477. num. 10. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. disc. 477. nu. 1. Card. de Luca de servitut. disc. 73. num. 8. de emphyteus. disc. 59. num. 15. & de Regal. disc. 49. n. 2. Marcian. disput. 63. n. 24. & disput. 98. num. 33. cum seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap. 45. n. 84. cum seq. Camuncula dec. Bonon. 9. num. 1. Rota coram Merlino dec. 210. n. 6. & 10. tom. 1. ac in recentior. dec. 54. n. 33. par. 16. ità tamen ut hujusmodi pactum influat in venditionem sequuta denuò affrancatione, cum aliter comparabilis sit cum emphyteusi, *Cyriac. controu. 82. num. 7. tom. 1. hinc est, quòd Statuta loquentia de venditione habent locum in contractu cum pacto de affrancando, Gratian. discept. 745. num. 78.**

Notabile etiam est, quòd emptor cum pacto affrancandi, dum pendet terminus in contractu præfixus, non potest interim cogere venditorem ad affrancandum, *Mongeorg. de pact. francandi par. 1. cap. 12. num. 3. & emptor pendente termino ad affrancandum potest cedere jura sua alteri, transferendo dominium rei affrancandæ, Mangcorg. tractatu citato par. 2. cap. 20. num. 7.*

Hinc est, quòd in affrancatione emphyteusis bonorum Ecclesiæ, cum sit species alienationis bona hujusmodi affrancando subjacent notissimæ, *Extravag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alienand. requiriturque Beneplacitum Apostolicum, Riccius collect. 2408. par. 6. & in praxi resol. 66. par. 1. Theſaur. qu. forens. lib. 1. qu. 12. per tot. & lib. 4. qu. 44. num. 6. cum seqq. qu. 45. num. 2. circa fin. & qu. 46. num. 5. cum seqq. Genuens. prædicab. Eccles. tricenar. 4. qu. 101. num. 2. Pellizzar. in manual. Regular. tom. 2. tract. 6. cap. 8. qu. 6. n. 12. cum seq. Galef. de restitut. in integ. ad Constitut. Urbani VIII. de præjudicialibus Eccles. n. 146. versiculo affrancatio, de Luca ad de Franch. dec. 267. num. 1. & dec. 610. num. 6. adeò ut uec sustineatur affrancatio in vita Prælati emphyteusim concedentis, *Rota dec. 13. cum seq. per tot. par. 1. divers. Si tamen affrancatio fuerit effectuatata per centenariam possessionem, tunc præsumitur in affrancatione intervenisse beneplacitum, Rota coram Bichio dec. 441. per tot. tom. 2. Nec datum soivitur de rebus affrancandis, Cyriac. controu. 646. num. 5. tom. 4.**

Ad liberandum autem fundum emphyteuticum debet esse omni ex parte valida affrancatio, *Cyriac. controu. 329. num. 81. versiculo ultimum fundamentum, & nu. seqq. tom. 2. hinc fit, quòd instrumentum affrancationis debet esse in forma probanti, Rota coram Card. Ubaldo dec. 130. n. 5. versiculo non obstat prætensa affrancatio, & decis. 138. num. 10. versiculo non obstat, quod dicitur de affrancatione, par. 3. & in affrancatione faciendâ ad contracambium attendendus est valor rei affrancandæ secundum tempus investituræ, *Costa de rata qu. 219. per tot. Manent. de contract. livellar. qu. 4. nu. 18. cum seqq.* Affrancatio autem ineffectuata non liberat rem, & quomodo dicitur ineffectuata, si nempe res post præsentam affrancationem in eodem statu permanferit, *Rota coram Ubaldo dec. 149. num. 14. par. 3. Bichio dec. 483. nu. 31. tom. 2. è contrâ affrancatio dicitur effectuatata maxime si versetur in casu retractus coactivi ad formam vulgatæ Bullæ Gregorianæ, quando in Cedula depositi declare-**

49 declaratur emptionem fundi emphyteutici processisse vigore Bullæ Grægorianæ, *Gratian. discept. 451. num. 22. Bard. de jure Prothomis. not. 2. nu. 1. Rota post Eminentissimum D. Card. Corradin. de jure pralation. dec. 8. num. 30. & ego sæculo*
 50 *transacto de anno 1699. ita insinuavi in una Romana pro Venerab. Hospitio S. Idelphonfi de Urbe in Via felici PP. Augullinianis Excalceatis Congregationis Hispaniarum contra Michælem Angelum de Marchis, eò fortiùs si emphyteuta reperiatur in possessione situs per plures annos, nullos unquam solvendo canones, Rota coram Card. Seraph. dec. 1016. num. 1. & per tot. quæ est repetit. in dec. 2. post Lezzan. consult. 37.*

51 Tantaque potentia est pactum de affrancando, ut illegitimus aliàs incapax emphyteusis Ecclesiasticæ, ad illam attamen admittatur, *Bardellon. conf. 64. num. 6. cum seqq. ubi num. 8. in fine Versiculo tandem,* respondet ad Bullam S. Pii V. in contrarium excludentem illegitimos à successione emphyteusis Ecclesiasticæ, *Gratian. discept. 477. num. 10. cum seqq. Ciardin. controu. tom. 1. cap. 6. num. 10. & 58. hinc est, quòd*
 52 *in emphyteuli Ecclesiastica cum pacto de affrancando concessa etiam extranei aliàs non admittendi admittuntur, Rota dec. 268. n. 5. par. 12. recentior.*

53 Omitto, quòd pactum de affrancando facit valere rem minori pretio in sexta parte æstimabilem, *Rot. in recentior. dec. 446. n. 6. par. 1. in tertia,*
 54 *aut quarta parte, Camuncula dec. Bonon. 13. n. 2. Rota coram Buratto dec. 52. num. 8. ubi Adden. in fine, & dec. 871. num. 3. & dec. 761. num. 11. cum seqq. ac in recentior. dec. 94. num. 59. par. 7.*

55 Uterius si pretium recipiatur, censetur hoc pactum resolutum, *Pignatell. controu. 31. n. 14. centur. 1. Costa de rata qu. 83. num. 7. Borgniu. Cavalecan. dec. 16. num. 38. par. 2.*

56 Non prætereundum uti singulare, quòd bona affrancata per fideicommittentem cadunt sub ejus fideicommissio, *Giurba dec. Sicil. 92. nu. 11. cum seqq. Rota coram Peutinger. dec. 2050. num. 3.*
 57 & quòd pactum de affrancando, quando est de hæreditate fideicommittentis, consequenter acquisitio facta ab ejus hæredibus, censeri debet factum pro hæreditate, *Rota coram Dumozet. Jun. dec. 667. num. 1. tom. 1. dec. 292. nu. 8. & 10. par. 10. recen. Ex quibus. verò dicatur facta*
 58 *francatio nomine hæreditario, & non proprio, videnda Rota coram Peutinger. dec. 372. num. 2.*

59 Insuper pactum de affrancando est reiterabile, *Rota coram Peña dec. 1402. num. 2. veruntamen*
 60 *tempus adjectum locationi, non censetur repetitum in pacto francandi in eodem instrumento, Rota coram Bichio dec. 281. nu. 23. cum seqq. est*
 61 *etiam cessibile, & vendibile, Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. qu. 31. num. 3. & lib. 5. qu. 64. nu. 17. cum seqq. Posth. resol. civil. 60. nu. 2. Carleval. de judic. tit. 3. disp. 35. num. 38. Orceol. consult. forens. tom. 2. cap. 59. num. 11. Camuncula dec. Bonon. 10. nu. 1. 3. & seqq. Pactum autem hujusmodi præscribitur per lapsum triginta annorum, quantumvis conceptum legatur cum clausula, *quandocumque, Trivisan. dec. civil. 26. n. 16. lib. 1. non tamen desunt casus, in quibus competit restitutio in integrum adversus talem præscriptionem, Rota coram Duran. dec. 426. per tot. licet Menoch. conf. 1147. num. 1. cum seqq. teneat istud pactum**

esse impræscriptibile, super quo non insisto, nec figo pedem, sed me remitto ad peculiarem Tractatum, favente Deo, de affrancatione edendum: & quomodò, & quando lapsio considerari possit in pacto affrancandi, *Rota coram Dumoz. Sen. dec. 39. num. 12. Versiculo ad præcipuum verò fundamentum, & in recentioribus dec. 684. n. 8. par. 2. Sicuti, & quando facultas affrancandi concessa Patri, censetur concessa etiam filiis, videnda, Rota coram Duran. magistrali dec. 410. per tot. & affrancatio facta de tempore, quo fratres vivunt in communione, & communiter negotium, ac bona administrant, præsumitur facta ex pecuniis communibus, Rota dec. 308. nu. 12. par. 13. recentior.*

64 Nec omnittendum, quòd re integra, nondum videlicet sequuta affrancatione, præferatur Dominus directus emptori in re emphyteutica, non obstante pacto de affrancando, *Rota decif. 396. per tot. par. 4. tom. 1. recentior.*

65 Præterea ob temporis antiquitatem, licet doceri non valeat de Instrumento affrancationis, illa tamen eo casu præsumitur, *Riccus dec. Cur. Archiep. Neapol. 404. par. 3.*

66 Post elapsum autem terminum ad affrancandum affrancatio petita nullius est momenti, *Scain. dec. 103. num. 1. Surd. dec. 39. num. 6. Rota in recentior. dec. 63. n. 4. & per tot. par. 9. to. 1. quia facultas ad certum tempus permessa, post illud effluxum intelligitur prohibita, Rota Bonon. decif. 80. num. 13. hinc prorogata emphyteusi, seu locatione ad aliud quinquennium, nihilominus non remanet prorogatum ad aliud quinquennium pactum de affrancando, cum tale pactum inferat grave præjudicium, resolutionis nempe contractus, ac omissionis domini, *Scain. dec. 80. num. 62. decif. 88. num. 29. & per tot. & dec. 112. num. 17. cum seqq.**

67 His ita prælibatis, devenièdo ad conclusionem principalem supra firmatam, dicimus, ex emphyteusi manui mortuæ concessa cum pacto de affrancando, non deberi quindennia, etenim cum per conventam affrancationem, illa sequuta illico liberetur res à nexu emphyteusis, & à Canonum solutione in futurum, *Mavent. de jure contract. livellar. qu. 5. nu. 6. cum seqq. iniquum esset, quòd interim quindennia deberentur de re postea liberanda, & affrancanda, & sic de re postea non amplius emphyteutica, sed jam allodiali, ac libera, veluti in similibus terminis laudemii de Luca Melpiten labyrinth. cession. jur. & action. via 82. num. 4. undè bona concessa in emphyteusm cum pacto de affrancando habentur pro liberis, & allodialibus, nullo remanente dominio penès concedentem, Posth. decif. Bonon. 63. nu. 139. prout etiam in simili non solvitur gabel-la de re data cum pacto luendi, aut retrovendendi, *Niger de laudem. tom. 2. quæst. 7. artic. 2. num. 3. cum seqq. Roderic. de annuis redditibus lib. 2. quæst. 4. nu. 9. Gratian. disc. 180. nu. 9. surd. seq. Guttier. de gabell. quæst. 122. num. 13. Surd. decif. 305. nu. 21. Hodiern. adeund. decif. 321. n. 1. cum seq. eodem ferè pacto, quo in Hispania ex retrovenditionis contractu non debetur decima, Lassart. de decim. vend. cap. 14. num. 30.**

68 Cùmque quindennia sint introducta ob perpetuationem emphyteusis penès manum mortuam, hincque præjudicium illatum domino directo

directo non amplius habenti spem laudemiorum, aut devolutionis, nisi fortitan raro, ac difficulter, ut suo loco probavimus, & vice versa emphyteusis per affrancationem amissura sit naturam emphyteusis, & assumptura naturam emptionis, ut supra ostendimus, cum consolidatione etiam dominii directi apud manum mortuam, cessant omnes præensiones Domini directi super re affrancabili, & sic non amplius sua, ideoque minimè tributaria, ex quò nulla
79 sit injuria Domino directo in non solvendo quindennia de re ejus voluntate ab ejusdem do-
80 minio liberanda, veluti ad propositum *Gratian. dijept. 396. nu. 10. cum seqq.* eo modo, quo laudemium non debetur de emphyteusi cum pacto de affrancando, *Staiban. Jun. resol. forens. res.*
81 *49. nu. 16. cum plur. seqq.*

Hinc fit, quòd gabella non solvitur de re redimibili, *Gutierrez de gabell. qu. 7. num. 34. & qu. 122. num. 13.* aliter enim in emphyteusi affrancanda cum clausula *semper, & quodocumque*, imponeretur servitus hujusmodi solvendi quindennia, nihilominus manus mortua emphyteuta habens in facultate illam affrancandi ad libitum, posset etiam antè lapsum quindennium, & sic antè maturatum primum quindennium, affrancare, indeque non solvere quindennium, debitor enim non tenetur antè
82 diem solvere ad *text. in l. 1. §. dies autem 2. in fine ff. quando dies usufruct. legat. ced. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. num. 1.* Aliàs si ex emphyteusi cum pacto de affrancando emphyteuta solvere teneretur quindennia, sequeretur contra Juris tramites, quòd pactum hujusmodi in favorem illius adjectum, in ejusdem odium retorqueretur, *Mench. de præsumpt. lib. 4. præf. 140. nu. 13. Rota coram Gregor. decis. 65. num. 1. ac in recentior. decis. 184. nu. 4. parte 15. decis. 408. nu. 79. parte 16.*

His accedit, quòd ex emphyteusi, ut supra ostentum est, cum pacto de affrancando resultat venditio, undè ridiculum foret, ac inauditum firmare, quod ex venditione in manum mortuam solvenda sint quindennia, dum per
84 venditionem dominium transfertur in emptorem, nullaque superioritatis jura remanent penes venditorem, *Caldas de empt. & vendit. cap. 18. num. 25.* etenim ad dominii translationem sufficit sola præexistentia causæ in spe, ut contingit in donatione causæ mortis, in qua titulus de præsentatione licet habilis non sit, uti pendens à futura morte donantis, attamen ex illa
85 benè acquiritur dominium, *Caldas cit. tract. cap. 8. n. 17. cum seqq.* undè videmus in simili, gabelliam non deberi ex venditione facta cum reservatione domini, donec solvatur pretium, *Niger de exception. rei cap. 4. nu. 6. Rota coram Coccino decis. 2235. n. 4. & in recentior. decis. 128. num. 3. parte 8.*

Neque in contrarium urgere potest difficultas, quæ prima facie videtur aliquantulum præponderare, sed non prævalere, quòd videlicet sicuti manus mortua non obstante pacto de affrancando, continuare debet in solutione Canonum, donec fundus affrancetur, & liberetur,
87 quia quousque non est facta francatio, Dominus est versus Dominus directus quoad omnes Juris effectus, ideoque interim præfertur in ven-

ditione prædii emphyteutici, *Marcian. disput. 37. per tot. Eminentissimus D. Card. Corradin. de jure prælation. qu. 31. num. 107. de Luca ad dec. Neapol. de Franc. 610. n. 3.* ita continuare debeat in solutione quindenniorum, donec idem fundus affrancetur, arguendo à simili, quod in jure validissimum argumentum est ex traditis per *Everard. 88 in topic. legal. loc. à simil. n. 7. Barbof. loc. 101. n. 1. cum seqq.* quia diversa militat ratio in quindennis, Canones namque interim debentur non obstante futura affrancatione, seu spe affrancationis, in recognitionem dominii, quod durat
89 usque ad sequentem affrancationem, *Fulg. de jure emphyteut. tit. de var. caducit. qu. 1. num. 31.* quos quidem Canones etiam privatus pari pacto solvere debet, quantumvis habeat pro se pactum de affrancando, ut patet ad sensum, hinc est, quòd ante sequentem affrancationem adhuc re integra, non obstante pacto de affrancando,
90 competit Domino directo prælatio in re emphyteutica omnibus dominii effectibus penes ipsum remanentibus, *Rota in recentior. dec. 396. num. 10. cum seq. par. 4. tom. 1.* veruntamen cum quindennia non debeantur in recognitionem do-
91 minii, quæ aliàs etiam per privatum solvenda essent, sed ob desperatum casum devolutionis emphyteusis, ac solutionis laudemiorum, benè, sequitur, quindennia nec deberi interim, quo non effectuatur affrancatio, dum emphyteusis voluntate Domini directi non est perpetuò permanens in figura emphyteusis penes manum
mortuam, & sic ob solam temporalitatem emphyteusis in forma emphyteusis, durum esset prætere quindennia usquequo sequeretur affrancatio, quando è contra jus illa prætendendi
92 fundatum existit in sola perpetuitate emphyteusis apud manum mortuam, ut suo loco sæpius docuimus.

Minusque refragatur alia difficultas, quæ insurgere potest, quòd videlicet concepto pacto de affrancando semper, & quodocumque in gratiam manus mortuæ emphyteutæ, ipsa post longum tempus fortitan, vel nunquam affrancabit, & interim in ejusdem potestate erit non solvere Domino directo quindennia contra consuetudinem illa solvendi, quia hoc casu nullam habet ansam conquerendi Dominus directus, qui ita cum emphyteuta convenit, dum pacta derogant legibus, & consuetudini, *Rota coram Bichio dec. 99. num. 5. & in recentior. dec. 414. n. 52. cum seqq. par. 12. dec. 325. n. 12. par. 14. dec. 774. n. 4. par. 18. tom. 2.* potest enim quis pacta sibi benè
94 visa, dummodò licita, rebus suis imponere, *cap. verum 4. de condition. apposit. l. videamus 4. §. Item videndum 3. ff. de in lit. jurand. l. legem 10. C. de pact. l. fin. C. de legat. l. quoties 3. C. de donation. quæ sub mod. & quisquis in re propria est moderator, & arbitrer l. in re mandata 21. C. mandat. Niger de laudem. tom. 1. qu. 3. n. 44.* Si verò Dominus directus vellet, ut interim, quo affrancatio non sequitur, illi solverentur quindennia, hoc declararet, cumque non declaraverit, contra illum sumenda est interpretatio, qui potuerat apertius loqui, *l. veteribus 39. ff. de pact. Pe. rez de Lara de vit. homin. cap. 15. num. 43. cum seq.* præsertim quia pro libertate rei, sicuti pro libertate personæ, in dubio respondendum, & præ-
95 tensa servitus, ut ita dicam; quindennialis debet per

bet per contrarium pactum clarum, ac expressum comprobari ad text. in l. Imperatores 14. ff. de servitut. Urban. præd. l. fluminum 24. §. fin. l. Proculus 26. ff. de damn. infect. l. domum 61. ff. de regul. Jur. l. altiùs 8. C. de servitut. & aqu. Ciarlin. contr. 182. num. 12. Gratian. c. 572. num. 58. & 61. Andreol. contr. 178. num. 2. Novar. de gravamin. Vassal. tom. 3. gravam. 3. num. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 89. num. 1. Rota in recentior. dec. 596. n. 1. dec. 611. nu. 2. par. 5. tom. 2. dec. 321. n. 43. par. 9. tom. 2. dec. 276. n. 2. cum seq. par. 14.

ARGUMENTUM.

Manus mortua habens rem in emphyteusim ad gaudium vulgò à godere, non tenetur ad quindennium.

SUMMARIUM.

- 1 Gaudimentum, si non est totaliter vox barbara, est minùs Latina.
- 2 Gaudimentum est, quando traditur res aliqua à debitore ad aliquod tempus pro illius fruiione.
- 3 Fraternalizat cum pacto de retrovendendo.
- 4 Dicitur anticrisis.
- 5 Dicitur etiam contrafructio.
- 6 Sumitur etiam gaudimentum in alio sensu, quando quid legatur ad gaudendum, fruendum.
- 7 Verbum gaudere denotat quamcumque possessionem, & quemcumque usum.
- 8 Contractus à godere est licitus, ac in Italia usitatus.
- 9 Hujusmodi contractus est licitus tam de Jure civili, quam Canonico.
- 10 Mentio Benedicti de Omaña.
- 11 Talis contractus frequenter, ac admodum practicitur.
- 12 In Germania est frequens.
- 13 In Italia frequentatur.
- 14 In Germania, ac Neapolitano Regno.
- 15 Rejiciuntur Doctores tenentes, talem contractum esse illicitum de Jure Canonico.
- 16 Plures dantur contractus, qui prima facie videntur illiciti, attamen non sunt illiciti.
- 17 Ut de contractu vulgò alla metà, de alio stocco, seu Mohatra, deque aliis.
- 18 Ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 153. sunt illiciti contractus Stocco, seu Batocco, & similes.
- 19 Prout contractus vulgò à tempo, e moglie.
- 20 Quæstio, an contractus à godere à godere rectè vocitetur, tanquam verbalis, est inutilis.
- 21 Talis vox habet aliquid barbari, & caret bona latinitate.
- 22 Gaudimentum saltem dicendum gaudimonium.
- 23 Gaudimentum est personale, nec transit ad hæredes.
- 24 Talis contractus est prohibitus inter Agricolas.
- 25 Nisi Agricola plura possideat prædia.
- 26 Ex emphyteusi ad gaudimentum concessa non solvitur laudemium.
- 27 Gaudimentum non est species alienationis.
- 28 Dicitur pignus conventionale ad differentiam pignoris Prætorii.
- 29 Est contractus censualis consignativus redimibilis cum pignore, indeque non habens perennitatem, ac permanentiam.
- 30 Res data ad gaudendum perit periculo dantis, qui remansit rei Dominus.

- 31 Verba denotantia translationem utilis domini, intelligenda veniunt limitativè quoad commoditatem fructuum.
- 32 Antichresis etiam perpetua, est revocabilis.
- 33 Quindennium debetur, quando inter partes conventum fuit, ut fundus perpetuò sit apud manum mortuam, eaque libera remaneat à restitutione debitarum pecuniarum.
- 34 Si gaudimentum concessum fuerit in fraudem Domini directi, & partes intenderint de translatione domini utilis in manum mortuam, tunc debetur quindennium.
- 35 Fundus ut plurimum dari solet ad gaudimentum pro modico tempore.
- 36 Non debetur quindennium, etiamsi gaudimentum concedatur ultrà 15. annos.

CAPITULUM XXV.

IN præfenti incidit singularis, & notabilis articulus, pro-cujus intelligentia præmittendum, quid sit gaudimentum, & quòd sit licitum, quodve si non sit vox totaliter barbara, saltem sit minùs Latina, est autem gaudimentum, seu contractus ad gaudimentum vulgò à godere, vel, ut alii reduplicativè ajunt, à godere à godere, quando traditur res aliqua à debitore suo creditori ad aliquod tempus pro illius fruiione, seu majori contrafructio, fraternizans cum pacto de retrovendendo, estque elegantiori vocabulo condecorata, & Græcismo epiloga-ta anticrisis, seu antechresis, olim Antiphona appellata, de qua sunt textus in l. Si pecunia 33. l. Gajus 39. ff. de pignor. act. l. cum debitor 8. ff. in quib. caus. pign. tacit. contrab. l. 1. §. pacto 3. l. si is, qui bona 11. §. 1. ff. de pignor. l. placuit 29. ff. de usur. l. si ea pactione 14. l. si ea lege 17. C. eod. Ferrer. ad Constitution. Cathalon. incip. hac nostra, temp. 3. declar. 2. num. 22. cum seqq. Forcatul. necyomant. dialog. 113. num. 1. cum seq. Bersan. de ultim. volunt. cap. 2. qu. 15. n. 23. cum seqq. unde talis contractus ad gaudendum dicitur contrafructio, Thorvot dec. 72. n. 19. tom. 1. sumitur etiam gaudimentum in alio sensu, nempe quando quid legatur ad gaudeudum, fruendum, Natta conf. 311. nu. 17. vol. 1. Borgnin. Cavalcan. de usufructu n. 78. Surd. de alim. tit. 2. qu. 1. n. 4. cum seq. aliàs verbum gaudere denotat quamcumque possessionem, & quemcumque usum, Thorvot. dec. 72. nu. 9. cum seqq. tom. 1. omitto, quòd contractus à godere à godere est licitus, ac in Italia usitatus, Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. nu. 470. cum plurib. seqq. Mancin. de Jure sacro controverso disertat. 6. cap. 7. Leotardi. de usur. qu. 11. Gibalin. eod. tract. lib. 3. cap. 7. artic. 13. consecr. 1. & seq. Brunne-man. in l. Si is, qui bona 11. num. 3. ff. de pign. Duard. de censib. qu. 24. num. 25. tom. 1. & qu. 43. per tot. tom. 2. Arias de Meza var. resol. lib. 3. cap. 46. nu. 5. & per tot. Bacchov. de pignor. lib. 1. cap. 14. & lib. 3. cap. 19. Balduin. eod. tract. cap. 16. Gaill. observ. lib. 2. observ. 3. Mynsinger. observ. centur. 6. observ. 71. Gonzalez in cap. cum contrà 6. num. 11. cum seqq. de pignor. Niger de laudem. qu. 31. n. 1. & per tot. tom. 2. Roderic. de annuis redditib. lib. 2. cap. 11. per tot. Azor. instit. moral. lib. 9. cap. 20. parte 3. Card. de Luca de usur. discurs. 9. per tot. & in conflit. legal. observ. 167.

Quod igitur spectat ad honestatem hujusmo-

di contractus, judicandus est licitus tam de jure civili, quam Canonico, Riccius var. resol. parte 2. resol. 48. per tot. & collect. 2044. per tot. par. 5. Niger de laudem. qu. 31. num. 3. cum seqq. tom. 2. Duard. de censib. qu. 43. n. 4. tom. 2. Arias de Mesa var. resol. lib. 3. cap. 43. num. 5. Tholosan. de usur. lib. 2. cap. 10. per tot. Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. num. 470. cum seqq. Diana moral. resol. par. 1. tract. 8. resol. 82. D. Advocatus Dominic. Ursaya institution. criminal. lib. 3. tit. 7. num. 70. Sperell. dec. For. Eccles. 84. num. 4. tom. 2. Rota in Romana censuum §. fin. in principio, 16. Maji 1704. & in eadem causa super reservatis in principio, & § penult. circa fin. coram Omana olim meritissimo Episcopo Giemmen. Quapropter frequentatur palam, 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 quotidie, ac adamusim praticatur, Ricc in prax. var. resol. par. 2. resol. 48 n. 2. in fine, & resol. 307. n. 1. Diana resol. moral. part. 1. tract. 8. resol. 82. in principio, Card. de Luca de usur. disc. 9. n. 10 ubi num. 7. in med. versic. ex quibus, & nu. 12. circa med. in Octimanta esse frequentem, Duard. de censibus qu. 24. n. 18. tom. 1. & qu. 43. n. 1. tom. 2. ubi etiam in Italia frequentari, n. 6. in fine, ubi in Germania, ac in Neapolitano Regno, Arias de Meza var. resol. lib. 3. cap. 46. n. 5. in fine, Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. num. 470. & 490. ubi esse videntur in Italia, Germania, alibique, Azor. instit. moral. par. 3. lib. 9. cap. 20. in fine, versiculo secundum objecies, Griwell. dec. Dolan. 76. n. 6. & accis. 83. per tot. quidquid de jure Canonico sentiant Mean. observ. 237. n. 3. circa fin. versiculo Jus tamen Canonicum tom. 2. Arias de Meza var. resol. lib. 3. cap. 46. n. 12. Hunnius Encycloped. Jur. par. 3. tit. 13. cap. 3. num. 17. & 25. Brunne- man. in l. si is, qui bona 11. num. 3. ff. de pignor. Zoetz. in Jus Can. lib. 3. tit. 21. de pignor. n. 7. & lib. 5. tit. 19. de usur. nu. 16. Vallens. Paratit. Jur. Canon. lib. 3. tit. 21. §. 3. n. 1. & lib. 5. tit. 19. §. 1. num. 4. Gonzal. in cap. cum contra 6. n. 13 de pignor. Thesaur. dec. 78. Griwell. dec. Dolan. 83. n. 2. & 8. plures enim dantur contractus, qui prima facie videntur illiciti, attamen non sunt tales, ut de contractu vulgò alla metà nuncupato, de alio Stocco, & hispanè Mohatra, de contractu in Hispania vulgo dicto gauar à ganar, deque alio Lotto, seu Beneficiata, & multis, de quibus Diana resol. moral. par. 1. tract. 8. resol. 16. resol. 58. & resol. 81. Gonzalez in cap. cum contra 6 nu. 14. circa fin. de pignor. Calder dec. Cathalon. 63. num. 2. tom. 2. ubi etiam de truffa; in Urbe tamen contractus vulgo nuncupati Stocco, seu Barocco, vel Barocholi, ciavanze, e rompicolli sunt prohibiti uti illiciti ex peculiari Statuto ejusdem Urbis lib. 1. cap. 153. de quibus Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. num. 567. cum seqq. Card. de Luca de alienation. disc. 50. nu. 38. & in summa n. 125. D. Advocatus Ursaya institution. criminal. lib. 2. tit. 8. n. 148. cum seqq. Boninsign. de vendition. ad temp. cap. 13. num. 7. prout alius contractus vulgò à tempo, e moglie, D. Advocatus Ursaya citat. oper. lib. 3. tit. 7. num. 71. cum seqq. Quod denique spectat ad politiam vocis gaudimenti, sive ad quæstionem, an hic contractus recte vocitetur à godere à godere, est verbalis, ideòque inutilis, ut ait Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. num. 474. in fine, sanè illa vox aliquid barbari habet, & caret bona latinitate, quando saltem dicendum gaudimonium, de quo per Macr. Hierolexic. verbo gaudimonium.

Præterea gaudium istum est personale, nec transit ad hæredes, ut latè firmat Dulph. contr. 8. num. 1. 3. 4. 10. & per tot. 23

Interim non omittendum, quòd talis contractus antichristicus, seu ad gaudimentum est prohibitus inter Agricolas ob specialem circumstantiam favore nempe Agriculturæ, nè illa impediatur, & pauperes rustici fundis semel exuti, nunquam solvere quant juxta Novell. 32. nè quis mutuum dans Agricola. Novell. 33. ut nullus credentem Agricola, & Novell. 34. nullum annuis reddit lib. 3. cap. 11. num. 3. Duard. de censib. qu. 43. num. 4. in fine, versiculo limitat tamen, tom. 2. ubi n. 8. in principio, versiculo adde, quòd contractus, declarat, tunc subitineri antichristum cum agricola, & rustico pura possidente prædi, unumque tantum, quo carere possit, in antichristum dante, Griwell. dec. Dolan. 83. num. 2. 25

Quibus itaque præhabitis, descendendo ad principalem conclusionem supra positam, asserimus, quòd manus mortua habens rem in emphyteusim ad gaudimentum vulgò à godere, non tenetur ad quindennia, dum ex emphyteusi ad gaudimentum concessa non solvitur laudemium, Riccius var. resol. par. 2. resol. 307. per tot. & in collectan. par. 6. collectan. 2146. post med. versiculo ex antichresi autem Grevens ad Gail. observ. præf. lib. 3. concl. 2. nu. 5. Thorvot. dec. 72. n. 14. tom. 1. in hoc namque contractu Antichrestico, seu Antichristico vulgò ad gaudendum cum sit pignoratitius, & asserat solam commoditatem fruendi quoad fructus, ut de per se sonat verbum ad gaudimentum vulgò à godere, nullum transfert dominium in recipientem, illo remanente in dante, immò nec possessionem transfert ex eo, quòd non sibi possidet creditor, sed Domino, vel saltem solam fiduciariam possessionem, transfert, seu depositariam, vel ut Galli inquirunt, recedentiam, quasi fide data de ea restituenda, ideòque propriè non constituit manum mortuam emphyteutam, sed simplicem creditricem pignoratitiam, cum datus fundus sit locus pignoris, & cautionis ejus, qui usum pecuniæ loco fundi concessit, sicuti nec est species alienationis, Menoch. conf. 1168. n. 34. Riccius var. resol. par. 3. resol. 307. num. 3. Tholosan. Syntagm. Jur. par. 3. lib. 23. cap. 5. num. 1. Niger de laudem. tom. 2. qu. 31. num. 14. cum seqq. Griwell. dec. Dolan. 76. num. 7. cum seqq. Rota coram Card. Seraphino dec. 1356. nu. 5. adeòque dicitur pignus conventionale ad differentiam pignoris Prætorii, Card. de Luca de usur. disc. 9. n. 4. immò licet vulgò vocetur ad gaudendum, re vera tamen est contractus censualis consignativus redimibilis cum pignore, indeque non habens perennitatem, ac permanentiam, Duard. de censib. qu. 24. num. 20. & 25. tom. 1. Adeò ut res data in antichristum, tanquam in pignus, & cautionem accipientis, perit periculo dantis, qui remanet etiam translatione in manum mortuam facta, rei Dominus, Niger de laudem. q. 31. n. 21. infin. to. 2. 28

Præterea non debetur quindennium, etiam si in concessione ad gaudimentum adjecta sint verba donotantia translationem pleni utilis dominii, quia intelligenda veniunt limitativè, & taxativè quoad commoditatem, ac translationem fructuum tantum, non utilis dominii, 31
 fe-

secundum naturam actus, super quo interponitur, *Riccus var. resolution. par. 2. resol. 307. n. 8. cum seqq.* eodem ferme pacto, nec manus mortua ad quindennium tenebitur, etiam si emphyteusim habuerit in antichresim perpetuam, nulla nempe facta temporis præfixione, cum enim adhuc sit redimibilis fundus ob spem luitionis quandocumque, & sic etiam brevi reversurus ad Dominum, militat eadem ratio non solvendi quindennium, dum antichresis etiam perpetua, singulis annis, mensibus, diebus, horis, & momentis est revocabilis, *Roderic. de annuis redditibus lib. 2. qu. 11. num. 4. & 13. Niger de laudem. tom. 2. qu. 31. num. 8. & 16.* nisi tamen inter partes conventum fuerit, ut fundus perpetuo sit apud manum mortuam recipientem, eaque libera remaneat à restitutione debitarum pecuniarum, quo casu puto deberi quindennium ob desperatam fundi reversionem ad Dominum, prout in eodem casu debetur laudemium ob hujusmodi cessionem habentem vim venditionis, *Niger de laudem. qu. 31. n. 26. tom. 2.*

Non est tamen omittendum, quod si probeatur initum fuisse contractum ad gaudimentum in fraudem Domini directi, ut sub prætextu solius contractus antichretici Dominus non acquirat quindennia, & partes intendisse de translatione domini utilis in manum mortuam, ita ut verisimiliter cesset spes redemptionis, & pignoriatio sapiat potius veram, ac realem alienationem, tunc eo casu deberetur laudemium, *Blancard. ad Amadæum de Ponte de laudem. q. 33. in fine, versiculo cessat tertio. Faber de error. Pragmatic. Decade 4. error. 9. num. 11. cum seqq. Niger de laudem. qu. 31. nu. 27. cum seqq. tom. 2. Riccius collectan. 2146. circa med. versiculo ex antichresi autem par. 6.*

Sed parùm mihi videtur in hac materia immorandum, cum videatur rarò posse controversiam aliquam oriri circa quindennium solvendum ab emphyteuta ad gaudimentum ex eo, quod ut plurimum fundus soleat dari ad gaudimentum pro modico tempore, puta pro quadriennio, vel simili, non pro longiori tempore, ut figuratur casus apud *Riccium loco mox citato*, attamen quantumvis pro tempore ultra quindecim annos concedatur ad gaudimentum, adhuc existimo non deberi quindennium, etenim tam in uno, quam in altero casu semper militat eadem ratio illud non solvendi, videlicet defectus translationis domini in manum mortuam emphyteutam ultra aliam rationem, spem nempe reversionis emphyteusis ad Dominum directum expirato tempore gaudimenti inter partes conventi.

ARGUMENTUM.

Ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria impositorum favore manus mortuæ, non debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria impositorum favore manus mortuæ, non debentur quindennia.

- 2 Creditor non est Dominus directus hypothecarum, qui ad libitum eas alienare potest.
- 3 Refellitur Pelæz de Majorat. parte 1. quæst. 4. n. 9. asserens debitorem redditus habere utile dominium bonorum redditui obligatorum.
- 4 Res hypothecata redditui, semper manet penes debitorem.
- 5 Manus mortua, licet dici possit domina redditus, non est tamen domina fundi emphyteutici.
- 6 Existente moroso debitore, actioneque plus offerendi solet emphyteusis distrahi ad instantiam creditoris.
- 7 Super annuis redditibus constitui nequit emphyteusis.
- 8 Debitor perpetuo habet liberam omnem facultatem excutiendi obligationem sorte cum reliquis præteritis oblata.
- 9 Constitutio redditus non est alienatio rei emphyteuticæ, sed potius simplex pignoriatio rei emphyteuticæ.
- 10 Dicitur tamen alienatio circa interventum solemnitatum.
- 11 Si redditus fuerint prorsus irredimibiles, in quibus nulla spes futura luitionis adfuerit, tunc debentur quindennia.
- 12 Ratione paupertatis ferè irredimibilis evadit redditus.
- 13 Redditus constitutus favore manus mortuæ, judicatur perpetuus, non obstante, quod de sui natura sit redimibilis.
- 14 Censur post Bullam Pianam est redimibilis.
- 15 Censur de natura contractus est perpetuus.
- 16 In jure id, quod potest esse perpetuum, etiam si de facto & esse possit temporale, censetur perpetuum.
- 17 Censur debet in dubio perpetuus judicari juxta dubium præsentem statum.
- 18 Quæ conceduntur ad beneplacitum, quamvis revocari possint ad nutum concedentis, in dubio tamen perpetua reputantur.
- 19 Quidquid perpetuum reputatur, cujus temporalitas ex incerto eventu pendet.
- 20 Reiiicitur Ruin. consil. 82. num. 9. vol. 2. tenens, quod, quantumvis impositor censur possit illius redemptionem diù differre, attamen præsumatur, impositorem brevi tempore censur fore redempturum.
- 21 Huic motivo respondet Cenc. de censib. qu. 2. n. 8. in med. vers. nec repugnat.
- 22 Annuus redditus extinguitur, finita emphyteusi.
- 23 Annuus redditus uti consistentes in obligatione personali emphyteuta, non reputantur perpetui.
- 24 Certum est, quod annuus redditus prius extinguetur, quam utile emphyteuta dominium.
- 25 Emphyteuta antiquitus appellabatur perpetuarius.
- 26 Annuus redditus possidentur à Domino, non autem à Domino fundi.

CAPITULUM XXVI.

Suprà asseruimus, ex re manui mortuæ concessa in emphyteusim ad gaudimentum vulgò à godere, non deberi quindennia, modò asserimus, quod ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria impositorum favore manus mortuæ, non debentur quindennia, ut in puncto *Novar. in summ. Bullar. parte 1. commentar. 145. nu. 28. repetit. post Tract. inter Doctores litera P. Peckius de amortiz. bonorum*

rum cap. 35. num. 1. in principio, cum enim solutio quindennii fundatur in prejudicio Domini directi, istudque considerari non possit ex hypotheca super emphyteusi, æquum est, ut illud non debeat, sicuti nec pariter debetur laudemium Domino directo, quando debitor reddituum vendit hypothecas ipsorum reddituum, quippè creditor non est Dominus directus hypothecarum, qui ad libitum eas alienare potest, *Novar. loc. mox citat. Roderic. de annuis redditibus lib. 2. quæst. 4. nu. 4. & 14. Fragos. de regim. Reipub. Cbrist. tom. 3. par. 3. lib. 6. disput. 13. §. 1. nu. 2. in principio, versiculo undè si debitor, & §. 2. nu. 15. Gutierrez de juram. confirmator. parte 1. cap. 31. num. 11. versiculo laudemium autem. Neque est vera opinio Pelacz de Majoratu parte 1. qu. 40. num. 9. falsò asserentis, debitorem redditus habere utile dominium bonorum, quæ redditui obligantur eo, quòd in assignatione redditus solum acquiritur jus exigendi singulis annis certam pensionem, & res hypothecata redditui, semper manet penès debitorem, prout Pelacz refellit per *Fragos. loco mox. allegat. §. 2. num. 15.**

Hinc est, quòd non obstante assignatione hujusmodi annuorum reddituum salva remanet ipsa emphyteusis, integrumque, ac illæsum corpus fundi, quòd in nihilò tangitur, intactaque remanet ipsius substantia, nec mutatur persona emphyteutæ, nec transfertur dominium utile in manum mortuam, nec annuus redditus redditur emphyteuticus, quantumvis super re emphyteutica impositus, ideoque manus mortua, quantumvis quodammodo sit, vel dici possit domina redditus, non est tamen, domina fundi emphyteutici, ut ad propositum ratiocinantur *Gibalin. de usur. lib. 4. tit. de var. præstation. annuis cap. 4. confectar. 5. num. 6. cum seqq. Covarruv. var. lib. 3. cap. 10. num. 5. in princip. nec jus aliquod considerabile transfertur in manum mortuam, nec potest considerari verè perpetuitas penès manum mortuam, dum ipsi non assignantur animo redditus perpetuandi, immò per creationem, recognitionem, & assignationem annuorum reddituum nec dominium emphyteusis in manum mortuam assignatariam transit, sed existente moroso debitore, actioneque plus offerendi solet ipsa emphyteusis distrahi ad instantiam creditoris, veluti singulariter ponderat *Pechius loco mox citato*; Immo super annuis redditibus constitui nequit emphyteusis, *Fillic. quæstion. moral. tom. 2. tract. 36. cap. 7. nu. 120. in principio, versiculo undè non modò, & n. 127. undè nunquam potest videri perpetua obligatio assignandi hocce redditus, quippè perseverare non est in potestate creditoris, nec ab ejus voluntate dependet, sed à voluntate, & potestate debitoris, qui semper, & quòdcumque, seu perpetuò liberam habet omnem facultatem in futurum excutiendi obligationem sorte cum reliquis præteritis ablata juxta egregie deducta per *Castill. controuv. jur. lib. 4. cap. 61. n. 18. Roderic. de annuis redditibus lib. 1. quæst. 14. nu. 6. cum seqq.***

Omiso, quòd constitutio redditus non est alienatio rei emphyteuticæ, super qua constituitur, sed potiùs simplex pignoriatio, seu obligatio rei emphyteuticæ, *Castill. loc. cit. num. 19.*

& *Roderic. loc. cit. & quæst. 3. num. 3. cum seqq. quantumvis alia ex parte dicatur alienario circa interventum solemnitatum Extravag. Ambrosio de reb. Eccles. non alienand. Pellicion. illustr. quæstion. post quæst. 41. cap. 4. in principio, versiculo supradicta procedunt col. 1. in fine, folio mihi 297. Turricell. de reb. Eccles. non alien. c. 8. n. 45. cum seqq.*

Veruntamen ut evitetur quindenniorum solutio, ex assignatione annuorum reddituum, ii debent esse redimibiles, etenim si prorsus irredimibiles fuerint, in quibus nulla spes futuræ luitionis adfuerit, sanè tunc debentur quindennia, *Peckius loc. cit. num. 1. in principio, versiculo in iis verò, ubi inferiùs, versiculo neque verò, cogitandum relinquit, quid sentiendum de redditu quanvis redimibili assignato manui mortuæ à debitore persona paupere, ac tenuioris fortunæ, quia eo casu ratione paupertatis ferè irredimibilibus evadit redditus ob desperatam luitionem, & sic redditus faciliè perpetuatur penès manum mortuam, quod in debitore persona divite evenire non potest, qui incidere non solet in eam difficultatem luendi redditus.*

Quibus stantibus, parùm stabilis videtur principalis resolutio suprà pro articulo stabilita, ideoque firmandum indistinctum, ex constitutione annuorum reddituum favore manus mortuæ facta, solvenda fore, & esse quindennia ex eo, quòd, etiamsi annuus redditus reservari, ac assignari soleat ad beneplacitum debitoris, & donec ipse velit eundem redditum redimendo, tamen aptitudine, seu in habitu judicatur perpetuus, non obstante, quòd in actu de natura sua redimibilis, quòd cumque fieri, & esse possit, veluti in inviduo arguunt *Tiraquell. de retractu §. 1. glos. 14. num. 119. cum seq. Capyc. Galeot controuv. lib. 1. controuv. 33. num. 7. Mynsinger. observ. centur. 1. observ. 69. num. 11. Cyriac. controuv. 74. num. 27. Roderic. de annuis redditibus lib. 1. quæst. 6. num. 18. Cenc. de censibus quæst. 2. num. 8. Grivell. decis. Dolan. 53. num. 13. Peregrin. decis. Patav. 69. num. 3. & Cenc. loc. cit. num. 6. & 7. idem firmat in censu, qui post vulgatissimam Bullam S. Pii V. est redimibilis ad arbitrium impositoris, nihilominus dicitur quòque perpetuus, quasi impositus, ut vitam perpetuam, vel saltem longissimæ durationis habeat, etiamsi de ejus vita sit dubium, tanquam ex natura ipsius contractus perpetuò vivere valens, veluti prosequuntur *Duard. de censibus tom. 1. quæst. 22. num. 1. cum seq. Mynsinger. observ. centur. 1. obs. 69. nu. 12. Tiraquell. de retractu. lib. 1. §. 1. glos. 14. num. 120. & lib. 2. §. 2. glos. 1. nu. 39. Gutierrez præct. lib. 2. quæst. 146. num. 2. Mangil. de subhastation. quæst. 105. num. 5. cum seq. Curt. de feud. nu. 11. in med. fol. mihi. 24. col. 2. Cyriac. controuv. 74. nu. 29. cum seq. in jure enim id, quod potest esse perpetuum, etiamsi & de facto esse possit temporale, censetur perpetuum, *Rodriguez quæst. regular. tom. 2. quæst. 26. artic. 3. in med. vers. secundò notandum est in principio fol. mihi. 70. col. 2. Immo cum annuus census possit modico tempore durare, & etiam ex accidenti possit esse perpetuus, debet in dubio perpetuus judicari juxta dubium præsentem statum, à quo inducitur perpetuitas, & interim dum ad effectum redemptionis non pervenit, Salgad.***

Salgad. labyrinth. credit. par. 2. cap. 22. num. 103. Guzman de evictio. quæst. 30. num. 34. cum seqq. Cenc. de censib. quæst. 2. nu. 8. in princip. versic. & propterea, Berlich. præf. conc. civil. part. 3. conc. 34. nu. 26. Cancer. var. resol. part. 1. cap. 11. n. 87. Nunez de Arvendano de censib. cap. 18. nu. fin. & cap. 54. sub num. 9. Grivell. decis. Dolan. 53. n. 14. Christin. decis. Belgic. 103. n. 24. cum seqq. tom. 1. prout ea, quæ conceduntur ad beneplacitum, 18
 19
 20
 21
 22
 23

quævis ad nutum concedentis revocari possint, in dubio tamen perpetua reputantur, Cenc. loco mox citat. nu. 8. antè med. versiculo & alibi de iis, Cyriac. contro. 74. num. 29. cum seq. Berlich. præf. conc. conclusion. part. 3. conc. 34. num. 26. versiculo tum quia in libero arbitrio, eodem fermè pacto, quo quidquid perpetuum reputatur, cujus remporalitas ex incerto eventu pendet, Vela disert. 39. nu. 7. Salgad. labyr. creditor. parte 2. cap. 22. num. 104.

Nec satisfacit motivum Ruin. conf. 82. num. 9. vol. 2. ubi tentat subtiliter firmare, quòd quantumvis impositor census possit illius redemptionem diu differre uti ab ejus voluntate dependentem, nihilominus præsumendum sit, impositorem brevi tempore censum fore redempturum, ut evitet damnum, quod patitur ex solutione annuæ præstationis, quod videtur applicabile casui nostro, ut nimirum quoque præsumendum sit, ob rationis paritatem sperari posse de brevi redemptionem annui redditus ad evitandum simile damnum, & sic ut non solvantur quindennia ex assignatione annui redditus, quia prædicto motivo etiam subtiliter respondet Cencius de censibus quæst. 2. nu. 8. in med. versic. nec repugnat Ruin. iniquens, non considerari, ut ex parte impositoris census dicatur perpetuus, effectum ipsum durationis, vel de brevi redemptionis, sed solam ipsam aptitudinem, & possibilitatem, quòd diu durare possit, & quòd impositor census non possit cogi ad illum redimendum.

His, & similibus prima quidem facie aliquantulum stringentibus, in nihilum nihilominus obstantibus, firmissima semper remanet supra firmata resolutio, quòd nempe ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria impositorum favore manus mortuæ, non debentur quindennia, quippè constitutio redditus, licet sit species servitutis, & servitus hujusmodi sit onus, non est tamen pars rei, nisi fictè, cum aliud sit res, & aliud servitus, & ad summum illa est quodammodo personalis, non infixæ ipsi rei, seu fundo emphyteutico, neque illum perpetuo sequens, sed tantum durante vita emphyteutæ, & sic soli emphyteutæ, non Domino nocet, ità ut finita emphyteusi, vel quocumque modo ad Dominum devoluta, extinguatur ipsa servitus, seu ipse redditus, undè propriè dici nequit servitus perpetua ad effectum solvendi quindennia, veluti ad simile propositum non solvendi laudemia ponderat Gibalin. de usur. lib. 4. tit. de var. præstation. ann. cap. 4. artic. 3. consecr. 5. num. 8. cumque hujusmodi redditus consistant in obligatione personali ipsius emphyteutæ, non reputantur perpetui juxta Votum Camerale registratum per Rot. decis. 413. num. 74. versiculo quidquid secus parte 12. recentior. repetit. post Eminentissimum Corradin. de jure prælation. decis. ultim. immò pro comperto est,

annuum reddituum prius fore extinguendum; 24
 quàm utile emphyteutæ dominium, Merenda contro. jur. vol. 4. lib. 22. cap. 46. nu. 3. circa fin. prout quantumvis antiquius emphyteuta appellaretur perpetuarius, ac fundus emphyteuticus etiam perpetuarius, ut in l. 1. C. de offic. Comit. Sacr. Palat. lib. 10. l. 1. & fin. C. de locat. præd. civil. lib. 11. l. fin. in fin. C. Theodos. de colat. fund. Patrimon. l. qui Tyranni Maximi 10. C. Theodos. de infirm. his, quæ sub Tyrann. l. ad virum Clarissimum 12. l. evidentè 20. C. Theodos. de extraordinar. sive sordid. muner. & ibi Gothofred. & notat Niger de laudem. tom. 1. quæst. 30. artic. 7. nu. 27. Alciat. in l. interdum 21. §. Quod ex naufragio 1. nu. 3. & 4. in fine post liter. F. ff. de acquir. possess. & Parerg. jur. lib. 1. cap. 37. per tot. Nafodan. in Constit. Neapol. tit. 13. in quib. reb. habet locum quarta n. 9. in principio, Valase. de jure emphyt. quæst. 29. nu. 28. in fine versic. addendum est, & quæst. 36. per tot. Caldas eod. tract. par. 4. tit. de emphyteus. extinctio. cap. 2. num. 7. Tiraquell. de Retraët. lib. 1. §. 1. glos. 14. num. 84. & de jure constituti parte 3. limit. 14. nu. 12. Pan. ciroll. var. lib. 1. cap. 77. lit. E. fol. 108. in fin. Barbosa ad dic. l. 1. nu. 3. C. de offic. Comit. Sacr. Palat. lib. 10. Connan. commentar. jur. civil. lib. 7. cap. 12. num. 2. ubi etiam dici perpetuarium mulionem non eum, qui cuique ad mulas agendas operam suam in perpetuum locat, sed qui nullum aliud vitæ genus sequutus est, & tamen non semper erat emphyteuta perpetuus, sed ad nutum concedentis,

Tandem nullum noscitur inferri præjudicium Domino directo, dum nullum jus prætere potest super annuis redditibus ex eo, quòd hi possidentur à Domino, non autem à Domino fundi, Theodor. allegat. 38. nu. 14. undè iniquum videretur, quòd quindennia perciperet de re ad se non spectante. 26

ARGUMENTUM.

Ex emphyteutica concessione manui mortuæ à Domino directo facta absque ulla expressa quindenniorum reservatione, non debentur Domino directo quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Ex emphyteutica concessione manui mortuæ à Domino directo facta absque expressa quindenniorum reservatione, non debentur Domino directo quindennia.
- 2 Quindennium onus uti de jure ignotum, indiget partium conventionem ad hoc, ut debeatur.
- 3 Concedens emphyteusim manui mortuæ, videtur illam reddere habitabilem, idèque à quindenniorum onere eximere.
- 4 Si emphyteuta de consensu Domini directi transfert emphyteusim in manum mortuam, nec Dominus sibi reservavit quindennium, manus mortua ad illud non tenetur.
- 5 In contractibus omissum habetur pro omissio.
- 6 Sibi que imputet stipulans, si clarioribus verbis usus non fuit.
- 7 Non est quid tam modicum, quindennium habens tractum successivum.
- 8 Sumenda est interpretatio favorabilis manui mortuæ,

- tue, uti continens majorem benignitatem.
- 9 Cum solutio quindenniorum sit odiosa, debet haberi de illis casus omissus pro omissis.
 - 10 In materia gratiosa casus omissus habetur pro expresso.
 - 11 Solutio quindenniorum partim est odiosa, & partim favorabilis.
 - 12 Refertur locus Malach. 1.3. & Paul. ad Roman. 9. 13.
 - 13 Favor in dubio non debet praeponderare odio.
 - 14 In materia quindenniorum favor est privatus, odium vero publicum.
 - 15 Concurrente eodem tempore favore, & odio, potius censenda est odiosa solutio quindenniorum.
 - 16 Nescitur, an quindennia sint introducta potius in favorem Domini directi, quam in odium manus mortuae.
 - 17 Media via capessenda, & interpretatio sumenda juxta voluntatem in actu instrumenti intervenientem.
 - 18 Cum quindennia de consuetudine introducta sint ad resarcendum Domini damnum, partes intelligende sunt, potius voluisse se conformare cum hujusmodi consuetudine.
 - 19 Ea, quae sunt consuetudinis, semper insunt contractui emphyteusis.
 - 20 Casus omissus, remanet sub dispositione juris communis.
 - 21 Ita etiam remanet in dispositione consuetudinis.
 - 22 Laudemium tam de jure, quam de consuetudine debetur.
 - 23 Laudemium nunquam censetur remissum, nisi exprimitur.
 - 24 Quindennium debetur uti subrogatum in locum laudemii.
 - 25 Quod fuit expressè dispositum, habetur pro expresso.
 - 26 Non dicitur, quod per verba implicativa includitur.
 - 27 Argumentum à simili in jure validissimum est.
 - 28 In emphyteute potestate esse non debet posse praedjudicare Domino directo in laudemiiis, & devolutione per translationem emphyteus in manus mortuam.
 - 29 A diversis non bene fit illatio.
 - 30 Consuetudo uti stricti juris, non extendenda de casu ad casum, & de persona ad personam.
 - 31 Consuetudo solvendi quindennia in casu translationis emphyteusis in manus mortuam ab emphyteuta factae, probanda est in casu specifico concessionis emphyteusis factae à Domino directo manus mortuae.
 - 32 Favor non extendendus extra causam suam.
 - 33 Scienter concedens aliquid personae inhabili, ac incapaci, videtur eum ea dispensare.
 - 34 Dominus concedendo bona privato, cogitare potuit ultra canonem, etiam laudemium, & quindennium.
 - 35 Consuetudo debet esse nota utrique contrahenti, ut partes illi se conformare dicantur.
 - 36 Consuetudo uti stricta, non venit extendenda de emphyteuta transferente emphyteusim ad Dominum illam concedentem.
 - 37 Consuetudo solvendi quindennia uti generalis praesumitur esse nota partibus contrahentibus.
 - 38 Dominus directus unus ex contrahentibus obviare nequit, ego hoc modo intellexi.
 - 39 Omittre est potius remittere.
 - 40 In contractu stricti juris cassus emissus habetur pro omissis.
 - 41 Praesertim in materia praedjudiciali, prout est solutio quindenniorum.
 - 42 Fortiusque in casu, ubi agitur de poena, & odio, nempe de obligando ad quindennia.
 - 43 Potius facienda est contraria interpretatio pro quindenniorum solutione.
 - 44 Considerari nequit dolus, aut lesio, quando partibus placuit ita contrahere.
 - 45 Quindennium est de jure incognitum.
 - 46 Quindennium, licet subrogatum in locum laudemii, non tamen in omnibus sapit eius naturam.
 - 47 Ex sola reservatione iurium dominicaliam non censetur reservatam quindennium, sed reservati canones.
 - 48 Quindennium emphyteuticum non in omnibus concordat cum quindennio beneficii.
 - 49 Unio Beneficiorum non fit per ipsos Annatistas, & Officiales Romanae Curiae, sed per Papam, ipsi inficiis.
 - 50 Verisimile est, quod ob casum praevium concessio fiat forsitan pro majori canone, quam si fieret privato.
 - 51 Erroneum est, regulari quindennium Emphyteuticum cum quindennio ex Beneficiis.
 - 52 Beneficia conferuntur ad vitam.
 - 53 Quindecim annis praescripta sunt quindennia beneficalia, capiendo mediam viam.
 - 54 Secunda, non prima investitura venit attendenda.
 - 55 Si in secunda investitura adactus sit canon, compensatur emolumentum quindenniorum cum canonibus.
 - 56 Si per longum tempus appareat de observantia non solvendi quindennia.
 - 57 Unicus actus solutionis quindennii, satis est pro destructione observantiae.
 - 58 Honorifica mentio R. P. D. Cyriaci Lancettae.

CAPITULUM XXVII.

Firmato, quod ex constitutione annuorum reddituum impositorum super emphyteusi manus mortuae facta non debeantur quindennia, superest firmandum in praesenti, quod ex emphyteutica concessione manus mortuae à Domino directo facta absque ulla expressa quindenniorum reservatione, non debentur Domino directo quindennia, ut in his praecisis terminis firmant Capon. discept. 376. n. 19. tom. 5. & controvers. forens. 31. nu. 16. repetit. post Tract. inter Doctores litera Z. Card. de Luca de emphyteus. disc. 50. n. 4. cum seqq. post dic. Tract. litera F. & de judic. disc. 46. nu. 4. in fine vers. primò nempe, post dic. Tract. litera G. alter de Luca meliorat. 235. num. 6. ad de Marin. tom. 1. & in animadvers. ad Gratian. disc. 377. nu. 22. & 30. sive à n. 19. usque ad num. 30. tom. 2. & in obs. ad de Franc. decis. Neapol. 659. num. 5. cum seqq. repetit. post Tract. inter Doctores litera AA. BB. & DD. Rota in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1699. coram Pio S. Attamen cum in med. ac per tot. registrat. inter decision. ad Card. de Luca in ordine la 4. super mater. de feud. & repetit. post Tract. inter Decisiones S. Rotae Rom. in ordine la XVI. nu. 5. & in Romana Quindenniorum 16. Decembris 1707. coram R. P. D. Lancetta S. Nec revelat. registrat. post eund. Tract. in ordine la XXII. num. 7. & jure quidem merito, etenim quinden-

2 Quindenniorum onus uti de jure ignotum indiget partium conventionem ad hoc, ut debeatur, cum aliàs sit de jure indebitum, nec Dominus directus concedens, cogere potest manum mortuam ad quindennia, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 25. in princip. de Luca Melphiten meliorat. 235. nu. 6. & 8. ad de Marin. tom. 1. & in Appendice post ejus schol. ad decis. Gratian. ad aliqu. discept. ejusd. Gratian. signanter de retributione manus mortuæ Domino directo ad discept. 784. n. 4. fol. mib. 307. col. 2. & in obs. ad de Franch. decis. Neapol. 659. nu. 6. in fine, versic. è contrario dicendum, Marin. ad Reverter. obs. 403. nu. 3. vers. at ubi de hoc onere, Capon. discept. 376. num. 19. som. 5. Rota coram Martino Andrea decis. 70. n. 1. & in recentior. decis. 40. num. 30. parte 7. ac in Avenionen Novenniorum 26. Junii 1699. §. Absque eo, quòd, coram Pio, registrat. inter Decision. ad Card. de Luca tom. 3. in ordine la 4. super materia de feud. & repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XVI. n. 11. cum seq. Præterquam quòd concedens emphyteusim manui mortuæ videtur illam reddere habitilem, ideoque à quindenniorum onere eximere, ad quæ teneretur manus mortua ob inhabilitatem, de Luca Melphiten sæpiùs laudata meliorat. 235. n. 6. & ad sæpiùs pariter citat. decis. de Franch. 659. num. 6. in fine.*

Nec de hoc mirandum, quando in fortioribus terminis videmus, quòd, si emphyteuta de consensu Domini directi transfert emphyteusim in manum mortuam, nec Dominus sibi reservare curavit aliquo modo quindennium, manus mortua non tenetur ad quindennium, *Capon. controuv. 31. num. 16. repetit. post Tract. litera Z. unde multò minùs manus mortua ad quindennia tenebitur, quando ipse Dominus directus emphyteusim in manum mortuam absque aliqua reservatione quindennii transfert; prout etiam valdè stringit, quòd eo casu concedens videtur remittere quindennium, cum sciat emphyteusim devenire ad manum mortuam, & in contractibus omisium habetur pro omisso in damnum stipulantis, in cujus potestate erat verba latius, ac clarius concipere, & sibi providere ad textus capitales in cap. inter corporalia 2. de translata. Episc. l. quidquid adstringenda 99. ff. de verb. oblig. l. Labeo 7. ff. de supellect. legat. l. non omnis 19. ff. si cert. petat. punctualiter de Marin. ad decis. Reverter. 403. num. 3. post med. versic. at ubi de hoc onere, de Luca Melphiten citat. meliorat. 235. nu. 6. & citat. obs. 659. nu. 5. sibi que imputet, si clarioribus verbis usus non fuit l. veteribus 39. ff. de pact. cumque facile erat exprimere, an vellet nec nò sibi solvi quindennia, præsertim dum non ageretur de tam modico, quale est quindennium habens tractum successivum, *Prat. discept. forens. tom. 3. cap. 3. nu. 11. & sumenda est interpretatio favorabilis manui mortuæ, uti continens majorem benignitatem, Felic. allegat. 55. num. 24. tom. 1. nec negari potest, quòd cum solutio quindenniorum sit odiosa, debeat haberi de illis casus omisus pro omisso ad cap. odia 15. de regul. Jur. in VI. Paris. de resignat. lib. 6. quæst. 4. n. 32. Sicuti è contrà in materia gratiosa casus omisus habetur pro expresso, *Oldrad. de liter. Princip. præjud. 9. nu. 110. & licet solutio quindenniorum***

non in totum odiosa, sit partim odiosa, & partim favorabilis, seu mixta, considerata qualitate personæ Domini directi, & manus mortuæ, veluti in simili *Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 18. num. 26. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancell. de Mensib. §. 6. Probemial. num. 46. cum seqq. ad quod fecit illud Malach. 1. 3. dilexi Jacob, Esau autem odio habui, quod repetitur ad Roman. 9. 13. attamen favor in dubio non debet præponderare odio in præjudicium manus mortuæ, sed potius videtur in casu odium debere prævalere, & præponderare favori, *Honded. conf. 95. num. 112. vol. 1. Gonzal. in Regul. 8. hodiè 9. Cancell. §. 6. Probem. n. 24. potissimum cum favor sit privatus, odium autem publicum, quidquid si è contrà odium èt ob causam privatam, favor ob publicam, Escobar. de purit. sanguin. qu. 3. §. 2. nu. 39. cumque in casu nostro concurrat eodem tempore favor, & quædam diversis respectibus congruam recipiuntur separationem, odiosa potius venit censenda solutio huiusmodi, *Tiraquell. de retract. in præfat. nu. 65. in fine cum seqq. vel nescimus, an quindennia sint introducta potius in favorem Domini directi, quàm in odium manus mortuæ, Menoch. de recuper. possess. remedi. 1. nu. 37. vel versatur in materia indifferenti, quo casu consuetudo nec favorabilis, nec odiosa, seu æque favorabilis, odiosa mixta, promiscua, & indifferens est, & media, ideoque media via venit capienda, ac interpretatio sumenda juxta voluntatem in actu instrumenti intervenientem, *Giurb. de success. feud. cap. 118. §. 2. glos. 8. nu. 14. Raudens. de analog. lib. 1. cap. 29. nu. 29. cum seq. Gallin. de verb. sign. lib. 8. cap. 1. nu. 39. cum seq.****

Quantumvis autem verissima sit, ac solidissime munita eluceat conclusio, attamen contrà illam impugnandam, & non expugnandam videntur obstrepere aliqua difficultates, quarum I. in eo residet, quòd cum quindennia de consuetudine introducta sint ad resarciendum Domini damnum, partes intelligendæ sunt, potius voluisse se conformare cum huiusmodi consuetudine, sicuti intelliguntur se conformare cum Statuto, & sic intendisse, ut quindennia, etiam si in concessionis Instrumento non reservata fuerint, nihilominus debeantur, *Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 15. qu. 5. nu. 68. cum seqq. Mascard. de gener. Statut. interpret. conc. 7. n. 2. cum seqq. Piagnus de consuetud. qu. 11. n. 91. cum seqq. Gratian. discept. 301. num. 56. & disc. 740. nu. 21. Gutierrez prætic. lib. 3. qu. 16. à num. 76. Vela disert. 30. à num. 61. & disert. 33. n. 70. cum censeatur prævisus casus huiusmodi tam à Domino directo, quàm à manu mortua, fundatus in generali consuetudine solvendi quindennia, ea enim, quæ sunt consuetudinis, semper insunt contractui emphyteusis, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 2. qu. 7. num. 11. cum seqq. Rota coram Dunozet. Sen. dec. 351. n. 8. ex eo, quòd sicuti casus omisus remanet sub dispositione Juris communis, cap. susceptum 6. de rescript. in 6. l. commo- distimè 10. ff. de liber. & posthum. decantatissimè l. Gallus 29. §. quidem rectè 1. ff. eod. l. si cum dotem 22. ff. solut. matrim. l. si extraneus 6. ff. de condiç. caus. dat. Giurba ad Consuetud. Messan. cap. 10. glos. 5. nom. 9. Pareja de Instrum. edit. tit. 1. resol. 3. §. 3. num. 2. & tit. 2. resol. 7. num. 61. Vela disert. 47. num. 72. Carleval. de judic. tit. 3. disput. 4. num. 6.**

21 ita etiam remanet in dispositione consuetudinis, *Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 1. lib. 3. tit. 9. num. 12.*

22 II. Difficultas in eo versatur, quod sicuti laudemium, quamvis non legatur reservatum, tamen debetur, cum tam de jure, quam de consuetudine solvi debeat, & præstetur ex natura contractus emphyteutici, *Fulgii. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 1. num. 11. circa fin. versiculo sed quamvis de laudemio, ex eo, quod laudemium nunquam censetur remissum, nisi exprimat, & pacto conventum sit, Pinbeyr. de emphyt. par. 2. disput. 4. sect. 4. num. 33. & 35 in fine, Trauchedin. consuli. Forens. tom. 2. consult. 103. num. 34. ita & quindennium in laudemii locum succedens, etiamsi non reservatum, debetur in vim naturæ subrogationis ad tradita per Barbos. axiom. 213. num. 1. cum seq.*

23 III. Difficultas in eo consistit, quod in concessione soleant reservari Jura dominicalia per Dominum directum, & ne ratitè intelligatur etiam reservatum quindennium, quod profectò est jus dominicale, casus enim, qui sequitur ex eo, quod fuit expresse dispositum, habetur pro expresse, *Rota dec. 744. num. 2. par. 2. recentior. decil. 427. num. 3. par. 4. tom. 2. nec dicitur omittam, quod per verba imprecativa includitur, Rota dec. 575. num. 4. par. 1. diversorium.*

24 IV. Ac utima tandem difficultas in eo collocari potest, quod cum quindennia emphyteutica sint ad instar illorum, quæ in Cancellaria Apostolica solvuntur pro Beneficiis, tamen ea solvantur, licet Beneficia uniantur, & traneant in manum mortuam non casualiter, & præter Papæ intentionem, à persona privata, sed directè, & immediatè, ideòque arguendum à simili, quod argumentum in Jure nostro validissimum est ex traditis per *Barbos. loc. 101. num. 1. cum seqq. Everard. topic. legal. loc. 10.*

Quibus, & aliis similibus in nihilum turbantibus, sequentes sese offerunt responsiones.

25 Et quidem quod spectat ad I. difficultatem, haud inficior quindennia deberi dumtaxat de consuetudine, & partes secundum eam convenire intelligi, si agatur de emphyteuta transfereute emphyteusim in manum mortuam, in emphyteutæ enim potestate esse non debet potest præjudicare Domino directo in laudemis, & devolutione per hujusmodi translationem, *Carol. Anton. de Luca ad Gratian. discep. 377. num. 30. in fine. Capon controuv. 31. num. 6. cum seqq. repetit. post Tract. inter Doctores litera Z. Sed non inde bene applicari conclusionem ad Dominum directum, qui si velit, bene potest sibi præjudicare in re sua, & sic renunciare quindennis, illa in concessione non reservando, ita ut à diversis non bene fiat illatio l. Papinianus 20. ff. de minor. consuetudo autem uti stricti Juris, restringenda venit, concurrente præsertim diversitate rationis, & de casu ad casum, & de persona ad personam non extendenda, *Rot. dec. 278. n. 6. & 13. dec. 304. n. 7. cum seq. par. 12. recentior. dec. 96. nu. 22. par. 17. dec. 820. n. 19. par. 18. tom. 2. dec. 337. n. 13. par. 19. ideò consuetudo solvendi quindennia in casu translationis emphyteusis factæ ab emphyteuta in manum mortuam probanda esset in casu specifico, nempe concessionis emphyteusis factæ à Domino directo manui**

26 mortuæ, alias non suffragatur, *Rota decif. 741. n. 4. par. 18. dec. 96. n. 18. dec. 217. n. 14. & dec. 279. num. 7. par. 17. recentior. favoris autem causa cessante cessat dispositio, & consuetudo favorabilis, nec extra causam suam favor extendendus; *Gruha de success. feud. cap. 118. §. 2. glos. 8. nu. 14. in fine, quando namque ab initio directè, & immediatè sit concessio emphyteutica manui mortuæ à Domino directo, maxima intercedit differentia inter casum, in quo concessio sit privato, & privatus transfert emphyteusim in manum mortuam præter concedentis intentionem, tunc enim Dominus prohibere potest hujusmodi translationem, verum in casu, quo, ut in nostro, propria voluntate concedit manui mortuæ, nequit prohibere, nè manus mortuæ possideat, cum scienter concedens aliquid personæ inhabili, ac incapaci, per actum occultum dispensationis, cum ea dispensare dicitur, illantique habitum, & capacem reddere, quoties id pendet ab ejus potestate, veluti in his terminis ponderant *Card. de Luca de emphyteusi disc. 50. n. 4. cum seqq. & per tot. & alter de Luca ad decif. Neapolit. de Franc. observ. 659. num. 7. in fine, versiculo altera ratio est, è contrà Dominus concedendo Bona privato, cogitare potuit ultra ordinarium emolumentum Canonis, aliud extraordinarium, laudemiorum, & quindenniorum, veluti examinat alter de Luca mox laudata obs. 659. n. 7.***

27 Nec facienda aliqua vis in generali consuetudine solvendi quindennia per manum mortuam, quia hæc consuetudo quantumvis generalis, non tamen omni manui mortuæ innotescit, immò nec omni Domino directo, quando tamen, ut partes consuetudini se conformare dicantur, illa utrique contrahenti nota esse debet, *Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 1. lib. 3. tit. 9. num. 23 & 77. & quælibet, uti de sui natura stricta, non venit extendenda de emphyteuta transfereute emphyteusim ad Dominum illam concedentem ob consideratam rationis disparitatem, *Piazius de consuetud. qu. 21. num. 1. cum seqq. est bene verum, quod potius hujusmodi consuetudo solvendi quindennia uti generatim (quod si esset particularis) præsumitur esse nota partibus contrahentibus, *Pacion. de locat. & conduct. cap. 17. num. 10. cum seqq. attamen hoc in emphyteuta transfereute solummodo potest considerari, non in Domino concedente, qui etiam si scire possit, vel forsitan etiam præsumatur scire talem consuetudinem, nihilominus censetur eidem voluisse renunciare uti in sui tantum favore introductæ, si quindennia sibi solvenda non reservavit, minusque Dominus directus unus ex contrahentibus objicere valet, ego hoc modo intellexi, ut ait *Galeot. controuv. tom. 2. controuv. 64. nu. 6. in fine, etenim omittere est potius remittere, *Gallerat. de renunciation. tom. 5. lib. 5. cap. 13. num. 5.*****

28 Omitto, quod, cum versetur in contractu, qui de sui natura est stricti Juris, casus omissus habetur pro omissio, *Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 25. n. 42. cum seq. Felic. alleg. 54. num. 3. & alleg. 55. num. 19. cum seqq. Pasqualig. qu. Can. mor. tom. 2. cent. 2. qu. 165. num. 4. qu. 135. num. 4. & qu. 112. nu. 4. Neguzant. qu. 63. num. 5. Galeotta controuv. 64. num. 4. cum seqq. & per tot. tom. 2. Rota coram Card. Celso dec. 263. num. 1. &*

in recentior. dec. 403. n. 1. in fine par. 1. dec. 78. nu. 6. par. 2. dec. 4. num. 8. par. 8. dec. 396. num. 9. cum seqq. par. 17. dec. 216. num. 9. cum seqq. par. 18. dec. 534. num. 1. par. 19. tom. 2. præfertur in materia præjudiciali, prout est solutio quindenniorum, Rota coram Dunozet. Jun. dec. 483. num. 7. cum seqq. ac in recentior. dec. 57. num. 5. par. 13. dec. 543. num. 9. par. 18. fortiusque in casu, ubi agitur de pœna, & odio, nempe de obligando ad quindennia, De Pretis de interpretat. ultim. volunt. lib. 2. interpret. 3. dub. 1. solut. 3. num. 154. & quamvis videatur, quod hoc modo una ex partibus, qualis est Dominus directus, remaneat decepta, ac enormiter læsa ob desperata laudemia, ideòque non admittenda talis interpretatio; sed potius contraria pro quindenniorum solutione ad obvian-
 43 dum deceptioni, & læsioni, Cyriac. controuv. 478. num. 46. cum seqq. & num. 76. cum seqq. tom. 3. Rota coram Gregorio XV. dec. 126. num. 10. & in recentior. dec. 88. num. 3. par. 2. attamen nulla potest
 44 considerari exceptio ex parte manus mortuæ, nec læsio ex parte Domini directi, quando paribus placuit ita contrahere, Rota coram Durano dec. 300. num. 1.

Quod spectat ad II. difficultatem, dico, quod quantumvis laudemium etiam non reservatum, adhuc debeatur, non tamen à laudemio bene arguitur in hoc casu ad quindennium, quia laudemium fuit cognitum de Jure, quindennium
 45 verò fuit incognitum, ut notat de Luca Melphyten. in meliorat. 235. num. 3. ad de Marin. tom. 1. & licet quindennium fuerit in locum laudemii
 46 subrogatum, quia tamen in omnibus non est ejusdem naturæ, & qualitatis, non semper sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur, Barbosa axiom. 213. num. 3. cum seqq.

Quod spectat ad III. difficultatem, intrepidè assero, falsum esse, quod ex sola Jurium dominicalium reservatione per Dominum directum in concessione, facta intelligatur saltem tacite, seu virtualiter reservatum etiam quindennium, quando hujusmodi reservatio Jurium dominicalium non potest extendi ad quindennium tanquam incognitum; & incogitatum, nec conforme in tempore, cum in aliquibus partibus de quadraginta in quadraginta annos debeatur,
 47 sed intelligantur reservati Canones, veluti arguunt de Luca Melphyten. laudata meliorat. 235. n. 13. Rota in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1699. §. Absque eo, quod circa fin. versiculo sequitur, quod, coram Pio, registrata inter decision. ad Card. de Luca tom. 3. super materia de feud. in ordine la 4. & repetit. post Tract. inter decision. Sacra Rota Romana in ordine la XVI. n. 11. cum seqq.

Quod denique spectat ad IV. ac ultimam difficultatem, sciendum est, quod quindennium emphyteuticum non in omnibus concordat, & fraternizat cum quindennio beneficiali, ultra quod concessio, seu unio Beneficiorum non fit per ipsos Annatistas, & Officiales Romanæ Curia, sed per Papam ipsis inficiis, quia verò habent officia onerosa, propriis videlicet eoempta pecuniis, ideò pro eorum indemnitate; & relevatione sunt introducta quindennia, quæ ratio non adaptatur ad casum concessionis manui mortuæ factæ ab initio, dum ista facta est per ipsummet Dominum directum, qui hoc præjudicium prævidere debuit, & potuit; ac etiam

quia verisimile est, quod ob casum jam prævisum concessio fiat forsitan pro majori canone, quam si fieret privato; à quo laudemia sperari potuissent, veluti in individuo ita satisfacit Card. de Luca de emphyteusi disc. 50. num. 18. repetit. post Tract. inter Doctores litera F. Immo erroneum est, ut insinuavi, regulari quindennium emphyteuticum, de quo est sermo, cum quindennio ex Beneficiis, cum Beneficia conferantur ad vitam unius personæ, quam non egrediuntur, ideò
 52 quindecim annis præscripta sunt quindennia, capiendo mediam viam, Card. de Luca loco mox allegato num. 9.

Meliùs autem intrabit nostra resolutio, si Dominus directus forsitan in prima Investitura sibi expressè reservaverit quindennia, in secunda verò minimè, ex hac enim diversitate concessionis arguitur innovatam esse secundam investituram, consultòque omissam fuisse quindenniorum reservationem, siquidem secunda, non prima investitura attendenda veniat, veluti in his præcis terminis resolvit, Rot. in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1699. §. Attamen cum cor. Pio, registrata inter decision. ad Card. de Luca super materia de feudis in ordine la 4. & repetit. post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XVI. num. 5. eodem modo, si in secunda investitura adactus fuerit canon, quasi quod compensare voluerit
 55 Dominus directus emolumentum quindenniorum cum majori emolumento canonum, Card. de Luca de emphyteusi disc. 50. num. 8. in fine, versiculo ac etiam quia, repetit. post Tract. inter Doctores litera F. Rota in sæpè laudata Avenionen. versiculo altera verò circumstantia num. 8. similiter si per longum tempus appareat de observantia
 56 non petendi, nec solvendi quindennia, Rota in dicta Avenionen. §. Postremò num. 13. nisi tamen observantia hujusmodi quantumvis centenaria, interrupta fuisset per unicum saltem actum solutionis, qui satis est pro destructione assertæ observantiæ, ut advertit Rota in Romana quindenniorum 16. Decembris 1707. §. Quin juvet observantia, coram R. P. D. Lancetta olim in Urbe Primario Advocato, registrata post Tract. inter
 58 decision. S. Rot. Rom. in ordine la XXI. num. 10.

ARGUMENTUM.

Facta concessione emphyteutica à principio per Dominum directum manui mortuæ absque aliqua reservatione quindenniorum, posteaque eadem manu mortua emphyteusim alienante in aliam manum mortuam, non debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Concessionem emphyteuticam vel fieri possunt à principio personæ privatae, vel manui mortuæ, vel à principio privatae personæ, & postea emphyteusim alienari in manum mortuam, vel à principio manui mortuæ absque reservatione quindenniorum, & postea emphyteusim alienari in aliam manum mortuam.
- 2 Præsens articulus est perquam necessarius.
- 3 Facta concessione emphyteutica à principio manui mortuæ absque reservatione quindenniorum, posteaque manu mortua emphyteusim alienante

in aliam manum mortuam, non debentur quinquennia.

- 4 Quis venire nequit contra factum proprium.
- 5 Dominus directus presumitur non reservando sibi quinquennia, consensisse tam in primam, quam in secundam manum mortuam.
- 6 Tam durabilis, tamque perpetua est una, quam alia manus mortua.
- 7 Posterior Investitura, seu alienatio videtur facta ad formam prioris Investiturae.
- 8 Si feudum perveniat, à principio in manum mortuam ex facto, & voluntate superioris, non solvitur superiori relevium.
- 9 Neapoli loco relevii, & laudemii solvi solet quartaria nuncupata.
- 10 Perveniente emphyteusi ex facto, & voluntate Domini à principio in manum mortuam, non solvendum est quinquennium.
- 11 A feudo ad emphyteusim bene arguitur.
- 12 Feudum, vel emphyteusis regulariter non transeunt in feminas, neque in illegitimos, si sint Ecclesiastica.
- 13 Si tamen ab initio tales personae investiantur ab Ecclesia, tunc efficitur ad eas transmissibilis emphyteusis.
- 14 Nostra sine facto nostro tolli non possunt.
- 15 Quis renunciare potest juri suo, & consuetudini sibi favorabili introducenti quinquennia.
- 16 Volenti, & consentienti nulla fit injuria.
- 17 Non exinde emphyteuta quisquis ille sit, videtur posse transferre emphyteusim in manum mortuam, nisi solutis quinquennis in resarcimentum damni ob desperata laudemia.
- 18 Tale praedictum Dominus à principio in consideratione habere noluit, quando ab initio sibi non reservavit quinquennia.

CAPITULUM XXVIII.

- 1 **C**um concessionem emphyteuticam vel fieri possint à principio personae privatae, vel manui mortuae, vel à principio privatae personae, & postea emphyteusim alienari in manum mortuam, vel à principio manui mortuae absque tamen aliqua reservatione quinquenniorum, & postea emphyteusim alienari in aliam manum mortuam, in praesenti sese offert articulus perquam necessarius, & quotidie in foro disputabilis, quid dicendum in casu, in quo à principio concessio facta fuerit manui mortuae absque reservatione quinquenniorum, & ista manus mortua alteri manui mortuae emphyteusim alienaverit, an scilicet debeantur quinquennia, nec ne, unde resolvimus, quod facta concessione emphyteutica à principio per Dominum directum manui mortuae absque aliqua reservatione quinquenniorum, posteaque eadem manu mortuae emphyteusim alienante in aliam manum mortuam, non debentur quinquennia, veluti in puncto respondent *Capon. controuv. Forens. controuv. 31. num. 5. 12. & 15. ac per tot. Card. de Luca de emphyteusi disc. 50. num. 4. cum seqq. R. P. D. Fatinnell. Camera Apostolicae Clericus, ac olim strenuus in Urbe Advocatus, post observ. ad Bull. Baron. respons. 50. n. 6. cum seqq. tom. 2. repetit. post Tract. inter Doctores litera F. Z. & NN. Rota in Avinionen: Novenniorum 26. Junii 1699. s. Attamen cum, in med. coram Pio, registrata inter decision.*

ad Card. de Luca tom. 3. super materia de feudis in ordine la 4. & repetit. post nostrum Tract. inter decision. S. Rot. Roman. in ordine la XVI. nu. 5. in med. & per tot. etenim postquam Dominus directus à principio concessit manui mortuae emphyteusim sibi non reservatis quinquenniis, non potest amplius dicere eidem manui mortuae, quod evacuet manus suas, emphyteusim ponendo in manum vivam, seu privati, cum venire nequeat contra factum proprium ad text. in l. cum à matre 4 14. C. de rei vindic. Capon. loc. mox citat. num. 12. Adeo ut sive emphyteusis remaneat penes primam, sive penes secundam manum mortuam, nihil interest Domini, quando ab initio contentus fuit, ut emphyteusis perveniret ad manum mortuam, propriae indemnitati non consulendo mediante quinquenniorum solutione, sciens conditionem cujuscumque manus mortuae nunquam defecturae, & per consequens non solum consentiens ex proprio facto in primam manum mortuam, sed consentire praesumptus in secundam, & ulteriorem manum mortuam, Capon. loco citato num. 13.

Nullaque dispar ratio militat in hac, vel illa manu mortua, dum tam durabilis, tamque perpetua est una, quam alia, & sicuti in casu concessionis factae favore primae manus mortuae non curavit Dominus directus de quinquenniis, quae facile sibi reservare posset, ita praesumitur non curare de quinquenniis in casu secundae concessionis, seu alienationis factae per eandem primam manum mortuam favore alterius manus mortuae ex eo, quia posterior investitura, seu alienatio facta quoque in manum mortuam, videtur facta ad formam, & tenorem prioris investiturae, & sic absque reservatione quinquenniorum, Capon. saepe laudato loco num. 15.

Hinc videmus, quod, si feudum perveniat à principio ad manum mortuam, ex facto, & voluntate superioris, non solvitur superiori relevium, quod alias solvendum esset ad instar quinquennii singulis quindecim annis, si feudum ab ipso feudatario, qui sit persona privata, alienaretur in manum mortuam, Capon. loco citato num. 13. cum seq. & discept. 379. num. 120. tom. 5. Capon. de jure relevii par. 1. qu. 29. num. 7. cum seq. & par. 4. qu. 27. num. 8. cum seqq. & per tot. qu. 28. num. 26. & qu. 34. num. 20. versiculo quam declarationem, Billoct. conc. feudal. conc. 18. n. 18. Prat. pract. observ. obs. 8. nu. 27. cum seqq. & discept. Forens. tom. 4. cap. 22. num. 19. Camill. de Curte resol. feudal. cap. 3. nu. 61. post de Marin. resol. lib. 3. Frecc. de subfeud. lib. 2. tit. de auctor. Baron. auctor. 3. n. 15. circa med. versic. ideò non fit alienatio, sol. mihi 318. de Luca Melphyten. ad Gratian. discept. 377. nu. 20. Leo dec. Valent. 78. num. 5. tom. 1. repetit. post Tract. inter decision. exter. in ordine la III. & haec est inconcussa praxis in Neapolitano Regno, ubi quandoque loco relevii, & laudemii solvi solet certa portio ibidem quartaria nuncupata, Stai- 9 ban. Fun. resol. Forens. resol. 98. num. 152. cum seqq. eodem modo ex facto, & voluntate Domini directi perveniente emphyteusi à principio in manum mortuam, non solvendum est quinquennium, prout aliàs solveretur, si emphyteusis ab ipso emphyteuta, qui sit persona privata, alienetur in manum mortuam, & à feudo ad em- 11 phyteusim bene arguitur ex congestis à Barbosa loc.

loc. commun. loc. 43. num. 3. in fine, & loc. 47. nu. 2.
Everard. Topic. legal. loc. 12. per tot. & ex alibi
passim per nos allatis.

Similique modo evenit in concessione feudi ;
 12 vel emphyteusis Ecclesiasticæ, quod, vel quæ
 licet regulariter non transeat in feminas, neque
 in illegitimos tam de jure, quam ex Consti-
 tutione S. Pii V. ut quo citius ad Ecclesiam
 redeat, & quia Ecclesia propter sui dignitatem,
 ac puritatem non præsumitur cogitasse de hujus-
 modi filiis ex peccaminoso, damnatoque coitu
 genitis, cum alioquin homines invitarentur, &
 quodammodo pertraherentur ad peccandum
 eo, quia sui natura desiderant bona filiis relin-
 quere, *Genuens. practicabil. Eccles. tricenar. 1.*
qu. 63. num. 1. post med. versic. contrariam opinio-
nem, cum un. seqq. Caldas Pereyra de jur. emphyt.
lib. 1. tit. de renovat. emphyteus. qu. 28. num. 1. &
tit. de nominat. emphyteus. lib. 2. qu. 20. num. 7. cum
seqq. & qu. 21. num. 23. & lib. 3. qu. 13. num. 17.
Fulgin. eod. tract. tit. de successione. in bon. emphyt.
qu. 6. num. 2. Amic. eod. tract. qu. 93. num. 8. Card.
de Luca de emphyteus. disc. 18. num. 7. & disc. 57.
num. 5. Pinbeyr. cod. tract. par. 2. disput. 5. sect. 5. §. 3.
num. 1. cum seqq. Lup. de illegitim. comment. 1.
§. 4. num. 6. cum seq. Lucidor. eod. tract. cap. 9. n. 2.
cum seqq. juncto num. 11. de Luca Melphyten. de
linea legali lib. 2. artic. 52. num. 5. in fine, Fragos.
de regim. Reipubl. Christ. tom. 3. disput. 9. §. 16.
num. 10. cum seq. Gama dec. Lusitan. 2. n. 1. dec. 194.
n. 2. & dec. 377. n. 2. Rota coram Coccino dec. 1721.
num. 2. & deci. 1873. num. 21. & 25. ac in recen-
tior dec. 119. num. 18. & dec 317. num. 15. par. 9.
 tom. 1. nihilominus si isti ab initio investiantur,
 13 tunc efficitur transmissibilis ad eos emphyteu-
 sis, *Genuens. practicab. Eccles. tricenar. 4. qu. 74.*
num. 6. & 10. Amic. de jur. emphyt. qu. 93. num. 8.
cum seqq. Fulgin. eod. tract. tit. de divers. quæstion.
qu. 26. num. 1. & tit. de successione. in bon. emphyt.
qu. 6. num. 4. & 9. Pinbeyr. de emphyteus. par. 2.
disput. 5. sect. 5. §. 3. num. 103. & 136. cum seqq.
Card. de Luca eod. tract. disc. 57. num. 4. Lupus de
illegitim. comment. 1. §. 4. num. 8. Lucidor. eodem
tract. cap. 9. num. 1.

Neque obstat, quod non debet esse in facul-
 tate emphyteutæ, sive ille sit persona privata,
 sive manus mortua, præjudicare Domino dire-
 cto alienando in manum mortuam, quin præ-
 tendi possit quindennium, cum nostra sine facto
 14 nostro tolli non possint *l. id quod nostrum est 11.*
ff. de regul. jur. & non debet alteri per alterum
iniqua conditio inferri l. non debet 74. ff. eod.
 Dominus enim, concedendo ab initio manui mor-
 tuæ bona in emphyteusim, bene potest sibi præ-
 judicare ex facto proprio in non facta sui favore
 15 quindenniorum reservatione eo, quia quis ren-
 unciare potest juri suo, & consuetudini sibi fa-
 vorabili introducenti quindennia, quo casu vo-
 16 lenti, & consentienti nulla fit injuria, *Barbosa*
axiom. 96. num. 2. sed non exinde emphyteuta
 quisquis ille sit, videretur posse transferre em-
 17 phyteusim in manum mortuam, nisi solutis
 quindenniis in refarcimentum damni ob despe-
 rata laudemia, veluti distinguit *Rota in Roma-*
na Quindenniorum 16. Decembris 1707. §. Nec re-
levat. coram R. P. D. Lancetta, registrata post Tract.
inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XXII. nu. 7.
cum seqq.

Attamen firmata resolutio semper firmior re-
 manet eo, quia non potest amplius considerari
 præjudicium Domini, dum spontè ipse Domi-
 nus à principio illud in consideratione habere
 noluit, quando ab initio concedere voluit
 18 emphyteusim manui mortuæ, non reservatis si-
 bi quindenniis, ut ponderatum fuit per *Rot. in*
Avenionen Novenniorum 26. Junii 1699. §. At-
tamen cum, in med. coram Pio, registrata inter de-
cision. ad Card. de Luca tom 3. super materia de feud.
in ordine la 4. & repet. post Tract. inter decision. Sa-
cra Rot. Rom. in ordine la XVI. num. 5. in med.

ARGUMENTUM.

Emphyteusis privata, seu laycalis, postea transiens
 in manum mortuam, subjacet quindennio.

SUMMARIUM.

- 1 Emphyteusis privata, seu laycalis postea transiens
 in manum mortuam, subjacet quindennio.
- 2 Emphyteusis laycalis, effecta Ecclesiastica, præ-
 ponderare debet in natura nobiliori.
- 3 Emphyteusis transiens in manum mortuam, uti in-
 de effecta inalienabilis, remanet obnoxia quin-
 denniis ad reparandum Domini præjudicium.
- 4 Res sumere solet conditionem à persona, apud quam
 reperitur, non autem persona ab ipsa re.
- 5 Emphyteusis transiens in manum mortuam, transi-
 re debet cum onere suo, quale est solutio quin-
 denniorum.
- 6 Onera realia sequuntur rem, & possessorem.
- 7 Res collectabilis, seu tributaria transit cum suo
 onere collectarum in Ecclesiam, si ad illam res
 ipsa transeat.
- 8 Emphyteusis possessa per manum mortuam, &
 translata in privatum, seu laycum, de inaliena-
 bili evadit alienabilis.
- 9 Res Ecclesiastica de sui natura non collectabilis,
 transiens in Laycum, fit collectabilis.
- 10 Decimæ à Papæ Regi concessæ, secularizantur.
- 11 In Hispania, & Lusitania vocantur Tertiae.
- 12 Tales Decimæ non percipiuntur amplius titulo, ut
 prius Ecclesiastico, sed Seculari.
- 13 Emphyteusis laycalis, licet transeat in manum
 mortuam, nihilominus semper retinet primam
 naturam.
- 14 Non bene arguitur à Fure patronatus activo ad
 Fure patronatus passivum.
- 15 Quamvis ob circumstantias quandoque ab uno ad
 aliud bona sit illatio.
- 16 Causa Gerunden. Beneficii fuit prima causa ma-
 gna, in qua scripsit Auctor in Rota.
- 17 Res secundum præsentem statum judicanda est.
- 18 In re beneficiaria ultimus status attendi solet.
- 19 Res de facili redire solet ad suum priorem statum.
- 20 Res personam uti digniorem semper sequitur.
- 21 Mutato statu personæ, mutatur & rei status.

CAPITULUM XXIIX.

Præsens indagatio concernit quotidianam,
 Pac practicabilem in foro materiam, idè que
 non spernenda, quatenus firmatur, quod em-
 1 phyteusis privata, seu laycalis, postea transiens
 in manum mortuam subjacet quindennio, tan-
 quam

quàm oneri reali, ut in individuo firmat *Rot. in recentior. dec. 474. num. 4. cum seqq. & per tot. & dec. 494. per tot. par. 9. tom. 2. repetit post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la I. & II.* quoniam fortitur naturam rei manus mortuæ, amittitque propriam, vel quoniam si retinet utramque naturam, præponderat, & prævalere debet in natura nobiliori, *Marescott. variar. resol. lib. 1. cap. 77. n. 7. Riccius in praxi par. 2. resol. 443. num. 7. Post. de manutent. observ. 8. num. 69.* mutatoque emphyteuta Layco, emphyteutis præventa ad manum mortuam, efficitur inalienabilis, vel saltem difficulter, ac ratò alienabilis, Indèque quindennis obnoxia ad reparandum.

3 Domini præjudicium suis locis per nos ponderatum, & res sumere solet conditionem à persona, apud quam reperitur, non autem persona ab ipsa re, ad text. in l. 1. in fine C. de impon. lucr. descript. lib. 11. *Rot. in Pragmatic. Regn. Neapol. super Pragmat. 5. de censib. n. 37. cum seqq. & super Pragmat. 1. num. 3.* idèò transiens in manum mortuam, debet transire cum onere suo, quale est ipsa solutio quindenniorum ad text. in l. alienatio 67. ff. de contrab. empt. l. traditio 20 ff. de acquir. rer. domin. l. si convenit 17. §. Si fundus 2 ff. de pignorat. act. l. hætenus 7. ff. de usufruct. l. Imperatores 7. ff. de Publican. l. si debitorem 12. C. de distraet. pignor. l. fin. C. sine cens. vel reliq. l. si prædium 4. C. de Eviction. dum realia onera rem, &

6 quemcunque possessorem sequuntur, sicut hominem umbra, & lepra leprosum sequitur, *Cevallos commun. qu. 36. num. 21. cum seqq. & qu. 76. num. 20. Raudens de analog. cap. 40. num. 35. cum seqq. Marotta de collect. cap. 2. num. 4. & cap. 3. num. 18. Vela dissert. 35. num. 13. & 152. Pereyra dec. Lusitan. 63. num. 4. Sesse dec. Aragon. 7. num. 1. cum seqq. Rota recentior. dec. 208. num. 5. par. 18.* prout res connectibilis, seu tributaria transit cum suo onere collectarum in Ecclesiam, si ad illam res ipsa transeat, *Marotta de collect. cap. 5. num. 1. cum seqq. & signanter num. 19. Bellett. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de exempt. Cleric. à statut. secular. §. 4. num. 30. & tit. de exempt. Cleric. à muner. public. §. 3. num. 1. cum seqq. Gutierrez de gabell. qu. 92. num. 51. cum seqq. Thesaur. dec. 234. num. 8. ubi Adden. litera C. in fine.*

Hinc è contra fit, quòd emphyteutis possessa per manum mortuam, subindèque translata in privatum, seu laycum, uti jam effecta privata, sive laycalis, non subiacet amplius quindennio, cum cesset hoc modo, hocque transitu, vel translatione causa, ob quam solvitur quindennium, adest enim spes laudemiorum, devolutionis, caducitatis, & extinctionis lineæ, proindèque exuens priorem naturam, novam assumit, ac de inalienabili evadit alienabilis, *Postius de manutent. obs. 8. num. 69. Reynos. obs. 50. n. 22. Magon. dec. Lucen. 10. n. 7. cum seqq. versiculo, & quòd talis emphyteutis, sicuti res Ecclesiastica de sui natura non obnoxia collectis, si in privatum, seu laycum transeat, evadet collectabilis, uti jam desinens esse Ecclesiastica, & incipiens esse privata, seu laycalis subicitur oneribus laycalibus, Marotta de collect. cap. 14. num. 9. cum seqq.*

Undè videmus, quòd Decimæ à Papa Regi concessæ ob Regni utilitatem, ac necessitatem, dicuntur sæcularizatæ, tanquam effectæ jam

temporales, & prophanæ, vulgò Tertix, seu *Tercuelos, vel dos novenos* in Lusitania, & Hispania nuncupatæ, indèque alienabiles in Duces, Comites, Marchiones, & in alios inferioris conditionis, quæ amplius non percipiuntur titulo ut prius Ecclesiastico, sed sæculari, primævam naturam amittentes, & in alteram sæcularizationis nempe transeunt, *Marescott. var. resol. lib. 1. cap. 10. per tot. Reynos. obs. 50. n. 10. cum seqq. Castill. de tetiis cap. 2. r. 1. & 12. n. 20. & cap. 26. num. 14. Solorzan. de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 1. per tot. & cap. 4. num. 21. cum seqq. & Politic. lib. 4. cap. 1. cum seqq. & lib. 6. cap. 7. vers. en quanto sol. mihi 967. Gonzalez in cap. prohibemus 19. n. n. 4. cum seqq. de Decim. Gutierrez. practic. lib. 1. qu. 13. cum seqq. Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 121. alter. Barbosa in l. Titia 35. num. 40. ff. solut. matrim. Covarruu. var. lib. 1. cap. 17. num. 5. cum seqq. & practic. cap. 25. num. 2. Cevallos commun. qu. 368. & qu. 822. num. 17. cum seqq. & qu. 897. num. 636. cum seqq. Marian. lib. 13. Histor. Hispan. cap. ult. Card. de Luca de decim. disc. 1. Esrobar. de Pontific. & Reg. Jurisd. cap. 22. discurs. 1. Mend. de jure Academ. lib. 1. qu. 37. num. 624. Fontanella de pact. nuptial. tom. 2. claus. 4. gl. 19. sub num. 41. versiculo hæc duriuscula, & num. 83. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 23. n. 2. Noguero. alleg. 39. Suarez alleg. 28. ubi Adden. litera B. Amostazo de causis piis lib. 7. cap. 8. n. 35. cum seqq. Oliva e Souza de for. Eccles. par. 1. cap. 7. n. 106 Cresp. obs. 91. n. 42. par. 2. Frasso de Patronatu Regio cap. 18. num. 8. Escalon. Gazophylac. lib. 2. par. 2. cap. 32. num. 3. & §. 1. num. 5. Pareja de instrum. edit. tit. 7. ref. 9. n. 37. Antunez Portugal de donat. Reg. lib. 1. par. 2. c. 34. & par. 3. cap. 1. Larrea alleg. 16. & 27. cum seqq. par. 1. Borell. de præstant. Reg. Catbol. cap. 59. Lassart. de Decim. vendit. & permut. cap. 19. nu. 29. cum seqq. Rebuff. de Decim. qu. 10. num. 39. & qu. 13. num. 110. Sarmiento de reddit. Eccles. par. 2. cap. 8. n. 19. & par. 4. cap. 2. num. 4. Moneta de Decim. cap. 8. num. 38. Molina de Juslit. & Jur. tom. 3. disput. 663. num. 9. Navar. de reddit. movit. 57. num. 2. ad med. Leo dec. Valent. 3. Cabedo dec. Lusitan. 63. par. 2. Sesse dec. Aragon. 162. par. 2. Rota cor. Card. Puteo dec. 319. lib. 3. Card. Obald. dec. 135. sub n. 3. & dec. 164. n. 7. Caputaquen dec. 238. num. 1. par. 1. Penia dec. 560. num. 9. versic. caterum, Carillo dec. 75. num. 15. versic. nec obstat, cum seqq. Dunozet. Fun. decis. 494. n. 5. Royas dec. 329. n. 8. dec. 665. par. 3. lib. 3. divers. dec. if. 702. sub n. 7. par. 1. recentior. decis. 202. n. 4. par. 3. decis. 212. nu. 2. versiculo quoniam, cum nu. seqq. par. 7. decis. 661. nu. 10. par. 18. tom. 2. & decis. 9. par. 19.*

Veruntamen principalis conclusio non ita de facili videtur procedere, cum immò est in contrarium regula, quòd emphyteutis laycalis, seu privati, licet transeat in manum mortuam, vel alium quemcunque privilegiatum, nihilo minus semper retinet primam naturam juxta capitale *conf. Ancharan. 165. nu. 2. Rub. in annot. ad dec. 26. n. 32. par. 3. recentior. Rota coram Merlino dec. 872. nu. 2.* sed adhuc in nihilum turbat conclusionem contraria regula, illa nanque procedit in emphyteusi activa, in qua nempe consideratur dominium directum, non autem in passiva, in qua consideratur dominium utile, & de qua est præsens sermo, & sicuti in emphyteusi activa à principio laycali de sui natura etiam ad hæredes

extraneos transitoria, postea in manum mortuam translata; non alteratur ejus originaria qualitas, ne irrogetur per transitum hujusmodi, successuris præjudicium, ita vice versa in emphyteusi passiva à principio quoque laicali, subinde in manum mortuam translata, alteratur ejus originaria qualitas, ne per talem transitum inferatur præjudicium Domino directo, præterquamquod non bene in Jure arguitur ab emphyteusi activa ad emphyteusim passivam, prout nec à Jurepatronatus activo ad Jurepatronatus passivum, *Card. de Luca de Jurepatron. disc. 28. nu. 12.* quanvis ob circumstantias quandoque ab uno ad aliud bona sit illatio, seu consequentia, *idem de Jurepatron. disc. 45. nu. 4.* Rota (me scribente) post septimam Causæ propositionem, omnibus Dominis suffragantibus, in celeberrima Gerunden. Beneficii 24. Januarii 1691. §. Et sanè in fine versiculo sic pariformiter, & §. Quæ validissimè §. Maii 1692. coram Beniucasa inter suas impressas in ordine la 251. & 285.; & ista

14 ut nec à Jurepatronatus activo ad Jurepatronatus passivum, *Card. de Luca de Jurepatron. disc. 28. nu. 12.* quanvis ob circumstantias quandoque ab uno ad aliud bona sit illatio, seu consequentia, *idem de Jurepatron. disc. 45. nu. 4.* Rota (me scribente) post septimam Causæ propositionem, omnibus Dominis suffragantibus, in celeberrima Gerunden. Beneficii 24. Januarii 1691. §. Et sanè in fine versiculo sic pariformiter, & §. Quæ validissimè §. Maii 1692. coram Beniucasa inter suas impressas in ordine la 251. & 285.; & ista

15 Causa magna, fuit prima, in qua ego scripsi in S. Rotæ Auditorio.

Nec mirandum de diversitate, quia quælibet res secundum præsentem statum, in quo reperitur, non secundum antiquum, in quo jam non existit, judicanda est, *Tiraquell. in tract. cessant. caus. par. 1. nu. 210. Magon. decis. Lucen. 10. nu. 8. Sperell. decis. 173. num. 26. tom. 2. Rota dec. 279. nu. 11. par. 14. recentior. dec. 119. nu. 25. par. 19.* prout in re beneficiaria ultimus status attendi solet ad dignoscendam Beneficiorum qualitatem, *Marescot. var. resol. lib. 1. cap. 55. n. 1. cum seqq. & per tot. Genuens. prax. cap. 101. per tot. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 34. nu. 21. cum seqq. & ferè per tot. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 8. n. 53. & alibi passim, Rosa de exequut. liter. Apost. par. 1. cap. 7. nu. 100. cum seqq. & alibi passim, ac in addit. nu. 295. cum seqq. Rota recentior. dec. 74. n. 10. cum seqq. dec. 165. nu. 7. dec. 181. nu. 2. dec. 230. nu. 9. dec. 329. nu. 6. & 9. dec. 375. num. 14. cum seqq. par. 18. dec. 7. nu. 2. dec. 223. nu. 14. dec. 395. nu. 8. dec. 121. num. 15. & alibi passim, par. 19. dec. 463. num. 2. & per tot. ead. par. 19. tom. 2. è*

16 Nec mirandum de diversitate, quia quælibet res secundum præsentem statum, in quo reperitur, non secundum antiquum, in quo jam non existit, judicanda est, *Tiraquell. in tract. cessant. caus. par. 1. nu. 210. Magon. decis. Lucen. 10. nu. 8. Sperell. decis. 173. num. 26. tom. 2. Rota dec. 279. nu. 11. par. 14. recentior. dec. 119. nu. 25. par. 19.* prout in re beneficiaria ultimus status attendi solet ad dignoscendam Beneficiorum qualitatem, *Marescot. var. resol. lib. 1. cap. 55. n. 1. cum seqq. & per tot. Genuens. prax. cap. 101. per tot. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 34. nu. 21. cum seqq. & ferè per tot. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 8. n. 53. & alibi passim, Rosa de exequut. liter. Apost. par. 1. cap. 7. nu. 100. cum seqq. & alibi passim, ac in addit. nu. 295. cum seqq. Rota recentior. dec. 74. n. 10. cum seqq. dec. 165. nu. 7. dec. 181. nu. 2. dec. 230. nu. 9. dec. 329. nu. 6. & 9. dec. 375. num. 14. cum seqq. par. 18. dec. 7. nu. 2. dec. 223. nu. 14. dec. 395. nu. 8. dec. 121. num. 15. & alibi passim, par. 19. dec. 463. num. 2. & per tot. ead. par. 19. tom. 2. è*

17 contrà de facili res redire solet ad suum priorem statum cum omni sua causa anteriori, *Tiraquell. de retractu §. 1. glos. 7. nu. 69. cum seqq. Roderic. de an. reddit. lib. 2. quæst. 13. num. 8. Gratian. di. ssept. 271. nu. 37.* cum res personam uti digniorem semper sequatur, *Griuell. dec. Dolan. S. 2. n. 5.* ac mutato statu personæ mutatur & rei status, considerando qualitatem novi possessoris, qualis est manus mortua emphyteuta, *Fulgin. de Jure emphyt. tit. de melioram. quæst. 10. n. 26. Magon. dec. Lucen. 10. num. 13. & in annotat. litera B.*

ARGUMENTUM.

Quindennia debentur etiam in casibus, in quibus non deberentur, si inter manum mortuam emphyteutam, & Dominum directum inita fuerit conventio de illis solvendis semper, & quandocumque, etiam si illa non deberentur.

SUMMARIUM.

1 Quindennia debentur etiam in casibus, in quibus non deberentur, si inter manum mortuam, &

- Dominum directum inita fuerit conventio de illis solvendis semper, & quandocumque, etiam si illa non debeantur ad instar relevii pro seudo.*
- 2 Tenet pactum de non solvendo quindennio, etiam si illud non deberetur.
 - 3 Conventiones, & pacta sunt servanda.
 - 4 Mentio R. P. D. Peregrini Mallerii.
 - 5 Contractus emphyteuticus recipit formam à pacto contrahentium.
 - 6 Pacta in feudis, etiam insolita, & contrà naturam feudi sunt servanda.
 - 7 Pacta conventa in locatione sunt ad unguem servanda.
 - 8 Contractus emphyteuticus habet familiaritatem cum locatione.
 - 9 Contractus emphyteuticus totus consistit in pactis.
 - 10 Pacta circa sumptus, & meliorationes sunt servanda.
 - 11 Quisquis potest adjicere legem sibi bene visam.
 - 12 Dunmodo bonis moribus non adversetur.
 - 13 Pacti energiam optimè agnovit Salomon.
 - 14 Sacra Pagina utitur sæpius repetitione eorundem verborum.
 - 15 Pacti vis agnita fuit ab Ethnicis ipsis.
 - 16 Contractus emphyteuticus est individuum.
 - 17 Tenet pactum de non solvendo laudemio, aut quindennio.
 - 18 Pacta apposita contrà, præter, vel ultrà naturam emphyteusis tenent, etiam si tendant contra jus.
 - 19 Exempli gratia inter alia, quòd emphyteusi funditus perempta, adhuc solvatur Canon.
 - 20 Quòd feudum transeat in feudatarium tam quoad utile, quàm quoad directum dominium.
 - 21 Pactum plus operatur, quàm lex, & statutum.
 - 22 Contractus à principio sunt voluntatis, postea verò sunt necessitatis.
 - 23 Nec Princeps dispensare potest super observantia pacti.
 - 24 Partes possunt se conformare universali consuetudini super solvendo quindennio.
 - 25 Pactum inter contrahentes dicitur lex.
 - 26 Quisquis renunciare potest proprio favori.
 - 27 Valide per pactum quis renunciat præscriptioni.
 - 28 Emphyteuta non solvens canonem, cadit à jure suo.
 - 29 Privatorum pactis derogari nequit legibus.
 - 30 Partes per conventiones derogare possunt consuetudini solvendi, vel non solvendi quindennia.
 - 31 In emphyteusi servandum est etiam rigorosum, aut à jure exorbitans pactum.
 - 32 Pacta rumpunt leges præsertim in materia emphyteutica.
 - 33 Pactis derogari nequit legibus, si pacta non fuerint licita, à bonisque moribus deviarerint.
 - 34 Vel si lex principaliter recipiat publicam utilitatem.
 - 35 Uxor præsertim dotata, quamvis alenda sit à viro, attamen valet pactum autè matrimonium, quòd ali non debeat.
 - 36 Papa, aut alius Princeps nec de plenitudine potestatis potest pacto contravenire.
 - 37 Deus tenetur ex pacto, vel teneri dignatur.
 - 38 Per pactum salis denotatur stabilitas.
 - 39 Servare pacta dicitur quid divinum.
 - 40 Pacta servantur in bello.
 - 41 Mentio Rahab in Sacris literis.
 - 42 Mentio pacti cum Gabaonitis, de non occidendo.
 - 43 De quo pacto meminit jus Canonicum.
 - 44 Dièctoque pacto non servato Deus immisit triennem famem.

- 45 *Gabaonitæ erant reliquie Amorrhæorum.*
 46 *Amorrhæi juxta præceptum Divinum non erant tractandi.*
 47 *Gabaonitæ habebant nomen Italico sermoni respondens.*
 48 *Jofue à Gabaonitis deceptus fuit.*
 49 *Non servans pacta in contractu emphyteutico adjecta, cadit ab emphyteusi, ac si canonè non solvisset.*
 50 *Renunciari nequit devolutioni, nisi prævio Beneficito Apostolico.*
 51 *Ecclesia se obligare non potest ad quindennium absque solemnitatibus.*
 52 *Ecclesia non tenetur proximioribus renovare, nisi ad hunc effectum consti. de beneficito Apostolico.*
 53 *In Lusitania apponi solent pactum de non renovando.*
 54 *Pactum Ecclesie favorabile non indiget solemnitatibus.*
 55 *Ecclesia remittere nequit absque solemnitatibus laudemium, aut quindennium.*
 56 *Ecclesia in acquisitione Emphyteusis validè solvit absque solemnitatibus laudemium.*
 57 *In acquirendis Ecclesia non indiget solemnitatibus.*
 58 *Ecclesia absque solemnitatibus obligari potest ad solvendum canones ex emphyteusi tractum successivum habentes.*
 59 *Etiamsi manus mortua venire velit ex capite lesionis, doli, si è ex alia causa, contra pactum solvendi quindennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, adhuc manutenendus est Dominus in exactione quindennii.*
 60 *Judex judicare debet ex conventionione.*
 61 *Requiens altiorem indaginem, rejiciendum ad judicium petitorium.*

CAPITULUM XXX.

IN præsentî Cap. differimus de re valdè in foro, ac quotidie practicabili, idcoque necessarissima, de manu mortua nempe emphyteuta obligata ad quindennium etiam in casibus, in quibus ad illud non obligaretur, nec teneretur, si tamen inter ipsam, & Dominum directum inita fuerit conventio de solvendis quindennii, & possunt figurari casus, in quibus non debetur quindennium, puta si in solutum dentur à debitore manus mortuæ creditrici, de quo nos in suo loco, si emphyteusis ex causa necessaria transferatur in manum mortuam, de quo nos suo loco, si post translata emphyteusim in manum mortuam, superveniat causa necessaria permanentiæ ipsius emphyteusis penes eandem manum mortuam, de quo nos suo loco, si emphyteusis concedatur manus mortuæ cum pacto de affrancando, de quo nos suo loco, si emphyteusis transferatur in manum mortuam cum pacto de redimendo, seu retrovendendo, de quo nos suo loco, si imponantur annui redditus super emphyteusi favore manus mortuæ, de quo nos suo loco, si assignetur emphyteusis locis Piis pro dotibus Monialium, de quo nos suo loco, si denique detur emphyteusis manus mortuæ ad gaudium vulgo à godere, de quo nos suo loco; undè impræsentiarum asserimus, quòd quindennia debentur etiam in casibus, in quibus non deberentur, si inter manum mortuam, & Dominum directum inita fuerit conventio de illis solvendis semper, & quando-

cumque, etiamsi illa non debeantur, eodemque modo, quo relevium deberetur pro feudo, etiam in casibus, in quibus non deberetur, quasi quòd pactum hujusmodi ut pars pretii, *Burg. de laudem. parte 2. inspect. 18. nu. 4. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. quest. 8. nu. 51. Pacion. alleg. 141. n. 15. Capan. de jur. relev. parte 4. quest. 28. nu. 7. cum seq. melius, & in puncto Capon. controuv. forens. controuv. 30. nu. 22. repetit. post Tract. inter Doctores litera X. Rota coram Coccino decis. 2314 nu. 5. ac in recentior. decis. 474. in principio, juncto versiculo hodiè coram me, parte 9. tom. 2. repetit. post Tract. inter decision. S. Rote Rom. in ordine la I. & II.*

Sicuti è contra videmus valere pactum de non solvendo quindennio, etiamsi illud deberetur, ut de laudemio inquit *Pinbeyr. de emphyteusi parte 2. disput. 4. sect. 4. nu. 33. optima, solidaque quidem ratione eo, quia manus mortuæ emphyteutæ ita videnti nulla fit injuria in pacificando de quindennio etiam non debito, cum conventionis, & pacta sint servanda, & contractus ex partium conventionione legem accipiant tam de jure naturæ, quam gentium, immodè & de jure divino, Canonico, & civili, ac ex principis Philosophiæ moralis ad text. in l. contractus 23. l. non videtur 127. ff. de regul. jur. cap. contractus 85. cap. scienti 27. eod. in 6. Pantfchman quest. 9. nu. 206. Solson. de laudem. quest. 4. principal. nu. 27. Faber eod. tract. deced. 2 error. 8. nu. 15. Burg. eod. tract. parte 2. insp. 18. nu. 4. in fine, Donad. de renunc. lib. 1. cap. 34. num. 86. Barbosa axiom. 57. n. 1. & axiom. 173. num. 1. & vot. 76. n. 5. cum seqq. Capon. de pact. qu. 4. nu. 5. qu. 17. n. 100. circa fin. vers. respondeo, in princip. Oñat. de contract. tom. 1. tract. 5. disp. 16. sect. 8. nu. 125. cum seqq. Escobar à Corro de utroque foro artic. 5. cas. 2. n. 76. Gratian. disc. 719. num. 23. & disc. 748. n. 14. Palma sen. consult. 8. nu. 1. & consult. 38. n. 13. Palm. jun. seu Nep. alleg. Fur. to. 1. alleg. 42. n. 14. & 18. & alleg. 87. num. 1. Bonden. collect. legal. 44. n. 17. Moccia consult. forens. c. 5. n. 21. cum seqq. Marotta disc. for. disc. 25. num. 10. cum seqq. & n. 21. cum n. 33. Peregrinus Maserius olim in Urbe primæ notæ Advocatus, postea Signatura Justitiæ Auditor, ac tandem Utriusque Signaturæ Votans, de Legat. à Later. lib. 1. cap. 4. s. 1. n. 71. Censal. decis. Lucen. 14. n. 70. Laurent. dec. Avenion. 143. num. 4. in fin. Ganaverr. decis. 20. num. 1. Rota post Melium in allegat. decis. 22. num. 4. ac in recentior. decis. 338. num. 10. par. 14. dec. 764. n. 10. par. 18. tom. 2. maximè contractus Emphyteuticus, qui uti non habens propriam naturam, sed veluti materia informis, recipit formam à pacto, contrahentium, *Neguzant. quest. 3. nu. 35. cum seqq. Burg. de laudem. par. 1. inspect. 5. nu. 17. & par. 2. insp. 17. num. 1. circa fin. versiculo suadentur præmissa, Niger eod. tract. tom. 1. quest. 8. n. 5. quest. 24. nu. 45. in princip. & quest. 39. artic. 2. cap. 1. num. 1. Solzon. eod. tract. quest. 1. princip. n. 52. Caldas de jur. Emphyt. lib. 1. quest. 8. n. 9. in fine, vers. quamobrem, & quest. 11. num. 2. & lib. 2. quest. 7. n. 7. & lib. 3. cap. 1. n. 3. Fulgin. eod. tract. prælud. quest. 4. nu. 3. & tit. de Solut. Canon. quest. 1. n. 118. tit. de alien. quest. 1. n. 218. & 241. & tit. de var. caducit. qu. 1. n. 42. Valasc. eod. tract. qu. 27. nu. 14. & 19. Bosc. respons. 2. de success. in feud. & emphyteus. n. 49. post Torr.**

Torr. de Majorat. Ital. tom. 2. Pacion. de locat. & conduet. cap. 3. num. 16. Molin. de contract. tract. 2. disput. 484. nu. 5. Bersan. de negligent. & omission. par. 2. artic. 15. num. 22. Felic. alleg. 35. n. 27. lib. 3. Cyriac. controu. 632. n. 20. tom. 4. Milanens. dec. 17. num. 67. cum seq. lib. 2. Rota post Nigr. de laudem. tom. 2. decis. 4. n. 3. vers. sed quidquid sit, & decis. 5. n. 1. in med. Peuting. decis. 69. n. 6. Alexand. VIII. decis. 183. n. 22. Card. Ubald. decis. 468. n. 1. tom. 2. & in recentior. decis. 33. n. 10. par. 14.

6 Hinc pacta in feudis, etiam insolita, & contra naturam feudi sunt seruanda, Melius alleg. 10. n. 79. tom. 1. & alleg. 26. n. 5. cum seqq. tom. 2. Card. de Luca de Feud. discursu 3. nu. 2. Pacian. de prob. tom. 2. cap. 39. num. 10. & in addit. litera C. hinc tenet pactum, quod Ecclesia mortuo Prelato soluat releuium ex concessione feudi, Prat. pract. obs. obseru. 8. n. 25. & discept. forens. tom. 4. cap. 12. num. 21. cum seq. hinc pacta conuenta in

7 locatione sunt ad unguem seruanda, Pacion. de locat. cap. 22. nu. 129. cum seq. & emphyteuticus

8 contractus habet familiaritatem cum locatione, idem cap. 3. nu. 5. immo nullus datur contractus magis capax pactorum, quam emphyteuticus,

9 cuius tota natura consistit in pactis, Solsona de laudem. qu. 3. princip. num. 31. hinc pacta circa

10 sumptus, & meliorationes sunt seruanda, Melius alleg. 10. nu. 156. tom. 1. praterquamquod quis-

11 quis tam de iure naturali, quam civili potest rei suae adicere legem sibi bene visam, aut conditionem, onusve apponere Censal. decis. Lucen. 4.

12 nu. 23. cum seqq. dummodo bonis moribus non aduersantem, ad text. in cap. verum 4. de condit. apposit. l. ob res 20. ff. de pact. dotal. l. 1. §. Si conuenit 6. ff. deposit. l. in re mandata 21. C. mandat. l. legem 10. C. de pact. l. in traditionibus 48. ff. eod. l. quoties 3. C. de donat. quae sub mod. l. fin. C. de legat. Caldas. Pereyra. de empt. & vendit. cap. 8. num. 34. in med. versic. nam si in rebus, Capon. de pact. qu. 16. num. 54. Barbosa axiom. 199. num. 3. Rota in recentior. decis. 762. n. 3. par. 18. tom. 2.

13 Energiam insuper pacti optine agnovit Salomon. Proverb. 6. 1. 2. & 3. -- Si sponderis & c. defixisti & c. manum tuam, vel (ut alii legunt) volas tuas, illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus, vel (ut alii legunt) enunciationibus oris tui, ad quod propositum emphatica locutio per similitum vocum repetitionem pro melius denotanda pacti efficacia, cum verba illaqueatus, & captus sint synonyma,

14 qua phrasi laepius utitur S. Pagina, ut videre est Psalm. 121. 4. & 5. -- illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini & c. quia illuc sederunt sedes in iudicio Sedes super domum David, Jerem. 2. 13. -- me dereliquerunt fontem aquae vivae, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas, Ezechiel. 21. 27. & 28. -- iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam & c. mucro, mucro e vaginitate ad occidendum, Jerem. 3. 19. -- ventrem meum, ventrem meum doleo 7. 4. -- Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est, & 22. 29. -- terra, terra, terra audi sermonem Domini, Joel. 3. 14. -- Populi, Populi in valle concisionis, Joan. 1. 21. -- confessus est, & non negavit, & confessus est, exornant Glassius Philolog. Sacr. tom. 2. lib. 3. tract. 1. can. 5. & lib. 4. tract. 2. obseru. 13. circa fin. Castro de potest. leg. par. lib. 2. cap. 1. fol. mihi 104. Immo

& ab Ethnicis ipsis pacti vis fuit agnita iuxta illud non Poeticum Ovid. in Metamorphos. -- vox mea facta tua est, nec contractus huiusmodi uti 15 individuus, potest dividi a suis pactis, vel dividi, & pro parte acceptari, vel reprobari. l. cum 16 queritur 16. ff. de administr. tut. Prat. discept. forens. tom. 2. cap. 14. num. 35. cum seq.

Equum namque est, ut sustineantur pacta favore Domini directi in praedictum emphyteutae, sicuti sustinentur pacta favore emphyteutae in praedictum Domini directi, prout tenet pactum de non solvendo laudemio, aut quinquennio, Pinhey. de emphyteusi parte 2. disput. 4. sect. 4. num. 33. Molin. de contract. disput. 459. n. 21. hinc pacta apposita contra, praeter, vel ultra naturam emphyteusis tenent, etiam si tendant contra Jus, Fulgin. de jur. emphyt. tit. de var. caducit. qu. 1. n. 49. Glorit. resp. 7. num. 62. Marotta. discept. forens. 25. num. 24. Ciarlin. controu. tom. 2. cap. 176. num. 5. Gratian. discept. 719. num. 23. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. tom. 2. lib. 23. tit. 19. num. 9. cum seqq. Palma Juv. allegat. jur. tom. 1. alleg. 42. num. 18. cum seq. Rub. ad dec. 67. num. 37. par. 9. tom. 1. recentior. Rota cor. Coccino dec. 2121. n. 8. & in recentior. dec. 354. num. 6. par. 11. exempli causa, quod emphyteuta ob Canonem non solum expelli nequeat, quod emphyteuta ob deteriorationem non incidat in commissum, & quod possit alienare tam inter vivos, quam in ultima voluntate, quod possit subemphyteutare, & quod secundum emphyteuta debeat licentiam alienandi petere a primo, quod reemphyteutica etiam funditus preempta, nihilominus solvatur canon, Gallerat. de renunc. tom. 2. 19 cent. 2. renunc. 114. num. 3. cum seqq. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de var. caducitat. qu. 1. nu. 20. cum seqq. & tit. de alien. qu. 1. n. 152. Valasc. eod. tract. qu. 27. n. 1. & 14. in fine. Adden ad Gam. dec. Lusitan. 326. in principio, vers. tertio quod valet pactum, Cyriac. controu. tom. 4. cap. 632. nu. 25. Themud. dec. Lusitan. 110. num. 5. par. 2. Sicut etiam sustinetur pactum, quod feudum transeat in feudatarium, tam quoad utile, quam quoad directum Dominium, Georg. repet. feudat. cap. 38. num. 6. & per tot. ubi de veriori, Giurba de success. feud. pralud. 2. num. 27. ubi de veriori, Intrigliol. de feud. cent. 1. qu. 9. nu. 70. & qu. 10. num. 16. Schrader. eod. tract. par. 2. conc. 2. num. 50. & conc. 21. num. 175. Petr. Gregor. de conc. feud. par. 1. qu. 9. num. 2. & par. 5. qu. 5. num. 3. etenim pactum aequiparatur legi, 21 immo plus operatur, quam lex, & Statutum l. fin. C. de reb. alien. non alien. l. fin. C. de fidejussoribus, Amat. var. resol. lib. 1. resol. 48. num. 8. Marotta. discept. forens. lib. 1. cap. 25. n. 23. Scaccia de judic. lib. 2. cap. 9. num. 420. Milanens. dec. 13. n. 31. lib. 2. & contractus a principio sunt voluntatis, postea 22 vero fiunt necessitatis l. ab emptione 58. ff. de pact. l. sicut initio 5. C. de action. & oblig. in tantum ut nec Princeps ex defectu potestatis potest dispensare super observantia pacti, Salgad. labyr. credit. par. 1. cap. 28. num. 14. cum seqq. juncto n. 50. Rub. ad dec. 217. num. 458. par. 9. tom. 1. recentior. multoque magis sustineri debet pactum de solvendo quinquennio etiam non debito, quippe non est contra naturam emphyteusis in manum mortuam translatae, sed potius secundum illius naturam, per accidens autem ob casum circumstantias quinquennium desinit deberi, quod 23 alias

aliàs deberetur, quibus circumstantiis non at-
 24 tentis partes possunt se conformare univetsali
 consuetudini super solvendo quindennio, ad
 text. in l. quod si nolit 31. §. Qui assidua 20. ff. de
 edil. edic. l. si fundus 6 ff. de evict. on. l. circa 19.
 ff. locat. l. Domini praediorum 5. C. de agricol. & cen-
 sit. lib. 11. Menoch de praesumpt. lib. 3. pr. §. 38. n. 8.
 Piag. de consuetud. qu. 9. num. 60 & qu. 11. nu. 91.
 cum seq. Mascari de general. statut. interpret. conc. 7.
 num. 2. cum seqq. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 9.
 nu. 241. cum pactum inter contrahentes dicatur
 25 lex privata, immò lex l. legem 10. C. de pact.
 Carpzov. in leg. Reg. cap. 1. sect. 16. num. 11. Ciardin.
 contr. v. tom. 2. cap. 192. num. 2.

Immò manus mortua pactum hujusmodi ac-
 ceptans, validè agit uti favori suo renuncians
 26 circa exemptionem solutionis quindennii in cer-
 tis casibus, quod facere potest l. pactum 46. ff.
 de pact. l. si quis in conscribendo 29. C. cod. Scaccia
 de sentent. glos. 7. qu. 3. limit. 4. num. 172. Vilagut.
 de extens. leg. tit. de extens. cujuscumque disposit.
 n. 129. in med. vers. aut enim, undè quis validè
 27 per pactum renunciat praescriptioni, Palma Nep.
 alleg. jur. tom. 1. alleg. 3. n. 151. adeò ut si manus
 mortua renuat solvere quindennium in pacto
 deductum, & licet non debitum, cadit a jure
 suo, tanquam pacta non servans, sicuti caderet,
 28 si solvere cessaret canonem, Felic. allegat. 35.
 num. 33. lib. 3.

Attamen durum aliquantisper, si non admo-
 dum videtur, ut manus mortua teneatur ad
 quindennium ob pactum, ad quod aliàs non
 teneretur d. Jure in certis casibus, cum dero-
 29 gari nequeat legibus privatorum pactis ad vul-
 gares, & vulgatos textus in l. nec ex Pratorio
 27. l. contractus 33. l. privatorum conventio 45.
 ff. de regul. Jur. l. nemo potest 55 ff. de legat. 1. l.
 Juris gentium 7. §. ait Praetor 7. l. Jus publicum
 38. l. inter 42. l. in emptionibus 43. ff. de pact. l.
 non utique 2. §. jus Reipublicae 8. ff. de admin. rer.
 ad Civit. pe. tin. l. illud 5. ff. de pact. dotal. l. 1.
 §. Si inter 9 ff. de Magistrat. conven. l. pacta, que
 contra 6. C. de pact. l. non dubium 5. C. de legib. l.
 fin. §. fin. C. de tempor. & reparat. verumtamen
 nullam duritiem hoc in se continet, sed immò
 maximam aequitatem, etenim nè quidem de
 Jure, sed de consuetudine tantum debentur
 quindennia, ut pluribus in locis per nos insi-
 nuatum, ideoque partes per conventiones de-
 rogare possunt consuetudini solvendi, vel non
 30 solvendi quindennia ad text. in l. 1. C. de pact.
 Gratian. discept. 722. nu. 33. Rota decis. 301. nu. 3.

parte 4. recentior., cum etiam rigorosum, aut à
 31 Jure exorbitans pactum servandum sit in Em-
 phyteusi, Rota decis. 5. n. 2. post. Nigr. de laudem.
 tom. 2. Præterquamquòd domino directo assistit
 contraria regula etiam vulgaris, & vulgatissi-
 32 ma, quòd pacta rumpunt leges præsertim in
 materia emphyteutica l. 1. & 2. C. de jur. em-
 phyt. l. pacta conventa 72. l. cum manu sata 80.
 ff. de contrab. empt. Mans. consult. 36. n. 27. tom. 1.
 Melius alleg. 10. num. 161. cum seqq. tom. 1. Ma-
 rotta discept. for. disc. 25. nu. 33. Gallerat. de re-
 nunc. tom. 1. lib. 1. in præfat. nu. 4. & lib. 3. cap. 1.
 nu. 42. Novar. qu. for. par. 2. qu. 89. nu. 4. Palma
 Sen. consult. 8. nu. 2. Palma Jun. alleg. 42. nu. 20.
 tom. 1. Card. de Luca de dote disc. 132. nu. 5. Rosi-
 gnol. de contract. contract. 4. prænot. 4. n. 16. Rota

coram Ninot decis. 72. num. 11. ac in recentior. de-
 cis. 301. nu. 3. parte 4. decis. 414. nu. 53. parte 12.
 omisso, quòd superius recensita regula, per
 quam habetur, non posse pactis derogari legi-
 bus, habere locum poterit, si pacta non fuerint
 licita, à bonisque moribus deviaverint, ut
 33 exemplis exornat Gothofred. in l. nec ex Prato-
 rio 27. in principio, ff. de regul. Jur. pag. mih.
 160. in fine, cum seq. vel si lex principaliter re-
 spectu publicam utilitatem, non autem, quan-
 34 do, ut in casu, pactum respicit favorem priva-
 tum Domini directi, Gall. de exception. successi-
 on. ab intestat. & ex testam. tit. 4. except. 11. parte
 2. n. 195. Undè uxor præteriti dotata, quan-
 tumvis alenda sit à Viro, attamen antè matri-
 monium pacisci valet, quòd ali non debeat,
 35 Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 18. n. 10. cum seq.

Nec mirandum de tanta vi pacti, quando
 etiam Papa; aut alius Princeps, nec de pleni-
 tudine potestatis, seu (ut dicunt) tempestatis,
 contravenire potest pacto, Plot. cons. 11. num. 2.
 cum seqq. Marotta discept. for. disc. 25. nu. 12. Do-
 36 nad. de renunc. lib. 1. cap. 40. n. 22. Petra de potest.
 Princip. dub. seu quæst. 2. principal. num. 57. cum
 seqq. & cap. 32. n. 145. Carpzov. in leg. Reg. cap. 1.
 sect. 16. num. 6. cum seq. Barbosa vot. 76. n. 18. Rey-
 noso obs. 57. nu. 3. cum seqq. ubi Adden Card. de Lu-
 ca de Regal disc. 33. n. 2. Novar. de gravam. tom. 1.
 prælud. 4. num. 9. cum seqq. & de privileg. miferab.
 person. privil. 164. nu. 4. cum seq. Curt. de feud. §. Po-
 test. quoque num. 14. fol. mibi 28. à tergo. Cutell. de
 donation. contempl. matrim. tom. 1. tract. 1. disc. 2.
 partic. 6. num. 99. cum seq. Surd. dec. 260. num. 12. in
 fine, Macedo dec. Lusitan. 87. num. 3. & per tot. &
 quando Deus (quod est plus) supremus omnium
 Dominus, nullis obstrictus legibus, & infinita
 majestas, nihilominus tanquam infinita boni-
 37 tas, tenetur ex pacto, vel (ut reverentiùs in-
 quam) teneri dignatur erga homunculos -- erit-
 que pactum meum in carne vestra in fidus atern-
 num Genes. 17. 13. - pactum est sempiternum inter
 me, & filios Israel, signumque perpetuum Exod.
 31. 17. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum,
 & cum Semine vestro post vos &c. Statuam
 pactum meum vobiscum, & nequaquam ultra in-
 terficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit
 decinceps diluvium dissipans terram &c. recordabor
 fœderis mei vobiscum &c. & non erunt ultra aquae
 diluvii &c. & recordabor fœderis sempiterni,
 quod pactum est inter Deum, & omnem animam
 viventem &c. Genes. 9. 9. 11. 15. & 17. - pollici-
 tus sum, ut non facerem irritum pactum meum vo-
 biscumque in sempiternum Judic. 2. 1. -- reversus
 est ad eos propter pactum suum, quod habebat cum
 Abraham, & Isaac, & Jacob 4. Reg. 13. 23.

Hinc per pactum Salis ad denotandam stabili-
 38 litatem dicitur Numer. 18. 19. - pactum Salis est
 sempiternum coram Domino tibi, ac filiis tuis, &
 2. Paralipom. 13. 5. - num. ignoratis, quòd Domi-
 nus Deus Israel dederit Regnum David super Israel
 in sempiternum, ipsi, & filii ejus in pactum Salis?
 exornat Gomez de Sale lib. 4. num. 11. Gratian. di-
 scept. 197. num. 44. cum seqq. itaque est inconcus-
 sa Theologorum opinio, de qua Bardellon. con-
 sul. 75. nu. 20. Donad. de renunciation. lib. 1. cap. 40.
 num. 24. Marotta disceptat. forens. discept. 25. nu. 16.
 Onate de contract. tract. 5. disput. 16. nu. 134. Ideo-
 que servare pacta dicitur quid divinum Rota co-
 ram

40 ram Peña dec. 126. num. 4. tom. 2. adeò ut in bello
 41 illa servantur, ut de Rahab meretrice habetur
 42 Josue 2. 12. & 6. 22. ac sanè mirabile fuit pa-
 ctum inter Josue, & Principes Israel cum Ga-
 baonitis de non occidendo - pollicitus est, ut
 non occiderentur, Principes quoque multitudinis
 juraverunt eis &c. non percusserunt eos eò, quòd
 jurassent eis Principes multitudinis in nomine Do-
 mini Dei Israel, & idcirco non possumus eos con-
 traria nos ira Domini concitetur, si pejeravimus &c.
 liberavit eos de manu filiorum Israel, ut non occi-
 derentur Josue 9. 15. 18. 19. 20. 21. & 26. de quo
 43 pacto meminit text. in can. inter cetera 22. §. Sed
 his omnibus, & can. innocens 23. 22. qu. 4. & in
 cap. venerabilem 34. in fine de elect. adeò ut pa-
 ctum hujuscemodi Saule non servante, Deus
 44 triennalem famem immisit, & ex oraculi respon-
 so septem filii Saul suspensi sunt ad ultionem -
 facta est quoque famis in diebus David tribus an-
 nis jugiter, & consuluit David oraculum Domini,
 dixitque Dominus propter Saul, & domum ejus
 sanguinum, quia occidit Gabaonitas &c. filii quip-
 pè Israel juraverant eis &c. dentur nobis septem
 45 viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos &c. qui cru-
 cifixerunt eos &c. 2. Reg. 21. 1. 2. 6. & 9. & tamen
 non videbatur servandum pactum, cum Gabao-
 nitæ essent reliquæ Amorrhæorum - porro Ga-
 baonitæ non erant de filiis Israel, sed reliquæ A-
 46 morrhæorum 2. Reg. 21. 2. & tanquam tales juxta
 præceptum Divinum non erant tractandi - per-
 cuties eas usque ad internecionem, non inibis cum
 eis fœdus, nec misereberis earum Deutoronom. 7. 2.
 Sed Josue à Gabaonitis Italico sermoni nomen
 47 respondens habentibus deceptus fuit, suppo-
 48 neutibus è terra longinqua se profectos - calidè
 cogitantes &c. cur nos decipere fraude voluistis
 &c. Josue 9. 4. & 22.

Undè (redeundo ad rem nostram) non ser-
 49 vans pacta in emphyteutico contractu adjecta,
 cadit ab emphyteusi, ac si canonem non solvis-
 set, Novar. qu. forens. par. 2. qu. 89. num. 1. Cyriac.
 controu. 266. num. 6. tom. 2. Rot. coram Card. Ubal-
 do dec. 298. n. 1. tom. 1. adeò ut si una manus mor-
 tua recipiat quindennia ab altera manu mortua
 in emphyteusi devoluta ob non observantiam
 50 pactorum, adhuc in nihilum præjudicatur de-
 volutioni, quia renunciari nequit tali juri ta-
 citè, seu expressè, nisi prævio beneplacito Apo-
 stolico, R. P. D. Petra in comment. ad Constit. Apost.
 tom. 2. ad Constit. 10. Innocent. III. sect. 2. n. 30. Rota
 dec. 340. nu. 31. cum seq. par. 1. recent. dec. 65. nu. 3.
 parte 17.

Modò superest scrupulus in re sanè gravissi-
 ma, & quotidianæ controversiæ subiecta, quid
 nempè agendum, immò quid dicendum, ut
 sciatur, quid agendum, si emphyteuta erit Ec-
 clesia, quæ videtur non posse obligari absque
 solemnitatibus, præsertim in materia, ut ista,
 onerosa, ac præjudiciali de solvendo quinden-
 nio, aliàs non debito, quod habet tractum suc-
 cessivum, & perpetuum inducit gravamen, qua-
 propter crederein, & quidem quantumvis meo
 51 iudicio, benè, quòd, cum pactum solvendi quin-
 dennium etiam non debitum, sit potiùs damno-
 sum, quam utile, seu necessarium Ecclesiæ, ad
 illud se obligare non possit Ecclesia absque so-
 lemnitatibus ad normam text. in cap. 1. de reb.

Eccles. non alien. & exiravag. ambitiosa eod. tit.
 eodem fermè pacto, quo non tenet pactum in-
 Investitura adjectum, ut finita generatione in-
 vestitutorum Ecclesia teneatur proximioribus 52
 renovare, nisi ad hunc effectum constet de bene-
 placito Apostolico, Turricell. de reb. Eccles. non
 alien. cap. 8. num. 39. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de re-
 novation. qu. 1. num. 31. Molin. de contract. tract. 2.
 disput. 484. num. 4. ubi in fine, versic. quidam uni-
 versim, refert in Lusitania solere Ecclesiam, aut 53
 etiam privatum apponere clausulam, seu pactum
 de non renovando, sive de emphyteusi statim ad
 Dominum directum devoluenda post extinctio-
 nem investitutorum, & nu. 9. cum seqq. Sarmient.
 select. interpret. lib. 3. cap. 7. num. 2. circa fin. versic.
 quinimmò, quidquid, si ageremus de pacto Ec-
 clesiæ favorabili, quod non indiget solemnitati-
 54 bus, Palma Ncp. alleg. jur. tom. 2. alleg. 148. n. 41.
 Caldas Pereyra de jur. emphyt. tit. de renovat. lib. 1.
 qu. 4. num. 8. versic. hoc tamen, Fragofo de regim.
 Reipub. Christ. par. 3. lib. 7. disp. 14. §. 9. num. 9. Rota
 recent. dec. 328. num. 10. par. 17. quale esset contra-
 rium pactum de nunquam solvendo quinden-
 nio, hinc fit, quòd Ecclesia remittere nequit abs-
 55 que solemnitatibus laudemium, ac quinden-
 nium sibi in futurum debitum per aliam Ecclē-
 siam, aut manum mortuam, Riccius prax. Ec-
 cles. par. 2. resol. 127. per tot.

Nec obstat, quòd sicuti Ecclesia in acquisi-
 tione emphyteusis validè solvit absque solemnita-
 56 tibus laudemium, ut in terminis PP. Conventus
 S. Honuphrii de Urbe Congregationis Ere-
 mitarum B. Petri de Pisis Rota dec. 198. num. 10.
 cum seqq. par. 19. recent. repet. post Traët. inter decis.
 S. Rot. Rom. in ordine la VI. ita post acquisitionem,
 seu translationem emphyteusis sui favore fa-
 ctam validè quoque citrà solemnitates obliga-
 tur ad solvendum quindennium, quia in tan-
 tum Ecclesia potest sine solemnitatibus laude-
 mium solvere, in quantum in acquisitione, seu 57
 in acquirendis non requiruntur solemnitates, ut
 notat laudata dec. 198. num. 14. & coram Card.
 Seraphino dec. 1198. n. 2. ex regula, quòd Ecclesia
 sibi præjudicare potest in acquirendis, Turricell.
 de reb. Eccles. non alien. cap. 15. §. 4. num. 92. 93. 97.
 in med. versic. ubi etiam, & num. 99. in fine, vers.
 & cum in acquirendis, ultra quòd in casu diver-
 sa penitus militat ratio in quindennio, istud
 enim est certum de quindecim in quindecim
 annis solvendum, sicque habens tractum suc-
 cessivum, laudemium verò est incertum, ac
 eventuale dependens ab accidentariis, ac for-
 tuitis alienationibus, quæ præsertim in Ecclesia
 raro, vel difficilè contingunt, ideòque majori
 deliberatione, ac causæ cognitione indiget obli-
 gatio ad illud solvendum, quamvis verum sit,
 quòd Ecclesia absque solemnitatibus obligari 58
 possit ad solvendum canones ex emphyteusi
 tractum quoque successivum habentes, Rota cor.
 Card. Ubaldo dec. 343. nu. 7. cum seqq. tom. 1. quia
 cum canones ex natura contractus emphyteuti-
 ci semper debeantur, mirum non est posse Ec-
 clesiam absque solemnitatibus obligari ad illo-
 rum solutionem, quindennia verò, & laude-
 mia cum non semper debeantur, non benè,
 nec validè Ecclesia absque solemnitatibus ad
 eorum solutionem obligari valet, possit enim
 dari casus, quòd Ecclesia obligaretur ad id, ad

quod forsitan non teneretur, quod non militat in Canonibus, ad quos Ecclesia emphyteuta semper tenetur, ut patet ad sensum.

- Est denique pactum adeò privilegiatum, ut, si forsitan manus mortua venire velit ex capite læsionis, doli, sive ex alia causa, contra hujusmodi pactum solvendi quinquennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, audienda nequaquam sit, sed manutendendus Dominus directus in exactione quinquennii, vel in possessione illud exigendi, consisto de illius bono jure ob assistentiam pacti, ad tradita per *Post de manut. obs. 10. nu. 61. & obs. 35. nu. 5. Capan. de jure relev. par. 4. qu. 18. num. 9. & qu. 28. num. 15. & 25. Genucius. practicab. Eccl. tricen. 1. qu. 21. nu. 3. cum seq. Prat. discept. for. tom. 4. cap. 12. nu. 25. cum seqq. Afflict. in cap. 1. §. Similiter nu. 24. de Capitul. Conrad. Rota post Nigrum de laudem. tom. 2. dec. 6. n. 9. in fine, versiculo que dicuntur, cum Judex valide dare debeat potius conventiones inter partes initas, & ex conventionem judicare, non ex sua æquitate l. in conventionalibus § 2. ff. de verb. oblig. & instantia manus mortuæ emphyteutæ super non solutione quinquennii ad formam pacti, tanquam respiciens altiore indaginem, rejicienda venit ad judicium petitorium, & via ordinaria per tres sententias conformes definienda, ac terminanda, *Prat. discept. for. tom. 4. cap. 12. num. 25. Afflict. in cap. 1. §. Similiter nu. 32. de Capitul. Conrad. Rot. post Post. de manut. dec. 534. nu. 2. cum aliis vulgaris.* Si tamen solus Prælati, vel Procurator absque consensu Subditorum, ac suorum Principalium respectivè se obligaret ad solvendum quinquennium in nostro casu, non putarem tenere ex dictis infra in *Cap. 34.**

ARGUMENTUM.

Deveniente emphyteusi ad manum mortuam non titulo venditionis, sed locationis de novennio in novennium etiam usque ad centum annos duraturæ non debetur quinquennium.

SUMMARIUM.

- 1 *Olim in quinquennium fieri solebat locatio tam publicorum, quam privatorum fundorum.*
- 2 *Deveniente emphyteusi ad manum mortuam titulo locationis de novennio in novennium etiam usque ad centum annos duraturæ, non debetur quinquennium.*
- 3 *Ex facto emphyteutæ non potest præjudicari Domino.*
- 4 *Per locationem ad longum tempus inducitur alienatio, seu saltem quasi.*
- 5 *Ex alienatione emphyteusis debetur laudemium Domino directo.*
- 6 *Ex locatione ad longum tempus debetur quinquennium.*
- 7 *Locatio de novennio in novennium dicitur ad longum tempus.*
- 8 *Locatio ad longum tempus quasi sapit alienationem.*
- 9 *Ex locatione ad solum decennium solvitur laudemium.*
- 10 *Per locationem ad longum tempus res non perpetuatur apud manum mortuam, sicque deficit causa debendi quinquennium.*

- 11 *Locatio de novennio in novennium non transfert utile, seu aliud quodcumque dominium in manum mortuam conductricem.*
- 12 *Nec illa dici valet ad longum tempus, sed immò ad modicum illa dicitur.*
- 13 *Per locationem ad decennium transit utile dominium in conductorem.*
- 14 *Tanta est diversitas augmenti unius anni, ut quod non prædicatur de novennio, prædicatur de decennio.*
- 15 *Bona Ecclesiastica alienari nequeunt ultra tricennium.*
- 16 *Locatio de quinquennio in quinquennium est temporalis, nullumque jus transfert in manum mortuam.*
- 17 *Saltem Romæ agendo de Casalibus talis novennalis locatio dici nequit ad longum tempus, cum illa fieri possit ad novennium absque beneplacito Apostolico.*
- 18 *In Jure tutum non est asserere, quòd ex locatione emphyteusis debeat laudemium.*
- 19 *Valasc. de jur. emphyt. qu. 29. num. 7. in princip. tenens, ex locatione ad longum tempus deberi laudemium, se declarat, hoc magis procedere de Jure Regni Portugalliæ, quam de Jure communi.*
- 20 *Ad summum sola locatio ad decennium dici posset ad longum tempus, non autem locatio de novennio ad novennium.*
- 21 *Nec in Portugalliæ locatio, nisi decennium attingens, dicitur ad longum tempus, nec alienatio.*
- 22 *Ex locatione etiam ad longum tempus non solvitur laudemium.*

CAPITULUM XXXI.

Olim in quinquennium solebat fieri locatio non solum publicorum, sed etiam privatorum fundorum, *Panciroll. var. lectio. lib. 1. cap. 95 per tot.* quod hodiè quoque quandoque fit, vel de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, undè post concessa bona in emphyteusim sæpius contingit, quòd emphyteuta locat bona hujusmodi emphyteutica manui mortuæ de novennio in novennium, & hac via revocat in dubium, an ex tali novennali locatione totidem novenniis renovanda debeat, nec nè quinquennium Domino directo, & in præsentia asserimus, quòd deveniente emphyteusi ad manum mortuam non titulo venditionis, sed locationis de novennio in novennium etiam usque ad centum annos duraturæ, non debetur quinquennium, veluti in puris terminis firmat *Novar. sum. Bullar. par. 1. commentar. 145. n. 30. declarat. 3. & par. 2. commentar. 120. num. 2. repetit. post Tract. inter Doctores litera P. & Q.*

Verùm quatuor sequentibus videtur impugnari fundamentis proposita resolutio.

I. quidem, quia ex facto emphyteutæ non potest præjudicari Domino directo ad *text. in l. non debet 74. ff. de regul. Jur.* sed locante emphyteuta fundum emphyteuticum de novennio in novennium etiam ad centum annos manui mortuæ; Dominus directus ex hujusmodi locatione amittit spem laudemiorum, cum tam per viam emphyteusis, quam per viam locationis res verè devenit in manum mortuam.

II. quia per locationem ad longum tempus, qualis

qualis est, de qua agimus, inducitur alienatio, 4 seu saltem quasi, & sic quasi subemphyteutica-
 tio, *Caldas de jur. emphyt. lib. 1. qu. 16. n. 9. Fulgin.
 eod. tract. tit. de alienat. qu. 1. num. 75.* undè sicuti
 5 ex alienatione emphyteutis debetur laudemium
 Domino directo *l. fin. C. de jure emphyt. Niger. de
 laudem. qu. 1. per tot. tom. 1. Fulgin. de jur. emphyt.
 tit. de laudem. qu. 1. n. 5. cum seqq. & per tot. Cald.
 eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 15. & 16.* ità ex loca-
 6 tione, vel quasi subemphyteuticatione debetur
 quindennium, prout ex eadem debetur laudem-
 mium, *Cald. cit. tract. lib. 4. cap. 16. num. 32. & 38.
 Faber. de error. Pragmatic. to. 1. decad. 100. error. 5.
 cum seq. per tot.*

III. quia cum locatio de novennio in noven-
 7 nium, maximè ad centum annos duratura ad
 longum tempus dicatur, immò perpetua, vel
 quasi perpetua, *Molina de primogen. Hispan. li. 1.
 cap. 21. num. 29. versiculo & etiam illa*, sicuti ex
 8 locatione ad longum tempus, vel ex locatione
 ad centum annos, quasi sapiat alienationem,
*cap. ad audientiam 9. de reb. Eccles. non alien. l. fin.
 ff. si ag. vectig. debetur laudemium, Valasc. de jur.
 emphyt. qu. 29. num. 7. in princip. versiculo quia lo-
 catio ad longum tempus, & n. 16. Put. de reintegr.
 feud. cap. 144. num. 9. Rocca respons. legal. lib. 1.
 respons. 77. num. 2.* ità ex locatione hujusmodi
 debetur quindennium, ut patet ad sensum.

IV. quia sicuti ex locatione ad solum decen-
 9 nium solvitur laudemium, *Valasc. de jur. emphyt.
 qu. 13. num. 10. & qu. 19. nu. 10.* ità longè magis
 ex locatione ad centum annos, & de novennio
 in novennium venit solvendum quindennium.

Quibus tamen non obstantibus, firma remanet
 resolutio.

I. equidem non obstat, quia considerari ne-
 quit absoluta desperatio laudemiorum in loca-
 tione de novennio in novennium etiam ad cen-
 tum annos duratura, cum locatio hujusmodi
 propriè non contineat temporis perpetuitatem,
 ità ut bona emphyteutica hoc modo manui
 mortuæ locata, non amplius reditura sint ad
 Dominum directum eo, quòd durante tali loca-
 tione adhuc proprietates remanent penès locato-
 rem emphyteutam, ad eòque finita locatio-
 res emphyteutica ad eundem locatorem rever-
 titur, & ad eundem revertendo, bene redire po-
 test suo tempore ad Dominum directum, vel
 illam post regressum alienando Dominus dire-
 ctus sui laudemii emolumento, & sic per talem
 locationem remanente utili dominio penès locato-
 10 torem, nunquam hac via perpetuatur apud man-
 um mortuam, quo casu deficit, seu cessat
 causa debendi quindennium argumento *text. in
 l. 1. & 2. ff. Si ager vectigal. l. si domum 45. §. unico
 ff. locat. Caldas Pereyra de jur. emphyt. lib. 4. cap. 1.
 num. 37. in princip.* Præterea potest dari casus, ut
 ipse emphyteuta, qui locavit ad longum tem-
 pus, distrahat jus, quod habet in re locata, sic-
 que Dominus directus non est omninò destitutus
 spe consequendi laudemia.

II. non obstat, quia immò locatio, vel de
 novennio in novennium, vel etiam ad centum
 annos maximè in materia quindenniorum, verè,
 11 ac propriè dici non valet alienatio, cum per
 eam dominium utile, sive aliud quodcumque
 non transferatur in manum mortuam condu-

ctricem *l. 1. C. de jur. emphyt.* nec illa dici valet ad
 longum tempus, sed immò ad modicum illa di- 12
 citur, *Amic. de jur. emphyt. in præfat. nu. 10.* quan-
 tumvis contrarium tenuerint *Solfona de laudem.
 præud. 4. nu. 52. Caldas de jur. emphyt. lib. 4. cap. 1.
 num. 9. in fine, versic. quinimmò locatio, & nu. 14.
 in princip.* quidquid sit in locatione verè ad lon-
 gum tempus, qualis posset dici illa ad decen- 13
 nium, per quam potest sustineri, quòd tran-
 seat utile Dominium in conductorem, seu loca-
 tarium, *Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 50. n. 4.
 & lib. 2. cap. 35. nu. 12. Caldas de jur. emphyt. lib. 4.
 cap. 1. nu. 9.* tanta est diversitas augmenti unius
 anni, ut quod non prædicatur de novennio, 14
 prædicatur de decennio.

III. non obstat, quia locatio de novennio in
 novennium, seu ad centum annos dicitur qui-
 dem ad longum tempus, & habetur pro perpetua,
 seu quasi perpetua ad certos tantum effe-
 ctus, quoad prohibitionem nempe locandi bonæ
 Ecclesiastica ad longum tempus, quippè eorum 15
 alienatio prohibetur ultra triennium absque be-
 neplacito Apostolico, tanquam nimis longa,
 juxta notissimam. *Extrav. 3. Ambitiosa de reb.
 Eccles. non alien. Antonell. de temp. legal. li. 1. cap. 10.
 num. 5. Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 8. n. 29.
 & cap. 27. §. 3. num. 36 cum seqq. Fulgin. de jur. em-
 phyt. tit. de contract. emphyteutic. qu. 7. num. 4. cum
 seqq. & num. 18. Pacion. de locat. & conduct. cap. 4.
 num. 16. & cap. 14. nu. 4.* non autem ad effectum,
 de quo agimus, nimirum ad solvendum quin-
 dennium ob rationis disparitatem: Immo in rei
 veritate locatio de novennio in novennium cum
 pacto renovandi de novennio in novennium,
 non solum non est ad longum tempus, sed poti-
 16 tius est temporalis, sicuti talis est locatio de
 quinquennio in quinquennium, nullumque jus
 transfert in manum mortuam, ità ut etiamsi
 manus mortua esset ad instar privati, possetque
 & soleret facilè, ac frequenter alienare, adhuc
 uti mera conductrix nunquam posset alienare,
 sed ex pacto solummodò cogit locantem ad re-
 novandum, *Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 25. n. 19.
 Fulgin. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 7.
 & 8. num. 18. in principio, quantumvis Carocc. de
 locat. par. 2. tit. de locat. ad long. temp. qu. 4. n. 1. cum
 seqq. teneat, locationem de novennio in nove-
 nium dici ad longum tempus sub motivo, quòd
 sit unica locatio, verumtamen ejus dictum pro-
 cedere poterit quoad alium effectum particula-
 rem, nempe quoad alienationem bonorum Ec-
 clesiasticorum, ut mox insinuavimus, vel saltem Ro-
 17 mæ talis novennialis locatio, si agatur de Casa-
 libus, dici nequit ad longum tempus, cum illa
 rectè fieri possit ad novennium absque benepla-
 cito Apostolico ex eo, quòd integri fructus Casa-
 salium percipiuntur, singulo triennio, ità ut
 quodlibet triennium habeatur pro unico tan-
 tum anno, & quodlibet novennium pro trien-
 nio, *Pacion. de locat. eap. 14. §. 6. num. 2. cum seqq.
 Rota dec. 727. num. 3. versiculo prætereà quòd steri-
 rilitas, par. 4. divers.* nec est in Jure tutum, quòd
 ex locatione ad longum tempus debeat laudem- 18
 mium, cum *Valasc.* pro contraria supra suo lo-
 eo laudatus, se declarat, hoc magis procedere
 de Jure Regni Portugalliæ, quàm de Jure com- 19
 muni, ac ingenuè fatetur, se accedere sententiæ
 Doctorum tenentium de Jure communi ex loca-
 tione*

- rione ad longum tempus non deberi laudemium, unde etiam sub supposito, quod nos versaremur in locatione ad longum tempus adhuc mordicus censemus simili modo respondendum de Jure, ac in foro judicandum, prout ita si ferret occasio, responderemus, sive judicaretur. Præterquamquod ad summum sola locatio ad decennium posset dici ad longum tempus, non autem locatio de novennio in novennium, quæ nunquam excedit ipsum decennium, immò nec illud attingit, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 50. num. 23. Valasc. de jur. emphyt. qu. 29. nu. 5. Fulgin. eod. tract. tit. de alienation. qu. 1. n. 82. Pacion. de locat. & conduet. cap. 4. n. 15. unde nec locatio, nisi decennium attingens, dicitur ad longum tempus in Portugallia, nec alienatio juxta Ordinationes Regias Portugallia lib. 4. tit. 38. in principio, de qua Carvalho de utraque quarta parte 2. nu. 324. Caldas Pereyra de jur. emphyt. lib. 4. cap. 1. num. 24. & cap. 2. num. 1.
- IV. non obstat, quia immò ex locatione etiam ad longum tempus non solvitur laudemium ad eo, quod locatio fundi emphyteutici per emphyteutam fieri potest citrà consensum Domini, cum repugnet interpellare Dominum, an vult præferri in conductione rei propriæ, nè alias sit quis eodem tempore Dominus ejusdem rei, & conductor, Niger de laudem. quæst. 40. artic. 12. num. 40. tom. 1. Caldas de extinction. emphyteus. cap. 40. num. 40. cum seq. & num. 50.

ARGUMENTUM.

Acquirente emphyteusim ad vitam tantum, posteaque Religionem ingresso, transeunte emphyteusi in Monasterium, in quo emphyteuta Professionem emisit, ex persona ejusdem Monachi, interim tenetur idem Monasterium ad Quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Quindennium debetur etiam ex emphyteusi ad tempus tantum concessa.
- 2 Quindennium debetur etiam ex emphyteusi ad vitam tantum concessa.
- 3 Præsens articulus est difficillimus, passimque in foro disputandus.
- 4 Monachus per ingressum in Religionem, dicitur mortuus mundo.
- 5 Religio Cappuccinorum, & Minorum Observantium S. Francisci est incapax acquirendi tam in communi, quam in particulari.
- 6 Emphyteusis non transit in Monasteria incapacia.
- 7 Præsens articulus intelligendus est in emphyteusi transitoria etiam ad extraneos.
- 8 Emphyteusis non transitoria ad extraneos, transire nequit in Monachum, sicque non in Monasterium.
- 9 Monasterium tenetur ad quindennia ob incapacitatem tam Monachi emphyteutæ, quam ipsius Monasterii.
- 10 Emphyteusis ad vitam dicitur perpetua.
- 11 Prout talis dicitur locatio ad vitam.
- 12 Locatio honorum Ecclesiæ ad vitam locatoris, aut conductoris est prohibita.
- 13 Commenda ad vitam, dicitur perpetua.
- 14 Ob vitæ incertitudinem perpetuum reputatur temporalitas ex incerto pendens.

- 15 Venditio ad vitam verè venditio est ad suos effectus.
- 16 Emphyteusis ad vitam verè emphyteusis est.
- 17 In emphyteusi ad vitam Monachi non pevitus, vel saltem non in perpetuum cessat spes devolutionis.
- 18 Ad effectum debendi quindennia satis est, quod saltem emphyteusis per quindecim annos à Monasterio possideatur ex persona Monachi emphyteutæ; nulla habita consideratione ad durationem emphyteusis.
- 19 Monasterium de per se emphyteusim retinere nequit uti manus mortua.
- 20 Æquum est, ut quindennia solvantur per Monasterium interim quo per illud emphyteusis possidetur.
- 21 Eadem militat ratio incapacitatis ex longiori, quam ex breviori tempore, quo emphyteusis retinetur.
- 22 Monasterium singulis momentis laborat impossibilitate, & difficultate alienandi.
- 23 Bene arguitur in Jure ab identitate rationis.
- 24 Hactenus deducta, intelligenda sunt, dummodò Monachus à die Professionis vixerit ultra quindecim annos.
- 25 Si Monachus emphyteuta decedat intrà quindecim annos, tunc Monasterium nec tenetur ad primum quindennium, cum nondum venerit tempus solutionis, & per consequens Dominus directus non sit creditor quindennii, nisi post purificatam conditionem.
- 26 Si Monachus emphyteuta intrà primos quindecim annos per viam nullitatis suæ Professionis discedat à Religione, non debetur primum quindennium per Monasterium.
- 27 Etiam si Monachus perseveraret ultra quindecim annos in Religione.
- 28 Stante nullitate Professionis, bona nunquam fuerunt manus mortuæ.
- 29 Tam Monachus, quam Monasterium retinere nequeunt emphyteusim.
- 30 Sive considerata incapacitate Monachi, sive illa Monasterii, semper verum est, teneri ad quindennia Monasterium pro tempore, quo possidet emphyteusim.
- 31 Monachus emphyteuta, per ingressum Religionis non amittit emphyteusim.
- 32 Non desunt Doctores tenentes, etiam in casu, quo emphyteusis sit ad vitam Monachi, adhuc teneri Monasterium vendere emphyteusim.
- 33 Aliàs si Monasterium hoc casu retinere posset, non esset verum, illud emphyteusim vendere teneri.

CAPITULUM XXXII.

Postquam vidimus suprâ in Cap. XXI. quindennium deberi etiam ex emphyteusi ad tempus tantum concessa, videndum modo, quid quindennium deberi etiam ex emphyteusi ad vitam tantum, & sic ad certum tempus Monachi, qui professio articulus difficillimus est, passimque in foro disputandus. Veruntamen alia ex parte superfluum viderer ingredi Provinciam, quasi quod emphyteuta Religionem ingrediente videatur evanuisse, ac expirasse emphyteusis ad vitam duratura, cum Monachus per ingressum, & Professionem dicatur mortuus mundo, glos. secunda in l. intercedit § 8. ff. de condit. & demonstrat. sed res non ita se habet, cum sola mors

mors naturalis emphyteutæ, non autem civilis contemplata sit, nè aliàs in emphyteuti ex persona Monachi Monasterio præjudicetur; omisso, quòd tunc mors civilis æquiparatur naturali, quando quis ingreditur Monasterium penitus incapax tam in communi, quam in particulari, quale est illud Cappuccinorum, & Minorum Observantium S. Francisci *Fulgini de jur. emphyt. tit. de successione in bon. emphyt. qu. 14. n. 1. cum seqq.*

6 quo casu sumus extra omnem controversiam, co, quòd tunc emphyteutis non transit in Monasteria incapacia.

Præmittendum quoque est, quòd intelligendus sit præfens articulus in emphyteuti transitoria etiam ad extraneos, etenim in non transitoria ad extraneos ex peculiari pacto in Investitura, tunc sanè non est locus articulo, cum eo casu emphyteutis transire nequeat in Monachum, & sic nec in Monasterium ad tradita per *Rotam in dec. 62. num. 4. coram Card. Celso.*

Quibus præmissis, asserimus, quòd acquirente emphyteutis ad vitam tantum, posteaque Religionem ingresso, transeunte emphyteuti in Monasterium, in quo emphyteuta Professionem emisit, ex persona ejusdem Monachi, interim tenetur idem Monasterium ad quindennia ob incapacitatem tam Monachi, quam Monasterii circa retinendam emphyteutis ex traditis supra in *Cap. 1. & 2.* & quia emphyteutis ad vitam, licet ob incertum vitæ tempus videatur temporalis, attamen perpetua dicitur, vel sapit perpetuitatem, prout talis dicitur locatio ad vitam, *Aldovini conf. 69. n. 61. cum seqq. Mofsius de contract. tit. de locat. in divis. nu. 9. Redoan. de reb. Eccles. non alien. tit. de locat. rer. Eccles. qu. 6. post dict. qu. in versic. item n. 2. Ricci. prax. resol. 108. in notabil. versic. locatio ad longum tempus par. 1. Molina de contract. tract. 2. disput. 468. n. 10. versiculo contrarium, Pacion. de locat. & conduct. cap. 4. num. 24. & signanter num. 26. & cap. 14. §. 2. n. 22.* ex qua ratione perpetuitatis censetur prohibita

12 locatio bonorum Ecclesiæ facta ad vitam locatoris, aut conductoris, uti virtualiter comprehensa in *Extravag. ambitiosa de reb. Eccl. non alien. ex Doctoribus mox citatis*, prout etiam perpetua dicitur commenda ad vitam, licet vita hominis in se temporalis sit, penitusque perpetuitati contraria, *Raudensis conf. 45. num. 12. cum seqq. lib. 1.*

Sanèque fortius emphyteutis ad vitam dicenda venit perpetua, cum ob vitæ incertitudinem perpetuum reputetur, cujus temporalitas ex incerto pendet, *Salgad. labyr. credit. par. 2. cap. 22. num. 104. Vela disert. 39. num. 7.* immò sicuti venditio ad vitam verè venditio est ad suos effectus ex *Rota dec. 446. num. 5. cum seqq. & per tot. coram Card. Millino, dec. 53. num. 1. & 6. post Pacichell. de distant. ita emphyteutis ad vitam verè emphyteutis est, esseque debet ad effectum inducendi incapacitatem tam ex parte Monachi emphyteutæ, quam ex parte Monasterii.*

Neque obstat potest, quòd in emphyteuti ad vitam Monachi non penitus, vel saltem non in perpetuum cessat spes devolutionis, cum potius illa certa sit, vel facilè certificari possit per mortem Monachi emphyteutæ, quòdve nec penitus cessat spes laudemiorum, cum per mortem Monachi, emphyteutis non amplius retineatur

per Monasterium, quia ad effectum debendi quindennia sitis est, quòd saltem emphyteutis 18 per quindecim annos à Monasterio possideatur ex persona Monachi emphyteutæ, nulla habita consideratione ad durationem emphyteutis, quæ est accidentalis, nec tollit essentialem incapacitatem Monasterii, quod de per se emphyteutis retinere nequit uti manus mortua, & tanquam 19 difficilis ad alienandum toto tempore, quo emphyteutis possidet ex supra suo loco deductis in *Cap. 1. & 2.* Adeòque æquum est, ut quindennia solvantur per Monasterium interim, quo per illud emphyteutis possidetur, cum per totum illud tempus verè cessat spes devolutionis, ac laudemiorum, proindeque mediante quindenniorum solutione compensandum venit præjudicium Domini toto tempore, quo inferitur, & à Domino sentitur, ac si semper retinenda esset emphyteutis per Monasterium ex eo, quòd eadem 21 militat ratio incapacitatis ex longiori, quam ex breviori tempore, quo emphyteutis retinetur, dum tam in uno, quam in alio tempore semper verificatur cessatio spei devolutionis, ac laudemiorum ob impossibilitatem, seu difficultatem alienationis ex parte Monasterii, qua 22 singulis momentis laborat, benèque in Jure arguitur ab identitate rationis, *Barbosi. axiom. 197. num. 3. cum seqq.*

Vellem tamen, ut hætenus deducta intelligenda sint in terminis habilibus, dummodò nempe Monachus à die sui ingressus, seu Professionis in Religione vixerit ultra quindecim annos, si namque intra quindennium decedit, & sic autè tempus debiti primi quindennii, tunc nec ad primum quindennium tenetur Monasterium, cum nondum venerit tempus solutionis, & per consequens Dominus directus non sit creditor quindennii, nisi post purificatam conditionem, ac eventum eo, quia non tunc nata est actio, quantumvis nata sit obligatio ad *text. in l. 1. §. Dies autem 2. in fine ff. quando dies ususfruct. legat. ced. l. exceptionem 19. C. de probat. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. num. 1.* eodem modo non debetur primum quindennium per Monasterium, si intra primos quindecim annos Monachus per viam nullitatis suæ Professionis à Religione ritè, licitèque discedat, etenim eo casu emphyteutis definit retineri per Monasterium, illaque redit ad Monachum non amplius Monachum, sicque ad primæuum statum sæcularitatis emphyteutæ, quo quindennia per prius non debebantur.

Idemque dicendum putarem, quantumvis Monachus perseveraret ultra 15. annos in Religione, quia eatenus Monasterium acquirit bona Monachi, quatenus ille validè proficetur, stante igitur nullitate Professionis bona nunquam fuerunt manus mortuæ, & consequenter æquum non est, ut ad quindennium teneatur.

Minus obstat, quòd hoc casu emphyteutis per accidens transit in manum mortuam, seu Monasterium, sed in illud transit ex persona, & nomine ipsius Monachi Emphyteutæ, qui perpetuus non est, unde Monasterium non possidet nomine proprio, non videretur teneri ad quindennia, prout tenetur, quando possidet nomine proprio, quia cum ex supra deductis in *Cap. 1. & 2.* tam Monachus, quam Monasterium retine

30 nere nequeant emphyteusim, bene sequitur, quòd sive considerata incapacitate Monachi, sive illa Monasterii, semper verum sit, teneri ad quindennia Monasterium pro tempore, quo possidet emphyteusim, sive illam possideat nomine proprio, sive alieno, sive ad tempus vitæ Monachi, sive ad tempus vitæ Monasterii, idest in perpetuum.

31 Nec minoris irrelevantiæ est, quòd quando emphyteusis transit in Monasterium ad tempus tantum ex persona Monachi, qui per ingressum Religionis emphyteusim non amittit, *Fulgin de jur. emphyt. tit. de successione. quæst. 14. nu. 13. cum seqq. Cyriac. controu. 684. nu. 13. tom. 4.* videretur, Monasterium non debere quindennia, eo enim casu de Jure emphyteusis transit in Monasterium, perque illud illa retineri valet vita emphyteutæ durante, ut mox diximus, quia non nisi quindenniorum solutione etiam hoc casu refarciri potest damnum Domini, ad effectum licitè, validèque retinendi emphyteusim usque ad obitum Monachi emphyteutæ, cum non desint Doctores tenentes, etiam in hoc casu Monasterium teneri vendere emphyteusim privato, *Cyriac. controu. 475. nu. 26. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de successione. quæst. 14. nu. 9.* Undè resultat, quòd ad retinendum emphyteusim hujusmodi requiratur quindenniorum solutio, aliàs si eam retinere hoc casu potest Monasterium etiam non solvendo quindennia, opinio Doctorum sententium, Monasterium teneri vendere emphyteusim, vera non esset, vel inutilis, quod dicendum non est.

ARGUMENTUM.

Sæcularis acquirens emphyteusim, postea effectus Clericus, tenetur ad quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Præfens inspectio est valde singularis, sæpiusque contingibilis.
- 2 Facile evenire potest, quòd aliquis acquirat emphyteusim, & postea evadat Clericus.
- 3 Sæcularis acquirens emphyteusim, postea effectus Clericus, tenetur ad quindennia.
- 4 Commentaria R. P. D. Vincentii Petræ ad Constitutiones Apostolicas, vocantur aurea.
- 5 Clericus cum facile deficiat, facileque alienare possit, semper viget spes tam laudemiorum, quam devolutionis.
- 6 Quindennia non debentur, quando adest disparitas rationis.
- 7 Satis est ad hoc, ut debeantur quindennia, quòd persona, in quam transfertur emphyteusis, sit illius incapax.
- 8 Nec curandum, quòd hujusmodi incapacitas proveniat ex alio motivo, nempe ob potentiam Clerici.
- 9 Clericus est alterius fori, difficiliorisque conventionis.

CAPITULUM XXXIII.

1 Præfens inspectio proponitur valde singularis, sæpiusque contingibilis, cum non semel
2 evenire facile possit, quòd aliquis acquirat em-

phyteusim, & postea evadat Clericus, oriaturque contentio inter ipsum, & Dominum directum super præfensa exactione quindenniorum, proindeque firmatur in præfenti, quòd sæcularis acquirens emphyteusim, postea effectus Clericus, tenetur ad quindennia, etiam per supervenientem Clericatum incapax evasit ad retinendum imposterum emphyteusim ob difficiliorum modum conveniendi, & personæ adactam potentiam ex privilegio fori, & exemptione, alias tenetur à se evacuare emphyteusim in manum habilem, & capacem, vel quindennia offerre ad instar Militum, *Niger de laudem. tom. 1. quæst. 12. artic. 3. nu. 8. cum seqq. Caldas Pereyra de jur. Emphyt. lib. 1. quæst. 22. nu. 4. cum seqq. & lib. 3. cap. 1. num. 11. Fulgin. eod. tract. tit. de alienatione. quæst. 1. n. 21. Amic. eod. tract. qu. 25. n. 1. & per tot R. P. D. Petra in suis aureis commentar. ad Constitution. Apostolic. tom. 2. in Constit. Innocentii III. sect. 2. nu. 3. Marc. decis. Delphin. 253. nu. 4. & per tot. parte 1.*

Neque obstare potest, quòd in Clerico non militat eadem ratio, quæ in manu mortua, Clericus enim cum facile deficiat, facileque alienare possit, semper viget spes tam laudemiorum, quam devolutionis, quæ deest in manu mortua, ut bene advertit *Caldas de jur. emphyt. lib. 2. quæst. 22. num. 8.* undè locus esse non debet solutioni quindenniorum per Clericum faciendæ ob disparitatem rationis, quia satis est ad hoc, ut debeantur quindennia, quòd persona, in quam transfertur Emphyteusis, sit illius incapax, nec curandum, quòd hujusmodi incapacitas proveniat ex alio motivo, nempe ob potentiam Clerici, qui est alterius fori, difficiliorisque conventionis, *Carleval. de judic. to. 1. lib. 1. tit. 1. disput. 2. qu. 6. sect. 1. nu. 392. cum seqq. de Grassis de effect. Clericat. effect. 1. num. 1. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Bona emphyteutica in manum mortuam translata ex causa necessaria, non subjacent Quindenniis.

SUMMARIUM.

- 1 Præfens materia est satis proficua, & quotidie in foro practicabilis.
- 2 In casu translationis fundi emphyteutici in manum mortuam ex causa necessaria, non debentur quindennia.
- 3 Exempla esse possunt constructio, aut ampliatio Ecclesiæ, aut Monasterii virorum, sive mulierum, & similibus priorum operum.
- 4 Manus mortua bonum jus fovet in denegando quindennia Domino directo, quando cogere illum potest ad sibi vendendam emphyteusim sibi ex causa necessaria.
- 5 Laudemium non debetur ex venditione necessaria.
- 6 Laudemium debetur ratione consensus, quem Dominus præstat emphyteutæ alienare volenti.
- 7 Laudemium à laudando dicitur, quia Dominus laudat novum investitum, eumque approbat.
- 8 Quando non est necessarius consensus in alienatione emphyteusis, tunc non debetur laudemium.
- 9 Manus mortua cogere potest ob causam necessariam

- riam Dominum ad sibi vendendum emphyteu-
sim.
- 10 Quindennia debentur in casu voluntariae transla-
tionis emphyteusis in manum mortuam.
- 11 Sicuti Layci possunt retrahere à manu mortua,
æquum est, quòd ita & à Laycis possit retrahere
manus mortua.
- 12 Sufficit necessitas moralis, ut quis vendere cogatur.
- 13 Sufficit necessitas ampliacionis claustrorum, vel
dormitorii, vel Viridarii.
- 14 Causa ad vendendum debet esse necessaria juxta
opinionem prudentis Judicis.
- 15 Remedium l. si quis sepulchrum 12. ff. de religiof.
& sumpt. funer. nullam tribuit actionem, sed
implorationem tantum Judicis officii.
- 16 Saltem asserendum est in Instrumento, venditionem
fieri favore ampliacionis.
- 17 Tunc alienatio dicitur voluntaria, si causa origi-
nalis devenit ex facto voluntario hominis abs-
que dispositione Juris.
- 18 Facti circumstantiæ intervenire possunt pro instru-
endo animo Judicis ad dignoscendam necessitatem
respectu manus mortuæ emere volentis.
- 19 Prout necessitas sola ampliandi Hospitium.
- 20 Non probata necessitate, instantia retrahendi erit
similis instantiæ Achab de Vinea Nabor.
- 21 Necessitas ex oculari inspectione percipi valet.
- 22 Ex observantia subsequuta cognoscitur, emphyteusim
fuisse distractam absque necessitate.
- 23 Non probata necessitate vendendi, Dominus manu-
tenendus in exactione quindenniorum.
- 24 Adducitur Decisio in celebri causa Romana
retractus 10. Martii 1690. coram Benincasa.
- 25 Etiam si emphyteusis fuerit donata pro ampliacione
Ecclesiæ, adhuc manus mortua non tenetur ad
quindennia.
- 26 Causa necessaria, vel voluntaria non pendet à no-
mine contractus, sed à causa efficiente.
- 27 Inspiciendum, si cogi possit donator ad faciendum,
prout cogi poterat ex causa necessaria.
- 28 Juxta Merend. contr. jur. lib. 20. cap. 21. nu. 21.
cum seqq. & per tot. solvendum est laudemium
pro venditione emphyteusis in Ecclesiam.
- 29 Auctor non immoratur in querendo, an allata
conclusio per Merend. sit vera, aut probabilis.
- 30 Merenda firmat quidem, solvendum esse laude-
mium ab emphyteuta vendere coacto, sed non
indè firmat, illud esse solvendum per manum
mortuam empticem.
- 31 Ex solutione laudemii non infertur tam notabile
præjudicium, quàm ex solutione quindennii.
- 32 Rota tenuit, ex necessaria venditione emphyteusis
deberi quindennia.
- 33 Hoc tamen ob peculiarem circumstantiam.
- 34 Declaratur Rota inclinans pro solutione quindennii
etiam ex alienatione necessaria.
- 35 Stante conventionem de solvendo quindennio etiam in
casu, in quo illud non debeatur, illud solven-
dum est.
- 36 Rota opinio circa præsentam quindenniorum solu-
tionem ob solam Procuratoris Conventus obli-
gationem de illis solvendis, non videtur tuta.
- 37 Procurator non potest obligare Monasterium.
- 38 Quod nec facere potest illius Prælati.
- 39 Aliàs obligaretur Monasterium ex facto Procura-
toris ad id, ad quod de jure non teneretur.
- 40 Nec tota Communitas Monasterii, emens emphy-
teusim ex causa necessaria, obligari potest.
- 41 Rota tenuit, etiam ex coactiva venditione deberi
quindennia.
- 42 Quæ tamen opinio refellitur.
- 43 Immo Rota mota fuit ad ita resolvendum ob pecu-
liare pactum solvendi quindennium, etiam si
illud non debeatur.
- 44 Manus mortua solvere tenetur quindennium, etiam
si illud non debeat, quando ita de illo solvendo
convenit.
- 45 In tantum laudemium non debetur ex alienatione
necessaria, in quantum agitur de longè minori
præjudicio Domini directi.
- 46 Si autem ex coactiva alienatione non solveretur
quindennium, inferretur maximum præjudicium
Domino pluribus vicibus successivis, seu singu-
lis 15. annis.
- 47 Utens jure suo, nemini facit injuriam.
- 48 Emens ad ornatum Urbis, domum emphyteuticam,
tenetur solvere laudemium, immò & quinden-
nium, si fuerit manus mortua.
- 49 Emens ad ampliandam suam domum, spontè facit
pro ejus utilitate privata principaliter, & se-
cundariò pro Urbis ornatu.
- 50 Etiam si donata fuerit domus ad ampliandam Ec-
clesiam, adhuc manus mortua non tenetur ad
quindennium.
- 51 Laudemium debetur pro venditione rei ad instan-
tiam creditorum sub hasta.
- 52 Ubi lex arctat aliquid fieri, tunc dici nequit fa-
ctum spontè.
- 53 Declaratur de Franch. dec. 277. Thefaur. dec. 239.
& Rot. in Romana laudemiorum 31. Januarii
1707. §. Irrelevans quoque in fine coram Emi-
nentissimo Priolo.
- 54 Ad suppleendum defectum amortizationis solven-
dum est quindennium.
- 55 Hæc regula intrat in alienatione voluntaria.
- 56 Declaratur Fontanella dec. 278. num. 10. tom. 1.
- 57 Manus mortua dici nequit privilegiata, nisi in ca-
sibus in Jure expressis.
- 58 Laudemium non debetur ex emphyteusi in dotem
data.
- 59 Manus mortua ex alienatione necessaria non tene-
tur ad quindennium, etiam si illud promiserit.
- 60 Talis promissio declarari debet nulla.
- 61 Manus mortua tenetur utilia agere.
- 62 Ex venditione necessaria non debetur gabella.
- 63 Refellitur contrarium. sentiens. Gutierrez de ga-
bell. qu. 22. num. 7. cum seqq.
- 64 Ut quindennium non debeatur, constare debet de
præcisa, ac irrefragabili necessitate translatio-
nis emphyteusis in manum mortuam.
- 65 Aliàs si necessitas erit modica, non debet eo casu
Dominus directus privari quindenniis.

CAPITULUM XXXIV.

IN præsentem Cap. sese offert materia satis profi-
cua, & quotidie in foro practicabilis, afferim-
us igitur, quòd in quocumque casu coactivæ
venditionis, seu translationis fundi emphyteu-
tici ex quacumque causa necessaria favore ma-
nus mortuæ sequitur, eadem manus mortuæ
emptrix, seu translataria non tenetur ad quin-
denniorum solutionem, dummodò tamen verè
concurrant circumstantiæ præcisæ, ac penitus
inevitabilis necessitatis in vendenda, seu tran-
sferenda re emphyteutica, & nulla omninò possit
con-

considerari superfluitas sub clypeo affectatæ necessitatis, ad formam famigeratæ *l. si quis sepulchrum* 12. ff. de religiof. & sumpt. fun. prout potissima exempla figurari possunt ad Ecclesiæ præsertim Parochialis constructionem, sive ampliationem, ad Monasterii tam virorum, quam mulierum foundationem, aut dilatationem, ad Schalam fundandam, vel extendendam, sive ad aliquod opus peragendum publicæ commoditati inserviturum, sive ad aliud simile, *Olibau. de jure fisci cap. 7. n. 30. Ripoll. var. resol. cap. 7. n. 133. cum seq. Novar. summa Bullar. parte 1. commentar. 120. n. 3. cum seqq. & nu. 15. repetit. post Tract. inter Doctores litera P. & Q. de Marin. resol. 235. nu. 16. cum seqq. lib. 1. Capon. discept. forens. tom. 5. cap. 376. n. 19. cum seqq. ubi pro Monasterio S. Dominici de Suriano Neapolitanæ Civitatis extrâ Portam Regalem, PP. Prædicatorum, contra Monasterium S. Severini PP. Benedictinorum, & cap. 377. num. 8. in fine, & cap. 378. per tot. ubi pro Clericis Regularibus Theatinis Neapolis Domus S. Mariæ Lauretanæ contra Monachos Carthusianos S. Martini, & *controv. forens. contro. v. 31. num. 4. repetit. post Tract. inter Doctores litera Z.* ubi pro Monasterio S. Agnelli Neapolis Ordinis Canonicorum Regularium S. Salvatoris contra Monasterium Monialium S. Gaudiosi, *Card. de Luca de emphyteusi disc. 50. per tot. repetit. post Tract. inter Doctores litera P. Pec Kius de amortiz. cap. 35. n. 2. circa fin. versiculo tertio earum rerum, Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius 16. verbo & uxorem dec. 5. num. 33. de testam. Pap. ad Consuetud. Burbon. §. 479.**

Bonumque quidem jus fovere videtur manus mortua in denegando quindennia Domino directo, quando eundem cogere potuit ad sibi vendendum bona emphyteutica ob causam necessariam, probatis tamen requisitis percelebris *l. si quis sepulchrum* 12. ff. de religiof. & sumpt. funer. eodem fermè pacto, quo non debetur laudemium ex venditione necessaria, *Molfes. in consuetud. Neapol. par. 3. qu. 5. nu. 50. Novar. sum. Bullar. parte 1. commentar. 145. num. 31. repetit. post Tract. inter Doctores litera P. & qu. forens. par. 1. qu. 55. num. 5. ubi pro Fratibus S. Mariæ de Constantinopoli Civitatis Liti Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, Capon. discept. forens. tom. 5. discept. 376. num. 15. cum seqq. Riccius in praxi for. Eccles. par. 1. resol. 625. num. 1. Amadæus à Ponte de laudem. qu. 26. per tot. Burg. eod. tract. par. 2. inspect. 45. num. 11. Niger eod. tract. tom. 2. qu. 4. n. 13. cum seqq. Sola ad Decreta Sabaud. tit. de jur. emphyt. in Decreto in causis par. 1. glossa 1. nu. 17. Tiraquell. de retract. §. 27. num. 15. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 11. nu. 81. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. nu. 51. Surdus dec. 305. num. 31. Borell. summ. dec. tit. de laudem. nu. 39. & 49. Rot. coram Coccino dec. 2314. num. 2. & dec. 2357. num. 18. repetit. post Tract. inter dec. Sac. Rotæ Rom. in ordine la I. & II.*

Cùm namque laudemium debeat ex juris dispositione ex natura contractus emphyteutici ratione consensus, quem Dominus directus præstat emphyteutæ alienare volenti, *Burg. de laudem. par. 1. inspect. 3. n. 8.* ideo à laudando dicitur, quia Dominus laudat novum investitum, dum illum approbat, qui consensus directi Domini non est necessarius in alienatione necessaria, si igitur non est necessarius, nec pariter debetur

laudemium in dicto consensu fundatum, dum cessante causa cessat & effectus, *Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 145. n. 31. repetit. post Tract. inter Doctores litera P.*

Adeo ut cùm manus mortua ob causam necessariam possit cogere Dominum directum ad sibi vendendum emphyteusim, *Solsona de silo cap. breviandi fol. 78. nu. 1. versiculo dicendum est, & versiculo immò, Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 12. à num. 24. Ripoll. var. resol. cap. 7. nu. 131. cum seqq. Corti ad. dec. Cathalon. 246. per tot. & dec. 284. nu. 25. cum seqq. & n. 38. par. 4. repetit. post Tract. inter decis. extèr. in ordine la IV. Marc. dec. Delphyn. 535. sub num. 6. par. 1.* hocque modo evadat capax acquisitionis, & retentionis emphyteusis, bona empta remanent emphyteutica quoad canonum solutionem in recognitionem domini, non quoad quindenniorum solutionem, quæ debentur in casu, quo voluntariè transfertur emphyteusis in manum mortuam ex superius per nos congestis in *Cap. 1. & 2. æquum* enim est, quòd sicuti Layci possunt retrahere à manu mortua, ita & à Laycis possit retrahere manus mortua, veluti advertit *Card. de Luca de servitut. disc. 97. n. 6. & disc. 100. sub n. 1. ac per tot.*

Et quidem sufficit, quòd necessitas sit moralis, ut intret dispositio sæpè laudatæ *l. si quis sepulchrum, Ciardin. contro. v. 182. num. 18. antè finem Card. de Luca de servitut. disc. 83. n. 4. & 6. Covarrun. var. lib. 3. cap. 14. sub num. 19. Tondut. qu. Can. tom. 2. cap. 146. nu. 3. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 10. n. 153. Rota in Romana retractus 10. Martii 1690. §. fin. in med. coram Benincasa inter impressas la 217.* in qua tamen decisum fuit pro DD. de Ciognis contra Monasteriū Humilitatis de Urbe; immò sufficit necessitas ampliationis claustrorum, vel dormitorii, vel viridarii, *Cyriac. contro. v. 231. num. 15. Giurba dec. Sicil. 86. n. 8. Sperell. dec. 58. num. 19. cum seqq. tom. 1.*

Omitto, quòd, ut manus mortua non teneatur solvere quindennia Domino directo ex emphyteusi sibi ob causam necessariam vendita, hujusmodi necessitas non debet esse juxta opinionem, sive potiùs appetitum ipsius manus mortuæ emptricis, quia hoc modo esset etiam mixta, vel ut plurimum, semper voluntaria, sed illa debet esse urgens, & necessaria juxta opinionem prudentis Judicis, qui per sententiam mandet vendi emphyteusim manui mortuæ ad terminos notissimæ *l. si quis sepulchrum* 12. ff. de religiof. & sumpt. funer. & ad tradita per *Capon. contro. v. forens. contro. v. 1. num. 39. in fin. & num. 40. Hieronym. Lco dec. Valent. 90. n. 13. Cabed. dec. Lusitan. 105. num. 3. Sperell. dec. 58. num. 15. & 18. part. 1. remedium enim dictæ l. si quis sepulchrum, uti nullam tribuens actionem, sed Judicis officium implorari permittens, magna cum circumspèctione indulgendum est, *Barbosa vot. can. dec. lib. 3. vot. 508. num. 48. Rota in Romana retractus 10. Martii 1690. §. Cum enim post med. cor. Benincasa inter suas impressas la 217.* inter DD. de Ciognis, & Venerab. Monasterium Monialium B. Mariæ Humilitatis de Urbe, Ordinis Prædicatorum, vel loco mandati Judicis faltem asserendum est à partibus in ventre Instrumenti, venditionem fieri, seu factam fuisse favore ampliationis Ecclesiæ, vel Monasterii, secùs verò, si simpliciter dicatur à contrahentibus rem emphy-*

phyteuticam fuisse alienationem in manum mortuam nulla facta mentione alienationis necessariae, etenim ad cognoscendum actum necessarium debet principaliter inspicere originalis causa, à qua derivat, non autem id, quod in consequentiam provenit, nam si causa originalis
 17 venit ex facto voluntario hominis absque dispositione juris, tunc diceretur alienatio voluntaria, Riccius in prax. Eccles. par. 1. resol. 526. n. 2. Burgius de laudem. par. 2. inspect. 1. num. 41. in additione, Novar. in sum. Bullar. par. 1. comment. 145. num. 32. repetit. post Tract. inter Doctores litera P.

Qua occasione pro instruendo animo iudicantis intervire possunt aliqua facti circumstantiae ad dignoscendam urgentiam, ac necessitatem respectu manus mortuae emptricis, quales esse possunt constructio novarum officinarum, Infirmariae, Novitiatu, Dormitorii, Porticus, & Viridarii, ac similes, non enim amarè practicanda est dicta l. si quis Sepulchrum pro rigoro tantum, & dura necessitate. Capon. controuv. forens. controuv. 1. n. 12. Gizzarell. decis. Neapol. 37. n. 13. Cabed. decis. Lusitan. 105. nu. 3. Hieronym. Leo dec. Valent. 90. nu. 13. Sperell. decis. 58. nu. 19. in fine, tom. 1. Rota coram Manzanedo decis. 391. num. 1. Immo sufficiens etiam est circumstantia necessitas ampliandi Hospitium, quanquam non habeat formam Ecclesiae, Maranta controuv. part. 2. controuv. 28. nu. 6. n. 15. in med. & n. 26. in fine, ac per tot. ubi de Hospitio Patrum Ordinis Praedicatorum pro Penitentiaris extra Regalem Portam Neapolitanæ Civitatis, & ibidem ita resolutum Sabaudiae, Tuderti, in nostra Lusitania, Germania, ac alibi, & pro alio Civitatis Terrarum ejusdem Ordinis judicavit Tribunal Regiae Conscientiae Siciliae penes Mastrill. decis. Sicil. 280 num. 105. Gratian. discept. 742. nu. 70. Capolla de servitut. urban. praed. cap. 32. nu. 5. ubi ita, se scribente, decisum Veronae, Novar. quest. for. par. 1. quest. 55. post nu. 13. & per tot. ubi de Hospitio Fratrum Ordinis B. Mariae Virginis de Monte Carmelo Liciae, ubi ita Neapoli, ac Valentiae definitum, Genuens. practicab. Eccles. tricenar. 9. quest. 241. nu. 1. cum seqq. Grammatic. decis. Neapol. 75. per tot. ubi ita resolutum Neapoli; Aliter
 20 non docto de urgenti necessitate per manum mortuam, instantia retrahendi erit similis instantiae Achab de Vinea Nabor, de qua 3. Reg. 21.
 21 necessitatem insuper Judex bene sensatus, meliusque cordatus ex oculari inspectione facile, ac sincerè percipere valet, Neguzant. resp. 165. n. 11. Menoch. conf. 1206. num. 22. in fine.

Præterea cognoscitur, rem emphyteuticam fuisse distractam absque causa necessaria ex observatione subsequente, si nempe à die venditionis res emphyteutica vendita, semper perstiterit in
 22 hominum commercio, & sic conducta, undè cum non possit probari actus necessarius, manuten-
 23 dus venit eo casu Dominus in exactione Quindennii, Novar. Sum. Bullar. par. 1. comment. 145. nu. 32. versiculo ad quam opinionem, repetit. post Tract. inter Doctores litera P. Hinc est, quòd in simili ob non visam præcisam necessitatem retrahendi Domum contiguam Nobilium de Cio-
 24 gnis denegatus fuit Retractus Venerabili Monasterio Monialium S. Mariae Humilitatis de Urbe Ordinis Praedicatorum, per Rotam in celebri Romana Retractus 10. Martii 1690. coram Benincasa

inter suas impressas la 217. Immo etiam si fundus
 25 emphyteuticus fuerit donatus pro ampliatione Ecclesiae, aut Monasterii, adhuc manus mortua non tenetur ad quindennia, quanquam non videatur causa necessaria ex parte donantis, qui exercuit actum liberalitatis nemine cogente, etenim causa necessaria, vel voluntaria non pendet
 26 à nomine contractus, sed à causa efficiente, & motiva illius, ut donatio ex causa necessaria imputatur, non obstante, quòd spontè facta sit, cum inspicatur, si cogi poterat donator ad faciendum, prout cogi poterat ex causa necessaria
 27 ampliationis, Capon. discept. 378. nu. 18. tom. 5.

Noltra itaque principalis resolutio, quanquam solidissimis inunita rationibus, attamen in apparentia ex mox deducendis videtur quodammodo nutare, equidem suos non definit habere contradictores etiam magni nominis, & imprimis Merend. controuv. jur. lib. 20. cap. 21. n. 2. cum seqq. & per tot. ubi mordicus tenet solvendum esse laudemium pro venditione emphyteutis in
 28 Ecclesiam; undè idem videretur dicendum de quindennio, verum tamen nihil stringit, quia præcendendo ab indagazione, an conclusio per
 29 Merend. allata sit vera, aut saltem probabilis, saltem ibidem firmat, per emphyteutam vendere coactum, esse solvendum laudemium, non autem ait, illud esse solvendum per manum mor-
 30 tuam emptricem; Omisso, quòd etiam quando manus mortua emptrix laudemium solvere teneretur, non pateretur tam notabile præjudi-
 31 cium, prout patitur, si teneretur solvere quindennium singulis quindecim annis ob tractum successivum.

Secundò loco videretur urgere Rota dec. 2314. & 2357. per tot. coram Coccino repetit. post Tract. inter decis. S. Rot. Rom. in ordine la I. & II. ubi firmatur, ex coactiva venditione fundi emphyteutici PP. Carthusianorum in PP. seu Clericos Regulares Theatinos translati deberi quindennium ob obligationem ab eorum Procuratore factam de illo solvendo, quæ tamen Rotæ autoritas nostram opinionem potius confirmare videtur, quidquid in suo casu ob peculiarem circum-
 32 stantiam dissentiat, dum immò citata dec. 2314. nu. 2. cum seqq. coram Coccino, & repetit. post Tract. inter decis. S. Rot. Rom. in ordine la I. fateri videtur, ex emphyteuti in manum mortuam ob causam
 33 necessariam translata non deberi quindennium ibi - Difficultas tamen consistebat in eo, quòd quando venditio est facta Ecclesiae pro ejus ampliatione, non debetur laudemium, & quindennium, & ratio desumitur ex illa Juris conclusione, quòd laudemium non debetur ex venditione necessaria, & favor Religionis dicitur causa necessaria &c. & in tantum Rota in laudata decis. inclinavit pro solutione quindennii etiam in casu alienationis ne-
 34 cessariae, in quantum in illo casu aderat inter partes particularis conventio de solvendo quindennio, non obstante, quòd ageretur de alienatione necessaria, quasi quòd tale pactum esset pars pretii, prout deprehenditur ex dicta dec. n. 5. ibi - Ceterum fuit consideratum, quòd cum in dicta venditione fuerit expressè conventum de solutione laudemii, & quindennii, conventio prædicta est attendenda, cum sit pars pretii, & potuit ab initio
 35 apponi, quia non est à Jure improbatum &c. Stante autem conventionem in contrarium de solven-
 do,

do, ac respectivè exigendo quindennio etiam in casu, in quo illud non debeatur, illud solvendum venit ex abundè per nos suprà conge-
lis in Cap. 30.

36 Non omisso, quòd opinio Rotæ circà præ-
tensam quindeuniorum solutionem ob solam
Procuratoris Conventus obligationem de illis
37 solvendis, non videtur tuta, cum Procurator
non possit obligare Monasterium, eique præju-
dicare, quando nec id facere posset illius Præ-
38 latus, hoc enim modò præsertim in casu sæpiùs
39 laudatæ decisionis ex factò Procuratoris reman-
neret obligatum Monasterium ad id, ad quod
de Jure non teneretur, ad tradita per Caball.
conf. civil. 72. n. 2. cum seqq. Gratian. disc. 803. n. 36.
cum seq. & dec. March. 139. num. 10. cum seq. ubi in
addit. post 1. rom. discept. Trivisan. dec. civil. 41. n. 6.
lib. 1. Rotam dec. 32. num. 4. post Antonell. de jur. &
oner. Cleric. dec. 22. num. 2. 4. cum seqq. par. 2. divers.
dec. 42. num. 8. & 12. dec. 227. n. 1. & 6. par. 15. rec.
immò nec ad quindennium solvendum posset
40 obligari (quod magis stringit) totà Communitas
Monasterii, si emat bona emphyteutica ex cau-
sa necessaria, ut inferiùs suo loco delibabimus.

Resistere insuper videtur eadem S. Rota Ro-
mana in aliis decisionibus in eadem causa edi-
tis inter PP. Theatinos, & Carthusianos, nempe
in dec. 2357. cor. Coccino, & in recent. dec. 474. &
494. par. 9. tom. 2. repetit. post Tract. inter decis. Sac.
Rot. Rom. in ordine la I. & II. in quibus lato cala-
41 mo resolvitur, deberi quindennia etiam ex coa-
ctiva venditione, sed in nihilum turbat, minùs-
que earum insubsistentia motiva, quibus con-
42 gruet, latòque pariter calamo respondet Donat.
de Marin. resol. 235. nu. 16. lib. 1. repetit. post Tract.
inter Doctores litera O. cujus aurea verba non
piget referre ibi - Sed ego adhuc insistendo conclu-
sioni firmate pro Ecclesia, nimirum ut quando sit
alienatio rei emphyteutica pro amplianda, vel pro
nova construenda Ecclesia, nullatenus sit directò
Domino solvendum laudemium, & quindennium,
dico, decisionem prædictam, pace tanti Auditorii,
nullo pacto recipiendam esse, stat enim contrà illam
communis omnium sententia sine contradicatore. nam
Doctores, quos Rota citat, non probant id, ad quod
allegantur, etenim dicit Rota Dominum directum
habere intentionem fundatam in dispositione l. fin. C.
de jur. emphyt. quæ cum sit generalis, Ecclesiam,
quando emit, comprehendit, sicque proxim inole-
visse, ut Ecclesia, quando bona acquirit emphyteu-
tica ex eo, quòd nunquam moritur, tenetur singu-
lis quindecim annis directò Domino solvere laudem-
mum, quod quindennium appellamus, & ego idem
dico, sed hujusmet legis dispositio, & observantia
ab omnibus limitatur, quotiè alienatio esset ne-
cessaria, hic respondet Rota; hanc limitationem
procedere, quando directò Domino esset soluta æsti-
matio sui directi domini, sed replicatur, quòd gra-
tis hoc asserit, nullius auctoritate munita, nisi pro-
pria, & quæ certè deterret me, pro ut de nostro Sen-
natu Neapolitano loquebatur Decius conf. 379. in
princip. textus enim, quem allegat in dicta l. si quis
sepulcrum, disponit, ut pro construendo loco reli-
gioso, teneatur quis suum vendere, soluto tamen
Domino justo pretio, cujus textus clypeo freti Do-
ctores citati per Rotam, & communiter omnes dixe-
runt, posse quem pro amplianda, vel de nova
ædificanda Ecclesia ad rem suam vendendam cogi,

illius tamen justo pretio exbursato, de hac conclu-
sione dico ego, quòd nemo dubitat, sed hic non est
casus, de quo controvertitur in decisione prædicta,
etenim esset locus huic conclusioni, quando Ecclesia
recusaret solvere emphyteutæ utili Domino justum
illius rei pretium, simulque nollet directò Domino
correspondere annum Canonem, ad quem tenebatur
emphyteuta, sed quando Ecclesia prompta est sol-
vere emphyteutæ valorem rei, quam in emphyteusi
tenet, simulque continuare annis singulis solutionem
canonis directò Domino, certum satisfactum dicitur
dispositioni dictæ l. si quis sepulcrum, ac dictis per
Doctores, quos Rota allegat, quòd verò ad solutio-
nem estimationis directi domini, quòd juxta Baldi,
Ripæ, & aliorum sententiam est pretio æstimabile,
dico, quòd hæc propositio nullo pacto applicari po-
test ad casum, de quo agimus, nam cum æstimatio
directi domini aliud non sit, nisi ipsa canonis affran-
catio, consequens est dicere, tunc fieri locum æsti-
mationi directi domini, quando emphyteuta juxta
conventionem cum directò Domino habitam, an-
num canonem affrancare vellet, ut sic utar patrio
vocabulo, sed quando canonis solutionem continua-
re, & sic directò Domino præstationem illam an-
nuam solvere intendit, non est, cur de directi do-
mini estimatione tractari possit; sicque subintrat
tantum quæstio, de qua agimus, an scilicet sit di-
rectò Domino solvendum laudemium, & pro tem-
pore quindennium, quando emphyteuta pro ampli-
atione, vel constructione Ecclesiæ rem emphyteuti-
cam vendere cogitur, quæ quidem quæstio, cum
sine contradicatore ab omnibus, qui eam tractarunt,
resoluta sit pro Ecclesia, sequitur, certè dicendum,
ut à communi ista resolutione, nil refragante hac no-
vissima Rotæ determinatione, de cætero neque con-
sulendo, neque judicando recedendum sit.

Ultraquamquòd Rota etiam ob peculiare
pactum solvendi quindennium mota fuit ad ità
43 resolvendum, teneri nempe manum mortuam
ad solutionem quindennii, quantumvis emphy-
teusis ob ampliacionem Monasterii in manum
mortuam esset translata, & sic ob causam ne-
cessariam, ut ponderat Rot. cor. Coccino dec. 2314.
num. 5. cum seqq. ac in recentior. dec. 474. in princi-
pio, par. 9. tom. 2. repetit. post Tract. inter decis. Sac.
Rot. Rom. in ordine la I. & II. ità ut si inter Do-
minum directum, & manum mortuam emphy-
44 teuram intercesserit conventio de solvendo
quindennio etiam in casu, in quo illud non de-
beretur, manus mortua ad illud teneretur, juxta
per nos suprà tradita in Cap. 30.

Nulliusque est relevantiæ motivum, quod
excogitari posset, & quod quidem prima facie
videretur stringens, in tantum scilicet laudem-
mum ex alienatione necessaria non deberi, in
45 quantum agitur de longè minori præjudicio
Domini directi pro illa vice, quæ per accidens
contingit, ut coactivè emphyteusis alienetur, è
contrà verò si ex coactiva alienatione non venit
46 solvendum, ut firmavimus, quindennium, ma-
ximum infertur Domino præjudicium pluribus
vicibus successivis, singulis videlicet quindecim
annis, sed facilis responsio, quia quando manus
mortua coactivè emit emphyteusim, utitur jure
suo, & jure suo utendo, nemini injuriam facit,
47 nec nisi ad canonum solutionem tenetur hoc ca-
su, ad text. in l. nullus 55. l. nihil 129. l. factum 155.
§. 1. ff. de regul. Jur.

ARGUMENTUM.

Manus mortua possidens Bona emphyteutica, superveniente postea causa necessaria, cogere potest Dominum directum ad affrancandum fundum, & hac via eximi à Quindenniis.

SUMMARIUM.

- 1 Auctor editurus est Tractatum de affrancatione.
- 2 Manus mortua non tenetur ad quindennia ex emphyteusi in illam translata ob causam necessariam.
- 3 Manus mortua emphyteuta bona jam sibi incorporata affrancare potest à dominio directo, & canonibus ad effectum sese à quindenniis liberandi, si post incorporationem supervenerit causa necessaria.
- 4 Sequuta affrancatione, emphyteuta remanet liberatus à quolibet onere.
- 5 Affrancatio est species quedam veræ venditionis.
- 6 Affrancatio fieri nequit citrà consensum Domini.
- 7 Mucio Eminentissimi Petri Marcellini Corradini.
- 8 Ad peragendum adificium sacrum, aut publicum quis cogi potest vendere fundum.
- 9 Fundus pro causa necessaria inserviturus fundationi Ecclesie, eximi debet à quocumque servitio, ac subjectione.
- 10 Magni est major libertas hominis.
- 11 Procuranda est libertas fundi Deo inservituri.
- 12 Ad subterfugiendam servitutem licuit furari in Ægypto.
- 13 Pensio Ecclesiastica redimi potest.
- 14 Manus mortua cogere potest aliam manum mortuam ad affrancandum.
- 15 Fundus emphyteuticus ob causam necessariam vendi potest.
- 16 Ad ornatum Urbis fundus etiam emphyteuticus vigore Constitutionis Gregorii XIII. super retractu, vendi debet.
- 17 Manus mortua, seu Ecclesia alienare nequit.
- 18 Affrancatio similis est alienationi.
- 19 Affrancatio est magni præjudicii ob desperatam reversionem fundi emphyteutici ad Dominum.
- 20 Quis cogi potest ad affrancandum ob causam necessariam; aut publicam alterius affrancare prætendentis.
- 21 Manus mortua incapax est acquirendi emphyteusim.
- 22 Emphyteusis semel effecta libera, intelligenda est ab omni servitute.
- 23 Idem est in feudo franco.
- 24 Manus mortua, non obstante pacto de non affrancando potest adhuc affrancare.
- 25 Idem est in retractu coactivo.
- 26 Per pactum de non petendo remittitur quidem jus privatum, sed non publicum.
- 27 Manus mortua sibi præjudicare nequit acceptando pactum sibi præjudiciale.
- 28 Restitutio in integrum competit læsæ manui mortuæ.
- 29 Manus mortua non tenetur ex facto administratoris in consentiendo actui præjudiciali.
- 30 Renunciatio pacti de affrancando faciendâ à manu mortua requirit solemnitates.
- 31 Conventio cum antecessore inita, non ligat successorem in præjudicialibus.
- 32 Quidquid in contrarium inclinât Camera.
- 33 Decius cont. 2. citat. in decil. Camera. id non firmat.
- 34 Apud Card. Cavaler. non extat dec. 662.
- 35 Numerus illius Decisionum pervenit ad d. c. 658.
- 36 Contraria opinio posset salvari, agendo inter privatos, inter quos melius servari potest tale pactum de non affrancando.
- 37 In privato raro militare potest ratio causæ necessariæ, ac publicæ.
- 38 Casus ornatus Urbis non est adeò frequens, ut adificium, aut ampliatio Ecclesie, vel alterius similis operis publici.
- 39 Decisio Camera supra laudata fatetur, in dicto casu pactum de non affrancando non ligare successores.
- 40 Pactum de affrancando comprehendit etiam successores.
- 41 A pacto affirmativo de affrancando ad pactum negativum de non affrancando non putat Auctor currere argumentum.
- 42 Pactum de affrancando uti favorabile, venit ampliandum.
- 43 Idem pactum est comprehensivum successorum, uti favorabile.
- 44 Pactum de non affrancando, uti odiosum, ac præjudiciale ob adjectam perpetuam servitutem, non sit comprehensivum successorum.
- 45 Pactum affirmativum de affrancando non est semper reale, & transitorium ad successores, sed quandoque est personale.
- 46 Manus mortua, etiamsi affrancatio prætendatur invalida, tamen sicut habet justam causam non solvendi canones, ita quoque non solvendi quindennia.
- 47 Solet quandoque etiam adjici pactum de affrancando in gratiam tam concedentis, quam recipientis emphyteusim.
- 48 In tali casu manus mortua ab investiente coacta vigore pacti ad affrancandum, non tenetur amplius ad quindennia.
- 49 Pactum de affrancando est facultativum, tanquam callatum in potestatem emphyteuticæ, perque illud nullum quaritur jus Domino directo.
- 50 Dominus directus non utatur pacto francandi, si quindenniis privari nolit, sibi que imputet, illo utendo.
- 51 Pro Urbis ornatu ad formam notissimæ Gregorianæ affrancatio canonum fieri potest, subrogando in locum fundi retracti stabile æquivalentis valoris, etiamsi non æqualis redditus.
- 52 Qui quidem articulus nunquam antea examinatus fuerat in Rota.
- 53 Ecclesia situs pro constructione, vel ampliatione retractendus, debet esse exemptus ab oneribus, seu tributis solvi consuetis Laycis in recognitionem Jurisdictionis temporalis.
- 54 Ex cap. i. de censib. non bene insertur ad exemptionem oneris ratione canonis, & quindennii.
- 55 Non implicat, unam Ecclesiam esse tributariam alterius.
- 56 Ecclesia fieri potest tributaria layci ex causa census, aut Canonis.
- 57 Privilegia cum privilegiis conquassantur.
- 58 Onera realia extinguuntur pro constructione, aut ampliatione Ecclesie.
- 59 Ecclesia tenetur consentire extinctioni onerum ad favorem alterius Ecclesie.

- 60 In cap. 1. de censib. solùm prohibetur layco impositio servitii, non autem illa prohibetur Ecclesiæ.
 61 Causa magis privilegiata prævalere debet alteri causæ minus privilegiatæ.
 62 Cessat regula de conquassandis mutuis privilegiis in casu habentis pinguius jus.
 63 Privilegiatus contra minus privilegiatum utitur privilegio suo.
 64 Potior causa esse debet tractantis de damno vitando, quàm tractantis de lucro captando.

CAPITULUM XXXV.

- O**Mittimus in præsentem inquirere, quid sit affrancatio ex eo, quod nos remittimus ad abundè tradita in Cap. 24. immò ad peculiarem Tractatum per nos, Deo dante, de affrancatione edendum. Discussio igitur in superiori Cap. utilissimo articulo, quòd scilicet manus mortua non teneatur ad Quindennia ex bonis emphyteuticis in illam translatis ob causam necessariam, modò in præsentem non minus utili, quàm perdifficili, ac peregrino articulo latus aperitur campus super firmando, quòd manus mortua emphyteuta Bona jam sibi incorporata affrancare, & liberare possit à dominio directo, & canonibus ad effectum sese à quindenniorum solutione imposterum liberandi, si post incorporationem hujusmodi necessaria supervenerit causa, qualis est ampliatio Ecclesiæ jam constructæ, vel Monasterii jam ædificati. Capon. discept. forens. tom. 5. cap. 376. nu. 18. Rota in Romana Quindenniorum super Dubio Affrancationis 6. Junii 1687. coram Benincasa per tot. inter suas impress. la. 114. registrata post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la. X. etenim sequuta affrancatione remanet extincta emphyteusis, & liberatus emphyteuta à quolibet onere, ac servitio, resque de emphyteutica fit in perpetuum libera, & allodialis. Gratian. disc. 477. nu. 16. versic. quibus, & disc. 745. nu. 74. cum seqq. & nu. 83. versic. & quidquid, Ciardin. controver. tom. 1. cap. 92. nu. 7. cum seqq. equidem quantumvis affrancatio, uti in se species quædam veræ venditionis, citrà Domini directi assensum fieri nequeat, cum agatur de ejusdem præjudicio circa perpetuam canonum amissionem, & in casu manus mortuæ, circa etiam quindenniorum amissionem, Gratian. disc. 477. nu. 11. cum seqq. & disc. 745. nu. 80. Rota coram Durano decis. 410. per tot. & decis. 426. nu. 3. tom. 2. & Camera post Eminentiss. D. Card. Corradinum, olim Sanctissimi Domini Nostri Clementis Papæ XI. meritissimum Auditorem, ac olim in Urbe præstantissimum Advocatum, de jur. prælation. dec. 8. n. 1. cum seqq. sanè videtur, ut sicuti interest novum ædificium Sacrum, aut publicum peragi, ac ad illud peragendum cogi ad venditionem vigore percelebris l. Si quis Sepulchrum 12. ff. de religiof. & sumpt. funer. ità & fundus pro causa necessaria inserviturus fundationi Ecclesiæ, sive Monasterii, sive alterius similis publici operis, penitus eximi à quocumque servitio, ac subjectione, qualis est annua canonum, & quindenniorum præstatio ad text. in cap. 1. de censib. veluti arguit mox laudata decisio in ordine la. X. post nostrum Tract. nu. 7. cum seqq. præterquam quòd si tanti, prout decet, æstimatur libertas hominis, tantumque

deploratur servitus, cur & non æstimabitur, immò & procurabitur, ac impetrabitur libertas fundi, qui inserviturus est Deo, & homini Deum oranti, vel publicæ utilitati, & cur non evitabitur servitus, ad quod animadvertit dicta dec. 10. post Tract. nu. 12. in principio, undè ad subterfugiendam servitutein licuit furari in Agypto juxta Exod. 12. 35. & seqq.

Præterea si privato licet annuam pensionem Ecclesiasticam redimere ad effectum ab illa in futurum se subtrahendi, Paris. de resign. Benef. lib. 6. quæst. 2. n. 123. cum seqq. Gigas de pension quæst. 35. post. n. 6. & qu. 87. sub nu. 5. & 7. & alter Paris. conf. 3. n. 7. & conf. 16. n. 7. Tondut. de pension. qu. 57. num. 1. & per tot. Pignatelli. consult. Can. tom. 5. consult. 74. n. 2. Mandos. de signat. grat. tit. de extinct. versiculo distinguendum est, cum versiculo seq. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 42. nu. 7. cum seqq. & lib. 3. quæst. 29. nu. 93. cum seqq. Garzias de benef. parte 1. cap. 5. nu. 20. cum seqq. Rota in recentior. decis. 129. sub num. 2. versiculo est etiam clarum, parte 1. quanto magis publicæ personæ (qualis est manus mortua, Ecclesia, Monasterium, vel simile) licebit annuos canones redimere, & affrancare, justoque pretio emere directum dominium ad effectum se liberandi ab ulteriori canonum, & quindenniorum solutione.

Adeoque vera est nostra principalis resolutio, ut una manus mortua Domini utilis possit etiam aliam manum mortuam Dominam directam, non solum privatam sæcularem cogere ad affrancandum se liberandi causa à quindenniis, cum ex parte affrancare volentis præponderet necessitas affrancandi pro ampliacione ædificii, vel simili, privilegio alterius manus mortuæ, veluti egregiè, ac singulariter ponderat Rota in Romana Quindenniorum super Dubio Affrancationis 6. Junii 1687. coram Benincasa nu. 10. cum seqq. inter suas impressas. la. 114. registrata post Tract. in ordine la. X. Totaque ratio est posita in facultate cogendi ad vendendum fundum emphyteuticarium ob causam necessariam, non habita ratione, à quo vendatur, Marc. decis. Delphin. 534. n. 7. circa med. versiculo quia ad istud respondetur, parte 1. prout in simili sancitur in Constit. Gregorii XIII. super jure congrui, seu retractu coactivo fundi etiam emphyteutici penes manum mortuam residentis, ad ornatum Urbis, de qua latè Camera in magistrali decis. 8. nu. 10. cum seqq. post Eminentiss. D. Card. Corradinum de jure prælation. repetit. quoque in recentior. decis. 413. parte 12.

Et profectò res mirabilis, notatuque digna, quòd manus mortua, quæ secundum notissimam extravag. ambitiosa. de reb. Eccles. non alienare nequit, ac per consequens nec affrancare, seu affrancationi bonorum consentire ob similitudinem, & fraternitatem, quam habet, ut mox insinuavi, affrancatio cum alienatione, Rota dec. 13. n. 1. ac per tot. & dec. 14. n. 1. ac per tot. par. 1. di. vers. & post Eminentiss. D. Cardinal. Corradinum de jure prælation. dec. 8. nu. 4. hoc enim casu agitur de alienatione non solum utilis, sed etiam directi domini, immò de totali quidem, ac perpetua alienatione absque spe reversionis, quod est magni præjudicii, Borgnin. Cavulcan. decis. 29. nu. 54. & decis. 31. nu. 21. par. 2. attamen cogi possit ad affrancandum ob causam necessariam, aut publicam.

cam alterius affrancare prætendentis, etiam si iste sit privatus, & forsitan juvari velit vulgarissima Constitutione Gregoriana super retractu coactivo ad ornatum Urbis, *Camera decis. 8. nu. 10. cum seqq. ac per tot. post sepè laudatum olim Auditorem Sanctissimi de jure prælationis.*

- Adaugetur admiratio, quòd quanquam manus mortua sit incapax acquirendi emphyteusim propter causas suo loco recensitas in *Cap. 1. & 2.* cogere possit Dominum directum ad vendendum ob causam necessariam, à quo cogi poterat vel ad ponendum in capite capaci, ad solvendum quindennia, immò quòd & possit cogere Dominum directum ad vendendum non solum utile dominium, sed directum quoque, & quod plus est, possit hac via exini à solutione quindenniorum imposterum, sed ita videtur suadere æquitas, ut nempe postquam fundus emphyteuticus desit esse emphyteuticus per alienationem directi domini, remanere debeat immunis à solvendis Quindenniis, nè aliàs sequatur absurdum, quòd quindennia solvantur de re effecta allodiali, & libera, neminique amplius serviente ob totalem illius incorporationem, seu perfectam in totum translationem in
- 21 manum mortuam mediante coactiva alienatione, semel enim res emphyteutica effecta franca, & libera, intelligenda venit ab omni servitute libera ad *text. in l. Siquis duas 6. in principio, & l. in tradendis 7. in principio ff. commun. præd.* veluti
- 22 in simili de feudo franco, seu, ut alii cum aspiratione scribunt, francho *Oldrad. conf. 234. nu. 2. post med. versiculo ut intelligatur francum, Calderin. conf. 7. n. 1. circa fin. de feud. Georg. quæst. feud. par. 5. quæst. 5. nu. 1. in principio, & quæst. 6. nu. 1. cum seqq. Bertazzoll. de clausul. instrum. claus. 30. glos. 10. num. 2. cum seq. Intrigliol. de feud. cent. 1. qu. 29. num. 1. cum seqq.*
- 23 His suppositis adhuc manus mortua, non obstante pacto in amplissima forma concepto in investitura etiam jurato de non affrancando sub prætextu cujuscumque facultatis, sive privilegii, potest affrancare directum dominium à proprietario ex causa necessaria, seque hoc modo à quindenniis solvendis subtrahi, cum partes earum pactis tollere nequeant, quæ competunt de
- 24 jure, veluti in simili de retractu coactivo, non obstante pacto hujusmodi de non affrancando resolvunt, *Bard. de jur. prothomis. not. 2. nu. 1. Gratian. disc. 45. 1. num. 22. Camera dec. 8. num. 33. cum seqq. penès Eminentiss. D. Cardinalem Corradin. de jur. prælation. ad instar pacti de non petendo,*
- 25 per quod remittitur quidem jus privatum, sed non publicum, *Bertazzoll. de clausul. instrum. claus. 35. glos. 6. num. 1. nec manus mortua minori*
- 26 æquiparata potest sibi præjudicare acceptando pactum sibi præjudiciale, tanquam tollens libertatem affrancandi, qua de causa tanquam læsæ competit beneficium restitutionis in integrum adversus malè gesta, *Oddus de restitut. in integ. par. 2. qu. 51. artic. 1. n. 2. cum seq.* ultraquam
- 27 quòd ex factò Administratoris in consentiendo actui præjudiciali, non tenetur manus mortua, *Riceius collect. 1549. in principio, & per tot. par. 5.*
- 28 immò renunciatio pacti de affrancando, uti sapiens translationem de jure prohibitam cum manu mortua, requirit ad sui validitatem, solemnitates, *Barbosa vot. Canon. dec. 30. n. 18. lib. 2.*

aliter conventio cum antecessore inita, non ligat successorem in præjudicialibus, si agatur de manu mortua, *Barbosa vot. 76. num. 136. lib. 3.* quidquid in contrarium dubitative tamen inclinet *Camera dec. 8. num. 33. post Eminentiss. D. Cardinalem Corradin. de jure prælation. quia nec Decius conf. 2. per ipsam allegatus hoc dicit, nec Rota in dec. 662. coram Card. Cavaler.* quæ decisio non extat, cum numerus *Decisionum* ibidem perveniat usque ad *dec. 657. inclusivè, & ad summum contraria opinio forsitan posset salvari agendo inter privatos, inter quos melius servari potest huiusmodi pactum de non affrancando, dum in ipsis difficilè, & raro militare potest ratio, & circumstantia causæ necessariæ, ac publicæ, quæ facilè, & sæpius militat in manu mortua, nisi quòd persona particularis habeat causam ædificandi ad ornatum, & decorem Urbis, qui casus non est adeò frequens, ut ædificium, aut ampliatio Ecclesiæ, vel alterius similis operis publici, ac necessarii, attamen in dicto casu fateatur dicta *dec. Camera num. 34. cum seqq.* pactum de non affrancando non ligare successores.*

Nec stringit argumentum sæpè laudatæ decisionis, seu Voti Cameralis à pacto contrario de affrancando, quod comprehendit etiam successores, etenim à pacto affirmativo ad negativum ob rationis disparitatem, vel non tantam consonantiam, mihi non captivat intellectum argumentum ex eo, quòd pactum de affrancando, uti suapte natura favorabile ob permissam libertatem rei servientis, ac in utilitatem, & commodum ipsius manus mortuæ emphyteuticæ, venit ampliandum, ideoque evadit comprehensivum etiam successorum, è contrà verò pactum de non affrancando, uti odiosum, ac præjudiciale ob adjectam perpetuam servitutem, & per consequens ob denegatam in perpetuum libertatem fundi emphyteutici, non fit comprehensivum successorum, sed venit potius restringendum, præterrim Jure resistente ob causam necessariam, *Villagut de extension. leg. tit. de extension. pœnal. in mater. conat. conclus. 5. num. 157. cum seqq.* ultraquòd nec etiam pactum affirmativum de affrancando est semper reale, & transitorium ad successores, sed etiam personale, & personalissimum quandoque ex nominatione videlicet particularis personæ, cujus favore legitur adjectum, *Ciarlin. controuv. tom. 1. cap. 6. num. 62. cum seqq.*

Insuper manus mortua, etiam si affrancatio, seu liberatio fundi emphyteutici ex adverso prætendatur millies invalida, nihilominus sicut habet justam causam non solvendi Canones, ita quoque non solvendi quindennia, *Sola de jure emphyt. glossa quantum ad primum propè fin. versic. 26. fol. mihi 40. Manent. de jur. contraff. livellar. quæst. 5. num. 9.*

Verum quia solet quandoque etiam adjici pactum de affrancando in gratiam utriusque, tam concedentis nimirum, quam recipientis, vel ex verbis pacti in concessione deprehenditur, tribui communem utrique facultatem affrancandi, ut in casu singularis *decision. 115. n. 7. cum seqq. part. 1. divers.* assererem longè magis habere locum nostram principalem resolutionem, quòd nimirum eo casu manus mortua investita, & postea ab investiente coacta vigore pacti

paſti ad affrancandum, non teneatur ampliùs ad quindennia, etenim eadem, vel potiùs fortior militat ratio in hoc caſu, dum ſi in caſu, quo paſtum de affrancando eſt in favorem emphyteutæ tantùm, ipſe affrancando, liberatur à quindennis, cùm hoc paſtum ſit facultativum, 49 ſeu poteſtativum, tanquàm collatum in poteſtatem emphyteutæ, perque illud nullum quaeratur jus Domino directo, *Ciarlin. controv. to. 1. cap. 6. n. 60. Cyriac. controv. 336. nu. 27. cum ſeq.* etiam melius liberabitur emphyteuta in caſu, quo vel paſtum affrancandi fuerit in favorem Domini directi tantùm, vel in favorem utriſque, aliàs Dominus directus non utatur paſto 50 francandi, ſi quindennis privari nolit, & ſibi imputet illo utendo.

Qua occasione non omittendum, quòd in caſu retractus coactivi ad formam notiſſimæ Gregorianæ pro Urbis ornatu editæ, affrancatio canonum fieri poteſt etiam tradendo, ſeu ſubrogando in locum fundi retracti ſtabile æquivalentis quidem valoris, etiamſi non æqualis redditus, ut ob gravitatem articuli nunquam in S. Rota Romana examinati ſuffragantibus omnibus Coanditoribus reſolutum fuit favore Marchionis Spadæ tanquàm poſſeſſoris hæreditatis Cardinalis Veralli contra Monasterium Purificationis de Urbe Ordinis S. Claræ, in *decif. 5. per tot. inter deciſion. ad Card. de Luca de ſervitut. emphyteuf. locat. & conduct. tom. 1. repetit. in deciſ. 26. de donation. emption. & vendit. eod. tom. 1.*

Ut autem principalis reſolutio in principio firmata, nullis tergiverſationibus labefactari unquam videatur, in caſu videlicet, quo manus mortua, ſeu Eccleſia Domina utilis prætendit affrancationem emphyteutici fundi ab altera manu mortua, ſeu Eccleſia Domina directæ, non abs re erit principaliora objecta recensere, eaque de medio tollere.

I. Quidem objectum in eo verſari poteſt, quòd Eccleſiæ ſitus pro conſtructione, vel amitione retrahendus, debet eſſe exemptus ab oneribus, ſeu tributis ſolvi conſuetis laycis in recognitionem juridiſtionis temporalis, quibus Eccleſiam ſubjectam eſſe non debet, ut loquitur famigeratus *textus in cap. 1. de cenſib. & firmant auctoritates congeſtæ per Rot. in Romana Quindenniorum ſuper Dubio Affrancationis 6. Junii 1687. §. In nihilo cor. Benincasa inter ſuas impref. la 114. repetit. poſt Tract. inter deciſion. S. Rot. Rom. in ordine la X. num. 8. verſic. in nihilo refragante,* 54 ſed non inde ex prædicto textu bene inferitur ad exemptionem oneris ratione canonis, & quindennii, de qua nec per umbram, immò non implicat, unam Eccleſiam eſſe tributariam alterius ex caſu canonis, & quindennii, & ſic ex caſu poſſeſſionis fundi emphyteutici, ut proſequuntur Doctores larga manu coacervati in mox *laudata dec. & laudato n. 8. in fine*, ideoque, prout experientia docet, non ſolum paſſim videmus per unam Eccleſiam ſolvi alteri cenſum, aut canonem, ſed (quod fortius eſt) per Eccleſiam ſolvi tam cenſum, quam canonem layco, hincque, 56 quod plus eſt, rectè fieri Eccleſiam tributariam layci ex caſu cenſus, aut canonis, & ſic longè minus dedecet Eccleſiam unam fieri tributariam alterius.

II. Inſuper objectum in eo conſiſtere poteſt, quòd inter duas Eccleſias tanquàm pariter privilegiatas privilegia conquaſſari debent, & ſic quòd una Eccleſia non poſſit aliam cogere ad affrancandum emphyteuſim, hocque paſto ſe liberare à quindennis ad tradita in mox *citata decif. n. 9.* 57

Cùm ergò utrumquem objectum, ut prædicimus, ruat, neutrum elidit, aut debilitat noſtram reſolutionem, minùsque motiva huc uſque per nos adducta.

Non I. objectum, etenim potiſſimum quandò adeſt caſus neceſſaria, vel publica ex parte unius Eccleſiæ, qualis eſt illius conſtructio, aut ampliatio, tunc onera canonis, quantunvis realia, ſeu rei infixæ, attamen ob præfatam cauſam extingui, ac amortizari valent ad aſſequendum fundi affrancationem, perque eam, quindenniorum exemptionem, & altera Eccleſia tenetur conſentire hujusmodi extrinſioni, & amortizationi, ut ad hoc objectum reſpondet Rota in ſapè *laudata decif. num. 10. immò memoratus textus in cap. 1. de cenſibus* ſolum prohibet layco impositionem ſervitii, non autem illam prohibet Eccleſiæ. 58 59 60

Non II. objectum, quia caſus ædificandi, aut ampliandi Eccleſiam, ſivè Monasterium, ut in ſe magis privilegiata, magisque favorabilis, prævalere debet alteri cauſæ Eccleſiæ uti minùs privilegiatæ, ac longè minùs favorabili, qua ſtante privilegii diſparitate, & militante majori æquitate in una, quam in alia Eccleſia, ceſſat regula de conquaſſandis mutuis privilegiis ob pinguius jus aſſitens Eccleſiæ de bonorum affrancatione agenti, *Gait. de credito cap. 4. quaſt. 11. nu. 1919. & 1972. Costa de privileg. creditor. in præfat. ad regul. 4. n. 8. cum ſeq. & notat laudata decif. n. 11. cum ſeqq.* ac ſuccedit regula, quòd privilegiatus contra minùs privilegiatum utitur privilegio ſuo ad *text. in l. aſſiduis 12. C. qui potior in pign. hab. l. utilitas 3. Cod. de Primipil. lib. 12. Gratian. diſceptat. 795. nu. 6. cum ſeq. Salgad. labyr. credit. par. 1. cap. 7. à n. 46. Costa de privileg. credit. præfat. ad Regul. 4. n. 10. Capyc. Galeot. controv. lib. 2. controv. 71. num. 8.* 61 62 63

Omiſſo, quòd cùm Eccleſia valens affrancare, tractet de damno vitando, nempè de ſe liberando tam à canonibus, quam à quindennis, & altera Eccleſia non conſentens affrancationi, tractet de lucro captando, potior cauſa eſſe debet tractantis de damno vitando *cap. auditis 3. de reſtitut. in in integr. l. fin. ff. ex quib. cauſ. major. in integ. reſtit. l. fin. in fin. C. de codicill. l. ſcimus fin. §. Licentiæ 5. C. de jur. deliber. l. fin. Cod. de acquir. poſſeſſ. l. 1. C. ſi adverſ. fiſc. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præf. 72. n. 7. Capyc. Galeota controv. 71. n. 6. 10. & ſeqq. lib. 2. Gratian. diſcept. 961. n. 16. Rota in recentior. deciſ. 289. n. 24. par. 18. to. 1. dec. 675. num. 8. cum ſeqq. & deciſ. 805. n. 8. cum ſeqq. ead. par. 18. tom. 2. deciſ. 604. n. 2. par. 19. tom. 2.* 64

ARGUMENTUM.

Manus mortua ex emphyteuſi in illam translata cum paſto redimendi, ſeu de retrovendendo non tenetur ad Quindennium.

S U M M A R I U M.

- 1 Idem est retrovenditio, ac revenditio.
- 2 Potius dicendum revenditio, quam retrovenditio.
- 3 Potius dicendum pactum revendendi, quam retrovendendi.
- 4 Vulgus serè in omnibus omnia corrumpit, & facile in vobis usu primas tenet.
- 5 Revendendi verbo usus est Ulpianus.
- 6 Pactum da retrovendendo dicitur à Gallis Recorbin.
- 7 Tale pactum operatur, ut res, vel pretium quasi fidei emptoris, vel venditoris expositum censetur.
- 8 Pactum redimendi, & retrovendendi etiam promiscue sumitur.
- 9 Tale pactum adeò antiquum est, ut etiam apud Hebræos usitatum fuerit.
- 10 Quod pactum Lusitani vocant pactum de retro.
- 11 Eodemque modo illud in Hispaniis vocatur.
- 12 Etiam apud priscos Romanos in usu fuit.
- 13 Homines passim habent magnam affectionem ad res, quas vendituri sunt.
- 14 Venditor quandocumque, vel intrà certum tempus rem venditam recuperare potest pro eodem pretio.
- 15 Favorabile est, ut res vendita suam pristinam naturam, & pristinum Dominum reassumat.
- 16 Pactum redimendi importat affectionem ad rem venditam.
- 17 Pactum de retrovendendo licitum est.
- 18 Manus mortua emphyteuta cum pacto de affrancando non tenetur ad quindennia.
- 19 Eadem cum pacto redimendi non tenetur ad quindennia.
- 20 Ità decisum in Cathalonia.
- 21 Laudemium non solvitur, quando emphyteusis conceditur cum pacto redimendi.
- 22 In tantum manus mortua tenetur ad quindennia, in quantum emphyteusis apud ipsam perpetuò permansura est.
- 23 Ob adjectum pactum redimendi adest spes repetibilitatis, seu reversionis emphyteusis.
- 24 Cessante causa cessare debet effectus.
- 25 Pactum de retrovendendo facit venditionem conditionalem, & resolubilem.
- 26 Manus mortua, vigore pacti tenetur facere retrovenditionem.
- 27 Venditio cum pacto de retrovendendo videtur quasi pignus.
- 28 Refellitur contrarium tenens Fontanella dec. Cathalon. 85. per tot. tom. 1.
- 29 Ecclesia concedens in emphyteusim cum pacto de retrovendendo, indiget Beneplacito Apostolico.
- 30 Pactum de retrovendendo de per se solum est grave onus.
- 31 Non debet quis duplici onere gravari.
- 32 Pactum de retrovendendo est veluti species servitutis.
- 33 Manus mortua emphyteuta cum pacto redimendi, si vè pactum sit conceptum in gratiam venditoris, si vè emptoris, si vè utriusque, non tenetur ad quindennia.
- 34 Si vè pactum sit, intrà certum tempus, si vè semper, & quandocumque.
- 35 Pactum de retrovendendo operatur, quod non censetur res exisse de patrimonio venditoris.
- 36 Censu quandocumque redimibilis, dicitur perpetuus.
- 37 Pactum redimendi dependet à potestate, ac mera voluntate redimere volentis.
- 38 In considerationem venire non debent, quæ fieri possunt, nisi certa sint.
- 39 Aliqui tenent, pactum redimendi, & retrovendendi quandocumque prescribi per triginta annos.
- 40 Alii tenent huiusmodi pactum esse imprescriptibile.
- 41 Rota antiqua non fuit conformis cum moderna.
- 42 Hoc tribuendum mutationi Auditorum Rotæ.
- 43 Vel causarum copiam, vel humanitati.
- 44 Vel ob diversas facti circumstantias.
- 45 Mentio honorifica R. P. D. Marcelli Severolli.
- 46 Mentio Eminentissimi Bernardini Scotti.
- 47 Rota Romana est supremum Tribunal.
- 48 Supremis Tribunalibus permittitur opinionum varietas.
- 49 Mentio R. P. D. Peregrini Masserii.
- 50 Naturaliter inter humanas imperfectiones proni sumus ad dissentiendum, presertim quando vel auctoritate, vel auctoritate, vel opinione, quæ plurimum apud vulgus semper valuit, alios precelimus.
- 51 Etiam inter antiquioris Jurisprudentiæ proceres exarduit dissentio.
- 52 Opiniones secundum temporum varietatem senescunt, & intermoriuntur.
- 53 Rota aliquando rotat.
- 54 In Regno Sicilia pactum redimendi est imprescriptibile.
- 55 Communior, ac verior est opinio tenens, pactum redimendi prescriptibile esse triginta annis.
- 56 Pactum redimendi simpliciter absque ulla temporis præfixione, prescribitur triginta annis, tale autem pactum ad tempus prescribitur decem annis.
- 57 Ob plures casus contingibiles recuperatio rei ineffectuari potest, vel ob temporis lapsum, ob penuriam pecuniæ, qua laborat Dominus directus venditor, si vè ob ejus absentiam, aut alium casum repentinum.
- 58 Post lapsum tempus adjectum pacto redimendi non potest amplius manus mortua emphyteuta cogi ad retrovendendum.
- 59 Quis debet sibi imputare, si debito, & opportuno tempore suo jure usus non fuerit.
- 60 Pactum retrovendendi transit ad hæredes Domini directi, seu venditoris etiam extraneos, sicut transit ad hæredes emphyteutæ.
- 61 Lapsus tempus ad retrovendendum non currit impedito ob absentiam.
- 62 Minus verior est opinio aliorum tenentium, quòd etiam in tali casu currat tempus.
- 63 Tale pactum est favorabile venditori, cui potest ad libitum renunciare.
- 64 Venditor vigore talis pacti, si vult; potest redimere, non tamen emptor potest cogere venditorem ad redimendum.
- 65 Pactum de retrovendendo, & pactum legis Commissoria inter se fraternizant.
- 66 Manus mortua non tenetur ad quindennia ex emphyteusi cum pacto legis commissoria, secu adjectionis in diem.

C A P I T U L U M XXXVI.

PRæmisso pro terminorum intelligentia, idem esse retrovenditionem, ac revenditionem, & immò potius dicendum revenditionem, quam 2 retro-

3 retrovenditionem, & potius pactum revenden-
 4 di, quam retrovendendi, nisi vulgus (quod fe-
 rè in omnibus omnia corrumpit, & facilè in-
 5 vocum usu primas tenet) contrarium introduxe-
 rit, quo revendendi verbo tanquam politiori
 sæpius usus est Ulpianus Jurisconsultus in *l. Fu-*
lianus ait 37. ff. de bon. libert. Est autem retroven-
 ditio, seu pactum de retrovendendo, ut vulgò
 6 ajunt, gratia quædam redemptiva à Gallis *Re-*
corbin, seu reaphetum nuncupata, sive retractus
 conventionalis, quasi quòd ex emptoris, &
 venditoris conventionione res retrahatur, seu em-
 pto, & venditio fiduciaria, uti ad tempus du-
 ratura, & res, vel pretium quasi fidei emptoris,
 vel venditoris expositum censetur, seu pactum
 7 de affrancando, veluti singula notant *Costa de*
retrotract. cap. 1. num. 1. cum seq. Guidopapa decis.
Gratopolit. 516. nu. 1. ac per tot. & in eo differt
 pactum redimendi, seu retroemendi à pacto re-
 trovendendi, quòd pactum redimendi apposi-
 tum est in gratiam emptoris, quo vigore illius
 cogere potest venditorem ad redimendum resti-
 tuto eodem pretio, è contrà pactum retroven-
 dendum fit in gratiam venditoris, qui vigore illius
 potest cogere emptorem ad retrovendendum,
 8 quamquam promiscuè utrumque vocabulum
 sumat *Lessius de Justit. & jur. li. 2. cap. 21. dub. 14.*
num. 113. cum seqq.
 9 Adeoque antiquum hujusmodi pactum, ut
 Deus Hebræis illud præceperit, ideòque in ven-
 ditionibus subintelligeretur juxta *Levitic. 25.*
24. & 29. - cuncta regio possessionis vestrae sub re-
demptionis conditione vendetur, qui vendiderit do-
num intra muros Orbis, habebit licentiam redi-
 10 *mendi*: quod quidem pactum de retrovendendo
 nostri Lusitani vocant pactum de retro juxta
Ordination. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 4. in principio,
& tit. 67. §. 1. Caldas Pereyra de emptio. & vendi-
tion. cap. 13. nu. 24. cum seq. & de jur. emphyt. lib. 4.
cap. 13. num. 36. cum seqq. Carvalho de utraque
quarta par. 2. num. 211. cum seq. Barbosa in cap. ad
nostram 5. num. 2. & 7. de empt. & vendit. Valasc.
consult. dec. 31. in fine versiculo nec huic opinioni,
consult. 70. per tot. & consult. 106. per tot. eodem-
 que modo in Hispaniis nuncupatur ex *Fontanel-*
 11 *la dec. Cathalon. 70. num. 3. & dec. 85. nu. 2. 5. & 6.*
tom. 1. Pactum insuper hujusmodi etiam apud
 12 præfatos Romanos in usu fuit ad tradita per Pro-
 culum Jurisconsultum in *l. si vir 12. ff. de præscri-*
verb. l. si fundum 2. Cod. de pact. inter emptor. &
venditor Larrea dec. Granat. 79. num. 19. cum seq.
parte 2.
 Et quia passim fit, ac frequentissimè homines
 13 habere magnam affectionem ad res, quas ven-
 dituri sunt, & vellent, si possibile foret, non se
 in perpetuum dominio rerum suarum privare,
 sed remanere cum aliqua spe eas aliquando,
 meliori adveniente fortuna recuperandi: huic
 desiderio leges nostræ benignè occurrerunt, con-
 cedentes, posse hunc contractum ità fieri, & li-
 cet sit re vera perpetuus, liceat tamen venditori
 quandocumque, vel intrà certum tempus rem
 14 venditam, pro eodem pretio recuperare, *Fonta-*
nella dec. Cathalon. 69. nu. 2. tom. 1. favorable sanè
 15 est, ut res vendita ad suam pristinam naturam,
 & ad antiquum Dominum revertatur *l. si unus*
27. §. Pactus. nè peteret 2. in fine ff. de pact. ità ut
 16 pactum redimendi importet affectionem ad rem

venditam, *Rot. dec. 347. n. 5. par. 17. recent.* indeque 17
 pactum de retrovendendo est licitum, *Boninsign.*
de vendit. ad temp. cap. 14. num. 4.

Quibus præhabitis sicuti suprà in *Cap. 24.* satis
 explanatum remanet, manum mortuam emphy- 18
 teutam cum pacto de affrancando non teneri ad
 quindennia, ità in præfenti explanatur, & fir-
 19 matur, manum mortuam emphyteutam cum
 pacto redimendi, seu de retrovendendo non ten-
 20 neri ad quindennia, ex singulariter, ac peregrinè
 in specie traditis per *Ripoll. var. c. 11. d. n. 275. &*
n. 540. usque ad n. 549. Bofch. dels titols de honor.
lib. 2. cap. 36. §. 26. versiculo los casos fol. 265. Cor-
tiada dec. Cathalon. 284. num. 29. limit. 2. & nu. 39.
tom. 4. repetit. in eod. ordine tom. 5. & post Tractat.
inter decis. exter. in ordine la IV. ubi ità deci-
 21 *sium in Senatu Cathalonix, prout videmus non*
 solvi laudemium, quando emphyteusis concedi-
 tur cum pacto redimendi, *Tondut. resol. civil.*
par. 2. cap. 75. num. 4. Burgius de laudem. par. 1. in-
spec. 5. num. 25. in tantum enim manus mortua
 22 tenetur ad quindennia, in quantum emphyteusis
 apud ipsam perpetuò permansura sit, & sic in ca-
 23 su, quo Dominus directus perpetuò remaneat
 privatus laudemii, & spe devolutionis ex latè
 per nos suo loco deductis in *Cap. 1. & 2.* quæ ra-
 tio finalis, seu impulliva cessat in præfenti casu,
 in quo ob adjectum pactum redimendi adest
 24 spes repetibilitatis ipsius emphyteusis, seu illius
 reversionis ad Dominum directum, veluti pun-
 ctualiter animadvertit *Ripoll. var. cap. 11. n. 145.*
cum seqq. Amat. var. resol. lib. 1. resol. 19. num. 7. &
 cessante causa perpetuitatis, propter quam sol-
 25 vendum venit quindennium, cessare quoque de-
 bet effectus solutionis, ac ipsa solutio, *Tiraquell*
tract. cessante causa par. 1. num. 189.

Nec aliter sentiendum ob naturam pacti hu-
 jusmodi de retrovendendo, quod quamquam
 efficiat, ac inducat veram venditionem, attra-
 men non illam efficit puram, liberam, ac simpli-
 cem, sed potius venditionem conditionalem, res-
 25 solubilem, seu resolubilem, ità ut dominium
 non dicatur irrevocabiliter quæsitum, sed sus-
 pensivè translatum, resolutoque contractui re-
 trotransferendum, *Gutierrez pract. lib. 1. que-*
stion. 116. nu. 1. Giurba de success. feud. §. 2. glos. 13.
num. 62. & dec. Sicil. 24. nu. 9. cum seqq. Monter. dec.
Aragon. 1. n. 38. Fontanella dec. Cathalon. 72. nu. 2.
& dec. 73. num. 5. par. 1. dum quotiescumque per
 venditorem pretium restituitur, tenetur manus
 26 mortua emprix, vigore pacti retrovenditionem,
 seu revenditionem facere, *Lupus de usur. com-*
ment. 2. §. 1. nu. 41. undè venditio cum pacto de
 retrovendendo videtur quasi pignus ob nimiam
 27 facilitatem, & facultatem, quam habet venditor,
 ut emptor teneatur retrovendere, *cap. ad no-*
stram 5. de empt. & vendit. cap. illo vos 3. de pignor.
Larrea dec. Granat. 76. n. 16. par. 2. Riccius dec. Cur.
Archiep. Neapol. 298. nu. 8. par. 2. Rota coram Gre-
gorio XV. dec. 94. n. 19. quidquid sentiat Fontanel-
 28 *la dec. Cathalon. 85. per tot. tom. 1.* invehens contrà
 Cathalanos communiter reputantes pro oppi-
 gnoratione hujusmodi venditionem, undè Ec-
 29 clesia concedens in emphyteusim cum pacto de
 retrovendendo, indiget beneplacito Apostolico,
Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 99. per tot. Genuens.
practicab. Eccles. tricenar. 14. qu. 418. per tot. Ric-
cius dec. Cur. Archiep. Neapol. 298. n. 1. & per tot.
 par. 2.

- part. 2. immò pactum de retrovendendo de per se solum est grave onus, *Calvin. de equit. lib. 2. cap. 161. nu. 3. Fachin. contr. lib. 12. cap. 27. circa fin.* ideòque durum videretur, quod manus mortua ultra obligationem retrovendendi, teneretur quoque ad quindennia, & hoc medio, duplici onere gravaretur pro eadem re contra omnem justitiam l. *Divus Marcus 14. ff. de offic. Præs. l. navis onusta 4 §. Cum autem 2. ff. ad leg. Rhod. de jact. l. Sticho 36. in fine ff. de usufr. legat. Barbosa axiom. 169. num. 1. Berlich. pract. conc. par. 2. conc. 2. num. 96. Maranta contr. tom. 5. contr. 18. nu. 64. cum seqq. & cont. 64. n. 23 cum seqq. Conciol. alleg. 28. n. 3. Rota recen. dec. 672. num. 3. in fin. par. 1. quod pro imprecatione habetur juxta illud *Ferem. 17. 18.**
- 32 de retrovendendo est venti species servitutis, *Ciarlin contr. tom. 1. cap. 79. num. 17.*
- 33 Quam principalem resolutionem velim, ut intelligatur, si ve pactum sit conceptum in gratiam venditoris, si ve emptoris, si ve utriusque, cum semper utroque modo de manu mortua est prædicabile, illam ad tempus tantum retinere emphyteusim, ideòque planè durum videretur, obligari interim ad quindennium manum mortuam, in cujus potestate, vel in illa Domini directi est redimere, ac respectivè retrovendere eandem emphyteusim.
- Idemque juris esse puto, si ve pactum intrà certum, ac limitatum tempus restrictum legatur, si ve semper, & quodcumque, eadem namque in utroque casu militat ratio non solvendi quindennia, quæ est temporalitas emphyteusis penès manum mortuam, adeo ut pactum de retrovendendo operatur, quòd non censeatur res exiisse de patrimonio venditoris, *Cannetius in extravag. volentes Regni Sicilia fol. mihi 112. col. 2. num. 14.*
- Veruntamen non desinit cadere aliqua difficultas circa pactum redimendi cum clausula *semper, & quodcumque* conceptum, & sic videretur, saltem tunc deberi quindennium per manum mortuam, quia hinc venditio cum tali pacto redditur perpetua penès manum mortuam, quamvis vigore pacti sit in potestate venditoris, seu Domini directi quodcumque restituito pretio recemere, remque recuperare, dum ob illam incertitudinem, an aliquando redimatur, incertum quid propter dubium reputatur perpetuum, ad inquit census quodcumque redimibilis, perpetuæque fructioni subjecti, qui dicitur perpetuus, ex traditis per *Fontanellam dec. Cathalon. 77. num. 22. cum seqq. vol. 1.* Nec desinit esse Domina vera, ac perpetua manus mortua emptrix ob dubium, ac futurum eventum ex casuali, si ve potestativa conditione exercendi pactum hujusmodi dependens a potestate, ac mera voluntate redimere volentis, *Rovit. in Pragmatic 1. de jurib. & exaction. fiscal. n. 81. cum seqq.* immò in considerationem venire non debent, quæ fieri possunt, nisi certa, ac infallibilia (ut ita dicam) sint, *Hartman Pistor qu. 24. num. 8. lib. 3.*
- Quæ difficultas facilè dilui posse videtur, etenim vel sequenda est opinio eorum, qui tenent, pactum redimendi, & retrovendendi quodcumque, præscribi per triginta annos, vel secundum alios per quadraginta annos, si fuerit

juratum, quales sunt *Parlador. ver. quotid. lib. 1. cap. 1. §. 14. n. 11. Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 57. n. 1. cum seqq. Staiban. fun. resol. 40. n. 38. Humius Enciclopæd. jur. par. 3. tit. 15. cap. 2. nu. 27. ubi de veriori, communi, & receptiori, cum un. seqq. Apicella alleg. 12. per tot. Monte de emptione, & venditione qu. 7 princip. n. 4. Severin. in sua alleg. n. 6. cum seqq. penès Novar. de privileg. malè ablat. privileg. 64. per tot. Ripa observ. 162 per tot. Covarruv. var. resol. lib. 1. cap. 9. nu. 6. cum seqq. relati per Donad. de renunciat. tom. 1. cap. 34. n. 50. Barbos. in l. si fundum 2. n. 19. C. de pact. int. empt. & vendit. in l. sicut 3. n. 138. & in l. cum notissimi 7. n. 83. cum seqq. C. de præscript. 30. vel 40. ann. & per Lupum de usur. commentar. 2. §. 3. n. 99. circa fin. versiculo Sed & altera, *Surd. dec. Mantuan. 2. per tot. Hodierna ad eund. n. 6. cum seqq. Vivius dec. Neapolit. 424. n. 72. cum seqq. lib. 3. relati per Thesaur. qu. Forens. lib. 2. qu. 72. num. 2. & per tot. per Berlich. pract. par. 2. concl. 2. n. 80. in principio, per Mattheacc. de legat. & fideicommiss. lib. 4. cap. 2. n. 12. ubi de communi, per Trentacinqu. var. lib. 3. ref. 10. n. 25. in principio, versiculo tertia, & ultima est opinio, per Laurent. dec. Avenion. 129. n. 1. Fontanella dec. Cathalon. 75. n. 3. cum seqq. tom. 1. Rota in Romana Pecuniaria, seu locorum Montium 27. Januarii 1708. coram Eminentiss. D. Card. Priolo, vel sequenda est opinio eorum, qui tenent, pactum hujusmodi esse impræscriptibile, tanquam nullis temporis limitibus coarctatum, quales sunt *Prat. pract. obs. obs. 36. nu. 6. cum seqq. & per tot. relati per Rovit. in Pragmat. Reg. Neap. super Pragmat. 1. rubr. de pact. de retrovendend. nu. 4. Muta in consuetud. Panhorm. cap. 15. n. 5. cum seqq. Neguzant. qu. 510. nu. 3. & per tot. Perez ad Ordinament. Reg. Castellæ tom. 3. lib. 8. tit. 2. leg. 1. fol. mihi 42. antè med. versic. tamen ipse, ubi putat hanc esse veriore, Berlich. pract. par. 2. conc. 2. n. 91. cum seqq. ubi de veriori, Carujus in sylva termin. arb. 24. n. 76. in fin. versic. aut vero venditio, Mattheacc. de legat. & fideicommiss. lib. 4. cap. 2. n. 13. cum seqq. ubi n. 5. de veriori, & de via, & retione Juris cap. 19. n. 23. cum seqq. Trentacinqu. var. lib. 3. cap. 10. n. 25. in fine, versic. tertius, & ultimus casus est, cum un. seqq. Merend. contr. jur. lib. 2. cap. 43. per tot. Donad. de renunciat. tom. 1. cap. 34. nu. 4. cum seqq. Cervall. commun. contra communi. qu. 207. nu. 14. cum seqq. Barbos. in l. si fundum 2. n. 18. C. de pact. int. empt. & vendit. & in l. sicut 3. nu. 139. cum seqq. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Hodiern. ad Surd. dec. Mantuan. 2. n. 1. cum seqq. Laurent. dec. Avenion. 129. n. 2. ubi de probatione, & n. 6. versic. ceterum, & conscientia aptiori, Rota dec. 264. n. 1. par. 1. divers. undè apparet, Rotam antiquam non fuisse conformem cum moderna, ut ex decisionibus superius congestis pro prima opinione, de qua tamen excusabili varietate haud mirandum, hoc enim tributum juxta illud *Persii Satyra 5. - Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno,* & quia causarum copia pressi sunt, vel quia ipsi homines sunt, & unus solus Deus, vel cui Deus ipse sua singulari gratia concessit, errare non potest, ut ait *Bossius moral. par. 1. tit. 1. §. 27. n. 583. cum seqq. & Cened. qu. canonic. & civil. qu. 45. n. 51. in princip. versic. excusandi, ac etiam advertit eadem Rota coram Cassadaro dec. 9. nu. 15. cum seqq. de caus. possess. & proprietat. vel quia ob diversitas facti circumstantias,****

44 tias, aut magis abundè, aut clariùs deductas in diversam abire sententiam impelluntur antè prolationem sententiæ de more indulgentes revisioni præcedentis decisionis, ut observat *Card. Albit. de inconstant. in judic. qu. 36. n. 410. cum seqq.*

45 clara mem. Marcellus Severolus eximius Jurisconsultus, utriusquæ Signaturæ Votans in suo responso post eund. *Card. Albit. num. 88. cum seqq. R. P. D. Ansaldo in præfatione ad suas decisiones impressas nu. 8. & Rota in Romana Communantium, & Fontanilis 20. Januarii 1702. §. primò igitur coram eodem R. P. D. Ansaldo, & in Salisburgen. seu Chiemen. Testimonialium 29. Januar. 1704. in principio coram Eminentijs. Scotto, olim S. Confistorialis Aulæ Advocato disertissimo, ac postea Urbis meritissimo Governatore, præterquam-*

46 quod supremis Tribunalibus, inter quæ enumeratur istud S. Rotæ Romanæ, permittitur opinionum variatio, forsitan ob supervenientem majorem intellectus illustrationem, *Valenzuela conf. 64. sub nu. 205. vers. & de S. Romano Auditorio, cum nn. seqq. Menoch. conf. 59. per tot. Gratian. disc. 127. nu. 49. R. P. D. Peregrinus Maffer. utriusque Signaturæ votans, olim in Urbe egregius Advocatus, de Legato à Latere lib. 1. cap. 33. n. 84. Mansus consult. 88. nu. 18. Capon. disc. 69. num. 14. tom. 2. omitto, quòd naturaliter inter alias humanas imperfectiones proni sumus ad dissentiendum, præsertim quando vel ætate, vel auctoritate, vel opinione, quæ plurimum apud vulgus semper valet, alios præcellimus, indè*

47 etiam inter antiquioris Jurisprudentiæ proceres exarduit dissentio, ut videre est in *l. si Epistolam 46. junctis ibi suis §. ff. de acquir. rer. domin. miseram enim juris conditio semper in infinitum decurrit, & novas quotidie deproperat edere formas, quod malum videtur datum mortalibus in pœnam, ut opiniones secundum temporum varietatem senescant, & intermorianur, aliæque diversæ, vel prioribus contrariæ earum loco renascantur, & deindè pubescant, Rubeus in annot. ad dec. Accoramboni 8. n. 17. cum seqq. undè prodiit diæterium illud, Rota aliquando rotat, *Scaccia de re judic. glos. 14. qu. 21. n. 17. & de judic. li. 1. cap. 97. n. 131. circa fin. versic. non obstat. in princip. Ciarlin. controu. par. 1. cap. 17. nu. 13. Themud. decis. Olyxbonen. 250. n. 33. cum seq. par. 3.**

In Regno autem Siciliæ pactum hujusmodi redimendi impræscriptibile est, *Amat. var. res. lib. 1. res. 19. n. 6. cumque in præsentem meum non sit diffinire, quænam ex sententiis tenenda sit, quamvis communior, ac verior sit prima, si ariserit prima affirmativa, elapsis 30. annis Dominus directus, seu venditor eo pacto amplius uti non valens, & per consequens emphyteusi remanente irredimibili, ex tunc cogit manum mortuam emptricem ad quindennia ob desperatam rei reversionem, si verò ariserit secunda negativa, & tunc cum adhuc non desit spes reversionis ad venditorem, manus mortua emptrix non tenetur ad quindennia, etenim secundum hanc secundam sententiam Dominus directus semper poterit redimere, & sic emphyteusis non perpetuatur in manu mortua. Et eadem difficultas circa pactum retrovendendi superari potest mediante supradictæ distinctionis fædere.*

In pacto verò retrovendendi, seu redimendi simpliciter absque ulla temporis præfixione, vel

ad tempus adjecto, tenerem, quòd in primo casu, si post lapsum 30. annorum res non fuerit redempta, seu retrovendita, & in secundo casu, si post lapsum 10. annorum, incipiat esse locus solutioni quindenniorum, quia neque in primo casu post 30. annos, neque in secundo post 10. Dominus directus venditor cogere valet ad retrovendendum, neque manus mortua emptrix ad redimendum, cum hujusmodi pacto in primo casu per 30. & in secundo per 10. annos præscribatur, *Barbosa in l. si fundum 2. n. 15. C. de pact. int. emptor. & venditor. & sic res permansura est in perpetuum penès manum mortuam.*

Præterea videretur, quòd manus mortua emptrix cum pacto de retrovendendo potius teneretur ad quindennia ex eo, quòd ob plures casus contingibiles recuperatio rei inefficuari potest, & sic penès manum mortuam facilè, ac insensibiliter res perpetuari cum notorio detrimento Domini directi, seu venditoris, puta ob temporis lapsum, penuriam pecuniæ, qua laboret Dominus directus venditor, sive ob ejus mortem, aut absentiam, aut alium casum repentinum, vel si forsitan etiam pecunias paratas habeat, debeat tamen eas in alia utiliora, ac necessaria erogare, sive quia nolit uti pacto redimendi, veluti ponderant *Marotta resp. 93. n. 5. in princ. Tiraquell. de retract. convention. §. 2. glos. un. n. 51. nihilominus facili negotio dissolvitur objectum, singulatim ad omnes casus respondendo, in quantum enim ad temporis lapsum, cum post illum manus mortua non possit amplius ad retrovendendum cogi, putarem, ut etiam supra tetigi, ex tunc deberi quindennia, quia incipit res perpetuò remanere apud manum mortuam, & solummodò quindenniorum medio salvatur, ac illæsum remanet jus Domini directi, quantum de rigore hoc casu Dominus directus ob negligentiam in non cogendo ad retrovendendum, tanquam in culpa, privandus esset quindenniis; In quantum ad casum penuriam pecuniæ, etiam ex tunc sibi imputandum, quòd debito, ac opportuno tempore suo jure usus non fuerit, incipient deberi quindennia, quia solum ex tunc incipiet res apud manum mortuam perseverare; In quantum ad casum mortis Domini directi, si illa sequatur intrà tempus retrovenditioni præfixum, pactum retrovendendi transit ad hæredes Domini directi, seu venditoris etiam extraneos, sicut transit ad hæredes emphyteutæ, *Noal. de transmiss. cas. 59. per tot. Post. resol. civ. 60. n. 5. Amat. var. resol. par. 1. resol. 19. n. 4. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 1. lib. 4. tit. 32. n. 13. cum seqq. Rota cor. Card. Seraphino dec. 1063. nu. 9. & sic quòd Dominus directus morte præventus facere non potuit, facient ejus hæredes, cogendo manum mortuam ad retrovendendum, vel si mors Domini directi sequuta fuit post tempus retrovenditioni adjectum, etiam in isto casu sequendo benigniorem sententiam, puto, hæredes posse cogere ad quindennia manum mortuam, sicuti cogere posset mortuus, si viveret, etiam post lapsum tempus appositum in pacto de retrovendendo, ut supra respondi; In quantum ad casum absentiam Domini directi, vel tempus conventionale non curreret tanquam impedito, & sic posset etiam post lapsum tempus cogere manum mortuam ad retrovendendum, vel**

- luti de veriori testatur *Antonell. de temp. legal. lib. cap. 15. n. 1. in fin.* vel si curreret juxta aliorum
 62 minis veram sententiam, de qua relati per *Antonell. loc. mox. citat. n. 1. in principio*, etiam in illo casu Dominus directus ob desperatam rei reversionem ageret contra manum mortuam ad quindennia, & sic in singulis supradictis, vel aliis similibus casibus per medium quindenniorum Dominus directus suum jus salvare poterit, postquam tamen viderit, rem ad se amplius reverti non posse; In quantum verò ad casum, quo nolit venditor redimere vigore pacti, non habet de quo conqueratur, sed sibi imputet, si illo uti nolit, cumque enim tale pactum sit favorabile venditori, potest ad libitum illi renunciare, *Calvin. de acquit. lib. 3. cap. 301. n. 7.* præsertim dum pactum de retrovendo magis expedit venditori, quam emptori, & venditor vigore illius, si vult, potest redimere non tamen emptor potest cogere venditorem ad redimendum, *Gratian. discept. 740. num. 31.*
- Tandem cum inter se fraternizent pactum de retrovendo, & pactum legis commissoriæ, seu adjectionis in diem ex traditis per Nigrum *de laudem. tom. 1. qu. 6. artic. 1. cum seq.* exultimo,
 66 manum mortuam non teneri ad quindennia ex emphyteusi ad eam perventa cum pacto legis commissoriæ, seu adjectionis in diem.

ARGUMENTUM.

Ex bonis emphyteusis assignatis Locis Piis pro dotibus Monialium, non debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Manus mortua ex emphyteusi cum pacto redimendi, non tenetur ad quindennia.
- 2 Ex bonis emphyteuticis assignatis pro dotibus Monialium non debentur quindennia.
- 3 Emphyteusis juxta Statut. Urb. lib. 1. cap. 123. pro dote hypothecari potest.
- 4 de Fure communi fundus emphyteuticus dari potest in dotem citra consensum Domini.
- 5 Dominus directus per indirectum dotes impedire nequit.
- 6 Dos æstimata tradi nequit de bonis emphyteuticis sine consensu Domini.
- 7 In Lusitania de emphyteusi filia dotari potest.
- 8 Refelluntur contrarium sentientes.
- 9 Ordin. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 64. in princip. requirit consensum Domini in dotatione ex bonis emphyteuticis.
- 10 Dicta Ordinatio intelligenda est de dotatione ab extraneo facta.
- 11 Notatur Gama dec. Portugal. 283. n. 2. subdubius.
- 12 Ex Ordin. Reg. Portugall. non datur in bonis emphyteuticis communicatio inter Conjuges.
- 13 Emphyteusis dari nequit in dotem, si Dominus prohibuerit etiam ex causa dotis emphyteusim alienare.
- 14 Emphyteusis Ecclesiastica dari nequit filie illegitimæ.
- 15 Apud Auctorem parum difficultatis habet emphyteusim posse dari in dotem matrimonii carnalis.
- 16 Mortuo dotante, emphyteusis data in dotem vel revertitur ad comprehensos in investitura, vel illis non extantibus, ad Dominum.

- 17 Mortua Moniali, illius dos tradita de emphyteusi non devolvitur ad Dominum.
- 18 A' diversis non fit illatio.
- 19 Dos paterna, aut fraterna, decedente muliere absque liberis, revertitur ad dotantem, vel ad quos de Fure.
- 20 Decedente Moniali dos remanet penes Monasterium.
- 21 In favorabilibus Monasterium habetur loco filii.
- 22 Simplex emphyteusis per ingressum emphyteutæ in Religionem, illo mortuo, revertitur ad Dominum directum.
- 23 Emphyteusis dari nequit pro dote Ecclesiæ.
- 24 Dos Ecclesiæ fraternizatur cum dote mulieris.
- 25 Ecclesia dicitur Christi Sponsa.
- 26 Emphyteusis dari potest pro dote Ecclesiæ, cum hoc, ut vendatur utile dominium, & inde emanent alia bona.
- 27 Dos paterna, vel fraterna, uti necessaria, libera est à caducitate.
- 28 Quæ de dote carnali dicuntur, procedunt in spirituali.
- 29 Ecclesiæ adificare est opus valde pium.
- 30 Quisquis dotare tenetur filiam, vel sororem tam in Domino, quam in seculo nubentem.
- 31 Immo deficientibus bonis liberis, cogi potest ad dotandum de bonis emphyteuticis.
- 32 Interest Reipublicæ, ut Civitas liberis impleatur.
- 33 Magis interest Reipublicæ, ut plures famulas habeat Altissimus.
- 34 Impetranda est à S. Cong. Episc. & Regular. licentia de solvenda, ac collocanda dote in bonis stabilibus pro Moniali.
- 35 Dos pro Moniali solummodò in pecunia tradenda est.
- 36 Dos pro matrimonio carnali tam in pecunia, quam in stabilibus constitui potest.
- 37 Magis expedit mulieri dotem habere in pecunia.
- 38 Dos constituta in pecunia converti nequit in fundum dotalem sine consensu, & utilitate mulieris.
- 39 Ex bonis emphyteuticis assignatis Locis piis pro dotibus Monialium, non debentur quindennia.
- 40 Agendo tamen de dotatione filie, aut sororis, & in casu insufficientiæ bonorum allodialium.
- 41 Tam dos pro carnali, quam dos pro spirituali matrimonio dicitur dos.
- 42 Matrimonium spirituale est longè favorabilius matrimonio temporali.
- 43 Dos spiritualis est longè minor, quam dos temporalis.
- 44 Utinam usu receptum non esset, quòd dos spiritualis assignari posset in minori quantitate, quam dos temporalis.
- 45 Parentes, vel fratres solent puellam etiam invitam in Monasterium detrudere.
- 46 Dos ex fideicommissò ascendentali in subsidium detracta vigore Auth. res, quæ C. commun. de legat. semper libera remanet à fideicommissò.
- 47 Dos maxime Monialium, tamquam causa pia, immunis esse debet à quindenniis.
- 48 Falcidia de legato dotis non detrahitur.
- 49 Quod procedit in casu dotationis mulieris divitis.
- 50 Vel in casu dotationis ab extraneo factæ.
- 51 De dote àata filie, vel sorori non solvitur laudemium.
- 52 Declaratur Niger de laudem. tom. 2. qu. 34. n. 6.
- 53 Ex venditione necessaria non debetur laudemium.
- 54 Monasterium etiam volens dotem Monialis remittere nequit.

- 55 Dos Monialis imputatur in legitimam .
 56 Dos data de emphyteusi , mortua dotata , revertitur ad dotantem , vel ad comprehensos in investitura , vel ad Dominum .
 57 Quindennium solvitur ob præjudicium Domini ex desperata emphyteusis reversione .
 58 Utilitas privata cedere debet bono publico .
 59 Dos Monialis , postquam tradita est Monasterio , assumit naturam rei Ecclesiasticæ .
 60 Ex emphyteusi in dotem data Monasterio debetur laudemium .
 61 Quindennium solvitur loco laudemii .
 62 Declaratur Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. quæst. 7. n. 25 .
 63 Dos ex parte Reipublicæ semper est causa necessaria .
 64 Dos constituta à patre , vel à fratre loco patris , tam pro spiritali , quam pro carnali conjugio semper est causa necessaria .
 65 Emphyteusis dari potest in dotem etiam æstimatam , tam à patre , quam à fratre dotare obligato .
 66 Oblatæ Turris Speculorum de Urbe sunt in statu seculari .
 67 Prout tales sunt Tertiariæ Ordinis S. Francisci .
 68 Diætæ Oblatæ habent Præsidentem ad vitam .
 69 Oblatæ Septem Dolorum de Urbe possunt , si volunt , ad seculum redire .
 70 Diætæ Oblatæ discedentes ab Oblatarum Domo non sunt Apostatæ .
 71 Auctor putat , Domum diætæ Oblatarum non teneri solvere quindennia ex emphyteusi in dotem pro Oblatis hujusmodi data .
 72 Oblatis hujusmodi morientibus , vel egredientibus dos non restituitur .
 73 Vis non debet esse in nomine , seu titulo , sed in effectu inde resultante .
 74 Bona hujusmodi Oblatarum , carum Domui acquiruntur .
 75 Quod forsitan non videretur dicendum .
 76 Auctor putat , Domum Septem Dolorum de Urbe , aliaque similia Collegia secularia non teneri ad quindennium pro emphyteusi data in dotem hujusmodi Oblatarum .
 77 Locus Puellarum S. Mariæ Septem Dolorum de Urbe non est Regularis .
 78 Ducissa D. Lirvia Cæsarina fuit ibidem Oblata .
 79 Dos Monialis est dos secundum quid .
 80 Monasterium nihil accipere potest ratione , seu titulo dotis .
 81 Vulgares vulgariter dotem appellant eleæmosynam tradi solitam Monasterio pro ingressu .
 82 Et communis usus loquendi hoc nomine vocitat .
 83 Dos in se est quid temporale .
 84 Dos spiritalis verè est eleæmosyna .
 85 Monasteria etiam opulentissima nollunt , nec possunt ullam puellam accipere , nisi prius soluta dote .
 86 Ad quod propositum recensetur tremendum , & lachrymabile exemplum .
 87 Non est simoniacum dotem recipere pro Moniali .
 88 Aliàs etiam esset simoniaca dos pro matrimonio carnali , quatenus est sacramentum .
 89 Etiam de jure civili pro Matrimonio carnali est illicita datio pecuniaria .
 90 Vir etiam dives justè dotem exigere potest .
 91 Nec Ecclesia absque dote erigi valet .
 92 Dotans Ecclesiam , etiam si sit laycus , ut alliciatur , acquirit Fuspatronatus .
 93 Requiritur patrimonium quodammodo dos , ut quis ordinetur in sacris .

Postquam in præcedenti Cap. latus sermo habitus fuerit , quòd scilicet manus mortua ex emphyteusi in illam translata cum pacto redimendi , seu de retrovendendo non tenetur ad quindennia , superest in præfenti disserere , quòd ex bonis emphyteuticis assignatis pro dotibus Monialium non debeantur quindennia . Pro dicendorum autem clariori dilucidatione præmittendum est , non tantummodo (ut in Urbe juxta illius Statut. lib. 1. cap. 122. (posse emphyteusim pro dote hypothecati , sed etiam de Jure communi posse fundum emphyteuticum in dotem dari citrà consensum Domini directi , loquendo tamen de emphyteusi hæreditaria , & in casu defectus bonorum allodialium , Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alien. qu. 1. nu. 261. cum seqq. Amic. eod. tract. qu. 16. nu. 3. & per tot. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 4. cap. 10. nu. 24. cum seq. Barbosa in l. usufructu. 58. nu. 28. post med. vers. poterit ergo , juncto vers. & pari ratione , ff. solut. matrim. Oddus de fideicom. art. 4. qu. 42. nu. 48. cum seqq. Bossius de dote cap. 15. §. 4. nu. 62. cum seqq. Card. de Luca eod. tract. disc. 147. per tot. Rosignol. eod. tract. par. 1. contrañt. 16. prænot. 32. nu. 19. & per tot. & par. 2. contrañt. 16. prænot. 17. nu. 33. & disquisit. 2. §. 2. n. 2. cum seqq. Tondut. resol. civ. lib. 2. cap. 86. n. 4. cum seqq. Donad. de renunc. tom. 1. cap. 27. n. 118. Monach. de feud. interp. cap. 64. num. 37. Manent. decis. 28. per tot. Rota post Salgad. labyrinth. credit. decis. 35. n. 21. cum seqq. & coram Alexand. VIII. decis. 42. nu. 10. quod quidem jure merito introductum , nè aliter Dominus prætendendo prælationem in emphyteusi , per indirectum impediat dotes , & matrimonia rem tam sanctam , tamque humani generis propagationi necessariam , ut advertit Valasc. consult. decis. par. 2. consult. 113. nu. 24. quidquid sit in dote æstimata , quæ cum sapiat venditionem , videtur non posse tradi de bonis emphyteuticis , nisi prævio assensu Domini , veluti , rejecto Fulgin. tenent Niger. de laudem. tom. 2. quæst. 34. nu. 6. Card. de Luca de dote discurs. 147. nu. 3. cum seq. prout etiam in nostra Lusitania licitum est parenti de emphyteuticis bonis filiam dotare , Caldas Pereyra quæst. forens. lib. 1. quæst. 11. nu. 23. & quæst. 23. nu. 89. circa fin. & de empt. & vendit. cap. 27. n. 3. Molina de contract. tract. 2. disp. 461. nu. 9. Valasc. consult. decis. tom. 2. consult. 113. nu. 24. cum seqq. & de jur. emphyt. quæst. 18. nu. 28. Barbosa in Repertor. Jur. Canon. & Civil. verbo emphyteusis versiculo emphyteusis dote fol. mibi 116. col. 2. in med. Gama decis. Lusitan. 127. nu. 2. Cabed. decis. Lusitan. 104. n. 4. par. 1. quidquid sentiant sibi contrarii iidem Valasc. de jur. emphyt. quæst. 14. nu. 10. & Caldas eod. tract. lib. 4. tit. de extinct. emphyteus. cap. 10. nu. 30. cum seq. sub motivo Ordination. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 64. in principio , requirentis consensum Domini directi in dotatione ex bonis emphyteuticis , quia per communicationem bonorum inter conjuges in illis partibus usitatum vulgò per charta de ametade , dominium transit in maritum , quæ tamen Ordinatio Regia intelligenda venit de dotatione ab extraneo facta , ut advertit idem Caldas qu. forens. lib. 1. qu. 11. n. 23. in med. versic. procedit etiam , & qu. 23. n. 90. qui nu. 89. circa fin. versic. quæ sanè Valasc. Sentent. a ,

- tentia, refellit *Valascum, Gama dec. Lusitan. 127. nu. 3.* quidquid titubet subdubius in *dec. 283. n. 2.*
 12 nec datur communicatio hujusmodi in bonis emphyteuticis juxta *Ordination. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 7. §. 2. & tit. 77. §. 33. & tit. 95. §. 1. & tit. 97. §. 24.* & ponderat idem *Caldas de empt. cap. 27. nu. 37. in med. versic. iis minimè refragari, nisi in certis casibus, de quibus Molin. de contract. tract. 2. disput. 476. per tot. Valasc. de partition. cap. 26. per tot. nec posset emphyteusis dari in-*
 13 dotem, si Dominus directus prohibuisset etiam ex causa dotis emphyteusim alienare, *Rosignol. de dote par. 2. contract. 16. disquisit. 2. §. 2. num. 5. Card. de Luca eod. tract. disc. 147. n. 15.* prout nec emphyteusis Ecclesiastica dari potest, in dotem filia illegitimæ post Bullam S. Pii V. contra illegitimos editam, *Spad. conf. 97. n. 14. cum seq. tom. 3.*
 Quod quidem principale effectum circa nempe emphyteusim dandam in dotem, prodote matrimonii carnalis apud me parum difficultatis habet, quippe hinc nullum irrogatur domino directo præjudicium, dum defuncto dorante
 16 emphyteusis vel revertitur ad compræhensum in investitura, vel si illi non adsunt, devolvitur ad Dominum directum, resoluta etiam ipsa dote, *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat. qu. 1. n. 262. cum seqq.* verùm difficultas versatur in dote matrimonii spiritualis, dum eo casu emphyteusis semel perventa in manum mortuam, quale est Monasterium, etiam defuncto dorante, non de-
 17 volvitur ad Dominum directum, immò nec defuncta dotata Monasterium ingressa, & professæ, *Lezzana. qu. regular. tom. 3. verbo dos Monialium nu. 7. Pignatell. consult. Canon. tom. 1. consult. 432. nu. 14. cum seq.* unde non videtur benè inferri à
 18 diveris *l. Papinianus 20. ff. de minor. decedente enim muliere absque liberis, loquendo de dotatione paterna, aut fraterna, dos revertitur ad dotantem, vel ad quos de Jure, per text. literalem in l. dos à Patre 4. C. solut. matrim. Conciol. alleg. 20. nu. 5. Gratian. disc. 556. nu. 33.* decedente verò
 20 Moniali dos ad neminem revertitur, sed consolidatur penes Monasterium absolute, ac in perpetuum, *Suarez alleg. 20. nu. 20. in fine, Barbosa in l. dos à Patre 4. nu. 3. C. solut. matrim. Tamburin. de jure Abbatiss. disput. 21. quasit. 7. nu. 5. Pellizzar. de Monial. cap. 3. sect. 2. qu. 14. nu. 71. Card. de Luca de dote in summa nu. 468.* quod Monasterium habetur loco filii in favorabilibus, *Marescott. variar. resol. lib. 3. cap. 21. n. 10. cum seq. Mangil. de imputat. qu. 58. nu. 11. & qu. 111. n. 18. Costa de retrotract. cap. 9. cas. 3. nu. 18. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 2. qu. 14. num. 10. Peregrin. de fideicom. artic. 28. nu. 70. cum seq. Tondut. resol. Canon. & civil. par. 1. cap. 14. n. 5. & cap. 65. n. 9. Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. n. 23. Leo de offic. Cappellan. qu. 5. sect. 27. num. 364. Carena resol. pract. 215. nu. 33. Gratian. decis. March. 7. nu. 10.*
 22 quidquid esset de simplici emphyteusi non in forma dotis, quæ per ingressum emphyteutæ in Religionem acquiritur Monasterio revocabiliter tantum, durante nempe vita ingressi, & revertitur per illius obitum ad Dominum directum, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de successione. in bon. emphyt. qu. 14. n. 13. cum seqq.* quod contrarium omninò apparet in emphyteusi dara in dotem, quæ acquiritur irrevocabiliter Monasterio etiam sequuta morte Monialis ex jam dictis; & sic ob

irreparabile Domini directi præjudicium ex dotatione Monialis illatum videretur, potius non posse emphyteusim concedi in dotem Monialis, sicuti in simili ob eandem causam nec emphyteusis dari potest pro dote Ecclesiæ, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de alienat. qu. 1. n. 267.* quantumvis fraternizet dos Ecclesiæ cum dote mulieris, præsertim Monialis, immò magis privilegiata sit, *Genuens pract. Eccl. tricenar. 12. qu. 334. n. 3.* & Ecclesia dicatur Christi Sponsa, ut ponderat *Cittadin. de furepatron. par. 3. caus. 2. qu. 1. n. 29. cum seqq. Lambertin. eod. tract. par. 1. lib. 1. artic. 7. qu. 5. principal. nu. 1. & per tot. Vivian. eod. tract. par. 1. lib. 2. cap. 4. nu. 11.* est benè verum, quod potest dari res emphyteutica pro dote Ecclesiæ, 26 cum hoc, ut vendatur utile dominium, & de pretio emanat alia Bona, *Vivian. prax. Jurispatr. par. 1. lib. 2. cap. 4. nu. 6. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 31. num. 39. cum seqq.*

Quibus tamen (ut verè non obstant) non obstantibus, vera est supra præmissa assertio probati fundamentali dicendorum, quòd videlicet emphyteusis dari possit in dotem absque assensu Domini directi, nec ratio disparitatis dotis temporalis cum dote spirituali contrarium suadet, etenim dos (saltem loquendo de illa debita à patre, vel fratre hærede) est causa necessaria, ac uti talis libera à commisso, seu caducitate, *Burgius de laud. par. 2. inspect. 21. nu. 1. cum seqq. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privat. ob alienat. irrequisit. Domin. limit. 20. n. 1. & per tot. & quæ de dote carnali dicuntur, procedunt in spirituali, Card. de Luca de dote in summa n. 462.* quæ ratio non militat in dotatione Ecclesiæ, quam nemo ædificare tenetur, 29 quanquam Ecclesias ædificare sit opus valdè pium, & religiosum, *Amostax. de caus. piis lib. 5. cap. 1. nu. 1. cum seqq.* prout è contra quisquis dotare tenetur filiam, vel sororem, tam in Domino, quam in sæculo nubentem, *Bossius de dote cap. 4. §. 10. nu. 152. cum seqq. Tamburin. de jure Abbatiss. disput. 5. qu. 2. n. 3.* immò quando non adsunt 31 bona allodialia, cogi potest à Judice ad dotationem de bonis emphyteuticis, *Bossius cit. tract. cap. 15. §. 4. nu. 72.* sicuti enim est causa publica, & interest Reipublicæ, ut Civitas per matrimonia impleatur liberis *l. 1. ff. solut. matrim. Bossius laudato cap. 15. §. 4. nu. 81. vers. igitur, ita & magis interest, ut plures famulas habeat Altissimus. 33*

Præmittendum etiam puto, quòd ad ponendum in praxi principalem resolutionem supra firmatam, impetrari debeat licentia à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium de solvenda, ac collocanda dote in bonis stabilibus, qualia sunt emphyteutica, *Card. de Luca de dote disc. 167. nu. 31,* ubi ex speciali gratia ob aliquam particularem circumstantiam, quæ redoleat justam causam, soleat indulgeri, quippè solummodò in pecunia tradenda venit dos pro Moniali, non autem in immobilibus ob majorè utilitatem, ac commoditatem ex ære facilè percipiendam pro occurrentibus Monasterii necessitatibus juxta declarationem S. Congregationis Episcoporum, & Regularium *Carol. Anton. de Luca prax. judic. cap. 11. nu. 9. Tamburin. de jure Abbatiss. & Monial. disput. 5. qu. 7. nu. 2. Pellizzar. de Monial. cap. 3. qu. 9. nu. 60. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 8. nu. 30. in princ. vers. immò dos, Lezza-*
 na

na qu. regular. tom. 3. verbo dos Monial. n. 5. Card. de Luca de dote disc. 12. num. 9. & disc. 167. nu. 3. cum seq. & de Regular. disc. 1. nu. 144. Rosignol. de dote par. 2. contraf. 16. prænот. 23. num. 44.

36 quanvis dos pro matrimonio carnali ad libitum tam in pecunia, quam in stabilitibus constitui

37 possit *l. si vè generales* 63. ff. de jur. dot. prout etiam experientia docet magis expedire mulieri, ut dos pro matrimonio carnali tradatur in pecunia, ex qua in vestienda uberiores fructus percipi possunt, *Rota coram Durano* dec. 41. nu. 1. cum seq. & in recentior. dec. 231. nu. 13. par. 9. decis. 20. nu. 8. decis. 69. nu. 11. dec. 277. nu. 13. par. 15. decis. 77. nu. 8. dec. 249. nu. 5. dec. 266. nu. 9. par. 16. dec. 98. nu. 36. dec. 144. nu. 12. par. 18. tom. 1. dec. 598. nu. 11.

38 ead. par. 18. tom. 2. nec dos constituta in pecunia converti valet (quod esset quasi præverti, & everti) in fundum dotalem sine consensu, & utilitate mulieris, ad text. in *l. ita constante* 27. ff. de jur. dot. *l. si mulier dotis* 21. *l. cum maritus* 29. ff. de pact. dotal. *Conciol. alleg.* 6. n. 44. & *alleg.* 18. n. 30. *Cyriac. contr.* 524. n. 2. cum seqq. *Thomat. dec.* 210. nu. 28. tom. 2. *Rota dec.* 167. nu. 10. dec. 187. nu. 7. dec. 349. nu. 4. par. 17. dec. 144. n. 10. dec. 241. n. 9. dec. 248. nu. 9. cum seqq. dec. 345. nu. 1. cum seq. par. 18. tom. 1. decis. 598. nu. 8. decis. 691. nu. 14. dec. 694. n. 3. ead. par. 18. tom. 2. dec. 392. n. 1. par. 19.

39 Quibus præmissis, descendendo ad principalem resolutionem suprâ propositam, dicimus, ex bonis emphyteuticis assignatis Locis Piis pro dotibus Monialium, non deberi quindennia, quippè dos Monialium, uti privilegiata, ac favorabilis adinstar dotis terrenæ, procedens ex causa merè necessaria nullis subjacere debet oneribus, loquendo tamen in terminis habilibus, de dotatione nempe filix, aut sororis, & in casu penuriæ, ac insufficientiæ bonorum allodialium, *Niger de laudem.* tom. 2. qu. 4. nu. 13. cum seqq. qu. 56. nu. 1. cum seqq. & qu. 60. nu. 3. cum seqq. *Barbosa in l. 1.* nu. 62. & 82. par. 1. ff. solut. matrim. *Rota de privileg. mulier. cap.* 5. nu. 5. omniaque privilegia doti terrenæ competentia, communicantur doti spirituali, dum tam dos pro carnali, quam dos pro spirituali matrimonio dicitur dos, & Monialis dicitur Christo nubere, *Rota coram Ludovis. dec.* 301. n. 2. cum seqq. & per tot. *Panimph. dec.* 349. n. 1. cum seqq. & per tot. *Cocchin. dec.* 1379. num. 44. cum seq. immò matrimonium spirituale

40 uti dignius, ac laudabilius, est longè favorabilius matrimonio temporali, *Panimolla dec.* 57. adnotat. 1. nu. 2. tom. 2. sola data disparitate inter unam, ac aliam dotem, quòd dos spiritualis est longè minor, quam dos temporalis, *Bossius de dote cap.* 4. §. 10. nu. 159. cum seqq. *Rosignoll. eod. tract.* par. 2. contraf. 16. prænот. 23. nu. 21. cum seqq. *Card. de Luca de dote disc.* 144. n. 5. *Ricc. prax. for. Eccl.* par. 2. resol. 347. n. 2. *Lotter. de re benef. lib.* 1. qu. 31. n. 12. *Cutell. de donation. contemplat. matrim. tract.* 1. discurs. 3. particul. 6. n. 127. in med. versic. nec poterit Monasterium, *Gobius de success. ab intestato observ.* 46. nu. 4. *Bottilier. de success. cap.* 1. theorem. 18. nu. 8. cum seqq. & per tot. *Capon. discept.* 106. nu. 16. cum seq. *Marin. ad Reverter. decis.* 52. nu. 3. *Panimolla dec.* 57. adnotat. 1. n. 11. & 23. tom. 2. *Rota coram Gregorio XV. dec.* 63. nu. 3. ubi *Adden.* n. 25. *Merlin. dec.* 671. nu. 26. & in recentior. dec. 247. n. 5. par. 4. dec. 30. nu. 26. par. 7. Sed utinam usu receptum non esset, quod dos

spiritualis assignari posset in minori quantitate, 44
quam dos temporalis, quia in causa est, ut parentes, vel fratres puellæ, vel sub colore paupertatis ex mera socordia, & avaritia, de quo red- 45
dituri sunt rationem scrutatori cordium, puellam etiam invitam in Monasterium detrudunt, non timentes censuras, quibus innodantur, unde, ut notissimum est, passimque in Urbe experimur, plura mala, & absurda in dies exoriuntur, & peccata peccatis adduntur, *Sforzia Oddus de fideicommiss. artic.* 12. qu. 40. n. 159. Sicuti namque vigote famigerata *Auth. res quæ C. commun. de legat.* dos in subsidium ex fideicommissio ascendentali detracta, semper libera remanet, 46
& à fideicommissi vinculo exempta, *Oddus de fideicommiss. qu.* 43. n. 12. *Rota coram Royas dec.* 153. n. 19. *Merlin dec.* 658. n. 25. *Bich. dec.* 41. n. 7. tom. 1. ac in recen. dec. 461. n. 5 par. 9. tom. 2. dec. 382. nu. 4. cum seq. par. 18. tom. 1. ita & dos in subsidium de emphyteusi data, semper libera remanere debet, & à quindenniorum nexu exempta.

His accedit, quòd dos maxime Monialium, tanquam causa pia, immunis esse debet à quindenniorum oneribus, *Niger de laudem. quæst.* 36. n. 10. & 15. tom. 2. *Campeg. de dote par.* 1. q. 91. n. 1. *Bald. Novell. eod. tract.* par. 5. num. 4. cum seqq. & par. 6. privileg. 44. num. 2. *Rota de privileg. mulier. cap.* 3. spec. 4. n. 10. in principio: Undè falcidia de legato dotis non detrahitur, *Bald. Novell. de dote privil.* 49. n. 1. *Rosignol. eod. tract.* par. 1. prænот. 10. n. 8. & par. 2. contraf. 16. prænот. 18. nu. 25. *Marta de jurisdict. par.* 4. centur. 2. cas. 180. num. 6. *Cras. de succession. tom.* 1. §. Falcidia qu. 7. n. 1. cum seq. *Gall. de exception. succession. tit.* 4. except. 29. nu. 47. cum seqq. *Capon. de pact. qu.* 30. n. 14. quidquid fenciat *Gratian. discept.* 823. n. 8. & *discept.* 881. n. 12. cum seq. *Tiraquel. de privileg. pie cause in præfat. fol.* mibi 7. col. 1. in princip. versiculo verum, vel horum opinio procedet in casu dotationis mulieris di- 49
vitis, ut distinguunt *Gallus de exception. success. tit.* 4. except. 29. nu. 51. *Calvin. de æquit. lib.* 3. cap. 270. n. 39. cum seqq. & n. 61. *Marta de success. legal. par.* 4. qu. 28. artic. 2. n. 15. *Mangil. de imputation. qu.* 121. num. 9. cum seqq. *Bald. Novell. de dote par.* 5. nu. 4. fol. mibi 21. col. 1. *Cyriac. contro v.* 316. n. 14. cum seq. tom. 2. *Boer. dec.* 94. n. 2. par. 1. vel in casu dotationis ab extraneo factæ, aliter nesci- 50
rem, quomodò possit salvari contradictentium opinio, quando extat in contrarium apertus textus in *l. cum dotem* 57. ibi - cum dotem maritus alicui legaverit, ut uxori restituatur, non habet legem Falcidiam locum dicendum est, & in *l. sed ususfructus* 81. §. 1. ibi - Dos relegata extra rationem legis falcidiæ est, scilicet quia suam rem mulier recipere videtur, ff. ad leg. Falcid.

Pariter de dote etiam æstimata in emphyteusim data filix, aut sorori uti causa necessaria, 51
vel secundum alios de dote inæstimata non solvitur laudemium, *Burgius de laudem. par.* 2. in spec. 12. n. 11. cum seqq. & in additione n. 4. *Bossius de dote cap.* 15. §. 4. n. 76. cum seqq. *Mastrill. dec. Sicil.* 148. per tot. tom. 2. in nihilum refragante *Ni- 52
gro de laudem. to. 2. qu.* 34. n. 6. contrarium tenente, quia forsitan loquitur de dote constituta ab extraneo, & sic non habente originem à causa necessaria, dum idem *Niger eod. tom. 2. de laudem. qu.* 4. nu. 13. cum plurib. seqq. ac per tot. fatetur, ex 53
venditione necessaria non deberi laudemium.

Estque

54 Estque adeò necessaria causa dotis pro Moniali, ut illam Monasterium etiam volens remittere nequeat, nisi ex magna causa majoris utilitatis, vel servitii, *Tamburin. de jur. Abbatiss. & Monial. disput. 5. quæ sit. 3. n. 1. Gratian. discept. 254. nu. 29. cum seq. & discept. 945. nu. 22. cum seqq. Cyriac. contro. 504. n. 21. cum seqq. Card. de Luca de dote disc. 11. n. 3. & disc. 167. n. 3.* hinc est, quòd hujusmodi dos imputatur in legitimam, *Peregrin. de fideicom. artic. 36. nu. 133. Mangil. de imputation. qu. 28. num. 6. cum seqq.*

55 Quamvis autem principalis resolutio supra proposita solidissimis sit fulcra rationibus, at tamen non desunt adesse, & obesse aliarum rationes in contrarium; etenim emphyteusis in dotem data Monialibus, tendit ad manum mortuam, prout est Monasterium, semelque Monasterio incorporata, inde amplius evelli non potest, & sic nulla superest spes reversionis ad Dominum directum, ad differentiam dotis terrenæ in emphyteusim data, quæ non est penitus perditæ, ob spem reversionis in suis casibus sive ad dotantem, sive ad compræhensos in investitura, sive ad directum Dominum, veluti irà arguunt *Molfesius ad consuetud. Neapol. par. 4. qu. 16. n. 14. Birgius de laudem. par. 2. inspect. 12. n. 31.* immò nonnulla extant Monasteria, quæ hujusmodi dotem Monialium postea pro earum necessitatibus liberè distrabunt, undè multò fortius ex emphyteusi in dotem data, (seu ut alii ajunt) dotata solvendum esset quindennium ob notorium Domini directi præjudicium ex desperata reversione juxta per nos tradita suis in locis *Cap. 1. & 2.* nihilominus nullius ponderis sunt recensita motiva, dum dotatio spiritualis, tanquam privilegiata in eodem gradu cum dotatione temporali, & forsitan in majori, participans de causa necessaria saltem respectu Patris, aut Fratris dotantis est publica ob famulatum, inde Deo præstari solitum, & à mundanis illecebris liberationem, ideòque quamquam damnum Domino inferatur, bono publico cedere debet privata utilitas, ut respondet *Nig. de laudem. qu. 4. n. 36. tom. 2.*

59 Valdè etiam fringit, quòd spiritualis dos in tantum gaudet privilegio, in quantum nondum est à Monasterio acceptata, post acceptationem enim naturam rerum Ecclesiasticarum in Monasterium transfert, & non amplius dotalia privilegia retinet, *Donad. de renunciation. tom. 1. cap. 27. nu. 125. Gibalin. de Simon consecr. 9. qu. 18. nu. 2. in principio versiculo, & quamvis,* & sic à fortiori fundus emphyteuticus in dotem datus, & à Monasterio acceptatus, naturam imbuens rei Ecclesiasticæ, potius subjacere debet ex hoc solo capite quindennis, veruntamen, quamvis hujuscemodi dos post incorporationem, & mixturam inter alia bona Monasterii, quodammodo desinat esse dos, & incipiat per accidens esse res Ecclesiastica, nihilominus quomodocumque res se habeat, semper habet originem à causa necessaria, qualis est dotatio, sine qua Monialis non recipitur, quæ præcisè necessitas de per se sola est sufficiens ad eximendum Monasterium à quindennis, ut superius enucleavimus.

60 Præterea fortiter facessit, quòd ex emphyteusi in dotem data Monasterio ob ingressum mulieris debetur laudemium, *Fulg. de jur. emphyt.*

tit. de laudem. qu. 7. n. 25. undè & quindennium deberi videretur, si naniq; non reperitur privilegiata dos spiritualis circa exemptionem à laudemio, minùs quoque privilegiata esse debet circa exemptionem à quindennio, quòd loco laudemii solvi solet, & laudemium dici potest quindenniale, quòd nempe singulis quindecim annis penditur, sed levissimum, ac erroneum objectum est istud in concreto sumptum, ex quò dictum *Fulginei* puto procedere in dote ab extraneo constituta, quæ ex parte dotantis dici nequit necessaria, quamvis ex parte dotatæ, & Republicæ semper sit necessarissima juxta insignem *textum in l. 1. ff. solut. matrim.* non verò in dote à Patre, vel à Fratrem loco Patris constituta, quæ tam ex parte dotantis, quam dotatæ, tam pro spirituali, quam pro carnali conjugio semper est necessaria, ac uti talis semper à laudemio immunis, ac per consequens etiam à quindennio, ut superius tetigi, & hanc distinctionem alibi approbare videtur idem *Fulg. tit. de alien. qu. 1. num. 266.* dum ibi firmat, posse irrequisito Domino in dotem etiam æstimatam dari filiarum emphyteusim, ac idem repetit in dote à fratre constituta obligato dotare, in *dict. tit. de laudem. dict. qu. 7. num. 21. in principio,* signum evidens, quòd ex tali dotatione non debeat laudemium.

Animadversione denique digna est difficultas facile insurgere valens, quid nimirum dicendum in casu emphyteusis datæ in dotem ingressæ Domini Oblatarum Turris Speculatorum de Urbe sub pio instituto S. Franciscæ Romanæ Viduæ, & Regula S. Benedicti, circa solvenda quindennia Domino directo, cum enim tales Oblatæ sint potius in statu sæculari, vel semimoniales potius, quam Sanctimoniales, quantumvis exemplariter viventes, veluti in simili de Tertiariis, seu mulieribus Tertii Ordinis S. Francisci dixit *Rota in recentior. dec. 293. in principio, par. 17.* hinc est, quod uti non Moniales eligunt earum Superiorissimam, seu Præpositam perpetuam titulo Præsidentis, quia uti non tales non compræhenduntur in Bulla Gregorii XIII. mandantis eligi Superiorissimam Monialium ad triennium tantum, ut ad hoc propositum arguit *Cyriac. contro. 104. num. 8. tom. 3.* etiamli quandoque *Rota dec. 244. in princ. juncto vers. hinc D. Livia; par. 19. rec. improprie vocaverit Statum Religiosum similium Oblatarum B. M. septem Dolorum de Urbe ad radices S. Petri Montis aurei,* quæ tamen se declarans, postea firmavit Oblatas hujusmodi posse ad sæculum redire, ut in *dec. 555. n. 2. ead. par. 19. rec. tom. 2.* immò earum Domum vocat ibidem sæpius Conservatorium, & in eadem per celebri *Causa Romana Primogenitura de Casarinis §. minoris verò ponderis, §. quodque antequam, §. & multò magis, & §. non relevante replicatione circa fin. 17. Junii 1686. coram Albergo Decano, & in alia decis. in eadem Causa edita §. & tertium, quod ipsi obstat, §. nec obstat replicatio in princ. & med. §. nec quidquam refert 13. Junii 1687. coram Emerix Jun. Decano,* ita ut Conservatorii potius, quam rigidi, & formalis Monasterii nomen locus ille mereatur, licet donec ibi permaneant, voto obedientiæ ergà Præsidentem pro tempore adstrictæ vivant vita communi adinstar Monialium, immò quodcumque egredi possint, nec proprie con-

contrahunt conjugium Spirituale, sed bene possunt carnale contrahere, ideoque in illis nec proprie considerari valeat dos, & sic delictum videatur causa necessaria unicuique motivum non solutionis quindenniorum, unde recedentes à tali Monasterio, sive verius (ut vulgò, & quidem bene) Domo, non sunt Apostata, quia
 70 non sunt Religiosæ, minisque Moniales, *Diana moral. par. 8. tract. 7. resol. 88. post med. versic. inferitur etiam secundo, Santarell de Apostasia tract. 3. dub. 1. n. 5. Bonaccin. de Clausur. qu. 2. punct. 11. n. 3. Ricciull. de jur. person. extr. grem. Eccles. lib. 2. cap. 2.*
 71 n. 7. attamen Domus huiusmodi Oblatarum non tenetur meo iudicio quindennia solvere ex emphyteusi in dotem pro Oblatis data, etenim ad hunc effectum favorabilem Loco pio, titulus improprius dotis, nihilominus irrevocabiliter etiam huic Domui datus, debet participare de privilegio dotis, eamque facere necessariam,
 72 dum ipsis Oblatis morientibus, vel (quod fortius est) egredientibus, ista dos, vel quasi dos non restituitur, nec vis esse debet in nomine, seu titulo, sub quo dos huic loco datur, sed in effectu exinde resultante, veluti punctualiter ad aliud propositum Statuti exclusivi fœminarum propter masculos in terminis Oblatarum præfatarum Domus Turris Speculorum advertit *Card. de Luca de dote disc. 5. n. 2. cum seqq. ac per tot. Cyriac. contr. 504. nu. 3. 1. tom. 3. cum seqq. & n. 5. 2. Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 197. n. 2. & per tot. & tom. 10. consult. 24. num. 11. cum seqq. & consult. 69. n. 3. cum seqq. Rota in recen. dec. 15. n. 20. par. 11. dec. 396. nu. 3. par. 12. & in fortioribus terminis bona huiusmodi Oblatarum, etiam eorum Domui, seu Semimonasterio acquiruntur,*
 74 *Spada cons. 140. n. 11. & 23. vol. 3.* quod forsitan non videretur dicendum, *Cyriac. contr. 504. n. 78. cum seqq. tom. 3.* idemque puto, firmandum
 75 in Monasterio B. M. V. Septem Dolorum de Urbe, inque similibus Collegiis, seu aliis Conservatoriis, ut sunt Virginitatis Societatis Jesu Castellioni à Siveriis institutum à Neptibus ex fratre B. Aloysii Gonzagæ sub eisdem B. tutela degentium, illud S. Ursulæ Burgi Varisii ditioris Mediolanen., similiter profitentium, de quibus *Meno. conf. 948. per tot. lib. 10. Cyriac. contr. 504. Donat. prax. rer. Regular. tom. 2. part. 4. tract. 13. quest. 6. num. 1. cum seq. Giballin. de Clausur. Sanctimonial. disquisit. 1. cap. 3. §. 2. consuet. 5. n. 11. Tondut. resol. Canon. par. 1. cap. 2. per tot.* illud Congregationis Gaustallæ, Virginitatis, & Viduarum Burgi Portæ novæ Civitatis Mediolani, illud Hospitalis S. Celsi, & Virginitatis Hispanarum, illud Congregationis vulgò Citellarum Venetiis, illud Canonissarum Belgii, Germaniæ, & Lotaringiæ, de quibus *Zipeus consult. Canon. li. 3. de Regular. conf. 17. per tot. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. §. Sciendum est in Germania, Tamburin. de jure Abbatiss. & Monial. disp. 7. quest. 4. nu. 1. cum seq. Barbosa in Clem. fin. nu. 5. de statu Monach. Tondut. resol. Canon. par. 2. cap. 3. num. 48. & 55. Pignatell. consult. Canon. tom. 2. consult. 65. per tot. & tom. 10. consult. 103. num. 6. cum seqq. Rota coram Buratto dec. 821. num. 3. cum seq. Adde. ad eund. dec. 840. n. 5. cum seq. & illud Puellarum S. Hieronymi de Campani de Senis, de quibus *Spada cons. 140. num. 1. ac per tot. vol. 3.* & mille denique alia similia Collegia, de quibus*

Pignatell. consult. Canon. tom. 2. consult. 65. per tot. & tom. 9. consult. 73. n. 14. vers. quare, & num. 20. cum seq.

Unde supra memoratum locum Puellarum 77
 S. Mariæ Septem Dolorum de Urbe S. Congregatio Concilii sub die 30. Septembris 1673. declaravit, non esse Regularem occasione celeberrimæ controversiæ tunc vertentis super dubio, 78
 an Ducissa D. Livia Cæsarina nuper defuncta, ibidem Oblata, indigeret dispensatione Apostolica ad nubendum, de qua meminit Rota dec. 555. nu. 2. par. 19. recen. tom. 2. Omissio, quod nec proprie nos tradita veræ Moniali dici posset 79
 dos, sed secundum quid, saperet enim simoniam ad text. in cap. non satis 8. & cap. quoniam 40. de Simon. extravag. sanè 1. int. commun. eod. tit. cap. periculo so un. de stat. Regular. in 6. Rota in recen. dec. 396. nu. 7. cum seq. par. 12. nec Monasterium 80
 aliquod accipere potest ratione, seu titulo dotis contra formam Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi sess. 25. de Regular. & Monial. cap. 3. Sed vulgares 81
 vulgariter dotem appellant, *Ciarlin. contr. parte 2. cap. 218. nu. 35. Mangil. de imputation. qu. 28. n. 1. & 7. in fine, & communis usus loquendi hoc 82
 nomine vocitat ex traditis per Pasqualig. qu. moral. Canon. tom. 3. centur. 3. qu. 260. num. 2. cum seqq. 83
 cum dos in se sit quid temporale, Pacian. de probat. lib. 2. cap. 3. n. 71. quamvis dos spiritualis verè 84
 sit eleemosyna, & concernat alimenta pro ingressa, non autem sapiat pretium, *Sfortia Oddus de fideicom. artic. 12. q. 40. n. 146. & 156. Tamburin. de jure Abbat. & Monial. disput. 5. quest. 2. n. 1. in fine, & quest. 3. n. 1. in princip. Miranda de Sacr. Monial. q. 8. n. 8. Pellizzar. de Monial. cap. 3. sess. 2. q. 1. n. 39. Rosignol. de dot. par. 2. contra. 16. prænot. 23. n. 2. in fine, Maranta contr. par. 5. resp. 96. n. 27 cum seqq. Panimolla dec. 57. adnotat. 1. n. 27. to. 2.**

Est bene verum, quod praxis videtur servare 85
 contrarium, dum Monasteria etiam opulentissima nolunt, nec possunt ullam puellam accipere, nisi prius soluta dote juxta inconcussam consuetudinem *Oddus loc. citat. n. 157. Tamburin. loc. cit. quest. 3. n. 3. Pellizzar. loc. cit. nu. 40. cum seq. Rosignol. de dote par. 1. contra. 16. prænot. 23. n. 3. cum seq. Gibalin. de Simon. qu. 18. consuet. 9. n. 1. cum seqq.* quamquam ad hoc propositum recenseatur tremendum, & lachrymabile exemplum per *Rubenm de validit. legal. cap. 21. n. 54. cum seqq. & in annotat. ad dec. 523. à num. 138. par. 4. recen. tom. 3.* attamen per S. Congregationem Concilii resolutum fuit, non esse simoniacum dotem recipere 87
 pro Moniali in *una Belgii subsidiorum dotium* 18. Septembris 1683. aliàs etiam redoleret simoniacam pravitatem dos ipsa in matrimonio carnali, quatenus est Sacramentum, ut bene advertunt *Ciarlin. contr. tom. 2. cap. 218. n. 32. vers. non obstat, Ugolin. de Simon. tabul. 1. cap. 46. n. 1. & per tot. Redoan. eod. tract. par. 1. cap. 11. sub. nu. 7. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 3. & 4. per tot. Cyriac. contr. 504. n. 28. cum seqq. Rosignol. de dote par. 2. contra. 16. prænot. 23. n. 4. vers. confirmari potest: Immo etiam de jure civili est illicita pro matrimonio carnali datio pecuniaria 89
 l. si ita stipulatus 97. §. Si tibi nupsero 2. ff. de verb. oblig. attamen sicut incumbit viro onus alendi uxorem, ita incumbit Monasterio onus alendi Monialem, & sicuti vir, etiam si dives, justè 90
 exigere potest dotem, ita & Monasterium, quan-*

- tunvis dives, Rosignol. de dote loc. mox. citat. n. 4.
- 91 in fine, immò experientia docet, quòd nec Ecclesia absque dote erigi valet, Bellet. disquis. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 12. num. 22. & §. 15. n. 2. cum seq. & n. 12. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 31. n. 1. in tantum ut ad alliciendum dotans,
- 92 etiamsi sit laycus, acquirit Juspatronatus, Mandos. in Regul. Cauccellar. tom. 2. Regul. 32. qu. 32. n. 6. Vivian. prax. Furispatron. par. 1. lib. 1. cap. 2. n. 59. & lib. 2. cap. 1. n. 4. & cap. 3. n. 1. cum seq. & nu. 22. & cap. 5. num. 1.
- 93 Immò etiam in promovendis ad Sacros Ordines quodammodò dos, seu Patrimonium in alimoniam absque labe aliqua simoniæ videmus, quòd requiratur à S. Concilio Tridentino sess. 21. de Reform. cap. 2. ad quod advertit Gibalin. de Simon. qu. 18. conf. 9. nu. 2. in principio, versiculo hoc autem.

ARGUMENTUM.

Ex cessione jurium super emphyteusi facta manus mortuæ non debetur quindennium Domino directo.

SUMMARIUM.

- 1 Contingere potest, quòd quis habeat aliquod jus super fundo emphyteutico, idemque sit debitor manus mortuæ, non autem sit solvendo.
- 2 Controverti potest inter Dominum directum, & manus mortuam cessionariam juris, seu actionis penès cedentem existentis, an ex tali cessione sit locus solutioni quindennii.
- 3 Ex cessione jurium super emphyteusi facta manus mortuæ non debetur quindennium.
- 4 Venditio juris corporalis nihil participat de re emphyteutica.
- 5 Manus mortua cessionaria ad summum tenetur ad eadem onera, ad quæ per prius tenebatur cedens.
- 6 Mentio honorifica R. P. D. Anfaldi.
- 7 Cessionarius fingitur esse eadem persona cum cedente.
- 8 Quindennium, & laudemium debetur ex emphyteusi vendita.
- 9 Aliud est vendere rem, & aliud vendere jus, quod cedens habet in re.
- 10 Notarius parti præjudicare nequit.
- 11 Resolutio, de qua supra num. 3. procedit, etiamsi Notarius proprio Marte apposuerit verba vendidit, cessit emphyteutium.
- 12 Verba semper recipere debent interpretationem secundum naturam contractus, & secundum subjectam materiam.
- 13 Habens jus ad rem emphyteuticam, habere censetur ipsam rem emphyteuticam.
- 14 De actione tanti judicatur, quanti de re ipsa.
- 15 Fura cessa videntur pretium recipere.
- 16 Non debet cessare solutio quindennialis ex prætextu solius translationis jurium super re emphyteutica.
- 17 Habens actionem ad rem, intelligitur per fictionem rem habere.
- 18 Dispositio l. fin. C. de jur. emphyt. non intrat in facta alienatione.
- 19 Semper re ipsa minus est habere actionem, quàm rem.
- 20 Declaratur Niger de laudem. tom. 2. qu. 19. n. 18.

- 21 Jus percipienti fructus in se est estimabile.
- 22 Se declarat Niger loco citato, artic. 1. num. 1.
- 23 Cessio jure ad emphyteusim mediante pretio, est locus quindennium.
- 24 Manus mortua cessionaria recuperans emphyteusim ab emptore, vel ab alio possessore, tenetur ad quindennium.
- 25 Cessionarius juris luendi recuperans emphyteusim, tenetur ad laudemium.
- 26 Manus mortua cessionaria translati utilis domini, solvet quindennium.
- 27 Prout tali casu solvi debet laudemium.

CAPITULUM XXXVIII.

Cum non semel contingere possit in praxi, quòd quis habeat anquod jus, sive actionem super fundo emphyteutico, idemque sit debitor manus mortuæ, non autem sit solvendo, proindeque loco solutionis, prout passim practicatur, cedere velit jus, sive actionem, quam habet, manus mortuæ, manusque mortua acceptare haud renuat talem cessionem, undè postea insurgat dissidium inter manus mortuam cessionariam, & Dominum directum super prætenfa solutione quindennii ob cessionem hujusmodi factam favore manus mortuæ, pro qua componenda dissentione resolvimus in præsentia, quòd ex cessione jurium super emphyteusi facta manus mortuæ non debetur quindennium Domino directo, quippè hoc casu cessio jurium, sive actionum est de re propria communis debitoris, non verò de re ipsa emphyteutica, immò cedens dat tantummodò, quòd habet, nec transfert in manus mortuam cessionariam utile dominium, quod non habet, quod semper remanet penès ipsum Dominum directum, nec etiam possessionem, ità ut cedens nihil à se abdicet, emphyteutis manus, seu possessorem non mutet, nec propriè censetur celebrata hoc casu venditio favore manus mortuæ, nisi impropria venditio juris incorporalis, quod nihil participat de re emphyteutica, veluti in simili de laudemio, Amad. à Ponte de laudem. qu. 42. n. 3. in principio, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 13. n. 5. cum seqq. Niger eod. tract. tom. 2. qu. 19. artic. 1. n. 2. cum seqq. ac signanter nu. 17. Olea de cession. jurium, & action. tit. 7. qu. 5. per tot. etenim manus mortua cessionaria ad summum teneretur ad eadem onera, ad quæ per prius teneretur cedens, Olea de cession. jur. & action. tit. 3. qu. 9. nu. 28. Guzman de eviction. qu. 5. n. 37. Salgad. labyrint. creditor. par. 2. cap. 17. n. 52. & par. 3. cap. 5. §. unic. n. 30. & 36. & cap. 13. §. unic. n. 43. R. P. D. Anfaldus S. Rotæ Romanæ disertissimus Auditor, san. me. Innocentii Papæ XII. sapientissimus Auditor, ac olim in Urbe eximius Advocatus, de commerc. & mercatur. disc. 40. n. 27. undè cessionaria manus mortua non debet subjacere oneri quindennii, cui non subjacet cedens, cum cessionarius subrogetur, & succedat in locum cedentis in omnibus, & per omnia tam quoad sibi favorabilia, quàm quoad sibi præjudicialia, sique, vel esse fingatur eadem persona cum cedente, Gratian. discept. 149. n. 10. & discept. 310. n. 1. Salgad. labyr. credit. par. 1. cap. 26. §. unic. n. 4. Olea de cession. jur. & action. tit. 6. qu. 1. per tot. cum seqq. Carleval. de judic. tit. 3. disp. 35. n. 2. 8. & 21. tom. 2.

Eodem

Eodem modo, quo gabella non debetur ex mera jurium cessione, *Lassart. de decim. vendit. & permutat. cap. 13. nu. 19. in fin. Gutierrez de gabell. qu. 60. n. 2. in fine, versiculo quòd si cessio, & n. 9. cum seqq. Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 22. n. 9. cui assistit viva ratio ex eo, quia in cessione jurium cedenti competentium non venditur, nec ceditur ipsa emphyteusis, sed bene jus tantum, & actio super illa, quindennium autem, prout*

8 & laudemium, debetur ex ipsa emphyteusi vendita ad vulgarissimos terminos *l. fin. C. de jur. emphyt. ubi nulla fit mentio de jure, seu actione cessa, in qua non intervenit pretium, & dumtaxat videtur quodammodò vendita actio, sive*

9 venditum jus cedentis, sed non res emphyteutica, aliud enim est vendere rem, & aliud vendere jus, quod cedens habet in re, *Burgius de laudem. par. 2. inspect. 13. n. 6. cum seqq.*

Immò nostra resolutio procederet, etiam si

10 Notarius, qui parti præjudicare nequit, suo

11 Marte gratis adijceret verba prægnantia, puta *vendit, cessit emphyteusim*, quia debet intelligi de venditione, & cessione illius tantum juris, quod erat penes cedentem infixum illius ossibus,

12 cum verba semper recipere debeant interpretationem secundum naturam contractus, qui geritur, & secundum subjectam materiam, *Rota in recen. dec. 45. nu. 10. par. 19. dec. 582. num. 8. ead. par. 19. tom. 2.*

Resolutioni tamen videntur bina sequentia obstare objecta.

I. quia manus mortua cessionaria habens vigore cessionis sibi factæ, jus, sive actionem ad rem

13 emphyteuticam, habere censetur ipsam rem emphyteuticam, proindeque tenetur ad quindennium ex emphyteusi quasi ad se translata ad textus capitales in *Lis*, qui actionem 15. ff. de regul. jur. l. *Labeo 14. §. Rem 3. l. bonorum 49. la 1. §. In bonis unic. l. id apud se 143. ff. de verb. signif. l. rem in bonis 52. ff. de acquir. rer. domin.* unde est, quòd actio tanti æstimatur, seu de ea tanti judicatur, quanti de re ipsa, *Niger de laudem. tom. 2. qu. 19. n. 17.* Immò jura, vel actiones in alterum cessæ videntur pretium recipere, adeoque venditionem inducere, ut in simili de solvenda gabella etiam ex actione cessa *Lassart. de decim. vendit. & permut. cap. 9. n. 1. ante med.*

II. tam quoad cedentem, quam quoad cessionarium idem videtur sequi effectus ex cessione jurium, seu actionum super emphyteusi, sive vendatur ipsa res emphyteutica, sive vendantur actiones ad ipsam rem emphyteuticam competentes, sive jura, proindeque in præjudicium

16 Domini directi non debet cessare solutio quindennialis ex prætextu solius translationis jurium, seu actionum super re emphyteutica cedente in cessionarium, sed bene quindennium solvi per manum mortuam cessionariam, acti verè alienatam fuisset, inque illam translatum corpus emphyteuticum, cui annexa sunt jura, seu actiones cessæ, seu distractæ, *Niger de laudem. qu. 19. n. 18. tom. 2.*

Nihilominus resolutio adhuc firma remanet in nihilum refragantibus enunciatis objectis.

Non enim obstat I. quia etiam si habens jus, sive actionem ad rem, habere videatur ipsam

17 rem, attamen illam habere intelligitur per fictio-

nem quandam, ut ajunt *Rebuff. in l. Labeo 14. §. Rem 3. in l. bonorum 49. la 1. circa fin. verbo a què folio mihi 365 & in l. id apud se 143. ff. de verb. signif. Gothofred. in l. is. qui actionem 15. ff. de regul. jur. Burgius de laudem. par. 2. inspect. 13. in addit. n. 11. circa fin. ad n. 8. in med. versic. quandoquidem id intelligitur; Alteserra de fictione Jur. tract. 2. cap. 4. post med. 5. Non videtur exclusus in fine, versiculo & hæc omnia, unde sicuti dispositio *l. fin. C. de jur. emphyt.* quæ loquitur de solutione laudemii, intelligenda venit in vera, & propria*

18 alienatione emphyteusis, non autem in ficta, veluti notat *Burgius de laudem. par. 2. inspect. 13. in addit. n. 11. in fine, versiculo item quia dispositio,* ita consuetudo generalis, quæ loquitur de solutione quindennii, intelligenda venit in vera, & propria alienatione, non in ficta, quæ ut jam demonstratum est, fit, quando ceditur jus, seu actio ad emphyteusim; non vero, quòd semper re ipsa minus est habere actionem, quam rem *l. mi-*

19 *nus 204. ff. de regul. Jur.*

Non obstat II. quia allegata doctrina *Nigri* loquitur de pleno jure emphyteutico, quòd vendens, seu cedens habet, licquè de emphyteuta,

20 ut ex illius lectura apparet, & significanter *loc. citat. nu. 21.* cum tunc non cedatur, seu vendatur jus ad rem, ut est casus noster, sed bene jus in re, puta jus percipiendi fructus, quod in re æstimabile est, ac proinde inalienabile, ac irremissibile

21 in alium, præsertim in manum mortuam ex se incapacem, immò evadit inalienabile citrà consensum Domini directi, veluti egregiè advertit *Amad. à Ponte de laudem. qu. 42. num. 3. in medi. versiculo secus autem si cederetur, & Niger pro*

22 *contraria allegatus se explicare videtur in dict. qu. 19. artic. 1. nu. 1. cum seqq.* ubi fatetur, non deberi laudemium ex cessione, seu venditione actionum, sive jurium ad rem emphyteuticam.

Velim tamen intelligi, ut resolutio non intret, si cedatur jus, seu actio ad emphyteusim mediante pretio, quia tunc interveniente vera venditione ob interventionem pretii, putarem esse locum quindennio, prout locus esset solutioni gabellæ ex cessione facta dato pretio; *Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 22. nu. 1.* Pariter si manus mortua cessionaria, vigore ipsius cessionis postea integrè recuperaret rem emphyteuticam à posse euptoris ejusdem rei, vel cujuslibet alterius eam possidentis, tenebitur ad quindennium, cum tunc res diceretur pervenisse ad novam personam, veluti in simili de laudemio debito à cessionario juris luendi recuperante,

25 rem emphyteuticam vigore suæ cessionis, *Burgius de laudem. par. 2. inspect. 13. in addit. nu. 12. Amad. à Ponte eod. tract. qu. 42. nu. 1. in principio versic. debetur tamen;* prout si ipsa emphyteusis cessa fuerit ab ipso emphyteuta in manum mortuam,

26 tunc ista uti cessionaria translata utilis domini, solvet quindennium, sicuti quilibet similis cessionarius teneretur solvere laudemium ex hujusmodi cessione, cum tunc talis cessio fraterizet

27 cum venditione, *Dan. Moller. Semestr. qu. lib. 4. cap. 5. num. 1. cum seq. Frantz de laudem. cap. 16. nu. 426. cum seqq. Ludovic. dec. Perusin. 60. nu. 7. Thesaur. dec. 139. sub num. 1. Rota coram R. P. D. Ansaldo dec. 75. nu. 21. inter suas impressas.*

ARGUMENTUM.

Resoluta emphyteusi vel ob pactum resolutivum in ea appositum adveniente aliquo casu, puta sequuta evictionis, vel passarum molestiarum, vel ex nullitate concessionis Investituræ non ab initio contractus patente, sed postea superveniente, vel ex alia simili causa, elapsisque quindecim annis antè resolutionem emphyteusis, adhuc quinquennium venit solvendum, vel si jam solutum sit, illud non venit amplius restituendum manui mortuæ.

SUMMARIUM.

- 1 Resoluta emphyteusi vel ob pactum resolutivum, vel ob passas molestias, vel ob nullitatem concessionis postea supervenientem, elapsisque quindecim annis antè resolutionem emphyteusis, adhuc quinquennium solvendum, vel jam solutum non amplius restituendum.
- 2 De alienatione invalida à principio non debetur laudemium, aut gabella.
- 3 In manum mortuam emphyteutam verè translatum fuit utile dominium, nisi superveniret resolutibilitas.
- 4 Interim quæsitum jus Domino directo in quinquennio adimi nequit.
- 5 Existente emphyteusi nulla ab initio, quinquennium forsitan nondum solutum non debetur, vel jam solutum, restituendum est solvendi, uti indebitum.
- 6 Resolutio actus efficit, ac si retro factus non fuisset.
- 7 Etiam si postmodum contractus, interiori vitio detecto, annulletur, adhuc repetendum est à manu mortuæ quinquennium.
- 8 Constito de nullitate contractus per sententiam, Dominus directus incipit esse in mala fide.
- 9 Possessor bonæ fidei retinere nequit rem furtivam, aut alienam, ubi illam talem esse comperit.
- 10 Restituenda sunt melioramenta emphyteutæ in casu rescissionis contractus emphyteutici ob nullitatem ab initio.
- 11 Ecclesia, non servatis solemnitatibus, emphyteusim concedente alteri manui mortuæ, resoluta emphyteusi, est locus repetitioni quinquennii.
- 12 Ex contractu nullo utile dominium translatum in manum mortuam dici nequit.
- 13 Interveniens enormissima læsione, non debetur quinquennium.
- 14 Resoluta emphyteusi vigore pacti legis commissorie, vel adjectionis in diem, fingitur non esse retrò celebratus contractus, proindeque non debetur quinquennium.
- 15 Retracta emphyteusi vigore retractus nec debetur quinquennium.
- 16 Principalis resolutio, de qua supra num. 1. non intrat, si resolvatur emphyteusis ob evictionem ex causa creditorum.
- 17 Quinquennium solutum antè evictionem restitui non debet.
- 18 Resoluta emphyteusi ex culpa manus mortuæ ob supervenientem quidem causam de futuro, ex eo nempe quòd non solverit opportuno tempore canones, non est restituendum quinquennium.
- 19 Purgatio moræ inducta fuit ex æquativa dispositione scriptæ Juris Canonici.
- 20 Manus mortua sub spe purgationis moræ continuat jussum titulum suæ possessionis.

21 Revalidata translatione emphyteusis, Auctor putat esse adhuc locum quinquennio.

22 Sanatio vigore retractationis influit virtutem suam in ipsum principium.

CAPITULUM XXXIX.

Valdè intricatum articulum, valdèque in foro necessarium aggredimur, non semel enim contingere potest quæstio inter dominum directum, & manum mortuam vel super resolutione quinquennii non obstante resolutione emphyteusis intentata post lapsu quindecim annorum à die concessionis, vel super restitutione quinquennii jam soluti antè resolutionem emphyteusis, quamobrem resolvimus in præsentem, quòd resoluta emphyteusi vel ob pactum resolutivum in ea appositum adveniente aliquo casu, puta sequuta evictionis, vel passarum molestiarum, vel ex nullitate concessionis Investituræ non ab initio contractus patente, sed postea superveniente, vel ex alia simili causa, elapsisque quindecim annis antè resolutionem emphyteusis, adhuc quinquennium venit solvendum, vel si jam solutum sit, illud non venit amplius restituendum manui mortuæ, quippe quò ad primam partem nostræ resolutionis, quando nempe quinquennium nondum solutum est, elapsi tamen sunt quindecim anni antè sequutam resolutionem contractus ex causa de futuro, sive emergente post contractum, non verò de præterito, sicque valida fuerit à principio concessio, & Domino fuerit etiam jus quæsitum, quoad secundam autem partem nostræ resolutionis, quando quinquennium reperitur solutum antè declaratoriam nullitatis, sive resolutionis contractus jam eo tempore intentio Domini est bonè, & plenè fundata ad quinquennium exigendum, veluti in simili de laudemio distinguunt *Amad. à Ponte de laudem. qu. 39. n. 7. cum seqq. Blancard. ad eund. in notis circa fin. versic. an verò annullato contractu, juncto versiculo excipiunt à prædictis, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 10. n. 7. & in addit. n. 18. cum seq. & in addit. ad inspect. 23. nu. 17. Niger eod. tract. to. 1. qu. 30. n. 135. & to. 2. qu. 38. n. 53. Gibalin. de annuis præstation. lib. 4. cap. 4. art. 3. connectar. 9. nu. 12. in principio, versic. respondeo igitur, Panimolla decis. 4. adnotat. 1. n. 46. tom. 1. sicuti nanque de alienatione invalida à principio non debetur laudemium, nec gabella, Niger de laudem. qu. 30. n. 135. in principio, to. 1. & q. 38. nu. 42. tom. 2. ita ex Emphyteusi postea resoluta ob nullitatem à principio non debetur quinquennium, secus si nullitas supervenerit ex causa de futuro.*

Jure equidem merito quinquennium nondum solutum solvendum venit, vel illud jam solutum repetendum non est ob solam resolutibilitatem contractus ex post superventam, cum eo casu contractus resolvatur ut ex nunc, non autem, ut ex tunc, nec illius resolutio operari debet in præjudicium extremorum; quibus jus fuerat quæsitum, proindeque salvis semper juribus dominicalibus medio tempore quæsitis in exactio- ne quinquennii, potissimum cum in rei veritate hoc casu contractus aliquando persistit validus ab initio, & verè in manum mortuam translatus fuit utile dominium ex causa, quæ poterat esse perpe-

perpetua, nisi superveniret resolubilitas, *Niger de laudem. tom. 2. q. 38. nu. 81.* dantur enim contractus ob positam causam irritabilitatis, & futuræ annullationis, aut per Judicem possibiles, ipso Jure irritabiles, & annullabiles, non tamen irriti, sed in implicito statu validitatis, proinde-
 4 que interim quæsitum jus directo Domino in quindennio adimi nequit, ut in specie laudemii *Gibalin. de ann. præstat. cap. 4. artic. 3. consecr. 9. num. 12. post med. versiculo dico quartò.*

Si igitur translatio emphyteusis in manum mortuam, seu ipse contractus emphyteuticus sit à sua origine in radice vitiosus, ac irritus, aut etiam ex post irritetur ex primæva tamen, ac originaria causa tanquam non subsistente, nisi illa sit extrinseca, sicuti eo casu laudemium nondum solutum non debetur, vel jam solutum, venit omninò restituendum prævia repetitione, seu conditione indebiti, ità quindennium forsitan nondum solutum non debetur, vel jam solutum, venit restituendum solventi, uti indebitum, *Amad. à Ponte de laudem. qu. 28. nu. 13. in fine, versiculo itaque arguendo, Niger eod. tract. qu. 38. n. 35. in principio, versiculo concludentes, & n. 69. tom. 2. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 8. num. 40.* resolutio enim actus efficit, ac si retro factus non fuisset, *Costa de retrotraction. cap. 8. cas. 1. num. 1. cum seq.* immò etiam si contractus
 7 non à principio nullus videatur, sed postmodum interiori vitio alicò detecto annulletur, adhuc repetendum est à manu mortua quindennium, vel nondum solutum, non solvendum, quasi quòd eo casu transitus emphyteusis in manum mortuam reducatur ad non causam, seu ad non transitum, & fingatur non præcessisse, immò
 8 constituto de nullitate contractus per sententiam declaratoriam Judicis Dominus directus, qui per prius exitebat in bona fide, incipit esse in mala fide, nec amplius exigere valet quindennium, si illud nondum forsitan exegit, vel illud
 9 jam exactum retinere adinstar bonæ fidei possessoris, retinere non valentis rem furtivam, aut alienam, ubi illam talem esse comperit.

Vt autem res meliùs dilucidata remaneat, ex amplificare potest in sequentibus quatuor casibus.

I. Casus est, si transitus emphyteusis in manum mortuam fuerit ipso Jure à suo principio nullus ex capite minoritatis ipsius transferentis, vel ex capite sexus, quòd nempè pupillus, minor, aut mulier, sive similes ab initio nulliter in manum mortuam emphyteusim transfererint non servatis solemnitatibus in contractibus hujusmodi personarum de Jure, sive Statuto requisitis, nec præcedente decreto Judicis, sicuti restituenda sunt melioramenta emphyteutæ in casu rescissionis contractus emphyteutici ob nullitatem à suo principio, *Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 30. n. 6. cum seqq.* vel ob defectum causæ, à lege, sive Statuto requisitæ, vel quia alia manus mortua, puta Ecclesia, seu Civitas non
 10 servatis solemnibus emphyteusim concesserit alteri manum mortuæ, tunc resciso contractu, resolutaque emphyteusi est locus repetitioni quindennii ob nullitatem in ventre ab initio ipso jure; & ob causam de præterito, quod enim nullum est à principio, nullum tractu temporis potest producere effectum, *Amad. à Ponte de laudem. qu. 39. nu. 7. in principio, Blancard. in notis ad*

*eund. in med. versiculo hinc etiam receptum est, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 10. n. 2. in princip. Niger eod. tract. tom. 2. qu. 38. n. 53. Giballin. de annuis præstation lib. 4. cap. 4. artic. 3. consecr. 9. nu. 12. in principio, & post med. versiculo tertio non debetur, nec utile dominium ex contractibus hujusmodi translatum dici potest in manum mortuam, 12
 l. non est vobis 2. l. prædia 8. l. si quidem 11. Cod. de præd. minor.*

II. Casus est, si in contractu intervenierit enormissima læsio, & ex hoc capite rescindi prætenditur, *Gibalin. de ann. præstation. cap. 4. artic. 3. consecr. 9. n. 12. circa med. versiculo tertio non debetur, Pont. de laudem. qu. 39. nu. 7. Blancard. in notis ad eund. in principio § Hinc etiam in fine versiculo idem si ob læsionem, Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 10. nu. 2. post med. versic. vel si ex capite enormissimæ læsionis.*

III. Casus est, si resolvatur emphyteusis vigore pacti legis commissoriæ, vel adjectionis in diem, cum tunc fingatur, non esse retrò celebratus contractus, *Solsona de laudem. cellula 10. n. 4. cum seq. Pistor eod. tract. num. 38.*

IV. Casus est, si emphyteusis retracta fuerit vigore retractus consuetudinarii, vel conventionalis, vel coactivi vigore vulgarissimæ Bullæ Gregorianæ, cum sit actus necessarius, qui etiam invito emphyteuta exercetur, sicque absque ejus culpa, quasi quòd tunc fingatur, manum mortuam emphyteutam ob superventum retractum nunquam retrò acquiri velle emphyteusim, *ad text. in l. debet 26. versiculo quid ergo ff. ad lit. edict. Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 23. n. 20. in med. Panimolla dec. 4. adnot. 2. n. 2. cum seqq. tom. 1.*

Est tamen notandum, ac uti singulare digito signandum, quòd principalis nostra resolutio tam quoad primam, quam quoad secundam partem non intrat, si resolvatur emphyteusis ob intervenientem evictionem rei emphyteuticæ ex causa creditorum hypothecariorum ipsius transferentis, seu manus mortuæ translatarie, & emphyteutæ emphyteusim subhastari facientium, cum tunc bene intret distinctio, quòd si ante sequutam evictionem solutum fuerit quindennium, illud amplius repeti, ac restitui non debet, si verò illud nondum solutum fuerit, solvendum non erit, sine facto enim, & culpa Domini supervenit evictio, *Costa de retrotraction. cap. 8. casu 11. num. 8. Burgius de laudem. par. 3. inspect. 10. nu. 6. & in addit. n. 9. Blancard. in notis ad Amad. à Ponte eod. tract. qu. 39. in fine, versiculo quid evictione interveniente.*

Præterea non omitto, quòd non venit restituendum quindennium manui mortuæ, si emphyteusis resolvatur ob supervenientem quidem causam de futuro, attamen ex culpa ejusdem manus mortuæ, ex eo nempè, quòd non solverit opportuno tempore Canones Domino directo, immò etiam si ipsa manus mortua reintegretur mediante beneficio purgationis moræ, ne aliàs videatur ex proprio delicto commodum reportare, quanquam purgatio moræ non inducatur ex indulgentia directi Domini, sed ex æquitativa dispositione scripta Juris Canonici in cap. potuit 4. de locat. quasi quòd manus mortua sub certa spe admissionis ad purgandum moram continet justum titulum suæ possessionis non totaliter resolutum, nec penitus abdicatum

tum, sed confirmabilem potius per debitam admissionem ad purgationem moræ, ira ut postea in manu mortua emphyteuta refirmitur, ac stabiliatur una, eademque emphyteutis cum antiqua firmè reviviscens citrà præjudicium iurium tam directorum, quàm utilium, *Rota decis. 33. n. 3. 6. & 7. & dec. 34. n. 1. cum seqq. post Antonell. de iurib. & onerib. Cleric.*

- 21 Denim casu, quo translatio emphyteutis esset nulla, illa tamen revalidaretur, vel facile validari posset lapsu temporis, ut præscriptione, aut sententia Iudicis, adhuc existimarem esse locum quindennio, quasi quòd fingatur medio tempore retractationis non fuisse nullum, vel vigore retractationis convalidatio, seu sanatio influat suam virtutem in ipsum principium contractus, acsi ab initio valuerit, *Gibalin. de annuis prestation. cap. 4. artic. 3. consecr. 9. nu. 12. in fine, versiculo dico quinto.*

ARGUMENTUM.

Dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam conjecturis.

SUMMARIUM.

- 1 Ad effectum exigendi quindennium, probari necesse est directum dominium.
- 2 Quandoque probatio domini redditur difficilis ob aliquas circumstantias.
- 3 Dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam conjecturis.
- 4 In antiquis leviores sufficiunt conjecturæ.
- 5 Incompatibile est controversere directum dominium circa solutionem quindennii, illudque non controversere circa solutionem Canonis.
- 6 Nemo venire potest contra factum proprium, vel contra factum sui auctoris.
- 7 Præferim si Canon continuatè per decennium solutus fuerit.
- 8 In contractibus dumtaxat emphyteutis laudemia solvi solent.
- 9 Ex solutionibus huiusmodi probatur consuetudo solutionis, sed non jus solutionis.
- 10 Ex solutione relevii probatur qualitas rei feudalis.
- 11 Per subsequutam solutionem Canonis, laudemii, & quindennii videtur recessum à protestatione, & comprobatur directum dominium.
- 12 Recognitio in Dominum plenè probat directum dominium etiam contra manum mortuam causam habentem à recognoscente in Dominum.
- 13 Directum dominium probatur, si manus mortua inisterit pro compositione super quindenniiis.
- 14 Vel si transfegerit cum Domino directo.
- 15 Maximè, si non declaret, se transigere, ut se eximat à molestiis.
- 16 Reijcitur Urceol. de transact. qu. 51. n. 18.
- 17 Vel si fuerit solutum laudemium.
- 18 Nemo dat, quod non habet.
- 19 Vel si reservatus fuerit consensus directi Domini per antecedentes emphyteutas.
- 20 Vel si in aliquo actu proportionato, sive instrumento emissa legatur enunciativa, quòd bona sint de directo dominio.
- 21 Ad investituram non requiritur instrumentum, seu scriptura, quando intervenit continuata so-

lutio canonum, laudemiorum, & quindenniorum.

- 22 Vel si probetur, quòd fama sit, certam rem esse emphyteuticam.
- 23 Vel si probetur, quòd in alienatione rei semper fuerit locus juri prælationis.
- 24 Vel si constet, quòd pro re magui valoris solvatur annua modica responsio.
- 25 Citrà instrumentum nec canon, nec laudemium, nec quindennium solvi solet.
- 26 Non remanet probatum directum dominium ex sola præstatione consensus in alienatione, si ille præfictur ad majorem cautelam.

CAPITULUM XL.

Quoniam ad effectum exigendi quindennium, probari necesse est directum dominium, meritò in præfenti datur demonstrare, quomodò illud probetur, estque articulus apprimè utilis, cum manus mortua ad effugiendum solutionem quindennii præsumat quandoque directum dominium controversere citrà non leviem directi domini jacturam ob tractum successivum, cumque quandoque etiam probatio domini reddatur difficilis ob aliquas circumstantias *l. cum res. 12. C. de probation. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 1. cas. 42. nu. 1.* quapropter asserimus, quòd dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam conjecturis, quidquid si ageretur ad effectum devolutionis, seu caducitatis, quo casu ad evitandum, quò melius posset, pœnam, requireretur, plena, ac rigida directi domini probatio ad *text. in l. indicia 19. C. de rei vindic.* veluti in simili de laudemio *Venturin. con. 11 n. 20. cum seqq. lib. 1. Niger de laudem. tom. 1. qu. 6. artic. 2. nu. 10. Rota in Romana laudemii 16. Junii 1690. coram clar. me Card. Cavallerino num. 1. registrata in appendice decis. Select. S. Rot. Rom. in ordine la 21. post Monacell. in formular. legal. præf. Eccles. tom. 2. & in puncto quindennii in Neapolitana quindenni super bono jure 13. Januarii 1702. coram Muto, per tot. registrat. post. Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIX. ubi de Causa (ut vulgò ajunt) magna inter Mensam Archiepiscopalem Neapolitanam Dominam directam insignis Massariæ in loco Santo Stefano nuncupato sitæ, & PP. Camaldulenses Eremitæ S. Salvatoris ad prospectum Neapolitanæ Civitatis Dominos utiles, seu emphyteutas, uti translatarios vigore legati ejusdem Massariæ ad eorum favore facti; & quidem, si versetur in antiquis, leviores sufficiunt conjecturæ *Mascard. de probation. vol. 1. conc. 541. nu. 13. cum seqq. Antonell. de loco legal. lib. 2. cap. 5. qu. 11. n. 162. & de temp. legal. lib. 2. cap. 55. n. 39. Genua de verb. enunciat. lib. 2. qu. 1. n. 89. cum seqq. & qu. 49. nu. 4. cum seq. Card. de Luca de feud. in supplem. disc. 133. num. 13. Pacion. de locat. & conduct. cap. 27. num. 79. cum seqq.**

Verum quia inutilis redderetur nostra resolutio, nisi proponeremus, quales, & quænam esse debeant conjecturæ, idcirco illas in præfenti subdimus, & quidem undecim.

I. Igitur conjectura, & quidem meo iudicio urgentior est, tanquam consentanea naturæ ipsius contractus emphyteutici, si videlicet manus mortua, vel illius auctor, vel alius antea factus sunt

di possessor solverit canones ex eisdem bonis, quorum postea eadem manus mortua pretendat non probari directum dominium non ad alium finem, nisi ad subterfugiendum solutionem quindennii, cum canon non nisi ex bonis de directo dominio solvi soleat, perque canonis solutionem factam ab auctore, vel ab ipsa manu mortua, eadem manus mortua videatur facti, directum dominium bonorum canoni obnoxiorum spectare ad recipientem, aliàs ridiculum, & implicabile, seu incompatible controvertere directum dominium circa solutionem quindennii, illudque non controvertere circa solutionem canonis, *Venturin. conf. 11. nu. 18. & 26. cum seqq. lib. 1. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 23. tit. 6. n. 33. Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. centur. 1. casu 42. nu. 5. Romæguer ad Constitution. Synodal. Gerund. lib. 5. tit. 12. cap. 2. n. 59. cum seqq. Hodierna ad Surd. decis. Mantuan. 10. nu. 8. Adde. ad Burratt. dec. 602. num. 18. & in terminis quindennii Rota in Neapolitana quindennii super bono jure 13. Januarii 1702. §. quinta eruitur, cum ss. seqq. coram Muto, registrata post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIX. n. 11. cum seqq. nec major probatio directi domini dari potest, quam ex facto auctoris, vel ipsius manus mortuæ solventis Canonem, quæ contra proprium factum, vel contra factum sui auctoris veniret (quod facere nequit) si moveret quæstionem directi domini ad effectum non solvendi quindennium, l. cum à matre 14. C. de rei vindic. Vela dissert. 38. n. 17. & 58. Olea de cessione jur. & action. tit. 8. qu. 1. n. 18. Royas de incompatibil. par. 5. cap. 6. n. 5. de Angel. de confession. lib. 1. q. 1. nu. 16. Vers. afficitque, & lib. 2. qu. 3. nu. 18. Rota post Saigad. labyrinth. creditor. decis. 20. nu. 3. præsertim si canon continuare per decennium solutus fuerit, *Venturin. conf. 11. nu. 19. lib. 1. Barbosa in l. malè 2. nu. 207. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Mascard. de probation. concl. 604. nu. 1. cum seqq. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 3. nu. 1. Rota decis. 141. nu. 9. par. 2. divers. & in recentior. decis. 290. nu. 4. par. 1. decis. 234. num. 3. parte 7.**

II. Conjectura similis primæ, & quidem non minus urgens, tanquam etiam congrua soli naturæ emphyteutis, ea est, si doceatur de solutione laudemii facta Domino directo ab auctore manus mortuæ, vel ab ipsa manu mortua translataria occasione translationis eorundem bonorum in manum mortuam, quæ pretendit se liberare à solutione quindennii sub pretextu non probati directi domini, vel si, à pluribus emphyteutis possessoribus pro tempore per prius soluta fuerint Domino directo laudemia, cum aliàs si non constaret de directo dominio, nec auctor manus mortuæ, nec ipsa manus mortua laudemium solvisset, minusque profectò illud solvisset alii fundi possessores antea facti eo, quòd in contractibus dumtaxat emphyteutis laudemia solvi solent, l. fin. C. de jur. emphyt. *Venturin. conf. 11. nu. 27. in med. vers. tertio accedit, & nu. seq. tom. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 105. nu. 7. Card. Mant. de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 3. n. 15. Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 41. nu. 8. cum seqq. ac in puncto quindennii Rota in Neapolitana quindennii super bono jure 13. Januarii 1702. §. & tamen cum seq. junctis §. quarta desumitur, §. probato ex his, post med. & §. pariterque non urget,*

coram Muto, registrata post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIX. nu. 5. cum seq. junctis nu. 10. 13. & 22. In nihilum refragante, quod ex solutionibus hujusmodi probatur quidem consuetudo solutionis, sed non jus solutionis, ad propositum *Genova de script. priv. lib. 5. cap. 1. n. 19. quia nemo præsumitur adeo fatuus, ut velit solvere, quod non debet, si res non esset emphyteutica, quando aliqui adeò segnes sunt in solvendo, ut vix solvant quod debent, vel tardius solvant, eodem modo, quo ex solutione relevii probatur qualitas rei feudalis, Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 41. n. 13. in med. Rosental. de feud. cap. 12. conc. 14. nu. 10. & 66. tom. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 91. nu. 5. 2. adeò ut etiam si manus mortua protectata fuerit, se solvere canonem, laudemium, & quindennium cum animo tamen non recognoscendi recipientem in Dominum, & sine præjudicio priorum jurium, adhuc protectatio hujusmodi si tanquam contraria facta, vel in nihilum suffragatur, vel quatenus etiam illa suffragaretur, quod non credimus, per solutionem canonis, laudemii, & quindennii videtur à protectatione recellere, & per subsequutam solutionem comprobatum directum dominium ex propria confessione, proprioque contrario facto, *Fulg. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 26. nu. 11. & tit. de laudem. qu. 36. nu. 7. Cyriac. contro. 564. n. 10. tom. 4. de Angel. de confession. lib. 2. qu. 11. per tot. Gratian. discept. 981. n. 42. Posth. de manu. observ. 35. nu. 53. ac in specie quindennii Rota in Neapolitana quindennii super bono jure 13. Januarii 1702. §. pariterque non urget cum seq. coram Muto, registrata post Tract. inter decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIX. num. 22. cum seqq.**

III. Conjectura in eo residet, si auctor manus mortuæ, vel alius emphyteuta mediatas, aut immediatus, factus fuerit, bona esse de directo dominio, proindeque recognoverit in Dominum, hujusmodi namque confessio, & recognitio in Dominum tantam habet vim, ut plenè probet directum dominium etiam contra manum mortuam mediatè, vel immediatè causam habentem à confitente, acceptante, sive recognoscente in Dominum, *Venturin. conf. 11. num. 29. cum seqq. lib. 1. & in individuo quindennii Rota in sepè laudata Neapolitana quindennii, §. & clarioribus, & §. probato ex his circa fin. versiculo maxime quando, num. 7. & 15. in principio.*

IV. Conjectura est, si aliàs manus mortua aliquando insteterit coram Superiore pro admissione ad compositionem super quindenniis debitis Domino directo, eaque admissa fuerit facta per eandem manum mortuam tunc solutione scutorum tot in causam quindennii, cum facta esset manus mortua, seu illius administrator implorando compositionem super quindennio, seque servituti hujusmodi subiiciendo, si non apparet de directo dominio, quique vult consequens, supponit omne necessarium antecedens, *Venturin. conf. 11. nu. 32. in fine, & 33. cum seqq. vol. 1. ac in puris terminis quindennii Rota in sepè memorata Neapolitana quindennii nu. 4. circa fin. versiculo & tamen.*

V. Conjectura est, si manus mortua post motum judicium super quæstione domini ad finem declinandi solutionem quindennii tandem transegerit cum Domino directo, & cum effectu solve-

rit in causam quindennii, cum aliis nec transigere curaret, multòque minus solvillet, si pro comperto non habuisset, dominium directum esse penès recipientem, *l. si citrà 2. C. de condict. in-*
 15 *debit.* maximè quando transigens non exprimit se transigere, & componere, ut se eximat à molestiis, ac litibus, *Bardellon. conf. 65. n. 6.* quidquid
 16 in contrarium inclinè *Urecol. de transact. qu. 57. n. 18.* & in terminis *Rota in præcitata Neapolitana quindennii, §. Et tamen antè med. versiculo ex hac autem agnitione, n. 5.*

VI. Conjectura est, si ex transitu emphyteusis in manum mortuam tanquam novam emphyteutam, per eandem solutum fuerit laudemini Domino directo, & ab isto præsertim judicialiter reportata cessio favore solventis ad effectum illud repetendi ab aliis emphyteutis, petere nanque cessionem juriū ab aliquo ad effectum agendi contrà alium, est illum in Dominum recognoscere, aliàs si pro Domino non habetur, nec talis esset, quo jure cedere posset, si nullum jus haberet, nemo enim dat, quod non habet *cap. nemo potest 79. de regul. Jur. in 6. l. nemo plus 54. ff. cod. Barbosa axiom. 160. nu. 1. cum seq.* ac in specie quindennii *Rota in præcitata Neapolitana quindennii super bon. jure s. Fortius, quia n. 6.*

VII. Conjectura est, si contiet, quòd super eisdem bonis, quorum directum dominium à manu mortua controvertitur, per prius reservatus fuerit consensus directi Domini per antecedentes emphyteutas, quando illa alienare voluerunt, eo quia si non essent de directo dominio, supervacanea, ac impertinens foret talis reservatio, veluti in puncto quindennii ponderat, *Rota in præcitata Neapolitana quindennii §. Probato ex his antè med. n. 13.*

VIII. Conjectura est, si in aliquo actu proportionato, sive instrumento præsertim antiquissimo legatur emissà enunciativa, quòd controversa bona sint sub proprietate, seu de directo dominio, sive Canonì obnoxia, sicque emphyteutica, quo casu plenè illo probato per hujusmodi enunciativam confessionem inducentem, si prædicta bona transeunt in manum mortuam, non poterunt ulla via evitari quindennia sub prætextu non probati directi domini, *Venturini conf. 11. nu. 46. cum seqq. lib. 1. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de var. caducit. qu. 11. sub n. 7. versiculo tertium plures, Genua de verb. enunciat. lib. 2. qu. 45. n. 8. cum seqq. & qu. 49. nu. 4. cum seqq. Hodierna ad Surr. dec. 10. n. 5.* ac in puncto quindennii *Rota in sæpissimè citata Neapolitana quindennii §. Tertia resultat n. 9.* eo fortius, quia
 21 ad investituram non requiritur instrumentum, seu scriptura, quando intervenit (ut supponendum est) continuata solutio Canonum, laudemiorum, & quindenniorum per longum tempus à diversis possessoribus pro tempore facta, in vim præscriptionis, quæ nulla indiget scriptura, *Venturini conf. 11. n. 38. cum seqq. tom. 1.*

IX. Conjectura est, si probetur, quòd facta sit, certam rem esse emphyteuticam, *Menocho. de arbitrar. Judic. lib. 2. centur. 1. cas. 42. n. 4.*

X. Conjectura est, si probetur, quòd in alienatione rei semper fuerit locus juri prælationis, *Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 41. n. 8. in principio.*

XI. Conjectura est, si constet, quòd pro re magni valoris solvatur annua modicà responsio,

quæ ob ejus modicitatem referri nequit ad naturam census, sive locationis, sive alterius contractus non emphyteutici, pro quo potius annua prælatio esse solet magna, quam tenuis, *Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 2. 2. tit. 2. nu. 9. tom. 2. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. nu. 18. cum seqq.* ac in puncto communis quindennii *Rota in prædicta Neapolitana quindennii, §. Sexta demum, num. 12.*

Nec est semper verum, quòd ad probandum directum dominium requiratur instrumentum concessionis emphyteutis, quippe ex memoratis præsumptionibus, & conjecturis urget vehementissima præsumptio, quòd præcesserit instrumentum Investituræ, cum citrà illud nec Canon, nec laudemium, nec quindennium solveretur, nec sequeretur recognitio in Dominum, præcipuè quando, ut in casu, quæstio non est cum tertio, sed cum manu mortua, quæ vel actus recognitionis in Dominum exercuit, vel causam habet ab aliis recognoscentibus, *Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 14. nu. 39. cum seqq. & tit. de contract. emphyt. qu. 11. nu. 3. & tit. de var. caducit. qu. 11. n. 4. cum seqq.* ac in terminis quindennii *Rota in allegata Neapolitana quindennii, §. Probato ex his, n. 13. cum seqq.*

Putarem tamen esse casum singularem, in quo non remanet probatum directum dominium, quantumvis appareat præstitum consensum in alienatione rei, quando constet, illum præstitum esse simpliciter ad majorem cautellam, ad evitandum difficultates, & controversias, nec probetur, fuisse solutum laudemium in actu alienationis, multòque minùs Canonem, *Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 41. n. 11.*

ARGUMENTUM.

Vendens rem emphyteuticam manui mortuæ uti liberam, sive sciat, sive ignoret, rem illam venditam esse talis qualitatis, licet manus mortua emptrix non inveniat rem liberam, sed emphyteuticam, ideòque patiatu incommodum, ac onus solvendi quindennia Domino directo, attamen venditor hoc casu non tenetur de eviçione, sed manus mortua solvere debet quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Pro alienatione emphyteusis solvitur laudemium.
- 2 Satis est, quòd vendatur emphyteusis in manum mortuam uti incapacem.
- 3 Manus mortua non emeret emphyteusim, si sciret illam esse obnoxiam servituti.
- 4 Vendens emphyteusim uti liberam manui mortuæ, sive sciat, sive ignoret illam esse venditam talis qualitatis, licet manus mortua illam non inveniat liberam, adhuc manus mortua solvere debet quindennia.
- 5 Manus mortua acquirere nequit emphyteusim absque solutione quindennii.
- 6 Servitus rei non est tota res, sed tantum qualitas ipsi rei coherens.
- 7 Regulariter non agendum de eviçione.
- 8 Venditor sciens vitium, seu servitutem rei, tenetur de eviçione, ignorans autem non tenetur.
- 9 Venditor protestatus se vendere manui mortuæ bona

- na talia qualia, non tenetur de eviſſione.
- 10 Quod Itali dicunt per un sacco d'olla.
 - 11 Emptor conſentire cenſetur cuicumque oneri, & ſervituti ob involuſſum, ac generalitatem verborum.
 - 12 Emptor perquirere tenetur conditionem rei ſibi vendita.
 - 13 Venditor tenetur emptorem certiorare de qualitate rei vendita.
 - 14 Manus mortua debet expreſſe ſtipulari eviſſionem.
 - 15 Venditor poteſt paciſci, quod non teneatur de eviſſione.
 - 16 Venditor tradere tenetur rem liberam ex natura contractus venditionis.
 - 17 Talem non tradens, tenetur de eviſſione, etiamſi illam non promiſerit.
 - 18 Venditor, prodita poſtea qualitate rei quindenniali ſervituti obnoxia, tenetur reficere damnum quindenniorum, quod patitur manus mortua.
 - 19 Emptor agere poteſt contra venditorem actione quanti minoris.
 - 20 Pretium emphyteuſis valde diminuitur ob duplex onus tam canonum, quam quindenniorum.
 - 21 Vendens rem fideiſſimariam pro libera, tenetur de eviſſione.
 - 22 Ab emphyteuſi ad fideiſſimarium, vel e contra bene argui ſolet.
 - 23 Vendens fundum cenſitum pro libero, tenetur de eviſſione.
 - 24 Inter cenſum, & emphyteuſim adest ſimilitudo.
 - 25 Vendens rem feudalem pro allodiali, tenetur de eviſſione.
 - 26 A feudo ad emphyteuſim recte argui valet.
 - 27 Concedens bona in emphyteuſim, ſi poſtea appareat illa eſſe aliena, tenetur de eviſſione.
 - 28 Emptor, ſi onera rei ſciwiſſet, illam non emiſſet.
 - 29 Etiamſi illa vendita ſit cum clauſula talia qualia.
 - 30 Venditor tenetur certiorare emptorem de emphyteuſi.
 - 31 Venditor non exprimens qualitatem rei, dicitur in dolo.
 - 32 Dolus non debet cuique patrocinari.
 - 33 Venditor non exprimens onera, cenſetur vendere liberè.
 - 34 Emptor preſumitur ignorare onera, & ſervitutes.
 - 35 Emptor tenetur inveſtigare qualitatem rei.
 - 36 Manus mortua incapax eſt acquirendi emphyteuſim.
 - 37 Venditor ſervitutem rei celans, tenetur actione quanti minoris.
 - 38 In venditione rei fideiſſimariæ agitur de præiudicio heredis gravati, & vocatorum.
 - 39 In venditione rei emphyteuticæ non agitur de præiudicio Domini directi.
 - 40 Nullitas venditionis rei fideiſſimariæ eſt inſanabilis.
 - 41 Nullitas venditionis rei emphyteuticæ eſt ſanabilis.
 - 42 Inter cenſum, & emphyteuſim non deſunt differentia.
 - 43 Declaratur Tondut. reſ. civ. par. 1. cap. 44. in princ.
 - 44 Emphyteuſis, & feudum non ſemper, nec in omnibus parificantur.
 - 45 Onus, ſeu ſervitus non eſt pars rei, ſed quædam qualitas rei inhærens.
 - 46 Dolus non preſumitur.
 - 47 Venditor de jure preſumitur ſcire qualitates rei vendita.
 - 48 Dari poteſt, quod venditor ex aliquo accidenti ne-

ſciverit rem venditam, eſſe emphyteuticam.
 49 Eſt locus eviſſioni, quando venditur res aliena, non quando venditur res ſervituti obnoxia.

CAPITULUM XLI.

CAſus ſanè ſingularis, ac peregrinus porrigitur in præſenti diſcutiendus, omnique ex parte difficillimus enodandus, quantumvis alia ex parte videatur, non niſi raro contingibilis, cum ſi vendatur res emphyteutica, neceſſarius eſt Domini directi conſenſus, eique ſolvendum laudemium juxta notiſſimam *l. ſin. C. de jur. emphyt.* & ſic per neceſſarium conſequens in iſtrumento venditionis apparere debeat de huiusmodi conſenſu, deque qualitate rei vendita, unde manus mortua emens rem emphyteuticam, nec valens allegare ignorantiam illius qualitaris, procul dubio ex natura rei, & perſonæ ob incapacitatem poſſidendi emphyteuſim, ad quindennia tenebitur, vel ſi vendatur res emphyteutica non reſervato conſenſu, nec ei ſoluto laudemio, cum tunc corruat venditio, immò taliter vendens cadat ab emphyteuſi ex vulgatis, immò ſatis eſt, quod vendatur in manum mortuam uti emphyteuſis incapacem, *Tefaur. qu. forenſ. lib. 2. qu. 23. num. 20. cum ſeqq.* ſequitur, in manum mortuam aſſertam emptricem non indigere iudicio eviſſionis, contra aſſertum venditorem eo, quod ſi in eandem manum mortuam emphyteuſis dominium tranſlatum non fuerit ſtante nullitate venditionis, non tenebitur ad quindennia, quini immò in ejus poteſtate erit recedere à contractu, bona namque non emiſſet, ſi illa ſciwiſſet huiusmodi ſervitutis perpetuo nexui obnoxia eſſe *l. cum plures 72. ff. de eviſſion. l. ſiquis aliam 46. ff. de ſolution. l. ſi duos 44. ff. de contrah. empt. l. cum ejuſdem generis 34. §. 1. ff. de adilit. edit. Merlin. Pignatell. controu. lib. 1. cap. 46. n. 1.* attamen quia quandoque evenire poteſt, ut Dominus directus huiusmodi venditionem adhuc approbet, juri ſuo renunciano, ipſaque manus mortua contenta ſit quindennia ſolvere, bene intrat caſus propoſitus; Proponimus igitur, quod vendens rem emphyteuticam manui mortuæ uti liberam, ſivè ſciat, ſivè ignoret rem illam venditam eſſe talis qualitatis, licet manus mortua emprix non inveniat rem liberam, ſed emphyteuticam, ideòque patiatuſi incommodum, & onus ſolvendi quindennia Domino directo, attamen venditor hoc caſu non teneatur de eviſſione, ſed manus mortua ſolvere debeat quindennia, ut de veriori in præciſis terminis *Carol. de Alexio in obſerv. 156. n. 9. cum ſeq. ad conſult. Capyc. Latr. lib. 2. poſt Carol. Anton. de Luca in obſerv. ad ejuſd. conſult. repetit. poſt Tract. inter Doctores litera EE.* etenim ſivè ratione eviſſionis, ſivè actione quanti minoris venditor non tenetur niſi ad omne detrimentum, quod ſequitur de per ſe, & intrinſecè ratione oneris, qualitas autem ſolutionis quindenniorum non eſt ita, ſed ſequitur extrinſecè propter qualitatem perſonæ emphyteutæ, cum ipſa (qualis eſt manus mortua) prohibita ſit acquirere rem emphyteuticam abſque oblatione ſolutionis quindenniorum, ad quod advertit de *Alexio loc. citat.* & nos latè ſuprà in *Cap. 1. & 2.* equidem ſervitus rei non eſt tota res, nec pars
 T
 ipſius,

ipsius, sed quædam tantum qualitas ipsi rei cohzrens l. quid aliud 86. ff. de verb. sign. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 31. nu. 62. Merlin. Pignatell.

7 *controv. forens. centur. 1. cap. 46. n. 6.* ideòque regulariter non agendum de eviçtione l. si plus 74. ff. de eviçtione. bene tamen verum est intrare distinctionem, quòd aut venditor scivit, aut ignoravit vitium, seu servitutem rei, si scivit,

8 adhuc tenetur de eviçtione, si ignoravit, non tenetur, l. domum 57. l. cum venderes 59. ff. de contrah. empt. l. quoties 61. l. fin. ff. de edilit. edict. l. Fulianus 13. ff. de action. empti, cum quo transeunt

Caldas Pereyra loc. cit. n. 56. cum seq. Merlin. Pignatell. loc. cit. n. 7. Mangil. de eviçtione. qu. 24. n. 2.

Multòque fortius non erit locus eviçtioni, si

9 venditor dixerit, & protestatus fuerit se vendere manus mortuæ bona talia qualia possidebat,

10 quod Itali dicunt *per un sacco d'ossa*, eo nanque casu sibi imputat manus mortua emprix, si bona recepit etiam sub hac narrativa, quæ denotare poterat tam libertatem, quam servitutem rei venditæ, ideòque vel abstinere debuerat ab emptione rei dubiæ, vel prius de illius qualitate se informare, non autem consentire bono, &

11 malo, prout consentire censetur cuicumque oneri, ac servituti ob involucrum, ac generalitatem verborum talia, qualia l. si plus 74. §. fin. ff. de eviçtione. l. 1. in fine ff. de servit. legat. debet nanque emptor, antequàm pretium eroget, sedulo per-

12 quirere bonorum sibi venditorum qualitates, & conditionem l. qui cum alio contrahit 19. ff. de regul. jur. Merlin. Pignatell. *controv. forens. tom. 1. cap. 46. nu. 5. Manent. dec. 17. n. 59. cum seq.* quidquid pro emptore mitius agendo dicendum esse videatur, quòd non teneatur ipse investigare

13 rei qualitatem, sed venditor tanquam in facto proprio illum potius monere, eumque certiore facere de illa qualitate, Tondut. *resol. civil. par. 1. cap. 43. n. 6. in fine, Mangil. de eviçtione. qu. 162. n. 7. cum seqq. Antonin. var. resol. lib. 2. ref. 16. n. 7. cum seqq. Cyriac. *controv. tom. 2. contrav. 278. nu. 44. Rodoer. in addit. ad de Marin. in quotid. resol. lib. 1. cap. 108. n. 115.* Ideoque cauta esse debet manus*

14 mortua emprix per pactum sibi prospiciendo, & expressè stipulando eviçtionem l. si fratres 7. C. commun. utriusq. judic. l. fin. C. de fund. Limitroph. lib. 11. Cyriac. *controv. tom. 1. contrav. 196. n. 17. & 19. 23. & seqq. Bertazzoll. de claus. instru. claus. 19. glos. 2. n. 4. Tondut. *resol. civil. par. 1. cap. 43. num. 4.* Sicuti è contra cautus esse solet, quando venditor per contrarium pactum sibi prospiciendo,*

15 expressè nempè adijciendo, se nolle ullo casu teneri de eviçtione, quod facere potest l. emptorem 12. §. fin. cum ll. seqq. ff. de action. empti, Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 31. n. 112.

Quibus sic stantibus nonnulla urgent non parvi momenti sequentia objecta.

I. Quia cum venditor tradere rem liberam

16 teneatur ex natura contractus venditionis cap. cum Joannes 10. de fid. instrum. l. servus, quem 30. §. fin. ff. de action. empt. Mangil. de eviçtione. qu. 23. nu. 13. & qu. 133. num. 1. Guzman. eod. tract. qu. 13. n. 114. qu. 15. n. 9. & qu. 50. n. 38. illam talem non

17 tradens, sequitur, ut de eviçtione teneatur, etiam si eviçtionem non promiserit l. si in emptione 34. §. vacuam, & §. fin. l. pacta conventa 72. ff. de contrah. empt. l. ex empto 11. ff. de action. empt. l. si dupla 2. ff. de eviçt. l. non dubitatur 6. C. eod. l. si

pater tuus 8. C. de action. empt. Oñate de contract. tom. 1. tract. 3. disput. 10. nu. 237. Gratian. disc. 793. num. 12.

II. Venditor dans causam contractui, prodita postea qualitate rei servituti quinquenniali obnoxia, tenetur reficere illud onus, seu damnum quinquenniorum, quod patitur manus mortua ex facto, & culpa venditoris.

III. Manus mortua emprix, si juxta nostram principalem resolutionem evincere nequit emphyteusim hujusmodi servitute devinctam, saltem poterit agere contra venditorem actione quanti minoris, l. quoties de servitute 61. ff. de edilit. edict. ubi Cepolla n. 1. cum seqq. cum in re emphyteutica pretium valde diminuat in casu ob duplex onus tam canonum ex ipsa directo Domino debitorum, quam quinquenniorum.

IV. Quia sicuti vendens rem fideicommissariam pro libera, tenetur de eviçtione, l. si fundum 27. C. de eviçtione. ita & vendens rem emphyteuticam, cum quandoque emphyteusis fraternizet cum fideicommissio, ideòque tam ab emphyteusi ad fideicommissum, quam à fideicommissio ad emphyteusim bene argui solet, Fulgin. de jure emphyt. tit. de renunciat. qu. 10. n. 13.

V. Quia sicuti vendens fundum censitum pro libero, tenetur de eviçtione, Florez Diaz de Mena ad Gamm. dec. Lusitan. 20. in principio, ita vendens fundum emphyteuticum pro libero, ob similitudinem, quæ adest inter censum, & emphyteusim, Fulgin. de jur. emphyt. in pralud. qu. 3. n. 5.

VI. Quia sicuti vendens rem feudalem pro allodiali, tenetur de eviçtione, Thesaur. qu. forens. lib. 2. qu. 23. n. 5. Tondut. *resol. civil. par. 1. cap. 44. in principio, versiculo respondi, junctis n. 1. 4. 10. & per tot.* ita vendens rem emphyteuticam pro libera, tenebitur de eviçtione, cum in multis feudum, & emphyteusis pari passu ambulent, & à feudo ad emphyteusim rectè argui valeat, Barbosa loc. comun. 43. n. 4.

VII. Quia sicuti Dominus concedens bona in emphyteusim, si postea appareat, bona concessa, esse aliena, tenetur de eviçtione subrogando, ac tradendo alia bona, seu fundum liberum, vel alia via consulendo emphyteutæ, Fulgin. de jure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 42. n. 8. ita à fortiori tenebitur emphyteuta vendens emphyteuticam pro libera.

VIII. Quia tenetur venditor certiorare emptorem de omnibus qualitatibus pretium rei venditæ minuentibus, & quidem disertis verbis, & non sub verborum involucro, ac in genere ipsi significare onera non solum, quæ sunt intrâ rem ipsam, sed etiam quæ extrâ, nè aliàs emptor cum propria jactura, & aliena locupletatione decipiat sub generalitate verborum, eorumque obscuritate, seu æquivoco, quando aliàs si onera rei scivisset, vel eam non emisset, vel saltem non tanti emisset, vel etiam difficilioribus l. ea, quæ commendandi 43. §. fin. ff. de contrah. empt. l. tenetur 6. §. fin. ff. de action. empt. l. quæro 40. l. qui libertatis 69. §. Sed & si quis 5. ff. de eviçtione. l. hoc autem 12. ff. de heredit. vel action. vendit. l. 1. §. 1. versiculo qui mancipia, l. quæritur 14. §. Si venditor 9. ff. de edilit. edict. l. si vina 15. §. Planè 1. ff. de pericul. & commod. rei vendit. ut in simili, immò in fortioribus terminis de bonis fensualibus venditis sub clausula talia, qualia, Tondut. *resol. civil. par. 1.*

par. 1. cap. 43. nu. 1. tum seqq. & per tot. Merlin. Pignatell. controu. forens. lib. 1. cap. 46. num. 1. in fine, Mangil. de eviction. qu. 2. n. 9. & qu. 162. nu. 15. ac
 30 in præcis terminis emphyteusis venditor tenetur certiorare emptorem de emphyteusi, *Mangil. dic. tract. de eviction. qu. 142. n. 22.*

IX. Quia cum venditor non exprimens qualitatem rei, dicatur esse in dolo *l. si vina 15. §. 1. ff. de pericul. & commod. rei vendit. Mangil. de eviction. qu. 162. n. 26.* non debet dolus cuiquam patrocinari *l. si vè hereditaria 22. ff. de negoc. gest.*

X. Quia sicuti venditor non exprimens aliqua onera, & servitutes, censetur vendidisse rem liberam *l. in venditione 42. ff. de action. empt. lex his 5. c. de eviction. Cyriac. controu. 278. nu. 2.*
 34 ita à fortiori emptor ignorans (prout ignorare præsumitur) onera, & servitutes *l. verius 12. ff. de probation. Mangil. de eviction. qu. 24. num. 14. & qu. 60. n. 12.*

Veruntamen in nihilum refragantur suprâ enunciata objecta.

Non quidem I. siquidem verissimum est, venditorem teneri tradere rem liberam, sed etiam
 35 verissimum est, emptorem teneri investigare qualitatem rei, & personæ ipsius venditoris *l. qui cum alio 19. ff. de regul. jur. adeoque sibi imputet, si cautus non fuit.*

Non II. quia damnum, quod in quindenniorum solutione sentit manus mortua, non provenit ex solo facto, & culpa venditoris, sed
 36 etiam ex qualitate ipsius emptoris, qualis est manus mortua, ob illius incapacitatem acquirendi emphyteusim ex lato calamo per nos conglomeratis suprâ in *Cap. 1. & 2.*

Non III. quia ad omne pejus venditor tenetur actione quanti minoris, in casu, quo scienter servitutem rei celaverit, quasi in dolo versatus, veluti distinguendo respondet *Caldas Pezra de empt. & vendit. cap. 3. l. n. 57.*

Non IV. quia in casu diversa militat ratio venditionis rei fideicommissariæ pro libera, & venditionis rei emphyteuticariæ pro libera, in
 38 venditione enim rei fideicommissariæ agitur de præjudicio hæredis gravati, & vocatorum, in
 39 venditione verò rei emphyteuticariæ non agitur de præjudicio Domini directi, immò tantum ab hoc abest, ut potius videatur in certo sensu agi de majori utilitate ipsius Domini ob quindenniorum solutiones, ultrâ canonum solutiones, qui Domino tantum debebantur antè emphyteusis venditionem, ita ut nullitas venditionis rei fideicommissariæ est insanabilis saltem respectu ad vocatos, quibus per hæredem gravatum præjudicari nequit, ideòquæ perneccesse est locus evictioni, nullitas autem venditionis
 40 rei emphyteuticæ est sanabilis, postea Domino ratificante, qui juri suo renunciare valet.

Non V. quia quanvis consensus fraternizet cum emphyteusi, ideòque sicuti pro fundi censiti venditione competit evictio, ita & pro fundi emphyteutici venditione eadem videatur
 41 competere, attamen cum inter censum, & emphyteusim ex alia parte non desint differentiæ,
 42 *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 103. n. 1. & per tot. Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 8. num. 6. cum seqq. Valasc. eod. tract. qu. 32. n. 26.* in hoc enumerari poterit hæc quoque differentia.

Non VI. quia *Tondut. loc. cit.* supponit pro-

missam fuisse evictionem, ut legitur apud eund. 43
n. 4. & 10. in fine, omisso, quòd nec semper, nec in omnibus emphyteusis, & feudum parificantur, Valasc. de jure emphyt. qu. 39. per tot. Fulgin. eod. tract. in prælud. qu. 9. n. 2. cum seqq. 44

Non VII. quia in tantum est locus evictioni in casu, quo bona concessa in emphyteusim, postea apparuerit, non spectare ad concedentem, in quantum suppositus emphyteura liberandus est à molestiis eidem à proprio Domino illatis, & taliter concedens est in notorio dolo, dum supponit ad se spectare rem, quæ in rei veritate detegitur ad alium spectare, in casu autem nostro ipse emphyteuta rem alienat manui mortuæ, non detecta servitute, seu onere quindenniorum.

Non VIII. quia quantunvis venditor teneatur certiorare emptorem de qualitate, seu onere rei venditæ, non tamen hinc regulariter sequitur agi posse de evictione contra venditorem eo, quod onus, seu servitus non est pars rei, sed
 45 quædam qualitas rei inhærens *l. quid aliud 86. ff. de verb. sign. l. si plus 74. ff. de eviction. Mangil. de eviction. qu. 24. nu. 1. cum seqq.*

Non IX. quia non semper ex eo, quòd venditor celat qualitatem rei, ejusque servitutem, dicitur esse in dolo, cum etiam celatio hujusmodi per inadvertentiam contingere potuerit, ideòque ex hac parte dolus in venditore, uti in se delictum, venit per emptorem probandum, aliàs non præsumendus, *Pacian. de probation. vol. 2. cap. 40. nu. 17. Mascard. eod. tract. vol. 1. conc. 532. n. 1. cum seqq. & vol. 2. conc. 814. nu. 2. 3. & 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 12. n. 2. præf. 81. n. 29. præf. 82. n. 10. & lib. 5. præf. 3. nu. 14. cum seq. & lib. 6. præf. 78. nu. 1.* Nec satis est ad inducendum dolum præsumptum, quòd venditor de jure præsumatur scire qualitates rei venditæ, sicque
 46 servitutes, onera, ac vitia *l. quanquam 8. ff. ad Senatufconsult. Vellejan. Mangil. de eviction. qu. 60. n. 13.* quia dari potest, quòd venditor ex aliquo
 47 accidenti nesciverit, rem à se venditam fuisse
 48 emphyteuticam, vel alia gravatam servitute eo, quòd forsitan in jus alterius successerit, nec adhuc de bonorum qualitatibus bene informatus, vel ex eo, quòd in longinquis partibus absens, per Procuratorem generalem negocia sua gesserit, vel ex alia simili causa, *Mangil. mox. allegata qu. 60. n. 14.*

Non X. quia quantunvis venditor non exprimens servitutem rei venditæ, censetur illam uti liberam vendidisse, & à fortiori emptor illam, uti talem emisse, mihi nihilominus non videtur ex hac sola præsumptione statim, & tam aperte competere emptori evictionem, quando alio modo sibi consulere potest, actione nempe quanti minoris, vel simili, proprie enim est locus evictioni, quando venditur res aliena, non quando venditur res servituti obnoxia *l. si plus 74. ff. de evict. & quando agendum esset per manum mortuam contra venditorem actione quanti minoris pro diminuendo valore rei venditæ ratione qualitatis emphyteuticæ detectæ, occurreret difficultas, utrum eo casu periti in æstimatione, seu calculatione facienda habere debeant etiam rationem quindennii, cui subjacet emphyteusis translata in manum mortuam, sicuti habetur ratio canonis, sicque utrum diminuendus*
 49

sit quoque valor habito respectu ad onus solutionis quindennii, & mihi videretur, non esse habendam rationem solutionis quindennii ad effectum diminuendi valorem emphyteusis ex luculenter per me congestis infra in *Cap. 64.*

ARGUMENTUM.

Concessio manui mortuæ fundo in emphyteusim immuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere adhuc debentur quindennia.

SUMMARIUM.

1. Concessio manui mortuæ fundo in emphyteusim immuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debentur quindennia.
2. Quindennium subrogatum fuit in locum laudemii.
3. Quindennium tamquam quid naturale contractus Emphyteutici, nulla indiget expressione, ut exceptum intelligeretur.
4. Libertas ab omni onere intelligitur quoad canones decursos.
5. Princeps non presumitur concedere voluisse immunitatem in præjudicium tertii.
6. Immunitas concessa cedere quidem potest in damnum concedentis, non autem in damnum tertii.
7. Relevium solvitur de feudo Baroni ad instar laudemii.
8. Quindennium simile est relevio, & laudemio.
9. Valet argumentum à feudo ad emphyteusim.
10. Verba ab omni, & quocumque onere, uti generalia, sunt apta ad comprehendendum etiam quindennii onus.
11. Quindennium verè est onus rei annexum, & ex re, & propter rem emphyteuticam debitum.
12. Quandoque inter feudum, & emphyteusim intercedit differentia.
13. Non applicatur presenti casui. *Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 75. nu. 1. cum seqq. & per tot.*
14. Minus redditur applicabilis idem *Tondut. eod. loc. agens de pacto redimendi.*
15. Dictiones universales ab omni, & quocumque restrictionem recipere solent in casibus à Jure expressis.
16. Quindennium est onus respectu manus mortuæ, non respectu concedentis, nec respectu venditoris.
17. Etiam si concedens promississet emphyteusim esse liberam ab omni onere, medio juramento, adhuc est locus quindennio.

CAPITULUM XLII.

Postquam vidimus in superiori *Cap.* quòd vendens rem emphyteuticam manui mortuæ uti liberam, sive sciat, sive ignoret, rem illam venditam esse talis qualitatis, licet manus mortua Emptrix non inveniat rem liberam, sed emphyteuticam, ideoque patiatur incommodum, ac onus solvendi quindennia Domino directo, attamen venditor hoc casu non tenetur de evictione, sed manus mortua solvere debet quindennia, modò valde utilis, ac practicabilis materia in præsentem proponitur ventilanda, asserendo, quòd concessio manui mortuæ fundo in emphyteusim immuni, libero ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debentur quinden-

nia, prout adhuc eo casu deberentur laudemia, *Menoch. conf. 297. num. 24. Mansius consult. 638. nu. 6. & consult. 648. per tot. & consult. 652. n. 14. Mangil. de eviction. qu. 123. nu. 6. cum seqq. & per tot. & qu. 124. nu. 9. Gratian. discept. 377. nu. 21. Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. nu. 27. cum seqq. & tom. 2. qu. 55. nu. 3. cum seqq. signanter nu. 16. & per tot. siquidem manus mortua acquirens, seu emphyteuta bonum jus non fovet in prætensa exemptione, ac immunitate à quindennio sub solo pretextu concessionis emphyteusis liberæ, ac immunis ab omni, & quocumque onere, cum quindennium tanquam in locum laudemii subrogatum, sit debitum de natura emphyteusis ad manum mortuam translata, prout tale est ipsum laudemium, *Niger de laudem. qu. 55. nu. 4. in fine tom. 2. Mangil. de eviction. qu. 123. nu. 8. & quindennium tanquam quid naturale contractus emphyteutici, nulla indiget expressione, ut exceptum intelligeretur ad text. in l. non dubitatur 6. C. de eviction. Niger de laudem. tom. 2. qu. 55. num. 10. cum seq.**

Præterea enunciata libertas, & franchitia intelligitur quoad canones decursos, quòd nempe illi soluti fuerint usque ad diem concessionis emphyteuticæ, vel quòd etiam ipsa emphyteusis usque ad dictam diem reperitur à laudemii, vel à quindenniis præteritis, si forsitan penes aliam manum mortuam usque ad certum tempus permanferit, sive quòd libera sit à quocumque onere, vel servitute, quæ per prius antè concessionem imposita fuerat, non autem ab onere, seu servitute, ut ita dicam, quindenniali, postea causata per concessionem manui mortuæ factam, *Niger de laudem. qu. 55. nu. 12. tom. 2. nec Princeps presumitur concedere voluisse immunitatem hujusmodi in præjudicium tertii, sicque in præjudicium quindennii Domino directo, qui hoc casu tertius est, debiti, nisi exprimat, Mansius consult. 630. n. 6. tom. 7. cum immunitas concessa cedere quidem in damnum concedentis possit, non autem in damnum tertii, *Maner. de numero person. per focos tit. 15. num. 7.**

Verùm præsens resolutio aliàs verissima sequentibus videtur vacillare, ac infringi haud levibus oppositionibus.

I. Quia sicuti per Baronem concessio feudo libero, franco, ac immuni ab omnibus, & quibuscumque feudalibus juribus, commodis, seu utilitatibus, censetur feudatarius, seu Vassallus exemptus à relevio, quod ad instar laudemii de feudo Baroni concedenti solvitur, *Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 75. nu. 1. cum seqq. & per tot.* ita per Dominum directum concessa manui mortuæ emphyteusi libera, franca, & immuni ab omni, ac quocumque onere, censetur manus mortua exempta à quindennio, quod relevio, & laudemio simile est, ut passim in nostro *Traçtatu* docemus, cum valeat argumentum à feudo ad emphyteusim; prout etiam passim docuimus.

II. Quia verba ab omni, & quocumque onere, uti generalia, seu universalia sunt apta ad comprehendendum etiam quindennii onus, omniâque includunt, quæ aliàs regulariter non includerentur, aliter non comprehenso quindennio, non operarentur suum effectum, veluti in simili de laudemio *Mangil. de eviction. qu. 123. num. 5. Barbosa de clausul. claus. 96. nu. 2. cum seqq. & de diction.*

dictiou. diction. 317. num. 1. cum seqq.

III. Quia quindennium verè onus est rei annexum & ex re, & propter rem emphyteuticam debitum ad *text. in l. fin. C. de jur. emphyt. Niger de laudem. tom. 2. qu. 55. num. 2. in fine, Mangil. de eviction. qu. 123. num. 2. cum seqq.*

Nihilominus in nihilum refragantibus recentis oppositionibus semper firma remanet resolutio.

Siquidem nequaquam obstat I. Quia licet à feudo ad emphyteusim bene arguatur, non tamen semper bene arguitur, cum etiam quandoque inter illud, & istam intercedat differentia, & in specie in præfenti casu, ut fatetur idem *Tondut. in dicta I. oppositione allegatus. in num. 7. omisso.*

12 quòd nec applicatur ad casum doctrina *Tondut. in quo (ut videre est nu. 6. idemque Tondut. se ipsum declarat) agitur de concessione feudali facta per modum venditionis, & de translatione tam utilis, quam directi domini cum pactis immunitatis ab omnibus oneribus feudalibus, imò minus redditur applicabilis idem Tondut. agens etiam de pacto redimendi, per quod inducitur liberatio à quindennis, ut per nos supra in Cap. 36.*

15 Non II. Quia prædictæ dictiones universales ab omni, & quocumque restrictionem recipere solent in casibus à Jure expressis, *Mangil. de eviction. qu. 123. num. 11.*

16 Non III. Quia licet quindennium adinstar laudemii sit onus, est tamen onus respectu manus mortuæ emphyteutæ, seu acquirentis, non respectu concedentis, nec respectu venditoris, *Mangilius de eviction. qu. 123. num. 10.*

Adeoque vera est proposita nostra principalis resolutio, ut, etiamsi concedens emphyteusim francam, liberam, ac immunem ab omni, &

17 quocumque onere, medio juramento promississet, illam esse talem, adhuc manus mortua à quindennis solutione non liberetur, *Niger de laudem. qu. 55. num. 14. cum seq. tom. 2.*

ARGUMENTUM.

Manus mortua ex privilegio Principis immunitatem habens ab omnibus, & quibuscumque oneribus, impositionibus, & præstationibus, non intelligitur exempta, & immunis ab onere quindennis.

SUMMARIUM.

- 1 Auctor editurus est alium Tractatum de Quindennis.
- 2 Manus mortua ex Pontificio privilegio exempta à quacumque impositione, non censetur exempta à quindennio occasione sibi uniti Beneficii.
- 3 Manus mortua ex privilegio Principis immunitatem habens ab omnibus oneribus, non intelligitur exempta à quindennio.
- 4 Immunitas concessa intelligitur respectu onerum tantum, quæ à Principe rebus imponuntur favore solius publicæ utilitatis.
- 5 Nec laudemium hoc casu dicitur comprehensum.
- 6 Rationes tamen super hoc non arrident Nigro de laudem. tom. 1. qu. 48. num. 14. & 20.
- 7 Quæ sunt de natura ætius, sunt semper excepta, quibuscumque verbis concipiatur ætius illis contrarius.

8 Quindennium adinventum est ex consuetudine, aut partium conventionione.

9 Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, de Jure immunitatem habent ab oneribus realibus, & personalibus, non tamen immunes sunt à quindennis.

10 Imò quia Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ sunt, quindennia solvunt.

11 Non minus potest lex mortua, quam viva.

12 Exemptus ab omnibus oneribus, non intelligitur exemptus à Canone.

13 Quindennium solvitur singulis quindecim annis.

14 Immunitatem habens ob numerum duodecim liberorum, non censetur habere immunitatem à laudemio.

15 Princeps non præsumitur sua concessione voluisse præjudicare tertio.

16 Visitatio, & procuratio Episcopi sunt annexa.

17 Quindennium debetur tam de natura contractus cum manu mortua, quam in recognitionem domini.

18 Immunitas in dubio concessa intelligitur dumtaxat pro oneribus extraordinariis, licet cantet ab omnibus muneribus, nisi etiam addatur ordinariis, & extraordinariis.

19 Onus laudemii est ordinarium.

20 Tam quindennium, quam laudemium taxatur juxta regionis consuetudinem.

21 Plenissima immunitas Regularibus concessa non includit exemptionem quartæ funeralis.

22 Quindennium debetur in recompensationem damni Domini directi ex emphyteusi ad manum mortuam perventa, sicque etiam ex causa onerosa.

23 Concessa per Dominum directum facultate alienandi emphyteusim, non inde remanet liberatus novus emphyteuta à solutione laudemii.

24 Manus mortua raro, aut difficulter alienare solet.

25 Jus quindenniorum Domino directo ex contractu perfectè, ac irrevocabiliter acquisitum est.

26 Melius intrat principalis resolutio stante observantia, quòd non obstante immunitate ab omnibus oneribus, semper manus mortua solverit quindennium.

27 Imò etiamsi immunitas concessa fuerit ex causa publica, & favorabili.

28 Immunitas universaliter concessa cum dictionibus ab omnibus, & quibuscumque oneribus, videtur comprehendere etiam onus quindennis.

29 Quindennium est onus reale.

30 Quindennium non est onus extraordinarium, & publicum.

CAPITULUM XLIII.

V Ifo in anteacto Cap. quòd concessio manus mortuæ fundo in emphyteusim immuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debentur quindennia, superest in præfenti idem asserere in fundo emphyteutico libero ex privilegio Principis, fraternizat autem præfens inspectio cum alia, de qua favente Deo in alio Tractatu de Quindennis, quòd nempe manus mortua ex Pontificio privilegio exempta à quacumque impositione, non censetur exempta à quindennio occasione sibi uniti Beneficii; cum igitur soleat Princeps Pia Loca vel ob eorum paupertatem, vel ob causam peculiarem devotivis ergà illa, vel ob similem causam sublevare à quibuscumque oneribus Communitativis, &

Came-

Cameralibus, collectis, tributis, datis, gabellis, & contributionibus, mediante immunitate, seu exemptione benignè eisdem Pils Locis impertita, se pium, ac liberalem gerendo ergà loca pietatem exercentia, facile oriri potest desuper controversia occasione acquisitionis emphyteutis per manum mortuam factæ, an videlicet ipsa manus mortua, licet à quibuscumque oneribus immunis per Principem reddita, adhuc teneatur, nec ne ad quindennia, vel an etiam ab onere quindennii immunis censeatur, undè firmatus in præfenti, quòd manus mortua ex privilegio

3 Principis immunitatem habens ab omnibus, & quibuscumque oneribus, impositionibus, ac præstationibus, non intelligatur exempta, & immunis ab onere quindennii, prout exempta, & immunis non intelligeretur ab onere laudemii, *Burgius de laudem. par. 1. inspect. 3. nu. 8. versiculo at in contrarium, junctis in seqq. Niger cod tract. tom. 1. qu. 48. nu. 13. cum seqq. Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 75. num. 5. Giballin. de var. præstation. lib. 4. cap. 4. consecr. 16. artic. 4. nu. 4.* cum enim quindennium, metiendo illud à laudemio in hujus locum subrogatum fuit, sit merum onus respiciens munus privatum, continensque privatam utilitatem, seu particulare commodum directi Domini, derivans ex consuetudine, non autem ex favore Principis, cui proinde non derogat edictum Principis super immunitate quantvis generalissima editum, quæ concessa intelligitur à Principe, eaque restringitur respectu onerum tantum, quæ à Principe rebus imponuntur favore solius publicæ utilitatis, *Giballin. de annuis præstation. lib. 4. cap. 4. consecr. 16. artic. 4. nu. 4. in fine, Niger de laudem. qu. 48. nu. 13. tom. 1. Burgius eod. tract. par. 1. inspect. 3. nu. 9. in fine, versiculo item, & num. 10. Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 3. cap. 4. num. 586.*

4 Quibus accedit, quòd quindennium tanquam onus ordinarium, dici non potest comprehensum in immunitate generaliter concessa, & ad onera tantum extraordinaria restricta, prout nec laudemium hoc casu dicitur comprehensum, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. nu. 14. Burgius eod. tractat. par. 1. inspect. 3. nu. 8. in fine, versiculo rursus, & n. 9. Surd. dec. Mantuan. 31. n. 5. in fine,*

6 licet tam prima, quam secunda ratio parum arrideat *Nigro*, ut videre est loco sæpè laudato *nu. 14. in fine, versiculo rationes, junctis in seqq. & n. 20. in principio*, vel quia immunitas concessa à Principe, ex qualitate concedentis venit interpretanda, ideòque restringenda ad onera, & recognitiones ipsi Principi debitas ab exempto, non autem extendenda ad quindennium debitum ex natura emphyteutis per manum mortuam retentæ ex eo, quòd quæ sunt de natura actus, sunt semper excepta, quibuscumque verbis concipiatur actus illis contrarius, *Niger de laudem. qu. 48. nu. 20. cum seqq. tom. 1. & remissio, seu liberatio oneris concessa à Principe, intelligitur de oneribus consuetis imponi à Principe*

8 ipso, quale non est quindennium tanquam ex consuetudine, aut partium conventionem adinventum ad instar laudemii, *Menoch. cons. 297. nu. 10. cum seqq.* Hinc Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, quantunvis de Jure immunitatem habeant à quibuscumque oneribus realibus, & personalibus, *cap. adversus 7. de immunit. Eccles. cap.*

quantum 4. de censibus in 6. l. omnis 2. C. de Episcop. & Cleric. Antonell. de jur. & oner. Cleric. lib. 1. par. 1. cap. 2. n. 1. cum seqq. Bellet. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de exemption. Cleric. §. 1. num. 1. cum seqq. nihilominus non exinde immunes sunt à quindennii, immò quia Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ sunt, quindennia solvunt, quæ aliàs non solvissent, si Ecclesiæ, ac Ecclesiasticæ personæ non essent, veluti in simili de laudemio, ad quod tenentur, ponderat, *Niger de laudem. qu. 48. nu. 17. tom. 1.* quantò minus immunis erit à quindennii quælibet manus mortua sive Ecclesiastica, sive Sæcularis immunitatem habens à solo Principe, cum non minus possit lex mortua, quam viva, *Barbosa appellat. 129. n. 2.*

Eo modo, quo quis habens amplissimam exemptionem ab omnibus oneribus, non intelligitur exemptus à canone, qui annuatim, vel alio tempore juxta conventiones solvi solet *Surd. dec. Mantuan. 31. n. 5. in fine*, multò minus intelligitur exempta manus mortua à quindennio, quod non annuatim, sed quindennium tantum singulis annis solvitur, sicuti simpliciter concessa immunitate ab omnibus oneribus realibus, & personalibus, nec non à muneribus publicis (quæ alioquin favorabilis est) ob numerum duodecim liberorum, non censetur concessa immunitas à laudemio, *Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 75. nu. 11. in principio, Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 2. nu. 6. in principio, Giballin. de variis annuis præstation. lib. 4. cap. 4. consecr. 16. artic. 4. num. 5. Burgius de laudem. par. 1. inspect. 3. n. 11. Niger eod. tract. tom. 1. qu. 48. nu. 38. cum seqq. Surd. dec. Mantuan. 31. n. 11.* Nec aliter de Principe sentiendum est, qui non præsumitur sua concessione, quantumvis universaliter voluisse præjudicare tertio, qualis est Dominus directus in suo jure Dominicali, perque consequens quindenniali per *text. in cap. super eo 15. de offic. delegat. l. Prætor ait 2. §. Siquis à Principe 16 ff. ne quid in loc. pub. Barbosa clausul. 157. num. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 9. n. 2. Oldrad. de liter. Princip. prælud. 6. nu. 42. cum seqq.*

Simile practicatur in immunitate ab Episcopo Ecclesiæ concessa, ex qua tamen illius Rector immunis, seu exemptus non evadit à visitatione, nec à procuratione, seu Viatico Episcopo visitanti debito, cum visitatio tanquam insita muneri Episcopali, tam ipsa, quam procuratio, seu viaticum sunt annexa, & tanquam talia non comprehenduntur in generali exemptione *cap. cum venerabilis 21. de censibus*, eodem fermè pacto quindennium tanquam insitum, annexumque contractui emphyteutico cum manu mortua celebrato, non censetur comprehensum sub generali immunitate; præterquam quòd quindennium debeatur ex duplici capite, sicque fortiori vinculo nempè tam de natura contractus emphyteutici signanter cum manu mortua, quam etiam ratione obsequii reverentialis, seu in recognitionem domini, qualiter eodem Jure debetur laudemium, sequitur, nunquam censi tacitè remissum per solam concessionem immunitatis etiam universalissimæ, seu generalissimæ ab omnibus oneribus, *Niger de laudem. quæstion. 48. n. 26. in fine tom. 1.*

His accedit, quòd immunitas strictam recipit interpretationem, inque dubio concessa intelli-

telligitur dumtaxat pro oneribus extraordina-
 iis, quantumvis privilegium immunitatis can-
 ter ab omnibus, ac singulis muneribus realibus,
 18 personalibus, & mixtis, nisi etiam addatur ordi-
 nariis, & extraordinariis, *Menoch. conf. 292.*
num. 6. cum seqq. munus, sive (ut melius dicam)
 19 onus quindennii, prout onus laudemii, pro-
 cul dubio ordinarium est, à consuetudine ge-
 nerali, aut particulari, vel à partium conven-
 tione certam, & determinatam præstationem
 impositam habens, *Menoch. mox laudato consil.*
297. num. 8. quanvis per accidens tam quin-
 20 dennium, quam laudemium non habeat in
 alio sensu ubique certam, eandemque taxam,
 seu summam, sed modò majorem, modò mi-
 norem juxta consuetudinem regionis, locique par-
 ticularem consuetudinem, *Niger de laudem.*
to. 1. qu. 3. per tot. & qu. 48. n. 16. ac sicuti plenissi-
 21 ma immunitas Regularibus concessa, non in-
 cludit immunitatem, seu exemptionem quartæ
 funeralis Parocho debitæ ob sepulturam apud
 Regulares electam, cum quarta hujusmodi de-
 beatur ratione laboris administrationis Sacra-
 mentorum, sicque ex causa onerosa, ita amplifi-
 sima immunitas in nostro casu non liberat à so-
 lutione quindennii, quod debetur in recompen-
 sationem damni Domini directi ex emphyteusi
 22 ad manum mortuam perventa, sicque etiam ex
 causa onerosa, ut in simili de laudemio adver-
 tit *Menoch. conf. 297. n. 20. cum seq.*

Quibus subditur, quòd sicuti concessa per
 23 Dominum directum libera facultate alienandi
 emphyteusim, non inde remanet liberatus novus
 emphyteuta à solutione laudemii, ita quo-
 que concessa per Principem amplissima immu-
 nitate, non remanebit liberatus novus emphy-
 teuta à laudemio, ac per consequens à quinden-
 nio, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. n. 24. circa fin.*
versiculo, & hac ratione, cumque manus mor-
 tua onere quindennii gravetur ex consuetudine
 ad resarciendum damnum Domini directi or-
 tum ex amissione laudemiorum ob inaliena-
 24 bilitatem bonorum penès manum mortuam,
 vel saltem eorum difficilem, ac raram aliena-
 tionem, ut tetigimus supra in *Cap. I. & II. ac*
alibi passim in hoc Tractatu, non potest eadem
 manus mortua libera fieri ab hujusmodi onere
 absque consensu ejusdem Domini directi, cui
 25 fuit jus quindenniorum ex contractu perfectè,
 ac irrevocabiliter quæsitum, prout jus laude-
 miorum, *Niger de laudem. qu. 48. num. 40. in med.*
versiculo negativam, junctis in. 41. & 42.

Meliùsque intrabit nostra principalis resolu-
 26 tio accedente observantia, quòd nempe non
 obstante immunitate ab omnibus, & quibus-
 cumque oneribus, semper manus mortua solve-
 rit quindennium, ut de laudemio notat *Menoch.*
conf. 297. n. 33. immò etiam si immunitas conce-
 27 sa fuerit ex causa publica, & favorabili, puta
 agriculturæ, aliave simili, *Niger de laudem.*
tom. 1. qu. 48. n. 33. cum seqq.

Neque obstat, quòd immunitas universaliter
 concessa cum dictionibus *ab omnibus, & qui-*
 28 *buscumque,* sine aliqua differentia compræhen-
 dere videatur etiam onus quindennii, extenden-
 do universalem orationem ad penitus remota,
 & quæ aliàs sub generali sermone minimè con-
 tinerentur, veluti ait in casu laudemii *Niger de*

laudem. qu. 48. nu. 10. cum seqq. tom. 1. hujusmodi
 enim universalitas restringenda venit ad subje-
 ctam materiam, qualia sunt ipsa sola onera à
 Principe ipso concedente imposita.

Minus resistit, quòd eo ipso, quòd concedi-
 tur immunitas amplissima tam ab oneribus rea-
 libus, quam personalibus, videtur quoque conce-
 29 cessa immunitas à quindennio, cum quinden-
 nium uti soboles laudemii sit onus reale, debi-
 tum nempe ratione emphyteuticæ rei per ma-
 num mortuam possessæ argumento *l. fin. C. de jur.*
emphyt. quia licet tam laudemium, quam quin-
 dennium sit onus reale, uti rei annexum, non
 30 ramen est onus extraordinarium, & publicum,
conf. 297. num. 34.

ARGUMENTUM.

Dominus directus non potest recusare, ut emphyteu-
 sis transeat ad manum mortuam, quando ista pa-
 rata est solvere quindennium.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus directus non potest recusare, ut emphy-
 teusis transeat ad manum mortuam, quando
 ista parata est solvere quindennium.
- 2 Cessante causa cessare debet effectus.
- 3 Manus mortua remanet habitata ad retinendum
 emphyteusim mediante solutione quindennii.
- 4 Amortizatio est in facultate potius Domini direc-
 ti, quam in facultate manus mortuæ.
- 5 Æquitas prævalere debet rigori.
- 6 Quisquis in rebus suis est moderator, & arbiter.
- 7 Valdè abhorret etiam in rebus suis uti indiscreto
 arbitrio.
- 8 Nulla fit injuria Domino habere manum mortuam
 emphyteutam, si illam parata sit quindennia
 solvere.
- 9 Manus mortua est potentior.
- 10 Ecclesia uti cultrix justitiæ, non presumitur velle
 suppeditare Dominum directum.
- 11 Pacta inter partes servari debent.

CAPITULUM XLIV.

OB incapacitatem manus mortuæ sæpissimè
 accidere potest, quòd Dominus directus
 nolit, ut emphyteusis in illam transferatur, & è
 contrà quòd manus mortua præterdat, emphy-
 teusim ad se transferri oblata ad hunc effectum
 quindenniorum solutione, undè in præsentii pro-
 diruenda hujusmodi controversia firmatur quòd
 Dominus directus non potest recusare, ut em-
 1 phyteusis transeat ad manum mortuam, quan-
 do ista parata est solvere quindennium, in pun-
 cto *Carol. Anton. de Luca in Appendice post Schol.*
ad Gratian. discept. 784. n. 4. fol. mib. 306. column. 1.
 & in observ. ad. de Franch. decis. Neapolit. 659.
 2 nu. 6. *Card. de Luca de emphyteusi disc. 28. nu. 6.* &
 in consiliis, seu observ. eod. tit. de emphyt. observ. 224.
 per tot. & signanter in fine, *Carolus de Alexio in*
observ. 156. nu. 7. ad consult. Capyc. Latr. lib. 2. post
Carol. Anton. de Luca in observ. ad ejusd. Capyc.
consult. repetit. post Tract. inter Doctores litera B. D.
 BB. DD. & EE. cum enim manus mortua inca-

pax sit retinendi emphyteusim ob præjudicium indè Domino directo resultans in amissa spe laudemii, ac devolutionis, non viderur posse impediri hujusmodi retentionem, quando compensatum remanet damnnum hujusmodi mediante quindenniorum oblatione per manum mortuam facta, quasi tunc cesset causa prohibitionis, seu incapacitatis, ideoque cessante causa cessare debet effectus, *Barbosa axiom. 40. nu. 4. cum seqq.* immò satis videtur sublatum omne obstaculum, quando manus mortua parata est solvere quindennia, etenim remanet proindè habitata ad retinendum mediante solutione quindennii, *Pigant. ad Statut. Ferrar. lib. 2. Rubr. 127. num. 123. Bonden. colluct. legal. 35. num. 123. cum seq. Rota dec. 20. nu. 6. post Card. Albicium de inconstant. in judic. & post Gobium tract. var. decis. 38. nu. 8. in principio, versiculo & aliquoties, & num. 12.*

Nec obstat, quòd amortizatio sit in facultate potius Domini directi, quàm in facultate manus mortuæ emphyteutæ, & sic acceptatio quindenniorum dependeat à voluntate ipsius Domini, *Cortiada decis. Cathalon. 284. nu. 51. par. 5. repetit. post Tract. inter decision. exter. in ordine la IV.* quia ad summum de rigore hoc procederet, non de æquitate, quæ rigori semper præponderare, & prævalere debet, *Calvin. de æquit. lib. 1. cap. 4. n. 18. cum seqq. Barbosa axiom. 15. num. 1. cum seq.*

Minus obstat, quòd quis in rebus suis est moderator, & arbiter *l. sed etsi lege 25. §. Consuluit 11. ff. de petitit. heredit. l. in re mandata 21. C. mandata.* undè videtur, posse reculare, nè transeat in manum mortuam emphyteutis, quia quando damnnum, quod ex tali transitu infertur Domino directo, retarcitur alia æquivalenti via, qualis est illa quindenniorum, ab æquitate valdè abhorret indiscreto uti arbitrio etiam in rebus suis, & in præjudicium tertii, qualis est manus mortua *§. 1. Institution. de his, qui sunt sui, vel alien. jur. l. 1. C. de usufructu.*

Minoris insuper irrelevantiæ est asserere, non debere esse in potestate emphyteutæ transferre in incapacem, qualis est manus mortua, emphyteusim invito Domino, quia nulla fit injuria Domino habere manum mortuam emphyteutam, si illa parata sit quindennia solvere.

Minoris denique momenti est, quòd non solum ob inalienabilitatem, & consequenter ob cessationem laudemiorum manus mortua est incapax emphyteusis, sed etiam eo quòd interest Domini directi, nè emphyteusis transeat in potentioris qualis est manus mortua, quæ difficilius conveniri potest, ex per nos deductis supra in *Cap. 1. & 2.* quia cum Ecclesia sit cultrix justitiæ, non præsumitur velle suppeditare Dominum directum, *Fulg. de jure emphyt. tit. de alienation. qu. 1. n. 37. & tit. de contract. emphyt. qu. 22. n. 32.*

Supradicta autem resolutio non intrat, quando adesset specialis conventio in Investitura, nè emphyteusis transfret in manum mortuam, cum pacta inter partes servanda sint ex traditis per *Barbosam axiom. 173 num. 1. & per tot.*

ARGUMENTUM.

Manus mortua emphyteuta non potest emphyteusim dimittere in præjudicium Domini directi, ad se eximendum à solutione quindenniorum.

- 1 Fendatarius, mediante renunciatione feudi, prædium liberat.
- 2 Non debet esse in potestate emphyteutæ per indirectum subtrahere Canones Domino.
- 3 Vassallus renunciare nequit feudo invito Domino.
- 4 In Lusitania renunciari non licet emphyteusi.
- 5 In contractibus ex post facto adest necessitas.
- 6 Dominus directus renunciare nequit emphyteusim, invito emphyteuta.
- 7 Canon solvitur in recognitionem domini.
- 8 Licet diminuatur fundus, non minuitur tamen dominium, quod nec plus, nec minus recipere potest.
- 9 Difficultas æquiparatur impossibilitati.
- 10 Filii, non sequuta ratificatione emphyteusis acquisitæ à matre pro se, & filiis, possunt emphyteusim renunciare.
- 11 Reprobatur contrarium tenens Faber in Cod. lib. 4. tit. 42. definit. 11. vol. 1. quòd nempe semper emphyteuta renunciare possit emphyteusim invito Domino.
- 12 In Gallia talis viget consuetudo.
- 13 Scrupulus remanet an tuta conscientia sequendus sit Anton. Faber.
- 14 Magis attendendus Anton. Faber in suo Codice, ubi se gerit prædicum.
- 15 Declaratur Rota decis. 89. n. 4. & decis. 143. nu. 3. parte. 15. recentior.
- 16 Usufructuarius potest usufructui renunciare ad se sublevandum ab onere, ad quod aliàs teneretur ratione ipsius usufructus.
- 17 Fructuarius, renunciando non nocet Domino, indeque potest suo beneficio renunciare.
- 18 In casu renunciationis emphyteusis solvi desinunt tam Canones, quàm quindennia.
- 19 Emphyteuta renuncians emphyteusi, non repetit melioramenta.
- 20 Renunciando emphyteusi cessant quindennia, & Canones.
- 21 Dominus præjudicare nequit emphyteutæ ex facto proprio.
- 22 Dominus, invito emphyteuta, renunciare nequit emphyteusi, præscindendo à contraria consuetudine.
- 23 Emphyteuta, cedendo emphyteusim, non remanet liberatus à Canone, laudemio, & quindennio.
- 24 Renunciatio Vassalli non tenet.
- 25 Debitor, imminente monetæ mutatione solvere non potest creditori antè tempus.
- 26 Nemo debet locupletari cum aliena jactura.
- 27 Per renunciationem emphyteusis non remanet emphyteuta liberatus à solutione canonis, & quindennii.
- 28 In locis, ubi ex consuetudine licet emphyteusim renunciare, potest emphyteuta, illam renunciando, liberari à quindenniis.
- 29 Particulares consuetudines sunt ad instar pactorum.
- 30 Consuetudinis requisita quæ.
- 31 Consuetudo renunciandi emphyteusi est rationabilis.
- 32 Manus mortua emphyteuta, renunciando emphyteusi vigore conventionis de illi renunciando quancumque, liberatur à solutione quindenniorum.
- 33 Idem in casu, quo investitura reddatur inutilis.
- 34 Dominus consentire potest alienationi emphyteusis.
- 35 Unio dicitur favorabilis, reducens rem cessam ad primævam suam naturam.
- 36 Verius est, emphyteutam non posse renunciare emphy-

- phyteusi ad liberandum se à laudemis invito Domino .
- 37 Emphyteusis celebratur mutuo consensu dantis , & recipientis bona ad meliorandum .
- 38 Nullus potest idem contractus infici , nisi invicem qui dedit , & recepit , consentiant in eisdem contractus infestatione .
- 39 Usufructuarius , & emphyteuta æquiparantur .
- 40 Manus mortua emphyteuta , ultra canones , tenetur etiam ad quindennia .
- 41 Argumentum ab usufructuario ad emphyteutam non tenet .
- 42 Emphyteuta est etiam plusquàm usufructuarius .
- 43 Feudatarius , & emphyteuta inter se similes .
- 44 Feudum datur gratia Vassalli , & Domini .
- 45 Contractus ab initio est voluntatis , postea verò fit necessitatis .
- 46 Emphyteusis non datur principaliter gratia emphyteute .
- 47 Vassallus non est obligatus , ut emphyteuta .
- 48 Argumentum de feudatario ad emphyteutam non procedit data aliqua disparitate .
- 49 Quidquid sit in casu , quo militat eadem ratio .
- 50 Emphyteuta per renunciationem non potest præjudicare suo creditori .
- 51 Benè consulitur Domino in exquirendo illius consensu ad acceptandam renunciationem .
- 52 Ex facto emphyteute præjudicari nequit Domino .
- 53 Canones solutionis solvi nequeunt , invito Domino .
- 54 Tempus solutionis canonum est adjectum tam favore Domini , quàm emphyteute .
- 55 Canon est pensio annua , indèque non licet contra legem contractus solvere .
- 56 Creditor habens suspectum suum debitorem , ante diem petere potest cautionem de solvendo .
- 57 Anticipatè solvi potest canon , faciendo instrumentum , in quo recognoscatur Dominus pro tempore solutionis .

CAPITULUM XLV.

AD abundantiam discusso in superiori Cap. articulo super solutione quindenniorum per manum mortuam faciendam , etiam à Principe habuerit exemptionem , ac immunitatem ab omnibus , & quibuscumque oneribus , superest in præsentem investigare super emphyteusis dimissione , seu renunciatione in manibus Domini directi per emphyteutam manum mortuam facta ad se eximendum ab ulteriori quindenniorum gravamine ad instar Vassalli , seu feudatarii volentis liberare , seu emancipare prædium , & à clientela sese abdicare mediante renunciatione , seu repudiatione feudi , ut ait Ferron. ad Consuetudin. Burdegalsens. lib. 2. tit. 8. §. 6. in principio ; hujusmodi autem inspectio dependet ab alia , in qua habetur in genere , seu in abstracto , non posse emphyteutam renunciare emphyteusim invito Domino , nè sit in potestate emphyteute per hunc modum indirectum subtrahere canones Domino , & prædium emphyteuticum forsitan incutum deferere , Fason in l. in emphyteuticariis 2. nu. 24. C. de jur. emphyt. Paris. de resign. lib. 3. qu. 15. nu. 7. Connan. commentar. Fur. civil. lib. 4. cap. 12. n. 7. in fine litera G. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 38. nu. 26. in princip. & lib. 3. cap. 7. n. 89. ubi in fine , ad instar Vassalli , qui renunciare non potest feudo invito Domi-

no , Parlador. quotid. lib. 2. cap. 16. n. 9. in fine , The- 3
saur. filius in addit. ad decis. patris 20. litera A. in princip. Giurba observ. 7. n. 8. versiculo negantium , par. 1. Roderic. de annuis reddit. lib. 1. qu. 9. n. 68. Tiraquell. de retractu §. 34. glos. 1. n. 2. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. 8. num. 4. Cyriac. contro. par. 1. contr. 182. nu. 69. Saison. in consuetud. Turo. uenf. tit. 16. artic. 2. versic. sed an emphyteuta pag. nihi 118. col. 2. Borell. summa decis. tom. 1. tit. 33. n. 137. Bruneman. in l. cum fructuarius 64. n. 6. ff. de usufruct. Surd. de alim. tit. 9. qu. 23. n. 24. Duard. de censib. qu. 9. §. 5. n. 3. tom. 2. Guid. de Suzario de jure emphyt. n. 53. Pinell. in l. 1. par. 2. num. 72. limitat. 8. C. de bon. matern. & in l. 1. par. 1. cap. 4. nu. 2. in med. C. de rescind. vend. Barbosa in addit. ad remission. Ordination. Reg. Portugal. lib. 4. nu. 104. Niger de laudem. tom. 2. qu. 12. num. 4. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 24. nu. 2. cum seqq. tom. 2. Gallerat. de renunc. tom. 1. lib. 2. cap. 3. n. 12. Rebuff. in l. inter stuprum 101. §. Divortium 1. ff. de verb. sign. versiculo item is , qui ad locationem , Gratian. disc. 557. n. 12. cū seqq. & dec. March. 87. n. 1. 13. & 19. Fulgin. de jure emphyt. tit. de renunc. q. 5. n. 1. cum seqq. & per tot. Valasc. consult. dec. to. 1. consult. 28. nu. 4. Pinheyr. de emphyteusi par. 2. disput. 4. sect. 7. §. 9. n. 152. & disp. 8. sect. 1. n. 13. Card. de Luca eod. tract. disc. 34. n. 1. cum seq. & de feud. disc. 78. nu. 2. Scoppa in addit. ad dec. March. Gratian. 87. n. 1. cum seq. Rota post Card. de Luca de servitut. emphyteus. locat. & conduet. dec. 22. n. 9. & in Romana emphyteusis 5. Junii 1686. §. At Domini , & in Neapolitana emphyteusis 16. Maij 1687. §. Domini cum seqq. & 27. Junii 1689. & in alia Romana emphyteusis 10. Junii 1687. cor. Hervault. Episcopo Turonen. Rota Lucen. penès Mansium consult. 280. d. n. 190. usque ad n. 197. est benè verum , quòd emphyteusi de consuetudine renunciari potest , Scoppa ad dec. Gratian. March. 87. n. 2. Niger de laudem. tom. 2. qu. 12. nu. 7. Fulgin. de jure emphyt. tit. de renunc. qu. 5. num. 3. Gallerat. de renunc. centur. 1. renunc. 40. num. 5. tom. 2. Tiraquell. de retract. §. 34. glos. 1. nu. 1. cum seqq. Arnold. Ferron. in Consuetud. Burdegalsens. lib. 2. tit. 8. §. 6. in princip. Fontanella de pact. tom. 1. clausul. 4. glos. 18. num. 122. cum seqq. prout etiam ex peculiari Statuto renunciari valet , Gallerat. loc. cit. ubi de simili Statuto Civitatis Papien , ubi n. 6. in fine subdit , non tamen renunciari ob dolum , quotiescumque res est deteriorata facto , vel occasione emphyteute , nec in nostra Lusitania renunciari licet emphyteusi 4
ob præjudicium Domini notabile indè resultans , juxta Ordination. Reg. Portugal. lib. 4. tit. 64. §. 1. optima quidem ratione , quia videlicet in con- 5
tractibus ex post facto adest necessitas , cum prius adesset voluntas , eo modo , quo nec Dominus renunciare potest emphyteusim invito emphy- 6
teuta , Gratian. dec. March. 87. n. 3. Ferron. in Consuetud. Burdegalsens. lib. 2. tit. 8. §. 6. in princip. vers. alii id negant , quod tamen cum Epichæja intelligendum fore moneo , in casu videlicet , quo res emphyteutica in totum , vel in majori parte sana , & (ut ità dicam) fruibilis sit , quauvis res aliquam pateretur diminutionem , non tamen notabilem , dum sicuti emphyteuta ob diminutionem rei emphyteuticæ non potest emphyteusim 7
dimittere , aut canonum diminutionem prætere- dere eo , quòd modicus canon persolvitur in recognitionem potius directi domini , quod penès

Dominum residet, quàm in recompensationem fructuum ex fundo emphyteutico percipiendorum, *Novar. de gravamin. Vassal. gravam.* 126. nu. 3. cum seq. tom. 2. & tandùm durat dominium, 8 quandùm durat substantia rei, ità ut licet diminuatur fundus, non minuitur tamen dominium, quod nec plus, nec minus recipere potest, *Novar. loc. cit. n. 5.* ità nec potest emphyteusi renunciare ex capite aliquo ad effectum se liberandi à quindenniis, quæ solvuntur loco laudemiorum solvendorum in laudationem, seu recognitionem Domini, alias enim si emphyteuta emphyteusi frui nequeat, nisi maxima cum difficultate, quæ æquiparatur impossibilitati; tunc renunciano liberaretur à canonum solutione etiam reluctante Domino, *Tiraquell. de retractu glos. 1. §. 34. n. 4. Fulgir. de jur. emphyt. tit. de renunciat. qu. 5. n. 4. Thesaur. filius in additione ad dec. Patris 20. litera A. in princ. Gratian. dec. March. 87. nu. 9. cum seq. & dec. 88. nu. 11.* vel in casu, quo emphyteusis esset acquisita à matre pro se, & filiis, qui, si quota non fuerit ratificatio, possunt emphyteusim renunciare, *Pinbèir. de emphyteusi par. 2. disput. 4. sect. 7. §. 9 n. 152. in fine, Borell. in summa dec. tom. 1. tit. 33. n. 139.*

In titulum refragante contraria opinione *Fabri in suo C. dicto Fabriano lib. 4. tit. 42. definit. 11. vol. 1.* tenentis semper emphyteutam renunciare posse etiam invito Domino, quoniam ad omne pejus procederet, dummodò antè omnia solvantur pensiones omnes, & canones omnium annorum præteritorum, vel ipse loquitur in casu peculiaris consuetudinis, ut respondet *Borell. in summa dec. tom. 1. tit. 33. n. 140.* & in Gallia viget hujusmodi consuetudo juri communi contraria, de qua *Tiraquell. de retractu §. 34. glos. 1. n. 1. cum seqq.* ultrà quòd semper aliquis scrupulus remanet, num tuta conscientia Advocati, & Judices possint cum opinionibus *Antonii Fabri* patrocinia suscipere, & causas decidere, dum sunt speculativæ potiùs, quàm practicæ, *Xamar. de offic. Judic. & Advocat. par. 1. qu. 3. n. 18.* quanvis ad summum videantur magis attendendæ in scriptis in suo Codice, ubi practicum se gerit, *Cutell. de donation. contempl. matrim. tract. 1. disc. 2. particul. 15. n. 9.*

Minùsque obstat *Rota dec. 89 nu. 4. & dec. 143. nu. 3. par. 15. recen.* in quibus supponitur, posse emphyteusi renunciari, quippe loquitur in hypothèsi, in qua præcessit transactio, & sic accessit consensus Domini, cui renunciationem acceptare volenti nulla fit injuria.

Nequaquam insuper turbat, quòd sicuti usufructuarius potest usufructui renunciare ad se sublevandum ab onere, ad quod aliàs teneretur ratione ipsius usufructus ad limites *text. in l. cum fructuarius 64. ff. de usufructu, l. si ex duobus 17. ff. de noxal. action.* ità & emphyteuta, seu emphyteutaris cum usufructuario fraternizans videretur posse etiam emphyteusi renunciare, quia in hoc dispar militat ratio, dum fructuarius sæpè ex causa lucrativa, emphyteuta verò ex causa onerosa est, immò fructuarius Domino, seu proprietario nihil præstat, nec ei renunciando nocet, indèque potest iste suo beneficio renunciare, ut conradistinguit *Gallerat. de renunciat. tom. 1. lib. 2. cap. 3. n. 3. & 12. post med. versiculo ex quibus,* immò in Domini favorem

consolidat usufructum cum proprietate; eodem fermè pacto videmus, emphyteutam posse renunciare emphyteusim etiam absque licentia directi Domini favore comprehensorum in Investitura, licet non soluto laudemio, ad quod eo casu non tenetur, cum tunc non agatur de præjudicio Domini, sed jura dominicalia, & canones salvi remanent, ac solvuntur per renunciatarium, in casu verò nostræ principalis resolutionis solvi desinunt tam canones, quam quindennia, quòd in duplex damnum redundat, *Donad. de renunciacion. cap. 19. n. 81. lib. 2.*

Hinc fit, quod in casu, quo dimissionem hujusmodi, seu renunciationem emphyteusis acceptare velit Dominus, adhuc emphyteuta in pœnam ultionæ dimissionis non repetit melioramenta à se facta, sed videtur illa donare, sibi que imputare debet, *Amat. resol. 14. nu. 61. par. 1. Faber in suo Cod. lib. 4. t. 42. def. 13. & def. 37. n. 8.* ubi ita decitum in Senatu Sabudiano.

Quibus præhabitis contanter asserimus, manum mortuam emphyteutam non posse dimittere fundum emphyteuticum ad se impotenter liberandum à quindenniali solutione, dum per hujusmodi renunciationem, seu voluntariam dimissionem irrogaretur maximum damnum juribus Dominicalibus, & cessarent quindenniales solutiones, immò & canones, & sic duplici gravaretur jactura Dominus contrà omnem æquitatem, & emphyteuta ex facto suo præjudicare Domino, quòd facere nequit, *Tiraquell. de retractu §. 34. glos. 1. in principio, & n. 6. Capella Tholosana dec. 404. n. 1. Rota in recen. dec. 222. n. 11. par. 8.* prout nec emphyteuta præjudicare potest Dominus ex facto suo, *Rota dec. 176. nu. 38. par. 5. recen. tom. 1.* Sicuti etiam è contrà Dominus directus nec invito emphyteuta valet renunciare, præsciendendo à consuetudine in contrarium, *Ferron. in Consuetud. Burdegals. lib. 2. tit. 8. §. 6. in principio, versiculo alii id negant,* rationem autem genuinam puto eam esse, quia nempe tam canones, quam laudemia, & eorum succedanea, seu subsidiaria quindennia debentur non ratio re solius rei, seu fundi emphyteutici, sed magis ratione personæ ipsius emphyteutæ, qui ex suo contractu obligatus ad hujuscemodi præstationes, ut ità dicam, canones, laudemiales & quindenniales, respectu rei emphyteuticæ in recognitionem domini, cedendo ipsam rem, non remanet liberatus juxta originariam theoreticam *Bartoli in l. is, cum quo 7. n. 1. ff. de aqua pluvia arcenda, Peregrin. dec. Patavin. 150. n. 4.* iniquum nanque videretur, ut manus mortua emphyteuta tam difficilè, tamque rarò à se dimittere solita emphyteusim tam facilè per renunciationem dimittere posset, aliàs in fraudem Domini dari posset casus, quòd manus mortua in limine maturationis primi quindennii ad se ab illo liberandum, renunciaret emphyteusi, exemplo Vassalli, cujus renunciatio non tenet, præsertim si illa fiat fraudulenter tempore, quo imminet bellum Domino suo eo, quòd tunc incipit servitium esse certum, sicuti in casu emphyteutæ renunciantis tempore, quo quindennium incipit deberi, *Capella Tholosana dec. 403. nu. 5. in principio,* prout nec debitor imminente monetæ mutatione solvere potest creditori antè tempus, nè in valore præjudicetur, *Nevizan. conf. 94. n. 16.*

n. 16. *Gobius de monet. qu. 3. nu. 48. cum seq. Corrazar. de augum. monet. artic. 4. num. 112. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. n. 27. Salgad. labyrinth. creditor. par. 2. lib. 1. cap. 29. nu. 40. Scaccia de Camb. s. 2. glos. 3. n. 117. R. P. D. Vincentius Petra meritissimus S. Congregationis Concilii, hodiè Episcoporum, & Regularium à Secretis in suis aureis, ac eruditissimis Commentar. ad Constitut. Apostol. in Constit. V. Innocentii III. sect. 1. num. 7. Adden. ad Innocent. X. dec. 129. Adden. ad dec. 67. n. 61. par. 9. recen.*

Aliàs effec in facultate emphyteutæ præjudicare, quodcumque Domino directo, & ante lapsum quindecim annorum ad effugiendam solutionem primi quindennii maturandi manus mortua renunciaret, seque per talem renunciationem liberari prætenderet etiam à primo, ac unico quindennio tanquam nondum maturato, quod esset locupletari cum aliena jactura contra trinitates justitiæ *l. jure naturæ 206. ff. de regul. jur. l. nam hoc natura 14. ff. de condit. indebit.* immò posset dari casus, quòd admittit emphyteusis renunciatione, non tam facile, nec tam brevi Dominus directus inveniret aliam emphyteutam, & sicuti per renunciationem emphyteusis non adhuc remanet liberatus emphyteuta à solutione canonis, ita nec à solutione quindennii, *Corbul. de caus. privat. emphyteus. tit. de caus. privat. ob non solut. canon. ampl. 11. nu. 5. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 93. & tit. de laudem. qu. 29. nu. 4. Burgius de laudem. inspect. 28. n. 7. par. 2.*

In locis autem, ubi ex consuetudine licet emphyteuta emphyteusim renunciare, potest emphyteuta illam renunciando liberari à quindenniis, *Niger de laudem. qu. 12. n. 4. cum seqq. tom. 2. Fontanella de pactis claus. 4. glos. 18. par. 1. nu. 129. cum seqq. tom. 1. Duard. de censib. qu. 9. s. 5. n. 4. Gratian. dec. March. 87. n. 8. cum enim consuetudo sit altera lex, illam habens pro se, uritur jure suo, nullamque irrogat Domino injuriam, qui conqueri nequit de emphyteuta utente jure suo; seu faciente, quod ei permittit consuetudo loci, dum particulares consuetudines sunt ad instar pactorum, ac conventionum inter Cives initarum, ut in specie de consuetudinibus Neapolitanæ Civitatis Capon. discept. 393. num. 36. tom. 5. Donad. de renunci. tom. 1. cap. 49. nu. 260. cum seqq. Marcan. disput. 44. nu. 13. tom. 1. Bonden. colluct. legal. 44. nu. 76. Palma Neos dec. Rota Lucen. 247. n. 45. cum plurib. seqq. tom. 3. Orceol. dec. 46. n. 17. cum seqq. equidem in materia emphyteutica attenditur consuetudo, *Piaggius de consuet. qu. 11. nu. 169. Fulgin. de jure emphyt. tit. de alienat. qu. 1. n. 250. dummodò consuetudo localis suis munita sit requisitis, qualia sunt, ut fuerit introducta ab habente potestatem condendi legem, atque legitime præscripta, & sic nunquam per contrarios actus interrupta ex latè traditis per Castellin. de consuet. punct. 1. num. 2. cum seqq. ac per tot. Piaggius eod. tract. qu. 7. per tot. Donad. de renunciat. tom. 1. cap. 3. n. 2. cum seqq.**

Nec puto esse immorandum in superflua investigatione, an consuetudo hujusmodi sit rationabilis, quando illam pro tali canonizate videntur Doctores supra citati, de ipsa testantes in eorum Patriis.

Liberabitur pariter manus mortua emphy-

teuta à solutione quindenniorum renunciando emphyteusi vigore conventionis inter emphyteutam, & Dominum initæ de renunciando emphyteusi quodcumque, *Speculator par. 3. lib. 4. tit. de emphyteusi n. 154. in med. versiculo quia aut in concessione, vel si jus Investituræ penès investitam manum mortuam reddatur inutile, puta in casu Investituræ Molendini cum pacto, quòd emphyteuta teneatur gratis molere pro tota familia investientis, seu illius hæredibus, quæ tractu temporis augeatur, vel investiens ad dignitatem aliquam assumatur, Gobius de aquis qu. 16. n. 7. ubi n. 8. idem firmat in casu monetarum mutationis. Carena resol. 68. in fine, Andreol. cont. 379. n. 15. Mellius alleg. 40. n. 13. cum seqq. lib. 2.*

Præcindendo autem à consuetudine, semper firma remanet resolutio, non posse per emphyteutam manum mortuam renunciari emphyteusi invito Domino ad se eximendum à quindenniis, nec turbare potest scrupulus, quòd Dominus habet electionem tantum consentiendi emphyteutæ circa translationem emphyteusis in casibus, in quibus intervenire potest pretium, & laudemium, ut in venditione ad limites text. *in l. in emphyteuticariis 2. C. de jure emphyt. e contrario sensu non videretur electio extendenda quoque ad casum præsentem, quo res emphyteutica alio titulo, quam venditionis distrahitur, & (ut magis grossolanè loquar) disproprietur ab emphyteuta, deficiente ratione concessionis electionis, cumque per hujuscemodi cessionem, seu renunciationem emphyteusis sequatur unio directi, & utilis domini in una, & eadem persona, ubi per prius penès duas erat divisum, tantò magis videretur danda facultas utili Domino, seu emphyteutæ jura sua, & ipsam emphyteusim cedendi Domino directo, quia sequitur unio favorabilis reducens rem cessam ad primævam suam naturam, *Can. ab exordio 2. distinet. 35. l. si unus 27. s. Pactus 2. in fine ff. de pact. attamen est verius, emphyteutam non posse renunciare emphyteusi ad liberandum se à quindenniis, invito Domino; sicuti est etiam verius, emphyteutam non posse renunciare emphyteusi ad liberandum se à laudemiiis invito Domino, *Niger de laudem. qu. 44. n. 26. cum seqq. tom. 1. ubi concludentissimam affert hujus opinionis rationem, quia nempe cum emphyteusis celebretur mutuo consensu dantis, & recipientis bona ad meliorandum juxta l. 1. & 2. C. de jure emphyteut. nullus potest idem contractus infici, nisi invicem qui dedit, & recepit, consentiant in ejusdem contractus infectione ad text. in l. nihil tam naturale 35. ff. de regul. jur.***

Prout nec officit objectum, quòd usufructuario licet renunciare usufructui, quia licet usufructuario, & emphyteuta æquiparentur, ad text. in l. 1. ff. de superfic. *Fason. in l. in emphyteuticariis 2. n. 18. C. de jure emphyt. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 98. n. 19. versiculo pro qua opinione, Valasc. de jure emphyt. qu. 15. n. 1. Caldas Pereyra eod. tract. qu. 18. nu. 12. Novar. de gravam. Vassall. gravamin. 15. n. 4. tom. 3. Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 4. cap. 1. n. 181. Castill. de usufructu cap. 24. n. 25. par. 1. Reynoso observ. 19. n. 3. Mantissa de jure Burgorum cap. 1. num. 469. Bellon. de jure accrescend. cap. 7. qu. 59. num. 27. & cap. 9. qu. 3. nu. 5. & cap. 10. qu. 29. n. 9. Gratian. discept. 453. n. 3. & 19.*

& discept. 557. nu. 1. *Card. Mantica de tacit. tom. 2. lib. 22. tit. 30. n. 34. Fulgin. de jure emphyt. tit. de melioram. qu. 10. n. 3. tit. de var. caducit. q. 3. n. 6 & tit. de divers. qu. est. qu. 14. nu. 2. Corbul. de caus. privat. emphyteus. ampl. 12. num. 25. Sperl. 37. n. 3. Everard. Topic. legal. loc. a minor. n. 3. Sperell. dec. 121. nu. 25. tom. 2. Rota coram Cocino dec. 1567. n. 9. ubi quod emphyteuta venit appellatione usufructuarii, adeo ut emphyteuta sit usufructuarius, §. Adeo 3. *Instit. de locat. Filliucc. qu. moral. can. tract. 3. 1. cap. 3. n. 70. to. 2. Conrad. de contract. q. 12. argum. 2. post 2. conclus. Molina de Juslit. & Jure tract. 2. disput. 10. versiculo quod emphyteuta litera C. col. 1.* Attamen usufructuarius nullum domini genus habet in re, qua fruitur, sed illud est temporale, & finitur inter alios modos, ipsum Proprietario cedendo, cujus cessio, seu renunciatio non solum nullum infert præjudicium proprietario, sed potius maximum commodum in re fruenda, qua antè renunciacionem frui nequireret, & sic non bene infertur à renunciacione permissa usufructuario ad renunciacionem non permissam emphyteutæ, qui utilia jura habet in re emphyteutica, & qui vicissim est obligatus ad canones, aliaque obsequia emphyteutica, & maximè loquendo in nostra hypothesi de emphyteuta manu mortua, quæ ultra canones tenetur etiam ad quinquennia, & sic ad duplicata onera, seu obsequia, *Niger de landem. tom. 1. qu. 44. n. 30.**

40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 Omissio, quod argumentum ab usufructuario ad emphyteutam non tenet, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solution. canon. qu. 13. num. 9.* immò licet emphyteuta sit etiam plusquam usufructuarius, *Castill. de usufruct. cap. 5. n. 17. Lcotard. de usur. qu. 52. n. 15. in med. versic. verum emphyteuta*, nihilominus hoc procedit, dummodo non inferatur Dño præjudicium, quale est quinquenniorum amissio. Minutius stringit in casu argumentum à feudatario, seu Vassallo ad emphyteutam, qui inter se fraternizant, & ideò dispositum in uno censetur quoque dispositum in alio, *Surd. de cis. Mantuan. 290. num. 15. Rota in recen. dec. 131. n. 102. par. 8.* quod sicuti Vassallus potest feudo renunciare, ita & emphyteuta, quia de jure antiquo Vassallus id facere poterat eo, quod feudum tunc concederetur gratia solius Vassalli, secus hodierno jure, & consuetudine, qua feudum datur gratia tam Vassalli, quam Domini, *Isfermia in cap. 1. de bis, qui feud. dar. poss. n. 5. Gallerat. de renunci. lib. 2. cap. 39. nu. 8. tom. 2. centur. 1. Niger de landem qu. 44. n. 31. cum seqq. tom. 1.* emphyteuta insuper est obligatus erga Dominum, ex contractu, qui ab initio est voluntatis, postea verò sit necessitatis *l. sicut 25. ff. de obligat. & action. feudatarius autem, quantumvis etiam ex contractu sit obligatus, attamen est beneficiatus, tanquam habens feudum in beneficium, quod principaliter datur ipsius gratia, indeque illud refutare valet citrà Domini voluntatem, quæ ratio cessat in emphyteuta, qui emphyteusim non habet in beneficium, neque illa datur principaliter gratia ipsius emphyteutæ, Gallerat. de renunciat. centur. 1. renunci. 40. num. 4. tom. 2.* nec Vassallus est obligatus præcisè, ut emphyteuta, sed causativè tantum, hoc est, dum feudum retinet, *Gallerat. loco mox citato in fine: Immo argumentum de feudatario ad emphyteutam non*

procedit data disparitate aliqua, & dissimilitudine etiam modica, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 13. n. 10.* quidquid sit in casu, quo militat eadem ratio, veniunt in fructuum perceptione, *Valasc. de partition. & collation. cap. 31. num. 4. 8. & 9.*

Si denique ob solum jus laudemii, quod est merè accidentale secundum facti contingentias, emphyteusi renunciari nequit ex supra deductis, quanto minus renunciari poterit emphyteusi ob jus quinquennii, quod est certum, & habet tractum successivum de quindecim in quindecim annos.

Jureque merito non admittitur renunciatio emphyteusis, quia præter recensita damna Domini tam in canonibus, quam in quinquenniis non est minoris ponderis illud forsitan Domino obventurum, quod nempe emphyteuta antè renunciacionem imposuerit emphyteusi aliquam servitutem, hypothecam, obligationem, aut onus favore sui creditoris, & hinc oriatur postea dubium, an sequata renunciacione transeat, seu revertatur emphyteusis ad Dominium libera, sive potius obnoxia hujusmodi servituti, hypothecæ, obligationi, aliisque oneri, ex eo, quod per renunciacionem non videtur posse emphyteutam præjudicare suo creditori, quasi aliter in fraudem videatur facta renunciatio ex traditis per *Caldas Pereyr. conf. 30. n. 19. versiculo quinquimmò in fine, Tiraquell. de retractu §. 34. glos. 1. n. 7. cum seqq.* undè ad evitanda jurgia inter Dominum, & emphyteutam defacto frequentissima, bene consultum fuit in exquirendo Domini consensu ad acceptandam renunciacionem, de quo *Caldas loco mox citato nu. 18.* Siquidem cum ex facto emphyteutæ præjudicari nequeat Domino, aut quomodocumque damnificari, *Calvin. de equitate lib. 2. cap. 165. n. 41.* hinc nec invito Domino canones anticipatè puta pro quindecim annis futuris solvi queunt, interest enim Domini, ut annuatim fiat solutio in recognitionem domini, & quia canon sæpè consistit in vino, frumento, oleo, vel alio, quod cursu temporis variari potest, & in hoc gravari Dominus, sicuti nec invito emphyteuta prætendi juxta veriore, de qua *Speculator tit. de emphyteusi n. 43. cum seq. Calvin. de equit. lib. 2. cap. 165. n. 27. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 2. lib. 22. tit. 27. n. 7. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. n. 25. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. quest. 1. n. 148. & 363. Molina de contract. qu. 453. num. 20. Duard. de censib. §. 3. qu. 2. n. 29. tom. 1.* ex ratione, quia tempus solutionis canonum est adjectum tam favore Domini directi, quam emphyteutæ, vel potius favore solius Domini, *Duard. loco mox citato n. 30.* ex alia quoque ratione, quia annuallis solutio affert Domino majus commodum, dum per eam facilius jus Domini probatur, cumque canon sit pensio annua, ac uti talis debita singulis annis, non licet emphyteutæ reluctante Domino contrà legem contractus solutionem facere ad *text. in l. si certis annis 28. C. de pact. Hodierna ad Surd. dec. Mantuan. 120. nu. 21.* quantumvis verum sit è contrà, quod creditor habens spectum suum debitorem vel de fuga, vel de decoctione, vel de dilapidatione, vel de alienatione bonorum ad potentiores manus, antè diem solutionis petere possit cautionem de solvendo

vendo adveniente tempore, *Donad. de renunciat. cap. 28. n. 83. cum seq. lib. 1. Surd. dec. Mantuan. 120. nu. 13. Hodierna ad eund. n. 2.* affert tamen *Bartol. in l. cum, qui 15. num. 3. cum seq. ff. de annuis legat.*

57 pulchram cautelam, qua emphyteuta anticipatè etiam pro decem annis solvere possit canonem, faciundo scilicet Domino Instrumentum, in quo ipsum in Dominum recognoscat pro illo tempore, quo canones solvit.

A R G U M E N T U M.

Emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non indè censetur remissum quindennium in futurum.

S U M M A R I U M.

- 1 *Emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non indè censetur remissum quindennium in futurum.*
- 2 *Consensus ad unum finem præstitus, non extenditur ad alium diversum.*
- 3 *Consensus uti stricti iuris, non extenditur de casu ad casum.*
- 4 *Generalis consuetudo introduxit quindennia loco laudemiorum, ad consulendum indemnitati Domini directi.*
- 5 *Quindennium iteratis vicibus in perpetuum debetur.*
- 6 *Casus remissionis quindenniorum ob tractum successivum est perniciosissimus.*
- 7 *Successor in Beneficio, etiamsi locatio esset per triennium, & reciperet pensionem unius semestris præteriti, transacto semestri, potest conductorem expellere.*
- 8 *Per receptionem primi laudemii videtur manus mortua habitata ad acquirendam, & retinendam emphyteusim.*
- 9 *Non indè sequitur, quin Dominus possit petere futura quindennia.*
- 10 *Dominus censetur consentire alicuique emphyteusis, salvo suis juribus.*
- 11 *Quisquis censetur consensum præstare salvo remanente suo jure.*
- 12 *Per administratorem præjudicari nequit.*
- 13 *Locus Pius sibi præjudicare nequit per receptionem laudemii, absque solemnitatibus.*

C A P I T U L U M XLVI.

HAud rarò evenit, quòd Dominus directus consentit alienationi fundi emphyteutici in manum mortuam, & pro consensu recipit laudemium, nec sibi referat quindennium, putans per receptionem laudemii non censeri remissum quindennium eo ipso, quòd emphyteusis transfertur in manum mortuam, undè inter Dominum directum, & manum mortuam Dominam utilem, seu emphyteutam oriri potest jurgium super debita, vel non debita solutione quindenniorum in futurum decurrendorum; quapropter

1 asserimus in præfenti, quòd emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non indè censetur

remissum quindennium in futurum, in terminis *Solsona Lucerna laudem. cellula. 7. nu. 83. Oliban. de jure fisci cap. 7. nu. 15. præclari nominis in Urbe Advocatus Hercules Ronconius apud Capon. contro. forens. contro. 30. nu. 33. & idem Capon. ead. contro. 30. nu. 34. repetit. post Tract. inter Doctores litera X.* equidem consensus præstitus alienationi emphyteusis, indeque sequuta receptio laudemii operari nequit ultrà illum actum consentiendi pro tunc, ad illum videlicet tantum effectum, ut emphyteusis alienetur in manum mortuam, non autem ad alium penitus diversum effectum remittendi quindennia in futurum, cum consensus ad unum finem præstitus non extendatur ad alium maximè diversum, nec unus actus ad alium etiam diversum, cujus intuitu non fuit præstitus, *Niger de laudem. qu. 37. nu. 32. tom. 2.* ac in puncto quindennii *Roncon. loco citato, versiculo & confirmatur, Capon. loco citato, versiculo respondeo enim in fine,* & consensus tanquam stricti Juris, non est extendibilis de casu ad casum, *Ricc. collect. 604. in principio, par. 3.* undè receptio unius, & primi laudemii occasione sequitur venditionis operari non potest ultrà quindecim annos, & sic ultrà successiva laudemia de quindecim in quindecim annos per manum mortuam debita, nè aliàs Dominus directus, privatus remaneat in perpetuum laudemii contra generalem consuetudinem, quæ loco laudemiorum introduxit quindennia ad consulendum salutari, ac provido hoc modo indemnitati Domini, ut pluribus in locis docuimus, & signanter in *Cap. I. & II.*

Immo sicuti ex approbatione venditionis per emphyteutam factæ tam in privatum, quam in manum mortuam non censetur remissum laudemium, quod pro una vice tantum debetur, ita à fortiori non censetur remissum quindennium, quod iteratis vicibus in perpetuum debetur, ut bene advertit *Roncon. loco cit. versiculo hinc patet,* ultraquamquòd etiamsi actus duplici respectu fieri posset, semperque præsumeretur factus in casu minus damnofo, & facienti utiliori, qualis est pro simplici consensu ad alienandum, non autem etiam pro remissione quindenniorum, qui casus ob tractum successivum est perniciosissimus Domino directo, *Niger de laudem. qu. 26. nu. 39. tom. 1.* Hunc est, quòd successor in Beneficio, recipiendo pensionem à conductore, non intelligitur ratificasse locationem pro toto tempore, sed solummodò pro tempore pensionis solutæ, ideoque etiamsi locatio esset per triennium, & reciperet pensionem unius semestris præteriti, transacto semestri, potest conductorem expellere, *Roncon. loco cit. versiculo & confirmatur, Capon. loco citat. nu. 34. in principio, versiculo respondeo enim primo in fine.*

In nihilum refragante, quòd per receptionem primi laudemii in actu venditionis censetur approbata ipsa venditio favore manus mortuæ, illaque proindè habitata ad acquirendam, ac retinendam emphyteusim sublato hac via penitus obstaculo incapacitatis mediante licentia Domini, *Amad. à Ponte de laudem. qu. 15. nu. 1. Burgius eod. tract. par. 2. inspect. 2. num. 39.* per rehabilitationem autem manus mortuæ evadere videtur jà instar privati, qui est capax emphyteusis, ideoque non videretur hoc casu teneri ad

S U M M A R I U M .

ad quinquennium, quia sicuti ex approbatione venditionis non censetur remissum laudemium, ita multo minus poterit censeremissum quinquennium per receptionem primi laudemii, & quia inducitur quidem ex hoc approbatio venditionis favore manus mortuæ, & remissio juris compellendi manum mortuam ad relaxandum, seu ponendum emphyteusim in manus vacuas, non autem quin Dominus possit petere futura quinquennia, ut præclare de more ponderat *Roncon. loco citato, versiculo hinc patet, in medio, Capon. loco citato nu. 34. in fine, versiculo quare idem Burgius*; quod obiectum ad summum procederet, quando Dominus directus statim post venditionem factam recipit novum Dominum utilem in emphyteusim, cum tunc sibi præjudicet in quinquennii exactione, non verò, quando (ut in casu nostro) simpliciter consensit, cum tunc censetur consensisse salvis suis juribus Dominicalibus, petitumque primum laudemium citrà præjudicium futurorum laudemiorum, seu quinquenniorum, *Capon. loco allegato nu. 34. in principio, versiculo respondeo enim primò.*

Qua occasione pro terminorum intelligentia sciendum est, aliud esse recipere novum emphyteutam, & aliud simpliciter consentire in novum emphyteutam, recipitur enim, quando novus emphyteuta recognoscit in Dominum, Dominum directum, cui solvit laudemium in signum recognitionis, simpliciter verò Dominus directus consentit in novum emphyteutam, quando non curat se recognosci in Dominum à novo emphyteuta, sed consentit absque aliqua solutione laudemii, quòd primus emphyteuta transferat in alium emphyteusim, nè aliàs videatur contra propria commoda laborare, quis enim censetur consensum præstare salvo remanente suo jure, *Niger de laudem. quæst. 27. num. 27. in fine tom. 2.*

Nostra denique principalis resolutio meliùs, nec non faciliùs intrabit in casu alterius manus mortuæ Dominae directæ, cui præjudicari nequit in quinquennii futuris per illius administratorem, seu Rectorem pro tempore, *Capon. loco citato num. 34. in medio, vers. respondeo secundò.*

Pro coronide superest difficultas, quid dicendum in casu, quo manus mortua Domina directæ laudemium reciperet ab altera manu mortua Domina utili, & censerem, non inde factam capacem ad retinendum emphyteusim, sed bene cogi posse ad evacuandum, si Ecclesia, vel quæcumque manus mortua directæ Domina velit, nolitque recipere quinquennium eo, quod manu mortua, sive ea sit Ecclesia, aliisque Pius Locus, sive Communitas, per receptionem laudemii non potest sibi præjudicare absque solemnitatibus.

A R G U M E N T U M .

Quinquennium solvendum est Domino directo, seu mediato, non verò Domino immediato subalterno subinvestienti, seu subemphyteuticanti, quando primus emphyteuta subemphyteuticatus, seu subinvestit manum mortuam.

- 1 Quinquennium solvendum est Domino directo, non verò Domino subalterno subinvestienti.
- 2 Per Rotam antiquam, & modernam tentum fuit, quòd laudemium debeatur Domino directo, non utili.
- 3 Quinquennium in locum laudemii debitum, debetur ei, qui est major, seu supremus Dominus.
- 4 Dominium utile dependet à Dominio directo.
- 5 Primus emphyteuta nunquam dici potest Dominus directus respectu secundi.
- 6 Sicuti laudemia recipere est de dominicalibus, ita quinquennia recipere.
- 7 Secundus emphyteuta alienans emphyteusim, cadit à jure suo in commodum domini directi, non in commodum primi emphyteutæ.
- 8 Non solvens Canonem, amittit emphyteusim in favorem directi Domini.
- 9 Primus emphyteuta utile tantum dominium transfert in secundum emphyteutam.
- 10 Subrogatum debet esse ejusdem naturæ, cujus est id, in cujus locum subrogatur.
- 11 Absurdum esset, quòd primus Emphyteuta subemphyteuticando privare posset quinquennii Dominum directum.
- 12 Non debet esse in potestate primi Emphyteutæ, subemphyteuticando præjudicare Domino directo.
- 13 Aliàs ob manuum mutationem bona Emphyteutica, paulisper evaderent libera.
- 14 Mentio Puellarum S. Eufemie de Urbe.
- 15 Niger conqueritur de non recognitione laborum.
- 16 Romanus pro uno Responso unam canam lucratus.
- 17 Abusus est petere xenia pro litis victoria.
- 18 Requirendus est Dominus directus, non primus emphyteuta pro alienatione facienda per secundum emphyteutam.
- 19 Pars subemphyteuticata solum remanet obnoxia canonis.
- 20 Dominium directum est potior causa.
- 21 Præsertim si appareat, fuisse translatum in Instrumento subemphyteuticationis.
- 22 Apud Dominum directum remanere debet jus consequitivum exigendi laudemium, ac respectivè quinquennium.
- 23 Primus emphyteuta subemphyteuticare nequit, invito directo Domino.
- 24 Nulla opinio tam justa inveniri potest, quin subtilibus rationibus convinci nequeat.
- 25 Quinquennium, seu relevium solvendum est subinvestienti de feudo per feudatarium in manum mortuam subinfeudatam transeunte.
- 26 Relevium quinquennio simile solvitur Domino immediato, non mediato.
- 27 A feudo ad Emphyteusim bene arguitur.
- 28 Laudemium debetur emphyteutæ subemphyteuticanti.
- 29 Jus collectandi spectat ad subinfeudantem.
- 30 Jus exigendi quinquennium simile juri collectandi.
- 31 Devolutio subfeudi ob felloniam Subfeudatarii spectat ad subinfeudantem.
- 32 Primus emphyteuta respectu secundi dicitur quodammodo directus Dominus.
- 33 Quinquennium solvitur Domino directo.
- 34 Reliquia juris remanent penès subconcedentem.
- 35 Usufructuarius non sibi, sed proprietario possidet.
- 36 Jus presentandi ad Beneficium spectat ad usufructuarium.

- 37 *Primo emphyteutæ competit prælatio in alienatione emphyteutis per subemphyteutam facta.*
- 38 *Causa proxima nunquam est otiosa.*
- 39 *Effectus potius denominari debet à proximiorè causa.*
- 40 *Laudemium, & quindennium debetur Domino.*
- 41 *Dominus directus est remotior, & ignotus subemphyteutæ.*
- 42 *Consentiente Domino, ut emphyteuta subemphyteuticet, videntur extincta jura Domini quoad quindennium.*
- 43 *Non bene semper arguitur à feudo ad emphyteusim.*
- 44 *Feudatarius potest consentire, ut subfeudatarius alienet.*
- 45 *Emphyteuta subemphyteuticare nequit sine consensu Domini.*
- 46 *In Portugallia subinfudari solet citrà Regis consensum.*
- 47 *Refellitur Cephal. consil. 699. nu. 17. lib. 5.*
- 48 *Subemphyteusis absque consensu Domini facta sustineri potest pro tempore, quo duraverit investitura subemphyteuticantis.*
- 49 *Declarantur Bellus consil. 36. num. 8. cum seqq. & per tot. consil. 37. nu. 4., & per tot. & consil. 38. num. 2. & per tot. & Card. de Luca de feud. disc. 59. n. 8. & per tot. & de judic. in supplem. disc. 46. num. 4. in fine versic. secundò quia.*
- 50 *In Gallia, & regionibus adjacentibus servatur consuetudo, ut laudemia, & quindennia solvantur subinfudanti.*
- 51 *Contraria opinio, de qua Bellus, ad summum salvari potest, quando feudum fuit concessum à Principe nullum recognoscens superiorem.*
- 52 *Contraria opinio de solvendo laudemio, & quindennio primo emphyteutæ, non autem Domino directo, non est verior, nec tutior, nec communior.*
- 53 *Non desunt tenentes in alienatione subfeudi requiritam consensum feudatarii, quàm primi infudantis.*
- 54 *Fus collectandi nihil commune habet cum jure exigendi quindennium.*
- 55 *Primus emphyteuta dicitur dominus directus respectu secundi quoad subcanones.*
- 56 *Quindennia diversa sunt à canonibus, & subcanonibus.*
- 57 *Ab uno non bene infertur ad aliud.*
- 58 *Idem jus competens Domino directo adversus primum Emphyteutam pro canonibus, competit primo Emphyteutæ, adversus secundum Emphyteutam pro subcanonibus.*
- 59 *Dominus utilis subemphyteuticans, desinit esse Dominus quoad laudemia, & quindennia; & penes ipsum remanent reliquæ tantùm utilis domini.*
- 60 *Respondetur ad decil. 75. coram Coccino.*
- 61 *Emphyteuta facere nequit deteriorem conditionem Domini directi.*
- 62 *Pinhey. sibi contrarius, tenet laudemium fore solvendum proprietario.*
- 63 *Laudemia, & quindennia sunt fructus insoliti, & extrinsecè à proprietate procedentes.*
- 64 *Laudemium uti jus reale, spectat ad usufructuarium.*
- 65 *Reprobantur Donad. de renunc. tom. 1. cap. 30. n. 70. in med. vers. & etiam, & Carpzou. Jurisprud. for. Romano Saxon. Cont. 39. detin. 31. num. 2.*
- 66 *Verior est contraria opinio tenentium, potius proprietarium, quàm usufructuarium posse presentare.*
- 67 *Proprietarius, & usufructuarius simul presentantur.*
- 68 *Laudemium solvendum usufructuario, & proprietario.*
- 69 *Dominus directus præferendus in alienatione Emphyteutis per Subemphyteutam facta.*
- 70 *Fus, quod sibi reservat primus Emphyteuta in subemphyteuticatione, non est emphyteuticum.*
- 71 *Dominus utilis subest directo, & non è contra.*
- 72 *Semper in solutione laudemii habenda ratio directi domini.*
- 73 *Dominus directus dicitur potius causa proxima.*
- 74 *Aliquando difficile est convenire translatarium Emphyteusis pro canone.*
- 75 *Per approbationem Emphyteutæ derogari nequit juri Domini, quale est laudemium, ac quindennium.*
- 76 *Laudemium solvendum potius directo Domino, tanquam majori, potiori, efficaciori, ac nobilitiori.*
- 77 *Pugna inter Ultramontanos, & Citramontanos, an detur domini utilis, & directi distinctio.*
- 78 *Nulla adeest lex, aut consuetudo mandans solvi primo Emphyteutæ laudemium, multòque minus quindennium.*
- 79 *Dominus directus consentiens subemphyteuticationi, non censetur sibi præjudicare in quindennio.*
- 80 *Quindenniorum perceptio est fructus directi domini.*
- 81 *Consensus Domini directi in subemphyteuticatione requisitus, præsumitur intervenisse, si dominus uniformem pensionem perceperit.*
- 82 *Vel si lapsi sint triginta anni.*
- 83 *Immo ex sola decenniali patientia præsumitur hujusmodi consensus.*
- 84 *Quindennium solvendum Domino directo, non autem subemphyteuticanti, accedente potissimum observantia illud solvendi Domino.*
- 85 *Prout si quindennium reservatum fuerit per subemphyteuticantem Domino directo.*
- 86 *Præstentio primi emphyteutæ circa quindennia rei scienda est ad petitorium.*
- 87 *Quindennium solutum primo emphyteutæ, repeti potest à Domino directo.*
- 88 *Quindennia non censentur remissa, nisi exprimat.*
- 89 *Clausula & quibus dederis solum operatur in prima alienatione facta ab emphyteuta, non autem in aliis à subemphyteuta faciendis, & mentio Card. Albitii.*
- 90 *Quindennium solvendum est primo emphyteute subemphyteuticanti, si de consensu Domini directi emphyteuta illud sibi reservaverit.*
- 91 *Quindennium introductum fuit favore Domini directi ad reparandum præjudicium laudemiorum, & devolutionum ob translationem emphyteusis in manum mortuam.*
- 92 *Quisquis renuciare potest favori suo.*
- 93 *Tacita renunciatio quindennii uti prohibita subiacet Extrav. Ambrosiæ de reb. Eccl. non alien.*
- 94 *Quindennii cessio tanquam pars pretii, valorem emphyteusis augmentis, vel minuentis est præjudicialissima.*
- 95 *Et prout emphyteusis perpetua, censetur prohibita.*
- 96 *In quindennio ob recognitionem directi domini valde considerabilis est præminuentia dominationis, & jacturæ consequentia.*
- 97 *Francandi facultas evadit damnosa.*
- 98 *Quindennium debetur primo emphyteutæ, non Domino directo, si de consensu Domini fiat subemphyteuticatio, cum clausula pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque, & similibus.*

- 99 *Subemphyteuta vigore talis facultatis habet bona emphyteutica tamquam libera à quindennio.*
- 100 *In locis, in quibus viget consuetudo solvendi laudemium, ac respectivè quindennium primo emphyteutæ subconcedenti, eidem venit solvendum quindennium.*
- 101 *In Portugallia talis viget consuetudo.*
- 102 *Consuetudo potest laudemia, & quindennia ab aliis auferre, & aliis applicare.*
- 103 *Per consuetudinem fieri potest, quod per pactum etiam fieri potest.*
- 104 *Patria Auctoris, Civitas Olyssipponen.*
- 105 *In Ecclesia S. Juliani Civitatis Olyssipponen. viget antiquissima consuetudo solvendi laudemia & economicis Beneficiorum: de Beneficio simplici ejusdem Ecclesiæ, litigioso tamen provilus fuit Auctor de anno 1716. à Sanctissimo D.N. Clemente XI.*
- 106 *Consuetudo particularis tamquam contraria juri, ac generali consuetudini, non est prasumibilis.*
- 107 *Ecclesiastici tenentur consuetudine, qua ceteri Civites tenentur.*
- 108 *A Pacto ad consuetudinem argui potest.*
- 109 *Consuetudo fortius ligat Clericos, si passim, ac uniformiter ab Ecclesiasticis servata fuerit una cum laicis.*
- 110 *Quindennium de jure, sive majoris de consuetudine debitum, salvum remanet Domino directo.*
- 111 *Nemo debet duplici onere gravari.*
- 112 *Interdum duplicia deberi possunt quindennia, sicuti duplicia etiam aliquando debentur laudemia.*
- 113 *In materia representationis duplex debetur laudemium.*
- 114 *Qui quid sit, si representans sit filius.*
- 115 *In materia transmissionis duplex debetur laudemium.*
- 116 *In materia pariter donationis.*
- 117 *Prout in materia renunciationis.*
- 118 *In materia etiam nominationis.*
- 119 *Duplex debetur gabella juxta casuum contingentias.*
- 120 *Duplex laudemium bene solvi potest duplici personæ, uni nempe directo Domino, & alteri nempe primo emphyteutæ subemphyteuticanti.*
- 121 *Unum laudemium solvitur pro admissione ad purgationem moræ, & aliud pro alienatione.*
- 122 *Unum laudemium debetur ex prima emphyteutis traditione, & aliud ex ejusdem retrotraditione.*
- 123 *Barbinonæ solvitur medium tantum laudemium, unum pro prima venditione, & aliud pro secunda.*
- 124 *Talis tamen consuetudo non intrat in casu venditorum plurium corporum, & plurium pretiorum.*
- 125 *Dimidium laudemium etiam seclusa consuetudine debetur.*
- 126 *Relevium non debetur duplicatum, etiamsi intrd annum plures evenerint casus petendi investituram.*

CAPITULUM XLVII.

Occurrit in præfenti materia frequens, valdeque intricata, sed pro viribus extricanda inspectio, undè asserimus, quindennium solvendum esse Dño directo, seu mediato, non verò Domino subalterno immediato subinvestienti, quando primus emphyteuta subemphyteuticatur, seu subinvestit manum mortuam, prout laudemium

debetur Domino directo, non autem utili, *Sola in Constitutione Pedemont. tit. de jure emphyt. glof. 1. nu. 8. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. nu. 27. Merenda controuv. Jur. lib. 19. cap. 49. nu. 1. & per tot. vol. 4. Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. n. 1. & 29. ubi de receptiori, ac tutiori, ubi Addens nu. 62. cum seq. & nu. 100. cum seq. Blancard. in notis ad Amad. à Ponte eod. tract. qu. 24. circa fin. Solsona eod. tract. 2. qu. principali num. 6. cum seq. Filliuc. qu. moral. tom. 2. tract. 36. cap. 8. qu. 14. nu. 157. circa fin. versic. quarto livellarius, Giballin. de prælation. annuis lib. 4. cap. 4. consecr. 16. artic. 5. nu. 4. Saison in Consuetud. Turonens. tit. 13. artic. 5. in fine pag. mihi 77. col. 2. versic. hinc est, quòd quinquagesima, Montan. controuv. 29. nu. 8. in fine, Britt. in cap. potuit 4. §. 1. nu. 5. & 7. & §. 5. num. 17. in princip. de locat. Valasc. de jure emphyt. qu. 38. nu. 25. in med. versic. ita etiam, Caldas eod. tract. lib. 1. qu. 13. nu. 47. in fine versic. quare si secundus emphyteuta, ubi de communi, & lib. 4. cap. 16. nu. 34. & 36. in princip. versic. quare inquit Socinus, n. 37. & 38. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. qu. 23. nu. 1. & per tot. Amic. eod. tract. qu. 83. n. 7. cum seq. & per tot. ubi nu. 10. ita semper vidisse, & observasse in Provincia Capuana, in qua passim isti contractus subemphyteuticationis celebrantur, nec unquam vidisse servari contrarium, Manent. de jure contract. Livellar. pact. 9. nu. 5. in fine, de Franch. decis. Neapolitan. 437. nu. 3. & per tot. tom. 2. ubi Riccius in additione, Gama decis. Lusitan. 147. n. 2. dec. 333. nu. 5. in principio, & decis. 329. nu. 5. Rota post Nigrum de laudem. tom. 2. dec. 2. n. 2. & 5. in fine, ubi tam per Rotam antiquam, quam per modernam ita tentum, quæ est dec. 40. par. 7. rec. & dec. 4. nu. 1. ac per tot. & dec. 6. num. 1. ac per tot. post eund. Nigr. & coram Coccino dec. 2357. n. 3. cum seq. dec. 168. nu. 6. par. 2. divers. dec. 494. n. 4. cum seq. par. 9. rec. tom. 2.*

Efficacissimæ quidem opitulatur rationes.

I. ex eo nempe, quòd quindennium in fequelam, seu in locum laudemii debitum, debetur ei, qui est major, seu supremus Dominus, & sic directo, *Merenda controuv. jur. lib. 19. cap. 49. n. 3. in princip. vol. 4. utilis enim Dominus, qualis est emphyteuta, uti alium recognoscens in Dominum, & Superiorem, qualis est directus primus investiens, abusive, ac impropriè dicitur Dominus, & dominium utile se habet ad Dominum directum, sicut accessorium ad principale, & ab eo dependet tanquam à vero capite, & principio, Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. n. 3. post med. Solsona eod. tract. 3. principal. qu. n. 45. cum seq. Rot. in rec. dec. 494. n. 6. par. 9. tom. 2. dec. 6. nu. 2. post Nigr. de laudem. tom. 2. cumque primus emphyteuta nunquam dici possit Dominus directus respectu secundi, nunquam eidem venit solvendum laudemium, & quindennium, Eminentissimus Corradin. de jure prælation. qu. 31. n. 64. in princip. versic. contrarium, licet ibidem in med. vers. quod tamen, videatur inclinare, primum emphyteutam, uti Dominum subalternum dici posse Dominum, & haberi tanquam Dominum quoad secundum, quod non impugnamus, habet enim quidem quandam domininii speciem quoad subalternos canones sibi per subemphyteutam debitos, ut admittimus infra in responsione ad IV. objectum, sed replicamus hujusmodi dominium non esse, nec posse esse directum*

etiam quoad laudemii, ac quindennii exactio-
nem.

II. ex eo, quod in subemphyteuticatione
spectat ad Dominum directum præstare consen-
sum, & subemphyteutam, seu secundum em-
phyteutam investire, illumque in possessionem
inducere, quo fit, ut ab eo causam habere di-
catur, non ab emphyteuta, seu subinvestiente,
& sicuti laudemia recipere est de dominicalibus,
seu de reservatis Domino directo, ita & quin-
dennia recipere esse debet de dominicalibus,
*Rota dec. 2. nu. 8. post Nigrum de laudem. tom. 2. Ga-
ma dec. Lusitan. 244. nu. 7.* Unde est, quod secun-
dus emphyteuta alienans emphyteusim cadit
à jure suo, seu ab ipsa emphyteuti in commodum
Domini directi, non autem in commodum pri-
mi emphyteutæ, *Filliucci quest. moral. tom. 2.
tract. 36. cap. 8. qu. 14. n. 157. circa fin. versiculo ter-
tiod livellarius, Gama dec. Lusitan. 147. n. 2. in prin-
cipio,* eodem modo non solvens pensionem, seu
canonem per triennium ex emphyteusi laycali,
& per biennium ex Ecclesiastica, amittit etiam
emphyteusim in favorem directi Domini, *Gama
dec. 244. n. 8.*

III. ex eo, quod sicuti non est requirendus
primus emphyteuta subinvestiens ob cessantem
in eo qualitatem dominii, quippe directum
nunquam habuit, & utile transtulit in subem-
phyteutam, nec possidet civiliter, aut natura-
liter, *Rota dec. 2. n. 9. post Nigrum de laudem. tom. 2.*
ita neque solvendum venit quindennium primo
emphyteutæ, cui tanquam non Domino solven-
dum non esset laudemium ex alienationibus per
secundum emphyteutam factis, nè aliàs quin-
dennium, quod est subrogatum in locum laude-
mii, esset diversæ conditionis, & naturæ à lau-
demio, in cujus locum est subrogatum, contra
vulgatam regulam, de qua *Barbosa axiom. 213.
num. 1. cum seq.*

IV. ex eo, quod, dum emphyteuta ante à se
factam subemphyteuticationem habet majus
jus, retinens penes se utile dominium, attamen
illi interdicta sit quælibet alienatio rei emphy-
teuticæ citrà consensum Domini directi, absur-
dum, ac inconveniens intolerabile sequeretur,
si per emphyteutam translato dominio utili in
subemphyteutam mediante subemphyteutica-
tione, & sic diminuto proprio jure privare
posset Dominum directum juribus quindennii,
illud sibi usurpando, *Merenda controuv. jur. vol. 4.
lib. 19. cap. 49. Rota post Nigrum de laudem. tom. 2.
dec. 2. n. 10.*

V. ex eo, quod subemphyteuticatio semper
intelligenda est sine præjudicio jurium Domini
directi, qualia procul dubio sunt canones, lau-
demia, & quindennia, ita ut saluum remanere
debeat jus dominicale, ac si subemphyteuticatio
non sequeretur, immò hinc Dominus directus
consentiens subemphyteuticationi, sibi præjudi-
cium inferre in quindenniorum subtractione non
est præsumendus, nè aliàs sit in arbitrio, & fa-
cultate primi emphyteutæ præjudicare primo,
seu directo Domino, subemphyteuticando se-
cundo emphyteutæ, *Valasc. de jure emphyt. qu. 13.
n. 12. post med. versiculo, & id ipsum dixerim, Me-
renda controuv. jur. lib. 19. cap. 49. n. 2. cum seq. Rota
post Nigrum de laudem. tom. 2. dec. 2. n. 11.*

VI. ex eo, quod subemphyteuticando ma-

nui mortuæ, Dominus directus tractu temporis
absque facto, & culpa in totum perderet jus
dominicale directum tam propter mutationem
confinium, & possessorum, quam propter amif-
sionem laudemiorum, ac quindenniorum in fu-
turum per primum emphyteutam prætenforum,
immò longo tempore ob manuum mutationem
bona emphyteutica paulisper evaderent libera, ut
perpendunt *Niger de laudem. qu. 10. artic. 2. n. 92.
cum seq. tom. 1. Amic. de jure emphyt. qu. 83. n. 10. in
med. versiculo nam aliàs sequeretur, Caldas Percyra
cod. tract. lib. 1. qu. 13. nu. 8. cum seq. Molina de con-
tract. disput. 471. n. 8. cum seq. Rota post Nigrum de
laudem. tom. 2. dec. 2. n. 13.* prout exitus rei proba-
vit occasione similis controversiæ, ad quem spe-
ctaret exactio laudemii debiti per subemphyteu-
tam alienantem emphyteusim, an videlicet ad
Dominum directum, an verò ad utilem subem-
phyteuticantem, cum Situs, & Domus sub pro-
prietate Capituli Vaticanæ Basilicæ S. Petri de
Urbe, prætenderetur per Puellas S. Eufemiæ vul-
gò *Disperse de Urbe*, non spectare ad præfatam
Capitulum, & plures desuper in illa causa factæ
sunt impensæ, ut videre est in *dec. 1. 2. & 3. post
Nigrum de laudem. tom. 2. in dec. 262. par. 5. recent.
tom. 1. dec. 1. 28. par. 6. & apud Nigrum de laudem.
qu. 10. artic. 2. nu. 115. circa fin. tom. 1. ubi in fine,*
conqueritur, scripta sua, quæ victoriam Capi-
tulo Vaticano pepererunt, nullo officii genere
fuisse recognita, parùm differenti præmio, quo
affectus fuit *Roman.* pro uno Juris responso, pro
quo unam cænam lucratus fuit, & ibidem *Niger*
jure merito invehitur contra abusam exigendi
strenas, donaria, seu xenia vulgò *mancie* ab indi-
cantibus litis victoriam, ac refert per *Pirovan.*
tunc S. Rotæ Romanæ Auditorii Decanum fuisse
interdictum genus hujusmodi sordium tam-
suis, quam Coauditorum familiaribus sub gra-
vi pœna.

VII. ex eo, quod prior, & mediatus Domi-
nus, non autem immediatus requirendus est pro
consensu alienationum per secundum emphy-
teutam faciendarum, *Burgius de laudem. par. 1.
insp. 4. nu. 30.* adeò ut emphyteuta non possit co-
gere Dominum directum ad assentiendum sub-
emphyteuticationi, seu subconcessioni etiam
partis rei emphyteuticæ, & pars, quæ penes pri-
mum emphyteutam remanet, desinit esse ob-
noxia canoni, immò alia pars subconcessa, seu
subemphyteuticata solum remanet obnoxia cano-
ni, *Reverter. dec. 3. 26. per tot. par. 2.*

VIII. ex eo, quod emphyteuta, qui est im-
mediatus Dominus, de consensu supremi Do-
mini, qui est directus, universonum ejus jus sub-
concedendo alteri in emphyteusim, desinit esse
Dominus, & omne ejus jus dicitur translatum in
secundum, neque civiliter, minùsque naturali-
ter jus emphyteuticum dicitur ampliùs posside-
re, sed solummodò quædam reliquiæ utilis do-
minii penes eam resident, quæ tanquam modi-
ci momenti non sunt in consideratione, sed at-
tenditur primæva, ac potior causa, quæ est do-
minium directum remanens penes supremum
Dominum, *Burgius de laudem. par. 1. insp. 4. n. 31.
Schettin. in enodat. ad l. si ælegatio 3. C. de novation.
cap. 2. n. 15. præsertim si appareat, translatum fuisse
in instrumento subemphyteuticationis, Pacion.
alleg. civil. & canon. alleg. 63. n. 20. ubi quod pro
cano-*

canone, seu subcanone per subemphyteuticantem imposito sola actio personalis competit, & *nu.21.* ubi adeò primus emphyteuta remanet spoliatus dominio, ut si emphyteutis sit Ecclesiastica, & illa per subemphyteuticationem transferatur in alium, amittat primam naturam Ecclesiasticitatis, ac evadat laycalis, *Manent. decis. Mantuan.29. num.3.*

IX. ex eo, quòd sicuti jus potestativum approbandi alienationes rei emphyteutica, tanquam quid principale, semper remanet apud Dominum directum, seu proprietarium, ita & *22* apud eundem remanere debet jus consequitivum exigendi laudemium, ac respectivè quindennium, *Niger de laudem. tom.1. qu.10. artic.2. n.77. in princip. & n.85. in princip.*

X. ex eo, quòd maximum oriretur absurdum, si laudemium, aut quindennium deberetur primo emphyteutæ, qui tamen subemphyteuticare nequit invito directo Domino, *Niger loco mox citato nu.98. in princip. versic. & est absurdum.*

Quantumvis autem decem suprâ recensitis rationibus, seu fundamentis satis videatur munita principalis resolutio, nihilominus videtur aliis decem, de quibus infrâ, objectis labefactari, nulla enim opinio tam justa inveniri potest, quin subtilibus rationibus, & (quod pejus est) cavillationibus convinci nequeat, *Intrigliol. dec. Sicil. 36. n.42*

Quia sicuti de feudo per feudatarios manus mortuas subinfeudatas transeunte solvendum est quindennium Domino immediato subinvestienti, seu feudatario, non autem mediato, seu directo infeudanti, *Bellus conf. 36. n.8. cum seqq. & per tot. conf. 37. num.4. & per tot. & conf. 38. n.2. ac per tot. Rosental. de feud. par.1. cap.6. concl. 63. n.1. & concl. 66. n.10. Schrader. eod. tract. par.6. cap.3. num.27. Borell. summ. dec. tom.1. tit.35. n.10. Capan. de jure relev. par.4. qu.33. nu.20. cum seqq. & in puncto quindennii Cardin. de Luca de feud. disc. 59. n.8. & per tot. & de judic. in supplem. disc. 46. n.4. in fine, versiculo secundo quia, repetit. post Tract. inter Doctores litera G. & sicuti relevium quindennio simile solvitur immediato, non mediato Domino, *Schrader. de feud. tom.2. par.10. sect.2. num.49. cum seqq. Rosental. eod. tract. tom.1. cap.6. conc. 66. n.10. circa fin. versiculo debetur laudemium, Intrigliol. eod. tract. centur.2. art.5. n.622. Capan. de jure relev. par.4. qu.33. nu.5. cum seqq. & per tot. eodem modo de emphyteuti feudo adsimilata subconcessa per emphyteutam manus mortuæ, solvendum esset quindennium ipsi emphyteutæ subconcedenti, seu subinvestienti, non verò Domino directo, cum benè à *27* feudo ad emphyteusim arguatur, *Niger de laudem. qu.10. artic.2. nu.34. tom.1.* Immo sicuti emphyteutæ subemphyteuticanti debetur laudemium, non Domino directo, *DruKman. conf. 36. num.52. lib.1. Caldas Pereyra de jure emphyt. lib.1. qu.13. n.36. & 38. Amic. eod. tract. qu.83. nu.5. Pimbeyr. de emphyteusi par.2. disput.4. sect.4. n.42.* ita & quindennium tanquam succedens in locum laudemii solvendum emphyteutæ, non Domino superiori.**

II. quia sicuti jus collectandi spectat ad subinfeudantem, non autem ad primum infeudantem, *Card. de Luca de feud. disc. 64. n.3. & per tot.* ita jus exigendi quindennium simile juri colle-

ctandi, videtur spectare ad subinvestientem; non ad primum investientem.

III. quia devolutio subfeudi ob feloniam, per subfeudatarium, seu subvassallum commissam in personam Domini superioris, & medietati spectat ad subinfeudantem, immediatum Dominum, non ad infeudantem mediatum, seu primum Dominum, *Amad. à Ponte de laudem. qu.24. nu.3. in fine cum seqq. Niger eod. tract. qu.4. n.24. & 31. & qu.10. artic.2. n.13. cum seqq. tom.1. Rosental. de feud. cap.11. conc.18. n.1. Card. de Luca eod. tract. disc.7. n.2. cum seqq. & disc.54. n.3. & 14.*

IV. quia sicuti Dominus directus dicitur Dominus respectu primi emphyteutæ, ita primus emphyteuta dicitur Dominus respectu secundi emphyteutæ, immò (quod plus est) emphyteuta respectu primi Domini, seu concedentis dicitur dumtaxat utilis Dominus, sed respectu secundi emphyteutæ, seu subconcessionarii dicitur quodammodo directus Dominus, & habet jura quasi dominicalia, *de Luca de linea legali artic.22. n.44. cum seqq. tom.1.* Undè videretur solvendum esse quindennium primo emphyteutæ subemphyteuticanti, quemadmodum quindennium solvitur Domino directo, *Burgius de laudem. par.1. inspect.4. in additione n.105. Rota in antiqu. dec.1. n.1. seu unico circa fin. versiculo, & etiam posses dicere, & coram Coccino dec.75. n.6. in fine.*

V. quia sicuti laudemium debetur subconcedenti, non autem primo Domino, si simpliciter fiat subemphyteuticatio prævia reservatione canonum, si vè mavis subcanonum favore primi emphyteutæ, cum maneat utile dominium penès subemphyteuticantem, & aliud utile dominium formetur penès subconcessionarium secundum emphyteutam, seu subemphyteutam, penitèns enim jus non censetur absorptum ab ossibus subconcedentis, cujus reliquiæ remanent, *Menoch. conf. 226. nu.165. & 185. & conf. 338. nu.14. & de præsumpt. lib.3. præf.102. n.7. Valasc. de jur. emphyt. qu.13. n.13. Caldas Pereyra eod. tract. lib.4. cap.16. n.40. Amicus eod. tract. qu.40. nu.5. cum seqq. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. qu.21. nu.1. Giurba ad Consuetud. Messan. cap.7. glos. 16. n.8. Rebuff. in l. bonorum appellatio 49. in principio, versiculo sexto laudemia ff. de verb. sign. Burgius de laudem. par.1. inspect.4. n.31. in fin. & nu.35. Danza de pugna Doctor. tom.3. tit. de laudem. cap.8. n.8. Coscia disertat. jur. lib.2. qu.16. n.25. Capan. de relev. par.4. qu.13. n.20. & qu.33. n.20. & de adoba qu.58. nu.35. cum seqq. Tondut. resol. civil. par.2. cap.17. n.2. Muta in Consuetud. Panorm. cap.26. n.137. & in cap. Regn. Sicil. tom.1. cap.6. n.25. Carpzov. Jurispruden. for. Romano Saxon. par.2. Const. 39. definit. 31. nu.1. Pacific. de Salvian. interdict. inspect.3. cap.4. n.561. Calvin. de equit. lib.2. cap.151. n.79. Ferrer. ad cap. Raynutius 16. circa fin. versic. sed quid dicemus de fructuario in fine, de testam. fol. mihi 355. alius Ferrer. ad Constitut. Cathalon. incipien. hac nostra temp. 3. declar. 9. n.136. cum seqq. Saison. in Consuetud. Turonens. tit.14. artic.15. in princ. versic. & ibidem tenet. col.2. fol. mihi 86. Gratian. disc. 615. n.12. Antonell. de temp. legal. lib.3. cap.7. n.28. Castill. de usufruct. cap.36. n.45. Fontanella de pact. tom.2. claus.7. glos.3. par.5. n.42. circa fin. versic. ubi propterea resolvent, Gutierrez de tutel. par.3. cap.24. num.10. in princip. Barbosa in cap. potuit 4. seu fin. nu.45. de locat.*

locat. & conduet. Tiraquell. de retractu §. 36. glos. 3. n. 107. Pistor. qu. 50. n. 3. ubi filius in addit. litera C. in princ. lib. 1. de Marin. resol. lib. 1. cap. 232. num. 4. Surd dec. Mantuan. 31. num. 12. ubi Hodiern. n. 33. Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. 23. nu. 3. par. 1. Guido Papa dec. Gratiopolit. 477. n. 1. & per tot. Ferrer. & Baro in annot. ad eund. Massull. ad decis. Capyc. 184. n. 11. cum seqq. Amendola ad de Franc. dec. Neapol. 131. nu. 9. Themud. dec. Olyssippon. 154. n. 13. in sine par. 2. Rota Romana dec. 1. n. 1. & unic. in sine de locat. & conduet. in antiqu. Rubens in singular. par. 1. fol. 431. in sine ad decis. Coccin. & fol. 592. in sine col. 2. & 593. in princip. col. 1. & ad dec. 1. aliàs 862. de locat. in antiq.

VI. quia sicuti in concursu directi Domini, & usufructuarii laudemium tantquam fructus, & in fructu rei emphyteuticæ, solvitur usufructuario, non autem proprietario, longè magis venit solvendum in casu quindennium primo emphyteutæ subemphyteuticanti, qui ratione utilis dominii (arguendo à minori, seu, ut ajunt, à fortiori) majus jus habet, quàm usufructuarius, penès quem nulla est dominii species, nec sibi, sed proprietario possidet, estque Domini Procurator, Coscia disert. Fur. lib. 2. qu. 16. num. 18. cum seqq. Niger de laudem. qu. 10. artic. 2. n. 24 & qu. 13. nu. 42. cum seqq. & qu. 14. num. 62. cum seqq. tom. 1. ubi ex speciali rescripto Urbani VIII. definitum fuit pro Monachis Congregationis Cisterciensis S. Bernardi usufructuariis contra Cardinalem Scipionem Burghesium Abbatem Commendatarium Abbatæ S. Mariæ Pineroli in Pedemontana ditione, Barbosa ad Ordination. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 38. in princip. Lagunex de fruct. par. 1. cap. 13. n. 24. cum seqq. & nu. 33. Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 14. n. 4. Pinhey. de emphyteusi par. 2. disput. 4. sect. 4. nu. 41. Duard. de censib. qu. 7. §. 4. nu. 7. tom. 1. Solsona de laudem. cellul. 2. n. 15. Burgius eod. tract. par. 1. insp. 4. sub n. 8. Hinc est, quòd jus præsentandi ad Beneficiũ spectat ad usufructuarium, Fontanella de pact. nupt. tom. 2. clausul. 7. glos. 3. par. 5. n. 38. Vivian. in prax. Furis patronat. lib. 4. cap. 7. n. 8. in princip. versic. secundò quia usufructu. & in sine versic. atque ex his constat. junct. n. 10. cum seqq. Molina de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 24. num. 4. Maldonad. in addit. ad eund. nu. 10. in sine, versic. etenim si usufructuario, Riccius dec. Cur. Archiep. Neapol. par. 1. decis. 13. n. 1. cum seqq. & per tot.

VII. quia sicuti Domino immediato, seu primo emphyteutæ, non autem mediato, seu Domino directo competit prælatio in alienatione emphyteusis per subemphyteutam facta, de Masinis quotid. resol. tom. 1. caf. 232. n. 3. cum seqq. Gibalin. de præstat. annuis lib. 4. cap. 4. consecr. 16. artic. 15. num. 1. cum seqq. Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. n. 41. ità Domino immediato, non autem mediato competet quindennium.

VIII. quia sicuti in concursu causarum, causa immediata præfertur mediata, cum illa sit potentior, ac efficacior in operatione, & causa remota potiùs dicitur occasio, quæ nihil operatur, è contrà causa proxima nunquam est otiosa ex traditis per Barbosam axiom. 40. n. 30. ità concurrente Domino mediato, qualis est directus, & Domino immediato, qualis est utilis, seu emphyteuta, laudemium, ac respectivè quindennium debetur immediato tantquam

causæ proximiori, cui in dubio referri, & à qua denominari debet effectus potiùs, quàm à remotiori, Niger de laudem. qu. 4. artic. 2. n. 21. cum seqq. & qu. 10. artic. 2. n. 11. cum seqq. tom. 1.

IX. quia cum laudemium, & respectivè quindennium ad similitudinem, seu supplementum laudemii debeat Domino juxta notissimos terminos l. fin. C. de jure emphyt. nulla ibidem facta distinctione inter utilem, & directum Dominum, videtur quindennium utili potiùs subemphyteuticanti tantquam proximiori, quàm directo Domino, qui est remotior, & penè ipsi subemphyteutæ ignotus, Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. n. 44.

X. quia cum Dominus directus consensum suum præstet, ut emphyteuta subemphyteuticet, videtur, jura sua (qualia sunt laudemia, & quindennia) destruere, & aliena, nempe illa emphyteutæ construere, ac constituere, idèoque consentiente Domino, ut emphyteuta alium faciat emphyteutam, videntur extincta jura Domini tam quoad laudemia, quàm quoad quindennia, quæ posset exercere in subemphyteutam ad text. in l. queritur 14. §. Si venditor 9. ff. de edilit. edict. l. fin. ff. de inoffic. testam.

Verùm his, & similibus minimè obstantibus, stabilis, ac firma remanet principalis resolutio supra stabilita, & firmata, quòd videlicet quindennium solvendum sit Domino directo, seu mediato, non verò Domino immediato, subinvestienti, seu subemphyteuticanti, quando primus emphyteuta subemphyteuticet, seu subinvestit manum mortuam, utque obices diluantur, sigillatim omnibus satisfacere, quantum in me, & mei est, studebo.

I. igitur objectum non refragatur, quia auctoritates ibidem congestæ loquuntur in feudo, à quo in certis casibus, prout in casu præsentis, non benè semper arguitur ad emphyteusim, vel saltem Doctores non conveniunt, an in hac hypothesi benè arguatur à feudo ad emphyteusim, Montan. contro. 75. n. 9. circa fin. versiculo sed adversus conclusionem, cum in materia feudali, ac in juriis feudilibus, quæ in hoc sunt exorbitantia, Dominiumque feudatarii plurimum excedit emphyteutæ potestatem, liceat feudatario, seu Vassallo alium Subfeudatarium, seu Subvassallum sine consensu Domini, seu Superioris primi infeudantis sibi constituere, qui prout potest prima vice subinfeudare sine consensu prioris Domini infeudantis, ità etiam iteratò potest subinfeudato consentire, ut alienet jus, quod habet, Amad. à Ponte de laudem. qu. 24. n. 63. cum seqq. ubi Blancard. in notis in principio, Amicus de jure emphyt. qu. 83. n. 12. Rubens ad dec. 9. num. 14. par. 4. rec. tom. 2. quod emphyteuta facere nequit, qui alienare nequit, vel subemphyteutam constituere sine consensu Domini directi, ut benè respondent Monte Pich. conf. 77. dub. 1. num. 1. cum seqq. ubi etiam si adsit contraria, ut Mediolani, consuetudo Caldas Pereyra de jur. emphyt. lib. 1. qu. 13. n. 43. in sine, & lib. 4. cap. 16. n. 36. in princ. ubi in Portugalliæ Regno Duces, Marchiones, Comites, & cæteri terrarum Domini, & Barones liberè subinfeudant citrà Regis consensum, Niger de laudem. to. 1. qu. 10. artic. 2. n. 91. in princ. & 113. Montan. contro. 75. n. 8. cum seqq. Alvarez Pegas resol. for. seu de obligat. & action. c. 9. n. 457.

47 & 469. tom. 2. & cap. 28. nu. 123. & 866. circa fin. versiculo obiicit secundò tom. 3. de Luca Melphiten. ad de Franch. dec. Neapol. 437. n. 7. in fine. Rota post Nigr. de laudem. tom. 2. decif. 2. nu. 14. Nec tenendus Cephal. conf. 699. nu. 17. lib. 5. tenens ad instar subinfodationis etiam irrequisito Domino posse fieri subemphyteusim, quia ad omne pejus sustineri valeret hujusmodi subemphyteusis pro tempore, quo duraverit investitura subemphyteuticantis, cum hoc modo in nihilum lædatur dominium directum, neque ejus substantia tangatur, Rota dec. 77. nu. 5. cum seqq. & 48 dec. 236. n. 3. & per tot. par. 17. præterquam quòd Bellus, & Card. de Luca ibidem in primo objecto adducti loquuntur in casu particularis consuetudinis solvendi in statu Venaisino apud Avenioneses laudemia, ac respectivè quindennia subinfodanti, non autem primo infodanti, ut de consuetudine hujusmodi servata in Gallia, 49 & regionibus adjacentibus testatur idem Bellus conf. 37. n. 4 & conf. 38. nu. 2. in princ. quæ veritas satis elucescit, dum idem Card. de Luca de emphyteusi disc. 68. nu. 3. versic. secundò quia, contrarium tenuit in materia emphyteusis, immò contraria 50 opinio in feudo, ad summum salvari potest, quando feudum fuit concessum à Principe nullum recognoscens superiorem, ut in terminis summi Pontificis (qui summus Princeps est) primi infodantis, Bell. conf. 37. nu. 6. & conf. 38. n. 3. Rosental. de feud. to. 1. cap. 9. memb. 1. conc. 32. num. 24. litera M. Schrader. cod. tract. tom. 1. par. 8. cap. 2. nu. 26. in fin. versiculo vel nisi primus. 51 Contraria insuper opinio in memorato primo objecto recitata circa solvenda laudemia, & quindennia emphyteutæ, non verò directo Domino, non est verior, nec tutior, nec communior ex per nos cumulatis suo loco supra in principio, & principali resolutione.

53 Omisso, quòd non desunt alii tenentes, in alienatione subfeudi per subfeudatarium facta requiri tam consensum feudatarii, quam consensum primi Domini infodantis, Bell. conf. 37. ante n. 1. in fine versiculo nam quæ tertia, dicunt, Schrader. de feud. to. 1. cap. 9. membr. 1. concl. 32. n. 7.

54 II. Objectum minoris, vel ejusdem momenti est, cujus est I. quia intrat eadem replicatio, quòd scilicet non bene in casu à feudo arguatur ad emphyteusim, nec aliquid commune habet jus collectandi cum jure exigendi quindennium, tanquam quid toto Cælo diversum.

III. Objectum, cum sit ejusdem furfuris, cujus sunt I. & II. eandem merentur responsionem.

55 IV. Objectum parvi, vel nullius est ponderis, quia regula, quod primus emphyteuta dicatur Dominus respectu secundi, sicut Dominus directus dicitur Dominus respectu primi, procedit dumtaxat quoad canones subalternos, sive subcanones per primum emphyteutam sibi reservatos, & hinc quoad jus pœnæ commissi ob jus illud tantum incorporale exigendi canones superimpositos, Molina de contract. disp. 474. n. 5. in princip. & n. 8. in princip. & in fine, non autem 56 quoad laudemia, & respectivè quindennia, quæ sunt diversa à canonibus, longèque magis à subcanonibus, ita ut ab uno non bene inferatur ad 57 aliud l. Papinianus 20. ff. de minor. Carol. Anton. de Luca ad de Franch. dec. Neap. 437. n. 5. in fine, versic. & nihil remanere debet, & num. 7. in fine,

versic. sed poterit, tunc enim secundus Emphyteuta censetur constitutus à Domino directo suus immediatus, Gama decif. Lusitan. 147. n. 2. in princip. Rota coram Card. Ubald. decif. 384. n. 8. cum seq. tom. 2. & ab eo habere causam, Amicus de jure Emphyt. qu. 83. n. 7. in fine, & n. 11. in principio, & in med. Hinc idem jus competens Domino directo adversus primum Emphyteutam pro illius expulsiōe ob non solum canonem, 58 competit etiam primo emphyteutæ subemphyteuticanti, sibi que canones, sive verius subcanones reservanti, adversus secundum emphyteutam ob non solutos subcanones, Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. n. 105. in additione, Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib. 1. qu. 13. nu. 47. in princip. in reliquis autem, nempe quoad laudemia, & quindennia Dominus utilis definit esse Dominus, sed umbra, seu quædam reliquæ tantum 59 utilis domini penes ipsum remanent, de Luca ad de Franch. decif. 437. nu. 4. circa fin. Neque ex reservatione subcanonum inducitur reservatio laudemiorum, nec illa induci posset, cum hoc sit in quæstione, ad quem videlicet spectent quindennia, an ad Dominum utilem, an ad Dominum directum, & ad contrariam decisionem 75. 60 cor. Coccino optimè respondet Rota post Nigrum de laudem. to. 2. dec. 2. n. 13. quæ est dec. 40. n. 23. par. 7. recent.

V. Objectum nullius etiam est relevantiæ, quia præfata declaratio, sive distinctio in casu reservationis annuæ pensionis favore subemphyteuticantis, patitur sensum divinatorium, qui non compatitur, ut ad rem egregiè respondet Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 1. qu. 13. n. 45. cum seqq. ubi contrariam distinctionem redarguit, tanquam extraneam, & tanquam contrà omnium sententiam, ac intentionem, Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. num. 108. & III, Rota post eund. Nigrum tom. 2. dec. 2. num. 4. cum seqq. ubi rejicitur distinctio hujusmodi tanquam inanis, ac verbalis, de Luca Melphiten. ad de Franch. decif. Neapol. 437. nu. 5. ubi non esse undique tutam, Rubens ad dec. 9. nu. 12. cum seq. par. 4. rec. tom. 1. alias emphyteuta faceret conditionem Domini deteriore, subconcedendo, quod facere nequit, Carol. Anton. de Luca ad de Franch. dec. 437. n. 5. in princ. 61

VI. Objectum nullius momenti est, quia immò idem Pinbeyr. ibidem pro usufructuario allegatus, parum tibi constans, postea tenet, laudemium fore solvendum proprietario, ut nu. 42. idemque firmat Frago de regim. Reip. Christian. tom. 3. disput. 13. §. 6. nu. 6. Rosignol. de contract. contract. 1. disquisit. seu §. 5. nu. 4. & contr. 4. prænot. 4. n. 13. in med. ac in fin. Merenda contr. Fur. lib. 24. cap. 6. n. 25. ubi inquit de contraria opinione valde dubitare, & fundamentali quidem ratione, quia solus proprietarius, seu Dominus proprietatis potest investire, & aliud est, quòd laudemium sit fructus propter proprietatem, cum 62 proprietas sit fundamentum, ratione cujus laudemium, ac quindennium respectivè est solvendum, & proprietatis secundum se parit laudemium, ac quindennium, ut fructum, & laudemium, seu quindennium non est fructus secundum se proveniens à proprietate tanquam à causa efficiente immediata, sed provenit à labore investientis, & ab applicatione voluntatis ipsius ad

ad investiendum supposita proprietate, sed pro investitura, & recognitione proprietarii, prout & quindennium pro recognitione, nec omnes fructus proprietatis spectant ad usufructuarius, sed illi dumtaxat percipi soliti à tali proprietate, quoniam ab ipsa intrinsecè proveniunt, non
63 verò insoliti, qualia sunt laudemia, & quindennia, quique ab extrinsecò proveniunt, Rosignol. loc. mox citat. n. 4.

Ultraquamquòd in tantum salvari potest opinio tenentium, laudemium deberi usufructuario, in quantum diversa militat ratio, dum laudemium habetur pro jure reali proveniente ex re ipsa adinstar fructus ejusdem, & ex consequenti comprehenditur sub usufructu, & sic ad usufructuarius spectat, ut respondet Britto in cap. potuit 4. §. 5. nu. 17. in med. versic. & sic licet videatur; sicuti è contrà laudemium à proprietario solvitur, Christin. dec. Belgic. 375. per tot. vol. 1. & dec. 13. vol. 6. nè aliàs sequendo contrariam opinionem, ad imparia usufructuarius, & proprietarius judicentur, quidquid perfunctoriè favore usufructuarii sentiat Donad. de renunc. tom. 1. cap. 30. nu. 70. in med. versic. & etiam solvi debet. Carpzov. Jurisprud. for. Romano Saxonie. Constit. 39. definit. 31. num. 2.

In nihilum relevante exemplo usufructuarii in presentando, quia non desunt Doctores putantes, veriore esse contrariam opinionem tenentium, potiùs proprietarium, quàm usufructuarius posse presentare, ut testatur Molina in supradicto VI. Objectione citatus, vel media via ad lites tollerandas tenenda èt, quòd videlicet hoc casu uterque simul, seu, ut legalitè ajunt, simultaneè presentet, tam usufructuarius, quàm proprietarius, tanquàm quasi socii, Lambertin. de Jurepatron. lib. 1. artic. 3. qu. 10. principali par. 2. n. 22. Vivian. prax. Jurispatron. par. 1. lib. 4. cap. 7. num. 12. seu fin.

Vel tenenda est media secundum aliquos, qui existimant utriusque solvendum esse laudemium, tam nempe usufructuario, quàm proprietario, Amad. à Ponte de laudem. qu. 20. nu. 2. ubi in Parlamento Tholosæ ita determinatum, & ibidem Blancard. in notis sub fine.

VII. Objectum nihil stringit, quia idem Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. nu. 85. in fine, Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 1. qu. 13. nu. 51. & lib. 4. cap. 7. nu. 43. cum seqq. Amic. cod. tract. qu. 83. n. 10. circa med. versic. licet possint, & n. 11. in fine versic. & licet aliquod jus, Eminentiss. Corradin. olim meritisissimus sanctissimè Auditor, ac olim in Urbe eximii nominis Advocatus, de jure prelationis. qu. 31. nu. 62. cum seqq. ubi de veriori, rejecta contraria, Marcian. disput. 97. nu. 21. cum seqq. tom. 2. Rota in antiqu. decis. 1. aliàs 362, per tot. de locat. & coram Card. Obaldo decis. 384. n. 5. & per tot. tom. 2. ac in recen. dec. 40. per tot. par. 7.
69 tenent, potiùs Dominum directum præferendū esse, quàm Dominum utilem, seu primum emphyteutam in alienatione emphyteusis per subemphyteutam facta, undè sicuti alienante subemphyteuta præfertur directus Dominus ipsi subemphyteuticanti, pariter etiam illi debetur laudemium, & respectivè quindennium, cum à pari procedant exactio laudemii, seu quindennii, & jus prelationis, ut advertit ipse Niger loco citat. n. 85. in fine, & n. 86. in princip. & jura

dominicalia, qualia sunt laudemia, & quindennia privativè quoad emphyteutam remanent penes Dominum directum etiam respectu secundi, & tertii emphyteutæ, sicut antè subemphyteuticationem habebat respectu primi, nihilque remanere debet penes primum emphyteutam, qui directum dominium nunquam habuit, neque utile amplius habet, dum subconcessit, seu subemphyteuticavit, Carol. Anton. de Luca ad de Franch. dec. Neapol. 437. n. 5. in med. versiculo reliqua verò jura dominicalia, jus enim, quod sibi reservat primus emphyteuta, non est emphyteuticum, sed jus quoddam incorporale, & privatum, Amicus loco mox citato n. 11. in fine, versiculo, & licet aliquod jus, sive emphyteuta subemphyteuticaverit, sibi canonem reservando, aut aliquid aliud in signum utilis domini, sive subemphyteuticando, nihil sibi reservaverit, ut tenent citati Doctores.

VIII. Objectum minùs faceffit, quia ultra quòd emphyteuta subemphyteuticando cum consensu Domini, sine quo non valeret subemphyteuticatio, non potest dici causa subemphyteusis, sed potiùs media, & instrumentum quoddam, & tunc procederet objectum, ubi causa remota esset infirmior propinqua, seu proxima, & immediata, cum majus lumen solat extinguere minus, quod ad casum præsentem non benè applicatur, dum jus directum est aptum extinguere jus utile emphyteutæ, & utilis Dominus subest directo, & non è contrà, veluti ponderat Niger de laudem. qu. 10. artic. 2. nu. 69. cum seqq. tom. 1. ac semper in solutione laudemii habenda est ratio directi Domini tanquàm originis, & fontis, idemque servandum in solutione quindennii, Niger loco allegato num. 85. in med. versiculo concludens, quando Dominus directus dicitur potiùs causa proxima, & immediata, Rota post Nigrum de laudem. tom. 2. decis. 2. num. 17. in principio. Ultraquamquòd regula, quòd consideranda sit immediata, & non remota persona, tamen venit generaliter accipienda, sed non in causa emphyteusis, quæ rationem habet specialem in contrarium, & ad summum requirendus est consensus etiam primi emphyteutæ alienante secundo ob interesse, quod habet, ut sciat in cujus manus bona perveniant, an videlicet alienatarius sit potens, an è contrà impotens, seu pauper, an inimicus, vel alium defectum personalem patiat, indèque incommodum, aut difficile sit convenire translatarium, pro annua pensione, Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 4. cap. 7. nu. 44. cum seqq. non tamen hinc per approbationem emphyteutæ potest derogari juri Domini, quale est laudemium, ac quindennium, Merenda contro. jur. lib. 19. cap. 49. n. 3.

IX. Objectum nequaquam turbat, quia immò in concursu Domini utilis cum directo semper laudemium solvendum potiùs directo, tanquàm majori, potiori, efficaciori, ac nobiliori, & per consequens in sequelam quindennium, eaque mens præsumenda est l. fin. C. de jure emphyt. præcipientis Domino solvendum fore laudemium, Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. num. 59. cum seqq. ubi n. 63. inquit, utile dominium est chimeram, seu commentum Jurisperitorum, fuisseque Accursianam distinctionem; immò de Jure Digestorum penitus incognitum, ac indè perpetuam

77 tuam pugnam inter Ultramontanos, & Citramontanos, an detur dominii utilis, & directi distinctio, *Rota coram Card. Ubaldo dec. 386. n. 7.*

78 *tom. 2. nec habemus legem, aut consuetudinem mandantem solvi primo emphyteutæ laudemium, multoque minus quinquennium, Merenda contro. jur. lib. 19. cap. 49. n. 4.*

X. Objectum minimè torquet, quia consensus Domini directi præstitus ad subemphyteuticandum, non influit jus transferendi in alium jura, quæ competunt consentienti, sed operatur remotionem obicis, ac impedimenti, ut citrà pœnam commissi fieri possit subemphyteuticatio, nè aliàs Dominus directus (quod esset ridiculum, ac saltem inverisimile) simpliciter consentiens subemphyteuticacioni, censetur consentire etiam circa ea, quæ illi obessent in directo dominio, & sic in exigendo quinquennio, veluti respondet *Niger de laudem. qu. 10. artic. 2. n. 57. in princ. versiculo attamen quia, & n. 58. 86. in princ. 107. & 108. to. 1.* quando potius Dominus censetur consentire salvo suo jure directo, quod habet in perceptione quinquenniorum, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 1. qu. 13. n. 48.* aliàs Dominus directus perpetuò exclusus remaneret

80 à fructu sui directi dominii, qualis est quinquenniorum perceptio, *Niger de laudem. qu. 10. artic. 2. n. 111. in fine.* Consensus autem Domini directi in subemphyteuticacione requiritus, præsumitur intervenisse, si Dominus directus uniformem interventionem perceperit, *Pegas de oblig. & action. tom. 1. seu resol. forens. tom. 3. cap. 28. nu. 748. in fine*

82 *versic. neque obstat, vel si lapsi sint triginta anni, Pegas citat. loc. n. 336. in med. n. 789. & num. 866. in*

83 *fine, immò juxta aliorum sententiam ex sola decennali patientia præsumitur hujusmodi consensus, Diez var. resol. lib. 3. qu. 23. n. 45. ubi in med. versic. tum etiam reddit rationem, quia alienatio emphyteutis in alium æquè idoneum est parvi præjudicii, cum semper salvum remaneat jus domini directi adversus rem emphyteuticam, non tamen præsumitur consensus Domini directi, si à novo emphyteuta nunquam canones receperit Dominus, cum tunc alienatio esset valde præjudicialis, idem ibid. circa fin. versic. si tamen, ubi præsertim, si Dominus esset Ecclesia, & præsertim si alienatio fieret in personam potentiorum, qualis est Ecclesia, & Monasterium, vel in pauperem, & res malè tractantem, vel non valentem cultura necessaria colere.*

Dilutis igitur memoratis Objectis, principalis nostra resolutio impugnata, nunquam tamen

84 expugnata, magis vera emicat, & ovat accedente potissimum observantia solvendi quinquennia Domino directo, *Rota dec. 2. n. 19. circa fin. versiculo tandè intentio Capituli, post Nigrum de laudem. tom. 2. & procul dubio verissima, ac*

85 *indubia evadit, si per emphyteutam subemphyteuticantem manus mortuæ fuerit expressè reservatum quinquennium ipsi Domino directo, mediante particulari pacto, & conventionione, Rota post Nigrum loco mox allegato, versiculo & quia bona, & dec. 4. post eundem nu. 3. in princip. versiculo sed quidquid sit, repetita penès Card. Ubaldo dec. 204. nu. 2. tom. 1. dec. 5. n. 1. in princip. versic. ex pacto etiam, & in fine, versic. pactum autem, & dec. 6. num. 6. cum seqq. quæ est decis. coram eod. Ubaldo 203. dicto tom. 1.*

Adcoque verum est, quòd laudemium, ac respectivè quinquennium debeat Domino directo, non verò primo emphyteutæ subemphyteuticanti, ut, etiamsi emphyteuta habeat pro se observantiam percipiendi quinquennia à manu mortua subemphyteuta, adhuc solvendum venit quinquennium per subemphyteutam Domino directo, cum stante, quòd appareat de bono jure directi Domini, præsentio primi emphyteutæ reiicienda est ad petitorium, inque eo relevare videtur, veluti animadvertit *Rota coram Card. Ubaldo dec. 203. nu. 11. tom. 1. duplicata post Nigrum de laudem. tom. 2. dec. 6. n. 9. in fine, versiculo quæ dicuntur de observantia, ita ut observantia exigendi quinquennium non suffragetur emphyteutæ, observantia autem illud exigendi suffragetur directo Domino.*

Præterea Dominus directus in exactiōne quinquennii à subemphyteuta sibi debiti, tam bonum jus fovet, ut, etiamsi illud solutum fuerit primo emphyteutæ subemphyteuticanti, adhuc quinquennium malè exactum, legitime repetere potest, prout repetere laudemium, *Rota coram Ubaldo dec. 298. num. 11. in med. versiculo & hoc tantò magis tom. 1.*

Pari passu idem firmandum in casu, quo primus emphyteuta à Domino directo investituram assequutus fuerit in àpla forma, immunitem scilicet, ac exemptam, & cum jurium cessione, quia talis concessio importat emphyteutis exemptionem à collectis, & angariis, non à juribus Dominicalibus, qualia sunt quinquennia, secundum naturam emphyteutici contractus Domino specialiter obligatis, debitis, ac reservatis, immò cum ipsa emphyteusi simul natis, quæ remissa, aut cessa, translatave non censetur, nisi exprimat, ita ut adhuc laudemium, & quinquennium solvendum est Domino directo, non primo emphyteutæ, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 4. cap. 16. num. 37.*

Idemque dicendum, etiamsi investitura facta sit cum clausula & quibus dederis, siquidem hujusmodi clausula, ac facultas potestatem tribuit emphyteutæ subemphyteuticandi sine Domini consensu, adhuc tamen facta subemphyteuticacione, & postea subemphyteuta alienante sicuti debetur laudemium Domino directo, quia illius consensus requirendus est, ita, & quinquennium, cum facultas alienandi, & clausula prædicta solum operatur in prima alienatione facta ab emphyteuta, non autem in aliis à subemphyteuta faciendis, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 4. cap. 7. n. 45. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. qu. 23. per tot. Eminentiss. Corradinus de jure prælation. qu. 31. nu. 65. de Franch. dec. Neapol. 437. per tot. Rota in recentior. dec. 40. per tot. par. 7. & post Card. Albitium olim in Urbe præclarum Advocatum, de inconstant. in judic. dec. 4. per tot.*

Non desunt tamen casus, in quibus quinquennium debetur potius primo emphyteutæ Domino immediato subconcedenti, quam Domino directo, & mediato concedenti, si nimirum de consensu Domini directi prævia conventionione nominatim emphyteuta in subemphyteuticacione quinquennium sibi reservet, singulariter *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 1. qu. 13. nu. 47. in fine, Blancard. in notis ad Amad. de Ponte de laudem. qu. 24. in fine, versiculo excipe, si primus emphyteu-*

ea, idem de Ponte cod. tract. par. 1. inspect. 4. in addit. nu. 107. Filliucc qu. moral. tom. 2. tract. 36. cap. 8. qu. 14. nu. 157. in fine, Gama dec. Lusitan. 323. n. 5. in principio, versic. non idè tamen, cum enim quindennii exactio sit introducta favore Domini directi ad reparandum præjudicium laudemiorum, ac devolutionum ob translationem emphyteusis in manum mortuam, ut pluribus in locis ostendimus, ac præsertim supra in Cap. I. & II. quisquis potest renunciare favori suo, & non curare de damno, Barboza axiom. 96. n. 2. nisi forsitan Dominus directus sit Ecclesia, vel alius Locus Pius, qui præsertim in præjudicialibus sua jura remittere nequit absque solemnitatibus, dum tacita renunciatio quindennii habentis tractum successivum, est species alienationis, ideoque uti talis prohibita, seu de prohibitis in notissima extravag. ambitiosa de reb. Eccles. non alien. & transfert in primum emphyteutam jus considerabile, quale reputatur quindennium ob perpetuitatem, Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 1. nu. 2. quæ cessio quindennii considerata tanquam pars præti, valorem emphyteusis augmentis, vel minuendis, est præjudicialissima, Turricell. tract. mox allegato cap. 18. n. 35 & prout emphyteusis perpetua, censetur prohibita Turricell. citato cap. 1. nu. 5. ita & perpetua cessio quindennii, in quo ob recognitionem directi domini valde considerabilis est præminentia dominationis, & jacturæ consequentia, Turricell. citato cap. 18. nu. 39. Rota dec. 94. nu. 58. par. 7. recentior. adinstar facultatis francandi, quæ ob inditam bonorum francandorum libertatem evadit damnosa, Turricell. dicto cap. 18. nu. 41.

Eodem fermè pacto debetur quindennium primo Emphyteutæ, non Dño directo, si Emphyteuta alium faciat Emphyteutam consentiente Domino, cum prægnantissima clausula, pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque, ad habendum, tenendum, disponendum, & perpetuò faciendum quidquid ipsi subemphyteuta, & successoribus suis quibuscumque placuerit, ita quod tam ipse subemphyteuta, quam hæredes, & successores possint ad libitum cui, & quibus velint, dare, & concedere, cum per eam clausulam adeò effrenatam censeantur extincta omnia commoda directi domini in persona primi investientis, seu Proprietarii, qualia sunt laudemia, & quindennia, immò subemphyteuta vigore talis facultatis habeat ea bona tanquam libera à servitute debita mediato Domino, & sic à quindennio, sicuti à laudemio, Niger de laudem. quæst. 10. artic. 2. num. 109. cum seq. tom. 1. nihilominus advertendum puto, quod si Dominus directus sit Ecclesia, vel Locus Pius, qui consentiat, ut Emphyteuta subemphyteuticet cum præfata clausula, tunc eodem modo, quo supra notavi, requiruntur solemnia, dum per hujusmodi consensum valde sibi præjudicat Locus Pius, perpetuò amittens, quia dimittens quindennium ex eadem ratione, de qua supra.

Pari ratione in locis, in quibus vigeat contraria consuetudo solvendi laudemium, ac respectivè quindennium primo Emphyteutæ Domino immediato subconcedenti, eidem illud venit solvendum, non autem mediato, seu directo Domino, Merenda controuv. jur. lib. 19. cap. 49. n. 4. in fine versiculo quod si specialem consuetudinem,

volunt. 4. Caldas Pereyra de jur. Emphyt. lib. 4. cap. 16. num. 36. circa fin. ubi in Portugallia hujusmodi vigere consuetudinem, Niger de laudem. quæst. 10. artic. 2. num. 114. tom. 1. Blancard. in notis ad Amad. de Ponte cod. tract. quæst. 24. in fine, cum consuetudo uti altera lex, potest laudemia, & quindennia respectivè ab aliquibus auferre, & aliis applicare, Themud. decis. Ulyxbon. 154. num. 8. in med. versiculo & consuetudo, juncto versiculo & tanquam talis par. 2. & vulgare sit in jure posse fieri per consuetudinem, quod per pactum (ut jam supra ostensum est) etiam fieri potest, Themud. loc. citat. in fine, hinc in Parochiali Ecclesia S. Juliani Uylipponen. Civitatis Patriæ mex viger antiquissima consuetudo solvendi laudemia Economis Beneficiorum, non autem Beneficiatis absentibus ex alienationibus bonorum Emphyteuticorum, Themud. loc. cit. n. 3. & per tot. decis. 154. ubi num. 15. in fine eandem vigere consuetudinem in quamplurimis aliis sui, & nostri Lusitani Regni Ecclesiis, in qua quidem Ecclesia, ex magnificentia SSmi D. N. Clementis PP. XI. provisus fuit de anno 1716. de Beneficio simplici, litigiolo tamen (prout in illis Partibus quamplura Beneficia talia sunt, præsertim ob præpotentiam intrusorum) tenebitur tamen primus Emphyteuta probare concludenter, ac in specie particularem consuetudinem sibi solvendi quindennia per subemphyteutam, cum illa tanquam ex diametro contraria juri, ac generali etiam consuetudini, non sit præsumibilis, Merenda controuv. jur. vol. 4. lib. 19. cap. 49. num. 4. in fine.

Solus remanet scrupulus, quid dicendum in casu, quo Dominus directus fuerit Ecclesia, sive Locus Pius, an tunc hujusmodi consuetudo solvendi quindennium potius Domino utili subinvestienti, quam directo investienti, liget Ecclesiam, seu Locum Pium præsertim in materia, ut ista, præjudiciali, ac ex diametro adversante generali consuetudini in contrarium solvendi quindennium Domino directo, & puto, etiam in hoc casu servandam esse hujusmodi consuetudinem, quanvis Dominus directus sit Ecclesia, ex quadam tacita approbatione Pontificum, cum nanque de jure Canonico non sit constitutum, quid servandum sit in laudemii, & quindennii solutione, sed ea praxis tota refratur ad jus Civile, & consuetudinem loci rei sitæ, æquum est, ut Ecclesiastici in hoc non separentur à consuetudine, qua cæteri cives sunt obligati, & obligari velle tacitè sunt professi, Niger de laudem. q. 46. n. 16. cum seq. ubi n. 19. post med. vers. immò videtur, to. 2. inquit, iniquum videri contrarium asserere, Molina de justit. & jure disput. 459. nu. 24. in principio, & sicuti superius in præfati Cap. n. 100. cum seq. firmatum fuit, per pactum posse fieri, ut solvatur quindennium Domino immediato potius, quam directo mediato, ita arguendo à pacto ad consuetudinem, qualiter argui potest, Everard. in Topic. leg. loc. 89. Barboza loc. 81. n. 3. benè firmatur, memoratam consuetudinem locum etiam habere in Ecclesia Domina directa, veluti in simili circa quotam laudemii Niger de laudem. tom. 1. quæst. 4. art. 2. n. 16. & tom. 2. quæst. 46. n. 17. ubi n. 18. ait, consuetudinem continere tacitum pactum omnium Civium, quorum appellatione continentur Ecclesia-

309 **claustrici**, & Ecclesiam dici de corpore Civitatis, & fortius præfata consuetudo intrabit, si diutius, ac uniformiter fuerit passim cum laicis per Ecclesiasticos observata, *Niger loc. mox citat. n. 37.*

Non solum autem sese offerunt casus (ut jam vidimus) in quibus quandoque quindennium potius debetur primo Emphyteutæ, quam directo Domino, verum etiam suppetunt casus, in quibus debetur quindennium tam primo Emphyteutæ, quam Domino directo, & sic duo quindennia, si videlicet Emphyteuta Dominus immediatus in subconcessione, seu subemphyteusi de consensu mediati, ac superioris Domini directi facta convenisset cum subemphyteuta sibi fore per eundem solvendum quindennium, tunc enim utrique debetur quindennium tam immediato, quam mediato, unum vigore pacti, & aliud vigore consuetudinis, cum pactum hujuscemodi accedat cumulativè, non privativè quoad Dominum directum, cui salvum remanet suum quindennium de jure, sive mavis de consuetudine debitum, veluti in simili de laudemio *Burgius de laudemis parte 1. inspect. 4. n. 35. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. quest. 23. nu. 8. cum seq. Rota decis. 9. n. 3. in principio versiculo ex pacto etiam, junctis nu. seqq. parte 4. recentior. tom. 2.*

Nec durum videatur, quod hac via duplex quindennium ex una tantum re, seu Emphyteusi solvatur, hincque absurdum maximum, ac inconveniens oriatur, ne quis circa eandem rem duplici onere gravetur, *Niger de laudem. tom. 2. quest. 25. n. 26. Manent. de jure contract. livellar. fact. 9. n. 14. in principio, versiculo sequi possit,*

111 etenim nihilominus interdum duplicia deberi possunt quindennia, sicuti duplicia etiam aliquando debentur laudemia, *Niger de laudem. tom. 2. quest. 22. artic. 6. n. 24. Rota coram Ubaldo decis. 298. n. 10. tom. 1. & in recentior. decis. 163. n. 28. cum seq. parte 19. Undè sæpius videmus,*

112 quod duplex debetur laudemium in materia præsentationis, unum ex persona præsentantis, aliud ex persona præsentatarii, *Niger*

113 *loc. citat. tom. 1. quest. 25. num. 47. 91. & seqq. quidquid sit, si præsentans sit filius, ob identitatem, ac ut ita dicam, legalem unitatem personæ Patris, & filii, Niger loc. mox allegat. n. 56. cum seqq. eodem modo duplex debetur laudemium in materia transmissionis, unum ex persona transmittentis, aliud ex persona transmissarii, Niger loco citato num. 87. cum seqq. pariterque duplex in materia donationis, seu cessionis, unum ex persona donantis, seu cedentis, aliud ex persona donatarii, seu cessionarii, Niger loco citato nu. 94. cum seqq. idemque in materia renunciationis, unum ex persona renunciantis, aliud ex persona renunciatarii, Niger loco citato n. 104. & in materia nominationis, unum ex persona nominantis, aliud ex persona nominatarii, Niger citat. tract. tom. 2. quest. 22. artic. 3. num. 14. indè*

114 *pari ratione duplex debetur gabella juxta casuum contingencias; Manent. cons. 128. n. 9. 11. 15. 16. 20. & 21. & cons. 129. n. 38. & 50. post suas decision. Mantuan. Gutierrez de gabell. quest. 10. n. 26. & quest. 19. n. 3. Matienzo in leg. Hispan. lib. 5. tit. 11. l. 7. glos. 2. n. 23. in principio, Rota in recentior. decis. 428. n. 4. par. 13. & decis. 163. n. 28. cum seqq. parte 19. Omisso, quod absurdum pos-*

115 *set considerari, si duplicatum quindennium unum tantum personæ esset solvendum, non autem quando duplicatum illud solvitur, quia duplici personæ solvitur, uni nempe vigore pacti, & alteri vigore consuetudinis, & sic ex diversis respectibus diversis personis, seu uni tanquam Domino utili subinvestienti, ac subconcedenti, & alteri tanquam Domino directo investienti, seu concedenti, ut in simili materia laudemii*

116 *videtur innuere. Addens ad Gamam decis. Lusitan. 22. n. 2. in fine. Immo adhuc etiam in casu, quo uni tantum solveretur laudemium, ac respectivè quindennium, non consideratur absurdum, quando nempe Domino directo illud, vel laudemium duplex solvitur pro admissione ad purificationem*

117 *moræ unum, & ob alienationem aliud, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. quest. 37. n. 4. prout etiam duplex laudemium debetur eidem Domino directo in casu, quo Emphyteuta alienaverit Emphyteusim, & tradiderit possessionem Emphyteusim, unum nimirum ex prima rei traditione, alterum ex eiusdem retrotraditione, Bel-*

118 *lon. de his, quæ in continentibus sunt lib. 1. cap. 103. n. 5. cum seqq. Pistor. quest. 59. n. 17. cum seqq. ubi filius in Additione litera 1. tom. 1. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. quest. 8. n. 41. in principio, versiculo sed si ad traditionem, Giurba de success. feud. 5. 1. glos. 15. n. 47. Burgius de laudem. parte 2. inspect. 50. num. 9. Giballin. de præstation. annuis cap. 4. artic. 2. n. 13. in principio, & in casu retro-*

119 *venditionis Costa de re integra prælud. 5. distinct. 1. n. 5. in principio, Matienzo in leg. Hispan. lib. 5. tit. 11. l. 7. glos. 2. n. 23. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. n. 43. & 81. Burgius de laudem. parte 2. inspect. 5. n. 1. in medio, versiculo aut res retrahitur, Thesaur. decis. 75. num. 3. in principio, ubi æquissimam consuetudinem refert extare Barchinonæ solvendi medium tantum laudemium pro quolibet contractu, unum scilicet pro prima venditione, & aliud pro secunda, & sic unicum, Colsona in Lucerna laudem. cellula 10. n. 38. Capan. de Relevio par. 5. qu. 25. nu. 8. Danza de pugna. Doctorum tom. 3. tit. de laud. cap. 8. nu. 5. Fontanella dec. Cathalon. 277. nu. 10. tom. 1. ubi de hujusmodi consuetudine tam Barchinonæ, quam in aliis partibus Cathalonæ, quam tamen consuetudinem ibidem non approbat in casu venditorum plurium corporum, & plurium prætorum constitutorum, idemque seclusa consuetudine circa dimidiationem laudemii tenet Costa*

120 *de re integra prælud. 5. distinct. 1. num. 5. in medio versiculo alioquin unicum, quidquid sit in relevio simili laudemio, quod non debetur duplicatum,*

121 *si vè multiplex, etiamsi intrâ annum evenerint plures casus petendi Investituram feudi, Schrader. de feud. tom. 1. par. 6. cap. 3. nu. 26. Rosental. eod. tract. tom. 1. cap. 6. conc. 66. nu. 10. ubi in Addis. litera 1.*

122 *ARGUMENTUM.*

123 *Quindennium nondum exactum, quia nondum maturatum, solvendum est posteriori Domino, de tempore nempe solutionis ipsius quindennii, non autem priori Domino de tempore concessiois ipsius emphyteusis.*

124

125

126

SUM-

SUMMARIUM.

- 1 Quindennium nondum exactum, quia nondum maturatum, solvendum est posteriori Domino de tempore solutionis ipsius quindennii, non autem priori Domino de tempore concessionis emphyteusis.
- 2 Habens actionem aquæ pluriæ arcendæ, & dominium fundi in alium transferens, desinit habere aquæ pluriæ arcendæ actionem.
- 3 Actio exigendi quindennium partim est realis, & partim personalis.
- 4 Quindennia cessa præsumuntur per primum Dominum alienantem, nisi per eundem in emphyteusis alienatione retineantur.
- 5 Secundus Dominus, est Dominus ipsius emphyteusis.
- 6 Stripulante filiofamilias de mutuando, & numeratione facta post emancipationem, mutuarius patri non obligatur, sed filio obnoxius remanet.
- 7 In venditione præfertur posterior emptor, si eidem res tradita sit, quanvis primus emptor pretium numeraverit.
- 8 Multa spectat ad habentem Jurisdictionem tempore latæ sententiæ.
- 9 Quindennium non debetur antè adventum diei solutionis, uti fructus immaturus, etiamsi esset proximus recollectioni.
- 10 Moriente usufructuario de tempore proxima recollectionis fructuum, adhuc fructus non habentur pro recollectionis ad effectum illos transmittendi ad hæredes, sed efficiuntur proprietarii.
- 11 Xenia præstari solita Cubiculariis Papæ per novos Cardinales, prædefuncto Papa, spectant ad novam Cameram Papæ successoris.
- 12 Inter Cubicularios antiqua, & nova Camera tempore Clementis IX. & Clementis X. Xenia divisa fuerunt.
- 13 Reijcitur contrarium sentiens D. Advocatus Piton. disc. Eccles. 51. n. 1. & per tot. par. 2.
- 14 Gabella mercium solvenda est tempore, quo merces traduntur, non autem quando venduntur.
- 15 Retractus jure sanguinis non datur ei, qui tempore contractus erat proximus, si tempore, quo ex illo agitur, supervixit proximior.
- 16 Primus Dominus post à se abdicatum dominium per emphyteusis alienationem, non potest præstare, quæ præstat secundus.
- 17 Qualitas in actu aliquo requisita, debet actui qualificato injungi tempore verbi.
- 18 Gabella debetur gabellario de tempore confecti instrumenti, per prius inter partes de illo conficiendo conventi.
- 19 Gabella solvitur gabellario tempore ratificationis, non gabellario tempore contractus.
- 20 Gabella debetur gabellario tempore declarati pretii, non gabellario tempore contractus.
- 21 Laudemium solvendum Domino tempore ratificationis, non Domino tempore contractus.
- 22 Concessa emphyteusi cum pacto affrancandi soluta certa quantitate, laudemium debetur posteriori Domino de tempore affrancationis.
- 23 Laudemium secundum aliquos inexactum acquiritur anteriori Domino.
- 24 Vendita emphyteusi cum pacto de retrovendendo infra quinquennium, & infra conventum tempus non retrovendita, factoque interim alio directo Domino, laudemium debetur Domino de tempore venditionis cum pacto retrovendendi, non autem posteriori Domino factoque post dilationem.
- 25 Lucrum pænæ ex injuria illata servo antè ipsius venditionem, applicandum est venditori, quanvis post emptionem sequuta condemnatione.
- 26 Lucrum pænæ, quod sensit venditor fundi, ob arbores furtim casas antè ejus venditionem, applicatur venditori, quanvis post venditionem sequatur condemnatio.
- 27 Filiofamilias sub conditione stipulato, quanvis post stipulationem emancipato, & conditione existente, adhuc patri actio competit, seu acquiritur.
- 28 Laudemium videtur solvendum Domino, qui tempore alienationis emphyteusis illud petere poterat, non autem posteriori Domino de tempore illius exactiois.
- 29 Nihil interest, an uno potius, quam alio tempore gerantur, quæ causa prioris negotii explicandi sunt, sed bene quo incipiatur tempore, est inspiciendum.
- 30 Quindennii exactio retrahitur ad principium juris productivi obligationis exigendi.
- 31 Fructus inexacti semper dicuntur pendentes, quanvis cesserit dies, quo exigi possunt.
- 32 Inexacti dicuntur quid immobile, separati autem à fundo sunt, & sunt corpus mobile.
- 33 Principium debiti attendendum est.
- 34 Commodum multa, seu confiscationis bonorum spectat ad habentem jus multandi tempore commissi delicti, non autem ad habentem jus multandi tempore latæ sententiæ.
- 35 Utilitas pænæ impositæ fraudantibus gabellam spectat ad gabellarium.
- 36 Multa debetur Judici primæ sententiæ, non autem Judici secundæ confirmatoriæ.
- 37 Salarium à Scholari solvendum, debetur priori, qui repertus fuit tempore licentiæ ad Doctoralem lauream datæ, non autem illi, qui reperitur tempore Doctoratus.
- 38 Laudemium potius debetur posteriori Domino de tempore sequuta affrancationis.
- 39 Quindennium solummodò debetur postquam maturatum fuerit.
- 40 Quindennium non est pænæ, aut multa.
- 41 Quindennium debetur dumtaxat post quindecim annos.
- 42 Servus stripulando sub conditione semper acquirit primo Domino, etiam post manumissionem eveniente conditione.
- 43 In tantum principium est inspiciendum, in quantum erit actus perfectus.
- 44 Potius finis inspiciendus, à quo tamquam causa causarum consideratur perfectio.
- 45 In faciendis solutionibus potius spectandus terminus diei, cui faciendæ sunt.
- 46 Actus solutionis non retrahitur.
- 47 Fructus percipiuntur jure fundi, non jure seminis.
- 48 Pænæ numerantur inter fructus pendentes.
- 49 Pænæ antè sententiam non debetur tamquam numerata inter fructus pendentes, & non adhuc perceptos.
- 50 Contrarium ad summum procedet in primo Officiali Jurisdictionem habente titulo oneroso.
- 51 Pænæ de feudo, vel Jurisdictione debetur Domino immediato.

- 52 *Laudemium nondum exactum reputatur veluti fructus pendens.*
 53 *Gabella non dependet à tempore, sed solvitur inito contractu.*
 54 *Quæ ob fraudem gabellæ incidunt in commissum, ipso Jure transferuntur.*
 55 *In pena fraudantis gabellam adest habitas extremi, à quo, & agitur de his, quæ à Jure habentur pro perfectis.*
 56 *Vigore appellationis perimitur prima instantia.*
 57 *Tempus Doctoratus retrahitur ad tempus Licentiauræ.*
 58 *Scholaris de proximo matriculandus habetur pro matriculato.*
 59 *Clausula constituti transfert in constitutum naturalem, & civilem possessionem.*
 60 *Quindennium debetur primo Domino, si iste in alienatione emphyteusis apposuit clausulam ex nunc prout ex nunc.*
 61 *Hæc clausula operatur, ut tempus futurum insit.*

CAPITULUM XLVIII.

IN superiori Cap. satis edoctum fuit, esse solvendum quindennium Domino directo, seu mediato, non autem Domino immediato, seu primo emphyteutæ subemphyteuticanti, sequitur modò, ut in prælati tractetur, esse solvendum quindennium nondum exactum, quia nondum maturatum posteriori Domino de tempore nempe solutionis ipsius quindennii, non autem posteriori Domino de tempore concessionis ipsius emphyteusis. Pro intelligentia autem firmatæ resolutionis præmittenda sunt præliminaria aliqua, posse nempe dari successivis temporibus plures Dominos directos ejusdem rei, seu emphyteusis, sicut & plures Dominos utiles, si videlicet Dominus, qui hodiè in emphyteusim concessit, cras (ut ita dicam) defuerit esse Dominus directus ex eo, quod alienaverit, donaverit, cesserit, vel alio titulo transfulerit suum dominium directum in alium, & sic non addit amplius prior, & antiquus Dominus directus, sed novus, ac alius.

- 1 Undè proponitur in præsentem, quindennium nondum exactum, quia nondum maturatum, solvendum esse posteriori Domino, de tempore nempe solutionis ipsius quindennii, non autem priori Domino de tempore concessionis ipsius emphyteusis, veluti eodem modo laudemium solvitur posteriori Domino de tempore solutionis ipsius laudemii, non autem priori Domino de tempore venditionis, donationis, cessionis, seu translationis quomodocumque factæ ipsius emphyteusis quoad directum dominium, *Ripol. var. resol. cap. 7. de jure emphyt. nu. 177. cum seq. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. n. 63. Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. nu. 19. circa fin. & in additione nu. 118. in fine, Frantz eod. tract. cap. 7. nu. 104. cum plurib. seqq. Amad. à Ponte eod. tract. qu. 36. nu. 6. cum seq. Solsona eod. tract. cellula 12. seu residuo cellula 12. tit. de duplicato laudemio nu. 132. Niger eod. tract. tom. 1. qu. 11. nu. 27. cum plurib. seqq. Costa de retrotract. casu 11. in cap. 8. nu. 5. in fine, Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 8. nu. 52. in fine, Caldas Pereyra eod. tract. lib. 4. cap. 16. nu. 87. cum seq. Mancut. de jure contract. livellar. post qu. 1. pact. 9. num. 15. Thesaur. qu. for.*

lib. 2. qu. 72. nu. 6. Rocca disput. Jur. select. tom. 1. cap. 87. nu. 14. cum seq. Gallus de fructibus disp. 26. artic. 3. num. 30. versic. contrarium, juncto versic. ego sentio. ubi hanc esse meliorem opinionem.

Et in cōprobationem principalis resolutionis sequentes duodecim suppetūt solidissime rationes.

I. Quia sicuti quis, priusquam actione aquæ pluviz arcendæ agat, dominium fundi in alium transferat, diuinit habere aquæ pluviz arcendæ actionem, eaque ad eum transit, cujus ager esse cepit *l. si tertius 6. §. Siquis prius 4. ff. de aqu. & aqu. pluv. arcend.* ita quis, priusquam ad quindennium exigendum agat, dominium directum fundi emphyteutici in alium transferat, desinit habere quindennii exigendi actionem,

II. Quia actio exigendi quindennium est mixta, partim videlicet realis, & partim personalis ratione rei, seu emphyteutici prædii competens, ac tanquam personalis transit cum ipsa re in successiorem, qualis est alienataris, donatarius, cessionarius, vel quomodocumque translatarius, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 4. cap. 16. n. 88. Niger de laudem. qu. 11. nu. 31. tom. 1. præsumuntur enim cessa per primum Dominum alienantem quindennia, nisi in emphyteusis alienatione expressè per eundem primum Dominum retineantur, & reserventur, Solsona de laudem. resid. cellul. 12. tit. de duplic. laudem. n. 132. in fine versic. quare videtur dicendum, Burgius eod. tract. par. 1. inspect. 4. nu. 49. in med. & in fine, cum quindennium tanquam fructus emphyteusis sit sequela rei principalis, ipsius nempe emphyteusis, nec esse potest diversæ naturæ, ideo tanquam fructus nasci dicitur, & in casu maturari in dominio secundi Domini, qui est Dominus ipsius rei principalis, qualis est emphyteusis, Card. de Luca de emphyteusi disc. 44. num. 7.*

III. Quia sicuti, si durante patria potestate à filiofamilias stipulatum fuerit de mutuando, & numeratio sit facta post emancipationem, mutuatarius Patri minimè obligatur, sed humanitatis intuitu obnoxius remanet filio *l. si debitor 47. §. si filius 1. ff. de fidejussor.* ità eadem humanitatis ratione dicendum videtur potius secundo, quam primo Domino esse solvendum quindennium per manum mortuam, si alienaret emphyteusim, eidem secundo Domino solutura esset laudemium, & idem secundus Dominus investiret secundam Emphyteutam, eumque in possessionem immitteret, & quia sicuti in venditione præfertur posterior emptor, si eidem res tradita sit, quantumvis prius emptor pretium numeraverit, *l. quoties 15. C. de rei vindic. l. ex his prædiis 5. C. de evictio. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 11. nu. 9. in principio versiculo resolvens, Thesaur. quest. forens. lib. 4. quest. 64. n. 1. Ferr. Mauriqu. de præcedent. qu. 26. nu. 5. circa med.* ità posterior Dominus videtur præferendus in exactione quindennii priori, cui traditus fuit fundus emphyteuticus per priorem Dominum, immò justius est, ut quindennium sit debitum ei, qui fuerit Dominus tempore illius solutionis, excluso Domino, qui fuerat tempore, quo emphyteusim alienavit, donavit, cessit, vel quomodocumque in alium transfudit.

IV. Quia sicuti multa spectat ad habentem Jurisdictionem tempore latæ sententiæ, seu conclusionis ad illam ferendam, non autem ad eum, qui

qui jus dicebat tempore incohati processus, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. n. 44. ita* & quindennium adinstar mulctæ, spectare debet ad habentem dominium tempore exactiois quindennii, seu actionis ad illud exigendum, non autem ad eum, qui dominium habebat tempore nondum ortæ actionis ad quindennium exigendum, uti tunc nondum maturatum.

V. Quia sicuti emolumenta officii debentur illi Officiali, qui exercet officium tempore solutionis emolumentorum, non autem ei, qui aliàs exercuerat officium pro aliqua parte temporis, pro quo solvitur emolumentum, ita quindennia tanquam emolumenta domini directi debentur illi Domino, qui exercet dominium tempore solutionis quindenniorum, non autem ei, qui aliàs exercuerat dominium pro aliqua parte temporis, pro quo solvitur quindennium, quod antè adventum diei solutionis non debetur uti antè illud tempus fructus immaturus, etiamsi fortassè esset proximus recollectioni, *Rot. dec. 554. nu. 1. par. 5. recentior. tom. 2.* undè moriente usufructuario de tempore proximæ, ac imminentis recollectionis fructuum, adhuc fructus non habentur pro recollectis ad effectum illos transmittendi ad hæredes, sed efficiuntur Proprietarii, *Fenucius de moment. cap. 28. n. 22. in princip. versic. veruntamen dico, ubi ibid. versic. item si quis similiter firmat, fructus pendentes spectare ad Vineæ emptorem; Hinc in fortioribus terminis munera vulgò Xenia dicta, præstari solita Camerariis, seu Cubiculariis Papæ per novos Cardinales absentes pro transmissio biretto rubro, & acquiri solita Cameræ Papæ, prædefuncto interim Papa, spectant ad novam Cameram Papæ successoris, non ad Cameram antiquam Prædecessoris, Rocca disput. *Fur. select. cap. 87. per tot. tom. 1. licet in fine dicti cap. referat, quatuor Cardinales Judices deputatos mandasse dividenda esse Xenia inter Cubicularios participantès utriusque Cameræ, tam antiquæ, quam novæ tunc nempe Clementis IX. & Clementis X. præstantissimus D. Advocatus Dominicus Orsaya Institution. criminal. lib. 2. tit. 2. n. 57. Rota cor. Coccino dec. 1339. per tot. repetit. in recentior. dec. 322. par. 4. tom. 2. & post Zacch. de Salar. decis. 47. quidquid in contrarium pro Camera antiqua sentiat D. Advocatus Pitonius discept. Eccles. par. 2. discept. 51. nu. 1. & per tot. in casu quando expeditio Legatorum, receptio Xeniorum, & alii actus omnes fuerunt completi, effectuati, & consummati vivente Papa creante Cardinales ex eo, quòd tunc competeat actio, & exactio, immò intelliguntur eo casu Xenia jam debita, exacta quantum ad effectum Juris, quanvis non exacta de factò, ubi n. 7. exemplum donationis, quæ statim acquirit jus etiam antè rem traditam, ubi nu. 9. in principio versiculo neque adversatur, reiicit fundamentum Rocc. allegat. circa subrogationem Cameræ novæ in locum antiquæ cum, Rocca fundetur in legibus loquentibus de hærede, ac successore, sed Camera unius Pontificis non succedit, neque est hæres Cameræ alterius Pontificis, & profertur Card. de Luca in annotat. ad discurs. 124. de Regalibus.**

VI. Quia sicuti gabella mercium solvenda est tempore, quo merces traduntur, non autem quando venduntur, *Niger de laudem. qu. 11. n. 47.*

versic. quòd gabella tom. 1. Gomez var. resol. lib. 2. cap. 2. nu. 17. & cap. 8. nu. 1. Adden. ad Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 11. nu. 19. Gutierrez de gabell. qu. 101. nu. 1. sive unic. in sine versiculo & cum in hac specie, ita quindennium adinstar gabellæ solvendum venit tempore, quo emphyteusis reperitur tradita alteri.

VII. Quia sicuti retractus jure sanguinis non datur ei, qui tempore contractus erat proximus, si tempore, quo ex illo agitur, supervixit proximior, *Tiraquell. de retractu §. 1. glos. 10. nu. 60. cum seqq. Niger de laudem. qu. 11. num. 48. tom. 1. ita quindennium jure directi domini debitum, non debetur ei, qui tempore illius (ut ita dicam) immaturitatis erat Dominus, si tempore, quo ex illo agitur, supervenit alius Dominus.*

VIII. Quia primus Dominus post à se abdicatum dominium directum per emphyteusis alienationem in alium, extinctis illius directis juribus, non potest præstare, quæ præstat secundus ratione inhabilitatis extremi, à quo non est considerabile antecedens dominium, nec ad illud fieri potest retrotractio, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. nu. 54. in med. versiculo sed etiam quia primus Dominus, ideoque primus Dominus spontè amisso dominio, non potest amplius illud exercere exigendo quindennium jure domini debitum.*

IX. Quia qualitas in actu aliquo requisita, debet actu qualificato injungi tempore verbi, nec sufficit, si paulò antè, vel paulò post subinde superveniat, & adsit, *Niger loc. citat. nu. 55.* undè qualitas directi domini in actu solutionis quindennii requisita, quantumvis paulò antè adfuerit, post dimissum tamen, seu ultrò amissum directum dominium non existens amplius de tempore verbi, seu solutionis quindennii, in nihilum suffragari debet primo Domino jam amplius non Domino.

X. Quia sicuti gabella debetur gabellario, seu publicano de tempore confecti instrumenti, per prius inter partes de illo conficiendo conventi, non autem gabellario de præcedenti tempore contractus, *Gutierrez de gabell. qu. 28. n. 8. & q. 47. nu. 18. in med. versiculo non obstat secundum, Lassart. de declm. vendit. & permutat. cap. 17. nu. 44. cum seqq. Niger loco mox allegato nu. 63. cum seq. ita & quindennium adinstar gabellæ debetur moderno, ac recenti Domino de tempore illius solutionis, non autem antiquo Domino de tempore, quo adhuc illud non debebatur tanquam adhuc non maturatum, posteaque inexactum ob sequentiam interimam alienationem emphyteusis per eundem antiquum Dominionem factam.*

XI. Quia sicuti gabella solvitur gabellario tempore ratificationis, non verò gabellario tempore contractus, *Costa de privil. creditor. regul. 1. ampl. 1. nu. 67. in princip. versic. deinde accedit, Niger loco mox allato n. 71. & sicuti gabella debetur gabellario tempore declarati prætii, non gabellario tempore contractus, Rocca select. *Fur. interp. tom. 2. cap. 161. nu. 26. ita & quindennium solvendum Domino tempore solutionis ipsius quindennii, non Domino tempore nondum adventæ solutionis, prout solvendum venit laudemio Domino tempore ratificationis, non Domino tempore contractus, Niger de laudem. qu. 54. num. 25. cum seqq. tom. 2.**

XII. Denique, ac ultimò quia sicuti et necessa
 22 emphyteusi cum pacto affrancandi soluta certa
 quantitate, laudemium debetur posteriori Do-
 mino de tempore affrancationis, cui per primum
 Dominum cessa fuerunt omnia jura realia, &
 personalia, quæ exerceri poterant à cedente,
 quem inde cessionarius activè, & passivè repre-
 sentat, cuiusque juribus in omnibus, & per omnia
 utitur, quidquid si jura directæ simpliciter tan-
 tum cessa, tradita, donata, vel vendita fuerint,
Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. num. 96. circa fin.
versiculo si contingat, juncto versiculo si verò, ità
 & vendito, seu cesso directo dominio absque
 aliquo pacto, longè fortius quindennium debe-
 bitur posteriori Domino cessionario primi.

Suprà enunciatis huc usque duodecim ratio-
 nibus fulcita nostra resolutio, seu opinio, adhuc
 aliis duodecim infrascriptis objectis corrucere vi-
 detur, præterque numero, & pondere hostes ha-
 bere; siquidem non desunt Doctores gravissimi
 tenentes, laudemium per primum Dominum
 23 inexactum, eidem antiquiori Domino acquiri,
 non autem posteriori Domino, quantumvis ac-
 quirenti emphyteusim à primo mediante alie-
 natione, donatione, cessione, sive quacunque
 translatione, in qua opinione persistunt *Amad.*
à Ponte de laudem. qu. 58. nu. 22. Fantz. eod. tract.
cap. 7. v. 106. Cancr. var. resol. lib. 1. cap. 12. n. 79.
aliique larga manu congesti per Nigrum de laudem.
tom. 1. qu. 11. n. 5. undè & in materia quindennii
 sequelæ laudemii tenenda est contraria opinio,
 quindennium nimirum inexactum a primo Do-
 mino, spectare ad eundem primum, non ad se-
 cundum Dominum.

Objecta autem insurgentia contra nostram
 opinionem, sunt sequentia.

I. Quia sicut venditis bonis emphyteuticis
 cum pacto retrovendendi infra quinquennium,
 24 vel aliud brevius, vel longius tempus, si contingat
 illa infra conventam dilationem non retro-
 vendi, ac interim alius fiat directus Dominus,
 laudemium debetur Domino de tempore vendi-
 tionis cum pacto de retrovendendo, non autem
 illi, qui lapsa dilatione facta, factus est successi-
 vè Dominus, *Niger de laudem. quest. 11. n. 26.*
tom. 1. ità venditis bonis emphyteuticis absque
 eo pacto de affrancando, quindennium debebitur
 Domino de tempore alienationis, non Domi-
 no de tempore maturatæ solutionis ipsius quin-
 dennii.

II. Quia sicuti lucrum pœnæ, quod quis sen-
 tit ex injuria illata servo antè ipsius venditionem,
 25 applicandum venit ipsi venditori, & non emptori,
 quantumvis post emptionem sequuta sit condem-
 natio. *l. quæcunque actiones 6. ff. de obligat. & action.*
l. si servum 29. ff. de injur. ita lucrum quindennii,
 quod quis sentit in compensationem amissæ spei
 laudemiorum, & quali in pœnam manus mor-
 tuæ officilè, vel rarò alienantis, applicandum
 videtur primo Domino directo, quantumvis con-
 demnatio debiti quindennii sequatur post alie-
 nationem, donationem, cessionem, seu quomo-
 documque translationem emphyteusis in alium
 à priori Domino volitam.

III. Quia sicuti lucrum pœnæ, quod sentit
 26 venditor fundi, ob arbores ex eo furtim cæsas an-
 tè ejus venditionem, applicatur ipsi venditori, &
 non emptori, quantumvis post venditionem sequa-

tur condemnatio furtim cædentis *l. fin. ff. arbor.*
furt. casar. l. is, qui 11. §. si posteaquam 8. ff. quod
vi, aut clam, undè hujusmodi interdictionum,
 actio conceditur ei, qui erat Dominus tempore,
 quo arbores fuerunt furtim cæsas, visque fuit illa-
 ta, nec tatis actio extinguitur, vel in alium
 transfertur, licet fundus, aut corpus vim passum,
 alteri titulo venditionis, vel in nudi tradatur, &
 sic dicta actio competit priori Domino, ità lu-
 crum quindennii, quod adiistat (ut mox dixi
 in antecedenti II. Obiecto) pœnæ est, applican-
 dum venit primo Domino, nec actio illud exi-
 gendi extinguitur, aut in posteriorem Domi-
 num videtur transferri, quantumvis fundus em-
 phyteuticus damnum passus ob desperata lau-
 demia alteri, nempe secundo Domino titulo ven-
 ditionis, aut simili tradatur.

IV. Quia sicuti filios familias sub conditione
 stipulato, quantumvis post stipulationem emanci-
 patus fuerit, & extiterit conditio, adhuc Patri
 actio competit, seu acquiritur, eodem modo,
 quo stipulato servo, & post stipulationem ma-
 numisso, aut alienato, adhuc primo Domino
 27 queritur actio, *l. si filius familias 78. ff. de verb.*
obligation. l. fin. ff. de stipulat. serv. ità quindennium
 acquirendum est primo Domino, quantumvis antè
 illius maturationem emphyteusis transferatur
 in alium.

V. Quia in quolibet actu principium est in-
 spiciendum uti suo fine potentius, & causa in-
 cipiens efficacior causa perficiente, undè omnis
 processio regulanda à suis principiis, multòque
 plus est ordinare, quàm exequi, & ordinanti,
 non autem exequenti attribuitur actus, dum
 principium in contractibus habet vim, & poten-
 tiam attractivam indè sequentium, ideoque si-
 cuti laudemium videtur solvendum Domino,
 qui tempore alienationis jurium emphyteutico-
 28 rum illud petere, & exigere poterat, non autem
 posteriori Domino, qui est Dominus tempore,
 quo illud exigitur, & petitur, ut his, ac similibus
 argumentis insinuat *Niger de laudem. quest. 11. à*
num. 7. usque ad n. 14. tom. 1. ità videretur etiam
 solvendum quindennium Domino, qui tempore
 alienationis, ac translationis emphyteusis in
 alium illud petere poterat, non autem posteriori
 Domino de tempore solutionis quindennii.

VI. Quia cum nihil interstet, an uno potiùs,
 29 quàm alio tempore gerantur, quæ causa prioris
 negotii explicandi fiunt, sed benè, quo inchoan-
 tur tempore, est inspiciendum *l. namque Servius*
21. §. si vivo 2. ff. de negoc. gest. quindennium,
 quod primo Domino deberi cæpit, quodve ta-
 men tempore primi Domini nondum matura-
 tum exigi poterat, videtur solvendum eidem
 primo Domino, non secundo, cui totum matura-
 tum non fuit, cum exactio quindennii retro-
 30 trahatur ad principium juris productivi obliga-
 tionis exigendi, quantumvis actio deferatur, *Rota*
in recentior. decis. 554. n. 14. parte 5. tom. 2.

VII. Quia jura laudemiorum, ac respectivè
 quindenniorum sunt fructus civiles, non autem
 naturales, qui ad differentiã civilium, antequàm
 sint percepti, vel à solo separati, non dicuntur
 fructus, sed potiùs pars fundi, cui inhærent,
 nec dici possunt percepti, data vicissitudine Do-
 minorum, nisi postquam fuerint exacti, & antè
 exactioem tanquam seminati, & inhærentes
 adhuc

- 31 adhuc fructifero solo , dicuntur semper pendere , quantumvis cesserit , & venerit dies , quo exigi possunt , *l. fructus pendentes 44. ff. de rei vindicat. l. 1. §. ex hoc 1. ff. de ventre inspic. l. ultima §. penult. ff. que in fraud. creditor. civiles* verò tales dicuntur statim ac incipiunt deberi , ita , ut quod in naturalibus operatur separatio , vel perceptio , idem operatur in civilibus obligationis cessio , unde sicuti inspiciendum est , cui semel cesserint , vel fuerint debita jura laudemiorum favore primi Domini , quanvis post emphyteusis translationem in alium incipiant deinde alteri esse debita , statim enim ac illa alicui cesserunt , vel fuerunt debita , desinunt esse de corpore , seu principali , à quo procedunt , & sunt tanquam quid separatum ab ipsa re , ut fructus naturales pendentes , & pensio illorum causa debita , qui donec inhærent fundo , nec exacti dicuntur quid immobile , separati autem fiunt , & sunt corpus
- 32 mobile , veluti hoc modo arguit *Niger de laudem. tom. 1. quest. 11. n. 15. cum seqq.* ita inspiciendum etiam est , cui semel cesserint , vel fuerint debita jura quindenniorum favore primi Domini , quanvis post emphyteusis translationem incipiant deberi secundo Domino , cum etiam quindennia sint fructus civiles .

VIII. Quia cum exactio quindennii sit executio præcedentis debiti ipsius quindennii favore primi Domini antè emphyteusis alienationem nondum maturati , nulla habenda est ratio consequentivorum , sed antecedentium , & sic principium debiti attendendum , *l. 1. ff. de auctorit. tut. l. qui testamento 20. ff. de testam. l. Pomponius 9. ff. de negot. gest. l. nam origo 3. ff. quod vi , aut clam , l. si Procuratorem 8. ff. mandat. l. si tamen 12. ff. ad Senatusconsult. Macedon. l. si filiusfamilias 3. C. eod. l. unica C. de impon. lucr. et. descript. lib. 10. Barbosa axiom. 187. num. 2.*

IX. Quia sicuti commodum multæ , seu confiscationis bonorum spectat ad habentem jus multandi tempore commissi delicti , non autem ad habentem jus multandi , & confiscandi tempore latæ sententiæ , multationis , & confiscationis , & sic ad Judicem prædecessorem , non autem ad successorem vigore retractionis ob statim jus quæsitum sequuto delicto , *Guazzin. de confiscat. bonor. conc. 21. nu. 51. cum seq. Cavalcan. de brach. Reg. par. 6. cap. 9. nu. 622. circa med. Schrader. de feud. tom. 2. par. 9. sect. 3. qu. 6. nu. 25. Niger de laudem. qu. 11. num. 20. cum seqq. tom. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 17. nu. 8. Muta in Consuetud. Panhorm. cap. 17. num. 17. cum seqq. Conciol. resol. crimin. verbo pœna ref. 7. per tot. D. Advocatus Ursaya summæ doctrinæ vir , Institution. crimin. lib. 4. tit. 5. num. 193. D. Advocatus Piton. discept. Eccles. par. 2. disc. 51. nu. 5. in principio , ubi de communi , Mastrill. decis. Sicil. 12. nu. 1. cum seqq. Rota decis. 777. nu. 2. par. 1. divers.* ita commodum quindennii adinstar multæ spectare debet ad habentem jus exigendi quindennium tempore orti debiti , non ad habentem jus exigendi quindennium tempore maturati debiti , & sic ad primum , non verò ad secundum Dominum .

X. Quia sicuti utilitas pœnæ impositæ fraudantibus gabellam , spectat ad Gabellarium , seu Gabellarum conductorem tempore commissæ fraudis , non ad Gabellarium tempore condem-

nationis , & exactiois pœnæ , *Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. num. 55. in fine versiculo & ad eum spectat* , ita utilitas quindennii adinstar pœnæ impositæ quodammodo fraudantibus jura laudemiorum ob raritatem , ac difficultatem , qua laborat manus mortua in alienando , spectare debet ad Dominum tempore quasi commissæ fraudis , non ad Dominum quasi condemnationis , & exactiois quasi pœnæ , & sic ad Dominum priorem , non ad posteriorem .

XI. Quia sicuti si lata Sententia condemnatoria , ab illa appellatum fuerit , & deinde à Judice , ad quem confirmata priore Sententia , multa debita à condemnato , est debita ei , cui erat solvenda tempore primæ , non autem secundæ sententiæ confirmatoriæ , *Niger de laudem. quest. 11. nu. 24. in principio versiculo & si lata Sententia tom. 1.* ita quasi multa quindennii debita à manu mortua quasi ad illam condemnata tanquam Emphyteuta vigore consuetudinis est debita primo Domino , non secundo .

XII. Tandem , & ultimò quia sicuti salarium à scholari solvendum , debetur priori , qui reperi- tus fuit tempore licentiæ ad doctoralem lauream datæ , non autem illi , qui reperitur tempore Doctoratus , *Niger loc. max allegat. num. 25.* ita quindennium debetur priori Domino , qui reperi- tus fuit tempore licentiæ datæ manus mortuæ ad retinendum Emphyteusim , non autem posteriori Domino , qui reperitur tempore solutionis quindennii .

Quibus recitatis obiectis in nihilum refragantibus firma remanet supra firmata nostra principalis resolutio , nec non firmissima opinio , & prius quam obiecta diluam , animadverto (quod animadversione dignum est) contrariæ opinionis aliquos affectas , nostram etiam sectatos , ut videre est apud *Cancer. qui var. resol. parte 1. cap. 12. n. 79.* sequutus fuit contrariam , subindè *n. 81.* nostram sequitur .

Modò deveniendo ad obiectorum everisionem , sequentibus responsionibus illa nequaquam officere depræhendo , quantum in me est .

I. Quidem obiectum irrelevantis est , quia immò , ut supra in XII. & ultima ratione nostræ resolutionis , seu opinionis , asserui , non obstante concessione Emphyteusis cum pacto de affrancando simili pacto de retrovendendo , sicuti laudemium potius deberi posteriori Domino de tempore sequutæ affrancationis , ita & quindennium vendito , aut cesso directo dominio absque aliquo pacto , longè fortius deberi posteriori Domino cessionario primi , eodem modo putarem idem dicendum in venditione Emphyteusis cum pacto de retrovendendo circà dubium , cui ex Dominis debeatur laudemium .

II. Obiectum minoris est relevantiæ , quia in tantum lucrum pœnæ ob injuriam servo illatam acquiritur ejus Domino , etiam si post venditionem , aut manumissionem servi injuriam passi sequatur condemnatio , in quantum æquum est , ut injuriæ pœna non solvatur alteri , quam primo Domino , qui dumtaxat injuratus dici potest ob injuriam servo illatam , alias ridiculum esset , quòd illa solveretur secundo Domino , nempe emptori , qui nullo modo injuriatus dici valet , dum injuria non fuit illata servo de tempore , quo emptor esset Dominus , unde potius præfatum ,

Obie-

Obiectum faver, immò probat nostram opinionem, hinc enim sequitur, quòd sicuti pœna injuriæ debetur primo Domino de tempore illatæ injuriæ quia de eo tempore Dominus est, ita è contrà pœna quindenni non debetur secundo Domino de tempore solutionis quinquenni, quia de eo tempore secundus Dominus verè Dominus tantum est, non autem primus, ultrà quòd pœna injuriæ eo ipso, quòd interrogatur, statim debetur, quindennium verò non statim debetur, sed solummodò postquam maturatum fuerit, tanquam prælatio in certum tempus collata, & dilata *l. eum, qui Kalendis 41. §. quoties 1. ff. de verb. oblig. omisso*, quòd quindennium non est pœna, aut mullæta, veluti in simili de laudemio *Giballin. de annuis prælation. cap. 4. consecr. 16. artic. 6. num. 1.*

III. Obiectum minùs obstat, quia in tantum primus Dominus acquirit lucrum pœnæ ob arbores furtim cassas, in quantum primus Dominus, & non secundus sensit damnum arborum furtim cassarum, ideoque æquum est, ut dumtaxat commodum sentiat, qui dumtaxat tempore, quo erat Dominus, incommodum sensit, è contrà iniquum esset, ut commodum sentiret secundus Dominus, qui nullum incommodum ex arboribus furtim cassis sensit, undè non hinc bene arguitur ad quindennium, quòd cum debeat ob damnum laudemiorum, potiùs non debetur primo Domino, quia quousque elapsi sint quindecim anni, damnum pati dici nequit; ideoque nec quindennium prætere, quòd dumtaxat post lapsum quindecim annorum debetur.

IV. Obiectum non resistit, quia in tantum filiusfamilias stipulando sub conditione, semper acquirit Patri etiam post emancipationem eveniente conditione, in quantum non est, nec dari potest alius, cui acquirat, nec sibi acquirere potest, dum stipulatio facta fuit tempore, quo adhuc erat filiusfamilias, & sic tempore inhabili, & in tantum pariter servus stipulando sub conditione semper acquirit primo Domino etiam post manumissionem eveniente conditione, in quantum assistit primo Domino ex *l. fin. ff. de stipulatione servorum*, in memorato IV. Obiecto allegata, peculiaris regula, quòd in contractibus conditionalibus attenditur tempus contractus, non conditionis.

V. Obiectum non officit, quia in tantum principium est inspiciendum, in quantum, ac ubi erit actus perfectus, secus ubi (ut in hypothesi) actus non esset perfectus, sed aliquid adhuc superest agendum *l. fin. C. ad Senatusconsult. Silanian. l. fin. C. de his. quibus ut indign. & respondet Niger de laudem. quest. 11. n. 41. & 51. in fine tom. 1. & quest. 6. artic. 3. nu. 20. cum seqq. tom. 2.* undè potiùs finis inspiciendus, à quo tanquam causa causarum efficiente, & actus productiva, *Niger citat. quest. 11. n. 53.* in sola autem maturatione quindennii decursi considerari potest perfectio, seu complementum actus, quæ considerari nequit in sola spe, & principio quindennii decurrendi.

VI. Obiectum minimè adversatur, quia in faciendis solutionibus potiùs spectandus terminus diei, cui faciendæ sunt, non principium ipsarum solutionum, *ad text. in l. lecta 40. ff. de*

reb. credit. si cert. petat. Maur. de solution. cap. 55. n. 1. & 4. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 13. n. 17. versic. in contractibus, Cyriac. contr. 158. n. 2. & per tot., nec retroractio locum habet in conditione potestativa, qualis est ipsa solutio quindennii, quòd sola manus mortua solvere tenetur post terminum maturatum, indeque si non retrorahitur obligatio illud solvendi, multò minùs retrorahitur actus ipse solutionis, tanquam consequitivus ad ipsam obligationem, *Rota in recentior. decis. 554. nu. 17. parte 5. tom. 2. repetita post Zaccb. de salario in ordine la 28.*

VII. Obiectum nequaquam relinquitur, quia immò verius est, etiam fructus civiles adhuc acerbos, & immaturos, adinstar naturalium dici pendentes antè adventum diei, quo peti possunt, undè quindennia tanquam fructus civiles, non maturata, seu perfecta tempore primi Domini, debentur secundo Domino, cum solummodò maturentur tempore ejusdem secundi Domini, cumque fundus Emphyteuticus existat penes secundum Dominum, fructus ex eo percipiuntur non jure feminis, sed jure fundi *l. qui scit 25. §. in alieno 1. ff. de usuris*.

VIII. Obiectum nullius ponderis est, quia satis evacuatum remanet ex superius data responsione ad V. Obiectum.

IX. Obiectum non suffragatur, quia etiam contraria opinio sublinetur, quòd nempe commodum mullæta, seu confiscationis bonorum potiùs spectet ad habentem Jurisdictionem tempore latæ sententiæ, seu conclusionis ad illam ferendam, tanquam fructus solum maturatus de tempore subintrantis Judicis, cum pœnæ numerentur inter fructus pendentes, non autem ad jus dicentem tempore inchoati processus, *Giurba conf. crim. 75. n. 7. cum seqq. Sola ad Decreta Sabaud. tit. 34. glos. 1. num. 12. Niger de laudem. tom. 1. quest. 11. n. 44. Card. de Luca de Regalibus in annotat. ad disc. 124. in fine in supplem. Rocca disput. jur. select. tom. 1. cap. 87. n. 16. cum seqq. ubi hanc esse satis probabilem, & veriore, Peregrin. de jure fisci lib. 6. tit. 5. num. 44. versiculo contra verò, Larrea allegat fiscal. part. 1. allegat. 37. n. 8. cum seqq. Gallus de fructibus disput. 33. artic. 1. nu. 2. in fine versiculo contrariam opinionem, ubi n. 3. ex eo, quòd pœna antè sententiam non debetur tanquam numerata inter fructus pendentes, & non adhuc perceptos, seu seminatos, & non exactos, *Costa de rata quest. 54. n. 4. Ghazin. de confisc. bon. conc. 21. num. 68. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 64. num. 37. in med. versiculo contraria tamen Sententia, ubi in fine de veriori, nos suprà in IV. ratione, Rota decis. 322. num. 12. parte 4. recentior tom. 2. & contraria opinio ad summum procedet in primo Officiali jurisdictionem habente titulo oneroso, ut distinguit *Giurba conf. crimin. 75. n. 12. cum seqq. & n. 25. cum seqq.* hinc pœna de feudo, vel jurisdictione debetur Domino immediato, non autem fisco Domini mediati, & Principis superioris, *Gobius consultat. 101. per tot. R. P. D. de Zaulis integerimus Urbis Vicegerens, posteaque S. Officii Assessor, & Jurisconsultus consummatissimus, ad majores gradus dignissimus, ad Statut. Favent. lib. 4. Rubr. 15. in fine Undè sicuti laudemium nondum exactum reputatur veluti fructus pendens, ac inhærens solo, seu cohærens Domino directo, *Costa de retroract. casu 11.****

in cap. 8. n. 5. in fine versiculo quibus casibus laudemium, Burgins de laudem. parte 1. inspect. 4. n. 49. in fine versiculo nam laudemium, ita & tale reputatur quindennium.

X. Obiectum nihil movet, quia gabella non habet dependentiam à tempore, sed solvitur inito contractu, Gallus de fructibus disp. 26. artic. 3. n. 29. in fine versiculo & diversa est ratio, & disput. 33. artic. 1. quest. 7. n. 19. versiculo contrarium, & quæ ob fraudem gabellæ incidunt in commissum, ipso jure transferuntur, l. commissæ 14. ff. de publican. & vectigal. cumque in pœna fraudantis gabellam adsitabilitas extremi, à quo, & agatur de iis, quæ à jure habentur pro perfectis, quæque consequuntur finem habentem, necessariam consequentiam ad principium, Nig. de laudem. quest. 11. nu. 57. tom. 1. unde non bene arguitur in casu à pœna ob fraudatam gabellam ad quindennium, pœna enim ob fraudatam gabellam, ut diximus, incurritur ipso jure in illo instanti commissæ fraudis, ideoque jure merito illa debetur primo gabellario, non secundo tempore sequitæ condemnationis, quindennium autem non debetur, nisi elapso termino quindecim annorum.

XI. Obiectum nihil faceffit, quia potius agitur ex secunda sententia in gradu appellationis, cujus vigore est perimere primam instantiam, & sic ex sententia confirmante, non ex confirmata, Carleval. de judic. tom. 1. tit. 1. quest. 4. n. 10. Salgad. de retent. Bullar. & supplicat. ad Sanctiss. par. 2. cap. 29. n. 2. cum seq. Vestr. in prax. lib. 3. cap. ult. sub nu. 9. Scaccia de appellat. quest. 11. artic. 7. sub num. 82. versiculo ratio est, Nig. de laudem. tom. 1. quest. 11. nu. 43. in princip. Sola ad Decret. Sabaud. tit. 34. glos. 1. nu. 11. 16. & 17.

XII. Ac ultimum tandem Obiectum nullatenus convincit, quia in tantum à scholari debetur salarium Rectori de tempore licentiæ, non Rectori de tempore Doctoratus, in quantum Scholaris licentiatus tãquam de proximo accingendus, vigore licentiæ ad se laureandum, habetur pro jam accincto, indeque tempus Doctoratus retrahitur ad tempus licentiaturæ, Barbosa. axiom. 6. nu. 1. cum seqq. & Scholaris de proximo matriculandus habetur pro matriculato, ac laureandus pro laureato, Fenut. de moment. cap. 28. num. 18. 26. & 29. Bellon. de his, quæ in continentibus sunt lib. 1. cap. 69. n. 1. cum seqq.

Quibus rejectis Obiectis consolidata nostra opinio magis triumphat, ac interim subdinus pro coronide, aut confirmatione, quindennium adhuc deberi supervenienti novo Domino, quantumvis in alienatione emphyteusis de tempore primi Domini adiecta legatur clausula *constituti, seu precarii*, vel alius adhibitus civilis modus transferendi in constitutarium naturalem, & civilem possessionem, prout pariter eo casu debetur laudemium, Ripoll. var. resol. cap. 7. de jure emphyt. nu. 237. Nig. de laudem. quest. 11. n. 58. tom. 1.

Attamen ingenuè ex genio, & ingeniosè loquendo, putarem, contrariam opinionem forsitan posse salvari in certo casu, & quindennium deberi primo, non secundo Domino, si primus Dominus in alienatione emphyteusis apposuerit vulgarem clausulam *ex nunc prout ex tunc*, vel è converso *ex tunc prout ex nunc*, ad tradita

in simili materia laudemii per Cost. de retrotract. casu 11. in cap. 3. n. 5. in fine, Amad. à Ponte de laudem. quest. 36. n. 7. Papon. Arrest. Franc. lib. 13. tit. 2. arrest. 27. cum ibi notat. etenim hæc clausula operatur, ut tempus futurum insit præsentis, & è contrà, Barbosa de clausul. claus. 61. num. 1. & 6. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 13. n. 5. & lib. 4. cap. 3. n. 22. in fine versiculo nisi sortè

ARGUMENTUM.

Quindennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonicorum, attamen distribuenda, seu dividenda sunt inter novos tantum Canonicos repertos de tempore distributionis, seu divisionis faciendæ, non autem inter antiquos, seu præteritos Canonicos, sive eorum hæreses.

SUMMARIUM.

- 1 Quindennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonicorum, distribuenda sunt inter novos tantum Canonicos.
- 2 Ità resolutum in Congregatione Particulari.
- 3 Mentio honorifica Sanctiss. D. N. Clementis XI.
- 4 Actio participandi de quindennio partim est realis, & partim personalis.
- 5 Portiones quindenniales Canonicorum, ipsis præmorientibus antè earum divisionem, accrescunt novis Canonicis.
- 6 Canonici mortui dici nequeunt esse amplius de Capitulo, nec in Capitulo.
- 7 Fictio induci nequit contrà naturam, vel possibilitatem rei.
- 8 Lucra Officii debentur Officiali exercenti Officium, de tempore exactionis lucrorum, non autem Officiali, qui per prius exercuerat Officium.
- 9 Qui onus sentit, debet sentire commodum.
- 10 Quindennium dividendum inter Canonicos antiquos, & novos.
- 11 Novi Canonici dumtaxat existunt, suntque de Capitulo, tempore divisionis ipsius quindennii.
- 12 Novi Canonici non possunt præjudicare antiquis.
- 13 Novi Capitulares utentes jure suo, nullam injuriam faciunt antiquis Canonicis.
- 14 Tempus divisionis quindennii retrahendum ad tempus illius murationis.
- 15 Ut intret retrotractio, impediri non debet conjunctio extremorum per superveniens obstaculum.
- 16 Canonicus transmittit jus exigendi à Capitulo distributiones inexactas.
- 17 Quindennia dicuntur fructus pendentes.

CAPITULUM XLIX.

DECURSUM quindennium non statim ac maturatum est, sed paulò post solet quandoque colligi per Capitulum ex quadam indulgentia, qua utitur cum manu mortuâ forsitan non semper paratas habente pecunias de tempore murationis quindennii, proindeque inter antiquos Canonicos, seu eorum hæreses, & novos Canonicos contentio oriri potest super divisione, seu distributione quindennii maturati in vita antiquorum Canonicorum, qui, vel eorum hæreses prætendunt sibi faciendam esse divisionem quindennii,

denarii, & de illo participare debere unà cum
 novis Canonicis, novi autem Canonici viceversa
 totum, ac integrum quindennium colligere, sibi-
 que privativè quo ad antiquos Canonicos ac-
 1 quirere asserunt, ad quod jurgium sedandum re-
 solvimus, quòd quindennia inexacta, licet ma-
 turata de tempore antiquorum, seu præterito-
 rum Canonicorum, attamen distribuenda, seu
 dividenda sunt inter novos tantùm Canonicos
 repertos de tempore distributionis, seu divisio-
 nis faciendæ, non autem inter antiquos, seu
 præteritos Canonicos, sive eorum hæredes, quip-
 pè quindennia uti fructus Capitulares, seu quasi
 Capitulares, debiti nimirùm ratione Capituli,
 seu interessentiæ in Capitulo, non acquiruntur
 singulis Canonicis, nec Canonicis tanquàm sin-
 gulis, sed Canonicis in univèrsum, seu collectivè
 sumptis, sicque semper ipsi Capitulo, ut Capi-
 tulo, quod non mutatur, sed semper est idem,
 ideoque illa debentur solis novis Canonicis de
 tempore distributionis quindenniorum, licet ista
 tanquàm maturata de tempore antiquorum Ca-
 nonicorum respiciant eorum tempus, veluti in
 simili de fructibus Canonicatum non distribu-
 tis tempore antiquorum Canonicorum, sed tem-
 pore novorum, & de laudemio acquirendo no-
 vo Canonico, *Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 68.*
n. 16. cum seqq. Garz. de Benef. par. 3. cap. 2. n. 429.
Quesada controv. forens. cap. 2. per tot. Episcop. Roc-
ca Select. Jur. disput. tom. 1. cap. 87. num. 8. cum
seqq. Rota in recentior dec. 3. nu. 66. par. 7. dec. 418.
nu. 23. cum seqq. par. 9. tom. 2. dec. 377. nu. 11. cum
 2 *seqq. par. 12. & ità resolutum in Congregatione*
 3 *particulari deputata per Sanctissimum Domi-*
 4 *num Nostrum Papam Clementem XI. sapien-*
 5 *tissimum, ac iustissimum Principem, ut ex*
sententia desuper lata de anno 1705. in §. 40. re-
registrata post Tract. inter Doctores litera GG. etenim
actio participandi de quindennio tanquàm parti-
tim realis, ac partim personalis, nata quidem
de tempore antiquorum Canonicorum, illa tamen
tunc nondùm exercibilis ob nondùm ex-
actum quindennium transit post maturatum ter-
minum in successores in Canonicatibus, quales
sunt novi Canonici, qui exigente Capitulo quin-
dennium incipiunt esse creditores desinentibus
esse tales antiquis Canonicis tanquàm præde-
functis antè tempus exactionis quindennii, sic-
que antè tempus sibi debiti quindennii ad text.
in l. 1. §. Dies autem 2. ff. quando dies ususfruct.
legat. ced. l. cedere diem 213. ff. de verb. sign. l. si
mandavero 22. in princip. ff. mandat. l. eum, qui
Kalendis 41. ff. de verb. oblig. l. 1. C. de condit. ex
lege, undè portiones quindenniales tangentes
 5 antiquos Canonicos, ipsi præmorientibus antè
 earum divisionem accrescunt, vel non decre-
 scunt Capitulo, seu novis Canonicis successo-
 ribus antiquorum, exclusis eorundem hæredi-
 bus, *Adden. ad dec. 576. num. 29. cum seq. par. 4.*
recentior. tom. 3.

Omissio, quòd cum quindennium spectet ad
 habentem dominiùm directum rei emphyteuticæ
 de tempore exactionis ipsius quindennii, sequi-
 tur, Canonicos antiquos, seu eorum hæredes
 non posse prætendere quindennium ex eo, quòd
 Canonici antiqui tanquàm præmortui desinunt
 esse Domini de tempore exactionis, minùsque
 illorum hæredes dominiùm aliquod prætendere

possunt, quando dominiùm directum emphy-
 teutis semper remanet penès Capitulum, sicque
 solummodò penès novos Canonicos, qui procul
 dubio sunt de Capitulo, etenim Canonici mor-
 tui nec dici possunt esse amplius in Capitulo, 6
 nec esse amplius de Capitulo, *Boer. dec. 316. n. 11.*
 minùsque fingi durare de Capitulo, cum fictio 7
 induci nequeat contrà naturam, vel possibilita-
 tem rei. *Altserra de fission. Jur. tract. 1. cap. 1. in*
principio versiculo fissiones. Eodem fermè pacto, 8
 quo lucra officii debentur Officiali exercenti of-
 ficium de tempore exactionis lucrorum, non au-
 tem Officiali, qui per prius exercuerat officium,
Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. n. 46. ità quinden-
 nium tanquàm lucrum cujuslibet Canonici con-
 domini directi debetur illis tantùm Dominis de
 tempore exactionis quindennii, quales sunt novi
 Canonici desinentibus antiquis ob præmorien-
 tiam esse Dominos directos,

Præterea æquum videtur, ut novi dumtaxat
 Canonici participant de quindenniis, cum
 novi dumtaxat teneantur ad onera imposita Ca-
 pitulo, etiam si præterita respiciant, non autem
 teneantur antiqui, sicque qui onus sentit, debet 9
 sentire commodum ex vulgata regula *secundum*
naturam 10. ff. de regul. jur. Barbosa axiom. 169.
n. 3. & in puncto Rocca select. jur. disput. cap. 87.
n. 11. in med. versiculo qui restè tom. 1.

Nec obstat, quòd ad omne pejus, ut ser-
 vetur æqualitas, videatur, dividendum esse
 quindennium inter antiquos, & novos Canoni-
 cos, non autem totum quindennium acquirendum 10
 novis tantùm Canonicis exclusis penitus
 antiquis, tanquàm unum sit Capitulum, quod
 constat ex utrisque, veluti in genere fructuum
 Canonicatum advertunt *Calderin. conf. 21. per*
tot. de Præbend. Castrens. conf. 170. per tot. lib. 1.
Gratian. disc. 367. n. 43. cum seqq. Ragucc. de voce in
Capitulo quæsit. 26. n. 8. Moneta de distribution. quo-
tid. parte 2. quæst. 3. n. 17. cum plurib. seqq. quia
 auctoritates loquuntur de Canonicis supranume-
 rariis, seu de novo creatis, qui, cum de tem-
 pore distributionis, seu divisionis fructuum sint
 de Capitulo adinstar numerariorum Canonicorum,
 & Canonici numerarii de eodem tempore
 sint quoque de Capitulo, participare debent
 tam antiqui, quàm novi, seu supranumerarii, nos
 verò versamur in Canonicis antiquis, qui jam
 non sunt de Capitulo, nec in Capitulo de tem-
 pore divisionis utpotè præmortui, sicque con-
 currere non valentes cum novis Canonicis, qui
 dumtaxat existunt, suntque de Capitulo, seu 11
 Collegio tempore prædictæ divisionis, in puris
 terminis *Episcop. Rocca select. jur. disput. tom. 1.*
cap. 87. n. 13. Rota in recentioribus decis. 322. n. 7.
cum seqq. parte 4. tom. 2.

Minùs obstat, quòd antiqui Canonici ha-
 beant jus quæsitum, dum maturatum fuit in
 eorum vita quindennium, sicque illis debitum,
 licet per accidens, vel ex factò, culpa, & negli-
 gentia Capituli dilata sit quindennii exactio, un-
 de Capitulum, aut novi Canonici non possunt 12
 prejudicare antiquis, sibi usurpando etiam ratam
 antiquorum Canonicorum postquam cessit dies
 solutionis, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 48.*
n. 11. quia Capitulum, & novi Capitulares uten-
 tes jure suo nullam injuriam faciunt antiquis 13
 Canonicis ex accidenti ab præmorientiam desi-
 nen-

mentibus esse de Capitulo, *Barbosa axiom. 135. num. 8.*

Longè minoris relevantiæ est objectum, quòd tempus divisionis, seu distributionis quindennii retrotrahendum venit ad tempus illius maturationis, debitæque solutionis, quo tempore antiqui Canonici tanquàm adhuc in humanis, capaces erant acquirendi eorū ratam quindennialem ad tradita per *Altefferr. de fñtion. jur. tract. 1. cap. 1. per tot.* quia ad hoc ut intret retrotractio, non debet impediri conjunctio extremorum

- 14 antiqui Canonici tanquàm adhuc in humanis, capaces erant acquirendi eorū ratam quindennialem ad tradita per *Altefferr. de fñtion. jur. tract. 1. cap. 1. per tot.* quia ad hoc ut intret retrotractio, non debet impediri conjunctio extremorum
- 15 per superveniens obstaculum, qualis est mors Canoniorum, quæ facit, quòd actus retrotractus non possit tunc, inchoari ob extremi inhabilitatem in nostro casu per supervenientiam mortis, *Costa de retrotract. cap. 7. n. 2. cum seqq.*
- Ejusdem furfuris est ponderatio, quòd sicuti Canonicus transmittit ad hæredes jus exigendi à Capitulo distributiones quotidianas sibi in
- 16 vita non solutas, sive inexactas propter difficultatem exigendi, sive ex alia causa, *Monet. de distribution. quotid. parte 2. quæst. 12. num. 67.* quia cum quindennia inexacta, sint fructus civiles, prout talia sunt laudemia, in quorum locum successerunt, dicuntur fructus pendentes, & tanquàm tales in totum spectant ad successores in
- 17 Beneficiis, non autem transmittuntur ad hæredes Beneficiatorum antecessorum, veluti in simili de laudemiiis *Noal. de transmission. cap. 70. n. 6. circa fin. versiculo si verò tales sunt*, & quia retrotractio non fit in præjudicium eorum, qui medio tempore jus acquisiverunt per assumptionem Capitularum, ut sunt novi Canonici, *Costa de retrotract. cap. 8. cas. 2. n. 11.*

ARGUMENTUM.

Quindennium ex prædio Beneficiali debitum, per Beneficiatum in Emphytenum manni mortuæ concessio, & per eundem prædefunctum non exactum, debetur successor in Beneficio, non autem hæredibus prædicti ultimi Beneficiati.

SUMMARIUM.

- 1 In Beneficiis sapius haberi solent prædia urbana, aut rustica ruinosa, vel inculta, vel nimis remota.
- 2 Beneficiatus potest fundum emphyteuticare ad vitam, vel in perpetuum cum Beneplacito.
- 3 Hæredes Beneficiatorum vocantur prophani.
- 4 Fura, & actiones transeunt in hæredes.
- 5 Laudemium, & Canonis non exacti per Beneficiatum, debentur successor in Beneficio.
- 6 Fructus pendentes Episcopi translati, debentur novo Episcopo, non autem translato.
- 7 Quindennia communerantur inter fructus Beneficii.
- 8 Fructus non exacti acquiri nequeunt hæredibus Beneficiati.
- 9 Beneficiatus habet jus tantum utendi, & fruendi.
- 10 Jus percipiendi fructus Beneficii finitur morte.
- 11 Jus, quod est in spe, non dicitur in bonis nostris.
- 12 Beneficiatus decedens antè fructus recollectos, & sic antè quindennii perceptionem, illos non facit suos.
- 13 Quindennium uti consistens in pecunia, veriùs dicitur pendere, quousque non fuerit perceptum.
- 14 Beneficiatus disponere nequit de fructibus Beneficii.
- 15 Quindennia inexacta, tanquàm fructus Beneficii debentur successor in Beneficio.
- 16 Nec distinguendum inter Beneficiatum simplicem, & Curatum.
- 17 Quindennia tanquàm fructus non laycales acquiruntur successor in Beneficio.
- 18 Quod etiam ita decretum fuit Mediolani.
- 19 Bulla Julii III. super fructibus inexactis etiam procedit in Beneficiis Ordinis Hierosolymitani.
- 20 Quindennia inter fructus Beneficii percipi solita debentur successor in Beneficio etiam vigore Bullæ Julii III.
- 21 Hodie per dictam Bullam res de plano est.
- 22 Fructus Beneficii resignati, sive dimissi per affectionem alterius, antè tamen resignationem, seu dimissionem nondum percepti spectant ad resignatarium.
- 23 Bulla Julii III. non procedit, nisi in Beneficiato mortuo.
- 24 Mors civilis non potest operari plusquàm naturalis.
- 25 Quod non est adhuc exactum, non dicitur fructus.
- 26 Quindennium habet tractum successivum.
- 27 In Cathedrali Valentina Statuto cavetur, quòd fructus Beneficiorum vacantium in Valentina Diocesi usque ad decennium per annum convertantur in necessarios usus fabricæ.
- 28 Fructus rei venditæ adhuc pendentes spectant ad Emptorem.
- 29 Fructus pendentes in fundo legato transeunt in legatarium, prout transit ipse fundus.
- 30 Omnia, quæ non sunt exacta, veniunt appellatione hereditatis.
- 31 Fructus pendentes Emphyteusis, mortuo emphyteuta, pertinent ad successorem emphyteusis.
- 32 Fructus pendentes feudi, mortuo feudatario, non transmittuntur ad hæredes feudatarii.
- 33 Canonis solùm in fine anni dicuntur maturati.
- 34 Quindennia solùm in fine cujuslibet quindennii dicuntur maturata.
- 35 Fructus pendentes usufructuarii, finito usufructu integrè spectant ad proprietarium.
- 36 Successor in Beneficio est quasi hæres prædecessoris.
- 37 Idem censetur subrogatus in juribus defuncti.
- 38 Quis debet esse subrogatus quoad totum.
- 39 Juris interpretatione dicitur idem subrogatus cum antecessore.
- 40 Successor in Beneficio non in omnibus representat suum antecessorem.
- 41 Prædecessor, & successor in Beneficio reputatur una, eademque persona.
- 42 Novus Officialis explere debet tempus, quod defuit antecessori in officio.
- 43 Existens in possessione Beneficii verè dicitur successor.
- 44 Citrà fructuum perceptionem quis non videtur plenè adeptus possessionem Beneficii.
- 45 Vix possidere dicitur, qui pacificè non possidet.
- 46 Verba intelligenda sunt juxta subjectam materiam.
- 47 Verbu successor intelligitur de effectuali successore.
- 48 Quindennium inexactum pertinet ad successorem in Beneficio, qui juratur Regula 33. Cancell.
- 49 Possessio Beneficii capienda est capitulariter ad hoc, ut exigere possit successor quindennium inexactum in vita antecessoris.
- 50 In casu litigiosæ possessionis apponendum est sequestrum super fructibus.
- 51 Laudemium penditur sequestratario.
- 52 Sequestrum fit ad hoc, ut fructus restituantur postea victori.

- 53 *Fructus percepti, & percipiendi ex usufructu, illo finito, spectant ad heredes usufructuarii.*
- 54 *Beneficiatus equiparatur usufructuario.*
- 55 *Decedente usufructuario perceptis fructibus, qui alteri locaverit, dilata pensione, quanvis dies nondum ad venerit, attamen integra pensio cedit heredibus usufructuarii.*
- 56 *Fideicommissarius defunctis transmittit ad heredes suos tam fructus perceptos, quam percipiendos.*
- 57 *Idem non presumitur, fecisse provisionem ad utilitatem sequentis fideicommissarii.*
- 58 *Beneficiatus videtur posse transmittere ad suos heredes quinquennia inexacta.*
- 59 *Non est verisimile, Jus Pontificium voluisse impensi laboris mercedem intervertere.*
- 60 *Legatarius transmittit ad heredes fructus anni obitus, quanvis nondum prateriti.*
- 61 *Beneficiatus videtur, posse transmittere ad heredes quinquennium nondum maturatum.*
- 62 *Principulus defunctus transmittit ad heredes salarium integri anni.*
- 63 *Legato Caesaris, aut Assessore defuncto, salarium integri anni debetur eorum heredibus.*
- 64 *Advocato defuncto ante tempus praestationis operarum, debetur honorarium ejus heredibus.*
- 65 *Corregedores in Portugallia item ac Praesides, seu Corretores Provinciarum.*
- 66 *Judex in Italia dictus Potestas, aliquando tempestas est.*
- 67 *Judice defuncto, salarium totius temporis suae Judicaturae transmittitur ad ejus heredes.*
- 68 *Lectore intra annum Lecturae defuncto, ejus heredes salarium integri anni habere debent.*
- 69 *Medico decedente intra tempus conductae, integrum salarium ad heredes transmittitur.*
- 70 *Milite intra annum moriente, heredes consequuntur salarium integri, immo sequentis anni.*
- 71 *Referuntur alii transmittentes ad heredes salaria.*
- 72 *Clericus dicitur in sortem Domini Vocatus.*
- 73 *Quinquennium a Beneficiato non exactum, videtur transmitti posse ad suos heredes.*
- 74 *Capto quinquennio, videtur cedere dies pro toto quinquennio.*
- 75 *Heredes compensare debent lucri commodum totius temporis.*
- 76 *Causa finalis deficit quantum ad futura quinquennia, non quantum ad praeterita.*
- 77 *Beneficiatus fictione Juris habendus pro superstite ad acquirendum quinquennium usque per totum quinquennium.*
- 78 *Affertur elegans locus Eccles. 30. 4.*
- 79 *Emolumenta annuarum civilium ad heredes transmittuntur.*
- 80 *Legatarius fructuum ex fundo Testatoris nascituro-rum, si interim, antequam eo anno fructus nascantur, moriatur, transmittit ad heredem jus petendi fructus inexactos.*
- 81 *Beneficiatus quasi legatarius fructuum sui Beneficii.*
- 82 *Commendatarius transmittit ad heredes fructus inexactos suae Commende.*
- 83 *Beneficiatus est major Commendatario ob praerogativam tituli.*
- 84 *Nemo locupletari debet cum aliena jactura.*
- 85 *Affertur quoddam Distichon in Epitaphio.*
- 86 *Mors enumeratur inter casus fortuitos.*
- 87 *Peccat, qui uno mense defraudat mercenarium.*
- 88 *Beneficiatus non debet servire sine premio.*
- 89 *Fructus Beneficiorum inexacti debentur potius heredibus, quam successoribus in Beneficio.*
- 90 *Pensio, seu affectus non maturatus, defuncto Beneficiato, debetur heredibus.*
- 91 *Quinquennium inexactum est fructus immaturus.*
- 92 *Emphyteusis in aliquibus fraternizat cum locatione, & in aliquibus ab illa differt.*
- 93 *Habens actionem pro consequendo quinquennio, videtur rem quoque ipsam habere.*
- 94 *Qui succedit in universum jus defuncti, transmittit actionem ad heredem.*
- 95 *Quinquennium etiam inexactum transmittitur ad heredes.*
- 96 *Menfis Apostolicus non desinit esse talis, quanvis Papa medio tempore praecedat.*
- 97 *Fructus pendentes usufructus, finito usufructu, spectant ad proprietarium.*
- 98 *Fructus jam maturi improprie dicuntur pendentes.*
- 99 *Declaratur Bullus consil. 151. in principio. ante num. 1. versic. primo quidem.*
- 100 *Quinquennia non possunt dici percepta, antequam fuerint exacta.*
- 101 *Quidquid sit in fructibus naturalibus.*
- 102 *Spektandus est dies, quo cedit solutio.*
- 103 *Mulier nutrit parvulum, usquequo fiat vir.*
- 104 *Quinquennia singulis quindecim annis reproductuntur, ac renascuntur.*
- 105 *Constitutio Julii III. reservat successoribus in Beneficio fructus non exactos, licet maturatos.*
- 106 *Fructus usufructus debentur usufructuario pro jure usufructus, non pro jure servitii.*
- 107 *Pensio solvitur Pensionario per respectum ad fructus.*
- 108 *Fructus Beneficii debentur Beneficiario pro servitio.*
- 109 *Quinquennium debetur in recognitionem dominii.*
- 110 *Declaratur text. in l. defuncta 58. ff. de usufructu.*
- 111 *Similitudo inter usufructuarium, & Beneficiatum non est in totum vera.*
- 112 *Beneficiatus assimilatur usufructuario in vita, & usufructuario in morte.*
- 113 *Laudemia, quinquennia, & canones potius ad proprietarium spectant.*
- 114 *Opinio, quod fideicommissarius transmittit ad heredes etiam fructus inexactos, est contra communem.*
- 115 *Procederet in fideicommissario particulari.*
- 116 *Fructus civiles spectant ad sequentem vocatum in fideicommissio.*
- 117 *Declaratur text. in l. a vobis 5. ff. de annuis legat.*
- 118 *Favore uxoris fit lata interpretatio.*
- 119 *Legatum interpretandum ex persona legatarii.*
- 120 *Legatum in causam alimentorum debetur in principio cujuslibet anni.*
- 121 *Legatum cibarium debetur integrum, quanvis legatarius per totum annum conditionem sibi impositam non adimpleverit.*
- 122 *Legatum annuum quando solvatur, & quando non in principio anni.*
- 123 *Quinquennium uti debitum vigore consuetudinis, vel pacti, solvendum in fine quorumlibet quindecim annorum.*
- 124 *Legatum alimentorum late interpretandum.*
- 125 *Quinquennium uti de Jure incognitum, strictè interpretandum.*
- 126 *Annus in odiosis debet esse completus.*
- 127 *Quinquennium debet esse completum.*
- 128 *Annus non est in rerum natura, si non est perfectus.*
- 129 *Quinquennium inexactum ad heredes non transmittitur.*
- 130 *Annata a legatario non exacta, non transmittitur ad ejusdem heredes,*

- 131 Legatum annuum alimentorum non est transmissibile ad legatarium capto anno .
- 132 In materia favorabili tempus captum habetur pro completo .
- 133 Pro testamenti factione activa tempus captum habetur pro completo .
- 134 Idem pro sponsalibus .
- 135 Idem pro matrimonio .
- 136 Reprobatur Narbona de ætate an. 14. qu. 9. nu. 7. cum leg. contrarium sentiens .
- 137 Idem pro obtinendo Beneficio Ecclesiastico .
- 138 Idem pro Dignitatibus in Cathedralibus .
- 139 Idem pro sumendis Ecclesiasticis Ordinibus .
- 140 Idem pro Canonatu Penitentiario .
- 141 Idem pro Abbatissatu .
- 142 Reicitur Narbona de ætate an. 40. qu. 2. nu. 5. .
- 143 Idem pro obtinendis officiis secularibus .
- 144 Idem pro usucapiendis fructibus .
- 145 Opinio tenens , in favorabilibus annuum captum haberi pro completo, licet communis sit, attamen controversabilis est .
- 146 In odiosis (qualia sunt quindennia) tempus captum non habetur pro completo .
- 147 Tempus ad solvendum quindennium , exquirat sui consummationem usque ad ultimum momentum .
- 148 Quindennium solvitur de quindennio in quindennium .
- 149 Opera servilis non debetur ante adventum diei .
- 150 Personis privilegiatis salarii solvitur initio anni .
- 151 In tali casu annus captus habetur pro completo .
- 152 Advocato decedente ante operam præstitam , honorarium repeti nequit à Cliente .
- 153 Idem de Præatore , de legente , & Medico conducto .
- 154 Salaria Officialium publicorum integra persolvenda .
- 155 Viri docti honoribus afficiendi .
- 156 Jurisprudencia uti res sacratissima, non prætiabilis .
- 157 Jurisconsulti dicuntur Sacerdotes .
- 158 Tales improprie dicuntur operas suas locare .
- 159 Advocati hodie vilipendunt scientiam .
- 160 Quod præstatur in Dignitatibus , magis est solatium , quam salariuum .
- 161 Honoraria quasi in alimentorum causam dari videntur , ideoque anni initio solvenda , & transmissibilia ad heredes .
- 162 In honorariis attenditur industria Officialis .
- 163 Heredes personarum privilegiatarum prætere nequeunt salarii residui temporis .
- 164 Honorarium personarum privilegiatarum debetur pro rata tantum temporis .
- 165 Dempto decennio per Chalendarium Gregorianum , demptum etiam fuit decennium ex salariis Officialium .
- 166 Miratur Auctor , quod , licet Inquisitores in Indiis Hispaniarum habeant eorum salaria initio anni , attamen non illa transmittunt ad heredes .
- 167 Magistratus in Portugallia censentur contrahere secundum consuetudinem illius Regni .
- 168 Salarium Senatoris in Portugallia defuncti intra annum , heredibus totum debetur .
- 169 Senatori agrote debetur salarium .
- 170 Declaratur text. in l. 1. C. de Primipil. lib. 12. .
- 171 Speciale est in heredibus Officialium publicæ utilitati inservientium , ut ad illos transmittatur salarium .
- 172 Mors omnia solvit .
- 173 Quæstio Sabbatina quanam sit .
- 174 Beneficiatus resurgens , non recuperat Beneficium .
- 175 Resurgens recuperare nequit bona temporalia .
- 176 De Lazaro non legitur , recuperasse bona .
- 177 Resurgens perdit pecunias Societatis Officii .
- 178 Rejiciuntur contrarium sentientes .
- 179 Monachus resurgens tenetur redire ad Monasterium .
- 180 Panis gradilis quid .
- 181 Civilis annona quid .
- 182 Quindennium præstatur in recognitionem domini .
- 183 Quindennium etiam in tempore valde diversificatur ab annona civili .
- 184 Annona emolumento excitabantur cives ad extruendam , amplificandamque adificiis Urbem .
- 185 In Portugallia Tencas quid .
- 186 Beneficium Principis late interpretandum .
- 187 In Portugallia Portaria quid .
- 188 Ista non à tempore captæ possessionis solvuntur .
- 189 In Portugallia Allentamento quid .
- 190 Annone emolumentum non transmittitur .
- 191 Legatarius est invitatus à testatore .
- 192 Fructus naturales non parificantur in omnibus cum civilibus , qualia sunt quindennia .
- 193 Legatum latius interpretandum .
- 194 Declaratur Ferrett. consil. 256. vol. 2. .
- 195 Quindennium est fructus civilis .
- 196 Contrarium apud Authorem est imperceptibile .
- 197 Ferrett. dic. consil. potius favet opinioni Auctoris .
- 198 Idemque Ferrett. consil. 32. n. 40. vol. 1. videtur militare pro Auctore .
- 199 Mors non est casus fortuitus .
- 200 Afferitur Distichon lepidum .
- 201 Quotidie , licet semel , morimur .
- 202 Mors est quidam ordo naturæ .
- 203 Beneficiatus censetur provifus de Beneficio suo periculo .
- 204 Componenda in Dataria Apostolica quid .
- 205 Heredes solventis componendam , licet prædefuncti ante litterarum executionem , non illam repetunt à Dataria .
- 206 Quomodo obvietur hujsmodi absurdo .
- 207 Nemo tenetur propriis stipendiis militare .
- 208 Auctoris distinctio .
- 209 Auctor nescit videre , quomodo dari possit casus , quod Beneficiatus Prædecessor inseruiat ullo tempore absque emolumento .
- 210 Doctores loquentes de fructibus naturalibus , non applicantur ad fructus civiles .
- 211 Per Bullam Julii III. fructus Beneficii inexacti spectant ad successorem in Beneficio .
- 212 Quidquid sit de jure communi .
- 213 Contrariæ doctrinæ non loquuntur de fructibus immaturis .
- 214 Declaratur Rota coram Comitolo decif. 39. n. 3. .
- 215 In Hispania fructus Beneficii percepti , & inexacti spectant ad heredes Beneficiati .
- 216 Consuetudo non extenditur ad loca , ubi non viget .
- 217 Juramentum in litem dari solet successori in Beneficio adversus heredes Beneficiati prædecessoris , si fructus perceperat .
- 218 Fructus Beneficii sequi debent servientem Ecclesiæ , non autem illi servire desinentem .
- 219 Idem in Commendis Ordinum Militarium .
- 220 Quamvis id eveniat vigore Statutorum .
- 221 Quindennium dividendum pro rata temporis inter heredes ultimi Beneficiati , & successorem in Beneficio .
- 222 Sunt communes animi conceptiones .
- 223 Fructus Beneficii debiti primo, vel secundo anno dividuntur equaliter inter heredes ultimi Beneficiati , & successorem in Beneficio .

- 224 Solutio matrimonio, fructus dotales dividuntur pro rata inter virum, & heredes uxoris.
- 225 Matrimonium spirituale quasi contrahitur ex omni canonica Beneficii institutione.
- 226 Fructus Beneficii dividendi sunt pro rata inter heredes Beneficiati, & successorem in Beneficio.
- 227 Laus R. P. D. Anfaldi de Anfaldis.
- 228 Fructus Beneficii quodammodo dotales sunt.
- 229 Valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale.
- 230 Fructus Beneficii dicitur fundus dotalis.
- 231 Beneficium, quando fundatur, indiget dote.
- 232 Matrimonium sine dote esse potest.
- 233 Apud ferè omnes, ac præsertim hodiè dos est quinta essentia matrimonii.
- 234 Beneficium sine dote esse non potest.
- 235 Aliàs esset Beneficium nomine tenus.
- 236 In matrimonio longè majora sunt onera.
- 237 Beneficiatus aliquandò habet filios sub nomine nepotum.
- 238 Fructus matrimonii, & Beneficii differunt solummodo in quantitate.
- 239 Maritus majora suffert onera.
- 240 Beneficiatus minor onera suffert.
- 241 Maritus fit dominus fructum dotis.
- 242 Non autem Beneficiatus.
- 243 Hodiè tamen est Dominus fructuum.
- 244 In Hispania fructus dividuntur pro rata.
- 245 In Abulen., & Casaraugustana Diæcesibus vigent Constitutiones Synodales super tali divisione.
- 246 Fructus Beneficii dividendi sunt pro rata inter heredes Beneficiati, & successorem in Beneficio.
- 247 Pensio dividitur inter heredes Pensionarii, & Beneficiatum pro rata temporis.
- 248 Pensionarius tenetur ad Officium parvum.
- 249 Hodiè Pensio adinstar Beneficii datur propter Officium.
- 250 Pensio dividitur inter heredes Pensionarii, & inter Titularem pro rata.
- 251 Fructus Beneficii resignati dividuntur pro rata temporis inter resignantem, & resignarium.
- 252 Resignans simpliciter, censetur totum jus remisisse, si nihil sibi reservaverit.
- 253 Renuncians habetur pro mortuo.
- 254 Usufructuario defuncto fructibus pendentibus, fructus dividuntur inter heredes usufructuarii, & proprietarium.
- 255 Beneficiatus equiparatur in jure usufructuario.
- 256 Legatario defuncto pendentibus fructibus legati, dividuntur pro rata fructus inter ejus heredes, & heredes testatoris.
- 257 Beneficium quodammodo legatum est.
- 258 Herede gravato defuncto, pendentibus fructibus, dividuntur fructus pro rata inter heredes heredis gravati, & inter fideicommissarium.
- 259 Quindennium inexactum, tanquam fructus pendens, dividendum est pro rata inter heredes Beneficiati, & novum Beneficiatum.
- 260 Emphyteuta defuncto pendentibus fructibus, dividuntur fructus inter heredes ultimi Emphyteute, & Dominum directum.
- 261 Emphyteusi finita ex culpa Emphyteute, omnes fructus spectant ad Dominum.
- 262 Beneficiatus assimilari potest Emphyteute.
- 263 Beneficiatus tenetur administrare suum Beneficium.
- 264 Feudatario mortuo pendentibus fructibus, fructus pro rata dividuntur inter heredes feudatarii, & inter successorem in feudo.
- 265 Beneficiatus in aliquibus equiparari potest feudatario.
- 266 Non omnia Beneficia sunt servitoria.
- 267 Beneficia simplicia ut plurimum conferuntur viris simplicibus, posthabitis literatis.
- 268 Omnia Beneficia semper ob servitium instituta.
- 269 Ommissa recitatione Officii divini, est locus restitutioni.
- 270 Vendente rem fructibus pendentibus, dividuntur fructus pro rata inter venditorem, & emptorem.
- 271 Militibus pro rata temporis annona præstatur pro cujusque capite, seu virilim.
- 272 Fructus ex prædio percipi soliti, dividuntur inter militem antecessorem, & successorem.
- 273 Clerici sunt milites Christi.
- 274 Doctores circa divisionem fructuum forsitan magis rem implicarunt, quam explicarunt.
- 275 Consuetudo dividens fructus Beneficii pro medietate inter antecessorem, & successorem, vel non est recepta, vel abrogata.
- 276 Quindennium inexactum integrè debetur successori in Beneficio.
- 277 Refellitur opinio pro divisione.
- 278 Ad summum procederet in fructibus naturalibus.
- 279 Vel in foro interno.
- 280 Quindennii fructus tanquam non naturalis non regulatur cum fructibus naturalibus.
- 281 Fructus quindennii est civilis.
- 282 Divisio non intrat in fructibus civilibus.
- 283 Fructus naturales dividuntur, quia percipiuntur toto tempore, quo curantur.
- 284 Fructus civiles nulla indigent cura.
- 285 Secundum aliquos fructus naturales etiam pendentibus spectant ad resignantem, civiles vero ad resignarium, sicque ad successorem.
- 286 Quindennium debetur in recognitionem directi domini.
- 287 Quindennium non solvitur loco fructuum, proindeque dividendum non est.
- 288 Declaratur Costa de rem. subsid. remed. 106. n. 2. in princ. & num. 12. in princ.
- 289 Declaratur idem Costa.
- 290 Affictus, & similia sunt fructus civiles.
- 291 Est differentia inter fructus annuatim, vel longiori tempore percipi solitos.
- 292 Declaratur Antonell. de regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 9. n. 25. in med. & fin. tom. 1.
- 293 Quindennii fructus solis quindecim annis percipi solent.
- 294 Declaratur Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. num. 10.
- 295 Declaratur Rota in Bisuntina, seu Basilien Parochialis 26. Junii 1702. §. adeoque verum est, coram R. P. D. Anfaldo.
- 296 Divisio fructuum ad summum intrare potest in Parochialibus.
- 297 Beneficium Curatum est servitorium.
- 298 Divisioni est locus pro tempore præstiti servitii.
- 299 Etiam in beneficiis residentialibus est locus divisioni fructuum.
- 300 Distinctio, nunquid Beneficiatus habeat administrationem, non admittitur in materia divisionis fructuum.
- 301 Costa sibi contrarius in tract. de rata qu. 29. nu. 2.
- 302 Fructus Beneficii dividendi sunt pro rata cum novo Beneficiario, & heredibus antiqui.
- 303 Alii tenent, in Beneficiis habentibus administrationem nullam fieri divisionem fructuum.
- 304 Alii tenent, etiam in Beneficiis simplicibus esse locum divisioni.

- 305 Beneficia simplicia dantur ad commoditatem, non ad laborem.
- 306 Alii tenent, indistinctim etiam in Beneficijs cum administratione esse locum divisioni.
- 307 Adversis non bene fit illatio.
- 308 Quindennium à consuetudine introductum in locum laudemiorum, intelligendum est de integro.
- 309 Communis opinio est in contrarium.
- 310 Triennium cohabitationis conjugalis debet esse continuum.
- 311 Contrarium obtinuit Auctor de anno 1711. in quadam celebri Oriolen. Matrimonii.
- 312 Bimestre conjugibus concessum ad deliberandum de ingressu in Religionem, debet esse continuum.
- 313 Ad effectum introducendæ familiaritatis pro suscipiendis Ordinibus ab alieno Episcopo, requiritur triennium, quod debet esse continuum.
- 314 Tale triennium satis est, quod incæperit, antequàm ordinans fuisset Episcopus.
- 315 Triennium Regule Cancellariæ de triennali, debet esse continuum.
- 316 Triennium Provincialatus debet esse continuum.
- 317 Quinquennium ad dicendum de nullitate Professionis, debet esse continuum.
- 318 Quinquennium ad movendum statum alicujus, debet esse continuum.
- 319 Biennium in Emphyteusi Ecclesiastica, & triennium in laycali cessationis solutionis canonis ad incurrendam caducitatem, debet esse continuum.
- 320 Septennium servitii injunctum ad consequendam libertatem, debet esse continuum.
- 321 Beneficium quodammodo servus est suæ Ecclesiæ.
- 322 Nemo debet ex propria culpa commodum reportare.
- 323 Tempus, quando non adest præjudicium tertii, non semper debet esse Physicè integrum.
- 324 Temporum Interstitia non sunt mathematicè computanda.
- 325 Similitudo Beneficiati cum marito parùm probabilis, parumque tuta quoad divisionem fructuum.
- 326 Vir majora suffert onera, quàm Beneficiatus.
- 327 Fructus dotales transeunt in dominium viri.
- 328 Fructus beneficiales non transeunt in liberum dominium Beneficiati.
- 329 Fructus beneficiarii esse possunt ratione tituli.
- 330 Interdum non sunt minora onera Beneficiati, quàm Mariti.
- 331 Non est bona, nec solida æquiparatio Mariti, & Beneficiati.
- 332 Maritus est Dominus omnium fructuum dotalium.
- 333 Beneficiatus debet solum sumere necessarium, & reliquum pauperibus erogare.
- 334 Beneficiato defuncto, fructus pro rata debentur hæredibus.
- 335 Fructus dotales dantur Viro in compensationem onerum matrimonialium.
- 336 Res, super qua lis vertitur, dividenda non est.
- 337 Rustici quæstiones per medium dividunt.
- 338 Dari possunt casus, in quibus sit locus divisioni.
- 339 Fructus Beneficii dantur ob ministerium.
- 340 Resignatio operatur eundem effectum, quem operatur vacatio.
- 341 In Beneficio Curato, & residentiali renunciato intrat divisio fructuum.
- 342 Multò magis in translatione Episcopi de una Ecclesia ad aliam.
- 343 Prout in Capellano præmortuo.
- 344 Vel si beneficium habeat Chori assistentiam.
- 345 Labor personalis recipit divisionem juxta tempus præstiti servitii.
- 346 Solutio fructuum Beneficii ratione commodioris exactionis destinata est ad certum tempus.
- 347 Est locus divisioni fructuum Beneficii, si vigeat consuetudo illos dividendi pro rata inter hæredes Beneficiati, & inter Successorem in Beneficio.
- 348 Auctor putat, in nullis ex supradictis casibus esse locum divisioni.
- 349 Quindennia tanquàm fructus civiles, sunt de sui natura individi.
- 350 Homo non admittit sui partitionem.
- 351 Adducitur locus 3. Reg. 3. 24. & seqq.
- 352 Adducitur cap. auctere 2. de præsumption.
- 353 Anima est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis.
- 354 Afferitur pulchra Historia apud Valer. Max.
- 355 Afferitur, & declaratur dictum Macrobi.
- 356 Quindennium tanquàm consistens in facto, vel in facti stipulatione, scindi nequit in partes.
- 357 Adducitur locus Aristotel. Ethic. lib. 10.
- 358 Quindennium est unum corpus integrale, & tanquàm unum individuum.
- 359 Stipulatio operæ servilis, aut libertinæ est indivisibilis.
- 360 Solutio cujuscumque debiti est individua.
- 361 Sacra Missarum mysteria individua sunt.
- 362 Quindennium non solvitur per partes, sed semel singulis quindecim annis.
- 363 Solutio cujuscumque debiti est indivisibilis.
- 364 Canon de sui natura est individuus.
- 365 Non est major ratio in individuitate canonis, quàm in individuitate quindennii.
- 366 Tam canon, quàm quindennium debentur in recognitionem dominii.
- 367 Novus Beneficiatus non acquirens integrum quindennium, justè conquereretur.
- 368 Unum, & idem Beneficium duobus conferri nequit.
- 369 Unaquæque Ecclesia est sponsa uniuscujusque Beneficiati.
- 370 Fideicommissum tanquàm individuum, uni tantum defertur.
- 371 Unus potest plura obtinere Beneficia simplicia in diversa Ecclesia.
- 372 Lambertin. de Jure patron. part. 1. lib. 2. quæst. 7. art. 15. n. 15. refert, se possessisse triginta septem Beneficia.
- 373 Quindennium ex causa inter duos dividi potest.
- 374 Afferitur intellectus cap. proposuit 6. de fil. Presbyter.
- 375 Beneficium dividi nequit.
- 376 In Beneficio servanda est unitas, seu singularitas.
- 377 Dantur etiam Canonicatus dimidii.
- 378 Et in pluribus Portugalliæ Cathedralibus id practicitur.
- 379 In Hispania adsunt integri, & dimidii Portionarii.
- 380 Adsunt etiam Quarterarii, & Tertianarii.
- 381 In Cathedrali Meten adsunt Capellani, Mansionarii, seu Assisii.
- 382 Portionarii in Hispania respondent Hebdomadariis, seu Mansionariis in Italia.
- 383 Impossibile est, dari dimidia Beneficia, seu dimidias Dignitates.
- 384 Homines, aut Dignitates non dimidiuntur.
- 385 Quindennium consistit in pecunia.
- 386 Et tanquàm tale est divisibile.
- 387 Si quindennium divideretur, tale amplius non diceretur.
- 388 Justius, & tutius est non admittere divisionem fructuum in casu.

- 389 *Pensio Ecclesiastica debetur loco alimentorum.*
 390 *In reservatione Pensionis apponi solet clausula, ut commodius te sustentare valeas.*
 391 *Garz. de Benefic. par. 2. cap. 1. num. 113. inquit, indigere Constitutione Pontificia casum super divisione fructuum facienda inter heredes Pensionarii, & Beneficiatum.*
 392 *Pensio solvitur in duobus terminis.*
 393 *Pensionarius est usufructuarius in vita, & in morte, Beneficiarius verò in vita tantum.*
 394 *Pensionarius tenetur ad solum Officium parvum.*
 395 *Pensionarius fructus sine labore manducat.*
 396 *Pensio reservari solet per dictiones quandiù, seu quoad vixerit Pensionarius.*
 397 *Dictio quandiù dividit tempus in momenta.*
 398 *Hodiè Pensio dari dicitur propter Officium.*
 399 *Pensio deberetur heredibus Pensionarii pro rata fructuum per Titularem perceptorum.*
 400 *Divisio terminorum fit causa commodioris solutionis.*
 401 *Pensio est servitus in juncta Beneficio.*
 402 *Pensio secundum alios integrè transmittitur ad heredes Pensionarii.*
 403 *Pensio consistit in mera temporalitate.*
 404 *Pensionarius de Pensione disponere potest.*
 405 *Bulla Julii III. non intrat in Pensionibus.*
 406 *Pensio Ecclesiastica est loco alimentorum.*
 407 *Pensionario defuncto antè adventum diei solutionis Pensionis, nulla rata debetur illius heredibus.*
 408 *Pensionarius transmittere nequit terminum non maturatum Pensionis.*
 409 *Pensio non est ad heredes transmissibilis.*
 410 *Pensio inexacta non fit transmissibilis.*
 411 *Pensio ex fructibus annuatim productis debetur ad ratam fructuum perceptorum, ex fructibus verò dietim productis, ad ratam tantum temporis, quo vixit Pensionarius.*
 412 *Pensio non est fructus Beneficii.*
 413 *Declaratur Rota decif. 223. num. 2. & decif. 329. num. 2. cum seqq. parte 13 recentior.*
 414 *Refellitur Rota coram Duran. dec. 448. num. 58.*
 415 *In Hispania viget consuetudo solvendi Pensionem heredibus Pensionarii pro rata ultimi anni, quo vixit Pensionarius.*
 416 *In Abulen Diocesi super hoc variatum.*
 417 *In Literis reservationis Pensionis reservari solet Pensio in certa quantitate.*
 418 *Pensionario mortuo, jus exigendi Pensionem inexactam transmittitur ad heredes Pensionarii.*
 419 *Pensio intrega pertinet ad translatarium.*
 420 *Non dividuntur fructus inter resignantem, & resignatarium.*
 421 *Laudemium debetur resignatario.*
 422 *Contraria opinio pro divisione fructuum procederet in Beneficiis Curatis, non in simplicibus.*
 223 *Frequentior est opinio, ut integri fructus debeantur resignatario.*
 424 *Communis opinio stat contra divisionem.*
 425 *Divisio fructuum intrat in vacatione per obitum.*
 426 *Divisio ad summum intrat in fructibus civilibus dietim percipi solitis, vel in fructibus perceptis.*
 427 *Bulla Julii III. non extenditur ad alios casus.*
 428 *Fructus civiles, quorum de tempore resignationis adhuc dies non venerat, spectant ad successorem in Beneficio.*
 429 *Antè admissam resignationem Beneficium non dicitur vacare.*
 430 *Facta resignatione ad favorem certæ personæ, tunc fructus ad resignantem spectant usque ad diem possessionis resignatarii.*
 431 *Resignans sibi prospicere solet, sibi fructus reservando.*
 432 *Resignatio ob incapacitatem resignatarii non admitti solet.*
 433 *Resignans simpliciter, potest per pactum sibi providere.*
 434 *Fructus Beneficii, etiamsi sint proximi recollectioni, adhuc debentur resignatario.*
 435 *Tempore resignationis jam contracta est obligatio.*
 436 *Statuta Ecclesiarum servanda sunt pro adjudicatione fructuum.*
 437 *Et Statutis Ecclesiarum Feltren, Patavine, & Aquilejæ dimittentes Beneficia post Festum S. Martini, retinent omnes fructus usque ad diem festum.*
 438 *Refertur modus præstandi consensus in resignatione Beneficiorum.*
 439 *Resignatario debentur integri fructus.*
 440 *Fructus usufructus pendentes post obitum usufructuarii spectant ad proprietarium.*
 441 *Antonell. sibi parum costans est.*
 442 *Doctores contrarii pro divisione inter heredes usufructuarii, & proprietarium in quibus casibus loquantur.*
 443 *Jus usufructuario cohærens, extinguitur usufructuarii morte.*
 444 *Ab annuis redditibus non bene infertur ad quinquennia, seu quinquenniales redditus.*
 445 *Doctores pro divisione, potius favent contrariæ.*
 446 *Fructus Beneficii à solo separati spectant ad heredem Beneficiati.*
 447 *Fructus pendentes spectant ad successorem.*
 448 *Antonellus confundit terminos divisionis.*
 449 *Quinquennium perceptum, integrè acquiritur heredibus Beneficiati antecessoris.*
 450 *Beneficiatus non bene equiparatur usufructuario, saltem in morte.*
 451 *Rejicitur Colta de rata quæst. 29. n. 5. cum seqq.*
 452 *Opinio Coltæ procedet ad summum in Beneficiis Curatis, non autem in simplicibus.*
 453 *Legatarius, in legato præsumitur prædilectus.*
 454 *In Beneficiato nulla cadit prædilectio.*
 455 *Opinio pro divisione ad favorem legatarii est controversa.*
 456 *Fructus pendentes potius spectant ad successorem in fideicommissio.*
 457 *Opinio pro divisione ad summum intraret, quando ageretur de secundo, vel ulteriori loco successivè vocato.*
 458 *In Castella ita consultum, & servatum.*
 459 *Onera heredis gravati ut plurimum sunt levia.*
 460 *Onera matrimonialia sunt graviora.*
 461 *In Lusitania fructus non dantur successoribus ob aliquod onus.*
 462 *Reprobatur Barbatt. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. n. 11. circ. fin. vers. non obstat, & vers. in casu.*
 463 *Heres gravatus fructus percipit ratione dominii.*
 464 *Dominium ipso jure transit in successores bonorum Coronæ in Castella.*
 465 *Dominium fideicommissi transferri nequit in alium præter vocatos.*
 466 *Dominium non potest esse in pendenti.*
 467 *Divisio ad summum intraret in majoratibus, seu fideicommissis Hispaniarum.*
 468 *In Beneficio simplici nullum onus considerari valet.*
 469 *Fructus fideicommissi nullum habentis onus non dividuntur.*
 470 *Re-*

- 470 *Refellitur* *Costa de rata quæst. 29. n. 5, cum seqq.*
- 471 *Coltæ argumentum intrabit in Beneficiis Curatis, & residentialibus tantum.*
- 472 *Fideicommissarius est potius ex causa onerosa.*
- 473 *Fructus pendentes emphyteusis reversæ ad Dominum per generationem finitam, vel per caducitatem, etiam maturi, inexacti tamen, spectant ad Dominum.*
- 474 *Etiam in casu commissi.*
- 475 *Per mortem emphyteutæ consolidatur utile dominium cum directo.*
- 476 *Fructus dotales spectant ad maritum ratione onerum, non ratione domini.*
- 477 *Emphyteuta facit fructus suos ratione utilis domini, non ratione onerum.*
- 478 *Usufructuario mortuo autem fructus perceptos, illi debentur proprietario.*
- 479 *Emphyteuta non transmittit fructus nondum perceptos.*
- 480 *Fructus intelliguntur deductis expensis.*
- 481 *Beneficiatus nullas impensas facit in fundo in emphyteusim concesso.*
- 482 *Fructus feudi pendentes potius ad Dominum pertinent.*
- 483 *Feudatarius valde dissimilis Beneficiario.*
- 484 *Feudatarius fundum feudalem colit, sumptus fecit in equis, & armis.*
- 485 *Beneficiarius facit fructus suos ratione tituli.*
- 486 *Fructus pendentes, si vè maturi, si vè immaturi tempore venditionis pertinent ad emptorem.*
- 487 *Pro tempore, quo pretium fuit apud emptorem, pensio pertinet ad venditorem.*
- 488 *Beneficiatus acquirit omnia etiam de præterito.*
- 489 *Milites injerunt publicæ utilitati.*
- 490 *Annona militaris etiam non exacta, ad hærcdes militum transmittitur.*
- 491 *Milites præmiis animati nec ferrum, nec flammam, nec mortem metuunt.*
- 492 *Bona fructum reddentia quolibet biennio, locari possunt absque beneplacito Apostolico ad sexennium.*
- 493 *In bonis producentibus duplices fructus in anno semestri reputatur pro uno anno.*
- 494 *De tempore obitus Beneficiati remansit extinctum jus colligendi fructus.*
- 495 *Forma dat esse rei.*
- 496 *Æqualitas servanda est.*
- 497 *Beneficiatus disponere nequit de Beneficio.*
- 498 *Non debet hæres præmia defuncti consequi.*
- 499 *In Senatu Romano olim judicatum adversus hærcdes Scribæ.*
- 500 *Fructus pendentes Beneficiorum debentur successoribus tanquam illorum spolia.*
- 501 *Divisio intrare nequit in fructibus pendentibus.*
- 502 *Intermissis Horis Canonicis fructus restituantur Fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus.*
- 503 *Fructus amissi ob omissionem Horarum Canonicarum, non possunt dici pendentes.*
- 504 *Non bene arguitur à foro poli ad forum fori.*
- 505 *Quindennia debentur in recognitionem domini.*
- 506 *Beneficiatus, per obitum desinit esse dominus.*
- 507 *Sicuti in fructibus naturalibus datur medius status, ita etiam in civilibus.*
- 508 *Arbores, & solum resistere nequeunt habenti jus percipiendi fructus naturales.*
- 509 *Eructus naturales pendunt in arbore.*
- 510 *Pecunia in nominibus debitorum habetur pro exacta.*
- 511 *Malæ fidei possessor tenetur etiam de fructibus percipiendis.*
- 512 *Fructus civiles pendentes non habentur pro collectis, & exactis.*
- 513 *Fructus civiles quindenniales colliguntur singulis dumtaxat quindecim annis.*
- 514 *In Diœcesi Civitaten viget consuetudo dividendi fructus Beneficiorum pendentes inter hærcdes Beneficiati, & successorem in Beneficio.*
- 515 *In Diœcesi Elboren adeſt similis Constitutio Synodalis.*
- 516 *In præſenti materia attendendæ consuetudines locorum, aut Constitutiones Ecclesiarum.*
- 517 *Non obstante dicta consuetudine adhuc integrum quindennium solvendum successori in Beneficio.*
- 518 *Idem dicendum non obstante Constitutione Synodali.*
- 519 *Ulyſſipo Patria Auctoris.*
- 520 *Idem in casu similis Constitutionis Synodalis Ulyſſibonen.*
- 521 *Declaratur dicta Constitutio Synodalis.*
- 522 *Ecclesiæ vendere solent fructus naturales, & industriales suo tempore, & postea illos in pecunia partire.*
- 523 *Declaratur prædicta Constitutio Synodalis.*
- 524 *Beneficiatus tanquam Dominus directus in Emphyteusim concedit prædium suum.*
- 525 *Clerici de bonis patrimonialibus, vel quasi disponere possunt ex testamento, & ab intestato.*
- 526 *Super hoc extat constitutio Synodalis Egitanien.*
- 527 *Idem viget in Religione Hierosolymitana.*
- 528 *Canonici Regulares S. Ruffi in Germania testari possunt de fructibus Canoniciatum.*
- 529 *Idem de Canonicis S. Isidori Legionen.*
- 530 *Navarr. fuit Canonicus Roncij vallis.*
- 531 *Omnes Beneficiati disponere possunt de fructibus exactis, & perceptis.*
- 532 *Talis viget consuetudo in Hispania, & Portugallia.*
- 533 *Omnes ferè Constitutiones Synodales Lusitanie mentionem faciunt de tali consuetudine.*
- 534 *Eadem viget consuetudo in Diœcesibus Lucana, Pisana, & Ditione Mediolanen.*
- 535 *Eadem consuetudo in Gallia, & Burgundia.*
- 536 *Reiicitur Corrad. prax. disp. Ap. lib. 10. cap. 1. n. 3.*
- 537 *In quibusdam Diœcesibus Portugallie dubitatur de tali consuetudine in casu decessus Beneficiati ab intestato.*
- 538 *Beneficiati sunt Domini fructuum Beneficiorum.*
- 539 *Talis consuetudo tenet præscripta per quadraginta annos.*
- 540 *Beneficia instituta sunt ad servendum Ecclesiæ.*
- 541 *Constitutiones Synodales Portugallie concedunt Beneficiatis Curatis facultatem testandi de fructibus pro semisse, Beneficiatis autem simplicibus, & Canonicis de omnibus fructibus.*
- 542 *Refertur Statutum Canonicorum Regularium S. Isidori Civitatis Legionen.*
- 543 *Notatur error quorundam.*
- 544 *Extravag. parte 2. libr. 10. fol. 80. Portugallie non reperitur.*
- 545 *Clerici, seu Beneficiati Curiales tam ex testamento, quam ab intestato de fructibus Beneficiorum disponere poterant.*
- 546 *Talis facultas disponendi revocata fuit per Urbanum VIII.*
- 547 *De simili consuetudine testantur Doctores.*
- 548 *Clerici talem consuetudinem introducere potuerunt.*
- 549 *Durum videtur velle tollere Beneficiato ægroto facultatem disponendi de fructibus.*

- 550 Refertur lex Fusia Caninia .
 551 Mentio libertinorum Latinorum .
 552 Exageratur status Libertinorum .
 553 Reprobatur Navarr. de reddit. Eccl. quæst. 1. monit. 53. nu. 5. & quæst. 3. monit. 3. nu. 4. & 6. ac alibi
 554 Idem Navarr. refellitur per Sarmient.
 555 In Bulla Urbani VIII. non fit mentio de fructibus jam collectis, & perceptis.
 556 Refertur particularis consuetudo in Diœcesi Bracharen.
 557 Refertur Constitutio Synodalis in Diœcesi Elboreu.
 558 Refertur sententia desuper Eboræ lata .
 559 Refertur Constitutio Synodalis in Diœcesi Colimbrien.
 560 Refertur Constitutio Synodalis in Diœcesi Ulyxbonen.
 561 Canonizatus sunt de numero Beneficiorum simplicium .
 562 In Civitatibus Novocomen., & Comen. extat consuetudo transmittendi ad hæredes etiam fructus Beneficii inexactos .
 563 Licet Merenda videatur super hoc anceps.
 564 Valet consuetudo testandi de fructibus Beneficii percipiendis .
 565 Multo magis illa valebit respectu fructuum perceptorum .
 566 Si Clerici abutuntur fructibus Ecclesiasticis, imputandum personis, non consuetudini .
 567 Refertur consuetudo Ecclesiæ Calaguritane .
 568 Præstimonium non sunt Beneficia Ecclesiastica .
 569 Appellatione Beneficii non venit Præstimonium .
 570 Hodie Præstimonium potius est Beneficium Ecclesiasticum, præsertim in Hispania .
 571 In Hispaniis Præstimonium dicitur Prestamo, & Prestamera .
 572 Præstimonium ab initio ad quid institutum .
 573 Præstimonium propriè venit appellatione Beneficii .
 574 Præstimonium subjacet Regulæ Cancellariæ reservatoriam mensium .
 575 Ac Regulæ de annali .
 576 Præstimonium hodie est Pénso titulata .
 577 Illud, quod Laycis tribuitur titulo temporali in causam studiorum, hoc è non est amplius vocandum Præstimonium .
 578 In Beneficii impetratione faciendâ est mentio Præstimonii, licet parvi jam obtenti .
 579 Præstimonium possidens tenetur ad Horas Canonicas .
 580 Illegitimus obtinere nequit Præstimonium in Ecclesia, in qua Pater ministravit .
 581 Præstimonium connumerantur inter Beneficia Ecclesiastica .
 582 Dicitio alius designat similitudinem .
 583 Præstimonium connumerantur in Decreto Sacri Concilii Tridentini .
 584 Et tanquam Beneficia Ecclesiastica .
 585 Præstimonium rectè cum Beneficiis permutantur .
 586 Præstimonium intrat in Chorum .
 587 De consuetudine Præstimoniarum testari potest de fructibus sui Præstimonii .
 588 Neapolitani Regni, quæ sint Beneficia de Mensa .
 589 In Civitate Sarnen. quæ sint Beneficia dicta Oratoria .
 590 Quæ sint Beneficia dicta Obitus .
 591 Beneficia manualia non semper desinunt esse Beneficia Ecclesiastica .
 592 Quæ sint Beneficia dicta Personatus .
 593 Beneficium manuale non venit nomine Beneficii .
 594 Rejicitur Riccius collect. 870. in principio vers. & propterea par. 4 putans, Beneficium manuale non esse propriè, ac verè Beneficium Ecclesiasticum .
 595 Præstimonium aliquando non venit sub nomine Beneficii .
 596 Beneficium de mensa quid sit .
 597 Deputatio Sacerdotis pro Missarum celebratione, absque auctoritate Ordinarii non est Beneficium .
 598 Perticherii officium non est Beneficium .
 599 Præpositura in Cathedrali Gerunden non est Beneficium .
 600 Tales sunt similes Præpositurae in Aragonia .
 601 Declaratur Rota coram Pamphil. decis. 451. n. 1.
 602 Præpositura hujusmodi concedi solita potius uti Officia, quam uti Beneficia .
 603 Aliquo tempore fuerunt Beneficia, & aliquo tempore non fuerunt Beneficia .
 604 Mentio Parbodriarum Valentie .
 605 Cappellania Laycalis non est Beneficium .
 606 Annua in Gallia quid .
 607 Personatus in Hispaniis sunt Beneficia fictitia .
 608 Sunt census vitalitii .
 609 Advocatus Fiscii residuum salarii transmittit ad hæredes .
 610 Consuetudo percipiendi fructus Canonizatus in absentia olim tolerata .
 611 Contrariè consuetudini derogatum fuit per Sacrum Concilium Tridentinum .
 612 Absentia adsimilatur morti .
 613 Etiam quandoque fructus Beneficii debentur non Canonico, nec Beneficiato .
 614 Successor in Beneficio sibi imputare debet .
 615 Beneficiatus non transferret jus, nisi adesset talis consuetudo .
 616 Talis consuetudo facilius intrare poterit in fructibus percipiendis .
 617 Tenet consuetudo, ut fructus primi, vel secundæ anni dentur Beneficiato, vel hæredibus .
 618 Annalia in Beneficiiis quid .
 619 Refertur similis consuetudo alicubi .
 620 Rejiciuntur nonnulli Doctores .
 621 Declaratur Extravag. suscepti 2. Joannis XXII. de electione ,
 622 Declaratur iterum dicta Extravag.
 623 Talis consuetudo non intrat in Beneficiis Curatis .
 624 Declarantur Bullæ Julii III. & Urbani VIII.
 625 Contrà Constitutiones Papales dari nequit de non usu, vel de contrario usu .
 626 Talis consuetudo saltem in Clericis inferioribus subsistet .
 627 Cardinales non ligantur consuetudinibus, nec Constitutionibus Synodalibus .
 628 Ad quid reservantur fructus primi anni Beneficiato, vel hæredibus .
 629 Dicta Extravag. suscepti non fuit recepta in regionibus Ultramontanis .
 630 Fructus primi anni dicuntur mortuaria .
 631 In S. Ordine Hierosolymitano viget consuetudo reservandi Magistro fructus primi anni .
 632 Non tenet consuetudo transmittendi distributiones quotidianas ad hæredes .
 633 Homo mortuus, non est homo .
 634 Forma est, quæ dat esse rei .
 635 Anima rationalis est forma corporis, & hominis .
 636 In Cathedrali de Pilar assignantur distributiones quotidiane post obitum famulis Canonici .
 637 Constitutiones Synodales super reservatione fructuum

- Etuum primi Anni ad favorem Ecclesiæ, ut teneant, requiritur confirmatio Apostolica.
- 638 Medietas omnium fructuum Beneficiorum primi anni applicantur ad favorem Sacrisse Basilicæ Vaticanæ de Urbe.
- 639 In Cathedrali Valentina adest similis Constitutio, circa annatam.
- 640 In Cathedrali Seguntina circa dimidiam annatam.
- 641 In Cathedrali Burgen.
- 642 In Cathedrali Mediolanen.
- 643 Consuetudo super hoc videtur de per se sola valere.
- 644 In Ecclesia S. Virgilio Diæcesis Tridentinæ adest consuetudo reservandi favore fabricæ fructus primi anni Beneficiorum vacantium.
- 645 Post Constitutionem Pianam videtur reformanda talis consuetudo.
- 646 Parisiis, & in Normandia extat consuetudo applicandi Episcopis fructus primi anni.
- 647 Leodii consuetudo, & Statutum applicandi Ecclesiæ fructus primi anni.
- 648 In Cathedrali Placentina similis consuetudo, seu Statutum ad favorem Capituli pro medietate fructuum Canonatuum vacantium primorum annorum.
- 649 Valet consuetudo dandi Beneficiati hæredibus distributiones primi anni.
- 650 Corporalis necessitas tenet defunctum.
- 651 Anima est corporis forma.
- 652 Consuetudo probanda cum suis requisitis.
- 653 In Hispania non adsunt Collectores Spoliorum.
- 654 Clerus Mantuanus se composuit cum Camera Apostolica super Spoliis.
- 655 In materia Spoliorum quindennia inexacta debentur hæredibus Beneficiati tam testamentariis, quam ab intestato.
- 656 Si adsunt Collectores Spoliorum, tunc quindennia debentur hæredibus Beneficiati ex testamento tantum.
- 657 Si non adsunt Collectores Spoliorum, quindennia inexacta spectant ad successorem in Beneficio, etiamsi Beneficiatus, testatus decesserit.
- 658 Consuetudo præjudicialis tertio, est exorbitans à Jure.
- 659 Clericus videtur magis eligere Ecclesiam, quam hæredes.
- 660 Absurdum est, fructus ad eos deferri, qui non sunt Beneficii possessores.
- 661 Beneficiatus testari potest de bonis patrimonialibus.
- 662 Non disponens de quindenniis, videtur circa illa intestatus decedere.
- 663 Ista tamen opinio videtur Auctori aliquantulum rigida.
- 664 Possidente duo Beneficia, unum in loco, ubi vigeat consuetudo transmittendi fructus inexactos ad hæredes ex causa testati, & intestati, & aliud in loco, ubi servetur supradicta Bulla Julii III. tunc quindennium ex Beneficio sito in loco talis consuetudinis debetur hæredibus Beneficiati, aliud autem quindennium ex Beneficio sito in loco, ubi servatur dicta Bulla, debetur successor in Beneficio.
- 665 Distributiones quotidianæ magis ratione laboris, quam ratione Beneficii debentur.
- 666 Bulla Julii III. fructus Beneficii inexactos reservat successor in Beneficio.
- 667 Distributiones quotidiana non veniunt nomine Beneficii fructuum.
- 668 Tales dicuntur fructus Beneficii quoad alios effectus.
- 669 Referantur Canonatus consistentes in distributionibus quotidianis.
- 670 Beneficiatus de distributionibus quotidianis inexactis testari valet.
- 671 Reprobatur Decius consil. 279. per tot. tom. 1.
- 672 Quindennium inexactum debetur etiam hæredibus ab intestato, & etiamsi Beneficium constet ex distributionibus quotidianis.
- 673 Auctoris distinctio.
- 674 Congrua Episcopi mille Ducatorum, illa vero Curati centum.
- 675 Quoad exuberantes fructus intrat successor in Beneficio.
- 676 Extante consuetudine, Statuto, vel indulto Apostolico, ut fructus inexacti Beneficii spectent ad Capitulum Ecclesiæ, tunc quindennium inexactum debetur Capitulo.
- 677 Tenet consuetudo, ut fructus Beneficii vacantis usque ad novam provisionem cedant Capitulo.
- 678 Fructus Beneficii de Jurepatronatus Regio spectant ad Regem, & quomodo hoc intelligatur.
- 679 A fortiori fructus inexacti.
- 680 Parochus de quarta funerali etiam inexacta dispo- nere potest.
- 681 Canon inexactus à resignante antè resignationem, non debetur resignatorio.
- 682 Ex fructibus inexactis satisfaciendum est creditoribus Beneficiati.
- 683 Fructus pendentes hæreditatis spectant ad creditores defuncti, non ad illius hæredes.
- 684 Agens de damno vitando præfertur agenti de lucro captando.
- 685 Affertur Constitutio Synodalis Egitanien.
- 686 Affertur Extravag. Incepti un. n. sed. vac.
- 687 Argumentum à majori ad minus, validissimum est.
- 688 Exequutio fieri potest super fructibus Beneficii pro satisfactione creditorum.
- 689 Fructus Status, & majoratus sequestrari possunt ad solvendum æs alienum.
- 690 Affertur Bulla Clementis VIII. super Congregatione Baronum.
- 691 Affertur alia Bulla ejusdem Pontificis super provisione Beneficiorum patrimonialium.
- 692 Fructus Beneficii valde tenuis arrestari nequeunt.
- 693 Vel si existant alia bona patrimonialia.
- 694 Debita Beneficiati solvi nequeunt ex fructibus inexactis Beneficii.
- 695 Bulla Julii III. super fructibus inexactis non est in usu.
- 696 Declaratur dicta Bulla Julii III. & reprobatur Navarr. consil. 4. nu. 1. de success. ab intestat.
- 697 Declaratur iterum eadem Bulla.
- 698 Camera Apostolica capiens spoliolum, tenentur ad debita Beneficiorum.
- 699 Declaratur Rota decis. 529. nu. 1. in princip. ver- neque, & num. 3. ac per tot. par. 3. rec.
- 700 Opinio Auctoris procedit in debitis contractis pro Ecclesia, proque illius necessitate.
- 701 Successor in Beneficio solummodo tenetur ad debita prædecessoris contracta pro necessitate Ecclesiæ.
- 702 Adducitur Constitutio Synodalis Egitanien.
- 703 Debita Beneficiati concludentissime comprobanda.
- 704 Solummodo primus successor in Beneficio tenetur ad debita ultimi Beneficiati.
- 705 Reiiicitur Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 4. quæst. 3. num. 10.
- 706 Actio realis sequitur rem.
- 707 Quindennium adinstar canonis, & laudemii debetur

- betur in loco rei sitæ suo tempore .
- 708 Potentia propinqua actui , pro actu existimanda .
- 709 Quindennium inexactum est fructus post obitum Beneficiati decursus .
- 710 Afferitur locus Genes. cap. 29. vers. 19. & seqq.
- 711 Prætor non curat de minimis .
- 712 Modica læsio non est potens causa restitutionis in integrum .
- 713 De partu in navi edito non solvitur nulum .
- 714 Actio redhibitoria non datur pro parva re .
- 715 Minima bona Ecclesiæ alienari possunt absque beneplacito Apostolico .
- 716 Consuetudo parum præjudicialis Ecclesiæ sustinetur .
- 717 Modica utilitas publica non præfertur magnæ utilitati private .
- 718 Condemnandus de proximo , habetur pro jam condemnato .
- 719 Matrimonium de proximo contrahendum , habetur pro jam contracto .
- 720 Doctorandus de proximo , habetur pro doctorato .
- 721 Matriculandus de proximo , habetur pro matriculato .
- 722 Agens ultimum diem anni vigesimi , validè manumittit .
- 723 Præscriptio de proximo complenda , habetur pro completa .
- 724 Quidquid sit in præscriptione odiosa .
- 725 Centenaria habetur pro completa , etiamsi deficiant pauci anni .
- 726 Centenaria requisita ad præsumendum Jus patronatus , habetur pro completa , etiamsi deficiant pauci menses .
- 727 Modicæ expensæ non repetuntur .
- 728 Judex licitè munusculum accipere potest .
- 729 Beneficium fictum de Pertica est impermutabile .
- 730 Chamæleon vivit de aere .
- 731 Emphyteuta ob modicam deteriorationem expelli nequit .
- 732 Vulnusculum non habetur pro vulnere .
- 733 Pubertati proximus habetur pro pubere .
- 734 Ob parvitatem materiæ non dicuntur mortalia ,
- 735 Capellanus Missæ quotidianæ , potest per annum pro se , vel pro conjuncto celebrare .
- 736 Omittens uno , vel altero die recitare Horas Canonicas , non tenetur fructus restituere .
- 737 Reliciuntur contrarium tenentes .
- 738 Auctor putat , in tali casu mortaliter peccari .
- 739 Qualis fuerit mens in hoc casu S. Pii V.
- 740 Diana videtur ita sentire .
- 741 Famulus omittens inservire uno , vel altero die , facit fructus suos integri Salarii .
- 742 Ecclesia mitius agit , quam homo .
- 743 Lis propè finem esse dicitur , si semestre superfit .
- 744 Mora modici temporis non attenditur .
- 745 Vicinus , aut naturalis alicujus loci , Judex esse nequit in eodem loco ex l. Reg. Castellæ 4. tit. 6. lib. 3. Recopilat.
- 746 In Ordine Minorum Observantium S. Francisci Provinciales sunt tricennales .
- 747 Adhuc Provincialatus ad modicum tempus abbreviari , vel prorogari potest .
- 748 Non licet , Dei ministros de minimis curare .
- 749 Creditor , antè tempus petere nequit creditum .
- 750 Triennalis possessio debet esse usque ad ultimum momentum triennii .
- 751 Facienda est mentio etiam Beneficii modici .
- 752 Habens Beneficium modicum , tenetur ad Horas Canonicas .
- 753 Deus non facit differentiam modici .
- 754 Idem Juris esse debet in parvis sicut in magnis .
- 755 Etiam Salomon meminuit minimorum .
- 756 Adducuntur Parabolæ Evangelii .
- 757 Nihil est tam modicum , quod æstimandum non sit .
- 758 In respicientibus justitiam habetur consideratio de minimis .
- 759 Jus Canonicum de minimis curat .
- 760 Unius etiam tantum horæ habetur consideratio .
- 761 Prout prædicatur etiam in alternativa mensium .
- 762 Pro viginti millibus passuum datur una dies , & pro viginti uno millibus passuum dantur duo dies .
- 763 Adducitur locus Josue 10. 13. & 14. & Ecclesiastic. 46. 5.
- 764 Adducitur locus 4. Reg. 20. 6. 10. & 11. & Ecclesiastic. 48. 27. & Isai. 38. 6. & 8.
- 765 Unius mensis defectus non est considerabilis .
- 766 Solvens antè tempus , illinc de proximo soluturus , caret conditione indebiti .
- 767 Quidquid si longum tempus solutioni deesset .
- 768 Jus speciale regulariter de minimis non curat .
- 769 Quindennium de generali consuetudine est .
- 770 Modicum tunc considerandum , quando illud est capax alicujus æstimationis .
- 771 In casu de bono , & æquo procedendum .
- 772 Provisio Beneficiorum , & similia requirunt præsertim certitudinem temporis .
- 773 Quindennium inexactum acquiritur hæredibus Beneficiati , si pauci menses desint ad complementum quindecim annorum .
- 774 Declaratur textus in l. itinere 3. ff. de verb. sign.
- 775 Ad unum tantum milliare datur alius dies , etiamsi non sint viginti milliaria , propter certitudinem .
- 776 Si Capitulum præstiterit successor in Beneficio quindennium , etiamsi modicum tempus deesset ad illius maturationem , hæredes antecessoris agere debent contra eundem successorem in Beneficio .
- 777 Locatio cum anticipata solutione , est nulla .
- 778 Quindennium spectat ad successorem , præmoriante Beneficiato antecessore antè maturatum terminum .
- 779 Debtores raro anticipatè solvunt .
- 780 Anticipata solutio quindennii non præjudicat successor in Beneficio .
- 781 Exercitium alternatiuæ inter Regulares circa Officiorum distributionem , anticipari nequit .
- 782 Precarii contractus de rebus Ecclesiæ in præjudicium successoris non tenet .
- 783 Successor in fideicommissio non potest anticipare actionem ad bona fideicommissaria , nisi in casu deteriorationis , seu dilapidationis hereditatis .
- 784 Heres gravatus non potest in præjudicium successoris anticipare ex actione præmaturæ solutionis .
- 785 Antè contractum matrimonium muliere percipiente fructus ex fundo dotali locato , postea vir illos repetere potest .
- 786 Venditor anticipatè exigens pensiones , cogi potest ab emptore ad sibi cedendum actionem , aut ad restituendum pensiones .
- 787 Studens S. Theologiæ cum indulto præsentialitatis , præmoriens antè tempus ad studendum sibi præfixum , si anticipatè perceperit fructus , non facit illos suos in præjudicium successoris .
- 788 Idem de Canonico anticipatè fructus percipiente , & postea etiam Præbendam optante .
- 789 Cappellano debetur elemosyna ad instar alimentorum .
- 790 Si omnes Missæ anni , intrà quem Cappellanus mortuus est , non ad impleantur , hæredes non tenentur

- tur anticipatè solvere, nisi Cappellanus caveat.
 791 In censu fieri nequit anticipata solutio.
 792 Non attendendum tempus solutionis factæ, vel faciendæ, sed sola perceptio fructuum quindennialium singulis quindecim tantum annis debitorum.
 793 Resignans anticipatè, quindennium exigere nequit in fraudem resignatarii.
 794 Fructus sequuntur illum, qui tenetur ad onera.
 795 Sive resignatio facta sit purè, sive in favorem certæ personæ.
 796 Resignatarius causam habet à Papa.
 797 Resignans habetur pro mortuo.
 798 Etiam in locis, ubi ad sunt spolia Clericorum, quindennium anticipatè prædecessori solutum, spectat ad Cameram.
 799 Actio pro assequutione quindennii est in facultate novi Beneficiati vel contra manum mortuam, vel contra hæredes ultimi Beneficiati.
 800 Solutio quindennii differtur singulis quindecim annis in gratiam Emphyteutæ.
 801 Quisquis renunciare potest favori suo.
 802 Anticipatè solvens, bis solvit.
 803 Rogatus restituere post mortem, potest, si velit, etiam restituere antè mortem.
 804 Ultimum quindennium, uti fructus exactus antè terminum, deberi videtur antecessori Beneficiato.
 805 In societatibus Officiorum licita est anticipata solutio fructuum de semestre in semestre.
 806 Favore libertatis tenet anticipata solutio.
 807 Dataria Apostolica exigit Pensiones anticipatas à Beneficiato.
 808 Titularis, post translationem exigens aliquos terminos anticipatos à Pensionario, molestari nequit à translatorio.
 809 Solutio anticipatè facta usufructuario, vel similibus, bonificanda est pro rata.
 810 Debitor solvere nequit antè tempus, quando illud appositum est gratia creditoris.
 811 Dominium facilius iustificatur per reiteratas annuas solutiones.
 812 Argumentum à minori ad majus est in jure fortissimum.
 813 Successor in Beneficio est legitimus creditor quindennii, adveniente tempore illius solutionis.
 814 Quasi possessio exigendi probatur per annuas solutiones.
 815 Hæres Emphyteutæ tenetur conductori refundere anticipatas Pensiones per Emphyteutam perceptas.
 816 Solutio anticipata non liberat solventem.
 817 Æqualitas inter omnes servanda est.
 818 Emphyteuta canonem anticipatè solvere nequit.
 819 Solet haberi pro suspecto futurum præjudicium.
 820 Solutio quindennii anticipata habetur pro non facta.
 821 Anticipatè solvi nequit census.
 822 Beneficiatus non bene equiparatur usufructuario.
 823 Considerandum simplex factum exactiois, sed bene juris effectus.
 824 Capitale pecuniæ positum est in periculo ob mortem socii.
 825 Non desunt DD. tenentes, in societate Officii anticipatè solvi non posse.
 826 Etiam favore libertatis solvi potest antè tempus.
 827 Cur Dataria Apostolica mediante Cedula Bancharia anticipatas Pensiones exigat.
 828 Sequitur eadem materia.
 829 Sequitur eadem materia.
 830 Asscuratio dotis ob vergentiam Viri ad inopiam, est quedam promissio de dote restituenda in omni casu, quo vir non sit solvendo.
 831 Bancharius se obligans in Dataria, se habet tantumquam fideiussor Beneficiati.
 832 Cedula Bancharia habet paratam exequutionem.
 833 Anticipatè solvi potest, quando non agitur de præjudicio tertii.
 834 In materia solutionis quindennii non est locus divisioni.
 835 In Cathedrali Gerunden. viget consuetudo anticipatè solvendi fructus Canonicatum.
 836 Anticipatæ solutiones in bonis Ecclesiasticis prohibentur à S. Concilio Tridentino.
 837 S. Concilium derogare videtur contrariis pacto, consuetudini, & constitutioni Synodali.
 838 Consuetudo interpretanda venit, quominus ledat jus commune.
 839 Auctor non est adè tenax in sua opinione.
 840 Anticipata solutio ob Ecclesiæ necessitatem valet.
 841 Interest Ecclesiæ habere Beneficiatum doctum.
 842 Sacerdos potest posticipatè solutionem recipere.
 843 Cardinalis habet indultum testandi etiam quo ad fructus inexactos.
 844 Declaratur tale indultum, & quomodo procedat.
 845 Declaratur aliud indultum succedendi ab intestato Clerico.
 846 Fructus inexacti à Cardinali, debentur illius hæredibus scriptis.
 847 Ut Cardinalis disponere possit de fructibus civilibus, doceri debet de eorum exactioe saltem per equipollens, ut per depositum.
 848 In quo casu Cardinalis disponere possit de quindennio inexacto.
 849 Quid dicendum in casu, quo sit locus spoliis.
 850 In Hispania est locus spoliis Episcoporum.
 851 In Navarra, ac Aragonia est locus spoliis etiam Clericorum.
 852 In Indiis Hispaniarum Ecclesia, non Camera Apostolica succedit in fructibus Episcopatum.
 853 Nisi Episcopi Indiarum, extrà Indias decesserint.
 854 Idem prædicatur in Lusitania.
 855 Reprobatur Marta de success. legal. par. 3. qu. 13. artic. 5. num. 52.
 856 Nec in Indiis est locus spoliis.
 857 Nec in Germania.
 858 Nec in Gallia, nec in Urbe.
 859 Romæ Incolæ, & districtuales per decem milliaria, disponere possunt de fructibus Ecclesiasticis in præjudicium successorum.
 860 Indultum incolarum Romæ quando non suffragetur.
 861 Hodie sublata est talis facultas testandi.
 862 In S. Religione Hierosolymitana viget indultum succedendi in locum Cameræ in fructibus Beneficiorum inexactis.
 863 Idem prædicatur in Religione S. Spiritus.
 864 Episcopo Indiarum extrà illas decedente, non est locus spolio.
 865 Idem in Beneficiato loci, ubi non spolia, decedente in loco, ubi sunt spolia.
 866 Quindennium receptum à Procuratore Beneficiati, non tamen exactum à Beneficiato, spectat ad hæredes Beneficiati.
 867 Sunt aliqui casus, in quibus non vigent spolia.
 868 Quindennium non exactum à principali, licet exactum à Procuratore, dici tamen nequit exactum.
 869 Declaratur Bulla Urbani VIII. circa spolia.
 870 Cardinalis testari potest de fructibus Ecclesiasticis

- exactis tantum ab ejus ministro, licet nondum
perventis ad illius manus.
- 871 Idem dicendum de pecunia quinquenniali, licet non-
dum in vita Beneficiati inter alia bona patrimo-
nialia commixta.
- 872 Declaratur Bulla Julii III. circa spolia.
- 873 Bancherius representare fingitur duplicem perso-
nam.
- 874 Cardinalis disponere potest de fructibus Ecclesiasti-
cis, quantumvis in Banco depositatis.
- 875 Magna est auctoritas S. Romæ Romanæ.
- 876 Ut fructus debeantur hæredibus Beneficiati, requi-
ritur realis commixtio inter bona propria ejus-
dem Beneficiati.
- 877 Contrarium est probabilius.
- 878 Spolium etiam intrat in Pensione Ecclesiastica.
- 879 Quidquid de jure sit.
- 880 Pensio Ecclesiastica quoad alios effectus non habetur
pro Beneficio Ecclesiastico.
- 881 Indultum Cardinalitium ad testandum, non tollit
spolium post Bullam Urbani VIII.
- 882 Nisi Pensio exacta fuerit in vita Cardinalis ab ejus
Ministro, seu Procuratore.
- 883 Accessorium non debet esse potius principali.
- 884 Congrua Episcopi mille ducatorum, & Rectoris
centum.
- 885 Distributiones debitæ ratione servitii, non subja-
cent spolio, debitæ verò ratione Canonis, sub-
jacent.
- 886 Mentio compositionis Camerae cum Clericis.
- 887 Hæredes Beneficiati, tanquam cessionarii Camerae
excludere debent successorem in Beneficio, sicuti
illud excluderet Camera, si compositionem non
fecisset.
- 888 Hæredes Beneficiati semper succedunt in fructibus
inexactis Beneficii, etiamsi illud excedat viginti
Ducatos auri de Camera.
- 889 Camera succedit in fructibus Beneficii curati, si Be-
nificiatus moriatur extra residentiam, & Bene-
ficio ascendat ad triginta ducatos, non obsta-
nte compositione cum Camera.
- 890 Supradicta Bulla Julii III. non loquitur de reser-
vatorio fructuum.
- 891 Solus Beneficiatus dici potest administrator suæ
Ecclesiæ.
- 892 Reservatarius fructuum non est Rector.
- 893 Beneficiatus fructus obtinet accessorie ad admini-
strationem.
- 894 Idem deservire debet oneribus Ecclesiæ.
- 895 Dicta Bulla Julii III. extendenda ad reservata-
rium fructuum.
- 896 Episcopus, seu Rector dicitur sponsus Ecclesiæ.
- 897 Reservatarius fructuum, quoad bona temporalia
est magis administrator, quam titularis.
- 898 Pensionarius subjacet spolio.
- 899 In dicta Bulla Julii III. nullum continetur odium,
vel gravamen hæredis.
- 900 Reservatarius fructuum quoad onera realia habe-
tur loco titularis.
- 901 Fructus inexacti Beneficii spectant ad successorem
in Beneficio, non ad reservatarium fructuum.
- 902 Reservatarius fructuum venit ex jure speciali, &
titularis ex jure communi.
- 903 Spolium etiam intrat in Pensione Ecclesiastica quoad
fructus inexactos, juxta praxim, quam servant
Camerales.
- 904 Quidquid de jure sit.
- 905 Etiamsi Pensionarius haberet indultum Cardinali-
tium testandi.

906 In locis, ubi adsunt spolia, Camera Apostolica
habet quinquennium inexactum tanquam fru-
ctum Beneficii.

CAPITULUM L.

V Iso in præcedenti Cap. quòd quinquennia ine-
xacta, licet maturata de tempore antiquo-
rum, seu præteritorum Canonicorum, attamen
distribuenda, seu dividenda sunt inter novos
tantum Canonicos repositos de tempore distri-
butionis, seu divisionis faciendæ, non autem
inter antiquos, seu præteritos Canonicos, sive
eorum hæredes, satis proficua similis materia
in præsentis Cap. cum fructu, ut sperare fas est,
disseminatur, cum enim sæpius soleant Benefi-
ciati in Beneficiis per eos possessis habere prædia
Urbana, aut rustica fortasse ruinosa, vel incol-
ta, vel nimis remota, ex quibus fructus suorum
Beneficiorum percipiunt, (ut exemplificari po-
tuit in casu Consilii Belli 166. n. 6. in principio, &
sine) eaque in Emphyteusim concedere manus
mortuæ, indeque quinquennia percipere (intel-
ligendo de Emphyteusi ad vitam eorundem
Beneficiorum, vel de perpetua mediante bene-
placito Apostolico, quod utrumque facere va-
lent ex traditis per Turricell. de reb. Eccles. non
alien. cap. 25. n. 6. & 9. circa fin. versic. nam li-
cet Prælati, n. 14. in med. & n. 17. & cap. 26.
n. 6. 8. & 11. Gratian. disc. 601. n. 1. in med.
versic. cum Præbendarius, & n. 7. in fine antè ver-
sic. neque obstant.) Sæpius etiam excitari possunt
quotidianæ controversiæ inter successores in Be-
nificiis, & hæredes Beneficiorum, seu ulti-
morum possessorum Beneficiorum, quos pro-
phanos, seu paganicos vocat Card. de Luca de
Benefic. disc. 82. n. 2 in princip. Occasione con-
cessionis hujusmodi Emphyteuticæ ob non ex-
acta per eosdem in vita quinquennia super perti-
nentia quinquenniorum inexactorum, illa præ-
tendentibus hæredibus ultimorum possessorum,
& successoribus in Beneficiis, nec novum, nec
paradoxum videatur, quod hæredes etiam sæ-
culares existant capaces fructuum Beneficii,
quos percepturus esset illorum auctor Clericus
Beneficiatus, nisi ejusdem præmorientia occur-
reret, quippè etiam hæredibus sæcularibus Be-
nificii incapacibus, ac de eo non provisus, (quan-
tumvis adeuntes hæreditatem cum beneficio le-
gis, & inventarii, dicantur hæredes Beneficiati)
possunt quandoque compatibiliter fructus perci-
pere, qui sicuti eorum auctori competere, si
supervixisset, ita transissent in ejus hæredes, in
quos de jure semper transferuntur universa jura,
& actiones indifferentes ad text. in l. hæres 54.
la 2. ff. de acquir. hæred. l. cum hæredes 23. ff. de
acquir. possess. l. 1. ff. de honor. possess. in puncto
Rota in Bisuntina, seu Basilien. Parochialis super
manutentione 26. Junii 1702. cor. R. P. D. Anfaldo
Decano, §. Diximus compatibiliter; undè firma
remanet resolutio supra firmata, quòd nihilrùm
quinquennium ex prædio Beneficiali debitum per
Beneficiatum in Emphyteusim manus mortuæ
concesso, & per eundem prædefunctum non ex-
actum debetur successoribus in Beneficio, non au-
tem hæredibus prædicti ultimi Beneficiati, prout
in simili debetur laudemium per Beneficiatum
antecessorem non exactum, nec non canones
non

non exacti, Mandell. conf. 79. n. 15. post Federic. de Senis in consil. seu question. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explanat. 40. n. 12. Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. lib. 1. par. 3. cap. 35. n. 1. Ripa de actib. in mort. artic. cap. 89. n. 31. Crispolt. cas. militar. 42. n. 2. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 44. n. 27. cum seqq. Mancin. de Jure sacro controverso dissert. 20. n. 6. Filliuccius quest. moral. tom. 3. tract. 43. n. 5. Contriis discept. 73. n. 1. cum seq. tom. 1. Calvin. de equitate lib. 2. cap. 151. n. 80. cum seqq. ubi de veriori, & cap. 165. n. 29. ubi reiicit contrarium, Costa de re integra distinet. 53. n. 7. & de retroact. casu 11. in cap. 8. n. 5. in fine, Burgius de laudem. par. 1. inspeit. 4. n. 55. & in addit. n. 120. cum seqq. ubi refellit contrarium, Solfon. eod. tract. resid. cellul. 12. tit. de duplicat. laudem. n. 98. in fine. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. quest. 15. n. 1. & tit. de laudem. quest. 27. n. 1. ac per tot. Vivian. in praxi Jurispatronat. par. 2. lib. 13. cap. 10. n. 10. in fine versiculo sicuti fructus, Caldas qu. forens. lib. 1. qu. 13. n. 21. in fine versiculo ergo ex fructibus. Tondut. resol. can. part. 1. cap. 68. n. 16. & 19. cum seqq. Ventrigl. prax. Eccles. annotat. 16. §. 2. n. 33. tom. 2. Cyriac. controu. 397. n. 5. circa fin. versic. 2. articulus cum nn. seqq. junctis nn. 49. & seqq. Rosignol. de contract. contract. 4. prenot. 6. n. 10. ubi ita servari de communi praxi, Noal. de transmiss. casu 70. n. 6. circa fin. versic. si vero tales, Muñoz Escobar de ratiocin. computat. 20. n. 23. post princip. versiculo quibus sic, Episcop. Rocca select. jur. disp. cap. 124. per tot. Riccius ad de Franch. decis. Neapol. 14. in fine, Christineus decis. Belgic. 295. n. 2. cum seqq. vol. 1. & decis. 77. n. 1. cum seqq. vol. 5. Balduccius decis. 54. n. 45. vol. 1. Rota coram Alexand. VIII. decis. 183. n. 23. repetit. post Salgad. Labyrinth. credit. par. 3. in ordine la 90. n. 14. decis. 809. n. 1. parte 1. divers. decis. 492. n. 7. parte 18. recentior. tom. 2. Hinc videmus in fortioribus, quod fructus pendentes Episcopi translati, debentur novo Episcopo, non autem translato, qui dicitur quasi mortuus, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 12. n. 25.

Nec incicias iri potest, quod hujusmodi quindennia, ut ita dicam, beneficiaria connumerentur inter fructus Beneficii, ideoque illis tanquam de fructibus habenda sit ratio, Rota in Romana Coadiutorie super quindenniis, & Laudemiis 14. Maii 1696. coram Muto n. 1. registrata apud Chokier. de permutation. & Remocamp. de Coadiutoriis in ordine la 19. & repetit. post Fraet. inter decision. S. Rot. Rom. la XIII.

Cui principali resolutioni decem assistunt vivz rationes.

I. Eo quod Laudemia, & respectivè quindennia inexacta tanquam fructus civiles pendentes Beneficii non adhuc percepti in vita Beneficiati prædecessoris, nec adhuc penitus maturati, sed quasi tantum seminati, vel si maturati, non tamen percepti, tanquam actualiter non exacti, acquiri nequeunt hæredibus ultimi Beneficiati, antè eorum exactiorem nondum Domini, quidquid sit in fructibus naturalibus ad text. in §. Is vero 36. Institut. de rer. divis. l. qui pendentem vindemiam 25. ff. de action. empti, l. fructus pendentes 44. ff. de rei vindicat. l. si usufructuarius 13. ff. quib. mod. usufruct. amit. l. in singulos 8. in fine ff. de ann. legat. l. si fur, aliis

l. arboribus 12. l. defuncta 58. ff. de usufructu, singulariter Surd. conf. 84. n. 4. vol. 1. & conf. 333. n. 23. cum seqq. vol. 3. Ferrett. conf. 225. n. 1. & 5. ubi ita praticari de consuetudine, vol. 2. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. quest. 15. n. 1. in princip. versic. sed Thesaur. & tit. de laudem. qu. 28. n. 1. Grats. de exception. ad Statut. exclud. exception. except. 25. n. 106. Leo de Capellan. qu. 5. sect. 6. n. 72. in princip. Zecchini de Republ. Eccles. tit. de Beneficiat. n. 11. circa fin. versic. quod si Beneficiatus, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 44. n. 27. Plotus de in jus jurand. n. 644. Antonell. de regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 9. n. 23. & 25. Valasc. de partition. cap. 36. n. 1. in fine, & n. 4. in fine, Barbosa de jure Eccles. lib. 3. cap. 17. n. 76. cum seq. & de Episcop. parte 3. alleg. 117. n. 1. 5. & 6. & in cap. fin. n. 4. in princip. versic. alii vero, de confirmat. utili, Bonacina de obligat. Beneficiat. disput. 4. punct. 3. n. 7. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. n. 89. Castill. de usufruct. cap. 79. n. 2. Vivian. in prax. jurispatr. lib. 14. cap. 8. n. 5. Barbat. de divis. fruct. parte 2. cap. 8. n. 3. in princip. versic. dixerunt alii, Moneta de distribut. quotid. par. 3. qu. 3. n. 2. Naldus summ. cas. conscient. verbo fructus n. 20 Bellett. disquisit. Cleric. tit. de bon. Cleric. par. 1. §. 15. n. 4. cum seq. & n. 11. & §. 16. n. 1. 2. & 7. Mainat. de spol. seu fruct. Benefic. inexact. n. 1. 23. 161. 227. & seqq. Redoan. de spol. Eccles. qu. 5. n. 1. 4. & 18. Riccius in addit. ad decis. Neapol. de Franch. 13. in med. versic. quemadmodum dicimus, Sperell. de eis. 82. n. 3. cum seq. & n. 19. par. 1. Thesaur. dec. Pedemont. 143. n. 1. in princip. versic. contrarium tamen, Amendola in addit. ad de Franch. dec. Neapol. 19. n. 4. Rota in rec. dec. 240. n. 2. & 8. par. 1.

II. Eo, quod Beneficiatus tam simplex, quam cum administratione, & cura, in vita usufructuario, & in morte usufructuario æquiparatus, vivus habet jus tantum utendi, & fruendi, quod morte expirat, in alium transferre nequit, & sic ad hæredes transmittere fructus quindennii inexacti argumento text. in §. 1. Institution. de usu, & habitat. Bellus conf. 166. n. 9. Surd. conf. 333. n. 1. in princip. & n. 9. lib. 3. Bellon. sen. conf. 3. n. 2. & 4. Peregrin. conf. 85. n. 2. in med. & in fine, & n. 6. lib. 5. Barbosa de jure Eccles. lib. 3. cap. 17. n. 11. Redoan. de spol. Eccl. §. 9. n. 52. Novar. in Summa Bullar. par. 1. comment. 14. num. 3. & comment. 69. num. 3. Bersan. de negligent. & omission. par. 2. artic. 43. nu. 24. Gratian. disc. 606. nu. 6. cum seq. Caldas Pereyra quest. for. lib. 1. qu. 13. nu. 1. in princip. in med. & circa fin. vers. ex quibus manifestum est, & de empt. & vendit. cap. 16. nu. 9. in princip. versic. verum hæc sententia, Bellett. disquis. Cleric. tit. de bon. Cleric. par. 1. §. 15. nu. 3. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 3. num. 3. in fine versic. diffiniunt è contrà, & nu. 21. in fine vers. in Italia tamen, juncto nu. 25. in princip. Scapuccin. de success. singular. limit. 4. nu. 2. Sperell. dec. 82. num. 9. cum seq. tom. 1. Rota post Barbof. de Epis. parte 3. all. 117. nu. 11. Sicque jus illud percipiendi fructus in defuncto est finitum, antequam cedat solutionis tempus, & quantumcumque tempore mortis instaret recollectio, Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 8. in princip. versic. tertia sententia, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 44. nu. 28. cum seq. Barbosa de jure Eccl. lib. 3. cap. 17. nu. 77. in princip. versic. quia Clerici, & vot. Canon. dec. 101. n. 2. lib. 3. & de Episcop. parte 3. alleg. 117. num. 6. in prin-

princip. cum Beneficiatus disponat tantum ac circa ea, quæ ei simpliciter de presenti competunt, ac circa futura non potest ultra administrare, etiam si in spe administratio competat, nisi sit redacta ad actum obligandi successorem, & nisi quatenus calus evenerit eo vivo, nam & si videatur quodammodo disponere de re presenti, tamen hujusmodi jus, quod est in spe, non dicitur in bonis nostris, neque dispositio potest effectum sortiri, si calus eveniat post mortem *l. Siquis pro redemptione 36. C. de donation. Scapuccin. de successore singulari ampl. 1. 4. nu. 2. & Beneficiatus decedens ante fructus recollectos, & sic ante quindennii perceptionem, illos non facit suos, nec de illis disponere potest, nec quindennium acquirere, Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 66. nu. 35. in princip. Cumque quindennium sit fructus consistens in pecunia, veriùs dicitur pendere, quousque actualiter non fuerit perceptum, Card. Paris. conf. 40. nu. 8. vol. 1. aliàs in fraudem successions Beneficiatus disponeret de fructibus, Nicolius Floscul. verbo Beneficiu Ecclesiasticum n. 47.*

Cumque quindennia hujusmodi inexacta in vita antecessoris, tanquam fructus Beneficii obvenientes post mortem ultimi Beneficiati, & tunc maturati, sanè debentur successori in Beneficio, dum antecessor, qui ea exigere posset, non existit amplius in humanis *Cap. illud 47. 12. qu. 2. cap. quia sape 40. in princip. de elect. in 6. cap. presenti 9. in princip. de offic. Ordinar. in VI. Scapuccin. de successore singulari ampl. 16. num. 7. in princip. & n. 8. versic. nec juvat in fine, Noguerol. alleg. 26. n. 9. Gallus de fructibus disput. 37. artic. 2. nu. 6. in princip. Maurus alleg. 45. nu. 1. cum seqq. & per tot. par. 2. ubi Adden. in princip. versic. & in hoc puncto, & idem Maur. alleg. 67. num. 1. & per tot. ead. par. 2. & ibi Adden. Capon. disc. 147. nu. 13. & 21. tom. 3. de Marin. quotid. ref. tom. 1. cap. 152. n. 12. cum seqq. Rodoer. ad eund. cap. 10. nu. 13. & cap. 152. nu. 17. Merenda contro. Fur. lib. 17. cap. 42. num. 28. cum seqq. ubi ita sapiùs judicatum, Nicolius lucubr. Can. & civil. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intest. deced. num. 76. in fine, versic. secus est de fructibus nu. 81. in princip. versic. secundò ampliatur, & num. 84. Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 4. cap. 1. nu. 203. Card. de Luca de Benef. disc. 84. nu. 6. & disc. 100. n. 21. circa fin. & n. 22. ubi non solum hæc est frequentior opinatio ignari, ac inferioris vulgi, sed etiam fortè literatorum virorum superioris ordinis, ubi subdit referendum esse fortunæ successoris invenire notabilem cumulum fructuum decursorum inexactorum, De Luca Melphiten. ad resol. de Marin. meliorat. 152. n. 9. tom. 1. Sese de inhibit. cap. 1. §. 8. nu. 20. P. Cassian. à S. Elia decis. Theologico legal. 59. n. 3. Capyc. Latr. decis. Neapol. 26. nu. 6. in fine versic. tamen communis tom. 1. Manfrella in obs. ad eund. dicta dec. 26. nu. 2. tom. 1. Pilaja decis. Pontific. 1. tit. de Benefic. Eccles. lib. 3. nu. 209. tom. 2. Leo decis. Valentia 145. nu. 1. cum seqq. par. 2. Trifstan. decis. Cathalon. 23. n. 24. tom. 1. Cristin. decis. Belgic. 295. per tot. lib. 1. dec. 77. per tot. lib. 5. Tapia decis. Neapol. 45. nu. 5. Rota coram Emerix Juniore decis. 1188. nu. 10. & in recentior. decis. 557. nu. 2. par. 17. Neque distinguendum est inter Beneficiatum simplicem, & inter Beneficiatum Curatum, seu cum administratione circa acquisitionem fructuù inexactorum*

favore successoris, Card. de Luc. de Benefic. disc. 18. num. 4. ubi hujusmodi distinctio in Curia, & in Rota rejicitur.

III. Eo, quòd quindennia (ut ità dicam) Beneficialia realiter non exacta per Prædecessorem, nec ejus bonis adhuc immixta, & incorporata, tanquam fructus non laicales, seu profani, nec consumpti, sed potius pro Ecclesiasticis reparati, acquiruntur successori in Beneficio juxta distinctionem, de qua in *Constit. 7. Julii III. §. 1. in princip. & in med. & §. 2. in princip. & in med. Bullar. nov. Rom. tom. 1. in aureis verbis ibi - Nihilominus donec in manibus eorum, qui illos tanquam Ecclesiasticos &c., Et pro talibus conservant, aut ut tales detinent, ipsique Beneficiati pecunias hujusmodi realiter non exegerint, & fructus non perceperint, nec alius eorum bonis commiscuerint, & sibi incorporaverint &c. verè Ecclesiasticos esse, & censeri debere &c. nec ipsis Beneficiatis &c. pro tempore defunctis, eorum heredes, qui ut plurimum sunt layci, in præjudicium successorum Beneficiatorum fructus &c. inexactos hujusmodi &c. exigant &c. declaramus, nostræ intentionis nunquam fuisse, nec esse, quòd qui vis quorumcumque Beneficiatorum &c. pro tempore decedentium sive ex testamento per ipsos Beneficiatos &c. condito, sive ab intestato heredes fructus &c. per ipsos sic defunctos Beneficiatos &c. ante eorum obitum non exactus, etiam si pro tempore ante obitum hujusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies Beneficiatis &c. viventibus advenerit, & per ipsos Beneficiatos &c. non steterit, quominus illos exegerint, quinimò omnem pro illorum exactiōe necessariam diligentiam etià judicialiter agendo, fecerint, quoquo modo exigere, aut etiam spontè oblatos percipere &c. fructus &c. inexacti hujusmodi ad ipsorum sic defunctorum Beneficiatorum &c. in Beneficiis prædictis successores &c. quorum solutionis dies ante obitum Beneficiatorum hujusmodi advenerit &c. liberè devenire, & in posterum deveniat, ac per eos, & non heredes prædictos exigere possint &c. & propterea successores in Beneficiis hujusmodi fructus &c. non exactos liberè, & licitè percipere, exigere, & levare &c., & in alia Constit. confirmatoria Urbani VIII. in ordine la 80. §. 4. cum seqq. eod. Bullar. tom. 4. repetit. penès Leon. de offic. Capellan. quest. 5. sect. 6. nu. 73. & prosequuntur Peregrin. conf. 85. n. 7. in princ. vers. quo autem lib. 5. Naldus in summ. cas. conscient. verbo fructus num. 20. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 9. num. 27. Cecch. de Repub. Eccles. tit. de Beneficiat. nu. 11. in fine versic. quòd si Beneficiarius, Leo de offic. Capellan. qu. 5. sect. 6. nu. 72. ante med. alter Leo thesaur. for. Eccles. par. 3. cap. 3. nu. 43. cum seqq. Barbosa de Fure Eccl. lib. 3. cap. 17. Valasc. de partition. cap. 36. n. 2. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. parte 3. cap. 35. nu. 10. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 25. in princip. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. num. 101. Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 66. nu. 35. Vivian. in prax. Jurisp. lib. 14. cap. 8. num. 9. Bannacar. comment. feudal. qu. 16. cap. in generali n. 96. Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 2. nu. 14. Bellett. disquis. Cleric. tit. de bon. Cleric. par. 1. §. 15. num. 10. in fine versic. responderi etenim potest, & num. 11. in fin. Amostaz. de caus. pii. lib. 3. cap. 14. n. 19. Mainat. de Spol. seu fruct. Benef. inexact. n. 1. 23. 161. 225. & 232. cum seqq. Filliucc. q. moral. tom. 3. tract. 41. de*

de Benef. Eccles. cap. 6. num. 44. in princip. versic. ubi tamen, & tract. 43. cap. 6. n. 5. cum seq. Mancin. de Fare Sacro contro verso dissert. 20. n. 9. cum seqq. Noal. de transmiss. casu 70. nu. 5. & 6. in princip. versic. unda, quod fructus, Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 50. nu. 13. Censalins ad Peregrin. de fideicom. artic. 49. circa fin. vers. duodecimò sit assertio, in fine, Surd. consil. 333. n. 11. in fin. versic. tertid videtur, n. 12. in princ. versic. quæ Bulla, & n. 14. versic. quibus non adversatur, & versic. non obstat in fine vol. 3. Valenzuela cons. 196. n. 43. cum seqq. vol. 2. Pecchius de aqueductu tom. 2. cap. 11. quæst. 4. quæst. 6. nu. 12. in fin. Capuccius in praxi. tom. 1. par. 3. cap. 11. artic. 31. n. 597. & artic. 32. n. 620. cum seqq. Tranchedin. consult. forens. tom. 1. consult. 73. nu. 8. cum seqq. ubi n. 10. quod etiam
18 ita decrevit Cardinalis Federicus Borromæus Archiepiscopus Mediolanensis in Concilio Provinciali VII. tit. de fructib. in §. Fructus omnes in fin. de anno 1612. habito, & num. 24. & per tot. Monach. de reft. feud. interpr. cap. 59. nu. 9. Marta de success. legal. par. 3. quæst. 13. artic. 5. num. 52. Ventrigl. prax. Eccl. tom. 2. annot. 16. §. 2. nu. 34. cum seqq. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explanat. 40. mm. 14. cum seqq. Adden. ad Maur. alleg. 45. versic. & in hoc puncto in princ. Rodoer. ad de Marin. quotid. resol. lib. 1. c. 152. n. 17. in fin. vers. & hæc opinio cum nn. seqq. ac signanter n. 20. de Marin. ref. lib. 1. cap. 152. nu. 13. Fontanella de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 18. par. 1. nu. 140. cum plurib. seqq. Capon. disc. 147. n. 15. tom. 3. Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 69. n. 2. & 11. Gallus de fructib. disp. 37. art. 2. num. 6. in princip. versic. secundò hoc decisum, Barboja in cap. fin. n. 4. in princip. vers. super venit tamen, de confirm. utili, Azor. instit. moral. par. 2. lib. 8. cap. 3. q. 13. circa fin. versic. prætered, juncto versic. in altera constitutione, Sperell. dec. 82. num. 11. tom. 1. Thesaur. decis. 143. nu. 2. in fine, vers. & pro hac Sententia, Luodovic. dec. Perus. 33. nu. 4. cum seqq. Panimoll. decis. 20. annot. 1. n. 11. cum seqq. tom. 1. Rot. cor. Priolo senior. dec. 179. nu. 5. Card. Seraph. dec. 583. nu. 3. tom. 1. & in recent. dec. 515. n. 5. & dec. 529. n. 1. & per tot. par. 3. dec. 157. n. 2. in fine par. 17.
19 & prædicta Bulla Julii III. etiam procedit in Beneficiis Ordinis Hierolymitani, Gallus cons. 34. nu. 7. in fine versic. quare benè intrat.

Undè quindennia ex prædio Beneficiali inter
20 fructus Beneficii percipi solita, nondùm tamen exacta non solum de jure communi, ut supra in resolutione principali firmarum extat, debentur successori in Beneficio, sed etiam vigore peculiaris memoratæ Bullæ Julii III. videnti advertunt Honded. cons. 85. n. 6. vol. 2. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. quæst. 28. n. 3. in princip. vel si forsitan de jure communi adhuc super
21 hoc aliqua supersit controversia, hodiè per dictam Bullam Juliani de plano res est, Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 36. n. 2. in princip. & in fine versic. quavis de jure communi, Noal. de transmissio. casu 70. n. 6. in principio.

IV. Eo, quod sicuti fructus Beneficii resig-
22 gnati, sive dimissi per assignationem alterius compatibilis, aut incompatibilis, antè dimissionem tamen, sive resignationem nondùm percepti, & reconditi spectant ad Resignatarium, qui est successor in Beneficio, quorum adhuc dies de tempore resignationis non venerat, Antonell.

de regim. Eccles. Episcop. tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 3. cum seqq. Ventrigl. prax. Eccles. tom. 2. annot. 16. §. 2. num. 22. cum seqq. Pacific. de Salvan. interditt. inspect. 4. cap. 1. num. 214. Belletr. disquis. Cleric. parte 1. tit. de bon. Cleric. §. 16. num. 1. cum seqq. Redoan. de Spoliis Eccl. qu. 3. n. 7. & 22. & qu. 5. num. 2. cum seqq. Parisius de resign. Benefic. lib. 1. quæst. 6. n. 16. Gallus de fructibus disp. 37. artic. 2. num. 9. in princip. versic. quæ ad primam, Riccius praxi Eccl. parte 2. resol. 166. per tot. Frances Virotoquy de Eccles. Cathedral. cap. 11. num. 9. cum seqq. Gobius consult. decis. 60. n. 11. nisi forsitan fructus etiam civiles, quanvis non exacti, sine maturati antè resignationem, eo enim casu spectant ad resignantem, non autem ad succellorem, seu resignatarium, cum supra laudata in
23 III. ratione Constitutio Julii III. non procedit, nisi in Beneficiato mortuo, non in quali, seu civiliter mortuo, qualis est resignatarius, Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 1. cum seqq. ita à fortiori quindennia fructus Beneficiati præmortui non exacta cedere debent successori in Beneficio, nè aliàs plus operetur mors
24 civilis inducta per dimissionem, aut resignationem, Peregrin. cons. 9. n. 1. cum seqq. lib. 3. Belletr. disquis. Cleric. parte 1. tit. de bon. Cleric. §. 16. n. 2. versic. cum mors, & renunciatio, quam mors naturalis, & in Jure valdè consentaneum est, ut
25 quod non est adhuc exactum, non dicatur fructus, Soccin. Sen. cons. 100. n. 2. in princip. vers. sed his non obstantibus, & n. 4. in princip. versic. ergò patet, & versiculo satis est autem vol. 1. maximè cum agamus de re reiterabili, seu habente tractum successivum, quale est quindennium sin-
26 gulis quindecim annis solvendum.

Ad quod referri potest exemplum de Ecclesia Cathedrali Valentina habente Statutum, quod
27 fructus Beneficiorum in eadem existentium, & alii Parochialium Ecclesiarum vacantium in Valentina Diocesi usque ad decennium per annum convertantur in necessarios usus fabricæ, vacante interim Præpositura in fine dicti decennii, dicti fructus in dictos usus convertendi sunt, Soccin. Sen. cons. 100. nu. 4. in med. versic. & quod prædicta, vol. 1.

V. Eo, quod sicuti fructus rei venditæ, tempore venditionis adhuc pendentes, tanquam
28 nondùm percepti, & tanquam accessoril rei venditæ, vel illius pars, spectant ad emptorem, ita quindennia inexacta, tanquam fructus adhuc pendentes, & nondùm percepti, sed solo cohærentes, fundumque sequentes, spectare debent ad successorem in Beneficio ad text. in l. si fraudator 25. §. fructus 6. ff. quæ in fraud. creditor. l. Fulianus 13. §. si fructibus 10. & §. si quid servo 18. ff. de action. empti, l. fructus post perfectum 13. l. post perfectam 16. C. cod. Honded. cons. 85. nu. 9. cum seqq. vol. 2. Scapuccion. de successore singulari ampl. 1. n. 2. Rosignol. de contract. contract. 2. prænotione 9. nu. 6. Vespignan. de empt. & vendit. consult. 26. num. 1. & per tot. Castropal. de Justit. & Jure par. 7. disput. 5. punct. 25. mm. 2. cum seqq. Rebell. de oblig. Justit. par. 2. lib. 9. qu. 17. sect. 1. conc. 1. nu. 1. cum seqq. Filliuc. qu. moral. tom. 2. tract. 35. cap. 8. qu. 3. Valasc. de partition. cap. 28. nu. 2. cum seqq. Belletr. disquis. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 16. nu. 6. cum seqq. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 22. n. 18. Barbat. de divisi. fruct.

fruct. par. 2. cap. 8. nu. 7. in princip. versic. in quibus si fructibus, Rota in recentior. dec. 245, nu. 1. par. 3.

VI. Eo, quòd sicuti fructus pendentes in fundo legato, à morte testatoris in legatarium transeunt, prout transit ipse fundus, etiamsi fructus sint nimis proximi collectioni, Muñoz Escobar de ratiocin. comput. 20. n. 4. Valasc. de partition. cap. 34. n. 1. Rota coram Card. Mantica decis. 14. n. 10. cum seqq. ità quindennia inexacta tanquam fructus pendentes transire debent in novum Beneficiatum, prout transit ipse fundus, in quo consistit Beneficium.

VII. Eo, quòd sicuti fructus bonorum fideicommissariorum cedunt in solidum successoris in fideicommissio, non autem hæredibus ultimi possessoris, seu hæredis gravati, cum fructus consecretur pars fundi integralis, impossibile est, quòd transeat possessio fundi statim mortuo ultimo possessore, & fructus aliquo modo remaneant penes ipsius hæredes, & quando ea omnia, quæ non sunt exacta, veniunt appellatione hæreditatis, & non petuntur tanquam fructus, sed repetuntur cum actionibus ex contractu defuncti queritis, ad text. in l. postulante 44. §. Sed in hujusmodi l. deducta 58. §. Qui post 2. ff. ad Senatufconf. Trebell. Mandell. conf. 79. num. 1. post consil. Federici de Senis, Peregrin. de fideic. artic. 49. n. 66. Censal. ad eund. loc. cit. in princip. versiculo secunda sit assertio, & circa fin. versiculo octava sit assertio, Valasc. de partition. cap. 34. num. 1. & cap. 36. n. 3. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. n. 3. in fine versic. secunda fuit, juncto n. 4. & 9. Castill. de usufruct. cap. 80. nu. 6. cum seqq. Maldonad. in addit. ad Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 11. num. 12. in princip. versiculo. quidam arbitrantur, Escobar de ratiocin. comput. 20. n. 3. Barbosa in l. divortio 8. in princip. nu. 10. cum seqq. ff. solut. matrim. Mier. de majorat. lib. 4. quæst. 24. num. 2. Tondut. res. benef. parte 3. cap. 164. n. 5. Ripa de act. in mort. artic. cap. 89. n. 26. in princ. Knipschitt. de fideicom. nobil. famil. cap. 10. n. 48. Amostaz. de caus. piis lib. 3. cap. 14. n. 16. versiculo caterum, Staiban. res. 26. n. 14. cum seqq. tom. 1. Saminiat. controu. forens. 33. n. 138. de Rosis select. jur. obseru. parte 1. cap. 45. n. 1. & per tot. Coscia disert. jur. par. 2. resol. seu qu. 22. in appendice n. 6. cum seqq. Fragofo de Regim. Reip. Christ. parte 3. lib. 9. disp. 20. §. 4. n. 3. ubi de veriori, Card. de Luea de fideic. disc. 187. n. 3. alter de Luca de linea legali lib. 2. artic. 115. num. 12. ubi refellit Andreolum controu. 220. n. 7. contrarium sentientem, Fontanella decis. Cathalon. 167. num. 12. tom. 1. Castill. decis. Sicil. 4. n. 11. Mansfrella obs. ad decis. Neap. pol. Capyc. Latr. 62. n. 5. cum seq. tom. 1. Baldac. artic. 3. decis. 54. num. 10. Rota coram Ubaldo decis. 784. n. 2. cum seqq. tom. 2. & post Urceol. de transaction. decis. 140. n. 9. cum seq. & in recentior. decis. 308. n. 18. parte 11. decis. 252. n. 13. par. 12.

VIII. Eo, quòd sicuti fructus pendentes Emphyteusis, mortuo Emphyteuta pertinent ad successorem in Emphyteusi, Valasc. de partition. cap. 31. n. 7. & 12. eodemque modo, quo fructus pendentes feudi, mortuo feudatario tanquam ipsius feudi pars non transmittuntur ad hæredes feudatarii, cum non sint Burgenfatici, seu allodiales, ad effectum solvendi relevium, Capan. de jure relev. par. 4. qu. 1. n. 9. & quæst. 6.

n. 14. cum seqq. Intrigliol. de feud. centur. 2. artic. 5. n. 974. ità fructus pendentes Beneficii tanquam inexacti non sunt transmissibiles ad hæredes, sed pertinere debent ad Beneficiatum successorem in Beneficio, qui etiam proprietarius dicitur, eodem nanque modo, quo canones solum in fine anni dicuntur maturati, Novar. summa Bullar. comment. 69. n. 14. in fine versic. prout etiam, ità & quindennia solum in fine cujuslibet quindennii dicuntur, maturata, ac matura, ideoque non debita hæredibus ultimi Beneficiati.

IX. Eo, quòd sicuti fructus pendentes usufructuarii, finito usufructu integrè spectant ad proprietarium, non autem ad hæredes usufructuarii §. Is verò 36. Institut. de ver. divis. §. finitur 3. Institut. de usufruct. l. qui scit 25. §. 1. ff. de usufr. l. in singulos annos 8. ff. de annuis legat. l. si usufructuarius messem 13. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. si fur. 14. l. defuncta 58. ff. de usufructu, l. utifru 5. §. fin. ff. si usufruct. petat. Honded. conf. 85. nu. 1. & 28. lib. 2. Castill. de usufructu cap. 77. nu. 1. cum seqq. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 1. nu. 1. cum seqq. Borguin. Cavalcan. de usufruct. mulier. relict. nu. 242. Lagunex de fructibus par. 2. cap. 6. num. 15. Hodierna controu. 4. nu. 38. cum seqq. lib. 1. Galvan. de usufruct. cap. 28. n. 3. in fine versic. atque hinc statuendum, Conciol. ad Statut. Eugub. Rubr. 50. nu. 8. cum seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap. 61. nu. 295. Bayo prax. Eccles. & sæcul. par. 3. lib. 2. quæst. 57. n. 4. Carol. Anton. de Luca ad de Marin. resol. tom. 2. meliorat. 141. num. 2. circa fin. versic. imbecilliter, Valasc. de partition. cap. 33. n. 6. Scapuccin. de singulari successore ampl. 1. n. 4. in fine, versic. & hoc pacto videmus, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. n. 5. & 9. in med. vers. secus si fructus.

X. Ac ultimo eo, quòd successor in Beneficio est quasi hæres prædecessoris, Valcassuela conf. 196. n. 61. vol. 2. Honded. conf. 85. n. 35. vol. 2. Surd. conf. 333. num. 7. vol. 3. Borell. conf. si vè controu. 41. n. 43. in princip. Gigas de Pension. qu. 52. n. 1. Costa de remed. subsidiar. remed. 106. illat. 8. n. 8. ubi n. 9. cum seq. infert, hinc successorem in Beneficio teneri ad æs alienum sui antecessoris pro utilitate tamen Ecclesiæ contractum, & censetur subrogatus in juribus defuncti cum omnibus præhementiis, juribus, & emolumentis, & sic fructibus quindennialibus inexactis, Eustach. à S. Ubaldo quodlibet 12. dub. 23. n. 1673. & quodlibet. 13. n. 1592. cum seqq. Rota coram Merlino decis. 597. n. 5. Alexand. VIII. decis. 22. n. 1. & 24. ne aliàs novus Beneficiatus videatur subrogatus quoad partem tantum, non quoad totum contra commune. Eustach. à S. Ubaldo quodlibet. 13. dub. 2. nu. 1417. quando Juris interpretatione dicitur idem subrogatus cum Antecessore, Ubaldo de unione cap. 2. n. 3. Tondut. resol. Canon. par. 1. cap. 81. n. 8. Robles de represent. lib. 1. cap. 12. nu. 18. & lib. 3. cap. 1. nu. 7. & cap. 18. n. 31. Rota in recentior. dec. 252. nu. 8. par. 6. quantumvis ex alia parte successor in Beneficio non in omnibus repræsenter suum antecessorem, ut in prophanis repræsenterat successor universalis, Costa de remed. subsidiar. remed. 106. illat. 3. n. 8. in princip. Immo prædecessor, & successor in Beneficio reputatur una, eademque persona, Gigas de Pension. qu. 47. nu. 10. Mean. obs. 282. nu. 9. par. 3. hinc fit, quòd novus Officialis explere debet tempus, quod defuit antecessori in officio l. Si fudex 32. ff. de judic.

judic. l. propterandum 13. §. Sin autem 8. vcrf. fin autem C. cod.

43 Ut autem fuccellor in Beneficio percipere valeat quindennium inexactum , debet esse in poffessione Beneficii , cum solummodo hoc modo verè dicatur fuccellor , *Costa de remed. subsidiar. illat. 8. remed. 106. nu. 11. Rot. coram Card. Puteo decis. 154. per tot. lib. 3.* & pacificè possidere quis dicitur Beneficium , si non solum quoad ritulum illud pacificè possideat , sed etiam quoad illius fructus , seu majoris saltem illorum partis , quos
44 percipiat , aliàs enim citrà fructuum perceptionem non videtur plenè adeptus possessionem Beneficii , eo quòd verius sit , rem datam , quàm vacuum possessionem traditam *cap. si tibi concessio 26. de Prebend. in 6. Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 5. §. 6. nu. 22. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 30. n. 10. cum seqq. Garzias de benef. par. 2. cap. 5. n. 123. Menoch. de retin. possess. remed. 3. n. 582. Barbosa de Parocho par. 1. cap. 5. n. 6. Rebuff. de pacific. possess. n. 163. Rosa de exequut. lit. Apostol. par. 1. cap. 5. n. 65. cum vix possidere dicatur , qui pacificè non
45 possidet , Lotter. de re benef. lib. 3. q. 23. n. 26. Secundum autem subjectam materiam intelligenda sunt verbal. si stipulatus 4. ff. de usur. l. si uno 15. ff. locati , ideoque verbum fuccellor venit intel-
46 ligendum de effectuali fuccellore , qui fructus percipit , non de eo , qui nudum titulum habet , *Gigas conf. 150. n. 12. cum seqq. ubi & per tot conf. viceversa firmat , non teneri ad solutionem Pensionis Ecclesiasticæ decursæ , & non solutæ in vita Pensionarii favore illius hæredum , fuccellorem in Beneficio , qui nondum ex eo fructus percipit.**

Eodem modo pertinebit quindennium
48 inexactum ad fuccellorem in Beneficio , qui juvetur *Regula 33. Cancellar. de annali , seu Regula 34. de triennali , Chokier , Mandosius , & Gomez in easd. Regul. Tondut. resol. benef. par. 3. cap. 186. nu. 7. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 34. per tot. & cap. 53. per tot.*

Veruntamen in Beneficiis sitis in Ecclesiis Cathedralibus , aut Collegiatis , ut sunt Canonici , & Dignitates ultrà pacificam possessionem requiritur particularis forma capiendi possessionem , ut ajunt , per installationem , nempe per assignationem Stalli , Sedis , seu loci in choro capitulariter , sive collegialiter de consensu totius , vel saltem majoris partis Capituli , aliàs non suffragatur pro exactione inexacti quindennii , *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 15. per tot. ubi post n. 34. de forma Instrumenti capiendi hujusmodi possessionem , Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 5. n. 27. cum seqq. Gonzalez in Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. in Probem. §. 3. n. 81. Massobr. in prax. habend. concurs. prelud. 18. n. 3. ubi n. 4. nisi aliud sit de consuetudine notissima , Beneficialistis .*

In casu autem litigiosæ possessionis cum
50 sit apponendum per Judicem sequestrum super illius fructibus unà cum Æconomo , seu sequestri , vel (ut Practici inquirunt) sequestrario ad text. in cap. 1. cum seqq. de sequestr. possess. & fruct. Postius de manut. obs. 71. num. 124. Rota decis. 50. per tot. post Antonell. de jur. & oner. Cleric. adinstar Laudemii , quod penditur pariter se-
51 questrario , *Niger de laudem. tom. 1. quest. 29. n. 8. 24. 28. & 29. non enim ad alium effectum*
52 sit sequestrum , quàm ut fructus postea per se-

questrarium , seu Æconomum restituantur vi-ctori , *Tondut. ref. benef. par. 1. cap. 47. nu. 24. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancell. de mensib. §. 7. proximal. num. 241.*

Quibus suprâ memoratis decem rationibus in confirmationem nostræ resolutionis , & opinionis congestis videntur officere aliæ decem rationes , de quibus infrâ .

I. Quia sicuti fructus indistinctim tam percepti , quàm percipiendi ex usufructu , sicque etiam
53 pendentes , finito usufructu spectant ad hæredes usufructuarii , non autem ad proprietarium , tanquàm esse desinentes de corporali , seu re principali , & tanquàm proprietas separata , immò tanquàm tales habiti pro exactis *l. usufrui §. 5. Si post litem 4. ff. si usufruct. petat. & in terminis fructuum civilium (quales sunt quindennia) Bellus conf. 151. nu. 3. Peregrin. conf. 85. nu. 5. lib. 5. Roderic. de annis redditibus lib. 1. qu. 3. n. 11. & lib. 3. qu. 6. nu. 5. ità etiam quindennia hujusmodi inter Beneficii fructus connumerata , quantumvis nondum percepta , sed adhuc per Beneficiatum ,
postea defunctum inexacta , spectare videntur ad hæredes ipsius Beneficiati , non verò ad novum Beneficiatum , seu Beneficii Proprietarium ,
54 dum Beneficiatus æquiparatur usufructuario , ut suprâ ostensum in II. ratione .*

II. Quia sicuti decedente usufructuario perceptis fructibus , qui alteri locaverit , dilata pen-
55 sione , seu affectu locationis ultrà tempus perceptionis fructuum , quanvis dies solvendæ pensionis nondum advenerit , attamen integra pensio cedit beneficio hæredum usufructuarii , non autem obveniet proprietario ad singularem *textum in l. defuncta fructuaria §. 8. ff. de usufructu , Cencius de censibus. q. 70. n. 1. cum seqq. ità decedente Beneficiato , qui manui mortuæ fundum suum Beneficialem locaverit , seu in Emphyteusim concesserit , dilata quindenniali solutione ad quindennium annos , etiamsi dies solvendi quindennium non advenerit , videtur nihilominus integrum quindennium cedere debere beneficio hæredum Beneficiati , seu ultimi possessoris , ob jam exaggeratam similitudinem Beneficiati cum usufructuario .*

III. Quia sicuti fideicommissarius defunctus
56 transmittit ad suos hæredes tam fructus perceptos , quàm percipiendos , seu pendentes , ac inexactos , non habita ratione , an major pars anni præterierit *l. Herennius Modestinus 42. ff. de usur. 57 & sicuti non præsumitur , eundem fideicommissarium , seu hæredem gravatum , nec æquum est , fecisse provisionem ad utilitatem sequentis fideicommissarii , seu fideicommissarii substituti , & tanquàm ejus Procuratorè , ut ex l. postulante 44. §. Sed & in hujusmodi unico in fine ff. ad Senatusconsult. Trebell. ponderat Rota post Cencium de censibus decis. 458. nu. 9. ità quoque Beneficiatus videtur posse transmittere ad suos hæredes fructus quindenniales percipiendos , seu adhuc inexactos , veluti admonet *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 5. circa fin. versic. dixerunt alii in princip. juncto versic. ità quoque Beneficiatus , Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 69. nu. 4. ità Beneficiatus , etiamsi in fin. , medio , vel initio quindennii decedat , videretur , posse transmittere ad hæredes fructus illius quindennii. Beneficiatus non præsumitur , nec æquum est , fecisse**

- provisionem ad utilitatem sequentis Beneficiati sibi incogniti, non enim æquo animo pariendū, insudasse defunctum Clericum, ut succedenti ignoto, minimèque de se merito acquireret, nec Jus Pontificium, si hæredibus consulere voluisset, tantæ uspiam hæsitet iniquitati, ut voluisset impensæ laboris mercedem, quæ ipso naturali Jure deberetur, intervertere, veluti ait *Mancinus de Sacro Jure controverso dissert. 20. n. 36. in fine versiculo non enim.*
- 60 IV. Quia sicuti legatarius defunctus transmittit ad hæredes fructus omnes illius anni sui obitus, quanvis tantummodò cæpti, nec adhuc præteriti *l. à vobis 5. ff. de annuis legatis*, ubi Modestinus Jurisconsultus in casu annui legati per virum uxori facti, supervivente uxore legataria per quinquennium, & quadrimestre, respondet, deberi uxoris hæredibus legatum integri sexti anni, ac si per integrum sexennium uxor supervivisset, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 40. n. 16. & cap. 43. n. 11. Lagunez de fructibus par. 2. cap. 6. nu. 16. Gratian. disc. 471. nu. 13. Surd. de aliment. tit. 9. qu. 6. n. 5. cum seq. de Franch. dec. Neapol. 155. nu. 1. ubi Riccius in additione*, ità Beneficiatus
- 61 videretur, posse transmittere ad suos hæredes quindennium, licet nondum maturatum in vita, neque exactum in memorato exemplo uxoris inquit *Perez in tit. C. de annon. civil. lib. 11. nu. 7. in princip. versic. ideòque si quis uxori.*
- 62 V. Quia sicuti defuncto Primipilo, qui olim antè Regem gestabat primum pilum, seu primam hastam, & vexillum, Salarium integri anni transmittitur ad hæredes *l. 1. C. de Primipil. lib. 12.* & sicuti defuncto legato Cæsaris, Salarium nedum præteriti, verum etiam residui temporis debetur Coinicibus, seu, Assessioribus ejusdem Legati, immò hæredibus eorundem Assessiorum debetur Salarium integri anni *l. diem functo 4. ff. de offic. Assessior. l. sed addes 19. §. fin. ff. locat. Brunemann. in dict. l. diem functo nu. 1. in med. vers. & hinc fluxit, Barbat. de divisione fructuum par. 2. cap. 11. nu. 2. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 32. nu. 19. in principio vers. idem dicendum est, Zacch. de Salar. qu. 21. nu. 13. cum seqq. & qu. 51. nu. 18. Cabed. dec. Lusitan. 8. nu. 17. par. 1. lex enim fingit hujusmodi Assessiores illo residuo tempore servire, cum non stet per eos, quin suas operas præstent, nec ex accidenti mors ejus debet obesse, sicuti defuncto Advocato antè tempus suæ conductionis, seu præstationis operarum, debetur Salarium, sive veriùs honorarium ejus hæredibus, etiamsi patrocinium præstare non potuerit pro integro tempore, quo tenebatur *l. 1. §. Divus Severus 13. ff. de var. & extraordinar. cognition. l. post duos 15. in fine C. de Advocat. divers. Judicior. ubi Brunemann. num. 2. cum seq. Barbosa ibid. num. 2. cum seqq. l. Siquis in Sacris 11. in fine C. de proxim. Sacr. Scrin. lib. 12. l. matriculam 3. C. de Agentib. in reb. eod. lib. 12. Laudensis de privileg. Doctor. qu. 4. num. 13. circa med. Alvarez Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 28. nu. 16. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 32. n. 19. Lagunez de fructibus par. 1. cap. 25. §. Unico n. 143. Cabed. decis. Lusitan. par. 1. decis. 8. n. 9. in princip. ubi n. 20. testatur ita servari in nostro Portugalliæ Regno cum Provinciarum Præsidiibus, seu Correctoribus vulgò in illis partibus**
- 63 *Corregedores*, & cum Judicibus forensibus vulgò
- Juizes de fora*, omnibus regulariter triennialibus, & habentibus salaria singulis trimestribus, seu quarteriis, vulgò *quarteis*, sicuti defuncto Judice, seu ut vulgò vocant in Italia *Potestate*, 66 qui aliquandò tempestas est, durante adhuc ejus Judicatura, transmittitur salarium totius temporis ad ejus hæredes, *Giurba obs. 67. n. 4. in fin. & n. 10. ubi in fine ità Messanæ determinatum, Mastrill. de Magistrat. par. 1. lib. 1. cap. 21. n. 48. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 32. n. 19. in princip. versic. idem dicendum est, Zacch. de Salar. qu. 21. nu. 11. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 28. n. 5. Cabed. decis. Portugall. 8. n. 9. 68 parte 1. sicuti intrà annum lecturæ defuncto Lectore per annum legere promittente, ejus hæredes salarium integri anni habere debent *l. 1. C. de Primipilo lib. 12. Lagunez de fructibus parte 2. cap. 25. §. Unico num. 142. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 28. nu. 34. Laudens. de privileg. Doctor. qu. 4. n. 13. Zacch. de Salar. qu. 21. n. 10. & qu. 74. n. 8. & 14. Giurba obs. 67. n. 4. par. 1. sicuti intrà tempus conductæ decedente Medico, integrum 69 salariū ad hæredes transmittitur, *Cephal. conf. 70. n. 4 & per tot. & conf. 71. n. 18. ac per tot. vol. 1. Zacch. de Salar. qu. 21. n. 12. Carrar. de Medic. & ejus offic. par. 3. n. 108. cum seqq. Aëtius de infirmit. parte 2. verbo salarium nu. 3. Baron. de effect. inimicit. effect. 37. n. 62. post med. versic. etsi decedat, denique sicuti Milite, qui à Medico (de imperito loquor) interficiendi peritiam addiscere 70 potest, intrà annum moriente, integri anni, immò (quod plus est) etiam sequentis anni salarium cōsequuntur hæredes *l. his Scholaribus 14. C. de erogation. milit. annon. lib. 12. Zacchias de Salar. qu. 21. n. 12. in princip. versic. item privilegio, ità à fortiori intrà quindennium decedente Beneficiato, qui suæ Ecclesiæ est Comes, ac quodammodo Assessor, ejusdem Advocatus, Judex, Magister, Medicus, & denique nobilior 71 Miles, militiæ nempe cœlestis, Deo militans, cap. Christianis 12. 11. qu. 1. cap. 1. de Cleric. egrot. cap. eo libentiùs 6. de serv. non ordin. cap. Præsbyteri 2. dep. en. de Grass. de effect. Cleric. effect. 7. n. 2. omnibusque dignior tanquam Clericus, & indè in sortem, seu hæreditatem Domini vocatus, uti genus electum, sal terræ, & lux mundi 72 cap. 1. in fine distinct. 17. cap. 1. distinct. 40. cap. si quis dubitet distinct. 96. cap. vilissimus 1. quæst. 1. cap. Sacerdotibus 11. qu. 1. cap. duo sunt 12. qu. 1. cap. unic. §. Quia verò 6. de sacr. unct. cap. novit 13. de judic. cap. solita 6. de majorit. & obed. Bellett. disquis. Clerical. parte 1. tit. de disciplina Cleric. §. 1. n. 1. cum seqq. & tit. de Cleric. test. §. 1. n. 1. Durant. de Ritib. Eccles. lib. 2. cap. 5. num. 2. Dyonis. Paul. Valentin. de Sacerdot. excellent. parte 2. §. 13. quindennium non exactum transmittere posse videtur ad suos hæredes, ut occasione I. exempli supra allati insinuat *Perez in tit. C. de annon. civil. lib. 11. nu. 7. in princip. versic. idque multi affirmant*, nec per Beneficiatum stetit, sed per casum fortuitum mortis in ejus persona contingentem stetit, qui sibi non potest rationabiliter imputari, quominus per integrum tempus quindennii suo Beneficio, & Ecclesiæ inservierit, ità ut cæpto quindennio, videtur sibi 74 cedere dies pro toto quindennio, veluti in simili ponderat *Luc. de Penna in supra citat. l. 1. n. 2. in princip. C. de Primipilo lib. 12. quin potius æquum est,*****

75 est, ut hæredes sui commodum totius temporis luctui compensent, *idem dic. n. 2. circa fin. versic. qui potius*, distributio enim fructuum Beneficii, siue diversarum præstationum per tempora, puta, ut in casu nostro, per singula quindennia, quantumvis non faciat plures actiones (aliàs electiones, vel contractus) tamen cum fiat propter causas finales pluriès, singulis nimirum quindenniis, & semper oportet, ut cujuslibet quindennii saltem inchoati fructum considerari separatum, undè quoad ultimum quindennium, cujus causa finalis non cessat, vel cepit propter inchoatum, dicet effectum totius quindennii consummatum, ac integrum fructum ipsius quindennii deberi, cum non stetit per Beneficiatum, quominus consummaret, hinc causa finalis deficit quantum ad futura quindennia, non tamen quantum ad præterita, & inchoata, ut in similibus terminis *Luc. de Penna in prælandata l. 1. antè med. versiculo sed quia confertur, & in fine C. de Primipilo lib. 12.* ideoque quadam fictione Juris Beneficiatus habendus pro superstite ad acquirendum quindennium usque per totum quindennium ad *text. in l. fin. C. de domestic. & Prorector. lib. 12. ibi -- ad quæstum &c. militi. equæ fructum &c. similis habeatur, ac si superites permanuisset ad finem usque supremum, l. matriculam 3. in fine C. de proxim. Sacr. serin. ibi -- tanquam si vivus, qui hæc eadem dici speraverat, sibi met vindicasset &c. ad quod facit illud *Eccles. 30. 4. quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.**

76 VI. Quia sicuti emolumenta annuarum civilium ad hæredes transmittuntur *l. 1. C. de annon. civil. lib. 11.* ità emolumenta quindenniorum, quanvis non adhuc exacta videntur posse Beneficiati ad hæredes transmittere, veluti advertit *Barbat. de divisione fructuum par. 2. cap. 8. n. 8. in princip. versic. addunt in simili antè versic. quarta additur.*

77 VII. Quia sicuti legatarius fructuum ex fundo Testatoris, seu legantis nasciturorum, si interim, antequàm eo anno fructus legati nascantur, moriatur, transmittit ad suum hæredem jus petendi fructus hujusmodi inexactus *Perez in tit. C. de usur. & fructib. legat. nu. 4. versic. adeò ut si interea, ità Beneficiatus quasi legatarius omnium fructuum sui Beneficii, & ex fundo suæ Ecclesiæ quasi legantis nasciturorum quindenniorum, si interim, antequàm eo quindennio fructus quasi legati quindennii nascantur, moriatur, transmittere posse videtur ad suum hæredem jus petendi fructus hujusmodi inexacti quindennii, quod morte præventus non exegit.*

78 VIII. Quia sicuti Commendatarius moderni temporis, seu Administrator perpetuus Beneficii (quidquid sit de Commendis, quæ antiquitus fiebant ad utilitatem Ecclesiarum principaliter) cui Commenda hodiè fit ad ejus utilitatem, non verò Ecclesiæ, lucratur omnes fructus suæ Commendæ, eosque etiam inexactos ad suos hæredes transmittit, veluti aureè notat *Ferrett. conf. 256. n. 2. in princip. & in med. versic. si ergò Commendatarius, & n. 4. in princip. & per tot. vol. 2. ità à fortiori Beneficiatus major Commendatario ob prærogativam tituli, quam habet, potest quindennium etiam inexactum ad hæredes transmittere, penitus excluso successore in Beneficio.*

IX. Quia aliàs maximum sequeretur absurdum, immò intolerabilis irrationabilitas, ac propemodum iniquitas, quòd nempe si jus provideretur de Beneficio, cujus omnes fructus confisterent in annuis canonibus, & quindenniis ob fundum (ut ità dicam) beneficia em manui mortuæ emphyteuticatum, & primo anno, vel ulteriori moreretur, factis forsitan expensis considerabilibus pro expeditione literarum, nihil ex suo Beneficio, magis maleficio postea lacraretur, non canones, quia non adhuc lapsus esset annus, sicque nondum maturatus terminus, seu (ut vulgò dicitur) pagha, non quindennium, quia nec adhuc lapsus esset quindennium, sicque nondum maturatus terminus quindennii, cum canones singulis annis ex fundo Emphyteutico, & quindennium singulis quindecim annis tantum à manu mortua debeatur, ad quod damnum reparandum, ac resarciendum; æquum est, ut quod Beneficiatus morte præoccupatus non exegit, ejus hæres exigat, nè aliter successor in Beneficio percipiens, & quodammodò usurpans canones illius anni obitus sui antecessoris, & quindennium illius quindennii, locupletetur cum aliena jactura, quod Jura abhorrent, *cap. locupletari 47. de regul. Jur. in 6. l. jure nature 206. ff. cod. l. boni fides 50. ff. de actione empt. l. naturaliter 13. §. Fin. l. hæc conditio 66. ff. de condit. indebit. l. nam hoc natura 14. ff. eodem, Barbosa axiom. 139. num. 1. Mancin. de Jure sacro controverso disert. 20. n. 27.* etenim mors uti certissima, indeclinabilis sit juxta illud disticon in Epithaphio Grammatici conscriptum -- *Grammaticam didici, multos docuique per annos, declinare tamen non potui tumulum*, attamen in Jure enumeratur inter casus fortuitos *l. contractus quidam 23. in fine ff. de regul. Jur. ubi Jacob. Gothofred. in fine versiculo primo igitur loco, l. in rebus commodatis 18. in princip. ff. commodati, Castracan. de societate. offic. cap. 16. n. 4. cum seqq. Medic. de fortuit. casib. parte 1. quæst. 12. n. 2. in fine, Pacion. de locat. & conduct. cap. 49. n. 86.* vel evenire possit, quòd qui postquam per multos annos Beneficio inservierit, pro ultimo anno, quo inservivit, vel bona parte inserviat sine emolumento contra notissimum Juris principium, quod juris est de toto quoad totum, idem juris est de parte quoad partem, & ità peccat, qui uno mense defraudat mercenarium, soluta illi mercede, ac si non servisset ultra illum mensem, ut ait *Sarmient. de redditib. Eccles. parte 2. monit. 13. num. 3. in fine versic. quia idem est, & n. 4. in princip. Quod idem contingere potest inconueniens in quolibet Beneficiato, qui decedendo antè tempus collectionis fructuum, vel statim omnibus fructibus collectis, aut ipse prædecessor serviret sine præmio, aut etiam successor *Gallus de fructibus disput. 37. artic. 2. n. 3. circa fin. versic. tertio facit.**

X. Et ultimò, quia fructus Beneficiorum, quantumvis inexacti debentur potius hæredibus ultimi Beneficiatis, quam successori in Beneficio, *Monet. de Distribution. quotid. par. 3. quæst. 4. num. 25. Antonell. de Regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 9. n. 20. cum seqq. to. 1. D. Advocatus Pitonius discept. Eccles. par. 2. discept. 51. n. 3. Rota coram Comitulo decis. 39. num. 3. & per tot.* undè ultimum quindennium per antecessorè non exactum tantquam fructus Beneficii debetur potius hæredibus

bus Beneficiari, seu ultimi Possessoris, quam
 90 successori in Beneficio, seu novo Beneficiario;
 hinc sit, quod affectus, seu penio etiam non
 maturata debita ex fundo per Beneficiarium lo-
 cato, interim eodem defuncto, debetur ejus hæ-
 redibus, quanto magis ad hæredes Beneficiari
 91 spectabit ultimum quinquennium inexactum,
 quanvis fructus adhuc immaturus, seu actio ad
 illud consequendum a manu mortua emphyteu-
 ta, veluti in simili ita arguit *Surd.conf. 332.nu.4.*
 in fine *versiculo Si igitur ad successorem lib. 3. præ-*
 92 fertim cum emphyteutis in aliquibus fraterni-
 zet cum locatione, quantumvis in pluribus ab ea
 differat §. *Aded 3. Institut. de locat. & conduct. Ful-*
gin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 5. n. 1. Amicus eod.
tract. in præfat. num. 24. Pacion. de locat. & conduct.
 93 *cap. 3. nu. 5.* & Beneficiarius habens actionem ad
 rem contra manum mortuam pro consequendo
 quinquennio, videtur rem quoque ipsam habere
l. qui actionem 15. ff. de Regul. jur. & illam actio-
 nem transmittit ad hæredem, qui succedit in
 94 universum jus defuncti *l. hæredem 59. ff. eodem*
 quamobrem dies solutionis quinquennii non est
 appolita ortui obligationis, sed præstationi, &
 executioni, nec impedit, quod non debeatur
 quinquennium, sed quod non petatur, itædque
 95 quinquennium ipsum etiam inexactum transmittit
 ad hæredes Beneficiari ad *text. in l. si post diē*
5. in princip. ff. quando dies legat. ced. l. unica §. Cum
igitur 1. C. de caduc. tollend. Naldus in summa cas.
conscient. verbo fructus n. 11. in fine.

Hinc videmus, quod origo rei attenditur,
 licet medio tempore ejus qualitas alteretur,
 veluti contingit in alternativa mensium in-
 ter Papam, & Ordinarium, mensis enim in sui
 96 principio Apostolicus integer usque ad finem
 permanet, nec desinit esse talis, quanvis interim
 Papa medio tempore ex accidenti præcedat
 ad *text. in l. itinere 3. ff. de verb. signif. Rot. dec. 144.*
num. 11. par. 2. recen.

Nihilominus in nihilum refragantibus recen-
 sitis decem rationibus objectivis, nostra opinio
 triumphat, adductis infra scriptis aliis decem
 responsionibus, seu replicationibus.

I. Igitur Objectum, sive ratio objectiva non
 obstat, quia præterquam quod supra in IX. *ratio-*
ne pro confirmatione nostræ opinionis contra-
 rium firmavimus, quod nempe fructus penden-
 97 tes ususfructus, finito usufructu, spectent potius
 ad proprietarium, quam ad hæredes usufructua-
 rii, *text. ibid. allegat. in l. uti frui 5. §. Si post litem*
4. ff. Si usufruct. petat. potius nostrum assumptum
 probat, proque nostra opinione militat, dum per
 dictionem taxativam dumtaxat fructus penden-
 tes proprietario adjudicare videtur, & perceptus
 hæredi usufructuarii in verbis ibi: *Si mortuus*
 fuerit usufructuarius, hæredi ejus actionem præterito-
rum dumtaxat fructuum dandam &c. & in tantum
 fructus pendentibus possunt adjudicari hæredibus
 usufructuarii, in quantum intelligitur de fructi-
 98 bus jam maturis, & sic stantibus, qui improprie,
 vel in hoc sensu dicuntur pendentibus, ut habetur
 in *l. si pendentibus fructus 27. ff. de usufructu* ibi: *Si*
 pendentibus fructus jam maturos reliquerit Testator,
 usufructuarius eos feret, si die legati cedente adhuc
 pendentibusprehenderit, nam & stantes fructus ad
 usufructuarium pertinent. Unde sicuti de fructibus
 perceptis non cadit dubium super eorum trans-

missione ad hæredes usufructuarii, ita profecto
 etiam nullum cadit dubium, nec est præseus que-
 stio de fructibus Beneficii perceptis super eorum
 transmissione ad hæredes Beneficiari, sed opinio
 nostra firmat pedes, nec dat manus super fructi-
 bus Beneficii percipiendis, ac inexactis ad suc-
 cessorem in Beneficio transmittendis, non ad
 hæredes ultimi Beneficiari: *Bellus* insuper in præ-
 dicta I. *ratione* objectiva allegatus loquitur de
 fructibus, si non exactis ob morositatem debi-
 99 toris in solvendo, saltem jam maturatis in vita
 usufructuarii, ut patet ex *lectura citati conf. 151.*
in princip. antè nu. 1. versic. primò quidem, ubi agi-
 tur de redditibus civilibus, seu censibus per Ban-
 chum, seu Domum Parisiensem debitis, decursis,
 & non solutis, nec solvi solitis statim, ac dies eo-
 rum solutionis cedit ob defectum pecuniarum,
 sed cum facultas est eos solvendi, quos quando-
 que tardius, quos quandoque non ita tardè sol-
 vit, adeo ut in quietantiis nominatim asseri so-
 let, solutionem fieri pro eo anno, & die, quo de-
 buisset fieri, si pecunia esset prompta, hinc *Bellus*
 in suo casu bellè infert *antè nu. 1. versic. quoad se-*
 cundam rationem, hujusmodi redditus, seu cen-
 sus maturatos in vita usufructuarii, non tamen
 exactos ex memorata causa, & culpa debitoris,
 censi perceptos, & melius *n. 1. hocce redditus*
 censuales decursos in vita usufructuarii, non
 posse dici fructus pendentibus, sed tantum non de-
 decursos tales censi, decursos verò haberi pro
 perceptis, & tandem *n. 2. optimè respondet idem*
Bellus ad contrarium theorema, quod redditus
 non exacti censeantur fructus pendentibus, hoc ni-
 mirum intelligi de iis redditibus, qui ratione
 fructuum naturalium debentur, & tanquam
 tales eorundem fructuum naturalium sequun-
 tur naturam, non autem de iis, qui non debentur
 ratione fructuum naturalium, quales sunt
 annui redditus, & sic fructus civiles, cum quin-
 100 dennis ad instar laudemiorum non possint dici
 percepta, antequam fuerint exacta, sed interim
 pendere dicuntur, quidquid sit in fructibus na-
 101 turalibus, veluti distinguit *Calvin. de Æquitate*
lib. 2. cap. 151. n. 80. cum seq. cumque ex Beneficio
 consistente in fundo, postea manui mortuæ em-
 phyteutico nullos alios fructus Beneficiarius
 percipere possit, quam canones, & quinquennia,
 planè sequitur, non solvi loco fructuum, sed esse
 fructum ipsum, qui solvitur in recognitionem
 directi domini, adeoque quoad ejus adjudica-
 102 tionem spectandum esse diem, quo cedit solutio,
Moneta de distrib. quotid. par. 3. qu. 4. num. 24. circa
 fin. versic. ex qua opinione.

Sanèque maxima intercedit differentia inter
 fructus naturales, & civiles, etenim fructus na-
 turales produci dicuntur ab ipso instanti, quo
 terra jam exonerata à fructu præterito, concipe-
 re incipit fructum futurum, quem ita aliquo
 tempore in visceribus, seu ventre retinet, dein-
 deque exiguum parit indies crescentem usque-
 quo maturus fiat, ut colligatur, ad instar mulie-
 103 ris, quæ post jam editum partum denuò concipit,
 & conceptum retinet novem mensibus in
 ventre, deinde parit parvulum, quem nutrit us-
 quequo fiat vir, *Card. de Luca de Pension. disc. 24.*
num. 8. Sed fructus civiles non ita se habent, cum
 dici nequeant produci, aut nasci, nisi verè pro-
 ducantur, aut nascantur, & sic nisi venerit dies
 eorum

104 eorum nativitatibus, vel productionibus, prout quindennia, quæ singulis quindenniis, seu quindecim annis reproducuntur, ac renascuntur, veluti in proposito *Lagunæ de fructibus part. 1. cap. 3. n. 8. cum seqq. cap. 13. n. 18. cum seqq. & cap. 21. n. 19. in fine versic. & in Laudemia*, Et quidquid super hoc sit, radicibus tollitur in casu nostro omnis controversia, siquæ forsitan de jure communi adhuc superesset circa fructus maturatos, & non exactos transmittendos, vel non ad hæredes fructuarii, seu creditoris hujusmodi fructuum, ob superventam Constitutionem Julii III. caventem successoribus in Beneficio fructus non exactos, licet maturatos in vita antecessoris, dum venerit dies solutionis deberi, ut notavimus supra suo loco in III. ratione adducta pro confirmatione nostræ opinionis.

105 Omisso, quod exemplum usufructuarii non est applicabile ad casum, etenim usufructuario absolute post fructuum perceptionem debetur usufructus correspondens ad illos, prout integros suos fecisset, si illos percepisset, qui illi debentur pro jure usufructus, non pro jure servitii, veluti respondet *Peregrin. consil. 85. num. 6. in princip. & med. versic. Sed hæc non pertinent, lib. 5.* ac veluti idem ferè est in Pensionario, cui solvitur Pensio per respectum ad fructus, quo decedente post fructuum collectionem transmittitur ad suos hæredes jus exigendi Pensionem, cum Pensio sit quodammodo merum Beneficium absque onere serviendi Ecclesiæ, ex cujus Beneficio fructus percipiuntur, fructus autem Beneficii debentur Beneficiario pro servitio, ut ait *idem Peregrin. loc. citat.* quindennium autem non debetur respectu ad fructus ex fundo per emphyteutam perceptos, verum in recognitionem tantum domini, unde etiam si emphyteuta ante obitum Beneficiarii fructus percepisset, non inde sequitur, quod inexactum quindennium debeatur hæredibus Beneficiarii.

110 II. Objectum, sive ratio objectiva non obstat, quia *citatus textus in l. defuncta. § 8. ff. de usu fructu* potius favet, dum solummodo fructus perceptos, seu pensionem ex fructibus perceptis firmat deberi hæredibus usufructuarii, ut colligitur ex verbis ibi: *Defuncta fructuaria &c. jam omnibus fructibus &c. sublatis &c. fructuaria hæredem &c. integram pensionem percepturum, & notat Faber. ad dict. l. in ratione dubitandi in princ. imò melius comprobatur ex l. in singulos annos 8. circa fin. versic. Illud certè ff. de annuis legatis ibi: cum fructuarius, etiam si maturis fructibus, nondum tamen perceptis, deceaserit, hæredi suo eos fructus non relinquet, & quando etiam ex dicto textu*

111 comprobaretur contrarium, similitudo inter usufructuarium, & Beneficiatum non est in totum vera, cum Beneficiarius assimilatur quidem usufructuario in vita, sed in morte usufruario, ut docuimus supra in II. ratione confirmatoria nostræ opinionis, & ad omne pejus procederet objectum in fructibus naturalibus, non autem in civilibus, qualia sunt laudemia, quindennia, & canones, & similia, hi enim potius ad proprietarium spectant, *Nicol. lucub. lib. 2. tit. 4. de usu fructu n. 6. in medio versiculo hoc tamen.*

114 III. Objectum, sive ratio objectiva non obstat, quia opinio tenens, quod fideicommissarius transmittit ad hæredes etiam fructus percipientes, & sic inexactos, est contra communem, ut

fatetur idem *Barbatus de divisione fructuum parte 2. cap. 8. nu. 5. in fine versic. dixerunt alii, Carol. Anton. de Luca ad l. femina 3. C. de secund. nupt. seu in metamorphosi bonorum legal. ex binubatu qu. 56. nu. 7. circa fin. versic. fideicommissarius enim, & ad omne pejus procederet in fideicommissario particulari, ut distinguit *Rota in recen. dec. 308. n. 19. par. 1. dec. 252. n. 14. in principio* distinctionis remanet sublatum objectum, cum nanque in casu nostro sit sermo de fructibus merè civilibus (qualia sunt quindennia) inexactis, tunc sanè hujusmodi fructus civiles spectant ad sequentem vocatum in fideicommissio, non autem ad antecedentis fideicommissarii, seu hæredis gravati hæredes juxta distinctionem allatam per *Rotam post Cencium de censibus dec. 453. num. 3. cum seq.**

IV. Objectum, nve ratio objectiva non obstat, quia *tex. in l. à vobis §. ff. de annuis legatis* procedit in casu particulari ex coniecturata mente legantis ob peculiarem affectionem, quam præsumitur vir habuisse ergà uxorem, cujus favore ratione præsumptæ prædelectionis sit lata interpretatio, veluti in puncto respondet *Maranta controu. 48. nu. 32. tom. 3. & Maranta Genitor controu. 49. num. 12. de Luca Melphyten. in obs. ad de Franch. dec. Neapol. 155. n. 4.* neque est novum in jure, quod legatum venit interpretandum ex persona legatarii *l. plenum 12. §. Equitii 4. ff. de usu, & habitatione, & quia annuum illud legatum, uti cedens in causam alimentorum debetur in principio cujuslibet anni tanquam momentaneum, & momento in momentum percipi solitum, ac ideò citius ejus dies cedit, anticipatè illud solvendo, præsertim, quando legatarius est persona conjuncta testatori, ergà quam dirigitur peculiaris benevolentia *l. in annos singulos 2. ibi: Initio anni l. in singulos annos 8. ibi: Ingressu cujuslibet anni ff. de annuis legatis, l. nec semel diem 12. §. 1. & §. Sed etsi quotannis 4. ibi: Utrumque initio cujusque anni, an verò finito anno cedat &c. ut initio cujusque anni &c. mihi videtur etiam in hoc initium cujusque anni spectandum &c. ff. quando dies legati cedat, l. habitationis legatum 11. ibi: Ab initio anni deberi constat ff. de usu, & usufructu legato, l. Statuliberos 3. §. Quod si servus 14. l. si ita 41. ibi: Verisimile est, principio duodecimi anni cum liberum esse &c. qui duodecimo anno liber esse jubetur, omnibus anni diebus liber esse jussus est ff. de manumiss. testam. lib. 1. ibi: Ab initio cujusque anni exigendi ea habebis facultatem, C. quando dies legati cedat, notant *Bellon. de his, quæ in contin. fiunt lib. 2. cap. 69. nu. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 40. n. 6. & cap. 42. n. 21. & lib. 4. cap. 16. nu. 15. cum seq. Surd. de aliment. tit. 3. qu. 9. n. 31. & tit. 4. qu. 17. num. 6. cum plurib. seqq. Borgnin. Cavalcan. de usufruct. mulieri relicto n. 166 Cyriac. controu. 239. n. 29. cum seq. de Franch. decis. Neap. 155. n. 2. cum seqq.* Undè est, quod in hujusmodi cibario legato debetur integra annua præstatio, quanvis legatarius per totum annum conditionem sibi impositam non adimpleverit, ut de legato factò filie extat bonus *text. in l. filia mea 22. ff. de annuis legatis, ibi: Si filia minus anni temporis vidua fuisset, nunquid minus ei centum deberentur. Respondit, sibi videri, tametsi totus annus nondum fuisset, tamen deberi, & legatum annuum ad summum solvitur in principio anni, quan-***

- quando apparet ex circūstantiis tempus fuisse adjectum favore legatarii, & sic creditoris, non autem quando intelligitur tempus adjectum favore debitoris, ut in casu quindecim annorum, veluti respondet *Nicol. lucubr. canon. & civil. lib. 3. tit. 16. de verb. oblig. §. Et si ita num. 11. versiculo primus est.*
- Ideoque non est applicabile argumentum ab annuo legato præsertim alimentorum ad quindecim annorum, quod nihil penitus commune habet cum annuo legato, cum è contrà quindecim annorum debeat in fine cujuslibet quinquennii, seu quorūlibet quindecim annorum, tanquàm debitum vigore consuetudinis, vel pacti, *l. qui hoc anno 40. ff. de verb. oblig. ibi: Qui hoc anno, aut hoc mense dari stipulatus sit, non rectè potest, de quo nos infra suo loco latè agemus; omisso, quòd non mirandum, quòd annuum legatum in causam alimentorum, transmittatur etiam ad hæredes legatarii, seu alimentarii, pro residuo temporis, dum illud, ut vidimus, solvitur in principio anni, cumque hujusmodi legati alimentorum materia sit favorabilis, latissimam recipit interpretationem, *Surd. de aliment. tit. 8. priv. lib. 1. n. 1. Castil. eod. tract. cap. 3. nu. 1. & 12. quinquennium verò cum in se sit potius odiosum, uti de jure incognitum, venit strictim interpretandum, ideoque in fine solvendum ad text. in l. qui hoc anno 42. ff. de verb. oblig. Sicuti namque annus in odiosis debet esse completus, quidquid sit in favorabilibus, in quibus annus captus habetur pro completo, ut in libertate, usufructu, testamento, & aliis similibus, *l. qua atate 5. ff. de testam. l. si ita 41. ff. de manumiss. l. in usufructibus 6. cum seq. de usufructibus l. in usufructu 15. ff. de divers. & temporar. præscript. ita à fortiori quinquennium (quod longius tempus est) debet esse completum, *Prat. præf. obs. 27. n. 11. cum seqq. & optima quidem ratione, eo quòd annus non est in rerum natura, si non est perfectus, eodemque modo, imò à fortiori quinquennium, quòd ad sui perfectionem majori indiget tempore l. si cui legetur 49. ff. de legat. 1. Pacion. alleg. civ. & can. 100. n. 1. Prat. mox cit. obs. 27. n. 25. hinc nè manus mortua emphyteuta in hoc gravetur anticipando quinquennii solutionem, inexactum ad hæredes non transmittitur argumento l. si in annos 49 ff. de condition. & demonstr. ibi: Si in annos, decem hæredes dare damnatus, aut quis liber esse iussus est, novissimo ejus temporis die legatum debetur, & libertas obtingit, ita ut etiam in omni legato annuo de rigore iuris, dummodò non sit alimentorum, exactio, ita dicam, annata captæ, & rata maturatæ in vita legatarii, perque eum non exactæ non transmittitur ad ejusdem hæredes, ut ait *Maranta Genitor contro. 49. num. 9. & 11. circa fin. versic. & propterea concludendo post Marant. filium cont. 48. par. 3. vel si placet distinctio adducta per de Luca in obs. ad de Franch. dec. Neapol. 155. n. 2. legatum annuum alimentorum non est transmissibile ad hæredes legatarii capto anno, legatum verò annuum est transmissibile capto anno; hinc est, quòd, ut idem de Luca ibidem notat, & *Bersanus de Viduis cap. 2. qu. 1. n. 34. cum seq. Surdus de aliment. tit. 1. qu. 44. n. 72. Fontanella de pactis nupt. to. 2. claus. 7. glos. 3. par. 5. n. 33. quòd alimentorum legatum solvitur quidem uxori in principio anni, verum præstita cautione de illo restituendo, si autè finem anni transiverit ad secunda vota, ad quid enim fidejuberet restituendo, si anno inchoato transmitteret legatum alimentorum totius anni ad hæredes, vel dicendum est in legato favorabili, puta favore causa piæ sufficere principium cujuslibet anni, eo quòd favore piæ causa, aut personæ prædilectæ, inque materia favorabili tempus habetur pro completo *l. 1. ff. de manumiss. l. minor 66. ff. de verb. oblig. l. denique 3. §. Minorem 3. ff. de minor. l. anniculus 134. la 2. ff. de verb. sign. ibi: Incipiente plantæ, non exacto die, l. qui filium, & filiam 74. §. Sabinus, aliàs Fabius Antoninus unico ff. ad Senat. conf. Trebellian. Tiraquell. de privileg. piæ cause priv. lib. 2. c. 42. n. 22. & lib. 4. cap. 1. n. 9. Bossius moral. lib. 2. de computat. tempor. §. 3. n. 32. Bellonus de his, quæ in continenti sunt lib. 1. cap. 94. num. 20. Rota dec. 75. n. 27. cum seqq. par. 2. divers. pro testamenti factione activa tempus captum habetur pro completo (ad quam exigitur decimus quartus annus in masculo, & duodecimus in femina, quæ citius est sagacior, & tanquàm mala herba citò crescit, & citò decrescit, cum minus vivat juxta rationem philosophicam in plantis) habemus text. in l. qua atate 5. ff. de testam. & qui testam. fac. poss. in fine ibi: *Fam etenim compleisse videtur annum quartum decimum, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 5. num. 2. pro sponsalibus contrahendis tempus captum habetur pro completo (ad quæ septennium requiritur, proque matrimonio tempus captum habetur pro completo, ad quod decimus quartus in masculo, & duodecimus in femina, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 4. n. 3. cum seq. quidquid sentiat, Narbona de atate anno 14. qu. 9. n. 7. cum seq. pro obituendo Ecclesiastico Beneficio tempus captum habetur pro completo (ad quod ex Sacrosancta Trident. Synodo sess. 23. de Reform. cap. 6. requiritur decimus quartus annus, Barbosa ad dict. S. Concil. num. 2. & de Episc. alleg. 60. n. 73. Valasc. alleg. jur. tom. 1. alleg. 8. n. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 8. n. 2. ubi ita per S. Congregationem Concilii determinatum, Bossius moralium tit. 2. de computat. tempor. §. 12. n. 78. pro assequendis Dignitatibus in Cathedrali Ecclesia tempus captum habetur pro completo (ad quas requiritur vigesimus secundus annus ex S. Concilio Tridentino sess. 24. de Ref. cap. 12.) Bossius moral. tit. 2. §. 19. n. 63. cum seqq. pro Ecclesiasticis Ordinibus tempus captum habetur pro completo, ad quos Subdiaconatus requiritur vigesimus secundus annus, Diaconatus, vigesimus tertius; & Præbyteratus, vigesimus quintus ex S. Concilio Tridentino sess. 23. de Ref. cap. 12. Barbof. ad dic. loc. n. 2. cum seq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 12. n. 4. in princ. Bossius moral. tit. 2. de computat. temp. §. 5. n. 45. Gutierrez Canon. qu. lib. 1. cap. 26. nu. 8. cum seqq. pro assequendo Canonatu Penitentiario tempus captum habetur pro completo (ad quem ex Concilio Tridentino sess. 24. de Ref. cap. 8. requiritur quadragesimus annus, Bossius moral. tit. 2. §. 12. n. 86. pro Abbatistatu tempus captum habetur pro completo (ad quem requiritur quadragesimus annus ex Concilio Tridentino sess. 25. de Regular. cap. 7.) Bossius moral. tit. 2. §. 8. num. 57. quidquid in contrarium inclinet, Narbona de atate anno 40. qu. 2. nu. 5. pro obtinendis officiis sæcularibus in Republica tempus captum habetur********

tur pro completo (ad quæ expoficitur annus vigefimus quintus, *l. ad Rempublicam* 8. ff. de muner. & honor. ibi: *Annus autem vigefimus quintus captus pro pleno habetur, hoc enim in honoribus favoris causa conftitutum est, ut pro plenis inchoatos accipiamus, l. qui filium, & filiam* 74. §. *Fabius Annoninus, vel (ut alibi) Sabinus* 1. circa fin. ff. ad Trebellian. ibi: *Annum, quem quis ingressus effet, pro impleto numerari, pro ufucapiendis fructibus* 144 *impleto numerari, pro ufucapiendis fructibus postulat triennium, l. in ufucapione* 1 §. ff. de divers. & temporar. præscript. ibi: *Nec totus dies exigitur ad explendum conftitutum tempus, Vela difertat.* 18. num. 14.

In materia autem quindennii, quæ est mixta, partim nempe odiosa respectu manus mortuæ illud forvere debentis, & partim favorabilis respectu Domini directi illud recipientis, vel si verſamur in materia dubia, vel quomodocumque cum opinio tenens in favorabilibus annum cæptum haberi pro completo, quantumvis communis, attamen probabiliter controverti potest, ut advertit in simili de regula de viginti circa resignationem Beneficiorum, *Rota dec. 75. nu. 35. cum seqq. & per tot. par. 2. divers.* potiffimum in casu nostro, in quo agitur de præjudicio tertii, qualis est successor in Beneficio, quomodocumque res se habeat, in odiosis (qualia ex una parte sunt quindennia) tempus cæptum non habetur pro completo, *l. majores* 3. ff. de jure immunit. ibi: *Qui ingressus est septuagesimum annum, nondum ingressus est, non videtur major esse septuaginta annis, qui annum agit septuagesimum, l. in ufucapionibus* 6. ff. de ufucapion. *l. in omnibus* 6. ff. de oblig. & action. *l. denique* 3. §. *Minorem* 3. ff. de minor. *Vela difertat.* 18. n. 14. in fine versic. At verò, cum tempus præfinitum favore debitoris ad solvendum quindennium exquirat sui consummationem usque ad ultimam momentum, *Bellon. de his, que in continenti fiunt lib. 1. cap. 94. num. 25. Fanut. de moment. tempor. cap. 23. n. 14.* undè quindennium solvitur de quindennio in quindennium, & quando unum quindennium desinit, aliud incipit, *Valasc. axiom.* 157. *litera F. Tiraquell. de judic. in reb. exig. n. 12. Phenut. de moment. cap. 32. n. 21. Cyriac. contro. 397. num. 1. cum seqq. Pignatell. consult. Canon. to. 2. consult. 4. n. 7. Ciarlin. contro. 208. n. 20. lib. 1.* indeque quindennium, tanquam ortum, & maturatum post obitum Beneficiari, non debetur illius hæredibus ad instar operæ servilis præstandæ, quæ non debetur antè adventum diei, seu antè ejus nativitatem, *l. 1. ff. de oper. servor.* ibi: *Opera in actu consistit, nec antè in rerum natura est, quam si is dies venit, quo præstanda est, quemadmodum cum stipulamur, quod ex Arethusa natum erit.*

V. Objectum, sive ratio objectiva non obstat, quia in tantum debetur salarium residui temporis hæredibus memoratarum personarum, in quantum ad hunc effectum illud transmittendi ad hæredes sunt personæ privilegiatæ, quibus salarium solvitur initio anni *Lagunez de fructibus par. 1. cap. 25. §. Unico num. 219.* quando aliis solvitur in fine, quo casu annus cæptus habetur pro completo, ut advertit *Antonell. de temp. legali lib. 1. cap. 32. num. 18. in princip. & in fine versic. cum in tali casu;* hinc fit, quòd decedente 152 *Advocato antè operam præstitam, cum per*

cum non steterit, salarium, seu propriè, ac accommodatè loquendo, honorarium reperi nequit à Cliente *l. qui operas* 38. §. *Advocati* 1. ff. *locat. l. 1. §. Diuus Severus* 13. ff. de var. & extraordinar. cognition. *l. properandum* 13. §. *Illo procul dubio* 5. C. de judic. *l. Advocationis fin. C. de condiçt. ob caus.* idemque dicendum de Prætorè, hodiè vulgò Potestate, & aliquando potiùs tempestate, 153 *Doctore legente, ac Medico ab Univerſitate conducto, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 32, n. 10. in med. versic. idem dicendum est.*

Præterquàmquòd salaria hujusmodi Officialium publicorum non debentur intuitu laboris tantum, sed principaliter ob probitatem intellectus, ac scientiæ, ideoque integra persolvenda tanquam non recipientia divisionem temporis ob speciale privilegium benignè agendo, amplèque interpretando, *Carocius de locato par. 4. tit. de quart. grad. accident. qu. 13. principal. nu. 1. & tit. de remission. merced. qu. 195. nu. 8. cum seq. Zacchias de salar. qu. 21. nu. 17. & 19. & qu. 74. n. 10. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 32. n. 21. Ben. de privileg. Juriscons. parte 1. privil. 22. per tot. Costa de rata qu. 93. nu. 1. in med. versic. nec mutat sententiam, & n. 13. Mastrill. de Magistrat. parte 1. lib. 1. cap. 21. nu. 39. Giurba obs. 67. nu. 6. & 11. parte 1. summi nominis olim in Urbe Advocatus Pacionus de locat. & conduct. cap. 37. n. 28. & cap. 50. n. 17. cum seqq.* interest nanque Reipublicæ privilegiis, & honoribus viros doctos ornare, ac decorare, ut alii spe præmiorum alleçti viciffim virtutes, & scientias intensiùs consequi studeant *l. Medicos* 6. C. de Professor. & Medic. lib. 10. ibi -- quòd faciliùs liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant, cum scientia, & potiffimum nostra Jurisprudencia uti res sacratiffima, non sit prætiabilis *l. 1. §. Proinde* 5. ff. de var. & extraordinar. cognition. indeque Jurisconsulti dicuntur Sacerdotes *l. 1. §. 1. ff. de justit. & jure*, undè impropriè, ac abusive hujusmodi personæ dicuntur operas suas locare, *Pacion. de locato cap. 15 n. 71. 72. & 76. in fine vers. undè est.* Est benè verum, quòd talium personarum salarium non est ampliùs ad hæredes transmissibile, cum hodierni Advocati locent operas suas, & vilipendant scientiam, ac officia, ut jam antiquitus observat *Bartol. cons. 42. num. 1. in med. vers. cum hodiè Advocatus, to. 2. Giurba obs. 66. n. 18. par. 1.* Non omisso, quòd in dignitatibus id, quòd præstatur, magis est solatium, quam salarium *l. post duos* 15. in fine C. de Advocat. divers. *Judicior. ibi uniursa totius anni solatia, l. fin. C. de Domestic. & Protector. lib. 12. ibi -- anni, hoc est Primitiatus solatiis, ac emolumentis fruuntur omnibus, l. si quis in scriniis* 11. in princip. C. de proxim. Sacror. *scrinior. lib. 12. ibi -- pro solatio, vel suffragio & c. defuncti hæredes, vel successores, vel liberi ejus & c. consequantur, l. matriculam* 3. in fine C. de Agentibus in rebus eodem lib. 12. ibi -- omnibus potiantur solatiis & c.

Omissio etiam, quòd hujusmodi salaria, seu honoraria quasi in alimentorum causam dari videntur, ideoque initio anni solvenda, fiunt transmissibilia ad hæredes, ut notat *Solorzan. de jure Ind. lib. 3. cap. 24. nu. 19. tom. 2. Capiblanc. de offic. Baron. lib. 1. Pragmatica 5. num. 42. cum seq. & practic. quæst. cap. 22. nu. 12. cum seq.* nec ista salaria dicuntur verè fructus, cum in illis attendatur 162

- datur industria, & labor Officialis, *Capiblanco de offic. Baro. lib. 1. Pragm. 5. nu. 46.* quindennium autem nihil commune habet cum salario hujusmodi personarum, dum nec ob probitatem scientiæ præstatur, nec in causam alimentorum, & sic inexactum definit esse transmissibile, imò ob hodiernam consuetudinem nec personæ, in quibus consideratur, & attendi deberet ad effectum prædictum probitas scientiæ, hæredes non possunt prætereundere salarium residui temporis, quando vix consequi valent salarium præteriti temporis in vita auctoris debiti, *Zacchias de salar. quest. 21. num. 19. in fine versiculo ac cum hodierna consuetudo*, & ad summum salarium quoque recensitarum personarum, debetur pro rata tantum temporis, *Giurba obs. 67. n. 3. par. 1. Costa de rata quest. 93. nu. 1.* ubi etiam siant paghæ, seu præstationes per menses, aut (ut appellant) per quarteria ob quadripartitas paghas in annum; seu in quatuor anni partes juxta morem Ticinen. seu Papien. Academiæ, & *qu. 236. nu. 12. in princip. Capiblanco. pract. quest. cap. 22. num. 14. cum seq. Cabed. decis. Lusitan. 8. nu. 7. in fine, & n. 22. parte 1.* ubi licet Præsidibus Provinciarum, seu Correctoribus ibi *Corregedores* nuncupatis, vel Judicibus Civitatum, seu Oppidorum à Rege missis vulgò *Fuizes de fora*, vel Senatoribus vulgò *Dezembargadores* stipendia vulgò *apofentadorias* solvantur quater in annum, seu per quarteria vulgò *quarteis*, *Mastrill. de Magistrat. par. 1. cap. 21. nu. 51.* ubi in Neapolitano Regno, pluribusque aliis locis ita præstari, *Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 24. n. 24. cum seq.* ubi de Inquisitore Mexicano, & *lib. 4. cap. 4. n. 34. in med. versic. quanvis in nostris Indiis, & in fine versic. quod in Hispania.* Adeoque in hoc Hispani (prout in omnibus) sunt delicati, & Irri-
 165 cti Juris, ut occasione reformationis Calendarii Gregoriani, seu Gregorii XIII. qua demptum fuit decendium, ex salariis Officialium hujusmodi etiam demptum fuit decendium teste *Solorzano de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 4. nu. 35. in fine*; Et miror sane, quòd, licet Inquisitores
 166 in Indiis Hispaniarum habeant eorum salaria initio anni, seu (ut ibi dicunt) tertii ob tripartitam pagham in annum, attamen non illa transmittunt ad hæredes, *Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 24. nu. 34. in fine versiculo & ad Inquisitores.*
 Immo quantunvis aliquando Judicibus fiant solutiones anticipatæ etiam in principio cujuslibet quarterii eisdem Judicibus intrâ annum decedentibus, mercedes pro rata tantum temporis, quo servierunt, transmittuntur in hæredes ob ratam conventionem, quam in Portugallia facere videntur cum Rege Magistratus, qui cum consuetudine illius Regni se conformare, ac secundum illam contrahere censentur, nihilominus *Cabed. decis. Lusitan. 3. n. 23. par. 1.* testatur, se vidisse suo tempore non semel concessum à Rege hæredibus defuncti Senatoris, ut salarium totius quarterii haberent, non obstante, quòd moriatur in initio quarterii, & idem in totius anni salario, si moriatur in medio anni; est bene verum, quòd Senatori ægroto, uti legitime impedito debetur salarium ex *Ordination. Reg. Portugall. lib. 1. tit. 1. §. 35.*
 Superius autem citata *l. 1. C. de Primipil. lib. 12.* non applicatur ad casum; cum vel forsitan intelligatur, salarium Primipili fore transmittendum non ad quoslibet hæredes, sed ad filios tantum, & hoc quia ipsi vocabantur in eandem militiam Primipilarem, vel transmittendum ad quoslibet hæredes, quia hoc est speciale in hæredibus Officialium publicæ utilitati inservientium, ut notat *Luc. de Penna ad dic. l. 1. n. 1. in princip. ad verbum hæredibus, versic. non quibuslibet.* Nec intrare potest asserta Juris fictio, quòd eo casu Beneficiatus habendus sit pro superstite, quia hoc modo esset etiam Beneficiatus post mortem, quando tamen mortuus, est incapax Beneficii, cum mors omnia solvat *cap. inter alia 31. de sentent. excom. l. Neratius 151. ff. de regul. jur. ibi. Neratius consultus, an quod beneficium dare se quasi viventi Cæsar rescripserat, jam defuncto dedisse existimaretur, respondit, non videri sibi Principem, quod ei, quem vivere existimabat concessisse &c. Medices tract. mors omn. solv. parte 2. conc. 15. nu. 48. & conc. 49. nu. 133. Garz. de Benef. par. 11. cap. 2. n. 1. Gonzal. ad Reg. 8. Cancel. gl. 15. n. 3. cum seqq. Paris. de resign. Benef. lib. 4. qu. 2. n. 72.* Unde tunc res deveniret ad casum, à quo incipere non posset *l. existimo 98. in fine, l. pluribus 140. §. Etsi placeat 2. ff. de verb. obl. l. pro parte 11. circ. fin. ff. de servit. l. si in metallum 3. §. item si servo 2. ff. de his, quæ pro non script. hab. adeò ut etiam Beneficiatus miraculosè resurgeret, tanquam homo novus (quæ quæstio dicitur Sabbatina ob resurrectionem Dominicam die Sabbati sequentem) non recuperaret suum Beneficium *glos. in extran. suscepti unic. n. Sede vac. int. com. verbo vacantium in princip. versiculo mors.*
 VI. Objectum, sive ratio objectiva non obstat, quia annona civilis nihil commune habet, nec aliquam similitudinem cum fructibus Beneficii, minùsque cum quindennio, etenim civilis annona, seu popularis, seu publica, aliàs civilis panis, & civica, vel panis gradibus eo, quòd è gradibus, qui in unaquaque regione Romæ erant, cuique de Populo præstabatur, ut habetur in *l. hereditatis 12. C. de hered. instit. l. fin. §. fin. C. de jure dot. l. fin. C. de locato, l. hac edictali 6. §. His illud 2. C. de secund. nupt. l. privilegia 12. C. de Sacrosanct. Eccles. l. panis gradilis 2. l. universi 3. C. Theodos. de annon. civic. & pane gradili, Novella 88. de deposit. & denunciat. inquilin. §. Sed & totum hoc 2. late Mendez de Castro ad dict. tit. Codic. de annon. civil. lib. 11. Barull. ibid. num. 1. Barbosa in dic. extrav. n. 5. Cened. ad Decretal. collect. 171. num. 7. Gonzal. ad Reg. 8. hodie 9. Cancel. gl. 15. nu. 6. Medic. in tract. mors omn. solv. par. 2. conc. 148. num. 273. de Monte Laudano in extrav. suscepti Joan. XXII. n. Sede vac. nu. 8. quando nec bona sua temporalia recuperaret, ut exemplificant DD. in Lazaro resuscitato, Cyriac. contr. 4. n. 83. cum seq. Amic. conf. 68. n. 4. ubi quòd de eo non legitur, recuperasse bona, quoniam vita nuda, & simplex fuit per Dominum illi restituta, *Rubens de confusione Furium cap. 3. n. 172. cum seqq.* prout perderet pecunias societatis, quas officialis lucraretur, veluti subdubiè notat *Bocacc. de societ. offic. nu. 97.* quidquid sentiat *Sfortia Odus de restitut. in integ. par. 2. qu. 99. artic. 1. nu. 5. Medices sibi contrarius in tract. mors omn. solv. parte 1. nu. 95. de Scaramp. conf. 112. nu. 6. in princip. & conf.***

& *conf. 113. nu. 2. in princip. post conf. feudal. Brun.*
 179 & quidquid sit in Monacho resuscitato, qui rene-
Barbosa in Extrav. suscepti n. 5. à Sede vac. Alciat.
 180 *Parerg. lib. 4. cap. 5. Rota cor. Comitolo dec. 27. nu. 5.*
 & 8. in tantum civilis inquam annona, quasi
 181 dietim præstari Civibus præsertim literatû Do-
ctoribus, ut advertunt Perez. in dic. tit. C. de annon.
civil. lib. 11. num. 1. in princip. Barul. ibid. num. 1.
 182 quindennium verò nec præstatur dietim, nec in
 causam alimentorum, sed in causam recogniti-
 nis domini, & ad reparandum damnum Domi-
 ni directi ob desperata landemia, & devolutio-
 nem Emphyteusis penes manum mortuam per-
 petuò extituræ, immò dumtaxat solet singulis
 183 quindecim annis præstari, sicque etiam in tem-
 pore valde diversificatur ab annona civili; Non
 omisso, quòd ulterius diversissima militat ratio
 in annona, eo nanque annonæ emolumento ve-
 luti præmio excitabantur Cives ad extruendam,
 184 amplificandamque ædificiis Urbem, ut habetur
in l. 1. l. annonas Civicas 11. l. eos, qui 13. C. Theod.
de annon. Civic. & pane gradili, & notat Perez
in tit. C. de annon. civil. lib. 11. n. 6. in fine versic. quo
annonæ emolumento.

Suntque adeò privilegiatæ hujusmodi anno-
 185 næ civiles, ut in Portugallia vulgò *Tencas* nun-
 cupatæ, præstari consuetæ à Rege ob servitia,
 tanquam procedentes à munificentia, & bene-
 186 ficio Principis, quod latè, benignèque venit in-
 terpretandum, *l. beneficium 3. ff. de Constitut. Princ.*
 solvantur à tempore gratiæ, seu datæ, vulgò in
 187 Portugallia *Portaria* nuncupatæ, non à tempo-
 188 re captæ possessionis, *Cabed. dec. Lusitan. 8. n. 31.*
in med. versic. in annonis verò civilibus par. 1. &
 de alia annona dari solita ex causa dignitatis Ti-
 189 tularibus in illis partibus *Assentamento* nuncu-
 pata, *Cabed. post decis. Lusitan. part. 2. in notis ad*
Arrest. 106. tit. 3.

Præterea nullius momenti est argumentum,
 190 ab annona, quia postea vetitum fuit, nè trans-
 mitterentur talis annonæ emolumenta, *l. si quis*
ex Schola 8. l. annonas 9. C. Theodos. de annon. civic.
& pan. grad.

VII. Objectum, sive ratio objectiva non ob-
 191 stat, quia legatarius est invitatus à Testatore,
 ideòque non debet privari legato ejus hæres,
 quod ob mortis casum idem legatarius consequi
 nequit, sed in casu nostro Beneficiatus solùm cer-
 to tempore percipere potest quindennium, nem-
 pe singulis tantum quindenniis, seu quindecim
 192 annis, nec insuper obstat, quia inibi est casus
 cum civilibus, qualia sunt quindennia, omisso,
 193 quòd legatum benignè, & latius venit interpre-
 tandum, *Barbosa vot. Canon. dec. 38. n. 11.*

VIII. Objectum, sive ratio objectiva non
 194 obstat, quia *Ferrett. consil. 256. vol. 2.* loquitur de
 fructibus jam perceptis, ut *in princip. consil. ibi:*
Petit ducatos 300. à conductore fructuum dictæ
Abbatia ex causa fructuum jam perceptorum de
anno 1526. & c. & n. 1. ibi: Idem modernus Com-
mendatarius non habet actionem aliquam ad di-
ctam quantitatem, quia sibi uti successori non de-
bita, sed vel hæredibus sanguinis & c. ex eo, quia
fructus de anno 1526. ex quibus debebatur dictus

fructus, qui currebat de anno 1527. jam erant per-
cepti, & reconditi, & sic facti Domini locantis & c.
& n. 4. circa fin. ibi: Beneficiatus facit fructus suos
separatos, & reconditos, & hæredes sanguinis Cle-
rici ipsos percipiunt post ejus obitum, secus si mo-
riatur antè fructus perceptos, hoc autem non con-
 trovertimus tanquam ex se incontrovertibile,
 sed dicimus, quòd quindennium tanquam fru-
 ctus civilis, non potest dici perceptum, nisi sit
 maturatum prævio totius termini decursu, aliàs
 est impracticabile ipsum quindennium, & apud
 me contrarium imperceptibile; Quapropter do-
 196 *ctrina Ferretti* nostræ potius opitulatur, ultra-
 197 quòd idem *Ferrett. cons. 32. n. 40. vol. 1.* etiam in
 Commendatario pro nostra videtur militare,
 198 nec non *Amadeus apud Gigant. consil. 24.*

IX. Objectum, sive ratio objectiva non ob-
 stat, quia Beneficiatus omnibus periculis subja-
 cere debet, nec de casibus fortuitis conqueri va-
 let, potissimum quando mors tanquam non
 199 casus fortuitus præcaveri, & prævideri potest
 quolibet momento, licet nullibi, nec unquam
 declinari juxta illud lepidum Distichon. --*Gram-*
 200 *maticam didici, multos docuique per annos, decli-*
nare tamen non potui tumulum, & tanquam certa,
 201 *quanvis incerta hora, cum quotidie, licet semel,*
 202 *morimur, nec est verum in concreto, quòd mors*
 sit casus fortuitus, cum potius in sui essentia non
 sit casus fortuitus, sed quidam ordo naturæ, ut
 advertit *Baldus in cap. quoniam frequenter 5. in fi-*
ne n. 10. in medio versic. in contrarium, juncto ver-
sic. sed in sui essentia, ut lit. non contest. ideoque Be-
 neficiatus censetur provisus de Beneficio suo pe-
 203 riculo, veluti in simili *Valasc. consult. decis. 155.*
n. 14. in princip. versic. quia electus, hinc fit, quòd
 potest dari casus, ut quis pro expeditione litera-
 rum in Dataria Apostolica solvat ingentem
 204 compositionem, quam magis grossolano, & vul-
 gari vocabulo nominant componendam, & antè
 literarum exequutionem præcedat, attamen
 ejus hæredes non repetunt à Dataria, ut notissi-
 205 mum est.

Præterquamquòd exaggerato hujusmodi ab-
 surdo facillimè obviatur, si satisfiat hæredibus
 206 Prædecessoris, qui inservivit Ecclesiæ, de eo, quod
 ad honestam, & congruam sustentationem in-
 digebat, pro eo tempore, quo servivit, cum nemo
 207 teneatur propriis stipendiis militare, ut arguit
Valasc. de partition. cap. 36. nu. 8. quod tamen ve-
 lim habere locum dumtaxat in Beneficiis haben-
 208 tibus administrationem, & servitium personale,
 non autem in simplicibus.

Omisso, quòd in Beneficiis, de quibus est ser-
 mo noster, consistentibus nimirum in fundis Em-
 phyteuticis nescio videre, quomodò possit dari
 209 casus, quòd Beneficiatus prædecessor inserviat
 ullo tempore absque emolumento, cum saltem
 percipere potuerit annuos canones, quantumvis
 ob præmorientiam intrà quindennium, seu quin-
 decim annos non potuerit percipere primû quin-
 dennium, sicque in nostro casu nec erit locus
 propositæ subministratiōi congruæ sustentati-
 onis.

X. Denique, & ultimum Objectum, sive ra-
 tio objectiva non obstat, quia congelatæ aucto-
 ritates loquuntur in casu toto cælo diverso, nem-
 pe de fructibus naturalibus extantibus, & recol-
 210 lectis in vita antecessoris Beneficiati, quanvis
 non

non adhuc in ejus vita exactis, veruntamen maturatis, & sic de fructibus habitis pro exactis, nos verò versamur in fructibus civilibus, qui maturati, aut percepti dici nequeunt, nisi exacti saltem vigore Bullæ supra laudatæ Julii III. per
 211 quam Beneficii fructus inexacti, licet in vita ultimi possessoris, seu Beneficiati maturati, & sic etiam si dies solutionis vivente Beneficiato venerit, spectant ad successorem in Beneficio, ut observant Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 27. & videtur insinuarè Rota dec. unic. de translat. Episc. in antiqu. citat. per citat. Comit. ol.
 212 citat. decif. 39. n. 3. quicquid sit de Jure communi, de quo videretur transgredi dictum objectum, Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 69. nu. 6. & in materia quinquenni potest exemplificari, si nempe quinquennium maturatum sit in vita ultimi Beneficiati, quia dies solutionis quinquenni in vita venerit, sed Beneficiatus, seu ultimus possessor illud in vita non exegerit; unde contrariæ doctrinæ potiùs nostram alitruunt, quàm destruant opinionem, nihil enim dicunt de fructibus immaturis, de quibus est sermo noster, præterquam quòd Rota coram Comitolo dic. decif. 39. n. 3. loquitur in casu generalis consuetudinis Hispaniæ, ubi Beneficii fructus percepti, licet non exacti spectant ad hæredes Beneficiati, veluti ponderat citata decisio nu. 4. & sic in casu particulari, seu particularis consuetudinis, quæ non extendenda ad loca, ubi non viget.
 Adeoque est vera nostra opinio, ut dari soleat
 217 juramentum in litem successori in Beneficio adversus hæredes Beneficiati prædecessoris. si fructus perceperat, Surd. conf. 333. nu. 23. in med. lib. 3. Plot. de in lit. jur. §. 33. nu. 643. in fine versic. nam contra talem, & nu. 644. circa fin. versic. & probata
 218 in præmissis, justius enim est, quòd fructus Beneficii sequatur illum, qui servit Ecclesiæ, quàm eum, qui desit servire, Surd. laudato conf. 333. n. 9. in med. versic. justius esse, lib. 3. Novar. in summa Bullar. par. 1. comment. 69. n. 5. cum seq. ubi de communi, & receptori, ubi idem in Cómendis Ordinum Militarium, quantumvis id evenire videatur
 220 potiùs vigore Statutorum eorundem Ordinum, Bergei. de Benefic. tit. de pecul. Cleric. §. 19. n. 9. cum seq. Gallus de fructibus disp. 37. artic. 2. n. 6. in fine versic. alia est opinio, & n. 7. ubi de communi, in praxi servata, & ab ea non recedendum.
 Jam vindicata nostra opinio à recensitis
 221 objectis, seu rationibus objectivis, superest locus ad illam saltem certo modo, & quidem proportionabili saltem modificandam, quòd nempe ultimum quinquennium ab ultimo possessore Beneficii morte præventò non exactum dividatur pro rata temporis, quo vixit antecessor Beneficiatus, inter hæredes defuncti, & successorem in Beneficio pro alia rata residui temporis, quo non vixit defunctus usque ad quinquenni exactiorem, ut hac via æqua lance jus tribuatur tam hæredibus Beneficiati, quàm successori in Beneficio, & hæc
 222 sunt adeò evidentià, ut mathematica ratione, sint communes animi conceptiones, & communes sententiæ, veluti in ponderibus, in elementis, in mulcis, nedùm in quantitatibus datur proportio, ut ad propositum divisionis fructuum inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio inquit Sarmient. de redditib. Eccles. parte. 2. monit. 13. n. 4. in principio, immò videmus in simili,

quòd in Beneficiis, in quibus ex consuetudine, privilegio, vel Statuto, fructus primi, vel secundi, aut alterius cujuscumque anni Beneficiorum vacantium, defuncto, seu ejus hæredibus debentur, per medium dividantur, quorum medietatè habeat defunctus Beneficiatus, seu ejus hæredes, reliquam verò medietatem is, cui Beneficium est collatum, idest successor in Beneficio, ut habetur in Extravag. supercepti 2. Joannis XXI. de electione, repetit. in Extravag. suscepti unica nè Sede vacante inter communi. & observ. Oldrad. conf. 1. 10. in princ. vers. primò in Constitutione D. Joannis Papa XXI. Zoësius in jus Canonic. in lib. 3. Decret. d. tit. 27. de Succession. ab intest. nu. 15. in fine versic. nec esse omnino, nec etiam nova in jure partitaria hujuscemodi divisio at ex l. sed et si lege 25. §. Aded autem 15. in fine ff. de petit. hered. ibi: Puto tamen residuum integrum non esse restituendum, sed partem ejus dimidiam, l. Titius rogatus 54. in fine ff. ad Senatus. conf. Trebellian. in princip. ibi: Pro rata matrimonii, & in fine. ibi: Pro rata etiam castrensium pecunie; ad quod sumendum temperamentum, suppetunt decem sequentes rationes.

1. Quia sicuti soluto matrimonio divisio fructuum dotatum sit pro rata inter virum, & hæredes uxoris, pro eo nempe tantum tempore, pro quo maritus onera matrimonialia subitavit
 l. divortio 8. §. Si fundum 12. l. si alienam. 11. l. si marito 31. §. fin. l. fructus 7. ff. solut. matrim. l. cum in fundo 78. §. Divortio 5. ff. de jure dot. l. unica §. Sed & novissimi, & §. Cùmque ex stipulatu C. de rei uxor. actione, Pinell. Select. jur. interpret. lib. 1. cap. 2. per tot. Fragos. de Regim. Reipub. Christ. par. 3. lib. 6. disput. 12. §. 2. n. 2. cum pro oneribus matrimonii detur dos, l. si is, qui Stichum 56. ff. de jure dotium l. pro oneribus 20. C. cod. Valasc. de partition. cap. 29. num. 19. & per tot. Barbat. de divisione fructuum part. 2. cap. 3. nu. 1. cum seqq. & per tot. Costa de rata qu. 51. n. 1. cum seqq. Ripa de act. in in mort. artic. cap. 89. nu. 28. Perez in Codic. tit. 18. solut. matrim. n. 11. in princip. Marta conf. 7. de successione. ab intestat. lib. 3. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 44. nu. 24. cum seqq. Fontanella de pact. nupt. claus. 6. glos. 2. par. 2. n. 41. Giurba obs. 14. n. 7. Barbof. in l. divortio 8. in princip. par. 2. n. 56. ff. solut. matrim. Gallus de fructibus disput. 20. artic. 4. nu. 1. & per tot. & disput. 37. artic. 2. n. 2. circa fin. versic. prima opinio, & in fine versic. secunda est opinio, & n. 3. Carol. Anton. de Luca ad de Marin. meliorat. 152. nu. 1. cum seqq. tom. 1. Card. de Luca de dote disc. 160. n. 38. in princip. versic. ubi enim, & in fine versic. & licet, & n. 40. in princip. cum seqq. Mansfrella in obs. ad decif. Capyc. Latr. 62. nu. 7. tom. 1. ita per obitum Beneficiati soluto matrimonio spiritali, quod
 225 ex omni canonica Beneficii institutione quasi contahitur, facienda est divisio fructuum Beneficii inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio pro rata temporis, & onerum quasi
 226 matrimonialium, vel matrimonialibus parium, quæ antecessor subiit, Beneficio inserviando, vel illud administrando, vel saltem horas Canonicas recitando, & sic diurnum pensum solvendo usque ad diem cessus, vel decessus, Novar. conf. 7. de Successione. ab intestato num. 1. in fine versic. secunda est, n. 5. in fine, & n. 7. in principio, versic. secundum autem lib. 3. Peregrin. conf. 85. n. 6. versic. Sed hæc non pertinent lib. 4. PeKius de Testam. conjug. lib. 1. cap. 24. n. 2. versic. De quo tamen dubi-

dubitari potest, *Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. expl. mat. 40. num. 11. Bayo prax. Eccl. & Sæcular. par. 3. lib. 2. qu. 114. nu. 2. Noal. de transmiss. cas. 70. n. 2. in fine*, Mancin. de Jure sacro contr. vers. differt. 2. 0. n. 13. cum seqq. Sarmient. de Reddit. Eccles. par. 2. monit. 13. n. 1. cum seqq. & per tot. & n. 11. in fine versic. *Quare si fructuum*, Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. nu. 4. cum seqq. Filliucci. qu. moral. vol. 3. tract. 41. tit. de Benef. Eccl. cap. 6. n. 44. in princip. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. nu. 10. & de regim. Eccles. Episc. lib. 3. cap. 9. n. 25. tom. 1. Capon. discept. 147. nu. 20. in fine tom. 3. Robcr. rer. judic. lib. 3. cap. 3. in princ. versic. *tertia opinio*, Knipchitt. de fideic. nobil. famil. cap. 10. n. 64. Novar. Sum. Bullar. comment. 69. n. 5. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. n. 8. in med. versic. *quarta additur*, ubi de veriori, receptiori, & æquiori, Escobar. de ratiocin. cap. 20. nu. 23. circa fin. versic. *contrariar. tamen sententiam*, Valasc. de partition. cap. 36. nu. 9. cum seq. Zeech. de Repub. Eccles. tit. de Beneficiat. n. 11. in fine versic. *ita ut collectis*, Zoef. in jus Canon. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de Success. ab intest. nu. 13. in princip. circa med. versic. *veriore judico*, Monet. de distrib. quotid. par. 3. qu. 4. nu. 20. & 24. in princ. versic. *Admitterem tamen*, Berlich. practic. conc. par. 3. conc. 43. num. 11. Perez in Codic. tit. 2. de Episcop. & Cleric. nu. 15. in princip. versic. *sed æquior sententia*, & tit. 24. de annon. civil. n. 7. in princip. versic. *verior opinio*, Tondut. res. benef. par. 3. cap. 164. n. 3. & 11. cum seqq. Cost. de remed. Subsidi. remed. 106. illat. 8. num. 2. & de rata qu. 29. nu. 2. & per tot. Gutierrez Canon. qu. lib. 1. cap. 33. n. 8. 9. & 11. in fine, ubi de æquiori, veriori, & in praxi recepta, & num. 33. ubi ita in Hispania servari, Gonzalez in cap. cum vos 4. nu. 7. in med. & circa fin. de offic. Ordin. Card. de Luca de Benef. disc. 87. n. 6. disc. 85. n. 4. & disc. 100. n. 21. in princip. Christin. dec. Belgic. 295. nu. 5. vol. 1. Vivius dec. Neapol. 8. nu. 11. tom. 1. Rota in Bisuntina, seu Basilien. Parochialis super mantentione §. Diximus, & §. Adeoque 26. Junii 1706. coram Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano, pridie in Urbe Advocato præstantissimo.

Unde quindennium beneficiale, seu ex beneficii fundo percipi solitum, tanquam fructus ipsius Beneficii venit dividendum pro rata temporis adinstar fructuum dotalium, cum fructus Beneficii quodammodo dotales dicantur, immo verè dos Beneficii, valet equidem argumentum à matrimonio carnali ad spirituale cap. inter corporalia 2. cap. fin. de translat. Episc. cap. cum inter Canonicos 21. de elect. cap. requisisti 15. de testamen. Everard. in Topic. Fur. loc. à matrimon. carnal. n. 1. cum seqq. & per tot. Barbosa loco 70. num. unic. hinc fructus Beneficii est, seu dicitur fundus dotalis, sine quo nullum Beneficium institui valet, tamque necessaria est dos Beneficio, quando fundatur, quam mulieri, quando nubit can. nemo Ecclesiam 9. de consecr. distinet. 1. can. placuit 1. 1. q. 2. can. piæ mentis 26. 16. q. 7. cap. cum sicut 8. de consecr. Eccles. cap. conquerente 16. de offic. Ordinar. cap. olim 20. de censib. cap. sicut 2. de supplend. negligent. Prælat. cap. de Monachis 12. de Præbend. Novella de Eccles. titul. §. Siquis autem, Bellett. disquis. Clerical. parte 1. tit. de Cleric. debit. §. 12. n. 22. & §. 15. n. 3. cum seqq. Pyrrh. Corrad. in praxi benef. lib. 2. cap. 15. n. 10. cum seqq. Vivian. in prax. Jurispatron. lib. 2. cap. 4. n. 15. cum seqq.

Lotter. de re ben. lib. 1. quæst. 31. nu. 1. 3. & seqq. Amostaz. de caus. piis lib. 5. cap. 3. num. 10. cum seqq. Durant. de ritib. Eccles. lib. 1. cap. 24. nu. 9. Pasqualig. de sacrif. nov. leg. quæst. 517. n. 1. Barbosa de Episc. parte 3. alleg. 64. num. 3. & de jure Eccles. lib. 2. cap. 2. n. 20. cum seqq. immo matrimonium sine dote esse potest, quæ non est de 232 essentia (quanvis apud ferè omnes, ac præsertim hodiè sit plusquam illius quinta essentia) l. jubemus 11. C. de repud. Carol. Rota de privileg. mulier. cap. 1. nu. 24. Beneficium verò sine dote esse non potest can. nemo Ecclesiam 9. de consecr. distinet. 1. Genueis practic. Eccles. tricen. 12. qu. 334. n. 3. & quæst. 384. n. 1. in princip. alias diceretur Beneficium de Pertica, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 31. n. 25. & esset Beneficium nomine tenus, 235 seu potius maleficium.

Et quantumvis longè majora in matrimonio sint onera ob filiorum sustentationem, quæ in Beneficiato deficit (& sanè deficere debuisset, nisi aliquando aliquis eos habeat sub honestiori nomine nepotum) quam in Beneficio, non tamen ideò convincitur, Beneficiorum causam non esse onerosam, sed magis confirmat, dum onera verè sunt ad proportionem in causa lucrationis fructuum, ac vigent in utroque casu, & solummodò inter se differunt in quantitate, eo quòd maritus majora suffert (& sanè plures mariti valdè sufferentes sunt) & Beneficiarius minor, non verò in qualitate, Zoefius in jus Canon. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de succession. ab intestato n. 13. in fine versic. & licet, Navarr. de redditib. Eccles. qu. 3. monit. 13. nu. 3. Moneta de distribut. quotid. par. 3. qu. 4. nu. 21. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 10. in princip. versic. *his fulcitur*, & quanvis maritus fiat dominus fructuum dotis l. pro oneribus 20. C. de jure dotium, non autem Beneficiarius, attamen, quidquid sit de jure antiquo, hodiè saltem de consuetudine etiam ipse est dominus fructuum sui Beneficii ad omne ætus in vita, ut notat Barbat. de divisione fruct. par. 2. cap. 8. n. 11. in princip. versic. *his fulcitur*, juncto versic. & quoad id. Hinc emanavit consuetudo in Hispania, ut fructus Beneficiorum dividantur pro rata, & in Abulen, ac Cæsaraugustana Diocesis vigent Constitutiones Synodales super tali divisione, Garzias de Benefic. par. 2. cap. 1. nu. 98. cum seqq. & ad firmandum, quòd fructus Beneficii dividendi sint inter hæredes ultimi Beneficiati, & successorem in Beneficio pro rata juxta suprâ firmata addimus Layman Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. de Eccles. Benef. cap. 4. quæst. 3. n. 10. Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 4. cap. 1. nu. 191. cum seqq. Marta de succession. legal. par. 3. qu. 13. artic. 5. n. 53. cum seqq. & n. 205. Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 117. n. 62. Michalor. de fratribus par. 2. cap. 55. n. 7. cum seqq. de Franch. decis. Neapol. 79. nu. 4. Griuell. decis. Dolan. 82. num. 32. versic. *sed hoc non obstante*, & n. 33. Leo decis. Valent. 135. n. 12. cum seqq. par. 2. Themud. decis. Olyxbonen. 90. n. 5. cum seqq. par. 1. Rota Romana coram Durano decis. 448. n. 22.

II. Quia sicuti Pensio Ecclesiastica super Beneficio imposita, pro rata temporis dividitur inter hæredes defuncti Pensionarii, & Beneficiatum, Gabriel. conf. 191. n. 5. lib. 2. Peregrin. de fideicom. artic. 49. nu. 101. Cost. de Rata quæst. 10. n. 4. Gutierrez canon. quæst. lib. 1. cap. 33. num. 6.

cum seqq. & per tot. signanter n. 34. ubi de veriori, *Filliucc. quæst. moral. tom. 3. quæst. 41. de Benef. Eccl. cap. 6. nu. 44. in fine versic. idemque dicendum est, Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. n. 120. Mancin. de sacro jure controverso disert. 20. n. 42. in princip. Zecchini de Republ. Eccl. tit. de Beneficiat. nu. 11. in fine versic. quod si Pensio, Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 15. Valasc. de partition. cap. 36. n. 19. cum seqq. Tondut. ref. benef. par. 1. cap. 22. n. 4. ubi de æquiori, ac communiori, à qua in judicando, & consulendo non esse recedendum, Noal. de transmissio. cas. 71. n. 2. ubi de æquiori, Bayo prax. Eccl. & secul. par. 3. lib. 2. quæst. 114. n. 4. Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 24. n. 7. & comment. 69. num. 8. Card. de Luca de Pension. 248 disc. 24. n. 7. Quæ opinio hodiè magis tenenda post Constitutionem S. Pii V. obligantis Pensionarium ad recitationem Officii parvi B. M. quasi hodiè etiam Pensio ad instar Beneficii, detur 249 propter Officium, Mancin. de sacro Jure controverso. disert. 20. n. 42. in prin. ità à fortiori fructus pendentes Beneficii, ac inexacti dividendi sunt pro rata inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio, quando similis divisio, seu repartitio fit inter hæredes Pensionarii, qui nec infervit 250 Ecclesiæ, nec habet titulum Beneficii, & inter Beneficiatum, seu Titularem.*

251 III. Quia sicuti fructus Beneficii resignati dividuntur pro rata temporis inter resignantem, & resignatarium, Tondut. ref. benef. par. 3. cap. 164. n. 12. circa fin. versic. si enim ageretur, Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 3. n. 14. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. nu. 15. cum seqq. & de regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 10. n. 1. cum seqq. ac per tot. tom. 1. Garzias de Benef. par. 2. cap. 1. nu. 96. cum seqq. Mancin. de sacro. Jur. controverso. disert. 20. n. 43. cum seqq. Noal. de transmiss. cas. 70. n. 7. Bayo prax. Eccl. & secul. par. 3. lib. 2. quæst. 114. n. 7. Novar. summ. Bullar. par. 1. comment. 69. n. 7. Gallus de fructibus disp. 37. artic. 2. n. 10. ubi nullum esse discrimen inter mortuum naturaliter, & mortuum civiliter ad hunc effectum, cum Beneficium detur propter officium, undè debet induci æqualitas justæ divisionis fructuum ad ratam temporis, quo quisque officium exercuit, & n. 15. in princip. ubi non admittit differentiam actus voluntarii resignantis, & actus necessarii morientis, ità longè magis fructus inexacti Beneficii, quod vacavit per obitum, dividendi sunt pro rata inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio, si enim liberè resignans, nemine cogente, non censetur abdicare à se jus super fructibus pro sua saltem rata, licet vigore resignationis videatur civiliter mortuus, à fortiori Beneficiatus naturaliter mortuus, sicque per actum necessarium, & coactum, seu coactivum amittens, vel dimittens suum Beneficium morte cogente, minis censetur abdicare à se jus super fructibus sui Beneficii pro sua rata, quo usque nempe vixit, sed potius illud velle ad suos hæredes transmitters, quidquid quando resignatio non est facta in favorem certæ personæ, sed purè, ac simpliciter, tunc resignans, nisi aliquid sibi reservaverit, videtur à se totum jus abdicasse ad differentiam vacationis necessariæ, quæ sequitur per obitum, cum in moriente nullus possit considerari actus positivus, per quem jus, vel actionem ad fructus illos remisisse videatur;

At verò dum agitur de resignante simpliciter, 252 censetur totum jus remisisse, si nihil sibi reservaverit, veluti distinguit Tondut. resol. can. benef. par. 3. cap. 164. n. 12. in fine versic. nam si resignatio, & num. 13. licet quo ad alios effectus casus mortis, & renunciationis fraternizent, eundemque operentur effectum, ità ut dispositum in uno, etiam militet in altero, undè renunciatus habetur pro mortuo, Paris. de resign. ben. lib. 2. 253 qu. 16. nu. 11. & lib. 7. qu. 28. nu. 1. & 16. Surdus dec. Mantuan. 251. n. 3. Gama dec. Lusitan. 228. n. 3.

IV. Quia sicuti defuncto usufructuario fructibus pendentibus, fit pro rata divisio fructuum 254 inter hæredes usufructuarii, & proprietarium, qui quodammodò est successor in usufructu l. si operas 26. ff. de usufructu l. si servus communis 18. §. Cum servus usufructuarius 3. ff. de stipul. serv. Valasc. de partition. cap. 33. n. 7. cum seqq. Cencius de censibus quæst. 70. num. 17. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. n. 1. cum seqq. Ripa de act. in mort. artic. cap. 89. n. 26. in princ. & n. 27. Carol. Anton. de Luca ad resol. de Marin. melior. 152. nu. 7. tom. 1. Virvius decis. Neapol. 8. n. 10. tom. 1. ità defuncto Clerico Beneficiato fructibus Beneficii pendentibus, inter quos extat quinquennium inexactum, facienda est pro rata temporis, quo vixit, divisio quotæ, seu quantitatis quinquennii inter illius hæredes, & novum Clericum Beneficiatum successorem in eodem Beneficio, saneque Beneficiatus æquiparatur in jure usufructuario, ut per nos supra deductum est in II. ratione confirmatoria nostræ opinionis.

V. Quia sicuti defuncto legatario pendentes 256 fructibus sui legati, dividuntur pro rata fructus inter ejus hæredes, & hæredes testatoris, Barbat. de divisione fruct. parte 2. cap. 2. n. 20. in fine versic. & in hoc respondit, Valasc. de partition. cap. 34. n. 2. ità defuncto Beneficiato, inexacto quinquennio, illud venit dividendum pro rata inter ipsius hæredes, & successorem in Beneficio, 257 Beneficium enim quodammodò legatum est, & Beneficiatus etiam quodammodò legatarius est, tanquam à fundatore, seu institutore Beneficii invitatus, & vocatus.

VI. Quia sicuti defuncto hærede gravato, 258 pendentibus fructibus Fideicommissi, seu majoratus, ultimi anni, quo moritur illius ultimus possessor, dividuntur hujusmodi fructus pro rata inter hæredes hæredis gravati, seu ultimi possessoris, & inter Fideicommissarium, novum nempe successorem in Fideicommissio, seu majoratu, Berlich. pract. conc. par. 3. conc. 43. nu. 10. Knipschitt. de Fideicom. nobil. famil. cap. 10. n. 61. & 66. cum plur. seqq. Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 11. n. 25. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 2. n. 20. in fine versic. & in hoc respondit, & cap. 9. n. 5. ubi ità consultum per graves Viros, & ità judicatum, ità consulendum, & judicandum, hanc veriore, & n. 12. in princ. ubi procedere tam in Fideicommissio fundato super bonis patrimonialibus, & sic burgenlaticis, seu allodialibus privati, quam in bonis annexis Regiæ Coronæ, Ayora de partition. par. 1. cap. 9. nu. 6. Valasc. cod. tract. cap. 30. n. 8. Escobar de ratiocin. comput. 20. n. 16. Maldonad. in addit. ad Molin. de Primogen. lib. 3. cap. 11. ad n. 12. in princ. versic. alii in contrarium, ubi autè med. versic. & quanvis hæc quæstio, de veriori, Paz de tenuta cap. 11. n. 35. Baeca

Bacca de decim. cap. 28. n. 14. Castill. contror. jur. par. 1. cap. 80. n. 1. cum seqq. ac per tot. Peregrin. de Fideic. artic. 49. n. 101. Censal. ad eund. assert. 10. Fusar. de subst. qu. 626. n. 72. cum seqq. Ripa de act. in mort. artic. cap. 89. nu. 26. in princ. de Luca Melphiten. ad res. de Marin. melior. 152. n. 6. tom. 1. Bayo prax. Eccl. & secul. par. 3. lib. 2. quæst. 114. n. 5. Vivius decis. Neapol. 8. n. 9. lib. 1. ita defuncto Beneficiario antè exactionem quindennii, illud tanquam fructus pendens venit dividendum pro rata inter hæredes Beneficiarii, & novum Beneficiatum, ut in genere de fructibus pendentibus beneficalibus inquit Barbat. de divis. fruct. parte 2. cap. 9. n. 11. in princ. versic. addas secundò in med. juncto versic. verum etiam.

260 VII. Quia sicuti defuncto Emphyteuta pendentibus fructibus Emphyteusis, dividuntur fructus inter hæredes ultimi Emphyteutæ, & Dominum directum, ad quem devolvitur, & revertitur Emphyteusis per obitum Emphyteutæ, vel inter hæredes ejusdem Emphyteutæ, & successorem in Emphyteusi, in casu, quo Emphyteusis transeat ad sequentem nominatum in investitura, habito nimirum respectu ad tempus, quo Emphyteuta vixit, Berlich præct. conc. par. 3. conc. 43. num. 9. Knipschitt. de Fideicommiss. nobil. famil. cap. 10. nu. 60. Valasc. de partition. cap. 31. n. 1. Barbat. de divis. fruct. parte 2. cap. 13. nu. 1. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 49. n. 2. Borgnin. Cavalcan. de usufructu mulieri relicto nu. 244. Pinbeyr. de Emphyteusi parte 2. disp. 8. sect. 6. §. 1. n. 88. Vivius decis. Neapol. 8. n. 12. lib. 1. quiquid sit, si Emphyteusis finiatur, seu devolvatur ex culpa Emphyteutæ, puta ob canonem non solum, ob alienationem, aut aliud delictum, cum tunc fructus non dividantur, sed omnes ad Dominum directum spectant, nè ex sua culpa commòdum Emphyteuta videatur reportare, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 49. nu. 1. ita defuncto Beneficiario, pendente solutione quindennii adhuc inexacti, dividendum est pro rata ad instar Emphyteutæ, cui aliquo modo potest ad similitari Beneficiatus, sicuti nanque ille tenetur vigore contractus Emphyteutici meliorare, & colere fundum Emphyteuticum, ita & iste tenetur bene administrare suum Beneficium, seu Ecclesiam, eamque curare.

261

262

263

264 VIII. Quia sicuti mortuo Feudatario, seu Vassallo pendentibus fructibus feudi, fructus pro rata dividuntur inter hæredes Vassalli, seu Feudatarii, & inter successorem in feudo, seu novum Vassallum, vel Feudatarium, Valasc. de partition. cap. 31. nu. 9. in fine, versiculo quavis etiam, & cap. 32. nu. 3. Barbat. de divisione fructuum parte 2. cap. 4. n. 12. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 49. n. 4. Vivius decis. Neapol. 8. nu. 8. lib. 1. ita mortuo Beneficiario, pendente quindennio, illud pro rata dividendum inter ejus hæredes, & successorem in Beneficio, cum Beneficiatus in aliquibus æquiparari possit Feudatario, sicuti enim ille servitia exhibet suo Domino, ita & iste servitium exhibet suæ Ecclesiæ, adeò ut licet non omnia Beneficia sint servitoria, indeque non omnia concedantur propter servitium, sed sint simplicia (ac ut plurimum simplicibus, & simplicissimis Viris, potthabitis literatis iuxta notissimam experientiam conferantur, attamen semper omnia pro-

pter servitium instituta sunt, ideoque saltem per substitutum præstatur servitium, verum ad omne pejus omnia Beneficia etiam in hoc sensu non servitoria dantur propter aliquod onus, quale est diurnum pensum Horarum Canonicarum, quo circa legitimum impedimentum non perfoluto, citrà peccatum mortale, est locus restitutioni ratæ fructuum obtingentium, in pauperum elemosynas, vel fabricam Ecclesiæ pro illa vice erogandorum, juxta Bullam Leonis X. in ordine la 7. §. 38. Bullar. nov. Rom. tom. 1. & aliam S. Pii V. in ordine la 135. eod. Bullar. tom. 2. de qua Barbat. de divisione fruct. par. 2. cap. 8. n. 9. antè med. versiculo tenentur, Costa de rata quæst. 193. n. 1. Barbosa de Paroch. parte 1. cap. 10. num. 35. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 14. num. 1. & per tot.

IX. Quia sicuti vendente rem fructibus pendentibus, fit divisio fructuum pro rata inter venditorem, & emptorem, Barbat. de divisione fructuum parte 2. cap. 5. n. 16. in princ. Paz de tenuta cap. 11. n. 35. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 48. n. 2. 4. & seqq. Ripa de actis in mort. artic. cap. 89. n. 29. Carol. Anton. de Luca ad resol. de Marin. melior. 152. n. 3. tom. 1. Gallus de fructib. disput. 37. artic. 2. n. 14. in princip. versic. alia est opinio, Manfrell. in observ. ad Capyc. Latr. decis. Neap. 62. num. 17. cum seq. tom. 1. Vivius decis. Neap. 8. n. 15.

X. Et ultimò, quia sicuti Militibus pro rata temporis, annona, seu capitatio, cibaria nempe diurna præstatio pro cuiusque capite, seu viri- tim præstatur l. 1. C. de erogat. militar. annon. lib. 12. & sicuti inter Militem antecessorè, & successorè rem pro rata servitii, fructus ex aliquo prædio percipi soliti, dividuntur, Crispolt. cas. militar. 42. n. 3. cum seqq. & per tot. ita fructus Beneficii dividendi sunt inter hæredes Beneficiarii, & successorè in Beneficio, cum Clerici sint Milites Christi, prout alii sunt sæculi, veluti arguit Barbat. de divisione fructuum parte 2. cap. 3. num. 9. in fine.

Quibus tamen enumeratis ratiociniis non ad- versantibus, cum Doctores circa divisionem hujusmodi, forsan magis rem implicarunt, quàm explicarunt, dum magis implicite, quàm explicite apud eos legitur discussa materia, omisso, quòd citata Extravagans suscepti 2. Joannis XXII. de electione, repetit. in Extravaganti suscepti unica nè Sede vacante inter communes, dividens fructus pro medietate inter novum vivum Beneficiatum, seu successorè Beneficii, & defunctum, seu antecessorè, in Regionibus præsertim Ultramontanis vel non est recepta, vel contrario usu abrogata, ut refert Zoësius in Fus Canon. ad lib. 3. Decretal. tit. 27. de successione. ab intest. n. 15. in fine versiculo verum & Constitutio, puto non esse locum divisioni quindennii pendentis, ac inexacti, inter hæredes Beneficiarii, & successorè in Beneficio, sed integrum quindennium inexactum, deberi successori in Beneficio, ut in principio præsentis Cap. firmavi, & huc usque quò melius potui, comprobavi, Undè restat, ut enunciata fundamenta pro divisione quindennii evertam, quod aliis totidem decem fundamentis, seu rationibus edocere conabor, singulatim, ut infra respondendo.

I. Igitur pro divisione motivum non obstat, quia

- 277 quia, ultraquamquod asserta opinio pro divisione refellitur per *Rodericum ad de Mariniis quotid. resol. lib. 1. cap. 152. nu. 17.* & per *Merendam controu. fur. lib. 17. cap. 42. n. 10.* ubi in praxi illam
- 278 non recipi, & ad summum procederet in fructibus naturalibus, non autem in civilibus (qualia sunt quinquennia) veluti advertit *Carol. Anton. de Luca ad Gratian. discept. 471. nu. 10. in principio versiculo attamen in Clerico Beneficiato, & ad omne pejus (ut dici solet) vel potius ad omne melius, locum haberet in foro interno, Monach. de recta feud. interpret. cap. 59. nu. 13. in princip. versic. in foro vero interiori, citatus Barbat. de divisione fructuum par. 2. cap. 8. nu. 10. in fine versic. firmissima, considerat, alias resultare iniquitatem, & sic solummodo loqui intelligitur de fructibus naturalibus, prout exemplificat in casu à se figurato, eo, quod nempè daretur, quod quis de mense Octobris de Beneficio provideretur post perceptos omnes fructus (unde loquitur de naturalibus) deinde moreretur in Beneficio de mense Aprilis, quo tempore nulli sunt fructus pendentes, & sic onera sustinisset, nec aliquid ipsorum nomine percepisset, & idem *Barbat. exemplificat in alio casu, eo, quod videlicet (ut n. 1. ante med. versiculo si aquabimus* (Beneficiatus paulò ante collectionem fructuum, idest de mense Julii, institueretur, moxque illis collectis, idest de mense Octobris obiret, quæ æquitatis ratio suaderet, ut successor in Beneficio (si hujusmodi fructuum divisio non intraret) gratis per novem integros menses absque ullis alimentis Altari in servire deberet? è contra verò prædefunctus Beneficiarius tam brevis temporis spatio, soloque trimestri, collectos totius anni fructus ad hæredes transmitteret, non minùs durum foret, si nullam fructuum portionem liceret percipere hæredibus Clerici Beneficiati, ideò iis indulgendum, ut tantundem lucri, & emolumentum percipiant ex Beneficii redditu, quantum impenderat vivus operis, & laboris in munere Ecclesiastico persolvendo, ac Beneficio deserviendo, nos verò versamur in casu, in quo considerata iniquitas, seu*
- 280 injustitia ex non facta divisione considerari nequit, fructus enim quinquennii tanquam non naturalis non regnatur cum fructibus naturalibus, indeque non habet recollectionem, seu perceptionem in certo anni tempore, certoque mense
- 281 industriales, sed tanquam fructus civilis, & tanquam fructus subrogatus in locum alterius fructus laudemiorum, qui etiam civilis est, solummodo quolibet quinquennio, seu singulis quindecim annis colligitur, sive percipitur, *Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 21. nu. 3. & qu. 26. nu. 2.* ideoque in fructibus civilibus non intrat divisio, *Nicolius lucub. Canon. & civil. lib. 2. tit. 4. de usufructu num. 6. in fine versic. quod tamen, Rota post Cenc. de censib. decis. 176. n. 2.* in tantum enim fructus naturales dividuntur, in quantum dicuntur percipi non solum tempore recollectionis, sed toto tempore, quo curantur, & crescant, §. *Hic consequenter tit. hic fuit lex Corrad. in usib. feud. l. divorzio 8. ff. solut. matrim.* fructus autem civiles
- 284 dicuntur percipi solum tempore eorum recollectionis, cum nulla indigeant cura, nec incremento, hinc est, quod secundum aliquos fructus naturales etiam pendentes spectant ad resignan-
- tem, civiles verò ad resignatum, sicque ad successorem, *Peregrin. decis. Patav. 40. nu. 2. Sperell. decis. 82. nu. 27.*
- Immo cum quinquennium percipiatur (sicut etiam percipitur canon, & laudemium) in recognitionem directi domini, singulis quindecim annis debitum, illi solum debetur, qui Beneficium possidet de eo tempore, quo solutionis dies incidit, quasi non solvatur loco fructuum, indeque non venit dividendum, *Surd. conf. 84. nu. 4. vol. 1. Moneta de distribut. quotid. par. 3. quest. 4. nu. 24. Bonacina de oblig. Beneficiar. circa Benefic. fruct. punct. 3. nu. 8. Antonell. de jurib. & oner. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. nu. 9.*
- Citatus insuper *Costa de remed. subsidiar. remed. 106. n. 2. in princip. & nu. 12. in princip.* nihil ad nos, cum loquatur de fructibus naturalibus jam collectis, ac in horreo reconditis, & sic de perceptis, ut depræhenditur ex illius verbis in principio ante nu. 1. ibi: *non semel rogatus fui, quid sentirem circa successorem in Prælatura, vel in Sacerdotio post recollectos omnes fructus, in horreumque importatos, ac reconditos, & post exactos omnes redditus &c.*, Super fructibus autem perceptis non est præsens quæstio, immò doctrina *Costæ*, etiam ex alio capite est inapplicabilis ad casum, cum loquatur de fructibus quidem civilibus, qui tamen dietim percipiuntur, ac utilitatem diurnam afferunt, ut videre est tract. citat. de remed. subsidiar. remed. 106. illat. 8. nu. 12. in princip. & de rata qu. 129. n. 11. in med. versic. & inter fructus, quales sunt pensiones, seu affectus urbanorum prædiorum, locatio operarum servorum, Molendina, Tabernæ, Horti, Diverforia, pascua, veſtigalia, seu gabelle, usus navium, & similia, *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 2. nu. 22. in princip. versic. primus casus*, inter quos fructus est differentia cum aliis, qui annuatim, vel longiori tempore percipiuntur, veluti advertit idem *Costa de rata qu. 129. nu. 11. in princip. & fine, & Noal. de transmission. cas. 70. nu. 6. in med. versic. & hoc est quantum in princip. & nu. 7. in med. versic. & qui singulo die, Tranchedin. consult. 73. nu. 14. tom. 1. Card. de Luca de Pension. disc. 24. nu. 12. & disc. 25. nu. 7. & disc. 28. nu. 6. & de Benef. disc. 100. nu. 7. & 21. & disc. 184. nu. 4. Pasimolla decis. 20. annot. 1. nu. 24. cum seq. & nu. 41. tom. 1.*
- Ejusdemque futuris est auctoritas *Antonell. de regim. Eccl. Episc. lib. 3. cap. 9. nu. 25. in med. & in fine tom. 1.* quia etiam de fructibus dietim percipi solitis loquitur ibi: *si verò redditus Ecclesiæ consistant in iis fructibus civilibus, qui dietim percipiuntur &c. tunc hujusmodi fructus spectant ad Beneficiatum, usque ad diem obitus, & per consequens ad ejus hæredes &c.* *Castill. de usufructu cap. 77. n. 25. in fine, Costa de remed. subsidiar. remed. 106. illat. 8. n. 12. in princip. Rota cor. Rmo P. D. Ansaldo Decano dec. 56. n. 4. & in recent. dec. 178. nu. 5. par. 19.* unde longè major differentia intercedit inter alios fructus etiam civiles quinquenniales, qui non solum singulis diebus non percipiuntur, sed nec singulis annis, cum solummodo singulis quindecim annis afferre soleant utilitatem.
- Proit auctoritas ejusdem *Antonelli de tempore legali lib. 1. cap. 47. nu. 10.* est eodem pacto inapplicabilis, quia etiam loquitur eodem modo, quo *Costa*, de fructibus nempè jam perceptis, immò

inimò fatetur, fructus pendentes, & sic nondum perceptos, nec adhuc exactos spectare ad successorem in Beneficio, prout videre est apud eundem Antonell. loc. cit. nu. 10. in med. ibi: *ideò attentò fure communi fructus à solo separati pertinent ad heredem Beneficiati defuncti, pendentes verò ad successorem*, meliusque idem Antonellus se explicat in tract. de regim. Eccles. Episc. lib. 3. cap. 9. nu. 20. in princip. ibi: *dico, quòd attentò fure communi fructus naturales, & industriales collecti &c. etiam non exacti spectant ad heredem Beneficiati defuncti &c. & num. 23. ibi: fructus verò pendentes &c. spectant ad successorem in Beneficio &c.* nosque in hujusmodi modo dividendi convenimus, in eo autem, quòd idem Antonellus ibidem citato nu. 10. in fine versic. quod etiam procedit, asserit, ità quoque tenendum post sæpius suprà laudatam Bullà Julii III. reservantem successorì omnes fructus non exactos, cum eodem convenimus, dummodò tamen fructus percepti sint jam confusi, & commixti cum patrimonio Beneficiari defuncti, aliàs nec isti, licet percepti, dividendi crunt inter hæredes, sed integri spectabunt ad successorem in Beneficio, tanquàm habiti pro non exactis, nec adhuc, pro profanis, ut suprà insinuavimus ex dicta Bulla Julia, seu Juliana in III. ratione confirmatoria nostræ opinionis.

295 Præterea Rota in citata Bisuntina, seu Basiliens. Parochialis 26. Junii 1702. s. Adeoque verum est, cor. R.ño P. D. Ausaldo Decano, loquitur de fructibus pendentibus Beneficii tamen Curati, quos solos videtur ianere juxta probabiliorem in puncto Juris sententiam dividi ad ratam temporis inter hæredes Parochi, & successorem in

296 Parochiali, ità ut ad summum divisio hujusmodi intrare poterit in Parochialibus, non autem in Beneficiis simplicibus, ut etiam advertit Peregrin. conf. 85. nu. 4. lib. 5. & puto rationem diversitatis in eo residere, quòd cum Beneficium Curatum sit servitorium, æquum est, ut pro rata servitii, & laboris dividantur fructus, Parochus enim facit fructus suos ratione laboris, & servitii, ideoque in eo in tantum cessabit causa acqui-

297 rendi, & sic ipsa acquisitio, in quantum cessabit labor, undè pro tempore præstiti servitii videtur esse locus divisioni, veluti in simili respondet Crispolt. cas. militar. 42. nu. 7. cum seq. & hæc distinctio in cæteris Beneficiis etiam non Curatis, sed residentialibus procedit, ut ait Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. n. 4. in fine, ubi de receptiori, licet hujusmodi distinctio, nunquid Beneficiatus habeat administrationem, nec ne, non admittatur in materia ista divisionis, Costa de remed. subsid. remed. 106. illat. 8. n. 12. antè med. versic. Neque huc pertinet, ubi illam tantum intrare in casu, quo agatur de ligando successore ex prædecessoris contractu, in quo tamen

301 parum sibi constans videtur, dum per prius divisionem hujusmodi admittit in Beneficiis Curatis, ac residentialibus tantum, ut in tract. de rata sæpè laudata qu. 29. nu. 1. ibi: *ob ministerium, quod assidue exhibent Ecclesiis in earum regimine, & cura, aliisque divinis obsequiis, & num. 2. ibi: quo is Ecclesiam rexit ratione servitiorum in Ecclesia præstitorum, & in tract. de remed. subsidiar. dic. remed. 106. illat. 8. nu. 2. in fine ibi: ob ministerium, quod Ecclesia exhibent in ejus regimine, cura, & divinis obsequiis, quæ verba nescio vi-*

dere, quomodo sint applicabilia ad Beneficiatos simplices, Beneficium autem simplex, cum non sit Servitorium, non est, cur dividantur fructus, è contrà Beneficium cum cura in effectu nihil aliud est, nisi militia quædam cœlestis in servitio Dei ad ministerium, qua ratione æquum est, ut 302 ejus fructus dividantur pro rata cum novo Beneficiario, & hæredibus antiqui, veluti inquit Peregrin. conf. 85. nu. 4. in princ. lib. 5. quanvis è contrà alii distinguendo sentiant, in Beneficiis 303 habentibus administrationem nullam fieri divisionem fructuum, nec ad hæredes præmortui Beneficiati transmitti partem aliquam, sed in simplicibus tantum, Gallus de fructibus disput. 37. artic. 2. nu. 3. in fine versiculo tertia est opinio, ubi 304 tamen advertit, contrarium potius tenendum, Card. de Luca de dote disc. 160. num. 40. in princip. versiculo & ex qua ratione, cum Beneficia simp- 305 plicia dentur ad commoditatem, non ad laborem, prout dantur Beneficia (ut ità dicam) administrativa, alii verò teneant indistinctum etià in Beneficiis cum administratione esse locum di- 306 visioni, Card. de Luca de dote disc. 160. sub nu. 40. Undè à diversis non benè fit illatio l. Papinianus 20. ff. de minor.

Omissio, quòd in materia fructuum Beneficii consentitum in quindenniis omnis cessat difficultas, cum quodlibet quindennium à consuetudine, tanquàm à lege, in locum laudiorum 308 introductum, intelligendum sit de integro, proindeque tanquàm individuum, seu indivisibile nullam temporis divisionem recipiat, Phœnucius de momento temporis cap. 30. in princip. Surd. decis. Mantuan. 128. nu. 12. Præterquamquòd in primo dicto pro divisione motivo citatus Card. de Luca de benef. disc. 84. nu. 6. fatetur, hoc moti- 309 vum quidem in puncto Juris videri nimium probabile, attamen in praxi è contrà videri parum tutum, dum communis opinio est in contrarium, idem de Benef. disc. 100. nu. 8. ubi præsertim stante Bulla in ordine la 60. Urbani VIII. in Bullar. nov. Rom. tom. 4.

Hinc triennium cohabitationis, seu experientie conjugalis debet esse continuum cap. laudabilem 5. & cap. fin. de frigid. & maleficiat. Antonell. de tempore legali lib. 2. cap. 52. num. 5. ego tamen 310 nuper obtinui in quadam celebri Oriolen. Matrimonii sub die 16. Maii 1711. per Sacram Congregationem Concilii dispensari cum Rosa Fort, ut, etiamsi triennale experimentum non fecerit cum Paschasio Quésada primo Viro, ex causa arctitudinis matrimonium consummare non valente, & etiamsi iste ad secundas nuptias convolasset cum Maria Antonia Perez, nihilominus secundum matrimonium inire posset cum Antonio Ximenez Stupratore; hinc bimestre Conjugibus 311 à Jure indultum ad deliberandum de ingressu in Religionem debet esse continuum, Antonell. de temp. leg. lib. 3. cap. 6. nu. 1. hinc triennium familiaritatis introducendæ ad effectum recipiendi Ordines ab alieno Episcopo requisitum à Sacro Concilio Tridentino sess. 23. de Reform. cap. 9. debet 312 esse continuum, Barbosa ad dictum locum nu. 8. & de Episcop. par. 2. alleg. 5. nu. 9. licet sufficiat, 314 quòd incæperit, antequàm ordinans fuisset Episcopus, Barbosa loco citato ad S. Concil. num. 9. & citata alleg. 5. nu. 8. hinc triennium in notissima Regula. 35. hodiè 36. Cancellariæ de triennali possessore

- 315 *sessio* Ecclesiastici Beneficii, non amplius molestando, debet esse continuum, *Sott. in Regul. 33. aliàs 35. Cancellar. de trienniali possess. nu. 10. litera F. ubi Chockier nu. 63. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 53. nu. 14. 20. & seqq. hinc triennium Provincialatus in Ordinibus Regularibus, debet esse continuum Valenzuela Velazquez conf. 44. nu. 6. 9. 15. 18. 34. & seqq. Valasc. consult. decis. 155. n. 15. tom. 2. Lezzana in Mar. magn. Servitar. §. 12. n. 27. Barbosa vot. Can. dec. 4. n. 118. lib. 1. vot. 47. n. 91. cum seqq. lib. 2. Pellizzar. man. Regul. tom. 2. tract. 9. cap. 8. sect. 2. num. 57. circa fin. versic. noto primò, & sect. 3. nu. 93. cum seq. hinc quinquennium à Sacro Concilio Tridentino sess. 25. de Regular. & Monial. cap. 19. præfixum ad dicendum de nullitate Professionis debet esse continuum, Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 7. nu. 4. & cap. 63. nu. 2. Barbosa ad dict. cap. 19. n. 7. hinc quinquennium concessum ad movendum statum alicujus ex tot. tit. C. n. de stat. desumet. post quinquenn. quærat. debet esse continuum, Antonell. de tempor. leg. lib. 2. cap. 63. nu. 4. hinc biennium in Emphyteusi Ecclesiastica, & triennium in Emphyteusi Laycæ, cessationis solutionis Canonis de Jure requisitum ad incurrendam caducitatem, debet esse continuum, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. Canon qu. 1. nu. 157. in princip. versic. & sic ad hoc, & nu. 377. cum seq. & qu. 7. nu. 1. & 5. Corbul. de caus. priv. at. Emphyteus. tit. de caus. priv. at. Emphyteus. ob non solut. canon. qu. 3. nu. 1. & per tot. hinc septennium servitii à testatore injunctum servo favore hæredis ad effectum consequendi libertatem, debet esse continuum l. servus, qui testamento 14. §. servus cum hæredi 1. ff. de statuliber. ubi Jurisconsultus Ulpianus respondit, servum, qui per sexennium tantum servit, seu operas serviles præstitit hæredi, fugitivus tamen annum in fuga peregit, liberum non fore, nisi totidem, quot aufugisset, servillet, l. cum hæres 4. §. Servire 2. ff. eod. ibi: *Servire Titio anno, & liber esse jussus, Titio mortuo, non statim liber fiet, sed cum annus transierit & c. etenim absurdum est, maturius eum liberum fieri, l. Paulus 38. §. Gajus 3. ff. de liberali causa.**

Unde, ut concludatur, ita etiam Beneficiatus ad acquirendum quinquennium, debet per integrum quinquennium inservire Ecclesie, argumento à servo ad illum ducto, cum Beneficiatus quoque quodammodo servus sit sue Ecclesie, tanquam eidem inserviens.

Nec facit, quod in laudatis legibus servus est in culpa ob fugam, ideo nisi expleat residuum tempus servitutis, non consequitur libertatem, ne aliàs ex sua culpa, & dolo commodum reportare videatur cap. novit 13. de judic. cum aliter occuparetur locus, & tempus successoris in Beneficio, ut in simili Capitaneorum navium ad Indos singulis annis à nostro Portugallie Rege mitti consuetorum, & non perficentium navigationem aduerfantibus curis, immò naufragantium, indeque ad portum, unde egressi sunt, remeantium, & reclamantibus Capitaneis annorum sequentium, Valasc. consultat. 155. nu. 15. versic. *quanvis multum tom. 2. adeo ut opus fuerit declaratione Regia, ut antecedentes Capitanei admitterentur in sequentibus annis, cum sequentes Capitanei parum spectaturi essent, Valasc. loco citato nu. 15. in princip. versic. in qua tandem Rex, juncto versic. sed responsum est.*

Est bene verum, quod quandoque tempus prænitum, quando non adest præjudicium tertii, non semper debet esse Physicè integrum, ut videre est in Temporibus interstitiis, quæ ex Sacrosancta Tridentina Synodo sess. 23. de Reform. cap. 13. servanda sunt in suscipiendis Ecclesiasticis Ordinibus, illa non sunt mathematicè computanda, ita ut ordinandus nequeat ad Ordines promoveri, nisi inter unum, & alterum Ordinem traxerit moram duodecim mensium, completorum, sed moraliter, & juxta ritum Ecclesie, videlicet ab una Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecostem, quanvis inter primam, & secundam Pentecostis solemnitatem nondum elapsi fuerint duodecim menses, Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 3. nu. 10. Barbosa ad citat. loc. Concilii n. 5. & de Episc. par. 2. alleg. 18. nu. 2. Bossius moral. par. 3. tit. 2. de computat. tempor. §. 18. n. 131.

Præterea superius allata similitudo Beneficiati cum marito parum probabilis, parumque tuta est quod ad fructuum divisionem adinstar fructuum dotalium pro rata temporis superventive, quia est contra communem, cum licet tam Beneficiarius, quam maritus onera sustineant, & respectu onerum utriusque fructus dentur, attamen negari non potest, longè majora onera, & graviora subire virum, quam Beneficiarium, ut notat Valasc. de partition. cap. 36. n. 6. quanvis n. 9. stet pro divisione eo, quod contraria (ut ipse ingenue fateatur) sibi magis arridet, ac lanè considerabilis intercedit discrepantia inter fructus dotales, & beneficiales, dotales namque transeunt in verum, ac liberum dominium Viri, beneficiales autem non transeunt in liberum dominium Beneficiati, quos quidem potest consumi in suos usus, & reliquos in pauperum alimoniam tenetur erogare, veluti arguit Valasc. de partition. cap. 36. nu. 7. Robert. rer. judic. lib. 3. cap. 3. in princip. versic. *quidam Clericum*, immò in marito immediata causa fructuum acquirendorum, sunt onera matrimonialia, ideoque pro rata onerum facienda divisio, in Beneficiato verò immediata causa acquisitionis fructuum, est titulus canonicus, & ideo non tam propter onus, quam propter titulum successori Clerico acquiritur, vel Beneficium datur quidem propter officium, veruntamen non sub conditione officii, sed sub modo, & onere, quo circa modo, & onere non servatis, adhuc fructus Beneficiarii esse possunt ratione tituli, Mancin. de Sacro Jure controverso disert. 20. n. 21. cum seqq. licet plus, & minus non differant in specie, immò interdum non sint minora onera Beneficiati, quam mariti, ut praxis quotidiana docet, Castill. de usufructu cap. 79. n. 9. Gallus de fructib. disput. 37. artic. 2. nu. 3. in principio, ex alio insuper capite non est bona, nec solida æquiparatio mariti, ac Beneficiati, cum maritus sit dominus omnium fructuum dotalium, etiam excedentium pro substatione operum matrimonialium, non sic in Beneficiato, qui potest, & debet solum sumere necessarium, & reliquum pauperibus erogare, tenetur, quanvis videatur, posse retorqueri, si nempè Beneficiatus non est dominus fructuum, ipso moriente, debetur ejus hæredibus rata fructuum illius anni pro tempore, quo Ecclesie inservivit, & non ultra, sed nec minus, Gallus

335 de fructibus disput. 37. artic. 2. num. 3. in principio
 versic. respondeo secundo, vel quia fructus dota-
 les dantur Viro in compensationem onerum ma-
 trimonialium, proinde facienda videtur æqua-
 tio, & contrapositio fructuum etiam penden-
 tium, ac onerum, tanquam debiti, & crediti,
 Card. de Luca de dote disc. 160. n. 40. circ. fin. versic.
 & in summa. Notræ denique opinioni contra
 336 divisionem in casu, assitit vulgare principium
 juris, quo cavetur, rem, super qua lis vertitur, di-
 videndam non esse l. si pro parte 10. §. Idem qua-
 rit 9. ff. de in rem verso, l. quæsitum 12. §. Si quis
 eodem instrumento 14. ff. de instrum. vel instrument.
 legat. ibi -- neque enim pro parte dividemus instru-
 mentum, l. N. senius Apollinaris 34. in fine ff. de
 337 negoc. gest. & videtur vulgaris rusticorum opi-
 nio, qui quæstiones per medium dividunt, pe-
 tendo decem, & se componendo in quinque, ut
 ait glossa in dicta l. N. senius Apollinaris 34. in
 fine verbo videantur ff. de negoc. gest. est bene ve-
 338 rum, quod quandoque (in quo convenio) pos-
 sunt dari casus, in quibus omnino sit locus di-
 visioni hujusmodi ob tales circumstantias, velu-
 ti quando Beneficium est Curatum, servitorium,
 339 residentiale, aliquamve administrationem ha-
 bens, cum fructus Beneficii dantur ob ministe-
 rium, quod in Ecclesia exhibetur in eius regimi-
 ne; & cura, aliusve divinis obsequiis, ut notat
 Covarruvias var. resol. lib. 1. cap. 15. n. 12. versic.
 sed in hac ipsa questione, Card. de Luca de Benef.
 disc. 100. ex n. 12. Rot. in sapiens laudata Bisuntina,
 seu Basilien. Parochialis sup. manutentione 26. Junii
 340 1702. cor. Rño P. D. Ansaldo Decano, §. Adeoque
 verum est, cumque operetur eundem effectum
 resignatio, quem vacatio, Card. de Luca de Be-
 nef. disc. 92. n. 24. intrat divisio memorata in Be-
 neficio Curato, residentiali, & administratorio
 341 (ut ita dicam) seu administrationem habente
 renunciato, Parisius de resignat. Benef. lib. 1. qu. 6.
 num. 80. & 31. in fine versic. opinio verò; multò
 342 magis idem venit firmandum in casu translatio-
 nis Episcopi de una Ecclesia ad aliam, per quam
 videtur inducta resignatio, ac dimissio primæ
 Ecclesiæ potius necessaria, quam voluntaria ob
 justum nempe ipsius superioris transferentis,
 qualis est summus Pontif. x, nec inficias in po-
 343 test. Episcopatu non verè esse servitorium, & resi-
 dentiale Beneficium, immò Curatum, dum Epi-
 scopus habet curam omnium Animarum suæ
 Diocesis, ideoque inter translatum, & transla-
 tatum pro rata sunt dividendi fructus primæ
 Ecclesiæ, Leo de Cappellan. quæst. 5. sect. 6. n. 75.
 in princip. & sine versic. eccè, quod translatus, Ro-
 ta decis. 278. n. 7. parte 2. recent. prout in Capel-
 lano præmortuo quoque eadem militare debet
 344 divisio, qui celebrandarum Missarum à testato-
 re onus habet injunctum ob quotidianum labo-
 rem, vel si Beneficium habeat annexam Chori
 assistentiam, aut consistat in distributionibus
 quotidianis, Perez de Lara de Anniversar. &
 Cappellan. lib. 2. cap. 11. n. 18. cum seqq. Leo de
 offic. Cappellan. quæst. 5. sect. 6. num. 76. in princip.
 versic. sed propter Missas, Castill. de usufructu
 cap. 77. n. 29. Monach. de rectoria feud. interpr. cap. 59.
 n. 13. circ. fin. versic. idem in fructibus Capella-
 niæ, Pilaja decis. Pontific. 1. n. 209. in fine tom. 2.
 lib. 3. tit. de Benefic. Eccles. Pauimolla decis. 20.
 annot. 1. n. 40. tom. 1. In Beneficiis enim Curatis,

residentialibus, aliquodque habentibus onus ad-
 349 ministracionis, in tantum intrat divisio, in quan-
 tum labor personalis recipit divisionem juxta
 tempus præstiti servitii l. Sejo 10. ff. de annuis le-
 gatis, & putant Castill. de usufructu cap. 79. n. 6.
 Leo de offic. Capellan. qu. 5. sect. 6. nu. 77. circ. fin.
 versic. est meo iudicio, certum siquidem est, quod
 cum hujusmodi fructus dietim percipiuntur, 346
 semper quolibet die adveniat dies eorum solutio-
 nis, quavis ratione commodioris exactioris so-
 lutio destinata sit ad certum tempus, Antonell.
 de regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 9. n. 25. in fine
 tom. 1. quod in Beneficiis simplicibus nescio vi-
 dere, ut advertit Ripa de act. in mort. artic. cap. 89.
 n. 31. in princip. in med. & in fine, ubi de æquiori,
 & veriori.

Eodem modo est locus divisioni, si in loco Be-
 neficii vigeat consuetudo potiùs immemorialis
 347 dividendi ràm fructus collectos, quam col-
 ligendos, inter hæredes defuncti pro rata anni,
 quo obiit, & inter novum successorem in Bene-
 ficio, Valasc. de partition. cap. 36. nu. 10. ubi ita
 servari in Diocesi Elboren. in Portugallia ex Sy-
 nodali Constitut. 20. §. ultimo, ac in Diocesi Civi-
 taten. apud Hispanos, & idem servari in Com-
 munitatibus S. Jacobi de Spatha, Calatravæ, & Al-
 cantaræ in Hispaniis ex Ordine Militarium hu-
 jusmodi Statutis. Gutierrez Canon. 9. lib. 1. cap. 33.
 n. 12. & in Diocesi Uixbonen. apud nostros Lu-
 litanos Constitutione Synodali 20. §. 2. teste Valasc.
 de partition. cap. 36. nu. 12. cavetur, quòd si Be-
 neficiarius moriatur post diem S. Joannis Bapti-
 stæ, usque ad diem Natalis Domini possit dis-
 348 ponere de medietate fructuum sui Beneficii.

Nihilominus etiam in suprâ recentis casibus
 349 puto, non esse locum divisioni fructuum Beneficii
 consentientium in productione quindenniorum,
 cum quindennia in se tanquam fructus civiles,
 nec à natura producibiles, sint de sui natura indi-
 350 vidui, nullam temporis divisionem passi, ut su-
 præ insinuavi, nescio videre, quomodo pro rata
 temporis divisionem admittere valeant, prout
 homo sine damno, suoque periculo sui com-
 nodam partitionem non admittit ad text. in §. Ea-
 dem interveniunt §. in fine Institution. de offic. Judic.
 l. rerum mixtura 30. in princip. ff. de usucapion. l.
 stipulationum 2. §. Et harum 1. ff. de verb. obl. & ex
 nouit. Ordinat. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 77. §. 28.
 (in nova Recopilat. lib. 4. tit. 96. §. 5.) de qua
 Valasc. de partition. cap. 27. n. 3. in princip. & ex
 l. 2. tit. 4. de las labores lib. 3. fori Hispaniæ, de qua
 Spin. in specul. testam. glos. 13. nu. 8. in princip. ex
 l. 8. tit. 31. Partit. 3. de qua Castill. de usufruct.
 cap. 31. n. 12. in fine.

Quod satis comprobavit fatalis illa sagacissi-
 351 ma, ac sapientissima sententia omnium sapien-
 tissimi, nec non veræ, & falsæ, seu simulatæ
 matris diversa responsio -- dividite Infantem vi-
 vum in duas partes, & date dimidiam partem uni,
 & dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier,
 cujus filius erat vivus, ad Regem (commota sunt
 quippè viscera ejus super filio suo) date illi infan-
 tem vivum, & nolite interficere eum; E contrario
 illa dicebat, nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.
 Respondit Rex, & ait, date huic Infantem vivum,
 & non occidatur, hæc est enim mater ejus, 3.
 Reg. 3. 24. & seqq. de qua historia fit mentio in
 352 cap. asserte 2. de præsumpt. ubi Gonzalez, Pine-
 da

- da de reb. Salomon. lib. 3. cap. 13. Nec anima hominis, quæ est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis, ut dicunt Theologi, ac Philosophi, teste Spino in speculo testament. glos. 13. n. 18. in princip. versic. nam anima nostra, Gomez var. resol. lib. 2. cap. 10. n. 15. circa fin. versic. nec obstat in princip. pag. mib. 204. col. 1. in princip. l. si fundum Mevio 3. ff. de servit. legat. l. 1. l. si usufructus 9. in princip. ff. ad leg. Falcid. ibi -- necessarium ex omnibus, quæ sunt facti, pars decedere debet, neque pars operæ intelligi potest, l. si ut certo loco 5. §. Si duobus 15. in princip. ff. commodati, l. via 17. ff. de servit. l. stipulatio 21. §. quasitum 5. ff. de nov. oper. nunc. l. rei appellatio 5. §. Operæ 1. l. adificia 139. §. Perfecisse 1. ff. de verb. sign. l. si is, qui quadringenta 80. §. quædam 1. ff. ad leg. Falcid. l. ut ponum 8. §. un. l. pro parte 11. ff. de servitut. l. si quis duas ædes 6. §. Siquis partem 1. ff. commun. præd. l. & per iusjurandum 13. §. Si id, quod 1. & §. Illud 2. ff. de acceptilat. l. 1. §. Si pecunia 36. in fine ff. deposit. l. stipulationum 2. §. Et harum 1. ff. de verb. oblig. ibi -- quædam partis quidem dationem natura recipiunt: sed nisi tota dantur, stipulationi satis non fit: veluti cum hominem generaliter stipulor, aut lancem, aut quodlibet vas. Nam si Stichus pars soluta sit, nondum in ulla parte stipulationis liberatio nata est, l. quod si nolit 31. §. idem ait 6. ff. de adilit. edict. l. ea, quæ in partes 152. ff. de regul. jur. l. non amplius 26. §. Cum bonorum parte 2. ff. de legat. 1. l. via 23. §. fin. in princip. ff. de servit. præd. rustic. Hinc etiam res corporea sui natura dividibilis, & dividua, aliquando tamen ob incommo- dum, & periculum sui in divisione, divisionem non recipit juxta illud, quod de Q. Fabio Labeone refert Valer. Maxim. lib. 7. cap. 3. qui cum Antiochum Regem bello prostigasset, & ex lege fæderis icæi dimidiam partem navium accipere deberet, illas le- cuit, ut eum tota classe privaret; de quo meminit Desselius in additione ad Zoesium in §. Si familia erciscunde 5. in fine Institution. de offic. judic. illinc forsitan emanavit illud Macro- bii -- navem, qui dividit, perdit, teste Perez in tit. Codic. 34. quando, & quib. quarta pars debeat. n. 3. in fine versic. nec enim lib. 10. & comprobatur ex Extravag. ad conditorem 3. Joann. XX. I. circa fin. de verb. sign.
- Undè quindennium tanquam consistens in factio, vel in facti stipulatione, in partes scindi nequit l. stipulationes non dividuntur 72. l. in executione 85. ibi -- aliud, quod totum peti necesse est, nec divisum præstari potest, aliud, quod pro parte patitur, sed solvi, nisi totum, non potest, aliud, quod solum petendum est, licet in solutione admit- tat sectionem, juncto §. Secunda ad opus 2. ibi -- operis effectus in partes scindi non potest, & §. Pro parte autem 4. ibi -- pro parte autem peti solvi autem, nisi totum, non potest & c. petitio ejus scinditur, solvi verò, nisi solidus, non potest. ff. de verb. oblig.
- Quibus ad stipulatur Aristotel. Ethycor. lib. 10. ibi -- neque potest in ullo, nisi in toto tempore, reperiri motus in suo genere perfectus, latè firmat Eguinar. de divid. & individ. oblig. lib. 1. cap. 3. circa fin. pag. mihi 28. in princip. & pag. 29. in princip. Gomez var. resol. tom. 2. cap. 10. per tot. Pichard. in Appendice ad tit. Institution. de offic. Judic. cap. 1. cum seqq. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 14. tit. 36. per tot. Castill. de usufructu cap. 31. per tot. cumque quindennium in se sit, & esse debeat unum corpus integrale, & tanquam unum, individuum, inde non satis est adesse illius partem favore successoris in Beneficio, sed requiritur, quòd adsit totum, ut in simili Pappou. conf. 26. nu. 19. post med. circa fin. a. uè versic. nec movet, & sicuti stipulatio operæ servilis, aut libertinæ est indivisibilis l. in stipulationibus 54. §. Operarum 1. ff. de verb. oblig. ibi -- ideò divisio ejus stipulationis non in partes operarum, sed in numerum cedit & c. l. operas 3. ff. de oper. libert. ibi -- nec pars operæ per horas solvi potest, quia id est officii diurni & c. l. libertus 15. §. 1. ff. cod. ibi -- neque promitti, neque solvi, nec deberi, nec peti pro parte poterit opera & c. ita stipulatio quindennii similis operæ hujusmodi, uti etiam debiti in recognitionem domini, est indivisibilis, immò solutio ejusdemque debiti est individua, l. planè 3. in princip. ff. famil. ercisc. ibi -- ut debita, & credita singulis pro solido aliis alia adtribuat & c. nec tamen scilicet hæc adtributio illud efficit, ut quis solus totum debeat, vel totum alicui soli debeatur. Hinc etiam sacra Missarum my- steria individua sunt can. nihil 16. 7. q. 1.
- Nec movet, quòd quindennium tanquam fructus, sit dividuum, quia ex natura contractus reputari debet pro re individua, cum non solvatur per partes, sed semel singulis quindennii annis, ut ad propositum Pappou. conf. 26. u. 19. in fine versiculo nec movet, & n. 20. in princip.
- Tandem radicatus remanet sublatum quodcumque motivum pro divisione allatum, quando habemus, quòd solutio ejusdemque debiti est indivisibilis l. planè 3. in princip. ff. famil. ercisc. ibi -- ut debita, & credita singulis pro solido aliis alia adtribuat, quia sæpè & solutio, & ex actio partium non minima incomoda habet. Immo sicuti canon singulis annis debitus, de sui natura est individuus, nec per partes solubilis, maximè renuente, ac invito creditore, nempe Domino directo, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 30. 46. & 76. in fine versiculo cum ergo canon, ita a fortiori quindennium singulis quindennii, seu quindennii annis debitum, erit individuus, cum nesciam videre, quænam major ratio ut in individualitate canonis, quàm in individualitate quindennii, quando tam canon, quàm quindennium ex eadem causa, & fonte debeantur, nempe in recognitionem domini, non loco fructuum Bonaccina de oblig. Beneficiar. circa Benefic. fruct. punct. 3. n. 8. Moneta de distrib. quotid. parte 3. qu. 4. n. 34. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. parte 3. cap. 35. n. 9. Aliàs novus Beneficiatus non acquirens integrum quindennium, conquereretur cum Imperatore in l. meminimus 2. circa fin. C. quando, & quib. quarta pars debetur lib. 10. ibi -- utque se nihil habere, qui non totum habeat, arbitretur. Immo admittendo præsentam divisionem, maximum sequeretur absurdum, quòd nimirum eodem tempore duo darentur in solidum Beneficiati ejusdem, & unius Beneficii, de tempore videlicet, quo distribuerentur illius fructus (ut in præsentem) consistentes in quindennii, seu solveretur ultimum quindennium Beneficiale, quòd est monstruosum, nè unum corpus duo capita habeat, cum conferri nequeat unum, & idem Beneficium duobus; quòd tanquam jus Spirituale individuum scindi

nequit, *cap. si quis Præbendas* 15.1. qu.3. *cap. in apibus* 41.7. qu.1. *cap. unico* §. fin. 10. qu.3. *cap. fin.* 21. qu.2. *cap. majoribus* 8. *cap. cum non ignores* 15. *cap. tuæ fraternitatis* 20. *cap. dilecto* 25. *cap. vacante* 26. *cap. extirpanda* 30. de Præbend. *cap. unico, ut Eccles. Benefic. sin diminut. confer. cap. quoniam* 14. de offic. Ordin. Bursat. conf. 185. n.1. tom.2. de Perus. de union. Eccl. cap.5. n.4. *cap. de fructib. Benefic. lib.3. cap.3. n.17. Lotter. de re benef. in Appar. n.7. & lib.1. qu.28. nu.59. Garzias de Benef. parte 12. cap.4. n.2. Perez de Lara de Annivers. & Cappellan. lib.2. cap.1. n.27. Caldas Pereyra de Empt. & vendit. cap.26. n.21. in med. & in fin. cum m. seqq. Tondut. qu. benef. parte 2. cap.1. §.9. n.36. Possius de manut. observ. 71. n.127. cum unaquæque Ecclesia sit Sponsa, & uxor uniuscujusque Beneficiati, non autem scortum, sicut unaquæque Ecclesia Sponsa uniuscujusque Episcopi, Gonzalez ad cap. majoribus 8. n.2. in princip. de Præbend. & ad cap. quoniam in plevisque 14. num.8. cum seqq. de offic. Ordin. Theophil. Raynaud. de bicipiti Eccles. pumct. 2. adinstar Fidecommis. quod tanquam individuum, uni tantum defertur. Molina de Primogen. lib.1. cap.3. n.6. & lib.3. cap.1. n.19. Royas de incompatibilit. par.1. cap.7. n.34. & cap.11. nu.22. Et bene verum, quod unus potest plura obtinere Beneficia, dummodò simplicia, & dummodò sub diverso tecto (ut dicunt) idest Ecclesia, etiam citrà aliquam dispensationem Apostolicam, si tamen inter se sint compatibilia, prout ferè semper talia sunt simplicia *cap. gratiam* 7. de rescript. in 6. Clem. gratia 4. eod. Vivian. in prax Jurispatr. par.2. lib.6. cap.10. n.26. cum seqq. Lambertin. de Jurepatron. parte 1. lib.2. qu.7. artic.15. nu.15. ubi refert, se possessisse triginta septem Beneficia.*

In nihilum refragante, quod quantunvis Beneficiū sit de per se individuum quoad titulum, ac uti tale, uni tantum adjudicandum, nihilominus est quodammodò dividuum quoad fructus, & sic quoad quindennium, quod inter duos ex causa dividi potest, *cap. proposuit* 6. de fil. Præsbyt. ibi -- medietatem omnium Beneficiorum prædictæ Ecclesiæ &c. debeat obtinere &c. Cyriac. controv. 397. n.15. Rota cor. Gregorio XV. dec. 479. n.2. Quia hoc venit sano modo, & cum grano salis intelligendum, data nimirum capacitate personæ, quæ in casu deficit, cum adsint hæredes sæculares, & decisio dicti *cap. proposuit*, procedit ex æquitate, & mera gratia Pontificis eo, quod secundum Juris principia Beneficium dividi nequit, Gonzalez in notis ad dict. *cap. proposuit* n. 4. sed in illo unitas, seu singularitas servanda est, Florent. ad lib.3. Decretal. tit.5. de Præbend. ad cap.8. in princip. versic. ad secundam partem, cum versic. seqq.

Neque obstat pro divisione, quod dantur Præbendæ, seu Canonicatus dimidii, & integri, & vulgò dicuntur semipræbendæ, ac semipræbendati *cap. cui de non Sacerdotali* 27. de Præbend. in 6. & in pluribus Portugalliæ nostræ Regni Cathedralibus ita practicatur, prout etiam in aliquibus Hispaniarum Cathedralibus adsunt integri, & dimidii Portionarii, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap.4. n.40. cum seqq. & cap.37. n.10. Corrad. in praxi benefic. lib.1. cap.3. nu.77. in princip. Gonzalez in Regul.8. hodie 9. Cancellar. de Mensibus glos.5. n.96. in med. versic. nec dimi-

dia portio, versic. quod talis dimidius Portionarius, & n.99. in princip. juncto versic. si igitur, & glos. 45. n.42. cum seqq. Garzias de benef. par.3. cap.2. n.377. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap.4. n.42. & cap.13. n.11. & collect. Apostol. 58. n.3. & de Episcop. part.1. tit.1. cap.3. n.16. & in S. Concil. Tridentin. sess.25. de Reform. cap.7. n.30. circa fin. Lotter. de re benef. lib.2. qu.21. n.22. cum seqq. Filliucc. q. moral. tom.3. tract. 41. de Benef. Eccl. cap.1. nu.17. in fine, Saravia de Jurisdic. Adjunct. qu.23. nu.5. cum seqq. Sanctarell. var. resolut. qu.41. n.25. cum seqq. Sebastian. Cas. de Menses de Hierarch. Eccles. disp.12. §.1. num.22. Themud. decis. Lusitan.95. per tot. par.1. immò (quod plus est) etiam in minutiores partes divisi, nempe in Quartenarios, & Tertianarios similes Cappellanis, Mansionariis, seu Alfiis, ob assiduum servitium in Choro, seu quasi Alfiis, quod totum ferè divini cultus ferant onus, & in Cathedrali Meten idem servatur; Præterea Portionariis Hispaniarum vulgò Racioneros nuncupatis similes extant in Italia dicti Hebdomadarii, Mansionarii, Confortiales, seu Cappellani, Scoppa ad Gratian. decis. March. 155. n.2. in med. & in fine, aliàs (ultrà quod esset ridiculum) est impossibile dari dimidia Beneficia, seu dimidias Dignitates in diverso sensu, cum homines, aut Dignitates non dimidientur, uti commodam divisionem recipere nequeunt.

Minus suffragatur, quod quindennium uti consistens in re corporea, in pecunia videlicet de sui natura divisibili etiam in particulas minutissimas re quidem ipsa commodè dividi possit, quia ratione totius compositi est saltem civiliter indivisibile, quod si divideretur, tale amplius non diceretur, vel non saltem tale quindennium perfectum, considerata hoc modo natura formalis, ac substantiali compositione, veluti in simili advertunt Tholosan. Syntagm. Jur. lib.5. cap.3. n.5. in principio par.1. Pichard. in Appendice ad tit. Institution. de offic. Judic. cap.3. n.25. cum seqq. Undè ex dictis patet, non minus justius esse, quam tucius non admittere divisionem in casu.

II. Pro divisione motuum non obstat, quia in tantum Pensio Ecclesiastica pro rata temporis dividitur, in quantum illa debetur loco alimentorum, & sic quousque supervixerit Pensionarius, Costa de re integra distinct. 5.4. n.3. in fine, & n.9. in principio, ubi quod apponi solet clausula in reservationibus Pensionum, ut commodius sustentare valeas, Zecchius de Republ. Eccles. tit. de Beneficiis n.11. in fine versic. quod si Pensio, Valasc. de partition. cap.36. nu.19. in fine versic. cum enim Pensio, & n.20. Garzias de Benef. par.2. cap.1. nu.113. ubi ex Gabriellio laudaret fieri à Papa Constitutionem ad tollendum opinionones, & obviandum litibus, ut expectaretur dies solutionis, & ille terminus daretur hæredibus Pensionarii integrè, qui vivo Pensionario venisset, alter remaneret Rectori, & quia Pensio debetur initio anni, atque ita ex eo momento, quo reservatur, & quidem solvenda in duobus terminis vulgò paghis, seu semeltribus, ut ait Lotter. de re benef. lib.1. qu.44. nu.7. cum seqq. & quia Pensio non est Beneficium, è contra Pensionarius est usufructuarius in vita, & in morte, Beneficiarius verò in vita tantum est usufructuarius,

& in morte usufructus, ut respondet *Fulgencius de jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 28. nu. 5. in princip. & in med.*

394 Quidquid tamen sit super divisione, communis opinio est in contrarium, ut nempe non intret divisio pro rata in fructibus pendentibus favore hæredum Pensionarii, cum Pensionarius ad nullum onus præter recitationem Officii parvi B. M. V. post Bullam S. Pii V. & in hoc in foro conscientie, dum non laborat in Ecclesia, 395 neque seminat, sed metit, & fructus sine labore manducat, *Trentacinq. conf. 39. per tot. & cum annua Pensio soleat reservari per dictiones quandiù, seu quoad vixerit Pensionarius, qualificata remanet in ea parte gratia, ut eatenus sit annua præstatio, quatenus Pensionarius per annum vivat, dictio enim illa quandiù dividit tempus annum, vel menstruum in momenta, Lotterius de re benef. lib. 1. qu. 44. nu. 17. cum seq. Et ad omne pejus Pensio dividenda esset pro rata dumtaxat temporis, quo vixit Pensionarius, stante maxime Constitutione S. Pii V. quæ obligat Pensionarios ad recitationem Officii parvi B. V. ita ut 397 ex hoc Pensio hodiè dicatur dari propter officium, seu Beneficium, *Rota decis. 448. nu. 20. cum seqq. coram Durano.**

399 Præterquamquòd deberetur Pensio hæredibus Pensionarii non quidem pro rata temporis, sed pro rata fructuum per Titularem perceptorum ad notissimos terminos *l. defuncta 65. ff. de usufructu*, ad quos regulatur solutio Pensionis tam activæ, quam passivæ, *Rota coram Durano decis. 448. nu. 26. cum seqq. & per tot.* aliter enim æquitas non patitur, ut Rector Beneficii solvat Pensionem, si non percepit fructus, undè si Pensio (ut moris est) solvenda sit in duobus terminis vulgò paghis, nempe Nativitatis Domini. & S. Joannis Baptistæ, & Rector Beneficii cæperit possessionem de mense Maii, non teneretur solvere terminum, seu pagham in festo S. Joannis Baptistæ de mense Junii, si non percepit fructus, sive Rector ipse consenserit Pensioni, sive in Beneficio jam Pensione antiqua gravato successerit, cum divisio terminorum fiat causa commodioris solutionis, & semper subintelligatur conditio, dummodò Rector fructus perceperit, *Antonell. de tempore legali lib. 1. cap. 38. num. 11. cum seqq. & de regim. Eccles. Episcop. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 34.*

400 Nec bene à Pensione ad Beneficii fructus arguitur, cum Pensio non sit propriè Beneficium, sed quid merè temporale, licet sit servitus injuncta Beneficio Ecclesiastico, *Gigas conf. 49. nu. 1. & 17. circa fin. versiculo Pensio autem, & versiculo Pensio est*, adeò ut non solum Pensio nec venit dividenda, sed secundum alios integra transmittenda ad hæredes Pensionarii, *Naldus in summa casuum conscicut. verbo fructus nu. 7. in principio versiculo acquisita itidem.* Undè fructus Beneficii inexacti remanent in dominio successoris, non item Pensiones, cum in mera temporalitate consistant, *Tondut. ref. ben. par. 1. cap. 22. nu. 2. in fine Marescotti. var. ref. lib. 2. cap. 2. num. 4. & 10. & tanquam de talibus Pensionarius tam ex testamento, quam ab intestato disponere potest, ut ajunt Novar. summa Bullar. par. 1. comment. 25. nu. 14. Riccius prax. Eccles. par. 2. ref. 117. num. 1. cum seqq. & per tot. ubi probat, Bullam Julii III.*

ex hac ratione non habere locum in Pensionibus, *Card. de Luca de Pension. disc. 28. nu. 2. & 3. Moneta de distribution. quotid. parte tertia cap. 3. nu. 13. cum seq. Themud. decis. Olyxbon. 170. nu. 3. par. 2. Rota in recentior. decis. 135. num. 1. par. 10. decis. 233. nu. 2. par. 13.* Minusque verum est, quòd Pensio Ecclesiastica succedat loco alimentorum, vel sustentationis, nisi exprimatur in literis desuper expeditis, *Costa de re integra dist. 54. nu. 9. in fine vers. neque verum est.* Omissio, quòd, licet etiam de rigore Juris vera esset opinio circa hujusmodi divisionem, adhuc illa non venit sequenda, cum stet in contrarium stylus Romanæ Curie, quòd, decedente Pensionario, antequàm cesserit dies solutionis Pensionis, nulla rata debeat illius hæredibus, *Cabali. conf. 160. per tot. par. 1. Costa de re integra distinet. 54. nu. 9. in med. versic. aut loquimur de stylo, Novar. summa Bullar. commentar. 69. nu. 8. Guttierrez can. qu. lib. 1. cap. 33. nu. 35. cum seq. Valasc. de partition. cap. 36. nu. 21. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. n. 15. in fine cum seq. Fragos. de regim. Reipub. Christ. par. 3. lib. 6. disp. 12. s. 2. n. 4. post princip. versic. nihilominus cum nu. seqq. & per tot. optima quidem ratione, quia terminus Pensionis non maturatus in vita, & sic antè obitum Pensionarii nunquam fuit illi debitus, nec etiam pro rata temporis, quem ideò non potuit ex sua persona transmittere ad ejus hæredes, *Rota coram Durano dec. 448. nu. 14. nec antequàm venerit dies solutionis Pensionis aliqua fuit orta obligatio, nullumque jus acquisitum Pensionario, nec etiam pro rata temporis, quo vixit, cum licet regula sit, quòd dies certa non impediatur ortum actionis eo, quòd dies non possit non venire, ac ideò jus jam radicatum in persona defuncti antè terminum maturatum, eique debitum sub die certa transmittatur ad ejus hæredes, attamen quando dies certa apponitur in his, quæ suapte natura non transmittuntur ad hæredes, prout est Pensio, tunc etiam dies certa impedit ortum actionis, & obligationis, ac consequenter transmissiorem, *Rota coram Durano decis. 448. num. 15. cum seqq.***

410 Immo post Bullam supra sæpiùs laudatam Julii III. omnis sublata est difficultas, ita ut hodiè non sit amplius locus divisioni Pensionis, Pensio nanque inexacta à Pensionario, non evadit ullo modo transmissibilis in illius hæredes, sed illa sit Titularis, seu successoris tanquam fructus pendens, & tanquam comprehensa in præcitata Bulla Julia, *Costa conf. 62. n. 16. in principio, Antonell. de regim. Eccles. Episcop. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 33. in med. versic. alii tamen contrarium, & n. 35. Castill. de usufructu cap. 77. nu. 17. Barbosa in l. divortio 8. par. 2. num. 43. ff. solut. matrim. Cyriac. controuv. 397. num. 51. cum seqq. & quando adhuc tenenda esset opinio pro divisione, cum distinctione esset procedendum, aut enim debetur ex fructibus, quos Beneficium annuatim producit, aut ex fructibus, quos dietim, in primo casu illa debetur ad ratam perceptorum fructuum, in secundo ad ratam tantum temporis, quo vixit Pensionarius, *Gabriell. conf. 191. num. 5. rejecta itaque contraria tenente, dictam Bullam Juliam non habere locum in Pensionibus Ecclesiasticis licet inexactis eo, quòd Pensiones non sunt fructus Beneficii, quam sententiam pro hæredibus Pensionarii tenuit *Rota dec. 233. n. 2. & dec. 329. nu. 2.***

413 nu.2. cum seqq. par. 13. recentior. quæ tamen non
obstat, quia loquitur in particulari casu Pensionis applicatæ massæ distributionum quotidiana-
414 rum, & sic ob servitium divinum, quidquid contra enunciatum Romanæ Curie Stylum dubitet eadem Rota coram Durano dec. 448. nu. 58. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. nu. 116. cum seqq. & quidquid sit in Hispania, ubi idem Garzias ibidem
415 nu. 122. in fine inquit vigere consuetudinem solvendi Pensionem hæredibus Pensionarii pro rata præsentis ultimi anni, quo vixit Pensionarius, licet n. 123. referat, in Diocesi Abulen. super hoc fuisse variatum, aliquando nempe solutam ratam Pensionis, & aliquando non, & aliquando fuisse concordatum. Adeo, etiam si in aliquo vigeat sola consuetudo dividendi fructus pendentes Beneficii inter hæredes ultimi Beneficiati, & successorem in Beneficio, non autem dividendi Pensionem Ecclesiasticam, adhuc est locus divisioni Pensionis vigore prædictæ consuetudinis licet limitatæ ad solos fructus Beneficii, quia vel ob generalem consuetudinem Hispaniæ in divisione Pensionis, vel cum ob peculiarem consuetudinem loci, vel ob Constitutionem Ecclesiæ fiat divisio hujusmodi fructuum, debet per consequens etiam fieri divisio eodem modo in materia Pensionis eo, quod in literis reservationis Pensionis solet reservari Pensio in certa quantitate fructuum Beneficii, puta in quarta, tertia, dimidia, aut alia simili, ut in casu consuetudinis Diocesis Civitatis. de dividendi modo præfatos fructus Beneficiorum inquit Gutierrez Canon. qu. lib. 1. cap. 33. nu. 34. circa fin. versic. præterea, & ultimò, & versic. ergò si Beneficiatus.

E contra autem mortuo Pensionario non ex-
418 sta Pensione in ejus vita decursa, & à Titulari non soluta, ad hæredes Pensionarii transmittitur jus illam exigendi à Titulari, Gigu. conf. 150. nu. 1. cum seqq. & per tot. At quando adhuc placeret opinio pro divisione, illa haberet locum in casu, quo Pensio cessaret per actum necessarium, per obitum nimirum Pensionarii, non in casu, quo ipsa cessaret per actum voluntarium, per translationem nempe ipsius Pensionis, tunc enim
419 non esset locus divisioni, sed juxta nostram opinionem integra Pensio pertineret ad translatarium, seu cessionarium, cum tunc non solum non cesserit, nec venerit dies solutionis Pensionis, & sic actio non sit orta, immò eam orituram extinguat, & casset Pensionarius transferendo, ac in alium transferat, non reservato jure quoad fructus præteritos, quos inde censetur donasse, ut distinguit Gutierrez Canon. qu. lib. 1. cap. 33. n. 36. antè med. versic. hæc autem, & circa fin. versic. in necessaria autem, & Tondut. ref. benef. par. 1. cap. 22. nu. 5. ubi ita Rotam tenere, Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 44. n. 34. Noal. de transmission. cas. 71. n. 4. Rota coram Card. Puteo. decis. 14. per tot. lib. 3. Duran. decis. 448. nu. 45. cum seqq.

III. Pro divisione motivum non obstat, quia
420 potius inter resignantem, & resignatarium nulla facienda est divisio etiam fructuum civilium, si de tempore resignationis nondum dies venerat eorum solutionis, Pacific. de Salvian. Interd. in sp. 4. cap. 1. nu. 215. Cencius de censibus quæst. 70. nu. 19. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 48. n. 15. & de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 10. nu. 3. Burgius de laudem. par. 1. in spec. 4. num. 121. cum

seq. ubi in simili de laudemio debetur potius resignatario, quam resignanti, Parisius de resign. Benef. lib. 1. qu. 6. in fine, idem Noal. pro divisione citatus, de transmiss. casu 70. num. 8. & ad summum contraria opinio pro divisione procederet in Beneficiis Curatis, ac residentialibus ob servitium, quod Ecclesiæ resignans præstitit, non verò
422 in Beneficiis simplicibus, in quibus cum nullum debeatur servitium, nulla debet intrare divisio pro rata, sed integri fructus pendentes spectant ad resignatarium, Vivian. in praxi Jurispatron. parte 2. lib. 13. cap. 10. num. 10. versic. quod verè procedit.

Ultraquamquod frequentior est opinio contra
423 divisionem fructuum, ut nempe integri fructus debeantur resignatario, Ventrigl. prax. Eccles. tom. 2. annotat. 16. §. 2. n. 32. Gimont. Enchirid. Benefic. tit. 4. de grat. expectativ. num. 24. Panimolla dec. 20. nu. 9. & 15. cum seqq. tom. 1. ubi motivum hujusmodi divisionis in puncto Juris videri probabilius, & attentæ æquitate, attamen
424 in praxi non esse receptum, dum communis est in contrarium, & nu. 18. ubi ad summum divisionem intrare in vacatione per obitum tanquam
425 involuntaria; non omisso, quod ad summum hujusmodi divisio intrare poterit, si ageretur
426 de fructibus quidem civilibus, sed diem percipi solitis, Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 10. n. 5. vel si ageretur de fructibus perceptis, Ventriglia prax. Eccles. tom. 2. annot. 16. §. 2. nu. 38. in princip. versic. contraria enim.

Vel ad omne pejus procedendum in hac materia cum distinctione, aut nempe resignatio Beneficii fit liberè, ac simpliciter absque ulla expressa fructuum præteritorum (quorum non venerat adhuc dies solutionis) reservatione, aut favore certæ personæ; si simpliciter, seu purè, tunc fructus naturales, & industriales à solo separati, & civiles maturati antè resignationem etiam non exacti spectant ad resignantem, etenim Constitutio Julii III. non procedit, nisi in Beneficiato defuncto, non autem in resignante, vel in translato de una Ecclesia ad aliam, nec in aliis quibuscumque vacationum speciebus præter solam vacationem per obitum, cum Bulla præfata tanquam exorbitans à Jure communi, non sit extensibilis ad alios casus extrà illum expressū, inque ea provisum, sed casus in ea omisso remaneat sub dispositione Juris communis, veluti in his terminis respondet Honded. conf. 85. nu. 19. & 35. cum seq. lib. 2. Noal. conf. 30. nu. 20. in med. versic. tertio denique respondetur, Mainat. de fructib. inexact. nu. 223. ubi ita Veronæ, & Romæ judicatum, ubi de veriori, Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. n. 14. cum seq. Panimolla
428 dec. 20. nu. 1. & 7. cum seqq. tom. 1. alii verò civiles, quorum de tempore resignationis adhuc dies non venerat, spectant ad successorem, ad quem etiam spectant fructus naturales, & industriales pendentes, cum tunc ita dimittens Beneficium, abdicat à se omne jus tam ratione domini, quam possessionis Noal. conf. 64. nu. 2. in princip. vers. alia fuit opinio, ubi de veriori, & n. 17. in fine, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 44. nu. 33. Capuccius prax. tom. 1. par. 3. cap. 11. artic. 25. nu. 420. 427. & seqq. Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 10. nu. 1. cum seqq. & de temp. leg. lib. 1. cap. 48. nu. 15. cum seqq. Rota in recentior. dec. 240. n. 2. cum seqq.

seqq. par. 1. dec. 278. nu. 2. par. 2. dec. 515. num. 5. parte 3.

429 Si tamen resignatio simpliciter facta sit de Beneficio Jurispatronatus in manibus Patroni etiã acceptantis resignationem non currunt fructus successori à die hujusmodi resignationis, sed à die, qua superior Ecclesiasticus prædictam resignationem admiserit, quippè antè Beneficium non dicitur vacare, *Antonellus de tempore legali lib. 1. cap. 48. num. 17.*

430 Si verò resignatio fiat ad favorem certæ personæ, tunc resignans percipit fructus maturandos usque ad diem possessionis resignatarii, cum in hujusmodi resignatione tanquam non libera, sed conditionali spectandum sit adimplementum conditionis; Nec obstat, quòd Beneficiatus non amittit jus suum, fructus sibi non reservando, cum sciet jus suum esse salvum pro rata temporis usque ad diem suæ dimissionis, quia in vacatione voluntaria, qualis est simplex, ac libera dimissio, seu renunciatio Beneficii, sibi prospiceret, fructus hujusmodi reservando, ut arguit

431 *Noal. consil. 64. nu. 9. versiculo non obstat, evenire poterit; quòd ex aliqua causa talis renunciatio à Papa non admittatur, vel quòd ob incapacitatem resignatarii non habeat effectum, Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 10. num. 19. cum seqq. & de temp. legal. lib. 1. cap. 48. nu. 15. in fine versic. secundo casu, Garzias de benef. parte 2. cap. 1. n. 139. cum seqq. Vivian. in prax. Jurispatr. par. 2. lib. 13. cap. 10. n. 8. cum seqq. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explanat. 40. nu. 23. Christin. decis. Belgic. 77. nu. 3. vol. 5. aliàs simpliciter resignans, æquum non est, ut fruatur aliqua divi-*

433 *sione, cum potuerit per pactum sibi providere, quòd moriens facere non potest, Gallus de fructibus disput. 37. artic. 2. nu. 10. in med. versic. mihi placet, & nu. 13. & seq. in fine, Card. de Luca de Benef. disc. 84. nu. 5. Adeo ut, etiam si fructus Beneficii sint proximi recollectioni, adhuc debentur resignatario, Gallus loc. cit. num. 10. circa fin. versiculo amplia, ut fructus.*

435 Nec facit, quòd tempore resignationis nondum nata sit actio, quia saltem jam est contracta obligatio, & cessit dies, licet differatur exactio *l. lege 130. ff. de verb. sign. Gallus loco citato nu. 15. in fine.*

436 Servanda insuper sunt Statuta particularia Ecclesiarum in materia resignationis pro recta fructuum adjudicatione, *Noal. con. 30. nu. 10. in princip. versic. secundo quod ex Statuto, ubi meminit Statutorum Ecclesiarum Feltræ, Patavinæ, & Aquilejæ, quibus cavetur, ut dimittentes Beneficia post Festum S. Martini, retineant omnes fructus usque ad dictum Festum.*

438 Non omisso, quòd non abdicatur jus à resignante, nisi implet resignans personaliter, si præsens fuerit in Curia, alioquin per Procuratorem ad hoc specialiter constitutum, in Camera; vel Cancellaria expeditioni expressè consenserit, & juraverit, ita ut donec consensus hujusmodi à Notario in libris authenticis Cameræ, vel Cancellariæ infra tres menses in materiis Franciæ, in aliis verò infra quindecim dies à die, quo Datarus supplicationem ad Registrum, vel Summistam miserit, computandos extensus non fuerit, immò interim potest resignans protestari, nè parva data (quæ est quædam signatura, seu par-

vus consensus parvis characteribus in extrema supplicationis margine apponi solitis) extendatur, *Bursat. conf. 393. per tot. lib. 4. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 48. n. 18. cum seqq. Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 32. nu. 51. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 14. nu. 23. cum seqq. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 1. num. 26. in fine versic. quare ex his, Paris. de resign. benef. lib. 1. qu. 6. num. 38. & lib. 3. qu. 8. nu. 1. cum seqq. Capuccius prax. tom. 1. parte 3. cap. 11. artic. 25. n. 427. cum seqq. ubi Bulla Pauli III. & alia, Rota coram Card. Puteo dec. 42. per tot. lib. 3.*

Denique quomodocumque res se habeat, communis opinio est contra divisionem fructuum pendentium, quos tenet integros resignatario dari, ut ingenuè fatetur *Mancinus* (qui militat pro divisione) de *Jure Sacro controverso disert. 20. nu. 43.* & de communi testatur *Barbosa in l. divortio 8. in princip. nu. 44. ff. solut. matrim. Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 20. §. 2. nu. 41. Garzias de Benef. par. 2. cap. 1. num. 125.*

IV. Pro divisione motivum non obstat, quia non desunt DD. contrarium tenentes, nempe fructus usufructus pendentes post obitum usufructuarii spectare potius ad proprietarium integros, cum usufructuarius sola perceptione nitatur, ut idem *Antonellus* sibi parum coltans postea tenuit per text. in l. si usufructuarius 13. ff. quib. mod. usufruct. amitt. cit. tract. de temp. legal. lib. 1. cap. 48. nu. 11. *Valasc. de partition. cap. 30. nu. 16. & cap. 31. nu. 7. in fine, & n. 8. in princip. & n. 12. in fine versic. tempus autem, & n. 22. Berlich. præf. conc. par. 3. conc. 43. nu. 21. Immo DD. contrarii pro divisione militantes inter usufructuarii hæ-*

442 *des, & proprietarium, loquuntur de fructibus, qui singulis diebus percipiuntur, licet singulis annis solvantur, quales sunt vecturæ navium, jumentorum, operæ fervorum, usus animalium, fructus hortorum, pascuorum, census, affictus, seu pensiones domorum, apothecarum, tabernarum, & molendinorum, & similia, qui fructus ob id non maturus, nec pendens dicitur, sed quotidie perceptus tanquam diurnis, & non præsumptione Juris consideratur uti perceptus, sed effectualiter perceptus, Costa de rata qu. 114. n. 7. Castill. decis. Sicil. 4. in addit. per tot. & videre est apud eundem citat. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 1. nu. 18. in med. versic. & ob id non maturus, antè versic. hoc autem, Castill. de usufructu cap. 77. nu. 25. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 47. nu. 1. 2. & 4. in fine versic. ubi observat, qui n. 5. ingenuè fatetur, è contra fructus pendentes, qui singulis tantum annis percipiuntur, deberi proprietario integrè, etiam si de tempore obitus usufructuarii maturi essent, & proximi perceptioni eo, quòd in talibus fructibus tempus perceptionis attenditur, tum quia usufructuarius facit fructus suos ratione tituli, & juris, quod habet, ideoque fructus perceptos facit suos irrevocabiliter, fructus verò pendentes post ejus mortem non transmittuntur ad hæres, quippè jus illud, sive titulus, qui personæ usufructuarii cohæret, extinctus fuit ejusdem usufructuarii morte, idemque probat *Castill. de usufructu cap. 77. n. 1. in princip. & n. 3. in med. versic. ceterum si fructibus pendentibus, & nu. seqq. num. 11. 16. cum seqq. undè quanto minus, Beneficiatus usufructuario equiparatus tran-**

transmittet ad suos hæredes ratam fructuum sui Beneficii, qui non solum singulis diebus non percipiuntur, sed nec singulis annis, verum singulis dumtaxat quindenniis, seu quindecim annis, indeque quindenniales dicti, ita ut nec ab annuis

444 redditibus bene inferatur ad quindennia, seu quindenniales redditus, sicuti nec bene ad laudemia, *Medices conf. 152. nu. 52. cum seq. & n. 77.*
 445 Insuper DD. pro divisione congesti, potius nostræ opinioni favent, dum firmant (ut videre est penes *cit. Antonellum de temp. legal. lib. 1. cap. 47. nu. 10. in med. versic. & idem*) fructus Beneficii à solo separatos spectare ad hæredem Beneficiati defuncti, pendentes verò ad successorẽ in Beneficio, in quo nos etiam convenimus, nec præterimus, ultimum quindennium per Beneficiatum antecessorem perceptum, esse assignandum successori, quod sanè summam iniquitatem redoleret, nec sunt confundendi termini divisionis, ut facit *Antonellus*, hoc enim non est dividere, sed integraliter, quod suum est, quemque acquirere, prout eo casu hæredibus usufructuarii debetur, veluti ait *Barbatus de divisione fructuum*

449 *par. 2. cap. 1. nu. 10.* & sicuti non ambigimus de quindennio percepto, hæredibus antecessoris integrè acquirendo, nulla facta divisione ratæ, seu quotæ quindennii inter hæredes antecessoris juxta mensuram temporis superviventis ultimi Beneficiati.

450 Præterquãquòd Beneficiatus non bene æquiparatur usufructuario saltem in morte, in qua est simplex, & nudus usufructarius, ut supra probavimus in II. *ratione confirmatoria nostræ opinionis.*

451 Neque in totum est tuta, & vera contra divisionem replicatio *Costæ de rata qu. 29. nu. 5. cum seqq.* quòd in tantum fructus pendentes ex usufructu spectant ad proprietarium, ut latè per nos supra in IX. *ratione confirmatoria nostræ opinionis*, in quantum usufructuarius est possessor ex causa lucrativa, sicque usufructuarii exemplum trahi nequit ad Beneficiatum ex causa, & titulo oneroso possidentem, cum in pluribus differat causa lucrativa ab onerosa, quia ad summum hoc procedet in Beneficiis Curatis, & residentialibus tanquam onus, ac servitium habentibus, non autem in simplicibus nullum onus habentibus, neque servitium in hoc à servitoriis distinctis, immò bene causam lucrativam tantum habentibus.

V. Pro divisione motivum non obstat, quia in legatario est speciale ob conjecturatam mentem testatoris, cum in legato præsumatur prædilectus, *Castill. decis. Sicil. 4. n. 4. tom. 1. quæ ratio* non militat in Beneficio, nec in Beneficiato, in quo nulla cadit prædilectio tanquam incognito fundatori, seu institutori Beneficii, ultraquamquòd hoc controversum est, ut patet ex *Castill. decis. Sicil. 4. per tot. tom. 1.*

VI. Pro divisione motivum non obstat, quia stant in contrarium DD. aliqui ex cumulatis pro divisione, & alii, tenentes potius ad successorem in fideicommissio, seu majoratu spectare omnes fructus pendentes fideicommissi, seu majoratus, quam inter hæredes ultimi possessoris, & successoris esse faciendam divisionem pro rata temporis, quo supervixit ultimus possessor, inter quos sunt *iidem citati* penes *Barbatum de divis. fruct.*

par. 2. cap. 9. n. 3. in med. versic. secunda suit propterea; & idem allegatus Valasc. de partition. cap. 30. n. 10. cum seqq. nosque supra latè cõprobavimus in VII. *Ratione confirmatoria nostræ opinionis*, quibus addimus *Cencium de censibus qu. 70. n. 21. Rotam post eund. decis. 458. nu. 4. in princip. & n. 7. Monter. Cuen. decis. Aragon. 17. n. 9. cum plurib. seqq.*

Ultraquamquòd opinio pro divisione ad summum forsitan intraret in casu, quo ageretur de secundo, vel ulteriori loco successivè vocato ad fideicommissum, non autem si ageretur de primo successore, seu de primo vocato, veluti distinguit, ac sequitur tanquam probabilius, ac de Jure verius *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. nu. 10. in princip. juncto versic. & primo casu, & versic. Secundo verò casu*, ubi ita per Advocatos Regiæ Cancellariæ Castellæ consultum, perque Judices frequentissimè servatum. Nec bene quadrare potest in materia fideicommissaria causa divisionis, quæ ut plurimum ob quandam æquitatem introducta fuit ad compensandum onera supportata, onera verò hæredis gravati ut plurimum sunt levia, & multò minorâ, quam ipsius commoda, adeò ut magis figuram, & apparentiam onerum habeant, quam vim, & effectum comparativè ad onera matrimonialia, nec comparanda sunt cum oneribus matrimonialibus longè gravioribus, ut notant *Valasc. de partition. cap. 30. nu. 9. cum seqq. & citati per Barbat. de divisione fructuum par. 2. cap. 9. num. 8.* immò nulla sunt onera, undè videmus, quòd in nostra Lusitania fructus non dantur successoris majoratus ob aliquod onus, etiam si sic honorum Regiæ Coronæ juxta *leg. Reg. Ordination. lib. 2. tit. 17. §. 3. de qua Gama decis. Lusitan. 350. nu. 2. versic. non obstat, juncto versic. in casu autem majoratus*, quanvis *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. nu. 11. circa fin. versic. nec præfatis, juncto versic. addo, quia dato*, sentiat, sufficere, onera dici, ac ea adesse, ratione quorum talis admittitur partitio, nec aliquid facere, quòd sint majora ista, quam illa, aut è contrâ majora illa, quam ista, hoc enim non efficit, quin onera dicantur, sed differentia intercedit tantum inter illa circa plus, aut minus, & sic differentia viget quoad quotam, si sint æqualia, nec nè, aut majora, vel minorâ ista, quam illa, non verò quoad qualitatem, ita ut non dicantur etiam ista onera, quia minorâ, cum sic dicantur onera ista, sicut illa; Undè si dicuntur onera, quanvis minorâ, erit semper locus partitioni ratione onerum competenti, & quanvis onera fideicommissi non sint æqualia oneribus matrimonii, seu dotis, & sic minorâ sint ista fideicommissarii, quam illa mariti, possunt aliàs aliquo tempore fieri ista majorâ, sicque sufficere, adesse habilitatem æqualium, ac potentiam ipsorum, non deducendo in argumentum, ipsorum aut majoritatem, aut minoritatem. Immo etiam quando onera fideicommissaria exequenda forent oneribus matrimonialibus, dum hæres gravatus, seu quicumque possessor fideicommissi habet annexum onus alendi fratres, & docandi sorores, non proindè tamen evincitur, faciendam fore assertam fructuum divisionem pro rata, cum in uno casu, & altero reperitur diversa ratio, nam maritus non facit fructus suos ratione domini, quod habet, sed ratione onerum, quæ substat in matrimonio, undè solum pro

tempore, quo prædicta onera substituit, prædictos fructus lucrabitur, hæres autem gravatus facit fructus suos non ratione onerum, sed domini, ac proinde quoad illos lucrandos nullus haberi debet respectus ad onus, sed dumtaxat ad dominium, cujus ratione eos percipit, quod cum ipsius morte extingatur, nullo modo ad ejus hæredes pertinere possunt, etiam si in fideicommissis quamplurima onera considerarentur, ut ponderat *Valasc. de partition. cap. 30. num. 10. cum seqq. ubi nu. 14. in nostro Portugallia Regno ita servari, sive fideicommissum consistat in bonis patrimonialibus, sive in bonis Regiæ Coronæ, ac ita non semel etiam in istis vidisse iudicatum, dum ob legem mentalem (ut dicunt in illis Partibus) transit ipso Jure dominium in successores bonorum Coronæ, prout transit in Regno Castellæ ex l. 54. Tauri, immo etiam possessio ex l. 45. Tauri, & l. 8. tit. 7. Ordinam. vel quia in fideicommissis traditio bonorum facta primo vocato, non videtur ei solum facta, sed etiam omnibus sequentibus successivè, ac ulteriori loco vocatis, ita ut dominium fideicommissi non possit transferri in alium præter vocatos, neque teneat hujusmodi translatio ex *Ordinat. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 25. §. 1. in nov. Recopil. lib. 4. tit. 11. §. 1. & 2. ne aliàs dominium sit interim in pendenti, quod esse non potest in fideicommissis, veluti ad omnia advertit Valasc. de partition. cap. 30. num. 14. cum plurib. seqq.**

Et ad summum figurata causa divisionis fructuum pendentium in fideicommissis, forsitan possit intrare in fideicommissis, seu majoratibus Hispaniarum, ubi possessor solet alere magnam familiam, ac juvare etiam pauperes cognatos, tenetur insuper sequi Principem in bello, aliaque permulta subire onera, & propterea sicuti ratione onerum in marito fit divisio fructuum ultimi anni pro rata, sic pariter eadem onerum ratio efficiet, ut successor in majoratu Hispaniæ pro rata tantum percipiat fructus ultimi anni, quo majoratus possessor objerit, partiendos inter ipsum, & ultimi possessoris hæredes, veluti notant *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. nu. 6. Gama decis. Portugall. 350. n. 3. in princip. versic. loqui enim videtur antè versic. per hæc igitur.* Propterea multò minus erit locus divisioni fructuum Beneficii præsertim simplicis, in quo cum servitium deficiat, nullum onus considerari valeat, ex parte Beneficiati, & sic nulla causa divisionis adsit, æquum non videtur quod dividantur fructus inter hæredes Beneficiati, qui nullum onus in suo Beneficio subit, ut in simili de non dividendis fructibus fideicommissi nullum habentis onus, observat *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 9. n. 13. in fin. versic. limitabis modò.*

Neque in totum est probabilis contra divisionem replicatio *Costa de rata qu. 29. n. 5. cum seqq.* putantis, ideò fructus pendentes fideicommissi cedere beneficio fideicommissarii agnoscentis fideicommissum, ut supra in VII. ratione confirmatoria nostræ opinionis, eo, quod fideicommissarius, seu ad fideicommissum vocatus, est possessor ex titulo lucrativo, Beneficiatus vero est possessor ex titulo oneroso, indeque non bene ab uno ad alium titulum inferri, tanquam ad dissimilem, quippè hoc argumentum habebit locum in Beneficiis Curatis, & residentialibus

tantum, ut advertimus supra in IV. *responsione ad IV. motivum pro divisione.*

Ultràquamquod nec est verum, fideicommissarium esse possessorem ex causa lucrativa, cum potius sit ex causa onerosa ob onus, quod habet alendi secundogenitum, & totam familiam, *Tiraquell. de jure Primogen. quest. 4. n. 33. Knipschitt. de fideicom. nobil. famil. cap. 6. n. 210. & cap. 10. n. 71. Molina de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 57. cum seqq. Maldonad. ad eund. ad n. 56. & seqq. Surd. de alim. tit. 3. qu. 3. n. 1.*

VII. Pro divisione motivum non obstat, quia stat contra communis opinio tenens, fructus pendentes in re Emphyteutica reversa ad Dominum per generationem finitam, vel per caducitatem, etiam maturos, nondum tamen exactos, pertinere ad Dominum propter coherentiam soli ad *textum in l. si fur decerpserit, aliis l. arboribus evulsis 12. l. desuncta 58. ff. de usufructu. l. si usufructuarius messem 13. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. Julianus 13. §. Si fructibus 10. ff. de action. empr. l. fin. §. Fructus 6 ff. jure in fraud. cred. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de contract. Emphyt. q. 33. n. 10. tit. de alien. q. 1. nu. 128. & tit. de solut. canon. q. 1. n. 234. Corbul. de caus. privation. Emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon. ampl. 37. n. 1. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 13. n. 1. post med. versic. dicebant alii, juncto vers. verum hanc supputationem, & n. 11. in princip. cum seqq. Carol. Anton. de Luca ad resol. de Marin. melior. 152. n. 8. in fine versic. fructus pendentes tom. 1. Pinbeyr. de Emphyteusi parte 2. disp. 8. sect. 6. §. 1. nu. 89. Fragos. de regim. Rcip. Christ. tom. 3. disput. 12. §. 1. sub n. 1. versic. sed pensiones, Gama decis. Lusitan. 350. nu. 2. Ad id ut etiam in casu commisi, Pinbeyr. loco citat. n. 100. cum enim per mortem Emphyteutæ consolidetur dominium utile cum directo, consequens est, ut ad Dominum etiam insolidum pertineant fructus pendentes ipsius rei, & nullo modo ad Emphyteutam, ejusque hæredes, *Pinbeyr. loc. cit. n. 91. in fine.**

Neque obstat similitudo cum fructibus dotalibus, quia hi fructus non spectant ad maritum ratione domini, quod habet in fundo dotali, sed ratione onerum matrimonialium, quæ substitinet, undè quavis maritus fructus dotales percipiat, non facit eos suos irrevocabiter, nisi pro rata temporis, qui onera matrimonialia substituit, & reliquos tenetur restituere, Emphyteuta vero non facit fructus suos ratione onerum, sed ratione tituli, & utilis domini, quod in fundo Emphyteutico habet, siquidem finita Emphyteusi cessat illud dominium in Emphyteuta, nec transit in ejus hæredes, sed revertitur ad Dominum, ad quem ideò spectant fructus pendentes, *Pinbeyr. loc. allegat. n. 92.*

Immo sicuti decedente usufructuario antè fructus perceptos, illi non transmittuntur ad hæredes usufructuarii, sed debentur proprietario *l. si usufructuarius 13. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. in singulos 8. in fin. ff. de annuis legat. l. si pater 5. C. de usufructu,* nos supra in IX. ratione confirmatoria nostræ opinionis, ita Emphyteuta usufructuario assimilatus non transmittet fructus nondum perceptos, veluti arguit *Barbat. loco mox allegato n. 1. in fine, Valasc. de partition. cap. 31. n. 7. in fine, & 8. in principio.*

Undè

Unde objectum non stringit, sed potius comprobata remanet exemplo Emphyteutæ ad Beneficiatum nostra opinio. Contraria autem opinio ad summum concludit, sumptus, & labores solvendo fore hæredibus Emphyteutæ eo, quod fructus intelliguntur deductis expensis l. fructus 7. ff. solut. matrim. l. fundus, qui 51. ff. famil. ercisc. Barbat. loc. mox. allegat. num. 2 in princip. versiculo undè diceb. mt alii, Valasc. de partition. cap. 31. nu. 11. circa fin. versic. quia respondetur, & nu. 12. quod temperamentum applicari nequit ad casum nostrum, dum Beneficiatum nullas impensas facit in fundo in Emphyteusum concessio, & sic ejus hæredes illos deducere nequeunt.

VIII. Pro divisione motivum non obstat, quia potius communis opinio in eo residet, quod fructus feudi pendentes ad Dominum pertineant, vel si extent successores in feudo, ad illos, quod dependet ex intellectu difficillimi textus in cap. 1. §. His consequenter tit. hic fin. lex in usib. feud. de quo Kuipschitt. de Fideicom. nobil. famil. cap. 10. n. 57. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 4. per tot. Valasc. de partition. cap. 31. n. 9. in fine versic. nihilominus, & cap. 32. n. 5. Autouell. de temp. legal. lib. 1. cap. 49. n. 4. in med. Berlich. practic. conc. parte 3. conc. 43. nu. 25. cum plurib. Mansfrella in obser. ad Capyc. Latr. decis. Neap. 62. n. 16. tom. 1.

Et quod etiam placeret contraria opinio pro divisione, illa ad Beneficiatum nullatenus est applicabilis ob maximam disparitatem inter Feudatarium, & Beneficiarium, in tantum enim hæredes Feudatarii habebunt ratam fructuum pendentium pro tempore, quo vixit eorum author, in quantum Feudatarius fundum feudalem colit, sumptus fecit in equis, & armis, Crispolt. cas. militar. 42. n. 5. cum seq. Beneficiarius verò non est in nostro casu, qui fundum Beneficiale colit, & sic nullos sumptus facit; quare de causa cum Beneficiarius faciat fructus suos ratione tituli, & juris, quod habet in Beneficio, utique resolutio titulo, & jure, cessare debet causa acquirendi, sicque acquisitum, seu acquisitio, loquendo præcipuè de Beneficiario simplici, ut respondet Crispolt. loc. mox cit. n. 6. in fine versiculo ad ea verò.

IX. Pro divisione motivum non obstat, quia immò citrà aliquam divisionem fructus pendentes in re vendita, sive matura, sive immatura tempore venditionis pertinent ad emptorem, qui uti pendentes pars rei venditæ sunt, eo, quod tanquam tales censentur in venditione comprehensi, veluti notat Valasc. de partition. cap. 28. n. 1. cum seqq. nos latè supra in V. ratione confirmatoria nostræ opinionis, vel quia ad summum divisio intraret super pensionibus, seu affectibus rei venditæ, nè venditor gaudeat prætio, & pensionibus, emptor autem utroque careat, quare ad evitandum hanc iniquitatem, pro tempore, quo prætium fuit apud emptorem, pensio pertinet ad venditorem, pro tempore verò, quo prætium fuit venditori erogatum, pensiones pertinent ad emptorem, ut distinguit Ripa de act. in mort. artic. cap. 89. n. 29. diversa autem militat ratio inter emptorem, & Beneficiatum, emptor enim emittit solum statum præsentem, et si occasione illius rei spectarent aliqua ad vendito-

rem, non transeunt in emptorem, nisi aliud convenerit, nec actio pro consequitione fructuum transit ad emptorem, nisi illa cedatur, vel venditor tenetur exigere fructus, eoque restituere emptori, aliàs a hæredibus teneretur, Beneficiatus autem acquirit omnia etiam de præterito, Gallus de fructibus disput. 37. art. 2. n. 14. in fine versiculo Respondeo, quod est diversa ratio.

X. Et ultimum pro divisione motivum non obstat, quia exemplum stipendii militaris pro rata inter milites dividi soliti, non trahendum ad fructus Beneficiales, minùsque ad quindenniales, in militibus enim consideratur favor alimentorum, & publicæ utilitatis, cui inferviunt, Rempublicam tuendo, vitæque periculo sese subiciendo, ad text. in l. Advocati 14. C. de Advocat. divers. judicior. Crispolt. cas. militar. 1. n. 13. & cas. 6. n. 19. cum seqq. adeò ut annonæ Militaris etiam non exacta ad hæredes militum transmitatur l. omnimodò 30. §. fin. C. de inoffic. testam. l. his scholaribus 14. C. de Erogat. Militar. annon. lib. 12. quibus præmiis ob merita animati, nec ferrum, nec flammam, nec mortem metuumt, Perez in tit. Cod. 8. de erogat. militar. annon. lib. 12. n. 15. in med. & fine.

Neque obstat poterit, quod sicuti Ecclesiæ bona, quæ reddunt fructum quolibet biennio (qualia dicunt esse in Indiis) & sunt olivæ, seu oliveta, possunt locari absque Beneplacito Apostolico ad sexennium, & quæ reddunt fructum quolibet triennio, ad novennium (qualia sunt in Urbe Casalia) & quæ reddunt fructum quolibet quinquennio, ad quindennium (qualia sunt nemora, seu Sylva cædua) indeque sexennium, quinquennium, & novennium habentur pro triennio, & quodlibet biennium pro uno anno cum dimidio, ità ut quodlibet triennium, quodlibet quinquennium, & quodlibet biennium respectivè habeantur pro uno tantum anno, cum non reddant fructum quolibet anno naturali, sed quolibet anno artificiali, qui annus constat viginti quatuor mensibus, seu etiam pluribus, Autouell. de temp. legal. lib. 1. cap. 3. n. 9. & cap. 48. n. 3. in fine, Card. de Luca de Pension. disc. 24. n. 9. in princip. & de alienation. disc. 1. num. 34. & 37. & de Regal. disc. 157. num. 5. cum seqq. Eminētissimus Corradinus meritiſſimus S. D. N. Auditor, & Sacræ Congregationis Concilii Præfatus, olim in Urbe strenuus Advocatus, de jure prelation. quest. 27. n. 15. Valasc. de jure Emphyt. qu. 1. nu. 14. in fine versic. sed ut ad definitionem, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 376. in princip. & fine versic. deindè hæc opinio, Pacionus egregius in Urbe Advocatus, de locat. & conduç. cap. 14. §. 6. n. 1. cum seqq. Pyrrh. Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 9. cap. 1. n. 14. versic. è contrà verò, Niger de laudem, tom. 2. qu. 35. n. 27. Barbosa de jure Eccles. lib. 3. cap. 16. nu. 73. Borgnin. Cavalcan. de usufructu mulieri relicto n. 245. in princip. R. P. D. Petra doctissimus Secretarius S. Cong. Concilii, & postea Episcoporum, & Regulariù, olim Auditoris Camera Locumtenens dignissimus, in suis aureis Commentar. ad Constitution. Apostol. tom. 1. in Constit. III. Eugenii III. sect. 2. nu. 37. in fine versic. quando fructus, Giurba ad Consuetud. Messan. cap. 10. glos. 10. par. 1. n. 56. Saminat. contro. for. 9. n. 13. cum seqq. Tranchedin. consult. for. tom. 1. consult. 73. nu. 12. cum seq.

seq. & tom. 2. consult. 52. nu. 12. cum seq. Escobar Muñoz de ratiocin. par. 2. cap. 26. nu. 9. Capiblanc. de Baron. lib. 2. in pract. qu. ad Pragm. 4. de Baron. cap. 22. n. 3. cum seq. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 3. n. 35. & cap. 6. n. 13. Card. de Luca de dote disc. 160. n. 41. in princip. juncto versic. hinc proinde, & n. 42. ubi bene redarguit tenentes id procedere de consuetudine, Carol. Anton. de Luca ad resol. de Marin. melior. 152. n. 5. tom. 1. Sesse decis. Aragon. 339. num. 13. cum seqq. tom. 3. Rota decis. 27. nu. 3. parte 3. divers. & in recentior. decis. 197. in princip. & n. 2 in med. parte 1. & sicuti in bonis proaucentibus duplices fructus in anno (qualia sunt in locis irriguis, seu aquolis) vice versa illud semestre reputatur pro uno anno ad celebrem text. in l. divorcio, aliàs l. fructus 8. §. Quod in anno 6. ff. solut. matrim. ubi Barbosa in princip. ita cum quinquennium etiam habendum sit pro uno tantum anno, uti ex Emphyteuticis bonis reddentibus fructus hujusmodi quolibet tantum quinquennio, seu singulis tantum quindecim annis, pro illo anno admittenda videtur divisio pro rata temporis, quia hoc objectum ad summum intraret in fructu naturali, seu industriali, non autem in civili, in quo versamur, & etiam ab hoc præsciendendo, satis est replicare, quod solum consideratur tempus mortis Beneficiati in videndo, ad quem spectent fructus, de tempore autem illius obitus remansit extinctum jus colligendi fructus, ut in simili respondet Tranchedin. consult. forens. locis citatis.

Unde pro coronide concludimus, quinquennium inexactum, omnino deberi successori in Beneficio, non autem hæredibus ultimi Beneficiati, cum de tempore ejus viventis (ut ita dicam) seu existentis, fructus hujusmodi quinquennialis non fuerit adhuc mundatus, & maturatus, sicque nondum ad suum proprium esse perductus, nec fructuioni, à qua nuncupatur, adhuc aptus, proinde carens sua propria, & perfecta forma, quæ dat esse rei, ut ait Costa cons. 62. n. 13. in med. versic. sed & ipse, & n. 14. ac sicuti fructus jam exacti, perceptique non dividuntur, ita nec dividendi sunt inexacti, percipiendique, ut æqualitas præsertim inter Ecclesiasticos servetur ad evitandam societatem Leoninam, Barbosa axiom. 16. num. 1. cum seqq. aliàs nanque videretur, Beneficiatum disponere de fructibus Beneficii jam non sui post obitum, & sic de tempore inhabili, quod nequaquam quit facere testamento, aut ab intestato, sive Clericus habeat administrationem, sive non in Beneficio, Gigas cons. 25. n. 8. in princip. cum seqq. & per tot. tanèque odiosum, & à ratione Juris alienum videri potest, hæredem præmia defuncti, debitorum officii, quod defunctus nondum impleverat, honorarium, & mercedem nullo suo merito consequi, veluti de Silentiariorum hæredibus, eorum nempe, qui in Palatio Principis silentium indicebant, ait Imperator Anastasius in l. fin. C. de Silentiar. lib. 12. ex qua ratione Plinius lib. 4. Epistola 12. ad Anian. refert. fuisse judicatum in Senatu adversus hæredes Scribæ, qui antè legitimum Salarii tempus decesserat, veluti notat Barbat. de divis. fruct. parte 2. cap. 3. n. 11. post med. versic. si æquabimus, juncto versic. juxta quæ: omissio, quod fructus pendentes Beneficiorum debentur successoribus tanquam il-

lorum spolia, Filliucc. qu. moral. vol. 3. tract. 47. de spol. Eccl. qu. 4. n. 5. versic. dico secundò, undè nescio videre, quomodo in fructibus (loquendo de pendentibus) possit intrare divisio, quando spoliolum debetur integrum.

Neque pro divisione movet quædam similitudo allata per Mancinum de Sacro Jure controverso disert. 20. n. 15. in princip. & sine, & n. 16. quod scilicet sicuti juxta vulgati famâ Bullam S. Pii V. quando Horæ Canonice intermittuntur, restitutio fructuum faciendâ est favore fabricæ Ecclesiæ, aut pauperum, etiam ex fructibus pendentibus, divisio enim hæc fructuum in dies non tantum ex perceptis, verum etiam ex pendentibus fieri debet, & omnes fructus in computationem veniant, ac ex omnibus rata deducitur, ut nemo dubitat, ita ex fructibus pendentibus acquisitio quoque, ac divisio est faciendâ, ubi primum solum officium, impleturque onus est, quia fructus, qui amittuntur ob omissionem Horarum Canoniarum, non possunt dici pendentes, cum Beneficiatus eos percipiat, quantumvis eisdem teneatur restituere pro rata temporis, quo non recitavit Horas Canonicas, & in hoc ejus conscientia remanet onerata, & quando etiam fructus hujusmodi dici possent pendentes, adhuc argumentum, seu similitudo non est bona eo, quod non bene arguitur à foro poli ad forum fori, in quo versamur.

Quibus omnibus pro coronide accedit, quod cum quinquennia debeantur Domino directo magis in recognitionem domini, quam pro mercede, & fructibus, prout eodem modo debentur laudemia, & canones, Valasc. de jure Emphyt. qu. 1. nu. 15. Fulgin. eod. tract. tit. de solut. canon. qu. 1. nu. 99. antè med. versic. ego autem in princip. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. nu. 9. Bonaccina de oblig. Beneficiar. circ. Benefic. fruct. punct. 3. n. 8. Moueta de distrib. quotid. parte 3. qu. 4. nu. 24. Rota in recentior. decis. 515. n. 5. in princip. parte 3. decis. 338. n. 1. cum plurib. seqq. & per tot. parte 14. inde sequitur, solvendum quinquennium inexactum successori in Beneficio, qui eo tempore reperitur Dominus directus, non autem hæredibus ultimi Beneficiati defuncti, qui per obitum desinit esse Dominus; Immo sicuti fructus naturales, licet maturi, non habentur pro perceptis, seu exactis, donec ab arbore separentur, seu in arbore, & solo pendeant adhuc acerbi, ita civiles (qualia sunt quinquennia) licet maturi, non habentur pro exactis, seu perceptis, donec penes eorum debitorem (qualis est Emphyteuta manus mortua) existant, & sicut in naturalibus datur medius status, ita etiam in civilibus, Balducc. decis. 54. nu. 19. cum seq. vel quia necesse est, ut ab ipso debitore sint soluti, cum tamen argumentum sit a fortiori, dum arbores, & solum nequeunt resistere habenti jus percipiendi fructus naturales, sicut debitor potest reniti, & repugnare, ac de facto non solvere creditori habenti jus exigendi, & ita multo magis difficulter hi possunt haberi pro perceptis, quam illi, illi enim ob nimiam facilitatem percipiendi, possunt facilius haberi pro perceptis, quod in istis ob possibilem resistantiam non est dicendum, Manfrella in obs. ad Capyc. Latr. decis. Neapol. 62. n. 19. in med. versic. prima est, quia tom. 1. Balducc. loc. mox cit. & sicuti fructus natura-

509 naturales nondum collecti dicuntur naturaliter pen-
 dere, ita fructus civiles dicuntur civiliter, & le-
 galiter pendere, & sicuti naturales pendunt in
 arbore, seu solo, ita civiles pendunt apud debi-
 torem, seu pendunt in ejus crumena, & bonis,
 vel dici possunt pendere civiliter in ipsa arbore
 ad illos percipiendos, *Mansfrella loc. cit. nu. 19.*
 510 *in med. versic. & licet.* Nec favore hæredum
 Beneficiati facit *textus in l. si quid possessor 3 l. §. 1.*
 511 *ff. de petit. hæredit.* ubi pecunia in nominibus debi-
 torum habetur pro exacta, quia ibi loquitur
 de malæ fidei possessore, qui tenetur etiam de
 fructibus percipiendis, quod fortius intrat in
 nostris terminis fructuum nempe civilium in-
 exactorum, consistentium in pecunia (qualia
 sunt quindennia) indeque à fortiori non haben-
 512 tur pro collectis, & exactis, sed sunt pendentes,
Mansfrella loc. mox allegat. nu. 19. in medio versic.
in puncto autem. Si ergo de fructibus civilibus
 annuis hoc dicitur, quantò magis dicendum de
 513 fructibus civilibus quindennialibus, qui singu-
 lis dumtaxat quindecim annis colliguntur, *Card.*
Parisius conf. 40. num. 8. lib. 1. Cravetta conf. 2 l. 2.
n. 8. Beroius conf. 133. n. 9. lib. 2. Surd. conf. 84. n. 4.
lib. 1. Solum remanet scrupulus in casu, quo vi-
 geat in aliquo loco consuetudo dividendi fru-
 ctus Beneficiorum pendentes inter hæredes ulti-
 514 mi Beneficiati, & novum successorem in Benefi-
 cio, prout illa ab immemoriali viger in Civita-
 ten. Diæcesi apud Hispanos (exceptis in Præ-
 bendis Ecclesiæ Cathedralis, ac Præstimoniiis
 eidem annexis, ob personalem earundem resi-
 515 dentiam) & in alia Elboren. apud nostros Lusit-
 anos vigore *Constitutionis Synodalis 20. §. ultimo*
ad tradita per Gutierrez Canon. qu. lib. 1. cap. 33.
n. 12. cum seq. & per Valasc. de partition. cap. 36.
nu. 10. quid tunc statuendum de quindennio,
 cum in hac materia attendendæ veniant pecu-
 516 liares consuetudines locorum, aut Constitutiones
 Ecclesiarum, ut ait *Gutierrez loc. cit. nu. 33. in*
 517 *sine,* & puto, non obstante hujusmodi contra-
 ria consuetudine adhuc totum, ac integrum
 quindennium fore solvendum successori in Bene-
 518 ficio, cum semper militent per nos supra cumu-
 lata de individuitate quindennii in responsione
 ad primum motivum pro divisione.
 519 Eodem sanè sano modo dicendum venit in
 casu *Constitutionis Synodalis 20. §. 2.* Diæcesis Ulyssiponen.
 pariter in Portugallia (cujus Civitas Ulyssipo est Patria mea) caventis, ut in casu,
 quo moriatur Beneficiatus post diem S. Joannis
 Baptistæ usque ad diem Nativitatis Domini,
 possit disponere de medietate fructuum, & altera
 medietas pertineat ad novum successorem, si
 verò moriatur post diem Nativitatis usque ad
 diem S. Joannis, de nihilo disponere possit jux-
 ta congesta per *Valasc. de partition. cap. 36. n. 12.*
 nec enim hoc casu quindennium tanquam sem-
 520 per individuum, dimidiandum est, sed adhuc
 integrum debetur successori in Beneficio, non
 suffragane in hac parte memorata Synodali
 521 Constitutione, quæ solum loquitur de fructibus
 naturalibus, & industrialibus, non autem de
 civilibus, quales sunt quindennia, ut ad oculum patet ex
 lectione *Valasc. loc. cit.* qui ibidem
 supponit, Constitutionem loqui de fructibus
 adhuc in agro, vel in horreis, seu in Cellaris
 (vulgò in illis partibus *celleros* nuncupatis) Ec-

clestiæ, nondum partitis inter Beneficiatos, qui
 modus loquendi citrà recti sermonis vitium, nul-
 latentis est applicabilis ad fructus civiles, qui
 consistentes in pecunia, non nascuntur ex agro,
 nec reponuntur in horreis.

Nec aliquid faceffit, quòd Ecclesiæ solent ven-
 dere suo tempore hujusmodi fructus naturales, 522
 & industriales, ac postea illos in pecunia partire,
 & distribuere inter singulos Beneficiatos, ita ut
 ex fructibus naturalibus Beneficiati percipiant
 fructus civiles, quia quomodocumque res se ha-
 beat, quindennium tanquam individuum ex su-
 præ probatis, non patitur sui dimidiationem,
 nec etiam in minima, ac minutissima parte sui
 sectionem, seu divisionem, ultraquamquòd in
 casu nostro loquimur de Beneficio consistente
 in prædio Emphyteutico manui mortuæ concess-
 so per Beneficiatum, cujus fructus per necessa-
 rium consequens non possunt consistere in fru-
 ctibus naturalibus, aut industrialibus, sed in so-
 lis civilibus, videlicet in annuis canonibus, &
 quindenniis, de quibus nec per somnium men-
 523 tionem facit præfata Constitutio Synodalis, nec
 ullo modo, nec sano sensu in illa possunt com-
 præhendi, dum Ecclesiæ hujusmodi fructus ex
 prædio Emphyteutico non solent distribuere
 inter Beneficiatos, sed bene eos Beneficiatus, 524
 qui prædium suum beneficiale manui mortuæ in
 Emphyteusim concedit tanquam Dominus di-
 rectus recta via, ac mediatè per se percipit,
 suosque facit, eos exigendo suis temporibus à
 manu mortua Emphyteuta, nec Ecclesia in hoc
 apponit manus.

Quantumvis autem nostra opinio solidissimè
 munita, sit juridica, firmans, quindennium
 inexactum ex prædio Beneficali deberi totum,
 ac integrum successori in Beneficio, nulla etiam
 facta divisione inter ipsum, & hæredes ultimi
 Beneficiati, attamen adhuc superest non con-
 temnèda difficultas in casu, quo adsit contraria
 consuetudo disponendi, nimirum de fructibus
 Beneficiorum inexactis.

Et pro dicendorum intelligentia præmitten-
 dum est, quòd Clerici procul dubio de bonis 525
 patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus di-
 sponere possunt tam ex testamento, quam ab
 intestato *cap. Episcopi 19. 12. q. 1. cap. placuit 1.*
12. q. 3. cap. quia nos 9. cap. relatum 12. il 2. §. Cæ-
terum 3. cap. requisisti 15. §. Illud 4. de testam. Azor.
instit. moral. parte 2. lib. 7. cap. 9. in princip. lite-
ra E. Pinhey. de testam. tom. 1. disp. 1. sect. 6. §. 1.
n. 275. & §. 9. n. 344. cum seqq. & §. 12. nu. 393.
& 407. Scalona eod. tract. lib. 3. cap. 5. n. 25. Bar-
bosa de jure Eccl. lib. 3. cap. 17. n. 50. de Grass. de
effect. Cleric. in prelud. n. 300. Passerin. de Eccles.
reconcil. disp. 4. cap. 4. n. 4. in princ. Ventrigl. prax.
Eccles. tom. 2. annot. 16. §. 1. n. 4. cum seqq. & n. 33.
cum seqq. ubi Carol. Anton. de Luca in obs. ad eund.
Pereyra decis. Portugall. 95. n. 25. in sine versic. ex
quibus, Cortiada decis. Cathalon. 125. n. 15. tom. 3.
 & super hoc extat *Constitutio Synodalis Diæcesis* 526
Egitanien. vulgò da Guarda in nostro Portugall-
 iæ Regno, *lib. 3. tit. 14. §. 5. relata per Themud. de-*
cis. Ulyxbon. 221. n. 1. parte 2. ibi -- Item dos bens
patrimoniaes, que os tiverem adquirido por rezad
de sua pessoa, e industria, poderaom dispor liure-
mente, e deixalos aquem quizerem; e morrendo ab
intestado, lbe socederaom seus herdeiros até o deci-

- mo grao : e se naom ti verem herdeiros , à nos per-
tence dispor de seus bens , como faremos , mandau-
do primeiro pagar dividas , e servicos , e os gastos
do enterramento , e exequias &c. idest item ex bo-
nis patrimonialibus , acquisierint ex se , propria-
que industria , liberè disponere poterunt , eaque re-
linquere quibus voluerint ; & ab intestato dece-
dentibus succedent eorum heredes usque ad deci-
mum gradum : si autem heredes non habuerint , ad
nos spectat de bonis eorum disponere , prout exequen-
mur , jubendo prius es alienum solvi , & prestita
servitia , nec non finus , ac exequias &c. Adeò
ut in Sacra , ac præclarissima Hierosolymitana
- 527 Religione de consuetudine , & urbanitate Fra-
tres possunt tam ex testamento , quam ab inte-
stato de bonis patrimonialibus disponere juxta
Stabilimentum , seu Statutum prædicti Ordinis 30.
Rubr. de communi Thesuro tit. 5. Berettus conf. 96.
sub num. 2. versic. at Milites Rhodiani , Mart. 2.
conf. 507. sub nu. 14. versic. non obstat igitur , &
conf. 58. sub n. 3. versic. ad hoc respondeo , & sub
n. 25. versic. quia posito , Card. de Luca de testam.
- 528 *disc. 9. n. 2. Rota recentior. decis. 302. n. 17. par. 9.*
tom. 1. prout ex Indulto Leonis X. de fructibus
Canonicatum testari possunt Canonici Regu-
lares S. Ruffi in Germania , possidentes portio-
nes , de quibus Gabriel. conf. 166. lib. 1. & in Ci-
vitate Legionen. Regni Hispaniarum similes
- 529 Canonici Regulares S. Isidori testari possunt in
causas pias , qui retinent loco Canonicatum
Portiones vulgò in illis partibus privilegiatas
nuncupatas , seu Capellanas pro congrua , & Ve-
stiaris inservientes , inque proprios honestos , &
licitos alios necessarios usus destinatas , de qui-
bus Canonicis scribunt *Navarr.* qui fuit Cano-
nicus Regularis Profellus Monasterii Roncisval-
lis consimilis Instituti , de *Regular. commentar. 3.*
qu. 5. nu. 23. versic. sextò principaliter , Barbosa de
Canon. & Dignit. cap. 1. nu. 19. Sarmient. in Apolo-
gia de reddit. Eccl. par. 1. monit. 82. nu. 2.
- 531 Præmittendum insuper est , quòd sicuti tenet
generalis totius orbis consuetudo , ut Beneficiati
inferiores tam simplices , quam cum administrati-
one , & cura (exceptis Episcopis ob peculiarem
Spoliorum causam favore Cameræ Apostolicæ
introducunt) indistinctim tam ex testamento ,
quam ab intestato disponere valeant etiam in
usus profanos de fructibus exactis , & perceptis
cap. cum tibi 18. de verb. signif. cap. presenti 9. in
princip. versic. nisi de speciali juncto § porro , de offic.
Ordinar. in 6 Gutierrez prædic. lib. 2. quæst. 114. in
princip. versic. quid tenendum , Molina de justit. &
Jure tract. 2. disput. 149. post conc. 5. versic. ut ex
Constitutionibus , & versic. quòd verò attinet , Gar-
zias de Benefic. par. 2. cap. 1. num. 11. cum seqq.
Biagijs de consuetud. qu. 11. n. 264. Noal. de trans-
mission. cas. 69. nu. 7. cum seqq. Cevallos commun.
contr. commun. qu. 386. nu. 36. cum seqq. Valasc.
de partition. cap. 35. num. 9. cum seqq. ubi de con-
suetudine in Hispania , & nostra Lusitania ex l.
- 532 *Reg. Castelle fin. tit. 8. lib. 5. Ordin. seu nov. Colle-*
ctio. l. 4. & 5. tit. 21. partit. 1. & Ordin. Reg.
Portugall lib. 2. tit. 18. §. 8 & 9. in nov. Recopilat.
lib. 2. tit. 18. §. 7. Barbosa in l. divorzio , aliàs l. fru-
ctus 8. in princip. nu. 63. in fine cum seqq. ff. solut.
matrim. tom. 2. Pinbeyr. de testam. tom. 1. disput. 1.
sect. 6. §. 9. nu. 349. & 450. cum seqq. Oliva de for.
- 533 *Eccl. par. 2. qu. 31. nu. 1. ubi testatur , omnes*
ferè Constitutiones Synodales Regnorum Lusitaniae mentionem facere de tali consuetudine ,
Linglois decis. Justinian. 16. qu. 2. nu. 16. circa fin.
versic. sed his non obstantibus , Panimolla decis. 20.
annot. 1. nu. 37. tom. 1. ubi de eadem consuetudi-
ne in Diocesisibus Lucana , Pisana , & Ditione
Mediolanen. Cortiada decis. Cathalon. 125. n. 17.
cum seqq. tom. 3. ubi de eadem consuetudine in
Gallia , & Burgundia , quidquid Pyrrh. Corrad.
prax. disp. Apostol. lib. 10. cap. 1. nu. 3. in princip.
versic. quare etiam , sentiat ex stylo Romanæ Cur-
riæ non posse Clericum testari de fructibus Ec-
clesiasticis etiam stante consuetudine , nisi ad
usus pios , ex quadam Constitutione Julii III. de
anno 1553. edita saltem pro Urbe , indeque in
Portugallia in quibusdam Diocesisibus dubita-
tur de hac consuetudine in casu decessus Benefi-
ciati ab intestato , ex Constitutionibus Synodalibus
Diocesis Olyxbonen. tit. 20. §. 1. & Elboren. tit. 20.
teste Valasco de partition. cap. 35. nu. 13. in med.
versic. & est Constitutio .
- Sed optima quidem ratione potuit consuetu-
dine introduci , ut Beneficiati tam ex testamento ,
quam ab intestato de fructibus perceptis suorum
Beneficiorum disponere valeant , dum ipsi eorum
Domini sunt , *cap. unico de Cleric. non resid. in 6. ex*
Sacro Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 3. &
sess. 24. de Ref. cap. 12. & observant Antonell. de
regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 17. nu. 1. in fine
versic. bujus rei , Van. Espen. in Jure Eccl. univers.
par. 2. tit. 32. de pecul. Cleric. cap. 8. n. 32. cum seqq.
Valenzuela Velazquez conf. 47. num. 1. cum seqq.
vol. 1. Genuens. prædic. Cur. Arch. Neap. cap. 96. n. 4.
Azor. institut. moral. par. 2. lib. 7. cap. 9. qu. 1. in
princ. juncto versic. in hac questione , Fragos. de
Repub. Christ. tom. seu par. 3. lib. 6. disp. 12. §. 2. n. 10.
cum seqq. Zoesius in Jus Canon. ad lib. 3. Decretal.
tit. 26. de testam. nu. 6 & 7. in princip. vers. verum
falsa , Frances de Eccles. Cathedral. cap. 16. n. 141.
Lagunez de fructibus par. 7. cap. 7. n. 14. Gallus eod.
tract. disp. 37. artic. 1. nu. 79. in princip. versic. Se-
cunda est opinio , Panimolla decis. 20. annot. 1. n. 19.
tom. 1. ita etiam tenet consuetudo particularis
saltem præscripta per quadraginta annos , tan-
quam inducta contra Jus Canonicum , umilique
pacto Constitutio Synodalis , vel Conciliaris ,
sive Statutum à Papa confirmatum , ut Benefi-
ciati tam ex testamento , quam ab intestato di-
sponere possint de fructibus percipiendis post
eorum obitum , & sic ut non exactis in præjudi-
cium successorum in Beneficiis , *Noal. conf. 30.*
nu. 10. in princip. & de transmission. cas. 70. nu. 2. in
princ. Molina de justit. & Jure tract. 2. disp. 149.
post 5. conc. vers. quod verò attinet in fine ibi : quod
attinet ad redditus ex Beneficiis tam simplicibus ,
quam non simplicibus nondum perceptis , quousque
ad defunctum , vel ad successorem pertineant , vel
non pertineant ad ipsius heredes ab intestato , va-
riant Constitutiones , standumque est consuetudini ,
ac Statutis cujuscumque loci , Oldrad. conf. 140. in
princip. ibi : item consuetudo est in dicta Ecclesia
(loquitur de Calaguritana apud Hispanos) quòd
Clericus ipsius Ecclesiæ decessens post Kalendas De-
cembris fructus omnium Præstimoniorum (sunt Be-
neficia simplicia in illis partibus vulgò nuncu-
pata Præstameras , percipiat anno sequenti , si verò
ante Kalendas dicti mensis decesserit , nihil percipiet
anno sequenti de fructibus antedictis , Joan. Andr.
in

in cap. nemo potest. 79. nu. 3. in princip. nu. 6. & 10. post med. de regul. Jur. in 6. & in cap. unico nu. 3. in princ. de Cleric. non resid. in 6. Van Espen in Fure Eccl. univ. par. 2. tit. 32. cap. 8. nu. 29. cum seqq. Navar. summa Bullar. par. 1. comment. 69. num. 5. Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 23. nu. 6. in fine, & n. 7. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explanat. 40. nu. 20. ubi de consuetudine in Hispania, Italia, & Ditione Mediolanen., Rosa de recta distribut. reddit. Eccles. cap. 7. nu. 49. Romaguer ad Synodal. Gerund. lib. 5. tit. 13. cap. 2. nu. 5. ubi de consuetudine in Hispania, & præsertim in Tarraconen Provincia, ac Diœcesi Gerunden., Card. de Luca de Benef. disc. 100. nu. 5. in princip. vers. vel neque, & n. 9. ubi Mediolani, & in Hispania ita prædicari, & nu. 12. Cyriac. contr. 397. nu. 53. Capon. disc. 147. nu. 15. Nicol. lucub. lib. 3. tit. 10. de success. Cleric. ab intest. deced. n. 81. in princip. vers. Secundò ampliatur in fine, & n. 84. in princip. vers. neque distinguitur, ubi de consuetudine in Hispania, & Lombardia, Pilaja decis. Canon. 1. n. 209. lib. 3. Panimolla decis. 20. annot. 1. nu. 19. Rota coram Alexandro VIII. decis. 231. nu. 3. cum seqq. & per tot. decis. 198. nu. 4. post Pacific. de Salvian. Interdict. & in recentior. decis. 153. num. 5. cum seqq. par. 10. repet. post Contr. in disc. 60. quibus addo Paris. de resign. Benef. lib. 1. qu. 6. in fine, Matta in addit. de redditib. Eccles. num. 34. ubi de consuetudine Mediolani ex privilegio Apostolico Julii III. de anno 1543. & Sixti V. de anno 1583. Gall. de fructibus disp. 37. artic. 1. nu. 17. cum seqq. Pinhey. de testam. tom. 1. disp. 1. sect. 6. § 9. nu. 349. circa fin. vers. immò hanc consuetudinem, & n. 352. ubi quòd sicuti fructus Beneficiorum dantur tanquam præmium ad alliciendum Beneficiatum ad Horas Canonicas, sic etiam rationabiliter potuit introduci, ut etiam fructus Beneficiorum darentur eodem modo liberi, cum per hoc magis alliciantur Clerici ad serviendum Ecclesiæ, & obeunda ministeria, propter quæ Beneficia instituta sunt, & §. 12. nu. 404. in fine, Pereyra de manu Regia tom. 1. cap. 15. nu. 29. cum seq. ubi refert, quòd Constitutiones Synodales Diœcesum Regni nostri Portugalliæ concedunt Beneficiatis Curatis facultatem testandi de fructibus profemisse, & quòd altera semiffis reservetur successori in Beneficio, Beneficiatis autem simplicibus, & Canonicis de omnibus fructibus. Et (quod plus est) in Legionen Civitate Regni Hispaniarum extant Canonici Regulares Regii Monasterii S. Ildori, & ex eorum Constitutione, seu Statuto 14. tit. 19. de pecul. Canonic. edito à præclaro Canonista, ac Theologo Navarro, cavetur, quòd ex peculiis Canonicorum pro tempore decedentium post solutum æs alienum, residuum bonorum applicetur fabricæ Ecclesiæ, piis suffragiis, & Concanonicis supersticibus, qui habent Collegium B. M. V. de la Vega in Salamantina Civitate, prout in Oppido de Herrin de Campos, & in Monasterio loci de Rioforco adinstar Canonicorum Regularium Roncisvallis, de quibus sigillatim idem Navarr. de Regular. comment. 3. qu. 5. nu. 23. vers. Sextò principaliter, & qu. 7. n. 26. Sarmient. de reddit. Eccles. par. 1. monit. 82. num. 2. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 1. nu. 19.

Malè autem aliqui putant, ad instantiam Archiepiscopi Ulyssiponen tunc Don Ferdinandi de Menezes correctã fuisse de anno 1553. legem

latam per Don Joannem III. tunc Portugalliæ Regem ex Extravag. par. 2. tit. 2. lib. 10. fol. 30. ut referunt Molina de Juslit. & Fur. tract. 2. disp. 149. post 5. conc. versic. eadem viget, Gama decis. Lusitan. 312. nu. 9. in med. versic. hanc autem, & in fine, Pereyra de Castro decis. Portugall. 95. nu. 21. in fine, quia dicta supposita Extravag. non reperitur, ut ait Valasc. de partition. cap. 35. n. 8. in med. vers. non reperitur.

Adeo ut Romæ olim nulla cadebat super hoc difficultas post Constit. 8. Sixti IV. Constit. 13. Leonis X. Constit. 5. Julii III. Constit. 19. Pii IV. Constit. 101. S. Pii V. & Constit. 18. aliàs 14. Pauli V. cum Clerici, seu Beneficiati Curiales, nempe in Romana Curia, ac in ejus districtu intrã decem milliaria decedentes, liberè tam testari, quàm intestati de fructibus suorum Beneficiorum disponere poterant, & observant Bellettus disquis. Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 5. n. 6. Navarr. de Spol. Cleric. §. 6. & 7. Molina de Juslit. & Fur. tract. 2. disp. 147. conc. 5. in fine vers. Covarruvias nu. 9. col. 1. in fine post liter. D. nisi supervenisset Bulla 80. Urbani VIII. Bullar. nov. Rom. tom. 4. quæ revocavit hujusmodi facultates testandi de fructibus Beneficiorum, uti in præjudicium successorum tendentes, & servari mandavit in Urbe Bullam 7. Julii III. in eod. Bullar. tom. 1. favore successorum, decernens, non esse locum Spolio favore Cameræ Apostolicæ decedentibus Clericis Urbis Incolis, & observat Pignatell. consult. Can. tom. 4. consult. 126. num. 6. in fine, Panimolla decis. 20. annot. 1. nu. 17. tom. 1. De simili consuetudine alibi testantur Squillant. de privileg. Cleric. cap. 4. nu. 228. & de oblig. Cleric. par. 2. nu. 31. & 33. in fine versic. contrarium tamen, Vallensis Paratitl. Fur. Canon. in lib. 3. tit. 36. de testam. §. 5. nu. 9. Zoësius in Fus Canon. dic. tit. 36. num. 6. cum seq. Zecchius de Repub. Eccl. tit. de Beneficiat. nu. 10. in fine vers. ex consuetudine, & n. 11. in princip. versic. valet tamen consuetudo, & versic. quòd si Beneficiarius, Bellettus disq. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 5. num. 2. & §. 15. num. 2. cum seq. Antonell. de regim. Eccles. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 17. n. 7. & 18. & de Furib. & oner. Cleric. lib. 1. par. 1. cap. 10. n. 1. cum seqq. & per tot. & de loco legali lib. 2. cap. 9. qu. 2. num. 42. Sarmient. de reddit. Eccl. par. 1. antè monit. 2. nu. 1. cum seqq. monit. 26. nu. 2. monit. 37. nu. 4. & par. 2. cap. 6. nu. 1. cum seqq. ac per tot. & par. 3. cap. 5. n. 9. circa fin. versic. quòd quàm durum, & par. 4. cap. 1. nu. 8. & 15. cum seqq. Barbosa de univ. Fur. Eccl. lib. 3. cap. 17. nu. 53. Amostaz. de caus. piis lib. 8. cap. 9. nu. 25. & cap. 10. nu. 2. 6. & seqq. Filliucc. quæst. moral. tom. 3. tract. 43. de stat. Cleric. cap. 7. nu. 9. Capon. disc. for. tom. 1. disc. 138. nu. 26. Salzed. de leg. Politic. lib. 1. cap. 5. nu. 16. Sanchez conf. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 54. n. 2. cum seq. Duaren. de Benefic. lib. 7. cap. 7. in fine, & cap. 8. in fine, Valasc. consult. decis. tom. 2. consult. 165. nu. 10. Cened. collectan. in Fus Canon. ad Decretal. collect. 12. nu. 1. cum seqq. ubi de consuetudine Regni Navarra, Hispaniæ, Galliæ, & Burgundiæ, Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 9. in princip. vers. quòd attinet, & versic. in hac questione, Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 16. n. 41. Tondut. ref. Can. benef. par. 3. cap. 164. nu. 1. cum seqq. Sperell. decis. Eccl. 82. nu. 6. cum seqq. tom. 1. Pereyra de Castro decis. Lusitan. 95. nu. 20. eum seqq. Summaque ratione Clerici Prælati, seu Episcopis

- scopis inferiores introducere potuerunt talem consuetudinem inter se cum scientia suorum Prelatorum, qualem introducere non potuerunt e contra Prelati inter se sine scientia superioris, qualis est summus Pontifex, *Gama decis. Portugall. 313. nu. 11. in princ.* Aliàs velle tollere Beneficiato agrote pro mero usuatio habito facultatem disponendi de redditibus sui Beneficii, durū viderur, mitiorque profectò, ac clementior erat
- 549 lex Fusia Caninia, etiam in nomine inhumana, ac bestialis, quæ vivis indulgebat quidem licentiam donandi libertate rotam suam familiam, morientibus autem licentiam hujusmodi adinebar, dum non omnes, sed aliquos tantum servos usque ad certum numerum poterat libertate donare, ut nempe à duobus servis usque ad decem dimidiam tantum partem, à decem usque ad triginta tertiam, à triginta usque ad centum quartam, à centum usque ad quingentos quintam, & deinceps non possent manumittere ultra centum Servos, quæ tamen lex sublata fuit, ut ex
- 550 princip. *Institut. de leg. Fus. Canin. toll. & ex l. unica C. cod. ubi Perez n. 2. Anton. Augustin. de legib. & Senatusconsult. pag. mihi 91.* Unde Beneficiatus deterioris evadit conditionis, cum de nullis fructibus sui Beneficii testari valet, similisque erit
- 551 Latinis libertinis, qui in vita erant liberi, ac suorum bonorum domini, in morte verò libertatem, & bonorum suorum dominium amittebant, cum Patroni omnia vindicarent: quod si in libertinis absurdum & omni humanitate alienum existimatum fuit, ut in §. *libertinorum 30. Institut. de libertin. §. fin. Instit. de success. libertor. l. unica C. de Latin. libert. tollend. l. unica C. de aeditit. libert. toll.* multò minus in Clericis videtur admittendum.
- Nec videtur sequendus *Navarr.* sibi parum constans alibi sentiens in tract. *de redditib. Eccles. qu. 1. monit. 53. nu. 5. & qu. 3. monit. 3. nu. 4. & 6. in fine, & de Spol. Cleric. §. 2. nu. 3. cum seq.* non vigere nempe liberam consuetudinem testandi
- 554 in Clero Italo, quem tamen *Navarrum* eodem loco refellit *Sarmient.* Minus obstat Bulla supra sepius laudata Julii III. & alia, de qua etiam supra Urbani VIII. quia in illis nulla sit mentio de fructibus Beneficiorum jam collectis, & perceptis ut advertunt *Sanchez conf. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 50. n. 13. Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 117. n. 2. Antonell. de Jurib. & onerib. lib. 1. par. 1. cap. 10. n. 2. Rota coram Card. Seraph. dec. 1053. n. 2. repetit. dec. 660. nu. 2. par. 4. divers. & penès Garz. de Benef. par. 11. cap. 5. nu. 140.*
- 556 Est verum, quòd in Bracharen Diœcesi apud nostros Lusitanos, cum moderatione viget consuetudo hujusmodi, dum ibi *Constitutio Synodalis tit. 21.* sub Rege Cardinali Henrico quoad Dignitates tantum, & Beneficia Curata, relata per *Cald. Pereyr. de empt. & vendit. cap. 16. n. 41. in fine versic. hanc etiam consuetudinem, & per Molin. de Jusit. & Jur. tract. 2. disp. 147. conc. 1.* attentatali consuetudine, eam in parte moderando permittit, Beneficiatum testari de medietate dumtaxat fructuum Beneficii, successori reliquo reservato, ut ex illius verbis Lusitano Sermone ibi: *costume immemorial deste nosso Arcebispaço, de todo o mais, que ficar, haverá a Alma do defuncto ametade para delle poder testar, ou em qualquer outra maneira dispor, como over por bem, idest consuetudo immemorialis hujus nostri Archiepiscopa-*
- tus, de relictorum dimidio poterit defunctus testari pro anima, vel quocumque alio modo disponere, prout voluerit, in casu verò decessus ab intestato, dimidium, de quo poterat Beneficiatus testari, jubet dicta Constitutio erogari pro anima defuncti, & residuum reservari successori.* In Elboren Diœcesi extat *Constitutio Synodalis sub Don Joanne de Mello tit. 20.* idem decernens, quod Bracharen, nisi quòd si Beneficiarius intestatus moriatur, definit, ut dimidium, de quo poterat testari, pertineat ad ipsius hæredes, sed post editam hujusmodi Constitutionem non semel Eboræ lata fuit sententia declarans ejusmodi Beneficiarium testari posse de omnibus fructibus, quasi hæc, & non illa, quæ in Constitutione continentur, sit antiqua illius Diœcesis consuetudo, quòd Ordinarius examinare deberet, compertoque, rem ita habere, mutare deberet Constitutionem, ut refert *Molina de Jusit. & Jur. disp. 147. conc. 5. in fine versic. quod verò attinet circa fin.* In Colimbrien. Diœcesi *Constitutio Synodalis edita sub Don Joanne Suarez tit. 24.* permittit de omnibus fructibus testari tam Beneficiatum simplicem, quam habentem Dignitatem, & curam animarum.
- In Ulyxbonen denique Diœcesi *Constitutio Synodalis sub Cardinali Don Henrico tit. 20. Constit. 1. §. 1.* consentit, si Beneficiarius testetur, si verò ab intestato decedat, omnes fructus reservat successori cum onere tamen solvendi omnia debita defuncti, & quoad omnia Beneficia simplicia (de quorum numero sunt etiam Canonici, & Portionariæ, seu Portiones) dictæ Constitutiones Synodales, & adhæc in Regno Portugalliæ, Beneficarii testari possunt de omnibus fructibus, eisque ab intestato decedentibus succedunt eorum hæredes, ut singillatim notat *Molina de Jusit. & Jur. disp. 147. conc. 5. vers. ut ex Constitutionibus, juncto § quod verò,* verba autem præfatæ Constitutionis Synodalis Ulyxiponen. relata per *Themud. decis. Ulyxbon. 90. nu. 8. par. 1.* sunt ibi: *e quanto aos fructos da dita Dignidade, ou Beneficio Curado, que ainda naom e aom em poder da dita Dignidade, ou Beneficiado, mas estaom nos agros, e celeiros, e adegas, sem serem inda repartidos, declaramos, que a dita Dignidade, ou Beneficiado possa delles em seu testamento, ou ultima vontade dispor na maneira seguinte, idest se falecer despois do dia de S. Joaom Baptista até o Natal primeiro seguinte exclusivè, disponha livremente da ametade dos ditos fructos, e a outra ametade sique outro si liure ao futuro successor; e se falecer do dito dia de Natal até outro dia de S. Joaom Baptista, que vem exclusivè, naom possa dispor per via alguma de quasquer fructos da dita Dignidade, e Beneficio Curado, que inda estaom nos agros, e celeiros estiverem por partir &c. porque estes insolidum ficam, e saom do dito futuro successor, idest. Et quoad fructus dictæ Dignitatis, aut Beneficii Curati, qui nondum existunt penès dictam Dignitatem, aut Beneficiatum, sed reperiuntur in horreis, quin adhuc distributi sunt, declaramos, quòd dicta Dignitas, aut Beneficiatus in testamento, aut ultima voluntate de illis disponere valeat modo sequenti, idest si morietur post Festum S. Joannis Baptiste usque ad festum Nativitatis primum sequens exclusivè, liberè disponat de medietate dictorum fructuum, periterque altera medietas remaneat libera futuro successor, si*

autem morieturè dicto festo Nativitatis usque ad aliud S. Joannis Baptistæ futurum exclusivè, dispo- nere nequeat aliquo modo de aliquibus fructibus dictæ Dignitatis, & Beneficii Curati, qui adhuc in horreis existentes distribuendi erunt, hi enim insoli- dū remanent, & spectant ad dictum futurum succes- sorem. In Civitatibus Novocomen, & Comen ditionis Mediolanæ extat consuetudo transmittendi ad hæredes etiam fructus Beneficii in ex- actos, Merenda contro. Fur. lib. 17. cap. 42. n. 5. in fine, & nu. 27. licet postea n. 40. cum seqq. videatur super hoc aliquantulum anceps.

Præterea si, ut inferius videbimus, valet con- suetudo testandi de fructibus Beneficii futuris, seu precipiendis, & sic de non exactis, multò magis illa valebit respectu fructuum præterito- rum quæditorum, seu perceptorum, & sic jam exactorum, ut arguit Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 16. num. 42. in fine vers. quamobrem si consuetudo.

Neque irrationabilis censenda est talis consue- tudo, cujus finis, & scopus fuit Clericorum di- gnitatem augere, pluresque ad hoc sanctum mi- nisterium allicere, ut uberrimam animarum fru- gem celo lucrifacerent, ac meterent, quod si fructibus, & redditibus Ecclesiasticis abutuntur, hoc personis, non consuetudini imputandum, Caldas loc. cit. n. 43. in princip. Minusque replica- ri valeat, quòd in tantum in casu consilii Oldradi

140. in Ecclesia Calaguritana viget consuetudo testandi de fructibus etiam percipiendis sequenti anno, Præstimoniorum, in quantum Præstimo- nia non sunt Beneficia Ecclesiastica, cum sint merè secularia, & temporalitatis participantia,

tanquam destinata officio temporali, & consi- stentia in solis temporalibus percipiendis in an- nuo nempe quodam proventu, vel ad summum sunt Beneficia innominata, ac habentia quan- dam affinitatem, seu fraternitatem, & similitu- dinem cum veris Beneficiis Ecclesiasticis, & Præ- stimonium dictum quasi præstans munium, id est officium, seu obsequium, Tholosan. synt. Fur. par. 2. lib. 15. cap. 30. nu. 1. in princip. & de re ben. cap. 11. nu. 9. Barbosa de Fure Eccl. lib. 3. cap. 8. n. 1. cum seqq. Gratiaa. disc. 397. n. 73. Tondut. qu. benef. par. 2. cap. 1. §. 8. nu. 1. cum seqq. Gonzalez ad Reg. 8. hodie 9. Cancell. de mensib. glos. 5. §. 2. num. 2. Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 35. num. 7. Mandosius in reg. 16. Cancell. qu. 38. n. 7. & in Reg. 34. qu. 12. n. 1. cum seqq. Mancinus de Sacro Fure controverso dis- sert. 5. cap. 9. nu. 1. cum seqq. juncto nu. 9. inde est, quòd appellatione Beneficii non venit Præstimo- nium Abbas cons. 47. nu. 4. par. 2. Gonzal. in Re- gul. 8. Cancellar. glos. 1. §. 2. num. 6. Mandosius in Reg. 16. qu. 38. nu. 7. Garziaz de Benef. par. 1. cap. 2. nu. 121. quia Præstimonium potius est hodiè Be- neficium Ecclesiasticum, præsertim in Hispaniis,

ubi Prestamo, & Prestamera dicitur, & non nisi Clerico à Prælate confertur in perpetuum titu- lum, cum consistat in perceptione Decimarum, sicque collativum perpetuum, unum ex requisitis veri Beneficii Ecclesiastici, immo æthymologia vocabuli probat essentiam, seu qualitatem Bene- ficii, quanvis quoad alia ab aliis Beneficiis diver- sam, dum nullum habet onus, nec etiam servi- tium per substitutum adimplendum, quidquid olim fuerit, quando ab initio institutum fuit pro studentibus, proque subsidio contra infideles fa-

vore laycorum militantium, & quidquid si etiam hodiè primordiale naturam retineret, veluti di- stinguunt idem Oldradus cons. 81. n. 2. cum seqq. & suprâ cit. cons. 140. n. 1. vers. nemo enim, & nu. seqq. Valenzuela Velazquez cons. 33. art. 1. n. 1. cum seqq. lib. 1. Tondut. ref. ben. par. 2. cap. 1. §. 2. n. 6. Corrad. prax. ben. lib. 1. cap. 3. n. 73. cum seqq. ubi n. 77. me- munit de duobus Semicanonificibus in Ecclesia Meten apud Gallos, qui antea reputabantur sim- plicia officia, vel stipendia ad nutum duarum Dignitatum, nempe Decani, & Cercatoris eju- sdem Ecclesiæ, amovibiles, nihilominus postmo- dum eos esse fuit tentum, perpetuos, & ad eorum titulum nonnulli fuerunt ad Sacros Ordines pro- moti, Garzias de Benef. par. 1. cap. 2. num. 117. & seq. in fine, Barbosa de Fure Eccl. lib. 3. cap. 8. n. 4. cum seqq. & in cap. fin. num. 2. de concess. Præbend. in 6. & de Episc. par. 2. alleg. 4. nu. 48. cum seqq. Vi- vian. prax. Juris patr. lib. 1. cap. 1. n. 102. & lib. 6. cap. 2. nu. 44. Perez de Lara de Amiversar. & Cap- pellan. lib. 2. cap. 8. num. 53. Sebastianus Casar de Menezes de Hierarch. Eccl. par. 3. disp. 14. §. 5. n. 2. Paris. de resig. Benef. lib. 3. qu. 1. nu. 140. Gratian. disc. 397. num. 73. Hojeda de incompatibil. par. 2. cap. 21. nu. 10. Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 35. nu. 1. cum plur. seqq. Mandos. in Regul. 34. Cancell. qu. 12. num. 2. cum seqq. ac propriè Præstimonium venit appellatione Beneficii, adeò ut subjacet regulæ 8. hodie 9. de Mensib. Cancellar. reservatorix mensi- num, ac Regulæ de annali, Tondut. de Pension. Eccl. cap. 17. n. 36. & ref. ben. par. 2. cap. 1. §. 8. n. 7. Gon- zalez in Reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 2. nu. 11. Chokier ad Regul. 32. Cancellar. nu. 24. in fine, Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 57. nu. 149.

Estque hodiè Præstimonium quædam Pensio titulata, ut ait Mancin. de Sac. Fur. contr. dissert. 5. cap. 9. nu. 14. in fine, P. Moren. ad Bull. Innoc. XII. tract. mor. tit. Benefic. quæst. 1. dub. 9. nec amplius hodiè vocandum est Præstimonium illud, quod Laycis tribuitur mero titulo temporali in cau- sam studiorum, militiæ, aut aliam quamlibet, sed magis vocanda pensio, seu redditus, idem Man- cin. loc. cit. num. 11.

Hinc in impetratione alterius Beneficii est fa- cienda mentio Præstimonii, licet parvi jam ob- tenri, Oldrad. cons. 81. nu. 3. in princip. & nu. 5. Barbosa de Fure Eccl. lib. 3. cap. 8. n. 11. Garzias de Benef. parte 1. cap. 2. n. 122. cum seqq. Menoch. de arbitr. Judic. cap. 201. n. 55. cum seqq. Granucc. ad Simonet. de reserv. Benef. qu. 72. n. 3. litera A. hinc possidens Præstimonium tenetur ad Horas Canonicas juxta Bullam S. Pii V. in ordine la 138. Garzias de Benef. parte 1. cap. 2. n. 119. Gonzalez ad Reg. 8. hodie 9. Cancell. de mensib. glos. 5. §. 2. n. 12. versic. sufficeret tamen, Navarr. de Hor. Canon. cap. 21. n. 9. & in manual. Confess. cap. 25. n. 180. Escobar à Corro de Hor. Can. qu. 3. §. 5. n. 2. Fusch. de visit. & regim. Eccl. lib. 1. cap. 20. n. 22. circa fin. & n. 23. Mancin. de sac. Fur. contr. disert. 5. cap. 9. n. 13. hinc Decretum S. Concilii Tridentini sess. 25. de Reform. cap. 15. vetans filiū illegitimum habere Beneficium in Ecclesia, in qua pater ministravit, compræhendit etiam Præstimonium, nè illud in eadem Ecclesia filius obtinere valeat, Barbosa de Fure Eccl. lib. 3. cap. 8. n. 15. hinc Præstimonia inter Ecclesiastica Bene- ficia connumerantur in cap. fin. de concess. Præ- bend. in 6. ubi facta mentio Præstimoniorum, Cano-

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

582 Canonicatum, & Parochialium, subiicitur clau-
 sula -- & aliis quibuscumque Beneficiis, cum illa
 dictio aliis designet similitudinem, ac idem in
 qualitate, veluti arguit *Gonzalez ad Regul. 8. Cancell.
 bodiè 9. de Mensibus glos. 5. §. 2. n. 7.* hinc
 583 Præstimonium connumerantur in Decreto S. Con-
 cillii Tridentini sess. 5. de Reform. cap. 1. in princip.
*versic. de cætero, ibi -- Præbenda, Præstimonium,
 aut stipendium huiusmodi non nisi personis ido-
 neis &c. conferantur &c. & aliter facta provisio
 nulla sit, & invalida &c. ubi nulla Præbenda,
 aut Præstimonium, seu stipendium huiusmodi de-
 putatum reperitur &c.* Hinc Præstimonium tan-
 584 quam Ecclesiastica Beneficia connumerantur
 inter talia in Decreto S. Concillii Tridentini
 sess. 14. de Reform. cap. 9. ibi -- seu Præstimonium,
 aut Præstimoniales portiones fuerint, alterius Diæ-
 cesis Beneficia &c. non uniantur, hinc Præstimo-
 585 nia rectè cum Beneficiis permutantur, cum &
 ipsa Beneficia sint, *Chokier de permutation. Benef.
 parte 2. cap. 6. nu. 2.* Immo Præstimonium adeo
 Beneficium est, ut etiam si residentiale, aut ser-
 vitorium nequidem per alium sit, attamen Præ-
 586 stimoniarius, sive Præstimoniat, uti Præsti-
 moniarius intrat Chorum, & servit Ecclesiæ
 tanquam Præstimoniarius, *Barbosa de Jure
 Eccles. lib. 3. cap. 8. n. 16. Rota coram Card. Puteo
 decis. 353. n. 3. in princip. & decis. 371. nu. 3. in
 princip. & in med. lib. 3.* Si nanque Præstimonium,
 587 de quo loquitur *Oldrad. supra citato consil. 140.*
 non esset (quale verè est) Beneficium, Ecclesia
 Calaguritana, aut alia nulla indigeret consue-
 tudine, ut Præstimoniarius testari posset de
 fructibus sui Præstimonii, cum tunc etiam Cle-
 ricus de Jure posset testari, prout liberè testari
 potest de bonis liberis, & patrimonialibus, *Bel-
 lett. disqu. Cleric. parte 1. tit. de bon. Cleric. §. 13.
 num. 1.*
 588 Similia Præstimoniis sunt Beneficia in Nea-
 politano Regno passim dicta de Mensa, seu ru-
 589 ralia, seu terræ beneficiales, & rurales, seu præ-
 diales, quæ sunt sine Ecclesia, sine Altari, sine
 titulo, & in Sarnen Civitate dicta Oratoria,
 quia oportet orare pro Anima relinquentis, *Fu-
 schus de visitat. & regim. Eccles. lib. 1. cap. 20.
 n. 23. in princip. versic. quod est contrà, & lib. 2.
 cap. 7. nu. 6. in princip. versic. immò Beneficium.*
 590 Prout & similia sunt Beneficia dicta obitus, unde
 eorum possessores dicti obituarii, quando
 legato, vel fundatione à vivente facta, bona
 quædam destinantur orationibus faciendis pro
 aliquo benefactore, qui jam obiit, vel obiturus
 est, *Tholosan. Syntagm. Fur. tom. 1. par. 2. lib. 15.
 cap. 30. n. 2. in princip.* Idem dicendum de Bene-
 591 ficiis manualibus. & ad nutum amovibilibus,
 Ecclesiastica cap. cum ad Monasterium 6. §. Ta-
 les 3. de statu Monach. cap. 1. §. fin. de privileg.
 in 6. cap. 1. de Capell. Monach. in 6. *Corrad. prax.
 ben. lib. 1. cap. 6. n. 280. cum seqq. Lotter. de re
 ben. lib. 1. qu. 7. nu. 14. cum seqq.* licet comparen-
 592 tur precario, *Gonzalez in Regul. 8. Cancell. bodiè
 9. de Mensibus, glos. 5. §. 6. nu. 1. cum seqq. &
 per tot.* ut de Personatibus vigore antiquæ con-
 suetudinis, & Constitutionis Synodalis Diæcesis,
 seu Provinciæ Tarraconen, duraturis ad
 quatuor vitas nominandorum, ità ut Beneficia-
 tus Personatum huiusmodi possidens nominare

posset successorem in Personatu, quibus vitis
 terminatis, successura est causa pia, *Navar. conf. 8.
 de Jurepat. nu. 17. Leon. de offic. Cappellan. qu. 3.
 n. 46. ad fin. Corrad. prax. ben. lib. 1. cap. 5. n. 284.
 cum seqq. Altograd. contr. 43. n. 40. Rota dec. 379.
 n. 1. cum seqq. parte 5. recentior. repetit. penes citat.
 Leon. post citat. n. 46. cum seqq. & post Tamburin.
 de jure de Abbat. tom. 2. dec. 14.* Et tamen Bene-
 593 ficium manuale, quantumvis in se verè sit Bene-
 ficiū, non venit nomine Beneficii ob carentiam
 perpetuitatis, *Gonzalez ad Regul. 8. Cancell. glos. 8.
 §. 6. n. 21. Tholosan. de Benef. cap. 11. n. 12. Tondut.
 ref. ben. parte 1. cap. 106. n. 1. & per tot. & par. 2.
 cap. 1. §. 6. nu. 1. & per tot. Paris. de resig. Benef.
 lib. 2. qu. 11. nu. 1. cum seqq. Chokier de permuta-
 tion. Benef. parte 2. cap. 9. n. 1. & per tot. Garzias
 de Benef. parte 1. cap. 2. §. 1. n. 65. cum seqq.* quid-
 594 quid in contrarium malè putet, non esse pro-
 priè, ac verè Beneficium Ecclesiasticum, *Ric-
 cius collect. 870. in principio versiculo & propte-
 rea parte 4.*

Est bene verum, quòd quædoque Præstimonium
 ob alias circumstantias non venit nomine Benefi-
 595 cii, non quia verè, & propriè hodie non sit Be-
 neficium, sed quia in certis habet diversam na-
 turam, & qualitatem à reliquis Ecclesiasticis Be-
 neficiis, attenda præsertim consuetudine, &
 communi usu loquendi, ut notat *Abbas conf. 47.
 n. 4. parte 2. Garzias de Ben. parte 1. cap. 2. n. 121.*
 prout non diffiteor, quòd possit dari Benefi-
 cium, quod ob aliquam circumstantiam verè,
 ac propriè non sit Beneficium, sed æquivocè,
 596 quale est Beneficium vulgò dictum de mensa eo,
 quòd semper unitum, consolidatum, ac incorpora-
 tum remanet mensæ Episcopali, Capitulari,
 aut Abbatiali, ità ut nunquam in illo darur va-
 catio, *Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 6.
 n. 63. cum seq. Lotter. de re ben. lib. 3. qu. 8. n. 83.*
 nec pariter est Beneficium, simplex deputatio
 597 Sacerdotis pro Missarum celebratione absque
 auctoritate superioris, qualis est Ordinarius,
*Tondut. ref. can. ben. parte 2. cap. 1. §. 2. n. 1. cum
 seqq. Gonzalez ad Reg. 8. Canc. glos. 5. n. 20. Rota
 coram Duno. Jun. decis. 101. nu. 1. longè minùs
 est Beneficium Officium Perticherii, seu Porti-
 598 gherii, vel Portinguerii destinatum mero layco
 ad dirigendum Processiones, *Lotter. de re ben.
 lib. 1. qu. 16. n. 119. Barbosa collectan. Apostol. 583.
 per tot. Rota coram Gregorio XV. dec. 310. per tot.
 nec pariter Beneficium est Præpositura in Ger-
 599 runden Cathedrali, sed simplex administratio,
 nihil spiritualitatis habens, *Rota coram Durano
 dec. 340. & dec. 381. par. 2. repet. post Tamburin. de
 Jure Abbat. tom. 2. dec. 12. & 13. Peña dec. 679.
 dec. 757. dec. 814. & decis. 863. Ludovis. decis. 29.
 Innocent. X. dec. 692. & in recentior. dec. 12. & 34.
 par. 2. dec. 263. dec. 320. & dec. 442. par. 4. tom. 1.*
 & similes Præposituræ laycales extant in non-
 600 nullis Ecclesiis Regni Aragoniæ, *Rota coram Peña
 decis. 814. n. 9. in principio tom. 1. & quanvis Rota
 601 coram Pamphil. dec. 451. nu. 1. firmaverit, huius-
 modi Præposituras Gerunden esse Beneficia
 Ecclesiastica ob tunc probatum earum titulum
 collativum mediante provisione Papæ, & Ordina-
 602 rarii, atramen non indè mutaverunt suum anti-
 quum statum laycalitatis, seu secularitatis, sed
 illo retento, fuerunt concessæ potiùs uti officia,
 603 quàm uti Beneficia, ut ait *Rota in recentior.
 dec. 263.****

603 *dec. 263. n. 5. parte 4. tom. 1. sive ad omne pejus aliquo tempore fuerunt Beneficia, & aliquo tempore non fuerunt Beneficia, Rota dec. 12. num. 6. & 9. parte 2. recentior. tom. 1. ut idem firmari*

604 *potest de Præposituris vulgò Pabordrias Cathedralis Valentiniæ, Cipres in vulgari opusculo de la origen, y progreso delas Pabordrias de la S. Metropolitana Iglesia de Valencia §. 4. in princip. pag. mib. 1. 1. & §. 12. artic. 1. & 2. pag. 68. eodem*

605 *modo Capellania layca, seu (ut politius loquamur) laycalis, non est Beneficium Ecclesiasticum, Vivian. in prax. Jurispatr. par. 1. lib. 1. cap. 3. n. 11. Fagnan. in cap. si quis 4. n. 29. de for. compet. Tranchedin. consult. forens. tom. 2. consult. 46. n. 27.*

606 *Annua dicta in Gallia ob munus aliquod temporale dari solita, nec Beneficia sunt, nisi cum Beneficiis dentur, Duaren. de Benef. lib. 6. cap. 4. post princip. versiculo alia sunt annua, & versiculis seqq. hinc fit, quòd in Hispaniis adsunt Personatus, qui sunt Beneficia fictitia, ideoque*

607 *impermutabilia cum Beneficiis veris, sunt enim census vitalitii impositi super bonis laycorum, qui donant ad vitam Personatarii cum pacto, quòd in morte ipse possit disponere de medietate ad libitum, alia verò medietas redeat ad hæredem ejus, cujus bonis sunt impositi, potissimum cum tales Personatus erigantur appositè, & præordinatè ad faciendam permutacionem, Card. de Luca de Benef. disc. 40. n. 4. versiculo accedente, alter de Luca ad Ventrigl. in prax. Eccl. parte 2. annotat. 4. §. 2. nu. 2. versic. accedente, D. Advocatus Piton. discept. Eccl. parte 1. disc. 29. n. 8. Redeundo tandem undè digressi sumus, non est mirandum de consuetudine testandi de fructibus Beneficiorum, deque tanta vi consuetudinis, cum enim Clerici personis privilegiatis æquiparentur, toleranda venit talis*

609 *consuetudo adinstar Advocati Fisci, qui residuum Salarii transmittit ad hæredes l. post duos 15. in fine C. de Advocat. divers. judic. prout tolerabat olim consuetudo percipiendi in absentia fructus Canonici, & Præbendæ cap. cum omnes 6. de Constitution. cap. dudum 2. de elect. contra text. in cap. conquerente 6. de Cleric. non resid. nisi quòd postea Concilium Tridentinum derogaverit contrariæ cõsuetudini sess. 23. de Reform. cap. 1. & sess. 24. de Reform. cap. 12. in med. versiculo præterea, ubi latè Barbosa, & de Canonic. & Dignitat. cap. 24. n. 1. cum seqq. & per tot. ac proinè etiam mortuus adinstar absentis, vlgore consuetudinis potest fieri capax fructuum, cum & ipse dicatur abesse, & absentia adsimiletur morti l. mulieris 13. §. fin. ff. de verb. sign. cap. faciat 15. 22. qu. 2. cap. presentata 50. de testib. Barbosa ad Concil. Trident. sess. 25. de Reform. cap. 10. n. 24. Medic. tract. mors omn. solv. par. 1. nu. 95. cum seqq. nec est novum in Jure, ut fructus Beneficii etiam quandoque debeantur non Canonico, nec Beneficiato, sed singulari personæ, undè multò magis mortuo, ejusque hæredibus, Joan. Andr. in cap. seu reg. nemo potest 79. n. 6. in princip. versic. perquam patet, & in fine versic. perquam patet de regul. Jur. in 6. sibi que*

614 *imputet successor Beneficii, si tale Beneficium assumpsit, ut inquit Joan. Andr. in dic. cap. nemo n. 10. post med. versic. & sibi imputet, & Beneficiatus defunctus transfert jus, quod habet*

615 *virtute consuetudinis, quod sanè non transfer-*

ret in casu, quo non adesset consuetudo, veluti subdit idem Joan. Andr. loc. cit. n. 11. in fine versic. ad hanc regulam, adeò, ut, quanvis consuetudo vix tribuat testari de fructibus perceptis, multò minus de percipiendis, cumque jus Beneficiati, ejusque titulus extinguatur per mortem, ac proinde quod non habet, in alium transferre non possit, dum non serviens non potest fructus percipere, multò minus ad alios transmittere, attamen quia per talem consuetudinem principaliter præjudicatur successori, hoc respectu facilius videtur hoc posse permittere de percipiendis, quod de perceptis ad tradita per Joan. Andr. loc. mox citat. n. 10. in princip. & post med.

Undè in fortioribus terminis videmus obtinere consuetudinem, ut Beneficiato, vel ejus hæredibus dentur fructus primi, secundi, aut alterius cujuscumque anni, seu dimidii anni Beneficii vacantis, & sic etiam longè ultrà servitium præstitum, in gravius præjudicium successorum, & hinc dicta annalia, seu annata, & dimidia annata, seu annus gratiæ, sive domus mortuaria, Extravag. suscepti 2. Joan. XXI. de electione repet. in Extravag. suscepti unica, nè Sed. vac. int. commun. Bellonus Senior conf. 3. n. 9. ubi de simili consuetudine in Mutinen. & Casalen. Ditione, Surdus conf. 333. n. 5. lib. 3. ubi de simili in Mantuana, & apud Sequanos, nec non in Hispaniis, & Galliis, Valenzuela Valazquez conf. 47. in princip. vol. 1. ibi est probata consuetudo immemorialis Episcopatus Orensis, confirmata Constitutione Synodali quod Beneficiatus decedens habeat pro suis hæredibus non solum fructus, quos tempore mortis perceperat, sed medietatem fructuum anni sequentis, & n. 3. cum seqq. signanter n. 13. cum seqq. Zoësius in Jus Canon. in lib. 3. Decretal. tit. 27. n. 14. ibi -- verum hac in re consuetudo plurimum potest & c. alibi etiam totum annum sequentem assignat domui mortuariae, sive hæredibus defuncti, quem vocant annum gratiæ, Moneta de distrib. quotid. parte 2. qu. 12. n. 63. cum seq. Piagijs de consuetud. qu. 11. n. 25. & 265. Navarr. de redditibus Eccles. qu. 3. n. 12. Sarmient. eod. tract. parte 1. monit. 48. n. 2. in med. ibi -- nam cum in Hispania in multis Ecclesiis Cathedralibus sit consuetudo, ut fructus dimidii anni pertineant ad defunctum cum reliquis bonis illos capiunt, vel hæredes ex testamento, si testatus fuit Clericus, vel venientes ab intestato & c. & parte 2. monit. 13. nu. 2. antiè med. versic. nam cum Sanctissimus, ubi ref. rt, se fuisse provisum à S. Pio V. de pingui Beneficio vulgò de la Puebla Toletanæ Diocesis, ac hæredes ultimi Beneficiati accepisse fructus septem mensium, reservatis eidem novo proviso reliquis quinque mensibus, Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 15. n. 31. ibi -- valet quoque consuetudo etiã stante dispositione sess. 24. cap. 14. ut fructus primi anni reserventur hæredibus Beneficiarii, Leo thes. for. Eccles. par. 3. cap. 1. n. 6. Matta in addit. de redditibus Eccles. n. 67. Gallus de fructibus. disp. 37. artic. 1. n. 14. in fine, & n. 79. in fine vers. nec illos juvat, Gama dec. Lusitan. 313. num. 7. circa fin. vers. nonnulli autem, Rota coram Card. Seraphino dec. 1053. n. 1. repet. penès Garz. de Benef. parte 11. cap. 5. n. 140. & dec. 660. n. 1. par. 4. divers. quanvis Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 50. n. 14. Navarr. de redditibus Eccles. qu. 1. monit. 52. nu. 7. Molina de Justit. & Jure tract. 2. disp. 147. conc. 11. in fine, versic. quando.

- 621 *rd.col.2. litera D. arbitrentur, ex citata Extravag. suscepti solummodo deprehendi, quod teneat consuetudo, ut Beneficiatus possit disponere ad causas pias de fructibus primi, secundi, vel ulterioris anni Beneficii vacantis, & ad summum in causam necessariam pro solvendis nempe ejus debitis, Navarr. de spoliis Clericorum §. 15. n. 1. immò cum aliqua moderatione, ac restrictione se habet laudata Extravagans suscepti, dum saltem aliquam partem fructuum primi, aut secundi anni adligat successori in Beneficio, veluti observat Zoësius in Jus Can. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intestat. n. 15. circa fin. versic. nec esse omnino, & medietatem videtur assignare successori, ut putat Belletus disq. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 15. nu. 14. ita ut intret divisio*
- 622 pro medietate, nec in Beneficiis Curatis intrat talis consuetudo, ut ait Rota coram Card. Belamera dec. unica per tot. de consuetud.
- 623 Nec videtur, posse obijci contra hujusmodi consuetudinem, quòd cum tam Bulla 7. Julii III. in Bullar. nov. Rom. tom. 1. quàm Bulla 80. Urbani VIII. tom. 4. fuerunt in Urbe promulgatae, dicuntur eo ipso effectuate, contra quas tanquam Papales nequit dari de non usu, vel de
- 624 contrario usu, praesertim cum in illa Urbani §. 11. in princip. confirmatoria alterius Bullae Julii III. derogetur contrariae consuetudini etiam immemoriali testandi de fructibus inexactis, ut occasione similis consuetudinis Mediolani notat Tranchedin. consult. forens. tom. 1. consult. 73. n. 26. cum seqq. quia idem Tranchedinus loc. citat n. 35.
- 625 ingenuè fatetur sustineri talem consuetudinem, saltem in Clericis inferioribus (quidquid sit in Cardinalibus, qui tanquam subiecti Papae) non ligantur consuetudinibus, nec Constitutionibus Synodalibus.
- 626 Veruntamen, ut veritatem amemus, hoc casu dici nequit, quòd vigeat consuetudo disponendi de fructibus percipiendis, & sic de inexactis, quòd esset de directo contra Bullam sapientius supra laudatam Julii III. sed bene dici potest hoc casu, quòd valeat consuetudo reservandi fructus primi anni hæredibus, quos Beneficiatus in ingressu, & sic primo anno non percipit, ita, ut solutio hujusmodi fructuum Beneficiato per prius debitorum, illi tamen primo anno non solutorum differtur post ejus obitum, undè potius est dilatio solutionis debiti, hinc consuetudo ista nullam habet Juris resistantiam, immò magis assistentiam, cum illa consistat in debito, ac interim detinendo fructus primi anni, ut facilius provideri possit de iis, quæ ad sepulturam Beneficiati sunt necessaria, quæ plerumque ob inopiam defuncti negliguntur cum magno Ordinis Ecclesiastici dedecore, veluti ponderant Garzias de Benef. parte 11. cap. 5. nu. 138. & 143. in fine, Gutierrez Canon. quæst. lib. 1. cap. 29. n. 30. Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 23. n. 7. in fine Wamefius cons. 234. nu. 8. Mean. ad Jus Leodien. parte 3. obs. 277. num. 11. ubi hinc argutè infert, quòd Beneficiatus hac via censetur fructus percipere etiam eo anno, quo fructus non percipit, nisi respectivè ad ejus hæredes, in quorum personam eos lucratur, Rota in supra citatis decisionibus, & decis. 85. n. 2. cum seqq. par. 16.
- 627 recentiorum, dicta tamen Extravagans suscepti in regionibus praesertim Ultramontanis vel non

fuit recepta, vel contraria consuetudine abrogata, ut ait Zoësius in Jus Canon. ad lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intest. n. 15. in fine versic. verum ea Constitutio, quidquid sit de consuetudine reservandi fructus primi, secundi, & sequentis anni, quod etiam dicunt mortuaria, favore Ecclesiae, ubi vacat Beneficium, juxta distinctionem traditam per Gallum cons. 34. per totum, Fagnan. in cap. cum vos 4. n. 20. cum seq. de Ofic. Ordinar. Plot. de jurejur. n. 644. in princip. Costa de remed. subsid. remed. 106. illat. 8. n. 3. in fine, Borell. summa decision. par. 1. tit. 20. de Benef. n. 387. Themud. à Fonseca dec. Lusitan. 299. per tot. Rota cor. Card. Crescentio dec. 3. lib. 2. de solution. Card. Cerr. dec. 856. n. 3. repetit. in recentior. parte 14. & pen. Marchesan. de commiss. parte 1. fol. mib. 558. & pen. Garz. de Benef. parte 2. cap. 1. n. 12. & coram Durano dec. 304. n. 2. ac per tot. Merlin. dec. 503. n. 7. cum seqq. dec. 471. & dec. 209. n. 4. parte 11. dec. 157. nu. 3. cum seqq. parte 17. & quidquid sit de consuetudine in Sac. Ordine Hierosolymitano reservandi fructus Beneficii vacantis primi anni Magno Magistro, Borell. sum dec. tom. 1. tit. 20. de Benef. nu. 387. & quidquid sit quoad distributiones quotidianas, in quibus non admittitur consuetudo, ut nempe mortuo Canonico, ejus hæredibus dentur distributiones primi, secundi, vel ulterioris anni Cened. quæ Can. 1. n. 41. Moneta de distrib. quotid. parte 2. qu. 12. n. 65. ubi n. 66. in princip. & in fine optimam reddit rationem, eo nempe, quòd, cum distributiones assignentur Canonicis, & Beneficiatis in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, certum est, Canonicum, seu Beneficiatum mortuum, non esse verum Canonicum, aut Beneficiatum, tum per illud vulgatum Philosophi dictum, homo mortuus non est homo, tum quia forma est, quæ dat esse rei, & conservat eam in esse, anima verò rationalis est perse, & essentialiter corporis, & hominis forma, quid mirum, si, mortuo distributiones nulla ratione possint conveire, quoad hæredes verò cum eadem distributiones dentur ob servitium personale, & illud hæredes non præstent, nequeunt ulla ratione percipere; Attamen in aliquibus Ecclesiis servatur consuetudo conferendi saltem per aliquod tempus distributiones hæredibus defuncti pro ejus debitis, aut legatis solvendis, prout in CæsarAugustana Cathedrali Ecclesia de Pilar præticatur per novem dies post obitum Canonici, ubi ex antiquissima consuetudine famulis Canonici defuncti, pro eorum victu assignantur distributiones, ac si Canonicus adhuc in humanis ageret, teste Cened. quæst. Canon. 1. num. 41. in med. versiculo nihilominus tamen.

630

631 Undè ut teneant Constitutiones Synodales super reservatione fructuum primi anni favore Ecclesiae, seu illius fabricae, editae, reperiuntur confirmatae à Sede Apostolica, ut de Sacrosancta Vaticana Basilica S. Petri de Urbe vigore Bullae Clementis VII. aliorumque summorum Pontificum circa applicationem integræ medietatis omnium fructuum Beneficiorum primi anni favore Sacristiae, Tamburin. de Jure Abbat. tom. 2. disp. 13. quæst. 14. n. 70. de Valentina pro annata testatur Rota dec. 856. coram Card. Cerro, reper. in recentior. parte 14. la 471. decis. 144. in princip. & dec. 295. nu. 2. parte 16. de Seguntina pro

632

633

634

635

636

637

638

639

- 640 pro dimidia tantum annata Rota dec. 199. par. 2.
 641 recentior. de Burgen. Rota coram Mohedano dec. 6.
 642 de concess. Præbend. Card. Seraphin. decif. 1401. in princip. & decif. 1410. in princip. Peña dec. 1390. n. 2. dec. 1479. n. 1. dec. 1546. n. 1. dec. 787. in princip. par. 4. divers. dec. 302. per tot. par. 3. recentior. de Mediolanen. Rota coram Ubaldo dec. 196. n. 1. & 7. dec. 255. n. 7. dec. 189. n. 1. & dec. 215. per
 643 tot. parte 4. recentior. licet consuetudo super hoc videatur de per se sola valere ex deductis per Valenzuel. Velazquez conf. 47. n. 6. to. 1. Fagnan. in cap. prætered. 1. n. 45. nè Prælat. vic. suas. Fermosin. in cap. Ecclesia S. Mariæ 10. nu. 18. de Constitution. Mandos. in Regul. 34. Cancell. qu. 31. n. 2. Gutierrez. qu. Can. lib. 1. cap. 29. num. 29. Zoef. in Jus Can. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intest. n. 14. in fine ibi: immò & secundi anni fructus alibi attribuntur fabricæ, aut alteri usui Ecclesiæ, ut successor in Beneficio toto biennio carere debeat fructibus, Castrens. conf. 116. nu. 3. lib. 2. ubi de consuetudine reservandi Fabricæ Ecclesiæ S. Virgilitii Tridentinæ Diocesis, fructus primi anni Beneficiorum vacantium. Nihilominus post Constitutionem S. Pii V. videtur, consuetudinem
 644 hujusmodi reformandam fore, ut nimirum fructus non reserventur ultra semestre, & sic ultra dimidium annum, seu mediam annatam à die obitus Beneficiati, favore fabricæ, aut alterius pii loci, & reliqua dimidia pars fructuum anni concedatur successor in Beneficio, Zoefius in Jus Can. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intest. nu. 16. in fine versic. & tantum permittens.
 645 Extat insuper (quod plus est) consuetudo Parisiis, & in Normandia, applicandi Episcopis pro tempore fructus primi anni Beneficiorum vacantium, Brunus conf. 67. n. 1. extat similis consuetudo, & Statutum Leodii applicandi Ecclesiæ fructus primi anni Beneficiorum vacantium, Rota coram Card. Seraphin. dec. 1447. per tot. extat similis consuetudo, seu Statutum in Cathedrali Ecclesia Placentina reservandi Capitulo medietatem fructuum Canonicatum vacantium primorum annorum, Decius conf. 155. per tot. tom. 1.
 646 Immò (quod plus est) valet etiam consuetudo dandi Beneficiato mortuo, seu ejus hæredibus distributiones primi anni, quæ tamen dumtaxat interessentibus debentur, Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 23. n. 6. etenim corporalis necessitas tenet defunctum, & impossibilitas eum attingat, nè serviat, quæ, si impedit infirmum, potius mortuum, ideoque fortius excusat, Joan. Andr. in cap. unico nu. 3. in principio versiculo & quid valeat, de Cleric. non residentib. in 6. & nihilominus per mortem desit esse Canonicus, Beneficiatus, seu Clericus suæ Ecclesiæ, cum corpori mortuo, & ab anima separato nulla necessitas imminere possit, deficiente anima intellectiva,
 647 quæ per se, & essentialiter est corporis forma, quando etiam ipsum corpus inanimatum dissolvitur per mortem, Ioan. Andr. loco citato vers. sed contrâ. Utraque autem consuetudo tam super facultate testandi de fructibus exactis, quam non exactis, vel succedendi ab intestato Beneficiato, tanquam quid factum, quod non præsumitur, nisi proberur, probanda est cum omnibus suis requisitis, actuum frequentia, ac eorum uniformitate, Bellett. disq. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 15. n. 61. cum seqq.

Quibus pro necessitate præmissis, cenfeo distinguendum esse, aut consuetudo, de qua agitur, est (ut ita dicam, & de Clausula amplissima dici solet) effrænatissima, complectens nimirum tam casum testati, quam intestati, prout ex supra deductis apparet, talem esse consuetudinem in Hispaniis, & alibi, nec ibidem adsunt Collectores Apostolici pro spoliis Cameralibus, aut consuetudo viget in locis, ubi adsunt Collectores Apostolici pro spoliis Clericorum, favore Cameræ Apostolicæ tam de succedendo Beneficiato ex testamento, quam ab intestato, præsertim si talis consuetudo fomentum habeat ab Indulto Apostolico forsitan occasione compositionis cum Clero, aut consuetudo restricta est ad casum dumtaxat causæ testati, & alicubi adsunt, & alicubi non adsunt Collectores spoliatorum, tunc in primo casu existimarem, quindennia inexacta spectare ad successorem in Beneficio, non autem ad hæredes ex testamento, aut ab intestato, in nihilum suffragante tali consuetudine eo, quod nec per Indultum Apostolicum (quod magis est) posset tolli jus successoris in Beneficio, in quem jam ex decantata Bulla Julii III. translatum fuit, cum enim Papa, seu ejus Camera nullum jus habeat in fructibus, & quindenniis inexactis in locis, ubi non habet Collectores spoliatorum, sed eo casu quindennia, ac tales fructus inexacti spectant ad successorem in Beneficio ex dicta Bulla Julia, non potest dare, quod non habet, hæredibus Beneficiati, juxta regulam, quod nemo dat, quod non habet, nec quis plus jus transfert, quam quod habet, nec proinde potest excludere successorem Beneficii à successione (ut ita dicam) fructuum, seu quindenniorum inexactorum, & quanvis Papa tanquam Dominus Beneficiorum universi orbis, possit, si velit, auferre jus successoris Beneficii, illud tamen non censetur auferre, nisi expressè auferat, prout tale extat Breve Gregorii XIII. ad favorem Mantuani Cleri occasione compositionis desuper initæ cum Camera Apostolica pro præteritis Clericorum spoliis, Surd. conf. 333. n. 1. in fine versic. secundò ubi Jure communi, & n. 4. circa fin. versic. non obstat compositio cum nu. seqq. lib. 3. in secundo casu cum non agatur de præjudicio successoris Beneficii, sed de præjudicio Papæ, illiusque Cameræ, tunc censerem, quindennia inexacta deberi hæredibus tam testamentariis, quam ab intestato Beneficiati, tanquam in jus, & locum Cameræ succedentibus, seu subrogatis, Surd. conf. 333. num. 1. in fine versic. secundò ubi Jure communi, & n. 20. in fine versic. ea igitur lib. 3. ibi -- non includit ea spolia, quæ jam à Pontifice concessa fuerunt iis, qui in Beneficio succedunt, sed ea, quæ ad Cameram Apostolicam pertinent; in tertio tandem casu si adsunt Collectores spoliatorum, tunc putarem, eodem modo, quo in secundo casu, deberi hæredibus Beneficiati, ex testamento tantum quindennia inexacta, ex eadem etiam ratione, quod tunc non agitur de præjudicio successoris Beneficii, sed de solo præjudicio Papæ, suæque Cameræ, cujus juribus facilius per consuetudinem derogari potest tanquam in hac materia ex solo Jure speciali debitis, non Jure communi, sed per particulares Constitutiones Pontificias super spoliatorum introductione editas, ac à Jure potius exorbitantes,

*Surd. conf. 333. n. 10. in fine vers. secundò quidquid sit, & n. 11. tom. 3. si verò non adsunt Collectores spoliatorum, tunc, etiam si Beneficiatus testatus deceaserit, arbitrator, ut in primo casu, quindennia inexacta spectare ad successorem Beneficii, cum tunc nec agatur de præjudicio Cameræ, sed de præjudicio successoris Beneficii, cujus iuribus è contrà non tam facile per consuetudinem derogari potest tanquam de Jure communi, non de Jure speciali tantum acquisitis, et sic fortiori vinculo, proindeque difficilius dissolvendo, nec ad causam intestati posset talis consuetudo extendi tanquam stricti Juris, ideòque intrà suos limites intelligenda, præcipue cum sit ablativa juris tertii, nempe successoris Beneficii, & tanquam talis, exorbitans à Jure, Amat. var. resol. lib. 2. ref. 76. n. 36. Piagijs de consuetud. qu. 12. nu. 1. in princip. nu. 33. cum seqq. & num. 98. & in puncto Zoësius in Jus Canon. lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intestato n. 13. in princip. ibi -- hæc ità in fructibus perceptis, quid in pendentibus statuendum. Respondet, esse, qui omnes successores referendos putent, neutiquam autem hæredi competere in casu, quo ab intestato devolvitur hereditas, Valasc. consult. decif. tom. 2. consult. 165. num. 11. ibi: unde videtur in illis posse succedere venientes ab intestato &c. cum illa valuerit in causa testati tantum, certè &c. non potest extendi ad causam intestati &c. & nu. 12. in fine, ubi ait, ità fuisse judicatum, & in princip. dicti nu. & n. 11. in fine testatur de Constitutione Synodali Diocesis Ulyxbonen. approbante talem consuetudinem, quasi immemoriam testandi, non verò in casu decessus ab intestato, & n. 14. circa fin. versic. in iis autem, & versic. igitur in iis; tunc enim videtur Beneficiatus intestatus voluisse, quòd Ecclesia, seu successor in Beneficio, qui illam repræsentat, succedat, dum eligens viam Clericatus, atque ità Spiritus, & non carnis, videtur magis diligere Ecclesiam, seu illius repræsentantem, quam hæredes *Surd. conf. 333. nu. 11. in med. & in fin. lib. 3. deberque quantum potest, restringi hujusmodi consuetudo uti odiosa, atque si non manifestam iniquitatem, & irrationabilitatem, saltem duritiei aliquid continens, tum quòd successor in Beneficio fructibus fraudeur totius anni, vel biennii tempore, tum quòd absurdum sit, fructus ad eos deterrì, qui non sunt Beneficii possessores (quales sunt hæredes Beneficiati) nec ei deserviunt, quod repugnat intentioni Ecclesie, ut inquit Zoësius in Jus Canon. in lib. 3. Decretal. tit. 27. de success. ab intestato num. 15. in princip.**

Verum ut quindennia spectent ad hæredes testamentarios, debet Beneficiatus non simpliciter testari de bonis suis patrimonialibus, quod procul dubio facere potest, sed expressè de quindenniis favore suorum hæredum disponere, aliàs de illis non disponens, videtur circa illa intestatus decedere, & sic non posse juvari consuetudine restricta ad causam testati, *Surd. conf. 333. nu. 10. in fine cum seq. in principio lib. 3. cujus tamen opinio mihi videtur aliquantulum rigida, cum satis sit, quem testatum fuisse ad hoc, ut quindennia inexacta debeantur illius hæredibus vigore consuetudinis, veluti in præcis terminis fructuum Beneficii inexactorum vigore con-*

suetudinis in Leodien. Civitate hæredibus Beneficiati debitorum, etiam si testator de illis expressam non fecerit mentionem, *Rota cor. Durano dec. 304. n. 2. in fine versic. minus obstat, & nu. 3.*

Præterea duodecim difficultates haud leves restant enodandæ adinstar duodecim laborum Herculis.

I. Quidem difficultas sese offert in casu, quo Beneficiatus possideat duo Beneficia, unum in loco, ubi vigeat memorata consuetudo transmittendi fructus Beneficii inexactos tam ex testamento, quam ab intestato ad hæredes, & aliud in loco, ubi servetur sæpius laudata Bulla Julii III. & utrumque Beneficium consistat in prædiis manui mortuæ emphyteuticatis, tunc decedente Beneficiato antè exactiorem ultimi quindennii ex utroque Beneficio debiti, quindennium ex Beneficio sito in loco, ubi talis consuetudo viget, deberi puto hæredibus Beneficiati, aliud autem quindennium ex Beneficio sito in loco, ubi servatur Bulla Julia, deberi successori in Beneficio, ut ad propositum *Tondut. ref. Benef. parte 3. cap. 164. per tot. ubi n. 17. ità sæpius consuluisse in diversis causis.*

II. Insurgit difficultas, si omnes Beneficii fructus consistant in distributionibus quotidianis, Missis, Anniversariis, Cathedralicis, seu Synodaticis, & Procuratione, prout in solis distributionibus consistunt Canonicatus Sacrosanctæ Vaticanæ Basilicæ S. Petri de Urbe, ut ait *Rota coram Emerix Seniore dec. 172. per tot.* quo casu putarem, quindennium inexactum non acquiri successori in Beneficio, sed hæredibus Beneficiati, quia distributiones quotidianæ sunt quasi bona propria, seu patrimonialia, & dietim, immò horatim debentur, licet commoditatis gratia hebdomadatim, mensuatim, aut annuatim solvantur, immò magis ratione laboris, & industria, quam ratione Beneficii debentur, quantumvis habeant dependentiam à Beneficio, *Gigas conf. 144. n. 21. ibi: & ego de anno 1516. defuncto Christophoro Pierio Gigante Canonico Forosempromiensi Patruo meo recolendæ memoriæ viro literatissimo mihi dari quotidianas distributiones sibi debitas obtinui, etiam similiter in Romana Curia defuncto ibidem Antonio Gigante Canonico Ecclesie Lateranensis germano meo, quòd distributiones quotidianæ per eum quæsitæ, nondum exactæ, ejus hæredibus deberentur &c. & nu. 34. Geminian. in cap. unico n. 3. de Cleric. non resid. in 6. & conf. 86. n. 18. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 8. cap. 3. qu. 9. Filliucc. qu. moral. par. 3. tract. 43. cap. 3. qu. 11. num. 11. Moneta de distrib. quotid. parte 1. qu. 9. n. 38. in fine, & par. 2. q. 12. nu. 67. in princip. & parte 3. qu. 3. n. 4. cum seqq. & per tot. ac signanter n. 13. cum seqq. ibi: consanguinei Clericorum, seu eorum hæredes etiam ab intestato succedunt Clericis in ipsis quotidianis distributionibus, quâquam ex adhuc exactæ non fuerint tempore obitus ipsorum Clericorum &c. Bellettus disqu. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 6. n. 18. Redoan. de spol. Eccl. qu. 1. n. 27. & qu. 3. n. 23. cum seqq. & in §. fin. n. 5. Dignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 126. n. 5. Bonaccina var. tract. disp. 4. punc. 2. §. 1. n. 3. tom. 1. Matta in addit. de reddit. Eccles. n. 100. cum seqq. Cyrillus q. Fur. cap. 96. n. 5. Randens. var. ref. lib. 1. cap. 18. n. 31. Panimolla dec. Eccl. dec. 20. annot. 1. n. 5. cum seqq. tom. 1. Leo dec. Valent. 145. nu. 25.*

parte 2. *Christin. decis. Belgic. 77. nu. 16. cum seqq. vol. 5. Rota coram Bichio dec. 256. n. 17. cum seqq. tom. 1. & in recentior. dec. 117. num. 2. cum seqq. parte 9. dec. 135. n. 1. cum seqq. par. 10. dec. 233. n. 2. & dec. 329. nu. 2. cum seqq. parte 13. equidem de distributionibus quotidianis liberè testari potest Beneficiatus, tanquam de acquisitis magis ratione servitii, & operæ, quam Præbendæ, Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. *Cancellar. de Mensibus §. 7. probam. nu. 164. cum seqq. Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disp. 11. quæsit. 15. nu. 15. Redoan. de spol. Eccles. qu. 6. n. 18. Gratian. disc. 381. n. 11. lib. 2. Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 21. n. 32. ubi in fine refellit Navarrum contrarium tenentem, Antonell. de regim. Eccles. tom. 1. lib. 3. cap. 16. num. 11. Escobar à Corro de Hor. Canon. qu. 5. §. 2. n. 25. Moneta de distrib. quotid. parte 3. qu. 1. n. 18. & qu. 4. nu. 12. & 17. *Christin. decis. Belgic. 77. n. 16. lib. 5.***

666 Nec obstat potest Bulla 7. Julii III. in Bullar. Rom. tom. 1. quæ fructus Beneficii inexactos reservat successori in Beneficio, penitus exclusis hæredibus Beneficiati, etenim Bulla non loquitur de distributionibus quotidianis, minùsque ad illas extendi valet, cum distributiones quotidianæ propriè non sunt fructus Beneficii, nec eorum nomine veniunt, Gigas *conf. 144. nu. 10. Moneta de distrib. quotid. parte 1. qu. 6. nu. 1. cum seqq. Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 39. num. 22. cum seqq. Escobar à Corro de Hor. Canon. qu. 5. §. 2. n. 4. Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 21. nu. 6. Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 13. n. 16. & de regim. Eccles. tom. 1. lib. 3. cap. 16. n. 3. Tondut. de Pension. Eccl. cap. 42. num. 2. 15. & 19. ubi testatur de stylo Curia, & qu. ben. Canon. par. 2. cap. 1. §. 9. n. 25. cum seqq. Barbat. de divisione fruct. parte 1. cap. 15. num. 7. in princip. Hojeda de incompatibil. Benef. par. 1. cap. 12. n. 8. Rota in recentior. dec. 61. n. 1. dec. 88. n. 1. cum seqq. & dec. 265. n. 9. par. 15. dec. 165. n. 6. & 14. parte 17. licet dicantur fructus Beneficii quoad alios effectus, quando Beneficium consistit in solis distributionibus, Moneta de distrib. quotid. parte 1. qu. 6. n. 14. Co rad. in prax. ben. lib. 2. cap. 16. n. 31. cum seqq. Tondut. qu. ben. can. parte 2. cap. 1. §. 9. n. 29. Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 39. nu. 27. cum seqq. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. *Cancell. de mens. §. 7. probam. nu. 157. D. Advocatus Piton. disc. Eccles. tom. 1. disc. 1. n. 18. cum seqq. & per tot. quales sunt Canoniciatus Vaticanæ Basilicæ S. Petri de Urbe, Lateranensis Basilicæ S. Joannis de Urbe, & Liberianæ Basilicæ vulgò S. Mariæ Majoris pariter de Urbe, & Cathedralium Toletanæ, ac Hispanien in Hispania, Leodien, & Padebornen in Germania, juxta Constit. 41. Pii IV. in Bullar. nov. Rom. tom. 2. Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 18. §. 3. n. 19. cum seqq. Gonzal. loc. mox citat. n. 167. Rota coram Cocco dec. 516. n. 5. cum seqq. & dec. 530. nu. 1. cum seqq. & penès Garz de ben. par. 10. cap. 1. nu. 74. versic. Valor Canoniciatus, dec. 61. in princip. versic. at Domini responderunt, & dec. 88. n. 1. par. 15. dec. 306. n. 2. par. 16. recentior. In nihilum refragante, quòd distributiones generaliter dicuntur fructus Beneficii, quando Beneficium consistit dumtaxat in illis ex mox traditis, quippè adhuc distributiones inexactæ debentur hæredibus Beneficiati, cum satis sit,**

667 quòd etiam in hoc casu Beneficiatus de distribu-

tionibus liberè testari valeat, Bonacina de oblig. Beneficiar. disp. 4. punct. 2. num. 18. Antonell. de regim. Eccles. tom. 1. lib. 3. cap. 16. nu. 11. post med. versic. etiam si totus Canoniciatus, Moneta de distrib. quotid. par. 3. qu. 4. nu. 17. post med. versiculo ampliatur verò in princip.

Minùs obstat Decius *conf. 279. per tot. tom. 1. tenens, distributiones inexactas minime deberi hæredibus Beneficiati sub prætextu præjudicii, successoris, quia reiicitur optinis responsioni-* 671 *bus per Monet. de distrib. quotid. par. 3. qu. 3. n. 21. cum seqq. ubi per errorem citatur conf. 280.*

Ad eò ut etiam si Beneficiatus intestatus deces-

672 *ferit, & Beneficium consistet ex distributionibus quotidianis, adhuc quindennium inexactum debetur hæredibus ab intestato, Tondut. ref. ben. canon. par. 3. cap. 164. nu. 17. Moneta de distrib. quotid. par. 3. qu. 3. nu. 7. Sarmient. de redditib. Eccles. par. 3. cap. 5. n. 8. Navarr. eod. tract. qu. 1. monit. 19. nu. 1. Rota coram Merlino decis. 503. duplicata in recentior. decis. 19. nu. 14. cum seqq. par. 6.*

Ego autem distinguere dicendo, quòd bene 673 fructus consistentes in distributionibus massæ grossæ, quæ in fine anni, vel statis temporibus distribui solent, cum non sint propriè fructus Beneficii, nec illius emolumenta, sed purum salarium, seu merx laboris, quotiès tamen sint de illis, quæ debentur ratione servitii, aut interestiæ per punctaturam, secus ubi debentur ratione Canoniciæ, & præsentis, utpotè subrogatæ loco Præbendæ, mihi que placet hæc distinctio, tanquam verior quoad congruam, puta in Episcopatibus juxta Sacrosanctam Tridentinam Synodum *sess. 24. de Reform. cap. 13. taxa est Ducitorum mille, & in Beneficiis Curatis centum, quoad exuberantes autem intrat successor in Beneficio, Card. de Luca de Benefic. disc. 100. nu. 13. cum seqq.*

III. Restat difficultas in casu, quo exeret consuetudo legitime præscripta, Statutum, vel Indultum Apostolicum, ut fructus Beneficii inexacti tempore mortis Beneficiati, spectent ad Capitulum Ecclesiæ, & dico hoc casu, quindennium inexactum, uti fructum pendente non deberi hæ-

676 *redibus Beneficiati, nec successori in Beneficio, sed ipsi Capitulo, quod vigore consuetudinis, Statuti, seu Indulti est successor, vel vicem successoris gerit saltem quoad fructus inexactos, veluti in durioribus terminis Beneficiati de una ad aliã Ecclesiã translati firmat Rota in recentior. decis. 240. n. 7. in princip. par. 1. duplicata penès Card. Cavalier. dec. 104. & penès Marchesan de commission. par. 1. fol. 383. & tam post Duard. quam post Cenc. de censib. utrobique dec. 176. & post Pacific. de Salvian. Interd. dec. 224. nec mirum, cum in forrioribus terminis teneat consuetudo, ut fructus Beneficii vacantis usque ad novam provisionem* 677 *cedant Capitulo, ut de simili consuetudine in Regno Neapolitano Valenzuela Velazquez conf. 196. n. 53. lib. 2. Redoanus de Spol. Eccl. qu. 5. n. 52. Capon. disc. 138. nu. 27.*

IV. Succedit difficultas in casu, quo Beneficium fuerit de Jure patronatus Regio, quid dicendum de quindennio inexacto, cumque fructus vacantis Beneficii spectent ad Regem Pa-

678 *tronum, non ut Regi quærantur, sed ut, excepta portione moderata Regio Æconomio assignanda fructus contendantur successori in Beneficio, Valen-*

Valenzuela conf. 196. n. 52. cum seqq. tom. 2. Frass. de Patronatu Regio cap. 16. nu. 4. 18. 19. 25. & 39. Cabed. de Patronatu Regie Corone Portugall. cap. 26. n. 27. & dec. 83. per tot. par. 1. Solorzan. de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 6. cum seqq. Valdes de dignit. Reg. Hispan. cap. 22. nu. 12. ubi de consuetudine Regis Christianissimi Gallia, in Carnotensi Ecclesia, de eadem apud Hispanos, Lusitanos, Polonos, Hungaros, Neapolitanos, & Pedemontanos, Barbat. de divis. fruct. parte 2. cap. 8. nu. 28. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explan. 40. nu. 26. in fine versic. in Regno verò Gallie, Novar. Summa Bullar. par. 1. comment. 24. n. 9. in med. vers. verim Quaranta, ubi in fine refert se ita consuluisse Castellananensi Civitati tempore, quo idem vices Episcopi gerebat, & comment. 69. nu. 15. ubi de generali consuetudine, & nu. 16. à fortiori spectant fructus inexacti, Valenzuela conf. 196. nu. 62. vol. 2. Solorzan. de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 41. Ruzens de jur. Regal. privileg. 300. nu. 1. & 5. Castal. de Imperatore qu. 10. n. 29. undè videmus, quòd Parochus de quarta funerali etiam non exacta potest disponere, Bellettus disqu. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 6. num. 19.

V. Sele offert difficultas in casu, quo vel vigore consuetudinis, vel vigore pacti inter Beneficiatum defunctum investientem, & manum mortuam investitam inici præstandum sit quinquennium in fructibus ex fundo Emphyteutico colligendis, non autem in pecunia, & puto, quòd cum tunc quinquennium consistat in fructibus naturalibus ipsius soli emphyteutici, si fructus per manum mortuam emphyteutam collecti fuerint in vita Beneficiati antecessoris, quantumvis in ejus vita non exactum quinquennium, attamen debetur illius hæredibus, non autem successori in Beneficio, tunc enim quinquennium tanquam non consistens in pecunia, sicque in fructu civili, sed verè in fructu naturali, statim incipit deberi Beneficiato de tempore recollectionis fructuum, licet Beneficiatus præmortuus illud non exegerit, veluti in simili de canone in fructibus ex solo emphyteutico præstari solito decurso, & non exacto à resignante antè resignationem, non tamen debito resignatario, quantumvis quodammodo successori per mortem civilem resignantis resolvit *Rota decis. 515. nu. 5. in med. versic. quia est advertendum par. 5. recentiorum*, parum urgente, quòd fructus hujusmodi naturalis uti subrogatus in locum fructus civilis, debeat participare ex regula subrogatorum de natura ejusdem fructus civilis.

VI. Obiicitur difficultas in casu, quo Beneficiatus decedat obætatus, nec bona patrimonialia reliquerit, vel relicta non satis sint ad solutionem debitorum, & puto, quinquennium inexactum non esse solvendum hæredibus defuncti, minusque successori in Beneficio, sed bene creditoribus defuncti, ex fructibus nanque pendentibus, ac inexactis Beneficii, & sic ex ipsis quinquenniis satisfacendum est creditoribus Beneficiati, *Navarr. conf. 4. per tot. de success. ab intestat. lib. 3. & de reddit. Eccl. qu. 2. monit. 26. nu. 4. Bellet. disqu. Cler. par. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 10. n. 7. Monach. de rect. feud. interp. cap. 59. nu. 10. Pacific. de Salvidian. interd. insp. 4. cap. 1. nu. 210. Salgad. labyr. credit. par. 3. cap. 15. num. 42. & de Reg. protec.*

par. 2. cap. 4. n. 63. P. Cassian. à S. Elia decis. Theologicolegal. 59. nu. 32. Matta in addit. de redditib. Eccl. num. 86. Rota decis. 1. per tot. de solution. in antiqu. & post Post. de subhastat. decis. 158. nu. 11. cum seqq. in addit. Pignatell. consult. canon. tom. 7. consult. 12. nu. 9. cum seqq. prout videmus, quòd fructus pendentibus in fundo hereditario spectant ad creditores defuncti, non verò ad illius hæredes, Thor. vot. decis. 82. nu. 3. tom. 1. Manent. dec. Mantuan. 34. per tot. & summa quidem ratione eo, quòd creditores tanquam agentes de damno vitando, potiore causam habent in concursu cum hæredibus Beneficiati, & successore in Beneficio agentibus de lucro captando l. fin. C. de jur. deliber. l. fin. in fin. C. de codicill. l. fin. C. de acquir. poss. Carleval. de judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 30. nu. 23. cum seqq. Consonat Constitutio Synodalis Dicecesis Legitanien. vulgò da Guarda in nostro Lusitanæ Regno. lib. 3. tit. 14. §. 3. relata per Themu. à Fonseca decis. Eccl. Portugall. 221. n. 1. & 2. par. 2. jubens eodè modo solvi debita Beneficiati defuncti, ut in verbis ibi: se pagará dos ditos fructos, e bens, antes de serem entregues a seus herdeiros. e da mesma maneira se pagaraom delles as devidas feitas pellos defunctos &c., dos frutos, que o defuncto venceo, e bens, que lhe acharem, e naom os havendo, ou naom os achando, se haom de pagar dos que os Beneficios renderem, em quanto estaom vagos, e naom bastando huns, e outros, se podem pedir aos successores, nos termos, em que por direito saom obrigados a estas devidas, idest ex dictis fructibus, & bonis, antequam tradantur eorum hereditibus, eodemque modo ex illis solventur debita à defunctis contracta &c. ex fructibus, quos defunctus acquisivit, bonisque repertis, ipsique non extantibus, seu non repertis, solventur ex illis, quod Beneficia reddent quousque vacaverint, neutris autem sufficientibus, peti possunt à successoribus in casibus, in quibus de Jure tenentur ad hæc debita.

Etenim si in *Extravag. suscepti unica*, nè sede vac. int. commun. toleratæ consuetudo, ut post mortem Beneficiati reserventur ipsi Beneficiato, seu ejus hæredibus fructus Beneficii vacantis ad effectum solvendi debita defuncti, quanto magis toleranda, ut reserventur fructus inexacti, & sic ipsum quinquennium ad effectum solvendi res alienum defuncti, quando hujusmodi fructus saltem quodammodo nati dici possunt in vita Beneficiati, hincque in ejusdem vita deberi capisse, arguendo à majori ad minus, quod argumentum in Jure valdissimè est ad tradita per *Everard. in Topica legali loco 66. Barbosa loc. commun. 67.*

Nec de hoc mirandum, cum videmus, quòd in casu Beneficiati debitoris deficientibus bonis patrimonialibus, vel illis non sufficientibus ad creditorum satisfactionem, bene fieri potest ad instantiam creditorum executio super fructibus Beneficii, reservata Beneficiato debitori congrua in sui honestam sustentationem, appposito sequentro argumento *cap. Odoarus 3. de solution. cap. per venit 2. de fidejussor. Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disput. 11. quasit. 15. num. 20. Coler. de Process. execut. par. 2. cap. 3. nu. 289. Niger de execut. rei judic. cap. 12. §. 5. num. 17. cum seqq. Bellett. disqu. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 3. nu. 46. Rodriguez de privil. credit. par. 1. sub nu. 25. versic. illud tamen iis præmissis, Salgad. labyr.*

- byr. credit. par. 1. cap. 24. nu. 40. & cap. 42. n. 1. cum seqq. Barboſa de jur. Ecclef. lib. 3. cap. 17. num. 42. Scanarolla de viſitat. carcer. lib. 3. cap. 8. n. 21. Carol. de Simone in legal. abuſib. in abuſu Benefic. tit. 6. nu. 276. prout fructus ſtatus, & majoratus alicujus Titularis etiam ſequeſtrantur ad ſolvendum æs alienum, *Rodriguez loc. cit. Salgad. loc. cit. n. 39. 41. 42. & 50. Bæza de inope debitore cap. 16. nu. 103. Leo decif. Valent. 75. per tot. tom. 1. & in durioribus terminis famigeratæ Bullæ 41. Clementis VIII. in Bullar. nov. Rom. tom. 3. inſtituentis Congregationem Baronum, ad effectum alienari faciendi Caltra etiam fideicommiſſaria Baronum ſtatus Eccleſiaſtici pro ſolutione creditorum, adſimilatæ remedio *Auth. res. quæ C. commun. de legat. de qua Bulla Baronum Card. de Luca in ſua propria ſede, Poſtius de ſubhaſt. inſpect. 20. num. 50. R. P. D. Fatinell. Cleric. Cam. de menſe Martii 1719. è humanis creptus, Rota in magiſtraliffima decif. 1680. per tot. coram Cocchino, & in recentior. decif. 32. & decif. 96. par. 15. decif. 341. par. 17. decif. 229. decif. 230. dec. 279. par. 19. dec. 506. dec. 546. dec. 623. ead. par. 19. tom. 2. & poſt Eñum Corradin. de jure prælation. dec. 1. 2. 3. & 4. ubi num. 1. de alia Bulla Urbani VIII. la 154. in eod. Bullar. tom. 5. moderatoria prædictæ Bullæ Clementis VIII. quæ Conſtitutio Clementina produxit Seminarium litium quotidie adinſtar hydræ capitum renaſcentium Card. de Luca de Benef. diſc. 67. nu. 1. in fine, de alia Cõſtitutione pariter, Clementis VIII. mandante Beneficia Calaguritanæ Diœceſis eſſe patrimonialia: Si autem Beneficium ſit adeò tenue, tunc illius fructus arreſtari nequeunt, *Peckius de jure ſiſtendi cap. 5. nu. 8. vel ſi habeat Beneficiatus alia bona patrimonialia, Pellegrin. præx. Vicarior. par. 2. ſect. 3. ſubſect. 2. nu. 21.***
- Veruntamen adaugetur difficultas, & videtur ex quindennio inexacto non ſolum non fore ſolvenda debita Beneficiati defuncti, ſed non poſſe illa ſolvi, cum expreſſè prohibeatur ſolutio hujusmodi debitorum ex fructibus Beneficii inexactis, in Bulla 7. Julii III. in 1. declaratione §. 2. in fine Bullar. nov. Rom. tom. 1. ibi: occasione ipſorum Beneficiorum contractorum debitorum ad ſolutionem minimè teneri, nec ad id etiam vigore Conſtitutionis noſtræ prædictæ cogi, aut compelli poſſe, nihilominus noſtra opinio firma adhuc remanet favore creditorum, etenim Bulla præfata ſaltem quo ad dictam declarationem, tanquam dura, non eſt in uſu, *Navarr. conf. 4. nu. 1. de ſucceſſion. ab inteſtat. lib. 3. & de reddit. Ecclef. qu. 2. monit. 26. num. 4. ibi: quarto infertur fuiſſe perquam duram Julii III. Summi Pontificis Extravagantem prohibentem debita Episcoporum, & aliorum Beneficiorum non ſoluta, ſolvi ex fructibus, aut redditibus ipſorum Beneficiorum nondum exactis. Tum quia licet ipſe Julius juſtis ductus rationibus id ſanxiſſet, & in Luſitania multos excitaret tumultus, tandem tamen uſu recepta non fuit. Tum quia non fuit ſatis promulgata. Tum quia redditus Beneficiorum, ſtatim cum ipſi percipiuntur, non ſolent ſolvi propter ipſorum locationes, quibus ſolutio diſfertur. Tum quia oportet interdum Beneficiatos mutuum dare, & ſolutionem expectare, sæpè etiam ex mutuo vivere &c. Tum quia decedens obærat, pauper eſt cenſendus, & ſubindè nomine ejuſ ſolutum, pauperi datum intelligi debet &c. Sanchez*
- conſil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 50. num. 13. in fine, Bellett. diſqu. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. debit. §. 10. nu. 7. P. Caſſian. d. S. Elia decif. Theologico legal. 59. nu. 34. omiſſo, quòd benè rem rimando, nec dicta Bulla Julia eſt dura, non enim penitus prohibet (ut non benè videtur intelligere Navarrus) debitorum ſolutionem faciendam per ſucceſſorem in Beneficio ex fructibus inexactis ipſius Beneficii, ſed dumtaxat in caſu, quo ad ſupplandam ſucceſſorem hæredes Beneficiati, ſuccedere non valentes ex dicta Bulla in fructibus inexactis, ſupponunt debita, quæ jam exacta ſunt, in caſibus autem, quibus debita plenè probata remanent, nihil innovavit, ſed quod in dicta Conſtit. antè declarationem ſancitum fuerat, in declaratione poſteà illaſum remanſit, ut legendo totum contextum tam Bullæ, quam ipſius declarationis depræhenditur, & quidem in dicta Bulla 7. §. 2. in principio ibi: omnia ipſorum Beneficiorum &c. debita, ſi aliundè ex aliis ipſorum Beneficiorum bonis ſolvi non poſſint, ſolvere teneantur &c. & circa fin. verſ. & propterea ibi: ſolutis, ſi aliundè, undè ſolvant, non erit &c. debitis &c. & in 1. declaratione §. 2. in med. ibi: ſolum &c. debita, quæ occasione Beneficiorum, ad quæ fructus inexacti hujusmodi pertinuerint, contracta extiterint, de quibus ſucceſſores in Beneficiis informationem veriſimiliter habere poſſunt, & debent, comprehendere, & in eis tantum intelligi debere, ac ſucceſſores præfatos ad aliorum, quam, ut præfertur &c. occasione ipſorum Beneficiorum contractorum debitorum ſolutionem minimè teneri &c.*
- Aliàs ſequeretur abſurdum, quòd melioris eſſet conditionis privatus, quam Camera Apoſtolica, quæ tamen ſuccedens in fructibus inexactis Beneficii vigore Spoliorum in locis, ubi eorum Collectores Apoſtolici exiſtunt, tenetur ad debita Beneficiorum, *Redoan. de Spol. Eccle. qu. 3. num. 29. cum ſeqq. Gratian. diſc. 94. num. 31. Bellett. diſq. Cler. par. 1. tit. de Cleric. debitor. §. 3. nu. 47. Rota decif. 41. per tot. de probation. in antiqu.*
- Neque obſtat *Rota decif. 529. nu. 1. in princip. verſic. neque creditoribus, & num. 3. in princip. in med. & in fin. ac per tot. par. 3. recentior. ubi reſolutum fuit, fructus inexactos Beneficii non tranſire ad creditores Beneficiati defuncti ad effectum ipſis ſatiſfaciendi, quia benè in caſu deciſionis reſolutum fuit, dum ibi non benè fuerat doctum de credito, ut dic. num. 1. verſic. neque creditoribus, nec illud liquidatum, ut num. 1. in princip. immò ibidem agitur de debito privato ipſius Beneficiati, ut nu. 3. in fine verſic. ſed non loquitur, noſtra verò opinio intelligitur procedere ſolummodò in debitis contractis pro Eccleſia, & quidem pro neceſſitate ejuſdem Eccleſiæ, probata etiam verſione utilitatis, *Card. Zabarella conf. 110. nu. 5. cum enim agatur de præjudicio ſucceſſoris in Beneficio, reſervando quindennium inexactum creditoribus, quòd reſervandum eſſet ipſi ſucceſſori, proindè in terminis nobilibus intelligenda eſt, ac ſtrictum, quominus præjudicet ſucceſſori, eumque lædat, & obliget, nè ſequatur inconueniens, quòd ſucceſſor in Beneficio teneatur ad debita contracta per ſuum prædeceſſorem ob proprium commodum citrà ullam Eccleſiæ, aut ſuam neceſſitatem, quando ſolummodò tenetur ex fructibus Beneficii, non autem ex propriis bonis ad illius debita contracta**

Et pro necessitate Ecclesiæ, aut prædecessoris
cap. quia Joannes 3. 12. qu. 5. cap. convenior 21. 23. qu. 8. cap. 1. de solution. cap. significante 3. cap. significavit 36. de rescrip. cap. causam 8. de judic. cap. veritatis 8. de jurejur. cap. 1. de alienat. judic. cap. dilecti 17. de for. compet. cap. per tuas 5. c. cum dilecti 6. de donat. cap. de precariis 2. de preear. cap. quod quibusdam 4. de fidejussor. cap. illo 3. de pignor. cap. fin. de his, quæ fiunt à Pralat. cap. 1. de deposit. Bellett. disqu. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. debit. §. 3. num. 1. cum seq. Antonell. de jurib. & oner. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 12. num. 2. cum seqq. & num. 14. Castill. de alim. cap. 68. num. 6. cum seq. Surd. cod. tract. tit. 8. priv. 54. nu. 8. Genuens. præct. Eccl. tricen. 20. qu. 588. nu. 1. in fine cum nu. seqq. & per tot. Gratian. disc. 94. nu. 30. tom. 1. Caccialup. de Pension. quæst. 11. per tot. Fragos. de regim. Reip. Christ. tom. 1. par. 1. lib. 1. disp. 2. §. 1. n. 115. in fine, Gonzalez in cap. 1. nu. 5. & 6. in med. de solution. Maurus alleg. par. 2. alleg. 45. num. 4. cum seqq. Matta in addit. de reddit. Eccles. num. 84. in fine, Monach de reft. feud. interpretat. cap. 59. num. 10. Rota in recentior. dec. 705. nu. 2. par. 1. decis. 778. nu. 2. par. 2. tom. 2.

702 Et similis extat Constitutio Synodalis in
 Ducecegi Egitanien vulgò da Guarda in nostro
 Portugalliæ Regno revata per Themud. à Fonseca
 decis. Olyxbonen. 221. n. 2. in fine ibi: e da mesma
 maneira se pagaraom delles as dividias feitas pellos
 defuntos na sustentacaom de suas pessoas, e fami-
 lias & c. E se pagará o serviço dos criados, que o ser-
 viraom, em quanto foi Beneficiado, porque estas
 dividias, e outras contrabidas em utilidade, ou ne-
 cessidades das tais Igrejas, ou Beneficios se aom de
 pagar dos frutos, que o defunto venceo & c. idest
 eodemque modo ex ipsis solventur debita à defun-
 ctis contracta in eorum, familiarumque sustenta-
 tione, & famulorum servitium solvetur, qui eis
 inservierint donec extitit Beneficiatus, hæc enim,
 cæteraque debita contracta in utilitatem, ac neces-
 sitatem hujusmodi Ecclesiarum, aut Beneficiorum sol-
 venda sunt ex fructibus, quos defunctus acquisi-
 vit & c.

703 Non omitto, quòd debita hujusmodi ad tol-
 lendum omnem fraudem, concludenti ssimè veniunt comprobanda, qua de causa motus fuit
 Julius III. ad declarandum, successorem in Bene-
 ficio non teneri ad debita antecessoris, ut habe-
 tur in 1. declaratione præfata Bullæ 7. Julii III.
 §. 2. post med. ibi: cum & c. per Beneficiatos, ac
 heredes prædictos diversa fraudes fieri possint & c.
 per heredes verò diversa debita jam extincta, & de
 quorum extinctione successores in Beneficiis infor-
 mati esse non possunt, pro validis, & veris suppo-
 nendo, sicque successores præfatos fructibus non ex-
 actis frustrando in successorum prædictorum detri-
 mentum non modicum, nos fraudibus hujusmodi
 succurrere & c.

704 Velim autem intelligi, ut ex quindennio ine-
 exacto satisfiat creditoribus Beneficiati, si agatur
 de primo, & immediato successore in Beneficio,
 non si de secundo, & mediato, nè fiat processus
 in infinitum, Gratian. disc. 94. num. 35. Rota cor.
 Card. Puteo decis. 45. nu. 2. in med. versiculo item
 dicebatur lib. 2.

705 Nec mihi arridet opinio Layman. Theolog. mo-
 ral. lib. 4. tract. 2. de Eccles. Benef. cap. 4. quæst. 3.
 nu. 10. tenentis, fructus Beneficii pendentes fore

dividendos inter creditores Beneficiati, & parum
 spectare ad illos, si statim antè fructuum perce-
 ptionem decesserit Beneficiatus, multumque eisdem
 contingere, si propè fructuum collectionem.

VII. Paratur difficultas in casu, quo in vita
 Beneficiati sit quidem maturatum quindennium
 sed illud debeat, vel soleat solvi in alio loco, ità
 ut pecunia quindennialis in ejusdem vita non-
 dum tracta fuerit, & puto, quindennium hujus-
 modi inexactum deberi hæredibus Beneficiati,
 non autem successori in Beneficio, quippè non
 obstante consuetudine, sive etiam præscriptione
 illud solvendi in loco destinata solutionis, co
 ipso, quòd in vita Beneficiati maturatum fuit,
 dici nequit amplius fructus pendens, sed verè
 perceptus, & collectus, licet nondum fuerit ex-
 actus, cum verè dicatur cessisse, & venisse diem
 vivente adhuc Beneficiato creditore, & talis pe-
 cunia quindennialis, quocumque vadat, & quo-
 cumque ducatur, semper gravata remaneat eod-
 em onere, quam actio realis sequitur in omni
 loco, ut in simili de translato de una ad aliam
 Ecclesiam contentente cum successore super fru-
 ctibus inexactis ob nondum tractam pecuniam
 antè translationem in loco destinata solutionis
 Noal. conf. 30. num. 11. cum seqq. & per tot. aliàs
 iniquum esset, quòd ob majorem commodita-
 rem debitoris, solvendi in certo loco juxta l. si is,
 qui certo loco 9. ff. de eo, quod cert. loc. esset in illius
 facultate sub prætextu electionis loci, præjudi-
 care creditori, si pecunia quindennialis tracta ad
 destinatum locum, illuc non perveniret in vita
 antecessoris Beneficiati, quando satis est ad instar
 canonis, & laudemii, quòd de Jure debeat
 quindennium in loco rei sitæ suo tempore, Ant-
 nell. de loc. leg. lib. 2. cap. 4. qu. 8. num. 156. Niger
 de laudem. tom. 1. quæst. 36. num. 12. cum seqq. &
 signanter num. 86.

VIII. Adstruitur difficultas in casu, quo ulti-
 mum quindennium esset de proximo colligen-
 dum ob modicam moram, quæ inter Beneficiati
 obitum intercesserit, exempli gratia ob defe-
 ctum, vel similis brevis temporis arbitrio Judi-
 cis, & putarem tunc illud deberi hæredibus ulti-
 mi Beneficiati, non autem successori in Bene-
 ficio, tanquam pro recolecto habitum, vel saltem
 apud me habendum, cujus temporis defectus
 profectò est modicus respectu quindecim anno-
 rum, quibus debetur quindennium, cum penè
 sint ob vicinitatem, quæ sunt in actu, aut in via
 deductionis ad actum, idemque privilegium
 competat rei, quæ est in fieri, quod competit
 rei factæ, quando potentia est adeò propinqua
 actui, ut pro actu existimanda sit, veluti in simili
 Fauntius de moment. cap. 28. nu. 22. in princip. &
 in med. versic. hinc non immeritò, successor equi-
 dem in Beneficio æquo animo ferat tantisper
 differri ejus locum, & provisionem, ut ad pro-
 positum de Capitaneo Navium à Portugalliæ
 Rege ad Indias mitti solito singulis annis, navi-
 gationem intrà annum non perficiente ob nau-
 fragium, indèque ad Portugalliam remeante Va-
 lasc. consult. decis. tom. 2. consult. 155. nu. 15. in fine
 versic. sed responsum est, ultraquamquòd cum
 quindennium inexactum, sit fructus decursus
 post Beneficiati obitum, uti tale debetur succes-
 sori habenti suam intentionem fundatam in di-
 spositione Juris communis cap. quoniam dist. 75.
 cap.

cap. inquirendi, & cap. fin. de pecul. Cleric. cap. relatum 12. il 2. de testam. cap. quia sepe 40. de elect. in 6. cap. presenti 9. de off. Ord. in 6. Crott. conf. 41 4. n. 7. lib. 3. Noal. conf. 34. n. 1. & 4. in fine, Surd. conf. 333. nu. 23. lib. 3. Rota coram Dunozet. jun. dec. 813. n. 1. cum Beneficiatus tanquam sponsus suæ Ecclesiæ per breve tempus eidem gratis vel in aliqua saltem parte inservire valet, sibi que videri præ amoris magnitudine erga suam sponsam brevissimum tempus, prout septennium servitutis, quod est longum tempus, Jacob ob Rachel Sponsam carnalem, quæ non est adco (licet plus diligi soleat) diligenda, ut spiritualis, visum fuit breve, immò pauci dies, & (quod magis est) Jacob inservit per aliud septennium gratis -- quam diligens Jacob, ait serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis &c. servavit ergo Jacob pro Rachel septem annis, & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine &c. hanc quoque dabo tibi pro opere, quo serviturus es mihi septem annis aliis &c. serviens &c. septem annis aliis Genes. 29. 19. 20. 21. 28. & 31. & sicuti Jacob ferè per quindennium, vel saltem per quatuordecim annos inservit Laban Idolatræ pro Rachel Sponsa, quæ Idolum Jacob erat, ita à fortiori novus Beneficiatus libenter inservire debet per quindennium, seu per quindecim annos Ecclesiæ Idolatræ, & Idolorum hosti, porissimum cum interim percipere possit alios fructus sui Beneficii consistentes in annuis Canonibus, Prætor enim de modicis, seu minimis non curat, immò modicum, & nihil in iure æquiparantur ex regula, quod parum distat, nihil distare videtur l. scio 4. ff. de restit. in integ. l. si quis affirmavit, aliàs l. si oleum 9. §. fin. ff. de dolo. l. res bona fide 54. ff. de contrah. empt. l. Senatus 43. §. Marcellus I. ff. de legat. 1. l. 1. ff. de ventre inspiciendo, l. filiusfamilias ff. de milit. testam. l. si proprietarius 22. ff. de damn. infec. l. 1. §. Illud 10. ff. de conjungend. cum emancipat. liber. l. 1. §. Cum dicitur 6. ff. si cui plus per leg. Falcid. l. quanvis minima 13. ff. ut in possess. legat. l. in rebus 18. §. Possunt 2. ff. commod. l. omnino 12. l. quod dicitur 15. ff. de impens. cap. fin. eod. cap. etsi quæstiones 18. de simon. cap. requisiti 15. de testament. Perez de Lara de vita hominis cap. 25. n. 55. Baron. de effect. minor. atat. effect. 4. n. 54. cum seqq. Bossius moral. tit. 2. de computat. tempor. §. 13. nu. 93. in fine versic. demum de minimis, Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. in princip. & per tot. ferè tract. non parvi quidem momenti, Barbosa axiom. 175. per tot. undè modica læsio non est potens causa restitutionis in integrum l. sed addes 19. §. Siquis mulierem 6. ff. locat. ubi de partu in navi edito non solvitur nautum, cum illius vectura magna non sit, nec his omnibus utatur, quæ ad navigantium usum parantur, undè nec pro parva re, aut modico vitio datur actio redhibitoria l. si tamen 48. §. fin. ff. de edilit. edict. Capolla de edilit. edict. §. Cui dens nu. 5. pag. mih. 45. à tergo col. 2.

710

711

712

713

714

715

716

de reb. Eccles. non alien. cap. 15. §. 3. n. 1. undè consuetudo partim præjudicialis Ecclesiæ sublineatur, glos. in cap. 1. de consuetud. undè modicum præjudicium non attenditur, nec modicus excessus, nec modica melioramenta detrahit Emphyteuta, nec modica utilitas publica præfertur privatæ utilitati magnæ, nec cum magis damno privati concurreat, Baron. de effect. minor. atat. effect. 41. nu. 57. cum seqq. undè Emphyteuta in solutione canonis deficiens in minimo, non incidit in commissum, Fulgin. de jur. Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 21. in fine & n. 22. in princip. undè de proximo condemnandus habetur pro jam condemnato l. qui pæne 8. §. Divus 2. ff. de manumission. undè matrimonium de proximo contrahendum habetur pro consummato, vel saltem pro contracto in certis casibus præsertim favorabilibus Fenutius de moment. tempor. cap. 28. n. 11. & 17. in fine, undè de proximo doctorandus habetur pro doctorato, & de proximo matriculandus habetur pro matriculato, idem n. 17. circa fin. versic. quod licentiatus, & n. 18. in principio, undè, licet lex Ælia Sentia prohibeat, minorem viginti annis manumittere servum, at tamen agens ultimum diem anni vigesimi, validè manumittit §. Eadem 4. Institut. quib. manumitt. non lic. l. 1. ff. de manumiss. undè præscriptio intra paucissimos dies, & sic de proximo perficienda, pro perfecta, seu completa habetur l. si fundum 16. in fine versic. planè si paucissimi dies ff. de fund. dotal. l. rerum mixtura 30. §. Labeo I. ff. de usucap. Fenut. de moment. cap. 28. n. 24. in princip. Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. versic. sexagesimo nono cum seqq. quidquid sit in præscriptione odiosa tricenaria, vel quadragearia, in qua requiritur complementum, & integralitas totius temporis l. in omnibus 57. ff. de oblig. & action. Fenutius de moment. tempor. cap. 30. n. 10. versic. aut sumus in materia odiosa, undè Bullæ Urbani VIII. in ordine la 270. Bullar. nov. Rom. tom. 5. de qua Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 14. n. 38. cum seqq. & cap. 28. n. 45. Rota recentior. dec. 412. n. 18. par. 9. tom. 2. dec. 47. n. 12. par. 11. ac alibi passim, requiritur centenariam ad inducendam præsumptionem Beneplaciti Apostolici in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, interpretanda venit, ut illa locum habeat, vel ut centenaria habeatur pro completa, etiam si deficient pauci anni, si nempe deficeret quadriennium, triennium, sive biennium, Galefius post Tract. de restit. in comm. ad citat. Constitution. Urbani VIII. nu. 306. præclari nominis Advocatus in Urbe Petr. Pacionus de locat. & conduct. cap. 14. §. 11. nu. 7. Card. de Luca de furepatron. disc. 57. n. 33. Balducc ad Ramon. in obs. ad conf. 24. n. 53. ubi quod satis est (quod plus est) quod sit supra nonaginta annos, D. Advocatus Piton. disc. Eccl. tom. 1. discept. 23. nu. 4. Rota coram Merlino dec. 45. n. 4. dec. 60. n. 6. dec. 164. num. 11. Buratt. dec. 142. n. 9. & ibi Adden. dec. 375. n. 4. ac in recentior. dec. 509. nu. 1. par. 5. & in Nepefina devotionis §. Si autem 22. Aprilis 1695. coram clar. me. Card. Thaurusio, olim in Urbe egregio Advocato, & me scribente in Senogallien. Emphyteusis §. Siquidem 27. Junii 1695 coram immortalis ævi Card. Caprara, etiam in Urbe strenuo Advocato; undè centenaria, seu immemorialis à S. Concilio Tridentino sess. 25. de Reform. cap. 9. re-

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

- quisita ad præsumendum Juspatronatus in Beneficiis, censetur completa, etiam si respectu ad eò diutinæ præscriptionis deficiat novem, vel etiam decem, & undecim menses, qui videri possunt respectu tam longi temporis, dies paucissimi, *Galesius post Traël. de restitut. in comment. ad Constitut. Urbani VIII. nu. 223. Barbosa in Concil. ad dic. loc. n. 10. Lotter. de re ben. lib. 2. qu. 7. n. 62. in fine vers. verum existimo, Rota post Vivian. in prax. Jurispatr. dec. 17. nu. 4. dec. 18. num. 6. & dec. 61. nu. 3. ubi de defectu duorum annorum*
- 727 undè modicæ expensæ non repetuntur *l. in rebus 18. §. Possunt 2. ff. commodat. undè munusculum, seu xeniolum Judex licitè accipere potest*
- 728 juxta text. singularem *in l. solet 6. §. Non verò 3. in princ. & in fine ff. de offic. Proconsul. ibi: nam valdè inhumanum est à nemine accipere, sed passim vilissimum est & omnia avarissimum &c. ad xeniola non pertinet &c. undè est impermutabile*
- 729 Beneficium fictum de Pertica, seu de vento vulgò nuncupatum, seu fictitium, nullos habens, vel modicos fructus. *Lotter. de re ben. lib. 1. qu. 31. n. 25. cum seqq. Chokier de permut. Benef. parte 1. cap. 1. n. 20. cum seq. & parte 3. cap. 1. n. 12. Card. de Luca de Benef. disc. 40. n. 3. cum seq. D. Advocat. Piton. disc. Eccles. parte 1. disc. 29. n. 4. post med. vers. vel fieret permutatio, & n. 7. in princ. eodemque modo non obligat ad recitandum, Horas Canonicas, cum inconueniens sit, quòd quis reciter divinum Officium, propter quod datur Beneficium, & vivat de vento, aut de aere, sicut Chamæleon, qui nec cibo, nec potu, nec alio aliter, quàm aeris alimento vivit, Corrad. in prax. ben. lib. 4. cap. 6. n. 15. cum seqq. & in prax. dispens. Apost. lib. 4. cap. 1. n. 49. undè ob*
- 731 modicam deteriorationem non potest expelli Emphyteuta; *Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. versic. quinquagesimò octavo simile est, undè vulnusculum, & modica sanguinis effusio non habentur pro vulnere, & pro sanguinis effusione ad effectum evitandi pœnas contra vulnerantem l. 1. §. Proindè 8. versic. proindè levis febricula ff. de adilit. edict. Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. cent. 6. cas. 553. num. 1. cum seqq. & per tot. Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. versic. undecimò per illum textum, undè pupilli pubertati proximus, habetur pro pubere, licet ad complementum pubertatis desint sex menses, aut annus cap. continebatur 6. de despons. impuber. l. pupillum 111. ff. de regul. Jur. l. non tantum 17. in princip. ff. de excusat. tut. Fanutius de moment. tempor. cap. 28. n. 23. Bossius moral. tit. 2. de comput. temp. §. 14. n. 114. cum seq. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 4. n. 4. Narbona de etate anno 10. cum dimidio qu. 2. n. 3. undè in auditione Missæ, recitatione Horarum Canonicarum, furto, jejunio, & aliis similibus, quæ ob parvam quantitatem, vel (ut Theologi ajunt) ob parvitatem materiæ non dicuntur mortalia, Boss. moral. tit. 2. de comput. temp. §. 13. nu. 93. in med. versic. & in omni materia, Pasqualig. de jejun. dec. 139. n. 1. & per tot. Diana ref. moral. parte 1. tract. de jejun. ref. 1. & par. 4. ref. 194. & parte 5. tract. 5. de parvit. mater. ref. 11. & ref. 44. in fine, undè Capellanus cum onere quotidie celebrandi potest aliquandò per annum ex aliqua ingruente necessitate, puta quater, vel sexies pro se ipso, vel pro sibi valdè conjuncto ad specialem aliquam*
- Dei gratiam obtinendam celebrare ob præsumptam pii fundatoris mentem, qui, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset, id (quod incivile esset) non negaret ob parvitatem materiæ, *Diana ref. moral. parte 5. tract. 5. de parvit. mater. ref. 23. post med. vers. non negarem, undè omittens uno, vel altero die recitare Horas Canonicas, non tenetur ad restitutionem fructuum sui Beneficii ob æquitatis rationem, & liberalissimam benignissimam Dei viscera, Escobar à Corro de Hor. Canon. qu. 5. §. 4. n. 8. in fine versic. ego verò, quanvis ex notissima Bulla S. Pii V. Pontificis verè Sanctissimi, & piissimi, immò scrupulosissimi pro qualibet die, & pro qualibet hora restitutionem fieri præcipientis alii putent, adhuc esse locum restitutioni ex traditis per Dian. resol. moral. parte 2. tract. 12. de Hor. Canon. ref. 34. & parte 5. tract. 5. de parvit. mater. ref. 24. in med. versic. sed hanc sententiam, & ref. 26. in fine versic. nota tertio, quod tamen uti non parum duritiei continens haud admitto, & puto mortaliter quidem peccare ob omissionem quantunvis parvam notabilem, non autem teneri ad restitutionem, nec mentem Beatissimi illius Pontificis aliàs justissimi, sed etiam æquissimi fuisse in hoc casu restitutionem imponere, quando jugum Beneficiariis non est magis aggravandum, quàm Jus ipsum, & verba legis imponunt, ut postea videretur rigida mutata sententia, benignorem amplexum fuisse Dian. ref. moral. par. 5. tract. 14. miscell. 2. ref. 46. in fine antè versic. notandum est etiam, jureque merito, si enim famulus omittens uno, vel altero die in anno debitum servitium, exemptus remanet ab obligatione restitutionis, seu facit suos (ut ita dicam) fructus integri salarii, ac si toto anno intersuisset, ex quadam benigna congruitate, nè videatur Dominus rigidus exactor, quanto minus restituere tenebitur Beneficiarius, qui agit cum Deo, qui est Dominus, & quidem multum misericors, & compatiens nostras infirmitates, vel cum Ecclesia, quæ mitius agit, quàm homo, Henriquez in compend. cas. moral. cap. 29. n. 30. undè in Jure dicitur propè finem esse tempus litis, si semestre tantum ad illam finiendum superfit l. properandum 13. in princip. C. de judic. undè mora modici temporis non attenditur cap. potuit 4. de locat. l. etsi post tres 8. ff. si quis caut. l. si in lege 24. §. Colonius 4. ff. locat. l. sed etsi alia 17. ff. de constit. pecun. l. si debitori 21. ff. de judic. l. 1. §. 1. l. continuus 137. ff. de verb. oblig. l. ab hostibus 15. §. fin. ff. ex quib. caus. major. l. duos reos 6. §. Duo rei 3. ff. de duob. reis, l. cum antiquitas 28. C. de testam. Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. per tot. ferè tract. Barbosa vot. Can. dec. 45. n. 9. cum seq. lib. 2. Rota in recentior. decis. 231. num. 21. cum seq. par. 16. undè, quanvis ex l. Reg. Castellæ 4. tit. 6. lib. 3. Recopilat. vicinus, aut naturalis alicujus loci non possit esse Judex in eodem loco, attamen ibidem Judex esse potest ad modicum tempus, Barbosa vot. 47. n. 9. lib. 2. undè, quanvis ex Brevi Leonis X. Provinciales in Ordine Fratrum Minorum Observantium S. Francisci sint triennales, adhuc tamen Provincialatus officium potest ad modicum tempus abbreviari, vel prorogari, & prolongari, Rodriguez in compend. qu. Regul. ref. 58. num. 17. Miranda in man. Regul. to. 2. qu. 16. art. 4. conc. unic. alter Rodrigu. qu. Re-*

748 qu. Regul. tom. 1. qu. 53. artic. 2. Barboſa vot. 47. n. 10. & vot. 106. n. 53. lib. 2. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 103. num. 2. cum seq. multoque minùs licet, Dei ministros curare de minimis, seu minutis, ut ajuat S. Thom. 2. 2. q. 87. artic. 2. Rebuff. de decim. qu. 13. n. 51. Aſſenſis in Rubr. de decim. artic. 4. in fine.

Neque obſtant ſex in contrarium Obiecta.

Et quidem I. Quòd in contractibus (& ſic in materia quindenniali) in dubio ad hoc, ut quindennium Domino directo debeatur, requiratur tempus quindennii, ſeu quindecim annorum completum, omnique ex parte perfectum abſque aliquo etiam minimo defectu, eo quòd tempus ſolutionis appoſitum cenſetur tam in favorem debitoris, quam creditoris, hinc Dominus directus non poteſt prætereſſe ſolutionem quindennii, niſi poſt lapſum quindennii, ſeu quindecim annorum, etiamſi modicum tempus deficiat ad eorum complementum, indeque quindennium dicitur, quòd ſingulis quindecim annis, ſeu quindenniis ſolvitur Domino directo loco laudemii, dum creditor in certum diem, ſeu tempus non poteſt petere ſuum creditum quodammodo conditionale, niſi tranſacto illo die, ſeu tempore ad text. in cap. commiſſa 35. in princip. de elect. in 6. §. Qui hoc anno 26. Inſtitut. de inutil. ſtipul. l. eum, qui Kalendis 41. l. qui hoc anno 42. ibi: qui hoc anno, aut hoc menſe dari ſtipulatus ſit, niſi omnibus partibus præteritis anni, vel menſis, non rectè petet l. in illa ſtipulatione 8. ibi: ſi Kalendis Stichum non dederis, decem dare ſpondes? mortuo homine, queritur, an ſtatim antè Kalendas agi poſſit, Sabinus, Proculus ſpectandum diem actori putant, quòd eſt verius, tota enim obligatio ſub conditione, & in diem collata eſt, & licet ad conditionem committi videatur, dies tamen ſuperceſt, l. liber homo 118. §. 1. ibi: peti non debet, quòd intra tempus comprehenſum ſolvi poteſt, l. cum, qui certarum 138. ibi: cum, qui certarum nundinarum diebus dari ſtipuletur, primo die petere poſſe Sabinus ait, Proculus autem, & cæteri diverſæ ſcholarum auctores, quandiu vel exiguum tempus ex nundinarum ſpatio ſuperceſſet, peti poſſe exiſtimant, ſed ego cum Proculo ſentio, ff. de verb. obligation. Fenutius de moment. tempor. cap. 30. n. 10. in princip. & poſt med. verſ. ſi eſt appoſitum, & circa fin. verſ. certè tempus captum.

750 II. Minùs obſtat, quòd ſicuti, ut Beneficiatus juvetur noriſſima Beneficialiſtis Regula Cancellar. 35. hodiè 36. de trienniali, debet eſſe ipſe triennialis poſſeſſor uſque ad ultimum momentum triennii, Rota in recentior. dec. 551. n. 15. & dec. 570. n. 2. antè verſic. quòd ſi replicetur, par. 5. tom. 2. ità, ut Beneficiatus petere poſſit quindennium, debet eſſe ipſe (ut ità dicam) quindennialis poſſeſſor uſque ad ultimum momentum quindennii, ſeu quindecim annorum.

751 III. Nequaquam refragatur, quòd nulla conſiderata inter modicum, & magnum differentia, in impetratione Beneficii facienda eſt mentio Beneficii per prius obtenti, etiamſi illud conſiſtat in modico valore, cap. ad aures 8. cap. ſi proponente 42. de reſcript. cap. cum teneantur 6. de præbend. cap. non poteſt 21. in princip. cap. ſi motu proprio 23. in fine de Præbend. in 6. Selva de Benef. par. 3. qu. 11. n. 11. Garzias eod. tract. par. 8. cap. 3. per tot. Lotter. de re ben. lib. 3. qu. 38. prout

etiam habens Beneficium modicum, exile, ſeu 752 tenue, teneretur ad Horas Canonicas, Corrad. in prax. ben. lib. 4. cap. 6. num. 14. & in prax. diſp. Apoſt. lib. 4. cap. 2. n. 49. & 53. cum ſeq. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 21. n. 4. Covarruv. var. ref. lib. 3. cap. 13. nu. 8. Unde nec Deus ipſe, qui non eſt acceptor perſonarum, ad ſervandam æqualitatem, nullam facit differentiam modici, 753 imò illam fieri prohibet -- ità parvum audietis, ut magnum Deuteronom. 1. 17. de quo in cap. novit 13. circa fin. verſic. ceterum ſcriptum novimus, de judic. & Eccleſia ſicut in magnis, ità in minimis quoque firmam debet habere unitatem, cum idem Juris eſſe debet in parvis, ſicut 754 in magnis, Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. verſic. quinquageſimo ſeptimo circa fin. & etiam omnium ſapientiſſimus meminit, minimorum 755 habendam eſſe rationem inquiens -- quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus: formica, populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi, Lepuſculus, plebs irvalvata, qui collocat in petra cubile ſuum, Regem locuſta non habet, & egreditur per turmas ſuas, Stellio manibus nititur, & moratur in adibus Regum, Proverb. 30. 14. ubi exornant à Lapide, Tirin. & Gejer. Theophil. Raynaud. de virtut. & vit. lib. 2. ſect. 3. cap. 1. nu. 99. cum ſeq. inter ejus opera tom. 4. Ad quòd 756 facit Parabola Evangelii -- qui fidelis eſt in minimo, & in majori fidelis eſt, & qui in modico iniquus eſt, & in majori iniquus eſt Luc. 16. 10. & 11. alia Parabola -- euge ſerve bone, quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſtatem habens ſuper decem Civitates Luc. 19. 17. & 18.

IV. Minùs relevar, quòd nihil ſit tam modicum, quòd æſtimandum non ſit l. eſt ex modica 6. in princ. ff. de bon. liber l. ſi quid venditor 18. §. fin. ff. de adilit. edict. l. qui duos 10. §. fin. ff. de reb. dub. l. ex facto 17. §. Si quis autem 7. ff. ad Trellian. l. quanvis 13. ff. ut in poſſeſſ. legat. l. debitoris 2. C. debit. vendit. pignor. imped. non poſſe, l. uxoris 2. l. quòd certatum 3. C. de poſthum. hered. inſtit. Valenzuela conſ. 33. n. 176. vol. 1. Tiraquell. de judic. in reb. exig. ferend. verſic. decimò lex eſt, cum plurib. verſic. ſeqq.

V. Minimè reſiſtit, quòd in reſpicientibus juſticiam habetur conſideratio de minimis, præfertim ut in caſu, ubi tractatur de auferendo 758 jure alterius, nempe ſucceſſoris in Beneficio l. & in majoribus 20. C. de appell. Valenzuel. conſ. 33. n. 178. cum ſeqq. lib. 1. & maximè quia verſamur inter Eccleſiaſticos, & quia Jus Canonicum de 659 minimis curat cap. de appellationibus 11. extrà de appell.

VI. Denique nequaquam facit, quòd, ſi etiam unius tantum horæ habetur conſideratio l. ſiquis 760 cum 16. §. Si ſuo teſtamento unico, verbo alia rurſus hora ff. de vulgar. Tiraquell. de judic. in reb. exig. fer. verſic. Septimò commendatur, prout videmus quoque præcticari in alternativa menſium Apoſtolicorum, ac Ordinariorum vigore Regula 8. hodiè 9. Cancellar. de Menſibus ſuper provisionibus Eccleſiaſticatorum Beneficiorum, de quo Ripa de noct. temp. cap. 161. n. 3. Rubens horar. univerſ. cap. 15. num. 4. cum ſeqq. Rota in Palentina Abbatiæ 27. Aprilis 1693. §. Quòd autem Abbas cum 55. ſeqq. & per tot. coram Muto.

Si inſuper pro viginti millibus paſſuum datur una dies, & pro viginti uno millibus paſſuum 762 dantur

dantur duo dies, seu biduum, ita, ut pro uno tantum milliari, quod superest, aequè datur una dies, ac pro viginti milliariibus *l. in itinere 3. ff. de verb. signif.* quando horæ aliquæ tantum assignandæ essent pro illo milliari, quod superest, dividendo diem, si Josue ad victoriam assequendam, tanti fecit duodecim horas diei: *Sol contra Gabaon nè movearis, & Luna contra Vallem Ajalon, steteruntque Sol, & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis &c. stetit itaque Sol in medio Cæli, & non festinavit occumbere spatio unius diei, non fuit antea, & postea tam longa dies, obediens Domino voci hominis, & pugnante pro Israel, Josue 10. vers. 13. & 14. -- in iracundia ejus impeditus est Sol, & una dies facta est quasi duo, Ecclesiastic. 46. vers. 5.* Si Ezechias in lignum recuperandi salutem, & supervivendi per quindecim annos, à Deo exquirivit reversionem, seu regressum Solis per decem gradus, seu lineas, quæ computantur pro decem horis, seu, ut alii tenent, pro decem dimidiis, seu pro decem semihoris, & sic pro quinque dumtaxat horis, tanti faciens decem, vel quinque horas pro signo vitæ quindecim annorum -- *addam diebus tuis quindecim annos &c. vis, ut ascendat umbra decem lineis, aut ut revertatur retrorsum decem gradibus &c. facile est umbram crescere decem lineis, nec hoc volo, ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus, 4. Reg. 20. 6. 10. & 11. -- in diebus ipsius retrò rediit Sol, & addidit Regi vitam Ecclesiastic. 48. 27. -- ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos &c. ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Ach. 7. in Sole, retrorsum decem lineis, & reversus est Sol decem lineis per gradus, quos descenderat, Ijai. 38. 6. & 8.* quanto magis habenda est consideratio unius tantum mensis, vel paucorum mensium, qui deerunt ad complementum quinquennii, seu quindecim annorum.

Pro quibus distol. edis obiectis potest responderi.

I. & II. Obiectum habere locum, si agatur de casu, quo ad complementum quinquennii, sive quindecim annorum adfit notabilis defectus unius, exempli gratia, anni, vel longioris termini respectu ipsius quinquennii, seu quindecim annorum, non autem si adfit parum considerabilis defectus, qualis esset unius mensis, vel ad summum paucorum mensium, ut in fortioribus terminis debiti ad diem est *textus in l. liber homo 118. §. 1. ff. de verb. oblig. ibi: decem hodie dari spondes. Dixi posse vel eo die pecuniam peti, nec videri prematurus agi non finito stipulationis die, quod in aliis temporibus juris est, hinc est, quod solvens antè tempus, illinc de proximo soluturus, caret conditione indebiti l. in diem 10. ff. de condi. et. indebit. ibi: in diem debitor adeo debitor est, ut antè diem solutum repetere non possit, l. stipulatio ista 38. §. inter incertam 16. ff. de verb. oblig. ibi: quod certa die promissum, vel statim dari potest, totum enim medium tempus ad solvendum, liberum promissori relinquitur, quidquid si longa temporis intercapedo solutioni deerit, veluti ad propositum bene distinguit *Roderic. de annuis redditibus lib. 3. qu. 7. num. 3.**

III. Obiectum habere locum, si agatur de Jure communi, quod regulariter de minimis curat, non autem si agatur de Jure speciali, quod est contra, vel saltem præter Jus commu-

ne, & quod de minimis regulariter non curat, 768
veluti respondet *Tiraquellus de judic. in reb. exig. ferend. versiculo ex quibus planè in principio, & in fine de siculo aut contra, nec incicias tri, nos verari in materia (qualis est illa nostra quinquenniorum) Juris specialis, tanquam de generali consuetudine potius, quam de Jure communi ortum trahente, immò ipsi Juri communi penitus incognita juxta sepius in nostro Tractatu dispersa, ac signanter in Cap. I.*

IV. Obiectum habere locum, si agatur de modico, quod alicujus sit capax æstimationis. 770

V. Obiectum habere locum, si agatur de rigore Juris, non autem in præsentis casu, ubi de æquitate ex bono, & æquo procedendum videtur cum hæredibus Beneficiarii prætendentibus sibi deberi quinquennium inexactum post brevissimum tamen tempus à die illius obitus maturatum, *Calvin. de acquit. lib. 2. cap. 176. n. 76. cum seq. Carpan. ad Statut. Mediol. lib. 2. cap. 398 n. 94.*

VI. tantem Obiectum habere locum, si agatur de materia, quæ requirit præcisam certitudinem temporis ad varios effectus, veluti ad provisiones Beneficiorum, ad testamenta, & similia, *Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancell. de reserv. Mens. §. 3. Probaxial. num. 105. cum seqq.* non autem si agatur (ut in casu) de materia, quæ habet certitudinem temporis, mortis nimirum Beneficiarii antè maturatum quinquennium, & intrat quæstio, an ob modicum defectum residui temporis pro complemento quinquennii, seu quindecim annorum, quinquennium, seu quindecim anni habeantur pro completo, seu completis ad effectum acquirendi fructum inexacti quinquennii favore hæredum ultimi Beneficiarii, & censui, ut ex hinc usque supra deductis, quinquennium inexactum acquiri hæredibus Beneficiarii, non autem successori in Beneficio, dummodò tamen mensis, aut ad summum pauci menses desint ad complementum quinquennii, seu quindecim annorum; & quod habetur in *citata l. in itinere 3. ff. de verb. signif. in tantum*

774
militat, in quantum propter miliaria, quæ superflunt, quanvis non sint viginti integra, detur dies unus, alioquin viginti miliarium constitutio certa non esset, nam quando aliquid superfleret, interdum daretur plus, interdum minus, si secundum horas dividerentur miliaria, & contra, & multæ controversiæ nascerentur propter horas. Ideo, ut tenet *Judex*, quid statuentum sit, constitutum est, ut, si ultra viginti miliaria aliquod superfleret, etiam si unum tantum milliare, detur nihilominus alius dies acsi essent adhuc alia viginti miliaria integra, nulla habita ratione, quod non sint viginti, & hoc propter certitudinem, ut advertit *Rebuff. ad dict. l. in itinere in princip. vers. sensus hujus principii, post med. versic. hic tamen statuitur.* si autem Capitulum Ecclesiæ, ad quod de consuetudine, vel Statuto spectat distribuere fructus inter Beneficiarios, ultimum quinquennium bona fide præstiterit successori in Beneficio non obstante, quod modicum tempus deerat ad illius maturationem in vita ultimi Beneficiarii, tunc hæredes Beneficiarii antecessoris non possunt agere contra Capitulum distributorem pro vindicatione quinquennii, sed debent agere contra eundem successorem in Beneficio, qui quinquennium à Capitulo distri-

775
776

distributore indebitè, ac nulliter percepit, *Oltrad. conf. 56. nu. 1. in fine vers. & posito.*

Modò prosequamur difficultates propositas,

IX. Pugnã difficultas in casu, quo manus mortua (prout aliquando contingere potest, sed, ut puto, rarissimè (ultimum quindennium solverit Beneficiato antè tempus, & sic anticipatè, seu præmaturè, Beneficiatus verò decesserit antè lapsum quindennii, seu quindecim annorum, & sic antè diem sibi debiti quindennii, & existimarem, adhuc successori in Beneficio solvendum fore ultimum integrum illud quindennium, nec liberationem fuisse consequuta manum mortuam anticipatè solvendo dictum quindennium Beneficiato antecessori, cum ipsa potuerit prævidere mortem Beneficiati, qua nihil certius, undè in præjudicium successoris anticipata solutio, tanquam suspecta, fraudulenta, ac inverisimilis sustineri non debet, sibi que imputet Emphyteuta, cum mortem Beneficiati posset prævidere, præfertim si Beneficiatus de tempore sibi factæ solutionis quindennialis, ægotasset, vel in extremis positus esset, resistente Sac. Concilio Tridentino sess. 25. de Reform. cap. 11. in princip. ibi: *magnam perniciem asserre solet, cum earum bona, repræsentata pecunia in successorum præjudicium aliis locantur, omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fiant, nullatenus in præjudicium successorum validè intelligantur, quocumque Indulto, aut privilegio non obstante, nec hujusmodi locationes in Romana Curia, vel extrà eam confirmentur, cui ad stipulatur Regula 69. Cancell. de revoc. Indult. supervivent. ibi: item quia & c. contigit. & c. Pontifices & c. concessisse. & indulgisse Beneficiatis, ut fructus suorum Beneficiorum, aut partem eorum anticipatis solutionibus ad tempus elocare & c. cum gravi successorum præjudicio & c. successorum in Beneficiis hujusmodi salubriter consulere volens & c. revocavit & c. Indulta & c. quibus & c. permittitur fructus & c. quorumlibet Beneficiorum & c. anticipatis solutionibus ultra unicum annum elocare & c. Bursatt. conf. 238. nu. 15. lib. 3. Geminian. conf. 17. nu. 6. cum seqq. & per tot. Peregrin. conf. 9. nu. 14. lib. 3. Noal. conf. 64. nu. 2. in princip. nu. 8. in fine, nu. 9. in princip. num. 13. & 17. in princip. versic. maximè cum is exegerit, Bellus conf. 166. nu. 14. Scapuccin. de success. singular. ampl. 16. per tot. de Grass. de except. statutar. exclud. except. except. 25. num. 103. Rosignol. de contract. contr. 4. prænot. 6. nu. 11. circa fin. Gratian. disc. 606. nu. 1. post med. versic. & conductor, Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. nu. 51. Carocc. eod. tract. par. 3. tit. de reb. Eccles. locand. conc. 20. num. 73. cum seqq. Amat. Var. res. par. 1. res. 29. nu. 1. Turricell. de reb. Eccl. non alien. cap. 25. nu. 10. Gallus de fruct. disp. 37. artic. 2. n. 18. in fine, Pegas res. forens. par. 1. cap. 4. nu. 45. Borgnin. Cavalcan. decis. 25. num. 3. par. 4. Laurent. decis. Avenion. 107. n. 3. cum seqq. & per tot. Rota post Pacific. de Salvian. Interdic. decis. 210. num. 6.*

Optima quidem ratione, præsumi enim, etiam potest intervenisse collusionem cum Beneficiati hæredibus, modico scilicet dato, vel promisso, cum incredibile, vel saltem valdè inverisimile sit, emphyteutam voluisse prævenire solutionis quindennialis terminos, seque submittere periculo reiteratæ solutionis, sciendo, quòd Beneficiato antè maturatum terminum præmo-

riente quindennium spectet ad successorem in Beneficio, *Laurent. decis. Avenion. 107. n. 5. cum seq. quando debitores raro anticipatè solvunt, immò raro in tempore, sed frequentissimè posticipatè, veluti hoc argumento in dote anticipatè soluta, & sic de simulatione suspecta iniquiunt Card. de Luca de dote disc. 159. num. 2. & Rota decis. 485. in princip. & nu. 4. par. 3. divers.*

Adeò ut, etiamsi concessio in Emphyteusim facta sit mediante Beneplacito Apostolico, adhuc non præjudicat successori in Beneficio anticipata solutio quindennii, *Carocc. de locat. par. 2. tit. de reb. Eccles. locand. conc. 11. n. 59. vers. verum in hoc.*

Eodem modo, quo si vigeat Alternativa inter Regulares super distributione Officiorum, juxta currentem Partialitatem (ut improprie, immò contrà bonam regulam ajunt) illa, seu illius exercitium anticipari, sive præoccupari nequit in præjudicium intrantis, vel subsequents Partialitatis, quæ succedit antecedenti Partialitati, dummodò ipsius tutus sit consumptus ad text. in *l. si his legatum 4. §. unic. ff. de condit. & dem. Barbosa vot. 97. num. 93. lib. 3. Pellizzar. in man. Regul. tom. 2. tract. 9. sect. 2. nu. 57. circa fin. & sect. 3. nu. 93. cum seq. Cyriac. controuv. 397. n. 1. cum seqq. Ciarlin. controuv. 208. nu. 20. par. 1. Phænutus de moment. tempor. cap. 32. num. 21. Vela sc. axiom. 157. litera F. Tiraquel. de judic. in reb. exig. ferend. nu. 12. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 15. nu. 2. cum seq. & nu. 23. Passerin. de elect. Canon. cap. 13. nu. 22. Pignatell. consult. can. tom. 2. consult. 4. nu. 7. Rota dec. 102. nu. 3. par. 1. divers. & in recentior. decis. 175. nu. 7. par. 1.*

Hinc fit, quòd contractus præcarii de rebus Ecclesiæ in præjudicium successoris non teneat *cap. præcariæ 4. cap. præcariæ de quinquennio 5. cap. de præcarii 6. 10. qu. 2. c. 1. cap. de præcariis 2. de præcari. ubi Barbosa, & Gonzalez.*

Undè videmus, quòd sicuti successor in fideicommissò non potest prævenire, seu anticipare actionem ad bona fideicommissaria in præjudicium hæredis gravati adhuc viventis ob solam spem succedendi, nisi in certis casibus, deteriorationis, sive dilapidationis hæreditatis ad effectum assecurandi bona, & cavendi de illis restituendis potius melioratis, quam deterioratis, vel saltem non deterioratis, vel in casu alicujus ortæ controversiæ occasione, cujuscumque prætensionis motæ per hæredem gravatum, ut videre est apud *Castill. de aliment. cap. 43. per tot. ad quem Melius in additione, Suarez alleg. 4. Molina de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 16. & in Causa magna de Ruspulis Romana Trebellianicæ super præventivo 13. Maii, & 5. Decembris 1689. coram Emerix Juniore Decano, & 15. Januar. 1691. coram Eminentiss. D. Card. Priolo, ità è contrà hæres gravatus non potest in præjudicium successoris in fideicommissò, seu substituti prævenire, seu anticipare exactionem præmaturæ solutionis *Salgad. Labyr. cred. par. 2. cap. 29. nu. 47. & par. 3. cap. 15. n. 34. Vela disert. 48. nu. 13. Molina de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 3. nu. 17. & cap. 9. nu. fin. in lignis Alvarez Pegas res. forens. par. 1. cap. 4. nu. 45. cum seq.**

Hinc in fortioribus terminis videmus, quòd, si mulier antè contractum matrimonium anticipatè percipiat fructus ex fundo dotali locato, postea vir, ejusque hæredes repetere possunt fructus

777

779

780

781

782

783

784

778

785

Etus hujuscemodi à conductore, vel ab uxore tanquam tales indebitos, *Menoch. conf. 1134. n. 1. cum seqq. & per tot. Campog. de dote par. 2. qu. 21. per tot. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 3. n. 33.*

786 Hinc est, quod venditor anticipatè exigens pensiones, seu affictum, emptor cogere potest venditorem ad sibi cedendum actionem, aut ad restituendum affictum anticipatè solum *Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 5. num. 14.*

Hinc idem practicatur in studente S. Theologiae, privilegiato de percipiendis in absentia fructibus sui Beneficii, aut Præbendæ, qui, si anticipatè perceperit fructus Beneficii in absentia vigore Indulti, & præmoriatur antè tempus ad studendum sibi præfixum, non fecit fructus suos in præjudicium successoris in Beneficio, *Ferrett. conf. 225. nu. 6. in princip. versic. nam conductor, lib. 2. Geminian. conf. 17. nu. 13. in princip. Gigas de Pension. Eccles. qu. 38. nu. 2. Joan. Andr. in cap. fin. n. 4. circa fin. vers. & prædicta nè Prælat. vic. suas, & in cap. super specula 5. nu. 5. de Magistr.*

788 Hinc idem in Canonico anticipatè fructus sui Canonicatus percipientè, & postea aliam Præbendam optante *Ferrett. conf. 225. nu. 6. circa fin. vers. & hanc partem lib. 2.*

Hinc Capellano Militarum, cui anni initio deberetur elemosyna adinstar alimentorum argumento *textus in l. filia mæ 22. ff. de annuis legatis, nè fortè tamen moriatur intrà annum, & Militæ omnes illius anni, intrà quem mortuus est, non adimpleantur, S. Congregatio Concilii decrevit, quod hæredes non teneantur anticipatè solvere, nisi Capellanus caveat, Amoltaz. de causis piis lib. 2. cap. 10. nu. 15.*

Hinc juxta Bullam S. Pii V. prohibetur anticipata solutio in censu, cum alias venditor non reciperet integrum prætium, *Gall. de fruct. disp. 4. artic. 3. num. 74. & sic etiam novus Beneficiatus non reciperet integros fructus, nec integrum*

792 quindennium, non enim attendendum tempus solutionis faciæ, vel faciendæ, sed sola perceptio fructuum quindennialium uebitorum solummodo singulis quindenniis, seu quindecim annis *l. defuncta 58. ff. de usufruct. Ferrett. conf. 225. nu. 5. circa fin. versic. nec attenditur, vol. 2.*

X. stringit difficultas in casu, quo Beneficiatus, postquam anticipatè exegit ultimum quindennium resignat, suum Beneficium antè tamen maturatum quindennium, quanvis præmaturè sibi solutum, & tunc arbitror, adhuc resignatio reiteratè solvendum esse quindennium illud eo, quod manus mortua Emphyteuta anticipatè solvendo quindennium nondum decursum, sed adhuc acerbum, sibi imputare debet, cum rectè sciret, vel scire possit, vel deberet, quod idem est, potuisse Beneficium resignare, antequam cederet dies quindenni, prout præcedere potuisset antequam dicta dies cederet, veluti etiam ipse resignans (qui quoque in culpa est) præmeditari æque possit suam renunciationem tanquam a sua voluntate dependentem, aliter diceretur in fraudem exegisse anticipatè quinden-

793 nium ad supplantandum suum successorem, qualis est resignatarius, singulariter *Scapuccin de singular. successor. ampl. 17. nu. 5. & 7.* Nec congruit, quod renunciatus Beneficium illud dimittat successori potius oneratum, quam (ut ità dicam honoratum) & sine fructibus, quando fru-

ctus sequuntur non illum, qui tenetur ad onera Beneficii, & curam, nõ illum, qui desit deservire Ecclesiæ, & sustinere onera, esseque (ut uno verbo dicam) Beneficiatus *Peregrin. conf. 9. n. 14. lib. 3. Ferrett. conf. 225. nu. 6. in princip. vers. namque conductor, & in fine vers. & inter alias rationes, vol. 2. Amat. var. ref. par. 2. ref. 29. nu. 2. ubi tamen id cogitandum relinquit, de Grassis de except. statut. except. 25. n. 103. Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. nu. 52. si ve resignatio facta sit purè, ac simpliciter, si ve conditionaliter, & in favorem certæ personæ *Tondut. ref. ben. par. 1. cap. 66. n. 22. cum seqq.* quippè etiam successor per resignationem, seu per cessum adinstar successoris per decessum, non dicitur habere causam à resignante, sed à Papa, *Paris. de resign. Benef. lib. 8. qu. 7. n. 92. Tondut. ref. ben. par. 1. cap. 66. n. 10. in fine,* perque resignationem tam puram, quam conditionalem extinguuntur omnes obligationes resignantis, qui habetur pro mortuo, indeque civiliter mortuus dicitur, *Tondut. dict. part. 1. cap. 35. num. 21. cum seq. & dict. cap. 66. num. 24.* Idemque practicandum venit in locis, ubi ad sunt spolia Clericorum favore Cameræ Apostolicæ, adhuc enim quindennium anticipatè prædecessori solutum spectat ad Camera n, *Ventrigl. prax. Eccl. part. 2. annotat. 16. §. 2. num. 20. in fine versiculo item ampliatur, etiam si.**

Restat tamen scrupulus, contra quem dirigenda est actio pro assequutione quindennii anticipatè soluti, & puto esse in facultate, seu optione novi Beneficiati agere vel contra ipsam manum mortuam Emphyteutam, quæ quindennium malè solvit antecessori, vel contra hæredes ultimi Beneficiati, qui quindennium præmaturè recepit, vel potius contra manum mortuam solventem, quæ quindennium repetet postea ab hæreditibus Beneficiati *Menoch. conf. 1134. nu. 6. Ferrett. conf. 151. nu. 1. vol. 1. & conf. 225. nu. 5. cum seq. vol. 2. Noal. conf. 64. n. 14. Barbosa in l. si filio familias 26. §. Fin. num. 27. ff. solut. matrim. Tondut. ref. benef. par. 1. cap. 66. n. 33. cum seq. & de Pension. Eccl. cap. 20. nu. 37. Caccialup. eod. tract. qu. 25. n. 1. cum seq. Gigas eod. tract. qu. 53. nu. fin. vers. quid autem dicendum sit, & qu. 88. nu. 2. Amat. var. ref. par. 1. ref. 29. n. 5. in fine, & n. 21. Carocc. de locat. par. 3. tit. de reb. Eccles. locand. nu. 73. Pacion. eod. tract. cap. 37. nu. 61. Rota penes Scapuccin de success. singular. ampl. 14. n. 10. in fine vers. hæc autem distinctio, Gallus de fructibus disp. 37. artic. 2. num. 18. in fine.*

Quibus positis, non desunt tamen contra IX. & X. difficultatem septem insurgere obstacula.

I. Cum enim tempus solvendi quindennium differatur singulis quindecim annis in gratiam Emphyteutæ debitoris *l. cum tempus 17. ff. de regul. Jur. nihilominus quisquis potest renunciare favori suo l. fin. ff. de pactis, l. si quis in conscribendo 29. C. eod.* ideoque videretur posse, si vult debitor, solvere antè statutum diem, nec diem solutionis cogitur expectare, quantumvis creditor è contra antè diei eventum debitum petere non possit, immò in hoc meliorem facit conditionem sui creditoris, eique gratificatur bis solvendo, anticipatè solvendo *Leum, qui Kalendis 41. §. Fin. l. continuus 137. §. Cum ita post med. versic. nam & quod, ff. de verb. oblig. l. quod in diem 70. ff. de solution. l. quod quis 49. ff. de oblig. & action. l. 1.*

l. 1. ff. de condit. & demonstr. l. cum pater 77. §. Curatoris 14. ff. de legat. 2. l. patrem 19. ff. quæ in fraud. creditor. Maur. de solution. qu. 24. nu. 1. cum seqq. 803
 & qu. 92. n. 1. indeque in materia fideicommissi rogatus restituere post mortem, potest etiam restituere, si velit, antè mortem l. post mortem 12. C. de fideicommissis.

804 II. Quia ultimum quindennium uti fructus exactus antè terminum, deberi videtur antecessori Beneficiato, qui Beneficio inservivit, quosue fructus adinstar usufructuarii lucratus fuerat tanquam iam à solo separatos, attendendo tempus perceptionis fructuum, non solutionis faciendæ, cum verè fructus hoc casu sit perceptus, & consumptus per ultimum Beneficiatum, unde novus Beneficiatus non videretur posse quindennium repetere ab hæredibus antiqui Beneficiati, vel cogere manum mortuam Emphyteutam ad iterum illud solvendum cum spe idem ab hæredibus repetendi.

805 III. Quia sicuti in societatibus Officiorum ex consuetudine immemoriali licita est anticipata solutio fructuum de semestri in semestre, Bocaccius de societate Officiorum nu. 38. Zachias eod. tract. nu. 358. cum seq. Gratian. disc. 679. n. 16. cum seqq. juncto n. 40. ità in emphyteusi videtur posse fieri anticipata solutio.

806 IV. Quia favore libertatis tenet anticipata solutio l. statuliberos 3. §. quidquid si servus 14. ff. de statuliber.

807 V. Quia sicuti à Beneficiato Dataria Apostolica sui favore exigit solutiones anticipatas Pensionis mediante Scheda vulgò cedula Bancharia pro tot terminis futuris Pensionis, & decurrendis (ut olim ad triennium, & hodiè ad sexennium) Card. de Luca de Pension. disc. 31 n. 3. ità & Beneficiatus exigere potest anticipatè fructus futuros, & decurrendos.

808 VI. Quia sicuti Titularis post translationem exigens aliquos terminos anticipatos à Pensionario, non potest molestari à translatorio, Card. de Luca de Pension. disc. 68. n. 13. ità molestari non debet antiquus Beneficiatus, seu hæredes ipsius ob anticipatam exactionem quindennii.

809 VII. Denique, & ultimum, quia ad omne pejus quindennium hujusmodi anticipatè solutum, dividendum venit inter hæredes Beneficiati, & novum Beneficiatum pro rata, pro tempore nempe, quo antiquus Beneficiatus Ecclesiæ inservit, ad instar pensionis, seu affectus domorum anticipatè exacti, ad instar solutionis anticipatè factæ usufructuario, feudatario, marito, vel è contra uxori, vel fideicommissario pro rata bonificandæ, Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 47. n. 4. Amat. var. ref. par. 1. ref. 29. n. 18. cum seq.

Nullum nihilominus ex memoratis Obstaculis refragatur ad evertendam nostram sententiam.

Non quidem I. multiplici ex medio.

810 I. Quia regula supra posita, quòd debitor possit solvere antè tempus, & per consequens emphyteuta quindennium, non procedit, ubi tempus (ut in casu) appositum est gratia creditoris, & sic Domini directi, vel gratia utriusque, tam nimirum creditoris, quam debitoris, qualis est emphyteuta, ad text. in l. qui Romæ 122. in princip. ff. de verb. oblig. Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. num. 43.

II. Quia quando agitur de quindennio (ut

ità dicam emphyteutico) quòd solvitur in recognitionem directi domini, prout similiter solvitur annuus canon, expedit, creditori, seu Domino directo, ut ipsius quindennii solutio fiat suis temporibus destinatis, nempe singulis quindennii annis, seu quindenniis ad conservationem, & justificationem directi domini per continuatam solutionem quindennii singulis quindenniis, seu quindecim annis, per quam facilius probatur dominium, & quasi possessio exigendi quindennium, si nanque canon, qui singulis annis in recognitionem domini, & sic citiori tempore solvi solet ex emphyteusi, anticipatè solvi nequit, ut facilius dominium justificetur per re-

811 teratas annuas solutiones, Fulgin. de jur. emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. num. 363. in princip. autè vers. Bartol. autem, Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. num. 48. Moneta de distrib. quot. parte 3. qu. 4. num. 24. Bonacina de obligat. Beneficiar. circ. Benefic. fruct. punct. 3. Antoncl. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. num. 9. Duard. de censib. §. 3. qu. 2. num. 28. cum seqq. tom. 1. quantò magis à fortiori quindennium, quòd singulis dumtaxat quindecim annis, seu quindenniis in recognitionem pariter directi domini solvitur, sicque longiori tempore, solvi non poterit anticipatè, cum argumentum à fortiori, seu à minori, ad majus in jure nostro est fortissimum, 812
 Auth. multò magis Cod. de Sacros. Eccles. Barbosa loc. 37. num. 1.

813 III. Quia quando solutio quindennii anticipata (ut in casu) est nociva futuro successori in Beneficio, qui tunc est legitimus creditor adveniente tempore solutionis quindennii, & uti successor in Beneficio est tertius, tunc illa est illicita, ac invalida l. qui Romæ 122. in princip. ff. de verb. oblig. l. si quis 8. in fine ff. pro emptore. l. quòd si minor 24. §. Restitutio 4. ff. de minor. l. si verò 12. §. si adolescens 11. ff. mandati l. Fauoleus 15. ff. de annuis legat. l. cum pater 77. §. à filia 10. ff. de legat. 2. respondent Scapuccin. de singular. success. ampl. 16. n. 6. Maur. de solution. qu. 92. n. 4. Tondut. ref. benef. par. 1. cap. 66. n. 19. in fine versic. sed in præjudicium tertii, n. 21. & n. 26. in fine, Amat. var. ref. par. 1. ref. 29. n. 6. Novar. summa Bullar. par. 1. commentar. 69. n. 4. Laurent. dec. Avenionen. 117. n. 4. hinc est, quòd Anniversarium anticipatè solvi nequit, nam evenire potest, ut tempore solutionis sit alius creditor, non verò ipse, qui pecuniam recepit, ultrà damnum illinc creditori irrogatum, cum per hujusmodi solutiones singulis annis factas probeatur quasi possessio exigendi, Amostaz. de causis piis lib. 2. cap. 11. n. 22. 23. & 25. Pasqualig. qu. moral. & Canon. 979. n. 4. Perez de Lara de Anniversar. & Cappellan. lib. 1. cap. 9. n. 49. hinc hæres Emphyteutæ anticipatas pensiones per Emphyteutam suum auctorem perceptas tenetur conductori refundere, nulla habita ratione ad tempus, quo vixit, Pinbeyr. de Emphyteusi par. 2. disp. 8. sect. 6. §. 1. n. 95. Valasc. de partition. cap. 31. n. 12. Gigas de pension. quæst. 53. in fine.

814 IV. Quia solutio quindennii anticipata, tanquam facta Beneficiato tunc non Domino, nec legitimo creditori illius quindennii uti fructus nondum nati, sibi que nondum debiti antè illius 815
 816 maturacionem, non liberat solventem, Ferret. cons. 225. n. 5. in princip. & n. 6. in princip. lib. 2. Tondut.

Toudu. ref. benef. part. 1. cap. 66. num. 36.

- V. Quia sicuti creditor quindennii illud petere nequit à debitore autè tempus, ità nec debitor quindennii illud solvere potest autè tempus, nè aliàs debitor, & creditor ad imparia judicentur, quando inter eos tanquàm correlativos, & inter omnes servanda est æqualitas ad text. in cap. unico de plus petition. l. qui Romæ 122. ff. de verb. oblig. l. 1. C. de condiçt. ex leg. prout
- 817 ità prædicatur in solutione canonis, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 363. in princip. autè versic. Bartol. autem. Capon. disc. 338. n. 8. in med. tom. 5. solet enim haberi pro suspecto futurum præjudicium l. qui in futurum 57. ff. de pact. l. filius 114. §. Divi 11. ff. de legat. 1. l. soluto 2. ff. solut. matrim.

- VI. Quia quindennialis hujusmodi solutio anticipata habetur pro non facta, & consequenter perindè quindennium habetur pro inexacto, proque non soluto, ac uti tale, compræhensum remanet in sæpius laudata Bulla 7. Julii III. Bullar. nov. Rom. tom. 1. favore successoris in Beneficio, veluti respondet Scapuccin. de success. singul. ampl. 16. n. 9.

- VII. Tandem, quia sicuti in vulgata Bulla S. Pii V. de censibus prohibetur anticipata census solutio, de quo Cencius de censibus qu. 54. per tot. Duard. in comment. ad dic. Bull. §. 3. qu. 1. cum tribus seqq. tom. 1. & §. 6. quæst. 8. tom. 2. Rota post eund. dec. 95. n. 8. & dec. 379. n. 14. & in recentior. dec. 365. n. 19. parte 11. ità illicita videtur quindennii solutio, quod adiungit census est.

- Non II. Obstaculum refragatur, quia Beneficiatus non benè æquiparatur in hac parte usufructuario, Toudu. ref. ben. par. 1. cap. 66. nu. 26. Laurent. decis. Avenionen. 117. nu. 7. nec Beneficiato defuncto suffragari debet, quòd fructus quindenniales hujusmodi jam facto exegisset, suosque fecisset, etenim non considerandum est dumtaxat simplex factum exactiois, sed benè Juris effectus, an rectè potuerit exigere, cum de tempore exactiois adhuc non esset orta actio, nec dies venerat exigendi, veluti advertit Noal. conf. 64. n. 9. versiculo non obstat, in med.

- Non III. Obstaculum refragatur, quia est peculiare in societate Officii, ut fructus anticipatè solvantur, cum capitale pecuniæ positum sit in periculo ob mortem Socii ad tradita per Bocacc. & Zach. loc. citat. immò non desunt aliqui, qui tenent, quòd nec in Societate Officii tenet anticipata solutio, & quidem melius, cum aliàs possit dari, quòd societas finiretur intrà seimeltre, & sic solutum esset indebitum, ut notat Gallus de fructibus disp. 4. artic. 4. n. 16. cum seqq.

- Non IV. Obstaculum refragatur, quia etiam favore libertatis solvi potest autè tempus, prout talis casus erat in cit. l. statuliberos 3. §. Quid si servus 14. ff. de statuliber. ibi: tota simul offerat heredi, non expectata die & c. benignius est, eum in libertatem pervenire, cum utriusque providentia inferatur, & servi, quatenus maturius in libertatem perveniat, & heredis, quatenus dilatione interempta, illicè accipiat, quod post tempus consequi poterit, quod idem habetur in l. si ità fuerit 41. la 2. §. Sed si ità 1. & §. Labeo scribit 2. ff. de manumiss. testam. ibi compensanda etenim est heredi libertatis celeritas præmaturæ pecuniarum

solutioni & c. statim solvendo, cum liberum esse sine mora futurum, & observat Larrea dec. Granat. 15. n. 7. & 10. in sine par. 1.

- Non V. Obstaculum refragatur, quia Dataria non per hoc exigit anticipatè fructus futuros, & decurrendos, Pensionem inquam, sed pro securiori exactioe, nè convenire cogatur Beneficiatum ut plurimum Ultramontanum, procurat habere obligatum Bancherium, seu Mercatorem, cujus cedula Bancharia nihil aliud est, quàm quædam assecuratio, & cautio pro solvendis tot futuris terminis, hinc fit, quòd præmoriante Beneficiato, antequàm Bancherius solverit omnes terminos in obligatione positos, qui hodiè durant per sexennium, Dataria non recipit residuos terminos, sed benè cogit novum Beneficiatum ad renovandam cedulam, quæ indè dicitur renovatoria, sicuti quando fit assecuratio dotis ob vergentiam Viri ad inopiam, est quædam promissio de dote restituenda in omni casu, quo vir non sit solvendo, nec est vera dotis restitutio, Card. de Luca de dote disc. 38. n. 2. disc. 88. num. 4. disc. 117. num. 4. & disc. 160. nu. 15. idem de assecuratione judicii, ità ut Bancherius, seu Campfor in hoc se habeat tanquàm fidejussor Beneficiati, Boerius conf. 17. per tot. lib. 1. Gratian. disc. 454. per tot. Lotter. de re ben. lib. 1. quæst. 38. num. 152. cum seqq. juncto n. 195. cum seq. & q. 39. n. 58. cum seqq. Tondutt. de Pension. cap. 58. n. 41. & cap. 59. per tot. Barbosa in praxi exig. Pension. par. 1. qu. 2. n. 38. & de Clausul. claus. 16. per tot. Rota in recentior. dec. 467. num. 5. par. 13. fit enim cedula Bancharia ad ponendum in tuto Datariam ipsam, & Pensionarium, ideoque ipsa Cedula tanquàm privilegiata habet paratam executionem, estque ad instar Scedulæ, seu Apochæ vulgò Pagaro, Gratian. disc. 454. n. 1. de Luca in animadvers. ad eund. dict. loc. Card. de Luca de credit. disc. 42. n. 27. & quasi assecurat futuram solutionem, seu reddit expromissionem magis promptam, quàm sit simplex, ac ordinaria accessio.

- Non VI. Obstaculum refragatur, quia in tantum eo casu non prohibetur debitor anticipatè solvere suum debitum, quamvis eventuale, sive conditionale, cum tunc non agebatur de mixtura juris, vel præjudicii tertii, ut declarat idem de Luca loc. cit. num. 21.

- Non VII. Denique, & ultimum Obstaculum refragatur, quia supra suo loco satis edoctum fuit in materia quindenniali non esse locum divisioni, & latè respondet Noal. conf. 64. num. 9. in princip. vers. non obstat.

- Quamvis autem omnibus adamussim satisfactum videatur, aduc nihilominus restat dissolvendus scrupulus (sanèque bonum est in omnibus scrupulizare) quid videlicet dicendum in casu, quo, pacto, consuetudine, vel Constitutione Synodali quindennia solvenda forent anticipatè Beneficiatis, prout in Cathedrali Gerunden. viget consuetudo anticipatè solvendi fructus Canoniciatum, de qua Rota coram Innocentio X. dec. 692. num. 9. & post Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. decis. 13. num. 4. versic. in quibus, in sine, ac in recentior. decis. 442. nu. 6. in sine par. 4. tom. 1. & putarem adhuc successorem in Beneficio, non obstantè contrario pacto cum suo antecessore, sive contraria consue-

fuetudine, siue Constitutione Synodali, jus habere in exigendo quindennio huiusmodi anticipatè soluto, quia semper attendendum Jus commune, mandans in fine termini solvi pensiones, seu affictus, non verò contrarium pactum, quod non tenet in præiudicium successoris, non contraria consuetudo, quæ, si est laycorum, non ligat, nec afficit Clericos, si autem est mixta, nempe etiam Clericorum, non præiudicat successoribus, præterquamquòd uti habens causam discontinuam; deberet saltem esse immemoralis, adhuc nunquam esset attendenda, etenim sicut non valet contrarium pactum in præiudicium successorum, ita non valet consuetudo, arguendo a pacto ad consuetudinem, nec denique contraria Constitutio Synodalis, quæ derogare nequit

836 *Sacrosanctæ Tridentinæ Synodo sess. 25. de Ref. cap. 11. anticipatas solutiones in bonis Ecclesiasticis reprobanti, quæ derogans cuicumque indulto, seu*

837 *privilegio, à fortiori videtur derogare contrario pacto, consuetudini, & Constitutioni Synodali, veluti singulariter ad omnia advertit Noalis conf. 64. nu. 3. cum plurib. seqq. ac ferè per tot. Et nostra opinio in casu Constitutionis Synodalis, faciliùs intrat, si fortasse ipsa Constitutio prohibeat successorì actionem contra conductorem, seu Emphyteutam, non enim censetur prohibere actionem contra hæredes investientis, seu locatoris, prout expressè prohibuit contra conductorem, cum diversà militet ratio inter unum, & alium eo, quòd conductor, si vè Emphyteuta solvit anticipatè inuitus vigore prædictæ Synodalis Constitutionis, locator verò, seu investiens spontè recipit, qui ideò ex suo factò voluntario non debet præiudicare successorì, præsertim cum dicta Constitutio est correctoria Juris communis,*

838 *& Concilii Tridentini, indeque venit interpretanda, quominus lædat jus commune, & Concilium habens decretum irritans Noalis conf. 64. nu. 14. cum seqq. ubi de simili Constitutione Synodali 2. Priula dicta uti sub Patriarcha Venetiarum Priolo edita.*

Aliàs si in singulis omnibus supradictis casibus anticipatæ solutionis quindennii sequendum esset contrarium, vel sequi tentandum, intolerabile sanè sequeretur absurdum, quòd nempe, cum Beneficium consisteret in unico prædio, & ultimus Beneficiatus illud in Emphyteusim concedendo manui mortuæ, ab eadem ultimum quindennium anticipatè, ac forsitan etiam canones anticipatè reciperet in principio ipsius quindennii, si statim moreretur antè diem debiti quindennii jam tamen præmaturè soluti, successor in Beneficio nihil omninò perciperet, non canones, nec quindennium, quia hos, & hoc anticipatè perceperat ejus antecessor, quod in dedecus Beneficiati redundaret, potissimum si nihil aliud præter Beneficium ad sui victum haberet, ut in simili ponderant *Scapuccin. de singular. successor. ampl. 16. num. 4. in med. versic. ego tamen, Surd. decis. Mantuan. 326. num. 79.*

839 Non tamen adeò tenax sum, vel videri volo, in mea opinione, ut semper, & quandocumque illa procedat, cum immò fateor, eam non intrare in sequentibus duobus casibus.

I. Equidem casu, quando quindennium huiusmodi anticipatè solutum Beneficiato antecessori, inservivit pro necessitate Ecclesiæ, vel in-

illius utilitatem versum fuit, tunc successor in Beneficio non potest prætere sibi solvi novum quindennium à manu mortua Emphyteuta sub pretextu indebitæ solutionis factæ antecessori antè tempus, nec illud solutum antecessori, ab hæredibus ultimi Beneficiati vindicare, sed tenetur approbare tali casu anticipatam solutionem ob Ecclesiæ ingruentem necessitatem factam, *Ferret. conf. 225. nu. 7. vol. 2. Pacion. de locat. & conduet. cap. 37. nu. 54. cum seq.*

II. Casu, quando quindennium anticipatè solutum inservivit pro ipsa personali necessitate Beneficiati, dummodò aliunde non haberet, unde suppleret, puta ad se alendum in Studio, vel Doctoratus gradum suscipiendum, cum istæ dicantur expensæ utiles Ecclesiæ eo, quòd in ejus utilitatem redundant habere Beneficiatum doctum, & graduatum, seu Doctorem, *Pacion. de locat. & conduet. cap. 37. nu. 55. cum seq.*

E contra verò existimarem, tenere pactum, consuetudinem, aut Constitutionem Synodalem de solvendis fructibus Beneficiorum, affictibus bonorum Ecclesiasticorum, canonibus, & quindenniis posticipatè, cum tunc agatur de præiudicio tantum Beneficiati acceptantis, qui suo favori circa tempus solutionis quindennii bene renunciare potest, quidquid sit in præiudicium successoris, ut jam vidimus, sicuti quanvis in Anniversariis censetur apposita dilatio eorum solutionis statis temporibus favore Capellani, seu Sacerdotis, eorundem creditoris, attamen Sacerdos potest posticipatè solutionem recipere suo juri renunciando, cujus respectu est valida solutio, & debitor liberatur, veluti distinguit *Amotaz. de causis piis lib. 2. cap. 11. nu. 24. Undè si Beneficiatus decesserit antequàm cesserit dies posticipatæ solutionis quindennii, puto, illud deberi successorì in Beneficio, jus verè quindennium huiusmodi antè conventum tempus dici non posset debitum antecessori, licet contrarium censerem in Cardinali habente indultum testandi etià quoad fructus inexactos vigore peculiaris Constitutionis*

Clementis IX. in ordine la 19. in Bullar. nov. Rom. tom. 6. in verbis ibi: quamvis termini solutionis affictuum per locatores fuerint posticipatè conventi.

XI. Resistit difficultas in casu, quo versetur in materia *Bullæ la 80. Urbani VIII. in Bullar. tom. 4. repetit. in Bulla la 96. ejusdem Urbani, & in eod. Bullar. to. 5. confirmatoria alterius Bullæ 7. Julii III. Bullar. tom. 1. per quam confirmando tam Decretum Cameræ Apostolicæ, quam Bullam prædicti Julii III. innovando etiam Regulam Cancellariæ, nulla constituta differentia inter Indultarium, & non Indultarium quoad fructus Beneficii inexactos, declaratur, indultum testandi etiam Cardinali concessum, vel succedendi ab intestato, non suffragari quoad fructus inexactos, ita ut tentum sit, ut, non obstante indulto testandi etiam quoad fructus inexactos, adhuc stante præfata Bulla Urbana, talis Indultarius non possit disponere de quindennio inexacto, sed illud reservandum veniat successorì in Beneficio; eodemque pacto, ut habens indultum succedendi ab intestato cuicumque Clerico, ac si non esset locus Spolio, etiam quoad fructus inexactos, nihilominus non succedat quoad fructus inexactos resistente etiam in hoc memorata Constitutione Urbana, veluti advertunt *Card. de Lu-**

ca de benef. disc. 81. n. 2. disc. 82. n. 12. & disc. 100. n. 14. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 3. explanat. 37. nu. 19. circa fin. versic. nec quoad fructus, hodiè verò, licet non obstante laudata Bu la Urbana, Cardinales habentes Indulta testandi de fructibus Ecclesiasticis, etiam de inexactis testari possunt, sicque illi non debeantur successori in Ecclesia, sed heredibus scriptis Cardinalis defuncti, ut declaratur per novissimam Bullam in ordine la 19. Clementis IX. in Bullar. Rom. tom. 6. & notat Scoppa in Cod. Fabrian. lib. 1. tit. 3. explan. 37. num. 19. in fine, Card. de Luca de benef. disc. 82. sub n. 12. attamen Cardinales hujusmodi Indultarii meo iudicio non indè possunt disponere de quinquennio inexacto, cum illud, ut consistens in pecunia, sit fructus civilis, & tanquam talis in dicta Bulla apparet diversificatus ad hunc effectum à fructu naturali, qui satis est, quòd à solo sit sublatus, quantumvis inconsumptus fuerit, vel cum aliis bonis Cardinalis non commixtus, & confusus, sed ut de fructibus civilibus Cardinalis disponere possit, debet saltem per æquipollens doceri de eorù exactione, per depositum nempe penès Banchem factum, ut deprahenditur ex ipsis verbis prædictæ Bullæ Clementinæ §. 1. post med. ibi: *si verò civiles sint, postquam dies solutionis advenerit, fuerint per quoscumque debitores quomodolibet persoluti, & ad manus Cardinalium, vel ad eorum ministros pervenerint, seu in aliquo loco publico ad eorum creditum fuerint depositati, quod etiam servari volumus in terminis quomodolibet debitis pro affectibus bonorum, ac iurium quorumcumque, quos in dictis facultatibus comprehendimus, & mandamus. si modo, quo supra fructus tam civiles, quam naturales conductoriis, & affectuariis locati, & concessi, per illos erunt percepti &c.* Est bene verum, quòd in uno tantum casu poterunt Cardinales de quinquennio inexacto, licet fructu civili disponere, si nempe (quod tamen raro contingit) conventum fuerit de illo posticipatè solvendo, nimirum post lapsum quinquenni, seu quindecim annorum. quia tunc Cardinalis præmoriens antè tempus quindecim annorum vigore conventionis posticipatè solvendi, adhuc de illo mihi videtur posse disponere, tanquam de fructu pro exacto iam habito, dummodò quindecim annorum tempus lapsum sit, ut colligitur ex præfata Bulla Clementina dic. §. 1. in fine, ibi: *quamvis termini solutionis affectuum per locatores fuerint posticipatè conventi.*

XII. Tandem, & ultima difficultas vertitur in casu, quo in certis locis sit locus Spoliis, ibique Collectores Apostolici existant, ac per consequens fructus inexacti spectent ad Cameram Apostolicam, non autem ad successorem in Beneficio, quasi Camera sit subrogata loco successoris juxta sæpiùs decantatam Bullam in ordine la 7. Julii III. in 2. Declaratione, in Bullar. nov. Rom. tom. 1. & aliam Bullam confirmatoriam in ordine la 80. Urbani VIII. eod. Bullar. to. 4. registr. pen. Leon. de Offic. Capellan q. 5. sect. 6. n. 73. Belletti. disqu. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 12. n. 12. Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 126. nu. 6. in med. versic. his positus, Card. de Luca de Benef. disc. 81. nu. 3. Capon. disc. 147. n. 3. cum seqq. & n. 22. tom. 3. & disc. 138. num. 6. cum seqq. tom. 5. Scoppa in Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 3. explanat. 37. num. 19. in princip. versic. sed hoc ita, ubi testatur de praxi, Rosa de recta

distribut. reddit. Eccles. cap. 7. nu. 48. in fine, Pecchius de aquaductu tom. 2. cap. 11. qu. 4. quæsit. 6. nu. 11. in med. versic. in Dicecesi Papien., Antonin. var. res. lib. 1. ref. 46. n. 4. & per tot. Surd. conf. 333. nu. 13. in princip. antè vers. 4. facit lib. 3. Novar. summa Bullar. par. 1. commentar. 69. n. 11. Contrius disc. for. tom. 1. caus. 73. per tot. Ripa de act. in mort. artic. cap. 89. nu. 31. Barbosa in cap. fin. n. 4. in fine de confirm. util. & de Episc. par. 3. alleg. 117. n. 10. in fine vers. hæc, quæ, Rota in recentior. decis. 529. nu. 4. & 11. cum seqq. decis. 722. nu. 8. cum seqq. par. 4. tom. 3. quidquid putet Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 27. in fine, Papiæ, seu Ticini tanquam de Ducatu Mediolani non adesse Spolia, quamvis in Mediolanen. Provincia, seu Ditione non existant, Pecch. de aquaduct. tom. 2. cap. 11. qu. 4. quæsit. 6. nu. 11. Nicol. lucub. can. & civil. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intestat. deced. n. 83. in fine vers. 3. limitatur, Merenda contr. Fur. lib. 17. cap. 42. nu. 1. cum seqq. Bonaccin. var. tract. disp. 4. punct. 2. n. 2. to. 1. Costa de remed. subsid. remed. 106. illat. 8. num. 5. in princip. versic. tametsi, Filliucc. moral. ref. par. 3. tract. 41. de Benef. Eccl. cap. 6. num. 44. circa fin. Antonell. de jurib. & oner. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. num. 11. & de regim. Eccles. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 29. Barbosa in cap. fin. nu. 4. circa fin. versic. quoad Statutum Mediolanen., de confirm. util. & de Episc. par. 3. alleg. 117. n. 10. Rota penès Marchesan. de commiss. par. 1. fol. mib. 458. cum seqq. & constat ex Concilio Provinciali Mediolanen. 5. par. 3. tit. de Eccles. ear. supelletilib. & fructib. §. ut litibus, de anno 1579. coactò sub S. Carolo Borromæo tunc Archiepiscopo, cum quindecim Episcopis suffraganeis, & ex alio Concilio Provinciali Mediolanen. 7. tit. de fructib. Cleric. defunct. registrat. apud Marchesan. de commiss. par. 1. §. 2. fol. mib. 460. col. 1. in princip. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 27. versic. advertas, quidquid putet ibidem vigere Spolia Novarius summa Bullar. parte 1. comment. 69. nu. 11. versic. & ideò scias, in Regno Neapolitano juxta Bullam in ordine la 90. Sixti V. in Bullar. tom. 2. & registr. pen. Nald. in summa cas. conscient in fine versic. & novissimè fructus, Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. num. 25. in fine cum seqq. Scoppa ad Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 3. explanat. 37. nu. 21. circa fin. versic. in hoc autem, Capon. disc. 147. nu. 7. cum seqq. tom. 3. Novar. sum. Bullar. par. 1. comment. 69. nu. 14. Rosa de rect. distrib. reddit. Eccles. cap. 7. nu. 62. Cyrill. qu. Fur. cap. 96. nu. 3. Redoan. de Spol. Eccl. qu. 5. nu. 6. Mansfrella in obs. ad Capyc. Latr. decis. 62. nu. 3. tom. 1. Nicol. lucub. Can. & civil. lib. 3. tit. 1. de Cleric. success. ab intest. deced. nu. 81. in princ. versic. de Fure novissimo, Rota in recentior. decis. 237. nu. 3. par. 4. to. 1. non autè existunt in Statu Veneto, Noal. conf. 30. nu. 10. Gall. de fruct. disp. 37. artic. 1. nu. 16. & 56. Vivian. prax. Jurisp. par. 3. lib. 14. cap. 3. n. 11. Neguzant. resp. & disp. cap. 306. nu. 64. cum seq. nec in Casaleu. Civitate, Surd. conf. 333. nu. 13. in princ. antè vers. 4. facit. lib. 3. in Avenionen. Civitate, Tondut. ref. Can. par. 3. cap. 164. nu. 16. nec in Dicecesi Pisana Lucana, & Tudertina Vivian. in prax. Jurisp. par. 3. lib. 14. cap. 8. nu. 13. cum seq. juncto n. 18. & seq. nec in Hispania, Amoltaz. de caus. piis lib. 3. cap. 14. nu. 20. cum seq. & lib. 8. cap. 14. nu. 9. ubi excipit Spolia Prælatorum Episcoporum, quæ ad Cameram Apostolicam spectant,

- stant, & monet, non in tota Hispania deesse Spolia Clericorum inferiorum, sed in Castella duntaxat, ac in Provinciis illius Coronæ, ideoque in Regno Navarra, ac Aragoniæ contrarium servari, *Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancell. de Mensib. glos. 51. num. 72. Garzias de Benef. par. 2. cap. 1. nu. 16. Barbosa in cap. fin. num. 4. circa fin. vers. extat. nunc, de confirm. util. vel inutil. Rota penes eund. de Episcop. par. 3. alleg. 117. n. 11. antè med. vers. visum tamen fuit, & circa finem vers. non obstat antè med. Antonell. de regim. Eccles. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 29. & de jur. & oner. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. num. 11. Pereyra de mav. Reg. par. 2. cap. 4. nu. 30. cum seqq. Munnoz Escobar de ratiocin. comput. 20. nu. 23. Cortiada decis. Cathalon. 119. nu. 50. par. 2. & decis. 125. num. 37. cum seqq. par. 3. nec in Hispaniarum Indiis etiam in fructibus Episcopatuum, in quibus ab immemorabili succedit Ecclesia, non Camera Apostolica, *Nogueroll. alleg. 26. nu. 20. cum seqq. & per tot. nisi**
- 853 Episcopi Indiarum decesserint extrà Indias in Hispaniis, vel aliis in locis, ubi vigent Spolia Episcoporum, *Lælius in obs. ad Solorzan. de jur.*
- 854 *Ind. fol. mib. 92. art. 2. nec in Lusitania, Barbosa in cap. fin. nu. 4. circa fin. versic. verùm hodiè, de confirm. util. vel inutil. Rota penes eund. de Episc. par. 3. alleg. 117. nu. 11. antè med. vers. visum tamen fuit, & circa fin. vers. non obstat antè med. Amostaz. de caus. piis lib. 8. cap. 14. nu. 8. Pereyra decis. Portugall. 95. n. 10. cum seqq. Leo dec. Valent. 145. nu. 23. cum seqq. par. 2. quidquid forsitan. inad-*
- 855 *vertenter dixerit Marta de success. leg. par. 3. q. 13. artic. 5. num. 52. nec in Indiis Amostaz. de causis piis lib. 8. cap. 14. n. 9. in fine, Frass. de furepatron. Indiar. par. 1. cap. 21. nu. 1. Solorzan. de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 11. nu. 22. cum seqq. nec in Ger-*
- 857 *mania, Amostaz. loc. mox cit. nu. 8. nec in Gallia,*
- 858 *Amostaz. loc. cit. num. 8. Antonell. de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 29. & de jur. & oner. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 35. num. 1. nec denique in Urbe juxta Bullas Julii III. & Pauli V. Filliucc. qu. moral. par. 3. qu. 43. de Spol. Eccles. cap. 4. n. 16. Naldus sum. cas. conscient. verbo Clericus num. 45. Nicolius lucub. can. & civ. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intestato decedent. num. 86. in principio:*
- 859 *qua occasione non omittendum, quòd cum Romæ incolæ, ejusque districtuales per decem miliaria, disponere possint de fructibus Ecclesiasticis in præjudicium successorum in Beneficiis, & in præjudicium Cameræ Apostolicæ, indultum hujusmodi non suffragatur, si Beneficiatus disponat de fructibus, seu pecuniis Beneficii, quorum, seu quarum solutio erat destinata Romæ, quia in destinatione inspiciendus est animus destinantis, qui fuit destinare solutionem Romæ, non ut tales fructus censerentur inter bona Urbis, sed pro majori commoditate eorum exactionis, ità ut mortuo destinante cessare debet ejus effectus, & sicuti in fraudem Cameræ Apostolicæ, non operaretur destinatio solutionis in locis, ubi non adsunt collectores Apostolici Spoliorum, ità non debet operari in fraudem succes-*
- 861 *foris in Beneficio, Rota coram Card. Seraphino decis. 594. num. 21. cum seqq. tom. 1. hodiè autem sublata est hujusmodi facultas testandi per Constitutionem in ordine la 80. Urbani VIII. tom. 4. in Bullar. nov. Rom.*
- 862 *Præterea sciendum, in S. Religione Hieroso-*

lymitana vigere indultum de succedendo in locum Cameræ Apostolicæ in fructibus Beneficiorum inexactis, *Nicolius locub. can. & civ. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intestat. deced. nu. 81. in princip. vers. quæ conclusio, juncto vers. exceptis tamen, ubi idem practicari in Religione S. Spiritus in Saxia de Urbe.*

Est demùm advertendum, quòd possunt dari casus, in quibus etiam in locis, ubi sunt spolia, non tamen sit locus spolio, & è contrà, ubi non spolia, sit locus spolio, exempli gratia si Episcopus alicujus Diocesis Hispaniarum moriatur in Indiis, licet Episcopatus Hispaniarum subjaceant spolio, nihilominus Episcopus moriatur in Indiis, ubi Episcopatus non subjaceant spolio, non erit locus spolio, cum non attendatur origo, sed inors in causa spolio, si verò Episcopus alicujus Diocesis Indiarum moriatur in Hispaniis, vel in aliis locis, ubi sunt spolia Episcoporum, erit locus spolio, *Lælius in obs. ad Solorzan. de jur. Ind. fol. mib. 92. artic. 2. Et idem practicari potest in Beneficiato loci, ubi non sunt spolia, & vice versa in Beneficiato loci, ubi sunt spolia, & decedente in loco, ubi non sunt spolia.*

Quid dicendum, si quindennium receptum, quidem sit à Procuratore, seu ministro ultimi Beneficiati, non tamen ab eodem Beneficiato in vita exactum, & putarem, illud spectare ad hæredes Beneficiati, haberique pro exacto, nec esse locum incamerationi, cumque spolia Ecclesiasticorum non ubique vigeant ob contrariam consuetudinem, vel compositionem cum Camera Apostolica, vel si Beneficium non ascendit ad triginta Ducatos auri de Camera, vel Pensio Ecclesiastica non excedat sexaginta Ducatos pariter auri de Camera juxta Bullas Pauli II. Julii III. Pauli IV. Pii IV. S. Pii V. & Gregorii XIII. *Bursatt. cons. 376. n. 7. lib. 4. Bellett. disq. Cler. parte 1. tit. de bon. Cleric. §. 15. n. 12. Amostaz. de causis piis lib. 8. cap. 14. n. 5. Novar. sum. Bullar. par. 1. comment. 122. nn. 10. Naldus sum. cas. conscient. verbo Clericus n. 6. Antonell. de loc. leg. lib. 2. cap. 9. qu. 2. n. 40. cum seq. Costa de rata qu. 29. nu. 9. antè med. vers. sic distinguerem, Filliuccius res. mor. parte 3. tract. 43. de spol. Eccl. cap. 6. nu. 4. cum seqq. Antonell. de jur. & oner. Cleric. lib. 1. parte 1. cap. 10. n. 10. & nu. 19. cum seqq. & par. 3. cap. 35. num. 10. & de regim. Eccl. Episc. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 28. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 8. nu. 25. cum seqq. Nicol. lucub. Can. & civ. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intest. deced. n. 76. in fine vers. secus est de fructibus, n. 81. in princ. vers. 2. ampliatur, & nu. 84. ubi etiam si Beneficium, aut Pensio non ascendat ad triginta Ducatos, *Gallus de fructibus disp. 37. artic. 1. n. 46. Contrius disc. for. tom. 1. caus. 73. num. 2. in med. vers. tamen hoc procedit, ubi refert Ferrariæ adesse spolia, Sperell. decis. 32. num. 12. com seqq. tom. 1.**

Quibus præmissis, sentio, quindennium receptum à Procuratore ultimi Beneficiati, licet ab eodem Beneficiato non exactum, adhuc deberi hæredibus ipsius Beneficiati, non Cameræ Apostolicæ, etiam si versetur in loco, ubi vigeant spolia, quippè non potest dici inexactum quindennium à Principali, quod exactum fuit à Procuratore, veluti in terminis generalibus fructuum Beneficii advertit *Card. de Luca de Benef.*

869 *nes. disc. 83. n. 3.* verūnque est, quòd memorata Bulla Urbana ad effectum incarcerationis, seu inducendi spoliū, considerat actum inexactiōnis, sed non respicit casum, quando fructus Beneficij fuerunt percepti per Colōnū, vel affectuariū, & de factō percepti, & confusi, seu consumpti sunt, ut ait *Card. de Luca de Benef. disc. 82. n. 12. circa fin. vers. & quanvis pretendatur cum seqq.*

870 Et in comprobationem duci potest exemplum Indulti Cardinalitij ad testandum de fructibus Ecclesiasticis, etiamsi illi nondūm pervenerint ad manus Cardinalium, sed exacti tantūm sint ab eorum Ministris, ut ex *Bulla Clementis IX. in ordine la 19. §. 1. post med. Bullar. Rom. tom. 6. ibi -- vel ad eorum Ministros pervenerint &c.*

871 Idemque puto, firmandum in casu, quo pecunia talis quinquennialis nondūm fuerit in vita Beneficiati inter alia bona ejusdem patrimonialia, vel quasi patrimonialia, commixta, confusa, & incorporata, sed forsitan depositata reperiretur in Bancho, non obstante *Bulla 7. Julii III. in Bullar. Rom. tom. 1.* reservante fructus

872 Beneficiorum favore successorum in Beneficiis, in locis, ubi non vigent spolia, & favore Camerae Apostolicæ in locis, ubi illa vigent, si fructus hujusmodi nondūm fuerint commixti, confusi, seu incorporati cum aliis bonis patrimonialibus Beneficiati defuncti, etenim est æquivocum Cameralium velle sumere commixtionem materialiter, ac de factō, cūm re vera terminus commixtionis capiendus sit formaliter, & de Jure pro eo actu, per quem dicti fructus deserunt esse Ecclesiastici, seu de dominio Ecclesiæ, atque effecti prophani, & de privato dominio Beneficiati, cujus domini ratione dicuntur proinde commixti, seu confusi cum reliquo patrimonio tanquā illius partes, ac membra, immò punctus non consistit in commixtione, vel incorporatione cum aliis bonis propriis materialiter, ac de factō, sed in illa perceptione, seu repositione nomine proprio in horreo, vel alio loco, per quam fructus immutant Dominum, atque abdicati à priore dominio Ecclesiæ, transeunt in novum dominium privatum Beneficiati, & tali casu transfuntur ad hæredes, præsertim quando prædicta quinquennialis pecunia reperitur in publico Bancho, in quo uti penès Depositarium est verè commixta cum aliis pecuniis Bancho, per quod vera commixtio, ac legalis consumptio sequi dicitur, cūm tunc Bancherius fingatur repræsentare duplicem personam, unam adjecti, seu mandatarii exigentis ab affectuario, & sic ab Emphyteuta manu mortua, & alteram Depositarii, penès quem eandem pecuniam tanquā propriam mandantis deposuit, ut latè ratiocinantur *Card. de Luca de Benef. disc. 81. n. 6. in med. versic. pretendebant Camerales, & n. 7. 8. 9. 12. & 13. in princip. vers. ita enim fingitur, & n. 16. Panimolla decis. 20. annot. 1. nu. 37. cum seqq. tom. 1.*

874 Quod comprobatur exemplo Cardinalium, qui disponere possunt de fructibus Ecclesiasticis, quantūvis in Bancho depositatis, ut ex *Bulla 19. Clementis IX. §. 1. post med. in Bullar. Rom. tom. 6. ibi: seu in aliquo loco publico ad eorū creditum fuerint depositati.*

Nec terret (quæ aliàs propter magnam au-

toritatem terrere debet) auctoritas S. Rotæ 875
Romanae coram Peña decis. 390. per tot. & penès
Marchesam. de commission. par. 1. §. 2. fol. mil. 424. col. 2. in fine, & fol. 425. col. 1. & 2. in princip. 876
supponentis requiri materialem, ac realem penitūs commixtionem inter bona propria Beneficiati prædecessoris ad hoc, ut hæredibus Beneficiati debeantur fructus, quia communis, & probabilius sententia est in contrarium, dummodò fructus jam collecti sint, nec super illis aliqua orta controversia, *Barbosa de Episc. parte 3. alleg. 117. n. 6.* omitto, spoliū etiam intrare in 878
Pensione Ecclesiastica ob Cameralium praxim, 879
quidquid de Jure sit, licet quoad alios effectus 880
illa non habeatur pro Beneficio Ecclesiastico, ut ex Brevi Pauli III. 3. Martii 1543. edito, & ex Brevi S. Pii V. arguunt *Redoan. de spol. Eccl. qu. 3. nu. 12. Novar. summa Bullar. parte 1. comment. 25. nu. 14. in med. versic. licet contrarium, Card. de Luca de Pension. disc. 28. n. 4.* Minuūque ad evitandum Spoliū suffragatur Indultum Cardinalitium ad testandum post *Constit. in ordine la 80. Urbani VIII. in Bullar. Rom. tom. 4.* nisi saltem Pensio exacta fuerit in vita Cardinalis ab 882
ejus ministro, seu Procuratore juxta *Bullam in ordine la 19. Clementis IX. in Bullar. tom. 6.*

Præterea si Beneficium consistat in distributionibus quotidianis, & per consequens etiam quinquennium, tunc, cūm hoc casu distributiones nomine fructuum non veniant, censeo non esse locum incarcerationi, seu Spolio, sicuti enim successor in Beneficio non deberetur quinquennium inexactum ex Beneficio consistente in solis distributionibus, ita nec æquum est, ut debeatur Camera illius substitutæ, seu subrogatæ, nè accessorium contra Juris tramites, principali sit potius, *Cyrill. quest. Jur. cap. 96. nu. 6. & per tot. Capon. disc. 147. n. 17. tom. 3. Ventrigl. prax. Eccl. tom. 2. annot. 16. §. 2. n. 21. Pelliccion. illustr. quest. 9. §. 2. in princip. vers. & quia in percipiendis distributionibus, Nicolius locub. can. & civ. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. deced. ab intest. n. 68. in fine, & nu. 83. in fine vers. sed S. Episcop. Congregatio, hoc tamen casu arridet distinctio tanquā verior, aut enim distributiones hujusmodi sunt de illis, quæ debentur ratione servitii, aut interessentiæ per punctaturam, aut debentur sola ratione Canoniciæ, & presenticiæ, utpotè subrogatæ in locum præbendæ, in primo casu non deberi Camera, & in secundo deberi, excepta congrua mille Ducatorum pro Episcopo, & centum pro Rectore ex *S. Concil. Trident. sess. 24. de Reform. cap. 13.* quoad exuberantes fructus, veluti distinguit *Card. de Luca de Benef. disc. 100. n. 13. cum seqq.* E contra verò pro indubitato habeo, quòd in locis, ubi non adsunt Spolia Clericorum ob compositionem inter Camera Apostolicam, & Clerum initam de disponendo de fructibus Ecclesiasticis, etiamsi Beneficiatus intestatus decesserit, adhuc eidem in quinquennio penès Bancho; vel penès Beneficiati ministrum, seu Procuratorem existente, successuri sint, non successor in Beneficio, aut Camera Apostolica, intelligitur enim per compositionem hujusmodi concessum Clericis generalissimum indultum disponendi tam ex testamento, quàm ab intestato, præsertim si vigore indulti prædicti, & compositionis Clerici sint 884
885
886
ab*

ab immemorabili in possessione disponendi quovis modo etiam ab intestato diu observat. *Tondut. ref. ben. can. parte 3. cap. 153. per tot. & cap. 164. nu. 16. cum seq. & per tot. ubi de simili compositione cum Camera Apostolica, ac Clero Avenionem. & Venaisino de anno 1553. die 5. Junii facta, & confirmata per Julium III. Pium IV. Clementem VIII. & Urbanum VIII. Rota dec. 19. n. 12. par. 6. recentior. ubi ad propositum de consuetudine Cleri Mediolanen. disponendi tam ex testamento, quam ab intestato, duplicata coram Merlino dcc. 503. & compositio hujusmodi operari debet, ut hæredes tanquam cessionarii Camera, illam representantes, percipere possint fructus inexacti quindennii, excludere enim debent successorem in Beneficio, sicuti illum excluderet Camera, si compositionem non fecisset, *Contrius disc. for. tom. 1. caus. 73. num. 6. Sperell. decis. 82. num. 20. cum seqq. tom. 1. tantæque virtutis est compositio cum Camera, ut tam in fructibus inexactis, quam etiam si Beneficium excedat triginta Ducatos auri de Camera, semper hæres Beneficiati succedat, Nicolius lucub. can. & civ. lib. 3. tit. 1. de success. Cleric. ab intest. deced. n. 81. in fine vef. limitatur tamen, Herrera instruct. Commissar. n. 5. Capon. disc. 147. num. 16.**

889 tom. 3: si autem Beneficium fuerit Curatum, & Beneficiatus moriatur extrâ residentiam, ascendantque tale Beneficium ad triginta Ducatos, non obtante compositione, in pœnam non residentiam non succedit hæres, sed Camera in fructibus, *Nicolius loc. mox cit. nu. 82. Herrera loc. cit. circa fin. omitto, quod in locis, ubi adsunt*

890 Spolia, licet Bulla Julia sæpius enunciata expressè non loquatur de reservatario fructuum, de eo nempe, qui ex Indulto Apostolico reservat sui favore certam partem fructuum Beneficii à se dimissi, sed dumtaxat de Beneficiato, et sic casus videatur remanere sub dispositione Juris

891 communis, de quo non intrant Spolia, cum solus Beneficiatus dici possit administrator suæ Ecclesiæ, non faciens fructus suos, nisi postquam illos perceperit, & ita taliter quod deserint esse de dominio Ecclesiæ, quæ ratio cessat in reservatario fructuum, qui non est Rector, nec successivè est administrator Ecclesiæ, ita ut dici valeat, quod fructus colliguntur administratorio nomine Ecclesiæ, donec ab istius dominio exeuntes, efficiantur de privato dominio Beneficiati, cum reservatarius eisdem fructus obtineat directè, ac immediatè Jure proprio tanquam Papæ donatarius, non autem titulo administratorio capiens fructus jure servitutis pro Ecclesia debita ipsius reservatarii personæ, cumque Beneficiatus è contrâ dicatur obtinere fructus non principaliter, & directè ex persona propria, sed accessoriè, ac consequitivè ad administrationem tanquam exuberantes post dictam administrationem completam, idest post supportata Ecclesiæ onera, quibus principaliter deservire

894 debet (quod an per aliquos de facto servetur, Deus scit) attamen adhuc prædicta Bulla ad reservatarium fructuum venit extendenda ex identitate rationis, licet per moram reservatarii fructuum non dicatur sequi vacatio Beneficii, cum tunc deberentur fructus Titulari uti Domino, ac jure Rectori magis proprio per remotionem

obstaculi, seu cessationem servitii, quam jure transmissionis ex persona Beneficiati defuncti, & quanvis reservatarius fructuum non dicatur administrator Ecclesiæ, cum hoc jus resideat penes Episcopum, seu Rectorem, qui dicitur ejus sponsus, ac jure maritali administrator respectu ipsius Ecclesiæ, ac jurium Ecclesiasticorum, nihilominus quoad bona temporalia ipse reservatarius est magis administrator, quam Titularis, quoniam soluta congrua tanquam uno ex oneribus administrationi incumbentibus, ad eundem reservatarium pertinet ipsa bona administrare, onera supportare, ac alia agere, quæ ad patrimonii Dominum, seu generalem administratorem spectant, retinendo pro se ipso id, quod necessariis oneribus supportatis superest, undè etiam ejus titulus circa fructuum perceptionem est accessorius, & consequitivè eodem modo, quo ille Beneficiati, quantumvis causa, seu ratio tituli sit diversa, cum in Beneficiato militet illa maritalis, seu administrationis Ecclesiæ tanquam ejus sponsæ, in reservatario autem illa donationis, seu præfecturæ temporalium tantum per Papam sibi concessæ, dum etiam in donatario particulari alicujus quotæ, vel quantitatis fructuum, qualis est Pensionarius, intrat Spolium eo, quod nullum continetur in dicta Bulla Julia odium, vel gravamen hæredis, sed solummodò exorbitantia à jure in præjudicium successoris, nec in alio immutatur dispositio Juris communis, quam in eo, quod aliàs de Jure deberetur successori, ut his ratiociniis singillatim adductis firmat *Card. de Luca de Benef. disc. 81. n. 20. 21. 22. 25. & 26. etiam si quoad alios effectus, & quoad onera realia, ut solvere Pensionem, ac similia, reservatarius fructuum habeatur vice, & loco Titularis Rota coram Durano dec. 60. nu. 22. & dec. 67. n. 18. tom. 1. ac in recentior. dec. 508. n. 3. cum seqq. & per tot. par. 2. tom. 1. & dec. 30. n. 19. par. 5. tom. 1.*

In locis autem, ubi non vigent Spolia, fructus inexacti spectant ad successorem in Beneficio, non ad reservatarium fructuum, licet reservatarius, & Titularis sint æqualiter verbis conjuncti, attamen quia veniunt diverso jure, unus nempe tanquam reservatarius, & alter tanquam Titularis, unus jure reservationis, quæ odiosissima est, alter jure tituli, qui est favorabilis eo, quod de iure caveatur, ut omnes fructus ad Titularem spectent, immò reservatarius venit ex Jure speciali, & Titularis ex Jure communi, quod potentius est, veluti ita ratiocinatur *Noal. conf. 34. per tot.*

Concludendum denique, intrare etiam Spolium in Pensione Ecclesiastica quoad fructus inexactos juxta praxim, quam servant Camerales, quidquid de Jure sit, etiam si Pensionarius haberet Indultum Cardinalitium testandi, quod post Bullam 80. Urbani VIII. in Bullar. Rom. tom. 4. non suffragatur, *Card. de Luca de Benefic. disc. 81. nu. 23. circa fin. & de Pension. disc. 28. n. 4. Panimolla dec. 20. annotat. 2. n. 27. tom. 1. cæterum in locis, ubi adsunt Spolia, Camera Apostolica habebit quindennium inexactum tanquam fructuum Beneficii, Panimolla dec. 20. annotat. 1. n. 20. cum seqq. & annotat. 2. n. 1. cum seqq. tom. 1.*

ARGUMENTUM.

Emphyteuta subiiciente Emphyteusim strictissimo vinculo Fideicommissi cum prohibitione alienandi bona Emphyteutica effecta Fideicommissaria, sub pœna caducitatis, vocatus tenetur solvere quindennium.

SUMMARIUM.

- 1 Emphyteuta, etiam inscio directo Domino, potest super Emphyteusi constituere Fideicommissum.
- 2 Reicitur Nogueira quæst. singul. disp. 4. qu. 14. §. 2. n. 12. & declaratur Manent. de jure contract. livellar. qu. 1. pact. 7. num. 16.
- 3 Emphyteusis sine consensu Domini legari potest.
- 4 Talis ratio non placet Auctori.
- 5 Diversi sunt effectus legati, & Fideicommissi.
- 6 Legatarius potest ad libitum Emphyteusim alienare.
- 7 Legatarius alienans Emphyteusim absque consensu Domini, incidit in commissum.
- 8 Emphyteuta potest Emphyteusim inscio Domino donare.
- 9 Prohibitio alienationis Emphyteusis demandata à testatore, nihil aliud est, quam Fideicommissum.
- 10 Dominus directus vinculare potest Emphyteusim.
- 11 Reffelluntur contrarium sentientes.
- 12 Fideicommissum institui potest super censu.
- 13 Fideicommissum constitui potest super feudo.
- 14 Testator heredem gravare potest, nè Emphyteusim alienet.
- 15 Fideicommissum institui potest in feudo.
- 16 Prohibitio alienationis Emphyteusis per Fideicommissum, videtur conformis prohibitioni legali.
- 17 In l. fin. C. de jure Emphyt. prohibetur alienatio Emphyteusis.
- 18 Reprobatur Roderic. de an. redd. lib. 2. q. 22. n. 39.
- 19 Successores Emphyteutæ contravenire nequeunt factis defuncti.
- 20 Emphyteusis enumeratur inter bona Emphyteutæ.
- 21 Emphyteuta dicitur quasi Dominus.
- 22 Bonorum appellatione veniunt bona Emphyteutica.
- 23 Contrarium in Emphyteusi non hereditaria.
- 24 Emphyteuta disponere valet de Emphyteusi per Fideicommissum.
- 25 Emphyteusis transit in Fideicommissarium.
- 26 Bona Fideicommissaria emphyteuticari possunt.
- 27 Nisi resistat contraria dispositio Fideicommittentis.
- 28 In Lusitania adest consuetudo emphyteuticandi majoratum bona.
- 29 Reprobantur contrarium tenentes.
- 30 Quorum opinio posset ad summum salvari in bonis non solitis emphyteuticari.
- 31 Ex Reg. Ordin. Portugall. lib. 2. tit. 33. §. 42. & lib. 4. tit. 66. Emphyteusis potest Fideicommissum vinculari, quando Fideicommissarius habet à Fideicommittente facultatem emphyteuticandi.
- 32 Fideicommissum constitui potest in Emphyteusi hereditaria transitoria ad extraneos.
- 33 Quomodo temperanda hæc opinio.
- 34 Emphyteusis Ecclesiastica regulariter ad extraneos non transit.
- 35 In dubio intelligitur usque ad tertiam generationem.
- 36 Etiam si concessa sit pro hæredibus, & successoribus.
- 37 Ravennæ, ac alibi bona Emphyteutica sunt ad instar allodialium.
- 38 Emphyteusis concessa cum clausula in perpetuum, juncta observantia, quod extranei in ea successerint, sit transitoria ad extraneos.
- 39 Quo casu in illa institui potest Fideicommissum.
- 40 Emphyteusis Ecclesiastica transitoria ad extraneos venit in restitutione Fideicommissi.
- 41 Pacto fieri potest Emphyteusis transitoria ad extraneos.
- 42 Prout si in Emphyteusi adsit pactum de affrancando.
- 43 Si concessa sit pro se, & hæredibus quibuscumque.
- 44 Si adsit pactum renovandi de viginti novem in viginti novem annos.
- 45 Nisi ex conjecturis appareat de Emphyteusi pro hæredibus sanguinis.
- 46 Prout si habeat clausulas pro se, & quibus dedit, & similes.
- 47 Dicitæ tamen clausulæ debent esse positæ in dispositivis.
- 48 Dantur casus, in quibus etiam si Emphyteusis habeat clausulas ad habendum, & similes, adhuc non sit transitoria ad extraneos.
- 49 Prout si semel transferit ad extraneos.
- 50 Emphyteusis Ecclesiastica, si ex communi usu sit hereditaria, tunc Fideicommissum supponi valet.
- 51 Ità habetur in Reg. Ordin. Portugall. lib. 5. tit. 1. §. 1.
- 52 Etiam in Emphyteusi Ecclesiastica, licet non hereditaria Fideicommissum ordinari potest, si illud fiat in descendibus compræhensis in investitura.
- 53 Reprobatur Gama decis. Portugall. 70.
- 54 Possum ei, cui concedo, alienationem, dum vixero, prohibere.
- 55 Emphyteusis annexari nequit majoratui.
- 56 Nominatus videtur acquirere à Domino directo, non à nominante.
- 57 In Fideicommissis institui solent Capellaniæ.
- 58 Bona Emphyteutica non sunt prorsus aliena, sed aliquo modo etiam nostra.
- 59 Emphyteuta imponere nequit onus nominato.
- 60 Onus adici potest in Emphyteusi ad extraneos transitoria.
- 61 Dominus directus prohibere potest, nè Emphyteusis Fideicommissum vinculetur.
- 62 Fideicommittens prohibere potest vocatis, nè emphyteuticent bona Fideicommissaria.
- 63 Non obstante prohibitione testatoris Emphyteuticatio subsistit ad vitam vocati.
- 64 Prohibitio Emphyteuticæ prohibitionis comprobatur ex eo, quod Fideicommittens mandat, ut bona semper unita permaneant.
- 65 Emphyteuta nocere nequit directo Domino.
- 66 Satis consultum remanet amissioni laudemiorum per præstationem quindenniorum.
- 67 Opinio tenentium Emphyteusim non posse supponi Fideicommissum, est contra communem.
- 68 Taliter tenentes non animadvertunt ad remedium quindenniorum.
- 69 Emphyteusis alienatio est facultativa.
- 70 Emphyteusis conceditur, ut apud Emphyteutam, ejusque hæredes perpetuo sit.
- 71 Emphyteusis in eadem familia pluribus annis citrà alienationem durare potest.
- 72 Laudemiorum emolumentum pendet ab alieno arbitrio, habetque se ad esse, & non esse.
- 73 Laudemium suppleri potest quindennii solutione.
- 74 Laudemii commoditas uti veniens accessorie, non est habenda in consideratione.

- 75 *Refellitur Phæb. dec. Portugall. §. n. 9. vers. respon-*
detur enim , & vers. suffragatur in med. to. 1.
- 76 *Emphyteusis conceditur. ut perpetuò remaneat apud*
Emphyteutam , & ejus hæredes .
- 77 *Ultimus de linea potest alienare .*
- 78 *Canon non tam facillè exigi potest à possessore ma-*
ioratus .
- 79 *Possessor majoratus non semper est potens .*
- 80 *Reprobatur Roderic. de an. reed. lib. 2. quæst. 22.*
nu. 39. in princip. vers. nec etiam obstat .
- 81 *Reprobatur Pereyr. dec. Lusitan. 26. num. 2.*
- 82 *Hæres alienare potest .*
- 83 *Emphyteuta non potest plus , quàm Dominus .*
- 84 *Emphyteuta cogere potest Dominum ad consentiendū*
alienationi Emphyteusis in personam idoneam .
- 85 *Reiicitur Manent. de jure contract. livellar. qu. 1.*
paç. 7. num. 16. cum seqq.
- 86 *Mantua feudum , & Emphyteusis redacta sunt ad-*
instar allodialium ,
- 87 *Mantua Emphyteusis est transitoria ad extraneos .*
- 88 *Emphyteusis perpetua debet perpetuò esse penès Em-*
phyteutam , & successores .
- 89 *Emphyteusis reputatur hæreditas Emphyteuta .*
- 90 *Ità habetur ex Reg. Ordin. Portugall. lib. 4. tit. 96.*
§. 23. & tit. 97. §. 2.
- 91 *Ità resolutum in Senatu Lusitano juxta sententiam*
Auctoris .
- 92 *Emphyteusis ad generationes , Lusitanè dicitur ad*
vitas .
- 93 *Castellanè dicitur ad voces .*
- 94 *Attamen propriè differt generatio à vita .*
- 95 *Filii sunt prima generatio, nepotes secunda, & pro-*
nepotes tertia .
- 96 *Reiiciuntur tenentes nec perpetuam Emphyteusim*
posse vinculari .
- 97 *De consuetudine vinculari potest Emphyteusis .*
- 98 *Sequendus venit potiùs Doctòr in commentariis ,*
quàm in consiliis .
- 99 *Opinio posterior sequenda est .*
- 100 *Alciat. Clientibus morem gessit .*
- 101 *Alii DD. tenent posse Emphyteusim Fideicommissò*
vinculari , accedente tamen consensu Domini di-
recti .
- 102 *Reprobatur distinctio eorum , qui asserunt , posse*
Emphyteusim vinculari , si est perpetua .
- 103 *In Portugallia bona regalia dicuntur Reguengos ,*
& in Hispania Realengo .
- 104 *Emphyteusis proveniens ex talibus bonis non cadit*
sub commissò .
- 105 *Dominus consentiendo tali vinculo , censetur jus*
salvum suum relinquere .
- 106 *Refellitur Marta de success. legal. par. 4. qu. 21.*
artic. 19. num. 61. cum seqq.
- 107 *Emphyteuta subiiciente Emphyteusim Fideicommissò*
cum prohibitione alienandi , vocatus tenetur
solvere quindennium .
- 108 *Reiicitur Matthæu de regim. Regn. Valent. cap. 2.*
§. 5. num. 119. cum seqq.
- 109 *Idem est unicus in sua opinione .*
- 110 *Auctor putat , non adesse consuetudinem non sol-*
vendi quindennium ex constitutione Fideicom-
missi in Emphyteusi .
- 111 *Matthæu forsitan loquitur de particulari consuetu-*
dine in Regno Valentia .
- 112 *Ità pariter intelligendus Cresp. obs. 106. num. 10.*
cum seqq.
- 113 *Emphyteuta Fideicommissum in Emphyteusi insti-*
tuat , ut suæ familie prospiciat .
- 114 *Præjudicium secundarium non venit in considera-*
tione .
- 115 *Sunt casus , in quibus de Jure Emphyteusis aliena-*
ri potest .
- 116 *Prout in casu famigeratæ Auth. res. quæ C. com.*
delegat.
- 117 *In casu , quo fideicommittens teneatur ad alimenta .*
- 118 *In casu captivitatis , aut carceris possessoris .*
- 119 *In casu rescindi alias res pretiosiores .*
- 120 *In casu redemptionis alterius rei ab hostibus captæ .*
- 121 *In casu æris alieni fideicommittentis .*
- 122 *In casu utilitatis ipsius fideicommissi , & remunera-*
tionis servitiorum .
- 123 *In casu constructionis Ecclesiæ .*
- 124 *In casu magni honoris , quo splendor domus augeatur .*
- 125 *In casu utilitatis publicæ .*
- 126 *In casu extinctionis vocatorum .*
- 127 *Supradicti casus non sunt habendi in consideratione*
tanquàm raro contingibiles .
- 128 *Ex alienatione necessaria non debetur laudemium .*
- 129 *Emphyteuta , alienando ex causa necessaria non in-*
cidit in commissum .
- 130 *Quotidiè experimur finem copiosarum generatio-*
num juxta humanarum rerum contingentiam .
- 131 *Non est habenda ratio ad casus raros , sed ad fre-*
quentes .
- 132 *Instituens fideicommissum in Emphyteusi , actum*
licitum facit .
- 133 *Reiiciuntur tenentes , feudum , aut Emphyteusim*
fideicommissò supponi non posse .
- 134 *Isti loquuntur contra communem .*
- 135 *In statu Montisferrati solvi non solent laudemia ex*
feudi alienatione .
- 136 *Ob durationem fideicommissi adhuc consideratur*
damnum Domini directi .
- 137 *In casu consuetudinis non solvendi laudemia , adhuc*
esset locus quindennio .

CAPITULUM LI.

PRO clariori exponendorum intelligentia præmittendū omninò, quòd Emphyteuta etiam in incio directo Domino, potest super te Emphyteutica constituere fideicommissum, Ripa in l. filius familias miles 114. §. Divi 11. nu. 91. ubi de veriori, ff. de legat. 1. & cons. 5. nu. 8. cum seq. de jure emphyt. ubi de veriori, Caldas Pereyra cons. 21. nu. 4. cum seq. & qu. forens. lib. 1. qu. 23. num. 72. Solsona in lucerna laudem. cellula 12. n. 41. ubi de veriori, Scnipschilt de fideic. famil. nobil. cap. 5. n. 88. Antonin. var. res. lib. 1. res. 101. nu. 16. Ancharan. qu. fur. famil. lib. 1. qu. 19. nu. 9. Fulgin. de jur. Emphyt. tit. de success. in bon. Emphyt. qu. 3. nu. 38. Ciroc. disc. 1. nu. 43. cum seqq. Cresp. obs. 106. n. 2. cum seqq. par. 2. ubi nu. 3. testatur eam esse receptissimam in Regno Valentia, deque ea nunquam fuisse dubitatum, immò nihil frequentius, quàm in Emphyteusi fideicommissa, & majoratus constitui, & nu. 9. & 10. ubi in fine de veriori apud Valentinos, Anguan. de legib. lib. 3. contro. 12. nu. 7. cum seq. & nu. 14. cum seq. ubi nu. 15. hanc veriore, & tenendam, Niger de laudem. tom. 2. qu. 6. artic. 2. nu. 37. & qu. 50. num. 2. Fragos. de regim. Reip. Christ. tom. 3. disp. 20. §. 5. nu. 70. Menoch. de præf. lib. 4. præf. 189. nu. 165. Cyriac. contr. 205. nu. 209. tom. 2. & contr. 709. nu. 22. tom. 4. Peregrin. de fideic. artic. 5. n. 84. Matthæu de regim. Regni Valentia tom. 1. cap. 2. §. 5. n. 115. cum seqq. Card.

Card. de Luca de Emphyt. disc. 32. nu. 12. Magou. decif. Lucen. 7. nu. 38. Ludovicus decif. Peruf. 29. nu. 50. cum seqq. Carvagnoll. decif. confult. Lucen. lib. 2. decif. 67. nu. 18. Maldonad. in addit. ad Gam. decif. Lusitan. 70. num. 1. in fine versic. sed licet hoc dictum, ubi de communi, & ipse Gama decif. 214. nu. 3. ubi hujus opinionis fuisse Lusitanos Senatores magni nominis, Rota coram Card. Scraphino decif. 1410. nu. 1. Merlino decif. 699. num. 19. cum seqq. & in recentior. decif. 741. nu. 4. cum seq. par. 3. tom. 3. decif. 164. nu. 18. cum seq. par. 7. dec. 111. nu. 2. 3. 4. & 6. par. 11. decif. 91. nu. 9. dec. 306. n. 1. & decif. 352. nu. 10. par. 15. decif. 52. nu. 2. par. 16.

2 quidquid in contrarium inclinēt Nogueira quæst. singular. disp. 4. qu. 14. §. 2. nu. 12. ubi de probabiliori & veriori, subdens tamen nostram opinionem esse saltem probabilem, Manent. de jure contract. livellar. qu. 1. par. 7. nu. 16. qui tamen videtur loqui in casu consuetudinis Mantuanæ, ut ipse in fine fatetur dicto nu. 16. & nu. seqq.

Cui nostræ opinionis suffragatur viva ratio, etenim sicuti res Emphyteutica sine consensu Domini legari potest, ita & fideicommissio supponi l. si domus 71. ff. de legat. 1. Antonin. var. res. lib. 1. ref. 101. n. 16. mihi tamen parum satisfacit, valdeque videtur mortua, & debilis hujusmodi ratio, quippe diversi sunt effectus legati, & fideicommissi, immò inter se contrarii, ideò non mirandum, quòd Emphyteuta possit legare etiam irrequisito Domino, quia per legatum non præjudicatur Domino, sicut præjudicatur per fideicommissum, cum legatarius possit ad libitum postea Emphyteusim alienare, & sic Dominus non remanet privatus spe laudemiorum, quod non potest facere fideicommissarius, legatarius, si alienat Emphyteusim absque consensu Domini, incidit in commissum, è contrà fideicommissarius cum nunquam alienare possit, nunquam incidit in commissum, eodem modo potest emphyteuta incio Domino Emphyteusim donare, quia nec in donatione præjudicatur Domino, dum donatarius postea, si velit, potest Emphyteusim quoque alienare. Sed sicuti Emphyteuta potest Emphyteusim per fideicommissum relinquere cui placuerit, dummodò non reliquerit personis prohibitis, ita etiam debet Emphyteuta posse prohibere alienationem hæredibus, dum talis prohibitio nihil aliud, est quàm fideicommissum Ripa in l. filiusfamilias 114. §. Divi 11. nu. 91. in princip. ff. de legat. 1. & sicuti directus Dominus vinculare potest Emphyteusim, ita & Dominus utilis (qualis est Emphyteuta) Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 2. sect. 3. n. 35. cum seqq. quanvis nu. 38. videatur inclinare in contrariam,

11 quidquid dicant Pinhey. de Emphyteusi parte 2. disp. 4. sect. 7. §. 8. n. 144. cum seqq. Perez de Lara de anni versar. & Capellan. lib. 1. cap. 19. n. 4. Molina de contract. disp. 608. n. 2. tom. 3. Mieres de majorat. par. 1. qu. 73. nu. 2. Aden. ad Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 10. nu. 71. cum seq. Gama decif. Portugall. 218. n. 3. eodem modo, quo fideicommissum institui potest super censu, Pereyra de Castro decif. Portugall. 26. nu. 7. circa fin. vers. quod ampliamus, ubi in fine ita judicatum in supremo nostro Lusitano Regno Senatu, eodemque modo, quo fideicommissum constitui potest super feudo concessio pro se, & hæredibus quibuscumque, quod vocat hæreditarium Molina de

Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 10. nu. 72. in princip. vers. de feudis autem, & super feudo, quod vinculatur favore in eo compræhensorum Lanar. repet. feudal. in cap. 1. de success. feud. nu. 125. fol. mih. 235. col. 2. prout etiam quippe testator hæredem gravare potest, Emphyteusim nè alienet, Caldas conf. 21. nu. 5. eodem fermè modo, quo fideicommissum institui potest in feudo, Card. de Luca de feud. disc. 9. & 10.

His accedit, quòd per fideicommissum prohibendo alienationem Emphyteusis, hujusmodi prohibitio videtur conformis prohibitioni legali, dum in l. fin. C. de jur. Emphyt. prohibetur alienatio Emphyteusis, nec videtur bona solutio relativa per Roderic. de ann. redditib. lib. 2. qu. 22. nu. 39. quòd dicta l. fin. non prohibet alienationem Emphyteusis, sed illam permittit, dummodò accedat consensus Domini, atque ita prohibitio Emphyteutæ non est Juri conformis, sed potiùs Juri adversatur, Emphyteusis enim alienari prohibita à testatore, nec consentiente quidem Domino alienari potest contra mentem, & contextum dictæ l. fin. quia successores Emphyteutæ contravenire nequeunt factò defuncti l. cum à matre C. de rei vindic.

Præterea cum Emphyteusis enumeretur inter bona Emphyteutæ ad plures effectus, Cencius de censibus qu. 22. nu. 2. & Emphyteuta dicatur quasi Dominus Neguzant. qu. 413. nu. 23. & hinc bonorum appellatione venire dicuntur bona Emphyteutica saltem quoad utile dominium, l. bonorum appellatio 49. la 1. ff. de verb. sign. Barbosa appellat. 36. nu. 14. Caldas de jur. Emphyt. tit. de potest. elig. cap. 4. nu. 1. & tit. de resol. Emphyteus. cap. 5. nu. 67. & cap. 16. num. 65. Cardos in prax. Judic. verbo bona n. 2. & verbo Emphyteusis n. 16. Gratian. decif. March. 56. nu. 6. Rebuff. ad dic. l. bonorum appellatio verbo in bonis autem nostris fol. mih. 364. Matienz. in leg. Hispan. lib. 5. tit. 11. l. 7. glos. 1. nu. 4. Aldobrandin. conf. 12. nu. 5. ubi n. 6. ait appellatione bonorum in Statuto venire Emphyteutica, quidquid sit, quando particularis ratio contrarium suadet, ut in Emphyteuti non hæreditaria Rot. 1 coram Manzanedo dec. 168. n. 7. mirum non est, quòd de Emphyteuti per fideicommissum disponere valeat Emphyteuta, Vals. de jur. emphyt. qu. 1. nu. 22. cum seqq.

Hinc est quòd, Emphyteusis venit in restitutione fideicommissi, seu transit in fideicommissarium, Noalis de transmission. cap. 64. num. 1. & per tot. Card. Mantica de conject. ultim. vol. lib. 7. tit. 9. nu. 6. Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 5. sect. 7. §. 2. nu. 18. sicuti vice versa bona fideicommissaria, quanvis inalienabilia, attamen emphyteuticari possunt, Reynof. obs. 70. nu. 39. Gama decif. Lusitan. 16. nu. 3. in princip. versiculo si verò dicamus, ubi sæpè ita judicatum, ubi num. 4. in princip. refert Ordination. Reg. nostras Portugall. lib. 2. tit. 35. §. E porque temos visto, permittentes bona fideicommissaria emphyteuticari, nisi resistat contraria dispositio fideicommittentis; & in fine versic. & quamquam testatur de generali consuetudine, in tota nostra Lusitania emphyteuticandi majoratum bona Reynof. obs. 70. nu. 1. cum seqq. ubi Adens, quidquid in contrarium inclinēt ejus Additionator num. 3. & Phæb. decif. Portugall. 6. in princip. vers. contraria tamen. & per tot. par. 1. quorum opinio posset ad summum

- 31 mum salvari in bonis solitis emphyteuticari *Nalasc. consult. decis. 95. num. 2. & 9. in fine vers. & allegata in contrarium, Caldas Pereyra de jur. emphyt. lib. 1. qu. 16. nu. 1. in princip. vers. hęc questio, & nu. 14. cum seq. ubi ex Reg. Ordin. Portugall. lib. 2. tit. 33. §. 42. & lib. 4. tit. 66. haberi, posse quidem Emphyteusim fideicommissio vinculari, quando fideicommissarius habeat à fideicommittente facultatem emphyteuticandi.*
- 32 Velim tamen, ut intellegatur posse constitui fideicommissum in Emphyteusi hæreditaria, ad extraneos nempe transitoria, non autem in mixta, quæ non est absolutè hæreditaria, cum ad eam nominentur filii cum qualitate hæreditaria, *Caldas Pereyra conf. 21. num. 6. cum seq. Molina de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 10. nu. 71.*
- 33 Est bene verum, quòd hæc opinio temperanda venit, ut, si Emphyteusis concessa de bonis fideicommissi sit perpetua, reducatur ad tertiam tantum generationem *Gama decis. Portugall. 16. nu. 3. in fine autè versic. solent Advocati, & nu. 7. in fine.*
- Undè videndum, quomodò cognoscatur, & distinguatur Emphyteusis hæreditaria ab Emphyteusi ex pacto, & providentia. Hinc fit, quòd præcipue fideicommissum ordinari possit in Emphyteusi profana, cujus natura est, ut ad extraneos hæredes transeat, non in Ecclesiastica, cujus contraria natura est, ut regulariter ad extraneos non transeat, *Caldas Pereyra conf. 21. nu. 8. cum seq. Pereyra de Castro dec. Portugall. 26. nu. 4. Rota in recentior. decis. 79. nu. 1. & decis. 350. nu. 6. par. 16. sed in dubio ad differentiam Emphyteusis privati, seu profanæ intelligatur usque ad tertiam generationem, Pacion. de locat. & conduct. cap. 53. num. 25. & 28. Felic. alleg. 16. nu. 10. & alleg. 48. nu. 13. par. 3. Scapp. de Jure non script. lib. 3. cap. 22. nu. 12. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 57. nu. 1. & lib. 2. cap. 55. nu. 49. & cap. 72. n. 30. cum seq. & de regim. Eccles. Episc. tom. 2. lib. 5. cap. 16. nu. 16. Rota decis. 170. n. 1. par. 2. recentior. adeò, ut, etiam si concessa sit pro hæredibus, & successoribus, vel pro hæredibus in perpetuum, adhuc non efficitur transitoria ad hæredes sanguinis, & descendentes, & sic dicitur Emphyteusim ex pacto, & providentia, Pacion. de locat. cap. 53. nu. 37. Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 5. qu. 2. nu. 45. Rota coram Priolo decis. 371. nu. 5. & in recentior. decis. 209. num. 1. cum seq. par. 10. decis. 363. nu. 1. par. 19. & in Romana laudemii §. Quatenus itaque in principio 15. Januar. 1700. coram altero Eminentiss. Priolo, nisi agatur de Emphyteusi Ecclesiastica in Statu Urbini ex peculiari Brevi Urbani VIII. in Statu Ferrariæ ex Brevi Bonifacii VIII. vel secundum alios IX. in Abbatiis Farfen, & Nonantulæ ex consuetudine Cefanæ, & Ravennæ ex concordia Ravennaten. dicta, quia inibi Emphyteutica bona reputantur adinstar allodialium, indèque evadunt alienabilia, & transitoria in quoscumque, Pacion. de locato cap. 53. nu. 118. cum seqq. Card. de Luca de Emphyteusi disc. 3. nu. 24. disc. 8. nu. 2. cum seq. & disc. 9. nu. 10. & de feud. disc. 52. nu. 1. & 3. Rota in recentior. dec. 71. nu. 10. par. 19. decis. 546. nu. 6. & decis. 621. nu. 7. cum seqq. ead. par. 19. tom. 2. in casu autem Emphyteusis concessæ cum clausula in perpetuum juncta observantia, quòd extranei in ea successerint, tunc reddi-*

tur ad extraneos transitoria, Pacion. de locato cap. 53. nu. 102 & 110. Rota coram Card. Millino decis. 245. n. 2. versic. & videbatur Dominis, Priolo decis. 218. nu. 5. & in recentior. dec. 381. n. 6. cum plurib. seqq. par. 5. tom. 1. decis. 340. nu. 3. 6. & 7. par. 11. decis. 110. n. 5. par. 13. decis. 54. n. 24. & 35. cum seq. par. 16. decis. 52. num. 5. cum seqq. par. 19.

Stante tamen concessione, per quam Emphyteusis licet Ecclesiastica dignoscatur transitoria ad extraneos, potest etiam Emphyteuta in illa, prout in profana, instituere fideicommissum, *Caldas Pereyra conf. 21. n. 9. in fin. vers. ex quibus, quia Emphyteusis Ecclesiastica transitoria ad extraneos, venit in restitutione fideicommissi, Fusar. de substitution. qu. 630. nu. 4. Et dignoscitur Emphyteusis Ecclesiastica tunc esse transitoria ad extraneos, si ex pacto effecta sit transitoria ad extraneos, sicuti nanque interveniente debita solemnitate, rei Ecclesiasticæ alienatio permittitur, ità & interveniente pacto fieri potest Emphyteusis ad extraneos transitoria, Antonell. de loco leg. lib. 2. cap. 5. qu. 2. n. 51. si in Emphyteusi adsit pactum de affrancando Pacion. de locat. & conduct. cap. 53. num. 93. si concessa sit pro se, & hæredibus quibuscumque, Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 5. qu. 2. nu. 51. Pacion. de locat. cap. 53. nu. 46. cum seq. ubi de veriori, ac communiori, Gratian. disc. 481. n. 54. cum seqq. Rota coram Card. Puteo decis. 110. n. 2. & in recentior. decis. 309. n. 4. par. 4. tom. 2. decis. 191. n. 3. par. 13. decis. 385. n. 5. par. 16. dec. 225 n. 9. cum seqq. par. 17. & in Romana laudemii §. Quatenus itaque in principio 15. Januar. 1700. coram Eminentiss. Priolo, si habeat pactum de renovando de viginti novem annis in viginti novem annos Rota in recentior. decis. 381. nu. 14. par. 5. tom. 1. nisi ex conjecturis versemur in Emphyteusi pro hæredibus sanguinis, Rota dec. 209. nu. 3. par. 10. recentior. si habeat clausulas pro se & quibus dederit, & ad habendum, tenendum, & quidquid habuerit, liberè disponendum, Giovagnon. conf. 100. nu. 6. cum seqq. lib. 1. Gratian. disc. 481. nu. 57. cum seqq. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 5. qu. 2. nu. 51. cum seqq. Raudens. var. cap. 14. n. 79. Rebullus de oblig. Justit. par. 2. lib. 13. qu. 14. n. 1. Pacion. de locat. cap. 53. nu. 60. Sperell. decis. 120. n. 18. tom. 2. Rota in recentior. decis. 381. n. 5. par. 5. tom. 1. & coram Priolo dec. 218 nu. 7. Card. Cels. decis. 109. nu. 11. Buratt. decis. 87. n. 3. decis. 438. num. 2. par. 1. recent. decis. 16. num. 2. cum seq. & per tot. & decis. 26. nu. 2. par. 3. recent. decis. 110. n. 1. & 7. par. 13. dec. 225. n. 17. cum seqq. par. 17. decis. 83. num. 3. cum seq. par. 18. tom. 1. decis. 332. nu. 7. par. 19. decis. 618. nu. 3. ead. par. 19. tom. 2. & post Giovagnon. conf. 44. nu. 69. & 72. cum seqq. lib. 2. debent tamen dictæ clausulæ esse positæ in dispositivis, saltem consequutivè, & immediatè post dispositionem, ac narrativam rei in Emphyteusim concessæ, Rota in recent. decis. 438. nu. 2. in fine par. 1.*

Est bene verum, quòd sunt casus, in quibus Emphyteusis, licet habeat clausulas ad habendum, & similes, adhuc non sit transitoria ad extraneos, *Rota decis. 79. nu. 2. par. 16. recent.*

Si insuper semel ad extraneos transierit Emphyteusis, quia semper eandem retinet qualitatem, *Noal. de transmission. cap. 64. nu. 5. versic. 8. si Emphyteusis, Antonell. de loco legal. lib. 3. cap. 5. qu. 2. nu. 56. Rota in recent. decis. 381. nu. 12. par. 5.*

tom. 1. decis. 155. n. 17. par. 16. decis. 52. n. 8 par. 19.

50 Sciendum autem, quod emphyteutis Ecclesiastica, si ex communi usu est hereditaria, vel ex Bulla Apostolica effecta alienabilis inter vivos, vel in ultima voluntate, tunc adhuc fideicommissio supponi valet, quippe in fideicommissi restitutione venit, *Fusarius de substitutione. q. 630. nu. 7. & S. Reynol. obs. 15. nu. 8. & ita statuit Reg. nostra Ordin. Portugall. lib. 5. tit. 1. §. 1.*

52 Vtutum autem est, quod in Emphyteusi Ecclesiastica quantunvis non hereditaria, etiam fideicommissum ordinari potest, si fideicommissum fiat in descendentibus comprehensis in investitura, *Cyriac. contr. 205. nu. 209. tom. 2. Fusar. citat. qu. 630. nu. 11. Magon. decis. Lucen. 7. nu. 38.*

53 Quia occasione libenter non amplector distinctionem allatam per *Gam. decis. Portugall. 70. ubi firmatur in Emphyteusi temporali, ad generationes, seu vitas tantum posse ordinari fideicommissum, in perpetua autem non posse, dum nescio videre rationem differentiae inter unam, & aliam Emphyteusim, quia si possum prohibere alienationem Emphyteusis temporalis, dum vixero similiter possum prohibere alienationem Emphyteusis perpetuae, dum vixero, nec de hoc Dominus directus conqueri potest, quia possum, dum vixero, non alienare, ergo possum ei, cui concedo, alienationem, dum vixero, prohibere, *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 22. nu. 35. in fine versic. sed non.**

54 Neque turbant contrariae auctoritates firmantes, bona Emphyteutica non posse annexari majoratui, *Bardellon. conf. 93. nu. 3. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 22. nu. 34. Additionator. ad Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 10. nu. 71. circa fin. versic. haec ultima sententia, ubi ita practicari, & ita decisum in Regio Castellae Consilio, Marzar. epitom. fideicom. par. 2. q. 10. n. 22. versic. sed certe, ubi hanc opinionem habere magnam aequitatem, ac honestatem, Amostaz. de causis piis lib. 2. cap. 3. nu. 16. Perez de Lara de Anniversar. & Capellan. lib. 1. cap. 19. nu. 13. Gama decis. Lusitan. 70. nu. 2. vers. quod autem, decis. 214. num. 2. vers. cum ad me, & decis. 218. num. 3. ubi temen fatetur, in Jure ejus sententiam esse dubiam, & num. 10.*

Nihilque facepsunt septē in contrarium ratiocinia.

56 Non I. quod non possit erigi majoratus de bonis alienis, qualia sunt emphyteutica, quae nominatus videtur acquirere à Domino directo, non à nominante, hocque repugnat naturae ipsius majoratae, seu majoratus, *Caldas Pereyra conf. 21. num. 1. ubi in princip. non semel judicatum fuisse in supremo Regio nostro Senatu Lusitano, bona videlicet emphyteutica incorporari non posse majoratui, seu (ut in illis partibus ajunt) Capellae, forsitan, quia solent testatores in fideicommissis instituere Capellanas, Ph. eb. decis. 5. n. 4. par. 1. ubi ita judicatum, juncto vers. quam sententiam, ubi de veriori, & meliori, quia, ut*

57 supra diximus, bona Emphyteutica non sunt prorsus aliena, sed aliquo modo etiam nostra, & inter bona nostra enumerantur, sicque de illis ob dominium utile, quod habemus, disponere possumus per fideicommissum juxta supra in principio per nos tradita.

59 Non II. quod Emphyteuta non possit imponere onus nominato, quale est vinculandi Emphyteusim, *Caldas Pereyra conf. 21. num. 3. quia*

verius est, ut sustinemus, quod nempe, si agatur de Emphyteusi praesertim hereditaria, & sic ad extraneos transitoria, onus, seu vinculum hujusmodi adici possit, ut de veriori testatur idem *Caldas loc. cit. nu. 5. cum seq.*

60 Non III. Quod, sicuti si Dominus prohibeat, ne Emphyteutis fideicommissio vinculetur, valet prohibitio, *Pereyra de Castro decis. Lusitan. 26. n. 3. Cabed. dec. Lusitan. 130. n. fin. par. 1. ita tacite inest tacita prohibitio de non vinculandis bonis emphyteuticis, quia non est arguendum ab exprello ad tacitum, dum emphyteuta potest imponere quidem legem sibi bene visam, sed non hinc sequitur tacite prohiberi emphyteuta, ne vinculet emphyteusim, sicuti & e contra fideicommittens potest prohibere vocatis, ne emphyteuticent bona fideicommissariis, *Gama dec. Portugall. 16. n. 4. in princip. vel adhuc non obstante lege testatoris emphyteuticatio sublinebitur ad vitam vocati, qui emphyteuticavit, Gama dec. 192. n. 3. Addens ad decis. 16. ejusdem Gam. n. 3. in fine, ubi ita practicandum, satisque elicitur prohibitio ex eo, quod fideicommittens mandet, ut bona semper unita permaneant. Gama saepe laudata dec. 16. n. 4. quod sonant verba Lusitana per eundem relata -- andem semper estes bens juntos.**

61 Non IV. Quod hinc Dominus directus remaneret delusus in laudemiorum exactione, & in jure praedationis, ac retentionis in casu, quo rem venditam velit retinere, nec unquam emphyteutis in commissum caderet, ac difficilius consolidaretur cum Dominio directo, immo satis videretur in manum mortuam transire, transeundo in fideicommissarium, qui adiustar manus mortuae, ob prohibitionem alienandi, alienare non posset, eademque ratio militat in emphyteusi vinculata fideicommissio, quae militat in emphyteusi ad manum mortuam transeunte, si fideicommissarius non posset alienare emphyteusim ob prohibitam à fideicommittente alienationem, & sic noceret Domino directo, quod facere minime valet emphyteuta, *Caldas Pereyra conf. 21. n. 1. in med. Pereyra de Castro decis. Lusitan. 26. n. 2. in med. vers. & licet ob id, & nu. 7. in med. Gama decis. Portugall. 7. nu. 1. & 2. vers. quod autem, & decis. 213. nu. 3. & 10. in princ. quia satis consultum remanet amissioni laudemiorum per subsidiariam praestationem quindenniorum, de qua in presenti Cap. acturi sumus, & dictum hujusmodi contrarium, seu contrariantium, quanvis singulari, tamen est contra communem, ut refert *Add. ad decis. Gam. 70. nu. 1. circa fin. versiculo sed licet hoc dictum, & contrariae opinionis affectae non animadvertetunt ad remedium quindenniorum.**

62 Praeterquamquod cum liceat Emphyteuta nunquam alienare, & tamen de hoc Dominus conqueri nequeat, dum emphyteusis alienatio non est coactiva, sed facultativa, posita videlicet in arbitrio, & facultate emphyteuta, non in illius obligatione, & necessitate alienandi, veluti fatentur contrarii, nimirum *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 22. n. 39. Niger de laudem. tom. 1. q. 12. art. 3. n. 77. in fine, Pereyra de Castro decis. Portugall. 26. nu. 2. in fine vers. & licet emphyteuta, & Dominus ea lege concessit emphyteusim, ut apud emphyteutam, ejusque haeredes perpetuo esset, Cyriac. contr. 205. nu. 200. adeo, ut experientia docet, quod*

- quod emphyteusis in eadem familia centum, bis
 71 centum, & pluribus annis citrà alienationem
 durare potest, nec hinc Domini conditio dicitur
 facta deterior, nec Dominus de hoc conqueri
 valet, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. n. 77.*
 in fine, *Papon. Arrest. lib. 1. tit. 14. §. 4. in princip.*
 72 *versiculo quandoquidem, immò tale laudemiorum*
 emolumentum tanquam pendens ab alieno ar-
 bitrio, & factò emphyteutæ, ex alia etiam parte
 non est considerabile, cum habeat se ad esse, &
 non esse, *Niger de laudem. qu. 12. artic. 3. nu. 79.*
 tom. 1. bene infertur, non posse emphyteutam
 impediri, nè fideicommissò subiiciat emphyteu-
 73 sim ob solum laudemiorum præjudicium, quan-
 do per æquipollens illa suppleri possunt quinden-
 74 nii solutione, & commoditas talium laudemio-
 rum non est habenda in consideratione uti ve-
 niens secundariò, seu accessoriè, & in consequen-
 75 tiam *Cyriac. contr. 205. nu. 200.* quidquid dicat
Phæb. decis. Portugall. §. num. 9. vers. respondetur
enim, & vers. suffragatur in medio par. 1. hanc reg-
 ulam non procedere respectu tertii, sed inter,
 solos contrahentes, immò hujusmodi interesse
 verè esse æquè principale, dum hac lege emphy-
 teuticus contractus celebratus est, ut nempè
 76 apud emphyteutam, ejusque hæredes perpetuò
 remaneret, ità prædictò argumento respondet
Alciat. in l. filiusfamilias miles 114. §. Divi 11.
nu. 21. in fine versic. sed tamen, ff. de legat. 1. Ripa
ibidem nu. 91. circa fin. vers. non obstat, & conf. 5.
n. 9. in fine de jure emphyt. Cyriac. contr. 205. n. 210.
 tom. 2. nec est verum, quòd spes percipiendi lau-
 demia in perpetuum penitus extinguitur, ut ac-
 cidit, quando emphyteusis transfertur in Eccle-
 siã, etenim in fideicommissò non omninò extin-
 77 guitur talis spes, dum ultimus de linea vocatorum
 potest alienare, & sic quandoque potest esse lo-
 cus solutioni laudemii non obstante emphyteusis
 vinculo, ut respondet *Marta de succes. leg. par. 4.*
qu. 21. artic. 19. nu. 61. cum seqq.
 Non V. Quòd cum possessor majoratus sem-
 per est persona potens, & ob ejus potentiam non
 78 tam facilè ab illo emphyteutica pensio exigì po-
 test in notorium directi Domini præjudicium
 79 *Phæb. decis. Lusitan. §. nu. 8. par. 1.* quia non sem-
 per possessor majoratus est potens.
 Minusque facit replicatio *Roderic. de ann. red-*
 80 *dit. lib. 2. qu. 22. nu. 39. in princip. vers. nec etiam*
obstat, quòd videlicet prohibita in fideicommissò
 alienatione emphyteusis, alienatio non est in fa-
 cultate successoris in emphyteusi, si enim emphy-
 teuta habet libertatem non alienandi emphyteu-
 sim, cur eandè comunicare non poterit successorì
 absq; præjudicio Domini, aliàs sequeretur absur-
 dum, quòd Dominus posset cogere emphyteutã
 ad alienandum, nè laudemii defraudaretur.
 Eodem fermè pacto corrui replicatio *Pe-*
 81 *reyr. de Castro decis. Lusitan. 26. n. 2. in fine vers.*
& licet, animadvertentis, quòd hoc modo tolle-
 retur naturalis potentia, dum res emphyteutica
 redderetur inalienabilis, quippè eadem inaliena-
 bilitas (ut ità dicam) contingere potest in em-
 phyteuta, & sic nihil interest, quòd quoque illa
 contingat in fideicommissario.
 Non VI. Quòd hæredes privarentur hac via
 82 libertate alienandi sibi ipsis concessa à lege, ut
 arguit *Manent. de jure contract. livellar. q. 1. part. 7.*
nu. 16. cum seqq. quia sequeretur absurdum, quòd

nemo fideicommissum instituire posset, nè tolle-
 ret successoribus libertatem alienandi.

Non VII. Denique, quòd sequeretur, Em-
 phyteutam cum suo fideicommissò plus posse,
 quàm Dominum, & ligare manus Domini, quin
 83 posset concedere licentiam successoribus aliena-
 re volentibus, *Manent. de jur. contract. livell. q. 1.*
part. 7. n. 16. quia Emphyteuta, ut Emphyteuta
 ratione utilis domini plus potest, quàm Domi-
 nus, dum cogere potest Dominum ad consen-
 tiendum alienationi Emphyteusis in personam
 84 idoneam juxta vulgatam *l. fin. C. de jure Emphyt.*
Fulgin. de jure Emphyt. tit. de alienat. qu. 1. n. 229.
cum seq. & qu. 11. nu. 1. Dominus autem cogere
 non potest Emphyteutam ad alienandum, im-
 mò Emphyteuta, prohibendo hæredi alienatio-
 nem, utitur jure suo, nec Domino injuriam fa-
 cit, mandando, quòd ipse, si viveret, facere
 posset, Emphyteusim nunquam alienando, non
 omisso, me arbitrari, non rectè ratiocinari *Ma-*
 85 *nent. loc. mox citat.* etiam in casu consuetudinis
 Mantuæ, sub motivo, quòd non debeat valere
 fideicommissum in Emphyteusi eo, quòd cum
 Mantuæ feudum, & Emphyteusis sint redacta
 86 ad instar allodialium, sicque effecta alienabilia
 ob penuriam allodialium, non possent effici ina-
 lienabilia ex sola causa privata ipsius nempè Fi-
 deicommissantis, quæ postponitur publicæ, ut
 sunt commercia, nevè aliàs hoc pacto derogetur
 consuetudini, quando nemo facere potest, quin
 leges, & consuetudines non habeant locum in
 suo testamento, quia præmissò, quòd fideicom-
 missum etiam est causa publica, ut bona confer-
 ventur, consuetudo Mantuæ neminem cogit ad
 alienandum, sed solum permittit alienari, et sic
 est facultativa, cujus favori inducto quisquis
 renunciare potest, & quando lex se habet permis-
 sivè, non autem præceptivè, quisquis facere po-
 test, ut non habeat locum in suo testamento,
 omisso, quòd quando etiam esset per modum
 præceptiva, ad summam consuetudo procede-
 ret inter vivos, non in ultima voluntate; ultra-
 quamquòd videtur disputabile, an talis consue-
 tudo subsistat tanquam præjudicialis Domino
 in laudemio, quòd habiturus esset, si illa non
 adesset, & deum nescio, quomodò *Manent.*
loc. alleg. non animadvertat ad naturam bono-
 rum Emphyteuticorum in Mantuana Civitate,
 quæ cum sit juxta tradita per *Rot. coram Coccino*
dec. 2234. nu. 11. cum seqq. transitoria ad extra-
 87 neos, hinc sequitur procul dubio posse fidei-
 commissò subiici, et sic operatur contrarium ef-
 fectum, quòd nempè Emphyteuta tam inter vi-
 vos, quàm in ultima voluntate possit ad libitum
 de Emphyteusi disponere, ut de simili Emphy-
 teusi in ditionibus Farfen. & Ravennaten. *Spa-*
da conf. 240. n. 1. & per tot. lib. 2. Card. de Luca de
Emphyteusi disc. 3. n. 24. disc. 8 n. 2. & 3. & disc. 9.
n. 10. Rota coram Card. Celso dec. 295. n. 8. Merlin.
dec. 699. n. 19. cum seqq. ac in recentior. dec. 152.
n. 2. par. 2. dec. 371. n. 25. par. 5. tom. 1. dec. 261. n. 8.
cum seqq. par. 10. dec. 71. nu. 1. cum seqq. parte 19.
dec. 621. n. 7. cum seqq. cad. par. 19. tom. 2. & in
 simili consuetudine Terræ Pontiani *coram Ninot.*
dec. 40. n. 6. & in Nullius, seu Terræ Pontiani Im-
missionis 26. Junii 1709. §. Verùm & huic fun-
damento, coram Reverendis. Ansaldo Decano.

Adeò autem vera est, adeoque benè fundata
 nostra

nostra opinio, ut ex Doctoribus tenentibus contrariam plures saltem nostram admittant in casu, quo agatur de Emphyteusi perpetua, quia ex sua natura perpetuò esse debet penès Emphyteutam, & successores, hincque nulla sit injuria Domino directo, si secundùm naturam suam perpetuò prohibeatur alienari, ut fatentur *Caldas Pereyra q. forens. lib. 1. quest. 23. n. 72. ubi antè med. vers. sed prima opinio*, de probabiliori, *Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 4. n. 144. Alvarez Pegas forens. cap. 9. n. 34. in fine. Pereyra de Castro dec. Portugall. 26. n. 7. in med. vers. licet non diffitebor*, ubi ita in praxi servari, *Cabed. dec. Portugall. 130. n. 1. par. 1. Gama decis. Portugall. 70. n. 1.*

89 ubi ita judicatum, Emphyteusis nanque perpetuò durat, & reputatur hæreditas Emphyteutæ, *Phæb. dec. Portugall. 5. n. 3. in princip. vers. & Emphyteusis,*

90 *par. 1. ubi ita haberi in Reg. nostra Ordin. Portugall. lib. 4. tit. 96. §. 23. & tit. 97. §. 2.* immò iidem fatentur, quòd juxta nostram aliàs in Senatu Lusitanix fuisse resolutum, quando Emphyteusis fuerit ad generationes, sive nominationes, seu

91 (ut nostri Lusitani ajunt) ad vitas, & Castellani, ad voces, *Gama decis. Lusitan. 70. n. 2. in fine, vers. & sunt, qui hoc intelligant, & dec. 21. n. 3. & 5. in fine,* & è contrà quòd juxta nostram fuerit determinatum in Emphyteusi ad vitas, ut ait *Cabed. decis. Portugall. 130. n. 3. par. 1.* sentiat in hoc casu tutius esse, à Domino directo facultatem impetrare. Attamen loquendo cum proprietate sermonis differt generatio à vita, etenim cum datur Emphyteusis ad vitas, quot sunt personæ in Emphyteusi succedentium, tot sunt vitæ, & cum datur ad generationes, omnes personæ ejusdem gradus habentur pro una generatione,

92 idest omnes filii sunt una, seu prima generatio, nepotes alia, seu secunda, & pronepotes altera, seu tertia, *Parlador. quotid. differ. 71. §. 2. nu. 11.*

93 *94* quanvis alii nec perpetuam Emphyteusim posse vinculari senserint, inter quos *Addens ad Reynos. obs. 70. n. 17. in princip. Britt. in cap. potuit 4. de locat. §. 2. n. 54. Carvalh. de utraq. quart. par. 2. n. 315. vers. occasione*, ubi ita in supremo Lusitanix nostræ Regio Senatu non semel judicatum, *Veigas in l. filiusfamilias miles 114. §. Cum quis ff. de legat. 1. in fine vers. in lege finali*, prout etiam

95 admittunt posse Fideicommissò vinculari Emphyteutica bona de consuetudine, ut Mantuæ, & alibi, vel ex Bulla Bonifaciana Ferrariæ, & in Catalonia, adinstar allodialium, *Peregrin. de Fideicommissis. artic. 6. nu. 29. in fine cum seqq. Cortiada decis. Cathalon. 284. nu. 54. cum seq. parte 5. Rota coram Ninot. dec. 40. n. 6.*

96 Oniùso, quòd cum inter DD. contrarios militet *Alciat. conf. 8. n. 16. cum seqq. lib. 6. tom. 2. qui in l. filiusfamilias miles 114. §. Divi 11 ff. de legat. 1. n. 21. vers. sed nunquid Emphyteuta*, pro nostra sententia sit, sequendus venit potiùs in

97 commentariis, quàm in consiliis, *Marta in consil. præfat. n. 67.* & semper sequenda esset opinio

98 *Alciati in commentar. uti posterior, Honded. conf. 75. n. 48. lib. 2.* nec valdè urgere debet auctoritas *Alciati* consulentis quantumvis doctissimi Jurisconsulti, dum sæpè magis egestatis causa consulvit, & Clientibus morem gessit, teste *Rubeo practicab. cap. 40. nu. 257.*

99 Suntque alii DD. qui magis accedentes ad nostram sententiam, distinctionis fædere, alle-

runt posse Emphyteusim Fideicommissò vinculari accedente tamen consensu Domini, immò nostram opinionem ità esse intelligendam contendunt *Marta de success. legal. par. 4. quest. 21. artic. 19. n. 61. cum seqq. Carvalh. de utraq. quarta par. 2. n. 315. vers. occasione. Phæb. decis. Lusitan. 5. n. 9. versic. sed non oberit, cum seqq. versic. tom. 1.* non animadvertunt tamen sibi contradicere, etenim si inter alia motiva DD. contrarium sententia n, potissimum est illud fundatum in præjudicio directi Domini ob amissionem laudemiorum, & carentiam commissorum, sequitur, quòd etiam procedendo cum hac distinctione, nempe vinculari posse Emphyteusim consentiente Domino, adhuc ipse Dominus remaneat defraudatus laudemis, & commissis, sicque semper nostra opinio videtur probabilior, verior, communior, & tutior, per quam mediancibus quindennis consulitur Domino, & testatoris Fideicommittentis dispositio servatur.

Nec amplector distinctionem eorum, qui asserunt, posse quidem Emphyteusim vinculari, si est perpetua, ut in nostro Portugallix Regno, ubi bona provenientia de bonis regalibus, in illis partibus Reguengos nuncupata, apud Hispanos *Realengo*, idem quod Emphyteusis Reipublicæ, & teci, juxta *Ordin. Reg. Portugall. lib. 2. tit. 16. & lib. 4. tit. 36. §. penult. Caldas Pereyra de jure Emphyt. tit. de extinct. cap. 2. à n. 9. & cap. 4. n. 35. Valasc. eod. tract. q. 13. sub n. 1. vers. hoc autem, & qu. 38. in fine, Rebell. de oblig. justit. parte 2. lib. 3. qu. 4. n. fin. Fragos. de regim. Reipub. Christ. tom. 3. disp. 10. §. 3. nu. 11. Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 4. sect. 7. §. 9. nu. 154. Gama decis. Portugall. 142. n. 2. Cortiada decis. Cathalon. 284. per tot. tom. 5. fatentur posse sine Domini consensu vinculari, quia cum non cadant sub commissò, in nihilo præjudicatur Domino, *Carvalh. de utraq. quarta par. 2. n. 315. in fine vers. limitabitur*, etenim, quantumvis Emphyteusis sit perpetua, & tanquam talis, alienabitur sine pæna caducitatis, nec amplius reversiva ad Dominum, attamen potest considerari præjudicium Domini in aliquo casu, dum potest Emphyteuta decedere sine testamento, vel sine hærede ab intestato, ità, ut, si Emphyteuta non annecteret Fideicommissò Emphyteusim, Dominus illam uti ad se reversam prætenderet, nisi dicendum, quòd in illa foret successurus fiscus.*

Qui verò sequi voluerit sententiam asserentiù Emphyteusim posse constitui in Fideicommissò, dummodò accedat consensus Domini directi, non hinc putet, consensum Domini operari exemptionem à quindennio, bene quidem operari, nè Emphyteusis ob injunctum Fideicommissi vinculum cadat in commissum, dum Dominus consentiendo hujusmodi vinculo, semper censetur jus suum salvum, ac intactum servare, & sic nunquam renunciare quindennio, nec ratio *Marta de success. legal. par. 4. qu. 21. artic. 19. n. 61. cum seqq.* quòd nempe Fideicommissum potest extinguì, & ultimus vocatus de illo tanquam de bonis liberis disponere, stringit, etenim accidentaria circumstantia non tollit, quòd interim non debeantur quindennia à Fideicommissariis, quandiu durat Fideicommissum, cum interim Dominus privetur commodo laudemiorum.

107 His præhabitis, devenio ad principalém resolutionem, & dico, quòd Emphyteuta subji-
cente Emphyteutim strictissimo vinculo Fidei-
commisfi cum prohibitione alienandi bona Em-
phyteutica effecta Fideicommissaria sub pœna
caducitatis, vocatus tenetur solvere quinden-
nium, *Salzed. de lege Politic. lib. 2. cap. 2. à n. 15.*
usque ad n. 54. Cortiada decis. Cathalon. 284. n. 53.
*in quæst. 5. par. 4. repetit. par. 5. & post Tract. in or-
dine la IV. int. Decision. exter.*

108 Neque faciendâ est magna vis in *Matthæu de*
Regim. Regni Valentia cap. 2. §. 5. n. 119. cum seq.
quantumvis contra nostram resolutionem sentiat,
quindennia non debent ex Emphyteusi Fidei-
commisso supposita, quia est unicus (quod
109 sciam) in sua opinione, nec aliqua suum di-
ctum munit auctoritate, etiamsi nonnullas de-
ducatur rationes meo tamen iudicio fuitiles.

I. Equidem fundata in eo, quòd cum quin-
dennia sint inducta consuetudine, vel conven-
tione; si extat conventio, sumus extrâ dubium,
consuetudo potius extat in contrarium nunquã
solvendi quindennia ex constitutione Fideicom-
missi, ideoque ea non debent, dum consuetudo
uti stricti Juris non extendenda de persona ad
personam, nec de re ad rem, etenim nescio vi-
110 dere assertam consuetudinem in contrarium, &
puto, *Matthæu* forsitan loqui de particulari con-
111 suetudine in Regno Valentia vigente; immò
quantumvis quindennia ortum habeant à con-
suetudine, hujusmodi consuetudo est fundata
super indemnitate Domini directi, & sic est ex-
tendibilis ad omnem casum, in quo adest dam-
num Domini. Eodemque pacto venit intelli-
112 gendus *Cresp. obs. 106. n. 10. cum seqq. & nu. 17.*
*par. 2. ubi prætere hunc casum quindennium, ef-
se rem novam, injustam, & contempnendam uti
nec Jure, nec consuetudine probatam.*

Respondendum autem ad motivum *Cresp. loc.*
cit. n. 13. in fine, quòd cum nempè Emphyteu-
ta Fideicommissum instituens in Emphyteusi,
jure suo utatur, & disponat de dominio utili, id
113 faciens, non ut directo Domino noceat, sed ut
sibi, & familiæ prospiciat, & in suo nomine,
sive successoribus rem conservet, consequenter
ad nullam refectionem, aut damni solutionem
mediante quindennio tenetur, quia re vera ne-
gari nequit, proprietarium, sive Dominum di-
rectum sentire damnum, ideoque æquitas postu-
lat, ut mediante quindennio illud solvatur, ac
reficiatur. In nihilum relevante, quòd præju-
114 dicitur Domini uti secundarium non venit in
consideratione, *Cresp. obs. 106. n. 5. cum seq. & n. 9.*
*in fin. par. 2. ubi exemplificat in fisco, qui etiam le-
ditur ex prohibitione alienationis, cum jus ga-
bellæ amittat, si res inalienabilis fiat, & tamen
non potest vetare hujusmodi foundationes, etiam
quæ absque Regio assensu fiunt, quia quod in
eis constituitur, est conservatio, & favor fami-
liæ, quæ omnem fraudis præsumptionem exclu-
dit, cui argumento non facile responderi pos-
se ait *Anguian. de legib. lib. 3. contr. 12. num. 16.*
*& 24. idemque Cresp. nu. 6. exemplificat in fre-
quenti clausula in majoratibus etiam absque Re-
gia facultate constitutis, ut, si successor crimen
læsa Maiestatis commiserit, vel alius, in quo con-
fiscationis bonorum pœna imposita sit, hora deli-
cti præambula censeatur Majoratu privatus, &**

in immediatum successorem translatum Fidei-
commissum, sicque excluditur fiscus.

Minimèque obstat alia ratio ejusdè *Matthæu*
loc. cit. n. 121. cum seqq. quòd præjudiciû Domini
directi ob amissionem laudemiorum, etiam quan-
doque cessat in Fideicommissio, nec adeò con-
stans, perpetuum, & verum est, quòd ex funda-
tione Fideicommissi, seu majoratus in Emphyteusi
ipsa Emphyteusis evadat omninò inalienabilis,
sunt enim plures casus, in quibus rectè, & Jure 115
alienari potest *Cresp. obs. 106. n. 7. par. 2. Anguian.*
de legib. lib. 3. contr. 12. nu. 18. cum seq. licque
quòd, licet in Fideicommissio prohibita sit alie-
natio, tamen à manu mortua differt, dum Fi-
deicommissum passim videmus alienari, quan-
do nempè non existentibus bonis liberis pro mu- 116
liere dotanda, vel pro dote restituenda distra-
hantur ad terminos famigeratæ *Auth. res, quæ*
C. commun. de legat. in casu, quo ad alimenta
Fideicommittens teneatur, in casu captivitatís, 117
aut carceris possessoris, in casu necessitatis refi- 118
ciendi alias res præciosiores, in casu redemptio- 119
nis alterius rei ab hostibus captæ, in casu æris 120
alieni Fideicommittentis, in casu utilitatís ipsius 121
Fideicommissi, in casu remunerationis servitio- 122
rum, in casu constructionis Ecclesiæ, in casu ma- 123
gni honoris, quo splendor domus, vel successo- 124
rum augeatur, aut si titulo dignitatum regiarum,
Marchionis, Comitís, Vicecomitís, vel Baronis,
qui hæc non habeat, decoretur, vel ad gradum,
sive Iphæram primorum Magnatum ascendatur,
in casu utilitatís publicæ, vel alicujus magni ob- 125
sequii, sive insignis servitii Regi faciendi, in casu
denique extinctionis vocatorum, tunc enim 126
res redit ad suam naturam, fitque alienabilis, ut
dictos casus, & similes refert *Cresp. obs. 106. n. 8.*
*par. 2. Undè non semper Dominus fraudatur ju-
re laudemiorum, sed bona penès manum mor-
tuam inalienabilia evadunt ratione possessoris,
quia hujusmodi casus nō sunt habendi in con-
sideratione tanquàm rarò contingibiles, & à ca- 127
su, seu casualitate dependentes, dum etiam alii
casus in Ecclesia Domina utili sunt contingibi-
les, quæ alienare potest servatis solemnitatibus
à Jure præscriptis in bonorum Ecclesiasticorum
alienatione, nempè quando alienatio in ejus ce-
dit utilitatem, attamen non hinc cessat obliga-
tio solvendi quindennia Domino directo, sed,
etiamsi forsitan pluriès dari possent tales casus,
adhuc non remanet consultum Domini indemni-
tati circa laudemiorum receptionem, cum ex
istis alienationibus tanquàm ex causa necessaria
provenientibus non deberentur laudemia Domi- 128
no, et sic adhuc Dominus illis remaneret defrau-
datus; immò, quantumvis prætere posset lau-
demia Dominus ex alienatione coactiva, pro-
indèque in laudemis nullum præfentiret detri-
mentum, attamen ex alia parte circa commissi
pœnam nunquam illi locus esset, et sic nunquam
reverteretur ad Dominum Emphyteusis, quia
alienando ex causa necessaria Emphyteuta mul- 129
ctari nequit pœna caducitatis.*

Posset etiam addi III. ratio ad sensum *Mat-
thæu*, deducta in simili ex *Card. de Luca de Em-
phyteusi disc. 32. nu. 12.* quòd nimirum non mili-
tat eadem ratio in Emphyteusi supposita Fidei-
commisso, quæ urget in Emphyteusi penès ma-
num mortuam, eo, quòd durante mundo illa
Em-

- Emphyteusis evadit durabilis apud manum mortuam, & apud eandem inalienabilis, vel saltem difficilius, & rarius alienatur, hæc verò supposita Fideicommissio est frequentius alienabilis, dum juxta humanarum rerum contingentiam etiam ad paucos annos, vel menses, copiosarum generationum finem quotidie experimur, sed ratio hujusmodi valde frivola est, quia non debet Dominus dependere ab eventualitate, nec habenda ratio ad casus raros, sed ad frequentes ad text. in l. ea, qua raro 64. l. in obsecris 114. ff. de reg. Jur. l. Fura 3. l. his 4. l. nam ad ea 5. ff. de legibus.
- 130 Differentia insuper maxima versatur inter unam, & alteram Emphyteusim, qui enim instituit Fideicommissum in re Emphyteutica, actum licitum facit, & jure suo utitur, qui verò Emphyteusim in manum mortuam transfert, actum gerit prohibitum, & contra Jus Cresp. obs. 106. n. 12. par. 2.
- 131 Nil demùm relevant Cuius Junior cons. 171. per tot. Soccin. Jun. cons. 72. nu. 74. cum seq. lib. 1. Bardellon. con. 93. nu. 72. Marta cons. 192. nu. 13. cum seq. Manent. cons. 106. nu. 1. & per tot. vol. 2. in ordine cons. 1. post suas decision. Mantuan. & de contract. livellar. pact. 7. nu. 16. asserentes feudum, aut emphyteusim fideicommissio supponi non posse, quia loquuntur in casu particularis consuetudinis Mantuæ, per quam feuda sunt alienabilia favore commercii ob penuriam bonorum allodialium in illis Partibus, ut fatentur iidem Manent. nu. 38. & cons. 41. nu. 25. vol. 1. & Bardellon. cons. 93. nu. 63. vers. insuper ex abundanti, vel loquuntur contra communem, de qua nos supra.
- 132 Non omittendum, quòd in locis, ubi solvi non solent ob emphyteusis alienationem laudemia, sicuti in Statu Montisferrati solvi non solent ob feudi alienationem, ex Manent. cons. 106. nu. 39. vol. 2. in ordine 1. post suas decis. Mantuan. ita nec solvenda sunt quindennia eo casu de emphyteusi fideicommissio supposita, nisi remaneat scrupulus aliquis super hoc, eo, quòd, quanvis eo casu non possit considerari præjudicium Domini in talis emphyteusis alienatione ob non debita laudemia vigore consuetudinis illa non solvendi in certo loco, attamen ex alia parte ob durationem fideicommissi de sui natura perpetui videtur adhuc considerari damnum Domini, hoc enim modo non est locus devolutioni, & sic ex hac causa videretur applicabilis nostra principalis resolutio super solutione quindenniorum, de hoc tamen non figo pedem, sed id relinquo cogitandum.
- 133 3 Subemphyteusis est concessio ab emphyteuta facta alteri.
- 4 Vulgò appellatur emphyteusis subalterna.
- 5 Subfeudum latine subbeneficium.
- 6 Apud Gallos retrofeudum.
- 7 In Portugallia prazo de prazo.
- 8 Vel fateosi de fateosi, afforamento de afforamento.
- 9 Emphyteuta ibidem dicitur foreiro.
- 10 Latine quoque livellus, livellarius, livellare.
- 11 Idem sonat subinvestitura, subinvestire.
- 12 An livellus scribendus cum littera B.
- 13 Auctori non arridet scribi cum littera B. & cur.
- 14 Adducitur alia ratio ab Auctore.
- 15 Auctor tamen id relinquit pertinacibus.
- 16 Emphyteuta potest subemphyteuticare.
- 17 Citrà Domini tamen consensum non subemphyteuticat.
- 18 Talis consensus præsumitur ex lapsu temporis.
- 19 Facta subemphyteuticatione de consensu Ecclesiæ domine directæ, subemphyteusis non dicitur esse de juribus Ecclesiæ, prout est prima concessio.
- 20 Subemphyteusis est species alienationis.
- 21 Ex subemphyteuticatione debetur laudemium.
- 22 Feudatarius subinfeudare potest absque consensu Domini.
- 23 Subfeudatarios habendo, melius inservitur Domino.
- 24 Ex subemphyteuticatione non transfertur utile dominium.
- 25 Subemphyteuta subemphyteuticare potest.
- 26 Emphyteuta exigere potest pensionem à subemphyteuta.
- 27 Apud subemphyteutam remanent reliquiæ domini.
- 28 In subemphyteutam transfertur utile dominium.
- 29 In subemphyteutam transfertur utile dominium alterius speciei.
- 30 Reiiicitur Marfil. de fidejussor. num. 214.
- 31 Feudatarius potest subinfeudare irrequisito Domino.
- 32 Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. art. 1. num. 27. sibi contradicit.
- 33 Laudemium idem est quod approbatio.
- 34 Niger parum sibi constans.
- 35 Laudatur Sarmient. & reprobatum Sel. lib. 3. cap. 2. num. 24.
- 36 Singularitatis ambitus vitium pluribus familiare.
- 37 Laudatur Parlador.
- 38 Sarmient. sibi contrarius Select. lib. 3. cap. 2. num. 26. & 34.
- 39 Sarmient. loc. cit. n. 25. vers. non obstant, reiiicitur.
- 40 Subemphyteuticari nequit alteri.
- 41 Emphyteusis, seu veçtigal constitui potest in re aliena.
- 42 Dominium non est de substantia emphyteusis.
- 43 Multò minùs de substantia subemphyteusis.
- 44 Prescribens, qui habet utile dominium, potest emphyteuticare.
- 45 Fideicommissarius potest emphyteuticare.
- 46 Conductor potest sublocare.
- 47 Translatio domini non est de substantia locationis.
- 48 Quisquis in re sua est moderator, & arbiter.
- 49 Emphyteuta subemphyteuticare nequit sine consensu Domini.
- 50 Refellit Sarmient. loc. cit.
- 51 In re aliena emphyteuticanda nullum datur Dominium.
- 52 Diversum est potestas subemphyteuticandi, & subemphyteuticatio.
- 53 Sarmient. confundit terminos.
- 54 Subemphyteuticatio dependet à voluntate Domini.

ARGUMENTUM.

Emphyteuta manus mortua, subemphyteuticando de consensu Domini, alteri manui mortuæ, sive etiam Layco, liberatur à solutione quindennii, & onus illud solvendi transfunditur in subemphyteutam.

SUMMARIUM.

- 1 Materia sublocationis est frequentissima.
- 2 Non minùs frequens est materia subemphyteuticationis.

55. Sar-

- 55 Sarmient. more suo confundit terminos .
- 56 *Emphyteuta* donare potest *emphyteusim* de consensu Domini .
- 57 *Idem* in *emphyteusi Ecclesiastica* .
- 58 *Reprobatur* Sarmient. Select. lib.3. cap.2. num.1.
- 59 *Emphyteusis* donari potest sine consensu Domini .
- 60 In Gallia res *emphyteutica* adinstar *allodialis* .
- 61 Ex donatione *emphyteusis* debetur *laudemium* .
- 62 *Reiicitur* Staiban. Jun. resol.49. nu.3. cum seqq.
- 63 Neapoli de consuetudine non debetur *laudemium* .
- 64 Immo Neapoli viget contraria consuetudo .
- 65 Donando *emphyteusim* uti *allodiam*, est locus commissio .
- 66 *Emphyteusis* pignorari, & hypothecari potest .
- 67 *Ista alienari prohibita*, non censetur prohibita hypothecari .
- 68 *Hypothecari tamen nequit*, si desit spes luitionis .
- 69 *Census imponi potest super emphyteusi* .
- 70 De simplici alienatione loquitur l. fin. C. de jure Emphyt.
- 71 *Emphyteuticari* nequit in potentiolem .
- 72 *Vel in pauperiolem*, vel minus habilem .
- 73 *Quisquis presumitur inops* .
- 74 *Dominus non tenetur consentire alienationi* .
- 75 *Auctor non sequitur talem opinionem* .
- 76 *Dominus directus tenetur consentire subemphyteuticationi* .
- 77 *Emphyteuta subemphyteuticans*, remanet *emphyteuta* .
- 78 In casu alienationis injustè donegatur consensus .
- 79 *Dominus tenetur recognoscere novam emphyteutam* .
- 80 In subsidium conveniri potest *subemphyteuta* .
- 81 In quo casu per *subemphyteusim* non abdicetur res .
- 82 *Reiicitur* Fulgin. de jure emphyt. tit. de contract. emphyt. quæst. 10. num. 13.
- 83 *Reliquia domini remanent penès primum emphyteutam in casu*, quo secundus *emphyteuta* non sit approbatus à Domino directo .
- 84 *Prout si in instrumeto subemphyteusis conveniatur*, quòd in casu extinctionis generationis revertatur ad primum *emphyteutam* .
- 85 *Conductor potest sublocare etià sub majori pensione* .
- 86 *Etiàm in casu pacti de non sublocando sine licentia locatoris*, non potest locator sine causa illam negare .
- 87 *Conductor per sublocationem non liberatur à solutione pensionis* .
- 88 *Reprobatur* glosa in §. Adeò 3. Inst. de locat. & conduct.
- 89 *Emphyteuta emphyteutæ mei non est emphyteuta meus* .
- 90 *Subemphyteuticatio est species alienationis* .
- 91 *Emphyteuta subemphyteuticare potest irrequisito Domino*, si vigeat consuetudo *subemphyteuticandi* irrequisito Domino .
- 92 *Talis viget consuetudo Mediolani* .
- 93 *Eadem viget in Portugallia*, ubi *Auctor est originarius* .
- 94 *Ibidem subemphyteuticare dicitur emprazar a face do seu prazo*, ou a Sombra do seu prazo .
- 95 *Auctor tamen dubitat de tali consuetudine* .
- 96 *Consuetudo est altera lex* .
- 97 *Consuetudo excusat à caducitate* .
- 98 *Fendatarius feudum in emphyteusim de consuetudine concedere potest* .
- 99 *Emphyteuta subemphyteuticare valet sine consensu Domini*, si ex pacto id facere possit .
- 100 *Conductor*, etiam invito Domino sublocare potest .
- 101 *Emphyteuta fraternizat cum conductore* .
- 102 *Sapè dubitatur*, an sit locatio, an *emphyteusis* .
- 103 *Argumentum à simili in Jure est validissimum* .
- 104 *Conductor non sibi*, sed Domino possidet .
- 105 *Domino magis expedit habere duos emphyteutas* .
- 106 *Fendatarius subinfendare potest citrà consensum Domini* .
- 107 *Emphyteusis non inclinatur totaliter in locationem* .
- 108 *Nec in omnibus ambulat pari passu cum feudo* .
- 109 *Subemphyteuticatio est alienatio* .
- 110 *Per sublocationem Domini conditio non deterioratur* .
- 111 *Talis Subconductor non est propriè conductor* .
- 112 *Sublocans semper pro Domino possidet* .
- 113 *In permutatione emphyteusis requirendus Dominus* .
- 114 *Refellitur* Corbul. de caus. privation. emphyteut. ampliat. 13. num. 3.
- 115 *Emphyteuta donare, & legare potest in scio Domino* .
- 116 *Novus emphyteuta ut immittatur in possessionem*, requirendus est Dominus .
- 117 In Portugallia super hoc Ordin. Reg. lib. 4. tit. 64.
- 118 *Subemphyteuticatio operatur translationem domini in subemphyteutam* .
- 119 *Ususfructus constitutio Domino non nocet* .
- 120 *Intelligendo tamen de nuda ususfructus comoditate* .
- 121 *Emphyteuta tali casu sibi potiùs*, quàm Domino præjudicat .
- 122 *Emphyteuta imponere nequit censum super emphyteusi* .
- 123 *Melioramenta emphyteusis transeunt ad hæredes emphyteutæ* .
- 124 *Modica melioramenta devoluntur ad Dominum* .
- 125 *Meliorationes sunt bona ipsius emphyteutæ* .
- 126 *Istæ legari, donari, & alienari possunt* .
- 127 Super hoc in Lusitania extat Ordin. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 77. §. 32. in fine .
- 128 *Reiicitur* Valasc. de jur. emphyt. qu. 25. num. 1.
- 129 *In casu conventionis meliorationes sunt pars pretii* .
- 130 *Devoluta emphyteusi ex culpa emphyteutæ*, tunc *melioramenta devoluntur ad Dominum* .
- 131 *Reprobatur* Valasc. de jur. emphyt. qu. 25. num. 3.
- 132 *Refellitur* Fulgos. ab Hodierna ad Surd. dec. 160. num. 6.
- 133 *Emphyteusis devolvitur ad Dominum libera* .
- 134 *Refelluntur contrarium tenentes* .
- 135 *Dummodò tamen adsit spes luitionis* .
- 136 *Et dummodò emphyteusis non sit ex pacto, & providentia* .
- 137 *Ex Statuto Mantuano prohibetur emphyteusis hypothecatio*, nisi de consensu Domini .
- 138 *Dictum Statutum intrat etiam in emphyteusi Ecclesiastica* .
- 139 *Talis emphyteuta non cadit à jure suo*, sed *hypotheca non tenet* .
- 140 *Non obstante dicto Statuto*, *hypothecari potest emphyteusis favore dotis* .
- 141 *Ad quod facit* Ordin. Reg. Portugall. lib. 3. tit. 35. §. fin.
- 142 *In potentiolem subemphyteuticari nequit* .
- 143 *Expirata emphyteusi*, non expirat *subemphyteusis* .
- 144 *Ista est probabilior, & verior* .
- 145 *Ità judicatum in Senatu Lusitano* .
- 146 *In subemphyteuticatione non habetur ratio emphyteusis*, sed attenditur *subemphyteuta* .
- 147 *Idem prædicatur in feudo* .
- 148 *Reiicitur* Valasc. consult. decif. 71. nu. 2. cum seq.
- 149 *Laus Gamæ Senatoris Lusitani* .
- 150 *Affertur* Ordin. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 64. §. penult.
- 151 *Laus Petri Barbozæ* .
- 152 *Affertur* Ordin. Reg. Portugall. lib. 2. tit. 17. §. 22.

- 153 *Subemphyteusis cessat per mortem subemphyteutæ.*
 154 *Fus receptoris resolvitur resolutio jure datoris.*
 155 *Subemphyteuticatio est prorogatio emphyteusis.*
 156 *Resoluto jure datoris resolvitur jus accipientis in emphyteusi, & aliis contractibus.*
 157 *Consensus Domini præsumitur ex quadragenaria subemphyteutæ possessione.*
 158 *Ita decisum in Senatu Lusitano.*
 159 *Quid apud Lusitanos Levantada de fogo morto.*
 160 *Quis ob lapsum temporis præsumitur emphyteuta.*
 161 *Mentio legis Venetæ.*
 162 *Menocho oculatissimus Jurisconsultus.*
 163 *Error Typographi occasione dictæ legis Venetæ.*
 164 *Cur in Typographia Camerali de Urbe tot errores.*
 165 *Ex subemphyteuticacione debetur Domino directo laudemium.*
 166 *In Cathalonia laudemium dicitur foriscapium.*
 167 *Refellitur Solfona lucern. laudem. 2. princip. qu. post num. 8.*
 168 *Reprobatur Valasc. de jur. emphyt. qu. 13. nu. 12.*
 169 *Subemphyteuta ex culpa in commissum incidente, aperitur emphyteusis Domino.*
 170 *Quod militat etiam in feudatario subinfudante.*
 171 *Reiicitur Florez Diaz de Mena. ad decis. Gam. 26. num. 2. in fine.*
 172 *Utile dominium subemphyteuta habet à Domino.*
 173 *Primus emphyteuticando transfert utile dominium in subemphyteutam.*
 174 *Ista opinio est verior, ac probabilior.*
 175 *Subemphyteuticus transferre debet in subemphyteutam omne jus, vel eum ponere in suo loco.*
 176 *Subemphyteuticatio æquiparari potest sublocationi.*
 177 *Qui commodum sentit, sentire debet etiam onus.*
 178 *Subemphyteuta habet eandem qualitatem emphyteutæ.*
 179 *Res transit cum onere suo.*
 180 *Consentiente Domino cuicumque contractui, comprehenditur subemphyteuticatio.*
 181 *Pensio debetur primo emphyteutæ ratione recognitionis domini.*
 182 *Quindennia successerunt in locum laudemiorum.*
 183 *Reiicitur Valasc. de jure emphyt. qu. 13. nu. 11.*
 184 *Emphyteuta non remanet proximior Domino directo.*
 185 *Ad subemphyteutandum non est necesse, quod transferatur integrum dominium.*
 186 *Dominus directus tenetur consentire alienationi.*
 187 *L. fin. C. de jure emphy. non intrat in subemphyteusi non totaliter abdicativa.*
 188 *Per multiplicationem obligatorum fiunt securiora jura Domini directi.*
 189 *Domini conditio fieri debet longè melior, cum multiplicentur obligati.*
 190 *Emphyteuta per subemphyteusim non desinit esse emphyteuta Domini directi.*
 191 *Si alienatarius secundi emphyteutæ fiat non solvendo, cedit damno emphyteutæ, & non Domini.*
 192 *Laudemium solvendum subemphyteuticanti.*
 193 *Antiqua Rota tenet, laudemium solvendum.*
 194 *Facta subemphyteuticacione ad tertiam generationem, videtur intervenisse vera alienatio.*
 195 *Dominus tenetur consentire puræ alienationi.*
 196 *Subemphyteusis est alienatio interpretativa.*
 197 *Per subemphyteuticacionem Emphyteuta non desinit esse Emphyteuta.*
 198 *Emphyteuta dicitur dominus respectu subemphyteutæ.*
 199 *Dicitur quodammodo directus dominus.*
 200 *Reliquiæ domini sunt modici momenti.*
 201 *In subemphyteuticacione requirendus directus dominus.*
 202 *Non implicat dari diversa dominia.*
 203 *Non debet esse in potestate Emphyteutæ præjudicare domino.*
 204 *In jure datur dominium subalternum.*
 205 *Hoc non habet contradictorem.*
 206 *Unum dominium penès duos aliquandò est.*
 207 *Gazaga quid sit apud Hebræos.*
 208 *Fus Gazaga non reperitur in Pentatheuco.*
 209 *Anconæ Universitas Hebræorum tenetur ad pensiones per biennium domorum illocatarum.*
 210 *In Urbe Universitas Hebræorum tenetur ad navium domorum dislocatarum.*
 211 *Subemphyteuta naturaliter possidet.*
 212 *Dominium viri respicit dotis administrationem.*
 213 *Contractus talis censeri debet qualis à partibus nuncupatur.*
 214 *Standum literæ Instrumenti, & denominationi sæpius repetita.*
 215 *Ex parte probemiali intentio concedentis elucet.*
 216 *Magna responsio arguit contractum locationis.*
 217 *Præsertim dum promissa fuit in pecunia numerata.*
 218 *Discretiva loquutio diversitatem arguit.*
 219 *Obligatio meliorandi sapit contractum Emphyteuticum.*
 220 *Locatio fieri potest ad tertiam generationem.*
 221 *Non recedendum à denominatione pluries in Instrumento facta.*
 222 *Dominium remanet penès primum Emphyteutam.*
 223 *Quando locator sibi reservat annuam præstationem, tunc utile dominium apud ipsum remanet.*
 224 *In compensationem laudemiorum solvuntur quindennia.*
 225 *Conductor longi temporis, alienans non tenetur solvere laudemium.*
 226 *Pro actus nullo non debetur laudemium.*
 227 *Durante causa concessionis quindenniorum, debetur quoque eorundem exactio.*
 228 *Qui causam damni dat, damnum emendat.*
 229 *Annua pensio debetur pro recognitione domini.*
 230 *Reliquiæ domini remanent, quando in subemphyteusi conventum est, quod in casu extinctionis revertatur ad primum Emphyteutam.*
 231 *Emphyteuta tenetur ad quindennia, si aliquid ultra reservet.*
 232 *Per alienationem Emphyteuta desinit esse Emphyteuta.*

CAPITULUM LII.

CUM in superioribus Capitulis egerimus de personis, seu de corporibus personas representantibus, ad quindenniorum solutiones obligatis, in presenti Capitulo sese offert larga mæstres agendi de personis, ad quindennia non obligatis, & de personis ad quindennia obligatis loco non obligatarum. Sicuti igitur frequentissima est, & passim in foro versata materia sublocationis teste Carocc. de locat. & conduct. tit. de conductore, seu de jure sublocandi n. 1. autè qu. 1. tit. de sublocatione, ita non minus forensis est materia subemphyteuticacionis. Pro dicendorum, 2 autem intelligentia præmittendum arbitror deferere, quid sit subemphyteuticatio, seu subemphyteusis, & dico, nihil aliud esse, nisi concessionem Emphyteusis ab Emphyteuta factam favore alterius, seu subemphyteutæ subingressio-

nem, subrogationem, substitutionem Emphyteuticam, & subalternationem, ut ait *Caldas Pereyra de jur. Emphyt. lib. 1. q. 13. n. 9. circa fin. Fulgin. eod. tract. in preclud. qu. 7. nu. 4. & 6. & quæst. 35. nu. 1.* & vulgò appellatur Emphyteutis

4 subalterna, seu subalternata, *Fulgin. dic. qu. 7. n. 6.* eo ferme pacto, quo subfeudum Latine sub-

5 beneficium, subfeudatarius Latine subbeneficiatus, seu subbeneficiarius, apud Gallos retrofeud-

6 dum, & retrofeudatarius, *Freccia de subfeud. Rubr. de authorit. & potest. Baron. ergà subfeudatar. sub tit. quis dicat. subfeudatar. n. 8. cum seqq.*

7 & apud nos in Portugallie Regno subemphyteuticum vocamus *prazo de prazo*, ut tradit *Molina de contract. tract. 2. disp. 4. 9. n. 1. 4. post med. vers. quem contractum Lusitani, eademque forma pos-*

8 *set dici fateosi de fateosi, seu afforamento de afforamento*, licuti Emphyteuta dicitur *forciro*, & Em-

9 *phyteuticare aforar* ex traditis per *Molin. de justit. & jur. tract. 2. disp. 10. litera B. col. 1. versic.*

10 *Emphyteusis in principio*, Latine quoque *livellus, livellarius, & livellare* dicitur, *Mench. conf. 291. n. 6. Fulgin. de jure Emphyt. preclud. qu. 7. nu. 4. Valasc. eod. tract. qu. 35. n. 1.* idemque sonat sub-

11 *investitura, subinvestire &c.* *Cyriac. contr. 692. per tot. an autem livellus scribendus sit cum litera B.*

12 *an cum litera V. putat cum litera B. Niger de laudem. tom. 1. quæst. 40. artic. 6. per tot. Valasc. de jure Emphyt. quæst. 35. n. 1. 1. Fulgin. eod. tract. in preclud. qu. 7. n. 2. Gonzalez in cap. 1. n. 4. post med. vers. unde quia de libelli oblatione, quod mihi non*

13 *arridet, quia confunditur cum libello, & libellaticis, seu libellatis, quales olim dicebantur Christiani in idololatriâ lapsi præ Martyrii timore, etenim talium nomina scribebantur in libello, seu Cathalogo, Durant. de ritib. Eccles. lib. 1. cap. 9. nu. 4. Macri hierolexic. verbo libellatici, Gonzal.*

14 *ubi mox, & confunditur etiam cum libello, idest liberculo, in quo tamen non insillo, sed relin-*

15 *quo pertinacibus, & scrupulosis in scribendi forma.*

Cujus termini habita notione, præmittendum quoque pro fundamentali basi nostræ principalis resolutionis superius deductæ, ac inferius comprobandæ, Emphyteutam posse subemphyteuticare alteri rem sibi emphyteuticatum, sive in Emphyteuticum concessam, dummodò tamen ad subemphyteuticandum expressus accedat directi Domini consensus ad *text. in cap. potuit 4. de locat. l. fin. C. de jure Emphyt. juxta communem, & veriore, inque praxi receptam, de qua Fabian. de Mont. de empt. q. 22. n. 14. Montan. contr. 75. n. 8. cum seqq. Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 1. n. 27. Cyriac. contr. 82. n. 9. tom. 1. Avenda. de censib. cap. 37. n. 3. Duard. eod. tract. tom. 1. §. 1. qu. 10. n. 31. Carocc. de locat. tit. de jure Emphyt. n. 2. ubi ita de Jure, & de consuetudine, Amic. de jur. Emphyt. in præfat. n. 23. in med. vers. Emphyteuta verò, Valasc. eod. tract. qu. 13. n. 11. & quæst. 38. n. 7. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 1. qu. 13. n. 10. & qu. 15. n. 38. in princip. vers. probantem, Fulgin. eod. tract. preclud. §. 9. n. 13. & tit. de contract. Emphyt. qu. 10. n. 1. & tit. de laudem. q. 23. antè n. 1. Molina de contract. tract. 2. disp. 47. n. 1. ubi ita etiam in Hispania servari, Ceccoper lucubr. lib. 4. n. 160. Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 2. sect. 4. n. 50. cum seqq. Bucco-*

16 *nius conf. 7. n. 12. lib. 1. penès Martianes. Capolla*

*conf. 46. nu. 10. lib. 2. Bertazzoll. conf. 17. num. 4. Melius ad Callill. de aliment. cap. 62. n. 15. Coscia disert. resol. 76. n. 22. cum seqq. lib. 2. Manent. dec. Mantuan. 29. n. 10. Ferrer. decis. Cathalon. 162. in princip. Gama dec. Portugall. 29. nu. 1. vers. nam quanquam, & decis. 269. n. 1. Vargas decis. Neapol. 29. n. 31. Borquin. Cavalcan. decis. 30. n. 3. in med. vers. nec uti, & n. 123. par. 2. Citrà autem Domini consensum subemphyteuticari nequit 17 ob rationes allatas per *Nigrum de laudem qu. 10. artic. 1. per tot. tom. 1.* & consensus hujusmodi in subemphyteuticatione requisitus, censetur præ-*

18 *litus ex temporis diuturnitate Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib. 1. qu. 15. n. 38. circa fin.* attamen Emphyteuta subemphyteuticante, seu livellante de consensu Ecclesiæ Domine directæ sub-

19 *emphyteusis, seu secunda concessio non dicitur esse de juribus Ecclesiæ, prout est prima concessio, seu Emphyteusis, sed dicitur de juribus privati, & laici, & sic evadit secunda Emphyteusis transitoria ad hæredes extraneos Manent. decis. Mantuan. 29. n. 5. & per tot. & quidem jure merito consensus Domini in subemphyteusi desideratur, quia est species alienationis, & ad Do-*

20 *minum directum spectat subemphyteutam investire Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 2. sect. 4. num. 51. in princip. vers. fundamentum est, Reynof. obs. 70. nu. 17. vers. & quemadmodum Emphyteuta, Antonell. de temp. leg. lib. 3. cap. 7. n. 27. Panimolla decis. 4. adnotat. 1. nu. 23. Rota coram Cocino dec. 75. n. 1. & in recentior. decis. 40. n. 8. cum seqq. & n. 21. par. 7. decis. 77. num. 1. 4. & seq. & dec. 237. n. 3. par. 17. hinc est, quòd ex subemphy-*

21 *teuticatione debetur laudemium Rota decis. 262. in princip. ac per tot. parte 5. recentior. tom. 1.*

Nec mirum, quòd Feudatarius subinfeudare 22 possit absque consensu Domini, agendo etiam de feudo Ecclesiastico, *Rota coram Royas dec. 143. n. 1. cum seq. & in recentior. dec. 40. n. 20. par. 7. dec. 26. n. 1. par. 9.* subemphyteuticare autem Emphyteuta non possit absque consensu Domini, quia hoc pender ex Jure positivo, & Legislatorum voluntate, qui irà de feudis statuerunt, & ratio disparitatis, quia feuda conceduntur pro servitio, & non intuitu melioramentorum rei feudalis, aliorumque emolumentorum proprietarii, sicut Emphyteuses, idcirco salvo debito servitio major relinqui debuit Vassallo, seu feudatario libertas ad subinfeudandum, quàm Emphyteutæ ad subemphyteuticandum, præsertim cum habere subvassallos, seu subfeudatarios, potentio-

23 *riorem, & idonejorem reddat Vassallum, seu Feudatarium ad debita servitia personalia magnificentius exhibenda, Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 2. sect. 4. n. 51. in fine; Emphyteuta*

24 *enim subemphyteuticando, non transfert utile dominium, Fragos. de regim. Reip. Christ. tom. 3. disp. 9. §. 3. n. 19. cum seqq. & disp. 13. §. 2. nu. 20. Pinhey. de Emphyteusi par. 2. disp. 2. sect. 4. §. 1. n. 55. ubi de communi, ubi in fine quia sicuti quando Dominus directus consentit, ut Emphyteuta alienet, id intelligitur concedere salvo suo directo dominio, sic quando Emphyteuta imperat simpliciter consensum ad subemphyteuticandum, intelligendus est id facere absque præ-*

25 *judicio in suo dominio utili, immò subemphyteuta subemphyteuticare potest, sicut subfeudatarius subinfeudare potest, Pinhey. loc. cit. §. 2.*

26 n.72. sed §.1.n.56. dicit utramque opinionem esse æque probabilem, & æquali fœmè probabilitate defendi posse, nam opinio, quæ tenet, apud Emphyteutam subemphyteuticantem manere utile dominium, solummodò ad summum probat, apud subemphyteuticantem manere reliquias quasdam utilis domini, vel, ut alii loquuntur, umbram quandam illius, ratione cuius manet quodammodò dominus, hujusmodi verò reliquiarum consistunt in exigenda pensione à subemphyteuta, quam Emphyteuta solvere tenetur, *Pinbeyr. mox cit. nu.56. vers. quòd si querat*. Alia ratio, quia subemphyteuticatio intelligenda est secundum naturam subemphyteutis, quæ non postulat, ut apud subemphyteutam maneat proprium dominium utile, sed tantum dicta reliquia, seu umbra illius, *Pinbeyr. sæpè laudato n.56. in med.* Alia ratio, quia de intrinseca natura subemphyteuticacionis est, ut per eam in subemphyteutam transferatur utile dominium, inde fieri nequit, ut quis licentiam impetret ad subemphyteuticandum absque præjudicio, & amissione domini, quod antea habebat, *Pinbeyr. decantato n.56. in fine*. Alia sententia contraria fundatur in eo, quòd in subemphyteutam ad summum transfunditur dominiũ utile alterius speciei, & subalternum, *Pinbeyr. n.57. in fine cum seqq.*

30 Cùm itaque Domini beneplacitum exigatur ad subemphyteuticandum, non sequor opinionem *Marsilii de fidejussor. post Neguzant. de piguor. n.214.* tenentis, directum Dominum cogi posse ad sumendum subemphyteutam, nec bene *Marsilius* se fundat in auctoritate *Angeli in l. murileguli 11. C. de murilegul. lib.12.* quia ultraquamquòd Rubrica est in *libro 11. Angeli* apud *Baldum* fratrem, nihil ad dictum dicit; minùsque per *Marsilium* applicatur dictum *Corsetti in suis notabilib. seu singular. verbo feudum*, quia loquitur in Feudatario, qui, ut supra diximus, nihil in hoc habet commune cum Emphyteuta, dum Feudatarius, seu Vassallus de Jure communi potest subinféudare etiam irrequisito Domino, quod facere nequit Emphyteuta.

33 In nihilum relevante *Nigro de laudem. tom.1. qu.10. artic.1.n.27.* qui tenet Emphyteutam per se posse alteri subemphyteuticare, quia *Niger* in hoc sibi contradicit, dum postea inferiùs *cod. tom.1. qu.40. artic.6. n.11. cum seqq.* firmat, sequuta subemphyteuticacione deberi directo Domino laudemium, & sic tacitè, vel (ut ajunt Philosophi) implicite, fatetur, requiri ad subemphyteuticacionem Domini consensum, cum alias, si non requireretur, profectò non deberetur eidem laudemium in signum superioritatis, & pro approbatione, seu laudatione, & ut sonat vocabulum laudemii, ex *cod. Nigro eod. tract. eodemque tom.1. qu.1.n.35. cum seqq.* pro ut etiam concludit *dicto tom.1. qu.10. artic.2. n.86. circa fin. vers. istis in utramque partem*, quòd alienante subemphyteuta subemphyteusim, tenetur solvere laudemium primo, seu mediato Domino, non autem ipsi Emphyteutæ; immò idem *Niger* parum sibi constans, & de nigro (ut dici solet) faciens album, ut *dicto tom.1. dicta qu.10. artic.2. n.98.* fatetur, se in alio suo *tract. de differerent. verb. Fur. verbo feudum, & Emphyteusis*, sensisse Emphyteusim non posse subemphyteuti-

cari citrà consensum Domini.

35 Præterea cavendum est à *Sarmiento*, viro aliquin à sua natione non degenerate, dum *select. interpr. lib.3. cap.2.n.24. cum seqq.* nescio, an contradicendi studio, an singularitatis ambitu (vicio quampluribus familiari) an subtilitatis causa, qua pollent Hispani juxta *Nigrum de laudem. tom.2. qu.34. nu.18.* in fœditissimum lapsum, tantòque Auctore indignum infeliciter incidit, sentiens contra nostram communem, quòd nimirum nequidem requisito Domino possit Emphyteuta subemphyteuticare, meritoque refellitur ab altero Hispano, *Parlador.* non minori suæ nationis luminari, *quotidian. differ. differ.71.8.3. n.2. cum seqq.* & quia ipse ratiocinia minùs rationabilia ejusdem *Sarmient.* non diluit, nos singillatim ea diluemus.

37 Suam igitur tuctur opinionem, vel magis opinamentum *dist. n.24. vers. sed pro nostra opinione*, ajendo, quòd Emphyteusis constituenda veniat in re immobili, ut transferatur dominium utile in Emphyteutam, directo apud Dominum remanente, si Emphyteuta possit alium facere Emphyteutam, potest jus Emphyteuticum sine dominio consistere, nam dominium directum est apud Dominum, utile verò apud primam Emphyteutam, & ità apud secundam non est aliquod dominium, in quo jus Emphyteuticum constitui possit, sicque ex defectu materiæ Emphyteuta Emphyteutæ esse non potest, quia dominium non potest esse apud plures insolidum, neque dominium utile potest aliud utile producere.

38 Quo motivo, nihil me commovente, non obstante facilis sese offert responsio, quòd ad constituendam subemphyteusim verum sit, requiri dominium utile, sed non inde sequitur, quòd etiam ad constituendam subemphyteusim (de qua est noster tantum sermo) requiratur utile dominium in subemphyteutam transferendum, dum dari potest casus (ut inferiùs suo loco) quòd primus Emphyteuta etiam subemphyteuticando, non transferat in secundam Emphyteutam suum utile dominium, sed in instruimento concessionis subemphyteuticæ intactum sibi reservat, & tunc subemphyteuta remaneat merus, ac nudus possessor, & sic ex peculiari inter partes conventionem bene comparitur, primum Emphyteutam remanere utilem Dominum, prout talis antè subemphyteuticacionem erat, & secundum Emphyteutam non esse utilem Dominum, sed merum possessorem, quam veritatem, expergefactus, sibi que contrarius (ut sæpè contradicentibus evenire solet) idem *Sarmient.* ferè agnosceus, postea *n.26. circa fin. vers. & ità in questione nostra, & antè med. vers. & ità licet, & n.34. in fine*, supponit contractum hujusmodi subemphyteuticum non esse contractum Emphyteuticum, sed innominatum, & præscriptis verbis, proindeque per consequens fatetur posse consentiente Domino Emphyteutam subemphyteuticare, & posse dari subemphyteusim sine utili dominio penès subemphyteutam.

39 Præterea frustra ipse *Sarmient. n.25. vers. non obstant ergò*, conatur respondere ad motiva contrariæ nostræ communis opinionis, & quidem ad I. in quo habetur, quòd, cùm subemphyteuticatio ex voluntate Domini non contineat pactum

etiam turpe, ideo sit servandum, respondet, immo pactum huiusmodi esse contra substantiam contractus, & tanquam tale nec ex partium beneplacito servandum, quantumvis nullam in se contineat turpitudinem.

Insuper n. 26. in princip. ad II. motium, in quo habetur ex cap. 1. §. Similiter de lege Corradi in usib. feud. Feudatarius, seu Vassallum tanquam habentem utile dominium in feudo, posse alterum subinfeudare, ita & Emphyteutam habentem utile pariter dominium, & in hoc Feudatario similem, posse subemphyteuticare alteri, respondet, quod argumentum l. 1. ff. de usufructu legato, in qua cavetur, non posse ex defectu materiae dari servitutem servitutis, sed ad servandam voluntatem testatoris legantis usum fructum servitutis realis, teneri heredem actione incerti, respondet inquam, quod eodem ferme pacto licet feudalis res subinfeudari nequeat, sed (ut melius loquar) licet alius subinfeudari nequeat, & alteri subemphyteuticari nequeat res Emphyteutica, attamen si inter partes ita conveniatur, talis conventio servanda est.

Hinc n. 27. ad III. motium, in quo ex l. eum sponsus 12. §. in vectigalibus 2. ff. de Publician. in rem act. habetur, posse constitui Emphyteusim, seu vectigal etiam in re aliena, & sic sine aliquo dominio, indeque dominium non esse de substantia Emphyteusis, & ego addo multo minus de substantia subemphyteusis, respondet, requiri saltem dominium quasi utile, quod sufficit.

Subinde nu. 28. ad IV. motium, in quo ex Auth. nisi triennale C. de bon. matern. habetur, præscribentem, qui habet tantum utile dominium, posse emphyteuticare, seu (ut magis Latine loquar) in Emphyteusim concedere rem à se præscriptam, sicque Emphyteutam habentem pariter dumtaxat utile dominium posse subemphyteuticare, respondet, quod præscribens in tantum potest emphyteuticare, in quantum non habet simpliciter utile dominium, sed in quantum habet dominium utile superius, & sic quasi dominium directum non recognoscens superiorem.

Ad V. motium, in quo ex l. 1. vers. bonorum quoque ff. ad Senatuscons. Trebellian. comprobatur, Fideicommissarium universalem, qui ex §. Restituta 3. in fine Institution. de fideicom. hered. solummodo habet dominium utile, posse rem Fideicommissariam in Emphyteusim dare, idcoque Emphyteutam habentem quoque utile tantum dominium posse, subemphyteuticare, respondet, Fideicommissarium in tantum posse emphyteuticare, in quantum habet etiam dominium directum saltem in singulis, seu particularibus rebus, quantumvis sit utilis tantum Dominus quoad rerum universitatem.

Ad VI. & ultimum motium, in quo ex l. nemo prohibetur 6. C. de locato, patet, conductorem posse rem sibi locatam alteri sublocare, seu subconductorem constituere, indeque emphyteutam posse pariter subemphyteuticare, respondet in locatione cessare inconveniens, quod est in emphyteusi, quia de substantia locationis non est translatio domini ad l. non solet 39. ff. locat. sed solum versatur in obligatione personali, quæ multiplicabilis est multiplicatis personis, quæ multiplicatio non cadit in dominio, quod est substan-

tia emphyteusis.

Vindicaturus igitur solidissima motiva nostre opinionis ab ictibus Sarmient. ne vulnerata in aliquo appareat, illos retundere conabor clypeo mearum responsionum, sive mavis replicationum.

Quod autem spectat ad I. esse videlicet contra substantiam contractus emphyteutici consentire subemphyteuticationi, dico hoc effectum nullibi probari, dum hoc modo ligarentur manus Domino directo disponendi de re sua, si impediretur libertas consentiendi subemphyteuticationi, quando quis in re sua est moderator, & arbiter l. in traditionibus 48. ff. de pact. l. in re mandata 21. C. mandati.

Quod spectat ad II. non posse emphyteutam, nisi permittente Domino subemphyteuticare, dico, Sarmient. iterum in hoc sibi contrarium esse, dum fatetur idem, quod nos profiteamur, posse nempe accedente Domini consensu subemphyteuticari, quidquid tamen subdat, non esse propriam emphyteusim subemphyteusim, seu subemphyteuticationem, sicuti non esse proprium subfeudum, seu subinfeudationem, & sic nec esse subemphyteuticationem contractum Emphyteuticum, sed innominatum, seu facio, ut des.

Quod spectat ad III. requiri saltem dominium quasi utile ad constituendam emphyteusim, dico in re aliena emphyteuticanda nullam posse considerari speciem domini, nisi mediante præscriptione, & hoc modo Sarmient. semper fateri, posse subemphyteuticari, quidquid sit, an in subemphyteutam transferatur utile tantum, vel quasi utile dominium, vel solam possessionem (quod dependet à particulari conventionione) qui articulus est diversæ inspectionis, diversum namque est potestas subemphyteuticandi, & effectus subemphyteuticationis, sed Sarmient. confundit unum cum altero.

Quod spectat ad IV. in tantum posse præscribentem emphyteuticare, in quantum habet quasi dominium directum, quod tamen non habet emphyteuta, dico, ad subemphyteuticandum ideo non requiri dominium quasi directum, sed sufficere solum utile, quod habet emphyteuta, quia subemphyteuticatio non dependet ab isto, vel illo dominio emphyteutæ, sed à voluntate Domini, sine qua subemphyteuticari nequit.

Quod spectat ad V. in tantum fideicommissarium posse emphyteuticare fideicommissum, in quantum habet etiam directum dominium saltem super singulis rebus fideicommissariis, quod non habet emphyteuta, dico, confundi per Sarmient. more suo terminos, nos enim loquimur in subemphyteusi, quæ est diversa ab emphyteusi, & dicimus ex parte subemphyteuticantis sufficere utile dominium.

Quod spectat ad VI. & ultimum, non esse de essentia locationis translationem domini, sed bene esse de essentia emphyteusis, dico, ut ad V.

Hinc videmus, quod emphyteuta potest donare emphyteusim requisito Domino, cui denunciare debet, ut sciat, quem habiturus est in novum emphyteutam, ne aliter Dominus directus remaneat privatus juribus suis dominicalibus, quæ contra donatarium, aut legatarium experiri non possent, Gratian. disc. 377. nu. 27. ubi de communiori cum seqq. & disc. 633. nu. 23. Intrigliol. de feud. tom. 1. cent. 1. qu. 9. nu. 207. cum seqq. Azor. inst.

- inst. moral. par. 3. lib. 10. cap. 8. quæst. 3. Gibalin. de usur. lib. 4. cap. 1. artic. 1. n. 7. & 9. Layman. Theolog. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 23. nu. 11. Castropal. moral. par. 7. tract. 31. disp. 10. punc. 14. nu. 6. De Luca Melphyten. ad decis. de Franch. 201. num. 3. ubi de communiori, Castill. decis. Sicil. 74. nu. 10. tom. 1. Cornaz. m. decis. Lucen. 1. nu. 64. ubi idem
 57 in emphyteusi Ecclesiastica Borell. sum. dec. tom. 1. tit. 33. nu. 56. cum seqq. Guidopapa decis. 46. nu. 1. Mut. decis. Sicil. 10. num. 4. cum seqq. Cabed. decis. Portugall. 103. nu. 3. & 4. & decis. 204. nu. 2. & 3. par. 1. Rubens ad dec. 131. n. 13. 117. & 153. par. 8. rec. Rota coram Gregor. decis. 520. num. 1. ac in rec.
 58 decis. 351. nu. 1. 2. & 5. par. 3. quidquid in contrarium inclinet Sarmient. select. lib. 3. cap. 2. num. 1. cum plur. seqq. in uno aliqui dicunt emphyteusim etiam irrequisito Domino donari, & legari posse absque pena caducitatis, seu commissi, Guido Papa decis. Gratianopolit. 46. num. 1. ubi Ranchin. in annot. at. in princip. ubi in fine talem quæstionem reddi planè otiosam in Gallis, ibi enim res emphyteuticariæ sunt redactæ ad instar allodialium, seu patrimonialium, & sic semper alienabiles de Jure franco, seu allodiali, ut ait Baron. in annot. ad dict. decis. in fine, & decis. 575. n. 1. in princip. & in not. vers. valet, Surd. decis. Mant. 93. nu. 21. & decis. 173. nu. 12. Sperell. decis. 74. n. 4. tom. 1. & dec. 120. n. 1. & 14. to. 2. Marc. dec. Delphin. 549. nu. 3. par. 1. quando tamen experientia docet,
 60 quòd juxta veriore[m] ex donatione Emphyteusis debeatur Domino laudemium, Niger de laudem. tom. 2. qu. 19. nu. 20. cum seqq. Gratian. disc. 377. nu. 10. Staiban. fun. res. 49. nu. 3. ubi num. 4. cum seqq. quidquid dicat contrariam esse communio-
 62 norem, & de consuetudine Neapoli servari contrarium, quia immò contraria viget consuetudo Neapoli solvendi laudemium, testantibus Montan. contr. 75. nu. 11. Hodiern. ad Surd. decis. Mantuan. 31. nu. 47. de Luca ad de Franch. decis. Neapol. 201. nu. 7. tunc autem induceretur caducitas donando rem uti allodiale[m], Corbul. de caus. privat. emphyt. limit. 13. decl. 2. Borell. sum. decis. tit. 33. nu. 63. tom. 1. Castill. decis. Sicil. 74. nu. 10. cum seqq. tom. 1. Hinc emphyteuta constituere valet ulumfructu[m] super re emphyteutica Ciarrlin. contr. for. tom. 2. cap. 135. num. 19. cum seqq. Marc. decis. Delphin. 476. nu. 1. & decis. 554. nu. 4. par. 1. Rota rec. dec. 361. num. 100. par. 11. Hinc potest
 64 Emphyteusiam pignorare, & hypothecare Merlin. de pignor. lib. 2. qu. 8. num. 15. & 17. Scaccia de commerc. §. 1. qu. 1. nu. 187. cum seqq. Colla de retrotr. cas. 10. cap. 8. num. 13. cum seqq. Padilla in l. & in Provinciali 3. num. 8. C. de servit. & aqu. Eminentiss. Corradin. de jur. prælat. q. 19. n. 7. Valasc. de priv. vil. paup. par. 1. qu. 22. nu. 25. Castropal. ref. mor. par. 7. tract. 31. disp. 10. punc. 14. nu. 1. Cenc. de cens. qu. 22. nu. 3. Valasc. de partition. cap. 6. n. 18. cum seqq. ubi reicit contrariam, & consult. decis. to. 2. consult. 186. num. 2. Vargas Marchuca decis. Neapol. 29. nu. 82. Ricc. coll. decis. par. 6. coll. 2329. in princip. & in fin. de Franc. decis. 226. num. 1. ubi Viscont. nu. 1. & de Luca, ubi de veriori, rejecta contraria, Gama decis. Lusitan. 108. nu. 2. Borell. sum. decis. tom. 1. num. 116. cum seqq. Rota coram Ubaldo decis. 388. num. 2. tom. 2. Buratt. decis. 746. nu. 27. ubi in annot. nu. 29. decis. 749. nu. 9. ubi in annot. nu. 24. & dec. 822. nu. 3. ubi in annot. nu. 6. Dunozet. fun. decis. 547. nu. 3. tom. 2. & dec. 799.
 nu. 10. tom. 2. decis. 3. nu. 10. par. 2. dec. 86. nu. 28. par. 5. recentior. ex ratione, quia Emphyteusis alienari prohibita, non censetur prohibita hypo-
 67 thecari, Merlin. de pignor. lib. 1. qu. 3. nu. 4. & lib. 2. qu. 6. nu. 20. cum seqq. tunc autem non posset Em-
 68 phyteusis hypothecari, quando ipsa hypothecaretur pro tanto, ut non sit spes luitionis, Colla de retrotract. cas. 10. cap. 8. num. 17. cum seqq. Ricc. coll. decis. par. 6. coll. 2329. in princip. vers. limita prædictam primam conclusionem, Surd. decis. 173. n. 1. Hinc potest censum imponere super emphy-
 69 teusi, Rota coram Coccino decis. 1698. nu. 10.
 Non omittendum insuper, quòd Dominus directus non tenetur recognoscere invitum subalternam emphyteutam, & perdere obligationem primi emphyteutæ solvendi quinquennia, & sic non tenetur præstare consensum, nec ad id cogi potest ad effectum subemphyteuticandi, ita, ut, an subemphyteusis pari passu procedat cum pura, ac simplici alienatione, de qua
 70 tantum loquitur l. fin. C. de jur. emphyt. non verò potest adtingi, quando subemphyteusis non fit in æquè idoneum, & similem, nempe in potentiorem, qualis est manus mortua, Clarus §. em-
 71 phyteusis qu. 22. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de success. in bon. emphyt. qu. 14. nu. 10. vel quando facta est in pauperiorem, minusque habilem ad correspon-
 72 dendum Domino id, quod debet, Clarus qu. 15. vers. arbitrator, nè scilicet conditio Domini fiat deterior, talis enim fieret, si approbare deberet, & recognoscere in suam emphyteutam, puta pupillum, paupertas autem non indiget probatione, quisquis enim, donec contrarium probetur,
 73 adeit Juris præsumptio, qua quis censetur inops, Menoch. de præf. lib. 6. præf. 25. per tot. Mascard. de prob. conc. 1154. per tot. vol. 3. immò Dominus nec in casu puræ alienationis faciendæ ab em-
 74 phyteuta tenetur consensum præstare secundum
 75 aliquos, quos non sequor, solum enim in casu simplicis, ac puræ alienationis juxta capitalem text. in l. fin. C. de jur. emphyt. & non in casu nostro interpretativæ alienationis, qualis est subemphyteuticatio, tenetur directus Dominus consentire, ideoque per subemphyteuticationem primus
 76 emphyteuta nunquam definit esse emphyteuta, sed immediatè remanet obligatus favore directi Domini Gabriel. cons. 84. num. 17. lib. 1. Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. nu. 29. differt enim
 77 subemphyteusis ab alienatione, cum emphyteuta purè alienans, abdicat à se dominium utile, illudque penitus transferat in emptorem, sicque in casu alienationis non subest justa causa dene-
 78 gandi consensum, ideo l. fin. C. de jur. emphyt. obligat Dominum directum ad consentiendum alienationi & in posterum recognoscendum in suam novam emphyteutam alienatam, seu emptorem,
 79 Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alien. q. 1. n. 229. & qu. 11. num. 1. & per tot. secus verò quando agitur de subemphyteusi, quia tunc penes primum emphyteutam remanent reliquiæ Emphyteusis, nec abdicat à se totaliter rem emphyteuticam, sed exindè aliquid percipit, sic semper remanens emphyteuta respectu Domini directi, eique nec in minimo præjudicatur, quinimò ejus conditio fit tutior, dum in subsidium potest
 80 convenire subemphyteutam, seu substitutum pro canonibus, Fulgin. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 10. n. 6. cum seqq. Valasc. cod. tract. qu. 13. nu. 13.*

nu. 13. *Pacion. de locat. & conduēt. cap. 22. nu. 67. cum seqq.*

- Quod autem primus emphyteuta, alteri subemphyteuticando, non totaliter à se abdicaverit rem emphyteuticam, patet, si in instrumento
- 81 subemphyteuticacionis secundus emphyteuta prouenerat solvere canones, & insuper respondere scutis tot annuis primo emphyteutæ subemphyteuticanti, & concedenti *Marin. ref. 232. n. 2. lib. 1.* Nec dici valet, nullas remansisse reliquias Emphyteutis penes primum emphyteutam, annuamque pensionem sibi reservatam deberi potius pro satisfactiōe prætiū quodammodò in plures annualitates distributi, & propterea debiti actione personali, quam pro recognitione dominiū, licet id videatur asserere *Fulg. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 10. n. 13.* nam quemadmodum dicta pensio annualiter reservata favore primi emphyteutæ exigenda est ab eo, qui volente, & approbante proprietario adscitus fuit in verum, & realem emphyteutam &c. nullum dubium, quin alter primus emphyteuta reservatarius annuæ prædictæ responsionis, perdidit omnem suam qualitatem emphyteuticam, & insimul illud dominium utile, quod cum aliquali superioritate habebat super altero secundo emphyteuta à Domino directo approbato, & per consequens etiam sibi nihil aliud remanserit, quam pura, & simplex actio personalis exercibilis contra secundum emphyteutam non amplius subalternum, sed per Domini directi approbationem emphyteutam immediatum effectum, contrarium igitur dicendum in casu, quo secundus emphyteuta non sit approbatus, & recognitus à Domino directo, *Fulg. loc. mox. cit. vers. quòd si.*

- Comprobatur quoque remansisse reliquias, quando adiicitur in instrumento subemphyteutis fortè conceptæ ad tertiam tantum generationem, quòd in casu ejus extinctionis revertatur ad primum emphyteutam concedentem, aliter enim reversura esset ad Dominum directum, si penes primum emphyteutam non remansissent reliquias *Bald. conf. 156. vers. porrò lib. 1. Niger de laudem. tom. 1. artic. 1. qu. 10. nu. 51.*

- Pari passu videmus, quòd conductor potest
- 85 sublocare etiam sub majori pensione ad *text. in l. insulam. 58. ff. locat. l. moschis 47. §. fin. ff. de jur. fisci. Barbosa in l. nemo 6. C. de locat. nu. 1. cum seqq. Gratian. disc. 547. n. 51. cum seqq. Baron. de citation. tom. 3. in annot. ad qu. 18. nu. 106. in med. vers. & eadem ratione, Ridolphin. prax. par. 2. cap. 13. num. 97. cum seq. Carpan. ad Statut. Mediol. lib. 2. cap. 379. nu. 236. & cap. 397. litera D. Rofied. Beneventan. qu. Sabbatin. qu. 8. n. 6. cum seqq. Gratian. decis. March. 67. n. 7. De Luca in Schol. ad dicit. dec. Rota post Pacific. de Salvian. dec. 200. nu. 1. Rota coram Peuting. decis. 1. nu. 5. & in rec. dec. 121. nu. 5. par. 5. adeò, ut, si adsit pactum de non sublocando sine licentia locatoris, non potest locator sine causa denegare consensum conductori ad sublocandum, sed illud denegatum Juxta supplebit, *De Luca ad mox laudatam decis. Gratiani 67. nu. 15. vers. additur, Rota dec. 565. num. 3. par. 1. recentior.* attamen è contra conductor per sublocationem non remanet liberatus à solutione pensionis, etiamsi vellet cedere jura locatori contra subconductorem, aliàs nanque aperta*

quodammodò esset via decipiendi locatorem dominum rei à conductore postea sublocata, *Manent. decis. Mantuan. 39. nu. 3. in fine cum seqq. & per tot.*

Nec sequenda venit *glosa in §. Adeo 3. verbo propriam in principio vers. sed nunquid Institution. de locat. & conduēt.* indistinctè, ac simpliciter tenens, emphyteutam posse subemphyteuticare, quam reicit *Fulg. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 10. num. 1. in princip. vers. communis opinio,* optimaque quidem ratione in subemphyteuticando exigitur assensus Domini directi, ut nempe subemphyteuta, sicuti subvassallus, seu subfendatarius in talem à Domino recognosci valeat sub vinculo, & obligatione subclieutelarī subalterni dominiū, nevé aliàs uti extraneus expelli possit, regulariter enim emphyteuta emphyteutæ mei non est emphyteuta meus, sicuti Clientis mei Clientis non est mihi Clientulus, nec Vassallus Vassalli mei, Vassallus meus, nec libertus liberti mei libertus meus est, ad tradita per *Cald. Pereyr. de jure emphyt. lib. 1. qu. 13. num. 25. & 28.* aliaque fortior suppetit ratio, quòd videlicet cum subemphyteuticatio sit species alienationis, nè emphyteuta aliter citrà Domini consensum subemphyteuticando cadat in commissum, indiget Domini licentia, *Caldas citata, quæst. 13. num. 10.*

Minùsque sequenda venit (ut superius tetigi) contraria opinio minùs communis sentientium, emphyteutam subemphyteuticare posse etiam irrequisito Domino, quia illa ad summum procedere potest in locis, ubi fieri solet subemphyteuticatio inconsulto Domino ob peculiarem regionis in veteratam consuetudinem, in hoc sensu videntur loqui antesignani contrariæ opinionis *Duran. Speculator* dictus ob ejus opus intitulatum speculum Juris, *Fulg. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 10. num. 2.* ubi talem vigere Mediolani consuetudinem *Corbul. de caus. privation. emphyt. ampl. 48. nu. 2. Faber, & Azo relati per Valasc. laudata qu. 13. nu. 11. in princip. vers. quanvis Speculator,* ubi refert in Portugallia, ubi sum originarius, consuevisse subemphyteuticacionem fieri etiam absque domini directi assensu, quando primus emphyteuta in concessione habet facultatem à Domino subemphyteuticandi tota rem, vel illius partem, quod in illis partibus vulgò dicitur *emprazar a face do seu prazo, ou a sombra do seu prazo, Cald. Pereyr. de jur. emphyt. lib. 1. qu. 13. n. 9. in med. Molina de contract. tract. 2. disp. 471. num. 1. in principio,* quod repetit idem *Valasc. consult. decis. tom. 1. consult. 71. n. 2. in fine Pinbeyr. de emphyteus. par. 2. disput. 2. sect. 4. n. 50.* nescio tamen, an sit adeò certa asserta consuetudo subemphyteuticandi, dum lego apud eundem *Valasc. cit. consult. 71. nu. 1.* quòd Commentatarius Militiæ Hierosolymitanæ emphyteuticavit prædium suum Comitissæ, cui concessit licentiam subemphyteuticandi, quæ sanè superflua erat, si vigeat dicta consuetudo, sed hic casus non facit regulam, potuit enim dari, quòd ille Dominus ignarus esset consuetudinis, vel quòd ad majorem cautelam, & abundantiam voluerit impertiri expressè licentiam prædictam.

Nec mirandum, quòd tanta sit vis consuetudinis, ut contra communem, & veriore in infingere possit, quia est altera lex, *Barbosa axiom. 56. num. 1.*

- 97 nu. 1. & 5. & hinc fit, quòd in simili consuetudo potens est excusare emphyteutam à caducitate, quantunvis locaverit rem emphyteuticam alteri ad longum tempus, *Pacion. de locat. & conduct. cap. 6. nu. 11. eodemque fermè pacto feudatarius, licet de Jure non possit feudum sublocare ad longum tempus citrà Domini consensum, attamen*
- 98 de consuetudine concedere poterit rem feudalem in Emphyteusim, *Pacion. cap. 32. n. 12. eodem modo emphyteuta sine consensu Domini sub-*
- 99 emphyteuticare valet, si ex peculiari pacto cum Domino habeat in facultate cuicumque subemphyteuticandi etiam irrequisito Domino, *Cyriac. contr. 632. nu. 26. tom. 4. Corbul. de caus. privation. emphyteus. ampl. 48. sub num. 2.*
- Et quanvis, præscindendo à particulari casu consuetudinis circà disporicam (ut ità dicam) subemphyteuticandi libertatem, conductor, si non adsit pactum in contrarium de non sublocando, de Jure possit, non requisita locatoris licentia, immò nedùm Domino inscio, sed etiam
- 100 eo invito sublocare alteri rem sibi locatam, dummodò extrà usum destinatum, vel personæ non tutæ, vel rixosæ non sublocet, dum lex facultatem hujusmodi sublocandi apertè permittit conductori, ideoque eam auferre nequit locator, *l. sicuti 48. ff. locat. l. nemo 6 C. eod. Pacion. de locat. & conduct. cap. 32. nu. 1. & 36. Carocc. eod. tract. tit. de sublocat. qu. 1. nu. 4. cum seqq. & qu. 2. n. 1. cum seq. & plurib. qu. seqq. Amic. de jur. emphyt. in præfat. nu. 23. in med. versic. quintò conductor. Eminentiss. Corradin. de jur. prælation. qu. 40. nu. 3. Gomez var. tom. 2. cap. 3. nu. 11. Cyriac. contr. 234. nu. 8. cum seqq. Fulgin. de jur. emphyt. prælud. qu. 5. nu. 13. Niger de laudem tom. 1. qu. 10. artic. 1. n. 35. cum seq. qu. 34. n. 12. cum seq. qu. 40. artic. 7. n. 23. & artic. 10. nu. 18. cum seqq. Rebell. de oblig. justit. par. 2. lib. 14. qu. 17. n. 1. cum seq. Filliucc. qu. moral. tom. 2. tract. 36. cap. 1. nu. 8. cum seq. indeque em-*
- 101 phyteuta fraternizat cum conductore §. *Adeò autem 3. Instit. de locat. & conduct. Fulgin. de jure emphyt. in prælud. qu. 5. n. 1. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. num. 5. ubi notat, contractum emphyteusis, & locationis adeò inter se similem esse, ut sæpè in praxi dubitetur, an sit locatio, an*
- 102 Emphyteusis, quod quidem dignoscere valdè laboriosum esse profitetur, quod antè eum facti sunt *Valasc. de jur. emphyt. quæst. 20. in princip. de Amic. eod. tract. in præfat. nu. 3. Carocc. de locat. & conduct. par. 1. tit. de similitud. location. verbo de rescinden. locat. qu. 3. nu. 46. ità videretur quoque fermocinandum, seu potiùs ratiocinandum arguendo à simili, quod argumentum in Jure est*
- 103 validissimum *Everard. in Topic. legal. loc. 10. Barbosa loc. 101. ad salvandam, immò sustinendam contrariam opinionem in apparentia probabilem videretur inquam ratiocinandum in primo emphyteuta subemphyteuticante, quasi sublocante, præsertim cum emphyteuta majus, ac potius jus habeat in re emphyteutica, quàm conductor in re conductæ, seu colonica, dum ille*
- 104 utilis est Dominus, sibi que possidet, conductor verò nullum habet in re sibi locata dominium, nec sibi, sed Domino possidet, veluti arguunt *Valasc. de jure emphyt. qu. 18. nu. 1. & 6. Niger de laudem. qu. 10. artic. 1. n. 37. tom. 1. & absurdum, ac ridiculum evadit, quòd plus possit conductor qui minis, vel nullum jus, nullumque dominium*
- habet, quàm emphyteuta, qui majus jus, & ali-
quod dominium habet, saltem utile, minis possit,
& domino directo magis expedire videtur
nancisci duos emphyteutas, *Niger cit. tract. q. 10. artic. 1. num. 39. in fine, sicuti & feudatarius, seu*
vassallus, qui etiam est utilis Dominus, potest
subinfendare de Jure communi æquè idoneum,
citrà assensum superioris *cap. 1. §. Sed & res per quos fiat investitur. cap. beneficium si de feud. fuer. controversj. cap. 1. §. Similiter de lege Corradi, cap. 1. §. Callidis, & §. Illud quoque de prohibet. alien. per Federic. Marescott. var. ref. lib. 1. cap. 95. n. 1. cum seqq. Hartman. qu. 44. per tot. lib. 2. Laratha theat. feudal. tom. 2. par. 12. dilucid. 95. nu. 1. quia tamen*
Emphyteusis ex alia parte, & alio sensu non inclinatur totaliter ad locationem, *Pacion. de locat. cap. 3. nu. 3. nec in omnibus ambulat pari passu cum feudo, Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 9. nu. 3. & qu. 10. num. 3. ac per consequens subemphyteusis non inclinatur ad sublocationem, immò quia subemphyteuticatio est alienatio, ideoque uti talis, sine Domini consensu non faciendæ, Valasc. de jure emphyt. qu. 13. nu. 11. quidquid dicat esse interpretativam tantùm alienationem, ultraquamquòd magna est differentia circumstantiarum, quæ cadunt inter subemphyteusim, seu subemphyteuticationem, & sublocationem, dum diversos utraque parit effectus, etenim sublocatio nullum infert Domino, seu primo locatori præjudicium, qui semper habet obligatum primum conductorem, seu subconductorem, & respectivè sublocantem, ità, ut per sublocationem primo conductore non prætendente se liberari, Domini conditio non fiat deterior, Pacion. de locat. cap. 32. n. 5. 13. & 37. ubi num. 38. cum seq. subindè notat, beneque infert, ex l. si in lege 24. §. Si colonus 1. ff. locat. Dominum non posse prætere, subconductorem sibi teneri, aut ejus bona sibi obligata esse, sed ad summum pignoratofructus rei sublocatæ, quia talis subconductor assumptus à conductore sine Domini, seu locatoris consensu, non est, nec propriè dici potest conductor. nec conductoris nomine venire, Ruginell. præct. qu. 33. num. 19. cum seqq. No var. qu. for. 64. nu. 3. Gomez var. ref. tom. 2. cap. 3. nu. 12. Rota coram Alexand. VIII. decis. 40. num. 33. nec sublocatio, præsertim ad modicum tempus transfert utile dominium, aut possessionem in subconductor, at illud remanet penès sublocantem, qui etiam tanquàm inquilinus, & principalis conductor semper pro Domino possidet, Pacion. de locat. cap. 32. num. 9. circà fin. subemphyteuticatio inferre potest Domino præjudicium notabile, si illius assensus ad eam non accedat, cum enim à principio concessiois emphyteutæ electa fuerit industria personæ primi emphyteutæ Domino noti, in quo, & de quo fiduciam habuit super fundi concessi futura melioratione, qualis est natura emphyteusis, sicque variando personam secundi emphyteutæ Domino ignoti, quandoque potiùs deterioratio, quàm melioratio sperari potest, immò & lites super Canonam, aut laudemiorum solutione oriri facilè poterunt, an nempe ad primum, an verò ad secundum emphyteutam Canonam, seu laudemiorum solutiones spectent, ideoque æquum est, ut Dominus directus subemphyteutam priùs recognoscat, & consideret, utrùm ei expediat, nec ne suam alteri melio-*

113 meliorandam concedere, si idoneum existimaverit, indeque fit, ut in permutatione Emphyteutis requiratur secundus consensus Domini, ut videat, an utilis sit novus emphyteuta, ut ita dicā, permutatarius, *Molin. de contract. tract. 2. disp. 461. nu. 1. cum seq. Amic. de jur. emphyt. q. 13. n. 4. cum seqq. Amad. de laudem. qu. 28. nu. 2. Virvius decis. Neapol. 496. num. 9. Hodierna ad Surd. decis. Mantuan. 174. n. 17.* ubi de veriori, rejecta contraria, quam amplexus fuerat *Card. Mantica de tacit. & ambig. conv. lib. 25. tit. 1. num. 5. & 8.* quidquid sentiat *Corbul. de caus. privation. emphyteut. ampl. 13. n. 3.* sicuti & donare, & legare potest in scio Domino, *Amic. de jur. emphyt. qu. 12. num. 5. cum seqq. Molina de contract. tract. 2. disp. 461. num. 7.*

114 115 116 117 antequam tamen novus emphyteuta immittatur in possessionem, requirendus est Dominus, an habeat aliquid, quod ei legitimè opponat, *Molina de contract. tract. 2. disp. 461. nu. 7. in princip. versic. debet tamen,* & ad hoc extat *Ordinat. nostra Reg. Lusitana lib. 4. tit. 64. ibi: Ofará toda via saber ao Senhorio, para ver, se tem alghum legitimo embargo,* idest certiorabit nihilominus Dominum directum ad hoc ut videat, utrum habeat aliquid legitimum impedimentum, oppositionem, seu exceptionem.

Subemphyteuticatio insuper operatur translationem domini in subemphyteutam, *Valasc. de jure Emphyt. quæst. 13. n. 12.* undè Dominus videretur non habere amplius obligatum primum Emphyteutam, prout habet obligatum primum conductorem non obstante sublocatione, ideoque è contra Emphyteuta potest etiam in scio Domino constituere alium usufructuarium, vel usufructum super re Emphyteutica, vita Emphyteutæ durante, vel usque ad Emphyteutis durationem, sicut & feudatarius, seu vassallus super re feudali idem facere potest, hujusmodi enim usufructus constitutio cum de per se non sit apta transferre utile dominium, indeque nec liberare Emphyteutam, Domino non nocet, sicuti subemphyteuticatio *cap. 1. de investitur. de re alien. fact. l. servitutes 3. ff. de servitut. Valasc. de jure Emphyt. quæst. 18. n. 29. in fine versic. sin verò Emphyteuta, Caldas Pereyra eod. tract. lib. 3. cap. 17. n. 2. & 4.* intelligenda tamen est doctrina de nuda usufructus commoditate, ut declarat *Molina de contract. tract. 2. disp. 461. n. 6. Carvalh. de utraq. quart. parte 2. n. 341. cum seqq.* & in casu impositi usufructus sibi potius, quam Domino præjudicat Emphyteuta tanquam super fructibus ad ipsum Emphyteutam vigore contractus spectantibus, at in casu subemphyteuticatiois potius Domino, quam sibi præjudicat, eo quòd alteri subemphyteutat rem ipsam, ac proprietatem, sive directum dominium ad dominum suum spectans, *Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 7. n. 20. cum seqq.* eodemque pacto potest Emphyteuta centum imponere super fructibus rei Emphyteuticæ, quem imponere non potest super re ipsa Emphyteutica, veluti distinguit *Antonell. loc. cit. n. 17. cum seqq. Card. Mantica de tacit. & ambig. conv. lib. 22. tit. 28. n. 50. Gratian. disc. 41. nu. 21. Cenc. de censib. par. 1. cap. 2. q. 2. n. 10. cum seqq. & n. 13. Rota post ennd. decis. 48. n. 1. & parte 1. divers. decis. 480. num. 1.*

E contra pariter Emphyteuta, seu feudatarius censum imponere potest super augmentis dicitis

melioramentis in scio Domino, & sustinetur talis impositio postquam venit casus restitutionis rei melioratæ, etenim ab initio proprietas melioramentorum acquisita fuit ipsi melioranti, proindeque melioramenta hujusmodi non veniunt in restitutione fideicommissi, sed per viam detractionis remanent libera ipsi heredi gravato, nec dicuntur Emphyteutica, aut feudalia, quantumvis subjectum principale sit Emphyteuticum, aut feudale, transeuntque ad hæredes Emphyteutæ, seu vassalli meliorantis, *Emmen- 123 tiffs. Corradinus de jure prælation. quæst. 31. nu. 13. Duard. ad Bull. S. Pii V. de censibus §. 1. quæst. 10. n. 2. ubi de veriori, tom. 1. Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 7. num. 27. Roderic. de annuis redditib. lib. 1. quæst. 3. n. 7. Cencius de censibus par. 1. cap. 2. artic. 1. num. 16. & artic. 2. n. 17. Rota in recentior. decis. 158. n. 4. parte 4. tom. 2. decis. 116. n. 20. cum seqq. part. 6.* etiam in casu, quo concessio Emphyteutis contet expressè ad meliorandum, adhuc Emphyteuta retinet pro se melioramenta, & solummodò modica devoluntur ad Dominum, *Molina de contract. tract. 2. disp. 463. n. 7.* ubi, etiam si perpetuam rei emphyteuticæ utilitatem concernant, *Pacion. de locat. & conduct. cap. 34. §. 2. n. 12. cum plurib. seqq. Garzias de expens. & melioram. cap. 14. n. 12. Cyriac. contr. 268. n. 21. Surd. decis. Mantuan. 300. n. 22. versic. præterea licet,* ex ratione quippè meliorationes sunt bona propria Emphyteutæ illos facientis, ac distinctæ ad ipsa Emphyteuti, *Valasc. de partition. & collation. 126 cap. 26. n. 23.* ubi ait, ideo eas posse donari, legari, vel alienari adinstar reliquorum bonorum ejusdem Emphyteutæ, seque citat in *tract. de jure Emphyt. parte 1. qu. 25. n. 3.* & in nostra Lusitania habemus *leg. Reg. vulgò Ordination. lib. 4. tit. 77. §. 3. 2. in fine ibi: ito naom se entenderá en alghumas despesas, e bemfeitorias pequeñas,* idest hoc non intelligetur in nonnullis expensis, & melioramentis modicis, quidquid in contractum inclinet idem *Valasc. de jure Emphyt. qu. 25. n. 1.* quasi quòd in casu expressæ conventionis meliorationes sint pars prætii.

Est benè verum, quòd devoluta ad Dominum Emphyteuti ex culpa, & delicto Emphyteutæ, puta quia alienavit irrequisito Domino, vel cessavit in solutione canonis, tunc etiam meliorationes devoluntur, quasi omnis gratiæ indigno reddito Emphyteuta, sive Emphyteutis, sit privati, sive Ecclesiæ ad *text. in l. in Emphyteuticariis 2. C. de jur. Emphyt. §. Si verò quis Novella de alienatione Emphyteut. Pacion. de locat. cap. 34. §. 3. n. 3. cum seqq. ubi n. 5.* reiicit opinionem *Valasc. de jure Emphyt. qu. 25. n. 3.* tenentis amitti dumtaxat melioramenta parva, dicens hujusmodi sententiam esse valdè periculosam, benèque veritatem deducit ex *dic. l. 2. à certa phrasi, qua loquitur Imperator ibi: nulla ei imposterum allegatione nomine meliorationis &c.* nullam nempe excipiens meliorationem, *Fulgini. de jure Emphyt. tit. de melioram. qu. 1. num. 2. Gratian. disc. 310. nu. 7. Garz. de expens. & melioram. cap. 6. nu. 20. circa fin. Corbul. de causis privation. Emphyteutis ob non solution. canon. ampl. 36. Scapuccin. de Salvian. interdicit. inspect. 6. num. 3. Burgius de laudem. parte 2. inspect. 6. num. 7. Tetay alleg. 1. n. 172. Molina de contract. tract. 2. disput. 455. n. 1. cum seqq. & rejecta contraria *Fulgosii, Hodiern. 132 ad**

- ad *Surd. decis.* 160. n.6. Immo quod fortius est , potest Emphyteuta hypothecare , seu pignori obligare Emphyteusim absque licentia Domini , durante tamen duntaxat jure Emphyteutæ hypothecantis , quia per hypothecam duraturam usque ad Emphyteusis extinctionem in nihilum præjudicatur Domino , cui suo tempore devolvenda est Emphyteusis libera ab omni hypotheca ad text. in *Lyge* 13. §. *Et in superficariis* 13. ff. de pignor. l. *ctiam* 15. ff. qui potior. in pign. hab. l. *tutor* 16. §. *fin.* l. *sanè* 17. ff. de pignoratis. aff. & consonat l. *Reg. Castell.* ultim. tit. 8. part. 5. *Valasc. consult. decis.* 186. num. 2. *Neguzant de pignor. memb.* 2. parte 1. nu. 28. *Molina de contract. tract.* 2. disp. 461. nu. 12. *Carvalb. de utraq. quart.*
- 133 parte 2. nu. 308. cum seq. ubi refellit contrarium , *Niger de laldem. tom.* 2. qu. 9. artic. 2. num. 23. in princip. qu. 14. artic. 2. n. 6. & qu. 19. artic. 2. nu. 3. & qu. 32. num. 61. *Poslius de Subhast. in addit. ad inspcc.* 18. num. 124. *Eminentiss. Corradin. de jure prælation. qu.* 19. nu. 7. *Cyriac. contr.* 189. nu. 1. & *contr.* 190. n. 2. *tom.* 1. *contr.* 692. n. 1. *tomo* 4. dummodo tamen adsit spes luitionis *Corbul. de caus. priv. Emphyt. limit.* 33. n. 6. & dummodo Emphyteusis non sit ex pacto , & providentia , nè præjudicaret vocatis , *Rota recentior. decis.* 332. n. 2.
- 134 parte 19. ex Statuto nihilominus Mantuano sub *Rubr. qualiter investit. ad affict. in princip.* prohibetur Emphyteusis hypothecatio , nisi accedente Domini consensu , ut refert *Cyriac. contr.* 189. n. 2. *tom.* 1. ubi dictum Statutum habere locum etiam in Emphyteusi Ecclesiastica , & *contr.* 200. n. 18. ubi ait non indè Emphyteutam contra Statutum hypothecantem Emphyteusim citrà consensum Domini cadere à jure suo , sed hypothecam non tenere , attamen favore dotis non obstante hujusmodi Statuto hypothecari potest Emphyteusis ;
- 135 ad quod facit *Ordin. nostra Portugall. lib.* 3. tit. 35. §. *fin.*
- 136 In potentio rem autem , nè deterior conditio Domini fiat , subemphyteuticatio fieri nequit , sicuti nec Emphyteusis alienatio , *Rubens ad decis.* 131. n. 324. parte 8. *recentior.*
- 137 Præmittendum quoque denique est subemphyteuticacionem , seu subemphyteusim non restringi ad solum tempus emphyteuticacionis , seu primæ Emphyteusis principalis , sed expirata prima Emphyteusi non expirare subemphyteusim , seu (ut ità dicam) secundam Emphyteusim , *Socin. sen. conf.* 256. nu. 2. in princip. *versic. sed præmissis non obstantibus* , ubi de probabiliori ,
- 138 & veriori , *vol.* 2. & *conf.* 96. n. 1. ac per tot. *vol.* 3. *Valasc. consult. decis.* 71. n. 2. in fine , & nu. 3. ubi ità Aresto Lusitani nostri Senatus judicatum ,
- 139 quanvis protestetur non sibi arrisisse talem resolutionem attentò stylo , & consuetudine illius Regni in licèntiis ad subemphyteuticandum simpliciter concedi intelligendis , sed proficitur venerabundus in fine *dic. nu.* 3. satis esse , Senatam sic censuisse , ut parere teneamur ; ratio autem ea esse mihi videtur , quia in subemphyteuticacione non habetur ampliùs consideratio Emphyteusis , sed attenditur sola persona subemphyteutæ , & habetur ratio ad solam subemphyteusim , *Surd. conf.* 353. n. 19. in med. cum seq. *Pacion. de locat. & conduct. cap.* 32. n. 64. cum seq. *Cyriac. contr.* 14. nu. 21. *Rosental. de feud. cap.* 9. conc. 39. n. 1. cum seq. *Barbosa in l. usufructu* 58. num. 29.
- 140 *versic. undè consuluit* , ff. *solut. matr. Rota recentior. decis.* 182. nu. 5. cum seqq. parte 6. *decis.* 388. n. 9. cum seq. parte 12. sicuti idem practicatur in feudo , *Lanar. repet. feud. §. sed etiam res nu.* 51. 147 cum seqq. Valdeque miror de *Valasco* , quòd cum esset Lusitanus , scrupulizaverit circà memoratam Senatus resolutionem , quando meo judicio meretur defendi , non offendi tam æqua determinatione , tanquàm fundata (ad quod non animadvertit *Valasc.* prout animadvertit *Gama* præclarissimus Lusitanus Senator , *decis. Lusitan.* 269. antè n. 1. ubi tamen n. 3. *versic. mihi verò* , & n. 6. in fine *versic. per prædicta* , juncto *versic. sic igitur* , inclinat in contrariam , licet fateatur reprobatam inferioris Senatus Sententiam) nempe in ipsa *Ordinat. Regni lib.* 4. tit. 64. §. *penult.* casum ità decidens , ut de mente *Barbosa* insignis Jurisconsulti quoque Lusitani in *l. usufructu* 58. num. 29. *versic. juxta quæ* , ff. *solut. matr. ubi versic. sed circà hæc in princip.* optimam reddit rationem , quia nempe , ut concederetur persona subemphyteutæ , satis est fieri subemphyteusim de consensu Domini , & solum , ut ibidem notat , substineretur contrarium in casu , quo subemphyteuticatio facta esset absque consensu Domini , juxta *Reg. Ordination. lib.* 2. tit. 17. §. 22. quod idem agnovit *Valasc. de jure Emphyt. qu.* 10. num. 4. *post med.* & ob quandam Epichajam firmiter ita tenerem , etenim sicuti è contrà in casu , quo subemphyteusis , seu subinvestitura cessat per mortem subemphyteutæ , seu subinvestiti , illaque redit ad primum Emphyteutam , seu subinvestientem , *Cyriac. contr.* 598. n. 6. *Schrader. de feud. parte* 8. *cap.* 5. *sub n.* 25. *tom.* 1. ità quoque in casu cessationis Emphyteusis per mortem primi Emphyteutæ æquum , ut non cesset in persona subemphyteutæ subemphyteusim obtinentis magis de manu Domini , quàm de manu Emphyteutæ .
- 141 Nec obstat famigerata *l. lex veftigali* 31. ff. *de pignor.* in qua se fundat *Cyriac. contr.* 692. n. 49. *tom.* 4. ad probandum , resolvi jus receptoris resolutò jure datoris , quia , si secundus Emphyteuta de consensu Domini (ut in hoc sensu loquimur) recipiat Emphyteusim de manu , ut ità dicam , primi Emphyteutæ propriè non recognoscit datorem ipsum primum Emphyteutam , qui in rei veritate dare non poterat , quod non erat suum , sed recognoscit ipsum Dominum , & sic , etiamsi resolvatur jus primi Emphyteutæ , largo modo , seu impropriè , ac abusivè datoris dicti , adhuc durat jus receptoris , nec subemphyteuticatio dici valet nova concessio , sed est mera , ac simplex prorogatio prioris concessionis favore alterius personæ Domino benè visæ , ideoque uti talis , ac uti diversæ speciei non compræhendenda sub censura *citat. l. lex veftigali* 31. veluti respondet *Gama decis. Portugall.* 269. n. 3. sub fundamento *l. sed si manente* 5. ff. *de precar. & l. Martius* , seu (ut alibi *Marcus* 59. ff. *locat.* quanvis postea *eod. n.* 3. *versic. mihi verò in contrarium* , videatur in contrarium ire , cujus tamen opinionem , ut supra animadvertimus , non fuere amplexati alii Senatores , & de generali regula resolutò jure dantis resolvi jus accipientis , tam in Emphyteusi , & feudo , quàm in aliis contractibus latè *Carleval. de judic. tom.* 2. *lib.* 1. tit. 3. *disput.* 23. num. 29. cum plur. seqq.
- 142 Præterea unum valdè notabile centum manibus

bus signandum non omittimus, quòd scilicet ad subemphyteuticationem etiam tacitus Domini consentus satis sit, qui colligitur ex quadragenaria subemphyteutæ possessione, Domini recognitione, ac patientia unâ cum certa, uniformique canonum solutione, nunquam variata, *Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib.1. quæst.15. n.23.25.26.27.31. versic. quarum altera, nu.37. & 38. in med. versic. non obstante, & n.39. ac in nostro Senatu Lusitano ita decisum testatur Gama decis. Portugall.297.n.4. & decis.329.n.2. & per tot. & æquum videtur, quòd non expellatur quis fundo sua industria meliorato, quod nostri Lusitani vocant *levantada de fogo morto*, ut ait *Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib.1. qu.15.n.31. versic. quarum altera circa fin.* sicuti & Emphyteuta quis ob lapsum temporis præsumitur, si diù Canonem solverit, *Mench. de præsump. lib.3. præf.108.num.1. cum seqq.**

Qua occasione mirari non desinerem, cur Veneta Respublica Religioni, divinoque cultui (ut notum est) audièta valde, at tamen legem tulerit, qua sancivit Emphyteutam in bonis secularium præsumi per continuatam uniformem canonis solutionem spatio quinquaginta annorum, in bonis autem Ecclesiarum spatio quadraginta tantum, cum, nè Ecclesia deterioris esset conditionis, quam privatus, vel tantum temporis Ecclesiæ, quantum privato concedendum erat ad præscribendum Emphyteuticum, vel longius favore Ecclesiæ, quæ privilegiata est, non autem privatus, nisi *Menchius* oculatissimus Jurisconsultus *conf.291.num.40. in princip. versic. quare volu.3.* censeret corruptum esse locum vitio Typographi transponentis literam illam numeralem X. quæ legebatur LX. & Impressor præverso ordine scripsit XL. cujus legis Venetæ originalem scripturam idem *Menchius* anhelat ad errorem hujusmodi detegendum, nec mirandum de adeò crasso errore, quando quotidie crassiores experior in Typographia Camerali de Urbe circa meas Informationes edendas, licet bis, ac ter prius de more corrigendæ tradantur, quod evenit ab opera Idiotarum compositorum, qui nec Grammaticam calient, vixque legere, & scribere sciunt.

Omirro, quòd ex subemphyteuticatione debetur Domino directo laudemium, *Niger de laudem. tom.1. qu.40. artic.9.n.11. cum seqq. Solsona in lucerna laudem. cellula 9.n.2. in fine, cum nn. seqq. & 2. princip. qu. post n.8.* ubi in Cathalonia laudemium nuncupatur foriscapium, ipse tamen malè distinguit præpositionem *sub* à verbo *subemphyteuticare*, nisi sit error Typographi, dum inferius in 2. *principal. qu. post n.8.* conjungit, quidquid incautè sentiat *Valasc. de jure Emphyt. qu.13.n.12.* primo Emphyteutæ esse illud solvendum, qui refellitur à *Cald. Pereyr. eod tract. qu.13.num.49. & à Molina de contract. disp.459. num.18. circa fin. versic. quare meritò antè versic. etenim proprietarius.* Prout omitto etiam, quòd Emphyteuta ex culpa sua incidente in commissum ob alienationem Emphyteutis, vel ex alia causa non amittat subemphyteuticum tanquam illam habens à Domino, non ab Emphyteuta, nec nocere debeat subemphyteutæ commissum Emphyteutæ, sed è contrâ subemphyteuta ex culpa in commissum incidente aperitur Emphy-

teutis Domino, non autem primo Emphyteutæ qui jus suum trantulit in secundum Emphyteutam, ex traditis per congestos à *Nigro de laudem. tom.1. qu.10. artic.2.num.115. Gama decis. Portugall.26.n.2.* quòd militat etiam in feudatario subinfendantæ, & privando ob culpam in Dominum commissam, *Marscott. var. res. lib.1. cap.95.n.15.* quidquid dicat *Florez Diaz de Mena præclarus Additionator ad decis. Gam.26.nu.2. in fine,* sentiens communitè practitari, ut tam à Domino directo, quam à primo Emphyteuta assensus postuletur, & assitit viva ratio, ubi enim damus primum, & secundum Emphyteutam, nunquam considerat persona primi Emphyteutæ, sed illa tantum Domini directi, & utile dominium, quòd habet secundus Emphyteuta, procedit à directo Domino, non à primo Emphyteuta, *Gama decis. Lusitan.147.num.2.*

His omnibus ad satisfactam pro necessitate tamen dicendorum, non pro pompa præhabitis, tandem post longam viam descendimus ad nostram principalem resolutionem, asserendo, quòd Emphyteuta manus mortua subemphyteuticando de consensu Domini, alteri manus mortuæ, sive etiam layco, liberatur à solutione quindennii, & onus illud solvendi transfunditur in subemphyteutam, primus enim Emphyteuta abdicavit à se utile dominium, illudque transtulit in secundum Emphyteutam à directo Domino recognitum, ac approbatum, inque locum primi subrogatum, nullis reliquiis domini pendens Emphyteutam ad livellum concedentem remanentibus, indèque primo Emphyteutæ ad canones solvendos non amplius obligato, nulloque alio jure apud ipsum manente, nisi illo exigendi novam pensionem impositam, sive recipiendi totam pensionem, posteaque solvendi domino directo partem vi primi contractus illi debitam, & reliquam sibi retinendi non amplius per modum juris Emphyteutici, sed per modum cujusdam juris incorporalis super re Emphyteutica, quasi inducta novatione prioris juris Emphyteutici, ac si primus Emphyteuta nunquam fuisset Emphyteuta, magistraliter *Soccin. sen. conf.256.num.2. post princip. versic. sed omissis non obstantibus, vol.2.* ubi de probabili ori, & veriori, repetito *conf.96. num.1. in fine. & n.2. vol.3. Caball. conf.142.n.18. cum seq. vol.2. Quarta conf.6.nu.23. Papon. conf.28.nu.4.5.9.10. & 11. Altograd. conf.74.num.24. cum seqq. lib.2. Valasc. de jure Emphyt. qu.13.n.11 in princip. vers. addunt tamen Interpretes, & num.12. in prinip. ubi tamen putat requiri, quòd subemphyteuticans expresse dicat, se omne jus transferre in subemphyteutam, vel ponere eum in suo loco, & qu.18. nu.29. Cancer. var. resol. part.3. cap.4. n.195. de Luca Melphyten ad resol. de Marin melior 232.nu.6. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de contract. Emphyt. quæst.10.nu.4. cum seqq. & tit. de laudem. qu.23.n.4. cum seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap.27.n.12. & cap.32.nu.63. cum seqq. Oddus de fideicom. qu.20. artic.13.nu.179. Caldas Pereyra lib.1. qu.13. num.41. ubi reitit *Valasc. tenentem contrarium per aurea verba ibi: ego, ni fallor, verum esse non arbitror, quòd ille ait, præsupponere nostros auctores, taliter posse Emphyteutam alium constituere Emphyteutam, quòd ipse nihilominus maneat Emphyteuta, Cyriac. contr.82. n.1.**

n. 1. cum seqq. nu. 10. *versic. præditi non obstantibus*, & n. 14. cum seqq. ac per tot. tom. 1. *Molina de contract. tract. 2. disp. 471. n. 5. cum seqq.* & per tot. *Gratian. disc. 718. n. 3. Georg. repetit. feud. cap. 29. num. 1. circa fin. Gibalin. de commerc. lib. 4. cap. 3. artic. 5. n. 4. Magou. decis. Lucen. 14. nu. 43. cum seq. Rice. decis. Cur. Archiep. Neapol. 27. n. 3. versic. quibus tamen non obstantibus parte 1. Mastrell. decis. Sicil. 55. per tot. Gama dec. Lusit. n. 147. num. 2. & decis. 243. num. 7. cum seqq. Rota coram Merlino decis. 356. n. 3. cum seq. decis. 2. num. 5. post Nigrum de laudem. tom. 2. coram Peuting. decis. 336. n. 7. cum seqq. & recentior. decis. 182. n. 5. cum seqq. parte 6. decis. 40. n. 3. cum seq. parte 7.*

176 Hujusmodi namque subemphyteuticatio æquiparari potest sublocationi amplissimæ, quando nempe conductor ponit in ejus locum subconductorem sublocando ei cum cessione amplissima, ut vulgò dicitur, *d'ogni sua ragione à bene, e male*, *Gratian. disc. 718. n. 3. cum seqq.* Alias durum, & propemodum iniquum videretur prægravari primum Emphyteutam amplius non Emphyteutam, ac sublevari secundum Emphyteutam verè Emphyteutam, cumque Emphyteuta subemphyteuticando transferat commodum in subemphyteutam, sentire & debet subemphyteuta onus solvendi quindennium, ad quod tenebatur Emphyteuta autè subemphyteuticacionem, qui enim sentit commodum, & onus sentire debet, *Barbosa axiom. 169. n. 3.* immò naturale est, quòd secundus Emphyteuta hoc modo subrogatus in locum primi habeat eandem

177 qualitatem, quæ inhærebat primo, *Pappon. conf. 28. n. 11.* præterquamquòd res Emphyteutica quindenniis subjècta intelligitur transire cum suo onere juxta naturam contractus *Barbosa dic. ax. 169. n. 5.* & ex tunc definit Dominus habere superioritatem in Emphyteutam, sed Emphyteuta incipit haberi effectus, & affectus quasi proprietatis in subemphyteutam, immò quanvis non habeat dominium directum, nec utile, dici tamen potest habere se instar Domini directi comparatione subemphyteutæ ob eminentiam, quam in illum habet ratione suorum jurium, *Molina de contract. tract. 2. disp. 471. n. 12. in princip. versic. recedendum non est, juncto versic. quòd si dum primo Emphyteutæ, & n. 14. in fine versic. ad tertium argumentum*, puto in hoc sensu semper manere vestigia, seu reliquias domini utilis apud primum Emphyteutam ad pensionem conventam cum subemphyteuta, & ad pœnam commissi, seu caducitatis exequendam, si illa non solvatur, ut benè notat *Molina de contract. tract. 2. disp. 471. n. 12. vers. recedendum tamen, juncto nu. 14. versic. undè ad secundum argumentum.* Consensus insuper Domini ad subemphyteuticandum satis est, ut saltem in genere appareat,

180 veluti si Dominus consentiat ad vendendum, donandum, & faciendum suam voluntatem, sub illis verbis benè comprehenditur subemphyteuticatio, seu facultas subemphyteuticandi, *Valasc. de jure Emphyt. qu. 13. n. 12. in fine.*

Neque ad effectum continuandi solutionem quindennii in persona primi Emphyteutæ considerari valent aliqua reliquæ domini penès ipsum remanentes, eo quòd sibi reservaverit aliquam annuam pensionem per secundum Emphyteutam, seu subemphyteutam solvendam,

etenim nullam hinc jus reale retinet, nec rem in Emphyteusim ampliùs tenet, aut possidet, quantumvis aliqua jura personalia retineat, sed pensio hujusmodi primo Emphyteutæ debetur ratione obligationis personalis, non ratione juris realis, aut Emphyteutici, seu emphyteuticarii, *Socin. sen. conf. 256. nu. 2. circa fin. lib. 2. repetit. conf. 96. lib. 3.* cumque subemphyteuta, in quem ex offibus primi Emphyteutæ plenissima jura expressè translata sunt, habeatur adinstar emptoris rei Emphyteuticæ, qui tenetur ad laudemium, ita etiam talis subemphyteuta tenetur ad quindennium in locum laudemiorum succedentia ex traditis supra in *Cap. I. & II.*

Minus refragatur fragile objectum aliàs doctissimi nostri *Valasc. de jur. Emphyt. qu. 13. n. 11.* quòd nempe repugnet, Emphyteutam posse, consentiente Domino, subemphyteuticare, & penès subemphyteuticantem nihil juris remanere, etenim, ut ait *Valasc.* si nullum in eo jus manet, ergò non manet Emphyteuta sub directo dominio, ac proinde non subemphyteuticat constituendo aliam Emphyteutam sub se, cum ipse Emphyteuta non maneat proximior, seu immediatus domino directo, quia, ut respondet *Molina de contract. tract. 2. disp. 471. nu. 12. circa fin. versic. dicendum deinde*, nulla tamen est repugnantia, posse ex eodem consensu subemphyteuticare, & non remanere apud ipsam utile dominium, dum Emphyteuta ad subemphyteuticandum, non est necesse, quòd tantum juris, ac tam perfectum, & integrum dominium utile in subemphyteutam transferat, *Valasc. loc. citat.*

Minùtque obstat, quòd, si manus mortua subemphyteuticet layco, videtur cessare causam exactionis quindenniorum, quia, cum res non transferit in aliam manum mortuam, sed in laycum, ab isto Dominus directus potest exigere laudemia in casu alienationis, & sic non cessat spes laudemiorum, etenim ad summum hoc militaret, si manus mortua, alienaret Emphyteusim, dum eo casu juxta *l. fin. C. de jur. Emphyt.* dominus directus teneretur consentire alienationi. Immo etiam in casu, quo Dominus directus posset adstringi ad consentiendum subemphyteuticacioni, non indè evanescit obligatio solvendi quindennia, in subemphyteusi namque non totaliter abdicativa non habet locum *l. fin. C. de jur. Emphyt.* & ad summum posset Dominus directus adstringi ad consentiendum subemphyteuticacioni, si subemphyteusis fieret in æquè idoneum, siquæ similem, non verò potentiorum, nec in casu simplicis alienationis tenetur Dominus directus consentire, quando in pauperiorem fit subemphyteusis, & in subemphyteuti vel non est necessaria Domini directi approbatio, cum non officiat Domino directo, vel si approbatio est necessaria, id provenit, ut jura domini directi fiant securiora per accrescentiam, & multiplicationem obligatorum *Niger de laudem. to. 1. q. 10. artic. 1. n. 39. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de contract. Emphyt. qu. 10. n. 3. & 6. Valasc. cod. tract. q. 13. n. 13. Pacion. de locat. & conduct. cap. 22. nu. 63. cum seqq.* aliter dominus directus privaretur quindenniis, & teneretur spectare casualem alienationem faciendam à secundo emphyteuta subalterno cum domini directi jactura, & in omni casu potest Dominus directus consentire subemphy-

phyteuticacioni intacta tamen remanente obligatione primi Emphyteutæ de solvere cōtinuando quindennia, nè aliàs Emphyteuta faciendo subalternum, seu secundum Emphyteutam, & Dominus directus consentiendo, sibi met præjudicaret contra naturam, & qualitatem subemphyteutis, quando enim Emphyteuta alterum in sui locum substituit, sed non totaliter, tunc non dicitur propriè, sed interpretativè alienare, ideòque vel non requiritur consensus Domini directi, vel si à Domino directo præstetur consensus, ejus conditio debet fieri longè melior, cum multiplicentur obligati *Niger de laudem. artic. 1. qu. 10. n. 39. tom. 1.* non etiam potest dominus directus reddi tutior, si adstringeretur ad consentiendum subemphyteuti absque ulla præservativa suorum jurium, sic nanque perderet obligationem primi Emphyteutæ, recognoscendo, & approbando secundum, aliàs esset Emphyteuta quoad purum nomen, dum quoad cetera nec ipse foret obligatus, nec Dominus directus posset illum compellere, sin ejus jura expressè præservata fuissent, attamen primus Emphyteuta adeò remanet obnoxius suæ obligationi, ut quamplures ex Doctoribus tenuerint non esse exquirendum consensum à Domino directo, quando subemphyteuta vellet rem emphyteuticam alienare, ea ratione, quia sicuti primus Emphyteuta per subemphyteutis non desinit esse Domini directi Emphyteuta, semperque Dominus habet illi obligatum, *Gabriel. conf. 84. nu. 17. lib. 1.* sic cum jura primi Domini in tuto posita sint, parum, vel nihil interest, in quas manus vadat res Emphyteutica, cum, si alienariarius, seu emptor secundi Emphyteutæ fieret non solvendo, cederet damno Emphyteutæ, & non Domini, *Niger de laudem. tom. 1. artic. 2. q. 10. n. 29.* ideò laudemium solvendum est Emphyteutæ subemphyteuticanti, ejusque consensus implorandus, non autem domini directi *Rota coram Coccino dec. 75. n. 5. cum seqq.* quidquid sit secundum aliquos de consensu implorando à Domino directo, & de laudemio eidem solvendo, ut *Rota*, recedendo ab antiqua opinione, postea tenuit, integra laudemia Domino directo deberi, & ab eo esse auctorandum contractum, ut in *dec. 4. 5. & 6. post Nigrum de laudem. tom. 2.*

Est benè verum, quòd posset dari quæstio super impetrando consensu, à quo, an à primo Emphyteuta, an à Domino directo, quando subemphyteuta alienaret rem sibi subemphyteuticam, & tunc cadere posset quæstio, an ob alienationem solvendum esset laudemium Domino directo, qui recipere debet quindennia à primo Emphyteuta, est enim utilius Domino habere tributum quindenniale, quam expectare casualem, seu accidentalem, & eventicam alienationem, undè in casu alienationis, nè Dominus directus utrumque lucretur, tam laudemium videlicet, quam quindennium, dicendum est, deberi laudemium primo Emphyteutæ, & compensandum cum quindennio, quod ipse solvit domino directo singulis quindecim annis.

Praterè si in Instrumento subemphyteuticacionis subemphyteuta promittat recognoscere in Dominum ipsum Dominum directum in eodem Instrumento expressè nominatum, eidem-

que semper solvere canones, & laudemia, cum tunc subemphyteuta ingrediatur in locum primi Emphyteutæ, assumatque in se illius onera, nec sit amplius quæstioni, an laudemium debeatur domino directo, an primo Emphyteutæ, sicque aperiatur via, percipiendi laudemia ex manu secundi Emphyteutæ, quæ ex manu primi Emphyteutæ tanquam manus mortuæ percipere non poterat Dominus directus, hinc hoc casu videretur intervenisse vera alienatio, quantumvis forsitan temporanea, si esset facta subemphyteuticatio ad tertiam tantum generationem durantibus scilicet generationibus subemphyteutæ, seu subconductoris, *Alexand. conf. 104. per tot. lib. 3. conf. 119. per tot. Heroi. conf. 123. per tot. lib. 1. Valasc. de jur. Emphyt. qu. 29. n. 16. Fulgin. eod. tract. tit. de alienation. qu. 1. nu. 75. cum seqq.* ita ut in hoc casu non potest dici conditio domini directi deteriorata, quia semper idem est recipere canones à primo Emphyteuta, quam à secundo, & sit utilior conditio, eo quòd solummodò in casu simplicis, & puræ alienationis juxta *l. fin. C. de jur. Emphyt.* non autem in casu interpretativæ alienationis, qualis est subemphyteutis, tenetur directus dominus consentire, ideòque per subemphyteuticacionem primus Emphyteuta nunquam desinit esse Emphyteuta, sed immediatè remanet obligatus favore domini directi, *Gabriel. conf. 84. num. 17. lib. 1. Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 2. n. 29.*

Tunc autem primus Emphyteuta teneretur ad quindennia, si absque Domini directi consensu subemphyteuticaret, sicque subemphyteuta non esset recognitus, ac approbatus à directo domino, quasi quòd umbra, seu aliquæ reliquæ domini remanserint eo casu apud subemphyteuticantem, quantumvis utile dominium fuerit in subemphyteutam translatum, attamen semper primus Emphyteuta dicitur dominus respectu secundi, sicuti Dominus directus adhuc est dominus respectu primi, & propriè solum exercitii domini utilis transfertur, *Mench. conf. 226. n. 187. Caball. conf. 106. nu. 5. circa fin. par. 1. Bertazzoll. conf. 110. n. 5. cum seqq. Schrader. de feud. tom. 1. par. 8. cap. 2. n. 24. Alciat. in l. differentia 17. nu. 10. ff. de acquir. poss. Valasc. de jur. Emphyt. qu. 13. n. 53. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 1. q. 13. nu. 20. cum plurib. seqq. Guticrr. de gabell. qu. 43. n. 6. Cyriac. contr. 82. nu. 10. tom. 1. & contr. 598. n. 1. & per tot. tom. 4. Barbosa in cap. potuit 4. n. 8. de locat. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 88. n. 6. cum seqq. Eminentissimus Corradin. de jur. Prælation. qu. 31. n. 64. in fine, & n. 94. cum seqq. Cancr. var. resolut. par. 3. cap. 4. n. 195. cum seqq. Rubens singular. par. 1. ad dec. antiqu. fol. mib. 593. vers. alius verò Dominis, *Surd. dec. Mantuan. 288. n. 3. cum seq. Rota coram Coccino dec. 75. n. 6. cum seq.* Hinc est, quòd subemphyteuta, seu secundus Emphyteuta non solvens canones primo Emphyteutæ, vel in aliquo contraveniens, potest à primo Emphyteuta subemphyteuticante caducitatis pœna mulctari, immò & à bonorum possessione expelli, eo, quòd primus Emphyteuta dicitur quodammodò directus Dominus respectu secundi Emphyteutæ, *Castald. consult. for. tom. 2. consult. 293. n. 12. cum seq.* Est benè verum, quòd tales reliquæ domini tanquam modici momenti, sicuti quædam chimera, *Freccia com-**

ment. *feudal. tit. de subfeud. Baron. n. 23. in fine fol. mib. 28. col. 1. non attenduntur ad alium effectum, ad alienandum nempe subemphyteuticum, sed prima, & potior causa, quæ est directum dominium remanens apud primum Dominum, cujus consensus requiritus est in alienatione subemphyteutis per subemphyteutam faciendâ, non consensus primi emphyteutæ, *Vezebec. conf. 57. n. 11. in fine versic. nam post factam subinféudationem. Laratb. thecat. feud. al. tom. 2. par. 12. dilucid. 93. n. 13. de Luca Melphiten. ad de Franch. dec. Neapol. 137. n. 1. Et quamvis immediatus, ac subalternus Emphyteuta dicatur utilis Dominus respectu ad Dominum directum, iste tamen hoc casu respicit primum Emphyteutam, quemadmodum iste respicit alterum Emphyteutam à se substitutum, cum non implicet, dari diversa dominia per gradus superioritatis, & inferioritatis diminuta, *Niger de laudem. qu. 10. n. 43. usque ad nu. 52. tom. 1. eo quod talis subemphyteuticatio semper est intelligenda sine præjudicio jurium dominicalium, nec debet esse in arbitrio, & facultate Emphyteutæ primo Domino præjudicare, Rota dec. 40. nu. 15. cum seqq. par. 7. recentior. est enim dominium utile subalternum, neque est novum in Jure, dari dominium utile subalternum, seu inferius, & minus, & utile dominium superius, seu majus, quantumvis sub directo dominio non detur aliud subalternum, *Valasc. de jur. Emphyt. qu. 13. n. 10. in princip. & in fine, ubi hoc non habere contradictorem, quem viderit, *Cyriac. contr. 82. nu. 6. tom. 1. Molina de contract. tract. 2. disp. 471. n. 11. in princip. versic. neque esse absurdum, quasi quod primus Emphyteuta reservando sibi pensionem, non transterrat, sed potius dividat utile dominium cum secundo, seu subalterno Emphyteuta, non potest quidem dari utile dominium utilitatis domini ejusdem speciei subalternæ æqualiter, ac pari modo existens penes duos, sed bene dari potest unum inferius, & aliud superius, nec id est inconveniens, quia dominia tunc non existunt insolida penes duos, sed tantisper diminuta per gradus, & inferioritatem, & descensum, cum & aliâs diversis respectibus non inconveniat unum dominium penes duos esse, *Valasc. de jur. Emphyt. qu. 13. nu. 12. versic. nec obstabit. Eodem modo jus Gazagâ (quod sonat jurisdictione) inter Hebræos vigore Constitutionis Clementis VIII. inductum in domibus non Christianorû in Ghetto per ipsos inhabitatis cum operetur, quod quovis prætextu expelli nequeunt, nec pensiones augeri possint, tanquam non consistens in solo usu, seu jure inquilinatus, verum in jure perpetuo stabili, inviolabili, cessibili, transmissibili, ac vendibili, & in dotem dabili habet speciem domini subalterni, quamvis Judæi præsertim in Urbe sint incapaces possidendi stabilia, *Gratian. disc. 842. n. 21. cum seq. & n. 42. 45. & seqq. Ricciull. de jure person. ext. grem. Eccles. existent. lib. 2. cap. 31. n. 22. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. n. 20. cap. 20. n. 107. cum seq. cap. 34. §. 1. nu. 17. cum seq. & cap. 61. n. 284. cum seq. Card. de Luca de Emphyteusi disc. 69. n. 9. Episcop. Rocca Select. Jur. interpr. tom. 2. cap. 139. n. 36. cum seqq. Rota post Mangil. de subhastat. dec. 65. n. 4. cum seqq. & coram Ludovis. decif. 496. num. 3. ac in recentior. dec. 92. n. 3. par. 4. to. 1. dcc. 349. in princip. par. 13.*******

dec. 38. n. 8. cum seqq. par. 14. dec. 49. nu. 6. ac per tot. par. 19.

Non tamen tale jus *Gazagâ* reperitur, licet antiquum, concessum in Pentathenco, ut expressè Rabinorum sententia ex *Lirano, & Toftato Ricciull. de jure person. ext. grem. Eccles. lib. 2. cap. 17. n. 1. cum seqq. Rota dec. 65. nu. 7. post Mangil. de subhastat. & in recentior. dec. 49. nu. 7. par. 19. & quia vigore prædicti juris *Gazagâ* non possunt Hebræi expelli à domibus Christianorum, possunt tamen ab eorum domibus ad libitum discedere, idè in Anconitana Civitate, ubi etiam (prout in Urbe) Ghetto extat, Universitas Hebræorum tenetur ad pensiones per biennium domorum illocatarum *Thomat. dec. 236. per tot. tom. 2. immò in Urbe juxta Constitution. Alexandri VII. in ordin. la 54. §. 2. in Bullar. Rom. tom. 6. Universitas Hebræorum tenetur ad nautium domorum pro toto tempore, quo domus dislocatae sunt, Rota recentior. dec. 38. per tot. & dec. 89. per tot. par. 14. dec. 49. per tot. par. 19.**

Hocque modo Emphyteuta civiliter possidet, seu juri suo civiliter incumbit, subemphyteuta verò naturaliter, seu corporaliter, *Oroz de apic. Jur. lib. 4. cap. 10. nu. 9. Monach. de feud. interp. cap. 48. nu. 25. cum seqq.* sicuti videmus in rebus dotalibus, in quibus vir, & uxor habet dominium, vir quidem superius, & uxor inferius, vel, ut alii opinantur, durante matrimonio fictitium, inefficax, & inane, seu imaginarium, quale est illud, quod filius habet in vita, sic uxor etiam dicitur domina ob spem, quam habet consequendi dominium post mortem viri, dominium autem viri respicit tantum rerum dotalium administrationem, *Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib. 1. qu. 13. n. 52. cum seqq.*

Cumque in casu, quo citrà Domini consensum sequitur subemphyteuticatio, dominium utile rei subemphyteuticæ maneat apud primum Emphyteutam, seu subemphyteuticantem ob non factam totalem dimissionem, & abdicationem a primo Emphyteuta æquum est, ut solvantur domino directo quindennia à primo Emphyteuta, sicut solvebantur antè subemphyteuticationem, etenim durat tunc ratio, propter quam concessa sunt quindennia, præsertim si versetur non in subemphyteusi, sed in simplici locatione ad longum tempus, quando in Instrumento adiciantur verba importantia locationem, & ibidem promittatur de impetrando consensu Domini directi ad locandum, ex quibus verbis, & eorum proprietate concludenter potius locatio, quam subemphyteuticatio, & talis censeferi debet contractus, qualis à partibus nuncupatur, *Rota dec. 510. n. 1. cum seq. par. 4. recentior. tom. 3. dec. 14. nu. 4. par. 6. & licet locationis nomen genericè sumptum, aptum sit etiam referri ad Emphyteusim, nunquam tamen recedendum à sua propria, & specifica significatione, nisi vel ex ratiativa probæmiali, vel ex conjunctione verbi *locare* cum magis expressivo, & subemphyteuticare, vel ex tenuitate annuæ præstationis, & expressa promissione canonis, aut ex aliqua conventionione nullatenus conveniente contractui locationis constet, partes voluisse potius subemphyteuticare, quam simpliciter locare; Idè his circumstantiis non concurrentibus, standum litteræ Instrumenti, & denominationi sæpius repetitæ,*

titæ, *Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. n. 6. cum seq.* cum enim verum sit, quod ex parte prohamali intentio concedentis eluceat, *Rota coram Duran. dec. 18. n. 11.* non potest contractus egedi cancellos veræ, ac rigorosæ locationis, & idem suadet quantitas responsionis fructibus, & idem temporis æqualis, vel certè transcendens, exempli causa, quando vinea esset tota ferè fodiva, & infructuosa, præter cados puta 27. mulsi, & scut. 3. annuatim pro canonibus promittat conductor solvere scut. 26. annua, quæ magna responsio arguit contractum locationis, *Rota coram Buratto dec. 334. n. 14. Card. Seraphin. dec. 272. n. 4.* præsertim dum promissa fuit in pecunia numerata, *Pacion. de locat. cap. 3. n. 39.* si enim annua responsio non fuisset promissa pro affictu, sed pro canone, utique constituta fuisset sub nomine canonis in numero cadorum mulsi, prout constituti fuerant reliqui canones, nec esset promissa in separata periodo, cumque discretiva loquutio diversitatem arguat ex *vulgat.* hinc non levis resultat conjectura, partes noluisse facere contractum subemphyteuticum, sed locatitium, quod etiam clariùs emicat ex pæna morositatis in solvendo canones adjecta in Instrumento, ut vinea cum melioramentis recidat ad concedentem, seu locantem, si nanque esset subemphyteuticatio secundùm leges contractus subemphyteuticacionis, ob non solutionem canonum debuisset Vinea devolui ad dominum directum, non autem ad primum Emphyteutam. Quæ omnia procedunt, etiam si concessio facta esset ad tertiam generationem cum obligatione meliorandi, quod sapit contractum Emphyteuticum, quia talis conjectura est lubrica, *Pacion. de locat. cap. 3. n. 48. & 61.* si nanque locatio fieri potest in perpetuum, longè magis fieri poterit ad tempus, & sic ad tertiam generationem, *Rota in recentior. dec. 14. n. 7. par. 6.* & dum conductor fruiturus est tanto tempore, non repugnat, ut ad majorem fruitionem rem efficere meliorem teneatur, cumque tales conventiones sint adaptabiles etiam contractui locationis, non recedendum à denominatione pluriès in Instrumento facta, *Surd. conf. 243. n. 43. Pacion. de locat. cap. 3. nu. 13.* & licet ex contractu locationis ad longum tempus transferatur utile dominium, tamen fallit, quando contrahentes aliter voluerunt, dum in Instrumento concessa leguntur omnia jura, excepto dominio, per hæc verba, vel similia, *nihil penitus excepto, vel excluso, nisi dominio,* sequitur, quod dominium remanserit penès concedentem, & sic penès primum Emphyteutam, *Carocc. de locat. tit. de locat. sine temp. qu. 13. n. 6. Boer. dec. 134. nu. 2.* vel quando locatio non fit pro toto tempore, & locaror sibi reservat annuam præstationem, tunc utile dominium semper remanet apud locatorem, *Pacion. de locat. cap. 27. n. 10. Rota dec. 182. n. 7. par. 6. recentior.* nam etiam post locationem viget adhuc ratio, ob quam concessa sunt quindennia, dum ideò permilla est eorum exactio, quia res transiens ad manus mortuas, quæ nunquam dimittunt, vel raritis, & difficilioris, quod acceperunt, definit esse in commercio; undè cum Dominus directus destituatur spe recipiendi imposterum lucrum laudemiorum ob defectum commercii rei suæ, in eorum compensationem

usus obtinuit, ut ei solvantur quindennia ex abundè per nos congestis supra in *Cap. I. & II. Rota recentior. dec. 40. nu. 30. par. 7.* etenim etiam si conductor longi temporis velit alienare rem à se conductam, atamen non tenetur solvere Domino directo laudemium, *Fulgii. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 16. n. 4. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. nu. 54. Rota dec. 14. nu. 2. & 46. cum seqq. par. 6. recentior.* Sicque in omni casu Dominus directus sentiret jacturam, idèmq; in subemphyteuti, quæ heret à primo emphyteuta cum strictissima prohibitione alienandi, & præventiva irritatione, seu nullitate gerendorum à subemphyteuta, seu secundo emphyteuta, quia, si subemphyteuta alienaret, adhuc nulla competeret actio Domino directo ad petendum laudemium ab alienante, cum pro actu nullo non debeat laudemium, *Fulgii. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 8. nu. 39. Surd. dec. Mantuan. 122. nu. 10. Rota in recentior. dec. 374. nu. 5. cum seq. par. 15.* & sic durante causa concessionis quindenniorum debetur quoque eorundem exactio *l. illud 32. ff. ad leg. Aquil.* Aliàs si Dominus directus non posset hoc damnum culpa primi emphyteutæ, qui alteri locando rem emphyteuticam, ademisset illi facultatè simul consequendi quindennia ab ipso emphyteuta locatore, & laudemia à conductore postea alienante ad ista ex deductis nõ obligato, undè saltem pro emendatione damnorum tenetur primus emphyteuta continuare solutionem quindenniorum, cum æquitas naturalis exposcit, ut qui causam damni dat, damnum emendet, *Cyriac. contr. 583. num. 56. Rota decis. 611. num. 1. par. 1. divers.*

Eodem fermè pacto censetur primus emphyteuta non totaliter à se abdicasse rem emphyteuticam, illam alteri subemphyteuticando, si in Instrumento subemphyteuticacionis secundus emphyteuta promittat solvere canones, & insuper respondere tot annua scuta emphyteutæ subemphyteuticanti, & concedenti; nec dici potest, nullas remansisse reliquias Emphyteutis penès primum emphyteutam, annuamque pensionem sibi reservatam deberi potius pro satisfactione prætii quodammodò in plures annualitates distributi, & propterea debiti actione personali, quam pro recognitione domini, licet id videatur asserere *Fulgii. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. quest. 10. num. 13.*

Insuper comprobatur, remansisse reliquias domini, quando adiicitur in Instrumento subemphyteutis fortè conceptæ ad tertiam tantum generationem, quod in casu extinctionis revertatur ad primum emphyteutam concedentem, *Bald. conf. 156. vers. porrò lib. 1. Niger de laudem. tom. 1. artic. 1. qu. 10. nu. 51.* aliter enim revertura esset ad Dominum directum, si penès primum emphyteutam non remansissent reliquiae.

Pariter primus emphyteuta adhuc remanebit emphyteuta, sicque adhuc obligatus ad quindennia, si in Instrumento aliquid ultra reservet, puta partem fructuum, vel rei administrationem, vel canones sibi solvandos, & similia, *Rota recentior. decis. 408. num. 77. par. 16.* Nec aliquis unquam Doctor firmat, quod Dominus directus consentiendo subemphyteuticacioni, & recipiendo laudemia, amittat obligationem sui primi emphyteutæ, nam primus emphyteuta non ob-

stan-

stante subemphyteuticatione non tamen totaliter abdicativa, semper remanet emphyteuta respectu ad Dominum directum ad differentiam simplicis alienationis, per quam primus emphyteuta alienans definit esse emphyteuta, Rota decis. 2. nu. 5, post Nigr. de laudem.

ARGUMENTUM.

Emphyteuta in subemphyteusi à se concessa sibi reservante canones, effecto postea non solvendo, indeque in solutum dante manus mortuæ creditrici canones prædictos ad effectum sibi satisfaciendi, attamen manus mortua non tenetur solvere quindennia Domino directo.

SUMMARIUM.

- 1 Manus mortua non tenetur solvere quindennia in casu, quo emphyteuta subemphyteuticando reservaverit sibi Canones, effectus postea non solvendo, in solutum illos dederit manus mortuæ.
- 2 Quindennium subrogatum in locum laudemii, debet esse ejusdem nature.
- 3 Quindennium debitum ex translatione Emphyteusis in manum mortuam, non inde debetur ex translatione canonum.
- 4 Disposita in uno casu non porriguntur ad alium.
- 5 Manus mortua creditrix emphyteutæ est simplex, ac nuda cessionaria, seu translataria subcanonum, non autem retinet emphyteusim.
- 6 Ob retentionem Emphyteusis apud personam incapacem solvi solet quindennium.
- 7 Ex subcanonum translatione non transfertur dominium.
- 8 Ex sola impositione census super Emphyteusi non transfertur dominium.
- 9 Emphyteuta transferens subcanones, remanet adhuc utilis Dominus, & potest alienare emphyteusim de consensu Domini.
- 10 Licet canones dentur in solutum manus mortuæ, non inde transit emphyteusis in manum mortuam.
- 11 Canonis cessio nihil commune habet cum emphyteusi.
- 12 Cessante causa devolutionis, & desperationis laudemiorum cessare debet effectus quindenniorum.
- 13 Cessante causa periculi cessare debet periculum.
- 14 Nemo debet habere duplex lucrum.
- 15 Non potest considerari ulla perpetuitas acquisitionis canonum ex parte manus mortuæ, dum sequuta satisfactio cessat canonum translatio.
- 16 Non debetur quindennium ex contractu, ex quo non debetur laudemium.
- 17 Laudemium non debetur ex sola translatione canonum, pro qua nullus requiritur consensus Domini directi.
- 18 Consensus Domini directi requiritur pro translatione Emphyteusis ex capite alienationis, vel similis contractus.
- 19 Pro alienatione melioramentorum solvitur laudemium.
- 20 Jus exigendi canones nullatenus respicit dominium utile.
- 21 Pro translatione canonum solvi non debet laudemium.
- 22 Pro jure exigendi fructus in impositione census non solvitur laudemium.
- 23 Primus emphyteuta cedere nequit omnia jura em-

phyteutica, & utilia in præjudicium secundi emphyteutæ.

- 24 Manus mortua exigens subcanones sibi cessos à suo debitore, videtur adinstar Salvianistæ.
- 25 Translatio canonum in manum mortuam nec dominium utile, nec possessionem advocat ab emphyteuta.
- 26 Debitori competit actio Spolii contra creditorem.
- 27 Retentio datur pro credito liquidato.
- 28 Salvianistæ non debetur principaliter res, sed creditum.
- 29 Creditor intentare potest Salvianum contra emphyteutam super bonis emphyteuticis.
- 30 Creditor immixtus in Salviano, percipiens fructus fundi emphyteutici, tenetur solvere Canones.
- 31 Immissio in Salviano datur ad effectum tantum percipiendi fructus.
- 32 Fructus sunt in bonis emphyteutæ, & dicitur jus distinctum ab ipsa re.
- 33 Manus mortua vigore Salviani immixta in fundum emphyteuticum, non tenetur solvere quindennia.
- 34 Primus emphyteuta reservans canones, sive pensiones, censetur Dominus respectu secundi.

CAPITULUM LIII.

Post satis discussum in anteaçto Capitulo articulum de emphyteuta subemphyteuticante manus mortuæ, aut layco, deque subemphyteuta ad quindennia obligato, in præsentem firmatur, quod emphyteuta in subemphyteusi à se concessa sibi reservante canones, effecto postea non solvendo, indeque in solutum dante manus mortuæ creditrici canones prædictos ad effectum sibi satisfaciendi, attamen manus mortua non tenetur solvere quindennia Domino directo, etenim manus mortua cessionaria, seu translataria canonum, non tenetur Domino quindennia solvere, cum ex translatione, cessione, seu datione in solutum canonum subalternorum, sive subcanonum, ad effectum illos exigendi in satisfactionem crediti, non debentur quindennia Domino, cui nullum competit jus super hujuscemodi canonibus, neque in illorum alienatione, vel translatione exquirendus est consensus Domini, indeque sicuti onus laudemii in se odiosum, & ultra casum scriptum non extendibile, ita onus quindennii in ejus locum subrogati, ejusdem debet esse nature, Schrader. de feud. par. 10. sect. 2. n. 49. Concioll. alleg. 15. nu. 25. Gratian. disc. 784. num. 4. Rota in Romana laudemii, & quindenniorum 16. Junii 1690. cor. Emerix Juniore, registrata post Tract. int. dec. S. Rot. in ordine la XII. nu. 1. cum seqq. & per tot. idèoque quindennium debitum ex translatione emphyteusis in manum mortuam, non inde debetur ex translatione canonum, sive melius subcanonum in eandem manum mortuam, etenim disposita in uno casu, non porriguntur ad alium casum omnium præsertim omnino dissimilem, in quo non solum non militat eadem ratio extensibilitatis, seu extensionis, sed potius penitus diversissima, nullamque habens connexitatem, aut identitatis rationem, Villagut de extens. leg. tit. de extens. leg. corrector. qu. un. nu. 146. cum seq. Mascard. de general. Statut. interp. conc. 2. n. 175. Cumque manus mortua creditrix emphyteutæ sit simplex, ac nuda cessionaria, seu translataria subcanonum usque ad integram sui crediti satisfactio-

tisfactionem, non autem retineat Emphyteusim, iniquum esset, ut solveret loco laudemii quindennium non tamen retinendo Emphyteusim, quando ob retentionem Emphyteusis apud personam incapacem solvi solet quindennium ex per nos suo loco cumulat, immo ex hujusmodi subcanonum translatione dominium utile non transferitur in manum mortuam, sicuti non transferitur ex sola impositione census super Emphyteusi, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 10. nu. 2. vers. quam ego quoque amplector, Burgius de laudem. par. 2. inspect. 20. nu. 45 cum seq. & inspect. 38. nu. 8. Leonard. de usur. qu. 52. num. 12. Roderic. de ann. reddit. lib. 3. qu. 4. num. 4. Faber in suo Codice tit. de jure emphyt. diffin. 72. Rota post Tract. citat. decis. XII. num. 3. cum seq. indeque Emphyteuta transferens, remanens adhuc utilis Dominus potest alienare Emphyteusim de consensu Domini, sicque licet canones transferantur, seu dentur in solutum manui mortuæ, attamen non hinc transit emphyteusis in manum mortuam, sed emphyteusis semper remanet alienabilis cum emolumento laudemiorum, & devolubilis ob extintam lineam, dum canonum cessio nihil commune habet cum Emphyteusi, undè cessante causa revolutionis, & desperationis laudemiorum, cessare & debet effectus quindenniorum in compensatione hujusmodi damni solummodo adinventorum, quasi cessante causa periculi cessare debet periculum, præcipue dum nullæ remanent reliquæ pristinae causæ cessantis, *Tiraquell. tract. cess. caus. cess. effect. par. 1. nu. 204. & limit. 16. n. 1.* aliter Dominus directus contra justitiæ tramites duplici lucro ex eadem re impinguaretur, quindenniis nempe singulis quindecim annis, & laudemii in casu alienationum quodcumque sequutarum, veluti si laudemium esset solvendum pro translatione subcanonum unum, & aliud pro translatione ipsius Emphyteusis, ut ponderat *Rota post Tract. in sæpè laudata decis. in ordine la XII. nu. 6. in fine versic. tantòque certius.**

Præterquamquod etiam si ex canonum translatione transferretur utile dominium, prout re vera illud non transferitur, adhuc cum canones translati sint ad tempus tantum, donec videlicet manus mortua translataria creditrix sibi satisfaciatur de suo credito contracto cum emphyteuta transferente, non potest considerari ulla perpetuitas acquisitionis canonum ex parte manus mortuæ, dum sequuta satisfactio cessat canonum translatio, quæ est merè temporalis, ac utilitalis nullum infert Domino præjudicium, quod oritur dumtaxat ex perpetuitate penès manum mortuam. Omisso, quod non debetur quindennium ex contractu, ex quo non debetur laudemium, prout procul dubio laudemium non debetur ex sola translatione canonum, pro qua nullus requiritur consensus Domini, ut requiritur pro translatione ipsius Emphyteusis ex capite alienationis, vel similis contractus, per quem novus emphyteuta evadit utilis Dominus, & in actualem fundi emphyteutici immittitur possessionem ad *text. in l. fin. C. de jure emphyt. Bonden. colluct. legal. 35. & 84. lib. 1. Camerat. respons. 26. nu. 50. lib. 1. Conciol. alleg. 63. nu. 9. cum aliis traditis per Rot. in prælaudata decis. XII. num. 2. post Tractat.* In nihilum refragante, quod sicuti apud primum emphyteutam post subemphyteutica-

tionem remanent quandoque reliquæ dominii, etiam pro alienatione melioramentorum solvitur laudemium, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 8. num. 23. Burgius de laudem. par. 2. insp. 6. in princip. Solsona eod. tract. cellula 2. num. 22.* quia catenus debetur laudemium in alienatione melioramentorum, quatenus ista sunt pars rei emphyteuticæ, & possidentur ab Emphyteutis, sicuti autem in alienatione subcanonum, seu juris illos exigendi à subemphyteutis, quod nullatenus respicit dominium utile, neque possessionem rei emphyteuticæ, ideoque pro illius translatione non debet solvi laudemium, sicut non solvitur pro jure exigendi fructus in impositione census, ut ad hominem respondet *Rota in sæpè allegata dec. post Tract. in ordine la XII. nu. 4. versic. non obstante, post med. juncto nu. 5. & 6.*

Estque adeo vera nostra principalis resolutio, ut nec quindennium debatur, etiam si emphyteuta debitor non solum canones cesserit, & transferit in suum creditorem ad effectum illos exigendi à subemphyteuta, seu subinvestito, indeque de illis sibi satisfaciendi usque ad summam debitam, sed quoque cesserit omnia jura emphyteutica, ac utilia, quippe primus emphyteuta id facere non potest in præjudicium secundi emphyteutæ jam per prius subinvestiti cum eisdem omnibus juribus utilibus, faciendo tertium emphyteutam, & sic transferendo jura, quæ amplius non habebat uti jam in secundum emphyt. utam, seu subinvestitum translata, veluti in puris terminis animadvertit *citata decis. in ordine la XII. nu. 7. cum seqq. in sola verò subcanonum cessione tanquam primo emphyteutæ debitorum vigore eorum reservationis in subemphyteusi factæ, idem cedens, seu primus emphyteuta habet jus, indeque cessibile in suum creditorem, nec ullum subinde infertur secundo emphyteutæ præjudicium ex eorundem cessione, cujus nihil interest subcanonesolvere primo emphyteutæ, aut primi emphyteutæ creditori in vim cessionis.*

Quibus sanè opitulatur viva ratio, eo quod manus mortua exigens subcanones sibi cessos à suo debitore emphyteuta, videtur adinstar salvanistæ, qui consequitur nudum jus super fructibus fundi ad effectum sibi satisfaciendi de credito pro intranti quantitate, estque simplex detentor, non possessor, *ad tex. in l. sciendum 15. §. Possessor autem 2. ff. qui satisfac. cog. l. pignori 13. ff. de usucap. Scapuccin. de Salvan. interdicit. lib. 2. qu. 10. nu. 2. post med. versic. secus verò, & qu. 21. n. 5. & lib. 3. qu. 101. in princip. Pacific. eod. tract. inspect. 1. cap. 1. nu. 24. Menoch. de adipisc. possess. remed. 3. num. 185. Gait. de credit. cap. 4. quasit. 7. n. 793. cum seqq. Gobius consult. decis. 96. n. 5. Rota coram Coccin. dec. 2237. n. 2. cum seq. & in recentior. dec. 453. nu. 4. versic. quanvis Seraphini, dec. 568. nu. 9. par. 19. tomo 2. Adeo, ut, cum translatio canonum in inanum mortuam nec dominium utile, nec possessionem avocet ab emphyteuta debitore, sed nudam tantum detentionem, æquam est à quindenniis sublevare manum mortuam simplicem detentricem, quæ satisfacta de suo credito super fructibus fundi, tenetur restituere suo debitori corpora data, aliter competeret debitori actio Spolii contra manum mortuam detentricem, *Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 2. qu. 77. n. 43. cum seqq. nisi retinere velit pro alio credito prius**

tamen liquidato, *Rota post Pacific. de Salvian. decis. 55. nu. 19.* dum & si agens Salviano, principaliter dirigat iudicium contra rem, ex cuius fructibus petit satisfieri, contra tamen non debetur illi principaliter res, sed creditum, *Rota post Zacch. de oblig. Camer. dec. 3. num. 9.*

Hinc videmus, quòd, etiam debitor emphyteuta non cedat canones creditori ad effectum sibi satisfaciendi, attamen potest creditor contra illum intentare Salvianum super bonis emphyteuticis, *Pacific. de Salvian. Interd. insp. 3. cap. 2. n. 24. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quæstion. qu. 4. nu. 1. cum seqq.* nec ex tali immixtione in Salviano aliquod oritur Domino directo præjudicium, dum creditor immixtus, qui percipit fructus fundi emphyteutici, tenetur solvere canones, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quæstion. qu. 4. nu. 11.* nec immixtio datur in ipsa re modo, ut tangatur ejus substantia, aut utile dominium, ut Domino directo invito alter introducatur, sed ad effectum dumtaxat percipiendi commoditates, & fructus, ex quarum, & quorum perceptione nullum Domino directo præjudicium infertur, *Rota post Zacch. de oblig. Camer. dec. 238. nu. 7. cum seqq.* inde sustinetur immixtio super fructibus emphyteutis, eo quòd fructus sunt in bonis emphyteuta, immò dicitur jus quoddam distinctum ab ipsa re, *Scapuccin. de Salviano lib. 2. qu. 10. nu. 2. in fine versic. tunc enim obligatio.* Sicuti igitur manus mortua, si vigore Salviani immitteretur in fundum emphyteuticum ad effectum sibi satisfaciendi de suo credito, non teneretur solvere quindennia Domino directo ob allatas rationes, à fortiori illa solvere non tenetur in nostra hypothesi, quando fit ab Emphyteuta suo debitore translataria, seu cessionaria suorum canonum sibi à subemphyteuta debitorum vigore eorum reservationis, super hujusmodi enim canonibus nullum jus habet Dominus directus, eo quòd illi debentur primo investito à secundo investito, seu subinvestito, sicque de illis ad libitum disponere potest Emphyteuta favore sibi bene vis, multò magis favore sui creditoris, cui tenetur solvere, in tantum, ut primus Emphyteuta in recognitionem domini inferioris reservans canones, sive pensiones, censeatur Dominus respectu secundi, sicut Dominus directus respectu primi, & habet omnia jura contra secundum, per quem tamen (ut in casu) Domino directo non præjudicetur, immò idem habet jus expellendi secundum, si ei canonem non solvat, sicut habet Dominus directus adversus primum, *Fulgin. de jure Emphyt. tit. de contract. Emphyt. qu. 10. nu. 7. & 13. Valasc. eod. tract. qu. 13. num. 13.*

ARGUMENTUM.

In materia quindenniorum est locus asscurationi, si manus mortua illorum debitorum post acquisitionem Emphyteutis deterioravit conditionem, & efficiatur non solvendo.

SUMMARIUM.

- 1 Præsens articulus est valdè practicabilis in foro.
- 2 Tutius remedium est asscuratio.

- 3 Asscuratio nihil aliud est, quàm satisfactio de solvendo.
- 4 Asscurationis terminus parùm Latinus est.
- 5 A Practicis introductus.
- 6 Est locus asscurationi, si manus mortua efficiatur non solvendo.
- 7 Prout est locus asscurationi affectus.
- 8 Hæres gravatus tenetur asscurare bona fideicommissaria.
- 9 Creditor non potest agere antè diem.
- 10 Benè agi potest, ut solvatur tempore adveniente, mediante asscuratione.
- 11 Obligatus in diem, interim deteriore faciens suam conditionem, cogitur præstare cautionem.
- 12 Non est locus asscurationi, si manus mortua de tempore acquisitionis Emphyteutis jam erat non solvendo.

CAPITULUM LIV.

IN præsentis Cap. discutiendum proponitur de Domino directo prætendente asscurationem in futuris quindennis sibi debitis, qui articulus erit valdè practicabilis in foro, & frequenter contingibilis, cum non semel manus mortua debitis involuta, efficiatur non solvendo, deteriorata conditione, & in hoc deteriore facit conditionem Domini ob maximam difficultatem, vel (quod pejus est) ob impossibilitatem solutionis quindenniorum, undè Dominus ad tuenda sua jura cogitur uti juris remediis, ex quibus expediri curat contra manum mortuam Emphyteutam. Pro dicendorum autem intelligentia præmittendum est, in præsentis asscurationem nihil aliud esse, quàm satisfactio, cautionem, seu fidejussionem de solvendo in futurum quindennia per manum mortuam favore Domini directi præstendam, cujus terminus, seu vox, parùm politus, minùsque Latinus, ut evenire solet, à Practicis introductus fuit, quamobrem in præsentis firmatur, quòd in materia quindenniorum est locus asscurationi, si manus mortua illorum debitorum post acquisitionem Emphyteutis deterioravit conditionem, & efficiatur non solvendo ad *text. in l. in omnibus 41. ff. de judic. l. si creditores 15. ff. de privileg. creditor. l. quod si in diem 18. in princip. ff. de petit. hæred. l. inter omnes 12. in fine ff. qui satisfidar. cog. Salgad. l. byr. creditor. parte 2. cap. 30. n. 9. cum seqq.* eodem termè pacto, quo vergente viro ad inopiam est locus asscurationi dotis ad *text. in l. si constante matrimonio 24. ff. solut. matrim. Rodriguez de privileg. credit parte 1. artic. 6. nu. 30. Rota de privileg. mulier. cap. 3. special. 4. n. 51. cum seqq.* prout est locus asscurationi pensionis, seu affectus Domus ad *l. si fidejussor. 2. §. fin. ff. qui satisfidar. cog. Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. n. 34.* eodem modo hæres gravatus tenetur asscurare bona fideicommissaria hæredis vocati *Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. nu. 4. cum seqq.*

Neque obstat, quòd creditor non possit agere antè diem, sicque antequàm debeatur quindennium, seu antequàm adveniat dies solutionis quindennii *l. continuus 137. §. cum ita 2. versic. non est, quod in diem ff. de verb. oblig. l. cedere diem 213. ff. de verb. sign. quia agi quidem nequit*

quit autè diei adventum ad effectum, ut nunc
 10 solvatur, sed benè agi potest, ut solvatur tempore
 adveniente, mediante affecuratione, veluti in si-
 mili de pensione, seu affectu domus ponderat
Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. num. 34. &
 11 regulare est in quolibet obligato in diem, ut, si in-
 teriùs deteriorem fecerit conditionem suam, co-
 gatur præstare cautionem de solvendo advenien-
 te die, ex vulgatis.

Quandoque tamen non est locus affecura-
 tionis, si nimirum de tempore acquisitionis Em-
 phyteusis manus mortua jam erat non solvendo,
 12 & Dominus directus non egit pro affecuratione,
 non potest postea amplius agere, sibi enim eo
 casu imputare debet creditor quindenniorum,
 habens notitiam conditionis sui debitoris, sic-
 que non cavens pro securitate debiti ad *text. in l.*
si ab arbitro 10. ff. qui satisfac. cog. l. si is, à quo 3.
s. fin. ff. ut in possess. legat. l. qui bona fide 13. s. De
illo 6. ff. de damn. infect. l. si creditores 31. ff. de pri-
vileg. credit. Barbosa in l. in omnibus 41. num. 58.
cum seqq. ff. de judic.

ARGUMENTUM.

Manus mortua Emphyteuta habens causam non sol-
 vendi quindennium, quousque illam justificet, te-
 netur saltem illud deponere.

SUMMARIUM.

- 1 Aliquando ex aliqua causa manus mortua præten-
 dit se subtrahere à solutione quindenniorum.
- 2 Manus mortua tenetur affecurare Dominum dire-
 ctum pro quindenniis.
- 3 Depositum est facilior via reddendi securum credi-
 torem.
- 4 Manus mortua Emphyteuta habens causam non
 solvendi quindennium, quousque illam justificet,
 tenetur illud deponere.
- 5 Debitor habens justam causam dubitandi, si benè,
 vel malè solvet, deponere debet pecuniam.
- 6 Remedium depositi est quoddam temperamentum
 adinventum pro affecuratione judicii.
- 7 Mandatum ad effectum deponendi, nemini præju-
 dicat.
- 8 Deponens, remanet dominus rei depositæ.
- 9 Honorifica mentio R. P. D. Ansaldo Decani.
- 10 Deponens, dicitur adhuc habere pecuniam de fu-
 re, & de facto.
- 11 Deponens non fatetur à se deberi quindennium.
- 12 Deponere non est solvere.
- 13 Præcipue quando in mandato ad deponendum legi-
 tur clausula præservativa jurium.
- 14 Manus mortua nunquam moritur.
- 15 Melius est præventivè rei incumbere, quàm actioni.
- 16 Manus mortua non tenetur quindennium depone-
 re, si sit adeò pauper, ut non habeat quid deponat.
- 17 Tali casu tenebitur præstare cautionem, seu affecura-
 rare judicium.
- 18 Talia provisionalia remedia concedi solent, nè ju-
 dicium sit elusorium.

Præfens articulus valdè reducibilis est ad usum
 forensem, cum aliquando ex aliqua causa
 1 manus mortua prætendat se subtrahere à solu-
 tione quindenniorum in grave Domini directi
 detrimentum eundem prolixis, ac dispendiosis
 litigiis forsitan injustis contra omnem Juris
 tramitem defarigando, quapropter ad reparan-
 dum in aliqua parte hujusmodi præjudicium,
 ponendūque in tuto Dominum directum, de-
 2 bitor quindenniorum (qualis est manus mortua)
 tenetur affecurare creditorem, qualis est Domi-
 nus directus ex per nos traditis in *præcedenti Ca-*
pitulo, & per *Rotam coram Ubaldo dec. 306. n. 7.*
cum seq. par. 2. nec puto, opportunitate, ac faci-
 3 liori via reddi securum creditorem, quàm me-
 diante deposito, undè in *præsenti Capitulo* pro-
 4 ponimus assertionem, quòd manus mortua Em-
 phyteuta, habens causam non solvendi quin-
 dennium, quousque illam justificet, tenetur sal-
 tem illud deponere, *Mench. de arbitrar. Judic.*
lib. 2. centur. 3. cas. 232. n. 19. Salgad. labyr. creditor.
par. 1. cap. 27. n. 125. cum seq. Gait. de credit. cap. 4.
tit. 11. n. 1348. in fine, Niger. de exception. cap. 2.
 5 *s. 7. n. 1.* eodem fermè pacto, quo admittitur de-
 positum debitoris habentis causam justam dubi-
 tandi, si benè, vel malè solvet, *l. si soluturus 39.*
ff. de solution. Cancer. var. resol. par. 3. cap. 8. n. 15.
Fontanella dec. Cathalon. 540. n. 10. tom. 2. estque
 6 depositi remedium quoddam temperamentum
 optimum adinventum pro affecuratione judicii,
 ac indemnitate Domini directi per modum pro-
 visionis, *Rota in recentior. decis. 162. n. 6. par. 18.*
 7 mandatum enim relaxatum contra manum mor-
 tuam Emphyteutam ad effectum deponendi
 tantum quindennium à Domino directo præ-
 tensum, ac habere pro se intensionem funda-
 tam, neutri partium præjudicat, *Rota dec. 166.*
n. 24. & dec. 177. n. 11. par. 10. recentior. adeò, ut
 manus mortua deponens remaneat Domina rei
 8 depositæ, quousque per Judicem declaretur
 deberi quindennium ad *text. in l. licet deponere 17.*
s. rei depositæ 1. ff. deposit. l. deposui 39. ff. de pec-
cul. Onat. de contract. tom. 2. tract. 19. disp. 55. sect. 1.
n. 5. cum seqq. Turr. de camb. disp. 2. qu. 17. n. 59
Niger de exception. cap. 2. s. 12. nu. 14. Carleval.
de judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 31. n. 5. in prin-
cip. versic. tunc enim dominium, Molina de contract.
tract. 2. disput. 523. n. 4. in princip. versic. in reli-
quis verò, Filliucc. moral. tract. 34. cap. 1. q. 3. n. 5.
Salgad. labyr. credit. parte 1. cap. 11. nu. 20. cum
seqq. Reverendiss. P. D. Ansaldo Decanus, olim
 9 *in Urbe famigeratissimus Advocatus, de commerc.*
& mercatur. disc. 95. n. 19. Card. de Luca de Bene-
fic. disc. 36. sub n. 25. Rota coram Ludovis. dec. 146.
n. 1. & in annot. n. 20. Pentinger. decis. 15. nu. 18.
Coccin. dec. 49. n. 13. & dec. 85. n. 2. dec. 102. n. 6.
& decis. 109. nu. 20. & 22. post Merlin. de pignor.
dec. 281. n. 10. & 13. par. 2. divers. dec. 272. nu. 4.
par. 4. tom. 1. recentior. dec. 35. n. 8. & 13. par. 13.
 ideoque non amittit possessionem, immò dici-
 tur adhuc habere pecuniam depositatam de Ju-
 10 re, & de facto *l. licet 17. ff. deposit. l. interesse 39.*
ff. de acquir. possess. Rota dec. 231. n. 13. par. 2. di-
versorum; Nec à se deberi quindennium fatetur,
 11 faciens depositum pro omni eo, quod Domi-
 nus directus prætere de potest super sibi sol-

- vendo quindennio, *Angel. de confession. lib. 1. q. 4. n. 5. Cyriac. controu. 633. n. 27.* cum deponere non sit solvere ad *l. item liberatus 6. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solv. Carocc. de deposit. par. 2. qu. 65. nu. 1. Ripa observ. 169. num. 4. Rota coram Ubaldo dec. 425. n. 5. & S. Bich. dec. 283. n. 13. Card. Celso dec. 127. n. 1. & dec. 133. n. 1. Dunozet. Fun. dec. 546. n. 8. Buratt. dec. 374. n. 5. dec. 281. n. 9. par. 2. diversor. dec. 8. n. 3. cum seqq. par. 4. recent. to. 2. dec. 158. n. 8. & dec. 234. n. 12. par. 8. dec. 462. nu. 7. par. 9. tom. 2. ac in Romana Pecuniaria 27. Januarii 1698. §. fin. coram Reverendissimo P. D. Molines Decano, posteaque Inquisitore Generali Hispaniarum, præcipue quando in mandato Judicis ad deponendum quindennium legitur clausula præservativa jurium citrà præjudicium partium, *Rota coram Ubaldo dec. 425. n. 7. dec. 235. n. 5. par. 10. recentior.**
- Quibus sic stantibus videretur contrarium firmandum in casu, non teneri nempe manum mortuam ad deponendum quindennium, quando habeat causam aliquam illud non solvendi,
- 14 eo quod cum manus mortua nunquam moriatur, aut deficiat, ut supra suo loco, signanter in *Capitulo I. & II. annotatum extat*, semper adest debitor, qui pro decursis quindenniis pulsatur,
- 15 attamen ad assecurandum judicium ob casuum contingentias melius est præventivè rei incumbere, quam actioni ad *l. minus 250. ff. de regul. Jur. Gratian. disc. 545. n. 17.*
- In uno tamen casu putarem manum mortuam non teneri quindennium deponere, si videlicet sit adco pauper, ac miserabilis, ut non habeat quid deponat, ideoque absque aliqua obligatione depositi erit audienda super causa, quam allegat habere non solvendi quindennium
- 16 *Valasc. consult. dec. tom. 1. consult. 85. nu. 5. & 7. in principio. Cabed. dec. Lusitan. 37. nu. 2. in med. versiculo tamen per illam, sed ut indemnitati Domini consultum in aliqua parte remaneat*, tenebitur eo casu manus mortua præstare cautionem, seu assecurare judicium, *Rota coram Bichio dec. 121. n. 16.* cum nè alias judicium evadat elusorium, ob inopiam, ac inopotentiam debitoris soleant talia provisionalia remedia concedi *Rota in recentior. dec. 162. n. 9. par. 18. tom. 1.*
- 17
- 18

ARGUMENTUM.

Manus mortua Emphyteuta non solvens quindennium, admittitur ad purgationem moræ.

SUMMARIUM.

- 1 Pauper propriè moram incurrere non dicitur.
 - 2 Manus mortua non solvens quindennium, cadit in commissum.
 - 3 Quindennium introductum fuit ex consuetudine.
 - 4 Mora committitur absque aliqua interpellatione.
 - 5 Contrarium sentientes refelluntur.
 - 6 Hodierna ad *Surd. dec. Mant. 200. n. 1.* est parum constans.
 - 7 Opinio contraria non est communis.
 - 8 De rigore *Juris* non est locus purgationi moræ.
 - 9 Emphyteuta non solvens quindennium, admittitur ad purgationem moræ.
 - 10 Quindennium subrogatum est in locum laudemii.
- 11 Attendenda est potiùs causa tractantis de damno vitando, quàm causa tractatis de lucro captando.
 - 12 Mora est purgabilis, licet aliquid debeatur singulis annis, ex quò non est appositum tempus certæ diei.
 - 13 Locus est purgationi moræ etiam in casu præjudicii tertii.
 - 14 Manus mortua admittitur ad purgationem moræ ob non petitam renovationem in tempore de 29. n. 29. annos.
 - 15 Deficiens in solutione canonis, admittitur ad purgationem moræ.
 - 16 Quindennium debetur de 15. in 15. annos.
 - 17 Manui mortuæ competit restitutio in integrum, ut quindennium solvat, & Emphyteusim retineat.
 - 18 Etiam contra aliam manum mortuam Dominam.
 - 19 Fortiùs admittitur manus mortua ad purgationem moræ, si illa fuerit pauper.
 - 20 Beneficium purgationis moræ concedi solet miserationis causa.
 - 21 Impotens non dicitur morosus, nec negligens.
 - 22 Titularis Beneficii admittitur ad purgationem moræ, ad evitandum regressum.
 - 23 Jdex debet esse pronus ad declarandum, esse locum purgationi moræ.
 - 24 Taurini non nisi post quinquennium, & trinam monitionem incurritur commissum.
 - 25 Bona morosus Emphyteuta, ad declinandum eaducitatem debet solvere in futurum duplicatos canones.
 - 26 Ferraria Emphyteuta habet mensem ad purgandum moram.
 - 27 Multò fortiùs competit purgatio moræ, si in loco destinata solutionis quindennii non fuerit repertus Dominus directus.
 - 28 In feudo admittitur purgatio moræ ob non solutam annuam recognitionem.
 - 29 Canonici, & Parochi tenentur emittere fidei professionem intrà bimestre.
 - 30 Tales adhuc possunt moram purgare.
 - 31 Exhibere debens Inventarium intrà certum tempus, potest moram purgare.
 - 32 Ad transportanda Acta admittitur purgatio moræ.
 - 33 Bellum, aut pestis est justa causa purgationis moræ.
 - 34 In ultimis voluntatibus non habet locum purgatio moræ.
 - 35 Exequutor testamentarius non adimplens intrà legitimum tempus voluntatem defuncti, gaudet purgatione moræ.
 - 36 Contrarium tenentes recensentur.
 - 37 Purgatio moræ ob non solutum canonem etiam ex *levi*, & affectata causa admittitur præsertim in *Rota*.
 - 38 Præcipue si adsit aliqua præsumptio pro moram purgare volente.
 - 39 Purgatio moræ meliùs intrat, si manus mortua habeat justam causam credendi, solutum fuisse quindennium per colonum.
 - 40 Caducitas sine dolo non incurritur.
 - 41 Vel si putaverit, fuisse soluta quindennia medianibus sequestris procuratis à domino.
 - 42 Vel si quindennium fuerit ab alio accolatum, à quo præsumitur fuisse solutum.
 - 43 Vel si in loco destinata solutionis non adfuerit Procurator, cui quindennia solverentur.
 - 44 Titularis admittitur ad purgationem moræ, si non repererit Procuratorem Pensionarii in loco destinata solutionis Pensionis.

- 45 Mora induſta ex culpa creditoris non eſt imputanda debitori alijs ſolvere, parato .
- 46 Morofus non poteſt alium in mora conſtituere .
- 47 Mora creditoris in petendo compenſatur cum mora debitoris in non ſolvendo .
- 48 Non requiritur de neceſſitate depoſitum quindennii, ſed ad cautelam .
- 49 Potius creditor dicitur morofus, qui non fuit in loco diſtinata ſolutionis .
- 50 Nec requiritur aliqua proteſtatio .
- 51 In pari mora melior eſt conditio debitoris .
- 52 Maior eſt mora creditoris in non exigendo, quam debitoris in non ſolvendo .
- 53 Mandatum exequutivum, licet ab eodem fuerit appellatum, non impedit purgationem moræ .
- 54 Melius intrat purgatio moræ, ſi manus mortua deſerit ſolvere quindennia ex eo, quòd Jdex eam inhibuerit ſequeſtro, nè quindennia ſolveret Domino directo .
- 55 Dummodò tamen præceptum Jdiciſ ex alia cauſa extrinſeca originem trahat .
- 56 Qui eſt cauſa cauſe, eſt cauſa cauſati .
- 57 Sequeſtrum præſumitur colluſivè procuratum ad evitandam ſolutionem quindennii .
- 58 Jdiciſ inhibitiò ſivè juſta, ſivè injuſta timenda .
- 59 Purgatio moræ competit etiam creditori Emphyteute .
- 60 Creditor Emphyteute admittitur ad purgandam moram etiam re non integra .
- 61 Melius intrat purgatio moræ, ſi forſitan quindennium eſſet adhuc æſtimandum .
- 62 Nondùm facta quindennii æſtimatione manus mortua non dicitur in mora illud ſolvendi .
- 63 Purgatio moræ intrat, ſi manus mortua excipiat de compenſatione cum quindennio .
- 64 Quavis mora ſit geminata, adhuc eſt purgabilis de equitate Canonica .
- 65 Niſi creditum manus mortuæ ſit in minori ſumma, quàm debitum quindennii .
- 66 Intrat purgatio moræ, ſi etiam manus mortua per oblivionem omiſerit quindennium ſolvere .
- 67 Non eſt locus purgationi moræ, ſi inter Dominum directum, & manum mortuam fuerit concordatum ſuper excluſione purgationis moræ .
- 68 Titulari non competit purgatio moræ, quando in literis Penſionis adeſt pactum reſolutivum .
- 69 Mater non petens tutorem intrà annum filio, moram non purgat .
- 70 Patronus non præſentans intrà tempus, moram purgare nequit .
- 71 Contraria ſententia ad ſummum procederet data ignorantia vacat:onis Beneficii .
- 72 Prorogatio ad præſentandum concedi poteſt .
- 73 Docto de legitimo impedimento, Patronus moram purgare poterit .
- 74 Electores non eligentes in tempore, non purgant moram .
- 75 Habens jus prælationis, elapſo bimeſtri, non amplius admittitur ad purgandum moram .
- 76 Pactum reſolutivum nihil aliud exprimens, quàm quod de Jure ineſt, non impedit purgationem moræ .
- 77 Non debet eſſe in poteſtate Domini directi auferre beneficium purgationis moræ .
- 78 Alii tenent, non dari reſtitutionem in integrum, quando adeſt pactum reſolutivum .
- 79 Stante paupertate manus mortuæ, non obſtante pacto reſolutivo, adhuc eſt locus purgationi moræ .
- 80 Eccleſia cultrix eſt æquitatis .
- 81 Etiam in Emphyteuſi privati eſt locus purgationi moræ .
- 82 Emphyteutæ Eccleſiæ conceditur biennium ad ſolvendum Canonem .
- 83 Etiam Judæi moram purgare poſſunt .
- 84 Chriſtiani nõ debent eſſe deterioris conditionis, quàm Judæi .
- 85 Eccleſia in integrum reſtituenda ob non ſolutum canonem .
- 86 Contra caducitatem ſemper in dubio judicandũ eſt .
- 87 Manus mortua multo ære alieno gravata, non purgat moram .
- 88 Probanda eſt paupertas ſpecificè, non ſufficit in genere .
- 89 In Aragonia non ſolet mora purgari .
- 90 Tali caſu erit locus irrefragabiliter pœna commiſſi .
- 91 Eodem caſu competit reſtitutio in integrum .
- 92 In caſu diverſi privilegii privilegia non conquaſantur .
- 93 Prout quando una manus mortua tractat de damno vitando .
- 94 Magis in dubio favendum tractanti de damno vitando .
- 95 Fit mentio honorifica Alvarez Pegas Luſitani .
- 96 Manus mortua idem habet privilegium, quod privatus .
- 97 Conſuetudo Aragoniæ non purgandi moram forſitan non intrat in manu mortua Eccleſiaſtica .
- 98 Super hoc tamen Auctor non figit pedes, nec dat manus .
- 99 Non valet conſuetudo Laycorum in præjudicium Eccleſiæ .
- 100 Talis conſuetudo ſtriçtim interpretanda .
- 101 Per talem conſuetudinem reſtitutio in integrum non aſſertur .
- 102 Pro purgatione ſolvendum non eſt quindennium .
- 103 Etiam poſt purgatam moram remanet inveſtitura .
- 104 Fulginate ſolvitur laudemium pro purgatione moræ .
- 105 Quo caſu ſolvendum eſt quindennium .
- 106 Bononiæ purgatur mora ſub obligatione duplicatorum canonum .
- 107 Quindennia ſingulis quindecim annis ſolvi ſolent .
- 108 Etiam in caſu non eſt locus ſolutioni duplicatorum quindenniorum .
- 109 Bulla ſtriçtim intelligenda eſt in ſolo caſu expreſſo .
- 110 Si præciperetur duplicatum laudemium, tunc ſolvendum eſſet quindennium .
- 111 Quindeanum ſucceſſit in locum laudemii .
- 112 Quindennium nihil habet commune cum canone .

CAPITULUM LVI.

Diſcuſſa quantum ſatis in anteactò Cap. inſpectione, quòd manus mortua Emphyteuta habens aliquam cauſam non ſolvendi quindennium, teneatur illud deponere, modò porrigitur anſa diſcutiendi præſentem inſpectionem apprimè utilem, ac ſcitu neceſſariſſimam, quòd nempe manus mortua Emphyteuta non ſolvens quindennium, admittatur ad purgationem moræ, quæ quidem inſpectio, ejuſque reſolutio dependet ab alia inſpectione, an videlicet eadem manus mortua non ſolvens quindennium, cadat in commiſſum, ſi etenim cadit in commiſſum, indiget ad retinendum Emphyteuſim beneficio purgationis moræ, ſi autem non cadit, illo ſanè non indiget, eo quòd propriè pauper moram incur-

incurrere non dicitur, ut advertit *Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 276. n. 6.* idemque practicandum in quindennio, quo non soluto si manus mortua non subjacet pœnæ caducitatis, profectio nec indigebit purgatione moræ.

Unde pro dicendorum clariori notione præmittendum, quod manus mortua non solvens quindennium, cadit in commissum, sicuti non solvens laudemium, cum ex consuetudine præfinitum sit certum tempus ad solvendum quindennium singulis nempe quindecim annis, indeque absque aliqua interpellatione committatur mora, & incurrat caducitas, *Niger de laudem. q. 27. n. 1. 17. & 19. tom. 1. Capan. de jur. relev. par. 1. qu. 11. nu. 8. Pinbeyr. de Emphyteusi par. 2. disput. 3. sect. 4. n. 64. ad fin. Alvarez Pegas resol. forens. cap. 9. n. 261. circa fin. versiculo idem enim ex laudemio, tom. 2. Intrigliol. de feud. centur. 1. qu. 9. n. 181. quidquid sentiant relati per Nigr. de laudem. qu. 27. n. 15. to. 2. Pinbeyr. de Emphyteusi par. 2. disput. 4. sect. 4. n. 40. Amad. à Ponte de laudem. qu. 19. n. 1. ubi Blancard. in notis in princip. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. nu. 52. Hodiern. ad Surd. dec. Mantuan. 31. nu. 41. cum seqq. (qui tamen est parium constans ad dec. 200. n. 1.) Rota coram Ubaldo decif. 298. n. 7. tom. 1. quorum tamen opinionem non esse communem testatur Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. qu. 10. n. 45. adeoque vera est recitata opinio contra Emphyteutam laudemium non solventem, ut de rigore juris non sit locus purgationi moræ, *Niger de laudem. qu. 27. n. 20. tom. 1. Laurent. decif. Avenion. 143. n. 6. cum seqq.**

Quibus stantibus, asserimus, quod manus mortua Emphyteuta non solvens quindennium, admittitur ad purgationem moræ, adinstar non solventis laudemium, ob paritatem rationis de laudemio cum quindennio, immo ob subrogationem quindennii in locum laudemii, *Blancard. ad Amad. de Ponte de laudem. qu. 19. in fine, Niger eod. tract. qu. 30. nu. 129. tom. 1. Vivius decif. Neapol. 496. n. 14. lib. 3.* attendenda nanque est potior causa manus mortuæ tractantis de damno vitando mediante purgatione moræ, quam illa domini directi tractantis de lucro captando, de recuperanda nimirum Emphyteusi ex causa devolutionis, seu caducitatis ob non solum quindennium, veluti in simili de canone ponderat *Barzjus dec. Bonon. 50. n. 61. cum seqq.* Ultraquamquod si mora est purgabilis, licet aliquid debeatur singulis annis, ex quo non est appositum tempus certæ diei, quanto magis in casu mora erit purgabilis, cum quindennium debeatur solummodo singulis quindecim annis, nec etiam appositum sit tempus certæ diei, *Genuens. practicab. Eccles. tricenar. 5. qu. 127. num. 5. Vivian. prax. Jurispatron. lib. 2. cap. 5. nu. 49. cum seqq.* immo si moræ purgationi est locus etiam in casu præjudicii tertii, puta quando esset substitutus alius in casu non implementi legatarii infra certum tempus, quanto magis erit locus purgationi moræ in præsentis casu, in quo non agitur de præjudicio alicujus, *Leo de offic. Cappellan. qu. 5. sect. 2. n. 319. in princip. & n. 320. in princip. & in fine versiculo si ergo, Pignatell. consult. can. tom. 10. consult. 47. n. 28. & 35.*

Eodem modo, quo manus mortua admittitur ad purgationem moræ ob non petitam reno-

vationem in tempore cõcordatam forsitan cum Domino directo de 29. in 29. annos (prout in Emphyteusi Ecclesiastica praticari solet) vel in integrum restituitur, *Rota in recentior. decif. 65. n. 5. cum seqq. par. 17.* Sicuti nanque deficiens in solutione canonis, quæ annuatim fieri solet, admittitur ad moræ purgationem tam de æquitate canonica, quam etiam civili, ubi non adest dolus, seu malitia positiva, & modicum tempus intercedit, *Altograd. senior conf. 6. n. 30. lib. 2. Menoch. conf. 467. n. 8. & conf. 1133. n. 14. versic. & quod Vassallus, Palma sen. consult. 10. nu. 8. cum seqq. Rosental. de feud. cap. 6. conc. 56. n. 2. ubi Add. litera D. & conc. 59. ubi Add. litera B. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 13. n. 15. Amic. de jure Emphyt. qu. 28. per tot. Fulgin. cod. tract. tit. de solut. Canon. qu. 6. per tot. Valasc. cod. tract. qu. 21. n. 7. Pacion. de locat. & conduct. cap. 55. n. 48. Capan. de jure Relev. par. 5. qu. 13. n. 10. & 17. Bellon. de his, quæ in continent. fiunt lib. 1. cap. 73. n. 11. Calvin. de acquit. lib. 1. cap. 79. nu. 3. Medices exam. 28. n. 12. Donad. de renunc. cap. 13. nu. 34. & per tot. Noguerol. alleg. 6. nu. 82. de Marin. resol. par. 1. cap. 133. n. 8. Genuens. practic. Eccles. qu. 48. n. 3. in fine, Corbul. de caus. privation. Emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon. limit. 41. per tot. Card. de Luca de Emphyteusi disc. 36. n. 6. 7. 8. & 13. Fontanell. dec. Cathalon. 407 nu. 17. tom. 2. Masfrill. dec. Sicil. 101. n. 1. & dec. 193. n. 33. cum seq. ita à fortiori quanto magis admittenda manus mortua ad purgationem moræ, non solvens quindennia, ad quæ (ut ita dicam) quindenniatim tenerur, seu de quindecim in quindecim annos dumtaxat. Vel ad omne pejus manui mortuæ competit restitutio in integrum, ut quindennium solvat, & Emphyteusim retineat adinstar minoris canonem non solventis, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 171. cum seqq.* etiam si ageretur contra aliam manum mortuam Dominam directam prætendentem caducitatem *Fulgin. loc. cit. n. 172. & 192.* fortiusque manum mortuam puto fore admittendam ad moræ purgationem, si fuerit pauper, prout ob canonem non solum servatur, *Caball. conf. 134. num. 2. lib. 1. Corbul. de caus. privation. Emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon. limit. 29. n. 1. & limit. 41. num. 25. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 33. nu. 21. cum seqq. Leoncill. cod. tract. par. 2. privileg. 121. n. 2. cum seqq. & privileg. 276. n. 1. cum seqq. Duran. de condition. de jure impossib. par. 1. cap. 1. n. 36. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. lib. 22. tit. 27. n. 54. Medices de fortuit. casib. par. 1. qu. 6. n. 41. Prat. pract. obs. 33. n. 17. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducitat. qu. 2. n. 75. & tit. de solut. canon. q. 1. n. 379. cum seqq. Card. de Luca de Emphyteusi disc. 41. n. 8. & disc. 42. n. 5. Rota Lucen. dec. 35. n. 3. post Balducc. ad consil. Ramon. to. 2. Rota Romana post Antonell. de jurib. & oncrib. Cleric. dec. 32. n. 8. dec. 35. nu. 18. & dec. 36. nu. 18. & coram Card. Cavalier. dec. 94. n. 5. Emerix Fun. Decano dec. 1140. n. 17. tom. 3. ac in recentior. dec. 119. n. 12. cum seq. par. 9. tom. 1. dec. 473. n. 1. & dec. 516. n. 6. par. 13. præsertim cum purgationis moræ beneficium concedi soleat miserationis causa, *Rota coram Card. Puteo dec. 456. nu. 2. lib. 2. & advertit Escobar. à Corro de utroque foro artic. 4. §. 3. n. 152. ubi n. 154.* etiam si Dominus directus reperiat in pari ege-**

21 state, ex ratione, quia impotens non dicitur
morosus, nec negligens, ut per *eundem* nu. 155.
cum seqq. Hinc videmus, Titularem admitti ad
22 purgationem moræ ad evitandam pœnam re-
gressus, *Gigas de Pension. qu. 80. nu. 8. & per tot.*
Tondut. eod. tract. cap. 47. n. 18. & cap. 52. n. 24.
cum seqq. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 33.
n. 27. Leoncill. eod. tract. par. 2. privileg. 319. nu. 1.
Rota cor. Pena dec. 470. n. 6. cum seqq. & dec. 550.
n. 6. tom. 1. Card. Cels. dec. 323. n. 9. & decif. 363.
n. 2. ac per tot. Emerix Jun. dec. 427. n. 1. tom. 1.
& in dubio amplectenda est opinio favens pur-
purgationi moræ, Judexque debet esse pronus
23 ad declarandum esse locum purgationi moræ,
Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 6.
n. 9. Fontanella dec. Cathalon. 407. num. 18. tom. 2.
Rota coram Emerix Jun. dec. 1140. nu. 17. tom. 3.
adcoque caducitati occurrendum, ut Pius Pa-
24 pa II. de anno 1460. indulerit, quod in Tau-
rinen Civitate non nisi per lapsum quinquenna-
lem, & non nisi trina prævia monitione, seu in-
terpellatione in commissum caderetur, de quo
Indulto Pontificio testatur *Monach. dec. Florentin.*
36. num. 6. immò Bononiæ viget Constitutio
25 Pauli Papæ III. per quam cavetur, quod mo-
rosus Emphyteuta ad declinandum caducita-
tem debeat solvere in futurum duplicatos cano-
nes, *Anan. conf. 84. per tot. Soccin. sen. conf. 99.*
per tot. lib. 1. Bolognin. conf. 31. in princip. versic.
nec habet officere, Machel. patroc. in fine, Curt.
de consuetud. num. 508. Rota Bonon. post Gozzadin.
conf. 51. n. 12. Rota Bonon. sub Statut. dec. 59. n. 10.
& 17. Postius dec. Bonon. 63. nu. 72. cum seqq. &
dec. 65. n. 20. Rota Romana dec. 52. in princip. &
per tot. par. 19. recentior. & Bulla Bonifacii IX.
26 concedit Civibus Ferrariensibus Emphyteutis
mensam ad purgandum moram, *Bersan. de negli-*
gent. & omission. par. 2. artic. 16. n. 5. multo for-
27 tius competit purgatio moræ, si Dominus dire-
ctus non fuerit repertus, aut Procuratorem non
elegerit in loco destinatæ solutionis quindennii,
Prat. pract. obs. 12. n. 44. cum seq. Idem practica-
28 ri videmus in materia feudali, dum in illa ad-
mittitur purgatio moræ ob omissam solutionem
annuæ recognitionis feudo impositæ, *Tondut.*
quest. can. & civil. par. 3. cap. 198. n. 17. & per tot.
Hinc videmus, quod Canonici, & Parochi à
29 S. Tridentina Synodo sess. 24. cap. 12. de Reform. ad-
stricti ad emittendum fidei professionem intrâ
30 bimestre, adhuc possunt moram purgare *Carus.*
Sylv. termin. arb. 29. n. 19. Riccius dec. Cur. Archiep.
Neapol. 220. nu. 4. cum seq. par. 1. eodem
31 modo adstrictus ad exhibitionem Inventarii intrâ
certum tempus, potest moram purgare,
Carus. Sylv. term. arb. 15. n. 89. admittitur etiam
32 purgatio moræ pro transportatione Actorum,
Matthen de regim. Regn. Valent. cap. 12. §. 2. n. 178.
est insuper causa justa purgationis moræ bellum,
33 aut pestis, quæ & bellum divinum dicitur, veluti
apud *Philibert. Marchin. de bell. divin. immò sola*
suspicio tanquam casus fortuitus, ac fatalis
incogitatus, *Pacion. alleg. civil. & Canon. 192.*
nu. 5. & 7. Marchin. de bello divino par. 9. cap. 4.
num. 3. Onate de contract. tom. 1. tract. 3. dispnt. 8.
sect. 1. n. 23. circa fin. versiculo justum impedimen-
34 tum, solumque in ultimis voluntatibus purga-
tio moræ non habet locum, *Themud. à Fonseca*
dec. Portugall. 301. nu. 32. cum seqq. par. 3. acta-

men executori testamentario non adimplenti. 35
intrâ legitimum tempus voluntatem defuncti,
indulgetur purgatio moræ *Bersan. de negligent.*
& omission. par. 1. artic. 22. n. 29. cum seqq. Calvin.
de equit. lib. 1. cap. 79. nu. 22. cum seqq. Tbemud.
dec. 16. nu. 15. in fine versic. & darem par. 1. quan-
36 vis contrarium teneant *Busembaum medull. Theo-*
log. lib. 3. tract. 5. cap. 4. dubitat. 4. resp. 2. fol.
lib. 211. Marchett. prax. Vicar. Capitular. par. 2.
tit. 28. num. 5. in fine, Diana moral. par. 8. tract. 5.
resol. 54.

Ac sanè æquissimum est, ut ex causa pauper-
tatis manus mortuæ sit locus purgationi moræ
ob non solum quindennium, quando etiam ex
causa fatua, seu (ut minus Latine ajunt) be-
stiali, etsi levi, & opinatione non omnino cras-
sa, supina, ac affectata passim admittitur præ-
sertim in Rota purgatio moræ ob non solum
37 canonem cum quacumque excusationis causa
etiam minus justa, levi, immò levissima, *Fulgin.*
de jure emphyt. tit. de solut. canon. q. 1. n. 81. Card.
de Luca de Emphyteusi disc. 42. n. 2. & disc. 46. n. 9.
in princip. versic. verum satis, Rota post Antonell.
de jurib. & onerib. Cleric. dec. 36. nu. 4. & coram
Emerix Jun. dec. 18. n. 4. tom. 1. dec. 775. num. 6.
dec. 923. n. 4. & 10. tom. 2. dec. 1266. n. 1. tom. 3.
Innocent. X. dec. 8. n. 5. ubi Add. n. 9. dec. 55. n. 3.
& dec. 658. n. 6. & 12. præcipue si adlit aliqua
præsumptio pro manu mortua moram purgare
intendente, *Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 34.* 38
cum seq.

Præterea melius intrabit beneficium purga-
tionis moræ, si manus mortua habuerit justam, 39
ac probabilem credulitatem, quod forsitan per
colonum, seu villicum juxta communem loci,
vel particularem ipsius manus mortuæ consue-
tudinem fuerit solum quindennium, veluti in
simili de canone *Card. de Luca de Emphyteusi*
disc. 46. n. 6. cum seqq. Fulgin. de jur. Emphyt. tit.
de solution. canon. qu. 1. n. 81. Corbul. de caus. pri-
vation. Emphyteus. tit. de privation. Emphyteus. ob
non solut. canon. ampl. 8. n. 22. Card. Mantica de
tacit. lib. 22. tit. 27. n. 26. Gratian. disc. 675. n. 33.
cum seqq. Rota coram Card. Celfo dec. 15. n. 15. cum
seq. vel si per errorem omisit manus mortua sol-
vere quindennia, cum caducitas sine dolo non
40 incurratur, *Altograd. conf. 15. n. 3. lib. 2. Orceol.*
consult. forens. cap. 37. num. 15. cum seqq. Spercell.
dec. 99. n. 25. & 57. tom. 1. vel si putaverit fuisse
41 soluta quindennia mediantibus sequestris factis
à Domino directo, *Rota coram Card. Celfo dec. 15.*
n. 13. ac in recentior. dec. 719. n. 10. & 11. par. 4.
tom. 3. vel si fuerit debitum quindennium ab alio
42 accollatum, à quo possint præsumi soluta quin-
dennia, *Rota dec. 201. n. 41. dec. 304. n. 24. par. 9.*
recentior. tom. 1. vel si in loco destinatæ solucio-
43 nis non aderat legitima persona, puta Procura-
tor, cui rectè, & tutè manus mortua quinden-
nia solverat, *Corbulus de caus. privation. Emphy-*
teus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon.
limit. 9. n. 1. Gratian. discept. 241. n. 15. cum seqq.
Cyriac. contr. 682. n. 28. & 33. tom. 4. Caroc. de
oblat. par. 2. qu. 5. num. 2. Postius resol. civil. 137.
nu. 24. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solution. can-
on. qu. 1. n. 326. Monach. dec. Florent. 59. num. 7.
Rota coram Merlin. dec. 224. n. 3. ut idem practi-
catur in Titulari ad Pensionem obligato, qui pa-
44 riter admittitur ad purgationem moræ, si non
repe-

repererit Procuratorem Pensionarii in loco destinatae solutionis Pensionis, *Rota coram Mohedano dec. 15. aliàs 307. per tot. de locat. mora enim*
 45 *inducta ex culpa creditoris non est imputanda debitori aliàs solvere parato ad text. in cap. mora 25. de regul. Jur. in 6. l. rem hereditariam 65. ad fin. ff. de eviction. de Franch. dec. Neapol. 16. n. 2.*
 46 *morosus autem non potest alium in mora contrituere Gutierrez de compensation. tom. 1. lib. 1. qu. 29. nu. 25. hinc mora creditoris in petendo*
 47 *compensatur cum mora debitoris in non solvendo, Guttier. loc. cit. n. 24. nec de necessitate requiritur depositum quindennii, nili ad majorem abundantiam, & cautelam, Decius conf. 566. v. 5. tom. 2. de Franch. dec. 227. n. 2. circa fin. versic. & decisiones, & n. 4. in med. versiculo quando verò,*
 48 *Monach. decis. Florent. 59. n. 26. ita ut potius creditor dicendus est morosus, qui cum sua interesset, non fuit in loco destinatae solutionis, nec ibi Procuratorem ad exigendum quindennium curavit destinare, Manent. conf. 13. nu. 5. post dec.*
 50 *Mantuan. minis que requiritur aliqua protestatio, Corocc. de deposit. par. 1. tit. de excusat. excusat. 4. nu. 11. Nonach. dec. Florent. 59. num. 8. ac in pari*
 51 *mora melior est conditio debitoris, Capyc. Latr. consult. 37. nu. 24. tom. 1. quia major est mora creditoris, seu Domini directi in non exigendo suo*
 52 *credito quindennii, quam debitoris, seu emphyteutæ in illo non solvendo, Capyc. Latr. consult. 150. nu. 42. tom. 2.*

Neque mandatum executivum contra manum mortuam pro quindennis relaxatum, si ab eodem fuerit appellatum, impedit purgationem moræ, cum per appellationem remanserit suspensum, veluti in simili *Rota coram Card. Seraphino*
 54 *dec. 1150. nu. 3. meliusque intrat purgatio moræ, si manus mortua deserit solvere quindennia Domino directo, eo quòd Judex eam inhibuerit etiam mediante sequestro, nè quindennia tam decursa, quam decurrenda solveret Domino directo, cum inhibitio, & mandatum superioris excuset à pena commissi, ut in simili de Canone*
 55 *Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privat. ob non solut. canon. limit. 14. nu. 1. Monach. dec. Florent. 59. nu. 8. versic. item respondebatur, juncto nu. 9. & 26. Afflict. dec. Neapol. 328. num. 2. ubi*
 56 *Ursil. in annot. nu. 1. cum seqq. ubi nu. 6. circa finem, & ibid. Pisan. in addit. in principio, dummodò tamen præceptum Judicis ex alia causa extrinseca*
 57 *originem trahat, non autem ex facto ejusdem manus mortuæ debitoris solvere recusantis, seu negligentis, tunc nanque impedimentum non tribuendum Judici, sed debitori, eo quòd qui est*
 58 *causa causæ, est causa causati ad l. 1. §. de jecisse 12. ff. de vi, & vi armat. Merlin. contr. forens. centur. 2. cap. 43. nu. 23. quia tunc sequestrum præsumitur collusivè, & affectatè procuratum ad evitandam*
 59 *solutionem quindennii, Cancer. var. resol. par. 2. cap. 4. nu. 28. Card. de Luca de usur. disc. 22. n. 14. ad quod optimè quadrat textus in l. cum quidam 17. §. Si pupillo 3. ff. de usur. ibi: quid enim potest imputari ei, qui solvere & si vellet, non potuit, & ut considerari queat excusatio moræ in*
 60 *inhibito, sequestrum sive justum, sive injustum excusat, cum Judicis inhibitio sive justa, sive injusta timenda sit, nec in facultate inhibiti positum esse debet Judicis partes assumere, & judicare de nullitate, vel injustitia ejus, quòd Judex,*

& superior præcepit, nec tenetur se exponere periculo reiteratæ, seu duplicatæ solutionis resultantis à spreto mandati sequestrativi, sed creditor cogitare debet ad revocationem sequestri, *Leotard. de usur. qu. 38. nu. 25. in fine, Card. de Luca eod. tract. disc. 22. n. 13. Rota coram Card. Seraphino*
 61 *dec. 912. nu. 1. cum seq. & dec. 919. per tot.*

Adeoque favorabile est beneficium purgationis moræ, ob non solum quindennium, ut non solum illud competat manui mortuæ emphyteutæ, sed etiam creditori emphyteutæ, nè in præjudicium ipsius creditoris Emphyteutis cadat in commissum ob non solum quindennium, *Fulg. de jure emphyt. tit. de solution. canon. qu. 1. nu. 323. Amic. eod. tract. qu. 98. n. 11. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de privation. ob non solut. canon. limit. 7. nu. 4. Rota recentior. dec. 52. nu. 10. cum seq. par. 19. ubi nu. 16. quòd creditor emphyteutæ admittitur ad purgandam moram etiam re non integra post nempè acceptatam caducitatem, quando emphyteuta debitor est*
 62 *decoctus. Omissio, quòd melius intrabit purgatio moræ, si forsitan quindennium esset adhuc æstimandum, & liquidandum, cum nondum facta illius liquidatione, seu estimatione non dicatur manus mortua emphyteuta in mora illud solvendi, tanquam inscia in qua quantitate ipsum debeat*
 63 *Baver. de mora par. 3. n. 8. Thomat dec. Macerat. 210. nu. 21. cum seqq. tom. 2.*

Intrat insuper purgatio moræ, si manus mortua veniat excipiendo jure justæ compensationis cum debito quindennii, *Medices de compensation. par. 1. qu. 26. nu. 1. Bersan. eod. tract. cap. 1. qu. 6. nu. 30. cap. 2. qu. 8. nu. 6. & cap. 3. qu. 17. nu. 10. Rosignol. de contract. contract. 4. pranot. 7. num. 22. cum seqq. Orceol. consult. for. cap. 33. n. 20. Gratian. disc. 515. nu. 32. Fulg. de jure emphyt. tit. de solution. canon. qu. 1. num. 300. cum seqq. Magon. decis. Lucen. 35. nu. 11. & quantumvis mora sit geminata, adhuc est purgabilis de æquitate canonica, quidquid sit de rigore Juris civilis, *Sperell. dec. 71. nu. 33. tom. 1. nisi creditum ipsius manus mortuæ sit in minori summa, quam est debitum quindennii, Bersan. de compensation. cap. 1. qu. 6. n. 31. cap. 2. qu. 8. nu. 7. & cap. 3. qu. 17. nu. 3. Si etiam manus mortua oblivione omiserit quindennium*
 64 *solvere, Forcatul. de mora par. 3. nu. 24.**

Si tamen inter Dominum directum, & manum mortuam intercesserit peculiaris conventio exclusiva purgationis moræ ob non solum quindennium, & in Instrumento concessionis solvenda legantur quindennia sub conditione resolutionis Emphyteutis, ac caducitatis in casu illorum non solutionis, dummodò ex Investituræ tenore ad hominem consistit, Partes intendisse per hujusmodi pactum resolutivum aliquid addere Juris dispositioni, eamque alterare, tunc non est locus purgationi moræ etiam de æquitate Canonica, quia eo casu non amplius valet considerari pœna, sed pactum, & conditio indita ipsi rei, quæ à contrahentibus innovatur, immò est pars contractus, ac hodiè ita practicatur, quidquid super hoc olim controverteretur, *Alto-grad. conf. 24. nu. 69. lib. 1. Caball. conf. decis. 134. nu. 13. cum seqq. lib. 1. Pistor. obs. 222. nu. 49. cum seq. lib. 4. Cyriac. contr. 158. nu. 44. 47. & 48. & contr. 239. nu. 17. cum seq. Gratian. disc. 786. n. 31. Marott. disc. for. cap. 25. nu. 95. cum seqq. Pacion. de*

de locat. & conduct. cap. 55. nu. 49. cum seqq. *M. in tin. de juram. par. 4. effect. 13. n. 17. Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de privat. ob non solut. canon. limit. 41. num. 1. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. q. 6. n. 22. Calvin. de equit. lib. 1. cap. 79. n. 19. Valasc. de jure emphyt. qu. 5. nu. 13. Bersan. de neglig. & omiff. par. 1. art. 21. nu. 24. Antonell. de temp. legali lib. 2. cap. 55. n. 25. Mans. consult. 12. nu. 26. cum seqq. lib. 1. Orceol. de transaction. q. 70. nu. 43. qu. 88. nu. 30. & qu. 99. nu. 12. Balducc. ad consil. Ramon. 7. nu. 92. cum seqq. tom. 2. Card. de Luca de Emphyteusi disc. 46. num. 11. de donation. disc. 19. n. 11. & de Camb. disc. 16. nu. 8. Foutanell. dec. Cathalon. 406. n. 4. cum seqq. tom. 2. Peguer. dec. Cathalon. 129. nu. 1. Sperell. dec. 130. nu. 45. to. 2. Adde. ad Burratt. dec. 896. n. 5. Rota coram Obaldo dec. 806. nu. 5. tom. 2. Priolo dec. 358. n. 3. Card. Puteo decis. 66. nu. 1. & per tot. lib. 3. Mauzanedo dec. 20. num. 13. & decis. 739. nu. 9. Emerix Jun. decis. 700. nu. 8. tom. 2. Gregor. XV. dec. 559. n. 6. ubi Adde. nu. 10. limit. 3. Card. Millino decis. 137. nu. 13. Coccino dec. 1088. num. 21. Dunozett. Jun. dec. 419. nu. 22. Bichio dec. 485. num. 16. cum seqq. tom. 2. dec. 22. nu. 7. in Appendice post Scanaroll. de visit. carcer. & post Pacichell. de distant. dec. 51. nu. 4. & in recentior. dec. 182. nu. 35. dec. 252. n. 6. cum seqq. par. 12. dec. 164. nu. 6. decis. 378. nu. 24. cum seqq. dec. 435. nu. 11. & dec. 727. n. 28. par. 18. prout idem practicatur in materia Pensionis Ecclesiasticæ, quando in literis adest pactum resolutivum, tunc enim non competit Titulari beneficium purgationis moræ ob non solutas Pensiones, Rota coram Emerix Jun. dec. 427. n. 2. tom. 1.*

69 hinc mater non petens tutorem intrâ annum filio, moram non purgat, ut favore pupillorum major terror imponatur matri, nè indefensi remaneant, Carusius Sylv. termin. arbor. 17. nu. 38. circa fin. versic. quæ non procedunt in mora, cum nn. seqq. Galgaut. de tut. & cur. lib. 3. qu. 28. nu. 38. Salicet. de mora qu. 1. princ. num. 4. & qu. 2. princ. conc. 1. num. 16. Hinc videmus ad similitudinem

70 emphyteutæ habentis pactum resolutivum, quòd Patronus tam Ecclesiasticus, quàm laycus, non præsentans intrâ debitum tempus, moram purgare nequit, seu (quod idem est) restitui adversus lapsum tempus, cum ubi exequutio facta est à Jure, non admittatur purgatio moræ, sed devoluitur statim ob negligentiam Patroni ad superiorem libera conferendi facultas, nè aliter per purgationem moræ præjudicium inferatur tertio Butrius in cap. Si Capitulo 5. nu. 10. de concess. Præbend. in 6. Carusius Sylv. termin. arb. 26. n. 183. Barbosa de Episc. par. 2. alleg. 72. nu. 169. Ricc. prax. Eccl. par. 2. resolut. 253. per tot. Lambertin. de Jurepatr. par. 2. lib. 2. qu. 1. princ. artic. 26. n. 1. cum seqq. & per tot. Vivian. prax. Jurispatr. par. 2. lib. 7. cap. 6. nu. 10. cum seqq. Curt. de Jurepatr. verbo honorificum nu. 62. Massobr. prax. hab. concurs. requisit. 1. dub. 24. nu. 9. Bersan. de negligent. & omiffion. par. 1. artic. 12. num. 19. Corrad. prax. benef. lib. 4. cap. 2. num. 72. cum seqq. Marcus decis. Delphinal. 1237. per tot. quidquid in contrarium sentiat, dummodò res sit integra, hoc est nondùm sequuta provisio libera Jure devoluto, D. Advocatus Pitonius discept. Eccl. tom. 1. disc. 22. nu. 41. in med. versic. crederem tamen, qui nullum Doctorem ad suum intentum comprobandum adducit, ejusque sententia ad summum procederet

data ignorantia vacationis, cum tunc in Patrono nulla possit considerari negligentia punibilis, Corrad. prax. benef. lib. 4. cap. 2. num. 72. est bene verum, quòd Superior Ecclesiasticus, ad quem fit devolutio, potest, si velit, in sui præjudicium renunciando favori sibi inducto gratificari Patrono, & prerogationem ad præsentandum impertiri, Vivian. prax. Jurispatr. par. 2. lib. 7. cap. 6. num. 13. & cap. 7. num. 13. si autem Patronus docuerit de legitimo impedimento ad præsentandum, tunc procul dubio moram purgare poterit, Bersan. de negligent. & omiffion. par. 1. art. 12. num. 24. cum seqq. hinc electores non eligentes in tempore, non purgant moram Salicet. de mora qu. 2. principal. num. 12. hinc habens jus prælationis, elapso bimeltri, non amplius admittitur ad purgationem moræ, nisi ex justa causa in mora fuisset, Eminentiss. Corradin. de jure prælation. qu. 24. num. 5. ubi num. 5. refert contrarium tenentes, aliàs, si pactum hujusmodi resolutivum nihil aliud exprimat, quàm quod de jure inest, in contractu Emphyteusis (quidquid sit in aliis contractibus) non impedit purgationem moræ, Rota coram Emerix Jun. decis. 749. num. 11. tom. 2. & decis. 1140. num. 20. tom. 3.

Alia ex parte posset salvari contraria opinio tamquam verior, & æquior tenentium non posse impediri purgationem moræ sub prætextu resolutionis Emphyteusis volitæ à Domino directo in casu non solutionis quindenii, cum non debeat esse in ejus potestate auferre beneficium purgationis moræ de jure competens Emphyteutæ, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. n. 23. versic. contraria tamen, quantumvis sit aliorum sententia, non dari restitutionem in integrum, quando adest pactum resolutivum, Balducc. ad Ramon. cons. 7. num. 96. in princip. vers. sed neque, Orceol. de transact. qu. 38. nu. 30. & qu. 99. nu. 12. Pacion. de locat. cap. 55. num. 49.

Si autem manus mortua paupertate laboraverit, adhuc non obstante pacto resolutivo, admittenda venit ad purgationem moræ, Freccia commentar. feud. tit. de different. feud. quaternat. num. 24. circa fin. versic. ut propter paupertatem.

Scrupulus solus remanet, quid dicendum in casu, quo Emphyteusis acquisita per manum mortuam, sit privati, seu laycalis, cum purgatio moræ locum usurpare videatur in Emphyteusi tantum Ecclesiastica, non in profana, in qua non debet servari tanta æquitas, quanta in Ecclesiastica, cujus mater, & cultrix est Ecclesia, juxta dispositionem vulgati cap. potuit 4. de locat. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. n. 2. & 5. Valasc. de jure Emphyt. qu. 5. num. 13. in fin. versic. nec obstat, attamen censere, adhuc in hoc casu esse locum purgationi moræ ob non solum quindennium juxta veriore, de qua Sarmient. Select. Fur. interpr. lib. 3. cap. 5. num. 2. cum seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap. 55. n. 48. Christin. decis. Belgic. 157. per tot. vol. 1. Rota in recentior. decis. 375. num. 14. par. 13. nec mirius agitur cum Emphyteuta Ecclesiæ cessante solvere, canonem, immò durius, dum ei conceditur dumtaxat biennium, privato tamen triennium, ut bene respondet Sarmient. loc. mox citat. quia, si etiam Judæi moram purgare queunt secundum æquitatem Canonicam, multo magis illam purgare poterit manus mortua constans personis Catholicis

- licis, quamvis Emphyteusis sit privati, nè aliàs
 84 Christiani essent deterioris conditionis, quam
 Judæi, *Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 15. n. 26.*
Fulg. de jure Emphyt. tit. de Solution. Canon. 9. 6.
n. 7. Anichin. de prevention. instrum. cap. 6. n. 56.
in princ. versic. tamen ista purgatio moræ, Mancin.
de juram. par. 4. effect. 13. nu. 42. Surd. de aliment.
tit. 2. qu. 15. num. 79. Gratian. disc. 658. num. 26.
Mercuda contr. Jur. lib. 24. cap. 49. num. 15. cum
seqq. Rota coram Emerix sen. decis. 45. num. 3. &
in recentior. decis. 269. num. 36. par. 4. tom. 2. vel
 85 in omni casu manus mortua, præsertim Ecclesia
 adinstar minoris in integrum restituenda erit
 adversus omittam solutionem quinquenniorum
 eadem forma, qua in integrum restitueretur ad
 versus canones non solutos, *Antonell. de temp.*
legal. lib. 2. cap. 55. num. 17. cum seq. Ultra quòd
 immò etiam in Emphyteusi Laycali est locus
 purgationi moræ, præcipuè ad evitandam ca-
 86 ducitatem, & pœnam uti odiosam, contrà quam
 in dubio semper judicari solet, & debet, *Barzjus*
decis. Bonon. 50. num. 60. cum seqq.
- 87 Omitto, quòd, si manus mortua Emphy-
 teuta de tempore, quo reperitur debetrix quin-
 denii, sit magno ære alieno involuta: tunc non
 gaudere valet beneficio purgationis moræ, *Ro-*
vit. conf. 37. n. 15. lib. 2. Cala de modo articul. & prob.
glos. 4. num. 58. Trentacinq. var. resol. lib. 3. tit. de
solution. resol. 33. num. 6. in fine, de Marin. quotid.
resol. lib. 1. cap. 133. num. 6. Capyc. Latr. decis. 30.
 88 *num. 15.* aliàs probanda esset paupertas manus
 mortuæ specifica oculo visibilis, non in genere,
 quando, ut in casu, agitur de certo, & deter-
 minato effectu, qualis est, satisfacere debitori,
Themud. à Fonseca dec. Olyxbon. 301. n. 40. par. 3.
- Denique in locis (prout in Aragonia) ubi non
 89 solet mora purgari, sed indiscreto rigore procedi,
 procul dubio juxta meum judicium, ob non
 90 solutionem quinquennii erit locus irrefragabiliter
 pœnæ commissi absque alia commiseratione,
Fontanella decis. Cathalon. 407. nu. 10. tom. 2. ve-
runtamen hujusmodi rigori crederem posse ob-
viari mediante saluberrima cautela, allegando
 91 in integrum adinstar minorum adversus omittam
 solutionem quinquennii, sicque per indire-
 ctum habere intentum, hoc modo, seu tempera-
 mento corrigendo rigorem Aragonensium, vel
 aliarum nationum, si quæ sunt, ex traditis per
Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. num. 17.
cum seq.
- Verum non levis superest difficultas in facti
 contingentia, si manus mortua sit Domina uti-
 lis, & æquè alia manus mortua sit Domina di-
 recta, ità, ut videretur manum mortuam Em-
 phyteutam non posse uti privilegio restitutionis
 in integrum adversus aliam manum mortuam
 Dominam directam ex regula, quòd privilegia
 privilegiis conquassantur, nihilominus exilti-
 marem in hoc casu adhuc manum mortuam al-
 92 legare posse beneficium, seu privilegium restitu-
 tionis in integrum, quia est regula in contra-
 rium, quòd privilegiatus utatur privilegio suo
 contra privilegiatum, quando privilegia hinc
 inde sunt diversa penitus, ac imparia, unum
 videlicet potentius, & aliud inferius, & quando,
 93 prout in casu, una manus mortua Emphyteuta,
 seu Domina utilis tractat de damno vitando, &
- alia manus mortua Domina directa de lucro
 captando, ideòque una contrà aliam semper re-
 stituenda est ex traditis per *Sfort. Odd. de restit. in*
integr. par. 1. qu. 18. artic. 4. num. 31. cum seqq. &
artic. 5. nu. 35. cum seqq. artic. 9. n. 59. & art. 10.
num. 64. Nec inficias iri poterit, Dominum di-
 rectum agentem ad caducitatem, tractare de
 pœna, sicque de lucro captando, Emphyteutam
 verò excipientem de purgatione moræ, tractare
 de damno vitando, cui magis in dubio faven- 94
 dum, in puncto *Solzou. de laudem. cellula 9. n. 31,*
32. & 64. Burgius eod. tract. par. 3. inspect. 2. n. 12.
Amad. à Ponte eod. tract. qu. 6. num. 5. versic. cum
hic Dominus, Intrigliol. singular. 95. nu. 41. lib. 3.
Alvarez Pegas in Lusitania nostra famigeratiffi-
 mus Advocatus, *resol. forens. tom. 2. cap. 9. n. 34.*
in fine versic. & maxime, Magon. dec. Florent. 65.
num. 8. omittit, quòd versatur extrà controver- 95
 siam, dum manus mortua nullum habet privi-
 legium circà prætensionem caducitatis, nisi 96
 idem, quod habet privatus, etsi in Aragonia,
 vel alibi vigeat consuetudo ex citato *Fontanella*
 non admittendi ad purgationem moræ, præter 97
 quamquòd saltem hoc esset disputabile in manu
 mortua, ut ità dicam, Ecclesiastica, seu corpore
 Ecclesiastico, an talis consuetudo contrà corpus
 Ecclesiasticum procedere possit, super quo pro
 nunc non figo pedes, nec do manus, quanvis 98
 benè verum sit; quòd non valet consuetudo lay- 99
 corum in præjudicium Ecclesiæ, *Fulg. de jure*
Emphyt. tit. de divers. question. Emphyt. quest. 22.
nu. 24. quando hujusmodi consuetudo tanquam 100
 correctoria juris communis, immò exclusiva
 æquitatis, interpretanda venit strictim, quomi-
 nus lædat ipsum jus commune tam canonicum,
 quam civile fundatum in æquativa dispositio-
 ne, *de Franch. decis. Neapolit. 640. num. 9.* non
 inde sequitur, quòd per talem consuetudinem 101
 sublatur remaneat beneficium restitutionis in
 integrum adversus non solum quinquennium
 quoque exercibile contra similem manum mor-
 tuam.
- Pulchra autem sese objicit discussio non
 aspernanda in examinando articulo, perquam
 necessario, an videlicet ultra quinquennium de-
 cursum, & non solum teneatur manus mortua
 Emphyteuta solvere etiam aliud quinquennium
 pro purgatione moræ, quod dependet ab alia
 discussione, an Emphyteuta teneatur solvere
 laudemium pro purgatione moræ, & teneo nec 102
 laudemium, nec consequitivè quinquennium fore
 solvendum, quia non est nova, sed eadem
 semper remanet investitura etiam post purga- 103
 tam moram, indeque Emphyteuta non tenetur
 novam suscipere investituram, sed continuat
 antiquam, ac si nunquam moram contraxisset,
Card. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 33. nu. 17. Pacion.
de locat. & conduet. cap. 55. nu. 70. Rota post An-
tonell. de jurib. & onerib. Cleric. decis. 33. num. 6.
decis. 34. nu. 4. & decis. 36. num. 11. 14. & 23. Ni-
 hilominus si (prout in Fulginaten. Civitate) vi- 104
 geat contraria consuetudo solvendi laudemium
 pro admissione ad purgationem, de qua *Fulg.*
de jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 47. nu. 3. pariter
 & solvendum fore quinquennium per manum 105
 mortuam existimarem pro purgatione moræ.
- Alia succedit non minùs pulchra, quam utilis
 inspectio in casu peculiaris Constitutionis Pau-
 li III.

106 III. pro Civitate Bononien. per quam Emphyteuta morosus in solvendo canone admittitur ad purgationem moræ sub obligatione ultra canones decursum, & non solutos, solvendi impostum duplicatos canones, ut habetur ex *decif. 52. in princ. par. 19. recen.* an nimirum vigore Paulinæ eodem modo manus mortua Emphyteuta admiffa ad purgandam moram ob non solutum quindennium teneatur ultra quindennium decursum, & non solutum, ad solvendum in futurum duplicata quindennia, & videretur affirmativè resolvendum ob paritatem, immò majoritatem rationis de uno ad alium casum, si enim Pontifex jubet solvi impostum duplicatos canones, qui annuatim solvi solent, longè magis videtur velle, ut solvantur duplicata quindennia, quæ de quindecim in quindecim annis tantum solvi solent, verumtamen censerem etiam in casu laudatæ Bullæ Paulinæ manum mortuam morosam non teneri ad duplicata quindennia, quia cum quoad materiam purgationis moræ versetur in favorabilibus, & quoad materiam duplicationis quindenniorum versetur in præjudicialibus, Bulla loquens de duplicatione canonum, non venit extendenda ad duplicationem quindenniorum, quanvis tam in uno, quam in alio casu eadem, vel forsitan major ratio militet, ob pœnam, quam continet, sed potiùs strictim intelligenda in solo casu expresso, *Mascard. de general. Statut. interpret. conc. 4. num. 87. 139. & 170.* quidquid sit in casu, quo

107 Conlitorio præciperet duplicatum laudemium pro purgatione moræ ob non petitam in tempore investituram, vel ob aliud simile, quippe tunc per manus mortuam crederem & duplicatum quindennium fore solvendum, cum

108 loco laudemii successerit quindennium. Et contra quidem nihil habet commune cum canone.

ARGUMENTUM.

Dominus directus post commissam moram à manu mortua Emphyteuta in solutione quindenii, prætere nequit interesse quindenii non soluti in tempore.

SUMMARIUM.

- 1 Debitor impotens ad solvendum induciis procrastinare solet solutionem.
- 2 Controvertitur inter Doctores, an censeatur remissum, nec nè interesse petatum post receptam sortem.
- 3 Dominus directus prætere nequit interesse quindenii non soluti in tempore.
- 4 Prætere nequit interesse non soluti relevii.
- 5 Ob cessationem solutionis relevii in tempore succedit pœna duplicati relevii.
- 6 Pœna non sunt multiplicanda.
- 7 Nulla est apposita pœna ob cessationem solutionis quindenii.
- 8 Quindennium subrogatum fuit in locum laudemii.
- 9 Idem judicandum venit de quindennio, quod de laudemio.
- 10 De laudemio non soluto in tempore non debetur interesse.
- 11 Subrogatum non debet esse diversæ naturæ ab eo, in cujus locum subrogatur.

- 12 Ex vita, & militia non soluta in tempore non debetur interesse.
- 13 Rejicitur contrarium sentiens Staiban. de interesse lib. 2. tit. 1. qu. un. per tot. & Capan. de vit. & milit. qu. 32. n. 20. & seq.
- 14 Sola mora extrajudicialis non sufficit pro obtinendo interesse.
- 15 Debitor census, etiam post moram non tenetur ad interesse.
- 16 Ad solutionem relevii requiritur interpellatio, ut ex illo non soluto in tempore debeatur interesse.
- 17 Inter relevium, & quindennium adest similitudo.
- 18 In dubio pronunciandum pro exclusione interesse.
- 19 Tam ex mora regulari, quam irregulari debetur interesse.
- 20 Debetur interesse canonis in tempore non soluti.
- 21 Tam canon, quam quindennium solvitur in recognitionem domini.
- 22 De dote non soluta in tempore debetur interesse.
- 23 A Locatione ad Emphyteusim bene arguitur.
- 24 Conductor prædii urbani, sive rustici tenetur ad interesse pensionis seu affictus non soluti in tempore.
- 25 De laudemio non soluto in tempore debetur interesse.
- 26 Ob cessationem quindenii videtur adesse pœna caducitatis.
- 27 In interesse debito officio Judicis non sufficit mora irregularis.
- 28 Interesse quindenii non soluti debetur officio Judicis.
- 29 Quindennium non debetur de jure, sed de consuetudine.
- 30 Verius est, non deberi interesse canonis non soluti.
- 31 Canon ut plurimum consistit in modica quantitate.
- 32 Quindennium consistit in magna quantitate.
- 33 Ex diversis non fit illatio.
- 34 Speciale est, ut dotis non solutæ debeatur interesse.
- 35 Non in omnibus locatio convenit cum Emphyteusi.
- 36 Contractus locationis est onerosus, ille verò Emphyteusis gratuitus.
- 37 Absurdum videtur, ex contractu gratuito deberi interesse.
- 38 Leotard. de usur. qu. 89. num. 28. cum seq. potiùs tenet, non deberi interesse de laudemio non soluto in tempore.
- 39 In Cathalonia non solet condemnari ad interesse.
- 40 Pœna caducitatis ob cessationem quindenii nihil habet commune cum interesse quindenii non soluti.
- 41 Fortiùs non est locus interesse quindenii non soluti in tempore, si quindennium receptum fuerit absque protestatione de recipiendo etiam illius interesse.
- 42 Per receptionem quindenii remissum videtur interesse.
- 43 Interesse debitum officio Judicis, & non petatum insimul cum sorte, ampliùs peti nequit.
- 44 Fortiùs si manus mortua obtinuerit purgare moram.
- 45 Per purgationem moræ quis reponitur in pristinum.
- 46 Quindennium est creditum infructiferum.
- 47 Quod producere nequit fructus, nisi servatis requisitis Pauli de Castro.

CAPITULUM LVII.

Non semper debitor paratus est ad solvendum in tempore, sed aliquando impotens in solvendo, induciis procrastinare solet solutionem, undè post discussum in præcedenti Capitulo

articulum, quòd manus mortua Emphyteuta non solvens quindennium, admittatur ad purgationem moræ, in præfenti est locus controversiæ super debito, vel non debito interesse, & præfens articulus versatur circa manum mortuam emphyteutam occasione morositatis in solvendo quindennio.

Præmittendum autem est, quòd inter DD. est altercatio in casu, quo interesse debiti in tempore non soluti petitur post receptam sortem principalem, cum alii teneant, illud censeri remissum, & alii, non censeri, de qua quæstione *Gaitus de credit. cap. 3. tit. 1. nu. 72. cum plur. seqq.* proindeque asseritur, quòd Dominus directus post commissam moram à manu mortua emphyteuta in solutione quindennii, præterdere nequit interesse quindennii non soluti in tempore, sicuti in simili præterdi nequit interesse non soluti relevii, *Capan. de jure relev. par. 5. qu. 16. nu. 9. & per tot. & de vita, & militia qu. 32. nu. 20. in princip.* si enim ob cessationem solutionis simplicis relevii in tempore, succedit pœna duplicati relevii, ideoque interesse non solvitur, *Capan. de jure relev. par. 5. qu. 16. nu. 9.* nè duplici onere gravetur feudatarius, & duplici pœna contra regulam pœnas non esse multiplicandas *cap. odia 15. de regul. fur. in 6.* quanto minus venit solvendum interesse quindennii, in quo diversa militat ratio, eo quòd non solvitur duplicatum ob moram, immò in quindennio consideratur contractus simplex, in eoque nulla est apposita pœna ob cessationem solutionis quindennii, veluti in genere considerat *Capan. de jure relevii par. 5. qu. 16. n. 11.* Cumque ex supra deductis in *Cap. 1. quindennium* subrogatum fuerit in locum laudemii, idem judicandum venit de quindennio, quod de laudemio, de laudemio autem non soluto in tempore non debetur interesse *Cortada dec. Cathalon. 199. nu. 9. tom. 4.* eodem ferme pacto de quindennio non venit solvendum interesse, nè diversæ sit naturæ subrogatum ab eo, in cujus locum subrogatur contra Juris regulas *Venturin. cons. 19. n. 40. lib. 2. Palma sen. consult. 17. nu. 15. Palm. Nep. alleg. 146 nu. 14. Mansius consult. 59. nu. 42. cum seq. lib. 9. Bonden. colluct. leg. tom. 1. colluct. 37. nu. 137. Balducc. dec. ac rer. judicat. tit. 3. dec. 40. nu. 39. Rota post Torr. de Majorat. Ital. dec. 5. n. 37. & in recentior. dec. 303. nu. 6. par. 16. hinc fit, quòd*

12 ex vita, & militia, quantumvis non soluta in tempore non debetur interesse, *Molfesius cons. 9. n. 31. cum seqq. vol. 1. post Commentar. ad Consuetud. Neapolitan. quidquid contrarium sentiant Staiban. de interesse lib. 2. tit. 1. qu. unic. per tot. Capan. de vita, & militia qu. 32. nu. 20. vers. sed ego dubito, juncto nu. 21.*

Sola igitur mora extrajudicialis, seu (ut ajunt) irregularis, absque ulla nempe interpellatione judiciali, non sufficit pro obtinendo interesse quindennii non soluti in tempore, sed bene requiritur mora regularis ipsius debitoris mediante interpellatione facta manus mortuæ emphyteutæ per Dominum directum, veluti in simili adverteit *Capan. de jure relev. par. 1. qu. 7. per tot.* prout videmus, debitorem census etiam post moram, non teneri ad interesse, præcipuè stante notissima Bulla S. Pii V. super censibus, *Leotard. de usur. quæst. 88. nu. 10. cum seqq. Duard. de censibus §. 4. qu. 23. nu. 11. Cencius eod. tract. par. 2. cap. 1. qu. 3.*

artic. 5. num. 9. & in ultima impressione Taurinens. qu. 57. num. 10. cum seqq.

Undè est, quòd sicuti ad solutionem relevii requiritur interpellatio, ut ex illo non soluto in tempore debeat interesse, *Capan. de jure relev. par. 5. qu. 14. per tot.* ità illa requiritur quoque in quindennii non solvendo interesse, arguendo à relevio ad quindennium ob inter utrumque magnam similitudinem, de qua nos passim in suis locis. Et in dubio pronunciandum est pro exclusione interesse tanquam in se odiosi, & quandoque peccaminosi argumento *cap. odia 15. de regul. fur. in 6.*

Quibus sic stantibus adhuc sequentia sese offerunt prima facie relevantissima sex objecta.

I. Tam ex mora regulari, quam irregulari debetur interesse, sicutque tam ex quindennio non soluto in tempore præcedente, vel non præcedente interpellatione debitoris *l. si pœnum 24. ff. quando dies legat. ced. Staiban. de interesse lib. 1. qu. 21. num. 8.*

II. Eodem modo, quo debetur interesse canonis in tempore non soluti *Fulg. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 7. n. 2.* videtur etiam deberi interesse quindennii non soluti, cum eadem militet ratio in quindennio, quæ in canone, ex quò tam canon, quam quindennium solvitur in recognitionem domini, prout & solvitur laudemium ad eundem finem, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 9. artic. 4. n. 16. cum seqq. Fulg. de jure emphyt. tit. de var. caducitat. qu. 17. nu. 6.*

III. Sicuti de dote non soluta in tempore debetur interesse *l. tali facta 49. ff. de jur. dot. Staiban. de interesse lib. 2. qu. 3. nu. 5. cum seqq. Rota de privileg. mulier. cap. 5. num. 12. cum seqq. Roderic. de annuis redditib. lib. 3. qu. 7. nu. 57. Gibalin. de præstation. ann. cap. 5. artic. 14. per tot. Leotard. de usur. qu. 84. num. 26.* ità de quindennio non soluto in tempore videtur deberi interesse, cum à locatione ad Emphyteusim bene arguatur ob utriusque contractus similitudinem § *Adeo 3. Instit. de locat. & conduct. Barbosa loc. commun. loc. 43. per tot. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. nu. 5.*

IV. Sicuti conductor prædii urbani, sive rustici tenetur ad interesse pensionis, seu affictus non soluti in tempore *l. quæro 54. ff. locat. l. Præses 17. C. eod. Leotard. de usur. qu. 88. nu. 2. Staiban. de interesse lib. 2. tit. 10. qu. unic. nu. 176.*

V. Sicuti de laudemio non soluto in tempore debetur interesse, *Leotard. de usur. qu. 89. nu. 27. cum seq. Fontanella dec. Cathalon. 205. nu. 12. cum seq. tom. 1. ubi ità bis in Senatu fuisse judicatum, ità de quindennio in locum laudemii subrogato debetur interesse.*

VI. Videtur potius dicendum, manum mortuam emphyteutam teneri ad interesse, cum ob cessationem quindennii videatur adesse pœna caducitatis, prout illa adest ob cessationem canonis, & laudemii, *Capan. de jure relev. par. 5. qu. 16. nu. 14. cum seqq.*

In nihilo tamen refragantibus recentis objectis, firma remanet nostra resolutio.

Non equidem obstat I. Objectum, quia in interesse debito officio Judicis non sufficit mora irregularis, sed illa requiritur regularis, seu judicialis prævia debitoris interpellatione, ut declarat *Staiban. de interesse lib. 1. qu. 21. n. 16. & lib. 2. qu. 3. nu. 9.* interesse autem quindennii non soluti

perfectò debetur officio Judicis, cum illud de
29 Jure non debeat, sed de consuetudine tantum.

30 Non obstat II. Objectum, quia verius est, non
deberi interesse canonis non soluti, qui fructus,
& accessio juris emphyteutici est, ne alias con-
tra Juris regulas detur commodum commodi,
accessio accessionis, & fructus fructus, veluti in
terminis advertit *Leotard. de usur. qu. 89. nu. 26.*

31 immò quia etiam dato, quòd debeat interesse
canonis non soluti, adhuc non bene inferitur ad
calum, ex quo canon, ut plurimum consistit in
modica quantitate, *Fulgin. de jure emphyt. in præ-
lud. qu. 15. nu. 4. & 21. & tit. de solut. canon. qu. 1.
n. 127. Gibalin. de præstation. annuis cap. 1. artic. 2.*

32 proindeque modicum etiam erit interesse, unde
in hoc debitor canonis parùm gravatur, è con-
trà quindennium consistit in magna quantitate,
in ætimatione nimirum fundi emphyteutici,
quamobrem in hoc debitor quindennii valdè
33 gravatur, sicque ex diversis non est bona illatio
l. Papinianus 20. ff. de minor.

34 Non obstat III. Objectum, quia speciale est
favore dotis, ut dotis non solutæ debeat inter-
esse ex æquitate legis etiam absque ulla inter-
pellatione, ut declarat *Staiban. de interesse lib. 1.
qu. 21. num. 6.*

35 Non obstat IV. Objectum, quia non in omni-
bus locis convenit cum Emphyteuti, ut ait
*Fulgin. de jure emphyt. qu. præludial. 5. nu. 3. cum
36 seqq.* ubi inter alias differentias n. 5. notat, quòd
contractus locationis est onerosus, ille vero Em-
phyteutis gratuitus, quapropter neco iudicio
37 absurdum videretur, quòd ex contractu merè
gratuito deberetur interesse.

Non obstat V. Objectum, quia *Leotard. loc. cit.*
38 potius videtur inclinare in contrariam, ut legere
est *nu. 28. in fine* putans, forsitan aliud servari in
Cathalonix Tribunalibus, idemque *Fontanella
ibid. nu. 14. in fine* faceret, plerisque novam, ac
inauditam fuisse talem opinionem, ideòque su-
per illa cogitandum esse censuerit, ad quòd re-
flecit idem *Leotard. loco mox allegato. n. 27. antè
med. & antè vers. quamobrem ego cogitabam;* omis-
so, quòd *Cortiada decis. Cathalon. 199. nu. 9. tom. 4.*
potius testatur, Regiam Audienciam Cathalo-
niæ recessisse ab observantia, de qua *Fontanella
39 loc. citat.* meminit, & non solere condemnare ad
interesse.

Non obstat denique VI. Objectum, quia pœ-
40 na caducitatis ob cessionem quindennii nihil
habet commune cum interesse quindennii non
soluti.

Vindicata igitur à memoratis objectis resolu-
41 tione, censerem illam fortius intrare in casu,
quo Dominus directus quindennium receperit
nulla facta protestatione de recipiendo etiam il-
42 lius interesse, quasi per receptionem solius quin-
dennii, quòd fors principalis est, videatur remi-
43 sisse interesse, ex eo quòd quando interesse debe-
tur officio Judicis, & non petitur unà cum sorte,
tunc peti amplius nequit ad text. in *l. non utique 3.
§. Idem Julianus 7. l. centum 8. & l. fin. ff. de eo, quòd
cert. loc. l. qui per collusionem 49. §. Præti 1. ff. de
actiõn. empt. l. Paulus 42. ff. de re judic. l. si deposti-
ta 4. C. deposit. l. eos 26. C. de usur. Staiban. de inte-
resse lib. 1. qu. 23. nu. 5. cum seqq. Leotard. de usur.
qu. 91. nu. 2. cum seqq. Menoch. de præsump. lib. 3.
præf. 113. n. 1. cum seqq. Roderic. de annuis redditibus*

*lib. 3. qu. 9. num. 15. Hodierna ad Surd. dec. Man-
tuan. 69. nu. 2. cum seqq.*

Meliusque intrabit nostra resolutio, si manus 44
mortua admissa fuerit ad purgationem moræ, eo
enim casu fingitur moram non esse committam,
proindeque minus esse locum solutioni interesse
quindennii quasi jam soluti suo tempore me-
45 diante purgatione moræ, per quam debitor mo-
rosus reponitur ad suum pristinum statum adin-
star restitutionis in integrum, *Oddus de restitut.
in integ. par. 1. qu. 1. num. 44. cum seqq. Rota post
Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. decis. 33. nu. 8.
dec. 34. nu. 3. & 9. dec. 35. n. 4. cum seqq. & dec. 36.
nu. 11. 12. 23. & 24.*

Cum denique fructus quindennialis sit credi- 46
tum infructiferum, non potest producere fructus, 47
nisi servatis requisitis *Pauli de Castro in l. non uti-
que 3. ff. de eo, quòd cert. loc. Staiban. de interesse
lib. 1. qu. 16. cum seqq. per tot. Leotard. de usur. q. 74.
cum seqq. per tot.*

ARGUMENTUM.

Dominus directus, & manus mortua Domina utilis
de consensu ad majorem utriusque cautelam con-
venientem, ut de solutione quindennii fiat Instru-
mentum, non contenti Apocha privata, sive sola
quietantia fieri solita per Dominum directum de
recepto quindennio à manu mortua, eo casu com-
muniter, & æquis partibus, seu pro rata solvenda
merces Notario pro rogitu præfati Instrumenti, si
verò inter se dissentiant, tunc illa solvenda venit
integraliter, ac infolidum ab eo tantum, qui In-
strumentum confici velit.

SUMMARIUM.

- 1 Nulla major probatio, quàm proprii oris confessio.
- 2 Ridiculum esset, tot Instrumenta conficere, quot so-
lutiones faciendæ sunt.
- 3 Solent adeò cauti esse creditores, & debitores, vel
alterutri, ut non contenti audæ quietantia de re-
cepto quindennio confici desuper faciant Instru-
mentum super ipsa solutione quindennii.
- 4 Quo casu pro rata solvenda est merces Notario pro
rogitu Instrumenti, si verò inter se dissentiant,
tunc illa solvenda infolidum ab eo tantum, qui
Instrumentum confici velit.
- 5 Communes sumptus faciendi sunt in communi causa.
- 6 Si partes in causa petant procedi cum consilio sa-
pientis, honoraria pro rata solvenda sunt.
- 7 Expensæ factæ in re communi communes esse debent.
- 8 Mentio honorifica Advocati Constantiniani.
- 9 Qui sentit commodum, debet sentire incommodum.
- 10 Praxis in Urbe est, quòd rogitus solvatur pro In-
strumento quietationis ab illo, ad cujus favorem
fit acceptilatio.
- 11 Recipiens in Urbe pecunias tam ex causa societatis
Officiorum, quàm impositionis Censuum solvere
debet mercedem Notario.
- 12 De generali consuetudine merces Notarii solven-
da est à dante pecuniam ad censum, vel socie-
tatem.
- 13 Judiciales actus fieri debent expensis petentis.
- 14 Unus ex litigantibus altero dissidente, petens
consilium sapientis in causa, tenetur in solidum
ad honoraria.

- 15 *Debitor pauper captus ad instantiam sui creditoris, ab eodem alendus est.*
- 16 *Sumptus litis subministrandi sunt pauperi litiganti.*
- 17 *Manus mortua non tenetur facere Instrumentum de debito suo.*
- 18 *Dominus directus non tenetur facere Instrumentum de credito suo.*
- 19 *Bis solvi non debet.*
- 20 *Tam Dominus directus, quam utilis possunt invicem petere confessionem Instrumenti super solutione quindennii.*
- 21 *Nemo tenetur allegare propriam turpitudinem.*
- 22 *Dominus utilis non potest cogere Dominum directum ad conficiendum Instrumentum de solutione quindennii.*
- 23 *Confessio talis Instrumenti dici nequit præcisè necessaria, ac utilis utrique Domino.*
- 24 *Solutio quindennii etiam probatur ex solutione canonum.*
- 25 *Benè probari potest solutio quindennii per apocham privatam.*
- 26 *Nemo gravandus ad faciendam scripturam publicam ob sumptus faciendos.*
- 27 *Non tenet argumentum à facultate unitim faciendi ad facultatem disjunctim faciendi.*
- 28 *Multa tenent facta in communi, quæ non tenent facta in particulari.*
- 29 *Apocha privata satis consulitur.*

CAPITULUM LVIII.

Quantumvis simplex quietantia creditoris de per se sola faris sit ad comprobationem solutionis debiti, illaque constituat concludentissimum probationis gradum adversus creditorem factum de recepto, cum nulla major probatio, quam proprii oris confessio, cui contravenire indignum est, illaque prævalet Instrumento, tanquam inter probationum genus optima, ac maxima probatio *l. generaliter 13. C. de non numer. pecun. Angel. de confession. lib. 1. q. 1. n. 11. 13. & 15. & qu. 7. effect. 15. n. 1. cum seqq. & lib. 3. qu. 12. n. 11. & 14. & qu. 20. nu. 2.* cum aliàs ultra incommodum, ridiculum esset, tot Instrumenta conficere, quot solutiones faciendæ sunt, quando mediantibus solis quietantiis optimè debitoris indemnitati consuli valet, at tamen solent adeò cauti esse creditores, & debitores, vel alterutri, præcipuè in materia quindenniorum, ut non contenti nuda quietantia de recepto quindennio confici desuper faciant Instrumentum super ipsa solutione quindennii, prout idem contingit in solutione laudemii, proindeque in præsentem monemus, quòd Dominus directus, & manus mortua Domini utilis de communi consensu ad majorem utriusque cautelam convenientes, ut de solutione quindennii fiat Instrumentum, non contenti Apocha privata, sive sola quietantia fieri solita per Dominum directum de recepto quindennio à manu mortua, eo casu communiter, & æquis partibus, seu pro rata solvenda est merces Notario pro rogitu præfati Instrumenti, si verò inter se dissentiant, tunc illa solvenda venit integraliter, ac in solidum ab eo tantum, qui Instrumentum confici velit, quia in primo casu confecti Instrumenti solutionis quindennii ad instantiam utriusque tam Domini directi, quam

utilis cum nascatur communis utilitas directi, ac utilis Domini, tam in probando nempe directo, ac utili dominio, quam etiam in probanda solutione quindennii, nè aliàs, illa non probata Emphyteuta teneatur reiterare ulteriorem solutionem quindennii, æquum est teneri pro virili ad mercedem Notarii, in secundo autem casu confecti Instrumenti hujusmodi ad instantiam alterutrius, sive nempe Domini directi, sive utilis, cum nascatur utilitas particularis solius instantis pro confessione Instrumenti, vice versa æquum est, teneri in solidum ad expensas rogatus Notarii solum procurantem Instrumentum, veluti in simili de Instrumento solutionis laudemii in utroque casu, *Niger de laudem. to. 1. qu. 43. n. 45. in fine versiculo sed quia, & nu. 46. Rotæ in Romana Fideicommissi de Matthietis super expensis 7. Martii 1704. coram Reverendissimo P. D. Ansaldo Decano*, pro primo enim casu opitulabitur ratio naturalis, & æquitativa, ut, volente utroque Domino confici Instrumentum super solutione quindennii, ab utroque etiam, pro æquali portione solvantur expensæ Instrumenti ab utroque voliti, equidem communes sumptus faciendi sunt in communi causa, seu Instrumento utrique interserviente, illudque utroque petente. Hinc videmus, quòd, si in causa Partes petant procedi cum consilio sapientis, cum in tali petitione conveniant, postea honoraria communiter pro rata, seu contributo solvenda sunt, *Scala de consil. sapient. lib. 3. cap. 11. per tot. Niger. de laudem. tom. 1. qu. 43. num. 46. in med. Hinc expensæ factæ in re communi, communes esse debent l. omne es alienum 27. l. cum duobus 52. §. Idem respondit, Socius 10. l. si unus 66. §. Siquid unus 2. l. secundum Julianum 61. ff. pro soc. Felicius de societate cap. 27. n. 16. cum seqq. & per tot. Duard. eod. tract. lib. 2. cap. 1. qu. 6. nu. 6. Garzias de expens. cap. 19. num. 4. Michalor. de fiatribus par. 3. cap. 35. n. 10. Advocatus Franciscus Maria Constantinus primæ noræ Jurisconsultus, olim Capitulinæ Curie Judex rectissimus, ac postea Capitulinæ Camerae Fiscalis integerrimus, ad majora euehi dignissimus, nisi morte præventus esset sub finem Novembris 1713. ad Statut. Urb. tom. 2. annot. 59. artic. 7. nu. 295. cum seqq. Card. de Luca de judic. disc. 39. n. 25. cum seqq. & in Miscellan. disc. 4. n. 20. Pro secundo autem casu eadem ratio naturalis, & æquitativa suadet, ut petens, volensque de actu aliquo confici Instrumentum, debeat propriis expensis curare fieri, cum in illius commodum fiat Instrumentum, ad text. in cap. qui sentit 55. de regul. Jur. in 6. Caspolla de simulat. contract. præf. 6. n. 41. cum seqq. Riccius collect. 115. in princip. par. 1. Guttierrez prætic. lib. 1. qu. 63. n. 2. in princip. Capiblanco de offic. Baron. lib. 2. super Pragmatic. 19. de Baron. cap. 98. num. 2. Marta de jurisdict. par. 3. centur. 2. cas. 173. n. 12. Scaccia de appellation. lib. 3. cap. 2. qu. 7. n. 87. in fine, & qu. 13. artic. 14. n. 114. & de sentent. & re judic. glos. 13. n. 57. in fine, & de judic. lib. 2. cap. 8. qu. 6. n. 849. cum seqq. Niger de laudem. qu. 43. n. 44. cum seqq. tom. 1. ubi plura ad rem subnectit exemplæ, de petente videlicet se remitti ad Regem, vel majorem Magistratum, suis sumptibus mittendo, ab eoque solvendis mercibus custodum, reliquisque necessariis ad missionem, de emptore solvente gabellam rei emptæ,*

emptæ, & solvere debente emolumentum Notarii rogati de Instrumento venditionis, de exponente pecunias fœnori, deque expositione sibi caveri volente per publicum Instrumentum, proindeque Notarii mercedem solvere debente, ad quod allegat *Castrenf. in l. eos 2. §. fin. n. 4. circa med. C. de usur. de rogitibus solvendis juxta praxim in Urbe pro Instrumentis quietationum ab illo, ad cujus favorem fit acceptilatio, & tandem de solvere debente mercedem Notarii, recipientem in Urbe pecunias tam ex causa societatis officiorum, quam impositionis censuum, præfertim in Tribunali Auditoris Camera referens Lassart. de decim. vendit. cap. 10. nu. 7. ita etiam legibus Hispaniæ caveri de instrumento census, Carol. Anton. de Luca Melphiten. ad dec. de Franch. Neap. 332. n. 5. quanvis de generali consuetudine merces Notarii solvenda esset à dante pecuniam ad censum, vel societatem, Postius de manutent. obs. 83. nu. 21. cum seqq. Caballin. ad Constitution. March. lib. 5. cap. 19. verbo sumptibus num. unic. Cabed. dec. Lusitan. 83. n. 2. par. 1. eodem modo, quo judiciales actus fieri debent expensis petentis l. Prætor ait 2. ff. quib. ex caus. in possess. eat. & unus ex litigantibus, altero dissentiente, petens consilium sapientis in Causa, tenetur in solidum ad solutionem honorariorum Bartol. in l. si postulaverit 22. ff. ad leg. Jul. majest. Bald. in l. si quis alicui 3. nu. 8. cum seqq. C. eod. Niger de laudem. qu. 43. n. 46. circa fin. tom. 1. Scala de consil. sapient. lib. 3. cap. 11. per tot.*

Unde fit, quod debitor pauper captus ad instantiam sui creditoris alendus est ab eodem creditore divite, vel non æquè pauper propriis sumptibus, aliàs excarcerandus ad l. non quemadmodum 8. in fine ff. de liber. agnosc. l. Judices 9. C. de Episcop. aud. Scanarolla de visitat. carcer. lib. 3. cap. 2. n. 1. & per tot. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 39. nu. 33. cum seqq. Leoncill. eod. tract. par. 2. privileg. 44. nu. 11. Surd. de aliment. tit. 1. qu. 69. n. 2. & qu. 71. n. 1. & q. 118. per tot. Castill. eod. tract. cap. 37. §. 3. num. 2. cum seqq. & per tot. Advocatus Constantinus ad Statut. Urb. tom. 2. annot. 59. artic. 8. n. 360. cum seqq. Melius ad Castill. de aliment. cap. 1. per tot. Rota in recentior. dec. 402. per tot. par. 18. inde fit, quod alimenta, & sumptus litis subministrandi sunt pauperi habenti pro se præsumptionem boni juris à divite colligante, Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 39. n. 6. cum seqq.

Quibus stabilitis videntur saltem quoad secundum casum positum in nostra resolutione, sequentia quatuor resistere solidissima motiva.

I. Quia sicuti manus mortua, Domina utilis, ac debitor quindennii non tenetur facere Instrumentum de debito suo ad text. in cap. legabatur 3. de majorit. & obedient. ita Dominus directus, ac creditor quindennii non tenetur facere Instrumentum de credito suo, nec de solutione sui crediti, sive quindennii, nè aliàs debitor, & creditor tanquam correlativi ad imparia judicentur ad text. in l. fin. C. de indict. viduit. tollen. l. 1. C. de cupress. lib. 11. Gait. de credit. c. 4. quæsit. 7. n. 628. unde sive creditor, sive debitor, sive nempe Dominus directus, sive manus mortua Domina utilis velic confici Instrumentum super solutione quindennii ad melius esse, quod semper tendit in communem utriusque utilitatem, &

probationem debiti, ac crediti, semper videtur esse locum contributo pro solutione rogitus Notarii.

II. Quia confecto Instrumento solutionis quindennii videtur necessaria utrique parti, Domino videlicet utili ad probandum, se solvisse quindennium, nè Dominus directus, si non appareat de illius solutione, cogat Dominum utilem ad iterum solvendum, & Domino directo ad docendum de suis juribus directis, remque esse Emphyteuticam, ut ait Niger de laudem. qu. 43. nu. 27. & 45. in fine versic. sed quia tom. 1. qua de causa videretur, etiam in hoc secundo casu solvendum esse rogitum Notarii communibus sumptibus, tanquam utrique parti communem, ac necessarium.

III. Quia cum tam Dominus directus, qui creditor quindennii est, quam Dominus utilis, qui debitor quindennii est, possint invicem petere confectioem Instrumenti super solutione quindennii, ut supponimus in primo casu, estque text. apertus in l. plures apochis 19. C. de fid. Instrum. Niger de laudem. tom. 1. qu. 45. num. 5. cum seqq. videretur è contrà etiam in secundo casu, quando altera tantum ex partibus petit confici Instrumentum, esse locum contributo, quod enim partes unitim, ac conjunctim facere possunt, videretur disjunctim, ac divisim quoque facere posse.

IV. Denique quia una ex partibus recusando conficere Instrumentum, solutionis quindennii, fatendo tamen rem esse Emphyteuticam, dicitur venire contra proprium factum, seu contra probationem proprii facti, ac per indirectum allegare propriam turpitudinem, seu iniquitatem, proindeque neutra ex partibus videtur audienda, si excipiat, non teneri facere publicum Instrumentum de solutione quindennii, veluti in simili de laudemio ponderat Niger de laudem. tom. 1. qu. 43. n. 12. cum plurib. seqq. unde etiam pars dissentiens, videretur teneri pro sua rata, ac si consensisset, nè ex facto ipsius altera pars pergraveretur in totum ad solvendum rogitum absque contributo.

Adhuc tamen recensita motiva, sive objecta in nihilum turbant verissimam nostram resolutionem.

Non quidem I. Motivum, sive objectum, quia potius favet nostræ resolutioni, si nanque, sicuti Dominus utilis non potest cogere Dominum directum ad conficiendum Instrumentum de solutione quindennii, ita nec Dominus directus Dominum utilem, ergo unus ex dominis volens conficere Instrumentum, non potest alium Dominum gravare pro contributo ad solvendum mercedem rogitus Notarii, sed propriis expensis tenetur illud conficere, nec confectio hujusmodi Instrumenti dici potest præcisè necessaria, ac utilis utrique Domino, sed bene ad melius esse, sive ad majorem cautelam pro probando credito, cum satis sit confectio apocæ privatæ de recepto quindennio, per quam satis consulitur indemnitati debitoris super probatione factæ solutionis, & indemnitati creditoris super qualitate rei Emphyteuticæ, ultraquam quod etiam illa ex alio capite probatur, nempe ex solutione canonum;

Mon II. Motivum, sive objectum, quia, ut

mox

25 mox responsum fuit ad I. Motivum, sive obiectum, immò confectio Instrumenti de solutione quindennii est superflua potiùs, quàm necessaria, cum, ut jam insinuavimus, aliundè probari valet solutio quindennii tam ad favorem solventis, quàm recipientis, conficiendo nempe loco instrumenti apocham privatam de receptione, ut de laudemio advertit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 43. n. 18.* undè cum neutra ex partibus gravanda sit ad aliam faciendam scripturam, præsertim publicam ob sumptus in ea erogandos, *Niger loco laudato n. 19. in fine*, benè sequitur, quod pars illam facere volens, obligare non possit ad contribuendum pro rogitu aliam partem facere nolentem.

26 Non III. Motivum, sive obiectum, quia signanter in præjudicialibus, ut in præsentì, ubi agitur de contribuendo, non tenet argumentum à facultate unitim, ac conjunctim faciendi ad facultatem disjunctim, ac divisim faciendi, cum multa teneant facta in communi, quæ non tenerent facta in particulari, immò stringendo punctum, dicimus contrarium potiùs sequi, quòd scilicet instrumentum de communi partium consensu rogatum, communibus expensis pro contributo solvendum sit, illud verò una tantum ex partibus volente, non communibus expensis, sed volentis tantum solvendum.

27 Non IV. Denique Motivum, sive obiectum, quia ad summum illud procederet, si non superesset alia via, per quam utriusque partis juri consuleretur, prout mediante apocha privata, sive quietantia de recepto, fatis, superque consultum remanet.

ARGUMENTUM.

Dominus directus creditor manus mortuæ in jure quindennii liquidi, si suum creditum quindenniale quantumvis liquidum nec amicabiliter, nec judicialiter ob præpotentiam ejusdem manus mortuæ debitoris exigere valeat, nullusque subsit scandalii timor, propria auctoritate pro satisfactione sui crediti citrà animum lucri faciendi subtrahere potest citrà furti vitium, tantum de bonis mobilibus existentibus in dominio, & possessione dictæ manus mortuæ suæ debitoris, quantum sufficiat pro ejus crediti quindennialis solutione.

SUMMARIUM.

- 1 Quandoque manus mortua tanta pollere solet potentia, ut quindennium solvere renuat.
- 2 Dominus directus, ob præpotentiam manus mortuæ quindennium exigere nequies, sibi satisfacere potest propria auctoritate.
- 3 Impedita actione civili, remanet actio naturalis.
- 4 Creditor consequi nequies suum creditum ob præpotentiam sui debitoris, potest subtrahere de bonis debitoris tantum, quantum sufficiat pro satisfactione.
- 5 Recuperare non valens suum, rem alienam æquivalentem sumere potest.
- 6 Famulus ob Domini potentiam consequi nequies salarium, benè potest sibi propria auctoritate satisfacere.
- 7 Hebræi ex Ægypto jure potuerunt subripere.

- 8 Principi licet movere bellum, quando aliter Urbem suam, aut Castrum recuperare nequit.
- 9 Censuræ latæ contra furtum committentes non assiciunt creditorem occultè sibi satisfaciendum.
- 10 Dominus directus potiùs retinere debet pecuniam, quàm rem æquivalentem.
- 11 Nemo esse potest Judex in causa propria.
- 12 Hac via retineretur non debitum pro debito.
- 13 Hoc casu creditor sibi solvit ex præsumpta voluntate debitoris.
- 14 Dominus directus adeò inops, ut agere nequeat pro crediti sui consequitione quindennialis, saltem in Urbe sibi satisfacere nequit propria auctoritate.
- 15 In Urbe adest Congregatio S. Fionis pro pauperibus litigantibus.
- 16 Auctor pluribus abhinc annis adscriptus est dictæ Congregationi.
- 17 Mentio honorifica Eminentiss. D. Cardinalis Laurentii Cortini.
- 18 Mentio pariter honorifica R. P. D. Vincentii de Amadoris olim de Manieris.
- 19 Dominus directus ob solam inopiam manus mortuæ sibi satisfacere nequit propria auctoritate.
- 20 In tali casu cessat potentia manus mortuæ, sicque facilis est copia Judicis, ad obtinendum salvianum.
- 21 Vel associationem.
- 22 Dominus directus non habens probationes in judicio super debito quindennio, certò tamen sciens illud sibi deberi, potest propria auctoritate sibi satisfacere.
- 23 Prout in eodem casu idem fieri licet cuicumque creditori.
- 24 Si Dominus directus passurus sit damnum rerum, vel honoris, potest sibi satisfacere.
- 25 Si manus mortua inscia, postea solvere velit quindennium dominus directus illud recipere nequit.
- 26 Debitor non tenetur bis solvere.

CAPITULUM LIX.

ARduus sanè sese offert articulus in præsentì discutiendus cum enim quandoque manus mortua tanta pollere soleat potentia, ut quindennium quantumvis liquidum, subterfugis solvere renuat, nec Dominus directus speret amicabiliter, aut judicialiter exactorem sui crediti quindennialis, undè nè ob alterius potentiam defraudatus remaneat jure suo, sed opportuno remedio eidem consulatur, indè proponimus, quòd Dominus directus creditor manus mortuæ in jure quindennii liquidi, si suum creditum quindenniale quantumvis liquidum nec amicabiliter, nec judicialiter ob præpotentiam ejusdem manus mortuæ debitoris exigere valeat, nullusque subsit scandalii timor, propria auctoritate pro satisfactione sui crediti citrà animum lucri faciendi subtrahere potest citrà furti vitium, tantum de bonis mobilibus existentibus in dominio, & possessione dictæ manus mortuæ suæ debitoris, quantum sufficiat pro ejus crediti quindennialis solutione, *Burgius de laudem. parte 1. inspect. 9. in addit. num. 42. Berlich. pract. par. 5. conc. 44. n. 23. versic. contrarium tamen, Farinacc. de furt. qu. 174. n. 81. par. 1. Gratian. disc. 269 n. 14. cum seqq. Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 119. n. 1. cum seqq. Cyriac. contr. 428. n. 23. cum seqq. Siquidem*

3 dem impedita actione civili remanet actio naturalis coram Deo, & in foro poli exercibilis pro consecutione crediti aliàs insequibilis per viam Juris *Onat. de contract. tom. 1. tract. 3. disp. 8. sect. 8. n. 168. in fine versic. impedita ergò actione*; hinc enim videmus in genere, quòd quicumque

4 creditor, qui verè creditor est certi, liquidique crediti, si non potest illud consequi aliqua via vel amicè, vel judicialiter ob summam debitoris potentiam, nullus verè libest scandali timor, vel saltem nullus probabiliter timetur, impunè, tutàque conscientia absque umbra peccati potest citrà furti reatum subtrahere tantum ex rebus, bonisque sui debitoris quantum sufficiat ad sui crediti satisfactiōem, nec tenebitur vi bonorum raptorum, credens id sibi licere subsistente iusta causa debiti ad *text. in l. ait Prator 10, §. si debitorem 16. ff. quæ in fraud. creditor. Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. centur. 6. cas. 516. nu. 1. Gibalin. de negociat. tom. 2. lib. 5. cap. 2. artic. 9. per tot. Rebell. de oblig. Fustit. lib. 7. qu. 7. num. 1. circa fin. Onate de contract. 10. 1. tract. 3. disp. 8. sect. 8. n. 170. cum seqq. Molina cod. tract. disp. 691. n. 1. in secunda conditione, Adden. ad Papicu. in form. inquisition. glos. furto, verbo an autem, P. Stephan. de Napol. de restitut. lib. 1. cap. 6. n. 42. cum seqq. Farinac. de furt. qu. 174. n. 75. post med. cum n. seq. par. 1. Conciol. resol. crim. verbo furtum resol. 10. per tot. Gratian. disc. 326. n. 23. Neuzant. q. 285. n. 66. Gutierrez de compensation. disp. 2. per tot.*

5 Hinc ob adversarii potentiam recuperare non valeat rem suam permittitur rem alienam æquivalentem sumere, ob quam omnis via justitiæ præclusa est, forsitan quia sit Dux, vel Princeps, *Zacch. de salar. qu. 68. nu. 48. cum seqq. & qu. 96. n. 11. Pacion. de locat. & conduct. cap. 42. n. 15. cum seqq. Carocc. eod. tract. par. 4. tit. de necessit. usus qu. 2. qu. 13. principal. nu. 4. cum seqq.* hinc tam Canonistæ, quàm Theologi sentiunt, famulum posse propria auctoritate, tutàque conscientia sibi satisfacere de salario, auferendo, vel retinendo res Domini in casu, quo illud consequi nequeat aliquo modo ob Domini potentiam, *Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. cent. 6. cas. 516. n. 2. Azor. inst. moral. par. 2. lib. 2. cap. 39. qu. 8. & par. 3. lib. 8. cap. 13. in princip. versic. his positis, Farinac. de furt. qu. 174. par. 1. n. 75. in princip.* hinc divinitus approbarum fuit simile factum Hebræorum ex Ægypto Pharaonis sævitiam fugientium, qui propria auctoritate abstulerunt aurea, & argentea loco suarum rerum, quas inibi relinquebant, vel loco mercedis sibi ob servitutein, & laborem debitæ, vel jure belli, quasi quòd Ægyptii hostes essent Hebræorum, ut ex *Exod. 3. 21. & 22. 11. 2. & 3. & 12. 35. & 36.* hinc Principi licet movere bellum, quando aliter Urbem suam, aut Castrum recuperare nequit ad *text. in cap. Dominus noster 23. qu. 3. Boter. de bello, & duello lib. 1. cap. 6. n. 10. Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. cent. 6. cas. 116. n. 4. Carpzov. de leg. Reg. cap. 4. sect. 3. n. 1. & per tot.* hinc censuræ latæ contra furtum committentes, non afficiunt creditorem occultè sibi satisfaciētem, nec alio modo sibi satisfacere valentem, *Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. cas. 116. n. 6. centur. 6.*

6 Cùm autem quindennium debeat in pecunia, debet Dominus directus facere omnem possibilem diligentiam retinendi potiùs pecuniam,

quàm rem æquivalentem, *Pacion. de locat. cap. 42. nu. 24. cum seqq.*

Nec obstat, quòd per indirectum esset jus dicere in causa propria, quòd nemini licet *l. 1. ff. 11 nè quis in caus. propr. judic. l. miles 6. §. Penult. ff. de re judic. l. hoc interdicitum 1. ff. quor. legat. l. 1. §. Et parvi 2. ff. quod vi, aut clam, l. si ex stipulatione 5. ff. de acquir. possess. l. si non 8. ff. pro legat. l. 1. & tot. tit. C. nè quis in sua caus. judic. l. nullus 14. C. de Judicis, immò hac via retineretur non debitum pro debito contra *l. si non sortem 26. §. Si centum 4. ff. de condit. indebit. l. si non induceta 5. C. in quib. caus. pign. tacit. contrab. l. fin. C. commodat. Maur. de solution. tit. de retent. num. 4. Neuzant. de pignor. memb. 4. par. 5. num. 1. Gratian. disc. 618. nu. 4. cum seqq.* quia hæc regula filere debet, quando non adest copia Judicis ob Adversarii potentiam, qui suæ duritici, ac pertinaciæ in solvendo imputare debet, quòd creditor ob debitoris contumaciam partes Judicis sumat, nè suo credito fraudatus remaneat, sibi nullo alio opportuniori remanente remedio, quasi creditor tunc se gerat ut organum, seu instrumentum sui debitoris, nominèque ejus per tertiam, seu per 13 propriam personam sibi solvat ex voluntate ejusdem debitoris, si non præsumpta, saltem certa, quæ esse deberet, & justo titulo debiti, supplente jure creditoris, *Onate de contract. tom. 1. tract. 3. disp. 8. sect. 8. num. 179. cum seqq. in fine.**

Sed quid dicendum in casu, quo Dominus directus tanta labore inopia, ut agere nequeat pro consecutione quindennii contra manum mortuam illud solvere renuentem, utrùm tunc liceat Domino directo propria auctoritate modo supradicto sibi satisfacere, & putarem hoc 14 casu non posse, saltem in Urbe, quippè ibidem adest Congregatio S. Ivonis (cui ego pluribus 15 abhinc annis adscriptus sum) tempore, quo 16 illius meritissimus Præfectus aderat Eminentiss. 17 D. Cardinalis Laurentius Corfinus, tunc R. Cameræ Apostolicæ Clericus, postea Thesaurarius Generalis, vir apprime doctus, & pius, erecta apud Ecclesiam SS. Caroli, & Blasii ad Cattinarios PP. Barnabitarum Congregationis S. Pauli, habens inicum scopum committendi pauperum Causas tam Advocatis, quàm Procuratoribus gratis pro Deo patrocinandas, & subministrandi etiam expensas necessarias in causam, quo stante pio adeò, ac religioso instituto, iniquum videretur sub clypeo paupertatis hoc casu sibi quemque Dominum directum posse satisfacere propria auctoritate, quando, docto de paupertate per fidem Parochi, à præfata S. Ivonis Congregatione gustatis prius meritis Causæ, eaque iusta per Congregationem judicata, committitur statim gratis tuenda, & subministrantur aliæ expensæ necessariæ, vel per manus dictæ Congregationis, vel per manus immortalis ævi 18 R. P. D. Vincentii de Amadoris, olim de Manieris, utriusque Signaturæ Votantis dignissimi, ac S. Consistorialis Aulae summi nominis Advocati, majoraque promeriti, nisi ad superos retroactis annis evolasset.

Quid insuper dicendum in casu contrario, si manus mortua potiùs impotens sit, præque inopia solvete non valeat quindennium, & putarem, stante sola impotentia, ac inexigibilitate non posse Dominum directum sibi propria auctori-

20 auctoritate satisfieri de bonis ejusdem manus mortua debitoris, cum tunc jam cesseret potentia, sicque facilis est copia Judicis ad effectum obtinendi inmissione vigore Salviani in possessionem aliorum bonorum sui debitoris ex deductis per *Pacific. de Salvian. interdict. inspect. 3. cap. 4. num. 600. cum seqq. Paulut. disert. 1. num. 22.* vel

21 associationem ad eundem fundum juxta tradita in suo peculiari *Cap. LXXVI.*

22 Quid etiam dicendum, si Dominus directus non habeat probationes in judicio super sibi debito quinquennio, sciat tamen certo certius illud sibi deberi, & dicerem hoc casu posse propria

23 auctoritate solutionem sibi facere, prout in eodem casu cujusque crediti in genere idem fieri licet, *Conciol. resol. crim. verbo furtum resol. 10. num. 4. Rebell. de oblig. Justit. lib. 7. qu. 7. num. 1. circa fin.*

24 Quid ulterius dicendum, si manus mortua non sit potens, sed Dominus directus deferendo ad judicium suum creditum quinquennale, passurus sit damnum suarum rerum, vel honoris, vel amicitiae non parvi momenti jam contractae cum administratore ipsius manus mortuae debitoris, & crederem tali casu esse locum satisfactioni propria auctoritate, *Rebell. loc. mox cit. num. 1. in fine, Onate de contract. tract. 3. disp. 8. sect. 8. num. 171. tom. 1.*

25 Quid dicendum denique, si forte manus mortua inscia occulta, ac quasi furtivae satisfactionis hujusmodi, postea solvere velit Domino directo quinquennium, & dico eo casu teneri Dominum directum in conscientia denunciare manui mortuae, quod ipse jam sibi satisfecerit, ideoque nolle se quinquennium oblatum recipere, ne alias contra omnem justitiam debitor bis solvat, & creditor bis recipiat cum aliena jactura, *Leotard. de usur. quest. 92. num. 48. in fine versic. ubi aliam conditionem, Rebell. loc. cit. num. 1. circa fin. Dian. res. mor. par. 2. tract. 16. resol. 48. in princip. Onate de contract. tom. 1. tract. 3. disp. 8. sect. 7. num. 172.*

ARGUMENTUM.

Exceptiones per manum mortuam deductae ad effectum declinandae, seu retardandae solutionem quinquennii tanquam respicientes altiore indagine, rejiciendae sunt ad judicium petitorium, ac interim Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quinquennium, manutenendus est.

SUMMARIUM.

- 1 Auctor promittit alii Tractatum de Quinquenniis.
- 2 Camera Apostolica manutenenda est in quasi possessione exigendi quinquennia ex Beneficiis unitis.
- 3 Exceptiones pro retardatione solutionis quinquennii rejiciendae sunt ad judicium petitorium.
- 4 Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quinquennium, manutenendus est.
- 5 Manutentio facilius venit concedenda ob causam duplicis obligationis.
- 6 Quinquennium est praestatio realis.
- 7 Juxta Legistas, quidquid sentiant Canonistae, non datur quasi possessio, deficiente re certa.
- 8 Pro annua praestazione conceditur mandatum de manutenendo.

- 9 Quinquennium tanquam fructus directi domini est quaedam praestatio.
- 10 Ad manutentionem obtinendam absque aliqua possessione exigendi quinquennium sufficit sola assistentia Juris.
- 11 Si vinco Vincentem te, multo magis vinco te.
- 12 Conceditur manutentio in quasi possessione exigendi censum.
- 13 Eadem conceditur in quasi possessione exigendi affictus.
- 14 Et in quasi possessiones exigendi pensionem.
- 15 Quinquennium est quodammodo census.
- 16 Unicus actus quasi possessionis exigendi suffragatur ad manutentionem in annua praestazione ex causa census, livelli, feudi, decimae, & similibus.
- 17 Per unicam praestationem Patronus constituitur in quasi possessione praesentandi.
- 18 Sufficit unica quinquennialis praestatio in vita auctoris, quamvis successor postea nunquam fuerit in ista quasi possessione exigendi quinquennia.
- 19 Successor habetur pro praedeessore, cujus mutatione non variatur jus auctoris.
- 20 Quod multo magis procedit, si haeres sit filius, ex Statuto Urb. lib. 1. cap. 147. continuativo possessionis defuncti in suos.
- 21 Stante aliqua turbiditate, solet tunc Rota, omisso possessorio, petitorium discutere.
- 22 Vel quando manus mortua est in statu, & contraria possessione non solvendi quinquennium.
- 23 Vel quando concurrat titulus, & bonum jus exigendi quinquennium.
- 24 Ad constituendum Dominum directum in quasi possessione exigendi quinquennium, sufficit, quod illud solutum fuerit Procuratori.
- 25 Ad acquirendam quasi possessionem requiritur mandatum tam in eo, qui solvit, quam in eo, cui solvitur.
- 26 Procuratori creditoris bene solvitur.
- 27 Solutio quinquennii satis remanet probata, si illud solutum fuerit cum mandato praesumpto.
- 28 Eodem modo, si appareat talis solutio adnotata in libro exactoris concurrentibus adminiculis.
- 29 In judicio possessorio liber exactorum probat stante consuetudine, vel Decreto Synodali, pro Ecclesia, seu Monasterio.
- 30 Idem in Canone, & Decima.
- 31 In judicio summarissimo probata remanet solutio quinquennii per librum Ecclesiae revisum.
- 32 Manutentibilis est quasi possessio, quantumvis manus mortua non totum, ac integrum quinquennium, sed partem tantum solverit.
- 33 Exceptio requirens altiore indagine, non valet retardare manutentionem.
- 34 Manutentendus est Dominus directus, etiamsi manus mortua absoluta fuerit per sententiam, dummodo idem Dominus ab eadem appellaverit.
- 35 Manutentio etiam datur in gradu restitutionis in integrum, praesertim quando dubitari potest de justitia rei judicatae.
- 36 Possessio non est manutentibilis, quando quinquennium solutum fuit metu mandati.
- 37 Dummodo tamen fiat protestatio de facta solutione metu mandati.
- 38 Actus coactivus non constituit in quasi possessione.
- 39 Solutio quinquennii facta cum protestatione, inducit adminiculum ad acquirendam quasi possessionem exigendi.
- 40 Possessio non est manutentibilis, si susceptus fuerit

terminus ad solvendum.

- 41 *Suscipiens terminum confitetur quidem debitum, non autem solvit.*
 42 *Aliud est debere, aliud solvere, aliud cavere, aliud satisfacere.*
 43 *Judex post termini susceptionem non cogit debitorem ad confitendum debitum, sed ad illud solvendum.*
 44 *Manutentio concedenda Domino directo contra manum mortuam suscipientem terminum.*
 45 *Non sufficit confessio debiti per scripturam ad obtinendam manutentionem.*
 46 *Quasi possessio exigendi acquiritur, quando relaxantur mandata ad solvendum, non solvente manu mortua post susceptum terminum.*
 47 *Dominus directus constitui nequit in quasi possessione exigendi ex sola solutione facta nomine alieno citra scientiam manus mortuæ.*
 48 *Nisi summa soluti quindennii fuerit valde notabilis.*

CAPITULUM LX.

1 **P**Ræfens Capitulum symbolizat cum Capitulis in alio Tractatu de Quindenniis edendo, ubi de Camera Apostolica manutenenda in quasi possessione exigendi quindennia ex Beneficiis unitis, non obstantibus exceptionibus per manum mortuam deductis.

- In præfenti Capitulo monemus, quòd exceptiones per manum mortuam deductæ ad effectum declinandi, seu retardandi solutionem quindennii, tanquam respicientes altiore indaginem, rejiciendæ sunt ad judicium petitionum, ac interim Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quindennium, manutenendus sit, ut in simili de laudemio *Niger de laudem. tom. 1. quæst. 7. artic. 8. num. 12. cum seqq. Postius de manut. obs. 18. n. 26. cum seqq. & obs. 53. num. 28. Rocca disput. Jur. select. cap. 167. nu. 46. Afflict. dec. Neapol. 258. & ibi Adden. Rota coram Buratto decis. 222. num. 1. cum seqq. & in Cavalligen. Banalitat. furni super manutentione 5. Decembris 1696. s. Admittebant coram Eminentiissimo Priolo, in Avenionen. Fideicommissi super manutentione 20. Januarii 1700. s. Alterius cor. Muto, in Bononien. Canalis Navigii super manutentione 18. Decembris 1701. s. Rursus coram Reverendis. P. D. Molines Decano, posteaque Inquisitore Generali Hispaniarum, in Hortana Præbeminentiarum 11. Junii 1704. s. Constituit cor Reverendis. D. Kaunitz, & in Pisaren. Molendorum super manutentione 17. Junii 1707. s. Maximè coram eodem, ac in terminis quindennii Rota in Neapolitana Quindennii super manutentione 13. Januarii 1702. s. Et sanè cum ss. seqq. & per tot. cor. Muto, registrata post Tract. in ordine la XX. num. 2. cum seqq. & per tot. præsertim cum versetur in iuribus incorporabilibus, seu præstationibus, quæ debentur tam ratione rei, quam ratione personæ, nimirum tam ex fundo emphyteutico, quam in recognitionem directi domini, quo casu facilius venit concedenda manutentio ob causam duplicis obligationis, sicque ob fortius vinculum, *Toudut. de Pension. cap. 19. num. 8.* quidquid si quindennium esset præstatio personalis tantum, non autem realis, prout verè talis est, cum tunc non fundaretur super aliquo corpore, seu super re certa, sicque non daretur ejus quasi*

possessio, perque consequens nec manutentio in illius exactione juxta opinionem Legistarum, quidquid sentiant Canonistæ, *Pacion. de locat. & conduct. cap. 43. num. 3. cum seqq.*

Nec mirandum, quòd pro quindenniali præstatione concedatur mandatum de manutenendo, quando illud conceditur pro annua præstatione, responsione, sive redditu, *Zacch. de Salar. 8. qu. 95. num. 2. Postius de manutent. obs. 19. nu. 61. Gratian. disc. 291. num. 4.* eo quod quindennium tanquam fructus directi domini est quædam præstatio non annualis, sed benè quindennialis, estque responsio, seu redditus, si nanque ad manutentionem obtinendam absque aliqua possessione exigendi quindennium sufficeret sola assensio Juris, vel (ut melius dicam) consuetudinis generalis Domino directo faventis ad text. in cap. cum personæ s. circa fin. de privileg. in 6. *Marjcott. var. resol. lib. 1. cap. 11. n. 1. & 5. Postius de manut. obs. 45. n. 1. cum seqq. Card. de Luca de judic. disc. 44. n. 99. Rota dec. 25. n. 2. post Antonell. de iurib. & onerib. Cleric. & dec. 19. n. 6. post Card. de Luca de Jurisdic. inter collect. tom. 1. longè magis sufficere sola possessio, seu quasi, arguendo à regula si vinco vincentem te, multò magis vinco te, de qua sunt text. in l. Claudius 16. ff. qui potior. in pign. hab. l. de accessionibus 14. ff. de divers. & temporal. præscript. Carusius in Sylva termin. arb. 6. n. 61. Hinc conceditur manutentio in quasi possessione exigendi censum, *Carol. Rota florileg. conc. 40. per tot. Cenc. de censib. qu. 91. n. 14. Card. de Luca eod. tract. disc. 11. n. 7. de Camb. disc. 18. n. 2. de judic. disc. 2. n. 24. & disc. 44. n. 81. & de Pension. disc. 30. n. 4. & disc. 45. n. 2. Rota post Advocatum Constantin. ad Statut. Urbis decis. 54. nu. 17. tom. 3. in quasi possessione exigendi affectus, Postius de manut. obs. 10. n. 72. Pacion. de locat. & conduct. c. 43. n. 1. in quasi possessione exigendi Pensionem Valenzuela Velazquez conf. 5. 186. per tot. Antuarez de donation. Reg. lib. 1. par. 2. cap. 32. per tot. Maranta contr. 68. per tot. par. 4. Toudut. de Pension. cap. 19. n. 4. cum seqq. & cap. 50. num. 15. cum seqq. Barbosa prax. exig. Pension. par. 1. qu. 2. num. 40. cum seqq. est enim quindennium quodammodo census, sive pensio quindennialis, singulis nempe quindecim annis debita, in tantum ut etiam unicus actus quasi possessionis exigendi quindennium suffragatur ad manutentionem, si nempe semel dumtaxat solutum fuerit quindennium, prout idem practicatur in annuis præstationibus ex causa census, livelli, feudi, decimæ, usus, usufructus, jurisdictionalium, aut alterius servitii ad text. in cap. cum Ecclesia Sutrina 3. de caus. possess. & propriet. Gratian. disc. 113. num. 2. Castald. consult. forens. tom. 2. consult. 212. n. 13. Card. de Luca de Pension. disc. 30. n. 3. disc. 36. n. 3. & disc. 37. n. 2. Rñus P. D. Anfald. Decanus de commerc. & mercat. disc. 99. n. 3. cum seqq. Rota in recentior. decis. 97. n. 1. par. 11. decis. 55. n. 1. post Advocat. Constantin. ad Statut. Urb. tom. 3. post Card. de Luca sup. mater. de Jurisd. disc. decis. 21. nu. 12. tom. 1. & in laudata Neapolitana quindennii super manutentione, registrata post Tract. in ordine la XX. nu. 2. cum seqq. eodem modo, quo per unicum præsentationem, quæ est fructus Jurispatronatus, Patronus constituitur in quasi possessione præsentandi, dummodò tamen institutio subsecuta, effectuatæ fuerit, *Gratian.***

- tian. *disc.* 113. n. 32. cum seqq. *Postius de manutent. obs.* 18. nu. 8. & 21. Immo satis est præcessisse unicam quinquennialem præstationem in vita auctoris, quamvis successor postea nunquam fuerit in illa quasi possessione exigendi quinquennia, cum successor habeatur pro prædecessore, ejus mutatione non variatur jus auctoris, *Gratian. disc.* 113. nu. 16. cum seqq. multo que magis procederet, si hæres sit filius, ex *Statuto Urbis lib. 1. cap.* 147. continuativo possessionis defuncti in suos, *Postius de manutentione obs.* 55. nu. 86. cum seqq. non debet tamen assilientia Juris communis esse turbida, & obscura forsitan ob privilegium exemptionis à quinquenniis, quod haberet manus mortua, vel ex alio capite, cum tunc Rota soleat, omisso judicio possessorio, aggredi merita causæ, & petitorium discutere, *Marescott. var. res. lib. 1. cap.* 11. num. 11. *Postius de manut. obs.* 45. nu. 20. *Rota coram Gregorio XV. dec.* 312. nu. 1. ubi *Adden. n. 4. versiculo limitatur*, nec manus mortua esse in statu, & contraria possessione non solvendi quinquennium *Postius citat. obs.* 45. nu. 22. in fine.
- Meliusque intrabit resolutio, si concurrat titulus, & bonum jus exigendi quinquennium, puta si ex confessione ipsius manus mortuæ, sive per Instrumentum concessionis, sive per rem judicatam, sive alio legitimo modo constet de canonica translatione Emphyteusis in manum mortuam, illaque inde solverit canones, quo stante eo magis possessio acquisita, & justo titulo continuata, procul dubio est manutenibilis, *Rota in sepius allegata Neapolitana quinquennii super manutentione §. concurrente præcipue, sive num.* 8.
- Præterea ad constituendum Dominum directum in quasi possessione exigendi, non est necesse, quod eidem fuerit aliquando solum quinquennium, sed satis est, quod illud solum fuerit Procuratori ex eo quod ad acquirendam quasi possessionem requiritur mandatum tam in eo, qui solvit, quam in eo, cui solvitur, *Gratian. disc.* 365. nu. 9. cum seqq. *Postius de manut. obs.* 35. nu. 85. cum seqq. etenim bene solvitur Procuratori creditoris l. *vero Procuratori* 12. ff. de solution. l. *Lucius* 46. §. *Tutela* 5. & §. *Fin.* ff. de administrat. tutel. *Maur. de solution. cap.* 5. nu. 14. cum plurib. seqq. prout etiam probatur vice versa, si quinquennium solum fuerit per Procuratorem manus mortuæ cum solo mandato præsumpro, præcipue in magna summa, *Cancer. var. resol. parte 2. cap.* 6. tit. de solution. sub nu. 44. eodem modo satis est probari solutionem quinquennii ex illius adnotatione facta in libro exactoris concurrentibus adminiculis, præsertim si Domina directa fuerit altera manus mortua, puta Ecclesia, seu Monasterium, favore cujus in judicio possessorio liber exactorum probat stante consuetudine, vel Decreto Synodali, sive Vicarii mandante libris Ecclesiæ, seu Monasterii fidem præstari *Cravett. conf.* 158. nu. 4. *Ancharan. conf.* 41. nu. 3. cum seqq. *Cephal. conf.* 508. n. 14. versic. & præcisè, *Turrett. conf.* 33. num. 8. vol. 1. *Genoa de script. priv. lib.* 5. cap. 1. nu. 9. *Quesada contr. for. cap.* 36. n. 6. *Berlich. præf. conc. par. 1. conc.* 36. nu. 18. *Gratian. disc.* 912. nu. 8. *Thomat. decis.* *Macerat.* 41. nu. 8. *Rota coram Martino Andrea decis.* 76. nu. 3. *Coccin. decis.* 628. nu. 6. *Ubold. decis.* 114. nu. 1. par. 3. *Dunozet. Jun.*

decis. 692. nu. 6. & *decis.* 989. nu. 2. ac in recentior. *decis.* 44. num. 1 cum seqq. & *decis.* 190. nu. 4. par. 1. *decis.* 44. nu. 2. par. 4. *dec.* 233. n. 4. par. 7. *dec.* 300. nu. 25. par. 12. & in simili de canone, & Decima *Postius de manut. obs.* 35. nu. 34. cum seqq. *Rota post eundem decis.* 642. nu. 2. versic. *adminicula*, longè que magis in hoc judicio summarissimo remanet probata solutio quinquennii per librum Ecclesiæ revivum, approbatum, ac subscriptum à superioribus, & signanter à Visitatoribus, *Cravett. conf.* 158. num. 9. versic. *est & alia*; certò certius relictur manutenibilis quasi possessio, quantumvis manus mortua non totum, ac integrum quinquennium, sed partem tantum solverit, *Post. de manut. obs.* 18. nu. 37.

Quin immò adeò privilegiatam est summarissimum possessorium judicium manutentionis, ut, etiamsi manus mortua excipiat de resolutione, seu extinctione tituli, sive contractus emphyteutici ex aliqua causa, puta quia concessio fuerit ad tempus, vel nulla ob defectum Beneplaciti Apostolici, si fortè illa facta fuerit ab alia manu mortua, vel ex alia simili causa turbiditate laborante, adhuc exceptio hujusmodi tanquam non in continenti justificata, sed semper requirens altioris indaginem, non valet retardare manutentionem Domino directo possessori *Rota in recentior. decis.* 365. nu. 27. cum seqq. par. 19.

Non omitto, quod adhuc manutenendus est Dominus directus, etiamsi manus mortua post acquisitam quasi possessionem exigendi quinquennium obtinuerit sententiam latam in petitorio, in qua Judex illam absolverit à solutione quinquennii, si tamen eadem sententia suspensa fuerit per interiectam appellationem à gravamine pro parte Domini directi *Rot. dec.* 97. n. 4. cum seqq. par. 11. *rec.* immò etiamsi sententia absolutoria transferit in rem judicatam, pendente tamen causa restitutionis in integrum, cujus commissio obtenta fuerit per Dominum directum ante committam causam executionis pro parte manus mortuæ, adhuc est locus manutentioni favore Domini directi, cum illa detur etiam in gradu restitutionis in integrum, per quam lis denudò resurgit, & omnia in pristinum revocantur, ac si ageretur in sui primordio super plenario possessorio, præsertim quando dubitari potest de justitia rei judicatæ *Pacion. de locat. cap.* 43. n. 11. cum seqq. & nu. 19. cum seqq. *Advocat. Constantin. ad Statut. Urb. tom.* 2. annotat. 52. artic. 1. sect. 5. nu. 296. *Rota decis.* 339. num. 28. cum seqq. par. 9. *recentior. tom.* 2. *decis.* 795. nu. 15. cum seqq. parte 18. tom. 2.

Nihilominus non desunt casus, in quibus sola quasi possessio exigendi quinquennium non suffragatur ad effectum obtinendi manutentionem, quales figurari possunt sequentes.

I. Casus est, si Dominus directus fretus sit possessione hujusmodi, quia manus mortua solvit quinquennium per viam Juris, sive coactive, metu nempe mandati contra illam relaxati, nec non ad declinandum incursum censurarum contra eandem fulminatarum in casu non solutionis, dummodò tamen ipsa manus mortua in actu solutionis, ac numerationis pecuniæ processerit se solvere metu mandati, seu executionis, sive censurarum, vel solvat cum clausula salutari, ac præservativa sine præjudicio quorumcumque jurium, alias

aliàs non docto de protestatione, solvens cense-
retur compulsioni Juicis acquievissè, spontèque
48 solvissè, cum actus talis tanquam coactivus non
constituit recipiètem in quasi possessione exigendi,
nec comprobatur in solvente deliberatum
animum solvendi, seu agnoscendi debitum *Postius de manut. obs. 35. num. 36. cum seqq. Gratian. disc. 113. nu. 10. cum seqq.* est benè verum, quòd
39 solutio quindennii facta cum aliqua ex supradictis
protestationibus, saltem inservit pro adminiculo
ad acquirendam quasi possessionem exigendi *Postius citata obs. 35. nu. 55.*

II. Casus est, si manus mortua à Judice co-
40 acta ad solvendum susceperit à Judice terminum
41 ad solvendum, quippè suscipiens terminum con-
fiteatur quidem debitum, at verò non solvit, sine
qua actuali solutione creditor non constituitur
in quasi possessione exigendi, & aliud est debe-
42 re, aliud solvere, aliud cavere, aliud satisfacere,
Rota decis. 90. num. 5. cum seqq. & per tot. par. 19. recentiorum.

In nihilum relevante, quòd immò susceptio
termini constitutiva esse debet quasi possessionis
exigendi, quasi quòd Judex decernens manda-
43 tum, sive antè, sive post termini susceptionem
non cogat debitorem ad confitendum debitum,
sed ad illud solvendum, proindeque semper con-
cedenda videretur manutentio Domino directo
44 contrà manum mortuam suscipientem terminum,
veluti in his præcisè terminis *Gratian. disc. 310. nu. 45. Postius de manutent. obs. 35. n. 49. Rota in recentior. dec. 365. nu. 4. par. 19.* quia con-
trariæ auctoritates, ut ex earum lectura videre
est, procedunt, quando post susceptionem ter-
mini sequuta fuit effectiva, ac realis solutio, quæ
tanquam quid facti legitime constituit credito-
rem in quasi possessione exigendi, casus verò nos-
ter supponit simplicem susceptionem termini ad
solvendum quindennium citrà tamen sequutam
illius solutionem, & quòd Dominus directus in-
trà susceptum terminum instet manuteneri in
quasi possessione exigendi, putans, sed malè,
ex sola termini susceptione absque quindennii
successiva solutione se constitui in quasi pos-
sessione illud exigendi, quando melius sibi con-
sultare posset, eodem modo, quo petente à Do-
mino dilationem ad solvendum quindennium,
illud tamen non solvente, nec inde manutenen-
45 dus venit Dominus directus in quasi possessione
exigendi, cum requiratur vera, & actualis solu-
tio, quando nec sufficeret confessio debiti per
scripturam, *Tondut. resol. civ. par. 2. cap. 64. n. 16. Postius de manutent. obs. 35. num. 10. cum plurib. seqq.* si autem post expiratam terminum non sol-
46 vente manu mortua, contrà illam opportuna
mandata relaxari curet Dominus directus pro
solutione quindennii, istaque effectuatam sint, tunc
verè, ac legitime acquirit quasi possessionem
exigendi.

III. Casus est, si quindennium per prius so-
lutum fuerit solummodò ab affictuario, colono,
factore, administratore, sive Æconomio manus
mortuæ absque speciali mandato ad solvendum,
47 cum Dominus directus constitui nequeat in qua-
si possessione exigendi ex sola solutione facta no-
mine alieno citrà scientiam, & patientiam, sive
ratificationem ejusdem manus mortuæ, *Postius de manutent. obs. 35. nu. 59. cum seqq.* nisi summa

soluti quindennii fuerit valdè notabilis, ex qua
48 tunc præsumeretur præcessisse ordo de solvendo,
cum nemo censeatur velle jactare suum absque
consensu debitoris, *Postius de manut. laudata obs. 35. nu. 67. cum seqq.*

A R G U M E N T U M.

Manus mortua Emphyteuta, ad solvendum quinden-
nium per Judicem quantumvis condemnata, adhuc
appellare potest à sententia condemnatoria etiam
ad effectum suspensivum, retardata interim solu-
tione quindennii.

S U M M A R I U M.

- 1 *Manus mortua condemnata ad solvendum quindennium, adhuc appellare potest, etiam ad effectum suspensivum.*
- 2 *Si manus mortua fuerit absoluta à solutione quindennii, Dominus directus appellare potest.*
- 3 *Debitor, & creditor sunt correlativi.*
- 4 *In judiciis servanda est æqualitas.*
- 5 *Causa semel effecta appellabilis in actore, remanet semper appellabilis etiam in reo.*
- 6 *Quindennium est de Jure incognitum.*
- 7 *Prohibitio appellationis non cadit super materia incognita.*
- 8 *Materia odiosa restringitur.*
- 9 *Appellatio licita est in omni causa limitata.*
- 10 *Condemnatus ad solvendum Decimam non appellat.*
- 11 *Quindennium uti debitum in recognitionem directi domini, equiparatur Decimæ.*
- 12 *Decima debetur in recognitionem universalis domini apud Deum.*
- 13 *Causa Decimarum est pia, & tamquam talis executiva.*
- 14 *In causis piis non datur appellatio.*
- 15 *Causa quindennii nullo modo est pia.*
- 16 *Aliqui tenent, etiam in Causa Decimarum esse locum appellationi.*
- 17 *Quindennium debetur vigore consuetudinis.*
- 18 *Laudemium debetur ex l. iij. C. de jur. emphyt.*
- 19 *Deficiente gravamine superfluum est recursus.*
- 20 *In re aperta, supervacua redditur appellatio.*
- 21 *Plures casus dari possunt, in quibus non debeat quindennium.*
- 22 *Contrariorum una, eademque est disciplina.*
- 23 *A condemnatione, vel absolutione laudemii datur appellatio.*
- 24 *Causa Pensionis est inappellabilis.*
- 25 *Quindennium est quodammodo Pensio.*
- 26 *In alimentis non datur appellatio.*
- 27 *Undè Signatura rescribit non retardata solutione Pensionis.*
- 28 *Quindennium nihil commune habet cum alimentis.*
- 29 *Se obligans via executiva, appellare nequit.*

C A P I T U L U M L X I.

PRæsens inspectio tanquam quotidiana valdè
utilis est, sed perquam difficilis, Dominus
enim directus habens pro se sententiam super re-
ceptione quindennii instare solet pro illius exe-
cutione, prætendendo defectu appellationi in
devolutivo tantum, è contrà manus mortua ha-
bens contrà se sententiam super solutione quinden-
den-

dennii, petit illius suspensionem, prætendendo ab eadem appellare etiam quoad effectum suspensionem, quamobrem in præfenti asserimus, quod manus mortua emphyteuta, ad solvendum quinquennium per Judicem quantumvis condemnata, adhuc appellare potest à sententia condemnatoria etiam ad effectum suspensionem, retardata interim solutione quinquennii, vel quia in dubio pronuntiandum, deferendum esse appellationi in reverentiam Judicis Superioris, cujus imploratur auxilium, vel quia in quolibet casu censetur concessa appellatio, nisi illa expressè reperitur denegata, veluti in specie de laudemio *Burgius de laudem. par. 3. inspect. 17. n. 1. cum seqq. Niger eod. tract. tom. 1. qu. 49. num. 6. & 11. cum seqq.* ac in generalibus terminis est *textus in cap. omnis oppressus 2. q. 6. cap. ut debitus honor. 59. de appellation. l. qui restituere 68. ff. de rei vindic. l. & in majoribus 20. C. de appellation. & prosequitur Scaccia de appellation. qu. 5. artic. 1. nu. 5. cum plurib. seqq. eodem fermè pacto, quo si vice versa fuerit absoluta per Judicem manus mortua à præfensa solutione quinquennii, tunc licet domino directo appellare à sententia absolutoria, *Niger de laudem. q. 49. n. 3. tom. 1. Ruginell. de appellation. §. 2. cap. 3. num. 157. Scaccia eod. tract. qu. 5. l. 17. limit. 9. sub n. 58. versic. subextende*, debitor enim, & creditor sunt correlativi, ita, ut dictum de uno, dicendum sit quoque de alio, *Barbosa axiom. 60. nu. 1. Gait. de credit. cap. 4. tit. 1. qu. 7. nu. 628.* ut hac via fervetur in judiciis æqualitas *cap. in judiciis 12. de regul. Jur. in 6.* adeoque causa semel effecta appellabilis in actore, remanet semper appellabilis etiã in reo *cap. non licet actori 32. de regul. Jur. in 6. l. non debet 41. ff. eod. Salgad. de Regia protecl. par. 3. cap. 4. per tot. R. P. D. Peregrinus Masserius*, utriusque Signaturæ Votans, olim ejusdem Auditor, ac in Urbe præclarissimus Advocatus, & nisi retroactis annis è humanis discederet, majora promeritus, ad majora ascenderet, *de Legat. à Later. lib. 1. cap. 7. nu. 56. Advocatus Constantinus ad Statut. Urb. lib. 1. annot. 52. artic. 1. sect. 5. nu. 288. & artic. 2. n. 445. cum seq. annot. 147. n. 107. & annotat. 167. artic. 2. nu. 445. cum seq.**

Præterquamquod cum quinquennium sit de Jure incognitum ex supra congestis in *Cap. I.* illius causa non potest esse de Jure inappellabilis, quia prohibitio appellationis non cadit super materia incognita, & tanquam odiosa restringitur intrâ cancellos certorum casuum, de quibus in *tit. ff. de quib. appellat. non lic. & C. quor. appellation. non recip.* proindeque appellatio licita est in omni causa non limitata, *Card. de Luca de judic. disc. 37. nu. 2. cum seqq.*

In nihilum refragante, quod, sicuti condemnatus ad solutionem Decimæ non appellat, *cap. tua nobis 26. il 2. in fine de Decim. Scaccia de appellation. lib. 3. cap. 2. q. 17. limitat. 18. n. 1. Moneta de Decim cap. 8. n. 58. Card. de Luca eod. tract. disc. 15. num. 13. cum seqq.* ita condemnatus ad quinquennium, appellare non debet eo, quod quinquennium uti debitum in recognitionem directi domini, æquiparatur Decimæ, quæ etiam debetur in recognitionem universalis domini rerum, quod penes Deum est, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 49. nu. 4. cum seqq.* quia causa Decimarum est pia, ac tanquam talis, exequutiva, nullam ad-

mittens moram, & concernit tributum animæ, in causis autem piis denegatur appellatio, *Scaccia de appellation. loc. citat. nu. 1. in princip. versic. ratio hujus limitationis, Barbosa de jur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 4. nu. 7. & de Puroch. par. 3. cap. 28. §. 4. nu. 7.* & causa quinquennii nullo modo est pia, bene verum temporalis; Ultraquamquod non desunt Doctores tenentes etiam in causa Decimarum esse locum appellationi ex traditis per *Scaccia loc. sepius laudato nu. 1. circa fin. versiculo contrariam opinionem.*

Minus obstat, quod in causa quinquenniorum cesset necessitas, & iustitia appellandi ex eo, quod cum quinquennium debeatur vigore generalis consuetudinis, Judex mandans illud solvi, non potest de imperitia, aut iniquitate redargui, adinstar laudemii, quod debetur ex clara dispositione *l. fin. C. de jur. emphyt.* proindeque deficiente gravamine superfluum est recursus, quali quod in re aperta supervacua reddatur appellatio *l. si constat. 12. ff. de appellation.* quia, quanvis verificum sit, quinquennium deberi ex notoria consuetudine, attamen potest in pluribus casibus illud non deberi, quos passim congerimus in hoc nostro *Tractatu*, & sicuti causa quinquennii, ut mox subdidimus, quando declaretur, illud non deberi, fit appellabilis, ita fieri debet appellabilis, quando declaretur, illud deberi, quippe contrariorum una, eademque est disciplina, *Barbosa axiom. 58. nu. 11.* immò videmus, quod, etiam si laudemium debeatur ex censura legis (quod idem, vel forsitan plus est, quam quinquennium deberi ex consuetudine) adhuc tamen à condemnatione, vel absolutione laudemii ex jam dictis datur appellatio.

Minorisque momenti est, quod, sicuti causa Pensionis est inappellabilis ad effectum suspensionem, *Barbosa de Pension. par. 1. qu. 7. nu. 17. in fine, Card. de Luca eod. tract. disc. 19. nu. 11. & disc. 53. num. 9.* ita in causa quinquennii videretur quoque debere esse inappellabilis ob maximam affinitatem Pensionis cum quinquennio, est enim quinquennium quodammodo pensio quædam quinquennialis, singulis nempe quindecim annis solvenda ex passim alibi congestis in hoc nostro *Tractatu*, nihilominus ad effectum inappellabilitatis quinquennium non concordat cum Pensione, quippe in tantum Pensionis causa non admittit appellationem, in quantum illa debetur ex causa congruæ, seu alimentorum, in quibus non datur appellatio ad *text. in Concil. Trident. sess. 7. de Reform. cap. 7. sess. 21. cap. 4. & 8. & sess. 25. cap. 16. Barbosa in prax. exig. Pension. par. 1. in probem. n. 7. & qu. 2. nu. 11. cum seqq. Castill. de aliment. cap. 8. n. 3. & 14. cum seqq. & cap. 27. ante n. 1. & n. 4. Surd. eod. tract. tit. 8. privileg. 60. n. 5. cum seqq. & privileg. 96. n. 1. Card. de Luca de Pension. disc. 19. n. 11. & disc. 53. n. 9. & de judic. disc. 37. n. 51.* Unde Signatura Justitiæ in casu reservationis Pensionis etiam sub modo, vel conditione factæ, ut plurimum solet causam committere cum clausula præservativa non retardata solutione Pensionis, *Barbosa in prax. exig. Pension. par. 1. quest. 2. n. 8. & 15. cum seqq.* quinquennium autem nihil commune habet cum alimentis.

Quandoque tamen crederem non esse appellabilem causam quinquenniorum, si nimirum manus

29 nus mortua se obligasset via exequutiua cum pacto de se non opponendo solutioni quindennii, quo casu appellare nequit ad effectum suspensivum, sed bene tantum indevolutivo coram Iudice, ad quem, veluti in simili de laudemio Burgius de laudem. par. 3. inspect. 17. n. 5.

ARGUMENTUM.

Quindennii debitum non admittit compensationem cum credito manus mortuæ Emphyteutæ in diversa specie à Domino directo contracto.

SUMMARIUM.

- 1 Quandoque contingere solet, quòd debitor sit eodem tempore creditor sui creditoris.
- 2 Debitum Emphyteutæ manus mortuæ quoad quindennium consistit in pecunia.
- 3 Debitum Domini directi consistere potest aliquando in alia specie, puta vino &c.
- 4 Quindennii debitum non admittit compensationem cum credito manus mortuæ Emphyteutæ.
- 5 Canonis, seu laudemii debitum non admittit compensationem.
- 6 In solutionibus solvendum est idem, non aliud pro alio, invito creditore.
- 7 Renunciatus omni legum auxilio, censetur renunciasset compensationi.
- 8 Non intrat compensatio quindennii, si manus mortua sit creditrix in minori summa, quam sit debitum quindennii.
- 9 Emphyteuta tenetur solvere integrum Canonem.
- 10 Manus mortua tenetur solvere integrum quindennium.
- 11 Eadem non solveret integrum quindennium, si illud compensare posset cum suo credito in minori summa.
- 12 Prout etiam si se obligaverit ad quindennium in pecunia realiter.
- 13 Præsertim si compensatio redolet aliquam turbiditatem.
- 14 Quindennium uti onus infixum rei, non est compensabile cum alio credito.
- 15 In Lusitania extat super hoc Ordin. Reg.
- 16 Decima Papalis est incompensabilis.
- 17 Compensatio respicit petitorium.
- 18 Et requirit altiorem indaginem.
- 19 Quindennii solutio respicit iudicium summarium, & exequutiuum.
- 20 Non est locus compensationi, si adsit obligatio Cameralis.
- 21 Compensatio regulariter retardare nequit executionem obligationis Cameralis.
- 22 Nisi in casu, quo utrumque debitum, sit Cameraali obligatione vallatum.
- 23 Quavis de æquitate aliquando retardet.
- 24 Compensare est solvere.
- 25 Non curandum de modo, quando habemus finem, & effectum.
- 26 Compensare non est verè, sed fidei tantum, & imaginariè solvere.
- 27 Compensatio fit ipso Jure sine ministerio hominis.
- 28 De Jure compensatio non intrat in creditis diversarum specierum.
- 29 Compensatio locum habet in quocumque genere creditorum etiam ex diversis causis procedentium.

- 30 Compensatio venit admittenda saltem de æquitate.
- 31 Si non competit compensatio, competit saltem reventio.
- 32 Hoc procedit, si credita consistant in eisdem speciebus.
- 33 Æquitas præferenda est rigori.
- 34 Si manus mortua fuerit pauper, tunc admittitur ad compensationem debiti quindennii cum debito Domini directi.
- 35 Emphyteuta pauper, ad evitandam caducitatem, compensare potest.
- 36 Compensatio fundata est in æquitate.

CAPITULUM LXII.

CUM quandoque (ut experientia docet) contingere soleat, quòd debitor sit eodem tempore creditor sui creditoris, ideoque beneficio compensationis se tueatur, verum quia debitum Emphyteutæ manus mortuæ quoad quindennium consistit in pecunia, & debitum Domini directi consistere potest aliquando in alia specie, puta vino, oleo, frumento, hordeo, vel in simili alia functione penitus à debito pecuniario absimili, haud inutiliter præsens inspectio sese profert in medio, firmando nempe, quòd quindennii debitum non admittit compensationem cum credito manus mortuæ Emphyteutæ, in diversa specie à Domino directo contracto, sicuti eodem casu compensationem hujusmodi non admittit canonis, seu laudemii debitum Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon. limit. 5. n. 2. Burgius de laudem. par. 3. inspect. 8. n. 8. Amic. de jure Emphyt. qu. 97. n. 14. Fulgin. eod. tract. tit. de solut. canon. q. 1. n. 316. cum seq. Donad. de renunc. tom. 1. cap. 30. n. 49. cum seq. Gutierrez Huerta de compensation. tom. 2. lib. 5. qu. 6. n. 65. Bersan. eod. tract. cap. 3. qu. 17. nu. 4. optima sanè opitulante ratione, quòd in solutionibus sit solvendum idem, non aliud pro alio invito creditore Tyndar. de compensation. artic. 3. n. 3. in fine, & n. 16. Scaccia de sentent. & re Judic. glos. 7. qu. 4. spec. 3. nu. 17. quod fortius procedit, si manus mortua in Instrumento promissionis solutionis quindennii renunciaverit omni legum auxilio, tunc enim censetur renunciasset oppositioni compensationis, Burgius de laudem. in addit. parte 3. inspect. 8. n. 22. Signanterque à fortiori non intrabit compensatio quindennii, si manus mortua sit creditrix in minori summa, quam sit debitum quindennii Gutierrez del. Huerta de compensation. lib. 2. q. 4. n. 38. & lib. 3. qu. 10. nu. 33. tom. 1. quia sicuti integrum canonem tenetur solvere Emphyteuta, ita & integrum quindennium manus mortua, quod quidem integrum non solveret, si illud compensare posset cum suo credito in minori summa, quam sit suum debitum quindennii, Gutierrez loc. cit. n. 44. prout etiam si se obligaverit ad solutionem quindennii in pecunia realiter, verè manualiter, in contanti, vel alio simili modo, Burgius loc. cit. n. 24. præsertim si opposita compensatio redolet aliquam turbiditatem ob ambages, quibus involuatur ad l. fin. C. de compensation. Bersan. eod. tract. cap. 2. q. 2. n. 25. Cyriac. contr. 120. n. 11. Orceol. consult. for. cap. 89. n. 22. cum seqq. Rota in Romana pecuniaria s. fin. in princip. 27. Januarii & 13. Junii 1698. s. Totum itaque coram Reverendissimo P. D. Molines Decano, posteaquam Inqui-

14 Inquisitore Generali Hispaniarum. Quinden-
 nium nanque uti onus inhxum rei adinstar ga-
 bellæ, non est compenabile cum alio credito
l. aufertur 46. §. ut debitoribus 5. ff. de jure fisci,
l. in ea 3. C. de Compensation. ubi Brunneman. n. 7.
 & Barbofa n. 1. 3. & seqq. *Loffeus de jure univer-*
sitat. par. 3. cap. 6. n. 2. 4. Guzman. verit. Jur. ve-
rit. 16. n. 1. 4. Rosæ consult. juridic. consult. 56. n. 22.
Gutiérrez dela Huerta de compensation. lib. 2. qu. 1.
n. 10. & per tot. tom. 1. & lib. 2. qu. 1. nu. 10. cum
n. 77. n. 113. & n. 130. tom. 2. Peregrin. de jure
fisci lib. 6. tit. 8. num. 15. Lassart. de decim. vendit.
cap. 18. n. 86. in fine versic. & præcred. Ludovic.
Montalt. de reprob. sentent. Pilat. num. 42. fol.
mib. 184. Medices de compensat. par. 1. qu. 38. n. 3.
Fontanella dec. Cathalon. 466. n. 4. cum seq. tom. 2.
 & in nostra Lusitania extat etiam super hoc Or-
 15 *din. Reg. lib. 4. tit. 78. §. 5. ac etiam adinstar deci-*
 16 *mæ Papalis incompenabilis, Gutierr. de com-*
pens. lib. 2. qu. 12. n. 35.

17 Cumque compensationis exceptio respiciat
 petitoriū ad tradita per *Postium de manut. obs. 65.*
 18 *n. 4. & requirat altiore indaginem Orceol. con-*
sult. for. cap. 89. n. 30. Rota dec. 627. n. 3. parte 1.
diversorum, æquum non videtur, ut retardare
 19 *valeat solutionem quindennii, quæ respicit po-*
tius judicium summarium, & exequutivum,
 seu manutentionis in possessione illud exigendi.
Rota post eund. Postium dec. 110. nu. 2. decis. 115.
n. 9. dec. 224. n. 2. dec. 306. n. 8. dec. 469. num. 38.
dec. 534. n. 22. & dec. 570. n. 7.

20 Minusque erit locus compensationi, si in In-
 strumento promissionis quindennii legatur obli-
 21 gatio Cameralis, cujus exequutionem regulari-
 ter retardare nequit opposita exceptio compen-
 sationis *Tindar. de compensation. artic. 7. num. 14.*
Gutiérrez de la Huerta eod. tract. lib. 1. qu. 13. n. 5.
cum seqq. tom. 1. & lib. 2. qu. 13. nu. 5. eod. tom. 1.
Orceol. controuv. for. cap. 61. num. 41. col. 2. Mart.
Medic. in Addit. ad exam. 60. n. 6. Pacific. de Sal-
vian. Interdict. inspect. 2. cap. 2. nu. 315. Christin.
dec. Belgic. 308. n. 6. vol. 3. Gallefius de oblig. Ca-
 22 *meral. qu. 18. n. 6. ubi ita in Romana, & Neapo-*
 23 *litana Curiis practicari, & Zatch. n. 13. Rota cor.*
Duran. dec. 404. in fine, & in rec. dec. 332. n. 24.
par. 10. & dec. 378. nu. 7. p. 18. nisi in casu, quo
 22 *utrumque debitum, sit Camerali obligatione*
 23 *vallatum Gutierr. sæpe laud. tract. dict. lib. 2. q. 13.*
n. 13. quanvis de æquitate aliquando retardet,
Gallef. n. 7. cum seq. Zacchias n. 23. ubi exempli-
 ficat in debitore paupere, & *nu. 24. Fontanella*
dec. 466. n. 11. tom. 2. Verum ut veritas proposi-
 ræ resolutionis magis elucescat, infra deducen-
 dis oppositionibus, ac objectis impugnata, sed
 non expugnata, eisdem satisfacere quantum in
 me, & mei est, contendam, vel saltem intendam.

24 Non itaque officit I. Objectum, quod com-
 pensare sit solvere per *text. in l. verum 4. l. si am-*
bo 10. ff. de compensation. l. si constat 4. & l. fin. C. eod.
l. vel permutavit 19. ff. de liberal. eus. l. amplius
non peti 15. ff. rem rat. haber. l. si debitor 4. ff. qui
potior. in pign. hab. l. solutionis 54. ff. de solution.
l. Julianus ait 45. ff. de condit. & demonst. l. si pec-
culium 20. §. 1. ff. de statuliber. Tyndar. de compensat.
artic. 6. per tot. Gutiérrez dela Huerta eod. tract.
lib. 1. qu. 4. n. 11. cum seqq. & per tot. tom. 1. Esco-
bar. Muñoz de ratiocin. imput. 14. nu. 2. 3. & 10.
Costa de rata qu. 61. n. Fratian. disc. 728. nu. 5.

Salgad. Labyr. creditor. par. 3. cap. 6. §. unic. nu. 4.
Larrea dec. Granat. 87. n. 1. par. 2. Rota in Roma-
na Pecuniaria 4. Februarii 1699. §. Oblare tamen
in princip. coram Reverendiss. P. D. Molines De-
 25 *cano, quali quod non curandum de modo, quan-*
 do habemus finem, & effectum, quia compen-
 sare non est verè, sed fictè tantum, & imagina-
 riè solvere, *Prat. disc. for. tom. 3. cap. 6. num. 37.*
 26 *Larrea dec. Granat. 87. num. 9. tom. 2. & quando*
 adhuc esset verè solvere, venit intelligendum in
 suis terminis habilibus.

Minus officit II. Objectum, quod compen-
 satio sit ipso Jure sine ministerio hominis §. *Bo-*
 27 *næ fidei 28. Institution. de action. l. verum 4. &*
l. si ambo 10. ff. de compensation. l. si constat. 4. C. eod.
 quia etiam de Jure est, ut juxta supra firmata, 28
 compensatio non intret in creditis diversarum
 specierum.

Nec adversatur III. Objectum, quod com-
 pensatio locum habeat in quocumque genere
 29 creditorum etiam ex diversis causis proceden-
 tium, *Bersan. de compensation. cap. 2. qu. 15. n. 11.*
Amat. var. resol. 17. n. 5. Card. de Luca de credit.
disc. 46. n. 18. alter de Luca de pluralit. homin. le-
gal. cap. 7. n. 3. Rota in Romana Pecuniaria 4. Fe-
 30 *bruarii 1699 §. Obstare tamen in med. versic. &*
pro quocumque genere, coram Reverendiss. P. D. Mo-
lines Decano, postea Inquisitore Generali Hispania-
 rum, quia in presenti non cadit super hoc qua-
 stio, sed super diversitate specierum creditorum.

Ninimèque obstat IV. Objectum, quod si
 compensatio de rigore Juris non esset admitten-
 da in casu, saltem de æquitate fundata in ratio- 30
 ne inanis circuitus evitandi *Cyriac. contr. 441. n. 6.*
Rota in laudata Romana Pecuniaria §. Atque
etiam, quia quando, ut in casu, agitur de cre-
 ditis ex fonte diversarum specierum provenien-
 tibus, cessat ratio evitandi circuitus, qui solum-
 modò considerari valet in creditis earundem
 specierum, si videlicet ego tibi debeam decem,
 vel si tibi debeam tot amphoras vini, tunc enim
 ad quid solvere id, quod mutuò debetur.

Neque patiter turbat V. Objectum, quod in
 omni casu si non competit directè compensatio,
 indirectè tamen competet retentio, quæ est fa- 31
 vorabilior, *Ciarlin. contr. 36. nu. 30. Cyriac. con-*
tr. 224. n. 9. Card. de Luca de credit. disc. 60. nu. 8.
Rota in sapius enunciata Romana Pecuniaria §. at-
 que etiam in fine, quia semper sese offert respon-
 sio superius data, quod hoc procedit in suis ter-
 minis habilibus, quando nempe credita sunt in-
 ter se (ut ita dicam) compatibilia, & recipien-
 tia compensationem, si consistant in eisdem spe- 32
 ciebus, qualia sunt pecuniaria, vel similia eju-
 sdem generis, uti fundata super re æquè fungi-
 bili, seu eandem mutuam functionem recipien-
 te, & genere, numero, & mensura constante,
Calvin. de equitat. lib. 3. cap. 23. 2. nu. 23. Gutierr-
rez dela Huerta de compensation. lib. 1. qu. 6. n. 87.
qu. 8. n. 4. qu. 6. nu. 26. 31. & 36. qu. 16. n. 72. &
lib. 2. qu. 8. n. 12. cum seqq. tom. 1. & lib. 3. qu. 11.
n. 45. qu. 15. n. 53. q. 19. n. 35. eod. tom. 1. & lib. 4.
qu. 8. nu. 7. & qu. 12. nu. 44. tom. 2. sequendo au-
 33 *tem æquitatem, quæ rigori præferenda est, cen-*
 34 *serem, quod, si manus mortua debitor quin-*
 35 *dennii sit pauper, tunc admittatur ad compen-*
 sationem debiti quindennii cum debito Domini
 directi, prout ad evitandam caducitatem ad-
 mitti-

mittitur Emphyteuta pauper debitor canonum; Fulgin. de jure emphyt. tit. de solution. canon. q. 1. nu. 305. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 33. n. 25. Ancharan. qu. Fur. famil. lib. 1. qu. 2. n. 5. Calvin. de equit. lib. 1. cap. 7. nu. 10. Maur. de solution. cap. 5. num. 13. Pax Fordan. lucub. vol. 3. lib. 14. tit. 20. n. 445. fol. 418. & tit. 22. n. 135. cum seq. fol. 447. Gutierrez dela Huerta de compensatio. lib. 1. qu. 13. n. 26. cum seq. tom. 1. compensatio enim est fundata in æquitate, & miserationis causa, Gutier. cit. tract. tom. 1. lib. 1. q. 15. n. 31.

A R G U M E N T U M.

Quindennii taxatio regulanda est juxta æstimationem currentem de tempore concessionis Emphyteuticæ manui mortuæ factæ, non autem de tempore præsentis, solutionis nempe ipsius quindennii.

S U M M A R I U M.

1. Quindennii taxatio regulanda est juxta æstimationem currentem de tempore concessionis.
2. Debitor censetur minus esse gravatus, quam fieri potest.
3. Obviandum est avaritiæ.
4. Laudemium Cæsariæ est quinquagesima.
5. Emphyteusis datur ad meliorandum.
6. Obviandum est fraudibus.
7. In dubio faciendæ est interpretatio contra eum, qui verbis claris mentem non explicavit.
8. Tempus contractus attenditur ad cognoscendum quid veniat in obligatione.
9. Futurus status bene potest in genere cogitari, quando agitur de tractu successivo.
10. Laudemium æstimandum deducta gabella, ac singulis expensis.
11. Quindennium æstimandum deductis melioramentis.
12. In contractibus attendenda est origo.
13. In relevii calculatione attendendus valor feudi de tempore concessionis.
14. Reijicitur Capan. de jur. relev. par. 1. qu. 7. n. 2.
15. Quindennium simile est relevio.
16. Laudemium debetur in summa juxta statum antiquum, quando agitur de renovatione.
17. Æstimatio rei legata debetur de tempore testamenti.
18. Compensatio, seu subrogatio faciendæ est juxta valorem de tempore contractus.
19. Valor locorum Montium inspiciendus de tempore contractus.
20. Auctor acturus est alium tractatum de Quindenniis debitis de Beneficiis unitis manui mortuæ.
21. Quindennia debentur de Beneficiis unitis semper in eadem quantitate, si vè crescant, si vè decrescant fructus Beneficiorum.
22. Auctor putat supradictam principalem resolutionem esse fundatam in Epicheja.
23. Nemo debet locupletari cum aliena jactura.
24. Emphyteuta tenetur meliorare fundum.
25. Nemo debet locupletari cum aliena jactura.
26. Melioramenta industrialia acquiruntur hæredibus Emphyteuta meliorantis.
27. Talia melioramenta sunt diversa ab Emphyteusi.
28. Præferendus est tractans de damno vitando, tractanti de lucro captando.
29. Attendendus est valor de tempore contractus.
30. Fortius si adfuerit longeva observantia solvendi

quindennium juxta æstimationem de tempore concessionis.

31. Unus Doctõr prevalere nõ debet S. Rotæ Romanæ.
32. Rota facit communem opinionem.
33. De facili recedendum non est ab opinione Rotæ.
34. In laudemiorum solutione attendi non solet tempus concessionis.
35. Quindennium successit loco laudemii.
36. Ex regula subrogatorum.
37. In solutione Decimæ attenditur tempus illius solutionis.
38. Laudemium etiam Decima appellatur.
39. Quindennium subrogatum loco laudemii.
40. Singulis 15. annis fingitur fieri alienationem.
41. Dominus directus non debet amittere melioramenta.
42. Idem laudemium exposcere potest à novo Emphyteuta etiam ratione melioramentorum.
43. In contractibus considerandus est ultimus status.
44. In moneta valore inspicitur tempus solutionis.
45. Attamen dicitur nova acquisitio.
46. Præteritum rei attenditur de tempore evictionis.
47. In jure prælationis æstimatio Emphyteusis faciendæ est juxta tempus, quo fit prælatio.
48. Æstimatio fieri debet juxta tempus, ad quod differitur exequutio contractus.
49. In solutione quindennii faciendæ est æstimatio Emphyteusis quanti valet utile dominium sine directo.
50. Excambium Vassallo promissum calculatur juxta æstimationem feudi de tempore revocationis.
51. Contraria opinio est verior tenentium, excambium esse calculandum juxta æstimationem de tempore concessionis.
52. A feudo ad Emphyteusim bene arguitur.
53. Qualitas junctæ verbo regulari debet secundum tempus verbi.
54. Valor rei venditæ attenditur tempore venditionis, cum aliud sit venditio, & aliud promissio de vendendo.
55. Aliud est solutio quindennii, & aliud promissio de solvendo quindennio.
56. Augumentum superveniens, est inseparabile.
57. Augumentum dicitur pars rei augmentatæ.
58. Melioramentum, dicitur, & efficitur pars rei.
59. Quis non tenetur petere invulituram de augmento, seu melioramento feudi.
60. Canon non augetur, licet augetur valor Emphyteusis ob melioramentum.
61. Augumentum, seu melioramentum Emphyteusis non subjacet oneribus.
62. Addumentum ejus naturæ esse debet, cujus res est.
63. Accessorium sequitur naturam sui principalis.
64. Pars accrescens, censetur accessoria.
65. Melioramenta dicuntur accessoria fundo.
66. In casu deteriorationis laudemium calculatur de tempore illius solutionis.
67. Quindennium subrogatum loco laudemii.
68. Dominus directus habere debet tam augumentum, quam decrementum Emphyteusis.
69. Nemo locupletari debet cum aliena jactura.
70. Ecclesia debet esse justitiæ cultrix.
71. In æstimatione melioramentorum consideratur tempus præsens.
72. In gratia de vacaturo Beneficio tanti valoris, attendendus est valor de præsentis.
73. Creditor antè diem agere nequit.
74. In solutionibus non admittitur retrotractio.
75. In pacto de affrancando rem livellariam per subrogationem rei ejusdem redditus, spectandus est reddi-

- redditus, qui est de tempore affrancationis.
- 76 Solutio quinquennialis non dicitur nova acquisitio.
- 77 Emphyteusis penès manum mortuam perpetuo durat.
- 78 Pro solutione laudemii attenditur tempus contractus.
- 79 In perpetua pensatione solutio facienda est juxta æstimationem monete currentis de tempore contractus.
- 80 Fingitur singulis quindecim annis renovatio Emphyteusis ad conservandum jura dominicalia ex quinquenniis resultantia.
- 81 Laudemium apud aliquas Nationes est decima pars.
- 82 Apud manum mortuam nulla fingi valet nova investitura.
- 83 Non debetur quinquennium ratione melioramentorum, nec laudemium ex ficta venditione.
- 84 Melioramenta non cedunt solo.
- 85 Major utilitas resultat Domino directo ex invariabili taxa quinquennii.
- 86 Auctor editurus est alium Tractatum de Quinquenniis pro Beneficiis unitis manui mortuæ.
- 87 Taxa quinquennii pro Beneficio unito semper est eadem, si vè redditus Beneficii augeantur, si vè diminuantur.
- 88 Quinquennia Emphyteutica introducta fuerunt ad similitudinem quinquenniorum beneficiorum.
- 89 Quando constat de anteriori statu concessionis, iste remanet immutabilis.
- 90 Valor rei ad dignoscendum, an adsit læsio, consideratur tempore contractus.
- 91 Debitor moroso, diminutio monetæ cedit damno ipsius debitoris.
- 92 Hæc tamen opinio est controversa.
- 93 Non desunt tenentes, attendendum esse valorem monetæ currentis de tempore contractus.
- 94 Quæ opinio fulciri potest auctoritate textus in l. Rutilia Pola 69. ff. de contrah. empt. inque aliis legibus.
- 95 Vel fadere distinctionis concilianda est.
- 96 Perpetua præstatio habet tractum successivum.
- 97 Solutio semper ad originem se refert.
- 98 Valor fructuum attenditur de tempore locationis.
- 99 Quinquennium inducit contractum ultrò, citròque obligatorium.
- 100 A diversis non fit illatio.
- 101 Evitata re, si ex stipulatu agatur, tunc attenditur valor tempore contractus.
- 102 In solutione quinquennii consideratur tractus successivus, cum singulis 15. annis illud solvatur.
- 103 Debitor, & creditor ad imparia judicandi non sunt.
- 104 Æstimatio Emphyteusis facienda est de tota re.
- 105 Totum æstimari debet ut quoddam totum ex partibus collectum.
- 106 Emphyteusis æstimanda est una cum melioramentis.
- 107 Nemo locupletari debet cum aliena jactura.
- 108 Qualitas verbi non regulatur secundum tempus verbi, quando agitur de materia habente tractum successivum, & quando verbum stat demonstrativè.
- 109 Quando considerandus est favor debitoris, qualitas juncta verbo non intelligitur secundum tempus verbi.
- 110 Promissio de vendendo est simplex tractatus, qui nihil ponit in esse, donec deveniatur ad illius conclusionem.
- 111 Consuetudo feudalis non extèditur ad Emphyteusim.
- 112 Emphyteusis, & melioramenta proveniunt ex diversis fontibus.
- 113 Melioramentum ad Emphyteutam spectare debet.
- 114 Directus Dominus augere nequit canonem.
- 115 Auctor valdè dubitat de opinione Nigri putantis, laudemium esse solvendum ad ratam decrementi, seu diminutionis Emphyteusis.
- 116 Emphyteuta ex contractu tenetur potius Emphyteusim meliorare.
- 117 Aliàs ob deteriorationem notabilem in substantia, incidit in commissum.
- 118 Opinio allata in XVIII. Objecto habet contraditores.
- 119 In Lusitania servatur opinio tenentium, æstimationem meliorationum attendendam esse de tempore præterito.
- 120 Non bene arguitur à taxatione melioramentorum ad taxationem quinquenniorum, quæ sunt diversa à melioramentis.
- 121 Melioramenta non habent tractum successivum, prout habent quinquennia.
- 122 Vacaturæ aliàs expectativæ per Sacrum Concilium Tridentinum sunt hodiè sublata.
- 123 Post Concilium rarissimè, & quasi miraculosè Pontifices concedere solent expectativas.
- 124 Dies collationis Beneficiorum solum cedit tempore vacationis.
- 125 Expectans, plenum jus solummodò acquirit tempore provisionis.
- 126 Materia quinquenniorum est odiosa.
- 127 Verior opinio est, spectandum esse redditum, qui est de tempore concessionis.
- 128 Si Emphyteusis meliorata fuerit Dei provisione, tunc quinquennium taxandum juxta valorem de tempore solutionis.
- 129 Relevium simile est quinquennio.
- 130 Si intercesserit particularis concordia de meliorando Emphyteusim, tunc attendendum est tempus solutionis.
- 131 Vel si adsit pactum de solvendo quinquennio juxta æstimationem de tempore concessionis.

CAPITULUM LXIII.

FRæquentissima sanè jurgia in foro mentes Judicum fatigant, & ambiguas trahunt super modo, ac ratione calculandi, seu taxandi quinquenniorum solutiones à manu mortua ex fundis emphyteuticis faciendas, ideò ad sternendum faciliorem viam, præfens inspectio perquam necessaria proponitur discutienda, firmando, quòd quinquennii taxatio regulanda est juxta æstimationem currentem de tempore concessionis emphyteuticæ manui mortuæ factæ, non autem de tempore præfenti, solutionis nempe ipsius quinquennii, in puncto Carol. Anton. de Luca in Append. ad aliq. disc. Gratian. & ad de Marin. melior. 235. nu. 13. in fine versic. quinquennialis solutio, tom. 1. repetit. post Tract. inter Doctores litera A. A. Rota in Romana quinquenniorum 1684. & 1687. coram Benincasa, & in Romana quinquenniorum 1701. coram Reverendis. P. D. Molines Decano, post Tract. in ordine la VIII. nu. 4. & 5. decis. IX. num. 13. & decis. XVIII. num. 4. de jure enim debitor (qualis est manus mortua emphyteuta) censetur minus esse gravatus, quam fieri potest l. nummis 75. ff. de legat. 3. Rota in recentior. dec. 225. n. 11. par. 16. & tenendo hanc æquissimam opinionem obviamur occasioni exercendi avaritiam, si Dominus directus quinquennium consequuturus esset in lon-

longè majori quantitate de tempore solutionis ratione adaucti valoris fundi emphyteutici ob supervenientia melioramenta, veluti ad aliud propositum solvendi laudemium ad rationem duorum tantum pro centenariis, idest ad rationem quinquagesimæ juxta taxam per Homines Cænesaten Communitatis ex privilegio Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. singulariter advertit *Rota dec. 400. nu. 22. & 29. par. 9. recentior. tom. 2. decis. 492. nu. 1. cum seqq. par. 18. tom. 2.*

Aliàs si quindennium foret taxandum juxta præsentem valorem de tempore solutionis, intolerabile sequeretur absurdum, quòd nempe manus mortua emphyteuta ad effectum solvendi quindennium in longè minori summa, fundum emphyteuticum potius desereret, & deterioraret, quàm melioraret, se in quantum posset à meliorando ditrahens, quando tamen in Emphyteusim recipit fundum ad finem meliorandi, ut in simili de laudemio advertit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 3. num. 13.* hocque modo esset in illius potestate præjudicare Domino directo; unde Jura obviare debent fraudibus in omni materia præsertim in contractibus, & ansam circumveniendi præripere, *Barbosa axiom. 112. n. 1. cum seqq.* Præterea cum Dominus directus potuerit cogitare augmentum valoris Emphyteusis ob infitã obligationem emphyteutæ de illam meliorando ex natura contractus emphyteutici, quàm decrementum valoris ejusdem Emphyteusis tanquàm contra naturam ejusdem contractus, & tamen non expressit sibi fore solvendum quindennium ad ratam valoris Emphyteusis de tempore solutionis ejusdem quindennii, sibi debet imputare, cum faciliè potuerit, verbis claris suam mentem non explicaverit, contra quem in dubio faciendâ est interpretatio *l. veteribus 40. ff. de pact. l. Labeo 21. & l. si in emptione 34. ff. de contrab. emphyt. l. quidquid adstringendæ 99. ff. de verb. oblig. ac in simili in feudo ait Capan. de jure relev. par. 2. qu. 7. num. 15. in fine*, undè tempus contractus attenditur ad cognoscendum, quid, & quantum veniat in obligatione, seu promissione, *l. tale pactum 40. §. Fin. ff. de pact. l. venditor 2. §. Fin. ff. de hered. vel act. empt. l. Rutilia Polla 69. & l. in lege 77. ff. de contrab. empt. l. cum quis 30. in princip. ff. de solution. Orceol. consult. for. cap. 64. nu. 4. cum seqq. Rubens ad decis. 523. n. 5. cum seqq. par. 4. recent. tom. 3.* Cùmque in promissione quindennii cadat præstatio habens tractum successivum, & compræhensivum temporis futuri, futurus status benè potuit in genere cogitari *l. si quis domum 9. §. 1. ff. locat. Rubens ad decis. 523. n. 30. cum seqq. par. 4. recentior. tom. 3.* & licuti laudemium æstimandum deducta gabella, ac singulis expensis, *Fragos. de regim. Reip. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 13. §. 1. n. 21.* ita & quindennium æstimandum deductis melioramentis, omisso, quòd potissimum in contractibus attendenda est origo, & initium *cap. factum legitime 73. de regul. Jur. in 6. cap. dudum 22. de elect. cap. eam te 7. cap. constitutus 19. de rescript. cap. si eo tempore 9. eod. in 6. Clem. literas 5. eod. l. si filius 78. ff. de verb. oblig. l. nam origo 8. ff. quod vi, aut clam l. tutor. datus 70. ff. de fidejussor. l. quod ait 23. §. quod ait lex 4. ff. ad leg. Ful. de adulter. l. si id, quod 58. §. Si filius 2. ff. pro Soc. l. denique 3. §. Si quis cum minore 1. ff. de mi-*

*nor. l. si Procuratorem 8. in princip. ff. mandat. l. Pomponius 9. ff. de negoc. gest. l. 1. §. Idem Pomponius 13. in fine, & §. Si Servus 30. in fine ff. deposit. l. clam possidere 6. ff. de acquir. possess. Novar. qu. for. par. 1. qu. 74. num. 7. præterquamquòd licuti in relevii calculatione attendendus venit valor feudi de tempore concessionis, non autem de tempore solutionis, Rosental. synopsis feud. tit. ex quib. caus. feud. amitt. cap. 10. nu. 43. Schrader. de feud. par. 9. partic. 2. sect. 2. de Gregor. de concess. feud. par. 1. qu. 11. per tot. ubi Mastrill. in addit. litera B. verbo & similiter, Instrigliol. de feud. centur. 1. qu. 67. nu. 4. Parisius de Puteo de reintegr. feud. cap. 152. num. 1. Kol. de de servit. feud. tit. de caus. formal. servit. num. 197. Frecc. de subfeud. lib. 2. auctor. 5. nu. 21. Capan. de jure relevii par. 1. qu. 6. nu. 3. & qu. 7. n. 1. (quidquid titubanter sentiat d. qu. 6. n. 4. & dicta qu. 7. n. 2.) ita in quindennii calculatione practicandum, cum illud simile sit relevio, ut ait *Rota in Rom. quindenniorum post Traët. in ordine la VIII. n. 4. cum seq. & la IX. num. 12. cum seq. int. Decision. S. Rot. Rom. & sicuti laudemium debetur in summa juxta statum antiquum, quando agitur de renovatione favore proximioris, Rota in Callien. Laudemii 11. Maii 1703. coram Reverendis. P. D. Kanmitz, eoque modo si testator leget ælimationem alicujus rei, præstanda venit ælimatio, quæ est de tempore testamenti, non de tempore solutionis, Bellon. Fun. cons. 76. num. 23. cum seqq. sicuti faciendâ sit recompensatio, seu subrogatio bonorum, faciendâ est secundum valorem de tempore contractus, non de tempore recompensationis, seu subrogationis, Bellon. loc. cit. nu. 32. sicuti valor locorum montium inspiciendus est de tempore contractus, Orceol. in addit. ad lib. 1. consult. ad cap. 1. ad nu. 27. nu. 2. cum seq. Ceparrell. ref. fiscal. 60. n. 6. Card. de Luca de Regal. disc. 30. sub n. 7. eodemque modo, quo aliâ quindennia (de quibus Deo dante in alio Traët.) pro Beneficiis manui mortuæ unitis debita, semper solvuntur in eadem taxa semel designata, si vè postea beneficiales redditus crescant, si vè decre-scant, ut arguit *Rota in Romana quindenniorum 6. Junii 1687. §. Mirificè & 13. Maii 1689. §. Etenim circa fin. versiculo undè hoc etiam coram Benincasa & in alia Causa Romana quindenniorum 13. Maii 1701. §. Que omnia antè med. versic. undè sicuti annata, coram Reverendis. P. D. Moline Decano, regilrat. post Traët. int. Decision. S. Rot. Rom. in ordine la VIII. nu. 4. cum seq. la IX. n. 13. & la XVII. num. 15. cum seqq.***

In quadam nanque Epicheja meo judicio videtur fundata resolutio, cum, ut servetur æqualitas inter contranentes, ne vè una pars, cum aliena jactura locupletetur, & alia damno prægraveretur, benè firmatur, quòd quindennii taxatio regulanda est juxta æstimationem currentem de tempore concessionis emphyteuticæ manui mortuæ factæ, non autem de tempore præsentis, solutionis nempe ipsius quindennii, cum aliàs maximum sequeretur absurdum, si in quindennii taxatione esset attendendus valor de tempore præsentis, nimirum quod forsitan tunc reperiretur Emphyteusis potius deteriorata, quàm meliorata, sicque Dominus directus damnificaretur in recipiendo quindennio minoris summe proportionabiliter ad valorem fundi emphyteutici ob deteriorationem longè minus valentis, quam

quàm valeret de tempore concessionis, quando tamen factum, & incuria emphyteutæ manus mortuæ, quæ vigore contractus tenetur meliorare, non debet nocere Domino directo, ut arguendo de relevio ad quindennium, cum quo fraternizat, singulariter ponderat *Capan. de jure relev. par. 2. qu. 6. num. 6.* E contra verò angamentum Emphyteutis supervenire posset valdè notabile, & sic manus mortua emphyteuta damificaretur in præstando quindennio majoris quantitatis, quàm præstare teneretur, si non juxta supervenientem meliorationem, sed juxta æstimationem de tempore concessionis illud præstaret, quando tamen æquitas suadet, ut talia emphyteutica melioramenta, quæ sunt emphyteutæ, eique tanquàm sua acquiruntur, non cedant beneficio Domini directi in calculando quindennio, nè hac via per indirectum locupletetur aliena jactura, & ex alterius, nempe emphyteutæ industria, laboribus, & impensis sibi pariat, ac comparet emolumentum, veluti in simili de relevio ait *Capan. de jure relev. par. 2. qu. 6. per tot.* hinc est, quòd melioramenta industrialia acquiruntur hæredibus emphyteutæ meliorantis etiam extraneis tanquàm ab Emphyteusi separata, ac distincta, *Berojus qu. 96. nu. 4. in princip. Rosental. de feud. tom. 2. cap. 10. nu. 17. Intrigliol. eod. tract. centur. 1. qu. 59. nu. 4. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 49. nu. 3. Fulgin. de jure emph. tit. de melior. qu. 2. nu. 1. cum seqq. & qu. 6. n. 4. Amic. eod. tract. qu. 73. nu. 3. cum seqq. Ama. à Ponte de laudem. qu. est. 8. num. 3. Niger eod. tract. qu. est. 23. num. 80. tom. 1. Vela disert. 16. nu. 82. Valasc. de partition. cap. 26. num. 23. Eminentiss. Corradin. de jure prælation. qu. 31. nu. 13. Noal. de transmission. cas. 37. nu. 1. & per tot. per text. in l. Dominus horreorum 55. §. In conducto 1. ff. locat. cum vulgat.*

27 quia hujusmodi melioramenta sunt merè allodialia, & quid diversum à jure emphyteutico, *Intrigliol. de feud. tom. 1. centur. 1. qu. 59. n. 1. Valasc. de jure emphyt. qu. 2. nu. 19. & 21. Manent. de contract. livellar. pact. 6. sub n. 9. versic. quia aliud est, Gobius de permiff. feud. & emphyteus. alien. qu. 4. nu. 11. cum seqq.* Cumque manus mortua emphyteuta prætendendo solvere quindennia juxta æstimationem de tempore concessionis, tractet de damno vitando, è contra Dominus directus prætendendo sibi solvi quindennia de tempore adventus solutionis, sicque de tempore, quòd verifimiliter (etiam agendo de primo quindennio) res meliorata jam existit, ac indè prætiosior, seu majoris valoris, tractat de lucro captando cum emphyteutæ jactura post impensas factas, pro ipso emphyteuta sumi debet omnis interpretatio, ut in simili de conductore sentit *Pacion. de locat. & conduct. cap. 49. nu. 130. in fine* Hinc est, quòd attenditur valor de tempore contractus,

29 non autem ille, qui postea supervenit *cap. cum dilecti 3. de empt. & vendit. l. non intelligitur 3. §. Di vi 5. ff. de jure fisci l. si voluntate 8. C. de rescind. vendit. Bellon. Jun. conf. 76. n. 17. cum seqq. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vend. par. 3. cap. 4. n. 15. Fontanella de pact. nupt. claus. 8. glos. un. par. 1. n. 37. Cenc. de censib. qu. 3. nu. 14. Cyriac. cont. 61. num. 3. cum seqq. Rota coram Penting. decis. 49. nu. 1. & per tot. Dunozet Jun. decis. 713. nu. 9. Coccin. decis. 1450. nu. 21. & per tot. & dec. 1527. nu. 20. & dec. 1544. nu. 20. & in recen. decis. 193. nu. 7. & decis. 482.*

nu. 22. par. 18. dec. 548. nu. 18. & 38. par. 19. tom. 2. ac alibi passim, quòd fortius procedit, si adfuerit longeva observantia solvendi quindennium juxta æstimationem de tempore concessionis, in puncto *Tondut. res. civ. par. 2. cap. 117. num. 7. in fine cum seqq.*

Neque facienda est vis aliqua in *Tonduto res. Cau. lib. seu par. 1. cap. 46. nu. 11. versic. sed duæ notabiles, & nu. 12. juncto nu. 16. & res. civ. par. 2. cap. 117. nu. 1.* in terminis terminantibus contrariam opinionem tenente, nempe manum mortuam emphyteutam teneri ad quindennium juxta æstimationem de tempore solutionis, non de tempore acquisitionis, seu concessionis, quia *Tondut.* est unicus, ac singularis in suo dicto, aut opinamento, quod non debet prævalere resolutioni S. Rotæ Romanæ suprâ per nos in principio allegatæ, quantavis sit ex præstantissimis Jurisconsultis Gallis, dum S. Rota Romana loquente cæteri silere debent, quæ facit communem, signanter quando, ut in casu laudatæ suo loco decisionis Rotalis fuit articulus utraque parte informantè maturè discussus, ut notat *Advocatus Constantinus ad Statut. Urb. to. 2. ad cap. 92 lib. 3. annotat. 63. artic. 2. nu. 274. 278. cum seqq. & nu. 293. & ad cap. 145. annot. 39. artic. 1. num. 39. cum seqq. Vestr. prax. lib. 6. cap. 1. num. 18. Gratian. disc. 104. nu. 56. Episcop. Rocc. disp. Jur. select. cap. 100. nu. 30. tom. 2. nec de facili recedendum ab opinione Rotæ, Rosa de res. distribut. reddit. Eccl. cap. 1. num. 114.*

Quibus stabilitis, descendo ad viginti Objecta, quæ afferri possunt, eaque postea diluere singulatim pro viribus conabor.

I. Quidem Objectum in eo versatur, quòd attendi non solet tempus concessionis, & respectivè acquisitionis Emphyteutis in laudemiorum solutione, sed tempus hodiernum veræ, vel fixæ venditionis ipsius Emphyteutis, *Celf. Hug. conf. 56. nu. 9. in addit. & conf. 57. nu. 2. Passerb. conf. 4. nu. 1. cum seqq. Thesaur. qu. for. lib. 2. qu. 82. per tot. Amad. à Ponte de laudem. qu. 8. nu. 9. cum seqq. Rosignol. de contract. contr. 4. prænot. 4. nu. 1. & prænot. 11. num. 6. assert. 3. Gallin. de verb. sign. lib. 3. cap. 4. n. 14. Carpeou. respons. Jur. electoral. Saxon. lib. 1. respons. 90. nu. 6. tit. 9. Advocatus Joannes Maria Sentena in una allegatione Juris nu. 5. post Tract. inter Decision. S. Rotæ Rom. post dec. in ordine la XI. undè ita in solutione quindennii, quod successit loco laudemii, non videretur attendendum tempus concessionis Emphyteutis, sed benè modernum tempus solutionis, ex regula subrogatorum *l. filie 28. §. A via 1. ff. de condit. & dem. l. Pomponius 13. §. Cum quis 1. ff. de acquir. possess. l. si stipulatus 4. ff. de usur. l. 1. §. Bellissime 13. ff. ut legat. nom. cau. l. si eum 10. §. Qui injuriarum 2. ff. si quis caut. Ciardin. contr. for. par. 3. cap. 209. n. 26. & cap. 240. nu. 74. Bonden. colluct. legal. 37. n. 137. Palma Nep. alleg. 146. n. 14. cum seqq. & alleg. 147. nu. 6. cum seqq. tom. 2.**

II. Objectum in eo consistit, quòd sicuti in solutione Decimæ attenditur tempus illius solutionis, seu recollectionis fructuum, non autem illud primæ solutionis, sive acquisitionis, *Renner. Budel. de monet. & re nummar. cap. 22. nu. 5. & sicuti in solutione laudemii, quòd etiam Decima appellatur, idem tempus attenditur, ut ex dicta Juris allegatione nu. 5. cum ibi ad jactatam allegationis,*

39 gatis, ita & in quindennio, quod tanquam subrogatum in locum laudemii, decima quoque dici valet, attendendum veniret tempus praesens solutionis, non praeteritum acquisitionis.

III. Objectum in eo refidet, quod cum de tempore solutionis quindennii versetur in vera alienatione, Juris, sive praxis, & consuetudinis ministerio, ac auctoritate effectivè fieri supposita singulis quindecim annis in personam privatam, quindennia debentur de tempore suppositae alienationis, non autem concessionis, ut in *citata allegat. Juris num. 5.*

IV. Objectum in eo est, quod cum melioramenta medio tempore per emphyteutam facta acquiritantur Domino directo, per consequens spectandum est tempus praesens in quindenniorum solutione, nè alias per indirectum Dominus directus amitteret melioramenta sibi debita, ut in *memorata Juris allegatione nu. 5. & per tradita a Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem q. 1. n. 7.*

V. Objectum in eo fundatur, quod commensurando quindennium de tempore concessionis, non verò de tempore solutionis, notabile paratur Domino directo praedictum, qui, si emphyteuticum fundum in manum mortuam transferri non permisisset, potuisset semper à novo emphyteuta laudemium exposcere etiam ratione melioramentorum, ut consideratur in saepius laudata *decis. VIII. nu. 4. & decis. IX. nu. 13. post Tract.*

VI. Objectum in eo vertitur, quod in contractibus ultimus status, & non alius est considerandus ad *text. in l. si mater 6. C. nè de stat. defunct. post. quinquen. quær.*

VII. Objectum ad id reducitur, quod in debito proveniente à lege, vel Statuto non est attendendum aliud tempus circa solutionem ipsius quindennii, nisi illud solutionis, sicuti si mutetur monetæ valor, non inspicitur, qui erat tempore contractus, sed qui viget tempore solutionis, *Menoc. conf. 49. nu. 24. Gratian. disc. 51. n. 13. Cancer. var. res. parte, seu lib. 2. cap. 6. n. 151. Budel. de monet. cap. 23. per tot. Gobins eod. tract. cap. 4. & 5. per tot. tamen dicitur nova acquisitio, seu continuatio, vel renovatio prioris Gratian. disc. 913. nu. 21. & in specie quindennii Tondut. resol. par. 1. cap. 46. num. 10. Panimol. decis. 4. annot. 1. num. 53. cum seqq. tom. 1.*

VIII. Objectum in eo incidit, quod sicuti de tempore evictionis rei attenditur praetium, non autem de tempore venditionis *l. evicta re 70. la 2. ff. de eviction. l. cum successores 23. in fine C. eod. l. Titius 43. la 1. ff. de action. empt. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 6. num. 23. Card. de Luca de empt. disc. 16. nu. 9. Rota in recentior. decis. 710. num. 1. par. 3. tom. 1. & post Merlin. de pignor. decis. 143. nu. 13. & post Urceol. de transactio. dec. 100. n. 2. ita de tempore solutionis quindennii, non autem de tempore concessionis videretur attendenda æstimatio quindennii.*

IX. Objectum in eo stat, quod sicuti in jure praelationis, quam habet Dominus directus in emphyteutis venditione, æstimatio venit facienda juxta tempus, quo fit praelatio, *Tondut. resol. par. 1. cap. 46. nu. 13. ita æstimatio in casu nostro videretur facienda de tempore, quo fit solutio quindennii.*

X. Objectum in eo figitur, quod sicuti æstimatio fieri debet juxta tempus, ad quod differ-

tur executio contractus, & quo nascitur actio *l. quotiès in diem 59. ff. de verb. oblig. l. si hominè 30. ff. mandat. ita in solutione quindennii videretur facienda æstimatio juxta tempus, ad quod differtur ipsa solutio quindennii.*

XI. Objectum in eo collimat, quod in solutione quindennii facienda est æstimatio rei emphyteuticæ quanti valet utile dominium sine directo, *Tondut. resol. par. 1. cap. 46. nu. 17. cum seqq.*

XII. Objectum in eo stabilitur, quod sicuti excambium à Rege promissum Vassallo, nempe recompenfatio, seu permutatio, in casu revocationis feudi, calculatur juxta æstimationem ipsius feudi de tempore revocationis, non de tempore concessionis, licet tunc feudum reperiat magna ex parte notabiliter melioratum. ac per consequens in majori pretio valutatum, *Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 8. qu. 8. n. 12. cum seqq. ubi hanc sapere majorem æquitatem, (quantvis n. 5. in fine referat, Fiscales in Regno Siciliae*

pretendere esse veriore contrariam opinionem tenentium excambium hujusmodi esse calculandum juxta æstimationem de tempore concessionis feudi, *Intrigliol. de feud. centur. 2. artic. 87 n. 1. cum seqq. & per tot. ita ita è converso quindennium à manu mortua Emphyteuta promissum Domino directo advenientibus singulis quindecim annis, videretur pari ratione calculandum juxta æstimationem Emphyteutis de tempore solutionis ipsius quindennii, non de tempore concessionis ipsius Emphyteutis, etiam si tunc Emphyteutis reperiat meliorata, & sic magis appretiatata, cum à feudo ad Emphyteusim bene arguatur, *Everard. Topic. legal. loc. à feud. ad Emphyteus. Valasc. de jure Emphyt. qu. 39. n. 19 Amic. eod. tract. in praefat. n. 18. & qu. 1. num. 2. ac alibi passim, Caldas Pereyra eod. tract. lib. 2. qu. 17. n. 28. & lib. 4. cap. 3. n. 1. post med. Fulgin. eod. tract. praesud. qu. 10. n. 1. & 4. in princip. & tit. de melior. qu. 10. n. 20. & tit. de contract. emphyt. qu. 41. n. 6.**

XIII. Objectum in eo corroboratur, quod qualitas juncta verbo, regulari debet secundum tempus verbi *l. in delictis 4. §. si extraneus 1. ff. de noxal. action. l. sed etsi (alias l. eum, qui 3.) §. Praetor ait 11. & §. Publiciana 14. ff. de Public. in rem act. l. Titius 25. vers. Marcellus ff. de testam. Milit. l. qui tibi 2. ff. de aur. & arg. leg. l. ex facto 17. §. Si quis autem susceperit 7. ff. ad Senatusconsult. Trebellian. cap. si eo tempore 9. de rescript. in 6. Alvarez axiom. Jur. lit. 2. n. 13. Castill. contro. to. 4. cap. 31. n. 36. & tom. 5. cap. 90. n. 22. Fanut. de moment. temp. cap. 10. n. 34. cum seqq. Vela disert. 26. n. 21. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 36. nu. 12. Gratian. disc. 979. nu. 14. Pareya de Instrum. edit. tit. 7. ref. 10. n. 44. Menoch. de praes. lib. 4. praes. 81. n. 17. Urceol. consult. for. cap. 57. n. 23. unde qualitas quindennii juncta verbo solvendi quindennium, regulari debet secundum tempus solutionis quindennii.*

XIV. Objectum in eo fulcitur, quod sicuti valor rei venditæ attenditur tempore venditionis, non tempore promissionis de vendendo, cum aliud sit venditio, & aliud promissio de vendendo *l. cum fundus 31. §. Servum tuum imprudens 1. ff. si cert. pet. Ricc. col. 2799. in princip. ita valor rei emphyteuticæ attendendus est tempore solutionis quindennii, non tempore*

55 promissionis de illo solvendo, eo quòd aliud est solutio quindennii, & aliud promissio de solvendo quindennio.

XV Objectum in eo est, quòd sicuti valor feudi attenditur de tempore illius augmenti, seu additamenti ex industria feudatarii supervenientis, licet de tempore dationis feudi illud longè minus valeret, quippè augmentum superveniens est inseparabile à feudo, & eique radicatus adhæret infixum, tanquam idem cum ipsa re *l. inter Socerum 26. §. cum inter 2. ff. de pact. dotal. l. ea, quæ 3. C. de alluvion. eodem modo valor Emphyteutis attendendus est de tempore illius melioramenti ex industria Emphyteutæ supervenientis, & sic de tempore solutionis quindennii, cum melioramentum superveniens sit inseparabile ab Emphyteusi, alias non solveretur quindennium de rota Emphyteusi, sed de parte tantum Emphyteusis, quæ tamen est individua cum melioramento adiungitur feudi etiam meliorati, dum augmentum dicitur pars rei augmentatæ *Adden. ad Buratt. dec. 65. n. 6.* adeoque melioramentum infixum Emphyteusi, dicitur, & pars rei efficitur, *l. quod dicitur 5. ff. de impens. in reb. dotal. fact. Amic. de jure Emphyt. quest. 70. n. 1.* unde est, quòd de augmento, seu melioramento feudi quis non tenetur petere investituram, *Capan. de jure relev. par. 2. qu. 6. n. 5. & 23. Sylvan. de recognit. feud. qu. 90. nu. 2. cum seq. solvendo autem quindennium ob imaginariam investituram, quæ fingitur, ac supponitur fieri singulis quindecim annis favore manus mortuæ, de augmento, seu melioramento Emphyteusis non tenetur Emphyteuta petere investituram, arguendo à cessante causa, eoque modo, quo canon non augetur, licet augeatur valor Emphyteusis ob melioramentum Emphyteutæ industria factum, *glos. in l. si merces 25. §. Vis major 6. verbo cui in fine ff. locat. Capan. de jure relev. par. 2. qu. 9. nu. 3. & 6. Paris. de Puteo de reintegr. feud. cap. 152. n. 7.* ità & quindennium non augendum, licet Emphyteusis valor de tempore illius solutionis adactus reperiat ob melioramentum Emphyteutæ, cum à Canone putarem esse validum argumentum ad quindennium, eo quòd tam canon, quam quindennium habet tractum successivum, & utrumque solvitur in recognitionem domini ex per nos supra deductis in *Cap. 1. ac alibi passim*, & sicuti augmentum, seu melioramentum in Emphyteusi factum, non subiacet oneribus *l. fin. C. de jur. emphyt.***

XVI. Objectum in eo stat, quòd quindennium calculandum sit habita etiam ratione ad valorem additamenti, seu augmenti per Emphyteutam facti, cum ipsum additamentum, seu melioramentum sit quasi Emphyteuticum, tanquam super fundo Emphyteutico factum, ideòque ejus naturæ esse debeat, cujus res est, ad quam adiicitur, & considerari tanquam ipsa Emphyteusis, immò unum, & idem fiat, *cap. super eo 6. de præbend. in 6. l. inter 26. §. cum inter 2. ff. de pact. dot. l. etiam 8. C. de jure dot. Brun. de augum. qu. 9. n. 1. Barbosa in Rub. ff. solut. matrim. par. 3. n. 65. cum seqq. Niger de laudem. tom. 1. qu. 20. nu. 17. & qu. 23. nu. 140. & tom. 2. qu. 48. n. 40. cum seq. Bellon. de jure accresc. par. 3. qu. 43. n. 13. cum seq. Capan. de jure relev. parte 2. qu. 6. nu. 19. & qu. 9. nu. 8. cum seq. opitulante ad hoc*

vulgata regula, quòd accessorium sequitur naturam sui principalis *cap. accessorium 42. de regul. Jur. in 6. cap. super 27. de offic. & potest. Judic. Deleg. Barbosa loc. mox cit. Rubr. par. 4. n. 30. Tiraquell. de jure constit. limit. 7. par. 3. num. 116.* dum pars accretens censetur accessoria, seu consecutiva ad portionem principalem, *Bellon. de 64 de jure accresc. tom. 3. qu. 43. nu. 10. cum seqq. & melioramenta verè dicuntur accessoria fundo Emphyteutico, Costa de ratione ratæ qu. 134. n. 4. 65*

XVII. Objectum in eo collocatur, quòd sicuti in casu deteriorationis, vel saltem non meliorationis Emphyteusis laudemium calculatur de tempore illius solutionis, & sic de tempore diminutionis valoris ipsius Emphyteusis deterioratæ, vel saltem non melioratæ, beneficio notissimæ *l. 2. C. de rescind. vend.* eodemque modo calculandum eo casu quindennium uti subrogatum loco laudemii, & in contrario casu meliorationis laudemium calculatur ad ratam meliorationis, & sic de tempore solutionis, ut directo Domino tam commune sit augmentum, quam decrementum rei, & pro rata, qua patitur, pro eadem rata lucretur *§. Illud 3. Institut. de Societ. l. si laborante 2. ff. ad leg. Rhod. de jact. l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. l. id, quod 7. ff. de pericul. & commod. rei vend. l. sed si quid 15. l. ex mille 64. §. 1. ff. de eviction. Niger de laudem. tom. 2. qu. 48. n. 43. cum seqq.* ità quoque quindennium loco laudemii calculandum veniret ad ratam meliorationis, & sic de tempore solutionis, non autem de tempore promissionis, quo adhuc res non est meliorata, immò ut plurimum quia tunc deteriorata datur ad meliorandum, quod idem est in Emphyteusim, nè alias inæqualitas maxima intercedat, & manus mortuæ Emphyteuta non solvens quindennium ad ratam melioramentorum locupletetur cum aliena jactura *cap. locupletari 48. de regul. Jur. in 6. l. nam hoc naturæ 14. ff. de condit. indeb. quod maxime Jura abhorrent in manu mortua, quæ sit Ecclesia, idque ipsa Ecclesia Domina utilis, seu Emphyteuta abhorreere debet tanquam iustitiæ cultrix, Fulgin. de jure Emphyt. tit. de alien. qu. 1. n. 37. & tit. de var. caducit. qu. 9. nu. 6. & tit. de contract. Emphyt. qu. 22. n. 32. Amic. eod. tract. qu. 37. n. 12. & qu. 73. n. 3.*

XVIII. Objectum in eo extruitur, quòd sicuti in æstimatione melioramentorum Emphyteusis, aut fideicommissi consideratur tempus præsens illorum restitutionis, non tempus præteritum illorum factionis ad *text. in l. domos 61. ff. de legat. 1. Antonell. de temp. legal. lib. 1. c. 61. n. 7. & per tot. Costa de fact. scient. dist. tract. 34. n. 12. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de melioram. qu. 7. num. 11. & per tot. Valasc. eod. tract. lib. 1. qu. 25. n. 28. & conf. 116. n. 17. in fine, & conf. 161. nu. 10. tom. 2. & de partition. & collation. cap. 13. n. 115. cum seqq. Niger de laudem. qu. 24. artic. 2. n. 5. cum seq. & per tot. ità in calculatione quindennii considerandum tempus præsens illius solutionis, non tempus præteritum illius promissionis.*

XIX Objectum in eo consolidatur, quòd sicuti in gratia Pontificis de vacaturo Beneficio tanti valoris, attendendus est valor de præsentis tempore vacationis, & provisionis, non de præterito tempore datæ, *Surd. cons. 335. nu. 21. cum*

cum seqq. vol. 3. Rota dec. 10. aliis 857. n. 2. cum seqq. & per tot. de concess. Præbend. in antiqu. ita in quindennio attendendus valor de tempore solutionis, cujus dies obligationis tunc solum cedit, & conditio illud solvendi adimplenda est, cum tunc nascatur actio, sicuti antè diem

73 et ditor agere nequit, Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 5. nu. 1. & per tot. non autem de tempore concessionis, quo nondum venerat dies obligationis, nec in solutionibus admittitur retrotractio, Salgad. labyr. credit. parte 2. cap. 21. n. 42. Costa de retrotract. cap. 7. n. 1. cum seqq.

74 XX. Objectum in eo vertitur, quòd sicuti si fiat pactum de liberanda, seu, ut vulgò dicimus, affrancanda re livellaria per subrogationem rei ejusdem redditus, spectandus redditus, qui est de tempore liberationis, seu affrancationis, non qui est de tempore subrogationis, Mantent. de jure contract. livellar. q. 4. n. 18. cum seq. versic. idem esset, ita quindennium videretur calculandum de tempore solutionis, non de tempore illius reservationis.

In nihilum tamen recensitis Objectis refragantibus, faciles ad singula dantur responsiones.

I. Enim Objectum non obstat, quia stingeret, quando Emphyteusis unà cum melioramentis alienaretur in tertium, vel devolveretur, cum tunc ratione etiam melioramentorum novus Domini consensus in nova investitura requiratur, debetur etiam ratione illorum laudemium, non autem in casu nostro, ubi durante adhuc Emphyteusi proceditur per viam simplicis renovationis, quæ non importat novum consensum, sed continuationem præcedentis, ita, ut quantumvis solutio quindennialis quodammodo renovationem contineat recognitionis, non tamen dicitur nova acquisitio, sed continuatio, vel renovatio prioris, Gratian. disc. 913. nu. 21. & in specie quindennii Tondut. resol. par. 1. cap. 46. n. 10. ideoque idem servandum in quindenniorum solutione, quando, ut in casu, Emphyteusis non transfertur in diversam personam, sed penes manum mortuam perpetuò duratura est, veluti magistraliter respondet Rota in præcitata dec. VIII. n. 1. cum seqq. & dec. IX. n. 4. cum seqq. post Tract. Immo quando, prout in casu, versamur in Emphyteusi perpetua tanquam penes manum mortuam existente (quidquid, si versaremur in Emphyteusi temporaria) pro solutione laudemii non attenditur tempus solutionis, sed tempus contractus, nec propriè potest considerari renovatio, ut in terminis quindennii solvendi juxta æstimationem de tempore concessionis distinguit Tondut. resol. civil. parte 2. cap. 117. n. 16. cum seqq. Panimol. dec. 4. annot. 1. n. 53. cum seqq. tom. 1. Rota coram Alexand. VIII. dec. 183. n. 12. 13. & 16. Sicuti in perpetua pen-
78 79 80
sitatione solutio faciendâ est juxta æstimationem monetæ currentis de tempore contractus, Thesaur. de monet. par. 2. nu. 64. cum seqq. Tondut. resol. tom. 2. cap. 6. n. 5. & in tantum fingitur singulis quindecim annis renovatio Emphyteusis, in quantum ad conservandum jura dominicalia ex quindenniis resultantia, Valasc. de jure emphyt. quest. 34. n. 10. in fine versic. propter alias utilitates.

II. Objectum non turbat, quia in Decima

consideratur particularis favor ministrorum, quibus debetur, & in tantum laudemium etiam Decima nuncupatur, in quantum sicuti de Jure est quingagesima pars, apud aliquas Nationes est Decima ad tradita per Nigrum de laudem. tom. 1. qu. 1. n. 62.

III. Objectum nequaquam officit, quia immò, quando, ut in casu, Emphyteusis transit in manum mortuam, apud quam perpetuò duratura est, nulla prorsus fingi valet nova Investitura, nisi in personam ejusdem Emphyteusæ, Panimol. dec. 4. annot. 1. n. 34. tom. 1. & licet supponatur, seu fingatur nova alienatio singulis quindecim annis ad reparandum præjudicium laudemiorum, non tamen debetur quindennium ratione melioramentorum, nec laudemium ex ficta venditione, ut satisfacit sæpius laudata dec. VIII. n. 8. cum seqq. post Tract.

IV. Objectum minime facessit, quia laudemium in tantum solvitur de melioramentis, ex quibus valor fundi augetur, in quantum ratione directi domini acquiruntur domino fundi, & cedunt fundo, cujus naturam, & qualitatem assumunt, quindennium verò non debetur ex melioramentis postea factis per Emphyteutam manum mortuam, quæ cedere nequeunt solo, quod ratione illorum nullius sub dominio remanet, ut animadvertit memorata dec. VIII. nu. 10. cum seqq. post Tract.

V. Objectum nullatenus reluctatur, quia cum evenite quoque possit, ut quolibet decimo quinto anno non augetur, sed fortasse diminueretur quoque valor rei emphyteuticæ etiam ex causa inopinata, maior fortasse resultat utilitas Domino directo ex invariabili taxa quindennali, quam si determinato tempore esset varianda, ac renovanda, ut respondet Rota in recensita sæpius dec. VIII. post nu. 12. post Tract. Et videmus idem praticari in aliis quindenniis, de quibus in alio Tractatu favente Deo agemus, pro Beneficiis unitis solvi solitis, in quibus semper una, eademque quindenniorum taxa reperitur, sive Beneficiorum redditus augeantur, sive diminuantur, ut perpendit Rota in citata decis. VIII. n. 8. cum seqq. & dec. IX. n. 13. post Tract. ideoque idem praticandum in hujusmodi quindenniis emphyteuticis, quod praticatur in illis beneficialibus, ad quorum similitudinem ista Emphyteutica fuerunt introducta.

VI. Objectum nec movet, quia quando constat de anteriori statu in concessione Emphyteutica, iste remanet immutabilis, Rota in recentior. dec. 285. nu. 14. par. 7. hinc est, quòd valor rei ad dignoscendum, an adsit lætio, nec ne, tantum consideratur tempore contractus, non verò ulteriori, Gutierrez conf. 22. n. 30. cum seqq. Surd. de aliment. tit. 9. qu. 11. nu. 9. cum seqq. & qu. 41. n. 20. cum seqq.

VII. Objectum minus facessit, quia hoc provenit obmorsitatem debitoris in solvendo, sicutque ob culpam, quæ non debet nocere creditori, tunc enim diminutio monetæ cedit damno, & præjudicio debitoris morosi ad text. in l. quod te 5. & l. vinum 22. ff. si cert. petat. latè Gutierrez conf. 10. 17. 18. & 19. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 42. n. 15. Larrea allegat. 85, nu. 1. 6. 10. & 11. par. 2. & dec. Granat. 17. n. 2. par. 1. Covarrun. de veter. numism. cap. 7. S. unic. concl. 7. & 10. Budel.

Budel. de monet. cap. 26. nu. 5. Cancer. var. resol. par. 2. cap. 6. sub n. 1 30. Marefcott. var. resol. lib. 1. c. 9. n. 15. Scaccia de commerc. glos. 5. §. 2. sub n. 148. vers. aut agimus, Bruu. de augum. & diminut. monet. limit. 1. n. 1. cum seq. Thesaur. dec. Pedemont. 174. n. 4. omnino, quod hæc opinio est controversa, quam Doctores vocant antiquam, altam, profundam, confusam, & involutam, habentem à tergo inpos. & à fronte præcipitium. Rubens ad dec. 67. n. 10. par. 9. recentior, tom. 1. non enim desunt, qui tenent, attendendum esse valorem monetæ currentis de tempore contractus ex traditis per Regnaud. de monet. & pecun. nu. 1. cum seqq. Brun. de augum. monet. conc. ult. declar. 5. Diana moral. res. par. 8. tract. 7. res. 18. versic. sed modò ego, & per tot. Rosignol. de contract. contr. 4. disquis. 3. §. 1. num. 6. immò opinio, quod attenditur tempus contractus, fulciri potest auctoritate text. in l. Rutilia Pola 69. ff. de contrab. empt. l. cum quis 22. ff. de oblig. & action. l. hominem 37. ff. mandat. l. fundum. Cornelianum 28. ff. de novation. vel ad omne pejus fædere distinctionis componenda controversia, si nempe monetæ bonitas intrinseca mutata est, attendendum esse tempus obligationis, si verò bonitas extrinseca, tunc attendendum esse tempus solutionis, Palm. Fun. alleg. 146. nu. 3. & alleg. 147. nu. 1. tom. 2. Cresp. obs. 103. num. 2. Berlich. præf. conc. par. 2. conc. 35. per tot. Bellon. de his, quæ in contin. sunt lib. 1. cap. 12. per tot. Layman. Theolog. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. par. 1. cap. 5. nu. 19. cum seqq. Panimol. dec. 44. annot. 1. num. 2. & per tot. tom. 2. sed in casu non potest manus mortua considerari morosa debitor quindennii, & sic in nulla culpa est; cum non debeat quindennium, nisi post maturatum tempus, ita, ut potius monetæ antiquus valor, quam præsens veniret attendendus, cum solutio quindennialis est reiterabilis, habens tractum successivum de quindecim in quindecim annos, prout talis est perpetua præstatio annui canonis, vel census, vel pensionis, vel alia similis de tempore ad tempus solutio cap. olim. 20. & cap. cum Canonicis 26. de censibus, Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 42. n. 6. & 23. Cyriac. contr. 388. n. 12. cum seq. Niger de laudem. tom. 1. qu. 39. artic. 1. n. 81, Tondut. de Pension. cap. 40. n. 20. & 31. & resol. par. 2. cap. 6. n. 5. Thesaur. de monet. par. 2. n. 65. Sola eod. tract. cas. 28. n. 4. Gratian. disc. 51. n. 20. quidquid senserit Palma Nep. alleg. Fur. tom. 2. alleg. 146. n. 7. & 10. Præterquam quod Objectum procedit dumtaxat in debito proveniente à lege, vel Statuto, casus autem noster loquitur de debito, quale est quindenniale, proveniente à consuetudine, & tunc inspicendus esset valor antiquus, & præteritus, non verò præsens, eo quod consuetudo habet oculos retrò, & robur sumit à præterito, lex autem, & Statutum respiciunt futura, nec ad præterita porriguntur, etenim quantum ad obligationem ipsam in genere formatam inspicitur principium, & valor monetæ secundum illud tempus, cum sit una obligatio pro omni tempore, licet quantum ad obligationem nascituram inspicatur principium cujuslibet quindennii, taliter, quod semel cedit dies pro omni tempore, & retrorsum se habet secundum eum, indeque in quindenniali, sive alia annua obligatione semper solutio ad originem se refert, cum

indè sumat uniformem, certam, & invariabilem formam, ut peregrinè ponderat Natta conf. 664. n. 2. cum seq. vol. 4. hinc attenditur valor fructuum à conductore pro pensione debitorum, de tempore locationis, seu conductionis, non de tempore solutionis, Pacion. de locat. & conduct. cap. 49. nu. 128. cum seqq. ideoque quindennium tanquam onus intrinsecum, ex obligationis natura ortum à die, quo in manus mortuam transfertur Emphyteutis, inducit contractum ultrò, citròque obligatorium inter Dominum, & Emphyteutam, veluti in simili de relevio Donad. de renunciat. lib. 2. cap. 19. n. 7.

VIII. Objectum neque terret, quia ad reprimentum venditoris fallaciam in materia evictionis Jura rigidè se habent, quorum rigor obligationis disparitatem non venit adaptandus ad quindennialem solutionem, quæ ex contractu debetur, ad terminos l. Papinianus 20. ff. de minor. quando etiam evicta re, si ex stipulatu agatur, tunc attenditur valor tempore contractus l. ex mille 64. §. 1. & l. bonitatis 13. ff. de eviction. IX. Objectum nec torquet, quia cum in prælatione non consideratur tractus successivus, prout talis consideratur in solutione quindennii, quod singulis quindecim annis in perpetuum penditur, sed bene in unico actu non reiterabili consumitur, præsentio directi domini longè minus incommodum, & damnum sentit manus mortua Emphyteuta ex tali æstimatione, quæ unica tantum vice contingit.

X. Objectum minus fatigat, quia citati textus non loquuntur in re Emphyteutica, cujus melioratio dependet ab industria Emphyteutæ, sed in re, cujus præteritum est variabile, prout oleum, vinum, frumentum, & similia, unde æquum est, ut obligatus præstare oleum, vel quid simile in certum tempus, ad illius æstimationem teneatur, quæ currit de tempore, quo dies obligationis venit, non de tempore ipsius obligationis, cum ob variationem valoris olei, ac similitum dari possit, quod oleum plus staret de tempore promissionis, seu obligationis, quam de tempore, quo dies obligationis, seu præstationis advenerit, quo casu si attendendum esset tempus promissionis, obligatus sentiret illud damnum ob augmentum præteritii illius temporis, quod non sentiret, si teneretur ad æstimationem juxta decrementum præteritii de tempore advenientis præstationis olei, & vice versa creditor olei sentiret damnum, cum dari posset casus, quod oleum minoris staret de tempore obligationis, quam de tempore, quo dies obligationis advenerit, & sic si attendetur tempus promissionis, debitor olei minus solveret, & locupletaretur cum aliena jactura, quando debitor, & creditor ad imparia judicandi non sunt tantum inter se correlativi l. fin. ff. de acceptilation. l. fin. C. de indict. viduit. tollend. Gratian. disc. 853. n. 48. Gait. de credito cap. 4. tit. 1. quasit. 7. n. 628.

XI. Objectum nihil stringit, quia, licet verissimum sit, quod æstimatio rei emphyteuticæ facienda veniat de tota re, prout tota valet, & sic de tempore solutionis quindennii, quo casu vel plus, ut frequentius evenit, vel minus, ut rarius, valere potest, plus nempe, si meliorata existat, & minus, si deteriorata, non autem per partes l. Marcius 52. §. Fin. ff. famil. hercisc. cum totum

105 totum æstimari debeat ut quoddam totum ex partibus collectum, non verò ut singulæ partes, nec habito respectu ad partes quantum quælibet pars per se considerata valeret *l. 1. ff. commun. divid.* nè aliàs res emphyteutica æstimetur tanquam libera, quando æstimanda est cum onere subjectionis, & verè tanquam emphyteutica, sicque unà cum melioramentis, *Amad. à Ponte de laudem. quæst. 5. cum seqq.* attamen non inde sequitur solvendum quindennium ratione ad melioramenta.

XII. Objectum nullatenus torquet, quia immò opitulatur, nostramque comprobatur opinionem, & validius communit, dum in casu æquivalentis excambii in tantum attenditur tempus ultimum revocationis feudi, nè additamentum, augmentum, seu melioramentum feudi superveniens industria feudatarii ei obsit, & ejus diligentia eidem evadat damnosa, ac Rex, seu Regia Curia cum aliena jactura locupletetur, ut animadvertunt *Petr. de Gregor. loc. cit. num. 13. in princip. Intriglot. de feudis centur. 2. artic. 87. n. 1. in principio*, quæ ratio vice versa militat in nostro casu emphyteutæ solventis quindennium ob paritatem feudatarii recipientis excambium à Domino cum emphyteuta solvente quindennium Domino.

XIII. Objectum minimè laceffit, quia in materia, quæ habet tractum successivum, & in qua verbum stat demonstrativè, veluti in quindenniali solutione contingit, tunc qualitas verbi non regulatur secundum tempus verbi, sed secundum tempus dispositionis *l. semper 5. s. Negotiatores 3. ff. de jure immunit. Castell. controu. fur. lib. 5. cap. 90. num. 28. Fenutius de moment. tempor. cap. 10. nu. 34. versic. at hæc regula; ultraquamquòd cum in solvendo quindennio considerandus sit favor debitoris, seu manus mortuæ solventis, qualitas juncta verbo non intelligitur secundum tempus verbi, Movach. loc. cit. nu. 18.*

XIV. Objectum in nihilum refragatur, quia cum promissio de vendendo sit simplex tractatus, qui nihil ponit in esse, donec deveniatur ad illius conclusionem, *Costa de fact. scient. & ignorant. inspect. 6. n. 2. Rubens de validit. legal. cap. 22. nu. 30. & 34. & pract. res. cap. 7. n. 274. Tondut. quæst. civil. par. 2. cap. 159. n. 7. Hodiern. contr. 13. nu. 3. Ciarlin. contr. 180. nu. 5. Gratian. disc. 115. nu. 33. cum seqq.* æquum est, ut ille non attendatur ad constituendum æstimationem, sed sola conclusio, seu solum tempus conclusionis tractatus, ac venditionis, in nostro autem casu in ipsa reservatione quindennii consideratur conclusio, non tractatus.

XV. Objectum nec concutit, quia non semper valet argumentum à feudo ad Emphyteusim præsertim quando objectum procedit ex particulari quadam consuetudine feudali, quæ ad Emphyteusim non venit trahenda, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solution. canon. qu. 13. num. 10. & alibi passim*, prout de tali consuetudine in Regno Siciliæ testatur *idem Petrus de Gregorio num. 6. in principio*, nec in hoc putò immorandum, cum coincidat cum XI. *Objecto*; nec est verum, quòd melioramenta emphyteutica sint adeò infixa solo, ac inseparabilia, quia immò tanquam diversa separationem admittunt, equidem ex diversis fontibus proveniunt, Emphyteusis nempe ex in-

vestitura, melioramenta verò ex diligentia, labore, ac expensis emphyteutæ, *Amic. de jure emphyt. qu. 70. num. 7.*

XVI. Objectum non relevat, quia melioramentum industriale, & civile, licet per modum similitudinis, improprie tamen dicatur quasi emphyteuticum, cum acquiratur emphyteutæ præsertim manus mortuæ, apud quam perpetuò permanens est Emphyteusis, nec tam de facili, ut Emphyteusis privati, ad Dominum directam reditura, sicque non eventurus casus super restitutione melioramentorum, inde non debet alterare valorem puræ Emphyteusis, etenim quemadmodum damnum in re emphyteutica contingens, ad emphyteutam spectat, nisi res in totum pereat, ita etiam omne melioramentum vice versa ad emphyteutam spectare debet, ut æqualitas servetur, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solution. canon. qu. 13. nu. 7. cum seqq.* hinc est, quòd directus Dominus augere nequit canonem, etiam si meliorata sit Emphyteusis, *Fulgin. loc. mox. cit. n. 1*

XVII. Objectum nihil suppeditat, quia valde dubito de opinione Nigri putantis, laudemium esse solvendum ad ratam decrementi; seu diminutionis Emphyteusis, dum negligentia emphyteutæ non debet nocere Domino, quando potius emphyteuta ex contractu tenetur emphyteusim meliorare *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 2. q. 12. nu. 39.* aliàs ob deteriorationem notabilem in substantia incidit in commissum, *Amic. de jure emphyt. qu. 47. nu. 9. cum seqq. & qu. 70. per tot. Fulgin. cod. tract. tit. de var. caducit. qu. 2. nu. 37. cum seqq. Costa de rat. qu. 134. n. 3. Fragos. de regim. Reip. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 9. §. 11. nu. 2. & lib. 7. disp. 14. §. 3. nu. 5. cum seqq. Surd. decis. Mantuan. 78. nu. 26. cum seqq.* & sic putarem, laudemium fore solvendum in quantitate respectiva ad valorem de tempore concessionis, in quantum autem ad rationis identitatem per Nigrum allatam in illatione alterius casus, augmenti scilicet, quòd ista ad ratam augmenti laudemium sit liquidandum, nescio videre, quomodo in manu mortua hoc possit locum usurpare, in qua ideò fuit introducta obligatio solvendi quindennium ex eo, quòd in illa difficilis, vel ferè impossibilis considerari potest spes solvendi laudemium ob difficultatem, ferè impossibilitatem, vel saltem raritatem alienationum, prout è contrà hujusmodi spes quotidie consideratur in privato ob alienationes de facili eventuras.

XVIII. Objectum minus conturbat, quia ultraquamquòd recitata opinio habet contradictores, & quidem gravissimos, ut ex citatis Doctoribus videre est, cui ad stipulatur *Gama decis. Lusitan. 137. n. 2.* & in Lusitania servatur opinio tenentium, æstimationem meliorationum attendendam esse de tempore præterito, illarum nempe factionis, ex *Ordinat. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 77. §. E por quanto muitas vezes in fine*, quavis in emphyteuta declaret procedere contrariam *Adden. ad dict. decis. Gam. 137. in fine versiculo communis resolutio* non bene arguitur à taxatione melioramentorum ad taxationem quindenniorum, quæ sunt diversa à melioramentis, etenim melioramenta non habent tractum successivum, prout habent quindennia.

XIX. Objectum minimè adversatur, quia ultraquòd hujusmodi vacaturæ aliàs nuncupatæ expe-

- 122 expectativæ, per S. Concilium Tridentinum sunt hodiè sublata, prout similiter reservationes mentales, seu pectorales tanquàm inducentes votum captandæ mortis, *sess. 24. de Reform. cap. 19. cap. nulla 2. de concess. Præbend. & per Regul. 10. Cancellar. ubi Cockier & in Schol. ad Preces Primar. §. 1. sect. 5. in princ. versic. gratia expectativa litera B. Simonet. de reservat. q. 45. n. 4. Rebuff. prax. ben. tit. de expectativ. n. 4. Amayden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 18. §. 2. nu. 24. Gonzalez ad Regul. S. hodiè 9. Cancell. probam. §. 1. nu. 57 67. 68. & seqq. Mandos. ad Regul. 33. Cancell. qu. 8. nu. 3. Lotter. de re ben. lib. 1. apparat. nu. 16. & lib. 2. qu. 25. nu. 4. Chokier. de permutation. Benefic. cap. 1. nu. 16. adeò, ut post Concilium Pontifices rarissimè, & quasi miracolosè concedere solent expectativas, Gonzalez loc. cit. nu. 60. Lotter. loc. cit. lib. 2. qu. 25. num. 5. non applicatur argumentum ad casum nostrum, in alio enim casu agitur de materia gratiosa,*
- 124 qualis est Beneficiorum collatio, cujus dies solum cedit tempore vacationis, seu provisionis, ut ponderat *Rota in allegata decis. 10. n. 2. cum seqq. de concess. Præb. in antiqu. & interim potest Pontifex, si velit, revocare expectativam, immò expectans plenum jus solummodò acquirit tempore provisionis cit. decis. 10. num. 6. in casu verò non agitur de materia gratiosa, potiùs de odiosa, qualis est quindenniorum solutio, nec interim potest manus mortua illam declinare, sed illicò ab initio concessionis quindennium debetur, quantumvis ejus solutio differatur de quindecim in quindecim annos favore debitoris, vice versa Dominus directus illicò acquirit jus ab initio super prætensione quindenniorum.*

XX. Objectum nullius est ponderis, quia immò verior est opinio, spectandum esse redditum, qui est de tempore concessionis, ut in puncto, respondendo ad contraria, firmat *Bellon. Fun. conf. 76. num. 40.*

- 127 Pro coronide tandem non omittendum, quòd si Emphyteusis meliorata fuerit Dei provisione, vel temporis cursu, non autem ex industria manus mortuæ Emphyteutæ, putarem tunc quindennium esse taxandum juxta valorem de tempore solutionis, non de tempore concessionis, ut de relevio simili quindennio *Capan. de jure relev. par. 2. qu. 8. n. 3. & 8. & per tot. quia tantùm operati sunt Deus, natura, res ipsa, & tempus, Emphyteuta verò nihil de suo impendit; eodem fermè pacto putarem, etiam esse attendendum*
- 129 tempus solutionis, si intercesserit particularis concordia de meliorando Emphyteusim, veluti in simili de feudo *Capan. cit. parte 2. qu. 9. nu. 24. vel pactum de solvendo quindennio juxta æstimationem de tempore concessionis, Tondut. resol. civil. par. 2. cap. 117. n. 1. in principio.*

A R G U M E N T U M.

Periti, in diminutionem valoris rei, præter canonem, in longè majorem diminutionem valoris, non debent calculare æstimationem, seu valorem fundi emphyteutici etiam habita ratione ad quindennium, quod manus mortua illius posseditrix solvere tenetur.

- 1 Fundus Emphyteuticus ad plures effectus æstimari solet à peritis.
- 2 Intrare potest altercatio super modo æstimandi.
- 3 Periti, in diminutionem valoris rei, præter canonem in longè majorem diminutionem valoris, non debent calculare æstimationem fundi etiam habita ratione ad quindennium.
- 4 Manus mortua est incapax acquirendi Emphyteusim, nisi mediante solutione quindennii.
- 5 Quindennium tanquàm onus extrinsecum, non venit deducendum ad effectum diminuendi valorem Emphyteusis.
- 6 Laudemium calculandum est non habita ratione ad canones.
- 7 Laudemium secundum aliquos est res quædam separata ab ipsa Emphyteusi.
- 8 Quindennium solummodò à manu mortua solvitur.
- 9 In æstimatione Emphyteusis habetur ratio canonis.
- 10 Canon est onus intrinsecum, verè reale, ipsi rei infixum, proindeque est pars pretii.
- 11 Quindennium à sola manu mortua solvitur.
- 12 Tam Canon, quàm quindennium debentur solummodò in recognitionem dominii.
- 13 Habetur ratio solutionis canonis pro diminutione pretii.
- 14 Si ex factò Domini emphyteuta vel nullos, vel tenuiores fructus percipiat, canon vel non debetur, vel reducitur.
- 15 Quindennium non debetur, si nullos fructus manus mortua percipiat ex factò directi domini.
- 16 Conductor domus, si illa ex culpa locatoris uti non possit, vel defalcari pensionem, vel ad nullam teneri obtinebit.
- 17 In æstimatione Emphyteusis habetur ratio laudemii.
- 18 Quindennium successit in locum laudemii.
- 19 Laudemium est onus reale, tam à privato, quàm à manu mortua indistinctè debitum.
- 20 Nò benè arguitur ab onere reali ad onus personale.
- 21 Emphyteusis translata in manum mortuam, ultra onus canonis habet etiam illud quindennii, proindeque debet habere magis diminutionem de pretio.
- 22 Onus quindennii est personale, ac uti tale non est in numero onerum.
- 23 Solum periculum caducitatis solet diminuere valorem Emphyteusis.
- 24 Quindennium est perpetuū respectu manus mortuæ.
- 25 Periculum caducitatis diminuit æstimationem, quia inest ipsi rei.
- 26 Quindennium non diminuit æstimationem, quia non inest ipsi rei, sed personæ, qualis est manus mortua.
- 27 Auctor non invenit Doctores, qui dicant, valorem diminui etiam ob quindennium.
- 28 Nec eos invenit, hoc saltem firmantes in laudemio.
- 29 Et quando hoc firmaret aliquis, non obstat ex dictis.

C A P I T U L U M L X I V.

Cum ad plures effectus æstimari soleat fundus Emphyteuticus à peritis ex officio Judicis, sive de consensu partium deputatis, & intrare possit altercatio super modo æstimandi, diminuendo valorem fundi extrà limites justitiæ sub prætextu plurium onerum tam fundo inherrentium, sicque realium, uti rei infixorum, qualia sunt illa canonum, & laudemiorum, quàm extrà

extrà fundum existentium, sicque personalium, uti personæ tantùm adhærentium, qualia sunt illa quindenniorum, ideò in præfenti firmamus, quòd periti, in diminutionem valoris rei, præter canonem in longè majorem diminutionem valoris, non debent calculare æstimationem, seu valorem fundi Emphyteutici etiam habita ratione ad quindennium, quod manus mortua illius posseditrix solvere tenetur, onus enim quindennii est potiùs personale, quàm reale, respectu nempe possessoris, seu ex illius facto, & culpa, vel quasi culpa, qualis est manus mortua ob incapacitatem qualificati emphyteutæ incapacis acquirendi Emphyteusim, nisi mediante solutione quindennii, ut latè egimus suprà *Cap. I.* Undè tanquàm onus extrinsecum, extrà rem nimirùm, non venit deducendum ad effectum diminuendi valorem Emphyteusis, veluti ad propositum solvendi laudemium, illudque calculandi non habita ratione ad canones firmat *Rota in Romana quindenniorum 6. Junii 1687. §. Sed extranea, & 13. Maii 1689. §. Præmissio cum seqq. & in Imolen. bonorum 4. Julii 1692. §. Sola supererat difficultas, ac per tot. coram Benintasa int. impress. in ordine la 113. 181. & 313.* si enim secundùm aliquos laudemium est res quædam separata, sive præstatio quædam extrinseca ab ipsa re in Emphyteusim concessa, nec potest dici onus reale, nec personale, sed vel nec reale, nec personale, vel ad summum mixtum, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducitat. qu. 16. nu. 4. cum seq. & tit. de laudem. qu. 2. nu. 5. Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 3. cap. 4. nu. 158.* quantò magis quindennium erit res separata ab ipsa Emphyteuti, quantòque minus dici poterit onus reale, quando non ab omni emphyteuta illud solvitur, sed à qualificato tantùm, qualis est sola manus mortua.

Nec obstat, quòd in æstimatione Emphyteusis habeatur ratio canonis, ità, ut illius æstimatione diminuatur in sexta, vel tertia parte, vel etiam quarta parte iusti valoris juxta diversas regionum consuetudines *l. fundi 79. ff. de contrab. empt. l. si sterilis 21. §. Si tibi 4. ff. de action. empt. Post. de subhast. in sp. 60. nu. 57. cum seqq. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 65. num. 14. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. nu. 100. cum seqq. ubi n. 101. circa fin. versic. quinimò in æstimatione testatur, quòd in Fulginaten Civitate Patria sua diminuitur æstimatione in quarta parte, *Gratian. disc. 723. nu. 17.* quia est onus intrinsecum, verè reale, ipsi rei infixum, ac inhærens, proindeque est pars prætii, cum canon tam à privato, quàm à manu mortua semper solvatur, sed quindennium à sola manu mortua solvatur ex luculenter suprà congestis in *Cap. I.**

Minus obstat, quòd, cum tam canon, quàm quindennium debeantur solummodò in recognitionem directi domini, non autem pro fructibus, sicque non pro possessione fundi, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducit. qu. 17. nu. 6. & tit. de solut. canon. qu. 1. nu. 960.* nosque suprà *Cap. I.* sequitur, quòd sicuti habeatur ratio solutionis canonis pro diminutione prætii, ità & habenda sit eadem ratio solutionis quindennii, quia, licet tam canon, quàm quindennium non debeatur pro fructibus, sed pro recognitione domini, attamen, si ex facto, & culpa Domini emphyteuta vel nul-

los percipiat, vel tenuiores fructus, canon vel non debetur, vel reducitur, ut respondet idem *Fulgin. loc. cit.* idemque contingeret in quindennio, quòd nec deberetur, si nullos fructus ex fundo manus mortua percipiat ex facto Domini directi, adiustar conductoris, qui vel defalcari pensionem domus, vel ad nullam teneri obtinebit, si illa ex culpa locatoris uti non potuit, *Pacion. de locat. cap. 45. nu. 1. & per tot.*

Ejusdem irrelevantia est simile objectum, quòd, sicuti in æstimatione Emphyteusis habeatur ratio laudemii, ità & habenda est ratio quindennii, quòd in locum laudemii successit ex latè per nos suprà in *Cap. I.* cum latis, quia laudemium verè etiam est onus reale tam à privato, quàm à manu mortua indistinctè debitum, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 7. artic. 6. nu. 7. cum seqq. juncto n. 15. & tom. 2. qu. 24. n. 36. & 42. in fine versic. nec obstant, Solsona eod. tract. cellula 1. sub num. 12. versic. sed dic, & sub nu. 9. & 10.* undè cum non militet ex jam dictis eadem ratio, non bene arguitur ab onere reali ad onus personale.

Non est minoris momenti objectum quòd, cum Emphyteusis translata in manum mortuam ultrà onus canonis habeat etiam illud quindennium, perque consequens tanquàm habens plura onera, & servitutes, debeat habere magis diminutionem de prætio, *Card. de Luca de Regal. disc. 30. nu. 9. de credit. disc. 53. per tot. & de legat. disc. 12. nu. 17. cum seqq. R. P. D. Masser. ad majora evehendus, nisi retroactis annis ad empyreum eveheretur, de Legat. Avenion. lib. 1. cap. 25. §. 3. nu. 23. Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. quæst. 1. nu. 101. Manent. de contract. livellar. qu. 2. per tot. Advocat. Constantin. ad Statut. Urb. tom. 2. in cap. 154. annotat. 46. artic. 3. nu. 269. Gobijs consult. decis. 124. nu. 4. cum seqq. Bonden. colluct. legal. 35. n. 49. to. 1. Rota post Post. de subhast. in addit. decis. ultim. quæ est decis. 264. nu. 5. par. 11. recentior. & coram Buratto decis. 675. num. 10. cum seqq.* quia satis est, suprà respondisse, quòd onus quindennium est personale, ac uti tale non esse in numero onerum ad diminuendam æstimationem, proindeque in emphyteuti ad manum mortuam transeunte unicum tantùm considerari onus, quale est illud canonis, quòd etiam consideratur in emphyteuti privata.

Nullius denique etiam roboris est, quòd, sicuti solum periculum caducitatis, cui subjacet fundus emphyteuticus, solet diminuere valorem ipsius Emphyteusis, *Possidon. de emptione lib. 3. dub. 10. n. 12.* ità longè magis diminuere debet quindennium, quòd quidem certum est, ac perpetuum respectu manus mortuæ, quia semper eadem occurrit responsio, quòd periculum caducitatis in tantum diminuit æstimationem, in quantum inest ipsi rei, ipsiusque ossibus, quindennium verò è contrà in tantum non diminuit, in quantum non ipsi rei, sed solummodò ipsi personæ, qualis est manus mortua posseditrix Emphyteusis, inest; cumque non invenerim Doctores, qui dicant, valorem diminui etiam ob quindennium, immò nec eos invenerim hoc firmantes saltem ob laudemium, mihi videtur satis bene firmata resolutio, & quando hoc firmaret aliquis quoad laudemium, non obstaret ex superius allatis.

A R G U M E N T U M.

Pro exactione quindenniorum non competit Domino directo via executiva, sicuti non competit pro exactione laudemiorum, nisi sit in quasi possessione exigendi quindennia.

S U M M A R I U M.

- 1 Pro quindenniis non competit via executiva.
- 2 Nisi Dominus sit in possessione illa exigendi.
- 3 Inutiles circuitus vitandi sunt.
- 4 Pro canone competit via executiva.
- 5 Quindennium solvitur singulis quindecim annis.
- 6 Pro Pensione Ecclesiastica, & profana datur via executiva.
- 7 Quindennium quodammodo est pensio.
- 8 Quindennium debetur in recognitionem domini.
- 9 Pro collectis, gabellis, seu tributis competit via executiva.
- 10 Quindennium quodammodo tributum est.
- 11 Pro Decimis competit via executiva.
- 12 Quindennia quodammodo Decimæ temporales sunt.
- 13 Quindennia successerunt in locum laudemiorum.
- 14 Laudemium est decima pars pretii.
- 15 Auctor dubitat, an verum sit, quod pro canone competat via executiva.
- 16 Ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 88. in med. versiculo ite Causæ, pro canonibus datur via executiva.
- 17 Tam de jure communi, quam ex eodem Statuto Urb. lib. 1. cap. 95. pro mercede, seu salario competit via executiva.
- 18 Auctor putat in casu à canone ad quindennium non bene argui.
- 19 Quindennium subrogatum fuit in locum laudemii.
- 20 Subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur.
- 21 Pro laudemio executivè procedi nequit.
- 22 Pensio Ecclesiastica habet paratam executionem.
- 23 A pensione domus non bene arguitur ad quindennium.
- 24 Pensio domus derivatur à causa necessaria.
- 25 Quindennium non cohaeret causæ necessariæ.
- 26 Non desunt tenentes, non posse pro pensionibus Domorum executivè agi.
- 27 Ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 88. locator habet facultatem executivè procedendi contra conductorem pro pensione.
- 28 Collectæ, gabellæ, seu tributa habere dicuntur Jura fisci, sicque publicam causam.
- 29 Quindennia habent tantum privatam causam.
- 30 A diversis non fit illatio.
- 31 Secundum aliquos nec in causis gabellarum executivè procedi valet.
- 32 Decimæ tam de Jure divino, quam humano debentur.
- 33 Quindennia sunt de Jure incognita, & introducta de consuetudine, vel partium conventionione.
- 34 Obligatio Cameralis quotidie in omnibus ferè Instrumentis in Orbe practicitur.
- 35 Si in concessione Emphyteusis adsit obligatio Cameralis, tunc executivè conveniri potest pro quindennio manus mortua.
- 36 Obligatio Cameralis de sui natura dat viam executivam.
- 37 Mentio honorifica R. P. D. Cyriaci Lancettæ.

- 38 Extra Curiam non viget obligatio Cameralis.
- 39 Obligatio quarantigiata similis est obligationi Camerali.
- 40 Pro quindenniorum exactione competit via executiva Domino directo, si sit in quasi possessione illa exigendi.
- 41 Judicium possessorium decernit possessori manutentionem.
- 42 Quis constituitur in possessione exigendi per unicum actum exactionis.
- 43 Per unicum actum exactionis laudemii constituitur Dominus in quasi possessione illud exigendi.
- 44 Etiam si unica tantum solutio processerit ex mandato Judicis.

C A P I T U L U M LXV.

Praesens, ac quotidiana occurrit in praesenti tractatio circa modum intentandi judicium contra debitores quindenniorum, quam dividimus in duas partes, ideoque in prima parte asserimus, quod pro exactione quindenniorum non competit Domino directo via executiva, sicuti non competit pro exactione laudemiorum, & in secunda parte addimus, nisi sit in quasi possessione exigendi quindennia, in puncto Carol. Anton. de Alexio in observ. 156. nu. 11. ad consult. Cappyc. Latr. lib. 2. post Carol. Anton. de Luca in observ. ad ejusd. consult. repetit. post Tract. inter Doctor. littera EE. Altimar. ad Rovit. decis. Neapol. 73. per tot. equidem non exilente Domino directo in possessione exigendi quindennia, durum est auferri necessitatem cognoscendi, an manus mortua eorum debitor sit, cum, licet sit manus mortua, & tanquam talis ad quindennia teneatur, habere tamen potest causam aliquam illa non solvendi, indeque debitor non est habendus pro condemnato (quod operatur via executiva) nisi in judicio ordinario per tres sententias conformes, hacque tutiori via evitatur inutilis circuitus facile contingibilis, si concederetur pro exactione quindenniorum via executiva, quod nempè post soluta quindennia vigore condemnationis, interjecta appellatione ad effectum devolutivum, & obtenta sententia absolutoria sit locus repetitioni, seu conditioni indebiti quando inutiles circuitus vitandi sunt, ad tradita per Barboj. axiom. 43.

Non desunt autem sequentes quatuor obices.

I. Si pro canone, qui vel annuus esse solet, vel menstruus, vel similis temporis juxta partium conventiones, competit via executiva, quantum magis illa competet pro quindennio, quod de quindecim in quindecim tantum annos solvitur.

II. Si pro Pensione Ecclesiastica, & profana, seu affectu domorum competit via executiva, Tondut. de Pension. cap. 5. nu. 18. Vivius commun. 6 opin. opin. 678. nu. 26. Rota in recentior. decis. 335. nu. 3. par. 10. ducti ex contextu l. Praeses 17. C. locat. ibi: Praeses Provinciae, quæ ex locato debentur, solvi sine mora curabit, cur non competet eadem via executiva pro quindennio, quod quodammodo pensio est, & quidem quindennialis, singulis videlicet quindecim annis solvenda directo Domino in recognitionem domini ex abundè supra deductis in Capit. I.

III. Si pro collectis, gabellis, seu tributis competit via executiva, Mauson. de caus. executiv. lib. 1.

lib. 1. ampl. 29. nu. 10. cum seqq. & ampl. 30. n. 21. cum seqq. Burgius de mod. proced. ex abrupt. cent. 1. q. 5. n. 1. versiculo secundus casus, cur non competet eadem via exequutiva pro quindennio, quod quodammodo tributum est.

IV. Si pro Decimis competit via exequutiva cap. tua 26. il 2. in fine de decim. Moneta de decimis cap. 8. n. 58. Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. nu. 4. Manson. de caus. exequutiv. lib. 1. ampl. 34. n. 10. 20. & seqq. cur non competet eadem via exequutiva pro quindenniis, quæ quodammodo Decimæ temporales nuncupari valent, cum illa in recognitionem domini loco laudemiorum solvi soleant, indeque laudemium apud plures gentes appellatur, estque decima pars prætii, vel æstimationis rei Emphyteuticæ Niger de laudem. qu. 1. n. 62. & qu. 48. n. 5. in fine tom. 1.

Nilominus opposita in contrarium, non refragantur ex sequentibus quatuor responsionibus.

Non I. Quia omisso, an verum sit, quod pro canone competat via exequutiva, in quo pro nunc nolo figere pedem, nec manus dare, quidquid sit ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 88. in med. versic. item Cause, ubi pro canonibus via exequutiva peculiariter conceditur (prout etiam pro mercede, seu salario tam de jure communi, quam de eodem jure statutario, & municipali Urbis lib. 1. cap. 95. Pacion. de locat. & conduct. cap. 39. n. 37.) latis est meo iudicio asserere, quod à canone ad quindennium hic non bene arguitur, cum in quindennio militet prorsus diversa ratio, eo quod quindennium tanquam subrogatum in locum laudemii, ut ex supra adductis in Cap. I. non possit, nec debeat habere privilegium, quod non habet id, in cuius locum fuit subrogatum, nè aliàs plus possit subrogatum, quam id, in cuius locum aliquid subrogatum est, cuius naturam sapere debet, non verò alterare l. si eum, qui 10. §. Qui injuriarum 2. ff. si quis caut. Bonden. colluct. legal. tom. 1. colluct. 37. nu. 137. Palma Nep. alleg. 146. n. 14. Mansius consult. 59. nu. 42. cum seq. lib. 9. Balducc. decis. ac rer. judicat. tit. 3. decis. 46. nu. 39. Rota coram Emerix Jun. Decano dec. 889. n. 7. cum seq. decis. 5. n. 37. post Turr. de Majorat. Ital. quod autem pro laudemio exequutivè procedi nequeat; & appellabilis reddatur sententia in causa laudemiorum lata, latè tractant Burgius de laudem. par. 3. inspect. 17. per tot. Niger eodem tractatu tom. 1. qu. 48. n. 6. 12. & 27.

Non II. Quia in Pensione Ecclesiastica speciale est ob privilegium paratæ executionis insertum in ventre ipsarum literarum reservationis Pensionis, & in quantum ad pensionem domus nec bene ad quindennium ab illa arguitur, pensio enim privilegiata est, cum domus detur ad inhabitandum, & sic illius pensio derivetur à causa necessaria, prout est habere domum ad inhabitandum, quindennium verò non cohæret causæ necessariæ, cum habere Emphyteusim non sit inhabitare domum, nec importet præcisam necessitatem, prout illam importat inhabitare domum. Omisso, quod non desunt contrarium sentientes, non posse nempe in causa pensionum, seu affectuum domorum exequutivè contrà debitores procedi, Pacion. de locat. & conduct. cap. 39. nu. 7. cum seqq. quidquid sit in Urbe, in qua adest Statutum lib. 1. cap. 88. indulgens locatori facultatem exequutivè proce-

dendi contrà conductorem pro pensione.

Non III. Quia collectæ, gabellæ, seu tributa Jura fisci habere dicuntur, & sic publicam causam, Peregrin. de jure fisci lib. 6. tit. 5. nu. 33. versiculo nec mirum, Manson. de caus. exequutiv. lib. 1. ampl. 30. n. 22. quindennia autem nec habent Jura fisci, nec publicam causam, sed privatam, undè non est bona illatio ab habentibus publicam causam ad illam non habentia ad text. in l. Papinianus 20. ff. de minor. immò secundum aliquos nec in causis gabellarum exequutivè procedi valet, sed via ordinaria agendum est, ut tenet Gutierrez de gabell. quest. 164. nu. 12. cum seqq.

Non IV. Quia Decimæ longè fortius jus habent, quam quindennia, Decimæ enim tam de Jure divino, quam humano debentur, Monet. de decim. cap. 2. nu. 1. cum seqq. Manson. de caus. exequut. ampl. 34. n. 3. cum seqq. quindennia autem nec de Jure divino, immò nec de Jure humano debentur, tanquam de Jure incognita, sed de consuetudine, vel partium conventionem, ut abundè docuimus suprâ in Cap. 1. undè patet ad sensum, non applicari illationem ad hoc propositum à Decimis ad quindennia ob diversissimam inter utraque differentiam l. Papinianus 20. ff. de minor.

Putarem tamen, quod, si in Instrumento concessionis Emphyteutis appareret concepta obligatio Cameralis (prout quotidie in omnibus ferè Instrumentis practicatur in Urbe) tunc Dominus directus convenire posset exequutivè manum mortuam pro primo quindennio, & sic, etiam si non sit in quasi possessione quindennia exigendi, eo quod obligatio Cameralis, nisi per sententiam sit vulnerata, de sui natura dat viam exequutivam, Pacion. de locat. & conduct. c. 48. n. 49. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 1. n. 73. Rota post Zacch. de oblig. Camer. dec. 84. n. 7. cum seq. & dec. 270. n. 5. & 17. ac in terminis in Romana Quindenniorum 16. Decembris 1707. in principio versiculo inde sequitur coram R. P. D. Lancetta olim in Romana Curia inter Primarios disertissimo Advocato, registrat. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XXII. n. 4. Undè in Curia non videtur tam necessaria præfens tractatio, quam extrâ Curiam, ubi non viget obligatio Cameralis, nec in locis, ubi practicatur obligatio quarantigiata, quæ similis est obligationi Camerali, vel saltem parùm dissimilis ex traditis per Galles. de oblig. Camer. qu. 2. n. 13. in fine, & seqq. ubi Zacch. n. 30. cum seqq.

Absoluta itaque prima parte præsentis tractationis, & dissolutis contrariis motivis, deveniendo ad secundam partem, dicimus, quod è contrà pro exactione quindenniorum competit Domino directo via exequutiva, si sit in quasi possessione exigendi quindennia, cum iudicium possessorium sit privilegiatum, & decernat possessori manutentionem remota appellatione, quoad effectum suspensivum, Post de manut. obs. 10. n. 40. 61. & 69. & obs. 73. n. 1.

Modò superest inquirendum, quando, & per quot actus dicatur quis constitutus in quasi possessione exigendi quindennia ad effectum exequutivè procedendi contrà quindenniorum debitorem, & cum versetur in incorporalibus, videtur resolvendum, per unicum actum exactionis,

- 42 nis quem constitui in possessione, ac per confe-
quens executivè conveniri posse manum mor-
tuanam quindenniorum debitricem, sicuti per
43 unicuique actum exactionis laudemii constituitur
Dominus in quasi possessione illud in futurum
exigendi, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 7. artic. 8.*
n. 12. cum seq. Rota post Post. de manutent. dec. 113.
n. 4. dec. 139. n. 2. dec. 201. nu. 2. dec. 265. n. 3. 10.
& 17. & dec. 297. n. 2.
Quod adeò verum est, ut, etiamsi unica tan-
44 tum solutio quindennii non spontè processerit,
sed ex mandato Judicis, adhuc Dominus dire-
ctus dicitur esse in quasi possessione exigendi
quindennia, proindeque executivè pulsare po-
test manum mortuam, *Post. de manut. obs. 35.*
num. 3. & 5.

ARGUMENTUM.

Dominus directus præfertur in exactione quinden-
nii, anterioribus creditoribus manus mortuæ Em-
phyteutæ.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus directus præfertur in exactione quinden-
nii, anterioribus creditoribus manus mortuæ.
- 2 Idem præfertur in exactione laudemii.
- 3 Dominus directus habet suam intentionem funda-
tam in generali consuetudine.
- 4 Idem habet fortius, & duplicatum jus.
- 5 Creditum quindenniale fundatum est in recognitione
dominii.
- 6 Si Dominus directus non præferretur, quodammodo
non recognoscetur in Dominum.
- 7 Absurdum vitandum.
- 8 Quindennia singulis dumtaxat quindecim annis sol-
vuntur.
- 9 Dominus directus præfertur in consequutione cano-
num.
- 10 Dominus superficiæ præfertur aliis creditoribus.
- 11 Contractus Emphyteuticus. & superficiarius sunt
inter se similes.
- 12 Locator pro pensione præfertur etiam anterioribus
creditoribus conductoris.
- 13 Argui potest à locatione ad Emphyteusim.
- 14 Creditum quindennii est necessarium.
- 15 Idem est subrogatum in locum laudemii.
- 16 Proinde potius venit estimandum.
- 17 Idem debetur ex causa onerosa.
- 18 Prout tale est laudemium.
- 19 Dominus directus habet jus privativè quò ad alios
super quindennio sibi debito.
- 20 Quindennium recipere nequit hypothecam favore
aliorum creditorum etiam anteriorum.
- 21 Donatarius, seu cessionarius, seu quomodocumque
causam habens à Domino directo præfertur pro
quindennio creditoribus anterioribus.
- 22 In casu quindennii jus prælationis non est privile-
gium personale, sed reale.
- 23 Quindennium bona fide consumptum, irrepibile
remanet.
- 24 Non datur avocatio pecuniarum, nisi in aliquibus
casibus particularibus, ut dotis, & similibus.
- 25 Prior in tempore potior in Jure.
- 26 Fallit, quando adsunt circumstantiæ peculiare,
quibus ratione crediti Dominus directus præla-

tionem dignus est tanquam privilegiatus in conse-
quutione quindennii.

- 27 In Jure non reperitur Dominus directus privile-
giatus quò ad exactionem quindennii.
- 28 Quindennium non est de Jure cognitum.
- 29 Dominus directus, pro consequutione quindennii
venit ex causa privata.
- 30 Ecclesia veniens ex causa Decimarum, venire di-
citur ex causa publica, prout mulier ex causa
dotis, & fiscus ex causa gabellarum.
- 31 Potioritas fundatur sapius in sola causa privata.
- 32 Domino directo competit prælatio super solis bonis
Emphyteuticis.
- 33 Ob non solutionem quindennii Emphyteusis devo-
luitur ad Dominum.
- 34 Dominus, exigendo quindennium, videtur facere
meliozem conditionem creditorum.
- 35 Fructus proveniunt ex solo.

CAPITULUM LXVI.

Cum sapius contingere possit, quòd manus
mortua multo ære alieno gravata sit, &
inter ejus creditores occasione formati concur-
sus, seu graduationis, iurgia super hinc inde
prætensa potioritate, vel etiam super anteriori-
tate, seu prælatione orientur ad effectum con-
sequendi satisfactionem, inter quos quandoque
adesse quoque potest Dominus directus tan-
quam quindennii creditor, sed posterior, pro-
inde haud immeritò in præfenti firmandum du-
ximus, quòd Dominus directus præfertur in
exactione quindennii anterioribus creditoribus
manus mortuæ Emphyteutæ, prout præfertur in
exactione laudemii, *Burgius de laudem. parte 3.*
inspect. 39. nu. 4. Niger eod. tract. qu. 38. n. 5. cum
seqq. tom. 1. negari enim nequit, pluribus ex cau-
sis potius jus habere Dominum directum, licet
posteriorem, pro consequutione sui crediti quin-
dennialis, quam creditores anteriores, cum
Dominus directus habeat suam intètionem fun-
datam tam in generali consuetudine exigendi
quindennia, quam in promissione debitoris, un-
dè Dominus tanquam habens fortius, & dupli-
catum (ut ita dicam) jus, pernecessè præferen-
dus est in concursu anteriorum creditorum sim-
plex, minùsque ius habentium, immò creditum
hujusmodi quindenniale fundatum est inreco-
gnitione domini, adeò, ut, si Dominus directus
non præferretur, quodammodo non recogno-
sceretur in Dominum, quod uti absurdum vi-
tandum venit, nec nisi mediante prælatione il-
lud evitari valet.

Præterea æquum est, ut Dominus directus
præferatur in consequutione quindenniorum,
quæ singulis dumtaxat quindecim annis solvun-
tur, quando ipse præfertur in consequutione cano-
num, qui singulis annis solvuntur, *Fulg. de*
jure emphyt. tit. de contract. Emphyt. q. 31. nu. 20.
Niger de laudem. qu. 38. nu. 15. & 30. circa fin.
tom. 1. Burgius eod. tract. par. 3. inspect. 39. nu. 5.
ubi in additione nu. 12. Rodriguez de concursu cre-
ditor. par. 1. artic. 8. n. 21. cum seq. eodem modo,
quo in contractu superficiario Dominus superfi-
ciæ præfertur aliis creditoribus l. etiam superfi-
cies 16. ff. qui potior. in pign. hab. ob maximam
similitudinem inter contractum emphyteuti-
cum, ac superficiarium, veluti notat Niger de lau-

12 *laudem. tom. 1. qu. 38. n. 6. cum seqq.* fortius quippe videmus, quòd locator tanquam Dominus fundi locati, creditor pensionis ob fructus perceptos per conductorem præferatur creditoribus conductoris etiam anterioribus, *l. eo jure utimur 4. l. in prædiis 7. ff. in quib. caus. pign. tacit. contrah. l. si in lege 24. §. si colonus 1. ff. locat. Roderiguez de concursu creditorum par. 1. artic. 8. n. 13. & 20. Pacion. de locat. & conduct. cap. 33. n. 37. 47. 48. & 58. Antonell. de temp. legali lib. 4. cap. ultim. n. 113. Gait. de credit cap. 4. n. 1580. cum seq.* quantò magis Dominus directus præferetur creditoribus anterioribus manus mortuæ Emphyteutæ in exactiōe quindennii, arguendo à locatione ad Emphyteusim, quòd fieri potest ob magnam inter utrumque contractum familiaritatem, quantumvis etiam in nonnullis magna adsit discrepantia, *Fulgio. de jure Emphyt. in prælud. qu. 5. nu. 1. cum seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. n. 5.* non omisso, quòd, cum creditum quindennii sit necessarium, provenit enim ob fictam alienationem, tanquam subrogatum in locum laudemii eadem necessitas debiti ex vera alienatione, proinde potius venit existimandum, veluti de laudemio inquit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 38. nu. 31. in fine*, potissimum enim quindennium tanquam debitum ex causa onerosa, potius est aliis creditis etiam anterioribus, prout tale est laudemium, in cuius locum successit, *Burgius de laudem. par. 3. inspect. 39. n. 8. & in additione n. 14. versic. n. 8.*

13 Parefit insuper justitia Domini directi in prætensa prælatione adversus anteriores creditores, dum portio ista quindennialis nunquam ad manum mortuam Emphyteutam, & communem debitricem spectavit, vel in bonis illius fuit, sed verè Dominus directus habet jus privativè quoad alios super quindennio sibi debito, quòd recipere nequit hypothecam favore aliorum creditorum etiam anteriorum, ut in simili de laudemio advertit *Niger de laudem. q. 38. n. 33. circa fin. tom. 1.*

14 Adeoque vera est nostra resolutio, ut non solum Dominus directus, sed etiam illius donatarius, seu cessionarius, seu quomodocumque causam habens ab illo, præferatur pro quindennio creditoribus anterioribus, prout præferretur in causa laudemii, *Niger de laudem. tom. 1. q. 38. n. 30. in principio*, ex ratione, quia jus prælationis in hoc casu non est privilegium personale, sed potius reale, & competens rei, ut illud laudemii.

15 Quibus accedit, quòd facilius Dominus directus jus suum consequetur, si ipse, quantumvis creditor posterior, quindennium exegerit, illudque bona fide consumpserit, ex quò irrepetibile remansit, *Costa de re integra distinet. 46. n. 6. & de facti scient. & ignorant. distinet. 8. centur. 1. n. 5. & de remed. subsidiar. remed. 37. nu. 1. cum seqq. Burgius de laudem. par. 3. inspect. 39. nu. 7. ubi in additione n. 13. cum seq. Antonell. de temp. legali lib. 4. cap. ultim. n. 89.* ex ratione, quia non datur avocatio pecuniarum, nisi in aliquibus casibus particularibus, ut in casu dotis, & similibus, ex quò primò venientibus benè solvitur *Spin. cons. 42. per tot. Gobius consult. 89. per tot. Andrcol. contr. 351. per tot. Calvin. de æquitate lib. 1. cap. 34. per tot. & lib. 2. cap. 135. & lib. 3. c. 281.*

Costa de remed. subsidiar. remed. 37. illat. 2. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. q. 28. Brun. de cession. bon. qu. 24. per tot. Gait. de credito cap. 4. q. 11. n. 1296. Maur. de solution. quæst. 68. Salgad. labyr. credit. par. 1. cap. 10. nu. 83. Rota coram Card. Seraphino decis. 1074.

Nec obstat potest regula prior in tempore, potior in Jure ex cap. qui prior 54. de regul. Jur. in 6. l. quotiè 99. ff. eod. l. potior 11. ff. qui potior. in pign. hab. l. si fundum 4. C. eod. quia non procedit, quando, prout in casu, adsunt circumstantiæ peculiare, quibus ratione crediti Dominus directus prælatione dignus est, tanquam privilegiatus in consequitione quindennii,

25 Minus obstat, quòd in Jure non reperitur quoad exactiōem quindennii privilegiatus Dominus directus, tanquam non numeratus inter creditores privilegiatos à *l. quæsitum 2. cum seq. ff. de privileg. creditor.* quia quindennium, ut suo loco passim monuimus, non est de Jure cognitum, tanquam ex sola generali consuetudine introductum, proindeque de illius creditore in Jure nec per umbram mentio fieri valet, sed benè ex suprà recensitis causis privilegium potioritatis competit Domino directo pro consequitione sui crediti quindennialis, prout idem competit pro consequitione crediti laudemialis.

26 Minoris etiam relevantiæ est, quòd Dominus directus tanquam veniens ex causa privata pro consequitione quindennii, nullam potioritatem meretur, quidquid, si veniret ex causa publica, ut Ecclesia ex causa Decimarum, mulier ex causa dotis, fiscus ex causa vectigalium, seu gabellearum, & alii similes privilegiati, quia potioritas non semper fundatur in sola causa publica, sed quandoque, immò sæpius in sola causa privata habente aliquam circumstantiam, ob quam creditor aliàs posterior, adhuc potior sit, ut videre est ex pluribus casibus adductis per *Antonell. de temp. legali. lib. 4. cap. ult. n. 16. 21. 35. 38. 45. 46. 81. 82. 84. 89. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 117. 118. 122. 123. & 142.*

27 Supradicta ramen declaranda sunt, ut locum habeant, quando fundus Emphyteuticus ponitur sub concursu, & de prælatione super eo, ejusque fructibus quæstio est, nam in hoc casu creditus, competere prælationem Domino directo, non autem super aliis bonis, ratio specialitatis ea potest esse, quia, cum ob non solutionem quindennii devolvatur ad Dominum directum fundus Emphyteuticus, Dominus exigendo quindennium, videtur facere meliorem conditionem concreditorum, quia, hoc modo facit, ut fundus remaneat in bonis debitoris communis, undè videtur posse applicari *text. in l. interdum 5. ff. qui potior. in pign. hab.* quæ quidem ratio non est applicabilis quo ad reliqua bona debitoris. Prætereà considerari potest, quòd fructus proveniunt ex solo, cujus proprietates est Domini directi, undè tanquam provenientes ex re propria, æquissimum est, ut Domino debeantur cum prælatione pro rata quindenniorum.

A R G U M E N T U M.

Quindennium quandoque, signanter in nonnullis locis non solvitur juxta generalem consuetudinem, singulis quindecim annis, sed de triginta in triginta annos, de quadraginta in quadraginta annos, vel longiori, vel breviori tempore.

S U M M A R I U M.

- 1 Quindennii vox denotat solutionem illius faciendam esse singulis quindecim annis.
- 2 Quindennium in aliquibus locis solvitur singulis triginta, vel quadraginta annis.
- 3 Talis viget consuetudo in Cathalonia.
- 4 Alienatio Emphyteusis fingitur contingere singulis quindecim annis.
- 5 Non ubique, nec semper singulis quindecim annis vendi solet fundus.
- 6 Cum alicubi res etiam breviori tempore, quam quindecim annorum vendi solcat, fit, quod singulis novenniis debeat quindennium.
- 7 Hinc in Gallia quindennium dicitur novennium.
- 8 Dari potest, quod fundus non alienetur per 300. annos.

C A P I T U L U M LXVII.

- N**E ex voce ipsa quindennii facile sumatur æquivocum, cum denotet solutionem quindennii fieri singulis quindecim annis, proponimus præsentem articulum, firmantes, quod quindennium quandoque, signanter in nonnullis locis non solvitur juxta generalem consuetudinem singulis quindecim annis, sed de triginta in triginta annos, de quadraginta in quadraginta annos, vel longiori, vel breviori tempore, quippè plus, minusve Judicis arbitrio considerata bonorum Emphyteuticorum qualitate, ac possibilitatis facillioris, vel difficillioris alienationis, tempus solutionis quindenniorum abbreviandum, vel elongandum est in puncto *Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 12. n. 23.* ubi loquitur de consuetudine in Cathalonia, *Capan. de jure relet. par. 4. qu. 27. n. 7. cum seqq. Card. de Luca de emphyteus. disc. 50. sub n. 9. alter de Luca in Appendice post Scholia ad Gratian. disc. 784. n. 4. fol. mihi 308. col. 1. versiculo undè plausibilis est*, ubi de veriori, licet ob articuli raritatem à nemine disputati, cogitandum relinquat, *Carol. de Alexio obs. 156. nu. 8. ad consult. Capyc. Latr. lib. 2. post Carol. Anton. de Luca ad consult. ejusd. Capyc. Latr. Tondut. res. Can. par. 1. cap. 46. n. 5. Rota in recentior. dec. 474. n. 20. par. 9. tom. 2.* cum enim quindennium debeat ex alienatione Emphyteusis, quæ singulis quindecim annis fingitur contingere, si penès privatum illa existeret, bene sequitur, quod illud etiam debeat singulis triginta, vel quadraginta annis, si agatur de re, quæ singulis triginta, vel quadraginta annis tantum alienari solet; Hinc est, quod non semper æquum est, quod semper, & ubique singulis quindecim annis quindennium solvatur indistinctim ex fundo Emphyteutico, nulla habita ratione ad illius qualitatem, eo quod non ubique, nec semper singulis quindecim annis vendi solet quilibet fundus, sed

unus longiori tempore, & alius breviori, adeò, ut, quia etiam breviori tempore, quam quindecim annorum alicubi res vendi solet, resultat, quod non solum singulis quindecim annis debeat quindennium, sed (quod fortius stringit) singulis etiam novenniis, illud debeat, proinde dicatur in Gallia novennium loco quindennii habita mensura ad tempus, quo id solvitur, *Tondut. resol. Canonic. par. 1. cap. 46. n. 5. & per tot. & resol. civil. par. 2. cap. 117. per tot. Card. de Luca de judic. disc. 46. n. 1.* immò experientia docet, sæpè accidere fundum 300. vel 400. annis ab una familia possideri citrà ullam alienationem, *Papon. Arrest. Franc. lib. 1. tit. 14. de amortizatione, arrest. 4. antè med. versiculo quandoquidem.*

A R G U M E N T U M.

Quindennium solvendum est in fine cujuslibet quindennii, seu quorumlibet quindecim annorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Solent quandoque creditores esse diligentes, è contra verò debitores sæpius tardi.
- 2 Quindennium solvendum est in fine cujuslibet quindennii, seu quindecim annorum.
- 3 Canon solvitur in fine cujuslibet anni.
- 4 Pensiones domorum de Fure faciendæ sunt in fine cujuslibet anni.
- 5 De consuetudine in Urbe apponi solet in Instrumento obligatio solvendi pensiones anticipatè quolibet semel.
- 6 Quod minus est, censetur promissum.
- 7 Minus dicitur solvere, qui tardè solvit.
- 8 Magis dicitur solvere, qui citius solvit.
- 9 Tempus solvendi semper censetur adjectum gratia promissoris.
- 10 Tempus debet esse completum, ad hoc, ut quis teneatur solvere.
- 11 Tempus est pars pretii, & summa.
- 12 Partes intelliguntur se conformare Furi.
- 13 Annus imperfectus non est in rerum natura.
- 14 In termino plurium annorum, ultimus annus non habetur pro completo.
- 15 Servus veteranus dicitur, qui servit integro anno.
- 16 Materia quindennialis est odiosa.
- 17 Filia peccans in corpus suum, ut evitet pœnam exheredationis, debet habere 25. annos completos.
- 18 In Hispania filia nubere potest absque consensu Parentis post triginta annos.
- 19 Aliquis actus, antequàm compleatur, propriè dici nequit actus.
- 20 Quindennium, antequàm debeat, dici nequit debitum.
- 21 Obviandum est litigiis.
- 22 Ultima dies termini cedere debet commodo promissoris.
- 23 Annulus amitti dicitur, qui extremo anni die moritur.
- 24 Præscriptio 30. annorum, in fine illorum allegabilis est.
- 25 Materia quindennii est odiosa.
- 26 Decimæ personales regulariter debentur in fine anni tantum.
- 27 Quindennium simile est Decimæ.

- 28 *Relevium antè tempus exigi nequit.*
 29 *Quindennium simile est relevio.*
 30 *In pluribus negociis annus captus habetur pro completo.*
 31 *Annuum legatum debetur in principio anni.*
 32 *S. Concilium quando exigit integrum tempus, exprimit.*
 33 *Ad professionem emittendam requiruntur 16. anni.*
 34 *Ætas Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus.*
 35 *Tempus captum habetur pro completo favore libertatis.*
 36 *Præsertim, quando libertas relinquitur certo tempore.*
 37 *Non est arguendum à libertate ad contractus.*
 38 *Speciale est in honoribus, ut tempus habeatur pro completo.*
 39 *In materia partim favorabili, & partim odiosa annus captus non habetur pro completo.*
 40 *In Portugallia ætas publicorum Officialium est 25. annus completus.*
 41 *Verbum pervenisset denotat complementum.*
 42 *A legato non arguitur ad contractum.*
 43 *In omnibus ferè actibus tempus debet esse completum.*
 44 *In legato conditionali tempus non habetur pro completo.*
 45 *Consuetudo, quando minùs Furi derogare debet.*
 46 *Possunt dari casus, in quibus quindennium debeatur in principio.*
 47 *Pactum est altera lex.*
 48 *Partes censentur se conformare consuetudini.*
 49 *Consuetudo habet legis vigorem.*
 50 *Ex actu facultativo non inducitur observantia.*
 51 *Quisque renunciare potest favori suo.*
 52 *Solvitur quandoque in principio quindennium ad faciendam rem gratam Domino directo.*
 53 *De Fure communi solutiones fiunt in fine.*
 54 *Consuetudo varia dicitur modò alba, modò nigra.*
 55 *Consuetudo reducens tempus solutionis ad Fus commune, dicitur favorabilis.*
 56 *Consuetudo contra Fus dicitur odiosa, ac onerosa.*
 57 *Consuetudo non inducitur ex actibus erroneis.*
 58 *Error communis facit Fus.*
 59 *Limitatur, quando error est particularis.*
 60 *Solutio facta per plures inducit consuetudinem.*
 61 *Ultima, sive proxima consuetudo attendenda est.*
 62 *Alimenta legata, solita præstari à legante, intelliguntur legata illa, quæ in morte præstari solebant.*
 63 *In causa situs inspiciendum ultimum tempus.*
 64 *Posteriora derogant prioribus.*
 65 *In beneficalibus attenditur ultimus status.*
 66 *In omni materia inspicitur ultimus status.*
 67 *In dubio attendenda est consuetudo favorabilior.*
 68 *In dubio sequenda consuetudo solvendi laudemium in minori summa.*
 69 *In dubio minimum sequendum.*
 70 *Redeundum ad Fus commune in casu diversarum, & inter se contrariarum consuetudinum.*
 71 *De Fure solutio facienda est in fine.*
 72 *In solutione laudemii servanda est potiùs consuetudo loci rei sitæ, quàm illa loci contractus.*
 73 *In feudo sequenda est potiùs consuetudo loci situationis feudi, quàm illa loci concessionis feudi.*
 74 *Emphyteusis habet promissionem naturam cum feudo.*
 75 *Præstatio rei intelligitur facienda secundum consuetudinem loci, ubi tradenda est.*
 76 *Veterum Jurisconsultorum formulæ.*
 77 *In vectigalibus prædia ipsa, non Domini conveniuntur.*
 78 *Consuetudo est altera natura.*
 79 *Qualibet hominis dispositio à consuetudine regulatur.*
 80 *Provisio de Beneficio intelligitur facta juxta consuetudinem loci, ubi illud collatum fuit.*
 81 *Feudum dicitur beneficium.*
 82 *Beneficiare pro inf feudare.*
 83 *In casu oneris rei inspicitur consuetudo loci, ubi res sita est.*
 84 *In solutione Decimarum attenditur potiùs consuetudo loci, ubi res decimanda sita sunt.*
 85 *Quindennium simile est decimæ.*
 86 *Fundus censetur venditus juxta mensuram loci contractus, non autem juxta mensuram loci situationis fundi.*
 87 *In materia monetarum prævalet consuetudo loci contractus consuetudini loci rei.*
 88 *Gabella solvenda de certo contractus solvitur juxta quotam taxatam in loco contractus.*
 89 *In omnibus actibus semper attenditur consuetudo loci contractus.*
 90 *In concessionibus Emphyteuticis servanda est consuetudo loci contractus.*
 91 *Etiam non subditi servare tenentur in loco contractus, illius consuetudines sub pena nullitatis actus.*
 92 *Minùs solvit qui tardiùs solvit.*
 93 *In moveta considerari potest privilegium locale.*
 94 *In quindennio considerandum est privilegium partim personale, & partim reale.*
 95 *Aliquando non semper attenditur consuetudo contractus.*
 96 *Locus dominans dicitur ille, in cujus territorio sunt bona.*
 97 *Casus, in quo attenditur consuetudo loci servientis.*
 98 *Papa conferendo Beneficium, illud conferre intelligitur salvis rationabilibus consuetudinibus loci, ubi situm.*
 99 *Deficiente consuetudine in loco Beneficii, attenditur illa Urbis.*
 100 *In solvendo quindennio servanda est consuetudo loci servientis, ubi nempe fundus situs est.*
 101 *In feudo inspicitur potiùs consuetudo loci servientis.*
 102 *A feudo ad Emphyteusim bene arguitur.*
 103 *Quoad tempus solvendi quindennium potiùs inspicienda consuetudo loci servientis.*
 104 *A pacto ad consuetudinem bene arguitur.*
 105 *Materia laudemialis similis est quindenniali.*
 106 *Decimæ solvuntur juxta consuetudinem loci servientis.*
 107 *Quindennium simile est Decimæ.*
 108 *In jure retractus attenditur consuetudo loci servientis.*
 109 *Causa agitanda est in foro, ubi Grangia sita sunt.*
 110 *In solutione laudemii potiùs servanda consuetudo loci dominantis, quàm illa servientis.*
 111 *Quindennium est loco laudemii.*
 112 *Quod est prædicabile de laudemio, est prædicabile de quindennio.*
 113 *Locus serviens est veluti membrum loci dominantis.*
 114 *Membrum separari non debet à capite.*
 115 *Accessorium sequi debet naturam sui principalis.*
 116 *In solvendo lucro dotali inspicitur potiùs Statutum domicilii viri, quàm consuetudo domicilii uxoris.*
 117 *Quindennium etiam lucrum est.*
 118 *Decimæ potiùs solvuntur Ecclesiæ Baptismali.*

- 119 *Beroi. conf. 20. per tot. lib. 1. putat, Decimam solvendam esse tam Ecclesie Baptismali, quam Parochiali.*
- 120 *Quindennium est simile Decime.*
- 121 *In iudicando locus serviens servare debet consuetudinem loci dominantis.*
- 122 *Consuetudo Ecclesie dominantis servanda est.*
- 123 *Doctores, qui tenuerunt, servandam esse in solutione laudemii, consuetudinem loci dominantis, posse tamen tenuerunt servandam potius loci serviens illa.*
- 124 *Materia sessionis, & precedentia est preheminentialis.*
- 125 *Membra caput non sequuntur quoad rei executionem.*
- 126 *Quando una ex duabus causis subalternatur alteri, agendum est ex prima, non ex secunda.*
- 127 *Locus serviens est causa proximior, ac immediata, tamquam continens ipsum fundum.*
- 128 *Accessorium non sequitur naturam sui principalis, quando accessorium habet propriam naturam diversam ab illa sui principalis.*
- 129 *Contraria regula fallit, ubi militat diversa ratio in accessorio.*
- 130 *Prout ubi accessorium verè, & propriè est principale.*
- 131 *Est peculiare favore matrimonii, quòd in lucro dotali sequenda sit consuetudo domicilii viri.*
- 132 *Non tamen semper est vera prefata regula.*
- 133 *Decime prœdiales solvendæ sunt Ecclesie Baptismali.*
- 134 *Propria consuetudo loci serviens prævalere debet contrariæ loci dominantis.*
- 135 *A diversis non benè fit illatio.*
- 136 *Si in loco serviente adsit consuetudo particularis, tunc sequenda illa loci dominantis.*
- 137 *Consuetudo non inducitur ex actu unius tantum personæ.*
- 138 *Servanda est consuetudo loci destinata solutionis.*
- 139 *Concessio interpretanda est juxta consuetudinem Domini.*
- 140 *Consuetudo Domini directi in solvendo quindennio inservire debet pro interpretando tempore solutionis.*
- 141 *Attendenda est particularis consuetudo circa salarium.*
- 142 *In solvendo relevio attenditur consuetudo loci.*
- 143 *Quindennium simile est relevio.*
- 144 *In locatione operarum attenditur consuetudo Domini.*
- 145 *In solutione laudemii attenditur consuetudo solventis.*
- 146 *Quindennium simile est laudemio.*
- 147 *Dominus, & Emphyteuta, tamquam correlativi, non debent ad imparia iudicari.*
- 148 *Declaratur Niger de laudem. to. 1. q. 4. art. 6. n. 6.*
- 149 *Perneccesse una ex consuetudinibus servanda est, vel illa loci domini, vel illa loci Emphyteuta.*
- 150 *Proportionabilius videtur, sequendam esse consuetudinem loci Domini directi.*

CAPITULUM LXVIII.

1 **C**UM soleant quandoque creditores pliusquam æquum est, diligentes esse, ac indiscretè, nimiumque solliciti de eorum satisfatione, è contrà verò sæpius debitores tardi, ac segnes ad satisfaciendum, vel præ impotentia solvendi, vel præ pertinaciâ non solvendi, Pacion.

de locat. & conduct. cap. 37. nu. 38. idque in materia nostra quindenniali haud rarò accidere possit, in præsentî Capitulo subnectimus superscriptam resolutionem, quòd quindennium solvendum est in fine cujuslibet quindennii, seu quorumlibet quindecim annorum, non autem in illius, seu illorum ingressu, prout solvitur canon emphyteuticus in fine cujuslibet anni, Fulgin. de jur. epht. in prælud. q. 1. n. 1. & tit. de solut. canon. q. 8. n. unico, Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. can. q. 8. n. unic. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 13. n. 10. circa fin. versiculo amplia hoc, Rosignol. de contract. contract. 4. pr. enot. 6. n. 3. eodemque modo, quo pensiones domorum de Jure faciendæ sunt in fine cujuslibet anni, Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. n. 15. & 18. licet de consuetudine in Urbe apponi soleat in Instrumentis locationum obligatio de solvendo pensiones anticipatè de semestri in semestre. Adstipulantur equidem duodecim rationes nostræ opinioni,

I. Quid in dubio quod minus est, promissum censetur *l. semper in stipulationibus 54. ff. de regul. Jur.* undè debitor quindennii intelligitur illud promississe solvere in fine temporis, seu termini cujuslibet quindennii, cum minus dicatur solvere, qui tardiùs solvit *§. Si quis 33. versic. plus autem Institution. de action. è contrà magis dicitur solvere, qui citius solvit, temporisque com- modum in solvendo sit in prætio, ac æstimatione, Gallerat. de renunciat. tom. 2. centur. 2. venunc. 198. n. 1. Rota post Salgad. labyr. creditor. decis. 27. n. 29. & in recentior. decis. 86. n. 14. cum seq. par. 18. tom. 1.*

II. Quia tempus solvendi semper censetur adjectum gratia promissoris, seu debitoris *l. cum tempus 17. ff. de regul. Jur. l. eum, qui Kalendis 41. §. Quoties 1. ff. de verb. oblig. l. quod certa die 70. ff. de solution. ideoque tempus debet esse completum ad hoc, ut teneatur solvere, Phenut. de moment. tempor. cap. 30. n. 10. circa fin. versiculo tertius casus est, Gallerat. de renunciation. centur. 2. tom. 2. venunc. 198. n. 2. tempus enim est pars præti, & summæ *l. 1. §. Additiones 2. versiculo diem autem ff. de edendo.**

III. Quia etiam si partes non convenerint de tempore solutionis quindennii, nec expresserint illud solvendum fore in fine cujuslibet termini quindennialis, adhuc intelliguntur se conformasse dispositioni Juris communis, quod terminos, seu (ut vulgò dicitur) paghas in fine cujuslibet termini solvi mandat, Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. num. 21.

IV. Quia sicuti quando fit mentio de anno, intelligitur de perfecto, præsertim in materia, ut ista, obligatoria, & sic odiosa, ac præjudiciali, in qua agitur de solvendo reiteratis vicibus, dum magis propriè dicitur annus, quando est perfectus, quàm quando est imperfectus; quinimò annus non est in rerum natura, ubi est imperfectus, cum aliquid dicatur esse tale, quod est magis tale *l. majores 3. ibi: qui ingressus est septuagesimum annum, nondum egressus, hac vacatione non utetur, quia non videtur major esse septuaginta annis, qui annum agit septuagesimum. ff. de pure immunitat. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 1. n. 7. Pignatell. consult. can. tom. 1. consult. 309. n. 2. & consult. 11. n. 1. cum seqq. ac signanter nu. 47. cum seqq.*

seqq. *Surd. decis. Mantuan. 178. nu. 12. cum seqq. ubi Hodierna n. 1. Rota coram Innocentio X. decis. 543. n. 6. & in annotat. n. 12. cum seqq. & in recentior. decis. 175. nu. 7. par. 1.* ita quando fit mentio de quindennio, intelligendum est de perfecto ad minus gravandum debitorem, cujus respectu materia est odiosa, vel saltem mixta respectu Domini directi, cujus respectu est favorabilis, eo quod eodem modo quindennium magis proprie dicitur quindennium, quando est perfectum, quam quando non est perfectum, quinimmo nec dicitur in rerum natura quindennium, ubi non est perfectum, ac per consequens æquitas suadet, ut non debeatur quindennium, nisi in fine quindennii, quando suam recipit perfectionem, undè fit, quòd in termino plurimum annorum, qui in quindennio insunt, ultimus annus non habeatur pro completo, *Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 1. nu. 7. in fine*, sicuti servus veteranus ad differentiam novitii dicitur ille, qui integro servit anno *l. fin. §. Quoties 3. ff. de publican. & vectigal.*

V. Quia in materia habente tractum successivum, qualis est nostra quindennialis, ac de per se non parum odiosa, vel saltem mixta, tempus debet esse completum usque ad ultimum momentum termini, *Vela disert. 18. nu. 14. in fine, Rota recentior. dec. 208. nu. 3. in fine par. 1.* prout etiam dicimus de filia, quæ in corpus suum peccavit, quòd debeat esse completus vigesimus quintus ætatis annus ad evitandam pœnam exheredationis, cum tunc Patri imputandum sit, quòd filia nuptias tandiù distulerit, veluti ita interpretantur capitales textus in *Auth. sed si post C. de inoffic. testam. & in Novella ut cum de appellat. cognoscitur §. aliud quoque, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 84. n. 6. Sanchez de matrimon. tom. 1. lib. 4. disp. 24. n. 9. Merlin. de legitima lib. 4. tit. 1. q. 5. n. 26. Barbosa in dic. Auth. sed si post n. 4. cum seq. alter Barbosa in l. 1. n. 40. par. 4. ff. solut. matrimon. Rota de privileg. mulier. cap. 1. n. 59. cum seqq. Egidius de privileg. honestat. artic. 7. nu. 4. cum seqq. Narbona de ætate anno 30. q. 10. n. 12. cum seqq. Tiraquell. de legib. Comubial. leg. 6. n. 39. Paschal. de patr. potest. par. 2. c. 5. n. 17.* idemque disponit nostra *Ordinatio Regia Portugallia lib. 4. tit. 88. §. 1. & lex Regia Castellæ §. tit. 7. partit. 6. & lex 10. tit. 1. partit. 4.* ac in simili de filia absque pœna exheredationis nubere valente citrà consensum Parentis post ætatem trigessimæ anni in Hispaniis juxta *legem 6. fori tit. 1. lib. 3. Narbona de ætate anno 30. quæst. 10. nu. 11. cum seqq.*

VI. Quia sicuti actus aliquis, antequàm completus sit, proprie dici non potest actus, *extravag. ad conditorem 3. in med. versiculo quòd autem hoc nequeat fieri, Joannis XXII. de verb. sign. ibi: quod non est, nequaquam haberi potest &c. actus ipse in rerum natura, nisi in potentia non existit, cum autem actus est in fieri, nec adhuc quòd ipse actus in rerum natura sit, potest dici, licet pro eo, quòd sit in fieri, dici possit, quod enim de actu, qui est in fieri, præterit, vel futurum est, jam non est in rerum natura &c. quod autem in presenti sit, momentaneum, vel instantaneum est &c. undè non potest haberi pro tunc, nisi pro momento illo, seu instanti, in quo cum sit, potest dici actum post actum completum &c.* ita quindennium, antequàm suo tempore debeatur, non potest proprie dici debitum.

VII. Quia aliàs occurrunt lites, si quindennium solveretur in initio cujuslibet quindennii, posset enim accidere, quòd post solutum quindennium mutaretur Dominus directus, & iste novus Dominus prætenderet sibi solvi quindennium, allegando malè solutum fuisse antiquo Domino tanquàm intempestivè, ac præmaturè quindennium tunc nondum debitum, adeò, ut manus mortua, quæ solverat quindennium, actura esset conditione indebiti contrà antiquum Dominum, vel ejus hæredes; undè ad obviandum litigiis tuta, & æqua videretur nostra opinio de solvendo quindennio in fine quindennii.

VIII. Quia promissor, seu debitor quindennii, morosus esse dici nequit, nisi integer terminus ad solvendum quindennium priùs labatur, cum ultima dies termini cedere debeat comò promissoris, qui nec priùs dicitur esse in mora, ac per consequens antè lapsum quindennii non tenetur solvere quindennium. *§. Omnis stipulatio 2. Instit. de verb. oblig. ibi: statim quidem debetur, sed peti priùs, quàm dies venerit, non potest &c. totus is dies arbitrio solventis tribui debet, neque enim certum est eo die, in quem promissum est, datum non esse, priùs quàm is præterierit, §. qui hoc anno 25. Instit. de inutil. stipulat. ibi: qui hoc anno, aut hoc mense dari stipulatus est, nisi omnibus partibus anni, vel mensis præteritis, non rectè petet, l. qui hoc anno 42. l. eum, qui 138. ff. de verb. oblig. ibi: cum, qui certarum nundinarum diebus dari stipuletur, primo die petere posse Sabinus ait. Proculus autem, & ceteri diversa Scholæ auctores, quandiù vel exiguum tempus ex nundinarum spatio superesset, peti posse existimant, sed ego cum Proculo sentio. l. si in annos 49. ff. de condit. & dem. ibi: si in annos, decem hæres dare damnatus, aut quis liber esse jussus est, novissimo ejus temporis die legatum debebitur, & libertas obtingit, l. operas 3. ibi: operas stipulatus, antè peractum diem operam ejus diei petere non potest, l. si quis hac lege 13. §. judicium 2. ibi: præterire autem non possunt, antequàm incipiant cedere, l. quoties 24. ibi: peti quidem non possunt, nisi præterita, ff. de oper. libert. l. 1. ibi: nec antè in rerum natura est, quàm si is dies venit, quo præstanda est, ff. de oper. serv. l. cedere diem 213. ff. de verb. sig. ibi: cedere diem significat incipere deberi pecuniam, venire diem significat eum diem venisse, quo pecunia peti possit. Ubi purè quis stipulatus fuit, & cessit, & venit dies, ubi in diem, cessit dies, sed nondum venit &c. l. si dies 21. ibi: dies quidem legati statim cedit, sed antè diem peti non potest, & l. Firmio 26. §. pater annua 2. in fine ibi: non initio cujusque anni peti pecunià oportere &c. ff. quando dies legati cedat, l. in omnibus 6. ibi: nisi novissimus totus dies compleatur, non finit obligationem. ff. de oblig. & action. l. ex his verbis 5. ibi: non captum enim annum, sed impletum &c. expectandum esse, Juris prudentibus placuit, C. quando dies legati cedat, l. si cui legetur 49. ibi: cum quatuordecim annorum erit, certo fure utimur, ut tunc sit quatuordecim annorum, cum impleverit, & ita Imperatorem decrevisse Marcellus scripsit, juncto §. hoc autem legatum 2. ibi: quamdiù quartus decimus annus sit completus &c. ex die completi quarti decimi anni statim cedere &c. ff. de legat. 1.*

IX. Quia sicuti anniculus non dicitur statim ut natus est, sed cum dies ultima anni inceperit, & anniculus amitti dicitur, qui extremo anni die moritur *l. anniculus 132. la 1. l. anniculus 134. la 2. ff. de verb. signif.* ita quindennium non dicitur statim ut natum est, sed cum dies ultima quindennii inceperit.

X. Quia sicuti in præscriptione triginta annorum, quæ est odiosa, in fine trigiesimi anni est allegabilis præscriptio, *Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 1. n. 5.* ita in materia quindennii, quæ est etiam odiosa, in fine cujuslibet quindennii solvendum erit quindennium.

XI. Quia sicuti Decimæ personales regulariter debentur dumtaxat in fine anni, *Moneta de decim. cap. 6. qu. 2. n. 11.* ita quindennium decimæ simile debetur dumtaxat in fine cujuslibet quindennii.

XII. Quia sicuti solutio relevii inducta ex generali consuetudine in materia feudali, abbreviari, seu anticipari nequit, tanquam habens præfinitum tempus in gratiam debitoris, à quo antè tempus exigi nequit, *Capan. de jure relev. par. 5. q. 27. n. 12. cum seqq.* ita solutio quindennii relevio similis etiam ex generali consuetudine dilata ad quodlibet quindennium, & sic favore debitoris, seu emphyteutæ manus mortuæ, nec poterit abbreviari.

Quibus adductis in confirmationem nostræ opinionis, adhuc sequentia sese offerunt tria objecta, quæ videntur illam non parùm labefactare.

I. Quidem quia sicuti in pluribus negociis annus cæptus habetur pro completo, ita, ut in principio anni res debeatur, antequàm integer annus labatur *l. 1. ibi: placuit, cum, qui Kalendas, quasi annum vigesimum compleverit, posse manumittere &c. Fam autem minor non est, qui diem supremum agit anni vigesimi. ff. de manumiss. l. si ita 41. ibi: si ita fuerit libertas relicta Stichus servus meus anno duodecimo, postquam ego mortuus ero, liber esto, verisimile est, principio duodecimi anni eum liberum esse &c. duodecimus annus est, cum quantumlibet ex duodecimo anno venisset, aut præterisset, & qui duodecimo anno liber esse iussus est, ff. de manumiss. testam. l. ad Rempublicam 8. ibi: annus autem vigesimus quintus cæptus pro pleno habetur &c. ff. de munerib. & honorib. l. qui filium, & filiam 74. §. Sabinius, vel (ut alibi) Fabius Antonius ibi: cum ad annum vigesimum ætatis pervenisset &c. quòd si antè annum vigesimum decessisset filius annum agens plenum novum decimum, & ingressus vigesimum, nedum tamen eo expleto decessisset &c. eum annum, quem quis ingressus esset, pro impleto numerari &c. ff. ad Senatusconsult. Trebellian. l. si maritus 15. §. lex Julia 6. in fine ibi: Minorem viginti quinque annis etiam eum accipimus, qui vigesimum quintum annum ætatis agit, ff. ad leg. Jul. de adulter. ita quoque quindennium cæptum habendum est pro completo ad effectum, de quo agitur, nempe ad solvendum quindennium in principio intrantis cujuslibet quindennii.*

II. Quia sicuti annuum legatum debetur legatario in principio cujuslibet anni *l. nec semel diem 12. §. 1. ibi: sed utrum initio cujusque anni, an verò finito anno cedat, questionis fuit, & Labeo, & Sabinius, & Celsus, & Cassius, & Ju-*

lianus in omnibus, quæ in annos singulos relinquuntur, hoc probaverunt, ut initio cujusque anni, hujus legati dies cederet, & §. sed & si quotannis 4. ibi: mihi videtur etiam in hoc initium cujusque anni spectandum, ff. quando dies legat. ced. l. 1. ibi: ab initio cujusque anni exigendi ea habebis facultatem, C. eod. notat Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 43. n. 11. cum seqq. ita quindennium, ad iostar anni legati videtur solvendum esse in principio cujuslibet quindennii.

III. Quia sicuti, ubi *S. Concil. Tridentin.* exigit integrum, ac completum tempus, id exprimit, ut in emittenda regulari professione in decimo sexto anno *sess. 25. de Regular. cap. 15.* aliàs non exprimens, intelligitur velle solummodò tempus cæptum, ut in promotione ad Subdiaconatum in vigesimo secundo anno, ad Diaconatum in vigesimo tertio anno, & ad Præbiteratum in vigesimo quinto anno *sess. 23. de Reform. cap. 12.* veluti advertit *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 12. n. 2. cum seqq.* ita ubi consuetudo non expressit, quòd tempus quindennii ad illius solutionem debeat esse completum, videtur satis esse, quòd sit cæptum, cum aliàs id expressisset.

His tamen, & similibus in nihilum turbantibus, firma remanet nostra opinio.

Non quidem obstat I. Objectum, quia in tantum quandoque tempus cæptum habetur pro completo, in quantum agitur de aliqua speciali causa, quæ ad id inducat, puta favore libertatis, quæ moræ impatiens est, uti naturalis, *l. si ita 41. in fine, ff. de manumiss. testam.* ibi: *compensanda etenim est heredi libertatis celeritas præmaturæ pecuniarum solutioni*, ideoque facit, ut tempus cæptum habeatur pro completo, præsertim quando à testatore libertas relinquatur certo tempore, ex conjecturata voluntate defuncti, veluti ponderatur in *cit. l. si ita 41.* ibi: *nam hoc mortuum sensisse, & observat Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 42. num. 21. cum seqq.* nos autem versamur potius in casu servitutis, quàm libertatis, etenim agitur de solvendo quindennio, undè potius ferotinus, quàm citò videtur illud solvendum, & sic in fine cujuslibet quindennii, non verò in principio, nec à materia legati favorabilis, quale est illud libertatis, arguendum ad materiam quindennii odiosi, nec ad contractus, *Tondut. resol. par. 3. cap. 136. n. 7. in principio Phænut. de moment. tempor. cap. 30. n. 10. in principio*, prout nec facit in contrarium allegata *l. ad Rempublicam 8.* quia est speciale in honoribus, veluti in eodem textu subnectitur ibi: *hoc enim in honoribus favoris causa constitutum est, ut pro plenis inchoatis accipiamus, sed in his honoribus, in quibus Reipublicæ quid eis non committitur; cæterum cum damno publico honorem eis committi non est dicendum, etiam cum ipsius perniciæ minoris.*

Undè colligitur, quòd etiam in materia favorabili ex una parte, sed odiosa, seu præjudiciali ex alia ob damnum alterius partis annus cæptus tunc non habendus fit pro completo, ut ait *Pignatell. consult. can. tom. 1. consult. 309. nu. 2. Pasqualig. qu. moral. can. centur. 1. qu. 1. n. 10. in fine*; hinc est, quòd nova Regia nostra *Ordinatio Portugallie lib. 1. tit. 87. §. 1. & tit. 93.* nec non *antiqua lib. 1. tit. 73.* in Officialibus publicis exigat

git ætatem 25. annorum completorum ibi: *non passando de idade de 25. annos &c. c. sendo fuit dos Orfaos, serà de idade de 30. annos, e dabi para cimia &c.* id est non excedendo ætatem 25. annorum &c. cumque fuerit Iudex Orphanorum, erit ætatis 30. annorum, & illinc ultra &c. & advertit *Valasc. alleg. 7. cum seqq.*

Minusque movet citata *l. qui filium 74. §. Sabinus 1.* quia etiam hoc est speciale ex quadam æquitate, in favorabilibus favore filii, cui restituenda erat hæreditas, cum ad vigesimum ætatis annum pervenisset, deberet agere vigesimum annum completum, veluti insinuat in textu ibi: *motus & æquitate rei*, & observat *Cala de feriis qu. 4. num. 697. & 784. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 1. n. 9. Carus. Sylv. termin. arb. 10. n. 20. Phœnutius de moment. tempor. cap. 30. n. 14. in fine, Leoncill. de privileg. pauper. parte 2. privileg. 385. num. 2.*

Non obstat II. Objectum, quia à legato, quod est favorabile, ut supra jam insinuavi, non bene arguitur ad contractum, præcipue in materia odiosa, qualis est quindennialis, satis est asserere, quod in stipulationibus, & contractibus, immò in omnibus ferè actibus tempus debet esse completum, *Phœnut. de mom. temp. c. 30. n. 10. in principio versiculo quod hæc conclusio, Cala de feriis qu. 4. nu. 581. cum plurib. seqq. Ultraquamquod nec etiam in legato conditionali tempus cœptum habetur pro completo, ut in l. ex his verbis in fine C. quando dies legati cedit ibi: ut eo tempore solutio fiat, quo Severina, si rebus humanis substracta non fuisset, vigesimum quintum annum ætatis impleisset, non cœptum enim annum, sed impletum, si de emolumento relicti fidei commissi tractetur, expectandum esse Jurisprudentibus placuit, quod comprobatur quoque ex l. si Titio 22. ff. eod. ibi: si Titio, cum is annorum quatuordecim esset factus, legatum fuerit, & is antè quartum decimum annum decesserit, verum est, ad heredem ejus legatum non transire, quoniam non solum diem, sed & conditionem hoc legatum in se continet. si effectus esset annorum quatuordecim. Qui autem in rerum natura non esset, annorum quatuordecim non esse non intelligeretur &c. meliusque comprobatur ex l. si cui legetur 49. ff. de legat. 1. ibi: si cui legetur, cum quatuordecim annorum erit, certo Jure utimur, ut tunc sit quatuordecim annorum, cum impleverit, juncto §. hoc autem legatum 2. ibi: hoc autem legatum & conditionale est, in diem, conditionale tamdiu, quamdiu quartus decimus annus sit completus &c. & idè si quidem antè quartum decimum annum decesserit, ad heredem nihil transit, certè postea ad heredem transfert, quod si testamenti facti tempore minor quatuordecim annis filius inveniatur, puto tempus &c. ex die completi quarti decimi anni statim cedere, nisi evidens alia mens probaretur testatoris aliud sentientis, l. non putabam 48. ff. de condition. & demonstr. ibi: non putabam diem fidei commissi venisse, cum sextum decimum annum ingressus fuisset, cui erat relictum, cum ad annum sextum decimum pervenisset, & ità etiam Aurelius Imperator ad appllationem ex Germania judicavit, l. si in annos 49. ff. eod. ibi: si in annos decem hæres dare damnatus, aut quis liber esse jussus est, novissimo ejus temporis die legatum debetur,*

& libertas obtingit, l. libertis 18. §. heredibus 2. ff. de aliment. legat. ibi: cum ad annum vigesimum quintum perveneris &c. Sedus annum vigesimum quintum expleturus fuisset, si supervixisset &c. non autè deberi, quàm id tempus cessisset.

Non obstat. III. Objectum, quia consuetudo, quæ introduxit solutiones quindenniorum de Jure ignotorum, ut quantò minus possibile sit, deroget Juri *cap. cum dilectus 8. in fine de consuetudine, Carleval. in Apologia adversus quæsdam decisiones Roviti post Tract. de judic. tom. 2. n. 27. in principio versiculo præsertim cum idem*, in omittis censetur se conformare cum dispositione Juris, de Jure autem ex deductis habemus, quòd ad exigendum, tempus debet esse completum.

Veruntamen haud diffiteor, posse dari casus, in quibus quindennium solvendum sit in principio cujuslibet intrantis quindennii, & enumerari possunt sequentes.

I. Casus est, si inter partes conventum fuerit de solvendo quindennio in principio, cum pactum sit altera lex, immò rumpat legem, & recedere faciat à regulis in contrarium ad textum in *cap. qualiter 3. de pact. l. si cum dotem 22. ff. solut. matrim. l. 1. §. si convenit 6. ff. depositi l. 1. l. ea lege 51. in principio versiculo in hujusmodi obligationibus ff. locati, l. legem 16. C. eod. l. legem 10. C. de pact. l. fin. C. de pact. convent. Pacion. de locat. & conduct. cap. 37. n. 4. Corbul. de caus. privation. Emphyteus. tit. de caus. privat. ob non solut. canon. qu. 8. n. 1. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 8. n. 1. Gratian. disc. 376. n. 28. Rota recentior. dec. 325. n. 3. cum seqq. par. 19.*

II. Casus est, si vigeat contraria consuetudo solvendi quindennium in principio, cum tunc censeantur partes cum ea se conformare voluisse per text. in *l. excepto tempore 18. C. locat. Corbul. de caus. privation. Emphyteus. tit. de caus. privation. ob non solut. canon. qu. 8. n. 1. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. Canon. qu. 8. n. 1. Pacion. de locat. cap. 37. n. 5. cum seq. Gratian. disc. 376. n. 28. Fontanella dec. Cathalon. 280. n. 20. par. 1. Rota dec. 325. n. 5. par. 19. recentior. legis enim habet vigorem consuetudo, ideoque unice attendenda *cap. cum dilectus 8. cap. cum consuetudinis 9. de consuetud. §. constat 3. Instit. de jure naturali, gentium, & civili, l. minimè 23. l. si de interpretatione 37. l. de quibus 32. ff. de legibus, l. 1. & 2. C. qua sit longa consuetudo. Prout tenet consuetudo, quòd Decimæ prædiales solvantur certo tempore. Castill. de tertiis cap. 32. nu. 9. in fine, Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 19. par. 1. n. 28. Moneta de decim. cap. 6. qu. 2. nu. 15. cum seq. Cortiada decij. Cathalon. 25, n. 2. cum seq. tom. 3.**

Non omittendum, quòd ad hoc, ut in consuetudine, seu observantia anticipatè solvendi fundetur intentio Domini directi, articulandum esset, vel in loco vigere generalem consuetudinem solvendi quindennium in principio cujuslibet quindennii per actuum frequentiam, eamque esse notam, vel particularem adesse circà Emphyteusim hujus, vel illius Domini directi, eandemque pariter diuifrequentatam, ac esse notam, non autem sufficit, quòd quandoque aliqua manus mortua solverit quindennium in principio, & sic rarò, cum hoc ex actu facultativo

50 tivo procedere potuerit, nec inde inducatur observantia impotenter ita semper solvendi, *Marescott. var. res. lib. 2. cap. 10. n. 1. in fine, Phe-*
nut. de moment. temp. cap. 10. n. 3. Mascard. de
gener. Statut. interpret. conc. 6. n. 90. Piag. de con-
suetud. qu. 13. n. 97.

Immo etiam si eadem manus mortua, quæ re-
 51 nuntiat quindennium in principio solvere, aliquan-
 do illud in principio solverit, eo quod bene il-
 lud potuit quandoque ante terminatum quin-
 dennium solvere, cum tempus solvendi colla-
 tum sit in favorem ipsius manus mortuæ, cui re-
 nunciare potest pro aliqua vice, nullum hinc
 52 sibi parans præjudicium in futurum circa anti-
 cipationem solutionis quindennii, ut in simili
 ait *Rota dec. 388. num. 2. par. 19. recentior.* potest
 enim dari casus, quod etiam ex aliquo acciden-
 ti, sive aliqua urgente necessitate, quæ non ha-
 bet legem, nec tempus, forsitan solutum fuerit
 quindennium ex eo nempe, quod Dominus di-
 52 rectus rogaverit manum mortuam, ut eidem
 rem gratam faciendo, solveret in principio quin-
 dennium, cum quo citius à loco, ubi illud sol-
 vendum foret, discessurus esset, vel ex alia justa
 causa, ut ad propositum *Rota recentior. dec. 560.*
n. 20. par. 19. tom. 2.

Unde si modò consuetum fuerit solvi quin-
 dennium anticipatè, & modò posticipatè, tunc
 ob actuum deformitatem (quando uniformitas
 requiritur) non induceretur consuetudo tan-
 quam non uniformis, & sufficeret unicus actus
 difformis, seu contrarius præsertim in materia,
 ut ista odiosa, per quem redeundum est ad Jus
 53 commune, quo cavetur, ut solutiones fiant in
 fine, *Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 38. n. 2. cum*
seq. Pignatellus consult. can. tom. 9. consult. 144.
n. 8. Saminat. contr. 14. n. 77. Prat. disc. 36. n. 14.
cum seqq. tom. 1. Gallina de verb. sign. lib. 10. c. 37.
n. 2. Giurba in Consuetud. Messan. probem. nu. 15.
Gratian. disc. 126. n. 3. & disc. 561. n. 26. cum seq.
& disc. 679. n. 12. Tondut. resol. par. 3. cap. 155.
n. 7. cum seq. Galeota contrav. cap. 28. n. 61. cum
seq. Larrea alleg. fiscal. par. 1. alleg. 50. n. 30. cum
seqq. & par. 2. alleg. 94. n. 9. Menoch. de præf. lib. 4.
præf. 31. n. 8. Conciol. alleg. 14. num. 48. cum seqq.
Staiban. resol. for. tom. 2. res. 130. n. 24. Castell. dec.
Sicil. 18. n. 42. tom. 1. Rota Bonon. dec. 40. nu. 47.
cum seqq. Barz. dec. Bonon. 95. num. 7. & 10. &
dec. 98. n. 3. Fontanella dec. Cathalon. 324. n. 8. &
dec. 337. n. 23. par. 2. Peregrin dec. Patav. 78. n. 2.
in princip. Sperell. dec. 67. n. 23. cum seq. & dec. 91.
n. 78. Thomat. dec. Macerat. 240. n. 11. & 13. tom. 2.
Rota coram Coccino dec. 1552. nu. 12. Innocent. X.
dec. 288. n. 5. Card. Millin. dec. 156. nu. 3. dec. 19.
nu. 6. par. 2. divers. & in recentior. dec. 65. n. 16.
par. 1. dec. 112. n. 5. & dec. 441. n. 2. par. 2. dec. 280.
n. 3. par. 3. dec. 336. nu. 7. parte 5. tom. 1. dec. 208.
n. 16. par. 17. dec. 53. n. 7. par. 18. dec. 752. nu. 7.
& dec. 538. n. 25. & dec. 820. nu. 22. ead. par. 18.
 54 *tom. 2. Aded, ut hujusmodi consuetudo varia di-*
 55 *catur modò alba, modò nigra, Scaccia de judic.*
lib. 2. cap. 8. nu. 350. consuetudo enim reducens
 tempus solutionis ad Jus commune, dicitur fa-
 vorabilis ad *text. in l. quidem cum filium 132. ff.*
de verb. oblig. l. quæro 54. §. inter locatorem 1. ff.
locat. l. si unus 27. §. quod si non 2. ff. de pact. Prat.
disc. for. tom. 4. cap. 32. n. 29. Mascard. de general.
Statut. interpret. conc. 2. nu. 170. è contrà consue-

tudo contrà Jus dicitur odiosa, ac onerosa, *Piag. 56*
de consuetud. qu. 12. n. 28. cum seq. prout nec in-
 57 duceretur consuetudo in casu ex actibus per er-
 rorem factis, si fortallè erroneè, ac inadverten-
 ter fuerit aliquando solum quindennium in
 principio ad *text. in l. quod non ratione 39. ff. de*
legibus, Amostaz. de caus. piis lib. 5. cap. 8. n. 44.
Tranchedin. consult. for. tom. 2. consult. 66. nu. 39.
Rota coram Coccino dec. 1552. n. 17.

In nihilum obstante contratio brocardico,
 quod error communis facit jus ex capitali *textu* 58
in l. Barbarius 3. ff. de offic. Prætor. quia procedit,
 quando error esset communis, & universalis, 59
 non quando, ut in casu, error est particularis,
 unius nempe emphyteutæ manus mortuæ, vel
 quando ageretur de sustinendo aliquid ob pu-
 blicam utilitatem, *Rota in recentior. dec. 255. n. 4.*
par. 1. dec. 112. nu. 6. & dec. 497. nu. 2. par. 2.

Non tamen omittendum, quod ad inducen-
 dum actuum deformitatem non sufficit, fuisse
 solum quindennium modò in principio, mo-
 dò in fine per aliquas tantum manus mortuas
 emphyteutas, & per aliquos tantum Dominos
 directos fuisse exactum quindennium modò in
 principio, & modò in fine, sed necesse est, illud
 fuisse modò solum in principio, & modò in
 fine per plures manus mortuas, vel per majorem 60
 earum partem, & ita respectivè exactum per plu-
 res Dominos directos, vel eorum majorem par-
 tem, *Cancer. var. resol. par. 3. cap. 7. n. 175. Chartar.*
dec. Mediolan. 94. n. 103. Afflic. decis. Neapol. 321.
nu. 17. & dec. 388. num. 7. Rota Bonon. decis. 140.
n. 46. & ex duplici consuetudine semper ultima,
 sive proxima venit attendenda, sive illa fuerit 61
 solvendi quindennium in principio, sive solven-
 di in fine, *Caballin. milleloqu. Jur. par. 2. millelo-*
qu. 830. num. 1. Mascard. de gener. Statut. interpr.
conc. 8. nu. 9. cum seqq. Piag. de consuetud. qu. 14.
nu. 67. cum seqq. Card. Mantica de tacit. & ambig.
convent. tom. 1. lib. 3. tit. 9. num. 76. Antonell. de
temp. leg. lib. 1. cap. 78. nu. 18. Merlin. Pignatell.
contr. for. cent. 2. cap. 33. nu. 23. Niger de laudem.
tom. 1. qu. 4. artic. 5. nu. 12. Ancharan. famil. Jur.
quæst. lib. 3. qu. 8. num. 17. Calvin. de equit. lib. 2.
cap. 151. n. 53. Pacion. de locat. & conduct. cap. 17.
nu. 16. cum seqq. Salas de legibus qu. 97. tract. 14.
disp. 19. sect. 13. nu. 98. in fine, Rota coram Card.
Puteo dec. 174. nu. 4. lib. 1. decis. 37. nu. 35. par. 2.
divers. dec. 222. nu. 28. cum seq. par. 15. recentior.

Hinc est, quod legata alimenta solita præsta-
 62 ri à legante, intelliguntur legata illa, quæ in
 morte præstari solebant, non quæ per prius præ-
 stabantur juxta capitalem *text. in l. Mela 14.*
§. Sed & si generaliter 2. ff. de aliment. legat. ibi:
Sed si alimenta, quæ vivus præstabat, reliquerit,
ea demùm præstabuntur, quæ mortis tempore præ-
stare solitus erat, quare si fortè variè præstiterit,
ejus tamen temporis præstatio spectabitur, quod
proximum mortis ejus fuit. Quod ergò si, cum te-
staretur, minus præstabat, plus mortis tempore,
vel contrà? adhuc erit dicendum, eam præstatio-
nem sequendam, quæ novissima fuit. Hinc pro-
 63 *missio Salario consueto, intelligitur de ultimo,*
Rebuff. in Reg. Constitution. Gall. probem. glos. 5.
num. 12. hinc in causa status inspiciendum est
 ultimum tempus *l. si mater 6. C. de stat. defunct.*
ibi: An autem pro ingenua in die mortis egerit, in
 judicio requiritur. Quod si varietas interveniat,
 postc-

64 posteriora tempora spectari convenit, hinc ex duabus causis possidendi, ultima prævalet *l. Siquis ante 10. ff. de acquir. possess. ibi: potius enim hoc procedere videtur, quod novissime factum est, & hoc Pomponius ait*, hinc brocardicum, quod posteriora derogant prioribus tam in legibus, quam in pactis, contractibus, & ultimis voluntibus, in Statutis, & sententiis *l. sed & posteriores 28. ff. de legibus, l. si unus ex argentariis 27. §. Pactus 2. ff. de pact. l. pacta novissima 12. C. cod. ibi: pacta novissima servari oportere, tam Furis, quam ipsius rei æquitas postulat*, hinc in beneficialibus, & in quasi possessione Jurispatronatus attenditur ultimus status juxta tritum in ore Beneficialistarum *textum in cap. consultationibus 19. de jurepatronat.* hinc denique in omni materia ultimus inspicitur status, *Barbosa axiom. 229. nu. 2. Corrad. prax. benef. lib. 1. cap. 6. nu. 293. & 310. cum seqq. & lib. 2. cap. 8. num. 53. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 43. nu. 21. cum seqq. Rosa de exequent. lit. Apostol. par. 1. cap. 7. nu. 96. cum seqq.*

67 Si tamen non constiterit, quænam ex consuetudinibus sit posterior, putarem in dubio attendendam esse consuetudinem solvendi quindennium in fine tanquam favorabilior debitori, veluti in simili de sequenda in dubio potius consuetudine solvendi laudemium in minori summa, *Solsona Lucerna laudem. in prælud. 4. nu. 25. versic. nam semper, Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 5. num. 30.* & in simili de mensura adhibenda, quæ promissori utilior sit, deque minimo in dubio sequendo, *Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 15. qu. 5. nu. 65: in fine, cum in calu contrariarum inter se, ac diversarum consuetudinum redeundum sit, ut tutius agatur, ad Jus commune. l. nemo alieno 123. §. 1. ff. de regul. Jur. Prat. disc. 36. nu. 15. tom. 1. Gama decis. Lusitan. 78. n. 1.*

70 de Jure autem est; ut solvatur in fine.

71 Quibus omnibus positis, succedit haud levis difficultas, quid nimirum dicendum in casu, quo varia sit consuetudo, ita, ut in loco contractus emphyteutici solitum sit solvi quindennium in principio, in loco autem sitæ rei emphyteuticæ solitum sit illud solvi in fine; vel è contrà, & in loco dominante in principio, & in illo ferviente in fine; vel è contrà, in loco destinatæ solutionis in principio, & in loco contrahentium in fine; vel è contrà, in loco autem unius contrahentis in principio, & in loco alterius contrahentis in fine; vel è contrà; Ut verò melius difficultas dilucidetur, quatuor sequentes casus enodandi proponuntur.

I. Igitur casus est; si in loco contractus, seu ubi concessa fuerunt bona in Emphyteusim manui mortuæ, solitum sit solvi quindennium in principio, in loco autem, ubi bona emphyteutica sita sunt, solitum sit illud solvi in fine; vel è contrà, qualis ex duabus diversis consuetudinibus sit attendenda, an videlicet illa loci contractus, an verò illa loci situationis rei, & puto servandam esse potius consuetudinem loci rei sitæ, quam illam loci contractus, sicuti in solutione laudemii servanda est potius consuetudo loci rei sitæ, quam illa loci contractus, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 1. nu. 23. cum seqq. & per tot. & artic. 6. num. 8. cum seq. qu. 36. num. 39. Larath. theat. feudal. tom. 1. par. 2. dilucidat. 24.*

nu. 4. cum seq. & par. 9. dilucid. 30. num. 4. Paz de tenuta tract. 2. cap. 65. nu. 4. Gutierrez præct. qu. lib. 5. qu. 76. nu. 11. Eminentiss. Corradin. de jure prælation. qu. 3. nu. 20. Borell. sum. decision. tit. 14. nu. 87. tom. 1. Rota coram Bellamer. decis. 1. nu. 1. cum seqq. de consuetudine.

Ad quam tenendam opinionem, vel illam tentam confirmandam sex suppetunt validissimæ sequentes rationes.

I. Quia sicuti in feudo sequenda est potius consuetudo loci situationis feudi, quam illa loci concessionis feudi *cap. 1. de feud. cognit. Capan. de jure relev. par. 5. qu. 25. nu. 11. Niger de laudem. qu. 4. artic. 1. num. 26. tom. 1. ita in Emphyteusi habente promiscuam, seu conjunctam naturam cum feudo, Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 1. num. 25.*

II. Quia præstatio rei intelligitur facienda secundum consuetudinem loci, ubi tradenda est ad *text. in l. semper in stipulationibus 35. ff. de regul. Jur.* undè emanavit veterum Jurisconsultorum formula *sententiam prædio dari, injuriam prædio fieri, libellum denunciatorium prædio, sive adibus dari, & in vectigalibus prædia ipsa, non autem Dominos conveniendos l. dies cautioni 4. §. Totiès 6. ff. de damn. infect. ibi: est tamen tutius libellum ad ipsas ades proponere, l. Imperatores 7. ff. de publican. & vectigal. ibi: ipsa prædia, non personas conveniri, l. denique 19. ff. de jure fisci ibi: quoniam res, non persona convenitur, l. is, cui 23. ff. de nov. oper. nunciat. ibi: quia nunciatio operis, non persone fit.*

III. Quia cum consuetudo sit altera natura ad *text. in l. 1. §. 1. ff. de aqu. plu. arcend.* undè consuetum dicitur innatum, natura separari non debet à subjecto suo, & sic a re sita in loco, ubi illa viget, ideò quælibet hominis dispositio ab illa informatur, reformatur; deformatur, & regulatur, necessariò dicendum in solutione quindennii, inque regulando illius tempore spectandam esse consuetudinem rei, seu Emphyteusis sitæ, tanquam quid innatum, & junctum sine separationis à re ipsa, cujus causa inducitur consuetudo, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 1. num. 34.*

IV. Quia sicuti provisio de Beneficio intelligitur facta juxta consuetudinem loci, ubi illud situm est, non autem juxta consuetudinem loci, ubi illud collatum fuit *Niger de laudem. qu. 4. artic. 1. nu. 36. tom. 1. ita concessio Emphyteusis intelligitur facta juxta consuetudinem loci, ubi illa sita est, non autem juxta consuetudinem loci, ubi illa concessa fuit, cum rectè argui valeat à Beneficio ad Emphyteusim, quæ etiam beneficium quodammodò dici potest, prout beneficium dicitur feudum, ut habetur *lib. 2. feud. tit. 23. beneficium quid sit, & quibus modis amittatur, tit. 24. qu. e fuit prima causa beneficium amittendi, & tit. 52. de prohib. feud. alien.* undè beneficiare pro infeudare, *Gonzalez in cap. ex parte 2. nu. 7. in fine versiculo hinc beneficiare, de feud.**

V. Quia quando, prout in casu solvendi quindennii, versamur in onere rei proveniente ex quadam necessitate respectu manus mortuæ illud solventis, vel ex facultate respectu Domini directi illud exigentis, inspicitur consuetudo loci, ubi res ipsa Emphyteutica sita est *Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 1. num. 48.*

VI. Quia

- VI. Quia sicuti in solutione Decimarum attenditur potius consuetudo loci, ubi res decimanda sita sunt, *Barbos. de Paroch. par. 3. cap. 28. § 3. n. 72. in fine versic. aut in loco, Rota dec. 528. num. 4. par. 4. divers.* ita in solutione quindennii, quod Decimae simile est, attendenda venit consuetudo loci, ubi fundus emphyteuticus existit.
- Nihilominus nostra opinio circa I. casum sequentibus videtur elidi quinque objectis.
- 86 I. Quia sicuti vendito fundo, qui non existit in loco contractus, ad mensuram censetur contracta venditio juxta mensuram loci contractus, non autem juxta mensuram loci situationis fundi, argumento insignis *textus in l. Si fundus vanierit 6. ff. de eviction. ibi ex consuetudine ejus regionis, in qua negotium gestum est &c.* ubi *glos. verbo gestum, Piagijs de consuetudine qu. 9. n. 42. cum seq. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. to. 1. lib. 3. tit. 13. num. 14. cum seqq. & n. 58. Niger de laudem. qu. 4. artic. 1. num. 4. tom. 1.* ita concessa Emphyteusi manus mortuae, quae non existit in loco contractus, censetur facta concessio juxta consuetudinem loci contractus, non autem juxta consuetudinem loci situationis Emphyteusis circa solutionem quindennii in principio, vel in fine.
- 87 II. Quia sicuti in materia monetarum praevaleret consuetudo loci contractus consuetudini loci rei sitae, *Brun. de monet. praesupposit. 2. nu. 15. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. lib. 3. tit. 13. nu. 50. tom. 1. Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 1. n. 5. cum seq. Antonell. de loco legal. lib. 1. cap. 3. q. 16. n. 298.* ita in materia solutionis quindennii praevalere debet consuetudo loci contractus consuetudinis loci emphyteuticæ rei sitae.
- 88 III. Quia sicuti gabella solvenda de certo contractu, solvitur juxta quotam taxatam in loco contractus, non autem juxta quotam taxatam in loco rei sitae, *Niger de laudem. quæst. 4. artic. 1. num. 15. tom. 1. Antonel. de loco leg. lib. 1. cap. 3. qu. 16. num. 299. cum seq.* ita quindennium solvendum est juxta tempus inductum a consuetudine loci contractus, non verò juxta consuetudinem emphyteusis sitae.
- 89 IV. Quia sicuti in omnibus contractibus, & actibus, & in ultimis voluntatibus semper attenditur consuetudo loci contractus, & ultimæ voluntatis, seu testamenti *l. cum de consuetudine 34. l. si de interpretatione 37. ff. de legibus, l. quod si nolit 31. §. Quia assidua 20. versiculo ea enim ff. de adilit. edict. l. 1. l. & in contraria 37. circa fin. versic. cas autem ff. de usur. l. si fundus 6. ff. de eviction. l. testium fides 3. §. Testes 6. in med. ff. de testibus, l. si prius 17. §. 1. ff. de aqua plu. arcend. l. tutor 7. §. Quæ sint autem 10. in fine versiculo ex cæteris causis ff. de administrat. tut. l. 1. §. Quod autem Prætor 15. in fine versic. sed mos regionis ff. de ventr. inspic. l. si servus 50. §. Si numerus numerorum 3. ff. de legat. 1. l. nummis 75. ff. de legat. 3. l. au in totum 3. C. de edific. privat. l. 1. C. quæ sit longa consuetudo, l. circa locationes 19. C. locati.*
- 90 V. Quia in concessionibus emphyteuticis servanda est consuetudo loci contractus, *Rota decif. 518. num. 1. par. 4. diversorum.*
- Quibus adductis objectis non obstantibus, adhuc benè stabilita remanet nostra opinio, ut ex sequentibus responsionibus ad recitata objecta videre erit.

I. Quidem objectum nullius est relevantiæ, quia procederet, si ageretur de solemnitate contractus, cum etiam non subditi teneantur servare in loco contractus, illius consuetudines sub pœna nullitatis actus, *Bertazzol. de claus. Instrument. claus. 3. glos. 38. n. 1. Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 15. qu. 5. num. 68. cum seqq.* contrarium insuper militaret in casu, quo manus mortua emphyteuta coacta à Domino directo ad solvendum quindennium in principio secundum consuetudinem loci contractus, non exciperet de contraria consuetudine Juri conformi, vigente in loco sitæ rei emphyteuticæ, de solvendo quindennio in fine, cum tunc videretur tacite acquiescere, & acceptare legem, seu consuetudinem loci contractus, neglecta, vel prætermissa consuetudine in loco siti fundi, secus si manus mortua exciperet de consuetudine solvendi quindennium in fine, vigente in loco bonorum fitorum sibi procul dubio utiliori, quasi minus solveret, cum tardius solveret, ut in simili respondendo ponderat *Niger de laudem. tom. 1. quæst. 4. artic. 1. num. 45. cum seq.*

II. Objectum de moneta, minus relevans est, quia in illa forsitan potest considerari privilegium locale, datum nempe loco, ubi contractus gestus est, *Niger de laudem. qu. 4. artic. 1. num. 50. tom. 1.* in quindennio autem, inque illius solutione considerandum est privilegium partim personale, & partim reale, datum nempe personæ, & rei, personæ quidem, ut illud solvatur in fine, & rei, ut illud solvatur juxta consuetudinem loci, ubi fundus emphyteuticus situs est.

III. Objectum de gabella pariter insubsistens est, quia meretur eandem responsionem datam ad II. objectum, ut prosequitur *Niger de laudem. loc. mox citat. num. 50 & 54.*

IV. Objectum in nihilum refragatur, quia ad summum procederet, quando in loco rei sitæ non vigeret super controversia consuetudo, nec regula in objecto adducta, semper est vera, dum aliquando non semper attenditur consuetudo loci contractus, & testamenti, ut, omissis alijs, habetur in *l. cum certum pondus 4. ff. de tritic. vin. vel ol. legat. ibi: non solet queri, cujus generis oleo uti solitus fuerit testator, aut cujus generis oleum istius regionis homines in usu habeat &c.*

V. Objectum minoris ponderis est, quia procedit, quando in loco rei sitæ non adesset consuetudo contraria.

Modò progrediamur ad II. casum supra propositum, pro illius autem intelligentiæ præmittendum est, dici locum dominantem ad differentiam loci servientis, illum, in cujus territorio, seu districtu continentur bona emphyteutica, & è contrà ad differentiam loci dominantis dici locum servientem illum, in quo Emphyteutica bona reperiuntur sita ex traditis per *Nigrum de laudem. qu. 4. artic. 2. n. 14. versiculo ita & in solvendo, tom. 1.*

II. Casus est, si in loco dominante solitum sit solvi quindennium in principio, & in loco serviente, in fine, vel è contrà, tunc attendenda est consuetudo loci servientis, non autem illa loci dominantis, veluti in simili de laudemio *Niger de laudem. to. 1. q. 4. art. 2. n. 9. cum seqq. & per tot.*

In cujus opinionis tutelam sequentes militant sex validissimæ rationes.

- 98 I. Quia sicuti Papa conferendo alicui Beneficium, illud conferre, seu contulisse intelligitur salvis rationabilibus consuetudinibus loci, ubi idem situm est, non attenda contraria consuetudine loci dominantis, nempe Romanæ Curie, ubi collatum fuit Beneficium, *cap. cum olim. 6. de consuetud. cap. licet Romanus Pontifex 1. de Constitution. in 6.* (quantumvis deficiente consuetudine in loco Beneficii, tunc per modum subsidiarium in supplementum servanda esset consuetudo Romanæ Ecclesiæ, seu Curie, *cap. quis nesciat 11. distinct. 11. cap. sanè super eo 2. de temp. ordin. cap. consilium 2. de observ. jejun. cap. ad abolendam 9. de heretic. cap. in causis 19. de re judic.*) ità à fortiori & in solvendo quindennio, seu (ut melius dicam) in tempore solvendi quindennii potius servanda est consuetudo loci servientis, ubi nempe fundus emphyteuticus reperitur situs, quàm consuetudo loci dominantis, ubi ille continetur, ut in solutione laudemii per medium prædicti argumenti notat *Niger de laudem. quest. 4. artic. 2. num. 13. tom. 1.*
- 100 II. Quia sicuti in feudo inspiciatur potius consuetudo loci servientis, ubi nempe feudum situm est, quàm contraria consuetudo loci dominantis, ubi nempe feudum concessum fuit, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 2. nu. 13.* ità in emphyteusi (arguendo à feudo ad illam, ut bene fieri valet ex vulgatis) quoad tempus solvendi quindennium sive in principio, sive in fine, potius inspicienda consuetudo loci servientis, quàm dominantis, veluti in simili *Niger de laudem. quest. 4. artic. 2. num. 14. tom. 1.*
- 101 III. Quia sicuti (ut supra ostensum est) quindennium esse solvendum tempore conventionis inter partes initæ, ità illud solvendum juxta consuetudinem loci servientis, arguendo (quod bene fieri potest) à pacto ad consuetudinem, veluti in materia laudemiali simili quindenniali advertit *Niger de laudem. tom. 1. quest. 4. artic. 2. num. 16. cum seqq.*
- 102 IV. Quia sicuti Decimæ solvuntur juxta quotam taxatam per consuetudinem loci servientis, ubi bona decimalia, seu decimanda sita sunt, *Barbosa de Parocho par. 3. cap. 28. §. 3. num. 72.*
- 103 ità quindennium simile Decimæ solvendum venit tempore introducto per consuetudinem loci servientis, *Niger de laudem. q. 4. artic. 2. n. 19. to. 1.*
- 104 V. Quia sicuti in jure retractus gentilitii, seu jure prothomiseos attenditur consuetudo loci servientis, ubi res retrahenda, sita est, *Lassart. de decim. vendit. & permut. cap. 4. num. 39. circa fin. Tiraquell. de retract. §. 1. glos. 1. num. 1. cum seqq. & glos. 7. num. 86. Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 2. num. 20. & qu. 36. n. 39. Eminentiss. D. Card. Corradinus de jure prelation. q. 3. num. 20. cum seqq. & qu. 6. num. 27.*
- 105 VI. Quia sicuti quando agitur de grangiis, seu membris Abbatiarum, & Prioratum, causa agitanda est in foro, ubi membra hujusmodi sita sunt, non autem coram Judice loci superioris, seu dominantis à quo dependant ad textum in *Clement. 1. de script.* ità quindennium solvendum est juxta consuetudinem loci inferioris, seu servientis, ubi fundus emphyteuticus situs est, non juxta consuetudinem loci dominantis, seu superioris, à quo dependet ipse fundus.
- 106 Non deest tamen opinio circa II. casum supra

propositum sequentibus infra adductis septem objectis expugnari.

I. Quia sicuti in solutione laudemii potius est servanda consuetudo loci dominantis, quàm illa loci servientis ex deductis per *Calvin. de aquitate lib. 2. cap. 200. num. 93. Molfes. ad Consuetud. Neapol. par. 1. cap. 5. num. 17. Novar. quest. for. par. 1. qu. 130. nu. 5. cum seq. Nigrum de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 2. num. 1. Rot. coram Achille de Grassis decis. 308. aliàs 3. nu. 7. cum seq. de decim. Card. Cavaler. decis. 95. num. 1.* ità in solutione quindennii circa tempus potius est servanda consuetudo loci dominantis, quàm illa loci servientis, cum quindennium ex supra cumulatis in *Cap. I. ac alibi passim*, sit loco laudemii, ità, ut quod est prædicabile de laudemio, est quoque prædicabile de quindennio.

II. Quia locus serviens est veluti membrum loci dominantis *l. ut pomum 8. §. Si prædium 1. l. si cui Simplicius 9. ff. de servitutib. & tanquam membrum citrà dissonantiam humani corporis discordare non debet à capite, nec discedere, aut separari, immò tanquàm in caput incorporatum, ab eodem trahi, & cum eo inseparabiliter unum corpus effici, cap. cum non liceat 12. de præscription. cap. recolentes 3. de Statu Monachorum, Barbosa axiom. 147. num. 7. Salgad. labyr. creditor. par. 1. cap. 4. num. 23. cum seq. unde potius attendenda est consuetudo loci, seu prædii dominantis, quàm servientis, quando, prout hic, agitur de onere illi à natura annexo, quale est jus quindennii.*

III. Quia locus serviens, tanquàm accessorium loci dominantis, sequi debet naturam sui principalis, & sic sequenda consuetudo loci dominantis, non verò consuetudo loci servientis *cap. si super gratia 9. de offic. Judic. Deleg. cap. accessorium 42. de regul. Jur. in 6. l. cum principalis causa 138. l. nihil dolo 171. §. Cum principalis causa univ. ff. eod. §. fin. Institution. de nupt. l. dotis appellatio 3. ff. de jure dotium, l. nam quæ accessionis 2. ff. de pecul. legat. l. ex parte 39. §. Duos filios 4. ff. famul. hercisc. l. penu 2. ff. de pen. legat. l. si cui fundum 5. ff. de fund. instruct. legat. l. cum aurum, vel argentum 19. §. Perveniamus & ad gemmas 13. l. si ut habiliter 20. l. si quando 29. §. Utra autem univ. ff. de aur. & argent. legat.*

IV. Quia sicuti in solvendo lucro dotali potius inspiciatur Statutum, seu consuetudo domicilii viri, qui est Dominus, & caput uxoris, quàm consuetudo domicilii uxoris, quæ viro servit ad capitalem text. in *l. exigere dotem 65. ff. de judic. l. de Fure 37. in fine, l. Imperatores 38. §. Item rescripserunt 3. ff. ad Municipal. latè Torniol. conf. 49. num. 29. cum seqq. & per tot. Molina de contract. tract. 2. disp. 443. num. 1. cum seqq. Giurba in Consuetudin. Messan. cap. 1 glos. 1. par. 1. num. 65. cum seqq. Antonell. de loco legali lib. 2. cap. 17. qu. 7. n. 71. cum seqq. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. tom. 1. lib. 3. tit. 14. num. 1. cum seqq. Roland. de lucr. dot. qu. 13. n. 3. cum seqq. Molfesius ad Consuetudin. Neapolit. par. 1. cap. 5. nu. 45. cum seq. Larrea decis. Granat. 62. num. 15. cum seqq. & signanter num. 20. cum seqq. par. 2. ubi ità per Senatam decisum, ità in solvendo quindennio, seu in tempore solvendi quindennii, quod etiam lucrum est, potius inspicienda consuetudo loci dominantis, quàm servientis.*

- 118 V. Quia sicuti Decimæ potiùs solvuntur Ecclesiæ Baptismali tanquàm dominantis, fonti, & origini, seu matri, quàm Parochiali, tanquàm servienti, & rivulo *cap. 1. §. In Diœcesi 13. qu. 1. cap. de Decimis, cap. statumus 16. qu. 1. cap. venicus 19. de prescription. cap. cum contingat 29. cap. cum in tua Diœcesi 30. de Decim. Rybuff. de Decim. qu. 6. num. 10. cum seq. Moneta eod. tract. cap. 7. qu. 2. nu. 27. cum seqq. Barbosa de Parocho par. 3. cap. 28. §. 2. n. 16. cum seqq. quanvis Beroi.*
- 119 *conf. 20. per tot. lib. 1. putet utriusque, tam nempe Parochiali, quàm Baptismali Ecclesiæ solvenda esse Decimam, ita quinquennium, quod Decimæ simile est, potiùs solvendum venit juxta tempus introductum à consuetudine loci dominantis, quàm servientis, veluti de solutione laudemii inquit Niger de laudem. qu. 4. artic. 2. n. 6. in fine tom. 1.*
- 120 VI. Quia sicuti generaliter in judicando locus serviens debet servare consuetudinem loci dominantis *§. fin. Institution. de satisfaction. ita in tempore solvendi quinquennium locus serviens deberet servare consuetudinem loci dominantis.*
- 121 VII. Quia sicuti in pfallendo Ecclesiæ suffraganeæ tanquàm inferiores, ac servientes servare debent consuetudinem Ecclesiæ Metropolitanæ tanquàm superioris, ac dominantis, adeò ut consuetudo Ecclesiæ dominantis servanda sit, *cap. de iis 13. distinct. 12. Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 7. nu. 71. Ventrigl. de jurisdict. Archiepiscop. cap. 89. num. 1. & per tot. ita in solvendo quinquennium servanda consuetudo loci dominantis.*
- Nullatenùs tamen obstantibus memoratis objectis, opinio circa propositum II. casum, ex infra deducendis responsionibus adhuc benè vallata apparebit.
- 122 I. Equidem Objectum nequaquam turbat, quia citatus Niger postea *num. 9. cum seqq. & Rota coram Card. Cavalerio cit. decis. 95. num. 3. in princip. contrarium tenent, ut nempe in solutione laudemii sequenda sit potiùs consuetudo loci servientis, quàm dominantis.*
- 123 II. Objectum minùs relevat, quia ad summum procederet in materia præheminentiali, qualis est illa sessionis, & præcedentiæ in actibus publicis, *Gratian. disc. 111. num. 3. non autem in materia, ut ista, indifferenti de solvendo quinquennio in principio, vel in fine, quæ nihil commune habet cum præheminentialibus, præterquamquòd quoad rei executionem est regula in contrarium, membra nempe non sequi caput, ut ait Larath. theatr. feudal. tom. 1. par. 2. dilucid. 24. num. 7.*
- 124 III. Objectum minimè relevans est, quia tunc accessorium sequi debet indolem, & regulas sui principalis, quando principale est propinquum, ac immediatum, secùs si remotum, & mediatum, cum in concursu causarum, quæ non sunt æquæ proximæ, sed una alteri est remotior, inspicitur proximior, & immediata, posthabita remotiori, & mediata, tanquàm infirmiori ad producendum effectum, eò quod
- 125 quando una ex duabus causis subalternatur alteri, agendum est ex prima, non ex secunda, & confirmata, non autem ex confirmante ad *text. in cap. de occidendis 23. qu. 5. l. si cum emptore 16. ff. de pact. l. si mulier 21. ff. rer. amot. & notat. Niger loc. citat. num. 21. cum seqq. negari autem nequit, quòd locus serviens sit causa proximior, ac immediata, tanquàm continens fundum, ipsam emphyteuticum, ideoque consuetudo in loco serviente uti proximo vigenis venit attendenda, non diversa consuetudo in loco dominante uti remoto.*
- 126 Omisso, quòd accessorium non sequitur naturam sui principalis, quando accessorium habet propriam naturam diversam ab illa sui principalis *l. centum Capua 8. ff. de eo, quod cert. loc. l. si ego 9. §. dotis 2. ff. de jure dotium, l. fin. ff. de fund. instruet. legat. Auth. ex causa C. de liber. præterit. præterquamquòd contraria regula fallit, ubi militat diversa ratio in accessorio, quod patet ad sensum, Barbosa in reg. seu cap. accessorium 42. n. 8. de regul. Jur. in 6. & axiom. 4. n. 10. prout ubi accessorium verè, & propriè est principale, & per se subsistit in sua propria virtute, quanvis habeat figuram accessorii, Barbosa in reg. accessorium 42. n. 13. de regul. Jur. in 6.*
- 127 IV. Objectum nec movet, quia, ut iidem DD. citati ajunt, est peculiare favore matrimonii, quòd in lucro dotali sequenda sit consuetudo domicilii viri, qui est Dominus uxoris, quæ tenetur sequi virum, indeque effecta de foro illius, non mirum, si in lucro ligetur consuetudine domicilii mariti, veluti ad rem advertit Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 2. nu. 28. immò non semper est vera præfata regula ex deductis per eundem *num. 29. cum seqq. Molin. de contract. tract. 2. disput. 443. n. 2. in principio versiculo excipitur.*
- 128 V. Objectum minimè faceffit, quia est verum dumtaxat, quòd Decimæ prædiales solvendæ sunt fonti, seu Ecclesiæ Baptismali potiùs, quàm Parochiali, de prædiis sitis intra fines Ecclesiæ Baptismalis, *Niger de laudem. quæst. 4. artic. 2. n. 32. tom. 1.*
- 129 VI. Objectum in nihilum facit, quia procedit, quando locus serviens, seu inferior non habet propriam consuetudinem, Statutum, seu legem, secùs quando propriam habet, cum tunc illa prævalere debet contrariæ consuetudini loci dominantis, seu superioris, *Cyriac. controver. 321. n. 90. & contr. 377. n. 13. cum seqq. Niger de laudem. tom. 1. q. 4. artic. 2. n. 33. cum seqq. Leonvill. dec. Ferrar. 47. n. 5.*
- 130 VII. Objectum nec ullius ponderis est, quia cum modus canendi in Ecclesia sit introductus ab Ecclesia, indeque dictus cantus Ecclesiasticus, æquum, ac decens est, ut Ecclesiæ inferiores, seu servientes attendant consuetudinem canendi, quam servat Ecclesia superior, seu dominans, qualis est Romana respectu cæterarum, vel Metropolitana respectu subjeetarum, & à diversis non benè fit illatio *l. Papinianus 20. ff. de minor. est benè verum, quòd, si in loco serviente non vigeat adeò generalis consuetudo, ut ab omnibus in communi pro lege habeatur, sed sit consuetudo, seu potiùs usus aliquorum particularium, vel ipsius tantum Domini directi, quam ipse in sui commodum observasset circa præmaturam exactionem quinquennii in principio, tunc sanè sequenda potiùs consuetudo loci dominantis, quàm illa servientis, Niger de laudem. q. 4. artic. 2. n. 38. tom. 1. cum non inducatur consuetudo ex actu unius tantum personæ, Rota coram*
- 131
132
133
134
135
136
137

Gregor. dec. 162. n. 12. & in recentior. dec. 112. n. 6. parte 2.

His positis, descendamus ad III. Casum supra propositum.

138 III. Casus est, si in loco destinatae solutionis quindennii solitum sit solvi quindennium in principio, in loco autem contrahentium in fine, vel è contrà, censeo servandam esse consuetudinem loci destinatae solutionis, juxta quam censentur partes contraxisse, cum versetur in respicientibus executionem contractus ad text. in l. contraxisse 21. ff. de oblig. & action. ibi: *contraxisse unusquisque in eo loco intelligitur, in quo solvere se obligavit, l. aut ubi quisque contraxerit 3. ff. de reb. auctorit. Judic. possid. ibi: Contractum autem non utique eo loco intelligitur, quo negotium gestum sit, sed quo solvenda est pecunia, Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. qu. 16. n. 258. cum seq. Piagnus de consuetud. q. 9. n. 44. Gaitus de credito cap. 2. tit. 7. n. 2446.*

139 IV. Demùm Casus est, si in loco unius contrahentis solitum sit solvi quindennium in principio, & in loco alterius contrahentis in fine, vel è contrà, & tunc puto sequendam esse potius consuetudinem loci domini directi, quam loci Emphyteutæ manus mortuæ, in terminis tamen habilibus, dummodò nempe in loco rei sitæ, vel in loco serviente, vel in loco destinatae solutionis quindennii non adsit particularis consuetudo juxta præcedentes tres casus supra ad fatietatem discusso, penitusque explanatis, quia si dubia concessio Emphyteutica interpretanda est juxta usum, & consuetudinem Domini directi *Caldas Pereyra de jure Emphyt. lib. 3. cap. 6. n. 3. in fine, & n. 28. Gama dec. Lusitan. 241. n. 2. quanto magis attendenda erit consuetudo loci Domini directi in tempore solvendi, sive (ut melius dicam) exigendi quindennium.*

Quæ opinio tribus sequentibus fulcitur rationibus.

140 I. Quia consuetudo Domini directi in tempore exigendi quindennium ex Emphyteusi aliàs concessa, inservire debet pro interpretando imposteriorum, quo tempore quindennium solvendum sit, ac respectivè exigendum à Domino directo, ut in simili de consuetudine, seu observantia interpretativa locandi pro tanta mercede, *Pacion. de locat. cap. 17. n. 22. cum seqq.*

141 II. Quia sicuti attendenda est particularis consuetudo alicujus, solvendi certum salarium, *Rota post Zacch. de salar. dec. 15. n. 2. & seqq.* ità à fortiori solvendum venit quindennium tempore, quo in loco Domini directi solvi consuetum est.

142 III. Quia sicuti in solvendo relevio attenditur consuetudo loci, *Capan. de jure relev. par. 5. qu. 27. n. 21.* ità à fortiori in solvendo quindennio simili relevio videtur attendenda consuetudo loci domini directi.

143 Quibus trutinatis rationibus, adhuc everti videtur nostra opinio sequentibus tribus objectis.

144 I. Quia sicuti in locatione operarum attenditur particularis consuetudo Domini, seu conductoris operarum, non autem earum locatoris, seu mercenarii circa quantitatem mercedis, exempli gratia locari possunt operæ pro decem, conduci verò pro duodecim, vel è contrà ad text. insignes in l. si non sortem 26. §. libertus 12. post med. ibi: *posse condici quanti operas essem condu-*

curus & c. l. in summa 65. §. sic habitatione 7. ibi: pecuniam condicam, non quidem quanti locare potui, sed quanti tu conductoris fuisses & c. ff. de conditione indebiti, Pacion. de locat. & conduct. c. 17. n. 31. ità multò magis in tempore solvendi quindennium videtur sequenda consuetudo loci Domini directi, non vero Emphyteutæ.

II. Quia sicuti in solutione laudemii attenditur consuetudo potius solventis, quam exigentis, & sic potius illa Emphyteutæ, quam Domini directi, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 6. n. 6. cum seq.* ità in solutione quindennii laudemio simili attendenda potius consuetudo loci solventis, quam loci exigentis, & sic potius illa loci Emphyteutæ, seu manus mortuæ, quam loci Domini directi.

147 III. Quia Dominus, & Emphyteuta tanquam inter se correlativi, non debent ad imparia judicari, *Fulgia. de jure Emphyt. tit. de renovation. quest. 11. n. 2. & tit. de var. caducitat. q. 17. num 12.*

Veruntamen in nihilum turbantibus memoratis objectis firmior evadit opinio.

Non enim obstat I. Objectum, quia potius favet, dum supponit, attendendam esse consuetudinem Domini in mensuranda quantitate mercedis, ità, ut à fortiori attendenda venit consuetudo loci Domini directi in mensurando tempore solutionis quindennii.

148 Minus obstat II. Objectum, quia *Niger loco citato* loquitur circa ordinem, & solemnità judicii, non circa tempus solutionis, de quo est questio, vel ad omne pejus sequenda sententia *glos. in l. 1. verbo controversiarum C. quæ sit longa consuetudo*, quanvis sententiam hujusmodi non amplectatur *Niger loco citato n. 4. cum seq.*

149 Minusque obstat III. Objectum, quia adaptable non est casui nostro, cum semper per necesse una ex consuetudinibus servanda est, sive illa loci Domini directi, sive illa loci Domini utilis, seu Emphyteutæ, ex supra autem congestis videtur proportionabilius, sequendam esse 150 consuetudinem loci Domini directi.

ARGUMENTUM.

Quindennium incipit deberi, seu currere à die captæ possessionis rei Emphyteuticæ, non autem à die stipulationis Instrumenti.

SUMMARIUM.

- 1 *Inhumanum est, quòd debitor colludat creditorem, & etiam inhumanum, quòd creditor vexet debitorem, pr. exproperè illum pulsando.*
- 2 *Quindennium deberi incipit à die captæ possessionis Emphyteuticæ.*
- 3 *Canon deberi incipit à die investiturae.*
- 4 *Quindennium ex Beneficii manui mortuæ unitis debitum, currere incipit à die effectuationis unionis.*
- 5 *Auctor conscripturus est alium Tractatum de Quindenniis.*
- 6 *In tantum manus mortua tenetur ad quindennium, in quantum possidet.*
- 7 *Obligatio solvendi quindennium est respectiva ad possessionem.*

- 8 *Tempus in compromisso appositum non currit, nisi à die acceptationis.*
- 9 *Annus infordescentie in excommunicatione computatur à die, quo declarata fuit.*
- 10 *Traslati non attenditur, sed conclusio.*
- 11 *Ad incurrendam caducitatem in Emphyteusi Ecclesiastica requiritur biennium.*
- 12 *Et triennium in laycali.*
- 13 *Utrumque incipit currere à die investiture.*
- 14 *Annus in venditione, alioque contractu assignatus ad solvendum pretium, currit à die traditionis fundi.*
- 15 *Tempus solvendi currit à die, quo alter ex contrahentibus adimpleverit ex parte sua.*
- 16 *Tempus currit à die traditionis rei.*
- 17 *Dominium acquiritur sequuta traditione rei.*
- 18 *Emphyteuta irrequisito Domino alienans, re tamen non tradita, non incidit in commissum.*
- 19 *Annus ad petendum renovationem investiture, currit à die captæ possessionis.*
- 20 *Annus ad exequendam ultimam voluntatem, currit à die aditæ hereditatis.*
- 21 *Heredi absentis datur annus ad conficiendum inventarium, presenti verò trimestre.*
- 22 *Idem tempus currit à die captæ possessionis hereditatis, seu ipsius aditionis.*
- 23 *Tempus promissionis dotis currit à die contracti matrimonii.*
- 24 *Provisio de Parochiali conceditur annus ad se promovendum ad Ordinem Presbyteralem.*
- 25 *Tale tempus incipit currere à die pacificæ possessionis ipsius Beneficii Curati.*
- 26 *Trimestre requiritur ad procurandam consecrationem, à promoti ad Cathedrali.*
- 27 *Idem currit à die preconizationis.*
- 28 *Trimestre pro consequendo Pallio incipit currere etiam ab ultimo tempore consecrationis.*
- 29 *Annus conceditur obinentibus Dignitates, Canonatus, Prebendas, aut Portiones, ad se ordinandum in sacris.*
- 30 *Idem currit à die habitæ possessionis.*
- 31 *Annus conceditur per Regulam Cancellariæ, ad seu tuendum in possessione Beneficii.*
- 32 *Idem currit à die pacificæ possessionis.*
- 33 *Semestre præfigi solet à Dataria proviso ad dimittendum Beneficium per prius obtentum.*
- 34 *Provisus à Cardinali Indultario de reservato excedente 24. Ducatos, tenetur, si est citrà montes, intra 4. menses, si ultra, intra 8. novam provisionem à Sede Apostolica expedire.*
- 35 *Semestre conceditur in Brevibus de capienda possessione nomine Camera.*
- 36 *Idem currit à die captæ possessionis.*
- 37 *Pariterque in Brevis, in quo cavetur, ut fiat expressio infrà sex menses à die datæ, cum intelligatur à die habitæ possessionis.*
- 38 *Onus solvendi charitativum, incipit à die possessionis Beneficii.*
- 39 *Officiali emolumenta currunt à die captæ possessionis Officii.*
- 40 *Annus Pontificis in Dataria incipit à die Coronationis.*
- 41 *Si contingat expediri literas Apostolicas antè Coronationem, sub earum plumbo appenso facies, in quo videndum erat nomen Pontificis, relinquuntur vacua.*
- 42 *Fructus dotales debentur marito à die traditionis fundi.*
- 43 *Contra Emphyteutam non currit tempus solvendi canonem, donec capiat possessionem.*
- 44 *Tempus conficiendi inventarium currit heredi à die possessionis hereditatis.*
- 45 *Annus datus emptori ad præstandam fidelitatem Domino, currit à die adeptæ possessionis.*
- 46 *Terminus incipit currere post actum.*
- 47 *Emphyteuta antè traditionem fundi non est in dolo.*
- 48 *Emphyteuta alienans absque consensu Domini, non tamen tradens fundum, in nibilo præjudicat Domino.*
- 49 *Tempus computandi initium quindennii non potest, nec debet esse aliud, nisi prius in esse deducto ipso effectu.*
- 50 *Tempus appositum à testatore non currit, nisi prius deducto ipso effectu.*
- 51 *In Portugallia quadriennium concessum adversus tertium ad rescindendum venditionem currit à die decimi quinti anni primæ venditionis.*
- 52 *Ibidem actio hypothecaria durans per decennium, incipit currere à die finitæ primæ, ac principalis actionis.*
- 53 *Quæcumque dispositio regulanda est à sua causa.*
- 54 *Tempus quindennii incipit currere existente causa.*
- 55 *Tempus ad publicandum resignationem Beneficii non currit, si Datarus retineat supplicationem,*
- 56 *Nihil transeat apponi solitum in Dataria, facile removeretur, citando coram Datario ad videndum illud lacerari.*
- 57 *Non currit tempus ad publicandum resignationem, si literæ retineantur in Consilio Regio Hispaniarum.*
- 58 *Canon deberi incipit à die concessionis.*
- 59 *Tempus ad retrahendum currit à die traditionis rei retrahendæ.*
- 60 *Preparatorium judicandum ut preparatum.*
- 61 *Etiam in investitura habente clausulam constituti quindennium incipit currere à die traditionis fundi.*
- 62 *Idem iudicium est de existente in via ad actum, quod de existente in actu.*
- 63 *Quindennium currere incipit à die rogati Instrumenti.*
- 64 *Dammum ex servo vulnere incipit currere Domino statim à die inflicti vulneris.*
- 65 *Salarium Officialis currit à die electionis.*
- 66 *Datur annus ad celebrandum Synodum Diocesana.*
- 67 *Idem currit à die præcedentis Synodi.*
- 68 *Gabella deberi incipit statim de tempore contractus.*
- 69 *Contractus antè possessionem non acquirit perfectam sui essentiam, in Emphyteusi.*
- 70 *Hoc est speciale ad evitandam caducitatem ob non solutum canonem.*
- 71 *Tempus retrahendi currere à die venditionis tenent aliqui.*
- 72 *Æquiparatio de existente in actu, cù via ad actum, continet materiam brocardicam.*
- 73 *Destinatum non habetur pro facto, quando facti essentia exigitur.*
- 74 *Regula retroactionis non habet locum in casu, quo agitur de præjudicio tertii.*
- 75 *Tempus actionis legis Aquiliæ uti in pœnam vulnerantis computatur statim ex die vulneris.*
- 76 *Quando lex disponit de tempore respectu actus, incipit tempus currere statim à die illius actus.*
- 77 *Officialis habens solam dignitatem, illam non consequitur, nisi per administrationem.*
- 78 *À die electionis acquiritur jus electo ad effectum tan-*

- tantum, ne illa cassari possit.*
- 79 *Ut gabella debeatur, satis est, quod contractus initus sit, quavis res nondum tradita.*
- 80 *Si per manum mortuam stet, quominus capiat possessionem, debet incipit quindennium a die stipulati instrumenti.*
- 81 *Non debet quis ex propria malitia commodum reportare.*
- 82 *Tempus concessum ad consciendum inventarium incipit currere etiam ante aditam hereditatem, si aditionem dolo heres protraxerit.*
- 83 *Annus ad se promovendum currit ante possessionem Beneficii, si per eum stet, quominus ante possessionem percipiat.*
- 84 *Impedimentum, ut excuset, debet esse irremovibile.*
- 85 *Si in investitura adsit certa dies, a quo incipere debeat quindennium, ab illo incipere debet.*
- 86 *Idem dicendum in compromisso.*

CAPITULUM LXIX.

- 1 **S**icuti inhumanum sanè est quod debitor suum colludat creditorem, ita & inhumanum, quod creditor suum vexet debitorem, præpropere illum pulsando, unde postquam in superiori Cap. monuimus, quo tempore solvendum sit quindennium, impræsentiarum monemus, à quo tempore illud incipiat deberi, ut hoc modo nota sint principium, & finis quindennii, si enim enunciatum jam est tempus maturationis, ac recollectionis fructus hujusmodi quindennialis, superest enunciandum tempus ejus nativitatis,
- 2 benèque sequitur, quod firmamus, videlicet quindennium incipere deberi, seu currere à die captæ possessionis rei emphyteuticæ, non autem à die stipulationis Instrumenti, eodem fermè modo, quo canon emphyteuticus incipit deberi, seu currere à die investituræ, seu immiſſionis in possessionem fundi emphyteutici, non verò à die contractus, seu factæ concessionis, Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. n. 153. sicuti enim simile quindennium ex Beneficiis
- 3 manui mortuæ unitis debitum, currere incipit à die effectuacionis unionis, non verò à die gratiæ ipsius unionis, ut legitur in Bullis super materia hujusmodi quindenniorum editis, & registratis post alium Tract. de Quindenniis, favente Deo, per nos conscribendum, & in tantum manus mortua tenetur ad quindennium, in quantum Emphyteusim actualiter possidet ex per nos congestis supra in Cap. I. propterea si eam subemphyteuticaverit alteri, eximitur à solutione quindennii, cum illam amplius non possideat, eo quod obligatio solvendi quindennium est correlative ad possessionem. Ad quod facit pulcher textus in l. annus 6. ff. de calumniat. ibi: *annus autem in personam quidem ejus, qui dedit pecuniam, ne secum ageretur, ex eo tempore cedit, si modo potestas ei fieret experiundi. In illius verò personam, cum quo, ut agatur, alius pecuniam dedit: dubitari potest, utrum ex die datæ pecuniæ numerari debeat: an potius quo cognovit datam esse: quia qui nescit, is videtur experiundi potestatem non habere. Et verius est & eo annum numerari, ex eo quo cognovit, & sicuti compromissum non operatur, nec dicitur compromissum, nisi postquam acceptatum fuerit ab Arbitro, & à*
- 8 Partibus, ideoque tempus in eo appositum, non

currit, nisi à die acceptationis, Anton. l. de jurib. & onerib. Clericor. lib. 1. par. 3 cap. 3. n. 13. cum seqq. annus quoad infordicentiam in excommunicatione, non computatur à die, quo incurſa fuit excommunicationis, sed à die, quo declarata fuit, Tondut. resol. canon. par. 2. cap. 5. §. 3. n. 14. unde, fit, quod tractatus non attenditur, sed conclusio, Ciardin. contro. 82. num. 12. cum seq. & contro. 180. n. 5. Gratian. disc. 115. n. 33. cum seqq. Bertazzol. de Clausul. Instrum. claus. 1. glos. 5. nu. 11. in fine, & claus. 30. glos. 3. nu. 4. in fine, Hodierna contro. 13. n. 3. Menoch de arbitr. Judic. lib. 2. cas. 170. num. 4. Jure quidem merito, cum in simili compertum sit, quod biennium in Emphyteusi Ecclesiastica ad incurſendam aducitatem de Jure requiritur juxta cap. potuit 4. de locat. Auth. qui rem C. de Sacrosanct. Eccles. Novell. de non alienand. cap. 3. §. Scire autem 2. & triennium in emphyteusi bycali juxta text. in l. in emphyteuticariis 2. C. de jure emphyt. incipit currere à die obtentæ investituræ, seu immiſſionis in possessionem fundi, non à die contractus, seu rogati Instrumenti, Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 1. num. 378. in fine versic. & illud triennium, & qu. 7. num. 1. in princip. Corbul. de caus. privat. emphyt. tit. de caus. privation. ob non solution. canon. qu. 1. nu. 1. non enim novum est in Jure, quod in venditione, alioque contractu assignatus terminus unius anni ad solvendum præteritum, non currit à die celebrati contractus, sed à die traditionis fundi empti l. Julianus 13. §. offerri 8. ff. de action. empt. l. pro emptore 2. in princip. ff. pro emptore l. si aliena res 10. in princip. l. si is, qui pro emptore 15. §. Si ex testamento 3. l. iusto errore 44. §. Et si possessionis 2. ff. de usucapion. l. si Sponsus Sponsa 5. in princip. ff. de donation. int. vir. & uxor. l. de divisione 5. ff. solut. matrim. ibi: *de divisione anni ejus, quo divortium factum est, queritur, ex die matrimonii, an ex die traditi marito fundi maritus sibi computet tempus. Et utique in fructibus à viro retinendis neque dies dotis constituta, neque nuptiarum observabitur: scã quò primùm dotale prædium constitutum est, id est tradita possessione, l. 1. C. de peric. & commod. rei vendit. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 6. num. 2. Bertazzol. de Clausul. Instrum. claus. 4. gl. 3. num. 2. in princip. ultraquamquod tempus solvendi non currit, nisi à die, qua alter ex contrahentibus adimpleverit ex parte sua; Post. resol. 115. nu. 22. Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 6. num. 2. cum seqq. Rota in recentior. decis. 77. nu. 4. & dec. 215. num. 8. par. 18. ideoque quindennium non incipit deberi, seu currere, nisi à die, qua Dominus directus (qui quindennii creditor est) adimpleat ex parte tradendo manui mortuæ fundum emphyteuticum ab omnibus molestiis liberum, ac immunem, estque trita regula in Jure, quod tempus currat à die traditionis rei tanquam partis integralis ipsius contractus, Giurba decis. Sicil. 80. num. 15. unde dominium acquiritur sequenta traditione rei cap. cum Joannes 10. de fide Instrum. §. Per traditionem 40. Institution. de rer. divis. l. si ager 50. ff. de rei vindic. l. traditionibus 29. C. de pact. l. qui tibi 6. C. de hered. vel action. vendit. inde Emphyteuta irrequirit Dominio alienans, re tamen non tradita, non incidit in commissum, Corbul. de caus. privation. emphyteus. tit. de alienat. irrequisit. Domin. fact. limit. 38. per*

- tot. *Giurba decis. Sicil. 80. num. 15. cum seqq.* & sicuti non dicitur res vendita, nisi sit tradita, *l. alienatum 67. ff. de verb. significat.* ita non dicitur res Emphyteutica, ac per consequens in manum mortuam translata, nisi sit tradita manui mortuæ, re autem nondum emphyteuticata manui mortuæ, tanquam nondum translata in manum mortuam, iniquum esset, quod inciperet quinquennium illic deberi; prout annus ad petendum renovationem investituræ, datus Emphyteutæ, incipit currere à die, qua Emphyteuta nactus est possessionem rei emphyteuticæ, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 1. qu. 2. nu. 27. in fine versic. quamobrem, & num. 32.* annus exequutori assignatus, vel aliud brevius tempus, ad exequendam ultimam voluntatem, currit à die aditæ hereditatis, non à die obitus testatoris, *l. statuliberos 3. §. Si quis heredi 11. ff. de statuliber. ibi: si quis heredi in diebus triginta proximis mortis testatoris dare iussus fuerit, deinde heres tardius adierit. Trebatius, & Labeo &c. dantem eum intra dies triginta aditæ hereditatis ad libertatem pervenire, quæ sententia vera est &c. l. si in diem 46. ff. de condit. & demonstrat. Niger de exequut. rei judic. cap. 15. §. 7. nu. 96.* similiter annus ad conficiendum inventarium rerum hereditariarum, heredi absenti præfixum, vel præsentis trimestre ad *text. in l. scimus 22. C. de jure deliberand.* currit à die captæ possessionis hereditatis, seu ipsius aditionis, *Monticul. de inventar. q. 230. nu. 3. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 30. nu. 2.* hinc tempus promissionis dotis non currit à die conceptæ stipulationis ipsius dotis, sed à die contracti matrimonii *l. tali facta stipulatione 48. ff. de jure dotium ibi: quæsitum est, annus ex quo tempore esset numerandus, utrum ex die stipulationis factæ, an ex eo die, quo dos esse potuisset, idest nuptiarum. Et responsum est ex die nuptiarum annum esse numerandum &c., Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 7. nu. 1. Giurba decis. Sicil. 80. num. 15. circa fin. versic. idem si dotis, hinc annus concessus provisio de Parochiali, ad se promovendum ad Ordinem Presbyteralem per *text. in cap. licet canon 14. circa fin. §. Is etiam 2. & cap. commissi 35. de elect. in 6. non currit, nisi à die pacificæ possessionis ipsius Beneficii Curati mediante Parochialis regimine ad text. in dic. cap. commissi 35. §. Annus autem 1. de elect. in 6. Cancr. var. resol. par. 3. cap. 2. n. 22. Ameyden. de stylo Datar. lib. 1. c. 16. §. 7. n. 15. Chokier de permutat. Benefic. par. 2. cap. 11. nu. 4. Barbosa de Paroch. par. 1. cap. 5. n. 5. Rota cor. Card. Bellamera dec. 153. n. 1. in princip. versic. tenui tamen, Giurba decis. Sicil. 8. nu. 15. circa fin. versic. & annus promotionis, Riccius decis. Cur. Archiep. Neapol. 238. per tot. par. 3. hinc primum trimestre pro consecratione procuranda, à Sacris Canonibus, ac Sacro Concilio Tridentino concessum promotæ ad Ecclesiam Cathedralis in *cap. 1. distinct. 10. cap. quoniam quidam distinct. 75. Concil. Tridentin. sess. 23. de Reform. cap. 2.* non currit à die electionis, sed à die suæ confirmacionis, seu præconizationis, & Consistorialis propositionis, *Barbosa ad idem Concil. loc. cit. nu. 2. & de Episcop. par. 1. alleg. 1. nu. 49. cum seq. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 12. nu. 4.* hinc trimestre pro consecratione Pallii etiam ab ultimo tempore consecrationis incipit currere, *Leo de auctorit. & us. Pallii cap. 9. nu. 5. Antonell. loc. citat. nu. 6.* annus insuper concessus à S. Tridentina Synodo *sess. 22. de Reform. cap. 4. §. Infra annum,* obrinentibus Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, currit à die habitæ possessionis, *Barbosa in Concil. loc. cit. n. 21. de Canonic. & Dignitat. cap. 16. nu. 7. & de Paroch. par. 1. cap. 5. num. 5. circa fin. ubi refert ita fuisse resolutum per S. Congregationem Concilii, annus in Regul. 32. hodie 35. Cancellar. de annali concessus incipit currere à die pacificæ possessionis Chokier in dict. Regul. nu. 26. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 34. num. 4. in princip. Semestre præfixi consuetum à Dataria Apostolica vigore Decreti contra provisionem de aliquo Beneficio, ut plurimum piæ, aut incompatibili dimittendo in manibus Sanctissimi, Beneficium aliàs per prius obtentum, sub pœna vacationis ipso Jure secundi Beneficii, seu ultimo loco per Papam collati, vel clausula de certa solutione faciendâ, vel literis infra certum tempus expediendis, vel clausula, quod provisus à Cardinali Indultario de Beneficio reservato excedente valorem viginti quatuor Ducatorum auri de Camera, intra quatuor, si citrà, si verò ultra montes collatio facta fuerit, infra octo menses novam provisionem à Sede Apostolica, & literas Apostolicas desuper expedire teneatur, juraque Cameræ Apostolicæ cum effectu solvere, nempe annuatam, aut dimidiam annuatam juxta naturam Beneficii, sub pœna vacationis ipso facto Beneficii per alium postea à Sede Apostolica dumtaxat impetrandi, & semestre concessum ad expediendum literas, appositum in Brevibus de capiendâ possessione nominæ Cameræ, non incipit currere, nisi à die captæ quietæ possessionis, non autem à die provisionis, seu Datæ de inveterato stylo, & viridi observantia Curia, *Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. glos. 15. nu. 110. cum seqq. & nu. 118. versic. prout etiam, Garzias de Benefic. par. 6. cap. 3. nu. 158. versic. contrarium cum nu. seq. & par. 11. cap. 5. §. 1. nu. 106. post med. versic. ex quibus decisionibus, Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 30. nu. 14. cum seqq. & lib. 3. qu. 20. nu. 40 & qu. 23. nu. 28. cum seqq. Ameyden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 22. nu. 4. Rosa de exequut. liter. Apostol. par. 1. cap. 5. nu. 66. cum seqq. Rota coram Arguelles decis. 34. nu. 31. pariterque in Brevi, in quo cavetur, ut fiat expressio infra sex menses à die datæ, cum supplicatur, seu intelligatur à die habitæ possessionis Rota coram Card. Seraphino decis. 844. n. 2. Unde onus solvendi charitativum subsidium incipit à die possessionis Beneficii, indeque censuræ comminatæ contra Beneficiatum illud non solventem, non afficiunt, nisi postquam Beneficiatus possederit, *Gonzal. ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 15. n. 111. versic. sic etiam censuræ,* hinc Officiali electo deberi incipiunt, seu currunt emolumenta à die captæ possessionis officii, non à die electionis per *text. in Novella de Administrator. §. Illud autem 2. Zach. de Salar. qu. 15. nu. 9. cum plurib. seqq. Pacion. de locat. & conduct. cap. 23. nu. 124. cum seq.* hinc cum initium temporis dependeat à perfectione, & consummatione actus, annus Pontificis incipit in Dataria Apostolica à die illius consecrationis, & Coronationis, quo possessionem capit, non verò à die assumptionis, *Intrigliol. de feud. centur. 1. qu. 53. num. 118. cum seqq. Niger de exequut. rei judic.*****

judic. cap. 8. §. 8. nu. 18. cum seq. P. yrrh. Corrad. in
 prax. dispens. Apostolic. lib. 2. cap. 7. nu. 50. in fine
 versic. & hic notatur, Rota coram Penna dec. 288.
 nu. 2. hinc si contingat, literas Apostolicas ex-
 41 pediri antè Coronationem, sub earum plumbo
 appenso facies, in quo cudendum, seu imponen-
 dum erat nomen Pontificis, relinquitur vacua,
 42 Niger loco citato nu. 18. in fine, hinc fructus do-
 tales debentur marito à die traditionis fundi,
 Giurba obs. 14. nu. 10. in princip. & nu. 16.

Aliàs si à die stipulationis Instrumenti inci-
 peret quindennium deberi, seu currere, non au-
 tem duntaxat à die captæ possessionis bonorum
 Emphyteuticorum, maximum sequeretur absur-
 dum, quòd interim moveretur quæstio super re
 emphyteutica, ità, ut non posset emphyteuta
 43 ejus possessionem assequi, quando tamen con-
 tra emphyteutam non currit tempus solvendi
 canonem, donec possessionem adipiscatur, ve-
 luti ex textu in l. 1. ff. de action. empr. & l. quantu.
 §. C. qui admitt. ad bonor. possession. advertit Anto-
 nell. de temp. legal. lib. 4. cap. 30. n. 10. in fine versic.
 ubi etiam, Cancer. var. resol. par. 3. cap. 2. nu. 23.
 44 eodem modo, quo tempus cõficiendi Inventari-
 um rerum hæreditariarum non currit hæredi,
 nisi à die possessionis hæreditatis, quanvis ipsa
 hæreditas adita fuerit, Monticul. de inventar.
 qu. 236. nu. 96. & annus, ac dies emptori datus
 45 ad præstandam fidelitatem Domino, non currit
 à die emptionis, sed à die traditionis rei vendi-
 tæ, seu illius adeptæ possessionis, Giurba decis.
 Sicil. 80. nu. 15. circa fin. versic. sicut annus; nec
 46 terminus unquã incipit currere, nisi post actum,
 qui natura sua præcedere debet solutionem, seu
 præstationem in termino faciendam, & sic post
 traditum fundum, Cancer. var. resol. par. 3. cap. 1.
 nu. 157. Giurba dec. 80. num. 15. circa fin. versic.
 quoniam terminus, sanè enim iniquum, irratio-
 nabile, & à Juris ratione, ac Justitia longè alie-
 num, si manus mortua ex fundo emphyteutico
 nondùm possessio ad quindennii solutionem ad-
 stringeretur, adhuc Emphyteusis commodo carens,
 & sic ex bonis, ex quibus nec adhuc fructus
 47 perciperet teneri, cum dici nequeat eo casu em-
 phyteuta esse in dolo, aut culpa defraudandi
 Dominum directum laudemis, reliquisque juri-
 bus dominicalibus, ut in simili de feudo Valasc.
 de jure emphyt. lib. 1. qu. 5. nu. 32. in princip. cum
 antè traditionem fundi impossibile sit, per ma-
 num mortuam nondùm fundi posseditricem in-
 ferri aliquod Domino detrimentum in laude-
 mis, quando nec laycus Emphyteusum alienare
 posset, si prius illam non possideret, eodem mo-
 48 do, quo è contrà in casu emphyteutæ nullum
 parit præjudicium Domino emphyteuta alie-
 nans absque illius consensu, non tamen tradens
 fundum emphyteuticum, Giurba dec. Sicil. 80.
 nu. 16. in fine versic. quia antè traditionem.

Nec tempus calculandi, seu computandi ini-
 tium quindennii potest, aut debet esse aliud, nisi
 49 prius in esse deducto ipso effectu l. statuliberos 3.
 §. Si quis hæredi 11. ff. de statuliber. Effectus au-
 tem solutionis quindennii nullus alius est, nec
 alius esse potest, nisi translatio bonorum em-
 phyteuticorum in manum mortuam, quæ per
 solam eorum possessionem induci valet, undè
 est, quòd jubente testatore pecunias hæredita-

rias erogari in emptionem bonorum stabilium
 fructiferorum, ad hoc ut eorum fructus distri-
 buantur in pauperes per decennium immediatè
 à testatoris obitu, tempus hujusmodi non cur-
 50 rit, nisi prius deducto ipso effectu, qualis est ipsa
 emptio stabilium l. si mihi, & tibi 12. §. 1. ff. de
 legat. 1. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 22. n. 3.
 & in Portugallia per nostram Regiam Ordinationem. 51
 lib. 4. tit. 30. §. E naom obstarà, quadriennium con-
 cessum adversus tertium possessorem ad rescin-
 dendum venditionem non currit à die celebra-
 tæ emptionis in primo emptore, sed à die deci-
 mi quinti anni primæ venditionis; eodem modo,
 quo actio hypothecaria ex eodem Jure Regio 52
 durans per decennium, incipit currere à die fini-
 tæ primæ, ac principalis actionis, seu à die
 finitæ facultatis conveniendi principalem debi-
 torem, ex Ordinat. eodem lib. 4. tit. 33. §. ibi: con-
 tados do primeiro dia, que a dita causa for à poder
 do dito possuidor &c. idest, numeratis à prima
 die, qua præfata causa perveniet ad prædictum
 possessorem, veluti utrumque casum refert Gama
 decis. Lusitan. 21. num. 4. cum seq. præterea quæ-
 53 cunque dispositio regulanda est à sua causa
 l. Lucius Titius 21. §. Imperatores 6. ff. ad Munici-
 pal. l. si uno anno, aliàs lex conducto 15. §. Papi-
 nianus 4. ff. locat. causaque solutionis quindennii
 est ipsa possessio Emphyteusis, ut patet ad sen-
 sum, indè benè requiritur, quòd quindennium
 incipiat currere duntaxat à die possessionis,
 non à die concessionis, seu stipulationis Instru-
 54 menti, cum tempus quindennii apponatur re-
 spectu causæ, ideoque non incipit currere, nisi
 prius existente causa prædicta, Antonell. de loco
 legali lib. 1. cap. 22. nu. 2. Quandoquidem etiam
 videmus, quòd in notissima Bulla Greg. XIII.
 de publicanda resignatione Beneficii intrà cer-
 55 tum tempus, illud non currit, si Datarius Papæ
 retineat supplicationem, quæ, facta diligentia,
 non possit haberi, cum tunc resignatarius non
 sit in culpa, sed impedimentum procedat ex fa-
 cto Officialis, quidquid sit, si expeditio litera-
 rum impediretur per appositum in Dataria
 Apostolica nihil transeat, cum tunc hujusmodi
 impedimentum facilè removeri valeat, citando 56
 partem adversam coram Datario ad videndum
 illud lacerari, juxta quotidianam laudabilem
 praxim, Rosa de exequit. liter. Apostol. par. 1.
 cap. 15. num. 148. versic. sic si Datarius Papæ, &
 num. 149. eodem modo si retineantur literæ 57
 Apostolicæ in Senatu, seu Consilio Regio Hispaniarum
 ad instantiam adversarii, non currit
 tempus publicationis, cum per provisum non
 stet, quominus publicet, Salgad. de retentione
 Bullarum, vel (suavius loquendo) de supplicat. ad
 Sanctiss. par. 1. cap. 15. per tot.

Quibus stantibus, videretur nihilominus con-
 trarium firmandum potius, nimirum quinden-
 nium incipere deberi, seu currere à die stipula-
 tionis Instrumenti, seu concessionis Emphyteu-
 58 sis, non autem à die possessionis, prout etiam
 canon deberi incipit à die concessionis ipsius
 Emphyteusis, Rota in recentior. decis. 361. nu. 69.
 versiculo secundo principaliter, & n. 70. in princip.
 par. 11. repet. coram Dimozet. jun. decis. in ordine
 la 419. tempusque ad retrahendum currit à die 59
 traditionis rei retrahendæ, ut per congestos à
 Giurba decis. Sicil. 80. num. 5. cum seqq. quippè
 sti-

- stipulatio Instrumenti, & concessio Emphyteu-
 60 sis tanquam quid præparans, seu præparato-
 rium ad ipsam possessionem, & quid destinans,
 ad paria judicanda venit cum præparato, seu
 destinato, & tempore stipulationis fingitur
 adesse præparatum, seu destinatum, qualis est
 possessio ad text. in l. non est maximum 65. ff. de
 ritu nuptiar. l. qui pupillam 7. ff. ad legem Jul. de
 adulter. l. quid ergo 3. §. Quid ergo 6. ff. de contrar.
 & mil. action. intel. l. ligni 55. §. 1. l. si chorus 79.
 §. 1. ff. de legat. 3. l. fundi 17. in fine cum l. seq. ff. de
 action. empti. l. argumento 25. §. penult. ff. de aur. &
 argent. legat. l. ex facto 35. l. grande post med. ver-
 sic. veruntamen ff. de hered. instit. l. cum te propo-
 nas 2. C. de transactio. Barbosa axiom. 96. num. 5.
 Immo, etiam si in investitura (prout in omnibus
 61 Instrumentis communiter fieri assolet) adjecta
 legatur clausula constituti, adhuc quindennium
 incipit currere à die traditionis fundi, seu illius
 possessionis, Bertazzol. de clausul. Instrum. clau-
 sul. 41. glos. 3. num. 2. antè med. versic. sed si tradi-
 tio, Antonell. de temp. leg. lib. 4. cap. 6. num. 2. in
 62 fine versic. nec sufficeret, cumque idem iudicium
 sit de existente in via ad actum, quod de exi-
 stente in actu l. filiusfamilias 43. ff. de militar. te-
 stam. porissimum eo quod legitima possessio
 bonorum Emphyteuticorum capi nequit citrà
 concessionem emphyteuticam, possessio postea
 63 capta retrahenda venit ad tempus rogati In-
 strumentum, ut ab eo incipiat currere quinden-
 nium, Costa de retrahentia. cap. 5. num. 2. indeque
 64 damnum ex seruo vulnerato incipit currere
 Domino non à die sequentè mortis, sed statim
 à die inflicti vulneris juxta legem Aquiliam per
 viam retrahentis, fingendo seruum occisum
 fuisse, quo vulneratus est l. ait lex 21. §. 1. ff. ad
 leg. Aquil. ibi: annus autem retrorsus computatur,
 ex quo quis occisus est.
 Omitto, quod salariarium Officialis currit à die
 65 illius electionis, seu creationis, non à die exer-
 citii, seu possessionis officii l. Legato 5. ff. de dele-
 gation. ibi: Legato tempus prodest, ex quo Legatus
 66 creatus est, non ex quo Romam venit, annus in-
 super ad celebrandam Synodum Dicecesanam
 præfixus à S. Tridentina Synodo sess. 24. de Ref.
 cap. 2. in fine §. Synodi quoque, currit à die præce-
 67 dentis Synodi ultimo loco celebratæ, non verò
 à die captæ possessionis Episcopatus, Antonell.
 de temp. leg. lib. 2. cap. 57. num. 2. & de regimin.
 Eccles. Episcop. tom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 2. circa
 fin. versic. annum verò, Barbosa de Episcop. par. 3.
 alleg. 60. num. 50. & de Paroch. par. 1. cap. 2. n. 60.
 cum seq. gabella quoque incipit statim deberi
 68 de tempore contractus, non spectata traditione
 rei gabellandæ, Lassart. de decim. vendit. & per-
 mutat. cap. 3. num. 2. cum seqq. ubi de veriori.
 Veruntamen in nihilum refragantur opposi-
 ta, quippè quod canon deberi incipiat à die
 concessionis, vel hoc intelligitur, & subauditur
 à die captæ possessionis, cum tunc contractus
 emphyteuticus ultimam suam habere incipiat
 69 perfectionem, & antè possessionem est contra-
 ctus simplex, nondum acquirens perfectam sui
 essentiam ad insignem text. in l. si debitor 47 §. Si
 70 filius 1. ff. de fidejussor. vel est speciale ad evitan-
 dam caducitatem ob non solutum canonem,
 de quo casu loquitur Rota in citat. dec. 361. n. 69.
 versic. secundo principaliter, & num. 70. in princ.
 par. 21. recentior. repetit. cor. Dunozet. jun. dec. 419.
 & quod tempus retrahendi currat à die vendi-
 tionis, non desinunt contrarium tenentes relati
 per eundem Giurb. decis. Sicil. 80. num. 24. cum
 seqq. insuperque equiparatio de præparante,
 seu destinante cum præparato, seu destinato, &
 de existente in actu, cum via ad actum, conti-
 72 net materiam brocardicam, Zacch. de salar. q. 15.
 num. 17. ac ad summum procederet in materia
 favorabili, non in odiosa, qualis est ista quin-
 73 dennii, nec destinatum habetur pro facto, quan-
 do facti essentia exigitur, Prat. disc. for. tom. 1.
 cap. 21. num. 40. In quantum ad regulam retro-
 tractionis, illa locum habere nequit in casu no-
 stro, in quo agitur de præjudicio tertii, qualis
 74 est manus mortua emphyteuta, ut per text. in
 l. 1. C. an servus ex suo facto, notat Costa de retro-
 traction. cap. 9. cas. 16. num. 8. In quantum ad
 damnum ex lege Aquilia ob seruum vulnera-
 tum nulla facienda vis pro diminutione tem-
 poris à primo actu, quia actio legis Aquiliæ dat-
 tur ratione damni, & vulneris illati, ideoque
 tempus illius actionis in odium, ac pœnam vul-
 75 nerantis computatur statim ex die vulneris, non
 ex die mortis, ut respondet Lassart. de decim.
 vendit. & permutat. cap. 3. nu. 4. in princip. quan-
 do nanque lex disponit de tempore respectu
 76 actus, incipit tempus currere statim à die illius
 actus l. mariti lenocinium 29. §. Sex mensium 5.
 ff. ad leg. Jul. de adulter. Et in quantum ad regu-
 lam de salario debito Officiali à die suæ electio-
 nis, illa solum ex speciali causa militat in Offi-
 ciali, ut Judice, ratione probitatis scientiæ, &
 intellectus, non in alio Officiali habente solam
 dignitatem, quam non consequitur, nisi per ad-
 77 ministrationem, ut ex l. omnes 2. C. ut dignit.
 ordo serv. lib. 12. advertit Zacch. de salar. qu. 15.
 num. 17. vers. non obstat, & num. 18. cum seqq.
 quod melius comprobatur ex l. ex eo tempore 42.
 ff. de testam. milit. ibi: ex eo tempore quis Jure
 militari incipit posse testari, ex quo in numero re-
 latus est, autè non. Proinde qui nondum in nume-
 ris sunt, licet etiam lecti tyrones sint, & publicis
 expensis iter faciunt, nondum milites sunt, debent
 enim in numeros referri, & acquiritur quidem jus
 electionis ad unum effectum tantum, nè cassari,
 78 revocarique possit electio, non autem ad effe-
 ctum perceptionis salarii, veluti anim. advertit
 Zacch. de salar. qu. 15. num. 16. In quantum ad
 celebrationem Synodi, hoc evenit, quia conjun-
 gitur præcedens cum subsequenti, quod in quin-
 dennii solutione non militat. In quantum ad
 gabellam non desinunt contrarium attolere, de
 quo tamen, quidquid sit, à gabellæ solutione
 ad quindennii solutionem in casu non bene ar-
 guitur, cum gabella debeatur ratione contra-
 ctus, undè satis est, quod contractus initus sit,
 79 quantumvis res nondum tradita, ut respondet
 idem Lassart. loc. citat. n. 3. cum seqq. nevé fiat
 fraus, illicò illa debetur, in quindennio autem
 non fieri potest fraus, illudque debetur eo quod
 per manum mortuam possidetur Emphyteutis.
 Cœterum si per manum mortuam steterit,
 quomintis cœperit possessionem fundi emphy-
 teutici, tunc quindennium inciperet deberi, seu
 80 currere à die stipulationis Instrumenti, vel à die,
 quo Dominus directus claves fundi tradiderit
 manui mortuæ, cum tunc Emphyteuta sit in
 mora ad intelligendum text. in l. tempus vacationis 4.
 circ. fin. ff. de vacation. muner. ibi: si quis tamen
 plus

- plus iusto temporis, aut itinere, aut in alio loco commoratus consumpserit, ita ea interpretanda erit, ut ex eo tempore vacationis dies incipiat ei cedere, quod iter ex commodo peragere potuisset, veluti in simili de pensione domus Pacion. de locat. & conduct. cap. 28. num. 30. & de Emphyteuta Caldas Pereyra de iure emphyt. lib. 1. qu. 5. nu. 34. factum nanque Emphyteutæ non debet obesse Domino dimittenti ædes liberas, ne aliàs sequatur absurdum, quod manus mortua Domina utilis ad defraudandum Dominum directum in exactione quindennii, serotinus caperet possessionem fundi, ut hac via per dolum à die tantum captæ possessionis quindennium deberi inciperet, fraudibus autem obviandum est, ne quis ex sua malicia cum damno alterius lucrum, seu commodum reportet cap. intelleximus 7. de iudic. Barbosa axiom. 143. num. 3. Unde
- 81 tempus concessum hæredi ad conficiendum inventarium rerum hæreditariarum incipit currere etiam antè aditam hæreditatem, si illius additionem malitiosè protraxerit, Antonell. de temp. legal. lib. 4. cap. 30. num. 2. in principio, Cancr. var. resol. par. 3. cap. 2. nu. 29. cum seq. hinc etiam
- 82 provito de Canonica currit annus ad se promovendum ad sacros Ordines pro habenda voce in Capitulo antè possessionem, si per eum stet, quominus antè possessionem percipiat, Barbosa ad S. Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4. num. 21. & de Canonic. & Dignitat. cap. 16. nu. 7.
- 83 impedimentum enim, ut excuset, debet esse penitus, vel non nisi magna cum difficultate irremovibile, docendumque est de adhibitis diligentis pro ipso removendo, Gratian. disc. 465. num. 1. Pacion. de locat. & conduct. cap. 46. n. 32. Card. de Luca de empt. disc. 51. n. 3. & de Benefic. disc. 56. num. 3.
- Eodem fermè pacto non deberet incipere à
- 84 die possessionis Emphyteutis, si in investitura adsit specialis conventio de incipiendo solvere quindennium tali die, ut in simili de canone Fulgin. de iure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 7. num. 4. prout eodem modo in compromisso expressum tempus inchoandum ab hodie, vel à certa die, tali casu etiam antè illius acceptationem statim currit, Antonell. de iurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 34. num. 16.
- 8 Ex Statuto Urbis dicto lib. 1. cap. 159. census solis decem annis præscribitur.
- 9 Pauper dignus est excusatione ob agendi impossibilitatem.
- 10 Ecclesia contra aliam Ecclesiam præscribere potest quindennium spatio quadraginta annorum.
- 11 Contra Ecclesiam Romanam præscribi nequit, nisi spatio centum annorum.
- 12 Judeorum Universitas dicitur etiam manus mortua.
- 13 Canones triennio præscribuntur.
- 14 Canones debentur in recognitionem domini.
- 15 Declaratur Thesaur. decal. Pedemont. 114.
- 16 Jura quindenniorum sunt fructus directi domini.
- 17 Ad præscriptionem requiritur possessio, vel quasi.
- 18 Emphyteuta naturaliter, & Dominus directus civiliter possidet.
- 19 Possidenti non currit præscriptio.
- 20 Ex retentione in parte conservatur jus in toto.
- 21 Dominium directum est impræscriptibile.
- 22 Causatum regulandum est juxta naturam cause causantis.
- 23 Quindennii exactio tanquam posita in voluntate Domini, tolli nequit absque ejusdem voluntate.
- 24 Quæ ex facto nostro sunt, absque facto nostro tolli non possunt.
- 25 Quindennium participat de natura Homagii.
- 26 Emphyteuta semper dicitur in mala fide.
- 27 Auctor non resolvit, an Emphyteuta possideat naturaliter tantum, an etiam aliquo modo civiliter, & an ad præscriptionem requiratur possessio naturalis cum civili, an sola civilis sufficiat.
- 28 Emphyteuta præscribere potest solutionem laudemii.
- 29 Possessio Emphyteutæ non est habilis ad possidendum directum dominium.
- 30 Est tamen habilis ad præscribendum laudemium.
- 31 Ob lapsum temporis præsumitur, Emphyteutam solvisse laudemium.
- 32 Ecclesia debet esse cultrix justitiæ.
- 33 Jura vigilantibus subveniunt.
- 34 Quindennii exactio potius est jus quoddam, quam facultas ex consuetudine.
- 35 Quindenniorum petitio est in arbitrio Domini.
- 36 Præscriptio non cadit dumtaxat super obedientia Principi Supremo debita.
- 37 Assertur Statut. Urb. lib. 1. cap. 158.
- 38 Non valenti agere non currit præscriptio.
- 39 Rejicitur Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 40. num. 5. & 8.
- 40 Rejicitur Duard. de censib. §. 5. qu. 34. conc. 4. num. 51. cum seqq. tom. 2.
- 41 Non est locus præscriptioni quindennii etiam in præteritum, si manus mortua per prius interpellata fuerit à Domino directo intra 30. vel 40. annos.
- 42 Adducitur Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. & 159.
- 43 Quindennium est impræscriptibile, si Dominus directus absuerit à loco, in quo illud exigere solitus est.
- 44 Impedito non currit tempus.
- 45 Impedito, aut ignoranti non currit præscriptio.
- 46 Ignoranti competit restitutio in integrum adversus præscriptionem.
- 47 Ut suffragetur ignorantia, illa debet esse invincibilis.
- 48 Ecclesia intra quadriennium uti debet beneficio restitutionis in integrum adversus præscriptionem.

A R G U M E N T U M.

Jura quindenniorum saltem in præteritum sunt præscriptibilia.

S U M M A R I U M.

- 1 Jura quindenniorum saltem in præteritum sunt præscriptibilia.
- 2 Jura laudemiorum in causam de præterito præscriptibilia.
- 3 Hodie post Bullam Urbani VIII. ad præscribendum requiritur centenaria.
- 4 Fit mentio honorifica Card. Alexandri Capraræ.
- 5 Canon triginta, vel quadraginta annis præscribitur.
- 6 Ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 159. canon præscribitur solo decennio.
- 7 De Jure communi census triginta annis præscribitur.

CAPITULUM LXX.

Occurrit inspectio valde practicabilis, ac quotidie contingibilis, cum sæpius accedere possit, quod manus mortua post acquiritam Emphyteusim per aliquod tempus cessaverit in solutione quindennii forsitan ob negligentiam Domini directi in illo exigendo, indeque insurgat contentio inter Dominum directum super quindennii præsentia exactione, interque manus mortuam Dominam utilem, seu Emphyteutam super ejusdem quindennii præscriptione saltem pro tempore præterito, propterea censemus resolvendum in præsentia, quod jura quindenniorum saltem in præteritum sunt præscriptibilia adinstar jurium laudemiorum, quæ pariter in causam de præterito præscriptibilia sunt spatio triginta annorum, si agatur de Emphyteusi laycæli, & spatio quadraginta annorum, si agatur de Emphyteusi Ecclesiastica, *Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. nu. 87. Niger de laudem. tom. 1. quæst. 18. num. 24. cum seqq. & hodiè secundum novissimam, ac notissimam*

3 Bullam Urbani VIII. de præjudicialibus Ecclesiæ in ordine la 270. *Bullar. nov. tom. 5. spatio centum annorum, de qua latè Galleus in suo Tract. de restitut. in integ. Ci. arlin contr. for. cap. 39. sub n. 31. versic. non obstat, Rodolphin. alleg. fin. num. 54. Pacion. de locat. & conduct. cap. 14. §. 11. num. 7. Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 14. nu. 38. cum seqq. cap. 20. num. 9. & cap. 27. n. 35. Rota in recen. decis. 481. num. 8. par. 13. decis. 7. num. 23. par. 15. decis. 155. n. 8. & decis. 328. n. 13. par. 17. decis. 512. n. 8. & decis. 574. nu. 10. par. 19. tom. 2. & in Romana Domus §. Neque 10. Martii 1692. coram Reverendiss. P. D. Molines Decano, posteaque Inquilitorum Generali Hispaniarum, ac in Senogallien. Emphyteusis 27. Junii 1695. §. Si quidem, cum seqq. coram immortalis ævi Cardinali*

4 Alexandro Caprara, olim insigni Advocato Consistoriali.

Si namque canon pro tempore præterito de

5 Jure communi, qui singulis annis debetur, triginta, vel quadraginta annis præscribitur, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de solut. canon. qu. 9. n. 10. cum seqq. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 88. n. 2. in princip. & nu. 4. quantumvis ex Statuto Urbis*

6 *lib. 1. cap. 159. solo decennio præscribatur, quantum magis quindennium, quod singulis quindecim tantum annis debetur, præscribi poterit triginta, vel quadraginta annis, eodemque modo, quo quælibet annua præstatio præscribi solet triginta, vel quadraginta annis, quindennialis præstatio præscribitur etiam triginta, vel*

7 *quadraginta annis. Et sicuti de Jure communi census triginta annis præscribitur, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 40. num. 8. in princ. Duard. de censib. qu. 34. conc. 1. num. 1. 6. & seqq. tom. 2. quidquid sit ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 159. eo*

8 *quod in censu sola decennalis præscriptio sufficit, ita quindennium censui simile pariter præscribendum venit.*

Aliquando tamen etiam contra privatum quadragenaria præscriptio requiritur, si forte quindenniorum creditor sit pauper, contra quem manus mortua præscribat quindennium quadraginta annorum spatio adinstar Ecclesiæ,

pauper enim excusatione dignus est ob agendi 9 impossibilitatem *Valasc. de privil. pauper. par. 1. qu. 32. num. 8. cum seqq.*

Non omitto, quod etiam Ecclesia Domina utilis præscribere potest quindennium contra 10 aliam Ecclesiam Dominam directam spatio quadraginta annorum *cap. de quarta 4. de præscript.*

Notandum autem est, quod contra Ecclesiam Romanam quindennium creatricem per privatum, seu aliam Ecclesiam præscribi nequit, nisi 11 centenaria, idemque dicendum contra Romanum Imperium, aliumque Principem Imperii jura habentem *cap. ad audientiam 13. cap. cum nobis 14. cap. diligenti 17. de præscription. cap. si qui 2. cod. in 6. cap. eum dilecta 4. §. Quia vero 3. de confirm. util. Galganet. ad Statut. Urbis lib. 1. cap. 158. num. 40. colum. 1.*

Et in locis, ubi Judæi possident, si eorum Universitas (quæ etiam ob perpetuitatem manus mortua dici valet) à Judæis, sive à Christianis in Emphyteusim recipiat bona, præscribet quindennia contra Judæos, aut Christianos Dominos directos, ut ad propositum *Galganet. loc. cit. num. 30. col. 1. versiculo an hoc Statutum il penultimo.*

Qua occasione advertendum duxi, erroneum esse putare solo triennio præscribi quindennia, prout solo triennio præscribi posse canones putat 13 *Theaur. decis. Pedemont. 114. & ibi Add. sub falso fundamento, quod canones debeantur loco fructuum, quia est falsa hujusmodi opinio, cum canones debeantur potius in recognitionem domini, prout etiam taliter debentur quindennia, veluti dictam opinionem refellit Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 88. num. 2. in med. versiculo quantumvis contrarium, nisi forsitan explicemus The-*

14 *saur. ut intelligatur de possessore fundi emphyteutici tanquam liberi, hic enim cum sit in bona fide, & justo titulo retinendo fructus fundi pro canonibus præstari solitos, videtur posse spatio solius triennii, illos præscribere, sicuti eo tempore regulariter præscribuntur mobilia.*

Nostra tamen resolutio sequentibus septem videtur everti fundamentis.

I. Quia jura quindenniorum sunt fructus directi domini renascentes singulis quindecim 16 annis adinstar jurium laudemiorum argumento *l. fin. C. de jure Emphyt. ad præscriptionem autem requiritur possessio, vel quasi l. sine possessio-*

17 *ne 25. ff. de usucapion. nihilominus Emphyteuta naturaliter tantum, Dominusque directus civi-*

18 *liter possidet ad text. in l. sciendum 15. §. 1. versic. item qui solam ff. qui satisfac. cog. Valasc. de jure Emphyt. qu. 18. num. 1. Fulgin. eod. tract. in prælud. qu. 1. num. 27. possidenti autem non cur-*

19 *rit præscriptio l. malè agitur 3. l. cum notissimi 7. §. fin. C. de præscript. trigint. vel quadragint. ann.*

II. Repugnat posse præscribi quindennia à manu mortua, & exigi eodem tempore annuos canones à directo Domino ex re emphyteutica, cum ex retentione in parte conservetur jus in toto, *Niger. de laudem. quæst. 18. num. 21. cum seqq. tom. 1.*

III. Jus quindenniorum concessum in recognitionem domini, debet esse impræscriptibile, tanquam proveniens à jure, & dominio directo, 21 quod impræscriptibile est, *Ripol. var. resol. cap. 7. de jure Emphyt. nu. 276. Fulgin. de jure Emphyt. tit.*

22 *tit. de solut. canon. qu. 9. nu. 2.* cum cautatum regulandum sit juxta naturam causæ causantis, *Barbosa axiom. 40. num. 27. cum seq.*

23 IV. Exaetio quindennii tanquam posita in voluntate directi Domini, tolli nequit absque ejusdem voluntate ad *text. in l. viam publicam 2. ff. de via publica*, quæ enim ex facto nostro sunt, absque facto nostro tolli non possunt *l. id, quod nostrum est 11. ff. de regul. Jur. ubi Jacob. Gothofred.*

25 V. Quindennium tanquam quid obedientiale, & participans de natura homagii in signum subjectionis, efficitur impræscriptibile *cap. cum non liceat 12. de præscript. l. competit 6. C. de præscript. trigint. vel quadragint. ann. Duard. in Bull. S. Pii V. de censib. tom. 1. qu. 27. num. 11. Gibalin. de annuis præstation. lib. 4. cap. 6. artic. 5. num. 5. in princip.*

26 VI. Manus mortua tanquam Emphyteuta, seu Domina utilis cum semper dicatur esse in mala fide, eo quod optimè tunc se teneri ad quindennium, nunquam præscribere valet saltem de Jure Canonico *cap. fin. de præscription. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 88. n. 1. Duard. de censib. qu. 34. s. 5. conc. 1. num. 18. cum seqq. tom. 2.*

VII. Non bene arguitur ab annuis præstationibus, quippè militat ratio differentiarum, dum in istis emergit toties iterata negligentia non petentis per singulos annos, at in quindenniis bis dumtaxat creditor se negligentem præbet, & major negligentia magis punibilis est, quam minor.

Nihilominus enumerata fundamenta nullius sunt roboris ex sequentibus septem rationibus.

27 I. Quia omissio, an Emphyteuta naturaliter tantum, vel aliquo modo etiam civiliter possideat, & an naturalis possessio simul cum civili requiratur, vel civilis sola sufficiat ad præscriptionem, de quo *Valasc. de jure Emphyt. qu. 18. nu. 1. cum seq.* semper verum est, quod Emphyteuta, quantumvis naturaliter possidens, uti tamen quasi civiliter quoque possidens ratione sui utilis dominii, juriumque emphyteuticalium, possit præscribere quindennii solutionem tanquam jus quoddam emphyteuticum infra dominium, veluti in simili de præscribenda solutione laudemii respondet *Niger de laudem. q. 18. n. 42. cum seqq. tom. 1. vel quantumvis possessio Emphyteutæ non sit habilis ad præscribendum directum, seu verum dominium, ipsam nimirum Emphyteusim, se in totum liberando à solutione canonum, ac à totali recognitione in Dominum etiam in futurum, veluti explicat Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 88. num. 5. est tamen habilis, & sufficit ad præscribendum, seu usufruendum aliud jus ex quindennio proveniens,*

28 quo casu sola possessio naturalis penès Emphyteutam residens superabundat, ut in laudemio advertit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 18. num. 47. cum seqq.* & quia non præscribit directum dominium, sed solam libertatem non solvendi, sicut dicimus in materia servitutum, in quibus bene intrat præscriptio libertatis.

29 II. Quia immò nulla adest repugnantia in eo, quod dari possit casus, quod soluti fuerint canones, & eodem tempore prætendatur quindennii præscriptio, cum ex non solutione quindennii sub clypeo præscriptionis, non tollatur directum

dominium, sed solummodò inducatur præscriptio solutionis quindennii ob negligentiam directi Domini in eo exigendo, qui potius præsumitur illud tanto tempore exegisse, & Emphyteutam è contrà illud solvisse ob lapsum tanti temporis, *Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 9. num. 11. in princip.* quis enim diligens præsumitur in re sua *cap. super 5. de renunciat. l. si constante matrimonio 24 l. si maritus 36. ff. solut. matrimon. Menoch. de arbitr. Judic. cas. 40. n. 10.* & debitor præsumitur nolle deludere creditorem, præsertim si manus mortua (prout plurimum evenit) fuerit Ecclesia, quæ præ aliis cultrix esse debet justitiæ, nec locupletari debet cum alterius perniciæ, *Amic. de jure Emphyt. qu. 37. nu. 12. & qu. 73. num. 3. Fulgin. eod. tract. tit. de alien. qu. 1. num. 37.* nè aliàs detur casus, quod non admissa præscriptione, contra omnem Juris tramitem manus mortua bis solvat quindennium.

III. Quia licet quindennium proveniat à Domino directo, attamen uti quid de per se separatum, bene potest præscribi in penam negligentiarum Domini directi illud non exigentis, dum Jura vigilantibus, non autem dormientibus subveniunt, *Barbosa axiom. 227. in princip.*

IV. Quia quindennii exaetio potius est jus quoddam, quam facultas, Domino directo, ex generali consuetudine competens, ut de laudemio inquit *Niger de laudem. qu. 18. num. 53. cum seqq. tom. 1.* vel si verè jura quindenniorum facultativa essent, nihilominus cum à Jure, sive (ut melius inquam) à consuetudine ad ea exigenda prodita sit actio, seu jus in judicium deducibile, sequitur, bene esse locum præscriptioni, quantumvis quindenniorum petitio sit in arbitrio Domini directi *Niger de laudem. tom. 1. q. 18. num. 56.*

V. Quia præscriptio dumtaxat non cadit super obedientia, & recognitione debita Principi Supremo, non autem (ut in casu) inferioribus, quales sunt Domini directi quindenniorum creditores, veluti ad propositum respondet *Galganet. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 159. nu. 50. circa fin. versic. secus autem, Duard. de censibus qu. 27. n. 11. tom. 1. Gibalin. de annuis præstation. lib. 4. cap. 6. artic. 5. num. 25. in princip.*

VI. Quia quantumvis manus mortua Emphyteuta sciat, se teneri ad quindennia, non hinc dici potest esse in mala fide, cum etiam sciat, intrare posse præsumptionem solutionis quindennii intrà tantum tempus, immò dari posse casum, quod quindennium solutum fuerit; unde *Statut. Urb. lib. 1. cap. 158.* induxit præscriptionem debiti intrà tempus sexdecim annorum sub motivo solius præsumptionis solutionis, præterquamquod etiam ipse Dominus directus dici posset in mala fide, qui post adeò longum tempus petit quindennium, volens in hoc locupletari aliena jactura, bis illud petendo. Præterea licet manus mortua ab initio sciat se debitorum, processu tamen temporis potest in bona fide constitui eo, quod creditor quindennii spatio tanti temporis non petens, videatur condonasse.

VII. Quia cum quis debeat esse non ignarus Juris, & de Jure cautum sit, ut silentio triginta annorum quælibet actio præscribatur, si debitor

tandiu tacet, sibi debet imputare, etiamsi negligentia non sit toties repetita, videtur enim tanto temporis lapsu jus suum remittere.

Vindicata tandem presenti resolutione ab objectis, superest declarandum, prout de se satis se declarat proposita resolutio, quod manus mortua Emphyteuta bene quidem, ut prædiximus, præscribit quinquennia præterita, seu in præteritum decursa per cursum triginta annorum in Emphyteusi privata, & quadraginta annorum in Emphyteusi Ecclesiastica, non autem quinquennia futura, seu in futurum decurrenda, cum quælibet præstatio quinquennialis indigeat unica præscriptione, nec unica præscriptio sufficiat ad omnes præstationes quinquenniales in futurum, sicuti quælibet præstatio annua indiget unica præscriptione, nec unica præscriptio sufficit ad omnes præstationes annuas in futurum, cum non valenti agere ob non adventum temporis non currat præscriptio, quæ nec inchoata, minusque completa dici valet, *Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 40. num. 5. & 8. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 9. num. 14. in princ. vers. debeo etiam juncto vers. & sic dubitari etiam, Cenc. de censib. qu. 118. num. 17.*

39 quidquid in contrarium sentiat *Amic. de jure Emphyt. qu. 52. num. 4. cum seqq.* tenens præscribi

40 tam canones præteritos, quam futuros, & *Duard. de censibus §. 5. qu. 34. conc. 4. num. 51. cum seqq. tom. 2. loquens in censu.*

Uterius non erit locus præscriptioni quinquennii etiam in præteritum, si manus mortua per prius interpellata fuerit à Domino directo judicialiter, sive extrajudicialiter intra tempus triginta, vel quadraginta annorum, & sic antè completam præscriptionem, ad solvendum quinquennium, cum tunc eo casu non præscribet adversus Dominum directum, nisi à die factæ interpellationis effluerint triginta, vel quadraginta anni ob interruptam præscriptionem, *Fulgin. de jure Emphyt. tit. de solut. canon. qu. 9. n. 10. in fine vers. & supradicta*, censetur enim in præscribendo debito præservata interpellatio, undè

42 statutaria præscriptio in Urbe inducta silet ob interpellationem tam judicialem, quam extrajudicialem, ut habetur *lib. 1. cap. 158. in princip. & cap. 159. in med.* ubi agitur de præscriptione decennali pensionum, canonum, & censuum.

43 Eodem pacto censetur esse impræscriptibile quinquennium, si Dominus directus absuerit à loco, in quo illud exigere solitus est, stante legitimo impedimento ob observantiam ad *text. in l. 1. in fine C. de annal. except. Duard. de censibus §. 5. qu. 34. num. 23. cum seq. tom. 2.* quia hoc casu tanquam absens ex justa causa, dignus est in integrum restitutione, nec solius absentiae impedimentum validum est ad elidendum, ac interrompendum præscriptionem, sed etiam aliud quodcumque, ac in specie illud hostilitatis, pestis,

44 mortalitatis, vel simile, cum impedito non currat tempus, nisi à die cessati impedimenti, dummodò tamen impedimentum fuerit omni ex parte irremovibile etiam adhibita quacumque possibili diligentia, ad *text. in cap. ex transmissa 10. cap. de quarta 4. de præscription. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 58. num. 1. cum seqq.*

Pariter ignorantia Domini directi eum excusat à petendo quinquennio, ac tollit penitus præ-

scriptionem, cum præscriptio currere incipiat contra Dominum solummodo à tempore, quo quinquennium sibi deberi sciverit, quod in hærede Domini directi non informato figurari potest, sicuti, nanque impedito non currit præscriptio, ita nec ignorantia, *Duard. de censibus §. 5. qu. 34. conc. 1. num. 25. cum seq. tom. 2. Antonell. de temp. leg. lib. 3. cap. 7. num. 87. in fine, Niger de laudem. tom. 1. quæst. 18. num. 29. in princip. vel in omni casu ignoranti competit restitutio in integrum adversus præscriptionem, Vela disertat. 8. nu. 37. ignorantia tamen debet esse invincibilis, ut suffragetur, Molina de contract. tract. 2. disp. 80. circa fin. vers. illud etiam.*

Si insuper Dominus directus fuerit altera manus mortua, puta Ecclesia, vel similis, tunc hujusmodi Domino directo competet beneficium restitutionis in integrum adversus præscriptionem ad instar minoris, cum minister Ecclesiæ, negligendo petitionem quinquennii, præjudicare nequeat ipsi Ecclesiæ, dummodò tamen Ecclesia intra quadriennium à die completæ præscriptionis utatur beneficio prædicto *Barbosa in l. si cut 3. num. 358. C. de præscript. 30. vel 40. annor. Molina de contract. tom. 2. disput. 80. in princ. lit. C. versiculo hoc ipsum beneficium.*

ARGUMENTUM.

Etiam in casu, in quo Emphyteusis reperitur divisa in plures partes æquales, sive inæquales inter plures Dominos directos, diversi tamen fori, exempli gratia inter Ecclesiam, & Laycum, ita, ut sit partim Ecclesiastica, & partim laycalis, seu profana, sicque debeantur quinquennia pluribus divisim pro rata condominii, adeundus est Judex Ecclesiasticus pro dictorum quinquenniorum solutione; si autem Emphyteusis sit de directo dominio plurium personarum sæcularium, quam Ecclesiasticarum, adhuc pro solutione quinquenniorum adeundus est Judex Ecclesiasticus.

SUMMARIUM.

- 1 Evitanda est prolatio sententiæ contra sententiam.
- 2 Clericus, & laicus cohæredes, coram Judice Ecclesiastico pulsandi sunt.
- 3 Causa sociorum Laycorum, inter quos licet unus tantum adsit Clericus, tractanda est coram Judice Ecclesiastico.
- 4 Si laycus cum Ecclesiastico fuerint deputati Judices, appellatio prosequenda coram Ecclesiastico.
- 5 Jus patronatus mixtum regulatur juxta naturam Juspatronatus Ecclesiastici.
- 6 Contra laycum habentem rem communem cum Ecclesia requiritur præscriptio, quæ requiritur contra Ecclesiam.
- 7 Laycus possidens cum Clerico, non tenetur ad collectiones.
- 8 Persona Clerici tanquam dignior trahit quoque personam layci.
- 9 Tot sunt obligationes, quot sunt Domini directi.
- 10 Debitor communis conveniendus est ab omnibus creditoribus, quantumvis diversi fori, coram uno tantum Judice.

CAPITULUM LXXI.

IN præfenti fequitur articulus valdè utilis, in quo afferimus, quòd etiam in casu, in quo Emphyteufis reperitur divifa in plures partes æquales, five inæquales inter plures Dominos directos diverfi tamen fori, exempli gratia inter Ecclefiam, & Laycum, ità ut fit partim Ecclefiaftica, & partim laycalis, feu profana, ficque debeantur quindennia pluribus divifim pro rata condominii, adeundus est Judex Ecclefiafticus pro directorum quindenniorum folutione; fi autem emphyteufis fit de directo dominio plurium personarum fæcularium, quàm Ecclefiafticorum, adhuc pro folutione quindenniorum adeundus est Judex Ecclefiafticus, eo quòd ratione permixtionis dignioris personæ, qualis est Dominus directus Ecclefiafticus, magis dignum, trahit ad fe minus dignum, qualis est alius Dominus directus fæcularis, cum etiam in caufa quindenniorum uti individua, connexa, ac in- feparabili Judex Ecclefiafticus tãquam dignior, femper fit competens ad evitandam divifionem continentia caufæ, nè ob diverfitatem fententiarum facilè coram diverfis Judicibus fequuturam detur fententia contra fententiam, fi ob diver- sum forum directorum Dominorum agendum effer coram diverfis Judicibus ad exactionem quindennii contra *text. in l. nulli prorsus* 10. C. de judic. & ad regul. *text. in l. si communem* 10. ff. quemadmod. *servit. amitt. Gratian. disc. 641. n. 1. cum feqq. Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 4. n. 2. & quæst. 17. artic. 5. nu. 14. & 16. Gutierrez practic. lib. 1. q. 6. n. 2. & 9. Salgad. labyrinth. credi- tor. par. 1. cap. 6. n. 12. Marta de Jurisdic. par. 4. cent. 2. cap. 118. nu. 1. & per tot. Palma Nep. al- leg. 270. n. 31. tom. 3.*

2 Hinc fit, quòd Clericus, & Laycus cohæredes, vel ex eodem contractu infimul obligati, ambo coram Judice Ecclefiaftico pulfandi funt, etiã fi plures fint hæredes layci, quàm Clerici, immò, etiã fi unus tantum fit Clericus, & omnes alii layci, *Niger de laudem. qu. 4. artic. 4. n. 4. cum feqq. tom. 1. hinc caufa fociorum laycorum, in- ter quos licet unus tantum adfit Clericus, tra- ctanda est coram Judice Ecclefiaftico, Tonant. de prævent. par. 2. cap. 14. n. 9. hinc fi laycus cum Ecclefiaftico fuerint deputati Judices, vel Cle- rici arbitri, interfecta ab eorum fententia appel- latione, appellatio profequenda est coram Ju- dice Ecclefiaftico superiore, non autem coram fæculari, Scaccia de appellation. lib. 3. cap. 2. quæst. 8. num. 101. hinc fi Juspatronatus partim fit Ecclefiafticum, & partim laycale, regula- tur juxta naturam Juspatronatus Ecclefia- ftici, Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 18. num. 9. de Curte de Furepa- tronat. §. jus num. 23. hinc contra laycum ha- bentem rem communem cum Ecclefia, ratione communionis, feu confortii, & ratione indivi- duitatis rei eadem requiritur præfcriptio, quæ requiritur contra Ecclefiam, Portol. de confort. cap. 35. n. 12. Felicis de societate cap. 12. num. 15. hinc laycus poffidens bona in communionem cum Clerico, non tenetur ad collectas, prout ad illas non tenetur Clericus, Felic. de societ. cap. 12. n. 16. hinc notiffima Ægidiana prohibens appellatio-*

nem in poffefforio, non folùm non intrat, quan- do Clericus est in caufa, fed nec quando laycus est etiam colligans, & compræhensus in eadem fententia, cum persona Clerici tanquam dignior hoc casu trahat personam quoque layci, *Rotæ coram Priolo dec. 149. n. 7. cum feqq.*

Nec obstat, quòd non videtur implicare, quòd quando, ut in casu, funt plures creditores, & quilibet pro parte tantum sua agere debet ad quindennium, Ecclefiafticus remittendus fit ad Judicem Ecclefiafticum, & Laycus ad Judicem laycum, cum hoc casu dividua fit obligatio, totque funt obligationes, quot Domini directi, 9 ad *text. in l. in stipulationibus* 54. §. operarum 1. ff. de verb. oblig. quia faltem ad evitandam con- trarieratem fententiarum apud diverfos Judices fequuturam, coram uno tantum Judice, & qui- dem digniore conveniendus est debitor com- 10 munis ab omnibus concreditoribus, quantunvis diverfi fori, *Salgad. labyrinth. credit. parte 1. cap. 2. §. 2. num. 26.*

A R G U M E N T U M.

Ecclefia conveniens Dominum directum Laycum pro aliqua fuma sibi debita, coram Judice Layco, potest coram eodem reconveniri pro folutione quindenniorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Ecclefia convenienda est pro quindenniis coram Judice suo Ecclefiaftico.
- 2 Eadem conveniens Dominum directum Laycum pro aliqua fuma sibi debita, coram Judice Layco, potest coram eodem reconveniri pro folutione quindenniorum.
- 3 In Hispaniis non habetur (prout de Fure communi) ratio, utrum fit utriusque litigantis Judex competens, vel alterius dumtaxat.
- 4 Idem procedit in Lusitania.
- 5 Adducitur locus Matth. 7. 12.
- 6 Judex aliàs incompetens, fit competens vigore reconventionis.
- 7 Reconventio recepta est in corpore Juris Canonici, sub tit. de mut. petition.
- 8 De Fure civili cavetur, ut fiat reconventio coram Judice conventionis.
- 9 Eodem modo dicendum est, quòd fieri debeat de Fure Canonico.
- 10 Arbitrarius judicare nequit, nisi de contentis in compromisso.
- 11 Tali casu non intrat reconventio contra Laycum, ità longè minus intrare debet contra Ecclefiam.
- 12 Arbitrarius nullam habet Jurisdictionem, fed notio- nem tantum, feu cognitionem.
- 13 Reconventio intrat coram eodem arbitro, quando est electus ex necessitate legis, Statuti, vel con- fuetudinis.
- 14 Judex super caufa conventionis, & reconventio- nis judicare debet.
- 15 Nisi vigeat contraria confuetudo non reconvenien- di coram eodem Judice conventionis.
- 16 Actor non potest reconvenire reum reconvenientem.
- 17 Reconventio fieri potest coram Judice delegato.
- 18 Reconventio dicitur fecunda conventio.
- 19 Eo modo, quo Ecclefia conveniri nequit coram Ju- dice

- dice Layco , ità nec reconveniri .
- 20 Ecclesia conveniens coram Judice seculari in possessorio , non potest reconveniri coram eodem Judice in petitorio .
- 21 Reconventionis prorogatio dumtaxat delet Judicis incompetentiam , non autem illius incapacitatem .
- 22 In Causis merè Ecclesiasticis non potest alius se intromittere , nisi Ecclesiasticus .
- 23 Quoad alias Causas merè civiles Ecclesiarum , & Clericorum Judex laycus non est incapax .
- 24 Clericus non potest prorogare etiam spontè jurisdictionem Judicis secularis , licet accedat consensus sui Ordinarii .
- 25 Reconventio nihil aliud est , quàm mutua conventio .
- 26 Reconventio procedit ex tacita prorogatione , seu consensu .
- 27 Inverisimile est , comprehensam fuisse Ecclesiam in Constitutione Justiniani .
- 28 Fura prohibentia conventionem Clerici , seu Ecclesie coram Judice Layco , non loquuntur in casu reconventionis .
- 29 Jus Canonicum tolerat reconventionem .
- 30 Per reconventionem prorogatio non fit ministerio hominis , sed legis .

CAPITULUM LXXII.

- 1 **V**ISO in Superiori Cap. quòd Ecclesia convenienda sit pro quindenniis coram Judice suo Ecclesiastico , nunc erit videndum , quod eadem Ecclesia conveniens Dominum directum laycum pro aliqua summa sibi debita , coram Judice Layco , potest coram eodem reconveniri pro solutione quindenniorum , quippè natura mutue petitionis operatur , ut reconventio fiat coram eodem Judice , quem actor forum rei sequens elegit , non habita ratione , utrum sit utriusque litigantis Judex competens , vel alterius dumtaxat , *Orsin. de reconvent. cap. 19. n. 1. & 8. cap. 24. n. 11. cum seqq. & cap. 29. n. 2. cum seqq. & signanter n. 18. circa fin. vers. nam eodem modo, Marefca cod. tract. enarrat. 2. n. 96. cum seqq. & n. 144. de Grass. de effect. Cleric. effect. 1. n. 745. cum seqq. Bellet. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de favor. Cleric. real s. 3. n. 1. cum seqq. Costa de remed. subsid. remed. 120. nu. 4. cum seqq. Marta de Jurisdic. par. 4. cent. 2. cas. 107. nu. 1. cum seqq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 2. cap. 20. n. 1. cum seqq. Ansaldo. de jurisdic. par. 3. tit. unic. cap. 9. n. 52. Tondut. de prævent. parte 2. cap. 58. n. 11. Fragos de regim. Reip. Christ. par. 1. lib. 2. disp. 4. s. 4. memb. 3. n. 349. Scaccia de judic. par. 1. cap. 11. num. 93. Duard. in Bull. Can. lib. 2. canon. 15. qu. 11 n. 66. Oliva de for. Eccles. par. 3. qu. 32. nu. 9. in fine versic. insertur secundò , Scialoya de for. compet. cap. 13. n. 1. cum seqq. Bottin. ad Statut. Genuæ lib. 6. cap. 4. s. si verò aliquis Clericus nu. 5. Advocatus Constantin. ad Statut. Urb. lib. 1. in cap. 67. annot. 7. n. 54. cum seqq. Scoppa ad Merlin. Pignatell. tom. 2. in cap. 23. nu. 3. cum seqq. Vidman. in Fur. resp. penès Calà de præhem. Magn. Cur. Vicar. cap. 23. n. 39. versic. superest , Mansfrella ad Capyc. Latr. obs. 141. n. 1. Romagner. ad Conciol. sup. Statut. Eugub. lib. 2. Rubr. 15. n. 21. Amigant. in addit. ad Peguer. in praxi civil. Rubr. 11. n. 21. Casar. peregr. quæst. qu. 24. n. 9. Marcian. disp. 73. n. 7. cum seqq. tom. 2. Cirin. de Ju-*

risdict. Eccl. cap. 7. sect. 4. n. 16. cum seqq. del Bene de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 7. dub. 1. n. 6. Gamb. 10 eod. tract. lib. 7. cap. 13. n. 2. de Marin. in obs. ad Reverter. obs. 413. n. 3. tom. 2. & quotid. resol. cap. 179. n. 6. tom. 2. Larrea dec. Granat. 4. nu. 11. cum seq. par. 1. Tryslan. dec. Cathalon. 7. n. 29. & 31. Fontanella dec. Cathalon. 334. nu. 10. cum seq. & dec. 335. n. 4. Pilaja dec. Pontif. lib. 1. dec. 11. n. 73. Thor. dec. seu vot. 99. n. 19. tom. 1. Cortiada decif. Cathalon. 30. n. 136. cum seq. tom. 1. & dec. 242. n. 27. tom. 4. Christlin. decif. Belgic. 280. per tot. volum. 1. idemque procedit tam in Hispaniis ex leg. Reg. 57. tit. 6. partit. 1. & leg. 4. tit. 3. partit. 4. quàm in nostra Lusitania ex Ordin. Reg. lib. 2. tit. 1. s. 1. Pereyra de man. Reg. par. 2. cap. 22. sub n. 2. quasi quòd ratio reconventionis nitatur Jure divino juxta illud Matth. 7. 12. quod vultis vobis homines facere, hoc & illis facite, adeò , ut vigore reconventionis, jurisdictione Judicis alioquin incompetentis prorogetur , qui de reconventionem cognoscit , aliàs de conventionem , seu actione cognoscere nequies, *Tondut. de prævention. par. 2. cap. 58. n. 2.* Cumque reconventio in corpore Juris Canonici recepta sit sub tit. de mut. petition. & Sacri Canones nihil correxerint, videtur eam recepisse juxta regulas Juris civilis , at quia de Jure civili cavetur , ut fiat reconventio coram Judice conventionis *l. qui non cogitur 22. ff. de judic. l. cum Papinianus 14. juncta Auth. & consequenter C. de sentent. & interloq. Judic. Orsin. de reconvent cap. 2. per tot. eodem modo dicendum est , quod fieri debeat de Jure Canonico , Ansaldo. de jurisdic. par. 3. tit. unic. cap. 9. num. 56. cum seqq.*

Perutiles autè sese offerunt quinq; difficultates.

I. Difficultas , si causa conventionis pendeat coram Arbitris compromissariis, seu voluntariis, an etiam causa reconventionis agenda sit coram eisdem , & putarem hoc casu non esse locum reconventioni , quia arbiter voluntarius eligitur de consensu utriusque partis , nec potest judicare , nisi de contentis in compromisso , *cap. cum dilectus 6. de arbitr. l. de his 46. ff. eod. Orsin. de reconvent. cap. 22. nu. 6. cum seqq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 2. cap. 20. num. 12. de Grass. de effect. Cleric. effect. 1. nu. 779. Cancer. var. resol. par. 2. cap. 13. nu. 45. Oliva de for. Eccl. par. 3. qu. 32. nu. 14. Bersan. de compensation. cap. 1. q. 13. nu. 15. sicuti nanque tali casu non intrat reconventio contra laicum , ità longè minus illa intrare debet contra Ecclesiam *Duard. in Bull. Can. lib. 2. canon. 15. qu. 11. num. 66. antè med. versic. secundus est , immò arbiter nullam habet jurisdictionem , sed notionem tantum , seu cognitionem l. notionem 99. ff. de verb. signif. si verò arbiter fuerit necessarius , tanquam electus ex necessitate legis, Statuti, vel consuetudinis, tunc intrat reconventio coram eodem arbitro, de Grassis de effect. Cleric. effect. 1. n. 780. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 2. cap. 20. n. 12. vers. secus esset, Orsin. de reconvent. cap. 22. nu. 17. cum seqq.**

II. Difficultas insurgit , an causæ conventionis , & reconventionis possint unica sententia terminari , & crederem non posse , cum Judex super utraque causa simul pronunciare debet , non autem omittere causam reconventionis , & decidere solum causam conventionis , *Advocat. Constantin. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 67. annot. 7.*

nu. 12. *Molignat. de reconvent. qu. 12. per tot. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 2. disp. 7. num. 3. Paz de tenuta cap. 64. nu. 19. Altimar. de nullit. Rubr. 13. qu. 26. nu. 46. cum seq. Reverendiss. P. D. Anfaldus Decanus de commerc. & mercatur. disc. 74. nu. 23. Castill. dec. Sicil. 19. nu. 1. cum seqq. tom. 1.*

III. Subnectitur difficultas, an casu, quo videat contraria consuetudo non reconveniendi coram eodem Judice conventionis, eadem servanda sit, arbitraret servandam esse, de *Grassis de effect. Cleric. effect. 1. nu. 787. cum seq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 2. cap. 20. n. 2. 1.*

IV. Adstruitur difficultas, an actor possit reconvenire eum reconvenire, & non posse dicerem, ne sic mutua petitiones in infinitum procedant, *Anfald. de jurisdict. par. 3. tit. unic. cap. 9. n. 104. cum seqq. Oliva de for. Eccles. par. 3. qu. 32. nu. 60.*

V. Demum subsequitur difficultas, an reconventio fieri possit coram Judice delegato, & existimarem posse ad tradita per *Scac. de Sentent. & re judicat. glos. 7. qu. 4. spec. 3. nu. 69.*

Quibus stabilitis videntur obnubilare nostram resolutionem sequentia objecta, quae tamen non obstant.

Non igitur obstat, quod, cum reconventio dicatur secunda conventio, ut per *DD. in tit. de mut. petition. eo modo, quo Ecclesia conveniri nequit coram Judice Layco, ita nec reconveniri argum. cap. 2. & 3. de judic. proinde in cap. fin. de judic. habetur, Ecclesiam convenientem coram Judice saeculari in possessorio, non posse reconveniri eandem coram eodem Judice in petitorio, seu super proprietate, quae vicem reconventionis obtinet, praeterquamquod reconventionis prorogatio dumtaxat delet Judicis incompetenciam, non autem illius incapacitatem*

l. cum Papinianus 14. C. de sentent. & interlocut. omn. Judic. unde cum Laicus non solum incompetens, sed omnino incapax sit ad cognoscendum de quibuslibet causis Ecclesiae, ac Clericorum ex vulgatis, sequitur reconventionem minime posse intrare, attamen quia circa incapacitatem distinguendum est, ut de Jure divino

in causis merè Ecclesiasticis, ac Spiritualibus non possit alius se intromittere, nisi Judex Ecclesiasticus, puta in matrimonio, caeterisque Ecclesiae Sacramentis, in articulis fidei, in censuris, & clavibus Ecclesiae, & Decimis cap. tuam 3. de ordin. cognition. cap. causam 4. qui fil. sint legitim. cap. ut inquisitionis 18. §. Prohibemus 2. de heretic. in 6. caeterum quoad alias causas merè civiles, & profanas Ecclesiarum, ac Clericorum, quales sunt istae quindenniorum, quae quanvis Ecclesiasticae ratione personae, non tamen simpliciter, & absolutè Judex laycus incapax est de Jure divino, Molina de justit. & Jure tom. 1. tract. 2. disp. 31. versic. secunda conclusio, & tom. 4. tract. 2. disp. 49. nu. 4.

Minus obstat, quod sicuti Clericus, & a fortiori Ecclesia trahi nequit ad forum saeculare, immò, etiam si velit, non potest jurisdictionem Judicis saecularis prorogare etiam de consensu sui Ordinarii *cap. Ecclesia S. Mariae 10. de constitution. cap. fin. de judic. c. 1. cap. nullus 2. cap. si diligenti 12. de for. compet. ita videtur nec posse reconveniri, cum in reconventionem sint rei Clericus, aut Ecclesia, eo quod reconventio nihil*

aliud est, quam mutua conventio, ut in *Rubr. & nigr. extra de mut. petition. cap. cum dilectus 2. de ord. cognit. cap. dispendia 3. §. Reus quoque 2. de rescript. in 6. l. si idem cum eodè 11. §. Sed & si mutua 1. ff. de jurisdict. omn. Judic. reconventio autem procedit ex tacita prorogatione, seu consensu *cap. accusatores 1. §. Cujus in agendo 3. qu. 8. l. Papinianus 14. C. de sentent. & interlocutor. omn. Judic. unde videtur non posse intrare reconventionem, quoties (prout in casu) agitur de tali materia, in qua prorogatio neque de partium consensu fieri potest, nec reconventio invenitur expressè exceptuata in Jure Canonico, & non posse reconveniri Clericum, aut Ecclesiam coram Judice layco sentiunt Canonistae sub Religionis clypeo, quod inverisimile sit comprehensam fuisse Ecclesiam in Constitutione Justiniani Imperatoris piatissimi, Ambrosin. de immunit. Eccles. cap. 21. per tot. Morla empor. fur. par. 1. tit. 2. q. 13. & iura prohibentia conventionem Clerici, seu Ecclesiae coram Judice layco, non loquuntur in casu reconventionis, Scoppa ad Merlin. Pignatell. tom. 2. in cap. 23. nu. 5. in fine versic. quae prorogatio; immò non solum Jus Canonicum non prohibet reconventionem hujusmodi, sed illam permittivè tolerat, Scoppa loc. cit. nu. 9. in princip. Ultraquamquod per reconventionem prorogatio non fit ministerio hominis, sed legis, Bottin. ad Statut. Genuae lib. 6. cap. 4. in §. Si verò aliquis Clericus n. 5. post med. versiculo nec obstat.**

ARGUMENTUM.

Ecclesia, sive quaecumque Universitas Ecclesiastica, Emphyteusis laycalis, seu de directo dominio layci possessitrix, pro decursis tamen quindenniis convenienda est coram Judice suo Ecclesiastico, & quaecumque manus mortua saecularis possessitrix Emphyteusis Ecclesiasticae, seu de directo Dominio Ecclesiae, pro decursis quindenniis convenienda est coram Judice suo layco ejusdem Domini directi, nempe ipsius Ecclesiae.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia Emphyteuta Layci, pro decursis quindenniis convenienda est coram Judice suo Ecclesiastico.
- 2 In materia competentia attenditur potius dominium directum.
- 3 Judex laicus in petitorio, sive possessorio etiam inter laycos semper est incompetens ratione rei.
- 4 Ecclesia Domina directa convenienda est coram Judice Ecclesiastico.
- 5 Ecclesia est exempta à Jurisdictione laycali tam in bonis liberis, & allodialibus, quam in Emphyteuticis.
- 6 Dominium directum Ecclesiasticum, tamquam dignius trahere debet ad proprium Judicem occasione controversiae super Dominio utili.
- 7 Quae fortius intrant, si vigeat observantia conveniendi Ecclesiam debitricem quindenniorum, coram Ecclesiastico.
- 8 Arbor germina, una est, seu pro una judicatur.
- 9 A mundi origine Causae omnes etiam saeculares ad Judices Ecclesiasticos deferebantur.
- 10 Idem in Canone.

- 11 Pariter si Ecclesia sit in possessione exigendi quinquennia à manu mortua sæculari .
 12 Non plus potest consuetudo, quàm Constitutio .
 13 Accessorium sequitur suum principale .
 14 Ecclesia convenienda est coram Ecclesiastico, etiamsi Emphyteusis sit de directo Dominio laici .
 15 Conductor rei Ecclesiasticæ conveniendus est pro pensione coram laico .
 16 Idem judicandum de quinquennio, quod de directo dominio .

CAPITULUM LXXIII.

PRO dicendorum intelligentia distinguendi sunt duo casus, primus est, quando Ecclesia tanquam Domina utilis debet quinquennia, secundus verò, quando Ecclesia est Domina directæ, eique debentur quinquennia à manu mortua laicali, irà ut in primo casu ratione personæ Judex Ecclesiasticus debet cognoscere super debito quinquennio, in secundo autem casu ratione rei Judex laicus, videndum igitur, quòd Ecclesia, quantumvis retinens Emphyteusim laicalem, pro decursis tamen quinquenniis convenienda sit coram Judice suo Ecclesiastico, cum sapissimè lis verratur super fori competentia inter Ecclesiam Dominam utilem, seu emphyteutam, & laicum Dominum directum, firmando in præfenti, quòd Ecclesia, sive quæcumque Universitas Ecclesiastica, Emphyteusis laicalis, seu de directo dominio laici quantumvis posseditrix, pro decursis tamen quinquenniis convenienda est coram Judice suo Ecclesiastico & quæcumque manus mortua sæcularis posseditrix Emphyteusis Ecclesiasticæ, seu de directo dominio Ecclesiæ, pro decursis quinquenniis convenienda est coram Judice suo laico Domini directi, nempe ipsius Ecclesiæ, veluti in simili de canonibus emphyteuticis, & laudeniis debitis etiam in recognitionem directi domini Burgius de laudem. par. 3. inspect. 1. nu. 6. cum seqq. Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. lib. 1. par. 2. cap. 14. nu. 50. cum seqq. & cap. 16. nu. 5. Bellett. disquis. Clerical. par. 1. tit. de favor. Clericor. real. §. 3. nu. 4. & 7. Niger de laudem. tom. 1. qu. 17. artic. 2. n. 95. & artic. 5. nu. 17. Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quæst. emphyt. qu. 5. nu. 1. Barus. resol. 28. per tot. Oliva de for. Eccles. par. 3. qu. 39. nu. 35. Gobius consult. dec. 47. nu. 8. cum seqq. & nu. 18. Paulutius disert. legal. par. 1. disert. 36. nu. 1. Sperell. dec. for. Eccl. tom. 1. decis. 98. per tot. Panimolla dec. 4. annot. 1. nu. 51. Rota apud Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quæst. emphyt. qu. 22. n. 1. quippè tam vice versa Universitas, Civitas, quàm fiscus, vel alia similis manus mortua sæcularis possidens Emphyteusim de directo dominio Ecclesiæ, convenienda est etiam coram Judice Ecclesiastico ratione directi domini, quod retinet Ecclesia super bonis emphyteuticis, cum eò casu sit incompetens Iudex laicus, nec se ingerere possit super bonis hujusmodi, quanvis respectu utilis domini occasione decursum quinquenniorum agatur cum laico, quasi quòd in materia competentia attendatur potius dominium directum tanquam nobilius, ac solidius, ut in puncto quinquenniorum Novar. in summa Bullar. par. 1. comment. 145. n. 27. & Michael Fuslinian. in additioe ad eund. repetit. post Tract. inter. Doctores litera P. & R. ubi refert

resolutionem sacræ Congregationis Immunitatis, Barusius resol. 28. n. 15. de Marin. resol. 207. per tot. lib. 1. Carol. Anton. de Luca ad eund. melior. 207. tom. 1. Valasc. de jure emphyt. qu. 39. nu. 14. versic. quòd si Emphyteusis, Cortiada decis. Cathalon. 196. per tot. quia sive agatur in petitorio, sive in possessorio etiam inter laicos Judex laicus semper erit incompetens ratione rei, juxta firmata per Rot. dec. 238. per tot. post Pacific. de Salvia. Interdict. ità à pari passu, nè ad imparia judicentur Ecclesiasticus, & laicus, quando Emphyteusis possidetur ab Ecclesia, illaque est de directo dominio Ecclesiæ, convenienda venit coram Judice Ecclesiastico, quòd res ipsa in judicium, non verò persona trahi videatur ad text. in l. Imperatores 7. ff. de Publican. & vectigal. Gobius consult. decis. 478. num. 9.

Præterquamquòd Ecclesia est exempta à jurisdictione Laycæ tam in bonis liberis, & allodialibus, quàm in emphyteuticis, de quibus est controversia, Dondæus consult. 31. n. 10. cum seq. ità, ut dominium directum Ecclesiasticum tanquam dignius, & potentius ratione connexionis trahere debet ad proprium Judicem occasione controversiæ ortæ super dominio utili, quod est complicatum, ac connexum cum directo ad iustar incrementi, alluvionis, & Insulæ, De Luca Melphiten ad Gratian. disc. 732. nu. 7. Rota pen. Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quæst. emphyt. post qu. 22. nu. 9. cum seqq. & nu. 21. cum seq.

Quæ fortius intrat, si vigeat observantia conveniendi Ecclesiam debitricem quinquenniorum non obstante qualitate Emphyteusis laicalis, coram Judice Ecclesiastico, & conveniendi pariter emphyteutam laicam coram Judice Ecclesiastico, ut de canonibus pro emphyteusi debitis Barus. resol. 28. nu. 22. Non omisso, quòd, cum quinquennia sint fructus ipsius Emphyteusis, immò quodammodo unum, ac idem corpus cum ipsa Emphyteusi, de illis idem ferendum judicium, quod de arbore germina, quæ una est, seu pro una judicatur, si supra terram appareat juncta, l. si germina 9. ff. arbor. furt. casar.

Adeo, ut facilius amplectenda resolutio, si Ecclesia consenserit in Judicem laicum, nihil facit, quanvis è contrà laicus in Judicem Ecclesiasticum consentire possit, cum facilius prorogabilis sit de sui natura jurisdictio Ecclesiastica, eo quòd a mundi origine causæ omnes etiam sæculares ad Judices Ecclesiasticos deferebantur juxta Exod. 17. veluti in simili de canone emphyteutico Barusius resol. 28. nu. 29.

Pariter si Ecclesia sit in possessione exigendi quinquennia à manu mortua sæculari, puta fisco Regio, vel Universitate, vel simili, sive è contrà laicus sit in possessione exigendi quinquennia ab Ecclesia, veluti in canone Carol. Anton. de Luca ad resol. de Marin. melior. 207. nu. 6. tom. 1.

Contraria autem observantia tanquam abusiva, & de directo contraria immunitati Ecclesiasticæ, reiicienda est, cum non possit plus consuetudo, quàm Constitutio, per notata ad aliud propositum à Roderico de ann. redditib. lib. 2. q. 9. nu. 59. Tranchedin. consult. 17. nu. 38. tom. 2. actio enim pro quinquenniis est merè personalis, & proindè Ecclesia convenienda pro quinquenniis, de cujus persona agitur, & contra quam actio dirigitur, pulsanda est coram Judice suo, nempe Eccle-

- Ecclesiastico, vel quanvis actio quindenniorum forsitan non sit merè personalis, sed mixta, partim nempè personalis respectu possessoris, seu posseditricis, qualis est ipsa manus mortua, & partim realis, tanquam onus adhærens, infixumque ipsi rei emphyteuticæ ob qualitatem possessoris, ideoque assumat naturam bonorum Ecclesiasticorum, quando Emphyteusis est de directo dominio Ecclesiæ, & quindennia tanquam partes, seu fructus ipsius directi domini sequi debeant illius conditionem ex regula, quod
- 13 accessorium sequitur naturam sui principalis *cap. accessorium 42. de regul. Jur. in 6.* attamen ob præexcellentiã Ecclesiæ etiam in casu, quo Emphyteusis possideatur ab Ecclesia, & sit de
- 14 directo dominio layci adhuc convenienda est Ecclesia coram suo Iudice Ecclesiastico ratione personæ, & quia actor sequitur forum rei; immò, ratione Emphyteusis de directo dominio Laycally possessæ per Ecclesiam, Ecclesia est exempta à foro sæculari non solum in actione personali, sed etiam in reali, vel mixta, qualis est illa quindennium, *Aufrer de potest. sæcular. reg. 2. limit. 4. de Mattheis de prorogati. Jurisdiction. nu. 75. Marta de Jurisdiction. par. 4. cent. 2. cas. 101. num. 4. & cas. 125. per tot. Chartar. de immunit. n. 439. Del Bene eod. tract. par. 1. cap. 7. dub. 2. & par. 2. cap. 9. num. 35. de Grassis de effect. Cleric. effect. 10. nu. 10. Bordon. de privileg. Cleric. cap. 2. n. 4. & cap. 16. n. 2. Vulp. prax. for. Eccl. cap. 41. n. 6. Bobadilla Politic. lib. 2. cap. 18. n. 164. Tranchedin. consult. forens. tom. 2. consult. 17. num. 12. cum seq.*
- 15 Non obstat animadversio, quòd, sicuti conductor rei Ecclesiasticæ conveniendus est pro pensione coram Iudice laico, *Theaur. Jun. quest. lib. 2. qu. 15. n. 2. cum seq.* ità videretur dicendum in quindennio, laudemio, & canone emphyteutico, quia opinio huiusmodi ultraquamquòd non est tuta, argumentum de pensione pro locatione, ad quindennium, laudemium, & canonem Emphyteuticum, ob rationis disparitatem non captivat intellectum, cum pensio in locatione solvatur pro usu rei, in Emphyteusi autem quindennium, laudemium, & canon fructibus non correspondens solvitur in signum recognitionis directi domini, quo fit, quòd idem
- 16 judicandum sit de quindennio, quod de directo dominio, cujus est pars, veluti respondet in simili de canone, & laudemio *Sperell. decis. for. Eccles. tom. 2. dec. 98. n. 11. cum seqq.*

A R G U M E N T U M.

Manus mortua Ecclesiastica Emphyteuta conventa à Domino directo Layco ad solvendum quindennium, habet fori electionem, ità, ut instare possit, quòd causa cognoscatur potiùs per unum Iudicem, quàm per alium, & è contrà manus mortua sæcularis Emphyteuta conventa ab Ecclesia Domina directa ad solvendum pariter quindennium, non habet fori electionem, ità, ut instare possit, quòd causa cognoscatur potiùs per unum Iudicem, quàm per alium.

- 1 *Manus mortua Ecclesiastica, quantumvis possidens Emphyteusim Laycalem, attamen pro decursis quindenniis convenienda est coram Iudice Ecclesiastico.*
- 2 *Manus mortua Ecclesiastica conventa à Domino directo Layco ad solvendum quindennium, habet fori electionem.*
- 3 *Intelligitur concessa electio fori, dummodò Iudex electus, sit Iudex competens.*
- 4 *In Causis feudilibus non competit privilegium electionis fori.*
- 5 *A feudo ad Emphyteusim argui valet.*
- 6 *Sacri Canones cum usibus feudorum se conformarunt per viam prorogationis Jurisdictionis.*
- 7 *Iidem permiserunt facultatem conveniendi Ecclesiam coram Domino feudi ob majorem peritiam in materia feudali.*
- 8 *Huiusmodi facultas à principio fuit indulta in usibus feudorum.*
- 9 *Prout practicatur in mercatoribus ob eorum peritiam in mercatura.*
- 10 *Refellitur Niger de laudem. tom. 1. q. 17. artic. 5. n. 17. & alii.*

C A P I T U L U M LXXIV.

Cum in Superiori Cap. edoctum sit, quòd manus mortua Ecclesiastica, quantumvis possidens Emphyteusim de directo dominio layci, attamen pro decursis quindenniis convenienda sit coram Iudice Ecclesiastico, manùsque mortua sæcularis possidens Emphyteusim de directo dominio Ecclesiæ, pro decursis pariter quindenniis convenienda sit coram Iudice Ecclesiastico, modò, quia sub clypeo electionis fori competentis manus mortuæ Ecclesiasticæ, potest declinari forum Domini directi, edocendum superest, quòd saltem manus mortuæ Ecclesiasticæ hoc beneficium competat, firmando in præfenti Cap. quòd manus mortua Ecclesiastica Emphyteuta conventa à domino directo layco ad solvendum quindennium, habet fori electionem, ità, ut instare possit, quòd causa cognoscatur potiùs per unum Iudicem, quàm per alium, & è contrà manus mortua sæcularis Emphyteuta conventa ab Ecclesia Domina directa ad solvendum pariter quindennium, non habet fori electionem, ità, ut instare possit, quòd causa cognoscatur potiùs per unum Iudicem, quàm per alium, quippè intelligitur concessa electio fori, dummodò Iudex electus, sit Iudex competens, *Novar. de elect. for. tom. 1. qu. 49. per tot. Card. de Luca de judic. disc. 35. n. 40. Sperell. dec. for. Eccl. tom. 1. dec. 98. per tot.*

Non obstat, quòd, sicuti in causis feudilibus non competit privilegium electionis fori, *Novar. de elect. for. sect. 4. qu. 45. n. 1. & per tot. tom. 1.* ità in causis Emphyteuticis illud competere non videretur, arguendo à feudo ad Emphyteusim, quod fieri valet, veluti in simili de laudemio advertit *Niger. de laudem. tom. 1. qu. 17. artic. 5. n. 17.* quia Sacri Canones cum usibus feudorum in hoc conformare se volentes per modum condonationis, relaxationis, sive veriùs per viam prorogationis Jurisdictionis, in *cap. cæterum 5. de judic. & in cap. ex transmissa 6. & cap. verù 7. de for.*

- de for. compet. permiserunt hanc facultatem con-
 7 veniendi Ecclesiam eorum Domino feudi priva-
 tive quoad alios Judices ex peculiari circum-
 stantia jam concessam in usibus feudorum, vel
 coram Paribus Curia, quando lis est inter Do-
 minum, ac feudatarium, tum quia ne Domini
 seculares retrahantur a concessione feudorum
 Ecclesiis, & quia Dominus feudi tanquam pe-
 ritillimus in materia feudali, potest melius, quam
 ceteri quaestiones super re feudali emergentes
 distillare, ut notant *Novar. de elect. for. tom. 1.*
sect. 4. q. 35. n. 2. de Grassis de effect. Cleric. effect. 1.
n. 718. cum seq. & effect. 2. n. 207. Cyriac. contr. 381.
per tot. Carleval. de judic. tit. 1. disp. 2. num. 650.
& 1093. Vela disert. 44. n. 48. & disert. 45. n. 91.
Solozan. de jure Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 28. nu. 14.
& Politic. lib. 3. cap. 6. fol. 278. versic. y por, &
cap. 30. fol. 464. versic. y lo mesmo, Scialoya de
for. compet. c. 36. per tot. Marta de jurisdic. par. 4.
centur. 1. cas. 89. n. 1. Fermosin. in cap. ceterum 5.
qu. 2. nu. 5. cum seqq. de judic. Cancr. var. resol.
par. 1. cap. 12. de feud. n. 87. vers. nuper, Barbosa
de Jure Eccles. lib. 1. cap. 39. s. 2. nu. 132. Fonta-
nella dec. Cathalon. 341. num. 19. cum seqq. tom. 2.
 quoniam vero veritatem in materia odiosa, &
 laesiva immunitatis Ecclesiasticae, non videtur,
 Iura loquentia de feudo, extendenda ad Emphy-
 teusim ob disparitatem rationis, cum appareat
 ex usibus feudorum hanc facultatem a principio
 8 fuisse indultam, ut in *cap. Imperialem in fine ver-*
sic. praetered de prohib. feud. alien. cap. 1. de con-
trov. int. Episc. & Vassall. & in lib. 2. feudor. tit. 15.
tit. 46. & tit. 55. sicque illam esse facilius proro-
 gabilem, in materia autem Emphyteutica nul-
 li legitur tributa similis facultas Domino dire-
 cto, sicque difficilius prorogabilis est, non enim
 est novum, quod in peculiaribus causis ob ali-
 quas circumstantias concedatur jurisdictio pri-
 9 vativa, prout practicitur in mercatoribus ob
 eorum peritiam in mercatura *l. consulta 23. C. de*
testam. l. jure 5. C. de Fabricens. lib. 11. l. quicum-
que 2. C. de exeq. lib. 12. Gutierrez practic. lib. 3.
qu. est. 24. cum seq. Capon. disc. 30. per tot. tom. 1.
Carleval. de judic. tit. 1. disput. 2. n. 1176. R. P. D.
Decan. Ansaldo. de commerc. & mercat. disc. 43. n. 4.
 10 Nec sequenda est opinio Nigri de laudem.
tom. 1. q. 17. artic. 5. n. 17. de Grassi. de effect. Cleric.
effect. 1. nu. 720. & Fontanella dec. Cathalon. 341.
n. 23. cum seqq. tom. 2. putantium Ecclesiam non
 solum in materia feudali quoad Iudicem non esse
 privilegiatam, sed nec in materia Emphyteuti-
 ca, quia horum opinio ex dictis apparet vera
 quoad feudum, sed falsa, vel saltem parum tu-
 ta quoad Emphyteusim, etenim in dubio fim-
 briae extendendae favore Ecclesiae, sed non con-
 tra Ecclesiam.

ARGUMENTUM.

An quindennia debeantur nec ne, cognoscit Iudex
 Ordinarius, non autem Delegatus a Domino dire-
 cto in causis emphyteuticabilibus.

SUMMARIUM.

- 1 An quindennia debeantur, nec ne, cognoscit Iudex
 Ordinarius, non autem Delegatus a Domino di-

recto in Causis emphyteuticabilibus.

- 2 Dominus directus sicuti cognoscere nequit de causis
 emphyteuticabilibus, ita nec potest Iudicem dele-
 gare ad eorum cognitionem.
 3 Nemo potest esse Iudex in causa propria.
 4 In petitione quindennii non agitur de causa emphy-
 teuticali.
 5 Declaratur Pignatelli. consult. canon. 34. n. 20. to. 8.
 6 Declaratur Leo decif. Valent. 77. tom. 1.
 7 Qui quidem, inspecto jure communi, pro nostra po-
 tius pugnat sententia.
 8 Dominus feudi est Iudex competens in controver-
 sia orta super juribus ipsius feudi.
 9 Inter feudum, & emphyteusim adest similitudo.
 10 Dominus Emphyteusis tanquam nullam exercens
 jurisdictionem, non potest delegare Iudicem ad
 Causae cognitionem.
 11 Contrarium sustineri poterit in casu, quo Domi-
 nus Emphyteusis, sit Dominus absolutus Em-
 phyteutae.
 12 In tantum Dominus feudi est Iudex competens, in
 quantum innititur sola consuetudine.
 13 Consuetudo strictim intelligenda in suo tantum
 casu.
 14 Contraria intelligenda sunt, quando causa feudalis
 agitur inter Con feudatarios.
 15 Episcopus esse potest Iudex in causis suae Mensae.

CAPITULUM LXXV.

Super solutione quindenniorum saepius con-
 tingit disputari, an in certis casibus manus
 mortuae teneatur, vel non teneatur ad quinden-
 nia, succedit consequentive alia disputatio, co-
 ram quo Iudice movenda sit controversia hu-
 jusmodi, ideò in praesenti sese offert inspectio,
 quae se habet, quod an quindennia debeantur
 nec ne, cognoscit Iudex Ordinarius, non autem
 Delegatus a Domino directo in causis emphy-
 teuticabilibus, Dominus enim directus sicuti non
 potest cognoscere de causis emphyteuticabilibus,
 ita non potest ad eorum cognitionem Iudicem
 2 delegare, Sola ad Decret. Sabaud. tit. de jure Em-
 phyt. in Decret. Republicam par. 2. glos. ultim.
 n. 1. Schrader. de feud. par. 10. sect. 1. n. 207. & in
 proximioribus terminis Michael Justinian. in ad-
 ditione ad Novar. in summa Bullar. par. 1. com-
 ment. 145. num. 21. in fin. & comment. 190. ad
 nu. 26. par. 2. idemque Novar. dicit comment. 145.
 nu. 27. ampl. 8. par. 1. repetit. post Tract. int. Doctor.
 litera P. De Marinis quotid. resol. lib. 5. cap. 207.
 num. 1. R. P. D. Vincentius Petra in Commentar. ad
 Constitution. Apostol. in Constitution. Innocent. III.
 sect. 2. num. 11. tom. 2. & quidem jure merito ne
 alias, si Iudex delegatus a Domino directo co-
 gnoscere posset super debito quindennii, sequa-
 tur absurdum, quod quis sit Iudex in causa pro-
 pria contra omnia jura de mundo *l. qui jurisdic-*
tionem 10. ff. de jurisdic. omni. Iudic. l. 1. C. ne quis
in sua caus. praeterquam quod cum quindennium
 petatur actione personali ad pecuniam, in qua
 quidem consistit ipsum quindennium, causa
 super hujusmodi petitione venit tractanda cor-
 ram Iudice Ordinario, eo quod tunc negotium
 non est super causa emphyteuticali, ut ad pro-
 4 positum de feudo ponderat Cyriac. contr. 381.
 num. 31. cum seqq. tom. 2.

In nihilum relevante auctoritate Pignatelli 5
 consult.

consult. can. tom 8. consult 34. num 20. & magistratissima in contrarium dec. Valentia Leon. 77. per tot tom. 1. & repetit. post Tract. inter Decision. exter. la III. in qua individualiter, ac præclare statuitur, adeundum esse Judicem Delegatum, non verò Ordinarium super controversia, an debeantur nec ne quindennia, quia Pignatellus ininititur falso fundamento, quòd nempe causa quindennialis sit verè emphyteuticæ, quæ tamen talis non est, quanvis in alio sensu verum sit, in tantum deberi quindennium, in quantum res, ex qua debetur, emphyteuticæ est, quòd nequaquam deberetur, si talis non esset, atramen quindennium etiam debetur, quia res emphyteuticæ sit, & per privatum retineatur, non ex hoc debetur quindennium, Leo autem loquitur in particulari casu juxta forum Valentia, ut apud eundem videre est, signanter num. 14. qui numer. antecedentibus pro nostra potiùs pugnat sententia inspecto jure communi, ad quòd advertit Niger de laudem. tom. 1. qu. 13. num. 23. cum seqq. ubi num. 25. testatur simile Statutum Cathalonix, & in Delphinatu tribuens jurisdictionem hujusmodi Domino directo in causis emphyteuticis.

Minus obstat, quòd sicut Dominus feudi est Judex competens in controversia orta super juribus ipsius feudi, Niger de laudem. qu. 17. n. 12. cum seq. tom. 1. ita Dominus Emphyteusis erit Judex competens, vel legitime poterit delegare Judicem in controversia super juribus ipsius Emphyteusis, qualia sunt illa quindenniorum ob similitudinem, quæ inter feudum, & Emphyteusim adest, Everard. in Topic. legal. de feud. ad Emphyteus. num. 1. etenim Dominus feudi uti exercens jurisdictionem, & nullum recognoscens superiorem, privativus bene potest esse Judex in causa propria etiam inter Ecclesiasticos, proindeque Judicem delegare ad causæ cognitionem; non autem Dominus Emphyteusis tanquam nullam exercens jurisdictionem cap. ex transmissa 6. & cap. verum 7. de for. compet. cap. cæterum 5. cap. novit 13. vers. non enim de judic. ubi Gonzalez, cap. Romana 3. §. Debet 8. de appellat. in 6. cap. Imperialem in fine versic. præterea de prohib. feud. alien. cap. 1. de controvers. int. Episcop. & Vassall. Carleval. de judic. tit. 1. disp. 2. num. 650. Giurba de feud. §. 2. glos. 12. n. 91. Rosental. synopsis. jur. feudal. cap. 12. num. 1. cum plur. seqq. & per tot. tom. 2. Larab. theatr. feudal. par. 11. dilucid. 4. num. 1. & per tot. tom. 2. Intrigliol. de feud. cent. seu tom. 2. artic. 94. n. 42. cum seqq. Pareya de Instrum. edit. tit. 5. resol. 9. nu. 62. & 73. Solorzan. de jure Ind. tom. 1. lib. 2. cap. 23. nu. 172. cum seq. & to. 2. lib. 2. cap. 28. num. 14. cum seqq. Cyriac. contr. 381. num. 10. tom. 2. undè si venerit casus, quòd Dominus Emphyteusis sit Dominus absolutus in temporalibus, & habeat jurisdictionem super Emphyteuta, poterit sustineri contraria opinio, quòd nimirum cognoscere possit Judex delegatus à Domino directo super debito, vel non debito quindennio, ut in simili de laudemio Niger de laudem. tom. 1. qu. 17. num. 38.

Omissio, quòd non est bona illatio in casu à feudo ad Emphyteusim, dum in tantum Dominus feudi est Judex competens, in quantum ininititur sola consuetudine minimè fundata in ratione naturali, minusque in civili, sed moribus

utentium postea approbatis Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 2. cap. 14. n. 50. cum seqq. proindeque strictim intelligenda in suo tantum casu, nec tunc valet argumentum à feudo ad Emphyteusim, ut bene notat Niger de laudem. qu. 12. num. 17. cum seqq. tom. 1. vel auctoritates supra citatæ intelligendæ veniunt, quando causa feudalis agitur inter confederarios, seu vassallos, non verò, quando illa agitur inter Dominum, & Vassallum super juribus feudalibus Rota coram Coccino decis. 574. num. 13. prout est casus noster similis super juribus emphyteuticis, seu quindennialibus; eodem modo, quo Episcopus esse potest Judex in causis suæ Mensæ, Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 87. num. 2. cum seq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 17. num. 39. Sperell. decis. for. Eccles. tom. 1. decis. 39. per tot.

ARGUMENTUM.

Associatio, seu mandatum de associando concedenda est Domino directo ad fundum Emphyteuticū per manum mortuam possessum, si manus mortua renuat solvere quindennia decursa, & nequeat se obligare ad solutionem quindenniorum in posterum decurrendorum.

SUMMARIUM.

- 1 Auctor editurus est Tractatum de Associatione.
- 2 Concedenda est associatio Domino directo ad fundum emphyteuticum, si manus mortua renuat solvere quindennia decursa.
- 3 Competit associatio in casu, quo Canonice non solvantur.
- 4 Dominus habet manus injectionem super re propria.
- 5 Nec incidit in pœnam l. si quis in tantam 7. C. unde vi.
- 6 Locator associari debet ad domum pro pensione non soluta.
- 7 Impositor census associandus est ad fundum censitum pro fructibus decursis, & non solutis.
- 8 Facilius est amplecti viam facti.
- 9 Emphyteuta non incidit in commissum ob non solum laudemium.
- 10 Quindennia successerunt in locum laudemiorum.
- 11 Quis non est puniendus ob delictum alterius.
- 12 Dominus directus in casu non soluti canonice non habet facultatem ingrediendi propria auctoritate fundum emphyteuticum.
- 13 Non semper arguitur à laudemio ad quindennium, quando diversa militat ratio.
- 14 Subrogatum, ob rationis disparitatem non esse debet ejusdem conditionis, cujus est res, in cujus locum subrogatur.
- 15 Emphyteuta in commissum incidit, quando alienat Emphyteusim inconsulto Domino.
- 16 Etiam secundus Emphyteuta, seu emptor Emphyteusis non solvens laudemium, incidit in commissum.
- 17 Nemo debet ex proprio delicto victoriam reportare.
- 18 Opinio circa secundum emphyteutam declaratur.
- 19 Laudemium debetur post sequentem investituram.
- 20 Favores ampliandi, & odia restringenda.
- 21 Civilis possessio remanet penes Dominum directum.

- 22 *Officium Judicis non imploratur pro impetranda licentia ingrediendi fundum, sed pro obtinenda familia, ut associet.*
- 23 *Donatarius venit associandus ad bona donata cum clausula constituti, & precarii.*
- 24 *Associatio competit habenti à testatore facultatem capiendi possessionem propria auctoritate.*
- 25 *Quindennia debentur postquam emphyteusis translata est in manum mortuam.*
- 26 *Arguitur à minori ad majus.*
- 27 *Reservatio quindenniorum tribuit reservatario jus petendi associationem.*
- 28 *Mandatum de associando retardari nequit sub prætextu melioramentorum.*
- 29 *A mandato de associando non datur appellatio.*
- 30 *De Jure Canonico inter Ecclesiasticos tali casu ob judicium possessorium datur appellatio.*
- 31 *A mandato de associando cum assistentia Familiae non datur appellatio.*
- 32 *Idem procedit in mandato de manutenendo.*
- 33 *Per transactionem non dicitur recessum ab associatione.*
- 34 *Manuentio non competit conductori adversus locatorem.*
- 35 *Manus mortua moram purgare potest in materia quindenniorum.*
- 36 *Per celerem quindenniorum satisfactionem consultum remanet indemnitati Domini.*
- 37 *Debitor reintegrandus est ad fundum, in quem immissus fuit Salvianilla satisfactus.*
- 38 *Mentio commissionis jactationis jactationum.*
- 39 *Stante clausula quam, & quas, non censetur quis se restrinxisse ad certum caput, neque elegisse certam viam.*
- 40 *Associatio competit etiam contra tertium.*
- 41 *Dummodò habeat causam à principali.*
- 42 *Hypotheca datur pro canonibus, & laudemis.*
- 43 *Associatio non competit pro futuris quindenniis.*
- 44 *Nec pro futuris fructibus census.*
- 45 *Associatio datur cessionario etiam contra tertium.*
- 46 *Idem in materia census.*
- 47 *Salvianum competit cessionario.*
- 48 *Associatio competit cessionario etiam contra tertium.*
- 49 *Exceptio nullitatis concessionis requirens altiore indaginem, non retardat associationem.*
- 50 *Associatio præsupponit creditum liquidum.*
- 51 *Judicium associationis est summarium.*
- 52 *Pro obtinenda associatione prius solet citari ad dicendum contra jura in forma.*
- 53 *Refellitur contrarium tenens, Gaitus de credito cap. 4. quæst. 11. num. 2104. cum seqq.*
- 54 *Cessionarius non tenetur citare tertium, nec singularem successorem.*
- 55 *Quod procedit, si manui mortuæ nulla competat defensio.*
- 56 *Illiquiditas non retardat associationem.*
- 57 *Pro liquidatione procedendum est via ordinaria.*
- 58 *Actori incumbit onus probandi.*
- 59 *Associatio concessa à Judice layco contra duas manus mortuas, quarum una est Ecclesiastica, non substatinetur etiam respectu alterius manus mortuæ secularis.*
- 60 *Associatio confirmanda est, non autem revocari potest post relaxationem mandati.*
- 61 *Judex retractare potest suam interlocutoriam.*
- 62 *Rejicitur contrarium sentiens Vaud. lib. 1. qu. 49.*
- 63 *Associatio etiam conceditur diebus feriatis.*
- 64 *Feria non retardant mandatum de manutenendo.*

IN casu non solutorum canonum procul dubio venit associandus cum familia Dominus directus ad prædium per Emphyteutam possessum ob sibi reservatam in concessione facultatem ingrediendi fundum etiam propria auctoritate, cum expressa declaratione incurrendi caducitatem, sed an idem quoque procedat in alio casu non solutorum quindenniorum per manum mortuam morosam, in dubium controversi posse videtur, cum in tali casu non solet per Dominum directum reservari facultas capiendi possessionem propria auctoritate, minusque imponi pœna commissi, seu caducitatis incurrendæ, subindè per nos præmissis in *Traët. de Associatione*, Deo dante, edendo, quid sit associatio, firmatur in præsentibus, quod associatio, seu mandatum de associando concedenda est Domino directo ad fundum emphyteuticum per manum mortuam possessum, si manus mortua renuat solvere quindennia decursa, & nequeat se obligare ad solutionem quindenniorum impofterum decurrendorum, veluti in puris terminis resolvit *Rota in Romana laudemtorum 31. Januarii 1707. in principio, vers. verum etiam, & §. Quibus ita constabit, coram Eminentiss. Priolo, registrat. post Traët. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XXI. num. 1. in med. & post num. 21. in fine, ac in Romana Domus, seu Domorum 31. Januarii 1708. §. His igitur post med. vers. postquam autem, & §. Et sanè in princip. coram Reverendiss. P. D. Molines Decano, & Inquisitore Generali Hispaniarum, regist. post Traët. in ordine la XXII. & ad aliud propositum Valasc. de jure emphyt. qu. 10. num. 10. versic. nec etiam, & qu. 18. n. 20. Barzius decis. Bonon. 47. num. 49. Palma decis. Lucen. 296. n. 8. tom. 3. Rota coram Coccino dec. 2123 num. 2. eodem nanque modo, quo competit Domino directo associatio, si canones decursi non solvantur, ob incursum commissum ex non solutione, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducit. qu. 10. n. 13. Rota coram Priolo decis. 171. in princip. & n. 1. & in recentior. decis. 145. num. 1. cum seqq. par. 9. tom. 1. decis. 255. nu. 10. cum seqq. par. 19. competere debet eadem associatio, si quindennia decursa pariter non solvantur, multoque magis, si manus mortua nec velit se obligare ad solvendum futura, seu decurrenda quindennia, ita, ut, licet deficiat clausula ingrediendi fundum propria auctoritate, nihilominus Dominus ex vi domini, illiusque reservationis, intelligendo de directo, quod remanet penès Dominum, habet manus injectionem super re propria, inque hoc nullam infert injuriam Emphyteutæ, utendo jure suo in re sua *l. sed si hac 10. §. 1. ff. de in jus vocand. l. causam 20. ff. de manumiss. l. Titius servum 9. ff. de serv. exportand. l. 1. & tot. tit. ff. si serv. exportat. ven. l. extat 13. ff. quod met. caus. l. creditores 7. ff. ad leg. Jul. de vi privat. l. creditor 3. C. de pignor. nec incidit in pœnam amissionis rei propriæ incurrendam vigore *l. si quis in tantam 7. C. unde vi. Hinc est, quod pari passu locator quoque associari debet ad domum in casu non solutæ pensionis per conductorem ad capiendam ibidem illata, & investita pro pensione hypothecata, Pacion. de locat. & conduct. cap. 40. num. 49. cum seqq. hinc impositor census pro****

7 pro illius fructibus decursis, & non solutis associandus venit ad fundum censitum, *Cencius de censib. qu. 94. num. 14. cum seqq. Palm. decis. Lucen. 263. n. 8. & dec. 296. n. 4. tom. 3. Rota post Cenc. de censib. dec. 542. n. 1. cum seqq. & coram Dunozet. Fun. dec. 821. n. 1. tom. 1. Bich. dec. 310. n. 1. cum seqq. eadem Rota ad Card. de Luca sup. mater. de usur. decis. 37. n. 1. & coram Reverendissimo P. D. Ansaldo Decano decis. 24. n. 2. & in recentior. dec. 486. n. 2. par. 18.*

8 Debet tamen Dominus directus cautius agere, ne petat à iudice mandatum de immittendo in possessionem eodem tempore, quo petit mandatum de associando, dum tunc videretur ex una parte recedere à via facti, quam respicit associatio, & ingredi, eligeretque viam iuris, quam respicit immissio, proque adipiscenda possessione opus esset Decreto judiciali formiter, & servatis servandis obtento, ideoque petere debet simpliciter familiam pro associatione, & obtinere simplex mandatum de associando, facilius nanque est amplecti viam facti, ut in simili de censu *Cencius de censib. qu. 94. n. 26. Ab Ecclesia observ. forens. obs. 183. nu. 7. par. 1. Capucc. prax. judiciar. tom. 2. cap. 8. artic. 4. n. 68. cum seqq.*

9 Nec obstat, quod sicuti pro laudemis non videtur competere associatio, cum Emphyteuta non incidat in commissum ob non solum laudemium, *Niger de laudem. qu. 6. artic. 3. n. 5. q. 7. artic. 6. n. 140. & q. 27. n. 15. tom. 1. Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducit. q. 16. n. 1. cum seqq.* ita pro quindenniis, quæ successerunt in locum laudemium ex congestis supra in *Capitulo I. ac alibi passim*, pariter non videretur competere associatio, cum Emphyteuta manus mortua non debeat incidere in commissum ob non solutionem quindenniorum, ne aliàs diversæ sit conditionis subrogatum, quam res, in cuius locum subrogatur contra regulam, de qua *Barbosa axiom. 213. n. 1.* quia hoc saltem procederet, si Dominus ageret ad devolutionem rei, secus si ut tantum satisfiat de quindenniis, cum hoc casu non devolvatur res, & quia cum novus acquirens, seu emptor, & translatus Emphyteus teneatur ad laudemium, non autem venditor, non mirum, quod Emphyteuta alienans non incidat in commissum ob non solum laudemium ab alienatario, seu acquirente, tanquam in hoc nullam culpam habens ex facto

11 alieno, ne aliàs puniatur ob delictum alterius *l. absentem 5. ff. de pæn. l. sancimus 22. C. ead.* sicque non competat Domino directo associatio, non quidem contra Emphyteutam, qui ob alienationem non ipse tenetur ad laudemium, nisi contrarium servetur de consuetudine, quasi quod sequuta alienatione verè desierit esse emphyteuta, non contra novum acquirentem, quantumvis ille juxta jam deducta teneatur ad laudemium, cum emptor tanquam novus emphyteuta non incidat in commissum, nec adhuc capax sit caducitatis, nec Dominus directus habeat contra illum facultatem capiendi propria auctoritate fundum emphyteuticum in casu non soluti laudemii, prout illam habet in casu non soluti canonis per primum emphyteutam, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de var. caducit. q. 12. n. 1. cum seqq.* ideoque pro laudemis non competat associatio contra secundum emphyteutam, seu

emptorem, in quindenniis verò cum illa semper debeantur per manum mortuam, bene intrat associatio contra eandem, prout intrat contra emphyteutam pro canonibus; unde quavis laudemia, & quindennia sunt inter se similia, attamen non semper à laudemio arguitur ad quindennium, præsertim quando ut in casu, diversa militat ratio, *Barbosa axiom. 74. n. 6.* prout res subrogata ob rationis disparitatem non esse debet ejusdem conditionis, & naturæ, cujus est res, in cuius locum subrogatur, *Barbosa axiom. 213. n. 2.* satisque est, quod Emphyteuta solummodo puniatur, quando peccat contra Dominum directum, alienando Emphyteutim ipso Domino inconsulto, tuncque in commissum incidat *Fulgin. de jure emphyt. tit. de alienat. q. 1. n. 1. cum seqq.* præterquamquod possit secundum aliquos relatos à *Nigro de laudem. tom. 1. qu. 27. n. 1. cum seqq.* sustineri, etiam secundum emphyteutam, seu emptorem non solventem laudemium incidere in commissum, sicque etiam contra illum posse intentari per Dominum directum remedium possessorium associationis, ne emptor ex proprio delicto victoriam reportet, iuraque dominicalia defraudet ad *text. in cap. intelleximus 7. de judic.* Vel contraria opinio venit intelligenda nondum adeptæ possessione per acquirentem, quasi quod nondum nata sit actio ad petendum laudemium à nondum investito, sibi que imputare debet Dominus directus, quod per prius non investierit secundum emphyteutam debentem prius ex parte sua satisfacere legibus reciproci contractus, antequam petat à reo adimplementum, ita, ut tractandum non sit de pœna commisi, nec de associatione ob non solum laudemium, eo quod nec venerit, aut cesserit dies ad petendum laudemium, nisi post investituram, veluti bene distinguit *Niger de laudem. qu. 27. n. 27. cum seqq. tom. 1.* solutio autem quindennii non dependet ab aliqua investitura, ob cuius defectum possit manus mortua se ab illo excusare, donec investiat.

19 Minusque turbat, quod, cum versetur in odiosis, & pœnallibus, qualia sunt quindennia tanquam de Jure ignota, à caducitate incurri solita ob non solum canonem, & à concessa ex inde associatione non rectè inferitur ad caducitatem etiam incurrendam ob non solum quindennium, & ad concedendam exinde associationem, assistente regula, favores ampliandos, odia verò, & pœnas restringenda *cap. odia 15. de regul. fur. in 6. l. illam 19. C. de collation.* quia associatio etiam competere potest absque reservata facultate capiendi possessionem, sed ratione solius directi domini, & civilis possessionis, quæ remanet penes Dominum directum, *Capucc. prax. judic. tom. 2. cap. 8. artic. 1. num. 2.* immò quando, ut in casu, eadem militat ratio in quindenniis, quæ militat in canonibus, juridica, benèque fundata videtur extensio ad quindennia etiam in materia pœnali, ac odiosa, ac potissimum in æquiparatis.

21 Inefficacioris est ponderis objectum, quod non benè arguatur ab associatione pro decursis canonibus ad associationem pro decursis quindenniis ob maximam differentiam inter unum casum, & alium, cum in tantum conceditur associatio pro canonibus non

solutis, in quantum Dominus directus in Instru-
 mento concessionis soleat sibi reservare faculta-
 tem capiendi possessionem fundi de facto, pro-
 priaque auctoritate absque licentia iudicis, &
 vitio spolii, casu, quo emphyteuta cesset in so-
 lutione canonum, ne aliàs sequantur rixæ, &
 scandala, quasi quòd officium Judicis non im-
 ploretur pro impetranda licentia ingrediendi
 12 fundum, sed pro obtinenda familia, ut associet,
Rota coram Merlino dec. 104. n. 6. & in recentior.
dec. 146. n. 1. cum seq. & signanter nu. 13. par. 9.
& dec. 40. in princip. par. 13. Hinc fit, quòd dum-
 23 raxat in donatione, in qua adest clausula con-
 stituti, & precarii, donatarius venit associan-
 dus ad bona donata, *Capucc. prax. judic. tom. 2.*
cap. 8. artic. 3. n. 54. cum seq. Card. de Luca de feud.
disc. 66. n. 2. Rota post strenuum in Urbe bon; me:
Advoc. Constantin. Cameræ Capitolinæ Fiscal-
lem solertissimum, ad superos elatum, ad Statut.
Urb. tom. 3. dec. 553. n. 1. Rembold. dec. 131. n. 5.
& in Romana donationis in princ. 26. Junii 1699.
coram R. P. D. del Olmo Magno Mediolani Cancell-
 24 *lario, hinc fit, quòd associatio competit habenti*
propria auctoritate, Melius ad Castill. de aliment.
cap. 70. §. 8. n. 7. Saminiat. contror. 99. n. 3. tom. 1.
 in concessione autem non solet reservari hujus-
 modi facultas capiendi possessionem etiam ca-
 su, quo quinquennia soluta non fuerint, sicque
 non videtur intrare associatio ob defectum præ-
 dictæ facultatis, quia Dominus directus in con-
 cessione facta privato, seu layco, non cogitat de
 quinquenniis, cum illa per laycum non debean-
 tur, ideoque non sibi reservat hujusmodi facul-
 tatem in casu non solutorum quinquenniorum,
 cum verò postea Emphyteusis per privatum
 25 transferatur in manum mortuam, debeantur
 quinquennia, ut dictum est supra in *Cap. I.* ac ali-
 bi passim, virisimile est, quòd Dominus dire-
 ctus hoc casu voluerit sibi caveri etiam pro non
 solutis quinquenniis per viam associationis, sicuti
 expressè sibi caveri voluit in concessione facta
 cum privato pro canonibus non solutis, ma-
 jor nanque, vel saltem par ratio militat, ut sicuti
 datur associatio pro canonibus, qui debentur
 singulis annis, à fortiori illa detur pro quinden-
 niis, quæ debentur singulis tantum quindecim
 26 annis, arguendo à minori ad majus, *Barbosa loc.*
commun. loc. 73. n. 1.

Cessabit autem omnis scrupulus, si ab initio
 directus Dominus emphyteuticando manui mor-
 tuæ, convenerit de sibi solvendis quinquenniis
 cum expresso pacto, quòd fructus fundi emphy-
 teuticati inde amoveri nequeant, nisi prius sa-
 tisfacto de quinquennio Domino directo, quæ re-
 27 servatio indubitanter tribuit reservatario jus pe-
 tendi associationem, ut de canonibus firmat *Rota*
dec. 146. n. 15. par. 9. recent. tom. 1.

Quibus dissolutis objectis, sexdecim occur-
 runt pulchræ difficultates,

I. Difficultas. utrum manus mortua, saltem
 sub prætextu melioramentorum, retardare, &
 impedire possit mandatum de associando con-
 tra se relaxatum pro decursis, & non solutis
 quinquenniis, & putarem negativè resolvendum,
 28 veluti ad aliud propositum firmat *Rota coram*
Cocctno decis. 2123. nu. 13. cum seqq. quia petens
 quinquennia, non intentat devolutionem, sed

dumtaxat intendit consequi satisfactionem ex
 fructibus, qua satisfactione sequuta, res redit
 ad emphyteutam unà cum meliorationibus suis.

II. Succedit non aspernanda difficultas, an
 à mandato de associando detur appellatio favo-
 re manus mortuæ expulsionem passæ, & videtur
 illam esse denegandam, cum agatur de re-
 medio possessorio, qualis est associatio, quod 29
 de sui natura inappellabilem reddit causam de
 iure civili casu, quo manus mortua sit sæcula-
 ris, puta Civitas. Universitas, vel quodcum-
 que aliud simile corpus laycale, *Scaccia de appel-*
lation. qu. 17. limit. 6. memb. 2. n. 39. Capucc. prax.
judic. tom. 2. cap. 8. artic. 4. nu. 77. Card. de Luca
de judic. disc. 37. n. 57. & disc. 44. n. 94. si autem
 manus mortua fuerit Ecclesiastica, & hoc judi-
 cium sit possessorium, datur appellatio de iure 30
 Canonico, quod servandum est in causis Eccle-
 siæ, *Scaccia de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 17. limit. 6.*
memb. 7. n. 1. cum seq. nihilominus rem definien-
 dam esse cum sædere distinctionis existimarem,
 aut videlicet mandatum de associando Domi-
 nus directus obtinuit per viam monitorii me-
 diante cedula, servatis terminis substantialibus,
 & canonizato dominio directo, factis per Do-
 minum directum necessariis probationibus, &
 tunc censerem, mandatum de associando esse
 appellabile, efficereque iudicium ordinarium,
 quanvis per capita separata sententia lata fuerit
 ob mixturam, seu complicationem remedii pos-
 sessorii cum petitorio non implicite, & inciden-
 ter, sed explicitè, ac æquè principaliter, aut
 concessum fuit mandatum de associando per De-
 cretum importans simplicem associationem, ac
 assistentiam familiæ, & tunc dicerem, ab illo 31
 non dari appellationem, veluti ad aliud propo-
 situm in similibus terminis *Card. de Luca de em-*
phyteus. disc. 46. n. 2. de hered. disc. 22. n. 3. de ju-
dic. disc. 37. sub n. 56. vers. cum ea, & nu. 57. &
disc. 44. n. 94. Rota coram Priolo dec. 149. n. 2. cum
seqq. & per tot. eademque distinctione videmus 32
 uti DD. in mandato de manutendo, quod
 fraternizat cum mandato de associando, *Posth.*
de manut. obs. 106. n. 68.

III. Subsequitur difficultas non minus singu-
 laris, quid dicendum, si Dominus directus post
 à se obtentum mandatum de associando ad pos-
 sessionem fundi ob non soluta quinquennia, hu-
 manius agendo, transegerit cum manu mortua
 de recipiendo pro nunc aliquam tantum sum-
 mam decursum quinquenniorum, vel quam-
 cumque aliam conventionem inierit, salvis sem-
 per juribus dominicalibus, & possessionem fun-
 di dimiserit eidem manui mortuæ, an postea ob
 non adimpletam transactionem pro parte ma-
 nus mortuæ ex eodem capite non soluti quin-
 dennii iterum obtento per Dominum directum
 mandato de associando, bonum jus foveat Do-
 minus directus, mandatumque hujusmodi sit
 exequendum tanquam justum, an verò compe-
 tar manutentio manui mortuæ vigore concor-
 diæ, & crederem, esse locum petitiæ associatio-
 ni favore directi Domini, cum ex secundo man-
 dato de associando remaneat privata manus
 mortua sua possessione auctoritate Judicis ritè,
 rectèque procedentis, quanvis ad possessionem 33
 non dicatur ab associatione per transactionem
 maxi-

maximè jura dominicalia præservantem, veluti in simili de canonibus decursis, & non solutis respondet *Rota post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. dec. 31. ferè per tot. & coram Priolo dec. 171. n. 2. cum seq. & per tot. repetit. in recentior. dec. 208. par. 13. præsertim cum manus mortua tanquam possidens pro Domino directo, non autem possidens sibi, non meretur manutentionem in re non penitus sua, quando manutentio non datur*

34 contra Dominum, ut in simili de conductore non manutendo adversus locatorem *Pacion. de locat. & conduct. cap. 28. n. 22.*

IV. Difficultas occurrit, an è contrà volens manus mortua moram purgare (quod & in quindenniis facere potest) ut notavimus supra in *Cap. LV1.* spoliata tua possessione ob Dominum directum à Iudice associatum, possit obtinere reintegracionem ad eandem pristinam possessionem, eamque puto hoc casu esse reintegrandam,

36 facta enim celeri satisfactioe quindenniorum consultum remanet indemnitati Domini directi, *Rota dec. 35. n. 1. & per tot. & dec. 36. nu. 29. post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric.* eo modo, quo satisfacto creditore salvianista de fructibus, & negante possessionem fundi restituere est locus spolio, ac per consequens reintegracioni ad fundum favore debitoris, *Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 4. cap. 1. nu. 216. cum seqq. ac signanter n. 225. cum seqq.*

V. Difficultas obvenit, quid dicendum, si manus mortua ad evitandum solutionem decursi quindennii negaverit directum dominium, proindeque Dominus directus pro consequutione quindennii ab initio obtinuerit committi causam jactationis jactationum ex notissimo remedio *l. diffamari 5. C. de ingen. manumiss.* utrum postea possit intentare aliud remedium associationis, & videretur, non posse, eo quod judicium jactationis jactationum est ordinarium, ac petitorium, illud verò associationis est possessorium, sicque deficiat jurisdictio respectu associationis, attamen putarem posse intentari quoque remedium associationis, cum enim commissio habeat in ventre clausulam *quam, & quàs,* absque ulla taxativa, & restrictiva, contentur data jurisdictio nedum respectu judicii ordinarii, seu petitorii, quale est illud jactationis jactationum, sed etiam respectu judicii possessorii, quale est istud associationis ob naturam, & vim prædictæ clausulæ comprehendentem omnem causam, omneque judicium, ac jus tam in petitorio, quam in possessorio quomodolibet deductum, & deducendum, ita, ut quis non censatur stante ea clausula se restrinxisse ad certum caput, neque elegisse certam viam, veluti in proximioribus terminis consequutionis canonum resolvit *Rota in recentior. dec. 146. n. 33. cum seq. par. 9. tom. 1.*

39

VI. Difficultas obvia est, quid dicendum, si Emphyteusis sit penès tertium possessorem, non debitorem originarium decursorum quindenniorum ex datione in solutum, vel ex alia qualibet causa ad eundem perventa, an etiam contrà istum possit intentari à Domino directo associatio pro consequendis quindenniis non solutis à manu mortua eorum originaria debitrice, & crederem, posse intentari etiam in hoc casu associacionem ex deductis in similibus terminis

40

non solutorum fructuum census per *Cencium de censib. qu. 94. nu. 16. cum seqq. Gait. de credit. cap. 4. qu. 7. nu. 924. cum seq. Hodiern. controv. 31. nu. 2. Andreol. controv. 421. nu. 7. Contr. disc. for. tom. 1. caus. 56. nu. 2. circa fin. Capucc. prax. judic. tom. 1. cap. 8. artic. 3. nu. 53. Urceol. de transactio. qu. 74. nu. 23. de Marinis quotid. resol. lib. 1. cap. 302. n. 4. cum seqq. De Luca ad eund. de Marin. melior. 302. nu. 5. cum seq. tom. 1. Rocca select. fur. disp. tom. 2. cap. 130. nu. 1. Card. de Luca de judic. disc. 44. n. 28. cum seqq. & nu. 57. Rota coram Ubaldo decis. 19. nu. 2. cum seqq. & dec. 88. nu. 1. cum seqq. tom. 1. Rembold. dec. 131. nu. 3. Duran. dec. 48. n. 3 & 7. Reverendiss. P. D. Ansaldo. Decano dec. 24. n. 2. dec. 72. n. 1. post expertissim. Advoc. Constantin. ad Statut. Urb. tom. 3. & in recentior. dec. 184. n. 13. par. 18*

41 quod tamen aliqui intelligunt, dummodo tertius possessor habeat aliquo modo causam à principali, ut declarat *Rota coram Royas dec. 41. nu. 2.* sed quid, si non posset probari, quod tertius possessor haberet causam à manu mortua, utrum saltem agi posset actione hypothecaria, & putarem, posse, prout in canonibus, & laudemis datur hypotheca, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. qu. 10. num. 46. Burgius de laudem. parte 1. inspect. 9. nu. 1. Amad. à Ponte eod. tit. act. quæst. 45. nu. 2. cum seqq. Amic. de jure emphyt. qu. 57. nu. 5. cum seqq.*

VII. Exsurgit difficultas, an sicuti jam firmatum est, quod pro quindenniis decursis, & non solutis competit associatio contrà manum mortuam, ita & competat pro quindenniis in futurum decurrendis, & existimarem nullo modo competere, cum divinari non possit, an manus mortua solvere futura quindennia recusatúra sit, nec nè, sicque absque negligentia debitoris, ac illius protervia in solutione non videtur pro futuris etiam quindenniis concedendam esse associacionem ad *text. in l. non potest 23. l. non quemadmodum 35. ff. de judic. l. 1. §. Socius 1. ff. de usur. l. si ita stipulatus 14. ff. de verb. oblig. l. facta 63. §. Si sub conditione 7. ff. ad Senatufconsult. Trebellian. & de futuris fructibus census ponderat *Cencius de censib. qu. 94. num. 26. in fine versiculo ad effectum autem.**

44

VIII. Subsequitur difficultas, utrum cessionarius Domini directi possit intentare hujusmodi remedium associationis adversus debitorem cessum, qualis est manus mortua pro decursis quindenniis, & non solutis cedenti Domino directo creditori originario, cumque jus associacionis in se sit quoque cessibile, videtur cessionarius bonum jus fovere uti repræsentans in omnibus personam cedentis, ac in illius juribus succedens, immò (quod plus est) non solum contrà manum mortuam, sed etiam contrà tertium obtinere debet associacionem, *Contrius disc. for. tom. 1. caus. 56. num. 2. in fine & in censu firmat Rota coram Ubaldo decis. 88. nu. 3. tom. 1. Rembold. dec. 131. nu. 5. & in recentior. dec. 250. nu. 2. cum seqq. par. 13.* eo modo, quo cessionario competit *Salvianum, Pacific. de Salvian. Interdict. inspect. 3. cap. 2. à nu. 990. Olea de cession. jur. & action. tit. 6. qu. 5. nu. 18.* in tantum, ut cessionarius veniat associandus etiam contrà tertium possessorem, seu singularem successorem, *Rota decis. 250. num. 3. par. 13. recentior.*

45
46
47
48

IX. Ingruit difficultas, quid dicendum, si manus

manus mortua ad effugiendam solutionem quindennii excipiat de nullitate concessionis, an per huiusmodi exceptionem retardetur iudicium associationis, & putarem, distinguendo rem fore resolvendam, aut objecta nullitas requirit altiore indagine, aut illa est notoria, ac evidens, primo casu exceptio huiusmodi non est apta ad retardandam, & impediendam associationem, sed illa remittenda venit ad iudicium petitorum, secundo autem casu apta est ad retardandum, deque illa prius habenda cognitio, *Capucc. prax. judic. tom. 2. cap. 81. art. 2. nu. 29. Card. de Luca de feud. disc. 66. nu. 12. & de donation. disc. 14. nu. 6. Saminat. contr. 32. n. 5. cum seqq. tom. 1. & contr. 143. nu. 33. & contr. 151. nu. 29. tom. 2. Castald. contr. 5. num. 11. tom. 1. Rota coram Reverendis. P. D. Ansaldo Decano dec. 60. num. 13.*

X. Succedit difficultas, quid dicendum, si creditum quindennii non sit omnino certum, & clarum, sed aliquantulum turbidum, forsitan quia appareat alias solutum, vel compensatum, vel facile compensandum cum debito Domini directi prætendentis associari, an hoc casu possit Dominus directus, non obtante turbiditate sui crediti obtinere associationem, & putarem, non posse, quippè associatio præsupponit creditum liquidum, ut de fructibus census firmat *Saminat. contr. 29. n. 1. cum seqq. & nu. 16. tom. 1.*

XI. Proponitur difficultas, quid dicendum si excipiatur de læsione, & crederem, non inde retardari remedium associationis, quia iudicium associationis est summarium, vel executivum secundum aliquos, iudicium verò læsionis est ordinatum, à quo datur appellatio per text. in l. *quæsitum* 8. §. 1. & *fin. l. cum precario* 12. §. 1. ff. de precar. *Saminat. contr. for. tom. 1. contr. 32. nu. 4. in fine versic. alterum est, & nu. 98. & quavis læsio opponi possit etiam per viam exceptionis, attamen prius debet esse declarata, nè dicatur exceptio turbida, & requirens altiore indagine, quæ non retardat associationem ex suprâ deductis.*

XII. Adstruitur difficultas, utrum sit citanda manus mortua possessrix ad videndum decerni, & relaxari mandatum de associando, an verò illud relaxari possit absque partis citatione, et existimarem, non requiri citationem, nec causæ cognitionem in casu, cum petatur simplex associatio Curie, seu familiæ, quæ est actus extrajudicialis, quantumvis iste per intimationem, seu inhibitionem subsequutam convertatur in actum iudicalem vigore inhibitionis intimatæ potius, quam associationis, ut dicitur de simplici Edicti publicatione, quæ non inducit litis pendentiam, cum etiam sit actus extrajudicialis, nisi sequuta oppositio per legitimum contradicentem, quantumvis pro obtinenda associatione prius soleat citari ad dicendum contra Jura in forma, & producere in actis Instrumentum concessionis, *Pellegrin. prax. Vicar. par. 2. sect. 2. subsect. 11. nu. 102. cum seqq. Costa de fact. scient. inspect. 32. nu. 7. Argel. de legitim. contradicent. q. 10. artic. 8. nu. 111. cum seqq. Capucc. prax. judic. tom. 2. cap. 8. artic. 2. nu. 63. & artic. 4. num. 59. Orceol. contr. for. cap. 31. nu. 12. Contrius disc. for. tom. 1. caus. 56. n. 3. Cadecomb. disquis. legal. cap. 8. n. 48. cum seq. ubi n. 47. ita practicari Avenione, Amat.*

*dec. March. 48. num. 16. in princ. Fontanella decis. Cathalon. 353. n. 10. tom. 2. Vivius dec. Neapol. 44. & 177. per tot. lib. 1. Magon. dec. Lucen. 87. n. 14. cum seqq. ubi in annot. litera B. Palma decis. Lucen. 203. nu. 8. tom. 3. Rota post Salgad. labyr. credit. dec. 36. nu. 21. & coram Card. Cerro dec. 318. nu. 6. ac in recentior. dec. 73. num. 22. par. 10. quidquid in contrarium inclinet Gaius de credito cap. 4. qu. 11. n. 2104. cum seqq. In nostra tamen Curia Romana existimarem, id esse obtentu difficile, quia semper spectat ad Superiorem cognoscere, an aliquod jus coniperat manui mortuæ, ac proinde ad hunc effectum semper erit citanda pars; alias adeò vera est de Jure recitata opinio, ut nec concessionarius Domini directi agens pro quindennio contra tertium, sive singularem successorem, teneatur citare tertium *Rota dec. 250. n. 4. par. 13. recentior. Quæ omnia procedunt, si manui mortuæ nulla competat defensio, Rota in Urbinaten. seu Senogallien. Emphyteusis 22. Junii 1699. §. Minusque ex pacto coram Illustris. Magn. Mediolani Cancellario Dei Olmo, & 28. Jun. 1700. coram Reverendis. P. D. Molines Decano, & Inquisitore Generali Hispaniarum.**

XIII. Imminet difficultas, an ad hoc, ut competat associatio, prius, sive posterius liquidandum sit quindennium, & crederem, etiam illiquidato quindennio esse associandum Dominum directum, non enim opposita illiquiditas, sive necessitas liquidationis est apta ad retardandum remedium associationis executivum, & possessorium ex suprâ cumulatis in XI. *Difficultate, Rota in recentior. dec. 250. nu. 6. cum seq. par. 13. cum pro liquidatione procedendum sit via ordinaria, Posth. de manutent. obs. 107. nu. 53. quippè Dominus directus habet intentionem fundatam in investitura, & in transitu Emphyteusis ad manum mortuam, quod verò quindennium sit solutum, vel non, est exceptio probanda ab ipsa manu mortua, cum reus actor sit in probanda exceptione, & actori incumbit onus probandi cap. inter dilectos 6. de fid. Instrum. cap. ex literis 3. de probation. l. ei incumbit 2. l. ab ea parte 5. l. in exceptionibus 19. ff. eod. l. actor. C. eod. Mascard. de probation. conc. 36. n. 5. vol. 1. Pacian. eod. tract. cap. 7. nu. 42. lib. 1. & cap. 38. n. 8. lib. 2.*

XIV. Subditur difficultas, quid dicendum, si Dominus directus sit Laycus, & Emphyteusis possideatur divisim pro rata per duas manus mortuas, quarum una sit Ecclesiastica, puta Ecclesia, seu Monasterium, & altera sæcularis, puta Communitas, Universitas, vel quid simile, & Dominus directus fuerit associatus a Iudice Layco, an hoc casu associatio saltem respectu Ecclesiæ unius ex Dominis utilibus, seu emphyteutis non sublineatur ob Iudicis Layci incompetentiam, crederem, in totum esse nullum etiam respectu alterius manus mortuæ sæcularis litis consortis debentis ratione consortii, seu communionis participare de privilegio socii, esseque unam nullitatem insanabilem ex defectu jurisdictionis, veluti ad aliud propositum in specie associationis advertit *Rota coram Peuntinger. dec. 265. nu. 5. cum seqq.*

XV. Subnequitur difficultas, an post relaxationem mandati de associando, illiusque executione cum missione in possessionem, sicque re amplius non integra, sit locus revocationi, & pu-

- 60 & puto non esse locum, sed Index debet sine præjudicio ambarum partium associationem confirmare, veluti in his terminis *Raudensis Var. cap. 14. nu. 1. cum seq.* cum autem Decreta, quæ fieri solent in executivis, habeant vim interloquutionis, Index, qui interloquutus est, semper
- 61 potest suam interloquutoriam retractare, dummodò executioni demandata non sit, nec transiverit in iudicatum, si perperam latam esse cognoverit, vel confirmare, si iuste lata sit *cap. constitutus 34. de præbend. cap. cum cessante 60. cap. interpositas 70. §. Ille 2. de appellation. cap. si à Judice 10. cap. fin. eod. in 6. c. ex parte 23. de verb. sign. cap. Sacro 48. de sentent. excommunic. l. quod iussit. 14. ff. de re iudicat. l. qualem 19. §. Fin. ff. de arbitr. l. si opus 15. ff. de nov. oper. nunciat. l. 1. §. fin. l. Præses 10. ff. de Prætor. stipulation. l. post 9. C. de sentent. & interloc. l. qualem 9. ff. de reb. cor. Barbosa in l. ad peremptorium 68. nu. 82. ff. de iudic. Vela disert. 41. à n. 40. Cyriac. contr. 499. n. 2. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 97. nu. 105. de sentent. & re iudicat. glos. 14. qu. 4. nu. 27. & de appellation. lib. 3. cap. 2. qu. 19. remed. 1. conc. 6. nu. 13. cum seqq. Card. Albicius olim in Urbe primi nominis Advocatus de inconstant. in iudic. quæst. 37. num. 157. cum seqq. quidquid ad partes disputet *Vaud. lib. 1. qu. 49.**

- XVI. Tandem, ac ultima additur difficultas, utrùm associari possit cum familia Dominus directus etiam tempore feriati, loquendo saltem de feriis inductis ob hominum necessitatem, quales sunt illæ messium, vindemiarum, ac similes, & videretur posse associari etiam dictis diebus ad evitanda scandala, & pericula petentis brachium Iudicis, cum agatur in executivis, ut in puncto *Alexand. cons. 130. n. 2. cum seqq. ac per tot. lib. 4. Mauson. de caus. execut. ampl. 1. num. 8. eodem modo, quo ferix non retardant executionem mandati de manutenendo, aut iudicia possessoria, ac summaria Posth. de manutenent. obs. 8. num. 102. cum seq. Rota post eund. decis. 614. num. 16.*

ARGUMENTUM.

Quindennium solvendum est in eadem quantitate, in qua solvendum est laudemium.

SUMMARIUM.

- 1 Laudemium de jure communi solvendum est in quinquagesima parte prætii, ad rationem nempe scutorum duorum pro quolibet centenariio.
- 2 Quindennium successit in locum laudemii.
- 3 Laudemium, & quindennium pacto, Statuto, vel consuetudine augeri potest.
- 4 Laudemium de jure Castollæ est quinquagesima.
- 5 Apud Venetos est quinta pars.
- 6 Catanæ in Sicilia est decima pars.
- 7 Parmæ est vigesima pars.
- 8 In Lusitaniâ est quadragesima pars.
- 9 Quod habet locum etiam in Emphyteusi Ecclesiastica.
- 10 Rejicitur Manent. de jure contract. liveillar. pact. 9. num. 20.
- 11 In territorio Cervien. de consuetudine solvitur pro laudemio quinta pars.

- 12 In Veronen. Civitate solvuntur decem pro centenariio.
- 13 In Civitate Mantuæ laudemium excedit serè triplum supra quinquagesimam.
- 14 Decem pro centenariio sunt magis excessiva.
- 15 In terra Lombriasci apud Pedemontanos sexdecim pro centenariio.
- 16 In Civitate Casenæ quindennii taxa invariabilis est.
- 17 Ibidem ex Indulto Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. laudemium est quinquagesima.
- 18 Quindennium ibidem taxandum est ad quinquagesimam tantum ad instar laudemii ad illam tantum partem redacti.
- 19 Idem practicandum in Statu Urbini, & in Civitate Eugubii ex simili Indulto Urbani VIII.
- 20 Statutum laycale in taxando laudemio non ligat Ecclesiam.
- 21 Consuetudo super taxatione laudemii, si fuerit recepta tam à Clericis, quam à Laycis, servanda venit etiam à Clericis.
- 22 Consuetudo, Statutum, si vè conventio solvendi quindennium in maiori quantitate, probanda veniunt per Dominum directum.
- 23 In Lusitania, præsertim in Regione inter Durium, & Minium solvitur duplum prætii pro laudemio.
- 24 Nullum debetur quindennium, si fundus Emphyteuticus sit minoris quantitatis scutorum quinquaginta.
- 25 Stante Statuto, quòd solvatur gabella de quolibet centenariio, si res minoris vendatur centum, non debetur gabella.
- 26 Index deputatus pro Causis summæ quingentorum, & ultra, est incompetens in Causis dictam summam non attingentibus.
- 27 In Rota introduci nequeunt Causæ, nisi cum certis qualitatibus.
- 28 Modicus excessus ultra dimidiam facit esse locum rescissioni contractus.
- 29 Donatio non insinuata, quingenta non excedens in modico, est valida.
- 30 Ecclesia obligari nequit ad quindennium in certa quantitate.

CAPITULUM LXXVII.

Succedit inspectio de solvendo quindennio in eadem quantitate, in qua solvitur laudemium, undè in præfenti asserimus, quod quindennium solvendum est in eadem quantitate, in qua solvendum est laudemium, indèque si spectamus jus commune solvenda erit quinquagesima pars prætii prædii emphyteutici, ad rationem nempe scutorum duorum pro quolibet centenariio juxta *l. fin. versiculo & nè avaritia C. de iure emphyt. cum quindennium, ut pluriès ostendimus, successerit in locum laudemii, Capon. contro. 30. n. 39. repetit. post Tract. int. Doctor. litera X. Pinhey. de emphyt. par. 2. disp. 4. sect. 4. n. 32. Ricciardell. in Licæo Eccles. par. 2. cap. 8. §. 7. sect. 1. nu. 16. Tranchedin. consult. for. tom. 2. consult. 103. num. 39. Niger de laudem. tom. 1. qu. 1. num. 55. qu. 3. n. 17. in princip. qu. 5. n. 1. & qu. 20. num. 1. Amad. à Ponte eod. tract. qu. 4. num. 1. ubi Blancard. in not. num. 2. Burgius eod. tract. par. 1. insp. 1. num. 7. ubi in additione, Riecker Velitation. Academ. velit. 1. thes. 9. in princip. vers. sic licet laude-*

laudemium , Fulgin. de iure emphyt. tit. de laudem. qu. 1. num. 1. 5. 7. & 8. Amic. cod. tract. qu. 57. nu. 1. Caldas Pereyra cod. tract. lib. 4. cap. 16. n. 18. Gratian. disc. 180. n. 2. & Carol. Anton. de Luca ad erud. in animadvers. num. 1. cum seqq. & in obs. ad de Franch. decis. Neapolit. 201. num. 8. Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 14. n. 10. cum seqq. Fragos. de regim. Reipub. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 13. §. 1. num. 1. Costa de fact. & iur. scient. in respons. ad insp. 85. num. 23. & de rata qu. 112. num. 2. de Marinis alleg. 128. num. 12. lib. 3. Capan. de iure relev. par. 1. qu. 11. num. 3. Donad. de renunci. tom. 1. cap. 30. nu. 66. in princip. vers. facienda est, Fontanella de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 12. n. 2. Danza de pugna Doctor. tom. 3. cap. 3. in princip. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. fin. cas. 30. in princ. Rosignol. de contract. contract. 4. prenot. 4. num. 1. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. n. 55. Carpzov. respons. Iur. Electoral. Saxon. lib. 1. tit. 9. resp. 90. num. 1. Virvius decis. Neapolit. 496. num. 7. lib. 3. Borell. sum. decis. tit. 35. num. 11. tom. 1. Coler. dec. German. 33. nu. 1. Rota coram Card. Celso dec. 232. num. 3. & in recentior. decis. 150. n. 7. par. 1. & in terminis quinquennii Capon. contr. 30. art. 1. n. 6. repet. post Tract. int. Doctor. litera MM.

Sciendum autem est , taxam quinquennii esse
 3 variabilem, sicut taxam laudemii, quod vel au-
 geri, vel minui potest pacto, Statuto, vel con-
 suetudine Pinbeyr. de emphyt. par. 2. disp. 4. sect. 4.
 num. 32. Niger de laudem. qu. 4. art. 2. n. 16. tom. 1.
 Valasc. de iure emphyt. q. 39. n. 4. vers. in utroque,
 Tranchedin. consult. forens. to. 2. consult. 103. n. 40.
 4 cum seqq. ideoque quandoque est quinquagesi-
 ma, ut de iure communi, & Castellæ juxta l. fin.
 tit. 8. partit. 5. quandoque septuagesima, ut in
 Regno Siciliae, quandoque quartana, seu qua-
 drans, & quarta, ut in Terra S. Severini, ac ali-
 bi, quandoque tertiaria, seu terzena, seu tertia,
 ut in Gallia Subalpina, quandoque quinta, un-
 de quintellum dictum, ut in Electoratu, ac Du-
 5 catu Saxoniae, & apud Venetos juxta eorum
 Statut. lib. 6. cap. 4. & apud Blesenses, quandoque
 sexta, ut in Sabaudia, quandoque decima, ut
 6 Mantuae, Catanæ apud Regnum Siciliae ultra
 Pharum, & alibi, Capon. contr. 30. num. 37. vers.
 alibi decima, repet. post Tract. inter Doctor. lit. X.
 7 quandoque vigesima, ut Parmæ, de qua Saccus
 conf. 65. num. 451. Capon. loco mox citato in fine
 versic. Parmæ, quandoque trigesima, quando-
 que quadragesima, qualis est Placentiæ, & in
 8 nostro Lusitaniæ Regno quarantena, seu coren-
 tena vernacula lingua nuncupata juxta Ordina-
 tion. Reg. Portugall. lib. 4. in princip. & tit. 38. in
 princip. tit. 39. in princip. tit. 62. §. 48. tit. 64. in
 princip. & tit. 83. in princip. ubi Barbosa in Com-
 mentar. nu. 51. cum seqq. & alter Barbosa in cap.
 potuit 4. & fin. num. 19. de locat. Capon. contr. 30.
 num. 37. in fine versic. Parmæ, Caldas Pereyra de
 iure emphyt. lib. 4. cap. 16. n. 16. 18. & 21. Molina
 de contract. tract. 2. disput. 459. num. 14. Rebell. de
 oblig. justit. par. 2. lib. 12. qu. 6. num. 1. Fragos. de
 regim. Reipub. Christ. tom. 3. par. 3. lib. 6. disp. 13.
 §. 1. num. 1. post med. circa fin. vers. in Lusitania,
 & in fine vers. quare, Pinbeyr. de emphyt. parte 2.
 disp. 4. sect. 4. nu. 32. in princip. vers. & secundum
 Lusitanum jus, Amic. de iure emphyt. qu. 57. n. 1.
 9 vers. nam in Lusitania, quæ Ordinatio etiam in
 Emphyteusi Ecclesiastica habet locum, Pinbeyr.

de emphyteus. loc. cit. Ricker Velitation. Academic.
 Velit. 1. thes. 9. in princip. versic. scilicet laudem-
 mium, Amad. à Ponte de laudem. qu. 4. nu. 1. cum
 seqq. ubi Blancard. in not. num. 1. cum seqq. Burg.
 cod. tract. par. 1. insp. 1. n. 8. cum seqq. ubi in addit.
 num. 30. & insp. 6. sub num. 3. Niger cod. tract.
 tom. 1. qu. 1. num. 56. 60. 62. & 63. & qu. 3. n. 18.
 cum seqq. Gratian. disc. 180. num. 2. Lagunez de
 fructib. par. 1. cap. 13. nu. 3. Rosignol. de contract.
 contract. 4. prenot. 6. nu. 3. Capon. contr. 30. n. 39.
 vers. in aliis locis, Fulgin. de iure emphyt. tit. de
 laudem. q. 1. nu. 2. cum seqq. Capan. de iure relev.
 par. 1. q. 11. n. 3. Carol. Anton. de Luca in animad-
 vers. ad Gratian. disc. 180. n. 1. cum seqq. & ad de
 Franch. decis. Neapolit. obs. 201. nu. 8. vers. potest
 etiam, & n. 9. vers. consuetudine, Danza de pugna
 Doctor. tom. 3. cap. 3. circa fin. vers. est bene verum,
 Novar. de gravam Vassall. grav. 54. nu. 13. to. 2.
 Molfes. in consuetud. Neapol. par. 2. qu. 8. num. 8.
 Cancr. var. resol. to. 1. cap. 11. Piag. de consuetud.
 qu. 11. n. 334. & 446. Costa de ratione rate q. 112.
 nu. 2. Gibalin. de an. prest. lib. 4. cap. 4. consuet. 16.
 artic. 4. num. 6. Staihan jun. ref. 93. n. 1. Tholosan.
 syntag. jur. par. 3. lib. 25. cap. 16. num. 1. cum seqq.
 Carpzov. resp. jur. Electoral. Saxon. lib. 1. tit. 9.
 resp. 90. num. 2. cum seqq. Borell. sum. decis. tit. 35.
 nu. 12. cum seqq. tom. 1. Rota decis. 150. n. 7. par. 1.
 rec. quidquid sicco pede, & per transeam fen-
 tiat Manent de iure contract. livellar. pact. 9. n. 20. 10
 Ac sanè videtur nimis excessiva taxa quin-
 que pro centenario, & tamen viget hujusmodi 11
 consuetudo in territorio Cervien. de qua Rota
 decis. 165. num. 20. par. 10. recent. decis. 492. n. 4.
 par. 18. tom. 2. & longè magis excessiva illa de-
 cem pro centenario in Veronen. Civitate, de 12
 qua Alexand. conf. 5. nu. 8. cum seqq. lib. 5. Borell.
 sum. decis. tit. 35. num. 14. tom. 1. prout illa in Ci-
 vitate Mantuæ de laudemio excedente ferè tri- 13
 plum supra quinquagesimam, de qua Manent.
 conf. 106. num. 20. vol. 2. post suas decis. Mantuan.
 immò magis excessiva illa decem pro centenar- 14
 io, de qua Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 60.
 cas. 30. in princip. ubi hujusmodi laudemium ni-
 mis grave videri, illa texdecim pro centenario
 in terra Lombriasci apud Pedemontanos, de 15
 qua Amad. à Ponte de laudem. qu. 4. num. 3. in
 princip. Attamen in Civitate Cæsanæ quinden- 16
 nii taxa invariabilis est, nec partium conven-
 tione, nec contraria consuetudine, de qua Borell.
 sum. decis. tit. 35. tom. 1. alterari potest in ma-
 jori summa, etenim ibidem laudemium ex In-
 dulto Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII.
 redactum est ad taxam juris communis, quin-
 quagesimæ nempe, Rota coram Ubago decis. 81. 17
 num. 2. undè & quinquennium ad quinquagesi-
 mam tantum conferem taxandum ad instar lau- 18
 demii ad illam tantum partem redacti, Fulgin.
 Ca. d. de Luca de emphyteusi disc. 5. num. 9. Capon.
 contr. 30. num. 40. repet. post Tract. inter Doctores
 litera X. Rota coram Coccino decis. 714. num. 1. &
 per tot. Buratt. decis. 831. per tot. ubi receditur à
 decis. contraria 435. & in recent. decis. 247. n. 19.
 par. 3. decis. 400. num. 8. 7. 38. & per tot. par. 9.
 tom. 2. decis. 199. nu. 4. & per tot. par. 12. dec. 492.
 num. 1. cum seqq. par. 18. tom. 2. idemque puto 19
 practicandum in Statu Urbini, & in Civitate
 Eugubii ex simili Indulto Urbani VIII. regi-
 strato

Strato post *decif. 6. & 7. penès Paitell. expedit. caus. civil. seu decifion. Urbin. Card. de Luca de emphyteusi disc. 5. num. 3. 6. & per tot. & disc. 6. num. 4. Rota coram Card. Celso decif. 232. in princ. & num. 3. Priol. decif. 122. num. 6.*

Præterea non omittendum, quòd, si agatur de solvendo quindennio in maiori summa, quàm de iure communi, per Statutum, aut consuetudinem taxata, & existat emphyteuta Ecclesia, tunc quindennium venit solvendum iuxta dispositionem iuris communis. in quinquagesima nimirum, non verò iuxta Statutum, aut consuetudinem à Laycis introductam, sicuti pari forma solvendum esset laudemium per Ecclesiam in summa minori de iure calculata, non in maiori de consuetudine, aut Statuto, & sicuti vice versa in Emphyteusi Ecclesiastica solvendum esset Ecclesiæ Dominæ directæ laudemium per Emphyteutam in summa maiori, nempe in quinquagesima, si in summa minori per Statutum, aut consuetudinem sit taxatum, ob defectum potestatis laycalis super Ecclesia, *Niger de laudem. tom. 2. qu. 46. num. 32. cum seqq. quavis Molina de contract. tract. 2. disp. 459. num. 24. in fine.* postquam firmaverit, *Ordinationes* noltras Regni Portugalliæ taxantes laudemium in quadragesima vulgò (ut superius insinuavimus) in illis partibus appellata *quarantena*, seu *corentena*, non habere locum in Emphyteusi Ecclesiastica, subdit, standum esse consuetudini præscriptæ de solvendo laudemio in quadragesima in illo Regno, quæ opinio etiam in quindennio locum habere potest, si Ecclesia sit Dominæ utilis alterius Ecclesiæ Dominæ directæ, salvando huiuscemodi opinionem, si talis consuetudo fuerit mixta tam Clericorum, quàm Laycorum, acceptata videlicet tam à Clericis, quàm à Laycis, ut declarat *Niger de laudem. tom. 1. qu. 41. num. 19. cum seqq. & tom. 2. qu. 46. nu. 37. Oliva de for. Eccles. par. 1. qu. 34. num. 4. & consuetudo, Statutum, sive conventio* solvendi quindennium in maiori quantitate, probanda veniunt per Dominum directum, quoniam intentio manus mortuæ Emphyteutæ est fundata in dispositione iuris super quinquagesima tantum, sicuti idem practicitur in laudemio, *Blancard. in not. ad Amad. à Ponte de laudem. qu. 4. num. 4.*

Omitto, quòd non omnis consuetudo, neque omne Statutum ità adaniussum sunt servanda, ut, etiamsi taxent in nimis excessiva summa laudemium, veniat illud in eadem summa solvendum, & per consequens in eadem quindennium, quippè improbata videretur apud Astenses consuetudo solvendi laudemium ad rationem canonis unius anni, quæ sæpè est ad rationem quinque pro centenario, prout & in Gallia consuetudo recipiendi pro laudemio duplum pensionis, in Delphinatu medietas prætiæ Emphyteusis, & in nostra Lusitania, præsertim in ea regione, quæ est inter Durium, & Minium vulgò in illis Partibus *dentro Dourominho* pactum solvendi dimidium prætium, quod pro Emphyteusi, & melioramentis acciperetur, *Amad. à Ponte de laudem. qu. 5. num. 3. & 4. Niger eodem tract. tom. 1. qu. 3. num. 34. & 35, & qu. 20. n. 7. Molina de contract. tract. 2. disp. 459. num. 25. in princip. vers. quoniam.*

His deductis curiosa valdè, quantumvis parùm frequens, sese offert inspectio in casu, quo fundus emphyteuticus translatus in manum mortuam, sit minoris quantitatis scutorum quinquaginta, & tunc puto, nullum deberi quindennium, prout eo casu pariter nullum debetur laudemium, cum tunc quinquagesima pars prætiæ dictorum scutorum quinquaginta dari non possit ad normam, seu taxam præscriptam in vulgata *l. fin. C. de iure emphyt. de Luca Melphiten. ad de Franch. decif. Neapol. obs. 228. n. 2. vers. præterea quavis, Parlador. rer. quotid. lib. 1. cap. 3. §. fin. num. 2. Niger de laudem. tom. 2. qu. 12. num. 9. cum seqq. ubi nu. 22.* subdit rationem, quòd sicuti non solvitur annata Datarie Apostolicæ de Ecclesiastico Beneficio, cuius fructus non excedunt viginti quatuor Ducatos auri de Camera, ità non solvendum laudemium de emphyteusi æstimata infra quinquaginta scuta, hinc est, quòd stante Statuto, ut solvatur gabella de quolibet centenario, si res minoris vendatur centum, non debetur gabella, *Bertachin. de gabell. par. 3. memb. 3. n. 18. Carol. Anton. de Luca ad decif. de Franch. loc. cit. in princ.* hinc est, quòd Iudex deputatus pro causis summæ quingentorum, & ultra, est incompetentis in causis ad summam prædictam non ascendentibus, *Niger loc. cit. nu. 16.* hinc invito reo introduci nequit in S. Rotæ Romanæ Auditorio causa beneficalis, cuius fructus non attingunt Ducatos viginti quatuor, nec causa profana, nisi summæ quingentorum, vel rei illo prætio æstimabilis, vel mille, si ultra montes sint litigantes, indeque quotidie huiusmodi causæ à Rota avocantur, & committuntur uni Iudici, seu Prælato, hinc dictæ causæ Curiales, vel remittuntur ad Partes, *Niger loc. cit. num. 16.*

In nihilum obstante, quòd sicuti de Emphyteusi æstimata in quinquaginta, & ultra scutis laudemium solvitur pro rata eius, quo prætium excedit quinquaginta scuta, pariter illud videatur solvendum pro rata, quæ non attingit quinquaginta scuta, ità quindennium etiam solvendum videretur pro rata, quæ non attingit quinquaginta scuta, sicuti solvi debet de Emphyteusi æstimata in quinquaginta, & ultra scutis, cum dari possit casus, quòd defectus prætiæ sit in modico, proindeque non videatur excludendus Dominus directus à commodo quindennii pro rata, quia ex quamplurimis morivis per *Nigrum loc. cit. relatis num. 14. cum seqq.* patet adæquata responsio, ut sequitur.

I. Eo quòd videlicet etiamsi verba legis convenient in maiori parte actui, cui quis velit aptare legem, nisi penitus verba legis convenient toti actui, & dispositioni, minimè applicari potest legis dispositio.

II. Eo quòd quantumvis ad comprobationem læsionis, modicus excessus ultra dimidiam, faciat esse locum remedio vulgatæ *l. 2. C. de rescind. vend.* attamen modicus defectus præstat impedimentum, quominus emptor, vel venditor eo remedio agere possit.

III. Eo quòd etiam donatio non infinuata, & quingenta non excedens in modico, adhuc est valida.

IV. Tandem cum quindennium de iure sit quinquagesima, vel alia pars iuxta morem regionis,

gionis, profectò Ecclesia non potest obligari
30 absque solemnitatibus ad solvendum quinden-
nium in certa quantitate, in puncto *Niger de
laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 145. in fine
cum seqq.* ubi credit invalidam fuisse promissio-
nem solvendi quindennium in scutis septuagin-
ta quinque factam per Monachos Cistercienses
Congregationis Fulvensis ad favorem Canonico-
rum, & Capituli Patriarchalis Basilicæ Libe-
rianæ vulgò S. Mariæ Maioris de Urbe, *Capon.
contr. 34. artic. 1. num. 6. in med. vers. undè cum
Capitulum, repet. post Tract. int. Doctor. litera MM.*

ARGUMENTUM.

Ad exigendum quindennium à manu mortua Do-
mina utili non solum requiritur speciale manda-
tum Domini directi, sed etiam individuale, cum
specificatione videlicet, seu individuazione nomi-
nis proprii fundi, & certæ manus mortuæ, inimò
nec sufficit mandatum Procuræ generalissimum à
Domino directo constitutum cum libera ad exi-
gendum à quibuscumque personis, quæ de præ-
senti sunt, vel in futurum erunt, sibi debita, saltem
quoad præiudicandum iuri prælationis super alie-
natione, sed bene sufficit simile mandatum in ge-
nere ad exigendum quindennia à quibuscumque
manibus mortuis etiam absque specificatione, ac
individuazione priorum nominum fundorum
emphyteuticorum, & manuum mortuarum.

SUMMARIUM.

- 1 Per laudemii exactionem Dominus directus non potest prætere jus prælationis super venditione fundi emphyteutici, & laus Emi Corradini.
- 2 Ad exigendum quindennium à manu mortua requiritur specialissimum mandatum cum specificatione nominis proprii fundi, & manus mortuæ.
- 3 Nisi doceatur de mandato ad exigendum quindennia à quibuscumque manibus mortuis, etiam illis non specificatis, nec fundis.
- 4 Mandatum est stricti juris.
- 5 Genus non capit species alterius generis.
- 6 Procurator cum libera laudemium exigere non valet.
- 7 Solummodò rectè solvitur creditori, vel Procuratori habenti mandatum speciale ad recipiendum debitum.
- 8 Procuratori etiam cum libera ad vendendum, non potest præterium recipere citrà speciale mandatum ad recipiendum præterium.
- 9 Ratificari potest factum Procuratoris putativi.
- 10 Declaratur dictum Burg. de laudem. parte 1. inspect. 4. in addit. num. 126. ad num. 10.
- 11 Mandati fines excedens dicitur falsus Procurator.
- 12 Creditor rei venditæ nequit præterium recipere.
- 13 Procurator generalis cum libera ad exigendum à quibuscumque debitoribus Domini directi, potest exigere laudemia absque alio speciali mandato.
- 14 Procurator habens in mandato facultatem faciendi quidquid Dominus posset, si esset præsens, exigere potest quindennia.
- 15 Paria sunt habere mandatum speciale, vel generale cum libera.
- 16 Opinio Burg. de laudem. par. 1. inspect. 4. nu. 58.

& in addit. num. 128. refellitur.

17 Eiusdem opinio declaratur.

18 Ex laudemii exactione facta à Procuratore cum libera, adhuc remanet illasum jus prælationis in quocumque alio futuro casu alienationis Emphyteusis.

19 Habenda est ratio eorum, quæ frequenter accidunt.

20 In mandato generali, seu cum libera non venit facultas exigendi quindennia tanquam specialiter demandari solita.

21 Nec veniunt ea, quæ constituens verisimiliter non faceret.

22 Verisimile non est, quòd constituens velit emphyteuticare manui mortuæ, ab eaque quindennia exigere cum notabili præiudicio.

23 Ex quietantia Procuratoris probatur exbursatio pecunie.

24 Inverisimile est, quòd quis pro exactione quinden-
nium velit renunciare iuri prælationis super alienatione.

25 Verba generalia generaliter intelligenda.

CAPITULUM LXXVIII.

Cum non semper Dominus directus per se
exigere valeat quindennium à manu mor-
tua Domina utili, seu Emphyteuta, vel ex causa
impedimenti, vel absentia à loco exactionis,
vel ex alia simili, sed per Procuratorem illud
exigere curet (quod facere posse non dubita-
mus) tam ad effectum indagandi, an bene so-
lutum sit, quàm etiam ad effectum recognoscen-
di Dominam utilem, seu in Emphyteutam ma-
nuum mortuam, prout in talem recognosciti intel-
ligitur quæcumque persona privata, ab illa lau-
demium exigendo, adeò, ut per laudemii ex-
actionem Dominus directus non possit postea
prætere ius prælationis super venditione
ipsius fundi emphyteutici ex traditis per *Nigr.
de laudem. tom. 1. qu. 30. nu. 11. cum seqq. & per
tot. & qu. 31. num. 36. in princip. versic. in casu
autem, Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 23. num. 13.
Eminentiss. D. Cardin. Corradinus, olim strenuus
in Urbe Advocatus, ac postea Pontificius Au-
ditor, & S. Cong. Concilii Præfectus, de iure præ-
lation. qu. 31. num. 99. oriri solet contentio inter
manum mortuam solventem, & Procuratorem
recipientem, ac etiam inter principalem, seu con-
stituentem, super facta solutione quindennii, an
nempè bene, vel malè solutum sit, quod depen-
det ab inspectione, an Procurator recipiens ha-
buerit in mandato facultatem exigendi quoque
quindennium, aliàs manus mortua malè sol-
vens, tenebitur iterum solvere Domino directo,
vel illius legitimo Procuratori, ac repetere ab
eodem primo Procuratore recipiente, reportata
ad hunc effectum cessione Jurium à Domino di-
recto, quo in casu ipse Dominus nolit experi-
iura sua adversus prædictum primum Procura-
torem, undè ad indicandum qualitatem legiti-
mi Procuratoris, cui tutò solvi possit quinden-
nium, & cui solvendo, manus mortua recogno-
sci censeatur in Dominam utilem, adnectimus
in præsentia, quòd ad exigendum quindennium
à manu mortua Domina utili non solum requi-
ritur speciale mandatum Domini directi, sed
etiam individuale, cum specificatione, seu indi-
viduatione nominis proprii fundi, & certæ ma-
nus*

nus mortuæ, immò nec sufficit mandatum Procurator generalissimum à Domino directo constitutum cum libera ad exigendum à quibuscumque personis, quæ de præsentibus sunt, vel in futurum erunt, sibi debita, saltem quod præiudicandum iuri prælationis super alienatione, sed bene sufficit simile mandatum in genere ad exigendum quindennia à quibuscumque manibus mortuis etiam absque specificatione, ac individuatione priorum nominum fundorum emphyteuticorum, & manuum mortuarum, etenim cum per exactorem quindennii Dominus directus consentire intelligatur, quod manus mortua acquirat emphyteusim, perque consequens patiatur habere emphyteutam potentem, ac difficilioris conventionis, immò prætere amplius non possit prælationem in venditione rei emphyteuticæ forsitan, quanvis raro per eandem manum mortuam faciendam, præiudicium huiusmodi irreparabile, ac perpetuum inferre nequit Procurator suo Domino, seu Principali habens mandatum quantumcumque libera, ad exigendum debita à quibuscumque, illud tamen non habens ad exigendum etiam à manibus mortuis, vel saltem à manu mortua, quidquid sit, si facultatem habeat in mandato ad exigendum quindennia à quibuscumque manibus mortuis, etiam illis non specificatis, nec fundis, veluti in simili de laudemio firmat Niger de laudem. qu. 31. n. 23. cum seqq. ac signanter num. 39. circa fin. vers. & cum mandatum speciale cum n. seqq. tom. 1. cui circa primum calum famulatur viva ratio super præsumpta, ac verisimili mente constituentis, quod voluerit, ut eius mandatum, quò minus posset, præiudiciale intelligeretur, uti stricti Juris cap. qui ad agendum 4. de Procurat. in 6. Clem. non potest 2. eod. proindeque non extendendum ad exigendum quindennia sub prætextu generalitatis mandati ad exigendum debita à quibuscumque personis, & consequenter Procurator ita constitutus, intelligitur exigere quidem posse à persona, quæ sit ejusdem conditionis, & à qua Dominus directus certè sperare possit commoda, eamque facilitate convenire in casu cessationis in solutione canonis, undè non facta mentione de facultate exigendi quindennia à manu mortua, non venit mandatum generale ad eum casum extendendum ob perpetuum, & irreparabile præiudicium Domini, cum, sicut genus non capit species alterius generis, ita & species non capit individua alterius speciei, nec mandatum ad recipiendum debita ab una specie personarum, censetur datum etiam ad recipiendum ab alia specie, qualis est manus mortua, seu ab alio individuo non contento sub specie, vel genere expresso, præsertim quando, ut in casu, subest causa, & ratio non faciendi extensionem, veluti in specie laudemii Niger de laudem. tom. 1. q. 31. num. 39. in princip. vers. & consequenter, & circa fin. vers. & cum mandatum, & num. 40. in princip. ac in puncto quindennii Rota cor. Bichio dec. 483. num. 50. cum seqq. & decis. 517. num. 22. cum seqq. tom. 2. repetit. post Tract. in ordine la IV. & V. int. Decision. S. Rot. Rom. Procurator verò etiam cum libera, non habens tamen speciale mandatum ad exigendum quindennium, quasi quò agatur de consueto abusu Notariorum in extensione

clausularum à partibus ut plurimum inexcogitatarum, per exactorem huiusmodi nullam, vel saltem minus legitimam non potest remittere jus constituentis, illi præiudicium notabile inferendo super indè præsumpta renunciatione, seu remissione juris prælationis in venditione postea forsitan, quantumvis raro per manum mortuam faciendam de re emphyteutica, nec non super recognoscendo eandem manum mortuam in Emphyteutam, seu Dominam utilem, quæ ratione potentis, & diversi fori efficitur difficilioris conventionis tam in casu cessationis in solutione canonum, quam in solutione quindenniorum, ut in simili de Procuratore cum libera, 6 non indè tamen laudemium exigere valente, Niger. de laudem. tom. 1. qu. 31. num. 26. in fine versic. attamen quia, & num. 27. in princip. cum n. seqq. ac signanter num. 29. in fine vers. dicendum videtur.

Nec solvi rectè potest, nisi Creditori, vel Procuratori habenti mandatum speciale ad recipiendum debitum l. vero Procuratori 12. in princip. l. qui hominem 34. §. Si Titium 3. ff. de solution. de Luca Melphiten. ad Golin. de Procurat. par. 2. cap. 1. n. 13. undè est, quòd Procurator etiam cum libera ad vendendum, non potest pretium rei venditæ recipere citrà speciale mandatum ad recipiendum præteritum, ad text. in l. vero Procuratori 12. l. qui hominem 34. §. Si Titium 3. ff. de solution. l. quia & solvi ei potest 11. ff. de pact. l. sed si unius 17. §. Procuratorem 15. ff. de iniur. l. 1. §. Igitur 12. ff. de exercitor. action. l. si Procurator 6. ff. de condit. indebit. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 15. n. 16. & cap. 23. n. 6. Marta de Clausul. claus. 26. n. 2.

Hæc quoad primum casum in nostra resolutione, quòd ad secundum autem ad verendum est, nè solvatur quindennium, nisi vero Procuratori, aliàs illud solvendo Procuratori putativo, qui nempè vulgò putabatur talis, cum agatur de duplici Domini directi præiudicio, quale considerari potest in quindennii exactione tam ex eo, quòd fiat solutio in magna quantitate personæ non legitimæ, sicque non bene solvatur, quam ex eo, quòd per receptionem huiusmodi Dominus directus videatur renunciare juri prælationis in venditione, & patiatur jura utilia transferre in personam potentem, qualis est manus mortua, quidquid sit, si ageretur de levi præiudicio, tantòque magis, si Dominus directus scivisset exactorem factam fuisse illius nomine, vel aliquo modo illam ratificasset, de ipsa quietando prædictum Procuratorem putativum, Niger de laudem. tom. 1. qu. 29. artic. 7. n. 1. cum seqq. & per tot. & qu. 31. n. 14. quanvis Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. in addit. n. 126. ad n. 50. putet rectè solvi Procuratori putativo, quòd putarem habere locum quoad inducendam liberationem solventis, non autem quòd ad alios effectus; aliter quis sine speciali mandato pretium recipiens, dicitur falsus Procurator, tanquam fines mandati egressus cap. cum dilecti 22. de rescript. l. diligenter 5. ff. mandat. l. falsus Procurator 19. C. de furt. immò in fortioribus videmus, quòd creditor rei venditæ nequit pretium recipere l. à Divo Pio 15. §. Sed si emptor 7. ff. de re judic. & tamen dicitur habere mandatum debitoris l. si pignori 29. ff. famil. hercisc.

Quibus positis non desunt sequentia occurrere objecta contra nostram resolutionem quoad primum casum in illa positum.

I. Nempè, quia, sicuti Procurator generalis Domini directi cum libera, seu generaliter datus ad exigendum, & solutiones recipiendum à quibuscumque debitoribus ejusdem Domini, adque alio speciali mandato potest exigere laudemiam à novis Emphyteutis veris debitoribus in jure laudemiorum ipsi Domino, ut advertit *Burg. de laudem. par. 1. inspect. 4. n. 58. & in addit. n. 128.* ita, arguendo à laudemio ad quinquennium, quod fraternizat, videretur, quod Procurator cum libera, vel aliis clausulis illi æquipollentibus, veluti cum potestate faciendi quidquid Dominus posset, si esset præsens, exigere posset quinquennia *l. creditor. 60. §. Lucius Titius 4. ff. mandat. Rota in recentior. dec. 436. n. 22. cum seqq. par. 19. tom. 2.*

II. Quia paria sunt habere mandatum speciale, vel generale cum libera tam in contractibus, quam in Judiciis *cap. qui ad agendum 4. §. fin de Procurator. in 6. l. nam & nocere 12. ff. de pact. l. Procurator, cui generaliter 58. l. mandato 60. ff. de Procur. l. sed si unius 17. §. Procuratorem 15. ff. de injur. l. jussurandum, quod ex conventionione 17. §. fin. ff. de jure jur. l. transactionis 7. C. de transact. Girba obs. 69. n. 2. Andreol. contrav. 183. nu. 4. Gratian. disc. 56. n. 12.* ergò habens mandatum cum libera rectè exigere videtur quinquennium, ac si haberet speciale mandatum ad illud exigendum.

Veruamenenè stabilita remanet resolutio quoad primum casum in illa positum, in nihilum facientibus enunciatis objectis.

Non quidem obstat I. Objectum.

I. Quia opinio *Burgii* relicta à *Nigro* de laudem. tom. 1. qu. 31. nu. 22. in fine versic. notandum tamen, & n. 26. circa fin. vers. attamen quia cum nu. seqq. quanvis in loco errato, ut ipse *Niger* malè supponit, in par. 1. inspect. 9. n. 15.

II. Quia opinio *Burgii* ad summum procederet ad effectum benè solvendi, & liberandi debitorem, seu solventem, non autem ad effectum præjudicandi Domino per hujusmodi solutionem, ac respectivè exactionem in jure prælationis super venditione, cui renunciare, & quam remittere non indè præsumeretur Dominus eo modo, quo præsumeretur, si ipse exigeret.

III. Quia quanvis laudemium, & quinquennium inter se fraternizent, non tamen semper ab uno ad aliud benè arguitur, & signanter in præsententi, ob diversum præjudicium, quod infertur Domino ex solutione laudemii, aut quinquennii, & quidem levius, ac temporale, ex laudemio, gravius autem, perpetuum, ac irreparabile ex quinquennio, cum ex solutione laudemii, ac respectivè illius exactione facta à Procuratore generali cum libera pro Emphyteusi possessa per personam privatam non propterea cessat perpetuò jus prælationis, sed benè illud remanet illæsum, in quocumque alio futuro casu alienationis, ut ponderat *Niger* de laudem. qu. 30. nu. 54. in princip. tom. 1. in casu autem nostro ex solutione quinquennii, ac illius respectivè exactione cessat perpetuò jus prælationis competiturum Domino, si ejus Procurator quinquennium non exegisset, quandoquidem sperari non potest

casus alienationis Emphyteusis possessæ à manu mortua, quæ respectu possessoris dicitur inalienabilis, vel non nisi cum magna difficultate, quæ impossibilitati æquiparatur, vel non nisi petrarò, ita, ut ob alienationis difficultatem, & raritatem nulla habenda sit de ea ratio, sed solummodò de alienatione frequenti ad text. in *l. nam ad ca 5. ff. de legib.* proindeque in mandato generali, seu cum libera non venit facultas exigendi quinquennia tanquam specialiter de mandari solita *Solorzan. in Politic. lib. 3. cap. 5. fol. 274. versic. y assi, Barbosa de clausul. claus. 35. n. 2. Rota in recentior. dec. 27. n. 12. in fine par. 13.* nec veniunt ea, quæ constituens verisimiliter non faceret ob desperata jura dominicalia consistentia in laudemii, & devolutione, *Cyriac. contr. 278. nu. 60. Card. Mantica de tacit. & ambig. convention. tom. 1. lib. 7. tit. 16. n. 34. & 37.* verisimile autem non est, quòd tanta facilitate constituens vellet manui mortuæ in Emphyteusum concedere, ab eaque quinquennia exigere cum notabili præjudicio, *Card. Mantica de tacit. lib. 7. tit. 16. n. 41. tom. 1. Galeot. contr. 29. n. 3. cum seq. tom. 2. Rota coram Bichio dec. 541. nu. 34. tom. 2.* & forsitan Dominus directus ad compensandum damnatum, quod sentiret ex transitu Emphyteusis ad manum mortuam, augeter canonem.

Non obstat II. Objectum, quia ad summum locum haberet quoad liberandum manum mortuam solventem, non autem quoad perpetuum præjudicium Domino directo inferendum circa præsumptam remissionem juris prælationis in venditione ortam ex quinquennii exactione, ut mox insinuavi, quia quinquennium solutum etiam extraneo, præsertim sciente, & patiente Domino, multòque magis cuicumque Domini Procuratori, operari quidem debet liberationem solutionis, acti solutio verè ipsi Domino facta esset, eique pecunia soluta pervenisset, cum verè ex quietantia Procuratoris apparebit, exbursum fuisse, *l. solutum 11. §. Solutam 5. ff. de pignorat. act. & notat Burgius de laudem. parte prima inspect. 4. in addit. n. 133. cum seq.* nè debitor bis solvere cogatur contra Juris tramites, sed non operari debet alium effectum præjudiciale Domino ex indè præsumpta remissione juris prælationis.

Vindicata resolutione quoad I. Casum, restant objecta deducenda quoad II. Casum, illaque postea etiam vindicanda.

I. Igitur Objectum in eo consistit, quòd, sicuti in I. casu resolutionis habemus, requiri in mandato Procuræ ad quinquennium exigendum, præcisam individuationem, seu specificationem tam fundi, quam manus mortuæ, ita videretur eodem pacto, requiri etiam individuationem tam fundi, quam manus mortuæ, non autem sufficere (ut in II. Parte, seu II. Casu proposito firmamus) generale mandatum ad exigendum quinquennia à quibuscumque manibus mortuis pro quibuscumque fundis, cum possit dari, quòd Dominus directus non curet, præferri in alienatione certi fundi forsitan ob minorem ad illum affectionem, vel ob incommodum ex illius distantia, vel ob aliam similem causam, ideoque contentus sit quinquennium recipere, nec non juri prælationis hac via renunciare, è contra verò curet, præferri in alienatione alterius fundi

forſitan ob majorem ad illum affectionem, vel ob commodum ex illius vicinitate, vel ob majorem illius culturam, vel ob aliam ſimilem cauſam, ſicque firmando, mandatum ſufficere ad exigendum quindennia in genere à quibuſcumque manibus mortuis de quibuſcumque fundis, notabile inducit præjudicium Domino, qui, patiendo quindennia generaliter exigi, ſibi generaliter præjudicat in jure prælationis ſuper omnibus ſuis fundis, quod durum propemodum videtur, ac nimis inveriſimile.

24 II. Objectum cõ tendit, quòd verba quantumvis generalia, veniunt reſtringenda, quò minus lædant proferentem, & præſertim ad evitandum abſurdum, operari debent unum tantum effectum veriſimilem, ac cogitatum quoad liberationem quarumcumque manuum mortuorum ſolventium tali Procuratori, non autem alium diverſum effectum, & quidem præjudiciale, inveriſimilem, ac incogitatum, quòd quis exactione quindenniorum præſumatur velle renunciare juri prælationis ſuper alienatione omnium ſuorum fundorum *l. creditor 60. §. Lucius 4. ff. mandat. l. ſcire oportet 13. §. Aliud 2. ff. de excuſat. tut. l. 1. ff. nè quid in loc. publ. Barboſa axiom. 222. n. 39. cum ſeqq.*

Nihilominus adhuc reſolutio etiam quoad II. Caſum, ſeu partem bene firmata apparet, prout jam demonſtratum quoad I. Caſum, ſeu partem, in nihilũ moventibus recenſitis Objectis.

25 Non enim obſtat I. Quia ſibi imputare debet Dominus directus, quòd uſus fuerit ad committendum exactionem quindenniorum generalitate tam fundorum, quam manuum mortuorum ſciens, vel ſcire ſaltem (quod ſatis eſt) præſumptus, quòd ex receptione quindenniorum cenſeretur voluiſſe renunciare juri ſuo ſuper prælatione, aliàs ſi ſuper aliquo ex ſuis fundis prætenderet, ſeu intentioneret quandoque præferri eveniente caſu alienationis, non ſane concederet mandatum ad exigendum quindennium in genere ab omnibus manibus mortuis, ſed facile mentem ſuam aperiret ſpecificando à quibuſnam manibus mortuis, & de quibuſnam fundis vellet, quòd Procurator quindennia exigeret, unde in tali caſu verba generalia ita generaliter producere debent effectum eorum *l. 1. §. Generaliter 1. ff. de legat. præſtand. l. regula 9. §. Fin. ff. de Fur. & fact. ignor. l. 1. §. Inſtitutio 4. ff. de offic. Præſect. Urb. l. qui jure militari 7. l. in fraudẽ 15. ff. de teſtam. milit. l. Balista 32. ff. ad Senatusconſult. Trebellian. l. 1. §. Quod autem 3. ff. de aleator. Barboſa axiom. 222. nu. 36. generalis enim mentio idem operatur quoad omnia, quod ſpecialis quoad ſingula *l. ſi duo 51. ff. de adminiſtr. tut. l. ſi Chorus 79. ff. de legat. 3. Barboſa axiom. 106. nu. 15.**

Non obſtat II. Quia non eſt caſus inveriſimilis, ac inopinatus præſumi quem velle renunciare prælationi ſuper omnibus fundis de dominio directo ex ſola receptione quindenniorum, prout ex receptione laudemiorum, quando, ut in caſu expreſſe committitur alteri eorum exactio mediante mandato Procuræ ad exigendum quindennia à quibuſcumque manibus mortuis, cum nulla major ratio militet, quòd quis cenſeatur renunciare prælationi per receptionem quindennii ab una manu mortua, quam à pluribus manibus mortuis.

A R G U M E N T U M.

Tutor, ſivè Curator, licet habeant mandatum à lege, non tamen poſſunt conſentire translationi Emphyteuſis in manum mortuam, nec exigere quindennium à manu mortua pro fundo emphyteutico, ſeu de directo dominio pupilli, vel minoris, abſque Contutore, ſivè Concuratore, cæteriſque ſolemnitatibus in alienatione bonorum minoris requiſitis, & ſi de facto aliter Emphyteuſim in manum mortuam transferri conſenſerint, vel aliter quindennium exegerint, non inde præjudicant pupillo, ſeu minori, vel adulto Dominis directis, ad effectum recognoſcendi manum mortuam in Dominam utilem, ſeu emphyteutam, vel ſaltem ad effectum eiſdem præjudicandi in jure prælationis ſuper alienatione forſitan quandoque à manu mortua facta.

S U M M A R I U M.

- 1 Tutor, & Curator pleniffima polleant auctoritate in faciendis quidem utilibus pupillo, & minori.
- 2 Tales habent mandatum à lege.
- 3 Tutor, ſivè Curator non poſſunt emphyteuticare manui mortuæ, ab eaque quindennium exigere.
- 4 Ex conceſſione Emphyteuſis ad favorem manus mortuæ amittitur ſpes devolutionis, & laudemiorum, ac cenſetur remiſſum jus prælationis.
- 5 Tutor. aut Curator abſque ſolemnitatibus non poſſunt emphyteuticare ad favorem manus mortuæ, nec laudemium ab ea recipere.
- 6 Actus petendi laudemium non eſt alienatio.
- 7 Ex emphyteuticatione facta ad favorem manus mortuæ amittitur ſpes alienationis, & devolutionis.
- 8 Recepto uno, alteri cenſetur renunciatum.
- 9 Pupillus, & minor ſtare debent locationi factæ à Tutore, & Curatore.
- 10 Tales ſtare non tenentur locationi factæ ad longum tempus, ſi facta fuerit abſque ſolemnitatibus, & Decreto Judicis.
- 11 Tutor mandatum habet à lege.
- 12 Procurator etiam cum libera non poteſt emphyteuticare manui mortuæ, ab eaque quindennium recipere.
- 13 Tutor in damnosis pupillo non habetur pro Domino.
- 14 Ex petitione quindennii invalida, non cenſetur ſublata electio beneficii prælationis.
- 15 Pupillus, & minor effecti majores poſſunt agere ad verſus manum mortuam emphyteutam.
- 16 Niſi toleraverint diu manum mortuam.
- 17 Et niſi conſtet de verſione utilitatis.

C A P I T U L U M LXXIX.

Quavis Tutor, & Curator, utpote à lege, vel ab homine conſtituti adminiſtrationi rerum alienarum pleniffima polleant facultate, & auctoritate in faciendis quidem utilibus pupillo, & minori, ſeu adulto ex *tot. tit. Inſtitution. & ff. de authorit. tutor. & tot. tit. C. de authorit. præſt. ex tot. tit. ff. & C. de adminiſtrat. ex tot. tit. C. de præd. min. ex tot. tit. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cur. ſunt, ex tot. tit. ff. de teſtam. tutel. ex tot. tit. ff. de tutel. ex tot. tit. ff. de tutor. & curator. dat. ab eis, qui jus dandi habent, uti habentes mandatum à lege,*

lege, *Colin. de procurator. par. 2. cap. 4. num. 1.* nihilominus non adeò libera, & effrenata potestate uti possunt, nec debent in re mixta, sive vergente partim ad commodum, & partim ad incommodum, seu præjudicium pupilli, & minoris, prout exactio debiti, per quam aliquod notabile interatur detrimentum pupillo, & minori, sive inducatur aliqua renunciatio juri competituro, proindeque in presenti monemus, quòd Tutor, sive Curator, licet habeant mandatum à lege, non tamen possunt consentire translationi Emphyteusis in manum mortuam, nec exigere quindennium à manu mortua pro fundo emphyteutico, seu de directo dominio pupilli, vel minoris, absque contutore, sive concuratore, ceterisque solemnitatibus in alienatione bonorum minoris requisitis, & si de facto aliter Emphyteusim in manum mortuam transferri consenserint, vel aliter quindennium exegerint, non inde præjudicant pupillo, seu minori, vel adulto Dominis directis ad effectum recognoscendi manum mortuam in Dominam utilem, seu emphyteutam, vel saltem ad effectum eisdem præjudicandi in jure prælationis super alienatione forsitan quandoque à manu mortua facta, quia consentiendo translationi Emphyteusis ad manum mortuam, ab eaque petendo, ac exigendo quindennium, per indirectum faciunt duriores, ac deteriores conditionem pupilli, & minoris respectu possessoris, cum pariantur investiri personam potentem, qualis est manus mortua, præcipue respectu ad pupillum, & minorem dominos directos, cumque patiantur solvi quindennium in præjudicium juris prælationis competituri pupillo, & minori super alienatione, sicque ex facto Tutoris, & Curatoris, si illud substineretur, duplex oriretur pupillo, & minori præjudicium, utrumque quidem perpetuum, ac irreparabile, unum videlicet ob desperatam devolutionem, & laudemia, aliud ob inde remissum ius prælationis, veluti in simili de laudemio *Niger de laudem. tom. 1. qu. 31. n. 41.*

3
4
5

si enim Tutor, aut Curator de per se soli absque solemnitatibus adhiberi solitis in alienatione bonorum minoris consentire nequeunt translationi Emphyteusis ad manum mortuam, nec laudemium ab ea recipere *Niger de laudem. tom. 1. qu. 31. num. 41. cum seq. tom. 1.* quantò minus poterunt eandem manum mortuam investire, & quindennium, quod est perpetuum laudemium, recipere.

In nihilum refragante, quòd sicuti Tutor, & Curator alias personas privatas investire possunt absque contutore, & concuratore, reliquisque solemnitatibus in alienatione bonorum minoris servandis, ab aliisque Emphyteutis non manibus mortuis, sed personis privatis possunt pariter laudemia exigere, hocque modo per hujusmodi exactorem excludere pupillum, ac minorem à debita præstatione, illis in acquirendo præjudicantes, cum actus petendi laudemium non sit alienatio, *Caldas Pereyra de jure emphyt. lib. 4. cap. 11. nu. 34.* ubi ita servari in praxi *Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. nu. 54. cum seqq. & qu. 31. nu. 40. in fine versiculo ex qua resolutione, Gaballin. milleloqu. par. 1. milleloqu. 13. nu. 1.* ita & poterunt absque contutore, & concuratore per medium exactoris quindennium excludere à

6

prælatione, arguendo à laudemio ad quindennium, quod argumentum, ut passim inveniavi, validum est, quia Tutor, & Curator possunt quidem investire privatum, ab eoque exigere laudemium, cum eo casu præjudicium pupilli, & minoris sit tantum temporale, facileque reparabile, non propterea cessante in perpetuum jure prælationis, sed semper illæso, ac salvo remanente in quocumque alio futuro casu alienationis, nec etiam cessante in perpetuum spe devolutionis, non tamen possunt investire manum mortuam, ab eaque quindennium exigere, cum è contra eo casu præjudicium sit perpetuum, ac irreparabile, immò multiplex, cessante subinde in perpetuum jure prælationis ob desperatam alienationem rei penes manum mortuam, illiusque devolutionem, nec non penitus oblatam potestatem cogendi manum mortuam, ut extrà manus suas ponat, ac evacuet Emphyteusim, ut ad propositum respondet *Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. nu. 54. cum seqq. & qu. 31. num. 41. cum seq.* nec satisfacit ratio, quòd satis consultum remaneat indemnitati pupilli, seu minoris mediantibus quindenniis, quia immò semper utilius est laudemia recipere, quam quindennia, cum intrà breve tempus plures sequi possint alienationes, subindeque plura percipi laudemia, è contra verò intrà quindecim annos unum tantum percipi laudemium; undè est quòd solus Dominus directus, dummodò non sit pupillus, aut minor, bene potest, si velit, investire manum mortuam, ab eaque laudemium, & quindennium recipere, pariendo hac via exclusionem à jure prælationis, & coactionis ad evacuandum Emphyteusim, cum debeat esse uno contentus, vel quindennio, vel prælatione, & facultate cogendi ad evacuandum, receptoque uno, alteri censeatur renunciatum, in puncto *Niger de laudem. qu. 30. nu. 97. tom. 1.* quod facere posse Tutorem, & Curatorem nequaquam congruit.

7
8

Nec obstat, quòd sicuti pupillus, & minor stare debent locationi factæ à tutore, & curatore *Pacion. de locat. & conduct. cap. 8. nu. 28.* ita stare debent investituræ, in tantum enim stare debent locationi, in quantum illa facta fuerit juxta facultates tutoris, & curatoris, nempè ad modicum tempus, aliàs locationi factæ ad longum tempus stare non tenentur, si appareat factam fuisse absque solemnitatibus, & Decreto Judicis, *Pacion. loc. cit. nu. 31.* sicque nec tenebuntur stare investituræ in manum mortuam factæ, ex eo, quòd illa non solum est ad longum tempus, sed in perpetuum.

9
10

Minus obstat, quòd tutor uti habens à lege mandatum liberum *l. Titium, & Mevium 47. ff. de administrat. tut. l. qui fundum 7. §. Si tutor 3. ff. pro emptor. l. interdum 56. §. Qui tutelam 4. ff. de furt. l. tutor 26. ff. de administrat. tut. l. Praeses 12. C. de transactio. Novell. ut ii, qui obligat. se haber. perhib. res minor. glos. in l. mandato generali 60. ff. de Procurator. Gutierrez de tutel. & cur. par. 1. cap. 1. nu. 15. Galganet. eod. tractat. lib. 1. tit. 1. nu. 19. & lib. 3. qu. 1. nu. 34. cum seqq. Thomaf. eod. tractat. tit. 19. cap. 62. num. 463. cum seqq. Galter. prax. tutelar. par. 1. Rubr. 1. n. 6. potest facere omnia, quæ facere possunt Procuratores habentes mandatum cum libera, quia immò in superiori Cap. docuimus, non posse hujusmodi Procuratores emphy-*

11
12

S U M M A R I U M .

- 13 phyteutare manni mortuæ, ab eaque quindennium recipere. Omisso, quod tutor in danio-
 14 sis pupillo non habetur pro Domino *l. ab agna-
 to 12. l. fin. ff. de curatore furios. l. qui fundum 7. §. Si
 tutor. 3. ff. pro emptor. Montan. de tutel. cap. 31.
 effect. 1. nu. 5. nec ex petitione quindennii invali-
 da, censetur sublata electio beneficii prælatio-
 nis, Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. num. 135. in
 fine vers. ex petitione laudemii.*

- Velim autem, resolutio intelligatur cum gra-
 no falis, quod nempe pupillus, & minor effecti
 maiores, si nolint ratum habere huiusmodi tran-
 situm Emphyteusis in manum mortuam, &
 quindennii receptionem sequutum, & sequutam
 ex facto tutoris & curatoris, poterunt, prius ta-
 men restituto quindennio exacto eidem manui
 mortuæ solventi, ne aliis locupletentur cum alie-
 15 na iactura, agere adversus ipsam manum mor-
 tuam pro vindicatione fundi emphyteutici, vel
 intentare utile ius prælationis in casu, quo ille
 venditus reperiatut, Niger de laudem. quest. 30.
 n. 122. in fine vers. licebit illi to. 1. Aliàs si pupil-
 16 lus, aut minor effecti maiores toleraverint ma-
 num mortuam perseverare in possessione fundi
 emphyteutici, ab eaque canones, ac quinden-
 nium receperint, censentur ratificare præceden-
 tem investituram, quindenniique exactioem
 factam per tutorem, seu curatorem, sibi que præ-
 iudicant, dummodò habuerint scientiam illius
 nullitatis, ac si ab initio contractus tutorio, seu
 curatorio nomine gestus, esset validus *l. si pro-
 ponas §. 1. ff. de inoffic. testam. l. si præteritus §. ff.
 de bonor. possess. contr. tabul. l. Paulus hodiè l. non
 tantum verbis §. ff. rem rat. haber. l. 1. & fin C. si
 mai. fact. alien. rat. hab. Bersan. de pupill. cap. 2.
 qu. 35. num. 5. 15. & 18. Hodiern. ad Surd. decis.
 Mantuan. 70. nu. 3.*

- Præterea crederem, quod tutor, sive curator
 absque contutore, & concuratore, nec non ci-
 trã solemnitates possint investire manum mor-
 tuam, ab eaque quindennium petere, etiam ad
 effectum præiudicandi pupillo, seu minori tam
 in prælatione, quam in facultate cogendi ma-
 num mortuam ad ponendum in personam capa-
 17 cem, si ex circumstantiis constet de versione in
 utilitatem pupilli, seu minoris, & probetur pen-
 satis pensandis, præponderare utilitatem præiudicio,
 veluti in puncto manus mortuæ Niger de
 laudem. tom. 1. qu. 31. nu. 42. in fine versiculo cre-
 derem.

A R G U M E N T U M .

Pater, sive alius Ascendens, ex privilegio, seu vi, &
 effectu patriæ, vel ascendentalis potestatis habens
 usumfructum super bonis adventitiis, seu maternis
 filii, & alterius descendens, proindeque dictus
 legitimus administrator bonorum illius, habensque
 mandatam à lege, non tamen potest investire, seu
 consentire, ut transeat Emphyteusis adventitia in
 manum mortuam, nec ab ea quindennium exigere
 pro fundo de proprietate filii, sive alterius descen-
 dentis ad effectum recognoscendi manum mor-
 tuam in Dominam utilem, vel saltem ad effectum
 præiudicandi filio, vel alteri descendenti in præla-
 tione super alienatione, inque facultate cogendi
 manum mortuam ad ponendum in caput liberum.

- 1 Tutor, & Curator non possunt investire manum
 mortuam, nec ab ea quindennium recipere.
- 2 Pater, sive alius Ascendens, habens usumfructum
 super bonis adventitiis, non tamen potest inve-
 stire manum mortuam, nec ab ea quindennium
 exigere.
- 3 Manus mortua non efficitur obnoxia devolutioni,
 tamquam corpus nunquam moriturum.
- 4 Pater, vel alius Ascendens potest investire de Em-
 phyteusi adventitia filii, vel alterius descen-
 dentis.
- 5 Filius tenetur stare locationi, præsertim ad breve
 tempus factæ per Patrem in bonis adventitiis.
- 6 Lex confidit de Patre, sive alio Ascendente.
- 7 Per quindennii petitionem censetur renunciatum
 juri prælationis.
- 8 Pater est legitimus administrator bonorum adven-
 titiorum filii.
- 9 Pater est etiam usufructuarius in bonis emphyteu-
 ticis filii.
- 10 Libera potestas debet esse regulata à Jure, seu ab
 arbitrio boni viri.
- 11 Pater, vel alius Ascendens, administrando bona,
 debet se prudenter gerere.
- 12 Usufructuarius potest ea facere, quæ tangunt con-
 servationem rei.
- 13 Pater investire nequit manum mortuam præjudi-
 cialcm filio.
- 14 Jus investiendi ad omne pejus spectat ad usuf-
 ructuarium, & proprietarium, sicque ad Patrem,
 & filium.
- 15 Pater administrando bona filii, illa alienare potest
 ad libitum.
- 16 Pater recipiendo canones, præiudicat filio ad effe-
 ctum inducendi præsumptionem remissæ caduci-
 tatis.
- 17 Pater habens usumfructum in bonis adventitiis fi-
 lii, quæ sint emphyteutica, rectè exigit laudemia.
- 18 Laudemium, & quindennium potius debetur usu-
 fructuario, quam proprietario.
- 19 Usufructuarius præiudicare nequit proprietario.
- 20 Laudemium solvitur conductori iurium directi, &
 tamen non ille, sed locator investit.
- 21 Usufructuarius investire nequit, sed debet esse con-
 tentus sola utendi, & fruendi libertate.
- 22 Pater maiorem habet auctoritatem super bonis ad-
 ventitiis filii, quam tutor.
- 23 Idem deteriorare nequit proprietatem filii.
- 24 Investitura facta à Patre de bonis Emphyteuticis
 filii substat, constito de versione in utilitatem
 filii.
- 25 Pater in bonis filii emancipati habet dimidiam tan-
 tum partem usufructus.
- 26 Minor factus maior ratificare potest tacitè, vel ex-
 pressè factum curatoris.
- 27 Dominus directus per canonum receptionem cense-
 tur caducitatem remittere.
- 28 Filius non est administrator Patris, nisi specialiter
 committatur administratio.
- 29 Pater præiudicare nequit filio.
- 30 Filius investire nequit manum mortuam in bonis
 Patris.

CAPITULUM LXXX.

Viso iam supra in *præcedenti Cap.* quòd tutor, seu curator non possunt investire manum mortuam, nec ab ea quindennium recipere pro Emphyteusi spectante ad pupillum, seu minorem, sive adultum, ad effectum auferendi facultatem eisdem super cogendo ad ponendum in manus privati, nec non ad effectum ipsis præiudicandi super prælatione in alienatione, nunc videbimus, quòd idem prohibetur Patri, aut alteri Ascendenti super Emphyteusi adventitia filii, sive alterius descendenti, undè resolvimus, quòd Pater, sive alius Ascendens, ex privilegio, seu vi, & effectum patriæ, vel ascendentis potestatis habens usufructum super bonis adventitiis, seu maternis filii, & alterius descendenti, proindèque dictus legitimus administrator illius, habensque mandatum à lege, non tamen potest investire, seu consentire, ut transeat emphyteusis adventitia in manum mortuam, nec ab ea quindennium exigere pro fundo de proprietate filii, sive alterius descendenti, ad effectum recognoscendi manum mortuam in Dominam utilem, vel saltem ad effectum præiudicandi filio, vel alteri descendenti in prælatione super alienatione, inque facultate cogendi manum mortuam ad ponendum in caput liberum, Pater, sive alius Ascendens, investiendo manum mortuam, ab eaque recipiendo quindennium, non solum non gerit negotium utile filio, sive alteri descendenti, sed potius perpetuum, ac irreparabile damnum infert, cum per indirectum duriores, seu deteriores efficiat conditionem Proprietarii, respectu investiti, qualis est manus mortua, quæ non efficitur obnoxia devolutioni, tanquam corpus nunquam moriturum *Niger de laudem. tom.1. qu.31. num.41.*

Nec obstat, quòd sicuti Pater, vel alius Ascendens potest investire de Emphyteusi adventitia filii, vel alterius descendenti, personam privatam, ab eaque laudemium petere, taliter lege confidente de Patre, alioque Ascendente, ut ex sola paterna, vel ascendentali laudemii petitione excludatur filius, sive alius descendens à jure prælationis, teneaturque stare tacitæ approbationi à Patre, sive ab alio Ascendente factæ ad favorem acquirentis, *Niger de laudem. q.30. n.77. & qu.31. n.40. circa fin. versic. ex qua resolutione tom.1. eodem pacto, quo tenetur stare locationi præsertim ad breve tempus factæ per Patrem in bonis adventitiis l.1. C. de bon. matern. l. cum oportet 6. C. de bon. qua. liber. Pinell. ad dict. l.1. par.3. n.63. cum seqq. Carocc. de locat. tit. de patr. potest. nu.5. Pacion. eod. tract. cap.7. nu.58. cum seqq. Borguin. Cavalcan. de usufruct. nu.176. propè fin. ita videretur quoque posse investire manum mortuam, ab eaque laudemium, & quindennium suo tempore petere, cum lex confidens de Patre, sive alio Ascendente, speret tam in uno, quam in alio casu, optimum fore capturum consilium pro filio, aliòve descendente *l. cum pater 77. §. Mando 24. ff. de leg. at. 2. l. nec in ea 22. §.1. ff. ad leg. Ful. de adulter. l. fin. C. de curator. furios. Alciat. de præsumpt. regul.1. præsumpt.2. num.1. Menoch. eod. tract. lib.4. præsumpt.36. n.2. in princip. præsumpt.54. nu.9. & præ-**

*sumpt.81. n.30. & lib.6. præsumpt.56. nu.15. quia in tantum id facere potest cum privato, in quantum eo casu præiudicium est temporale, & reparabile, semper salva remanente in perpetuum prælatione in quacumque alia futura alienatione cum certissima spe devolutionis, cum manu autem mortua non potest ob perpetuum, ac irreparabile eo casu præiudicium ex desperata devolutione, & prælatione tam ob inductam renunciationem per quindennii petitionem, quam ob difficultatem alienandi, quam etiam ob penitus ablatam hac via facultatem cogendi ad evacuandum Emphyteusium in capite libero, *Niger de laudem tom.1. qu.30. nu.54. cum seqq. & qu.31. n.41. cum seqq.**

Minus obstat, quòd, cum Pater, vel alius Ascendens sit quodammodo Dominus bonorum adventitiorum filii, sive alterius descendenti, tanquam habens eorum legitimam administrationem etiam invito filio, seu alio descendente, tam in iudicio, quam extrà absque decreto Iudicis §.1. *Institut. per quas person. nob. acquir. l. cum oportet 6. n. non autem C. de bon. qua. liber. Asean. Clem. de patr. potest. effect. 12. n.1. Paschal. de virib. patr. potest. par.1. cap.2. n.1.* sitque talis administrator, & usufructuarius etiam in bonis Emphyteuticis filii, *Burgius de laudem. par.1. inspect.4. nu.23. & in addit. versiculo n.23. Clemens de patr. potest. effect. 2. nu.27. Fulgin. de jure emphyt. tit. de divers. quaest. emphyt. qu.17. n.9.* videretur posse investire quem maluerit, etiam si ex huiusmodi investitura manui mortuæ facta, exque quindennii petitione oriatur aliquod præiudicium filio, sive alteri descendenti: aliàs Pater, seu alius Ascendens non diceretur habere plenissimam, prout habet, potestatem super bonis adventitiis filii, vel alterius descendenti, vel frustratoria, & evasoria evaderet lex illam tribuens, quod non est ferendum, quia quantumvis habeat liberam, & effrænatam potestatem, attamen illa debet esse regulata à iure, seu ab arbitrio boni viri, qui adeò pronus esse non solet ad inventiendum manum mortuam, ab eaque petendum quindennium, nè sibi pariat præiudicium ex ponderatis circumstantiis *l. continuus 137. §. Cum ita 2. ff. de verb. oblig. Menoch. de arbit. Judic. lib.1. in probem. n.5. cum seqq. ita, ut Pater, sive alius Ascendens administrando bona, debet se prudenter gerere, & cum filis, vel alterius descendenti utilitate, vel saltem citrà illius damnum, aliàs requiritur Iudicis decretum *Paschal. de patr. potest. par.1. cap.2. n.4. in principio; præterquamquod Pater, sive alius Ascendens tanquam usufructuarius in Emphyteusi adventitia filii, sive alterius descendenti, licet sit Procurator in rem, in qua habet usufructum, attamen recipiendo quindennium, aut laudemium, non potest nocere filio, seu alteri descendenti proprietario, ac directo domino in iure prælationis, quod annexum est proprietati, seu directo dominio, ac utpote cum illo natum, & productum, ab eo, ex facto usufructuarii avelli nequit, quinimmo usufructuarius uti Procurator generalis proprietarii potest ea facere, quæ tangunt conservationem, ac custodiam ipsius rei, illiusque iurium, cum temperamento, nec proprie usufructuarius est Procurator domini, seu Proprie-**

13 prietarii, eo quòd non agit actione mandati contraria adversus Dominum repetens expensas magnas, vel necessarias factas in re, in qua habet usufructum, sed agit actione in factum, vel utili negociorum gestorum, undè sibi imputet manus mortua omne damnum, quod ex culpa sua sentit contrahens cum tali absque Decreto Iudicis, veluti his rationibus arguit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. n. 62. cum plurib. seqq.* Investire insuper cum spectet ad Proprietarium, non potest Pater, sive alius Ascendens super hoc se ingerere tanquam nudus usufructuarius, ad quem investire non spectat, longèque minus manum mortuam præiudicalem filio, seu alteri descendenti tanquam personam potentiorè, *l. 1. & 2. C. de jure emphyt. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 23. nu. 6. Niger de laudem. q. 14. n. 1. tom. 1.* vel ad omne peius ius investiendi spectare debet ad proprietarium, & usufructuarium simul, ac coniunctim, sicque ad Patrem, & filium, ratione communionis, seu particularis societatis, sive communis actus iurisdictionalis *Niger loc. mox citat. n. 34. cum plur. seqq.*

14 Minoris irrelevantiæ est, quòd Pater sive alius Ascendens etiam citrà Decretum Iudicis, & cum damno filii, sive alterius descendents, modò absit dolus à Patre, seu Ascendente, & subsistat iusta causa, administrando bona, illa potest alienare ad libitum, nec proindè revocari alienationem tanquam invalidam *Castill. de usufructu cap. 3. n. 68. Sanchez cons. moral. lib. 1. cap. 2. dub. 5. in med. versic. & advertit, Caball. cõsil. dec. 91. per tot. lib. 1. Paschal. de vir. patr. potest. par. 1. cap. 2. n. 27. Covarruv. var. lib. 1. cap. 8. num. 6. Montan. de tutor. cap. 33. n. 71. & 483. cum seqq. Card. de Luca de alienat. disc. 27. n. 11. & de hered. disc. 29. n. 3.* quia crederem facultatem restringi, quando damnum, ut in casu, est perpetuum, ac irreparabile, quidquid salvari possit præfata opinio in casu damni temporalis, ac levis.

15 Eodem fermè pacto non subsistit, quòd sicuti Pater post incurfam caducitatè per emphyteutã ob alienationem Emphyteutis adventitiæ filii, ipso filio Domino directo irrequisito factam, vel ob canones non solutos, recipiendo canones præiudicat filio ad effectum inducendi præsumptionem remissæ caducitatis, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de alienat. qu. 1. num. 325. in fine versiculo nisi citiam is, & tit. de caducitat. q. 14. n. 1. cum seqq. Rota post Antonell. de iurib. & onerib. Cleric. dec. 36. n. 8. cum seqq.* ità investiens manum mortuam, ab eaque quindennium recipiens videtur præiudicare posse filio Domino directo ad effectum recognoscendi ipsam manum mortuam in Emphyteutam, seu dominam utilem, & amittendi jus prælationis, quia ex receptione canonum, qui solvuntur etiam ab Emphyteuta privato, seu non manu mortua, non indè cessat spes devolutionis, nec jus prælationis, sicque benè in hoc præiudicari valet filio ob præiudicium temporale, facilèque reparabile, quod non est ità in manu mortua.

17 Præterea nullius ponderis est animadversio, quòd sicuti Pater habens usufructum in bonis adventitiis filii, quæ sint emphyteutica, rectè exigit laudemia, *Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. n. 23. & in addit. n. 91. antè med. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 23. n. 1. cum seqq. Ascan.*

Clem. de patr. potest. effec. 2. n. 27. & 34. Valasc. de jure emphyt. qu. 38. nu. 28. quia benè stare potest, quòd benè solvatur laudemium, & quindennium Patri uti usufructuario bonorum filii, & quòd ex solutione huiusmodi non inducatur remissio iuris prælationis competentis filio proprietario, prout benè comparitur, quòd solvatur, immò debeatur potiùs usufructuario, quàm proprietario laudemium, & quindennium ex deductis per *Nigrum de laudem. tom. 1. qu. 13. n. 1. cum seqq. & per tot. & qu. 14. n. 62.* et tamen non inducatur ex illius solutione remissio, seu renunciatio prælationis debitæ proprietario, cui præiudicare nequit usufructuarius suo facto, sicque recipiendo laudemium, & quindennium, *Niger de laudem. qu. 30. n. 65. cum seqq. tom. 1.* ità, ut facultas usufructuarii exigèdi laudemium, & quindennium non tollit facultatem proprietarii investiendi, quam ipse habet vel privativè quoad usufructuarium, vel saltem cumulativè cum usufructuario, nec indè aliquod oritur absurdum, quòd solvatur laudemium, & quindennium usufructuario, & investitura fiat à proprietario, vel ad summum simultaneè, ac unitim à proprietario, & usufructuario, nam & conductori iurium directi laudemium solvitur, & tamen non ille, sed locator investit, *Blancard. ad Amad. de Ponte de laudem. qu. 20. in fine versiculo verum quid prohibet, Niger cod. tract. tom. 1. qu. 14. n. 1. in fine versiculo subdens, non esse absurdum,* cum igitur usufructuarius saltem privativè quoad proprietarium careat facultate investiendi, debens esse contentus intrà limites suæ potestatis, sola utendi, & fruendi libertate §. 1. *Institution. de usufruct. Niger de laudem. qu. 30. n. 63. tom. 1.* sequitur per investituram ab usufructuario, seu à Patre factam manui mortuæ, non posse præiudicari filio proprietario ad effectum illam recognoscendi in Dominam utilem, seu emphyteutam tam quoad remittendum ius prælationis, quàm quoad amittendum penitus ius devolutionis, iusque cogendi eandem manum mortuam ad evacuandum Emphyteusum in manus liberas, & capaces.

Denique cum Pater, sive alius Ascendens longè maiorem habeat à lege auctoritatem super bonis adventitiis filii, seu alterius descendents, quàm tutores, cæterique administratores dati ab homine, vel à lege, & fructuariis, *Castill. de usufructu cap. 3. n. 12. & de aliment. cap. 44. n. 5. in princip. C. de bon. matern. Golin. de Procurator. par. 2. cap. 4. n. 1. Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 2. n. 2.* videretur, quòd plus posset, quàm tutor, administrator, & usufructuarius, sicque posse investire, & exigere quindennium, quod facere nequit tutor, administrator, & usufructuarius, quia non debet, nec potest præiudicare filio sub solo prætextu maioris auctoritatis, qua magis prodesse, non magis obesse debet, immò non potest sub clypeo usufructus deteriorare proprietatem filii, prout cum effectu deterioraret, si emphyteuticare posset manui mortuæ ad text. capitalem in *l. fin. §. Sin autem 4. C. de bon. quæ liber. Castill. de usufructu cap. 26. n. 3.*

Si autem tales facti circumstantiæ interfuerint, ut constiterit de versione in utilitatem filii, seu alterius descendents fuisse sequentam investituram favore manus mortuæ, tunc putarem

de æquitate , procedendo de bono , & æquo inter Patrem , & Filium , omisso omni rigore inter tales personas improprio , immò damnabili, 24
 potle subltineri contrà filium investituram huiusmodi , quindennique exactionem tam ad effectum illi præiudicandi in prælatione , quàm in coactione ad ponendum Emphyteusim in capite libero , ut in his puris terminis ponderat Nigler de laudem. tom.1. qu.31. n.42. in fine versiculo crederem .

Eodem modo si filius , vel alius descendens post factam investituram manui mortuæ , & exactum quindennium à Patre , seu alio Ascendente emancipatus fuerit , diùque non reclamaverit , videtur approbare tam investituram à patre factam , quàm quindennium ab eodem exactum , cum post emancipationem posset reclamare , eo quòd iam Pater non habet usumfructum , vel si habet , dimidiam tantum illius partem habet , ad text. in l. cum oportet 6. n. cum autem C. de bon. quæ liber. Garzias de nobilit. glos.21. n. 80. Gomez ad leg. Taur.48. nu.6. Sanchez consil. moral. lib.1. cap.2. dub.19. nu.2.

Si insuper post Patris , vel alterius Ascendentis filius , seu alius descendens acquieverit , ad instar minoris , qui factus maior ratum habere 26
 potest , si velit , factum curatoris expressè , vel tacitè , seu præsumptè , retrahendo rathibitionem ad tempus investituræ , & quindennii , quasi inveniat principium conservativum , ut ex tunc , l. Paulus hodiè incipien. non tantum verbis 5. ff. rem rat. haber. l.1. & fin. C. si mai. fact. alien. rat. hab. Costa de retrotraçt. cap.2. n.13. & reg.3. ad dict. cap.2. n.1. & cap.10. effect. 3. n.2. Hodierna ad Surd. dec. Mantuan.70. n.3.

Inducitur autem ratificatio huiusmodi , si postea filius directus Dominus toleraverit , manum mortuam possidere , seu in possessione Emphyteusis persistere , canones , & decursa quindennia recipiendo absque aliqua protestatione , sive iurium reservatione , dummodo tamen constet , habuisse scientiam nullitatis investituræ , & quindennii petitionis , ad instar Domini directi , qui 27
 per canonum receptionem absque protestatione post incursum caducitatem ob alienationem Emphyteusis inconsulto Domino sequutam , censetur illam remisisse , Menoch. de præsumpt. lib.3. præsumpt. 112. n.1. cum seqq. Fulgin. de iure emphyt. tit. de alienat. qu.1. n.324. Amic. eod. tract. qu.33. n.5. & 8. Blancard. ad Amad. de Ponte de laudem. qu.16. in princip. Nigler eod. tract. tom.1. qu.26. nu.14. cum seqq. Gallerat. de renunc. tom. seu centur.2. renunciat. 114. n.13. cum seqq. Donad. eod. tract. tom.1. cap.14. n.65. cum seqq. & tom.2. cap.50. n.155. cum seq. Cyriac. contr.266. n.10. cum seqq. Hodiern. ad Surd. dec. Mantuan.6. n.10. cum seqq. dec.317. n.1. & dec.342. num.6. Gratian. dec. March.49. n.22. cum seq. ac signanter n.30. & 31. Rota post Antonell. de iuribus , & oneribus Clericorum dec.36. n.8.

Quid demùm dicendum in casu contrario , si filius , vel alius descendens investiat manum mortuam de bonis emphyteuticis Patris , ab eaque quindennium petat , an præiudicet , nec nè Patri , sive alteri Ascendenti tam quoad amissionem facultatis cogendi manum mortuam ad evacuandum , quàm quoad amissionem etiam juris prælationis , super quo pro negativa non

puto valdè immorandum , cum filius , sive alius descendens non sit administrator Patris , sive alterius Ascendentis , nisi specialiter committatur 28
 administratio , Pinell. in l.1. par.2. n.39. C. de bon. matern. Giurba in Consuetud. Messan. cap.7. glos.3. par.1. num.18. si nanque Pater , vel alius Ascendens , ut prædiximus , quantumvis sit legitimus administrator bonorum filii , sive alterius descendens , immò ratione patriæ potestatis habeat usumfructum , non tamen potest præiudicare filio , vel alteri descendenti , investiendo 29
 manum mortuam , ab eaque quindennium petendo , longè minus filius , sive alius descendens , qui non est legitimus administrator bonorum Patris , sive alterius Ascendentis , nec habet usumfructum , poterit præiudicare Patri , vel alteri Ascendenti , investiendo manum mortuam , ab eaque quindennium petendo . 30

ARGUMENTUM .

Maritus , licet sit usufructuarius bonorum dotialium , immò eorum Dominus constante matrimonio , vel saltem legitimus administrator , tanquam habens mandatum à lege , adhuc non potest citrà consensum uxoris investire manum mortuam de Emphyteusi dotali , ab eaque quindennium petere , ad effectum præiudicandi uxori tam in facultate cogendi eandem manum mortuam ad evacuandum , quàm in prælatione super alienatione .

SUMMARIUM .

- 1 Pater , sive alius Ascendens non potest investire manum mortuam , ab eaque quindennium petere de Emphyteusi adventitia filii , sive alterius descendens .
- 2 Maritus absque consensu uxoris non potest investire manum mortuam de Emphyteusi dotali , ab eaque quindennium petere .
- 3 Non licet alteri per alterum iniqua conditio inferri .
- 4 Vir est Dominus fundi dotalis .
- 5 In rebus , in quibus quis habet dominium , est moderator , & arbiter .
- 6 Marito permittuntur , quæ solis rerum dominis permittuntur .
- 7 Idem ea omnia facere valet , quæ mandatum speciale requirunt .
- 8 Idem absque mandato uxoris agere valet , ac comparere pro dote .
- 9 Idem habet firmiora jura in fundo dotali , quàm usufructuarius in fundo usufructui obnoxio .
- 10 Idem absque uxore potest laudemium exigere de re dotali emphyteuticata .
- 11 Quindennium fuit subrogatum in locum laudemii .
- 12 In alienatione rei emphyteuticæ dotalis solus consensus viri sufficit .
- 13 Emphyteuticatio lato vocabulo alienatio dicitur .
- 14 Mulier remanere non debet indotata .
- 15 Vir videtur facere posse omnia ea , quæ uxor facere potest .
- 16 Vir habet dominium utile in bonis dotalibus .
- 17 Idem dicitur habere dominium imaginarium .
- 18 Dos semper , soluto matrimonio , vel viro vergente ad inopiam , incolumis manet .
- 19 Quo casu est compatibile , dominium insolidum esse penès duos .

- 20 *Vir disponere nequit de re dotali absque consensu mulieris.*
- 21 *Amic. de jur. emphyt. qu. 17. num. 9. putans. mulierem improprie dici dominam rerum dotalium, resellitur.*
- 22 *Apud Virum residet vicedominium rerum dotaliu.*
- 23 *Imperator dicitur Dominus totius orbis.*
- 24 *Uxor non potest praejudicare marito.*
- 25 *Vir in favorabilibus, non autem in praedicialibus uxori dicitur habere mandatum a lege.*
- 26 *Per solutionem quindennii non inducitur remissio juris praelationis.*
- 27 *Per exactionem laudemii non amittitur in perpetuum jus praelationis, sed pro illa vice, quo laudemium exigitur.*
- 28 *Maritus bene potest praedicare uxori in omittendo, non autem in committendo.*
- 29 *Contrarium verius.*
- 30 *Uxor, vel alius praedicare nequit marito.*
- 31 *Vir non potest alienare absque speciali mandato mulieris.*
- 32 *Paraphernalia bona sunt extradotalia.*
- 33 *In talibus bonis maritus nullum dominium, nullamque auctoritatem exercet, vixque administrationem habet.*
- 34 *Bona paraphernalia semper remanent in dominio uxoris.*
- 35 *Vir dicitur Procurator uxoris in bonis paraphernalibus.*
- 36 *Idem absque mandato speciali uxoris non potest alienare bona paraphernalia.*
- 37 *Mulier canonica, & quindennia percipiendo a manu mortua, cui vir emphyteuticaverit, censetur approbare.*
- 38 *Mulier cogi nequit ad ratificandum factum viri.*

CAPITULUM LXXXI.

Postquam in Superiori Cap. monuimus, Patrem, sive alium Ascendentem non posse investire manum mortuam, ab eaque quindennium petere de Emphyteusi adventitia filii, sive alterius descendens, ad effectum eidem praediciandi tam in jure cogendi ad evacuandum, quam in iure praelationis super alienatione, bene sequitur praesens Cap. cum enim maritus sub praetextu dominii, sive usufructus, quem habet in bonis dotalibus, vel tanquam legitimus administrator bonorum uxoris, habensque mandatum a lege, putet plus quandoque posse, liberioribus utendo habens, quam in rei veritate sit, ideo in praesenti monemus, quod maritus, licet sit usufructuarius bonorum dotalium, immo eorum Dominus constante matrimonio, vel saltem legitimus administrator tanquam habens mandatum a lege, adhuc non potest citra consensum uxoris investire manum mortuam de emphyteusi dotali, ab eaque quindennium petere, ad effectum praediciandi uxori tam in facultate cogendi eandem manum mortuam ad evacuandum, quam in praelatione super alienatione, quia agendo potest quidem meliorem, sed non deteriore facere conditionem uxoris, eidem perpetuum inferendo praediciandum, cum non liceat alteri per alterum iniqua conditio inferri *l. non debet 74. ff. de regul. Jur.* sed quia tamen videntur nostrae resolutioni resistere septem sequentia Obiecta

I. Obiectum, quia vir tanquam non solum administrator, sed etiam tanquam Dominus 4 fundi dotalis in princip. *Institut. quib. alien. lic. l. dotale 13. versiculo dotale ff. de fundo dotali l. servus dotalis 58. l. divortio 7. §. Si fundum 12. ff. solut. matrim. l. sciendum 15. ff. qui satisdar. cog. l. Lucius 21. §. Penult. ff. ad Municipal. l. 1. C. de serv. pignor. dat. l. doce ancillam 9. C. de rei vindic. l. in rebus 20. l. etsi dotis 3. l. de his 11. l. quoties 5. C. de iur. dot. Guibert. de dote cap. 5. num. 1. Campeg. eod. tract. par. 4. qu. 7. nu. 4. in fine, Bald Novell. eod. tract. par. 8. privileg. 6. nu. 1. de Angel. de impens. dotal. artic. 4. nu. 9. artic. 13. nu. 2. artic. 14 nu. 1. & artic. 15. nu. 5. Barbosa in l. dotalem 61. num. 1. cum seqq. ff. solut. matrim. Rota de privileg. mulier. cap. 2. nu. 39. cum seqq. & cap. 4. nu. 67. videretur posse illum in Emphyteusim concedere personae sibi bene visae irrequisita uxore, sicque etiam potenti, qualis est manus mortua, cum in rebus, 5 in quibus quis habet dominium, sit moderator & arbiter *l. in traditionibus 48. ff. de pact. l. in rem mandata 21. C. mandat. cum marito permittantur, quae solis rerum dominis permittuntur l. in rem 6 23. l. officium 9. ff. de rei vindic. l. unica C. de alien. judic. l. si proprietatem 4. C. de iis, qui a non Domin. manumif. sunt.**

II. Obiectum, quia etiam praescindendo a dominio, remque ponendo in simplicibus, ac fortioribus terminis administratoris, seu Procuratoris in rem suam, qualis est maritus, tanquam facere valens ea omnia, quae mandatum speciale requirunt, Rota de privileg. mulier. cap. 5. n. 67. in fine versiculo & nota, quod maritus, perque consequens etiam absque mandato uxoris agere, 7 & in iudicio comparere pro dote ipsa, videretur proinde absque consensu uxoris posse emphyteuticare fundum dotalem manui mortuae, sibi que imputare omne supra ponderatum praediciandum, periculum, incommodum, & deteriorationem dotis ad *text. in l. maritus 21. C. de Procurator. ex traditis per Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 3. nu. 49. cum seqq. Gratian. disc. 5 14. nu. 24. cum seq. & disc. 5 24. nu. 4.*

III. Obiectum, quia tanquam habens firmiora, ac maiora iura in fundo dotali, durante 9 matrimonio, quam usufructuarius in fundo usufructus servituti obnoxio *l. doce ancillam 9. C. de rei vindic. debet plus posse, quam usufructuarius, qui nullum habet dominium tanquam in se aliena, nec ullam cum proprietate communionem, proindeque ad differentiam personarum, de quibus in praecedentibus Cap. nempè Tutoris, Curatoris, qui sunt adinstar simplicis administratoris, & Patris, sive alterius Ascendentis, qui sunt adinstar usufructuarii, videretur, quod maritus uti plenipotentarius possit, emphyteuticando manui mortuae, praedicare uxoris.*

IV. Obiectum, quia sicuti vir absque uxore potest laudemium exigere de re dotali emphyteuticata, Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. nu. 15. Niger eod. tract. qu. 13. num. 35. tom. 1. ita videtur posse & quindennium exigere, quod quindenniale, & reiterabile laudemium est, seu in locum laudemii subrogatum ex dictis supra 11 in Cap. I. ac alibi passim.

V. Obiectum quia si in alienatione rei emphyteutice dotalis solus consensus viri sufficit, Caldas Pereyra de iure emphyt. lib. 4. tit. de extinct. emphyt. c. 11. nu. 6.

13 nu.6. *Amic.eod. tract. qu.17. nu.5. in fine*, quanto magis in emphyteuticatione solus consensus viri sufficiet, quæ lato vocabulo alienatio dicitur *cap.nulli §.de reb.Eccel.non alien.l.fin.C.de reb.alién. Novell.de non alien.& permut.reb.Eccles. cap.nos igitur 1. versiculo alienationis autem.*

14 VI.Objectū, quia sicuti vir non solvendo canones, aut laudemia ex bonis emphyteuticis sibi in dotē traditis potest præjudicare uxori, ita, ut res cadat in committum, quantumvis maritus ob ejus culpam obligatus remaneat uxori ad interesse, nè aliàs ex causa commissi remaneat indotata *l.neque stipendium 13. ff. de impens. in reb. dotal. Bald. Novell. de dote par. 7. privileg. 27. Amic. de jure emphyt. qu. 17. num.6. Fulgin. eod. tract. tit.de solution.canon. qu.1. nu.164. cum seq. Burgius de laudem. par.2. inspeët. 12. num.8. post med.Corbul.de caus.privat. Emphyteus. tit.de caus. privation.ob non solut.canon. ampl.22.nu.1.& per tot. ita è contrà exigendo canones, laudemia, & quindennia à fortiori poterit præjudicare uxori.*

15 VII.Objectū, quia vir, uti Procurator uxoris in bonis salte dotalibus, videretur facere posse ònia ea, quæ uxor uti Principalis facere potest *l. maritus 21. C.de Procurator. Virgil.de legitimat. person. cap.26. nu.1. cum seq. ac signanter num.2. in fine versiculo intellige, Golin.de Procurator.par.2. cap.4. nu.1.*

Quæ tamen excitata Objecta nullatenus movent, ut ex sequentibus solutionibus.

16 Non quidem I. Objectum, quia maritus non est absolutus, & despoticus Dominus dotis, sed qualis Dominus, seu Condominus tantum, habens dominium quidem civile, seu utile propter fruitionem, sive cōmoditatem, & usumfructum fictione quadam, & subtilitate Juris in fructibus dotalibus *l.dotis fructus 8. ff. de jure dotium, Rota de privileg. mulier. cap.3. special.4. num.67. & cap.4. nu.67. ubi inquit, maritum dici Dominum honorarium, seu commutabiliter, & habere dominium imaginarium, Castill. de usufructu cap.4. nu.20. Angel. de impens. dotal. artic.14. num.5. Bossius de dote cap.8. §.3. num.67. Card. de Luca eod. tract. disc.158. nu.3. Orceol. consult. for. vol.2. cap.92. nu.31. cum seqq. Rota coram Reverendiss. P. D. Ansaláo Decano decis. 80. num.19. dominium enim dotis etiam est penès uxorem,*

18 *cùm dos uxori semper, soluto matrimonio, vel viro vergente ad inopiam incolumis manet l. denique 3. §. Sed utrum 4. in fine ff. de minor. l.1. §. quod si in Patris 1. l. si constante matrimonio 2. aliàs 25. in princ. §. Si vir 4. & §. Si maritus 5. ff. solut. matrim. l. ubi adhuc 29. l. in rebus 30. versiculo cùm eadem res C. de jure dot. l. assiduis 12. vers. oportebat enim C. qui potior. in pign. hab. Vela disert. 1. nu.39. & in hoc casu est compatibile, dominium*

19 *insolidum esse penès duos, Castill. de usufructu cap. 4. nu.24. & 44. undè non mirum, quòd vir non possit disponere de re dotali præsertim favore potentis, immò potentioris, qualis est manus mortua, in præjudicium uxoris citrà illius*

20 *consensum uti condominæ l. servus dotalis 58. l. in bis 66. ff. solut. matrim. l. in rebus 30. C. de jure dot.*

21 Nec mihi videtur verum opinamentum *Amici de jure emphyt. q.17. n.9.* putantis, mulierem improprie dici dominam rerum dotalium adin-

star filii improprie etiam Domini dicti vivente Patre, vel saltem Dominam dici in spe, cùm post solutum matrimonium ad eandem redit res dotalis, verum autem dominium, ac proprium esse viri, & imaginarium, ac fictitium esse mulieris, quippè immò dominium naturale semper remanet apud mulierem etiam constante matrimonio, & dominium civile tantum, vel quasi utile, seu imaginarium ratione fructuum dotalium solummodo, seu ratione solius usufructus ex legum subtilitate vicedominium apud virum *l. in rebus 30. C. de jure dotium, Giurba ad Consuetud. Messan. cap.3. glos.5. par.1. nu.35. Fontanella de pact. nuptial. claus.6. glos.1. par.2. nu.15. cum seq. & dominium viri versatur circà jus administrandi, & protegendi, ut de Imperatore traditur, qui dicitur Dominus totius orbis, Fontanell. loc. cit. nu.17. in principio; undè cùm dominium dotis sit penès utrumque, ratio naturalis, ac justitia distributiva suadet, ut unus sine alio in præjudicialibus nihil agere possit, quasi in communiōe, & societate bonorum uterque convivat, in bonis dotalibus tale dominium, talemque potestatem habet maritus, qualem habuit Dæmon in Job, salva nempe anima, idest substantia, immò eo quòd uxor sit sub ejus dominio, sicut filius sub dominio Patris, potest quidem omnia facere pro uxore, sicut Pater pro filio, sicque in favorabilibus, non contrà uxorem in præjudicialibus sub prætextu præheminentiæ maritalis, prout uxor non potest præjudicare marito, Rota de privileg. mulier. cap.5. num.64. cum seq. quodnam autem majus præjudicium inferretur uxori, quàm investiendo personam potentem, ab eaque exigendo quindennium, amissa exindè devolutione Emphytenis ad uxorem, & prælatione super alienatione:*

Non II. Objectum, quia, ut in responsione ad I. bene quidem vir potest agere inconsulta uxore in re ipsi uxori favorabili, sed non in præjudiciali, ut præsertim, in favorabilibus nanque uxori dicitur habere mandatum à lege, non autem in præjudicialibus, *Golinus de Procurator. par.3. cap.1. nu.26.*

Non III. Objectum, quia majus jus, quod habet maritus, non debet obesse uxori, ita, ut ille magis possit in præjudicium uxoris, quàm usufructuarius in præjudicium proprietarii.

Non IV. Objectum, quia vir in tantum rectè exigit laudemium de re dotali emphyteutica, in quantum tanquam maritus in illa habet usufructum, non indè autem bene sequitur, quòd possit investire præsertim potentem, quando hoc ad proprietarium potius spectat, sicque ad mulierem, vel saltem ad omne peius ad usufructuarium, ac proprietarium, sicque ad virum, & uxorem, omisso, quòd bene stare potest, quòd solvatur huic, vel illi quindennium, & quòd non inducatur remissio prælationis, ut supra insinuavi in præcedenti Cap. in responsione ad simile Objectum, nec à facultate exigendi laudemium bene inferretur ad facultatem exigendi quindennium, cùm per exactionem laudemii non amittatur in perpetuum ius prælationis, sed pro illa vice tantum, quo laudemium exigitur *Tondut. resol. civil. par.1. cap.23. nu.13. Eminentiſſimus D. Cardinalis Corradin. olim in Romana Curia præstantissimus Advocatus, posteaque meri-*

meritissimus Sanctif. Auditor, ac tandem S. Congregationis Concilii Præfatus, de iure prælationis. qu. 31. num. 99. cum seq. ista verò in perpetuum amittitur per exactionem quindennii.

Non V. Obiectum, quia ad omne prius sustineri posset, quòd fundus dotalis emphyteuticari valeret solo consensu viri, si emphyteuticaretur personæ privatz, & capaci, non autem, ut in casu, incapaci, eo quòd in primo casu nullum oritur uxori, prout in secundo, præiudicium irreparabile, ac perpetuum.

Non VI. Obiectum, quia non bene arguitur à casu, quo vir potest præiudicare uxori in non solvendo canones, & laudemia, ad casum, quo vir petit laudemia, & quindennia, cum argumentum à casu in omittendo ad casum in committendo non teneat, eo quòd Procurator, qualis est maritus bene potest præiudicare Domino, qualis est uxor, in omittendo, non autem in committendo, Gratian. disc. 81. nu. 21. Menoch de arbitrar. Judic. cas. 315. n. 24. Golinus de Procurator. par. 2. cap. 6. n. 2. omisso, quòd verius est, maritum tam in omittendo, quam in committendo non posse præiudicare uxori, Card. de Luca de dote disc. 168. nu. 11. præterquam quòd existimarem probabiliorum uti æquiorum esse contrariam sententiam, quòd nempè vir præiudicare nequeat uxori in non solvendo canonem ex re dotali, sicut è contrà ipsa uxor, vel alius præiudicare nequit marito, Fontanella de pact. nupt. claus. 6. glos. 2. par. 7. nu. 27. Menoch. de arbitr. Judic. casu 39. nu. 21. Rota de privileg. mulier. cap. 5. n. 65. in med. versic. ità quòd, Berton. de negligent. & omission. par. 2. cap. 16. nu. 16. Cabed. decis. Portugall. 154. per tot. par. 1.

Non VII. Obiectum, quia quantunvis maritus in bonis dotalibus tanquam Procurator uxoris videatur facere posse ea, quæ facere posset eius principalis, attamen ipse non potest alienare absque speciali mandato mulieris, ut respondet Virgilius de legitimat. person. cap. 26. n. 7. emphyteuticatio autem procul dubio est species alienationis saltem latè sumpto vocabulo.

Sed quid dicendum de bonis mulieris paraphernalibus, quæ sunt extradotalia, quasi iuxta, seu præter, vel extrà dotem à Græcissimo paraphernalia l. si ego 9. §. Dotis autem 2. ff. de iur. dot. l. hac lege 8. l. fin. C. de pact. convent. l. donationes 31. §. Species 1. ff. de donat. l. pen. ff. ad leg. Falcid. l. de his 17. C. de donation. int. vir. & ux. Molina de contract. disp. 430. nu. 1. tract. 2. Tasson. de antefat. vers. 4. obs. 4. nu. 4. Fontanella de pact. nupt. claus. 6. par. 7. gloss. 2. num. 1. cum seqq. Golin. de Procurat. par. 3. cap. 1. nu. 23. Card. de Luca de dote disc. 168. num. 3. cum seqq. Boss. eod. tract. cap. 8. num. 109. ego putarem, resolutionem melius intrare, cum in his bonis maritus nullum dominium, nullamque auctoritatem exerceat, vixque administrationem habeat ad text. in l. si ego 9. §. Dotis 2. ff. de iure dot. l. hac lege 8. C. de pact. convent. Thasson. de antefat. vers. 4. obs. 4. nu. 4. circa fin. versic. sed ut bona paraphernalia, Barbosa in l. 5. par. 1. nu. 29. circa fin. vers. sed si paraphernalia, cum nn. seqq. & nu. 38. cum seqq. & in l. soluto 2. in princip. par. 1. nu. 55. circa fin. vers. secunda est, & nu. 56. ff. solut. matr. Tiraquell. in leg. connubial. glos. 9. n. 1. Camppeg. de dote par. 1. qu. 7. nu. 1. Molina de contract. tract. 2. disp. 430. num. 1. Fontanella de pact. nupt.

claus. 6. glos. 2. par. 7. nu. 1. cum seqq. Boss. de dote cap. 8. n. 109. circa fin. versiculo dicunt autem, iuncto vers. hoc autem ius administrandi, Card. de Luca eod. tract. disc. 168. nu. 3. cum seqq. & de donation. disc. 7. num. 8. Golin. de Procurator. par. 3. cap. 1. num. 23. cum seqq. Rota de privileg. mulier. cap. 5. num. 64. perque consequens dicere, in illis non posse præiudicare uxori ullo unquam tempore, in cuius dominio illa semper remanent, Amic. de iure emphyt. qu. 17. nu. 11. in fine versiculo nam ibi non sumus.

In nihilum suffragante, quòd maritus tanquam Procurator uxoris in bonis extradotalibus, seu paraphernalibus l. maritus 21. C. de Procurat. l. fin. C. de pact. convent. Golin. de Procurator. par. 3. cap. 1. nu. 22. Virgil. de legitim. person. cap. 26. n. 2. in fine versiculo intellige, quòd hæc procedunt, Rota coram Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano dec. 65. nu. 10. videretur facere posse ea, quæ facere posset uxor illius Principalis, quia maritus etiam est Procurator in rebus dotalibus maiori cum ratione, attamen non potest alienare absque speciali mandato uxoris, sic nec potest alienare absque mandato speciali paraphernalia, veluti respondet Virgil. loc. mox. cit. num. 7. undè nec emphyteuticare poterit, cum emphyteuticatio sit species alienationis.

Si nihilominus mulier post emphyteuticacionem fundi dotalis, seu extradotalis, vel paraphernalis sinat, manum mortuam in possessione perseverare, ab eaque canones, & quindennia percipiat, censebitur ratificasse factum viri, proindeque non poterit amplius cogere ad ponendum extrà se, nec prætere ius prælationis, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 39. num. 2. cum seqq. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. glos. 2. par. 7. nu. 59. Fulgin. de iure emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 34. num. 32. Burg. de laudem. par. 2. inspect. 2. num. 43. Corbul. de caus. privat. emphyt. tit. de caus. privat. ob lin. finit. caus. 12. nu. 111. vers. & etiam Dominus.

Quid denique dicendum, si maritus investiat manum mortuam de bonis dotalibus, aut extradotalibus, seu paraphernalibus, ab eaque quindennium petat, semper tamen cum cautione de ratificare faciendo uxorem, an eo casu ità præiudicet uxori, ut sive velit, sive nolit, teneatur ratificare, & resolvo non posse præiudicare uxori, si ipsa recuset ratificare, cum in illius arbitrio, ac facultate sit ratum, vel non ratum habere factum mariti Virgil. de legitimat. person. cap. 26. nu. 4.

ARGUMENTUM.

Prælatus, sive Superior manus mortuæ Ecclesiasticæ Sæcularis, seu Regularis, etiam si sit Procurator legitimus, & legalis, sive habeat mandatum à lege in administratione rerum non propriarum Prælati, seu Superioris, sed ad eandem manum mortuam spectantium, non tamen potest investire de per se solus absque consensu Capituli aliã manum mortuam, ab eaque tanquam præsentia Domina utili quindennium exigere, et si de facto aliter investierit, ab eaque quindennium exegerit, non indè præiudicat suæ manui mortuæ ad effectum recognoscendi alteram manum mortuam in Dominium uti-

utilem, seu concessionariam tam quoad facultatem cogendi ad ponendum extrâ se, quam quoad jus prælationis super alienatione forsitan ab altera manu mortua asserta Emphyteuta facienda.

S U M M A R I U M.

- 1 Prælatus est quodammodò sponsus spiritualis.
- 2 Idem facere nequit deteriorem conditionem Ecclesie.
- 3 Idem æquiparatur tutori, & curatori.
- 4 Tutor, & Curator investire nequeunt manum mortuam, ab eaque quinquennium petere.
- 5 Prælatus in arduis nihil agere potest sine consensu Capituli.
- 6 Superiorissa Monasterii emphyteuticare non potest manui mortuæ, nec ab ea quinquennium petere.
- 7 Eadem ratione sexus est minus expers consilii.
- 8 Mulier ut plurimum contra propria commoda laborat.
- 9 Superiorissa absque consensu Monialium investire nequit manum mortuam.
- 10 Eadem hodiè non habet administrationem absolutam.
- 11 Jus prælationis amittitur per laudemii petitionem.
- 12 Idem jus in alio futuro casu illæsum remanet.
- 13 Prælatus emphyteuticare nequit consanguineo potentiori.
- 14 Idem remittere potest caducitatem ob canonem non solutum.
- 15 Aliqui tenent contrarium.
- 16 Prælatus declarare potest caducitatem absque consensu Capituli, seu manus mortuæ.
- 17 Idem in acquirendis præjudicare potest suæ manui mortuæ, seu Capitulo.
- 18 Idem emphyteuticare potest absque consensu suæ manus mortuæ.
- 19 Idem agere potest pro sua manu mortua independentè ab illa.
- 20 Limita in arduis.
- 21 Prælatus tantum potest, quantum unus de Collegio.
- 22 Arduum est, ac grave investire manum mortuam, ab eaque quinquennium petere.
- 23 Prælatus declarare potest caducitatem ob non solutum per emphyteutam canonem.
- 24 Mentio nobilissimæ Familiæ Ursinæ Romanæ.
- 25 Prælatus solus facilius agit, etiamsi bona sint divisa, vel communia.
- 26 Idem potest de per se in favorabilibus.
- 27 Idem investire potest manum mortuam in bonis suis, sibi que pro rata contingentibus.
- 28 Vel si nullum sequatur præjudicium.
- 29 Vel si cautionem præstiterit de ratificare faciendo manum mortuam.
- 30 Dummodò tamen postea ipsa manus mortua ratum habere velit factum Prælati.
- 31 Uxor cogi nequit ad ratificandum factum Viri, circa emphyteuticationem manui mortuæ.
- 32 Valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale.

C A P I T U L U M LXXXII.

Suprà vidimus, quòd maritus, investiendo absque consensu uxoris manum mortuam de bonis dotalibus, sive extradotalibus, ab eaque quinquennium petendo, præjudicare non possit uxori tam quoad recognoscendam in emphyteutam ipsam manum mortuam, eandem-

que non cogendam ad ponendum extrâ se, quam quoad jus prælationis in alienatione, nunc videbimus, quòd Prælatus cujuscumque manus mortuæ, qui quodammodò illius Sponsus est spiritualis *cap. sicut alterius 6. q. 1. cap. inter incorporalia 2. de translat. Episcop. Gratian. disc. 601. num. 1.* absque ejusdem, seu ipsius Capituli, per quod illa repræsentatur, consensu investiendo alteram manum mortuam de bonis ad suam manum mortuam pertinentibus, ab eaque quinquennium petendo, præjudicare nequeat suæ manui mortuæ tam super coactione ad ponendum extrâ se, quam super jure prælationis in alienatione forsitan, licet perrarò spectatura; undè resolvimus, quòd Prælatus, sive Superior manus mortuæ Ecclesiasticæ Sæcularis, sive Regularis, etiamsi sit Procurator legitimus, & legalis, sive habeat mandatum à lege in administratione rerum non propriarum Prælati, seu Superioris, sed ad eandem manum mortuam spectantium, non tamen potest investire de per se solus absque consensu Capituli aliam manum mortuam, ab eaque tanquam præsentâ Dominæ utili quinquennium exigere, & si de facto aliter investierit, ab eaque quinquennium exegerit, non inde præjudicat suæ manui mortuæ ad effectum recognoscendi alteram manum mortuam in Dominam utilem, seu concessionariam tam quoad facultatem cogendi ad ponendum extrâ se, quam quoad jus prælationis super alienatione forsitan ab altera manu mortua asserta Emphyteuta facienda, quia Prælatus in favorabilibus potest solus agere, faciendo meliorem conditionem suæ manus mortuæ, in præjudicialibus verò, vel saltem non utilibus, non nisi de consensu sui Capituli, nè per indirectum deteriorem, ac duriozem conditionem faciat investiendo alteram manum mortuam, sicque potentiozem, ab eaque quinquennium petendo, ut in simili de laudemio *Niger de laudem. tom. 1. qu. 3. n. 41. & 42.* cum nanque Prælatus æquiparetur tutori, & curatori, tantumque possit, quantum potest tutor, & curator *cap. sine exceptione 12. quæst. 2. Card. Tusch. conclus. 498. num. 12. lit. A. tom. 1. Gratian. disc. 601. num. 17. & 24. Rota in recent. decis. 94. num. 63. par. 7.* sequitur, non posse investire manum mortuam, ab eaque quinquennium petere eo, quòd nec id facere possit tutor, & curator, ut ostendimus suprà in *Cap. LXXIX.* in arduis autem, qualia sanè sunt emphyteuticare manui mortuæ, non potest aliquid agere sine consensu, *Redoan. de reb. Eccles. non alien. post quæst. 4. num. 12. in princip. vers. & subsequenter.*

Prætera quòd resolvimus de Prælato, seu Superiore, putamus vindicare etiam in Prælata, 6 seu Superiorissa, aliàs Abbatissa, vel Priorissa, sive Præsidente, sive quocumque alio nomine nuncupata juxta singularum Communitatum praxim, veluti in individualibus terminis quinquennii *Rota coram Bichio decis. 483. num. 47. cum seqq. & decis. 517. nu. 22. in med. versic. ex quibus cum un. seqq. tom. 2. repet. in recentior. par. 11. decis. 277. & post Melium ad Castill. de aliment. decis. 69. & 78. post Contrium in discep. decis. 148. & post Tondut. de Pension. decis. 67. & post Tract. int. Decision. S. Rot. Rom. in ordine la IV. & V.* immò fortius in ipsa, quæ ratione sexus minus expers consilii, majori deliberatione, ac plurimum

rium consilio indiget *Tamburin. de jure Abbatiss. disp. 21. quæsit. 2. num. 6. in fine*, cum mulier, ut plurimum contra propria commoda laboret *l. si Pater 4. C. de sponsalib.* & præcipue dum nec ipsa per se investire potest personam privatam, ab eaque laudemium exigere absque consensu Monialium, immò Ministri, seu Superioris sui Ordinis, vel Ordinarii, si Monasterium subiectum fuerit Jurisdictioni Ordinariæ *Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. num. 59. Boerius dec. 115. nu. 2.* quantò minus poterit investire personam publicam, & potentem, qualis est manus mortua, ab eaque quindennium petere in præjudicium tam juris coactivi ad evacuandum, quam juris prælationis utrinque competentis Monasterio, quantunvis Prælata sit Procuratrix legitima pro suo Monasterio, habeatque liberam bonorum sui Monasterii administrationem attempto jure antiquo, hodiè autem ad evitandum præjudicia potissimum in rebus magni momenti (qualis est etiam emphyteuticatio facta manui mortuæ) non videtur dicta administratio absoluta *Tamburin. de jure Abbatissar. disp. 32. quæsit. 13. nu. 1. & 4. Laratha theat. feudal. tom. 1. par. 3. dilucid. 26. num. 4. cum seq.*

Neque obstat, quòd Prælatas tanquam caput de per se citrà consensum suæ Communitatis potest emphyteuticare, & laudemia exigere à persona privata, eidem Communitati, hac via præjudicando in acquirendis, nempe iuri prælationis competituro super alienatione per investitum facienda, amissio tamen per laudemii petitionem, in puncto *Fulgin. de jure emphyt. tit. de renovation. qu. 7. nu. 4. Niger de laudem. qu. 30. nu. 54. cum seq. tom. 1. Solfona eod. tract. cellula 9. nu. 11. cum seq.* quia diversus est casus investendi privatum, ab eoque petendi laudemium, à casu nostro investendi manum mortuam, ab eaque petendi quindennium, etenim in primo casu præjudicium, quod patitur manus mortua Domina directa ex facto Prælati in amissione juris prælationis, est temporale, ac reparabile, dum non inde cessat perpetuò jus prælationis, sed salvum, ac illæsum remanet in quocumque alio futuro casu alienationis, veluti, in his terminis *Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. num. 54. in principio*, in secundo autem casu, qui est nolter, præjudicium, quod patitur manus mortua Domina directa ex facto Prælati duplicatum quidem tam in amissione iuris prælationis, quam in amissione iuris cogendi ad evacuandum, est perpetuum, ac irreparabile, quippè per investituram amittitur ius coactivum ad evacuandum, perque quindennii petitionem amittitur ius prælationis in perpetuum, cum ratione possessoris emphyteusis, qualis est manus mortua, effecta fuit inalienabilis ipsa Emphyteusis, sicque cessante spe futuræ alienationis cessat ius etiam prælationis.

Adeò, ut, si Prælatas emphyteuticare nequit consanguineo potentiori bona suæ manus mortuæ, *Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disput. 14. quæsit. 9. num. unic. in fine*, quantò minus emphyteuticare poterit alteri manui mortuæ, quæ non solum est potentior, sed perpetua, & per investituram, ac quindennii receptionem sequitur præjudicium perpetuum tam in iure coactivo ad evacuandum, quam in iure prælatitio, seu præ-

lationis super alienatione, quod tamen præiudicium non oritur ex emphyteuticatione facta personæ privatæ, quantunvis potentiori.

Minus obstat, quòd sicuti Prælatas potest remittere caducitatem ex canone non soluto per emphyteutam, inque hoc suæ manui mortuæ præiudicare, cui devolvebatur emphyteusis, *Tamburin. de jure Abbat. tom. 3. disp. 13. quæsit. 9. num. unic. Niger de laudem. tom. 1. qu. 30. n. 54. in princip. versic. ut in simili. Corbul. de caus. privat. emphyt. tit. de caus. privat. ob non solut. can. limit. 1. num. 3. Redou. de reb. Eccles. non alien. Rubr. de immobil. rer. Eccl. num. 57.* ità & præiudicare poterit investiendo aliam manum mortuam, ab eaque quindennium petendo, quia omissio, quòd non deest opinio contrarium sentientium, non posse nempe præiudicari per remissionem caducitatis *Fulgineus de jure emphyt. tit. de renovation. qu. 7. num. 2. Genuens. practicabil. Eccles. tricenar. 1. quæsit. 16. num. 3.* quanvis benè possit declarare caducitatem absque consensu manus mortuæ, sine illius speciali mandato, eo quòd tunc non agitur de præiudicio, sed potius de favore, *Rota post Antonell. de jurib. & oneribus Cleric. decis. 32. num. 5.* ut superius insinua vi, huiusmodi præiudicium est quoque temporale, facileque in futurum, reparabile, cum pluriès possit contingere incursum caducitatis tam respectu manus mortuæ, quam privati, sicque esse locus devolutioni favore manus mortuæ, semel verò investiendo manum mortuam, ab eaque petendo quindennium, remanet præiudicium perpetuum, ac irreparabile ex iam dictis.

Præterquamquòd cum remissio caducitatis non sit propriè alienatio, sed tantum non acquisitio, benè potest in acquirendis Prælatas præiudicare suæ manui mortuæ, proindeque citrà Beneplacitum Apostolicum, & incursum censurarum remittere pœnam commissi, *Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 15. §. 4. num. 99. Gratian. disc. 45. n. 24. & disc. 568. n. 51. cum seqq.*

Minusque turbat, quòd sicuti Prælatas potest citrà assensum suæ manus mortuæ concedere in emphyteusum, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de renovation. qu. 7. num. 4.* ità per necessarium consequens potest ab investito laudemium, & quindennium petere, cum is, qui plus potest, id, quod minus est, à fortiori potest, nec inficias iri valet, longè plus esse investire, quam laudemium, & quindennium petere, etenim non eo, quòd Prælatas possit solus investire, & solus laudemia petere, benè sequitur, quod etiam aliam manum mortuam investire possit, ab eaque laudemium, & quindennium petere, cum possit quidem investire solus, sed personam non potentem, possit laudemia petere, sed non à persona potente, & quidem æquè potente, tanquam ab altera manu mortua, nè præiudicia iam supra ponderata sequantur.

Minoris quoque irrelevantis est obiicere, quòd quicumque Prælatas sicuti potest agere pro sua manu mortua independenter ab illa, tanquam persona legitima, *Virgil. de legitimat. person. cap. 21. num. 1.* irà omnia absque limitatione aliqua peragere debet, sicque etiam investire alteram manum mortuam, ab eaque quindennium exigere, etiam si præiudicium lequatur, aliàs est falsum, quòd omnimoda, absoluta, ac inde-

independens potestas gerendi resideat penès Prælatum absque necessitate approbationis suæ manus mortuæ, quippè tamen Prælatus non potest in arduis, & gravioribus aliquid agere citrà consensum Capituli manus mortuæ, inque hoc apparet coarctata illius potestas, manûsque ligatæ, ut respondet *Virgil. de legitimat. person. cap. 20. num. 1. in principio versic. præterquam in arduis, Roman. cons. 369. num. 21. vers. tertia ratio, ubi in apostilla vers. explicare, Geminian. cons. 135. circa fin. versic. item quæcumque*, quid autem magis arduum, quid magis grave, quam investire manum mortuam, ab eaque quindennium exigere cum notabili præiudicio alterius manus mortuæ Domina directæ iam perpenso, quo casu Prælatus non est caput sui Collegii, sed membrum honorabilius, & tanquam tale tantum potest, quantum unus de Collegio, qui de per se absque toto Collegio nihil potest, *Federic. de Senis consil. 100. nu. 6. in princip. vers. sed quando Prælatus*, sanèque ob consequentias arduum est, ac grave investire manum mortuam, ab eaque quindennium petere ex deductis per *Menoch. de arbitrar. Judic. lib. 2. centur. 3. cas. 205. num. 2. cum seqq.*

Nulliusque momenti est obiicere, quòd Prælatus, si esset simplex Procurator manus mortuæ, non posset tunc citrà illius consensum, seu mandatum speciale emphyteuticare, quando verò est persona, ut verè est, penès quam residet totale regimen, & administratio bonorum, tunc videtur posse emphyteuticare de per se, sicuti de per se alios actus gerere potest soli Domino directo competentes, inter quos enumeratur declaratio incurse caducitatis ob non solutos per emphyteutam canones, veluti in simili de Rectore Collegii Germanici, & Hungarici S. Apollinaris de Urbe sub regimine Patrum Societatis Jesu ponderat *Rota post Antonell. de juribus, & onerib. Cleric. decis. 32. in princip. juncto n. 5.* quia Alumni, tanquam non formantes Capitulum, non solent se ingerere in administratione bonorum, tanquam penitus inimica, & distractiva studiorum, quam ego semper renui assumere, indeque fraternæ discordiæ, sicque non requiritur illorum consensus; præterquamquòd in dicta decis. non agitur de emphyteuticatione facta manui mortuæ, quam non negamus facere posse Prælatum, sed ibi agebatur de emphyteuticatione facta Duci Brachiani Don Flavio Ursino, qui quanvis ratione præclarissimæ, ac antiquissimæ Romanæ familiæ potens, immò potentior, & potentissimus dici posset attentis antecessis temporibus non magis generosa nobilitate, quam opibus florentis, attamen tunc potius impotens erat, cum vix haberet sufficientes redditus pro condecanti sustentatione debita præsertim Magnati primi ordinis ob notoriam rei familiaris angustiam, quantumvis liberis careret, ex urgentia plurium creditorum, ut testatur eadem *Rota post Antonell. de jur. & onerib. Cleric. decis. 32. num. 8. decis. 35. num. 16. & 18. & decis. 36. num. 25. in princip.*

Adeoque vera est nostra principalis resolutio, ut, etiam si totum ius administrationis ex consuetudine, vel privilegio resideat penès Prælatum solum, adhuc putarem, illum citrà consensum Capituli suæ manus mortuæ non posse præ-

indicare tam quoad ius coactivum pro evacuando, quam quoad ius prælativum, seu super prælatione, quantumvis fretus consuetudine, aut privilegio administrandi bona absque cumulativa, consuetudo enim, & privilegium tanquam stricti Juris non veniunt extendenda ad nostrum casum etiam quando Prælatus investit alteram manum mortuam, ab eaque quindennium exigit, ob perpetuum, ac irremediabile præiudicium superius consideratum etiam geminatum; immò (quod plus est) etiam si bona manus mortuæ sint divisa, seu discreta, vel communia, quo casu facilius Prælatus solus agit ex traditis per *Card. Tusch. conc. 499. num. 2. & 5. littera P.* adhuc existimarem, non posse in casu nostro præiudicare suæ manui mortuæ absque illius beneplacito, quia auctoritates in contrarium de potestate Prælati privativa quoad suam manum mortuam procedunt in favorabilibus, ac utilibus peragendis, ut supponit *Card. Tuschus loco citato*, ergò non in præiudicialibus, vel saltem in non utilibus, qualia sunt manum mortuam investire, & ab ea quindennium petere, & ad summum in bonis mensæ diviæ, ac generaliter separatæ posset sustineri, quòd Prælatus investiat solus manum mortuam, ab eaque solus quindennium petat, in bonis tamen suis, sibi-que in divisione contingentibus, sicque in parte sua tantum *Lapus alleg. 49. num. 6. versic. sed ubi bona, & num. 7. versiculo alio modo junctis versic. tertium membrum, & versic. aliquando*;

Non tamen desunt casus, in quibus Prælatus solus possit investire manum mortuam, ab eaque quindennium petere, si inde potius utilitas, quam præiudicium oriatur, vel saltem nullum sequatur præiudicium, in terminis *Niger de laudem. tom. 1. qu. 31. nu. 42. in fine versic. crederem, addendum esse*, & casus potest dari, si Prælatus fecerit omnes possibiles diligentias pro concedendo in emphyteusim personæ privatae, non autem invenerit aliquem, qui in emphyteusim recipere vellet, vel ob fundi distantiam maximam, & incommodum, vel ob aliam causam, nisi alteram manum mortuam, quæ vel quia habet alia bona contigua, vel ob simile parata est recipere in emphyteusim, prout si Prælatus cautionem præstitit de rato, seu de ratificare faciendo suam manum mortuam, illiusque Capitulum, *Felin. in cap. edoceri 21. nu. 5. de rescript.* dummodò tamen postea ipsa manus mortuam ratum habere velit factum Prælati, *Turricell. de reb. Eccles. non alien. cap. 5. num. 18. cum seq.* aliàs ad id cogi nequit, ut de merito de rato cavente supra insinuavi in *Cap. LXXX. in fin.* quasi quòd Prælatus, qui est Sponsus spiritualis suæ manus mortuæ, non habeat majorem auctoritatem, quam hebet vir, qui est Sponsus carnalis, seu temporalis, arguendo à matrimonio carnali ad spirituale, quod argumentum in jure validum est, *Barbosa argum. 70.*

ARGUMENTUM.

Erecta Ecclesia in Parochialem cum duobus, aut pluribus Clericis in forma Collegii ultrà Parochum inticulandum Archipresbyterum, injuncto etiam onere Chori pro augmento cultus divini, nec

nec non majori honorificentia Ecclesiæ, assignatis ad hunc effectum certis bonis, & effectibus in sustentationem Ministrorum hujusmodi, si tractu temporis aliqua ex assignatis bonis per Ministros prædictos in emphyteusim concessa fuerint manui mortuæ, Archipresbyter prætere nequit duplicata quindennia sub solo prætextu majoris laboris ratione curæ animarum per eundem exercendæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Archipresbyter non debet habere emolumenta duplicata.
- 2 Nemo transferre potest in alium, quod ipse non habet.

C A P I T U L U M LXXXIII.

Perpetuæ ut plurimum rixæ conflagent inter Parochum, seu Archipresbyterum, cæterosque subordinatos, sive subalternos Clericos Ecclesiæ curatæ quandoque erectæ in forma Collegii, præsertim in materia bursali, qualis est ista quindenniorum, aliaque similis, quapropter firmatur in præsentem, quod erecta Ecclesia in Parochialem cum duobus, aut pluribus Clericis in forma Collegii ultra Parochum intitulum Archipresbyterum, injuncto etiam onere Chori pro augmento cultus divini, nec non majori honorificentia Ecclesiæ, assignatis ad hunc effectum certis bonis, & effectibus in sustentationem Ministrorum hujusmodi, si tractu temporis aliqua ex assignatis bonis per Ministros prædictos in emphyteusim concessa fuerint manui mortuæ, Archipresbyter prætere nequit duplicata quindennia sub solo prætextu majoris laboris ratione curæ animarum per eundem exercendæ, nè aliàs contra jus quis duas portiones caperet in præjudicium aliorum habentium hac via diminutam, ac minorem portionem, veluti in fortioribus terminis distributionum, aliorumque emolumentorum Archipresbytero debitorum, non tamen duplicandorum Clericatus discord. forens. de Benefic. & Pension. par. 1. discord. 73. num. 17. A quibus præscindendo, Archipresbyteratus disiunctus à Canonatu, non esset causa acquisitionis portionis quindennialis, ergo neque potest esse causa, quando hæc Dignitas est unita Canonatu, seu Canonix, cum nemo possit transferre in alium, quod ipse non habet, prout non haberet simplex cura animarum distincta à Canonix, ad text. in cap. nemo potest 79. de regul. Jur. in 6. l. nemo plus 53. ff. eod. Barbosa axiom. 160. num. 2.

A R G U M E N T U M.

Archidiaconus, Archipresbyter, Prior, Præpositus, Decanus, sive aliæ Dignitates quocumque nomine nuncupatæ in locis, ubi existunt, non Canonicales, seu Canonicali Præbenda carentes, licet iuxta particulares consuetudines Ecclesiarum certo modo non sint de Capitulo, proindeque non habeant vocem in Capitulo, adhuc participare debent de quindenniis pro æquali rata sibi contingente ad instar Canonorum Capitularium, seu de Capitulo.

S U M M A R I U M.

- 1 In Cathedralibus, & Collegiatis adesse solent ex Statuto, vel consuetudine Dignitates Canonici.
- 2 Ratione Canonatus, non ratione Dignitatis quis est de Capitulo.
- 3 Canonici Dignitates de consuetudine, privilegio, vel Statuto vocem habere possunt in Capitulo.
- 4 Prout Dignitates in Indiis Hispaniarum.
- 5 In materia favorabili Dignitates veniunt appellatione Capituli.
- 6 Nomine Dignitatum non Canonorum veniunt Canonici.
- 7 Locus Marci 16. 7.
- 8 Non debent esse melioris conditionis membra, quàm capita.
- 9 Soli Canonici sunt de Capitulo.
- 10 Caput humanum verè est pars, & quidem principalis corporis.
- 11 Abluto solo capite aqua lustrali, remanet totum corpus baptizatum.
- 12 Ad corpus delicti attenditur caput uti pars principalior corporis.
- 13 Quando delictum committitur in consuevis duorum Oppidorum, tenetur illud, ubi caput manet.
- 14 Locus, in quo humatum est corpus humanum, fit religiosus.
- 15 Est contra ordinem naturalem disjungere caput à corpore.
- 16 Dignitates non dicuntur propriè capita Capituli, sed potiùs membra.
- 17 Auctor scripsit pro divisione Archiepiscopatus Olyxbonen.
- 18 Non habens vocem in Capitulo de jure communi, non est de Capitulo.
- 19 Id procedit in materia præjudiciali.
- 20 Episcopus est principale caput Capituli.
- 21 Episcopus non est de Capitulo.
- 22 Nec venit appellatione Capituli.
- 23 Nemo in se ipsum nec quidem per indirectum exercere potest jurisdictionem.
- 24 Pater Judex potest emancipare filium.
- 25 Prætor manumittere potest servum suum.
- 26 Princeps supremus potest propria auctoritate adoptare aliquem in filium.
- 27 Episcopus certo modo habet jus separatim à Capitulo.
- 28 Caputum multiplicatio est quid monstruosum.
- 29 Dignitates, quæ præsumunt Capitulo jure quodam superioritatis non jurisdictionalis, veniunt nomine Capituli, saltem in favorabilibus.
- 30 Tales Dignitates sunt frequentissimæ in Italia, & præsertim in Regno Neapolitano.
- 31 Novum non est, dari posse in aliquibus Ecclesiis Dignitates Capitulares habentes simplicem præbeminentiam.
- 32 Dignitas, ut plurimum sonat præbeminentiam cum jurisdictione.
- 33 Appellatione Capituli veniunt soli Canonici.
- 34 Diversa censentur Dignitates, & Capitulum.
- 35 Habens jus conferendi Canonatus, non intelligitur habere etiam jus conferendi Dignitates Canonatibus carentes.
- 36 Appellatione Beneficiorum non veniunt Dignitates, nisi exprimantur.
- 37 Appellatione minoris non venit major.
- 38 Optio concessa Canonice non censetur concessa Dignitatibus non Canonice.
- 39 In favorabilibus Dignitates veniunt nemini Capituli.

- 40 *Eodemque modo Capitulum venit sub nomine Clericorum.*
 41 *Dignitates non Canonici dotem accipiunt ex bonis Capituli, quasi unum corpus cum Capitulo.*
 42 *Locus Paul. 1. ad Corinth. 10. 17. declaratur.*
 43 *Dignitates non Canonici, etiam si de consuetudine habeant vocem in Capitulo, adhuc non sunt de Capitulo.*
 44 *Nomine Dignitatum non Canonice veniunt Canonici.*

CAPITULUM LXXXIV.

- 1 **Q**uoniam sicuti tam in Cathedralibus, quam in Collegiatis Ecclesiis adesse solent ex Statuto, vel consuetudine Dignitates Canonice, seu Canonice Dignitates habentes annexas, *Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 6. num. 1. cum seqq.* ita etiam ex Statuto, vel consuetudine in eisdem Ecclesiis adesse solent Dignitates non Canonice, perque consequens non Capitulares, nec vocem in Capitulo habentes, in habentibus autem Dignitates cum Canonice nullum dubium incidere potest circa participationem quindenniorum, cum isti eo casu uti Canonice, non uti Dignitates sibi acquirunt pro eorum rata quindennia, eo, quod ratione Canonice, non ratione Dignitatis quis est de Capitulo, *Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 3. §. 2. num. 1. & 3. in fine, Pyrroh. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 13. num. 35. Pignatell. consult. can. tom. 1. consult. 80. num. 3. cum seqq.* pariterque nec tantum cadit dubium in Dignitatibus de consuetudine, privilegio, vel
- 3 Statuto habentibus vocem, & quidem primam, prout etiam tales adsunt *Riccus prax. Eccles. par. 1. resol. 556. num. 2. Card. de Luca de Benefic. disc. 46. n. 7. & de præemin. disc. 19. sub num. 11.*
- 4 nec in Dignitatibus Ecclesiarum in Indiis Hispaniarum, *Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 6. in fine versiculo in Ecclesiis tamen Indiarum, Rota coram Card. Seraphino decis. 437. num. 8.* è contra in Dignitatibus non habentibus Canonice, seu canonice Præbendas haud abs re contingit hæsitari, an huiusmodi Dignitates (ut ita dicam) non præbendatæ, non obstante defectu qualitatis canonice, seu præbendalis, possint participare, nec ne de quindennii distribui solitis inter ipsum Capitulum, seu actu Canonicos, idè in præsentem proponitur, quod Archidiaconus, Archipresbyter, Prior, Præpositus, Decanus, sive aliæ Dignitates quocumque nomine nuncupatæ in locis, ubi existunt, non canonice, seu canonice Præbenda carentes, licet iuxta particulares consuetudines Ecclesiarum certo modo non sint de Capitulo, proindeque non habeant vocem in Capitulo, adhuc participare debent de quindennii pro æquali rata sibi contingente ad instar Canonice Capitularium, seu de Capitulo, quippe tales Dignitates non sunt quidem de Capitulo tanquam membra, quales sunt soli Canonice Præbendati, sed bene sunt de Capitulo tanquam capita, & tanquam principales, seu superiores, ita, ut in materia favorabili ipsis Dignitatibus, Dignitates veniant appellationem Capituli, cui distribuendum est quindenniam, veluti ad aliud propositum *Raguccius de voce in Capitulo quest. 8. num. 1. & quest. 14. nu. 4. Benc-*

*chens in l. Neratius 85. num. 29. ff. de verb. sign. Card. de Luca de Benef. disc. 1. sub nu. 34. Virvius decis. Neapol. 290. nu. 1. signanter post. med. versic. & consequenter, & per tot. lib. 2. Rota coram Ubaldo decis. 129. num. 2. in fine tom. 1. eodem nanque modo, quo quantumvis improprie sub nomine Dignitatum non Canonice veniunt Canonice, *Parisius de resign. Benef. lib. 2. qu. 1. nu. 103. Pyrroh. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 13. num. 33. ante med. versic. & licet Canonice, venire etiam debent è contra nomine Canonice Dignitates non Canonice à paritate rationis.**

Quod quidem comprobatur ex dicto apud *Marcum 16. 7. - dicite Discipulis ejus, & Petro, & 1. ad Corinth. 9. 6. - sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas, non enim indè sequitur, quod Petrus non erat Discipulus Domini, nec ex Collegio, seu Capitulo Discipulorum, & Apostolorum, sed idè dicitur & Petro, & Cephas, per modum distinctionis, ac specialitatis, quia Petrus erat caput Discipulorum, seu Apostolorum, sicque de Capitulo, seu Collegio, immò caput Capituli, seu Collegii, eo, quod præiudicare non debet esse caput, aliàs melioris conditionis essent membra, quam capita, magisque posset inferior, quam superior, quod absurdum vitandum *cap. in Genesi 55. de elec. l. nam absurdum 7. ff. de bon. libert. Barbosa axiom. 2. num. 1. ac per tot.**

Nec obstat, quod Dignitates non Canonice, si certo modo habent vocem in Capitulo, ex Statuto, vel consuetudine illam habent uti Prælati, non uti Canonice, cum tales Canonice non sint, perque necessarium consequens regulariter nec de Capitulo, de quo soli Canonice sunt, *Cened. qu. can. 5. num. 9. Card. de Luca de Canonice. disc. 1. num. 6. disc. 4. num. 5. cum seqq. de Benefic. disc. 46. n. 2. ac de præemin. disc. 19. num. 10. & in annotat. ad S. Concil. Tridentin. disc. 20. nu. 3. Rota coram Card. Celso decis. 120. num. 5.* quindenniam, verò debentur dumtaxat Canonice uti Canonice, & uti Capitularibus, sive Capitulo uti Capitulo; undè Dignitatibus non habentibus qualitatem Canonice, non veniunt distribuenda quindennia in præiudicium aliorum habentium qualitatem Canonice, quia si Dignitates sunt capita Capituli, sunt etiam pars Capituli, ad instar capitis humani, quod verè est pars, & quidem principalis, ac potior corporis, proindeque de corpore, *Torres Philosoph. moral. lib. 3. cap. 14.* undè ablato solo capite aqua lustrali, remanet totum corpus baptizatum, *Coriolan. histor. Eccles. pag. mih. 65. Diana resol. moral. tom. 10. tract. 16. resolut. 18. in principio Coniuck de Sacrament. quest. 66. artic. 7. dub. 2. num. 79. in fine, versic. tertio constat, ita, ut caput occisi si in uno territorio existat, & corpus in alio, Judex illius territorii, in quo caput reperitur, conficiet Processum, cum ad corpus delicti attendatur caput uti pars principalior humani corporis, & præstantior illa trunci, & tanquam arx corporis, in puncto *Harpreët. in § Religiosum 9. nu. 5. cum seqq. Institution. de rer. divisione, Medices de sepultur. quest. 19. num. 2. cum seq. par. 1. Concil. resol. crimin. verbo forum resol. 2. num. 2. Salgad. labyrinth. creditor. par. 1. cap. 4. num. 26. Raynald. observ. crimin. tom. 3. ad cap. 34. Supplet. 9. num. 1. cum seq. D. Advoc. Dominicus Ursaya Institution. crimin.**

crimin. lib. 1. tit. 3. num. 21. in fine versic. prefertur
 13 *pariter*; eodem ferme pacto, quo quando delictum committitur in confinibus duorum Oppidorum, seu Villarum, tenetur illud, seu illa, ubi caput manet, *Hodierna ad Surd. decis. Mantuana*
 14 340. *num. 1.* hinc locus, in quo humanum est caput humanum, religiosus evadit, ex eo quòd pars principalis pro toto, proque universo corpore fictione legis habetur, undè Principum capita colimus, ac ipsos Principes, *l. cum in diversis locis 44. ff. de relig. & sumpt. fin. Alteserra de fiction. Fur. tract. 5. cap. 3. per tot. Marc. Mantua singular. 409. num. 1.* estque contrà ordinem naturalem disjungere caput à corpore, cum semper tam naturaliter, quam legaliter unum sit corpus, *Riccus prax. Ecclesiast. par. 1. resol. 557. num. 4.* Ultraquamquòd nec propriè Dignitates dicuntur capita Capituli, nec illius Prælati, sed potiùs membra, *Card. de Luca de Canonic. disc. 30. num. 12.* forsitan quia cum Episcopus propriè sit caput Capituli, esset monstruosum dari in uno, eodemque Capitulo duo capita, indè est, quòd ex hoc motivo monstruositatis duorum caputum, in uno loco non inclinabat Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium super rebus Consistorialibus, ad concedendum Serenissimo Joanni V. Portugalliæ Regi, & Eminentiss. D. Cardinali Nunio de Cunha Achayde moderno Episcopo Cappellano, seu Sacellano Majori Cappellæ Regiæ, postèa Archiepiscopo, ac Patriarchæ Ulyxbonen. Occidentali, divisionem Archiepiscopatus Ulyxbonen. me scribente pro divisione, & ad objecta respondente, nisi tandem Sanctissimus D. N. Clemens XI. paterna sua clementia indulisisset exoratæ divisioni, per suum Breve *XI. Kalend. Novembris 1716.* editum
 17 Minus obstat, quòd qui saltem de jure communi non habent vocem in Capitulo (quales sunt Dignitates) non sunt de Capitulo, veluti de Dignitatibus Cathedralis Ecclesiæ Gerunden. firmat *Compostellan. in cap. 1. num. 4. versic. nunquam Portionarii, de his, quæ sunt à majori parte Capituli, Fagnan. ibid. n. 43. Pignatell. consult. 131. num. 6. cum seqq. tom. 4. Card. de Luca de Canonic. disc. 4. num. 5. Rota post Antonell. de juribus, & onerib. decis. 41. num. 9. & 21.* quia id procedit
 19 in præjudiciali materia, puta si Dignitates congerentur solvere in earum ingressu certam quantitatem pecuniariam sub prætextu, quòd Canonici illam teneantur in ingressu solvere, ut est casus laudatæ *decisionis 14. post Antonell.* non in favorabili materia, qualis est præfens, in qua non coguntur Dignitates aliquid solvere, sed ex diametro cogitur Capitulum solvere ipsis Dignitatibus.
 Longè minoris relevantiæ est objectum, quòd
 20 Episcopus est principale caput Capituli, & tanquam talis, est nobilior pars ipsius Capituli, *Tholosan. de Benefic. cap. 10. num. 15.* attamen tanquam habens summam Dignitatem, non est de
 21 Capitulo, sed benè Prælati tantum Capituli, & principalis in Capitulo, *Ragucc. de voce in Capitulo quest. 5. n. 4. & quest. 24. n. 4. Pignatell. consult. canon. 24. num. 1. tom. 5.* immò nec venit appellatione Capituli, *Barbosa appellat. 37. nu. 1.* undè Dignitates non Canonici ad instar Episcopi tanquam capita quidem Capituli, non autem de Capitulo, viderentur non debere participare

de quindenniis ob defectum qualitatis Canonicalis, perque consequens ob defectum qualitatis Capitalaris, quia in Episcopo, qui exercet superioritatem jurisdictionalem in Capitulum, & Canonicos, incompatible esset eodem tempore esse de Capitulo, & caput Capituli, nè aliàs
 23 quis in se ipsum etiam per indirectum exerceret jurisdictionem ex toto *tit. C. n. quis in sua causa judicet*, quidquid sit in jurisdictione voluntaria non contentiosa, ut de Patre Judice, qui potest
 24 emancipare filium coram se, cum emancipatio sit actus voluntarius, non autem necessarius, nec contentiosus argum. *l. jubemus 5. C. de emancipat. liber. Bossius de patr. potest. cap. 2. §. 6. n. 66.* eodem modo Prætor potest manumittere servum suum
 25 *l. an apud se manumittere 5. l. si rogatus 20. §. Consul 4. ff. de manumiss. vindict. l. m. §. Consules apud se 2. ff. de offic. Consul.* eodemque modo Princeps supremus sibi met jus dicere valet, & proprium actum, seu contractum autorizare etiam adoptando aliquem in filium citrà Rescriptum Principis, ut de Principe Ursino, Brachiani Duce adoptante Principem Dom. Livium Odescalcum Cere Ducem, & sanctiss. Innocentii Papæ XI. ex carne Nepotem, firmat Rota post *Card. Albic. de inconstant. in judic. decis. 61. num. 25. repet. int. collect. per Palm. Nepot. decis. Lucen. 198.* & Episcopus certo modo habet ius separatum à
 27 Capitulo, exemplificando, præter alia, in bonis Mensæ Episcopalis separatæ à Capitulari, *Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 77. cum seqq.* in Dignitatibus verò non Canonici, quæ habent simplicem Prælaturam absque aliqua jurisdictione in Capitulum, & Canonicos, proindeque dicuntur Prælati inferiores, nè aliàs daretur adesse in uno, eodemque Capitulo duo capita, sicque caputum multiplicatio in eodem corpore, quod
 28 monstruositatem induceret *cap. in apibus 7. q. 2. cap. sicut in unaquaque 21. quest. 2. Lotterius de re benefic. lib. 1. qu. 15. num. 12.* non est incompatible esse de Capitulo, habereque qualitatem Capitalarem absque alia qualitate Canonicali. Hinc Dignitates hujusmodi, quæ præfunt Capitulo iure quodam superioritatis non jurisdictionalis, veniunt nomine Capituli saltem in favorabilibus, omniaque de Canonici disponentia, ipsis Dignitatibus conveniunt *cap. novit 4. de his, quæ sunt à Prælat. sine consensu Capituli, Vallens. Paratitl. jur. canon. lib. 3. tit. 9. num. 1. in fine versic. & hinc quoque, Riccus prax. for. Eccl. par. 1. resol. 556. nu. 1. Sarav. de jurisdic. ad junct. qu. 21. num. 18. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 37. num. 14. Pignatell. consult. Canonic. tom. 1. consult. 80. num. 3.* ubi refert, hujusmodi Dignitates frequentissimas esse in Italia, & præsertim in Regno Neapolitano, *Franc. Marcus decis. Delphin. 139. nu. 3. cum seq. par. 2.* cum novum non
 31 sit, dari posse in aliquibus Ecclesiis Dignitates Capitulares, quibus cohæreat simplex præeminentia, seu prælatio non jurisdictionalis, *Oldrad. consil. 150. num. 3. in principio, Lotterius de re benefic. lib. 2. qu. 33. num. 24. cum seqq.* quantunvis, ut plurimum Dignitas sonet præheminentiam
 32 cum jurisdictione *cap. quantunvis 9. de verb. signific.*

Haud minoris irrelevantiæ est obicere, quòd appellatione Capituli, seu Capitalarium veniunt soli Canonici, sicque non Dignitates non Ca-

- nonici, *Valenzuela Velazquez conf.* 149. nu. 16. cum seqq. tom. 2 *Piquatell. consult. Canon. tom. 1. consult. 80 nu. 2. & tom. 9. consult. 86. n. 3. Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 37. n. 14. in fine versic. cum Capituli appellatione, juueto nu. 15. in princip. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 13. nu. 37. & 39 in med. versic. cum Canonici tantum, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 25. nu. 71. Rota dec. 4. nu. 5. par. 2. divers. dec. 59. nu. 37. decif. 76. nu. 4. par. 7. recentior. unde diversa censentur Dignitates, &*
- 34 Capitulum, seu Capitulares cap. ex parte Decani 32. de Rescript. cap. bonæ memoriæ 4. il secundo, de postulat. Prælat. cap. dilecti 13. de majorit. & obedient. hinc habens jus conferendi Canoniciatus, non intelligitur habere etiam jus conferendi Dignitates Canoniciatibus carentes, *Trivisan. decif. 54. nu. 33. cum seq. lib. 2. cum Beneficiorum appellatione non veniant Dignitates, nisi exprimantur cap. ad aures 8. de Rescript. cap. final. de Præbend. cap. quamvis 38. eod. in 6. Clem. 1. de caus. possess. & propriet. Clem. 1. de sequestr. possess. & fruct. Bellef. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de disciplin. Cleric. s. 2. num. 38. Pyrrh. Corrad. in praxi benef. lib. 2. cap. 6. nu. 1. cum seqq. nē aliās sequeretur absurdum, quod minoris appellatione, quale est Capitulum, veniret major, qualis est Dignitas non Canonicus cap. final. de Præbend. cap. cum in illis 16. eod. in 6. proindeque fit, quod optio concessa Canonicis non censetur concessa*
- 38 Dignitatibus non Canonicis, *Moneta de option. qu. 1. cap. 4. nu. 2. cum autem quindennia dividantur inter solos Canonicos, videretur de illis non debere esse participes Dignitates non Canonicos, quia immo in materia favorabili ipsis Dignitatibus sub nomine Capituli bene veniunt ipsæ Dignitates, quæ sunt Prælati inferiores, quidquid sit in odiosis, in puncto Franc. Marcus decif. Delphin. 139. nu. 3. in fine versiculo & licet regulariter, par. 2. prout etiam Capitulum venit in re favorabili sub nomine Clericorum, quod aliās non veniret, Saravia de jurisdict. Adjunct. qu. 21. nu. 18. cum seq. cumque Dignitates non*
- 41 Canonici dotem accipiant ex bonis ipsius Capituli, quasi unum corpus cum Capitulo, *Sarav. de Adiunct. qu. 21. num. 13. ad quod facit illud Paul. 1. ad Corinth. 10. 17. : unum corpus, multi sumus, qui de uno pane participamus, participare debent de quindenniis, quæ inter bona Capituli uti illi debita procul connumerantur.*
- 42 Similis ponderis est aliud obiectum, quod Dignitates non Canonici adeo non sunt de Capitulo, ut, etiam si de consuetudine habeant vocem in Capitulo, adhuc non sunt de Capitulo, nisi in erectione ipsarum Dignitatum, vel in Statuto expressè illis concedatur vox in Capitulo cum expressa declaratione, quod sint de Capitulo, *Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 37. nu. 14. cum seqq. Gennens. in praxi Cur. Archiep. Neapol. cap. 85. n. 21. Saravia de Jurisdict. Adiunct. qu. 21. nu. 5. & qu. 23. nu. 7. in fine versiculo e ratione, quia id ad summum procedere potest ad aliquos particulares effectus, non autem ad omnes, ita, ut Dignitates non Canonici sub hoc prætextu exclusæ remaneant à justa participatione quindenniorum.*
- 44 Similisque farinæ est ponderatio, quod sicuti sub nomine Dignitatum non Canonice veniunt Canonici, *Pyrrh. Corrad. in prax. benef.*

lib. 2. c. 13. nu. 33. antè med. versiculo & licet Canonici, ita sub nomine Canonice venire quodque debent Dignitates non Canonice, quia larga interpretatione, non autem ex propria significatione Canonice veniunt sub nomine Dignitatum non Canonice.

ARGUMENTUM.

Quindennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonice, attamen distribuenda, seu dividenda sunt inter novos tantum Canonicos repertos de tempore distributionis, seu divisionis faciendæ, non autem inter antiquos, seu præteritos Canonicos, sive eorum hæredes.

SUMMARIUM.

- 1 Decursum quindennium, non statim ac maturatum est, sed paulò post solet quandoque colligi per Capitulum ex quadam indulgentia.
- 2 Laudemium acquiritur novis Canonicis.
- 3 Canonice defuncti antè tempus exactionis quindennii, non sunt illius creditores.
- 4 Portiones quindenniales tangentes antiquos Canonicos, ipsis præorientibus antè illius exactionem accrescunt novis Canonicis.
- 5 Canonice mortui dici nequeunt esse amplius in Capitulo, nec amplius esse de Capitulo.
- 6 Fictio induci nequit contra naturam, vel possibilitatem rei.
- 7 Lucra Officii debentur Officiali exercenti Officium de tempore exactionis, non autem Officiali, qui per prius exercuerat Officium.
- 8 Qui onus sentit, debet sentire & commodum.
- 9 Capitulum constat antiquis, & novis Canonicis.
- 10 Novi Canonice dumtaxat sunt de Capitulo.
- 11 Novi Canonice non possunt præiudicare antiquis.
- 12 Novi Canonice nullam iniuriam faciunt antiquis, qui ex accidenti ob præorientiam desinunt esse de Capitulo.
- 13 Tempus divisionis, seu distributionis quindennii retrorahendum venit ad tempus illius murationis, debitæque solutionis.
- 14 Mors facit, quod actus retroractus non possit inchoari ob extremi inhabilitatem.
- 15 Canonice transmittit ad hæredes ius exigendi à Capitulo distributiones quotidianas sibi in vita non solutas ob aliquam causam.
- 16 Quindennia successerunt in locum laudemiorum.
- 17 Laudemia non transmittuntur ad hæredes.
- 18 Retroractio non fit in præiudicium iuris questiti.

CAPITULUM LXXXV.

Decursum quindennium non statim ac maturatum est, sed paulò post solet quandoque colligi per Capitulum ex quadam indulgentia, qua utitur cum manu mortua forsitan non semper paratas habente pecunias de tempore murationis quindennii, proindeque inter antiquos Canonicos, seu eorum hæredes, & novos Canonicos contentio oriri potest super divisione, seu distributione quindennii maturati in vita antiquorum Canonice, qui, vel eorum hæredes prætendunt sibi faciendam esse divisionem quindennii,

dennii, & de illo participare debere unà cum novis Canonicis, novi autem Canonici vice versa totum, ac integrum quindennium colligere, sibi que privative quoad antiquos Canonicos acquirere asserunt, ad quod iurgium sedandum resolvimus, quòd quindennia inexacta, licet maturata de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonicorum, attamen distribuenda, seu dividenda sunt inter novos tantum Canonicos repertos de tempore distributionis, seu divisionis faciendæ, non autem inter antiquos, seu præteritos Canonicos, sive eorum hæredes, quippè quindennia uti fructus Capitulares, seu quasi Capitulares, debiti nimirum ratione Capituli, seu interessentiæ in Capitulo, non acquiruntur singulis Canonicis, nec Canonicis tanquam singulis, sed Canonicis in universum, seu collective sumptis, sicque semper ipsi Capitulo, ut Capitulo, quod non mutatur, sed semper est idem, ideoque illa debentur solis novis Canonicis existentibus de tempore distributionis quindenniorum, licet ista tanquam maturata de tempore antiquorum Canonicorum respiciant eorum tempus, veluti in simili de fructibus Canonicarum non distributis tempore antiquorum Canonicorum, sed tempore novorum, & de laudemio acquirendo novis Canonicis *Tondut. resol. benef. & canon. par. 1. cap. 68. nu. 16. cum seqq. Garz. de Benef. par. 3. cap. 2. n. 429. Quesada contr. for. cap. 2. per tot. & ita resolutum in Congregatione Particulari deputata per Santissimum D.N. Clementem Papam XI. gloriosè, quia reluctanter sedentem, ut ex sententia desuper lata de anno 1705. in §. 40. registrata post Tract. litera GG. Episcop. Rocca disput. Fur. select. tom. 1. cap. 87. nu. 8. cum seqq. Rota in recentior. dec. 3. nu. 66. par. 7. decis. 418. num. 23. cum seqq. par. 9. tom. 2. dec. 377. num. 11. cum seqq. par. 12. etenim actio participandi de quindennio, tanquam partim realis, ac partim personalis, nata quidem de tempore antiquorum Canonicorum, illa tamen tunc nondum exercibilis ob nondum exactum quindennium, transit post maturatum terminum in successores in Canonicatibus, quales sunt novi Canonici, qui exigente Capitulo quindennium, incipiunt esse creditores, desinentibus esse tales antiquis Canonicis, uti prædefunctis antè tempus exactiōis quindennii, sicque antè tempus sibi debiti quindennii ad l. 1. §. Dies autem 2. ff. quand. dies ususfruct. legat. ced. l. cedere diem 213. ff. de verb. signific. l. si mandavero 22. in princip. ff. mandat. l. eum, qui Kalendis 41. ff. de verb. oblig. l. 1. C. de condit. ex lege, undè*

4 portiones quindenniales tangentes antiquos Canonicos, ipsis præmorientibus antè earum divisionem accrescunt, vel non decrescunt Capitulo, seu novis Canonicis successoribus antiquorum, exclusis eorundem hæredibus, *Adden. ad dec. 576. n. 29. cum seq. par. 4. recentiorum tom. 3.*

Omissio, quòd cum quindennium spectet ad habentem dominium directum rei emphyteuticæ de tempore exactiōis ipsius quindennii, sequitur, Canonicos antiquos, seu eorum hæredes non posse prætere de quindennium, eò quòd Canonici antiqui uti præmortui desinunt esse Domini de tempore exactiōis, minusque illorum hæredes dominium aliquod prætere de possiunt, quando dominium directum Emphy-

teusis semper remanet penès Capitulum, sicque solummodo penès novos Canonicos, qui procul dubio sunt de Capitulo, dum Canonici mortui nec dici possunt esse amplius in Capitulo, nec esse amplius de Capitulo, *Boer. dec. 316. nu. 11. minusque singi durare de Capitulo, cum fictio induci nequeat contra naturam, vel possibilitatem rei, Alteserra de fission. Fur. tract. 1. cap. 1. in principio versiculo fissiones. Eodem termè pacto, quo lucra officii debentur Officiali exercenti officium de tempore exactiōis, non autem Officiali, qui per prius exercuerat officium, Niger de laudem. tom. 1. qu. 11. nu. 46. ita quindennium, uti lucrum cujuslibet Canonici condomini directi, debetur illis tantum Dominis de tempore exactiōis quindennii, quales sunt novi Canonici, desinentibus antiquis ob præmorientiam esse Dominos directos. Prætereà æquum videtur, ut novi dumtaxat Canonici participant de quindenniis, cum novi dumtaxat teneantur ad onera imposita Capitulo, etiam si præterita respiciant, non autem teneantur antiqui, sicque qui onus sentit, debet sentire commodum ex vulgata regula l. secundum naturam 10. ff. de regul. Fur. Barbosa axiom. 169. nu. 3. & in puncto Episcop. Rocca Select. Fur. disp. cap. 87. nu. 11. in med. versiculo qui rectè tom. 1.*

Nec obstat, quòd ad omne pejus, ut servetur æqualitas, videatur dividendum esse quindennium inter antiquos, & novos Canonicos, non autem totum quindennium acquirendum novis tantum Canonicis, exclusis penitus antiquis tanquam unum sit Capitulum, quod constat ex utrisque, ut in genere fructuum Canonicatum advertunt *Calderin. conf. 21. per tot. de Præbend. Castrens. conf. 170. per tot. lib. 1. Gratian. disc. 867. num. 43. cum seq. Ragucc. de voce in Capitulo quaesit. 26. n. 8. Monet. de distribution. quotidian. par. 2. qu. 3. nu. 17. cum plur. seqq. quia auctoritates loquuntur de Canonicis supranumerariis, seu de novo creatis, qui, cum de tempore distributionis, seu divisionis fructuum sint de Capitulo adinstar numerariorum Canonicorum, & Canonici de eodem tempore sunt quoque de Capitulo, participare debent tam antiqui, quam novi, seu supranumerarii, nos verò verlamur in Canonicis antiquis, qui jam non sunt de Capitulo tempore divisionis utpotè præmortui, sicque concurrere non valentes cum novis Canonicis, qui dumtaxat existunt, suntque de Capitulo, seu Collegio tempore prædictæ divisionis, in puris terminis *Episcop. Rocca disput. Fur. Select. tom. 1. cap. 87. nu. 13. Rota in recentior. decis. 322. n. 7. cum seqq. par. 4. tom. 2.**

Minus obstat, quòd antiqui Canonici habeant jus quæsitum, cum maturatum fuerit in eorum vita quindennium, sicque illis debitum, quantumvis per accidens, vel ex facto, culpa, & negligentia Capituli dilata sit quindennii exactio, undè Capitulum, aut novi Canonici non possunt præjudicare antiquis, sibi usurpando etiam ratam antiquorum Canonicorum, postquam cessit dies solutionis, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 48. nu. 11. quia Capitulum, & novi Capitulares utentes jure suo, nullam injuriam faciunt antiquis Canonicis ex accidenti ob præmorientiam desinentibus esse de Capitulo, Barbosa axiom. 135. nu. 8.*

Longè minoris relevantiæ est objectum, quòd tempus divisionis, seu distributionis quindennii retrotrahendum venit ad tempus illius maturati-
 13 onis, debitæque solutionis, quo tempore antiqui Canonici tanquam adhuc in humanis, capaces erant acquirendi eorum ratam quindennialem ad tradita per *Alteserr. de fission. Jur. tract. 4. cap. 1. per tot.* quia ad hoc, ut intret retrotractio, non debet impediri conjunctio extremorum per superveniens obstaculum, qualis est mors Canonorum, quæ facit, quòd actus retrotractus non possit tunc inchoari ob extremi inhabilitatem in nostro casu per supervenientiam mortis, *Costa de retrotraction. cap. 7. nu. 2. eum seqq.*

Ejusdem futuri est ponderatio, quòd sicuti
 15 Canonicus transmittit ad hæredes jus exigendi à Capitulo distributiones quotidianas sibi in vita non solutas, sive inexactas propter difficultatem exigendi, sive ex alia causa, *Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 12. nu. 67.* quia cum quindennia inexacta sint fructus civiles, prout talia sunt laudemia, in quorum locum
 16 successerunt ex traditis supra *Ca. I.* dicuntur fructus pendentes, & tanquam tales in totum spectant ad successores in Beneficiis, non autem
 17 transmittuntur ad hæredes Beneficiatorum antecessorum, veluti in simili de laudemiiis *Noal. de transmission. cas. 70. nu. 6. circa fin. versiculo si verò tales sunt,* & quia retrotractio non fit in præjudicium eorum, qui medio tempore jus acquisiverunt per assumptionem Capitulationem, ut sunt novi Canonici, *Costa de retrotraction. cap. 3. cas. 2. num. 11.*

ARGUMENTUM.

Canonico Coadjuto, non autem Canonico Coadjutori debentur quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Coadjutor assignari solet ob infirmitatem.
- 2 Coadjutorie abolitæ fuerunt per Sacrum Concilium Tridentinum.
- 3 Pontifices justis de causis concedere solent Coadjutorias.
- 4 Quindennia debentur Canonico Coadjuto, non Coadjutori.
- 5 Quindennia habent naturam fructuum Casalium, & Domorum, aliorumque similium.
- 6 Emolumenta debita pro jure sepulturæ, debentur Coadjuto, non Coadjutori.
- 7 Non est addenda afflictio afflicto.
- 8 Concessum in favore non est retorquendum in odium.
- 9 Coadjutor habet vocem in Capitulo.
- 10 Coadjutus retinet titulum, nec eum amittit, nisi per obitum.
- 11 Coadjutor habet vocem in Capitulo nomine Coadjuti, non nomine proprio.
- 12 Literæ Coadjutorie tamquam odiosæ, veniunt restringendæ.
- 13 Coadjutor non sibi optat, sed Coadjuto.
- 14 Coadjutor dicitur Canonicus fictus.
- 15 Verum Beneficii nomen, & jus remanet penès Coadjutum, Coadjutor verò fulget aliena dignitate, non propria.

- 16 Eodem tempore duo possidere non possunt idem Beneficium.
- 17 Coadjutor legitime impeditus, proindeque interesse non valens Choro, adhuc acquirit fructus Coadjuto.
- 18 Coadjutus aliquando deputari solet Coadjutor in alia Ecclesia cum futura successione.
- 19 Puta ob mutationem aeris salubrioris.

CAPITULUM LXXXVI.

Cum quandoque non solum ob senectutem, sed etiam ob corporalem, sive mentalem (ut ita dicam) infirmitatem soleat quandoque
 1 assignari Coadjutor adinstar Vicarii, seu substituti, reservata eidem Coadjutori certa congrua, nè Ecclesia debito defraudetur servitio, *Remocamp. de Coadjutor. cap. 14. n. 2. & 5.* ideò præfens inspectio omittenda non erat; præmittendo tamen, quòd, licet sicuti ob zelum pietatis, & religionis Augustini, ac similitum primis sæculis coadjutorie perpetuæ passim concederentur, ita refrigerante (ut omnia in deterius rueret soleat) successu temporis Ecclesiasticæ disciplinæ fervore, & Prælatorum, nascentibusque indè variis abusibus plurimum Ecclesiæ regimini nocivis abolitæ fuerint per Sacrum
 2 Concilium Tridentinum *sess. 21. de Reform. cap. 6. & sess. 25. cap. 7.* exceptis coadjutoriis Cathedralium Ecclesiarum, ac Monasteriorum, sublata facultate non solum Ordinariis quibuscumque, sed (quod mirum) ipsi Papæ, concedendi Coadjutorias, ad evitandum votum captandæ mortis, & imaginem hæreditariæ successione, nihilominus ad similitudinem præscorum temporum (solent enim vetera quasi postliminio redire) a tempore Sixti V. Pontificis justissimi, ac
 3 solertissimi, usque ad nostra tempora passim Pontifices tanquam absoluti Domini in beneficialibus, Beneficia vacatura promittere, & de iis, antequàm vacent, ex plenitudine potestatis disponere valentes, passim justis de causis
 4 assolent hujusmodi Coadjutorias indulgere, & tanquam supra Concilium, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 29. n. 1. Remocamp. de Coadjutor. cap. 3. n. 15. cap. 5. n. 7. cum seqq. & cap. 6. n. 17. cum seqq.* itaque resolvimus in præfenti, quòd Canonico Coadjuto, non autem Canonico Coadjutori
 5 debentur quindennia, veluti in his terminis firmat *Rota in Romana Coadjutorie super quindenniiis, & laudemiiis 14. Maii 1696. cor. Muto, registrata post Remocamp. de Coadjutor. in ordine la 19. repetita post Tract. in ordine la XIII. int. decis. S. Rot. Rom.* cum verè sint fructus certi, ac penitus necessarii, uti debiti ex generali consuetudine, proindeque tanquam non dependentes à voluntate manus mortuæ Emphyteutæ, quæ sive velit, sive nolit, tenetur etiam invita illos solvere, eorumque species est invariabilium fructuum singulis quindennii annis nascentium, adinstar censuum, seu canonum, sicque habent naturam fructuum Casalium, & Domorum, aliorumque similium bonorum, quantunvis laudabiliter pro maiori Ecclesiæ cultu ad formam distributionum quotidianarum redacti sint, *Card. de Luca de Canonic. disc. 14. n. 4. repetit. post Tract. inter Doctores litera A.* eodem fermè modo, quo emolumenta debita pro iure sepulturæ debentur Coadjuto, non
 6 Co-

Coadiutori uti in se semper certa, ac necessaria, non dependentia à voluntate defuncti, sed de Jure debita, *Card. de Luca de Benefic. disc. 122. n. 1. & per tot. in supplem. n. 1.* ne aliàs acquirente Coadiutore quindennia, adderetur Coadiuto afflicto afflicto contra regulam Juris, de qua in Coadiutoria, *Tondut. resol. benefic. & Canon. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 5.* majorque sanè ratio militat favore Coadiuti pro lucrands quindenniis, dum idem Coadiutus non interessens Choro, lucratur distributiones quotidianas, vel in alio sensu illas lucratur, & acquirit Coadiutor favore Coadiuti, non autem in propriam utilitatem, nè aliàs Coadiutus esset deterioris conditionis, habendo Coadiutorem, eiusque privilegium illi esset nocivum, aut retorqueretur in illius odium, quod ad eiusdem favorem fuit concessum, *Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 21. n. 6. cum seq. & cap. 29. n. 11. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 5. §. 9. n. 119. cum seq. Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 25. Antonell. de iurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. seu ultim. nu. 120. cum seqq. Moneta de distribution. quotid. par. 2. qu. 1. n. 32. & 34. Remocamp. de Coadiutor. cap. 14. n. 2. & 4. & cap. 16. n. 1. Clericat. discord. forens. de Benefic. par. 1. discord. 91. n. 14. quando tamen Coadiutoria tribuit Coadiutori solum exercitium, remanetque totum ius penès Coadiutum, *Garzias de Benefic. par. 4. cap. 5. n. 75. Rota post Zacch. quest. Medicolegal. tom. 3. dec. 75. n. 11.**

9 Non obstat, quòd Coadiutor tanquam habens vocem in Capitulo, debeat ipse participare de quindenniis debitis ratione Capituli, seu vocis in Capitulo, *Garzias de Benefic. parte 4. cap. 5. nn. 87. cum seqq. Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 84. n. 2. & 4. vel ad omne pejus, media via electa, videretur saltem resolvendum, quòd Coadiutus, & Coadjutor inter se pro æquali, seu virili dividere debeant quindennia, Coadjutor quidem uti interessens Capitulo, Coadiutus verò uti habitus pro interessente in Capitulo vigore gratiæ Coadjutorialis, retinensque titulum, nec eum amittens, nisi per obitum, *Remocamp. de Coadjutor. cap. 5. n. 32. Rota coram Card. Puteo dec. 108. n. 2. in fine, quia vox, quam habet Coadjutor in Capitulo, non est proprio nomine, sed nomine Coadiuti, Pignatell. consult. canon. tom. 9. consult. 84. n. 6. post med. versiculo quod intelligendum est, Remocamp. de Coadjutor. cap. 15. n. 6. Præterquam quòd nec Coadjutor de Jure habet vocem, nisi in literis Coadjutoriæ illa concedatur, quæ uti odiosæ strictè intelligendæ veniunt, *Pignatell. cit. consult. 84. n. 4. in principio, & n. 7. indè fit, quòd Coadjutor non tibi optat, sed Coadjuto, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 29. n. 29. Monet. de option. qu. 8. nu. 152. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 34. qu. 18. n. 97. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 2. cap. 25. nu. 41. cum seqq. & n. 58. cum seqq. D. Advocat. Franc. Mar. Piton. discept. Eccles. par. 1. disc. 10. per tot. undè Coadjutor dicitur Canonicus fictus, *Moneta de option. qu. 8. n. 143. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 25. n. 11. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancell. glos. 5. §. 9. n. 107. Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 6. remanente vero Beneficii nomine, & jure, seu titulo penès Coadiutum, fulgèrque aliena****

Dignitate, non propria, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 29. nu. 3. & 6. & ad S. Concil. Tridentin. sess. 25. de Reform. cap. 7. n. 26. in principio, Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 84. n. 1. Monacellus formular. legal. præct. Eccles. tit. 2. formul. 4. nu. 29. Carol. Anton. de Luca in obs. ad Ventrigl. prax. Ecclesiast. annot. 13. §. Vnic. nu. 1. Card. de Luca in annotat. ad S. Concil. Trident. disc. 45. n. 7. cum seqq. Rota coram Reverendis. P. D. Ansaldo Decano dec. 20. num. 16. nec ex quasi possessione officii Coadiutoris potest inferri ad possessionem ipsius corporis Beneficii, siquidem Coadiutor potest quidem se dicere quasi possessorem iuris, seu muneris Coadiutoriæ, cum omnes actus, quos facit, non faciat proprio nomine, sed nomine sui principalis, qualis est Coadiutus, nè alioquin sequatur, duos eiusdem Beneficii eodem tempore esse possessores, & veluti Dominos, quod admitti non debet, *Tondut. 16 ref. benefic. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 8. cum seqq.**

Quibus positis duplex sese offert difficultas.

I. Difficultas, quid dicendum, si Coadiutor interesse non possit Capitulo saltem de tempore distributionis, seu divisionis quindenniorum inter Concanonicos, tanquam infirmus, carceratus, excommunicatus, aliove legitimo detentus impedimento, an etiam hoc casu acquirat quindennia pro Coadiuto, & putarem acquirere, prout acquirit pro Coadiuto alios fructus residentis Chori, etiamsi Choro interesse nequeat ob similia impedimenta, *Tondut. resol. benefic. Canon. par. 2. cap. 1. §. 14. n. 25. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 5. §. 9. n. 15. Garzias de Benefic. par. 5. cap. 4. nu. 80. cum seqq. Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 131. num. 8.*

II. Non minùs singularis, & curiosa subditur difficultas, quid dicendum, si idem Canonicus Coadiutus post forsitan emendicatis favoribus extortam gratiam Coadiutorialem, circumvento Papa, deputetur Coadiutor cum futura successione in alia Ecclesia, quod quandoque contingere potest, immò quòd contingat, dolendum est ad tradita per *Fagnan. in cap. nulla 2. d. n. 50. ac signanter n. 76. versiculo & quamvis de concess. Præb. utrum hoc casu notando, & dolendo, Coadiutus in sua Ecclesia eodem tempore, quo est Coadiutor in alia Ecclesia, possit acquirere quindennia, & putarem posse, quippè quis eodem tempore absque malitia potest esse Coadiutus simul, & Coadiutor, si alibi Coadiutor sit, ubi ex aeris mutatione salubrior evadit ex deductis per *Rotam dec. 48. n. 15. vers. nec habitum fuit par. 11. recntior. dec. 112. n. 20. cum seqq. par. 16.**

ARGUMENTUM.

Mortuo Canonico Coadjuto antè maturatum quindennium, Canonicus Coadjutor cum futura successione, adveniente tempore maturationis quindennii, illiusque distributionis, seu divisionis inter alios Concanonicos faciendæ acquirit sibi quindennium pro sua rata, nec hæredes Canonici Coadiuti illud prætere posse possunt ex persona eorum authoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Duplex datur species Coadjutorie, alia est temporalis, alia perpetua.
- 2 Coadjutoria perpetua fuit sublata per Sacrum Concilium Tridentinum.
- 3 Ex ratione, quod Coadjutores sint pueri.
- 4 Antè S. Concilium Coadjutoria erat frequens.
- 5 Eadem olim practicata fuit inter viros Sanctos.
- 6 Solus Papa concedit Coadjutoriam perpetuam.
- 7 Pro Germania, Gallia, cæterisque partibus Ultramontanis concedi solet coadjutoria perpetua in Cathedralibus.
- 8 Ordinarius, Legatus à Latere, aut Nuncius Apostolicus concedere nequit Coadjutoriam perpetuam.
- 9 Coadjutoria perpetua facilius conceditur, quando fit ad favorem fratris, aut consanguinei.
- 10 Debitum non est solvendum antè tempus.
- 11 Quindennia, extincta persona, cui solvuntur, non amplius debentur.
- 12 Beneficiatus non potest transmittere ad hæredes jus quindenniale.
- 13 Post maturatum terminum agi valet ad quindennium.
- 14 Cum quindennia debeantur novis Canonicis, multò magis debentur Coadjutori.
- 15 Quindennium debetur loco laudemii.
- 16 Plures fissiones dari nequeunt in subiecta materia.
- 17 Canonicus noviter receptus etiam præstat suum consensum alienationi Emphyteusis.
- 18 Coadjutor non sibi possidet, sed Coadjuto.
- 19 Idem, mortuo Coadiuto, mutat causam possessionis, non autem antiquam possessionem.

C A P I T U L U M LXXXVII.

Cum suprà visum sit, quod vivente Canonico Coadjuto Canonicus Coadjutor non sibi acquirit quindennium maturatum in vita Coadjuti, sed bene illud cedit in utilitatem ipsius Coadjuti, nunc vice versa videndum erit, quod mortuo Canonico Coadiuto Canonicus Coadjutor sibi acquirit quindennium non maturatum in vita Coadjuti, illudque non solum ad utilitatem Ecclesiæ, sed etiam ad utilitatem ipsius Coadjutoris.

Præmittendum autem duplicem dari speciem

- 1 Coadjutorie, aliam nempe esse temporalem, seu simplicem ad solam utilitatem Ecclesiæ, de qua non est sermo, & aliam perpetuam in utilitatem ipsius Coadjutoris, seu cum futura successione, de qua est sermo in præsentem, Garzias de Benefic. par. 4. cap. 5. n. 1. cum seqq. Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 1. cum seqq. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 1. n. 21. Ventrigl. in prax. Eccles. tom. 2. annot. 13. §. 1. Unico n. 2. cum seqq. Episcop. Matta de caus. Consistorial. sect. 22. n. 12. & quantunvis Coadjutoria perpetua in-
- 2 quibuscumque Beneficiis tanquam referens imaginem hereditariæ successione, sublata fuit, præterquam pro Cathedralibus Ecclesiis, & Monasterialibus ex maxima necessitate, ac utilitate per S. Concilium Tridentinum sess. 25. de Reformat. cap. 7. in med. versiculo in Coadjutoriis, cum plerumque mediante Coadjutoria huiusmodi hæredes fiant pueri, qui nedum ipsi Coadjutore,
- 3 sed Pedagogo indigeant, Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 25. n. 19. qui modus providendi antè Concilium Tridentinum erat valdè frequens, ut col-

ligitur ex Rubr. Decretal. Sext. & Clementin. de concess. Præbend. quidquid sit in antea actis sæculis, in quibus sæpissime practicata fuit inter viros sanctos, Zerb. singular. utriusq. Fur. singular. 46 per tot. post gem. Episcopal. attamen quando, immò passim in præmium servitii per Coadjutorem præstandi ex causis iustis accedente consensu Coadjuti, Ordinarii, & Capituli etiam in Canonicatibus tam Cathedralium, quam Collegiarum Ecclesiarum, rarissimè verò in Parochialibus conceditur Coadjutoria perpetua per solum Papam magis ex inveterato stylo, & praxi Datarie Apostolicæ, quam de Jure, uti nullis legibus ligatum, & imperio quodam extraordinario utentem, præveniendò hac via vacationem, indeque gratia huiusmodi præventiva dicitur, Valenzuela Velazquez conf. 98. n. 39. cum seqq. tom. 1. Barbosa ad Concil. sess. 25. de Reformat. cap. 7. n. 4. in fine cum seqq. & n. 46. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 1. nu. 31. in fine versiculo octava conclusio, & nu. 33. in principio, Garzias de Benef. par. 4. cap. 5. n. 13. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 25. nu. 27. cum seqq. Tondut. resol. benef. & Canon. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 27. cum seqq. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensibus glos. 5. §. 9. n. 46. cum seqq. & num. 91. Antonellus de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 9. n. 2. 8. & 9. Episcop. Matta de Concordat. n. 132. cum seqq. & de caus. Consistorial. sect. 22. n. 24. cum seqq. Remocamp. de Coadjutor. cap. 5. n. 8. cum seqq. & cap. 8. n. 27. Torr. de pact. futur. succession. lib. 1. cap. 20. n. 45. cum seqq. & lib. 4. cap. 1. n. 76 Ventriglia in prax. Eccles. tom. 2. annot. 13. §. Unico. nu. 17. & 21. Card. de Luca ad S. Concil. Tridentin. disc. 45. per tot. Pacion. alleg. civil. & Canon. alleg. 152. n. 11. cum seqq. Fontanella dec. Cathalon. 112. num. 15. cum seqq. tom. 1. ac passim in Italia, & Hispania, aliisque Partibus, in quibus viget Concilii observantia, practicatur Coadjutoria perpetua, in Germania verò, Gallia, & aliis Ultramontanis Partibus, in quibus Concilii observantia adeò non viget, solet Sedes Apostolica facilius concedere in Metropolitanis, Cathedralibus, & Monasterialibus Ecclesiis Coadjutoriam perpetuam ex iusta causa examinari solita in Sacra Congregatione Consistoriali, de Luca Melphiten. in observ. ad Ventrigliam prax. Eccles. annot. 13. §. Unico n. 9.

Undè hæc, quod nec Ordinarius, nec Legatus à Latere, nec Nuncius Apostolicus, nisi habeant in commissione, possunt concedere Coadjutorias perpetuas cum futura successione ob claram resistentiam S. Concilii Tridentini, Tondut. ref. ben. & Canon. par. 2. cap. 1. §. 13. n. 27. Moneta de distribution. quotid. par. 2. qu. 1. n. 33. Garzias de Benefic. par. 4. cap. 5. n. 17. cum seqq. experientia autem docuit, facilius moveri Papam, cui Spiritus Sanctus assistit, ad concedendam huiusmodi Coadjutoriam, quando Coadjutor est frater, aut consanguineus Coadjuti benemerens, cum tunc præsumatur, quod melius satisfaciet Ecclesiæ, Præbendæque servitio, immò melius subveniet, quam alius extraneus, indigentibus pauperum consanguineorum, & quod optabilius est, Deum exorare in Sacrificiis pro Coadjuto, à quo fuit Canonicatum allequentus, absque timore captandæ mortis, quod non præsumitur de consanguineo, Valenzuela Velazquez consil. 98. n. 51. in med. versiculo quæ omnia, cum n. seq. vol. 1. Quibus

Quibus præhabitis, resolvitur in præfenti, quòd mortuo Canonico Coadiuto antè maturatum quindennium, Canonicus Coadiutor cum futura successione, adveniente tempore maturacionis quindennii, illiusque distributionis, seu divisionis inter alios Concanonicos faciendæ acquirit sibi quindennium pro sua rata, nec hæredes Canonici Coadiuti illud prætere de possunt ex persona eorum authoris, quippè nec, cum nondùm venisset dies solutionis, & fructus esset adhuc acerbus, *l. cedere diem 213. ff. de verb. sign.* Coadiutor posset acquirere Coadiuto quindennium, antequàm maturaretur, nec Coadiutus illud posset transmittere in hæredes, uti eidem nondùm debitum, adveniente autem postea die solutionis post obitum Coadiuti, ipse Coadiutus iam desierat esse creditor, fructus enim quindenniales sunt debiti personæ, qua extincta non ampliùs debentur adinstar usufructus, §. *Finitur 3. Institutio. de usufructu l. Titio, cum morietur 51. ff. de usufructu, l. usufructum, cum morietur 5. ff. de usufructu. legat. l. corruptionem 16. C. de usufructu, Medices in tract. mors omn. solv. concl. 114. nu. 308. Giurba ad Consuetud. Messan. cap. 7. glos. 9. par. 1. n. 1. Castill. de usufructu c. 61. n. 3. cum seqq.* proindeque Beneficiatus uti usufructarius, seu fructuarius non potest transmittere ad hæredes ius suum quindenniale, quòd est merè personale tanquàm personæ cohærens, & cum persona extinguibile ad *text. in l. in omnibus 69. ff. de regul. Jur. l. usus aquæ 22. ff. de usu, & habitat. l. non solum 8. §. Tale 3. ff. de liberat. legat. l. pecoris 4. ff. de servitut. rustic. præd. l. 1. ff. de servitut. l. sicut in annos 3. §. Fin. ff. quib. mod. usufruct. amitt. Valasc. consult. dec. 66. num. 23.* & sanè attendendum est tempus solutionis pro canonizando credito, non verò tempus medium eo, quòd solummodò post maturatum terminum agi valet ad quindennium *l. cedere diem 23. ff. de verb. significat. eademque ratio, quæ suadet, quindennia deberi pro rata novis Canonicis, multò magis suadere debet & esse debita, Coadiutori, qui operam suam præstitit gratis vivente Coadiuto Auth. multò magis C. de sacrosanct. Eccles.*

Præterea si singulis quindecim annis pro ficta alienatione bonorum Emphyteuticorum fingitur quodammodò præstari consensus per Capitulum, proque ficto huiusmodi consensu præstatur quindennium loco laudemii, quod præstatur pro vera alienatione Emphyteutis, ut habetur supra in *Cap. I.* quomodò dici poterit, quòd Coadiutus, qui iam non est in humanis, fingatur etiam ipse præstare suum consensum, & pro eo participare de quindenniis, aliàs plures darentur fictiones in subiecta materia contra regulam Juris, de qua *Alteserra de fiction. Jur. tract. 1. cap. 6 in principio*, undè Coadiutor post cessatam Coadiutoriam per obitum Coadiuti tanquàm unus ex Canonicis, seu Capitularibus præstans fictum consensum pro parte sua, debet habere quindennium pro sua rata, ut in simili de Canonico prætendente laudemium ex bonis per Capitulum emphyteuticatis antè illius receptionem ex illa ratione, quòd iste noviter receptus suum etiam præstat consensum alienationi, *Surd. conf. 84. nu. 6. circa fin. versiculo ea propter lib. 1. non verò Coadiutus mortuus, qui non habet*

velle, neque nolle, sicque consentire, nec dissentire potest, non est ampliùs in statu acquirendi Coadiuto, jam deficiente qualitate Coadiutoriali in Coadiutore; indeque est, quòd quantavis à principio, vivente Coadiuto possessionem Canoniciatus, sive veriùs solius gratiæ Coadiutoriæ, ipsiusque exercitii, ac administrationis apprehenderit, adhuc Coadiuto mortuo, sicque factò casu futura successione tenetur novam apprehendere possessionem Beneficii, cuius per prius in vita Coadiuti carens titulo, habentique solum ius ad rem, non poterat sibi possidere, sed benè Coadiuto tantùm, *Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 25. n. 32. Barbosa ad S. Concil. Tridentin. sess. 25. de Reform. cap. 7. n. 7. Ventrigl. in praxi Eccl. to. 2. annot. 13. §. Vic. n. 49. Remocamp. de Coadiutor. cap. 17. nu. 5. Clericat. discord. forens. de Benefic. par. 1. discord. 91. n. 12. Rota cor. Ruño P. D. Ansaldo Decano dec. 20. n. 18.* mutat enim causam possessionis, & titulum, non autem antiquam possessionem continuat, *Pacion. allegat. Canon. & Civil. alleg. 155. n. 11. Rota decis. 456. n. 7. par. 1. recentior. licet Coadiutor, & Coadiutus sint inter se correlativi, Clericat. discord. forens. par. 1. discord. 63. n. 17.*

A R G U M E N T U M.

Canonici supranumerarii ad participandum de emolumentis Canonicalibus, cum qualitate tamen non habendi vocem in Capitulo, donec sit plenus numerus aliorum Concanonicorum de numero, seu numerariorum, adhuc participare debet de quindenniis pro bonis emphyteuticis penes manus mortuas, unà cum aliis Concanonicis numerariis pro æquali rata sibi contingente.

S U M M A R I U M.

- 1 Species Canonicorum referuntur.
- 2 Canonici supranumerarii habendus est, ac si suffragaretur in Capitulo.
- 3 Etiam Canonici supranumerarii gaudet voce in Capitulo, nisi contraria vigeat consuetudo.
- 4 Reiiicitur contrarium sentiens Raguccius de voce in Capitulo qu. 1. n. 2.
- 5 Canonici supranumerarii est de Capitulo.
- 6 Idem optare potest.
- 7 Canonici Coadiutor habet vocem in Capitulo.
- 8 Quindennia non solum debentur ex actibus Canonicalibus, sed etiam ex actibus Capitularibus.
- 9 Licentia iniuste negata habetur pro concessa.
- 10 Interest Ecclesiæ habere in Capitulo plures Consiliarios, & defensores.
- 11 Vox in Capitulo, tanquàm inseparabilis ab ipsa Canonica, tolli nequit per Statutum.
- 12 Publica utilitas præfertur privata in concursu Canonicorum numerariorum.
- 13 Protestatio contraria factò, non est attendenda.

C A P I T U L U M LXXXVIII.

PRO dicendorum intelligentia præmittendum, plures dari species Canonicorum supranumerariorum, alii namque sunt Canonici cum gratiis expectativis providendi in prima futura vacatione Canonici in herba per Doctores nuncupa-

cupati, cum re vera non sint tales in re, sed solum in spe, quorum species olim frequens erat, hodie verò rarissima, & præsertim in Italia penè abolita, alii sunt Canonici, qui non sunt de corpore Capituli, nec participant de fructibus massæ Capitularis, sed sunt Beneficiati cum honorifica illa nomenclatione Canonicoꝝ, suntque Canonici de vento, seu ventosi, sive ad honorem, seu honoratli, alii sunt Canonici supranumerarii, qui ob superventos redditus Canonicales super antiquum, & consuetum numerum canonicè eliguntur cum omnimoda incorporatione novorum membrorum cum antiquo corpore, sicque cum voce in Capitulo, dummodò sint cõstituti in sacris, in quibus nulla videretur posse cadere difficultas circa participationem quindenniorum pro æquali rata cum Canonicis numerariis antiquis, alii denique sunt Canonici supranumerarii admissi quidem cum participatione emolumentorum Canonicalium, citrà tamen vocem in Capitulo, de quibus præfens sermo est, relatasque species enumerant *Fagnan. in cap. ad hæc 13. num. 22. & in cap. dilectus 27. n. 10. de Præbend. Baumy Theolog. moral. parte 1. tract. 11. de Canonic. qu. 1. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 3. n. 5. cum seqq. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 19. n. 4. Ceccoper. lucubr. Canon. lib. 1. n. 178. cum seqq. Milaz. assert. 1. n. 4. cum seqq. Card. de Luca de Canonic. disc. 37. n. 2. in supplem.*

Quibus præmissis, resolvimus, quòd Canonicus supranumerarius admissus ad participandum de emolumentis Canonicalibus, cum qualitate tamen non habendi vocem in Capitulo, donec sit plenus numerus aliorum Concanonicorum de numero, seu numerariorum, adhuc participare debet de quindenniis pro bonis emphyteuticis penès inanus mortuas, unà cum aliis Concanonicis numerariis pro æquali rata sibi contingente, eo modo, quo participaret de laudemis, quippe Canonicus supranumerarius, licet admissus sub conditione non suffragandi in Capitulo, participare debet de quindenniis eo modo, quo participaret de laudemis debitis Capitulo in casu alienationis, vel cujuscumque translationis Emphyteusis in novam personam, cum per eum non stet, quominus suffragetur in Capitulo, sed impediatur ex facto ipsius Capituli, seu Concanonicorum numerariorum eundem cum hac præcisa qualitate recipientium, per quos in hac parte præjudicari nequit, immò hoc casu Canonicus supranumerarius habendus est, ac si suffragaretur in Capitulo, *Barbosa axiom. 93. n. 21. cum seqq.* etenim de Jure, nisi contraria vigeat consuetudo, etiam Canonicus supranumerarius gaudet voce in Capitulo, tanquam fructu possessionis sui Canonatus, quando, ut in casu, habet in reliquis plenum ius Canonix, *Zecch. de Repub. Eccles. lib. 24. tit. de Canonic. n. 4. Ceccoper. lucubr. Canon. lib. 4. n. 34. Tondut. resol. Canon. benefical. par. 1. cap. 3. nu. 3. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 3. nu. 15. & cap. 21. num. 14. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 1. concl. 3. n. 5. Pignatell. consult. Canon. tom. 6. consult. 48. n. 8. & 10.* quidquid in contrarium sentiat absque aliqua auctoritate *Raguccius de voce in Capitulo qu. 1. n. 2.* vel saltem Canonicus supranumerarius, quando esse nequit, de Capitulo esse dicitur, ut ait *Co-*

sta de re integ. distinct. 102. nu. 14. in fine; Undè, 6 tanquam verus Canonicus optate potest, *Tondut. resol. Canon. par. 1. cap. 3. per tot.*

Quibus accedit, quòd si Canonicus Coadiutor, qui tamen non est verè Canonicus vivente Canonico Coadiuto, sed fictus tantum Canonicus, 7 habet vocem in Capitulo *Pignatell. consult. Canonic. tom. 6. consult. 48. n. 10. in principio, & to. 9. consult. 84. n. 2.* quantum magis Canonicus supranumerarius, qui verè Canonicus est, habere debet vocem in Capitulo, non obstante protestatione Capituli.

Nec obstat protestatio Capituli de recipiendo Canonicum supranumerarium cum participatione quidem emolumentorum Canonicalium, cum carentia tamen vocis, sicque cum non participatione emolumentorum Capitularium, qualia sunt ipsa quindennia, tanquam dependentia ab actu Capitulari, quasi per consequens Canonicus supranumerarius non interellens Capitulo, proindeque non exercens actum Capitularem ob impedimentum appositum in limine, suæ receptionis cum hac qualitate acceptatæ, non possit procul dubio participare de quindenniis, quæ habent naturam mixtam, cum debeantur non solum ex actibus Canonicalibus, seu 8 Choralibus, per residentiam in Choro, sed etiam, immò magis propriè ex actibus Capitularibus per interellentiam in Capitulo, *Pignatell. consult. Canonic. tom. 6. consult. 48. n. 3. in principio,* quia semel acquisitis iuribus Canonicalibus per Canonicum supranumerarium de consensu Capituli, venit in necessariam consequentiam etiam possessio loci in Capitulo uti annexa ipsis iuribus Canonicalibus, quæ per Capitulum absque causa tolli nequit, undè iniuste negata, vel non 9 concessa, habenda est pro concessa, *Rota post Post. de manutent. dec. 175. n. 2.* vel derogatio vocis intelligenda est citrà præiudicium Canonici supranumerarii, salvis nempe illius iuribus ad acquirendum emolumenta Capitularia, ac si Capitulo interesset, vel dicendum est, quindennia deberi etiam illis, qui non interfuerint Capitulo, eo quòd ad illa percipienda nullum sanè requiritur votum in Capitulo, nullaque consensus præstatio ex supra adductis: immò repugnat ex diametro installare Canonicum in Choro, licet supranumerarium, eumque reicere à loco Capituli, illum in uno in fratrem recognoscendo, & in extraneum in alio, quando è contrà interest 10 Ecclesiæ habere in Capitulo plures Consiliarios, & defensores, ac ministros, qui magis deliberatè, maturèque negocia decidere possunt *Pignatell. consult. Canonic. tom. 6. consult. 48. num. 4. ante med.* in tantum, ut, si vox in Capitulo 11 tanquam inseparabilis ab ipsa Canonica, tolli non potest per Statutum *Pignatell. citat. consult. 48. n. 8. in fine versiculo quam ob causam,* quantum illa tolli poterit per Capitulum. Et profectò prævalere debet publica utilitas, honor, 12 ac decus Ecclesiæ consistens in maiori numero Canonicoꝝ, inque eorum vocibus, privatæ utilitati Canonicoꝝ numerariorum prætendentium inter ipsos tantum distribuenda esse, quindennia, *Pignatell. prælaudata consult. 48. n. 6. in principio.* Omisso, quòd talis protestatio Capituli 13 uti contraria facto, nõ esset attendenda, in pñcto *Pignatell. sepiùs prælaudata cõsult. 48. n. 7. in med.*

ARGUMENTUM.

Canonicus Jubilatus, licet non interessens Capitulo nihilominus participare potest de quindenniis debitis ipsi Capitulo ex bonis Emphyteuticis in manum mortuam translatis.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus supranumerarius participare debet de quindenniis.
- 2 In omnibus ferè Cathedralibus, ac Collegiatis vigent Statuta, seu consuetudines jubilandi.
- 3 Jubilati Canonici lucrantur omnes fructus suorum Canonicatum.
- 4 In omnibus ferè Universitatibus extant Statuta, seu consuetudines jubilandi Lectores legentes per certum tempus.
- 5 Eadem Statuta extant in Religionibus.
- 6 Milites Veterani sunt Jubilati.
- 7 Clerici sunt Milites celestis Militiæ.
- 8 Canonicus Jubilatus, etiamsi non interfit Capitulo, adhuc participat de quindennio.
- 9 Capitula fiunt propter servitium Ecclesiæ.
- 10 Concessis Jubilato omnibus proventibus videntur concessi etiam fructus provenientes ex quocumque modo.
- 11 Canonicus Turnarius etiam extrà Capitulum nominare potest.
- 12 Officium Chori est principalius officio interessendi Capitulo.
- 13 Dispensatus quoad majus, censetur dispensatus quoad minus.
- 14 Dispensatio stricti Furis est, nec extendibilis.
- 15 Tot requiruntur dispensationes, quot obstacula.
- 16 Dispensatio super principali, censetur etiam in consequentibus.
- 17 Iniquum est, ut non laborans lucretur quindennium.
- 18 Cessante labore, debet cessare premium.
- 19 Sportula non debentur Jubilato.
- 20 Indultum Jubilationis in ceterorum Canonicorum detrimentum vergens, strictissime interpretandum.
- 21 Canonicus Jubilatus, infirmo equiparatus non habet majus jus, quàm Canonicus infirmus.
- 22 Consuetudo iniqua nec ex majoritate, aut identitate rationis venit attendenda.
- 23 Non bene arguitur ab infirmitate ad Jubilationem.
- 24 Jubilatus dicitur per gloriam inservire Ecclesiæ.
- 25 Jubilatio completa circa servitium Chori, suffragari debet servitio Capituli.
- 26 Auditores Rotæ, Inquisitores, & similes lucrantur distributiones.
- 27 Concesso plus, censetur concessum & minus.
- 28 Chorus tendit ad divinum cultum, & Capitulum ad negocia.

CAPITULUM LXXXIX.

1 **P**ostquàm suprà ostendimus, Canonicum supranumerarium admissum inter Concanonicos cum emolumentis Canonicalibus debere esse participem quindenniorum, licet in illius receptione protestetur Capitulum, se eundem non admissurum ad vocem in Capitulo, nunc sequitur ostendendum, quòd Canonicus Jubilatus sit quoque particeps quindenniorum, licet

non interfit Capitulo, qui quidem præsens articulus quotidie esse potest disputabilis, cum in omnibus ferè Cathedralibus, ac Collegiatis Ecclesiis vigeant Statuta, sive laudabiles consuetudines, sive Indulta Sacrarum Congregationum Concilii, ac Episcoporum, & Regularium, jubilandi (ut proprio verbo, quantumvis minus polito loquar, quod politici dicitur, emeritis faciendi, quasi inibent, & præ lætitia gestiant ad metam laborum feliciter pervenientes, donati præmio, Nicol. lucubration. Canon. lib. 3. tit. 4. n. 45. tom. 2.) Canonicus post præstitum Ecclesiæ diuturnum quadraginta annorum servitium, eos nempe habendi pro præsentibus in Choro ad effectum lucrandi omnes fructus Canonicales, & distributiones ratione actuum Choralium debitas, Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 23. n. 14. Monct. de distribution. quotidian. par. 2. qu. 7. n. 21. qu. 12. nu. 61. & qu. 13. n. 41. Escobar. à Corro de Hor. Canon. qu. 5. s. 2. n. 138. & 201. Bertachin. vot. 103. per tot. Monacell. formular. legal. pract. Eccles. tit. 2. formul. 4. n. 13. forsitàn ad exemplum similitum Statutorum, seu consuetudinum omnium ferè Universitatum, sive Academicarum, jubilandi Doctores legentes per certum tempus, eosque habendi pro legentibus ad effectum lucrandi stipendii Pereyra de Republ. literar. lib. 8. qu. 6. nu. 1294. cum seqq. Mend. de jure Academ. lib. 1. qu. 12. s. 3. n. 327. in princip. & lib. 2. q. 22. n. 243. prout etiam extant Statuta in Religionibus jubilandi Lectores, eximendi nempe ab onere Lecturæ cum certis honoribus, Pereyra loc. cit. n. 198. Nicol. lucubr. Can. lib. 3. tit. 4. n. 45. in fine versiculo ad horum similitudinem tom. 2. vel ad exemplum sæcularis militiæ, in quâ milites dicti Veterani ob diuturnum servitium post viginti annos militiæ, hinc vicena complere curricula, & legionarii, ac emeriti, non amplius inservire tenebantur l. Veteranis 9. C. quando provocare non est necesse, l. cum ob provectæ atatis 2. C. de his, qui non implet. stipend. lib. 10. l. 1. C. de Veteran. lib. 12. l. viginti 2. C. de re militar. eod. lib. 12. Narbona de atate ann. 50. q. 8. n. 3. cum seq. Perez in tit. C. de his, qui non implet. stipend. iib. 10. n. 3. 10. & 11. milites enim celestis Militiæ sunt Clerici, Monet. de distrib. quotid. par. 2. q. 12. n. 62. Firmatur igitur in præsentem, quòd Canonicus Jubilatus, licet non interessens Capitulo, nihilominus participare potest de quindenniis debitis ipsi Capitulo ex bonis emphyteuticis in manum mortuam translatis, veluti in his puris terminis ponderat Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 224. n. 7. ad secundum quæsitum, D. Advocatus Dominicus Visaya Institution. criminal. lib. 1. tit. 10. s. 3. n. 9. repetit. post Tract. litera LL. ubi ita, resolutum à Sacra Congregatione Concilii, etenim Indultum Jubilationis tribuens Canonico Jubilato omnia emolumenta Choralia, Canonicalia, & distributiones, debita, ac debitas ratione interessentiæ Capitulo, qualia sunt quindennia tanquàm dependentia ex actibus Capitularibus, cum sub nomine divinatorum Officiorum veniant etiam Capitula, quibus applicantur fructus dividendi inter interessentes, & Capitula fiunt propter servitium Ecclesiæ, ac divinum cultum, Pignatell. prælandata consult. Canon. 224. n. 7. tom. 4. immò concessis Jubilato generaliter omnibus, ac singulis proventibus,

redditis, iuribus, & obventionibus, videntur concessi etiam fructus provenientes ex quocumque modo, sicque ex actibus Capitularibus, quales sunt quindennia, *Pignatell. mox citat. consult. 224. n. 7. post med. versiculo nomenque generale.*

Ita, ut perceptio quindenniorum, etiam si esset (quod tamen negatur) in se actus originatus à Capitulo, seu à iure Capituli, adhuc quia fieri potest extracapitulariter ex deductis, bene sequitur, quod per Canonicum Jubilatum, quantumvis absentem à Capitulo acquiri possit quindennium pro sua rata, ut in fortioribus terminis iuris nominandi competentis Canonico Turnario, ac exercibilis etiam extra Capitulum *Rota post Card. de Luca super materia quindenniorum tom. 2. lib. 12. dec. 24. n. 19.*

Præterea si Jubilatus ratione suæ jubilationis acquirit fructus, ac distributiones debitas solis interessentibus in Choro, ac Horis Canonicis, quanto magis acquirere fructus quindenniorum debitos interessentibus in Capitulo eo, quod magis principale officium sit officium Chori, & divini cultus, quam officium interessendi Capitulo, *Pignatell. sæpè laudata consult. 224. num. 7. in fine versic. quinimò tom. 4. undè concessio magis principali, censetur concessum minus principale, seu quis dispensatus quoad majus, censetur dispensatus quoad minus, de Fustis de dispensation. matrimon. lib. 1. cap. 2. num. 114.*

Nullius autem ponderis est animadversio, quod Canonicus Jubilatus ratione suæ jubilationis dispensatus in uno, nempe super residentia in Choro, non censetur dispensatus in alio, nempe super interessentia in Capitulo, sicque super acquisitione, seu participatione quindenniorum in absentia, cum dispensatio tanquam quid contra jus, sit stricti juris, nec extendenda de uno casu ad alium, *Pyrrh. Corrad. in prax. dispensation. Apostolic. lib. 1. cap. 5. num. 1. ideoque tot requirantur dispensationes, quot sunt obstacula, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 40. nu. 192. cum seqq. Rota ad Card. de Luca super mater. Benefic. tom. 2. lib. 12. dec. 23. num. 19. quia dispensatio semel concessa super principali, censetur concessa etiam in consequentibus Pyrrh. Corrad. in prax. dispens. Apost. lib. 1. cap. 5. n. 18. ex regula, quod accessorium sequitur naturam sui principalis.*

Longè irrelevantior est alia ponderatio, quod cum Canonicus emeritus videatur agere de causa lucrativa, tanquam amplius subire non debens aliquem laborem interessendo Choro, aut Capitulo, Canonicus autem non emeritus vice versa de causa onerosa, iniquum esset, ut participet emolumentum quindennii, qui jam non laborat, diminuendo hac via ratam quindennialem aliorum Canonicorum laborantium argumento *textus in l. humilioribus 14. C. de susceptor. lib. 10. l. omnes 2. C. ut Dignitat. ord. serv. lib. 12. quasi quod cessante labore debeat cessare præmium, signanter quando, ut in casu, notabile irrogatur præiudicium aliis Canonicis non emeritis consequentibus quindennia in minori quantitate l. Seio amico 10. in princip. ff. de an. legat. l. is, qui in potestate 15. s. fin. ff. de legat. præst. ibi: quia absurdum est, illum commoda hereditatis habere, alterum onus sustinere, l. & vir-*

tutum fin. C. de statutis, & imaginibus, ibi: aliorum honores aliis damnorum occasionem fieri non oportet, l. fin. C. de Præposit. Sacri Cubicul. lib. 12. quippe, ut advertit Larrea alleg. 105. per tot. par. 2. sportulæ tanquam designatæ pro labore iudicandi, non debentur Senatori emerito, qui amplius non laborat, sed quindennium bene debetur Canonico emerito, cum non dependeat illius acquisitio ab aliquo labore, ut patet ad sensum.

Non minoris irrelevantiæ est ponderatio, quod sicuti Canonicus Jubilatus non potest acquirere certas distributiones appellatas excrementas, seu punctaturas, & fallentias non interessentium, quæ accrescunt interessentibus tantum in Ecclesia, quasi quod Indultum jubilationis in cæterorum Canonicorum detrimendum vergens, strictissime venit interpretandum, *Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 116. num. 4. in med. ubi de hoc Decretum Sacræ Congregationis Concilii num. 12. in fine, ita Canonicus Jubilatus non poterit acquirere distributiones huiusmodi quindenniales dividendas inter præsentem tantum in Capitulo, quia in assistentia Chori ob ampliandum, augendumque, prout par est, divinum cultum ex maiori concursu Clericorum rigidius res agenda est, quam in assistentia Capituli, præsertim cum distributiones quindenniorum singulis quindecim annis fiunt inter Canonicos, distributiones autem punctaturarum singulis diebus.*

Quibus positis, occurrit difficultas, quid dicendum in casu, quo in Ecclesia, ubi Canonicus Jubilatus suum possidet Canonicatum, viget consuetudo, quod infirmus non acquirat quindennia, & videretur prima facie resolvendum, neque Jubilatum hoc casu illa acquirere, cum Canonicus Jubilatus, qui æquiparatur infirmo, non habeat maius ius, quam habet Canonicus infirmus, & in simili de Senatore emerito *Larrea alleg. 105. num. 17. ac per tot. par. 2. attamen contrarium censere respondendum, quippe præterquam quod consuetudo huiusmodi uti iniuriam, ac irrationabilis non venit attendenda, præcipue tanquam talis non extenditur ad æquiparata, & similia etiam ex maiori parte, ac identitate rationis, in puncto Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 224. num. 3. cum seqq. & quando etiam memorata consuetudo sustineretur, adhuc illa non esset extendenda ad Jubilatum, qui in favorabilibus tantum infirmo adsimilatur.*

Omissis, quod nec bene arguitur ab infirmitate ad iubilationem, seu ab indulto concessio ex causa infirmitatis, ac impedimenti ad indultum concessum ex causa meritorum, sive diuturni servitii Ecclesiæ præstiti, veluti advertit *Pignatell. sæpè citata consult. 224. num. 12. tom. 4. infirmus enim, quantumvis nullam contrahat culpam in non assistendo Capitulo, nullum tamen habet meritum, è contra verò iubilatus tanquam ex causa proprii meriti, maiori etiam præmio, quam infirmus, afficiendus est; proindeque Jubilatus dicitur per gloriam Ecclesiæ adhuc inservire, Gratian. discept. 166. nu. 1. cum seqq. quod de infirmo dici nequit.*

Alia insuper sequitur difficultas magis abstracta, quid dicendum, si bona, ex quibus debentur

- 25 bantur quindennia, fuerint relicta Capitulo per paucos annos, antequam iubilatus expleret servitium quadragenarium in Capitulo, sicque ex defectu temporis non videretur iubilatus quoad participationem quindenniorum, adhuc tamen putarem, participare debere de quindennio, non obstante defectu servitii quadragenarii in Capitulo respectu bonorum, quasi quod iubilatio completa circa servitium in Choro suffragari debeat servitio in Capitulo, licet non completo, cum per Jubilatum non steterit, ut in genere novorum fructuum, seu auctarum distributionum Canonici ante sexdecim tantum annos explendae iubilationis ponderat *Bertachin. vot. 103. per tot.*
- 26 Hacque occasione putarem, Auditores Sacrae Rorae Romanae, Inquisitores, aliosque similes Officiales habentes indultum lucrandi distributiones quotidianas in absentia, ac si praesentes essent, de quibus *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 24. num. 1. cum seqq.* posse quoque participare de quindenniis, etenim dispensati super residentia in Choro, habitique pro praesentibus in Choro, a fortiori censentur dispensati super residentia in Capitulo ex regula, quod concessio plus censetur concessum minus *cap. cui licet 53. de regul. Jur. in 6. l. non debet 21. ff. eod. Auth. multo magis C. de Sacrosanct. Eccles. Barbos. axiom. 180. num. 2. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 5. num. 15. cum seq. lib. 2. cap. 6. num. 12. & lib. 5. cap. 7. num. 21.* longè autem plus est dispensare in Choro, quam in Capitulo, cum Chorus tendat ad divinum cultum, Capitulum autem ad negocia, *Escobar à Corro de Horis Canonicis qu. 1. num. 2. cum seqq. Moneta de distribution. quotidian. par. 1. qu. 5. num. 35. cum seqq. & qu. 10. num. 11. cum seqq. & par. 2. qu. 2. n. 41.*
- 27
- 28

ARGUMENTVM.

Canonicus infirmus, licet ratione infirmitatis non assistat Capitulo, adhuc participare debet de quindenniis ex bonis Emphyteuticis per Capitulum, manus mortuae concessis.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus Jubilatus participare debet de quindenniis.
- 2 Canonicus infirmus de eisdem participare debet.
- 3 Canonicus infirmus percipit emolumenta Chori.
- 4 Concesso plus, censetur concessum & minus.
- 5 Distributiones accrescentiae nuncupatae acquiruntur interessentibus.
- 6 Infirmus fingitur praesens.
- 7 Consuetudo non participandi de quindenniis, uti irrationabilis non tenet.
- 8 Consuetudo non participandi de distributionibus, tenet.
- 9 Cacus benè interesse potest in Choro, cum illius interessentia tali morbo non noceat, & Chorus sua praesentia autorizatur.
- 10 Ad lucrandum distributiones quotidianas requiritur infirmitas gravis.
- 11 Docendum est de gravi aegritudine, ad hoc, ut Canonicus eligat per Procuratorem.

Postquam supra in *precedenti Cap.* comprobavimus, quod Canonicus Jubilatus participare debeat de quindenniis, benè sequitur comprobandum, quod Canonicus infirmus de iisdem quoque participare debeat ob fraternitatem, quam habet unus cum alio; unde proponitur in praesenti, quod Canonicus infirmus, licet ratione infirmitatis non assistat Capitulo, adhuc participare debet de quindenniis ex bonis emphyteuticis per Capitulum manus mortuae concessis. in puncto *Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 224. n. 7. cum seqq. D. Advocatus Ursaya Institution. crimin. lib. 1. tit. 10. §. 3. nu. 9. repetit. post Tract. inter Doctores litera LL.* ubi ita resolutum à Sacra Congregatione Concilii, huc enim collimant omnes rationes in *superiori Cap.* deductae pro Canonico Jubilato, ideoque eodem modo Canonicus infirmus percipere valens emolumenta Choralia, ratione nempe Chori sibi debita ad *textum in cap. unic. §. Qui verò 1. de Cleric. non resid. in 6. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 24. num. 27. cum seqq. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 6. per tot. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 27. num. 133. cum seqq. Escobar à Corro de Horis Canonicis qu. 5. §. 2. num. 90. cum seqq.* multo magis percipere valet emolumenta non Choralia, sed Capitularia, seu quasi Capitularia, sive potius extracapitularia, ex vulgata regula, quod concessio plus, concessatur concessum & minus, quale profectò est ipsum emolumentum quindenniale *cap. cui licet 53. de regul. Jur. in 6. l. non debet 21. ff. eod.*

Non obstat, quod sicuti Canonicus Jubilatus non acquirit certas distributiones accrescentias nuncupatas, quae nempe vigore punctaturarum, seu fallentiarum non interessentium acquiruntur interessentibus tantum in Choro, *Pignatell. consult. Canon tom. 9. consult. 116. per tot.* ubi refert super hoc *nu. 12.* in fine resolutionem Sacrae Congregationis Concilii, ita non acquirit Canonicus infirmus alias distributiones quindenniales, sed istae accrescent interessentibus tantum Capitulo, quia diversissima militat ratio in uno, & altero casu, cum Ecclesia magis indigeat ministris ad Chorum, quam ad Capitulum, & Canonici magis ad illum teneantur, quam ad istud, proindeque æquum videtur, ut Canonicus Jubilatus aliquod amittat saltem de certis distributionibus dividi solitis inter praesentes in Ecclesia.

Minus obstat, quod infirmus habitus pro praesente fictione Juris, diminuto licet citrà illius culpam cultu divino, defraudatoque servitio Ecclesiae, debet esse contentus lucro emolumentorum Choralium, non verò praetendere etiam emolumenta Capitularia, vel saltem quasi Capitularia, qualia sunt quindennia, hocque modo esse in omnibus, & per omnia ejusdem conditionis aliorum assistentium ràm in Ecclesia, quam in Capitulo, quia si de Jure quoad lucrandum in absentia ratione infirmitatis, non obstante diminutione cultus divini, infirmus fingitur praesens, *Gallus de de fructibus disp. 37. artic. 3. nu. 5.* procul dubio a fortiori in casu nostro, ubi non versatur diminutio cultus divini, de Jure habendus est in necessariam consequentiam pro pra-

præsentem etiam ad lucrandum in absentia quinquennia.

Quid autem dicendum, si in Ecclesia, in qua infirmus possidet Canonicatum, vigeat contraria consuetudo non participandi de quinquenniis in casu infirmitatis, & putarem non obstante hujusmodi consuetudine, adhuc participare posse, quia uti irrationabilis, ac iniqua, seu contra omnem æquitatem non tenet, in terminis terminantibus *Pignatell. consult. canon. 224. n. 8. cum seqq. tom. 4. in nihilum obstante*, quod sicuti contraria consuetudo non participandi de distributionibus etiam ex causa infirmitatis tenet, ut testantur *Escobar à Corro de Horis Canonic. q. 5. §. 2. n. 142. & qu. 6. nu. 66. in fine versiculo limita quinto, Tranchedin. consultat. tom. 2. consult. 90. n. 5. cum seqq. Moneta de distribution. quotid. par. 2. qu. 6. nu. 23. in fine versiculo potius verò*, ubi refert declarationem Sacræ Congregationis Concilii, ita contraria consuetudo non percipiendi de quinquenniis etiam ex causa infirmitatis tenere deberet, quia magis, ac melius salvari, & substineri potest talis consuetudo circa distributiones quotidianas etiam in infirmitate non lucrandas ob favorem servitii Ecclesiæ in divinis, quæ ratio cessat in quinquenniis nihil commune habentibus cum servitio Chori, neque debitis ratione illius, sed ratione bonorum Capituli.

Quid insuper dicendum, si infirmitas consistat in cæcitate, vel surditate, an etiam in hac specie infirmitatis sit locus acquisitioni quinquenniorum favore sititer infirmi, & putarem in tali casu non esse locum, quia si talis tenetur ad lucrandum distributiones interesse Choro eo, quòd interessentia hujusmodi non nocet tali morbo, & Chorus sua præsentia autorizatur, *Escobar à Corro de Horis Canonicis qu. 5. §. 2. n. 91. in fine versiculo quamvis in rei veritate*, quanto magis interesse debet Capitulo, quòd sua præsentia autorizet.

Quid denique dicendum, si infirmitas fuerit levis, an adhuc hoc casu sit locus participationi quinquennii, & crederem in casu cujuscumque infirmitatis participari posse de quinquennio, cum ad illud percipiendum nulla requiratur præsentia in Capitulo, prout illa requiritur in Choro, non ad lucrandum distributiones quotidianas requiritur infirmitas gravis, *Tranchedin. consult. tom. 2. consult. 90. n. 3. cum seqq. ac per tot. quidquid etiam sit, si ageretur de materia, in qua requiritur omnino interessentia Capitularis, veluti in actu electionis, vel simili ad hoc, ut Canonicus compareat in Capitulo per Procuratorem docto de legitimo impedimento ex gravi ægritudine ad celebres text. in c. quia propter 42. §. Illud autè 4. de electione, c. si quis justo 46. eod. in 6. Lavour. de electione cap. 17. nu. 62. Passerin. eod. tract. cap. 10. n. 35. Raguccius de voce in Capitulo quest. 30. n. 9. cum seqq. Card. de Luca de Benefic. disc. 30. n. 5. Rota in recent. dec. 371. n. 2. cum seqq. dec. 374. nu. 4. cum seqq. par. 14. dec. 796. num. 1. cum seqq. par. 18.*

ARGUMENTUM.

Canonicus furiosus, durante furore participare debet de quinquenniis.

SUMMARIUM.

- 1 Inter pœnas inobedientium Deo adnumeratur furor.
- 2 Extensio facienda est ob identitatem rationis.
- 3 Non est addenda afflictio afflictio.
- 4 Quinquennia debentur ex consensu, qui fingitur singulis quindecim annis præstari.
- 5 Furiosus nec tacite, nec expresse consentit.
- 6 Filius acquirit patri etiam furioso.
- 7 Tacita voluntas furiosi sufficit in favorabilibus.
- 8 Furiosus habetur pro mortuo.
- 9 Hoc intelligitur in præjudicialibus.
- 10 Tenet consuetudo, quòd fructus Canonicatus acquirantur solis interessentibus.
- 11 Tali casu Canonicus infirmus non acquirit quinquennium.
- 12 Contrarium in Canonico furioso.

CAPITULUM XCI.

V Iso jam, quòd in casu corporalis infirmitatis Canonicus participat de quinquenniis, nunc videndum, quòd etiam in casu infirmitatis mentalis de illis participare debeat, sanèque magis dignus miseratione videtur infirmus mente, quàm corpore, dum inter pœnas à Deo comminatas inobedientibus legitur etiam infirmitas mentalis -- *percutiat te Dominus amentia, & cæcitate, ac furore mentis, Deuteronom. 28. 27.* undè firmatur in præsentem, quòd Canonicus furiosus, durante furore participare debet de quinquenniis, non enim minori favore prosequendus infirmus mente, quàm corpore, quòdve in casu infirmitatis corporalis resolutum est, trahendum venit ad casum infirmitatis mentalis ob identitatem, seu majoritatem rationis, *Barbosa in loc. commun. loc. 68. num. 1. cum seqq.* adeò, ut, sicuti furiosus in favorabilibus habendus est pro præsentem ad effectum acquirendi fructus ratione Chori, ita propemodum, majorique ratione habendus est pro præsentem ad effectum acquirendi fructus ratione Capituli, qualia sunt quinquennia, præsertim cum licet assistere nequeat Capitulo, nihilominus non inde detinet esse de Capitulo; alias si Canonicus furiosus non acquireret suam ratam quinquennialem, adderetur afflictio afflictio contra regulam Juris, de qua *Barbosa axiom. 18.*

In nihilum refragante, quòd quinquennia debentur ex consensu, qui fingitur quindecim annis fingitur præstari per Capitulum manui mortuæ solventi laudemium hujusmodi quinquenniale ex deductis supra in *Cap. I.* verum quia furiosus neque expresse, neque tacite consentire valet *Clement. si furiosus un. de homicid. l. 1. §. furiosum 12. ff. de obligation. & action. l. Julianus 10. ff. de Curator. furios. l. quod Servius 8. ff. de condict. indebit. l. qui ad certum 14. ff. locat. l. furiosi 40. ff. de regul. Jur.* quia iste consensus est fictus, & tamquam talis magis idealis, quàm verus, & realis, immò quando etiam ille revera requireretur, bene suppleri posset per alios Concapitulares, qui pro Canonico furioso consentire possunt, & acquirere socio furioso ad instar filii acquiritentis patri etiam furioso *l. patre furioso 8. ff. de his, qui sui, vel alien. Fur.* præterquamquòd quoties, ut in casu, agitur de commo-

commodo furiosi, censetur intercedere tacita voluntas, quæ sufficit, *Alteserra de fideion. Jur. tract. 1. cap. 25. post princip. vers. furiosus in prin.*
 8 Minus relevat, quod furiosus uti habitus pro mortuo *l. qui ad certum 14. ff. locat. l. bonorum 24. ff. rem rat. haber. l. si ei, qui post 2. §. furiosus 3. ff. de jure Codicill. l. Divus 14. ff. de offic. Præsid. l. furiosum 9. C. qui testam. sacer. poss. Valenzuela Velazquez consil. 31. n. 21. vol. 1. Parisius de resignat. Benefic. lib. 3. qu. 8. n. 4. & lib. 9. qu. 1. n. 15. & qu. 49. nu. 2. Bæza de inope debitor. cap. 9. n. 2. non possit acquirere quindennium, quia dicitur
 9 mortuus in his tantum, quæ illius damnuni, non autem in illis, quæ ipsius utilitatem respiciunt, qualis est ipsa perceptio quindennii *l. si unus 28. §. 1. ff. de pactis, l. sed & si 5. §. injuriam 1. ff. ad leg. Aquil. l. eum, qui 5. §. 1. ff. de constit. pecun. l. de citationibus 27. C. de Episcopal. audient. Torr. de Majoratu Italiæ par. 2. qu. 11. n. 23.**

Quibus firmatis, & aliis vindicatis, occurrit difficultas, quid dicendum, si in Ecclesia, ubi furiosus retinet Canonicatum, adit consuetudo, quod fructus Præbendales solis interessentibus distribuuntur, etiamsi aliquis sit infirmus, quæ
 10 consuetudo tenet juxta latè tradita per *Tranchidin. consult. forens. tom. 2. consult. 90. n. 5. cum seq.*
 11 an nempe sicuti hoc casu Canonicus infirmus corporaliter non acquirit fructus, prout nec illos acquirit infirmus mentaliter juxta punctualiter firmata per *Rotam dec. 18. num. 2. cum seqq. ac per tot. post Remocamp. de Coadiutor. ità infirmus mentaliter non acquirat fructus quindenniorum, & existimarem, non obstante contraria
 12 consuetudine, adhuc in hoc casu acquiri posse quindennia per infirmum mentaliter, prout illa acquiri per infirmum corporaliter, licet vigente eadem consuetudine supra ostensum est in Cap. XC. & in terminis furiosi Basilicæ Vaticanæ S. Petri de Urbe, de quo in prælaudata decis. 18. post Remocamp. de Coadiutor. non obstante simili consuetudine ità decisum fuit per *Rotam in Romana Coadiutoria super quindenniis, & laudemis 14. Maji 1696. coram Muto, registrata post Remocamp. de Coadiutor. inter Decision. in ordine la 19. & repetita post Tract. inter Decision. S. Rota Rom. in ordine la XIII.**

ARGUMENTUM.

Canonicus in pupillari ætate creatus, non habens vocem in Capitulo ratione duplicis defectus, tam ætatis nimirum, quam Sacrorum Ordinum à *Sac. Concilio Tridentino sess. 22. de Reform. cap. 4. injunctorum*, adhuc participare debet de quindenniis pro æquali portione cum aliis Canonicis non pupillis, & ordinatis attamen in sacris.

SUMMARIUM.

- 1 Olim etiam pupillus, Canonicus esse poterat.
- 2 Post Concilium nemo esse potest Canonicus, nisi post pubertatem in Collegiata, & in Cathedrali intrà annum, quo ordinari possit in sacris.
- 3 Canonico pupillo sola vox in Capitulo censetur sublata.
- 4 Pupillus effectus Canonicus per viam dispensationis, non habet vocem in Capitulo.

- 5 Idem firmatur, de quo in num. anteced.
- 6 Canonicus non ordinatus in sacris non habet vocem in Capitulo.
- 7 Talis participat de quindenniis.
- 8 Portionarii, & similes, licet habeant vocem in Capitulo, attamen non sunt de Capitulo.
- 9 Canonicus pupillus acquirere potest quindennium.
- 10 Pupillus non habet velle, neque nolle.
- 11 Singulis quindecim annis singitur sequi alienatio emphyteusis, ac proinde solvitur quindennium.
- 12 Tutor præstare debet consensum pro pupillo.
- 13 Pupillus suam conditionem meliorem facere potest sine Tutore.
- 14 Contrarium procedit in præjudicialibus pupillo.

CAPITULUM XCII.

PRæmissis, quod, licet olim de jure communi quis Canonicus esse posset etiam in pupillari ætate *cap. ex eo 32. de electione in 6. post Concilium nemo ad Canonicatum in Collegiata assumi valeat, nisi post pubertatem, & ad Canonicatum in Cathedrali, intrà annum, quo ordinari possit in sacris ex traditis per Narbon. de ætate anno 14. qu. 55. cum seq. per tot. anno 22. qu. 2. per tot. & qu. 4. n. 6. Perez de Lara de vita homin. cap. 29. num. 14. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 13. per tot. Card. de Luca de Benefic. discurs. 17. num. 17. discurs. 24. num. 6. discurs. 60. num. 5. & discurs. 95. sub nu. 15. in fine, & n. 18. & in annot. ad Concil. discurs. 24. nu. 4. cum seqq. Bersau. de pupill. cap. 1. quæst. 6. num. 5. cum seqq.* cum autem ad supplantandum pupillum Canonicum alii Canonici præsumant totum quindennium sibi acquirere sub specioso prætextu ætatis inidoneæ ad interessendum Capitulo, ibique suffragium ferendum, perque consequens sub alio prætextu inhabilitatis ad consequendum emolumenta Capitularia, quibus adscribuntur ista quindennialia, uti provenientia ex bonis, effectibus, seu juribus totius Capituli, quod ingredi nequit pupillus, nè iste indefensus remaneat, & ob nativam simplicitatem miserè suffocatus à pleno torrente Canonicorum, firmatur in præfenti, quod Canonicus in pupillari ætate creatus, non habens vocem in Capitulo ratione duplicis defectus, tam ætatis nimirum, quam factorum Ordinum à *S. Concilio Tridentino sess. 22. de Reform. cap. 4. injunctorum*, adhuc participare debet de quindenniis pro æquali portione cum aliis Canonicis non pupillis, & ordinatis attamen in sacris, quia collatus Canonicatus absque aliqua exceptione emolumentorum pernecesse importat quoque emolumenta quindennialia, quæ propriè sunt Canonicalia, seu fructus Canonicatus, quorum acquisitionem profectò impedire non debet solus defectus ætatis, qui in se tanquam naturalis, non est culposus, proindeque nec dignus pœna amissionis quindenniorum, cum per pupillum non stet, quod non sit pubes, undè modica ætas non debet illi obesse ad acquirendum quindennium, prout illa non obest ad acquirendam reliqua emolumenta Canonicalia inter cæteros Canonicos dividi consueta, sibi que jure Canonice competentia, ità, ut censetur quidem sublatus pupillo alius fructus non bursalis, sed dumtaxat præeminentialis, & honorificus, qualis

lis est vox in Capitulo *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 40. num. 2.* quod emolumentum uti consistens in mera, ac nuda auctoritate non sit appetibile, & aestimabile in opinione pupilli nondum firmi, nec capacis auctoritatis, & honorificentiae, emolumentum autem quindenniale, uti intrans in bursam, debet vice versa procurari à Tutore ad impinguandum patrimonium pupilli.

- 4 Nec obstat, quòd pupillus effectus Canonicus, nisi expressè dispensatus sit ad vocem, non habet vocem in Capitulo, ob strictissimam naturam interpretationis, *Pyrih. Corrad. in prax. dispensation. Apostolic. lib. 1. cap. 5. n. 26. Francisc. Marcus decis. Delphin. 1177. num. 2. par. 1.* undè fit, quòd nec habet vocem in Capitulo, *Bersan. de pupill. cap. 1. qu. 4. num. 15. cum seqq.* quia saltem, uti talis Canonicus est de Capitulo, quantumvis in illo ob defectum ætatis per accidens non habeat vocem, quod sufficit ad acquirendum quindennium, cum non implicet ob aliquod impedimentum præsertim legitimum, ut istud pupillaritatis, non habere vocem, & tamen
- 6 esse de Capitulo, exemplo Canonici non ordinati in sacris, qui, quamvis non habeat vocem in Capitulo, resisteute *Sacro sancta Tridentina Synodo sess. 22. de Reform. cap. 4.* nihilominus est de Capitulo, proindeque jure merito etiam ille participat de quindenniis non obstante defectu vocis in Capitulo ex latè per nos cumulatis infra *Cap. XCIV.* immò potiùs ex diametro quandoque dari potest, quòd quis habeat vocem in Capitulo vigore Statuti, aut consuetudinis, & tamen non sit, nec reputetur de Capitulo, forsitan quia non est Canonicus, veluti de Portionariis, cæterisque Beneficiatis nonnullarum Ecclesiarum habentibus vocem in Capitulo non indè tamen Capitularibus, proindeque participare non valentibus de quindennio, uberiori calamo agimus infra *Capit. CXV.* cum ad essentiam Capitularitatis requiratur omninò qualitas Canonialis, quæ verè adest in pupillo eo ipso, quòd ad Canonicatum assumitur, ut patet ad sensum.

9 Non omisso, quòd pupillus, non obstante defectu vocis in Capitulo, benè potest quindennium dependens ab actu extracapitulari, sibi acquirere, *Rota ad Card. de Luca super materia Beneficiorum decis. 23. num. 3. & decis. 24. nu. 20. lib. 12. tom. 2.*

- 10 Minus obstat, quòd pupillus non habens vellet, neque nolle *l. pupillus 149. ff. de regul. jur.*
- 11 præstare nequeat consensum pro ficta, seu imaginaria alienatione, quæ fingitur sequi singulis quindecim annis ex suprâ congestis in *Capit. I.* quia vel nullus requiritur consensus, vel fictus etiam sufficit, in favorabilibus pupillo habitus pro præstito, vel quando ille requireretur (quod negamus) eo quòd emphyteutis non alienatur in diversam personam, sed semper remanet penès eandem personam, præstandus veniret à Tutore *l. quamvis 32. §. Infans 2. ff. de acquir. possess.* præterquamquòd benè suppleri potest ab aliis Canonicis pro pupillo, & nomine quoque pupilli consentientibus, sive cõsentire visis sub supposito irrefragabili motivo qualis qualis Capitularitatis penès pupillum saltem in habitu residentis, licet actu inexercibilis ob æta-

tis imbecillitatem, sicque in hac parte in suspenso manentis, verùm postea in pubertate, & in ascensu ad sacros Ordines ad actum reducendæ.

His accedit, quòd pupillus meliorem suam conditionem facere potest etiam citrà auctoritatem tutoris, acquirendo quindennium §. 1. *Institution. de authorit. tutor. & curator.* cum non agatur in hoc casu de obligando pupillo, nec de actu damnofo, sed potiùs de lucroso, quid quid sit, si pupillus esset in damno, vel obligaretur ad aliquid *l. obligari 9. in princip. ff. de auctor. tutor. l. neque 2. C. de auctor. præstand.*

ARGUMENTUM.

Etiamsi vigeat Statutum, vel consuetudo Ecclesiæ, quòd duo germani fratres Canonici in eadem Ecclesia, eodem tempore superstites careant voce in Capitulo, adhuc anibo participare possunt de quindenniis.

SUMMARIUM.

- 1 De Jure communi duo fratres Canonici habere possunt vocem in Capitulo.
- 2 Idem de Patruo, & Nepote.
- 3 Simile Statutum viget in Ordine S. Francisci.
- 4 Quod confirmatum fuit ab Urbano VIII.
- 5 Utilius est Ecclesiæ multos habere consultores.
- 6 Tertia soror Monialis professæ non habet vocem in Capitulo.
- 7 Duo fratres viventes creari nequeunt Cardinales.
- 8 Idem procedit in Patruelibus Amitinis, & Consobrinis.
- 9 Idem in Patruo, & Nepote.
- 10 Statutum, seu consuetudo auferens vocem in Capitulo duobus fratribus Canonicis, sunt strictim interpretanda.
- 11 Admissio plurium fratrum in eodem Collegio non est laudabilis ob monopolia.
- 12 Auctor invehit contra quosdam fratres.
- 13 Cessante causa, propter quam aliquid prohibetur, cessare quoque debet ratio prohibitionis.
- 14 Statutum, & consuetudo strictim sunt intelligenda.
- 15 Statutum unum tantum effectum operari debet.
- 16 Tantum potest Statutum, & consuetudo, quantum lex.
- 17 Canonici non ordinati in Sacris participare debent de quindenniis.
- 18 Nullibi legitur, quòd duo fratres Canonici, etiamsi ex Statuto, aut consuetudine non habeant vocem in Capitulo, non percipiant quindennium.
- 19 Tale Statutum non disponit de rebus uti conceptum in personam.

CAPITULUM XCIII.

Cum, præscindendo à Jure communi permittente, vel saltem non prohibente duos, aut etiam plures germanos fratres Canonicos posse habere vocem in Capitulo ex deductis per *Pignatell. consult. Canonic. tom. 6. consult. 53. n. 6.* qui in simili refert resolutionem Sacræ Congregationis Concilii de Patruo, & duobus Nepotibus in eadem Ecclesia Canonicatus habentibus, quòd possint habere vocem in Capitulo *Nicol. Floscul. verbo vox n. 8. Monacell. formular. legal. præst. tit. 14. formul. 8. in adnotat. n. 6. tom. 2.*

dari

dari possit Statutum, vel consuetudo particularis Ecclesiæ de non ferendo suffragio in Capitulo per duos germanos fratres, prout à sæcularibus exemplificando, in Regularibus est in viridi observantia simile Statutum in Ordine Fratrum Minorum Observantium S. Francisci ex *Recopilat. Statut. facta à Samanico cap. 10. de Capitul. celebrand. cap. 10. §. 10. de Capitul. Provincial. confirmatum ab Urbano VIII. per Breve incipiens Exponi nobis*, ut ex illius Constitutione in ordine la 189. Bullar. nov. Roman. tom. 5. nec non à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium sub die 20. *Januarii 1662. & à Sño Dño Nostro Clemente Papa XI. sub die 8. Aprilis 1701.* quamvis ex alia parte non videatur valdè rationale tale Statutum, seu consuetudo, cum utilius sit Ecclesiæ multos habere Consultores in Capitulo, proindeque multos adesse Vocales, seu Capitulares ad maturius discernendum Capitularia negocia, *Navarr. consil. 2. num. 2. de consuetud.* Atamen (quod plus est) etiam in Monialibus idem, vel satis simile practicatur, dum tertia soror admissa ad Professionem non habet vocem in Capitulo, *Tamburin. de jure Abbatiss. disput. 5. quest. 4. nu. 8.* ubi refert Decreta Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, haud immeritò contingit in præsentibus disceptari, quid statuendum in casu proposito facile contingibili, & resolvitur, quòd, etiamsi vigear Statutum, vel consuetudo Ecclesiæ, quòd duo germani fratres Canonici in eadem Ecclesia, eodem tempore superstites careant voce in Capitulo, adhuc ambo participare possunt de quindenniis, quippè scopus talis prohibitionis tendit dumtaxat ad impediendum præpotentiam, quæ facile oriri solet (ut quotidiana experientia in omnibus ferè negociis docet) ex interventu duorum fratrum, ex qua causa duo germani fratres eodem tempore viventes creari nequeunt in Cardinales ad evitandum perniciosissimas factiones potissimum in electione Pontificis juxta *Constitutionem 22. Julii III. in Bullar. Rom. tom. 1. & Constitut. 59. §. 17. Sixti V. tom. 2.* ubi extenditur ad Patruales amitinos, & consobrinos, immò §. 18. ad Patruum, seu Avunculum, & ad Nepotem ex fratre, vel sorore, quod tamen assiduo experimento non servatur, non autem ad impediendum legitimam acquisitionem debitorum emolumentorum Capitularium, sive veriùs quasi Capitularium, quæ nihil commune habent cum præpotentia, extrà Capitulum minimè considerabili, & Statutum hujusmodi, seu consuetudo in se odiosa, uti à jure exorbitantia, & ipsius juris correctoria, strictim veniunt interpretanda, nec de casu ad casum extendenda, quominus fieri possit, lædant jus commune permittens, vel saltem non prohibens duorum, aut etiam plurium fratrum receptionem in Canonicos cum voce activa, & passiva in Capitulo ad *text. in l. Papiannus 20. ff. de minor. l. si servi 2. C. de noxal. action. Moneta de distribution. quotidian. parte 2. qu. 12. num. 23. Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 35. nu. 33. cum seq. Molina de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 5. n. 60. Salgad. in labyr. creditor. par. 2. cap. 9. n. 3. & cap. 10. n. 40. & 45. Mascard. de general. Statut. interpretat. conc. 4. num. 4. cum seq. & num. 51. & 53. Card. de Luca de judic.*

*discurs. 35. num. 66. de legitim. disc. 1. num. 15. in fin. de dote disc. 13 sub n. 8. disc. 104. n. 4. disc. 108. sub n. 7. & disc. 109. sub nu. 3. de credit. disc. 128. num. 4. & disc. 142. num. 7. de feud. disc. 92. sub num. 7. de testam. disc. 10. sub num. 6. de succession. disc. 49. n. 7. Rota cor. Innocent. X. decis. 255. n. 5. Coccin. decis. 624. num. 8. decis. 1447. num. 11. & decis. 1475. num. 1. in recentior. decis. 241. num. 6. decis. 377. num. 5. par. 18. tom. 1. decis. 494. n. 14. decis. 820. num. 19. cum seq. ead. par. 18. tom. 2. decis. 165. num. 8. par. 19. decis. 425. num. 6. decis. 436. num. 20. decis. 449. num. 2. decis. 484. num. 10. cum seq. decis. 504. n. 6. decis. 547. n. 11. ead. par. 19. tom. 2. est bene verum, quòd admisso plurium fratrum in eodem Collegio, Capitulo, vel corpore non est laudabilis ob monopolia, & partialitates, *Card. de Luca de Canonic. discurs. 21. num. 22.* nisi sint de illis fratribus, qui (prout experior) student obscurare nomen, & gloriam fratrum, eosque valentes adjuvare, negligunt coloratis subterfugiis, quæ apud Deum, qui est scrutator renum, non possunt esse accepta; Ità, ut cessante causa, propter quam aliquid prohibetur, cessare quoque debet ratio prohibitionis, nec militante eadem ratione fileat eadem dispositio *l. dies 4. §. Totiè 6. ff. de damn. infest. l. cum quid 3. ff. de reb. credit. si cert. petat. ubi Purpurat. n. 110. in fine versic. secundò declaretis, Andr. Sicul. consil. 16. col. 3. versic. non obstat, cum dicitur, lib. 1. Bartol. in l. non dubium 5. nu. 9. C. de legib. Bald. ibid. n. 5. Fagnan. in cap. sicut unire 8. num. 45. in fine, de excess. Pralat. Dynus in cap. fin. n. 12. cum seqq. de regul. jur. in 6. Rota cor. Coccin. decis. 1127. nu. 17. immò valdè alienum videtur à mente statuentium, vel consuetudinis, quòd sub solo prætextu interdictæ vocis voluerint inducere etiam privationem quindenniorum, quando hæc non dependent à Capitulo, sicque à voce in illo, sed bene acquiruntur extrà Capitulum, undè, nè aliàs absonus intellectus sequatur, strictè intrà suos cancellos venit tam Statutum, quàm consuetudo intelligenda *Mascard. de gener. Statut. inter. pret. conc. 4. num. 114.* ità, ut unum tantum effectum operari debeat, prohibet nempè vocalitatis, non autem duplicem, amissionis nimirum quindenniorum, & prohibitionis vocis, *Gratian. disc. 382. num. 21. Cirocc. disc. 36. num. 24. Rota in recentior. decis. 241. n. 7. par. 18. tom. 1.***

Præterquamquòd, si aliter resolveretur in præsentem, ferè intolerabile sequeretur absurdum, quòd nempè plus posset Statutum, seu consuetudo, quàm ipsa lex, quando è contrà tantum potest Statutum, & consuetudo, quantum lex, non autem plus, *cap. consuetudo 5. distinct. 1. cap. fin. de consuetud. §. Ex non scripto* (vel, ut alii legunt) *sine scripto 9. Institution. de jur. natur. gent. & civil. l. de quibus 32 ff. de legib. l. consuetudinis 2. C. quæ sit long. consuetud. Barbosa axiom. 56. nu. 6.* atamen in seq. *Cap. XCIV.* firmatur, quòd Canonici non constituti in sacris, quantumvis de jure non habeant vocem in Capitulo, possunt nihilominus percipere quindennia; qui profectò casus acquisitionis quindenniorum tanquam non prævisus, nec provisus à lege, dicitur absolutè ommissus, & remanet sub dispositione juris communis, juxta quam nullibi legitur, quòd duo fratres Canonici, etiamsi ex consuetudine, aut

Statuto arceantur à jure suffragandi in Capitulo, ob id intelligantur quoque exclusi à quindenniis sub solo prætextu prohibita vocalitatis. *l. si extraneus 6. ff. de conlition. caus. dat. l. commo. diffimè 10. ff. de liber. & posthum. Milaz. assertio. jur. assert. 29. n. 28. cum seqq. & 35. & assert. 31. num. 10. Rota coram Coccino decis. 111. num. 15. decis. 1664. num. 8. & decis. 1815. num. 36. Innocent. X. decis. 543. num. 8. omisso, quòd Statutum hujusmodi uti conceptum in personam, non disponit de rebus, sicque de quindenniis ex vulgatis.*

ARGUMENTUM.

Canonici nondùm in Sacris Ordinibus constituti, proindeque nondùm habentes vocem in Capitulo, adhuc tamen participant de emolumentis quindenniorum debitorum ex bonis de directo dominio Capituli, possessis per manum mortuam.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonici non ordinati in sacris, non habet vocem in Capitulo.*
- 2 *In quadam Congregatione particulari resolutum fuit, Canonicum non ordinatum in sacris participare de quindenniis.*
- 3 *Canonici statim dicitur esse de Capitulo per Canonici possessionem, licet non sit in sacris.*
- 4 *Portionarii habere possunt vocem in Capitulo, & tamen non sunt de Capitulo.*
- 5 *Ad percipiendum fructus Canonicales requiruntur actus Capitulares.*
- 6 *Potest contingere, quòd in una Ecclesia unus tantum Canonici sit in sacris.*
- 7 *Canonici non constituti in sacris, habet saltem vocem consultivam.*
- 8 *Dari potest, quòd ex Statuto Ecclesiæ Canonici habeat solam vocem consultivam ad aliquod tempus.*
- 9 *Fus nominandi per Turnum est exercibile per Canonici Turnarium.*
- 10 *Canonici non ordinati in sacris, sunt capaces delegationum Apostolicarum.*
- 11 *Canonici etiam non exercentes actus Capitulares participant de quindenniis.*
- 12 *Si ex immemorabili consuetudine Canonici gaudeant libertate à sacris Ordinibus, fortius sunt capaces quindenniorum.*
- 13 *Laudemium solvitur pro investitura.*
- 14 *Quindennia solvuntur ex generali consuetudine.*
- 15 *Laudemium debetur pro mutatione personæ.*
- 16 *Laudemium non solvitur pro consensu, sed pro investitura, seu possessione.*
- 17 *Ex venditione necessaria debetur laudemium, & quindennium.*
- 18 *Canonici non ordinati in sacris non habet vocem in Capitulo.*
- 19 *Salarium augetur aucto labore, vel servitio.*
- 20 *Non ordinatus in sacris, tamquam non habens vocem in Capitulo, non est de Capitulo.*
- 21 *Portionarii, vel alii similes in tantum non sunt de Capitulo, in quantum non sunt Canonici.*
- 22 *Non ordinatus in sacris dicitur de Capitulo.*
- 23 *Non ordinatus in sacris consentire non potest.*

UT Canonici Cathedralium, ac Collegiatarum Ecclesiarum facilius invitarentur ad se insigniri faciendum sacris Ordinibus, tam jus Canonici in *Clement. ut ii 2. §. Illi verò unic. de atate, & qualitate*, quam ipsum *Sac. Concil. Tridentinum sess. 22. de Reform. cap. 3. in princip. rationabiliter substulit præmium, & honorem, vocis in Capitulo quibuscunque Canonici sacris Ordinibus non initiatis, de quo abundè Barbofa ad *Concil. loc. citat. & de Canonici. & Dignitat. cap. 37. num. 3. cum seqq. & cap. 41. nu. 1. Ragucc. de voce in Capitulo qu. 24. num. 2.* undè occasione concessionis emphyteuticæ per Capitulum factæ favore manus mortuæ, ac successivæ solutionis quindenniorum per eandem manum mortuam faciendæ favore ejusdem Capituli Domini directi intrat pulchra dubitatio super participatione quindenniorum hujusmodi, an illa nempe debeat etiam dividi pro æquali rata, seu intrante quantitate inter Canonicos nondùm in sacris Ordinibus constitutos, proindeque nondùm suffragium ferre valentes in Capitulo juxta memoratam prohibitionem Conciliarem, & resolvimus, quòd Canonici nondùm in sacris Ordinibus constituti, proindeque nondùm habentes vocem in Capitulo, adhuc tamen participant de emolumentis quindenniorum debitorum ex bonis de directo dominio Capituli possessis per manum mortuam, prout in terminis durioribus laudemiorum, & in nostris quindenniorum resolutum fuit per Congregationem trium Eminentiſſimorum Purpuratorum, ac unius Prælati, prævia sententia desuper lata de anno 1705. inter Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ in Cosmedin, seu Scholæ Græcæ vulgò *alla Bocca della verità*, de Urbe, ejusque Archipresbyterum in §. 40. ejusdem sententiæ, quæ registrata legitur post *Tract. inter Doctores litera GG.* Canonici namque per solam Canonici assentionem adeo perfectè omnia jura Canonicalia acquirunt, ut statim dicantur esse de Capitulo, licet non sint in sacris, *gloss. in Clement. ut ii 2. de atate. & qualit. verbo constitutus, versic. sed quid, Barbofa de Canonici. & Dignitat. cap. 37. nu. 2. & vot. Canon. decis. 77. conjeçtur. 6. num. 114. in princip. lib. 3.* immò compatibile est esse de Capitulo, & non habere vocem in Capitulo, sicuti compatibile est vice versa habere vocem in Capitulo, & tamen non esse de Capitulo, ut accidit in Portionariis, *Pyrrh. Corrad. in prax. benefic. lib. 2. cap. 13. n. 48. cū seqq.* adeoque emolumenta hujusmodi quindennialia, uti provenientia ratione bonorum emphyteuticorum per manum mortuam possessorum, & tamquam pars fructuum eorundem bonorum, ut percipi valeant, non indigent formali actu Capitulari, cui interesse nequeunt Canonici nondùm in sacris constituti, cum longè aliud sit non posse intervenire in Capitulo ob carentiam vocis, nec participare de actibus verè, ac formaliter Capitularibus, ut sunt collationes Canoniciatum, seu electiones, ac similes, aliud verò participare, vel non participare de emolumentis, & fructibus bonorum, quamvis ad eorum perceptionem actus Capitulares requirantur, veluti in his puris terminis distinguit*

guit *Card. de Luca de Canonic. disc. 14. nu. 9. cum seq. repetit. post Tract. inter Doctores litera A.*

- 6 si fortè in aliqua Ecclesia unus tantùm ex Canonicis esset in sacris, prout contingere posse refert *glos. in Clem. ut ii 2. verbo constitutus versiculo sed quid, de stat. & qualir.* iste totum sibi quindennium acquireret, penitus exclusis aliis
- 7 omnibus; & saltem Canonici non constituti in sacris habent vocem consultivam, *Carol. Anton. de Luca ad Gratian. disc. in cap. 482. n. 6. Card. de Luca in annot. ad S. Concil. Tridentin. disc. 20. n. 3.* quæ sola vox videtur sufficiens ad acquirendum quindennium ex inferiùs ductis *Cap. CVII.*
- 8 Canonico ex Statuto Ecclesiæ habente solam vocem consultivam in Capitulo usque ad certum tempus, participante tamen de quindenniis ex per nos ibi congestis. Præterquamquòd talis actus participandi de quindenniis potius est extracapitularis, quàm Capitularis, vel non in totum; & rigorosè Capitularis, ut in durioribus terminis juris nominandi per turnum exercibilis extrà Capitulum per Canonicum Hebdomadarium, seu Turnarium, *Rota ad Card. de Luca super materia Beneficiorum lib. 12. tom. 2. decis. 23. num. 15. & decis. 24. num. 2. & 20. ac post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. decis. 14.*
- 10 & de sessione ad audiendas sacras conciones, de associando Episcopo, de suscipiendis delegationibus, & similibus, ubi etiam Canonici sacris Ordinibus non insigniti interveniunt, *Rota post Cipres de Pabodriis, seu Præpositur. Valentini. pag. mihi 101. circa fin. versic. secundo considerarunt, & pag. 105. in princip.*

- Nec turbat, quòd Canonici non constituti in sacris, licet in se habeant qualitatem, & præminentiam Canonicalem, immò licet utantur ad instar aliorum Canonicorum actibus Choralibus, interessendo nempe Choro, proindeque ratione interessentiæ Choralis sint digni condigno præmio pro labore, attamen uti carentes alia qualitate Capitulari ob impotentiam suffragandi in Capitulo, non viderentur posse, seu debere participare de emolumentis quindenniorum, quæ solummodò spectant ad eos, qui verè exercent actus Capitulares, quales sunt soli Canonici in sacris, tanquàm tales dumtaxat intervenientes in Capitulo, inque eo vocem activam habentes, quia, ut jam dixi, cum emolumenta quindennialia sint ratione bonorum, & tanquàm pars eorum fructuum,
- 11 benè possunt Canonici etiam non exercentes actus Capitulares, de illis participare, *Card. de Luca de Canonic. disc. 14. num. 6. cum seqq. repetit. post Tract. inter Doctores litera GG. fortiusque, si*
- 12 ex immemoriali consuetudine Canonici gaudeant libertate à sacris Ordinibus, cum tunc facta inculpabilis præsentia, & interessentiæ in Capitulo æquiparetur reali ad perceptionem quindenniorum, veluti in durioribus, immò terminantibus terminis *Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 224. num. 7. & 15. omisso, quòd pro consequitione quindenniorum non requiritur actus Capitularis, cum quindennia in hoc differant à laudemis, quòd nimirum laudemia solvantur post consensum capitulariter, seu per Capitulum Dominum directum, præstitum Emphyteutæ ad alienandum, pro in-*

vestitura, & traditione possessionis, ad *text. in l. fin. C. de jure emphyt. Niger de laudem. tom. 1. qu. 5. num. 41. cum seqq. & tom. 2. qu. 1. num. 5. & qu. 48. nu. 2. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 2. nu. 6.* quindennia verò solvantur ex generali consuetudine ratione possessionis, nempe manus mortuæ hac via per medium solutionis quindenniorum habilitatæ ad retinendum Emphyteusim, non pro investitura, quæ non est amplius necessaria, quippe prima sufficit, quidquid, si singulis quindecim annis, quibus totidem quindennia exiguntur, nova fieret concessio, seu investitura, & requireretur novus consensus Capituli, sicque quindenniorum exactio nullo indiget præmeditato consensu Capituli Domini directi, perque consequens neque consensu Canonicorum in sacris non constitutorum, qui ex dictis etiam de Capitulo sunt.

Præterquamquòd laudemium debetur pro mutatione personæ *Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 7. num. 20. & qu. 8. num. 10. & 14.* quindennium autem debetur pro eadem persona, quæ est ipsa manus mortua; immò, etiam propriè loquendo, nec laudemium solvitur pro consensu, sed benè pro investitura, & traditione possessionis, seu pro approbatione novi Emphyteutæ, *Panimolla decis. 4. n. 27. repetit. post Tract. inter Decision. exter. in ordine la V.* Undè videmus, quòd, quamvis in alienatione rei Emphyteuticæ expleta auctoritate legis, vel Principis, puta vigore retractus coactivi in casu notissimæ Bullæ Gregorianæ super jure congrui, vel in subhastatione ejusdem rei emphyteuticæ non requiratur consensus Domini directi, quia sive velit, sive nolit, cogitur invitus rem suam vendere, attamen semper debetur laudemium, & quindennium, veluti in præcis terminis firmavit *Rota in Romana laudemiorum 31. Januarii 1707. coram Eminentiss. D. Card. Priolo s. Irrelevans quoque, cum seqq. registrata post Tract. inter Decision. S. Rotæ Rom. in ordine la XXI. n. 17. cum seqq.* undè si quindennia acquiruntur tanquàm debita vigore generalis consuetudinis independenter à consensu, qui non est necessarius, nihil implicat, quòd Canonici non habentes votum in Capitulo, possent participare de quindenniis, pro quibus percipiendis nullum requiritur votum in Capitulo, nullaque præstatio consensus eo, quòd manus mortua non indiget nova investitura, cum ridiculum esset singulis quindecim annis novum Instrumentum stipulari absque aliqua necessitate. Et quando etiam dato, & non concesso, quòd etiam ad perceptionem quindenniorum verè requireretur consensus Capituli Domini directi, adhuc iste videretur posse suppleri per alios Canonicos in sacris, consentientes, qui præsumuntur consentire tam nomine proprio, quàm nomine aliorum Canonicorum in sacris non constitutorum, tanquàm etiam de Capitulo, vel fingeretur in favorabilibus præstitus, vel haberetur pro præstito, præsertim cum semper major pars Canonicorum constet ex Canonicis in sacris, sicque ex consentientibus, ità, ut consensus præstitus à majori parte Capituli suffragari debeat minori parti Canonicorum non consentientium ob carentiam vocis, qui etiam cum aliis consentirent, nisi à lege prohiberentur votare in Capitulo,

tulo, quidquid, si ex facto proprio consentire valentes, nollent consentire.

Minoris relevantiæ est, quòd immò ut facilius invitentur Canonici ad suscipiendos Ordines sacros, sicuti à *S. Concilio Tridentino sess. 27. de Reform. cap. 4.* privantur præmio vocis in Capitulo, donec illos suscipiant, ita privandi sunt præmio quindenniorum, nè aliàs sint ejusdem conditionis, idemque præmium consequantur non habentes vocem, quod consequantur illam habentes, sicque nè minùs laborantes, minùsque inservientes Ecclesiæ, eandem consequantur magis laborantes, magisque inservientes Ecclesiæ, contrà regulam, quæ habetur in materia salarii augendi quando augetur labor, vel servitium *Zacch. de salar. qu. 11. nu. 2.* ut in puncto quindennii advertit *Card. de Luca de Canonic. disc. 14. num. 12. in med. repetit. post Tract. inter Doctores litera A.* quia objectum ad summum procederet, si Canonici non constituti in sacris nullum haberent juris impedimentum ad votandum in Capitulo (prout re vera habent) & nollent ex propria voluntate interesse Capitulo. Ultraquamquòd quindennii non debetur propter aliquod servitium, sed duntaxat propter Canonicatum ex bonis Capituli, proindeque æquum non videtur, quòd soli Vocales illud percipiant, sed benè comparitur, quòd etiam Capitulares, quales sunt non ordinati in sacris, licet non Vocales, idem percipiant.

Longèque minoris ponderis est animadversio, quòd, cum quindennia debeantur solis Canonicis habentibus qualitatem Capitularem, uti de Capitulo, sequitur, Canonicum non constitutum in Sacris non posse participare de quindennii, quippè talis tamquam non habens vocem in Capitulo, non est de Capitulo, *Card. de Luca de Canonic. disc. 4. nu. 5. Rota dec. 41. nu. 9. & 21. post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. quia auctoritates intelligendæ sunt, quando in subjecta materia ultrà defectum qualitatis Capitularis deficit etiam qualitas Canonialis, exemplificando in Portionariis, vel aliis, qui in tantum non sunt de Capitulo, in quantum non sunt Canonici, neque appellatione Canonicorum veniunt, Solorzan. de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 14. n. 12. cum seqq. Sarav. de Jurisdictione Adjunct. qu. 21. n. 5. & qu. 23. n. 4. cum seqq. post Frances Drryoguit de Eccles. Cathedral. Genuens prax. Cur. Archiep. Neapol. cap. 35. n. 21. in annotat. in med. versiculo quinimò, Pyrrh. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 13. n. 48. in fine cum nn. seqq. Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 37. n. 15. in fine versic. addit, Rota coram Card. Celso dec. 237. n. 1. Coccino dec. 1595. nu. 6. cum seq. ac in recentior. decif. 416. n. 5. cum seq. par. 1. dec. 459. n. 6. cum seqq. par. 5. Canonici autem non constituti in sacris, quantumvis indè non habeant vocem in Capitulo, atramen statim ac Canonici sunt, dicuntur de Capitulo, non obstante defectu vocis in Capitulo, ut in terminis firmat *Rota coram Card. Cavaler. dec. 109. nu. 11.**

Levissimi tandem momenti est, quòd, cum quindennia immediatè procedant ex ficto consensu Capitulari, qui præstari fingitur singularis quindecim annis per Capitulum in ficta ac imaginaria alienatione, quia non debet idem operari fictus consensus, quod operatur verus; &

quando operaretur, attendenda semper venit prima causa, quæ est influens in causatum, nempe in ipsam fictam alienationem bonorum totius Capituli, in quam uti fructus referuntur ipsa quindennia, immò etiam si requireretur ad effectuationem actus, ita ut satis esset interesse confessioni instrumenti, quando illud necessarium foret, licet Canonici in sacris non constituti consentire non possent ob defectum vocis Capitularis, *Surd. consil. 84. per tot. lib. 1. Burg. de laudem. par. 2. inspect. 7. n. 27.*

ARGUMENTUM.

Canonici Pœnitentiarum, etiam si non intersint Choro, & quandoque nec Capitulo, vel uti occupati ea hora in audientis Confessionibus, vel quia Statuto Ecclesiæ non habeant vocem in Capitulo, proindeque habiti pro interessentibus, seu præsentibus in sibi favorabilibus tam in Choro, quam in Capitulo, cum per illos non stet, quomintis utrobique intersint, inter fructus suorum Canonice, seu Præbendarum adhuc participare possunt de emolumentis quindenniorum ex bonis emphyteuticis per Capitulum manui mortuæ concessis.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonicus Pœnitentiarius institui debet in Cathedralibus.*
- 2 *Talis Canonicus tempore confessionum habetur pro presente in Choro.*
- 3 *Idem exemptionem ab officiis Capituli prætere nequit.*
- 4 *Idem participare potest de quindennii.*
- 5 *Ita resolutum in quadam Congregatione Particulari.*
- 6 *Fructus incerti accrescere debent solis interessentibus.*
- 7 *Quindennia sunt ad instar censuum, & similium.*
- 8 *Quindennia sunt certissima.*
- 9 *Vel determinato saltem tempore certificanda.*
- 10 *Laudemium est quinquagesima pars prætii.*
- 11 *Consensus aperit solùm viam petitioni laudemii, non autem est illius causa.*
- 12 *Ad exigendum laudemium requiritur præstatio consensus.*
- 13 *Quindennium sicuti laudemium, non præstatur pro consensu, sed pro investitura.*
- 14 *Canonicus absens à Choro ex aliqua legitima causa, lucratur fructus, & habetur pro presente.*
- 15 *Officiales Cancellariæ dispensati ab interessentia, participant de emolumentis tantum ordinariis.*

CAPITULUM XCV.

Cum juxta prudentissimam sanctionem Concilii Tridentini sess. 24. de reform. cap. 8. in fine versiculo in omnibus etiam, instituendus sit per Ordinarios locorum in Cathedralibus Ecclesiis Canonicus Pœnitentiarius, qui tempore audiendarum Confessionum, habetur pro presente in Choro, de quo latè Barbosa ad dict. Concil. Tridentin. n. 3. cum seqq. & de Canonic. & Dignitat. c. 26. per tot. Narbona de etate anno 40. qu. 1. per tot. licet exemptionem ab officiis Capituli

3 tuli prætere nequeat, *Monacell. formular. legal. pract. Eccles. tit. 2. formula 4. n. 11.* inlurgere potest altercatio inter Capitulum, & Canonicum Pœnitentiarium super participatione emolumentorum acquiri consuetorum ex quindenniis pro bonis per idem Capitulum manus mortuæ in Emphyteusim concessis, & signanter si non solum Canonicus Pœnitentiarius non interfit Choro, sed nec interfit Capitulo, vel quia etiam ea hora occupatus sit in audiendis Confessionibus, vel quia ex Statuto Ecclesiæ non habeat vocem in Capitulo, quamobrem in præsentem firmatur, quod Canonici Pœnitentarii, etiam si non interfint Choro, & quandoque nec Capitulo, veluti occupati ea hora in audiendis Confessionibus, vel quia Statuto Ecclesiæ non habeant vocem in Capitulo, proindeque habiti pro interessentibus, seu præsentibus in sibi favorabilibus tam in Choro, quam in Capitulo, cum per illos non stet, quominus utrobique interfint, inter fructus suorum Canonicatum, seu

4 Præbendarum adhuc participare possunt de emolumentis quindenniorum ex bonis Emphyteuticis per Capitulum manus mortuæ concessis, ut in puncto quindenniorum resolvit Sacra Congregatio Visitationis Apostolicæ, ad favorem Collegii Pœnitentiariorum unius ex Basilicis Patriarchalibus de Urbe Ecclesiæ S. Mariæ Majoris alias Liberianæ nuncupatæ contra ejusdem Capitulum, teste *Card. de Luca de Canon. disc. 14. n. 2. in principio versiculo in manibus autem cum nn. seqq. repetit. post Tract. inter Doctores litera A.* licet ipse, ut ibidem subdit, scripserit pro Capitulo tanquam Advocatus, ac

5 in iisdem terminis resolvit etiam Congregatio Particularis aliquorum Emorum Cardinalium, & unius Prælati Deputata à Sanctissimo Domino Nostro Clemente Papa XI. gloriose sedente favore Archipræsbyteri Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Cosmedin, seu Scholæ Græcæ vulgò *alla Bocca della verità* de Urbe, contra Capitulum per sententiam desuper latam de anno 1705. veluti legere est in §. 40. *registrat. post Tract. int. Doctores lit. GG.* quindennia namque enumerari nequeunt inter fructus incertos, ac

6 eventuales, seu extraordinarios, qui ad formam Sacri Concilii Tridentini sess. 24. de Reform. cap. 12. circa fin. *versiculo distributiones verò*, accrescere debeant solis interessentibus ob absentiam Canonicorum Pœnitentiariorum, cum potius induant naturam fructuum certorum, ac invariabilium adinstar censuum, canonum, casalium, domorum, aliorumque similium bonorum, ut inquit *Card. de Luca loc. cit. n. 4. in med. versiculo mihi*, quamvis, sanèque quindennia uti de generali consuetudine introducta, & ob id nullam dependentiam habentia à manu mortua, sed debita etiam ab illa invita, certissima prædicanda sunt, quidquid sit de fructibus verè, ac propriè incertis, si nempe ageretur de legato factò Capitulo, quod tamquam dependens à mera voluntate legantis, inter fructus certos recenseri nequit.

Prout à fortiori nec super laudemis per supra laudatas Congregationes admittum fuit objectum pro parte Capituli, quorum tamen fructus verè incertus, ac eventualis est tamquam dependens à sola voluntate Emphyteutæ volen-

tis, vel non ad libitum alienare Emphyteusim, ad hoc minimè cogente Domino directo, quando ob eventualitatem potest Emphyteuta nunquam alienare, sicque nunquam esse locus laudemis; quindennia verò singulis quindecim annis indubitanter, ac independenter acquiruntur à Capitulo Domino directo absque aliquo facto manus mortuæ, quodammodo semper certa, vel determinato saltem tempore certificanda, *Gratian. discept. 924. n. 52.*

In nihilum relevante; quòd cum fingatur singulis quindecim annis sequi alienationem Emphyteusis existentis penes manum mortuam, proindeque singulis quindecim annis debeatur loco laudemii, quod deberetur, si verè alienatio sequeretur, Canonicus Pœnitentiarius vel ob particulare Statutum Ecclesiæ, vel ob occupationem in audiendis Confessionibus non possit intrare Capitulum, per que consequens non possit consentire hujusmodi fictæ alienationi, prout nec consentire posset veræ alienationi, hinc videretur, eundem non posse participare de quindenniis, quia multiplex occurrit responsio.

I. Non ex eo, quod quis non præstet suum consensum, desinit esse dignus præmio, cum præmium pro consensu non detur ratione laboris personalis, sed proveniat ab ipsa re, ab Emphyteusi nempe, sitque quinquagesima pars præcii ipsius rei vigore *l. fin. C. de iure Emphyt.* ac uti proveniens è re, debetur etiam non habenti vocem in Capitulo, dummodo sit particeps emolumentorum realium, & consensus aperit solum viam petitioni laudemii, non autem est illius causa, *Burgius de laudem. par. 1. inspect. 5. n. 28. in addit. & inspect. 9. n. 30. & inspect. 5. 2. n. 8. Blancard. ad Amad. de Ponte eod. tract. qu. 13. in principio, versiculo laudemium non datur.*

II. Ficta tantum alienatio nulla indiget consensus præstatione, prout indiget vera, & realis alienatio, adeò, ut quindennium debetur etiam absque aliqua consensus præstatione; Immo si ex deductis apparet per enunciatas Congregationes resolutum etiam fuisse, non solum deberi Canonico Pœnitentiario quindennium, sed etià laudemium, ad quod tamen exigendum requiritur consensus præstatio ex *l. fin. C. de iure Emphyt.* quantò magis debebitur quindennium, ad quod exigendum nulla requiritur consensus præstatio, cum sufficiat primus consensus à principio præstitus in approbatione manus mortuæ, quindennium enim, sicuti laudemium, non præstatur pro consensu, sed pro investitura, & traditione possessionis, ut bene in puncto ponderat *Panimolla dec. 4. num. 27. tom. 1. repetit. post Tract. inter Decisiones exteras in ordine la V.* undè ad acquirendum quindennium nullo requisito actu Capitulari, in quo intervenire debeat Canonicus Pœnitentiarius, bene sequitur per eundem pro sua rata acquiri posse.

III. Immo quando etiam fingeretur, in ficta hujusmodi alienatione intervenire consensum Capituli, posset ipsummet Capitulum supplere consensum Canonici Pœnitentarii præsertim ratione officii legitimè impediti in audiendis Confessionibus, sicque satisfaciens muneri suo in servitio Ecclesiæ, proindeque habendi pro presente, licet sit absens à Capitulo, cum per eum non stet, quominus interfit, si enim Canonicus absens

absens à Choro ex aliqua legitima causa, lucratur fructus (ut ità dicam) Chorales, debitos nempe ratione Chori, seu illius intercessentia, habeturque pro presente cap. de cetero 7. cap. ad audientiam 15. §. Decernimus univ. cap. ex parte 13. de Cleric. non resid. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 24. n. 25. cum seqq. Barbat. de divisione fructuum par. 1. cap. 15. n. 32. cum seqq. Gallus de fructibus disp. 37. artic. 1. n. 84. quanto magis lucrabitur fructus (ut ità dicam) Capitulares, si vè potius extracapitulares, quales sunt illi quinquenniales, qui non debentur ratione alicujus intercessentia, seu servitii Ecclesiastici, neque in augmentum cultus divini, prout debentur alii Chorales.

Ejusdem furfuris est obicere exemplum prædicum Officiorum Cancellaria Apostolica, dum plures Officiales dispensati sunt ab intercessentia personali in Cancellaria, proindeque ad instar intercessentium participant de emolumentis ordinariis, & consuetis, non tamen de extraordinariis, ac accidentalibus, quæ acquiruntur ratione Congregationum, tamquam pro actibus Capitularibus, seu Collegialibus, veluti in terminis quinquennii contra Canonicos Pœnitentiarios respondet Card. de Luca de Canonic. disc. 14. n. 8. repetit. post Tract. inter Doctores literæ A. quia negamus, quinquennia esse emolumenta extraordinaria, ac accidentalia, sed dicimus, illa esse verè ordinaria, ac substantialia ipsius rei, ideoque argumentum ab assertis hujusmodi emolumentis Cancellaria non adaptatur ad quinquennia, quæ in se ob generalem consuetudinem sunt consueta, immò debita, proindeque nullam eventualitatem, aut incertitudinem habentia.

ARGUMENTUM.

Canonicus sæcularis ingressus Religionem, si tempore Novitiatus maturatum fuerit quinquennium, adhuc illud percipere potest.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus Novitius in aliqua Religione, adhuc retinet Canonicatum, habetque vocem in Capitulo, & est de Capitulo.
- 2 Quinquennium dicitur pars fructuum.
- 3 Canonicus Novitius, donec profiteatur, non desinit esse de Capitulo, nec amittit Canonicatum.
- 4 Novitii Societatis Jesu, etiam post vota simplicia, adhuc retinent Beneficia.
- 5 Laudemia enumerantur inter fructus civiles.
- 6 Novitius, etiamsi velit, non potest Capitulo interesse.
- 7 Novitius in Choro interesse non valens, non acquirit distributiones.
- 8 Canonicus Novitius non tenetur intervenire in Capitulo.
- 9 Quinquennium etiam dividitur inter Canonicos absentes.
- 10 Canonicus Novitius non posset interesse in Choro in habitu Regulari.
- 11 Novitius abest à Choro ob propriam utilitatem.
- 12 Laudemium debetur ob consensus præstationem in alienatione Emphyteusis.

- 13 Canonicus Novitius retinet dominium bonorum Capituli, donec profiteatur.
- 14 Pater usufructuarius percipit laudemium.
- 15 Novitius in Societate Jesu antè vota solemnia retinere potest Canonicatum.
- 16 Novitius Societatis Jesu etiam sine culpa à superiore dimitti valet.
- 17 Proprium privilegium non debet esse damnosum.
- 18 In Societate Jesu quis post Vota simplicia quò ad se redire nequit ad sæculum.

CAPITULUM XCVI.

Facile oriri potest controversia inter Canonicum ingressum Religionem, in eaque Novitium, & inter alios Concanonicos super præensione rata quinquennialis stante ingressu inter totum Capitulum pro virili distribuendæ, nec non super contraria præensione ejusdem rata acquirendæ Canonico Novitio, ac si Religionem ingressus non esset, pro cuius controversiæ decisione firmatur, quòd Canonicus Sæcularis ingressus Religionem, si tempore Novitiatus maturatum fuerit quinquennium, adhuc illud percipere potest, adhuc enim habet vocem in Capitulo, sicque adhuc est de Capitulo, retinens Canonicatum, seu jus Canonicæ, & continuans esse membrum sui Capituli, quousque regularem emittat professionem, Samuel de elect. canon. controu. 2. tract. 1. concl. 1. cum seq. Suarez de Religione tom. 3. lib. 5. cap. 16. nu. 16. Azor. Institution. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 3. qu. 1. Pellizzar. manual. Regular. tom. 1. tract. 2. cap. 7. num. 24. Tondut. resol. canon. par. 3. cap. 196. nu. 21. Campanill. divers. Jur. Canon. Rubr. 12. cap. 3. nu. 8. Murga de Benefic. qu. 3. §. 3. nu. 1068. in med. versic. quæres deindè, Donat. rer. Regular. tom. 2. tract. 6. qu. 34. nu. 1. Novar. in sum. Bullar. par. 1. comment. 75. num. 3. cum seqq. retinens eum Canonicatum, necesse est, ut & jura ab eo provenientia retineat, quorum unum est, quinquennium percipere; cumque quinquenniorum emolumentum promanet ex bonis, seu effectibus Capitularibus, & detur eorum ratione, immò dicatur pars fructuum, Card. de Luca de Canonic. disc. 14. nu. 9. cum seqq. repetit. post Tract. inter Doctores literæ A. æquum est, ut de illo quoque participet Canonicus Novitius, qui donec profiteatur, non desinit esse de Capitulo, nec amittit Beneficia ad text. in cap. Gonsaldus 17. qu. 2. cap. Beneficium 4. de Regular. in 6. Garz. de Benefic. par. 11. cap. 9. nu. 1. Tondut. res. benef. par. 2. cap. 5. §. 5. nu. 20. & par. 3. cap. 96. nu. 20. cum seqq. Solier ad Pastor. de Benefic. lib. 3. tit. 17. litera A. Rodriguez quæst. canon. & Regular. tom. 1. qu. 37. artic. 1. Sanchez in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 4. nu. 22. Lézana in summ. qu. Regular. lib. 1. cap. 24. nu. 37. Suarez de Religione tom. 3. lib. 5. cap. 16. nu. 12. adeò, ut Novitii Societatis Jesu etiam post emissà vota simplicia biennii adhuc retinent Beneficia, Ricciull. de jure person. extrà grem. Eccl. existenc. lib. 8. c. 9. n. 2. circa fin. versic. nec non, Rota coram Andrea decis. 78. per tot. repetit. in recentior. par. 4. dec. 246. & apud Vivian. in praxi Jurispatron. par. 2. lib. 5. cap. 5. nu. 164. antè med. versic. res non nova fol. mih. 343. col. 1. in fine. Præterquamquòd quinquennia, quæ successerunt in locum laudemiorum, sunt in fructu, & inter fructus civiles enumeran-

merantur, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 21. nu. 1. cum seqq. Gallus de fructib. disput. 3. artic. 11. nu. 24.* undè sicuti fructibus Canonici debentur Novitio ex jam dictis, ità à fortiori debentur quoque alii fructus, ut quindennia provenientia ex substantia Capitulari, Novitio enim nullibi legitur interdicta perceptio aliquorum fructuum.

6 Nec obstat, quòd, cum, nè interpolletur annus probationis, non possit, nec debeat Novitius amplius, etiam si velit, intervenire in Capitulo, *Sanchez in Decalog. lib. 7. cap. 4. m. 10. tom. 2. Barboja in cap. beneficium 4. num. 13. de Regular. in 6. proinde videretur, non posse acquirere quindennium tamquam dependens ab interventu in*
 7 Capitulo, eodem modo, quo Novitius, cum in Choro amplius interesse non possit, non acquirat distributiones quotidianas, *Garzias de Benefic. par. 11. cap. 9. nu. 28. in fine, de Marin. resol. Jur. lib. 1. cap. 40. nu. 14. in fine versic. secus autem,* quia utraque quòd Novitius oblitatum assumptum uti legitime impeditus fictione Juris habetur pro absente, immò pro longè distante, & æquiparatur ingressus Religionis, ac longa
 8 peregrinatio, ideoque non tenetur intervenire in Capitulo, ut notat mox adducti Doctores. & *Castropalao moral. par. 2. tract. 13. disput. 6. punct. 3. §. 7. nu. 6. in fine versic. si autem Novitio, & Tondut. resol. canon. & benefic. par. 3. cap. 196. nu. 21. ad acquirendum quindennium non requiritur interessentia Capituli, dum pro ficta alienatione non indiget aliquo consensu Canonicorum manus mortua, sed bene sufficit sola qualitas Capitularitatis ex parte acquirentis, quam, ut jam probavimus, retinet Canonicus Novitius,*
 9 indè est, quòd quindennium dividitur etiam inter Canonicos absentes, veluti resolutum apparet ex sententia lata per Congregationem Particularem à sanctiss. D. N. Clemente Papa XI. gloriosissimè, quia reluctantiissimè sedente, in §. 40. *quæ registratur post Tract. inter Doctores litera GG. ad acquirendum autem distributiones*
 10 requiritur præsentia corporalis in Choro, quam præstat nequit Novitius in habitu regulari, etiam si impeditus non esset in experimento suæ Regulæ, proindeque interessentibus accrescunt, *Castropalao moral. par. 2. tract. 13. disp. 6. punct. 2. §. 7. nu. 5. in medio, versiculo nam distributiones quotidianæ, quindennium autem non enumeratur inter distributiones quotidianas, cum istud acquiratur solummodò quindecim annis, non dietim, ità, ut, quantumvis Novitius ex justa causa, tamquam impeditus in Religione, absit à Choro, non tamen haberi potest pro præsentem, cum hic non sit de calibus in Jure expressis,*
 11 & præsertim cum Novitius absit ob propriam utilitatem, *de Marinis resol. lib. 1. cap. 40. nu. 14. in fine versiculo secus autè, Castropal. moral. par. 3. tract. 13. disput. 6. punct. 3. §. 7. nu. 5. in fine Præterquamquòd non bene arguitur à fructibus Canonicalibus ad fructus Capitulares eo, quòd divinum servitium non tantum urget in his, quantum in illis, divinæque laudes persolvantur in Choro, non verò in Capitulo, in quo secundariò agitur de servitio divino, & primariò de commodo Ecclesiæ, ac Capituli.*

Minus refragatur, quòd, cum quindennium debeatur adintra laudemii, ratione fictæ, ac

imaginariæ approbationis, seu consensus capitulariter præstita idè, & iste præstitari nequit à Novitio actibus Capitularibus interesse non valente tamquam legitime impedito in sua Religione, illud acquirere non valeat, quia hoc ad summum de rigore procederet in laudemio, quòd in tantum præstat, in quantum in Capitulo præstat consensus ad alienandum Emphyteusim
 12 ad textum in l. Fin. C. de jure emphyt. non autem in quindennio, quòd præstat absque aliqua præstatione consensus Capitularis, nec debet consensus fictus, seu imaginarius idem operari, quòd operatur consensus verus, & quia tamen laudemium, quàm quindennium principaliter debetur ratione dominii, quòd æqualiter residet
 13 etiam penès Canonicum Novitium, donec in Religione profiteatur, prout residet penès alios Canonicos, *Rota coram Card. Cerro dec. 3. num. 2. & 17.* Undè etiam si idem operari deberet consensus fictus, quòd operatur verus, attamen ficti non implicat, quòd filius proprietarius præstet consensum ad alienandum Emphyteusim, quòdque Pater usufructuarius percipiat integrum
 14 laudemium, *Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. q. 21. n. 8. cum seq. & q. 22. per tot. ità longè minus implicaret, quòd alii Canonici fingerentur præstare consensum pro ficta alienatione, & nihilominus etiam Canonicus Novitius participare deberet de quindennio, per quem non stat, quin ad Capitulum accedat; fictumque consensum præstet; aliàs quis retraheretur ab ingrediendo Religionem, si sciret, ratam suam quindennialem fore amissurum, quando potius præmiis alliciendus est ad Religionem, non pœnis deterrendus.*

Quibus habitis, pulchra occurrit difficultas, quid dicendum de Canonico ingresso Societatem Jesu, si quindennium inaturatum fuerit post jam emissà tria vota simplicia, & existimarem etiam in hoc casu adhuc esse capacem participandi de quindennio, cum interim antè vota solemnia bene possit retinere Canonicatum,
 15 Pensiones, cæteraque Beneficia, proindeque durare esse de Capitulo, & in eo vocem habere, vel pro præsentem in illo haberi, nè aliàs à Societate dimissus (prout dimitti potest) privatus remaneret suo Canonicatu eo, quòd antè solemnem professionem dicitur semper esse in probatione, vel saltem non est verè Novitius, nec verè Professus, sed quidpiam medium inter Novitium, & Professum, cum tantum promittat profiteri, *Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 6. cap. 2. n. 13. cum seqq. Tondut. resol. benefic. & Canon. par. 1. cap. 51. n. 24. cum seq. Ricciull. de jure person. extr. grem. Eccles. lib. 8. cap. 9. nu. 2. circa fin. versic. nec non, Rota cor. Martin. Andr. dec. 78. per tot. repetit. in recentior. dec. 246 par. 4. tom. 1. & apud Vivian. in praxi Juris patronat. par. 2. lib. 5. cap. 5. n. 164. antè med. versic. res non nova fol. mih. 343. col. 1. in fine.*

Alia subsequitur haud minus elegans difficultas, an post emissà tria vota simplicia in Societate Jesu, sicque antè professionem non solemnem quindennium acquiratur taliter professio, an verò ipsi Societati, & crederè illud acquiri Societati, etenim Jesuitæ, ad quos argui non licet ab aliis Regularibus, post emissionem dictorum trium votorum simplicium retinent quidem Canonicatum

catus, cæteraque Beneficia absque tamen usu, & administratione ex peculiari Constitutione Gregorii XIII. edita favore ejusdem Societatis, per quam taliter professi claspso biennio probationis habentur pro veris Religiosis ad effectum acquirendi, non autem ad effectum retinendi Beneficia, bonaque temporalia, nec ad effectum illos dimittendi, dum à Superiore ex causa absque tamen culpa dimittendorum dimitti possunt, *Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 51. num. 15. Pyrrh. Corrad. in praxi disp. Apost. lib. 6. cap. 2. num. 18. Castropal. moral. par. 2. tract. 13. disp. 6. punc. 3. §. 7. num. 7. in princip. versiculo verum si solum, Rota in recentior. dec. 246. nu. 10. in fine, & nu. 11. in princip. par. 4. tom. 1. ponderando insuper, quòd ipsi obstringuntur voto paupertatis, licet non sollemniter, & non est credibile, quòd Pontifex voluerit, ut acquirerent contrà hujusmodi votum, aliàs daretur ansa peccandi, quam ipsa Ecclesia præberet, quòd absònum est.*

Altera subditur difficultas, si post emissa tria vota simplicia fuerit à Societate dimissus Canonicus, taliter professus, an hoc casu illi restituendum sit quinquennium, an verò irrevocabiliter Societati acquiratur, & censerem, non esse locum restitutioni, cum emittens tria vota simplicia, quantum in eo est, remanet perpetuò obligatus ipsi Societati, sicque verè Regularis, non irrevocabiliter quo ad eandem Societatem, cujus Superior potest semper, & quodcumque illum dimittere cum causa, licet sine culpa dimittendi ex particulari privilegio, quòd tamen non debet esse damnosum Societati, *Rota decis. 246. num. 4. par. 4. recentior. tom. 1. prout in fortioribus terminis Societas non tenetur restituere dimisso bona eidem renunciata, seu donata post emissionem trium simplicium votorum eo, quòd post vota simplicia quis quo ad se jam redire nequit ad sæculum tamquam verus, ac proprius Religiosus, quantumvis quoad Societatem dimitti possit, Sanchez in Præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 1. quæst. ult. nu. 34. Tondut. de Pension. cap. 69. nu. 11.*

ARGUMENTUM.

Canonicus resignans Canonicatum, si de tempore præstiti consensus resignationi per se, si præsens fuerit in Curia, alioquin per Procuratorem ad hoc specialiter deputatum, in Camera, seu Cancellaria Apostolica maturatum fuerit quinquennium Capitulo debitum ex bonis emphyteuticis manui mortuæ concessis, illud percipere nequit, sed bene percipit Resignatarius, etiam si quinquennium prædictum maturatum fuerit ante à se, vel à suo Procuratore captam possessionem Canonicatus, aliàs si forsitan Resignans exegerit quinquennium post admissam per Superiorem resignationem, tenetur illud restituere Resignatario.

SUMMARIUM.

- 1 Resignans post præstitum consensum abdicat à se omne jus, illudque transfert in resignatarium.
- 2 Post resignationem à superiore admissam onera spectantia ad resignantem spectant ad resignatarium.
- 3 Fructus maturati post consensum per resignantem præstitum pertinent ad resignatarium.

- 4 Canonicus resignans lucratur fructus Canonicatus, donec resignatarius capiat possessionem.
- 5 Ad resignatarium, qui adhuc non resedit, fructus non spectant.
- 6 Quinquennia dividenda sunt etiam inter Canonicos absentes.
- 7 Resignatarius non potest fructus percipere ante litterarum expeditionem.
- 8 Fructus debiti post præstitum consensum, & admissam à Superiore resignationem competunt resignatario.
- 9 Resignans, quousque resignatarius possessionem ingrediatur, remanet interim quasi dominus, & possessor Beneficii.
- 10 Quinquennium decursum post consensum permutationi præstitum acquiritur permutanti.

CAPITULUM XCVII.

Sciti solent aliquando occasione sequentæ resignationis oriri contentiones burlescas inter Resignantem, & Resignatarium super perceptione fructuum à die resignationis, ita inter eosdem controvertibilis redditur à die resignationis perceptio quinquenniorum, quæ etiam fructus sunt, ad quod iurgium sedandum resolvimus, quòd Canonicus resignans Canonicatum, si de tempore præstiti consensus resignationi per se, si præsens fuerit in Curia, alioquin per Procuratorem ad hoc specialiter deputatum, in Camera, seu Cancellaria Apostolica, maturatum fuerit quinquennium Capitulo debitum ex bonis emphyteuticis manui mortuæ concessis, illud percipere nequit, sed bene percipit Resignatarius, etiam si quinquennium prædictum maturatum fuerit ante à se, vel à suo Procuratore captam possessionem Canonicatus, aliàs si forsitan Resignans exegerit quinquennium post admissam per Superiorem resignationem, tenetur illud restituere Resignatario, cum Resignans post præstitum à se, vel à suo Procuratore consensum abdicavit à se omne jus, illudque plenissimè transtulit ab illa die in Resignatarium una cum perceptione omnium fructuum eo puncto decursorum, *Paris. de resign. Benef. lib. 1. qu. 6. nu. 10. cum seqq. & lib. 8. qu. 8. nu. 41. cum seq. Garzias de Beneficiis par. 2. cap. 1. nu. 126. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 14. nu. 12. & 72. qu. 44. nu. 33. & lib. 3. qu. 16. n. 47. Chokier in Regul. 43. hodie 45. Cancellar. de consens. nu. 14. in princip. & de permutation. Benefic. par. 3. cap. 32. nu. 1. Gonzalez in Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 15. §. 2. nu. 41. cum seqq. Rosa de executor. liter. Apostol. par. 1. cap. 15. nu. 56. in princip. & de rell. distribut. reddit. Ecclesiastic. cap. 7. nu. 97. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 48. n. 18. Romaguer ad Constitution. Synodal. Gerunden. lib. 5. tit. 13. cap. 1. nu. 28. cum seqq. Card. de Luca de Benefic. disc. 48. nu. 8. Panimolla decis. Canon. 20. nu. 7. cum seq. tom. 1. Rota recentior. par. 2. tom. 1. dec. 278. nu. 1. 4. & 6. sicuti namque per resignationem à Superiore admissam onera, ad quæ tenebatur Resignans, extinguuntur, transeuntque in Resignatarium, ac si mortuus esset Resignans, *Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 35. nu. 11. cum seq. & cap. 66. num. 24. ita & commoda extinguuntur debent l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. l. Plautius 49. ff. ad leg. Falcid. l. cum fisco 9. ff. ad Senatusconsult. Syllanian.**

nian. l. 1. §. Fin ff. de aqua pluvia arcenda l. quotiè 23. ff. ad Senatusconsult. Trebellian. Barbosa axiom. 44. nu. 2. & 6. & axiom 63. nu. 2. cumque Resignatarius fiat dominus Beneficii etiam antè possessionem adeptam, fructus maturati post

3 consensum ad ipsum pertinent ratione domini ità ratione solius tituli, & domini eidem debiti ad *text. in l. fructus 13. C. de action. empt. Gabriel. consil. 192. nu. 3. cum seqq. vol. 1. Parisius de resign. Benefic. lib. 1. qu. 6. nu. 73. & lib. 10. qu. 8. nu. 75.*

In nihilum refragante, quòd eo modo, quo

4 Canonicus resignans lucratur fructus Canonicatus resignati, donec, & quousque resignatarius capiat possessionem, *Garzias de Benefic. par. 2. cap. 1. nu. 169. Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 47. n. 15. in fine versic. secundo casu resignans, Paris. de resign. lib. 1. qu. 6. num. 3. videretur, posse etiam lucrati ultimum quindennium maturatum antè captam possessionem per Resignatarium tamquam fructum suæ Canonix, quippè diversa militat ratio in his, vel illis fructibus, cum fructus (ut ità dicam) Chorales, præsertim Canonicatum Hispaniarum, totiusque ferè Europæ tamquam consistentes in distributionibus quotidianis, lucrifiant residèdo, & divinis interessendo, proindeque Resignans illos lucratur, quandiu licitè insistit possessioni, & residet,*

5 sicque ad Resignatarium spectare nequeunt, qui adhuc possessionem adeptus non fuit, nec residet, *Garzias de benefic. par. 2. cap. 1. num. 169. Chokier in Regul. 43. hodiè 45. Cancellar. de consens. num 14. in fine, nè aliàs Resignatarius incipiat manducare, antequàm laboret, & Resignans desinat manducare, antequàm desinat laborare, fructus autem Capitulares, seu quasi Capitulares, qualia sunt quindennia; benè lucrifiant etiam non residendo in Choro, nec interveniendo in Capitulo; undè benè acquiri possunt Resignatario, antequàm possessionem Canonicatus resignati adipiscatur, & antequàm*

6 Chorum, aut Capitulum ingrediatur; hinc est, quòd quindennia dividenda sunt etiam inter Canonicos absentes juxta sententiam desuper latam à Congregatione Particulari trium Purpuratorum, & unius Prælati, de anno 1705. *registrat. post Traët. inter Doctores litera GG.*

7 Minus obstat, quòd si Resignatarius non potest percipere fructus antè literarum expeditionem *Extravaz. injunctæ 1. de elect. int. commun. fanè non potest acquirere quindennium antè possessionem, quæ vigore literarum capitur, quia non indè inferitur, quòd capta per Resignatarium possessione non competant ei fructus antè debiti post præstitum consensum, admittamque à superiore resignationem Paris. de resign. lib. 1. qu. 6. num. 60. & 67.*

Quibus positis nonnullæ insurgunt difficultates.

I. Difficultas, quid dicendum, si Canonicatus fuerit resignatus cum clausula, *nec aliter, nec alio modo*, an tunc, si maturetur quindennium, antequàm Resignatarius possessionem nanciscatur, possit illud sibi acquirere Resignans, quin postea teneatur Resignatario illud restituere; & crederem, rectè acquiri Resignanti eo, quòd hoc casu vigore clausulæ hujusmodi suspensivæ, seu resolutivæ Resignans interim non perdit titulum Beneficii, ut accidit in resigna-

tionè simplici, ac absoluta, nec possessionem, quousque Resignatarius possessionem ingredietur, remanet interim quasi Dominus, & possessor Beneficii, *Mendez divers. jur. argum. lib. 1. cap. 3. num. 27. Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 14. num. 53. & qu. 10. num. 47. Rota in recen. dec. 278. num. 7. par. 2. tom. 1.*

II. Difficultas, quid dicendum, si resignatio Canonicatus fiat per viam permutacionis cum alio Canonicatu, vel Beneficio diversæ speciei, an hoc casu etiam antè captam possessionem per compermutatarium acquiratur quindennium post consensum solemniter præstitum, decursum, an verò illud acquiratur compermutanti; & putarem permittanti acquiri, cum hoc casu agatur de resignatione reciproca conditionali in favorem certæ personæ, *Chokier de permutat. Benefic. par. 3. cap. 32. num. 2. cum seqq.*

ARGUMENTVM.

Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus, non recuperat suam ratam quindennialem interim medio tempore divisam inter Canonicos pendente privatione, ità, ut nec Capitulum in univèrsum, nec Canonici uti singuli eandem portionem quindennialem sibi tunc justè per jus accrescendi quæsitam teneantur restituere Canonico restituto.

SUMMARIUM.

- 1 *Ad privationem Canonici non est necessaria distalatio, seu remotio à stallo.*
- 2 *Restitutus non recuperat id, quod alteri obvenit.*
- 3 *Per restitutionem restitutus videtur novus homo.*
- 4 *Capitulum, pendente privatione Canonici, non tenetur restituere Canonicatum.*
- 5 *Absurdum est, quem obligari prius ad fructus, quam ad restitutionem Canonicatus.*
- 6 *Antè restitutionem Canonicatus ille non spectat.*
- 7 *Restitutio strictissimè venit contra restitutum interpretanda.*
- 8 *Fructus bona fide perceptus auferri nequit.*
- 9 *Effectus jam consummatus retractari non debet.*
- 10 *Restitutus bannitus non recuperat fructus præteritos medio tempore.*
- 11 *Officialis restitutus ad officium non recuperat salarium temporis, quo fuit suspensus.*
- 12 *Lazarus resuscitatus ea tantùm bona potuit recuperare, quæ medio tempore non fuerunt tertio alienata.*
- 13 *Restitui quis debet tam ad Canonicatum, quam ad quindennium.*
- 14 *Restitutio plenaria tollit quoque jus quæsitum tertio.*
- 15 *Papa tollere potest jus tertii.*
- 16 *Postliminium dari nequit in restitutione gratiosa, præsertim non plenaria.*
- 17 *Per factum Judicis minus rectè procedentis quis non cadit à possessione.*
- 18 *Ad similitudinem banniti, per viam justitiæ postea restituti ex capite innocentis.*
- 19 *Rescriptum Principis non datur in præjudicium juris quæsi.*
- 20 *Quindennia enumerantur inter fructus Canonicatus.*

- 21 *Fruētus sunt pars rei .*
- 22 *Restitutio continet etiam fructus rei restitute, quamvis de illis in restitutione non fiat specialis mentio .*
- 23 *Tenetur quis restituere fructus ab eo tempore, quo tenetur restituere rem .*
- 24 *Fruētus veniunt in restitutione, quando debentur ex dispositione juris .*
- 25 *Et quando per viam iustitiæ sit restitutio .*
- 26 *Vel quando quis plenissimè restituitur .*
- 27 *Regulariter fructus non veniunt in restitutione .*
- 28 *Aliud est perdere lucrum, & aliud damnum pati .*
- 29 *Potius favendum ei, qui tractat de damno vitando, quàm ei, qui tractat de lucro captando .*
- 30 *Quis restitui non debet cum damno illius, cui jus quæsitum fuit .*
- 31 *Restitutus ad Canonicatum censetur quoque restitutus ad ea, quæ veniunt in consequentiam .*
- 32 *De privatione ad habitum non datur regressus .*
- 33 *Tot sunt pensiones quot sunt anni .*
- 34 *Annuum legatum est unum, sed multiplex .*
- 35 *Legatum etiam alimentorum ob incapacitatem legatarii peti nequit .*
- 36 *Beneficium Principis latissimè venit interpretandū .*
- 37 *Intellige, si non adsit præiudicium tertii .*
- 38 *Rescripta gratiosa interpretanda sunt, quominus damnosa sint tertio .*
- 39 *Fruētus naturales, & industriales restituendi sunt restituto .*
- 40 *Per privationem Canonici rata quinquennialis censetur acquisita Capitulo, sub conditione illam restituendi in casu recuperationis Canonicatus .*

CAPITULUM XCVIII.

Materia sanè perutilis, diùque practicabilis obvia sit, cum facile dari possit casus, quòd, dum pendet privatio Canonici, adveniat tempus exigendi quinquennium, illudque cum effectu à Capitulo exigatur, & inter reliquos Concanonicos pro æquali dividatur, computata etiam in divisione portione vacante per privationem unius ex Canonicis, postea autem, bono fato sic volente, privatus ad suum Canonicatum restituitur, incipitque prætere recuperationem suæ ratæ quinquennialis sibi de jure debitæ, si Canonicatu privatus non fuisset, vigore restitutionis, inrentando suam actionem, vel contrà Capitulum in universum tamquam debitorem quinquennii, vel contra alios Canonicos, qui verè omnes pro virili receperunt istam quinquennialem ratam sibi tunc contingentem ob adhuc imminentem privationem, è contra tam Capitulum in universum, quam Canonici in particulari excipientes putant fovete bonum jus, & habere suam intentionem benè fundatam ob bonam fidem, & justitiam illis assistentem de tempore divisionis quinquennii, proindeque credunt potuisse impinguare eorum portiones mediante portione Canonici privati uti vacante, nec ad illius restitutionem ullo modo se teneri patiuntur; ideoque eorum bonam causam agendo (præmissis, quòd non sit necessaria ad privationem Canonici distallatio, seu remotio à stallo in Choro, ac Capitulo, Boer. decis. 206. num. 10.) proponimus in præfenti, quòd Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus non recuperat suam

ratam quinquennialem interim medio tempore divisam inter Canonicos pendente privatione, ità, ut nec Capitulum in universum, nec Canonici uti singuli eandem portionem quinquennialem sibi tunc jussè per jus accrescendi quæsitam teneantur restituere Canonico restituto, quippe juxta naturam, seu effectum restitutionis restitutus non recuperat id, quod alteri jam obvenit, sicque quinquennium inter Canonicos jam divisum, cum amplius res non sit integra, sed interim quæsitum jus tertio tempore habili, ità, ut retrotrahi nequeat ad auferendum jus tertii in re quæsitum ex quinquennio obvento tempore privationis, sicque incapacitatis Canonici suspensi, Oddus de restitut. in integr. par. 2. qu. 98. artic. 3. num. 32. in med. versic. aut beneficium, n. 35. & 36. cum seqq. Costa de re integ. distinet. 29. num. 1. cum seq. Moneta de optione Canon. cap. 7. qu. 2. num. 38. antè med. vers. breviter respondeo, Gratian. disc. 55. nu. 18. in med. versic. quamvis, Girub. in Consuetud. Messan. par. 1. cap. 1. glos. 4. num. 110. Rota in recen. decis. 44. num. 2. in princ. par. 3. & in Romana Primogenitura, & Fideicommissorum de Corsinis 10. Decembris 1710. §. 23. & 17. Aprilis 1711. §. 2. cum seq. coram Reverendis. P. D. Aldrovando Nuncio Hispaniarum, quasi quòd per restitutionem restitutus videatur novus homo, Gratian. disc. 55. num. 18. in princip. adè, ut eo modo, quo novus Canonicus provisus de Canonicatu post divisum quinquennium inter antiquos Canonicos, profectò non potest prætere ab antiquis Canonicis ratam aliquam quinquennii, ità Canonicus restitutus, tamquam novus homo, nec prætere potest quinquennium perantea jam divisum durante adhuc sua privatione, omisso, quòd, cum quinquennium enumeretur inter fructus, procul dubio Capitulum non tenetur restituere fructus, antequàm teneatur restituere Canonicatum, quem tamen non tenebatur restituere pendente privatione ad text. in l. & ex diverso 35. l. fructus 44. ff. de rei vindic. benè ad aliud propositum in terminis generalibus Rebuff. in l. plus est in restitutione 22. col. 3. in princip. verbo fructus reddere, ff. de verb. signif. fol. mibi 192. aliàs absurdum esset obligari Capitulum prius ad fructus, quam ad restitutionem Canonicatus l. cum fundus 31. ff. de reb. credit. si cert. petat. antè restitutionem autem Canonicatus non spectabat Canonicatus, Rebuff. loc. citat. vers. ex quò infertur, ergò nec fructus quinquennialis spectabat ad Canonicum tunc privatum, & nondum restitutum. Immo restitutio, quantumvis favorabilis restituto, attamen tamquam odiosa restituenti, ipsi nempe Capitulo, seu Canonicis, si aliter interpretaremur, venit potius strictissime interpretanda contrà restitutum, nè evadat præjudicialis tertio, Costa de re integra dist. 29. num. 1. in fine, versiculo ubi reddit; alioquin auferretur fructus quinquennialis bona fide perceptus, & consumptus à Capitulo tunc Domino, quod iniquum esset, Rebuffus in l. plus est in restitutione 22. col. 3. post med. versic. sed ut dixi, ff. de verb. signif. fol. mibi 192. quando tamen non debet effectus jam consummatus retractari, Galvus de fructibus disp. 34. artic. 2. num. 13. in princ. versic. propterea, & sicuti restitutus bannitus non recuperat fructus præteritos medio tempore,

re, cui iuste punito pereunt, sed bene efficitur habilis ad acquirendum fructus futuros, *Auth. idem est de Nestorianis C. de Hæretic. ubi Barbosa nu. 4. Novella ut cum de appellatione cognoscitur S. Generalem, Oddus de restit. in integ. par. 2. q. 99. artic. 14. nu. 123. post med. versic. in contrarium, Nicol. Anton. de exil. lib. 3. cap. 8. num. 1. Scoppa ad Merlin. Pignatell. centur. 2. Schol. in cap. 21. num. 9. Antunez de donation. Regiis lib. 3. cap. 30. n. 58 cum seqq. Card. de Luca de Regalib. disc. 160. n. 37. Torr. Var. jur. quæst. tom. 1. qu. 37. n. 25. cum seq. Balducc. rer. judic. tit. 3. de legat. & fideicommiss. decis. 22. Centulin. in addit. ad decis. 17. penes Farinacc. litera C. Rota coram Card. Bellamera decis. 742. cum seq. per tot. & in Ferrarien. Primogenituræ 10. Martii 1704. §. fin. coram R. P. D. Lancetta, & in Romana Primogenituræ, & Fideicommissorum de Corsinis 16. Maii, & 10. Decembris 1710. & 17. Aprilis 1711. coram Reverendissimo P. D. Aldovrando, inde est, quod Officialis restitutus ad Officium, non recuperat salarium temporis, quo fuit suspensus, *Amicang. de Regalib. offic. quæst. 20. num. 24. post med. versic. sed punctum est, Mastrill. de Indult. cap. 22. num. 61. & 63. hinc Lazarus resuscitatus ea tantum bona potuit de jure recuperare, quæ medio tempore non fuerunt tertio alienata, Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 8. num. 205. in princ. versic. hinc dicunt, ita Canonicus restitutus non recuperat quindennium præteritum, quod inter fructus enumeratur; aliàs restituens expressè restituere debet privatum non solum ad Canonicatum, sed etiam ad quindennium amissum, *Oddus de restit. in integ. par. 2. qu. 98. artic. 3. n. 39. Costa de retrotraction. cas. 17. cap. 8. num. 18. post med. versic. aut agitur de restitutione, & num. 13. & tunc indulgentia Principis, tamquam plenaria, includens etiam jus quindennii, tollit quoque jus quæsitum tertio, Costa de retrotractione cas. 17. cap. 8. nu. 12. in princip. Pignatell. consult. Canon. tom. 10. cap. 66. nu. 3. Mastrill. de Indult. cap. 22. num. 71. quod quidem Papa, in cuius potestate sunt omnia Beneficia, facere potest, quantumvis rarò facere soleat ob præjudicium tertii ad text. in l. cum Tutor 2. l. tutor 4. C. de sentent. pass. & restit. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 18. num. 168. cum seq.***

Prout putarem esse locum recuperationi quindennii, si privatus restituatur per viam iustitiæ prævia sententia restitutoria, & absolutoria ex capite innocentiae, sicque detecta iniustitia privationis, fingitur enim hoc casu, nunquam fuisse privatum, proindeque esse locum retrotractioni, quæ facit taliter restitutum ad instar posthumi; & inducit jus postliminii, quod procedere nequit in restitutione gratiosa præsertim non plenaria, *Costa ad cap. 1. num. 131. de judic. & de retrotraction. cap. 8. cas. 17. nu. 1. cum seqq. Moneta de option. cap. 7. qu. 2. num. 38. post med. circ. fin. vers. restitutus autem, Mastrill. de Indult. cap. 22. num. 69. per factum namque Judicis minus rectè procedentis non cecidit quis à sua possessione Canonicatus, & potius dicitur amotus, quam privatus, veluti in specie Canonici privati ad aliud propositum notat Rota in recentior. decis. 44. num. 2. circa fin. par. 3. ad similitudinem banniti, per viam iustitiæ postea restituti ex eo, quod docuit de innocentia l. 1.*

§. fin ff. de quæstion. Peregrin. de jure fisci lib. 5. tit. 2. num. 21.

Eodem pacto crederem, posse recuperari quindennium, si quis fuerit privatus suo Canonicatu in contumaciam, & ille compareat intrà annum, eo casu potius præsumatur lata sententia ob contumaciam, quam ob delictum; unde non videtur debere frudari sua rata quindenniali ob solam contumaciam, quæ purgata remansit per comparitionem intrà annum, quidquid, si comparitio facta esset post annum, per quam purgatur quidem contumacia ex Principis rescripto, sed non datur in præjudicium juris quæsitum, *Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 18. n. 166. cum seqq. Rosa de exequutoribus literarum Apostolicarum par. 1. cap. 6. num. 231. cum seq.*

Nec obstat, quod, cum Capitulum vigore demandatæ restitutionis teneatur restituere Canonicatum, videtur etiam teneri restituere fructus ipsius Canonicatus, qualia sunt quindennia juxta magistralem decisionem 19. num. 1. post Remocamp. de Coadjutor. & post Traët. inter decis. S. Rotæ Romanæ in ordine la XIII. tùm quia fructus sunt pars rei l. fructus 44. ff. de rei vindic. tùm quia restitutio tamquam verbum plenum continet etiam fructus rei restitutæ, quantumvis de illis in restitutione non fiat specialis mentio, *l. quòd si minor 24. §. Restitutio 4. ff. de minor. l. fin. §. Non solum 4. ff. quæ in fraud. creditor. l. restituere 35. l. hæc verba 73. ff. de verb. signif. l. in condemnatione 133. §. Cum verbum restitutus 1. ff. de regul. Jur. Gallus de fructibus disp. 34. art. 2. nu. 7. quia tenetur quis restituere fructus ab eo quidem tempore, quo tenetur restituere rem, unde antequàm Capitulum teneretur restituere Canonicatum, profectò non tenebatur restituere quindennium l. si stipulatus 4. ff. de usur. l. 1. l. fructus 33. l. & ex diverso 35. ff. de rei vindicat. Rebuff. in l. plus est in restitutione 22. col. 3. in princ. verbo fructusque reddere ff. de verb. signif. fol. mihi 192. tuncque fructus venirent in restitutione, quando deberentur ex dispositione juris, *Gallus de fructibus disput. 24. nu. 12. & quando per viam iustitiæ fieret restitutio, Guazzin. de confiscat. bon. conc. 28. num. 33. Gallus de fruct. disput. 34. artic. 2. num. 7. in fine versiculo sed non obstantibus in fine, vel quando quis plenissimè restitutus esset, Gallus loc. mox citat. in fine versic. declara secundò, Guazzin. loc. citat. num. 34. aliàs regulariter fructus non veniunt in restitutione, cum restitutio de sui natura non fingat retrò, nec reddat dominium ut ex tunc, sed ut ex nunc, Gallus ibid. num. 7. antè med. versic. secundò quia hæc restitutio.**

Minus relevat, quod retrotractio quidem non datur in præjudicium tertii, qui jus medio tempore quæsitum quindennium, Concanonicis verò in casu nostro nullum irrogatur præjudicium, immò omne cessat damnum, nec tolluntur eorum jura, sive eorum ratæ quindenniales ipsi contingentes, si quindennium restituatur Canonico restituto pro rata eum tangente, cum solummodò hoc casu Concanonici perdant lucrum, quod est quid diversum à damno, juxta regulam, quod aliud est perdere lucrum, aliud damnum pati, *l. fin. C. de Codicill. Panischman controuv. jur. lib. 2. qu. 7. num. 27. cum seq. Costa de retrotraction. cas. 17. cap. 8. num. 10. in princip. &*

in dubio potius favendum Canonico restituto, qui tractat de damno vitando in recuperatione quindennii, quam Concanonicis, qui tractant de lucro captando *l. scimus 22. §. Licenti. 10. C. de jure deliber. l. fin. in fine C. de acquir. possess. inno* melius est, quod Canonici conquerantur de lucro cessante, quam quòd Canonici restitutus conqueratur de damno emergente, quia Canonici utentes jure suo in acquirenda portione Canonici illam acquirere non valentis, nullam injuriam eidem faciunt, nec propriè dicuntur lucrum captare, nec damnum interre, ità, ut potius Canonici restitutus veniat repellendus à perceptione quindennii, cum ipse tractet de lucro captando, undè non debet etiam ad hoc lucrum restitui cum injuria, & damno Concanonicorum, quibus peranteà jus quæsitum fuit tempore privationis, *Gobius consult. ut. decis. 113. num. 47. cum seqq.*

Longè minùs resistit ponderatio, quòd restitutus ad Canonicatum, censetur restitutus etiam ad ea, quæ veniunt in consequentiam, sicque etiam ad quindennium amissum per privationem Canonicatus, quod est accessorium, in terminis Canonici restituti *Sfortia Oddus de restitut. in integr. par. 2. qu. 98. artic. 4. num. 41.* quia censetur quidem restitutus etiam ad ea, quæ veniunt in consequentiam, in terminis tamen habilibus, nempe quoad futurum quindennium maturandum post restitutionem, prout censetur restitutus quoad fructus Canonicatus in futurum decurrendos, non autem quoad fructus in præteritum decursos reliquis Canonici per jus accrescendi contingentes; si namque restitutus non recuperat annuam præstationem in præteritum, cum de privatione ad habitum non detur amplius regressus, *Guazzin. de confiscat. bon. conc. 28. ampl. 13. num. 42.* quantò minùs recuperabit quindennialem præstationem pariter in præteritum; prout nec recuperat pensiones decursas, sed benè tantùm decurrendas à die suæ restitutionis, cum ex natura annuæ pensionis tot sint pensiones, quot sunt anni ad instar annui legati, *Pignatell. consult. Canonic. tom. 10. consult. 66. num. 8.* quod quidem non est unum, sed multiplex juxta *l. in singulos annos 8. ff. de annis legat. l. cum in annos singulos 11. ff. eod.* juxta annorum numerum, & licuti annuum legatum est affixum singulis annis, debitumque juxta eorundem cursus, si aliquo anno, non fuit debitum ex incapacitate legatarii non potest amplius peti, etiam si esset legatum alimentorum, *Surd. de alim. tit. 9. qu. 33. nu. 11. Pignatell. consult. 66. n. 8. vers. & ideò sicut legatum tom. 10.* ità quindennium, quod est pensio quædam, nec quidem una, sed multiplex juxta quindenniorum numerum, debitaque singulis quindecim annis juxta eorundem cursus, quæ quindecimialis pensio si debita non fuit uni ex Canonici ob illius incapacitatem de tempore præstationis stante privatione Canonicatus, non potest amplius peti, multò magis cum nullum contineat privilegium.

Ejusdem roboris est animadversio, quòd beneficium Principis restituentis latissimè interpretandum venit, sicque etiam compræhensivum quindennii uti fructus Canonicatus *l. 1. ff. de Constitution. Princip. l. si quando 2. C. de bon.*

vacant. lib. 10. quia id procederet, si non adesset præjudicium tertii, ipsius nempe Capituli, cuius favore quæsitum fuit jus, *Fragos. de regim. Reipubl. Christian. disp. 11. §. 2. num. 280.* præterquamquòd rescripta gratiosa interpretanda sunt, quominùs damnosa sint tertio *l. nec damnosa 3. C. de prec. Imperat. offeren.*

Prætereà non terret objectum, quòd, sicuti fructus naturales, & industriales provenientes ex ipsa re, restituendi sunt restituto, cum non debeantur ob laborem, & præsentiam personalem, *Mastrill. de indult. cap. 22. num. 70. circa fin. versiculo quod secus, Amicangel. de Regal. offic. qu. 20. num. 26. in fine vers. si verò officium,* ità à fortiori quindennium, quod est fructus civilis ex emphyteusi proveniens, debeturque absque labore, & præsentia personali, venit restituendum Canonico restituto, quia hoc ad summum procederet, si inter Concanonicos dari non posset jus accrescendi, vigore ejus acquiritur quindennium aliis Canonici, illud inter ipsos dividendo,

Minoris ponderis est, quòd per privationem Canonici, illius rata quindennialis censetur acquisita Canonici sub tacita conditione illam eidem restituendi in eventum, quòd restitutus ad Canonicatum postea fuerit, qua conditione eveniente Concanonici tenentur eidem restituto restituere receptum quindennium, illis non suffragante regula de jure quæsito tertio non tollendo, veluti in his terminis ad aliud propositum notat *Pignatell. consult. Canon. tom. 10. consult. 66. num. 7.* quia *Pignatell.* loquitur in casu, quo plenissimè restitutus esset, quod etiam nos admittimus, ut videre est ex suprà deductis.

ARGUMENTUM.

Habens Præbendam dumtaxat quasi Canonicalem, participare debet de quindenniis ad instar habentium Præbendas Canonicales.

SUMMARIUM.

- 1 *Episcopus de consuetudine habere potest Præbendam quasi Canonicalem.*
- 2 *Archiepiscopus Compostellanus in sua Ecclesia habetur pro Canonico.*
- 3 *Consuetudine introduci nequit, quòd Episcopus eodem tempore sit Canonici.*
- 4 *Vicarii Basilicarum Urbis habent Præbendas quasi Canonicales.*
- 5 *Præbenda Episcopi potius dicenda Episcopalis.*
- 6 *Talis Præbendatus habet vocem in Capitulo.*
- 7 *Idem statuitur de quasi dote, quod de vera dote.*
- 8 *Præbenda quasi Canonicalis conferri nequit expectanti.*
- 9 *Præjudicium parùm considerabile non attendendum.*
- 10 *Aliud est haberi pro Canonico, & aliud esse Canonici.*
- 11 *Non idem operatur fictio, quantum veritas.*
- 12 *Paria sunt esse talem, & haberi pro tali.*
- 13 *Fictio idem operatur, quod veritas.*
- 14 *Aliud est esse Canonici, & aliud loco Canonici.*
- 15 *Civis ex privilegio est verè Civis in favorabilibus.*

- 16 *Filius adoptivus habetur pro verò filio, fitione Juris.*
 17 *Absens ex causa legitima, habetur pro presente.*

CAPITULUM XCIX.

CUm aliquando contingere possit, quòd quis Præbendâ habeat quasi Canonicalem tantum, qualem de consuetudine habere potest Episcopus juxta text. in cap. cum in Ecclesia 25. de Præbend. in 6. quamque cum effectu habet Archiepiscopus Compostellanus, qui in sua Ecclesia habetur pro Canonico, ad tradita per Archidiaconum in dic. cap. cum in Ecclesia in principio, quantumvis Canonikus non sit, cum intròduci nequeat consuetudine, quòd Episcopus eodem tempore sit Canonikus in sua Ecclesia ob impossibilitatem, ut quòd idem eodem tempore sit Pater, & Filius, Ancharan. in laudato cap. cum in Ecclesia n. 2. in principio, & Franch. nu. 4. in principio; similes sunt Vicarii Basilicarum, de quibus infra Cap. CLXVI. ideoque talis Præbenda ab Episcopo de consuetudine retineri solita, potiùs Episcopalis dicenda, quàm Canonica Passerin. in cit. cap. cum in Ecclesia nu. 4. ubi nu. 7. in princip. ait Episcopum hoc casu haberi pro Canonico quantum ad vocem, & Præbendam, sicque quantum ad Capitularitatem, haud abs re est locus præsentis dissertationi, firmando, quòd habens Præbendam dumtaxat quasi Canonicalem, participare debet de quindenniis adinftar habentium Præbendas Canonicales, quippè idem statui debet de Præbenda quasi Canonicali, quod de Præbenda verè Canonicali, præsertim in favorabilibus taliter Præbendato, qui quantumvis non sit propriè Canonikus, habetur tamen pro Canonico, immò verè habet vocem in Capitulo, estque de Capitulo, ut Canonikus, Vitalin. in Clement. fin. nu. 47. de Præbend. Rota coram Card. Seraphino dec. 474. n. 5. repet. in dec. 684. par. 1. divers. hinc fit, quòd idem statuitur de quasi dote, quod de vera dote l. si cum dote 22. §. Si mulier 13. ff. solut. matrim. l. quæsitum 2. §. Si sponsa 1. ff. de privileg. credit.

Nec turbat, quòd Præbenda quasi Canonicalis longè differat à Canonicali, dum non obstante mandato de providendo de Præbenda primò vacatura, nihilominùs Præbenda quasi Canonicalis postea vacans conferri nequit expectanti, seu habenti expectativam cap. cum in Ecclesia 25. de Præbend. in 6. quia ibi agitur de Præbenda quasi Canonicali annexa, & unita de consuetudine Episcopatus, seu Dignitati Episcopali, & tamquam tali non amplius vacante, nec proinde in statu collativo, ut deprehenditur ex contextu laudati cap. ibi: consuetudinem esse proponas, ut Episcopus, qui est pro tempore, vocem habeat in Capitulo tamquam Canonikus non existat, & unam de dictis Præbendis, sicut unus Canonikus obtineat in eadem &c. Sicque ob præjudicium successoris in Episcopatu non est locus expectativæ, ità, ut ex peculiari ratione, & circumstantia præjudicii Mensæ Episcopalis, seu futuri Episcopi, non autem ex qualitate Præbendæ quasi Canonicalis definit esse locus expectativæ, qui etiam esse desineret, licet Præbenda esset Canonicalis ob solum præjudicium, quod aliàs sentiret successor in Episcopatu, si intraret expectativa, ve-

luti colligitur ex sæpè laudato cap. ibi: nè contra dictam consuetudinem, cui per præsentum mandatum non intelligitur derogari, futurus Episcopus Præbenda careat &c. in nostra verò hypothesi nullum versatur præjudicium circà provisionem, quod esset principale, sed tantum circà participationem quindenniorum, quod uti nec principale, nec adeò considerabile, non venit attendendum ad textum in l. 1. C. de pact. Rota coram Coccino dec. 2027. nu. 41. in princip. ac in recentior. dec. 360. nu. 25. par. 18.

Minoris relevantiæ est, aliud esse Canonikum, & aliud haberi pro Canonico, seu esse quasi Canonikum, Ancharan. in sapiùs allegato cap. cum in Ecclesia 25. num. 2. in med. versiculo sed dic. de Præbend. in 6. sicque non videretur idem jus competere quasi Canonico super quindenniis, quod competit vero Canonico, nè idem operetur, tantumque valet fictio quantum veritas, Alteserra de fition. Jur. tract. 1. cap. 1. circà fin. versiculo fictio Juris, il secondo, quia id procederet, si fictus Canonikus adeò fictus, ac improprius esset, ut nec vocem in Capitulo haberet, nec de Capitulo esset, non quando talis habet vocem, estque de Capitulo ex suprâ deductis, cum tunc potiùs iniquum videretur, non gaudere eisdem privilegiis, quibus gaudet verus, ac proprius Canonikus, quando paria sunt esse talem, vel haberi pro tali, Barbofa axiom. 97. nu. 2. in princip. & nu. 3. in princip. ità, ut fictio benè idem operetur, quod veritas l. 1. ff. de adoption.

Minoris momenti est alia animadversio, quod, sicuti aliud est esse Civem, & aliud haberi loco Civis, ve. esse quasi Civem, aliud esse absentem, & aliud haberi pro absente, aliud esse meretricem, & aliud haberi pro meretrice, ità aliud est esse Canonikum, & aliud haberi loco Canonici, seu esse quasi Canonikum. Ancharan. in cap. cum in Ecclesia 25. nu. 2. post med. vers. sed dic. de Præbend. in 6. quia immò Civis ex privilegio, est verè Civis in favorabilibus ad effectum fruendi iisdem privilegiis, quibus fruitur verus Civis, Paschal. de patr. potest. par. 3. cap. 2. n. 35. Barbofa axiom. 97. nu. 2. undè habitus à lege pro legitimo est verè legitimus, cap. tanta est 6. qui filii sint legitimi, l. qui in Provincia 57. §. 1. ff. de rit. nupt. l. cum quis 10. l. nuper 11. C. de natural. liber. Novel. 89. cap. 4. Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 4. num. 55. cum seqq. Lupus de illegitim. comment. 3. §. 1. n. 74. circà fin. vers. verum, Lucidor. eod. tract. cap. 25. nu. 1. Alteserra de fition. Jur. tract. 1. cap. 9. per tot. indè filius adoptivus habetur pro vero filio fitione Juris l. patris 7. & l. seq. ff. de in Jus vocando l. adoptiones 43. l. si is, qui 11. ff. de adoption. l. filio, quem 23. ff. de liber. & posthum. l. cum in adoptivis 10. C. de adoption. l. cum adoptivum 4. C. de Decurion. lib. 10. §. In plurimis 8. Institution. de adoption. §. Ergò 1. versic. & hæc adeò vera Institution. de nupt. §. Adoptivi 4. Institution. de exhered. lib. §. 1. & 2. Institution. de heredit. quæ ab intest. defer. Alteserra de fition. Jur. tract. 1. cap. 1. circà fin. vers. fictio Juris per quandam imaginem naturæ, seu per imaginarias nuptias naturam imitando. Eodem modo absens ex causa legitima habetur pro præ-sente, & facit fructus suos, sicut alii residentes Barbofa in cap. cum omnes 6. n. 10. de Constitution. & de Canon. & Dignitat. cap. 24. nu. 25.

A R G U M E N T V M.

Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, qui fidei Professionem non emiserit de tempore exactionis quindenarii, ejusque distributionis inter alios Canonicos factæ, etiam si interfuerit Capitulo, vel ex gratia habitus fuerit à Capitulo pro præsentem in Capitulo, adhuc non potest participare de quindennio, immò in casu, quo quindennium perceperit pro sua rata sub prætextu interessentiæ in Capitulo, vel absque interessentiæ ex ipsa indulgentia Capituli, nihilominus tenetur restituere Fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, quindennium tamquam malè, ac nulliter perceptum, vel illud in usus pauperum erogare, vel alteri Pio Loco applicare arbitrio Ordinarium, si fructus Canonicales distincti sunt, & separati à Mensa Capitulari, si verò distincti non sunt, tenetur illud restituere Capitulo.

S U M M A R I U M.

- 1 Tam Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, quam reliqui omnes Clerici Beneficiati, qui convenire debent in Synodo Diocesana, tenentur Fidei professionem emittere in manibus Episcopi.
- 2 Parochi tenentur Fidei professionem emittere in manibus Episcopi, sive Vicarii Generalis.
- 3 Sicuti Episcopus remittere nequit fructus amissos antè emissam Fidei professionem, ita nec illos remittere potest Capitulum.
- 4 Distributiones quotidianæ propriè dici nequeunt proventus Beneficii, sed acquiruntur ex labore, & interessentiæ in divinis.
- 5 Dispositio pœnalis restringenda potius, quàm dilatanda.
- 6 Etiam distributiones quotidianæ amittuntur ab omittente Fidei professionem, quando omnes fructus Beneficii consistunt in solis distributionibus quotidianis.
- 7 Canonicus statim à die adeptæ possessionis acquirit vocem in Capitulo.
- 8 Acquisitio quindenniorum dependet à voce in Capitulo.
- 9 Accessorium sequitur naturam sui principalis.
- 10 Si Canonicus emiserit Fidei professionem intrà duos menses acquirit quindennium decursum in ipsis duobus mensibus.
- 11 Canonicus habens indultum percipiendi fructus sui Canonicatus etiam antè se emissam professionem fidei, acquirit etiam quindennium decursum intrà prædictos duos menses.
- 12 Canonicus habens indultum abessendi, acquirit quindennium, etiam si ob absentiam non possit intrà duos menses professionem emittere.
- 13 Canonicus Collegiatæ non tenetur emittere professionem Fidei.
- 14 Fidei professio post duos menses emissam proficit tantum in futurum ad acquirenda quindennia decurrenda, non autem in præteritum ad quindennium decursum.
- 15 Inquisitores non emittentes professionem Fidei intrà legitimum tempus, participare nequeunt de quindennio decurso post duos menses, prout participare nequeunt de fructibus suorum Canonicatum.
- 16 Solet obtineri condonatio fructuum ob non emissam Fidei professionem intrà legitima tempora, in jun-

cto onere quamprimum illam emittendi.

- 17 Concesso, quod majus, ac difficilius est, videtur concessum, quod minus, ac facilius est.
- 18 Non debet remanere impunita negligentia emittendi professionem Fidei, contra sanctionem Conciliarum.
- 19 Dispositio de re aliena non tenet in præjudicium Domini.
- 20 Nemo dat, quod non habet.
- 21 Papa tamquam Dominus absolutus in beneficiis, bene potest præjudicare tertio.
- 22 Capitulum est simplex Administrator, seu Procurator, præsertim antequàm fructus Præbendales, & quindenniales dividantur inter Canonicos.
- 23 Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ, etiam nondum installatus, est capax percipiendi quindennium.

C A P I T U L U M C.

Postquam vidimus, in quibus casibus Canonicus non interessens Capitulo participare possit de quindenniis, nunc videndum sequitur, in quibus casibus Canonicus interessens, vel non interessens Capitulo, non participet de quindenniis, exemplificando in Canonico, qui Fidei Professionem non emiserit de tempore recollectionis quindenarii.

Ad quorum quidem intelligentiam præmittendum est, quòd tam Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, quam reliqui omnes Clerici Beneficiati, qui convenire debent in Synodo Diocesana, teneantur Fidei professionem emittere in prima Synodo Diocesana, seu Provinciali, in manibus Episcopi, sive Præsidentis ipsius Synodi, juxta sanctionem Sacri Concilii Tridentini sess. 24 de Reform. cap. 12. latè Massobr. de Synodo Diocesana cap. 4. dub. 39. cum seqq. Antonell. de jurib. & verib. Cleric. lib. 2. par. 6. c. 10. n. 20. Rota de exeq. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. nu. 29. cum seqq. Canonicus verò Cathedralis Ecclesiæ, & Parochi infra duos menses à die captæ possessionis ex eodem Concil. sess. 24. de Reform. c. 12. in princip. vers. provisum etiam. & vers. provisum autem, & ex Bulla 89. Pii IV. Bullar. Roman. 10. 2. Canonicus nempe tam in manibus Episcopi, sive eo impedito, in manibus Vicarii Generalis, nec non in Capitulo, Parochi verò in manibus tantum Episcopi, sive Vicarii Generalis, de quo abundè Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 17. & de Paroch. cap. 4. Antonell. de jur. & oner. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. n. 2. & per tot.

Quibus præmissis resolvitur in præsentem, quòd Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, qui Fidei professionem non emiserit de tempore exactionis quindenarii, ejusque distributionis inter alios Canonicos factæ, etiam si interfuerit Capitulo, vel ex gratia habitus fuerit à Capitulo pro præsentem in Capitulo, adhuc non potest participare de quindennio, immò in casu, quo quindennium perceperit pro sua rata sub prætextu interessentiæ in Capitulo, vel absque interessentiæ ex ipsa indulgentia Capituli, nihilominus tenetur restituere Fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat quindennium tamquam malè, ac nulliter perceptum, vel illud in usus pauperum erogare, vel alteri Pio Loco applicare arbitrio Ordinarium, si fructus Canonicales distincti sunt, & separa-

separati à Mensa Capitulari, si verò distincti non sunt, tenetur illud restituere Capitulo, quia Concilium privando fructibus Canonicalibus Canonicum non emittentem Fidei professionem, censetur longè fortius eundem privare voluisse etiam fructibus (ut ità dicam) Capitularibus, seu quasi Capitularibus, qualia sunt quindennia ipsa, quati quòd, dum noluit, quòd residentia in Choro absque Fidei professionis emissione suffragaretur ad faciendum fructus suos, multò magis noluerit, quòd residentia in Capitulo, quæ non est adeò necessaria, suffragaretur ad faciendum fructus suos ratione Capituli, quos sicuti Episcopus antè emissam Fidei professionem remittere non posse tamquam amissos vigore pœnæ Conciliaris, ità nec illos remittere, seu condonare potest Capitulum, *Garzias de Benefic. par. 3. cap. 3. n. 39. cum seqq. & n. 50. cum seqq. Barbosa de Paroch. par. 1. cap. 4. nu. 16. cum seq. & de Canonic. & Dignitat. cap. 17. n. 28. & ad Concil. sess. 24. de Reform. cap. 12. n. 34. & 36. Pyrrhus Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. n. 24. 26. 33. & seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 19. n. 9. cum seq. & de jur. & oner. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. n. 14. cum seq. Massobr. de Synodo cap. 4. dub. 40. n. 6. Rosa de exequut. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. n. 53. cum seqq.*

In nihilum refragante, quòd, cum mens Concilii fuerit privandi solummodò fructibus Præbendalibus non emittentem Fidei professionem, non autem distributionibus quotidianis ratione personalis ministerii, & operæ diurnæ debitæ, quæ tamquam quid diversum à fructibus, non veniunt nomine distributionum signanter in materia pœnali, ac odiosa, ut ista amissionis fructuum, cum propriè dici nequeant proventus Ecclesiastici hujus, vel illius Beneficii, sed acquiruntur ex labore, & interessentia in divinis, *Moneta de distribution. quotidian. parte 2. qu. 19. num. 39. Barbosa ad S. Concil. sess. 24. de Reform. cap. 12. n. 30. cum seqq. & de Canonic. & Dignitat. cap. 17. n. 26. & de Episcop. par. 3. alleg. 61. n. 30. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. n. 29. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. c. 10. n. 8. cum seq. & cap. ult. n. 103. Rosa de exeq. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. n. 56. eadem quoque mens Concilii à fortiori censenda est, fuisse, non privandi Canonicum non emittentem Fidei professionem hujusmodi distributionibus (ut ità dicam) quindennialibus debitæ ratione personalis interessentiæ in Capitulo, quando dispositio Conciliaris tamquam in hac parte pœnalis, restringenda potiùs, quam dilatanda ad text. in cap. in pœnis 49. cap. odia 15. de regul. Jur. in 6. & in specie memorati Decreti Capitularis ad aliud propositum advertit *Barbosa de Paroch. par. 1. cap. 4. n. 9. in fine*, quando nec propriè proventus hujusmodi, Ecclesiastici dici possunt itius, vel illius Beneficii, sed acquiruntur ex labore, & interessentia in Capitulo, quia immò quindennia propriè non sunt distributiones, cum nec debeantur ratione residentia in Choro, nec quotidie solvantur, sed debeantur ratione residentia in Capitulo, & singulis tantum quindecim annis solvantur, ità, ut potiùs inter fructus Beneficii connumeranda sint, quam inter distributiones, undè tamquam fructus, seu species fructuum benè comprehenduntur in*

Concilio, & iidem Doctores tenentes, distributiones quotidianas non amitti ab omittente Fidei professionem, tenent, eas amitti, quando Beneficium non haberet aliquos fructus, sed omnia illius emolumenta consistenter in distributionibus quotidianis, & de omnibus fieret (ut ajunt) massa, seu grossa communis, quales sunt omnes ferè Canonicatus in Hispaniis, ut pœnæ per Concilium possit saltem in aliquo verificari, nevé frustratoria evadat, *Moneta de distrib. quotid. par. 1. qu. 6. nu. 14. & qu. 8. nu. 9. Garzias de Benef. par. 3. cap. 3. n. 58. cum seq. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. n. 30. cum seqq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. c. 10. n. 10. Barbosa ad S. Concil. sess. 24. de Reform. c. 12. n. 31. & de Canonic. & Dignitat. cap. 17. n. 26. in fine vers. quod quando Beneficium.*

Minoris relevantiæ est, animadversio, quòd, cum Canonicus statim à die adeptæ possessionis, nisi aliud obster, acquirat vocem in Capitulo, *Garzias de benefic. par. 3. cap. 3. n. 34. in fine vers. sed ipsum & vocem. Pax Jordan. lucub. Canonic. lib. 10. tit. 38. nu. 13. Rosa de exeq. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. nu. 60. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. nu. 5. in fine vers. undè & vocem in Capitulo, & acquisitio quindenniorum dependet à voce in Capitulo, tamquam fructus ipsius vocis, non autem tamquam fructus Beneficii, seu Canonicatus, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 40. nu. 2. Toudut. res. can. par. 1. cap. 3. n. 1. cum seqq.* omisso professionis Fidei non potest operari amissionem talis fructus, qui nihil commune habet cum ipsa Canonica, sed est quid separatum, ac distinctum ab illa, præsertim ad evitandam pœnam, quia, quamvis verum sit, quindennium esse fructum vocis Capitularis, attamen etiam verum est, quindennium esse saltem per indirectum fructum Canonice tamquam annexum ipsi Canonice, sicque accessorium debet sequi naturam sui principalis *cap. accessorium 42. de regul. Jur. in 6. Barbosa axiom. 4. n. 5.**

Principalis autem nostra resolutio intelligenda est de quindenniis decursis post lapsum duorum mensium à die possessionis Canonicatus, ità, ut Canonicus Cathedralis emittens professionem Fidei infra duos menses, non possit amplius recuperare quindennium decursum tamquam semel amissum ob non emissam Fidei professionem intra duos menses, eidem tamen benè suffragabitur emissio professionis Fidei etiam post duos menses quoad futurum, seu decurrendum quindennium, è contrà verò si Canonicus emisit Fidei professionem intra duos menses, procul dubio acquireret quindennium decursum, seu maturatum in ipsis duobus mensibus, veluti in genere de fructibus Canonicatus, & Parochialis ponderat *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 17. n. 22. cum seqq. & de Paroch. par. 1. cap. 4. n. 15. & ad S. Concil. sess. 24. de Reform. cap. 12. n. 32. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. num. 4. cum seq. Garzias de benefic. par. 3. cap. 3. n. 30.*

Præterea Canonicus habens Indultum Apostolicum percipiendi fructus sui Canonicatus etiam antè à se emissam professionem Fidei acquireret etiam quindennium decursum intra prædictos duos menses, prout acquireret reliquos fru-

fructus Canonicales simili munitus Indulto, *Barbosa ad Concil. sess. 24. de Reform. cap. 12. nu. 34. & 36. in fine, Rosa de exeq. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. n. 49. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. nu. 20. cum seqq.* cum in privilegio non adsit major ratio acquitendi fructus Canonicales, quam fructus Capitulares, sed concessis illis, in quibus ob debitam residentiam in Choro difficilius caderet concessio, censentur à fortiori & isti concessi, in quibus longè facilius cadit concessio, cum Canonicus bene interesse possit Capitulo, inque eo suffragium ferre, quamvis intrà duos menses professionem Fidei non emiserit ex mox deductis.

Eodem pariter modo Canonicus gaudens Indulto Pontificio abessendi, acquirit quinquennium, etiamsi ob absentiam non possit intrà duos menses professionem emittere, quasi quòd
 12 hoc casu Papa videatur velle remittere tempus Conciliare, intrà quod, nisi ex Indulto abesset, ad emittendam professionem Fidei teneretur, *Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. n. 23.*

Omitto, quòd Canonicus Ecclesiæ Collegiatae, quantumvis intrà duos menses, vel nunquam emiserit professionem Fidei, semper lucratur quinquennium, ex eo, quòd illam non tenetur emittere ob nullam in Conciliari Decreto de illo factam mentionem, *Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 10. n. 2. in princip. Rosa de exeq. liter. Apostol. par. 1. cap. 14. nu. 35. in med. versiculo dubitari etiam potest, Monacell. formular. legal. practic. Eccles. tit. 2. formula 16. num. 2.*

Pulchra verò sese offert difficultas, quid dicendum in casu, quo Canonicus non potuerit professionem emittere intrà duos menses ob absentiam pro servitio Capituli, quam tamen postea emisit, an iste participare possit de quinquenniis tunc maturatis, & divisus inter Concanonicos, ac puto, non posse, cum talis absentia fuerit antè professionem Fidei emissionem, quapropter non potuit haberi pro præsenti in Capitulo, quantumvis abesset in utilitatem,
 14 Capituli, & Fidei professio post duos menses emissà proficit tantum in futurum ad acquirendum cum aliis Concanonicis quinquennia decurrenda, nullo autem modo in præteritum ad quinquennium decursum, & divisum inter Concanonicos intrà prædictos duos menses, veluti in specie aliorum fructuum Canonicatus advertit *Pyrrhus Corradus in prax. benef. lib. 2. c. 16. nu. 21. cum seq. Nicolaus Garzias de benef. par. 3. cap. 3. num. 52.* adeò, ut nec Inquisitores contra hæreticam pravitatem, non emittentes professionem Fidei intrà legitimum tempus, poterunt participare de quinquennio decurso post duos menses, prout participare nequeunt de fructibus suorum Canonicatum, *Garzias de benef. par. 3. cap. 3. num. 52.*

Alia non minus pulchra occurrit difficultas, quid dicendum, si non emittens professionem Fidei intrà legitima tempora, obtinuerit à Sede Apostolica, vel à Sac. Congregatione Concilii prævia remissione pecuni facta à Papa, condonationem omnium fructuum sui Canonicatus, injuncto onere quamprimum emittendi professionem Fidei, prout passim fieri solet,
 16 *Garz. de benef. par. 3. cap. 3. nu. 54. & 74. Pyrrh.*

Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 16. num. 26. cum seqq. Antonell. de regim. Eccles. lib. 3. cap. 14. n. 15. Pignatell. consult. Canonic. tom. 9. consult. 132. n. 5. an tali casu censetur etiam obtinuisse condonationem quinquennii amissi, ita, ut Capitulum teneatur communicare huic Canonico portionem suam eidem pro quinquennio contingentem, & censeri, ceteri etiam condonatum quinquennium ex duplici ratione tam quia, condonatis omnibus fructibus, nulli excipiuntur, sicque veniunt quoque illi debiti ex causa Capituli, & actus Capitularis, seu quali Capitularis, quales sunt fructus quinquenniorum, quam quia etiamsi Indultum non loqueretur de omnibus fructibus, adhuc isti quinquenniorum ex identitate, vel majoritate rationis censentur condonati, cum ob verisimilem mentem superioris condonantis fructus Canonicales, seu Chorales debitos ob residentiam in Choro, & Horas Canonicas, præsumendum sit, à fortiori condonatos quoque esse alios fructus Capitulares, sive quasi Capitulares, debitos ob residentiam in Capitulo, concessio namque, quod majus, ac difficilius est, rariusque concedi solet,
 17 videtur concessum, quod minus, ac facilius est, quodve frequentius concedi solet *cap. cui licet 53. de regul. Jur. in 6. cap. ex parte 10. de decim. l. non debet 21. l. in eo 110. ff. de regul. Jur. Auth. multò magis C. de Sacrosanct. Eccles. Barbosa axiom. 140. num. 5.*

III. Succedit difficultas, quid dicendum, si non emittens professionem Fidei, se componat cum Capitulo, eidem soluta aliqua parte, sicut cum Papa ex causa amissorum fructuum ob non emissam professionem Fidei, an tali casu taliter se componens, possit validè participare de quinquennio vigore initæ compositionis, & videretur, prima fronte respondendum, posse participare de quinquennio, sicuti videretur, posse hoc casu participare de reliquis fructibus suæ Præbendæ, cum per compositionem non inducatur totalis condonatio fructuum, quod Capitulum facere non posse in principio præsentis Capituli jam ostensum est, tamquam de directo contrarium dispositioni Conciliari hac via per indirectum eluforiæ redditæ, sed bene partialis condonatio aliquorum tantum fructuum, nihilominus bene rem rimando, existimarem, adhuc non esse locum participationi quinquennii, quia vel agitur de fructibus annexis Mensæ Capitulari, vel de fructibus distinctis penitus, ac separatis à Mensa Capitulari; si de fructibus primi casus, res plana evadit, cum tunc Capitulum, seu Capitularibus factò proprio sibi præjudicantibus faciendò talem condonationem, seu remissionem, nulla injuria fit in applicando fructus jam spontè condonatos favore Fabricæ Ecclesiæ, quoties indigeat, vel favore alterius loci pii arbitrio Ordinarii, ita, ut rata fructuum amissorum, vel amittendorum semel condonata per Capitulum, sicque exiens de dominio, & potestate ipsius Capituli, pervenire non valens ad Concapitularem se componentem, resistente super hoc, Decreto Conciliari æquum est, ut deferatur Fabricæ, vel alteri loco pio indigenti, nè aliàs sequatur, quòd ex liberalitate, ac indulgentiæ Capituli, fructus acquirat Capitularis, seu Canonicus contra expressam sanctio-

- 18 sanctionem Conciliarem, impunita negligentia omittendi professionem Fidei, ut in simili generaliter de fructibus Canonatus *Garzias de benef. par. 3. cap. 2. num. 45 2. & cap. 3. num. 46.* Si autem agatur de fructibus secundi casus, nempe de separatis à Mensa Capitulari, tunc res videtur carere omni dubio, etenim super hujusmodi fructibus non valeret compositio facta cum Capitulo, tamquam non debitis ipsi Capitulo, sed Fabricæ Ecclesiæ, seu loco pio, sicque esset dispositio de re aliena, quæ non tenet in præjudicium Domini, qualis est Fabrica, vel alius locus Pius, minusque in præjudicium tertii ad tradita in contrario sensu in *l. in re mandata 21. C. mandat. l. dudum 14. C. de contrab. empt.*
- 19 *Barbosa axiom. 73. num. 1. nemo enim dat, quod non habet cap. nemo potest 79. de regul. Jur. in 6. l. nemo plus 54. ff. cod. l. traditio 20. ff. de acquir. rer. domin. quæ ratio non militat in Papa, qui cum sit Dominus absolutus in beneficialibus, benè potest præjudicare tertio, & mediante compositio, vel alia via sibi benè visa fructus amissos ob non emissam professionem Fidei condonare, eosque in pœnam acquisitos Capitulo, vel Fabricæ Ecclesiæ, vel alteri Pio loco auferre, Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 22. nu. 11. cum seqq. Capitulum verò est simplex Administrator, seu Procurator, præsertim de compositioe facta, antequàm fructus tam Præbendales, quàm quindenniales dividerentur inter Concanonicos, seu Concapitulares. *Garzias de benef. par. 3. cap. 2. num. 428. & cap. 3. num. 46.**

- 20 Dissolutis itaque supradictis difficultatibus, videnda sunt per nos deducta in Capitulo CII.
- 21 ubi substinemus, Canonicum Ecclesiæ Collegiæ etiam nondùm installatum, esse capacem percipiendi quindennium.

ARGUMENTUM.

Dimidii Canonici Præbendati, seu dimidias Præbendas habentes, adhuc participant de quindenniis pro æquali rata cum integris Canonicis, seu integras Præbendas habentibus.

SUMMARIUM.

- 1 In nonnullis Ecclesiis præter integros Canonicos Præbendatos adsunt etiam dimidii Canonici Præbendati.
- 2 Jus Canonice non consistit in majori, vel minori Præbenda, sed in titulo, & qualitate Canonicali.
- 3 Nec minus Canonici sunt dimidii, quàm integri Canonici.
- 4 Non sola Præbenda qualis qualis illa sit, facit quem de Capitulo, sed solus Canonicatus, qualis qualis ille sit.
- 5 Unum membrum separari ab alio deforme est.
- 6 Dimidii Canonici utentes eodem habitu, quo utuntur integri, debent esse æquales cum integris Canonicis.
- 7 Dimidii Præbendati non habent vocem in Capitulo.
- 8 Declaratur *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 4. num. 43.*
- 9 Assissii, seu Mansionarii, & Cappellani non sunt de Capitulo, nisi ex peculiari Statuto, privilegio, vel consuetudine.

- 10 Integri Canonici sunt Clerici primi gradus, dimidii verò Canonici sunt Clerici secundi gradus.
- 11 Magis, & minus non facit differre specie.
- 12 Tacita conventio servanda est in emolumentorum divisione.

CAPITULUM CI.

IN nonnullis Ecclesiis præter integros Canonicos Præbendatos, seu habentes integras Præbendas adsunt etiam dimidii Canonici pariter Præbendati, habentes nempe dimidias tantum Præbendas, inde dicti Semicanonici, seu Semipræbendati, qua occasione Semicanoniatum hujusmodi, seu Semipræbendarum, facile hæsitari valet, an tales dimidii Canonici concurrere possint cum integris Canonicis Præbendatis super participatione quindenniorum, an verò quindennia in totum acquirantur ipsis solis integris Canonicis, in nulla consideratione habitis dimidiis Canonicis, quamobrem ad jurgium hujusmodi inter integros, dimidiosque Canonicos sedandum firmatur, quòd dimidii Canonici Præbendati, seu dimidias Præbendas habentes, adhuc participant de quindenniis pro æquali rata cum Canonicis integris, seu integras Præbendas habentibus, quippè jus Canonice, quæ tamquam mater quindennii, illud parit, non consistit in majori, vel minori Præbenda, sed in titulo, & qualitate Canonicali, quam habent tam Canonici majoris, quàm Canonici minoris Præbendæ, sicque tam integri Canonici habentes majorem Præbendam, quàm dimidii Canonici habentes minorem Præbendam, & utrique gaudent alia qualitate Capitulari, cum utrique procul dubio sint de Capitulo, tamquam utrique verè Canonici, nec minus Canonici dimidii Canonici Præbendati, quàm Canonici integri Præbendati, *Raguca. de voce in Capitulo quest. 5. num. 2. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 12. num. 1. & 19. & cap. 37. nu. 1.* undè communiter participare debent de quindenniis provenientius ex effectibus, seu bonis totius Capituli, cum enim isti habeant dimidium emolumentum, ut sonat vox, consequens est, ut sint quoque participes medietatis quindenniorum; præterquamquòd etiam ipsi inseruiunt Ecclesiæ, sicuti cæteri integri Canonici, cum autem emolumentum debeatur ratione servitii, consequens etiam est, ut Semicanonici quoque, qui Altari serviunt, solitum emolumentum percipiant ex Altari. Accedit, quòd tam dimidii, quàm integri Præbendati indistinctim nominantur Canonici, non curando, an sint dimidii, an integri, præsertim cum tam installari soleant capitulariter in Choro dimidii Canonici, quàm integri Canonici, sicque tam hi, quàm illi recognoscuntur in fratres, non enim sola Præbenda, qualis qualis illa sit, facit quem de Capitulo, sed benè solus Canonicatus qualis qualis ille sit, sive integer, sive dimidius, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 12. num. 20.* alias in in uno, eodemque corpore daretur spatium, & vacuum, reddens unum membrum separatum, & distinctum ab alio, quod monstruosum, & deforme est, veluti in simili arguit *Rota post Cypres de Pabordriis, seu Præposituris Valentinis pag. mihi 99. in princip. autè versic. nec hujusmodi.*

- 6 Quæ fortius procedunt, si dimidii Canonici utantur eodem habitu Canonicali, eisdemque Insignibus, quibus utuntur integri Canonici, æqualiter quoque in Processionibus incedendo, quo casu eodem etiam æqualiter cum integris Canonicis jure Capitulari gaudere debent *Themud. à Fonseca decis. Olyxbonen. 95. n. 5. cum seqq. & per tot. par. 1.* ubi de mediis Canonicis Colimbrien. Cathedralis in nostro Lusitaniæ Regno, *Rota post Cipres laudato tract. pag. mihi 76. in principio.*
- Nec obstat *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 4. nu. 43.* iniquis, dimidios Præbendatos, tanquam habentes Beneficia inferiora non habere vocem in Capitulo, proindeque non sunt de Capitulo, nec per consequens participant de quindenniis, quia purarem, *Barbosam*
- 8 intelligere per dimidios Præbendatos simpliciter de dimidiis Portionariis non Canonicis, sed Beneficiatis, qui, etiam si sint integri (prout in Hispaniis passim extant dicti *enteros*, y *medios Racioneros*, eorumque Beneficia *entera*, y *media Racion*) quivè respondent Affiis, quasi affiuis, seu Mansionariis, & Cappellanis, sanè non sunt de Capitulo, nisi ex peculiari Ecclesiarum Statuto, privilegio, vel consuetudine sint tales, ut exponimus in *Capit. CXIX.* Adeò, ut, quamvis integri Canonici aliquantulum differant à dimidiis Canonicis quoad prælationem, & præcedentiam in intrando, & votando in Capitulo, non indè sequitur, dimidios Canonicos non esse veros Canonicos, sed benè integros Canonicos esse Clericos primi gradus, seu ordinis, habentes stallum honorificentius in Choro, melioremque sedem, dimidios verò Canonicos esse Clericos secundi gradus, ut in puncto dimidiorum Canoniorum Colimbrien. apud nostros Lusitanos *Themud. à Fonseca dec. Olyxbonen. 98. num. 19. cum seqq. par. 1.* & magis, & minus non facit differre specie juxta axioma Philosophicum *Vaz Barbosa in loc. commun. litera M. num. 1.*
- 11 Quibus absolutis superest difficultas, an isti dimidii Canonici concurrentes cum integris Canonicis ad quindennia, illa lucrentur pro medietate tantum, prout pro medietate tantum lucrari solent alios fructus Canonicales, seu provenientes ex Canonicatibus, indèque dicti dimidii Canonici, vel Semicanonici, seu dimidii Præbendati, vel Semipræbendati, an verò lucrentur quindennia pro integra rata sibi contingente ad instar integrorum Canoniorum, & dicerem, eos lucrari quindennia integraliter, eisdem faciendam eandem partitionem, & divisionem, quæ fieri solet integris Canonicis, non habendo in consideratione, quod sint dimidii Canonici, quodque, sicuti habent dimidios tantum fructus suorum Canonicatum, & Præbendarum, ità videretur habere dimidia tantum quindennia, quæ etiam fructus Canonice sunt, quippè non benè arguitur à fructibus Canonicis ad istos fructus Capitulares, vel quasi Capitulares, qualia sunt quindennia, cum sint quidem dimidii Canonici quoad fructus Canonicales, sed non indè sunt, nec esse possunt dimidii Capitulares, eo quòd ridiculum est, immò impossibile, quòd personæ dimidiari possint, quodvè detur vox in Capitulo dimidia, & resolutò, quòd dimidii Canonici lucrentur

quindennia tanquam personæ de Capitulo, benè sequitur, illa lucrari integraliter, ac si etiam ipsi essent integri Canonici, cum quindennia non proveniant à fructibus Canonicatum, qui pro medietate tantum debentur dimidiis Canonicis, sed proveniant ex bonis totius Capituli, de quo tam sunt dimidii, quam integri Canonici, cumque non sint fructus Præbendales, in his cadere nequit ratio integrorum, aut dimidiorum fructuum. Aliter putarem, dicendum, si constaret ex erectione, quòd Capitulares receperint ea intentione tribuendi emolumenta, pro medietate tantum, & Semicanonici ea quoque intentione ingressi sint Capitulum, quia tunc ista tacita conventio servanda esset in emolumentorum divisione ex traditis per *Card. Mant. de tacit. & ambig. convention. tom. 1. lib. 1. tit. 5.*

ARGUMENTUM.

Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ nondum installatus in Choro, aut in Capitulo, etiam si antè installationem maturatum, exactumque fuerit quindennium à Capitulo, dummodò de eo tempore Canonicatus possessi capta sit, potest participare de quindennio.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus Cathedralis antè emissam Fidei professionem participare nequit de quindenniis.
- 2 Installatus nihil aliud est, quam missus in possessionem.
- 3 Installare est idem, ac inthronizare.
- 4 Canonicus etiam antè installationem est de Capitulo.
- 5 In spiritualibus etiam sine traditione plenum jus transfertur.
- 6 In temporalibus dominium regulariter non transfertur absque traditione.
- 7 Layci sunt incapaces spiritualitatis.
- 8 Canonicus etiam non installatus statim remanet de Capitulo, si in sua Ecclesia non vigeat consuetudo installandi.
- 9 Cardinalis, etiam antè oris aperitionem est de Sacro Collegio.
- 10 Ità servatum fuit in persona Cardinalis de Comitibus intervenientis in electione Pauli V.
- 11 Idem servatum in persona Clementis X. occasione Sedis vacantis Clementis IX.
- 12 Nominatio Cardinalis in Consistorio secreto non habet vim promotionis, nisi derogata Constitutio Eugenio IV.
- 13 Episcopus indiget administratione suæ Ecclesiæ pro perceptione fructuum sui Episcopatus.
- 14 Canonici etiam absentes lucrari possunt quindennia.
- 15 Fus administrandi bona Capituli benè transferri potest in Canonicum nondum installatum.
- 16 Canonicus nondum installatus habet potestatem administrandi ea, quæ spectant ad jus Canonice.
- 17 Installatio non requiritur de necessitate.
- 18 Installatio requiritur, quando alius est in possessione.
- 19 Installatio non fuit frustra inventa.

CAPITULUM CII.

- 1** **S**Uprà in *Capitulo C.* loquuti sumus de Canonico Ecclesiæ Cathedralis, quòd participare nequeat de quindennio nondùm emissa per eum professione Fidei, in præsentem autem *Capitulo* cum agatur de Canonico Ecclesiæ Collegiatæ, qui non tenetur professionem Fidei emitte-
2 re, proponimus, illum etiam non installatum capacem esse perceptionis quindennii maturati de tempore jam possessionis captæ, obiter præmittendo pro vocis notione, nihil aliud esse installatum, quàm missum in possessionem, nihilque aliud esse installationem, quàm locum,
3 seu sedem in Capitulo, seu in Choro, quòd *Justinian. Imper. Novell. 123. cap. 3.* intronizare, & intronizationem dicit, inde Stallus, seu Stallum, idest sedes, sedile, seu locus in Choro, *Gonzalez in cap. eam te 7. in not. n. 12. de Rescript. & in cap. nè Dei Ecclesiam 42. in not. nu. 2. de Simon. Macri Hierolexic. verbo installo, installatio, inthronizo, & Stallum,* quo præmissò resolvimus in præsentem, quòd Canonici Ecclesiæ Collegiatæ nondùm installatus in Choro, aut in Capitulo, etiamli antè installationem maturatum, exactumque fuerit quindennium à Capitulo, dummodò de eo tempore Canonicatus possessio capta sit, potest participare de quindennio,
4 quippè talis Canonicus etiam antè installationem est de Capitulo, sicut alii Canonici installati, proindeque evadit capax jurium quindennialium Capitularibus debitorum, *Imola in cap. cum M. Ferrarien. 9. n. 27. antè med. versiculo interdum verò, de Constitution. Mantua apud Decian. consil. 8. n. 228. vol. 1.* Siquidem absque installatione, & possessione Beneficii per solam collationem acquiritur quoad omnia attinentia ad Beneficium jus in re, *Felin. in cap. super his 16. antè n. 1. in medio versiculo & per illam glossam, & in cap. accedens 23. n. 2. in princip. de accusation. Barbosa in cap. si tibi absenti 17. n. 4. de Præbend. in 6. Raguccius de voce in Capitulo quæsit. 6. n. 2. & quæsit. 25. n. 1.* ubi utrobique in specie de Canonico non installato, undè fit, quòd in spiritualibus ex solo titulo absque traditione, seu investitura plenum jus transfertur,
5 remanente semper dominio Beneficii penès Christum, *Imola in cap. cum M. Ferrarien. 9. n. 27. antè med. versiculo movetur, de Constitution. Barbosa in Rubr. ff. solut. matrim. par. 2. n. 83. in fine versiculoneque repugnat,* ad differentiam in temporalibus, in quibus dominium regulariter non transfertur absque traditione *l. traditionibus 20. C. de pact.* quòd verò esse de Capitulo, à quo dependet, & in quo consistit jus percipiendi quindennium, sit quid spirituale, vel spirituali annexum, non est revocandum in dubium, dum
6 laici tamquàm spiritualitatis incapaces sanè de Capitulo esse nequeunt *cap. decernimus 2. de judic.*
7 Fortiùs procedet præsens nostra resolutio, si in Ecclesia non vigeat consuetudo installandi, cum tunc etiam Canonicus non installatus statim remanet de Capitulo, *Imola in sepè laudato cap. cum M. Ferrarien. 9. n. 27. in principio, & 28. in fine, versiculo & sic per prædicta, de Constitution. eo modò, quo Cardinalis creatus in pu-*
8

blico Consistorio, etiam antè oris apertionem est de Sacro Collegio, seu de Capitulo Cardinalium, tuncque Sedis vacatione contingente, ingredi valet Conclave, ibique vocem haber, uti alii Concardinales, quibus apertum est os, stante Bulla S. Pii V. 26. Januarii 1571. edita, per quam corrigitur contraria Bulla Eugenii IV. in ordine *la 1. Bullar, nov. Roman. tom. 1. Decian. conf. 8. per tot. vol. 1.* ubi de Cardinali Grimano Patriarcha Aquilegien, *Lavorius de Conclavi, & Conclavistis cap. 3. n. 16. & de electione cap. 6. n. 20. cum seqq.* ubi ità servatum tempore electionis Pauli V. in persona Cardinalis de Comitibus, cui tempore obitus Clementis VIII. nondùm fuerat os apertum, & *cap. 10. n. 15. Card. de Luca in Relat. Cur. disc. 5. n. 11.* ubi de Clemente X. qui in Sede vacante Clementis IX. ingressus fuit Conclave nondùm adhibitis ceremoniis apertionis oris; est benè verum, quòd promotus ad Cardinalatum in Consistorio tantum secreto non haberet vocem in Conclavi, ut expressè loquitur citata Bulla Eugeniana, & in hoc non censetur correctà, cum nominatio in Consistorio secreto non habeat vim promotionis ob defectum publicationis, nisi derogatum sit Eugenianæ prædictæ, in terminis *Jason. conf. 145. n. 3. in med. vers. tertio & fortius lib. 2. Alexand. conf. 111. per tot. lib. 6. Corn. conf. 273. lib. 3.*

Nec obstat, quòd sola proprietas, seu simplex titulus Canonicatus non videatur sufficere sine installatione ad acquirendum quindennium, quod in se est fructus ipsius Canonicatus, cum benè illud percipere possit Canonicus nondùm installatus, qui non indiget aliqua administratione bonorum Capituli pro perceptione quindennii, prout indiget Episcopus administratione suæ Ecclesiæ, pro perceptione fructuum sui Episcopatus, *cap. ex his 12. q. 1. cap. Episcopus 12. qu. 2.* ità, ut satis sit, quòd quis sit de Capitulo, quamvis non sit in Capitulo, sed à Capitulo absit; hinc per Congregationem Particularem à SS. Domino Nostro Clemente Papa XI. gloriose sedente deputatam resolutum fuit usque de anno 1705. quòd Canonici S. Mariæ in Cosmodin. Scholæ Græcæ vulgò *alla bocca della verità.* de Urbe, etiam absentes lucrari possint quindennia, ut videre est ex sententia desuper lata in §. 40. in causa inter eosdem Canonicos, & Archipræsbyterum, tunc *Bartholomæum Piazzam,* priorum jurium tenacissimum vindicem, qui die 24. Martii 1713. è vita migravit, quæ quidem sententia registrata apparet post *Tract. int. Doctor. Litera GG.* & quando etiam jus percipiendi quindennium dependeret ab administratione, prout re vera non dependet, adhuc istud jus administrandi benè transferri potest in Canonicum absque installatione juxta capitalem *textum in cap. si tibi absenti 17. de Præbend. in 6.* cumque collatio Canonicatus habeat vim electionis, & confirmationis, ità, ut sicuti electus, & confirmatus habet potestatem administrandi, quantumvis nondùm installatus fuerit, ità Canonicus etiam non installatus habet potestatem administrandi ea, quæ spectant ad jus Canonix, *Imola in cap. cum M. Ferrarien. 9. n. 28. circa fin. versic. & pro eo, quod dixi, de Constitution. & in tantum installatio requiritur, in quantum de solemnitate, non in quantum de necessitate, seu de substan-*

tia illa est, *Archidiacon. in cap. eum, qui 18. circa fin. versic. ita colligitur, de Præbend. in 6. Felin. in cap. nē Dei 43. n. 2. in fine versic. sed maxime quia, de Simon. Ancharan. in dic. cap. eum, qui 18. n. 3. in 6. notabil. in fine versic. & installatio, de Præbend. in 6.*

- Præterea contrarium sublineri posset, quando alius esset in possessione Canonatus, sicque jam installatus, præsertim si bona fide illum possideat, non autem quando (ut supponimus in nostra hypothese) possessio est vacans, & nullus alius existat, quam proprietarius, *Imola in cap. cum M. Ferrar. 9. n. 27. circa fin. versic. quia illud, quod dicitur, de Constitution.*
- 19 Minus obstat, quod alias frustra esset inventa à Jure solemnitas installationis in *cap. ad hæc 7. cap. ut nostrum 9. de offic. Archidiacon.* quod inverisimile est, *Ancharan. in cap. eum, qui 18. n. 3. circa fin. in 6. notabil. vers. nam si diceremus, de Præbend. in 6. quippe non dicimus, non requiri installationem, quæ semper requiritur, sed dicimus, quod etiam antè illam bene acquiri potest quinquennium, dummodò postea Canonicus installatur.*

ARGUMENTUM.

Canonicus, quantumvis in Sacris Ordinibus constitutus, nihilominus spontè renuncians suæ voci activæ, nec curans ingredi Capitulum, seu Aulam Capitularem, ut inibi suum votum ferat super negociis Capitularibus unâ cum cæteris Concanonicis Capitularibus, adhuc participare potest de quinquenniis pro sua rata ad instar aliorum Canonicorum Concapitularem ingredientium Capitulum, ibique eorum vota ferentium.

SUMMARIUM.

- 1 Tam Canonicus, quam Monachus renunciare valet suæ voci.
- 2 Senator, vel Rector Civitatis, vel similes renunciare nequeunt voci.
- 3 Dare, & habere vocem in Capitulo est præhæmientia, & fructus Canonatus.
- 4 Canonicus privari, aut suspendi solet voce ob delictum.
- 5 Vox in Capitulo est onus ob necessitatem, & obligationem votandi.
- 6 Potest dari justa causa non interessendi Capitulo. puta ob aliqua inconvenientia in eo oriri solita.
- 7 Regularis non tanta facilitate, quanta secularis, potest renunciare voci.
- 8 Sufficit coram Capitulo expressè renunciare.
- 9 Canonicus in Sacris non ordinatus non habet vocem in Capitulo.
- 10 Talis Canonicus participare debet de quinquenniis.
- 11 Laudemia dependent à consensu Domini.
- 12 Portionarii, vel similes habentes vocem in Capitulo ob consuetudinem, vel Statutum Ecclesiæ, non participant de quinquenniis.
- 13 Per renunciationem voti habetur quis, ac si non esset de Capitulo.
- 14 Non habens amplius vocem in Capitulo, non est amplius de Capitulo.
- 15 Renunciatio interpretanda venit, quominus renunciante noceat.

- 16 Non debet quis reportare victoriam ex sua malitia.
- 17 Quis renunciare potest voci.
- 18 Facilius negocium cum paucis, quam cum multis peragitur.
- 19 Quinquennium acquiritur ex ficto consensu, qui præstari fingitur singulis quindecim annis.
- 20 Non consentire valens potius est inter volentem, & nolentem.
- 21 Canonicus absens à Capitulo, adhuc percipere potest quinquennia.
- 22 Fit mentio Caroli Bartholomæi Piazzæ Archipræsbyteri S. Mariæ in Cosmedin.
- 23 Si quis ex Canonicis potest renunciare voci, sequitur, quod etiam alii Canonici id facere possint.
- 24 Canonici bene possunt voci renunciare.
- 25 Canonicus renunciare potest suæ voci, sicut juri suo in suum favorem introducto.
- 26 Cardinalis renunciare potest suæ voci in electione Papæ.
- 27 Refertur contraria opinio, sub motivo juris publici.
- 28 Cardinalis non potest omittere suum votum in aliquibus negociis, & desinere interesse Consistorio.
- 29 Hoc est speciale in Cardinalibus, qui præstare debent eorum vota, cum electio Papæ sit res maximi momenti.
- 30 Nemo puniri debet duplici pœna ob unum tantum delictum.

CAPITULUM CIII.

Cum suprâ in *Cap. XCIV.* docuerimus, Canonicum nondum in Sacris ordinatum participare debere de quinquenniis, modò viceversa superest docendum, Canonicum in Sacris ordinatum, & renunciantem suæ voci, quoque participare debere de quinquenniis. Præmittendum autem est, quod quilibet tam Canonicus, quam Monachus liberè renunciare valet suæ voci, abstinendo à suffragio ferendo in Capitulo, nisi habita ratione saltem ad forum internum, sit persona sapiens, & erudita, ejusque suffragium valdè conferat Communitati ad reliquos imbuendum, & erudiendum in rebus proponendis, ac rectè disponendis, nè aliàs ex voti hujusmodi renunciatione concludatur negocium, propositum in haud modicam totius Collegii perniciem præsertim ob nonnullorum pathemata, vel subornationes, & authoritas providendi remaneat penès eos, qui zelo, aut prudentia careant, ad *text. in cap. in causis 30. cap. quod sicut 28. cap. quia propter 42. de elect. cap. ubi periculum 3. §. 1. vers. sanè eod. in 6. Clem. nē Romani 2. §. Porro 3. eod. Labor. de electione c. 15. n. 86. cum seqq. à Bonon. eod. tract. par. 1. cap. 2. dub. 15. n. 4. cum seqq. Samuel. eod. tract. tract. 1. disp. 2. contr. 16. conc. 3. nu. 8. cum seqq. Passerin. eod. tract. cap. 11. qu. 3. n. 17. cum seqq. Bonacina de contract. disp. 1. qu. 2. punc. 8. nu. 8. Barb. it. de divis. fruct. par. 1. cap. 16. n. 1. Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 25. nu. 2. Mirand. manual. Regular. tom. 2. qu. 23. artic. 6. concl. 5. Ricc. decis. Cur. Archiep. Neapol. 276. per tot. par. 3. potest enim quis juri suo renunciare *l. si quis in conscribendo 29. C. de pact.* quidquid sit in Officialibus secularibus, puta Senatore, aut Rectore Civitatis, vel simili, cujus præcipuum munus est in Senatu, vel Consilio assistere, qui proinde voci 2*

renunciare nequit, ut bene ponderat *Garz. de benef. par. 3. cap. 2. n. 525. in fine vers. quod secus est, Card. Palcott. de Sac. Consistor. Consultation. par. 5. qu. 8. in princip. vers. quod ad primum cum vers. seq. si namque dare, & habere vocem in*

3 Capitulo, non solum esset præminentia, & fructus Canonicatus, prout verè talis est, ex relatis à *Garzia de benef. par. 3. cap. 2. n. 525. in princip. versic. habere, & dare vocem, Gallus de fructib. disp. 3. artic. 9. n. 35 in princip. Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 16. n. 1. Molina de Primum gen. lib. 1. cap. 25. nu. 2. Gratian. disc. 867. nu. 26. Mastrill. dec. Sicil. 18. num. 3. cum seqq. sed onus*

4 etiam, sequeretur, quod privare, seu suspendere voce Canonicum ob delictum, ut practicatur, *Clem. ut ii 2. §. Illi verò 1. de etat. & qualitat. ordin. non esset pœna, sed potius gratia, dum Canonicus mediante tali punitione relevaretur hoc onere, verumtamen quia vox in se est res magnæ auctoritatis, ac honorificentæ, & tamquam talis, valde appetibilis, ac æstimabilis, maxima pœna est illa privari, seu suspendi, quamvis *Garzias de Benefic. par. 3. cap. 2. n. 533. cum seq. & Barbosa de Canonic. & Dignitat. c. 40. n. 2. in princip. subtiliùs philosophando, teneant esse onus quoad necessitatem, seu obligationem vorandi, & interessendi in Capitulo, esse autem præminentiam quoad pœnam, tantaque profectò quandoque causa concurrere potest ad**

6 non interessendum Capitulis, ut ab illis etiam, quis iustissimè excusetur, si ob magnam perversionem procedatur adeò perperam, & ex abrupto, sine lege, ordine, & modo, cum tyrannide, violentia, & insolentia Præsentium, & potentiorum non habentium aliam legem, *Garz. de benef. par. 3. cap. 2. n. 537. est bene verum, quod*

7 Regularis non tanta facilitate, quanta sæcularis, potest renunciare voci, resistente voto solemnii obedientiæ, præcipuè si à superiore illud expetatur, *Rodriguez qu. Regular. tom. 2. qu. 54. artic. 10. in princip. vers. & quod appellatio, cum seqq. vers. Advertendum insuper est, renunciationem huiusmodi fieri debere, in scriptis ad evitandum controversias, à Bonon. de electione par. 1. c. 2. dub. 15. n. 7. Samuel. eod. tract. tract. 1. contrav. 16. conc. 4. n. 11. cum seq. non tamen putarem, id esse valde essenziale, cum sit potius contrà rem actio in scriptis, ac sufficiat coram Capitulo expressè renunciare, Passerin. de elect. cap. 11. qu. 3. n. 20. in fine vers. quod verò addit.*

His præmissis, firmatur in præsentibus, quod Canonicus, quamvis in Sacris Ordinibus constitutus, nihilominus spontè renuncians suæ voci activæ, nec curans ingredi Capitulum, seu Aulam Capitularem, ut inibi suum votum ferat super negociis Capitularibus unâ cum cœteris Concanonicis Capitularibus, adhuc participare potest de quindenniis pro sua rata ad instar aliorum Canonicorum Concapitularium ingredientium Capitulum, ibique eorum vota ferentium, si enim Canonicus, etiam in sacris non ordinatus, ut firmavimus supra in *Capitulo XCIV. sicque non Vocalis ob resistantiam tam juris Canonici in Clem. ut ii 2. §. Illi verò 1. de etat. & qualitat. ordin. quam Sac. Concilii Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4. in princip. adhuc participare potest de quindennio, à fortiori, eo firmè pacto Canonicus jam ordinatus in sacris,*

sicque jam Vocalis, ac uti talis nullum habens juris impedimentum ad votandum, inuò ad id in solo casu ordinationis omni libertate fruens, si voluntariè renunciet ex facto proprio suæ voci, seu vocalitati de jure sibi permissæ, debet participare de quindennio, cum jus quindennii, quantumvis in se fundatum sit super iuribus, & effectibus, seu bonis Capitularibus, sive totius Capituli, attamen magis pendere videatur à jure Canonice, quam à voce, seu vocalitate Capitulari, exactio enim quindenniorum, nullo indiget præambulo consensu Capituli Domini directi, proindeque nec consensu Canonici renunciantis voci, sed ex generali consuetudine illa inolevit, ad differentiam exactiois laudemiorum, quæ dependent à consensu Capituli, *Niger de laudem. tom. 1. qu. 5. num. 41. cum seqq. & tom. 2. qu. 3. num. 5. & qu. 48. nu. 2. cum seqq. adeò, ut nihil implicet, quod ob renunciationem vocis Canonicus non habens votum in Capitulo, participare debeat de quindenniis, pro quorum perceptione, & exactioe nullum requiritur votum in Capitulo, nullusque consensus, cum manas mortua emphyteuta non indigeat singulis quidecim annis nova investitura. Sed quando exactio quindenniorum dependeret à consensu Capituli (quod negamus) adhuc iste per reliquos Concanonicos votantes supplendus esset, qui consentirent tam nomine proprio, quam nomine renunciantis; Undè fit, quod (ut in *Cap. CXV. monemus) quantumvis quis non Canonicus, puta Portionarius, vel similis, ex peculiari tamen Statuto Ecclesiæ, vel consuetudine habeat vocem in Capitulo, nihilominus non indè ob solam vocem abusive magis per quendam usum inveteratum, seu legem municipalem, quam jure proprio sibi competentem, acquirere possit quindennium, cum tali verè in essentia desit qualitas Canonialis principale, ac unicum forsitan requisitam acquisitionis quindennii, nec censetur renunciatum emolumentis quindennialibus, cum renunciatio tamquam stricti juris, non est extendenda ultra intentionem, quæ fuit renunciare tantum voci, & credendum est expressioni, à qua colligitur intentio.**

Quibus positis quinque sese offerunt objecta diluenda.

I. Non obstat, quod per renunciationem voti habetur quis, ac si non esset de Capitulo, *Miranda in manual. Regular. tom. 2. qu. 23. artic. 20. in fine versic. & facit ad hoc glossa notabilis, à Bonon. de elect. par. 1. cap. 4. dub. 29. nu. 3. in princip. versic. argumento ejus, & tamquam talis videretur propria voluntate effectus incapax emolumentorum quindennialium, quæ debentur solis de Capitulo, de quo hac via esse definit, vel contentus est se pro tali imposterum reputari, quousque vocem à se renunciatam reassumere velit, adeò, ut non habens amplius vocem in Capitulo, non sit amplius de Capitulo, *Card. de Luca de Canonic. disc. 4. num. 5. Rota post Antonell. de iurib. & onerib. Clericor. decis. 41. num. 9. & 21. quia ridiculum esset, inverisimile, ac à mente renunciantis valde alienum, voci renunciare, velle cum proprio præjudicio in quindennio sibi debito, quando aliàs, si sciret, hoc damnum sibi eventurum, profectò non renunciaret voci,**

ne habeatur pro fatuo, est enim adeo stricti juris renunciatio, ut non presumatur quis renunciasse omni juri suo, sed illa venit interpretanda, quominus renuncianti noceat, *Samuel. de electione canonica tract. 1. contr. 16. concl. 4. n. 12. cum seqq. à Bonon. eod. tract. par. 1. cap. 2. dub. 15. num. 7. in princip. vers. ipsa enim est stricti juris, Capon. disc. 285. num. 1. cum seq. tom. 4. ita, ut Canonici presumatur renunciare voci ex humilitate spiritus ad evitandum dissensiones, aut perniciosissimas partialitates in Capitulis facile oriri solitas, retenta tamen Capitularitate, indeque jure quindenniorum, quam, & quod citra culpam amittere nequit. Insuper quia auctoritates loquuntur in Regularibus, quorum status semper est regularis, sive sint de Capitulo, sive extra, sed Canonici, dum est Canonici, non potest esse non Capitularis; & quia supra citata auctoritates loquuntur in concreto in materia electionis ad effectum non numerandi votum renunciantis, prout non numeratur votum absentis, quasi quod ob renunciationem, aut absentiam desinat quis esse de Capitulo quoad illum tamen solum actum electionis, non verò quoad alios actus, qui peragi etiam possunt absque interventu in Capitulo, qualis est præsens actus exigendi quindennium, seu de illo participandi cum aliis Concanonicis in casu renunciatae vocis.*

II. Minus obstat, quod immò est] culposus Canonici renunciando voci ob præjudicium inde resultans Capitulo ex defectu illius voti, undè in pœnam delicti puniendus esset amissione quindennii, nè aliter ex sua malitia victoriam reportaret *cap. novit 13. de judic.* quia dici nequit esse in culpa, dum utitur jure suo renunciando voci, cui benè renunciare potest ex jam dictis in principio *præsens Capit.* & damnum, quod resultat Capitulo, est eventuale, ac uti tale, non habendum in consideratione, præsertim si non reddatur adeo necessarium votum renunciatarum ob sufficientem numerum aliorum Capitularium venientium ad Capitulum, inque eo vorantium; immò nullum potest considerari damnum, quia potest etiam extra Capitulum ferre suum votum ad instar Assessorum Laycorum in Tribunali Ecclesiastico, qui quantumvis non pronunciant, possunt tamen dare consilium Episcopo, ita, ut potest consulere Canonici Ecclesie, suadendo aliis, quod æquum, & bonum est, hocque modo reparatur præjudicium Ecclesie. Omisso, quod quandoque tantum abest ponderatum damnum, ut potius alii Capitulares communiter lætentur de talibus renunciationibus, ex eo quod facilius negocium cum paucis, quam cum multis expeditur *Ricc. decis. Cur. Archiep. Neapol. 276. num. 2. par. 3.*

III. Eiusdem irrelevantia est, quod cum quindennium in locum laudemii subrogatum acquiratur ex ficto consensu Capituli, qui præstari fingitur capitulariter singulis quindecim annis pro ficta, ac imaginaria alienatione toties renovanda ad *text. in l. fin. C. de jure emphyt.* videretur illud acquiri non posse Canonico renunciante suæ voci, qui tamquam renunciatus suo voto, verè dici potest non consentire, quia in favorabilibus talis renunciatus fingitur quoque consentire ad effectum sibi acquirendi quin-

dennium, & quia non est verum, quod videatur non consentire, cum potius est inter volentem, & nolentem *l. nolle 4. ff. de acquir. hered.* potius enim est in statu medio inter consentientem, & non consentientem, qui saltem (quod satis est) non dissentit. His accedit, quod etiam culpa non vacare videtur Canonici absque aliqua causa, aut legitimo impedimento absens à Capitulo, attamen iste, non obstante sua absentia à Capitulo, adhuc benè percipere potest quindennium, ac si à Capitulo non abesset, veluti in his puris terminis acerrimè discussio articulo resolvit Congregatio Particularis trium Eminentissimorum Cardinalium, & unius Prælati à Sño Domino Nostro Clemente Papa XI. gloriosè, quia coactè sedente, in celebri Causa Romana inter Carolum Bartholomæum Piazzam Archiepiscopum Ecclesie Collegiate S. Mariæ in Cosmedin Scholæ Græcæ vulgò *alla Bocca della verità, die 24. Martii 1713.* è humanis ereptum, ac inter Capitulum, & Canonicos ejusdem Ecclesie, juxta lecturam sententiæ de anno 1705. latè, in §. 40. *registrat. post Tract. inter Doctores litera GG.* & maxima paritas est inter renunciantem voci, & absentem à Capitulo, cum verè uterque ex facto proprio non suffragetur in Capitulo, & uterque idem, vel consimile videatur committere delictum, undè, si voluntariè absens a Capitulo non meretur pœnam amissionis quindenniorum juxta memoratam resolutionem, nec illam merebitur voluntariè renunciatus voci ob eundem effectum, qui sequitur ex absentia a Capitulo, & ex renunciatione vocis, sola data inter unum, & alium differentia, quod absens tacitè renunciat voci saltem pro illa vice, seu vicibus, pro qua, seu pro quibus abest à Capitulo, alter verò expressè renunciet saltem pro toto tempore, quo suam vocem realiter nolit.

IV. Levioris ponderis est objectum, quod quamvis numerus Canonicorum præcipuè consistat in servitio, & residentia Ecclesie, Chori, & Altaris, nihilominus consistit etiam in administratione, & regimine rerum Ecclesie, ac Capituli, spiritualium, ac temporalium, in quo jus, & bonum publicum versatur, sicque incumbit eis onus interessendi Capitulis ad satisfaciendum integraliter eorum officio, & consulendum bono Ecclesie, ejusque jura, & res tuendum, ita, ut, quantumvis administratio hujusmodi, & regimen incumbat Canonicis, & Capitularibus, non uti singulis, sed uti universis, attamen cum quilibet ex Canonicis sint pars Capituli, seu universalitatis, uti parti Capituli incumbere debet unicuique prædicta obligatio, aliàs, si quilibet ex Canonicis, seu Capitularibus posset renunciare voci, nec teneretur interesse Capitulo, vel si veller interesse, posset in eo votum suum omittere, illudque non præstare, alii etiam Canonici posset id facere, nec esset major ratio de uno, quam de altero, & sic posset faciliè deficere bonum regimen Ecclesie, ac Capituli in haud leve ejusdem detrimentum, *Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 40. nu. 1.* etenim Canonicis competit vox ratione juris privati, & specialis inter eos fraternitatis, non propriè ex officio, cui proinde valentes renunciare, à *Bonon. de elect. par. 1. cap. 2. dub. 15. num. 4.* benè possunt participare

cupare de quindennio, nec merentur aliquam pœnam dantes operam rei licitæ; propterea non est par ratio eorum, qui postremo se abstinent à suffragando, ipsi enim stante deficientia primi renunciantis habent obligationem omnino suffragandi, nè propter eorum abstinentiam Ecclesia detrimentum patiatur, quemadmodum dicitur de Canonicis emeritis, seu jubilatis, in quibus potest dari casus, ut unus eximatur è servitio, quia tunc ejus exemptio non tollit servitium Ecclesiæ, & alius non poterit eximi, cum per exemptionem secundi tollatur servitium Ecclesiæ.

V. Tandem levissimi momenti quoque est animadvertio, quòd Canonicus bene quidem potest renunciare suæ voci, sicut juri suo, in suum favorem introducto, in uno, vel altero actu electionis, non autem ordinariè in quolibet actu Capitulari, *Barbosa de Canonic. cap. 40. num. 3.* & ita Cardinalis potest renunciare voci suæ in electione Papæ, *Villadieg. de origine, dignit. & potest. Cardinal. qu. 1. num. 27.* in reliquis autem respicientibus regimen universalis Ecclesiæ non potest ob publicam utilitatem, ut patet ad sensum, quia dato etiam sine veri præjudicio, quòd non possit renunciari voci, nisi in particulari actu alicujus negotii Capitularis, adhuc est compatibile, posse acquiri quindennium, etiamsi nulliter renunciatur voci, cum vel detur, vel non detur vox in Capitulo, semper acquiritur quindennium nihil commune habens cum voce, nec ullam ab ea dependentiam; & exemplum de Cardinali allatum ad instar Canonici, quòd solummodo in particulari electione Papæ possit renunciare voci, non autem in reliquis rebus Ecclesiæ, non stringit, etenim longè magis necessaria est toti Reipublice Christianæ vox Cardinalis, adeò, ut secundum aliquos ob jus publicum nec renunciare valeat suæ voci in electione Pontificis, *Hoskies. in cap. nisi cum pridem 10. num. 41. cum seqq. de renunciat. Lauden. de Cardinal. qu. 37. Passerin. de election. Pap. qu. 7. num. 28. cum seq. quantò minus omittere suum votum in cæteris negotiis, & desinere interesse Consistorio, Card. Palæot. de Sacr. Consistor. consult. par. 5. qu. 8. per tot. & contrarium est speciale in Cardinalibus, ut in cap. ubi periculum 3. de elect. in 6. quia electio Papæ est res maximi momenti.*

Quibus positis, curiosa superest difficultas, quid dicendum de Canonicis Basilicarum, & Collegiatarum Ecclesiarum de Urbe, an saltem isti, itante *Constitutione 34. §. 1. Alexandri VII. in Bullar. nov. Roman. tom. 6.* mulctatoria absentium, renunciantes voci, aut non interessentes Capitulis, amittant quindennia, & censeremur non amittere, etenim Constitutio Alexandrina mulctat Canonicos absentes, in una tantum punctatura, ibi -- *sub pœna unius puncti*, eum pœnæ non sint extendendæ, aliàs pro uno tantum delicto quis duplici pœna gravaretur contra jus, *Pellegrin. in prax. criminal. par. 4. sect. 8. num. 49. D. Advocatus Dominic. Orsaya Institut. crimin. lib. 4. tit. 3. num. 98. Conciol. verbo carcer res. 3. per tot.*

A R G U M E N T U M.

Canonici Hebdomadarii, seu Supplementarii, utpotè suppletentes vices Canonicorum, qui legitimo detinentur impedimento, prout in Gallia, participare non valent de quindenniis Capitulo Domino directo debitis pro Emphyteusi per manum mortuam possessa.

S U M M A R I U M.

- 1 Dicuntur etiam Canonici Hebdomadarii, seu Turnarii, qui per suos Turnos, & Hebdomadas alternatim provident de Beneficiis.
- 2 Dicuntur etiam tales in alio sensu, qui per Hebdomadas deserviunt Ecclesiis.
- 3 Alii Canonici in diverso sensu etiam Hebdomadarii dicti, seu supplementarii, non tamen possunt nominari Canonici sine isto adjuncto Hebdomadarii.
- 4 Sola denominatio Canonicorum non inducit jus Canoniam in præjudicium verorum Canonicorum.
- 5 Canonicus inducit quandam societatem, immò fraternitatem.
- 6 Provisio Canonicatus Hebdomadarii, de quo agitur, est potiùs ad honorificentiam, quàm ad realitatem.
- 7 Verba sunt intelligenda secundum subjectam materiam, etiam illa impropriando.
- 8 Dolus proprius nemini patrocinator.
- 9 Non potest adjici clausula, ex qua resultet alteratio originariæ qualitatis Beneficii.
- 10 Papa intelligitur providere salvis semper Statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ.
- 11 Clausula cum plenitudine juris Canonialis inducit jus Capitularitatis, & consequitivum participationis quindenniorum.
- 12 Prædicta clausula restringi debet ad honores tantum, non autem extendi ad Capitularitatem.
- 13 Ordinarius non potest mutare naturam, quam Beneficia receperunt in sua institutione.
- 14 Solus Papa mutare potest naturam Beneficiorum.
- 15 Papæ declarandæ sunt qualitates Beneficii.
- 16 Negotia Capitularia maturiùs expediuntur per plures.
- 17 Emolumenta Canonicalia dependent à Canoniam.

C A P I T U L U M C I V.

PRætermittendum ad evitandam terminorum confusionem, quòd præsens sermo non venit intelligendus de aliis Canonicis in diverso sensu etiam Hebdomadariis nuncupatis, in quibus cum tales sint, procul dubio veri Canonici, ut cæteri in suo sensu tunc non Hebdomadarii, nulla cadere potest difficultas circa præsentem inspectionem, quales sunt etiam in Basilicis Patriarchalibus S. Joannis in Laterano, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris Libertianæ in Esquilis de Urbe, dicti quoque Turnarii, cum per suos Turnos, & Hebdomadas alternatim provideant de Clericibus, cæterisque Beneficiis ad tradita per Rot. post Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. decis. 14. & ad Card. de Luca super mater. Benefic. dec. 23. nu. 2. & dec. 24. nu. 4. cum seqq. tom. 2. ac in recentior. dec. 98. parte 19. Prout insuper Hebdomadarii quoque, seu 2

Turnarii dicuntur in alio sensu Canonici, qui juxta laudabilem, ac inveteratum stylium in eisdem Patriarchalibus Ecclesiis per dies, Hebdomadas, seu menses, & turnum ita alternatiim deserviunt Ecclesiæ, dividendo inter se servitium, *Card. de Luca de Canonic. disc. 11. num. 2.* loquimur igitur de illis Canonici Hebdomadariis obligatis assistentiam facere aliis veris Canonici, qui sub pretextu, quod etiam ipsi Canonici nominentur, præsumunt participare posse de quindenniis, ac si actu essent Canonici, proinde firmatur, quod Canonici Hebdomadarii, seu supplementarii, utpote suppletes vices Canoniorum, qui legitimo detinentur impedimento, prout in Gallia, participare non valent de quindenniis Capitulo Domino directo debitis pro emphyteuti per manum mortuam possessa, quamvis enim isti quoque abusive nominari soleant Canonici, non tamen sunt verè Canonici, neque simpliciter, sed secundum quid, undè non habent vocem in Capitulo, quam sanè haberebant, si verè Canonici essent, nec nominari possint Canonici sine adjuncto, sed tantum Canonici Hebdomadarii, *Tondut. resol. Canonic. par. 2. cap. 3. §. 12. num. 19. cum seqq.* sola enim denominatio Canoniorum ad placitum magis, & tolerantiam, non inducit jus Canonice in præjudicium verorum Canoniorum, veluti ex Rotæ resolutione firmat *Pignatell. consult. Canonic. tom. 6. consult. 53. nu. 1. in fine.*

Quibus habitis trinæ insurgunt difficultates non aspernandæ.

I. Difficultas, quid dicendum, si aliquis Canonicus Hebdomadarius, ad effectum usurpandi emolumenta omnia Canonicalia, & Capitularia, vel quasi Capitularia, inter quæ enumerantur quindennia, in literis suæ provisionis malitiosè curaverit adijci clausulam, quod, *reciperetur in fratrem*, an saltem in hoc casu participare debeat de quindenniis tamquam unus ex fratribus, & tamquam talis consideratus magis ut Canonicus, quam ut Hebdomadarius ob enixam mentem providentis, receptio enim in fratrem idem sonat, ac receptio in Canonicum, & Canonicatus inducit quandam societatem, immò fraternitatem similitudinariam, seu spiritualem *cap. cum Marcus Ferraricus 9. de constitution. cap. coram 34. de offic. Delegat. cap. accedens 2. ut lit. non contest. cap. quanto 5. cap. novit 4. de his, quæ fiunt à Prælat. sin. consens. Capitul. argum. l. verum 63. in princip. ff. pro soc. l. tutori 20. C. de negot. gest. Wagnereck in Jus Canon. lib. 1. tit. 38. de Procurator. ad cap. cum pro causa 6. tom. 1. Rosa de exequ. liter. Apost. par. 1. cap. 6. n. 151. nihilominus crederem adhuc, non obstantè considerata circumstantia, non participare posse de quindenniis, etenim receptio in fratrem in tali casu provisionis Canonicatus Hebdomadarii videtur magis continere nomen ventosum, ideale, ac sine fructu, sive effectu, potiùsque ad honorificentiam, quam ad realitatem, seu Capitularitatem inducendam, *Tondut. resol. Canonic. & benefical. par. 2. cap. 3. §. 12. n. 22. cum seqq.* Præterea verba sunt intelligenda secundum subjectam materiam etiam per viam impropriationis, *Barbosa axiom. 222. n. 6. 8. 9. & 28.* & quia dolus proprius nemini patrocinator *cap. intelleximus 7. de judic. & quia si provilus esset à Sede Apostolica, pos-**

set contra eum dari de obreptione, & subreptione ob clausulam, quæ adijci nequit, resultantè, undè alteratione originariæ qualitatis Beneficii contra *cap. significatum 11. in fine de Præbend. Clem. quia contingit 2. de Religios. Dom. Sac. Concil. Tridentin. sess. 25. de Reform. cap. 5. & 16.* in evidentem perniciem Canoniorum, quibus hoc modo contingeret minor portio quindennialis, quando tamen Papa intelligitur providere salvis semper Statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ *cap. 1. de Constitution. in 6. Bald. in cap. cum M. Ferrariensis 9. num. 45. in fine de Constitution.*

II. Difficultas, & quidem majoris considerationis, quid dicendum, si in provisione ultra memoratam clausulam quod *reciperetur in fratrem*, ad melius exprimendum enixiorem mentem addatur alia clausula longè prægnantior, seu magis significativa, & expressiva, *cum plenitudine juris Canonicalis*, & videretur, dicendum in hoc casu esse locum participationi quindenniorum, quasi quod per dictam clausulam jus competere solitum Canonici, addatur ex vi prædictæ clausulæ Canonicus Hebdomadario, sed illud plenissimè, ac integraliter concedatur, sicque etiam annexum jus Capitularitatis, & illud consequitivum participationis quindenniorum, *Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 19. n. 48. cum seqq. Moneta de distrib. quotid. par. 2. q. 1. n. 13. Franc. Marc. decis. Delphin. 1043. n. 8. in principio par. 1.* verumtamen contrarium putarem, quia præfata verba, quantumvis prægnantia restringi debent ad honores tantum, præminentias, & prærogativas, quæ cæteris veris Canonici competunt, non ad Capitularitatem speciali nota dignam, *Tondut. resol. Canonic. & benefical. par. 2. cap. 3. §. 12. n. 24. cum seqq.* vel aliàs distinguendum, si sit quis provilus ab Ordinario, tunc quia Collator est inferior, & iste non potest immutare naturam, quam Beneficia receperunt in sua institutione juxta *text. in cap. significatum 11. in fine de Præbend. Clem. quia contingit. de Religios. Domib. Sac. Concil. Trid. sess. 25. de Reform. cap. 5. & 16. Amostaz. de caus. piis lib. 2. cap. 5. n. 44. Leo de offic. Cappell. sect. 4. quæst. 2. n. 50. cum seqq. Perez de Lara de Anniversar. & Cappellan. lib. 1. cap. 12. n. 10. Garzias de Benef. par. 5. cap. 2. n. 490. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 7. n. 18. Tondut. resol. can. & benef. par. 2. cap. 3. §. 7. nu. 10. cum seqq. & par. 3. cap. 129. nu. 7. cum seqq. Monet. de commutation. ultim. volunt. cap. 10. n. 240. & c. 11. nu. 60. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 21. n. 27. Card. de Luca de Benef. disc. 96. n. 7. & 9. de Regular. disc. 64. n. 8. & de Jure patronat. disc. 4. n. 3. disc. 11. n. 2. disc. 12. num. 4. Panimoll. dec. 5. adnot. 1. num. 40. cum seq. dec. 9. adnotat. 3. n. 28. cum seqq. & decis. 10. adnot. 3. n. 54. cum seqq.* si autem esset provilus à Papa, qui solus mutare potest naturam Beneficiorum, tunc esset quæsitio voluntatis, non potestatis, *Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 3. n. 4.* ideò est inspicienda mens Papæ, & an ei innotuissent qualitates Beneficii, cui omninò declarandæ sunt *Chokier de permutation. Benefic. par. 2. cap. 4. n. 2.*

III. Demùm difficultas, quid dicendum, si in provisione legatur clausula *cum voce in Capitulo*, & censerem, non esse locum præteritæ participationi quindenniorum, sed quantum minus

- laedere possit illam venire interpretandam favore propriorum Canonicorum, ut nempe in reverentiam provisionis ad summum Canonicus Hebdomadarius habeat quidem vocem in Capitulo, non hinc tamen fiat de Capitulo, bene enim stare potest, quod quis etiam non Canonicus habeat vocem in Capitulo vigore consuetudinis, aut Statuti, forsitan ad impingendum numerum Vocalium, & Consultorum, quibus negotia maturius expediuntur, & nihilominus non sit de Capitulo, *Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 13. num. 49.* præter luculenter per me deducta in *Cap. CXV.* quippè potest desumi paritas ab eo, qui privilegium habet suffragandi cum Canonicis in electione Episcopi, & non per hoc Canonicus efficitur, vox itaque in Capitulo, Canonicum non facit, & si non est Canonicus, non habet jus participandi de emolumentis Canonicalibus, quæ dependent à Canonica, *Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 12. nu. 1. in med. versiculo. unde non solum ea, & nu. 3.*

A R G U M E N T U M.

Etiã in illis Ecclesiis Collegiatis, in quibus ex Statuto, vel consuetudine reperitur triplex ordo, seu species Canonicorum, ut quidam Canonici sint inferiores, qui nuncupantur Scholares, tamquam positi sub cura, obedientia, & regimine Scholastici, quidam sint medii, qui nuncupantur emancipati, & quidam tandem sint majores, qui soli vocantur Capitulares, solique habent vocem in Capitulo, quorum omnium attamen Præbendæ sunt æquales, nec aliter quis ascendere potest ad majorem gradum, seu locum, nisi gradatim, & per ordinem primò fuerit in inferiori, & de illo ascenderit ad medium, hincque ascensus, seu optio fieri debet secundum ordinem antiquioris receptionis, seu (politiùs loquendo) receptionis, adhuc prædicti Canonici inferiores, seu Scholares, nec non prædicti Canonici medii, seu emancipati, non obstante carentia vocis in Capitulo, participare debent de quindennio insimul cum prædictis cæteris Canonicis majoribus, seu Capitularibus, ac si omnes essent Capitulares.

S U M M A R I U M.

- 1 *Viget consuetudo, seu Statutum in nonnullis Ecclesiis Collegiatis, ut quidam Canonici sint inferiores, quidam medii, & quidam majores, qui soli habent vocem in Capitulo.*
- 2 *Quindennia, quantumvis proveniant à Massa Capitulari, attamen enumerantur quoque inter emolumenta Canonicalia tamquam debita Canonicis.*
- 3 *Inter emolumenta Capitularia connumerantur quindennia.*

C A P I T U L U M C V.

- 1 **C**Um hujusmodi laudabilis vigeat consuetudo, seu Statutum in nonnullis Collegiatis Ecclesiis teste *Moneta de Optione cap. 5. quest. 2. num. 16. Franc. Marc. dec. Delphin. 1269. num. 4. par. 1. Rota decis. 9. alijs 838. nu. 1. de consuetud. in antiqu. resolvitur in præfenti, quòd etiam in*

illis Ecclesiis Collegiatis, in quibus ex Statuto, vel consuetudine reperitur triplex ordo, seu species Canonicorum, ut quidam Canonici sint inferiores, qui nuncupantur Scholares, tamquam positi sub cura, obedientia, & regimine Scholastici, quidam sint medii, qui nuncupantur emancipati, & quidam tandem sint majores, qui soli vocantur Capitulares, solique habent vocem in Capitulo, quorum omnium attamen Præbendæ sunt æquales, nec aliter quis ascendere potest ad majorem gradum, seu locum, nisi gradatim, & per ordinem primò fuerit in inferiori, & de illo ascenderit ad medium, hincque ascensus, seu optio fieri debet secundum ordinem antiquioris receptionis, seu politius loquendo, receptionis, quippè tales ex solo defectu vocis in Capitulo absque aliqua culpa, non desinunt esse de Capitulo, præsertim in emolumentis Canonicalibus coequales, sicque integrum jus Canonice cum reliquis Canonicis retinentes, & quindennia quantumvis proveniant à Massa Capitulari, attamen enumerantur quoque inter emolumenta Canonicalia tamquam debita Canonicis, ita, ut habentes utrique Canonici triplicis ordinis pares proventus Canonicales, seu Præbendales, participare debent pro æquali de quindennio, nè deterioris conditionis sint in quindenniorum acquisitione consocii in reliquorum acquisitione sub solo accidentali prætextu defectus vocis in Capitulo, eorumque vices supplentur, & representantur ab aliis Capitularibus, ita quod ab illis sit, censetur factum etiam ab illis, ac si esset factum à toto Capitulo, & verè sunt de Capitulo tamquam participantes de emolumentis Capitularibus, inter quæ connumerantur quindennia juxta *decision. 19. num. 1. penès Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XII.*

A R G U M E N T U M.

Canonicus Prothonotarius Apostolicus Titularis, extraordinarius, seu Honorarius, vulgò dictus de non Participantibus, assistens Choro, & Capitulo in habitu Prælatitio sui Prothonotariatus, adhuc participat de quindenniis suo Capitulo debitis à manu mortua Emphyteusis posseditrice.

S U M M A R I U M.

- 1 *Prothonotarii Apostolici Titulares, seu honorarii creari solent à Papa, Collegio Prothonotariorum, à Nunciis, & Legatis Apostolicis.*
- 2 *Canonici in Sacris non constituti, vel pupilli, licet non intersint Capitulo, lucrantur tamen quindennia.*
- 3 *Animus ex proprio factò patet.*
- 4 *Canonicus in habitu Prothonotariali non lucratur distributiones.*
- 5 *Canonicus uti potest habitu Prothonotarii in actibus non competentibus uti Canonico.*
- 6 *Canonici dicuntur inter se Fratres, & Socii.*
- 7 *Canonici possunt non recipere in Capitulo Canonice cum Prothonotarium volentem illud ingredi in habitu Prælatitio.*
- 8 *Socius dolosè renuncians Societati, non participat de lucro factò à Socio.*

- 9 Canonici inter se sunt Socii .
 10 Canonicus interessens in Choro in habitu Prothonotarii , definit quodammodo esse Canonicus .
 11 Canonicus utens habitu Prothonotarii in Choro , & Capitulo , habetur pro extraneo .
 12 Derogatio Statutorum contrariorum in literis Prothonotariatus , non extenditur ad Statutum iungens Canonici usum habitus Canonici .

CAPITULUM CVI.

PRæmissis pro notitia , duplicem reperiri speciem Prothonotariorum , alii nempe sunt Participantes cum Præatura , qui constant duodenario numero , efformantque antiquissimum Collegium à S. Clemente Papa institutum ad conficiendum Acta SS. Martyrum , posteaque ad conficiendum Processus super Beatificatione , ac Canonizatione Servorum Dei , alii verò , de quibus agimus in præsentia , ad honorem tantum sine Prælatura creari solent à Papa , à prædicto Collegio Prothonotariorum , à Nunciis , & Legatis Apostolicis , *Concil. Tridentin. sess. 24. de Reform. cap. 11. in princip. Hieronym. Faber de Prothonotar. Apostolic. cap. 1. & 2. Barbosa collect. decis. Apostolic. 616. & seq. nostræ Lusitanicæ decus Sebastian. Cæsar de Menezes de Hierarch. Eccles. qu. 2. probem. s. 3. num. 6. Simonet. de reseru. Benefic. qu. 100. per tot. Cobell. in votit. Cardinalat. cap. 28. Card. de Luca in Relat. Cur. disc. 44. nu. 2. cum seq. Clericat. discord. forens. de Benefic. par. 1. discord. 31. num. 10. cum seqq.* potest dari casus , quòd in Choro , & Capitulo adfit Canonici Prothonotarius in habitu tamen Prothonotarii , nempe cum Carbasina Præsulari , seu Rocchetto , & Mantelletta , idest amiculo brevi violacei coloris ; cujus habitus differentia occasionem præbet controvertendi participationem quindenniorum , undè resolvitur , quòd Canonici Prothonotarius Apostolicus Titularis , extraordinarius , seu Honorarius vulgò dictus de non Participantibus , assistens Choro , & Capitulo in habitu Prælatitio sui Prothonotariatus adhuc participat de quindenniis suo Capitulo debitis à manu mortua Emphyteusis posseditrice , cum enim quindennium sit emolumentum Canonicatus , amittitur quidem emolumentum , quod deberetur interessentibus , non autem amittitur in casu quindennium , quod non est emolumentum interessentium ; cumque ab amissione distributionum ad amissionem quindenniorum non bene arguatur ob maximum inter has , & illa discrimen , eo quòd , ut Canonici lucretur distributiones , debet omninò Choro assistere , inde Choro non assistens in habitu suo Canonicali , sed in Prothonotariali , non mirum , quòd illas non lucretur , & vice versa ut Canonici lucretur quindennia , non debet Capitulo assistere , undè de Canonico in Sacris non constituto , de Canonico pupillo ad Canonicatum dispensato , deque aliis similibus Canonici Capitulo non interessentibus , immò etiam si interesse vellent , de Jure ob aliquod Canonicum impedimentum interesse non valentibus , attamen lucrantibus quindennia , per nos actum est in *Capitulo XCII. & XCIV.* sicque non debet privare quindenniis habitus Prothonotariatus gestatus in Capitulo , quando ista percipi possunt etiam à Canonico

numquam ingrediente Capitulum , nè aliàs oboriatur absurdum , quòd melioris conditionis sit Canonici non assistens Capitulo , quam Canonici assistens ob solam habitus differentiam .

Neque obstat , quòd in actibus Canonicalibus , ac Capitularibus , quales sunt assistentia Chori , & Capituli , nec non competentibus ratione Canonice , & Capitularitatis non interveniens in habitu Canonicali adæquato , ac proportionato dumtaxat Canonico , seu Capitulari , videtur quodammodo extraneus , ac uti talis incapax participationis quindenniorum , quibus quis renunciare censetur per contrarii , & improportionati habitus assumptione , animum ex proprio facto patefaciendo , *Barbosa axiom. 27. nu. 1. cum seqq. & axiom. 128. nu. 7.* nullaque ratio còvincit , quòd Canonici , qui cum habitu Prothonotariali assistens Chori actui quidem competenti tamquam Canonico , non lucretur distributiones , *Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 5. nu. 53. cum seq. & cap. 18. nu. 35. & collect. decis. Apost. 97. nu. 4. cum seq. Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 76. nu. 1. cum seq. Pascucc. ad eund. tom. 2. tit. de Prothonotar. Apostolic. fol. mih. 275. col. 1. in dic. consult. 76. Hieronym. Faber de Prothonotar. Apostolic. cap. 6. nu. 14.* vice versa lucretur quindennia , quæ aliquam habent cum distributionibus affinitatem tamquam debita solis Canonici , & Capitularibus ; eodem namque pacto , quo licet Canonico uti habitu Prothonotarii in actibus extraneis sibi non competentibus tamquam Canonico iuxta resolutiones Sacre Congregationis Rituum penes *Barbos. de Canonic. & Dignitat. cap. 18. num. 36. cum seqq. Pignatell. consult. Canonic. to. 4. consult. 76. nu. 3.* non licet è contra per necessarium consequens uti habitu Prothonotarii in actibus competentibus tamquam Canonico , & Capitulari , quasi quòd volentes confocios esse in emolumentis , debeant quoque esse confocii in habitu , aliàs puniendi in privatione emolumentorum , immò qui dedignatur uti habitu communi , fraterno , ac Sociali , demeretur tractari tamquam frater , & Socius , quales inter se esse dicuntur Canonici ad *text. in cap. cum R. Canonici 35. de offic. Delegat. immò ceteri Canonici possunt non recipere in Capitulo Canonicum Prothonotarium volentem illud ingredi indutum habitu Prælatitio tamquam extraneum apud ipsos reputatum iuxta resolutiones Sacrorum Rituum Congregationis relatas per *Barbos. de Canonic. & Dignitat. cap. 36. nu. 11. Pascucc. ad Pignatell. consult. Can. tom. 2. in consult. 76. to. 2. fol. mih. 275. column. 1.* eodemque modo , quo Socius dolose renuncians Societati , non participat de lucro facto à Socio , sed ipse tenetur contribuere ad damnum præstitum *l. actione 65. §. Item qui societatem 6. & §. Item si societatem 4. & l. sed & Socius 17. in fine ff. pro Socio, Felicius de Societate cap. 35. nu. 14. cum seq.* ita Canonici , qui culpa sua decidunt à loco Capituli , lucrum non participat , sed damnum contribuit , qui quasi Societatem contrahit , ac si esset in Sociali convictu , Canonici enim inter se sunt Socii conjuncti conjunctione civili *cap. coram 34. de offic. Delegat. l. verum 63. in princip. ff. pro Socio, Corduba in l. si quis à liberis 5. §. Sed si filius 7. nu. 59. ff. de liber. agnos.* insuper Canonici interessens in Choro*

10 in habitu Prothonotarii, desinit quodammodo esse Canonicus, proindeque non percipit distributiones, desinens autem saltem fictione Juris esse Canonicus, desinit etiam eadem fictione Juris esse Capitularis, sicque non percipit quindennia, reputatus tamquam extraneus ad actus Capitulares *Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 76. nu. 4.* præterquamquod (ut ponderat *Pascucc. ad eund. Pignatell. tom. 2. tit. de Prothonotar. Apostol. fol. mib. 275. col. 2. in med. versiculo neque satis est*) non incurritur solummodo pœna amissionis distributionum à Canonico Prothonotario uti volente habitu Prothonotarii in Choro, & Capitulo, sed etiam pœna (ut ita dicam extraneitatis, quod nempe reputetur extraneus ita declarante Sacra Congregatione Rituû in præallegatis resolutionibus, quamobré procul dubio tali casu non potest amplius reputari Capitularis, seu Collegialis ad effectum lucrandi quindennia, cum incompatible sit, & contradictorium haberi pro extraneo, & eodem tempore esse Capitularem; his omnibus nihilominus non obstantibus. verissima est nostra principalis resolutio, quia ad lucrandum quindennia non est necessarius habitus Canonialis, prout necessarius est ad lucrandum distributiones, cum istæ dentur Canonicis uti Canonicis, & illa dentur Canonicis non uti Canonicis, sed uti Capitularibus, quæ circumstantiam diversificat unum casum ab alio.

Quibus positis, superest difficultas, quid dicendum, si in Ecclesia, in qua adest Canonicus Prothonotarius, vigeat Statutum juratum, immò etiam in forma specifica à Sede Apostolica confirmatum, injungens Canonicis usum habitus Canonialis, in literis Prothonotariatus legatur derogatio Statutorum contrariorum, utrum saltem tali casu Canonicus, quantumvis utatur habitu Prothonotarii, nihilominus participare possit de quindenniis, quasi quod per derogationem Statutorum sublata sit necessitas gestandi habitum Canonicalem, & crederem, adhuc in hoc casu non esse locum prætensæ participationi quindenniorum, quippè vel sola generalis derogatio non sufficit, vel illa non extenditur ad hujusmodi Statutum, quod est compatibile cum gratia Prothonotariatus, sed intelligitur de Statutis, quatenus extent, gratiæ contrariis, vel est restricta ad Statuta Collegii Illustriorum Prothonotariorum Participantium, veluti in simili ad aliud propositum ponderat *Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 76. n. 7.*

A R G U M E N T U M .

Canonici ex Statuto, vel consuetudine Ecclesiæ habentes vocem tantum consultivam in Capitulo in omnibus actibus Capitularibus usque ad certum tempus à die eorum receptionis computandam, vel nec vocem quidem consultivam habentes usque ad præfixum tempus, interim adveniente tempore exactionis quindenniorum, adhuc participare possunt de quindenniis adinstar aliorum Concanonicorum habentium vocem decisivam, in nihilum obstante contrario Statuto, seu consuetudine.

- 1 Prælati inferiores, & Procuratores Episcoporum impeditorum, in Conciliis habent solum votum consultivum.
- 2 Idemque praticatur in Parliamentis, seu Congregationibus fieri solitis per Universitates Regni Neapolitani super electionibus Officialium.
- 3 Differentia inter votum consultivum, & decisivum.
- 4 In nonnullis Ecclesiis adsunt Canonici habentes solum vocem consultivam in Capitulo usque ad certum tempus.
- 5 In nonnullis Religionibus vigent Statuta, quod Novitii careant voce per triennium à die suscepti habitus, vel per triennium post emissam professionem.
- 6 Statutum non debet obesse Canonicis in acquirendo quindennio, quando per eos non stat, quominus non possint habere vocem decisivam.
- 7 Canonici in sacris non constituti habent solummodo vocem consultivam.
- 8 Vox consultiva habetur pro non voce.

C A P I T U L U M C V I I .

PRæmissis, quod in jure nostro etiam habetur votum consultivum tantum in certis casibus, illudque dumtaxat prætatur à certis personis, quales sunt Prælati inferiores, quantumvis habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, & Populum, nihilominus isti, & Procuratores Episcoporum impeditorum, reliquique viri docti, ut Theologi, & Canonistæ, vel ad Concilia Synodalia vocari, votum consultivum habent, nisi ipsis Concanonicis placuerit, quod etiam vocem decisivam habeant, *Oliiva de foro Ecclesiæ par. 3. qu. 8. num. 55. cum plur. seqq. juncto nu. 60. in fine vers. ubi asserit*, idemque praticatur in Parliamentis, seu Congregationibus fieri solitis per Universitates Regni Neapolitani super electionibus Officialium, ac Administratorum pecuniariorum earundem Universitatum, ac super aliis earum occurrentiis, cum votis tamen consultivis dumtaxat, teste *Barbat. de divisione fruct. par. 1. cap. 16. num. 14. antè med. vers. non pertinet*. Differt autem votum consultivum à decisivo, consultivum enim consistit in simplici præstatione consilii absque necessitate illud sequendi, & decisivum dependet à sententia, quæ sequenda est, *Lezana quæstion. Regular. to. 2. cap. 13. n. 21. cum seqq. Suarez de Religione tom. 4. tract. 10. lib. 10. cap. 1. num. 6.*

Videndum in præsentis, quod Canonici habentes solum vocem consultivam in Capitulo usque ad certum tempus (prout in nonnullis Ecclesiis tales adesse refert *Carol. Anton. de Luca in animadv. ad Gratian. disc. 894. num. 9.* ut interim oiscant, quæ ab illis postmodum sint peragenda, & in nonnullis Religionibus similia vigere Statuta, quod Novitii antè professionis emissionem careant voce per triennium à die susceptionis sacri Ordinis, vel per triennium post emissam professionem, vel quod solummodo prudentiores re, & ætate habeant vocem, testatur *Gratian. dic. disc. 894. num. 2. cum seqq. ac num. 19. & per tot.*) nihilominus participare possint de quindenniis, prout possunt alii Canonici

- nonici vocem habentes decisivam, firmando in presenti, quod Canonici ex Statuto, vel consuetudine Ecclesie habentes vocem tantum, consultivam in Capitulo in omnibus actibus Capitularibus usque ad certum tempus à die eorum receptionis computandum, vel nec vocem quidem consultivam habentes usque ad præfixum tempus, interim adveniente tempore exactiois quindenniorum, adhuc participare possunt de quindenniis adinstar aliorum Concanonicorum habentium vocem decisivam, in nihilum obstante contrario Statuto, seu consuetudine, quippe tales Canonici non desinunt interiri esse de Capitulo sub solo prætextu accidentaria temporalis abstentionis à voce decisiva, sed bene sunt Capitulares, prout sunt alii
- 6 Canonici habentes vocem decisivam, nec Statutum, aut consuetudo Ecclesie debet illis obesse in acquirendo quindennio, quando per eos non stat, quominus non possint habere vocem decisivam, *Barbosa axiom. 93. num. 21. cum seq.* multò fortius agendo de ficta, seu præsumpra alienatione bonorum Emphyteuticorum, singulis quindecim annis contingente, pro qua introducta fuerunt quindennia, quæve nullo indiget consensu Capituli Domini directi, sicque nulla voce decisiva, quidquid magis dubitabile videretur in vera alienatione Emphyteutis præcisè indigente consensu Domini, quem consensum protectò præstare non possent Canonici sola voce consultiva fruente, proindeque forsitan non acquirerent, vel non sine aliqua dubitatione laudemia pro tali vera alienatione, cum votum consultivum denotet simplex consilium, non formalem consensum, *Lavor. de elect. cap. 9. num. 21.* nisi quòd etiam in hoc casu salvari possit participatio de laudemis ex causa solius Capitularitatis, quæ, ut jam insinuavimus, videtur satis induci, ac acquiri per solam vocem consultivam; indè est, quòd Canonici
- 7 in sacris non constituti, quantumvis non habeant vocem decisivam in Capitulo, sed tantum consultivam, *Carol. Anton. de Luca Melphiten. in animadvers. ad discept. Gratian. ad cap. 432. num. 6. Card. de Luca in annotation. ad Sac. Concil. Trident. disc. 20. n. 3.* adhuc tamen participant de quinden iis, ut supra docuimus in *Cap. XCII.*
- 8 Nec obstat, quòd vox consultiva habetur pro non voce ex deductis per *Ventrigl. de Jurisdic. Archiepiscop. cap. 38. n. 5.* quia hoc procedit ad faciendum numerum, ita, ut vota consultiva non computentur in numero, sed non indè sequitur, habentem votum consultivum in Capitulo ad certum tempus, desinere esse de Capitulo, licet illius votum non computetur in numero, nec faciat numerum ob defectum qualitatis voti decisivi.

ARGUMENTVM.

Habens ex legitimo titulo consuetudinis, Statuti, vel privilegii Apostolici, duas Præbendas, vel Præbendam, & Dignitatem in una, eademque Ecclesia (quod dicant, sub uno, eodemque tecto) non indè prærendere potest duplicatam ratam quindennii, sed contentus esse debet sua rata virili, ac si unam tantum Præbendam, vel Dignitatem,

haberet, adinstar aliorum Capitularium unam tantum Præbendam, vel Dignitatem habentium.

S U M M A R I U M.

- 1 De consuetudine, ex Statuto, vel privilegio Apostolico duæ Præbendæ, vel una Præbenda, & Dignitas retineri possunt.
- 2 Talis Præbendatus non acquirit duplicatas distributiones quotidianas.
- 3 Unus non potest esse duplex.
- 4 Procurator non potest duas voces in electione dividere, illas dando pro, & contra.
- 5 Habens duas Præbendas in eadem Ecclesia, habet duas voces in Capitulo.
- 6 Talis ad summum de consuetudine habere poterit duas voces.
- 7 Episcopus habet duas voces, seu vota.
- 8 Dominus Castri potest se gerere tamquam duo.

C A P I T U L U M CVIII.

Cum supra visum sit de Canonico habente vocem tantum consultivam, hic videndum de Canonico habente duas Præbendas, vel Præbendam, & Dignitatem in una Ecclesia, præmittendo, id esse licitum vigore consuetudinis, Statuti, vel privilegii Apostolici, *Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. gloss. 10. num. 42. post med. versic. in Hispania,* ubi testatur de simili consuetudine retinendi Dignitatem, cum Canonicatu, & Præbendam tam in Cathedralibus, quam Collegiatis Ecclesiis, *Pyrrhus Corrad. in praxi benef. lib. 2. cap. 6. n. 2. cum seqq. Rosa de exequat. liter. Apostol. par. 1. cap. 6. n. 165. cum seqq.* resolvitur, quòd habens ex legitimo titulo consuetudinis, Statuti, vel privilegii Apostolici, duas Præbendas, vel Præbendam, & Dignitatem in una, eademque Ecclesia (quod dicunt sub uno, eodemque tecto) non indè prærendere potest duplicatam ratam quindennii, sed contentus esse debet sua rata virili, ac si unam tantum Præbendam, vel Dignitatem haberet, adinstar aliorum Capitularium unam tantum Præbendam, vel Dignitatem habentium, eodem modo, quo in durioribus terminis hoc casu nec acquirit duplicatas distributiones quotidianas, cum duplicari nequeat interestentia, *Monet. de distribution. quotidian. par. 2. q. 4. conc. 2. nu. 14. cum seqq.* liquidem quindennium distribuitur inter Capitulares ratione Collegii, seu Capitularitatis, non autem ratione Præbendæ, ita, ut unus non potest esse duplex Collegialis, seu Capitularis, quantumvis habeat duas Præbendas, cum in rei veritate semper sit unus tantum *l. si plures 9. in princip. versiculo nam difficile ff. de pact. Zoëzius in tit. de Cleric. non resid. num. 16. in fine versiculo facit huc textus, Wamefius conf. 208. nu. 3. Azor. institution. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. qu. 19. & lib. 7. qu. 12.* Undè fit, quòd habens duas voces, unam scilicet nomine proprio, aliam autem alieno, tamquam Procurator absentis, non potest dare unam vocem uni, & alteram alteri, sed tenetur in unum solum convenire, nec etiam potest duas voces dividere, dando illas pro, & contra, *Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 16. nu. 14. Gallus de fruct. disput. 3. artic. 9. nu. 35. post med. versic. & habens duas voces.*

Nec

Nec obstat, quòd habens duas Præbendas, vel Præbendam, & Dignitatem in eadem Ecclesia, habeat duas voces in Capitulo ad text. in cap. cum olim 12. de sentent. & re judic. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 37. num. 18. undè ratione duplicatæ vocis habere debet duplicata quindennia, quia quis ad summum stante consuetudine habere poterit duas voces, ut explicat Barbosa loc. cit. nec à duplicata voce bene arguitur ad duplicatum quindennium, quod dependet à Capitularitate, non à voce in Capitulo, potest enim quis ex aliquo motivo, puta consuetudinis, aut Statuti Ecclesiæ habere vocem in Capitulo, & tamen non habere quindennium ex eo, quòd quantumvis habeat vocem in Capitulo ex peculiari ratione, non tamen sit de Capitulo, è contrà verò regulariter loquendo, non potest quis esse de Capitulo, & non habere quindennium ob evidentem contradictionem. Præterquamquòd duplicitas vocis etiam quandoque competere potest absque duplici dignitate, sed habenti unam tantum Dignitatem, & eo casu ratione excellentiæ personæ uni competit duplex vox, exemplificando in Episcopo, qui habet duas voces, seu vota, licet namque tamquam caput Capituli, speciali prærogativa dignus, duplici voce gaudet ad differentiam cujuslibet Canonici una tantum gaudentis voce, Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. gloss. 45. nu. 54. ubi de Episcopo Zamoren, sed non inde sequeretur, duplex competere emolumentum, hinc est, quòd ratione excellentiæ Dominus Castri, seu Villæ, tamquam caput, potest in suo territorio ligas scindere, & cum propriis gregibus pascuari, aliasque commoditates percipere tamquam duo Incolæ de divitibus talis Castri, Nunez de Avendan. de exeq. mandat. par. 1. cap. 4. num. 20. quidquid sentiat in contrarium Covarruu. prætic. quæstion. cap. 37. num. 1. quæ personalis excellentia considerari nequit in habente unam Præbendam, unamque Dignitatem, vel duas Præbendas, cum sola Præbendarum duplicitas non faciat excellentem.

ARGUMENTUM.

Ex Indulto Apostolico, sive ex immemoriali consuetudine, iusta causa interveniente dispensatus aliquis ad retinendum duos Canonicatus in una, eademque Ecclesia, prætere nequit quindennium duplicatum.

SUMMARIUM.

- 1 Ob hæreses præsertim in Germania retineri solent duo Canonicatus.
- 2 Idem prædicatur ex eadem causa hæresum pro retinendo duos, vel plures Episcopatus.
- 3 Episcopi Germaniæ quantò plures retinent Episcopatus, tantò sunt pauperiores.
- 4 Dispensatio venit strictè interpretanda.
- 5 Habens ex dispensatione Apostolica in una Ecclesia duos Canonicatus, lucratur duplices distributiones quotidianas.
- 6 Aliàs ad nihil juvaret habere eodem tempore duos Canonicatus.

- 7 Una persona de sui natura est induplicabilis.
- 8 Officialis habens duo officia, habere debet duo salaria.
- 9 Doctòr legens lectionem ordinariam, & extraordinariam, duplex consequitur salarium.
- 10 In acquisitione quindennii nullus considerari valet labor.
- 11 Sufficit, ut Rescripta Apostolica aliquid operentur.
- 12 Quindennia enumerantur inter emolumenta Capitularia.

CAPITULUM CIX.

FRaternizat, vel potius non fraternizat præsens Cap. cum Cap. CLXVII. ubi de Illustri-ssimis Vicariis Eminentissimorum Archiepiscoporum trium Patriarchaliū Ecclesiarum Urbis actu Canonicis, prætere valentibus duplex quindennium. Postquam autem vidimus in superiori Capitulo, habentem duas Præbendas, vel unam Præbendam, & Dignitatem non posse prætere duplicatum quindennium, modò in præsentem videbimus, retinentem ex Apostolica dispensatione, seu ex immemoriali consuetudine duos Canonicatus in eadem Ecclesia, non posse pariter duplicatum prætere quindennium, præmittendo pro faciliore intelligentia, quòd præsertim in Germania ex peculiari motivo ob hæreses retineri solent duo Canonicatus Wagnereck, & Hager in cap. de multa 28. de Præbend. fol. mih. 24. in fine, Peringh in compend. Jur. Canon. lib. 3. tit. 4. §. 3. post princip. Puritan. de reddit. Eccles. qu. 3. vers. quare, & qu. 6. per tot. Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 6. nu. 2. vers. de obtinentibus in med. & cap. 8. nu. 6. circa fin. Amayden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 16. §. 3. num. 25. & cap. 17. n. 26. Pax Jordan. de re benef. tom. 2. lib. 10. tit. 28. num. 29. cum seqq. ubi de simili consuetudine Dalmatiæ, Chokier ad Regul. 51. Cancellar. de dispensation. num. 2. cum seq. Fagnan. in cap. dudum 54. num. 29. de elect. Pallavicin. in Histor. ad Sac. Concil. Tridentin. lib. 24. cap. 12. num. 1. circa fin. Rota pen. D. Advocatum Franc. Mar. Piton. discept. Eccles. par. 1. dis. 8. n. 30. cum seq. immò in durioribus terminis prædicatur etiam ex eadem causa hæresum potissimum in Germania retentio duorum, vel plurium Episcopatum, Barbosa ad S. Concil. Trident. sess. 7. de Reform. cap. 2. num. 1. Pignatell. consult. Canonic. cons. 72. num. 12. tom. 5. Episcop. Matta de Caus. Consistorial. sect. 16. num. 35. cum seqq. Amayden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 16. §. 3. num. 28. cum seq. ubi tamen invehit in Episcopos Germaniæ, qui quantò plures retinent Episcopatus, tantò pauperiores sunt, iusto Dei iudicio, quod est de directo contrarium Sacro Concilio Tridentino sess. 7. de Reform. cap. 2.

Quibus præmissis, resolvimus; quòd ex Indulto Apostolico, sive ex immemoriali consuetudine, iusta causa interveniente, dispensatus aliquis ad retinendum duos Canonicatus in una, eademque Ecclesia, prætere nequit quindennium duplicatum, iste enim, quantumvis habeat duos Canonicatus, attamen unam tantum habet vocem, estque verè unus tantum Capitularis, tamquam una tantum persona, nec de facto duplicabilis, dispensatio autem, seu immemorialis consuetudo, tamquam odio-

- fa ob diminutionem divini servitii, venit strictè interpretanda, quantò minus præjudicet aliis Concanonicis habentibus suas quoque ratas quinquenniales, nec extendenda de uno casu ad alium, sicque ab emolumentis Concanonicalibus ad emolumenta Concapitularia, qualia sunt quinquennia, *Cened. questiou. Canonic. qu. 43. n. 9.*
- 5 In nihilum relevante, quòd sicuti habens in una Ecclesia duos Canonicatus ex dispensatione Apostolica, duplices lucratur distributiones quotidianas, *Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 4. conc. 3. n. 16. Zacchias de salar. qu. 11. nu. 11. cum seq. Barboza de Canonic. & Dignitat. cap. 21. num. 18.* ità & debet lucrati duplicatum quinquennium, quia diversa militat ratio, quippè si non lucraretur duplices ditributiones quotidianas, ad nihil juvaret habere eodem tempore duos Canonicatus *Cened. quest. Canonic. qu. 43. num. 7. in princip. versiculo alioquin;* eoque calu repræsentat duplicem personam in diverso quidem subiecto, propriam nempe, & alterius, qui habere deberet alium Canonicatum, quando autem consideratur, ut in casu, tamquam Capitularis ad acquirendum quinquennium, consideratur tamquam una vox, unaque persona, unum, ac idem subiectum, proindeque de sui natura induplicabilis *l. si plures 9. in princip. versiculo nam difficile ff. de pact. Zoëzius in Jus Canonic. ad Titul. de Cleric. non resid. num. 16. in fine versic. facit hic textus, Wamezius consil. 208. nu. 3. Azor. institution. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. qu. 19. & lib. 7. qu. 12.* præterquamquòd ditributiones quotidianæ conceduntur propter intereffentiam, quæ non consideratur in quinquenniis debitis etiam non intereffentibus.

- Minoris momenti quoque est animadversio, quòd, sicuti Officialis habens duo officia maximè inter se compatiblea, debet habere duo salaria, *Zacch. de salar. qu. 11. n. 29. cum seq. Mastrill. de Magistrat. tom. 1. lib. 1. cap. 21. n. 73. cum seq. Riccius collectan. 207. per tot. par. 5. Antunex de donation. Reg. lib. 2. cap. 35. n. 24. cum seq. Card. de Luca de Jurisdic. disc. 85. in fine, alter de Luca de pluralit. homin. legal. cap. 87. per tot. Castill. decis. Sicil. 44. n. 8. & decis. 49. n. 12. ac in addit. in princip. vers. licet aliàs tom. 1. Sanfelice. decis. Neapolit. 328. per tot. tom. 3. hinc Doctor*
- 9 legens lectionem Ordinariam, & extraordinariam, duplex utriusque Lecturæ consequitur salarium, *Mastrill. de Magistrat. tom. 1. lib. 1. c. 21. nu. 78. cum seq. Pereyra Academ. Literar. lib. 8. qu. 5. n. 1290. Zacchias de Salar. quest. 11. n. 16. cum seq. Castill. decis. Sicil. 44. n. 9. tom. 1.* quia in officiis, in quibus consideratur labor, æquum est, ut ob augmentum laboris ex duplicitate officii duplicetur quoque salarium, sed in acquisitione quinquennii nullus considerari valet labor, quamvis duo dentur Canonicatus in eadem Ecclesia penès unum, cum simpliciter dependeat à sola Capitularitate.

- 10 Quibus vindicatis superest difficultas, quid dicendum, si Papa in Indulto dixisset *cum omnibus emolumentis utriusque Canonicatus*, an tunc conferre voluisse concedere duplicatum emolumentum quinquennii, acsi Canonicatus retinerentur separatim à duobus, & crederem, adhuc non esse locum duplicato quinquennio, quippè literæ Apostolicæ, seu Rescripta strictim veniunt

intelligenda, præsertim hæc exorbitantia, quominus præjudicent tertio, & tollant jus alterius, ità, ut sufficiat, quòd aliquid operentur, *Card. de Luca de Canonic. disc. 39. n. 2. cum seq. de Jur. patron. disc. 70. n. 15. de successio. disc. 53. n. 24. de renunc. disc. 17. n. 17. de regal. disc. 201. n. 9. & de feud. disc. 27. n. 6. in nihilum obstante generalitate verborum cum omnibus emolumentis*, quia referenda sunt ad emolumenta Canonicalia, non ad Capitularia, inter quæ enumerantur quinquennia, *Rota dec. 19. penès Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XII.*

ARGUMENTUM.

Canonicus promotus ad Episcopatum in sua, vel in alia Ecclesia, & interim antè secundam, sive ultimam præconizationem, seu propositionem in Consistorio Papali habentem vim electionis, seu provisionis, immò etiam confirmationis, maturato quinquennio, per manum mortuam Emphyteusis posseditricem Capitulo Domino directo debito, non obstante sua promotione adhuc lucratur quinquennium tamquam Canonicus, & tamquam de Capitulo, præconizatus autem, seu propositus in Consistorio, quinquennium postea maturatum etiam antè captam possessionem Episcopatus amplius acquirere nequit tamquam jam non Canonicus, nec jam de Capitulo.

SUMMARIUM.

- 1 Pontifices, & Reges solent quandoque nominare ad Cathedralis personas de gremio Capituli.
- 2 Canonicatus vacat statim post præconizationem, etiam antè captam possessionem Episcopatus.
- 3 Episcopus provisus in Consistorio, etiam antè captam possessionem conferre potest Beneficia, administrare, & exercere Jurisdictionem.
- 4 Papa antè possessionem Papatus dicitur Orbis Episcopus.
- 5 Beneficia per promotionem ad Papatum statim vacant.
- 6 Innocentius XI. Pontifex sanctissimus obiit cum prædicamento sanctimonie.
- 7 Promovendi ad nominationem Regis Hispaniarum renunciare tenentur Beneficia ad favorem personæ à Rege designatæ.
- 8 Beneficia promoti vacare incipiunt post elapsos tres menses à die Consistorialis propositionis.
- 9 Nisi electus in Episcopum legitime impeditus sit.
- 10 Electus in Episcopum, antè consecrationem non venit nomine Episcopi.
- 11 Quinquennium enumeratur inter jura Canonie.
- 12 Juxta Stylum Curie Beneficia statim vacant per promotionem etiam antè possessionem Episcopatus.
- 13 Non amittitur primum Beneficium, nisi secundum pacificè possideatur.
- 14 Promotus capere nequiens possessionem sui Episcopatus redire potest ad sua Beneficia etiam sine nova collatione.
- 15 Promotus, antè consecrationem vocatur filius, post verò illam frater.
- 16 Episcopus Coadjutor dicitur Prælati fideus.
- 17 Coadjutoria respectu futuræ successionis est vera gratia.

- 18 *Juniores aliquandò præmoriuntur senioribus præverso ordine mortalitatis.*
 19 *Capitulum tenetur restituere quindennium, quando ex illius culpa non effectuatur Coadjutoria.*

CAPITULUM CX.

1 **C**UM Reges habentes jus nominandi ad Ecclesias Cathedralis suorum Regnorum, & ditionum, sæpius aliquem ex gremio Capituli adfiscant, pariterque Pontifices ad Ecclesias, quæ non sunt nominationis Regiæ, motu proprio talem eligant, utrumque tamen, ut moris est, proponendum Sacro Collegio, seu (ut vulgò dicitur) præconizandum in Consistorio, haud immeritò datur ansa dubitandi occasione promotionis, an, & usquequò promotus acquirere possit quindennium, resolvendo in præsentem, quòd Canonicus promotus ad Episcopatum in una, vel in alia Ecclesia, & interim antè secundam, sive ultimam præconizationem, seu propositionem in Consistorio Papali, habentem vim electionis, seu provisionis, immò etiam confirmationis, maturato quindennio per manum mortuam Emphyteusis posseditricem Capitulo Domino directo debito, non obstante sua promotione adhuc lucratur quindennium tamquam Canonicus, & tamquam de Capitulo, præconizatus autem, seu propositus in Consistorio, quindennium postea maturatum etiam antè captam possessionem Episcopatus amplius acquirere nequit tamquam jam non Canonicus, nec jam de Capitulo, antequàm enim præconizetur, nondum consideratur tamquam Episcopus, sed adhuc remanet Canonicus maximè in favorabilibus, nè gratia ei sit damnosa, & amittat fructum Canonice, qualis est quindennium, antequàm desinat esse Canonicus, undè antè præconizationem non vacat Canonicatus, post illam verò etiam antè captam possessionem ille vacat, nec promotus amplius consideratur tamquam Canonicus, sed desinens in eo puncto esse Canonicus, incipit esse Episcopus etiam antè possessionem Episcopatus, *Lavor. de elect. canon. cap. 25. nu. 9. circa fin. vers. & statim ac, Capon. disc. 10. nu. 2. circa fin. vers. stylus tamen Curie. tom. 1. Garzias de Benef. par. 11. cap. 6. n. 6. cum seq. Am. syden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 17. n. 11. Simonetta de reservat. Benef. qu. 27. n. 3. cum seq. ubi Granut. in addit. n. 6. Passerin. de statu hom. tom. 1. qu. 184. artic. 4 sub n. 19. vers. idem verò dicitur, Ricciull. lucubr. Eccl. lib. 2. cap. 9. n. 1. in princ. vers. quinimmò de stylo Curie, Hojeda de incompatibil. Benef. cap. 4. n. 14. Gigas de Pension. qu. 56. nu. 3. Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 57. n. 68. & vot. Canon. 28. n. 10. lib. 2. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 9. nu. 14. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. disc. 296. n. 1. vers. per nominationem ad Episcopatum, D. Advoc. Franc. Mar. Piton. discept. Eccl. 12. n. 9. & 26. par. 1. Episcop. Matta de caus. Consistorial. sect. 16. n. 3. Pax Fordan. var. lucub. tom. 1. prælud. 2. n. 20. §. Sic pariter, Rota in recentior. dec. 475. n. 19. cum seq. par. 1. undè fit, quòd Episcopus provilus in Consistorio etiam antè à se captam possessionem Episcopatus bene potest conferre Beneficia, administrare, & exercere Jurisdictionem, *Rota decis. 182. n. 2. cum seqq. & per tot. par. 2. divers. hiuc est,**

quòd Papa etiam non spectata possessione Papatus mediante solemnitate coronatione in Sacrosancta Lateranensi Basilica, per prius Episcopus Urbis denominatur *extrav. ult. de sentent. excommunication. & Beneficia per promotionem ad Papatum statim vacant, Gabriel. consil. 200. per tot. lib. 2. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. disc. 296. nu. 1. in fine vers. ego vidi, ubi refert, Pensionem reservatam super Episcopatu Melphiten jàd favorem tunc Cardinalis Benedicti Odeschalchi vacasse per illius promotionem ad Papatum cum nomine Innocentii XI. justissimi Pontificis, qui obiit prædicamento Sanctimonie.*

Non tamen existimarem præsentem controversiam cadere posse in promovendis ad nominationem Regis Hispaniarum, cum isti ex quadam immemoriali consuetudine renunciare teneantur favore personæ à Rege designatæ, eique Papa, & non alteri conferre debet, non facta mentione nominationis Regiæ, *Barbosa vot. Canon. dec. 28. n. 1. in fine, & n. 6. & vot. 43. n. 21. cum seqq. & in cap. cum longè num. 2. distinct. 63. Salgad. de Reg. protect. par. 3. cap. 10. n. 230. Borell. de præstant. Reg. Cathol. cap. 50. per tot. Capon. disc. 89. n. 6. tom. 2. Lairea alleg. 67. n. 3. & 27. cum seqq. par. 2.*

Nec obitat, quòd, si Beneficia promoti vacare incipiunt solummòdò post adeptam possessionem, & sequutam consecrationem, vel post elapsos tres menses à die Consistorialis propositionis à Sacro Concilio Tridentino *sess. 7. cap. 9. & sess. 23. de Reform. cap. 2. præfixos, nisi electus in Episcopum aliquo legitimo impedimento detineatur c. cum in cunctis 7. §. Cum verò 1. de elect. Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 57. n. 67. Pignatell. consult. Canon. tom. 1. consult. 160. nu. 2. cum seq. undè electus in Episcopum antè consecrationem, non venit nomine Episcopi, *Pax Fordan. lucub. lib. 1. prælud. 2. n. 1. quindennium decursum post præconizationem, sicque antè consecrationem, & adeptam Episcopatus possessionem, videtur acquiri debere promoti, non autem successori in Canonicatu, cum Canonicatus eo tempore nondum vacaverit, perque consequens adhuc conservata, & illæsa remanent jura omnia Canonice, inter quæ procul dubio enumeratur quindennium tamquam fructus, *Rota pen. Remocamp. de Coadjutor. decis. 19. per tot. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII. quia dicta procedunt de Jure communi, sed contrarium servatur de stylo Romanæ Curie, per quam practicatur, ut Beneficia statim per promotionem vacent etiam antè possessionem Episcopatus, *Mandofius in Regul. 1. Cancellar. de Reservation. qu. 15. nu. 3. cum seqq. Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 57. n. 68.****

Minus obitat, quòd, si Canonicatus vacat per solum ultimam præconizationem antè adeptam possessionem Episcopatus, sequatur absurdum, immò palpabilissima iniquitas, cum dari possit casus, quòd Episcopus electus à Papa, postea ex aliquo accidenti nequeat capere possessionem sui Episcopatus, sicque sine culpa utroque Beneficio careat, tam Canonicatu jam vacante, quam Episcopatu, & tamen regula est, quòd quis non debet amittere primum Beneficium, nisi secundum pacificè, & quietè possideat

fideat ad *text. in cap. de multa* 28. de *Præben-*
cap. licet Episcopus 28. *cod. in 6. extravag. ex-*
crabilis 1. *cod. Capon. disc. 89. n. 10. tom. 2. Garzias*
de Benef. par. 11. cap. 5. nu. 100. & 123. & cap. 6.
n. 8. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 23. nu. 1. & per
tot. Florez Diez de Meni var. lib. 1. qu. 13. nu. 1.
cum seqq. Antonell. de temp. leg. lib. 3. cap. 8. n. 1.
cum seqq. quia, stante stylo conferendi statim.
 14 Beneficia dicta promotoria tamquam vacantia
 per promotionem, & reservata Papæ, videtur
 inesse tacita conditio, dummodò promotus pos-
 sessionem sui Episcopatus capiat, alias illam ca-
 pere nequens redire possit ad sua Beneficia etiã
 sine nova collatione, quantumvis alteri collata,
 sicque recuperabit hac via amissum quinden-
 nium, *Gratian. disc. 296. n. 5. cum seqq. Garz. de*
Benef. par. 11. cap. 6. n. 10. Germon. de Indult. §. Si
verò illa n. 24. cum seqq.

Levioris ponderis est animadversio, quòd ad
 omne pejus Canonicus promotus amitteret
 quindennium, si maturaretur post acceptam
 consecrationem, cum quis non dicitur Episco-
 15 pus, nisi postquam consecratus fuerit; undè à
 Papa antè consecrationem vocatur filius, & post
 consecrationem vocatur frater, *glos. in cap. 1. ver-*
bo dedicanda de religiof. domib. & in Clem. 1. ver-
bo Pontificem de pen. Abbas in cap. cum ex illo 1.
n. 4. de translat. Episcop. & ibi Adden. Moscon. de
majest. milit. Eccles. par. 1. cap. 8. in princip. vers.
his generaliter pag. mib. 138. Hallier. de sacr. ele-
ction. tit. de temp. consecr. Episc. artic. 3. §. 5. n. 13.
fol. mib. 928. Pueron. ad Bull. Cæn. Domin. cap. 11.
sub n. 52. vers. rigorosè quippè loquendo, Minan.
bas. Pontific. Jurisdic. tract. 2. fundam. 2. qu. 9.
§. 9. sect. 3. num. 214. quia hoc procedit quoad
 exercitium Ordinis Episcopalis, quem Episcopus
 antè consecrationem non recipit, sed non inde
 sequitur, quòd præconizatus a Sanctissimo, non
 sit jam Episcopus ad effectum, ut Canonicatus,
 & Beneficia vacant.

His positis, pulchra insurgit difficultas, quid
 dicendum, si Canonicus fiat tantum Coadjutor
 Episcopi cum futura successione, & talis ultimò
 præconizetur in Consistorio, posteaque matu-
 retur quindennium, an nec in hoc casu illud ac-
 quirere queat, an verò tam istud, quam alia
 quindennia imposterum decurrenda possit ac-
 quirere usque ad obitum Episcopi coadjuti, &
 arbitraret, non solum non posse acquirere futu-
 ram quindennia, sed nec ultimum proximum ul-
 timæ præconizationem, seu decursum post ulti-
 mam præconizationem, etenim, quantumvis Co-
 adjutoria non sit verè Episcopatus antè cessa-
 tionem ipsius Coadjutorie, cum Coadjutor
 Episcopi, interim dum vivit Coadjutus Episco-
 pus, non videtur esse propriè Episcopus adin-
 star aliorum Coadjutorum in Beneficiis, in qui-
 bus non sunt verè Beneficiati, donec vivunt
 Coadjuti, undè hujusmodi Episcopus dicitur
 16 Prælati fictus, cum non habeat ticulum tri-
 buentem jus, nisi ad rem, non autem in re etiam
 post adeptam possessionem, *Remocamp. de Coad-*
jutor. cap. 8. n. 19. cum seqq. ubi loquitur Coadju-
 toria Episcopatus cum futura successione ope-
 ratur quoad vacationem Beneficiorum omnes
 effectus veri Episcopatus, & stylus Curie indu-
 cit vacationem obtentorum statim quòd de Co-
 adjutoria hujusmodi per ultimam præconiza-

tionem, seu propositionem providetur in Consi-
 storio, prout practicatur in provisione Episco-
 patus vacantis per cellum, vel decessum, ex eo,
 quòd saltem respectu futuræ successione est vera 17
 gratia, *Barbosa vot. Can. decis. 28. n. 3. 10. & 11.*
lib. 2. Remocamp. de Coadjutor. cap. 12. num. 32.
36. & 37.

Alia succedit difficultas, quid dicendū in casu,
 quo præmoriatur Coadjutor Episcopo Coadjuto,
 cum experiètia doceat, quòd aliquando cōtingat,
 præverso ordine mortalitatis (hæc enim est mor-
 talitatis vicissitudo) ut juniores præmorian-
 tur senioribus *l. qui duos 9. §. Si maritus 3. ff. de reb. 18*
dub. l. ex factò 17. §. Siquis autem 7. ff. ad Sena-
tus consult. Trebellian. l. nam etsi parentibus 15. ff.
de inoffic. testam. Rota dec. 24. n. 13. par. 5. dec. 129.
n. 21. par. 9. tom. 1. dec. 83. n. 16. par. 17. recentior.
 an tunc ex quò gratia Coadjutorialis non ha-
 buit effectum, teneatur Capitulum, & Cano-
 nici receptam ratam quindennii decursi post
 Coadjutoriam admittam restituere hæredibus
 Coadjutoris, & putarem, non teneri, semel enim
 reliquis Concanonicis tempore habili acquisi-
 tum quindennium non venit postea restituend-
 um ex solo accidenti ineffectuacionis Coadju-
 torie ob prædecessum Coadjutoris, quem tam-
 quam necessarium mortalitatis debitum prævi-
 dere poterat, quidquid esset, si ex culpa Capi-
 tuli non effectuaretur Coadjutoria, ad tradita 19
 per *Barbos. axiom. 43. n. 8.*

ARGUMENTVM.

Canonicus promotus ad Episcopatum Titularem in
 Partibus Infidelium etiam post ultimam præconi-
 zationem in Consistorio, continuat sibi acquirere
 omnia quindennia decurrenda, uti nondum desi-
 nens esse Canonicus, nec de Capitulo.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus promotus ad Episcopatum acquirere po-
 test quindennium maturatum antè ultimam præ-
 conizationem in Consistorio.
- 2 Beneficia promoti ad Episcopatum Titularem non
 vacant.
- 3 Per solam præconizationem in Consistorio contrahi-
 tur matrimonium spirituale ratum.
- 4 Episcopatus Titularis est verè Episcopatus, deque
 eo providetur in Consistorio.
- 5 Talis Episcopatus non est residentialis, prout est
 Episcopatus non Titularis.
- 6 Episcopatus in Terris Fidelium habet certissimam
 spem suæ receptionis.

CAPITULUM CXI.

Suprà ostensum est, quòd Canonicus pro- 1
 motus ad Episcopatum, bene acquirere po-
 test quindennium maturatum antè ultimam
 præconizationem, seu propositionem in Consi-
 storio, non autem quindennium maturatum
 post ultimam præconizationem, nunc restat
 ostendendum, quòd vice versa Canonicus pro-
 motus ad Episcopatum Titularem in Partibus
 Infidelium etiam post ultimam præconiza-
 tionem adhuc rectè acquirere potest quindennia
 decur-

decurrenda, qua occasione firmatur in præsen-
 ti, quòd Canonicus promotus ad Episcopatum
 Titularem in Partibus Infidelium etiam post
 ultimam præconizationem in Consistorio con-
 tinuat sibi acquirere omnia quindennia decur-
 renda, uti nondùm desinens esse Canonicus,
 nec de Capitulo, proindeque Beneficia taliter
 promoti non vacant, cum per eum non stet,
 quominus talis Episcopatus possessionem nan-
 discatur, ideòque indigeat Beneficiorum reten-
 tione, ut eorum fructibus juxta Pontificalis
 Dignitatis exigentiam sustentari valeat, *Hojeda
 de Benef. incompatib. cap. 4. n. 16. in fin. vers. Sed his
 non obstantibus. Garz. de Benefic. par. 2. cap. 6. n. 24.
 Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 57. num. 74. Ricciull.
 lucub. Eccl. lib. 2. cap. 9. nu. 2. Carol. Anton. de Luca
 in animadvers. ad Gratian. discept. cap. 296. num. 5.
 Capon. discept. forens. tom. 2. disc. 89. nu. 42. Frances
 de Eccles. Cathed. cap. 32. nu. 15. cum seqq. Card. de
 Luca de Pension. distr. 58. & 75. per tot. præsertim
 cum per solam p. conizationem habentem viam
 electionis, & confirmationis contrahatur ma-
 trimonium spirituale saltem ratum non consu-
 matum Passerin. de Stat. homin. qu. est. 184. artic. 5.
 u. 26. circa fin. vers. an verò si Episcopus, Suarez
 de Religione tom. 3. lib. 1. cap. 16. num. 14. versiculo
 nihilominus tamen addo.*

In nihilum reluctante, quòd, cum Episcopa-
 tus Titularis sit verè Episcopatus, deque eo
 provideatur in Consistorio per præconizationem,
 sicuti providetur de Episcopatu non Titi-
 lulari, *Ricciull. lucub. Eccl. lib. 2. cap. 5. n. 1. in med.
 vers. quoniam diversis temporibus cum m. seqq. &
 cap. 10. n. 1. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 9.
 nu. 67. videretur idem dicendum de uno Episco-
 patu, quod dicitur de alio, quia diversa mili-
 tat ratio ob defectum incompatibilitatis, quæ
 cessat in Episcopatu Titulari cum Canonicatu,
 Episcopatus enim hujusmodi uti carens Populo
 Christiano, non habet residentiam, ut habet
 Episcopatus non Titularis. *Clement. 1. de for. com-
 pet. Clement. in plerisque 5. de elect. S. Conc. Trident.
 sess. 14. de Reform. cap. 2. Barbosa de Episc. par. 1.
 tit. 1. cap. 6. num. 15. in prinip. Ricciull. lucub. Eccl.
 lib. 2. cap. 5. num. 3.**

Quorum occasione pulchra superest difficul-
 tas, quid dicendum, si Diocæsis recuperata
 sit à manibus Infidelium, prout annis præteritis
 in Hungaria Episcopus Budæ, tunc Viennæ re-
 sidens, se contulit ad suam residentiam, sicque
 Episcopatus non sit amplius Titularis, nec in
 Terris Infidelium, & interim incidat solutio
 quindennii, an nempè hoc casu ob cessatam
 causam non vacationis Beneficiorum promotio-
 riorum hoc quindennium accrescere debeat aliis
 Canonicis absque aliqua illius participatione
 favore Episcopi jam non Titularis, an verò ad-
 huc acquiratur Episcopo ob incidentiam quin-
 dennii tempore nondùm adeptæ possessionis
 Episcopatus, & putarem participare debere
 Episcopum hoc casu, si nondùm sui Episcopa-
 tus possessionem cœpit, cum, licet sit recupe-
 rata Diocæsis, adhuc antè adeptam illius pos-
 sessionem medio tempore possunt eam iterùm
 invadere Infideles, hacque via Episcopus pos-
 sessionem non adipisci, aliàs se exponeret pe-
 riculo amittendi tam Canonicatum, aliæque
 Beneficia, quàm Episcopatum, quæ ratio cessat

in Episcopo in Terris Fidelium, ubi certissimam
 habet spem suæ receptionis, nisi ex aliqua gra-
 vissima causa, & quidem per rarò rejiciendus
 esset.

A R G U M E N T U M.

Canonici Ecclesiæ Collegiatæ in illa officiantes, stal-
 lumque habentes, venientes tamen quotidie ad
 Ecclesiam Cathedralen, inque ea divinis inter-
 vientes, ac recipientes distributiones insimul cum
 aliis Canonicis Cathedralis tanquam installati in
 Choro, non inde percipere possunt quindennia
 ex bonis in Emphyteusim manui mortuæ concessis
 à Capitulo Cathedralis, sed contenti esse debent
 quindenniis debitis Capitulo Collegiatæ.

S U M M A R I U M.

- 1 In Hispania, & Gallia sunt nonnullæ Dignitates
 in Cathedralibus habentes sub se Canonicatus
 in Collegiatis.
- 2 Citrà Indultum Apostolicum retineri nequeunt duo
 Canonicatus.
- 3 Difforme est, ut Canonici inferiores evadant æqua-
 les Canonicis superioribus.
- 4 Tales Canonici denominantur à Collegiata.
- 5 Recipiens in aliena Ecclesia portionem etiam Cano-
 nicalem, non inde est Canonicus.
- 6 Considerandum venit potius corpus Beneficii, &
 locus, ubi situatum est.
- 7 Illegitimus nequit esse Beneficiatus, aut Canonicus
 in Ecclesia, in qua Pater fuit, vel est Benefi-
 ciatus, aut Canonicus.
- 8 Nec obtinere potest Canonicatum in Collegiata, cu-
 jus Canonici ex Statuto accedunt ad Cathedra-
 lem ad Processionem, in qua Pater fuit, vel est
 Canonicus.
- 9 Hoc est specie ob magnâ incontinentiæ fæditatem.
- 10 Ex dispensatione retineri possunt duo Canonicatus.
- 11 Quod prædicatur in Germania.
- 12 In Hispaniis passim existunt Ecclesiæ Sorores.
- 13 Ecclesiæ Sorores non sunt una, & eadem Ecclesia.
- 14 Canonici unius Ecclesiæ sunt Canonici alterius,
 sicque in casu Canonici Collegiatæ sunt de Capi-
 tulo Cathedralis.
- 15 Quando quælibet Ecclesia de per se constituit Ca-
 pitulum, tunc Canonici unius non dicuntur Ca-
 nonici alterius.

C A P I T U L U M CXII.

EX particulari electione, vel ex consuetudine
 dari potest casus, quòd aliqui Canonici Ec-
 clesiæ Collegiatæ, quotidie Ecclesiam Cathedra-
 lem frequentent, inque illius Choro installen-
 tur, ut ibidem interserviant, ac distributiones quo-
 tidianas recipiant, prout alicubi in Hispania, &
 Gallia sunt nonnullæ Dignitates in Cathedra-
 libus, quæ habent sub se Canonicatus in
 Collegiatis, veluti de Abbazia Collegiatæ Ec-
 clesiæ Oppidi Medinæ Cœli Segútinæ Diocæsis,
 cujus Abbas Sedem habet in Cathedrali Segun-
 tina, *Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 33. nu. 22. Pyrrh.
 Corrad. in prax. ben. lib. 2. cap. 13. num. 21. circa fin.
 versic. & hoc modo, & nu. 22. qua occasione in-
 surgere potest quæstio inter Canonicos Colle-*
 gia-

giatæ, & Cathedralis super præfenti participatione quindenniorum ex bonis Ecclesiæ Cathedralis sub prætextu obtentæ installationis in Choro Cathedralis, assidueque ibidem præstiti servitii per Canonicos Collegiatæ, ad quam sopiendam controversiam firmatur in præfenti, quòd Canonici Ecclesiæ Collegiatæ in illa officiantes, stallumque habentes, venientes tamen quotidie ad Ecclesiam Cathedralis, inque ea divinis inservientes, ac recipientes distributiones insimul cum alijs Canonici Cathedralis tanquam installati in Choro, non inde percipere possunt quindennia ex bonis in emphyteusim manui mortuæ concessis à Capitulo Cathedralis, sed contenti esse debent quindennii debitis Capitulo Collegiatæ, quippe non suffragante installatione in Cathedrali quoad Chorum tantum, non efficiuntur Canonici Cathedralis, nec de illius Capitulo, semper remanentes Canonici Collegiatæ, deque illius Capitulo, nè aliàs essent Canonici duarum diversarum Ecclesiarum, & Capitulares duorum diversorum Capitulorum, qui citrà Indultum Apostolicum tales esse nequeunt ob notoriam incompatibilitatem, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 21. n. 19. in proximis terminis Garz de Benef. par. 7. cap. 1. nu. 69. cum seqq. & par. 11. cap. 5. §. 2. nu. 259. in fine versic. licet Cappellanus, Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 10. nu. 16. cum seqq. Rota dec. 8. aliàs 309. n. 2. de Præbend. in antiq. dec. 326. nu. 5. cum seq. par. 2. diversor. dec. 199. n. 4. par. 2. recentior. tom. 1. cum nemo fieri possit duplex ad text. in l. si plures 9. in princ. vers. nam difficile ff. de pact. Vamesius cons. 208. nu. 3. Azor. insit moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. qu. 19. & li. 7. qu. 12. Zoësius in Jus Canonic. tit. de Cleric. non resid. n. 16. in fin. versic. facit hic textus; Siquidem invertibile est, quòd Canonici Ecclesiæ Cathedralis, qui sunt digniores Canonici Collegiatæ, *Frances de Eccles. Cathed. cap. 5. n. 31. & 97. Barbosa de Canonic. cap. 18. n. 44. cum seqq.* per solam installationem in Choro velint recipere in Canonicos, & Fratres cum propria iactura*

3 quod repugnat Hierarchy Ecclesiasticæ tanquam valde difforme, ut Canonici inferiores hac via evadant æquales Canonici superioribus, *Ferr. Mauriqu. de præcedent. qu. 10. nu. 3. & quaest. 24. per tot. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 18. n. 44. cum seqq.* præsertim cum hujusmodi Canonici originaliter sint Canonici Collegiatæ, tanquam ab initio ibi creati, ibique serviant,

4 & habeant habitationem, proindeque ab Ecclesia Collegiatæ, non autem à Cathedrali, in qua per accidens inserviunt, denominentur, veluti in his terminis ad aliud præpositum, *Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 10. nu. 16. cum seqq. & signanter nu. 19. autè med. versiculo & idè. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 13. nu. 22. in princ. versiculo, & sic ipsa Dignitas, Rota dec. 136. n. 7. post med. circa fin. versiculo undè non dicitur, par. 1. recentior.* Omisso,

5 quòd recipiens in aliena Ecclesia portionem etiam Canonicalem, non inde tamen est Canonici, *Rota coram Peña dec. 1208. n. 44.* Præterea considerandum venit porius corpus Beneficii, & locus, ubi primordialiter situatum est, quam accidentale certum servitium, seu mini-

sterium alibi præfari solitum in Ecclesia Majori, sive Cathedrali, ibidem divinis interessendo, ut in proximis terminis ad aliud propositum, *Rota dec. 6. aliàs 197. in med. versiculo secus verò, & in fine versiculo consideratur enim de concess. Præbend. in nov.*

Nec obstat, quòd Canonici Collegiatæ inservientes Cathedrali, quodammodo videantur etiam Canonici Cathedralis, proindeque debeant participare de quindennii debitis Capitulo dictæ Cathedralis; Undè videmus, quòd filius illegitimus Clerici esse nequens Beneficiatus, aut Canonici in Ecclesia, in qua Pater fuit, vel est Beneficiatus, vel Canonici juxta *S. Concil. Tridentinum sess. 25. de Reformat. cap. 15.* obtinere nequit Canonicatum in Collegiatæ, 8
cujus Canonici ex Statuto accedunt ad Cathedralis in certis diebus festis ad Processiones, inbique canendum unum versiculum, aut collectam, in qua Cathedrali Pater fuit, vel est Canonici, *Garzias de Benef. par. 7. cap. 3. num. 69. in med. versiculo in Civitate Leodien. cum nn. seqq.* sicque multò magis Canonici Collegiatæ, quasi Canonici Cathedralis erunt, si assidue illi inserviant, quia hoc est speciale ob magnam incontinentiæ fæditatem, *Garz. citat. tract. par. 11. cap. 5. §. 2. n. 259. in fine versiculo quamvis secus, & quia non omnes, qui inserviunt Ecclesiæ, titulo Canonicali decorantur, ut Mansionarii, & similes, qui canunt in Choro. Est benè verum, quòd ex dispensatione Apostolica retineri possunt duo Canonicatus, unus in Cathedrali, & alter in Collegiatæ, ob causam tenuitatis utriusque, cum clausula tamen, quòd utriusque deserviat, *Amyden. de Stylo Datar. lib. 1. cap. 16. §. 3. n. 85.* Sicuti (quòd plus est) retineri possunt duo, vel plures etiam Episcopatus, quòd practicatur in Germania, ubi Principes illarum Partium, quantò plures sibi cumulant Episcopatus, tantò sunt superiores *Amyden. loc. citat. n. 29. cum seq.**

Quibus deductis binæ occurrunt difficultates scitu dignæ.

I. Difficultas, quid dicendum, si Ecclesia Collegiatæ sit Soror Ecclesiæ Cathedralis (prout in Hispaniis passim existunt Ecclesiæ Sorores) teste *Garz. de Benef. par. 7. cap. 3. num. 75. in med. versiculo fuit tamen, & circa fin. versiculo in Ecclesiis Sororibus*, an saltem hoc casu Canonici Collegiatæ participant de quindennii Cathedralis, stante (ut ita dicam) illa sororitate, quasi quòd Canonici unius Ecclesiæ videantur Canonici alterius, & adhuc crederem, non participare, quia Ecclesiæ Sorores in rei veritate, 12
quæ attendenda est, non sunt una, & eadem Ecclesia, sed diversæ, *Garzias loco citato n. 75. in fine versiculo nec Concilium.*

II. Difficultas, quid dicendum, si Collegiatæ appareat unita Cathedrali, an tunc ratione unionis Canonici Collegiatæ participant de quindennii Cathedralis, & distinctionis fœdere puto in casu procedendum, aut utraque Ecclesia est unita æquè principaliter, eò videlicet modo, quo quælibet Ecclesia separatam constituit Capitulum, diversumque quælibet habet caput, si igitur utraque constituat unum Capitulum, dicerem esse locum participationi quindennii, quasi verè tunc Canonici unius Ecclesiæ, sicut Canonici alterius, sicque Canonici Colle-

giatæ sint de Capitulo Cathedralis, veluti in proximis terminis ad aliud propositum ponderat *Rot. 1 dec. 426. n. 5. par. 2. divers.* si verò quilibet de per se constituat Capitulum, non esset locus participationi quindennii, cum in hoc casu Canonici unius Ecclesiæ dici nequeant Canonici alterius ex latè per nos suo loco congestis hic non repetendis, infra *Capit. CXII.* ubi agitur de casu, quo Canonici unitarum Ecclesiarum participent, vel non de quindenniis utriusque Ecclesiæ.

A R G U M E N T U M.

Canonici Titulares non Præbendati, seu Præbendis carentes, non participant de quindenniis debitis Capitulo, sed bene totum quindennium accrescit aliis Canonici Præbendatis.

S U M M A R I U M.

- 1 Dari potest Præbenda absque Canonicatu.
- 2 Canonicatus non Præbendales dicuntur Titulares.
- 3 Episcopi Titulares nullos retrahunt redditus ex suis Episcopatibus.
- 4 Tales Episcopi dicuntur nulla tenentes.
- 5 In Hispania Canonici non Præbendati parum sunt in usu.
- 6 Deficiente Capitularitate deficit causa percipiendi quindennia.
- 7 Deficiente Canonica nullum jus prætendi potest super bonis Capituli.
- 8 Canonici nudum nomen habentes, carere debent effectu.
- 9 In Francia soli Præbendati appellantur Canonici.
- 10 Abbas, licet mitratus, non tamen exercet jura Episcopalia in præjudicium Episcopi.
- 11 Doctores, sine legibus etiam creari solent per Principem.
- 12 Dantur etiam honorarii Tutores.
- 13 Canonici non Præbendati sunt de Capitulo.
- 14 Declaratur Innocent. in cap. cum M. Ferrariens. n. 4. de Constitution.
- 15 Refellit idem Innocentius.
- 16 Receptio in Canonicum etiam sine Præbenda facit receptum de Capitulo.
- 17 Canonicus Supranumerarius non participat de quindennio.
- 18 Canonicus non Præbendatus est de Capitulo.
- 19 Talis Canonicus potest lucrari quindennia.

C A P I T U L U M C X I I I.

1 P O S S U N T, ac solent quandoque admitti Canonici absque Præbenda adinstar eorum, qui olim erant absque ullo Præbendarum distincto numero, sicuti vice versa dari potest Præbenda absque Canonicatu, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. c. 12. n. 22. cum seq. & n. 28. in princip. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 47. n. 41.* Cum igitur in nonnullis Ecclesiis præsertim Germaniæ, Galliæ, & Italiæ adsint aliqui Canonici non Præbendales, seu præbendis carentes, & Canonici hujusmodi, ut plurimum, Juvenes, dum literis operam dant, recepti ultra numerum Canonice, dummodo ille non sit certus, & determinatus auctoritate Papæ, teste, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. c. 3. num. 5. cum*

seqq. qui Canonici dicuntur Titulares, *Pyrr. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 3. n. 70 Garzias de Benef. par. 6. cap. 1. n. 3. Tondut. resol. benef. par. 2. cap. 1. §. 9. num. 7.* Forsitan adinstar Episcoporum Episcopatum in Terris Infidelium, qui etiam dicuntur Titulares, cum ex hujusmodi Episcopatibus nullos retrahant redditus, *Ricciull. lucub. 3 Eccl. lib. 2. cap. 1. n. 1.* ubi ait, dici etiam potest tales, nullatenenses, quasi nullius Diocesis (verèque dici possent nulla tenentes) & amulares, inde Hispanè *Obispos de Anillo, Franc. de Eccl. 4 Cathedral. cap. 9. n. 79.* Est bene verum, quod in Hispaniis partim, aut nihil sunt in usu hi Canonici non Præbendati, *Ferr. Manriqu. de præcedent. q. 10. n. 5. in princip.* nullos proinde ex suis Canonicatibus percipientes fructus, putant sibi saltem posse competere alios fructus totius Capituli debitos cæteris Canonici Præbendatis, qualia sunt quindennia uti provenientia ex ipsis bonis Capituli, non autem ex bonis Canonicatum, quia verò malum jus videntur fovere, in præsentem resolvitur, quod Canonici Titulares non Præbendati, seu Præbendis carentes non participant de quindenniis debitis Capitulo, sed bene totum quindennium accrescit aliis Canonici Præbendatis, isti enim, quantumvis sint nomine tenens Canonici, non tamen sunt de Capitulo, prout re vera tales sunt reliqui Canonici Præbendati, unde deficiente Capitularitate, deficit causa percipiendi quindennia, veluti in 6 proximis terminis ad aliud propositum ponderat *Card. Bellamera conf. 20. n. 9. in princip. Ferr. Manriqu. de præcedent. q. 10. n. 5. Chissan. in Cathalog. glor. mund. par. 4. confid. 12. in fine, Mastrill. dec. Sicil. 130. n. 24 cum seqq.* imò non æquum, ac rationi consentaneum videtur, ut fructibus Capitularibus, seu quasi Capitularibus, qualia sunt quindennia, careat, qui caret fructibus Canonicatibus, quales sunt fructus Præbendales; cum tales Canonici nomine tantum, non re, sed, ut vulgò dicitur Canonici in herba, de vento, ac inanes, seu in albis, quasi quod eorum Præbendæ sint in albo descriptæ, nullum jus deficiente Canonica prætere posse super bonis 7 Capituli, de quo ipsi non sunt, tamquam ficti, ac imaginarii, seu ideales Canonici, & steriles Canonicatus possidentes, *Sebastian. Cesar de Menses de Eccles. Hierarch. disp. 12. §. 6. n. 50 Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 12. n. 22. in principio vers. sed nullum jus habet, Hoieda de incompatib. Benef. par. 1. cap. 12. n. 5. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 19. n. 4 & 7. & lib. 2. q. 38. n. 7. cum seqq. Tondut. resol. benef. par. 3. c. 189. n. 14 cum seqq.* proindeque tanquam nudum, ac simplex nomen habentes, carere debent effectu, *Cyriac. contr. 201. 8 n. 98. & 100. Tranchedin. consult. forens. t. 2. consult. 79. n. 33.* hinc est, quod in Francia soli Præbendati simpliciter Canonici appellantur, *Card. 9 Bellamera confil. 34. n. 7. Tondut. resol. benef. par. 3. cap. 189. num. 15. in fine vers. maximè in Gallia;* Unde Canonici non Præbendati censentur creati ad decorem tantum, nudamque demonstrationem, non autem ad præjudicandum in jure quindenniorum reliquis Canonici Præbendatis, nec ad fruendum eorum privilegiis, veluti ad aliud propositum de Abbate, seu alio inferiore ab Episcopo, quantumvis habente à Papa usum Mithræ, & aliorum Pontificalium, non, 10

indè tamen exercere valente jura Episcopalia in præjudicium Episcopi , *Colleg. Bonon. consil. 1. nu. 59. post consil. Card. Zabarell.* indè Canonici Cathedralium Ecclesiarum Compostellanæ , & Aurien. in Hispania , nec non Ravennaten. in Italia, ac alibi, quamvis vocentur Cardinales, at tamen non pollent auctoritate Cardinalatus, sed gaudent illo solo vano, ventoso, & simplici nomine Cardinalatus, ut passim in hoc opere probavimus, & notum est, indè Imperator Græcorum appellatur Imperator, & tamen non est verus Imperator, Comites creati per Principem sine Comitatu dicuntur Comites solo nomine, ab usibus ad decorem, & talibus abundat Italia,

- 11 Doctores sine legibus creati pariter per Principem, vel per habentem à Principe privilegium illos creandi, *Colleg. Bonon. penès consil. Card. Zabarell. consil. 1. nu. 61. cum seqq.* ita, ut hujusmodi Canonici poterunt nominari honorarii Canonici ad instar honorariorum Tutorum, de quibus *Galganett. de tut. & cur. lib. 2. qu. 30. per tot.*

- Nec obstat, quòd etiam Canonici non Præbendati interesse debent cum aliis Canonici Præbendatis, in Capitulo tamquam ipsi etiam de Capitulo, ut in puncto *Innocent. in cap. cum M. Ferrariensis 9. nu. 4. de Constitution.* quia, vel *Innocent.* ut se explicat, intelligendus venit, si ab aliis Canonici Præbendatis concessus sit Stallus in Capitulo istis Canonici non Præbendatis, vel non sequenda opinio *Innocent.* qui rejicitur per *Card. Bellamer. consil. 20. n. 9. in princ. versic. quidquid notetur.*

- 16 Minus obstat, quòd solum jus Canonice uti diversum à jure Præbendæ, & sola receptio in Canonicum etiam sine Præbenda facit receptum de Capitulo, *Abb. in cap. dilectus 19. n. 7. in princ. vers. nam eo ipso, de Præbend.* adeoque Canonicus etiam non Præbendatus tanquam etiam ipse habens jus Collegii participare debet de quindennio, quia hæc opinio procedit in Canonico non Præbendato creato intrà numerum Canonicorum, contrarium autem tenendum in Canonico ultrà numerum, de quo loquimur, ut se explicans notat idem *Abb. loc. cit. num. 8. in fin. versiculo, & de isto sic recepto.*

- Ingruit denique difficultas, quid dicendum, si quis recipiatur in Canonicum absque ulla Præbenda actuali, intrà tamen numerum Canonicorum, an saltem hoc casu possit percipere quindennia tamquam unus ex Canonici de numero, & censerem, posse, quia talis Canonicus quantumvis careat Præbenda tamquam occupata ab antiquiori Canonico per viam optionis, seu aliter, nihilominus non solum habet stallum in Choro, percipitque distributiones quotidianas, immo ad titulum talis Canonicatus promoveri valet ad sacros Ordines, si distributiones hujusmodi pro congrua sufficiant, sed etiam habet vocem in Capitulo cum aliis Canonici Præbendatis, sicque etiam ipse est de Capitulo, & per consequens habilis ad participandum de quindennio, prout participant ceteri Canonici Præbendati tamquam Capitulares, *Tondut. resol. benef. parte 2. cap. 1. §. 9. num. 8.*

Alia succedit difficultas, quid dicendum, si vigeat consuetudo, vel adsit mandatum Papæ, vel permissio Capituli, ut Canonici hujusmodi

gaudeant eisdem privilegiis, quibus gaudent veri Canonici, an hoc casu etiam illi percipiant quindennia, & putarem percipere posse ex dictis per *Ferr. Manriqu. de precedent. quæst. 10. num. 5. in princ. versiculo, nisi de mandato Papæ.*

ARGUMENTUM.

Canonici Titulares Layci ex dispensatione, seu Indulto Pontificio tales creati, participare nequeunt de quindenniis Ecclesiæ debitis, ubi habent similes Canonicatus.

SUMMARIUM.

- 1 Reges Catholici habent ius percipiendi Decimas.
- 2 Imperator, & Reges Galliarum, & Hispaniarum esse possunt Canonici in Ecclesiis, quatenus habeant privilegium Apostolicum.
- 3 Reges in Testamento Veteri crant Sacerdotes, & Pontifices.
- 4 Idem præticabatur apud Romanos.
- 5 Marchiones, & Comites Papa creare potest Canonicos.
- 6 Princeps Poloniae est Canonicus.
- 7 Papa potest conferre Layco Beneficium.
- 8 Canonicus non Præbendatus non participat de quindenniis.
- 9 Principale requisitum Capitularitatis est admissio in Capitulo.
- 10 Canoniam temporalis conferri potest layco.
- 11 Imperator post coronationem installatur in Choro.
- 12 Installatio facit installatum de Capitulo.
- 13 Capta possessione Canonicatus, censetur capta possessio omnium bonorum, ac iurium Capitularium.
- 14 Ad inducendam capitularitatem non sufficit stallum in Choro, sed requiritur illud etiam in Capitulo.
- 15 Imperator habere solet suum Vicarium in Ecclesia, ubi est Canonicus.
- 16 Substitutus auctoritatem recipit à Substituente.
- 17 Vicarius possidere dicitur nomine sui Principalis.
- 18 Canonici tenentur residere.
- 19 Ex immemoriali consuetudine in Cathedrali Signina Canonici sese invicem quandoque substituunt.
- 20 Idem præticatur in Cathedrali Neapolitana.
- 21 Canonici non ordinati in Sacris, non habent vocem in Capitulo.

CAPITULUM CXIV.

Res sanè paradoxica, quòd laycus possideat Beneficia, non tamen mirum, cum ex privilegio ob benemerita ergà Sedem Apostolicam ob infidelium extirpationem Reges Catholici obtinuerint jus percipiendi Decimas, quas Tertiis vocant vulgò *novenos l. 1. & tot. tit. 21. lib. 9. Recopil. Castell. de Tertiis cap. 2. per tot. cap. 3. & in tot. tract. Solorzan. de iur. Ind. tom. 2. lib. 8. cap. 1. & 4. Gutierrez prætic. quæst. lib. 1. qu. 14. Antunez. de donat. Reg. lib. 1. par. 2. cap. 34. & par. 3. cap. 1. Larrea alleg. 16. & 27. per tot. Escalon Gazophylac. lib. 2. par. 2. cap. 32. n. 3. & §. 1. n. 5. Quintanilla in Discursu Historico, Neapoli edito de anno 1681. Hieronym. Leo decis. Valentin. 3. solent igitur Layci præcipuè Reges (qui in eorum coronatione sacram unctionem sumunt, indeque sacri evadentes, prout in Veteri Testamento etiam unge-*

gebantur, undè dicti uncti Domini) intitulari Canonici in nonnullis Ecclesiis ex privilegio Apostolico, immò) quod plus est) quisquis in diversis Ecclesiis, undè Imperator, Rex Galliarum, & Rex Hispaniarum, quatenus habeant privilegium Apostolicum, esse possunt Canonici in Ecclesiis, *Henriquez consil. 9. num. 20. cum seq. Solorzan. in Politic. lib. 4. cap. 2. fol. 509. Gigas de Pension. quæst. 21. num. 4. Castald. de Imperatore cap. 24. num. 4. Torrig. de Crypt. Vatican. par. 2. cap. 2. 5. & 7. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 5. num. 139. Barbosa in cap. cum Ferrar. 9. num. 14. cum seq. de Constitution. Bellet. disquisit. Cleric. par. 1. tit. de favor. Cleric. personal. §. 1. num. 34. in fine versiculo nam, & Imperator, Hermes fascicul. jur. publ. cap. 10. quæst. 10. num. 21. Valdes de Dignit. Hispan. cap. 14. in med. vers. & Reges Hispaniarum antè vers. cum igitur Reges Hispaniarum, Frances de Eccles. Cathed. cap. 5. num. 74. cum seqq. Gonzalez in notis ad cap. 1. nu. 30. in fine vers. & Reges Galliarum, de Sacr. unct. Macr. Hierolexic. verbo Canonici in med. vers. multi Imperatores, & Reges, & verbo Vaticana Basilica in princip. vers. multi Imperatores, ac Reges, Thomassin. de Benefic. part. 1. lib. 3. cap. 64. num. 2. 4. 6. 8. & seqq.*

Omitto, quòd in Testamento Veteri res careret difficultate, cum tunc Reges quoque essent Sacerdotes, & Pontifices, *Bellet. disquis. Cleric. par. 1. tit. de favor. Cleric. personal. §. 1. n. 33. & tit. de exempt. Cleric. à Statut. secular. §. 2. n. 13. cum seqq.* fuisse autem olim Regnum cum Sacerdotio unitum, satis comprobatur juxta illud 2. Reg. 6. 14. ac 1. Paralipom. 15. 27. *David autem etiam indutus erat Ephod lineo, porrò David erat accinctus Ephod lineo, ac juxta illud; Filii autem David Sacerdotes erant,* Ephod enim erat indumentum, seu superhumeralia Sacerdotale, *Tirin. in Exod. cap. 28. ubi etiam à Lapid. Macr. hierolexic. verbo Ephod. indè phrasis 1. Reg. 22. 18. trucidavit octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo, idest Sacerdotes, vel Levitas, ut explicat*

inter alios *Tirin. ibid.* Indè idem practicabatur apud Romanos, *Frances de Eccles. Cathed. cap. 5. n. 69. in med. vers. & apud Romanos;* Immò (quod plus est) etiam non solum Reges, sed layci particulares solent quoque institui Canonici per Papam, ut Marchiones de Astorga ex familia de Villalobos obtinentes Canonatum in Cathedrali Barchinonen. *Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 72. n. 75. post med. versiculo idè Marchiones, & in fine versiculo, & idem Comiti, Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 5. n. 140. Frances de Eccles. Cathed. cap. 5. n. 77. & 85. Anastas. de Labera de Civitate Legionen. fol. 212. & de Principe*

Poloniæ ab Urbano VIII. Canonico creato Vaticanæ Basilicæ, *Macr. Hierolex. verbo Canonici in med. versiculo Imperatores, ac Reges, qui putat id introductum fuisse ob arduam prohibitionem sub censuris, nè quis præter Vaticanæ Basilicæ Canonicos posset ascendere ad visendum Sanctissimum Veronicæ Sudarium, sub quo titulo Canonici Imperatores, & Reges propriè aditum habuerunt approximandi ad dictam sacram Reliquiam, potest namque*

Papa privilegiare laycum ad possidendum Beneficia, *Gigas de Pension. q. 21. num. 4. in princip. Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 72. num. 75.*

Quamobrem curiosa infurgit disertatio circa præfensionem quindennii ratione talium Canonice, resolvendo, quòd Canonici Titulares Layci, ex dispensatione, seu Indulto Pontificio tales creati, participare nequeant de quindenniis Ecclesiæ debitis, ubi habent similes Canonice, ex eo quòd nec habent jus Canonice, nec sunt de Capitulo, qua qualitate deficiente regulariter impossibile est acquiri quindennia orta ex bonis Capitularibus, cum honoris gratia tantum insigniti sint titulo Canonice, nec Præbendas, nec distributiones habeant, consequens est, quòd nec de quindenniis participare debeant ad tradita per *Tholosan. in Jus Canon. lib. 1. tit. 26. cap. 3. n. 2. in fin. versiculo quo circa Canonici tantum honorarius.* Quòd autem hujusmodi persone non sicut de Capitulo, satis comprobatur, dum ad electiones, aliosque actus Capitulares non vocantur, nec constituunt Procuratores ad suffragandum nomine suorum Principium, quod est principale requisitum qualitatis Capitularis, *Barbosa de Canonice. & Dignitat. cap. 39. per tot. Raguccius de Voce in Capitulo quæst. 7. num. 1. & quæst. 30. n. 9. LAVOR. de elect. can. cap. 15. num. 4. cum seqq. & cap. 17. n. 1. cum seqq.*

Nec aliquid movet, quòd ratione Canonice competit quindennium singulis Canonice, sicque etiam Titularibus, quia in Laycis ista Canonice est temporalis, seu temporalitatem continet, qua ratione conferri valet layco, *Frances de Eccles. Cathed. cap. 5. num. 84. præterquam quòd cum juxta S. Concil. Trident. sess. 22. de Reformat. cap. 4. non habeant vocem in Capitulo, nisi qui sacris Ordinibus insigniti sunt, non possunt meri layci negociis Capitularibus se immiscere, nec proinde emolumentorum Capituli participes esse.*

Nec obstat, quòd Layci possint exercere officium Diaconi, aut Subdiaconi; quia illud non exercent ratione Ordinis; cum illo careant, sed ratione privilegii.

Quibus stantibus, & quibus non obstantibus obvia eunt geminæ difficultates:

I. Difficultas, quid dicendum, si præfati Canonici layci installari soleant in Choro ad instar aliorum Canonice non laycorum, ut stallum in Choro accipere solet Imperator post Coronationem, referente *Hermes in fasciculo Furis publici cap. 12. qu. 10. nu. 21. in princip. versiculo & loco in Choro accepto,* an mediante installatione, ac possessione hujusmodi Canonice, ac possessione Capitulariter capta, quæ tribuit jus Canonice, & supponit installatum, futurum esse de Capitulo, aliàs ad quid possessio Capitularis, *Barbosa de Canonice. cap. 12. nu. 19. & cap. 15. n. 1.* isti Layci installati, quasi effecti de Capitulo, participare debeant de quindenniis cum cæteris Capitularibus, ex eo quòd capta capitulariter possessione Canonice, censetur capta possessio omnium bonorum, ac jurium Capitularium, inter quæ enumerantur quindennia tamquam provenientia ex bonis totius Capituli, *Barbosa mox citat. cap. 15. num. 22. & crederem, etiam in hoc casu per taliter installatos non posse percipi quindennia, cum ad inducendam Capitularitatem non sufficiat stallum in Choro, sed quoque requiratur stallum in Capitulo, sicque*

que utrumque statum copulativè concurrere debet, *Barbosa allegato cap. 15. nu. 5. autè med. versiculo at verò*; unde, si statum non recipiatur etiam in Capitulo, tales non erunt Capitulares, perque consequens non participabunt de quindenniis.

- II. Difficultas occurrit, quid dicendum, si tales Canonici habeant suos Vicarios in Ecclesiis, ubi sunt Canonici, ut eorum locum suppleant, veluti illos habere solet Imperator, teste *Hermes in fascicul. Jur. public. cap. 10. q. 10. n. 21. in princip. versiculo habetque ibidem Imperator*, an saltem isti Vicarii inservientes Ecclesiis pro suis Principalibus sibi acquirant quindennia tamquam veri Capitulares, cumque hujus puncti decisio dependeat à dubio, an tales Vicarii sint de Capitulo, putarem. eos nullo modo posse quindennia sibi acquirere, ex eo quòd non sunt de Capitulo, metientes eorum jura à juribus suorum Principalium, qui (ut dictum est) non sunt de Capitulo, proindeque quindennia acquirere nequeunt, aliàs sequeretur absurdum, quòd plus possèt Vicarius, quam Principalis, quando tamen substitutus recipit auctoritatem à substituente, *Sbrozzius de Offic. Vicar. lib. 2. qu. 92. nu. 4.* & Vicarius non dicitur possidere nomine proprio, sed nomine sui Principalis, *Lapus alleg. 1. nu. 7. versiculo secus in temporalibus*, præterquamquòd hujusmodi Vicarii solent meo judicio deputari ad explendum actus tantum Canonicales, qui consistunt in interessentia Choralis ob divini cultus augmentum, non tamen in forma, & qualitate Canonicali, non verò ad explendum actus Capitulares, qui bene expleri possunt per alios veros Canonicos; nec videmus posse dari Canonicum in forma Vicarii, cum veri Canonici non possint etiam impediti substituere Vicarios ad lucrandum distributiones quotidianas ob personalem residentiam, ad quam tenentur ex *S. Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. versiculo præterea, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 20. n. 1. cum seqq. & cap. 31. nu. 3. cum seqq. Garzias de Benefic. par. 3. cap. 2. n. 494. cum seqq. Monacell. formular. legal. pract. for. Eccles. formul. 4. tit. 2. in annot. nu. 3. cum seqq.* quantumvis ex immemoriali consuetudine in Cathedrali Ecclesia Signina Canonici sese invicem quandoque substituunt tam in functionibus Chori, quam Ecclesiæ, dummodò non substituuntur illi, qui obstricti essent eodem tempore in præstatione ejusdem servitii *Gratian. disc. 800. nu. 8. & per tot.* prout etiam idem prædicatur in Cathedrali Ecclesia Neapolitana, *Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 10. nu. 92, cum seqq.* etiamli doceatur de consuetudine, quòd tales Vicarii ingrediantur Capitulum, ibique installari soleant adinstar aliorum Canonorum, cum isti sibi acquirere quindennia possent, nec tamquam Vicarii ex jam dictis, nec tamquam admissi ad Capitulum consentientibus Capitularibus, & tamquam recepti in fratres, cum admitti nequeant ad Capitulum extranei etiam Capitularibus consentientibus adinstar Canonorum non ordinatorum in Sacris, qui pariter à Capitularibus admitti nequeunt ad Capitulum, resistente *S. Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4.* nè aliàs qualitas Vicariatus officiat, quando so-

la qualitas quasi Capitularitatis, & status quasi Canonicali in hoc casu inducitur sufficere debeat ad emolumentum quindenniale.

ARGUMENTUM.

Integri, seu Dimidii Portionarii ex Statuto, Privilegio, vel consuetudine alicujus Ecclesiæ constituti de Capitulo, facientesque unum, idemque corpus Capituli cum Canonicis, licet non in omnibus actibus Capitularibus, sed in limitatis, & certis tantum, adhuc tamen participare debent de quindenniis adinstar Canonorum pro æquali rata singulatim inter omnes dividenda, Integri verò, seu Dimidii Portionarii ex præfato jure speciali habentes tantum vocem in Capitulo absque ulla tamen expressa declaratione, quòd sint de Capitulo, participare non debent.

SUMMARIUM.

- 1 Choristæ in Gallia non sunt de Capitulo.
- 2 Portionarii de consuetudine, aut ex Statuto esse possunt de Capitulo.
- 3 Sola quasi Capitularitas sufficit ad acquirendum quindennium.
- 4 Aliud est habere vocem in Capitulo, & aliud esse de Capitulo.
- 5 Aliud est esse Capitularè, & aliud esse de Capitulo.
- 6 Si Portionarii non essent de Capitulo, non haberent vocem in Capitulo.
- 7 Gratia non præsumitur in præjudicialibus.
- 8 Portionarii de consuetudine debent pollere eadem prærogativa, qua pollent alii de Jure.

CAPITULUM CXV.

Præmittendum, quòd Portionarii in Hispaniis *Racioneros* nuncupati non sunt de Capitulo, prout his consimiles Choristæ dicti in Gallia, seu Chorarii, sive Episcoridi, vel assisterii, nec sunt de Capitulo, nec faciunt Collegium, sed bene subiiciuntur Capitulo, teste *Franc. Marco dec. Delphinal. 207. nu. 1. & decis. 1176. nu. 1. par. 1. & dec. 318. n. 1. par. 2. super est igitur in præsentil comprobanda justitia Inregrorum, seu Dimidiiorum Portionariorum, qui nec Canonici, nec Dignitates sunt, sed inferioris ordinis, diversæque Ecclesiasticæ hierarchiæ, ex aliquo jure speciali constitutorum de Capitulo, quales stante consuetudine, seu Statuto esse possunt, Lotter. de re benef. lib. 1. q. 25. nu. 67. cum seqq.* ubi de similibus Portionariis Ecclesiarum Legionen. & Oveten. in Hispaniis, *Fermosin. de potest. Capitul. sed. vac. tract. 1. q. 12. nu. 2. post med. versiculo agnoscimus*, ubi de Portionariis Cathedralium Vallisoletanæ, Salmantinæ, Corduben, & Hispalen. *Rota dec. 296. n. 5. cum seqq. par. 1. recentior.* ubi de Portionariis Calciaten, justitia inquam super illis debita participatione quindenniorum, & injustitia eorundem habentium ex eodem jure simplicem, nudamque tantum vocem in Capitulo super præfata hujusmodi participatione, bifariam firmando in præsentil, quòd Integri, seu Dimidii Portionarii ex Statuto, Privilegio, vel consuetudine alicujus Ecclesiæ constituti de Capitulo, facientesque unum, idemque corpus Capituli cum

cum Canonicis, licet non in omnibus actibus Capitularibus, sed in limitatis, & certis tantum, adhuc tamen participare debent de quindenniis adinstar Canonicorum pro æquali rata singulatim inter omnes dividenda, Integri vero, seu Dimidii Portionarii ex præfato jure speciali habentes tantum vocem in Capitulo absque ulla tamen expressa declaratione, quod sint de Capitulo participare non debent, quippe quoad primam partem præsentis resolutionis videtur satis esse ad acquirendum quindennia esse de Capitulo saltem ad aliquos actus Capitulares, cum unicus etiam exercitus actus Capitularis, quicumque ille sit, sive unius tantum speciei, sicque particularis tantum, suffragari debeat illum habenti pro se in materia, ut ista, non exigente rigorosam, continuam, perfectam, & consummatam Capitularitatem, sed contenta etiam quasi Capitularitate, *Rota coram Ubaldo decis. 129. nu. 1. in fine tom. 1. & quoad secundam partem ejusdem resolutionis, quippe aliud est habere de consuetudine vocem in Capitulo, & aliud esse de Capitulo, cum non sequatur, habet quis vocem in Capitulo, ergo est de Capitulo, præsertim, ut in casu, in materia quindenniorum præjudiciali ipsis veris Capitularibus, Saravia de Jurisdic. Adjunct. qu. 21. nu. 5. & qu. 23. nu. 4. cum seqq. qui etiam reperitur repetit. post Frances de Eccl. Cathed. ubi de similibus Portionariis Ecclesiarum Corduben. Carthagenen. Hispalen. Calaguritanæ, & Calciaten. Genuens. in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap. 18. n. 2. in amotat. in med. versiculo quinimmo Lotter. de re benef. lib. 1. cap. 15. nu. 23. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 37. nu. 15. in fine versic. addit. Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 14. nu. 12. cum seqq. D. Advocat. Franc. Maria Piton. discept. Eccles. par. 1. discept. 15. nu. 7. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 13. nu. 48. in fine cum nu. seqq. R. P. D. Vincent. Petra in Commentar. ad Constitution. Apostolic. to. 1. ad Constitut. I. S. Leon. Magn. sect. 2. nu. 14. in fine, Franc. Marc. decis. Delphin. 139. in principio tom. 2. Rota coram Cocino decis. 1595. nu. 6. cum seq. Card. Cels. dec. 237. num. 1. ubi de Portionariis Ecclesiæ Hispalen. Emerix Jun. Decan. decis. 528. num. 6. in princip. tom. 2. ac in recentior. decis. 416. num. 5. cum seq. par. 1. dec. 459. nu. 8. par. 5. decis. 181. num. 3. & dec. 257. nu. 13. par. 3. tom. 1. immo (quod fortius est) aliud etiam esse Capitularem, & aliud esse de Capitulo, veluti in specie Integrorum, ac Dimidiorum Portionariorum *Fermosin. de potest. Capitul. Sed. vac. tract. 1. qu. 12. nu. 1.**

Nec obstat, quod, si Portionarii non essent de Capitulo, utique non haberent vocem in Capitulo, ut advertit *Vivius decis. Neapol. 290. nu. 2. in fine versiculo nam si non esset, lib. 2.* quia bene quidem sequitur, quis est de Capitulo, ergo habet vocem in Capitulo, sed non bene sequitur, quis habet vocem in Capitulo, ergo necessario est de Capitulo, ut jam mox insinuavimus.

Minus obstat, quod dari possit casus, Portionarios fuisse semper admissos tamquam de Capitulo ex mera gratia, sive quadam urbanitate, & voluntate Canonicorum, quia hæc toties multiplicata gratia non præsumitur præsertim in re tam præjudiciali ipsis Canonicis, ut in

his terminis ponderat *Rota dec. 397. n. 3. par. 2. recentior. tom. 2.*

Longè minus relevat, quod quindennia videntur debita solummodo Capitularibus de Jure communi, non autem Capitularibus de Jure speciali, quales sunt Portionarii de consuetudine, vel Statuto effecti de Capitulo, quia 8 immo etiam isti præsertim in favorabilibus eadem pollere debent prærogativa, qua pollent illi de Jure communi, veluti in specie Portionariorum *Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 25. n. 76. cum seqq. & nu. 82. cum seqq. ubi nu. 79. comprobatur exemplo Civium ex jure speciali, nempe ex privilegio, qui verè Cives sunt.*

ARGUMENTUM.

Canonici Panaterii tam Cathedralis, quam Collegiatae Ecclesiæ in Gallia nuncupati, quantumvis in habitu Canonicali, & qualitate Capitulari differant ab aliis Canonicis, adeò, ut nec deferant tempore hyemali in eorum capis adeò latam, & magnam pelliceam grisei coloris super caputio à parte capitis ab extrâ, ut deferunt ibidem alii Canonici etiam caudati, nec intrent Capitulum, nec in eo habeant vocem, nihilominus participare debent de quindenniis adinstar cæterorum Canonicorum qualificatorum, verèque Capitularium.

SUMMARIUM.

- 1 Canonici Panaterii in Gallia differunt à cæteris Canonicis.
- 2 Fit mentio Dimidiorum Canonicorum Cathedralis Colimbrien. in Portugallia.
- 3 Canonici Panaterii non habent vocem in Capitulo.
- 4 Canonicus non ordinatus in Sacris ex S. Concil. Trident. non habet vocem in Capitulo.
- 5 Talis participat de quindenniis.

CAPITULUM CXVI.

IN Gallia potissimum vigent Canonici alterius speciei, Panaterii dicti, qui tam in habitu, quam in admissione ad Capitulum differunt à cæteris Canonicis, quasi Clerici secundi generis, seu ordinis, teste *Franc. Marco decis. Delphin. 1175. per tot. par. 1.* unde inter hos, & illos facile oriri potest jurgium super quindenniorum participatione, ad quos sedandum firmatur, quod Canonici Panaterii tam Cathedralis, quam Collegiatae Ecclesiæ in Gallia nuncupati, quantumvis in habitu Canonicali, & qualitate Capitulari differant ab aliis Canonicis, adeò, ut nec deferant tempore hyemali in eorum capis adeò latam, & magnam pelliceam grisei coloris super caputio à parte capitis ab extrâ, ut deferunt ibidem alii Canonici etiam caudati, nec intrent Capitulum, nec in eo habeant vocem, nihilominus participare debent de quindenniis adinstar cæterorum Canonicorum qualificatorum, verèque Capitularium, quia Panaterii verè sunt Canonici, ut alii non Panaterii, sed per accidens non tantæ auctoritatis, ac indifferenter Canonici appellantur, quos tales appellari non sinerent alii Canonici, si tales non essent, aliàs falsum nomen sibi usurparent, quod non

- non est præsumendum videntibus, & consentientibus reliquis Canonicis non Panateriis, veluti in simili ad aliud propositum de Dimidiis
- 2 Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Colimbrien. in nostro Portugalliæ Regno *Themud. à Fonseca dec. Archiep. Olysiponen. 95. num. 6. in fine versiculo que possessio, & num. 15. post med. versiculo quia Papa, par. 1.*
 - 3 In nihilum refragante, quòd, cum Panaterii non habeant vocem in Capitulo teste laudato, *Franc. Marco*, non sint de Capitulo, proindeque stante defectu qualitatis Capitularis, participare non debeant de quindenniis uti provenientius ex juribus Capituli, etenim eo ipso, quòd habent jus Canonice, debent percipere etiam quindennia Canonicalia, & quantumvis non habeant ex aliqua causa vocem in Capitulo cum reliquis Canonicis non Panateriis, non indè desinunt esse de Capitulo, nec ad perceptionem quindenniorum requiritur vox in Capitulo, nec ingressus in illud, sed sufficit habilitas acquisita ratione Canoniciatus, etiamsi ista à Statuto, vel consuetudine in Panateriis suspendatur, ejusque exercitium auferatur, immò faciunt unum cœtum, & conveniunt in Choro insimul cum aliis, & accipiunt stipendium ex arca Capitulari, seu communi; quod exemplificari potest in
 - 4 Canonico non ordinato in Sacris, qui, etiamsi à *S. Concil. Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4.* prohibeatur habere vocem in Capitulo, attamen dicitur de Capitulo ratione Canonice, & tamquam talis benè participat de quindenniis ex lata manu per nos allatis in *Cap. XCIV.*

A R G U M E N T U M.

Choristæ, seu Chorarii tam in Ecclesia Cathedrali, quam in Collegiata, præsertim Galliæ non participant de quindenniis, etiamsi habeant quotidianas distributiones adinstar Canonicorum.

S U M M A R I U M.

- 1 *Nemo potest sibi subici.*
- 2 *Soli Canonici participant de quindenniis.*
- 3 *Non consortium inter habentes rem diverso titulo.*
- 4 *Fus percipiendi distributiones pertinet ad Canoniciatum.*
- 5 *Fus Capitularitatis dependet à jure Canonice.*

C A P I T U L U M CXVII.

Solent in aliquibus Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis maxime Gallicanarum Regionum existere Præbyteri Choristæ, seu Chorarii dicti aliàs Episcaridi, seu Assistorii, cumque hi distributiones quotidianas adinstar Canonicorum percipiant ob personale servitium per ipsos Ecclesiæ præstitum, indè ob aliquam cum Canonicis similitudinem, vel ob modicam inter utrosque differentiam, oriri valet dubium, an etiam isti vnà cum Canonicis pro æquali portione participare debeant de quindenniis, prout vnà cum Canonicis participare solent de quotidianis distributionibus, quomobrem ad tollendum omne dubium, in præsentia resolvimus, quòd Choristæ, seu Chorarii tam in

Ecclesia Cathedrali, quam in Collegiata, præsertim Galliæ, non participant de quindenniis, etiamsi habeant quotidianas distributiones adinstar Canonicorum, tales enim non solum inter se non faciunt Collegium, sed nec habent vocem in Capitulo, nec sunt de Capitulo, immò subsunt, & subiiciuntur Capitulo, quod implicat, ac potius denotat, eos non esse de Capitulo, & potius sunt mercenarii Capituli, quam Capitulares, nè aliàs sequeretur absurdum, quòd quis hac via per indirectum sibi subicit, & subiiciatur, *Tondut. resol. Canon. par. 2. cap. 3. §. 12. nu. 21. Franc. Marcus decis. Delphinal. 207. nu. un. par. 1. & decis. 318. nu. 1. par. 2.* siquidem distributiones percipiunt ratione psalmodiæ, quam peragunt in Choro vnà cum Canonicis, indeque dicti Choristæ, non autem ratione Canonice, qua carent nomine, & re, ut patet ad sensum, juxta mox adducta, licet namque Canonici illas percipiant etiam ratione Chori, attamen easdem percipiunt etiam alio titulo, ratione nempe Canonice; undè Choristæ percipientes distributiones ex diversa causa, qua Canonici, non debent participare de quindenniis, de quibus soli Canonici participant ex adductis per *Barbos. axiom. 74. nu. 3. cum seq. & nu. 6.* nec inter habentes diversum titulum super eadem re datur consortium, seu communio, veluti in simili de proprietario, & usufructuario *Portol. de Consort. cap. 8. nu. 13. cum seqq.*

Non obstat, quòd jus percipiendi distributiones, quod habent Choristæ, pertinet ad Canoniciatum *cap. dilectus 19. il. 1. cap. pro illorum provisione 22. cap. dilectus 27. il. 2. de Præbend.* quia non est semper bona consequentia, hic percipit aliquid ex massa Capitulari, ergo est de Capitulo, cum pulsatores Campanarum, & veritiores Ecclesiarum mercedem habeant à Capitulo, & tamen non sunt Capitulares, ut patet ad sensum; non itaque sola perceptio distributionum constituit in quasi possessione juris Canonici, & qualitatis Capitularis, eo quòd etiam istæ aliis Clericis inferioribus dari solent, quales sunt Assisti, Mansionarii, cæterique Beneficiati, non indè tamen sibi arrogare valentes jura Canonicalia, longèque minus Capitularia, inter quæ enumerantur quindennia ex eo, quòd jus Capitularitatis, seu vocalitatis dependet à jure Canonice, seu Canoniciatus ad text. in *cap. pro illorum 22. in fine, cap. dilecto 25. circa med. de Præbend. cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. ibi: statuimus, ut distributiones istæ quotidianæ &c. Canonici, ac aliis Beneficiatis &c. tribuantur, & in Extravag. cum nonnulla la. 1. §. Præterea de Præbend. int. commun. ibi: panis, & potus pro quotidianis distributionibus &c. Canonici, & personis &c. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 1. concl. 4. n. 15. cum seqq. & qu. 20. n. 1.*

A R G U M E N T U M.

Habentes Præbendas Præceptoriales non possunt participare de quindenniis à manu mortua Emphyteuta debitis Capitulo Domino directo, à cuius Mensa, seu Massa processerunt dictæ Præbendæ.

S U M M A R I U M .

- 1 Præceptores non sunt Canonici, nec Capitulares.
- 2 Fieri debet assignatio Præbendarum Præceptorialium de proventibus Capitularibus.
- 3 Quindennia enumerantur inter proventus Capitulares.
- 4 Quindennia sunt Juri ignota.
- 5 Emolumenta Magistrorum dantur titulo Magistrarii.

C A P I T U L U M CXVIII.

Sciendum pro ratione dicendorum, Præbendas Præceptoriales esse redditus Capitulares per Sacrum Concil. Tridentin. sess. 5. de Reform. cap. 1. assignari demandatos Magistris, seu Præceptoribus Sacræ Scripturæ, vel Grammaticæ. Cum autem oriri possit controversia inter hujusmodi Præceptores, & Capitulum, à quo tales Præbendæ Præceptoriales processerunt, super præsentia participatione quindenniorum, firmatur in præsentia, quòd habentes Præbendas Præceptoriales non possunt participare de quindenniis à manu mortua Emphyteuta debitis Capitulo Domino directo, à cujus Mensa, seu Massa processerunt dictæ Præbendæ, quia participatio hujusmodi quindenniorum dependet à jure Canonice tamquam fructus Canonialis, quæ tamen carent similes Præceptores, tamquam non inde Canonici, nec Capitulares cap. quia nonnullis 4. de Magistr. ibi: non quòd propter hoc efficiatur Canonicus.

In nihilum refragante, quòd, cum juxta formam Concilii Lateranen. relati in mox laudato cap. quia nonnullis, & S. Concil. Trident. sess. 5. de Reform. cap. 1. de proventibus Capitularibus fiat assignatio Præbendarum Præceptorialium, & inter proventus Capitulares procul dubio enumerentur quindennia, in necessariam consequentiam etiam de quindenniis participare debeant Præceptores, etenim ad minus gravandum Capitulum verisimile est, citata Jura noluisse tribuere quindennia, quæ Juri ignota, & forsitan de eo tempore nondum introducta, speciali nota digna erant, ut inter redditus Capitulares compræhenderentur, præsertim in materia aliàs stricta, & odiosa ob inde contingentem inter eos divisionem ex assignatione unius Præbendæ cuilibet Magistro, & quia dicta emolumenta Capitularia non assignantur titulo Canonice, sed titulo Magistrarii, seu Præceptorie.

A R G U M E N T U M .

Cappellani Assisii, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum, non tamen Canonicalium, sicque non Cathedralium, nec Collegiatarum. In quibus intitulati sunt, & participant de Massa communi insimul cum Beneficiatis, immò stallum, & locum habent in Choro, ac vocem in Capitulo, seu Congregatione, participare debent de quindenniis eorum Ecclesiis debitis pro bonis manus mortuæ emphyteuticatis.

S U M M A R I U M .

- 1 Bononiæ extant Cappellani Assisii. sive Mansionarii in Cathedralibus, & Collegiatis.
- 2 Tales non participant de quindenniis.
- 3 Ratione unius tantum servitii videtur quis multò minus Beneficiatus.
- 4 Vocatur massa communis, quia dividitur inter servientes pro modo servitii.
- 5 Nemo ordinari potest absque Beneficio.
- 6 Præstimonium, si dentur in titulum, censeri debent Beneficia.
- 7 Jus, quod datur novis admissis, habetur loco collationis.
- 8 Cappellania non habet titulum collativum.
- 9 Cappellanus ex Statuto, vel consuetudine participat de quindenniis.
- 10 Cappellanus tamquam non Beneficiatus non videtur participare debere de quindenniis.
- 11 Venetiis vigore Brevis Sixti V. quis ordinatur ad titulum Cappellanie, seu servitii.
- 12 Idem præstatur Surrenti vigore consuetudinis.
- 13 De Cappellania vitalitia fit mentio.
- 14 Illa præstatur in Provincia Tarraconen. apud Hispanos.
- 15 Beneficiati, ex legitima causa quandocumque removeri possunt.
- 16 Præcipua ratio Beneficii stat in perpetua exactione illius fructuum.
- 17 De natura Beneficiorum est perpetuitas.
- 18 Beneficia institui possunt ad tempus.
- 19 Cappellania est perpetuum Beneficium ex parte Beneficiati.

C A P I T U L U M CXIX.

In Cap. CXXIII. firmavimus, hujusmodi Cappellanos Assisios, sive Mansionarios in Cathedralibus, & Matricibus Ecclesiis, sive etiam Collegiatis, ubi extat Capitulum Canoniorum (prout tales esse Bononiæ testatur glos. in Probem. VI. Decretal. verbo à multis, & in Clem. 1. verbo Matricem, de sentent. excommunic.) non participare de quindenniis activis, debitis videlicet Capitulis talium Ecclesiarum, etiam si forè de consuetudine habeant vocem in Capitulo, cum adhuc non dicantur proprie, ac in rigore esse de Capitulo, & consuetudo tamquam stricti juris, eos quidem habiliter ad dandum, eorum suffragia, & ad exercendum actus Capitulares pro meliori rerum deliberatione, non tamen habiliter in præjudicium Canoniorum ad participandum insimul de quindenniis, hæcque via diminuantur portiones quindenniales Canonice debite, modò è contrà firmamus, quòd Cappellani Assisii, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum, non tamen Canonicalium, sicque non Cathedralium, nec Collegiatarum, in quibus intitulati sunt, & participant de Massa communi insimul cum Beneficiatis, immò stallum, & locum habent in Choro, ac vocem in Capitulo, seu Congregatione, participare debent de quindenniis eorum Ecclesiis debitis pro bonis manus mortuæ emphyteuticatis, isti namque sunt verè Beneficiati etiam magis qualificati, ideòque multò magis Beneficiati, cum sint ad majus servitium adstricti ratione Chori,

& Mixtæ, quando reliqui Beneficiati habent solum servitium Chori, ita, ut in hoc ratione unius tantum servitii videantur quodammodo multo minus Beneficiati, *Gratian. disc. 397. n. 64. cum seqq. Clericat. de Benefic. discord. forens. par. 1. discord. 73. n. 8. cum seqq.* & naturale est, ut Cappellani de communi Massa Beneficiatorum viventes, ac satisfacti, de quindenniis etiam participent in communi, cum illa sint fructus Massæ communis; aliàs iniquum videretur illa non communicari Cappellanis plus forsitan interservientibus, quam Beneficiati, sub solo prætextu, quòd non denominentur Beneficiati, dum pro Beneficiatis habentur, illos ad communes tractatus in Capitulis, seu Congregationibus admittendo, & quindennia impinguant Massam communem, cumque isti participent de Massa communi, debent quoque participare de quindenniis, quæ sunt pars Massæ communis.

In nihilum relevante, quòd potius stipendiati, quam Beneficiati videantur, cum in tantum participent de eadem massa Beneficiatorum, in quantum interserviunt, sicque pro modo servitii tantum, quia hoc non facit, quòd non sint Beneficiati, aliàs hac attempta ratione nec etiam Canonici, nec Dignitates essent Beneficiati, qui nec etiam participant de massa, nisi pro modo servitii; undè vocatur massa communis ex eo, quòd dividitur inter servientes pro modo servitii *cap. 1. de Cleric. non resid. in 6. Gratian. disc. 397. n. 65. cum seqq.* cumque habeant jus suffragii, sicut habent cæteri, non videntur simpliciter interservire, sed habere locum cum reliquis, licet amovibilem, immò isti tamquam intitulati in Ecclesiis, & tamquam ad illas ordinati percipiunt earum fructus, & participant de massa, habentes stallum in Choro, & Capitulo, quæ non competunt, nisi veris Beneficiatis, aliàs implicare videretur, quòd ordinarentur per Episcopos ad titulum hujusmodi Cappellaniarum, & non essent Beneficiati in Ecclesiis, quando nemo ordinari potest absque Beneficio juxta Decretum *S. Concilii Trident. sess. 21. de Reform. cap. 2. Gratian. disc. 397. nu. 71. cum seqq.* Undè fit, quòd Præstimonias, ac onera Missarum, quæ de sui natura non sunt Beneficia, si dentur in titulum, censeri debent Beneficia *cap. postulasti 27. de Rescript. cap. fin. de concess. Præb. Valenzuela Velazquez consil. 33. nu. 1. cum seqq. vol. 1. Escobar à Corro de Hor. Canonic. qu. 3. s. 5. num. 2. Hojeda de incompatibilit. Benef. par. 1. c. 21. n. 10. Gratian. disc. 397. n. 73. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 35. n. 1. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 1. c. 3. nu. 73. in fine cum seqq. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 5. s. 2. n. 1. & per tot. Chokier. de permutat. Benef. par. 2. cap. 6. n. 1. cum seqq. & per tot. Garzias de Benefic. par. 1. cap. 2. s. 1. n. 117. cum seqq. Mancin. de Fure Sacro controverso disertat. 5. cap. 9. n. 7. cum seqq. Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 106. num. 3. & par. 2. cap. 1. s. 8. n. 6. cum seqq. ac per tot. & de Pension. cap. 17. n. 36.*

Quibus positis, & oppositis expositis, insurgit difficultas, quid dicendum, si tales Cappellania non sint collativæ, an tunc tales Cappellania participare debeant de quindenniis, vel non, tamquam non amplius Beneficiati ob defectum collationis, seu status collativi, quæ est unum

ex principalioribus requisitis Beneficii Ecclesiastici, & crederem adhuc participare debere, cum ad constituendam qualitatem Beneficii factis sit, quòd concurrant alia requisita, hoc enim non accidit eo, quòd non sint Beneficia, sed ex eo, quòd Ecclesia est receptitia, & non numerata, ita, ut hic non sit locus in his collationi propriæ, nihilominus adhuc tales Cappellani non desinunt esse veri Beneficiati, etiamsi in talibus Cappellanis non accedat propria vacatio, & collatio, attamen cadit quædam extinctio tituli, ita, ut expiratio, seu cessatio illius juris percipiendi fructus Ecclesiasticos habeatur loco vacationis, & Cappellani admissi, creatur de novo in ejus persona vis illos percipiendi. & hoc jus, quòd datur novis admissis, habetur loco collationis *cap. dilecto 25. versiculo præterea de Præbend. veluti respondet Gratian. disc. 397. n. 74. cum seqq.* talis enim Cappellanus, quantumvis non habeat verum titulum collativum, *Card. de Luca de Benefic. disc. 80. n. 14. cum seqq.* attamen habet quendam titulum resultantem à Statuto, vel consuetudine, per quem admittitur ad participationem massæ communis, *Card. de Luca in annotat. ad S. Concil. Tridentin. disc. 14. nu. 33. cum seqq.* Præterquamquòd portio massæ communis videtur addicta, & debita Beneficio Cappellani Assisii, nulla habita consideratione possessoris, ita, ut quicumque possederit tale Beneficium, etsi collativum non sit, habere debeat portionem quindenniorum.

Ex alia tamen parte forsitan in puncto Juris posset sustineri contrarium, etenim, licet Cappellania hujusmodi in se sit quidem perpetua, ad vitam nempe Cappellani, & quamvis possit proinde hujusmodi Cappellanus ad titulum talis Cappellanix promoveri ad Sacros Ordines, nihilominus, cum non sit collativa, neque habeat requisita ad Beneficium Ecclesiasticum, sed proinde est, ac si ordinaretur ad titulum patrimonii, ideò talis Cappellanus, tamquam non Beneficiatus, non videretur debere participare de quindenniis, *Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 2. n. 43. in fine versiculo & nihilominus, cum un. seq. Pignatell. consult. Canonic. tom. 8. consult. 4. n. 5. post med. versiculo in ratione tamen patrimonii, Alphons. Leo de offic. Cappellan. qu. 3. sect. 4. n. 58. in fine Card. de Luca de donation. disc. 11. in princip. & nu. 8. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 3. cap. 32. nu. 6. Immo de facto vigore Brevis Sixti V. directi ad Venetiarum Patriarcham ordinantur ad titulum Cappellanix, seu servitii Clerici, & vigore consuetudinis Surrenti ad ejusdem titulum, *Leo de offic. Cappellan. qu. 3. sect. 4. n. 58. & 60. cum seqq.**

Altera subnectitur difficultas, quid dicendum, si per Partonum fixarum Cappellaniarum, pro una vice tantum ad vitam unius Cappellani præsentati, cum promissione de illo nunquam removendo, prævia collatione per superiorem Ecclesiasticum facienda, detur Cappellania, adjecta tamen in ipsa fixatione per eundem Patronum expressa conditione, quòd Cappellania in prima vacatione redire debeat ad suam primævam naturam status non collativi, ac originariæ amovibilitatis, de qua Cappellania vitalicia *Moren. ad Bullam Innocent. XII. de promovend. ad Ordin. qu. 2. dub. 7. ubi in Provincia Tar-*

raconensi apud Hispanos frequenter vigere refert talia Beneficia dicta Personatus, *Munies. de Personat. Tarracoenf. sect. 5. nu. 55.* utrum (inquam) in tali casu sit locus participationi quindenniorum ad favorem talis Cappellani tamquam in rei veritate Beneficiati, & putarem esse locum, cum tunc idem prædicari possit de huiusmodi Cappellania, quod de Beneficio ob illius perpetuitatem saltem ad vitam unius Cappellani, & ob acquisitum statum collativum, saltem pro illa vice, quantumvis per accidens redire debeat ad pristinum contrarium statum non collativum, prout in durioribus terminis Cappellania, quantumvis amovibilis, aliàs autem collativa, dicitur Beneficium adinstar aliorum Beneficiorum perpetuorum Ecclesiasticorum, in quibus Beneficiati quantumvis perpetui, nihilominus à Iudice ex legitima causa, quandocumque removeri possunt, *Amoſtax. de causis piis lib. 3. cap. 1. n. 11. & 60.*

Non obstat, quòd prædictæ Cappellaniæ sint adinstar Patrimonii, quia immò fundus, in quo illa instituitur, divino dicatur officio, tùm celebratione Missarum, tùm Horarum Canoniarum penso, & prævia canonica institutione jus tribuitur tali Cappellano, ut fructus perpetuò exigere valeat, in quo præcipua ratio Beneficii stat; quod quidem patrimonium ex sui natura non habet, *Moren. loco citato n. 56.*

Minus obstat, quòd de natura Beneficiorum est perpetuitas *cap. Sanctorum 2. distinct. 70. cap. ex parte 5. de Cleric. ægot. cap. si gratiosè 5. de Rescript. in 6.* talis autem Cappellania uti vitalitia, est temporanea, quia non adeò indispensabile est, ut Ecclesiastica Beneficia pro determinato tempore instituire nequeat superior Ecclesiasticus, *Garz. de Benefic. par. 1. cap. 2. n. 75. Moren. loc. cit. nu. 50. & quia, quantumvis Beneficium ex institutione Sacrorum Canonum perpetuitatem exposcat, id est quod semel institutum irrevocabiliter permanere debeat, si tamen, qui illud instituit, ea conditione instituerit, ut pro unica vita dumtaxat permaneat, eaque extincta cesset, Ecclesia cum tali exceptione instituire valet, & quia ex parte Beneficiati verè est perpetuum Beneficium, *Moren. n. 51.**

ARGUMENTUM.

Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, creatus S.R.E. Præsbiter, aut Diaconus Cardinalis, adhuc participat de quindenniis pro Emphyteusi per manum mortuam Capitulo debitis.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicatus bene retineri potest cum Cardinalatu.
- 2 Fit mentio de Cardinali eodem tempore Canonico Cathedralis Cathalaunen.
- 3 De consuetudine Curie retineri potest Canonicatus cum Cardinalatu.
- 4 Monachus Canonista fuit Cardinalis, & Canonicus eodem tempore.
- 5 Quindennia connumerantur inter fructus Canoniciatus.
- 6 Cardinalis tamquam inserviens Ecclesiæ universa-

li, habendus est pro presenti in Ecclesia, in qua est Canonicus.

- 7 Ad percipiendum quindennia non est necessaria interessentia in Choro, aut Capitulo.
- 8 De consuetudine Curie per promotionem ad Cardinalatum vacant Beneficia.
- 9 Calderin. consil. 1. n. 3. vers. præterea, de translat. Prælat. & Geminian. consil. 88. declarantur.
- 10 Monachus fuit Cardinalis, & Canonicus eodem tempore.
- 11 Sperellus Auctor Decisionum fori Ecclesiastici, fuit Referendarius Signaturæ.
- 12 Per Cardinalatum vacant tam Beneficia convenientia, quam non convenientia Dignitati Cardinalitatis.
- 13 Declaratur cap. Ecclesia vestra 57. il. 2. de electione.
- 14 Episcopus retinere nequit Beneficia sine dispensatione Apostolica.
- 15 Canonicatus Cathedralis longè præcellit Canonici Collegiatæ.
- 16 Canonicatus dumtaxat Cathedralis retineri potest cum Cardinalatu.
- 17 In materia stricta fieri non debet extensio.
- 18 S. Concilium Tridentinum præcipit in omnibus Cathedralibus annexum Ordinem Præbyteralem, Diaconalem, & Subdiaconalem.
- 19 Dicitur Decretum Concilii non habet locum in Collegiatis.
- 20 Canonici Cathedralis dicuntur Clerici primi gradus, & fratres Episcopi.
- 21 Canonicatus Cathedralis non potest uniri Parochiali.
- 22 Canonicus Collegiatæ non potest esse Delegatus Apostolicus.
- 23 Canonici Collegiatæ equiparantur Canonicis Cathedralis in expressis tantum.
- 24 Canonicatus Collegiatæ Insignis videntur pari passu ambulare cum Canonicatibus Cathedralis.
- 25 S. Concilium hortatur, ut, ubi commodè fieri possit, saltem dimidia pars Canoniciatum in Cathedralibus, vel Collegiatis Insignibus conferatur solis Magistris, aut Licenciatis in S. Theologia, vel Jure Canonico.
- 26 Canonicatus Collegiatæ de Urbe est dignior Canoniciatu Cathedralis alterius Civitatis.
- 27 Cathedralis dicitur ob honorem Cathedræ, seu Sedis Episcopalis.
- 28 Basilica Lateranensis, & Vaticana est Cathedralis Summi Pontificis.
- 29 Appellatione Dignitatis venit Canonicus, & Canonicatus.
- 30 In odiosis facienda est restrictio.
- 31 Cardinalatus est officium maximum.
- 32 Canonicus non habet Dignitatem.
- 33 Dignitas non Canonicus non est de Capitulo.
- 34 Per Cardinalatum non vacat Canonicatus.
- 35 Cathedralis est suffraganea Metropolitana.
- 36 In materia odiosa, vel stricta Metropolitana non venit appellatione Cathedralis.
- 37 In materia beneficiis stricta facienda est interpretatio.
- 38 Patriarchalis venit appellatione Cathedralis.
- 39 Patriarchæ judicant Archiepiscopos, & eorum Suffraganeos.
- 40 Declaratur Regula secunda Cancellariæ.

CAPITULUM CXX.

Potest aliquando contingere, Canonicum creari S. R. E. Cardinalem, proindeque habitari inter Capitulum, & talem Canonicum super participatione quindenniorum per eundem præsentia, non obstante promotione ad Cardinalatum, unde resolvimus, quod Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, creatus S. R. E. Præbyter, aut Diaconus Cardinalis, adhuc participat de quindenniis pro Emphyteuti per manum mortuam Capitulo debitæ, etenim cum Canonicatus, quantumvis aliis residentialis, uti tamen non habens curam animarum, nec administrationem, immò tamquam unum de minoribus Beneficiis, de Jure habeatur pro simplici Beneficio, bene retineri potest insimul cum Cardinalatu, sicque non vacat per promotionem, quidquid, sit post adeptam Cardinalatus Dignitatem, postquam Beneficia residentialia de obtinentibus citrà Indultum Apostolicum ad *text. singularem in cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de electione* ibi: *Præbyterum Cardinalem Canonicum vestrum &c.* ubi de Cardinali eodem tempore absque ulla incompatibilitate Canonico Cathedralis Cathalannensis in Provincia Belgica Canonycatum retinentes etiam post assumptionem ad Cardinalatum, & ibi *Butr. notabil. 7. num. 5. & 16. Hostiens. n. 4. post med. versiculo erat tamen Canonicus, & nu. 5. circa fin. versiculo vel potest dici, Imola n. 3.* ubi ita servari de consuetudine Curie, *Abbas n. 3. Ancharan. n. 1. Bald. n. 2. in fine versiculo nota, quod iste Bertrandus, Gonzalez in notis nu. 2. litera G. circa fin. versiculo undè cum Canonicatus, Barbat. de præstant. Cardinalat. par. 1. qu. 12. n. 3. in fine, Monach. in cap. Statutum 11. nu. 7. in fine versiculo & ex prædictis de Rescript. in 6. ubi de se refert, fuisse S. R. E. Cardinalem SS. Petri, & Marcellini Præbyterum Titularem, nec non tunc S. R. E. Vicecancellarium, eodemque contextu Canonicum Cathedralis Bajocen, ubi *Probus in additione num 30. Germon. de sacr. immunit. lib. 3. cap. 6. n. 57. cum seqq. Tondut. de Pension. Ecclesiast. cap. 73. n. 25. cum seqq. ac signanter n. 27. in principio, Sperell. decis. for. Eccles. 167. n. 23. par. 2. retentio autem**

5 Canonicatus debet aliquid operari saltem quoad jus percipiendi fructus grossos, inter quos procul dubio connumerantur quindennia, *Rota decis. 19. n. 1. apud Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII.*

Non obstat, quod à ratione videatur alienum, ut Canonicus Cardinalis non amplius inserviens suæ Ecclesiæ Cathedrali, percipiat fructus Canonicatus, qualia ex mox dictis sunt quindennia in præjudicium cæterorum Canonicorum non Cardinalium sustinentium pondus diei, & ætus, indèque singulatim acquirentium minorem ratam quindennialem ob divisionem faciendam etiam inter Canonicum Cardinalem, vel quia iste tamquam inserviens suæ Ecclesiæ universali, quæ mater est omnium, & magistra, quæque omnium Ecclesiarum gerit sollicitudinem, ac curam, habendus est pro præsentem in sua Ecclesia Cathedrali, assumit quoque partem ponderis diei, & ætus, *Oldrad. consil. 48. n. 1. cum seq. Germon. de Indult. Cardinal. §. Tibi quoad vixeris nu. 12. in*

principio, vel quia ad percipiendum quindennia non est necessaria aliqua interessentia in Choro, minusque interessentia in Capitulo, sed satis est, quod quis sit de Capitulo ex per nos passim dictis in suis locis, qualis continuat esse Cardinalis, cum per promotionem jam vidimus Canonicatum Cathedralis non vacare.

Minus obstat, quod, cum de Jure communi quidem non vacent prima Beneficia per Cardinalatum, de consuetudine autem, & stylo Curie (qui unice attendendus) vacant ad tradita per *Card. Tusch. prætic. conc. litera C. conc. 97. num. 5. cum seqq.* cui tamquam Doctori, & Jurisconsulto Cardinali valde deferendum uti super hoc optimè instructo, quia ipse allegat *Calderin. consil. 1. aliàs 56. n. 3. versiculo præterea, de transtat. Pralat. & Geminian. consil. 88. in principio,* qui nè verum quidem habent de Canonico Cardinali, sed dumtaxat firmant, olim Episcopos ad Cardinalatum promotos non retinuisse Episcopatum, de stylo autem Curie illum retinere, sicque quid hoc ad nos, quando *Monach.* qui non solum fuit Cardinalis, sed etiam Vicecancellarius, ac tamquam talis præsens in Urbe, bene informatus de stylo, supponit, se Canonicum, & Cardinalem eodem tempore in *cit. cap. Statutum, & Sperell.* qui fuit diu in Urbe ob plura munera ibidem peracta, ultra Urriusque Signaturæ Referendariatum juxta illius *dec. 106. n. 55. dec. 113. n. 90. & dec. 164. num. 3. tom. 2.* per Cardinalatum non vacare Beneficia jam obtenta, sicque etiam iste Prælatas optimè informatus esse poterat de supposito stylo; in contrarium est bene verum (& valde miror ad hoc non advertisse moderniores Doctores) quod post *Bullam 79. Sixti V. in Bullar. nov. Rom. tom. 2,* si illa est in usu, ad quam advertit *Tondutus de Pension. Eccles. cap. 73. n. 29.* forsitan non erit locus participationi quindenniorum, cum per dictam Sixtinam ipso Jure, nisi concessa retentione, non solum vacent omnia Beneficia, quæ videntur convenire Dignitati Cardinalitiæ, sed etiam illa, quæ videntur repugnare, ut Archipræbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canonicatus, ac similia Beneficia, ad quæ non censetur data retentio, ex eo, quod retinentes hujusmodi Beneficia residere teneantur in Choro, & locum habeant post Episcopum Cardinalatus gradui non convenientem juxta dicta in *§. unico dictæ Sixtine, & in tantum ex cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de elect.* narratur, Canonicum Cardinalem electum fuisse Episcopum, in quantum ibi talis Canonicus non intelligitur S. R. E. Cardinalis, sed bene Canonicus Cardinalis illius Ecclesiæ, idest principalis inter Canonicos illius Ecclesiæ, ut advertit *Azor. institution. moral. par. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 15. in fine versiculo meo judicio, quem sequitur Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 3. n. 19. in med. versiculo ubi subdit.*

Quibus stantibus, & non obstantibus, undecim occurrunt Difficultates notatu dignæ.

I. Difficultas, quid dicendum, si Canonicus Ecclesiæ Cathedralis non solum fuerit creatus Cardinalis, sed etiam Episcopus, utrum etiam in hoc casu participet de quindenniis, prout de illis participare jam firmavimus, quando est creatus tantum Cardinalis, & arbitramur, non par-

participare, quia si ex una parte tamquam Canonicus Cardinalis ex dictis de quindenniis participare potest, ex alia parte tamquam Episcopus de eisdem participare non potest, cum tamquam Episcopus retinere non possit Canonicatum, siue quæcumque alia Beneficia absque dispensatione Apostolica ad text. in cap. cum in cunctis 7. §. cum verò 1. de elect. Prob. in Addit. ad Monach. in cap. Statutum 11. n. 30. in princip. verbo mihi Canonico litera F. vers. secus de Cardinali Episcopo, de Rescript. in 6. Abbas in cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de elect. num. 3. in med. vers. nam Episcopus Cardinalis, Tondut. de Pension. cap. 73. n. 27. in med. vers. non tam Episcopus, licet retinere possit Canonicatum tamquam Cardinalis etiam absque dispensatione Apostolica ex jam dictis, præponderare autem debet simplex qualitas Episcopatus mixtæ qualitati Cardinalatus in materia præjudiciali reliquis Canonicis non Cardinalibus, quibus hac via contigit pinguiori portio quindennialis, non facta divisione quindenniorum inter Canonicum Cardinalem.

II. Succedit Difficultas, quid dicendum, si Canonicus Collegiatæ Ecclesiæ creatus fuerit Cardinalis, an etiam iste, prout ille Cathedralis Ecclesiæ, participare possit de quindenniis, & crederem non posse, quia Cardinalis non retinet Canonicatum Collegiatæ, prout retinet Canonicatum Cathedralis, cum in hoc, prout etiam in reliquis, longè præcellat Canonicatus Cathedralis Canonicatui Collegiatæ, Sperell. dec. 167. nu. 23. circa fin. vers. ex quo apparet, tom. 2. quæ veritas corroboratur, dum Jura allata in principio pro retentione Canonicatum loquuntur de Canonicatu Cathedralis, ut in specie dicti cap. Statutum 11. de Rescript. in 6. benè ponderat Sperell. l. dict. dec. 167. nu. 5. in princip. vers. ac proinde, cumque versemur in materia stricta, in qua agitur de præjudicio aliorum Canonicorum non Cardinalium, non veniunt extendenda ad Canonicatum Collegiatæ; etiam si videatur eadem ratio militare, Mascard. de general. Statut. interpret. conc. 4. nu. 123. cum seqq. & nu. 139. cum seqq. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. leg. exorbit. n. 3.

Hinc S. Concil. Trident. sess. 24. de Reform. cap. 12. vers. neminem etiam, in juncto vers. in omnibus verò præcipiens in omnibus Ecclesiis Cathedralibus annexum Ordine Præsbyteralè, Diaconalem, & Subdiaconalem in omnibus Canonicatibus, ex Declaratione Gregorii XIII. & S. Congregationis Concilii, locum non habet in Ecclesiis Collegiatis Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 2. nu. 38. & ad S. Concil. Trident. loc. cit. num. 42. & 48. in fin. vers. & Concilium Tridentinum, Rosa de exequent. liter. Apostol. par. 1. cap. 6. nu. 153. cum seqq. Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 28. nu. 9. cum seqq. & tom. 9. consult. 108. nu. 1. In nihilum refragante, quòd Canonici Ecclesiæ Collegiatæ in nonnullis æquiparantur Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, quia ferè in nihilo æquiparari possunt Canonici Collegiatæ Canonicis Cathedralis, qui dicuntur Clerici primi gradus, fratresque Episcopi, Sperell. dec. 167. nu. 12. cum seqq. tom. 2. immò minimus Canonicus Cathedralis est nobilior, ac dignior digniori in Collegiata juxta illud axioma in omni Philosophia verissimum, quòd infimus ordinis supremi est major supremi ordinis inferioris, sic in cælesti Hjerarchia

infimus Archangelus est supremo Angelo nobilior, ut penès Theologos tritissimum est. Hinc Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis non potest uniri Ecclesiæ Parochiali, ex eo, quòd Canonicatus prædictus est dignior, Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glo. 5. §. 7. nu. 131. Hinc Canonicus Cathedralis æquiparatus constituto in Dignitate Ecclesiastica, solummodò est capax delegationis Apostolicæ, cujus incapax est Canonicus Collegiatæ, Mandos. in Regul. 18. Cancellar. qu. 2. nu. 7. quia ad summum æquiparantur quidem in expressis tantum, non autem in non expressis cap. quia sepè 15. in princip. de Præbend. in 6. Mandos. ad Regul. 18. Cancell. qu. 2. nu. 8. Pyrrh. Corrad. in prax. dispens. Apost. lib. 2. cap. 6. nu. 23. præsertim ubi, prout in calu, agitur de præjudicio omnium, vel majoris partis Canonicorum Collegiatæ, si talis æquiparatio admittatur, cum omnes alii Canonici non Cardinales habituri sint eorum portionem quindennialem diminutam ex divisione quindennii facienda etiam inter Canonicum Cardinalem.

III. Subsequitur Difficultas, quid dicendum de Canonico Insignis Collegiatæ, creato Cardinali, an saltem iste ratione Insignitatis, sicque præ excellentioris qualitatis Ecclesiæ, participare debeat de quindenniis, & putarem adhuc non participare, quippè insignitas non addit præ excellentiam talem, ut Ecclesia non sinat esse simplex Collegiata, quantumvis addit speciosorem titulum, qui per se solus non sufficit ad communicandum privilegia, quibus decoratur Cathedralis. In nihilum relevante, quòd videtur in Jure pari passu ambulare Canonicatus Collegiatæ Insignis cum Canonicatibus Cathedralis, Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 1. num. 20. in principio versiculo quod proinde, & dum Sacrosancta Tridentina Synodus sess. 24. de Reform. cap. 12. in med. versiculo hortatur, hortatur, ut in locis, ubi commoditas suppetit, omnes Dignitates, vel saltem dimidia pars Canonicatum in Cathedralibus Ecclesiis, vel Collegiatis Insignibus conferantur solis Magistris, vel Doctoribus, aut Licentiatis in Sacra Theologia, vel Jure Canonico, quia in expressis tantum, ut jam diximus, intrat æquiparatio.

IV. Subnectitur Difficultas, quid dicendum de Canonico Perinsignis Collegiatæ creato Cardinali, eodemque pacto conferem illum non participare de quindenniis, similes namque speciosi tituli non tollunt, nec alterant essentialem originariani qualitatem Collegiatæ, sed benè inferviunt ad majorem tantum splendorem, ut patet ad sensum.

V. Concluditur Difficultas, quid dicendum de Canonico Ecclesiæ Collegiatæ in Urbe, creato Cardinali, cum talis Canonicatus dignior sit Canonicatu Ecclesiæ Cathedralis alterius Civitatis, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 18. nu. 55. antè med. versiculo illud tamen, sicque ratione dignioritatis non solum adinstar Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis, sed ratione etiam majoris præ excellentiæ videatur retineri posse à Cardinali, proindeque esse locum participationi quindenniorum, nihilominus conferem, contrarium, in rei enim veritate nulla Collegiata Romæ est Cathedralis, & aliud est Canonicatum Col-

Collegiatæ Urbis esse digniorem Canoniatu Cathedralis alterius Civitatis, aliud autem est Collegiatam Urbis esse in rigore, ac proprietate digniorem Cathedrali alterius Civitatis, cum
27 dicatur Ecclesia Cathedralis ob honorem Cathedralis, seu Sedis Episcopalis, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 2. n. 4.* quando tamen Romæ, immò nullibi ulla Ecclesia Collegiata habet Episcopum.

VI. Adstruitur Difficultas, quid dicendum de Canonico alicuius ex tribus Urbis Patriarchalibus Ecclesiis, creato Cardinali, & crederem indubitanter quoad duas saltem Lateranensem videlicet, & Vaticanam intrare participationem
28 quindenniorum ex eo, quòd utraque verè sit Ecclesia Cathedralis ipsius Summi Pontificis Urbis Episcopi, quamobrem utraque tamquam Cathedralis, immò tamquam plusquam Cathedralis continetur sub præallegatis Juribus retentionem Canoniatu Cardinali permittentibus.

VII. Subditur Difficultas, quid dicendum de Dignitate non Canonico Ecclesiæ Cathedralis creato Cardinali, & videretur prima facie resolvendum participare debere talem Canonicum de quindenniis adinstar Canonici Cathedralis, cum dictum in Canonico militet etiam in Dignitate, cumque in favorabilibus appellatione Canonici veniat quoque Dignitas saltem iuxta
29 latam significationem, prout appellatione Dignitatis venit Canonicus, & Canoniatu *cap. quamvis 4. de Præbend. in 6. Gomez in cap. Statutum 11. nu. 40. de Rescript. in 6. Rubeus singular. par. 4. tit. de præcedent. Prothonotar. Apostolic. n. 36. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 19. nu. 1.* undè Canoniatu, & Dignitates fraternizant *cap. Statutum 11. de Rescript. in 6. Rot. dec. 26. aliàs 445. num. 6. de Præbend. in nov. præferriim*

agendo de Canoniatu Cathedralis, in qua est nomen maximi honoris, ac præheminentiæ, immò tantæ, ut multi Reges in Canonicos Ecclesiarum Cathedralium se creari procuraverint, indeque videmus, quòd in multis Ecclesiis Cathedralibus, adeò Canoniatu in prætio habeantur, ut ratione præheminentiæ appellent se Cardinales, veluti patet in Ecclesia Compostellana, Calaguritana, Ravennaten, Mediolanen. inque aliis, attamen contrarium puto tenendum esse, quia versatur in re odiosa, qualis est retentio Beneficii redundans in diminutionem cultus divini, inque damnum aliorum, undè illa
30 venit restringenda potiùs, quam extendenda, ad Dignitatem non Canoniam ad tradita per *Barbos. de Canonic. & Dignitat. cap. 37. nu. 14. cum seqq. Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 131. nu. 6. cum seqq.* immò Dignitas Ecclesiæ Cathedralis per promotionem ad Cardinalatû vacat, nec retineri potest, prout potest Canoniatu,

cum enim Cardinalatus sit Dignitas, seu officium maximum, per ipsius adeptionem debet vacare Dignitas inferior, *Abb. in cap. Ecclesia vestra 57. il. 2. nu. 3. in principio versiculo in hoc tamen dicerem, de election.* In quantum autem quòd in favorabilibus sub nomine Canoniorum veniant Dignitates, hoc intelligendum est in favorabilibus ipsis Canonicis, & Capitulo in universum, non ipsis Dignitatibus in particulari, ut patet ad sensum, aliàs Canonicus non habet Dignitatem, *Gomez in cap. Statutum 11. n. 20.*

cum seqq. de Rescript. in 6. immò ab hoc præsciudendo, etiam si Cardinalis per hypothese[m] retineret Dignitatem, in Cathedrali adinstar Canonici, adhuc ista sola retentio illi non suffragaretur ad effectum participandi de quindenniis, cum de illis nec antè Cardinalatum participare posset ex eo, quòd Dignitas non Canonicus non est
33 de Capitulo juxta per nos cumulata in *Capit. LXXXIV.* adeò, ut, etiam si talis Cardinalis obtineret indultum à Papa retinendi prædictam Dignitatem, adhuc de quindenniis non participaret, quasi quòd concessa retentio non tribuat Capitularitatem, qua caret de sui natura ipsa Dignitas, perque indultum tolleretur obstaculum, quod inducit Cardinalatus, nihil de novo tribuendo indultario, sed illum ponendo in eodem statu, in quo erat antè Cardinalatum, sicque absque aliqua participatione quindenniorum, qua Dignitas etiam antè Cardinalatum non fruebatur.

VIII. Excitatur Difficultas, quid dicendum de Canonico Dignitate, nempe de obtinente Canoniatu cum Dignitate in una, eademque Ecclesia Cathedrali ex privilegio, vel consuetudine, creato Cardinali, & crederem posse participare de quindenniis, quia satis est, quòd remaneat Canonicus post Cardinalatum, ut in principio insinuavimus, cum re vera etiam antè Cardinalatum non desinat esse Canonicus per
34 acquisitionem Dignitatis, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 41. nu. 19. in med. versiculo non tamen Canonicus,* quidquid controvertibile sit, an pro retentione Dignitatis indigeat novo Indulto, nec Cardinali suffragetur antiquum indultum antè Cardinalatum, vel consuetudo illam retinendi cum Canoniatu.

IX. Occurrit Difficultas, quid dicendum de Canonico Ecclesiæ Metropolitanæ creato Cardinali, & crederem melius in tali casu esse locum participationi quindenniorum, quippe si ex deductis in principio *presentis Capituli*, ratione præexcellentiæ Ecclesiæ Cathedralis retineri potest Canoniatu ejusdem Ecclesiæ cum Cardinalatu, quanto magis ratione longè majoris præexcellentiæ retineri poterit Canoniatu in Ecclesia Metropolitana, cujus suffraganea est Ecclesia Cathedralis, sicque ob majoritatem
35 rationis, *Paris de confident. Benefic. qu. 13. n. 7.* In nihilum faciente, quòd appellatione Ecclesiæ Cathedralis non continetur Metropolitana in
36 materia odiosa, vel stricta, proindeque illegitimus dispensatus, ut potest etiam in Cathedrali obtinere Beneficia, non poterit illa obtinere in Metropolitana, & pariter illegitimus dispensatus ad Episcopatum, seu ad Ecclesiam Cathedrali, non censetur dispensatus ad Archiepiscopatum, seu ad Ecclesiam Metropolitanam. *Tondut. resol. canonic. par. 2. cap. 2. s. 1. n. 8. cum seqq. Barbosa appollat. 41. n. 1. cum seqq. & appellat. 39. n. 2. cum seqq. Matta de Caus. Consistorial. sect. 3. n. 3. cum seqq. Pyrrh. Corrad. in prax. dispens. Apostolic. lib. 2. cap. 6. n. 31. cum seqq.* Iamque præsens materia est odiosa, & stricta, dum per retentionem Beneficii diminuitur cultus divinus, & inferitur præjudicium reliquis Canonicis non Cardinalibus habentibus exindè minorem ratam, quindennii propter illius divisionem faciendam etiam Canonico Cardinali, & in materia beneficia-

ficiali stricta facienda est interpretatio *cap. postulasti 27. de Rescript. cap. 1. & 2. de fil. Presbyter. in 6. Mandos. in Regul. 3. Cancellar. qu. 2. num. 2.* & regula ad summum procedit in materia dispensationis illegitimi, quem abhorret Ecclesia, ut in congestis auctoritatibus habetur.

37 X. Innuitur Difficultas, quid dicendum de Canonico Ecclesie Metropolitanæ Primatialis creato Cardinali, & eodem ferme pacto videretur afferendum intrare participationem quindenniorum ob longè majorem excellentiam, quæ Primatialis Ecclesia præcellit Metropolitanam, seu Archiepiscopalem, sicque ob majoritatem rationis,

XI. Subjungitur Difficultas, quid dicendum de Canonico Ecclesie Patriarchalis extrà Urbem, creato Cardinali, idemque firmandum quoque esse censeo, cum sub nomine Cathedralis veniat Patriarchalis ad *text. in cap. Cleros 1. §. Omnes autem 21. distinct. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 42. n. 19. Corrad. in prax. dispens. Apostolic. lib. 2. cap. 6. n. 35. Barbosa appellat. 89. n. 1.* cum Patriarchalis sit longè excellentior non solum Cathedrali, sed Metropolitanæ, immò Primatiali ex eo, quòd Patriarchæ Archiepiscopos, eorumque Suffraganeos judicant *cap. 1. distinct. 9. Barbosa de jur. Eccles. lib. 1. cap. 6. n. 12. cum seqq. & n. 36. cum seqq.* ita, ut extensio fieri debeat, etiam quòd quoquo modo effemus in odiosis, & materia stricta, præsertim quando, ut in casu, non potest assignari diversa ratio, & etiam attento communi usu Cancellariæ, ac alibi appellatione Cathedralis venit Patriarchalis, *Mandosius ad Regul. 3. Cancellar. qu. 2. nom. 5. cum seqq. Corrad. in prax. dispens. Apostolic. lib. 2. cap. 6. nu. 25. in med. in nihilum relevante Regula 2. Cancellar. reservante omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, & Episcopales, seu Cathedralis; quasi quòd aliàs Patriarchales non censerentur reservatæ, si de illis expressa mentio facta non esset, quia ad abundantiorum cautelam, non verò ad necessitatem fit mentio, eodemque modo, quo Regula 2. Cancellar. reservat Ecclesias Episcopales, & Metropolitanas, seu Archiepiscopales, & omnes Dignitates Majores post Patriarchales in Cathedralibus, & Metropolitanis, quòd non censerentur etiam reservatæ Ecclesie Metropolitanæ, vel Dignitates in Metropolitanis, quia hoc additum puto ad cautelam, non quòd aliàs non censerentur reservatæ Metropolitanæ, aut Dignitates in Metropolitanis, si non exprimerentur ipsæ Metropolitanæ, & Dignitates in Metropolitanis, cum eadem, vel major militet ratio reservandi Metropolitanas, & Dignitates in Metropolitanis, quàm reservandi Cathedralis, & Metropolitanas, ac Dignitates in Cathedralibus, quibus longè excellentiores sunt Metropolitanæ.*

ARGUMENTUM.

Si per industriam unius ex Canonicis augmententur redditus communium prædiorum Canonicorum, & prædia sic augmentata, per Capitulum concedantur in emphyteusim manui mortuæ, quindennia Capitulo inde debita, dividenda sunt pro æquali

rata indistinctim inter omnes Canonicos etiam ratione augmentationis, & adaucti valoris Præbendarum, non autem acquiruntur saltem pro parte augmentata soli Canonico augmentanti.

S U M M A R I U M.

- 1 *Redditus Canonicatus quantumvis augmentati ex industria unius tantum Canonici, adhuc dividi debent in communi inter Canonicos.*
- 2 *In communibus redditibus nihil refert, unde proveniat augmentum.*
- 3 *Augumentum sequitur naturam augmentati.*
- 4 *Melioramentum factum super fundo, cedit solo.*
- 5 *Præsumptio stat pro Ecclesia.*
- 6 *Melioramenta facta præsumuntur de redditibus Beneficii.*
- 7 *Melioramenta facta à filiofamilias, præsumuntur facta de pecuniis profectitiis, etiamsi habeat aliquam artem.*
- 8 *Nemo locupletari debet cum aliena jactura.*
- 9 *Ecclesia non debet esse in damno, nec in lucro.*
- 10 *Terra excurrrens per alluvionem acquiritur possessori, non verò Communitati.*
- 11 *Ob augmentum cultus divini magis congruit augmentum quindeunii omnibus communicari, quàm uni.*
- 12 *Absurdum est, propriam industriam aliis communicari.*
- 13 *Melioramenta alienari, donari, seu legari possunt ad instar allodialium.*
- 14 *Canonicus meliorans absque mandato Capituli, sibi imputet.*
- 15 *Filius administrans bona Patris, consequi valet salarium saltem in casu magnarum expensarum.*
- 16 *Filius non tenetur Patri operas præstare.*
- 17 *Aliqui putant id procedere in filio emancipato.*
- 18 *Filius sub Patria potestate tenetur ad operas suæ tamen personæ convenientes.*
- 19 *Canonicus tenetur meliorare bona Capituli.*
- 20 *Melioramenta facta in bonis Ecclesie, præsumuntur facta de redditibus Beneficii.*
- 21 *Melioramenta facta à filiofamilias, facta præsumuntur de pecuniis profectitiis.*
- 22 *Beneficiatus præsumitur acquisivisse de bonis Ecclesie.*
- 23 *Melioramentum factum super fundo Ecclesie, cedit Ecclesie, & ad illam spectat.*
- 24 *Melioramentum cedit melioranti.*

C A P I T U L U M C X X I.

Potest aliquando dari casus, quòd tanta sit alicujus Canonici diligentia, ut propria industria pretiosiora faciat prædia communia Canonicorum, illa, seu illorum redditus considerabiliter augmentando, proindeque in casu, quo eadem fuerint manui mortuæ emphyteuticata, prætereundere incipiat sub prætextu à se factorum melioramentorum cum notabili impensa, sibi privativè quoad cæteros Canonicos acquiti illud plus quindennii superveniens, & superexcrefcens ratione augmenti, perque consequens ratione majoris valoris prædiorum, è contrà verò Canonici præterdant bonum jus fovere etiam in augmento facto in re communi, ideò firmatur in præfenti, quòd, si per industriam unius ex Canonicis augmententur redditus

- ditus communium prædiorum Canonorum, & prædia sic augmentata per Capitulum concedantur in emphyteusim manui mortuæ, quindennia Capitulo indè debita, dividenda sunt pro æquali rata indistinctim inter omnes Canonicos etiam ratione augmentationis, & adaugetur valoris Præbendarum, non autem acquiruntur saltem pro parte augmentata soli Canonico augmentanti, eodem namque modo, quo procul dubio isti redditus, quantumvis augmentati ex industria unius tantum Canonici, adhuc dividi debent in communi inter omnes Concanonicos, *Felin. in c. cum M. Ferrariensis. 9. n. 22. in principio versiculo, aut prædia communia, de Constitution. & Bald. n. 56. quali quod in communibus redditibus nihil referat, undè proveniat augmentum glos. in cap. fin. in fin. verbo in utilitatem de verb. signif. ac in dic. esp. cum M. Ferrarien. verbo industriam in fin. Abbas ibid. n. 27. in princ. de Constitution., & accessorium sequitur naturam sui principalis, seu augmentum sequitur naturam aucti, siue augmentati Saminat. controu. 200. n. 3. tom. 2. Rota in collect. per Palm. Nepot. dec. 285. n. 6. par. 3. & regulare est, quod melioramentum factum super fundo Ecclesiæ cedit solo, ac ad Ecclesiam spectat §. Ex diverso 30. Institut. de rer. divis. l. adeo 7. §. Ex diverso 12. ff. de cond. indeb. Bellet. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 4. n. 6. cum seq. & præsumptio stat pro Ecclesia *Amoſtaz de caus. piis lib. 8. cap. 9. nu. 46. cum seqq.* sicuti quicumque Beneficiatus non potest repetere meliorationes in bonis Ecclesiæ factas ex propria industria, sed illæ cedunt Ecclesiæ, cum factæ præsumantur de redditibus Beneficii, nisi de contrario doceatur, quod nempe suppetant tales patrimonii vires, ut ex bonis patrimonialibus illæ probabiliter fieri potuissent *cap. si quis sanè 5. de pecul. Cleric. Bellet. disquisit. Cleric. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 4. nu. 5. Garzias de Expens. & melior. dotal. artic. 25. nu. 16. cum seqq. & nu. 40. & eo modo, quo melioramenta facta à filiofamilias sub patria potestate, præsumuntur facta de pecuniis profectitiis, etiam si habeat aliquam artem, nisi constito ex ea acquisivisse pecunias, de Angel. loc. citat. num. 50. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 50. n. 1. Obald. de duob. fratrib. par. 5. qu. 14. n. 17. Rot. cor. Bich. dec. 199. nu. 6. cum seqq. ita fortior elicitur præsumptio in acquisitione pecuniarum facta à Beneficiato, quæ acquiruntur Ecclesiæ.**

- Non urget, quod hac via Concanonici locupletantur cum aliena jactura contra regulam *l. jure natura 206. ff. de regul. jur.* cui obviandum est, præsertim agendo de Ecclesia, quæ tamquam cultrix justitiæ, sicuti in damno esse non debet, ita nec in lucro *cap. 1. in fine ubi glossa in fine verbo defraudari, de in integr. restitut.* dum Canonicus industria sua, & propriis sumptibus pretiosiora fecit prædia communia omnium Canonorum, redditus augmentando, sicque videretur ad ipsum tantum spectare illud plus quindennii superveniens ratione augmenti, quia sibi imputet, si in prædiis communibus, impendit de proprio, illa augmentando, ideoque melioramenta cedunt solo communi; prout melioramenta facta in re sociali æqualiter communicantur sociis, prædia autem hujus-

modi, seu possessiones augmentatæ profectò spectant ad Capitulum; non ad Canonicum augmentantem.

Minus obstat, quod, si terra excrefcens per alluvionem acquiritur possessori in particulari, non verò Communitari §. *Præterea 20. Institut. de rer. divis. l. adeo 7. §. 1. l. Mutius 38. ff. de acquir. rer. domin. l. ea, quæ per alluvionem 3. C. de alluvion. Bartol. de Flumin. verbo adjecerit, verbo acquiretur, & verbo per alluvionem, Aymon. eod. tract. cap. 3. §. 1. n. 1. cum seq. & de alluvion. lib. 1. cap. 2. num. 2. Benincasa eod. tract. par. 1. num. 1. Pecch. de aquæduct. lib. 2. cap. 1. qu. 14. n. 19. Rota post Card. de Luca tom. 2. lib. 16. dec. 5. & 6. utrobique num. 1. & tamen nulla industria tunc consideratur, quanto magis, arguendo ab augmento naturali ad artificiale, seu industriale, illud excrefcens quindennii ex industria acquiri debet soli Canonico augmentanti, quia in tantum terra excrefcens per alluvionem, acquiritur soli possessori, in quantum ipse est possessor ejusdem terræ postea per alluvionem excrefcens, sicque ratione domini, quod per prius habebat super terra postea excrefcente, sed in Canonico augmentante non potest considerari aliquod dominium prædiorum Canonicalium, cum verè illud retideat in communi penes totum Capitulum, adeo, ut retorqueatur potius objectum eo, quod ipsi Capitulo tamquam possessori prædiorum Canonicalium debetur augmentum ex ista (ut ita dicam) alluvione artificiali, siue industriali adinstar alluvionis naturalis, per quam etiam ipsi Capitulo quælibet excrefcencia cederet; Præterquamquod possessor terræ debet in hoc sublevari ex eo, quod alluvio quoque damnosa esse potest, & decrefcens illius fundum facere, onisso, quod etiam propter cultum divinum augmentandum magis congruit augmentum quindennii omnibus communicari, quam uni tantum, nempe augmentanti acquiri, *Butrius in cap. cum M. Ferrariensis 9. n. 56. in principio, de Constitution.**

Longè minus facessit, quod per indirectum diligentia Canonici augmentantis hac via sibi esset præjudicialis, immò illum retraheret à procuranda Ecclesiæ utilitate, videndo propriam industriam, & operam aliis communicari, quod tamquam absurdum vitandum, *glossa in cap. fin. in fine verbo in utilitatem de verb. signif.* quia è contrà videntes alii Canonici, quod solius augmentantis beneficio cederet illud plus quindennii ratione augmenti, aliquantum forsitan frigerent in cultu divino, uadè magis tolerandus, quod redditus Canonice tantum non excrefcant, quam quod cultus divinus diminuat, & decrefcant.

Longèque minus relevat, quod, cum meliorata, sint meliorantis etiam in re emphyteutica, quæ est aliena saltem quoad dominium directum, adeo, ut illa legari, donari, seu alienari possint adinstar aliorum bonorum liberorum, seu allodialium ipsius emphyteutæ, *Valasc. de partition. cap. 26. n. 23. & de jur. ephyt. par. 1. q. 25. n. 3. Caldas Pereyra eod. tract. lib. 2. qu. 18. num. 30. Fulgii. eod. tract. tit. de melior. qu. 2. per tot. Amat. var. resol. par. 1. ref. 14. n. 10. & per tot. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. §. 3. n. 1. & per tot. quanto*

magis illud plus quindennii ratione melioramenti erit solius Canonici meliorantis in re communi, uti quid distinctum à Præbendis Canonicalibus, quia eo ipso, quòd melioramentum sit nomine proprio, deque propria pecunia, illud præsumitur donatum, sibi que impu-
 14 tet Canonici meliorans, ac expendens de proprio absque mandato Capituli, quantumvis utilitas ex re proveniens communiter percipiatur ad text. in l. si quis putans 6. s. Si vè 2. ff. com. diu. l. si is contrà. 5. C. de adific. privat. Obald. de duob. fratr. p. 6. sub nu. 5. Felicius de Societ. cap. 27. n. 36. & 42.
 Eiusdem irrelevantie est, quòd sicuti filius
 15 administrans bona Patris, & laborans in illis meliorandis, consequi valet salarium saltem casu, quo operæ impensæ, fuerint magnæ, Escobar. Munoz de ratiocin. cap. 27. sub nu. 56. Zacch. de Salar. qu. 51. num. 36. cum seq. Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 7. n. 28. ità quantò magis Canonici non laborans, sed expendens de proprio in bonis Capituli meliorandis consequi debet quindennium ratione melioramenti absque aliqua communicatione favore Capituli, quia filius laborando, & præstans operas suas, præsertim
 16 magnas in bonis paternis facit id, ad quod non tenetur, cum de jure filius patri operas non præstet, sed bene obsequia tantum l. nullum 10. ff. de obsequ. à liber. præstand. ibi nam pietatem liberi parentibus, non operas debent, quantumvis aliqui
 17 putent, dispositionem dictæ l. nullum procedere in filio tantum emancipato, Bossius de patr. potest. cap. 4. n. 65. in medio versiculo respondet, cum
 18 aliàs filius sub patria potestate existens, ad instar servi teneatur ad operas etiam manuales, & artificiales, dummodò sint exercitio suæ personæ convenientes l. per servum 37. § fin. ff. de acquir. rer. domin. l. si ità 16. § fin. ff. de usu, & habitat. Canonici autem tenentur meliorare, vel saltem non
 19 deteriorare bona Capituli cap. concessio cap. quatuor. 12. qu. 2. Navarr. de redditib. Eccles. par. 4. cap. 1. in fine, & qu. 1. nu. 17. & qu. 2. n. 14. Bellett. disquisition. Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 4. n. 5. in fine. Sicuti quicumque Beneficiatus non potest repetere meliorationes in bonis Ecclesiæ factas ex propria industria, sed illæ cedunt Ecclesiæ, cum factæ præsumantur de redditibus Beneficii, nisi de contrario doceatur, quòd nempe
 20 suppetant tales patrimonii vires, ut ex bonis patrimonialibus illæ probabiliter fieri potuissent cap. si quis sanè 5. de pecul. Cleric. Bellett. disquis. Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 4. n. 5. Garzias de expens. & melior. cap. 11. n. 71. de Angel. de impens. & melior. dotal. artic. 26. n. 16. cum seqq. & nu. 40.
 & eo modo, quo melioramenta facta à filiofamilias sub patria potestate præsumuntur facta de pecuniis profectitiis, etiam si habeat aliquam
 21 artem, nisi constiterit ex ea acquisivisse pecunias de Angel. loc. cit. nu. 50. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 50. n. 1. Obald. de duob. fratribus par. 5. qu. 14. n. 37. Rota coram Bichio dec. 199. n. 6. cum seq. ità fortior elicitur præsumptio in acquisitione pecuniarum facta à Beneficiato, quæ acquisitionis præsumptio stat pro Ecclesiâ, Amostax. de
 22 caus. piis lib. 8. cap. 9. n. 46. cum seqq. & regulare est, quòd melioramentum factum super fundo Ecclesiæ, cedit solo, ac ad Ecclesiam spectat, l. mutuum damus 2. ff. de reb. credit. l. ad eò 7. §. Ex
 23 diverso 12. ff. de acquir. rer. domin. Bellett. disquisit.

Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 4. n. 7. cum seq.

Quibus determinatis, superest difficultas, quid dicendum si Canonici meliorans protestetur, se velle repetere melioramenta à se facta, & hæc quidem essent notabilis impensæ, an in tali casu, stante protestatione, quæ excludit omnem præsumptionem donationis, sit locus augmento quindennii favore solius meliorantis, & crederem, esse locum, quia protestans sibi præcavere voluit, & tunc quindennii augmentum esset fructus seu emolumentum melioramenti, quod ex mox dictis cedit melioranti.

ARGUMENTUM.

Canonici duarum Ecclesiarum, seu Capitulorum taliter unitorum, ut inter se unicum tantum corpus, & Capitulum constituent, participare debent de emolumentis quindenniorum debitorum utrique Ecclesiæ, seu Capitulo ex bonis tam ab una, quam ab alia Ecclesia, seu tam ab uno, quam ab alio Capitulo in Emphyteusim concessis manui mortuæ.

SUMMARIUM.

- 1 Unio duorum Capitulorum unum efficientium Capitulum rara.
- 2 Tali casu Canonici unius Ecclesiæ sunt Canonici alterius.
- 3 Ea est natura unionis incorporatiæ, ut Capitulum unicum participet de bonis alterius Capituli, cui unitur.
- 4 Fit mentio Capitulorum Giennæ & Baecæ.
- 5 Loca unita plenariè gaudere debent prærogativis, quibus gaudet locus, cui fit unio.
- 6 Contrarium, quando Ecclesiæ uniuntur æquè principaliter quoad Caput tantum.
- 7 Quo casu Canonici unius Ecclesiæ non sunt Canonici alterius.
- 8 Capitulum unicum tenetur ad onera.
- 9 Unio duorum Capitulorum probatur, docto de communi emphyteuticatione bonorum utriusque Capituli.
- 10 Docto etiam de possessione bonorum in communi.
- 11 Si in deputatione Vicarii Capitularis concurrat utriusque Capitulum.
- 12 Si sit communis sepultura pro Canonice utriusque Capituli.
- 13 Si communi utatur sigillo.

CAPITULUM CXXII.

IN Cap. CVIII. docemus, retinentem ex speciali jure duos Canonicatus in eadem Ecclesia non posse prætere duplicatù quindennium, modò superest docendum, Canonicos duorum Capitulorù unitorum efformantium unum corpus, seu Capitulum, participare debere de quindenniis debitis utrique Ecclesiæ. Pro intelligentia autem dicendorum præmittendum, videri parùm necessariam præsentem disquisitionem, immò ferè superfluam, cum hic modus uniendi parùm frequens sit, Garzias de Benef. par. 12. c. 2. n. 7. Barbosa de jure Eccles. lib. 3. cap. 16. n. 6. Turricell. de Benef. union. cap. 3. n. 1. Matta de caus. Confistorial. sect. 9. n. 9. in fine, attamen cum aliquandò unio hujusmodi dari possit, non remanet superflua præsens disertatio, sed immò necessariissima,

unde firmatur in presenti, quod Canonici duarum Ecclesiarum, seu Capitulorum taliter unitorum, ut inter se unicum tantum corpus, & Capitulum constituent, participare debent de emolumentis quindenniorum debitorum utriusque Ecclesie, seu Capitulo ex bonis tam ab una, quam ab alia Ecclesia, seu tam ab uno, quam ab alio Capitulo in Emphyteusim concessis manus mortue, quippe in casu non solum consideretur unio, sed unitas Ecclesiarum, quarum itante unitate non amplius considerantur tamquam duae Ecclesie, seu tamquam duo Capitula, bene verum tamquam una Ecclesia, seu tamquam unum Capitulum, & Canonici unius Ecclesie sunt Canonici alterius, quandam inter se inducentes fraternitatem, *Perusius de unione cap. 1. n. 6. & cap. 2. n. 3. Garzias de Benef. par. 12. cap. 2. nu. 10. cum seq. Barboza de iure Eccles. lib. 3. cap. 16. n. 6. Turricell. de unione Benef. cap. 3. nu. 2. cum seqq. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 8. n. 131. cum seqq. & n. 513. cum natura unionis incorporativa, sive verius unitatis ea sit, ut Capitulum aggregatum, & unitum efficiatur particeps omnium iurium, ac bonorum alterius corporis, seu Capituli, cui unitur, & aggregatur per speciem cuiusdam alluvionis, ita, ut una remaneat Ecclesia, unumque efformetur Capitulum in unum corpus coalescens, communicatis hinc inde utriusque iuribus, & bonis, *Pacion. alleg. Canon. & civil. alleg. 112. n. 3. Franc. de Eccles. Cathedral. cap. 8. n. 141. ubi de Canonici Capitulorum unitorum Giennen. & Baecen. in Hispaniis, Card. de Luca de pr. ahemia. disc. 29. n. 9. Rota. coram Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano dec. 3. num. 15.**

5 Hinc loca aggregata, & unita plenarie, gaudere debent eisdem prerogativis, quibus potitur corpus, Collegium, aut Locum, ad quem facta fuit aggregatio, unio, sive verius unitas, *Pacion. alleg. 41. n. 25. & alleg. 42. n. 12. cum seq. Rot. coram Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano dec. 3. num. 16.* quidquid sit, quando Ecclesie uniuntur æque principaliter quoad caput tantum illæis remanentibus; ut antea iuribus, & bonis utriusque Ecclesie, seu Capituli, *Gonzalez ad Regul. S. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 5. §. 7. nu. 29. 111. in fine versiculo redeundo igitur, & nu. seqq. alter Gonzalez in cap. sicut unire §. 3. de excessib. Prælat. Turricella de unione. Benef. cap. 3. nu. 7. cum seqq. Frances de Eccles. Cathed. cap. 8. nu. 13. cum seqq. & num. 134. D. Advoc. Piton. discept. Eccles. par. 1. discept. 9. n. 3. cum seqq.* Itã, ut hoc casu exemplificando in Canonici Calaguritanae, & Calcietan. Ecclesiarum æque principaliter unitarum, isti inter se non participabunt de quindenniis utriusque Ecclesie, seu Capitulo debitæ, cum unio facta fuerit remanentibus distinctis cuiuslibet Capituli Præbendis, sicque non quoad bona, sed quoad Episcopum tantum, seu caput, qui est Episcopus utriusque Ecclesie, nec hoc casu Canonici unius Ecclesie sunt Canonici alterius, *Mandosius consil. 27. n. 1. circa fin. versiculo nec Canonici, & nu. 3. post mcd. versiculo si enim, Gratian. disc. 392. n. 1. & disc. 893. nu. 12. cum seqq. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 8. n. 139.* aliter in casu unionis, sive verius unitatis duorum Capitulorum, de quibus agitur, itã videretur sentiendum, sicuti namque Capitulum unitum tenetur ad onera, & contributiones, ad quæ te-

netur Capitulum, cui unitum reperitur, itã æquitas correlativa postulat, ut idem Capitulum unitum gaudeat commode correlative quindenniorum ex bonis emphyteuticis alteri Capitulo debitorum, ac è contra, *Rota coram Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano dec. 4. n. 17.*

Modus autem probandi individuum unitatem duorum Capitulorum ad effectum, de quo agimus, nempe ad participandum in communi, ac indistinctim de quindenniis debitæ utriusque Capitulo, videtur esse concludentissimus, si doceatur de communi concessione in Emphyteusim bonorum utriusque Capituli, veluti de Capitulo Sulmonen, & Valven taliter unito advertit *Gratian. disc. 893. n. 43. versiculo concedendo*; si bona utriusque Capituli possideantur in communi pro indiviso, ut de Capitulis S. Mariae Majoris, & S. Eusebii Vercellen *Rota coram Alex. audio VIII. dec. 4. nu. 6. cum seqq. si Sede Episcopali vacante Canonici utriusque Ecclesie concurrant insimul in deputatione Vicarii Capitalaris, Rota coram Dumozet. Sen. dec. 35. n. 1. si sit communis sepultura pro Canonici utriusque Capituli, Rota coram Bichio dec. 665. nu. 21. repetit. in recentior. par. 12. in ordine la 144. si denique utrumque Capitulum communi utatur sigillo, *Gratian. discept. 893. n. 47. cum seqq.**

ARGUMENTUM.

Canonici alicujus Cappellæ, seu Canonici Cappellani in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata, non participare debent de quindenniis Capitulo Cathedralis, aut Collegiatae debitæ pro Emphyteusi per manus mortuam retenta.

SUMMARIUM.

- 1 Canonici alicujus Cappellæ non sunt de Capitulo.
- 2 Episcopi Titulares carent bonis Mensæ Episcopalis.
- 3 Canonici Ravennaten. vocantur Cardinales.
- 4 Sola denominatio Canonorum non facit Collegiatam.
- 5 Jus patronatus acquiritur per fundationem, seu dotationem Ecclesie.
- 6 Tales Canonici non sunt de Capitulo, si non capiant possessionem capitulariter.
- 7 Canonici Cappellani habent vocem in Capitulo.
- 8 Cappellania Major in Cathedrali Seguntina est Dignitas.
- 9 Cappellanus Major Cappellæ Regiæ Vlixbonen. est Dignitas cum titulo Episcopi.
- 10 Auctor ortus Olyssipone.
- 11 Cappellania Regiæ Vlixbonen. est exempta ab Archiepiscopo.
- 12 Fit mentio honorifica P. Curado Lusitani Congregat. Oratorii.
- 13 Auctor scripsit pro Cappellæ Regiæ Vlixbonen.

CAPITULUM CXXIII.

Cum dari possit in aliquibus Ecclesiis species subalterna Canonorum, ut nempe sint Canonici Cappellati, seu Canonici Cappellani, qui differunt ab aliis Canonici majoribus, seu principalibus earundem Ecclesiarum, ob denominationem, quam sibi arrogat, putant isti

isti quoque participare posse de quindenniis unâ cum veris Canonicis Ecclesiæ, proinde firmatur, quod Canonici alicujus Cappellæ, seu Canonici Cappellani, in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata, non participare debent de quindenniis Capitulo Cathedralis, aut Collegiatae debitis pro Emphyteusi per manum mortuam retenta, quoniam tales non sunt Canonici istius, vel illius Ecclesiæ in universalis, sed bene tantum istius, vel illius Cappellæ in particulari, sicque dici nequeunt de Capitulo *Rebuff. in praxi benefic. tit. de different. int. rescript. grat. & justit. n. 28. cum seq.* quindennium autem non debetur huic, vel illi Cappellano, ergo nec his, vel illis Cappellanis, quantumvis titulo Canonicali insignitis, cum sint tantum Canonici titulares adinstar

2 Episcoporum Titularium, qui carent bonis Mensæ Episcopalis ex eo, quod eorum Ecclesiæ nullos habeant fructus, *Ricciull. lucub. Eccles. lib. 2. cap. 10. nu. 6.* & non nisi merum nomen Canonico- rum habeant sine aliqua distributione, & exercitio Canonatus, magisque ad honorem tales nominentur, prout etiam Canonici Ravennaten. vocantur Cardinales, & alii vocantur Ordinarii, attamen non sunt tales, nec uti relevare, nisi tantum in nomine, sicut & Rex Scacorum respectu Regum, *Mastrill. dec. Sicil. 130. n. 24. 29. & seqq. par. 2.* Unde est, quod sola, ac simplex denominatio Canonici, seu Canonico- rum non facit Collegiatam, *Rota coram Carillo dec. 46. n. 12. cum seqq. & dec. 54. n. 8.* hinc aliud est Canonicus Ecclesiæ, sicut aliud est Cappellania, seu Cappella, sive Beneficium in Ecclesia, & aliud Ecclesiæ, quamobrem per fundationem, seu dotationem Cappellæ, vel Altaris non acquiritur Jus patronatus in Ecclesia, prout acquireretur per fundationem, seu dotationem Ecclesiæ, juxta disposita per *Sacrum Concilium Tridentinum sess. 14. de Reform. cap. 12. cap. piæ mentis 26. cap. filiis, & nepotibus 31. cap. Monasterium 33. 16. quæst. 7. cap. Abbatem 3. 18. qu. 2. cap. à nobis 25. de Jure patronat. Calderin. conf. 18. in princip. de Jure patronat. Lambertin. de Jure patronat. par. 1. lib. 1. qu. 8. artic. 6. Vivian. in praxi Juris patronat. lib. 1. cap. 2. n. 50. cum seq. Amostaz. de causis piis lib. 5. cap. 5. nu. 33. & 54. cum seqq. Card. de Luca de Jure patronat. disc. 12. n. 6. Rota in recentior. dec. 247. n. 9. par. 7.*

6 Hæc autem veritas melius detegitur, si nullo libi doceatur, Canonico Cappellanum consuevisse possessionem capere capitulariter per installationem in Choro, prout capiunt Canonici non Cappellani, vel aliquem alium actum Capitularem gessisse, cumque aliis Canonicis non Cappellanis communionem habuisse, *Rota coram Carillo dec. 46. n. 14. & dec. 54. n. 9.*

7 Nec obstat, quod immò Canonici Cappellani habeant vocem in Capitulo juxta *dec. 1495. coram Card. Seraphino*, proindeque tamquam de Capitulo participare debeant de quindenniis, quia in citata *decisione* agitur de Cappellania.

8 Majori annexa Canonico- rum in Ecclesia Seguntina, ubi est quædam Dignitas, ut testatur *Rota decis. 136. n. 7. par. 1. recentior.* nos autem agimus de Canonico Cappellano, non Dignitate, sed possidente Cappellaniam cum honorifico titulo Canonici forsitan à fundatore imposito, quæ circumstantia diversificat casum, in casu

enim *decisionis* Canonicus ille, quantumvis Cappellanus, & quidem Major, quales non sunt nostri, non desinit esse Canonicus Ecclesiæ in universalis, in qua habet annexam Cappellaniam. Majorem; unde hic est Canonicus re, ille verò nomine tantum, eo modo, quo è contrâ in Cappella Regia Portugalliæ hodiè Cathedrali Metropolitana Patriarchali ex munificentia Sanctissimi Clementis Papæ XI. Cappellanus Major cum titulo Episcopi, & hodiè (qualis fuit olim Eminentiss. D. Cardinalis Nunius à Cunha de Athayde) sonat in Dignitatem, & quidem maximam, præsertim nostris temporibus, quibus ex munificentia Sanctiss. D. Nostri Clementis Papæ XI. Cappella Regia in Ulixbonen. Civitate sita, à qua originem duco, erecta reperitur in Ecclesiam Collegiatam hodièque in Patriarchalem Occidentalem, cum exemptione ab Archiepiscopo Ulixbonen. Orientali pro tempore, & justissime suadente tam pietate Serenissimi Regis Joannis V. quam prædicti Eminentissimi Cardinalis à Cunha præterit alia privilegia, super quibus, Agente Reverendissimo P. Didaco Curado, Lusitano Regi præ meritis charissimo, doctissimo, ac pientissimo Sacerdote Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii in Ecclesia Spiritus Sancti Civitatis Ulyxbonen. à pio viro Bartholomeo de Quintal nuper fundatæ, scripti apud S. Congregationem Consistorialem, ac aibi, & ad Partes pro veritate.

ARGUMENTUM.

Inter Clericos denominatos Canonicos, non tamen constituentes Capitulum, nec unum corpus, seu Collegium, sed meram Congregationem, seu Conventum, nec habentes signa Collegialitatis, seu Ecclesiæ Collegiatae, nullatenus dividendum est quindennium pro Emphyteusi per manum mortuam possessa, sed illud cedere debet beneficio Ecclesiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Signa Collegialitatis sunt celebratio Missæ Conventualis, electio Syndici, & alia.
- 2 Collegialitas remanet comprobata, si Ecclesia ex publica voce reputetur pro Collegiata.
- 3 Usus Almutiæ denotat Collegialitatem.
- 4 Prout si peragantur à prima Dignitate communes tractatus nomine proprio, & Confratrum.
- 5 Ad inducendam Collegialitatem non sufficit servitium Ecclesiæ etiam cum massa communi, nisi adsint requisita suprascripta.
- 6 Dignitates erigi solent etiam in Ecclesia non Collegiata.
- 7 Beneficiati solent ad pompam se haberi pro Canonicis.
- 8 Termini Canonicorum, & Beneficiatorum in certo loco sunt Synonima.
- 9 Non formalitas verborum, sed substantia veritatis facit veros Canonicos.
- 10 Etiam in Ecclesiis non Collegiatis adsunt sigillum, arca communis, & deputatio Syndici.
- 11 Non semper massa communis indicat Collegialitatem.
- 12 Dari potest Collegialitas in habitu.

- 13 *Ex propria culpa quis premium reportare non debet.*
- 14 *Collegialitas amittitur ob crimen Canonorum, vel ex alia causa.*
- 15 *Qualitas Collegialitatis, vel Parochialitatis non inducit incompatibilitatem.*
- 16 *Contrariorum idem est iudicium.*
- 17 *Ad Collegialitatem inducendam vis stat in eo, quòd sit Collegiata habitus, & actu.*
- 18 *Canonici residere tenentur, non obstantibus contraria consuetudine, aut Statuto.*
- 19 *Parochialitas in actu non excluditur ex eo solo, quòd provisus de Parochiali non residerint.*
- 20 *Canonici ob tennes redditus residere non tenentur.*
- 21 *Collegium, & Collegialitas conservatur etiam in uno, quando ab initio illud, vel illa constitit in tribus.*
- 22 *Dignitates non sunt de Capitulo.*
- 23 *Jus Collegii remanet apud Ecclesiam.*
- 24 *Commune sigillum est expressivum certi corporis, tamquam Universitatis.*
- 25 *Prælatatus est constitutum Collegii, seu Collegialitatis.*
- 26 *Deputatio Syndici indicat Collegialitatem.*
- 27 *Prælatatus non est de essentia Collegii, seu Collegialitatis.*
- 28 *Episcopus, vel Papa est caput Ecclesie.*
- 29 *Sufficit adesse aliquas tantum conjecturas, ex quibus arguatur de Collegialitate.*
- 30 *Quasi possessio recens Collegialitatis prævalet.*
- 31 *Sufficit expressio unius tantum reservationis Beneficii.*
- 32 *Episcopus non potest facere Collegiatam de non Collegiata.*
- 33 *Papa aliquando concedit Cardinalibus indultum conferendi etiam primas Dignitates.*
- 34 *Indultum conferendi etiam reservata, non comprehendit primas Dignitates.*

CAPITULUM CXXIV.

Facile æquivocari potest cum notorio Ecclesie præjudicio in materia quindenniorum, illa indistinctim dividendo etiam inter Canonicos non facientes Capitulum, ac signis Collegialitatis carentes, cui inconvenienti, immò damno obviaturi, resolvimus, quòd inter Clericos denominatos Canonicos, non tamen constituentes Capitulum, nec unum corpus, seu Collegium, sed meram Congregationem, seu Conventum, nec habentes signa Collegialitatis, seu Ecclesie Collegiata, nullatenus dividendum est quindennium pro Emphyteusi per manum mortuam possessa, sed illud cedere debet beneficio Ecclesie, tales enim non considerantur uti universi, sed uti singuli, quantumvis vigore Statuti, aut consuetudinis Ecclesie, ad tonum Campanæ adinstar Capituli, & Canonorum congregari soleant pro communibus tractatibus, qui bene fieri possunt in Ecclesiis quoque non Collegiatis habentibus Archivium, Punctatorem, & Magistrum Cæremoniarum, ita, ut sint signa valde æquivoca, quæ conveniunt etiã simplici Confraternitati, seu Congregationi Præbyterorum, seque habent ex parte materiali dumtaxat Collegii, nullam inferentia pernecessè, sed possibiliter tantum Collegialitatem, sicque inducentia potius in dubio simplicitatem

Ecclesie, etiam si adsit unus per modum Capituli, vel saltem non apta distinguere Collegiatam à non Collegiata, nisi in talibus denominatis, seu nuncupatis Canonicis concurrant univoca signa Collegialitatis, qualia sunt celebratio Missæ Conventualis, quantumvis non quotidianæ, sed diebus tantum festivis, electio Syndici, seu Æconomi pro administratione bonorum Ecclesie capitulariter facta, descriptio in Catallo Episcopi uti de Collegiata, communicatio reddituum ex massa, & communi arca, seu mensa Capitulari, ac in traditione possessionis similium Canonicatum fiat assignatio stalli in Choro, & hoc in Capitulo cum receptione provisorum in fratres cum præstatione consueti juramenti de observandis Statutis Ecclesie, nec non Commissiones literarum Apostolicarum directæ talibus Canonicis, & collationes Canonicatum factæ per Capitulum Collegiatae ad *text. in cap. cum Ecclesia Sutrina 3. de caus. possession. & propriet. cap. dilecta 15. de excessib. Prælat. cap. tertio loco 5. de probation. cap. significavit 48. de appellat. l. 1. §. Quibus autem 1. ff. quod cuiusque universit. nom. Pyrth. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 2. nu. 17. cum seqq. Massobr. in prax. habend. concurs. prælud. 2. n. 6. cum seqq. Tondut. resol. Canon. par. 2. cap. 2. §. 2. n. 1. cum seq. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 14. nu. 55. cum seqq. Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 19. n. 14. cum seqq. Carena resol. 35. n. 8. & 13. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 2. n. 10. cum seq. Card. de Luca de Benef. disc. 14. n. 23. & 7. & de præbeminent. disc. 9. n. 7. & 12. Turricell. apud Clericat. discord. forens. de Benef. par. 1. discord. 52. nu. 19. Pignatell. consult. Canonic. tom. 7. consult. 3. n. 7. Capon. disc. 298. n. 6. R. P. D. Vincent. Petra olim in Subfelliis Auditoris Cameræ nomine Locumtenentis dignissimè sedens, hodiè que meritißimus Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, & per prius Concilii Secretarius, majoraque promerens ob eximiam juris doctrinam, & omnigenæ eruditionis dotem inexhaustam, in suis aureis, ac elaboratissimis Commentariis ad Constitutionem Apostol. tom. 3. in Constitut. 7. Innocent. IV. sect. 2. nu. 19. cum seqq. Adden. ad Gregor. XV. dec. 482. litera C. Alden. ad Burat. dec. 455. n. 5. post med. vers. non est tamen sufficiens, Rota post Vivian. in prax. Jurispat. dec. 44. n. 2. & post Cenc. de censib. dec. 30. n. 5. cum seqq. & coram Card. Seraphin. dec. 1256. n. 1. in princ. Peña dec. 960. n. 6. Coccin. dec. 757. n. 2. & dec. 1616. n. 12. ac in recentior. dec. 201. n. 4. cum seqq. ubi de Canonicis, & Capitulo S. Priscæ de Urbe, dec. 673. n. 2. par. 1. dec. 315. n. 3. par. 2. dec. 56. n. 5. cum seqq. par. 5. dec. 143. n. 10. cum seqq. par. 7. dec. 234. n. 4. in principio vers. conjectura verò, & n. 7. cum seqq. par. 16. Et clariùs remaneret comprobata Collegialitas, si communiter pro Collegiata reputata fuerit, ex publica voce, & fama, Turricell. apud Clericat. discord. forens. par. 1. de Benef. discord. 14. n. 16. Rota dec. 315. nu. 4. par. 2. recentior. præsertim si doceatur de usu Almutiæ tamquam prærogativa competente solis Ecclesiis Collegialibus, ac Cathedralibus, Turricell. loc. cit. 3 n. 17. & 43. vel si communes tractatus peragantur à prima Dignitate proprio nomine, ac Confratrum, Turricell. apud Clericat. discord. for. par. 1. de Benef. discord. 52. n. 23. Ità, ut, etiam si comprobetur in tali Ecclesia adesse Canonicos, eosque so-*

folere congregari, adhuc non sufficiat, nisi probetur, eos esse in dicta Ecclesia tamquam membra, ac uti Collegium, non uti singulares, ibi existente Prælato tamquam capite, & principali Dignitate, cum non sufficiat, adesse plures intervientes in Ecclesia etiam cum Massa communi, nisi docto de mox enunciatis requisitis *Caren.resol.35.nu.7. Card. de Luca de Benef. disc.14.nu.13. Turricell. pen. Clericat. discord. forens. par.1. discord.52.n.8. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap.2.nu.10. & 14.* Alias ex eo, quod adsit Dignitas, non indubiè dicitur inde constare de Collegialitate, cum etiam Dignitates erigi soleant in Ecclesia non Collegiata, *Federic. de Senis consil.68.n.1. Rota recent. dec.143.n.15.par.7.* Eodem ferme pacto non constito de aliquo signo Collegialitatis, sed de sola enunciativa tamquam de Canonicis emissa per Beneficiatos, seu Presbyteros Ecclesiæ, qui ad pompam solent affectare, se haberi pro Canonicis, non remanet satisfactum probationi Collegialitatis, *Rota coram Royas dec.340.n.8. Priol. dec.318.n.31.* prout si vulgò, ac per modum loquendi nominentur Canonici, Capitulum, vel Collegium, quantumvis sit simplex Congregatio Clericorum, habendo in certo loco pro Synonimis istos terminos Canonicorum, & Beneficiatorum, *Card. de Luca de Benef. disc.14. nu.9.* cum attendenda non sit sola denominatio æquivoca Canonicorum, quæ non facit veros Canonicos, nisi alia signa requisita concurrant, nec cortex, vel formalitas verborum, sed substantia veritatis facit veros Canonicos, *Card. de Luca de Benef. disc.59.n.5. Rota coram Coccino dec.1616 n.16. Caril. dec.46.n.12. cum seq. & dec.54. num.8.*

prout nec semper sigillum, arca communis, & deputatio Syndici, seu Æconomi sunt signa univoca Collegiata, cum etiam in Parochialibus, vel in quibuslibet Ecclesiis etiam non Collegiatis hæc habeantur, ubi adsunt Beneficiati, seu Portionarii, *Card. de Luca de Præminent. disc.8.n.8. Rota coram Carillo dec.54. n.14.* Immo (quod plus est) nec semper massa communis indicat Collegialitatem, cum etiam illa possit considerari in Cappellanis ipsis amovibilibus, nullum facientibus Collegium, & benè omnibus etiam uti singulis convenit, *Rota coram Priolo dec.104.nu.36.*

Quibus præmonitis, sex supersunt difficultates.

I. Difficultas, quid dicendum, si saltem conservetur Collegialitas habitualis, seu si saltem habitu tantum fuerit Collegiata, nempe si Canonici de præsentis non resideant propter abusum, quantumvis de præterito residere consueverint, prout contingere potest talis Collegialitas in habitu ex traditis per *Barbos. de Canonic. & Dignitat. cap.2. nu.13. Turricell. pen. Clericat. discord. forens. de Benefic. par.1. discord.52. num.21. Card. de Luca de præbemin. disc.7. num.14. Rot. in recentior. dec.334. nu.15. cum seq. par.16.* an isto casu stante præterita Collegialitate actuali, & non obitante præsentis habituali tantum, quindennium acquiratur hujusmodi Canonicis, ut ita dicam, habitu, & non actu, ob illorum non residentiam, an verò adhuc illud cedat beneficio Ecclesiæ, ac si deficeret Collegialitas, & crederem etiam adhuc cedere beneficio Ecclesiæ, nè aliàs ex proprio delicto, & culpa resultante à

non residentia præmium negligentes reportarent 13
 contra *text. in cap. novit 13. de judiciis*, in nihilum urgente, quòd etiam qualitas Collegialitatis habitu tantum non dicitur mutata, minusque defecta, nisi auctoritate Papæ amissa fuisset Collegialitas actu ob crimen Canonico- 14
 rum, vel ex alia causa, *Gratian. discept. 291. nu.67. Adden. ad Buratt. dec.455.nu.6.* quia sicuti in Jure qualitas Collegialitatis, aut Parochialitatis habitualis tantum, non nocet, nec inducit incompatibilitatem ad *text. in cap. Pastoralis 7. qu.1. Clement. 1. de Præbend. Hojeda de incompatibilit. Benefic. par.2. cap.6. nu.2. cum seq. Garzias de Benefic. par.11. cap.5. nu.26. Amayden. de stylo Datar. lib.1. cap.9. nu.10. & cap.16. §.3. nu.16. Antonin. var. resol. lib.1. resol.53 num.4. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib.3. cap.5. nu.7. cum seqq. Gutierrez alleg. 8. num.1. cum seqq.* ita è contrà etiam qualitas Collegialitatis habitualis tantum, non debet juvare ad effectum acquirendi quindennium in præjudicium Ecclesiæ, contrariotum enim idem est iudicium, & disciplina, 16
Barbosa axiom.58. nu.11. cum seq. omisso, quòd vis non stat solummodò in eo, quòd Ecclesia sit Collegiata, sed in eo, quòd sit Collegiata habitu, & actu, *Rota decif.56. nu.13. par.5. recentior. tom.1. in nihilum refragante*, quòd immò in hoc casu adhuc remanet Collegiata in actu, cum quantumvis in ea ex abusu Canonici non resideant, attamen compelli possunt ad residendum, non obstante consuetudine, aut Statuto in contrarium ad formam *Sacri Concilii Tridentini sess.24. de Reform. cap.12. post med. versiculo præterea*, residentiam injungentis, veluti advertit *Rota coram Remboldo dec.376. num.13. cum seqq.* eo modo, quo Parochialitas in actu 18
 excluditur ex eo solo, quòd pro tempore provisi de Parochiali non resederint, *Corrad. in prax. benefic. lib.3. cap.5. nu.11. cum seqq. Rota in recentior. dec.368. nu.5. par.2.* Minutèque urgente, quòd, cum quindennium nullam habeat dependentiam à residentia tamquam fundatum in solo jure Canonice, proindeque communicabile etiam in casu non residentie, videretur illud acquirendum esse Canonicis quoque non residentibus, sicque habitu tantum, quia tamen jus Canonice, à quo dependet jus quindennii, ut supponimus, dependet à residentia, sine qua Canonicus non lucratur distributiones quotidianas, perneccesse sequitur, deficere jus Canonice, præsertim post Decretum Conciliare, perque consequens deficere jus quindennii. Si tamen Canonici per accidens ob tenues redditus 20
 personaliter non resederint, ut est casus *dec.234. nu.20. cum seq. par.16. recentior.* sicque non totaliter culposi, tali casu de æquitate crederem, posse acquirere quindennium, cujus acquisitio non dependet à residentia, sed à solo jure Canonice.

II. Difficultas, quid dicendum, si constet à principio fuisse Collegiatam, cum cæperit habere tres, qui faciunt Collegium, & inducunt Collegialitatem, postea verò tractu temporis adeò decreverit numerus, ut redacta fuerit ad unum tantum, & existimarem in hoc casu, benè posse acquiri quindennium isti uni superstiti, non autem illud cedere debere beneficio Ecclesiæ, quia in uno conservatur Collegium, & Collegialitas, 21
 quod,

- quod, quæve ab origine, & suo initio constitit in tribus, *Massobr. in praxi habendi concurs. prelud. 2. nu. 27. cum seq. Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 14. nu. 112. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 41. nu. 15. Pignatell consult. Canonic. tom. 9. consult. 150. nu. 4. in principio, Rota in recentior. decis. 268. nu. 6. par. 3.* Si autem nullus ex Canonicis remanserit, sed bene unica Dignitas Canonicorum caput, putarem illum solum non acquirere quindennium, cum in illo solo non solum non conservetur Capitulum, seu Collegium, sed nec illud constituitur ratione personæ,
- 22 Dignitates enim non sunt de Capitulo,
- III. Difficultas, quid dicendum, si omnes de Collegiata actuali decederent, an in tali casu futuris Canonicis debeat quindennium tamquam succedentibus in locum demortuorum, ita, ut Ecclesia illud recipiens teneatur ipsum dividere inter novos Canonicos, an verò acquiratur Ecclesiæ, & censerem, quindennium nequaquam futuris Canonicis deberi, cum verè deficientibus eo tempore Canonicis Collegiata erat habitu tantum, sicque juxta jam tradita, capax evaderebat Ecclesia acquirendi quindennium, apud
- 23 quam remanet jus Collegii *Alexand. consul. 74. nu. 3. lib. 4. Massobr. in praxi habendi Concurs. prelud. 2. nu. 29. cum seq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 2. nu. 13.* & respondemus non sufficere Collegialitatem in habitu tantum.
- IV. Difficultas, quid dicendum, si denominati Canonici non habeant commune sigillum, quod
- 24 est expressivum certi corporis, tamquam universalitatis, *Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 14. nu. 13. Carena resol. 35. num. 13. in principio, Rota coram Penna decis. 960. nu. 8. Card. Seraphin. decis. 1256. nu. 1. in princip. nec habeant Prælatum tamquam caput, aliosque Clericos tamquam membra,*
- 25 quod etiam est constitutivum Collegii, sive Collegialitatis *Rota coram Penna decis. 960. nu. 2. in fine versiculo in casu proposito, & decis. 1163. nu. 6. in fine versiculo ex quo enim,* nec habeant
- 26 Syndicum, seu Cellerarium, cujus deputatio quodque indicat Collegialitatem, *Carena resol. 35. n. 13. in princip. versic. constitutio Syndici. Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 14. n. 73. Rota cor. Penna decis. 960. nu. 3. habeant tamen alia signa, seu indicia Collegialitatis, & tunc adhuc crederem, tales sibi posse quindennium acquirere, quia bene potest dari, quod sigillum deficiat, vel non sit in usu, & quod non adsit Prælatum, qui non*
- 27 *est de essentia Collegii, seu Collegialitatis, nec inde ob defectum capitis Ecclesia dicitur Acephala contra text. in can. nulla ratione 8. distinet.*
- 28 *93. siquidem illi stat in caput vel Episcopus, vel Papa, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 2. nu. 16. Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 14. nu. 22. nec concurrere debent omnes conjecturæ, sed bene*
- 29 *sufficit, adesse aliquas, ex quibus argui possit, & verisimile reddatur constare de Collegialitate, Barbosa de Canonic. cap. 2. num. 16. Turricell. apud Clericat. discord. forens. par. 1. de Benefic. discord. 52. nu. 18. R. P. D. Petra vir nunquam satis laudatus, in suis plusquam aureis commentar. ad Constitution. Apostolic. in Constitut. 7. Innocentii IV. sect. 2. nu. 16. post med. versiculo nec eo casu, tom. 3. Rota coram Penna dec. 960. num. 5. & post Orceol. de transactio. dec. 85. nu. 14. ac in recentior. dec. 234. nu. 3. cum seq. par. 16.*

V. Difficultas, quid dicendum, si ex instrumento erectionis appareat simplicitas Ecclesiæ, ex præstanto autem, seu ultimo statu appareat de Collegialitate, & putarem esse locum acquisitioni quindennii favore hujusmodi Canonicorum, quia ultimus status Collegialis non remanet elusus ex sola contraria præsumptione inde orta ab erectione, sed prævalet illa quasi possessio recens Collegialitatis

30 *Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 14. num. 52. Card. de Luca de Benef. disc. 14. num. 3. & 7. dummodo tamen ultimus status non sit turbidus, ac æquivocus, & prætendatur fortitan illum probari ex eo, quod Præpositura tamquam principalis Dignitas in Collegiata, collata fuerit à Papa, si enim è contrâ doceatur, Præposituram vacasse in Mensè Apostolico, tunc quia incertum remanet, an collata fuerit tamquam reservata ratione Mensis, an tamquam prima Dignitas, non bene intrabit in hoc casu acquisitio quindennii ob incertitudinem, præsertim si in literis provisionis adsit clausula seu præmissio, cum debeat concludenter probari, quod conferri non consueverit ratione mensis, vel alterius accidentalis, seu discontinuæ reservationis, sed ex continua, ac reali reservatione, nempe tamquam prima Dignitas Collegiata, signanter si vacatio sequuta fuerit per obitum in Curia, vel per resignationem, cum tunc ex duplici reservatione reservata remanet prima Dignitas, proindeque satis est, unam tantum reservationem,*

31 *exprimere, per quam alia non excluditur juxta praxim Cancellariæ, Carena resol. 35. num. 10. Cardin. de Luca de Benefic. disc. 14. num. 18. circa fin. versiculo quod scilicet Præpositura, & de præminent. disc. 8. num. 11. in fine versiculo & quod magis est, Rota in recentior. dec. 234. nu. 25. par. 16.*

VI. Tandem Difficultas, quid dicendum, si factæ fuerint provisiones ab Ordinariis per concursum de tali Ecclesia tamquam Parochiali, omiſſa enunciativa Collegialitatis, seu qualitate Collegiata, & crederem adhuc esse locum acquisitioni quindennii favore Clericorum talis Ecclesiæ, etenim, si aliunde constet ex signis, & conjecturis de Collegialitate, profectò per solam assertivam Parochialitatis non excluditur Collegialitas, cum addita non sit negativa, quod nempe non sit Collegiata, quando è contra juxta quotidianum usum bene itare potest, quod Ecclesia eodem tempore sit Parochialis, & Collegiata, prout passim videmus in Urbe, vel potest dari casus, quod tractu temporis postea redditis, aliisque qualitatibus excreſcentibus mutaverit statum, & effecta fuerit in Collegiatam, veluti ferè omnium Collegiatarum, ac etiam Cathedralium conditio fuit, ad similitudinem Cathedralis, quæ in Provinciis, ubi non sunt distinctæ Parochiæ, sed omnis cura residet penes Episcopum, nec est alia Parochialis, quam Cathedralis, eodem tempore est Cathedralis, seu Episcopalis simul, & Parochialis, sicut quæcumque alia Parochialis Ecclesia inferior; eodemque namque modo, quo Episcopus non potest mutare statum Ecclesiæ, faciendo Collegiatam de non Collegiata, ita longè minus de Collegiata facere non Collegiatam, Turricell. penes Clericat. discord. forens. par. 1. de Benefic. discord. 52.

32

- scord. 52. nu. 27. cum seq. Card. de Luca de præmin. disc. 8. nu. 13. in fine, Rota coram Penna dec. 1163. nu. 13. in princip. vers. quia fuit responsum, juncto vers. & placuit Dominis, Merlin. dec. 88. la. 1. u. 1. ac in recentior. dec. 221. num. 28. cum seqq. par. 6. dec. 234. nu. 22. cum seqq. par. 16. potissimum si collationes Ordinariorum appareant æquivocæ, utpotè factæ ab Episcopis Cardinalibus conferentibus vigore Indulti, cum aliquando Papa
- 33 solet Cardinalibus concedere indultum conferendi etiam primas Dignitates, vel saltem in genere concedere indultum adeò amplum, ut etiam in illo compræhendantur primæ Dignitates, proindeque ex hujusmodi provisionibus non potest inferri ad statum Collegialitati contrarium, Rota dec. 465. num. 8. par. 4. recentior. tom. 2. dec. 221. nu. 16. cum seq. par. 6. decis. 234.
- 34 nu. 29. cum seq. par. 16. quantumvis German. de Indult. Cardinal. s. ac irritum nu. 50. exiltimet indultum conferendi etiam reservata qualitercumque, non compræhendere primas Dignitates.

siis unà cum Canonicis participare possint de quindenniis. Pro majori autem dicendorum notitia præmittendum, fœminam quantumvis Ordinis incapacem, posse tamen ex privilegio non solum Beneficia conferre, inmodò quendam aliqualem usum Clavium habere, Jurisdictionem Ecclesiasticam exercendo in Clericos, ut de Abbatisa vulgò, *Delas Huelgas*, seu *Guelgas Burgen. Monasterii*, Fuentes in discursu *Moralis juridico pro Abbatisa Burgen. delas Huelgas*, *Rodriguez qu. Regular. tom. 2. qu. 45. artic. 3. circa fin. versiculo in alia etiam juridica. Flores Diez de Mena var. qu. lib. 1. qu. 10. artic. & §. 1. n. 5. antè med. versiculo*, & in Hispania, de Abbatisa Monasterii S. Petri Puellarum vulgò *delas Puellas Baschinoven*, super jure conferendi Hebdomadarias, cœteraque Beneficia, & Jurisdictionem exercendi in Beneficiatos privativè quoad Episcopum Rota cor. *Bichio dec. 194. per tot. dec. 267. dec. 295. & dec. 397. Dunozet. jun. dec. 504. per tot. dec. 191. n. 5. par. 19. recentior.* & de quatuor Diaconissis Mediolani in Metropolitana Ecclesia Ambrosiana quotidie accedentibus ad Januam Chori, & aatè offeritorium offerentibus, ac porrigentibus hostiam, vinumque Ministris pro Missa Conventuali decantanda *Tamburin. de jure Abbatiss. disput. 7. qu. 8. n. 15.* sed etiam Beneficia, & Canonicatus possidere, ut de Canonissis in secularibus Collegiatis Germaniæ, Galliæ, Brabantia, Belgii, Hanneninx, Lindavii, Pucovix, Ratisbonæ, Essæ, *Monacell. formular. legal. practic. tit. 16. formul. 3. in annot. nu. 14. cum seqq. tom. 2.* & in Ecclesia S. Petri de Domaricomonte, ac in Lotharingia, ac alibi, siquæ sunt, unà cum Canonicis simul in Choro officiantibus, ac in Processionibus incedentibus, & Canonicatus possidentibus, *cap. dilecta 12. §. fin. de majorit. & obedienc. cap. indemnitatibus 43. in fin. §. Supradicta 5. de elect. in 6. Clement. attendentes 2. §. Illas quoque mulieres 4. de Stat. Monach. Marcel. Donat. ad Sueton. Tranquill. in Casar. August. cap. 70. Macri Hierolexic. verbo Canonicus post princip. versic. in aliquibus Belgicis Civitatibus, Jacob. à Vitriaco Hist. Ocean. cap. 21. Thomassin. de Benef. tom. 1. lib. 3. cap. 43. num. 6. cum seqq. & cap. 63. n. 2. & tom. 3. lib. 3. cap. 6. n. 5. Tamburin. de jure Abbatiss. disp. 7. qu. 4. nu. 5. cum seqq. Card. de Luca de Regular. disc. 1. nu. 129. Pignatell. consult. Canonic. tom. 2. consult. 65. n. 1. cum seqq. & tom. 10. consult. 103. num. 6. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. qu. 5. vers. sciendum, Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 1. nu. 51. & in Clement. attendentes 2. n. 5. verbo quæ vulgò dicuntur Canonicæ sæculares de Stat. Monach. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 19. num. 15. Pyrrh. Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 5. nu. 141. cum seqq. Tondut. resol. Canon. par. 2. cap. 3. §. 9. n. 45. cum seqq. Zypæus conf. Canon. lib. 3. de Regular. conf. 17. fol. mih. 308. Hallier de Sac. election. par. 1. tit. de sexu idoneo sacra Ordinationi cap. 2. §. 7. n. 21. cum seqq. fcl. uibi § 12. Wagnereck in Fus Canon. tom. 2. lib. 3. tit. 35. in Clement. attendentes 2. in fin. in verbo Canonicæ sæculares de stat. Monach. Gibalin. de clausur. Sanctimonial. disquisit. 1. cap. 3. §. 2. consecr. 4. n. 9. cum seq. Clericat. post Erotemat. Eccles. dec. 13. cas. 1. n. 13. R. P. D. Petra in nunquam satis laudatis Commentar. ad Constitution. Apostol. tom. 3. in Constitut. 14. Innocentii IV. sect. unic. n. 19. cum seqq. Rot. dec. 2. de sentent. excommunic. in*

ARGUMENTUM.

Canonissæ, seu Canonicæ sæculares in Ecclesiis, ubi commixtim degunt cum Canonicis sæcularibus, facientes unum corpus, seu Capitulum utriusque sexus, participant de quindenniis ex bonis per idem Capitulum manui mortuæ concessis.

SUMMARIUM.

- 1 *Fœmina ex indulto conferre potest Beneficia.*
- 2 *Fit mentio Abbatissæ delas Huelgas in Hispania.*
- 3 *Fit mentio Abbatissæ S. Petri Puellarum.*
- 4 *Fit mentio Diaconissarum Mediolani.*
- 5 *Canonissæ adsunt in Germania, Gallia, & alibi.*
- 6 *Ordo Beguinarum deletus fuit à Clemente V.*
- 7 *Canonissæ diversæ sunt à Beguinis.*
- 8 *Canonissæ jam aderant tempore Justiniani Imper.*
- 9 *Fit mentio Virginum dimissarum.*
- 10 *Fit mentio Conventricum.*
- 11 *Commune lucrum retrahi debet ratione communio- nis, & societatis bonorum.*
- 12 *Eadem militat ratio acquisitionis quindennii, in Canonissis, quæ militat in Canonicis.*
- 13 *Canonissæ succumbere debent damno in solvendis communibus debitis.*
- 14 *Canonissa plures Canonicatus citrà dispensationem retinere potest.*
- 15 *Tàm laycus, quàm fœmina possidens Præbendam, non dicitur propriè Beneficiatus.*
- 16 *Canonissæ sunt de eodem Capitulo, de quo sunt Can- onici.*
- 17 *Sunt Canonicæ saltem secundùm quid.*
- 18 *Communia emolumenta dividenda sunt inter com- munitèr possidentes.*

CAPITULUM CXXV.

Viso, quòd ex Privilegio Pontificio Layci habere possint Canonicatus, non indè tamen participare debeant de quindenniis debitis Capitulo Ecclesiæ, ubi tales Canonici existunt, modò sequitur videndum, quòd fœminæ Canonici possidentes (quod plus est) in Eccle-

antiquior. & eor. Buratto dec. 221. dec. 827. ubi Ad-
den. n. 5. cum seq. & in Paderbonen. Abbatissatus 3.
Julii 1690. cor. Benincasa per tot. int. impress. dec.
238. ac in Monasterien. Vicarie 21. Julii 1705.
§. fin. cor. Eminentiss. Scotto olim dignissimo Urbis
Gubernatore, hodièque Signaturæ Prasecto.

- Canonissæ autem, de quibus est sermo, non sunt idem (ut aliqui perperam sentiunt) cum
- 6 Beguinis in Domibus propriis conviventibus, quarum Ordinem ob hæresim, aliaque crimina abolevit Clemens V. in Concilio Viennen. ut in *Clement. 1. de Religios. Domib. quavis postea, detecta plurium Beguinarum innocentia, earum Ordo fuerit restitutus, indèque longè pejùs putantes censerì etiam nunc similem Ordinem Canonissarum abolitum quoque, cum tamen re vera diversæ sint à Beguinis nostræ Canonissæ, teste Hallier. de Sacr. election. par. 1. tit. de sexu idoneo sacræ Ordinationi cap. 2. §. 7. n. 23. post liter. I. fol. mihi 513. in fine. Omitto, quod Canonissæ hujusmodi, vel similes jam aderant tempore Imperatoris Iustiniani, dum illarum meminit in *Novella. 59. cap. 3. antè med. sunt Virgines**
 - 7 *Dimissæ vocatæ, in Congregatione viventes Pataviæ, Vicentiæ, & Thienis, Clericat. post Evoctm. Eccles. dec. 18. cas. 1. n. 14. correspondent quoque Convictrices emittentes vota perseverantiæ, seu permanentiæ in aliqua Congregatione, Monacell. formular. legal. practic. Eccles. tit. 16. formul. 3. in annot. n. 14. cum seqq. tom. 2.*
 - 8
 - 9
 - 10

Quibus præmissis, firmatur in præfenti, quòd Canonissæ, seu Canonissæ sæculares in Ecclesiis, ubi commixtim degant cum Canonicis sæcularibus, facientes unum corpus, seu Capitulum utriusque sexus, participant de quindenniis ex bonis per idem Capitulum manus mortuæ concessis, quippè tam de Capitulo sunt Canonici, quàm Canonissæ, seu Canonissæ, tamquam Sorores unius, ejusdemque Collegii, habentes commune dominium cum Canonicis in bonis communibus, proindèque commune lucrum retrahere debentes ratione communionis, & societatis bonorum, *Felic. de Societ. cap. 26. n. 2. sicque eadem militat ratio acquisitionis quindennii in*

- 11
- 12
- 13

Canonissis, quæ militat in Canonicis, Barbosa axiom. 197. n. 3. eodem modo, quo Canonissæ, seu Canonissæ succumbere debent damno insolvendis communibus debitis Capituli, Costa de rata qu. 138. n. 4. Felic. de Societ. cap. 19. n. 42. & cap. 27. num. 12.

- In nihilum relevante, quòd potius soli Canonici sæculares acquirere debeant quindennia exclusis penitus Canonissis, cum istæ tamquam fœminæ improprie, ac abusive sint Canonissæ, carentes jure veræ Canonissæ, immò earum Præbendæ, seu Canoniciatus non sunt verè Beneficia Ecclesiastica, nec veniunt appellatione Beneficiorum, nihilque habent spiritualitatis, ità, ut tamquam res temporales propria auctoritate absque licentia Superioris permutare valeant tales abusivos Canoniciatus, eosque etiam plures unaquæque Canonissa citrà dispensationem retinere, *Lambertin. de Jure patronat. par. 1. lib. 2. cap. 5. num. 6. Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 1. n. 51. in fine versiculo quæ quidem Canonissæ, Lotter. de re benef. lib. 1. q. 19. n. 15. in fine versiculo Præbendæ tamen talium Canoniciatum, Tondut. resol. Canonic. & benef. par. 1. cap. 3. §. 9. n. 47. Pyrrh.*

Corrad. in praxi benef. lib. 1. cap. 5. nu. 143. in med. versiculo quarum quidem Canonissarum, R. P. D. Petra cruditissimus Iuriconsultus ad Constitut. 14. Innocentii IV. sect. unic. n. 25. Adde. ad Burat. dec. 827. n. 9. Undè cum tam Laycus, quàm fœmina possidens Præbendam, non dicatur proprie Beneficiatus, sed possideat quasi investituram temporalem absque ulla prorsus qualitate Beneficiali, seu Canonicali, Rota dec. 265. nu. 1. par. 2. divers. quia præscindendo ab inspectiōne, an hujusmodi Canoniciatus ratione Possessoris sint, nec nè Beneficia Ecclesiastica, satis est ad effectum acquirendi quindennium, quòd hujusmodi Canonissæ sint de Capitulo, & quidem de eodem Capitulo; de quo sunt Canonici, Pyrrh. 16

Corrad. in prax. benef. lib. 1. cap. 5. n. 145. in princip. versic. Decanissa, & circa fin. versic. unum Capitulum constituentes, & n. 146. in princip. verbo facientes unum Capitulum, Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 29. n. 15. in princip. Omissio, quòd sunt saltem Canonissæ secundum quid, Tamburin. de jure Abbatiss. disput. 7. qu. 4. num. 6. in princip. antè versic. quia sicut.

Addita etiam ponderatione, quòd quindennia proveniunt ex bonis communibus, ità, ut ista sive sint Ecclesiastica, sive Laycalia, satis est, quòd sint communia, ad hoc, ut emolumenta dividantur inter cõmuniter possidentes. 18

A R G U M E N T U M.

Canonicis expulsis etiam absque culpa, penitusque dissoluta eorum Ecclesia Collegiata, per Superiorem conversa in Parochialem, vel per simplicem cum uno, vel pluribus Clericis, prævia plenissima applicatione omnium bonorum, & jurium Collegii dissoluti, favore secundæ Ecclesiæ translatoriæ, post passam expulsionem adventante tempore, exactionis quindennii debiti de bonis manus mortuæ capitulariter emphyteuticatis à Canonicis tempore habili, antè passam nimirum expulsionem, illud non amplius debetur Canonicis expulsis, sed Parocho, seu Clericis in secunda Ecclesia de recenti existentibus, si illa simplex evaserit.

S U M M A R I U M.

- 1 Ex justis causis dissolvi solet Collegialitas.
- 2 Quindennium solvendum est posteriori Domino, de tempore nempe solutionis ipsius quindennii, non autem priori Domino de tempore concessionis emphyteusis.
- 3 Beneficarii æquiparantur usufructuariis.
- 4 Usufructuarii, terminato usufructu etiam maturis fructibus, nihil amplius capere possunt.
- 5 Resignans post præstitum consensum non exigit amplius fructus etiam præcedentè maturatos.
- 6 Quod potui, nolui, nunc volo, adimplere nequivi.

C A P I T U L U M CXXVI.

EX eo, quòd aliquandò justis de causis ob reddituum forsitan tenuitatem, vel ob similes circumstantias Ecclesiæ Collegialitas dissolvi solet, expellique Canonici absque aliqua culpa, prout etiam ob bellum inter cœtera exem-

exemplificando in expulsis Canonice Ecclesiæ Collegiatae SS. Ægidii, & Homoboni Cremonen. Civitatis post lapsum quinque sæculorum conservata Collegialitatis, de quo D. Advoratus Piton. discept. Eccles. par. 1. discept. 8. occasione expulsionis præfata altercatio contingibilis fit inter Canonicos expulsos, & Parochum, seu alios Clericos in eorum locum cum omnibus juribus de recenti subtrogatorum super hinc inde prætenfa quindenniorum acquisitione, quam obrem resolvitur, quod Canonicis expulsis etiam absque culpa, penitusque dissoluta eorum Ecclesia Collegiata, per superiorem conversa in Parochialem, vel simplicem cum uno, vel pluribus Clericis, prævia plenissima applicatione omnium bonorum, & jurium Collegii dissoluti, favore secundæ Ecclesiæ translataria, post passam expulsionem adventante tempore exactio nis quindennii debiti de bonis manui mortuæ capitulariter emphyteuticatis à Canonicis tempore habili, illud non amplius debetur Canonicis expulsis, sed Parocho, seu Clericis in secunda Ecclesia de recenti existentibus, si illa simplex evaserit, per expulsionem enim remanet extinctum Collegium, & destructa Collegialitas, propter quod, & propter quam, seu in gratiam utriusque debetur quindennium, ita, ut Canonici jam expulsi considerari nequeant uti Capitulares ob sublatum Capitulum, proindeque non valentes constituere Capitulum, quod jam non est in rerum natura, quindennium autem acquiritur Canonicis uti universis in universo, non uti singulis in particulari, tamquam debitum de bonis, ac juribus Capituli; Impossibile insuper est posse acquiri quindennium Canonice expulsis, qui in illo instanti eorum expulsionis amiserunt titulum, & jus Canonice, sicque dominium directum, quod per prius habebant, remansit consolidatum penes novos Beneficiatos, qui à manu mortua Emphyteuta recognosci debent in Dominos, cum quindennium solvendum sit posteriori Domino de tempore concessionis Emphyteutis juxta per nos abundè cumlata in *Cap. XLIX.*

Insurgit difficultas, quid dicendum, si quindennia essent jam decursa, & maturata, non tamen exacta tempore, quo Collegium adhuc ex tabat, an saltem eo casu ratione maturationis quindennii, sicque ratione juris quæriti acquiratur quindennium etiam Collegio dissoluto, ab eoque exigi valeat, exclusis Clericis in illius locum subrogatis, & crederem nec etiam hoc casu acquiri Collegio semel dissoluto, quia Beneficiarii æquiparantur usufructuariis *Barbat. de divisione fruct. par. 2. cap. 8. n. 3. cum seqq. Bellett. disquis. Cleric. parte 1. tit. de Cleric. debitor. §. 14. n. 2. & tit. de bon. Cleric. §. 15. n. 3. Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 46. Sarmient. de reddit. Eccles. par. 2. cap. 8. n. 20. & par. 4. cap. 6. nu. 4. Genuens. prædicab. Eccles. tricenar. 15. qu. 445. n. 2. Castill. de usufruct. cap. 4. nu. 8. usufructuarii* 4 *verò si desinant esse tales etiam maturis fructibus, nihil amplius capere possunt ad text. in §. Is verò 36. Instit. de rer. divis l. si fructuarius 13. ff. quib. mod. usufruct. amitt. l. arboribus 12. §. Julianus 5. l. defuncta 58. ff. de usufruct. l. in singulos 8. in fine ff. de ann. legat. l. si pater 5. C. de usufruct. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 1. n. 7.*

cum seqq. & cap. 13. n. 3. cum seqq. Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. n. 9. Galvan. de usufruct. cap. 28. per tot. Castill. eod. tract. cap. 77. n. 1. cum seq. & per tot. hinc resignans, post resignationem, præstitumque consensum non exigit amplius fructus, etsi præcedenter maturati essent, Paris. de resign. Benef. lib. 1. qu. 6. n. 69. cum seqq. Garz. de Benef. par. 2. cap. 1. n. 125. cum seqq. huc facit regula quod potui, nolui, quod nunc volo, adimplete acquivi, Barbossa axiom. 196. n. 13. 5 6

A R G U M E N T U M.

Canonicus ex aliqua causa privatus, seu suspensus voce in Capitulo, interim medio tempore maturato quindennio, adhuc de illo æqualiter cum Concanonicis participare potest.

S U M M A R I U M.

- 1 *Canonicus privatus voce in Capitulo, non potest eligere.*
- 2 *Laudemium, & quindennium solvitur in recognitionem directi domini.*
- 3 *Regularis suspensus à divinis, adhuc eligere potest.*
- 4 *Privatio tamquam odiosa, venit restringenda.*
- 5 *Canonicus non ordinatus in Sacris, non habet vocem.*
- 6 *Canonicus absens à Capitulo, participat de quindennio.*
- 7 *Pœna non dicitur propriè, nisi illa, quæ imponitur propter delictum.*
- 8 *In pœnis facienda est benigna interpretatio.*
- 9 *Nemo debet ex proprio delicto commodum reportare.*
- 10 *Consideratur etiam pœna tamquam medicina.*
- 11 *Cappellani, Mansionarii, & Portionarii habere possunt vocem in Capitulo, non inde tamen dici possunt Canonici.*
- 12 *Privatus loco in Capitulo, desinit esse de Capitulo.*

C A P I T U L U M CXXVII.

Cum postquam privatus, seu suspensus fuerit aliquis Canonicus voce in Capitulo ex rationabili aliqua causa, advenire possit tempus maturationis quindennii, illudque contingat exigi à Capitulo ad effectum faciendi æquales partes inter Canonicos, est locus controversiæ, an in hoc casu ob privationem vocis in Capitulo, Canonicus arceatur ab acquirenda sua parte quindenniali, an verò, ea non obitante, adhuc participare possit de quindennio adinstar aliorum Canonicorum habentium vocem in Capitulo; undè ad enodationem præsentis disputationis firmatur, quod Canonicus ex aliqua causa privatus, seu suspensus voce in Capitulo, interim medio tempore maturato quindennio, adhuc de illo æqualiter cum Canonicis participare potest, quippe perceptio quindennii unice non dependet à voce in Capitulo, sed ab ipsa Capitularitate, cum bene illud percipere possit, quantumvis ob privationem vocis, non interveniat in Capitulo, nec desinit esse de Capitulo, ita, ut non valeat quidem taliter privatus, seu suspensus exercere jus eligendi, similesque actus Capitulares omninò dependentes à voce

in Capitulo *cap. nos in hominem 9. qu. 1. cap. cum inter 16. §. Fin. cap. per inquisitionem 26. cap. quisquis 43. de elect. cap. cum dilectus 8 versiculo quia verò de consuetud. cap. quia 5. de concess. Præbend. cap. 1. de postulat. Prælat. cap. cum bona 8. de etat. & qualitat. cap. Apostolica 9. de exception. cap. constitutis 46. de appellation. cap. postulantis 7. cap. fin. de Cleric. excom. Labor. de elect. cap. 15. nu. 61. cum seqq.* sed bene exercere potest alios actus extracapitulares, vel ad summum quasi Capitulares, inter quos sanè enumerandus iste percipiendi quindennium, dum nec alii Concanonici habentes vocem in Capitulo illa indigent, nec illa utuntur ad perceptionem quindennii, quod à manu mortua indubitanter præstari solet citrà aliquem consensum Capitularum proficà alienatione Emphyteutis, quæ alienari fingitur singulis quindecim annis; quidquid forsitan dicendum esset de rigore Juris, si ageretur de participatione laudemii, quod ad differentiam quindennii, ut etiam ex ipsius laudemii denominatione deprehenditur, præstatur pro expressio consensu Domini directi ad approbandum, & quasi laudandum veram alienationem per Emphyteutam factam in aliam personam, quantumvis tam laudemium, quam quindennium solvatur in recognitionem directi domini ad text. in l. fin. C. de jure Emphyt. Pistor de laudem. n. 1. Burgius eod. tract. par. 1. inspect. 1. n. 7. & 21. à Ponte cod. tract. q. 1. n. 27. & seqq. Solfon. cod. tract. qu. 1. princip. n. 2. cum seqq. Niger cod. tract. tom. 1. qu. 2. n. 47. cum seqq. Caldas Pereyra de Castro de jure Emphyt. lib. 1. qu. 13. num. 9. & lib. 4. cap. 16. n. 1. cum seqq. Amic. eod. tract. q. 57. n. 1. & qu. 99. n. 6. Fulgin. eod. tract. tit. de laudem. qu. 1. n. 1. cum seqq. adeoque de rigore videretur hoc casu Concanonicum privatum voce, non posse laudemium percipere, cum non possit consensum pro parte sua capitulariter præstare, quod tamen ego de æquitate non putarem amplectendum, sed supplendum esse consensum per alios Concanonicos habentes vocem in Capitulo.

Præterea Capitulum præstat consensum, & ille, qui est membrum Capituli, debet participare de eo emolumento, cum suspensus sit voce, non emolumentis, quæ quidem emolumenta quindennialia non dependent absolutè, & præcisè à vocalitate, sed bene à sola Capitularitate, quæ stare potest etiam sine vocalitate, nec de essentia una est conjuncta alteri, exemplo Regularis suspensi à divinis, qui tamen adhuc eligere potest ratione regularitatis, cum electio non dependeat ab Ordine, sed à regularitate, *Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 61.* ubi refert resolutionem sacræ Congregationis Concilii.

Proinde, redeundo ad rem nostram, æquum est, ut privatus exercitio actuum Capitularium, non censeatur privatus exercitio aliorum actuum extracapitularium, vel quasi Capitularium, ex eo quod privatio tanquam odiosa, & pœnalis, veniat potius restringenda, quam amplianda, *cap. odia 15. cap. in penis 49. de regul. Jur. in 6. l. factum 155. §. In pœnalibus 2. ff. eod. Mascard. de general. Statut. interpret. conc. 4. n. 36.*

Comprobatur veritas resolutionis, eo namque pacto, quo Canonicus in Sacris non con-

suetus, quamvis ad formam S. Concilii Tridentini sess. 22. de Reform. cap. 4. careat voce in Capitulo, attamen, in nihilum obstante carentia vocis Capitularis, percipere potest quindennium adinstar aliorum Concanonicorum habentium vocem in Capitulo, cum etiam talis Canonicus sit de Capitulo, eodemque modo, quo Canonicus absens à Capitulo, nihilominus de quindennio participat, iste enim nec etiam per absentiam à Capitulo desinit esse de Capitulo, veluti in hoc animadvertendo, quod perceptio quindennii non penitus dependeat à vocalitate tali, tanquam rigoroso modo, ut quindennium percipi nequeat sine voce in Capitulo; luculenter docemus in *Cap. LXXXIX.* ità in nostra hypothese Canonicus privatus voce in Capitulo, adhuc participare debet de quindennio.

Nec obstat, quod Canonicus non constitutus in sacris non privatur voce in Capitulo per modum pœnæ, dum in omittendo susceptionem sacrorum Ordinum, nullum committit delictum, & pœna propriè non dicitur, nisi quæ imponitur propter culpam *Barbosa axiom. 181. n. 2.* sed privatur voce per modum carentiæ præmii, & fructus Canonice, qualis est ipsa vox in Capitulo, ut, carendo adeò exoptato fructu, alliciat, & invitetur ad suscipiendum Sacros Ordines, ideoque cum tali Canonico, qui in nihilo peccavit, mitius agendo, non mirum, quod, non obstante privatione vocis, possit attamen participare de quindennio, quasi quod in sibi favorabilibus sit de Capitulo, quamvis non habeat vocem in Capitulo, inque pœnis benignior facienda est interpretatio *cap. in penis 49. de regul. Jur. in 6. cap. ex literis 11. de Constitution. l. interpretatione 42. ff. de pæn.* Canonicus autem in casu nostro privatus voce in Capitulo ob delictum, sicque in pœnam delicti punitus, non videtur participare debere de quindennio, nè aliàs ex proprio delicto per indirectum commodum reportet *cap. fin. de judic.* quia immò privatio vocis incurta à Canonico in sacris non constituto si non est pœna, est quasi pœna, cum omissio Sacrorum Ordinum in persona Ecclesiastica si non est delictum, est quasi delictum, & consideratur etiam pœna tanquam medicina præservativa à futuro malo, vel quasi malo ex non ascensu ad Sacros Ordines, seu promotiva in aliquod bonum, quale est ipsa promotio ad Ordines Sacros, *Villagut de extens. leg. tit. de extens. leg. pœnal. inflict. à Jur. Heretic. ad cor. fil. Catholic.*

Omissio, quod habere vocem in Capitulo non facit Canonicum, cum de consuetudine etiam simplices Presbyteri, quales sunt Cappellani, Mansionarii, seu Assisi, Beneficiati, & Portionarii habere possint vocem in Capitulo, non indè tamen sint, nec dici possint Canonici, *Card. de Luca de Canonic. disc. 19. n. 7. & disc. 20. nu. 7. cum seqq.*

Superest difficultas, quid dicendum, si Canonicus non solum sit privatus voce in Capitulo, sed etiam loco in Capitulo, an in hoc quoque casu, non obstante tali privatione, adhuc participare valeat de quindenniis, & crederem, respondendum esse negativè, quia aliud est privari voce in Capitulo, & aliud privari loco in Capitulo, dum sola privatio vocis in Capitulo

non inducit privationem loci in Capitulo, beneque stare potest, ut quis non habeat vocem in Capitulo, & tamen habeat locum in Capitulo, sicque sit de Capitulo ratione loci, quem habet
 12 in Capitulo, privatus autem loco in Capitulo definit esse de Capitulo, sicque participare nequit de emolumentis Capitularibus, qualia sunt quindennia, juxta distinctionem allatam per Card. Zabarell. in Clement. 1. n. 18. de Regular. & per Ancharan. ibid. n. 5.

ARGUMENTUM.

Canonicus condemnatus de crimine capitali, ex quo quis non privatur ipso Jure Beneficio, ad trirenes, seu ad perpetuos carceres, sententia condemnatoria nondum demandata executioni, participare debet unâ cum reliquis Canonicis pro æquali rata de quindennio, interim medio tempore antè exequutam sententiam maturato, debitoque Capitulo ex Emphyteusi manui mortuæ per Capitulum concessa.

SUMMARIUM.

- 1 In Urbe rei non solent perpetuo carcere puniri.
- 2 Urbanus VIII. extrui jussit Ergastulum pro Clericis ad trirenes, aut perpetuos carceres condemnatis.
- 3 Pœna triremium, aut perpetui carceris, potius est injunctio pœnitentiæ, quàm pœna impositio.
- 4 Quindennia enumerantur inter fructus Præbendæ.
- 5 Condemnatus ad trirenes non fit servus pœnæ.
- 6 Religiosus condemnatus ad trirenes, postea aggraviatus, & rediens ad Religionem, non amittit antianitatem.
- 7 In Causis civilibus non est licita appellatio.
- 8 In Causis criminalibus non conceditur appellatio suspensiva.
- 9 In odiosis faciendâ est stricta interpretatio.
- 10 Condemnatus de crimine, efficitur infamis.
- 11 Infamis ipso Jure remanet privatus Dignitate.
- 12 Infamis evadit irregularis.
- 13 Talis irregularitas incurritur dumtaxat ad effectum suscipiendi Ordines.
- 14 Infamiæ pœna non contrahitur, nisi in casibus à Jure expressis.
- 15 Layci in Choro psallere possunt.
- 16 Irregularis habet vocem in Capitulo.
- 17 Damnatus ad trirenes non efficitur irregularis.
- 18 Contraria opinio etiam est probabilis.
- 19 Jam transmissus ad trirenes efficitur irregularis.
- 20 Condemnatus ad trirenes, non remanet privatus Beneficiis.
- 21 Per solum delictum incurritur infamia.
- 22 Infamia arcet ab obtinendo Beneficio, & deicit ab obtento.
- 23 Infamis provideri nequit de Beneficio.
- 24 Provisus effectus infamis, à Beneficio removetur.
- 25 Antè sententiam privatoriam delinquens retinet Beneficium, illudque medio tempore resignare potest.
- 26 Condemnatus ad remigandum æquiparatur condemnato ad metallum.
- 27 Condemnatus in metallum efficitur servus pœnæ.
- 28 Condemnatus in metallum est infamis.
- 29 Talis habetur pro mortuo.

- 30 Beneficium datur propter officium.
- 31 Bannitus non dicitur infamis, nec deportatus.
- 32 Tales condemnati nec in omnibus actibus sunt infames.
- 33 Damnatus ad remigandum, hodiè non æquiparatur amplius damnato in metallum, nec fit servus pœnæ.
- 34 Condemnatus ad perpetuum carcerem remanet privatus Beneficio.
- 35 Canonicus taliter condemnatus, non potest amplius deservire.
- 36 Canonicus taliter condemnatus, non remanet ipso Jure privatus.

CAPITULUM CXXVIII.

Præsens articulus quoad perpetuos carceres rarò practicable est in Urbe, in qua non solent rei perpetuo carcere plecti, nè scilicet nimis restringatur habitatio pro aliis carceratis tam civilibus, quàm criminalibus, & nè diminuantur aliorum pauperum carceratorum elemosynæ, Scanaroll. de visitat. carcerat. lib. 1. c. 2. nu. 30. D. Advocat. Dominic. Ursaya Institut. crimin. lib. 4. tit. 3. nu. 15. cum seqq. Prout etiam rarissima debet esse pœna remigationis Ecclesiasticorum, ita, ut Judices Ecclesiastici debeant esse valdè circumspecti, antequàm Ecclesiasticum ad remigandum damnent, cum hoc sine magno Populi scandalo, ac habitus dedecore contingere nequeat; Undè Urbanus VIII. ut decori Clericalis Ordinis confuleret, providè extrui jussit Ergastulum, seu carcerem propè Vaticanum, minus enim indecorum est, Clericum perpetuo carceri mancipari, quàm ad remigandum etiam ad tempus damnari, Amayden. de styl. Datar. lib. 1. cap. 16. s. 6. n. 8. cum seqq. Adeò autem grave quandoque dari potest delictum in Canonico, ut iste condemnatur ad trirenes, vel perpetuos carceres, proindeque præbeatur occasio disceptandi, utrùm, itante tali condemnatione medio tempore maturato quindennio, condemnatus possit de illo participare, an verò condemnati portio accrescat Capitulo, cæterisque Canonicis, & pro responsione firmatur, quòd Canonicus condemnatus de crimine capitali, ex quo quis non privatur ipso Jure Beneficio, ad trirenes, seu ad perpetuos carceres, sententia condemnatoria nondum demandata executioni, participare debet unâ cum reliquis Canonicis pro æquali rata de quindennio interim medio tempore antè exequutam sententiam maturato, debitoque Capitulo ex Emphyteusi manui mortuæ per Capitulum concessa, cum per solam condemnationem non censeatur privatus Canonice, proindeque adhuc remaneat Capitularis, ut per prius, nec pœna triremium, aut perpetui carceris est determinata à Jure pro certo crimine inducente eandem privationem, sed imponitur à Judice pro qualitate, & circumstantiis facti, ac personarum, & consequenter non potest operari eundem effectum privationis, immò dicitur potius pœnitentiæ injunctio, quàm judicariæ pœnæ impositio, ad tradita per tradita per Lotter. de re benefic. lib. 3. qu. 33. n. 53. cum seqq. juncto n. 64. cum seqq. Raynald. obs. crimin. tom. 1. cap. 8. s. 1. nu. 44. cum seqq. & tom. 4. ad cap. 8. supplet. 2. num. 17. & seqq. D. Advocat.

Vrsaya Institution. crimin. lib. 4. tit. 5. n. 98. Rota dec. 5. nu. 1. de sentent. & re judicat. in antiquior.
 4 quindennia autem enumerantur inter fructus Præbendæ juxta magistrale *dec. 19. num. 1. post Remocamp. de Coadjutor. repetit post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII.* Præterquamquod tamen damnatus nullatenus sit servus pœnæ, *Conciol. resol. crim. verbo damnatus ad remigandum resol. 2. per tot. Farinac. in prax. crimin. qu. 102. n. 159. D. Advocatus Dominicus Vrsaya Institution. crimin. lib. 4. tit. 5. num. 140.*
 6 Indè est, quòd Religiosus condemnatus ad triremes, aggregatus postea, & rediens ad Religionem, non amittit antianitatem, seu primogenituram, *Nozar. summ. Bullar. comment. 112. num. 15. D. Advocat. Vrsaya Instit. crimin. lib. 1. tit. 8. num. 55.*

Quæ omnia evidentiùs comprobantur, quia condemnato ad remigandum, sive ad perpetuum carcerem pendente appellatione à condemnatione, si maturatum fuerit quindennium, eo tempore suspenditur effectus sententiæ condemnationis, loquendo in puris terminis Juris communis, quo casu nihil est innovandum, adinstar Causarum civilium, in quibus appellari licet, nisi expressè à Jure prohibitum reperiatur ad *text. in cap. super eo 10. il. 1. de appellation. cap. non solum 7. eod. in 6. Scaccia de appellat. qu. 17. limit. 18. n. 1. & de judic. lib. 1. cap. 97. n. 62. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 18. n. 56. cum seqq. Card. de Luca de judic. disc. 36. n. 45. in fine, & disc. 37. n. 46.* quidquid sit de contraria consuetudine in pluribus mundi Partibus, ut in Germania, Hispania, & Belgio, ac in toto Statu Ecclesiastico propter *Constitutiones Pii IV. la 52. & S. Pii V. la 22. in Bullar. nov. Roman. t. 2.*
 8 ubi à Sententia in Causis criminalibus, in quibus agitur de pœnis corporis afflictivis, quales sunt remigationis, seu perpetui carceris, ac similes, non conceditur appellatio suspensiva, *Bicchi in prax. crimin. qu. 150. n. 16. Card. de Luca in Relat. Cur. disc. 36. nu. 13.* ubi ita practicari in Tribunali Gubernatoris Urbis, *de Angel. de confession. lib. 3. qu. 24. per tot. Scanarol. de visitat. carcerat. lib. 1. cap. 40. n. 40.*

Verumtamen superest difficultas, quid, si talis condemnatus non appellasset, vel si appellasset, appellationem non prosequeretur, sed illam defereret, se ponendo in tuto, puta in Ecclesia, ubi est Canonicus, vel in alia, ita, ut sententia demandari non possit executioni, ac interim incideret quindennium, an adhuc erit locus participationi quindennii, & crederem adhuc esse locum favore talis condemnati, cum revera quindennium incidit antè executionem sententiæ, sicque tempore habili, antequàm Canonicus sit in triremibus, seu in carcere, & in odiosis facienda est stricta interpretatio, & semper benigna pars amplectenda, *Barbosa axiom. 166. n. 1.* Præterquamquod adest regula, quod semper pro reo judicandum est *cap. cum sunt partium 11. de regul. Jur. in 6. l. favorabiliores 125. ff. eod. præsertim dum commorans in Ecclesia, potest ei deservire, quando nulla censura innodatus est,*

10 Non obstat, quòd, cum condemnatus de crimine efficiatur infamis *l. Athletas 4. §. Fin. ff. de his, qui not. infam.* sicuti autem infamis ipso Ju-

re remanet privatus Dignitate *l. infamia 8. C. de Decurion. lib. 10.* ita remanebit quoque privatus Beneficio, seu Canonicatu; immò infamis evadit irregularis *cap. 1. distinet. 26. cap. accedens 23. de accusation. cap. accusatum 4. de simon. Borgas. de irregularit. par. 6. tit. de sortileg. n. 7. Gibalin. eod. tract. cap. 5. qu. 4. per tot.* quia falsum est per solam infamiam præsertim facti incurri propriè, strictèque irregularitatem, nec id esse in Jure expressum, sed ad summum latè tantum, & secundum quid, ac saltem ad effectum suscipiendi Ordines, non autem ad alios effectus; in Jure non expressos *Garzias de Benefic. par. 7. c. 8. n. 64. cum seqq.* Quibus accedit, quòd nunquam legitur, condemnatum ad remigandum fieri intamentum ex eo, quòd pœna infamiæ non contrahitur, nisi in casibus à Jure expressis *Diana resol. moral. par. 4. tract. 2. resol. 83. antè med. versiculo sed nunquam legitur.* Sed quando etiam fieret irregularis, adhuc regulariter irregularis non remaneret indè incapax ipso Jure ad retinendum Canonicatum jam obteutum, sed indiget Sententia privatoria, cum antè illius prolationem benè potest Canonicus Canonicatu deservire, interessendo, & canendo in Choro ex eo, quòd irregularis eas functiones obire potest, quas layci licitè obire possunt, qui psallere in Choro possunt, *Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 14. n. 6. & dub. 15. n. 3. Garzias de Benefic. par. 7. cap. 13. n. 90. & par. 11. cap. 10. n. 47. 50. & seq. Moneta de distribution. quotid. par. 2. q. 17. concl. 4. nu. 36. Gibalin. de irregularit. cap. 2. qu. 3. par. 3. proposit. nu. 7. Tondut. resol. benef. par. 1. cap. 90. nu. 21. Gabriel. à S. Vincent. de censur. disput. 9. qu. 2. §. 3. nu. 19. cum seqq. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 1. par. 4. cap. 56. n. 14. cum seq. Riccius dec. Cur. Archiepisc. Neapolit. 119. nu. 1. cum seqq. par. 1. ubi n. 3. in fine refert, ita se respondisse Provinciali cujusdam Religionis prætendenti excludere à suffragando in Capitulo Monachum ad triremes condemnatum. Eo modo, quo irregularis habet vocem in Capitulo, cum illa competat ratione Jurisdictionis, & fructus, non ratione Ordinis, quantumvis supponat Ordinem, tamquam conditionem quandam, & quamvis soli ordinati in sacris habeant jus suffragii *Gibalin. de irregularit. cap. 2. par. 4. proposit. confectar. 6. n. 17.**

Omissio, quòd damnatus ad triremes non efficitur irregularis, *Dian. resol. moral. par. 4. tract. 2. resol. 83.* quanvis *ibidem in fine versiculo non designam tamen,* asserat etiam contrariam opinionem pro irregularitate esse probabilem; quidquid aliter dicendum sit de jam transmissio ad triremes, *Gabriel. à S. Vincent. de censur. disput. 10. qu. 8. §. 3. n. 218.* qui verè est infamis, *Pastor de Benefic. lib. 3. cap. 31. n. 2. & tit. 46. n. 2. in med. versiculo at si damnetur ad triremes:* & quomodocumque res se habeat, condemnatus ad triremes etiam in perpetuum pro crimine, ut supponimus, pro quo non incurritur pœna privationis ipso Jure per solam condemnationem ad triremes, non remanet privatus Beneficiis, perque consequens illius fructibus, inter quos enumerantur quindennia, nisi in condemnatione adjecta legatur pœna privationis Beneficii, *Tondut. resol. canon. & benef. par. 2. cap. 5. §. 2. n. 8. Salzed. ad Diaz præct. crimin. canon. cap. 140. in addit. ult.*

ult. sup. liter. D. versiculo & utrùm lata sententia verbo & in perpetuum carcerem damnati, Ricc. decis. Cur. Archiepiscop. Neapolitan. 95. n. 1. seu unic. par. 2.

21 Minus obstat, quòd, cum per solum delictum incurratur infamia cap. infames 6. qu. 1. fati indè colligitur mens Juris, nè superior Ecclesiasticus pariatur infamem Beneficio Ecclesiastico potiri, ut ab eo, quem præveniens infamia ar-
 22 cet ab obtinendo, superveniens eundem ab obtento deiiciat l. Judices 12. C. de Dignitat. lib. 12.
 23 & quemadmodum prohibetur infamis provideri cap. infamibus 87. de regul. Jur. in 6. ità provisus, effectus infamis, à Beneficio removeatur, Joan. Andr. in dic. cap. infamibus sub. n. 1. versiculo & dicit, quia hæc omnia procedunt, si feratur sententia, per quam fiat hujusmodi remotio, cum interim antè sententiam privatoriam ipsa pœna non applicetur, licetèque Beneficium retinet delinquens, adeòque ut illud resignare possit medio tempore, Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 33. n. 64.

24 Longè minus relevat, quòd condemnatus ad remigandum æquiparatur condemnato ad metallum cap. qualiter 24. il. 2. de accusation. damnatus verò in metallum efficitur servus pœnæ l. in metallum 4. ff. de bonis proscriptorum, l. ex facto 17. §. Siquis rogatus 6. il. 2. ff. ad Senatusconsult. Trebell. l. sunt quidem 17. ff. de pœn. etque
 25 infamis l. 1. ff. de hæred. instit. & servus non potest Beneficium obtinere, cum pro nihilo habeatur l. quod attinet 32. ff. de regul. Jur. immò habetur pro mortuo l. servitutem 109. ff. cod. undè sequitur, omne jus amittere in Beneficio, tacitèque per consequens eo privatum censi ex eo,
 26 quòd Beneficium datur propter officium cap. fin. de Rescript. in 6. quia immò condemnatus ad triremes etiam æquiparatur bannito, qui non
 27 dicitur infamis, vel æquiparatur deportato, qui nullam pariter contrahit indè infamiam, Riccius dec. Cur. Archiep. Neapolit. 119. n. 2. in fine, & n. 3. par. 1. & quia nec in omnibus actibus tales condemnati fiunt infames Ricc. cit. dec. n. 3. in fine versiculo non obstat supradictos, juncto versiculo non obstat secundo, vel quia damnatus ad remigandum, hodiè non æquiparatur amplius damnato in metallum, neque fit amplius servus pœnæ per text. in Auth. sed hodiè C. de donation. int. vir. & ux. Conciol. resol. crimin. verbo damnatus ad remigandum resol. 2. n. 2. & verbo appellatio num. 4.

28 Eiusdem fermè irrelevantix est ponderatio circa condemnatum ad perpetuum carcerem,
 29 quòd talis indè videatur privatus Beneficio ipso Jure ad tradita per Innocent. in cap. inter dilectos 11. in prima glosa de excessib. Prælat. Compostell. in cap. sicut 8. verbo si confirmatio eod. maxime loquendo de Canonico, cum debeat perpetuò esse absens à suo Canoniatu, nec possit amplius deservire ob sublatam spem evitandi pœnam l. interdidit 59. ff. de condit. & demonstr. sicque videtur privatus Canoniatu ex eo, quod est adstrictus alibi ad residentiam, adinstar assequentis aliquod Beneficium personalem residentiam requirens, ipso Jure remanet privatus primo residentiam quoque requirente ob incompatibilitatem, quia his omnibus ratiociniis non attentis, contrarium fuit resolutum, non rema-

30 nere nempe ipso Jure privatum ad tradita per Rotam dec. 5. n. 4. in fine, ac per tot. de sentent. & re judicat. in antiquior. & semper requiritur sententia privatoria, quoties delictum ipsum non habet annexam pœnam privationis ipso Jure.

ARGUMENTUM.

Canonicus, quantumvis ordinatus in sacris, perque consequens vocalis, liberè postea renuncians suæ voci activæ, nec curans ingredi Capitulum ad suffragium inibi ferendum, adhuc, non obstante renunciatione vocis, nihilominus tenetur contribuere ad quindennium de Emphyteusi per Capitulum tanquam manum mortuam possessa.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus non ordinatus in sacris tenetur contribuere ad quindennium.
- 2 Nemo potest ex malitia sua commodum reportare.
- 3 Canonicus renuncians voci adhuc participat de quindennio.
- 4 Renuncians universitati, adhuc tenetur ad onera,
- 5 Canonicus non ordinatus in sacris non habet vocem.
- 6 Idem bene participare potest de quindennio.
- 7 Idem tenetur contribuere pro quindennio.

CAPITULUM CXXIX.

HOC Cap. inferendum erat inferiùs post Cap. CXXXIX. sed per errorem fuit hic collocatum. Dicimus igitur in dicto Cap. CXXXIX. Canonicum non ordinatum in sacris, perque consequens non vocalem, adhuc teneri contribuere ad quindennium, in præsentì videndum, quòd viceversa Canonicus ordinatus in sacris, perque consequens vocalis, renunciando voci, attamen teneatur ad contributum pro quindennio, resolvendo, quòd Canonicus, quantumvis ordinatus in sacris, perque consequens vocalis, liberè postea renuncians suæ voci activæ, nec curans ingredi Capitulum ad suffragium inibi ferendum, adhuc non obstante renunciatione vocis, nihilominus tenetur contribuere ad quindennium de Emphyteusi per Capitulum tanquam manum mortuam possessa, quippe per solam renunciationem vocis quis non desinit esse de Capitulo, quantumvis in eo spontè voce careat, prout nec desinit esse Canonicus, ob quam qualitatem Canonicalem in renunciante remanentem etiam post sequentem renunciationem tenetur contribuere adinstar aliorum Concanonicorum non renunciantium voci, nec potest sua renunciatione præjudicare juri tertii, gravando sub captioso prætextu renunciationis reliquos Canonicos non renunciantes, nemo enim potest ex malitia sua commodum reportare cap. intelleximus 7. de judic.

Eoque modo, quo Canonicus renuncians suæ voci, adhuc tanquam persistens Capitularis, sive adhuc esse continuans de Capitulo, adinstar cæterorum Canonicorum, seu Capitularium non renunciantium, in nihilum obstante sua renunciatione participat de quindennio debito Capitulo Domino directo pro Emphyteusi concessa

cessa manu mortuæ ex per nos traditis in *Cap. CIII.* etiam è contrâ renunciâns voci tenetur contribuere ad quinquennium de emphyteuti possessa per Capitulum uti manum mortuam, nè alias contrâ temeritatem iustitiæ solummodò ille commodum sentiat, & alii Canonici incommodum, & quia renunciâns universitati, nihilominus tenetur onera subire, nè sit in facultate cuiusque autoritate propria se ab onere publico eximere *Cobell. in Bull. bon. Regini. passim*, immò cogi potest subire onera.

- Comprobari insuper potest nostrum assumptum exemplo Canonici non ordinati in Sacris, qui, etiam si non habeat vocem in Capitulo iuxta Decretum Conciliare *sess. 22. de Reformat. cap. 4. in princip.* attamen bene participare potest de quinquennio unâ cum aliis Concanonicis ordinatis in Sacris, ut resolvit *Congregatio Particularis à Sanctiss. D.N. Clemente Papa XI. gloriose, quia repugnanter Sedente, Deputata in sententia lata de anno 1705. §. 40. registrat. post Tract. inter Doctores litera GG.* de quo lato calamo agimus in *Cap. XCIV.* & vice versa idem quoque tenetur contribuere pro quinquennio ex congestis in *Cap. CXXXIX.* itâ Canonici spontè renunciâns suæ voci contribuere quoque debet ad quinquennium, cum eadem ratio militet in non habente vocem, quâ in renunciante, quâ in non habente ex eo, quod renunciâns voci potest ad nutum deinde illam reassumere, non habens autem vocem ob defectum Sacrorum Ordinum, eam acquirere nequit, nisi post ascensum ad Sacros Ordines.

ARGUMENTUM.

Novi Canonici, qui primo, vel secundo anno nihil penitus lucrantur de massa grossa, immò (quod plus est) nec de distributionibus quotidianis, licet interim toto tempore inserviant Choro, & intersint Capitulo adinstar Canonicorum antiquorum, sed omnes fructus cedunt pro dicto tempore Canonicis antiquioribus, inter quos dividuntur, vel Mensæ Episcopali, aut Fabricæ Ecclesiæ, seu alteri Loco Pio, aut reservantur post mortem, vigore consuetudinis, sive Statuti Ecclesiæ, in qua receptum non fuit Decretum *S. Concilii Tridentini sess. 24. de Reformat. cap. 14. nec Constitutio in ordine la 104. S. Pii V. in Bullar. nov. Rom. tom. 2.* ubi rejicitur simile Statutum, vel consuetudo saltem in ea parte, in qua integri fructus à recentibus Canonicis non percepti reservantur antiquioribus, si intrâ præfatum annum, vel biennium maturetur quinquennium de bonis emphyteuticis per Capitulum manu mortuæ, adhuc de illo participare debent, non obstante Statuto, vel consuetudine, sive etiam Indulto Apostolico de non lucrandis fructibus, & distributionibus intrâ dictum tempus.

SUMMARIUM.

- 1 Ex Indulto Apostolico fructus primi, vel secundi anni Canonicatum sedere possunt antiquioribus, Mensæ Episcopali, Fabricæ, aut alteri Loco Pio.
- 2 Fructus non sunt de essentia ad qualitatem Canonicalem.
- 3 In odiosis non venit Metropolitana, nomine Cathedralis.
- 4 Statutum odiosum strictim interpretandum.

5 Odia restringenda, & favores ampliandi.

6 Canonici primi, & secundi anni reputantur pro non Canonicis.

7 Post annum, aut biennium non est adeo contingibilis obitus Canonicorum.

CAPITULUM CXXX.

ATrento, quòd præsertim in Ecclesiis Hispaniarum, & Germaniæ ex Indulto Apostolico usus invaluit, ut fructus primi, vel secundi anni Præbendarum, immò etiam distributiones quotidianæ non acquirantur novis Canonicis interim inservientibus, sed cedant beneficio antiquiorum, vel Mensæ Episcopalis, aut Fabricæ, sive alterius Pii Loci, aut reserventur post mortem *Rot. dec. 6. post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric.* facile excitari potest dubium, an tali casu amittant quoque recentes Canonici eorum ratas quinquenniales, sed negativè resolvendo, firmatur in præsentem, quòd novi Canonici, qui primo, vel secundo anno nihil penitus lucrantur de massa grossa, immò (quod plus est) nec de distributionibus quotidianis, licet interim toto tempore inserviant Choro, & intersint Capitulo, adinstar Canonicorum antiquorum, sed omnes fructus cedunt pro dicto tempore Canonicis antiquioribus, inter quos dividuntur, vel Mensæ Episcopali, aut Fabricæ Ecclesiæ, seu alteri Loco Pio, aut reservantur post mortem, vigore consuetudinis, sive Statuti Ecclesiæ, in qua receptum non fuit Decretum *S. Concilii Tridentini sess. 24. de Reform. cap. 14. nec Constitutio in ordine la 104. S. Pii V. in Bullar. nov. Rom. tom. 2.* ubi rejicitur simile Statutum, vel consuetudo, saltem in ea parte, in qua integri fructus à recentibus Canonicis non percepti reservantur antiquioribus, si intrâ præfatum annum, vel biennium, maturetur quinquennium de bonis emphyteuticis per Capitulum manu mortuæ, adhuc de illo participare debent, non obstante Statuto, vel consuetudine, sive etiam Indulto Apostolico de non lucrandis fructibus, & distributionibus intrâ dictum tempus, sola namque collatio juris spiritualis, non autem Præbenda facit Canonicum, & Capitularem, licet per accidens non habeat fructus, qui non sunt de essentia ad acquitendam qualitatem Canonicalem, *Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 1. nu. 3.* Non omnino, quòd amissio fructuum Canonicalem, & Choralium, non obstante residentia primi, vel secundi anni, uti odiosa, ac à Jure exorbitans, non extenditur ad fructus merè Capitulares, nullamque dependentiam à Choro habentes, quales sanè sunt isti quinquenniorum, unde fit, quòd quando agitur de materia odiosa, & tertio præjudiciali, vel stricta, appellatione Ecclesiæ Cathedralis non venit Ecclesia Metropolitana, *Tondut. resol. Canonic. par. 2. cap. 2. §. 1. n. 8. cum seq. & Statutum odiosum strictim venit interpretandum ad text. in l. Statius 48. §. Cornelio 1. ff. de Jure fisci l. ex ea parte 121. §. In Insulam 2. ff. de verb. oblig. Mascard. de general. Statut. interpret. conc. 3. nu. 53. & conc. 4. n. 123. Villagut de extens. leg. tit. de extens. Statutar. Jur. qu. univ. nu. 46. in princip.* quibus adtipulatur vulgata regula, quòd odia sint restringenda, favores verò ampliandi *cap. odia 15. de regul. Jur. in 6.*

In nihilum turbante, quod tales Canonici in primo, & secundo anno fictione Juris reputantur pro non Canonici, *Fragos. de regimine Reipubl. Christian. tom. 2. par. 2. lib. 10. disp. 22. §. 5. n. 16. in fine versiculo eo quia perinde est*, quia hæc fictio, præsertim in exorbitantibus, & odiosis operari quidem debet quod ad unum tantum effectum, circa nempe emolumenta Choralia, non verò quod ad alium effectum circa emolumenta Capitularia, qualia sunt quindennia, ut mediante hac interpretatione quominus fieri potest, tertius lædatur, qui satis læsus remanet in amissione aliorum fructuum Choralium absque aliqua culpa, dum interim inservit Ecclesiæ.

Minus obstat, quod, sicuti amissio fructuum Choralium quodammodo compensatur per illorum perceptionem tempore habili, quando nempe recentes Canonici evadunt antiquiores, ita amissio fructuum quindennialium, quæ contingere potest pro una tantum vice, quodammodo etiam compensatur per indubitatum illorum perceptionem in sequenti quindennio, quando indubitant ex novis fiunt antiqui, etenim intra tam longum temporis intervallum, quod consideratur in meta quindecim annorum, facilius dari potest casus, quod interim antè perceptionem secundi quindennii decedant, aut alias desinant esse Canonici, quidquid forsitan sit quoad amissionem fructuum Choralium, cum potest annum, vel biennium non sit adeo frequenter contingibilis obitus, & mutatio Canonico-
rum, prout contingibilis est post notabilem lapsum primi quindennii, *Garzias de Beneficiis par. 3. capitulo 1. nu. 68. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Canonici excommunicati, aut suspensi, sive interdicti non participat de quindenniis debitis suo Capitulo à manu mortua emphyteuta, si Capitulum illa exegerit tempore, quo adhuc Canonici reperiebatur excommunicati, suspensi, aut interdicti.

SUMMARIUM.

- 1 Canonici excommunicati, suspensi, aut interdicti, remanet privatus fructibus ipso Jure.
- 2 Talis Canonici privatur etiam aliis redditibus ob Ecclesiæ Emphyteusim præstari solitis.
- 3 Quindennia enumerantur inter fructus Præbendæ.
- 4 Canonici excommunicati, non est Capitularis.
- 5 Nemo debet reportare præmiū ex propria malitia.
- 6 Canonici excommunicati potest optare, quando optio nullam requirit tituli collationem.
- 7 Optio enumeratur inter fructus Beneficii.
- 8 Excommunicatus est incapax tantum spiritualium.
- 9 Canonici, quantumvis excommunicati potest declarare suam voluntatem optandi.
- 10 Canonici excommunicati possunt in possessionem Beneficii recipere aliquem.
- 11 Portio vacans ob inhabilitatem unius Canonici accrescit aliis Canonici habitibus.
- 12 Optio consistit in mera, ac simplici voluntatis declaratione.
- 13 Optio non dependet à facto, & consensu Capituli.
- 14 Excommunicatus est capax eorum, quæ sunt facti.

- 15 Præbenda, quæ optatur, habetur loco primæ.
- 16 Receptio in possessionem Beneficii est quid facti.
- 17 Excommunicatus æquiparatur deportato.
- 18 Excommunicatus est incapax optionis, in qua intervenit collatio.
- 19 Jus optandi, in potentia proxima, in se est capitulare.
- 20 Optio, seu jus optandi competit Canonici tamquam singulis, seu tamquam singularibus personis de Capitulo.
- 21 Excommunicatus recuperare potest quindennium in casu, quo excommunicatio declarata fuerit nulla, aut injusta.
- 22 Minor capituli diminutio dicitur respectu majoris.
- 23 Canonici vocandus est ad Capitulum, non obstante excommunicatione minori.

CAPITULUM CXXXI.

Facile oriri potest controversia inter Canonici excommunicatum, & Capitulum super præsentia per eundem participatione quindenniorum, & denegata per Capitulum ex capite passæ excommunicationis, quamobrem partes Capituli tuendo, resolvimus, quod Canonici excommunicati, aut suspensi, sive interdicti non participat de quindenniis debitis suo Capitulo à manu mortua emphyteuta, si Capitulum illa exegerit tempore, quo adhuc Canonici reperiebatur excommunicati, suspensi, aut interdicti, quippe tamquam
1
privatus ipso facto fructibus Canonici, etiam si in sententia excommunicationis expressum non sit *cap. Pastoralis 53. §. Verum 1. in fine de appellation. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 5. num. 24. cum seqq. & nu. 30. cum seqq. ubi nu. 27. in proximioribus terminis inquit privari etiam aliis redditibus, qui ob Ecclesiæ emphyteusim præstantur, qui sanè verificari nequeunt, nisi in cano-
2
nibus, & quindenniis, ut patet ad sensum, Ricciul. de jure person. extra grem. Eccles. lib. 4. cap. 14. nu. 13. Peregrin. traët. var. lib. 2. ad cap. 1. de judic. nu. 98. & de jure fisci lib. 3. tit. 1. n. 7. Chartar. dec. crimin. Mediolan. 34. nu. 10. Rota dec. 8. aliàs 136. n. 10. de sent. excomm. & dec. 5. aliàs 521. n. 1. de pæn. in antiqu. censetur per necessariam consequentiam etiam privatus quindenniis, quæ inter fructus Præbendæ enumerantur juxta magistrat-
3
lem dec. 19. post Remocamp. de Coadiutor. repetit. post Traët. in ordine la XIII. int. dec. S. Rot. Rom. Non obstat, quod, licet sit privatus fructibus Canonici, & tamquam talis censetur etiam privatus quindenniis, quæ sunt ex dictis species fructuum Canonici, attamen ex alia parte tamquam non privatus Canonici, sicque tamquam adhuc perseverans in Canonici, seu tamquam adhuc Canonici, perque consequens tamquam adhuc Capitularis, videretur posse, immò debere participare de quindenniis dependentibus à jure Canonici, quia, quantumvis remaneat Canonici, non tamen remanet Capitularis, dum non amplius habet locum, nec vocem activam, aut passivam in Capitulo ad text. in cap. postlastis 7. de Cleric. excommunic. cap. cum dilectus 32. cap. cum inter 16. cap. illa quotidiana 39. de elect. cap. fin. de etat. & qual. ordin. Pignat. consult. Canonici. tom. 1. consult. 290. n. 1. Barbosa de Canonici. & Dignitat. cap. 41. n. 3. Aliàs sequeretur
4
ab-*

absurdum, quòd super pretextu retentionis tituli Canonici esset ejusdem conditionis cum reliquis Canonicis non excommunicatis, & ex propria improbitate reportaret primum contra *cap. intelleximus 7. de judic.* & quia efficitur incapax emolumentorum Ecclesiæ, sicque tam emolumentorum Canoniciatus, quam emolumentorum Capituli.

Minus obstat, quòd sicuti potest optare Præbendam vacantem, modo optio nullam requirat novam Beneficii, & tituli collationem, sicque quando optatur sola temporalitas absque titulo, quidquid si Portionarius optaret Canoniciatum, vel Canoniciatus dignitatem ad *text. in cap. fin. de consuetud. in 6. Monet. de option. cap. 4. qu. 2. num. 20. Ricciull. de person. extr. grem. Eccles. lib. 4. cap. 11. nu. 4. cum seq. Rota coram Cassador. dec. 17. n. 5. in fin. de Præbend. dec. 5. aliàs 195. nu. 2. de concess. Præbend. in nov. dec. 8. aliàs 126. n. 6. de sentent. excommunication. in antiqu.* & tamen optio enumeratur inter fructus Beneficii, sicuti electio, & præsentatio *cap. consultationibus 19. de Furpatronat. Lator. de elect. cap. 15. num. 75. circa fin. versic. & inter fructus Beneficii, & cap. 17. nu. 13. in med. versic. & inter fructus Canonie, Vivian. in prax. Juris patronat. par. 2. lib. 5. cap. 2. n. 3. Barbat. de division. fruct. par. 1. cap. 16. num. 2.* ita potest participare de quindenniis, ad quorum acquisitionem nulla requiritur collatio, nullusque titulus, nec quindennia sunt spiritualia, nec spiritualitati annexa, quorum tantum incapax est excommunicatus tamquam separatus ab Ecclesia, seu positus extra Ecclesiam *Ricciull. de jure person. extr. grem. Eccl. lib. 4. cap. 1. nu. 2.* quia in optione bene potest antiquior Canonicus, quantumvis excommunicatus, ad terminos *cap. fin. de consuetud. in 6.* declarare voluntatem suam optandi differendo tamen provisionem, seu executionem optionis usque ad tempus obtentæ abolutionis, cum sit quid facti, *Sayr. de censur. lib. 2. cap. 6. n. 13. Ricciull. de jure person. extr. grem. Eccles. existent lib. 4. cap. 11. nu. 5. in fine versic. erit cauthela, Moneta de option. cap. 4. q. 2. n. 20. in fine versic. subdentes tamen.* eo modo, quo Canonici excommunicati possunt aliquem in possessionem Beneficii canonice obtenti recipere, cum talis receptio sit quid facti, nec aliquod jus tribuat de novo *cap. pro illorum 22. de Præbend. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 6. num. 12.* in quindennio autem percipiendo requiritur habitas percipituri de tempore exactiois quindennii, cum illud dividatur inter habiles tantum de eo tempore, & portio vacans ob inhabilitatem unius Canonici accrescit illicò aliis Canonicis habilibus ad instar fructuum, & distributionum inter præsenres tantum dividendarum ad *text. in cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. S. Concil. Tridentin. sess. 24. de Reform. cap. 12. versic. distributiones,* ac in specie excommunicati *Ricciull. de jure person. extr. grem. Eccles. existent lib. 4. cap. 15. n. 3.* ita, ut solutus quindennii non possit differri usque ad tempus abolutionis excommunicati, quòd non contingit in optione, quæ stare potest in suspensio usque ad obtentam abolutionem, in differenda insuper executione optionis agitur de præjudicio dumtaxat immediati Canonici antiquioris, sed in differenda solutione quindennii usque ad obtentam abolutionem agitur de præjudi-

cio totius Capituli, dum hoc modo illa portio vacans non accrescet cæteris Canonicis, sed reservaretur excommunicato in tempus suæ abolutionis, magis autem sensibile, magisque notabile evadit damnum, quòd irrogatur toti Capitulo, quam quòd irrogatur uni tantum Canonico, cumque optio sit declaratio voluntatis, quæ est actus naturalis, excommunicatio non potest tollere, quæ sunt de jure naturæ, prout defensio, & similia.

Omnia, quòd, cum optio consistat in simplici, ac mera voluntatis declaratione, *Monet. de option. cap. 4. q. 2. n. 29.* nec dependeat à facto, & contentu Capituli *Monet. mox citat. tract. cap. 4. qu. 5. concl. 6. n. 78. in fin. versic. vel non esse necessarium consensum Capituli,* non implicat, excommunicatum posse optare, qui potest ea, quæ sunt facti, non antea Juris, sive saltem ea, quæ sunt præparatoria Juris, quæ dependent solum à voluntate declaranda, nec per eam acquiritur jus in re, prout acquiritur per provisionem, licet ad rem tantum *cap. significasti 6. de eo, qui dux. in matrim. quam poll. per adulter. cap. pro illorum 21. de Præbend. cap. si verè 34. de sent. excommunic. cap. decernimus 8. eod. in 6. cap. fin. de concess. Præb. in 6.* & Præbenda, quæ optatur, loco primæ habetur argumento *l. si donata 36. ff. de donat. int. vir. & uxor. Rot. dec. 8. aliàs 116. nu. 6. de sent. excommunicat. in antiqu.* eo modo, quo Canonici excommunicati possunt aliquem in possessionem Beneficii canonice obtenti recipere, cum talis receptio sit quid facti, nec aliquod ius tribuat de novo *cap. pro illorum 22. de Præb. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 6. n. 12.* cumque excommunicatus æquiparetur deportato iuxta notata in *§. Minor 2 Institution. de capit. diminut. l. eius, qui 8. ff. de testam. deportatus verò possit eligere, & optare latissimè Nicol. Anton. de exil. lib. 2. cap. 11. pcr tot.* sequitur etiam excommunicatum posse optare. Alias si ageretur de optione, per quam acquiritur ius in re, & interveit collatio cum novo titulo, excommunicatus profectò talis optionis esset incapax *cap. referente 7. de Præb. Rota dec. 5. aliàs 195. n. 2. in fine versiculo sed potest responderi, de concess. Præbend. in nov.* qui adennii verò, illiusque perceptio non dependet à voluntate percipientis, sed à facto Capituli, mediante ipsius quindennii divisione faciendâ suo tempore per Capitulum inter omnes Canonicos capaces tantum perceptionis, ut patet ad sensum.

Præterea malè arguitur de optione ad quindennium, optio enim, seu actus ipse optandi competit Canonicis in particulari uti singulis, non in universum uti Capitulo, cum quantumvis ius optandi in actu primo (cum Philosophis loquendo) sive in potentia proxima in se sit capitulare *cap. fin. de consuetud. in 6.* tamquam ius quodam Capitulo competens tantum, seu Collegiali Ecclesiæ, attamen in actu secundo istius iuris exercitium capitulare non est, sed bene competit tantum singularibus personis Capituli, seu de Capitulo, & Collegio, non quidem tamquam privatis Clericis (sic enim omnes Clerici optare possent, quòd falsum esse constat ex *dic. cap. fin.* sed tamquam singularibus personis eiusdem Capituli, seu Collegii *Moneta de optione cap. 1. qu. 2. nu. 18. in fine versiculo in actu verò se-*

cundo, & cap. 4. *quæst. 5. conc. 1. num. 78. in medio versiculo tamen actus ipse optandi, & de distribut. quotid. par. 2. qu. 1. num. 102.*

21 Est bene verum, posse dari casus, In quibus saltem excommunicatus subindè possit recuperare quindennium, dummodò per Judicis Decretum excommunicatio declarata fuerit nulla, ac injusta, & excommunicatus insteterit pro absolutione, nec non causæ cognitione *Foller. in prax. crimin. Canon. par. 3. cap. 33. n. 111. Ugolin. de Censur. tabul. 2. cap. 12. nu. 4. in princip. Rota coram Dunozet. jun. dec. 380. n. 5. cum seq.*

22 His itaque compositis, superest difficultas, quid dicendum, si Canonicus sit excommunicatus excommunicatione minori tantùm, quæ ad differentiam excommunicationis majoris dicta fuit minor, quemadmodùm minor capitis diminutio appellatur respectu majoris, & maximæ *S. Minor 2. Institution. de capit. diminut. & censuram, tunc debere participare de quindenniis, cum taliter excommunicatus, solius passivæ Sacramentorum communionis expers evadit, omnium autem aliorum communium actuum capax est, nulla indè incurfa pœna separationis à Fidelibus; Sicque non solum remanet Canonicus, ut antea, sed quoque Capitularis, seu de Capitulo, & gremio, aded, ut ad actus Capitulares vocandus omninò sit, in nihilum obstante excommunicatione minori ad text in cap si celebrat 10. de Cleric. excommuni. ministr. cap. Si quem 59. de Sent. excommuni. cap. à nobis 2. in fin. de exception. cap. illa 39. de electio. Ricciul. de jure person. extr. grem. Eccl. existent lib. 4. cap. 31. nu. 32. LAVOR. de elect. canon. cap. 16. n. 89. Ugolin. de censur. tabul. 3. cap. 6. §. 1. nu. 1 & §. 4. n. 4. Alter. eod. tract. tom. 1. disput. 4. cap. 1. litera D. in principio fol. mibi 30. col. 2. in fine, Suarez eod. tract. disput. 24. sect. 2. num. 4.*

ARGUMENTVM.

Canonicus excommunicatus, suspensus à Canonica, sive interdictus ab ingressu Ecclesiæ, & Capituli, postea per sententiam in rem judicatam transactam absolutus ex capite innocentie ob detectam injustitiam excommunicationis, suspensionis, sive interdicti, repetere, & recuperare potest à Capitulo emolumenta quindenniorum medio tempore inter Capitulares distributa, in casu quo Capitulares, quibus applicata fuerunt, ea bona fide consumperint, exindè facti non sint locupletiores, aliàs repetet ab ipsis Capitularibus pro sua rata sibi contingente.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus excommunicatus, posteaque ex capite innocentie liberatus, recuperat distributiones quotidianas.
- 2 Capitulum tenetur asservare portionem quindennialem Canonici excommunicati, donec penderet questio super justitia, vel injustitia excommunicationis.
- 3 Portio quindennialis impediti Canonici non vacat ipso jure.
- 4 Capitulum dicitur esse in culpa non conservando portionem quindennialem Canonici excommuni-

cati, donec penderet questio super justitia excommunicationis.

- 5 Rata Canonici impediti acquiritur quidem aliis Canonicis non impeditis, sed revocabiliter.
- 6 Canonicus injustè impeditus habet actionem pro recuperatione sue quindennialis ratæ tam contra Capitulum, quam contra impediendum.
- 7 Quod fortius procedit, si sit excommunicatus pro causa Ecclesiæ.

CAPITULUM CXXXII.

PROsequendo articulum de excommunicato participante de quindenniis, firmatur in præsentibus, quòd Canonicus excommunicatus, suspensus à Canonica, sive interdictus ab ingressu Ecclesiæ, & Capituli, postea per Sententiam in rem judicatam transactam absolutus ex capite innocentie ob detectam injustitiam excommunicationis, suspensionis, sive interdicti, repetere, & recuperare potest à Capitulo emolumenta quindenniorum medio tempore inter Capitulares distributa in casu, quo Capitulares, quibus applicata fuerunt, ea bona fide consumperint, exindè facti non sint locupletiores, aliàs repetet ab ipsis Capitularibus pro sua rata sibi contingente, quippè, si Canonicus simili vinculo ligatus, posteaque ex capite innocentie liberatus, repetit; ac recuperat distributiones quotidianas jam solutas, & divisas inter præsentibus in Choro, quanto magis repetet, ac recuperabit distributiones, ut ita dicam, quindenniales medio tempore exactas, jam solutas, & divisas inter præsentibus in Capitulo, *Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 22. n. 2. cum seq. & cap. 24. nu. 45. cum seqq. de jure Eccles. lib. 3. cap. 18. n. 71. de Episcop. par. 3. alleg. 53. nu. 174. & ad S. Concil. Tridentin. sess. 24. de Reform. cap. 12. num. 121. Escobar. de Hor. Canon. qu. 5. §. 2. nu. 61. cum seqq. Costa de re integ. distinct. 102. nu. 4. & 13. Moneta de distribut. quotid. par. 2. qu. 15. n. 32. cum seqq. & num. 42. cum seqq. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 72. nu. 139. Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 116. n. 70. Sententia insuper absolutoria retrahenda est ad tempus exactiois, & distributionis quindenniorum inter alios Concanonicos factæ, ac si de eo tempore Canonicus innocens detectus, jam absolutus esset, quantumvis ex hujusmodi retractione resultet præjudicium aliorum Canonicorum, qui inter se diviserunt emolumenta quindennialia, sibi applicantes ratam socii tunc impediti, cum sint in culpa, quòd non curaverint asservari portionem quindennialem eorum Canonici, & Collegæ, donec penderet questio super justitia, vel injustitia excommunicationis, quidquid, si hujusmodi rata cessisset de mandato superioris in utilitatem Ecclesiæ, ut in durioribus terminis distributionum quotidianarum *Costa de re integ. distinct. 102. n. 6. & de retrotract. cap. 8. cas. 7. nu. 4. immò per Collegas non potest prætendi, quòd portio quindennialis impediti ipsis accrescat uti tunc interessentibus in Capitulo, cum illa propriè non vacet ipso jure, sed defectus interessentis proveniat consequitivè per modum sequelæ, idcirco non habeatur in consideratione, Costa de re integra distinct. 102. num. 6. in fine versiculo posteaquam.**

Videretur tamen aliquis superesse scrupulus

circà modū agendi pro recuperatione hujus rate quinquennialis contra Capitulum, an contra Concanonicos, quibus divisa, & distributa fuerunt quinquennia, an verò contra injustè excommunicantem, suspendentem, seu interdicentem, ex eo, quòd hæc rata benè divisa, & distributa inter alios Concapitulares in Capitulo tunc interessentes semel acquisita, jam bona fide consumpta sit, & illi usi sunt jure suo medio tempore, interim non divinantes, consocium fore absolvendum, vel putantes, si Capitulares bona fide consumplerunt quinquennia inter se divisa, nec inde facti fuerunt locupletiores, contra Capitulum puto dirigendam esse actionem pro repetitione rate quinquennialis, cum fuerit in culpa

4 in illam interim non deponendo, & conservando, seu sequestrari faciendo penès idoneam personam, donec pendeat quæstio super justitia, vel injustitia vinculi, cum nec divinare posset, quòd Collega non esset absolvendus, veluti in fortioribus terminis distributionum Choralium *Escobar. de Hor. Canonic. qu. 5. §. 2. nu. 61. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 42. num. 45. in fine versiculo optimum interim consilium, Moneta de distribut. quotid. par. 2. qu. 15. nu. 33. & 43. cum seqq. ac signanter n. 44. in princip. versiculo verum adhuc puto, Costa de re integra dist. 102. nu. 4 & 6. in principio, Antonell. de Jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. ult. n. 128. ita, ut salvari possit, & sustineri, quòd rata impediti acquiratur quidem aliis non impeditis, sed revocabiliter tantum, seu resolubiliter in eventum detectæ injustitiæ impediti, *Moneta de distribut. quotid. par. 2. qu. 15. n. 23. in med. versiculo nunc solum dico, & n. 44. in fine versiculo neque obest. Vel, si placet, tenendum est, injustè impeditum habere actionem pro recuperatione tam contra**

6 Capitulares dividentes, quam contra injustè impedientem, electa via sibi benè visa vigore optionis, seu electionis, quam habet contra hos, vel illum agendi, *Costa de re integra dist. 102. n. 4. circà finem versiculo optione eidem competente, Antonell. de jur. & oner. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. ult. num. 129. cum seq. Moneta de distribution. par. 2. qu. est. 15. num. 45.*

Neque facit, quòd medio tempore antè absolutoriam est jus quæsitum aliis Concanonicis interessentibus Capitulo, sustinentibus (ut ajunt) pondus diei, & ætus, quia per impeditum non stat, quominus assistat Capitulo, proindeque non est justum, quòd alii Collegæ sub prætextu assistentiæ acquirant etiam portionem impediti, sicque alienam.

Quæ omnia fortius procedunt, si Canonicus

7 excommunicatus sit pro causa Ecclesiæ, vel alia simili, veluti si occasione sui Vicariatus Generalis ob defensionem Jurisdictionis Episcopalis excommunicatur à Metropolitanano, sive Nuncio Apostolico, vel ab alio Judice, *Gutierrez Canonic. quæstion. lib. 1. cap. 1. n. 148. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Canonicus carceratus ob sibi imputatum delictum, postea ex capite innocentiae ob detectam carcera-

tionis iniustitiam excarceratus, prævia sententia absolutoria in rem iudicatan transacta, participare debet de quinquenniorum emolumentis decursis tempore indebitæ carcerationis.

SUMMARIUM.

- 1 *Impedimentum non proveniens ex culpa, equiparatur infirmitati corporali.*
- 2 *Per Canonicum carceratum non stat, quominus Choro intersit.*
- 3 *Capitulum tenetur conservare portionem Præbendæ Canonico carcerato.*
- 4 *Absolutio ex defectu probationis est adinstar ex hætenus deductis.*
- 5 *Refellitur Monacellus contrarium sentiens.*
- 6 *Absolutio ex indulgentia concessa, non tollit infirmitatem.*
- 7 *Canonicus obses datus ab Ecclesia, aut causa repræsentarum, sive ab hostibus detentus participat de quinquennio.*
- 8 *Jure postliminii fingitur Canonicus præsens.*

CAPITULUM CXXXIII.

Restat videndum, quòd, non obstante carceratione, quæ impedimentum humanum est, percipere possit Canonicus carceratus quinquennia decursa tempore carcerationis, si ob indebitam carcerationem fuerit relaxatus, firmando, quòd Canonicus carceratus ob sibi imputatum delictum, postea ex capite innocentiae ob detectam carcerationis iniustitiam excarceratus, prævia sententia absolutoria in rem iudicatan transacta, participare debet de quinquenniorum emolumentis decursis tempore indebitæ carcerationis, quasi quòd impediendum huiusmodi hoc casu non proveniens ex culpa, & facto carcerari assimilatur infirmitati corporali,

1 *Card. de Luc. de Canon. disc. 40. num. 2. in principio versiculo in primo casu.* Si namque indebitè carceratus acquirit distributiones quotidianas debitas ratione Chori, sicque servitii divini, cum

2 per eum non stet, quominus Choro intersit, nec debeat sine culpa jure suo privati, *Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 14. n. 42. cum seq. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 27. n. 142. Moneta de distribut. quotid. par. 2. qu. est. 6. n. 80. cum seq. Pignatell. consult. Canon. tom. 4. consult. 117. n. 1. & 3. in princip. ac in fine* quantò magis acquirere poterit distributiones quinquenniales debitas ratione Capituli, sicque servitii Capitularis, quantumvis per indirectum etiam Ecclesiæ, cum nec per eum

3 stet, quominus intersit Capitulo, eo enim modo, quo Capitulum tenetur deponere, ac conservare portionem fructuum Præbendalium, seu ipsarum distributionum quotidianarum contingentem ipsi carcerato, *Pignatell. consult. Canonic. 157. n. 1. tom. 4. tenetur etiam à fortiori deponere portionem, seu distributionem quinquennii contingentem carcerato.*

Est benè verum, quòd ad hoc, ut carceratus acquirat quinquennium tempore suæ carcerationis, non sufficit, quòd relaxetur, nisi præcisè relaxetur ex capite innocentiae, si igitur absolutus dumtaxat fuerit tamquam non repertus culpabilis, nec de iure punibilis, putarem hoc casu, non illi deberi suam portionem quinquennialem

ex eo, quod hæc absolutio æquipollet absolutio-
 4 ni ex hætenis deductis, nec unquam transit in
 iudicatum, adeò, ut semper novis supervenien-
 tibus iudiciis molestari iterum possit, & recar-
 cerari, ut bene ad propositum distributio-
 num quotidianarum Pignatell. *consult. can. tom. 4.*
 5 *consult. 157. num. 3. post med. versiculo sed est dum-*
taxat, quidquid contrarium sentiat Monacell.
formular. practic. Eccles. tit. 2. formul. 7. n. 16. quod
 fortius procedet, si absolutio sequatur post con-
 cordatum Fiscum, & Partem, cum tunc videat-
 6 tur affectata potius, & solum remissiva pœnæ,
 sicque tamquam lata ex indulgentia, non ex
 capite innocentie, non tollit criminis infamiam
 l. indulgentia 3. C. de general. abolit. Pignatell. *cit.*
consult. 157. num. 4. tom. 4.

Eodem ferme pacto censerem, posse partici-
 7 pare de quindenniis Canonicum obsidem da-
 tum ab Ecclesia, aut detentum causa represa-
 liarum, sive ab hostibus, prout ad propositum
 distributionum ponderat Moneta de distribut.
 8 *quotid. par. 1. qu. 5. n. 65. cum seqq.* suffragante ad
 hoc iure postliminii, quo fingitur Canonicus
 captivus semper interfuisse Capitulo, acli nun-
 quam apud hostes esset ad text. in §. Si ab hosti-
 bus 5. *Institution. quib. mod. jus patr. potest. solv. l. in*
bello 12. §. Cetera 6. l. retrò creditur 16. ff. de captiv.
 & *postlimin. re vers. l. captivum 9. C. eod.*

ARGUMENTUM.

Capitulo Canonicorum ob delictum suspenso à di-
 vinis, & interdicto ab ingressu Ecclesiæ, exceptua-
 tis tamen nominatim certis Canonicis tanquam
 innocentibus, totum quindennium debetur solis
 Canonicis non complicibus, expulsis penitus delin-
 quentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Jus Capituli consolidatur penes innocentes.
- 2 Laudemium solvitur ex consensu præstito.
- 3 Emolumenta accrescunt non delinquentibus.
- 4 Jus accrescendi intrat inter Canonicos.
- 5 Canonici innocentes constituunt Capitulum.
- 6 Quidquid sit, quâdo agitur de suspensione ab officio.
- 7 Canonici suspensi retinent jus conferendi.
- 8 Canonici innocentes representare nequeunt Capitu-
 lum suspensum, seu interdictum.
- 9 Vniversitas representari nequit per innocentes.
- 10 In una, eademque Ecclesia dari nequeunt duo ca-
 pita.
- 11 Canonici percipiunt quindennium uti singuli.
- 12 Pœna suos tenet auctores.
- 13 Bene potest Vniversitas representari per innocentes.
- 14 Canonici uti consocii habere debent portiones va-
 cantes per delictum aliorum Canonicorum, re-
 presentando totum Collegium jure Vniversitatis.
- 15 Portio vacans, accrescit portioni, non personæ.
- 16 Suspenso, seu interdicto Canonico, distributiones
 quotidianæ accrescunt reliquis Canonicis.

CAPITULUM CXXXIV.

Cum delinquentes aliqui de Capitulo so-
 leant puniri pœnis Ecclesiasticis, suspen-
 sione videlicet à divinis, sive interdicto ab in-

gressu Ecclesiæ, reliqui verò de Capitulo reperti
 innocentes excipi in Sententia, sicque non to-
 tum Capitulum ligari Ecclesiastico vinculo,
 operæ pretium est investigare, quid statuen-
 dum in hoc casu circa acquisitionem quinden-
 nii, an illud nempe integrum accrescat cate-
 ris Canonicis, seu Capitularibus innocentibus,
 proindè resolvimus, firmando in præsentem, quòd
 Capitulo Canonicorum ob delictum suspenso
 à divinis, & interdicto ab ingressu Ecclesiæ,
 exceptuatis tamen nominatim certis Canonicis
 tanquam innocentibus, totum quindennium
 debetur solis Canonicis non complicibus, ex-
 clusis penitus delinquentibus, consolidatur
 enim jus Capituli penes innocentes ad Text.
 in cap. Bonæ 3. il. 1. de Postulat. Prælat. cap. Cum
 Wintonensis 25. de Elect. Castellin. de Election.
 cap. 5. num. 12. & cap. 9. num. 13. & 25. Lævor.
 eodem tract. cap. 21. num. 36. & 46. cum seq. juncto
 nu. 49. & 82. cum seqq. Passerin. eod. tract. cap. 31.
 num. 3. cum seqq. à Bonon. eodem tract. par. 1. cap. 2.
 dub. 13. nu. 1. Bellon. de Jure accresc. tom. 1. cap. 6.
 quæst. 54. num. 1. cum seqq. Ragucc. de Vocce in Ca-
 pitulo quæst. 30. num. 13. cum seqq. Barbosa in
 cap. Gratum 2. num. 4. de Postulat. Prælat. & in
 cap. 1. num. 34. & in cap. Bonæ memoriæ 23. nu. 2.
 & 18. de Electione.

Præsens tamen resolutio sequentibus tribus
 videtur labefactari objectis.

1. Quia videretur etiam acquirendum quin-
 dennium Canonicis suspensis, seu interdictis
 pro eorum rata, cum ad acquirendum quin-
 dennium nullus requiratur actus Capitularis,
 quidquid fortasse sit ad acquirendum laudem-
 mium, quod solvitur Capitulo ex consensu ca-
 pitulariter præstito ad venditionem Emphy-
 teusis juxta terminos l. fin. C. de Jure Emphyt.

Sed nihil relevat, etenim, præterquamquòd
 ob incapacitatem acquirendi emolumenta Ca-
 pitularia ratione suspensionis, necesse est, quòd
 emolumenta accrescant, vel non decrescant non
 delinquentibus argumento l. Re conjuncti 89.
 ff. de legat. 3. l. unic. C. Si liber. Imper. Soc. lib. 10.
 Cardos. de Jure accrescend. in Prælat. num. 12. cum
 seqq. illat. 16. num. 3. illat. 27. num. 23. & illat. 31.
 num. 1. Bellon. eod. tract. tom. 1. cap. 3. quæst. 2. n. 14.
 cap. 5. quæst. 35. num. 7. cum seqq. cap. 6. quæst. 46.
 num. 5. cum seq. & quæst. 53. num. 3. cum seqq.
 Cum enim quindennia sint fructus Canonica-
 tum in comuni, qui, aut eorum certa pars
 inter Concanonicos distribuitur, intrat jus ac-
 crescendi, vel non decrescendi, veluti in simili
 de hujusmodi fructibus Beneficii advertunt
 Bellon. de Jure accresc. tom. 1. cap. 6. quæst. 46.
 num. 4. vers. Secundus verò casus, cum nu. seqq.
 & quæst. 47. num. 9. in fine vers. Si verò emolu-
 menti summa, Covarruvias var. resol. lib. 3.
 cap. 13. num. 7. in fine versiculo, & sanè ni fallor,
 quantumvis ad acquirendum, seu exigendum
 quindennium non requiratur proprius, ac rigo-
 rosus actus Capitularis ob defectum necessita-
 tis præstandi consensum in ficta alienatione
 de quindecim in quindecim annos, eveniente
 attamen, pro indubitato est, requiri saltem
 capitulariter ex parte exigentium, sive esse de
 Capitulo de tempore exactionis, de quo tem-
 pore Capitulum suspensum, seu interdictum
 non est amplius Capitulum, sed desinit esse

Capitulum durante suspensione, seu interdicto; Undè Canonici suspensi, seu interdicti non possunt prætere quinquennium uti jam non Capitulares, sed bene solum reliqui Canonici exceptuati tanquam innocentes, & tanquam
 5 tales soli efflorescentes, & constituentes Capitulum, conservantesque jus Canonice *cap. Bone memorie 3. il 1. de Postulat. Prælat. cap. Cùm Wintonensis 25. de Electione.*

II. Si Canonici suspensi, seu interdicti retinent jus conferendi Canonicatus in suo turno, competens Capitulo, sicque non indè desinens esse Capitulares, seu de Capitulo ex simplici suspensione à divinis, & interdicto ab ingressu Ecclesie, nisi verba suspensionis, & interdicti fuerint talia, adeoque prægnantia, ut inducant totalem incapacitatem, quidquid aliter ad summum dicendum de suspensione, ab officio, beneficio, & administratione, *Barbosa de Canonic. & Dignit. cap. 41. num. 6. in fine versiculo suspensio à divinis, Card. de Luca in Annotat. ad Sac. Concil. Tridentin. disc. 43. n. 16. & disc. 49. num. 4. multò magis retinere debent jus exigendi quinquennium, competens etiam Capitulo, quia non est ita absolutè verum, nec à Rota amplexatum opinamentum, quòd Canonici suspensi retineant jus conferendi Rota cor. Bichio dec. 587. num. 19.*

III. Imò videretur, quòd nec Canonici exceptuati à suspensione, seu interdicto tanquam habentes jus exigendi quinquennia uti universi, non uti singuli, acquirere possent quinquennium, cum etiam ipsi, non obstantè exceptuazione, afficiantur suspensione, seu interdicto tanquam membra quoad actiones totius Capituli delinquentis, non quoad culpam, neque respectu actus spectantis ad singulos uti singulos, seu particulares, quod propriè non est puniri propter peccatum alienum, sed est aliquo modo participare de pœna totius, quod peccavit, prout nec Canonici innocentes, ex eodem motivo possunt conferre, in hac, & illa actione representare non valentes Capitulum, quod reperitur suspensum, seu interdictum, ob ejusdem culpam suspendenti, seu interdictenti odiosum *Covinch. de Censur. disput. 15. dub. 3. conc. 3. nu. 26. & disput. 17. dub. 1. conc. 3. notab. 2. num. 6. Rota coram Bich. dec. 587. num. 21. cum seqq. tom. 2. ac in recent. dec. 43. num. 10. cum seqq. ac signanter nu. 29. & dec. 88. num. 10. cum seqq. par. 12. semel enim infecta universitate, infectio influit etiam in innocentes quoad participationem suspensionis, & interdicti, cum non possit
 9 universitas hoc casu representari per innocentes Card. de Luca de Benefic. disc. 23. num. 11. cum
 10 seqq. aliàs vel necesse esset dare in una, & eadem Ecclesia duo Capitula, alterum scilicet suspensum, & interdictum, aliud neque suspensum, neque interdictum, quod impossibile est, nisi cum monstruositate, & absurdo maximo *Barbosa axiom. 5. num. 1. & per tot. vel Capitulum esset representabile, seu representaretur per non suspensos, quod fieri nequit.**

Verùm nihil movet, quia jus conferendi dependet ab actu Capitulari inexercibili etiam per Canonicos innocentes, jus autem percipiendi quinquennia non dependet ab aliquo actu Capitulari, ut jam superius insinuavimus, sed

etiam extra Capitulum bene illud exerceri valeret, quamvis in perceptione requiratur qualitas Capitularitatis de tempore perceptionis, ac in tantum non posset representari Capitulum suspensum, uti odiosum per non suspensos, in quantum ageretur de actu verè, ac in rigore Capitulari, qualis tamen ex dictis non est exactio quinquennii, quæ vel extracapitularis, vel ad omne pejus quasi Capitularis est, habens solum descendentiã à jure Canonice.

Nec est verum, quòd uti universi percipiunt quinquennium, quia imò uti singuli illud percipiunt, seu uti singulares personæ, ac ut bona
 11 propria, non autem ut bona communia, seu universitatis, veluti ad simile propositum, advertit in specie Canonorum *Moditius in §. Plebiscitum 4. dubit 62. nu. 2. cum seqq. Institut. de Jure natur. gent. & civil. proinde que peccatum alienum illis obesse non debet, cum pœna
 12 suos teneat auctores, non autem extendi ad innocentes l. Sancimus 22. C. de Pen. nè aliter in materia non Capitulari innocentes puniantur alieno delicto, imò idem Card. de Luca
 13 loc. mox citat. num. 11. declarat bene posse representari universitatem per innocentes, non obstantè infectione aliquorum.*

Quibus tantibus, non contemnenda occurrit difficultas, circa modum acquirendi, necnon distribuendi quinquennium, utrum nempe illud debeat pro tangente tantum rata cuilibet ex Canonici non delinquentibus, reliquæque
 14 rata quinquenniales formantes integralitatem quinquennii, quæ deberentur cæteris Canonici delinquentibus, si non deliquissent, debeantur Ecclesie, de qua est Capitulum suspensum, seu interdictum, an verò totum quinquennium, acquiratur Canonici innocentibus, proportionabiliter inter eos distribuendum, exclusâ penitus Ecclesia à portionibus Canonorum delinquentium, seu suspensorum, & crederem, totum quinquennium proportionabiliter deberi Canonici innocentibus, nulla habita ratione ad Ecclesiam, etenim portiones delinquentium per jus accrescendi, seu non decrescendi obvenire debent non delinquentibus ultra particulares alias portiones sibi jure proprio debitas; quasi quòd uti consocii succedere debeant
 15 etiam in aliis portionibus vacantibus per delictum sociorum, representando totum Collegium jure universitatis per *Text. in §. Si eadem res 8. Institut. de legat. quia quinquennium acquiritur insolidum Capitulo, & per concursum Capitularium sunt partes, atque ideò, si pauciores concurrere possunt, minus decrescit concurrentibus, cum portio hoc casu accrescat portioni, non personæ adinstar alluvionis, sicque
 16 impinguet ipsam portionem, quæ aliàs longè minor esset, si reliqui Canonici non deliquissent l. Si Titio 39. in fine ff. de Usufruct. l. unic. C. Quand. non potest. part. potest. accresc. Costa de Rata quest. 179. num. 3. eodem modo, quo suspensio seu interdicto Canonico, distributiones quotidianæ accrescunt reliquis *Moneta de Distribut. quotid. par. 3. quest. 6. num. 40. cum seqq.**

A R G U M E N T U M.

Capitulo suspenso, in suspensione tamen exceptuato uno tantum Canonico uti innocente, adhuc totum quindennium acquiritur uni tantum Canonico remanenti.

S U M M A R I U M.

- 1 Capitulum representatur in unico tantum Canonico non delinquente.
- 2 Unicus tantum Cardinalis repertus in Conclavi, ceteris exeuntibus, Papam eligere potest.
- 3 Quod procedit, etiamsi unus tantum supersit Cardinalis.
- 4 Canonico suspenso, seu interdicto, Ecclesia acquirit quindennium.
- 5 Solus Canonicus remanens in Capitulo, reliquis discedentibus, habet jus eligendi.
- 6 In Canonico non delinquente Capitulum remanet saltem in habitu.
- 7 Unicus Canonicus non suspensus representat totum Capitulum suspensum.
- 8 De fure civili saltem tres requiruntur ad constituendum Collegium.
- 9 De fure autem Canonico saltem duo.
- 10 Collegium, postquam semel in pluribus constitutum fuit, potest etiam in uno conservari.
- 11 Existentibus Patronis inhabilibus ad presentandum, jus presentandi residet penes habiles.
- 12 Grex desinit esse, si unum tantum animal remansit.
- 13 Una tantum ovis venit sub nomine gregis.
- 14 In uno solo Canonico innocente bene remanere potest jus Collegii.
- 15 Lacuum non est, quod innocens privetur jure Collegii, seu Capituli, ex aliorum culpa.
- 16 Jus presentandi remanet penes Patronos non delinquentes.
- 17 Capitulum suspensum representatur per unum tantum Canonicum, tanquam corpus infectum.
- 18 In Collegiis censuræ respiciunt effectus tantum intellectuales.
- 19 Omnes descendentes ex radice infecta, remanent exclusi à successione.
- 20 Declarantur decis. 43. num. 14. & dec. 88. nu. 19. par. 12. rec.
- 21 Innocens puniri non debet pro nocente.
- 22 Unus tantum Canonicus agere potest favore Capituli.
- 23 Jus eligendi non conservatur in uno, aut pluribus Compromissariis non delinquentibus, sed residet penes compromittentes.
- 24 Jus eligendi non devolvitur ad minorem partem Compromissariorum.
- 25 Delinquens sibi imputare debet.

C A P I T U L U M CXXXV.

IN superiori Cap. vidimus, quod suspenso Capitulo, exceptuatis aliquibus Canonice uti innocentibus, quindennium acquiritur reliquis non suspensis, nunc videbimus, idem quindennium acquiri etiam uni tantum Canonico exceptuato in suspensione totius Capituli, resolvendo, quod Capitulo suspenso, in suspensione tamen exceptuato uno tantum Canonico uti innocente, adhuc totum quindennium acqui-

ritur uni tantum Canonico remanenti, namque Capitulum præsertim in favorabilibus representatur etiam in unico tantum Canonico non delinquente, qui fictione Juris, licet unus, dicitur quodammodo Collegium *Barbosa de Canon. & Dignitat. cap. 41. num. 15. & de fure Eccles. lib. 1. cap. 16. num. 46. & in cap. 1. num. 4. de Electione, Raguccius de Voce in Capitulo quest. 7. num. 2. per Text. in l. Sicut Municipium 7. §. In Decurionibus 2. in fine ff. quod cujusque universit. nomini. Cyriac. contr. 416. num. 2. Rebuff. in l. Neratius 85. antè med. vers. Intelligite in fine, & post med. versic. Jus autem Collegii ff. de Verb. signif. Vivian. in prax. Jurispatr. lib. 9. cap. 3. num. 9. Pignatell. consult. Canon. tom. 9. consult. 150. num. 4. in princip. versic. Cum jus Collegii, Pax Jordan. lucub. tom. 2. lib. 7. tit. 5. num. 8. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 25. num. 222. in fine vers. Qui notat, Biax. director. election. par. 3. cap. 6. num. 5. Peyrin. in Subdit. Religios. quest. 1. cap. 31. §. 6. versic. Si quæras, à Bouon. de Elect. par. 1. cap. 1. dub. 13. n. 4. Castellin. eod. tract. cap. 5. num. 3. & 86. Passerin. eod. tract. cap. 10. num. 8. cap. 11. nu. 93. 99. & 102. & cap. 31. n. 4. Alterius de Censur. tom. 2. tit. de Interdict. disput. 11. cap. 3. in princip. lit. C. versic. Respondeo, fol. 479. col. 2. Lotter. de Re benef. lib. 1. quest. 14. num. 109. D. Advoc. Piton. Discept. Eccles. par. 1. disc. 3. num. 19. Cobell. ad Bull. bon. Regim. cap. 13. n. 4. Samuel. de Elect. Canon. cont. 8. tract. 1. conc. 1. & conc. 4. num. 10. cum seqq. Pasqualig. decis. moral. 253. num. 7. Rota coram Card. Seraph. decis. 860. num. 3. in princip. Carill. dec. 214. n. 3. que est repet. in decis. 78. num. 4. par. 9. recent. tom. 1. Rembold. dec. 376. num. 10. cum seq. decis. 972. num. unic. par. 3. divers. Unde, si tempore sedis vacantis reperitur in Conclavi clausus unicus tantum Cardinalis, ceteris exeuntibus, vel negligentibus, Papam eligere potest per Text. in Clem. nè Romani 2. §. Porro 3. de Electione, Lavor. de Elect. canon. cap. 6. num. 26. in princip. Castellin. eod. tract. cap. 5. num. 86. Passerin. eod. tract. cap. 11. num. 94. & de Elect. Papæ quest. 16. nu. 12. Cobell. ad Bull. Bon. Regimin. cap. 13. num. 4. cum seq. & in notit. Cardinalat. cap. 16. privileg. 1. circa fin. vers. Cum autem in med. litera B. fol. mihi 156. *Barbosa de fure Eccles. lib. 1. cap. 1. n. 74. Villadieg. de Orig. & potest. Cardinal. quest. 5. num. 26.* Idemque dicendum secundum aliquos etiam in casu (quod Deus avertat) mortis omnium Cardinalium, præter unum superstitem *Borell. de Compromiss. §. 2. glos. 1. num. 328. cum seqq.**

Hinc est, quod vice versa in fortioribus si totum Capitulum suspensum, seu interdictum sit, etiam omnes de Capitulo, seu Canonici morientur, uno tantum Canonico superflite, adhuc ille unus uti representans totum Capitulum in materia quoque odiosa, ac poenali (quod fortius est) remaneat suspensus, seu interdictus, nec poterit tali casu sibi acquirere quindennium, sed illud acquirat Ecclesia *Cyriac. in prax. Eccles. Interdict. num. 100.* eodem modo, quod discedentibus omnibus Canonice de Capitulo, uno tantum remanente, iste solus remanens habet jus eligendi *Rebuff. in l. Neratius 85. circa fin. versic. Idem dico ff. de Verb. significat.* suspensio enim Capituli non tollit Collegialitatem, seu Collegium, Capitalitatem, seu Capitulum saltem in habitu, quæ remanet in-

non delinquente *D. Advoc. Piton. Discept. Eccles. tom. 1. disc. 8. num. 19. in med.* fortiusque in casu controverti nequit, jus percipiendi quinquennium residere penès unum Canonicum non suspensum, quando reliqui omnes Canonici impediti sunt ad illud percipiendum, uti suspensi, ideòque non amplius Capitulares, seu de Capitulo, veluti ad aliud propositum in specie unius Canonici non suspensi representantis totum Capitulum suspensum, & tradere valentis possessionem nomine Capituli firmat *Rota cor. Carill. dec. 243. num. 4. & in recent. dec. 73. num. 4. par. 9. tom. 1.*

In nihilum refragante, quòd Collegium in uno constitui nequeat, cùm de Jure civili saltem tres requirantur ad constituendum Collegium prophanum *l. Neratius 85. ff. de Verb. signif. ubi Alciat. num. 1. & Rebuff. in princip. Passerin. de Elect. Canon. cap. 10. num. 4. Pasqualig. dec. moral. 253. num. 2. Cobell. ad Bull. Bon. Regim. §. 3. glos. 2. cap. 13. num. 3. Card. de Luca ad Sac. Concil. disc. 31. num. 4. R. P. D. Peregrin. Masser. Utriusque Signaturæ Votans, olim ejusdem Auditor, & in Urbe summi nominis Advocatus, de Legat. Arvenion. lib. 1. cap. 14. n. 22. Franc. de Competent. quest. 13. num. 4. Rota cor. Dunozet. jun. dec. 856. num. 4. & ad Card. de Luca decis. 13. num. 3. & 8. lib. 7. sup. mater. de Donation. & de Jure Canonico saltem duo ad constituendum Collegium Ecclesiasticum (de quo sermo est) cùm multò minor sit numerus Clericorum, cap. 1. cap. Congregatio 53. de Electione, Brechans in *l. Neratius 85. n. 9. cum seq. & Rebuff. in princip. vers. Intelligite ff. de Verb. signif. Alciat. in l. Detestatio 40. §. unicus 3. num. 84. ff. cod. Passerin. de Electione cap. 10. num. 4. Samuel. cod. tract. controv. 8. tract. 1. conc. 2. num. 2. cum seqq. Pasqualig. dec. moral. 253. num. 1.* Immo de Jure divino ex *Matth. 18. 20. ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo*, quia licet verum sit, in uno à principio non posse constitui Collegium, attamen postquam semel illud in pluribus constitutum fuit, potest totum illius jus ad unum reduci, inque uno conservari ad *Text. in l. Sicut municipium 7. §. In Decurionibus 2. ff. Quod cujusque universitat. nomine, Lavor. de Electione cap. 15. num. 26. in fine, Moditius in §. Plebiscitum 4. dubit. 85. num. 1. Institut. de Jure natural. gent. & civil. Alteserra de Fiction. fur. tract. 1. cap. 23. in fine vers. Quandoque verò in fine verbo sic si Capitulum*, sicuti dicitur de Patronis, qui conservant etiam quoad alios jus, & possessionem præsentandi, quando alii compatroni inhabiles sunt ad præsentandum, *Bellon. de Jure accresc. tom. 1. cap. 6. quest. 48. num. 13. cum seqq. & signanter num. 23.**

Minus relevat, quòd per superviventiã unius de Collegio definit esse Collegium, indè grex definit esse, si unum tantum animal remansit de grege *l. Si grege legato 22. ff. de legat. 1. arramen quia una ovis est pars gregis, capax est conservandi, & veniendi sub nomine gregis §. Si grege legatus 18. Institut. de legat. l. Grege legato 11. l. Si grege legato 22. ff. de legat. 1. l. 1. §. fin. ff. de Rei vindic. Alteserra de Fiction. fur. tract. 1. cap. 23. in fine, versic. Quandoque verò in fine, Camarclla de legat. lib. 3. tit. de Grege legato quest. 1. num. 2.* est eadem ratio de grege, & ove, quæ est de hominibus, oves enim

uti irrationales sunt incapaces jus habendi, sicque remanente sola una ex illis, grex non remanet, sed homines uti rationales, sunt capaces juris, ac ideò facultas, vis, & potestas Collegii in uno solo remanere potest, quasi quòd manente innocentia in uno de Collegio, seu Capitulo maneat vita, ac anima Collegii, seu Capituli, ejusque par virtus, & potestas *Card. de Luca Miscell. Eccles. disc. 38. n. 20. & in annot. ad Sac. Concil. Tridentin. disc. 31. nu. 4. & disc. 43. num. 24. & 25. & de Præbemin. disc. 21. num. 4. & de Paroch. disc. 28. n. 10. & de Regalib. disc. 125. num. 11. vers. Ut habeamus*: Undè si deberur quinquennium toti Capitulo, debetur etiam parti ipsius Capituli, nec æquum est, ut innocens ex aliorum defectu, vel culpa privetur jure Collegii, seu Capituli, & proprio, ut in his terminis notat *Passerin. de Electione canon. cap. 31. num. 4. in princip. versic. Et quamvis*; Hinc est, quòd in Patronis, Collatoribus, aut Confirmatoribus, ob culpam, vel ob aliam causam effectis inhabilibus ad exercitium eorum juris, remanet jus totale penès unum tantum Patronum habilem, ac non delinquentem *Passerin. de Elect. canon. c. 31. n. 4. in fine vers. Quod verum est.*

Longèque levioris ponderis est, quòd, quantumvis Capitulum, uti in se corpus Politicum, & morale, conservetur, & sit representabile etiam per unum dumtaxat Canonicum, repræsentatur tamen tanquam corpus infectum, ac inhabile ad exercendum actus, *Rota in recent. decis. 43. num. 14. par. 12.* cùm impossibile sit, dari membra corporis infecti, quæ non participant de infectione corporis, sive quòd infecto corpore aliqua membra valida, multòque minùs unum tantum membrum, possint constituere corpus validum tam ex ratione impossibilitatis, quam implicantiæ dandi duo corpora unius personæ, ita, ut in hujusmodi corporibus universalibus, quorum censura respiciunt solummodò effectus intellectuales impeditivos jurium præminentialium, seu jurisdictionalium, *Card. de Luca de Benefic. disc. 23. num. 12. in fine, & num. seq.* Sicque non videretur, unicum Canonicum nomine Capituli effecti inhabilis ad percipiendum quinquennium, posse percipere quinquennium, quod ipsummet Capitulum percipere nequit, immò Canonicus, quamvis innocens, & exceptuatus in suspensione, nihilominùs uti proveniens ex radice infecta, censendus est etiam ipse exclusus ad instar exclusorum descendentiã à persona exclusa, uti de radice infecta provenientium *Peregrin. de Fidelcommis. artic. 26. n. 2. & art. 27. num. 18.* quia objectum ad summum urgeret, si versaremur in actu jurisdictionali, aut proprio, & in rigore Capitulari, veluti supponit citata *decis. 43. num. 14. par. 12. recent. & dec. 88. num. 19. ead. par. 12.* actus autem exactiõnis quinquennii non est propriè Capitularis, dum ad illud exigendum non requiritur convocatio Capituli; & aliàs sequeretur maximum absurdum, quòd innocens puniretur pro nocente, illiusque pœnam sentiret contra *l. Sancimus 8. C. de Pœn.* Ultraquamquòd partes Capitulares sunt discretæ non continuæ, atque ideò membrum sanum non putrescit per contactum membri putridi.

Haud minoris momenti est animadversio, quòd unus quidem Canonicus repræsentat Capitulum in favorabilibus ipsi Capitulo in universum, undè favore Capituli potest unus tantum Canonicus agere, illudque defendere, etiamsi alii mortui sint, vel absentes, *Rota decis. 872. num. 1. par. 3. divers.* non hinc tamen sequitur, quòd unus tantum Canonicus repræsentet Capitulum in re favorabili ipsi Canonico, qualis est ipsa quindennii perceptio, quando nec repræsentaret in rebus favorabilibus uti singulis, quia satis est, quòd ad hoc, ut unus Canonicus repræsentet Capitulum etiam in sibi tantum favorabilibus, non resultat damnum toti Capitulo, prout non resultat in casu, cum reliqui Canonici tanquam impediti spiritali vinculo, quindennium pro se percipere nequeant.

Ejusdem furfuris est, quòd, sicuti aliquibus compromissariis eligentibus indignum, vel aliquo modo ob delictum inhabilibus redditus ad eligendum, jus eligendi non conservatur in uno, immò nec in pluribus aliis compromissariis non delinquentibus, sed residet penès compromittentes *cap. Si compromissarius 37. de Electione in 6. Labor. de Electione cap. 21. num. 51. d. Bonon. eod. tract. par. 1. cap. 2. dub. 13. num. 1. post med. versic. Dixi, Passerin. eod. tract. cap. 29. n. 33. & cap. 31. num. 5.* ità multò minùs conservabitur jus Collegii in uno tantum Canonico ad effectum percipiendi quindennium, quia compromissarii non eligunt uti universi, seu uti Collegium, sed uti singuli, cum non eorum Collegio, sed singulis data sit facultas eligendi, ideo facultas eligendi non residet in minori parte, cum minor pars non sit minor pars alicujus Collegii, cui conveniat electio, sed illis, qui sunt minor pars, convenit eligere, ut singulis, & quod illi faciunt, faciunt illi, non verò totum aliquod Collegium, vel major pars Collegii, ideoque ad minorem partem compromissariorum non devolvitur jus eligendi, veluti notat *Passerin. de Electione cap. 31. num. 5.* & quia compromittentes elegerunt industriam personarum omnium compromissariorum.

Minùs demùm relevat, quòd durum videatur, ut unus tantum percipiat, quantum omnes de Capitulo perciperent, si suspensi non essent, quia unus repræsentans Capitulum, utitur jure suo, nec aliis injuriam facit, cum per eum non stet, quominus omnes de Capitulo percipiant, qui sibi imputare debent, si deliquerunt *l. injuriarum 13. §. 1. ff. de injur. l. quod & lex 3. §. His tamen 2. ff. de homine libero exhibendo, l. fluminum 24. ff. de damno infecto.*

ARGUMENTUM.

Suspensio, sive interdicto toto Capitulo, nemine ex Canonicis exceptuato, post suspensionem, seu interdictum aliquis effectus Canonicus, tanquam non suspensus, aut interdictus potest sibi acquirere quindennium.

SUMMARIUM.

1 *Suspensio, seu interdicto toto Capitulo, post suspen-*

sionem, seu interdictum aliquis effectus Canonicus acquirit quindennium.

2 *Acquisita nova terra post interdictum, non subjacet interdicto.*

3 *Populus comparatur aquis fluvii continuò decurrentibus.*

4 *Novi Canonici non sunt de Capitulo suspensio, sed sunt nova membra Capituli non infecti.*

5 *Navis per partes refecta, eadem reputatur.*

6 *Ecclesia reedificata gaudet eisdem Indulgentiis, quibus gaudebat antè reedificationem.*

7 *Persona de novo ingressa, non est suspensa, seu interdicta.*

CAPITULUM CXXXVI.

Profectò haud rarò contingere potest, quòd post passam à toto Capitulo suspensionem aliquis provideatur de Canonicatu, proindeque oriatur quæstio, an huic novo Canonico supervenienti acquiritur quindennium uti non compræhensio in suspensione, an verò è contrà censetur iste quoque in suspensione inclusus tanquam membrum ejusdem Capituli suspensi; undè pro resolutione præsentis puncti valdè singularis firmatur, quòd suspensio, sive interdicto toto Capitulo, nemine ex Canonicis exceptuato, post suspensionem, seu interdictum aliquis effectus Canonicus, tanquam non suspensus, aut interdictus potest sibi acquirere quindennium *Rota coram Card. Seraphino dec. 860. n. 3. in princip.* licuti namque interdicta terra, si postea Dominus acquirat novam terram post interdictum, ista nova terra non subjacet interdicto, nisi verba sententiæ id exprimaunt, *Geminian. in cap. si sententia 16. §. Cæterum 1. num. 6. de sentent. excommunication. in 6.* ità à fortiori novus Canonicus factus post suspensionem, seu interdictum, non subiacebit suspensioni, aut interdicto.

Nec movet, quòd Canonicus novus superveniens post suspensum Capitulum, videtur compræhensus in suspensione tanquam membrum, & pars Capituli suspensi, & tanquam verè unus ex Capitulo, ad instar Civis supervenientis durante interdicto Civitatis, qui eodem interdicto ligatur sine nova sententiæ prolatione, populus enim comparatur aquis fluvii continuè decurrentibus, & sibi invicem succedentibus, cum semper eadem aqua numero sit, quæ accedit in fluvium diversa, recedens ab alveo fluminis, *Alterius de censur. tom. 2. tit. de interdict. disp. 1. cap. 5. in principio litera A. versiculo respondeo, durante interdicto, & litera E. versiculo respondeo, cum dicimus, fol. mihi 299. col. 1. in princip. & in fine, ac in terminis novi Canonici supervenienti post interdictum Capitulum Maranta controver. 13. n. 24. cum seqq. par. 3.* quidquid sit, si omnes de Capitulo suspensio, seu interdicto decessissent, & novi Canonici subrogarentur, cum tunc novi isti Canonici non sint de illo Capitulo suspensio, quod jam perit, sed sint nova membra non infecti Capituli, *Alterius de censur. tom. 2. tit. de interdicto disput. 1. cap. 5. in principio litera A. versiculo respondeo, cum dicimus fol. mihi 299. col. 2. in principio, exemplo navis, quæ per partes reficitur, eadem navis reputatur, sed quæ tota dissolvitur, & iterùm reficitur, non est eadem, immò dicitur alia navis, eodem modo domus*

ex parte collapsa, & restaurata dicitur eadem, verum omnino destructa, posteaque renovata, non amplius eadem, sed alia domus dicitur *l. inter stipulantem 83. §. Sacram 5. versiculo nam etsi navem, & versiculo & navis ff. de verb. oblig. l. quid tamen 10. §. In navis 7. ff. quib. mod. usufruct. amitt.* eodemque modo, quo Ecclesia reedificata gaudet eisdem Indulgentiis, quibus gaudebat antè reedificationem, maxime si fuit destructa terremoto, vel causa belli, vel alio casu fortuito, *Diana resol. moral. par. 6. tract. 7. resol. 32. versiculo verum, Passerin. de Indulgent. qu. 18. n. 172. in principio, Antonell. de loco legati lib. 1. cap. 3. qu. 6. n. 83. cum seqq.*

Putarem tamen esse distinguendum; an sint suspensi, seu interdicti Canonici collectivè sumpti, an singulariter, & in primo casu neque is, qui post suspensionem, aut interdictionem subingreditur, ut puto, potest habere quinquennium, quia membrum est, seu pars Collegii suspensi, sive interdicti, & eadem inhabilitate afficitur, in secundo verò casu aliter dicendum existimarem, quia persona de novo ingressa non est suspensa, seu interdicta ad *text. in l. si ex toto 8. §. Fin ff. de legat. 1. l. quotiès 2. l. grege autem legato 6. ff. de legat. 2. l. scire debemus 29. l. quod dicitur 86. ff. de verb. sign. Gomez Cardoz. de jure accresc. illat. 7. n. 1. & per tot.*

ARGUMENTUM.

Suspensio, sive interdictio toto Capitulo absque exceptione alicujus ex Canonicis, hisque postea decedentibus, uno tantum Canonico remanente superstite de tempore maturati quinquennii, non obstante suspensione, seu interdictio, iste Canonicus superstes bene potest sibi quinquennium acquirere.

SUMMARIUM.

- 1 Penès unum tantum Canonicum quandoque residere potest vis Capituli.
- 2 Apud unum tantum Cardinalem residere potest facultas eligendi Papam.
- 3 Nemo debet ex propria culpa commodum reportare.
- 4 Odia veniunt potius restringenda.

CAPITULUM. CXXXVII:

Cum dari possit casus, quòd ob pestem (à qua Deus sua miseratione nos avertat) vel ob aliam causam omnes Canonici de Capitulo suspensi, seu interdicti moriantur, supervivente uno tantum Canonico, mortalitas hujusmodi ansam præbet dubitandi, an hoc casu, urgente ipsa generali suspensione, seu interdictio totius Capituli, Canonicus supervivens repellatur ab acquirendo quinquennio, quasi quòd adhuc contra ipsum tamquam patrem, seu membrum Capituli infecti duret vis suspensionis, seu interdicti, an verò viceversa iste unicus Canonicus superstes post dissolutum Capitulum per obitum aliorum Canonicorum evadat capax acquisitionis quinquennii, quasi cessare videatur suspensio, seu interdictum contra Capitulum la-

ra, seu latum; undè firmatur, quòd si suspensio, sive interdictio toto Capitulo absque exceptione alicujus ex Canonicis, hisque postea decedentibus, uno tantum Canonico remanente superstite de tempore maturati quinquennii, non obstante suspensione, seu interdictio, iste Canonicus superstes bene potest sibi quinquennium acquirere, in materia enim favorabili Canonico unicus Canonicus uti desinens esse membrum, seu pars Capituli, quòd etiam esse desiit per mortem aliorum Canonicorum non amplius subiacere debet suspensioni, seu interdictio latis contra Capitulum, vel Collegium jam extinctum, sed bene penès ipsum residet quædam vis Capituli ad sibi acquirendum quinquennium, *Passerin. de electione Canonica cap. 14. n. 21. Card. de Luca de Benefic. disc. 23. n. 9. cum seqq.* prout in casu Sacri Collegii Cardinalium redacti ad unum tantum Cardinalem residet facultas eligendi Papam apud unicum Cardinalem remanentem, *Raguccius de voce in Capitulo quest. 7. n. 2. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 41. n. 15. Card. de Luca de Benefic. disc. 23. n. 9. LAVOR. de electione Canonica cap. 6. nu. 26 & cap. 15. n. 26. Passerin. cod. tract. cap. 11. n. 93. cum seqq. & de electione Pontificis qu. 16. n. 15.*

In nihilum reluctantem, quòd sicuti etiam destructo Collegio, seu Capitulo, superstite uno Canonico, adhuc remanent privilegia, ita è contra durare debent pænæ, & censuræ, nè alias sub prætextu dissolutionis Capituli Canonici superstes per prius comprehensus in censuris, postea ex propria culpa eodem modo reportaret cap. intelleximus 7. de judiciis, ac in puris terminis *Alterius de censur. tom. 2. tit. de interdictio disput. 11 cap. 3. in principio versiculo sed contra litera E. folio mihi 479. col. 2. in fine*, quia non bene arguitur à privilegiis ad pænæ, cum privilegia tamquam favorabilia ipsis privilegiatis, amplianda sint etiam in casu, quo unus tantum ex privilegiatis supervit, in quo conservetur Capitulum privilegiatum, odia autem tamquam præjudicialia veniunt potius restringenda cap. odia 15. de regul. Jur. in 6. cumque talis Canonicus superstes in tantum intelligatur suspensus, seu interdictus, proindeque inhabilis ad acquirendum quinquennium, in quantum est pars, seu membrum totius Capituli suspensi, seu interdicti, non in quantum est persona particularis, quæ talis remanet per dissolutionem, ac totalem extinctionem Capituli.

ARGUMENTUM.

Novi Canonici non tenentur contribuere pro rata ad quinquennium solvendum per Capitulum Domino directo ex bonis Emphyteuticis per idem tamquam manum mortuam possessis, nisi à die institutionis novorum Canonicorum elapsus fuerit annus.

SUMMARIUM.

- 1 Nemo debet locupletari cum aliena jactura.
- 2 Legatarius Missarum, in casu deficientie fructuum unius anni ex fundo designato pro celebratione Missarum non tenetur celebrari facere Missas pro illo anno.

- 3 *Canonicus post annum dimittens Canonicatum, & aliu impetrans in eadem Ecclesia, dicitur novus.*
- 4 *Canonicus permutans Canonicatum post annum, & ad illum rediens, fingitur illum non permutasse.*
- 5 *Quis non debet subire onus sine fructu.*
- 6 *Canonicus cedens Canonicatui, adhuc tenetur ad Decimas Papales.*

CAPITULUM CXXXVIII.

Eo modo, quo in alio nostro Tract. de Quindenniis resolvitur, quod novi Canonici non teneantur contribuere ad quindennium solvendum ex Beneficiis unitis Capitulo, resolvitur in præsentibus, quod novi Canonici non teneantur contribuere ad quindennium ex bonis Capitulo emphyteuticis, firmando, quod novi Canonici non teneantur contribuere, pro rata ad quindennium solvendum per Capitulum Domino directo ex bonis Emphyteuticis per idem tantquam manum mortuam possessis, nisi à die institutionis novorum Canonicoꝝ elapsus fuerit annus, etenim iniquum esset obligare ad onus contributionis, antequam quis lucrum aliquod saltem ex annali fructuum, perceptione percipiat, ne aliàs antiqui Canonici locupletentur cum novorum jactura contra omnes Juris tramites *cap. locupletari 47. de regul. Juris in 6. l. jure nature 206. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de act. empt. l. nam hoc nature 14. ff. de condit. indebit. Barbosa axiom. 139. n. 1. hinc videmus, quod legatarius Missarum, in casu deficientiæ, vel impossibilis exactionis fructuum unius anni ex fundo designato pro celebratione Missarum, non tenetur celebrari facere Missas pro illo anno, ne aliàs cum propria jactura de suo impenderet, *Leo de offic. Cappellan. qu. 5. sect. 14. nu. 236. Amostaz. de causis piis lib. 2. cap. 10. n. 16.**

Quibus firmatis, tres sese offerunt difficultates.

I. Difficultas haud injucunda exsurgit, quid dicendum, si Canonicus post annum à die suæ provisionis Canonicatum dimittat, & alium impetret in eadem Ecclesia, posteaque intra annum à die novæ provisionis, seu impetrationis novi Canonicatus incidat tempus solvendi quindennium, an hoc casu iste novus Canonicus teneatur contribuere ad quindennium stante lapsu anni à die antiqui Canonicatus, an verò non teneatur contribuere ob non lapsum anni à die novi Canonicatus, & dicerem, non teneri, nisi lapsus fuerit annus à die provisionis novi Canonici, cum talis Canonicus tantquam novus obtineat locum novi, non autem antiqui Canonici tam in Choro, quam in Capitulo, in nihilum considerata ejus antiquitate ex traditis per *Barbos. de Canonic. & Dignitat. cap. 18. n. 16. Contelor. de precedent. nu. 40. post med. versiculo & de Canonico, Moneta de optione Canonica cap. 5. qu. 1. n. 12. Monacell. formular. legal. for. Eccles. formul. 4. tit. 2. in annotat. nu. 31. Zerb. in gem. Episcop. tit. 50. qu. 5. n. 3.*

II. Difficultas, quid dicendum, si Canonicus post annum permutaverit Canonicatum, ad illumque redierit ob non effectuatam permutationem ex aliquo obstaculo, impedimento, sive alio accidenti, vel si redierit ad eundem Canonicatum vigore regressus, & intra annum à

die reditus advenerit tempus solutionis quindennii, an teneatur, vel non contribuere ad quindennium, & censuram teneri, quia in hoc casu jam non habetur, ut in primo pro novo Canonico, semperque sit idem Canonicatus non perventus in manus alterius, sed fingitur non permutasse, nec resignasse, & remansisse in suo Canonicatu, in quo satis est, quod remanserit per annum, antequam illum permutasset, aut resignasset, licet per accidens postea solutio quindennii incidat intra annum reditus, seu regressus, *Chokier de permutat. Benefic. par. 3. cap. 9. n. 1. & 3. Barbosa de Canonic. & Dignitat. c. 18. n. 17. cum seqq.*

III. Difficultas, quid dicendum, si post annum resignaverit, & resignatio habuerit effectum, pro resignante facit, quia à resignatario non potest peti contributio, cum nondum lapsus sit annus, undè resignans non videtur posse cogi, cum post resignationem non sit amplius Canonicus, crederem tamen, resignantem contribuere teneri, quippe cum iste verè post annum resignaverit, verè per annum dicitur possedisse Canonicatum, resignatarius verò cum intra annum possideat Canonicatum, non videtur teneri ad hujusmodi contributionem quindennii, ne aliàs sit in facultate resignantis supplantare hac via resignatarium, resignando nempe post annum, & sub prætextu resignationis à se factæ prætere exemptionem à contributione quindennii, onusque transfundere in resignatarium, antequam per annum possideat Canonicatum sibi resignatum, fructusque unius anni percipiat contra regulam, quod quis non debet subire onus sine fructu, de qua *Parisius de resignat. Benefic. lib. 6. qu. 1. n. 23.* & in simili de Canonico cedente Canonicatui adhuc obligato ad Decimas Papales in præteritum, cum jam jacta fuerat alea, ut solveret, tantquam verè Canonicus adhuc de tempore præteritarum Decimarum. *Maranta contro. 13. n. 24. par. 3.*

ARGUMENTUM.

Canonicus nondum ordinatus in Sacris, & tantquam talis, carens voce in Capitulo, tenetur nihilominus pro sua rata contribuere ad quindennium Domino directo debitum à Capitulo de Emphyteusi per idem uti manum mortuam retenta.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonicus nondum ordinatus in Sacris, adhuc acquirit quindennium de Emphyteusi Capitulo.*
- 2 *Fit mentio Sanctiss. D. N. Clementis. Papæ XI.*
- 3 *Fit mentio Caroli Bartholomæi Piazzæ*
- 4 *Ad acquirendum quindennium sufficit solum jus Canonie.*
- 5 *Canonicus non ordinatus in Sacris est de Capitulo, quantumvis in illo non habeat vocem.*

CAPITULUM CXXXIX.

Iam ostenso in antecedenti Cap. quod novi Canonici non tenentur contribuere pro quindennio de Emphyteusi per Capitulum possessa, nisi post lapsum unius anni ab eorum creatione,

modò occurrit ostendendum, quòd viceversa Canonicus quantumvis non ordinatus in sacris, sicque non vocalis, adhuc teneatur pro virili contribuere ad simile quinquennium, firmando in præfenti, quòd Canonicus nondum ordinatus in sacris, & tamquam talis, carens voce in Capitulo, tenetur nihilominus pro sua rata contribuere ad quinquennium Domino directo debitum à Capitulo de Emphyteusi per idem uti manum mortuam retenta, eodem namque modo, quo in favorabilibus Canonicus quantumvis non ordinatus in sacris, perque consequens

- 1 non obstante defectu suæ vocis in Capitulo, nihilominus sibi acquirit quinquennium pro sua rata de Emphyteusi à Capitulo alteri manui mortuæ concessa, quando illud inter alios Concanonicos ordinatos in Sacris repartitur juxta resolutionem de anno 1705. editam à Congregatione Particulari trium Eminentiss. Patrum, & unius Præsulis a Sanctiss. D. N. Clemente Papa XI. gloriosè, quia reluctanter sedente, quem Deus incolumem servet ob urgentes Ecclesiæ necessitates) in Causa Romana inter Archipræsbyterum Carolum Bartholomæum Piazzam,
- 2 è vivis ereptum die 24. Martii 1713. & Canonicos, ac Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ in Cosmedin Scholæ Græcæ vulgò *alla Bocca della verità* de Urbe, cujus quidem Congregationis sententia legitur registrata §.40. post *Tract. inter Doctores litera GG.* debet in præjudicialibus etiam non ordinatus in Sacris contribuere ad quinquennium de Emphyteusi retenta à suo Capitulo, ut æqualitas, & justitia distributiva in utroque casu servetur: sanè si non constituti in sacris non tenerentur solvere portionem quinquenniorum, sequeretur absurdum, quòd essent melioris conditionis, quam sint digniores, in sacris constituti, aliàs si sola deficientia sacrorum Ordinum, & in consequentiam suffragii suffragari deberet pro non contributo ad quinquennium; in fraudem ferè omnes, vel saltem plures Canonici differrent ascensum Sacrorum Ordinum, ut à contributo hujusmodi quinquenniali penitus liberarentur, undè pauciores consultores haberet Capitulum, nec negocia Capitularia tanta maturitate ob notabilem defectum Capitularium decerni possent, quod in maximum detrimentum redundaret, ac proinde evitandum, hacque via totum onus contribuendi transfunderetur in solos Canonicos ordinatos, maliciis autem hominum obviandum est, nec commoda tantum, sed etiam incommoda proportionabiliter in iusta mensura dividenda sunt, ut onera levius ferantur, si insuper ad
- 4 acquirendum quinquennium ex sparsim per nos traditis in *præsenti Tractatu*, sufficit solum jus Canonice, cur illud solum quoque non sufficiet ad contribuendum pro quinquennio, cum non sit major ratio in uno, quam in alio casu, sed militet eadem ratio, immò tam in casu acquisitionis, quam contributionis quinquennii non requiritur aliqua vox in Capitulo, sed à solo jure Canonice, seu Canonicatus emanat tam acquisitio, quam contributio nullam dependentiam habens à voce.

Præterea remanente dominio utili bonorum Emphyteuticorum penès totum Capitulum, quòd procul dubio componitur tam ex Cano-

nicis ordinatis, quam ex non ordinatis, cum tam illi, quam illi, Canonici sint, proindeque de Capitulo, benè sequitur, quòd etiam Canonici non ordinati, tamquam etiam illi Domini utiles, & coemphyteutæ, contribuere teneantur ad quinquennium ratione condominii utilis; est insuper onus infixum bonis Capitularibus, & tamquam tale participabile omnibus Capitularibus, inter quos, enumerantur quoque non ordinati in Sacris.

Post hoc *Cap.* collocandum erat *Cap. CXXIX.* de Canonico voci suæ renunciante, obligato tamen ad quinquennium contribuere, sed per errorem fuit ibi collocatum.

ARGUMENTUM.

Canonici supranumerarii tenentur contribuere ad quinquennium de Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa.

SUMMARIUM.

- 1 Canonici supranumerarii participant de quinquennii.
- 2 Qui sentit commodum, sentire debet incommodum.

CAPITULUM CXL.

Inter Canonicos numerarios. & supranumerarios semper ut plurimum contentiones oriri solent etiam in materia bursali, & quinquenniali passiva, cum naturale sit, omnem conatum facere ad se retrahendum, & liberandum penitus à solutione etiam pro parte sua, è contrà verò totis viribus prætere solutionem sibi fieri pro parte sua; Undè firmatur in præfenti, quòd Canonici supranumerarii tenentur contribuere ad quinquennium de Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa, æquitas namque suadet, quòd ad servandam æqualitatem maxime inter Ecclesiasticos exoptatam, qui sentit commodum in participatione quinquennii activi Capitulo debiti pro Emphyteusi per aliam manum mortuam retenta (quales sunt Canonici supranumerarii ex per nos deductis in *Cap. LXXXVIII.* sentiat in commodum in contributione quinquennii passivi per Capitulum nempè debiti pro Emphyteusi per ipsum tamquam manum mortuam retenta.

ARGUMENTUM.

Quando Canonici habent particulares, seu distinctas Præbendas, seu proventus realiter distinctos, si in Præbenda alicujus ex hujusmodi Canonicis repriatur prædium emphyteuticum, ille solus Canonicus, cujus Præbendæ est annexus fundus Emphyteuticus, tenetur solvere quinquennium Domino directo, cæteri autem Concanonici in nihilo debent contribuere.

SUMMARIUM.

- 1 Solent in nonnullis Ecclesiis adesse Præbendæ distinctæ.
- 2 Ex

- 2 Ex Præbenda distincta quisquis ex Canonicis exigit suos proventus absque interventu Capituli.
- 3 Administratio Præbendarum indistinctarum est penes Capitulum.
- 4 Res transit cum suo onere.
- 5 Qui non sentit commodum, non debet sentire incommodum.
- 6 Valor rei diminuitur propter onus annexum.
- 7 Canonicus habens Præbendam distinctam, illam locare nequit ad longum tempus, aut illius bona alienare sine consensu Capituli.
- 8 Non solum proprietates Præbendæ indistinctæ; sed etiam illius administratio est penes Capitulum.
- 9 In praxi forsitan ad cautelam tantum inolevit stylus requirendi consensum Capituli etiam in locatione ad longum tempus, vel alienatione bonorum Præbendæ distinctæ.
- 10 Nullum interesse considerari potest, quando Mensa Episcopalis est distincta à Mensa Capitulari.
- 11 Usufructuarius alienare potest commoditatem.
- 12 Maritus alienare potest commoditatem dotis.
- 13 In alienatione bonorum Capituli separatorum facta à Capitulo consensus Episcopi præstat per modum auctoritatis tantum.
- 14 Sufficit tacitus consensus præstandus ob præjudicium.
- 15 Consensus Patris præstat per modum solemnitatis.
- 16 Consensus requisitus ex Statuto Urbis in contractibus minorum, & mulierum præstat ad integrandam personam.
- 17 In alienatione rerum pupillarum, vel minorum consensus duorum proximiorum requiritur pro auctorizanda persona.
- 18 Ex Constitutione Ægidiana in contractibus minorum, & mulierum requiritur consensus proximiorum ad auctorizandum personas.
- 19 Idem habetur ex Statuto Mediolani.
- 20 Quis non debet sentire solum commodum.
- 21 Præbendæ assignari possunt distinctæ ad certum tempus.

CAPITULUM CXLI.

Solent in nonnullis Ecclesiis, & Capitulis adesse Canonicatus habentes membra, seu Præbendas distinctas, totque esse Præbendæ, quor sunt Canonicatus, realiter, actualiter, & perpetuò inter se distinctæ, ita, ut non sit unum Beneficium Ecclesiasticum, sed dos unius actualiter, & omninò distincta à dote alterius, assignando nempe uni Canonico Domum, alteri Vineam, & alteri aliud, juxta *text. in cap. literas 9. de concessione Præbendæ, Clem. fin. de Præbend. Moneta de optione Canonica cap. 2. qu. 2. n. 17. in fine versiculo si verò in Ecclesiis*; quæ quidem Præbendæ non intrant in massa Capitulari, & communi, sed quisquis ex Canonicis exigit suos proventus absque interventu Capituli, & fundum Præbendalem, seu Canonicalem colit, seu colendum tradit, per se exigens absque æconomio Capituli, prout inter alia Capitula prædicatur in Capitulo Insignis Collegiæ Ecclesiæ S. Gaudentii Novariensis in Ditione Mediolanen., ut refert *Rota post Remocamp. de Coadjutor. dec. 13. n. 2. in fine versiculo tot enim, ac passim alibi, D. Advoc. Pitonius discept. Eccles. par. 1. discept. 17. n. 3. cum seqq. & num. 36.*

*Clericat. de Benefic. discord. forens. par. 1. discord. 25. n. 27. ita, ut harum Præbendarum administratio, possessio, & jus percipiendi fructus est penes singulos ad differentiam indistinctarum Præbendarum, quarum uti de massa grossa administratio, ac perceptio, & distributio est penes Capitulum, & ab illius Thesaurario in singulos eadem dividuntur, Moneta de commutat. ultim. volunt. cap. 12, n. 243. Cumque quandoque, immò sæpius accidere possit, quòd in aliqua ex Præbendis hujusmodi adsit fundus Emphyteuticus, perque consequens obnoxius quindennio, oriri potest controversia inter Capitulum, & talem Præbendam super solutione quindennii, & modo illud solvendi, præterente Canonico pro sua tantum rata quindennium solvere, in reliquo verò contribuere teneri totum Capitulum, & è contrà præterente Capitulo ad nihilum contribuere debere, sed totum quindennium per talem Cononicum esse solvendum. Siquidem igitur partes Capituli tenentes uti justitiæ consentaneas, resolvimus in præfenti, quòd quando Canonici habent particulares, seu distinctas Præbendas, seu provenus realiter distinctos, si in Præbenda alicuius ex hujusmodi Canonicis reperiat prædium emphyteuticum, ille solus Canonicus, cujus Præbendæ est annexus fundus Emphyteuticus, tenetur solvere quindennium Domino directo, cæteri autem Concanonici in nihilo debeant contribuere, cum solutio quindennii importet onus infixum rei, undè cæteri Concanonici rem, seu Præbendas hujusmodi non habentes in communi, non debent contribuere, quia res transit cum onere suo *Barbosa axiom. 199. n. 5. cum seq.* quare cum tota obvenit uni, ille solus debet accessiones inde provenientes recipere, & consequenter etiam integrum onus ferre, & è contrà sicut reliqui nihil lucri sentiunt ex re existente in unius Præbenda, ita nec aliquid damni debent habere, oppositum autem esset contrà naturalem æquitatem *l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. Non omisso, quòd Præbenda distincta censetur collata Canonico taliter, ac distinctè Præbendato, cum suo onere infixio, immò censetur quoque habita in consideratione qualitas prædii Emphyteutici ab initio in assignatione, & illius valor diminutus propter onus annexum *l. mortis causa 31. s. fin. ff. de donation. caus. mort. l. si venditor 6. in fine ff. de serv. export. l. hereditatem 24. ff. de heredit. vel act. vendit. l. 1. s. Si hæres 16. ff. ad Senatusconsult. Trebellian. l. subsignatum 39. s. Bona 1 ff. de verb. signif. l. si quis 16 C. de rescind. vendit. Cyriac. contr. 222. n. 71. cum seq. Card. de Luca de emptione disc. 44. nu. 19. & de Regal. disc. 30. num. 9. & disc. 32. n. 6. & de feud. disc. 4. sub n. 18. & disc. 97. num. 4.***

Nec obstat, quòd videretur, totum Capitulum teneri ad contributum pro quindennio etiã in casu Præbendarum distinctarum, cum earum dominium videatur residere penes Capitulum, ex eo, quòd Canonicus Præbendatus locare nequit ad longum tempus, aut alienare bona suæ Præbendæ distinctæ sine consensu Capituli, etiam si accessisset consensus Ordinarii ad *text. in cap. ad audientiam nostram 9. de reb. Eccles. non alien. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 38. nu. 4. in principio, Redoan. de reb. Eccles. non alien. rubr. 25, n. 32.*

n. 32. *Turricell. cod. tract. cap. 5. nu. 17. Rota coram Card. Crescent. dec. 3. alias 284. de reb. Eccles. non alien. quia nec in citato cap. ad audientiam nostram agitur de bonis Præbendæ indistinctæ, seu totius Capituli, & Mensæ Capitularis Ecclesiæ Exonen, quo casu non solum proprietas, sed etiam libera administratio est penes Ecclesiam & Capitulum, in Præbenda verò distincta Canonicus Præbendatus habet liberam administrationem, sicut quilibet Rector, & Clericus sui Beneficii, veluti respondet *Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 11. n. 104. cum seqq.* immò licet in praxi forsitan ad cautelam duntaxat laudabilis inoleverit stylus requirendi consensum Capituli etiam in locatione ad longum tempus, vel alienatione bonorum Præbendæ distinctæ, præterquam quòd dubitat de hac opinione *Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 38. n. 4. in principio versiculo licet*, quando agitur in casu, de bonis Canonicatum separatis à bonis Capituli, non tamen inde sequi, dominium, & liberam administrationem Præbendæ distinctæ esse penes Capitulum, proindeque Capitulum teneri contribuere pro quindennio ex Emphyteusi reperta inter bona Præbendæ distinctæ, quia iste consensus non requiritur ob aliquod interesse, quod habeat Capitulum. sed solummodo ad integrandam personam Canonici, qui in hoc liberam non habet administrationem, sicque ad solemnitatem tantum, non ad substantiam actus adinstar Episcopi alienare non valentis sine consensu Capituli bona suæ Mensæ Episcopalis quantumvis separata à Mensæ Capitulari, cum Capituli intersit, nè possessiones, & bona Ecclesiæ alienentur, & tamen nemo dixerit in tali exigi consensum Capituli ob illius interesse, cum nullum interesse in tali casu considerari possit, quando Mensa Episcopalis distincta, ac separata reperitur à Mensa Capitulari*

cap. possessiones 10. de reb. Eccl. non alien. *Turricell. de reb. Eccles. non alien cap. 5. n. 14. cum seqq. Moneta de distribution. quotidian. par. 2. quest. 11. num. 107. cum seqq. Pacion. de locat. & conduet. cap. 14. §. 9. n. 30. cum seqq. & §. 10. n. 37. & 40. Rota coram Card. Seraphin. dec. 338. n. 2. & dec. 443. n. 4. cum seqq. & in recent. dec. 628. par. 3. præterquam quòd nimis probaret, nec bene arguitur à proprietate ad administrationem, prout usufructuarius non potest alienare proprietatem absque consensu proprietarii, & tamen fructuum commoditatem bene potest alienare absque consensu proprietarii ad text. in §. fin. Institution. de usufruct. *Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 24. Rubr. quid de usufructuar. n. 1. cum seqq. Barbat. de divis. fruct. par. 2. cap. 1. nu. 79. & 141. Sesse dec. Aragon. 58. nu. 1. cum seqq. maritus non potest alienare fundum dotalem, & tamen potest alienare commoditatem fructuum dotaliu Card. de Luca de dote disc. 146. n. 25. cum seqq. de alien. disc. 1. n. 141. & disc. 12. n. 13. de Regalib. disc. 11. n. 4. & disc. 38. n. 5. de Pension. disc. 68. sub n. 26. de feud. disc. 13. in annotat. sub rum. 12. vers. & quamvis, de credit. disc. 14. num. 4. cum seqq. de fideicom. disc. 195. n. 6. & de testam. disc. 83. n. 13.**

Eodem modo, quo viceversa quando bona Capituli sunt separata, eorundemque administratio non est communis, consensus Episcopi in alienatione facta per Capitulum præstatur per

modum auctoritatis, non per modum consensus, *Boccaccius ad Constitution. Picen. glos. 3. n. 37.* Hinc videmus in simili, quòd ad alienandum bona minorum, vel ejus, cui bonorum administratio interdicta est, requiritur consensus Curatoris, qui tamen in illis nullum interesse habet, prout etiam requiritur consensus patris in donatione causa mortis bonorum adventitiorum filii familias, quantumvis ad eundem filium pleno jure spectantium, non ratione præjudicii Patris consensuri, quod nullum penitus est, sed ad integrandum personam filii, aut minoris, vel similis, ac pro mera solemnitate, seu pro forma, qui quidem consensus uti pro integranda persona debet esse expressus, cum tamen ille, si adhiberetur ratione præjudicii, tacitus sufficeret, *Clar. sentent. lib. 4. §. Donatio qu. 6. n. 3. 5. & 6. Paschal. de virib. patr. potestat. par. 1. c. 6. n. 3. cum seqq.* quidquid sit, quando patri quaeritur usufructus, cum tunc consensus filio præstitus, præstatur per modum consensus ob interesse, non per modum solemnitatis, & auctoritatis, *Boccacc. ad Constitution. Picen. glos. 3. n. 37. in principio.* Hinc ex *Statuto Urbis lib. 1. cap. 151. in contractibus minorum, & mulierum præter Decretum Judicis, & causam requisitus consensus duorum proximiorum non interessatorum, nec non patris inservit ad integrandas personas contrahentium, Picus ad Statut. Urb. cap. 151. glos. 15. nu. 6. cum seqq. Lamberteng. ad Statut. Mediolan. cap. 328. in præfat. n. 3. Tiraquell. de legib. Commubial. glos. 6. n. 40. cum seq. D. Advocatus Franc. Mar. Constantin. ad Statut. Urb. tom. 2. annot. 44. artic. 1. nu. 7. & in addit. ad dec. 157. n. 17. post Commentar. tom. 3. Rota coram Burratto dec. 924. n. 3. ac in recentior. dec. 294. n. 12. cum seqq. par. 6.* Hinc pariter ex eodem *Statuto Urbis lib. 1. cap. 113. in alienatione rerum pupillorum, vel minorum, ultra causam, & Judicis Decretum, ac tutorum, vel curatorum auctoritatem requiritur consensus duorum proximiorum non interessatorum, pro authorizandis personis ipsorum contrahentium. Hinc ex Constitutione Ægidiana juxta Rubr. 25. lib. 5. in contractibus minorum, & mulierum requiritur consensus duorum proximiorum non sanè ad alium effectum, quam ad authorizandum eorum personas *Boccacc. in Constitution. Picen. glos. 3. n. 35. cum seqq.* prout idem habetur in *Statuto Mediolanen. cap. 328. de quo Lamberteng. glos. 7. verbo consensu n. 1. in fine.**

Minus obstat, quòd sicuti in exactione quindennii activi debiti nempe ex emphyteusi per Capitulum manui mortuæ concessa, omnes Canonici, seu Capitulares concurrunt, sibi i lud pro rata acquirendo, ita è converso in exactione quindennii passivi omnes Canonici debent concurrere pro contributo, nè sequatur absurdum, quòd commodum duntaxat sentire velint contra regulam, de qua *Barbosa axiom. 44. nu. 2. & 6.* & contra omnem iustitiam in sibi præjudicialibus gravare velint in totum Canonicum distinctè Præbendatum, nullum onus solutionis in se alluentes, quia hoc per accidens evenit, cum tale emolumentum quindenniale non sit particulariter alicui ex Canonicis assignatum, quod, si fuisset alicui particulariter addictum, sanè reliqui Canonici non concurrerent, ut servetur æqua-

æqualitas maxime inter Ecclesiasticos.

Quibus positis pulchra occurrit Difficultas, quid dicendum, si Præbendæ distinctæ fuerint ad tempus tantum, quod nempe per Capitulum singulæ singulis Canonicis consignatæ fuerint pro tempore bene viso eidem Capitulo, ita, ut eo tempore elapso iterum in commune reducantur, ac indistinctæ remaneant, fiatque nova bonorum divisio in communi ad tradita per *Monet. de optione Canonica cap. 2. q. 2. n. 17. in princip.*, an saltem tali casu teneatur Capitulum contribuere ad quinquennium, cum distinctio Præbendarum non sit perpetua, sed merè temporalis, & quidem duratura ad beneplacitum ipsius Capituli, singulique Canonici Præbendati habeant dominium suarum Præbendarum resolvable, immò Præbendæ post certum tempus rediturae sint ad primænum dominium ejusdem Capituli, an autem Canonicus habens Præbendam hujusmodi ad tempus distinctam, teneatur solvere totum quinquennium, eodem pacto, quo tenetur Canonicus habens Præbendam perpetuò distinctam, & tutiorem, ac æquioram viam sequendo, procederem distinguendo; aut solutio quinquennii cadit, antequam Præbenda in commune reducatur, iterumque fiat indistincta, aut solutio quinquennii cadit postquam Præbenda jam in commune reducta est, effectaque fuit indistincta: in primo igitur casu crederem, Capitulum ad nihilum contribuere teneri, cum Præbenda verè adhuc distincta sit; sicque verè eadem militat ratio, quæ in Præbenda perpetuò distincta; in secundo verò casu crederem, Capitulum teneri ad contributum, cum de tempore solutionis quinquennii Præbenda jam non reperitur distincta, sed iterum ut perantèa incipit fieri indistincta, & priorem naturam reassumere, sicque jam non militat ratio, quæ militat in Præbenda distincta, cum quinquennia non currant, seu maturentur dietim, nec sint fructus civiles, qui dietim maturantur, sed sint emolumenta subrogata in locum laudemii; undè quemadmodum laudemium est eventuale, quando scilicet contingit, Emphyteusim alienari, ita quoque eandem naturam retinere debet quinquennium ex regula subrogationis, ut non consideretur dies, sed in quodlibet tempus quindecim annorum, ita, ut non intret regula, quod saltem Canonicus teneatur contribuere pro tempore, quo Præbenda remansit distincta, sicque pro illa rata, prout practicatur in fructibus civilibus, qui dietim currunt, & maturantur, proindeque pro rata temporis debentur.

ARGUMENTUM.

Habentes Præbendas Præceptoriales non tenentur contribuere ad quinquennia debita Domino directo pro emphyteusi possessa per Capitulum, à cuius Mensa, seu massa processerunt dictæ Præbendæ.

SUMMARIUM.

- 1 Habentes Præbendas Præceptoriales non participant de quinquenniis.
- 2 Contrariorum idem est iudicium.

CAPITULUM CXLII.

IN Cap. CXVIII. sicuti firmatum fuit, habentes Præbendas Præceptoriales non posse participare de quinquenniis activis pro emphyteusi retenta per Capitulum, licet ab illius Mensa, seu massa processerint præfatæ Præbendæ, ita in casu quinquenniorum passivorum modò firmatur, quod habentes Præbendas Præceptoriales non tenentur contribuere ad quinquennia debita Domino directo pro emphyteusi possessa per Capitulum, à cuius Mensa, seu massa processerunt dictæ Præbendæ, contrariorum enim idem est iudicium, & disciplina *Barbosa axiom. 58. n. 11.* & quia videntur quodammodo potius stipendiati, quam de corpore Capituli.

ARGUMENTUM.

Canonicus in poenam delicti privatus loco in Capitulo, adhuc tenetur contribuere ad quinquennia debita per Capitulum, Domino directo pro emphyteusi retenta.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus privatus loco in Capitulo, non participat de quinquenniis.
- 2 Privatus loco Capitulo, non remanet privatus quoad onera.
- 3 Onus dotandi descendit à patria potestate.
- 4 Pater exponens filiam, amittit patriam potestatem.
- 5 Filium exponens, videtur illum necare.
- 6 Pater filiam exponens, adhuc illam tenetur dotare.
- 7 Prout adhuc alere filium tenetur.
- 8 Banniti perdunt jura Civitatis quoad commodum, non verò quoad onus.
- 9 Undè non liberantur à collectis, & publicis oneribus.
- 10 Nobilis propter delictum nobilitate privatus, adhuc tenetur ad onera, & collectas, ad quas tenentur nobiles.
- 11 Canonicus privatus loco in Capitulo, non participat de quinquenniis.
- 12 Non debet quis ex proprio delicto victoriam reportare.
- 13 Privatus loco in Capitulo, non est privatus quoad onera.
- 14 Pœna non debet esse causa præmii.

CAPITULUM CXLIII.

CUM in Cap. CXXVII. n. 12. dictum fuerit, Canonicum privatum loco in Capitulo non participare de quinquenniis activis, debitis videlicet Capitulo tamquam Domino directo à manu mortua pro emphyteusi per eandem possessa, modò intrat alia inspectio de quinquenniis passivis, & firmatur in præfenti, quod Canonicus in poenam delicti, privatus loco in Capitulo, adhuc tenetur contribuere ad quinquennia debita per Capitulum Domino directo pro emphyteusi retenta, consideratur enim propter odium delicti hoc casu ut diversa persona, quoad utilia videlicet una, & quoad onerosa, seu damnosa, alia; ita, ut privatus non remaneat loco

loco Capitulari quoad onera, *Gratian. disc. 267. num. 40.* eo modo, quo videmus, quod pater, quantumvis cessante patria potestate, non teneatur amplius dotare filiam ex eo, quod necessitas dotandi ab ipsa patria potestate descendit *l. fin. C. de dot. promiss.* nihilominus si filiam exposuerit, quamvis in pœnam, seu odium expositionis jus patriæ potestatis amittat, quasi, quod non conveniat, ut qui crudeliter se gessit cum filio, habeat in eo iura, *cap. unic. de infant. exposit. ubi Gonzalez nu. 42. l. unusquisque 2. C. eodem, Card. Palcos. de nobil. cap. 68. nu. 6. Boss. de patr. potest. cap. 2. §. 2. nu. 19. in fine versiculo Pater insuper, & de aliment. cap. 9. nu. 615. & 619. Ascan. Clem. de patr. potest. cap. fin. num. 96. Amosaz. de causis piis lib. 4. cap. 11. nu. 78. Velasc. de privileg. pauper. par. 1. qu. 65. §. 2. nu. 192.* quod servatur in Hispania juxta *l. 4. tit. 20. par. 4. l. 1. cum seq. tit. 29. lib. 4. for.* videtur enim filium necare, illum exponendo misericordiæ causa, quam ipse non habet *l. necare 4. ff. de liber. agnosc.* adhuc non per hoc ab onere dotandi remanet immunis, & exemptus, *Surd. de aliment. tit. 6. qu. 18. num. 19. cum seqq.* prout nec ab onere alendi filium expositum, & refundendi expensas Hospitali *Amosaz. de causis piis lib. 4. cap. 11. n. 78. in fine, Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 51. nu. 140.*

3 Hinc banniti, in pœnam perdunt quidem iura Civitatis ad sui commodum facultia, minime tamen relaxatis eis, quæ eorum damnium concernunt *Nellus de bannit. par. 1. tempor. 2. q. 5. Peregrin. de jure fisci lib. 3. tit. 7. n. 16. Lecrier. de primogenitur. lib. 1. qu. 16. n. 5. Lauden. de repr. sal. nu. 47. Bon. de Curtil. de nobilit. par. 7. nu. 22.* unde non evadunt immunes à Collectis, reliquisque publicis oneribus, seu muneribus, *Nellus de bannit. par. 1. tempor. 2. nu. 46. Nicol. Festas de estimat. & collect. par. 2. cap. 4. nu. 35.* Hinc nobilis, propter delictum nobilitate privatus, adhuc tenetur ad onera, & collectas, ad quas tenentur cæteri nobiles ex eo, quod nobilitate privantur solummodo quoad sui commodum, non autem quoad eorum incommodum *Bartol. in l. 1. C. de infam. lib. 10. & in l. 1. C. de Dignitat. lib. 12. Alterius de censur. tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 9. in med. versiculo ita tenet, fol. mihi 248. col. 1. in principio, Vallens. de Benefic. lib. 4. tit. 8. nu. 2. in med. versiculo hinc enim, Ricciullus de jure person. extra grem. Eccles. lib. 4. cap. 16. nu. 4.*

Non obstat, quod sicuti Canonicus privatus **11** loco in Capitulo non participat de quindenniis activis, de illis nempe, quæ debentur Capitulo tamquam Domino directo ex emphyteusi per manum mortuam possessa juxta per nos congesta in *Cap. CXXVIII. n. 12.* ita Canonicus privatus loco in Capitulo, non teneretur contribuere ad quindennia passiva, ad illa nempe, quæ debentur Domino directo per Capitulum ex emphyteusi per idem tamquam manum mortuam possessa, ex regula, quod contrariorum idem iudicium esse debet, eademque disciplina, & ex regula, qui non sentit commodum, nec sentire debet incommodum, quia in pœnam delicti quoad præjudicialia, & odiosa, seu onerosa quodammodo quis non desinit esse de Capitulo, sed non obstante privatione loci Capitularis, fingitur adhuc occupare locum in Capitulo, **12** alias ex delicto, propriaque malicia præmium,

& victoriam reportet *cap. intelleximus 7. de judic. l. itaque fullo 12. ff. de furt. l. si vè hereditaria 22. ff. de neg. gest. cum privatus loco in Capitulo non sit privatus quoad onera Vallens. de Benefic. lib. 4. tit. 8. num. 2.* quasi quod pœna non debeat esse causa præmii *l. si vè hereditaria 22. ff. de neg. gest.*

ARGUMENTUM.

Canonicus condemnatus de crimine capitali ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, seu ad perpetuos carceres, nondum demandata executioni sententia, tenetur contribuere ad quindennia interim medio tempore maturata antè executionem sententiæ, ex quo crimine quis non privatur ipso Jure Beneficio, pro emphyteusi possessa per suum Capitulum.

SUMMARIUM.

- 1 Canonicus condemnatus ad triremes, aut perpetuos carceres participat de quindennio debito Capitulo.
- 2 Talis condemnatus, tamquam de Capitulo continuas subire onera.
- 3 Qui sentit commodum, debet & sentire commodum.
- 4 Condemnatus ad triremes, non tenetur ad Horas Canonicas.
- 5 Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.
- 6 Bannitus adhuc tenetur ad onera.
- 7 Quindennia enumerantur inter fructus Canonicatus.
- 8 Non debet unus sentire onus, & alii commodum.
- 9 Proprium delictum tenere debet auctorem, non autem nocere aliis non delinquentibus.

CAPITULUM CXLIV.

Aliquando contingere valet, quod ob atrocitatem criminis reperiatur condemnatus aliquis ex Canonicis ad triremes, aut perpetuos carceres, & post passam condemnationem debere incipiant quindennia à Capitulo emphyteuta, proindeque controversia oriatur inter Capitulum prætendens, Canonicum condemnatum subjacere contributioni quindennii pro sua rata, prout antè condemnationem tenebatur, ac inter condemnatum prætendentem se liberum esse à tali contributione uti condemnatum, sicque jam non gremialem, sed membrum putridum. Jam autem vidimus in *Cap. CXXVIII.* quod Canonicus hæc eadem pœna condemnatus, adhuc participat de quindennio activo debito Capitulo uti Domino directo pro emphyteusi concessa manui mortuæ. Unde modo è contrà, agendo de quindennio passivo debito à Capitulo tamquam manu mortua posseditrice Emphyteusis, resolvitur in præsentem, quod Canonicus condemnatus de crimine capitali ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, seu ad perpetuos carceres, nondum demandata executioni sententia, tenetur contribuere ad quindennia interim medio tempore maturata antè executionem sententiæ, ex quo crimine quis non privatur ipso Jure Beneficio, pro emphyteusi possessa per suum Capitulum, non enim ex sola condemnatione remanens privatus suo Canonicatu ab-

sque

A R G U M E N T U M.

Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus, non tenetur contribuere pro rata ad quindennium interim de tempore privationis solutum Domino directo à Capitulo uti manu mortua de bonis emphyteuticis per idem possessis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Canonicus privatus Canonicatu, posteaque ad illum restitutus, non recuperat quindennium.*
- 2 *Æqualitas servanda est in judiciis.*
- 3 *Qui sentit commodum, sentire debet incommodum.*
- 4 *Res transit cum suo onere.*

C A P I T U L U M CXLV.

Vllo in *Cap. XCVIII.* quòd Canonicus privatus Canonicatu, posteaque restitutus recuperare nequeat à Canonicis quindennium pro rata sibi contingente maturatum de tempore suæ privationis, debitum in bonis manus mortuæ emphyteuticis, modò videndum, quòd è contra Canonicus privatus Canonicatu, subindèque restitutus non teneatur contribuere pro rata ad quindennium per Capiculum uti manu mortuam solutum Domino directo ex emphyteusi ab eodem Capitulo possessa. Disceptatio sanè in foro perutilis, pro cujus dissolutione resolvitur, quòd Canonicus privatus Canonicatu, postea ad illum restitutus, non tenetur contribuere pro rata ad quindennium interim de tempore privationis solutum Domino directo à Capitulo uti manu mortua de bonis emphyteuticis per idem possessis, eadem namque ratione, ob quam non recuperat quindennium maturatum de tempore privationis, quantumvis restitutus ex dictis in *Cap. XCVIII.* nec tenetur contribuere ad quindennium solutum de tempore privationis, ut æqualitas in judiciis servetur *cap. non licet 32. cap. in judiciis 12. de regul. Jur. in 6. l. non debet actori 41. ff. eod. l. fin. C. commun. utriusq. judic. Barbosa axiom. 16. n. 1. cum seqq.* immò cum nullos fructus pendente privatione percipiat, sicque nullum incommodum sentiat, æquò est, quòd nullum incommodum sentire debeat, sicuti vice versa quis sentiens commodum, & incommodum sentire debet *cap. qui sentit 55. de regul. Jur. in 6. l. secundum naturam 10. ff. eod. l. unic. C. de caduc. tollend. Barbosa axiom. 44. nu. 1. 2. & 6.*

Si autem Canonicus fuerit plenissimè restitutus, eo casu putarem, teneri contribuere pro quindennio, cum tunc recuperet etiam fructus intermedii temporis; cumque quindennium sit onus infixum fructibus, atque ideo qui fructus percipit, tenetur porportionabiliter ad onus contribuere eo, quòd res transit cum onere suo *Barbosa axiom. 199. nu. 5. cum seqq.*

A R G U M E N T U M.

Canonicus excommunicatus, aut suspensus, sive interdictus tenetur contribuere ad quindennia debita per Capiculum ratione Emphyteusis sibi concessæ, & maturata intermedio tempore durantis excommunicationis.

SUM.

sq̄ue declaratoria Judicis, adhuc est de Capitulo, & tamquam talis continet subire onera, prout illa subire tenebatur antè condemnationem, inter quæ enumerantur quindennia, *Raynald. observ. crimin. tom. 2. cap. 8. §. 1. nu. 44. cum seqq. & tom. 4. ad cap. 8. supplet. 2. nu. 17. & seqq. D. Advocatus Dominicus Ursaya doctus, & pius Jurisconsultus Institution. crimin. lib. 4. tit. 5. n. 98.*

Siquidem æquum est, ut contributionis onus sentiat pro quindenniis passivis, qui participationis commodam sentit de quindenniis activis juxta per nos deducta in *Cap. CXXXVIII.* ad regulam qui sentit commodum, debet sentire & incommodum *§. item prætium 2. Institut. de empt. & vendit. l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur.*

Non obstat, quòd juxta tritum brocardicum non est addenda afflictio afflictio, & sicuti damnatus ad triremes, non tenetur ad Horas Canonicas ex præsumptione piæ S. Matris Ecclesiæ, quòd afflictio noluerit hoc onus addere *Escobar à Corro de Hor. Canonic. qu. 3. §. 3. limit. 2. nu. 13.* quia ultraquamquòd hæc opinio suos habet contradictores, ut testatur idem *Escobar loc. mox citat.* diversa militat ratio; etenim in triremibus propter illam hominum colluviem coram ipsis ostendere statum Clericalem, recitando Divinum Officium, cederet in haud leve dedecus damnati, non explendo onus officii Divini, nemini inferret præjudicium, non contribuendo autem ad quindennia, notabile inferret præjudicium toti Capitulo, cæterisque Canonicis, qui tenerentur hac via in se assumere etiam onus Canonici condemnati, proque illo illius ratam solvere, quando de Jure non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri *cap. non debet 22. de regul. Jur. in 6. l. non debet 74. ff. eod. Barbosa axiom. 22. nu. 1.*

Quibus habitis insurgit Difficultas, quid dicendum de Canonico bannito, & putarem etiam hunc pari passu ambulare, cum iste, nisi in sententia banni exprimatur, retineat titulum Canonicatus, licet quousque à Principe gratiam rehabilitationis non obtineat, interim ex culpa sua non faciat fructus suos, & tamen teneatur ad onera ex *Bartolo in l. inter quos 39. §. Damni 2. ff. de damn. infect. Alterius de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 9. in med. versiculo ita tenet fol. mihi 248. in principio col. 1. Vallensis de Benefic. lib. 4. tit. 8. nu. 2. in medio versiculo hinc enim.*

In nihilum obstante, quòd, sicuti bannitus non posset participare de quindenniis activis, quæ inter fructus Canonicatus enumerantur juxta *decision. 19. nu. 1. post Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII.* ita ad æqualitatem servandam videretur non debere contribuere ad quindennia passiva, nè ipse sentiat onus, & alii commodum *l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur.* quia sibi imputet, si deliquit, & si delinquendo, amittit fructus Beneficii, ita, ut proprium delictum debeat tenere auctorem, non autem nocere cæteris Canonicis non deliquentibus *l. absentem 5. ff. de pen. l. sancimus 22. C. eod. Barbosa axiom. 68. nu. 9. & axiom. 181. nu. 4.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Non debet quis ex propria improbitate commodum reportare.*
- 2 *Excommunicatus tamquam non habens vocem in Capitulo, non est amplius de Capitulo.*
- 3 *Excommunicatus habet spem obtinendi absolutionem.*
- 4 *Excommunicatus remanet privatus fructibus Canoniciatus.*
- 5 *Excommunicatus, quoad onera non habetur pro excommunicato.*
- 6 *Perindè est aliquem privari fructibus ob pœnam delicti, ac illos percipere.*
- 7 *Intrusus tenetur ad Horas Canonicas.*
- 8 *Excommunicatus, in casu innocentie habet actionem recuperandi fructus ab excommunicante, vel à Capitulo.*
- 9 *Excommunicatus tenetur ad subsidium, & similia.*
- 10 *Excommunicatus tenetur ad Pensionem.*
- 11 *Excommunicatus tenetur ad Horas Canonicas.*
- 12 *Excommunicatio est pœna culpæ.*
- 13 *Obligatio Officii divini est onus merè personale.*
- 14 *Pensionarius habet actionem realem & personalem contra Titularem pro exigenda Pensione.*
- 15 *Canonicus excommunicatus non participat de quindenniis.*
- 16 *Beneficiati, licet renuncient Beneficiis, adhuc tenentur contribuere ad reparationem Ecclesie.*
- 17 *Concilium Tridentinum fructus amissos convertit favore Fabricæ Ecclesie.*
- 18 *Fructus amissi, vigore Concilii accrescunt aliis.*
- 19 *Fructus Canoniorum non interessentium transeunt cum suo onere.*

C A P I T U L U M CXLVI.

CUM persæpè dari possit casus, quòd excommunicatus Canonicus, & sub colorato prætextu putridi membri, ac tamquam talis refecti (quem enim non pudet ad se eximendum à debito allegare propriam turpitudinem) tanta est hominum avaricia, indè prætetendat, se non teneri contribuere ad quindennium de Emphyteusi per suum Capitulum possessa, in casu, quo solutio quindennii incidat medio tempore excommunicationis, è contrà vetò ceteri Canonici, nè in totum graventur, prætetendant, etiam Canonicum excommunicatum concurrere debere pro contributo, acsi non esset excommunicatus, nec in hoc illi suffragari excommunicationem, ideò firmatur in præsentem, quòd Canonicus excommunicatus, aut suspensus, sive interdictus tenetur contribuere ad quindennia debita per Capitulum ratione Emphyteusis sibi concessæ, & maturata intermedio tempore durantis excommunicationis, nè aliàs (quod irrationabile foret) longè melioris esset conditionis iste, qui deliquit, quivè ob delictum talem meruit pœnam, quam Canonici non excommunicati, proindeque non delinquentes, nevè ex propria improbitate, & crimine commodum, ac exemptionem aliquam reportet contra *cap. intelleximus 7 de judiciis, cap. audivimus 3. in fine de collusion. detegend. cap. officii 4. de testam. cap. adversus 7. §. Ceterum fin. de immunit. Eccles. l. 1. ff. de natal. restitut. l. nè ex dolo suo 13. ff. de dol. mal. l. non fraudantur 134. §. Nemo 1. ff. de*

regul. Jur. l. itaque sullo 12. ff. de furt. Maranta contro. 79. nu. 86. parte 3. Peregrin. de jure fisci lib. 3. cap. 11. n. 21.

Non obstat, quòd excommunicatus tamquam non habens vocem in Capitulo, non sit amplius de Capitulo, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 41. nu. 3. Pignatell. consult. Canonic. tom. 1. consult. 290. n. 1. quia, licet ratione excommunicationis, inque odium commissi delicti amittat vocem, ità, ut vocandus non sit ad actus Capitulares, puta pro electionibus, aut administratione bonorum Ecclesie, seu Capituli, non indè tamen definit esse de Capitulo saltem in onerosis, sibi que præjudicialibus, immò remanet adhuc Canonicus, nec amittit titulum, sed bene illum retinet, cum semper insit spes obtinendi absolutionem ab excommunicatione, paren-*

do, & recedendo à contumacia, *Pignatell. consult. Canonic. tom. 10. consult. 3. nu. 3. Alterius de censur. tom. 1. lib. 1. disput. 10. cap. 4. post med. littera C. cum seq. fol. mihi 115. col. 2.*

Minus obstat, quòd iniquum videatur, ut excommunicatus contribuat ad quindennia, quando remanet ipso Jure privatus fructibus sui Canoniciatus durante tempore excommunicationis *cap. Pastoralis 53. §. Verùm 1. in fine de appellation. Barbastrens. de intrusion. qu. 50. n. 15. Parisius de resign. Benef. lib. 5. qu. 6. n. 76. Alterius de censur. tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 8. in principio antè literam E. versiculo est communis sententia fol. mihi 242. col. 1. in fine, & per tot. cap. Ricciullus de jure person extrà grem. Eccles. lib. 4. cap. 14. n. 13. Suarez de censur. disput. 13. sect. 2. antè n. 10. Mouta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 15. n. 19. quia in pœnam licet ex culpa sua, & peccato, propter quòd fuit excommunicatus, non percipiat fructus, at tamen non debet sublevari onere contributi in præjudicium aliorum, tenetur ad onera, acsi illos perciperet, faceretque suos, cum quoad onera habeatur pro non excommunicato, nè aliis onerosus evadat, in illos etiam suum onus contra omnem justitiam impingendo, *cap. si verè 34. de sentent. excommunication. cap. intelleximus 7. de judic. Vallensis de Benefic. lib. 4. tit. 3. nu. 2. in principio, Alterius de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 9. in med. vers. respondeo, & primò dico fol. mihi 247. col. 1. in princip. littera B. cum seqq. & post litteram E. Giballin. eod. tract. disquis. 7. qu. 5. punc. 2. n. 6. in fine vers. difficilium Ricciull. de jure person. extrà grem. Eccles. lib. 4. cap. 16. n. 2. quando perindè est aliquem privari fructibus ob pœnam delicti, ac illos percipere, Vallensis de Benefic. lib. 4. tit. 12. n. 4. vers. non obstat secundò,**

Hinc in fortioribus terminis videmus, quòd intrusus, qui, licet non faciat fructus suos, sed immò ipsos restituere teneatur, adhuc tenetur ad Horas canonicas, nè ex proprio delicto à tali onere eximatur, evadatque melioris conditionis, quam boni, ac recti viri, *Barbastrens. de intrusione qu. 50. n. 15. Præterquamquod non habet de quo conqueratur; aut enim excommunicatio est justa, & in hoc casu sibi tantum, non aliis Canonicis debet præjudicare, ex dictis, aut excommunicatio est injusta, & tunc nullum damnum patitur, cum habeat actionem ad recuperandum fructus, & distributiones vel ab excommunicante secundum aliquos*

Doctores, vel à Capitulo, cui accreverunt revocabiliter in casu detectæ injustitiæ secundum aliorum opinionem, *Monetæ de distribution. quotid. par. 2. qu. 15. n. 32. cum seqq. Vallensis de Benefic. lib. 1. tit. 21. n. 32.*

- Undè fit, quòd Clericus excommunicatus
- 9 tenetur solvere subsidium charitativum Episcopo debitum, Decimas Papales, aliàque similia, *Bellencin. de charitativo subsidio qu. 33. Monetæ de Decim. Papalib. cap. 9. qu. 3. nu. 137. cum seqq. Barbastrensis de intrusione qu. 50. nu. 17. Alterius de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 9 post med. versiculo dico excommunicatum*, tenetur ad Pensionem, cum impedimentum, ratione cujus privatur fructibus, provenit culpa sua, quæ esse non debet damnosa aliis, *Gigas de Pension. quæst. 64. per tot. Barbosa in prax. exig. Pension. par. 2. q. 13. n. 15. Alterius de censur. to. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 9. in medio fol. mihi 247. in fine col. 2. post liter. E. vers. secundò dico, & fol. 248. col. 1. in princip. versiculo ità tenet, & col. 2. in fine liter. E. versiculo tertio dico, Vallens. de Benefic. lib. 4. tit. 8. n. 2. & tenetur etiam ad Horas Canonicas saltem privatim tamquam privata persona per modum privati suffragii, (prout etiam laycis eas recitare privatim licet) ratione Beneficii, quod possidet, etiamsi non sit in Sacris, ad quas semper tenetur ratione Ordinis ad text. in cap. si quis Episcopus, cap. cum excommunicato 11. qu. 3. Alterius de censur. tom. 1. lib. 1. disp. 10. cap. 4. in princip. fol. mihi 114. col. 2. litera C. cum seqq. Conink eod. tract. disp. 14. dub. 7. nu. 53. cum seqq. Gibalin. eod. tract. disquis. 7. qu. 5. punc. 2. n. 6. Barbastrens. de intrusione qu. 50. nu. 14. cum seqq. in med. vers. & nihilominus. Navarr. de Hor. Canonic. cap. 7. n. 17. Escobar à Corro eod. tract. qu. 3. §. 3. ampl. 3. n. 4. Maranta contr. 79. n. 87. par. 3.*

- Longè minus relevat, quòd culpa Canonici excommunicati non est immediata causa non
- 12 percipiendi fructus, sed ipsa excommunicatio, quæ est pœna culpæ cap. quia diversitatem 5. de concess. Præbend. undè excommunicatio, quæ tollit actionem ad fructus acquirendum, videretur debere etiam tollere passionem ad contribuendum, nè una, eademque pœna diversum operetur effectum, quia immò in casu ob circumstantias consentaneum est, quòd operetur diversum effectum, cum aliàs, si operaretur eundem effectum in passione, quem operatur in actione, sequeretur maximum absurdum, quòd excommunicatio esset potius favorabilis reo, dum hac via illum eximeret à contributo quindennii.

- Ejusdem irrelevantiae est replicatio ad mox datam responsonem, mediante obligatione excommunicati ad Horas Canonicas, quòd non rectè arguatur ab obligatione Horarum Canonicarum, ad quas tenetur excommunicatus, ad contributum quindennii ex eo, quòd obligatio
- 13 Officii divini est onus merè personale, sicque infixum semper offibus personæ in quocumque statu, nisi infirmitate, aut alio legitimo detineatur impedimento, quod præstare nequit sola excommunicatio, onus verò quindennii est reale ratione qualitatis possessoris, nempè ipsius Capituli, quod est manus mortua, veluti in puncto Officii divini, & Pensionis advertit *Ricciulli. de jure person. extrà grem. Eccles. lib. 4. c. 16.*

n. 4. in fine, & n. 5. in principio; quia immò onus quindennii etiam certo modo dici potest personale, & Dominus directus non solum habet actionem realem pro illius exactione, quasi hypothecatum, ac obligatum habeat fundum, sed etiam personalem contra ipsam manum mortuam, ut in simili de Pensionario habente actionem tam realem, quam personalem contra Titularem pro exigenda Pensione *Vallens. de Benefic. lib. 4. tit. 12. num. 13. in principio versiculo deinde.*

Ejusdem momenti est ponderatio, quòd, si Canonici excommunicati participare non debet de quindenniis activis, debitis nempè suo Capitulo pro Emphyteusi per manum mortuam possessa juxta per nos adducta in *Cap. CXXXI.* nec contribuere debet ad quindennia passiva, contrariorum enim est idem iudicium, & disciplina, quia semper recurrit ratio superius allata, quòd in onerosis habeatur pro non excommunicato, sicque non desinat esse de Capitulo, ut etiam in hoc puniatur. Superius autem dicta non ità inspidè veniunt intelligenda, ità, ut excommunicatus nullos percipiens fructus, teneatur de proprio ad contribuendum, verumtamen cum reliquis Concanonicis non excommunicatis accrescat portio excommunicati, ipsi teneantur huic debito Capitulari satisfacere pro Canonico excommunicato, quia quindennium debetur ratione fructuum Canonicatus, estque illius onus annexum Canonicatui, nè aliàs quis puniatur pœna ab Ecclesia non intentata, quæ non imponit pœnam pecuniariam, eo modo si Beneficiatus teneretur Ecclesiam reparare, cum illam reparare debeat ex fructibus Ecclesiæ, excommunicatus autem illos non percipiat, sequeretur, non teneri illam reparare de proprio, quando etiam Beneficiatus, quantumvis renunciantes Beneficiis tenentur contribuere ad reparationem Ecclesiæ, *Amostaz. de causis piis lib. 5. c. 6. num. 37.*

Ubi autem vigeat consuetudo convertendi fructus in utilitatem fabricæ Ecclesiæ juxta

17 *S. Concil. Tridentin. sess. 21. de Reform. cap. 3. tunc crederem, onus contributi incumbere ipsi fabricæ.*

Nulliusque ponderis est animadversio. quòd Capitulum, & cæteri Canonici, quibus accrescunt fructus amissi ab excommunicato, non viderentur contribuere debere, cum vigore dispositionis *Conciliaris sess. 24. de Reform. cap. 12.* ipso Jure accrescant, sicque absque aliquo onere transire debent, nè ex delicto unius cæteri Canonici graventur. Cumque sit in potestate excommunicati (ut jam insinuavimus) petere absolutionem, ac postea si excommunicatio detegatur injusta, fructus repètere, immò quando, ut in casu hujusmodi fructus non decrescunt, sed accrescunt, & non quidem de novo, tunc benè transeunt cum suo onere, adiustar Canoniorum non interessentium, vel si sequenda est opinio *Barbosæ de Canonic. & Dignit. c. 22 n. 18. in fine versiculo remanet*, tenentis fructus Canonici delinquentis non accrescere aliis Canonicis non delinquentibus, & interessentibus, sed applicandos esse Ecclesiæ, seu loco pio, licet contrarium dicat esse probabile, tunc Ecclesia, vel locus pius tenebitur contribuere.

A R G U M E N T U M.

Canonici Hebdomadarii, seu supplementarii, ad supplendum nempe vices Canonorum legitime impeditorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita Domino directo de Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa.

S U M M A R I U M.

- 1 Canonici Hebdomadarii non participant de quindenniis.
- 2 Injustia esset, quod qui non sentit commodum, sentiret incommodum.
- 3 Contrariorum idem est iudicium.

C A P I T U L U M CXLVII.

- 1 **V**iso in *Cap. CIV.* quod isti Canonici Hebdomadarii participare nequeant de quindenniis activis Capitulo tamquam Domino directo debitis, restat nunc videndum, quod iidem viceversa contribuere nequeant ad quindennia passiva Domino directo debita de Emphyteusi per Capitulum retenta, firmando in presenti, quod Canonici Hebdomadarii, seu supplementarii, ad supplendum nempe vices Canonorum legitime impeditorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita Domino directo de Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam possessa; si namque tales non habentur pro Canonis quoad participandum de quindennio activo juxta per nos allegata in dicto *Capitulo CIV.* consequens est, quod nec pro Canonis habeantur quoad contribuendum pro quindennio passivo, ne alias sequeretur absurdum, immo injustitia, quod qui non sentit commodum, sentiat incommodum, & contrariorum idem est iudicium.

A R G V M E N T V M.

Canonici alicujus Cappellæ, seu Canonici Cappellani in Cathedrali, aut Collegiata Ecclesia, non tenentur contribuere unâ cum Canonis non Cappellanis ad quindennia Domino directo debita pro Emphyteusi per Capitulum Cathedralis, aut Collegiatae possessa.

S U M M A R I U M.

- 1 Canonici Cappellani non participant de quindenniis cum Canonis non Cappellanis.

C A P I T U L U M CXLVIII.

Cum inter Canonicos Cappellanos, & Canonicos non Cappellanos inter plura discipari quoque soleat super materia pecuniaria, seu super obligatione solvendi, proindeque super quindennio passivo, per Capitulum videlicet debito, ideò videndum est in presenti, utrum etiam Canonici Cappellani teneantur ad quindennium pro contributo unâ cum Canonis non Cappellanis, & resolvitur, quod Canonici alicujus Cappellæ, seu Canonici Cappellani in

Cathedrali, aut Collegiata Ecclesia, non tenentur contribuere unâ cum Canonis non Cappellanis ad quindennia Domino directo debita pro Emphyteusi per Capitulum Cathedralis, aut Collegiatae possessa, quippe connaturale, consequitivum, ac æquum est, ut non teneantur contribuere ad quindennium passivum, qui non possunt participare cum Canonis non Cappellanis de quindennio activo debito scilicet Capitulo Domino directo pro Emphyteusi manui mortuæ concessa, ex per nos cumulatis in *Cap. CXXIII.*

A R G V M E N T V M.

Choristæ, seu Chorarii tam in Cathedrali, quam in Collegiata, præsertim Galliæ, licet percipiant quotidianas distributiones adinstar Canonorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita, pro bonis Emphyteuticis per Capitulum possessis.

S U M M A R I U M.

- 1 Choristæ, seu Chorarii non participant de quindenniis.
- 2 Maritus, & uxor consortes appellantur, ex eo, quod sunt participes tam bonorum, quam malorum.
- 3 Qui sentit commodum, debet sentire incommodum.
- 4 Cujus est participare de utilitate, etiam est onera sentire.
- 5 Servenda est æqualitas maxime inter Ecclesiasticos.
- 6 Iniquum est communicare onera infixa bonis Capitularibus, non communicatis bonis Capitularibus.
- 7 Per vocem in Capitulo quis fit de Capitulo.
- 8 Chorarii carent qualitate Capitulari.
- 9 Societas habet jus quodam fraternitatis.
- 10 Societas Leonina in Fure improbata.
- 11 Res transit cum suo onere.
- 12 Canonici videntur gravati contribuendo in totum, quando Chorarii sentiunt idem commodum ex bonis communibus, quod sentiunt Canonici.
- 13 Quindennia enumerantur inter fructus Canonicales.
- 14 Contrariorum idem est iudicium.
- 15 Quis potest esse Capitularis, & tamen non lucrari distributiones.
- 16 Non ordinatus in Sacris percipit distributiones, non tamen est de Capitulo.

C A P I T U L U M CXLIX.

Asolent in nonnullis Ecclesiis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, præsertim Galliæ, adesse Chorarii, seu Choristæ inservientes ad canendum in Choro, de quibus ambigi potest, an etiam isti teneantur contribuere ad quindennium, ideò firmatur, quod Choristæ, seu Chorarii tam in Cathedrali, quam in Collegiata, præsertim Galliæ, licet percipiant quotidianas distributiones adinstar Canonorum, non tenentur contribuere ad quindennia debita pro bonis Emphyteuticis per Capitulum possessis, æquitas enim suadet, ut non debeant contribuere, qui non possunt participare ex jam per nos dictis in *Cap. CXVII.* arguendo à quindenniis acti-

activis debitis Capitulo tamquam Domino directo ad quindennia passiva debita à Capitulo tamquam Emphyteuta, & tamquam manu mortua. Ut namque Choristæ essent consortes cum Canonicis in penalibus, seu præjudicialibus, deberent unam, eandemque simul subire sortem cum ejisdem Canonicis in favorabilibus, nimirum in participando de quindenniis, sicuti ob id maritus, & uxor consortes appellantur ex eo, quòd sunt participes tam honorum, quam malorum *Barbosa appellat. 58. n. 5.*

In nihilum refragante, quòd isti tamquam pares in commo cum Canonicis ratione communis, ac simultaneæ perceptionis distributionum, viderentur debere esse pares quoque in commo, sicque teneri ad contributum pro quindenniis juxta *cap. qui sentit onus 55. de regul. Jur. in 6.* & cujus est participare de utilitate, etiam est onera sentire *Novar. de gravam. tom. 1. gravam. 345. n. 7.* ut servetur æqualitas maximè inter Ecclesiasticos debita *Barbosa axiom. 16. nu. 1. cum seqq.* aliàs iniquum est communicare onera infixa bonis Capitularibus, non communicatis bonis Capitularibus *Signoroll. Homod. consil. 44. versiculo secundo casu, Rota in recentior. dec. 392. n. 24. par. 15. dec. 282. n. 13. par. 18.* quia ad contribuendum non sufficit sola accidentaria paritas commodi, quod ratione paritatis, vel majoris laboris cum Canonicis in Choro sentiunt Choristæ, ibidem psallendo, sed requiritur etiam paritas honoris, sicque jus suffragii in Capitulo cum Canonicis, per quod fierent de corpore Capituli, & tamquam Capitulares procul dubio deberent contribuere, *Raguccius de voce in Capitulo qu. 5. n. 2. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 37. n. 1. cum seqq. & n. 15.* cum vero qualitate Capitulari penitus careant ex congestis per *Tondut. resol. Canonic. par. 2. cap. 3. §. 12. nu. 21. Franc. Marc. decis. Delphin. 297. nu. unic. par. 1. & decis. 318. n. 1. par. 2.* iniquum esset, ut tenerentur ad id, ad quod tenentur Capitulares, seu Capitulum: adeoque deficiente consortio ex parte Choristarum in participando de quindenniis, illud deficere quoque debet in contribuendo ad quindennia ex eo, quòd incompatibile est dari consortium ad unum effectum, & non ad alium, cum aliàs per indirectum esset de Capitulo in sibi favorabilibus, ita, ut eodem tempore, ac in eadem materia quoad diversos effectus essent, & non essent, quod naturaliter evenire nequit, siquidem ea est natura societatis, ut debeat tendere tam ad communem utilitatem, quam ad commune damnum, tamquam habens jus quoddam fraternitatis, ut servetur æqualitas *l. verum 63. in princip. ff. pro soc. l. cum pater 77. §. Evictis 8. ff. de legat. 2. Staiaban. de interesse lib. 2. tit. 8. qu. 1. n. 33. cum seqq.* aliàs esset societas Leonina in Jure improbata *l. si non fuerint 29. l. si igitur 55. l. cum duobus 52. §. Quidam sagarium 4. ff. pro soc. l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. l. manifestum 22. §. Sed cum in secundam 3. C. de furt. Felicius de Societate cap. 18. n. 15. Castracan. eod. tract. cap. 39. nu. 6. cum seqq.*

Minus turbat, quòd Choristæ uti participantes de massa communi ipsius Capituli mediante perceptione distributionum debeant subjacere eidem oneri, cui subjacent Canonici easdem

percipientes distributiones de massa communi, quali quòd in hoc casu res transeat cum suo onere *Barbosa axiom. 199. n. 5.*

Cæterum videntur gravari Canonici contribuendo in totum, quãdo Chorarii sentiunt idem commodum ex bonis communibus, quod sentiunt Canonici *Novar. de gravam. tom. 1. gravam. 346. n. 2.* quia hoc miitaret in casu, quo Choristæ participarent de massa Capitulari in figura, & qualitate Canonicali, ac Capitulari, non quando, ut in casu nostro, participant in figura, & qualitate Choralit tantum ex causa Psalmodiæ in Choro. Præterquamquòd onera quindenniorum non sunt dumtaxat realia, infixa nempe rei, ex quibus fructus colliguntur, sed etiam personalia, infixa nempe ipsis Canonicis, sicque mixta, undè ratione personalitatis non debentur Choristis, qui non sunt Canonici; hinc sicuti quindennia activa, quæ debentur Capitulo Domino directo pro Emphyteusi manui mortuæ concessa, enumerantur inter fructus Canonicales ad effectum illa dividendi unà cum fructibus Præbendalibus inter solos Canonicos, *Rota dec. 19. n. 1. post Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XII.* ita è contrà quindennia passiva debita per Capitulum tamquam manum mortuam Domino directo pro Emphyteusi retenta enumeranda sunt inter onera Canonicalia, proindeque à solis Canonicis debita, contrariorum enim idem est judicium *Barbosa axiom. 58. n. 11.*

Eodem namque modo, quo aliquis potest esse Capitularis, & tamen non admitti ad distributiones quotidianas ob imperitiam cantus, vel ob defectum aliarum qualitatum requisitarum, vel ob excommunicationem minorem, *Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 20. con. 1. n. 12.* potest admitti ad distributiones, & tamen non esse Capitularis: Exemplum habemus in Canonico, cujus Canonicatus habeat annexum Ordinem sacrum, in legitima ætate constitutus, ut intrà annum ad Ordines Sacros promoveatur, interim benè percipit distributiones, non tamen est de Capitulo, donec promoveatur ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, resistente *Sacro Concilio Tridentino sess. 22. de Reformat. cap. 4.*

ARGUMENTUM.

Cappellani Assisii, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum non tamen Canonicalium, sicque non Cathedralium, nec Collegiatarum, in quibus intulati sunt, & participant de massa unà cum Beneficiatis, immò occupant stallum, & locum in Choro, ac vocem habent in Capitulo, contribuere tenentur ad quindennia ab eorum Ecclesiis tamquam manibus mortuis debita pro Emphyteusi per easdem retenta.

SUMMARIUM.

I Qui sentit commodum, sentire debet incommodum.

CAPITULUM CL.

IN Cap. CXIX. edocuimus, Cappellanos hujusmodi participare debere de quindenniis activis debitis eorum Ecclesiis pro Emphyteusi

per manum mortuam possessa, nunc viceversa agendo de quindenniis passivis, debitis nempe per Ecclesias tamquam manus mortuas pro Emphyteusi passiva per eandem retenta, edocentur in præsentem, quod Cappellani Assisi, sive Mansionarii illarum Ecclesiarum non tamen Canonicalium, sique non Cathedralium, nec Collegiarum, in quibus intitulati sunt, & participant de massa una cum Beneficiatis, immò occupant stallum, & locum in Choro, ac vocem habent in Capitulo, contribuere tenentur ad quindennia ab eorum Ecclesiis tamquam manibus mortuis debita pro Emphyteusi per eandem retenta, quippe si illi sentiunt commodum in participatione quindenniorum activorum, ratio, & æquitas suadet, ut sentiant quoque incommodum in contributione quindenniorum passivorum.

ARGUMENTUM.

Canonicus Ecclesiæ Cathedralis creatus S.R.E. Præbyter, aut Diaconus Cardinalis, licet Canonatum retineat, non inde tamen contribuere tenetur ad quindennia pro Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam retenta.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonicus Cathedralis, creatus Cardinalis participat de quindenniis.*
- 2 *Idem non tenetur contribuere ad quindennia.*
- 3 *Eadem res diverso jure quoad diversos effectus censetur.*
- 4 *Qui sentit commodum, debet sentire incommodum.*
- 5 *Favor non debet retorqueri in odium.*
- 6 *Canonicus Cardinalis non percipit distributiones.*

CAPITULUM CLI.

SUpra in Cap. CXX; asseruimus, Canonicum Ecclesiæ Cathedralis creatum S. R. E. Præbyterum, aut Diaconum Cardinalem, adhuc participare de quindenniis activis pro æquali portione cum reliquis Canonicis non Cardinalibus, pro Emphyteusi per Capitulum manui mortuæ concessa, modò agendo de quindenniis passivis, viceversa asserimus, quod Canonicus Ecclesiæ Cathedralis creatus S. R. E. Presbyter, aut Diaconus Cardinalis, licet Canonatum retineat, non inde tamen contribuere tenetur ad quindennia pro Emphyteusi per Capitulum tamquam manum mortuam retenta, non enim debet esse onerosa retentio privilegiativa ratione Cardinalitatis Dignitatis, ac operari præjudicium retinenti; sed quis bene considerari potest Canonicus in favorabilibus, & non Canonicus in præjudicialibus ad instar rei, quæ ex accidenti contingente ob præsumptam legis mentem diverso Jure quoad diversos respectus censetur, *Barbosa axiom. 135. n. 7.*

Non obstat, quòd iniquum videatur, ut qui stante suo Cardinalatu, non amplius infervit suæ Ecclesiæ Canonicali, seu Cathedrali, sed benè participat de quindenniis activis, prout antè Cardinalatum, contribuere non teneatur ad quindennia passiva, totumque onus quinden-

niorum etiam pro illius parte refundatur in ceteros Canonicos non Cardinales, qui soli sustinent pondus diei, & æstus, quando qui sentit commodum, debet sentire incommodum *Barbosa axiom. 44. n. 2.* quia retentio Canonatus inducta in favorem Canonici Cardinalis, non debet retorqueri in illius odium *cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Juris ratio 24. ff. de legibus, l. quod favore 6. C. cod. Barbosa axiom. 44. n. 4. & axiom. 96. n. 1.* & quia militat longè diversa ratio in Canonico Cardinali, dum reliqui Canonici percipiunt distributiones quotidianas, Canonici autem Cardinalis illas non percipit tamquam actu non residens, sed grossos tantum fructus.

ARGUMENTUM.

Vicarius Capitularis Sede vacante, actu non Canonicus, quantumvis interfit Capitulo, si, durante adhuc suo Vicariatu, maturatum fuerit quindennium debitum Capitulo tamquam Domino directo pro Emphyteusi per manum mortuam retenta, nihilominus de quindennio non participat.

SUMMARIUM.

- 1 *Capitulum Sede vacante tenetur intra octo dies vel confirmare Vicarium Generalem præexistentem, vel alium deputare.*
- 2 *Deputari potest in Vicarium Capitularem aliquis extra gremium Capituli, quando non adest idoneus de Capitulo.*
- 3 *Quid possit Vicarius Capitularis.*
- 4 *Sola Canonica parit fructum Capitularitatis.*
- 5 *Dignitas Vicariatus non est de Capitulo.*
- 6 *Vicarius Generalis Episcopi, Canonicus, vel non Canonicus non participat de quindenniis.*
- 7 *A Vicario Generali rectè argui potest ad Vicarium Capitularem.*
- 8 *Vicarius Capitularis non habet salarium de mensa Capitulari.*
- 9 *Quis subrogatus censetur cum eisdem juribus subrogantis.*
- 10 *Vicarius Capitularis representat Capitulum quoad jurisdictionem.*
- 11 *Quindennia sunt emolumenta Capitularia.*
- 12 *Ad diversa non benè fit illatio.*
- 13 *Magis expedit, ut administratio fiat ab uno.*
- 14 *Non debet alteri per alterum iniqua conditio fieri.*
- 15 *Consensus non operatur ultra intentionem consentientis.*
- 16 *Consensus tacitus inducere nequit præjudicium.*
- 17 *Consensus tacitus sufficit in materia favorabili.*

CAPITULUM CLII.

CUM ad formam Sacri Concilii Tridentini sess. 24. de Reform. cap. 16. Sede Episcopali vacante teneatur Capitulum infra octo dies post vacationem vel confirmare Vicarium Generalem præexistentem, vel alium de novo deputare, inde Capitularem dictum, cumque talis deputatus de necessitate esse non debeat ex gremio Capituli, sed benè esse possit non Canonicus, quando non reperiatur idoneus de gremio Capituli, sique extraneus, juxta resolutionem S. Con-

- 2 S. Congregationis Concilii penès Pignatell. *consult. Canonic. tom. 1. consult. 410. & tom. 7. consult. 4. nu. 1. cum seqq. Pastor de Benefic. lib. 1. tit. 12. n. 2. in med. versiculo non tamen est necesse, Scoppa in Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 3. explanat. 28. n. 6. Card. de Luca de Canonic. disc. 24. nu. 5. & in annot. ad Sacr. Concil. Tridentin. disc. 31. jub. nu. 20. versiculo*
- 3 *quamvis. Quid autem possit Vicarius Capitularis, non est nostri instituti, super quo late egerunt Pavinus de potestate Capituli Sede vacante, Ferosinus cod. tract. Marchett. in praxi Vicar. Capitular. ac plerique alii. Facile igitur præbetur ansa disputandi inter Capitulum, & Vicarium Capitularem super dubio participationis quindenniorum præsentæ à Vicario Capitulari, eique denegatæ à Capitulo, idè firmatur in præsentem, quòd Vicarius Capitularis Sede vacante, actu non Canonicus, quantumvis interfit Capitulo, si durante adhuc suo Vicariatu maturatum fuerit quindennium debitum Capitulo tanquam Domino directo pro emphyteusi per manum mortuam retenta, nihilominus de quindennio non partecipat, licet enim habeat per accidens ratione sui Vicariatus vocem in Capitulo, non tamen ullo modo dici potest, quòd sit de Capitulo tanquam Præses Capituli, ob deficientem in illo qualitatem Canonicaem, seu*
- 4 *Canoniam, quæ sola parit fructum Capitularitatis ad text. in cap. in Genesi 55. de electione, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 12. nu. 19. Præterquamquòd Dignitas Vicariatus non est de Capitulo, nec pertinet ad Capitulum, Ferr. Manriq. de præcedent. qu. 52. nu. 15. in fine versiculo cum Dignitas Vicariatus, Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 26. num. 10. versiculo neque est Dignitas.*

- 6 Eodem namque modo, quo de Vicario Generali Episcopi Canonico, vel non Canonico firmamus in Cap. CLIV. super non participatione quindenniorum, à simili firmandum videtur in
- 7 Vicario Capitulari, ad quem rectè à Vicario Generali, ac è converso argui valet Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 36. nu. 9. & de Episcop. par. 3. alleg. 54. nu. 171.

- 8 Quibus ad stipulatur in confirmationem, quòd Vicarius Capitularis non habet pro suo Officio Salarium de mensa Capitulari, sed bene de Episcopali ad denotandum, ipsum negocium gerere Episcopatus, seu Prælaturæ vacantis, nullam autem afferre utilitatem Capitulo, Moneta de distribution. quotidian. par. 2. qu. 11. nu. 84.

- 9 Non obstat, quòd Vicarius Capitularis uti gerens vices Capituli, illudque repræsentans, debet esse ejusdem naturæ, & conditionis, cujus est principalis, nempe Capitulum, & censetur
- 10 vigore subrogationis subrogatus cum eisdem juribus subrogantis, immò reputatur una, eademque persona cum Capitulo subrogante Robles de representat. lib. 1. cap. 12. nu. 18. post med. versiculo & pro una, eademque persona; quia repræsentat quidem Capitulum, sed quoad jurisdictionem tantum, ità volente Concilio, Pignatell. *consult. Canonic. tom. 9. consult. 159. nu. 3. & 9. non quoad emolumenta Concapitularia, seu Concanonica-*
- 11 *lia, qualia sunt quindennia juxta decis. 19. nu. 1. post Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII. quæ soli Capitulo, solisque Capitularibus competunt*

duntaxat habentibus jus Canonice, nihilque commune habent quindennia cum actibus jurisdictionalibus in Vicarium Capitularem transfusis, ita, ut ab una concessione non fiat illatio ad aliam penitus diversam l. Papinianus 20 ff de minorib. omisso, quòd Concilium injunxit administrationem Vicario Capitulari, quia magis expedit, ut administratio fiat ab uno, quam à pluribus ad tollendas confusiones.

Præterquamquòd inverisimile est, quòd Capitulum, deputando Vicarium Capitularem, qui (ut plurimum) parum durat, velit communicare eidem Vicario Capitulari jus percipiendi quindennia (quæ sunt fructus tam longi temporis, quindecim nempe annorum, solimque quindecim annis colliguntur) in propriam perniciem ipsius Capituli deputantis, diminuendo hoc pacto per indirectum ratam quindennialem contingentem toti Capitulo, quando tamen non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri l. non debet 74 ff. de regul. Jur. nec consensus Capituli in Vicarium Capitularem operatur ultra intentionem ipsius Capituli consentientis l. non omnis 19. ff. de reb. credit. si cert. petat. Gratian. disc. 831. nu. 4. ad quod faciendum cum agatur de præjudicio totius Capituli, requiretur expretus consensus ejusdem Capituli, nec tacitus sufficeret ad inducendum tam grave præjudicium ad text. in l. id, quod nostrum est 11. ff. de regul. Jur. quidquid esset, si induceretur favor, quo casu tacitus consensus sufficeret.

ARGUMENTUM.

Vicarius Generalis Episcopi, actu Canonicus sedens in Choro, & Capitulo uti Vicarius in habitu Vicariali, non uti Canonicus in habitu Canonicali participat de quindenniis debitis suo Capitulo pro emphyteusi possessa per manum mortuam.

SUMMARIUM.

- 1 Vicarius Generalis Episcopi, actu Canonicus sedens in Choro, & Capitulo uti Vicarius, non consideratur uti Canonicus ad lucranda distributiones.
- 2 Officium Chori est officium magis principale, quam officium interessendi Capitulo.
- 3 Validissimum est argumentum à Vicario Capitulari ad Vicarium Generalem.
- 4 Vicarius Capitularis actu Canonicus, interessens Capitulo in habitu Vicariali non participat de quindenniis.
- 5 Favor non debet retorqueri in odium.
- 6 Sibi imputet qui eligit viam cavendi quindenniis.
- 7 Qui vult antecedens, vult etiam consequens.
- 8 Rex in Ditione Ducali, vel Comitatu dicitur Dux, vel Comes.
- 9 Rex Hispaniarum, dicitur Dux Mediolani.
- 10 Idem in Aragonia, & Cathalonia dicitur Princeps.
- 11 Rex Galliarum, dicitur Comes Tholosæ.
- 12 Rex Angliæ in Ducatu Vasconie consideratur Comes.
- 13 Dux Sabaudie est Princeps Pedemontis.
- 14 Dux Wirtembergens. est tantum Comes Mompelgardii.
- 15 Vicarius Generalis quomodocumque sedens, est semper Canonicus.

CAPITULUM CLIII.

SOlet quandoque Episcopus deputare suum Vicarium Generalem actu Canonicum, iste tamen ratione sui Vicariatus solet etiam quandoque ob particulares fines præcedentiæ sedere in Choro, & Capitulo uti Vicarius, proindeque oritur inter eundem, suumque Capitulum controversia super præfensa participatione quindenniorum, quamobrem resolvimus, quòd Vicarius Generalis Episcopi, actu Canonicus sedens in Choro, & Capitulo uti Vicarius in habitu Vicariali, non uti Canonicus in habitu Canonicali, participat de quindenniis debitis suo Capitulo pro emphyteuli possessa per manum mortuam; videretur quidem quòd taliter sedens ratione alteratae sessionis, non ampliùs consideretur Canonicus, sicque non ampliùs capax iurium Collegialium, seu Concapitularium, prout nec talis consideratur ad lucrandum distributiones quotidianas *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 18. nu. 32. & cap. 36. nu. 7. & collect. dec. Apostol. 98. nu. 1. & 6. Fermosin. de potest. Capitul. Sed. vic. tract. 1. qu. 12. nu. 2. Monacell. in formular. legal. Eccles. practic. par. 2. tit. 13. in annotat. n. 18. versiculo si autem*: & mihi videtur fortissimum argumentum à distributionibus quotidianis ad quindennia saltem in præfenti hypothesi ob majoritatem rationis, si namque non suffragatur interessentia in Choro cum qualitate Vicariali ad percipiendum distributiones, quanto minùs suffragabitur interessentia in Capitulo cum eadem qualitate Vicariali ad participandum de quindenniis, quando tamen officium Chori, & cultus divini est officium magis principale, quàm officium interessendi Capitulo *Garzias de Benefic. par. 3. cap. 2. nu. 551.* prout etiam validissimum est argumentum à Vicario Capitulari ad Vicarium Generalem ex *Barbosa de Episc. par. 3. alleg. 54. n. 171. & de Canonic. & Dignitat. cap. 36. nu. 9.* cum firmatum sit in præcedenti Cap. CLII.

4 Vicarium Capitularem actu Canonicum interessentem Capitulo in habitu Vicariali, non participare de quindenniis, attamen contrarium firmatur in præfenti, quia diversa militat ratio in quindennio, cum istud non debeatur ratione sessionis in Choro, aut Capitulo, sed debeatur ratione Canonix, & extrà Chororum, & extrà Capitulum; undè non procedit allata paritas distributionum, quia illæ debentur pro interessentia Canonicali, sed tunc non interest tamquam Canonicus; & quindennia non debentur propter interessentiam Choralem, aut Capitularem, sed propter titulum, sicque non debet obtare sessio, licet aliam personam repræsentet, per alterationem enim sessionis in qualitate accidentariè superaddita Vicariali non censetur quis velle sibi præjudicare in qualitate nativa Canonicali, & amittere emolumenta quindennialia sibi competentia tamquam Canonico, nè aliàs officium in se compatibile cum Canonicali, sibi sit damnosum, ac in odium retorqueatur *cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Furis ratio 24. ff. de legibus l. quod favore 8. C. eod. præferrim dum distributio quindenniorum non fit in Choro, neque in Capitulo, nisi Camera-*

in Choro, aut Capitulo ex eo, quòd non attenditur distributio accidentalis, sed causa debiti, ideò, etiam si per accidens aliquando Cameraarius distribuisse in Choro, aut Capitulo quindennia, non inde tamen huiusmodi distributio tamquam mysteriosa posset aliquid operari, cum forsitan facta esset majoris commoditatis gratia.

Non obstat, quòd, cum positum sit in facultate Vicarii Generalis sedere uti Canonicum, & in casu talis sessionis participare de emolumentis quindennialibus ad instar Concanonicorum, ut patet ad sensum, sibi imputet, si spontè viam eligat, per quam quindenniis carere debet, non curans se gerere tamquam Canonicum, illiusque personam induere in figura, & habitu Canonicali ad tradita per *Barbosam axiom. 225. nu. 1.* aliàs qui vult antecedens, vult etiam consequens *Barbosa axiom. 30. nu. 3.* Hinc videmus, quòd repræsentans duplicem personam, non semper duplicem repræsentat, sed secundùm caluum circumstantias unam tantùm repræsentat, veluti Rex in aliqua Ditione Ducali, vel Comitatali intitularur Dux, vel Comes, *Card. de Luca de Jurisdic. disc. 22. nu. 7. de feudis disc. 83. nu. 11. & de Furepatronat. disc. 2. nu. 75.* Rex Catholicus, qui in Regnis Hispaniarum est Rex, & Monarcha, in Ditione tamen Mediolani est Dux, & tamquam talis simpliciter denominatur Dux ex eo, quòd Mediolanum non est Regnum, sed Ducatus, *Lancellott. Gallia ad Consuetudin. Alexandr. in præfat. 8. nu. 93. Hæpingius de iure Insign. par. 7. cap. 6. nu. 1224.* in Aragonia, & Cathalonia, ubi est Princeps tantùm, & Comes aliquarum Provinciarum, *Belluga in Speculo Princip. Rubr. 11. ad §. Fam supra sub nu. 2. versiculo & quamvis, Rota coram Royas dec. 279. n. 6. dec. 281. nu. 4. & dec. 286. nu. 3. cum seq. coram Card. Celso dec. 7. num. 3. cum seqq. & post Dian. resol. moral. par. 8. dec. 9. ac in recentior. dec. 216. num. 7. cum seqq. par. 9. dec. 140. nu. 6. dec. 212. nu. 11. dec. 261. sub nu. 7. versiculo his par. 14.* Rex Galliarum, qui in suo Regno est Rex cum titulo Christianissimi, attamen Tholosæ est tantùm Comes, *Gulielm. de Benedic. in cap. Raynutius 16. verbo & uxorem nu. 496. de testament. idem est Comes tantùm Burgundiæ, Chassanaeus ad Consuetudin. Burgund. probam. post nu. 6.* Rex Angliæ in Ducatu Vascoviæ consideratur tamquam Comes, *Card. de Luca de feudis disc. 83. nu. 11.* Dux Sabaudiæ est Princeps Pedemontis, *Cacheran. consil. 9. n. 23. Sola ad nov. Constitution. Sabaud. tit. edict. annal. glos. 7. num. 2. cum seq. Knipschild. de fideicommiss. famil. Nobil. cap. 1. nu. 122. Ming. de super. Territorial. th. 34. Reinkin. de Regim. secular. & Ecclesiastic. lib. 1. class. 4. cap. 8. nu. 8. Manzius in sum. Jur. Public. par. 2. tit. 6. §. 2. nu. 6. & tit. 10. §. 11. nu. 5. ab Eccles. observ. Senat. Pedemontan. par. 1. observ. 2. nu. 2. cum seq. observ. 177. nu. 17. in fine & observ. 178. nu. 5. cum seq. & par. 2. observ. 21. nu. 11. Speidell. in Specul. Juridic. Politic. versiculo sunt, Dux Virtemberg. est tantùm Comes Mombelgardi, *kloek consil. 74. num. 27. cum seq.* quia Vicarius Generalis actu Canonicus quomodocumque sedeat, semper est talis Canonicus.*

ARGUMENTUM.

Vicarius Generalis Episcopi non Canonicus, licet interveniat in Capitulo, maximè si antè *Sacr. Concil. Tridentin.* juxta illius Decretum *sess. 25. de Reformat. cap. 6. in fine versiculo hæc autem*, talis facultas ex consuetudine, aut alio quocumque Jure legitimè eidem competere dignoscatur, ac præcipuè si Capitulum non sit exemptum, non participat de quindenniis debitis Capitulo de emphyteusi per manum mortuam possessa.

SUMMARIUM.

1. Vicarius Generalis Episcopi, eo absente non potest intrare Capitulum.
2. Hoc intelligitur, dummodò Capitulum sit exemptum.
3. Episcopus intervenire potest in Capitulo.
4. Vicarius Generalis est eadem persona cum Episcopo.
5. Procurator cum plena, & libera administratione tantum potest, quantum potest principalis.
6. Nemo plus juris in alium transferre potest, quam quod ipse in se habet.
7. Subrogatus debet esse ejusdem naturæ cum eo, in cuius locum subrogatur.
8. Episcopus transfunditur in Vicarium subrogatum.
9. Episcopus, quantumvis intersit Capitulo, non tamen participat de quindenniis.

CAPITULUM CLIV.

Licet *Satr. Concil. Tridentin. sess. 25. de Reform. cap. 6. circa fin. versiculo nec ad id*, supponat, quòd Vicarius Generalis Episcopi non possit eo absente intrare Capitulum, obindeque superfluous sit præsens articulus, attamen quia Decretum Conciliare venit intelligendum de Capitulo exempto, ut declarat *Barbosa ad idem n. 48. cum seq. Sbrozz. de offic. Vicar. in addit. lib. 2. quæst. 30. Pignatell. consult. Canonic. tom. 4. consult. 154. n. 6.* idèd præsens sermo rectè instituitur, ac dirigitur ad Vicarium Generalem non Canonicum ingredientem Capitulum non exemptum, & prætendentem participationem quindenniorum activorum ex bonis emphyteuticis Capitularibus, è contrà illam denegante Capitulo, undè resolvitur in præsentem, quòd, Vicarius Generalis Episcopi non Canonicus, licet interveniat in Capitulo, maximè si antè *Sacr. Concil. Tridentin.* juxta illius Decretum *sess. 25. de Reformat. cap. 6. in fine versiculo hæc autem*, talis facultas ex consuetudine, aut alio quocumque jure legitimè eidem competere dignoscatur, ac præcipuè si Capitulum non sit exemptum, non participat de quindenniis debitis Capitulo de emphyteusi per manum mortuam possessa, quia non intervenit in Capitulo tamquam unus de Capitulo, seu gremio, sicque tamquam gremialis, seu Canonicus, qualis non est, sed tamquam Vicarius, ac ratione officii repræsentans personam Episcopi, qui, quantumvis intervenire possit in Capitulo juxta Decretum *S. Concil. Trident. sess. 25. de Reform. cap. 6. post med. in fine versiculo Episcopi, ubi Barbosa nu. 42. cum seqq.* nihilominus non participat de quindenniis, cum non sit de Capitulo *glos. in Clem. ut ii 2. Verbo in eisdem versiculo undè*

potest dici, de etat. & qualitat. ordin. ubi Cardinal. in 5. Illi verò nu. 10. Geminian. in cap. fin. n. 5. versiculo secus autem est in Prælato, de Præbend. in 6. Abbas in Probem. Decretal. par. 2. nu. 21. cum aliis relatis per Rotam coram Bichio decis. 234. num. 26. cum seq. In nihilum juvante solo jure in illo suffragandi ex uberiori calamo per nos cumulatis suo loco in *Cap. CLV.* Vicarius autem Generalis est eadem persona cum Episcopo, vel illius personam repræsentat, *Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 54. nu. 143. Card. de Luca de præbemin. disc. 113. nu. 3. Rota post Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. dec. 18. nu. 3.* aliàs irrationabile, ac monstruosum esset, quod melioris conditionis foret Vicarius (qui quodammodò est Viceepiscopus) quam principalis, & plus posset iste, quam ille, plusque repræsentans, quam repræsentatus, contrà regulam, quòd Procurator cum plena, & libera administratione ad summum potest tantum, quantum potest principalis, sed non potest plus, quam principalis ad tradita per *Sbrozz. de offic. Vicar. lib. 2. qu. 14. nu. 1. cum seq. qu. 48. nu. 7. qu. 57. nu. 15. qu. 64. n. 2. cum seq. & qu. 78. num. 1.* quando tamen Vicarius ex persona Episcopi, illiusque nomine interest Capitulo, si interlit in habitu Vicariali, nemoque dicit, quod non habet, nec plus juris in alium transferre valet, quam quod ipse in se habet *cap. nemo potest 79. de regul. Jur. in 6. l. nemo plus 54. ff. eod. adeò, ut Vicarius juxta vocis sonum vices gerens Episcopi, & tamquam in ejus locum subrogatus, debeat esse ejusdem naturæ cum eo, in cuius locum subrogatur l. si eum, qui 10 §. Injuriarum 2. ff. si quis caut. Borden. colluct. legal. tom. 1. colluct. 37. nu. 137.* immò ex vi subrogationis, Episcopus, cui fit subrogatio, interpretatione Juris transfunditur, seu transformatur in Vicarium subrogatum *Robles de repræsentat. lib. 1. cap. 12. nu. 18. Rota in recentior. dec. 74. num. 4. par. 18. tom. 1.* Undè Vicarius non valens ex persona Episcopi, quam repræsentat, de quindenniis participare, cum Episcopus repræsentatus (ut suo loco demonstratur) quantumvis intersit Capitulo, non participet de quindenniis, non poterit saltem ex persona propria de illis participare in casu, quando indutus est habitu Vicariali, ut patet ad sensum.

ARGUMENTUM.

Episcopus, licet sit caput Capituli, non tamen potest participare de quindenniis debitis Capitulo eodem modo, quo non participaret de laudemis debitis Capitulo.

SUMMARIUM.

1. Episcopus non dicitur de Capitulo.
2. Episcopus multa potest sine Capitulo, & Capitulum multa sine Episcopo.
3. Episcopus in favorabilibus venit appellatione Capituli.
4. Decanus, Archidiaconus, Archipræbyter, Præpositus, Prior, vel alius similis veniunt appellatione Capituli.
5. Isti participare possunt de quindenniis.
6. Absque jure Canonice, & Capitularitatis prætere nequit quindennium.

- 7 *Episcopus facit unum corpus cum Capitulo.*
- 8 *Episcopus propriè non venit appellatione Capituli.*
- 9 *Episcopus propriè non est de Capitulo.*
- 10 *Caput est potior pars corporis.*
- 11 *Episcopus non habet vocem decisivam in rebus ad Capitulum pertinentibus.*
- 12 *Episcopus non est propriè pars Capituli.*
- 13 *Qui præest exercitui, est de exercitu.*
- 14 *Appellatiõe Episcopi venit quandoque Capitulum.*
- 15 *Appellatione Capituli venire debet Episcopus, maxime in favorabilibus.*
- 16 *Appellatione Episcopi venit Capitulum in rebus communibus ipsi Capitulo.*
- 17 *Episcopus, cum non sit Canonicus, non potest habere jus Canonice.*
- 18 *Minus dignum non trahit ad se magis dignum.*
- 19 *Episcopus ex dispensatione retinet Canonicatum.*
- 20 *Episcopus habet vocem in Capitulo magis ponderativam propter ejus auctoritatem.*
- 21 *In eadem Ecclesia considerari nequit simul Episcopus, & Canonicus.*
- 22 *Episcopus in Scholis degens ex causa Studiorum, consideratur uti Scholaris.*
- 23 *De consuetudine stare potest, quòd adsit Canonicatus annexus Episcopatu.*
- 24 *Episcopus interveniens in Capitulo tamquam Prælatus, non participat de quindenniis.*
- 25 *Episcopus regulariter de Jure præsumitur intervenire in Capitulo uti Prælatus.*
- 26 *In Hispania saltem intrat hæc præsumptio.*
- 27 *Emolumenta Canonicalia, seu Capitularia sunt quindennia.*

CAPITULUM CLV.

CUm supra in *Cap. CVIII.* ostensum sit, Canonicum ex dispensatione Apostolica, vel ex immemoriali consuetudine duos retinentem in eadem Ecclesia Canonicatus, non posse duplex consequi quindennium, nunc superest ostendendum, Episcopum non posse, nec debere participare de quindenniis debitis Capitulo, firmando in præfenti, quòd Episcopus, licet sit caput Capituli, non tamen potest participare de quindenniis debitis Capitulo, eodem modo, quo non participaret de laudemis debitis Capitulo, quippe Episcopus, & Capitulum sunt diversa, nec Episcopus dicitur de Capitulo, nec pars Capituli, nec venit appellatione Capituli, licet sit principalis in Capitulo, & vocem, quam habet in Capitulo, non quidem decisivam, non habet jure Collegii, sed ut Prælatus, seu jure Prælationis, sicque non uti Capitularis, *Valenzuel. consil. 149. n. 14. vol. 2. Bracheus in l. Neratius 85. nu. 29. ff. de verb. signif. Raguccius de voce in Capitulo quest. 5. nu. 2. cum seqq. & quest. 14. nu. 3. Barbosa de Epif. op. par. 3. alleg. 73. nu. 17. Mandosius de privileg. adinstar glos. 5. num. 6. cum seq. Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 3. qu. 2. num. 22. Lotter. de re benef. lib. 1. cap. 28. nu. 61. versiculo si tamen Episcopus, Francisc. Marcus dec. Delphin. 1171. num. 4. & dec. 1027. nu. 1. tom. 1. & dec. 139. n. 3. in princip. tom. 2. Rota dec. 39. n. 2. in med. versiculo manifestè patet post Bonden. colluct. legal. tom. 1. cum Episcopi jura sint à jure Capitulari distincta, & Episcopus, & Capitulum diversa sint, ac separata, etenim per multa potest Episcopus sine Capitulo, multaque sine Episco-*

po Capitulum, quandoque etiam neutrum sine eorum altero, *Bracheus in l. Neratius 85. nu. 29. cum seq. in princip. ff. de verb. signif.*

In nihilum refragante, quòd saltem in favorabilibus Prælato appellatione Capituli venit quoque caput Capituli, qualis est Episcopus, *Mandosius de privileg. adinstar glos. 5. n. 8. Ancharan. consil. 248. n. 6. circa fin. versiculo ad hoc enim ut Capitulum, Rota coram Pena dec. 2. nu. 4. quia intelligerem, hoc procedere in alio capite Capituli interiore ab Episcopo, qualis est Decanus, Archidiaconus, Archipræsbyter, Præpositus, Prior, vel alius similis juxta cujuscumque Ecclesiæ consuetudinem, seu Statutum, Raguccius de voce in Capitulo qu. 8. nu. unic. per tot. quem supra in *Cap. LXXXIV.* satis demonstravi, tamquam unum de Capitulo, posse, & debere participare de quindenniis, non autem putarem, esse applicabile ad Episcopum, quem nescio videre, quomodò unquam dici possit esse de Capitulo, vel esse Capitularis, cui non solum deficit jus Canonice, sed etiam jus Capitularitatis, sine quo impossibile est posse prætendi quindennium.*

Minus relevat, quòd, cum ob maximam communionem Episcopus facit unum corpus cum Capitulo *Valenzuela consil. 149. n. 15. cum seqq. tom. 2. Fuschus de visitat. & regim. Eccles. lib. 1. cap. 15. n. 2. Moneta de distribut. quotid. par. 2. q. 9. conc. 1. nu. 4. in princip. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 15. n. 15. Ceccoper lucub. Canonic. lib. 3. n. 88. Paris. de resign. Benefic. lib. 3. qu. 1. n. 72. & lib. 5. qu. 6. nu. 88. Card. de Luca de præbemin. disc. 23. n. 6. de Benef. disc. 1. n. 34. & disc. 28. sub. nu. 19. Frances de Eccles. Cathedral. cap. 12. n. 46. R. P. D. Vincent. Petra in suis elaboratissimis Commentar. ad Constitution. Apostolic. to. 1. in Constit. 1. S. Leon. Magn. sect. 2. n. 62. D. Advoc. Franc. Mar. Piton. discept. Eccles. par. 1. discept. 15. n. 2. cum seqq. & n. 8. in fine, & discept. 25. n. 12. & par. 2. discept. 44. n. 2. Rota dec. 4. n. 5. in princip. par. 2. divers. tamquam constitutum Capituli videretur participare debere de iis, de quibus participat Capitulum, quia quantumvis facit cum Capitulo unum corpus, attamen de proprio significato non continetur appellatione Capituli, ut ad aliud propositum respondet *Pavin. de offic. & potest. Capitul. prælud. 5. num. 2. in princip. versiculo & licet Prælatus, Genuens. practicabil. Eccles. tricenar. 2. 2. quest. 643. n. 2. adeò, ut licet Episcopus interesse possit Capitulo tamquam caput Capituli, attamen, propriè loquendo, non habet vocem in Capitulo, sicque est de Capitulo, Barbosa ad S. Concil. Tridentin. sess. 25. de Reform. cap. 6. n. 47. R. P. D. Petra ad Constitution. Apostol. tom. 1. in Constitut. 1. D. Leon. Magn. sect. 2. nu. 59. Rota in Hispalen. juris præsidenti in Capitulo 2. Julii 1700. §. Prout, coram Reverendis. del Olmo.**

Longè minus obstat, quòd qui est caput Capituli, est pars Capituli, & quidem nobilior, ut pater ad sensum, j exemplo capitis humani, quod est pars potior corporis *P. Torres Philosoph. moral. lib. 3. cap. 14.* quia caput quidem humanum est de corpore hominis, ità quoque caput Episcopale mysticum est de corpore Capituli, cujus Canonici sunt membra, hac tamen data differentia, quod corpus humanum non potest separari à capite, cum sine capite, non possit

possit vitales functiones peragere, sed Capitulum bene potest sine Episcopo functiones Capitulares exercere; nec sufficit esse partem Capituli, sed requiritur ad constituendum Capitulum pars constitutiva Capituli, quæ talis non est Episcopus, dum in Capitulo nec habet vocem decisivam in rebus ad Capitulum pertinentibus *Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 73. num. 17. in princip. versiculo non habet tamen*. Præterquamquod nec Episcopus propriè est pars Capituli, sed bene principalis tantum in Capitulo, ut explicat *Raguccius de voce in Capitulo qu. 5. nu. 3. in princip.*

Ejusdem irrelevantie est ponderatio, quod Episcopus tamquam caput Capituli est semper de Capitulo, & tamquam tale, capax participationis quindenniorum, aliàs, si non esset de Capitulo, corpus remansisset monstruosum, sicut qui præest exercitui, est de exercitu *l. quod ait Prætor 2. post princip. ff. de his, qui not. infam. veluti in puncto ita arguit Calderin. in cap. postulastis 15. nu. 12. in princip. de concess. Præbend.* quia sine Duce exercitus interui non potest, sed sine Episcopo convocari potest Capitulum.

Ejusdem furfuris est objectum, quod sicuti appellatione Episcopi venit quandoque Capitulum *Rota coram Merlino decis. 547. num. 11.* ita appellatione Capituli venire debet Episcopus, maximè, ut in casu, in favorabilibus *Tamburin. de jure Abbat. tom. 1. disp. 16. quæsit. 3. num. 4.* quia appellatione Episcopi venit Capitulum in rebus communibus ipsi Capitulo, puta si ageretur de simultanea collatione Episcopi cum Capitulo, ut explicat *Rota in citat. dec. coram Merlino*, sed non in aliis; undè nec Episcopus venire debet in materia quindenniorum non communi Episcopo, quindennia autem jure proprio, & intuitu Canoniarum spectant ad solos Canonicos, non ad Episcopum, qui, cum non sit Canonicus, non potest habere jus Canoniarum *Rota coram Durano decis. 291. num. 19. cum seqq. par. 2.* Ultraquamquod non adeò incongruum est, ut nomine majoris, qualis est Episcopus, veniat minor, quale est Capitulum, sicuti incongruum est, ut nomine minoris, quale est Capitulum, veniat major, qualis est Episcopus, cum minùs dignum, quale est Capitulum, non trahat ad se magis dignum, qualis est Episcopus, sed bene è contrà potius *Ancharan. in Clem. fin. nu. 2. circa fin. versiculo item minùs dignum, de Præbend.*

Inter quæ singularis superest difficultas, quid dicendum, si ex dispensatione Apostolica Episcopus (ut contingit in Episcopo Titulari) retineat Canonicatum, vel in Episcopo Canonico suæ Ecclesiæ ex *Pyrrh. Corrad. in prax. dispens. Apostol. lib. 5. cap. 8. nu. 9. & in prax. beneficiar. lib. 2. cap. 8. n. 92. Lotter. de re benefic. lib. 1. c. 16. num. 104. cum seqq. Raguccius de voce in Capitulo quæsit. 14. nu. 1. cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 36. nu. 2. cum seqq. Carolus Anton. de Luca de pluralit. homin. legal. cap. 19. nu. 2. ubi passim in Hispaniis Episcopus etiam Canonicus, Rota coram Bichio dec. 241. num. 18. & decis. 587. nu. 17. repetit. post Tondut. de Pension. dec. 14. n. 6. in fine vers. quare, Penna dec. 2. nu. 1. cum seqq. an saltem in hoc casu participare possit de quindenniis, & posse putarem, cum tunc tamquam Canonicus, sit unus de Capitulo, nec considere-*

tur tamquam Episcopus, nec differat à cæteris Capitularibus, licet habeat quidem vocem in Capitulo magis ponderativam secundum aliquos propter ejus auctoritatem, ac præheminentiam *Barbosa de Episcop. par. 3. alleg. 73. num. 18. Raguccius de voce in Capitulo qu. 5. nu. 4. & qu. 6. nu. 1. in fine, Eard. de Luca de Benefic. disc. 28. n. 13. & 15. & disc. 30. nu. 17. de Jure patronat. disc. 2. sub nu. 25. & in annotat. ad Sacr. Concil. Tridentin. disc. 20. nu. 6. alter de Luca de pluralitate hominis legali cap. 19. nu. 5. cum seq. R. P. D. Petra ad Constitution. Apostol. to. 1. in Constit. l. S. Leon. Magn. sect. 2. nu. 59. in princip. vers. si verò Episcopus, Oter. de Official. cap. 8. nu. 9. in eadem enim Ec-*

clesia considerari nequit Episcopus simul, & Canonicus, personam gerens Patris, hoc est Episcopi, ac filii, hoc est Canonici, eodemque tempore capitis, & membrorum vices sustinens, quod monstruosum esset, *Tondut. quæst. Canon. par. 1. cap. 109. nu. 1.* Eodem ferè pacto, quo Episcopus in Scholis degens ex causa studiorum consideratur uti Scholaris, *Boerius de auctorit. magn. Consil. num. 66. Pax Jordan. lucub. vol. 2. lib. 12. tit. 1. nu. 79. cum seqq. Frances var. resol. cap. 40. per tot. Contelor. de precedent. nu. 25.* Alia succedit non minùs singularis Difficultas, si in Cathedrali vigore particularis consuetudinis esse soleat annexus Canonicatus Episcopatus, quæ consuetudo tenet, sicque ratione annexionis, seu unionis non possit Episcopus dupliciter considerari uti Canonicus, seu Præbendatus, & uti Episcopus, prout talis bene considerari potest, gerensque vices duplicis personæ, Episcopi nempe, ac Canonici *cap. cum in Ecclesia 25. de Præbend. in 6.* an etiam hoc casu participare possit de quindenniis, non obstante, quod ratione unionis reputetur pro simplici Episcopo, & existimarem, procedendum esse cum distinctione, aut colligitur, quod Episcopus ex illius sessione in Capitulo intervenit tamquam Prælatum ob primam Sedem, primamque vocem ibi habitam, eo casu minime participat de quindenniis, quia modus sedendi in Capitulo contradistinctus à sessione aliorum Canoniorum designat, ibidem intervenire uti Prælatum, seu Episcopum, si verò deprehendatur, eundem sedere in loco Canonicali, in quo non federet, si ut Episcopus sederet, tunc videretur debere participare de quindenniis, quia intervenit in Capitulo tamquam Canonicus, non tamquam Episcopus, huncque esse modum cognoscendi, quando Prælatum interfit Capitulo uti Canonicus, & quando uti Prælatum, firmat *Menoch. conf. 51. n. 43. Tondut. resol. Canon. par. 1. cap. 109. num. 3. cum seqq. Squillant. de oblig. & privileg. Episcop. par. 1. cap. 2. nu. 29. Salgad. de supplicat. ad Sanctissim. par. 2. c. 23. n. 31. Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 15. num. 32. cum seqq. Ferr. Manriqu. de precedent. qu. 27. nu. 3. Passerin. in cap. à collatione 11. n. 3. de appellat. in 6. quamvis enim regulariter de Jure in dubio præsumatur intervenire ut Prælatum, *Passerin. in citat. cap. à collatione citat. num. 3. in princip. Salgad. de Reg. Protecl. par. 2. cap. 13. n. 236. & de retent. Bullar. par. 2. c. 23. nu. 28. & 32. ubi in Hispania saltem hæc præsumptio intrat, Fagnan. in c. postulastis 15. nu. 27. vers. profolutione de concess. Præbend. R. P. D. Petra ad Constitution. Apostolic. tom. 1. in Consti-**

Constitut. I. S. Leon. Magn. sect. 2. nu. 67. Rota in Hispalen. juris presidendi in Capitulo 5. Licet, & 5. fin. 2. Julii 1700. cor. Illustriss. del Olmo Magno Mediolani Cancellario.

Si tamen probetur, quod ex quadam decencia, & urbanitate hujusmodi Episcopo Canonico tradi soleat prima Sedes Prælatitia in Capitulo, & concedi prima vox, illum admittendo ad actus Capitulares non ut Prælatus, sed ut Canonicum, tunc participaret profectò de quinquenniis, nè aliàs honorificentia obesset, & Dignitas Episcopalis eundem frauderet Canonilibus, seu Capitularibus emolumentis, qualia
 27 sunt quinquennia ad text. in cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Juris ratio 24. ff. de legib. l. quod favore 6. C. eod. Rota dec. 19. n. 1. p. c. n. Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII.

ARGUMENTUM.

Episcopus ex Statuto Ecclesiæ, vel consuetudine loci habens Canonicatum annexum Episcopatu, & interessens Capitulo duplici jure, nempe non solum tamquam Episcopus, ac Prælatus, seu tamquam caput Capituli, sed etiam tamquam Canonicus, adhuc tamen non participare debet de quinquenniis Capitulo debitis pro emphyteusi per manum mortuam possessa.

SUMMARIUM.

- 1 In aliquibus Ecclesiis viget consuetudo obtinendi Canonicatum annexum Episcopatu.
- 2 Similis consuetudo viget in Ecclesiis Bituricen. Ebreunden. & Dignen.
- 3 Episcopus non participat de quinquenniis debitibus Capitulo.
- 4 Episcopus obtinens Canonicatum Episcopatu annexum, non est verus Canonicus.
- 5 Talis Canonicatus uti annexus Episcopatu, sapit naturam Episcopatus uti dignioris.
- 6 Talis Episcopus non est Canonicus, sed est vocalis in Capitulo.
- 7 Etiam extraneus admitti potest ad vocem in Capitulo.
- 8 Episcopus est culmen Dignitatis Ecclesiasticæ.
- 9 Canoniam annexa Episcopatu, sequitur illius naturam.
- 10 Episcopatu annexus fuit Canonicatus, ut negocia Capitularia utilius tractentur.
- 11 Favor non debet retorqueri in odium.
- 12 Canonicus receptus debet citò provideri de Præbenda.
- 13 Episcopus in sua Ecclesia satis præbendatus est.
- 14 Quinquennia enumerantur inter fructus Canonicatus.
- 15 Licitum est de consuetudine possidere Canonicatum Episcopatu annexum.
- 16 Episcopus, non obstante Præbenda, verè non est Canonicus.
- 17 In Ecclesia Compostellana Canonicus electus in Episcopum, retinet Canonicatum.
- 18 Præbenda annexa Episcopatu, non est Canonialis.
- 19 Episcopus dicitur habere Præbendam ratione annexionis.
- 20 Parochiales Ecclesiæ annexuntur Præbendis.

21 Episcopus, & Canonicus quis esse nequit.

22 Episcopus eodem tempore esse nequit pater, & filius, sive Prælatus, & subditus.

23 Quidquid dicat Imola magis subtilitate, quam ratione.

24 In eadem Ecclesia dari potest Præpositus, & Canonicus, Archidiaconus, & Canonicus.

25 Præpositus, seu Archidiaconus, est Prælatus inferior.

CAPITULUM CLXII.

Præmittendum pro intelligentia, in aliquibus Ecclesiis vigere consuetudinem obtinendi Canonicatum annexum Episcopatu, ut depræhenditur ex capitali in hac materia textu in cap. postulastis 15. de concess. Præb. ubi Add. ad Card. Zabarell. post nu. 11. litera C. verbo Episcopus, Jo. Andr. ibid. n. 3. & 9. in fine, ubi testatur de simili consuetudine in Ecclesiis Bituricen. Ebreunden. & Dignen. Diximus in superiori Cap. Episcopum tamquam Episcopum, seu Prælatum, ac caput Capituli, non debere participare de quinquenniis debitibus Capitulo, nunc dicimus vice versa, quod Episcopus ex Statuto Ecclesiæ, vel consuetudine loci habens Canonicatum annexum Episcopatu, & interessens Capitulo duplici jure, nempe non solum tamquam Episcopus, ac Prælatus, seu tamquam caput Capituli, sed etiam tamquam Canonicus, adhuc tamen non participare debet de quinquenniis Capitulo debitibus pro emphyteusi per manum mortuam possessa, quippe tali casu Episcopus est quidem loco Canonici, non tamen est verus Canonicus Abb. in c. causam 9. il. 1. n. 9. circa fin. ver. sicut. in simili, & in cap. postulastis 15. nu. 12. cum seq. de concess. Præbend. bene quidem talis Canonicatus uti annexus Episcopatu est privilegiatus, sapiens potius naturam Episcopatus uti dignioris, quam naturam Canonicatus minus digni, Franc. in cap. cum in Ecclesia 25. nu. 4. in princip. versiculo quia jus canonicorum de Præbend. in 6. Immo ex laudato cap. postulastis 15. de concess. Præb. non colligitur, quod tali casu Episcopus sit Canonicus, sed bene quod habeat vocem in Capitulo, ut Canonicus, ad quod advertit Joan. Andr. in dict. cap. postulastis nu. 9. in med. versiculo item ut dicit Hostiensis, Imola ibid. nu. 9. in princip. Franc. in cap. cum in Ecclesia 25. n. 4. in princip. versiculo talis enim consuetudo, de Præbend. in 6. Calderin. in cap. postulastis 15, num. 20. de concess. Præbend. Card. Zabarella ibid. num. 9. in princip. vers. dicit etiam, & post med. circa fin. vers. & sic Episcopus, & in fine ver. cautè ergò. Etenim de consensu Capituli de consuetudine legitime præscripta induci potest ut etiam extraneus adinstar hospitis, dummodò sit Ecclesiasticus, admitti valeat ad vocem tamquam Canonicus cap. cum Vintonien. 25. vers. nos igitur, c. cum Ecclesia 31. cap. scriptum 40. cap. Cumana 50. de elect. cap. cum Ecclesia Sutrina 3. de caus. possess. & propriet. cap. cum dilectus 8. ver. mandavimus de consuetud. Labor. de elect. cap. 15. n. 9. cum seq. & cap. 21. n. 131. Passerin. eod. tract. cap. 3. q. 2. n. 22. cum seq. quanto magis admittendus erit Episcopus in Capitulo uti Canonicus, qui est culmen Dignitatis Ecclesiasticæ.

Siquidem Statutum, ac consuetudo uti fructus Juris,

Juris, non debet aliquid operari in præjudicium priorum Canonorum, quibus contingerent minores portiones quindenniales, si etiam Episcopus tanquam Canonicus participaret de quindenniis, maxime quando in casu Episcopus est Canonicus fictus, qui tanquam talis non potest concurrere cum Canonicis veris, & hujusmodi Canoniam annexa Episcopatu differt ab aliis Canoniciis, quæ excedens suos terminos, nempe omnia alia jura Canonicalia, exceditur à non suis terminis, proindeque uti annexa Episcopatu, seu juri Episcopali, sequitur naturam ipsius Episcopatus, *Ancharan. in cap. postulastis 15. nu. 7. circa fin. versiculo in hoc ergo de concess. Præbend. Butrius ibid. nu. 9. in fine.* Cùmque introductum sit vigore Statuti, aut consuetudinis Canoniatum annexi Episcopali Dignitati in favore Capituli, nempe forsitan, ut illius negotia Capitularia honestius, ac utilius tractentur propter sapientiam, & prudentiam Prælati, veluti bene ponderat *Abbas in cap. postulastis 15. nu. 12. in princip. vers. & fortè fuit inducta consuetudo, de concess. Præbend.* non debet hoc redundare in odium, ac damnum ejusdem Capituli *cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Juris ratio 25. ff. de legibus, l. quod favore 8. C. cod. Barbosa axiom. 96. nu. 1.*

Præterquamquod cùm Episcopus habens istam Canoniam jure annexionis, & Statuti, sive consuetudinis, sicuti non inde debet esse Præbendatus, seu Præbendam vacaturam obtinere, prout obtinere debet Canonicus receptus inter alios Canonicos, cui quod citius Capitulum de Præbenda providere debet juxta *cap. cùm super 8. cap. ex tenore 13. cap. relatum 3. cap. cùm super 8. de concess. Præbend. cap. relatum 9. de Præbend. cap. si Capitulo 5. cap. si soli 6. cap. fin. de concess. Præbend. in 6. cap. si postquam 13. cap. si cui 39. de Præbend. in 6. ex eo, quod Episcopus in sua Ecclesia satis præbendatus est de Mensa sua, inque hoc differt hoc jus Canoniam à jure aliorum Canoniorum *Joan. Andr. in cap. postulastis 15. nu. 9. in princip. de concess. Præbend. Calderin. ibid. nu. 20. in princip. Hostiens. ibid. num. 5. in med. vers. puto* contra, ita nec participare debet de quindenniis, quæ enumerantur inter fructus Canoniatu juxta *dec. 19. nu. 1. penes Remocamp. de Coadjutor. repetit. post Tract. inter Decision. S. Rot. Rom. in ordine la XIII.**

Quibus habitis, binæ supersunt Difficultates.

I. Difficultas, quid dicendum, si de consuetudine Episcopus verè sit Præbendatus in sua Ecclesia, & verè possideat Canoniatum cum Præbenda, ut id licitum esse supponitur in *cap. cùm in Ecclesia tua 25. de Præbend. in 6. cap. à collatione 11. de appellat. in 6. cap. 1. nò sed. vac. an saltem in hoc casu tanquam Præbendatus adinstar aliorum Canoniorum participare debeat de quindenniis, & crederem, non participare, quippè non obitante Præbenda verè, & proprie non est Canonicus, ut ponderatur in *præallegato cap. cùm in Ecclesia tua 25. de Præbend. in 6. ibi tanquam Canonicus, licet Canonicus non existat, & unam de dictis Præbendis, sicut unus Canonicus obtineat in eadem &c.**

II. Difficultas, quid dicendum, si agatur de Canonico electo Episcopo, qui de consuetudine retineat Canoniatum cum Præbenda, prout

ita servari in Ecclesia Compostellana testatur *glossa in cap. cùm in Ecclesia 25. verbo cùm in Ecclesia vers. de Canonico electo in Episcopum, juncto vers. quod secundum de Præbend. in 6. Archidiacon, ibid. in principio verbo obtineat, Hostiensis in summa tit. de Præbend. 5. Cui sit conferenda, in med. vers. Beneficium seculare in princip. verbo vel quia Canonicus, Joan. Andr. in dist. cap. cùm in Ecclesia 25. n. 2. antè med. verbo in Ecclesia Compostellana de Præbend. in 6. & adhuc conferem, non posse participare de quindenniis, talis enim Præbenda non est Canonialis, sed Episcopalis, Passerin. 18 in cap. cùm in Ecclesia 25. nu. 5. in princip. de Præbend. in 6.*

Ultraquamquod in tali casu Episcopus in *cap. cùm in Ecclesia 25. de Præbend. in 6.* solummodo ratione annexionis dicitur habere Præbendam ut Canonicus, sicque ad similitudinem Canonici quod ad jura tantum compatibilia, seu compatibilia, non est ergo simpliciter, & absolute Canonicus, cùm simile non sit idem, veluti notat *Butrius in cap. postulastis 15. nu. 10. in fine vers. ad hoc dictum, de concess. Præbend. Card. Zabarella ibid. nu. 9. in fine, & num. 10. in princip. Calderin. ibid. nu. 10. post med. circa fin. vers. cautè ergo dixi, & nu. 11. in fine vers. sed simul virtute hujus annexionis.* Eo modo, quo Parochiales Ecclesie annexiuntur Præbendis *cap. extirpanda 30. de Præbend.* alias non valeret consuetudo, quod quis absolute esset Episcopus, & Canonicus tanquam contra naturam rei, & contra naturam correlativorum *cap. non putamus 2. de consuetud. in 6. l. cum precario ff. de precar. de quorum natura est, quod unum non sit aliud, Imola in cap. postulastis 15. nu. 9. in princip. versiculo dicit, quod non valet, de concess. Præbend.* Immo plura sequerentur absurda, quod, si esset verus Canonicus, posset semetipsum privare Canoniatu propter non residentiam tanquam Canonicum, vel teneretur saltem per Vicarium deservire, cùm tamen non posset residere ut Canonicus ex eo, quod residere ut Episcopus, se ipsum suspendere, se deponere, se ipsum excommunicare, se privilegiare, coram se ipso ut actorem litigare, item excommunicatis, vel suspensis omnibus Canonicis esset excommunicatus tanquam Canonicus, & non excommunicatus, tanquam Prælatu, & suspensus & non suspensus; vel alias non intelligeretur excommunicatus, aut suspensus, ut Prælatu, ac tanquam talis celebrando, non esset irregularis, quando celebrando uti Canonicus esset irregularis; voces Canoniorum in Capitulo essent pro nihilo, cùm semper haberetur Prælatu, & Canonicus, Prælatu autem habens unum, aut duos de Canonicis secum, vel pro se, videtur habere majorem partem Capituli, esset eodem tempore Pater, & filius, sive Prælatu, & subditus, quæ absurda ponderant *Abbas in cap. postulastis 15. nu. 12. de concess. Præbend. Card. Zabarella. ibid. nu. 9. cum seqq. Butr. ibid. n. 10. Franc. in cap. cùm in Ecclesia 25. num. 4. in princip. de Præbend. in 6. licet Imola videatur illa tollere magis subtilitate, quam ratione in dic. cap. postulastis 15. n. 9. circa fin. cum nn. seqq. de concess. Præbend.* quod nempe non eodem tempore censeatur ut Episcopus, & ut Canonicus, nec respectu ejusdem actus; eo modo, quo in eadem Ecclesia dari potest Præpositus, & Canonicus, Archidiaconus, & Canonicus

nicus cap. cum olim 12. de sentent. & re judicat. cap. eam te 7. de Rescript. & tamen ratio militat in Episcopo, quæ militat in Præposito, seu Archidiacono, cum Præpositus, seu Archidiaconus sit Prælatus saltem inferior, licet non principalis, qualis est Episcopus.

ARGUMENTUM.

Episcopus non habens Mensam propriam, & bona propria distincta, ac separata à Mensa, & bonis Capituli, sed Mensam communem cum Capitulo, participare debet de quindenniis debitis Capitulo pro emphyteusi per manum mortuam possessa.

SUMMARIUM.

- 1 In dubio de Jure Præbendæ in Cathedrali præsumuntur instituta de bonis communibus Episcopi, & Capituli.
- 2 Episcopus participare non potest de quindenniis debitis Capitulo.
- 3 Quindennium non debetur Episcopo tamquam Episcopo, & tamquam non existenti de Capitulo.
- 4 Qui sentit incommodum, debet sentire commodum.
- 5 Simultanea collatio ad favorem Episcopi, & Capituli non intraret, si Episcopus haberet propriam mensam separatam à mensa Capituli.
- 6 Episcopus, & Capitulum constituunt unum corpus.
- 7 Episcopus, & Capitulum considerantur duo corpora.
- 8 Episcopus, & Capitulum etiam in simultanea collatione sunt unum corpus.
- 9 Æquum est, ut Episcopus, & Capitulum tamquam fratres concurrant in provisione Præbendarum Cathedralis.
- 10 Votum Episcopi tantum valet, quantum votum Capituli.
- 11 Episcopus Zamoren. in Hispaniis occasiones simultaneæ, habet duplicem vocem.
- 12 Dominus Castri, seu Villæ percipere potest commoditates in suo territorio tamquam duo incolæ.
- 13 Honor præfertur lucro, & etiam vitæ.
- 14 Sola Sedes Apostolica unire potest Episcopatus.
- 15 Ubi duæ qualitates conveniunt in eadem persona, perinde est, ac si essent duæ personæ.

CAPITULUM CLVII.

Cum sæpè contingere possit, mensam Episcopalem non esse distinctam, & separatam à mensa Capitulari, sed utramque esse communem, prout etiam in dubio de Jure Præbendæ in Cathedrali præsumuntur instituta de bonis communibus Episcopi, & Capituli Lotter. de re benefic. lib. 2. qu. 21. nu. 17. cumque in Cap. CLV. firmatum sit, quòd Episcopus participare non possit de quindenniis debitis Capitulo ex eo, quòd non sit de Capitulo, nunc vice versa firmatur, quòd Episcopus non habens mensam propriam, & bona propria distincta, ac separata à mensa, & bonis Capituli, sed mensam communem cum Capitulo, participare debet de quindenniis debitis Capitulo pro emphyteusi per manum mortuam possessa, etenim si uno modo non debetur quindennium tamquam Episcopo, & tamquam non existenti de Capitulo ex abun-

dè per nos deductis in Cap. CLV. saltem alio modo illud eidem debetur tamquam socio ratione communionis, seu consortii, quòd in tali casu est inter Episcopum, quæ operari quoque debet ipsam communicationem quindennii provenientis ex bonis communibus. Eo namque modo, quò Episcopus habens mensam communem cum Capitulo, habet diminutionem suæ portionis propter expensas, quæ fiunt à Capitulo, itaque debet habere augmentum ex supervenienti quindennio ad text. in l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur. Eodem modo, quò quando mensa est communis, vel Præbendæ reperiuntur instituta de bonis communibus Episcopi, & Capituli fortius intrat simultanea Canonicatum, & Præbendarum collatio ad favorem Episcopi, & Capituli, quæ aliàs non intraret, si Episcopus haberet propriam mensam separatam, ac distinctam à mensa Capitulari, Card. Bellamera consil. 10. n. 58. in fine versiculo videtur mihi, & dec. 69. nu. 4. in fine versiculo dico tertio cum num. seqq. Garzias de Benefic. par. 5. cap. 4. nu. 12. cum seqq. Rota coram Cassador. decis. 22. nu. 1. antè med. versiculo quando Præbendæ, de Præbend. adeò, ut ob magnam communionem, quam habet Episcopus cum suo Capitulo, inde constituat unum corpus, sicque tractandus veniat pari passu cum Capitulo etiam in bonis communibus mensæ cap. novit 4. de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli Lotter. de re benefic. lib. 2. qu. 21. nu. 13. Garzias de Benefic. par. 5. cap. 4. nu. 17. cum seqq.

Quibus præhabitis tres occurrunt Difficultates.

I. Difficultas, quid dicendum circa quantitatem quindennii, quanta nempe debeat esse rata quindennialis contingens Episcopo, an nempe ad Episcopum spectet dimidia, & ad Capitulum altera dimidia, an nimirum tanta debeat esse Episcopi, quanta Capituli, an verò tanta Episcopi, quanta unius Canonici; & videretur prima facie dicendum pro medietate faciendam esse divisionem quindennii inter Episcopum, & Capitulum, cum Episcopus, & Capitulum considerentur tamquam duo corpora inter se divisa, separata, ac inconfusa, nec unicum dumtaxat corpus facientia, Gonzalez in Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 45. n. 53. & 57. Nihilominus crederem, eandem portionem contingere Episcopo, quæ contingit uni Canonico, quia Episcopus est unica persona adinstar cujuslibet Canonici, Capitulum autem, licet consideretur in universum, attamen etiam consideratur singulatim, & Canonici considerantur uti singuli in actu divisionis quindennii, immò si Episcopus, & Capitulum etiam in simultanea collatione sunt unum corpus cap. novit 4. in princip. de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli, & æquum est, quòd simul concurrant in provisione Præbendarum Ecclesiæ Cathedralis, & de eis tamquam fratres simul disponant, Garz. de Benefic. par. 5. cap. 4. n. 13. ubi agitur de solo jure honorifico, ac jurisdictionali, in quo consistit provisio, quantò magis Episcopus, & Capitulum erunt unum corpus, sicque distinctivè pro æquis portionibus inter Episcopum, & Canonicos tamquam fratres dividendum venit quindennium. Vel crederem, quindennium Episcopo deberi habita ratione ad quantitatem portionis, quam Episcopus accipit ex acervo com-

communi, ità, ut si accipiat plusquam quilibet Canonicus, debeat accipere etiam ratam quindennialem determinatam cum regula arithmetica aurea vulgò trium portionum.

- In nihilum relevante, quòd sicuti Episcopus, vigore simultaneæ in actu conferendi, talem habet potestatem de per se, qualem habet totum
- 10 Capitulum, & tantum valet votum Episcopi, quantum valet votum totius Capituli, *Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. referuator. Mens. glos. 45. nu. 51. Garzias de Benefic. lib. seu par. 5. cap. 4. n. 28. Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 21. n. 39.* ità Episcopus in actu dividendi quindennium, talem habere debet ratam, qualem habet totum Capitulum, quia in actu conferendi consideratur uti unum corpus de per se, & Capitulum uti aliud corpus de per se, nec singulatum, seu uti singuli conferunt, sed uti universi in universum, ac collectivè, in actu verò divisionis quindennii Episcopus consideratur uti una persona, & Capitulum uti plures, tamquam constans singulis Canonicis.

- II. Difficultas, quid dicendum, si ex consuetudine Episcopus habeat duplicem vocem, seu votum occasione simultaneæ, prout habere
- 11 solet Episcopus Zamoren. in Hispaniarum Regnis, teste *Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. glos. 45. n. 74.* an saltem in isto casu ità quoque habere debeat duplicem ratam quindennialem adinstar duorum Canonorum, an verò adhuc unam tantum ratam, & videretur, duplicem deberi, prout videmus, quòd in locis Baronialibus Dominus Castri, seu Villæ, commoditates in suo territorio percipere possit tamquam duo incolæ de divitibus talis Castri, duplicatè ligna sciindendo, cum propriis gregibus duplicatè pasculando, aliàque utilia duplicata sentiendo, *Collectar. in cap. ad quæstiones 6. n. 5. de rer. permutat.* attamen dicerem, unam tantum ratam Episcopo competere, nè aliàs valdè notabile præjudicium burfale inferatur toti Capitulo, quod est magis sensibile, quam habere duas voces, seu vota in simultanea collatione, quæ consistit in solo honore conferendi, non autem in aliquo emolumento pecuniario, quantumvis etiam verissimum sit, honorem esse maximum bonorum, immò præferri quandoque
- 12 lucro, & etiam vitæ, *Barbosa axiom. 3. n. 1. cum seqq.* sed quia non acquiritur quindennium ratione vocis, crederem, idem resolvendum, quod in I. Difficultate, cum portio quindennii non reguletur à voce, ut patet ad sensum,

- III. Difficultas, quid dicendum in Episcopo duorum Episcopatum non æquè principaliter, sed accessoriè, seu per viam subjectionis, & accessionis unitorum, habente mensam communem cum utroque Capitulo habente etiam communem mensam, communisque redditus, an in divisione quindennii rata tantum debita alterutri Capitulo, ipsi Episcopo contingat, quasi quòd ratione unionis videatur esse Episcopus unius tantum Ecclesiæ, an verò rata debita utriusque Capitulo, tamquam Episcopo duarum Ecclesiarum; & præmittendo, ex justa causa per
- 14 Sedem Apostolicam uniri dumtaxat posse duos Episcopatus, illòsque ab uno Episcopo regi *cap. & temporis cap. seq. cap. præcipimus, cap. decimas in fin. 16. q. 1. cap. relatum 21. q. 1. cap. quod*

*translationem 4. de officio Legat. cap. sicut unire 8. de excess. Prelat. cap. 1. nè Sed. vac. cap. is, cui 41. de elect. in 6. Mandosius in Regul. 22. Cancellar. de union. q. 3. per tot. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. Cancellar. de Mensib. glos. 5. §. 7. n. 29. Barbosa ad Sacr. Concil. Trident. sess. 7. de Reformat. cap. 2. nu. 1. cum seqq. Garzias de Benefic. par. 12. cap. 2. nu. 60. Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 5. n. 1. Pignatell. consult. Canonic. tom. 5. consult. 72. per tot. & tom. 9. consult. 135. per tot. ut de Suttrino, & Nepesino, Castellano, & Hortano, Viterbien, & Tuscanen in Italia, Oritano, & Brundusino, Valven, & Sulmonen in Neapolitano Regno, Calaguritano, & Calciaten, de Giennen, & Baecen in Hispaniarum Regnis, alibique Mandosius consil. 27. per tot. & in Regul. 12. Cancellar. hodiè 13. revocatoria Uniq. qu. 1. n. 4. cum seq. Gonzalez ad Regul. 8. hodiè 9. de Mensib. glos. 5. §. 7. nu. 27. cum seqq. Barbosa collectan. dec. Apostolic. 288. de Jure Eccles. lib. 3. cap. 16. n. 22. cum seqq. & de Episc. par. 3. alleg. 54. n. 129. cum seq. Gratian. disc. 892. & seq. per tot. Carleval. de judic. tom. 1. lib. 1. tit. 1. dispnt. 2. qu. 2. n. 70 cum seqq. Episcop. Matta de caus. Confistorial. sect. 9. n. 7. cum seqq. & prr tot. Card. de Luca de Præhem. disc. 7. per tot. crederem, utramque ratam Episcopo contingere, quia, licet sit unus Episcopus, & licet agatur de una Dœcesi, tamen negari nequit, verè esse duas Cathedralis, ità, ut quodammodò cujuslibet Cathedralis sit tamquam unus Episcopus, & ubi duæ qualitates conveniunt in eadem persona, perinde est, ac si essent duæ personæ, *Pignatell. consult. Canonic. tom. 5. consult. 72. nu. 11. cum seqq.* æquum est, ut Episcopus eodem modo in isto casu participet de quindenniis, quo participant Canonici utriusque Capituli, nè aliàs isti sint melioris conditionis; diximus autem in *Cap. CXXII.* Canonicos utriusque Cathedralis participare de quindenniis debitis utrique Capitulo.*

ARGUMENTUM:

Etiam Episcopus Cathedralis Regularis, ubi non adest Capitulum Canonorum, sed benè Capitulum Monachorum in locum Capituli Canonorum, sibi acquirere nequit quindennium, quod debetur pro Emphyteusi activa prædictæ Cathedralis per manum mortuam possessa, verumtamen illud acquirere possunt Monachi in comuni ad favorem Ecclesiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus Cathedralis Regularis uti debet in pertinentibus ad Regulam aliquo Monacho.
- 2 In Anglia, & Sicilia adsunt Cathedrales Regulares.
- 3 Eminentissimus D. Cardinalis de Judicibus Archiepiscopus Montis Regalis, & Prorex Siciliae.
- 4 Episcopus participare nequit de quindennio ex Emphyteusi Ecclesiæ Cathedralis.
- 5 Episcopus Cathedralis Regularis consideratur tamquam Abbas.
- 6 In tali Episcopo consideratur potestas Episcopalis, & Abbatialis.
- 7 Eiusdem naturæ est subrogatum, cujus est res, in cuius locum subrogatur.

- 8 *Monachitalis Cathedralis sunt adiustar Canonico-
rum.*
9 *Religio facere debet meliorem conditionem Monachorum.*
10 *Quindennium acquiri Monachis in particulari repugnat voto paupertatis.*
11 *Monachus acquirens sibi, facit contra paupertatem.*

CAPITULUM CLVIII.

- P**RO dicendorum noticia sciendum, alicubi existerē Cathedrales Regulares, compositas nempe Monachis Capitulum constituentibus, nec non habentibus mensam separatam à mensa Episcopali, ac in nonnullis insuper huiusmodi Cathedralibus ad divini cultus augmentum inservientes unā cum Monachis, & juxta ritum Monachorum psallentes, licet in pertinentibus
- 1 ad regulam Episcopus vicaria uti debeat potestate alicujus Monachi melitis in Regulari instituto versati, *Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 1. n. 17.* Inter tales autem Cathedrales enumerari possunt plures in Anglia, & duæ in Regno Siciliae, nempe Panhorni Ecclesia Metropolitana, seu Archiepiscopalis, Montis Regalis, cujus modernus Archiepiscopus existit Eminentissimus D. Cardinalis Franciscus de Judicibus olim Siciliae Prorex, & alia Episcopalis Cathanien, utraque Ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinen (licet quoad Ecclesiam Cathanien appareat, olim istam fuisse Regularem ex *Rota coram Card. Millino dec. 401. n. 2. in principio versiculo & hoc ed magis*) ut referunt *Abbas in cap. causam, quæ 9. n. 8. de judic. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 1. n. 11. & 18. Gratian. discept. 270. per tot. Pyrrib. Corrad. in prax. beneficiar. lib. 2. cap. 9. nu. 11. post med. versiculo dicens, Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 18. n. 6. Rota coram Coccino decif. 26. dec. 46. dec. 52. dec. 88. dec. 92. dec. 142. dec. 157. dec. 179. dec. 197. dec. 203. dec. 238. dec. 316. & dec. 360.*
- 2 Quibus præmissis, firmatur in præsentem, quòd etiam Episcopus Cathedralis Regularis, ubi non adest Capitulum Canonico-regularium, sed bene Capitulum Monachorum in locum Capituli Canonico-regularium, sibi acquirere nequit quindennium, quòd debetur, pro Emphyteusi activa prædictæ Cathedralis per manum mortuam possessa, verumtamen illud acquirere possunt Monachi in communi ad favorem Ecclesiae, Episcopus enim tamquam Prælati, & caput, sicque tamquam non existens de Capitulo, non potest sibi quindennium acquirere, quando nec de illo quidem
- 3 participare potest cum Canonicis suæ Cathedralis, sed totum illud sibi acquirunt Canonici ex per nos ad satietatem deductis in *Cap. CLV. & CLVI.* Monachi verò nihil acquirere valentes in particulari, debent acquirere in communi ad favorem Monasterii, cum Monachus quidquid acquirat, acquirat Monasterio, multò magis
- 4 considerando Episcopum talis Cathedralis quoad temporalia, tamquam Abbatem, vel tamquam loco Abbatis, prout talem considerandum esse respectu Monachorum admonent *Abbas in cap. causam, quæ 9. il 1. n. 8. in med. versic. sed Episcopus, & n. 9. circa fin. versiculo Episcopus in tali Ecclesia, & in fine versiculo sed loco Abbatis;*

de judic. Gratian. disc. 270. nu. 1. cum seq. 10. 17. 19. 23. & 31. Corrad. in prax. benefic. lib. 2. cap. 9. num. 11. in princip. & in fine, Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 18. n. 5. 6. & 14. & qu. 33. n. 114. & 116. in med. versiculo unde in eo representatur, Episcopus. Matta de caus. Consistorial. sect. 3. coroll. 1. n. 25 cum seqq. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 1. n. 15. autè med. versiculo & propterea licet Episcopus, Rota coram Coccino dec. 157. n. 1. & dec. 360. n. 1. vel considerando in persona Episcopi duas potestates, seu potentias, & virtutes unitas, unam videlicet Episcopalem, & alteram Abbatialem, Lotter. de re beneficiar. lib. 1. quest. 18. n. 8. & 14. Pyrrib. Corrad. in prax. benefic. lib. 2. c. 9. n. 12. in fine; ita, ut, sicuti Abbas Regularis sibi acquirere nequiret quindennium, resistente statu monachali, per quem impeditur acquisitio in particulari, ita nec Episcopus in ejus locum subrogatus, cum ejusdem naturæ sit subrogatum, cujus est res, in cujus locum subrogatur.

5 Non obstat, quòd Monachi similis Cathedralis sint loco Canonico-regularium *Abbas in cap. causam, quæ 9. il 1. n. 8. in med. versiculo nec sunt ibi alii Canonici sæculares, & circa fin. versiculo tales Monachi possunt appellari Canonici, & nu. 9. post med. circa fin. versiculo ita appellatione Canonico-regularium, juncto versiculo qui dicuntur Canonici, de judic. Gratian. disc. 270. n. 1. 6. 2. 1. & 23. Rota coram Coccino dec. 157. n. 1. dec. 203. n. 4. & dec. 238. in principio, & n. 3. & tamquam tales adiustat Canonico-regularium, seu Cathedralis sæcularis deberent acquirere quindennium, nè aliàs Religio faciat in hoc eorum conditionem deteriore, quam facere deberet potius meliorem, præsertim ubi non tractatur de præjudicio, sed de favore, veluti ponderat *Abbas in cap. causam. quæ 9. il 1. n. 9. in principio versiculo nec Religio, de judiciis, quia Monachi in hoc casu sunt quidem loco Canonico-regularium in materia tamen ipsis Monachis adaptabili, secus in non adaptabili, prout est, quòd ipsi sibi acquirant quindennium in particulari, hoc enim repugnet voto paupertatis, Gratian. disc. 270. num. 21. cum seq. Rota coram Coccino dec. 360. n. 3. cum seq.**

6 proindèque cum isti Canonici Regulares vivant in communi, & habeant communem mensam, & Canonici sæculares non item, non debent quo ad hoc ad paria judicari ob disparitatem rationis, aliàs si Monachus acquireret sibi ipsi, ita faceret contra votum paupertatis.

ARGUMENTUM.

Ecclesia Titulari concedente in Emphyteusim alteri Ecclesiae, sive cuicumque manui mortuæ, quindennium debetur Eminentissimo Cardinali Titulari, non autem Ecclesiae Titulari.

SUMMARIUM.

- 1 *In Urbe sunt apud aliquas Ecclesias Tituli Cardinalitii.*
2 *Quindennium debetur Eminentissimo Titulari, non autem Ecclesiae Titulari.*
3 *Major Dominus præfertur in consequentione laudemii.*
4 *Eminentissimus Titularis exerceat Jurisdictionem Epi-*

- Episcopalem , vel quasi in Ecclesia Titulata, & laus Card. Albitii .*
- 5 *Camera Apostolica tenetur ad impensas funeris Emorum Titularium in casu inopiæ Ecclesiarum .*
 - 6 *Fructus Honorum Ecclesiæ Titularis acquiruntur Eminentissimo Titulari .*
 - 7 *Bona Tituli , quousque non dimittatur , spectant ad Titularem .*
 - 8 *Ecclesia Titularis S. Laurentii in Lucina de Urbe solvit Emo Titulari annua scuta octocentum .*
 - 9 *Affidius Palatii d. Ecclesiæ spectant ad Titularem .*
 - 10 *Eminentissimi Titulares solent aliquando condonare Ecclesiæ Titulari illius dotes .*
 - 11 *Eminentissimus Titularis solum habet superioritatem in rebus ad divinum cultum spectantibus .*
 - 12 *Eminentissimus Titularis nullam habet auctoritatem quoad temporalia , nisi ex indulto .*
 - 13 *Eminentissimus Titularis non solum habet auctoritatem quoad spiritualia , sed etiam quoad temporalia .*
 - 14 *Eminentissimus Titularis tenetur donare , aut legare proprios redditus Ecclesiæ Titulari , si dos defecerit .*
 - 15 *Qui sentit commodum , debet sentire incommodum .*
 - 16 *Fructus Dotales debentur potius marito , quam uxori .*
 - 17 *Episcopus contrahit matrimonium cum Ecclesia .*
 - 18 *Cardinalis Cõmendatarius non acquirit laudemiam .*
 - 19 *Concordia non inducit observantiam .*
 - 20 *Monachi Cistercienses super Commenda S. Mariæ Pinerollii habent usumfructum .*
 - 21 *Laudemium debetur usufructuario .*
 - 22 *Sex Tituli Episcopales suburbici Cardinalatui annexi .*
 - 23 *Tituli Cardinalitii Præsbyterales quinquaginta .*
 - 24 *Equites Hierosolymitani antiquiores optant .*
 - 25 *Quomodo Cardinalis Diaconus transeat ad Ordinem Præsbyteralem .*
 - 26 *Quindennium in materia emphyteutica per Beneficiatum inexactum debetur successori .*
 - 27 *Vel dividendum est inter hæredes antecessoris , & inter successorem .*
 - 28 *Fructus Episcopi translati debentur novo Episcopo .*
 - 29 *Episcopus translatus non potest amplius conferre Beneficia in prima Ecclesia .*
 - 30 *Cardinales optando , dimittunt primam Ecclesiam .*
 - 31 *Nullus Cardinalis optans novum Titulum , potest veterem retinere .*
 - 32 *Cardinalis Franciscus Nerlius primum Titulum obtinuit per triginta annos .*
 - 33 *Idem tumulari voluit in Ecclesia primi Tituli .*
 - 34 *Cardinales Præsbyteri non possunt excedere numerum quinquagenarium .*
 - 35 *Titulus Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso bene retineri potest cum aliquo ex sex Titulis seu Episcopatibus , & Ecclesiis Cardinalitiis suburbanis .*
 - 36 *Clara mem. Cardinalis Franciscus Barberinus Titulum dictæ Ecclesiæ retinuit assumptus ad Titulos Ecclesiarum Sabinen , Portuen , Hostien , & Veliternæ .*
 - 37 *Laudes Eminentissimi D. Cardinalis Francisci Barberini Nepotis .*
 - 38 *Unus Episcopus ex justa causa retinere potest plures Episcopatus ex dispensatione Apostolica .*
 - 39 *In Thracia in sexta Provincia de consuetudine olim plures retineri poterant Episcopatus , ita permittente jure civili , hoc tamen posthabito , ad hærendum est contrariæ dispositioni Sacrorum Canonum .*

- 40 *Favor retorqueri non debet in odium .*
- 41 *Eminentissimus Titularis post dimissum primum Titulum retinere nequit quindennium ex causa melioramentorum , vel sumptuum in reparatione primi Tituli .*
- 42 *Eminentissimus Titularis præsumitur fecisse melioramenta ex fructibus Ecclesiæ sui Tituli .*
- 43 *Prædefuncto Titulari antè exactum quindennium , illud debetur successori in Titulo , vel dividitur inter successorem , & hæredes antecessoris .*
- 44 *Cardinales ex Indulto Clementis IX. transmittere possunt fructus inexactos ad hæredes .*
- 45 *Cardinalibus concedi solet indultum superviventia ex aliqua justa causa .*
- 46 *Solus Papa concedere potest supervivencias .*
- 47 *Indulta superviventia revocata fuerunt per Regulam 69. Cancellariæ .*
- 48 *Eadem indulta revocata quoque fuerunt per Urbanum VIII. .*
- 49 *Quindennium debetur Eminentissimo Titulari tamquam fructus , seu emolumentum Tituli Cardinalitii .*
- 50 *Indultum superviventia effectum suum operari intelligitur re integra .*
- 51 *Cessante causa , cessare quoque debet effectus .*
- 52 *Clericus pauper provisorius de Beneficio intuitu paupertatis , postea perveniens ad meliorem fortunam , tenetur illud renuciare .*
- 53 *Privilegia strictè interpretanda sunt .*

CAPITULUM CLIX.

In Urbe , ubi sunt Tituli Cardinalitii penes aliquas Ecclesias , teste Lunadoro in Relatione Curie Romanæ tit. de Titoli de Cardinali pag. mibi 246. & tit. delle Chiese Titolari de cinquanta Cardinali Preti pag. mibi 264. non semel in controversiam revocari valet , cuiam ex Dominis hoc casu debeat quindennium , an nempe Ecclesiæ Titulatæ concedenti , an Eminentissimo Cardinali Titulari , ideò , conferrem , firmandum , quòd , Ecclesia Titulari concedente in Emphyteusim alteri Ecclesiæ , sive cuicumque manus mortuæ , quindennium debetur Eminentissimo Cardinali Titulari , non autem Ecclesiæ Titulatæ , ut in simili de Laudemio , Niger de laudem. tom. 1. qu. 23. nu. 220. Rota dec. 168. n. 5. cum seqq. par. 2. divers. major enim Dominus , qualis est Eminentissimus Titularis , præferendus venit in consecutione quindennii , prout major Dominus præfertur in consecutione laudemii , Nig. & Rota loc. citat.

Quòd autem ipse Eminentissimus Titularis sit major Dominus , incontrovertibile videtur ex eo , quòd exercet Jurisdictionem Episcopalem , vel saltem quasi Episcopalem super ipsa Ecclesia Titulata etiam Domina , Cohellius in notitia Cardinal. cap. 15. privileg. 14. per tot. Card. Franc. Albitius , olim in Rom. Cur. præclarissimus Advocatus , de Jurisdictione , quam habent S. R. E. Cardinales in Ecclesiis suorum Titulorum n. 31. cum seq. registrat. post Card. de Luca de Jurisdic. Card. Brancaccius de optione sex Episcopatum versiculo hæc historicè cum plurib. sequent. fol. mibi 39. inter suas eruditissimas dissertationes in notissimo libello , & de Benedictione Diaconali fol. mibi 290. & 294. undè Cardinales tumulandi sunt in eorum Ecclesiis Titularibus , Cohell.

Cobell. in notit. Cardinalat. cap. 16. privileg. 38. circa fin. versiculo verum si Cardinales, R. P. D. Petra ad Constitution. Apostolic. tom. 2. in Constitut. II. Sect. unic. n. 31. cum seqq. & latè discusso articulo resolvit Rota in celebri Romana Juris tumulandi 20. Februar. 1702. & 5. Martii 1703. coram clar. me. Eno D. Cardinali Priolo, registrat. post D. Advocat. Piton. discept. Eccles. par. 2. discept. 5. 1. fol. 62. Immo in casu paupertatis hæredum Cardinalium, vel in casu non existentie hæredum, eorum Ecclesie Titulares teneatur ad onera impensarum pro exequiis Cardinalium, quæ onera ferre non valentibus prædictis Ecclesiis Titularibus, in ultimum locum Camera Apostolica supplendo, ad illa tenetur, Lauden. de Cardinal. qu. 9. nu. 53. Manfred. eod. Tract. post c. 35. tit. de Sacrosanct. Colleg. dec. 270. per tot. Card. Alban. eod. tract. q. 52. per tot. Labor. de prisc. & recent. funerand. mor. tit. 2. c. 16. n. 32. Cobell. in notit. Cardinalat. c. 16. privileg. 38. in princip. versic. Cardinalis verò antè liter. B. & liter. C. juncto versic. at si Cardinalis.

Nec potest revocari in dubium, quòd fructus bonorum Ecclesie Titularis acquirantur Cardinali Titulari, stante super hoc Bulla 55. Sixti V. §. 8. Bullar. Rom. tom. 2. quæ bona omnia, & proventus dimissi Tituli per dimittentem ipso facto amitti declarat; undè à contrario sensu bona Tituli, quosque non dimittatur, spectant ad Titularem ibi: neque Palatii, Domus, Vineæ, hortorum, aut fructuum, reddituum, & proventuum, aut jurium quorumcumque ad hujusmodi Titulos, seu Diaconias pertinentium, ad tempus, seu ad vitam retentio, aut ulla alia reservatio quovis prætextu, occasione, vel causa concedantur &c. sed volumus, ut ipsi Tituli, & Diaconia cum illis annexis, juribusque, & pertinentiis suis universis libera dimittantur: adeò, ut ex Palatio annexo Titulo Ecclesie S. Laurentii in Lucina de Urbe, PP. ejusdem Ecclesie solvant Eminentissimo Titulari pro tempore annua scuta 800. Rom. Piazza de Hierarch. Cardinalit. Tit. 20. circa fin. vers. lo stesso Palazzo del Titolare, & de pensionibus, seu affictibus Palatii spectantis ad Parochialem Ecclesiam S. Laurentii in Lucina de Urbe Clericorù Regularium Minorum debitis Cardinali Titulari in Causa inter hæredes Cardinalis Montelpari Titularis diçte Ecclesie, & inter hæredes Cardinalis Cusentini per prius etiam Titularis Rota coram Duran. dec. 20. n. 2. & per tot. par. 1. quam decisionem sequitur Cobellius in notit. Cardinalat. c. 16. privileg. 41. litera D. versiculo posita autem hujusmodi consuetudine: cui ad stipulantur solita verba Diplomatum Titulorù hujusmodi registrata per Pignatell. consult. Canonic. to. 10. consult. 117. n. 104. & 139. in princip. ibi: ita quòd liceat tibi &c. ejusdem Ecclesie, ac membrorum, jurium, & pertinentiarum hujusmodi possessionem, si vè quasi per te, vel per alium & liberè apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & proventibus, & emolumentis universis disponere &c. obventiones namque Ecclesie inserviunt pro dote Tituli, & Titularis, cum singulis Tituli singulas habeant dotes, licet aliquandò Eminentissimi Titulares aliundè à summis Pontificibus largissimè provisi, pro eorum modestia, cæteris Ecclesie ministris condonent, ut ait Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 80.

In nihilum refragante, quòd immò Eminentissimus Titularis non solum non videtur major Dominus, sed nec Dominus, cum superioritatem, & præheminentiam solummodò habeat, & habere possit, ac debeat in rebus ad divinum cultum spectantibus, nec non in Beneficiorum institutione, & destitutione, in correctione, & visitatione facienda, in excommunicatione, suspensione, & interdicto ferendis, prout sonat habere Titulum Ecclesie, Card. Albitius de Jurisdic. quam habent S. R. E. Cardinal. in Eccles. suor. titul. n. 44. cum seq. & sic quoad spiritualia tantum, non autem super bonis ipsius Ecclesie intitulata, quæ non possunt habere duos Dominos, proindeque nullam habet auctoritatem Eminentissimus Titularis, minusque plenipotentiam quo ad temporalia, nisi speciale super hoc obtinuerit indultum ex deductis per Cobellium in notit. Cardinal. c. 16. privileg. 14. in med. litera A. & B. Mandos. in Regul. 7. Cancellar. q. 2. n. 7. in med. undè quindennium non venit solvendum Eminentissimo Titulari, tamquam non solum non habenti majus dominium, sed tamquam penitus carenti dominio bonorum suæ Ecclesie, attamen verissima est resolutio, etenim Eminentissimus Titularis ex notissima Constitut. Sixti V. in ordine la 55. §. 8. in Bullar. Rom. t. 2. non solum habet auctoritatem quoad spiritualia, sed etiam quoad temporalia, cum omnimoda, ac plenaria facultate percipiendi proventus Ecclesie Titularis, ut benè notat Card. Albitius de Jurisdic. quam habent S. R. E. Cardinal. in Eccles. suor. Titul. n. 109. cum seq. registrat. post Card. de Luca de Jurisdic.

Sed adhuc ridiculù est, quòd Ecclesia Titularis concedat in Emphyteusim, & quòd quindennium non solvatur ipsi Ecclesie concedenti, verum Cardinali Titulari non concedèri, quando de Jure quindennium debetur concedenti in recognitionem directi domini, non autè Cardinali Titulari, qui non recognoscitur in Dominum, quia ex alio capite æquum est, ut Cardinalis Titularis sublevetur in aliquo, quando in alio gravatur, nempe in onere applicandi proprios redditus Ecclesieasticos favore suæ Ecclesie tamquam sponsæ, si careat dote, eidem in vita donando, vel in morte legando juxta Bullam Leon. X. in ordine la VII. §. 19. Bullar. Rom. t. 1. ibi: Tituli sui loca, si presentes in Curia fuerint, personaliter, si verò absentes per Vicarium &c. semel saltem singulis annis visitent &c. Pro augmento autem Divini cultus, & salute animæ suæ quilibet Cardinalis vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo Titulo quantum sit satis ad Presbyterum unum commodè ibi sustentandum, vel si Ecclesia indigeat reparatione, vel alia subventione tantum illi relinquat, vel donet, quantum conscientie suæ videbitur, & juxta Bullam Sixti V. in ordine la 55. §. 12. post princip. Bullar. Rom. tom. 2. ibi: & tam in vita, quam in mortis articulo, pro divini cultus augmento, & salute animarum suarum, ad congruè sustentandum aliquem Presbyterum, qui inibi in divinis deserviat, si vè aliàs erga ipsas Ecclesias, si reparatione indigeant, vel alia subventione, de bonis sibi à Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictaverit, munificos se exhibeant & liberales &c. Piazza de Hierarch. Cardinalit. grad. 2. digress.

digress. 1. in princip. vers. le Chiefe dunque de Titioli fol. 349. col. 1. in fine: sicque Titularis se exponens periculo hujus incommodi, ac notabilis oneris, debet sentire commodum in percipiendo quindennium *l. secundum naturam 10. ff. de regul. Jur.* Immo Titularis juxta memoratam Constitutionem Sixtinam habet solam administrationem, ac curam in temporalibus quoad bona suæ Ecclesiæ, nullibi autem probatur, illum habere plenum dominium, & tale, ut prætere tendere possit quindennium super bonis suæ Ecclesiæ, perque suam Ecclesiam alteri Ecclesiæ, atque cuilibet manui mortuæ emphyteuticatis, quia cum dominium directum sit penes suam Ecclesiam, benè, ac necessariò sequitur, potiùs quindennium solvendum fore ipsi Cardinali Titulari, tamquam sponso, quam ipsi Ecclesiæ Titulari, adinstar fructuum dotalem, qui debentur potiùs marito, quam uxori, ratione onerum matrimonialium, quæ subit maritus circa alimenta, aliâque uxori debita *l. pro oneribus 20. C. de jur. dot.* Nec dubitari potest, contrahi matrimonium spirituale cum Ecclesia Titulari, prout

17 contrahitur per Episcopum cum Ecclesia Cathedrali *cap. inter incorporalia 2. de translat. Episcop. cap. super his 16. de accusation. cap. quoniam 5. §. Porro ut lit. non contestat.*

Minus obstat, quòd in fortioribus terminis

18 arguendo à paritate, vel majoritate rationis Cardinalis Commendatarius non acquirit laudemiam ex bonis emphyteuticis Ecclesiæ sibi commendatæ, sed benè illa acquirit ipsa Ecclesia commendata, *Niger de laudem. tom. 1. q. 14. n. 61. cum seqq. ubi nu. 63. in princip. vers. verum quia,* refert per speciale Rescriptum ab Urbano VIII. fuisse confirmatam concordiam initam inter tunc Cardinalem Scipionem Burghesium Commendatarium Abbatie Ecclesiæ S. Mariæ Pinerollii in Pedemontana ditione, & Monachos Cittercienses S. Bernardi super solutione laudemii faciendâ de bonis dictæ Abbatie, seu Commendæ, ipsi Ecclesiæ, seu ipsius Monachis, quia non benè arguitur à dicto casu ad casum præsentem.

I, Quia allatus casus fuit resolutus per concordiam, non autem per decisionem in contradictorio judicio editam, itâ, ut concordia uti actus facultativus non inducere possit observantiam, *Rota in recentior. decis. 308. num. 11. parte 17.*

II. Quia Monachi habent super illa Commenda usumfructum pro illorum mensa assignatum ab antiquis Commendatariis, ut testatur *Niger loc. citat. n. 61. in fin. & n. 63. circa fin.* laudemium autem debetur usufructuario, non proprietario, *Niger laudat. tract. tom. 1. q. 13. n. 43. cum seqq. & qu. 14. n. 15. cum seqq. & n. 52. & 62.*

Quibus politis, septem occurrunt Difficultates.

I. Difficultas, quid dicendum, si Cardinalis Titularis in limine exigendi quindennium, sicque antequàm illud perfectè maturatum esset, paucis illinc mensibus mutaret Titulum mediante optione, seu ascensu ad aliam Ecclesiam, utrùm eo casu quindennium deberetur primæ Ecclesiæ Titulatæ, an novo Cardinali Titulari, an verò antiquo, pro cujus Difficultatis intelligentia præmittendum est, *omissis tamen anti-*

quis notitiis, & eruditionibus ad casum nostrum parùm conducentibus, quòd, ultra sex Titulos 22 Episcopales suburbicos Cardinalatui annexos, Hostiensis nempe Ecclesiæ (cujus Cardinalis Episcopus habet supra alios prærogativam consecrandi, & coronandi Pontificem) Portuen, Albanen, Sabinen, Prænestinæ, & Tusculanæ, de quibus *Alphons. Sott. ad Regul. 7. hodiè 8. Cancellar. n. 6. cum seq. Chokier ibid. n. 11. in fine. & in Regul. 8. hodiè 9. de reserv. Mens. glos. 10. nu. 5. novissimo tempore Sixtus V. in sua Constitut. 55. in Bullar. Roman. to. 2. pro Cardinalibus præhiviv Titulos Præbyterales quinquaginta, 23 & Diaconales, licet non propriè Titulos, quatuordecim, de quorum Titulorum reparatione facta in nonnullis Urbis Ecclesiis, & tripartitione Titulorum in Episcopos Presbyteros, & Diaconos Card. Albitius de Jurisdic. quam hab. S. R. E. Cardinal. in Eccles. suor. Titul. à n. 23. & per tot. registrat. post Card. de Luca de Jurisdic. Chassan. Cathalog. Glor. mund. par. 4. consider. 12. in princip. vers. licet sit quidam numerus, cum vers. seqq. Villadieg. de orig. ac Dignit. S. R. E. Cardinal. qu. 3. n. 3. cum seqq. Manfred. de Cardinal. cap. 35. per tot. & tit. de Sacrosanct. Colleg. dec. 101. per tot. Brunell. de Dignit. & potestat. Legat. concl. 5. per tot. Cobell. in notit. Cardinalat. c. 6. per tot. cap. 7. per tot. & cap. 16. privileg. 41. in princip. litera D. Gonzalez in cap. Leo 3. nu. 4. de Cleric. non resid. Card. de Luca de Jurisdic. disc. 34. per tot. de Canonic. disc. 1. nu. 7. de judic. disc. 47. sub n. 57. & in Relat. Cur. disc. 5. n. 27. cum seqq. Pax Jordan. lucubr. tom. 2. lib. 10. tit. 5. num. 4. Panvin. de Episcopat. Titulis, & Diaconis Cardinal. per tot. tract. Macr. Hierolexic. verbo Cardinalis, & verbo Titulus, Ricciardell. in Lyceo Eccles. par. 1. cap. 2. §. 2. n. 14. cum seqq. Germon. de Indult. Cardinal. §. Tituli n. 1. cum seqq. Pauluccius de Jurisprud. Sacr. to. 1. lib. 2. tract. 2. cap. 11. n. 10. cum seqq. Piazzi de Hierarch. Cardinalit. grad. 2. fol. 325. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 8. n. 79. cum seqq. & lib. 3. q. 27. n. 54. cum seq. Pignatell. consult. Canonic. tom. 10. consult. 98. n. 17. cum seqq. & consult. 117. per tot. Scoppa in Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 2. explanat. 96. nu. 3. cum seqq. Rota post D. Advocat. Piton. discept. Eccles. par. 2. discept. 51. nu. 21. optio verò Titulorum vacantium comperit Cardinalibus antiquioribus non ratione servitii in aliquo Ordine Ecclesiæ præstiti, sed ratione generalis obsequii, ac servitii, quod S. Romanæ, & universali Ecclesiæ, cujus sunt Cardinales, diutiùs in hujusmodi dignitate præstant; undè inter eos ad hoc jus optionis, & præcedentiæ simpliciter attenditur antiquitas promotionis, dummodò tamen juxta Sacri Collegii Constitutiones, & consuetudines approbatas velint optare, & ascendere non inviti, cum optare non cogantur, adinstar Canonicorum, & Equitum Hierosolymitanorum, qui in recep- 24*

ptione antiquiores optare solent pinguioribus Commendas vacantes *Moneta de optione cap. 3. qu. 2. n. 5. & cap. 7. qu. 1. nu. 27. & qu. 2. conc. 2. n. 36. cum seqq. Rota in Melevidana Juris optandi 2. Junii 1704. coram clar. me. Omaña Episcopi Giemen. & quomodò, quove ordine Cardinalis Diaconus transeat ad Præbyteralem Ordinem, adest Constit. 48. Clementis VIII. Bullar. nov. Roman. tom. 3.*

Quibus pramillis censent, vel deberi quinquennium novo Titulari, cum antiquus desierit esse Titularis, perque consequens fuerit quasi, seu civiliter mortuus, vel, sequendo æquitatem, ad omne pejus saltem pro rata illud deberi antiquo, & novo Titulari, nempe antiquo Titulari usque ad diem optionis, seu ascensus, & translationis ad aliam Ecclesiam Titularem, deinde novo, seu moderno Titulari à die assumpti Tituli ex lato calamo per nos supra deductis *Cap. L.* in simili de quinquennio in materia emphyteutica per Beneficiatum inexacto, debito successoris in Beneficio, non autem hæredibus antecessoris, vel dividendum quinquennium inter ejusdem hæredes pro rata, ac inter successorem in Beneficio, & mirificè faciunt tradita per *Rotam coram Durano decis. 20. n. 2. ac per tot. par. 1.* ubi resolutum fuit, pensiones, seu affectus Palatii Parochialis Ecclesiæ S. Laurentii in Lucina de Urbe Clericorum Regularium Minorum dividi debere pro rata inter Cardinalem Cusentinum antiquum Titularem ejusdem Ecclesiæ, optantem Ecclesiam Tusculanam, & inter Cardinalem Montelparum novum ejusdem Ecclesiæ Titularem, vacante namque prima Ecclesia per mortem civilem mediante dimissione Tituli, alteriusque optione Cardinali translato, quasi, seu civiliter mortuo, ac uti tali non facienti amplius fructus suos Ecclesiæ à se dimissæ, sicque non amplius suæ, nec jam usuatio, seu usufructuario, deberi potest quinquennium, nisi usque ad diem, quo duravit titulus primæ Ecclesiæ, non autem etiam post translationem ad aliam Ecclesiam, cum per illam remaneat penitus extinctus titulus primæ Ecclesiæ respectu translati, qui ab illo die impofterum non potest amplius se intromittere in proventibus antiqui, seu primi Tituli non amplius sui, veluti in simili de fructibus, ac emolumentis Episcopi translati ad aliam Ecclesiam *Card. Zabarella consil. 110. n. 2. & per tot. Barbat. consil. 20. n. 8. in fine cum n. seqq. vol. 3. Barbosa in l. divorzio S. in princip. par. 2. n. 54. in med. & nu. 55. in fine ff. solut. matrim. alter Barbosa de Episcop. par. 3, alleg. 114. num. 16. Covarruvias in cap. 1. n. 5. de testam. Sarmient. de reddit. Eccles. par. 3. cap. 2. n. 28. Solorzan. de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 12. n. 20. & cap. 13. n. 88.*

29 cum seqq. nec à die suæ translationis ad aliam Ecclesiam potest amplius conferre Beneficia vacantia in primæva Dœcesi juxta *Regul. 2. Cancellar. in fine de Reservat. Cathedral.* Cardinales enim optant, & dimittunt primam Ecclesiam, ut consulto evitetur, & ordo in omnibus rebus summopere necessarius, in Ecclesiasticis præcipuè servetur, *Rota post D. Advocat. Piton. disceptat. Eccles. tom. 2. disceptat. 51. n. 29. fol. 67.*

II. Difficultas, quid dicendum, si ex Indulto Apostolico Cardinalis retineat duas Ecclesias, utrum eo casu adhuc ei tamquam adhuc Titulari primæ, seu antiquæ Ecclesiæ debeatur quinquennium, an verò illud acquiratur eidem primæ Ecclesiæ.

Pro cujus Difficultatis dilucidatione præmittendum, quòd, resistente *Bulla Sixti V. in ordi- ne la 55. in Bullar. nov. Roman. tom. 2.* nullus Cardinalis optans novum Titulum, potest veterem retinere *ibi prohibemus, nè in posterum alicui Presbytero, aut Diacono Cardinali, qui alterum Titu-*

*lum, aut Diaconiam quomodolibet affectus fuerit, quive ex Ordine Diaconorum ad Ordinem Presbyterorum, vel ad Episcopalem Dignitatem transferit, aut ex Ordine Presbyteratus in Episcopum pariter promotus fuerit, licentia, & facultas retinendi priorem Ecclesiam sui Tituli &c. concedantur &c. sed volumus, ut ipsi &c. liberè dimittantur; attamen ex causa justa solet quandoque Papa dispensare super plurium Titulorum retentione, seu super Titulorum pluralitate, ut audivi practicum fuisse à Santiss. D. Nostro Clemente Papa XI. cum Cardinali Francisco Nerlio Titulari Ecclesiæ S. Matthæi in Merulana de Urbe PP. Ordinis Eremitarum S. Augustini, cui indulset, ut, retento antiquo Titulo, optaret alium Parochialis Ecclesiæ S. Laurentii in Lucina de Urbe PP. Clericorum Regularium Minorum, quem pri- mum Titulum S. Matthæi obtinuerat per triginta annos teste *Piazza de Hierarch. Cardinalit. Titul. 22. circa fin. versic. sortì poi per sua gloria in princip. fol. 530.* adeò, ut in illo primo Titulo nunquam dimisso tumulari voluerit, per prius ad hunc effectum fabricato in memoriam conditionis humanæ Sepulchrali deposito, seu monumento, prout cum effectu de *mensè Aprilis anni 1708.* objens ibidem tumulatus fuit. Cùmque juxta novissimam *Constitutionem 55. Sixti V. Bullar. Roman. tom. 2.* Præsbyteri Cardinales quinquagenarium numerum excedere nequeant, proindeque unus titulus abundat, quod consultò factum est, ut scilicet, si contingat, Episcopum, aut Diaconum esse Vicecancellarium, ac per consequens occupet Titulum, Cardinalis Vicecancellarius cum habeat Titulum Basilicæ, ac Insignis Collegiæ, & Parochialis Ecclesiæ SS. Laurentii, & Damasi de Urbe, annexum Vicecancellariatus, illiusque Dignitati, optare potest, illo retento, hac notabilissima distinctione ab aliis Titulis Cardinalitiis incompatilibus, immò eo Titulo semper impermutabili permanente, ac inoptabili (licet ab omnibus optabili) cum reliquis Titulis, attamen benè compatibiliter retinendo cum aliquo ex sex Titulis, seu Episcopatibus, & Ecclesiis Cardinalitiis suburbanis, seu suburbiculis, Cardinalatus annexis, *Germon. de Indult. Cardinal. §. Tituli num. 9. Cobellius in notit. Cardinalat. cap. 6. in fine post liter. D. vers. denique quia,* ubi exempla de Cardinalibus Alexandro Farnesio, Alexandro Montalto, & Francisco Barberino olim Vicecancellariis, ac uti talibus, etiam Titularibus prædictæ Ecclesiæ, retinentibus primævum Titulum, & in pluribus Titularibus practicum fuit, ac novissimè in clar. me. Cardinali Francisco Barberino, qui Titulum hujusmodi retinuit, & assumptus fuit ad Titulos Ecclesiarum Sabinæ, Portuæ, Ostiæ, & Veliternæ, *Piazza de Hierarch. Cardinalit. Titul. 5. in princip. vers. prerogativa altresi.* Qua occasione non possum præmittere meritas laudes Eminentiss. D. Cardinalis Francisci Barberini Nepotis propter illius eximiam Juris peritiam, perspicacissimum ingenium, ac docilem indolem, quod videmus aliquando contingere in pluribus Episcopatibus ab uno tantum Episcopo retineri solitis, citrà vitium spiritualis Polygamie, ex dispensatione Apostolica cum aliqua legitima causa, ob hæreses, ut in Germania, vel ob aliud urgens motivum,*

rivum, *Episcop. Matta de Consistorial. caus. sect. 16. n. 41. cum seqq. & de Concordat. n. 230.* ubi in Sacra Congregatione Consistoriali concedi ex iustis causis, Ecclesiarum pluralitatem, seque pluriès super hoc observatum legisse, & vidisse, ac in specie 24. Februarii. 1668. cum Episcopo Paderbornen ex progenie nobilium Baronum de Fustemberg, qui cum retentione ejusdem Ecclesiæ, deputatus fuit in Coadjutorem cum futura successione in Episcopatu Monasterien 10. Aprilis 1669. confirmata fuit electio Episcopi Brisinonen in Episcopum Tridentinum cum retentione prioris Ecclesiæ, & Princeps de Baden Abbas Fulden Ordin. S. Benedicti novissimè adscitus fuit in Coadjutore cum futura successione Abbatibus Siburgen, cum retentione prædictæ Abbatiz, Coadjutoria cum futura successione Abbatibus Campidonæ, & duorum Canonicatum in Ecclesiis Colonix, & Argentinæ, *Card. Brancaccius de optione sex Episcopat. S. R. E. Cardinal. vers. ex adverso autem pag. mihi 55. & 56. Christian. Lup. apud eund. pag. mihi 84. circa fin. vers. nam & Carthaginensi, & pag. 85.* ubi exempla de Episcopo Tiburtinæ Ecclesiæ retinente Ecclesiam Lateranen sub Innocentio II. de anno 1138. de Abbatone Episcopo Roschilden retinente alterum Episcopatum Lunden sub Alexandro III. de anno 1177. de Conrado Cardinali Sabinen. tres Ecclesias retinente sub eodem Alexandro III. de Cardinali Gulielmo Episcopo Prænestino retinente Archiepiscopatum Rhemen sub Lucio III. de anno 1185. de Joanne Cardinali Lotharingio novem retinente Episcopatus sub Leone X. de S. Leone Papa nunquam dimittere volente priorem suum Episcopatum Tullen, *Hurtad. de resident. lib. 2. resol. 7. n. 15. cum seq. Rosa eod. tract. sect. 4. n. 25. & de consuetudine in Thracia in sexta Provincia, seu in Europæ Provinciis retinendi duos, vel tres Episcopatus, ad quod valde confert text. in l. unaquæque Civitas 35. C. de Episcop. & Cleric. ibi: excipitur Tomansis Scythiæ Civitas, illius enim Episcopus reliquarum etiam Civitatum curam gerit, tum etiam Leontopolis Isauriæ subest Episcopo Isauropolitano.* Cum tamè hæc sit propositio de Jure civili desumpta, ideò illa posthabita, adhærendum est ei, quod diversimodè cavetur de Jure Canonico juxta S. Concil. Trident. sess. 7. de Reform. cap. 2.

Quo casu putarem, adhuc quindennium deberi eidem Titulari retinenti primam Ecclesiam, cum verè adhuc illius Titularis sit, & fingatur non acquisivisse aliam Ecclesiam, nè alias favor privilegii, seu dispensationis super retentione, in illius odium retorqueatur *cap. quod ob gratiam 61. de regul. Jur. in 6. l. nulla Juris ratio 24. ff. de legib. l. quod favore 6. C. eod.*

III. Difficultas, quid dicendum, si Titularis post dimissum primum Titulum præterdat retinere quindennium ex causa melioramentorum, vel sumptuum per se factorum in reparationem, necessitatem, sive utilitatem primæ suæ Ecclesiæ, utrum hoc casu illud retinere possit, & putarem, non posse, cum eidem obstat *Constitut. Sixti V. in ordine la 55. §. 8. circa fin. in Bullar. nov. Roman. t. 2. ibi: neque Palatii, Domus, Vineæ, hortorum, aut fructuum, reddituum, & proventuum, aut jurium quorumcumque ad hujusmodi Titulos, seu Diaconias pertinentium, ad tempus, seu ad vitam*

retentio, aut ulla alia reservatio quovis prætextu, occasione, vel causa etiam melioramentorum, & sumptuum in illarum reparationem, necessitatem, sive utilitatem factorum concedantur, quod etiam firmavit Rotæ (in puris terminis generalibus, non advertens ad prædictam Constitutionem Sixtinam) coram Durano dec. 20. n. 5. cum seqq. t. 1. & mota fuit, ut ex citat. n. 5. in princip. & n. 6. ex eo, quòd, cum Titularis præsumatur fecisse opposita melioramenta ex fructibus sui Tituli, illa acquiruntur successoribus in Titulo, seu novo Titulari.

IV. Difficultas, quid dicendum, si antè exactum quindennium præcedat Titularis, utrum eo casu illud debeatur illius hæredibus, an Ecclesiæ Titulari, an verò novo, ac moderno Titulari, seu immediato successoribus in Titulo, & à fortiori existimarem, vel illud deberi novo Titulari, vel inspecta æquitate, dividendum fore inter hæredes antiqui Titularis præmortui pro rata temporis superviventia, & inter novum Titularem, veluti in durioribus terminis optionis Tituli respondi supra in I. Difficultate.

In nihilum obstante Indulto Cardinalitio per Clementem IX. Cardinalibus concessio in sua *Constitut. 19. Bullar. Rom. tom. 6. de quo Rosa de recta distribut. fruct. Eccles. cap. 7. nu. 87.* nosque supra in *Cap. L. circa jus transmittendi fructus inexactos ad hæredes Cardinalium, quia indultum præfatum loquitur de fructibus inexactis quidem, sed maturatis quidem; sicque de debitibus in vita Cardinalium, & per accidens forsitan, non exactis, nos verò versamur in fructibus inexactis, uti nondum maturatis.*

V. Difficultas, quid dicendum, si Titularis obtinerit à Papa indultum superviventia ad quinquennium, vel ad decennium, vel ad aliud tempus, quòd nempe Indultum concedi solet ex aliqua justa causa, ut pro solvendo ære alieno, & operatur, ut debeantur Cardinali fructus, omniàque emolumenta occasione Cardinalatus debita, ac si per illud tempus superviveret, utrum sequuto obitu Cardinalis Indultarii, suffragetur indultum superviventia etiam ad effectum exigendi quindennium maturatum intra tempus superviventia, & præmittendo, quòd hujusmodi supervivencias solus Papa concedere potest, *Remocamp. de Coadjutor. cap. 17. n. 14. cum seqq. Loyseau des offices lib. 1. c. 2. n. 50. & c. 12. nu. 40. cum seq.* cum indulta hujusmodi superviventia tamquam tendentia in grave successorum detrimentum, revocata sint per *Regul. 69. Cancellar. de revocan. Indult. supervivent. nec non per Urbanum VIII. in sua Constitut. 80. §. 3. in Bullar. Roman. tom. 4. & in Constitut. 96. §. 3. eod. Bullar. tom. 5. existimarem, suffragari, cum quindennium debeatur Titulari ramquam fructus, seu emolumentum Tituli Cardinalitii.*

In nihilum refragante præjudicio novi Titularis, quippè sibi imputet, si optare voluit Titulum, in quo sciebat, vel scivisse præsumitur adfuisse Indultum hujusmodi, quando ad acceptandum Titulum invitatus cogi non poterat, sicque patienter ferre debet, quòd hæredes sui antecessoris vigore indulti superviventia exigant quindennium.

VI. Difficultas, quid dicendum, si Titularis, stante præfato indulto, interim medio tempore optet alium Titulum, utrum sequuto obitu

hujusmodi Indultarii, suffragetur indultum superviventia: etiam ad effectum exigendi quinquennium maturatum intra tempus concessa superviventia: ex bonis emphyteuticis primi Tituli, & crederem, minimè suffragari, quia mens Pontificis videret esse, quòd de tempore obitus persisteret esse Titularis ejusdem Ecclesie, cum aliàs per optionem alterius Tituli desinens antè obitum esse Titularis primæ Ecclesie, nec in vita habens ampliùs in illa aliquod jus, nec ab illa prætere valens aliquod emolumentum, seu fructus, à fortiori longè minus illud, illòsque prætere valere post obitum sub prætextu concessa superviventia:, quæ effectum suum operari intelligitur re integra, sicque durante primo Titulo in Indultario usque ad obitum, non autem, ut in casu mutata rei facie ad tradita per *Barbos. de clausul. claus. 129. n. 2. cum seq. Coss. de re integra prælud. 4. n. 3.*

VII. Et ultima Difficultas, quid dicendum, si Titularis, stante impotentia ad solvendum debita obtinuerit memoratum Indultum superviventia: in genere, vel etiam in specie pro fructibus sui Tituli, postea ad meliorem fortunam perveniens, effectusque solvendo de propriis bonis, utrum eo casu hæredes Titularis, vigore Indulti hujusmodi superviventia: possint adhuc prætere, ac exigere quinquennium ex bonis emphyteuticis ultimi Tituli, cum quo decessit Titularis, ad effectum satisfaciendi creditoribus, immò & creditores hoc prætere possint, excluso novo Titulari, & censerem, non esse locum exacti quinquennii ad instantiam hæredum, sive creditorum Titularis, sed bene illud acquirere novum Titularem, in nihilum iuvante hoc casu asserto Indulto superviventia:, quia, cum istud concessum sit intuitu paupertatis Indultarii, ea cessante & illud cessare debet, dum cessante causa cessare debet effectus *Tiraquell. in tract. cessant caus.* prout videre est in Clerico paupere, cui si Beneficium conferatur intuitu suæ paupertatis, & miserationis gratia, postea ad meliorem fortunam perveniens, tenetur, immò cogi potest ad renunciandum Beneficium, quasi quod cessante paupertate cessare quoque debeat privilegium ad *textum in cap. si pro Clericis pauperibus 8. de Præbend. in 6. Surd. de aliment. tit. 7. q. 42. n. 9. in princip. Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privil. 40. tit. 3. n. 8. in fine ver. confert. ad id, & privil. 338. tit. 7. n. 2. maxime quippè privilegia strictè interpretanda sunt in præjudicium tertij cap. quanto 26. de privileg.*

ARGUMENTUM.

Eminentissimus Titularis in Emphyteusim cõcedens manui mortuæ fundum spectantem ad suum Titulum, si in illo non resideat, & monitus ad residendum, in illo tamen residere negligens, tandem in pœnam desertionis proprii Tituli, ab eodem Titulo depositus, maturato per prius quinquennio antè suam depositionem, illo tamen nondum exacto, vel ob ejusdem Eminentiss. Titularis, illiusque ministri incuriam, vel ob difficultatem, & impotentiam solvendi ex parte manus mortuæ Emphyteutæ, ac respectivè debitoribus ipsius quinquennii, non potest ampliùs præfatum quinquennium sibi acquirere, sed illud debetur alteri Eminentiss. Titulari, successori in eodem Titulo.

SUMMARIUM.

- 1 Quinquennium acquiritur Eminentissimo Titulari, non autem Ecclesie Titulari.
- 2 Cardinalis Petrus Columna, depositus à suo Titulo, ad illum postea reintegratus.
- 3 Cardinalis Anastasius à suo Titulo depositus.
- 4 Cardinalatus saltem de Jure communi requirit residentiam in Titulo Cardinalitio.
- 5 Quinquennium maturatum de tempore antiquorum Canonicorum, acquiritur novis Canonicis.
- 6 Quinquennium debetur posteriori Domino de tempore solutionis quinquennii.
- 7 Fructus restituendi, veniunt in sententia condemnatoria à die motæ litis.
- 8 Quinquennium debetur in recognitionem directi domini.
- 9 Titularis antecessor antè suam depositionem habet jus quæsitum super quinquennio, nec successor in illius præjudicium potest illud acquirere.
- 10 Per litis contestationem incipit quis esse in mala fide, & laus Card. Capraræ.
- 11 Fingitur retrò condemnatio à die litis contestatæ.

CAPITULUM CLX.

IN præcedenti Cap. asserimus, quinquennium ex Emphyteusi activa Ecclesie Titularis acquiri Eminentissimo Titulari, non autem ipsi Ecclesie Titulari, sive illius Clericis; cumque dari possit casus, quòd ob desertionem proprii Tituli ab eodem Titulo deponatur Eminentissimus Titularis, prout practicum legitur cum Cardinali Petro Columna postea recuperante Titulum S. Augustini, à quo fuerat depositus ad tradita per *Joan. Andr. ad Specul. lib. 4. tit. de libell. concept. §. Jamunc videndum 12. verbo non scribuntur litera F. in fine, Fran. Marc. dec. Delphin. 1292. nu. 4. in princip. par. 1. nec non cum Cardinali Anastasio Titulari Ecclesie S. Marcelli de Urbe, Ordinis Fratrum Servorum B. Mariæ, deposito tempore Leonis III. sive verius IV. ex c. Leo 2. de Cleric. non resident. & prosequitur Anastas. German. de Indult. Cardinal. in §. Tibi quoad vixeris n. 12. circa fin. vers. quinimmò Leo IV. & nu. 13. Rubens in singular. par. 4. tit. de precedent. in funeral. nu. 76. in fine, Card. Albit. de Jurisdic. quam hab. S. R. E. Cardinal. in Eccles. suor. Titular. n. 29. cum seq. repetit. penes Card. de Luca de Jurisdic. & penes Pignatell. consult. Canon. 1. 10. consult. 117. num. 16. Card. Brancat. de option. sex Episcopat. S. R. E. Cardinal. in princip. vers. primam controversiam pag. mihi 40. in princip. Cardinalatus enim saltem de Jure communi requirit residentiam in suo Titulo ex traditis per *Leon. de offic. Cappellan. q. 4. prax. 1. n. 94.* Undè patet locus controversie inter Eminentissimum Titularem depositum, & alterum novum Eminentissimum Titularem, cuius ex illis acquiratur quinquennium, an antecessori, uti maturatum tempore habili; antè nempè depositionem, an successori, uti exactum tempore novi Titularis, & tuendo partes novi Titularis, resolvimus, quòd Eminentissimus Titularis in Emphyteusim concedens manui mortuæ fundum spectantem ad suum Titulum, si in illo non resideat, & monitus ad residendum, in illo tamen residere negligens, tandem in pœnam desertionis proprii Tituli, ab eodem*

codem Titulo depositus, maturato per prius quindennio antè suam depositionem, illo tamen nondum exacto, vel ob eisdem Eminentissimi Titularis, illiusque ministri incuriam, vel ob difficultatem, & impotentiam solvendi ex parte manus mortuæ Emphyteutæ, ac respectivè debitoris ipsius quindennii, non potest amplius præfatum quindennium sibi acquirere, sed illud debetur alteri Eminentissimo Titulari successori in eodem Titulo, eodem namque pacto, quo quindennium, quantumvis maturatum de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonico-
 5 rum, de eorundem tamen tempore inexactum acquiritur novis tantum Canonicis repertis de tempore exactio-
 6 nis ipsius quindennii, non autem antiquis, seu præteritis Canonicis, sive eorum hæredibus, non obstante jure quæsito ratione maturationis tempore habili, ad fusè per nos comulata in Cap. LXXXV. ita novo Titulari, seu successori in Titulo tempore exactio-
 7 nis acquiritur venit quindennium, quantumvis maturatum tempore antecessoris tunc nondum depositi à suo Titulo, prout etiam in Cap. XLVIII. abundè firmavimus, quindennium deberi posteriori Domino de tempore solutionis quindennii. non verò priori Domino de tempore concessio-
 8 nis: omisso, quòd sententia contumacialis, privatoria nempè ob contumaciam, in non residendo, retrahitur ad diem monitionis, seu introducti judicii, sicque Eminentissimus Titularis remanet privatus quindennio adinstar fructuum, qui restituuntur, & veniunt in sententia condemnatoria à die motæ litis ex traditis per Cost. in cap. 1. de iur. nu. 120. & de retrotraction. cas. 7. cap. 8. nu. 4. per text. in l. si post acceptum 18. ff. de rei vindic. immò cum Eminentissimus Titularis, mediante depositione à suo Titulo postea de tempore exactio-
 9 nis quindennii non reperitur amplius Dominus directus Emphyteutis, non potest sibi acquirere quindennium, quod debetur Domino directo in recognitionem domini, Dominus autem directus est successor in Titulo, qui possessionem sui Tituli cœpit, ut patet ad sensum.

Non obstat, quòd antecessor Titularis, postquam cessit dies solutionis quindennii tempore quidem habili, antè suam nempè depositionem, habet jus quæsitum super illo quindennio, nec successor potest illi præjudicare ipsum sibi acquirendo, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 48. n. 11. quia hoc jus remanet sublatum ex sententia subsequente, quæ retrahitur ad diem motæ litis, à quo debentur fructus, cum per litis contestationem incipit quis constitui in mala fide, Costa ad cap. 1. de iudic. nu. 130. & de retrotract. cap. 8. cas. 7. nu. 4. cum seqq. Clericat. decis. miscellan. 102. nu. 3. cum seqq. Fontanella decis. Cathalon. 72. nu. 5. & decis. 206. n. 12. par. 1. Rota coram Emerix Decano Jun. decis. 250. nu. 1. & in recentior. dec. 22. n. 1. par. 11. dec. 3. nu. 12. cum seqq. par. 19. & in Nucarina Paganorum super restitutione fructuum 17. Junii 1699. coram clar. me. Reverendiss. P. D. Ansaldo Decano, & in Ferrarien. Feudi super fructibus 20. Junii 1704. coram clar. mem. Cardinali Caprara, olim S. Consistorii Advocato disertissimo, & dec. 34. nu. 11. post Antonell. de Furib. & onerib. Cleric. & fingitur retrò condemnatio à die litis contestatæ l. item veniunt 20. §. Petitam 11. l.

sed etsi lege 25. §. Si antè litem 7. ff. de petit. hæredit. l. nemo rem 82. §. 1. ff. de verb. oblig. l. adiles 25. §. Item sciendum 8. ff. de adilit. edict. l. videamus 38. ff. de usur. l. in interdicitis 3. ff. de interdicit. l. si post acceptum 18. l. Julianus 17. ff. de rei vindicat. l. certum 22. C. eod. l. litigator 2. C. de fruct. & lit. expens.

A R G U M E N T U M.

Emus Titularis concedens in Emphyteusim manus mortuæ fundum suæ Ecclesiæ Titularis, non residens, ad residendum monitus, tandemque ob desertionem proprii Tituli ab eodem depositus, subindè post sententiam privatoriam ex gratia restitutus ad suum Titulum, licet antè depositionem maturatum fuerit quindennium, nihilominus illud non recuperat à novo Titulari, qui post depositionem exegit.

S U M M A R I U M.

- 1 Eminentissimus Titularis, depositus non acquirit quindennium, quantumvis maturatum antè suam depositionem.
- 2 Non præsumitur Princeps velle præjudicare tertio per solam gratiosam restitutionem, nisi illa plenaria sit.
- 3 Non intrat retrotractio in præjudicium juris medio tempore quæsitum.
- 4 Restitutio Tituli Cardinalitii non inducit recuperationem quindennii jam ab alio ritè percepti.
- 5 Iniquum esset, quòd bonæ fidei possessor teneretur ad restitutionem fructuum maximè consumptorum.
- 6 Restitutio tamquam importans plenam significationem, comprehendit etiam fructus restituendos restituto ad suum Titulum.
- 7 Restitutio tunc comprehendit fructus, quando illa processit ex justa causa.
- 8 Restitutus ad suum Titulum, dicitur gratiosè restitutus.

C A P I T U L U M C L X I.

IN Cap. præcedenti resolutum fuit, quòd Eminentissimus Titularis deserens Titulum, ab eoque tandem servatis servandis depositus non acquirit quindennium, quantumvis maturatum antè suam depositionem, sed quòd illud exigere valeat novus Titularis, seu successor in Titulo, modò idem resolvitur in Titulari deposito servatis servandis, posteaque ad Titulum restituto, firmando, quòd Eminentissimus Titularis concedens in emphyteusim manus mortuæ fundum suæ Ecclesiæ Titularis, non residens, ad residendum monitus, tandemque ob desertionem proprii Tituli ab eodem depositus, subindè post sententiam privatoriam ex gratia restitutus ad suum Titulum, licet antè depositionem maturatum fuerit quindennium, nihilominus illud non recuperat à novo Titulari, qui post depositionem exegit, non enim præsumitur per solam gratiosam, ac simplicem restitutionem, nisi plenaria illa sit, Principem velle præjudicare tertio, nempè successori in Titulo, qui tamquam designatus novus Titularis ritè exegerat quinden-

dennium post depositionem Antecessoris Titularis ad *text. in l. 1. l. cum patrem 2. l. tutor 3. l. si ademptis bonis 5. l. si de portationis 12. & l. fin. §. fin. C. de sentent. pass. & restitut. adeò, ut non intret retrotractio in præjudicium jûris medio tempore quæsitæ cap. ex tuarum 5. de auctorit. & us. pall. cap. quamvis 9. de Rescript. in 6. l. potior 11. §. 1. ff. qui potior. in pign. hab. l. si patrem 19. §. fin. ff. quemadmod. servit. amitt. l. Prætor 2. §. Si quis à Principe 16. & §. Meritò 10. ff. ne quid in loc. publ. l. nec avus 4. C. de emancipat. liber. Costa de retrotract. cap. 8. cas. 2. num. 11. Salgad. labyriuth. credit. par. 1. cap. 32. n. 42. circa fin. versic. attamen ista sctio, & par. 3. cap. 13. n. 8. Carleval. de judic. tom. 2. lib. 1. tit. 4. disput. 22. n. 15. antè med. versic. item, Molina de jure primogen. lib. 2. cap. 7. nu. 22. Resflectendo etiam, nos versari in quindeunio jam exacto à novo Titulari, ab eòque consumpto, proindèque restitutio Tituli non inducit recuperationem quindennii jam ab alio ritè percepti Gomez variar. resol. lib. 3. cap. 13. nu. 38. post med. versiculo item in med. & videtur quodammodò novus homo, istaque restitutio habetur, ac si esset nova provisio, nec restitutio gratiosa est apta auferre dominium prout ex tunc, sed bene prout ex nunc, cum interim medio tempore depositionis Titularis depositus verè habitus fuerit pro non Titulari, proindèque omnes fructus sui Tituli, inter quos procul dubio enumerantur quindennia, bona fide quæsitæ fuerunt novo Titulari, qua stante bona fide immunes 5 evaserunt à restitutione, aliàs iniquum foret, ut bonæ fidei possessor teneretur ad eorum restitutionem, potissimum si consumpti sint Odd. de restitut. in integr. par. 2. qu. 99. artic. 14. nu. 124. cum seqq. & quia restituuntur ea, quæ sunt juris, non ea, quæ sunt facti ad instar ejus, qui habet jus postlimini.*

Non obstat, quòd restitutio tamquam importans plenam, ac perfectam significationem, 6 compræhendat etiam fructus restituendos restituto ad suum Titulum Cardinalitium, suamque Ecclesiam cap. nullus potest cum seqq. 2. quæst. 2. cap. accedens 2. ut lit. non contest. l. videamus 38. la 2. §. In Faviana 4. juncto §. Et ideò §. ff. de usur. l. sed & partus 12. ff. quod met caus. l. fin. §. fin. ff. de verb. sign. l. præterea 20. l. & ex diverso 35. §. Ubi 1. ff. de rei vindic. l. in condemnatione 173. ff. de regul. Jur. l. quod si minor. 24. §. Scævola 2. ff. de 7 minor. quia tunc restitutio compræhendit etiam fructus, quando illa processit ex justa causa, sive ex capite justitiæ, ac innocentæ damnum passus per *text. in l. 1. §. fin. ff. de quæstion. ita*, ut necesse sit, quòd semper fuerit justa causa, ac justum consequenter fuerit, quòd Titularis depositus restitueretur suæ Ecclesiæ, & Titulo, quoniam verò impossibile est, ut justum sit, quòd iste ob desertionem Ecclesiæ depositus, ad eandem postea restituatur unà cum fructibus, ac quindenniis à novo Titulari justè perceptis 8 quando gratiosè tantùm restitutus dici potest ex mera gratia, & humanitate Principis Odd. de in integr. restitut. par. 2. qu. 99. artic. 14. nu. 126. cum seqq. Peregrin. de jure fisci lib. 5. tit. 2. nu. 44. 61. & 62.

A R G U M E N T U M.

Eminentissimi Titulares non acquirunt quindennia pro bonis manui mortuæ in Emphyteusim concessis per Ecclesias filiales, eorum Titulis subjectas.

S U M M A R I U M.

- 1 Eminentissimi Titulares acquirunt quindennia ex bonis Ecclesiarum Titularum manui mortuæ emphyteuticatis.
- 2 Eminentissimi Titulares non acquirunt quindennia ex bonis Ecclesiarum filialium, eorum Titulis subjectarum.
- 3 Eminentissimi Titulares etiam exercent jurisdictionem in Ecclesiis filialibus propriorū Titulorum.
- 4 Laudes Eminentiss. D. Cardinalis Otthoboti.
- 5 Laudes Alexandri VIII.
- 6 Materia jurisdictionalis strictè sumenda est.
- 7 Non bene arguitur à jurisdictione ad bonorum dominium, & possessionem uti quid separatum.
- 8 Litoria maris, licet sint communia, attamen dicuntur Populi Romani.
- 9 Quod intelligitur quoad jurisdictionem tantùm, non autem quoad dominium.
- 10 Ecclesia S. Thomæ in Parione de Urbe est filialis Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso.
- 11 Eminentissimi Titulares providere etiam debent super bonis Ecclesiarum filialium suorum Titulorum.
- 12 Verbum providere non indicat facultatem providendi in proprium commodum, sed in commodum ipsarum Ecclesiarum.
- 13 Et quo ad directionem, ac regimen Ecclesiarum, non autem quoad appropriationem.

C A P I T U L U M CLXII.

Suprà in Cap. CLIX. docuimus, quindennia 1 acquiri Eminentissimis Titularibus ex bonis Ecclesiarum titularum manui mortuæ emphyteuticatis, modò docebimus vice versa, quindennia non acquiri Emiss Titularibus in 2 bonis Ecclesiarum filialium, eorum Titulis subjectarum.

Pro dicendorum verò intelligentia monendum cenfeo, quòd Emiss Titulares adeò ampla, latèque polleant jurisdictione, ut non solum 3 illam exercent in Ecclesiis titularis, sed etiam in aliis Ecclesiis filialibus, seu subditis, propriorumque Titulorum subjectis, ad *text. in cap. his, quæst. 11. de majorit. & obedient. Rota in recentior. decis. 423. par. 2. tom. 1. & dec. 524. par. 19. tom. 2.* ubi de Ecclesiis S. Thomæ in Parione, & S. Catherinæ de Rota de Urbe filialibus Basilicæ, ac Insignis Ecclesiæ Collegiatæ SS. Laurentii, & Damasi de Urbe Tituli Diaconicæ, quam hodiè 4 habet Emiss D. Cardinalis Petrus Otthobonus, S. R. E. Vicecancellarius, summa in divinis rebus præditus pietate, & munificentissimus, ex Fratre Pronepos san. me. Alexandri Papæ VIII. 5 viri doctissimi, olim S. Rotæ Romanæ Auditoris, Carol. Anton. de Luca de pluralit. homin. iegal. cap. 59. nu. 3. cum seq. estque filialis ejusdem Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Ecclesia S. Thomæ ad Cincios, Ecclesia B. M. de Planctu, & quamplures aliæ.

Quibus præmissis, occasione extensionis jurisdictionis etiam ad Ecclesias filiales, facile oriri potest inter Emiss Titulares, & Ecclesias filiales sibi subditas, super acquisitione quindenniorum dubium, an nempe ista acquirantur Emiss Titularibus, prout eisdem acquiruntur in bonis Ecclesiarum titularum, an verò acquirantur ipsis Ecclesiis filialibus, & negativam adstiuimus sententiam, firmando, quòd Emiss Titulares non acquirunt quindennia pro bonis manui mortuæ in emphyteusim, concessis, per Ecclesias filiales eorum Titulis subiectas, etenim quoad Ecclesias titulas non solum quidem tribuitur jurisdictio super earum Ministris, sed etiam conceditur dominium earundem bonorum, attamen quoad Ecclesias filiales sola jurisdictio tribuitur absque concessione alicujus domini bonorum, ut notissimum est; proindeque indultum Pontificum concedens dominium bonorum Ecclesiarum Titularium, earumque redditus, inter quos enumerantur quindennia, non venit extendendum ad Ecclesias filiales, in quibus Emiss Titulares exercent quidem jurisdictionem, sed non dominium super earum bonis, ita, ut tantum habeat concessionarius, quantum tribuit jurisdictio in concessione, & materia jurisdictionalis de sui natura ob præjudicia aliis resultantia strictè venit sumenda intra suos cancellos, & limites *can. si Imperator disting. 96. can. per venit 39. 11. qu. 1.* non enim bene arguitur à tributa jurisdictione ad bonorum dominium, & possessionem, tamquam quid separatum, totòque cælo diversum ad *text. in l. cum Prætor 12. ff. de judic. Pignatell. consult. Canon. tom. 5. consult. 57. n. 15. in princip. & tom. 9. consult. 148. nu. 13. cum seq. & in simili sicuti litora maris, licet sint communia, attamen dicuntur Populi Romani l. litora 3. ff. nè quid in loc. publ. quod intelligitur quoad jurisdictionem tantum, non autem quoad dominium, & usum, ut distinguunt Harpreit. in §. 1. n. 9. & 10. Institution. de rer. divis. ac passim Institutiæ, quia dominium bene potest esse separatum à jurisdictione, nec est semper bona consequentia, quis habet jurisdictionem, ergò habet dominium: quod facilius procedit, si Ecclesia filialis, præter Titularem Matricis, habeat proprium Titularem, qualem habet Ecclesia S. Thomæ in Parione de Urbe, quæ est filialis Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso pariter de Urbe, *Rota in recentior. decis. 423. parte 2. tom. 1.**

Non obstat, quòd in Concilio Basiliens. sess. 23. & in Lateranen. sub Leone X. sess. 9. relatis per Card. de Albit. de jurisdict. S. R. E. Cardinal. in eor. Titul. num. 156. cum seq. & per Pignatell. consult. Canon. tom. 10. consult. 117. num. 135. cum seq.

11 imponatur Emiss Titularibus, ut provideant etiam super bonis Ecclesiarum sibi subditarum ratione suorum Titulorum, quia tributa facultas providendi non intelligitur in proprium commodum, sed bene in commodum ipsarum Ecclesiarum, ut sonat ipsum verbum *providere*, quod videtur innuere Sixtus V. in sua Constitutione in ordine la 55. §. 12. Bullar. nov. Rom. tom. 2. repetit. apud Pignatell. consult. Can. tom. 10. consult. 117. n. 102. & 137. aiens - bonorum, ac temporalium reddituum curam gerant, & quoad directionem, ac regimen Ecclesiarum, non

autem quoad appropriationem, idem ac consulere indemnitati Ecclesiarum, ut rectè admittrentur, & gubernentur, ibique divina Officia peragantur.

A R G U M E N T U M.

Illius Vicarii Emiss Titularium Ecclesiarum Urbis non participant de quindenniis, nec concurrere valent pro rata cum eisdem Emiss Titularibus, pro bonis per eandem Ecclesias titulas emphyteuticatis manui mortuæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Eminentissimi Titulares in casu eorum absentia deputare possunt Vicarios, & laus Card. Albit., & de Luca.
- 2 Eminentissimi Titulares acquirunt quindennia.
- 3 Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium uti carentes dominio bonorum Ecclesiarum Titularum, non participare debent de quindenniis.
- 4 Quindennia spectant ad solum dominium fundi.
- 5 Procurator non potest præjudicare suo Principali.
- 6 Procurator acquirere debet suo Principali, non autem sibi acquirere potest.
- 7 Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium, eosdem Eminentissimos Titulares representant.
- 8 Valdè inverisimile est, quòd Eminentissimi Titulares velint deputare suos Vicarios in sui præjudicium.
- 9 Naturalis intentio gerentis actus est, nè sibi noceat.
- 10 Dari non possunt duo Domini in solidum.
- 11 Eminentissimi Archiepiscopi Basilicarum Patriarchalium Urbis non acquirunt quindennia.
- 12 Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Archiepiscoporum participare debent de quindenniis.
- 13 Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium non acquirunt quindennia.
- 14 Equum est, ut Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Archiepiscoporum acquirant quindennia, cum illa non acquirant Eminentissimi Archiepiscopi, sicque Canonici minus damnum sentiant in repartitione quindennii.
- 15 Vicarius Eminentissimi Archiepiscopi est de corpore Capituli.
- 16 Vicarius Eminentissimi Titularis est quodammodo famulus ipsius Titularis.
- 17 Representans frui debet eisdem privilegiis, quibus fruitur representatus.
- 18 Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium possunt quidem eosdem Eminentissimos representare in favorabilibus ipsis Titularibus, non ipsis Vicariis.
- 19 Verbum possint est facultativum, nec importat necessitatem.

C A P I T U L U M CLXIII.

Pro intelligentia sciendum est, quòd Eminentissimi Titulares casu, quo abint, in eorum Titulis deputare possunt Vicarios juxta facultatem sibi tributam à Leone X. in sua Constitutione in ordine la 7. §. 19. in princip. versiculo per Vicarium in Bullar. nov. Rom. tom. 1. de qua meminit Sbroz. de offic. Vicar. lib. 1. qu. 3. num. 22. cum seq. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. nu. 5. Pellegrin. in prax.

prax. Vicar. par. 1. sect. 1. subsect. 1. nu. 5. in princip. versiculo quarto loco sunt Vicarii, Card. de Albit. olim in Romana Curia egregius Advocatus, in sua erudita discept. de Jurisdic. S. R. E. Cardinal. in Ecclef. suor. Titul. nu. 87. repetit. post Card. de Luca egregium pariter in Urbe per prius Advocatum de Jurisdic. disc. 95. Quo supposito, facile intrat dubitatio, an Vicarii hujusmodi participare quoque debeant de quindenniis, & concurrere

- 2 pro rata cum Eminentissimis Titularibus eorum Principalibus, quos quindennia acquirere asseruimus in Cap. CLIX. sed negativam proponentes in Vicariis, firmamus, quod Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium Ecclesiarum Urbis non participant de quindenniis, nec concurrere valent pro rata cum eisdem Eminentissimis Titularibus, pro bonis per easdem Ecclesias Titulatas emphyteuticatis manui mortuæ, quippè solummodò facultas jurisdictionalis tribuitur Illustrissimis Vicariis quoad visitationem ministrorum Ecclesiarum Titulariarum, ut patet ex mox laudatis Apostolicis Constitutionibus, & congestis auctoritatibus, non quoad earundem Ecclesiarum bona, quorum jura, & proventus tribuuntur solis Eminentissimis Titularibus, ità, ut illi carentes omni aptitudine ad
- 3 acquirendum quindennia, nempe bonorum dominio, non possunt de illis participare, & concurrere cum Eminentissimis Titularibus eorum Principalibus ex congestis per *Barbos. axiom. 30. nu. 1. cum seqq.* & *axiom. 80. nu. 1.* qui Eminentissimi Titulares è contrà ex Pontificio diplomate habentes jus in bonis suorum Titulorum, inque bonorum redditibus, æquum est, ut soli percipiant quindennia, quæ enumerantur inter fructus civiles provenientes ex re emphyteutica, ac
- 4 spectantes ad solum Dominum fundi, veluti in simili de laudemis, & canonibus *Burgius de laudem. par. 1. inspect. 4. nu. 11. in fine vers. & quod laudemii sunt fructus, Solson. eod. tract. cellul. 2. nu. 13. Amad. à Pont. eod. tract. qu. 20. n. 3. Niger eod. tract. tom. 1. qu. 13. nu. 46. in princip. versic. & laudemium, Barbat. de divis. fruct. par. 1. cap. 14. n. 1. cum seqq. Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 21. nu. 3. & qu. 26. nu. 2. Menoch. de pres. lib. 4. pres. 14. in fine.*

- Siquidem iniquum esset, quod Illustrissimi Vicarii aliàs de Jure incogniti, repræsenterent ultrà facultates sibi tributas, suos Principales, quales sunt Eminentissimi Titulares, etiam in præjudicialibus, prout accideret, si vigore limitatæ, ac restrictæ repræsentionis participare posse de quindenniis prætenderent, qui hoc modo notabiliter præjudicarent suis Principalibus non amplius acquirere valentibus integra quindennia, sed tenerentur, hac via illa pro æquali dividere favore suorum Vicariorum, Procurator
- 5 autem non potest præjudicare suo Principali, seu Domino *glos. in l. si quis 3. §. Si Procurator 1. ff. quod quisq. Jur.* Immo impossibile est, quod Illustrissimi Vicarii repræsentes personas suorum Dominorum possint sibi acquirere quindennia in aliqua rata, dum actus, quos in suis Vicariatibus gerunt, non illos gerunt nomine proprio, sed nomine alieno, nempe suorum Principalium; sicque tamquam Procuratores illa acquirere debent Principalibus, nõ autem illa sibi acquirere possunt *l. Procurator 58. ff. de Procurat.*

*l. si Procurator 13. ff. de acquir. rer. dom. l. si plures 3. ff. de admin. tut. Surd. dec. Mantuan. 119. n. 12. & dec. 182. nu. 6. Rota cor. Bich. dec. 541. n. 19. & 32. tom. 2. ac in recentior. decis. 36. nu. 1. & decis. 133. nu. 11. par. 18. tom. 1. omisso, quod Vicarii tamquam Procuratores repræsentes personam Dominorum, immò ipsa persona Dominorum reputari juxta *l. offi. 8. §. fin. ff. de religiof. & sumpt. suu. l. certè 6. §. 1. ff. de precar. l. & licet ff. de const. pecun. l. quod meo 13. vers. Procurator ff. de acquir. possess. l. multum 6. C. si quis alteri, vel sibi, glos. in l. si Procurator 28. ff. de Procur. & ad tradita per Gratian. disc. 853. n. 62. Golin. de Procurator. par. 1. cap. 1. nu. 3.* non possunt proprio nomine etiam sibi acquirere.*

Præterquàm quod valde inverisimile est, quod Eminentissimi Titulares velint deputare suos Vicarios in proprium præjudicium, si intelligerent, quod quindennia etiam spectarent ad eorum Vicarios ad *text. in cap. Abbate 25. de verb. signif. l. si miles 3. versiculo nec credendus ff. de testam. Milit. l. quoties 80. ff. de verb. oblig. l. quoties 13. ff. de reb. dub.* cum aliàs talis deputatio esset onerosa ob diminutionem quindennii pro rata contingente Cardinali Titulari deputanti, quando tamen actus in dubio præsumi debet ità gestus, ut quominus fieri possit, læsivus, ac damnosus sit gerenti ob naturalem intentionem gerentis actum, nè sibi noceat *Barbosa axiom. 12. nu. 21. Menoch. de presumpt. lib. 6. pres. 9. nu. 1.*

Omitto, quod, cum quindennia debeantur ratione directi domini, quod penès Eminentissimos Titulares residet, illa non possunt quoque deberi Illustrissimis Vicariis, penès quos nullum dominium bonorum residet, nec residere valet, nè dentur duo Domini unius rei in solidum contra *text. in l. hereditate 19. §. Pater 3. ff. de castrens. pecul. l. si duobus 5. §. Fin. ff. commod. l. possideri 3. §. Ex contrario 5. ff. de acquir. possess. l. duo in solidum 19. ff. de precar. l. quod contra rationem 183. §. Vni duo 1. ff. de regul. Jur.*

Quibus accedit, quod jus percipiendi quindennia non est communicabile, undè non apparet bona consequentia, Eminentissimi Titulares acquirunt quindennia, ergo Illustrissimi eorum Vicarii saltem de illis participabunt, sive cum Eminentissimis Titularibus ipsorum Principalibus concurrunt pro virili, cum videamus, quod Eminentissimi Archipresbyteri trium Basilicarum, seu Patriarchalium Urbis non acquirunt quindennia, ut deducimus in Cap. CLXV. & tamen Illustrissimi eorum Vicarii participare debent de quindenniis adinstar Canonicorum eorundem Basilicarum, cumque ipsis pro eorum rata concurrere, ut annotavimus in Cap. CLXVI. æquum enim est, quod Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Titularium non acquirant quindennia, cum illa acquirant Eminentissimi Titulares, nè aliter Canonici majus damnum sentiant in repartitione quindennii facienda inter plures personas, è contrà verò æquum est, ut Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Archipresbyterorum acquirant quindennia, cum illa non acquirant Eminentissimi Archipresbyteri, sicque Canonici minus damnum sentiant in repartitione quindennii facienda inter pauciores personas ex eo, quod major rata contingit Canonici; non omisso, quod Vicarius Eminentissimi-

15 tiffimi Archipræsbyteri est de corpore Capituli, & prout talis participare debet de quindenniis, Vicarius autem Eminentiffimi Titularis est quodammodo famulus ipsius Titularis, & ab eo stipendium consequitur, proindeque prout talis participare non debet de quindenniis.

Nec mirum, quòd Illustriffimi Vicarii, quam representantes Eminentiffimos Titulares, eorum Principales, & Dominos, deberent participare de quindenniis eo modo, quo participant Esm Titulares representati ad *text. in l. si eum* 10. §. *Qui injuriarum* 2. ff. *si quis caut.* quia cum in participatione quindenniorum agatur de præjudicio Canonicorum, Illustriff. Vicarii uti Procuratores Eminentiffimorum Titularium possunt quidem illos representare in favorabilibus ipsis Eminentiffis. Titularibus, non autem in præjudicialibus ipsi tertio, quale est Capitulum, minùsque in favorabilibus ipsis Illustriffimis Vicariis agentibus de lucro captando in concursu Capituli agentis de damno vitando *l. Juris ignorantia* 7. ff. *de fact.* & *Jur. ignor. Covarruv. practic. cap. 7. nu. 4. versiculo secundò quia, Rota coram Dunozet. Jun. dec. 561. n. 11. & in recentior. dec. 557. n. 32. & dec. 573. n. 20. par. 19. tom. 2. & sequeretur absurdum, quia hac via Cardinalis Titularis, constitnendo Vicarium, vel gravaret Canonicos superinducendo alium, vel si ejus nomine aliqua rata cederet Vicario, sibi sumeret, inque ejus arbitrio esset plus accipiendi, cum possit constituere Vicarium, & non constituere, quod admittendum non est; quòd autem sit in mera facultate deputare, probatur*

19 ex indulto loquente per verbum *possint*, quòd facultativum est, & non importat necessitatem ad tradita per *Barbos. de diffion. diffion. 268. n. 1. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Eminentiffimi Commendatarii sibi acquirunt quindennia, non autem Monachi Ecclesiarum commendatarum ex bonis manui mortuæ per eandem Ecclesiam emphyteuticatis.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficia sæcularia sæcularibus, Regularia Regularibus sunt conferenda.
- 2 Commendæ institutio impedit eleamofynas, vel diminuit, quas Regulares facere deberent, si illos exuberantes proventus haberent.
- 3 Commendatarii nostri temporis sunt adinstar Titularium.
- 4 Reverendissimus P. D. Anfaldus S. Rotæ Decanus olim disertissimus Advocatus.
- 5 Qui totum dicit, nihil excludit.
- 6 Appellatione proventuum veniunt omnia emolumenta.

CAPITULUM CLXIV.

Vllo suprâ in *cap. CLIX.* quòd Eminentiffimi Titulares sibi acquirunt quindennia de bonis per Ecclesias Titulatas manui mortuæ emphyteuticatis, superest videndum, quòd etiâ Eminentiffis. Commendatarii eodem jure po-

tiantur in Ecclesiis commendatis. Pro meliori autem dicendorum dilucidatione præmittendum, commendatas, seu in Commendam dadas nonnullas Ecclesias Monachales Eminentiffis. Cardinalibus, non autem in titulum ad evitandam deformitatem, ac dissonantiam exindè resultantem ratione qualitaris Beneficii Regularis per sæcularem hac via possessi, quando tamen Beneficia sæcularia sæcularibus, & Regularia Regularibus conferenda sunt juxta Decretum *S. Concilii Tridentini sess. 14. de Reform. cap. 10.* nihilominùs justiffimè institutæ fuerunt Commendæ, quia auferendo, vel diminuendo saltem redditus Religiosorum, quorum copia, & superfluitas Religiosis frequentius solet esse potius præjudicialis, & productiva relaxationis disciplinæ Regularis, ac humilitatis monasticæ, aliorumque inconvenientium, quam vis è converso impediatur, vel diminuatur illas eleamofynas, aliæque pietatis opera, quæ Religiosi facere deberent, si illos exuberantes proventus haberent, *Card. de Luca miscellan. Eccles. disc. 54. n. 27.*

Quibus positis, firmatur in præfenti, quòd Eminentiffis. Cómendatarii sibi acquirunt quindennia, non autem Monachi Ecclesiarum commendatarum ex bonis manui mortuæ per eandem Ecclesiam emphyteuticatis, quippè Commendæ hujusmodi nihil redolent antiquarum, quæ dabantur ad utilitatem Ecclesiæ, erantque temporales jure administrationis, istæ autem sunt perpetuæ, seu vitalitiæ, & ad propriam utilitatem introductæ, immò Commendatarii nostri temporis in Ecclesiis sibi commendatis sunt adinstar Titularium, retinentes plenum, ac dis-

2

3

4

5

6

spoticum dominium, & solvunt Abbatibus, Prioribus, ac Conventibus certum annum censum pro eorum victu, aliisque indigentis, veluti de Eminentiffimis Commendatariis *S. Gregorii Trium Fontium, Gryptæ Ferratæ, Farfæ, Sublaci, & similibus, Castropal. moral. tract. 13. disp. 1. punct. 3. Fagnan. in cap. in Ecclesiis 1. n. 5. & 22. de Capell. Monach. & in c. cum ad nostram 37. de election. Rebuff. de Commend. n. 6. Vivian. in prax. Jurispatron lib 5. cap. 1. nu 63. Tondut. resol. Can. & benef. par. 2. cap. 1. §. 12. n. 35. cum seq. Alteserra Ascetic. lib. 2. cap. 6. in fine versic. nisi sint Cardinales, Chopin. Monastic. lib. 1. tit. 1. n. 2. & de doman. lib. 3. tit. 28. in fine, Pignatell. consult. 86. n. 1. in fin. tom. 1. consult. 65. n. 1 tom. 7. consult. 77. n. 6. to. 9. & consult. 156. n. 3. circ. fin. t. 10. Card. de Luc. miscellan. Eccl. 54. n. 26. in princip. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 8. n. 115. cum seq. Tamburin. de jure Abbat. tom. 1. disp. 4. q. 5. n. 6. & tom. 2. disp. 3. qu. 5. nu. 1. & per tot. & tom. 3. disp. 11. qu. 14. num. 1. cum seqq. Garz. de Benefic. par. 5. cap. 4. n. 7. Pyrrh. Corrad. in prax. dispens. Apostolic. lib. 6. cap. 3. n. 6. cum seqq. Rota coram Reverendissimo P. D. Anfaldo Decano, olim in Romana Curia disertissimo Advocato, dec. 74. nu. 34. cum autem à Pontificibus omnia emolumenta concessa sint, qui totum dicit, nihil excludit, sicque etiam quindennia compræhenduntur *Barbosa axiom. 163. n. 1.* nec militat generalis aliqua ratio, quæ suadeat, quòd in generali loquutione emolumentorum quindennia compræhendi non debeant, immò evincit oppositum, quòd appellatione proventuum, obventionum, & emolumentorum compræh-*

dantur emolumenta cujuscumque generis *l. anonam 6. ff. de extraordinar. crim. l. 1. ff. de exercit. act. l. videamus 19. l. fin. ff. de usur. Rebuff. in l. frugem 77. verbo proventus, & verbo obventiones ff. de verb. signif. Moneta de distribut. quotidian. par. 1. q. 7. n. 7. 13. & seq. & de decim. cap. 9. qu. 2. n. 78. cum seqq.*

ARGUMENTUM.

Eminentissimi Archipresbyteri trium Principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum, nempe Lateranen, Vaticanæ, & Liberianæ de Urbe nō participant de quindenniis debitis ex bonis per eorum Ecclesias Archipresbyterales, seu Patriarchales manui mortuæ emphyteuticatis, sed benè totum quindennium acquirunt ipsæ Basilicæ, seu earum Capitula privativè quoad Eminentissimos Archipresbyteros, prout etiam integrum acquirunt quindennium alia Capitula Cathedralium, ac Collegiatarum Ecclesiarum, ubi non adsunt Eminentissimi Archipresbyteri.

SUMMARIUM.

- 1 *Eminentissimi Archipresbyteri non sunt Titulares suarum Ecclesiarum.*
- 2 *A diversis non fit illatio.*
- 3 *Eminentissimi Titulares sibi acquirunt quindennium.*
- 4 *Papa Eminentissimis Titularibus tribuit plenam potestatem, & laus Card. Albit. & de Luca.*
- 5 *Eminentissimis Archipresbyteris tribuitur sola potestas limitata super solis personis.*
- 6 *Eminentissimi Archipresbyteri in suis facultatibus nihil aliud habent, quàm privilegium jurisdictionale.*
- 7 *In privilegiis Eminentissimorum Archipresbyterorum tantum concessum, quantum scriptum.*
- 8 *Privilegium odiosum non venit extendendum.*
- 9 *Per Constitutionem Innocentii XII. sublata penitus fuit Jurisdictio Eminentissimorum Archipresbyterorum.*
- 10 *Eminentissimi Archipresbyteri habent jus conferendi minora Beneficia.*
- 11 *Majora Beneficia reservantur Sedi Apostolicæ.*
- 12 *Eminentissimi Archipresbyteri tenentur interesse Choro.*
- 13 *Eminentissimi Titulares acquirunt sibi quindennium.*
- 14 *Archipresbyter denotat dumtaxat caput Presbyterorum.*
- 15 *Alexander VII. imponit Eminentissimis Archipresbyteris onus interessendi Choro per modum hortatoriæ.*
- 16 *Alexander VII. injungit Illustrissimis Vicariis onus recitandi in Choro sub pœna duplicis pœnæ.*
- 17 *Verbum studeant est hortatorium, verbum autem teneantur est obligatorium.*
- 18 *Eminentissimi Archipresbyteri in eorum Ecclesiis sunt superiores.*
- 19 *Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Archipresbyterorum participare quoque debent de quindenniis.*
- 20 *Eminentissimi Archipresbyteri ex massis Capitularibus habent suas portiones.*
- 21 *Illustrissimi Vicarii Eminentissimorum Archipresbyterorum sunt de Capitulo.*

CAPITULUM CLXV.

Vllo suprà in *Cap. CLIX.* quòd Eminentiss. Titulares acquirunt quindennia in eorum Titulis ex bonis manui mortuæ in Emphyteuticis concessis, exclusis penitus Ecclesiis titularis, nunc restat videndum, quòd è contrà Eminentissimi Archipresbyteri, qui non sunt suarum Ecclesiarum Titulares, *Gonzalez ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. de Mensib. glos. 13. n. 22. in princip.* nullatenus participare possint de quindenniis debitis ex bonis manui mortuæ emphyteuticatis per Ecclesias Archipresbyterales, seu Patriarchales hujusmodi, sed quòd totum quindennium acquiratur ipsis Basilicis, seu earum Capitalibus; undè firmatur in præfenti, quòd Eminentissimi Archipresbyteri trium principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum, nempe Lateranen, Vaticanæ, & Liberianæ de Urbe non participant de quindenniis debitis ex bonis per eorum Ecclesias Archipresbyterales, seu Patriarchales manui mortuæ emphyteuticatis, sed benè totum quindennium acquirunt ipsæ Basilicæ, seu earum Capitula privativè quoad Eminentissimos Archipresbyteros, prout etiam integrum acquirunt quindennium alia Capitula Cathedralium, ac Collegiatarum Ecclesiarum, ubi non adsunt Eminentissimi Archipresbyteri; siquidem Eminentissimi Archipresbyteri nihil commune habent cum Canoniciis, nec emolumenta aliqua Canonicalia percipiunt, de quibus (qualia sunt etiam hæc quindennialia) participare non debent, deficiente in ipsis qualitate Canonicali, nec juvare valente sola qualitate Archipresbyterali, penitus diversa à Canonicali ad *text. in l. Papiianus 20. ff. de minor.*

Nec obstat, quòd etiam Eminentissimi Titulares, licet careant qualitate Canonicali, attramen sibi acquirunt (quod fortius est, quàm solummodò participare) totum quindennium privativè quoad eorum Titulos, seu Ecclesias Titulatas, ut uberiori calamo suprà deduximus in *Cap. CLIX.* ergò eodem modo Eminentissimi Archipresbyteri saltem participare deberent de quindennio, si illud in totum acquirere non possent, cum ferè similis, & ferè cœqualis videatur Jurisdictio Eminentissimorum Archipresbyterorum Jurisdictioni Eminentissimorum Titularium; quia immò maxima intercedit differentia inter Titulos, & Archipresbyteratus, cum in assignatione Titulorum Papa tribuat Eminentissimis Titularibus plenam potestatem, plenumque jus tam super personis Ecclesiarum Titularum, quàm super earum bonis tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, ut videre est in Pontificio Diplomate penès *Card. Albit.* olim in Romana Curia primæ notæ Advocatum, in sua eruditissima *discept. de Jurisdic. quam hab. S. R. E. Cardin. in Eccles. suor. Titul. nu. 110. in princip. versiculo tibi pro tuo Cardinalatus Titulo, & n. 139. repetit. post Card. de Luca primæ pariter notæ in Urbe Advocatum, de Jurisdic. disc. 95. & apud Pignatell. consult. Canonic. tom. 10. consult. 117. n. 104. & 138. cum seqq. ibi: Ecclesiam &c. vacantem, cum omnibus, & singulis illius membris, juribus, & pertinentiis universis Tibi &c. curam &c. ipsius Ecclesie in spiritualibus, &c.*

temporalibus committendo. Ita quod Tibi liceat regimini &c. ejusdem Ecclesie, ac membrorum, jurium, ac pertinentiarum hujusmodi possessionem, seu quasi per Te, vel alium, seu alios propria auctoritate liberè apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & proventus, & emolumentis universis disponere, & ordinare &c. aliisque &c. Tibi subditis personis, ut Tibi pareant, & obediant &c. in assignatione tamen Archipresbyteratum tribuitur sola potestas limitata super solis personis Ecclesiarum Archipresbyteralium ad effectum tantum cognoscendi de earum causis, easdemque personas puniendi privativè quoad alios Judices, non super bonis Archipresbyteratum, ut patet ex *Constit. 19. & 35. Pauli III. in Bullar. nov. Roman. tom. 1. ex Constitut. 15. Pii IV. ex Constitut. Gregor. XIII. la 45. & Constitut. Sixti V. la 102. tom. 2. ex Constitut. 49. aliàs 31. Pauli V. in eod. Bullar. tom. 3. & ex Constitut. 277. eod. Bullar. tom. 5.* sicque Eminentissimi Archipresbyteri in suis facultatibus nihil aliud habent, quam privilegium jurisdictionale cum privativa, seu Tribunalia Cardinalitia, *Piazza Hierarch. Cardinalit. Titul. dell' Arcipretato di S. Giovanni in Laterano, Card. de Luca de Jurisdic. disc. 47. n. 23. cum seqq. in supplem. par. 4* Undè non mirum, quod de quindenniis, quæ sunt bona Capitularia, vel ipsorum Capitulorum, participare queant Eminentissimi Titulares, viceversa participare nequeant

7 Eminentissimi Archipresbyteri, cum in privilegiis Eminentissimorum Archipresbyterorum tantum concessum, quantum scriptum, *Card. de Luca de Jurisdic. disc. 35. n. 10.*

Siquidem privilegium jurisdictionale nihil commune habens cum bonis Capitulorum, uti in se odiosum ob privativam quoad omnes alios

8 Judices Curie, non venit extendendum ad longè diversa, sed potius illud restringendum per *text. in cap. odia 15. de regul. Jur. in 6.* Et omnis tollitur difficultas post notissimam Constitutionem San. mem. Innocentii XII. Sanctissimi Pontificis, per quam sublata penitus fuit Jurisdictio Eminentissimorum Archipresbyterorum, & res redacta ad terminos Juris, remissa imposterum Causarum cognitione ad Indices Ordinarios, de qua *Piazza in Hierarch. Cardinalit. grad. 2. Titul. dell' Arcipretato di S. Giovanni in Laterano circa fin. versiculo godeva, & Titul. dell' Arcipretato di S. Pietro in Vaticano in fine versiculo quantunque;* quasi quod hodiè Archipresbyteratus sint magis nomine, quam re, vel ad summum habeant jus conferendi minora, seu inferiora Beneficia hebdomadaria per Turnos cum Canonicis juxta deducta per *Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 33. num. 14. Chokier ad Regul. 7. hodiè 8. Cancellar. n. 9. circa fin. versiculo quo verò ad inferiora Beneficia, perque Rotam dec. 14. num. 10. in fine post Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. & in recentior. dec. 600. sub nu. 2. versiculo responsum fuit, dec. 603. & 616. per tot. par. 4. decis. 98. per*

11 *tot. par. 19. adeò, ut majora Beneficia, qualia sunt Canonicatus, Præbendæ, Dignitates, Personatus, & Officia reservantur Sedi Apostolicæ per Regul. 7. hodiè 8. Cancellar. in principio, ad quod advertit Lotter. de re benefic. lib. 2. qu. 33. n. 9. & 15. cum seqq. in fine versiculo nihil profecto, juncto n. 19. cum seqq. Chokier ad dict. Regul.*

n. 9. in princip. versiculo insuper fuit necessaria.

Minus obstat, quod, cum Eminentissimi Archipresbyteri teneantur interesse Choro juxta *12 Constitut. 31. Alexand. VII. in Bullar. nov. Roman. tom. 6.* participare debeant de quindenniis eo modo, quo participant Canonici interessentes Choro, ut etiam sub spe præmii alacrius divinis laudibus intersint, qui alias scientes, non posse participare de quindenniis, à servicio in Choro se subtrahent, quod redundat in divini cultus decrementum, & tamen ut illud augeatur, curandum est, quia, præterquamquod non potest considerari notabilis diminutio cultus divini in una tantum persona Choro inservire desinente, quindennia non debentur ratione Chori, nec sunt emolumenta Choralia, sed bene Capitularia, seu quasi, nec præstantur ratione directi domini bonorum manui mortuæ emphyteuticatorum, quod residet penes Capitula Patriarchalium Ecclesiarum tamquam Dominos directos, non autem penes Eminentissimos Archipresbyteros, qui nullo modo dici possunt condomini unà cum Capitulis, undè ex causa carentiæ domini, sive condomini impossibile est posse participare de quindenniis, deficiente ad hoc basi fundamentali, quod non ita est in Eminentissimis Titularibus, qui ex concessione Titulorum acquirunt dominium super bonis Ecclesiarum Titularum, perque consequens jure merito etiam acquirunt sibi quindennia ex *13 bonis suorum Titulorum, ratione domini, quod in ipsis habent juxta per nos tradita supra in Capit. CLIX.*

Adeò, ut vox archipresbyter, ut Græcè *arcos* sonat, denotat dumtaxat caput Presbyterorum, sic solam præminentiam super personas, cum *14 aliis præpositus sit Archipresbyter, Gonzalez in cap. 1. in notis nu. 2. in princip. de offic. Archipresbyt.* nullam autem denotat superintendentiam, aut auctoritatem in bonis Ecclesie. Omisso, quod nec laudata *Alexandrina* imponit Eminentissimis Archipresbyteris onus interessendi *15 Choro per modum præcepti formalis, sed solummodò per modum hortatoriæ, ut legere est in princip. Bullæ versiculo idcirco ibi: divinis officii interesse studeant, ad text. in cap. quod præcipitur 14. q. 1. & in S. Concil. Trident. sess. 23. de Reformat. cap. 1. ad differentiam Illustrissimorum Vicariorum in Archipresbyteratibus deputatorum, quibus sub pœna duplicis punctaturæ, seu multæ viceversa injungitur onus recitandi *16 in Choro, ut ibidem versiculo onere tamen injuncto ibi: onere tamen injuncto, ut divinis Officiis diebus festis &c. interesse &c. omninò teneantur, verbum enim studeant est simpliciter hortatorium, verbum autem teneantur est præcisè obli-**

17 gatorium, ac importat strictissimam necessitatem l. Prætor 4. in princip. ff. de edend. Pignatell. consult. Canonic. to. 4. consult. 19. n. 9. Rota coram Coccino dec. 179. n. 1. ac in recentior. dec. 210. n. 11. par. 14. dec. 263. n. 11. par. 17.

Longè minoris relevantiæ est ponderatio, quod incongruum videatur, ut Eminentissimi Archipresbyteri, qui in eorum Ecclesiis Archipresbyteralibus sunt superiores, & primæ Dignitates, veluti tales vocat Alexander VII. in ejus *18 Constitut. in ordine la 31. in princip. versiculo quoniam igitur, Bullar. nov. Rom. tom. 6.* non parti-

icipent de quindenniis, de quibus inferiores participant, nē aliās melioris conditionis sint inferiores, quā superiores, quod res mali exempli est. Aliās si sub hoc colore etiam Eminentissimi Archipresbyteri participarent de quindenniis, valde diminuerentur ceteræ portiones quindenniales debitæ Capitulis, cum Illustriss. Vicarii Eminentissimorum Archipresbyterorum (ut in sequenti Cap. deducimus) participare quoque debeant de quindenniis.

Ejusdem furoris est altera animadversio, quod, cum Eminentissimi Archipresbyteri ex massis Capitularibus habeant suas portiones Archipresbyterales, ut supponitur in Bulla 31. Alexandri VII. in princip. post versicul. idcirco circa fin. in Bullar. Roman. tom. 6. ibi: portiones Archipresbyterali &c. habere quoque debeant suas portiones quindenniales ex eisdem massis Capitularibus, quia portio Archipresbyteralis debetur uti Archipresbyteris, portio autem quindennialis non potest eisdem uti talibus deberi ex eo, quod ista debeatur solis Capitularibus, seu de Capitulo, quales, & de quo nullibi apparet, esse Eminentissimos Archipresbyteros: ut apparet viceversa tales esse Illustrissimos eorum Vicarios ex sæpè laudata Alexandrina loco citato, ubi finit, eos interesse Capitulis.

ARGUMENTUM.

Illustrissimi Vicarii trium principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum Urbis S. Joannis nempe in Laterano, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris, seu Liberianæ, participare debent de quindenniis debitæ ex bonis per earum Capitula manui mortuæ emphyteuticatis.

SUMMARIUM.

- 1 Illustrissimi Vicarii esse debent ex Romanæ Curie Prælatiis.
- 2 Illustrissimi Vicarii habent medietatem emolumentorum Archipresbyterorum.
- 3 Illustrissimi Vicarii residere tænentur in Choro saltem festis diebus.
- 4 Præponderare debet favor.
- 5 Nemo plus juris in alium transferre potest, quā illud, quod ipse in se habet.
- 6 Subrogatus debet esse ejusdem naturæ cum eo, in cuius locum subrogatur.
- 7 Eminentissimi Archipresbyteri transformantur in Illustrissimos Vicarios.
- 8 Illustrissimi Vicarii intersunt Capitulis.
- 9 Antecedenti concessio, conceditur & consequens.
- 10 Eminentissimi Archipresbyteri carentes qualitate Canonicali, non participant de quindenniis.
- 11 Illustrissimi Vicarii reputantur pro Canonici in favorabilibus.
- 12 Illustriss. Vicarii diverso jure censentur ab Emis Archipresbyteris.
- 13 Illustrissimi Vicarii non sunt de Capitulo.
- 14 Illustrissimi Vicarii videntur quodamodò de Capitulo attentæ Bulla Alexandri VII.
- 15 Illustrissimi Provicarii Eminentissimorum Archipresbyterorum dici possunt Vicevicarii.

Postquam docuimus in præcedenti Capit. Eminentissimos Archipresbyteros trium principaliorum Basilicarum Urbis non debere participare de quindenniis, restat docendum, viceversa Illustrissimos Vicarios earundem Basilicarum participare de quindenniis.

Pro meliori autem dicendorum dilucidatione præmittendum, quod Eminentissimi Archipresbyteri suos habent Vicarios olim Vicecancellarios nuncupatos, ab ipsismet deputatos vigore facultatis eisdem tributæ, qui esse debent ex Romanæ Curie Prælatiis, & quidem gravibus, ac probis, esseque solent quandòque Episcopi, juxta Constitution. 15. Pii IV. §. 2. in med. versiculo illius Vicecancellario, Constitutio. 45. §. 2. post med. circa fin. versiculo per se, seu Vicarium, & §. 8. in princip. versiculo vel ejus Vicario, & Constitut. 102. §. 1. in fine versic. & dictæ Basilicæ Vicarium, §. 2. in fine versiculo tibi, tuoque prædicto Vicario, §. 6. in fine versic. & quidquid per te, & Vicarium, §. 11. in fine versic. te, tuumque Vicarium, §. 12. in fine versic. aut Vicarii, §. 13. post med. circa fin. versic. tibi, & tuo Vicario, & §. 15. in fine versic. per te, seu Vicarium, tuum in Bullar. nov. Roman. tom. 2. Constitut. 49. aliàs 31. Pauli V. §. 1. in fine versic. tuumque, & dictæ Ecclesiæ Vicarium, §. 2. circa fin. versic. Tibi, tuoque Vicario, §. 3. in fine versic. per Te, & Vicarium, §. 6. in fine versic. Te, dictumque Vicarium, & §. 7. circa fin. versic. per Te, seu dictum Vicarium. eod. Bullar. t. 3. Constitut. 48. aliàs 158. Urbani VIII. in princip. versic. per se ipsos, suosque Vicarios post princip. versic. eorumque Vicarii antè med. versic. sive eorum Vicariis, & circa fin. versic. sive eorum Vicariis, eod. Bullar. tom. 4. in 2. Appendice, Constitut. 277. ejusdem Urbani VIII. in princip. versic. suosque Vicarios, & versic. quoad Vicarium, §. 1. in med. versic. eorumque Vicarii, §. 2. in princip. versic. sive eorum Vicariis antè med. versic. seu eorum Vicariis, & §. 5. in med. versic. sive eorum Vicariis, eod. Bullar. tom. 5. & Constitut. 31. Alexandri VII. in princip. versiculo & Vicarios deputent, & versic. eisdem Vicariis. eod. Bullar. to. 6. prosequitur Cobellius in notitia Cardinal. cap. 58. post med. versic. sed magis ad rem, cap. 59. circa fin. versic. & hæc Archipresbyteri jurisdictione, & cap. 60. in fine versic. habet etiam Emus hic Cardinalis.

Quibus stabilitis, resolvimus, quod Illustrissimi Vicarii trium principaliorum Basilicarum, seu Patriarchalium Ecclesiarum Urbis, S. Joannis nempe in Laterano, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris, seu Liberianæ, participare debent de quindenniis debitæ ex bonis per earum Capitula manui mortuæ emphyteuticatis, quippe, licet non fiat actu Canonici, sunt tamen habitu quodammodò tales, & proinde percipiunt emolumenta Canonicalia, vel quasi, medietatem nempe portionis Archipresbyteralis per Capitula subministranda juxta Constitut. 31. Alexandri VII. in princip. versic. congruo per Archipresbyteros, in nov. Bullar. Roman. tom. 6.

His accedit, quod, cum Illustrissimi Vicarii ex eorum debito teneantur residere in Choro festis saltem diebus, aliisque solemnioribus Basilicarum, immò munus Præfati Choro exercere, solum-

solumque salarium habeant pro medietate portionis, quam habent Eminentissimi Archipresbyteri juxta laudatam *Alexandrinam loco citato*, videntur quodammodò semicanonici in labore, proindeque æquum est, ut videantur etiam tales in pari præmio cum Concanonicis, cum emolumenta sint Capitularia.

Comprobatur insuper eorundem justitia ex eo, quod si in præjudicialibus Illustrissimi Vicarii habentur adinstar Canonorum, dum mulctantur, seu punctantur uti Canonici, imò in duplo ejus, quo mulctantur Canonici, quæ mulcta, seu punctatura accrescit interessentibus, ut disponit memoratæ Alexandrina, debent etiam in favorabilibus haberi adinstar Canonorum, sicque participare de quindenniis, ut par sit ratio odii, & favoris, quando potius præponderare deberet favor, *Barbosa axiom. 166. n. 6.* ut contrariorum eadem sit disciplina.

In nihilum refragante, quòd, cum Illustrissimi Vicarii deputentur ab Eminentissimis Archipresbyteris juxta mox laudatas Bullas Apostolicas, non possint plus, quam eorum deputantes juxta regulam, quòd nemo plus juris in alium transferre potest, quam ipse in se habeat *cap. nemo plus 79. de regul. Jur. in 6. l. nemo potest 79. ff. eod.* sicque non possint percipere quindennia, quæ diximus, non posse percipere Eminentissimos Archipresbyteros, ut in *Capit. præcedenti*, nè aliàs melioris conditionis sint Vicarii deputati, quam Archipresbyteri deputantes; & quia Illustrissimi Vicarii ex præcitata Bulla Alexandrina habent officium distinctum ab Eminentissimis Archipresbyteris cum onere separato, cum Archipresbyteri non teneantur residere, & tamen isti Vicarii tenentur juxta dictam Bullam, neve plus possint Vicarii, quam Principales, & plus repræsentantes, quam repræsentati, cum in se Vicarii (ut nomen sonat) vices gerant Eminentissimorum Archipresbyterorum, proindeque uti in eorum locum subrogati, debeant esse ejusdem naturæ cum eis, in quorum locum subrogantur *l. si eum 10. §. Injuriarum 2. ff. si quis caut. l. in duobus 28. §. Quod reus 1. vers. nam quod in locum ff. de jurejur. l. 1. §. Antè aditam 8. versic. nam si in locum ff. si quis testam. liber.* ac in proximis terminis *Giurba consil. 99. nu. 33. Bonden. colluct. legal. tom. 1. colluct. 37. nu. 137. Palma Nepos alleg. 146. num. 14. Cabed. dec. Lusitan. 52. nu. 1. cum seq. par. 2. Balducc. decis. ac rer. judicat. tit. 3. dec. 40. num. 39.* contra dicta per *Sbrozz. de offic. Vicar. lib. 2. q. 14. n. 1. cum seq. qu. 48. n. 7. qu. 57. n. 15. qu. 64. n. 2. cum seq. & qu. 78. n. 1.* quòd per substitutionem Eminentissimi Archipresbyteri, quibus fit subrogatio, interpretatione Juris transfunduntur, seu transformantur in Illustrissimos Vicarios subrogatos *Robles de representat. lib. 1. cap. 12. n. 18. Rota in recentior. dec. 490. n. 2. versiculo sed etiam ex vi, & potentia substitutionis, par. 3. & dec. 74. n. 4. par. 18. to. 1.* multòque magis quando deputantur ad eadem Illustrissimi Vicarii, ad quæ deputantur Eminentissimi Archipresbyteri, nempe ad causas inter personas Archipresbyteratum cognoscendas ad formam prælaudatarum Constitutionum Apostolicarum, etiam *Alexandrina loco citato versiculo & causas*, ità pari modo dicendum videretur, Archipresby-

terorum Vicarios de quindenniis non participare debere, quia Illustrissimi Vicarii intereant Capitulis, veluti legitur in sæpè laudata *Alexandrina loco citato versiculo singulisque Capitulis*, sicque tamquam habentes quæ sitatem Capitularem, vel quasi Capitularem, apti redduntur ad participandum de quindenniis, antecedenti enim concessio conceditur & consequens, *Barbosa axiom. 30. n. 1. & 3.* è contrà verò non legitur in memorata Alexandrina, quòd Eminentissimi Archipresbyteri intereant Capitulis, quamobrè ob disparitatem rationis inter istos, & illos, non mirum, quòd illi tamquam carentes qualitate Capitulari, multòque fortiùs qualitate Canonicali, non participant de quindenniis ad *text. in l. Papinianus 20. ff. de minor.*

Omissio, quòd jus percipiendi quindennia non est metiendum à viribus, & potestate deputantis, tamquam in se facultas quædam nativa, infixaque ossibus Illustrissimorum Vicariorum cum totali independentia ab Eminentissimis Archipresbyteris, ob solam qualitatem Vicariam ex dictis valdè confimilem Canonicali, quasi quòd Vicarii valdè similes Canonici reputentur pro Canonici saltem in sibi favorabilibus, cumque eisdem ad præmium, seu emolumentum Capitulare, seu quasi Capitulare concurrere debeant *Barbosa axiom. 208. n. 2.* ità, ut etiam Illustrissimi Vicarii ob diversos respectus diverso jure ab Eminentiss. Archipresbyteris, quantumvis eorum Principalibus, & auctoribus censerentur *Gratian. discept. 3. n. 13.*

Minoris relevantiæ est, quòd quindennia debentur solis Capitularibus, Illustrissimi autem Vicarii de Jure communi non sunt tales, cum non sint de Capitulo, veluti in terminis Vicarii Sacrosanctæ Lateranensis Basilicæ *Rota coram Bichio dec. 234. n. 26.* quia auctoritates per *Rotam* cumulatæ loquuntur de Vicario Generali, & quia etiam si loquerentur de Vicariis Basilicarum, nihilominus ex speciali privilegio, attenta sæpius laudata *Alexandrina* videntur quodammodò de Capitulo.

Quibus stabilitis, incidit difficultas, quid dicendum de Illustrissimis Provicariis earundem Basilicarum, & crederem, posse quoque participare de quindenniis, quia gaudere debent eisdem juribus, quibus gaudent Illustrissimi Vicarii, quorum Vicarii sunt Illustrissimi Provicarii, & deputari solent ab Eminentissimis Archipresbyteris in locum Illustrissimorum Vicariorum absentium, sive ægrotorum, dicique possunt Vicevicarii tamquam in locum Vicariorum subrogati.

A R G V M E N T V M .

Illustriss. Vicarii, si contingat, quòd sint actu Canonici singularum trium Basilicarum Archipresbyteralium, seu Patriarchalium Ecclesiarum de Urbe, ibidem deputati ab Emis Archipresbyteris, indè prætere posse duplicatam ratam quindennialem, unam nempe tamquam Canonici, & alteram tamquam Vicarii.

S U M M A R I U M .

- 1 *Illustrissimi Vicarii Patriarchalium Urbis deputari debent, qui non sint earundem, aut aliarum Ecclesiarum Canonici.*
- 2 *Ex Indulto Pontificio deputari possunt Illustrissimi Vicarii etiam Canonici Patriarchalium.*
- 3 *Vicarius Episcopi actu Canonice percipit duplices distributiones.*
- 4 *Canonice exerceus duo officia Capitularia, percipit duplices distributiones.*
- 5 *Famulus Notarius habet duplicatum salarium.*
- 6 *Emolumenta Vicariatus consistunt in medietate emolumentorum Archipresbyteratus.*
- 7 *Quod lex non dicit, nec nos dicere debemus.*
- 8 *Breve Alexandri VII. imponit duplicem punctaturam Illustrissimis Vicariis, divinis non interessentibus.*
- 9 *Pontifex, si interrogatus fuisset de casu, in quo Canonici dispensative deputarentur in Vicarios, respondisset, eos debere participare de duplicatis quindenniis.*
- 10 *Princeps, dispensando, censetur conservare velle saluum jus.*
- 11 *Interpretatio privilegii spectat ad concedentem.*
- 12 *Aliquis gerere potest duplicem personam.*

C A P I T U L U M CLXVII.

- Contingere quandoque potest, quod, licet Illustrissimi Vicarii trium Patriarchalium Urbis deputari debeant, qui non sint earundem, aut aliarum Ecclesiarum Canonici, juxta *Bullam 31. Alexandri VII. in principio versiculo qui non sint Canonici, in Bullar. nov. Rom. tom. 6. nihilominus ex peculiari indulto Pontificio habilitentur ad Vicariatus hujusmodi etiam Canonici in eisdem tribus Basilicis, cum opportuna derogatione Alexandrinæ juxta dec. 234. nu. 28. cum seqq. coram Bichio; Unde per nos in antecedenti Capit. supposito, quod Illustrissimi Vicarii participant de quindenniis adinstar Canonorum, intrat dubitatio, an in casu, quo ex dispensatione Apostolica Canonici trium Basilicarum habilitati sint ad Vicariatus, debeant participare de duplicato quindennio, tamquam nempè Canonici, & tamquam Vicarii, & resolvitur affirmativè, firmando nempè, quod Illustrissimi Vicarii, si contingat, quod sint actu Canonici singularum trium Basilicarum, Archipresbyteralium, seu Patriarchalium Ecclesiarum de Urbe, ibidem deputati ab Eminentissimis Archipresbyteris, indè prætere posse duplicatam ratam quindennialem, unam nempè tamquam Canonici, & alteram tamquam Vicarii, ut in fraternizantibus terminis Vicarii Episcopi actu Canonici percipientis duplices distributiones *Sbrozz. de offic. Vicar. lib. 1. qu. 43. n. 1.* quidquid ibidem referat, contrariam esse communem, vel in omni casu putet, standum consuetudini, & de Canonico exercente*
- 4 *duo officia Capitularia, proindeque duplices habente distributiones Zacchias de salar. qu. 11. n. 11. Riccius collect. 2007. per tot. par. 5. & de Archidiacono, & Canonico Covarruv. var. resol. lib. 3. c. 13. n. 6. versiculo tertio, Bald. cons. 53. Felin. in cap. cum olim num. 1. cum seqq. col. 1. de sentent. & re judic. Joan. Andr. ibid. nu. 8. & de*

famulo effecto Notario habente proinde duplicatum salarium, *Carocc. de locat. par. 1. tit. de famul. qu. 10. in addit. n. 46.*

His accedit, quod, sicuti Vicarii hujusmodi actu Canonici duplicata emolumenta percipiunt, nempè tamquam Canonici Canonicalia, & tamquam Vicarii Vicarialia, quæ sunt pro medietate Archipresbyteratus ad formam laudatæ *Alexandrinæ in principio versiculo quod non sit minus, ita quoque percipere debent emolumenta quindennialia duplicata, tamquam Canonici, & tamquam Vicarii; immò licet verum sit, quoad emolumenta Vicarialia habere Vicarios pro se intentionem fundatam super Brevis Alexandrino, pro emolumentis autem quindennialibus illam non habent, dum in Brevis de illis nulla sit mentio, adeò, ut quod lex non dicit, nec nos dicere debemus ad *text. in cap. illa 2. n. sed. var. l. dissentientis 5. C. de repud. & ista tamquam de Jure incognita, restringenda veniunt, attamen eadem ratio militat acquirendi duplicata quindennia, quæ proveniunt pariter ex massa Capitulari.**

Hinc est, quod, si abessent Vicarii, amitterent duplicata emolumenta, nempè Vicarialia, & Canonicalia, & punctarentur in duplicibus punctaturis, nempè in Vicariis, & Canonicali, quanto magis debent participare de duplicatis quindenniis, ut æqualitas servetur, quivè pœnam sentiunt duplicatam, sentiant etiam viceversa præmium duplicatum.

Prætereà si Brevis *Alexandrinum in principio versiculo in duplum ejus, duplicem punctaturam, seu multam imponit Illustrissimis Vicariis, divinis non interessentibus, quando una tantum Canonice imponitur, censetur à fortiori in re favorabili facilius ampliandum, quam re odiosa, voluisse concedere duplicata quindennia Illustrissimis Vicariis actu Canonice, licet non cogitaverit Pontifex de Vicariis actu Canonice, immò prohibuerit in Vicarios deputari Canonicos earundem Basilicarum, vel aliarum Ecclesiarum, adeò, ut si interrogatus fuisset, quid statuentum in casu, quo prævia Apostolica dispensatione Canonici deputarentur in Vicarios, verisimiliter respondisset, eos debere participare de duplicatis quindenniis *Casill. controv. lib. 4. cap. 12. n. 4. cum seq. Ursin. de success. feud. par. 1. qu. 4. artic. 4. n. 10. Argel. de acquir. possess. q. 8. artic. 25. n. 634. Staiban. Jun. resol. forens. tom. 1. resol. 18. n. 7. & resol. 56. nu. 6. Card. Mantica de conjectur. lib. 3. tit. 19. nu. 4. Mascard. de general. Statut. interpretat. c. 2. n. 260. Barbosa axiom. 230. nu. 5. autè med. vers. si verò de mente non constat, Intrigliol. dec. Sicil. 37. n. 12. cum seq. n. hac via una portio quindennialis Concanonicis contra omnem iustitiam, & sine aliqua negligentia Vicarii decresceret in non leve Vicariorum præjudicium, citrà quod censetur Princeps indulgere voluisse, ac dispensando in Bulla Alexandrina non solum illius obstaculum de medio tollere, sed etiam saluum in reliquis jus Vicariorum conservare, nec aliter ininterpretandum venit indultum *Mascard. de generali Statut. interpret. conu. 4. num. 118. cum seqq. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 9. n. 5. 7. & seqq. quod potius contraria interpretatione onerolum evaderet, & favor in odium retorqueretur: aliàs de Jure interpretatio pri-***

- 11 privilegii spectat ad concedentem, sicque ad ipsum Papam, qui illud concessit per *text. in cap. cum venissent* 12. de *judic. cap. Ordinarii* 3. §. *Si verò* 2. de *offic. Ordinari.* in 6. l. *ex facto* 43. ff. de *vulgar. & pupillar substitut. l. Neratius* 191. ff. de *regul. Jur. Barbosa axiom.* 130. n. 2.
- 12 Nec obstat, quòd nemo gerere possit duplicem personam, quia nulla est implicantia, & in Jure plura extant exempla, quibus constat, aliquem duplicem personam gerere, ut Judex gerit personam privati, hæres gerit personam hæredis, & personam privatam; undè quando unus plura officia compatibilia gerere potest, duplicia meretur *Stipendia Carolus Antonius de Luca Melphyten. de pluralitate hominis legali cap. 10. per tot. & cap. 15. n. 4.*

A R G U M E N T U M.

Eminentissimi Ordinum, sive Locorum Piorum apud S. Sedem Protectores in concursu cum Eminentissimis Titularibus Ecclesiarum participare nequeunt de quindenniis.

S U M M A R I U M.

- 1 PP. Societatis Jesu nullius vires perhorrescunt.
- 2 Auctor putat, Protectorias Cardinalitias derivasse à protectionibus, seu Advocatiis feudilibus,
- 3 Et forsitan à Judicibus Conservatoribus.
- 4 Sanctissimus D. N. Clemens Papa XI. perseveravit per plures annos in Protectoria S. Triphonis de Urbe.
- 5 Laudes Eminentissimi D. Cardinalis Curtii Orighi.
- 6 Laudes Illustrissimi Clerici Camerae Caroli Collicolæ, & R. P. D. Francisci Riccii, pariter Clerici Camerae.
- 7 Protectoria denotat meram defensionem.
- 8 Ad solos Superiores Regulares competit jus incorporandi in Religione.
- 9 Facultates Eminentissimorum Protectorum post Constitutionem sanc. mem. Innocentii Papæ XII. valdè restrictæ fuerunt.

C A P I T U L U M CLXVIII.

- 1 Solent omnes ferè Regulares in suos habere Protectores Eñnos Cardinales, exceptis Religiosis Societatis Jesu tale non procurantibus patrociniis tamquam opere, ac sermone præpotentibus, nullius vires, aut violentiam perhorrescentibus, teste *Nigro de substat. cap. 4. §. 9. n. 17.* & puto patrociniis, seu protectionibus hujusmodi derivasse à protectionibus, seu Advocatiis feudilibus, maximè in Germania usitatis, de quibus præter alios *Chokier de Advocatiis feudilibus, & Mager. de Advocat. armat.* & forsitan à Judicibus Conservatoribus, de quibus *Moueta.* Quamobrem frequentissimè experientia docet, in eisdem Ecclesiis sive Regularibus, sive sæcularibus eodem tempore dari Titulos in personis quorundam Eñnorum, & dari Protectorias, seu Protectoratus in personis aliorum Eñnorum, cum soleant tam à Papa creari, Ordinum Protectores, quam à Locis Piiis pro ipsis Locis Piiis, prout vigilantissimus Protector ex-

titit Sanctissimus D. N. Clemens Papa XI. qui per prius extiterat Primicerius, & dignatus est de summa benignitate in eadem Protectoria persistere favore Venerabilis Societatis à S. Pio V. instituta Sanctissimi Sacramenti in Ecclesia S. Triphonis, aliàs S. Augustini de Urbe, cui ego pluribus abhinc annis adscriptus sum, donec eandem Protectionem commiserit Eminentissimo D. Cardinali Curtio Origo de anno 1713. ab eodem Sanctissimo suggerentibus meritis creato, peranteà Primicerio, in cujus Primiceriatum successit R. P. D. Carolus Collicola ab eodem pariter Sño deputatus subdie 15. Octobris 1712. per organum Secretariæ Status, vigilantissimè se gerens, & ob præclara merita ad Clericatum Camerae de anno 1713. evehctus postea Græciæ Præses, tandem Camerae Apollicæ Prothesaurarius Generalis, quo tamen Primiceriatui ob negociorum molem renunciantem, subrogatus fuit R. P. D. Franciscus Riccius de anno 1719. Clericus Camerae; vir apprimè doctus; undè insurgit dubium, an in hoc casu sit locus participationi quindenniorum pro rata inter Eñnos Protectores, an verò integra quindennia acquirantur Eminentissimis Titularibus, cum totali exclusione Eminentissimorum Protectorum, & negativè respondendo, firmatur, quòd Eñni Ordinum, sive Locorum Piorum apud S. Sedem Protectores in concursu cum Eñnis Titularibus Ecclesiarum participare nequeunt de quindenniis, etenim Protectoria, ut nomen sonat, non denotat translationem alicujus domini bonorum, nec propriè aliquam jurisdictionem, sed meram defensionem tantum, conservationem, & protectionem personarum de Jure, & de facto, veluti depræhenditur ex *Bulla in ordine la 4. Gregorii XI. §. 14. ex Bulla 4. Sixti IV. §. 5. in fine, Bullar. nov. Rom. tom. 1. & ex Bulla 53. aliàs 34. Pauli V. §. 2. eod. Bullar. tom. 3. & explicant Crottus consil. 342. n. 13. vol. 3. Plat. de Cardinal. Dignit. & offic. cap. 33. per tot. Lezana qu. Regular. tom. 2. cap. 9. nu. 2. Pellizzar. manual. Regular. tom. 2. tract. 8. c. 3. sect. 5. qu. 2. n. 149. & qu. 10. n. 162. Pignatell. consult. Canon. tom. 1. consult. 164. n. 14. Cobellius in notit. Cardinal. cap. 63. per tot. Eustach. à S. Ubald. quodlibet. Regular. 13. dub. 1. nu. 1403. cum seqq. Card. de Luca de Regular. disc. 23. n. 4. & in Relat. Cur. disc. 42. n. 11. cum seq. Rota in recentior. decis. 34. n. 5. par. 4. tom. 2.*

Indè est, quòd Eminentiss. Protectores non possunt Novitios ad regularem Professionem recipere absque speciali Papæ facultate, cum ad solos Superiores Regulares competat jus incorporandi in Religione *Maranta contro v. 17. n. 53. cum seqq. par. 5.*

Quibus accedit, quòd, cum post Constitutionem sanc. mem. Innocentii P. P. XII. moderatoriam facultatum Eminentissimorum Protectorum relata post *Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. in ordine la 5. fol. mihi 7.* longè minori polleant auctoritate jam valdè restricta, multò magis vera sit nostra resolutio.

A R G V M E N T V M.

Pendente nullitate contractus Emphyteutici, Ecclesia, sive quæcumque manus mortua Emphyteuta, non tenetur ad quindennium, adeò, ut, si, antequàm declaratur nullitas contractus, fuerit solutum quindennium, & postea declaratur nullitas contractus, restituendum est quindennium jam solutum, ex conditione indebiti.

S U M M A R I U M.

- 1 Pendente nullitate contractus Emphyteutici manus mortua non tenetur ad quindennium.
- 2 Non intrat prælatio stante nullitate venditionis.
- 3 Simile præticatur in laudemio.
- 4 Nullitas contractus liberat promissorem de rato.
- 5 Ex contractu nullo non debetur gabella pendente lite super nullitate venditionis, non potest gabellarius interim gabellam petere, donec lis finiatur, ibid.
- 6 Pendente judicio super nullitate census, non tenetur interim censuarius censum solvere.
- 7 Quindennium debetur ex Emphyteusi validè ad manum mortuam translata.
- 8 Nemo eodem tempore haberi potest pro Emphyteuta, & pro non Emphyteuta.
- 9 Pendente lite super nullitate Emphyteusis, manus mortua non privatur possessione Emphyteusis, aut illius fructuum perceptione.
- 10 Pendente nullitate super Emphyteusi, adhuc debetur laudemium.
- 11 Rescissa venditione, adhuc gabella debetur.
- 12 Ubi locatio est nulla, adhuc debetur pensio.
- 13 Pendente lite super nullitate instrumenti census, vel similitum, adhuc debentur annuæ præstationes.
- 14 Nihil commune habet possessio cum proprietate.
- 15 Etiam prædo manutendendus in sua possessione.
- 16 Non fit exequutio sententiæ antè illius prolationem.
- 17 Silere debent regulæ, ubi habetur auctoritas punctualis.
- 18 Emphyteuta tenetur solvere canonem etiam pendente nullitate contractus.
- 19 Canon debetur ratione perceptionis fructuum.
- 20 Quindennium debetur in casu nullitatis contractus ex causa de futuro.
- 21 Quindennium debetur constituto de nullitate contractus in continenti.
- 22 Exequutio trium conformium impeditur exceptione notoriæ nullitatis.

C A P I T U L U M CLXIX.

Cum ex aliquo capite contractus emphyteuticus nullitate laborare possit, qua non obstante, Dominus directus suo tempore coget manum mortuam ad solvendum quindennium pendente nullitate interim decursum, & viceversa manus mortua sub prætextu nullitatis declinabit solutionem quindennii, vel si jam illud solverit, ipsum repetere prætendet, ideò operæ præmium est firmare in præfenti, quòd pendente nullitate contractus emphyteutici, Ecclesia, sive quæcumque manus mortua Emphyteuta, non tenetur ad quindennium, adeò, ut, si, antequàm declaratur nullitas contractus, fuerit so-

lutum quindennium, & postea declaratur nullitas contractus, restituendum est quindennium jam solutum, ex conditione indebiti, veluti in puris terminis egregiè advertit Capon. *controverf. 34. artic. 1. n. 17. cum seq. repetit. post Tract. inter Doct. litera M M.* ubi in fine ita decisum per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, eo fermè modo, quo non intrat prælatio, stante nullitate venditionis, *Eminentissimus. D. Card. Corradinus de jure prælation. quæst. 16. n. 106. cum seqq.* & simile præticatur in laudemio *Niger de laudem. tom. 2. qu. 44. n. 5. cum seq. Amad. à Pont. cod. tract. qu. 39. nu. 1. cum seqq. ubi Blancard. in not. in princip. Burgius cod. tract. par. 2. insp. 10. n. 7. & in addit. n. 18. Solson. cod. tract. cellul. 10. n. 9. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 8. n. 39. cum seq.* hinc est, quòd nullitas contractus liberat promissorem de rato *Costa de clausul. convention. claus. 63. n. 3.* hinc ex contractu nullo non debetur gabella *Gutierrez de gabell. qu. 9. n. 1. Lassart. de decim. vendit. & permutat. c. 14. n. 1. cum seqq. & n. 63.* ubi quòd pendente lite super nullitate venditionis, non potest interim gabellarius, donec lis finiatur, gabellam petere; hinc pendente judicio super nullitate census, non tenetur interim censuarius censum solvere *Felician. de censib. tom. 1. lib. 2. cap. 1. nu. 34. versic. non tamen.* Aliàs implicat excipere de nullitate Emphyteusis, & prætere quindennium, quòd quidem quindennium debetur ex Emphyteusi validè translata ad manum mortuam ex supra deductis in *Cap. I.*, nec quis eodem tempore haberi potest pro Emphyteuta, & pro non Emphyteuta *Hodiern. ad Surd. dec. Mantuan. 6. n. 9.*

Non obstat, quòd imò sicuti pendente lite super nullitate Emphyteusis, manus mortua Emphyteuta non privatur possessione Emphyteusis, aut illius fructuum perceptione, ita Dominus directus privari non debet quindennio, quòd est jus dominicale, *de Luca in observ. ad de Franch. decis. Neapol. 373. n. 5. post med. versiculo altera fuit ratio,* & sicuti pendente nullitate super Emphyteusi, adhuc debetur laudemium *Niger de laudem. qu. 49. n. 17. cum seqq. & q. 50. n. 4. tom. 2. Genuens. practic. Eccl. tricen. 4. q. 104. per tot. de Franch. decis. Neapol. 296. nu. 1. & decis. 373. n. 1. sive unico circa fin. ubi Carol. Anton. de Luca in observ. n. 1. in fine versiculo & propterea,* ita pendente nullitate super Emphyteusi adhuc debetur quindennium; Et sicuti rescissa venditione, adhuc gabella debetur, vel soluta non repetitur *Lassart. de decim. vend. & permut. cap. 14. nu. 10.* ita & rescissa Emphyteusi adhuc debetur quindennium simile gabellæ, vel solutum non repetitur; Et sicuti etiam ubi locatio est nulla, interim à conductore percipiente fructus rei locatæ debetur pensio, *de Luca Melphiten. ad decis. de Franch. 373. nu. 2. in princip.* ita & pendente nullitate super Emphyteusi debetur quindennium simile pensioni; Et sicuti non obstantia pendencia litis super nullitate instrumenti, vel super nullitate census, vel super nullitate reservationis pensionis, adhuc debentur annuæ præstationes, seu annualitates maturatæ, & maturandæ, cum nemo privandus sit ob solam oppositionem nullitatis contractus, quæ spectat ad judicium petitorium, suo commòdò possessionis, & manutentionis in exigendo,

do, quod est iudicium possessorium, *Gratian. disc. 113. n. 35. & disc. 208. n. 14. Marefcott. var. resol. lib. 1. cap. 22. n. 18. & 20. Frat. disc. forens. tom. 4. cap. 30. n. 1. & per tot. Sarmient. de redditib. Eccles. par. 3. cap. 2. n. 33. Post. de manut. obs. 62. n. 2. cum seq. Novar. de elect. for. par. 2. q. 14. nu. 3. cum seqq. Donad. de reuunc. tom. 2. cap. 38. n. 87. cum seqq. Cenc. de censib. par. 2. q. 5. artic. 2. num. 21. & 29. Rota post eund. decis. 210. in fine, dcc. 211. n. 3. & dcc. 234. n. 4. cum seqq. Sanselic. decis. Neapolitan. 312. n. 1. lib. 2. Ascia determin. 130. per tot. ita longè magis non obstante nullitate super Emphyteusi debetur quindennium, quod solvitur de quindecim in quindecim annos dumtaxat; nihil enim commune habet possessio cum proprietate *l. naturaliter 12. §. Communiter 1. l. permisceri 52. ff. de acquir. possess.* undè est, quòd etiam prædo manutenendus est in sua quantūvis injusta possessione, dummodò de titulo saltem colorato constet, & sit probata possessio, etiamsi jus resistat ad *text. in cap. in literis 5. de restitut. spoliat. cap. cum venisset 9. cod. l. rem que nobis 15. ff. de acquir. possess.* *Post. de manutent. obs. 42. nu. 33.* immò cum nullitas proposita, de sui natura requirat processum, & viam ordinariam iudicii, via ordinaria non potest retardare, & excludere viam executivam, aliàs esset dare effectum, & executionem sententiæ priusquam sententia proferatur contra regulas Juris communis in *l. si cum nulla 58. ff. de re judic. l. 1. C. de execut. rei judic. Prat. disc. forens. tom. 4. cap. 30. nu. 14. cum seqq.* quia filere debent regulæ, & argumenta extranea, ac generalia, ubi habemus auctoritatem punctualem firmantem contrarium ex *Torniol. consil. 97. n. 15. versiculo & ad Cravett. & consil. 107. n. 6. Prat. disc. for. tom. 1. cap. 21. n. 69.* prout allegavimus supra in principio *Capon. controu. 34. artic. 1. n. 17. cum seqq. repetit. post Tract. inter Doctor. litera M.**

Minus obstat, quòd, sicuti Emphyteuta tenetur ad solutionem canonis pendente iudicio super contractus nullitate §. *Si verò Auth. de non alien. reb. Eccles. Merlin. Pignatell. contr. forens. centur. 1. cap. 22. n. 5. cum seq.* ita manus mortua pariter Emphyteuta tenebitur ad solutionem quindennii, quia Emphyteuta illo casu tenetur ad canonem, cum ille debeatur etiam ratione perceptionis fructuum, sed quindennium debetur solummodò ratione directi domini.

Velim tamen intelligendum fore, ut nostra resolutio procedat in quantum Emphyteusis non declaretur nulla ex causa de futuro, vel superveniente extrinsecus post contractum, tunc enim tali casu adhuc deberetur quindennium, prout deberetur laudemium *Amad. à Ponte de laudem. qu. 39. nu. 10. Burg. cod. tract. par. 2. inspect. 10. n. 2. & in addit. nu. 19. in fine, Solson. cod. tract. tit. de formul. locat. ad long. temp. n. 9. in fine, & cellul. 10. n. 9. Fulgin. de jure Emphyt. tit. de laudem. qu. 8. n. 39. in princip. versiculo nisi declararetur, Tiraquell. de retract. convention. §. 6. glos. 2. nu. 5. & 19. quidquid contrarium sentiat Blanchard. in not. ad Amad. à Ponte de laudem. qu. 39. in princip. versic. idque habet locum.* Prout eodem pacto si nullitas contractus Emphyteutici esset adeò clara, & evidens, ut nulla indigeret probatione, quando nempe in continenti con-

staret ex actis, & instrumentis absque ulla extrinseca probatione *Carleval. de judic. r. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 16. nu. 4.* tunc sanè nullum deberetur quindennium, vel illud solum condiceretur, *Post. de manut. obs. 62. nu. 12.* ad exemplum executionis trium sententiarum conformium, quæ notoriæ nullitatis exceptione impeditur *Giur. 22 ba dec. Sicil. 100. n. 8. in med. versic. ad exemplum.*

A R G U M E N T U M.

Quindennia redimi, seu affrancari possunt.

S U M M A R I U M.

- 1 Quindennia redimi, seu affrancari possunt, quod expediens est utrique parti.
- 2 Canon redimi, seu lui potest in casa retractus coactivi assignando capitale ejusdem redditus.
- 3 Quindennium debetur potius ratione possessoris, nempe manus mortuæ, quàm in recognitionem domini.
- 4 Censuræ redimi potest.
- 5 Ex factò alterius non est inferenda deterior conditio.
- 6 Mediana redemptione, seu affrancatione quindenniorum affrancatur fundus quoad quindennia tantum, salvo remanente jure quoad canones.
- 7 Melior domini conditio efficitur per affrancationem quindennii, & assignationem capitalis loco quindennii.
- 8 Bulla Gregoriana super retractu servari potest per equipollens, deponendo nempe in Banco pecuniam æquivalentem loco stabiliti, & laus E. ni Corradini.
- 9 Redimens quindennium in fine quindecim annorum, adhuc tenetur solvere quindennium decursum, & non solum.
- 10 Ecclesia redimere volens quindennium, indiget Beneplacito Apostolico.
- 11 Redemptio est alienatio necessaria.
- 12 Quod tamen Auctori non placet.
- 13 Minor redimere potest censuram cum sola auctoritate Curatoris.
- 14 Censuræ de sui natura est quoadcumque redimibilis, præsertim post Bullam Pianam.
- 15 Redemptio censuræ participat de causa necessaria.
- 16 Quindennium de sui natura non est redimibile, proindeque illius redemptio non participat de causa necessaria.
- 17 Auctor tamen id relinquit cogitantium.
- 18 In casu sequenti evictionis locorum Montium pro affrancatione quindennii assignatorum, vel in casu impossibilitatis solutionis, vel diminutionis reddituum, evictio cedere debet periculo redimentis.
- 19 Non debet quis locupletari cum aliena jactura.
- 20 Primæva jura reviviscunt in casu evictionis quasi jure postliminii, ac si res subrogata loco quindennii tradita non fuisset.
- 21 Reditu Locorum Montium adaucto, post factam illorum assignationem loco quindennii, dominus directus tenetur restituere illud augmentum.
- 22 Debitore cesso, vel delegato, effecto non solvendo, vel foro cedente, periculum est creditoris acceptantis, non autem primi debitoris liberati.
- 23 Dominus non habet regressum ad primævam rem liberatam.
- 24 Evictio capitali dato in solum, intrat actio subsidiaria.

- 25 *Exiſto capitali, poteſt manus mortua aliud capita-
le liberum offerre.*
26 *Dominus directus cogi nequit ad recipienda ſtabi-
lia, ſeu loca Montium loco quindenniorum.*
27 *Auctor ſcripſit, & tranſcripſit præſentem Tracta-
tum.*

CAPITULUM CLXX.

CUM meta quindecim annorum ſit in ſe lon-
ga, perque conſequens aliquando tractu
temporis Dominus directus, negociorum mole
preſſus, oblivione laborare poſſit in exigendo
ſibi debito quindennio ex Emphyteuſi manu
mortuæ conceſſa, hacque via aliquod præjudi-
cium, vel moleſtiam ſibi parare pro conſequen-
tione quindennii; cumque è contrà manus mor-
tua ad ſe liberandum ab iſta moleſtia ſolvendi
ſingulis quindecim annis debitum quindennium,
faciliori ac commodiori via uti, intendit ad
explendam ſatiſfactionem pro una vice tantum
abſque alia reiteratione ſolutionum ſucceſſivo-
rum quindenniorum, mediante illorum redem-
ptione, ſeu lutione in totum, quod alterutri,
vel utrique parti videtur ſatis expediens, ut in
his terminis notat *Sola ad Decret. Sabaud. tit. de
jure Emphyteut. par. 3. gloſſ. 1. num. 25.* ideò in
1 præſenti aſſerimus, quòd quindennia redimi,
ſeu affrancari poſſunt, præſtando enim æquiva-
lens Capitale, quod reddat ſingulis quindecim
annis fructum debiti quindennii, per æquipollens
2 ſatiſfactum remanet adinſtar canonis, qui etiam
benè redimi, ſeu ſui poteſt, aſſignando capita-
le ejuſdem redditus, in caſu retractus juxta vul-
garam *Bullam Gregorianam in ordine la 22. §. 13.
in Bullar. nov. Roman. tom. 2.* ſi enim canon, qui
ſingulis annis præſtari ſolet in ſignum recogni-
tionis directi domini, eſt redimibilis, quanto
magis redimibile erit quindennium, quod præ-
ſtari ſolet ſingulis tantum quindecim annis, &
3 potiùs ratione poſſeſſoris, qualis eſt manus mor-
tua Emphyteuta, quàm in recognitionem do-
mini ex ſuſo calamo per nos deductis ſuprà in
Cap. I. & II. Eodem fermè pacto, quo redimi
4 poteſt cenſus ad tradita per *Cenc. de cenſib. par. 3.
cap. 1. qu. 3. n. 1. ſivè impreſſione Auguſta Tauri-
norum quaſt. 105.*

In nihilum relevante, quòd huiusmodi redem-
tio quindennii videatur præjudicialis directo Do-
mino, dum hac via deficiente continuata ſolu-
tione quindennii, privatur impoſterum ſolita re-
cognitione domini, quæ inducitur per reitera-
tas ſolutiones ſingulis quindecim annis facien-
das; ſicque læſa remanent, ac penè emortua jura
dominicalia, quod non eſt ferendum, nè ex
5 factò alterius, videlicet manus mortuæ Emphy-
teutæ inferatur deterior, ac iniqua conditio Do-
mino directo contrà regulam in *l. non debet 74.
ff. de regul. Jur.* quia non indè Dominus defi-
nit potiùs recognitione domini, nec amittit in
totum jura dominicalia, dum ſaltem ſingulis
annis illi ſolvitur canon, ſicque adhuc durat re-
cognitio domini, nec habet in hoc, de quo
6 conqueratur, etenim hac via affrancatur quidem,
& liberatur fundus à ſervitute quoad quinden-
nia tantum à ſalvo ſemper, intacto, & illæſo re-
manente directo dominio quoad canones in fu-
turum in ſtatu, & terminis, in quibus erant in

præteritum. Immo videtur potiùs effecta mel-
lior, quàm deterior conditio domini, cum alle-
curata remaneat in perpetuum ſatiſfactio quin-
dennii ex capitali ad hunc effectum aſſignato,
& Dominus propriis manibus ſibi ſolvat, nec
ſpectare debeat debitorem, qui ei ſolvat, nec in
caſu ceſſationis quindennii pulſare manum mor-
tuam Emphyteutam pro illius ſolutione, veluti
in terminis affrancationis ponderat *Sola ad De-
creta Sabaudie tit. de iure Emphyt. par. 3. gloſſ. 1.
num. 24.*

Minuſque refragatur ponderatio, quòd ſuprà
adductum, in comprobatione reſolutionis, exem-
plum canonis redimibilis, ſeu affrancabilis, non
benè adapretur ad præſentem hypothefim ob
maximam diſparitatem rationis, ſub prætextu,
quòd ibi agatur in caſu retractus coactivi per-
miſſi à ſuprà laudata Bulla Gregoriana ad or-
natum Urbis, ſicque ex cauſa neceſſaria, immò
& publica, ut de per ſe materia ſatis indicat;
undè caſus neceſſitatis, immò publicæ utilitatis
non benè trahitur ad caſum voluntatis, qualis
eſt redemptio, ſeu affrancatio quindenniorum,
ſalvis remanentibus canonibus, proindeque non
affrancato, ſeu liberato in totum ſitu Emphy-
teutico, prout eſt præſens caſus, quia pro af-
francando, ſeu redimendo à canonibus fundum
requiritur quidem cauſa neceſſaria ex eo, quòd
in eo caſu agitur de penitus auferendo directo
dominio, deque fundo ab illo in futurum libe-
rando: ſed pro affrancando, ſeu redimendo fun-
do à quindenniis ſalvo remanente canone, non
videtur requiri cauſa neceſſaria, cum in tali caſu
non auferatur totaliter, ac radicitus directum
dominium, ſed in aliqua tantum parte, & qui-
dem non ſubſtantiali, immò forſitan in nulla
parte, directum enim dominium durat, & con-
ſervatur in continuata canonum præſtatione,

Quibus poſitis, nonnullæ inſurgunt non aſper-
nanæ difficultates, & quidem ſex.

I. Difficultas ſeſe offert, an in redèptione quin-
dennii manus mortua Emphyteuta teneatur tra-
dere æquivalens ſtabile ad proportionem, ſeu
ratam reddens ſingulis quindecim annis eun-
dem redditum quindennii, puta ſi quindennium
conſiſteteret in ſcutis centum, redditus retrahen-
dus ex aſſignato ſtabili reddere debeat ſingulis
quindecim annis dicta ſcuta centum, an autem,
non habito ità præ manibus ſtabili, ſufficiat
tradi pecuniam inveſtiendam in tot ſtabilibus,
vel locis Montium ejuſdem redditus ſingulis
quindecim annis, & crederem, id poſitum in li-
bertate debitoris, ut quod ſibi commodius eva-
det, agat, proindeque deponere poſſit tot pec-
unias in Monte Pietatis, vel alio publico Ban-
cho, vel alibi juxta loci conſuetudinem ad effe-
ctum illas inveſtiendi in tot locis Montium libe-
ris, & non vacabilibus, minimè ſe arctando ad
tradendum, & ſubrogandum aliud ſtabile æqui-
valens; quippè, ut in ſimili, etiamſi prælaudata
Gregoriana §. 13. requirat in affrancatione, ſeu
redemptione canonis, ſubrogationem alterius
ſtabilis æquivalentis, attamen per æquipollens
dicta Bulla ſervatur conſignando pecuniam in-
veſtiendam in ſtabilibus, vel Locis Montium,
quæ ſuccedunt loco ſtabilibus, veluti, pluribus
congeſtis auctoritatibus firmat Tribunal Came-
ræ Apoltolicæ *decif. 10. ſeu ultim. num. 48. poſt
Emi-*

Eminentissimum D. Card. Corradinum, olim Subdatarium, & Auditorem Sanctissimi integerrimum, inque Urbe præclarissimum Advocatum tandemque meritissimū S. Congregationis Concilii Præfectum, de *jure prælationis*.

II. Difficultas sese obiicit, an manus mortua redimens in sine, seu limine quindecim annorum, non obstante procurata redemptione quindenniorum decurrendorum, adhuc teneatur solvere decursum quindennium non solutum, & putarem, illud teneri solvere, quia redemptio cadit super quindenniis decurrendis, & maturandis impofterum, non verò super quindenniis decursis, & maturatis: aliàs redemptio afferet præjudicium Domino directo, auferendo illi unum quindennium jam decursum, & maturatum antè redemptionem, sicque jam debitum, ut in simili de redimente censum, vel annum redditum singulariter perpendit *Felician. de cens. to. 2. lib. 4. cap. unic. n. 7. in medio versic. tertia opinio.*

III. Difficultas incidit, an in redemptione quindennii Ecclesia redimens indigeat Beneplacito Apostolico vulgò dicto *si in evidentem*, & existimarem saltem ad cauthelam illo indigere, longèque magis si eadem Ecclesia redemptrix sit pauper, quæ majus sanè commodum habet in solvendo minutatim quindennium singulis quindecim annis, quàm pro una vice notabilem summam exburfare; pariterque si etiam Dominus directus sit altera Ecclesia, quæ in acceptando talem redemptionem, potest in aliquo sibi præjudicare, & lædi; proindeque redemptionem hujusmodi tanquàm speciem alienationis subjacere vulgatæ *Extravag. Ambitosæ de reb. Eccles. non alien. Bæza de inope debitore cap. 1. n. 52. Maur. de solution. cap. 30. num. 18. Valasc. de privileg. miserabil. person. qu. 16. n. 92. Leoncill. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 376. nu. 2. & 5. ac in specie affrancationis Sola ad Decreta Sabaudia tit. de Jure Emphyt. par. 3. glossa 1. nu. 23.*

11 sub falso fundamento, quòd redemptio sit alienatio necessaria, *Roderic. de annuis redditibus lib. 2. qu. 15. n. 79. cum seq. juncto n. 90. cum seq. cum immò sit voluntaria, & nescio videre in-*

12 *quo sit necessaria. Est benè verum, quòd ex alia parte ista luitio, seu affrancatio quindennii videtur actus quodammodò necessarius, immò utilis Ecclesiæ luenti, seu affrancanti, dum hac via liberatur à perpetua servitute quindenniorum in futurum; sicque ab onere continuato sublevatur, quæ circumstantia magni facienda est ad effectum evitandi assensum Apostolicum, & ità etiam posset forsitan sustineri, ac salvari, quòd in luitione quindennii non requirantur so-*

13 *lemnitates adinstar minoris luentis, seu redimentis censum absque Decreto Judicis, sed cum sola auctoritate Curatoris, Duard. ad Bull. S. Pii V. de censib. tom. 2. §. 5. qu. 15. n. 1. ac per tot. Cencius de censib. qu. 109. n. 7. cum seqq. Ex alia autem parte non videtur satis applicabile ad præsentem hypothesin exemplum census, quia iste de sui natura est quancumque redimibilis, præsertim post Constitutionem Pianam, immò etiam de jure communi, Duard. de censib. tom. 2. §. 5. qu. 39. n. 3. cum seqq. Cenc. eod. tract. qu. 59. n. 16. & 18. & qu. 103. n. 2. cum seq. Avendan. eod. tract. cap. 101. per tot. Leotard. de usur. q. 67. per tot. Roderic. de annuis redditibus lib. 2. qu. 18.*

cum seq. per tot. Manent. de jure contract. livellar. q. 5. nu. 15. cum seq. Gibalin. de annuis præstationibus cap. 6. artic. 9. n. 1. cum seqq. & artic. 26. per tot. sicque census redemptio participat de causa necessaria; sed quindennium de sui natura non est redimibile, proindèque illius redemptio non participat de causa necessaria. Undè super hoc non figo pedes, sed relinquo cogitandum, vel sequendum, quod magis placuerit, quidue magis consentaneum rationi visum fuerit.

IV. Difficultas ingruit, an, si post factam assignationem locorum Montium pro affrancatione quindenniotum, Loca Montium evicta fuerint, vel reddita non solvendo, vel eorum redditus ità diminutus, ut singulis quindecim annis non correspondeat debito quindennii, tali casu evictio, aut impossibilitas solvendi, vel redditus diminutio, cedat periculo redimentis, seu debitoris, an periculo retroventis, seu creditoris quindennii, & existimarem cedere debere periculo redimentis, ità, ut ipse teneatur in casu evictionis, aut diminutionis redditus supplere alia Loca Montium usque ad intrantem quantitatem, in casu verò impossibilitatis exactiois Locorum Montium teneatur ad quindennium, prout prius, non enim manus mortua mediante sola redemptione quindennii remanet liberata, in totum, ac impofterum à solutione quindennii, sed obnoxia remanet illius solutioni in casibus, in quibus quindennium totum exigi nequit, longèque magis, quando nullum exigi potest, nè aliàs fieret fraus, & locupletatio cum aliena jactura contra omnem Juris tramitem *c. locupletari 47. de regul. Jur. in 6. l. jure nature 206. ff. eod. Barbosa axiom. 139. n. 1. dum per assignationem Capitalis censetur dumtaxat translata exactio quindennii de persona in personam per viam cujusdam permutationis, & transfusum debitum de uno in alium, nec obligatio debitoris originarii, qualis est manus mortua, solvitur, & quasi jure postliminii reviviscunt primæva jura, acsi interim in suspenso remanerent, & actus res subrogata loco quindennii, nunquam tradita fuisset, veluti in simili de censu, vel annuo redditu pereunte ex casu fortuito *Mangil. de eviction. q. 82. n. 6. Arias de Meza var. resolut. lib. 1. cap. 40. cum duob. seqq. per tot. Merlin. de pignor. & hypothec. lib. 4. tit. 5. q. 150. n. 19. cum plurib. seqq. Rota in recentior. dec. 381. n. 9. par. 19.**

Sicuti è contra si redditus Locorum Montium postea auferentur (ut Epichæja suadet) Dominus directus teneretur restituere manus mortuæ illud augmentum, ac eodem fermè pacto, quo (nè Dominus directus, & dominus utilis, seu Emphyteuta ad imparia judicentur) Dominus concedens fundum in Emphyteusim, illo evictio, tenetur de evictione, subrogando alium fundum liberum ad tradita per *Fulgino. de jure Emphyt. tit. de contr. Emphyt. qu. 42. n. 4. ac per tot.*

In nihilum relevante, quod, cum subrogatum fuerit capitale pro intranti quantitate in locum quindennii, & Dominus directus à principio acceptaverit talem subrogationem, sibi imputare debet, si non præcavit de evictione, nullamque adhibuit aliam cauthelam pro assecuratione quindenniorum, manus mortua Emphyteuta, & affrancatrix videtur penitus remanere liberata à quindenniis impofterum, extinctaque om-

- nis obligatio, transfuso in Dominum roto onere tollendi omnia impedimenta postea superveniencia in re subrogata, ac si fundus nunquam per prius obnoxius fuisset quindenniis, adinstar
- 22 debitoris cessi, vel delegati, quo effecto non solvendo, vel foro cedente, periculum est creditoris acceptantis, non autem primi debitoris, qui fuit liberatus, dum, resoluto primo contractu, tollitur omnis actio, & obligatio ex utraque parte, ac inducitur innovatio per affrancationem, per quam (ut vox sonat) statim liberatur Emphyteuta, nec prius contractus amplius
- 23 reviviscit, nec Dominus habet regressum ad primam rem jam liberatam, nempe ad quindennium affrancatum, seu liberatum, *Sola ad Decret. Sabaud tit. de jure Emphyt. par. 3. glos. 1. nu. 24. Manent. de jure contract. livellar. qu. 5. n. 1. cum seq.* Verumtamen cum assignatio Capitalis pro affrancatione quindennii sit quodammodo datio in solutum, sequitur, quod, evicto ipso Capitali dato in solutum, vel quocumque modo effecto non solvendo, intret actio subsidiaria, *Guzman de eviction. qu. 28. nu. 13. Mangil. eod. tract. qu. 145. nu. 19. cum seqq. Novar. de datione in solut. qu. 12. n. 8.*
- 24

Si tamen adfuerit in loco consuetudo affrancandi, vel desuper aliqua Constitutio particularis obligans ad affrancandum, tunc viceversa tenendum, hujusmodi affrancationem, mediante assignatione Capitalis, cedere debere periculo creditoris, seu Domini directi, & debitorem

remanere omnino liberum à quindenniis impostum.

V. Difficultas succedit, an in casu evicti Capitalis possit manus mortua adhuc capitale liberum offerre, & capax reddendi quindennium, ac arbitraret, posse ex congestis à *Costa de rata qu. 26. n. 10. in fine.* 25

VI. Tandem Difficultas subsequitur, an pro ista affrancatione quindennii, illius creditor, seu Dominus directus cogi possit à manu mortua affrancare, seu redimere volente quindennium ad acceptandum tot stabilia, seu Loca Montium, ita, ut, etiam invito Domino directo, sit locus hujusmodi oblationi, & censu, cogi non posse, veluti in proximis terminis census, & annui redditus *Roderic. de annuis redditibus lib. 2. qu. 9. nu. 68. Lupus de usur. commentar. 2. §. 3. num. 89. Arvendan. de censibus cap. 11. per tot. Felician. cod. tract. tom. 2. lib. 1. cap. 8. n. 11. Novar. de datione in solutum qu. 4. n. 4. cum seqq.* 26

Præsentem itaque Tractatum, favente Divina 27 Clementia, ejusque originale scripsi, & transcripsi, ut de suo Tractatu de *Judiciis* testatur *Carleval. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 35. nu. 51. circa fin. versiculo scripsi, & transcripsi, & Maranta in prax. judic. n. fortè incidere in manus Amanuensium vulgò Copistarum, qui ad nauseam in orthographia innumeros assolent committere errores, immò ad se ditandum ob excessivam mercedem, quam extorquent, alios depauperant, & excoriant.*

DOCTORES, ET DECISIONES

Tàm exterorum Tribunalium, quàm Sac. Rotæ
Romanæ, post Tractatum
de Quindenniis.

A EX CARD. DE LUCA

DE CANONIC.

Romana Jurium Canonicalium.

PRO

Capitulo S. Mariæ Majoris.

CUM

Collegio Penitentiariorum ejusdem Ecclesiæ.

*Casus disputatus in Sac. Congregatione Vistationis
Apostolicæ, & resolutus, ut infra.*

Sub concessione jurium, & emolumentorum
Canonicalium, quænam veniant, & quæ
non; Et de differentia inter actus Capitulares,
& actus chorales.

SUMMARIUM.

- 1 De Penitentiariis trium Basilicarum Urbis, & præsertim illis S. Mariæ Majoris, reputandis tanquam possessoribus unius Canoniciatus.
- 2 Casus controversiæ cum resolutione.
- 3 Donatoris declarationi est deferendum.
- 4 Quid sint quindennia, & quam speciem emolumentorum importent.
- 5 Quid de laudemis.
- 6 De differentia inter actus chorales, & actus Capitulares.
- 7 In actibus Capitularibus requiritur interessentia vera cum jure votandi in Capitulo.
- 8 Datur exemplum Officiorum Cancellariæ Apostolicæ.
- 9 Declaratur conclusio, de qua n.6. & 7. super emolumentis Capitularibus.
- 10 De distinctione, quod aliud est jus votandi in Capitulo, aliud participatio emolumentorum.
- 11 Canonicus Penitentiarius, dum est in Confessionario, habetur, ac si esset in Choro.
- 12 Quod ad effectum participandi de augmento distributionum ob aliorum absentiam, requiratur vera, & realis interessentia, & de ratione.

DISCURSUS XIV.

- 1 **I**N tribus Basilicis Patriarchalibus Urbis, loco Canonici Penitentiarii, qui in Cathedralibus, vel Insignibus Collegiatis esse solet ex Apostolica provisione, adsunt Collegia Penitentiariorum Regularium, hoc est in Lateranensi, Minorum strictioris observantiæ, in Vaticana,

na, Societatis Jesu, & in Liberiana, seu Sanctæ Mariæ Majoris, Prædicatorum, atque in ista præsertim pro dicti Collegii sustentatione assignata fuerunt omnia jura, & emolumenta unius Canoniciatus, & quantum percipiat quilibet alterius Canoniciatus possessor, qui intercesset, ac inserviret; Observantia verò dedit, quod Collegium participaverit solum de fructibus, seu distributionibus massæ grossæ juxta eam monstruosam repartitionem, quæ enunciatur suprâ disc.9. Recurrente verò Collegio prædicto ad Sac. Congregationem Vistationis Apostolicæ, ac prætendente participationem quorundam aliorum emolumentorum, de quibus in præteritum participare non consuevit, hoc est de anniversariis, aliisque functionibus pro devotione Regis Catholici in ista Ecclesia fieri solitis, nec non de laudemis pro consensibus, qui præstantur in alienationibus bonorum Emphyteuticorum, ac de quindenniis ratione eorundem bonorum existentium penès manus mortuas, ac etiam de distributionibus, quæ ob absentiam, vel vacationem aliquorum Canoniorum aliis interessentibus ad præscriptum Sacri Concilii Tridentini accrescunt, aliisque emolumentis extraordinariis.

In omnibus autem Sac. Congregatio decrevit ad favorem dicti Collegii Penitentiariorum, præterquam quoad dicta Anniversaria, aliisque functiones sub nomine Regis, in quibus totum remissum fuit declarationi Regis Oratoris ob Decretum, vel constitutionem Innocentii X. per quam dispositum fuit, hujusmodi emolumenta à dicti Regis munificentia provenientia pertinere solum ad interessentes juxta quotidianarum distributionum naturam, præservando dicto Oratori facultatem declarandi casus dubios, quod juris fomentum habet ex recepta propositione, de qua *Ottobon. dec. 119. num. 8. & 195. num. 18. dec. 77. & 90. post Collation. Bonden.* & frequenter, ut Donatoris declarationibus deferendum sit, potissimè verò ubi ipse nullum habet interesse.

Quo verò ad alia jura, & emolumenta, ea distinguendo; Quatenus pertinet ad quindennia debita per manus mortuas possidentes bona Emphyteutica, & de quibus habetur in *Neapolitana sub tit. de Emphyteus. disc. 50. & in Romana, seu Portugallien. quindenniorum sub tit. de Benefic. disc. 89.* Mihi, quamvis scribenti pro Capitulo, resolutio justa, & probabilis visa est, quo-

A quoniam illa speciem fructuum certorum habere videntur, cum sint certa, & invariabilia, tanquam species Censuum, seu Canonum, & sic habent eandem naturam, quam habent fructus Casalium, & Domorum, aliorumque bonorum, quamvis laudabiliter pro majori Ecclesie cultu ad formam distributionum redacti sint.

Quò verò ad laudemia, dicebam scribens tanquam Advocatus, quòd ista importent emolumentum præstandum ratione consensus, qui per Dominum directum datur alienationi rei Emphyteuticæ, seu pro recognitione novi Emphyteutæ, ut talis à Domino admittatur, juxta veriore opinionem, de qua *Clar. in §. Emphyteusis qu. 23. n. 4. Rota apud Cavaler. dec. 121. n. 1. in Romana Domorum 18. Aprilis 1644. coram Ghislerio Rovit. dec. 73. num. 12.* & habetur pluries in sua materia *sub tit. de Emphyt.* & consequenter, quòd sit actus Capitularis potius, quam choralis, in quo non attenditur presentia, vel interessentia ficta, sed requiritur vera, & realis, quæ neque sola sufficit cum qualitate canonicali, nisi etiam accedat altera habendi vocem in Capitulo, *glos. & DD. in Clement. ut ii de etat. & qualitat. cum concordan. collectis per Barbof de Canonic. cap. 37. Rota in Valentina Præbendiarum 19. Novemb. 1640. coram Coccino, & 21. Martii 1641. coram Pirovano, Adde. ad decis. 16. par. 3. rec. num. 22. cum seqq.* per quos recensentur, ac distinguuntur actus chorales, à Capitularibus, vel è contrà, ad effectum videndi, qui nam conveniant, & qui non Canonici non habentibus votum in Capitulo, quales sunt illi, qui non sunt constituti in Sacris;

7 Et propterea cum istud Collegium non interveniat in Capitulo, neque in eo votum habeat, sed solum habeatur pro Canonico presente, ac interessente in actibus choralibus, non deberet participare de istis actibus Capitularibus.

Ad quod comprobandum adducebam prædicum exemplum Officiorum Cancellarie Apostolicæ, quoniam plures Officiales dispensati sunt ab interessentia personali in Cancellaria, & tamen ad instar interessentium participant de emolumentis ordinariis, & consuetis, non tamen de illis extraordinariis, ac accidentalibus, quæ obtinentur ratione Congregationum, tanquam pro actibus Capitularibus, seu Collegiatis.

His tamen non obstantibus, adhuc resolutio 9 probabilis visa est, ex eadem ratione in quindenniis supra considerata, ut scilicet istud sit emolumentum ratione bonorum, & tanquam pars eorum fructuum, licet ad perfectionem requiratur actus Capitularis, ad instar emolumentorum Jurisdictionis Fendi, vel Castri, pro quibus obtinendis oportet justitiam administrare, atque actus jurisdictionales exercere, sed per hoc non dicuntur mera emolumenta actuum jurisdictionalium, sed potius dicuntur fructus Feudi, seu Castri cum similibus; Unde propterea etiam Canonici, qui non existentes 10 in Sacris non habent votum in Capitulo, participant, quoniam aliud est non posse intervenire in Capitulo, neque habere præminentiam participandi de actibus Capitularibus, ut sunt Collationes Canonicatum, seu electiones, & similes, aliud verò participare, vel non parti-

cipare de emolumentis, ac fructibus bonorum, quamvis ad eorum participationem actus Capitulares requirantur.

Demum quo ad tertium, & ultimum punctum, fundata videbatur de stricto jure intentio dicti Collegii utpotè repræsentantis Canonicum Penitentiarium, qui assistendo Confessionario in audiendis confessionibus, habetur pro vero interessente in Choro, aliisque divinis, ad effectum participandi de distributionibus juxta plures Declarationes Sac. Congregationis relatas per *Monet. de distribution. par. 2. quæst. 11. n. 64. cum seqq. Barbof. ad Collect. ad Concil. sess. 24. de Reformat. cap. 8. num. 23. cum seqq.*

Verum iste videbatur nimis rigor, quoniam istud augmentum à Sacro Concilio Tridentino rigorosè decretum est illis, qui verè interfunt, ac interviant in præmium majoris, ac extraordinarii laboris, quem sufferunt illi, qui verè, & realiter interfunt, ac interviant, ideoque convenire non debet illis, qui ex legitima causa impediti, pro presentibus, ac interessentibus ex Juris fictione habentur, ut satis bene ex *Castro Palao, Bonacina, Barbof.* & aliis firmantur per *Rot. dec. 117. n. 5. & seqq. par. 9. recen.* Et sic hujusmodi Canonico ficto sufficere debet, ut obtineat omnia emolumenta Canonicalia, cum præsupposito, quòd omnes alii Canonici interfunt, ac interviant, quoniam aliquorum absentia à Choro, non alterat munus Penitentiarii, quod æqualiter est idem, sive aliqui Canonici absint, sive non; Et consequenter non congruit, neque adaptatur ratio, ob quam hoc jus accrescendi decernitur, verè, ac realiter interessentibus, & intervientibus, quorum labor, & incommodum ita majora redduntur, ideoque augeri debet emolumentum, ex regula, quam habemus in materia salarii augendi, quando augetur labor, vel servitium, ex deductis per *Zacch. in ejus tract. de Salar. & habetur decis. 154. par. 1. recen. Burat. & Adde. dec. 508. in Neapolit. funeralium 28. Junii 1661. Verospio* edita in Causa, de qua *sub tit. de Piaroch. disc. 28.* & in sua materia *sub tit. de credito,* vel sub altero de *Administratibus*, quæ ratio, ut dictum est, non congruit Penitentiariis, quorum onus, vel servitium ex interventu majoris, vel minoris numeri Canonicorum in Choro, nullam recipit alterationem, ideoque resolutio in hac parte non captivavit intellectum.

Ex Card. de Luca in conflict. seu observ. tit. de Emphyteus. observ. 224. B

Transitus ad manum mortuam, rei Emphyteuticæ an à Domino impediatur, & quando denegetur ista facultas extra manum non mortuam non ponendi.

Antiquarum legum, vel antiquorum Interpretum rigor statuit, ut Domino facultas concedatur denegandi, vel impediendi Emphyteuticæ rei transitum ad Ecclesiam, vel aliam manum mortuam, ad quam ex successione, vel alio non culposo titulo obvenerit, undè propterea illa obligationem habeat extra manum non mortuam infra annum reponendi accepto pretio ab eo, in quem transferat, ubi prohibitio ex sola prohibitione legis proveniat; Ubi verò illa quoque hominis accedat, ut tunc Dominus concedatur vindicatio dicta; denegata facultate

extrâ manum mortuam reponendi . A.

Asperitas autem, ac irrationabilitas in hoc etiam dignosci videntur, id ad literam, & cum generalitate indifferenter practicando, sine illa circumstantiarum distinctione, quam humanus discursus, ac ratiocinium docent; Ubi namque de illa concessione agitur, quæ ad certum genus, atque ad certum sanguinem restricta est, tunc iste casus mortuæ manus non datur cum proximior sanguinis herede ob solemnem professionem incapaci effecto rem obtinendi jure privato (probabilius quidem) magis receptum sit, Monasterio excluso, ad alium sanguinis proximiorum res transeat, eodem modo, quo in feudis dispositum, ac receptum est, ubi verò hæreditaria concessio est, undè propterea ad quemcumque extraneum heredem est transmissibilis, tunc non videtur, cuinam rationi hæc innixa sit prohibitio ob cessantem ejus rationem tollendi spem devolutionis, qualis in illis viget concessionibus, quæ ad certas generationes, vel ad certum sanguinem restrictæ sunt; sola namque discriminis ratio illa considerabilis videtur in merè hæreditaria, ubi penes privam, ac non mortuam manum sit, ut illa sperari valeat devolutio, quæ juxta unam opinionem, cessante legitimo testato, vel intestato hærede, sequatur in exclusionem Fisci, quod modicum, nimiumque rarum redolet præjudicium, abundè compensatum à commodo resultante à quindenniorum introductione, quando penes manum mortuam perseverare permittitur, per quam alteri consultum est præjudicio laudemiorum, quæ obtinentur ex causa alienationis, quæ in Ecclesia est prohibita. Igitur evidens irrationabilitas videtur, hoc assumptum, juxta hodiernos mores post dictam modernam introductionem quindenniorum antiquioribus ignotam; ita indifferenter praticare; Majorem verò asperitatem redoler alterum assumptum, quando dispositioni legis altera hominis accedit super hoc transitu, ut devolutioni locus aperiatur, atque denegetur facultas reponendi extrâ manum mortuam, cum æquivalentiæ receptione, potissimè ubi ex non culposo titulo id sequatur, adeo ut omnis delicti, & positivæ contraventionis absit suspicio, quia nempe cum bonorum universitate, & ex titulo directæ, vel obliquæ successione universalis, ea res transeat, cum tunc formalem pœnam id redoleat sine delicto, vel quòd delictum importet piè disponere. B.

A disc. 48. & sequen. de Emphyt. & in annotat. B. dicto disc. 48. & 49. & in supplemento.

Ex Cardin. de Luca in conflictu, seu observ. tit de Emphyteusi observ. 225.

De quindenniorum introductione, ac solutione.

Permittente Domino Emphyteuticæ rei transitum, ac retentionem ad manum mortuam, quam de jure prohibere potest, ut proximè præcedenti observatione advertitur; Ut illi occurratur præjudicio, cui dictæ facultatis prohibendi ratio innixa est, quia nempe tollatur ea spes laudemiorum, quæ occasione alienationis extrâ personas per Investituram vocatas solvi debent ratione consensus in alienationibus per Dominum præstandi; Hinc adinstar introductionis Cancellariæ Apostolicæ in Beneficiis,

quæ manni mortuæ unita sunt, ut occurratur Annatistarum, & Officialium præjudicio, in Emphyteutica materia, idem quoque inolevit quindenniorum usus, qui in Beneficiis introductus est. Rationabilis autem dicenda est introductio in genere, vel in substantia ob rationis identitatem, irrationabilis autem in modo omninò similitudinario, circa quindecim annorum taxam; Ista namque in Ecclesiasticis Beneficiis ad solam vitam provideri solitis rationabiliter introducta est, dum compensata junioris, ac senioris ætate, probabilis, ac moderata est taxa à frequentiori contingentia regulata, cum perneccesse Beneficiorum vacationes, ac respectivè novæ provisiones sequuturæ sint; Hæc autem ratio Emphyteusi non congruit, cum per sæcula, seu per remotissima tempora probabiliter casus dari valeat, ut transitus bonorum, intrâ personas ejusdem generis sequatur, nullaque fiat alienatio, ideoque certò extitura non sit consequutio laudemii, ut in consequutio annatæ pro Beneficii vacatione, ac provisione extitura est, quando penes manum mortuam unitum non sit, undè propterea taxa suam non habet proportionem, sed irrationabilis, ac aspera censenda est, cum ad proportionem probabilis spei, pro personarum, ac bonorum qualitate, ac more regionis fieri debeat; Tunc autem eadem taxa rationabilis, & justa reputanda est, quando à quolibet novo successore, feudorum adinstar, petenda est renovatio, ejusque occasione solvendum est laudemium, vel alia recognitio, cum tunc verè, ac propriè iniret assimilatio, atque beneficialis materiæ adinstar, ista quoque Emphyteutica regulanda sit. A.

A disc. 49. & 50. de Emphyteus. & in annotat.

EX CARD. DE LUCA ^D

DE EMPHYTEUSI.

Placentina Emphyteusis.

PRO

Collegio S. Brigittæ PP. Barnabitarum Placentiæ.

CUM

Capitulo Cathedralis.

Responsum extrâ Curiam pro veritate.

Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando sit transitoria ad hæredes extraneos.

An transire possit in manus mortuas de jure, & quid hodiè servetur.

Et an prohibita alienatione in Ecclesiam, vel locum religiosum, prohibitio compræhendat casum institutionis universalis, sub qua accessoriè veniant bona Emphyteutica.

SUMMARIUM.

- 1 Casus quæstionis.
- 2 Emphyteusis Ecclesiastica, non transitoria ad extraneos.
- 3 Limitatur.
- 4 Doctrinæ punctuales attendendæ.
- 5 De auctoritate Decisionum Rotæ.
- 6 An, & quando Dominus directus possit de jure se

- D se opponere, nè Emphyteusis transeat ad Ecclesiam.
- 7 De quindennio per Ecclesiam solvendo.
- 8 Ubi Ecclesia de jure est incapax Emphyteusis, intelligitur ad effectum retinendi, non autem acquirendi, & pœnna extra manum non mortuam.
- 9 Secus accedente etiam prohibitione hominis.
- 10 Prohibita alienatione an veniat dispositio per ultimam voluntatem, præsertim uniuersalis.
- 11 Antiqui non cognoverunt quindennia.
- 12 De formula Emphyteusis Ecclesiasticæ Placentinæ.
- 13 Observantia tanquam interpres, est semper attendenda.
- 14 Interpretatiua non indiget longissimo tempore, ut præscriptiua.

DISCURSUS XXVIII.

1 **C**oncessis per Capitulum Cathedralis Placentinæ, quibusdam bonis in Emphyteusim perpetuam Virginie Furlonæ pro se, ejusque hæredibus, & successoribus, & cui dederit &c. excepto, quod non possit vendere donare, nec alienare alicui loco religioso, militi, seruo, vel alteri ad sicuti præstationem non idoneo; Cum dicta Virginia moriens hæredes instituisset PP. Barnabæ Collegii S. Birgittæ dictæ Civitatis, dubitari contigit, an isti essent capaces dictorum bonorum, vel potius ea devoluta essent ad Capitulum, ad cujus favorem pro devolutione respondit *Andreol. controu. 378.* qua edita per dictos PP. pro veritate requisitus respondi.

2 Quamvis Emphyteusis Ecclesiasticæ, etiam stipulatur pro hæredibus, natura sit non transeundi ad extraneos hæredes, sed solum ad illos sanguinis ex cumulatis per *Andreol. controuers. 378.* in ista causa edita, quibus addi possunt Rotæ decisiones in *Cajetana bonorum 3. Decemb. 1648. & 10 Junii 1648. Cerro*, quarum prima impressa est in *par. 9. rec. tom. 2. dec. 427. & altera dec. 209. par. 10. Romana Devolutionis domus 4. Decemb. 1651. Bichio, & 15. Junii 1654. Meltio*, quarum secunda est *dec. 340. par. 11. rec.*

3 an in aliis, non tamen implicat, illam ex investituræ verbis, vel clausulis esse hæreditariam, ut dicta *dec. 452. n. 4. par. 9. & ad satiætatem cumulat Rubens in addit. ad dec. 26. num. 11. par. 3. recentior.* quod *Andreol.* non negat.

Et in terminis individualibus consimilis emphyteusis concessæ per hoc idem Capitulum Placentinum, quibusdam de Racordis, fuit, me scribente, decisum per Rotam in *alia Placentina Emphyteusis 1. Martii 1660. Verospio*, de qua habetur actum *disc. seq.* ubi ex clausulis, & verbis contentis in investitura, cujus formulam suppono eandem cum nostra, firmatum fuit, hujusmodi concessiones à dicto Capitulo fieri solitas, esse merè hæreditarias, ac in extraneos transitorias, undè dum individualem habemus

4 auctoritatem, opus non est in generalibus vagari, ut admonent *Surd. conf. 473. n. 29. & 551. num. 9. Casanat. conf. 35. num. 16. Rot. dec. 543. n. 1. par. 1. divers. & 721. num. 5. par. 2. rec.*

Et licet extrà Statum Ecclesiasticum, Rotæ resolutiones esse non soleant tantæ auctoritatis,

5 quantæ sunt in dicto Statu, ubi inferiores Judices quodammodo arctantur ad ità sentiendum,

negari tamen non potest, eas saltem probabilem constituere auctoritatem tanquam speciem doctrinæ magistralis; Magnam enim esse hujus Tribunalis auctoritatem, ità, ut communem opinionem constituat, in consuetu prævalere debentem, firmant inter exteros *Negusant. Jun. conf. 308. n. 50. & seqq. Gait. de Credit. cap. 4. qu. 7. n. 729. Constant. in l. 1. C. de Fiscal. usur. lib. 10. n. 41. Franc. dec. 605. num. 6.* Atque Rotam esse omnium exemplar, & Magistram fatetur *Fontanell. de pæct. claus. 6. glos. 2. par. 3. nu. 46.* maximè quia sumus in foro Ecclesiastico, cum hoc Tribunal est superior, ac Index appellationis, judicatum approbaturus, vel improbaturus.

Posita igitur pro constanti qualitate hæreditaria, ac libera facultate in quoscumque extraneos de huiusmodi bonis disponendi, unicus punctus difficultatis est, num Collegio S. Birgittæ obstat, esse locum Ecclesiasticum, & manum mortuam; Pro cujus clariori resolutione distinguendum est inter obstaculum resultans à juris dispositione, & illud, quod à particulari prohibitione investituræ oritur.

De jure quamvis regula sit, ut Dominus possit se opponere, nè Emphyteusis transeat in Ecclesiam, vel pium locum, cum ità ejus conditio fiat deterior, tum quia in potentio rem transit, tum etiam quia cessat spes reversionis, & laudemiorum ob inalienabilitatem. Probabilius tamen est, ubi est merè hæreditaria, & non agitur de loco, in quo magna potentia considerari valeat, neque accedat particularis prohibitio hominis, etiam Ecclesiam esse capacem, ut firmatur per *Rot. dec. 261. num. 7. & 208. nu. 3. par. 1. recen. Adden. ad Ludovif. dec. 520. num. 14. Buratt. dec. 394. num. 5. ubi Adden. Gratian. disceptat. 481. nu. 57. & seqq. Hodiern. ad Surd. dec. 93. num. 9. circa princip. Fulgin. de Emphyteut. tit. de alienat. qu. 1. num. 221. in fin.*

Cessat enim ratio prohibitionis, quia, si attendimus rationem potentie, notorium est, minorem esse illam piorum locorum, qui sunt facillioris exactiois, quam privatorum, ad quorum domus, præsertim in aliquibus Regionibus non de facili executor accedit; Si verò attendimus rationem amissæ spei reversionis, hæc intrat in Emphyteusi limitata ad certas lineas, vel generationes, non autem convenit transitorie ad quemcumque extraneum hæredem, qui nunquam cessat.

Et si attendimus præjudicium laudemiorum ob amissam spem alienationis, huic jam est consultius cum moderno usu desumpto ex praxi Cancellariæ Apostolicæ circa annatas Beneficiorum perpetuò unitorum, cum solutione scilicet quindenniorum, ut advertunt *Ricc. in prax. par. 1. resol. 123. Adden. ad dec. 16. par. 3. recentior. num. fin. & Rot. in Neapolitana laudemii 27. Februar. 1640. Cerro, impressa apud de Marin. resol. quotid. 235. lib. 1. num. 24. & dec. 474. par. 9. recen. & in eadem coram Coccino dec. 494. ead. par. 9.*

Ideoque stante hac introductione quindenniorum passim in Ecclesias, & pia loca transeunt bona emphyteutica, modernaque praxis antiquum rigorem temperavit, quoniam ità Domini præjudicio, quod erat unica prohibitionis causa, remanet consultius, ut advertitur *dicta dec. 494. par. 9.*

D Et in omnem eventum sola legalis prohibitio
S percutit retentionem , non autem allequutionem , ad effectum ponendi extrâ manum mortuam , ac pretium indè retrahendi ex plenè deductis per *Adden. ad Buratt. dec. 477. & ad Gregor. dicta dec. 261. & 280. par. 1. rec. Fulgin. de Emphyt. dicto tit. de alienat. qu. 1. n. 222. & de Success. quæst. 14 num. 9. Buratt. dec. 601. num. 1. Rot. in Mediolanen. prætenfæ devolutionis 11. Febr. 1650. coram Meltio dec. 13. par. 11. recentior. & in aliis, quia circumscripta prohibitione hominis conclusio procedit de plano , cum aliàs iniquitatem lex contineret , si ità cessante quocumque Domini præjudicio , Ecclesia pati deberet incapacitatem acquirendi etiam valorem .*

9 Major igitur hujus causæ difficultas residere videtur in prohibitione contenta in investitura , qua accedente , Ecclesia , vel pius locus dicitur omninò incapax , & jam ad effectum vendendi , quia prohibitio obstat principio acquisitionis , ut ultrâ *decisionem Merlini 583. num. 31. & seqq.* in qua totum se fundat *Andreol. dicta contr. 378.* in ista Causa scribens , in contrarium repetit *decis. 211. par. 6. rec. ubi allegatur Ludov. dec. 529. & cæteri , plenè habetur per Fulgin. dicto tit. de alienat. qu. 1. dicto n. 222. Rota dicta dec. 427. n. 31. par. 9. rec. tom. 2. Mediolanen. prætenfæ devolutionis 20. Aprilis 1654. coram Meltio , & in aliis , ità ut quando prohibitio , quæ in investitura legitur , contineret etiam casum successionis universalis per viam institutionis hæredis , posset satis de Causa dubitari .*

10 Verùm cessat difficultas , quoniam dictus casus institutionis hæredis , ac successionis universalis non est sub prohibitione compræhensus ; In ea etenim quæstione , an sub verbo alienationis compræhendatur dispositio per ultimam voluntatem , præsertim titulo universalis institutionis hæredis , quidquid varient Scribentes , qui nihil à controversia immune in jure relinquere voluerunt , distinguendum est inter casum permissum , & prohibitivum , ubi enim agitur de primo , quia tractatur de re favorabili , qualis est libertas , magis receptum est , sub alienationis vocabulo etiam hæredis institutionem , aliàmque dispositionem per ultimam venire *Bart. in l. si ità quis §. Ea lege num. 7. ff. de verbor. oblig. ubi l. mol. num. 1. Fas. n. 41. & alii , de quibus Surd. conf. 10. & 71. utrobique n. 12. Honded. conf. 33. num. 44. lib. 1. latè Adden. ad dec. 16. n. 41. & seqq. par. 3. recent. Rota dec 18. nu. 19. par. 9. recent.*

Ubi verò agitur de casu prohibitivo , qui est odiosus , ac strictè intelligendus , alienationis vocabulum , maximè ubi adjectum est actibus inter vivos , non compræhendit dispositionem per ultimam voluntatem , præsertim titulo universalis successionis , ut ex *Bart. & aliis supra citat. benè distinguendo firmatur dict. decis. 18. par. 9. recent. nu 14. & seqq. Rubens in add. ad dict. dec. 16. ac eadem dec. nu. 4. Barbosa de Episcopi. alleg. 19. à n. 75. Capyc. Latr. consult. 32. num. 17 & in his terminis Emphyteuticis latè *Surd. dec. 93. ubi Hodiern. Clar. §. Emphyteusis quæst. 15. & Gratian. discept. 533. allegati per Bossium in ejus consult. in præsentī causa edita , quibus addi possunt *Cabriel. conf. 76. nu. 17. lib. 2. Mantica de tacit. lib. 22. tit. 16. nu. ult. ac agnoscit eadem Rota apud Merlin. dicta dec. 583. num. 17. & benè ex *Carbulo , &****

aliis firmat *Fulgin. de Emphyteus. tit. de Success. qu. 14. num. 12.* ubi in puncto consimilis pacti , ut intelligatur de alienatione particulari , non autem de successione universali ; Neque in proposito attendenda sunt , quæ Doctores dicunt in fideicommissis , quia istorum peculiaris natura importat inalienabilitatem etiam per ultimam voluntatem ex generalitate , ut bona non nisi ad certas personas devenire debeant , & sic termini sunt satis diversi .

Et quidem *dicta Merlini decisio* , in qua unice totum est fundamentum *Andreoli* , non meretur in præsentī allegari ex longè diversa facti circumstantia , cum illius investituræ Mediolanensis formula contineat satis ampliorem prohibitionem , & in specie illam per viam legati , quæ ostendit , etiam de ultima voluntate concedentem sentire voluisse ; Atque hæc est potissima ratio , in qua dicta decisio fundatur , ut constat *n. 27. & in dicta Mediolanen. coram Meltio* , de qua habetur actum *hoc eodem tit. disc. 37.* Hæc autem formula Placentina non est adeò lata circa prohibitionem ; Ratio autem prohibitionis legalis discursivè considerata per *Merlin. ibid. nu. 22. & seqq.* est abundè superfluis enervata , quia verè legalis prohibitio in præsentī non obstat , dum cessat ratio præjudicii , in qua fundabantur antiquiores , qui non cognoverunt modernum remedium quindenniorum .

12 Observando potissimè , quòd hæc investituræ formula , quam vidi occasione dictæ alterius *Placentinæ disc. seq.* dictam alienationis prohibitionem , in milites , servos , & religiosos locos , adjicere videtur ex sola ratione præjudicii , ac difficultatis ad ficti , seu canonis exactionem , ut constat ex illis verbis immediatè sequentibus , *neque aliæ personæ ad ficti præstationem non idoneæ* , verbum enim *alius* denotat similitudinem , & sic iste fuit finis , qui in nostro casu cessat , dum facilioris exactionis , ac majoris idoneitatis ad ficti præstationem est Collegium quolibet privato , atque quando hæc antiqua formula emanavit , ignotum erat dictum modernum remedium quindenniorum , per quod consultum est laudemiorum præjudicio , cujus ratione antiqui hanc prohibitionem adjiciebant , undè propterea non est ita mordicus capienda .

Quodque verbum *alienare* in hac investitura omninò sumendum sit pro distractione onerosa titulo singulari inter vivos , constat evidenter ex alia ejusdem investituræ parte , ubi dicitur , quòd , si aliquo futuro tempore Emphyteuta vendere , & alienare voluerit , Capitulum requiri debeat , illudque pro minori pretio 12. denariorum præferre , igitur verbum *alienare* intelligi non potest de institutione hæredis , vel alia dispositione per ultimam voluntatem , quibus ista conventio adaptari non potest .

Omnemque difficultatem penitus tollit observantia , quia , ut in *consultatione P. Bossii* præsupponitur , consuevit Capitulum in similibus casibus dispositiones ab Emphyteutis factas per ultimam voluntatem ad favorem Ecclesiarum , piorumque locorum approbare , eisque novas investituras concedere , ac individualiter cum hoc eodem Collegio ; Observantia etenim in casibus dubiis est semper optima interpretis , ac interpretationum Regina , proprietati etiam verbo .

D horum præferenda, quia partium voluntatem declarat, atque juris perplexitates resolvit *Cavaler. dec. 80. & 119. Buratt. dec. 547. in fin. Ad den. ad Gregor. dec. 184. Rot. dec. 13. nu. 4. par. 7. rec. dec. 323. n. 13. par. 11. & quotidie in aliis; Neque opus est illam cum præscriptionis requisitis, illo præsertim lapsu temporis iustificare, quia ubi non agitur de observantia præscriptiva, sed interpretativa, sufficit ita aliquando fuisse servatum, ut bene inter observantiam præscriptivam in casu claro, & interpretativam in casu dubio *Barbosa in l. post dotem nu. 47. & seqq. ff. solut. matrim. Cavaler. dec. 80. n. 5. & 427. nu. 2. Rota dec. 139. nu. 12. & 19. apud Vivian de Jurapatronat. in Piscien. Juris conferendi 14. Februar. 1658. Albergato, & in aliis frequentissime; Ideo si Capitulum alias ita servat, atque transitum bonorum in quoscumque extraneos patitur, nulla subest ratio, quæ hanc oppositionem iustificare valeat, dum ex præmissis cessant omnia præjudicia, quibus ex dicto moderno remedio antiquis ignoto est optime consultum, & hæc videtur veritas.**

E EX CARD. DE LUCA

DE EMPHYTEUSI.

Romana Laudemii.

PRO

Archiconfraternitate Annuntiata.

CUM

Cardinali Estense.

Casus sopitus per concordiam.

AN pro successione ex testamento in re emphyteutica merè hæreditaria, & ad quoscumque transitoria, hæres extraneus teneatur solvere laudemium Domino directo, & an locus pius, seu manus mortua sit capax succedendi in Emphyteusi etiam ad effectum retentionis; & an tali casu teneatur ad quindennium.

SUMMARIUM.

4 *De quindenniis debitis per pia loca & manus mortuas. & de istorum capacitate in retentione Emphyteusis.*

DISCURSUS XLIX.

QUO verò ad alium punctum quindenniorum, pariter vota dissonantia fuerunt; Anqui enim credebant minus illa deberi, neque
4 Dominum compellere posse Pium Locum ad rem dimittendam extra manum mortuam, eò quia Confraternitas esset laycalis, ac etiamstante, quòd ageretur de Emphyteusi perpetua, & hæreditaria transitoria in quoscumque ex deductis per *Gregor. & Adden. dec. 520. Gratian. digest. 481. n. 6. & 66. Buratt. dec. 394. n. 5. Hodierna ad Surd. dec. 33. n. 18. cum seqq.* Sed major pars, cum qua ego in hoc puncto concurrebam, tenuit contrarium, quia idem *Gratian.* testatur, de facto id non servari, idemque tenet *Fulg. de success. qu. 14. n. 8. & tit. de alienat. qu. 1. num. 224.* prout de facto ita servatur.

Opinionem autem contrariam, dicebam in-

telligendam esse, ad effectum, ut Dominus pati debeat rei permanentiam penès Ecclesiam, seu manum mortuam, quindenniorum oblatione contentus, & ne possit præcisè cogere ad dimitendum; Atque in hoc dicebam versari differentiam inter Emphyteusim perpetuam hæreditariam, & alteram pro solis hæredibus sanguinis, seu ad certas generationes concessam, ut isto secundo casu, simpliciter, & indefinite Ecclesia, vel manus mortua sit incapax successionis, quia non solum obstat desperatio laudemiorum, sed etiam desperatio devolutionis ob lineam finitam, dum Ecclesia nunquam moritur, cui secundo præjudicio cum quindenniis non consulitur, secus autem in prima specie, in qua licet detur etiam casus devolutionis, quando cessantibus omnibus legitimis successoribus hæreditas defertur ad fiscum, nihilominus videtur præjudicium satis leve, & remotum, tanquam in casu nimis raro, ideoque non habendum in consideratione, atque manus mortua offerens laudemia, admitti debet ad continuandam retentionem bonorum, sed sine quindenniis remanet præjudicium clarum, etiam in Emphyteusi hæreditaria, ob cessantem spem laudemiorum, dum Ecclesie, & Pia Loca ex legali prohibitione nunquam alienant, & ita sequutum fuit.

F EX CARD. DE LUCA

DE EMPHYTEUSI.

Neapolitana Quindenniorum.

PRO

Monasterio S. Gaudiosi.

CUM

Monasterio S. Agnelli Neapolis.

Casus disputatus in Rota, & non resolutus, ac inde concordatus.

DE quindenniis, quæ Domino directo debentur pro re Emphyteutica per manum mortuam; An debeantur, ubi ab initio, directe, & immediate concessio facta est ipsi manui mortuæ absque ejus conventionione, seu reservatione; Et quomodo illa regulanda sint circa tempus, in quo præstari debeant.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *De introductione quindenniorum in materia emphyteutica, & ratione introductionis.*

3 *Per hanc introductionem temperatus est rigor juris prohibendi transitum bonorum emphyteuticorum ad manus mortuas.*

4 *Quòd hæc introductio sit æqua, & rationabilis.*

5 *Sed quòd non habeat locum, ubi concessio ab initio directe facta est Ecclesie, & manui mortuæ.*

6 *Concedens inhabili, seu incapaci, censetur ita cum eo dispensare.*

7 *Quindennia de jure incognita, ideo strictè; & rigorosè in eis procedendum.*

8 *De ratione differentie inter materiam beneficalem, & emphyteuticam.*

9 *An in quindenniis emphyteuticis circa tempus procedendum sit cum eisdem terrainis beneficiabilibus.*

DISCURSUS L.

F Usq̄ ab anno 1581. Monasterium Monialium S. Gaudiosi Neapolis concessit in emphyteusim perpetuam quædam bona Monasterio S. Agnelli Canonorum Regularium ejusdem Civitatis, sub annuo Canone de anno 1599. ex transactione adacta, ob devolutionem intentatam ob Canones non solutos. Cùmque à dicto tempore, usque ad annum 1646. aliud motivatum non esset circa quindennia, super illis de hoc anno Monasterium Dominus directus litem introduxit coram Nuntio Apostolico, à quo sententiam favorabilem reportavit, & introducta per appellationem Causa in Rota coram *Albergato*, illaque proposita *sub die 18. Maii 1654.* ob articuli novitatem dilata fuit resolutio, ac dictum, quòd per omnes Dominos videretur, undè hæc Rotæ ambiguitas utrique parti æqualem intulit timorem, qui, consulentibus etiam utriusque respectivè defensoribus, causavit concordiam, quæ controversiæ finem dedit.

In hac igitur disputatione, Scribentes pro Monasterio emphyteuta reo convento, non controvebant veritatem conclusionis in genere, super qua ego, & cæteri pro Monasterio Domino directo actore fundamentum constituebamus, quòd scilicet Domino directo non prohibente permanentiam bonorum penès manum mortuam, ut de jure prohibere posset, illi debeantur quindennia, ità nuncupata, ac etiam in hac emphyteutica materia introducta ad instar illorum quindenniorum, quæ Cancellariæ Apostolicæ solvuntur pro Beneficiis, vel Monasteriis alicui Collegio, vel alteri manui mortuæ perpetuò unitis, in recompensam annuatuum, aliorumque emolumentorum, quæ Annatis, ac Officialibus Cancellariæ aliàs debita essent in casu vacationum, & provisionum respectivè, quatenus unio facta non esset, tanquam ex identitate rationis, in recompensam scilicet laudemiorum à Domino directo percipiendorum, in casu alienationis, seu etiam juxta unam opinionem, transitus ad extraneos hæredes, juxta decisiones in *Neapolitana Laudemii 10. Decembris 1639. & 24. Februarii 1640. coram Cerro. & 14. Decembris ejusdem anni coram Coccino*, quarum duæ priores impressæ sunt apud *Marin. res. sol. quotid. 135. nu. 19 & 22.* Tertia verò est impressa *par. 9. rec. dec. 494.* ubi etiam est repetita *secunda decisio in ordine 474.* Et ex qua introductione moderno tempore temperatus est dictus antiquus rigor legalis prohibendi permanentiam hujusmodi bonorum penès manum mortuam, quotiès cessat pactum speciale, ac agitur de emphyteusi hæreditaria ad quoscumque transitoria, ut in *Placentina disc. 28. ac etiam disc. preced. & in aliis hoc titulo pluriès.*

Dicebant tamen, & meo iudicio satis probabiliter (undè cùm motivum me torqueret, omninò actori consului concordiam) id rectè procedere, quando ageretur de concessione ab initio facta personæ privatæ, à qua præter Domini intentionem, ad manum mortuam ex successione, vel alio casu bona transferint, ob duplicem rationem tunc militantem, ob quam præsertim *dicta dec. 494. par. 9. rec. n. 12.* firmatur huiusmodi

quindenniorum introductionem æquam, & rationabilem esse; Unam scilicet, quòd si Dominus directus concedendo bona personæ privatæ, verisimiliter cogitare, ac sperare potuit, ultra ordinarium emolumentum canonum, aliud extraordinarium emolumentum laudemiorum in casu alienationis, vel alterius transitus ad extraneos, quod dici non potest, ubi ab initio directè, & immediatè concessio fit Ecclesiæ, seu Ecclesiastico loco, in quo non datur casus successione, neque regulariter ille alienationis ob istius prohibitionem per Sacros Canones, & Apostolicas Constitutiones, ut ponderatur in dictis decisionibus, præsertim *dicta dec. 494.*

Et alteram, quòd quando bona casualiter, ac præter concedentis intentionem à manu privata ad mortuam, seu Ecclesiasticam transeunt, Dominus de Jure ob dictum præiudicium potest id prohibere, & cogere ad ponendum intra annum extrà manum mortuam, ut in *dicta Placentina, in Mediolanen. & frequenter in aliis hoc tit. & in eisdem decisionibus supra allegatis*, ideoque si id permittit ex quadam æquitate, ista exercenda non est cum eisdem Domini ità æquè agentis præiudicio, ut in allegatis decisionibus ponderatur, quæ ratio pariter cessat, ubi concessio facta est directè, & immediatè ipsi manui mortuæ, quoniam sine dubio concedens prohibere non potest, nè possideat ille, cui ipse concessit, quia scienter concedens aliquid personæ inhabili, seu incapaci, ità per actum occultum dispensationis cum eo dispensare dicitur, illumque habilem, & capacem reddere, quotiès id pender ab eius potestate, quia nempe in privatis incapacitas solum eius interesse percutiat, ex deductis per *Gregorium, & Ad. den. dec. 109. n. 8. 9. & 13.* ubi de materia cum declarationibus. Fortius verò præmissa procedere observabam, quoniam cùm illud quindenniorum onus in iure ignotum sit, idcirco strictè, & rigorosè in eo procedendum esse firmatur in specie apud *Seraphin. dec. 1410.*

Et quamvis ego scribens tanquam Advocatus pro evitando obiecto, quod, ut dictum est, fati me torquebat, præter genium, & stylum, intularem in solo usu pragmatico moderno tempore magis frequenti, & piacito, quod scilicet, dum per dictas decisiones, quæ sunt huius materiæ magistræ, æquiparantur termini beneficiales, ac emphyteutici, atque firmatur, huiusmodi quindennia emphyteutica deberi ad instar illorum, quæ in Cancellaria solvuntur pro Beneficiis unitis, idcirco dicta consideratio ad nitenda non erat, quoniam Beneficia non transeunt casualiter, & præter Papæ intentionem à persona privata ad manum mortuam, sed directè, & immediatè, eodem modo, quo præsens concessio facta erat, & consequenter idem dicendum veniret ex regula æquiparatorum, quorum idem debet esse iudicium ex collectis per *Barbos. axiom. 14.* undè transcribendo solent Scribentium informationes allegationibus repleti.

Nihilominus responsio mihi non placebat ex diversa pariter ratione, quoniam in Beneficiis, & concessio, seu unio non fit per ipsos Annatistas, & Officiales, dum fit per Papam, ipsis insciis, sed quia isti habent Officia titulo oneroso, omnisque ratio exigit, ut gratia Principis non de-

F bear esse tertio præiudicialis, eique tollere ius ex causa onerosa competens, idcirco de eiusdem Papæ consensu ita implicito, cum Dataria, seu Cancellaria dicatur eius organum, id introductum est pro dictorum Officialium relevatione, & indemnitate; Quæ ratio adaptabilis non est ad hanc facti speciem, dum concessio manui mortuæ facta est per ipsummet Dominum, qui hoc præiudicium prævidere debuit, & potuit; Ac etiam quia verisimile est, ut eius tanquam iam prævisi ratione, concessio facta sit pro aliquo maiori Canone, quam facta esset privato, à quo dictum aliud emolumentum sperari poterit.

Unde propterea, reflectendo ad veritatem, mihi videbatur probabilitatem alteri parti magis assistere, potissimè verò stante subsequente observantia, quæ iuxta receptissimam propositionem in foto quotidianam, dicitur optima interpretis, nedum voluntatis morientium, sed etiam contrahentium, aut alias quomodolibet disponentium. Ideoque considerabam dictam Cancellariæ Apostolicæ consuetudinem, fuisse quidem originem, seu causam introductionis huius alterius consuetudinis in materia emphyteutica, sed discretivè, & ut unius, vel alterius subiectæ materiæ qualitas exigit, non autem, ut rigorosè intrare debeat regula comparatorum, seu subrogatorum &c.

Hinc etiam occasione huius disputationis, ponderabam, erroneum pro meo iudicio videri istud quindennium emphyteuticum regulare, cum altero beneficii de 15. in 15. annos, ibi enim cum Beneficia conferantur ad vitam unius personæ, quam non egrediuntur, idcirco rationaliter, capiendo quamdam mediam viam uniformem regulatam à dispositione, vel ratione *textus in l. hæreditatum ff. ad legem Falcidiam*, dictus terminus præscriptus est, quæ ratio bene militaret in hac materia emphyteutica, quando, vel ex consuetudine, vel ex lege investituræ, quilibet successor teneretur petere renovationem, atque pro ea laudemium, seu aliud emolumentum solvere, prout dispositum est in feudis, in quibus loco dictæ renovationis successit relevium ex deductis in *Campanien. relevii sub tit. de feud. disc. 28.* sed ista circumstantia cessante, talem comparatio non bene intrat, quoniam succedentibus hæredibus sanguinis nullum laudemium solvendum est, atque adhuc est sub quæstione, an solvi debeat per hæredem extraneum utpotè in investitura emphyteutis merè hæreditariæ compræhensum, ex iis, quæ habentur *disc. præced.* undè spes laudemiorum restringitur ad solum casum alienationis, vel ad summum ad alterum prædictum successionis extraneorum. Igitur incongruum est, istum casum regulare cum dicta alia regula fundata in sola vita unius personæ, sed potius omninò placent ponderata per *Fontanell. de pact. claus. 4. glos. 12. num. 23.* Ut scilicet pro singulorum casuum, & bonorum qualitate, ac circumstantis id prudentis Iudicis arbitrio singulis 30. vel 50. annis, ac plus, & minus respectivè decidendum sit.

G EX CARD. DE LUCA

DE JUDICIIS.

Carpeſtoraten. Bonorum.

Votum in casu disputato in Congregatione Avenionensi.

DE executione, & subhastatione, quando invalida concedenda sit ad eandem materiam, de qua supra *disc. 40.* & de transactione, quando per Magistratum fieri valeat, ut afficiat Cameram, & Successores, atque non veniat sub gratiosis, & voluntariis remissionibus, vel alienationibus.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti serics.*
- 2 *Distinguuntur inspectiones.*
- 3 *Quando concordia afficiat eos, qui sint independentes à transigente.*
- 4 *De bona, vel mala fide, quando in concordia adesse dicatur.*
- 5 *Aliud est iudicare de relevantia motivorum ad effectum iudicandi ex integro, & aliud ad effectum videndi, an transactio sit bona fide inita.*
- 6 *Non tollitur possibilitas probationum, ex eo, quòd illa non sint facta.*
- 7 *De beneplacito Apostolico, & iusta causa præsumendi ex longissima observantia.*
- 8 *Quando dicatur adesse dolus ex parte illius transigentis, qui transactionem impugnat.*
- 9 *Ubi adest transactio, oportet prius illam tollere de medio, ut primæva actiones exerceri possint.*
- 10 *Annulata transactio, reassumenda est lis, super qua est transactum.*
- 11 *De prescriptione annuorum onerum longo tempore non petitorum.*
- 12 *Quid requiratur, ut ad alienationem bonorum stabilitum Communitatum procedi valeat.*
- 13 *Exequutio, & subhastatio, nulla, vel notoriè injusta non tollit possessionem, quæ propterea est manutenibilis.*

D I S C U R S U S XLVI.

EXorta lite inter Cameram Apostolicam, & Communitates Status Venaisini super directo dominio universali per Cameram prætenso, ac propterea omnia bona essent reddita, de anno 1544. devenit in est ad concordiam generalem, per quam conventum fuit, ut dictæ Communitates tenentur à Camera recipere bona sub moderato censu, & quolibet novennio solvere dimidium laudemium, exceptis illis bonis, quæ per tempus centenarium, vel immemorabile essent in libertate non solvendi; Cùmque Communitas Montilii possideret quædam prædia, & unum molendinum, idcirco Camera in vim dictæ transactionis, per quam statutum fuit pro regula eius dominium universale de anno 1569. iudicium instituit super solutione laudemiorum, ex parte verò Communitatis oppositum fuit de exceptione resulante ab eadem transactione, immemorabilis nempe libertatis, quare desuper introducta lite, eaque durata per

G per annos quindecim circiter, in quo spatio super dicta allegata immemorabili datæ fuerunt positiones, per Ministros Camerales negatæ, eedemque repetitæ loco articulorum pro faciendâ probatione, ad quam non est devenum, de anno 1587. cum auctoritate Vice-Legati inita fuit concordia, per quam Communitas, solutis pro una vice scutis 25. promisit solvere quolibet novennio Florenos 12. ita Camera dominium recognoscendo, dictaque concordia effectum pacificum sortita est per annos octuaginta. Cum autem de anno 1665. per Alexandrum VII. sive per Cardinalem Chisium tunc Legatum Avenionensem cum voto Congregationis Avenionensis, accedente fortè quoque dicti Pontificis oraculo, generalis revocatio facta fuisset omnium gratiarum, & condonationum, seu reductionum factarum per V. Legatos pro tempore ex defectu eorû potestatis; Hinc de anno 1667. Ministri Camerales obtinuerunt à Jure Partibus sententiam, per quam vigore dictæ generalis revocationis dicta concordia cassatur, atque condemnatur Communitas ad solvendum omnia novennia decursa à dicto anno 1587. ad præsens liquidata in scutis 5028. atque per eandem Congregationem in Urbe, non obstantè appellatione, seu recurso, demandata executione, processum fuit ad subhastationem quorundam prædiorum, quæ fuerunt deliberata Judici Causæ, habitoque recurso per Communitatem ad dictam Congregationem, ac dato dubio, de cuius bono iure constaret, & ad effectum manutationis, de anno 1672. prodiit resolutio, constare de bono iure Camerae circa invaliditatem, ac rescissionem dictæ concordia, reservato videre de aliis concernentibus nullitatem subhastationis ratione excessus, vel quia facta esset deliberatio Judici, obtentaque per Commissionem ab Eminentiss. Cardinali Cybo novo Legato nova audientia adversus dictam resolutionem, atque proposita Causa sub die 16. Septembris 1677. dilata fuit resolutio, reposita verò Causa sub die 7. Octobris sequentis recedendam à resolutione, resolutum fuit, manutendam esse Communitatem in possessione bonorum subhastatorum:

In his itaque duabus ultimis disputationibus, in quibus ego in ista Congregatione interveni, votando dicebam, quòd pro methodico examine Causæ, & adæquata ejus resolutione tres videbantur efformandæ inspectiones, quarum una esset respectivè alterius consequutiva. Primò nempè, an dicta concordia caderet sub dicta generali revocatione, adeò ut pro invalida, & cassa habenda esset, vel potius censenda esset valida, & à dicta revocatoria exempta, secundò, quatenus verior esset prima pars pro comprehensione, ac invalidate, an adhuc procedi potuerit pro laudemis decursis à dicto anno 1587. ad præfatam executionem. Et tertio, quatenus procedi potuerit, an adhuc subhastatio esset invalida ratione excessus, vel quia facta esset ad favorem Judicis. Ubi etenim in prima inspectione Communitas foveret bonum jus, quia nempè concordia esset valida, & firma, adeò ut non caderet sub revocatoria, tunc inanem dicebam esse laborem agere de secunda, & tertia; Et quatenus in prima foveret malum jus pro

tempore futuro, foveret autem bonum pro tempore decurso antè litem, inanis labor esset agere de tertia, ad quam non nisi pro ultimo refugio recurrendum est, & per consequens, quod non videbatur opportunum omnes has inspectiones insimul cumulare, præsertim tertiam, magis involutam, utpotè consistentem in factò prædiorum majorem, vel minorem quantitatem, ac majorem, vel minorem illorum valorem, à quibus pendet liquidatio debiti, & per consequens excessus.

Quatenus itaque spectat ad primam inspectionem, an concordia sit valida, ita ut non comprehendantur sub revocatoria, vel è converso sit invalida, ut comprehendatur, advertendam, quòd materia regulanda esset cum iis, quæ habemus in transactionibus initis per eos, qui habent quandam administrationem, sed sunt prohibiti facere voluntarias læsivas alienationes, vel diminutiones, ut sequitur in possessore Prælaturæ, seu Beneficii Ecclesiastici, aut in possessore feudi, vel Emphyteusis ex pacto, & providentia, sive in possessore fideicommissi, quod scilicet resolutio pendet à bona, vel mala fide, ubi etenim bona fide inita sit, tunc valet, ac afficit tamquam gesta per legitimum administratorem, secus autem, ubi cum mala, cum tunc dicatur voluntaria, & illicita alienatio, ab affectato vocabulo concordia palliata, ex plenè deductis sub tit. de Feud. disc. 49. & 135. sub tit. de Emphyteus. disc. 52. & sub tit. de fideicom. disc. 73. cum plur. seqq. atque est principium hodiè receptissimum.

Bona verò, vel mala fides regulatur à dubietate litis, atque ubi res in ambiguo sit, tunc præsumptio potius afficit bonæ fidei, quoniam in dubio præsumendum non est delictum, ut locis citatis; Clarius verò, ubi aliæ accedant circumstantiæ eandem bonam fidem præsumere facientes, & comprobantes, ut in præsentì contingit. Primò nempè, quòd sit diuturno tempore observata, quoniam diuturna observantia est magnum bonæ fidei argumentum. Secundò ob qualitatem personarum, dum agitur de actu inito ex parte Camerae per Vicelegatum, qui est Prælati, ac Magistratus nimium eximius, & qualificatus, & per rot Officiales Camerales, qui omnes præsupponendi sunt viri probi, & diligentes, dum Sedes Apostolica eis negotia longè majoris importantiæ, & fidei committit; Et è converso agitur de paupere Communitate ex rudibus, & simplicibus viris potius constituta, ideoque magnum exinde resultat argumentum. Tertio ob diuturnitatem litis peractæ, dum illa duravit indecisâ spatio 15. annorum circiter. Quarto, quia inter concordiam generalem, & istam particularem effluxerunt anni quadraginta tres, in quorum spatio Camera non docet de aliqua solutione, quod est magnum argumentum libertatis allegatæ, & articulatæ per Communitatem. Quintò, quia ex parte Camerae exhiberi deberent integra acta præfatæ antiquæ litis, sine quibus impossibile est convincere ejusdem litis injustitiam, & malam fidem. Et sextò, quoniam, ultrà dictam exceptionem relevantem, quæ resultat ab ipsamet transactione generali ratione possessionis centenariæ, vel immemorabilis quamplures alias exceptiones reie-

3

4

relevantes Communitas habeat . Primò nempe, quòd aliqua prædia directè per Camera[m] concessa essent Communitati jam manui mortuæ , ideoque non intrat ratio , cui quindenniorum , seu novenniorum solutio innixa est juxta deducta *disc.50. de Emphyteusi* . Secundò , quia de aliquibus aliis bonis Communitas subinvestita fuit à personis privatis , quibus potius tanquam dominis immediatis , quàm Camera[m] dominæ mediætæ novennia solvere tenebatur juxta deducta *disc.59. de Feud.* & in specie de consuetudine istius regionis , ut quindennia , vel novennia solvantur domino immediato , non autem mediatore , testatur *Ludovic. Bell. conf.36.n.8. & 9.conf.37.n.4. & conf.38.n.2.* Et tertio respectu molendini , quòd Communitas illud non obtinet à Camera in solo , & ædificio , quorum utrumque est liberum Communitatis , sed solum usum aquæ , pro quo usu tantum ad hoc onus tenebatur ; Et quamvis singulis ex parte Camera[m] respondeatur , attamen quidquid sit de responsionum relevantia , negari non potest ; quòd ex his magna dubietas resultet ad effectum , de quo agitur , ideoque aliud est considerare has exceptiones principaliter , & de per se , ad effectum judicandi , an subsistant nec nò , quatenus res esset integra ; Et aliud est eas considerare ad effectum inducendi probabilem dubietatem pro regulatione bonæ fidei ; Ac propterea ex his omnibus simul junctis , & consideratis cum regula , ut singula , quæ non profint , simul unita juvent , bona fides exuberat , donec per Camera[m] de mala doceatur .

Neque mala fides desumi posse videtur , ex eo quòd Communitas durante dicta lite , nullam fecit probationem , quoniam responderi potest , ipsam credidisse probationem obtinere à beneficio positionum , quodque Ministri Camerales agnoscere debuissent veritatem verisimiliter eis potius notam ob libros , quos penes se retinent , in quibus solutiones adnotantur , atque post negationem effluxit spatium aliquorum mensium , quod non tollit possibilitatem probationis , quæ durat etiam in secunda , & tertia instantia , potissimè quia tractatur de Communitate vivente sub necessaria legali administratione , ideoque in jure æquiparata pupillo , vel minori , cui tutoris , vel alterius administratoris negligentia non præjudicat , undè stantibus dictis præsumptionibus , quæ transferunt onus probationis in Camera[m] , debet ista docere , quòd articulata immemorabilis esset impossibilis probationis . Omnemque difficultatem cessare dicebam ex præfata longissima , & diuturna pacifica observantia annorum octuaginta , per quam præsumitur , quòd concordia munita fuerit etiam beneplacito Apostolico , & iusta causa tunc cognita , & examinata , dum ista præsumptio resultat ex solo spatio triginta annorum , multò magis , ubi illud accedit duplicatum , & ultra , ex plenè relatis *disc.1. & seq. sub tit. de alienation. & contract. prohib.* et est pariter principium hodiè planum , & receptum absque eo , quòd obstare valeat Constitutio Urbani VIII. quæ hoc beneplacitum præsumptum substulit , quoniam illa prodiit de anno 1641. & sic post annos 54. quando jam dicta præsumptio completa erat .

Considerando etiam potissimè , quòd ita re-

sultaret ex parte Camera[m] apertus dolus , aperta- que iniquitas cum supplantatione istius Communitatis , dum ista obdormitata fuit à concordia , ac propterea neglexit facere probationes jam articulata exemptionis immemorabilis , cujus magnus aderat fumus ex dicta circumstantia . Quòd cum Camerales haberent penes se libros , attamen de nulla debebant solutione , dum hæc probatio hodiè reddita est impossibilis ob mortem Testium , qui tunc haberi poterant ; Ac propterea nimium absonum , & scandalosum esset audiri , quòd Princeps , qui est Pater , Protector , & Curator Communitatum , ita illam dolosè circumvenerit , & supplantaverit , ideoque ex his pro non comprehensione istius concordie sub dicta revocatoria , probabilius respondendum videtur etiam pro tempore futuro .

Hinc opus non esse advertendam assumere alias duas inspectiones , cum illarum decisio , posita validitate concordie , resultet de consequenti . Verùm ubi circa primam inspectionem aliqua superesset difficultas , adeò ut ab anno 1665. in quo dicta revocatoria prodiit , in futurum concordia Communitati non prodesset , adhuc tamen iudicium subhastationis actum pro novenniis decursis in dicto spatio annorum octuaginta , manifesta injustitiæ , & nullitatis vitio laborare videtur ex pluribus .

Primò , quoniam non poterat exequutive procedi in vim concordie generalis anni 1544. minùsque hæc primæva actio exerceri , nisi prius in iudicio ordinario petitorii tolleretur de medio ista concordia particularis per tres conformes juxta celebrem *decif.550. Cavaler. decif.86.n.9. p.r.6. rec. latè in Faventina Primogenitura 21. Junii 1666. coram Bevilaqua* , & frequenter advertitur sub diversis materiis , præsertim *sub hoc eodem tit. disc.42.* ex illa viva ratione , quòd concordia habet vim rei judicatæ ; Potissimè quia etiam ex tunc Camera agnovit sibi non competere iudicium , seu processum executivum , & summarium , dum sustinuit longam litem per annos quindecim circiter .

Secundò , quia non potest esse plus nullum , quàm nihil , ideoque cassata etiam concordia , perindè , acsi inita non esset , aliud Camera pretendere non poterat , nisi facultatem reassumendi antiquam litem in statu , & terminis , in quibus erat , illamque prosequi cum illo processu , & per consequens istud novum iudicium remanet clarè nullum , & attentatum .

Tertiò ; quoniam , cum novennia decursa pertineant ad Legatos pro tempore , adeò ut non tangatur substantia jurium Camera[m] , hinc rectè dici potest , quòd illa præscripta fuerint dicto spatio octuaginta annorum ; sive quòd bona fides , in quibus Communitas versata fuit , illam excuset a restitutione fructuum interim perceptorum ex eis bonis , ex quibus hæc onera solvisset singulis temporibus , nisi hæc iusta credulitas admisset juxta ponderationes , de quibus in *disc.48. de Regal.* qui fuit pluriès canonizatus per Congregationem Concilii , & per alia Tribunalia .

Et quartò , quoniam in alienatione bonorum stabilium Communitatis requiruntur multæ solemnitates ex deductis *disc.23. sub tit. de alienation. & contract. prohibition.* ideoque injustum ,

G ac irrationabile remanet, quod pro hujusmodi annualibus oneribus, quæ salva proprietate adimplenda erant singulis temporibus ex fructibus per administratores, si ad solutionem interpellati fuissent, debeat Communitas pati alienationem eius bonorum stabilium adeo magui valoris, & importantiæ, habita proportione sui status, & qualitaris. Et per consequens sibi impudent Legati pro tempore, cur dictæ concordia acquieverint, atque novennia debitis temporibus non petierint; Ac propterea possunt stare bene simul, quod concordia non subleuatur in posterum in præiudicium Camerae, & tamen, quod non debeat dicta summa temporis decursi, ex quò de consequenti resultat iniustitia, & nullitas omnium gestorum, quibus positis, planum est hodiè, quod sit locus mantentioni.

Atque his stantibus inanis, ac superflua remanet tertia inspectio, dum deficit debitum in totum, & in substantia, ideoque frustra querendum est de excessu, ac de maiori, vel minori quantitate, vel de qualitate licitatoris; Itaque inspectio, quando eam assumere opus esset, tota est facti, & probationum; Exindeque resultat, ut Communitati competat mantentio, cum per nullam, vel notorie injustam exequutionem, & subhastationem privata non sit ejus priori possessione juxta hodiè receptam propositionem, de qua *disc. 44. hoc eod. tit. & sæpius.*

H EX FONTANELLA

*De pact. nupt. tom. 1. claus. 4.
glos. 12. num. 23.*

23 **P**ratificatur autem hæc amortizatio in nostra Cathalonia hoc modo, ut in primis pro una quaque amortizatione solvatur unum laudimium, deinde ut commoditati Domini feudi sit utiliter provisum, solet dari de 30. in 30. aliud laudimium, aut tardiùs, aut frequentius, habita consideratione de quanto in quantum tempus posset res alienari, quæ est amortizanda: alia enim sunt, quæ tardiùs, prout res magni valoris, alia verò, quæ frequentius, prout res parvæ æstimationis, solent alienari, & sic in illis tempus potest elongari, in his verò abbreviari &c.

EX FONTANELLA

*De pact. nupt. tom. 1. claus. 4.
glos. 18. part. 1. num. 82.*

82 **P**otest item hæc veritas peti ex amortizatione, seu jure amortizandi, quando devenit res ad manum mortuam, cujus ratione, in recompensationem laudimiorum, quæ dominus potuisset recipere ex alienationibus, quæ contingere potuissent, si res esset penès personam capacem, solet solvi unum laudemium de 30. in 30. annis, vel aliàs, prout convenire dominus potest cum manu mortua &c.

I EXPIGNATELLO

Consult. Canon. tom. 1. consult. 83. n. 3. & 6.

AN Prælati Ecclesiastici, possidentes loca jurisdictionalia sub prætextu, quod ea sint feuda, debeant in successione cujuscumque eorum solvere Camerae laycali quindennium loco Relevii susceptum?

Hinc sequitur, non posse regulariter prætendi, quod Prælati Ecclesiarum possidentes feuda, solvant quindennia releviorum, quæ fuerunt adinventæ, ut Camera Principis servetur indemnis ab illorum consecutione, quoties feudum devenit ad manum mortuam, exemplo solutionis quindennii introductæ loco exactionis laudemiorum, cum tales Prælati non sint obligati ad ipsa relevia solvenda, nec ideo Camera Principis potest illa ab eis exigere. Quia non entis nullæ sunt qualitates, nec considerabilis est indemnitas pro damno, cujus substantia deficit in radice.

Ac propterea id, quod *Capan. dic. q. 28. n. 26. & qu. 34. sub n. 1.* dixit, hodiè Ecclesias Regni possidentes feuda, relevium pro illis solvere singulis quindecim annis exemplo quindennii, quod in Beneficiis solvitur Cancellariæ Apostolicæ, perit intelligendum de iis solum, à quibus illud legitime potest exigere, vel ex pacto, vel titulo præscriptionis, non autem de illis, in quibus neutrum verificabile est.

L EX PIGNATELLO

*Consult. Can. tom. 8. consult. 38.
n. 6. & 18. cum seqq.*

Fiscales Regii ab omnibus Ecclesiis, possidentibus loca jurisdictionalia intra fines Regni Neapolitani, sub prætextu, quod ea sint feuda, petunt quindennium susceptum vice Relevii, quoties novus Prælati succedit in locum demortui. Ideoque tria discutienda sunt. &c.

Alterum, an &c. de Jure verum sit, quod in successione cujuscumque Prælati, debeat Regiæ Camerae solvi Relevium, & consequenter ejus loco præallertum Quindennium? Tertium. Coram quo, Ecclesiis dissentientibus, & negantibus, se teneri ad illius præstationem, hæc controversia cognoscenda sit? Num coram Judice Ecclesiastico, an potius coram Domino feudi, sicque Curia Summaria?

Quod verò ad secundum. Regula negativa statuenda est, ut in Ecclesia possidente feuda, novus Prælati, qui succedit in locum Prædecessoris defuncti, non teneatur Relevium solvere ob ejus mortem, quam firmarunt &c.

Nec aliter intelligenda est asserta consuetudo solvendi quindennium, loco relevii, pro quo exigendo Regia Camera solet expedire significatorias, teste *Capano dic. quæst. 28. n. 26.* ut scilicet in illis Ecclesiis procedat, contra quas est concludenter probata limitatio dictæ Regulæ, quæ aliàs servari omninò debet.

Demùm quoad tertium distinguendi sunt duo casus. Primus, si Ecclesiæ negent, loca jurisdictionalia, quæ possident, esse feudalia, assentes

L res ea possidere in allodium, ac uti Burgenfatica. Alter, si admittant, esse feuda, siquidem primo casu erit agendum coram Iudice ordinario ipsius Ecclesiæ negantis, rem esse feudalem, ex *Inuoc. in cap. cæterum 5. de rescript. &c.*

20 Secundo verò coram Domino feudi, sicque Regia Camera Summaria, tum inspecta generali dispositione Juris communis per textus expressos in *cap. novit 13. versic. non enim intendimus judicare de feudis, cujus ad ipsum spectat judicium; de judic. cap. ex transmissa 6. ibi: per Dominum feudi causam jubeas terminari, & cap. verum quoniam 7. cum utrobique notatis, de for. compet. cum similibus plena manu congestis à Marta casu 89. ex num. 4. versic. & quæ hæc conclusio &c.*

M EX PASCUCCIO

*Ad Pignatellum part. 1. tit. de Immunit. Ecclesiast. in Consult. 83. to. 1.
& Consult. 38. tom. 8.*

AN Prælati Ecclesiastici possidentes loca jurisdictionalia, sub prætextu, quòd ea sint feuda, debeant in successione cuiuslibet eorum solvere Camera laicali quindennium loco Relevii suffectum &c.

Hinc sequitur, non posse regulariter prætendi, quòd Prælati Ecclesiarum possidentes feuda, solvant quindennia Releviorum, quæ fuerunt adinventæ, ut Camera Principis servetur indemnis ab illorum consecutione, quotiès feudum devenit ad manum mortuam, exemplo solutionis quindennii introductæ loco exactionis Laudemiorum, cum tales Prælati non sint obligati ad ipsa Relevia solvenda, nec ideò Camera Principis potest illa ab eis exigere &c.

N EX MATTHEU

*De Regim. Regn. Valent. c. 2. §. 5.
num. 113. in fin. versic. undè
aliud jus, novæ impres-
sion. Lugdun.*

S U M M A R I U M .

- 113 Quindennium quid.
- 114 Ratio disparitatis inter hæc Jura.
- 115 Quindennium an debeatur ex bonis fideicommissis suppositis.
Fideicommissi constitutio de bonis Emphyteuticis valet, ibidem.
- 116 Etiam in præjudicium Domini directi, & nu. 118. contrarium num. 117.
- 119 Assertiva moribus apud nos recepta.
- 120 Quindennia consuetudine introducta.
- 121 Differentia fideicommissi à manu mortua.
- 122 Bona fideicommissi plerumque alienantur.
- 123 Bona fideicommissi, Ecclesiæ, aut Universitati quæ sita, inalienabilia sunt.
- 124 Decisiones quoad hæc.
- 125 Decisio Senatus Supremi, quoad præstationem quindennii absolute à manu mortua.

UNdè aliud Jus ex consuetudine, sive conventionione provenit, quando bona, quæ in manum mortuam transierunt, sunt Emphyteutica, nam ultra Jus Amortizationis solvitur apud nos Quindennium, hoc est, nè Dominus directus fraudetur Jure, quod habet ad laudemium consequendum ex alienationibus, & caducitatem, sive commissum, quod aliquando committi solet, solvitur ei laudemium decimo quinto anno per quancumque manum mortuam, ad quam res Emphyteutica pervenit. Sed quia hæc benè explicat *D. Leon. dic. dec. 77. à n. 1. usq. ad 11:* ideò non immoramur. Tradit etiam *Fontanella dict. glos. 12. n. 23.* & eo laudato noster doctissimus Theologiæ Moralis, inter Primarios enumerandus, & enumeratus, Professor *Joan. Egid. Trullench. in exposit. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dub. 10. nu. 24.* licet tardiori solutione in Cathalonia observetur de consuetudine, & ratio est, nam ex *glos. 18. nu. 82. & dic. decis. 279. n. 21.* cum in Cathalonia integrum laudemium sit dimidium prætii totius rei Emphyteuticæ, indè est, quòd trigesimo, vel quinquagesimo anno solvatur per manum mortuam, apud nos verò cum decima pars totius prætii laudemium integrum sit, indè est, quòd de 15. in 15. annis ex consuetudine solvitur.

Ratio autem disparitatis inter Jura Amortizationis, & Quindennii tradi debet; Nam *Fontanella*, ubi supra, non benè explicat, immò indistinctè loquitur, dum ait, quòd ius amortizationis trigesimo quoque anno integrum laudemium debetur. Quare dicendum est, apud nos Jus Amortizationis, quod est tertia pars rei amortizata, comprehenso Jure expeditionis (quod raro solvitur, nam Regia Maiestas moderatissimè utitur hac Regalia, pluriès hanc amortizationem liberè concedendo, vel minori prætio) ad Regem pertinet, ut ex foro patet, nam solus Rex auctoritatem amortizandi habet, ut tradunt *Papon. dic. tit. 14. arrest. 4. & Oliban. dic. cap. 7. nu. 12. 21. & seqq.* At verò Quindennium pertinet ad Dominos directos rerum Emphyteutarum, nè per amortizationem priventur Jure laudemii, commissi, & aliis sibi debitis, quod in Gallia, & Cathalonia indemnitate præstari dicitur, ut tradit *Papon. dict. Arrest. 4. & cum eo Oliban. n. 15. 21. & seqq.* qui late explicant modum, quo in eis Provinciis, & Regnis hæc in praxi habeantur.

Sed dubitari aliquando solet, an Quindennium debeatur ex bonis maioratui, sive fideicommissis perpetuo suppositis? Ad quam quæstionem definiendam imprimis videndum est, an Emphyteusis veniat in restitutione fideicommissi, quam quæstionem suscitant plures DD. relati à *Fusar. de substitution. qu. 630. per tot.* & venire affirmant, præsertim quando est hæreditaria, ut communiter sunt Emphyteusis huius Regni. Quare constitutio fideicommissi valet, sicut & Maioratus, *Molin. de Hispan. Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 71. ubi Adden. Valasc. de Emphyteus. qu. 40. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 22. num. 36. & 37.*

Item videndum est, an constitutio fideicommissi ex bonis Emphyteuticis facta valeat in præjudicium Domini directi, quòd generatur, ex eo, quòd bona in alienabilia efficiuntur, sicque

N que absque consensu illius privantur laudemio, & commissio. In qua quaestione duas sententias
 117 invenio inter se pugnantibus: Prima est *Alciati conf. 8. n. 18. lib. 6.* qui asserit, prohibitionem alienationis tenere, quoad successores Emphyteutæ, qui non possunt contravenire factò defuncti *l. cum à matre C. de rei vindic. cum similibus.* Quoad Dominum directum non conquiri potest, & de nullitate prohibitionis arguere; quam sententiam tenet *Gama decis. 70. dec. 214. n. 3. & 5. & dec. 218. nu. 10.* licet referat contrarias Senatus sententias, *Rodriguez dic. qu. 22 num. 29.* qui alios laudat, latissimè *Pheb. decis. Lusitan. 5.* Contrarium tenet *Blasius Flores de Mena in addit. ad dic. dec. Gam. 70.* dicens, communem esse opinionem, ut valeat majoratus constitutio absque Domini directi consensu in præjudicium ejus, & ad id allegat *Cephal. conf. 1. & 912. in fin. lib. 1. Decium conf. 117. lib. 3. n. 23. & conf. 23. num. 41. eod. lib. Mantica de conjectur. ultim. volunt. lib. 7. tit. 9. Alvarum Valascum de Jure Emphyteut. quæst. 49. Clarum lib. 4. 5. Emphyteusis quæst. 16. Turrett. conf. 61. Burfattum con. 48. n. 23. Menoch. conf. 504. nu. 3. lib. 6. & conf. 158. num. 66. lib. 2. Hyppolit. Riminald. conf. 18. lib. 1. Caldas de nominat. quæst. 12. num. 32. & qu. 24. num. 25. cui addendi sunt Peregriin. artic. 51. n. ult. Georg. Cabed. dec. Portugall. 130. par. 1. Mar. Burg. de laudem. par. 2. insp. 44. in addit. n. 8. qui allegat *Cavalcan. dec. 6. nu. 18. par. 3. Anguian. de legib. lib. 3. contr. 12. nu. 14. & seqq.* Et quamquam *Pheb. dic. dec. 5. n. 9. versic. eò maxime,* strenuè asserat, quòd constitutio non valeat, si fiat cum expressa alienationis prohibitione; ad hoc respondet *Anguian.* (licet eo non laudato) id contingere indirectè, & remotè.*

Quare cum moribus nostris receptum sit, hujusmodi constitutionem majoratus, vel fideicommissi cum prohibitione expressa alienandi, vel tacita, quæ ex ipsomet fideicommissio resultat, valere; Indè est, quòd Dominus directus nequaquam revocare potest eam constitutionem, neque consensus ejus intervenire debet ad firmitatem ipsius constitutionis. Quibus positis, licet lege æquitatis, ut indemnitati suæ consulatur, quindennium deberi prima fronte videatur; re meliùs inspecta, nequaquam deberi.

Primò, nam quindennia consuetudine introducta sunt, vel conventionem; Si conventio extat, extrà dubium sumus; Consuetudo enim in contrarium adest, nam nunquam quindennium solutum fuisse audivimus ex ea constitutione, atque adeò nequaquam deberi est dictum, cum consuetudo stricti juris sit, nec extendi valeat de persona ad personam, aut de re
 121 ad rem.

Secundò, nam licet ex fideicommissio prohibita expressè sit alienatio, plurimum à manu mortua differt, nam bona fideicommissio supposita, licet cum prohibitione alienationis, quotidie alienantur, ut tradit *Angujan. in contr. 18. num. 18.* præsertim in Regno, ubi fideicommissi bona non solum tenentur ad filias dotandas, vel ad restitutionem dotis uxoris, & augmenti, sed mediante decreto aliis de causis plerumque venduntur, & sic non omninò

Dominus directus fraudatur laudemio, fatica, & commissio, sicut eo modo, quo bona Ecclesiæ, Universitatis, vel Collegii inalienabilia remanent.

Hæc, & alia (licet in aliquibus differat) tradit in hac quaestione *Matthæus Rejaule in advers. Domini Polot. 1. advers. 150.* qui ait die 3. Maii 1621. sic resolutum à quatuor peritissimis Advocatis, nempe D. Polo, egregio, atque doctissimo Senatore, Chrysolto Aguilari, qui decessit jam ad Assessoriam civilium Caesarum Curia Gubernationis evectus, & Nobili D. Cosma Fenollet, qui Senator decessit, & ipso Rejaule, & sic obtinuit in Curia Bajulix dictus Comes de Sinarcas. Senatus Regii non est nobis nota decisio, nisi tantum respectu Juris solvendi quindennia per manum mortuam, sententia Regia Sacri supremi Aragonum Consilii publicata per Franqueza die 9. Augusti 1571. in favorem Civitatis Alonenfis.
 123
 124
 125

EX DE MARIN. O

Resol. 235. num. 16. lib. 1.

Sed ego adhuc insistendo conclusioni firmatæ pro Ecclesia nimirum ut quando sit alienatio rei emphyteuticæ pro amplianda, vel pro nova construenda Ecclesia, nullatenus sit directo Domino solvendum laudemium, & quindennium, dico, decisionem prædictam, pace tanti Auditorii, nullo pacto recipendam esse, stat enim contra illam communis omnium sententia, & sine contradictore, nam DD. quos *Rota* citat, non probant id, ad quod allegantur, etenim dicit *Rota* Dominum directum habere intentionem fundatam in dispositione *l. fin. C. de jure emphyt.* quæ cum sit generalis, Ecclesiam, quando emit, comprehendit; sicque praxim inolevisse, ut Ecclesia, quando bona acquirit, emphyteutica, ex eo, quòd numquam moritur, tenetur singulis quindecim annis directo Domino solvere laudemium, quod quindennium appellamus, & ego idem dico, sed hujusmodi legis dispositio, & observantia ab omnibus limitatur, quoties alienatio esset necessaria, hic respondet *Rota*, hanc limitationem procedere, quando directo Domino esset soluta ælimatio sui directi domini, sed ei replicatur, quòd gratis hoc asserit, nullius auctoritate munita, nisi propria, & quæ certè deterret me, prout de nostro Senatu Neapolitano loquebatur *Decius conf. 379. in princ.* textus enim, quem allegat in dict. *l. si quis Sepulchrum* disponit, ut pro construendo loco religioso teneatur quis suum vendere, soluto tamen Domino justo pretio, cujus textus clypeo dicti DD. citati per Rotam, & communiter omnes dixerunt, posse quem pro amplianda, vel de novo ædificanda Ecclesia ad rem suam vendendam cogi, illius tamen justo pretio exbursato, de hac conclusione dico ego, quòd nemo dubitat, sed hic non est casus, de quo controversitur in decisione prædicta, etenim esset locus huic conclusioni, quando Ecclesia recusaret solvere emphyteutæ utili Domino illius rei pretium, simulque nollet directo Domino correspondere annuū Canonem, ad quem tenebatur emphyteuta, sed quando Ecclesia
 16
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

prompta est solvere emphyteutæ valorem rei, in emphyteusi tenet, simulque continuare annis singulis solutionem Canonis directo Domino, certè satisfactum dicitur dispositioni *dictæ l. Si quis sepulchrum*, ac dictis per DD. quos Rota allegat, quò verò ad solutionem æstimationis directi domini, quod juxta Baldi, Ripæ, & aliorum sententiam est pretio æstimabile, dico, quòd hæc propositio nullo pacto applicari potest ad casum, de quo agimus, nam cum æstimatio directi domini aliud non sit, nisi ipsa Canonis affrancatio, consequens est dicere, tunc fieri locum æstimationi directi domini, quando emphyteuta juxtà conventionem cum directo Domino habitam, annum Canonem affrancare vellet, ut sic utar patrio vocabulo, sed quando Canonis solutionem continuare, & sic directo Domino præstationem illam annuam solvere, intendit, non est, cur de directi domini æstimatione tractari possit, sicque subintrat tantum quæstio, de qua agimus, an scilicet sit directo Domino solvendum laudemium, & pro tempore quindennium, quando emphyteuta pro ampliatione, vel constructione Ecclesiæ rem emphyteuticam vendere cogitur, quæ quidem quæstio; cum sine contradictore ab omnibus, qui eam tractarunt, resoluta sit pro Ecclesia, sequitur certè dicendum, ut à communi ista resolutione, nil refragante hac novissima Rotæ determinatione de cætero neque consulendo, neque judicando recedendum sit.

P E X N O V A R.

*In summ. Bullar. par. I.
commentar. 145.*

De quindenniorum exactione, origine, & causa super Bulla Pauli II. Pauli IV. Pii V. & Sixti V.

S U M M A R I U M.

- 1 Bona Principis ad manus mortuas pervenire non possunt, & quare, num. 3.
- 2 Amortizatio quæ dicatur.
- 4 Feudum si vendatur, vel donetur Ecclesiæ, assensus, cum qua clausula erit concedendus.
- 5 Universitas admissa ad demanium, cogi potest ad vendendum bona feudalia privatis personis.
- 6 Universitates possidentes feuda, tenentur singulis quindecim annis solvere relevia post mortem feudatarii.
- 7 Universitas non petens investituram in quinto decimo anno, qua pena mulctatur.
- 8 Quindenniorum origo, & causa, ex Bulla Pauli II. num. 9.
- 10 Quindenniorum, & annatarum exactioni quæ Beneficia sint subjecta, ex Bulla Pauli IV. ex Bulla Pii V. num. 11. ex Bulla Sixti V. numer. 12.

- 15 Quindenniorum solutio debetur non solum Camera, sed etiam aliis habentibus jus ab ea.
- 16 Quindennium debetur, quotiès res emphyteutica devenit ad manus mortuas.
- 17 Emphyteutica res si transferit ad manus mortuas, possessor cogetur à Domino directo ad ponendam eam in manus privatorum. Ampliatur, etiamsi in concessione fuisset apposita clausula pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, num. 18.
- 19 Quindennium debetur ex consuetudine, exemplum nu. 20. & 21.
- 22 Ecclesia dicitur manus mortua.
- 23 Manus mortua dicuntur Collegium, Universitas, Civitas, & quodcumque corpus Ecclesiasticum, vel seculare.
- 24 Emphyteuticaria res relicta in aliquod opus pietatis perpetuum dicitur transire ad manus mortuas.
- 25 Quindennium debetur à manu mortua Ecclesia Domina directæ.
- 26 Quindennium debetur, si resolvatur venditio.
- 27 Quindennii solutio coram Judice Ecclesiastico est petenda.
- 28 Quindennium non debetur ex constitutione annuorum reddituum impostorum super re Emphyteuticaria.
- 29 Quindennium non debetur ex meliorationibus factis in re Emphyteuticaria.
- 30 Quindennium non debetur ex locatione de novennio ad novennium.
- 31 Quindennium non debetur ex alienatione facta favore Ecclesiæ ob illius ampliationem, declarata num. 32.

Communi traditione receptum esse videtur, 1 ut bona Principis ad manus mortuas pervenire absque ejusdem licentia, quæ amortizatio 2 dicitur, prohibitum sit, teste Papon. *arrest. lib. 1. tit. 14. de Amortizat. probat Bellug. in Specul. Princip. rubr. 14. §. Veniamus nu. 3. per Text. in l. Si quis sub hoc pacto 56 ff. de contrab. empt. & voluit pariter Pechius de Amortizat. c. 1. Ea nempe 3 ratione, quia talis alienatio præjudicaret Principi, & ob eam ipsius conditio efficeretur deterior, ex quò auferretur spes, quòd bona ad ipsum amplius redire possent per mortem illius, cui concessa forent, & propter alia jura, ad quæ teneretur privata persona, ut in *cap. 1. de Alien. feud. ubi Afflict. num. 4. & 5. Ifern. nu. 4. & alii Addentes.**

Hinc testatur de Ponte de Potest. Proreg. tit. 4 de Assens. §. 8. num. 4. ut ad obviandum huic damno inolevit praxis, quod quando feudum est donatum, vel venditum Ecclesiæ, conceditur assensus, dummodò vendatur, vel possideatur à personis habilibus, quod etiam locum sibi vendicat in Universitate jam admissa ad demanium, ut sit cogenda ad vendendum bona feudalia particularibus personis, juxta allegata per D. Reg. Rovit. in Pragmat. 64. §. In prædictis num. 29. & 30. de Offic. Procurat. Cesar. alferens ità fuisse exequutum cum Universitatibus admissis ad demanium à Regia Camera cum

P cum Voto Collateralis Consilii tempore Regentis Fornarii .

- 6 Et respectu releviorum , quando Universitates possident feuda , tenentur singulis quindecim annis solvere relevia , quæ debentur post mortem feudatarii , fatentur idem *D. Reg. Rovit. loc. cit. num. 29. novissimè Capan. de Jur. relevii par. 4. quæst. 27. nu. 7. & 8.* ubi affirmat in praxi , quod quando per Cancellariam in similibus præstantur assensus , adiicitur clausula , dummodo solvatur relevium singulis quindecim annis , subdens suprædictam clausulam semper apponi , quando feuda transeunt ad manus mortuas , ut indemnitati Curia provideatur , & quod idem servatur in Ecclesia jam possidente feuda , sicque fuisse decisum , & executum in anno 1614. in *Causa Monasterii Montis Oliveti per Regium Fiscum* , vide etiam *Montan. in §. Præterea §. Si quis infeudatus numer. 525. sub lit. T.*
- 7 & quod quando Universitates , cæteraque loca investituram non petierunt in quinto decimo anno , pœna dupliciter relevii multantur , idem *Capan. quæst. 28. num. 6. & qu. 34. n. 1.*
- 8 Quod similiter fuit statutum in Beneficiis Ecclesiasticis , de quibus solvuntur annatæ Camera Apostolicæ , nam quando uniuntur alicui Ecclesiæ , tunc tenetur prædicta Ecclesia singulis quindecim annis solvere annatas prædictas juxta Constitutiones infrascriptorum Pontificum .
- 9 Nam *Paulus II. per quandam Constitutionem sub datum Idus Januarii anno 1469. sextam in ordine in novo Bullario* , expressè statuit , Monasteria , Prioratus , Præposituras , Dignitates , Personatus , Administrationes , Officia , & Beneficia quibuslibet aliis similibus , aut etiam Fabricis , & Piiis Locis unita , pro quibus Camera Apostolicæ Annata , seu alia Jura solvi consueverant , vel quæ debeant annatam , sive medios fructus unius anni , in posterum singulis quindecim annis perpetuò sequentibus solvere teneri , & debere ; & ad hoc eos , quorum interest infra anni spatium in eadem Camera cum effectu ad hanc solutionem obligare debere . Et si à solutione , aut obligatione prædicta cessare præsumerent , Uniones , Annexiones , & Incorporationes hujusmodi haberi pœnitè pro infectis , & sic unita tanquam verè vacantia posse liberè à Sede Apostolica impetrari .
- 10 Quam Constitutionem *Paulus Papa IV. per aliam Bullam sub datum 10. Kalend. Februarii de anno 1508. in ordine novi Bullarii i 7.* ampliavit ad omnes Congregationes tam sæculares , quam Regulares , etiam Ordinis Cassinensis , Montis Oliveti , ac Camaldulensis , mandando pariter , eosdem posse cogi ad ipsum per sententias , censuras , & pœnas etiam privationis , dissolutionis unionum , annexionum , & incorporationum , seu submissionum prædictarum , adeò , ut nulla possit opponi exceptio illiquidationis facti circa debitum annatæ , & aliorum Jurium Camera , quæ communia servitia nuncupantur . Sub qua Bulla comprehendit tam Ecclesias , & Monasteria Virorum , quæ taxata reperirentur in libris Camera , quam omnes Dignitates , Personatus , Officia , & Beneficia Sæcularia , & Regularia , quæ excede-

rent valorem annuorum 24. florenorum de Camera , nec non eadem Monasteria , Prioratus , Præposituras , Dignitates , Personatus , Administrationes , Officia , & Beneficia unita semper hujusmodi onus solutionis communium , & minorum servitiornm , ac annatarum , & aliorum Jurium prædictorum habuisse , & habere cum clausula sublata , & *Decreto irritanti* .

Immo *Pius Papa V. in ejus Constitutione 38.* 11 illas innovavit , confirmavit , & extendit , etiam si apparerent uniones factæ quibusvis Cathedralibus etiam Metropolitanis , seu Collegiatis Ecclesiis , aut Capitularibus Mensis , etiam pro quotidianis distributionibus , aut aliis usibus , nec non Collegiis , Universitatibus , Congregationibus quorumvis Ordinum , Monasteriis , Domibus , Hospitalibus , Fabricis , ac utriusque sexus personarum piis Locis , quantumvis privilegiatis , & exemptis sub quibuscumque tenoribus , & formis Apostolica autoritate , seu aliàs quomodolibet .

Et tandem *Sixtus Papa V. per Bullam 33. in ordine Bullarii novi sub die 14. Maji 1586.* sancivit , compræhendi sub dictis Constitutionibus Uniones , & Annexiones , Incorporationes , Applicationes , & Submissiones de quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis tam Sæcularibus , quam Regularibus , etiam si Monasteria Monialium , & Hospitalia fuerint , quæ tamen tempore ipsarum Unionum , Cura , Conventu , & Hospitalitate caruerint , vel si plura Beneficia unicus literis compræhensa sint , quorum quodlibet annuus valor 24. ducatos auri de Camera secundum communem æstimationem non excedat , dummodo tamen omnium insimul illum transcendat , cuicumque Ecclesiæ , Monasterio , Collegio , Domui , Societati , Congregationi , Ordini , Militiæ , Hospitali , Seminario , aut alio Loco pio , tam per quoscumque Romanos Pontifices , Sedisque Apostolicæ Legatos , Nuncios , & alios quoscumque Subdelegatos , & aliàs quomodolibet autoritate Apostolica , quam per quemcumque loci Ordinarium factas , & faciendas , etiam si manualia , Juris patronatus Laycorum , quam Imperatoris &c. Et propterea omnia , & singula Ecclesiarum Capitula &c. Monasteria , & pia Loca , & pro suis alios , in quorum favorem uniones , annexiones , incorporationes , applicationes , & submissiones hujusmodi factæ reperiantur , aut inde fiant , quantumcumque exemptæ , & privilegiatæ existant , etiam si se super inde in Camera Apostolica non obligaverint , dummodo Beneficia ipsa possideant , ad solutionem quindenniorum præfatorum ratione unionum &c. singulis quindecim annis à die , quo illæ suum fortitè fuerint effectum juxta tenorem literarum prædictarum teneri , & obligatos esse , & ad id posse cogi per Sententias , censuras , & pœnas in ipsis literis contentas .

Ampliatur primò , ut quindenniorum exactio 15 locum habeat non solum ad favorem Camera , sed etiam aliorum ab ea Jus habentium , nè per concessionem Apostolicam eorum Jura minuantur , prout consideravit *Rota Romana apud Seraphin. dec. 1401. num. 3. & 1410.*

Et proindè quoties res Emphyteotica deve-

- P nit ad manus mortuas , nulli dubium est , quin debeat quindennium , videatur *D. Ricc. in prax. Cur. Archiep. inter antiquas dec. 10. omiffarum* , nam ubi militat eadem ratio , idem jus statui debet , ratio autem Bullarum fuit , quia aliàs non esset amplius spes , quòd per mortem possent Beneficia vacare , & annata non solverentur , quæ ratio similiter militat in bonis Emphyteoticis perventis ad manus mortuas , quæ nunquam per mortem possent redire ad Dominum directum , Laudemia , & alia Jura non recipere , cum Ecclesia , Universitas , vel aliud quodvis Collegium non moriantur , juxta tradita per eundem *D. Ricc. dec. 136. num. 4. & 5. novissimè tradit. Capan. de Jur. relov. quest. 54. numer. 1.* asserens quindennium solvi ab Ecclesia , vel Universitate Emphyteoticam rem possidente , prout quotidie praticatur , & proinde cum in S. Consilio fuisset vendita quædam Domus huic Civitati , quæ erat Emphyteotica cujusdam Abbatia , fuit ob prædictas causas condemnata Civitas ad ponendam Domum extrà manus ipsius , ut apparet *ex decis. Franch. 659.* plures refert *Borell. in Sum. decis. tit. 34. m. 414. Marefcott. lib. 3. var. resol. cap. 3. per tot. ubi num. 17. ait* , quòd si res Emphyteotica transit ad manus mortuas , tunc Dominus directus potest cogere
- 17 illam infra annum ad vendendum , ut reincidat in manus privatorum , & subiiciatur solito hominum commercio , nè scilicet fraudetur jure suo , cum manus mortua non pereat , nec habeat defectus lineæ , & sic etiam nè priveretur laudemio , videatur etiam *Muta in singul. decis. 10.* Et inter alia erit notandum , si in concessione
- 18 adefset clausula *pro hæredibus , & successoribus quibuscumque* , nam etsi ex tali concessione possit transire ad Fiscum , vel Ecclesiam , tamen de consuetudine tenetur etiam Fiscus , vel Ecclesia vendere infra annum , optimè *Gtatian. disc. for. capit. 481. num. 66. Caldas de nominat. Emphyt. lib. 1. qu. 19. n. 7.* & ità intelligenda est *dec. Ludovif. 520. ubi Additio Beltrami* .
- 19 Ampliatur secundò , ut debeat istud quindennium , etiam ex consuetudine , & quòd debeat istud quindennium , dum bona perveniunt ad manus mortuas , reperi observatum per Venerabile Monasterium S. Martini , per quod fuit solum Eminentissimo bo: memoriæ Cardinali Carrax Archiepiscopo Neapolitano sub die 11. Martii 1618. tenoris sequentis , videlicet .
- 20 *Banco dello Spirito Santo pagate all' Illustrissimo Signore Cardinale Carrax Arcivescovo di Napoli , ò sua legitima persona Docati 25. correnti , e sono cioè Docati 15. per l'anno Censo perpetuo Enfiteotico di Docati 3. che il nostro Monasterio di S. Martino di Napoli paga sopra una Selva sita à S. Croce alla Conocchia , la quale l'anni passati fù venduta da Simone , e Prospero Merchio Romani , con peso di detto Censo da pagarsi ogni anno nel Mese di Maggio alla Mensa Arcivescovale di Napoli , e detti Docati 15. sono per cinque annate maturate à Maggio prossimo passato 1617. spettano à sua Signoria Illustrissima dal di della morte della bona memoria del Cardinale e l'altri Docati sei se li pagano per lo laudemio della predetta compra , e per l'ultimo quindennio , che l'è , 45. maturati dall'anno 1570. per tutto l'anno 1615. per*

causa di detta Selva pervenuta ad manus mortuas , dichiarando , che tanto nelli Censi decorfi , e non essatti dell'anno 1574. insin all'anno 1613. come dell'altri due quindenni , non s'intenda fatto pregiudizio al detto Signor Cardinale doverseli come Cessionario della Rev. Camera Apostolica , ò vero donatario delli frutti pendenti , e non essatti , promettendo d'obligare il nostro Monastero per novo Instrumento , si del Censo predetto , come di pagare ogni quindeci anni il Laudemio ad ogni semplice richiesta del Signor Cardinale , ò sua persona legitima . Di casa 2. di Marzo 1618.

Fù pagata à 11. di Marzo 1618. con poliza di D. Gio: Angelo di Napoli Priore del detto Monasterio .

Item vertente lite in Curia Archiepiscopali Neapolitana inter Mensam Archiepiscopalem , & Congregationem detta delli Gerolimini super relaxatione cujusdam Domus per dictam Congregationem empta , quæ fuerat q. D. Antonii Altomaris contigua dictæ Congregationi , ac reddititiæ Mensæ Archiepiscopalis in annuo Censu Ducatorum duorum , & tarenorum trium , ex quò pervenerat ad manus mortuas , R. P. D. Franciscus Masculus Procurator dictæ Congregationis nomine ipsius ad evitandas lites *sub die 14. Septembris anno 1617.* ex quò teneretur solvere quindennium , se obligavit augere dictum censum Ducatorum duorum , & tarenorum trium ad summam Ducatorum quatuor , qui Caroleni quatuordecim fuerunt augmentati pro dicto quindennio vigore Instrumenti ratificati per omnes Patres dictæ Congregationis , & stipulati per Notarium Anellum Perottum .

Prout etiam per Decretum Illustris. D. Nuncii Apostolici Neapolitani , Clerici Regulares Barnabita Venerabilis Collegii S. Mariæ Portæ Novæ de Neapoli fuerunt condemnati ad ponendam extrà manus quandam Domum Emphyteoticam , seu in Territorio Emphyteotico Venerabilis Monasterii S. Martini Ordinis Carthusianorum constructam , vel ad solvendum quindennium , ut ex tenore ejusdem Decreti apparet .

Ad quod Decretum justificandum facit regula , quod res Emphyteotica de Jure prohibetur alienari in potentiolem *cap. potuit de locat. & conduct. ubi gloss. & DD.* & inter potentiores annumeratur Ecclesia , in quam si perveniat res Emphyteotica , cogenda erit instà annum illam alteri vendere *Speculat. in tit. de locat. §. nunc vero , Joann. Andr. in dic. cap. potuit , & Joann. de Imola col. 17. sup. gloss. in verb. prohibetur* , sequitur *Alexand. conf. 120. vol. 1. & novissimè Gemens. pract. Eccl. quest. 117.* & hac ratione , istud idem fuit decisum per S. Consilium Neapolitanum contra hanc fidelissimam Civitatem , quæ fuit condemnata ad ponendum extrà manus bona directi domini Abbatia Realis Vallis in posse ejus perventa , teste *Præs. de Franch. in dicta decisione 659.*

Cum autem plerumque Ecclesiæ renuere soleant bona prædicta in alium transferre , velintque illa potius apud se rerinere , inolevit praxis , ut , habito respectu ad damna , & incommoda , quæ ex hoc directus dominus sentiret , & nè ejus jura dominicalia extinguerentur , ut ad solutionem quindenni , hoc est , ut singulis annis quindecim

P decim ad laudemii solutionem teneantur, de qua *D. Riccius Episcopus in prax. rer. quotid. par. 1. resol. 623.* quod etiam observatur in Cancellaria Apollolica pro Beneficiis unitis ex Bulla prædicta Julii Papæ III. incip. *ex debito Pastoralis Officii*, quæ est in tercio ordine.

21 Certum est enim de Jure, in alienatione Emphyteusis, Domini assensum requiri, *Gloss. in l. fin. C. de Jur. Emphyt. in verb. aliis circ. fin.* ubi DD. omnes eam sequuntur.

Et nè Jura dominicalia perdantur, rei Ecclesiæ in Ecclesiam, quæ perpetuò vivit, alienatio fieri non potest, *Felin. punctualiter in c. in presentia n. 44. & seq. de probat. pag. mihi 83. Ifern. in cap. 1. §. inde potest de alienat. feud. dicitur enim talis alienatio amortizatio Belluga in specul. Princip. Rubr. 14.* Sique Dominus assentire voluerit, arbitrio ipsius stat, *Petr. Pecchius in tract. de amortizat. cap. 14. & est cum Tract. t. 11. part. 1. pag. mihi 234.*

Cumque negare assensum repugnet æquitati debitæ ergà Ecclesias *Luc. de Pen. in l. Si quis C. de divers. præd. Afflict. in l. Imperialem ver. 16. quæro num. 2.* fuit introductum teste *Ægidio in tract. decis. insign. de amortizat. cap. 1. nu. 4. t. 13. fol. 354.* vel solvere aliquam quantitatem pro assensu, aut eam ponere in capite layci, & idem Auctor testatur, Gallix servari, tertiam partem extimationis solere solvi pro tali amortizatione.

In Regno autem usu introductum est pro tali amortizatione quindennium solvi, idest singulis quindecim annis laudemium pro Emphyteusi; & relevium pro feudis, quæ ad Universitates, seu Ecclesias transeunt, teste *Marc. Frecc. in lib. 2. de subfeud. in Rubr. authorit. Baron. sub num. 45. circ. med. pag. mihi 318.* subdens ex forma Cancellariæ, quando præstatur assensus, fuisse sumptum exemplum, dicens, non posse de hoc dari rationem veram, neque arbitrari ex regula *l. hereditatum ad leg. Falcid.* Singula singulis adaptantur casibus, & separatorum separata est Juris censura *l. fin. de calumniat.* & hunc Cancellariæ stylum servandum esse in his assensuum præstationibus confirmat *Petr. Pecch. in dic. tractat. de amortizat. cap. 23. num. 2.* quem sequitur *D. Joann. Dominic Tasson. in Politic. Jurisdictional. observ. versic. 2. obs. 2. num. 117. & seq. pag. 64.* ubi casus similes, & ità obtinuisse in Regia Camera, in Collaterali Consilio testatur, & ità etiam servari in hoc Regno magistraliter dicit.

22 Magna est enim consuetudinis autoritas, ut fundat idem *D. Tasson. versic. 3. nu. 114. pag. 140.* & de feudo ad Emphyteutim argumentatio fit, *Frecc. de subfeud. lib. 2. n. 2. qu. 3. pag. 179.*

Ampliatum tertio ad effectum exactiois quindennii, ut Ecclesia dicatur manus mortua ultra superius notata, *Afflict. decis. 101. & 324. Borell. ad Belug. in specul. Princip. Rubr. 14. veniamus fol. 95. & 96. Amad. de Ponte de laudem. qu. 13. num. 19. Raudens. de analog. cap. 34. n. 313.* hinc merito feudum, quod apud Ecclesiam reperitur, dicitur ad manus mortuas, seu perpetuas esse *Ifern. in cap. 1. num. 4. de alienat. feud. Boer. decis. 263. num. 10. Ann. in Constit. Divæ memor. num. 31.*

Ampliatum quarto, ut dicatur manus mor-

tua Collegium, Civitas, & Universitas, & quodcumque corpus Ecclesiasticum, vel sæculare, *23*
Marescott. var. resolut. lib. 3. cap. 3. quia sicuti mortuus jam amplius non moritur, ità & prædicta Loca nunquam moriuntur, privaturque Dominus ex tali concessione saltem jure sibi spe competenti, ea etenim corpora nunquam moriuntur, quamvis personæ, ex quibus consistunt, moriantur, & deficient *l. proponatur ff. de judic. l. sicut §. in Decurionibus ff. quod quicumque Universit. nom. l. grege ff. de legat. 1. l. inter stipulantem §. Sacram. ff. de verb. obl. l. qui res §. aream ff. de solut., & vide *Lucam de Penna in l. si qui C. de divers. præd. lib. 10.* nec non Seminarium adhuc dicitur manus mortua, quia dicitur Locus Pius, faciunt tradita per *Genuens. in prax. cap. 7. nu. 10. Farinacc. de immun. Eccl. cap. 16. num. 252. & D. Ricc. in prax. resol. 412. tom. 3.* adeò ut gaudeant beneficio restitutionis in integrum, idem *D. Ricc. res. 416.**

Ampliatum quinto, ut in re Emphyteoticaria relicta facta in aliquod opus pietatis perpetuum, *24*
ut in terminis fuisse resolutum per *Rotam in una Ferrarien. bonorum 19. Decembris 1611. coram Illustrissimo D. Coccino* testatur idem *Marescott. loco cit. num. 19.* ubi testator mandaverat, quòd omnes redditus suorum bonorum deponerentur, & ex illis nuptui traderentur puellæ pauperes usque ad finem mundi, & cum in ejus hereditate adessent bona spectantia ad directum dominium Ecclesiæ Ravennaten. concessa dicto testatori pro se, filiis, & nepotibus, censuit propterea Rota legatum fuisse factum in personas de Jure prohibitas, nam, ut supra dictum est, Ecclesia, Hospitalia, & Loca Pia sunt de Jure prohibita, quia mori non possunt, nec subest spes, quòd res ad Dominum directum unquam revertatur, & sic illius conditio efficeretur deterior, quæ ratio pariter militat in relicto facto in opus pietatis perpetuum.

Ampliatum sexto, ut debeat quindennium à manu mortua Domino directo, quamvis alia Ecclesia esset Domina directa æque potens, ut *26*
fuisse dictum per eandem *Rotam Romanam testatur Ludovis. decis. 529.*

Ampliatum septimo, ut si alienatio rei Emphyteoticariæ duraverit puta per spatium 14. annorum, & postea resolveretur ex aliqua causa, adhuc deberetur quindennium, faciunt dicta *27*
per *Roland. cons. 51. num. 20. vol. 2.* sed vide *Gratian. discept. forens. cap. 180. num. 8.*

Ampliatum octavo, ut manus mortua, puta Universitas, seu Civitas, & aliud Corpus sæculare conveniatur coram Judice Ecclesiastico pro solutione quindennii debiti Ecclesiæ, vel Clerico, vel Beneficiario testatur communem *Osalc. decis. 31. num. 3. & 6.* & in specie *Amad. de Ponte in tract. de Jur. Emphyt. quest. 9. in fin.* maximè si erat obligata solvere laudemium Domino cum juramento, quia juramentum accumulatur forum foro, ità *Corset. de jure jur. n. 33. Seraphin. late de privileg. juram. privil. 97.* quid quid dicat *Cassan. in Consuet. Burg. de retract. Rubr. 11. §. 1. vers. loz. nu. 9. pag. 1369.* asserens, quòd coram Judice Layco tantum debeat conveniri possessor Emphyteusis ad exhibendum Instrumentum acquisitionis ipsius rei, ut cognoscatur, quantum pro jure laudemii sit petendum.
De-

P²⁸ Declaratur primò, ut quindennium nec debeat ex constitutione annuorum reddituum super re emphyteuticaria impositorum, ex quò ex hypotheca super Emphytenfi nullum Domino patatur præjudicium, adeò, ut nec debeat pariter laudemium *Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæst. 4. num. 4. & 14.* ubi etiam infert, quòd si debitor redditus vendat hypothecas redditus, tunc laudemium nec debetur Domino redditus, cum ipse non sit Dominus directus hypothecarum, sed debitor ipse est Dominus hypothecarum, qui potest indubitanter eas alienare.

29 Declaratur secundò, ut quindennium non debeat ex meliorationibus factis in re Emphyteuticaria, sed tantum de ipsa re; & jure Emphyteutico *Laud. conf. 16. num. 6.* reddens rationem, quia meliorationes pertinent ad Emphyteutam, qui eas suo ære fecit, nè deterior ipsius conditio efficeretur.

30 Declaratur tertio, ut si res Emphyteuticaria devenit ad manus mortuas non titulo venditionis, sed locationis de novennio ad novennium usque ad 100. annos, ex hujusmodi contractu locationis non debetur quindennium, & licet prima facie videretur deberi, ex quò locatio ad 100. annos dicitur alienatio argum *l. fin. ff. Si ag. veclig. & cap. ad audientiam de reb. Eccl. non alien.* & per eam transferatur jus in rem, & utilis in rem actio; *Alex. conf. 165. vol. 2. Viv. com. opin. 1007. nu. 3. lib. 3.* adeò ut deberi laudemium ex conductione ad decennium tradunt *Fab. dec. 74. n. 15. Viv. dec. 474. n. 10. Molin. de contract. disp. 461. Valasc. de jur. emphyt. qu. 13. nu. 10. & qu. 10. n. 10.* Tamen verè locatio ad 100. annos, vel de novennio ad novennium, in hac materia non dicitur alienatio, cum per eam dominium non transferatur, ut notatur ex *l. 1. C. de jur. emphyt. ita Dec. conf. 545.* diversa enim militat ratio, nam finita locatione res emphyteuticaria ad locatorem revertitur, & ad manus mortuas non potest dici per talem locationem transiisse, quia durante locatione proprietas adhuc remanet apud locatorem *l. 1. & 2. ff. si ag. veclig. & l. si domus §. fin. ff. locat.*

31 Declaratur quartò, ut quindennium non debeat ex venditione Domus emphyteuticæ facta Ecclesiæ pro ejus ampliatione, & ratio defumitur ex illa Juris conclusione, laudemium non deberi ex venditione, & alienatione necessaria *Arctin. conf. 6. Brun. conf. 44. Aufser. ad Cappell. Tholos. dec. 75. Tiraquell. de retract. consang. §. 29. n. 4. Am. singul. 140. & 679. Mainard. dec. 43. & dec. 50. lib. 4. Coppin. de doman. Franc. lib. 3. tit. 3. de feud. & alii, quos refert Borell. in sum. dec. tit. de laudem. n. 44. ubi nu. 45. subdeclarat, necessarias causas esse favorem Religionis arg. *l. si quis sepulchrum in princ. ff. de relig. & sumpt. fun. favorem libertatis l. 1. ubi Bald. C. de Comm. serv. manum. ædificiorum publicorum intuitum l. si ut proponis C. de ædific. privat. Oldrad. conf. 161.* Item & omnia, quæ ad Urbis decus pertinent, nec non & causam utilitatis publicæ, cujus intuitu alienationes fiunt *l. item si verberatum ff. de rei vindic. l. hujus ff. de evict. Mainard. decis. 43. lib. 4.* & ideò quando alienatio fundus in publicum usum, laudemii solutio fieri non debet, ut allegando eandem *dec. Mainard. probat Coppin. in Consuetud. Andegavens. lib. 2. tit. 3. de feud. sub n. 3.**

vol. 2. & quod laudemium non debeat ob donationem factam Pio Loco, tradit Thor. in summ. privileg. piar. caus. privil. 63. qui allegat Pyrr. Angl. in Consuetud. Aurelian. tit. de laudem. cap. 11. hinc meritò videmus à simili laudemium non deberi ex datione in solutum necessaria adnotata per *Bartol. Castrenf. & Fulgos. in l. & ideò ff. de condiçt. furt. Affliet. dec. 191. Dec. conf. 160. Fas. in l. fin. n. 47. & 48. C. de jur. delib. Brun. conf. 44. Ann. dist. singul. 579. de Ponte de laudem. qu. 27. & Tiraquell. de retract. consanguin. §. 1. glos. 14. num. 10.*

Imò quavis fuisset conventum sub investitura emphyteutica, ut quovis modo emphyteutis alienetur, laudemium solvendum sit, hujusmodi conventio de voluntaria, non autem necessaria alienatione intelligatur, ut post *Brun. & Cravett. consuluit Roland. à Valle conf. 21. lib. 1. Sola in Decr. Ducat. Sabaud. tit. de jur. emph. glos. 1. n. 37. pag. 33.* licet ipse perperam de hoc dubitet.

Sed pro hujus ampliationis coronide erit notandum, prout facto contigit, quòd licet quindennium non debeat ex venditione, seu alienatione facta in Ecclesiam favore ampliationis ipsius, juxta superius allegata.

Attamen illud intelligendum esse putarem, quoties res emphyteuticaria venderetur, seu alienaretur in Ecclesiam ab emphyteuta viribus Præturæ compulso, & sic autoritate Judicis, juxta terminos *l. si quis sepulchrum ff. de relig. & sumpt. funer.* vel saltem in ventre Instrumenti assereretur, venditionem fuisse factam favore ampliationis Ecclesiæ, secus verò si simpliciter fuisset dictum à contrahentibus, rem emphyteuticam fuisse alienatam in Ecclesiam, nulla facta mentione alienationis necessariæ, & ratio videtur esse, nam ad cognoscendum actum uecessarium debet principaliter inspicere originalis causa, à qua derivat, non autem id, quod in consequentiam provenit, nam si causa originalis devenit ex facto voluntario hominis absque dispositione juris, tunc diceretur alienatio voluntaria; & ideò cum ex Instrumento apparebat causa origitaria ex mera voluntate Ecclesiæ illud ædificium emphyteuticarium emptum in profanos usus tenere, sequebatur omninò concludendum, ut contractus emptionis, & venditionis diceretur voluntarius, quo fiebat locus solutioni laudemii, & quindennii, in terminis videatur *Burg. de laudem. par. 2. inspect. 1. num. 14. in addit.*

Ad quam opinionem firmandam eo magis me accinxi, nam supradictus actus voluntarius emptionis cognitus fuit ex observatione subsequuta, ex quò à die venditionis, seu alienationis dicta res emphyteutica alienata, semper fuit in hominum commercio, & sic conducta per spatium triginta annorum, & sic cum privilegium non solutionis laudemii, & quindennii concedebatur Ecclesiæ pro erectione fabricæ; quæ cum tandiù cessaverit, illud & pariter debet privilegium cessare, & interea manutentendus Dominus directus in exactione laudemii, & quindennii, qui possidere reperiebatur, ex regula tam clara, quòd cessante causa cessare & debet privilegium *l. si Tutor Reipublicæ ff. de excus. tut. l. cura §. deficientium ff. de mun. & hon. glos. in cap. fin. verbo cessaverunt 15. qu. 2. & in immunitate probatur, & colligitur ex *l. semper §. Ne-**

Progriatores ff. de jur. immunit. Durum enim videretur, quod quis cogere vendere rem suam pro aliquo effectu, & illius exequutio differretur, ad quod propositum facit, quod inquit *Novar. frater in qu. forens.* 31. ubi firmiter asserit, quem non posse cogi vendere rem suam pro constructione, & erectione Ecclesie multò antè, quàm erectio ipsius inicietur, nam gravatus in uno, in alio est relevandus ex *l. cum qui ff. de jure jur. l. jure incursum ff. de jur. dot.*

Q U I N D E N N I O R U M

In summ. Bullar. par. 2. comment. 120.

De Quindenniorum solutione super Bulla Pauli II. Pauli IV. Pii V. & Sixti V.

S U M M A R I U M.

- 1 Quindennio materia.
- 2 Quindennium non debetur ex locatione de novennio in novennium.
- 3 Laudemium non debetur ex venditione facta pro ampliatione Ecclesie; adducuntur Decisiones Rotæ num. 13. 14. & 15. ubi Rota contrarium judicavit novissimè.
- 4 Causa necessaria quæ dicantur.
- 5 Laudemium quare debeatur.
- 6 Laudemium dicitur à laudando.
- 7 Consensus directi Domini non requiritur in alienationibus necessariis.
- 8 Decisio Franc. 277. Declara nu. 9.
- 10 Fontanellæ opinio declaratur nu. 11. & 12.
- 15 Donat. Anton de Marin. respondet Decisioni Rotæ.

IN prima parte Bullarum prætermittarum, hanc materiam Quindenniorum originem trahentem ex mentionis Bullis fusè tractavimus cum pluribus ampliationibus, & limitationibus.

2 Inter quas limitationes reperies illam, ut non debeatur quindennium, si res Emphyteutica deveniret ad manus mortuas non titulo venditionis, sed locationis de novennio in novennium usque ad centum annos, nam ex hujusmodi locatione non deberetur, ultrà ibi allegatos, ità decisum refert in Rota Romana, testatur *Rubens decis.* 15.

3 Similiter nec deberi laudemium ex venditione Domus Emphyteuticæ facta Ecclesie pro ejus ampliatione asserèbam ex ratione ibi assignata, quia laudemium non debetur ex venditione, & alienatione necessaria ex *Burg. in tract. de laudem. par. 2. insp. 1. n. 13. de Ponte de laudem. quest. 26.* dicente, hanc esse communem opinionem, & conclusionem communiter receptam, eamque probat *Regens Constant. in l. 1. C. de vendend. reb. fiscal. lib. 10. num. 80.* asserens sufficere pro non solvendo laudemio contractum non esse voluntarium, sequitur *Novar. frater q. forens.* 56. n. 1. lib. 1. & ratio traditur per *Blancard. in addit. ad dic. qu. 39. de Ponte*, quia necessitas habet innumeram privilegia, & reddit licitum, quod erat illicitum per *text. in l. aliena C. famil. hercisc. & in l. minoribus C. de præd. minor. subdens*, quòd, si sequatur alienatio suadente publica utilitate, cessabit laudemiorum onus: Undè si quis favore

Religionis, libertatis, pacis, & ædificiorum, quæ ad decus Urbis fiunt, vendere cogatur, non per hoc laudemium debetur, ità *Maynard. dec. 44. Coppin. qui sæpius decisum refert. de mot. Paris. lib. 1. tit. 3. nu. 14. tenet Fab. dec. 23. in fin. de jur. Emphyt. sepuntur D. Ricc. resol. 626. p. 1. in prax. & Novar. frater in addit. ad Franch. dec. 277.* etiam si ageretur de juris feudalis venditione necessaria, *Guido Papa dec. 411. n. 2.*

Causas autem necessarias declarat *Borell. in summ. dec. tit. de laudem. nu. 44.* esse favore Religionis argum. *text. in l. si quis Sepulchrum ff. de religios. & sumpt. funer. favorem libertatis per l. 1. ubi Bald. C. de commun. serv. manumif. intuitum publicorum ædificiorum l. si ut proponis C. de ædific. privat. Oldrad. conf. 161.* & item causam utilitatis publicæ *l. si item verba ff. de rei vindic. l. hujus ff. de eviction. & pro hac opinione multa eleganter congerit Parlador. lib. 1. cap. 3. §. 1. à n. 17. cum seq. addendo dec. Rotæ Romanæ prætensa devolutionis 11. Januarii 1588. coram Orano*, quam refert, & sequitur *Gratian. disc. for. c. 781. n. 6.* & ideò quando alienatur fundus in publicum usum, laudemii solatio fieri non debet, *Maynard. dic. decis. 43. Coppin. in Consuetud. Audogavens. lib. 1. tit. de feud. sub num. 3. vol. 2.* Et quamvis Ecclesia emens Emphyteutium, regulariter teneatur solvere laudemium, ut decisum refert *Boer. dec. 321. num. 2. & consuluit Menoch. conf. 444. n. 53. vol. 5.* Attamen quando Ecclesia alio titulo, quàm favore, & intuitu pietatis nanciscitur, nullo modo tenebitur ad solutionem laudemii, videatur *Pech. de amortizat. bon. cap. 21. nu. 2. Burg. de laudem. insp. 3. par. 1. num. 16.*

Et ratio videtur esse è priori, quia tale laudemium solvitur ex legis dispositione ex natura contractus Emphyteutici ratione consensus, quem Dominus directus præstat Emphyteutæ alienare volenti, ut post cæteros ex methodiùs probant *Viscont. conc. Jur. verbo laudemium, Thor. in compend. dec. verbo laudemium, & Rota apud Cavaler. decis. 131. nu. 2.* laudemium enim datur intuitu investituræ, consensus, & immisionis rei Emphyteuticæ, *Soccin. Jun. conf. 70. num. 29. par. 3. Burg. de laudem. par. 1. insp. 3. num. 2.*

Et proinde taliter appellatur, nempe à laudando, quia dominus laudat novum investitum, dnm illum approbat, & confirmat *Andr. in cap. 1. §. Similiter de Cap. Corradi, Clar. in §. Emphyteusis quest. 23. n. 2. Caballin. milleloq. 192. In trigliol. de feud. qu. 93. nu. 78. Duaren. in Consuet. feudal. cap. 14. nu. 7.*

Qui consensus directi Domini non est necessarius in venditionibus necessariis, ut inquit *Cephal. conf. 699. num. 44. lib. 5. cum aliis adductis per Tiraquell. in tract. retract. allegat. §. 1. glos. 14. num. 10.*

Consensus enim in actibus necessariis non est de substantia, cum lex arctans illum concedere dicatur, & frustratoria esset depositio legis id mandantis, si consensus directi Domini esset interventurus, quia necessitas semper actum illicitum facit licitum, ut fusè *Viv. dec. 18.* qui multas cumulat illationes.

Si igitur non est necessarius consensus, quia lex à se operatur, nec pariter subintrare debet so-

Q solutio laudemii fundati in dicto consensu ex vulgata regula, quod cessante causa cessat effectus.

8 Et licet videatur supradictæ opinioni obstare *dec. Franch. 277.* & post eum *Thesaur. decis. 239.* referentes contrarium decusum, deberi laudemium directo Domino pro re vendita ad instantiam creditorum sub hasta, & sic talem venditionem quodamodò necessariam appellandam putant.

9 Attamen hoc procedere videtur, & responsio est facilis ex duplici ratione, quarum prima est, nè aperiretur via fraudibus, ex quò homines, ut evitarent solutionem laudemii, fingerent se debitores, & quando vera essent debita, durum esset, quando culpa Emphyteutæ directus Dominus privaretur juribus suis, cum pœna suos tantum debeat sequi authotes: Secunda est, quia non potest hæc appellari propriè necessaria venditio, cum semper sit origo attendenda, dum contrahendi debita fuit voluntaria, operatur, quòd venditio, quæ inde sequitur creditorum instantia etiam voluntaria dicatur, cum factio debitoris procedat, licet sit à Jure facta, cuique in hoc partis factum censetur. At ubi lex arctat, & cogit aliquid fieri, tunc non potest dici factum spontè *Cagnoll. in l. cum alio 13. nu. 31. ff. de regul. Jur.* & quando non potest recusari, quod poritur, non dicitur spontè factum, cum etiam spontaneum non dicatur illud esse, ad quod quis cogi potest *Bertazol. in l. si quis major num. 105. C. de transact. post Dec. in cap. Marcus Ferrar. num. 134. de Constit. voluntas enim coacta, quamvis voluntas dicatur, tamen non potest dici spontanea, & libera, sed secundum quid, DD. in l. velle non creditur n. 2. & 6. ff. de regul. Jur.* Undè cum in hoc casu venditiones Domorum factæ sint, licet spontè pro causa necessaria, nempè pro conservanda, & pro amplianda Ecclesia, quibus casibus arctatur Dominus omnimodò vendere, ut ex *Angel Florian. Cappell. Covarruu. Anton. Gam. Padill. Soccin. Franch. Gizzarell. & Giurb. fundat Novar. frater qu. forens. lib. 1. qu. 32. circ. num. 2.* & post eum *Regens Constant. cit. nu. 89.* cessant rationes consideratæ per *Franch. & Thesaur.* & insinuat præsumptio fraudis, & sic nullo jure ex tali venditione necessaria debetur laudemium, prout sic apertissimè videtur tenere *Franch. cit. dec. 277.* ibi (hæc opinio videbatur dura, quòd ex facto, & culpa Emphyteutæ Dominus privaretur juribus suis) quasi è contrario affirmet, rationabilem videri negativam opinionem, quando non ex facto debitoris provenit, eandem opinionem sequuntur *Gratian. discept. for. cap. 544. n. 11. & 32. Constant. loc. cit. & Novar. frater in addit. ad dist. decis. 277. Franch. loquens favore religionis.*

10 Nec pariter obstat videtur *Decis. Fontanelle 289.* asserentis, laudemium deberi ex venditione facta in vim compulsionis Judicis pro Ecclesia, aut alia Republica, ex quò non reperitur in Jure privilegiata Ecclesia ab exemptione solutionis laudemii, & in casibus, in quibus non reperitur privilegiata in specie, utitur Jure communi per *text. in cap. 1. de nat. feud. in usib. feud. allegans Pas. in l. 1. n. 16.*

11 Nam respondetur primò, nam licet Ecclesia non possit dici privilegiata, nisi in casibus ex-

pressis in Jure, tamen stante identitate rationis privilegia omnium extenduntur ad Ecclesias *cap. cum dilecta de confirm. util. vel inut. & in cap. post translationem in med. de reuunc. latè Vasq. ad success. progres. lib. 3. §. 29. n. 7.* refert *Genuens. in prædic. Eccles. qu. 165. n. 2.* undè satis iuvat considerare, laudemium non deberi ex re Emphyteutica data in dotem, sive æstimata, sive inæstimata, quando dos est data ab obligato dotare, ut est pater exempli gratia iuxta scripta post cæteros à *Borell. in summ. dec. tit. de laudem. n. 52.* & tandem valet argumentum de dote ad Ecclesiam tamquam pia, *cap. un. §. Donare qualiter olim poterat feudum alienari,* & Ecclesia gaudet privilegiis dotis, latè *Bartol. in l. 2. §. fin. ff. de donat. & in l. si ego ff. de Jur. dot.* refert *Genuens. in prædic. Eccles. qu. 252. n. 4.*

Secundò refertur, nam licet secundum opinionem *Fontanell.* Ecclesia non dicatur privilegiata, extrinsecè tamen est privilegiata, quia si non expressè est privilegiata, & tacitè tamen dicitur privilegiata, regula illa, quòd laudemium non debetur ex contractu descendente à necessitate, non voluntate ex communi *DD. assertione,* quorum numerum adducit *Tiraquell. de retract. lignag. §. 27. contra consil. 1. nu. 4. Castill. decis. 21.* & certo tertius est necessariam causam esse venditionem pro ampliacione Ecclesiæ, vel Monasterii, quia lex cogit ad vendendum pro tali effectu, *Cabed. decis. 105. Gizzarell. latè decis. 38. Macerat. res. 112. cas. 29. fusè Genuens. in prædic. Eccles. qu. 241.*

Quare meritò Rota Romana referente Rmo *D. Auditore bo: me: Alexandro Buccabella,* iuxta hanc opinionem iudicavit, &c. Sequuntur duæ decisiones.

Attamen *Donat. Anton. de Marin.* satis quidem eruditè respondet huic secundæ Decisioni, insistendo primæ firmatæ pro Ecclesia, ut in *resol. 235. lib. 1. n. 26. &c.*

Sed prædictis rationibus minime obstantibus *16* contraria opinio placuit Rotæ, confirmando posteriorem Decisionem ejusdem Rotæ, sentiendo, quindennium deberi, etiam si fiat venditio pro ampliacione Ecclesiæ &c. Sequitur decisio.

EX MICHAELE JUSTINIAN. R

In addition. ad *Novar. summ. Bullar. ad Comment. 145. part. 1. & Comment. 120. part. 2.*

De quindenniorum exactione, origine, & causa. Super Bulla Pauli II. Pauli IV. Pii V. & Sixti V.

AD numer. 27. dicti Commentar. non incongruè addendum putavi, quòd solus Judex Ecclesiasticus est competens in Causis Emphyteuticis Ecclesiasticæ pro utili etiam dominio inter Laycos; *Gratian. discept. 732. n. 16. & seq. & censuit Rota in Romana Domus de Scapucciis, seu Romana Domus ad S. Augustinum eorum Coccino decis. 574. tom. 2. & in Ravennaten. Emphyteuticis die 28. Martii 1631. coram Merlino dec. 903.* quam decisionem refert etiam *Regens Donat. Anton. de Marin. pius, & doctus amicus noster lib. 1. resol. quotid. cap. 207. num. 1.* & sequendum laudat his ver-

R verbi -- ita ut in posterum secundum me nullus remanserit dubitandi locus, sufficit enim dicere, ego sum certus, quid Rota deciderit; & consequenter Emphyteutæ Ecclesiasticæ, licet layci debent cogi ab eodem Juce Ecclesiastico ad solvendos annuos Canones, laudemia, & respectivè quindennia, ut, me instante, Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ observari mandavit Domino Carolo Pellegrino Episcopo Avellinen, & Frequentinen in datis literis ad eundem hujus tenoris -- *Illustre, e Molto Reverendo Monsignor come Fratello. L' Abbate Michele Giustiniani con suo memoriale à questa Sacra Cōgregazione hà rappresentato possedere egli nella Diocesi di V. S. molti Beneficii semplici, à quali i Laici Emfiteuti, & altri Amministratori delle Chiese, e luoghi Pii parimente Emfiteuti ricusano di pagare gl' annui Canoni, ò siano rendite, ò laudemii, e rispettivamente quindennii, che per ragione di beni Emfiteutici si devono al loro Titolare, & havendo soggiunto, che da V. S. non si proceda, come di ragione, per la di lui difesa, obliga questa Sacra Congregazione al presente ec citamento. Si che quando sia vero un tale esposto, risultando in grave pregiudizio dell' Immunità, libertà, e giurisdictione Ecclesiastica, dovrà movere il zelo Pastorale di V. S. à fare vigorosamente le sue parti di procedere contra i suddetti debitori, perche vèghino alla dovuta sodisfattione, e doverà V. S. dare avviso alla Sacra Congregazione d' haveere così effeguito, e Dio la prosperi. Roma li 27. Ottobre 1674.*

*Di V. S. come Fratello.
Il Cardinale Gasparo di Carpegna.
Il Patriarca d' Antiochia Segretario.*

Insurrexit mensibus elapsis Regius Fiscus Neapolis, prætendens Relevia, sive Quindennia ab Ecclesiis feuda in Regno possidentibus, super quarum Immunitate à prædicto onere Relevii, sive Quindennii doctè, & eruditè edidit nonnulla jura D. David de Scribanis Ligur Advocatus Fiscalis Tribunalis Sancti Officii ejusdem Regni, quæ circumferuntur per manus DD. Præsentium Regiæ Cameræ, aliorumque Officialium, & Jurisperitorum, ad quæ remitto hujus materiæ accuratos Professores, & eorum exemplar pro rei gravitate, reposui Romæ in Celebri Bibliotheca Barbarina.

Cæterùm de hac materia Quindenniorum plura videri possunt apud Theodorum Ameyden de stylo Dataria.

S EX ANTONELL.

De temp. legal. lib. 2. cap. 25. n. 13.

13 **N** Otandum est autem, quòd quindennia ex conventionem partium successerunt loco laudemiorum, Rot. dec. 35. n. 30. par. 7. recentior. non potest tamen Dominus directus cogere Ecclesiam ad solvenda quindennia, quia ea de Jure non debentur, Andr. dec. 70. n. 1.

EX NICOLIO T

*Lucubr. t. 1. lib. 3. tit. 25. §. Aded autem n. 6.
in princip. versiculo si verò.*

S I verò non adsit venditio, sed pura renovatio in recognitionem directi domini, ut in quindennio, vel simili, non solvitur laudemium pro melioramentis, Otthobon. dec. 183. est item notandum, quòd Emphyteusis alienari nullo modo potest in manum mortuam, qualis est Ecclesia, quæ dicitur manus mortua, quia nunquam moritur, ut ex vi directiva rationis statuitur in cap. un. de alien. feud. in usib. feud. Et quòd ad vim coactivam approbatur per Summum Pontificem secundum Rotam, & S. Congregationem locis infra citandis.

Ratio est, quia si Emphyteusis alienari posset in Ecclesiam, quæ nec alienat, nec unquam moritur, Dominus directus nimirum remaneret privatus, omni spe devolutionis, ac laudemii destitutus. Undè tam Ecclesia, quàm alia quævis manus mortua cogi potest ad vendendum Emphyteusim, quæ pervenit ad ipsam, licet dominium directum esset apud aliam Ecclesiam æquè potentem Rot. apud Ludovif. dec. 520. & apud Farinac. dec. 368.

Amplia primò, ut Emphyteusis alienari non possit in personas potentes, quales sunt Ecclesiæ, Loca Pia, Collegia, personæque Ecclesiasticæ, licet in investitura dictum sit, quòd possit alienari, Ludovif. dec. 529.

Amplia secundò, ut etiam Moniales, tanquàm manus mortua, cogantur vendere prædium emphyteuticum, quod pervenit ad eas. S. Cong. 1650. 24. Mart. 1.

Amplia terciò, ut quando bona Emphyteusis Ecclesiasticæ transeunt ad manus mortuas, ut in limit. seq. solvi debeat solitum quindennium ad instar Beneficiorum unitorum, loco laudemii Domino directo &c.

EX NIGRO V

*De laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3.
num. 144. cum seqq.*

N On omittam referre in plerisque Provinciis 144 investam fuisse consuetudinem, ut cessent incommoda, quæ pati dicebam supra directum Dominum, quoties Emphyteusis acquiritur ab Ecclesia, vel alia manu mortua, seu verius perpetua, nam in Francia, teste Gul. Benediè. in cap. Raynutius, §. Et uxorem dec. 5. n. 5. post Constitutionem Philippi Pulchri, quæ Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis concessit immunitatem, nè de acquisitis antè eam Constitutionem solverent in futurum finantias, nec de illis cogentur manus suas evacuare, nisi Ecclesia probet legitime præscripsisse eam libertatem, debet singulis annis quadraginta solvere finantiam, in Camera Computorum Parisiis, in Hispania, teste Olib. tract. de Fure Fisci c. 7. n. 15. relato à Franc. Hieron. Leon. dec. 77. res n. 6. in fin. & nu. 7. octavo, decimo, vel decimo quinto quoque anno solvitur

tur ab Ecclesia, & alio corpore, & Universitate, quæ successiva stipe, semper est eadem, ea quantitas, quæ solveretur, si tunc res Emphyteutica venderetur, referens ita sapius fuisse Valentiaë judicatum, nuncupando eam solutionem Directi Domini indemnitate, & quindennium, & eam consuetudinem investam esse in Regno Neapolitano, refert Ricc. in sua praxi var. resol. cap. 623. cum, nu. 8. dum respondit, Ecclesiam debere singulis quindecim annis solvere directo Domino Laudemium, quod ille ex temporis cursu nuncupat quindennium, & ego in Urbe vidi Instrumentum, quo inter Capitulum Ecclesie S. Mariæ Majoris, & Monachos Cistercienses Congregationis Fulienfis conventum fuit, ut ratione cujusdam horti illis relicti, solvere deberent, præter annum Canonem, singulis quindecim annis scuta septuaginta quinque pro laudemio, quam tamen promissionem credo invalidam, stante capacitate Ecclesie ad acquirendum Emphyteutica bona, ut prædixi, ac etiam quia cum prætia varientur tempore, non potuit validè obligari Ecclesia alteri Ecclesie ad certam quantitatem, quæ ex futuro eventu à principio est incerta, non servatis solemnibus necessariis, cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. & c.

146 Sunt illa investa in incommodum Ecclesie, ubi illa acquirit emphyteutica bona, quem usum, seu veriùs abulum dolendum est pati, cum ex illo comprimarur libertas data Ecclesiis, ut dicebam suprâ & c.

155 Alio modo posset consuli directo Domino, in indemnitate Laudemiorum, si quotiès ad Ecclesiam, vel Universitatem deveniunt Emphyteutica, illa constituat Vicarium morientem, & viventem, idest quo vivente cesset solutio laudemii, & illo mortuo, electo alio, vel Emphyteusis deficiat, vel alius nominetur, & investiatur soluto laudemio, hac cautela usum fuisse Capitulum S. Mariæ Majoris de Urbe adverti, cum dato Communitati, & Hominibus Castri Ficulis Urbevetanæ Diocesis Molendino cum terris, & vineis in Emphyteusim ad tertiam generationem, conventum fuit, ut Molendinum aperiretur Capitulo, extincta linea unius ex Universitate, terræ, & vineæ pariter extinctione duarum linearum certarum personarum ipsius Universitatis.

X E X C A P O N.

Contr. forens. 30.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti species proponitur.
- 13 Relevium solvitur pro feudis ab Ecclesiis possessis singulis 15. annis. Idem pro possessis ab Universitatibus.
- 14 Ecclesia dicitur manus mortua ad effectum exactionis quindennii, & alia loca pia, vel Universitates.
- 19 Quindennii solutio ex similitudine annatarum datur in emphyteuticis.
- 20 Dominus directus, non tenetur consentire alienationi in manus mortuas.
- 24 Gallie solvitur quindennium de emphyteuticis.
- 25 Hispaniis solvitur quindennium de emphyteuticis possessis à manu mortua.

- 26 In Regno Neapolitano solvitur quindennium ab Ecclesiis.
- 27 Cathalonia solvitur quindennium.
- 28 Novissimis decisionibus fuerunt manus mortuæ S. C. condemnatæ ad quindennium.
- 29 Patres Cartusiani Archiepiscopo Neapolitano solvunt quindennium.
- 30 Patres Oratorii pro quindennio debito Archiepiscopo Canonem auferunt.
- 31 Venerabilis domus SS. Apostolorum fuit condemnata solvere quindennium Canonico de Januario.
- 32 Votum adducitur Advocati Ronconii, datum in Curia Romana.
- 33 Deciso adducitur Rotæ Romanæ, cum voto Advocati Ronconii in hac materia.
- 34 Dominus directus consentiens alienationi, non præjudicat sibi in laudemio, nec exigendo laudemium, sibi præjudicat in quindennio.
- 35 Contractus licet suspectus, declaratur validus ab observantia.
- 36 Laudemii nomen, in jure non est, & cur ita fuerit appellatum.
- 37 Laudemium multipliciter nuncupatur apud diversas nationes.
- 38 Laudemium solet dici Tertiaria, Quartaria, Penna aurea, Quintellum, Decima, Vigesima, Ventes, Rachatus, Accordamentum, Acapita, Relevium, caposoldus, & c.
- 39 Laudemium ad quam rationem debeatur.
- 40 Laudemium ad quam rationem extimationis solvi debeat.
- 41 Quindennium cur singulis 15. annis solvi debeat.
- 42 Cautela, qua uti possumus, quando bona emphyteutica transeunt ad Ecclesias.
- 43 Monasterii consensus, quid importet in Emphyteusis alienatione ad Ecclesias.

A R G U M E N T U M.

Agitur de Quindenniis.

P R O
Venerabili Monasterio S. Petri ad
Majellam.

C O N T R A
Venerabile Monasterium Monialium
Sancti Antonii.

SUPponitur in facto Venerabile Monasterium S. Petri ad Majellam, Congregationis Patrum Cælestinorum, Ordinis Sancti Benedicti, olim domum quandam palatiatam circum circa, propè Monasterium S. Antonii Monialium possedisse tanquam verum dominum, & patronum, quam domum de mense Septembris 1530. ob evidentem utilitatem Ecclesie servatis servandis concessit in Emphyteusim Domino Ferdinando de Alarohon Marchioni Vallis Siculæ pro annuis ducatis centum, cum pactis emphyteuticis, ut ex processu fol. 9. postea mense Aprilis anno 1558. Monasterium prædictum concessit alia adjacentia membra eidem Marchioni sub annuo canone ducatorum sexdecim fol. 12. cum verò prædicta domus esset perventa in dominium Principis Conchæ, possidens Monasterium jus exigendi annum censum, augmentatum in duc. 13 r. fuit vendita domus in an. 1637. ad instantiam creditorum ejusdem Principis Conchæ
Mo-

X. Monialibus S. Antonii pro ducat. 27. mille, ut ex venditione, quæ præsentatur in actis, pro qua venditione facta, ad instantiam Patris Procuratoris Monasterii fuerunt liberati per Regentem Caracciolum, tunc Præsidentem Regiæ Cam. ducat. quatuor centum, ut ex liberationis decreto fol. venditio supponitur facta per Principem Conchæ sine assensu Monasterii directi Domini, ut patet ex inspectione, propterea Monasterium S. Petri ad Majellam petiit in Curia Archiepiscopali Neapolitana condemnari Venerabile Monasterium Monialium S. Antonii ad duc. centum triginta unius, pro residuo annui Canonis, & ducatorum quatuor centum, pro quindennio, cum elapsi essent quindecim anni à die possessionis, & venditionis factæ prædictæ domus, ut in processu fol. 1. comparitio intimatur parti fol. 2. replicat pars inter alia de instrumento sui crediti fol. 4. adducitur legitimatio personæ mediante mandato facto à Reverendo P. Abbate capitulariter in personam D. Josephi de Neapoli ejusdem Ordinis fol. 5. adducitur instrumentum census annui ducatorum centum triginta unius f. 6. & 8. adducitur partita exactiōnis ducatorum quatuor centum laudemii; quando empta fuit domus à Principe Conchæ, adducuntur solutiones censuum prædictorū annuorum 131. fol. 18. & 19. & 20. ob quod fuit citata pars ad videndum relaxari mandatum de manutenendo, & tandem relaxatum, Procurator Monasterii Sancti Petri ad Majellam institit, ut Monasterium Sancti Antonii ponat in manus vivas palatium, vel solvat laudemium pro emptione, & correspondeat de quindennio, datus fuit terminus, pro laudemii, & quindennii petitione adducuntur plures partitæ banchales ad fundandam exactiōnem census 35. ob quod sequestrari petuntur effectus Monasterii S. Antonii pro solutione census, & quia de census solutione non indubitat, nec de laudemii debito, solum restat discutiendus articulus de quindennio, an scilicet justè Monasterium S. Petri ad Majellam petat à Venerab. Monasterio S. Antonii quindennium, elapsis annis 15. cum non posuerint Moniales prædictæ domum illam in manus vivas. Et à Monasterio Monialium S. Antonii, Venerabili Monasterio S. Petri ad Majellam sine ullo dubio deberi assero &c.

13 In Regno verò usu fuit introductum pro tali amortizatione quindennium solvi, idest singulis quindecim annis laudemium pro emphyteusi, & relevium pro feudis, quæ ad Universitates, vel ad Ecclesias transeunt, ut ait *Marinus Freccia lib. 2. de subfeudis in rubr. de auctor. Baronum nu. 15. Petrus Pechius de amortizationib. c. 23 n. 2. Tasson. de antep. vers. 2. nu. 117.* ut sic practicum in Regia Camera, in Collaterali Consilio, & in toto Regno, ut scilicet de feudis perventis ad Ecclesias solvatur relevium singulis quindecim annis, & in emphyteusi singulis quindecim annis quindennium, ergo cum magna sit consuetudinis auctoritas, ut fundat *Tasson. vers. 3. n. 114.* consequenter sic dicendum est in casu nostro deberi absque ullo dubio quindennium Monasterio S. Petri ad Majellam.

14 Quòd verò Ecclesia dicatur manus mortua ad effectum amortizationis quindennii, notat *Afflict. dec. 101. & 324. Borrell. ad Bellugam in*

*speculo Principum rubr. 14. §. veniamus, Amadeus de Ponte de laudem. qu. 13. n. 19. Raudensis de Analogis c. 34. nu. 313. & sic feudum, quod apud Ecclesiam reperitur, dicitur ad manus mortuas, Isernia in c. 1. n. 3. de alienat. feudi, Boerius dec. 263. nu. 10. Anna in Constit. Divæ memoriæ nu. 32. sic Collegium, Civitas, & Universitas, & quodcumque corpus Ecclesiasticum, vel sæculare dicitur manus mortua, *Marscott. lib. 3. var. c. 3.* sicuti mortuus jam amplius non moritur, ita prædicta loca nunquam moriuntur, & sic dominus ex tali concessione privatur jure sibi competente, ea etenim corpora nunquam moriuntur, quamvis personæ, ex quibus consistunt, moriantur, & deficient, *l. cum proponebatur. ff. de judiciis l. sicuti §. in Decurionibus ff. quod cujusque universitatis nomine, l. grege ff. de leg. 1. l. inter stipulantem, §. sacram ff. de verb. oblig. l. qui res §. arcem ff. de solut. Lucas de Penna in l. si quis C. de diversis prædiis lib. 10. sic Seminarium adhuc dicitur manus mortua, quia dicitur locus pius *Genuesis in praxi c. 3. nu. 10. Farinat. c. 16. de immun. nu. 252. Ricc. in praxi to. 3. resol. 412.* sic si res emphyteutica relinquatur in opus pietatis perpetuum, solvi debet quindennium, *Rota apud Marscottum ubi supra nu. 19. & debetur quindennium Domino directo, quamvis alia Ecclesia esset Domina directa equè potens, Rota Romana apud Ludovisium dec. 529.* sic est in casu nostro, ergo debetur quindennium per Monasterium Sancti Petri ad Majellam.**

Probatur tertio, quia licet quindenniorum exactio locum habeat ad favorem Camera, & aliorum habentium jus ab ea, nè per concessionem Apostolicam eorum jura minuantur, prout consideravit Rota Romana apud *Seraphinum decis. 1401.* tamen quando res emphyteutica devenit ad manus mortuas, nulli dubium est, quin debeatur quindennium *Ricc. in praxi Curie Archiepiscopalis inter antiquas decis. omissarum,* quia ubi militat eadem ratio, idem jus statui debet. Ratio verò Bullarum fuit, quia aliàs non esset amplius spes, quòd per mortem possent Beneficia vacare, & annatæ non solverentur, quæ ratio similiter militat in bonis emphyteuticis perventis ad manus mortuas, quæ nunquam per mortem possent redire ad dominum directum, laudemia, & alia jura non reciperentur, cum Ecclesia, Universitas, vel aliud quodvis Collegium nunquam moriantur, ut bene idem *Ricc. decis. 136. n. 4. & 5. Capanus p. 4. q. 28. n. 26. & q. 34. de jure relevii,* asserens quindennium solvi ab Ecclesia, vel Universitate possidente rem emphyteoticam, prout quotidie practicitur, & proinde cum in S. C. fuisset vendita quædam domus huic Civitati, quæ erat emphyteotica cujusdam Abbatæ, fuit condemnata Civitas ad ponendum domum extrà manus ipsius, *Franch. decis. 659.* quia non tenetur dominus directus consentire alienationi in manus mortuas, quia fieret ejus conditio deterior, *Franch. ubi supra,* nec favore. piæ causæ consequi potest existimationem *Thesaur. lib. 3. questionum forens. q. 38. latè Trentacinqu. lib. 3. variar. in tit. de emphyteusi, & Facchinus lib. 1. controuv. juris à cap. 49. usque ad centesimum, Borrell. in sum. decisionum tit. 34. num. 414. Marscott. lib. 3. cap. 3. per totum, ubi num. 17.* ait, quòd si res emphyteu-

rica transit ad manus mortuas, tunc dominus directus potest cogere illas infra annum ad vendendum, ut reincidat in manus privatorum, & subiiciatur solito hominum commercio, ne scilicet fraudentur jure suo, cum manus mortuas non pereat, nec habeat defectus lineæ, & sic etiam ne privetur laudemio, videatur *Muta dec. 10.* imò si in concessione adesset clausula, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque; tunc licet ex tali concessione posset transire res ad Fiscum, vel ad Ecclesiam, tamen de consuetudine teneretur etiam Fiscus, vel Ecclesia vendere, infra annum *Gratian. cap. 481. nu. 66. Caldas de nominat. Emphyteusis lib. 1. qu. 19. num. 7.* & irà est intelligenda *Ludovisi 520. ubi additio Beltrà.* ergo absque ullo dubio deberur quindennium Venerabili Monasterio S. Petri ad Majellam, præfertim cum à principio non consenserit venditioni factæ per Principem Conchæ Monasterio Monialium S. Antonii, nec fuerit requisitum, ut præstaret consensum prædictæ alienationi, & an vellet præferri, ut debet fieri servata forma, *l. fin. C. de jure emphyteutico.*

24 Primo etenim sic servatur Galliæ, ubi quando res emphyteotica acquiritur ab Ecclesia, vel alia manu mortua, seu veriùs perpetua, solvitur aliquid, *Guglielm. de Benedicis in cap. Raynutius §. & uxorem decis. 5. num. 50. post Constitutionem Philippi Pulchri de testamentis,* ubi fuit dispositum, ut solverentur ab Ecclesiis singulis 25 quadraginta annis finantiæ in Camera computorum Parisiis. Secundo apud Hispanos teste *Olibano de jure Fisci cap. 7. num. 15. relato à Francisco Hieronymo de Leone dec. 77. num. 6.* solvitur ab Ecclesia singulis annis quindecim, ea quantitas, quæ solveretur, si tunc res emphyteotica venderetur, dicens sic pluries fuisse Valentiaë decisum, quæ solutio dicitur directi domini quindennium.

26 In Regno Neapolitano idem servatur, teste *Riccio in praxi aurea, resol. 623. num. 8.* ubi singulis quindecim annis Ecclesia debet directo domino laudemium, quod ille ex cursu temporis nuncupat quindennium, & de Urbe Romæ testatur *Antonius de Nigris de laudemio tom. 1. quæst. 12. art. 3. num. 146.* & de Cathalonia testatur *Fontanella de pactis nuptial. claus. 4. glos. 12. num. 23. & decis. 289.* & propterea in Sacro Consilio cum fuissent conventi Magistri, & Æconomi Venerabilis Ecclesiæ S. Eligii Averfæ, à Venerabili Monasterio S. Laurentii ejusdem Civitatis Averfæ, Commissario Provenzali, dignissimo S. Consilii tunc Consiliario, ad laudemia, & quindennia, condemnati fuerunt. Verba sententiæ. Per hanc nostram diffinitivam sententiam, dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus supradictos Magistros, & Æconomos Venerabilis Ecclesiæ S. Eligii, nominibus, ut in actis, ut supra conventos, condemnandos esse, & condemnari debere, prout ipsos præsentem nostram diffinitivam sententiam condemnamus ad solvendum Venerabili Monasterio S. Laurentii Actori, laudemia, si-ve tertiarias liquidandas pro bonis contentis in prima, secunda, tertia, & quarta rubrica descriptis, & ad ponendum bona prædicta in dictis quatuor rubricis descripta, extrà manus suas, & in manus vivas, vel ad solvendum ei-

dem Monasterio quindennium salva provisione facienda quoad bona in quinta rubrica descripta, salvis juribus contra Auctores laudatos, instructo processu, ut in Banca Borrelli de anno 1644. cujus sententiæ copia autentica est in processu nostro fol. 39. Hoc ipsum fuit decisum de anno 1640. in Aula ejusdem quond. Provenzalis inter Monasterium S. Laurentii, de quo supra, cum Francisco Olla, cujus sententiæ datur copia f. 40. & per Præsidentem illum doctissimum de Franchis idem decisum, cujus decreti copia adducitur f. 40. & à Præsidente illo dignissimo Merlino decisum patet fol. 41. & alia similia decreta adducuntur f. 42. per S. Consilium facta.

29 Inter Ecclesiasticos cum Eminentissimo, & nunquam satis laudato Cardinale Carrafa, & Patribus S. Martini, nam possidebant Patres sylvam in Emphyteusini de mensa Archiepiscopali Neapolitana, ob quod fuit Eminentissimo Cardinali solutum quindennium, ut ex partitis punctualibus banchorum, refert *Novarius in collect. Bellarm. to. 1. f. 639.*

30 Sic in anno 1617. cum deberetur quindennium per Patres Oratorii Archiepiscopo Neapolitano pro quadam domo perventa ad eos, fuit auctus census de summa ducatorum duorum, & tarenorum trium, ad summam ducatorum quatuor, qui caroleni 14. fuerunt augmentati pro dicto quindennio. Sic Clerici Regulares Barnabitæ S. Mariæ Portæ Novæ de Neapoli per Illustrissimum Dominum Nuntium fuerunt condemnati ad ponendam extrà manus mortuas quandam domum emphyteoticam Monasterii S. Martini, vel ad solvendum quindennium, quod decretum refert *Novar. ubi supra.*

31 Sic in causa inter Monasterium SS. Apostolorum convenum ex una, & Abbatem, seu Rectorem ejusdem Ecclesiæ Canonicum meritissimum Reverendum D. Aloysium de Januario Fisci Patronum Neapolitanæ Curiaë dignissimum, fuit in Curia Nuntiaturæ Neapolitanæ corà D. Sperello, condemnatum Monasterium prædictum ad solvendum eidem Abbati quindennium, verba sententiæ damus.

Alexander Sperellus Episcopus Engubinus, & in præsentem Regno Nuntius Apostolicus in causa, & causis coram nobis in prima, seu alia veriori instantia vertentibus inter Rev. D. Aloysium de Januario Canonicum Neapolitanum Abbatem Ecclesiæ Sanctorum Apostolorum hujus Civitatis ex una, & Patrem Præsfectum, ac Patres conventos Ecclesiæ S. Mariæ de Porta Cæli ejusdem Civitatis Ordinis Clericorum Ministrantium infirmis partibus ex altera. Visis actis omnibus, ac partibus auditis cum eorum Advocatis, & Procuratoribus in jure, & in factis non contradictum.

Christi nomine invocato. Per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam de voto Congregationis habita coram nobis sub die 22. currentis mensis Septembris in his scriptis pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, ferimus, dicimus, decernimus, pronunciamus, & diffinitivè sententiamus, prædictum Patrem Præsfectum, & Patres dicti Conventus, & Ecclesiæ S. Mariæ Portæ Cæli teneri, & obligatos esse ad solvendum quindennium.

X demia decursa à die 1. Julii 1597. Ecclesia prædictæ Sanctorum Apostolorum directæ Domine domorum emptarum per dictos Patres, & incorporatarum fabrica Monasterii, & Ecclesiæ præfate de Porta Cæli, sive Rev. Cam. Apostolicæ, vel cui de jure ad rationem ducatorum viginti quinque pro quolibet quindennio usque ad annum 1627. & à prædicto die in antea ad beneficium dicti D. Aloysii Abbatis, & possessoris dictæ Abbatia decursa, & decurrenda ad eandem rationem duc. 25. pro quolibet quindennio, & propterea dictos Præfectum, & Patres cogendos, & compellendos esse juris, & facti remediis opportunis ad solutionem prædictorum quindenniorum, ut supra respectivè decursorum, & decurrendorum in futurum undè cum expensis in præfata causa decursis, & in processu deductis, & ità dicimus, decernimus, declaramus, cogi mandamus, & diffinitivè sententiamus non solum isto, sed omni alio meliori modo.

Ità pronuncia vi Ego Alexander Episcopus Eugubinus Nuncius Apostolicus.

Antonius Blancius Auditor.

Pro D. Abbate Guariso Act. Mag.

32 Antonius Guglielmus.

Sic adest votum Herculis Ronconii Advocati cum decisione coram doctissimo Merlino, cujus verba damus.

Neapolitana Laudemii.

33 Illustrissime Domine. Nè Dominus privetur Laudemii re existente penes manus mortuas introductum fuit, ut singulis quindenniis solveretur integrum laudemium, ut in puncto tradunt Solfona in lucerna laudemiorum cellula 3. nu. 33. vers. sed quamvis Laicus, &c. inter Tract. magnos tom. 10. par. 2. fol. 217. ubi dicit dominum directum consentientem rem remanere penes manum mortuam, non tamen excludi à jure petendi compensationem, ratione amortizationis. Idemque tradit Olbanus in tract. de jure Fisci c. 7. nu. 15. fol. mihi 140. Hieron. Leo dec. Valentina 77. nu. 6. post med. & seq. Novar. in summa Bullarum tom. 1. tit. de quindennii solutione nu. 16. & plur. seqq. Ricc. resol. 623. n. 2. par. 1. Fontanella dec. 279. num. 11. & seqq. & esse æquissimum dixit Rota dec. 280. n. 4. par. 1. & postea rematurè discussa me informante in Neapolitana Laudemii 27. Februarii 1640. coram Revere. Domino meo Cerro.

Hinc patet Eminentissimo, & Reverendissimo Domino meo Cardinali Spadæ, Abbati S. Mariæ Regalis Vallis, licet ejus Antecessor clar. mem. Cardinalis Ludovisus consenserit venditioni, recipiendo laudemium, non posse ullo pacto censi remissa per receptionem unius laudemii, cum dominus directus si consentiat rem remanere penes manum mortuam, non tamen excluditur à jure petendi quindennia, ut in terminis tradunt Solfona, Olban. & Leo locis supra allegatis.

Et confirmatur ratione evidenti, quia consensus desumptus ex actu non extenditur ultra limites actus, & ideò successor in Beneficio, recipiens pensiones à conductore, non censetur ratificasse locationem pro toto tempore, sed solum pro tempore tantum, pro quo soluta sunt pensiones illæ, & ideò licet locatio esset ad triennium, si recepit pensiones unius semestris, transacto semestri potest colonum expellere, quia consensus desumptus ex illo actu

receptionis, non extenditur ultra limites actus Rota dec. 2. post medium tit. de locato in novis, Surd. dec. 33. n. 7. & seqq. per totam. Puteus dec. 175. per totam lib. 1. & alii, quos sciens omitto, ergo, & in casu nostro receptio unius laudemii non poterit operari ultra quindecim annos.

Uterius receptio ista facta fuit à Procuratore, de cujus mandato speciali non constat, & non presumitur certio: esse dominum de hac re, quæ modica erat, habito respectu ad magnas divitias, & negotia urgentia domini sui Cardinalis Magnatis, & inter primos, & præcipuos Sacri Collegii, qui etiam semper absuit ab Abbatia, ut latissimè hoc egregiè firmat Hond. in cons. 55. n. 48. & seqq. lib. 1. in terminis Cardinalis Federici, & Petri Donati de Cassis.

Hinc patet non refragari Burgium de laudemii, par. 2. inspect. 2. nu. 39. quia loquitur de approbatione venditionis, quæ censetur inducenda per assensum domini, tamen subjungit ex hoc non censi remissum laudemium, ut latius explicat in additionibus n. 78. & seq. dicens in judicando, & consulendo non esse ab hac declaratione recedendum, ergo multò minus poterit censi remissum quindennium per receptionem primi laudemii, & quia inducitur ex hoc approbatio venditionis, & remissio juris compellendi manum mortuam ad relaxandam, non autem quin possit petere futura laudemia omni quindennio debita, ut bene in puncto distinguit Solfona d. num. 30. vers. sed quamvis laicus d. to. 10. par. 2. fol. 217. & tanquam doctrina punctualis tollit omnem disputationem. Quare &c.

Hercules Ronconius V. I. D. in Romana Curia Advocatus.

Neapolitana Laudemii.

Illustrissime Domine. Petit Eminentiss. D. meus Cardinalis Spada Abbas S. Mariæ Regalis Vallis, Quindennia, hoc est laudemium solitum solvi in casu devolutionis Emphyteusis, ut solvatur quolibet quindennio, nec ex eo, quòd consentit remanere penes manum mortuam, privatur hoc jure percipiendi, cum manus mortua non deficiat, & cesset devolutio, donec penes istam existit res concessa, ut in puncto tradunt DD. per me adducti in præterita informatione.

Nec ad rem facit, quòd investitura sit merè hereditaria, & pro hereditibus, & successoribus quibuscumque; quia ex hoc non sequitur, quòd possit manus mortua retinere invito domino, sed tantum, ut possit vendere, & consequi estimationem, vel retinere de consensu domini directi solutis tamen laudemio, & quindenniis, & tamen nullo modo potest vendere quando est ex pacto, & providentia, & ità intelliguntur DD. dicentes, tunc manum mortuam esse capacem Emphyteusis, ut nempe sit capax ad effectum tamen vendendi, & consequendi estimationem; ut in specie declarat Molina de contract. disp. 482. n. 3. Cavagnol. dec. consult. 48. num. 17. lib. 1. & Rota nostra in Mediolanen. bonorum 5. Julii 1634. coram bon. mem. Merlino, ut in copia, quæ datur.

Tantò magis, quia non est quæstio nunc de capacitate Ecclesiæ, quia Eminentissimus D. Cardinalis non instat pro dimissione rerum, sed solum instat pro quindenniis, quæ semper debentur à manu mortua, reti-

X retinente rem emphyteuticam, nè dominus commo-
dolaudemiorum privetur ex adductis in præterita.

Hercules Ronconius in Romana Curia Advocatus .

Mediolanen. Bonorum .

Lunæ 3. Iulii 1634.

POSTQUAM per duas decisiones coram me in hac
causa emanatas, resolutum fuit bona Lignani
ad directum dominium Capituli, & Primicerii Me-
diolanen. non potuisse ex titulo testamenti Nico-
laum Emphyteutam transferre in fabricam S. Celsi.
Ideoque factum fuisse locum devolutioni honorum,
& sententias super devolutione in partibus emana-
tas confirmandas esse. Hodie dubitavi an dicta
sententia quoad bona S. Victoris potuisse quidem
transire in fabricam, sed illa teneri intra annum
dicta bona transferre in personam privatam, &
per dominos, Capitulo tantum informant, resolu-
tum fuit, sententias etiam quoad hanc partem esse
confirmandas, certa est enim conclusio, quod bona
emphyteutica etiam hereditaria, & transitoria in
extraneos, & quando per Ecclesias, & loca pia
possunt acquiri, tamen retineri non possunt, sed de-
bent remitti, & transferri in personas privatas in-
tra annum, recepto pretio, seu æstimatione dictorum
bonorum, quia alioquin si Ecclesiæ, & loca pia
possent habere, & retinere rem Emphyteuticam, do-
minus directus, qualis est Capitulum Mediolanen.
nimis gravaretur, dum bona ad ipsum nunquam
reverterentur, Ecclesia quippe non moritur, cessaret
spes devolutionis ex capite lineæ finitæ, & ex quo-
cumq; alio capite, nec non, & laudemiorum cum
Ecclesia alienare prohibita, & durior fieret domini
directi conditio, dum foro, & privilegiis ipsius Ec-
clesiæ subiceretur, & observari tradit Specul. in
tit. de emph. q. 117. n. 134 cui consuetudini mul-
tum etiam favet Tex. in §. 1. vers. si verò contigerit.
Auth. de alienen. emph. Clarus in §. emphyteusis
q. 33. in fin. Cald. de jur. emph. Aldobr. cons. 43. n. 1.
& seq. lib. 2. Molin. de contract. disp. 459. n. 6. &
secundum hanc consuetudinem sæpè judicavit Rot.
ut in dec. 261. n. 5. in fin. & dec. 280. n. 5. ex dec. 603
per tot. par. 1. rec. & fuit latè deductum in Fer-
rariens. bonorum 9. Decemb. 1611. cor. Rev. D. meo
Decano, quæ est impressa per Amat. dec. Ferrar. 51.
& in aliis cumulatis per addentes ad S. M. Greg.
XV. dec. 520. n. 4. & in Tusculana donationis 30.
Maii 1633. coram Rever. meo Mormanno .

Non obstat, quod quando Emphyteusis est hære-
ditaria, & transitoria ad quoscumq; extraneos,
tunc Ecclesia dicatur illius capax, & videtur te-
nuisse Rota in d. dec. 261. n. 7. in princip. & dec.
280. num. 3. par. 1. recent. & firmanit addentes ad
San. Mem. Greg. XV. dec. 520. n. 14. vers. limita-
tur primò, Gratian. discept. forens. cap. 481. n. 65.
ubi alias decisiones allegant, præsertim ubi versa-
mur in Emphyteusi, quæ non sit aperta directio Do-
mino, & ubi non adest prohibitio expressa aliena-
tionis in loca pia, vel alias personas prohibitas, his
enim concurrentibus, quod de solo domini directi
præjudicio ageretur, & quod expressa prohibitio
extat non alienandi in personas mortuas, tunc nec
etiam alienationis capax esset Ecclesia, ut in aliis
decisionibus in hac causa fuit conclusum, dum age-
retur de bonis Lignani .

Quoniam prædictæ DD. auctoritates, & DD. de-
cisiones, vel procedunt solum in terminis juris com-
munis, secus autem attentæ generali consuetudine,
de qua per Speculat. & alios superius allegatos,
benèq; id suadetur ex dictis decisionibus 260. nu. 7.
in fine, & dec. 280. n. 5. par. 1. recent. In quibus
dicitur cessare difficultatem, quia Ecclesia parata
erat Emphyteusim vendere, & transferre in per-
sonam privatam, & ita declarat etiam Gratian.
cap. 881. n. 65. & distinctius firmavit Rota in Ro-
mana domus 5. Martii 1625. coram Seleucens. vel
certè sunt intelligendæ, ut Ecclesia possit quidem
acquirere, sed non tamen retinere in perpetuum,
nec respectu permanentis, & irrevocabilis acqui-
sitionis, at solum ad effectum consequendi pretium,
& æstimationem, ut per Alexan. cons. 120. lib. 1.
nu. 4. & ita etiam tradit Cavagn. cons. 48. num. 8.
& declarat Gratian. d. discept. 481. nu. 68. & me-
lius Rota in præallegata Romana domus coram Se-
leucien. in qua habetur hunc esse germanum intel-
lectum d. dec. 261. & 280. par. 1. recent. licet enim
Emphyteusis sit hereditaria, & transitoria ad
quoscumque etiam extraneos, hoc tamen debet in-
telligi, dummodò ex tali transitu deterior non eva-
dat conditio alterius Ecclesiæ dominæ directæ, ita
ut si primus acquirens, & alii successores erant
morituri, & facilis conventionis, nec prohibiti alie-
nare, e jusdem etiam qualitatis, & naturæ sint cæ-
teri omnes successores, adeò ut semper in favorem
domini directi spes aliqua vigeat reversionis, &
laudemiorum, nec ei præjudicium inferatur ex pro-
hibitione alienandi, quam habent Ecclesiæ, & loca
pia per Extravagantem ambitiosæ de rebus Eccles.
non alien. ex difficultate conveniendi emphyteutam,
& prærogativa ejusdem emphyteutæ, qui vel tan-
quàm locus pius, vel tanquàm Universitas multis
positur privilegiiis, circa restitutionem in integrum,
forum excusationis, & alia, quæ in notabilem Ec-
clesiæ dominæ directæ jacturam tenderent. Adde-
bant Domini, quod per istam facultatem vendendi
retento pretio ab eadem Ecclesia, quæ cogitur ven-
dere omnibus, consultum est Ecclesiæ Dominæ di-
rectæ, quia illius emphyteusis perseverat in vassal-
lis mortuis, nè dimittatur spes laudemii, & devo-
lutionum, nec forum, consultum est etiam Ecclesiæ,
seu loco pio, in quem transivit Emphyteusis, quia
habet tantumdem, nempe pretium, unde hæc opinio
tanquàm plena æquitatis, & nulli obfutura, om-
nino, videtur retinenda, præsertim ab Ecclesia,
quæ vicissim hac eadem æquitate, & consuetudine,
contra alias Ecclesias, vel loca pia, & Universi-
tates aliquando libenter, ut etiam, & se æquitatis
sedulam cultricem profitetur .

Neque dicatur fabricam S. Celsi non esse Ecce-
siam, quia multò fortius intrat doctrina Specula-
toris, quæ procedit in quocumq; Collegio, & loco
tam Ecclesiastico, quàm laicali, in quibus militant
rationes supra ponderatæ de præjudicio Domini di-
recti, Ruin. cons. 422. num. 3. Aldobran. cons. 43.
n. 12. lib. 2. Cavagnol. cons. 48. n. 2. & seq. lib. 1.
& dixit Rot. in præallegata dec. 693. nu. 2. par. 1.
rec. & coram San. Mem. Greg. XV. dec. 829. n. 5.
& in Ferrariens. bonorum 9. Decembris 1611. cor-
am Reverendissimo D. meo Decano . Et sat est,
quod fabrica S. Celsi sit locus pius, actus pietatis
exercens, Ordinarii auctoritate fuerit erectus, Ju-
re, & privilegiis loci Ecclesiastici fruatur, &
prohibitus alienare, prout discretis verbis, & loca
pia .

X pia prohibentur alienare in Extravaganti ambitiose de reb. Eccles. non alien. & notat Laderch. conf. 179. n. 3. sic enim cessat spes illa devolutionum, & laudemiorum supra enumerata.

Et ita resolutum fuit, quæ decisio est apud Merlinum to. 2. decis. 649.

34 Neque dici potest, quod non est locus petitioni quindennii, iam quod Monasterium S. Petri ad Majellam tempore venditionis domus prædictæ recepit laudemium, per quam receptionem censetur approbatus contractus, ut veniret ad manus mortuas ex doctrina Mauri Burgii de laudemio par. 2. inspect. 2. nu. 39. & Amadei de Ponte in eodem tract. quæst. 15. num. 1. ergo non tenetur ad quindennium.

Respondeo enim primo, cum eisdem Doctores, quod quando dominus directus post venditionem factam recipit novum Dominum utilem in emphyteutam, & tunc sibi præjudicavit in laudemii, seu quindennii exactione, vel simpliciter consensus dedit, & tunc sibi non præjudicavit à petitione quindennii, quia censetur consensisse salvis suis juribus, ut idem Burgius, & Amadeus dicunt. In casu verò nostro præterquamquod non fuit datus assensus à Venerabili Monasterio S. Petri ad Majellam, petium tamen fuit laudemium, cum domus ad manus mortuas pervenerit, quæ petitio censetur facta sine præjudicio jurium quindennii. Et si considerari potest præjudicium, solum in eo cadit, ut præjudicatum fuerit Monasterium in facultate amortizationem tollendi scilicet, ut poneretur palatium extra manus mortuas, cum fuisset in facultate ejusdem Monasterii, vel petere, ut ponatur res in manus vivas, vel petendi quindennium, consentiendo verò Dominus, ut sit in manus mortuas, non præjudicat sibi in quindennio, Salsón. in lucerna laudemiorum cellula 7. num. 33. vers. sed quamvis laicus, Oliban. de jure Fisci c. 7. n. 15. Hieronym. de Leo dec. 77. n. 6. Novarius in summa Bullarii tom. 1. in tit. de quindennii solut. n. 16. Ricc. d. resol. 623. num. 3. par. 1. Fontanella dec. 279. nu. 21. Et hanc esse æquissimam sententiam dixit Rota dec. 280. n. 4. par. 1. recent. Cujus ratio est, quia consensus acceptus ab actu, non extenditur ultra ejus fines, l. non omnis ff. si cert. pet. l. si iis, qui in fin. ff. commodati. Hinc dicimus successorem in beneficio, recipientem pensionem à conductore, non intelligi ratificasse locationem pro toto tempore, sed solum pro tempore pensionis solutæ, & ideò etiam si locatio esset per triennium, & reciperet pensionem unius semestris præteriti, transactio semestri potest conductorem expellere ob rationem supra traditam, Rota dec. 2. in tit. de locat. in novis. Surd. decis. 33. nu. 7. & seq. Puteus decis. 175. lib. 1.

Respondeo secundo, quod licet exactum sit quindennium à Venerabili Monasterio S. Petri ad Majellam, non potuit per hoc præjudicari in exactione quindennii jam acquisiti, & debiti vigore Bullarum, de quibus supra, cum non potuerit Prælatus per se, vel per Procuratorem, exigendo præjudicare Ecclesiæ in juribus quæsitis ex Fasónis doctrina in l. 2. nu. 130. C. de jure emphyteutico, Rota in recentioribus, par. 1. dec. 265. nu. 5. tum quia in præfenti Monasterium petiit laudemium, & quindennium, nec potuit præ-

judicare Prælatus, & disponere de quindenniis futuris in præiudiciu successorum prædicti Monasterii cap. 1. qui success. teneantur, cap. precarii de precario. Alvarot. in d. cap. 1. qui successores num. 2. hoc enim permittitur domino in præiudicium hæredis, quia Prælatus non est hæres Prælati, quippe qui non per successionem sit, sed per electionem, ut bene Alvarotus ubi sup.

Quare idem Burgius ubi supra num. 78. & sequent. in addit. ait, quod licet recipiendo laudemium, censetur approbatus contractus, non per hoc intelligitur remissum laudemium; Niger. quæst. 27. tom. 2. num. 27. & quæst. 77. per tot. tom. 2. nec quindennium dico ego per exactionem primi laudemii, sed solum ex hoc arguitur præiudicium cogendi manus mortuas ad ponendum bona in manus vivas, & non circa petitionem quindennii futuri, ut bene Salsón ubi supra n. 3. vers. sed quamvis laicus, ergo ex omni capite condemnari debet Monasterium Monialium S. Antonii ad solvendum quindennium jam maturatum, & ad continuandum singulis quindecim annis.

Quare si est verum, quod asserunt DD. prout 35 verissimum est, quod contractus solutiones, &c. licet sint suspecti, tamen non debent judicari invalidi, & suspecti, quando est consuetudo Regionis, ex qua frequentatur, ex notatis per Rovit. in pragm. 1. de usuris n. 11. per Koppen. q. 22. per eundem Rovitum in pragm. 5. de censibus num. 130. & per Thesaurum decis. 78. & per Osaschum dec. 143. Missingerium centur. 6. observ. 71. cur positus tot judicaturis non debetur quindennium eidem Monasterio S. Petri ad Majellam, vis enim exempli magna est, quia de jure nobis erant incognita jura quindenniorum, Scraphinus dec. 1410. Sed ad exemplum eorum, quæ sunt pro annatistis excogitata, sunt inventa ad commodum Ecclesiæ quando recipit bona in Emphyteusim, ut bene Niger de Laudemio qu. 12. art. 3. à nu. 153. ergo debetur posita tali consuetudine solvendi.

Quod probatur clarè, quia laudemium, seu 36 laudimium in iure non reperitur, nec apud Latinos scriptores, sed originem sumpsit ab ultramontanis, teste Amadeo de Ponte de laudemio in principio, & est nomen Barbarum dicit Caldas Pereyra de renovatione Emphyteusis qu. 2. nam in iure appellatur quinquagesima l. fin. C. de jure emphyteutico, ubi Fasón. num. 39. Julius Clarus in §. Emphyteusis q. 23. Maurus Burgius de Laudemio inspectione 1. n. 7. Alii dicunt fuisse Laudemium dictum à verbo laudo, quod idem est, apud antiquos ac nominare, & agnoscere Gellius lib. 2. cap. 6. Bernardus Valseranus Miscell. juris lib. 1. cap. 32. quia Dominus rei emphyteuticæ debet nominare, & agnoscere dominum soli, & ab illo rem emptam accipere Renatus Coppin. de legibus Andinum lib. 1. cap. 4. & talis recognitio vocatur donativum, Alciatus lib. 1. Parergon. c. 45. Franciscus Beccius consil. 2. Gratian. cap. 180. Galganetus de differentiis individui §. laudari, Fontanella dec. 281. Niger qu. 1. to. 1. Fulgineus de laudemii par. 1. Alii dicunt esse ortum hoc nomen laudemium, à verbo Gallico laudes, quo significantur subiecti, ut ex Gregorio Turonense colligitur lib. 9. pactione Chidelberti. Ideò vestigial illud,

X quod penditur in signum recognitionis à subdito, nuncupatur laudemium, *Bertrandus de Argentei de laudemio cap. 2. Borrellus de Magistratibus lib. 4. cap. 1. num. 26. Ifernus in Constitutionibus lib. 3. tit. de morte Baronum in principio*. Alii dicunt dici laudemium ab eo, quod emphyteuta laudari, & approbari debet à domino directo *Afflict. in c. 1. §. Similiter de Capitulis Corradi n. 14. Aponte de laudemio qu. 1. nu. 3. Paponius ad Consuetudines Burgundie de censibus §. 395. Gratian. d. cap. 180. Caldas de extinctione Emphyteusis lib. 4. cap. 16. Camillus Borrellus to. 1. decisionum tit. 35. de laudemio, Scabini Lipsienses consultatione Saxonica de contractibus qu. 26. Peguera cap. 3. Regis Petri in Curia Cervastie n. 2. in fine*.

Si ergo ex consuetudine venit laudemium appellatum, cum à jure quinquagesima pars dicatur, & à consuetudine etiam dicatur quindennium, & à jure amortizatio competat, perinde est, ac si utrumque deberi omnino debeat.

37 Hinc solitum fuit laudemium multipliciter appellari, nam quælibet Provincia sicuti proprias sibi facit consuetudines, quibus regatur, §. *Ex non scripto §. Sed jus quidem Instituit. de jure naturali, gentium, & civili*, & illas sibi servari magnificat *l. observare §. Ingressus ff. de officio Proconsulis*, & natio quælibet proprios habet mores *l. quod si nolit 31. §. Qui mancipia ff. de edilitio edito*, ita unaquæque regio sua habet vocabula, *Ifern. in cap. 1. §. si mulier. de Capitulis Corradi*.

Primo nuncupatur ab aliquibus tertiaria, seu terzerum, seu quartaria, seu tertia, vel quartæ venditio, quia talis portio pretii domino datur, ut novum accipiat emphyteutam, sic nuncupatur ab *Afflict. in cap. Imperialem §. Illud de prohib. feudi alienatione per Federicum nu. 14. Frecc. de subfeudis lib. 2. §. Pluribus, n. 80. Joannes Raynaudus in suo comprehensorio feudali §. Præterea si quis n. 32. Jacobinus à S. Georgio de feudis §. Quindennium n. 58. Thesaur. dec. 139. Sforzadus conf. 4. n. 18. Follerius de censib. §. Hujusmodi n. 52. Borrell. lib. 4. de Magistratibus. cap. 1. num. 33. In Catalonia teste Ludovico Peguera in Cap. 3. Regis Petri præludio 3. adest Statutum loquens de tali terzero*.

Solet alibi vocari penna aurea, quia dominus directus tantum debet consequi consentiendo alienationi factæ, quod sufficiat ad conficiendam pennam auream, quæ subscribitur contractus, ita *Afflict. in d. c. Imperialem, §. Illud quoque de prohib. feudi alien. per Federicum, Amadeus de Ponte de laudemio qu. 1. n. 3*.

Apud Venetos vocatur Quintellum in *lib. 6. c. 4. Statutorum Venetiarum*, & ait *Pinellus in l. 1. C. de bonis, n. 62. vers. quod observabat*.

38 Alibi decima ad exemplum ejusdem decimæ, quæ debetur Deo, ejusque ministris de omnibus bonis licetè quæsitis *Surd. dec. 31. nu. 5. Mastrill. dec. 87. Intrigliol. centur. 2. cap. 5. de feudis num. 940. & singul. 92. Bursat. conf. 127. num. 53*, ut ait à Siculis, Mantuanis, Ferrariensibus, & aliis decimam appellari.

Parmæ vocatur vigesima, *Ludov. Sacc. conf. 65. n. 451*. In Regno Lusitanæ dicitur Quadragesima, ut in Ordinatione Regia illius Regni *lib. 4. tit. 35. vulgò quarantesima, ubi Emanuel Barbosa in commentariis n. 51. cum sequentibus*.

In aliquibus Provinciis Galliæ laudemia ap-

pellantur Ventes, *Faber. in §. 1. Instit. de emptio. & vendit. Cassianus ad Consuetudine Burgund. rub. 11. Beltrand. Argentens ad Consuetud. Brittan. art. 59. 10. Saljon. ad Consuet. Turonenses in tit. de recapit. & Ventes art. 15. Boer. ad Consuet. Bituricensis §. 13. glos. 1. Aymon. ad Consuet. Alver. i. a tit. 16. art. 1*.

Apud alias nationes vocatur Rachatus, *Boerius* ubi supra *tit. 1. §. 12. glos. 2. & tit. 4. §. 5. glos. 1*. alibi accordamentum, *Boer. Saljon. & alii* ubi supra, alibi vocatur Foriscapium, *Cappella Tholosana dec. 75. Franciscus Saison in Lucerna laudemiorum præludio 4. n. 4*. alibi vocatur Quintedenier, *Cassianus in rubric. 3. §. 8. n. 32. Gerard. Maynard. dec. 45*. quia foris, & extra pretium capitur, alibi vocatur Acapita, *Guilielmus de Benedictis in cap. Raynatus in verbo mortuo*, itaq; *el secundo de testamentis*. In Italia alicubi vocatur Relevium *c. 1. vers. recepto lib. 3. tit. 25. de morte Baronum*, & ideo dici Relevium, quasi relevans, & adjuvans Dominum, & alibi vocatur Capofaldus, ut in agro Urbevetano, & sic fuit nominatum à *Bald. in Auth. si quas ruinas C. de Sacros. Eccles. & ab Alexand. conf. 14. lib. 5*. & sic nominatur in agro Ferrarienti, ut ait *Riminal. junior conf. 1. nu. 49. Prosper Passetta conf. 4*. & in agro Veroneasi teste *Alexandro conf. 50. lib. 5. Sola ad Statuta Sabaudie de Emphyteusi glos. 2. n. 31*. alibi laudemium appellatur annata. Alibi ut Catalonia appellatur Fatica, alibi Theloneum, de quibus nominibus latè *Maurus Burgos par. 1. inspect. 1. de laudemis, Blancus de laudemis in notis ad Amadeum de Ponte in nota 1. Franciscus Saljon in lucerna laudemiali prælud. 4. n. 3. Renat. Coppin. de legibus Andium lib. 11. c. 4. Dionysius Pontan. ad Consuetudines Blossenses tit. 6. de observ. feudorum art. 69. Peguera in prælud. 3. ad caput. 3. Regis Petri n. 70. Bertrandus ad Consuetudines Argentoren. tract. de laudemio cap. 1. Maynardus decis. 45. lib. 4. Intrigliol. singular. 96. lib. 3. Antonius Niger de laudemis qu. 1. in fin. Fulgineus de laudemis qu. 1. in princ.*

Quæ debetur domino ad rationem duorum, 39
scatorum pro quolibet centenariò, *l. fin. C. de emphyteut. Clarus in §. Emphyteusis qu. 23*. nisi ex pacto, vel consuetudine aliter servaretur, quia aliquibus locis nihil solvitur, *Rodoanus de reb. Eccles. non alienan. fol. 378*. in aliis locis solvantur quinque pro centenatio valoris rei, & alibi minus, quia pacta emphyteutica sunt servanda *l. 2. C. de jure emphyt.* sic posita consuetudine solvendi plus, vel minus *Rot. a dec. 150. p. 1*. inter Recentiores, nisi aliter Princeps disponat, ut de Civitate Cesenæ determinavit Pius IV. teste *Rot. a dec. 381*. coram Buratto recedendo ab eo, quod dixerat apud eundem Burattum *decis. 435*. & 40
solvi debet apud eundem respectu ad valorem rei tempore investituræ, non verò tempore cessionis, *Vivius dec. 496. par. 3. Amadeus cap. 8. Burgius inspect. 6. par. 2. Fulgineus qu. 8. nu. 23*. nec tenetur dominus directus secundum emptorem investire, nisi soluto laudemio prædecessorum, ut ait *Franch. dec. 430. Mastrill. dec. 171. Fulgineus qu. 2. in fine, Niger de laudemio qu. 7. art. 6*.

Cum ergo laudemii, & quindennii solutio bonam partem suæ originis a consuetudine fortiaur, ut probatum huc usq; est, & consuetudo sic apud Tribunalia tum secularia, tum Ecclesiasti-

X ca solvendi quindennia, ut probavimus, sine ullo dubio dici debet Monasterium Monialium.
 41 S. Antonii condemnandum fore ad quindennii solutionem, Ratio verò cur per 15. annos, & non ad aliud tempus fuerit taxata solutio, multiplex est, & omnis pluribus, de quibus *Petrus Burgi de myster. numerorum in c. de num. 15.* nec non omisis illis, quæ de temporis Curriculo constituerunt Imperatores Valentinus Theodosius, Archadius in *l. omnes C. de operis publicis*, & in *S. Sancimus Auth. de Sanctissimis Episcopis*, volentes omnes, quibus operum publicorum cura demandata est, usque ad annos 15. ab opere perfecto cum suis hæredibus teneri si quid damni ex operis vitio acciderit, & quod Decurio, & cohortalis non possit eligi Episcopus, vel Clericus, nisi per annos 15. transegerit vicam monasticam in Monasterio, sic ut ex pretio fructuum, qui colliguntur ex fundo per 15. annos, probetur illius æstimatio, & præmium *l. si quis argentum, s. Similiq; modo C. de donat.*

Hæc est adhuc sub Judice ex negligentia Monachorum.

E X C A P O N. 2

Contr. forens. 31,

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti species proponitur.*
- 2 *Concessio facta per Monasterium Sancti Gaudiosi ad beneficium Monasterii Sancti Agnelli adducitur.*
- 3 *Libellus ad quindennium, qualis esse debeat.*
- 4 *Laudemium, & quindennium, an debeatur ex alienatione pro ampliatione Ecclesiæ.*
- 5 *Quindennium non debetur, si fiat concessio à manu mortua, in manus mortuas.*
- 6 *Quindennii actio quare introducitur, & quomodo.*
- 7 *Quindennii petitio, ut locum habeat, quid requirat.*
- 8 *Ecclesia capax Emphyteusis an sit, & an tunc locum habeat quindennium.*
- 9 *Annatarum solutio qualiter fiat, & quare.*
- 10 *Ecclesia est capax Emphyteusis; & quare.*
- 11 *Ecclesia potest esse incapax Emphyteusis, per pactum appositum in limine concessionis.*
- 12 *Quindennium non debetur, quando concessio fit à manu mortua ad aliam manum mortuam.*
- 13 *Relevii solutio qualiter fit ex feudis Ecclesiis concessis.*
- 14 *Argumentum valet de feudo, ad Emphyteusim.*
- 15 *Ecclesia alienans in Ecclesiam, non petit quindennium.*
- 16 *Ecclesia alienans in privatum, & privatus in Ecclesiam, an, & quando debeatur laudemium.*
- 17 *Ecclesia quando capax sit Emphyteusis.*

E P I T O M E.

Quindennii solutio quo iure probetur, qualis libellus pro illo consequendo, Ecclesia dans in Emphyteusim manibus mortuis, quindennium non habet, at si in manus vivas, & protestetur legitima protestatione, in principio contractus, habebit quindennium, si sit incapax Emphyteusis. In dubio tamen non est Ecclesia incapax Emphyteusis, & quare.

P R O

Venerabili Monasterio Sancti Agnelli de Neapoli.

C O N T R A

Venerabile Monasterium Monialium Sancti Gaudiosi, eiusdem Civitatis.

Reverende Pater. Non credo posse dubitari, quin non veniat revocanda sententia lata per Curiam Illustrissimam Domini Nuntii, qua fuit condemnatum Monasterium S. Agnelli de Neapoli Ord. Canonicorum Regularium S. Salvatoris ad solvendum Monasterio Monialium Sancti Gaudiosi laudemia, seu quindennia liquidanda pro prætenso solo olim concesso per ipsas Moniales ipsis Canonicis sub natura, & pactis

Putat *Capolla de simulat. contractuum, nu. 57.* non posse reddi rationem dictæ Constitutionis. Alii putant rationem fuisse à Tacito in vita Agricolæ assignatam, quia is temporis decursus sit magnum vitæ temporis spatium, & cum tanto tempore mutatio potuerit accidere, inde factum est, ut quolibet quindennio solvatur annata beneficiorum, & illorum exemplo idem fuerit consuetudine receptum in Emphyteusi, quæ cum ab origine gratis concedatur, dici potest etiam illa beneficium, tanquam benevola actio tribuens gaudium capientibus, teste *Seneca de beneficiis, lib. 1. cap. 16.* alias rationes refert *Antonius Niger quæst. 12. de laudemio art. 3. d. num. 153.*

42 Nec prætermittenda est alia cautela, qua uti potest dominus directus in indemnitate laudemiorum, quoties ad Ecclesiam, vel Universitatem deveniunt bona emphyteutica scilicet, ut illa constituat Vicarium morientem, idest quo vivente cesset solutio laudemii, & illo mortuo, electo alio, vel Emphyteusis deficiat, vel alius nominetur, & investitur soluto laudemio, qua cautela usum fuit Capitulum S. M. Majoris de Urbe, dum dato Communitati Castrificulis Urbeveranæ Diocesis Molendino cum terris, & vineis in Emphyteusim ad tertiam generationem, conventum fuit, ut Molendinum aperiretur extincta linea unius ex Universitate, terræ, & vineæ pariter extinctione duarum linearum certarum personarum ipsius Universitatis, ut bene consuluit *Niger de laudem. tom. 1. qu. 13. art. 3. in fin.*

43 Nec dici potest Monasterium S. Petri ad Majellam consensisse, ut domus, de qua agitur, iret in Monasterium S. Antonii, quia tantum abest, quod non consensit, ut nec fuerit vocatum servata forma juris scilicet *l. fin. de jure emphyt. consequenter dicendum est, vel Monasterium S. Antonii debere ponere domum in manus vivas, vel solvere quindennium omni iure observantia debitum, ut supra. Quod sperat ex integritate Domini Reverendissimi Vicarii Generalis Neapolitani. Die 1. Martii 1654.*

- 2 emphyteuticis, cum ipsæ Moniales careant omni iure, omnique actione illa petendi.
- 2 Verum enim est, factò per instrumentum præsentatum ab ipsismet actricibus apparere de anno 1581. eas concessisse ipsis Canonicis Regularibus quoddam territorium, ubi nunc sunt constructa pars Monasterii eorundem Canonico- rum, & alia ædificia sub annuo canone duc. 106. 1. redactò deinde per transactionem ad ann. ducar. 86. 1. Quod instrumentum, cum non sit proprium instrumentum concessionis in Emphyteusim, sed tantum transactionis initæ in an. 1599. in quo enunciatur concessio d. anni 1581. posset dici ex hoc non esse locum petitioni laudemiorum, quia pro consequendis iuribus directi domini, necessarium est exhibere instrumentum Emphyteusis, quod est de natura illius contractus ex *l. 2. C. de iure emphyt.* & ut latè firmat *D. Præses Merlin. controuv. cap. 65. num. 13.* qui alios allegat.
- 4 Posset etiam dici non deberi laudemium, nec quindennia, cum concessio fuerit facta ob ampliationem Monasterii, & sic ex causa necessaria, tamen de his duobus nullum facio, quia primum in hoc casu non est de substantia negotii, cum velimus concedere concessionem esse veram eo modo, & forma prout enunciatur in instrumento transactionis. Secundum est controversum inter DD. prout longa serie disputat novissimè, *Antonius Niger in tract. de laudem. to. 2. q. 4. & ultimo loco fuit decisum per Rot. Rom. in causa Neap. Monasterii Sancti Martini*, cum Patribus Theatinis deberi, nempe laudemia, & quindennia ex alienatione facta ob ampliationem Monasterii, & sic iste punctus sit, vel non sit controversus, non facit ad casum nostrum, ut apparebit ex his, quæ mox dicam, de quo *D. Reg. de Marinis cap. 235. to. 2. controuer.*
- 5 Tota igitur vis exclusionis Monialium à petitione quindenniis pender ex duobus. Primò, quia concessio non fuit facta per Moniales alicui privatæ personæ, sed ipsismet Canonicis Regularibus, eorumque Monasterio S. Agnelli à principio. Secundò, quia nulla datur actio de iure directis dominis petendi quindennia, quando re, emphyteutæ concessa prius alicui privato, deinde alienatur in Collegium, Universitatem, vel aliam manum mortuam, & ut ordinatè dicam, incipiam ab isto. Secundo capite uti concernente potius ordinem, quam iustitiam causæ.
- 6 Dico igitur primò, libellum datum pro parte d. Monasterii S. Gaudiosi, petendo condemnari Canonicos Regulares ad quindennia, fuisse ineptum, cum de iure, ut dixi, nulla detur actio pro quindenniis, nec aliqua lege, vel Canone, aut pragmatica sanctione cautum sit deberi ista quindennia, sed tantum quando privatus, cui per prius fuit facta concessio in Emphyteusim, vendit, vel alio modo alienat rem emphyteuticam in aliquod corpus, quod nunquam moritur, & nunquam alienat, puta Monasterium, Collegium, vel aliam Universitatem, & id fieri non possit in præiudicium directi Domini, qui fraudaretur iuribus dominicalibus præcipuè solutionis laudemiorum in casu venditionis, tunc directus dominus aliam non habet actionem de iure, nisi non consentire, ut rem emphyteuticam

habeat illa manus mortua, & potest cogere, vel cogi facere, ut ponat extrà manus suas, & sic in manus personæ privatæ, &c. *Marescott. lib. 3. var. resol. c. 3. per totum Gratian. discept. forens. c. 48. n. 66. Muta dec. 10. de Frauch. dec. 659.* in qua fuit condemnata Civitas Neapolitana ad ponendum extrà manus suas quædam bona emphyteutica Abbatia Realis Vallis Caldas de nominat. *emphyt. lib. 1. qu. 19. num. 7.*

Declarato deinde per directum dominum se nolle consentire huiusmodi alienationi, factaq; instantia poni extrà manus mortuas, tunc aut Ecclesia vult vendere infra annum, & libera erit à solutione laudemii, & quindenniis, si illam reinvendat privato, ut dictum fuit apud *Fontanell. dec. 281.* & novissimè *Ant. de Nigris de laudem. lib. 2. q. 1. n. 58. & q. 2. n. 64.* Aut Ecclesia offeret solvere quindennia, & sic retinebit Emphyteusim, undè colligitur, quod solutio quindenniorum non oritur ex aliqua actione directa, vel utili, aut ab aliqua lege, sed à necessitate evitandi alienationem rei emphyteuticæ in manus privati, & ideò non poterit deduci in iudicio petitio quindenniorum, ergo libellus ineptus.

Ista tamen solutio habet locum in duobus casibus. Primus casus est, quando est consuetudo, quod Ecclesia sit incapax Emphyteusis, & quòd possit cogi infra certum tempus ad vendendum privato, pro ut est consuetudo in Francia teste *Guglielm. de Bened. in Hispania teste Olib. in tract. de iure fisci cap. 7. n. 15. & in Regno Neapolitano teste Riccio var. resol. cap. 237. n. 8.* in quibus locis est introducta solutio quindenniorum ad similitudinem annatarum solvendarum quibuslibet quindecim annis pro Beneficiis perpetuò unitis *Seraph. dec. 140. n. 4. & tradit latè de Nigr. d. tract. de laudem. lib. 1. qu. 12. art. 3. n. 149. Io. Andr. in cap. potuit de locato Specul. de locat. §. nunc aliqua n. 142. relat. à Mastrillo dec. 128. n. 11.* quem refert *Tusch. concl. 210. lit. E. n. 5.* concludens *l. fin. C. de iur. emphyt.* loquentem de personis vetitis à consuetudine, idem tradunt relati à *Muta dec. 10. n. 2.* tantò magis, quia illa lex non exprimit, quæ sint personæ vetitæ, seu prohibitæ acquirere Emphyteusim, & certum est de iure inter incapaces, & prohibitos non esse Ecclesiam, nam illam esse capacem Emphyteusis voluerunt *Innoc. n. 5. & Io. Andr. in cap. in presentia de probat. n. 16. & Felin. n. 49.* quorum opinio probatur in *§. Emphyteusim Auth. de non permutan. reb. Eccles. Odofred. in Auth. ingressi de sacros. Eccles. ubi Bart. num. 36. Alex. conf. 120. lib. 1. num. 3.*

Secundus casus est, quando in limine concessionis Emphyteusis expresse fuit dispositum, quòd non alienetur res in corpus mortuum, seu verius perpetua stipe, & renovata vice suppositorum nunquam defectuorum, ut inquit *Zabarell. conf. 34. circa n. 3. Alex. d. conf. 120. lib. 1. num. 3.* concludens ex *Io. Andr. & Imola in cap. potuit de locat. textum in l. fin. C. de iur. emphyt.* prohibentem alienationem rei emphyteuticæ in personas prohibitas, intelligi de prohibitione facta in limine contractus *Ant. de Butr. cap. 4. de locato n. 16. vers. videte, Grat. conf. 80. lib. 1. n. 9.* concludentes negativam opinionem aliqua lege non probari, & cessante pacto in contrarium, Ecclesiam posse acquirere Emphyteusim advertit

tit *Mastrill. d. dec. 128. nu. 10. & seqq.* Quando igitur Ecclesia, vel est capax non contradicente consuetudine, vel non prohibita in limine contractus, non tenetur ad solutionem laudemii, & consequenter quindennii, quod non differt à laudemio, nisi in nomine ex accidenti acquisito, quia solvitur singulis quindecim annis, vulturunt *Ifern. ad Constit. Regni Sicil. lib. 3. tit. 25. Petrus Pecch. de amortiz. ut. cap. 21. n. 2.*

12 Dico secundo pro declaratione primi puncti principalis omnia supradicta habere locum, quando à principio concessio Emphyteusis fuit facta privatae personae, & illa deinde alienat in manus mortuas. At secus esse quando à principio fit concessio alicui Ecclesiae, vel alteri manui mortuae, ut est in casu nostro, in quo prima concessio facta fuit de directo per Moniales S. Gaudiosi d. Monasterio, & Canonicis Regul. S. Agnelli, quia in hoc casu cessat omnis difficultas nullum posse prætendi laudemium, nec quindennium. Tum ex ea ratione, quia non potest dicere Ecclesiae, quod evacuet manus suas, & sic non potest venire contra proprium factum *l. cum à matre C. de rei vindicat. l. sicut C. de act. & oblig. l. post mortem ff. de adopt.* Tum etiam, quia re vera, quando iudex Dominus directus concedit similibus personis non defectoris, scit,

13 & scire debet earum conditionem, & sic videtur approbare, & consentire in manus mortuas, & nunquam ab eis exigit laudemium, sicut simile est in feudo, in quo cum fit concessio Ecclesiae à principio, non solvitur relevium, ut est notorium in omnibus Ecclesiis, & Monasteriis hujus Regni habentibus feudum à Rege, & quando præstatur assensus alienationi factae in Ecclesiam de aliquo feudo, ponitur expressa clausula, dummodo singulis quindecim annis solvant relevium *Montan. de feud. in §. Præterea,*

14 & §. *Si quis inf feudatus n. 525. lit. F Capan. de jure relevii par. 1. qu. 29. n. 7. & 8. & à feudo ad Emphyteusim optimam est argumentum l. 1. §. fin. ubi gl. ff. si ager veftigal. Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 18. num. 1. & alii per Valasc. de jur. emphyt. qu. 39. nu. 19. Everar. in sua top. jur. loco à feudo ad emphyt.*

15 Confirmantur prædicta duobus casibus fortioribus. Primus casus est, quod si à principio Emphyteusis fuit concessa personae Ecclesiasticae, & illa alienat in aliam personam Ecclesiasticam, non debetur quindennium ex ea ratione, quia contractus emphyteuticus recipit suam formam à principio in personam Ecclesiasticam, & cum sit totus accidentalis, recipit quascunque pactiones *l. 1. & 2. C. de jur. emph. & ideò à principio potest concedi cuicumque ab Ecclesia etiam Judæo ex Cald. conf. 3. de locat. & à primordio tituli posterior formatur eventus, l. 1. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. & consequenter si deinde alienetur in personam non defectoram, videtur fieri ex forma primae concessionis, argumento dictorum à Tiraqu. de l. connubial. l. 5. nu. 26. & seqq. & voluit Trentacinqu. var. resol. lib. 3. de jur. emphyt. maxime si Emphyteusis est perpetua, & transitoria ad hæredes *Cald. conf. 10. n. 1. Anton. de Nig. d. tract. de laud. lib. 1. qu. 12. art. 3. num. 104.**

16 Secundus casus est fortior, nam & si privatus alienat in Ecclesiam, seu in aliam manum mor-

tuam rem e nphyteutica n, & dominus consensit huic alienationi absq;ulla reservatione laudemii, vel quindennii, non est prohibita Ecclesia retinere, & consequenter non tenetur illa solvere, non enim est prohibita Ecclesia retinere Emphyteusim domino directo volente *Mench. conf. 216. n. 93. Surd. conf. 521. n. 10. vers. 4. respondeo, & ita per Rot. judicasse refert Beltram. in addit. ad dec. Ludovisii 520. nu. 14. in fin. ubi voluit, quod debet constare de dissentiu domini directi, quod Emphyteusis non remanet penes Ecclesiam, aliàs non prohibetur retinere, imo si in prima concessione fuisset dictum, quod concessio transeat ad quoscumq; hæredes etiam extraneos, si res perveniat ad fiscum, vel Ecclesiam, non potest dominus prætere, quod Ecclesia dimittat, quia per talem concessionem potuit prævidere, quod res poterat pervenire ad Ecclesiam, vel fiscum *Corbul. de caus. priv. ob mort. ci. vil. n. 8. ad fin. Gratian. discept. for. dict. cap. 43. num. 63.* Consequenter nec ad laudemia tenetur, &c.*

Unde, &c.

Hæc causa jam fuit decisa, ut scripsimus in gradu appellationis, Brevis commissio Canonico dignissimo Agnello Steuca Judici Synodali Eminentissimi Cardinalis Philamarini, & Delegato Apostolico, de quo supra, ut patet apud Archivium Nostr. Curiae Archiepiscopalis apud Rotundum Scribam, & Petrum Paulum de Montibus Mag. Actorum.

Quia verò à Monialibus fuit appellatum ad Curiam Romanam, in Rota, commissæ causa D. Albergato, scripsit pro Monialibus Dominus meus Advocatus integerimus, ac doctissimus, mihi multis nominibus commendandus D. Joannes Baptista de Luca, rogo, ut videas ejus discursum, qui est lib. 4. suorum operum, doct. sine verè, & sine ulla adulatione, impressum in par. 2. in tit. de Emphyteusi, discursu quinquagesimo, à quo Authore capias consilium, quod maximè operè me adificavit, dixit enim suo clientulo, bona jura esse pro Patribus S. Agnelli, & sic contra clientem suum votum dedit, unde discant Advocati ex hoc Authore, non esse semper clientulos manuteneudos sub spe Victoriae, sed palam dicere eis debent veritatem, allegat insignis hic Doct. nostrum Regentem de Marinis (quem scio fuisse sibi amicissimum) resol. 235. n. 19. & 32. & Rota par. 9. decil. 494. ubi est repetit. 2. dec. 474. ubi alias allegat decisiones; unde mirari non desini, dum talem vidi discursum.

Sed quia similis causa quindennii elapsis annis contingit Romæ disputanda inter Annatistas ex una parte, & Collegiatam Terræ Summæ, Nolanæ Diocesis, occasione Ecclesie Sanctæ Mariæ ad Arcum, ibi existentem, ideò eam damus.

EXERCICIO Y

Prax. var. ref. par. 1. ref. 623.

SUMMARIUM

- 1 Quindennium quando sit solvendum directo Domino.
- 2 Emphyteusis non potest transferri in Ecclesiam, Universitatem, vel manus mortuas, licet non proveniat ex culpa ipsorum, sed quia deterior efficeretur conditio Domini.

3 Tunc debet solvi quindennium, quando Emphyteusis pervenit in manus mortuas.

Quindennium quando debeat
Domino directo.

Cum fuisset per Sac. Consilium quidam condemnatus ad vendendum domum, quam in Emphyteusim tenebat, pro ampliacione cuiusdam Ecclesie, cumque comparuisset Procurator Mensae eiusdem Ecclesie Archiepiscopalis Dominae directae, instando, ac petendo sibi deberi quindennium ex dicta alienatione, quare fuit dubitatum, quid Juris. Pro cuius articuli dilucidatione supponebam pro absoluto conclusionem illam, scilicet Emphyteusim prohibitam esse transire ad Ecclesiam, secundum *Speculat. in tit. de locato, §. Nunē & aliqua num. 143. Jason in l. fin. n. 91. C. de jur. Emphyt. & in cons. 25. nu. 6. vol. post Alexand. cons. 9. num. 5. lib. 3. & cons. 76. n. 5. lib. 7. & Bald. cons. 80. n. 4. & seq. & latē de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. §. 8. n. 8.* Ratio enim secundum præcitatos, est duplex. Prima, quia non esset spes, quod res possit redire ad Dominum per mortem, cum Ecclesie non moriantur *cap. si gratiosè de rescrip. in 6.* secunda, quia Dominus directus multum gravaretur, & fraudaretur jure suo, nam cum Ecclesia non possit alienare, & licet possit, non tamen de facili, ut potest privatus, quia requiritur, quod subsit causa, & quod intervenerint solemnitates &c. Unde non sic facilius dominus reciperet laudemium, sicut quando emphyteusis transfertur in privarum, & secundum *Balb. in decis. 60.* hæc conclusio ampliatur procedere, etiam quando Emphyteusis transfertur in Collegium, & corpus, sive Universitatem, quia dicitur transire ad manus mortuas, & propterea Dominus directus dicitur defraudatus, quia res de facili non incidit in committum, & consequenter cessat spes caducitatis, & propterea decisum in Sac. Consilio Neapolitano, teste *de Franch. in dec. 659.* quod si venditio rei Emphyteuticæ fuerit facta Civitati, tenetur Civitas propter laudemiam, & alia iura directo Domino competentia, ponere illam extra manus ipsius Civitatis, & dicit *Jason loc. cit.* quod Ecclesia teneatur vendere intra annum, allegat *text. in cap. longinquitate 12. qu. 2.* licet supradicti concludant, valere legatum rei feudalis, vel Emphyteusis in favorem Communitatis, vel Ecclesie, quantum ad hoc ut recipiant rei æstimationem, ut refert, & sequitur in materia feudali *Joan. Rayn. in repet. cap. Imper. §. Habito igitur num. 36. ibi pone, quod & in feudo,* refert illum etiam *Curtius in 4. part. tract. feudal. n. 126. vers. quinto videtur limitanda, & idem Jacob. in eod. tract. de feud. in verbo, & cum pacto, quod de ipso feudo, versic. juxta prædicta quæro.*

2 Quamvis quod Emphyteusis non possit transferri in Ecclesiam, Universitatem, vel manus mortuas, non proveniat ex culpa ipsorum, sed quia deterior efficeretur conditio Domini, ut tenet *Card. in cap. potuit, & ibi Imola 17. col. de locat. Bald. cons. 17. & in cap. 1. in 4. col. de alien. feud.* Ex quibus omnibus respondi propterea deberi solvi quindennium, quando Emphyteusis perveniat ad manus mortuas, & quando Emphyteusis privata transiens ad Ecclesiam, sor-

tiatur naturam rei Ecclesiasticæ, declarat *Marescott. lib. 1. variar. resol. cap. 77.*

EX CAROLO ANTONIO DE LUCA AA

in melioration. ad ref. de Marin.
tom. 1. melior. 235.

ARGUMENTUM.

Laudemium an sit solvendum, si rei Emphyteuticæ sit facta distractio cum pacto, quod si emptor infra certum tempus emptioni stare noverit, res sit inempta? *Regens de Marinis ref. 235.* negat. Aliter si venditio fiat cum pacto de retrovendendo infra certum modicum tempus exercendo. Laudemium an debeat, si quis vendere cogatur rem Emphyteuticam favore Ecclesie ampliandæ, vel utilitatis publicæ? Negant *Maynard. Cancr. & alii.* Sed *D. de Marin.* registrat decisiones S. Rotæ Romanæ pro affirmativa opinione. Laudemium an sit solvendum, si Emphyteusim vendat Judex, aut eam addicat creditori Emphyteutæ, distinguuntur casus, si fiat concessio ab initio Ecclesie absque reservatione quindennii, vel reservatis Juribus dominicalibus. Res attinet ad concessionem in manus mortuas, Emphyteusis, feudi, & unionem Beneficiorum. Laudemia, & Quindennia num. fuerint à Jure cognita? Expenditur *D. Capon, Locum hunc D. de Marinis colunt Card. de Luca, Capon. & Author in obs. ad decis. de Franch. aliique recentiores.* Manus mortua an debeat solvere quindennium de Emphyteusi transitoria ad extraneos? solutio quindennialis qualiter calculati debeat. Cum aliis.

SUMMARIUM.

- 1 Laudemium an sit solvendum ex alienatione rei Emphyteuticæ cum pacto adjectionis in diem. Omittantur duo sequentes numeri, uti ad rem non facientes.
- 4 Laudemium num. debeat, si venditio fiat ex causa necessaria, favore Ecclesie, aut publicæ utilitatis? Omittitur sequens numerus, uti ad rem non conducens.
- 6 Quindennium num. sit solvendum, si ab initio facta fuerit concessio in Emphyteusim manui mortuæ absque illius reservatione?
- 7 Extensio non fit in materia quindenniorum.
- 8 Laudemium fuit cognitum à Jure, sed non quindennium.
- 9 DD. non conveniunt in tempore quindennialis solutionis.
- 10 Quindennia an debeantur per Ecclesiam, si illi concessum fuerit feudum absque reservatione quindennii.
- 11 Et quid si feudum ab ipso Rege Ecclesie concedatur absque reservatione quindennii?
- 12 Manus mortua num. debeat solvere quindennium de Emphyteusi transitoria ad extraneos?
- 13 Solutio quindennialis qualiter calculanda sit.

Laudemium an debeat, quando Emphyteuta cogitur vendere rem emphyteuticam favore Ecclesie, Republicæ, vel alterius publicæ uti-

AA utilitatis. Negant *Novar ad de Franch. dec. 277. Maynard. decis. Tholos. 43. lib. 4.* referens decisum, *Cancer. var. par. 1. cap. 11. num. 81.* quos ego ipse retuli in *obs. ad cit. decis. de Franch. n. 3.*

Rationes sunt, quia omnes istæ alienationes, tanquam necessariæ extrâ omnem culpam Emphyteutæ, & contra propriam voluntatem Jure cogente fiunt &c.

Sed opinionem affirmativam, ut scilicet laudemium, debeatur, tenent *Fontanella decis. Cathal. 218.* ubi ratiocinatur, quod licet istæ alienationes considerentur uti coactæ, & contra propriam alienantis voluntatem, non tamen ad sit illa qualitas necessariæ alienationis, quæ effugit laudemiorum solutionem, cum *Guttier. de gabell. qu. 22.* Nam Judex exequendo Juris dispositionem, non dicitur inferre vim, vel violentiam, ego ipse in *animad. ad cap. 544. Gratiani num. 10.*

Ad hæc S. Rota Romana in *decis. registrata per D. de Marinis* in hac resolutione diverso ducta fundamento judicavit nedum pro solutione laudemii, verum etiam quindenniorum. Quia non aliter quis cogitur ad rem suam vendendam favore Religionis, nisi justum prætium sibi solvatur, *Covarruu. lib. 3. var. cap. 22. num. 8. Valasc. conf. dec. 22.* Ecclesia invito Domino directo retinere nequit bona Emphyteutica, cum sit perpetua, nec mori possit, aut desinere *cap. si gratiosè de rescrip. in 6.* et si retinere posset, nimis gravaretur Dominus directus inspecta impossibilitate devolutionis ob lineam finitam, & consequentem Laudemiorum ob cessationem alienationis; Propterea ad reddendam Ecclesiam capacem retentionis bonorum Emphyteuticorum absque eo, quod Dominus directus amittat spem Laudemiorum, inolevit praxis, quæ sub verisimili supposito, quod dicta bona existentia penès manus mortuas possint alienari de 15. in 15. annos, introduxit solutionem quindenniorum *Massa de annat. in fine versiculo est & aliud, Rota Romana dec. 198. par. 19.*

Undè cum directum dominium rei Emphyteuticæ esset inutile penès Dominum directum, si res emphyteutica alienaretur Ecclesiæ, igitur quando cogetur Emphyteuta ad illam alienandum, facienda erit extimatio etiam directi dominii, & consequenter debet solvi laudemium, & dein quindennialis solutio, ita *Rota Romana, ubi supra nu. 18.* quod non ita clarè elucidat *Regens de Marin. in hac res. 235. & in obs. ad dec. 403. Regentis Reverter. plenè Fontanella dicta dec. 278.* ubi aliud de quindennio, ut solvatur de 30. in 30. annos.

6 Concessio in Emphyteusim si Ecclesiæ facta sit immediatè absque reservatione quindennii, an Domino directo debeantur quindennia, controversia exagitata fuit in Causa Monasterii Monialium S. Gaudiosi cum Monasterio Sancti Agnelli Canonorum Regularium Neapolis. Nam Monasterium S. Gaudiosi concessit in Emphyteusim perpetuam quædam bona Monasterio S. Agnelli sub annuo Canone, & hoc ex transactione in anno 1599. adacta. Cumque à dicto tempore usque ad annum 1646. aliud motivatum non esset, circâ quindennia super istis, Monasterium S. Gaudiosi litem introduxit coram Illustrissimo Nuncio Apostolico, à quo

sententiam favorabilem reportavit, introductaque Causa per appellationem in Rota coram R. P. D. Albergato, illaque proposita de anno 1654. ob articuli novitatem dilata fuit resolutio, & dictum, quod per omnes Dominos videretur.

Pro Domino directo dicebatur, quod, ipso non prohibente permanentiam bonorum penès manus mortuas, ipsi Domino directo debeantur quindennia adinstar illorum quindenniorum, quæ Cancellariæ Apostolicæ solvuntur pro Beneficiis Ecclesiæ, vel manus mortuæ unitis, in recompensam annatarum, aliorumque emolumentorum, quæ Annatistis, & Officialibus Cancellariæ alias debita essent in casu vacationum, quatenus unio facta non esset, tanquam ex identitate rationis in recompensa n. laudemiorum à Domino directo percipiendorum in casu alienationis, seu transitus ad hæredes extraneos, ut in *Neapolitana Laudemii 10. Decembris 1639. & aliis impressis penès D. de Marinis in hac res. 235.* ex qua introductione moderno tempore temperatus est dictus antiquus rigor legalis prohibendi permanentiam penès manus mortuas; diverso tamen modo consideratur quindennium in Emphyteusi, nam singulis 15. annis est idem, quod onus laudemii. In feudo autem singulis 15. annis est relevium, & in Beneficiis unitis Ecclesiæ, vel Collegio est redditus unius anni Beneficiorum, ut decisum in Causa Monasterii Montis Oliveti ad favorem R. Fisci, refert *Montan. in repet. ad l. Imperialem §. Præterea. §. Siquis inf feudatus n. 25. lit. T. Capon. controuv. 30. n. 17.*

E contrario dicendum videtur, quod si ab initio facta est concessio manus mortuæ absque reservatione quindennii, tunc concedens videatur reddere habilem manus mortuam; Et maxime, nam quindenniorum onus in Jure ignotum est, & strictè est procedendum, *Seraphin. dec. 1410.* & in contractibus omisum habetur pro omisso in damnum stipulantis, cum in posse ipsius sit verba cõcipere *l. quidquid adstringenda ff. de verb. oblig. Surd. dec. 202. num. 9.* Præsertim, si materia sit odiosa, ut sunt quindennia, *Isern. in cap. 1. §. Similiter de Capitul. Corradi n. 16. & in cap. 1. n. 7. per quos fiat Investitura, Medices conf. 152. n. 85.* Nec in materia quindenniorum fit extensio, licet eadem sit ratio concludens, nam quindennium est genus servitutis odiosum, & sordidum, latè *Capon. controuv. 34. n. 54.*

Nec est confundendum laudemium cum quindennio, etenim licet quindennialis solutio præstetur loco laudemii; hæc tamen quindennialis solutio non fuit cognita à Jure. E contra laudemium fuit cognitum à Jure, à quo appellatur quinquagesima *l. fin. C. de Jure emphyt. ubi Fasson n. 39. Burg. de laudem. insp. 1. n. 7.* licet vox laudemium sit barbara, ut advertit *Capon. controuv. 30. num. 37.*

Et quòd quindennialis solutio à Jure incognita fuerit, ex eo suaderi poterit, nam DD. non conveniunt in tempore, quo debeat fieri ista solutio quindennialis; Cum nonnulli DD. voluerint, hanc solutionem debere fieri de 40. in 40. annos, ut *Gulielm. de Benedic. Capon. Papon. Fontanell. penès Rot. Romanam registratam per D. de Marinis hic num. 24.*

Advertendum tamen erit in hac materia, cum fit concessio in Emphyteusim in manus mortuæ abs-

- AA absque reservatione quindennii, quod decisio prolata in favorem Regii Fiscii, de quo *Montan.* loco *suprà* citato, hactenus nunquam fuit practicata, & observantia est in contrarium, ut testatur *Capon. contr. 31. nu. 13.* his verbis -- in feudo cum sit concessio Ecclesie à principio, non solvitur relevium, ut est notorium in omnibus Ecclesijs, & Monasteriis hujus Regni habentibus feudum à Rege, & quando præstatur assensus alienationi factæ in Ecclesiam de aliquo feudo, ponitur expressa clausula, dummodò singulis quindecim annis solvat relevium; Certius si ex munificentia, & pietate à Rege conceduntur feuda Ecclesijs absque quindenniorum reservatione, quia totum adsciibi debet liberalitati piissimi Regis concedentis, & tunc quindennia solvi non debeant.
- 12 Nullius considerationis est reservatio fortè facta Jurium Dominicalium per directum Dominum. Quia hujusmodi reservatio non potest extendi ad quindennium, cum quindennium, ut *suprà*, sit de Jure incognitum, nec uniforme tempus, sed varium de 15. In 15. annis, & de 40. in 40.
- 13 Quindennialis solutio an semper sit uniformis, sicut à principio fuit inchoata, vel meliorationum valore augeri debeat, æstimatione earum habita ratione? *Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 15. §. 12. qu. 15. n. 68.* tradit, quod si per prius nulla existeret fabrica, & postea extruatur Palatium, non debebitur quindennium de valore Palatii. Uterius pro tacita renovatione Emphyteusis non debebitur attentio valore meliorationum quindennium, & ita practicatur in quindenniali solutione ex unione Beneficiorum facta Ecclesijs in *dec. 90. Otthobon. post Salgad. in labyr. cred.* Quia text. in *l. fin. C. de Jur. Emph.* loquitur de vera alienatione.

BB EX CAROLO ANTON. DE LUCA

Post schol. ejusdem ad decis. Gratiani in Append. ad aliqu. discept. ejusd. Gratian. signanter de retributione manus mortuæ Domino directo, ad discept. 784. num. 4. repet. pen. eund. de Luca in animadv. ad eund. Gratian. ad dict. discept. 784. post nu. 4.

De Laudemio, & Quindennio.

AD discept. 784. n. 4. excitatur quæstio, An laudemium debeat de melioramentorum æstimatione? *Amayden. de stylo Datar. lib. 1. cap. 15. §. 12. qu. 15. n. 68.* ibi: Simili modo, si concedatur solum in usum fabricæ, & extruatur Palatium, concessio non poterit dici Emphyteutica, quia per prius nulla præxisteret fabrica, & proinde in eo casu cum debebitur laudemium in venditione Palatii, insolens enim est, quod in solo valoris centum videlicet adificetur Palatium decem millium, & in illius venditione petatur laudemium pro pretio Palatii. Secus est, si concedatur Palatium dirutum, quia tunc concessio esset Emphyteutica, & rectè peteretur laudemium.

Concludit etiam idem *Amayden. nu. 67.* ibi: Melioramentum debet esse circa statum rei permanentis in suo esse, ut si Vinca inculta, & ex parte

deserta concedatur ad meliorandum, tunc concessio dicitur Emphyteutica: Secus quando non de Vinca sit Vinca.

Quindennia an sint uniformia, quæ à manu mortua Domino directo debentur, seu manus mortua qualiter retribuatur Domino directo.

Distinguit *Rota coram SS. D. fel. me. Alexand. VIII.* ut in *decis. 90. pen. Salgad. post tract. labyr. cred.* Aut res emphyteutica alienatur simul cum melioramentis in tertium, vel devolvitur ob delicta, hoc casu quoad melioramenta requiritur novus consensus, & debetur laudemium de melioramentis. Aut sit simplex renovatio ipsi emphyteutæ, & quando emphyteusis est penes manum mortuam, quia fingitur alienatio de 15. in 15. annis, & hoc casu non debetur laudemium de melioramentis, ut de utroque casu est text. in *l. fin. C. de Jur. emph.* ibi -- meliorationes suas alienare, vendere, vel res emphyteuticas transferre. & sic loquitur textus de vera alienatione, *Fulg. in tract. de emphyteusi tit. de laudem. qu. est. 8. n. 23. Corbul. tit. de caus. priv. ob alien. ampl. 39. num. 1.*

Amortizatio, & manus mortuæ, quæ sint ad effectum solvendi quindennia.

Amortizatio in manum mortuam est translatio feudi jussu Principis, & auctoritate facta, vel translatio emphyteusis auctoritate Domini directi in manum mortuam procedente amortizatione facta, qua mediante non tenetur manus mortua vendere, vel alienare personæ capaci *Petr. Bellug. in specul. rubr. 14. de amortizat. §. veniamus n. 2. post alios Fontanell. de part. nupt. cl. 4. gl. 12. nu. 21. & 22.*

Manus mortuæ sunt Universitas, Communitas, Civitas, Ecclesia, Confraternitas, Monasterium, quæ nunquam moriuntur *c. 1. de milit. Vassal. qui art. bellic. de posit. gl. in l. de quibus ff. de legib. Bellug. ubi sup.* Dum Civitas, & similes, ut *suprà*, nunquam moriuntur, ob idque dicuntur manus mortuæ ad similitudinem mortui, qui jam amplius non moritur, ut dicit *Borell. in add. ad Bellug. ubi sup. verb. mortuam.* Licet enim moriantur homines de Communitate, per subrogationem aliorum iidem finguntur, & eadem dicitur, Universitas *l. proponebatur ff. de judic.*

De Jure communi Emphyteusis non potest transferri in manum mortuam, & quatenus fiat, tenetur manus mortua intrâ annum transferre in personamabilem, ut decisum testatur *Pres. de Franch. decis. 659. Caucer. var. par. 1. tit. de emphyt. nu. 5. post alios Fontanell. d. cl. 4. gl. 12. n. 16.*

Vel de consensu Domini directi res concessa amortizatur, seu remanet penes manum mortuam cum solutione quindenniorum, & ita emphyteuta retribuit Domino directo.

Practicatur in Cathalonia hæc amortizatio hoc modo juxta *Fontanell. dic. gl. 12. nu. 23.* Ut in primis pro amortizatione solvatur unum laudemium, deinde ut commoditati Domini sit utiliter provisum, solet dari de 30. in 30. annis aliud laudemium, aut brevius, aut frequentius habita consideratione de quanto in quantum tempus posset res alienari, quæ est amortizanda. Alia enim sunt tardius, prout res magni valoris, alia-

BB aliaque frequentius, prout res parvæ æstimationis solent alienari, & sic in illis tempus potest elongari, in his verò abbreviari, & concordato tempore inter Partes laudemium illud dividitur in tot pensiones, quot fuerint anni concordati, itaut illæ omnes pensiones in annis concordatis efficiant illud integrum laudemium, & tunc illa pensio debet singulis annis Domino solvi ultra solitum censum, ut *Solson. relatus per Fontanell. laudatus circa formulas amortizationis; At novissimè vjdi de quindecim in quindecim annis decerni.*

Quindennia ex Emphyteusi, vel feudo penès mortuam manum an differant?

Confundere videntur aliqui quindennium, quod pro Emphyteusi solvitur à manu mortua, vel solvitur pro feudo, ut *Fontanell. d. gl. 12. n. 23.* At veriùs dic differre. Quia quindennium, quod solvitur pro feudalibus, est loco relevii, quod solvitur per mortem Feudatarii. E contra quindennium, quod solvitur de Emphyteusi, est loco laudemii, quod solvitur per tacitam renovationem.

Undè est, quòd relevium solvitur pro recognitione directi domini pro renovatione in successorem, *Capan. de Fur. relev. parte prima q. 3. nu. 4. Card. de Luca de benefic. disc. 89. n. 9.*

De beneficiis unitis Ecclesiæ Parochiali solvitur quindennium.

Quindennium etiam solvitur de beneficiis unitis Ecclesiæ ex Indulto Apostolico, & solvitur de quindecim in quindecim annis loco novæ investituræ, ut latè *Luca ubi sup. d. disc. 89.*

Dominus directus, an possit quandoq. cogi consentire amortizationi, & manus mortua non teneatur vendere, vel personæ capaci alienare.

Sunt aliqui casus, in quibus tenetur Dominus consentire amortizationi, & quòd Emphyteusis remaneat penès manum mortuam. Et casus est, quando pro fundandis Ecclesiis Parochialibus, vel Monasteriis, vel necessariò ampliandis quis compellitur vendere, textus est in *l. placet juncta glos. verb. dedicata C. de Sacros. Eccles. Cæterùm tradit Fontanell. ad glos. 12. n. 23. textum nil tale probare, esse tamen pro dicta sententia Franc. Marc. dec. 134. n. 6. ubi dicit se ità vidisse praticari in Patria Delphinali, pro hujusmodi enim necessitatibus potest quilibet compelli rem propriam vendere. Nec distinguitur, an res sit allodialis, & libera, vel non ità, Fontanell. ubi sup. n. 26.*

Quando Emphyteusis transfertur ad manum mortuam, an pati debeat Dominus directus eam penès illam remanere cum oblatione quindenniorum.

Affirmandum videtur. Quia præjudicio laudemiorum consulitur cum oblatione quindenniorum, idque si Emphyteusis sit hæreditaria, & ad extraneos transitoria. Secus si pro hære-

dibus sanguinis sit concessa, nam tunc non consistit præjudicio devolutionum ob lineam finitam, ità *Card. de Luca lib. de servit. emphyt. discurs. 49. num. 4.*

Etenim licet de Jure Dominus directus possit se opponere, nè Emphyteusis transeat ad Ecclesiam, dum cessat spes reversionis, & laudemiorum ob perpetuitatem. At tamen ubi est merè hæreditaria, & non agitur de loco, in quo magna potentia considerari valeat, etiam Ecclesia crit capax *Gratian. c. 533. n. 3. Hodiern. ad Surd. dec. 93. num. 9.*

Cessatque verò prohibitio ob rationem potentie, quia sunt facilioris exactionis Ecclesiæ. Et si attendamus ob amissam spem alienationis, jam est consultum cum solutione quindenniorum, stante qua introductione passim bona emphyteutica transeunt ad Ecclesias, & pia loca, ità *Luca, ubi sup. disc. 28. n. 6. dixi in obs. 659. ad Franch. n. 6.*

Bona si præter concedentis intentionem à manu privati transeunt ad manum mortuam, Dominus directus potest id prohibere, & quatenus id permittat, non intelligendum cum ejusdem Domini præjudicio, *Card. de Luca dict. disc. 50. per tot.*

Clariùs dico, quòd legatum rei emphyteuticæ Civitati, vel Ecclesiæ relictum non valet uti factum in potentiorum. Tamen ex natura concessionis factæ pro se, & hæredibus in perpetuum, res emphyteutica transit ad quoscumque extraneos, & Civitatem, vel Ecclesiam, *Alex. cons. 120. lib. primo.* Et Ecclesia, & Civitas habet annum ad vendendum alteri, quatenus ipsæ non possunt retinere penès se *Mastrill. dec. 128. n. 18. Gratian. num. 3.*

Similiter si Emphyteuta fiat Monachus, tunc si Monasterium sit capax in communi, bona emphyteutica, transeunt ad Monasterium, quod intra annum tenetur alteri vendere, *Clar. in §. Emphyteusis q. 33.* Etiam quòd in concessione ad sit pactum, quòd non possit transferri ad Ecclesiam. Quia hæc est alienatio necessaria cum accessione bonorum & persona ingressi, etsi non potest alienari, tunc detracto laudemio Dominus cogitur sibi appropriare solvendo æstimationem; sicuti, & prohibitio hominis, nè transeat ad Ecclesiam, non operatur, quoad effectum dimittendi transeat. *Mastrill. dict. dec. 128. n. 18. Ferrentill. ad Buratt. dec. 447.*

Quindenniorum onus an de Jure sit cognitum?

Quindenniorum onus de Jure incognitum tradit *Reg. de Marin. ad Reverter. obs. 403. nu. 3.* Et ob id nostris temporibus praxim servare, ut quando feudum, vel Emphyteusis perveniat ad manus mortuas, ut ad Ecclesiam, Civitatem, ac alia similia loca, singulis quindecim annis relevium pro feudo, & laudemium pro Emphyteusi Domino directo solvant, & ità refert *de Marin.* respondisse pro Monasterio Montis Oliveti utili Domino Cafalis Aprani pertinentiarum Civitatis Averfæ à Regio Fisco ad hoc onus convento. Sed id contingere, quando laicus feudum, vel Emphyteusim possidens, illud transferre vult in Ecclesiam, quo casu directi Domini consensus in alienatione est necessarius. Et si tractatur de

BB ditione feudi, Fiscales curant, ut, valeat Dominus assentire, addat, ut Ecclesia, in quam transfertur, singulis 15. annis relevium solvat, quod vulgò quindennium appellatur.

Quid autem, si non sit facta reservatio, dixi penès *Gratian.* & in *observ.* 659. n.5. & 6. & ad *discept.* *Gratian.*

An sint inevitabilia quindenniorum onera.

Dubitandum est, utrùm possit evitari solutio quindenniorum, ut quia ponatur Emphyteutis, vel feudum, aut beneficium in persona capaci. De quindennio ex feudo videtur negandum, ut nequeat evitari solutio. Nam si ponatur feudum ab Ecclesia, Monasterio, vel alio loco simili in Capite alicujus capacis, hoc casu necesse est, ut statutum est, mori, & solvitur relevium, & hujus loco quindennium per manum mortuam.

Aut agitur de beneficiis unitis Ecclesie, & ista si ponantur in Capite alicujus, necesse pariter moriatur, & solvetur annata in vacatione per obitum pro renovatione investituræ in capite alterius Adeoq; non potest evitari onus quindennii, si retineat manus mortua.

Nuper mihi in quadam causa quindennii motivavit Advocatus, quòd Confraternitas erat læsa retinendo Emphyteutium, & non ponendo rem emphyteuticam in personam capacem, divitem, & sobole onustam. Quia cum in emphyteuti laudemium solvatur solum, quando alienatur, vix potest contingere alienatio posita Emphyteuti in manu divitis, & onusti sobole.

Undè plausibilis est, & verior opinio *Fontanella*, & si res Emphyteutica sit magni valoris, non debeat solvi quindennium de 15. in 15. annis, sed duplicato tempore. Cogitent alii, dum neminem inveni de hoc motivo edifferentem.

In contractu si confundantur vox Emphyteutis cum voce locationis, an debeatur laudemium, vel quindennium.

Passim vidi in instrumentis rem concedi in Emphyteusim, & simul locari, & confundi utramque vocem; Et nihilominus inter utrasque voces magnam esse differentiam in specie laudemiorum.

Ex alienatione rei locatæ non solvitur laudemium, *Gomez Var. cap.3. n. 11. to.2. Menoch. lib.3. præs. 105. n.10. Fulgin. de Jur. Emphyt. in prælud. qu. 15. in fine*; Et esse veriolem opinionem testatur *Rota decisio. 14. num. 46. parte 6. recent.*

Pactum tamen solutionis laudemii in alienatione rei emphyteuticæ non repugnat naturæ locationis, quòd in locatione tale pactum apponatur *Burgius de laudem. p.2. inspect. 18. nu. 4. Fulgin. ubi sup. tit. de laudem q.8. n.51. & decisum refert Pacion. de locat. cap.3. n.55:*

Si apparet solutum laudemium absque pacto, argueretur contractus Emphyteuticus, *Mantic. de tacit. lib.22. tit.3. n.15. Pacion. ubi sup. n.57.* Nisi appareret solutum per errorem cum demonstratione originis, *Merlin. decis. 545. num. 11. & 12.*

Quoties non adesset pactum de solvendo laudemium, tunc distinguendum est, utrùm annua præstatio correspondeat fructibus, & erit locatio; sicut si modica est præstatio, aut mutatur forma rei, & non solvitur laudemium, & erit locatio. Puta, si terra erat sativa, & fiat ædificium, vel vinea: nam tota forma mutatur, ita prorsus, fuscè *Amayden. de stylo Datarie, ubi supra.*

EX CAROLO ANTONIO DE LUCA
De Apostolico, Regione assensu quest. 180. n.5. CC

ARGUMENTUM.

Monasterium capax in communi, in quo Emphyteuta emisit Professionem, utrùm sine assensu Apostolico possit alienare rem Emphyteuticam ex necessitate, quia cogatur eam ponere extrà manum mortuam, & infra quod tempus. Quid si Emphyteutis sit hæreditaria ad extraneos transitoria, & an possit retineri offerendo Quindennia.

SUMMARIUM.

- 5 Quindenniorum usus est de Jure incognitus, an debeantur non reservata per directum Dominum.

Quindenniorum onus cum sit de Jure incognitum, proinde *Regens de Marinis ad Reverter. obs. 403. n.3.* tradit, nostris temporibus praxim fervare quòd singulis quindecim annis relevium pro feudo, & laudemium pro Emphyteuti directo Domino solvatur.

Rex ab initio concedendo feudum Ecclesie, an videatur remittere relevium, vel directus Dominus, concedendo Emphyteusim Ecclesie, an videatur remittere quindennium. scripsi in *obs. 659. de Franch. & lib. 1. ref. 235. de Marin. & Gratian. discept. 533. & an quindecim singulis annis solve re laudemium sit arctissimum.*

EX CAROLO ANTONIO DE LUCA
In obs. ad de Franch. dec. 659. DD

SUMMARIUM.

- 1 Civitatem teneri ponere Emphyteusim ei relictam extrà manum mortuam deciditur.
- 2 Emphyteusis inter quem terminum sit ponenda extrà manum mortuam? Et quid si non reperiat emptor?
- 3 Pactum, quòd Emphyteusis non possit transferri in Ecclesiam, an intelligatur ad effectum permanenti tantum, & possit vendi.
- 4 Explicantur quindennia in feudis, Emphyteusi, & Beneficiis.
- 5 Rege concedente feudum Ecclesie, an debeantur quindennia.
- 6 Quid si concedatur Emphyteusis Ecclesie, an solvendum sit quindennium?
- 7 Aliud est, quando privatus concessionarius transfert ad manum mortuam.
- 8 Manus mortua cum obligatione quindenniorum.

an possit retinere Emphyteusim, discursus contra D. Præsidentem.

DD
1 **M**ortua manus, de qua loquitur præfens Decisio, resurgere modernis temporibus videtur, si de incapaci ad retinendam Emphyteusim hæreditariam reddatur capax contra assumptum Decisionis. Venditione rei Emphyteuticæ facta Civitati, vel translatione alio titulo in eam sequuta, in hoc casu tenetur Civitas propter laudemia, & alia onera directo domino competentia ponere Emphyteusim extrâ manus mortuas. Et quod dicitur de Civitate, idem dicitur de Ecclesia, vel de Collegio, aut Monasterio, nam omnia supradicta loca censentur manus mortuæ, quia non possunt alienare, & consequenter amittit dominus directus spem laudemiorum, & censetur etiam translatio facta in potentiorum, undè ponenda est Emphyteusis extrâ manus mortuam, *Jason in l. fin. C. de Jure Emphyt. Thesaur. lib. 3. quæst. for. 83.* Clarius dico, quod legatum rei Emphyteuticæ, Civitati, vel Ecclesiæ relictum non valet uti factum in potentiorum. Tamen ex natura concessionis factæ pro se, & hæredibus in perpetuum res emphyteutica transit ad quoscumque extraneos, & Civitatem, vel Ecclesiam, *Alexand. conf. 120. lib. 1.* Et Ecclesia, vel Civitas habent annum ad vendendum alteri, quatenus ipsæ non possunt retinere penès se, *Alex. ubi supra,* & de consuetudine ita servari post *Joan. de Imola in cap. potuit de locato, Masstrill. dec. 128. nu. 18. Gratian. discept. 533. n. 3.*

2 Similiter si Emphyteuta fiat Monachus, tunc si Monasterium est capax in communi, bona emphyteutica transeunt ad Monasterium, quod intrâ annum tenetur alii vendere, *Clar. §. Emphyteusis qu. 33. Surd. conf. 521. n. 11. & 10. vol. 4.* Etiam quod in concessione adsit pactum, quod non possit transferri ad Ecclesiam, quia hæc est alienatio necessaria cum accessione bonorum ex persona ingressi. Et si non potest alienari, tunc detracto laudemio Dominus cogitur sibi appropriare solvendo æstimationem, sicuti in subsidium addicitur pignus creditori, *l. qui sub imagine C. de distract. pignor. Asinius de execution. §. 6. cap. 31. n. 17.* in puncto *Costa remed. subsid. 105.* vel in subsidium prorogabitur terminus, & quod etiam si fuerit negligens Ecclesia, restituitur in integrum ad vendendum, ita *Costa ex Oddo de restitution. in integr. quæst. 89. artic. 7.*

3 Dubitatur, an dominus directus in Emphyteusi perpetua ad quoscumque hæredes transitoria possit prohibere, nè bona emphyteutica perveniant ad Ecclesiam. Et videtur dicendum, quod sic, nam convenit naturæ Emphyteusis, quæ non debet transire in personam potentiorum, & manum mortuam, ut est Ecclesia, quæ nunquam moritur, *Marescott. lib. 3. var. cap. 3. Ludovis. decis. 520. ubi Beltramin. & decis. 529.* quod consuetudo concedens Ecclesiæ facultatem retinendi per annum, & vendendi, & subrogandi alium, non habet locum propter vim pacti. Alii, & verius negant, quia Ecclesia non est incapax Emphyteusis hæreditariæ ad quoscumque hæredes transitorie, *Buratt. decis. 394.* Nec dicitur persona prohibita, nisi quia est ma-

nus mortua, & sic quando excluditur spes devolutionum, & laudemiorum, propter quam spem cogitur Ecclesia rem vendere, & ponere extrâ manus mortuam. Undè quando Ecclesia dimittit penès alium, ita quod cessant dicta præjudicia, cessare debet dicta prohibitio hominis quæ accipere debet interpretationem, nè perveniat ad effectum retinendi, non autem ad effectum dimittendi, & subrogandi alium emphyteutam, *Masstrill. decis. 128. num. 18. Ferentill. ad Buratt. dec. 447.*

4 Quindenniorum onus cum de Jure sit incognitum, proindè *Regens de Marin. ad Reverter. obs. 403. n. 3.* tradit, nostris temporibus praxim servare, ut quando feudum, vel Emphyteusis perveniant ad manus mortuas, ut ad Ecclesiam, Civitatem, & alia loca supra indicata, si singulis 15. annis relevium pro feudo, & laudemium pro Emphyteusi directo domino solvant, & ita refert, respondisse pro Monasterio Montis Oliveti Neapolis utili Domino Casalis Aprani pertinentiarum Civitatis Averlæ à Regio Fisco ad hoc onus convento, sed id contingere, quando laycus feudum, vel Emphyteusim possidens, illud, vel illam transferre vult in Ecclesiam, quo casu directi domini consensus, vel alienatione necessarius est, etsi tractatur de venditione feudi, Fiscales curant, ut volens Dominus Rex assentire, addat, ut Ecclesiam, in quam feudum transfertur, singulis 15. annis relevium Regiæ Curie solvatur, quod vulgò quindennium appellatur.

5 Difficultas est, an quando de hoc onere verbum aliquod in concessione non profertur, num Rex, sic assentiendo, videatur illud relevium amittere. Et de *Marinis, ubi supra,* dicit, quod sic, nam sciebat, feudum ad eam devenire, quæ nunquam moritur, sicque obstat regula, in contractibus omissum habetur pro omissio in damnum stipulantis, cum in posse ipsius sit verbum concipere *l. quidquid astringenda ff. de verb. oblig. Surd. dec. 202. num. 9.*

6 Eadem quæstio est in Emphyteusi. Num ubi concessio sit directè, & immediatè Ecclesiæ, debeantur domino directo quindennia, si in concessione nulla facta fuerit reservatio. Casus disputatus fuit inter Monasterium Monialium S. Gaudiosi, & Monasterium S. Agnelli Canoniarum Regularium Neapolis, nam Monasterium S. Gaudiosi concessit in Emphyteusim perpetuam quædam bona Monasterio S. Agnelli sub annuo Canone, & eo anno 1599. ex transactione adaucto, cumque à dicto tempore usque ad annum 1646. aliud motivatum non esset circa quindennia, super istis Monasterium S. Gaudiosi litem introduxit coram Illustrissimo Nuncio Apostolico, à quo sententiam favorabilem reportavit, & introducta per appellationem causa in Rota coram Albergato, illaque proposita de anno 1654. ob articuli novitatem dilata fuit resolutio, & dictum, quod per omnes Dominos videretur.

Pro Domino directo dicebatur, quod ipso non prohibente permanentiam bonorum penès manum mortuam, ipsi Domino directo debeantur quindennia, ad instar illorum quindenniorum, quæ Cancellariæ Apostolicæ solvuntur pro Beneficiis, vel Ecclesiæ, vel Collegio, vel alte-

DD ri manui mortuæ unitis, in recompensam annatarum, aliorumque emolumentorum Annatillis, ac Officialibus Cancellariæ, aliàs debita essent In casu vacationum, quatenus unio facta non esset, tanquam ex identitate rationis in recompensam laudemiorum à Domino directo percipiendorum in casu alienationis, seu transitus ad hæredes extraneos, ut in *Neapolitana laudemii 10. Decembris 1639. & aliis impressis penès de Marinis lib. 1. ref. 235.* ex qua introductione moderno tempore temperatus est dictus antiquus rigor legalis prohibendi permanentiam penès manum mortuam, quotiès agitur de Emphyteusi hæreditaria ad quoscumque transitoria. Diverfo tamen modo cõsideratur quindennium in Emphyteusi, nam singulis 15. annis est idem, quod onus laudemii, in feudo autem singulis 15. annis est relevium, & in Beneficiis unitis Ecclesiæ, vel Collegio est redditus unius anni Beneficiorum.

E contrario dicendum videtur, quòd si ab initio facta est concessio manui mortuæ, tunc concedens videatur reddere habilem, ac maximè, nam quindenniorum onus in Jure ignotum est, & strictè est procedendum *Seraphin. decis. 1410.*

7 Aliud autem quando ab initio concessio facta est privato, qui deindè transferat Emphyteusim hæreditariam ad manum mortuam, ob quam rationem in dictis decisionibus firmatur, hujusmodi quindenniorum introductionem, æquam, ac rationabilem esse unam scilicet, quòd Dominus directus concedendo bonæ personæ privatz, similiter cogitare potuit ultrà ordinarium emolumentum canonis, aut extraordinarium laudemiorum in casu alienationis, vel transitus ad extraneos, quod dici non potest, ubi ab initio directè concessio facta est manui mortuæ, in qua non datur casus successioneis.

Altera ratio est, quia cum bona præter concedentis intentionem à manu privati transeunt ad manum mortuam, Dominus directus de Jure ob dictum præjudicium potest id prohibere, & cogitur manus mortua alium substituere, ideoque si id permittit Dominus directus ex quadam æquitate, hæc exercenda non est cum eiusdem domini præjudicio, latè *D. Luca de servitut. Emphyt. disc. 50. per tot.*

8 Quæritur ergo, quando Emphyteusis hæreditaria transfertur ad manum mortuam, seu Ecclesiam, an cogenda sit intrà annum eam ponere extrà manum mortuam, vel pati debeat Dominus directus eam penès Ecclesiam permanere cum oblatione quindenniorum. Et videtur affirmandum, quia præjudicio laudemiorum consulitur cum oblatione quindenniorum, idque si Emphyteusis sit hæreditaria, & ad extraneos transitoria, secùs si pro hæredibus sanguinis, quia tunc non consulitur præjudicio devolutionum ob lineam finitam, ità *Luca disc. 49. nu. 4.* Etenim quamvis de Jure Dominus directus possit se opponere, nè Emphyteusis transeat ad Ecclesiam, quia cessat spes reversionis, ac laudemiorum ob perpetuitatem, attamen ubi est merè hæreditaria, & non agitur de loco, in quo magna potentia considerari valeat, etiam Ecclesia erit capax, *Gratian. ubi suprà, & Hodiern. ad Surd. decis. 93. nu. 9.* & cessat ratio prohibitionis

ob rationem potentiz, quia sunt facilioris exactionis, etli attendimus ob amissam spem alienationis, jam est consultum cum solutione quindenniorum, stante qua introductione passim bona Emphyteutica transeunt ad Ecclesias, & pia loca, ità *Luca disc. 28. n. 6.*

EX CAROLO DE ALEXIOEE

Ad consult. Capyc. Latr. obs. 156. num. 7. cum seqq.

ARGUMENTUM:

Assensus Apostolicus in alienatione bonorum Ecclesiæ hodiè non præsumitur spatio triginta annorum, quia dictæ præsumptioni derogatum fuit per Constitutionem Summi Pontificis Urbani VIII. & proindè nunc requiritur spatium centum annorum. Emphyteuta an, & quando incidat in commissam propter alienationem factam, si reservatus sit domini directi assensus, & an tali casu amittantur meliorationes. Hæres extraneus institutus an teneatur ad solutionem laudemii; Ecclesia an, & quando teneatur ad solutionem quindenniorum. Vendens rem emphyteuticam Ecclesiæ, tanquam liberam, an teneatur rescire Ecclesiæ onus solvendi quindennia, & an pro his, & laudemiiis competat via exequutiva.

SUMMARIUM.

- 7 Ecclesia quando succedat in Emphyteusi hæreditaria.
- 8 Quindennia quoto quoque tempore solvenda sint.
- 9 Vendens rem Emphyteuticam Ecclesiæ tanquam liberam, an teneatur rescire Ecclesiæ onus solutionis quindenniorum.
- 10 Rempta inventa obnoxia servituti, quomodo succurratur emptori.
- 11 Pro laudemiiis, & quindemiis an competat via exequutiva.

7 **H**is positis facilè resolvitur quæstio de solutione quindenniorum, quia communiter receptum est, non posse dominum recusare, ut Emphyteusis hæreditaria non transeat ad Ecclesiam, aliasque manus mortuas, si hæc offerant quindenniorum solutionem, licet enim uti in Emphyteusi hæreditaria valeat Ecclesia succedere, si est hæres Emphyteutz, attamen quia adest desperatio devolutionis, excepto tantum casu, quo fiscus succedere deberet in hæritate Emphyteutz, deficientibus omnibus legitimis hæredibus, tamen quia casus devolutionis ad beneficium domini directi, cum fiscus in hæritate succederet, est modici præjudicii ipsius domini, nimisque remoti, ideo receptum est, ut, oblata solutione laudemiorum, & quindenniorum, non teneatur Ecclesia hæres instituta Emphyteusim hæreditariam dimittere, secùs verò oblatione laudemiorum, seu quindenniorum non facta, quia transeunte Emphyteusi ad manum mortuas, generatur magnam præjudicium domino, quia rarò, aut nunquam solent manus mortuæ, Ecclesiæ scilicet, aliasque loca Pia alienare, stante legis prohibitione, quod non contingeret, si res detineretur ab aliis personis, quia
istæ

EE ista sæpè solent ad alienationes devenire, & ita acquireretur domino jus exigendi laudemium. Propter hoc itaque præjudicium, si Ecclesia vult in Emphyteusi succedere, tenetur offerre solutionem quindenniorum.

8 Undè deveniendo ad punctum quoto quoque tempore teneatur Ecclesia ad hanc laudemiorum solutionem, rectè respondetur, non esse solvendum in singulo quoque quindennio, sed singulis triginta, vel quinquaginta annis plus, minùsve Judicis arbitrio, considerata bonorum qualitate, ac possibilitate facilioris alienationis, ut benè advertunt *Fontanell. de pact. claus. 4. glos. 12. n. 23. Card. de Luca de Emphyteus. disc. 50. sub n. 9.* si enim possibilis est facilior alienatio in una re, quàm in alia, in qua facilior est alienatio, tempus solutionis laudemii solet abbreviari, sin minùs, elongari, *Fontanella loc. cit. Card. de Luca dicto disc. 50. sub n. 9.*

9 Sed pulchrum dubium est, Titius Emphyteuta alienavit rem emphyteuticam hæreditariam in Ecclesiam, sed non tanquam emphyteuticam, sed tanquam liberam, si vè sciat Titius rem illam esse talis qualitatis, si vè ignoret, posset Dominus directus cogere Ecclesiam, ut dimittat rem emphyteuticam non facta oblatione quindenniorum, at nihilominùs Ecclesia hanc oblationem fecit, sed postea Ecclesia se dirigit contra Titium venditorem, ut reficiat omne damnum passum, quia invenit rem non esse liberam, sed emphyteuticam, Titius de consensu ejusdem Ecclesiæ, quæ contractum resolvere non vult, ut posset, ex *Præs. Merlin. contr. 46.* ex prætio rei venditæ relaxat ad beneficium Ecclesiæ præmium census, nihilominùs de hoc Ecclesia contenta non est, sed petit refectionem damni, quod habet, ex eo, quia quindennia solvere tenetur, è converso Titius negat ad hoc teneri, ex quò hæc solutio quindenniorum provenit ex qualitate Emphyteutæ, quia ipsa est Ecclesia, quid igitur dicendum? Videtur pro Ecclesia respondendum, nam indubitanter potest Emptor agere contra venditorem de evictione, quia prodita qualitate emphyteutica, res est evicta quoad directum dominium, maximè concurrente scientia Titii, quo casu, licet res, neque in totum, neque in parte evicta esset, sed tantùm alicui servituti obnoxia, venditor omninò de evictione tenetur, *l. Julianus ff. de action. empt. l. quoties, & l. ult. ff. de adilit. edit. l. cum vendens ff. de contrab. empt. l. demùm ff. eod.* aliàs succurrendum esset venditori per actionem quanti minoris, *Præs. Merlin. in cit. contr. 46.* igitur videtur dicendum, quòd venditor teneatur ad refectionem etiam hujus oneris quindenniorum, at contrarium existimo verius, quia si vè ratione evictionis, si vè actione quanti minoris, venditor non tenetur, nisi ad omne detrimentum, quod sequeretur de per se, & intrinsecè ratione oneris, qualitas autem solutionis quindenniorum non est ita, sed sequitur extrinsecè, propter qualitatem personæ emphyteutæ, quia ipsa est prohibita acquirere rem emphyteuticam absque oblatione solutionis quindenniorum, ergò.

11 Pro laudemiiis autem, & quindenniis non competere viam executivam domino directo, decisum testatur per Sacrum Consilium *D. Altimar. ad Rovit. dec. 73. in novissimis*, nisi ille sit in possessione exigendi.

EX AUCTORE ANONYMO, FF

In Causa coram bon. mem. Cardinali Raynutio Pallavicino, tunc Judice Deputato.

Pro Reverendissimo Capitulo S. Petri

CONTRA

Venerab. Archiconfraternitatem S. Hieronymi Charitatis de Urbe.

ARGUMENTUM

Archiconfraternitas aliqua, etiam si sit laycalis, pròindeque non subiaceat *Extravag. Ambrosiana de reb. Eccles. non alien.* adhuc tenetur ad quindennia, si possideat Emphyteusim.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Archiconfraternitas S. Hieronymi Charitatis de Urbe habet quidem Indultum Leonis X. acquirendi feudum, & Emphyteusim, non autem ut possit alienare immobilia absque Beneplacito Apostolico.*
- 3 *Quod de Ecclesia dicitur, intelligitur etiam de quocumque corpore seculari nunquam defecturo.*
- 4 *Quotiescumque Emphyteusis devenit ad manus mortuas, debentur quindennia.*
- 5 *Quindennia introducta fuerunt, non solum ut manus mortuæ redderentur capaces acquirendi Emphyteusim, sed etiam nè dominus directus fraudaretur laudemiiis.*
- 6 *Archiconfraternitas semel acquisitum, difficile remittit.*
- 7 *Indultum retinendi Emphyteusim censetur sine tertii præjudicio.*
- 8 *Laudemia, & quindennia in signum subjectionis solvuntur.*
- 9 *Ex facultate alienandi data Emphyteutæ, non censetur remissum laudemium.*

Assumptum, ex quo prætenditur, Archiconfraternitatem Charitatis, non teneri ad solutionem Quindenniorum, in eo restringitur, quòd nimirum non agatur de Ecclesia, quòdque Archiconfraternitas præfata vendere possit immobilia etiam absque solemnitatibus necessariis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, adeoque cesset solutio Quindenniorum. Sed tam in facto, quàm in Jure objectum penitus excluditur.

In facto, quia ex Bulla Leonis PP. X. *inter ejus impressat la 37. Bullar tom. primo* conceditur quidem Archiconfraternitati facultas acquirendi, & retinendi Bona feudalia, & emphyteutica etiam Ecclesiastica, non autem, ut possint alienari stabilia sine Beneplacito &c. Et licet non agatur de Ecclesia, sufficit esse Locum Pium Apostolica Auctoritate erectum, à quo actus pietatis exercentur, & gaudere Juribus, & privilegiis loci Ecclesiastici.

In Jure, quia, etiam si Archiconfraternitas præfata esset merè Laicalis, attamen censenda est manus mortua, & quod dicitur de Ecclesia, idem

FF idem intelligit de Civitate , Collegio , Univerſitate , ſive alio quocumque corpore Eccleſiaſtico , vel ſeculari , ex quo nunquam moritur , & 3 idem permanet , ut in terminis Sanctiſſimæ Trinitatis Peregrinorum , quæ aſſerebat , ſe non eſſe Eccleſiam , neque locum Pium , ſed Collegium merè Laycale , quod vendit res ſuas abſque alia ſolemnitate in rebus Eccleſiaſticis , & locis Piiſ ſervari ſolita , firmavit *Rota dec. 603. n. 1. & 3. par. 1. recent. latè Deluc. ad dec. Francki obſerv. 659. ſub num. 1.*

Quapropter , etiamſi ceſſet prohibitive alienationis , adhuc tamen remanet alia , quòd in manu mortua nulla adſit ſpes circa defectum lineæ , & proinde reſerſionis emphyteuſis , & per conſequens Dominus directus non debet ſolutione Quindenniorum privari . Quotieſcumque 4 enim res emphyteutica devenit ad manus mortuas , debentur quindennia , *Ricc. in prax. Archiepiſc. dec. 10. inter omiſſas Rota dec. 494. num. 15. par. 9. rec.* utpote introducta , nedum ad reddenda loca Pia capacia retentionis Bonorum emphyteuſticorum , ſed præcipuè , nè verſa vice Dominus directus jure laudemiorum privatus remaneat , ut tradit *Rota dec. 474. & nu. 18. cum pluribus ſequentibus .*

Et quidquid ſit , utrum validè ipſa Confraternitas cum ſuppoſito , quod ſit laicalis , ſolita ſit contrahere ſine ſolemnitatibus , non eſt facilis alienare ſtabilia , imò quæ ſemel acquiſivit , 6 tenacitè retinet , & non niſi cum magna difficultate in commune hominum commercium , acquiſita , proindè remittit , ut in puncto animadvertit eadem *dec. 603. n. 3. par. 1. recent.*

Prætereà ſuadet æquitas , ut Indultum Apoſtolicum retinendū Bona emphyteutica intelligatur conſeſſum ſine præjudicio jurium Eccleſiæ 7 Dominæ directæ , circa ſolutionem laudemiorum competentium , tantò magis , quòd ipſemet Pontifex expreſſè declaravit in Indulto , quòd Archiconfraternitas remaneret obnoxia eiſdem *oneribus , ad quæ Donator , ſeu Teſtator hujusmodi occasione Bonorum eorundem tenebatur .* Aliàs nimis dura fieret Domini directi conditio , tantò magis , quia laudemia , & quindennia in ſignum 8 ſubjectionis ſolvuntur , *Theſaur. qu. Forenſ. lib. 4. qu. 52. num. 9. aliique per eum :* Adeoque non debet hujusmodi jure privari , ut accideret , ſi non reciperet quindennium , *Rota dicta dec. 474. nu. 22. par. 9. recent.*

Accedit , quòd etiam data in emphyteuta facultate alienandi , nunquam tamen cenſetur remiſſa ſolutio laudemii , *Mantic. de tacit. lib. 22 tit. 21. num. 24. Gratian. cap. 377. num. 10. Hodiern. aliique per eum ad Surd. dec. 93. num. 38.*

Verum omnis tollitur difficultas , eo quod in ſimilibus Archiconfraternitas ſolita ſit perſolvere laudemia , ut habetur ex *dec. 120. num. 24. cor. Ludoviſio* , ex qua apparet , quod ad laudemium recipiendum , & ad conſenſum præſtandum interpellaverat Fratres S. Marcelli prævio depoſito in Sacro Monte Pieratis , quo ſequito Judex mandaverat , ut conſenſus haberetur pro præſtito , Quare &c.

Ex particula reſolutionis , ſeu ſententiæ late 66 à Congregatione Particulari per Sanctiſſimum D. N. Clementem PP. XI. deputata , ideſt ab Emi-

nentiffimis DD. Cardinalibus Galeatio Mareſcotto , clar. me. Leandro Colloredo , Joanne Franciſco Nigrono , & bo. me. Joſepho Dominico de Totis Secretario Judicibus Delegatis per particularem commiſſionem eiſdem SS. D. N. Inter Venerab. Capitulum , & RR. DD. Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin vulgò Scholæ Græcæ , ſeu *della Bocca della verità* , & R. D. Carolum Bartholomæum Piazzam eiſdem Eccleſiæ Archiprebyterum , quæ ſententia publicata fuit die 4. Septembris anni 1705. per Acta Pauli Fatii Curie Cauſarum Camera Apoſtolicæ , & Sacrarum Congregationum Notarii .

Fidem facio ego Curie Cauſarum Camera Apoſtolicæ , & Sacrarum Congregationum Notarius , qualiter in Cauſa , & Cauſis coram Sacra Cōgregatione à SS. D. N. PP. Clemente XI. vigore ſpecialis commiſſionis manu Sanctitatis ſuæ ſignatæ , & in Actis productæ deputata , nempe Eminentiffis. & Reverendiſſis. DD. S. R. E. Cardinalibus Galeatio Mareſcotto , Leandro Colloredo , & Joanne Franciſco Nigrono , ac R. P. D. Joſepho Dominico de Totis Secretario , appellatione , & quocumque recurſu remotis , vertentibus inter Admodum R. D. Carolum Bartholomæum Piazzam , Archiprebyterum Ven. Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ in Coſmedin nuncupatæ *Scola Græca* , Actorem ex una , & Ven. Capitulum , & RR. DD. Canonicos dictæ Collegiatæ Eccleſiæ Reos conventos partibus ex altera . &c.

Relatione facta comparuit D. Carolus Philippus Pavoniſ Procurator , & petiit , ut ſupra . Ex tunc Eminentiffis. & Reverendiſſis. DD. Cardinales Mareſcottus , Colloredus , & Nigronus , ac R. P. D. de Totis Secretarius , die 4. Septembris 1705. ſedentes &c. Viſis &c. Auditis &c. in Cauſa pronunſciaverunt , prout in Cedula &c. tenoris ſequentis videlicet .

Chriſti nomine &c. prævio , quatenus opus ſit , reſeſſu à reſolutionibus uſque adhuc per nos extrajudicialiter factis , & huic noſtræ ſententiæ contrariis re maturè diſcuſſa viſis videndis , & conſideratis conſiderandis , dicimus , pronunſciamus &c. atque definitivè ſententiamus , prout iſfrà , videlicet .

Inchoandum eſſe Matutinum &c.

Laudemia , & quindennia non fuiſſe , neque 40 eſſe ponenda in Maſſa communi , & in futurum dividenda fore , & eſſe æqualiter inter Archiprebyterum , & omnes Canonicos , licet abſentes , præſentes tamen in Curia , & etiam in Sacris non conſtitutos .

Et ſuper omnibus &c. & ità dicimus , pronunſciamus &c. & definitivè ſententiamus non ſolum &c. ſed & omni &c. 60

Ita pronunſciavi G. Cardinalis Mareſcottus Judex Commiſſarius .

Ita pronunſciavi L. Cardinalis Colloredus Judex Commiſſarius .

Ita pronunſciavi I. F. Cardinalis Nigronus Judex Commiſſarius .

I. D. de Totis Secretarius .

Actum Romæ in Palatio ſolitæ reſidentie diei Eminentiffis. & Reverendiſſis. D. Cardinalis Mareſcotti , præſentibus ibidem , & audientibus D. Petro Bonaccuſio , & Ludovico Marchetto teſtibus &c. rogatis &c. In fidem &c. Romæ ex Curia

ria Innocentiana Montis Cimatorii ha die 19. Septembris 1705.

Ita est, Paulus Fatius Curie Caesarum Camera Apostolica, & Sacrarum Congregationum Notarius.

HH EX MONACELL.

Formular. legal. pract. tit. 14. formul. 2. in adnotat.

Tunc dicitur fieri amortizatio, quoties bona emphyteutica consentiente Domino directo remanent penes manus mortuas, solutis quindenniis, aut data indemnitate compensatione secundum regionis morem, ad tradita per *Tonlut. qu. benef. tom. 1. par. 1. cap. 46. nu. 4. Card. de Luca de Emphyt. disc. 28. n. 7. Panimol. dec. 4. nu. 32. & 33. Capon. disc. 376. num. 19. Rot. cor. Coccin. decis. 1357. num. 15. & passim alibi.* Quindennium autem nil aliud est, quam solutio laudemii singulis quindecim annis, & hoc introductum ad reddendum indemnem Dominum directum, ne amitteret spem laudemiorum. Hoc autem genus quindenniorum parum differt a solutione quindenniali, quæ sit Camera Apostolicæ vigore Constitutionum Apostolicarum innovatarum à Clemente X. *Constit. 50. Bullar. nov. tom. 6. pro Beneficiis unitis, cum enim per unionem amplius non vacent, ne Annatitæ priventur jure suarum Annatarum, super verisimili supposito, quod illorum vacatio, & Annatæ solutio contingere possit singulis quindecim annis, reiteratur illius solutio de quindennio in quindennium, ad ornatum dixit *Rota coram Cerro dec. 2. n. 13. & 74.* suntque adinstar *indictionum*, quas Cæsar Augustus iudrogavit Olympiadibus, ita dictæ ab indictione, cum enim Romani omnibus gentibus imperarent, omnibus tributa indixerunt, & quæ e. s. trino lustro digesta solvebantur, primo lustro aureum, secundo argentum, tertio æs exolvere Collectores perurgebant, & quinto lustro rursus à principio repetebatur, & sic juratis tribus quinquenniis, quindecim annorum indictiones singulæ institutæ sunt, ut observat *Pithæus in Codic. lib. 1. tit. 12. de his, qui ad Eccles. ad Edict. Reg. post leg. 4. ab eod. relat.**

II EX FONTANA

In Constitut. Ordin. Prædicator. par. 1. tit. de Quindenniis fol. 534.

DE QUINDENNIIS.

Conventus, qui ad quindenniorum solutionem tenentur, debent singulis annis aliquam pecuniæ summam in Depositi Arca deponere, donec completo quindennii tempore absque eorundem Conventuum incommodo quindennia solvi possint, prout ordinatum fuit Vallesoleti 1605. *Ord. 22. Præcipimus in virtute spiritus S. & S. obedientie sub formali præcepto, & sub pena excommunicationis lata sententiæ, una hac pro trina canonica monitione præmissa PP. Prioribus, seu Principalibus, Præsidentibus, & Depositariis Conventuum, vel Locorum, qui pensionis, census, redditus, vel alia bona solutioni quindennii obnoxia possident, ut singulis annis trigesimam par-*

tem census, vel redditus, vel pensionis in Deposito communi in quadam capsula ad hoc destinata deponant, & conservent, donec quindennio completo absque Conventus gravamine solvant, cui solvere tenebuntur. Mandamus autem sub eodem præcepto, & censura omnibus supradictis, ne prædictam coarctatam pecuniam quovis titulo, vel quæsito colore, etiam ratione mutui possint tollere, vel expendere in alios usus, præterquam ad solutionem quindennii.

EX D. ADVOC. DOMINICO URSAYA

LL

Instit. Crimin. lib. 1. tit. 10. §. 3. n. 9.

Quæ omnia procedunt (loquitur de Canonico, infirmo, & jubilato, etiam si agatur de laudemiiis, quindenniis Capitulis d. bitis, aliisque actibus Capitularibus &c. ut resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in Romana juriurium Canonicalium 5. Maji 1703. ad primum dubium *lib. 53. Decretorum fol. 186. à tergo &c.*

EX CAPON. MM

Controv. 34. art. 1. num. 2. 3. 6. 7. 16. & seqq.

Ad Laudemium, vel Quindennium, cum fertur Sententia, debet ferri alternativè, scilicet ut ponatur extrâ manus mortuas, vel Quindennium solvatur, quia si Ecclesia nolit retinere, non tenetur ad Quindennium, quia potest Ecclesia evacuare manus suas, *Font anella decis. 280. num. 19.* qui loquitur de consuetudine Cathalonix, qua Ecclesia cogitur post annum evacuare manus suas, *Niger de Laudem. lib. 2. quæst. 1. n. 58. & quæst. 2. num. 64. & tom. 1. quæst. 12. artic. 3. num. 143. &c.* Quia Ecclesia non est incapax acquirendi Emphyteusim, sed incapax est ea bona retinendi in præjudicium directi Domini, ut ex opinione veriori, docent DD. per eum *Text. in cap. 1. de Immunit. Eccles. in 6 Reg. de Ponte in tit. de Assensu §. 8. num. 8.* poterit tamen cogi, ut evacuet manus suas, alioquin retinebit, quia non est incapax ad finem acquirendi, sed ad finem retinendi, ergo poterit cogi, ut ponat in manus vivas, *Molina de Justit. disp. 459. num. 6. Caldas lib. 1. quæst. For. 23. num. 27. Anguian. de Legib. lib. 3. contr. 12. num. 59. Card. Tusch. lit. E. conc. 158. n. 8. Hieronym. de Leo decis. 77. n. 1. &c.* Ergo non benè petitur Quindennium, tum quia potest Monasterium vendere, quo casu ab illo, qui emit, habebit Laudemium, ergo non est locus Quindennio, tum etiam quia potest alio modo consuli directo Domino, in indemnitate Laudemiorum, quia quando ad Ecclesiam, vel Universitatem deveniunt bona emphyteutica, possent constituere Vicarium morientem, & viventem, id est, quo vivente cesset solutio Laudemii, & illo mortuo, electo alio, vel emphyteusis deficiat, vel alius nominetur, & investitur soluto Laudemio, *Niger tom. 1. quæst. 12. artic. 3. num. 156.* Ergo non poterit Monasterium S. Francisci Monialium de Observantia cogi præcisè ad Quindennium, sed vel ad relaxandum, seu ponendum Domum extrâ manus mortuas, vel ad solvendum Laudemium. Immo hoc casu, quando Ecclesia evacuat manus suas, ponendo in manus vivas, est quæstio, an teneatur sol-

MM solvere Laudemium Domino directo, quam disputat *Niger de Laudem. tom. 2. quest. 1. num. 59. cum seqq.* Ergo omni Jure speratur in presenti absolvendum esse Monasterium ab impetitis &c.

6 Probatur secundo, quia Laudemium &c. & successive Quindennium, est quinquagesima pars pretii, & valoris rei, ergo quia res, ejusque valor dependet ab eventu, non potuit à principio Ecclesia obligari ad certam quantitatem, quia debetur non habito respectu ad concessionis tempus, sed venditionis, neque à principio potest pacisci, ut in causa Abbatis S. Crucis de Petraviva Emi Antonii Barberini dixit *Rota cor. Buratto decis. 453. & 831.* Unde cum Capitulum S. Mariæ Majoris conventionem fecisset cum Monachis Cisterciensibus Congregationis Fulienfis, ut ratione cujusdam horti illis relicti, solvere deberent, præter annum canonem, singulis quindecim annis, scuta septuaginta quinque pro Laudemio, dixit *Niger de Laudem. qu. 12. artic. 3. num. 145.* nullam fuisse talem conventionem, quia non poterat Ecclesia obligari ad talem quantitatem à principio, quæ ex futuro eventu est incerta, & præsertim quando non adfunt solemnitates, & requisita in *cap. 1. de Reb. Eccles. non alien. & in Extravag. ambitiosa eod. tit.* ergo ex hoc capite non video posse Monasterium condemnari ad solvendum Quindennium, de quo in actis, cum fuerit à principio certa quantitas taxata, & negotium erat incertum.

7 Probatur tertio, quia vigore primi contractus non debetur Laudemium, seu Quindennium, de quo in presenti, nam vigore primi celebrati de anno 1640. tunc Dominus directus non præstitit consensum, qui representatur per illos de Cancellero, sed potius dissentit, quia petiit prælationem in re empta per Monasterium, ergo vigore primi contractus non debet Monasterium solvere Laudemium, neque vigore secundi contractus, quia quando res pupilli, vel minoris cœpit esse in dominio eorundem (idem in Ecclesia) non potest tunc obligari amplius etiam pro re intrinseca contractus, nisi posito decreto assensus &c. *Niger dic. quest. 12. artic. 3. n. 145.* loquens in puncto de obligatione facta ab Ecclesia alteri Ecclesie, de solvendo Quindennio, sed quia fuit sine assensu, non valet &c.

16 Posita ergo nullitate obligationis, & contractus, non debetur &c. nam Monasterium emit domum, & post per duos annos obligat se solvere Laudemium, & Quindennium, quando iam erat res in posse Ecclesie, ergo est nullitas contractus, ergo neque deberetur &c. ut in causa Cardinalis Aldobrandini Magna Curia Vicarie decidit &c. Verumtamen est, quod pendente nullitate contractus evidente, & promptuaria, ut nulla tergiversatione celari possit &c. non est solvendum &c.

17 Eadem nullitate contractus pendente, non est obligatum Monasterium solvere Quindennium, quod, ut probem, scire oportet, quod hoc nomen Quindennii, non est in Jure, nisi ex Annatis Romæ introductum ob unionem Beneficiorum factam Seminariis, Ecclesiis, & similibus, ergo in illis casibus debetur Quindennium, in quibus debetur Laudemium, cum hac tamen differentia, quod canon debetur ratione fructuum, & ideo usufructuario debetur, sed Lau-

demium ratione directi domini, investitura &c. & ideo hac ratione debetur secundum veriorum opinionem, non usufructuario, quidquid alii dicant in contrarium. Hoc posito.

Videamus pendente nullitate contractus an 18
debeat Laudemium.

Respondeo, quod ex venditione nulla ex causa antecedenti non debetur &c. Ratio est, quia actus nullus nullam producit obligationem &c. ergo in contractu nullo, & invalido, scilicet qui est celebratus contra formam Legis, vel Statuti, ut cum minore, vel Ecclesia sine solemnitatibus, vel ex capite enormissimæ læsionis, Laudemium non debetur, nisi declaratur nullus ex causa de futuro, vel superveniente post contractum, quod tunc deberetur, *Tiraquell. de Retractu lignag. §. 1. glos. 2. num. 7. & de Retractu Consanguin. glos. 2. num. 50. Amad. de Laudem. quest. 39. Franc. Marc. decis. 606. par. 1. Solfona de Laudem. cellula 10. num. 9. Burg. de Laudem. par. 2. inspect. 10. Surd. decis. 122. num. 10.* Ratio est, quia emphyteuta non cadit à Jure suo per alienationem nullam, & invalidam, & venditio nulla non potest dici venditio, & Statutum loquens de venditione, non obligat, nisi sit valida, *Surd. dec. 11. & seq. Caldas de Jure emphyt. cap. 16. num. 67.*

Quod si Laudemium sit solutum, ut in præ- 19
senti, antè declarationem nullitatis, & postea declaratur contractus nullus, Laudemium deberet restitui emptori, *Foller. de Censibus versic. Hujusmodi num. 63.* dicens, quod est locus conditioni indebiti, cum tali casu Laudemium non debeatur, unde si fuerit solutum, poterit repeti, *Bertrand. consil. 114. Burgos de Paz. inspect. 10. Francisc. Marc. dec. 606. Amad. de Ponte cellula 4. num. 9. Fulgin. de Emphyt. quest. 8. num. 40.* Sperat ergo omni Jure Monasterium S. Francisci Monialium absolvi ab impetitis &c.

EX R. P. D. FATINELLO NN DE FATINELLIS

Camera Apostolicæ Clerico, olim in
Romana Curia Advocato,

Respons. 50. to. 2. antè observ. ad Bull. Baron.

ARGUMENTUM.

Transiente Emphyteusi de manu Privati ad manum mortuam, solvendum est Quindennium loco Laudemii: An idem servandum, quando manus mortua primordially investitur. Et an hoc casu justum sit apponere pactum Quindennii. Annata pro unione Beneficiorum Ecclesiasticorum est solvenda, si Beneficia sint collativa; secus si non sint

SUMMARIUM.

- 1 Quindennium est sequela Laudemii, & Annata.
- 2 Non est Jure cognitum, sed introductum consuetudine.
- 3 Relevium in feudis fraternizat cum Quindennio, & num. 8.
- 4 Laudemium debetur Domino directo pro honorario approbandi, & laudandi novum Emphyteusis Acqui-

- MM *Acquistorem in Investitura non comprehensum.*
 5 *Quindennium qua ratione introductum sit, transeunte Emphyteusi ad Manum mortuam.*
 6 *Solvendum hoc casu ab Ecclesia. Marin. resolut. Quotid. cap. 235. lib. 1. reprobatur. Ibid.*
 7 *An iustum sit obstringere Manum mortuam pacto Quindennii, quando primordialiter investitur, & num. 9. & 10.*
 11 *Quindennium, & respectivè Relevium de generali consuetudine præstantur à Manu mortua in primordiali concessione.*
 12 *Quindennia debentur loco Annatæ pro Beneficiis Ecclesiasticis perpetuò unitis.*
 13 *Declara secus in Beneficiis non collativis. Refertur casus decisus per Tribunal Camera. Ibid.*

R E S P O N S U M L.

- NN **R**esponso 43. hoc lib. satisfeci quæstioni mihi propositæ de Laudemio; & Responso hic
 1 antecedenti disserui de Annata: Congruere nunc videtur, ut sermo fiat de Quindemio, quod est sequela Laudemii, & Annatæ.
 Sanè Quindennium non est Jure cognitum,
 2 sed introductum consuetudine, ut advertunt *Rota cor. Seraphin. dec. 1401. num. 4. & dec. 1410. num. 29. Card. de Luca de Emphyt. disc. 50. Capon. contr. 31. num. 8. & 12.* Sicuti Relevium, quod
 3 in Feudis fraternizat cum Quindennio, non est de Jure, sed de consuetudine, *Frecc. de Subfeud. lib. 2. cap. Tertia auctoritas num. 2. & 16. pag. 181. terg. & pag. 186.*

- Cùm verò Laudemium debeat Domino directo pro labore, seu honorario approbandi, &
 4 laudandi novum emphyteusis Acquistorem in Investitura non comprehensum, ut ex censura *l. fin. C. de Jure Emphyt. observavi dict. Respon. 43.* & copiosè probat *Niger de Laudem. quæst. 1. à num. 35. ad 51. Rota cor. Cerro dec. 2. nu. 2. & seq. nè transeunte emphyteusi ad Ecclesiam, vel Universitatem, quæ non moritur, & ut plurimum non alienat, Dominus directus frustretur spe Laudemii, quod ex successivis alienationibus*
 5 percepturus esset, introductum fuit ex æquitate restaurativa hujus damni provenientis Domino ob cessationem futurarum alienationum, solvendum esse Domino directo per Manum mortuam Quindennium, hoc est successivè Laudemium de quindecim in quindecim annos, *Rota cor. Coccin. dec. 2357. repetita in Recentior. par. 9. tom. 2. dec. 494. confirmata cor. Cerro d. dec. 2.*

- Dux tamen hac in re sunt quæstiones: Altera
 6 an Manus mortua solvere teneatur Quindennium, cùm in acquisitione ad illud se obstrinxit; quam affirmativè resolvunt præductæ *Decisiones Coccini, & Cerri* omninò tenendæ; quidquid contrà eas ratiocinetur *Anton. de Marin. Resol. Quotid. cap. 235. lib. 1.*

- Altera: an iustum sit Ecclesiam obstringere pacto solvendi Quindennium, cùm ipsamet originaliter, & primordialiter investitur de Emphyteusi: Pro negativa facit *Ifern. ad Const. Regn. Sicil. tit. 25. sub vers. Fructus Feudi*, ibi: *Hoc Relevium non solvitur ab Ecclesia: pag. 235.* Si ab
 8 Ecclesia non solvitur Relevium, ergò nec Quindennium loco Laudemii; nam Relevium, & Laudemium similitudinem in se habere notat *Capan. de Relev. par. 1. quæst. 11. num. 1.*

Accedit, quod, cùm Quindennium, ut dictum est, non sit de Jure cognitum, non videtur Ecclesia gravanda hoc non juridico, & extraordinario onere; Et cùm Quindennium subrogatum sit loco Laudemii debiti Domino directo pro renovatione, laudatione, & consensu præstando novo Acquirenti; ratio ista non militat respectu Ecclesiæ, vel alterius Minus mortuæ, dum primordialiter investitur: quia cùm hæc nunquam alienet, Dominus directus non sustinet laborem inquirendi de qualitate, & idoneitate novi Acquirentis, consentiendique in illius personam; ideò cessat causa Quindennii subrogati Laudemio, ut advertunt *Guidopap. dec. 101. num. 3. Seraphin. dicta decis. 1410. num. 21. Card. de Luca de Emphyt. disc. 50. num. 3. vers. Dicebam.*
 Advertendo etiam, quòd Ecclesia primo loco, & originaliter investita, si ultrà annuum conventum canonem, præstare etiam teneretur Quindennium, solveret plus canone convento; nam repetito canone singulis quindecim annis sub nomine Quindennii, canon annuus non sisteret in summa conventa, puta aureorum quindecim, sed sexdecim, repartiendo Quindennium in quemlibet annum, ut patet ad sensum; Idque non obscure sentit *Frecc. de Subfeud. lib. 2. pag. 190. ibi: Quando esset Feudum, pro quo singulis annis certum quid Domino solvitur, aliud non esset præstandum.*

Hæc proponebam extrajudicialiter, & amicabilem in occurrenti casu, quo una Ecclesia concedebat alteri Ecclesiæ Bona in perpetuum Emphyteusim pro congruo canone, ut eam non obstringeret pacto Quindennii: sed non potui obtinere: quia Ecclesia investiens, absque hoc pacto noluit investire; Sicque fuit conventum de solvendo Quindennio. Re vera Ecclesia investiens docuit, aliam retroactis annis investivisse Ecclesiam cum pacto Quindennii: & hanc esse generalem consuetudinem asserunt *Frecc. de Subfeud. lib. 2. Author. 2. sub n. 15. pag. 185. terg. Fontanell. de Pact. Nuptial. claus. 4. glos. 12. nu. 23. pag. 298. Capan. de Relev. quæst. 27. à num. 7. ad fin. Rota cor. Cerro dicta dec. 2. num. 13.* Quæ autem circa Relevium dicta sunt in Feudis, procedunt in Emphyteusi, ut ultrà generalem regulam, procedere argumentum à Feudo ad Emphyteusim, quam exornat *Everard. in loc. Argum. Legal. loc. à Feud. ad Emphyt.* monet singulariter *Fontanell. loco mox adducto num. 25. & Rot. cor. Cerro dicta dec. 2. num. 15. & seq.*

Hactenus de Quindennio pro Emphyteusi transeunte ad Manum mortuam: Nunc de eodem pro Ecclesiasticis Beneficiis perpetuò unitis.

Quindennia debentur pro Beneficiis, & Monasteriis collativis perpetuò unitis, in quorum provisione solvebatur Annata debita Sanctæ Sedis Apostolicæ; nam cùm eorum vacatio ob unionem amplius non contingat, & consequenter nec Provisio, in locum Annatæ subrogata fuerunt Quindennia, nè Camera Apostolica, & ejus Officiales appellati *Annatistæ* detrimentum patiantur, ità sancientibus Apostolicis Constitutionibus Pauli II. la 6. Pii V. la 38. Sixti V. la 33. quas expendit *Lotter. de Re Benefic. lib. 1. quæst. 29. à num. 1. ad 7. & Rota sepè d. decis. Cerr. 2. num. 14. innovatis, & confirmatis à Clemente X. sub for-*

NN tioribus Decretis *Constit. 50. Bullar. nov. tom. 5.* secundum novissimam impressionem Lugdunensem.

13 Ex supradicta ratione, quod Quindennia successerint loco Annatae, ad relevandam Cameram, & Officiales à præjudicio, quod ex unione Beneficii collativi sentiebant, sequitur, non deberi Quindennia ex unione Ecclesiae, vel partis Bonorum illius, si non erat in statu collativo, & proinde non subiecta oneri Annatae. Ita censuit Tribunal Camerae in *Nolana Quindenniorum* inter Collegiatam Summæ, & Annatistas 28. Aprilis, & 26. Maji 1656. cor. bo: mem: Carracciolo Decano, deinde S. R. E. Cardinali, &

vigilantissimo Archiepiscopo Neapolitano. Cùm enim la: mem: Clemens VIII. ab Ecclesia S. Mariae de Arcu non erecta in Beneficium, nec habente statum collativum, sed regi consueta à Laycis, ad instar Confraternitatum, dismembrasset annua scuta quingenta, eaque præfata applicasset Collegiatæ, Annatista pro hujusmodi applicatione petebant Quindennia: Camera censuit, ea non deberi, licet prima vice in unione fuisset à Procuratore Capituli soluta Annata, & emissa obligatio solvendi Quindennia in futurum. Super hac Causa *Nolana* videri potest *Capon. contr. 32. & seqq.*

DECISIONES EXTERÆ

POST TRACTATUM DE QUINDENNIIS.

DECISIO I.

EX FONTANELL:

Decif. Cathalon. 279. tom.1.

SUMMARIUM:

- 21 *Amortizatio quandoque necessaria.*
- 22 *Amortizatio quomodo practicanda.*
- 23 *Practica amortizationis declaratur.*

NON INDIGET ARGUMENTO;

- 21 **H**abemus ergo, quòd ex ista alienatione deberetur Laudemium, ac illud quidem solvendum per Ecclesiam, vel similem. Quæritur, cum postea sit deveniendum ad amortizationem, quia est manus mortua, juxta latè tradita per nos in 1. de Pact. nupt. claus.4. glos.15. par.1. ex num.25. quæ amortizatio hoc casu est necessaria, nec eam potest evitare Dominus, ut ibi dixi, & antè nos idem etiam docuerat *Oliba*, quem non allegaveramus, in *usat. aliud namque*
- 22 *cap.7. num.30.* Quæritur (inquam) quomodo sit practicanda.

Practica ejus ordinaria est, ut à principio pro amortizatione solvatur unum Laudemium, deindè, ut commoditati domini consulatur, & ejus indemnitati sit provisum, nè propter privilegium Ecclesiæ damnnum patiat in oneribus, & muneribus, quæ res immobilis ergà Dominum sustinisset, si non venisset in manum mortuam, prout dicit *Oliba dict. cap.7. num.29. & 32.* dic clariùs, in recompensam Laudimiorum, quæ possent ex alienationibus Domino frequenter contingere, solet dare de triginta in triginta aliud Laudimium, aut tardiùs, aut frequentius habita consideratione de quanto in quantum posset res alienari, distributum per annos eo modo, quo declarat *Solson. roster in stylo Capibrev. post formas amortizationis num.1. incip. plures alia formæ fol.84. & ego retuli in 1. de Pact. nupt. claus.4. glos.12. num.23.*

- 23 Sed hæc practica &c. Sufficit, quòd pendat à principio suum Laudimium, sicut reliqui, & deindè, quia non est spes aliorum, solvat aliud, seu alia divisa per annos, ut dixi, nè commoditas Ecclesiæ cedat in tam magnum damnnum Domini, sed cum hac utilitate compensetur &c.

DECISIO II.

EX FONTANELL:

Decif. Cathalon. 475. tom.2.

SUMMARIUM.

- 6 *Manus mortuæ tenentur intrà annum evacuare rem, aut se cum Domino componere, & amortizare in Cathalonia.*
- 7 *Commisso in Cathalonia non est locus, quòd res devenerit in manum mortuam.*

NON INDIGET ARGUMENTO.

In Cathalonia res non habet difficultatem, ubi 6 habemus jus amortizationis; est enim licita apud nos quælibet alienatio, etiam in manum mortuam, & personas incapaces, dum intrà annum vacuent in personas habiles, vel se cum Domino componant per viam amortizationis, prout ego signanter inter alios, quos refero ad fatieratem, probavi in 1. de Pact. nupt. claus.4. glos.12. ex num.13. cum mult. seqq. & nunquam est visum, neque audirum in Cathalonia fuisse prætensum, rem feudalem, vel emphyteoticariam fore commissandam, & Domino applicandam, ex quò facta fuerit alienatio in manum mortuam, vel aliam personam inhabilem, sed actum fuit postea vel ad vacationem, vel ad amortizationem &c.

DECISIO III.

EX LEON.

Decif. Valent. 77. tom.1.

SUMMARIUM.

- 1 *Emphyteuticariæ, & feudales res non possunt alienari in Ecclesiam, & quare, num.2. & 4.*
- 3 *Manus mortua quæ dicatur, & quare?*
- 5 *Emphyteuticaria res, si transcant in manum mortuam, debent poni extrà manus suas, seu manus suas vacuare.*
- 6 *Manus mortua (qualis est Ecclesia) tenetur solvere finantiam, compensationem, sive Quindennium.*
- 7 *Quindennium solvitur de consuetudine, vel ex conventionem, & num.9.*
- 8 *Ecclesia, vel locus religiosus bona sedentia ei relicta, vel donata tenetur alienare intrà annum juxta forum.*
- 10 *Quindennium deberi ex rebus Emphyteoticis, in Civitatem, vel Monasterium, & sic in manum mortuam translatis, fuit declaratum cum R. Sententiis, de, quibus hic.*
- 11 *Thema, & Dubium.*
- 12 *Dominus directus non potest cognoscere de causis Emphyteuticalibus, nec Judicem delegare, saltil, ut infra num.15.*

- 13 Feudalis non est causa, quando agitur actione personali ad pecuniam, licet adimplementum fiat super feudo.
- 14 Judex Ordinarius cognoscit de causa reivindicacionis intentata ratione domini utilitatis, rei feudalis, vel Emphyteuticarie.
- 15 Dominus directus delegat Judicem in Causis Emphyteuticariis, tam in prima instantia, quam in gradu primæ, & secundæ appellacionis. & de eis non potest cognoscere Rex, nec Judex Ordinarius juxta forum, & num. 18.
- 16 Feudi Dominus cognoscit de Causa feudali, & ejus cognitionem alteri delegare potest.
- 17 Pares Curie cognoscunt de Causa feudali inter Dominum Feudi, & Vassallum.
- 18 Causæ Emphyteuticæ tractandæ sunt coram Judice Delegato per Dominum directum, quando agitur de re Emphyteuticaria, uti Emphyteuticaria.
- 19 Feudalis causa est, quoquo modo tangat feudum, sive de dominio, sive de possessione, sive de Jure super feudo, vel occasione rei feudalis quæstio sit.
- 20 Quindennium an debeat, ubi agitur de re Emphyteuticaria, uti tali, sive de re censita uti censita.
- 21 Regia Audientia cognoscit de re Emphyteuticaria, quando non agitur de re censita, secus tamen, quando agitur de ea, uti habente hanc qualitatem, juxta forum hic allegatum.
- 22 Censitæ res uti censitæ pertinent ad cognitionem Judicis Delegati per Dominum directum.
- 23 Laudemii debiti decimo quinto quoquo anno, sive Quindennii causam actitandam esse coram Judice delegato, fuit declaratum cum Regia Sententia.

ARGUMENTUM.

Quindennium (hoc est Laudemium, quod solvitur decimo quinto quoquo anno) debetur de consuetudine Valentie Domino directo de rebus Emphyteuticariis, quæ transeunt in manum mortuam, secus de Jure, & de hac quæstione, an debeat, non cognoscit Ordinarius, nec Regia Audientia, sed Judex Delegatus in Causis Emphyteuticariis per Dominum directum juxta forum.

- 1 **R**es Emphyteuticariæ, & feudales non possunt alienari in Ecclesiam, ita Oldrad. consil. 17. incipienti thema tale est, num. 17. ad med. versic. Iste res, ubi inquit, quod taliter videntur conditionatæ, quod non debent in Ecclesiam alienari. Et rationem reddit, quia Dominus possit præjudicium pati, ex quod non ita ab Ecclesia possit ad eum reverti, sicut à privata persona tit. de Alienat. feud. vers. Indè ibi indè potest præsumi, si Clientulus fecerit Libellum in perpetuum de feudo suo alicui Ecclesie, non valet.
- 2 Ideo scilicet quia nunquam reverturum sit ad Dominum, cum Ecclesia desinat esse hæres, ubi Bartol. num. 3. notat, quod quamvis feudum possit concedi ad perpetuum Libellum privato, non tamen potest eo modo Ecclesie concedi, quia nunquam de facili ad Dominum revertetur, cum Ecclesia, & dominium ejus non possit moti, Rodriguez de Ann. reddit. lib. 2. quæst. 22.

num. 34. pag. 573. ubi dicit, hoc esse, quod Galli dicunt, *Amortizare*, idest pervenire ad manum mortuam, undè inquit Specul. in tit. de Locat. §. Nunc aliqua alias in tit. de Emphyteus. num. 142. quæst. 116. quod si Emphyteuta donet, vel leget alicui Ecclesie, vel eam heredem instituat, Ecclesia non potuit retinere, quia Ecclesie intelliguntur prohibitæ, & omnes personæ, quæ non faciliè conveniri possunt, argumento l. 2. ff. Qui satisfacere cog. Et quia si Emphyteusis ad manum mortuam perveniret, Dominus directus defraudaretur jure suo. Quia cum Ecclesia non possit alienare, nec conditionem suam deteriorare, non posset Dominus hoc modo habere laudemium, nec ita de facili incideret in commissum, & ibidem subjungit Rodriguez, manum mortuam vocari Ecclesiam, Civitatem, vel Collegium, vel aliud quodcumque corpus sive sæculare, sive Ecclesiasticum bonorum capax, quod non moritur, nec mutatur, licet omnes personæ, ex quibus consistit, moriantur, vel mutantur, l. propebatur ff. de judic. Oliba in commentar. in usatic. Alium namque de Jure Fisci cap. 7. pag. 137. ibi: dicitur autem manus mortua, quia Communitas, Ecclesia, Capitulum, Collegium, Universitas, Confratritia nunquam moriuntur. nec mutant Dominium, & res ad eorum manum, & dominium pervenientes, vix unquam dominos mutant: quia homines, qui in dictis corporibus sunt, per subrogationem perpetuò iidem superesse dicuntur, & Joannes de Soccorratis in Consuetudin. Cathalon. in cap. eodem modo nu. 74. fol. 128. inquit, Ecclesiam rem emphyteuticariam retinere non posse, cum sit incapax, & Dominus fraudaretur in laudemiiis, quia esset in manu mortua, utendo vulgari sermone Cathalonico, & Valentino, & Vincent. de Franch. dec. 659. incipienti emptis 4. part. ita ait: emptis sub hasta per hanc nobilissimam Civitatem quibusdam Domibus Pedemontis S. Martini emphyteuticis Abbatiæ S. Mariae de Regali Valle, fuit Civitas conventa in S. C. per Illusterrimum, & Reverendissimum Cardinalem Jesualdum Archiepiscopum Commendatarium Abbatiæ prædictæ ad laudemia ei debita ob hanc alienationem, & aliàs pro præterito factas, & fuit Civitas condemnata ex dictis supra decis. 430. fuit etiam Civitas conventa, quod, postquam domus prædictæ pervenerunt ad manus mortuas, ut est ipsa Civitas, quodque ex hoc fraudaretur Ecclesia laudemiiis, & aliis Juribus, quæ directis Dominis competunt, quando Dominus prædictæ non pervenissent in manus perpetuas, quod condemnaretur Civitas ad ponendum domos extra manus suas, & sic obtinuit ex traditis per Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua versiculo 117. quem sequitur Jason in l. fin. n. 90. & seq. C. de Fur. Emphyt. non enim tenebatur Commendatarius consentire in Civitatem, ex quo fieret conditio Ecclesie deterior ob amissionem jurium prædictorum, ut etiam dicit Jason n. 91. & Gulielm. Benedic. in cap. Raynutius in verbo & uxorem nomine Adelatiam dec. 5. n. 5. fol. 95. inquit: de novis acquisitis teneri Ecclesiam manus suas evacuare intra annum, vel cum Rege componere, aliàs de 40. annis in 40. annos suavitiam in Camera Computorum Parisiis expressam solvere pro illo præterito tempore, quo illos tenuit, & deindè manus evacuare, nè res maneat in manu mortua, nisi tales acquisitus Ecclesia pacificè tenuisset ultra 40.

6 annos. Quia tunc cogi non posset de talibus se de-
 vestire, tamen ad finantiam solvendam singulis an-
 nis teneretur, & ita inquit credere intellexisse
 Massuerum in tit. de prescriptione. §. Item si Eccle-
 sia, & idem Gulielm. Benedict. ubi supra nu. 7. in
 fin. subiungit, & si non constaret de composi-
 tione facta cum Rege, ut quia tolerata fuit Ec-
 clesia rem tenere per alios 40. annos, satis ex
 hoc resultare tacitam novam compositionem,
 in simili quantitate solvendam, & Solsona Go-
 tolanus, in lucerna laudem. 7. cellul. num. 28. t. 10.
 tract. par. 2. fol. 217. multis relatis probat, non
 posse invito Domino directo rem Emphyteuti-
 cariam transferri in manum mortuam, ne dam-
 no dominus afficiatur in laudemis, à quibus
 privaretur, & nu. 30. subiungit hæc verba: Sed
 quamvis laycus, recipiendo censum ab Ecclesia,
 videtur exclusus à jure compellendi Ecclesiam
 evacuare, non tamen excluditur à jure petendi com-
 pensationem sibi debitam ratione amortizationis.
 Et quod regulariter res Emphyteuticaria non
 possit alienari in potentiorē, est communis
 opinio teste Alexand. in l. si finita §. si de vesti-
 galibus n. 36. versic. nec obstat, quod Emphyteuta,
 ff. de damn. infect. Fason in l. fin. n. 90. & 97. C. de
 Fur. Emphyt. Ful. Clar. in §. Emphyteusis qu. 22.
 ubi subiungit in fin. quod personæ potēiores
 intelliguntur, quæ sunt magis privilegiatæ; sed
 manus mortua est potentior, ergo invito Do-
 mino directo non potest in eam fieri alienatio.
 Et ideò Oliba de Fur. fise. cap. 7. n. 15. pag. 140.
 inquit, quod, licet per Principem concedatur
 licentia amortizandi, tamen si res sit feudalis,
 vel emphyteutica, potest Dominus directus in-
 demnitatem suam petere, & manum mortuam
 ad indemnitatem cogere, & subiungit hæc ver-
 ba: est autem indemnitatis illa pensatio, quæ fit, &
 præstatur domino rei amortizate pro interesse ipsius
 Domini immediati, qui perdit laudemiam, quæ ex
 alienationibus consequeretur, si res esset penes vi-
 ventem, & morientem, quæ non habet re amorti-
 zata, & in manu mortua existente. Ergo hæc in-
 demnitas, & pensatio est loco Jurium utilium,
 quæ Dominus verisimiliter percepturus erat re
 ipsa manente in privatorum manu, quæ sæpè
 mutatur variis modis l. Senatus §. mortis causa ff.
 de donat. caus. mort. Quibus Juribus non potest
 sperare se gavisurum re penes manū mortuam
 manente. Hæc recompenratio, quæ fit per ma-
 num Vicariam, vel pensationem annuam præ-
 standam puta decimo quoque anno, aut deci-
 mo quinto, aut trigésimo juxta conventiones,
 vel consuetudinem Diœcesis, vocatur indemni-
 tas. Et ita ex supradictis constat, non de Jure,
 sed ex conventionē, vel de consuetudine solvi
 laudemium per manum mortuam decimo quin-
 to quoque anno. In nostro autem Valentia Reg-
 no juxta forum §. de rebus non alienand. fol. 110.
 bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel
 loco religioso debent alienari intrā annum, ita
 ut non remaneant penes manum mortuam, nisi
 habeant licentiam à Rege illa possidendi, quæ
 licentia Amortizatio appellatur. Et ultra Jus
 amortizationis, quod solvitur Regi, si dicta
 bona sedentia sunt emphyteutica, de consuetu-
 dine solvitur quindennium, hoc est laudemium
 decimo quinto quoque anno per Ecclesiam, Ci-
 vitatem, vel aliam manum mortuam, quæ ac-

quisivit rem emphyteuticam, Hoc est solvit
 quolibet quindennio eam quantitatem, quæ de-
 beretur pro laudemio, si fuisset alienata. Et ita
 fuit pronunciatum in Causa vertente inter Pro-
 curatorem Regii Patrimonii ex una, & Syndi-
 cum Civitatis Alicantis parte ex altera, sententia
 lata in hoc S. S. R. C. publicata per Petrum Fran-
 queza Regium mandati scribam, die 9. Augu-
 sti 1591. cum qua fuit condemnata dicta Civi-
 tas, quæ emerat à Cæsare Guill. pensum Regium,
 solvere Regiæ Curia, & vice illius Receptori pe-
 cuniarum Regiarum de quindecim in quinde-
 cim annis unum laudemium valoris dicti pensu
 Regii, quod tenebatur sub directo dominio Do-
 mini Nostri Regis; idem fuit declaratum cum
 alia sententia lata in Regia Audientia Valenti-
 na in favorem Monasterii S. Catharinae Senensis
 contra Archiepiscopum Valentinum (tanquam
 Administratorem Collegii noviter Co. versorum
 fundati per Invictissimum Imperatorem Caro-
 lum V. in dicta Civitate) publicata per Franci-
 scum Paulum Altens die 21. Maii 1604. cum qua
 ex eo, quod Domus, hortus, & ovile, quorum
 habebat directum dominium prædictum Moaa-
 sterium, vendita fuerunt prædicto Archiepiscopo
 ad ministratorio nomine ad opus dicti Collegii,
 fuit idem decisum his verbis: hoc tamen proviso,
 & declarato, quod pro resarciendo danno, & in-
 commodo dicti Conventus eidem illato, cum prædi-
 cta venditione facta dicto Reverendissimo Archie-
 piscopo tanquam Administratori dicti Collegii, qui
 de cætero fuerint, prout cum hac Regia sententia,
 ipsam condemnamus ad dandum, & solvendum di-
 cto Conventui S. Catharinae de Sena de quindecim
 in quindecim annis computandis à mense Maii an-
 ni 1603. in posterum totum futurum tempus, unum
 laudemium verò valoris dictæ Domus, triquetis,
 horti, & ovilis &c. Et consuetudine receptam
 est in Civitate Valentia solvi quindennium, &
 vidi, manus mortuas recusantes illud solvere
 Dominis directis, ad ejus solutionem compelli.

Hoc supposito, Administrato Hospitalis vul-
 gò appellati, Dni Conill, constructi in Civitate
 Valentia, uti Dominus directus cujusdam Do-
 mus, quam possidebat Monasterium Fratrum
 Prædicatorum Ordinis S. Dominici, in eadem
 Civitate constructum, delegavit Judicem in
 Causis emphyteuticalibus, & coram eo con-
 venit Syndicum dicti Monasterii, petens illum
 condemnari ad solutionem dicti quindennii,
 hoc est laudemii debiti transactis quindecim an-
 nis, à die, in qua dicta Domus transivit in ma-
 num mortuam. Prædictus autem Syndicus
 prætendebat dictam quæstionem, an deberetur
 quindennium, nec ne? non esse tractandam co-
 ram Judice Delegato, sed coram Ordinario.

Primo, quia Dominus directus non potest
 cognoscere de Causis Emphyteuticalibus, nec
 ad earum cognitionem Judicem delegare, ita
 Anton. Sola in comment. ad Decret. antiq. Sabaud.
 tit. de Fur. Emphyt. in Decreto Republicam 2.
 part. glos. ult. n. 1. pag. 58. qui sic ait: Emphyteu-
 sis nullam tribuit Jurisdictionem Domino directo,
 Petr. Foller sup. Const. Regni tit. de Episcop. &
 Cleric. errores nu. 20. Sed cognitio illius rei Em-
 phyteuticæ, de qua controversia est, spectat
 Judici, in cujus Jurisdictione res est sita, Ro-
 man. cons. 212. col. 2. quem sequitur Fason in l. 1.

n.77. C. de *Jur. Emphyt. Bald. in Rubr. extrâ de judic. col.3. versic. nunquid. Decius in cap. ceterum n.54. eod. tit. docens ibi, non esse validum argumentum de feudo ad Emphyteusim, quâ ratione responderi potest ad *Oldrad. conf.17. n.13.* qui argumentando à feudo, idem in Emphyteuti affirmabat, licet etiam alleget s. *Et si forsitum in Auth. de Quæstor. col.6.* qui loquitur de Agriculis, ad quem textum ibi *Barthol.* responderet, undè opinio *Rom. m.* verior est etiam per *l. qui jurisdictioni ff. de Jurisdic. omn. Judic. & per l.1. C. nò quis in causa propria jus dic.* Immo nec per se, nec per alium ab eo constitutum, nisi constitutio à pluribus Dominis facta esset, *Oldrad. conf.124. Brun. conf.30. Nat. conf.87. Cravett. conf.231.* & de aliorum Dominorum interesse quoque non tractaretur, *glos. in cap. super Abbatis de offic. Deleg. ff. in l. apertissimi versic. octava causa C. de judic. & multis relatis probat Schrader. in tract. de feud. par.10. sect.1. n.207. pag.68.**

13 Secundò, quia quando agitur actione personali ad pecuniam, licet adimplementum sit super feudo, causa non est feudalis, *Grammatic. dec.103. n.133. ad mtd. Milanen. dec.6. n.24. lib.1.* qui allegat *Bongiorn.* in allegationibus in Causa *Vlaminis Dionysii* cu n *Hokla Saccano*, & *ibid. n.76.* affirmat, decisum fuisse in Magna Regia Curia Regni Siciliae, posse in ea procedi ad venditionem Baronie sicilianæ, & aliorum bonorum feudaliû, super quibus fuit interpositum secundum Decretum. Et hoc Jure utimur Valentia, ubi sæpiùs per Curiam Judicis Ordinarii Urbis, & per Regiam Audientiam venduntur Domus, vel terræ Emphyteuticariæ ad instantiam Creditorum, et si Dominus directus prætenderet coram Judice per ipsum delegato causam esse tractandam, non audiretur. Cùm igitur in occurrenti casu petatur quindennium, & ita pecunia actione personali, quamvis prætendatur debita occasione rei feudalis, causa debet tractari coram Ordinario, vel in Regia Audientia.

14 Tertiò etiam si quis intentet rei vindicationem ratione domini utilis, contra possessorem rei feudalis, vel emphyteuticariæ, prætendendo illam reivindicare, causâ tractatur coram Ordinario, *glos. fin. in fin. in cap. ceterum de judic. & ibi Felin. n.7. Schrader. in tract. de feud. p.10. sect.6. nu.233. pag.225.* ubi allegat ita tenentes *Bald. Barbat. Decium, & Mandos.* & hoc Jure utimur. Nam quotidie intentatur reivindicatio coram Ordinario Urbis, vel in Regia Audientia contra possidentem prædium urbanum, vel rusticum emphyteuticum. Et ita videretur, quòd eadem ratione hæc quæstio, an debeatnr quindennium, poterit ventilari in Regia Audientia Valentina.

Sed his non obstantibus, contrarium fuit decisum, nimirum dictam Causam, in qua agebatur de solutione quindennii, sive laudemii debiti decimo quinto quoque anno, non posse agitari in Regia Audientia, sed coram Judice delegato per Administratorem dicti Hospitalis, uti Dominum directum, quia juxta *forum 17. de jur. emphyt. fol.119. de causis emphyteuticalibus*, nec in prima instantia, nec in gradu appellationis primæ, vel secundæ, non potest Rex, nec

Judex Ordinarius cognoscere, sed dictæ Causæ emphyteuticales agitandæ sunt coram Judice delegato per Dominum directum; ibi; *Casopot lexar terra, casa, obrador, e qualque altre lloch, que per altre tingue a cens, ò a certa part de fruyts, ò de servi, ò de tribut. Mas locens tot del temps, qui es passat, pach, e del dams, que havra feyt, ò dat en la heretat, ò en la casa, ò en qualque altre lloch, que por lo sempor tingue, sia tengut en poder del Senyor de la Cosa respondre, e fer complement de dret. El Senyor Don li jutge, que no sia sospitos, e se el Seyor agrejara ell atort, en axi, ques senta agreujat del juhi, nos pasque a nos, ne a la Cort de la Ciutat appellar, mas lo Senyor assigne a ele jutge el pleyte de totes ses appellacions.* Et ita per dictum forum in Valentia Regno corrigitur, quod aliàs de jure fuit dispositum, emphyteusim non tribuere jurisdictionem Domino directo, de quo dixi *suprà n.12.* Et quemadmodum Dominus feudi cognoscit de causa feudali *cap. ceterum de judic. & c. ex transmissa de for. compet. & Dominus feudi causas feudales ad illius cognitionem pertinentes alteri committere, vel delegare potest, Schrader. de feud. par.10. sect.4. n.1. pag.123.* ubi allegat ita tenentes *Pavormitan. in cap. ceterum n.2. & ibi Barbat. n.6. Decius num.3. extrâ de judic. Curt. jun. in tract. feud. par.7. qu.8. n.28. Albert. Brun. conf.102. Marin. Frecc. in tract. de subfeud. lib.2. s. Decima terti. auctoritate num.1. Henning. Goed. conf.2. dub.2. n.31. & 32. lib.4. Domini de Rot. dec.8. incip. si Dominus feudi tit. de re judic. in noviss. Matth. de Afflic. cap.1. num.15. de investit. in univ. fact. Bald. in l. penult. col.1. vers. quero, quid si inter C. si à non compet. judic. Bertachin. in suo reportor. verbo causa feudalis, & in causis vertentibus inter Dominum feudi, & Vassallum, Pares Curia sunt Judices cap.1. s. Præterea si inter, & ibi Jacob. de Belviso, Andr. de Ifern. Bald. Alvar. Præposit. Martin. Landou. Matth. de Afflic. & DD. de prohib. feud. alienat. per Federic. cap.1. & ibi Andr. de Ifern. & DD. de contro. vers. feud. ap. Par. termin. cap.1. & ibi DD. de contro. vers. int. Vassall. & Episc. Ita etiam in nostro Regno Valentia Causæ emphyteuticales sunt coram Judice delegato per Dominum directum tractandæ, ubicumque agitur de re emphyteuticaria uti emphyteuticaria quavis actione, ut latè agens de re feudali probat *Milanen. decis.6. n.2. cum seq.1. par.* ubi inquit, quòd prima elicitur conclusio, quòd ubicumque agitur de re feudali, sive reivindicacione, sive interdicto, sive quavis actione inter duos detinentes tantum jure feudi, & ipsum recognoscetes, coram Domino est agendum, *Petr. Ancharan. in cap. ceterum n.3. versic. ad appellationem extrâ de judic. & ibi Hostiens. in versic. si ego inter Vassallos, ubi Antou. de Butr. nu.9. versic. venio ad secundum,* quod procedit etiam, quando quæstio est possessionis, nam coram Domino, est tractanda: Et hæc est communis opinio, ut ait *Decius dicto cap. ceterum num.24. versic. an autem si agatur, Milan. ubi supra num.3. & 4. qui num.11.* hoc declarat, quoquo modo causa ipsa tangat feudum, causa est feudalis, intelligitur, quando sive de Domino, sive de possessione, sive de jure super feudo quæstio est de re feudali, vel occasio rei feudalis, & n.18. ait, quòd quando agitur ex lege feudi, cautela est feudalis, *Bald. in cap.1. n.3. in fin. de Investit. tur.**

16

17.

18

19

jur. in marit. fact. Socciu. in cap. ex transmissa n. 26. de for. compet. Raynald. in cap. prateret, c. ap. Imperiale num. 10. de prohib. feud. alien. per Federic. & idem Milanen. num. 44. ait, quod, sicut iurisdicatio feudi spectat ad Dominum feudi, quando agit actione reali, ita etiam spectat ad Dominum feudi, quando agit actione personali proveniente ex obligatione, quæ habuit ortum ratione feudi, ut est petitio servitorum, & alterius oneris annexi feudo. Ita dixit in terminis Aretin. cons. 83. incipiente quia multa n. 4. col. 2. in fin. post Hostiens. & Anton. de Butr. in dist. cap. ceterum, ubi per eum, sed ad dotem de paragio agitur conditione ex lege, & sic actione personali proveniente ex obligatione personali, quæ ortum habuit ratione feudi, ut dixit Andr. in Const. in aliquibus in 3. & 7. col. quia conditio ex lege, dicitur actio personalis §. Appellamus Instit. de action. Schrader. de feud. par. 10. sect. 5. n. 152. ibi Similiter hoc habet locum non tantum in litibus, & questionibus motis de feudo, sed etiam in litibus, & questionibus motis occasione, vel ratione feudi, vel rei feudalis tanquam feudalis, namque & hæc lis ad forum, & cognitionem Parium Curia pertinet, Hostiens. in cap. ceterum, & ibi Anton. de Butr. nu. 8. Joan. de Imol. n. 6. & 7. Bellamer. n. 5. extra de judic. Zasius cons. 7. n. 2. Quinimodò quomodocumque, & qualitercumque est contentio inter Dominum, & Vassallum occasione rei feudalis, semper cognoscunt Pares, Matth. de Afflic. cap. 1. n. 1. argum. illius textus de controvers. int. Episcop. & Vassall. & Schrader. dist. sect. 5. per tot. multas refert ampliationes regulæ, quæ dicit, de causa feudali non posse Judicem Ordinarium se intrinicare ullo modo. Pari igitur ratione dicendum est, quod, cum in Valentia Regno de causis emphyteuticis non possit cognoscere Judex Ordinarius, nec Regia Audientia, & in hac questione, an debeat quindennium, sive laudemium decimo quinto quoque anno, agitur de re emphyteuticali, uti tali, seu, ut vulgò dicitur, de re censita uti censita, hæc ea debet ventilari coram Judice delegato per Dominum directum in causis emphyteuticis, & quod de eis non potest Regia Audientia cognoscere.

Nec obstat in contrarium adducta. Ad primum enim respondetur, quod, licet de jure Cæsareo Dominus directus non potest cognoscere de causis emphyteuticis, nec ad earum cognitionem Judicem delegare, secus tamen est de jure Regni Valentia juxta forum 17. de jur. emphyt. cujus verba retuli supra num. 15.

Ad secundum respondetur, quod, quando non agitur de re censita uti censita, nec de re feudali uti feudali, tunc bene cognoscit Regia Audientia, non obstante, quod res sit censita, vel feudalis, si eam per Curiam venditur, seu judicialiter distrahitur, & ita procedit contrarium, tunc enim non agitur de feudo, nec de emphyteusi, nec de actionibus motis occasione feudi, vel emphyteusis, secus tamen est, quando agitur de re censita, uti censita, ut in casu nostro, & hoc jure utimur. Facit Forus 19. de jur. emphyt. ibi -- Per co los dits tres breocs supliquen a V. Magestat sia merce aquella statuir, e ordenar, que les dites causas, ques mouran, e suscitaran per rabo de les dites cosas emphyteoticals, e tenguaes sots directa Señoria, etiam per rabo de fermes de dret, ab les quals

los dits emphyteotes sermen de dret pretendet, no dovre pagar sino part del cens per pretendre, que sien possession de no pagar ne mes, no poder esser evocades a la Real Audientia, ans dovre esser conegudes, e tractades davant los dits Juges delegats per los dits emphyteotes atorguen la dita cosa esser tenguda sots directa Señoria, e ser cens al Señor directe. Axi otorguen la qualitat de dita cosa, e no neguen aquella, e nos ferma da dret per rabo de cosa, que preten lo possedidor de aquella no esser tenguda sots directa Señoria, ni ser sens algu, e assi esserne lo possedidor de aquella en possessio, e negant in totum la qualitat de la dita cosa censida, eu lo qual cars tantum se puguem evocar dita causa de ferma de dret, e conexerne de aquella los jutges ordinaris, e no en lo cars de sus dit.

Nec obstat tertium, procedit enim, quando non agitur de re censita, uti censita, sed intentatur rei vindicatio ratione domini utilis, quod haberet actor, etiam si res non esset feudalis, vel emphyteuticalis. Et ita quod agitur in iudicio reivindicacionis, nullatenus respicit qualitatem rei. Tunc enim iudicium agitur vel coram Ordinario, vel in Regia Audientia, vel etiam, quando causa agitur inter Vassallum ex una pretendente rem esse propriam, uti sibi in feudum concessam, & inter non Vassallum rem non esse feudalem. Tunc enim Dominus fundi, ne sit Judex in causa propria, non potest cognoscere de hac controversia. Et hoc est, quod dicit glos. fin. in fin. in cap. ceterum de judic. Secus tamen est in casu nostro, in quo agitur de quindennio, sive laudemio debito Domino directo, ex quo res est emphyteotica, & sic habet hanc qualitatem, quam si non haberet, non gauderet quindennio, sive laudemio.

Et ita ex supradictis (referente D. Marco Antonio Sisterues dictæ Cause Auditore) fuit declaratum, dictam causam petitionis quindennii esse tractandam coram Judice delegato in Causis emphyteuticis per Dominum directum, sententia lata in favorem Administratoris Hospitalis appellati den Conill, contra Syndicum Monasterii Prædicatorum Civitatis Valentia, publicata per Franciscum Paulum Alreus, R. M. Scribam die 4. Novembris 1610.

DE C I S I O I V.

E X C O R T I A D.

Dec. Cathalon. 283. par. 4. repetit. par. 5.

S U M M A R I U M.

- 1 Amortizatio est in manum mortuam translatio iussu Principis, & auctoritate facta.
- 2 Manus mortua appellatur illa, quæ non habet liberam, & spontaneam voluntatem disponendi de rebus, & sic manus mortua est Ecclesia, Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque corpus, sive Ecclesiasticum, sive Sæculare bonorum capax, num. 2. & 5. quidquid aliis placeat, n. 7.
- 3 Ecclesia dicitur perpetuò vivere.
- 4 Ecclesiæ possessio nunquam dicitur vacare, etiam mortuo Præfato, à quo ipsa possidet.
- 6 Fiscus est manus mortua.

- 8 Bona, quæ fuerunt Principis, vulgò dicta de Realenco, non possunt alienari, nec titulo quocumque transire in manum mortuam, absque ipsius Principis iussu, auctoritate, & licentia, & absque eo, quòd sint huiusmodi bona amortizata.
- 9 Feudum, vel emphyteusis de jure communi non potest alienari, nec ullo titulo transire in manum mortuam, absque Domini directi licentia, iussu, & auctoritate, & absque amortizatione, seu indemnitate num.9. Ampliatur 1. num.10. Ampliatur 2. num.11. Limitatur 1. num.12. Limitatur 2. num.13.
- 14 Feudum, vel emphyteusis de jure Cathalonie potest alienari, & transire in manum mortuam, n.14. intellige, & declara, ut procedat, dummodò manus mortua intra annum transferat feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem, si ita vult Dominus directus, aliàs enim invito Domino, non potest manus mortua ulterius tenere feudum, vel emphyteusim, n.15. idemque statutum est in Regno Valentie, & in aliis Regnis, num.17. rationes plures assignantur, & binæ referuntur nu.18. Prima n.19. Secunda n.20. Ampliatur 1. num.21. Ampliatur 2. nu.22. Ampliatur 3. n.23. Ampliatur 4. nu.24. Limitatur 1. n.25. & vide n.26.27. & 28. Limitatur 3. Limitatur 4. n.31. Limitatur 5. num.32.
- 16 Argumentum valet de feudo ad emphyteusim, nisi contrarium expressè cautum reperiatur.
- 32 Dominus directus, si vult, quòd feudum, vel emphyteusis remaneat penès manum mortuam, tunc amortizatione præcedente, non tenetur, nec cogi potest manus mortua vendere, alienare, transferre, ponere, & evacuare feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem.
- 33 Dominus directus, si lapsò anno, recepit pensiones, seu census ab Ecclesia, seu manu mortua, non potest postea agere, ut alienet.
- 34 Dominus directus subscribens instrumentum acquisitionis rei feudalis, aut emphyteuticariæ non potest agere, ut postea manus mortua alienet, sed tantum, ut amortizet, & idem sigillasset instrumentum, n.35. Nam consensus arguitur ex sigillatione, ibid. & sigillum datur in signum confirmationis, ibid. Tamen tutius est, ut subscriptio fiat, ibid.
- 36 Manus mortua acquirens rem feudalem, seu emphyteuticariam volente Domino, tenetur ad omnia onera, ad quæ tenetur manus habilis. Et ad amortizandum, ibid. & ipsa amortizatio, in quæ cedat, ibid.
- 37 Dominus directus, licet non possit compellere manum mortuam vacuare rem emphyteuticariam, aut feudalem lapsis 40. annis, potest tamen eam compellere ad amortizandum, nam jus amortizationis nullo tempore præscribitur.
- 38 Amortizatio non præcedit, quotiès res emphyteuticaria empta, aut acquisita est profundandis Ecclesiis &c. prout quotiès manus mortuæ venditur cum pacto de retro, num.39.
- 40 Causa bonorum de Realenco circa amortizationem, etiam si agatur contra Ecclesiam, agitari, ac tractari debet coram Principe, seu ejus Ministris, & n.41. & si super his oriarur contentio, sic declaratur, n.42. prout si oriarur contentio super bonis feudilibus, n.43. ac ita pariter, si oriarur circa bona emphyteuticaria num.43.
- 41 Prælati Ecclesiastici in jurisdictione temporali, quam obtinet à Principe layco in Baronia sibi concessa, Principi subicitur.
- 44 Statutum, seu lex laycorum præcipiens, nè bona de Realenco, feudalia, aut emphyteuticaria in Ecclesias, aut Clericos transferantur sine Principis, seu Dominorum licentia, sit contra libertatem Ecclesiasticam, quæstio est satis controversa. Affirmativa, nisi adsit privilegium, num.45. Negativa probabilis, num.46.
- 47 Amortizatio quomodò sit faciendâ, & participandâ in Cathalonia, & qualiter in Bajulia Generali Cathalonie, n.48. qualiter in Regno Valentie, num.49. & quomodò in Regno Neapolis, ibid. ac quomodò in Gallia, ibid.
- 50 Laudemium, quod pro amortizatione solvitur in Cathalonia, Valentia, Neapoli, & Gallia, non debetur ex jure, sed ex consuetudine, vel conventionione.
- 51 Amortizationis electio in manu cujus sit.
- 52 Amortizationis estimatio per quem sit solvenda, aut resarcienda in casibus ibi relatis. Et circa hos quid sentiatur Auctor, ibid.
- 53 Bona Feudalia, emphyteuticaria, aut de Realenco, an possint fideicommissò subici absque Domini consensu, & an tunc laudemium debeat in Cathalonia, negativa, ac affirmativa opinio referuntur. In Cathalonia cum bona ista redacta sint ad instar patrimonialium, ac aliarum rerum hereditariarum, nu.54. Prout in Regno Neapolis, ibid. ac Ducatu Ferrariæ, ibid. pariter in Sabaudia, ibid. & in Francia, ibid. sit indè, quòd præfatus consensus non desideratur, num.55.
- 56 Laudemium an tunc debeat.
- 57 Feudum, aut emphyteusis non venit in restitutionem fideicommissi regulariter. Limitatur n.58. Bene tamen in Cathalonia, & quare, n.59.
- 60 Renunciatio facta bonis paternis, an comprehendat bona feudalia, aut emphyteuticaria, quidam in feudilibus negant, in emphyteuticariis affirmant. Limitatur, quando feudum est hereditarium. nu.61. in Cathalonia abudubio omnia comprehendit. & quare n.62.
- 63 Bona feudalia, & emphyteuticaria non veniunt in confiscationem ob crimen læsæ Majestatis, fallit, quando sunt hereditaria, & ad heredes transitoria, num.64.

ARGUMENTUM.

An bona, quæ fuerunt Principis, vulgò dicta de Realenco, aut feudalia, vel emphyteuticaria possint alienari, & transire in manum mortuam absque Principis, vel Domini directi auctoritate, & licentia, & absque eo, quòd sint amortizata, & si super his oriarur contentio inter Judicem Ecclesiasticum, & Sæcularem, ad quem cognitio causæ pertineat.

PRæmitto 1. quòd amortizatio ut in manum mortuam translatio iussu Principis, & auctoritate facta, ita Belluga in specul. Principis rub.14. §. veniamus n.2. Oliba de jure fisci cap.7. nu.1. v. sic. est enim, Marta de Jurisdic. par.4. casu 76. n.1. Fermosin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.8. nu.1. de Constitut. Fontanella de pact. sup. tom.1. claus.4. gloss.12. n.22.

- 2 Præmitto 2. quod manus mortua appellatur illa, quæ non habet liberam, & spontaneam voluntatem disponendi de rebus *Ripoll. var. c. 7. n. 208. in fine, & n. 209.* & sic manus mortua est Ecclesia, Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque corpus, sive sæculare, sive Ecclesiasticum bonorum capax, ita dicta, quia nunquam moritur, de Ecclesia loquitur *text. in Can. liberti 12. qu. 2. Joan. And. Afflict. & Paris.* quos referunt *Marta de Jurisdic. par. 4. casu 76. n. 2. Fermosin. in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. est. 8. n. 1. versic. Etenim de Constitut. Thesaur. qu. foren. 83. n. 3. lib. 3. Peguera in Constitut. Item nè super laudemio n. 4. Boer. dec. 263. n. 10. Novarius in pragmat. 4. collect. 5. n. 2. & 3. de feudis, Beltramin. ad Ludovisium dec. 520. n. 14. in prin. & alii citandi*
- 3 n. 5. Dicitur in Ecclesia perpetuo vivere *cap. si gratiosè de rescript. in 6. latè probant ex pluribus Decretalibus Boer. dec. 263. nu. 10. tom. 2. Anna allegat. 121. Tapia, Pet. Gregor. quos citat Cutel. ad leg. Federici nota 25. fol. 166. & de imm. Eccles. lib. 2. qu. 104. n. 3. Adedò quod possessio Ecclesiæ nunquam dicitur vacare, etiam*
- 4 mortuo Prælato, à quo ipsa possidet, secundum *Baldum, Parisium, Bursatum, Riminaldum,* quos referunt, & sequuntur *Marta de Jurisdic. par. 4. casu 76. num. 3. Fermosin. in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. 8. n. 4. de Constitut. consonant Marinis allegat. 144. à num. 11. tom. 2. & in addit. ad Reverter. dec. 403. n. 3. versic. Ulteriùs.*
- 5 Eodem modo Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque Corpus sæculare, aut Ecclesiasticum bonorum capax est manus mortua, quia non moritur, nec mutatur, quamvis personæ, ex quibus existunt, moriantur, & deficient, *l. Proponebatur ff. de Judiciis l. sicut, in decurionibus ff. quod cuiusque Univrsit. nomine l. grege ff. de legat. 1. l. eum debere columnam ff. de servit. urban. prædior. l. inter stipulantem §. sacram ff. de verbor. obligat. l. qui res. §. aream ff. de solut. Marta de Jurisdic. p. 4. casu 76. n. 4. Fermosin. in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. 8. n. 5. de Constitut. Borrell. in addit. ad Bellugam in specul. Princip. rub. 14. §. Veniamus littera 4. Oliba de jure Fisci cap. 7. nu. 7. Roderic. de de ann. reddit. lib. 2. qu. 22. sub n. 34. Larrea allegat. fiscal. 86. n. 22. Reg. Leo dec. 77. n. 3. lib. primo Domia. Vicecancell. Don Christophorus Crespi de Valdaura obser. 106. n. 10. Fontanella de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. glos. 12. n. 13. 15. & 20. & dec. 281. n. 7. par. 1. Ripoll. var. resol. 263. Xammar. defm. 117. n. 1. Vilaplana ad Pegueram in Constitut. Item nè super laudemio versic. 6. n. 112. Salzed. de lege polit. lib. 2. cap. 2. nu. 84. Marinis lib. 2. resol. jur. allegat. 144. n. 14. & 15. & in addit. ad Reverter. dec. 404. n. 3. versic. Ulteriùs.*
- 6 Similiter Fiscus est manus mortua, quia ipse nunquam moritur. *Fontanella dec. 474. n. 6. versic. Declaratum, & n. 7. & 8. parte 2. Ful. Clar. §. Emphyteusis qu. 29. versic. Brevisiter, Fermosinus allegat. fiscal. 33. n. 25. Antuncz Portugal. de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 2. n. 64. Marcus decif. 253. n. 2. lib. 1.*
- 7 Aliis autem placet, quòd amortizatio potest dici, quia res mori dicitur, cum nunquam ad dominum redeat, ut ex *Joanne Bessiali* scribunt

Marta de Jurisdic. parte 4. casu 76. n. 5. Fermosinus in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. 8. n. 6. de Constitut. sed non arridet, quod ex Petro Jacobo tradit Calicius in margar. Fisci dub. 8. versic. 57. & in extravag. Cur. cap. 7. n. 61. versic. 57. quod potius debet vocari advitatio, quàm turpi nomine mortizatio, quia loquitur contrà communem omnium Doctõrum.

His præmissis. Deveniens ad primam quæstionis partem in argumento propositam. Dico: Quòd bona, quæ fuerunt Principis, vulgò dicta de Realeuco, non possunt alienari, nec titulo quocumque transire in manum mortuam absq. ipsius Principis jussu, autoritate, & licentia, & absque eo, quòd sint hujusmodi bona amortizata, docent, & probant *Belluga in spec. Princip. rub. 14. §. Veniamus nu. 3. & 30. versic. & sic de jure, 31. 35. versic. Et hoc ideo, & num. 36. Oliba de jure Fisci cap. 7. à n. 31. Solozanus de Jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 21. n. 45. Cutell. de immun. Eccles. lib. 2. q. 104. n. 3. versic. Idem quoque, Reg. Leo dec. 156. n. 2. & 4. lib. 2. Reg. Mathen de regim. Reg. Valen. cap. 2. §. 5. à nu. 44. & à n. 106. Domin. Vice Cancell. Don Christophor. Crespi de Valdaura obseruat. 91. num. 11. versiculo Aliud tamen, & n. 14. versic. Et cum certum sit.*

Ad secundam quæstionis partem regula est negativa de Jure communi, quòd feudum, vel Emphyteusis non potest alienari, nec ullo pacto transire in manum mortuam absque Domini directi licentia, jussu, & auctoritate, & absque amortizatione, seu indemnitate *cap. 1. de milite vassallo, qui arm. bell. deposuit, gloss. in l. de quibus ff. de legibus, glos. in cap. potuit 3. ubi Imola n. 15. Barbosa, n. 169. de locato, Fasou. in l. fin. à n. 91. C. de jure emphyt. Baldus in authent. quas actiones n. 13. in fine Cod. de Sacrosanct. Eccles. Redoan. de reb. Eccles. non alienand. qu. 79. cap. 9. n. 27. Clar. §. Emphyteusis qu. 15. Corbulus tit. de Causis privat. ob alienationem ampliat. 12. n. 1. Roderic. de annu. reddit. lib. 2. qu. 22. n. 34. Mieres de majoratu par. 1. qu. 73. n. 2. Additionat. ad Molinam de Primog. Hispan. lib. 2. c. 10. n. 71. Reg. Leo decif. 77. n. 1. 204. lib. 1. Boer. dec. 263. nu. 10. Larrea allegat. fiscal. 86. n. 21. Novarius in pragmat. 4. collect. 5. n. 3. & 4. de feudis, Anna allegat. 121. n. 2. Farinac. dec. 170. par. 2. Recentior. Riccius decif. 136. à nu. 1. ad 7. par. 1. Ludovisius dec. 520. n. 11. ubi Beltramin. n. 14. idem Ludovis. dec. 529. n. 5. Cutel. de immun. Eccles. lib. 2. q. 104. n. 3. Salzed. de leg. polit. lib. 2. cap. 2. n. 14. & 77. Sanchez cons. mor. tom. 2. lib. 7. cap. 15. n. 65. Tondut. resol. Beneficial. par. 1. cap. 46. n. 3. Solorzannus de Fur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 21. num. 42. Lara de anniver. lib. 1. cap. 19. n. 1. 2. & 3. Domin. Vice Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura obseruat. 106. n. 14. quid quid dicant, & distinguant Gratian. discep. foren. cap. 481. n. 5. Ciroccus discep. 56. nu. 30. Beltramin. ad Ludovis. dec. 520. n. 14. versic. Non procedere, Amostaz. de causis piis tom. 1. lib. 2. Cap. 3. n. 3. & 4. nam nostra sententia est de jure verior, latè Mastrill. dec. 128. tota lib. 2. & ex nostris practicis Solsona de stylo capibreviandi fol. 75. à n. 2. & in lucerna Laudimior. cellula 7. nu. 28. Calicius in margar. fisci dub. 3. vers. 57. Socarrata in Consuetud. Cathalonie cap. eodem istud n. 74. fol. 128. Oliba de jure fisci cap. 7. n. 25. in prin. Peguera in Constitut. Item*

nè super laudemio vers.7. n.2. & 3. & 30. versic. *Fam igitur, ubi Vilaplana n.2. Fontan. de pact. nup. tom.1. claus.4. glos.12. num.13. & dec.281. n.7. par.1. Xammar. defn.117. n.1.*

10 Ampliatur primò, etiam si Vassallus feudum, vel Emphyteusim donaret, aut legaret Ecclesie pro anima sua *Cap.1. s. donare tit. qualiter olim feudum alienari poterit, cap. Imperialem tit. de inhib. feud. alie. per Federic. Oliba de Fure fisci c.7. n.25. Solorzau. de jure Indiar. tom.2. lib.3. c.21. n.42. Peguera in Constitut. Item nè super laudemio vers.7. sub n.3. ibi sed etiam, & latè cum ampliacionibus, & limitationibus à n.31. usque ad finem, ubi Vilaplana à n.13. Ripoll. var. cap.7. nu.121. Salzed. de leg. polit. lib.2. cap.2. n.95. versic. nec & n.96. & 99.*

11 Ampliatur 2. ut procedat etiam in feudo, vel Emphyteusim Ecclesie, ut non possit per Vassallum laicum fieri alienatio, seu translatio ad aliam Ecclesiam *Peguera in Constit. Item nè super laudemio vers.7. n.6. Pereyra de nominat. emphyt. lib.1. qu.19. nu.7. & per totam Gratian. discept. foren. Cap.481. nu.67. & 68. versic. Ampliatur, Menochius post alios conf.216. nu.37. lib.3. Ludovif. dec.529. n.30. Beltramin. ad Ludovif. dec.520. n.14. Cirocchus discep.56. n.30. decisum per nostrum Senatium, me referente, refero infrà nu. .*

12 Limitatur primò, ut procedat ipso Domino directo invito, & sine ejus voluntate, jussu, auctoritate, & licentia, secùs verò ipso Domino directo volente, & consentiente, quo casu feudum, vel Emphyteusim potest alienari, & transire in Ecclesiam, & manum mortuam, *Solsona de stylo capibreviandi fol.75. n.3. ibi: Aut aliàs sine consensu Domini, Oliba de jure fisci c.7. n.25. ibi sine eorum voluntate; Solorzau. de Fure Indiar. tom.2. lib.2. cap.21. n.42. ibi: Absque licentia Domini, Boer. dec.263. n.10. ibi: sine Principis permisso, Novarius in pragmat.4. nu.4. ibi: Absque speciali Domini consensu tit. de feudis, & alii ex citatis n.9. & magis expressè docent Menochius conf.216. n.43. Surd. conf.521. n.10. vers. Quarto respondeo, Burat. dec.394. n.6. Cirocchus discep.56. n.33. ibi: At in presenti, Peguera in Constitut. Item nè super laudemio vers.7. nu.7. Beltramin. ad Ludovif. dec.520. nu.14. versic. Tertio, Reg. Leo dec.520. à nu.2. lib.2. Domin. Vice Cancellar. Don. Christophor. Crespi de Valdaura obser. 35. n.15. & 16. & obser.37. Reg. Mattheu de regim. Regni Valen. cap.2. s.5. n.112. vers. Et nota, Cutel. de immun. Eccles. lib.2. qu.104. nu.4. Larrea alleg. fiscal.86. n.22.*

13 Limitatur 2. ut manus mortua non possit acquirere bona feudalia, vel emphyteuticaria, retinendo pro se, lectis autem quantum ad hoc, ut in manum mortuam transferatur, ut ipsa alteri idoneo, habili, & capaci vendat infrà annum, *Speculator, Joan. Andr. Imola, Butr. Barbatia, Abbas, Cardinal. Alexand. Afflic. Menoch. , Ancharan. Jason. Minard. Petr. Gregor. Bursat. Clarus, Mantica, De Ponte, Vincent. de Ann. Dominic. de Anna, quos laudat Mastrell. dec.128. n.18. lib.2. quibus addo Gratian. discept. foren. cap.481. num.68. versic. Et ità videntur, & cap.533. n.39. Riccius dec.136. n.6. in fine par.1. Beltramin. ad Ludovif. dec.520. n.14. versic. Limitatur secundò, Lara de anniver. lib.1. cap.19. n.14. Pereyra de manu Regia par.2. cap.67. n.21.*

Amotaz. de Causis piis tom.1. lib.2. cap.8. nu.5. Cancer. par.1. var. cap.11. nu.61. in fine, Fontanella dec.475. n.3. par.2. n.59.

At de Jure Cathalonie est regula affirmativa. Quòd feudum, vel Emphyteusim potest alienari, & transire in manum mortuam, *Calicius in margarita fisci dub.8. versic.57. & in extravagatorio Curiarum cap.7. n.61. versic.57. quibus in locis dicit, quòd in Cathalonia, quilibet potest relinquere suum allodium, & etiam feudum Ecclesie, & ad id citat usaticum Præcipimus Constit. Estatum.2. tit. de les Sanctes Esglesies, Constitut. Item nè super laudemio 2. col.3. versic. non empero tit. de dret emphyteotich. Solsona de stylo capibreviandi fol.76. linea 6. versic. Ideò prædicta feuda per eadem jura, quæ antea allegavit fol.75. col.2. Oliba de Fure fisci cap.10. num.3. juncto num.25. Peguera in Constitut. Item nè super laudemio versic. secùs est de jure nostræ patriæ, & n.36. versic. Fam igitur, ubi Vilaplana nu.2. in prin. Fontanella de pact. nup. to.1. claus.4. glo.12. n.16. in prin. & dec.281. n.7. versic. verum par.1. & dec.475. n.6. par.2. Cancer. par.1. var. cap.11. n.61. Xammar. defn.117. n.2. in prin.*

Intellige, & declara hanc regulam affirmativam, ut procedat, dum tamen manus mortua intrà annum transferat feudum, vel Emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem, si ità vult Dominus directus; aliàs enim invito Domino, non potest manus mortua ulterius tenere feudum, vel Emphyteusim, ut expressè cavetur in Constitut. Item nè super laudemio 2. vers. Non empero la vassall. ubi Peguera n.2. in fine, & n.9. in fine, Vilaplana n.2. tit. de dret Emphyteotich. Solsona de stylo capibreviandi fol.76. n.3. & in lucerna laudimiorum cellula 7. n.28. Calicius in Margarita fisci dub.8. versic.57. ibi: Dum tamen feudum, ut in extravag. curiar. cap.7. num.61. vers.57. ibi: Dum tamen feudum, Socarrats in Consuetud. Cathal. cap. eodem istud. n.74. fol.128. ubi dicit hoc esse de consuetudine in Cathalonia, Oliba de jure fisci cap.7. n.8.16.23. in fine, & n.34. Ripoll. var. resol. cap.7. n.112. Despujol ad Mieres verbo si feudum si fuerit relictum fol.72. Fontanella de pact. nup. to.1. claus.4. glos.12. n.16. & dec.281. n.6.7. & 8. par.1. & dec.475. n.4.5.6. & 7. par.2. Bosch. dels titols de honor. lib.2. cap.36. s.24. versic. Ab dites ordinations ibi: si donchs dins un any, Xammar. defn.117. n.2. idem Vilaplana in addit. ad Pegueram in Constitut. Item nè super laudemio vers.6. n.112. & 113. etsi Cancer. dicat, lapso anno debere fieri translationem feudi, vel Emphyteusim per manum mortuam in personam habilem *var. resol. lib.1. cap.11. n.61. quia lapsus fuit, ex quò loquitur contrà dictam Constitutionem Item nè super laudemio, ut advertit Fontanell. de pact. nup. d. glo.12. n.16.*

Et licet dicta Constitutio, Item nè super laudemio, loquatur in feudo, procedit, & observatur apud Nos in Emphyteusim, cum valeat in jure argumentum de feudo ad Emphyteusim, ex quò inter unum, & aliud est magna affinitas, adeò quòd dispositum in uno, pariter in alio dispositum cenietur, *Rodoer ad Marinis lib.1. resol. jur. cap.97. n.12.13. & 14. Cirocchus discep.58. n.1. & discep.59. n.2. Merlinus de pignorib. lib.2. q.11. num.20., & 21. Amotaz. de causis piis tom.1. lib.2. cap.8. n.8. Larrea alleg. fiscal.86. num.22.*

om̄ eisdem regulis feudum, & Emphyteusis regulentur, nisi contrarium expressè cautum reperiatur, *Barbosa cum multis argumentis juris loco 47. nu. 2. Novarius de gravamin. Vassallor. gravam. 116. num. 7. tom. 2. Cancer. par. 1. var. cap. 12. num. 2. Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nē super laudemio versic. 1. nu. 35. & vers. 2. nu. 49. & versic. 6. num. 15. Cirocchus discept. 22. num. 26. & discept. 62. num. 38. Peguera decif. 58. num. 5. tom. 2. punctum docent Solsona de stylo capibreviandi fol. 75. col. 2. versic. Tamen, Fontanella decif. 281. nu. 8. par. 1. Xamm. ar. desin. 117. num. 3. Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nē super laudemio versic. 7. num. 3.*

17 Idem statutum est in Regno Valentie forus 5. 6. 7. 8. 9. & 12. tit. de rebus non alienandis, Reg. Matthæu de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 111. & 112. versic. & nota, Regens Leo decif. 77. n. 3. tom. 1. Domin. Vice-Cancellar. D. Christophor. Crespi de Valdaura observat. 35. nu. 4. & observ. 106. sub num. 14. & in Regno Lusitanie Pereyra de manu Regia tom. 2. cap. 67. num. 16. 20. & 21. & servabitur in Regno Neapolis, Franchis dec. 659. ubi Riccius, & Rovitus in addition. Idem Riccius decif. 135. num. 5. par. 1. meminerunt Fontanella de pac. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. num. 16. in fine, Reg. Leo dec. 77. num. 5. tom. 1. & de consuetudine in Regno Franchis Marcus dec. 253. nu. 2. & decif. 535. num. 6. par. 1. Benedict. in cap. Raynutius verbo uxorem nomine Adelasiam decif. 5. num. 5. de testam. Petr. Gregor. Syntag. jur. univ. lib. 5. cap. 38. num. 5. & 6. referunt Fontanella de pac. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. num. 16. in fine, Reg. Leo dec. 77. sub num. 5 tom. 1.

18 Rationes plures ex Benedicto in capit. Raynutius verbo Et uxorem nomine Adelasiam dec. 3. num. 531. de testam. tradit Peguera in Constit. Item nē super laudemio versic. 7. num. 2. aliquas refert Riccius dec. 136. nu. 2. 3. & 4. par. 1. quibus accomoda, quas tradit Salzed. de leg. polit. lib. 2. cap. 2. num. 19. 20. 21. & 22. at ex illis duas referam .

19 Primam, quia Dominus directus per hujusmodi alienationes, concessiones, & translationes feudi, vel Emphyteusis in manum mortuam privaretur laudemio, & aliis Juribus dominicalibus, ita Socarrats in Consuetud. Cathalonie cap. eodem modo num. 74. fol. 128. Solsona in lucerna laudimior. cellula 7. num. 28. Fontanella de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. nu. 15. Oliba de jure Fisci cap. 7. num. 15. & 25. Vilaplana in addit. ad Peguer. in Constit. Item nē super laudemio vers. 9. num. 116. Bosch. dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. §. 24. vers. Ad dites Ordinationes, ibi: Yes in dany fol. 263. Jason. in l. fin. num. 91. C. de jure Emphyteutico, Franchis dec. 659. num. 1. in fine, ubi Riccius in addit. Rodericus de ann. reddit. lib. 2. quæst. 22. sub num. 34. Beltramin. ad Ludovis. decif. 520. num. 14. Reg. Leo decif. 77. num. 4. & 6. tom. 1. Riccius dec. 136. nu. 4. versic. Unde par. 1. Salzed. de lege polit. lib. 2. cap. 2. nu. 18. 19. & 59. qui plures alios citat .

20 Secundam, quia per prædictas concessionem, alienationes, & translationes feudi, vel Emphyteusis in manum mortuam privaretur Dominus directus jure in spe sibi competenti reversionis ad eum, ex quo non ita hujusmodi res à manu mortua possent ad illum reverti, sicut à privata

persona, Bald. Alexand. Specul. Ruinus, Jason. Jacob. à S. Georgio, Gratus, Clarus, Cephal. quos refert Menochius conf. 216. num. 35. 36. 37. & 38. lib. 3. Oldrad. conf. 17. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quæst. 22. n. 35. Riccius dec. 136. n. 2. 3. & 4. par. 1. Reg. Leo dec. 77. n. 1. & 2. lib. 1. Oliba de jure Fisci cap. 7. n. 7. Larrea alleg. Fiscal. 81. n. 21. Mastrill. dec. 128. nu. 3. lib. 2. Fontanella de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. nu. 15. Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nē super laudemio vers. 6. nu. 116. Beltramin. ad Ludovis. dec. 520. nu. 14. Salzed. de leg. polit. lib. 2. cap. 2. nu. 20. & 21. Pereyra de renovat. Emphyt. qu. 20. ex n. 15. Mieres de majoratu par. 1. quæst. 73. num. 3. quidquid dicat Cirocchus discept. 59. n. 32.

Ampliatum primò illa intelligentia, & declaratio ad regulam affirmativam, de qua n. 15. ut nē dum Princeps, sed etiam inferior Principe, quicumque sit Dominus directus, potest cogere manum mortuam, in quam feuda, & prædia Emphyteuticaria translata sunt, ad ea evacuandum, ponendum, alienandum, & transferendum intrà annum in personam, & manum habilem, & capacem Oliba de jure Fisci cap. 7. n. 12. 16. & 46. Ripoll. var. resol. cap. 7. nu. 113. Bosch. dels titols de hon. lib. 2. cap. 86. §. 24. vers. los dictes drets fol. 164. & sentiunt omnes citati n. 15. & comprobant Salzed. de lege polit. lib. 2. cap. 2. n. 44.

Ampliatum secundò, ut procedat in Clerico, seu Monacho, quem Dominus directus cogere potest, ut feudum, vel Emphyteusium transferat, alienet, ponat, evacuet in personam, & manum habilem, & capacem, quidquid de jure magna sit Doctorum varietas, ut est videre apud Pegueram in Constit. Item nē super laudemio vers. 7. n. 10. Menochium de arb. Jud. casu 231. n. 1. Marinis resul. jur. lib. 1. cap. 120. ubi Rodoer. in addit. Camil. de Curte resolut. feud. cap. 1. n. 69. ad 79. ita procedit in Cathalonia, ut est dispositum in Constit. Item nē super laudemio vers. Non impero Vassall. ubi Peguera versic. 7. num. 9. versic. Restat, & num. 10. in prin. & n. 13. in fine, & nu. 36. vers. Jan igitur tit. de dret Emphyteotic. Hæcque ampliatio procedit in Cathalonia etiam in Clerico primæ tonsuræ, seu minorum Ordinum, non habente Beneficium Ecclesiasticum, & si aliter dicat noster Peguera in Constit. Item nē super laudemio vers. 7. nu. 19. Menochius de arb. Jud. casu 231. n. 23. & alii plures, quos citat Rodoer. ad Marinis lib. 1. resol. jur. cap. 120. num. 14. & 15. & conciliat n. 16. ut probat dicta Constit. Item nē super laudemio, ibi: Cappella, ò Clergue, quod verbum Clergue, vulgari sermone Clericum primæ tonsuræ, aut minorum Ordinum continet, & significat, & hanc opinionem sequitur in Regno Neapolis, Aponte de potest. Proreg. tit. 7. §. 4. n. 16. Vincent. de Anna allegat. 98. Camil. de Curte resol. feud. cap. 1. nu. 61. de Regno Valentie, videatur Dominus Vice-cancellar. D. Christophor. Crespi de Valdaura observ. 35. nu. 6. & 7. Reg. Matthæu de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 112. versic. Sed explicita .

Ampliatum tertio, ut quando Dominus directus compellit manum mortuam ad evacuandum, alienandum, transferendum, & ponendum feuda, aut prædia Emphyteuticalia intrà annum in persona, & manu habili, & capaci, nullum debetur laudemium ex priori successione

ne, aut acquisitione, sic *Marquilles in usatico*, *Si quis feudum quæst.* 55. fol. 114. ubi *Jacobus de Vallefica nu.* 20. *Socarrats in cap. Cantum. num.* 73. fol. 567. *Solsona in lucerna laudimior. cellula* 7. num. 28. *Peguera in Constit. Item nê super laudemio vers.* 7. n. 36. *vers. Jam igitur, ubi Vilaplana latè probat à n.* 4. ad 22. *Fontanella latissimè comprobabat, contraria proponit, & illis respondet, & cum decisionibus nostri Senatus illustrat dec.* 281. à num. 10. usque ad finem par. 1. nec tunc est locus amortizationi, idem *Fontanella dec.* 281. num. 6. par. 1. *Xammar. defn.* 117. num. 4.

- 24 Ampliatur quartò, ut Dominus directus possit mandato opportuno compellere manum mortuam, ut feudum, vel prædium emphyteuticarium transferat, ponat, evacuet, & alienet in personam, & manumabilem, & capacem, & si manus mortua non pareat infra annum à die mandati numerandum, potest manus injicere in feudum, aut prædium emphyteuticalem, opponendo in eo emparam realem, & facere fructus suos, donec sit paritum mandato manui mortuæ præsentato *Socarrats in Consuet. Cathalonie cap. eodem modo n.* 24. & 28. fol. 111., *Oliba de Jure Fisci cap.* 7. n. 10. & 25. in fine, *Fontanella de pact. nupt. tom.* 1. claus. 4. gloss. 12. n. 17. & 18. de qua materia latè *Peguera in Constit. Item nê super laudemio vers.* 8. ubi *Vilaplana in addit. idem Peguera in aliis terminis dec.* 58. nu. 6. tom. 2. formam emparæ realis tradit *Peguera ibidem n.* 156. & formam præconii n. 157. Intelligi hanc quartam ampliationem, nisi manus mortua, cui factum fuit mandatum per Dominum directum de transferendo, evacuando, & ponendo feudum, aut prædium emphyteuticarium in personam, & manumabilem, & capacem, firmet jus Domino directo, ut docet *Oliba de jure Fisci cap.* 7. num. 11. formam firmandi de directo per Vassallum domino suo, tradit idem *Peguera dict. vers.* 8. n. 158. & alias formas, si casus occurrat faciendas n. 62. & 163.

- 25 Limitatur 1. illa intelligentia, & declaratio ad regulam affirmativam, de qua n. 15. quando res feudalis, vel emphyteuticaria pervenit ad manum mortuam pro fundatione, constructione, aut ampliatione Ecclesiæ Parochialis, seu Monasterium, non potest cogi per Dominum directum ad ponendum, & evacuandum rem feudalem, seu emphyteuticariam in personam, & manumabilem, & capacem, quia tunc res feudalis, seu emphyteuticaria non ad superfluitatem, sed ad necessitatem pervenit ad Ecclesiam, seu Monasterium, ut videtur de hoc textus esse juncta gloss. verbo *dedicata in l. placet C. de Sacrosanct. Eccles.* sic *Solsona de stylo capibreviandi fol.* 78. nu. 1. *vers. Dicendum est, Ripoll. var. resol. cap.* 7. nu. 131. 132. 133. & 134. *Marcus decif.* 535. sub num. 6. *Fontanella de pact. nupt. tom.* 1. claus. 4. gloss. 12. à n. 24. adde infra n. 38.

- 26 Immo quod multò fortius est, possessores rerum feudaliū, seu emphyteuticaliū ad eas vendendum Ecclesiæ, seu Monasterio compelluntur justo, & rationabili prætio *Solsona de stylo capibreviandi fol.* 78. col. 2. *vers. Immo, de materia ego latissimè dec.* 246. tota par. 4.

- 27 Idemque servandum, ubi agitur de faciendo, vel ampliando Scholam, *Solsona de stylo capibreviandi fol.* 78. col. 2. *vers. Item, decidit Marcus*

dec. 535. num. 5. par. 1. Ego cum multis *decif.* 246. num. 35. par. 4.

Et idem dicendum est pro Generali Cathalonie, quod est res publica, & propter rem publicam, quis potest compelli vendere rem suam. Siquidem Generale Cathalonie non solum ad defendendum Ecclesias, & bona Ecclesiarum, & Clericorum, sed ad defendendum etiam totam Rempublicam Christianam Cathalanorum ab infidelibus, & prava Saracenorum societate, qui tempore nascentis dicti Generalis erant in hoc Principatu, & Insulis: qui quotidie invadebant, & occupabant Castra, Villas, & Loca, ac personas Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, & alias; sicque Generale prædictum gaudet privilegio Ecclesiæ ædificandæ, vel ampliandæ, ita *Solsona de stylo capibreviandi fol.* 78. col. 2. n. 1. & 2. & in ornatum ego latè *dec.* 146. à n. 13. ad 23. par. 4.

Limitatur 2. quando res feudalis, vel emphyteutica venditur Ecclesiæ, seu alteri manui mortuæ sub pacto de retrovendendo, quo casu Ecclesia, seu altera manus mortua non tenetur, nec compelli potest transferre, ponere, & evacuare talem rem in personam, & manumabilem, & capacem, ut doctè probat *Ripoll. var. resol. cap.* 11. à n. 540. ad 549. adde infra n. 39.

Limitatur 3. quando Ecclesia, seu manus mortua possideat per quadraginta annos rem feudalem, vel emphyteuticalem, non potest Dominus directus cogere Ecclesiam, seu manum mortuam ad ponendum, evacuandum, & transferendum talem rem in personam, & manumabilem, & capacem, *Oliba de jure Fisci cap.* 7. n. 34. *vers. Putat, & n.* 35. & 49. in fine, *Ripoll. var. cap.* 7. à n. 114. ad 118. & nu. 51. *Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nê super laudemio vers.* 6. num. 117. 118. & 119. adde infra nu. 37. et si de Jure Dominus directus debet infra biennium declarare, utrū velit, quod Emphyteusis ad Ecclesiam remaneat, ut docent *Specul. & Imola*, quos citat *Gratian. disc. foren. cap.* 481. n. 69. quem sequuntur *Ferentil. ad Burat. dec.* 394. n. 11. *Cirocchus disc.* 22. n. 3. in prin. & in ver. *Et ex hac in fine notat Marcus dec.* 253. num. 2. lib. 1.

Limitatur 4. quando manus mortua possidet jure pignoris rem feudalem, seu emphyteuticariam, non tenetur, nec compelli potest per Dominum directum illam rem ponere, evacuare, & transferre in manumabilem, capacem, *Fontanella cum decisione nostri Senatus de pact. nupt. to.* 1. claus. 4. gloss. 12. nu. 20. ubi etiam tradit remedium, quo Dominus directus tali casu uti potest.

Limitatur 5. si Dominus directus vult, quod feudum, vel Emphyteusis remaneat penes manum mortuam, nam tunc amortizatione præcedente, & ea subsequuta non tenetur, nec cogi potest manus mortua vendere, alienare, transferre, ponere, & evacuare feudum, vel Emphyteusim in personam, & manumabilem, & capacem per ea, quæ ex practicis nostris, & de Jure communi tradidi supra n. 12. quibus in terminis addo n. 74. & 75. ibi: *Nisi de mandato, & licentia fol.* 128. *Cancer. 1. var. resol. cap.* 11. nu. 61. *vers. Et hoc nisi Domini; Fontanella de pact. nupt. tom.* 1. claus. 4. gloss. 12. n. 21. & *dec.* 281. à nu. 6. par. 1. & *dec.* 575. n. 6. par. 2. *Xammar. defn.* 177. nu. 5. *Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nê super laudemio*

33 *mio vers.6. nu.114.* decisionem nostri Senatus, me referente, referam *num.*

Et hinc est, quòd, si Dominus directus, lapso anno, recepit annuam pensionem Censuum ab Ecclesia, seu ab alia manu mortua, quæ rem feudalem, vel emphyteuticam acquisivit, non potest postea agere, ut vendat, ponat, & evacuet in manum habilem, & capacem, quia recipiens Censum à manu mortua, censetur laudare, & approbare acquisitionem, sed solum agere potest, ut Ecclesia, vel alia manus mortua amortizet, *Xammar*, decisionem nostri Senatus refert *defn.117.* & comprobat à n.5.

34 Hinc etiam est, quòd, si Dominus directus subscribit Instrumentum acquisitionis feudi, vel Emphyteusis factæ per Ecclesiam, seu aliam manum mortuam, non potest agere, ut evacuet, ponat, & transferat feudum, vel Emphyteusim in manum habilem, & capacem, quia subscribens dicitur ratificare, confirmare, & approbare Instrumentum illud, quod subscribit, *Menchius conf.561.n.38.vers.* Nec dicatur *lib.6. Monter. dec.12. n.15. Ninn. ad Albarinum §.20. nu.5. abundè Caabrerros de metu lib.1. cap.8. à nu.151.* sed tantum agere potest, ut Ecclesia, vel manus mortua amortizet, *Oliba de jure Fisci cap.7. n.48.*

35 Et idem dicendum est, si Dominus directus sigillasset instrumentum acquisitionis feudi, vel Emphyteusis factæ per Ecclesiam, seu aliam manum mortuam, tum, quia consensus arguitur per sigillum in aliqua scriptura appositum, *Novarius in prag.9. collect.10.n.3. de feudis.* Tum, quia Sigillum habet vim subscriptionis, *Mascardus dec.12. à nu.1. Cabrerros de metu lib.1. cap.8. n.158. Ferentil. ad Birat. dec.2. n.18. vers. Sigillum, idem Novarius in prag. collect.10. n.4. de feudis.* Tum denique, quia Sigillum datur in signum confirmationis, & comprobat, supplet, & robur adjicit, multosque bonos effectus operatur, & illud facit scripturam authenticam, maximamque ipsi auctoritatem præstat, idem *Novarius in prag.2. collect.2. n.5. & 6. tit. de fide, auctoritate memorialium.* Tutius tamen est, quòd subscriptio fiat, quàm quòd Sigillum appendatur, ut probat *Monter. dec.12. à n.9. ad 16.*

36 Advertendum tamen est, quòd Ecclesia, seu alia manus mortua acquirens feudum, vel Emphyteusim volente, & consentiente Domino directo, tenetur ad omnia onera, ad quæ tenetur manus habiliis, & capax, si feudum, vel Emphyteusim possideret *ad Pegueram in Constit. Item nè super laudemio versic.7. num.7. §. & 9. Domin. Vice-cancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura obser.91. n.14.* & ad amortizandum, ut docent *Doctores citati n.31.* hæc q. amortizatio cecit in compensationem laudemiorum, quæ Dominus directus de alienationibus fiendis feudi, vel Emphyteusis acquireret, *Oliba de jure Fisci cap.7. n.49. Ripoll. var. resol. cap.7. nu.111. Fontanella de pact. nupt. to.1. claus.4. glos.1. §. par.1. n.82. & dec.279 n.22. par.1.*

37 Notandum etiam est, quòd, licet Ecclesia, & alia manus mortua non possit compelli per Dominum directum evacuare, ponere, & transferre in manum habilem feudum, vel Emphyteusim lapsis quadraginta annis, ut tradunt *Doctores citati n.30. noster Romaguera ad Synodales Gerunden. lib.5. tit.12. à nu.210.* potest verò eam

cogere ad amortizandum, quia jus istud indemnitate, quòd amortizationis dicitur, nullo tempore præscribitur *Oliba de jure Fisci cap.7. nu.17. & n.34. vers. Putat, & n.38. & 49. in fin. Ripoll. var. cap.7. n.151.* et si aliter dicere videantur idem *Ripoll. var. cap.7. nu.117. Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nè super laudemio ver.6. n.117. Romaguera loco citato, ubi n.212.* tradit à qua die incipiant currere.

Liga verò digito, quòd quando res feudales, vel emphyteuticæ emptæ, vel quæ sitæ sunt pro fundandis Ecclesiis Parochialibus, seu Monasteriis, vel necessariò ampliandis, non possunt cogi Ecclesiæ, seu Monasteria per Dominum directum illas evacuare, transferre, & ponere in manum habilem, & capacem, ita nec cogi possunt ad amortizandum, ut docent *Doctores citati num.25.*

39 Similiter quando res feudalis, vel emphyteutica venditur alicui manui mortuæ sub pacto de retrovendendo, sicut non tenetur manus mortua ponere, transferre, & evacuare illam in manum habilem, & capacem, ut dictum est supra *n.29.* ita non debet hujusmodi rem feudalem seu emphyteuticam amortizare, *Bosch. dels titols de honor. lib.2. cap.36. §.26. ver. Los casos fol.265. Ripoll. var. cap.11. à n.275. & à n.540.* Sic fuit in nostro Senatu Cathalonie decisum in favorem Nobilis Michaelis de Cardona, & Protectorum Anniversariorum Sedis Gerundæ contra Nobilem Raymundum Xammar in dicta Civitate Gerundæ Populatum, referente egregio D. Bernardo Pons, & Turell Comite postea de Robres *19. Octobris 1638.* Scriba Oriol, deindè Cortès, nunc Forès, & Montagut. Et iterum *13. Januar. 1667.* referente Nobili Francisco de Ribera Regio Senatore, in favorem Rectoris Collegii Societatis Jesu Civitatis Urgelli contra Fiscum Procuratorem Bajuliæ Generalis Cathalonie. Quæ venit ad Regiam Audientiam, causa faciendi verbum.

40 Ad tertiam quæstionis partem. Resp. quòd quæstio contra Ecclesiam, & aliam manum mortuam super bonis, quæ fuerunt Principis, vulgò dictis de realenco, agitari, & tractari debet coram Principe, ejusque Ministris, quia tunc non videtur conveniri Ecclesia, ut Ecclesia, sed ut quidam de Universitate, ut pluribus probavi *dec.147. n.35. par.3.* quibus addendi sunt *Antunez Portug. de donat. Regiis. lib.2. cap.34. à n.7. Barbosa remissivè multis citatis in cap.2. nu.5. nè Clerici, vel Monachi, punctim Belluga in specul. Princip. rub.14. §. Videamus nu.11. Reg. Mathæu. de regim. Regn. Valent. cap.2. §.5. n.49. & 50. vers. Sic qualibet Ecclesia, & nu.109. Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura obser.91. num.12.*

41 Sicut Episcopus, & Prælati Ecclesiastici in Jurisdictione temporali, quam obtinet à Principe laico in Baronia sibi concessa, judicatur tanquam Baro laicus, & hac ratione legibus Principis subjicitur, ut tradidi cum innumeris *dec.9. à n.3. par.1.* quibus addendi sunt *Carol. de Grass. de effect. Cler. effect. 1. à n.510. Scialoya de foro compet. cap.51. num.73. Escobar. de Pontif. & Reg. jurisdict. in Studiis Generalibus §.21 à n.183. Rocc. de Officiis rub.9. n.69. & 70. Fajard. allegat.33. à nu.401. Ansaldo de jurisdict. par.3. tit. unic.*

unic. cap. 8. n. 229. 230. & 231. Ità Ecclesia, vel manus mortua possidens bona de realenco, censetur tanquam laicus illius rei, & Princeps iudicat de illis, sic argumentatur *Reg. Matthæu de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 50.*

42 Et si oriatur contentio inter Curiam Ecclesiasticam, & Sæcularem, ad quam pertineat cognitio super bonis, quæ fuerunt Domini nostri Regis, vulgò de realenco, an possint transire ad Ecclesiam absque ipsius Domini Regis licentia, & absque eo, quòd sint dicta bona amortizata, declaratur in favorem Curie Sæcularis, sic fuisse in multis contentionibus declaratum per Cancellarios Cathalonie, scilicet 27. Augusti 1541. & 19. Octobris 1593. testatur *Bosch. dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. §. 25. versic. Esta jurisdiccion fol. 265.* addo ità declaratum per Cancellarium Puignari Consultoribus Astor, & Aguilò 26. Maii 1626. quod exemplar extensè tradidi *decis. 137. sub. n. 36. par. 3.*

43 Pariter si contentio oriatur inter Curias Ecclesiasticam, & Sæcularem, an bona feudalia possint transire ad Ecclesias absque licentia domini directi, & absque eo, quòd sint dicta bona amortizata, declaratur in favorem Curie Sæcularis ex deductis à me *dec. 26. n. 47. p. 1. & abundè dec. 147. à n. 27. par. 3.* addo *Vilaplana me citato in Constit. Item nè super laudemio n. 23. Romaguera ad Synodales Gerunden. lib. 3. tit. 16. cap. 1. n. 68. & 86.* & idem respectu bonorum emphyteuticalium, ex à me traditis *dec. 147. n. 32. par. 3. Romaguera, ubi supra à n. 60.*

44 Nunc quæro 1. An Statutum, lex, seu Constitutio laicorum præcipiens, nè bona vulgò dicta de realenco, aut feudalia, vel emphyteuticaria in Ecclesias, vel Clericos sine licentia Principis, vel Domini directi transferantur, & absque eo, quòd sint amortizata, sit contrà libertatem Ecclesiasticam? Similiter, an Statutum, lex, seu Constitutio laicorum præcipiens, ut bona de realenco, vel feudalia, aut emphyteuticalia quæ sita Ecclesiis, vel Clericis intrà certum tempus vendantur, sit contrà libertatem Ecclesiasticam? Et generaliter, an Statutum lex, seu Constitutio laicorum præcipiens, nè bona immobilia alienentur Ecclesiis, vel Clericis, sit contrà libertatem Ecclesiasticam? Quæstio est valdè controversa, & pro utraque parte disputat *Sanchez conf. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 57. nu. 15. & ad eum remissivè Salzed. de leg. polit. lib. 2. cap. 22. num. 11. & 12.*

45 Affirmant *Valer. de differen. utriusque fori verbo bona differ. 3. Marta de jurisdic. par. 4. casu 76. à n. 7. Cyriacus controver. foren. to. 3. controver. 529. à n. 38. Diana resol. mor. par. 1. tract. 2. resol. 58. aliàs 57. & resol. 64. aliàs 63. & resol. 104. aliàs 103. & par. 3. tract. 1. resol. 14. & par. 4. tract. 1. resolut. 13. 57. & 70. par. 5. tract. 1. resol. 3. & par. 6. tract. 3. per totum, & in coordin. par. 9. tract. 3. per totum, Thomas del Bene de immunit. Eccles. to. 1. cap. 8. dub. 11. cum suis seditionibus, & dub. 12. & 13. Fermosin. in cap. Ecclesia S. Mariæ qu. 7. à n. 44. & qu. 8. à n. 7. ad 37. de Constit. nisi adsit privilegium Summi Pontificis, vel ejus tolerantia, Diana resol. mor. par. 3. tract. 1. resol. 14. & par. 4. tract. 1. resol. 47. & in coordinat. par. 9. tract. 3. resol. 4. n. 3. & resolut. 5. nu. 3. Thom. del Bene de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 8. dub. 12. à num. 9. Fermosin. in cap. Ecclesia S. Mariæ*

qu. 3. n. 22. de Constit. Bossius in moral. tom. 2. tit. 12. §. 2. num. 76.

Negant probabilitus *Oliba de jure Fisci cap. 7. à num. 26. Peguera in Constit. Item nè super laudemio vers. 7. sub n. 3. ibi: Nec dicuntur talia Statuta. Fontanel. de pact. nupt. to. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 19. Bosch. dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. §. 24. in fine. Estos dret fol. 264. Ripoll. var. resol. cap. 7. n. 118. cum seq. Belluga in specul. Princip. rub. 14. §. Veniamus n. 3. 1. vers. Sed nonnè, ubi Borvell. in addit. littera O Reg. Leo dec. 156. num. 3. & 4. to. 2. Reg. Matthæu de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 46. & 112. Domin. Vicecancellar. Don Chrystophorus Crespi de Valaura observ. 91. à n. 15. Escolan. lib. 1. cap. 7. nu. 8. & lib. 4. cap. 23. & 24. Trullench in Decalogo to. 2. lib. 7. cap. 23. dub. 19. Suarez de leg. lib. 4. cap. 11. n. 11. & de immunit. lib. 4. cap. 2. n. 10. Angujan. de leg. lib. 2. controver. 15. Cotel. ad leg. Sicul. Federici nota 26. fol. 152. & de immunit. Ecclesie lib. 2. qu. 58. & 104. Solorzan. de Jur. Indiar. to. 2. lib. 3. cap. 21. à n. 37. Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 8. n. 35. Gabriel Pereyra de manu Regia par. 2. cap. 67. toto.*

47 Quæro 2. quomodo sit facienda, & practica amortizatio in Cathalonis? Respon. in primis, quòd pro unaquaque amortizatione solvitur unum laudimium. Deindè, ut commoditati Domini directi feudi, vel Emphyteusis consulatur, & sit utiliter provisiùm (nè propter privilegium Ecclesie damnum patiatur in oneribus, & muneribus, quæ res immobilis ergà Dominum directum sustinisset, si non venisset in manum mortuam, prout dicit *Oliba de jure Fisci cap. 7. nu. 20. par. 1. Reg. Leo dec. 77. n. 7. lib. 1.* hoc est in recompensam laudimiorum, quæ possent ex alienationibus Domino directo frequenter contingere, ut clariùs dicit *Fontanella hic citatus, & notant citati n. 19. & 20.*) solet dari aliud laudimium decimo quoque anno, aut decimo quinto, aut trigésimo juxta conventiones, vel consuetudinem Diocesis, ut ait *Oliba de jure Fisci cap. 7. n. 15. propè finem,* verùm regulariter dari solet aliud laudimium, aut tardius, aut frequentius, habita consideratione, de quanto in quantum tempus possit res fendalis, aut emphyteutica alienari, quæ est amortizanda, & quæ petitur amortizari. Facta distinctione, si res est magni valoris, veluti Castrum aliquod, cum tardius solet vendi, tempus potest elongari de quadraginta annis; Et tunc augetur census in illa quadragenaria parte ultrà pensionem census assuetam, *Oliba* sic intelligendus *de jure Fisci cap. 7. sub nu. 34.* Si autem res est parvi valoris, cum frequentius soleat alienari, tempus potest abbreviari, regulariter de triginta in triginta annis, & isto casu laudimium dividitur in triginta partes, in tot pensiones, quæ faciant integrum laudimium in triginta annis, ultrà solitam pensionem census, sic *Solsona de stylo capibreviandi fol. mihi 84. nu. 1.* quem sequuntur *Fontanella de pact. nupt. to. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 23. & gloss. 18. par. 1. n. 82. & dec. 279. n. 22. & dec. 281. n. 9. par. 1. Ripoll. var. resol. cap. 7. à n. 138. ad 144. remissivè Vilaplana ad Pegueram in Constit. Item nè super laudemio vers. 6. n. 115. & recitant Trullench. in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 23. dub. 10. n. 24. Reg. Matthæu de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. nu. 113. & 114. vide decisionem nostri Senatus me referente infra n.*

Et qualiter practicetur amortizatio in Bajulia 48

Generali Cathalonix, & quæ laudimia solvantur? Videantur *Ripoll. var. cap. 7. à n. 144. ad 147. Fontanella dec. 279. n. 23. & 24. par. 1.*

49 In Regno Valentix, quando res feudalis, vel emphyteutica acquiritur per Ecclesiam, Civitatem, vel aliam manum mortuam, solvitur quindennium, idest unum laudimium decimo quinto quoque anno, ultra jus amortizationis, hoc est, quod manus mortua solvit quolibet quindennio eam quantitatem, quæ si fuisset alienata, deberetur pro laudimio *Reg. Leo dec. 77. n. 7. vers. Et ita, & nu. 8. 9. & 10. lib. 1. Domin. Vice-Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura observat. 106. n. 10. & 15. Trullench. in Decalogo to. 2. lib. 7. cap. 23. dub. 10. n. 24. Reg. Mattheu. de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 109. 113. & 114. Idemque servatur in Regno Neapolis, Marinis resol. jur. to. 2. alleg. 144. 21. & in addit. ad Reverter. decis. 404. n. 3. vers. Et si dices. In Gallia solvitur dimidium laudimii per manum mortuam de novennio in novennium, *Tondut. quæst. benef. par. 1. cap. 46. n. 5. & refert Domin. Vice-Cancel. Dom Christophor. Crespi de Valdaura observ. 106. n. 15.**

50 Sed notandum, quod laudemium, quod pro amortizatione solvitur Domino directo ex translatione rei feudalis, vel emphyteuticæ in manum mortuam trigesimo anno in Cathalonia, & decimo quinto quoque anno in Valentia, & in Regno Neapolis, & novennio in Gallia, non debetur de Jure, sed ex consuetudine, vel conventionione *Reg. Leo dec. 77. n. 7. in fine, & n. 9. Reg. Mattheu. de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. n. 113., & 120. Dom. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura observ. 106. n. 15. Tondut. quæst. benef. par. prima cap. 46. n. 5. & respectu conventionionis notant Solsona de stylo capibrevisandi fol. mibi 84. n. 1. ibi: Et cum de tempore fuerit concordatum, Fontanella de pact. nup. tom. 1. claus. 4. glos. 12. n. 23. ibi: Et concordato tempore inter partes, & ibi: Quot fuerint anni concordati.*

51 Quæro tertio: An amortizationis electio sit in facultate emphyteuticæ manus mortuæ adquirentis, an verò domini directi? Respon. quod est in electione, & facultate domini directi, sic *Ripoll. var. resol. cap. 7. nu. 148. & 149. & sentiunt omnes citati n. 15.*

52 Quæro quarto: Si res feudalis, vel emphyteutica legetur Ecclesiæ, per quem sit solvendum laudemium pro amortizatione de triginta annis, an per Ecclesiam legatariam, an verò per hæredem legantis, vel saltèm hæres teneatur præstare æstimationem Ecclesiæ legatarix? Quæstio est controversa, videantur *Mantica de conject. ult. volunt. lib. 9. tit. 11. à num. 2. Menochius lib. 4. præsumpt. 119. à n. 6. Fachineus controvers. jur. lib. 5. cap. 37. Cirocchus discept. 28. à nu. 1. Myeres de majoratu par. 4. qu. 40. Salzcd. de leg. polit. lib. 2. cap. 2. à num. 54. cum plurib. seq. Borell. in sum. dec. tom. 1. tit. 34. n. 694. Lara de anniver. lib. 1. cap. 19. à num. 14. Peregrin. de fideicom. art. 11. n. 103. Amostaz. de causis piis tom. 1. lib. 2. cap. 8. à num. 3. signantèr à nu. 21. & n. 35., & 36. sed meo parvo Judicio veritas est, quòd si res feudalis, vel emphyteutica simpliciter relinquatur Ecclesiæ intuitu tantùm pietatis, tenetur Ecclesia assumere suprà se onus amortizationis, cum lucretur in re legata, nec dici potest, quòd lædatur, ex quò in non adqui-*

rendo non dicitur Ecclesia lædi: si verò res feudalis, vel emphyteutica relinquatur, seu legetur Ecclesiæ in recompensationem celebrationis Missarum, vel Anniversariorum, vel aliorum priorum suffragiorum per Ecclesiam celebrandorum, tenetur hæres testatoris pretium amortizationis reficere; nam tunc Ecclesia evidenter læderetur, quia diminueret rei valorem respectu oneris celebrandi, & adimplendi Divina obsequia, id quod augetur in onere solvendi laudemium pro amortizatione, sic cum *Belluga in specul. Princip. rub. 14. vers. Restat à num. 21. docet Ripoll. var. resol. cap. 7. à n. 122. ad 131.*

DECISIO V.

EX PANIMOLL.

Decis. 4. tom. 1.

SUMMARIUM.

- 1 Quindennium est solvendum ab Ecclesia retinente bona Emphyteutica, & devolutioni subjecta, num. 6. contrarium num. 8.
- 2 Præcipuè si Domino directo à principio non fuerit soluta æstimatio rei.
- 3 Ecclesia, invito Domino directo, non potest retinere bona Emphyteutica.
- 4 Quindennium est solutio laudemii faciendæ de quindecim in quindecim annos, pro quibus singulis temporibus præsumitur res Emphyteutica devolui, vel alienari posse.
- 5 Quindennalis solutio introducta fuit ad favorem Cancellariæ pro Beneficiis unitis, faciendæ de quindecim in quindecim annos, prout vacare præsumitur.
- 7 Quindennium est solvendum Capitulo habenti jus percipiendi annatas, si uniantur Beneficia.
- 9 Quindennium est quinquagesima pars rei alienatæ.
- 10 Quindennium in Urbe taxatur ad rationem duorum pro centenariis.
- 11 In alienatione rei Ecclesiæ solitæ alienari, non requiruntur solemnitates. Ecclesia pro solutione Quindennii validè obligatur absque solemnitatibus, ibidem.
- 12 Ecclesia, ut se liberet à solutione Quindennii, potest bona vendere, & pretium liberè consequi.
- 13 Laudemium Emphyteusi legata debetur Domino directo.
- 14 Laudemium debetur Domino directo ratione domini, consensus, & actualis traditionis, & Investituræ.
- 15 Laudemium est solvendum ab Ecclesia, & de relictis ad pias causas, secus si fieret ex causa necessaria, num. 16.
- 17 Laudemium non est solvendum in Emphyteusi concessa pro hæredibus, & successoribus, præsertim si sit adiecta clausula cui dederit, num. 18. vel pro successoribus quibuscumque, num. 19. contrarium num. 22. distingu. ut num. 28.
- 20 Emphyteusis vigore clausule ad habendum comprehendit etiam hæredes extrancos, præsertim si sit adiecta concessioni, quæ ad certos gradus non restringatur, num. 21.
- 23 Laudemii præstatio est quædam exhibitio obsequii reverentialis erga Dominum.
- 24 Laudemii præstatio est de natura contractus.

- 25 *Facultas exigendi laudemium non est personalis, sed realis.*
- 26 *Alienatio rei Emphyteoticæ potest fieri invito Domino vigore Clausule ad habendum, & pro quibuscumque hæredibus.*
- 27 *Laudemii solutio, nisi expressè fuerit remissa, censetur reservata, ibidem.*
- 28 *Laudemium non datur pro consensu, sed pro investitura, & traditione possessionis.*
- 29 *Inter comprehensos in Investitura est permessa omnis alienatio etiam stante pacto non alienandi, num 30.*
- 31 *Emphyteusis alienari non potest in potentiorum, & nomine potentioris qui veniant.*
- 32 *Limita non procedere, quando Emphyteusis est transitoria etiam ad hæredes extraneos.*
- 33 *Ecclesia potest retinere bona emphyteutica Domino directo volente.*
- 34 *Dominus directus instans pro solutione laudemii, censetur alienationem approbare.*
- 35 *Contractus emphyteuticus à Partium conventionem legem accipit.*

ARGUMENTUM.

Quindennium est solvendum ab Ecclesia, & Loco Pio retinente bona emphyteutica Domino directo, cui non fuerit soluta æstimatio rei, sicuti laudemii solvi debet etiam ab ipsa Ecclesia, & de relictis ad pias causas Ecclesia, & Locus Pius quando sit capax acquisitionis Emphyteusis, perspicue deducitur.

Romana Laudemii.

Vsq̄ de anno 1553. Joannes Jacobus, & Cæsar de Pintis tunc temporis Rectores Capellæ SS. Cosmæ; & Damiani in Ecclesia S. Angeli in Foro Piscium Urbis, tres Domunculas ad eandem Capellam spectantes infrascripta forma, & tenore -- *reservato Beneplacito Apostolico, locaverunt ad perpetuam emphyteusim, & ad meliorandum &c. DD. de Cavalariis, pro augmento Jurium eorum, non autem ad diminutionem aliquam, cum pactis infra dicendis, conducentibus pro se ipsis, eorumque hæredibus, & successoribus quibuscumque, stipulan. & Jura Juribus adden. dictas tres Domunculas &c. liberar &c. præterquam à responsione, & Canone infra dicendo, ad habendum, & aliàs de dictis Domunculis disponendum, prout Jura de similibus rebus facere permittunt, cum Clausula constituti ad favorem ipsorum conducentium.*

Hanc autem locatiouem fecerunt præfatis præsentibus, & stipulantibus, ut supra, quia ii Joannes Baptista, & Domitius promiserunt solvere quolibet anno pro responsione, & Canone dictarum Domuncularum scuta 28. de Semestre in Semestre, item quia promiserunt dictas Domunculas reparare intus, & extrâ, & de omnibus necessariis reparationibus manuteneri &c. conuenerunt insuper, quod non liceat illis, aut illorum hæredibus, & successoribus dictas Domunculas, aut aliquam partem vendere, aut aliàs alienare, & de illis disponere, nisi quatenus Jura eis permittant, & nisi quatenus de similibus rebus locatis conducentibus disponere liceat, & nisi prius requisitis præfatis

Dominis Cappellanis soluto laudemio solito.

Et in eventum alienationis, seu alterius dispositionis eis à Jure non permittis, & in omni casu, quo res emphyteutica devoluetur, & maxime si per biennium cessaverint à solutione dicti Canonis, devoluantur cum melioramentis &c.

Ulteriùs ultrâ dictas conventiones fuit expressè concessa facultas eisdem DD. conductoribus affrancandi, liberandi, & eximendi præfatas Domunculas ab onere solutionis conventi Canonis, ac ab omnibus aliis obligationibus, quando-cumque à conductoribus, seu ab eorum hæredibus, & successoribus alia annua responsio tantundem quantitatis subrogata fuerit, & ut latius in Instrumento Investituræ.

Verùm cum dictæ tres Domunculæ unâ cum Domo magna DD. de Cavalariis, cui fuerunt incorporatæ, acquisitæ fuerint à D. Camillo Pignatello bo. me. & nuper à Venerabili Archiconfraternitate SS. Trinitatis Peregrinorum Urbis jure hæreditario ipsius Camilli, & sic devenirent ad manus mortuas, instabat Admodum R. D. Paulus Bonafaccia Modernus Cappellanus pro solutione laudemii, & obligatione solvendi quindennium de quindecim in quindecim annos, undè proposito Dubio in familiari Congregatione ad effectum amicabiliter componendi differentiam, quatenus Archiconfraternitas non foveat bonum jus, sui in Voto, pro affirmativa tam quoad quindennium, quàm quod ad laudemium, siquidem quod ad quindennium regula est contra Ecclesiam, & locum Pium, qui retinentes bona emphyteutica, seu devolutioni subjecta, tenentur solvere quindennium Domino directo *Rota decis. 280. nu. 4. par. 1. recentior. & magistratiter in Neapolitana laudemii 27. Februarii 1640. §. dum itaque, & seq. coram R. P. D. Cerro Decano, quæ est in recentior. decis. 474. à num. 15. usque ad 24. par. 9. tom. 2.*

Præcipue si Domino directo non fuerit soluta à principio acquisitionis æstimatio rei concessæ, & directi domini indemnitati non fuerit alio modo consultum, & sic acquisitio sit potiùs ex titulo lucrativo, quàm oneroso *Rota in ead. Neapolitana laudemii 27. Februarii 1640. coram Cerro §. dum itaque in recentior. decis. 474. à num. 15. usque ad 21. par. 9. tom. 2.*

Quorum potissima ratio est, quia Ecclesia ex generali, & recepta consuetudine, de qua *Specul. in tit. de emphyteusi quest. 117. n. 143.* non potest invito Domino directo retinere bona Emphyteutica, eò, quia sit perpetua, & nunquam mori, aut deficere possit, & manus mortua dicatur *cap. si gratiosè de Rescript. in 6.* tum quia de facili non soleat, nec possit distrahere, & alienare bona immobilia, ut personæ privatæ distrahere, & disponere solent, & consequenter amittatur spes devolutionis, & reversionis ad Dominum directum, si ad Ecclesiam, uti ad manus mortuas deveniant, propterea nè Dominus directus nimis gravetur, inspecta impossibilitate reversionis bonorum ob lineam finitam, & difficultate alienationis ob Juris prohibitionem contentam in *Extravag. Ambitosæ de reb. Eccles. non alien.* & ipsa met Ecclesia reddatur capax acquisitionis, & retentionis hujusmodi bonorum absque eo, quod Dominus directus destituatur spe laudemiorum, inolevit praxis, quæ sub verisimili

- mili supposito, quòd bona emphyteutica penès personas privatas possint alienari de quindecim in quindecim annos, introduxit solutionem quindennii, scilicet illiusmet laudemii, quod contingentibus dictis alienationibus solvi debuisset, ut resarciatur singulis quindecim annis dominiū directum, *Anton. Niger de laudem. qu. 12. artic. 3. num. 148. & 151.* ubi in puncto de emphyteusi, *Rota in dicta Neapolitana laudemii coram Cerro in recentior. decis. 474. à num. 15. usque ad 21. & in eadem coram Coccino decis. 494. à nu. 6. usque ad 15. par. 9. tom. 2. rec.*
- Quindennalis autem solutio propriè introducta fuit, & servari incipit pro Beneficiis unitis, utpotè, quia Beneficia unita, seu incorporata Collegio, Capitulo, seu Conventui, aut ad illorum favorem cessa, seu resignata, per huiusmodi unionem, resignationem, seu cessionem amplius non vacent, nè fraudetur Cancellaria, & Annatistæ preventur suarum Annatarum sub verisimili supposito, quòd illorum, & Annatæ solutio contingere possint singulis quindecim annis à tempore unionis, vel resignationis, vel cessionis, introductus fuit stylus reiterandi, & de novo solvendi annatam de quindecim in quindecim annos, quæ solutio appellatur quindennium, quia per decursum quindecim annorum nova solutio fieri debet juxta *Constitutionem Pauli II. in ordine 8. Innocentii VIII. Constitutionem 1. Julii II. Constitutionem 3. & Julii III. Constitutionem 38. & Constitutionem 41.* de quibus *Flamin. Parisius de resig. Benef. lib. 4. quæst. 10. num. 3. & 4. Anton. Niger de laudem. qu. 12. art. 3. n. 149. Rota dicta dec. 474. nu. 19. par. 9. to. 2. recentior. & dec. 1401. nu. 2. dec. 1410. nu. 1. coram Seraphino, & novissimè Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 25. num. 13.*
- Extensa deindè fuit, seu praxis inolevit eandem servandi in Emphyteusi deveniendo ad manus mortuas *Niger de laudem. qu. 12. artic. 3. n. 151. to. 1.* undè quindenniorum exactio locum habet non solum ad favorem Cameræ, & cæterorum ab ea jus habentium, sed etiam ad favorem Capituli habentis jus percipiendi Annatas Beneficiorum vacantium in Diocesi, si uniantur, dummodò Capitulum reperiatur in possessione exigendi quindennia, secùs autem si non reperiatur in dicta possessione, licet percepisset annatas de Beneficiis, antequàm unirentur, *Rota dec. 1401. n. 3. dec. 1410. per tot. coram Seraphino, & ex identitate rationis extenditur etiam ad favorem aliarum personarum non expressarum simile jus habentium, quibus Summus Pontifex censetur non minùs prospicere, & eorum interesse consulere voluisse, quàm ipsi Cameræ Apostolicæ, Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 25. sub num. 13.*
- Et licet contrarium quoad Ecclesiam videatur tenere *Anton. Niger de laudem. qu. 12. artic. 3. n. 145. in fin. & n. seq. to. 1.* ubi docet, quòd Ecclesia non teneatur solvere quindennium, etiamsi fuerit conventum in quantitate certa, & quòd huiusmodi conventio sit invalida, si Ecclesia sit capax acquirendi Emphyteutica bona, tum quia, cum prætia rerum temporum varietate varientur, non possit validè obligari ad favorem alterius Ecclesiæ ad certam quantitatem, quæ ex futuro eventu à principio est incerta, non ser-

vatis solemnitatibus requisitis in *cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* non est tamen recedendum à prima opinione tanquàm à Rota canonizata, & opinio *Nigri* forsàn procedere potest, quando acquisitio rei Emphyteuticæ cum obligatione solvendi quindennium esset damnosa Ecclesiæ, aliàs æquitas non patitur, ut Ecclesia locuplertur cum jactura alterius, & Dominus directus destituatur spe reversionis bonorum, & commodo quindennii introducti ad reparandum damnum ob dictam impossibilitatem reversionis bonorum, & consolidationis in casu devolutionis ob lineam finitam, seu defectum contemplatorum in Investitura, cum dominio utili, in nihilo refragante, si fuerit conventum laudemium, seu quindennium in quantitate certa, quia semper ratione rei sit certum, cum sit quinquagesima pars rei alienatæ, *Rota in Neapolitana laudemii 27. Februar. 1649. s. hodiè coram Cerro in recentior. 474.* potest etiam esse plus, & minùs juxta morem Regionis *Gratian. disc. 180. nu. 2. to. 1. & disc. 460. n. 7. to. 3.* & in Urbe solent taxari ad rationem duorum pro centenariò, textus autem in *cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* loquitur, quando alienatio rei Ecclesiæ fiat ex integro, secùs autem de re solita alienari, quo casu nullæ requiruntur solemnitates, ut expressè disponit *Constitutio Pauli II.* relata in *Extravag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alienand.* cujus vigore si non requiruntur solemnitates in rebus alienari solitis, multò minùs requiruntur in obligatione solvendi laudemium, seu quindennium, quæ veniunt ex natura contractus, & sub eodem Jure continentur, & in omnem casum quatenùs quindennii solutio reddatur Ecclesiæ onerosa, potest vendere personæ privatæ, & prætium pro se retinere, quod liberum habebit nulli obligationi obnoxium *Specul. in tit. de locat. s. nunc aliqua qu. 117. sequitur per Rot dec. 261. sub n. 7. par. 1. recentior. Adden. ad Gregor. XV. dec. 520. n. 14. versic. Limita secundò.*

Quò verò ad laudemium regula est, quòd Emphyteusi legata debeat laudemium, nam licet Emphyteus valeat legari invito Domino, tamen Legatarius debet recognosci ab ipso Domino, ab eoque Investituram, & immisionem in possessionem Emphyteusis obtinere, quorum intuitu eidem laudemium solvi debet, *Soccin. Fun. conf. 70. nu. 28. lib. 3. Bertazzol. conf. 78. nu. 1. par. 1. sub Impres. 1. Summa Sylvestrina in s. Emphyteusis nu. 28. par. 1. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 2. vers. ista autem n. 13. fol. 385. Villalob. in suis commun. opin. verbo Emphyteuta n. 73. Burg. de laudem. inspecl. 48. nu. 5. Hieronym. à Laurent. decis. Avenion. 143. n. 3. Vincent. de Franch. dec. 201. n. 1. & 4. Fulgin. de Fur. Emphyt. in tit. de laudem. qu. 19. n. 2.*

Etenim laudemium debetur Domino directo ratione sui domini, & consensus in alienatione præstandi, seu pro Investitura, ac actuali traditione possessionis *l. fin. s. & nè avaritia C. de Fur. Emphyt. Bartol. in lult. n. 2. vers. dic. ergò C. de præd. Decurion. lib. 11. Cephal. conf. 699. n. 3. lib. 5. Surd. conf. 48. nu. 5. & 6. vol. 1. & dec. 200. n. 1. Gratian. disc. 180. n. 5. to. 1. disc. 377. n. 34. to. 2. Rota dec. 121. n. 1. & in Avenionen. Salviani 20. Martii 1650. s. tandem ex pluribus coram Bichio.*

A qua laudemii solutione Ecclesia, & locus Pius non redduntur immunes, & licet agatur

de relictis ad pias causas, nè Dominus alienum hominem accipere cogatur invitus, *Carol. de Grabs. de effect. Cleric. effect. 1. n. 721. Amad. à Ponte de laudem. quæst. 50. vers. præstationi, Burg. cod. tract. part. 1. inspect. 3. n. 16. Gratian. disc. 377. nu. 2. to. 3. Boer. dec. 231. n. 2. Rota in Neapolitana laudemii 27. Februarii 1640. §. hodie coram Cerro Decano, quæ est in recentior. dec. 474. n. 1. cum plur. seqq. par. 9. to. 2. confirmata coram Coccino dec. 494. n. 1. usque ad 7. ead. par. 9. tom. 2.*

- 16 Quidquid sit, quando alienatio fiat ex causa necessaria scilicet, si ageretur de nova Ecclesia ædificanda, & Monasterio ampliando, quo casu favore Religionis possessores Domorum compelli possunt ad vendendum juxta textum in *l. si quis sepulchrum ff. de religiof. & sumpt. funer. Gerard. Mainard. dec. Tholosan. 43. lib. 4. Rota dicta dec. 474. n. 10. & 11. & n. 12. 13. & 14. ubi subdit dispositionem dicti textus procedere, si soluta fuerit æstimatio Domino directo, & decis. 494. n. 16. par. 9. to. 2. recentior.*
- 17 Nec applicatur distinctio illa tradita à DD. scilicet, quando Emphyteusis fuit concessa cum Clausula *pro se, hæredibus, & successoribus*, legatarius non teneatur petere novam Investituram à Domino, & consequenter eximatur à præstatione laudemii, tanquam in prima Investitura compræhensus, si verò emphyteuta reperiatur investitus, *pro se, & hæredibus tantum*, & tunc si Emphyteusis sit privata, laudemium solvendum fit per Legatarium, ex quò nova eget Investitura, si verò sit Ecclesiastica, & tunc si sit legata extraneo, pariter debetur laudemium, cum de vi natura non sit transitoria ad extraneos hæredes, si uni ex descendentes proximiori in gradu, & tunc non debetur, quia illud verbum *hæredibus* verificetur in descendentes, *Bald. Salicet. in l. fin. n. 11. in secunda lectione C. de Jure Emphyt. Marc. Burg. de laudem. par. 2. inspect. 48. Amad. de Ponte tract. eod. qu. 31. Fulgin. de Jure Emphyt. tit. de laudem. quæst. 19. nu. 3. qui alios allegat.*
- 18 Quando verò adjecta est Clausula *cui dederit*, cum tunc Emphyteusis sit transitoria ad hæredes extraneos, sequitur, quòd Legatarius facta concessione cum debitis solemnitatibus neque debeat solvere laudemium, *Fulgin. in dicta qu. 19. n. 3. circ. fin.*
- 19 Et multò magis, ut in casu nostro, quando versamur in Emphyteusi concessa non solum *pro hæredibus, & quibuscunque*, quoniam ex dicta dictione sicuti redditur Emphyteusis apta comprehendere etiam extraneos, ita demonstratur, Dominum à principio concedere voluisse ad favorem omnium, ut sine ulteriori requisitione possit Emphyteusis in quemcumque alienari, undè acquiritens tanquam compræhensus in Investitura, non tenetur ad laudemium *Cephal. conf. 699. n. 29. & 30. lib. 5. Amad. de laudem. q. 31. Vincent. de Franc. dec. 447. & tradunt alii DD. relati per Gratian. disc. 377. à n. 3. usque ad 9. to. 2.*
- 20 Concurrente præcipue Clausula *ad habendum* in parte dispositiva appositæ, ex qua efficitur, Emphyteusum compræhendere etiam extraneos hæredes, & successores plenè *Laderch. conf. 1. per tot. Curt. Jun. conf. 4. n. 1. vers. sed quoniam, Cavalier. dec. 293. n. 2. & seq. Duran. dec. 295. n. 4. Buratt. dec. 87. n. 6. Urgelen. dec. 152. n. 1. Seraph. dec. 1290.*

nu. 12. Rot. dec. 642. nu. 3. par. 1. dec. 152. num. 1. & dec. 2294. nu. 3. & 7. par. 2. recentior. quæ est etiam repet. dec. 286. par. 3. recentior. & penes Giovangon. conf. 44 nu. 84. & coram Merlin. dec. 532. nu. 6. ubi quòd eo fortius, quando dicta Clausula reperitur adjecta concessioni, ut in præsentì, quæ certis designatis gradibus, & personis non arctatur.

Non enim prædicta sunt applicabilia, quia contraria opinio est verior, quòd etiam in Emphyteusi concessa *pro quibuscunque hæredibus, & successoribus* debeatur laudemium, cum ex forma hujus concessionis non resultet, quòd donatarius, institutus, legatarius, vel emptor non debeat introduci in possessionem per Dominum, licet voluerit in quemcumque posse fieri alienationem, *Imola in cap. potuit nu. 64. vers. ulterius etiam potest queri de locat. Salicet. in l. ult. nu. 2. in fin. vers. favor tamen C. de Jure Emphyt. Corbul. de caus. privation. ob alien. irrequis. Dom. n. 7. ampl. 2. col. 2. ad med. vers. ut ergò verba ipsius pacti, Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 21. n. 34. Surd. dec. 200. n. 5. ubi in specie reprobatur Cephalum contrarium tenentem in conf. 699. nu. 30. latè comprobatur Gratian. disc. 377. à n. 10. usque ad fin. to. 2. ubi alios allegat.*

Quæ opinio fortissima innititur ratione, quia præstatio laudemii est quædam exhibitio obsequii reverentialis ab Emphyteuta Domino præstandi, eumque cognoscendi per actum susceptionis Investituræ, quæ nunquam censetur remissa per quamcumque concessionem, & facultatem alienandi, *Mench. conf. 297. n. 24. usque ad 27. lib. 3. Gratian. dicta disc. 377. n. 21.*

Tum quia præstatio laudemii est de natura contractus, ejusque solutio videtur excepta, *Alexand. conf. 123. n. 7. lib. 5. immò facultas exigendi laudemium non est personalis, sed realis, annexa scilicet rebus, & bonis emphyteuticis, quæ cum hoc onere transeunt ad successores, Mench. conf. 444. n. 18. & 19. lib. 5. Gratian. loc. cit. num. 22. 23. 24. & seqq.*

Et licet possit fieri alienatio rei emphyteuticæ invito Domino, & valeat legatum, & donatio de re emphyteutica, etiam sine consensu Domini, ut tradunt DD. per Gratian. dicta disc. 377. n. 27. & seq. cum à principio quilibet sit admittus in solidum stantibus Clausulis *ad habendum, ad alienandum, & pro quibuscunque hæredibus, & successoribus*, tamen hæc sibi locum vindicant quoad validitatem actus, & ad hoc, ut fieri possit alienatio sine vitio nullitatis, secus autem quoad approbationem, & solutionem laudemii, quæ si expressè non fuerit remissa, semper censetur reservata, utpotè, quia venit ex natura contractus, *Gabriel. conf. 84. n. 12. col. pen. antè fin. vers. & hac ratione lib. 1. Gratian. disc. 377. n. 15. & plurib. seq. benè Surd. dec. 220. nu. 5. ubi quòd non fit verum, quòd laudemium detur pro consensu, sed pro Investitura, & traditione possessionis, quæ fit novo Emphyteutæ, ut habetur ex textu in l. fin. §. Et nè avaritia C. de Jure Emphyt. Imola in cap. potuit n. 13. locat. Bec. conf. 2. in princ. cum aliis per eund. Surd. loc. cit. n. 3. Gratian. ut suprà n. 11.*

DD. autem tenentes, non esse solvendum laudemium stante facultate alienandi, loquuntur in casu, quo legatum, institutio, seu alienatio fierent illis, qui sunt compræhensi in Investitura, & qui ab intestato succedere valent, non autem,

ut in præfenti , quando relinquitur penitus extraneo , qui absque dispositione testatoris , vel facto emphyteutæ venire non potest ad successionem , nam licet virtute , & amplitudine dictarum Clausularum videatur compræhendi in Investitura , ista compræhensio restringitur , & operatur tantum facultatem alienandi sine Domini directi consensu , ex parte emphyteutæ , & habilitatem acquirendi , ex parte penitus extranei ab intestato succedere non valentis , non autem liberationem , & remissionem laudemii Domini debiti , ratione Investituræ , & traditionis possessionis , ad differentiam illorum , qui principaliter contemplati , & compræhensi fuerunt in Investitura in ipso primo actu concessionis bene Gratian. disc. 477. n. 35. to. 2. Vincent. de Franch. dec. 448. per tot.

29 Inter compræhensos enim in Investitura est permissa omnis alienatio sub quocumque titulo irrequisito Domino absque eorum juris , & caducitatis incurfu , Bartol. in l. Domus §. fin. in fin. & ibi Alexand. num. 7. ff. de legat. 1. Paul. de Cast. conf. 432. n. 3. vol. 1. Ruin. conf. 2. n. 1. vol. 1. Gabriel conf. 88. n. 16. Ful. Clar. in §. Emphyteusis qu. 14. Redoan. de reb. Eccles. nō alien. tit. de caducit. ob rei alienation. vers. Emphyteuta quoque n. 22. fol. 518. cum aliis per Corbul. de Emphyteusi tit. de caus. privation. ob alienation. irrequisit. Domin. fact. limit. 6. num. 1. & seq.

30 Etiam si pacto expresso Emphyteuta promississet Domino non alienare rem ipso irrequisito , quia tale pactum intelligi debet de alienatione facienda in extraneos , non autem inter ipsos emphyteutas compræhensos , & in Investitura contemplatos , Salicet. in l. ea lege C. de condit. ob caus. Corbul. loco proximè citato n. 5.

31 Non obstat , quod Emphyteusis alienari , seu relinqui nequeat in potentiorum , cujus nomine non solum veniunt Clerici , Ecclesiastici , Milites , Collegia , verum etiam ipsa Ecclesia , & loca

Pia , ut dixit Rota dec. 529. coram Gregor. XV. n. 5. 6. & 7. Adde. ad eund. dec. 520. n. 14. circ. med. latè in Romana de Volutionis Domus 4. Decembris 1651. §. ex quibus coram Bichio , & in puncto alienationis factæ Confraternitati laycæ , quæ pariter reputatur inter manus mortuas , ead. Rot. dec. 6. n. 3. coram Andrea cum aliis congelstis in dec. 78. n. 28. post labyr. credit. Salgad.

Quia ultra quod non procedit , quando Emphyteusis est transitoria ad quoscumque hæredes etiam extraneos , cum tunc Ecclesia , & locus Pius efficiantur capaces Gratian. discept. 481. n. 16. & seq. Beltramin. in addit. ad Greg. XV. dec. 530. n. 14. versic. limita primò , Rota dec. 261. n. 7. decis. 280. n. 3. part. 1. recent. certum est non esse prohibitum Ecclesiæ retinere bona Emphyteutica Domino directo volente , Beltramin. in addit. ad Gregor. XV. dec. 520. num. 14. in fin. qui alios allegat , immò dum instatur per D. Bonifacium pro solatione Laudemii , & Quindennii , censetur institutionem factam in Archiconfraternitatem approbare ad tradita per Rotam in Romana de Volutionis Domus 4. Decemb. 1650. §. fin. coram Bichio .

Et penitus cessat omnis difficultas , quia expressè in præfenti concessione fuit conventionis præstatio laudemii in casu alienationis , quod pactum utique servari debet , cum contractus Emphyteuticus à partium conventionem recipiat formam , ac proindè possunt quæcumque pacta apponi , etiam insolita , & à communi natura similibus concessionum exorbitantia cap. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud. Roland. à Valle conf. 16. n. 8. lib. 3. Mantica de tacit. & ambig. convent. tit. 22. n. 8. usque ad 19. Gratian. discept. 719. n. 29. Surd. decis. 95. n. 16. & 17. Rot. in Ravenatens. Emphyteusis cor. Dumozet. decis. 35. nu. 21. post Michalor. de fratrib.

Et ita &c.

DECISIONES

SAC. ROTÆ ROMANÆ

POST TRACTATUM DE QUINDENNIIS.

DECISIO I.

COCCINO DECANO

Neapolitana Laudemii.

Veneris 9. Decembris 1639.

ARGUMENTUM.

Laudemii, & Quindennii solutio, an, & quando debeatur in casu, quo res transit ad manus mortuas.

SUMMARIUM.

- 1 Bona Emphyteutica, quando transeunt ad manus mortuas, debetur laudemium, & postea quindennia, ubi de ratione.
- 2 Limita, quando venditio facta fuit Ecclesie pro ampliacione, Vide num. 4. sublimita num. 5.
- 3 Laudemium non debetur ex venditione necessaria.
- 4 Causa necessaria dicitur favor Religionis num. 3.
- 5 Pactum solvendi laudemium, & quindennium est attendendum, & potest ab initio apponi.
- 6 Prælatus successor in Ecclesia non tenetur solvere Relevium.
- 7 Limita, si in investitura pacto cautum sit, quod solvatur.
- 8 Pacta apposita in investitura sunt attendenda, etiamsi natura feudorum repugnent.

Cum post longam infirmitatem bo. me. Alexander Buccabella diem suum clauserit extremum non extensa decisione super hac Causa per eum proposita. Ego in ejus locum suffectus, eam extendi, & in Causa dubitabatur. An PP. Theatini, qui emerunt Domos Emphyteoticas Venerab. Carthusiæ, tenerentur ad solutionem laudemii, & quindennii, & regulariter loquendo, quando bona Emphyteotica transeunt ad manus mortuas, debetur laudemium, & postea quindennia, hoc est laudemium singulis quindecim annis, & ratio est, quia cum dicta bona non sint amplius supposita devolutioni, nè nimis gravetur Dominus directus, & ut Ecclesia dicta bona retinere possit, opus est solutione laudemii, & quindenniorum, ut latè firmat Riccius decis. 10. inter omiffas post praxim, Joan. Maria Novar. in explicatione Bullarum inter prætermiffas de solutione Quindennii fol. 633. num. 16. cum seqq. lib. 4. & admittit Rota nostra decis. 280. num. 4. par. 1. recentior.

Difficultas tamen consistebat in eo, quod quando venditio est facta Ecclesie pro ampliacione, non debetur laudemium, neque quinden-

nium, & ratio desumitur ex illa Juris conclusione, quod laudemium non debetur ex venditione necessaria, & favor Religionis dicitur causa necessaria, ut latè Novar. in puncto loc. cit. n. 31. licet nu. 23. velit vel venditionem fieri de mandato Judicis, vel in venditione exprimi, quod fiat pro ampliacione Monasterii, vel Ecclesie, quod ultimum fuit factum in Instrumento dictæ venditionis.

Ceterum fuit consideratum, quod cum in dicta venditione fuerit expressè conventum de solutione laudemii, & quindennii, conventio prædicta est attendenda, cum sit pars pretii, & potuit ab initio apponi, quia non est à jure improbatum, immo dicit Andr. Capan. loc. supra citat. qu. 28. n. 7. & 3. quod licet Prælatus successor in Ecclesia, non teneatur solvere relevium pro feudo, tamen hoc fallit, si in investitura pacto cautum sit, ut relevium solvatur, quando Prælatus moritur, Ifernina in cap. 1. §. similiter in hostenditiis num. 15. circa fin. vers. item si probaret Curia. & ibi dictum Afflicti num. 10. vers. 2. fallit, de Capitul. Corrad. ea ratione, quia pacta apposita in investitura sunt attendenda, etiamsi natura feudorum repugnent.

Et ita conclusum, utraq; Parte informante &c.

DECISIO II.

CERRO DECANO

POSTEA S. R. E. CARDINALI,

Neapolitana Laudemii.

Lunæ 23. Februarii 1640.

ARGUMENTUM.

Laudemii, vel in ejus locum, Quindennii, quæ tanquam onera realia transeunt etiam in Ecclesiam, esto, quod agatur de bonis pro constructione, vel ampliacione Monasterii ab ipsa acquisitis, quia licet illa de Jure debeant esse ab omni censu, & reddito immunia, tamen intelligitur de reddito, qui solvitur laycis in recognitionem directi domini, non de Canone, aliove opere ipsi rei infixio.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus directus in bonis Emphyteoticis habet pro se fundatam intentionem pro solutione Laudemii.
- 2 Text. in l. fin. C. de Jur. Emphyt. disponit, quod in translatione rei Emphyteoticæ in aliam personam novus emphyteota solvat Domino directo quinquagesimam partem pretii rei alienata.

- 3 *Laudemium dicitur illa portio, quæ Domino directo solvitur à novo Emphyteota in emptione rei Emphyteotica.*
- 4 *Ecclesia in bonis Emphyteoticis, sicut & in feudalibus, non reperitur aliquo privilegio munita. Emphyteusis natura eadem est in Ecclesia, quæ in privata persona, num. 4.*
- 5 *Laudemium est onus reale inherens rebus, ex dispositione legis.*
- 6 *Laudemii pro solutione Domino directo competit hypothecaria contra rei Emphyteoticae possessorem.*
- 7 *Res Emphyteotica in Ecclesiam transit cum onere solvendi Laudemium Domino directo, & num. 9.*
- 8 *Onera realia ipsis rebus infixis transiunt in Ecclesiam res dictis oneribus gravatas requirentes, & num. 27.*
- 9 *Ecclesia emens res Emphyteoticas, tenetur ad solutionem Laudemii.*
- 10 *Ecclesia pro amplianda coguntur bonorum possessores dicta bona vendere, intellige, ut num. 12. & seqq.*
- 11 *Laudemium non debetur ex alienatione ex necessaria causa facta.*
- 12 *Ecclesia cogit vicinos bona vendere pro sui ampliatione, sed pretium solvere tenetur, & num. seqq.*
- 13 *Ecclesia ex generali consuetudine non potest invito Domino bona Emphyteotica retinere.*
- 14 *Ecclesia dicitur perpetua, & nunquam moritur, nec deficere potest.*
- 15 *Ecclesia si bona Emphyteotica retinere posset, Dominus directus nimis gravaretur.*
- 16 *Ecclesia ut possit sine Domini præjudicio rem Emphyteoticam retinere, inolevit praxis solutionis quindennii.*
- 17 *Quindennalis solutio servatur etiam pro Beneficiis unitis.*
- 18 *Quindennium solvere tenetur Ecclesia retinens bona feudalia, vel Emphyteotica, & num. seqq. Ecclesia in aliquibus partibus pro bonis Emphyteoticis, vel feudalibus tenetur ad certam solutionem faciendam de 40. in 40. annos, nu. 20.*
- 19 *Ecclesia si nec laudemium, nec quindennium teneretur solvere, Dominus contra omnem justitiam suo directo dominio privaretur.*
- 20 *Ecclesia præ cæteris justitiam profitetur, & sedula cultrix reddit, & aquitatis dicitur. Ecclesia cum aliena jactura locupletari non debet num. 22.*
- 21 *Ecclesie antiquiores possessione, & jure suo privari non debent, ut novis tribuantur.*
- 22 *Res, & bona Monasterii nullo titulo possunt ab illo separari sub prætextu novam Ecclesiam fabricandi.*
- 23 *Locus, in quo Ecclesia fundatur, qui locus Mansus appellatur, debet esse liber ab omni tributo.*
- 24 *Intellige de tributo, quod laycis solvitur in recognitionem Jurisdictionis temporalis, secus de oneribus certis, & rebus infixis, & n. 30. & 31. 32. & 33.*
- 25 *Onera certa, & bonis infixis transiunt cum bonis etiam in Ecclesiam.*
- 26 *Ecclesiam unam esse censuariam, & reddititiam alterius, onere reali, de jure non repugnat.*
- 27 *Relevium assimilatur quindennio.*
- 28 *Situs, super quo fundatur Ecclesia, potest esse Emphyteoticus, & Canones debentur, sed non intrat devolutio.*
- 29 *Dominium directum est affrancabile, & redimibile.*

P Atres Theatini pro fundanda nova Ecclesia in Civitate Neapolis, emptis nonnullis domibus sub proprietate, & directo dominio Carthusiæ S. Martini dictæ Civitatis, conveniunt cum Ministris dictæ Carthusiæ solvere Laudemium, & in futurum Quindennium, deinde pro ampliando Monasterio, emptis aliis domibus ejusdem qualitatis, cæperunt prætere ad dicti Laudemii, & Quindennii solutionem non teneri. Unde Causa desuper in Partibus introducta, & exinde per appellationem ad Rotam devoluta, dubitatum fuit coram bo. me. Buccabella: *An Carthusiæ deberetur Laudemium, & Quindennium*, coram quo fuit resolutum, deberi ex eo principaliter, quod dicti PP. Theatini promiserant utrumque solvere, & propterea teneri ex propria obligatione, ut in decisione post ejus obitum per Rmum D. meum Decanum extensa.

Hodiè coram me Causa super eisdem repropo- sita, DD. persistendo in decisis, censuerunt, laudemium, & quindennium deberi, nedum ex pacto, ut fuit in decisione firmatum, verum etiam ex dispositione Juris, quia cum dictæ Domina sint Emphyteotica, Carthusia Domina directa habet pro dicto laudemio intentionem fundatam in *l. fin. C. de Fur. Emphyt.* generaliter disponente, quod in translatione rei Emphyteoticae in aliam personam, Dominus directus recipiat à novo Emphyteota quinquagesimam partem pretii rei alienatæ, quod nuncupatur Laudemium. Quamobrem cum dicta lex loquatur indistinctè, & Ecclesia in Emphyteoticis sicut & in feudalibus aliquo privilegio munita non sit, quinimò Emphyteusis natura perindè sit in Ecclesia, sicut & in privata persona, *Germanon. de sacr. immunit. lib. 3. cap. 17. n. 87. Carolus de Grass. de effect. Cleric. effect. 1. n. 721. Anton. de Nigr. in Extravag. unic. de vit. & honest. Cleric. num. 246.* dictumque laudemium sit onus reale, inherens rebus emphyteoticis ex dispositione dictæ *l. fin. Menoch. conf. 297. nu. 1. & conf. 444. nu. 18. Burg. de laudem. par. 1. inspect. 9. nu. 2.* & ob id pro eo competat hypothecaria contra rei emphyteoticae possessorem, *Gratian. attestans de communi disc. 272. nu. 5.* Consequitur, dictas res emphyteoticas transire in Ecclesiam acquirentem cum dicto onere legali certo, & determinato, ac ipsis rebus infixis, ut respectu onerum realium certorum uniformium, & determinatorum, quod transeant in Ecclesiam acquirentem res ipsis gravatas, plenè firmavit *Rota in Alben. Gabella, seu onerum coram R. P. D. Meo Merlino, quæ est decis. 339. nu. 55. par. 6. recent.* & in specie, quod Ecclesia emens res emphyteoticas, teneatur ad solutionem dicti laudemii, tenent *Boer. decis. 231. num. 2. Menoch. dic. conf. 444. num. 53. Burg. de laudem. dic. inspect. 3. nu. 16. Carol. Anton. Blancard. in addit. ad Amad. à Ponte de laudem. quest. 50. vers. præstationi.*

Nec visum fuit obtinere, quod, cum ageretur de nova Ecclesia ædificanda, & Monasterio ampliando, & sic favore Religionis, possessores dictarum domorum potuerint compelli ad illas vendendas per *l. si quis sepulchrum ff. de religiof. & sumpt. funer.* ut fuit benè firmatum in *Romana demolitionis domus 29. Februar. 1606. coram Patriarcha Manzanedo*, & propterea ex dicta alienatione tanquam facta ex causa necessaria, laudem-

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

denium non deberi, ut in terminis firmant *Gerard. Mainard. dec. l. holof. 43. lib. 4. dic. Blancard. ubi supra qu. 26. in princ. Cancr. var. ref. tit. 2. nu. 81. in fin. lib. 1. fo: Maria Novar. in explicat. Bullar. inter prætermis. de solut. quindennii sub n. 31. & in addit. ad dec. Franck. 277.*

Fuit enim responsum, quòd ista potuissent procedere quando juxta dispositionem *dic. l. si quis sepulchrum soluta* fuisset Carthusiæ æstimatorio ejus directi domini, quod est prætio æstimabile, *Ripa in l. naturaliter §. nihil commune n. 9. ff. de acquir. possess. Bald. conf. 103. per tot. lib. 1. Papon. sup. Arrest. Franc. lib. 1. tit. 14. Arrest. 6. ver. quartum singulare:* Quia dicta lex compellit quidem ad vendendum favore Religionis, sed sine præjudicio alterius, & soluta prius ipsius rei æstimatione, aut eadem lex semetipsam declarat in illis verbis, ibi: *Præses etiam compellere debet justo prætio iter ei præstari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciet, nè vicinus magnum patiatur detrimentum,* & notant ibi *Alberic. n. 2. Adofred. n. 1. & sequitur gloss. in cap. quæsti sunt, in verbo revertantur in fin. 17. qu. 4. Gomez var. ref. to. 2. cap. 2. nu. 51. & in specie propositæ quæstionis, ubi scilicet quis cogitur vendere pro constructione Ecclesiæ, & ampliacione Monasterii, quòd ita demùm cogi possit, si justum prærium solvatur, Florian. de Sanct. Petr. in dic. l. si quis sepulchrum n. 1. C. pol. de servit. urban. præd. cap. de Sepulchr. violat. quod est cap. fin. illius tract. sub nu. 4. & seq. latè Covarrauv. var. ref. lib. 3. cap. 12. n. 8. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. glos. 12. nu. 25. juncto nu. seq. Franc. Marc. dec. 534. per tot. Valasc. dec. Lusitan. 22. per tot.*

Dùm itaque Carthusiæ non fuit soluta æstimatorio ejus directi domini, nec fuit alio modo ejus indemnitati consultum, cessat dispositio dictæ legis, & Laudemium debetur, ac subindè Quindennium. Quandoquidem cum Ecclesiæ ex generali, & ubique recepta consuetudine, de qua per *Specul. in tit. de Emphyt. qu. 117. nu. 143.* non possit invito Domino directo, retinere bona emphyteutica, eò quia est perpetua, & nunquam mori, nec deficere potest, *cap. si gratiosè de rescript. in 6. Riminald. Sen. conf. 400. n. 31. & 34.* & non potest de facili distrahere bona immobilia, prout distrahunt personæ privatæ; quocirca, si illa retinere posset, Dominus directus nimis gravaretur, inspecta impossibilitate devolutionis ob lineam finitam, & consecutionem laudemiorum, ob cessationem alienationum, ut fuit latissimè deductum in *Causa Mediolanen. bonorum 5. Julii 1634. coram R. P. D. meo Merlino.* Propterea ad reddendam Ecclesiam capacem retentionis dictorum bonorum absque eo, quòd Dominus directus amittat spem laudemiorum, inolevit praxis, quæ sub verisimili supposito, quòd dicta bona emphyteutica existentia penes personas privatas possint alienari de quindennium in quindennium annos introduxit solutionem dicti Quindennii, hoc est illiusmet laudemii, quòd succedentibus dictis alienationibus, solvi debuisset. Eademque Quindennialis solutio servatur pro Beneficiis unitis, cum enim per unionem, amplius non vacent, nè Annatistæ priventur jure suarum Annatarum, sub eodem verisimili supposito, quòd illorum vacatio, & annatæ solutio contingere possit singulis quindennium an-

nis, reiteratur illius solutio de quindennium in quindennium, ut per *Anton. Massam de annat. in fin. vers. est aliud annata nomen,* eademque quindennialis solutio servatur, quando Ecclesia retinet bona feudalia, & alibi etiam servatur similis solutio de 40. annis in 40. annos, *Gulielm. de Benedict. in repet. cap. Raynntius verbo, & uxorem nomine Adelasiam dec. 5. nu. 4. Andr. Capan. de jur. relev. qu. 27. nu. 7. cum seq. lib. 4. Papon. sup. Arrest. Fran. lib. 1. tit. 14. per tot. & signanter Arrest. 4. post princ. vers. indemnitas videlicet talis est, Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. glos. 12. nu. 23. & in puncto, quòd Ecclesia retinens bona emphyteutica, solvat quindennium Domino directo, *Ricc. dec. 10. int. omis. post ejus prax. & Novar. loc. cit. num. 16. fol. 633. & admisit Rota dec. 280. n. 4. par. 1. recent. & in Romana laudemii 4. Maii 1635. coram R. P. D. meo Ghislerio in §. fin.**

Aliàs si non solverentur Laudemium, & Quindennia, quæ sunt fructus directi domini, Dominus directus contra omnem justiciam, & equitatem spoliaretur Jure, & dominio directo causativo dictorum laudemiorum, quod habet in dictis bonis, contra *text. in cap. excommunicamus ad fin. verbo salvo jure domini principalis de heret. glos. in cap. 1. in verbo ullo onere post med. de censib.* Præsertim ab Ecclesia, quæ justitiam præ cæteris proficitur, & uti sedula cultrix recti, & æquitatis cum aliena jactura locupletari non debet *cap. unic. §. sed diversum de alien. feud. Innoc. in cap. secundum canonicam n. 3. 23. qu. 8. & bene probatur hæc conclusio in terminis nostris per text. in cap. Ecclesiæ, & ibi gloss. in verbo, ut novis, & cap. quicumque 16. qu. 1. quibus statuitur, nè antiquiores Ecclesiæ possessione, & jure suo priventur, ut novis tribuantur, & in dic. cap. quæsti sunt 17. qu. 4. ubi quòd res Monasterii nullo titulo possunt ab ejus iure separari sub prætextu fabricandæ novæ Ecclesiæ, & utrobique notant *Archidiacon. & Fo. de Turrecrem. & bene Abbas in cap. novum genus sub n. 6. vers. nam Ecclesia de decim. fo: Franc. Leo thesaur. for. Eccles. par. 2. cap. 12. n. 55. ad fin. Rota coram Card. Seraphin. dec. 847. n. 1.**

Nec obstat textus in *cap. 1. de censib.* dum inquit, quòd mansus, sive locus, in quo Ecclesia fundatur, debet esse liber ab omni censu, atque tributo, quia dictus textus videtur intelligendus de tributis, quæ solvuntur laicis in recognitionem jurisdictionis temporalis, secus autem in his oneribus certis, & rebus ipsis infixis, quia ista transeunt cum bonis, juxta supra deducta, & signanter in *dicta dec. 339. nu. 13. & seq. par. 6. recentior.* Quòd maximè procedit in ordine ad aliam Ecclesiam, inter quas non repugnat, quòd una sit censuaria, & reddititia alterius onere reali, *glos. in dict. cap. in verb. ullo onere vers. sed verius credo, & ibidem Abbas nu. 5.* qui testatur de communi, de *censib. & in dic. cap. novum genus, sub dicto n. 6. antè fin. de decim. bene Monach. in cap. nonnulli de immunit. Eccles. ubi loquitur de Relevio, quòd Quindennium assimilatur, Calder. conf. 7. sub num. 2. Suarez de Relig. to. 2. lib. 1. cap. 17. n. 28. & seq. ubi dicit esse vulgare, & receptissimum, & loquitur; in terminis de oneribus infixis manso Ecclesiæ, *fo: Francisc. Leo, ubi supra, eod. cap. 12. n. 55. & Rota dec. 294. nu. 1. par. 4. recent. ubi quòd situs, super quo Ecclesia fundatur, potest esse Emphyteuticus, & Canones**

nes debentur , & quòd solùm non intrat devolutio .

- Aut & in omnem casum Domini dixerunt ,
 32 quòd *text. in dic. cap. 1. de Censib.* dum inquit , quòd mansus debet esse liber , potest intelligi , prout illum exponit *Card. Zabarella ibid. oppos. 1. vers. sed instruitur Episcopus , & cons. 88. n. 5. vers.* Si ergò , videlicet , quòd debeat fieri liber , prout PP. Theatini illum liberum facere possunt ,
 33 amortizando , seu affrancando directum dominium , quòd est affrancabile , & redimibile , *Sola sup. Constit. Sabaud. in Decreto Rempubliam par. 3. gloss. un. n. 22.*

Et ita utraque &c.

DECI S I O III.

COCCINO DECANO

Neapolitana Laudemii .

Veneris 14. Decembris 1640.

ARGUMENTUM .

Laudemium solvendum est Domino directo , non utili , quando res emphyteutica venditur , etiamsi venditio fiat alteri Ecclesie . Quando res emphyteutica transit ad manum mortuam , tunc tenetur illam infra annum vendere , ponendo eam in capite layci , vel solvere quindennium , hoc est singulis quindecim annis laudemium .

SUMMARIUM .

- 1 Laudemium debetur , etiamsi venditio rei emphyteuticæ sit facta alteri Ecclesie . Amplia , etiam quòd Ecclesia Domina directæ sit magis potens num. 1.
- 2 Jason. in l. final. n. 99. C. de jur. Emphyt. reprobat .
- 3 Laudemium debetur Domino directo , non autem primo Emphyteutæ .
- 4 Laudemium semper debetur illi , qui est major dominus .
- 5 Dominus utilis , uti recognoscens Superiorem , abusive dominus dicitur .
- 6 Quindennium est sequela laudemii .
- 7 Res emphyteutica prohibetur alienari in potentio .
- 8 Ecclesia numeratur inter potentiores , & nunquam moritur , ac dicitur manus mortua .
- 9 Res emphyteutica , si ad Ecclesiam perveniat , cogi potest infra annum illam rem vendere alteri , ponendo eam in capite layci , vel solvere aliquam quantitatem pro assensu n. 14.
- 10 Et hoc ex vi directiva , non autem ex vi coactiva .
- 11 Ecclesia , ad quam pervenit Emphyteusis , plerumque solet renuere eam in alium transferre , & idè inolevit praxis solutionis quindennii .
- 12 Quindennium nil aliud est , quàm solutio laudemii singulis quindecim annis , & n. 15.
- 13 Equitati debet per Ecclesiam repugnat negare assensum in Emphyteusi .
- 15 Quindennium pro amortizatione in Regno Neapolitano solvitur .
- 16 Relevium solvitur pro feudis , quæ ad Universitates , seu Ecclesias transeunt .

- 17 Quindennium debetur , quotiescumque res devenit ad manus mortuas .
- 18 Nec laudemium , nec quindennium debetur pro venditione necessaria Emphyteusis facta Ecclesie . Declara num. 19.
- 19 Ecclesie edificandæ debetur major favor , quàm debeatur ampliationi Ecclesie edificatæ , vel quæ fit pro ampliatione Domus Religiosorum , n. 18.
- 20 Pro Ecclesia edificata in solo alterius Ecclesie non debetur pretium , sed solùm Jus patronatus , & recognitio in Dominam .
- 21 Pro recognitione directi domini debetur id , quod est consuetum in loco .
- 22 Pro recognitione directi domini in Regno Neapolitano solvitur laudemium , & respectivè quindennium .

Patres Theatini pro construenda nova Ecclesia emerunt certas Domo sub proprietate Venerab. Carthusiæ , & postea alias pro ampliatione propriæ Domus ipsorum , quare fuit dubitatum , an dicti Patres Theatini tenerentur ad laudemium , & successivè ad quindennium dictæ Venerab. Carthusiæ , & affirmativè fuit resolutum , & indè lata sententia , de cujus confirmatione , vel infirmatione hodiè dubitavi , & Domini pro confirmatione responderunt , quia dicta sententia est valida , & justa , ut latè in *decisionibus* in hac Causa factis .

Nam quòd debeatur laudemium , etiam quòd venditio rei emphyteuticæ sit facta alteri Ecclesie , constat ex dispositione *text. in l. fin. C. de jur. Emphyt.* etiam quòd Ecclesia Domina directæ sit magis potens , quia non per hoc censetur privis damnis , quæ obveniunt Ecclesie Domine directæ ex alienatione facta in aliam Ecclesiam , ut per *Natt. cons. 391. n. 95. & san. me. Gregor. dec. 329. n. 15. & licet Jason in dic. l. fin. nu. 99.* videatur tenere contrarium , ultra quòd non figit pedes , loquitur contra communem , ut notat *Natt. loc. cit.* qui respondet illius rationibus , prout illum reprobat *Corbul. de Fur. Emphyt. de Caus. privation. ob alienat. ampl. 12. in fin. & meritò quidem cum in hoc casu Ecclesia non reperiat privilegiata , ut tenet Francisc. Magon. ad Consuetud. Andegavenses art. 38. versic. confirmatur illud Capitulum fol. 14. col. 4. quem sequitur Petr. Pech. de amortizat. bonor. cap. 21. nu. 20. vers. & licet id non equè , Boer. dec. 231. n. 5. vol. 5. Burg. de laudem. par. 1. insp. 3. & ibi Adden. n. 51. Amad. Pon. de laudem. qu. 13. n. 19. & 20.*

Et hoc laudemium deberi Domino directo , & sic Ven. Carthusiæ , non autem primo Emphyteutæ dicit *gloss. in l. fin. vers. aliis vendenda C. de jur. Emphyt. ubi Jason in 6. & 8. qu. n. 43. vers. addo , & n. 46. & 48. & sub n. 88. vers. ad istam , Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua n. 105. & n. 129. & 185. Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 2. in tit. de laudem. n. 5. Clar. in §. Emphyteusis qu. 23. versic. hujusmodi , Burg. de laudem. par. 1. insp. 4. nu. 1. ubi de communi , ubi Adden. n. 62. & seq. qui aliquos refert , & reddit rationes , Cldas de jur. Emphyt. lib. 1. qu. 13. nu. 19. & seq. Bertrand. cons. 3. num. 45. vol. 3. Valasc. de jur. Emphyt. qu. 38. n. 25. Peregrin. dec. 213. nu. 3. Pereyra dec. 27. nu. 10. in fin. Segura dec. 158. n. 3. alios refert Bertazzol. cons. ci. vil. 46. n. 1. & in hanc sententiam aliqui ex Dominis inclinabant in Causa Romana Laudemii 13. Junii 1613.*

1613. & 27. Maii 1614. coram bo:mem: Franch. Ubaldo. Et postea sic fuit expressè resolutum in eadem Causa 4. Maii 1635. coram R. P. D. meo Ghislerio, in qua fuit dictum, Laudemium deberi Capitulo S. Petri, non autem Domui Puellarum S. Eupheniæ, & Rota dec. 1. de locat. vers. de prima questione in antiqu. & dec. 168. n. 2. par. 2. de vers. firmavit, laudemium semper deberi illi, qui est major Dominus, & sic directo. Ut ilis enim, uti recognoscens alium Superiorem, abulivè dicitur, Adde. ad Burg. dic. par. 1. insp. 4. n. 100. & 101. Sola in Constitution. Pedemontan. tit. de jur. Emphyt. gloss. 1. n. 8. Surd. dec. 288. n. 17.

Quòd autem debeat etiam quindennium, tanquam sequela laudemii, satis patet, quia, cum res emphyteotica prohibeatur alienari in potentio rem, cap. potuit de loc. ubi gloss. & inter potentiores numeretur Ecclesia, quæ nunquam moritur, & dicitur manus mortua, cap. 1. de elect. feudor. & ibi Afflict. in princ. nu. 4. & 5. sa: me: Gregor. XV. dec. 520. nu. 11. & ibi Adde. nu. 14. & in Ecclesiam perveniat res emphyteotica, cogi potest, infra annum illam rem vendere alteri, Specul. in tit. de locat. §. nunc verò qu. 117. Jo: Andr. in cap. potuit nu. 9. & Jo: de Imola col. 17. sup. gloss. in verb. prohibet, Alexand. cons. 120. n. 4. vol. 1. Franc. dec. 659. nu. 2. & hoc ex vi directiva, non autem ex vi coactiva, ut fuit dictum coram me in Causa Ferraricu. bonorum 19 Decemb. 1611. Cum autem in hoc casu, in quo Ecclesia teneatur dictam rem emphyteoticam in alium transferre, & plerumque solet renuere hoc facere, quia vult rem apud se retinere, inolevit praxis, ut, habito respectu ad damna, & incommoda, quæ Dominus directus sentit, & nè ejus jura dominicalia extinguantur, teneatur ad solutionem quindennii, hoc est singulis quindecim annis ad solutionem laudemii, Ricc. in prax. rer. quotid. par. 1. res. sol. 623. sicuti repugnat æquitati debitæ per Ecclesiam negare assensum, Luc. de Penna in l. si qui C. de divers. præd. lib. 11. Afflict. in l. Imperialem vers. quæro enim 8. & 9. de prohib. feud. alienat. per Federic. Ità fuit æquitate introductum, vel solvi aliquam quantitatem pro assensu, aut poni bona emphyteotica in capite Layci, ut dicit Ægid. in tract. dec. insign. de amortizat. cap. 1. n. 4. tom. 13. fol. 354. & in Regno Neapolitano usitatum est pro tali amortizatione quindennium solvi, idest singulis quindecim annis laudemium pro Emphyteusi, & relevium pro feudis, quæ ad Universitates, seu Ecclesias transeunt, teste Mario Freccia in lib. 2. de subfeud. in Rubr. Auctor. Baron. n. 15. circa med. pag. mihi 318. & iste stylus servandus est in præsentationibus assensuum, ut dicit Pech. in dic. tract. de amortizat. cap. 23. nu. 2. quem sequitur Jo: Dominic. Tason in Politic. & jurisdictional observ. vers. 2. obs. 2. nu. 117. & seq. pag. 64. & quòd quotiescumque res emphyteotica devenit ad manus mortuas, debeat quindennium, dicit, Ricc. in prax. Archiepiscopal. decis. 10. inter omis. quæ refert, & sequitur Jo: Maria Novar. in explicat. Bullar. inter prætermis. fol. 637. nu. 16. ubi refert ità fuisse resolutum Neapoli in pluribus annis.

Non obstat, quòd prædicta non procedunt in venditione necessaria, prout est illa, quæ fit, vel pro Ecclesia ædificanda, cui debetur major favor, quam debeat ampliationi Ecclesiæ ædifi-

catæ, Anania in cap. Apostolicæ n. 2. de donat. quæ fit pro ampliatione Domus Religiosorum, ut late per Gizzarel. in dec. 37. nu. 1. & seq. Jo: Maria Novar. quasi. for. par. 1. qu. 56.

Quia conclusio procedit, quando venditio est facta juxta prætio, ut per DD. allegatos in decisione R. P. D. mei Cerri 17. Februar. hujus anni in versic. fuit etiam responsum, ut dicit Gizzarel. dic. dec. 37. n. 2. hic autem venditio respectu Domini directi non fit facta juxta prætio, quia Ven. Carthusia gratis perderet jus directi domini absque ulla recognitione.

Neque ad rem facit alia conclusio adducta ex Hostiensi in Rubr. de Eccles. ædificand. ubi nu. 4. dicitur, quòd pro Ecclesia ædificata in solo alterius Ecclesiæ non debetur prætio, sed solum juspatronatus, & recognitio in Dominam. Quia Patres Carthusiani non prætendunt prætio, sed solum recognitionem eorum directi domini, quod est ad instar jurispatronatus, pro quo debetur id, quod est consuetum in loco, Innocent. in cap. 3. n. 2. vers. aliquando consuetudinarium terræ, vel Provincia de Eccles. ædificand. Et in Regno Neapolitano est consuetum solvi laudemium, & respectivè quindennium.

Et ità conclusum, utraq; Parte informante &c.

D E C I S I O I V.

B I C H I O

Romana devolutionis Domus.

Lunc 4. Decembris 1651.

NON INDIGET ARGUMENTO.

S U M M A R I U M.

- 47 Dominus directus, si recepit Canones post incursum caducitatem, censetur alienationem approbasse, quam tamen de Jure approbare potest, n. 48. Ecclesia Domina directa recipiens Canones, & quindennium, censetur alienationem factam in manum mortuam approbasse, ibidem.
- 49 Canones si fuerunt recepti à Procuratore, sive Ministro post incursum caducitatem, Domino non præjudicant.
- 50 Beneplacitum Apostolicum semper est necessarium, quotiès alteratur solitum locationis.

Controversæ Domus directum dominium penès Monasterium, & Moniales S. Lucie in Silice &c. At quoniam Angela de Calandris &c. sibi in testamento scripsit heredem Hospitali S. Mariæ Oppidi de Caravagio &c.

Non obstat, quòd Moniales recipiendo ab Hospitali quindennium, & Canones per 30. ferè annos, censentur ejus institutionem approbasse, Gamma dec. 283. n. 3. Rot. in Tiburtina prætensæ devolutionis 13. Decembris 1615. coram clar. mem. Card. Fabritio Verospio, & in Romana Domus 27. Maii 1647. coram Reverendiss. D. meo Decano, & approbare potuerint, Menoch. consil. 216. num. 43. Surd. cons. 521. nu. 10. Adde. ad sa: me: Gregor. XV. dec. 520. n. 14. in fine. Tum quia Canones recepti fuerunt à Priorissa, & Procuratore, qui Monialibus præjudicare non possunt cap. veniens, ubi

notant omnes de transact. Honded. conf. 55. num. 25. lib. 1. Burratt. dec. 601. n. 9. & fuit dictum in Pisaurien. man. mentionis 4. Junii 1646. §. qua possessione coram bo. me. Arguelles, cum etiam quia deficit beneplacitum Apostolicum, quod necessarium esset, non obstante, quod Domus aliàs fuerit in Emphyteusim concessa, & sic solita locari; Cum enim nusquam fuerit solita locari manui mortuæ, adhuc in hac parte, in qua solitum alteratur, opus esset beneplacito Apostolico, Alexand. conf. 9. nu. 2. lib. 3. Curt. Jun. de feud. par. 2. qu. 5. Redoan. de reb. Eccl. non alien. q. 12. n. 28. Rot. dec. 176. n. 43. par. 5. recent. &c.

Et ita decisum utraque Parte informantē.

DECISIO V.

B I C H I O

Romana devolutionis Domus.

Veneris 21. Junii 1652.

NON INDIGET ARGUMENTO.

S U M M A R I U M.

23 Canonum receptio tunc præjudicat Ecclesiæ, quando caducitatis remissio pendet ab ejus potestate, secus quando ulterius requiritur beneplacitum Apostolicum, tunc enim talis receptio non præjudicat, num. 24. & 25.

EX quibus inevitabilis manet devolutio ob deficientiam lineæ &c. nec non ex quo Angela domum transtulit in manum mortuam, hoc est Hospitale Adversarium, cui non suffragantur solutiones Canonum factæ Procuratori Monialium, vel earum Priorissæ, quia esto, quod Procurator, seu Priorissa possint, recipiendo, præjudicare Ecclesiæ, quando remissio caducitatis pendet ab eorum, vel Ecclesiæ potestate, in quo casu loquitur Decius conf. 329. sub nu. 3. Mantica de tacit. lib. 22. tit. 33. sub num. 10. secus est, quando ultra necessarium erat beneplacitum Apostolicum &c.

Et ita utraque Parte informantē Domini primam Decisionem confirmarunt.

DECISIO VI.

P R I O L O

Albanen. Devolutionis.

Veneris 3. Martii 1673.

NON INDIGET ARGUMENTO;

S U M M A R I U M.

25 Bona concessa Ecclesiæ cum oneribus, & conditionibus, quæ respectu illius non verificantur, reincident in antiquam naturam eorundem onerum, & conditionum, quando transeunt in alios post finitam concessionem Ecclesiæ.

Inveteratus usus, quod absque prole masculina descendens Camera Baronialis succederet, ab immemorabili tempore invaluerat

Albani, & de ipso anno 1607. in viridi observantia perhibebat, quando ejus temporis Principes precibus Vallallorum in Generali Consilio præordinatis gratiosè annuentes, talem succedendi ordinem post defectum descendentium masculinæ dilatarunt ad descendentiam femininam, deinde ad ascendentes, & successivè ad Collaterales usque ad quartum gradum canonicè computandum, ut plenius refertur sub Rubrica 14 ejusdem Statuti, quod & dicti Principes, & Homines à Generali Consilio deputati acceperunt, & irrevocabiliter observare promiserunt.

Nihilominus de bonis Emphyteuticis ad favorem Societatis Charitatis testamento disposuit (idest Andreas Fractorius) contra præcisam formam ejusdem Statuti, quod omnem dispositionem &c. ad favorem aliarum personarum, quàm inibi expressarum &c. inficit, & invalidat, &c.

Licet Ecclesiæ sint incapaces successorum descendentium, & Collateralium, attamen etiam in his investituris superflua non remanet hujusmodi relatio, operatur enim, quod ubi durante Ecclesiarum possessione solvebatur quindennium, ut in plerisque hujusmodi investituris conventum fuit, eadem possessione finita &c. tunc bona &c. ad antiquam naturam revertantur &c. Bald. in l. qui ea lege C. de pact. int. empr. & vend.

Et ita Partibus informantibus decisum fuit.

DECISIO VII.

R O N D I N I N O

Romana Quindenniorum.

Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGUMENTUM.

Pro evitanda solutione quindennii prætendebat Ecclesia donataria contractum puram locationem esse, qui tamen Emphyteuticus apparuit, tum quia & sic fuerat à donatore appellatus, tum etiam quia ipsa laudemium persolverat, & tandem quia æquè ex denominatione Canonis, & pacto caducitatis apposito, hujusmodi qualitas remanebat omninò probata.

S U M M A R I U M.

- 1 Quindennia introducta sunt ad reparandum damnum Domini directi, quando bona transeunt ad manus mortuas.
- 2 Ecclesiæ, & Universitates nunquam moriuntur.
- 3 Alienatio bonorum emphyteuticorum non ita de facili contingit fieri ab Ecclesiâ, vel ab altera manu mortua.
- 4 Quindennia successerunt loco laudemii, & ab intervallo temporis, quo solvuntur de quindennium in quindennium annos, dicta sunt.
- 5 Emphyteusis dicitur postrema concessio, etiam si in aliis præcedentibus investituris illa Emphyteusis dicta sint, amplia, ut nu. seq.
- 6 Locationis nomen generale est, & æquè locationem, & Emphyteusim comprehendit.
- 7 Contractus posterior declarationem recipit à præcedentibus scripturis, in quibus illius qualitas explicata sit.

- 8 *Identitas rei emphyteuticæ probatur, si Dominus directus concessiones adducat, neque alia bona in eo loco possidere convincatur.*
- 9 *Confessio emphyteuticæ, bona esse emphyteutica, illi præjudicat, & habentibus causam ab eo.*
- 10 *Emphyteusim non potest denegare Ecclesia, quæ in illius acquisitione obtinuit consensum à Domino directo, eique laudemium persolvit.*
Amplia, licet hoc fecerit sine solemnitatibus, ibid. & num seqq.
- 11 *In solutione à Monasterio facta, quæ illi præjudicialis esse possit, quatenus requirantur solemnitates.*
- 12 *Venditio, seu donatio bonorum emphyteuticorum non subsistit antè obtentum beneplacitum, & traditam possessionem.*
- 13 *Ecclesia, seu Monasterium potest sine solemnitatibus solvere laudemium bonorum sibi donatorum.*
- 14 *Solemnitates non sunt necessariæ in acquisitione bonorum, quæ sit ab Ecclesia.*
- 15 *Ecclesia, & Monasterium describendo donationem Emphyteuticam sibi factam, in suis libris, & solvendo Canones, approbat factum Monachi laudemium solventis.*
- 16 *Emphyteusis dicitur, non locatio, si pensio, quæ pro illis solvitur, non correspondet fructibus, ac etiam ex aliis, ut nus seqq.*
- 17 *Contractus Emphyteuticus ex quantitate Canonis, seu pensionis à locatione distinguitur.*
- 18 *Devolutionis pactum unà cum melioramenti denotat, contractum esse Emphyteusim, non autem simplicem locationem.*
- 19 *Conductor in casu locationis finitæ, seu etiam devolutæ melioramento privari non potest.*

Marcus Antonius de Incoronatis tanquam Dominus directus nonnullarum Domancularum cum situ contiguo, seu Horto, quæ per Joannem Baptistam Porrinum perpetuum conductorem de anno 1615. donatæ fuerunt PP. S. Honuphrii de Urbe, egit coram R. P. D. Vicegerente, contra dictos PP. pro consecutione Quindenniorum, & sententiam favorabilem reportavit, a qua interposita appellacione, & Causa per Signaturam simpliciter mihi commissa, dedi Dubium: *An quindennia debeantur, atque illa deberi DD. responderunt.*

Non controvertēbant Scribentes pro PP.

- 1 S. Honuphrii quindennia deberi, præsupposita obligatione solvendi laudemia, cum quindennia introducta fuerint ad reparandum damnum, quod pateretur Dominus directus permittens bona emphyteutica transire ad Ecclesiam, & ad similes Universitates, quæ cum nunquam moriantur, & per Administratores, qui in dies succedunt, semper permaneant, cessat Domini directi spes devolutionis ob lineam finitam, atque ob alienationem, quæ non ita facillè contingit
- 2 ob causam, & solemnitates requisitas, & consequenter cessat spes laudemiorum; Hinc nè nimium dispendium patiat, ad similitudinem Cancellariæ, de quindennia in quindennia annos
- 3 solvuntur laudemia, quæ ab intervallo temporum quindennia appellantur, ut articulo ad partes discussio dixit *Rota coram Coccin. dec. 2314. ex nu. 1. & dec. 2357. ex num. 6. & in recent. par. 9. dec. 474. sub. n. 14. & pluribus seq. & dec. 494. n. 7.*

& seqq. & in *Cactana bonorum 14. Decemb. 1676. §. & subindè coram R. P. D. Bourlemont.*

Itaque redacta quæstione ad naturam bonorum, de quibus agitur, dixerunt Domini, concessionem factam Porrino, à quo PP. S. Honuphrii causam habent, fuisse emphyteuticam, cum in aliis Instrumentis prius anno 1533. contractus fuerit denominatus Emphyteusis, adeout, quamvis in concessione facta Porrino anno 1558. illam appellaverint locationem, & Emphyteusim, debet declarationem recipere ab antecedentibus scripturis, in quibus contractus qualitas clariùs fuit explicata, ex deductis in proposito per *Menoch. cons. 372. n. 12. Caroc. de locat. & conduct. in princ. tit. locationis divisio nu. 1. Modernus. Pistorien. de locat. cap. 3. n. 2. & 15. Rot. rec. par. 16. dec. 355. n. 14.* neque dubium est, quin de iisdem bonis agatur, quia Incoronati exhibent concessiones, & ostendunt, alia bona non habere in eo loco, juxta distinctionem, de qua *Eminentiss. Othobon. dec. 62. n. 11. & seqq.*

Secundò deducebatur Emphyteusis qualitas ex confessione Porrini, qui cum in ipso Instrumento donationis falsus fuerit, laudemium deberi, atque ad illius solutionem PP. S. Honuphrii donatarios obligaverit, confessiones istæ non solum ipsi confitent, sed ipsis donatoriis ab eo causam habentibus præjudicant, ex ratione *text. in l. generaliter C. de non numer. peñun. quam in his terminis deduxit Rot. in rec. par. 9. dec. 466. n. 8. & 9. & coram Dunozet. Jun. dec. 28 nu. 8. & in Fesulana bonorum 30. Aprilis 1668. §. dominium verò coram Reverendiss. Bewilaqua; Quinimò ipsi RR. PP. S. Honuphrii requisiverunt Incoronatum Dominum directum pro obtinendo consensu, prout ab ipso obtinuerunt, pro valida translatione, antè acquisitionem domini utilis istorum bonorum, & ipsis laudemium persolverunt, etiam si adhibita non fuerint solemnitates in hac, ut ipsi dicebant, erronea solutione laudemii facta per Monachum ipsi Monasterio damnosa, cui dicebatur, Monachum præjudicare non posse; Cum enim non fuisset perfecta bonorum acquisitio, quia bonorum emphyteuticorum donatio non consistit antè obtentum consensum Domini directi, & traditam possessionem, ut notant Scribentes in *l. fin. C. de Jur. Emphyt. Clar. in §. Emphyteusis qu. 15. Rota coram Gregor. XV. dec. 520. n. 2. cum aliis per Adden. in rec. ad Rotam par. 8. dec. 131. n. 390.* potuit proindè Monasterium solvere laudemium sine solemnitatibus, quæ non requiruntur in acquirendis, ut post alios *Bellef. disquisit. Cleric. par. 1. tit. de Cler. debit. §. 5. n. 10. 14. & seq. Rota coram Seraphino dec. 1198. n. 2.* Erronea autem solutio non probatur, quinimò ex dictis, & ex inferiùs dicendis apparuit debita pro rebus emphyteuticis, quamque etiam Monasterium ipsum approbavit, solutionem describendo in suis libris, atque solvendo postea per tot annos canones ipsi Incoronato, sicque solum laudemium, & contractum Emphyteuticum, & factum Monachi approbando, & ratum habendo, ut in præcis terminis *Rota coram Ubaldo dec. 353. n. 9. & dec. 487. n. 6. & passim in aliis.**

Tertiò Emphyteutica qualitas ultra naturam bonorum, & partium confessionem, & observantiam deducebatur ex eo, quòd pensio non correspondet fructibus, locantur etenim hæc bona pro

pro scutis annis 60. ut ex confessione Coloni, & tamen annuus Canon est scutorum 13. circiter, quæ modicitas pensionis, seu Canonis non cœqualis fructibus multum confere ad ostendam qualitatem contractus emphyteutici potius, quàm locationis, cum ex hac circumstantia unus contractus ab alio potissimum discernatur, *Mantica de tacit. convention. lib. 22. tit. 2. n. 2. in fine, Roland. conf. 96. n. 43. & 44. vol. 1. Fulgin. de Fur. Emphyt. qu. 15. n. 21. Modern. Pistorien. de locat. cap. 3. num. 18. & 19. Rota coram Seraphino dec. 286. nu. 9. & coram Buratt. dec. 344. per tot. & in Cactana bonorum 14. Decembris 1676. §. ex pactis coram Bourlemont.*

Quartò denique præter naturam bonorum, confessionem, & observantiam partium ex solutione etiam laudemii, & Canonum, & ultra exiguam pensionem fructibus non correspondentem, adest pactum devolutionis, quatenus cessaretur à solutione per triennium, unà cum melioramentis, quibus non privatur conductor, ad textum in l. Colonus 63. in princip. ff. locat. Nat. conf. 49. sub n. 32. Gratian. disc. 810. n. 7. *Mantica de tacit. lib. 2. tit. 2. num. 54. Ludovic. dec. Petrus. 117. n. 34. Fulgin. de jure emphyteotico titulo de melioramen. qu. 1. n. 1. Rot. coram Seraphino dec. 286. n. 13. & in recent. par. 13. dec. 319. nu. 11. confirmata in dec. 481. in principio, & in dicta Cajetana bonorum 14. Decembris 1676. §. amplius coram Bourlemont.*

Et ità, utraq; Parte informante, resolutum fuit.

DECISIO VII.

RONDININO

Romana Quindenniorum.

Veneris 12. Maii 1679.

ARGUMENTUM.

Ad effectum solvendi, vel non solvendi quindennium, qualitas emphyteotica, vel locatitia cognoscitur ex natura bonorum concessorum, confessione contrahentium, & pactis substantiabilibus, non obstantibus aliquibus Clausulis, & pactis accidentalibus utriusque contractui convenientibus.

SUMMARIUM.

- 1 Confessio contrahentis declarat dubiam naturam contractus.
- 2 Confessionem authoris successor impugnare non potest.
- 3 Emphyteotica dicuntur illa bona, pro quorum alienatione possessor requirit consensum Domini.
- 4 Canonis, & laudemii solutio est argumentum Emphyteusis.
- 5 Confessio propria dicitur superlativa probatio.
- 6 Error non probatur, nisi per demonstrationes claras, & concludentes.
- 7 Verba dubia contractus declarantur ab observantia.
- 8 Locationis nomen etiam Emphyteusi competit, nisi pacta repugnent.
- 9 Pacta, & intentio contrahentium potius, quàm verba attendi debent ad dignoscendum naturam contractus.

- 10 Canon emphyteuticus regulariter unica vice solvitur.
- 11 Canonis solutio distributa, est argumentum locationis.
- 12 Non tamen excludit Emphyteusim aliunde probatam.
- 13 Non probat hoc esse, quòd ab hoc contingit abesse.
- 14 In concessione bonorum Emphyteuticorum solet aliquid solvi.
- 15 Clausula ad habendum convenit potius Emphyteusi, quàm locationi.
- 16 Emphyteusis potest concedi etiam sine aliqua solutione mercedis.
- 17 Et stipulari etiam cum Clausula ad habendum &c.
- 18 Emphyteusis dignoscitur ex natura bonorum aliàs sub hoc titulo concessorum.
- 19 Diversitas bonorum apparet ex diversitate consuetudinum.
- 20 Solitum, & observantia non attenditur in diversis.
- 21 Emphyteusis probatur ex solutione modicæ pensionis non correspondentis fructibus.
- 22 Et ex pacto devolutionis.
- 23 Modica pensio, & pactum devolutionis repugnat locationi.

EX natura bonorum, confessione, & observantia Partium, & ex pactis convenientibus potius contractui emphyteotico, quàm locationis, dixit Rot. die 22. Aprilis anni præteriti PP. S. Honuphrii debere solvere Marco Antonio Incoronato Domino directo Quindennia, pro bonis ab ejus authoribus concessis Joanni Baptiste Porrino, & à Porrino donatis Monasterio S. Honuphrii; Cùm autem talis decisio fuisset per binas vices ad judicalem censuram sine resolutione revocata, tandem hodiè, omnibus Dominis suffragantibus confirmationis robur obtinuit.

Præcipuè autem apud Dominos urgebat confessio Porrini donantis, & authoris Parrum, qui in ipsomet Instrumento donationis jubendo, quòd donatarii assumerent in se onus solvendi Domino directo laudemiam, & Canones ei debitos, expressè declaravit qualitatem emphyteoticam bonorum donatorum, adeò ut illam PP. 1 donatarii controvertere amplius non possent, nisi velint impugnare confessionem sui auctoris, 2 quod à jure improbatum per rationem textus in l. cum à matre C. de rei vindicat. Rot. recentior. de tiff. 164. n. 7. par. 2. dec. 69. nu. 3. par. 16. & dec. 333. num. 10. par. 17.

Quinimò ipsimet PP. talem declarationem acceperunt, & observarunt, dùm non solum Incoronatum Dominum directum requisiverunt pro obtinendo consensu necessario in alienationibus rerum emphyteuticarum, sed etiam illi debitum laudemium, & successivè Canones persolverunt, quod importat superlativam probationem propriæ confessionis ex adductis in dicta 3 præcedenti decisione §. secundò deducebatur post princip.

Nec tales confessiones, & observantia redargui possunt de errore, quia ad hunc effectum necessariæ essent probationes certæ, & indubitatae, ac per necesse concludentes, DD. in cap. ult. de confess. & in l. non fatetur ff. eod. Decian. consil. 14. n. 35. lib. 5. Rot. coram Buratt. dec. 183. n. 13. ad med. 4 & seq. ubi quòd, etiam si verba contractus sint dubia, debent ab observantia, & confessionibus 5 sub-

subsequentis declarationem sumere, & in recent. dec. 83. n. 33. ad med. *versadè ut semper*; Et tamen illæ, quæ a PP. adducebantur, visæ fuerunt Domini admodum æquivocæ, & dubiæ.

Quod enim in Instrumento concessionis horum honorum factæ Porrino, contractus per repetitas vices denominetur locatio, nihil probat, quia cum nomen locationis in suo lato significatu comprehendat etiam Emphyteuticum, nisi pacta concessionis repugnent, ut probant *Alexan. conf. 117. n. 12. post med. lib. 4. Cravet. conf. 20. n. 14. Mantica de tacit. lib. 22. tit. 8. n. 10. ad med.* aliique relati in precedenti *decis. §. itaque redacta in fin.* utique talis regula applicabilis est contractui, de quo agitur, dum non solum ibi nulla continetur conventio Emphyteuti repugnans, sed e contra plures concurrunt circumstantiæ illam comprobantes, ex quibus non dubitarunt Domini qualitatem Emphyteuticam esse probatam, attendentes magis ad pacta, & intentionem contrahentium, quam ad verba, prout faciendum esse monet *Bartol. in Rubr. C. de jure emphyt. n. 5. in fin. Mantica de tacit. lib. 22. tit. 8. nu. 10. post med. Rot. coram Bichio dec. 10. n. 9. dec. 336. n. 3. par. 12. recent. & alibi passim.*

Non repugnat itaque contractui Emphyteutico pactum, quod annua præstatio Ducatorum 12. solvenda esset in duobus terminis, seu paghis distinctis, quia licet Canon Emphyteuticus soleat, ut plurimum unica vice perfolvi, & solutio distributa, sit argumentum, & conjectura locationis, ut solum probant autoritates, & decisiones allegatæ ab Informantibus pro PP. hoc tamen non excludit per necesse Emphyteuticum, præsertim dum tot, & tantæ contrariæ demonstrationes concurrunt inferius recensendæ, juxta vulgatam regulam *text. in l. non hoc C. unde legit.*

Nec Dominos suadebant aliæ duæ facti circumstantiæ, & conjecturæ ad probandam locationem adductæ, quod scilicet in concessione nihil solutum fuerit, prout in Emphyteuti solvi solet juxta doctrinam *Bart. in l. 1. in prin. C. de jure emphyt.* Quodque in Instrumento adit Clausula *ad habendum* &c. latissimè extensa, conveniens potius locationi quam emphyteuti ex deductis per *Rot. coram Celso dec. 328. nu. 6.* Neutrum enim repugnare animadversum fuit contractui emphyteutico, qui perfici potest etiam sine ulla solutione mercedis, ut sentiunt *Cyn. Salycet. & alii in dicta l. 1. C. de jure emphyt. Mantica de tacit. lib. 22. tit. 3. nu. 18. & stipulari cum Clausula ad habendum*, ut admittit *Rot. in dicta decisione 328. n. 6. coram Celso, & in Bononien. seu Ferrarien. Emphyteutis 26. Novemb. 1672. & 21. Aprilis 1673. coram R. P. D. meo Emerix.*

At verò quod concessio facta Porrino, esset Emphyteutis, non autem locatio, deducebant Domini ex qualitate, & consueta natura horum honorum, quæ cum antecedenter, scilicet de anno 1525. cuidam Canaverio concessa fuerint sub expresso nomine Emphyteutis *Summario Marci Antonii dato in die editæ decisionis precedentis n. 3.* eodem titulo translata censerentur in Porrinum, ut satis probat *dicta præcedens decisio §. itaque.* In nihilo obstante, quod aliàs & de anno 1523. Incorporati aliqua bona sita in eodem loco concesserint in locationem, ut in *Sum-*

mario PP. dato die 23. Januarii proxime præteriti num. unico, quia ex diligenti recognitione confirmatum apparuit, ista esse diversa ab illis, de quibus hodiè agitur, inter quæ ideò solitum, & observantia operati non potest, *Surd. conf. 354. nu. 26. Rota coram Buratto dec. 129. n. 6. & coram Arguel. decis. 65. num. 17.*

Et demùm omnibus argumentis, & probationibus prævaluit modica pensio non correspondens fructibus, & pactum devolutionis etiam quoad melioramenta in concessione conventum casu, quo investitus à solutione Canonum per triennium cessaret, quæ conventiones non solum conveniunt Emphyteuti, sed repugnant locationi, ut latè probat *eadem præcedens decisio §. penultimo, & fin. in qua Domini permanserunt. utraque &c.*

D E C I S I O V I I I.

ALBERGATO DECANO.

Romana Quindenniorum.

Lunæ 20. Martii 1684.

A R G U M E N T U M.

Quindennia debentur per manum mortuam, ad quam bona emphyteutica pervenerunt ex titulo venditionis, aut legati.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Identitas soli Emphyteutici satis comprobatur ex solutione Canonum, & Laudemiorum, maxime stante antiquitate concessionum, & tali casu etiam solis conjecturis, ac præsumptionibus ipsa remanet comprobata.*
- 3 *Quindennia subrogata fuerunt in locum Laudemiorum, nè aliàs Dominus directus ipsis laudemis defraudatus remaneat, cum Emphyteutica bona transeuntia in manum mortuam evadant inalienabilia ob difficultatem alienandi, qua laborat Ecclesia.*
- 4 *Laudemia ex constructis super solo emphyteutico debentur.*
- 5 *Quindennium debetur ad ratam valoris emphyteutis de tempore illius venditionis.*
- 6 *Domini de Rota non fuerunt concordēs in resolvendo, an quindennia debeantur juxta presentem valorem, an verò juxta antiquum.*

Terrenum in duas petias consistens, & ad usum Horti reductum, quod ab antiquissimo tempore subtus Ecclesiam Montis Aurei Venerabilis Basilica S. Mariæ Tanstiberim possidebat usque de anno 1535. Canonici, & Capitulum ejusdem Collegiæ in Emphyteusim dederunt Familiæ de Ricciardis cum annuo Canone duorum cadorum musti, quod successivè permutatum fuit in prætium unius scuti monetæ, ut ex alienationibus, postmodum, & de consensu Capituli per investitos factis, nempe de annis 1580. in personam Bartholomæi Adolini 1683. in Alexandrum Ciampolum soluto semper præfatis Canonicis laudemio scutorum quinque,

repetita, & injuncta pœna devolutionis in casu cujuscunque alienationis irrequisito Capitulo Domino directo faciendæ. Verùm quia super hujusmodi solo præfatus Alexander domum magnam construxerit, & postmodum eam cum Viridario de anno 1602. illam Cæsari Pandino vendiderit consentiente eodem Capitulo, cœperunt tunc temporis Canonici judicij aliter prætere tendere laudemium etiam pro dd. melioramentis super solo emphyteutico constructis, qua præteritione per transactionem composita, solvit idem Pandinus scuta 40. Capitulo pro omni, & toto eo, quod prætere tendere possit; Perventa postmodum de anno 1644. in bonam Ducissam de Latera portione præfate domus magnæ titulo Legati per Julium Cæsarem Pandini hæredem relictæ ad effectum contrahendi, seu perficiendi Monasterium Virginum septem Dolorum, à piissimâ Matrâ inibi nœptum, coacta subindè fuit Ducissa ob augmentum numeri Monialium reliquam domus partem ab hæredibus Julii Cæsaris, nec non alias domunculas ibi adjacentes in vim Gregorianæ Constitutionis retrahere, soluto eidem Capitulo pro dicta portione retracta laudemio scutorum 106.69. reservato sibi Jure augendi pro laudemio alterius partis ejusdem domus, ut supra legatæ *Summario Capituli sub die 8. Februarii 1683. n.4.* Quo peracto absque consensu Capituli Domini directi intentarunt Canonici devolutionem, ac mitius agendo mediante interpositione Illustrium Virorum, solutionem Laudemiorum, & respectivè Quindenniorum prætere tendere, quorum liquidatione de communi consensu Perito Architecto commissa, retulit iste cum distincta æstimatione valoris Edificiorum melioratorum, quantitatem Laudemiorum, & respectivè Quindenniorum debitorum, quam procrastinantes Moniales solvere, egit Capitulum contra ipsas coram Eminentissimo Vicario pro manutentione in possessione exigenti præfata Laudemia, & Quindennia, & favorabile in mandata obtinuit, cujus effectus per Signaturam Justitiæ suspensus cum Clavula *Si quid exequendum in consensione mihi directæ apponitæ utque sub die 8. Februarii 1683. dabitur propositæ, -- A mandatum Eminentissimi Vicarii esset exequendum --* & tunc temporis non resolutum, injunctam fuit, quòd videretur de bono Jure, ad cujus descripti limites sub die 21. Junii ejusdem anni novo dubio super bono Jure propositum; Iterum ob controversam identitatem soli Emphyteutici dilata fuit resolutio Causæ, & demandata illius Plantæ exhibitio, qua hodiè per Canonicos data PP. de bono Jure Capituli constare quòd Quindennia responderunt, quo verò ad illorum quantitatem per Capitulum juxta statum præsentem totius Monasterii præsentem mihi de consensu partium taxandam, & componendam demandarunt, quo ob Monialium dissensum reddito impossibili juxta modum inferius exprimendum debitam esse responsum fuit.

Omissa enim quæstione identitatis soli Emphyteutici, & consequenter domini directi Capituli, quærendum in præsentem disputatione à Monialibus admittebatur, verùm & ad evidentiam comprobata remansit tunc ex Planta moderni Architecti Monialium, & de consensu Par-

tium electi, & per Capitulum in præsentem propositione exhibita in nihilum discordante ab antiqua Planta in Instrumento concordie anni 1601. inserta; Tum ex recognitionibus ab Auctoribus Monialium ad favorem Capituli super dominio directo factis in alienationibus seriatim recensitis, cum successiva Canonum, & Laudemiorum solutione, quæ uti desistantia confirmata Terreni controversi usque ab initio Emphyteutici exuberantia dignoscuntur ad concludendam identitatem pro dominio directo, quam stante antiquitate consensionum centum, & ultra ab hinc annis conjecturis, ac præsumptionibus, probari tenuit *Rota dec. 678. nu. 5. & dec. 785. nu. 42. & 43. par. 18. rec. to. 2. cum ibi allegatis.*

Bonum Jus Capituli quoad solvenda Quindennia Domini statuerunt super illa æquativa consuetudine, non minus ad favorem Ecclesiæ, quam Domini directi inducta, illa siquidem ut capax efficiatur retinendi bona emphyteutica, quæ alias invito Domino retinere non posset, cum tunc cessaret spes devolutionis redditæ impossibilis ob qualitatem personæ nunquam defecturæ, ille verò, ut debitos fructus ejus domini directi consequatur provenientes, ne dum devolutionibus, verùm etiam ex alienationibus per investitos faciendis, uti causativis Laudemiorum; Undè ad servandam hujusmodi equalitatem inolevit praxis, quòd istorum vices subirent Quindennia cum verum nil supposito, quòd quemadmodum de quindecim, in quindecim annis, possibilis redderetur Emphyteuticorum alienatio, & consequenter perceptio fructuum domini directi, ita è converso Ecclesiæ uti cultrix Justitiæ, & æquitatis, nè cum alterius damno locupletetur, teneatur ad hujusmodi fructus; Ideoque Quindennia loco Laudemiorum persolvere, ut non minus ratione, quam auctoritate in his terminis statuit *Rot. coram Eminentiss. Cerro inter ejus impress. dec. 474. par. 9 to. 2. sub nu. 15. usque ad 24. & coram Cocchin. dec. 2357. titidem impress. in eadem par. 9 dec. 494 sub num. 7. usque ad 16.*

Quantitatem verò Quindenniorum, quam ad rationem quorumcumque melioramentorum à præfatis Monialibus constructorum, Capitulum prætere tendebat ex regula, quòd de constructis super solo Emphyteutico Laudemia debeatur, & generaliter testantur *Niger de Laudem. q. 9. l. 2. in fin. Fulgin de Fur. Emphyt. tit. de Laudem. num. 8. fol. 381.* Domini pro tunc statuerunt, illam deberi ad ratam valoris Domus, seu Domorum de tempore venditionis sequentem in Ducissam de Latera, & siquidem ratione, quòd licuti talis solutio Quindenniorum inducta primario digoloscatur ad consulendum damno Domini directi ob amissionem Juris in alienationibus sibi debitis, ita indubitanter super præfatis bonis semper, & quoadcunque in potentia alienationibus uti cauentibus sub Layali commercio Laudemia, & respectivè Quindennia debeantur.

Et ita, reservato Jure Capituli quoad quindennia juxta valorem præsentem Monasterii, super quo Domini non fuerunt concordēs, responsum fuit. Utraque &c.

DECISIO IX.
BENINCASA

Romana Quindenniorum .

Veneris 6. Junii 1687.

ARGUMENTUM.

Quindennia subrogantur loco laudemiorum, quando Emphyteutis deventa fuit ad manus mortuas, in laudemii, seu quindennii taxatione calculari non debet prærium, nisi ad mensuram veræ æstimationis, hoc est deducto quolibet onere, & extraneo augmento valoris.

SUMMARIUM.

- 1 Ex Emphyteusi perventa ad manus mortuas absque spe ulterioris devolutionis, debentur loco laudemiorum quindennia.
- 2 In qualibet nova Investitura laudemium commensurari debet etiam pro melioramentis in re emphyteutica factis.
- 3 Subrogatum induit naturam ejus, cujus loco subrogatur.
- 4 Laudemium ex melioramentis debetur, quoties res emphyteutica in tertium alienatur.
- 5 Secus, si procedatur tantummodo per viam renovationis.
- 6 Renovatio non importat novum contractum, sed continuationem præcedentis.
- 7 Et propterea ad normam illius omnia sunt regulanda.
- 8 Quindennium, quod pro Beneficiis unitis solvi solet, nè præjudicium Amatisiis inferatur, semper, & in eadem summa solvitur, in qua usque ab initio taxatum reperitur, si vè beneficiales redditus augeantur, si vè decreascent.
- 9 Ubi eadem ratio militat, eadem esse debet Juris dispositio.
- 10 Laudemium in tantum de melioramentis solvitur, in quantum ratione directi dominii acquiruntur domino fundi.
- 11 Laudemium ex melioramentis non debetur, quoties illa consistant in Monasterio, quod cedere non potest solo.
- 12 Ad regulandum laudemium, demendum est onus emphyteuticæ qualitatis, ac haberi non debet ratio de augmento, quod fit ratione retractus ex Bulla Gregorii XII.
- 13 Laudemium calculari debet ad mensuram veræ æstimationis, hoc est deducto quolibet onere, & extraneo augmento valoris.

Juxta seriem facti altius expositi in alia hujusmodi Causæ decisione sub die 20. Martii 1684. coram bo:mem: R. P. D. Albergato jam emanata; Instantibus adhuc Canonicis S. Mariæ Transyberinæ adversus Moniales B. Virginis septem Dolorum pro manutentione exigendi Laudemium, & Quindennia respectivè debita pro Dombus Emphyteuticis Capituli tam ex titulo emptionis, quam Legati, olim perventis ad Dominam Ducissam de Latera prædicti Monasterii Fundatricem, dubitatum iterum hodiè

fuit in Rota, an constaret de bono Jure ipsius Capituli ad effectum controversæ manutentionis, & omissis aliis inspectionibus, quæ sub proposito dubio involvebantur, DD. pro nunc unice examinantes, quæ circa quidennia, eorumque quantitatem, quò ad domum emtram deducebantur, resolverunt respectu illius tantum constare de bono Jure Capituli juxta statum de tempore venditionis, & modum inferius exprimendum.

Præsupposito namque, quòd Domus, de qua agitur, sub proprietate sit, & directo dominio Capituli, tanquam in ejus solo constructa, dum postea à persona Ducissæ pervenit in manus mortuas Monasterii hæredis illius absque ulla spe ulterioris devolutionis, consequens est, quòd ab eodem Quindennia debeantur loco Laudemii in hoc casu subrogata juxta præxim, de qua per Novar. in explicat Bullar. inter prætermittas de solutione Laudemii n. 16. Rot. dec. 280. nu. 4. par. 1. decis. 240. num. 30. par. 7. dec. 274. nu. 40. & dec. 494. num. 11. par. 9.

Difficultas unice versabatur circa hujusmodi Quindennialis debiti liquidationem, quod insumma verè excessiva taxandum esse prætendebant Canonici ex regula, quòd sicuti in qualibet nova Investitura Laudemium commensurari solet respectivè etiam ad emponemata, seu melioramenta rei emphyteuticæ Jason in l. final. n. 40. & seq. C. de Jure emphyteut. Riminald. cons. 1. nu. 69. Gabriel. cons. 168. qu. 6. n. 89. Boer. dec. 19. n. 30. Sic eodem modo Quindennia, quæ loco laudemii debita sunt pro Domo, quæ hodiè in nobile Monasterium conversa est. proportionabiliter ad valorem, & statum præsentem regulari debuissent, cum tritum sit, quòd subrogatum induit naturam ejus, cujus loco subrogatur text. in l. filia §. Avia ff. de condit. & demonstrat. Rot. dec. 52. n. 40. par. 14. & dec. 651. n. 20. par. 18.

Sea extranea, & præenti hypothese inapplicabilis proposita regula videbatur, animadvertendo eam procedere quando fundus aliquis Emphyteuticus unà simul cum melioramentis in eo constructis, vel per contractum alienatur in tertium, vel alio modo devolvitur, tunc enim ex eo, quia ratione etiam melioramentorum novus Domini consensus in nova Investitura requiritur, debetur etiam ratione illorum Laudemium Corbul. de Caus. privat. ob alien. ampliat. 39. Fulgin. de Laudem. qu. 8. num. 21. in fine. Secus verò, ubi durante adhuc Emphyteutu proceditur per viam simplicis renovationis, tunc etiam quia melioramenta remanent penès ipsam emphyteutam, irrequisito etiam consensu Domini augere non possunt Laudemium, quod respectu illius tantum solvi debet Bium cons. 44. n. 12. & seq. Soccin. Fun. cons. 70. num. 20. lib. 3. Amadens Pont. de Laudem. qu. 13. nu. 10. & 20. cum aliis apud Eminentiss. Othob. dec. 183. n. 4.

Hinc eodem tenore themate similitudinis idem dicendum venit in præsentis de solutione Quindenniorum pro Domo Emphyteutica, quæ non transfertur in diversam personam, sed apud ipsum Monasterium perpetuò duratura est. Cum enim agatur de simplici renovatione, quæ non importat novum contractum, sed continuationem præcedentis Alciat. cons. 42. n. 1. lib. 8. Beroi. cons. 116. n. 17. lib. 1. ad normam illius omnia regulanda sunt, & Quindenniale etiam debitum abs-

7 absque ullo juramento taxandum est , ut ex superius adductis in similibus terminis firmavit *Rota coram Eminentissimo Othobono in dicta decis. 183. n. 12. & seq.*

Mirificè hoc comprobatur exemplo alterius Quindennii, quod pro Beneficiis unitis solvi solet , nè præjudicium Annalittis inferatur, quod semper , & in eadem summa solvitur , in qua usque ab initio taxatum reperitur , sive beneficiæ redditus augeantur , sive decreascent *Cassador. in Reg. Cancell. dec. 19. n. 6. Orsel. Conclus. 100. n. 20.* Hinc est, Quindennia, de quibus agitur, quæ ad ejus similitudinem inventa sunt , *Nigrus de laudemiiis qu. 12. art. 30. nu. 199. Rot. dec. 198. nu. 40. par. 19.* Sive valor Emphyteutis incrementum , sive decrementum patiatur , semper in summa taxata solvenda veniunt, eadem enim debet esse Juris dispositio, ubi eadem ratio militat ad text. in *l. illud ff. ad leg. Aquil. Abbas in cap. nihil. n. 5. de elect. Decius cons. 15. n. 20.*

Et fortius argumentum fulcitur ponderando, quòd laudemium in tantum solvitur de melioramentis , ex quibus valor fundi Emphyteutici augetur, in quantum ratione directi domini acquiruntur Domino fundi , & cedunt fundo, cujus naturam , & qualitatem induunt *l. adeo §. ex diverso ff. de acquir. rer. dom. Bald. cons. 310. lib. 3. num. 1. Gabriell. cons. 168. num. 88. tom. 1. & seqq. Sperell. dec. 57. n. 23.* Undè & laudemium, & quindennia in sequelam ipsius debita cessare in præsentem dubium non est , ubi melioramenta , quæ sunt Monasterium , & Ecclesia superædificata in fundo emphyteutico, ex quibus provenit incrementum, nullatenus cedere possunt solo, sed solum ipsum ratione illorum nullius sub dominio remanet §. nullius *Instit. de rer. divis. sed religiosum, & sacrum efficitur glos. in Can. Apostolicus in verb. contrariis 12. qu. 2. Calderin. cons. 50. de relig. dom. Rot. dec. 308. n. 6. par. 4. tom. 4.*

Non solum autem putarunt DD. pro decernenda quantitate Quindenniorum considerandam esse domum venditam juxta statum de tempore venditionis , hoc est absque ullo respectu ad melioramenta, undè illa postmodum aucta est, sed ulterius ab estimatione ejusdem præcedenter facta deducendum censuerunt illud plus, quo fuit appretiatum cum supposito, quòd esset libera, quando erat emphyteutica, multoque magis partem illam pretii , quo vendita fuit ratione retractus in vim Bullæ Gregorii XIII. in ordine *la 22. Bullar. to. 2.* Laudemium namque, & Quindennia calculari non debent, nisi ad mensuram veræ æstimationis, hoc est deducto quolibet onere, & extraneo augumento valoris, ita ut juxta doctrinam *Bart. & Castrens. in l. Sed si §. quidam ff. de condit. & demonstrat.* neque sit inspicendum quid impensum aliquando ab emptore sit, sed quantum venditor consequutus fuerit, quam in proposito sequitur *Caldas de Emphyt. extinct. qu. 16. n. 40. lib. 4. Redoan. de rebus Ecclesiasticis non alienan. fol. 379. n. 12. Fulgin. de emphyt. tit. de Laudem. qu. 1. n. 518. in fine.*

Atque ex his satis vitum est normam fuisse præscriptam, quomodo regulandæ sint in præsentem Quindenniales solutiones à Capitulo præsentis, de cujus bono Jure constare juxta modum expressum resolutam fuit .

Utraque Parte informante &c.

DECISIO X.

BENINCASA.

Romana Quindenniorum super Dubio Affrancationis .

Veneris 6. Junii 1687.

ARGUMENTUM.

Licet nemo invitus compelli possit ad vendendum, attamen ubi concurrit justa causa ædificandi, quis cogitur favore Religionis etiam contra aliam Religionem, quod procedit non solum ad effectum ædificandi, sed & ad effectum se liberandi à Quindenniis .

SUMMARIUM.

- 1 Nemo invitus cogitur ad vendendum rem suam .
- 2 Cogitur tamen favore Religionis, concurrente causa ædificandi, vel ampliandi Ecclesiam .
- 3 Præfatum privilegium Religionis concessum, non admittitur, ubi non adsit necessitas .
- 4 Dispositio textus in l. si quis sepulchrum ff. de religiois & sumpt. funer. est exorbitans, & potius restrictionem, quam extensionem meretur .
- 5 Ex dicto textu nulla provenit civilis actio, sed tantum facultas tribuitur impetrandi Judicis officium .
- 6 Privilegium, quod promanat ex dicta l. si quis sepulchrum procedit tam quòd ad Ecclesias, & Monasteria ædificandum, ac ad effectum, ut Ecclesia reddatur immunis à quacunque subjectione, & servitio, & num. 7.
- 7 Et nè dam admittitur: pro Manso, ubi Ecclesia constructa fuit, sed pro toto circumjacente .
- 8 Ecclesia alteram Ecclesiam ad vendendum non cogit .
- 9 Unusquisque valebit rei oneri subjete mediante pretio onus ipsum extinguere .
- 10 Regula, quòd Ecclesia alteram Ecclesiam non cogit ad vendendum, non procedit, ubi una ex ipsis majori ratione, aut equitate fulcita sit .
- 11 Major verò causa concurret, ubi agatur de liberando Ecclesiam à servitute emphyteutica .
- 12 Ad liberandum rem ab onere, quod habet, solvendum est pretium habito respectu ad veram reæ estimationem .

Postquam hodiè DD. censuerunt, constare de bono jure Capituli S. Mariæ Transtiberim ad effectum manutentionis in exigendo quindennia pro domo in illius solo emphyteuticario constructa, & in Monasterium deinde conversa per D. Ducissam de Latera Fundatricem Monialium Beatæ Virginiis septem Dolorum, quæsitum ulterius fuit, an eadem Moniales præfaram domum affrancare possent, eamque à directo Dominio liberare, & affirmativa prodiit responsio juxta modum infra dicendum .

Quamvis enim hujusmodi affrancatio importet coactam venditionem a lege improbatam, cum nemo invitus compelli possit ad vendendum, *l. Invitum, & l. Dudum Cod. de contrab. Empt.* Dubium tamen non est, propositam regulam suas

suas habere fallentias, & præcipuè, ubi quis cogitur favore Religionis concurrente causa ædificandi, vel ampliandi Ecclesiam, seu Monasterium, juxta dispositionem *Textus in l. Si quis Sepulchrum*, ibique glos. in verbo *compellere ff. de relig. & sumpt. funer.* quem in proposito communiter DD. expendunt, & *Bald. & Angl. in l. 1. ff. solut. Matrimon. in fine*, qui refert ita fuisse iudicatum, *Covar. variar. resol. lib. 3. Cap. 14. n. 7.* qui, licet contrarium videatur sentire, testatur tamen, hanc esse veriorem opinionem. *Thesaur. qu. Forens. 6. 4. n. 60. latè Menoch. conf. 1. 206. ferè per tot. vol. 1. 3. latissimè Capon. controu. forens. l. 1. controu. 1. per tot. cum aliis ibidem allegat.*

Non obstat, quòd dum Ecclesia, & Monasterium jam perfecta sunt, sicuti cessare videtur finis legis, quæ novæ solùm Constitutioni, & eorum amplitudini favorabilis est, ita cessare quoque debeat illius dispositio *l. omnis ff. de adopt. l. quod dictum ff. de pact. surd. conf. 375. nu. 29.* præfertim, quia tanquam exorbitans, restrictionem, potius, quam extensionem meretur *l. commodissime ff. de liber. & posthum. Rota cor. Cerro dec. 905. num. 1. 1.* & nullam civilem inducit actionem, sed facultatem tantum tribuit impetrandi Judicis officium *Bald. iul. 2. nu. 10. vers. & idè Cod. de rescind. vend. Gratian. discep. 742. n. 25. Rota dec. 372. num. 2. & dec. 216. num. 2. par. 1. recent.*

Parum enim refert, quòd jure actionis, vel implorato Judicis officio compelli quis possit ad vendendum, quia ubi non resultat Venditoris detrimentum, quod unice importet limitationem arbitrii, ut ex littera *Textus ibi - Ita tamen nè magnum patiatur detrimentum.* Attendi semper debet Religionis favor, qui legis dispositionem non modò non restringit, sed latissimè extendit, ita ut ex communi Doctorum interpretatione indifferenter compræhendat tam Ecclesias, & Monasteria ædificanda, quam ædificata, *Joan. de Anania in Cap. Apostolica in princ. de Donat. Cepoll. de Servit. urb. præd. Cap. 82. nu. 3. Cyriac. controu. 231. num. 8. & 12. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. particul. 6. num. 50. tom. 8. Adde. ad Franc. dec. 223. n. 1. Cabed. dec. Lusitan. 105. num. 3. Giurb. dec. 86. nu. 80.* Imò omnia connexa, & annexa illarum includat, *Torus tom. 2. vot. decis. verb. ampliatio, Capon. controu. 1. n. 26.* in quibus etiam terminis respondit, *Rota dec. 474. n. 12. & dec. 494. n. 16. & 17. par. 9. recent.*

Etenim favore Religionis non tantum considerari debet nova constructio, vel amplitudo Sacri Ædificii, sed quod illud à quacumque subjectione, & servitio reddatur immune ad formam *Text. in Cap. 1. de Censib.* qui non solum intelligendus est de manso, ubi Ecclesia constructa fuit, ut prætendunt Canonici, sed de toto situ circumjacente, qui pro illius dote, vel usu assignatus est *Butr. in dicto c. 1. de cens. n. 2. vers. Item nota, ibique Ancharan. num. 30. & Barb. num. 10. & seq.*

In nihilo refragante, quòd allegata *Capituli* dispositio loquatur de Tributis, quæ solvi consuetum erat Laicis in recognitionem jurisdictionis temporalis, quibus Ecclesiam subjectam esse non decet, *Barb. in dicto cap. 1. num. 4. per tot. Rot. dec. 474. n. 25. par. 9. recent.* locum autem non habeat, ubi, uti in præsentì, agitur de censu emphyteutico ab una Ecclesia alteri debito ratio-

ne bonorum, quæ possidet, & quibus onus reale perpetuò infixum remanet, *Rot. dec. 339. n. 17. par. 6.* Cum enim nulla sit repugnantia, quod inter easdem Ecclesias una sit censuaria alterius etiam ex causa oneris ipsi manso objecti, *Abbas in cap. 7. de Cens. n. 40. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 1. cap. 17. num. 13. Leo Thesaur. For. Ecclesiæ par. 2. cap. 12. num. 15. Guttier. Canonic. qu. lib. 2. cap. 21. nu. 54. per totum Rot. dec. 249. n. 10. par. 4. & coram Eminentiss. Cerro dec. 2. num. 24.* Consequens est, quod ad invicem compelli nequeant ad vendendum in vim alicuius legalis privilegii, quia in hoc casu cum utriusque commune sit, utriusque etiam iura vicissim eliduntur argum, *leg. 2. C. de privil. Fisci latissimè, & in terminis Valenzuela conf. 18. num. 87. & seqq. Ricc. par. 3. dec. 59.*

Ex eo namque, quòd non repugnat, Ecclesiam esse alteri tributariam ratione Canonis, & quindennii, dicendum non venit, quòd eandem servitutem, si velit affrancare, non possit, quia huiusmodi onera quamvis rei infixa semper extinguuntur, & amortizari valent, potissimum ubi concurrat causa pia. *Abbas in cap. 1. de Cens. n. 8. vers. Patronus potest, ibique Zabarell. opposit. 1. vers. Sed instruitur Episcopus, & conf. 88. num. 50. Brun. inter consilia feudalia conf. 170. nu. 1. & seq. Sola ad Constit. Sabaud. in Decret. Rempublicam par. 4. glos. unica num. 22.* Imò, & Dominus directus tenetur extinctioni, & amortizationi consentire *Pecch. in Tract. de amortizat. bonor. cap. 24. n. 2. Bellug. in Specul. Princip. tit. de amortizat. §. Regstat num. 30. Capon. in disc. post primam controu. nu. 25. Rot. coram Ubaldo dec. 302. n. 17.* Sive directum dominium pertineat ad personam laicam, sive ad ipsam Ecclesiam, *Franc. Marc. dec. 534. n. 60. in fin. ubi ex doctrina Jasonis, & Speculator. aliorumque id comprobatur, & Rot. coram Eminentiss. Cerro in d. dec. 2. num. 26.*

Neque in hoc casu attendendum est, quòd Ecclesia ex utraque parte æquali potiatur privilegio, sed unice inspiciendum venit, quòdnam ex illis maiori ratione, aut æquitate fulcitum sit, quæ hodiè pinguius assistere Monialibus videbatur tam ratione bonorum, de quorum affrancatione agitur, *Cappon. dicto discurs. post primam controversiam n. 24.* Tum fortius ratione causæ, liberandi scilicet Monasterium, & Ecclesiam à servitute emphyteutica, latè *Mastrill. decis. 280. num. 87. usque ad finem.* Idemque tenet de Luca de *servit. disc. 83. num. 70.* ubi melius declaratur ratio privilegii; Undè necessariò consequitur, quòd mutua privilegia, nè dum non conquassentur ad invicem, sed causa Monialium tamquam favorabilior supra aliam consideranda sit iuxta *Theor. Bald. in Authen. habita C. nè Filius pro patre Jason. in §. Fuerat n. 51. tit. de Act. Decian. conf. 44. num. 125. lib. 4. Rot. dec. 557. num. 4. par. 1.*

Ex his cum satis DD. cognoverunt affrancationem à Monialibus præsentam controversi non posse, quòd ad modum affrancandi primum, insistendum esse visum fuit, quia cum hoc fieri debeat soluto iusto pretio, & habito respectu ad verum valorem rei affrancandæ, ut monet *Ulpianus in l. si quis sepulchrum ff. de religios. & sumpt. Funer. l. invitum C. de contrab. empt.* illum regulandum fore resolverunt iuxta statum, in quo eadem domus, quæ affrancari prætenditur, reperiebatur de tempore venditionis, ut etiam di-

dictum fuit in alia hodierna decisione huius
Causæ ad quam remissivè se DD.habuerunt.

Utraque parte &c.

DECISIO XI.

BENINCASA.

Romana Quindenniorum.

Veneris 13.Maii 1689.

ARGUMENTUM.

Confirmantur in præsentì Decisione, quæ fir-
mata fuerunt in alia Decisione in eadem causa
edita sub die 6.Junii 1687. coram eodem Benin-
easa.

SUMMARIUM.

- 1 Quindennia in jure penitus ignota successerunt lo-
co laudemii, quod ex quadam æquitate à praxi
fingitur decimo quinto quolibet anno deberi Do-
mino directo, qui aliàs nullam haberet spem de-
volutionis ob transitus emphyteusis in manus
mortuas.
- 2 Quando emphyteusis renovatur, laudemium est sol-
vendum juxta taxam in prima acquisitione con-
ventam, non consideratis melioramentis.
- 3 Idemque quoque est admittendum, ubi solvuntur
quindennia, quæ loco laudemii subrogantur.
- 4 Non est igitur conventio taxæ quindennii, dum il-
lud est ipsum laudemium determinato tempore
decimi quinti cuiuslibet anni solvendum.
- 5 Laudemium, seclusa contraria consuetudine, suam
habet mensuram à l. fin. §. Nè avaritia, C. de
jure emphyt.
- 6 Taxa quindennii cum illa laudemii commensuratur
absque aliqua conventionione.
- 7 Sicut non augetur laudemium ex melioramentis,
itã nec augeri licet quindennium.
- 8 Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in
casu vero.
- 9 Ubi eadem militat juris ratio, eadem militare de-
bet disciplina.
- 10 Nec in jure, neque ex consuetudine cavetur, quòd
quindennia solvi debeant etiam pro melioramen-
tis, & n.11.
- 12 Nemo locupletari debet cum aliena jactura.
- 13 Quidquid practicitur in quindenniis Camera Apo-
stolica debitis, practitari quoque debet in quin-
denniis subrogatis loco laudemii.
- 14 Melioramenta sacra, & religiosa cedere non pos-
sunt solo, nec devolvuntur favore Domini di-
recti.

Postquam sub die 6.Junii 1687. resolutum
fuit constare de bono iure Capituli S.Mariæ
Transyberim ad effectum manutentionis in-
exigendis quindenniis sibi debitis pro quadam
domo emphyteutica à Monialibus B. Virginis
Septem Dolorum titulo emptionis modo posses-
sa, eademque quindennia regulanda fore secun-
dum valorem ipsius domus de tempore, quo
empta fuerat, non autem iuxta statum præsen-
tem ex nova fabrica Monasterii, & Ecclesiæ ro-
talter mutatum, ex pluribus melioramentis ad-

ditis. Disputatum hodiè fuit, an standum, vel
recedendum esset à decisis, & decisis Domini
adhærentes, fundamentis præterita resolutionis
pro illius confirmatione steterunt, relictis novis
obiectionibus in contrarium excitatis.

Præmissis siquidem, quòd quindennia in iure
penitus ignota successerunt loco laudemii, quod
ex quadam æquitate à praxi fingitur decimo
quinto quolibet anno deberi Domino directo, 1
qui aliàs nullam haberet spem devolutionis ob
transitum emphyteusis in manus mortuas, Ricc.
in prax.resol.623. par.1.per tot. Rot.coram Coccin.
dec.233. nu.15. & coram Eminentiss. Cerro dec.2.
n.12.usque ad 21.& dec.192.n.4.par.1.recent. Si-
cuti ubi non proceditur per viam novæ investi-
turæ favore diversæ personæ, sed potius simplicis
renovationis in personam emphyteutæ semel in-
vestitæ, quando laudemium debetur, solvendum
est iuxta taxam in prima acquisitione conven-
tam, non consideratis melioramentis rei emphy-
teuticæ ex firmatis per Rot.coram Eminentiss. Ot-
thobono dec.183.nu.6.& seqq. cum aliis ibidem
adductis, sic etiam quindenniales præstationes 2
ad eius normam, & ab eadem persona solvendæ
regulari debent secundum antiquum rei valo-
rem, nulla habita ratione emponematum, &
quibus hoc medio tempore eiusdem incremen-
tuni derivat, nam in æquiparatis militat ratio,
& subrogatum naturam induit eius, in cuius 3
locum subrogatur l.Pomponius 13. §.Cum quibus
ff.de acquir.possess.Oldrad.conf.224.n.24.Rot.dec.
44. num.16. par.18.

Nec attendi meretur, quòd applicabilis non
sit præsentì casui regula proposita, vel quia, nec
laudemium, nec quindennia fuerint unquam 4
taxata post acquisitam domum Monialibus, vel
quia non versetur in terminis simplicis renova-
tionis, sed veræ novæ investituræ, dum contro-
versa Domus per D.Ducissam de Latera Monia-
lium Austricem olim empra, & usque ad obitum
possessa novissimè solum ad manus mortuas
Monialium pervenit, & non nisi postquam con-
versa fuit in Monasterium, & adaucta enuncia-
tis melioramentis.

Quoniam frustrâ quæritur de speciali conven-
tione quantitatis quindenniorum, dum ea nihil
aliud sunt, quàm ipsum laudemium determina-
tato tempore decimi quinti cuiuslibet anni sol- 5
vendum Niger de laudem. q.12. art.3.n.145. Rot.
dec.474.n.18.par.9. Sicut autem laudemium se-
clusa contraria consuetudine suam habet men-
suram à l.final.§.Nè avaritia, Cod.de jur.emphyt.
sic etiam quindennium absque eo, quòd opus sit
aliqua conventionione, cum ipso laudemio com- 6
mensuratur, Rot. dec.40. nu.3.par.7.& dec.280.
n.4.par.1.& coram Eminentiss. Cerro dec.2.n.134.

Quòd autem in casu nostro extranei sunt ter-
mini novæ investituræ, patet ex ipso instrumen-
to emptionis domus, de qua agitur, à Ducissa
acquisitis pro ipsismet Monialibus, & ad earum
favorem solummodò stipulatæ, accedente etiam
ipsius Capituli consensu Sum.præcit.n.7. Quamo-
brem non solum ex facto cessat obiectum, & con-
vincitur, quòd possessio usque ad obitum non
fuerit penès Ducissam, nec quòd ad Moniales
pervenerit, existentibus jam melioramentis ab
ea factis, sed in necessariam sequelam venit,
quòd nullum pro eis debetur augmentum

quindenniis, sicut non augetur laudemium, quod ab ipso meliorante persolvitur *Brun. conf. 44. nu. 12. & seqq. Soccin. Jun. conf. 70. num. 2. lib. 3. Amad. Pont. de laudem. qu. 13. num. 1. & 2. cum aliis congeffis in dec. 90. post Salgad. de labyrint. credit. num. 4.*

Neque ex eo, quia loco laudemii, quod in qualibet nova investitura solvendum esset, successerint quindennia cum supposito, quod bona emphyteutica, si penes personam privatam existerent, de quindecim in quindecim annis alienari possent, dici meretur, quod, cum in casu veræ alienationis reguletur, quindennium habitæ ratione melioramentorum, exindè eveniat, quod eoque modo commensurari debeat in casu suppositæ alienationis, ut fictio in casu ficto operetur, quod veritas in casu vero *l. 1. §. Hoc autem ff. ad Senatus conf. Trebell. Decian. conf. 1. n. 150. lib. 1. Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. glos. 5. num. 28.*

Nam ultra quod quando emphyteutis in manus mortuas transivit, apud quas perpetuò duratura est, nulla prorsus fingi valet nova investitura, nisi in personam ejusdem emphyteutæ, quo casu cum pro melioramentis laudemium non augeatur, ut dictum fuit, ita nec quindennia, ut eadem militet juris dispositio, ubi eadem ratio procedit, *l. his solis Cod. de revoc. donat. Rota dec. 34. num. 4. & dec. 347. n. 14. par. 17.*

Responsum etiam fuit, quod, quamvis ex fitione ab æquitativa consuetudine inducta singulis quindecim annis ex supposita alienatione oriatur favore Domini directi jus novæ investituræ, & exactiois laudemii, non autem in jure dispositum, aut ab eadem consuetudine inductum, quod illud debitum etiam pro melioramentis ipsius rei emphyteuticæ, cujus nova fingitur investitura, & tritum est, quod fictio legis tamquam jus singulare ultra casus expressos non admittitur, *l. 2. §. Codicillorum, ubi Bald ff. de jur. Codicill. l. singularis ff. si cert. petatur, Giowagnon. conf. 73. nu. 64. lib. 1. Mant. de tacit. lib. 8. tit. 2. n. 7. lib. 13. Bich. dec. 162. num. 16. præcipuè in hac materia laudemiorum, in qua consuetudo præcisè observanda venit eo modo, & forma, qua fuit introducta, *Soccin. Jun. conf. 70. num. 23. & seqq. lib. 3. Gratian. discept. 377. n. 19. Fulgii. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 5. num. 2.**

Movere tandem non potuit DD. exaggeratum præjudicium, quod resultare videtur in hoc casu Domino directo, qui, si fundum emphyteuticum in manus mortuas distrahi non permitteret, potuisset semper à novo emphyteuta laudemium etiam exposcere ratione emponematum, prout præcisè exactum fuit pro aliis similibus fundis ab eodem Capitulo, cujus jactura non debent Moniales locupletari contra *Textum in cap. unico §. Sed duorum de alienat. feud. Innocent. in can. secundum Canonicam num. 23. qu. 8.*

Etenim cum evenire quoque posset, ut quolibet decimo quinto anno non solum non augetur, sed fortasse diminutus remaneat valor rei emphyteuticæ, etiam ex causa inopinata, major fortasse resultat utilitas Domino directo ex invariabili taxa semel firmata, quam si determinato tempore esset renovanda, ut ad propositum notat *Papon. in collect. Arrest. lib. 1. tit. 13. Arrest. 4. per tot.* Undè hoc etiam praticari solet in quindenniis Camera Apostolicæ debitis, a qui-

bus usus processit quindennialium hujusmodi solutionum, *Cassador. ad Regul. Cancellar. dec. 19. n. 6. Ursell. concl. 100. n. 10. Niger de laudem. q. 12. artic. 2. n. 129. Rota dec. 198. n. 4. par. 19.*

Caterum omnis tollitur dubietas in præfenti hypothesi, si consideretur, quod melioramenta de quibus agitur, tamquam sacra, & religiosa, cum cedere nequeant solo, nunquam Dominis directis devolvi possunt, Undè quoad ea frustra neca remanet quæstio tam laudemii, quam quindennii, ut latè dictum fuit in decisione, quæ revidetur, quod non solum intelligenda est de Ecclesia, ut à Capitulo non controversetur, sed etiam de solo Monasterio autoritate Ordinaria erecto *Calderin. conf. 5. de Relig. domib. Gizzarell. dec. 37. n. 3. & 19. Rota dec. 308. n. 7. par. 4. tom. 1.*

Et ita, approbando in reliquis præteritam decisionem, responsum fuit, utraque &c. & omnibus Dominis suffragantibus &c.

Furis D. Advocati Sententæ in eadem Causa. Pro nova Audientia.

ROMANA QUINDENNIO RUM.

R. P. **D**ifficultas hujus Causæ in eo residere videtur, an in solutione laudemii, siue quindennii sit habenda ratio melioramentorum, quæ græco vocabulo emponemata, Textus appellat in emphyteusi factorum per emphyteutam, vel potius sit facienda solutio juxta valorem de tempore concessionis, & respectivè acquisitionis per emphyteutam factæ.

Verum quia hæc quæstio ab illa dependere videtur, an melioramenta per emphyteutam facta, Domino directo debeantur, vel potius eidem emphyteutæ acquirantur, super qua illa est ahibenda distinctio, quod, si annua canonis recognitio est correlativa fructibus, meliorationes acquirantur emphyteutæ, quia contractus prædictus potius datur locationis, & conductionis, quam emphyteutis, aut recognitio d. annui Canonis est modica, & melioramenta acquirantur Ecclesiæ Dominiæ directæ, *Valasc. de jure emphyt. qu. 11. num. 3.*

Et ratio est evidentissima, quia concessio emphyteutis aliàs facta non substineretur, nisi concurreret evidens, certa, & indubitata Ecclesiæ utilitas *Rot. par. 10. rec. dec. 165. num. 23. cum seqq.* quod esse nequit, si pro modica recognitione, solum aliàs annui valoris scutorum 50. conduceretur pro uno annuo scuto. Hoc enim casu esset in evidentissimo damno, & propterea dicta melioramenta Ecclesiæ acquirantur, in terminis, *Card. Tuscus in verbo edificium conclus. 34. n. 9. ibi Maxima in bonis Ecclesiæ, quia si pro solo solvrem unum nummum, & in eo edificatur Palatium, totum sub illo nummo erit emphyteuticum, quod mirabile dicit Anton. de Butr. conf. 23. in fin.*

Et proindè descendendo ad difficultatem, ex dictis melioramentis, & augmento per emphyteutam factis, Ecclesia laudemium debetur, *Alberic. in l. finali de jur. emph. in fin. Fasou. ibid. n. 44. & ita articulo discussio junctis aulis fuisse decisum per Sac. Conf. Neap. testatur Thor in compend. dec. par. 1. fol. mihi 307. & 308. vers. laudemium, & vers. Clericus Joannes Baptista de Amato.*

Non enim attenditur tempus concessionis, & respectivè acquisitionis pro quindenniorum, & laudemiorum solutione, sed tempus hodiernum, nempe veræ, vel fictæ venditionis, sive alienationis. Ità in puncto consuluisse, & judicatum dicit *Cels. Hugon. conf. 55. n. 2. & n. 3. ibi -- Laudemium, vel foriscopium ad sciendum, quantum sit, consideratur tempus venditionis prædictæ, & quod utilius fuerit Domino directo, non aliàs emphyteutæ, & similiter in puncto de Ponte de laudemio qu. 7. num. 9. & 10.*

Laudemium siquidem æquiparatur Decimæ, ità decimam appellat *Alex. conf. 125. col. penult. vol. 5. Soccin. jun. conf. 70. vol. 3.* & sicuti in solutione decimarum non attenditur tempus primæ solutionis, sive acquisitionis, sed tempus annuæ fructuum recollectionis, ità ut si fructus augeantur, etiam illæ debeantur, ut in *tot. tit. de decim.* Ità similiter si res in emphyteusim concessa per emphyteutam augeatur, ex illo augmento laudemium Ecclesiæ debetur, ut decimam refert *Franc. Marc. qu. 607. nu. 2. Card. Tuse. in verbo melioramenta concl. 172. n. 3. de Ponte de laudem. q. 8. nu. 11.* quia laudemium non tantum pro pretio soli, sed etiam pro melioramentis factis per emphyteutam deberi, novissimè firmavit *Rendell. in tract. de jur. prothom. verbo pro emphyteusi n. 31.* quem citat *Addit. add. dec. Thor. fol. mihi 308. col. 2. vers. nec non, & Bellam. inter commun. opin. tit. de jur. emphyt. n. 301.* sic dicit: *sed quid si dedit in emphyteusim aream parvi valoris, super qua emphyteuta multa ædificavit, cujus extimationis debet solvi laudemium, dic, quòd totius, & areæ, & ædificii -- Sunt præcisè verba relata per Add. ad d. dec. Thor. super alleg. vers. nec non decisio fol. mihi 308.*

Quod similiter, & absque difficultate comprobatur *Redoan. de reb. Eccles. non alien. qu. 11. de laudem. n. 17. & 18. ibi -- Nè dum solvitur quinquagesima, sive laudemium de valore areæ, sive loci primò in emphyteusim concessi, sed etiam solvitur de valore, sive de extimatione ædificiorum super ædificatorum; Nam si dedi alicui in emphyteusim aream parvi valentem, super quasunt ædificata ædificia magni valoris, puta palatia, turris, & similia, debet solvi quinquagesima extimationis, nè dum areæ, sed supra ædificatorum omnium.* Hactenus ille.

Exemploque rei jam judicatæ omnis removeatur amaritudo, dum in casu *coram Sac. Congr. Neapolit.* disputato. Cum Joannes Baptista de Amato Beneficiatus solum pro scutis decem annuis Comiti Laureto concessisset, in quo emphyteuta domum magnis expensis ædificavit, postea dicta domo alienata, controversia super solutione laudemii orta fuit; an esset facienda de solo tantum, ac etiam de augmento, sive melioramentis inspecto tempore venditionis, & non aliàs concessionis in emphyteusim factæ, judicatum fuisse, refert *cit. Thor. in compend. dec. par. 1. fol. mihi 307. & 308. vers. laudemium, & vers. Clericus.*

Hinc non applicatur decisio 183. eor. SS. *Alex. VIII.* emanata, quia ibi articulus non fuit examinatus, sed ad formam specialis pacti inter partes initi de solvendo laudemium ad quinque pro centenatio, fuit judicatum, ut in *d. dec. 183. n. 17.* & fusius in *prima sub die 23. Martii 1648.*

in *par. 1. rec. dec. 165. antè nu. 1. ea,* quæ speciali necessitatis pacto terminantur, ad exemplum non trahuntur *Text. in l. quæ propter ff. de reg. jur.*

Immo in dicta decis. Domini Nostri supponitur renovatio emphyteusis cum persona privata, & hic sumus in alienatione in manum mortuam, in qua praxis generalis ad capacem reddendam Ecclesiam de acquisitione emphyteusis inolevit, quæ sub verisimili supposito, quòd dicta bona emphyteutica existentia penès privatas personas, possint effectivè alienari de quindecim in quindecim annos, introduxit solutionem dicti quindennii, quod succedentibus alienationibus solvi debuisset à privatis personis, solvatur per manum mortuam, *Rot. penès Novar. in summa Bullar. tit. de quindenniorum solut. nu. 15. vers. dum itaque fol. 427. col. 2. in ult. impress.*

Cum verò non simus in simplici renovatione, sed in vera alienatione, quæ fieri effectivè supponitur singulis quindecim annis in personam privaram juris, sive praxis autoritate, ideò contraria decisio non procedit, aliud est enim fingere renovationem, quæ fit cum eadem persona tempore convento inter partes, & aliud fingere alienationem in tertiam personam, quo casu quindennia debentur de tempore suppositæ alienationis, non autem concessionis.

Et indubitatum redditur ex firmatis per Rotam in eadem Causa *Cervien. bonorum,* ex quò totum fundamentum contrariæ decisionis fuit desumptum: Nam ipsa firmavit, quòd augmentum, sicut melioramenta medio tempore facta in bonis emphyteuticis Ecclesiasticis, non emphyteutæ, sed Ecclesiæ Dominæ directæ acquiruntur in casu devolutionis ex natura contractus, etsi in investitura non fuerit expressum, id in clausulis Notarii, tacitè contineri intelligitur, ut in *par. 10. dec. 165. num. 18.*

Si enim de voto Rotæ melioramenta spectant ad Ecclesiam, & in investitura pactum dictæ acquisitionis, etsi expressum non fuerit, tacitè continetur, & per Adversarium etiam fuerit comprobatum, ex quò dicta melioramenta per D. Bufalinum Peritum electum de consensu Partium fuerint ad effectum solvendi extimata *Sum. nostro impress. n. 6.* ideoque quod dicitur in §. *Præmissio,* & in §. *Nam ultra & c. contrariæ decisionis* non applicatur, quia attentata tacita, vel expressa conventionione, emphyteuta meliorationes repetere nequit, quocumque modo emphyteusis fuerit finita, quia quæ ex conventionione fiunt, pars pretii censentur, & repeti nequeunt, *Valasc. de jur. emphyt. qu. 23. num. 1.*

Applicatio verò prædictorum ad casum presentem nequit impugnari, nam aliàs Ecclesiæ enormissimè læsa esset, dum quantitas annuorum 849. cum ædificiis fuit concessa in emphyteusim pro uno annuo scuto, & tamen si pro pascuis, sive clausura animalium d. soloni, & fabrica teneretur, maxime in situ, de quo agitur, centum, & ultra scuta annuorum fructuum fuissent percepta, semper enim prospiciendum est, nè Ecclesiæ enormissimè lædatur, quacumque verborum cautela non obstante, *Cassador. dec. 1. de empt. & vend. proinde melioraméta ad nostram Ecclesiam S. M. Transtyberim spectare, ut à damno liberetur, & utilis contractus fuisse iudicetur ad formam, Extrav. ambitiosè de reb. Eccl. non alien.*

15 Neque obstat, quòd melioramenta ex adverso facta tanquam sacra, & religiosa cedere nequeunt solo, quia regula est in contrarium; Nam quòd ex se stare nequit, solo cedit, quod procedit quando, prout hic, una Ecclesia ædificat in solo alterius Ecclesiæ, *Bald.conf.309.nu.4.lib.3.* qui loquitur in Hospitali ædificato in solo Monasterii.

Cum verò, hic Ecclesia S. Mariæ Septem Dolorum fabricaverit in solo Ecclesiæ S. Mariæ Translyberim, ideò ædificia ex adverso facta cesserunt solo, in puncto *Card.Tuscius verb.ædificium concl.34.n.5.* solum enim tunc cedit ædificiis, quando ædificia sunt facta per Ecclesiam in solo sæculari, & non aliàs *Rot.par.4.to.1.rec.decif.308.num.6.*

16 Præterea quando solum esset sæculare, adhuc præsentio non procederet, quando ædificia fuerunt ex adverso constructa in solo nostræ Ecclesiæ ab anno 1644. ut in pericia Bufalini *Sum.impress.6.cnm seq.* de quo tempore locus, qui pro Monasterio nominatur, erat Communitas laycalis, & ibi puellæ sæculares regebantur, quod est adeò verum, ut Excellentissima D. Livia Ducilla Cæsarina puella ibidem, ad instar aliarum degens nupserit, & per *Sac.Cong.Concilii*, me pro D. Livia scribente *sub die 30. Septembris 1673.* fuit declaratum, locum S. Mariæ Septem Dolorum non esse regularem, ideòque cessat similiter hæc secunda objectio.

17 Proindè decisionem indigere revisione, ad cuius effectum novam audientiam venire concedendam.

Quarè &c.!

Joannes Maria Sentena Advocatus.

DECISIO XII.

EMERIX IUNIORE DECANO

Romana Laudemii, & Quindenniorum.

Veneris 16. Junii 1690.

ARGUMENTUM.

Ex translatione subcanonum non debetur Domino directo laudemium, neque consequenter quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 Onus laudemii est odiosum, & non debet extendi de casu ad casum.
- 2 Debetur Domino directo pro labore, & consensu novæ investituræ, & recognitione.
- 3 Nullum istorum intervenit in translatione Subcanonum à primo Emphyteuta superadditorum à primo subinvestito.
- 4 Non debetur laudemium pro consensu præstito in impositione census super re emphyteutica, & n.6.
- 5 Jus exigendi subcanones non respicit dominium, neque possessionem rei emphyteuticæ.
- 7 Cessio juris, quod cedi non potest, nihil operatur, & num.8. & 10.
- 8 Jus exigendi laudemia à subinvestitis competit Domino directo, non autem primo investito, & num.10.

IN Instrumento compositionis antiquæ controversiæ, in quo acceptatis per Deputatos Loci Pii S. Euphemie resolutionibus, & sententia Rotali, per quas declaratum fuerat, quòd laudemia solvenda à subinvestitis de quadam Vineâ, seu Terreno, olim in Emphyteusim concessio Marco Antonio de Maximis auctori Loci Pii S. Euphemie per Venerabile Capitulum, & Canonicos Principis Apostolorum, uti Rectores Cappellæ Juliæ, in casu futurarum alienationum solvi deberent dictæ Cappellæ Dominiæ directæ, non autem Loco Pio primo Emphyteutæ, juxta firmata in *dec.40. per tot. par.7. recent. confirmata cor. bo: me: Albergato 22. Jun. 1671.* reservatum fuit decidendum de Voto Rotæ, an ex datione in solutum Canonum subalternorum, quam fecit Virginia hæres Marci Antonii præfato Loco Pio, iste teneretur solvere laudemia, & successivè etiam quindennia? Super quo dato per me ad sensum Partium opportuno dubio, negativa in omnibus prodiit resolutio, fundata in eo, quòd Domino directo nullum jus competit super Canonibus subalternis, neque in illorum alienatione, aut translatione requiritur illius licentia, aut consensus, ac propterea cum onus sit odiosum, & non extendatur ultra casum scriptum, ut tradit *Gratian disc.784.nu.4. Conciol. alleg.15 nu.25.* cum aliis allegatis per *Schrader. de feud. par.10 sect.2.n.49.* proprièque debeat Domino directo pro consensu, & labore novæ investituræ, ac recognitione, & actuali possessione ipsius rei emphyteuticæ tradenda novo Emphyteutæ juxta terminos textus in *l.sn.C.de Fur.emphyt. Cephal.conf.699. n.31. Fulgin.de jur.emphyt. tit.de laudem. qu.8.n.14. & qu.23.n.1. & seq. Gratian. disc.377.n.34. Bonden.colluct. legal.35. & 84. lib.1. Camerat. resp.26.n.50. to.1. Conciol. alleg.63. nu.9. Surd. dec.200. nu.3. Rot. dec.38. n.11. par.11.* Et nullum horum intervenerit, nec intervenire debuerit in translatione Canonum subalternorum, per consequens Locum Pium ad laudemia, & successivè ad quindennia non teneri, prout in similibus terminis census super re emphyteutica, per quam res ipsa non traditur, nec utile illius dominium transfertur, ratiocinatur *Fulgin. tit.de laudem. q.10.n.2. vers. quam ego quoque amplector*, & firmant *Faber in C. tit. de jur. emphyt. definit.72. Roderic. de an. reddit. lib.3. q.4.n.4. Burg. de laudem. qu.2. insp. 20, n.45. & 46. & insp.38. n.8. Leotard. de usur. qu.52. nu.12. Sperell. dec.120. num.12. & seq.*

Non obstante, quòd per subemphyteuticam, seu secundam alienationem factam à primo Emphyteuta cum reservatione subcanonum, non ita abdicetur ab eo utile dominium, quin remaneant penès illum reliquiæ, seu tertia quædam species juris apta inducere obligationem solvendi laudemium in casu illorum alienationis, non secus ac illud debetur in casu alienationis melioramentorum. Quoniam pro congrua responsione Domini ponderabant, quòd eatenus debetur laudemium in alienatione melioramentorum, quatenus ista sunt pars rei emphyteuticæ, & possidentur ab Emphyteutis, secus autem in alienatione subcanonum, seu juris illos exigendi à Subemphyteutis, quod nullatenus respicit dominium utile, neque possessionem rei emphyteuticæ, ideòque pro illius translatione

non

- 6 non debet solvi laudemium, sicut non solvitur pro Jute exigendi fructus in impositione census, ut præter supra allegatos advertit *Duard. in Bul. B. Pii V. de censib. s. Primò quest. 19. sub nu. 11. cum plurib. congest. per Panimol. in 2. adnotat. ad dec. 4. n. 10.* tantoque certius quia aliàs Capitulum ex eadem re duplex reciperet laudemium, unum, nempe quando ipsa res, vel ejus utile dominium alienatur, & alterum, quando, prout hic, alienantur subcanones.
- Nec relevat, quòd Virginia non solum cessarit, & in solutum dederit Canones subalternos, sed ulterius progrediendo, cessarit quoque omnia, & singula Jura etiam emphyteutica, & utilia, etiam habendi laudemia in casu alienationis &c. ut sunt verba præcisa Instrumenti, quia cum postmodum compertum fuerit, quòd Jura respicientia utile dominium, jam erant cessa subemphyteutis, seu secundò investitis, juxta firmata per *Cald. de renovat. Emphyt. lib. 1. q. 13. n. 11. & 34. versic. quamobrem primus Dominus, & de extinction. Emphyt. lib. 4. cap. 16. n. 39. Burg. de laudem. par. 1. in sp. 4. n. 31. Corbul. de Caus. privation. ob non solut. Canon. ampl. 20. sub nu. 1. vers. nam licet, de Luca ad Franc. dec. 437. sub n. 4. & 5. Rot. dec. 4. n. 13. par. 7. recent. & Rot. in supra memoratis decisionibus*
- 7 declaraverit, quòd jus percipiendi laudemia à subinvestitis competat Domino directo, non autem primo Emphyteutæ, & successivè vigore subsecutæ transactionis restituta fuerint Capitulo Domino directo laudemia nulliter, & indebitè exacta, sequitur, nullam vim fieri posse in hujusmodi generalitate verborum inutilium, contra Capitulum Dominum directum, in cuius præjudicium Virginia transferre non poterat Jus, quod ipsa non habebat. Et ità utraq; &c.

DECISIO XIII.

M U T O

Romana Coadiutoræ super Quindenniis; & Laudemiis.

Luna 14. Maii 1696.

ARGUMENTUM.

Coadiuto, non verò Coadiutori Laudemia, & Quindennia debeti firmatur, cum illa inter fructus Præbendæ connumerentur, & probatio contrariæ consuetudinis quando non urgeat, optimè explicatur.

S U M M A R I U M.

- 1 Inter fructus Præbendæ numerantur Quindennia, & Laudemia, & si Coadiuto fructus reservati fuerint, illa ei, non Coadiutori debentur.
- 2 Consuetudo, ex simplicibus fidibus non probatur.
- 3 Ut consuetudo ex aliquibus actibus probata dicatur, exigitur probatio, quòd iidem emanaverint ad præcisum effectum ex eis consuetudinem inducendi.

Inter fructus Canonicatus in Basilica Principis Apostolorum de Urbe per Canonicum Philippum Coadjutum possessi Eminentissimus

D. Cardinalis Vicarius per ejus sententiam eidem spectare declaravit etiam quindennia, & laudemia, cui Canonicus Coadjutor non acquiescens, ultra aliud dubium hodiè propositum, & resolutum, disputari obtinuit: an, & cui debeantur quindennia, & laudemia, & Domini deberi Coadiuto responderunt, innixi Coadiutoræ literis per Sanctissimum Dominum Nostrium motu proprio concessis, in quibus Coadiuto reservantur quoad vixerit, omnes, & simplici Canonicatus, & Præbendæ fructus, inter quos numerari quindennia, & laudemia late tradit *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 21. n. 1. cum seqq. & qu. 26. num. 2. Rota coram Ubaldo dec. 98. num. 11. & 12.*

Abique eo, quòd urgere visa fuerit consuetudo contraria memorata desumpta ex depositionibus nonnullorum Testium asserentium quindennia, & laudemia nullatenus non interservientibus, seu non interessentibus præstari, tum quia ex hujusmodi testibus ad perpetuam, & absque citatione Partis examinatis consuetudo non probatur, ut respondit *Rot. cor. Coccino dec. 1814. n. 6. cum seqq. coram Celso dec. 393. n. 3.* Tum etiam quia licet per impossibile dictis testibus fides præstanda esset, tamen de necesse probari debuisset, quòd id actum fuerit in vim consuetudinis, animo que illam inducendi, iuxta doctrinam *Abbat. in cap. fin. n. 17. de Consuetud. quam expendit, Rota in recentior. dec. 421. n. 7. par. 1. & coram Celso dicta dec. 293. n. 12.*

Et ita utraq; &c.

DECISIO XIV.

M U T O.

Romana Emphyteutis.

Mercur. 11. Martii 1699.

ARGUMENTUM.

Ex subemphyteuticatione manus mortuæ per primum emphyteutam facta debentur laudemia, & quindennia Domino directo.

S U M M A R I U M.

- 1 Laudemium debetur Domino directo pro alienatione, & subemphyteuticatione emphyteutis.
- 2 Quindennium debetur Domino directo, quando emphyteutis transit ad manus mortuas.
- 3 Laudemium, & quindennium non debetur subemphyteuticanti.
- 4 Lapidés apponendi sunt in fundo emphyteutico cum insigniis Domini directi pro faciliiori dominii probatione.
- 5 Dominium bonorum emphyteuticorum probatur ex confessione hæredum subemphyteuticantis, contra quoscumque causam habentes à subemphyteuticante, accedente maximè reservatione consensus Domini directi.
- 6 Clausula quatenus opus sit, apposita in reservatione consensus, censetur apposita ad cauthelam.
- 7 Controversa est inter DD. an pro alienatione emphyteutis per subemphyteutam faciendâ requirendus sit consensus Domini directi, an verò ip-

- ipſius ſubemphyteuticantis .
- 8 Declaratur Decifio in Romana Prælationis 18. Februarii 1685. coram bo. me. Albergato Decano .
 - 9 Dominum bonorum probatur ex aſſertiva facta in Inſtrumento .
 - 10 Exceptio libertatis bonorum in una parte , perneceſſe ſupponit ſervitutem , & emphyteuſim in alia parte .
 - 11 Diſtictio & ad evitandam contradictionem ſumenda eſt pro diſtinctione , id eſt , explicativè , & non ampliativè .
 - 12 Prodiſtictio , quæ eſt in parte , & partibus , non præjudicat producenti .
 - 13 Confefſio reiterata magis probat dominium . .
 - 14 Confinia bonorum probantur per Inſtrumenta pro Conſueſibus facta .
 - 15 Non probata libertate bonorum , omnia præſumuntur emphyteutica .
 - 16 Ocularis inſpectio , & accessus prævalet cuicumque probationi .
 - 17 Bona intrâ conſueſia exiſtentia , præſumuntur emphyteutica .
 - 18 Res judicata afficit etiam ſubemphyteuſis poſſeſſores , maxime per prius citato illorum Auctore .
 - 19 Res judicata in eadem cauſa venit præſupponenda , non autem incidenter revocanda .
 - 20 Succefſores conſentium tenentur de errore convincere plenè , & concludenter confefſiones , excluſendo omnem poſſibilitatem in contrarium .
 - 21 Tertio perito deferendum eſt .
 - 22 Enunciativa ad ſui favorem emiſſa nihil probat .
 - 23 Enunciativa non probat , quando poſtea agendo principaliter de enunciato , non autem incidenter , illa detegitur erronea -
 - 24 Enunciativa emiſſa cum clauſula , ut aſſeritur , nihil veri determinat , ſed potius excluſit conſeſſionem , aut probationem aſſerti .
 - 25 Confefſio acceptanda eſt cum ſuis qualitatibus , & prout jacet .
 - 26 Procurator , aut Advocatus non poteſt præjudicare ſuo Clienti .
 - 27 Ex diverſis non fit illatio .
 - 28 Conſinium expreſſio comprehendit totum illud , quod intrâ eoſdem conſines continetur .
 - 29 Maxime ſi proceſſum fuerit cum individuatione conſinium , etſi bona enunciata , ſint in majori quantitate .
 - 30 In tali cauſa enunciatio præſumitur facta demonſtrativè .
 - 31 Homines non ſolent habere res ſuas pro derelictis .
 - 32 Poſſeſſores bonorum tenentur docere de eorundem bonorum libertate , ac confiniis demonſtrare .
 - 33 Non probata bonorum libertate , illa præſumuntur emphyteutica .
 - 34 Data conſinium diverſitate , comprehenſio excluſitur .
 - 35 Relatio Peritorum executioni demandata , habet pro ſe præſumptionem juris .
 - 36 Ceſſio litis omnem præſcriptionem aufert .

A Nnuis ſubcanonibus impoſitis ſuper ſitibus , quos alias ad ædificandum in ſubemphyteuſim perpetuam conceſſerat ab anno 1611. ad annum 1622. Marcus Antonius de Maximis , in plantie , ſeu in parte inferiori eius Vineæ majoris quantitatis exiſtentis propè bona DD. de Salviatis , Lantes , atque Riariis , ac Lungariæ

viam , nec non ſub proprietate , vel dominio antiquitùs Eccleſiæ D. Jacobi in Septiniano , modoque Venerabilis Cappellæ Julix in Sacroſanctâ Baſilica Vaticana , cui fuit unita , ſeu ipſius Capituli , pro quo Pompeus de Maximis Auctor præcedenter , & de anno 1564. in locum annuæ reſponſionis Cadorum 33. Multi ſcuta 30. pariter annua ſolvere ſe obligaverat , in ſolutis traditis pro ſatisfaciendo ære alieno per memoratum . Marcus Antonium ſubemphyteuticantem contractio , partim à Virginia de Coſciaris illius ſore , atque hæredè , Pio Loco Puellarum S. Euphemix de Urbe , ac Pompeo de Blanchis creditoribus Hieronymo de Cincis pariter creditori , à quo nonnulli ex dictis ſubcanonibus in ſolutum receptis , poſtea devenerunt ad illos de Ciglis , præſatum Capitulum , habita relatarum dationum notitia , ſtatim pulſavit dictas Puellas , pro ſolutione laudemii , ac pro appoſitione lapidum cum Inſignis Sacroſanctæ Baſilicæ in Domibus gravatis dictis ſubcanonibus , ipſis in ſolutum datis , introductaque lite in hoc S. Auditorio , cum eadem controvertere cepiſſent proprietatem Capituli , primo loco aſſumpta ſuper eadem diſputatione , declaratum fuit , ſubcanones , atque Domes huiusmodi exiſtere ſub dominio Capituli , prout ex Decifionibus impreſſis in recent. dec. 162. par. 5. & dec. 128. p. 6. ſubindeque per aliam Decifionem , quæ eſt in ordine la 40. par. 7. confirmata coram bo. me. Albergato Decano die 22. Junii 1671. reſolutum pariter fuit , Puellas teneri ad ſolutionem petiti laudemii , ad quarum Decifionum formam prodiit ſententia Rotalis poſtmodum executioni demandata , tam per ſolutionem laudemii , quam per appoſitionem lapidum , ut inter Partes non controvertitur , & Capitulum ultimo loco ſimile Judicium intruxit contra reliquos dictorum Subcanonum Poſſeſſores , & à R. P. D. Porta non difformem ſententiam reportavit , adverſus quam , interiecta appellatione ad Rotam , mihi que contentione delegata , ſubſcripti dubium . An debeantur laudemii , ſeu quindennia Venerabili Cappellæ Julix , ſeu Reverendiſſ. Capitulo S. Petri pro quibuſcumque alienationibus , ſeu ſubemphyteuticationibus bonorum , de quibus agitur tam factis , quam faciendis , & an , & in qua parte ſint apponendi Lapides in ſignum directi domini dictæ Cappellæ , ſeu Capituli ſuper eiſdem , quo licet ſemel , & bis abſque reſolutione propoſito ſub diebus 4. Julii 1696. 19. Aprilis 1697. & 20. Junii ſubſequentis anni , tandem hodiè PP. poſtquam in iudiciali accèſſu differentix locum accuratè inſpexerant , in reſponſo convenerunt , deberi laudemii , ſeu quindennia , & eſſe apponendos Lapides .

Moti ex eo , quòd conſtitit de proprietate , ſeu dominio dictæ Cappellæ , & Capituli ſuper ſitibus , ac domibus , de quibus agitur , quo poſito , corollariè ſequitur in caſibus alienationum , & ſubemphyteuticationum præſtandum eſſe tam laudemium ex diſpoſitione textus in l. ſin. C. de jur. emphy. late Panimolla dec. 4. adnot. 1. num. 1. Rot. in Romana laudemii . & quindenniorum 16. Junii 1690. 5. Primo , coram bo. me. Emerix Decano , & in ſpecie de Subcanonibus traditis in ſolutum dictis Puellis S. Eufemix in dicta dec. 40. per tot. par. 7.

par. 7. confirmata in Romana laudemiorū 22. Junii 1671. §. Merito igitur, coram bo. me. Albergato, 2
quàm etiam quindennium, quoties Bona transeunt ad manus mortuas, ex quò tunc ceteræ spes laudemii, in cujus locum subrogatum fuit, juxta firmata per Panimoll. dic. dec. 4. num. 1. cum seq. Rot. coram Coccin. dec. 23. 14. ex nu. 1. repetit. in recen. dec. 494. par. 9. coram Card. Cerro dec. 2. n. 12. cum seq. repetit. pariter in rec. dec. 374. ead. par. 9. in dec. 298. nu. 1. cum seq. par. 19. & in Romana quindenniorum 13. Maii 1689. §. Præmissis siquidem, 3
coram bo. me. Benincasa, & quidem ipsi Cappellæ, seu Capitulo Domino directo, non tamen sublocantibus, Amic. de jur. emphyt. qu. 83. nu. 7. Rot. in d. Romana laudemii, & quindenniorum 16. Junii 1690. §. Primo, coram bo. me. Emerix Decano, & in Nullius, seu Senogallien. Bouorum, 13. Maii 1697. §. A posterioribus renovationibus, cor. Me, 4
ac locum esse lapidum appositioni cum Insigniis Sacrosanctæ Basilicæ ad faciliorem ejusdem dominii probationem, juxta receptam doctrinam Bartoli in l. Stigmata C. de Fabricer. lib. 1. 1. quam exornat Rot. coram Vbald. dec. 337. n. 1. cum seq. & per tot. in rec. dec. 79. n. 3. par. 5. & in specie in dec. 262. num. 7. ead. par. 5.

Controversos autem situs cum domibus ibidem ædificatis esse sub proprietate, & dominio dictæ Cappellæ, ac Capituli desumebant DD. ex clara illius confessione emissa per ejusdem Marci Antonii subemphyteuticantis hæredes in recensitis actibus dationum in solutum subcanonum super his sitibus factarum Auctoribus modernorum Possessorum, nam in datione facta Auctori Josephi de Blanchis in anno 1622. excepto situ Casaris Mani existente in Plateola è conspectu dictæ Ecclesiæ S. Jacobi in Septiniano per ipsius Marci Antonii fratres liberè acquisito à Magistratu Viarum reliquos omnes confitetur existere sub proprietate ejusdem Ecclesiæ S. Jacobi unitæ Cappellæ Julæ, ad quem effectum Capituli consensus, & Beneplacitum reservatur, ut in ipsius Capituli Summario 20. Junii superioris anni nu. 7. ibi -- Promisit, atque affirmavit, dictos annuos Canones, ut supra cessos, & insolutum datos ad ipsam uti heredem dicti quæ Marci Antonii spectare, & pertinere, non fuisse, nec esse alteri personæ venditos, datos &c. Situs dicti D. Casaris Manni esse liberum &c. & alios situs super proprietate Ecclesiæ S. Jacobi in Septiniano &c. & infra -- Item præmissa omnia, & singula prædicti DD. contrahentes fecerunt cum reservatione consensus, & beneplaciti Ecclesiæ S. Jacobi in Septiniano nuncupatæ, annexæ, & unitæ Cappellæ Julæ sub Invocatione B. M. V. in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, & RR. PP. DD. Canonicorum, & Capituli dictæ Basilicæ prædictæ Cappellæ Administratorum, quatenus opus sit &c. In datione insuper in solutum stipulata de anno 1626. favore Hieronymi Auctoris DD. Fratrum de Cinciis data in dicto Summario n. 8. non dissimilis reservatio, & confessio habetur, ibi: Reservato tamen in primis, & antè omnia consensu, & beneplacito RR. DD. Capituli, & Canonicorum S. Petri de Vrbe, si, & quatenus opus sit &c. & clariùs infra -- Quoniam situs prædictus, super quo dicti Canones, seu responsiones reservatæ sunt, unà cum reliquo situ eodem in loco existente dicti quæ Marci Antonii hereditario ad præsens per dictum D. Ti-

berium &c. possessio est obligatus, & effectus eisdem RR. Capitulo, & Canonicis S. Petri de Vrbe pro annuo censu, seu responsione scutorum, quem, seu quam in se dictus Tiberius, & Virginia Coniux accollarunt, idè &c. prædictus Tiberius, & Pompeus promiserunt dictam responsionem solvere in futurum dicto Capitulo, & Canonicis, ipsumque D. Hieronymum à quibuscumque molestiis hac de causa perpetuò eximere &c. Quæ sanè confessio, tam 5
explicita, & tam ex reservatione consensus, seu Beneplaciti desumpta, veram dominii, ac proprietatis probationem convincit, nedùm adversus ipsos in solutum dantes, & recipientes, sed contra quoscumque causam ab eis habentes ex traditis per Rot. in rec. dec. 290. num. 2. & 3. par. 1. dec. 198. n. 9. & dec. 340. n. 24. par. 19. in Anagnina, seu Sublacen. Confinium 23. Februar. 1693. §. Potissimum verò, coram bo. me. Emerix Decano, in Hortana Sylvarum 10. Martii præcedentis anni §. Insurgit, coram Me, confirmata 9. Junii ejusdem anni, pariter coram Me, & in specie dationis factæ dictis Puellis S. Eufemiæ dicta dec. 262. nu. 1. & 4. par. 5. & dec. 128. n. 5. & 6. par. 6.

Non obitante, quòd reservatio consensus, & beneplaciti Capituli facta fuerit cum clausula si, & quatenus opus sit &c. nam ea adjecta non fuit ad reddendam æquivocari, seu conditionalem confessionem dominii, & proprietatis favore Capituli satis explicitè in eisdem dationibus emissam, sed dumtaxat in hoc casu ad cauthelam apposita censetur, ut consuluit Gabriel. conf. 92. n. 7. lib. 1. Rot. in rec. dec. 13. n. 11. par. 8. Cùm de 7
tempore emanatarum dationum in solutum disputaretur inter Doctores, an consensus præstandus esset à Domino directo, vel ab emphyteuta subemphyteuticante, & an illi, vel illi laudemium deberetur, sicuti videre est penès Vbald. dec. 203. per tot. & latius in dicta Romana laudemii 24. Junii 1671. coram bo. me. Albergato Decano. Quin pro arguenda confessione conditionali huius dominii respectu Capituli recurri poterit ad decisionem editam in Romana Prælationis 18. Februarii 1685. coram eodem bo. me. Albergato Decano §. Ex parte verò, dum ibi nihil super hoc firmatur, & solùm uti motivum DD. Fratrum de Cenciis refertur. 8

Maximè cùm huius confessionis veritas comprobetur etiam ex similibus antiquioribus confessionibus proprietatis Capituli, nedùm super his sitibus, sed super tota Vineâ maioris quantitatis; De anno siquidem 1564. Pompeus de Maximis Auctor dicti Marci Antonii subemphyteuticantis in actu proportionato transactionis cum Capitulo super commutatione in pecunia responsionis annuæ 38. Cadorum Multi dictam proprietatem, & dominium Capituli super tota Vineâ fatetur, ibi -- Sub proprietate, & directo dominio Venerab. Ecclesiæ S. Jacobi in Septiniano de Vrbe membri annexi, & incorporati cum Venerab. Cappellæ Julæ in Basilica S. Petri petias viginti unam Vineæ, & alias tot, quot plures sunt, unà cum quodam stabulo posita in Via Septiniana &c. cui Vineæ ab uno sunt Bona heredum quæ Flamini Lantes, ab alio Bona Illustrissimi Cardinalis Salviani, & ab alio sunt Bona Illustrissimi D. Julii Riarii antè viam publicam Lungariæ sub annuæ responsione in totum barilium Multi 38. tempore vindemiarum dictæ Cappellæ solvenda, ut in sum-

mario Cappelle 4. Februarii præteriti num. 1. & ipsemet Marcus Antonius in venditione nonnullorum subcanonum super his sitibus facta tam ad favorem Monasterii Pœnitentiæ ad Hungariam, de anno 1615. quam ad favorem ipsius Basilicæ Principis Apostolorum usque, & de anno 1616. nedum illos, sed totam pariter Vineam per ipsum in petiis 30. circiter suppositam expressit esse sub proprietate, & dominio Capituli, excepto dicto situ non controverso Plateolæ in conspectu Venerab. Ecclesiæ S. Jacobi in Septimiano Cannarum 115. eius fratribus à Magistratu Viarum liberè concessio, ibi -- Habens unam ejus Vineam magnam petiarum 30. vel circa in Via Hungariæ seu Septimianæ &c. sub directo dominio, & proprietate Ecclesiæ S. Jacobi in Septimiano unitæ, & annexæ Cappelle Julis &c. gravatam annuo perpetuo Canone scutorum 30. monetæ dictæ Ecclesiæ S. Jacobi - Item habens quendam situm, qui olim erat Platea in conspectu prædictæ Ecclesiæ &c. aliàs per DD. Viarum Magistros D. Camillo, & aliis ejus Fratribus concessum &c. dicto Summario 20. Junii num. 6.

Quam confessionem, & narrativam proprietatis Capituli Marcus Antonius pariter emisit in Instrumento ipsarum sublocationum, vel subemphyteuticationum, de quibus agitur, factarum ab anno 1611. ad annum 1622. ut in præcitato Summario 20. Junii n. 2. & 4. Februarii n. 4. & 5. Absque eo, quod controversi possit, huiusmodi subemphyteuticationes factas fuisse de his sitibus; Tùm ob illorum existentiam intrâ prænominatos confines, tùm etiam quia aliàs eadem subemphyteuticationes factæ ad ædificandum in alia parte Vineæ verificari non possent, cùm in parte superiori vendita cla. me. Cardinali de Lantes, nulla appareant vestigia Domorum, & alia pars inferior ædificata non excedat pætiàs duodecim cum dimidia, quantæ circiter subemphyteuticatæ probantur. Quinimodò obstat enunciativa in eisdem Instrumentis subemphyteuticationum facta, quod Vineæ pro maiori parte existat sub proprietate Capituli, nam ultra quod nonnulla Instrumenta defu-
9 per confecta indistinctè asserunt, quod Vineæ est sub proprietate Capituli, & quod situs concessi repetirentur gravati in annuo Canone pro tota Vineæ, quæ præponderare debent aliis Rot. coram Coccino dec. 69. n. 5 & dec. 1887. nu. 3. in rec. dec. 31. n. 6. par. 18. talis expresse maioris partis adiecta censetur ad contradistinguendam libertatem situs dictæ Plateolæ aliàs à Magistratu Viarum ipsis de Maximis concessæ, & ab eisdem Vineæ incorporati, non autem ad denotandum, quod intrâ Vineam adesset alia Pars libera, ultra Plateolam, ut patet ex dictis Instrumentis datis in Summario diei penult. Propositionis nu. 6. in quibus omnibus dicitur, Vineam pro maiori parte esse sub proprietate Capituli, excepta-
10 Plateola, exceptio enim libertatis in hac parte per necesse supponit servitutem, & emphyteusim in reliqua Vineæ iuxta regulam textus in l. 1. §. Excipiuntur ff. de feriis, de qua generaliter Rot. in recent. dec. 9. n. 16. par. 19. & in Romana juris legendi super bono jure 9. Januarii præteriti §. Hac in ordine, coram Me, atque in puncto in recent. dec. 128. num. 17. par. 6.

Etsi in nonnullis aliis exprimentur verba pro

majori parte, & excepta Plateola, non exinde elici potest existentia alicuius partis liberæ, ultra dictam Plateolam, nam vel huiusmodi expressio tanquam emissa ad commodum subemphyteuticantis, & absente Capitulo, eidem præiudicare non potest in concursu præsertim aliarum, expressio, seu narrativarum ipsi Capitulo favorabilium, seu ad evitandam contradictionem, dicta dictio & accipi debet pro idest explicativè, & non ampliativè ex doctrina Bartoli in l. si is, qui ducenta §. Verum n. 5. ff. de reb. dub. Barboza diction. 110. n. 27. Rot. in recent. dec. 167. nu. 6. par. 14. potissimè, qua nulla adfertur concessio, ultra dictam Plateolam situs liberi, & tamen si existeret alia pars libera, expressa fuisset in confessionibus, ac data fuisset ad Canonem, ut hinc nihil obstat, quod Capitulum produxerit dicta instrumenta, cùm productio sit in parte, & partibus, quæ non præiudicat Adden. ad Gre-
12 gor. dec. 238. n. 15. versic. limitatur secundò, & Ad-
13 den. ad Pamphil. dec. 165. n. 16. & dec. 225. num. 12. Quoties enim confessio, ut hic, est reiterata, magis probat, ostenditque veritatem dicti domini, & proprietatis Capituli, Rot. coram Merlin. dec. 718. n. 6. cor. Celso dec. 306. n. 7. in rec. dec. 424. n. 4. & 6. par. 10. & dec. 28. num. 4. par. 17.

Sed etiam ab existentia controversorum situum inter quatuor invariables confines, Viam nimirum publicam Hungariæ, Bona DD. de Salvatis, Lantes, atque Riatis expressos in antiquis Instrumentis, & signanter in præadducto transactionis stipulatæ de anno 1564. ex quibus probari confinia, maxime in antiquis observant
14 Mans. consult. 163. n. 4. Mascard. de prob. conc. 394. num. 1. cum aliis per Rot. in dicta Anagnina, seu Sublacen. confinium super bono jure 23. Febr. 1693. §. Præmissis enim coram bo. me. Emerix Decano, & potuit ex Planta, ac oculari inspectione in accessu; Per quam namque existentiam verificata redditur dicta confessio proprietatis penes Capitulum omnium situum intrâ confines huiusmodi contentorum, dum nisi specificè doceatur, seu ostendatur ipsorum libera inter eos ac-
15 quisitio, omnes præsumuntur emphyteutici Capituli per ea, quæ generaliter adnotant Ruin. conf. 50. nu. 54. & 16. lib. 1. Pacion. de locat. & conducl. cap. 64. num. 133. Card. de Luca de emphyteus. disc. 56. n. 2. Rot. dec. 147. num. 8. & per tot. par. 4. divers. dec. 503. ex num. 1. par. 1. rec. coram Merlin. dec. 174. n. 9. coram Bichio dec. 485. num. 4. in dicta Hortana sylvarum 10. Martii præcedentis anni, §. Absque eo, quod coram Me, & 9. Junii ejusdem anni §. Agnoscunt Defensores pariter cor. Me, ac in puncto aliorum Subcanonum dictarum Puellarum S. Eufemiæ in dicta decis. 262. num. 8. parte 5.

Eoque magis cùm huiusmodi situs; ut ex dicta oculari DD. inspectione in accessu prævalente cuicumque probationi Sperell. dec. 179. nu. 19. Rot. in dicta Anagnina, seu Sublacen. Confinium 23. Februarii 1693. §. Nihil adversante in fine cor. bo. me. Emerix Decano, remaneant commixti, & intersecati cum aliis sitibus, citrà controversiam similis naturæ emphyteuticæ Capituli, nimirum à parte Hungariæ, cum situ emphyteutico Monasterii Pœnitentiæ à parte superiori, cum simili situ vendito cla. me. Cardinali Lantes, & in medio sparsim, & in pluribus locis cum aliis si-

sibus emphyteuticis antedictarum Puellarum
 17 S. Eufemiæ , ut in his circumstantiis augeatur
 præsumptio , omnes intrâ prænarratos confines
 existentes esse emphyteuticos, & sub proprietate
 Capituli ad textum in *l. fundi in princ. ff. de
 action. empt. Natta cons. 204. n. 1. lib. 1. & cons. 246.
 n. 8. Curt. Jun. cons. 134. nu. 5. Menoch. de præsumpt.
 lib. 3. præf. 91. n. 63. Rot. cor. Cavalier. dec. 93. nu. 11.
 & in specie in sæpè dictis decif. 262. num. 8. par. 5.
 dec. 128. n. 18. par. 6. & dec. 40. n. 31. par. 7. & cùm
 insuper in comprobationem urgeat dicta res ju-
 dicata Tribunalis nostri respectu situum dicta-
 rum Puellarum S. Eufemiæ sub dominio Capitu-
 18 li , quæ afficit etiam reliquos Subcanonum Pos-
 sessores , tùm quia in lite cum præfatis Puellis
 citatus fuit Tiberius de Cosciaris illarum Auëtor
 ex *Rota cor. Ninot. dec. 4. n. 7. cor. Bich. dec. 79. n. 2.
 coram Card. Cerro dec. 190. num. 7. & in Ferraricn.
 Censuum 11. Decembris 1693. §. Minus cor. R. P. D.
 Priolo ; Tùm etiam quia agitur de similibus Sub-
 canonibus in eadem parte Vineæ , & de eodem
 articulo , ità ut res judicata , ac resolutiones Ro-
 19 tales in eadem causa emanatæ veniant præsup-
 ponendæ , non autem incidenter revocandæ , *Rot.
 in rec. dec. 364. nu. 3. par. 4. post Zacch. de Oblig. Ca-
 mer. dec. 275. n. 1. coram Buratto. dec. 596. num. 1. &
 dec. 587. num. 4. in Leodien. Beneficii 1. Julii 1693.
 §. Non enim coram bo. mc. Emerix Decano .***

Adversus quam adeò claram domini proba-
 tionem favore Capituli super controversis siti-
 bus quidquam non obstitit libertatis prætensio
 deducta tam eo , quòd tota Vineæ , ut supra per
 Marcum Antonium de Maximis possessa , sit præ-
 20 tiarum 30. & tamen prætiæ 23. cum Ordinibus
 131. sint emphyteuticæ Capituli , in quibus jam
 suum integraliter consequutum fuerit , tam in
 situ vendito de anno 1615. Monasterio Pæniten-
 tiæ , pro quo recipit quindennium , ut in *dec. 40.
 sub num. 30. par. 7.* quàm in situ vendito Puellis
 S. Euphemie de anno 1622. ubi fuerunt Lapides
 appositi ; quàm etiam in situ Vineæ venditæ
 Cardinali de Lantes , cum subrogatione locorum
 Montium favore Capituli Domini directi con-
 stantes dictas prætiæ 23. & ordines 131. ità ut
 reliquæ prætiæ sex circiter remanentes situum
 possessæ per DD. de Cinciis , Gignis , & Bianchis
 non subiaceant proprietati Capituli , quàm etiam
 ex quò ob acquiescentiam Capituli per 60. & ul-
 trà annos talis libertas acquisita remansisset .

Etenim quoad primum præmisso , quòd Ca-
 pitulum intentionem suam super controversis si-
 tibus fundatam habet ex reiteratis , ut supra con-
 20 fessionibus Authorum modernorum Possello-
 rum aliundè pariter comprobatis , ut ipsis tan-
 quàm confitentium Successoribus incumbat ,
 easdem confessiones plenè , & concludenter de
 errore convincere , excludendo omnem possibi-
 litatem in contrarium ex allegatis per *Rot. in rec.
 cent. dec. 265. nu. 23. par. 7. dec. 387. n. 11. cum seqq.
 par. 9. dec. 194. n. 11. par. 11. dec. 373. num. 2. par. 15.
 coram Bich. dec. 220. n. 27. & dec. 143. n. 12. & 13.
 in Romana Salviani 18. Junii 1695. §. Hujusmodi
 confessio coram Me , in Abellina Furispatronatus
 1696. §. In nihilo , & §. Quia distinctio , coram
 Reverendiss. D. meo Decano , & in Nullius , seu
 Senogallien. Bonorum 13. Maii 1697. §. Absque eo ,
 quòd , pariter coram Me , & in puncto *Rot. in rec.
 dec. 128. num. 12. par. 6.**

In hypothesi talis error in nulla ejus parte
 probatus fuit . Aut enim ille desumitur ex præ-
 supposita maiori quantitate Vineæ in prætiis 30.
 & hæc vel non convincitur , aut si probaretur ,
 in nihilo relevaret ; Non inquam convincitur ,
 nam ex instrumento transactionis anni 1564.
 ex antiqua Planta anni 1617. & ex Relatione
 tertii Periti Rotalis conformi etiam alteri depu-
 tato à Capitulo constitit , excluso situ tortuoso,
 & sylvato , ut infra , in Vineæ DD. de Lantes ,
 juxta confines accuratè descriptos in ipso Instru-
 21 mento transactionis anni 1564. Vineam non ex-
 cessisse prætiæ 23. cui signanter tertio Perito de-
 ferendum esse pluries dixit *Rota coram Seraphin.
 dec. 1294. num. 1. & 2. in rec. dec. 376. num. 3. par. 5.
 dec. 10. n. 11. par. 6. & dec. 171. n. 3. par. 7.*

Minimè attentis contrariis enunciatis habi-
 tis , tam in prænarratis Instrumentis subcon-
 cessionum , & subemphyteuticationum factarum
 per Marcum Antonium de Maximis , quàm in
 relato Instrumento venditionis nonnullorum
 subcanonum factæ ab ipso Marco Antonio favo-
 re Capituli de anno 1616. quàm etiam in Deci-
 sionibus editis favore Capituli in Causa cum di-
 ctis Puellis S. Euphemie ; Eò quia quoad enun-
 ciativas emissas per Marcum Antonium in sub-
 22 emphyteuticationibus ad sui favorem nihil prob-
 ant , ut in terminis similibus confessionum li-
 bertatis , cùm , ut plurimum , emittantur ad
 alliciendos deindè emptores , *Rota in Romana
 fideicommissi de Avila 1. Martii 1694. §. fin. in fine
 coram Me. & in dicta Hortana Sylvarum 9. Junii
 præcedentis anni , §. Absque eo , quòd , pariter cor.
 Me , signanter cùm hodiè non incidenter , sed
 23 principaliter de enunciato agatur , atque eadem
 enunciativæ detegantur erroneæ ex mensuratio-
 nibus Peritorum , Planta , & ex Instrumento an-
 ni 1594. superius indicatis ad textum in *l. error
 C. de jur. & fact. ignor. Rot. coram Coccino dec. 809.
 num. 4. & prosequitur dicta Hortana Sylvarum ;
 eodem §. Absque eo , quòd in fine .**

Enunciativa verò in dicto Instrumento acqui-
 sitionis subcanonum factæ per Capitulum nul-
 24 lius similiter ponderis dignoscitur , quia ibidem
 emissæ fuit cum clausula , *ut asseritur* , quæ nihil
 veri determinat , sed potius excludit confesio-
 nem , aut probationem asseriti ; *Gabriel. de con-
 fession. concl. 4. nu. 27. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 13.
 n. 144. Rot. cor. Bich. dec. 116. n. 9.* Et jam quia talis
 expressio favorabilis erat Capitulo , dum
 etiam confitebatur , totam Vineam esse sub ejus
 proprietate , ità ut in quacumque quantitate
 fuisset narrata , in nihilo præjudicium recepisset,
 undè ex hoc , vel eadem expressio redditur erro-
 25 nea ; nulliusque roboris , seu saltem accepto feren-
 da , prout jacet , & cum dicta qualitate integre
 quantitatis emphyteuticæ Capituli , *Sabell. var.
 res. cap. 7. n. 22. de Angel. de confess. lib. 3. qu. 11. n. 1.
 Rot. in recentior. dec. 270. num. 6. par. 2. & dec. 434.
 num. 5. par. 5.*

Enunciativæ demùm adjectæ in Decisionibus
 editis in Causa cum Puellis S. Euphemie mino-
 ris efficacitæ redduntur tùm utpotè ad regulare
 26 dictamen Defensorum Capituli , qui eidem præ-
 judicare non valent , *Rot. in rec. dec. 104. num. 44.
 par. 6. dec. 64. nu. 29. par. 17. & in Romana Cambio-
 rum 16. Januarii præteriti §. Demùm in fin. cor. Me ,
 Tùm quia sicuti de hoc principaliter non dubi-*

tatur, neque erat contentio super quantitate Vineæ; id gestum fuisse censetur præsuppositivè ad dictum Instrumentum, ac ad subemphyteuticationes, ut super enunciato dispositum non fuerit, *Rot. in recent. dec. 244. n. 5. par. 4. in Hortana Sylvarum 10. Martii precedentis anni §. Minus ad reddendus in fine coram Me, & in Pisauren Hereditatis §. Decembris ejusdem anni §. Demum coram Me*, aut saltem intret ratio mox ponderata, quòd talis expressio qualificatè cum integra quantitate favore Capituli facta præsumitur, ut in dicto Instrumento anni 1616. indeque, prout jacet, accipienda.

Quinimò etsi Vineæ cum hac quantitate prætiarum 30. circiter ex relatis enunciativis probata redderetur, non exindè Marcus Antonius, minùsque moderni possessores ab eo causam habentes, prætere valere libertatem in sitibus, de quibus agitur, à dominio directo Capituli; Nam ultrà quòd præsens quæstio non est super tota proprietate prætiarum 30. sed tantum super sitibus datis in subemphyteusim, & ad ædificandum, qui compræhensis etiam illis possessis à dictis Puellis S. Euphemix, non ascendunt ad prætiarum 12. cum dimidia, ut vix excedant medietatem prætiarum emphyteutarum favore Capituli; Totum id, quòd excederet prætiarum 23. cum Ordinibus 131. citrà contentionem emphyteuticas Capituli redderetur similiter emphyteuticum ipsius Capituli, istud siquidem fundatam habet intentionem ejus proprietatis in integritate totius Vineæ in dicto antiquo Instrumento anni 1568. stipulato cum Authore ipsius Marci Antonii subemphyteuticantis, ubi, etsi non asserantur, ut prædictum fuit, prætiarum 30. dictæ Vineæ, sed prætiarum 21. tamen talem assertio-
nem, cum illicò subsequantur verba, & aliàs prætiarum tot, quot plures sunt, totius Vineæ contentia ad corpus, & non ad mensuram explicata, & compræhensa inferitur sub dominio Capituli ex *Bertrand. lib. 3. conf. 20. n. 4. Spada conf. 223 n. 3. lib. 2. Rot. coram Gregor. dec. 104. n. 5. & coram Coccin. dec. 410. n. 2. & in recent. dec. 226. num. 24. par. 16. Præmaximè cum etiam processum fuerit cum individuatione finium, ut dicatur in eodem compræhensum totum id, quòd intrà eisdem continetur, etsi fuisset in majori quantitate per ea, quæ considerat *Ferrett. conf. 91. n. 1. & 3. Mantica de tacit. lib. 23. tit. 6. nu. 14. Rota in Recanaten. fideicommissi 31. Januar. 1695. §. Ad declinandum coram R. P. D. meo Priolo*, & in hoc casu enunciatio facta præsumatur demonstrativè
*Rot. in recent. dec. 44. a. n. 6. & dec. 226. n. 23. & seq. par. 16. & in Romana, seu Portuen. Tenutarum 13. Februarii 1693. §. Eoque certius coram Reverendissimo Turonen.**

Aut præsuppositus error desumi præteritur ex geminis acquisitionibus factis per Joannem Baptistam de Maximis Marci Antonii Auctorem in annis 1510. & 1519. datis in *Summario 4. Februarii præteriti à DD. de Cinciis n. 1.* in prima quarum asseritur ex sex prætiis tunc acquisitis, unam tantum esse subjectam proprietati Ecclesiæ S. Jacobi in Septimiano sub Canone unius floreni solvendo in die festivitatis ejusdem Sancti, & prætiarum quinque liberarum, & in altera mediam prætiarum Canneti esse liberam, & immunem ab omni Canone, nec visus fuit in proba-

tis, quia ultrà quòd eadem rejectæ fuerunt in dictis Decisionibus contrà Puellas S. Euphemix, illisque posthabitis deventum fuit ad sententiam canonizantem proprietatem omnium firum existentium intrà quatuor sæpè enumeratos fines, subindeque in judicatum transactam, & executioni demandatam, non colligit possessionem istarum prætiarum fuisse in successivo sæculo continuatam penès acquirentium Successores, prout probari debuisset ad convincendam de errore præadductam confessionem, quem omnis possibilis excludit, sed potius eadem continuatio removetur, ac verisimilis distractio, & alienatio præsumitur ex dicto Instrumento transactionis anni 1564. celebrato cum Capitulo, in quo tota Vineæ prætiarum tot, quot sunt intrà enunciatis fines narrata fuit existere sub dominio, & proprietate Capituli, nulla facta mentione partis liberæ, quæ si existisset, Pompeus de Maximis tunc enunciare non omisit; nam non solent
homines similes res habere pro derelictis, ut bene
Rot. in rec. dec. 400. nu. 5. par. 1. & in dicta Hortana Sylvarum 10. Martii superioris anni §. Demum omitti coram Me, ac etiam ex dicto alio Instrumento emptionis subcanonum factæ per Capitulum de anno 1616. ubi pariter asseritur totam, & integram Vineam esse sub proprietate ipsius Capituli, excepta dumtaxat dicta Plateola, prout ex eo, quòd excepta via tortuosa, & sylvata DD. de Lantes, ut infra, nullatenus de pertinentiis dictæ Vineæ, vix remanent prætiarum 23. emphyteuticæ citrà controversiam, Capituli, tum ex quò modernis possessores incumberet
onus ostendendi prætiarum, ut supra, liberè acquisitas, ubi nam existant, earundemque confines digito demonstrare, ut consulit *Bald. conf. 225. lib. 1. Valasc. de jur. emph. qu. 4. n. 2. cum seq. Fulgin. cod. tract. tit. de contract. q. 27. n. 2. Rot. in sæpè dicta Hortana Sylvarum 10. Martii precedentis anni §. Absque eo, quòd, coram Me*, ut nisi eas, ut hic cum suis confinibus ostendat, urget præsumptio, omnes esse emphyteuticas, ut præsequitur cum pluribus *Rota in mox dicta Hortana Sylvarum §. Absque eo, quòd, & in ejus confirmatoria 9. Junii subsequenti §. Agnoscunt Defensores, pariter coram Me*; Et demum nec minus convincitur, has acquisitiones factas fuisse intrà hanc Vineam Marci Antonii de Maximis olim obnoxiam prædicto Canonico solvi solito in musto tempore vindemiarum, cum dicta prætiarum in prima acquisitione sub proprietate dictæ Ecclesiæ non sit de iis ob diversitatem tam Canonis, & confinium, quàm diei solutionis, sed de circumvicinis, pro quibus exiguntur Canones in pecunia, ut in *hodierno Summario Capituli nu. 3. & 4.*

Vel insuper confessionis error elicitur ex præsupposito, quòd prætiarum sexdecim hujus Vineæ venditæ fuerint D. Cardinali Lantes pretio scutorum 3500. investito deindè in tot locis Montium subrogatis in locum proprietatis earundem prætiarum favore Capituli, ità ut istud compræhensum etiam sitibus Monasterii Pœnitentiæ, & Puellarum S. Euphemix, quantitatem integram ejus proprietatis assequutum fuerit, controversique situs remaneant liberi penès hodiernos possessores, nec pariter regit, quoniam, ultrà quòd ex supra firmatis, tota Vineæ quantacumque sit, est emphyteutica Capituli, nec probatur aliqua
Pats

DECISIO XV.

M U T O.

Romana Emphyteusis.

Veneris 11. Decembris 1699.

ARGUMENTVM.

In presenti Decisione confirmatur præcedens.

S U M M A R I U M.

- 1 Confessiones præsertim plures, & reiteratæ in actibus seriis plenè probant dominium tam contrà consistentem, quàm contrà causam ab eo habentem.
- 2 Impugnare volens confessionem, clarè, & concludentissimè docere debet de errore.
- 3 Planta, & Relatio tertii Periti reddit confessionem incontrovertibilem, nisi error sit visibilis.
- 4 Enunciatiua nihil probat, quando contingit principaliter dubitare de enunciato.
- 5 Enunciatiua nihil probat, quando detegitur erronea.
- 6 Enunciatiua incidenter emissa ad alium effectum, nihil probat.
- 7 Dominium directum probatur ex solutione Canonis.
- 8 Enunciatiua magis roborata, & adminiculata attendenda est in concursu alterius minus adminiculatae.
- 9 Clausula, ut asseritur, potius negationem asserti, quàm illius confessionem importat.
- 10 Procurator non potest expressè, nec tacitè præjudicare suo Principali.
- 11 Standum est tertio Perito.
- 12 Confine differt à confinato, sicut terminus à terminato.
- 13 Ex confinium diversitate arguitur bonorum diversitas.
- 14 Litis prosequutio tollit præscriptionem.
- 15 Laudemium pro alienatione emphyteusis debetur primo Domino concedenti, non autem secundo subemphyteuticanti.
- 16 Quindennium debetur pro translatione emphyteusis ad manum mortuam.
- 17 Lapides apponendi sunt ad probationem domini.
- 18 Nemo renunciare liti præsumitur, quando sperare potest causæ victoriam.

IN propositione huius causæ habita sub die 11. Martii currentis anni censuit Rota coram Me, deberi laudemia, seu quindennia Venerab. Cappellæ Juliæ, seu Reverendiss. Capitulo S. Petri pro quibuscumque alienationibus, seu subemphyteuticationibus Bonorum, de quibus agitur, tam factis, quàm faciendis à DD. de Cinciis, Josepho de Blanchis, & Gigliis, illorumque Auctoribus, adversus quam resolutionem, obtenta per Reos conventos nova Audientia, iterùm hodiè proposui causam sub consueto dubio: An sit standum, vel recedendum à decisio: cumque Bianchi liti, & causæ positivè renunciarint, & DD. de Cinciis diù expectati, & pluribus intimationibus lacesiti, comparare renuerunt, DD. unica Parte informante, in decisio

Pars libera, excepto dicto situ Plateolæ non oppugnato, perperam supponitur, partem Vineæ in dictum D. Cardinalem distractam ascendere ad pærias 16. cum sit dumtaxat pæiarum 11. juxta relationem dicti tertii Periti Rotalis conformem præcedenti alterius Periti Capituli, absque eo, quòd ad dictam majorem quantitatem convincendam connumerandi sint duo situs, nimirum sylvatus nuncupatus dello stradone, & positus in planitie Montis Janiculi propè Bona Monasterii PP. S. Honuphrii, nam hi comprehensi non erant in dicta Vineæ, sed immò proprii DD. de Lantes, ut indicat dicta antiqua Planta anni 1617. per Marcum Antonium Authorem modernorum Possessorum subscripta, quæ probat, Cens. al. dec. Lucen. 32. n. 12. & ostenditur manifestè, nedùm ex ipso Instrumento venditionis favore Cardinalis Lantes, in quodantur pro confinibus ipsa Bona DD. de Lantes à parte superiori pluribus lateribus, quòd nunquam esset verificabile, quatenus controversi situs confinantes cum DD. de Lantes à parte superiori dumtaxat fuissent de pertinentiis Vineæ, sed etiam ex quò isti habent pro confine, tam Bona Ducis Salviati, quàm PP. S. Honuphrii, quæ nunquam in Vineæ pro confinibus assignata fuerunt, ut data confinium diversitate comprehensio excludatur Rot. coram Gregor. dec. 555. num. 8. coram Merlin. dec. 315. nu. 5. & coram Celso dec. 170. n. 13. atque etiam ex quò inter Vineam, & hunc contiguum situm nemorosum dello stradone adhuc conspiciuntur vestigia parietis divisorii clarè præferentia, illum non fuisse comprehensum, sed separatum à Vineæ; In nihilum adversante præsupposita inverisimilitudine, quòd 11. pætiæ Vineæ valutari potuerint in summa scutorum 300. & ultrà pro qualibet pætia; Nam in hac quantitate estimatæ fuerunt per Peritos, ut ipsorum relatio executioni demandata habeat pro se omnem præsumptionem juris Rot. cor. Celso dec. 309. n. 10. in rec. dec. 48 nu. 1. par. 11. & dec. 14. n. 11. par. 18. præsertim cum venditio successerit in vim retractus coactivi augmentis rei valorem ex notissima Constitutione fame: Gregorii XIII. & verisimile sit, habitum fuisse respectum ad existentiam situs venditi intrà Urbem apti pro majori parte ad ædificationem Domorum, & demùm ex hac inverisimilitudine confessio non posset de errore convinci, cum requirat probationem certam, & concludentem ex superius firmatis.

Quò verò ad suppositam acquiescentiam Capituli spatio 6. annorum, ut præscriptionis medio libertas acquisita fuerit, minoris relevantiæ detecta fuit, ex dicto judicio moto cum Puellis S. Eupheniæ citatis hæredibus Marci Antonii subemphyteuticantis, ut ex hodierno Summario Additionali Capituli n. 2. terminato solum de anno 1675. quo Puellæ post dictam Decisionum bo: me: Albergati celserrunt liti, quòd omnem præscriptionem substulit nec Bona Cod. de præscript. long. tempor. l. cum notissimi §. Immò C. de præscript. 30. vel 40. ann. Rot. cor. Pamphil. dec. 134. n. 2. ibique Adde. num. 7. & in rec. dec. 390. num. 3. par. 12. & dec. 89. num. 11. par. 17.

Et ità post quartam propositionem, acerrimè Partibus informantibus, resolutum fuit &c.

persistendum esse responderunt.

Iterum enim apparuit, constare de dominio directo, seu proprietate dictæ Cappellæ, & Capituli super proprietate stiribus, & domibus, ita suadente confessione expressa, & literali emissâ tam à Pompeo de Maximis Auctore Marci Antonii, à cujus hæredibus, mediante datione in solutum, causam habent DD. de Cinciis, & Giglii; Ille enim in Instrumento transactionis anno 1564. initæ cum Capitulo, in quo, loco annuæ responsionis Cadorum 138. Musti scuta 30. annua solvere se obligavit, totam Vineam partiarum 21. & tot, quot plures sunt inter quatuor certos, & invariables lines esse sub dominio, & proprietate præfati Capituli expressit, quam ab ipso Marco Antonio, qui eandem expressionem fecit super pertinentia domini totius Vineæ ad Capitulum, & quidem in pluribus actibus venditionis subcanonum factæ Monasterio Penitentiarum ad Hungariam, & ipsimet Capitulo Varicanæ Basilicæ, ac ulterius in Instrumentis ipsarum sublocationum, seu subemphyteuticationum, quàm etiam ab hæredibus ejusdem Marci Antonii, qui in dationibus in solutum diversis personis factis, & præcipue Auctoribus DD. Fratrum de Cinciis falsi fuerunt, omnes situs esse de dominio directo Capituli, cujus consensus, & beneplacitum fuit reservatum, excepto dumtaxat situ existente in Plateola è conspectu Ecclesiæ S. Jacobi in Septimiano, quem Fratres Marci Antonii liberè acquisiverunt à Magistratu Viarum, ut latè probatum fuit in præterita mea Decisione §. *Controversos autem cum tribus seqq.* Quæ confessiones, præsertim plures, & reiteratæ in actibus feriis, & proportionatis emissæ prædictum dominium, & proprietatem Capituli plenè probant tam contrâ consistentem, quàm contrâ habentes ab eo causam, ut ultrâ adductos in præterita Decisione in puncto probationis domini directi Rot. coram Coccin. dec. 628. num. 4. Peuting. dec. 259. n. 4. & in rec. dec. 290. num. 2. & 3. par. 1. dec. 79. n. 6. & dec. 613. nu. 4. par. 5. dec. 164. num. 5. par. 6. dec. 34. n. 3. par. 18. & dec. 340. n. 25. par. 19.

Non obstante, quòd tota Vinea per Marcum Antonium de Maximis possessa, sit petiarum 30. quarum 23. tantum cum 131. ordinibus sint emphyteuticæ Capituli, cumque pro istis receperit quinquenniū, & habuerit recognitionem in Dominium à Monasterio Penitentiarum, à Puellis S. Euphemie, & à claræ mem. Cardinali de Lantes non possint dominium, nec proprietatem præterdere respectu aliarum partiarum possessarum à DD. de Cinciis; Siquidem cum ex supra dictis confessionibus constet, totum situm Vineæ positum intrâ quatuor fines DD. de Riariis, Salviatis, Lantes, & Viæ Hungariæ spectare ad Capitulum, prout quoque declaratum extitit per sententiam Rotalem cum Puellis S. Euphemie, citatis etiam Auctoribus DD. de Blanchis legitime emanatam, & in iudicatum transactam, is, qui impugnat talem confessionem, deberet clarè, & concludentissimè docere de errore, novissimè Rot. in Tiburtina Castrorum 7. Decembris currentis anni §. *Non obstante, coram Me*, Maximè, quia cum dictis reiteratis confessionibus, & iudicato Rotali concordat etiam antiqua Plantæ anni 1617. & Relatio tertii Periti Rotalis, nec non alterius à Capitulo deputati, quæ omnia

simul juncta, eò magis reddunt prædictas confessiones incontrovertibiles, nisi error sit palmaris, & oculis corporeis visibilis, ut adductis concordantibus Rot. in Nullius, seu Senogallien. Bonorum 13. Maii 1697. §. *Ex qua renovationum serie in fine, coram Me.*

Cuius generis certè non sunt enunciativæ contrariæ emissæ in dictis Instrumentis subconcessionum, & subemphyteuticationum, vel venditionis subcanonum à Marco Antonio de Maximis factarum, prout nec aliæ enunciativæ emissæ in Decisionibus emanatis inter Capitulum, & Puellas S. Euphemie; Etenim, ut ponderabatur in alia mea Decisione §. *Minimè attentis, & seqq.* illæ Instrumentorum subemphyteuticationum nihil probant, vel quia principaliter dubitare contingit de enunciato, Rot. coram Duno. jun. dec. 603. n. 8. Zarat. dec. 47. nu. 5. in rec. dec. 56. n. 41. & dec. 404. n. 81. & dec. 414. num. 29. par. 19. Vel etiam quia deteguntur erroneæ, cum advenferunt dicto Instrumento transactionis anni 1564. stipulato, Plantæ, & Peritis, Rot. dec. 56. n. 41. & 42. & dec. 223. n. 15. par. 19. recent. Vel quia fuerunt emissæ incidenter ad alium effectum, ut favore Marci Antonii subemphyteuticantis, ut de aliis similibus confessionibus Rot. coram Priolo dec. 378. n. 24 & dec. 417. n. 18. Cerr. dec. 286. n. 20. & dec. 406. n. 16. Duno. jun. dec. 836. n. 24. & in rec. dec. 209. n. 29. par. 19. & in Civitatis Castelli Bonorum 19. Junii 1680. §. *Non Relevante coram bo. me. Rondinino*, & de enunciativa emissâ ad alium effectum; quòd non probet feudalitatem, Rot. dec. 119. nu. 11. par. 19. rec. cum ibi citat. Vel demùm quia enunciativæ sunt variæ, & difformes, dum in aliis Instrumentis subemphyteuticationum indefinitè asseritur, Vineæ proprietatem spectare ad Capitulum, & situs controversos, esse gravatos annuo Canone pro tota Vineâ, quod arguit, totam esse emphyteuticam, cum pertinentia domini, & proprietatis probeatur ex solutionibus Canonis, seu Censuum, ut firmant Spada conf. 128. num. 4. lib. 2. Mans. consult. 8. n. 5. & 6. Adden. ad Buratt. dec. 902. n. 18. Rot. cor. Zarat. dec. 89. num. 6. Eich. dec. 402. num. 8. Millin. dec. 439. n. 1. Cavaler. dec. 93. n. 8. Cerr. dec. 235. n. 2. Pamphil. dec. 461. n. 3. Coccin. dec. 628. n. 5. in recen. dec. 290. nu. 3. 6. & 7. par. 1. dec. 164. num. 8. par. 6. dec. 33. n. 4. par. 13. dec. 35. n. 3. par. 18. & dec. 340. num. 25. par. 19.

Stante autem diversitate, & contrarietate enunciatarum attendi debent illæ, quæ assistunt Capitulo, tanquàm magis roboratæ, & adminiculatæ, aut saltem istæ tollunt vim aliis, eisque fidem minuunt, & vim probationis tollunt, Rot. dec. 414. n. 30. par. 19. ubi concordant.

Alia enunciativa, quæ legitur in Instrumento venditionis subcanonum, cum sit adjecta simul cum confessione pertinentiæ totius Vineæ ad Capitulum, conquassatur ab ista, quæ potius attendi debet tanquàm conformis Instrumento anni 1564. Plantæ, & Peritis, maximè, quia enunciativa non est certa, & determinata, sed emissâ cum clausula, ut asseritur, quæ potius negationem asserit, quàm illius confessionem importat, Rot. cor. Pamphil. dec. 91. n. 3. ibique Adden. sub n. 12. vers. dummodò enunciativa, Duran. dec. 71. n. 3. & in rec. dec. 32. n. 17. par. 18.

Nihilque pariter suffragantur enunciativæ emis-

emissæ in decisionibus emanatis favore Capituli contra Puellas S. Euphemie; Quia cum lis in dicto casu non verteretur super quantitate Vineæ, enunciative dicuntur emissæ præsuppositivè, incidenter, & ad alium effectum, quæ propterea nihil probant, ut supra dictum est; Fortius, quia in causa solum erat Procurator Capituli, qui neque expressè, neque tacitè eidem potuit præjudicare, *Corbul. de caus. privation. ob mendac. caus. 1. num. 11. in fine, Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit. qu. 10. n. 11. Rot. in Romana manten-tionis 12. Junii 1687. § Sed neutrum coram cl. me. Cardinali Caccia, & in Hortana Sylvarum 10. Martii 1698. § Opitulatur coram Me.*

Cæterum dato etiam per hypothese[m], proprietatem Capituli esse solum pætiarum 23. adhuc in facto non subsistit, quod calculatis sexdecim pætiis Vineæ venditis claræ memoriæ Cardinali Lantes cum sitibus Monasterii Pœnitentiæ, & Puellarum S. Euphemie Capitulum habuisset integram proprietatem ad se spectantem; Quia pars Vineæ vendita prædicto Cardinali ascendit solum ad pætiis undecim juxta uniformem relationem Periti à Capitulo deputati cum

11 alia tertii Periti Rotalis, cui omnino standum est, *Rota in rec. dec. 376. n. 3. par. 5. dec. 10. num. 11. par. 7. & dec. 171. n. 3. par. 7.* Neque ad augendum numerum pætiarum calculandi sunt duo situs in planitie Montis Janiculi, quorum alter nuncupatus *lo stradone*, Nam isti erant proprii DD. de Lantes, nec fuerunt empti cum dicta Vineæ, ut patet tum ex Planta anno 1616. confecta, & à dicto Marco Antonio subscripta; Tum ex confinibus assignatis in dicta venditione facta claræ mem. Cardinali Lantes, dum in ea asseritur, Vineam venditam terminari in pluribus lateribus à bonis DD. de Lantes; si enim bona DD. de

12 Lantes confinabant cum pætiis Vineæ venditis, signum evidens est, non fuisse in venditione inclusa, cum confine differat à confinato, sicut terminus à terminato, *Decian. resp. 40. num. 27. lib. 4. Monte de finib. cap. 107. nu. 4. Rot. cor. Merlin. dec. 690. n. 7. & 8. Pentinger. dec. 370. nu. 27. & in rec. dec. 151. nu. 7. par. 19.* Tum ex quo dicti situs pro confine habent bona PP. S. Honuphrii, & Ducis Salviati, cum quibus, cum non confinet pars Vineæ venditæ, ex hac diversitate confinium diversitas Vineæ à sitibus præfatis arguitur, *Rot. coram Celso dec. 170. num. 13. Merlino dec. 415. num. 5.*

14 Minus obesse valet Capitulo acquiescentia 60 annorum; Quia lis mota contra Puellas S. Euphemie, citatis hæredibus Marci Antonii subemphyteuticantis, continuata usque ad annum 1672. substulit quamcumque præscriptionem, quæ ex lapsu temporis, & acquiescentia posset exoriri, *Rot. in rec. dec. 22. n. 7. dec. 300. nu. 10. & dec. 358. n. 8. par. 18. & dec. 285. n. 5. par. 19.*

15 Posita autem probatione dominii, & proprietatis Capituli super sitibus, & domibus controversis, planum est, eidem deberi laudemium in casu alienationis, & subemphyteuticationis, cum illud debeat primo Domino concedenti, non secundo subemphyteuticanti, ut ultra alios in Decisione relatos tradunt, *Thor. compend. dec. verbo laudemium fol. 306. col. 2. vers. 4. Borell. in sum. dec. tit. de laudem. n. 100. vers. si primus, fol. 143 col. 4. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de contract. emphyt.*

*qu. 10. n. 9. & tit. de laudem. qu. 23. nu. 1. & per tot. ubi de veriori, Corbul. de caus. privation. ob non solut. Canon. ampl. 20. n. 30. Burg. de laudem. insp. 4. par. 1. nu. 29. Franch. dec. 437. per tot. ubi quod ita judicavit Sac. Confil. junctis Aulis, Ricc. in obs. ad eum pariter per tot. & collect. 1537. Et quindennium in casum transitus bonorum ad manus mortuas solvendum in locum laudemii, quod post talem translationem bonorum amplius exigi non potest, ut ultra relatos in alia mea Decisione §. Moti, firmant Carol. Anton. de Luca in Appendice post schol. ad dec. Gratian. fol. mihi 306. vers. vel de Consensu, & vers. confundere videntur, & fol. 307. col. 2. vers. quindenniorum, de Marinis ad Reverter. dec. 403. n. 3. Bonden. collect. 35. n. 124. lib. 1. Rot. dec. 180. n. 4. par. 1. dec. 374. n. 15. & seqq. & dec. 494. n. 7. & seqq. par. 9. rec. Nec non permit-tendam esse appositionem lapidum cum Insigniis Vaticanæ Basilicæ, quod Domino directo denegari non debet, cum interserviant ad probationem dominii, *Adden. ad Burat. dec. 622. n. 19. Rot. coram Peuting. dec. 259. n. 5. & in rec. dec. 476. n. 11. par. 4. tom. 2. & dec. 35. n. 3. par. 18.**

Itaque omnia in universum eò facilius procedunt, attentata renunciacione, & cessione huic liti hodie facta à Blanchis, & recognicione dominii directi favore Capituli cum obligatione eidem solvendi omnia, & integra laudemia ex alienationibus in futurum faciendis, & pro factis in præteritum medietatem illorum restituendi, *Summario hodierno Capituli n. unico.* Ex hac enim renunciacione facta per Blanchos acerrimos Oppositores Capituli, & Possessores majoris partis Domorum in dictis sitibus fortius evadit bonum jus Capituli, & magis constabatur dominium directum, & debitum laudemiorum favore ejusdem, quia alias fatui fuissent Blanchi, si jus eorum ita oscitanter dimittere voluissent, liti, & causæ renunciando, quando probabilem victoriæ spem habere potuissent, ut in puncto renunciacionis liti factæ à Monasterio super nullitate Professionis, quod inducat præsumptionem mali juris etiam contra consanguineos Monialis postea ad causam admissos, *Rot. dec. 361. n. 11. par. 19. rec. & de renunciacione liti facta à Confocio, Rot. in rec. dec. 168. num. 18. par. 15.*

Et ita DD. in reliquis approbative se habentes, ad firmata in alia decisione coram Me edita, unica tantum parte informante, altera diu expectata, & pluribus intimacionibus lacessita responderunt.

DECISIO XVI.

PIO.

Avenionen. Novenniorum.

Vener. 26. Junii 1699.

ARGUMENTUM.

Dominus directus permittens transferri emphyteusim in manum mortuam, sibi que non reservans quindennia, censetur illa remisisse.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *In Comitatu Venassino de consuetudine debentur Novennia loco quindenniorum à manu mortua.*
- 3 *Quindennia debentur, quando emphyteusis transit in manum mortuam, ob cessatam spem devolutionis, alienationis, & successivè solutionis laudenniorum.*
- 4 *Relevium debetur, quando feudum transit in manum mortuam.*
- 5 *Dominus directus permittens, quòd transeat emphyteusis ad manum mortuam, nec sibi reservans quindennia, censetur illa remisisse.*
- 6 *Maximè accedentibus circumstantiis id suadentibus.*
- 7 *Exco, quòd in secunda concessione facta manui mortuæ non fuerint reservata quindennia, prout reservata fuerunt in prima concessione, colligitur recessum fuisse à prima concessione, proindeque non censeri reservata quindennia.*
- 8 *Ex Canonis augmento in secunda concessione factò præsumitur remissum, quindennium conventum in prima concessione.*
- 9 *Si in pluribus subsequentiis transactionibus inter Dominum directum, & manum mortuam nulla unquam fiat mentio quindenniorum, seu novenniorum, licet Dominus directus in eisdem præservaverit ejus jura, censetur remissum quindennium, seu novennium, & recessum à prima concessione, in qua illud reservatum legitur.*
- 10 *Ex præservatione jurium directi domini facta in transactione, & secunda concessione censetur virtualiter præservatum jus novenniorum, seu quindenniorum pro laudemio Domino directo debitorum.*
- 11 *Cum quindennia non debeantur de jure, sed de consuetudine, illa venit strictè intelligenda.*
- 12 *Reservatio domini directi censetur potiùs relative apposta ad solutionem Canonum, quàm ad novenniorum, seu quindenniorum præstationem.*
- 13 *Ex longa observantia non petit, nec factæ solutionis quindenniorum, seu novenniorum insurgit interpretatio, seu declaratio non illa debendi, vel inducitur libertas illa non solvendi.*

Joseph de Cambiis Marchio, de Velleron. & Baro Cajranæ prætendens, sibi tanquàm successori bo. me. Antonii de Simiana de Sedrone olim dicti loci Cajranæ possessoris, in quem Cameræ Apostolicæ omnia jura dominicalia super dicto feudo competentia per amplissimam cessionem translata fuerunt, per Communitatem præfati loci præstanda esse novennia, quæ in Comitatu Venassino de consuetudine loco quindenniorum à manibus mortuis Domino directo persolvuntur, ut testatur *Tondut. qu. benef. par. 1. qu. 46. n. 4. & Card. de Luca de judic. disc. 46. n. 4.* iudicium introduxit coram Auditore Generali Avenionis, & voti compos factus, favorabilem sententiam reportavit, quæ tamen subinde in Curia ab A. C. Origo revocata fuit. Cumque in gradu ulterioris appellationis mihi directæ exquisiverim hodiè: *An novennia debeantur, & pro quo tempore.* DD. ex subnectendis rationibus non deberi responderunt.

Quamvis enim ex quadam æquativa praxi quindennia alioquin in jure nostro penitus igno-

ta debeantur Domino directo, ubi bona emphyteutica in manus mortuas delata fuerunt, ea nimirum ratione, quia cum eadem penès dictas manus mortuas sint perpetuò duratura, cessante proinde spe devolutionis, & alienationis, fingitur, quòd decimo quinto quolibet anno fiat distractio, & consequenter laudemium Domino solvatur, ut advertit *Carol. Anton. de Luca in obs. ad dec. Gratian. in Append. fol. 307. col. 2. §. Quindenniorum, Leo dec. Valent. 77. nu. 7. lib. 1. Capon. discept. forens. 376. nu. 19. Rot. in Romana quindenniorum coram bo. me. Benincasa impressa penès dictum de Luca loco cit. fol. 302. §. Præmissio*, prout etiam practicatur in feudis, pro quibus in eodem casu transitus eorundem in manus mortuas ad consulendum indemnitati Domini infeudantis fit solutio relevii, quòd à Domino exigitur pariter singulis 15. annis, ut tradunt *Carol. Anton. de Luca in melior. ad de Marin. meliorat. 235. n. 6. §. Pro Domino directo, Ful. Capon. discept. 394. n. 42 & contrav. 30. n. 13. & 17. Mar. Frecc. de subfeud. lib. 2. in Rubr. de auctorit. Baron. n. 5. circ. med. pag. 318. PecK. in tract. de amortizat. bon. cap. 23. n. 2. Joan. Dominic. Tasson. in Politic. & jurisdict. obs. vers. 2. obs. 2. n. 117. & seq. pag. 64. Rot. dec. 494. n. 13. & 14. par. 9. recent.* Quòd præcipuè procedit in præfati casu, eo, quia in concessione bonorum, de quibus agitur facta per Cameram Apostolicam Hominiibus Cajranæ, in cujus locum successit Baro, expressè conventum fuit, quòd novennia per Communitatem persolvi debeant, ut constat ex Instrumento dictæ concessionis exhibitò *Summar. Marchionis num. 1.*

Attamen cum ad compescendas lites exortas super solutionibus laudemiorum inter Baronem, ac Communitatem usque de anno 1596. inita fuerit inter easdem Partes transactio, in qua stabilitum fuit -- *Che le dette Montagne.* (sunt verba ejusdem transactionis) *e Macchie della Corte & c. restaranno, & appareranno, siccome d'ogni tempo immemorabile sono rimaste, & appartenute al Corpo della detta Communità manenti, e particolari d'essa tanto di presente, quanto che all'avvenire, salvo però, e riservato al detto Signore diretto la direttità, e maggior signoria sopra elle Montagne, e Selve della Corte sotto il Canone annuo, e perpetuo, cioè per il Monte sei soldi, e per la Selva della Corte altri sei soldi, e per le dette Ramiere altri sei soldi, e per le dette Terre, e piano di S. Martino due denari & c. sotto li quali Canoni li detti Sindici hanno riconosciuto tenere, e possedere, e la detta Montagna Selva della Corte & c. ex hoc manifestè sequitur, priorem concessionem à Camera Apostolica factam cum reservatione novenniorum, per hujusmodi transactionem innovatam fuisse, ideoque cum in eadem Dominus directus certò sciret, quòd cum Universitate manu mortua contrahebat, nil aliud sibi reservaverit, quàm conventos Canones, jus utique exigendi novennia, seu relevia, censetur remissum; Cum regulare sit in omnibus contractibus, quòd omisium pro omisso haberi debeat in damnum stipulantis, in cujus posse fuit clarioribus verbis pacta concipere, ut in nostris terminis benè firmant, *Isern. in cap. 1. §. Similiter n. 14. & seqq. de Cap. Corrad. & in Const. post mortem n. 60. & in cap. Imperialem n. 5. be. prohibet. feud. alienat. Afflict. in dict. §. Similiter n. 9. Agell. de jur. Adhæ. nu. 75. Jacob. de**

de S. Georg. de investit. feud. verbo feudum num. 33. Genuen. practica. Eccl. quaest. 11. num. 1. de Marin. alleg. 1. 44. nu. 21. & seqq. ad fin. & in addit. ad Reverter. dec. 413. n. 3. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. discept. 377. de n. 23. & seqq. & signanter n. 29. & in meliorat. ad de Marin. melior. 235. n. 6. versic. de contra sit dicendum, Capon. controv. 31. n. 6. et seqq. Card. de Luca de emphyt. disc. 50. n. 4. et seqq.

Qui sanè intellectus facilius recipiendus venit in nostra hypothesi ob concursum trium urgentissimarum circumstantiarum apertè suadentium, recessum fuisse à priori concessione per præfatam transactionem novam investituram continentem, quarum prima est, quòd in dicta concessione facta per Cameram Apostolicam, Homines Cajrana se obligarunt de novennio in novennium recognoscere dictam Cameram in Dominam directam, eidemque persolvere dimidium laudemium, scilicet novennium, ibi -- cum pacto, quòd *Communitas teneatur, & debeat, prout prænominati Syndici nomine, quo supra promiserunt dictum Tenementum de novennio in novennium recognoscere, & dimidium laudemium solvere.* E converso autem in transactione inita, ut dictum est, anno 1596. recognitio ex tunc facta fuit pro perpetuis futuris temporibus, ibi: *E mediante ciò li detti Sindici per se, e li suoi qualunque futuri hanno riconosciuto il detto Signore Antonio Simiane ivi presente, & accettante per se, e li suoi in avvenire Padrone diretto:* Ex qua igitur diversitate pacti validissimum insurgit argumentum manifestans, quoad recognitionem in Dominum directum diversitatem quoque conventionum, respectu solutionis laudemiorum, nam quemadmodum attenda lege prioris concessionis justum erat, quòd singulo novennio solvi, ac respectivè exigi deberet dimidium laudemium ob novam recognitionem domini, ita etiam hodiè incongruum est, quòd idem laudemium debeat post dictam transactionem quolibet novennio, quando in eadem unica fuit stipulata recognitio domini, cum illud non nisi pro dicta recognitione ab emphyteuta solvi debeat ad text. in l. fin. Cod. de jur. emphyt. Bursatt. conf. 56. num. 16. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de var. caducit. qu. 16. n. 6. Rot. dec. 38. n. 11. par. 11. recen.

Altera verò circumstantia est, quòd in secunda Investitura contenta in sæpè dicta transactione annuus Canon, qui in prima concessione solvebatur per Communitatem in grossis sex, adauctus fuit usque ad solidos decem, & octo cum quobus denariis: Hoc enim augmentum, quod præfert prioris concessionis immutationem, liquidò ostendit, eatenus fuisse remissa per Dominum directum debita novennia, quatenus ipse ex Canonis augmento aliud emolumentum perpetuum consequeretur, ut ad rem considerat Card. de Luca dicto disc. 50. de emphyteusi n. 8. in fin. versic. ac etiam quia.

Et denique tertia deprehenditur ex eo, quòd in pluribus aliis subsequētis transactionibus inter Communitatem, & Baronem, & quibus *Summar. Communitatis n. 2. & 3.* nedum ulla unquam mentio habetur de dictis novenniis, quamvis in eisdem Domini directi diligenter recensent, ac præservent eorum jura; Verùm etiam in illis exprimitur à Communitate titulus retentionis, bonorum desumptus à transactione

anni 1596. Ex quibus certè efficitur, à partibus non fuisse amplius habitam in consideratione antiquam concessionem tanquam innovatam, sed tantum pro vero, & independenti titulo à priori Investitura, fuisse adductam transactionem præfatam, quæ propterea unice attendenda venit.

Abique eo, quòd in contrarium obesse possit obiectum, quòd nempe cum in dicta transactione Dominus directus sibi literaliter reservaverit jus directi domini super bonis Communitati concessis, exindè iure inferri valeat fuisse virtualiter præservatum ius consequendi novennia pro laudemio debita Domino directo, in recognitionem domini, iuxta *consil. Soccin. jun. 70. n. 19. lib. 3.* cum qua opinione pertransit *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 8. n. 7. in fin.* quandoquidem cum ex Doctorum placito, ac nostri Tribunalis sententia superius firmatum fuerit, quòd quindennia non ex iuris dispositione, sed tantum ex consuetudine Dominis directis opiculante debita sint, quæ proindè, ut iidem Doctores notant, strictè semper venit intelligenda, & in quantum fieri potest, restringi debet, sequitur, quòd reservatio directi domini censeri potius debeat relativè appolita ad solutionem Canonum in transactione per Communitatem promissorum, quam ad novenniorum præstationem, quæ tanquam ex usu introducta eo ipso, quòd Dominus directus illorum solutionem ad sui favorem stipulari neglexit, videtur consultò remissa iuxta communem sententiam Feudistarum in dicto §. *Quamvis enim*, adductorum.

Postremò ad quancumque difficultatem penitus submovendam, accedit his omnibus centenaria observantia, in cujus adeò longi temporis decursu nulla unquam petita, ac facta apparet novenniorum solutio, ex qua sanè observantia, vel optimè declaratæ remanent dictæ novativæ transactiones, quatenus essent dubiæ, vel saltem ex ea Communitati quæsitus fuit titulus habilis ad vindicandam libertatem per ea, quæ latè in consimili casu tradit *Rosa consult. 12. ex num. 43. cum seqq.* & in specie ponderat *Cardinalis de Luc. citato discursu 50. de emphyteusi num. 8. versic. undè propterea, & in summa ad dictum tractatum de emphyteusi par. 2. supplement. n. 62. & 64. & de Regalibus discursu 262. nu. 9. & dixit Rota coram Seraphino decisione 1410. per totam, & decisione 712. n. 12. & 14. par. 18. tom. 2. recen.*

Et ita utraque &c.

DECISIO XVII.

Rmo P. D. MOLINES DECANO.

Cavallicen. Homagii.

Vener. 29. Januarii 1700.

ARGUMENTUM.

Ex Bonis Baronalibus allodialibus, manui mortuæ emphyteuticatis non debentur quindennia.

S U M M A R I U M .

- 1 *Quindennium debetur ex emphyteusi in manum mortuam translata .*
- 2 *In Comitatu Veniſſino adſunt Bona triplicis ſpeciei .*
- 3 *Laudemium non debetur immediato Domino ſubemphyteuticanti , ſed mediato Domino ſuperiori , quando fit ſubemphyteuticatio .*
- 4 *Baroni loci habenti tam directum univerſale , quam juridiſtionale dominium debentur quindennia , vel alia reſponſiones pro tranſitu bonorum ad manum mortuam .*
- 5 *Bona præſumuntur libera juxta primævum naturæ ſtatum .*

Secundò in excluſione alti domini directi univerſalis conſpirat ea efficaciffima ponderatio , quòd plures Eccleſiæ , & Religioſorum

- 1 *Monasteria ſita in eodem Territorio , nullam reſponſionem ſolvant Baroni , minusque quindennia , quæ loco laudemii debentur Domino directo , quando res emphyteutica poſſideret , ſive tranſiit in manus mortuas , latè Rot. dec. 474. & 494. par. 9. recent .*

Nullatenùs reſiſtente ponderatione facta per

- 2 *Scribentes pro Duce , quòd attenda triplici ſpecie bonorum vigente in Comitatu Veniſſino , de qua meminit Tondut. qu. civ. 41. num. 22. lib. 1. etiamſi conſtet ex præmiſſis de pluribus alienationibus factis cum reſervatione domini directi favore diverſarum perſonarum particularium , nec non de ſolutione laudemiorum , ac denegatione quindenniorum , attamen hæc omnia compatibiliter ſe habent cum dominio alto directo , & univerſali competente Baroni , cum illa dominia directa expreſſa in relatis actibus exhibitis per Communitatem ſint ſubalterna adinſtar ſubemphyteuſis , & juxta unam ſpeciem bonorum ex tribus relatis per Tondut. quæ dicuntur franca .*

Quoniam admiſſa etiam hac ſpecie bonorum francorum , & in quibus verificari poſſunt ſubemphyteuticationes , ſeu ſubalterna dominia , eſt certum , quòd de jure occurrente alienatione ſimilium bonorum laudemia non debentur immediato Domino directo ſubemphyteuticanti , ſed pertinent ad Dominum directum ſuperiorem , ut magiſtraliter examinato articulo dixit Rot. dec. 40. par. tot. par. 7. rec. quod cum non fuerit ſolutum dicto Baroni Domino Superiori , exindè palàm fit , quòd in Territorio Caſtri Thori verè adſint bona libera , & allodialia , quorum Poſſeſſor à nemine alio illa recognoſcit , præterquam à Deo omnium bonorum liberorum , ſeu allodialium , adeò ut Baroni verè competeret altum dominium directum univerſale jure privato , ad differentiam alterius domini juridiſtionalis , utique Eccleſiæ , & Religioſorum . Monasteria deberent illi ſolvere , vel dicta quindennia , vel aliquam aliam recognitionem , nec poſſent ullam allegare exemptionem , ut concurrente utroque dominio in perſona Baronis latè tradit Card. de Luca miſcellan. Eccleſ. diſc. 7. per tot .

Cæterùm pro coronide animadvertentur

- 4 *DD. in hac cauſa , quod licet fuerint adducti ex parte Baronis plures actus , ex quibus eliciebantur*

argumenta , & indicia ad ſuadendum prætenſum dominium directum univerſale , attamen concurrentibus quoque ex parte Communitatis urgentiores probationes pro illo excluſendo , quo caſu ſemper in judicando favendum eſt reis conventis , & vindicantibus libertatem bonorum iuxta primævum naturæ ſtatum per text. in l. favorabiliores ff. de reg. jur. cap. ex literis de prob. & in noſtris terminis latè tradunt , Menoch. dic. conſ. 295. nu. 19. Surd. conſ. 135. n. 122. uſque ad fin. cum aliis concordant. in Romana , ſeu Veliterna ſucceſſionis 9. Junii 1698. §. Non minùs cor. R. P. D. meo de Tremoille .

Et ità utraque Parte audita reſolutum fuit .

D E C I S I O X V I I I .

Riño P. D. MOLINES DECANO .

Romana Quindenniorum .

Vener. 13. Maii 1701.

A R G U M E N T U M .

Quindennia calculanda ſunt iuxta valorem ſtatus antiqui de tempore , quo emphyteuſis devenit ad manus mortuas , non autem iuxta valorem ſtatus præſentis , quo fundi æſtimatio auſta fit ob ſuperventa melioramenta .

S U M M A R I U M .

- 1 *Emphyteuſis tranſire nequit in manum mortuam ob præjudicium Domini directi ex impoſſibilitate devolutionis ex linea finita , & ex difficultate alienandi , ſicque ex ceſſatione laudemiorum .*
- 2 *Ex generali conſuetudine manus mortua , in quam emphyteuſis devenit , tenetur intrà annum , vel biennium à ſe evacuare emphyteuſim , illamque ponere in perſonas privatas .*
- 3 *Manus mortua retinere volens emphyteuſim , tenetur ſingulis quindecim annis ſolvere laudemium Domino directo in perpetuum ad reſarciendum illi damnum ob indè ſequutam amiſſionem juriſſionis dominicalium , quòd quidem laudemium à tempore ipſius ſolutionis nuncupatum fuit quindennium .*
- 4 *Quindennia regulanda ſunt iuxta ſtatum antiquum fundi emphyteutici , non autem juxta præſentem fundi ipſius meliorati .*
- 5 *Quindennia introduſta fuerunt ob veriſimilitudinè , quòd ſingulis quindecim annis ſequi valeat alienatio bonorum emphyteuticorum .*
- 6 *Laudemia ſolvenda ſunt habita ratione melioramentorum .*
- 7 *Subrogatum aſſumit omnes qualitates rei , in cuius locum ſubrogatur .*
- 8 *Alienatio emphyteuſis fingitur intervenire ſingulis quindecim annis ad effectum quidem præſtandi in genere laudemium Domino directo , non autem ad effectum illud ſolvendi juxta modum , quo ſolvitur laudemium , quando ſequitur vera , ac realis alienatio .*
- 9 *Nullus Doſtor firmat , quindennia ſolvenda eſſe ex melioramentis .*
- 10 *Fictio in caſu ficto operatur , quod veritas in caſu vero , quò ad terminos tantùm , pro quibus indu-*

inducta est fictio, non verò quò ad casus separatos, ad quos illa per fingentes non dignoscitur ampliatà.

- 11 Quando emphyteusis alienatur undè cum melioramentis, tunc debetur laudemium etiam ratione melioramentorum, in nova namque Investiturà hoc casu requiritur etiam ratione melioramentorum. consensus Domini.
- 12 Laudemium non debetur, quando renovanda est emphyteusis favore compræhensorum.
- 13 Emphyteusis remanens apud manum mortuam, videtur, vel fingitur singulis quindecim annis renovari.
- 14 Solutio quindenniorum debitorum ex emphyteusi ad manum mortuam transeunte originem habet à similibus quindenniis debiti ex Beneficiis unitis manui mortuæ.
- 15 Annatæ semper solvuntur in eadem quantitate, si vè fructus Beneficii augeantur, si vè decrescant.
- 16 Idem debet esse iudicium equiparatorum, quando una, & eadem concurrat ratio.
- 17 Fictio, quòd emphyteusis alienetur singulis 15. annis, quando transit ad Ecclesiam, cedit in damnum ipsius Ecclesiæ, non enim semper intrà 15. annos contingit alienatio in extraneos, quando immò aliquando nec intrà unum sæculum succedit alienatio tribuens jus exigendi laudemium.
- 18 Quindennia in pluribus locis solvi solent singulis tantum quadraginta annis.
- 19 Quindennia solvi solita ex emphyteusi ad manum mortuam deventa, inducunt fuerunt ad exemplum similitum quindenniorum, quæ solvuntur pro Beneficiis unitis.
- 20 Quindennia debita ex Beneficiis regulantur à ratione hæreditatum ff. ad leg. Falcid. quia illa conferuntur ad vitam unius personæ, quam non egreditur.
- 21 Casus debiti quindennii pro emphyteusi penès manum mortuam perventa non bene regulatur cum quindennio debito ex Beneficiis.
- 22 Dominus directus conqueri nequit, si quindennium non exigit ratione melioramentorum, cum dari posset casus, quòd emphyteusis, etiamsi devenisset ad alias manus non mortuas, attamen neque intrà sæculum sequuta alienatione deberetur laudemium.
- 23 Utilius est Domino directo quindennium juxta antiquum statum exigere, quàm juxta presentem, cum sicuti singulis 15. annis emphyteusis augeri potest, ita quoque illius valoris diminutio contingere possit.

Cum bona emphyteutica tam laicalia, quàm Ecclesiastica nequeant invito Domino directo in perpetuum manere penès Collegia, Universitates, Ecclesias, aliàsque manus mortuas, ad quas, vel ex successione, aut ex contractu pervenisse contigerit, nè ob impossibilitatem devolutionis ex linea finita, & Cessationes alienationis, ipse Dominus directus fraudetur iure consequendi laudemia ad text. in cap. Si gratiosè de rescript. & in cap. potuit de Locatione, ibique Glos. verbo prohibetur, & Abbas num. 10. & latè tradunt Mariscot. var. resol. cap. 3. sub n. 7. vers. Quando sanè, & sequitur Rota coram Card. Cerro dec. 226. n. 27. & dec. 271. n. 17. & 18. & pleno calamo exornat in Ferrarien. seu Imolen. bonorum 26. Martii 1700. §. Undè quia cor. R. P. D. meo Anfaldo.

Idcirco ex generali ubique recepta consuetudine introductum est, ut, si in Ecclesiam devenierint bona emphyteutica, cogi valeat ad illa infra annum, seu biennium in personas privatas transferendum, ipsorumque pretio, five extimatione receptis juxta sanigeratam Doctrinam, Speculatoris lib. 4. tit. de emphyt. §. Nunc aliqua, qu. 127. nu. 143. & qu. 154. n. 182. quam sequitur communis Doctorum scola, & præ cæteris Alexand. cons. 130. n. 4. lib. 1. Grat. discept. 481. num. 67. cum seq. Rot. dec. 649. n. 1. & seq. coram Merlin. & in recent. dec. 76. nu. 22. par. 12. & in Ferrarien. seu Imolen. bonorum 1. Julii 1699. §. Inter hæc coram Me, & in prælaudata ejus confirmatoria 26. Martii 1700. §. Solumque inter Cancellos coram R. P. D. meo Anfaldo, & quatenus Ecclesia pro se talia bona retinere vellet, inolevit Praxis, ut habito respectu ad damna, & incommoda, quæ Dominus directus patitur, neve ejus jura dominicalia extinguantur, teneatur in perpetuum singulis quindecim annis solvere laudemia, quæ à tempore faciendi eorum solutionem, quindenniorum nomen obtinuerunt, Ricc. in prax. var. quotidian. resol. 142. per tot. Capon. disceptat. 376. nu. 19. Rot. dec. 280. n. 21. par. 1. recent. & dec. 474. n. 10. cum seq. & signanter n. 21. & dec. 484. nu. 7. cum seq. par. 9. recent. & in Urbinaten. seu Senogallien. emphyteusis 23. Martii 1696. §. Aut intellexit in sine coram me, & in Avenionen. novenniorum 26. Junii 1699. §. Quamvis enim coram R. P. D. meo Pio.

Ad huiusce legalis dispositionis tramites, pronūciavit bo. mem. R. P. D. Altovitus usque de anno 1676. Venerabile Monasterium S. Colmatæ de Vrbe teneri, & obligatum esse duas domos de directo dominio Archihospitalis S. Jacobi Incubabilem, quas ex hæreditate Sororis Mariæ Candidæ Mongallæ acquisiverat, vendere, & alienare privatis personis infra annum à die publicationis, & intimationis sententiæ computandum, & quatenus voluisset de consensu Archihospitalis pro se retinere, illud recognoscere teneatur in Dominum directum, solvere omnes canones decurfos, & laudemium pro prima acquisitione, & deindè se obligari solvere in perpetuum singulis quindecim annis inchoandis à die acquisitionis quindennium ad rationem duorum pro quolibet centenariò valoris pretii extimandi per duos Peritos eligendos, ut latius paruit ex tenore sententiæ transcriptæ in Sum Archihospitalis nu. 10.

Ad normam hujus judicati ab utraque Parte acceptati Monasterium anno 1681. persolvit omnes Canones, nec non laudemium pro prima acquisitione d. sum. n. 8. & postea alteram ex prædictis domibus minante ruina restauravit, novum elevando appartementum, quæ sanè meliorationes causam dederunt quæstioni, an quindennia regulari deberent à pristino valore domus de tempore, quo devenit ad Monasterium, seu potius esset habenda ratio valoris pretii, compræhensa melioratione, delataque controversia ad R. P. D. tunc Vicegerentem hodiè Eminens. D. Card. Spetellum, quia pro parte Monasterii exhibita fuit decisio nostri Tribunalis edita in Romana quindenniorum sub die 6. Jun. 1687. confirmata die 13. Martii 1699. coram bo. me. R. P. Benincasa, in quibus resolutum fuit, quindennia regulanda fore juxta statum antiquum rei

emphyteuticæ, & non modernum meliorationibus auctum. Adversus quas resolutiones Archihospitale insurgentibus impugnationibus, impetrata fuit commissio, ut in causa huiusmodi procederet R. P. D. Vicegerens de voto nostri Auditorii: Quamobrem subscripto dubio, impartitaque licentia impugnandi præfatas Decisiones *Benincasæ*, hodiè dubitavi, ad quam rationem debeantur quindennia, prodiitque responsum, deberi ad rationem status antiqui, non compræhensis melioramentis.

Quamvis enim scribentes pro Archihospitali Domino directo, præmittentes praxim antedictam solvendi quindennia loco laudemiorum, subiuxam fuisse in ea probatione, & verisimilitudine, quòd singulis quindecim annis sequi valeat mutatio Dominorum, ac per consequens bonorum emphyteuticorum venditio, indeque statutum fuerit, quindenniorum quantitatem esse semper debere, quæ solveretur, si res emphyteutica manens penès privatos venderetur, ut tradunt *Niger de laudem. qu. 12. art. 3. n. 145. & 148. Capon. d. discept. forens. 376. nu. 19. Card. de Luca de benefic. disc. 89. nu. 9. & respondit Rota d. dec. 474. nu. 18. par. 9. recen. & in præcitata Avenionen. novenniorum coram R. P. D. meo Pio, §. Quamvis cuim.*

Exindè inferebant, ut quemadmodum in casu alienationis laudemium persolvi debeat Domino directo, etiam habita ratione melioramentorum ad *text. in leg. fin. C. de iure emph. & signanter Jason. n. 40. & 44. Gabriel. conf. 168. q. 6. n. 89. Menoch. cõf. 144. n. 41. lib. 5. Burg. de Laudem. par. 2 inspect. 7. ferè per tot. Fulgin. de emphyt. tit. de laudem. qu. 8. n. 23. Niger de Laudem. qu. 23. nu. 71. Boer. dec. 19. num. 3. Rot. coram s. mem. Alex. VIII. dec. 283. n. 5. Ità etiam habita eadem ratione solvi debeant quindennia tum propter supradictam identitatis rationem, tum propter naturam subrogationis efficientis, ut subrogatum assumat omnes qualitates rei, in cuius locum subrogatur ex congestis per *Barbos. axiomat. 14. & 13. Gabriel. de Regul. juris conclus. 2. Capyc. Latro consult. 120. nu. 62.**

Distinguendo tamen DD. præmissum antecedens, ponderarunt fictionem illam æquitativam, ut singulis quindecim annis facta præsupponatur alienatio rei emphyteuticæ, fuisse præcisè adductam, ut elapso dicto tempore manus mortua præster laudemium in genere, ac per consequens recognoscat, suscipiendo investituram, dominium directum, prout recognoscitur, quando vera, & realis sequitur alienatio, sed non etiam ad effectum, ut solutio, ac modus solvendi laudemium debeant esse in omnibus, & per omnia conformes solutioni, & modo, quibus illud præstatur, quando vera, & non ficta, seu præsupposita intercederet alienatio; Omnes quippè Doctores loquentes de huiusmodi Praxi, & consuetudine teneant quidem, solvenda esse quindennia loco laudemii, quod & solvi consuevit in eventum, quo bona emphyteutica venduntur, sed nullus allegatus fuit firmans persolvenda esse etiam ex melioramentis, prout solvuntur quotiescumque ageretur de vera alienatione, proptereaque non applicatur principium generale, quod fictio in casu ficto operatur, quod veritas in casu vero, quia proce-

dit talis regula quò ad terminos, pro quibus induceta est fictio, non verò quò ad casus separatos, ad quos illa perfingentes non dignoscitur ampliata per ea, quæ tradunt, *Card. Mant. de tacit. lib. 8. tit. 2. n. 5. lib. 3. Rot. dec. 1. in fine de Sponsal. in nov. & dec. 102. n. 17. coram Bicchio, & bene perpendit decisio 13. Martii 1689. §. Responsum coram bon. mem. Benincasa.*

Et sanè non immeritò nullus Doctor inter tot allegatos, qui scripsere super hac materia quindenniorum, descenderit ad firmandam thesim, de qua est quæstio generalis quindennia deberi habito respectu ad tempus solutionis compræhensis melioramentis, quoniam recepta est distinctio, quod aut res emphyteutica unà cum melioramentis alienatur in tertium, vel alio modo devolvitur, & tunc ex eo, quia ratione etiam melioramentorum Domini consensus requiritur in Investitura, etiam ratione eorundem melioramentorum debetur laudemium, & ità hisce terminis loquuntur omnes authoritates allegatæ in *§. Exindè inferebant*, fundatæ in *text. leg. fin. C. de iure emphyt.* Aut verò durante adhuc emphyteuli contingeret casus obitus alterius ex compræhensis, adeò ut deveniendum sit ad renovationem (cessante devolutione) seu confirmationem prioris contractus, & tunc quia melioramentorum dominium semper remanet penès emphyteutam, non requiritur Domini consensus ad effectum continuandi in illorum possessione, & proindè nullum solvi debet laudemium iuxta Doctrinam *Bart. in l. & idè 12. n. 4. ff. de condit. et demonstrat.* & tradunt *Amad. à Pont. de Laudem. qu. 3. n. 1. et 2. Soccin. jun. conf. 70. nu. 2. lib. 3. Brun. conf. 44. n. 2. et seq. & egregiè distinguendo respondit Rot. dec. 183. n. 2. cum seq. cor. s. m. Alex. and. VIII. et in Imolen. honorum 4. Julii 1692. §. Removeatur ulterius corā b. m. Benincasa, & in ejus confirmatoria edita die 16. Martii 1699. §. Coram me, et in eadem causa super alio dubio 20. Januarii 1700. §. finali, pariter coram me.*

In casu autem, quo res emphyteutica pervenit ad manus mortuas, & Dominus directus contentum sese exhibet, ut penès illas permaneat solutis quindenniis, quidquid sit de laudemio debito pro prima acquisitione, pro qua fortassè applicantur termini primæ partis anted. distinctionis, pro quindenniis tamen adaptabilis est secundus distinctionis casus, posito enim, quod Dominus directus velit bona in emphyteusimā concessa penès Ecclesiam manere, certum est, illa transferri non posse in personam extraneam, & per consequens illa Investitura, quæ fit singulis quindecim annis soluto laudemio, non nisi in favorem ejusdem manus mortuæ sequi potest, undè potiùs congruunt termini renovationis, in qua, ut præmissum fuit, laudemium non augetur ex pretio melioramentorum, ut appositè ponderat *primæ decisio R. P. D. Benincasæ in d. Romana quindenniorum, quæ revidetur §. Hinc retento eodem Themate, et in secunda §. Nam ultra quod.*

Quæ omnia summopere roborantur ab animadversione, quòd consuetudo solvendi quindennia ortum habuerit à similibus quindenniis, quæ plures Summi Pontifices constituerāt ad favorem Officialium Curia eumentium titulo oneroso emolumenta Annatarum pro Beneficiis unius alicui corpori non defecturo, ut latè disserit

Niger de laudem. qu. 12. art. 3. n. 149. Card. de Luca de benef. disc. gener. n. 9. et disc. 50. n. 7. 5. Et quamvis de emphyteusi, Rot. dec. 198. nu. 40. par. 19. Unde sicuti annata semper solvuntur in eadem determinata, ac stabili summa, sive fructus Beneficii uniti augeantur, sive decrescant, ut testantur **Cassador. in Regula Cancell. dec. 19. nu. 7. Vrsel. conclus. 100. n. 20.** ita profectò quindennia, de quibus agitur, præstanda veniunt in summa certa habito respectu ad valorem de tempore, quo res emphyteutica pervenerit ad manus mortuas, sive decursu temporis augeri, vel minui contigerit, ex regula æquiparatorum, quorum idem debet esse iudicium, quando una, & eadem concurrat ratio, ex congeñis per **Barbos. axiomat. 14.** & in specie ratiocinatur **Card. de Luca de emphyt. disc. 50. n. 7. vers. & quamvis ergo in fine,** & ponderavit etiam **prima decisio bo. mem. Benincasæ in dicta Romana quindenniorum §. Mirificè hoc comprobatur.**

Neque ullius momenti visum fuit inculcatum præiudicium Domini directi, si consentiendo, ut bona remaneant penes manus mortuas, non posset exposcere laudemia ex meliorationibus, prout illa ex eisdem exigebat antè introductionem Praxis solutionis quindenniorum, quoriès effectiva rei emphyteuticæ melioratæ fiebat alienatio; Nam huiusmodi assertum præiudicium promanat ex primo sanè, quia fictio antedicta in singulis quindecim annis censetur facta alienatio rei emphyteuticæ, quidquid itudeat cam colorare **Niger de laudem. qu. 12. art. 3. n. 150. cum pluribus seqq.** in substantia cedit in damnum Ecclesiæ emphyteuticæ, & favorem Domini directi, nam non semper in termino 15. annorum fiunt alienationes in extraneos, nec semper intrà hoc tempus præterit Generatio, ac per consequens accidit casus transitus bonorum emphyteuticorum de uno herede ad alterum, experientia docente, ut quandoque nec intrà spatium unius sæculi ulla succedit alienatio tribuens ius adipiscendi laudemium, atque ob hanc fortasè rationem æquiori mensura in quamplurimis ex dominiis servatur praxis solvendi quinquagesimam de quadraginta annis, & non singulis quindecim annis, prout alibi, & potissimè in statu Ecclesiastico servatur ex traditis per **Guglielm. de Benedictis in rept. ad cap. Raynutius verbo, & uxorem nomine Adelasiam dec. 5. nu. 5. Andreas Capan de iure relevis qu. 27. nu. 7. cum seq. Pappon. super Arrest. Franciæ lib. 1. tit. 14. per tot. Fontanell.**

19 de pact. nuptial. claus. 4. glos. 12. n. 23. Rota dec. 474. n. 20. par. 9. recen. Nec revera obligatio inducta solvendi quinquagesimam singulis annis quindecim pro bonis emphyteuticis ad manus mortuas deventis nullum habet fundamentum, nisi exemplo quindenniorum, quæ solvuntur pro beneficiis unitis, & concludit idem **Niger sub nu. 154. toto §. Addus,** sed militat diversa ratio inter laudemium regulare emphyteuticum, & alterum beneficiale, nam cum Beneficia conferantur ad vitam unius Personæ, quam non egreditur, idcirco capièdo rationabiliter quamdam mediam viam regulatam à ratione, **Text. in l. hereditatum ff. ad leg. falsid.** Mirum non est, quod præscriptus fuerit terminus quindecim annorum ad solvendum æquivalens, quod solveretur, si Beneficium unitum vacasset, iterumque

provideretur, sed non ita dici potest in emphyteuti, quoniam spes laudemiorum restringitur ad solum casum factæ alienationis, quæ accidere potest casus, ut neque semel eveniat intrà centum annos, undè incongruum esse istum casum regulare cum alia regula fundata in una vita solius Personæ, optimè hinc ferè verbis exclamat **Card. de Luca de emphyt. disc. 50. n. 9.** commendans praxim exterarum Regionum, ut scilicet pro singulorum casuum, & bonorum qualitate, ac circumstantiis stabilietur tempus solvendi huiusmodi generis laudemia.

Ex quibus propterea saltem redditur evidens, quod modicus favor non est, neque spernendum emolumentum illud, quod habet Dominus directus recipiendi à manu mortua singulis quindecim annis laudemium certum, & stabile, perinde ac si in hoc termino factæ essent alienationes rei emphyteuticæ, neque conqueri debet, si hanc quinquagesimam non exigat, nisi habito respectu ad illius valorem antiquum, non compræhensis meliorationibus per eandem manum mortuam post requisitionem factis, cum si eadem bona translata fuissent in alias manus non mortuas, neque forsan intrà sæculum ullum exegisset laudemium.

Sed non minùs ex alio capite suum recipit compensum assertum præiudicium Domini directi recipiendi laudemium in certa quantitate, ac determinata, nam sicuti evenire potest, ut quolibet decimo quinto anno res emphyteutica augeatur, vel intrinsecè, aut extrinsecè, ita succedere potest illius valoris deminutio etiam ex causa inopinata, maior proinde emergit utilitas ex taxa invariabili, & semel à valore antiquo stabilita, quàm si in singulis quindenniis facièda esset iuxta valorem modernum, ut ad propositum sequendo **Pappon. in Collectan. Arrestor. lib. 1. tit. 14. arrest. 40. per tot. perpendit 2. decis. 10. bo. mem. Benincasæ in supradicta Romana quindenniorum §. Etenim.**

Et ita, omissis aliis levioris momenti, resolutum fuit, utraque Parte informante &c.

D E C I S I O X I X.

M U T O

Neapolitana Quindennii super bono Jure.

Veneris 13. Januarii 1702.

A R G U M E N T U M.

Dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam ex conjecturis, & quæ sint conjecturæ, latè in præsentis Decisione ostenditur, respondendo insuper objectis pro offuscatione domini adductis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Dominus directus ad resarciendum damnum, quod sentit ex transitu Bonorum Emphyteuticorum ad manum mortuam ob amissam spem laudemiorum, ac devolutionis, percipere debet in eorum locum quindennium.*

- 3 *Dominium directum probatur etiam ex pluribus demonstrationibus, & conjecturis.*
- 4 *Etiam si conjecturæ leviores sint, si versetur in antiquis, & agatur non ad effectum devolutionis, sed ad effectum recognitionis in Dominum, & solutionis quindenniorum.*
- 5 *Dominium directum satis remanet probatum ex agnitione debiti facta in transactione, mediante solutione laudemii, & quindennii, cum aliâ manus mortua nec transgisset, nec persolvisset laudemium, & quindennium.*
- 6 *Cessio Furium præsertim in iudicio favore solventis ad effectum repetendi laudemium ab emphyteutis, arguit bonum Jus Domini directi.*
- 7 *Confessiones ab Emphyteuta emissæ super censu emphyteutico certorum Bonorum, & ab aliis postea acceptatæ, dominium directum plenè probant contra mediâ, ac immediatè causam habentes à prædictis confitente, & acceptante.*
- 8 *Reservatio consensus Domini directi facta à venditore in Instrumento venditionis, arguit Bonâ vendita fuisse emphyteutica, & de directo dominio illius, cujus favore reservatus fuit consensus.*
- 9 *Enunciatiivæ in actibus proportionatis emissæ, & antiquissimæ, asserentes certa Bonâ obnoxia esse solutioni census in certa summa, dominium directum plenè probant.*
- 10 *Laudemiorum solutiones à pluribus possessoribus Bonorum factæ Domino directo, demonstrant, rem esse emphyteuticam, dum illa Dominis directis solum in contractibus emphyteuticis persolvi solent.*
- 11 *Canonum solutio per longum tempus facta ab omnibus Bonorum possessoribus pro tempore, de se sola satis est ad ostendendum, Bonâ esse emphyteutica, illorumque dominium directum spectare ad illum, cui Canonum solutiones factæ fuerunt.*
- 12 *Modicitas solutionis pro annua responsione arguit contractum emphyteutis; pro qua solvitur quid modicum.*
- 13 *Dominium directum concludentissimè probatum remanet ex solutione Canonum per longum tempus Domino directo facta, ex solutione laudemii, & quindennii, ex reservatione consensus Domini directi in alienationibus, ex antiquissimis enunciatiivis, & confessionibus.*
- 14 *Investitura Instrumentum præsumitur præcessisse.*
- 15 *Maximè quando quæstio non est cum tertio, sed cum iis, qui recognoverunt in Dominum, habentque causam ab aliis, qui recognoverunt pariter, & fortius dum non agitur ad devolutionem, sed pro solutione laudemii tantum.*
- 16 *Diversitas Bonorum probatur, eorumque identitas excluditur, si ex circumstantiis eadem esse non possint cum cæteris Bonis confinatis.*
- 17 *Diversitas Bonorum resultat ex diversitate Possessorum, summa, & Personarum, quibus fuit solutus Canon.*
- 18 *Verbum Censûs in se generale, concurrentibus circumstantiis, quæ suadant, contractum fuisse emphyteuticum, sumitur pro Canone, seu Censu emphyteutico.*
- 19 *Favore Ecclesiæ, in dubio contractus potius præsumitur Emphyteuticus, quàm censualis.*
- 20 *Verbum Censûs sumitur pro Canone, si Dominus directus solitus sit in aliis Investituris ab ipso fa-*

ctis stipulari, sibi solvi annum Censum.

- 21 *Verbum Censûs sumitur pro Canone, si ei superaddatur aliud verbum emphyteuticus.*
- 22 *Laudemii, & Quindennii solutio inseparabilis est à qualitate emphyteutica.*
- 23 *Protestatio contraria facta non attenditur.*
- 24 *Protestatio emissa in supplici libello non attenditur.*
- 25 *Per Canonum solutionem factam post protestationem in præambulis, recessum videtur à præcedenti protestatione, quateus etiam in suo robore perstitisset.*
- 26 *Laudemii solutio fieri potest ab Ecclesia absque solemnitatibus, quia illæ non sunt necessariæ in acquirendis, & in causis lucrativis.*
- 27 *Ratificatio Ecclesiæ circa solutionem laudemii satis arguitur ex successiva Canonum solutione facta per Procuratorem constitutum ad exigendum, & solvendum, & ex intentata lite contra alios, pro quibus solutum fuit laudemium.*
- 28 *In materia probationis directi domini intrat regula, ut singula, quæ non prosunt, insimul juncta juvent.*

Reventibus PP. Camaldulensibus Eremitæ S. Salvatoris ad prospectum Neapolis solvere Mensæ Archiepiscopali Neapolitanæ quindennium pro Massaria sita in pertinentiis sitis ejusdem Civitatis in loco nuncupato *Santo Stefano*, fuerunt judicialiter conventi coram Rmo Episcopo Nucerino Delegato Apostolico, qui visis, & auditis Juribus utriusque Partis, decretum favore Mensæ Archiepiscopalis protulit, à quo interjecta appellatione à Patribus ad nostrum Tribunal, mihi hodie Causæ contentione delegata, duplex in hodierna Audientia DD. meis Dubium disceptandum proposui, Alterum super bono Jure, & alterum super manutentione, & pro resolutione primi, Domini responderunt - *Quindennium deberi.*

Probat enim Mensa Archiepiscopalis præfata, ad se spectare dominium directum Massariæ, de qua agitur, illudque de anno 1669. vigore legati facti à Marco de Laurentiis favore Monasterii PP. Camaldulensium transivisse ad manus mortuas, ob quem transitum cum Mensa Archiepiscopalis amiserit spem consequendi laudemiam in casum alienationis, & devolutionis Domino directo debita, de hoc damno reintegrari debet, mediante solutione quindennii in locum illorum faciendâ Rot. coram Coccin. decis. 23. 14. nu. 1. & seqq. Cerr. decis. 2. nu. 10. & seqq. & nu. 17. & in rec. decis. 198. nu. 1. & seqq. par. 19. & apud Card. de Luca ad tom. 4. de emphyteus. decis. 18. & 19. utrobique n. 10. in Romana Quindenniorum 15. Maii 1689. §. Præmissis coram bon. mc. Benincasa, & in Avennionen. Novenniorum 26. Junii 1699. §. Quamvis coram R. P. D. Pio, & in Romana Emphyteusis 11. Martii §. Moti ex eo, & 11. Decembris §. posita coram Me.

Quod autem ex parte Mensæ Archiepiscopalis fuerit probatum dominium directum Massariæ, resultat ex pluribus demonstrationibus, & conjecturis, quas ad effectum probandi dominium recipi posse, & debere firmat in puncto Carâ. de Luca de emphyt. disc. 37. num. 1. & seqq. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 5. nu. 166. & de temp. legal. lib. 2. cap. 55. num. 4. Rot. coram Cavaler. decis. 93. num. 1. & Duno7. Jun. decis. 28.

nu.4. & 5. *Cerr. decis. 464. num.1. Merlin. decis. 253. nu.4. & in rec. dec.12. num.6. & 10. par. 2. decis.262. nu.10. part.5. & decis.76. n.6. par.12.*
 4 etiamli leviores sint, cum versemur in antiquis, & agatur non ad effectum devolutionis, sed ad effectum recognitionis in Dominum, & solutionis quindenniorum, *Fulgin. de emphyt. tit. de var. caducit. quæst. 11. num. 8. Antonell. de loc. legal. lib.2. cap.5. n.166. & de temp. legal. lib.2. cap.55. nu.41. Gratian. discept. 138. nu.15. & 16. & discept. 912. nu.3. & 34. Tomat. decis. 60. ex nu.9. Rot. coram Carill. decis.131. nu.4. & coram Cerr. decis. 464. nu.1. Dunozzett. Fun. decis. 28. nu.5. & in rec. decis.262. nu.10. & decis.613. n.2. & 3. par.5. decis.128. nu.18. par.6. decis.297. nu.1. & 11. par.8. & decis.76. n.6. par.12.*

Et tamen in casu nostro urgentissimæ concurrunt, quarum prima resultat, ex quò sede Archiepiscopali vacante de anno 1685. per obitum clar. me. Cardinalis Caraccioli, Nunciatura Apostolica egit contra PP. Camaldulenses pro consecutione laudemii debiti ex causa legati anno 1689. eisdem PP. Camaldulensibus relicti, nec non unius quindennii, diuque Causa agitata, agnoscentes PP. præfati, dominium Mensæ esse sufficienter probatum, insteterunt coram me, tunc in eadem Civitate, & Regno Nuncio Apostolico, ut eos ad compositionem admitterem, prout admissi fuerunt, facta per ipsos solutione Scutorum 300. pro laudemio, & quindennio: ex hac autem agnitione debiti facta in transactione, & solutione ejusdem, post productionem Jurium, ac discussionem Causæ factam in Tribunali Nunciaturæ arguitur, PP. prædictos pro certo habuisse dominium directum, Massariæ penes Mensam Archiepiscopalem remanere, cum aliàs nec pro transactione instetissent, nec summam istius vigore debitam persolverissent, dictamque confessionem, & agnitionem Partis, sive tacita sit, sive expressa, ad probandum directum dominium superlativam probationem facere in specie firmant *Fulgin. de emphyt. tit. de var. caducit. quæst. 11. sub num.7. vers. & quia, Antonell. de temp. legal. lib.2. cap. 55. sub nu.41. Rot. coram Mantica decis. 57. num.1. & in recent. decis. 249. nu.2. par.2. decis.262. nu.1. & seqq. par. 5. & decis. 128. nu.4. par.6. decis. 297. nu.3. par.8. decis. 198. nu.9. par.19. & in Romana Emphyteusis 11. Martii 1689. §. Controversos, & seqq. & 11. Decembris ejusdem anni §. Iterum coram Me.*

6 Fortius, quia in dicta transactione PP. prædicti reportare curarunt cessionem Jurium, cum qua egerunt contra PP. Carmelitas pro laudemio ipsis debito, & mandatum obtinuerunt, in cuius sequelam, satisfactionem consecuti sunt (licet postea summam restituere coacti fuerunt, dum hoc provenit, ex quò laudemium fuerat Mensæ Archiepiscopali præcedenter à Carmelitis solutum) quod plurimum prodest ad corroborandam agnitionem in transactione factam à PP. Camaldulensibus; nam, si verè Mensa Archiepiscopalis non fuisset Domina directa, R. Camera, quæ de tempore Sedis vacantis in Juribus Archiepiscopi succedebat, non potuisset Camaldulensibus Jura cedere, nec isti vigore cessionis agere, & obtinere contra alios Emphyteutas potuissent; Tales enim actus, & præfer-

tim in Judicio gesti, arguere bonum Jus Mensæ, tradit *Rot. in recent. decis. 223. & dec. 337. n.10. cum seqq. par.5. & decis. 310. nu.1. par. 13.*

Et clarius, quia huic agnitioni Parrum accedit agnitione, & confessio aliorum, qui Massariam possederunt, Aloysia enim Cimina in donatione ab ipsa facta Cappellæ S. Mariæ de Monte Carmelo positæ in Ecclesia RR. PP. Reformatorum, expressè facta est, Massariam esse subjectam annuo perpetuo Censui emphyteutico Ducatorum octo favore Mensæ Archiepiscopalis: RR. verò PP. Reformati in distractione ejusdem Massariæ successivè facta immediatè Auctori Camaldulensium, eandem expressionem fecerunt, quòd Massaria erat subjecta annuo perpetuo censui emphyteutico, mediante relatione ad dictum Instrumentum donationis, idemque fuit repetitum in solutione præcii facti ab emprore: quæ confessiones ab emphyteuta emissæ, & à donatariis acceptatæ cum obligatione persolvendi annum Censum, ac in Instrumento venditionis relativo ad prædictum Instrumentum Donationis à venditoribus, & emprore reiteratæ, dubium non est, quin dominium directum plenè probent contra PP. Camaldulenses, ab eis mediatè, & immediatè causam habentes, *Card. de Luca de emphyt. disc. 37. num.8. vers. qualia, Fulgin. de emphyt. tit. de var. caducit. quæst. 11. sub nu.7. vers. & quia, Rota coram Buratt. decis. 602. nu.4. Dunozz. Fun. decis. 28. nu.8. & in recent. decis. 262. n.1. & seqq. par.5. decis. 42. n.12. decis. 297. nu.3. part.3. & decis. 198. n.9. par.19. & in dicta Romana Emphyteusis 11. Martii 1699. §. Controversos, & seqq. & 11. Decembris ejusdem anni §. Iterum coram Me.*

Secunda elicitur ex reservatione cōsensus Domini directi in præfato Instrumento venditionis à PP. Carmeliticis facta, ibi -- *Salvo assensu Apostolico, & assensu directi Domini census prædicti*, reservatio enim consensus Mensæ Archiepiscopalis arguit, Massariam fuisse emphyteuticam, & ad eandem Mensam spectare dominium directum, in specie *Card. de Luca de emphyt. disc. 37. nu.8. vers. alterum urgens, Antonell. de loc. legal. lib.2. cap. 55. nu. 45. in fin. Rot. in recent. decis. 249. nu.4. & decis. 400. num.8. par.1. decis. 359. nu.12. par.5. & decis. 128. num.8. par. 6. Dunozz. Fun. decis. 28. nu.6.*

Tertia resultat ex Inventario, & Instrumento divisionis rogatis de anno 1574. & 1590. in quibus enunciatur, Massariam, de qua agitur, esse obnoxiam solutioni Censui Ducatorum octo annuorum debitæ Ecclesiæ Cathedrali Neapolitanæ *Sum. Mensæ nu.1. & 2. quæ enunciatur numero plures in actibus proportionatis emissæ, & antiquissimæ, uti excedentes metam centum annorum, dominium directum plenè probant, in specie Spada conf. 124. nu.7. lib. 2. Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de var. caducit. quæst. 11. sub n.7. vers. Tertium plures, Antonell. de temp. legal. lib.2. cap.55. nu.39. Aden. ad Buratt. decis. 602. nu.21. Rota coram Cavaler. decis. 93. n.7. Pamphil. decis. 20. nu.1. ibique Aden. n.6. Bich. decis. 100. nu.1. Cerr. decis. 235. nu.28. decis. 464. n.4. Zarat. decis. 89. nu.6. Coccin. decis. 1703. nu. 14. Carill. dec. 131. n.4. apud Post. de manut. decis. 21. nu.10. & in recent. decis. 81. nu.12. & 13. par.5.*

Quarta desumitur ex solutione Laudemii facta

tra à PP. Carmelitis pro donatione, & à Marco de Laurentiis pro emptione Massariæ; Cum enim Laudemia solvantur Domino directo, vel ratione novæ Investituræ, vel pro ipsius assensu alienationi passito, & quindennia in restaurationem damni, quod idem Dominus directus sentit ob transitum bonorum ad manus mortuas, quæ non possunt alienare, nec deficere.

- 10 Ab his solutionibus laudemiorum factis Mensæ Archiepiscopali à pluribus possessoribus Massariæ, certò certius emergit, rem esse emphyteuticam, dum illa Dominis directis solum in contractibus emphyteuticis persolvuntur, non in aliis, *Card. de Luca de emphyt. disc. 37. nu. 8. vers. His autem duobus, Pacion. de locat. cap. 3. nu. 57. Mantie. de tacit. lib. 22. tit. 3. nu. 15. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 5. nu. 161. & 162. & de temp. legal. lib. 2. cap. 55. num. 45. in fin. Rot. in recent. decis. 400. nu. 8. par. 4. decis. 128. num. 1 par. 6. & decis. 234. nu. 5. par. 7. decis. 40. nu. 11. par. 8. & decis. 198. num. 9. par. 19. & coram Dunoꝝ. Jun. decis. 28. nu. 7. Buratt. decis. 602. nu. 5. decis. 483. nu. 23. Cerr. decis. 678. nu. 9.*

Quinta cruitur ex solutione Canonum facta per longissimum tempus 40. & ultra annorum ab omnibus Possessoribus Massariæ pro tempore, & ab ipsismet PP. Camaldulensibus Mensæ

- 11 Archiepiscopali Neapolitanæ, quæ Canonum solutio per adeò longum tempus continuata de per se sola sufficiens est ad ostendendum, Massariam esse emphyteuticam, illiusque dominium directum spectare ad Mensam Archiepiscopalem, cui solutiones Canonum factæ fuerunt, *Fulgin. de emphyt. tit. de contract. emphyt. quæst. 11. nu. 6. tit. de solution. Canon. quæst. 1. num. 242. & tit. de var. caducit. quæst. 11. nu. 5. Censal. decis. Lucen. 32. n. 9. Adden. ad Buratt. decis. 602. n. 18. Rota apud Post. de manut. decis. 25. nu. 10. & dec. 293. nu. 3. & 9. Coccin. decis. 1873. nu. 8. & 19. & decis. 2017. nu. 8. Pentinger. decis. 259. n. 3. & in recent. dec. 290 nu. 4. & 7. par. 1. decis. 476. n. 10. par. 4. tom. 2. decis. 359. nu. 11. & decis. 613. nu. 8. par. 5. decis. 164. nu. 8. par. 6. decis. 233. n. 3. par. 7. & decis. 40. nu. 10. & decis. 297. nu. 7. & 8. par. 8. Cerr. decis. 464. nu. 5. & 6. Dunoꝝ. Jun. dec. 939. nu. 3. Romana Emphyteusis 11. Decembris 1699. S. Cujus generis coram Me.*

Sexta demum elicitur, ex quò pro Massaria valoris scilicet 11500. solvitur annuus Canon Ducatorum octo: Modicitas autem annuæ responsionis valde conducit ad effectum dignoscendi qualitatem contractus, & concessionis, si enim iste, de quo agitur, fuisset contractus censualis, vel perpetuæ locationis, utique responsio æqualis fructibus conventa fuisset, prout in similibus contractibus fieri solere, docet communis experientia, & per consequens, cum annua præstatio non correspondeat naturæ Censu, & locationis perpetuæ, sed solum emphyteusi, pro qua solvitur quid modicum in recognitionem directi domini, contractum Emphyteusis fuisse celebratum inter mensam Archiepiscopalem Dominam directam, & possessores Massariæ, dicendum est, per ea, quæ in specie tradunt Bald. in Rubr. nu. 11. & seqq. C. de Jur. emphyt. Gratian. discept. 926. nu. 11. Mantie. de tacit. lib. 21. tit. 2. nu. 9. Pacion. de locat. cap. 3. nu. 18. & seqq. Rota cor. Seraphin. dec. 272. n. 3. & dec. 794. n. 5. Buratt.

decis. 334. nu. 1. & in recent. decis. 64. n. 3. par. 4. decis. 198. nu. 16. 17. & 18. par. 19. & in Romana Casalis 4. Junii 1692. S. Non obstat coram clar. me. Card. Caccia.

Probato ex his, Massariam, de qua agitur, fuisse in emphyteusim concessam, illiusque dominium directum spectare ad Mensam Archiepiscopalem, frustra adducuntur ad prædictam probationem avertendam obiecta, tam in genere contrà omnes, quàm in specie contrà particulares probationes, & sanè non urget obiectum in genere ex eo desumptum, quòd Mensa Archiepiscopalis non ostendat Instrumentum Concessionis istius Massariæ in emphyteusim, quia cum dominium directum conclusentissimè probatum remaneat ex solutione Canonum facta Domino directo per 40. & ultra annos, ex solutione laudemii, & quindennii, ex reservatione consensus Domini directi in alienationibus, ex antiquissimis enunciativis, ex tot, tantisque confessionibus, aliisque de quibus supra, intrat validissima præsumptio, quòd Instrumentum Investituræ præcesserit, *de Marin. resol. 78. nu. 23. & seqq. lib. 1. Valasc. de Jur. emphyt. quæst. 2. num. 22. Fulgin. de emphyt. in prælud. quæst. 14. nu. 39. & seqq. & de contract. emphyt. quæst. 11. nu. 3. & de var. caducit. quæst. 11. nu. 4. & 5. Rota in recent. decis. 400. nu. 10. par. 1. & decis. 262. nu. 9. par. 5. Maxime quando quæstio non est cum tertio, sed cum PP. Camaldulensibus, qui prædictos actus, & recognitiones fecerunt, & habent causam ab aliis, qui recognoverunt Dominum Mensæ, & fortius, dum non agitur ad devolutionem, sed pro solutione laudemii tantum, in specie Fulgin. de emphyt. in prælud. quæst. 4. sub nu. 39. Rota in recent. decis. 202. nu. 10. par. 5.*

Minus obstat, quòd in Villa Vomeri, in qua sita est hæc Massaria, fuerit empta à Petro Angelo Cimino de anno 1577. tenuta Modiorum novem, uti franca, & libera, & Consiliarius Caravita declaravit anno 1694. Censum pro Massaria sita in eadem Villa Vomeri esse redimibilem: quoniam Villa Vomeri est magna, & ampla, plures in se tenutas, & Massarias continens, omninò diversas, & distinctas, prout diversa, & distincta est illa empta à Petro Angelo Cimino, cum Massaria, de qua agitur, de anno 1574. fuerit ab eodem Petro Angelo descripta in Inventario Bonorum Marci Cimini, & successivè ab ipso unà cum Marco Cimino Juniore pro indiviso possessa usque ad annum 1590. consisteret in Modiis 40. circiter, & fuerit vendita pro Ducatis 11500. quando illa empta à Petro Angelo anno 1577. antè emptionem possidebatur à Scipione Migliolo, & post emptionem ab ipso fuit per longissimum tempus retenta, consistebat in solis modiis novem, & fuit vendita prætio Ducatorum 297. circiter, quodque etiam valde urget, ipsemet Petrus Angelus tenutam anno 1577. emit, uti liberam, & francam, & Massariam, de qua agitur, eo tempore ab ipso unà cum Marco Cimino Juniore pro indiviso possessam de anno 1590. divisit cum assertiva, quòd esset gravata annuo Canone ad favorem Mensæ Archiepiscopalis, & utraque discordat etiam in confiniis, dum inter cætera in illa empta à Petro Angelo Cimino assignantur pro confine bona heredum Marci Cimini, quæ cum non possint esse idem

cum confinato, ex hoc, aliisque superius adductis circumstantiis diversitatem probari, & identitatem exclusivam remanere firmat in individuo *Rota coram Priolo decif. 218. nu. 12. & in dicta Romana Emphyteusis 11. Martii §. Aut præsuppositus in fine, & §. Vel insuper, & 11. Decembris 1699. §. Ceterum coram Me.*

Prout diversa, & omnino distincta est Malsaria, cujus Censuum anno 1674. fuit declaratus redimibilis, cum hæc antè emptionem factam à Joanne Baptista de Amore anno 1675. possideretur à Consiliario Capaccio, & pro ea solveretur annuus Censuum Carolenorum 22. Capitulo Ecclesiæ Neapolitanæ, quando illa, de qua agitur, ab anno 1665. usque ad præsens semper possessa fuit à PP. Camaldulensibus, & pro ea solutus fuit annuus Canon Ducatorum octo Mensæ Archiepiscopali; Ex hæc autem diversitate Possessorum, summarum, & Personarum, quibus fuit solutus Canon, resultare diversitatem unius Malsariæ ab altera, in nostris terminis tradit *Rota coram sa. me. Alexandro VIII. decif. 13. n. 3. vers. nihil, & in recent. decif. 377. nu. 18. par. 16. in dic. Romana Emphyteusis 11. Martii §. Aut præsuppositus in fine.*

Eadem laborant insubsistentia objecta in specificata contra particulares probationes superius adductas; Non enim obstat, quod enunciativæ emissæ in Inventario, & Instrumento divisionis de annis 1574. et 1590. rogatis loquantur de annuo reddito, sive censu, prout de censu etiam loquuntur aliquæ solutiones factæ Mensæ Archiepiscopali: tum quia, cum ex tot, tantisque conjecturis, & probationibus superius recensitis constet, Malsariam Sancti Stephani esse emphyteuticam, illæ offuscari non possunt ab aliquibus enunciativis, & solutionibus factis sub nomine census, quod, cum sit verbum generale, à circumstantiis concurrentibus declarationem recipit, adeo ut, si istæ suadeant, contractum fuisse emphyteuticum, nomen census pro Canone, sive Censu emphyteutico interpretatur, *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. nu. 43. et 46. et de loc. legal. lib. 2. cap. 5. nu. 161. Genuens. practicab. Eccl. qu. 91. Pacion. de locat. cap. 3. sub num. 29. vers. licet verba, Gratian. discept. 926. nu. 12. Rota coram Seraphin. decif. 1235. in princ. et nu. 1. Cels. decif. 202. n. 17. et in recent. dec. 117. nu. 8. par. 5. Maximè, quando dominium directum spectat ad Ecclesiam, cujus favore etiam in dubio contractus potius emphyteuticus, quam censualis præsumitur, ut prosequitur *Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. sub nu. 46. Genuens. practicab. Eccl. dic. quæst. 91. Valasc. de emphyt. quæst. 31. nu. 35. vers. Item, Altograd. conf. 14. nu. 70. lib. 2. Fulgin. de Fur. emphyt. prælud. qu. 8. nu. 13. Gratian. discept. 926. nu. 7. et 8. Adden. ad Pamphil. decif. 55. sub nu. 8. versic. conclusio, Rota divers. decif. 721. nu. 4. par. 4.**

Tum etiam quia concurrat solutum Mensæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, quæ in omnibus Investituris aliorum Bonorum emphyteuticorum ab ipsa factis stipulata est, sibi solvi annuum censum *Sum. ejusdem Mensæ nu. 18*; Ac proinde hoc solito concurrente, & magis nomen census pro Canone debet intelligi, cum in subiecta materia, de qua agitur, consuetudo debebat attendi, *Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 5.*

nu. 55. et nu. 163. Valasc. de emphyt. quæst. 32. sub nu. 33. Menoch. lib. 3. præsumpt. 281. nu. 4. Fulgin. de emphyt. in prælud. qu. 14. n. 2. et 36. et de success. in Bon. emphyt. qu. 9. nu. 25. Clar. §. Emphyteusis qu. 28. in fin. Rota coram Duran. dec. 295. in fine.

Tum deinum quia etiam in Malsaria controversa, quando nomen istud genericum Censuum fuit cum aliqua specificatione distinctum, ei superadditum fuit *emphyteuticis*, ut legitur in Donatione facta Cappellæ S. Mariæ de Monte Carmelo, & in pluribus solutionibus, aliisque actibus, de quibus dicto sum. *Mense nu. 4. 6. in fine, et 8. quod urgentius comprobatur supradictam consuetudinem, & ostendit, quomodo accipi debeat verbum præfatum, quando fuit in genere prolatum, ut ad propositum ponderant *Menoch. conf. 372. nu. 12. Pacion. de locat. cap. 3. num. 2. et 15. Rota in recent. decif. 155. nu. 14. et decif. 198. n. 5. 6. et 7. par. 19.**

Pariterque non urget, quod solutio laudemii tam à Marco de Laurentiis, quam à PP. Camaldulensibus facta fuerit cum protestatione, & sine præjudicio propriorum Jurium, quia, cum solutio laudemii, & Quindenniorum sit inseparabilis à qualitate emphyteutica, *Dec. conf. 138. nu. 5. Panimoll. dec. 4. adnot. 1. nu. 2. Rota divers. decif. 138. nu. 5. par. 2. et in recent. dec. 128. nu. 1. par. 6. solutio illorum cum protestatione sibi non præjudicandi, & cum animo non recognoscendi dominium directum Mensæ, est contraria facto, ac proinde non attenditur, *Desider. Guid. conf. 16. nu. 142. Rota coram Cerr. decif. 61. n. S. et in recent. decif. 400. nu. 15. par. 16. et in Romana Prælationis 28. Januarii 1692. §. Tertio idem coram clar. me. Card. Cavallerino.**

Maximè, quia PP. Camaldulenses protestationem emisissent in supplici libello porrecto coram Me tunc Nuncio Apostolico: Successivam autem solutionem laudemii fecerunt liberè, & tam ipsi, quam Marcus de Laurentio post emisam protestationem, liberè etiam Canones solverunt, ex qua protestatione solum facta in præambulis, & subsecuta solutione recognitionem Domini directi necessariò inferente, videtur à præcedenti protestatione, quatenus etiam in suo robore perstitisset, recessum fuisse, ut in terminis protestationis factæ in præambulis, *Post. de manut. obs. 35. nu. 53. Gratian. discept. 981. nu. 42. & in specie solutionis factæ post emisam protestationem, Rota apud Post. de manut. dec. 275. nu. 16. 17. et 18. Bich. dec. 306. nu. 15. Cerr. dec. 455. nu. 4. et 5. Priol. dec. 139. nu. 22. et decif. 285. nu. 20. et in recent. decif. 184. nu. 13. par. 17.*

Nec quidquam turbat, quod solutio Laudemii fuerit facta sine solemnitatibus, & absque ratificatione Monasterii, ac propterea huic præjudicare non potuerit, siquidem, cum laudemium fuerit solutum pro translatione Bonorum emphyteuticorum in Monasterium titulo lucrativo Legati, quæ antè consensum Domini directi non erat perfecta, nullæ erant necessariæ solemnitates, quæ in acquirendis, & in actibus lucrativis non sunt requisitæ, in specie *Rota in recent. decif. 298. nu. 12. et seqq. par. 19.*

Quinimò quatenus etiam necessaria fuisset Monasterii ratificatio, hæc abundè resultat ex successiva solutione Canonum facta à Procuratore constituto ad exigendum, & solvendum, &

ex quò Monasterium vigore solutionis laudemii factæ pro PP. Carmelitis contra ipsos judicialiter egit, & mandatum obtinuit, quos actus scientiam, & approbationem Monasterii arguere, prosequitur *Rota dic. decis. 198. nu. 15. par. 19. et coram Obald. dec. 343. nu. 9. et decis. 487. n. 6. in Romana Censu 23. Junii 1692. §. Ceterum coram clar. me. Cardinali Caccia, Perusina Censu 1. Julii anni præterlapse §. Nullatenus coram Me, et in Romana Pecuniaria 2. Decembris proximè præteriti §. Tertia resultat pariter coram Me.*

Et in omnem casum, quatenus etiam aliqua ex suprâ relatis probationibus, & conjecturis de per se pateretur difficultatem, quod ex prædictis non subsistit, adhuc simul junctæ perfectam probationem facerent, cum in hac materia intret regula communiter recepta, ut singula, quæ non profunt, in simul junctâ juvent, de qua in specie *Altograd. conf. 14. nu. 31. lib. 2. Card. de Luca de emphyt. disc. 37. sub nu. 8. vers. qualia, Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 55. nu. 37. Rota coram Cavaler. decis. 93. nu. 10. Coccin. dec. 1873. nu. 12. et 13. Dunoꝝ. Jun. dec. 989. n. 6. in recent. decis. 400. nu. 1. et seqq. par. 1. dec. 611. n. 6. par. 4. tom. 3. et dec. 262. nu. 9. par. 5.*

Et ita utraque &c.

DECISIO XX.

M U T O

Neapolitana Quindennii super manutentione.

Vener. 13. Januarii 1702.

ARGUMENTUM.

Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quindennium, venit manutenendus in illa, reservatis ad iudicium petitorium contrariis exceptionibus per manum mortuam deductis pro retardanda solutione quindennii, tamquam respicientibus altiore indagine.

SUMMARIUM.

- 1 *Facili Series.*
- 2 *Dominus directus existens in quasi possessione exigendi quindennium etiam ex unico actu, in illa manutenendus est.*
- 3 *Laudemii solutiones valdè juvant ad constituendum Dominum directum in quasi possessione exigendi quindennium, cum istud in locum laudemii successerit.*
- 4 *Dominus directus sicuti potuisset liberè laudemium exigere, si Emphyteusis non transisset ad manus mortuas, ita liberè poterit quindennium exigere post dictum transitum.*
- 5 *Actoris, & Possessoris conditio non immutatur, nè fiat deterior ex mutatione personæ.*
- 6 *Eò minus est mutabile Jus, et quasi possessio exigendi ex mutatione personæ, quando ista causam habet à suo Auctore.*
- 7 *Quasi possessio exigendi acquisita contra Antecessorem, passivè transit in successorem solventis, etiamsi iste nunquam solvisset.*
- 8 *Quasi possessio exigendi, justo titulo continuata, est manutenibilis.*

9 *Nullitas solutionis laudemii opposita per manum mortuam sub prætextu defectus solemnitatum, (ultraquamquod non sunt necessaria, ad hunc effectum solemnitates, maximè omnia successivè ipsa manu mortua (non impedire valet manutentionem.*

10 *Exceptiones nullitatis, aliæque similes altiore indaginem requirentes, ad petitorium reservantur, nec manutentionem impediunt, donec per tres conformes, et rem judicatam canonizata non appareant.*

F Retus quasi possessione reiterata exigendi laudemia, & unica quindennii, Eius D. Cardinalis Cantelmus Modernus Archiepiscopus nonine Mensæ Archiepiscopalis Neapolitanæ curavit simul cum Dubio in hac eadem Audientia ejus favore resoluta super negotio principali proponi per me aliud Dubium super manutentione, quod non dissimili sorte fuit decisum, eique per DD. responsum -- *dandam esse manutentionem in exactione quindennii pro Ducatis 180. pro nuuc, & sine præjudicio Furium ambarum Partium.*

Et sanè denegari non valet manutentio in quasi possessione exigendi quindennium, cum Procurator Fiscalis Nunciatura Neapolis, Sede Archiepiscopali vacante, ex istius Juribus egerit contra PP. Camaldulenses pro solutione quindennii, & laudemii, illudque ab eis exegerit, quod sufficit ad hoc, ut Mensa Archiepiscopalis dicatur acquisivisse Jus exigendi, & petere possit manutentionem, quam unico etiam actu acquiri, tradunt in puncto exactionis *Nig. de laudem. qu. 7. art. 8. nu. 12. et 13. tom. 1. Post. de manut. obs. 18. nu. 26. et seqq. Rota post eum dec. 141. n. 4. decis. 180. nu. 9. et dec. 188. nu. 1. et decis. 118. n. 1. coram Buratt. decis. 133. nu. 7. et dec. 158. num. 2. Gregor. dec. 313. nu. 1. Dunoꝝ. Jun. dec. 24. nu. 1. in recent. dec. 205. nu. 5. par. 4. et in Romana, seu Reatina affictus 27. Junii præteriti §. Verum etiam coram Me.*

Fortius, quia eadem Mensa plures etiam exactiones laudemiorum per se ipsam fecit ab eisdem PP. Camaldulensibus, dum occasione donationis Malsariæ, de qua agitur, factæ ab Aloysia Cimina PP. Carmelitis fuit per solutum laudemium Mensæ Dominæ directæ, eidemque aliud laudemium solutum fuit à Marco de Laurentio ex causa emptionis dictæ Malsariæ, quæ solutiones laudemii mirificè profunt ad constituendam Mensam in quasi possessione exigendi quindennium, cum istud in locum laudemii sit subrogatum, *Nig. de laudem. qu. 12. art. 3. sub num. 145. Panimoll. decis. 4. nu. 4. Rota coram Cerro dec. 18. nu. 13. et post Card. de Luca ad tit. de emphyt. decis. 18. et dec. 19. utrobique nu. 3. et in recent. dec. 198. nu. 4. par. 19. Romana Quindenniorum 13. Martii 1691. §. Præmissa coram bon. me. Benincasa, et in Avemionen. Novenniorum 26. Junii 1699. §. Quamvis coram R. P. D. Meo Pio.*

Undè sicut Mensa Archiepiscopalis, si bona non transivissent ad manus mortuas, potuisset liberè laudemium exigere, ita liberè poterit exigere quindennium post dictum transitum, cum conditio Actoris, & Possessoris non immutetur, nè fiat deterior ex mutatione personæ, contra quam Actor acquisiverat possessionem, *Gratian. di-*

discept. 113. nu. 17. & discept. 981. nu. 30. Post. de
manut. obs. 56. nu. 4. & 5. Rota post eum dec. 157.
nu. 1. coram Gregor. dec. 313. nu. 3. ibique Adden.
nu. 6. & in recent. dec. 388. nu. 5. & seqq. par. 15.
& in Camerinen. Censuum 2. Decembris 1699.
§. Verum in fine coram R. P. D. meo Pio.

- 6 sam mediatam à PP. Camaldulenses habent cau-
tam à Marco de Laurentio, cujus sunt Legata-
rii, ut propterea eò minus ex mutatione personæ
mutari valeat Jus, & quasi possessio exactionis
7 sed eadem possessio acquisita contra Antecesso-
rem passivè transeat in successorem solventis,
etiamsi iste nunquam solvisset, ut in puncto Ca-
nonis Post. de manut. obs. 56. nu. 2. & seqq. Nig.
de laudem. dic. qu. 7. art. 8. num. 7. & seqq. tom. 1.
Rota coram Cavaler. dec. 75. nu. 1. & dec. 83. n. 2.
- 8 Concurrente præcipuè titulo, & bono iure
exigendi, de quo itante eo magis possessio ac-
quisita, & iusto titulo continuata, est manute-
nibilis, Adden. ad Gregor. dec. 323. num. 5. Rota
coram Merlin. dec. 632. nu. 5. & seqq. & in Sabin-
nen. Inundationis super manutentione 27. Janua-
rii 1698. in princ. coram. R. P. D. meo de Tremoil-
le, & 1. Julii 1699. §. Libentiùs coram Me.

- Nullatenùs obitante repetita nullitate solutio-
nis laudemii ob defectum solemnitatum, & con-
9 sensus Monasterii, quoniam solemnitates non
erant necessariæ, & Monasterium omnia succes-
sivè approbavit, ut probatum est in alia hodierna
mea Decisione §. Nec quicquam, & seqq. & quate-
nùs etiam per hypothecam aliqua super hoc ver-
sari posset difficultas, impedita remanere non
posset manutentio favore Mensæ Archiepiscopa-
lis, quæ semper datur ad limites possessionis re-
10 jectis exceptionibus nullitatis, aliisque similibus
requirantibus altiorem indaginem, quæ ad peti-
torium reservantur, nec manutentionem impe-
diunt, donec tales exceptiones per tres conformes,
& rem judicatam canonizatæ, non appa-
reant, Rota in Nullius, seu Senogallien. Bonorum
13. Junii 1695. §. Sed quatenùs coram Me, Ne-
pessina, seu Portuen. manutentionis 1. Martii 1700.
§. Nec urget cor. R. P. D. meo de la Tremoille, & in
Terracinen. manutentionis 14. Januarii anni præ-
teriti §. Fin. coram eodem, & in Reatina fideicom-
missi, seu manutentionis 6. Junii præteriti §. Prout
quoque coram Reverendis. D. meo Decano, & in
terminis exceptionis super nullitate contractus
Post. de manut. observ. 62. nu. 1. et seqq. ubi plu-
res alios congerit, Rot. in Camerinen. Censuum 23.
Junii 1698. §. Quoniam coram Reverendis. Domi-
no meo Decano, et in Urbinaten. manutentionis, seu
Spolii 2. Maii præteriti §. prout non relevat cor. Me.
Et ità utraque &c.

DECISIO XXI.

R. P. D. PRIOLO.

POSTEA SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALI.

Romana Laudemiorum.

Lunæ 31. Januarii 1707.

ARGUMENTUM.

Quindennia debentur, etiamsi bona emphy-
teutica transferantur in manum mortuam titulo

venditionis ex causa retractus coactivi vigore
Bullæ Gregorianæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 Laudemium debetur Domino directo ex translatio-
ne bonorum emphyteuticorum facta in personam
extraneam.
- 3 Lex loquens de alienatione voluntaria non habet
locum in alienatione necessaria.
- 4 Cum in alienatione necessaria non requiratur con-
sensus, non competit actio pro laudemio, quod
debetur pro consensu Domini directi, & appro-
batione novi emphyteutæ ab ipso faciendæ.
- 5 Laudemium debetur etiam in alienatione Emphy-
teutis, legis, vel Principis jussu expleta, juxta
veriore, & receptorem in foris sententiam.
- 6 Bulla Gregoriana est exorbitans à Jure, cum de Ju-
re nemo cogatur invitus vendere.
- 7 Bulla Gregoriana extensionem non patiens ultra
casus expressos, trahi nequit ad exemptionem
non solvendi laudemium Domino directo.
- 8 Pontifex non præsumitur voluisse tollere jus tertii.
- 9 Ex contextu Bullæ Gregorianæ deprehenditur, men-
tem Pontificis noluisse concedere exemptionem ad
solutionem laudemii. Domino directo debiti.
- 10 Venditio vigore Bullæ Gregorianæ dici nequit alie-
natio necessaria ad effectum solutionis laudemii.
- 11 Non dicitur coactè fieri, quod fit Judice compellen-
te in casibus, in quibus intrat compulsio.
- 12 Alienatio inducitur à Bulla Gregoriana ad ornatum
Orbis, & publicam utilitatem, implicite conti-
net voluntatem quoque ipsius vendentis.
- 13 Alienatio vigore Bullæ Gregorianæ facta, dici po-
test aliquantulum necessaria respectu venditoris,
respectu vero emptoris est simpliciter, & absolu-
tè voluntaria.
- 14 Bulla Gregoriana cogit Venditorem ad vendendum,
non autem Emptorem ad emendum, seu retraben-
dum.
- 15 Laudemium debetur pro emptione voluntaria.
- 16 Publica utilitas nihil operatur in præjudicium ter-
tii, sed urget solum, ubi fuisset habita ratio di-
recti domini prætio æstimabilis.
- 17 Obligatio solvendi laudemium inducitur ex muta-
tione personarum, & approbatione novi em-
phyteutæ.
- 18 In subhastatione rei emphyteuticæ facta autoritate
Judicis, licet non requiratur consensus Domini
directi, nihilominus ex illa solvendum est laude-
mium.
- 19 Niger de laudem. tom. 2. quæst. 4. n. 13. & seqq.
& alii DD. tenentes, ex alienatione rei emphy-
teuticæ facta in exequutionem Bullæ Gregorianæ
super jure congrui non deberi laudemium, lo-
quuntur contra communiorem.
- 20 De Marin. resol. quotid. lib. 1. cap. 235. nu. 11.
& Novar. in sum. Bullar. comment. 120.
nu. 7. idem sentientes, fatentur eorum opinionem
fuisse rejectam.
- 21 Decisio 48. post Constantin. in Romana præten-
sæ devolutionis cor. Orano non tractat quæstio-
nem circa solutionem laudemii, sed agit de cadu-
citate, ideoque, licet incidenter firmet, laude-
mium non deberi in venditione facta vigore re-
tractus, attendenda non est, quando in aliis De-
cisionibus contrarium firmatur.

22 *Quindennia debentur Domino directo loco laudemiorum, quando bona emphyteutica transeunt in manus mortuas, nè ob difficultatem, quam patitur alienandi Ecclesia, seu manus mortua ex prohibitione Juris, Dominus directus nimis gravetur.*

1 **A** Depta per Moniales S. Ursulæ possessione duarum Domorum existentium in Vico nuncupato de Greci de directo dominio Patrum S. Nicolai ad Cæsarinos, quas vigore notiffimæ Constitutionis sanctæ memoriæ Gregorii XIII. super jure Congruï Bullar. nov. tom. 2. in ordine la 22. sibi vendi obtinuerant, alteram nempe ab Horatio Rainuccio, & alteram à Monasterio S. Claræ Aquipendii, & Bernardino, aliusque filiis Francisci Spoletini emphyteutis, prætereunde caperunt, se non teneri ad laudemiam à præfatis Patribus jure eorum directi domini petita; reque ad Tribunal Eius Vicarii delata, nedum Moniales ad illorum solutionem prævia relaxatione mandati exequutivi fuerunt condemnata, verum etiam fuit insuper decretum favore Patrum mandatum de associando ad dictas Domos ad effectum, ut eadem illos in Dominos recognoscerent, seque obligarent ad solutionem quindenniorum in futurum, *Summario Actorum nu. 1. & 2.* A quo judicatio commissa mihi appellationis Causa cum Clausula *siquid exequendum*, disceptandum in hodierna Audientia proposui Dubium -- *An mandata sint exequenda, & affirmativa prodiit resolutio.*

Illorum namque validitas emergit ex revolutione actorum, Justitia verò quoad primum relaxatum pro solutione laudemiorum resultat

3 ex eo, quòd certum est in Jure, quòd quotiescumque alienantur bona emphyteutica de una ad aliam personam extraneam, debetur Domino directo laudemium juxta censuram *text. in l. fin. C. de Fur. emphyt. Clar. in §. Emphyteusis qu. 23. num. 1. Fulgin. de Fur. emphyt. tit. de laudem. q. 8. n. 1. et Rot. coram Coccin. dec. 2357. n. 3. & seqq.*

Non urgente responsione, quòd venditiones Domorum, de quibus agitur, fuerint expletæ in executionem Bullæ Gregorianæ, adeoque ex duplici ratione pro his nullum debeatur laudemium,

3 nimirum quòd talis alienatio dicitur necessaria, & consequenter non subjaceat dispositioni legis loquentis de actu alienationis voluntariæ ad notata per *Nigr. de laudem. tom. 2. qu. 4. num. 13. & seqq. Donat. Anton. de Marin. resolut. quotid. lib. 1. cap. 235. nu. 11. et Gratian. discept. forens. cap. 227. nu. 45. et 46. Panimoll. decis. 4. nu. 16. et seqq. &*

4 altera, quòd cum in hujusmodi alienatione non requiratur consensus, agi non possit pro solutione laudemii, quòd solvitur pro Consensu Domini directi, & approbatione novi emphyteutæ ab ipso faciendæ, *Novar. in Sum. Bullar. comment. 120. nu. 7. par. 2. Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 14. nu. 10. et 11. Rot. post Modern. Asculan. ad Statut. Urb. dec. 48. nu. 9.*

5 Etenim laudemium deberi etiam in alienationibus rei emphyteuticæ, legis, vel Principis auctoritate expletis, est verior, & receptor in foris sententia, de qua *Burg. de laudem. par. 2. inspeçt. 1. num. 15. et 19. Capon. contr. 31. num. 4. Fontanell. dec. 278. nu. 11. et dec. 279. per tot. lib. 2. Cortiad. dec. 246. nu. 161. Rot. dec. 274. n. 10. et seqq. par. 9.*

confirmata coram Coccin. dec. 2352. num. 19. & in terminis Bullæ Gregorianæ *Fulgin. de jur. emphyt. dict. quæst. 8. nu. 15. tit. de laudem. Pacion. alleg. 69. nu. 16. et seqq. apud quem concordantes.*

Quæ quidem opinio eo certius amplectenda videtur in terminis Bullæ Gregorianæ, nedum quia utpotè aberrans à dispositione Juris, juxta quòd nemo cogitur invitus rem suam alteri vendere *l. falso, et l. portionem C. de commun. rer. alienat. l. dudum C. de contrah. empt. & plenè probat R. P. D. Corradin. in suo tract. de prælat. quæst. 33. nu. 1. et seqq.* ideoque extensionem non patiens ultrà casus expressos, trahi minimè debet ad exemptionem non solvendi laudemium Domino directo, ut bene ratiocinatur *Fontanell. dict. dec. 279. à nu. 1. usq. ad 9. et seqq.*

Verum etiam quia ex ipsa met Bulla manifestè deprehenditur, mentem Summi Pontificis, quem nec etià in dubio præsumitur tollere voluisse jure tertii *Rocc. Select. Jur. disput. cap. 78. num. 17. et seqq. et cap. 111. num. 40. R. P. D. meus Ansaldo. in tract. de commerc. et mercat. disc. 47. n. 14. Rot. coram Coccin. decis. 2142. num. 15.* fuisse prorsus alienam ab omnibus præjudiciis, quæ exindè Dominis directis obvenire potuissent, dum eveniente casu, quo emphyteuta ædificare cupiens eximere vellet rem à jure directi domini, expressè sancivit eidem, tradi debere fundum, *pretii, commoditatis, redditus, ac bonitatis saltem paris;* Ac ulterius voluit, quòd in casu retractus coactivi, ultrà verum, ac justum valorem domus, seu fundi retracti per Peritos æstimandum, fiat prætium augmentum in quinta parte valoris; si Domus habitetur per ipsum Dominum, & in duodecima, si aliis reperiat locata; his enim stantibus, nè destruatursiis ab eodem adeò enixè voluit, per necesse dicendum quoque venit statuendo Vicinum posse cogi ad vendendum, nequaquam intellexisse largiri exemptionem prædictam à solutione laudemii Domino directo debui ad *text. in l. Ancillas ff. de legat. 1. de qua Rodolph. alleg. 72. nu. 20.*

Nec quidquam officiant geminæ rationes in objecto consideratæ, respectu enim primæ, omisso, venditionem vigore istius Bullæ factam dici non posse alienationem necessariam ad istum effectum solutionis laudemii, ut ponderat *Fontanell. cit. decis. 178. nu. 11.* tam quia non dicitur coactè fieri, quòd fit Iudice compellente in casibus, in quibus intrat compulsio juxta Theoricam *Bald. in l. licet §. Sed cum ff. de eo, quod met. caus. egregiè explicatam per Sanchez. de matrim. lib. 4. qu. 13. per tot. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 5. nu. 41. par. 2. Guttier. de gabell. quæst. 22. nu. 10. cum seqq.* tum etiam quia hujusmodi alienationes tanquam inductæ à dicta Bulla ad ornatum Urbis, & publicam utilitatem, continent implicite voluntatem quoque ipsius vendentis, ut ad propositum notarunt *Guttier. dict. qu. 22. nu. 7. Fontanell. dec. 278. à nu. 11. usq. ad fin.*

Dicta ratio remanet penitus inefficax, si animadvertatur, quòd licet alienationes, de quibus agitur, respectu Venditorum dici possent aliquatenus necessariae, inspecta tamen persona emptoris sunt simpliciter, & absolute voluntariæ, quippe quia Bulla cogit sanè Venditorum ad vendendum, secus autem emptorem ad retrahendum, pro qua idcirco voluntaria emptione con-

15 troverti non valet laudemium, quod semper Domino directo competit pro facto voluntario emptoris, à quo solvi debet, ut literaliter legitur in rubrica *text. in l. fin. C. de jur. emphyt. ibi -- Debet pro consensu Investituræ novi emphyteute habere quinquagesimam, & præcisè huic obiecto respondendo tradit Burg. de laudem. par. 2. inspect. 1. nu. 16. ibique Adde. nu. 41. & firm. Caldas de Jure emphyt. lib. 4. cap. 16. nu. 62.*

Non attento favore publicæ utilitatis, & onere ædificandi in augmentum ornatus Urbis, ex quo inferebatur, alienationem etiam ex parte emptoris dici debere necessariam per ea, quæ notat Niger de laudem. cit. qu. 4. nu. 22. tom. 2. Quia pariter venditio expleta in vim *l. si quis Sepulchrum ff. de religiof. et sumpt. funer.* cui in hoc æquiparatur Bulla Gregorii, habet admixtam publicam utilitatem, & quod minus est, decus divinum in ædificio, vel ampliacione Ecclesiæ, & nihilominus remanet indubitatum, quod respectu ementis est voluntaria, & pro ea laudemium debetur iuxta firmata per Cortiad. dec. 246. nu. 161. & discusso articulo dixit Rot. coram Cerro dec. 474. nu. 10. et seqq. par. 9. confirmata coram Coccino dec. 2357. num. 19. quia in utroque casu onus ædificandi provenit ex facto ipsius emptoris ita volentis, & promittentis, non autem ex præcepto Principis, quia de re inspicitur debet principium, quod est voluntarium, nihil curando, utrum concurrat etiam dictum onus ædificandi, & exinde resultet publica utilitas, cum ista aliquid operari non valeat in præiudicium tertii, sed urgeat solum, ubi fuisset habita ratio directi dominii, quod est prætio æstimabile Rot. in laudata dec. 2. coram Cerro nu. 9. et coram Coccino cit. dec. 2357. nu. 12. et 13.

Irrelevans quoque detegitur altera ratio fundata in correlatione laudemii ad consensum Domini directi, quia stant bene simul, quod assensus Domini directi tanquam inductus ad evitandam caducitatem, minimè requiratur in alienatione à Constitutione Gregoriana demandata, quodque nihilominus intret obligatio solvendi laudemium, cum ista etiam inducatur ex mutatione personarum, & approbatione novi emphyteute, ut docuerunt Menoch. consil. 297. num. 27. et 35. lib. 3. ubi quod hæc est communis opinio, Bursat. cons. 56. nu. 16. lib. 1. bene Burg. de laudem. par. 2. inspect. 1. n. 15. & melius inspect. 45. nu. 10. Gratian. discept. forens. cap. 372. n. 11. et 12. et 33. cum seqq. Surd. dec. 200. nu. 5. Hodiern. ad eund. decis. 93. n. 37. Rubens in addit. ad dec. 131. nu. 390. et seqq. par. 8. recentior. & tenuit Rot. dec. 20. num. 2. post Card. de Luca ad materiam de emphyteus. & in terminis alienationis sequuntur vigore Bullæ Gregorianæ Fulgin. de emphyt. tit. de laudem. qu. 8. nu. 15. & pro constanti supposuit Rot. dec. 871. nu. 2. et 3. coram Merlino, & in aliis similibus casibus exemplificari potest, puta in subhastatione facta auctoritate Judicis, in qua esto, quod assensus Domini non requiratur, adhuc solutio laudemii non effugitur ad notata per Mangil. de subhast. qu. 143. n. 1. 2. et 11. Posth. eod. tract. inspect. 48. à nu. 1. et per tot. Rota coram Cavallerio decis. 360. nu. 4.

19 Et hinc attendi non merentur Doctores supra citati in §. Non urgente, quia Niger de laudem. & alii ejus asseclæ loquuntur contra sententiam

magis receptam, & confunduntur tum à rationibus huic usque expensis, tum ab aliis Doctoribus adductis in §. Etenim; De Marinis verò, & Novar. ingenuè admittunt, quod eorum opinio fuit rejecta à Rota decis. 474. par. 9. et coram Coccino dec. 2357. Et demum Decisio Rotæ in Romana prætense devolutionis coram Orano impressa post Constantin. dec. 48. attendi non meretur, quia ibi, cum non esset quaestio circa solutionem laudemii, sed de caducitate, solum incidenter dicitur illud non deberi in venditionibus factis vigore retractus quando in supra citatis aliis decisionibus contrarium firmatur.

Quibus ita constabilitis consequitivè probata quoque remanet justitia alterius mandari relaxati pariter favore Patrum pro quindenniis in futurum à Monialibus præstandis, quiaposito, quod laudemia Domino directo sint debita, statim ac bona emphyteutica perveniunt ad Ecclesias, seu manus mortuas, nè, attenda difficultate alienationis ob Juris prohibitionem contentam in Extravag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien. nimis gravetur, eidem loco laudemiorum quindennia solvi debent juxta praxim communiter receptam, de qua Panimoll. decis. 4. nu. 3. Niger de laudem. qu. 12. art. 3. nu. 148. et nu. 151. Rot. coram Coccin. decis. 2314. et 2357. utrobique per tot. et in rec. decis. 474. à nu. 15. ad 21. par. 9. et decis. 198. nu. 1. et seqq. par. 19.

Et ita utraque &c.

DECISIO XXII.

R. P. D. LANCETTA.

Romana Quindenniorum.

Veneris 16. Decembris 1707.

ARGUMENTUM.

Quindennia debentur, etiam si reservata non fuerint, quando Emphyteusis transfertur per privatum in manum mortuam, & Ecclesiasticæ absque Beneplacito Apostolico se obligare potest ad solutionem Quindenniorum.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series .
- 2 Exequutio mandati retardari nequit concurrente illius validitate, & justitia .
- 3 Post lapsum 100. annorum agi nequit via exequutiva .
- 4 Ut competat via exequutiva, attendendum est posterius tempus alterius Instrumenti, à cujus die non lapsi fuerint 100. anni .
- 5 Manus mortua se obligare potest ad solvendum quindennia, etiam absque beneplacito Apostolico .
- 6 Quando Emphyteusis transit in manum mortuam, illa tenetur solvere quindennia loco laudemiorum, &
- 7 Dominus directus consentiens, ut Emphyteusis transeat in manum mortuam absque aliqua reservatione quindenniorum sui favore facta, censetur non currare voluisse de quindenniis .
- 8 Emphyteuta transferente Emphyteusim in manum mortuam, ista tenetur ad quindennia, si Dominus

nus directus in præstatione consensus illa sibi non reservaverit.

- 9 Decisio in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1699. coram bo. me. Pio, procedit, quando *Emphyteusis ab initio transivit in manus mortuam.*
- 10 *Unicus actus solutionis quindennii sufficit ad destruendam observantiam contrariam interpretativam.*

1 **R**enuentibus Patribus S. Honuphrii persolvere Quindennia Archiconfraternitati Sanctissimæ Annunciationis de Urbe Dominæ directæ cujusdam situs positi in Via Lungariæ, reportavit ista à R. P. D. Vicegerente favorabile mandatum, cujus executionem evitare cupientes Patres prædicti, curarunt in gradu appellationis per me proponi Dubium-*An Mandatum sit exequendum, illudque affirmativè resolutum fuit.*

2 Concurrentibus namque illius validitate, ac justitia, executio retardari nequit, *Rota coram Emerix Fun. dec. 304. n. 1. et in recentior. dec. 527. nu. 1. par. 19.*

3 Frustraque validitas impugnatur, ex quò post lapsum 100. annorum agi non potuerit via executiva vigore Instrumenti stipulati de anno 1577. in quo non apparet, quòd PP. prædicti se obligaverint favore Antonii Formicini ad controversa Quindennia persolvenda; quoniam Archiconfraternitas mediatam causam habens à dicto Formicino, non agit vigore dicti Instrumenti anni 1577. dumtaxat, sed vigore etiam alterius celebrati de anno 1673. in quo Monasterium, & Patres in forma Cameræ promiserunt *suis loco, et tempore solvere Quindennia tam præterita, quam futura ad ratam valoris liberè; Undè cum à die conditi Instrumenti non effluxerint 100. anni, & obligatio suam habeat substantiam; Indè sequitur, quòd ex ea oriatur actio executiva pro controversis Quindenniis, ità ut mandatum executivum R. P. D. Vicegerentis sit omninò exequendum Rota coram Cerr. decis. 936. nu. 1. et in recentior. decis. 369. nu. 4. par. 19.*

4 Justitia verò ex prædicto Instrumento manifestè resultare visa fuit, cum in eo Monasterium recognoscendo in Dominam dictam Archiconfraternitatem, Quindennia, de quibus agitur, solvere se obligavit, etiam si in illo non interfuerit Beneplacitum Apostolicum, quia cum obligatio per Monasterium emissa non fuerit ultronea, sed necessaria, idè etiam sine Apostolico assensu, substat Rot. coram Bich. decis. 525. nu. 17. et coram Emerix. Fun. decis. 1264. nu. 5.

5 Necessitas autem obligationis patet, ex quò, ut inter Partes non controvertitur, Domus emphyteutica controversa, mediante Catherina Parda, titulo donationis de anno 1574. transivit in dictum Monasterium, & Patres, ideoque cum res emphyteutica translata fuerit in manus mortuam, sequitur, quòd loco laudemiorum, quæ præcedenter solvebantur, teneatur manus mortua persolvere Quindennia, quæ nil aliud sunt, quàm solutio, quæ fit de quindecim in quindecim annis illius quantitatis laudemio æquivalentis, quod, sit sub ea verisimilitudine, quòd intrà dictum tempus, si res emphyteutica esset in commercio, sequi posset alienatio, per

quam Domino directo deberetur laudemium *Card. de Luca de emphyt. disc. 50. nu. 7. Rota decis. 474. num. 5. et seqq. et dec. 494. num. 12. et seqq. par. 9. et dec. 198. nu. 4. par. 19. recentior. et in Romana Quindenniorum 13. Maii 1689. 5. Præmissò coram bo. me. Benincasa.*

Nec relevat, quòd Formicinus Dominus directus, & Auctor Archiconfraternitatis præstando consensum retentioni dictæ Domus emphyteuticæ favore dictorum Patrum non conveniret solutionem Quindenniorum in futurum, inferendo exindè, eum non curasse, ac condonasse damnum, quòd sibi per hujusmodi transitum ad manus mortuas evenite poterat; Quia objectum procederet, quotiès ab initio Formicinus directè Domum Monasterio in Emphyteusim concessisset, secus autem quando mediante persona emphyteutæ res emphyteutica ad manus mortuam, seu Ecclesiam devenit; In his enim terminis sicuti emphyteuta teneretur ad solutionem laudemii, ità & Ecclesia ad Quindennia, quamvis non contrà in præstatione consensus, cum illa sint subrogata in locum laudemiorum, quæ solvenda erant ab Investitis, ut distinguendo tradit *Card. de Luca de emphyteus. disc. 50. nu. 1. et 6. et de Regal. disc. 162. nu. 5. & sic remanet inapplicabilis Decisio in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1699. coram bo. me. Pio in objecto allegata, dum in ejus casu agebatur de concessione ab initio manui mortuæ facta.*

Quin juvet observantia interpretativa desumpta ex lapsu temporis 100. & ultrà annorum, quo Quindennia non fuerant exacta, quia ista cessat ex facto, dum Monasterium ab anno 1659. laudemia persolverisse appareat, ut habetur ex *Summario Archiconfraternitatis n. 2.* Non attento, quòd solutio sine speciali mandato Procuræ facta fuerit, quia in præsentibus non queritur de validitate, vel invaliditate solutionis, sed solum ex dicta solutione educi prætenditur actus dictæ observantiæ interpretativæ per Monasterium allegatæ destructivus, ad quem effectum etiam unicus actus sufficeret *Rota in Calaguritana Decimarum Sancti Petri Manrique 14. Aprilis 1698. 5. Unicus coram Reverendissimo Conchen. et in Colonien. Canonicatus primæ gratiæ 13. Junii 1699. 5. Ad excludendam coram R. P. D. meo Scotto.*

Et ità utraque &c.

Decisio hujus confirmatoria est infra inter Decisiones additas &c. in ordine la VIII.

DECISIO XXIII.

Riño P. D. MOLINES DECANO.

Romana Domus, seu Domorum.

Veneris 14. Januarii 1708.

ARGUMENTUM.

Domino directo competit associatio ad fundum emphyteuticum in casu, quo manus mortua possessrix renuat solvere quindennia decursa, seque obligare ad solvendum quindennia in posterum decurrenda, è contrà verò manui mortuæ

tua fundi possessione spoliatę ob non exhibitum titulum, purgatio morę, ac reintegratio possessionis, mediante quindenniorum solutione.

SUMMARIUM.

- 1 Pro alienatione emphyteusis ab emphyteuta facta, solvitur quinquagesima aestimationis fundi emphyteutici, ipso Domino directo.
- 2 Laudemium dictum fuit a verbo laudo; quod approbare significat.
- 3 Quindennia indulta fuerunt in locum laudemiorum in eventum transitus emphyteusis ad manus mortuas.
- 4 Constat de re iudicata, quando appellans non prosequitur suam appellationem intra biennium.
- 5 Restitutio in integrum absque lesione nec Ecclesię, aliisque Pius Locis, & personis privilegiatis conceditur.
- 6 Laudemium debetur Domino directo pro alienatione emphyteusis favore personę extraneę ab emphyteuta factę, quindennium verò subrogatum in locum laudemii debetur pro transitu ipsius emphyteusis ad manum mortuam.
- 7 Pro locatione non debetur laudemium, nec quindennium.
- 8 Contractus semper talis dijudicari debet, qualis a Partibus in Instrumento denominatur.
- 9 Verbum locationis est genericum, & lato vocabulo comprehendit quoque emphyteusim.
- 10 Nomen locationis per dictionem in transitu in nomen emphyteusis.
- 11 Reservatio domini directi convenit emphyteusitantum, non autem locationi perpetuę.
- 12 Pręcipuum constitutum contractus emphyteutici consistit in eo, quod res ad meliorandum conceditur.
- 13 Verbum Canon proprium est emphyteusis, non autem congruę adaptatur locationi.
- 14 Emphyteusis contradistinguitur a locatione, eo, quod solutio Canonis unica tantum vice quotannis faciendę convenitur.
- 15 In locatione non incurritur caducitas ob non solutam pensionem, nec conductor privatur melioramentis, sed potius ipsi veniunt rescienda.
- 16 Insignia affixa in fundo emphyteutico designant dominium directum illius, cujus Insignia sunt.
- 17 Universalis qualitas emphyteutica totius fundi operatur, ut talis etiam censenda sit pars specialis, quę non pręsumitur diversimodę concessa a suo toto.
- 18 Res inter alios acta tertio non pręiudicat.
- 19 Officiales Locorum Piorum non pręsumunturolvere voluisse laudemia, & quindennia, sequę obligare ad alia quindennia in futurum decurrenda, si concessiones Terreni ab eorum Authoribus obtentę interpretari possent potius pro perpetuis locationibus, quám pro emphyteusi.
- 20 In emphyteusi solvitur quid minimum in recognitionem directi domini.
- 21 Ex hortis regulariter colliguntur olera, legumina, aliique fructus.
- 22 Canon potius, quám affectus arguitur ex annua responsione non excedente sextam partem, pręsertim in emphyteusi Ecclesiastica.
- 23 Immo sufficit, quod non probetur antiquus rei status, nec quanti fuerint fructus eiusdem rei de tempore sequentę concessionis.

- 24 In constitutione Canonis haberi potest ratio fructuum, quę in futurum in majori quantitate percipi poterant ob melioramenta conventa.
- 25 Canon augeri potest contemplatione eius, quod in ingressu solvi debuisset, quando ab investitis nihil pro intratura solvitur.
- 26 Bona Ecclesię, ut alienari possint, requiritur illius evidens utilitas juxta Extravag. Ambrosię de reb. Eccles. non alienan.
- 27 Coęquatio Canonis cum fructibus non adversatur substantię emphyteusis Ecclesiasticę, nec immutat illius naturam.
- 28 Decisio 334. coram Buratto declaratur.
- 29 Clausula ad habendum, & constituti, amplissimis verbis extensa adaptatur congruentius locationi perpetuę, quám emphyteusi.
- 30 Ad hoc, ut dignoscatur contractus emphyteuticus, satis est, quod in ipso reservatum fuerit dominium directum.
- 31 Clausulę ad habendum, & constituti, utpotę de stylo Notariorum in quibuscumque contractibus Emphyteusis, pręsertim perpetuę, apponi solite, nihil operari valent ad excludendam qualitatem emphyteuticam.
- 32 Emphyteusis Ecclesiastica ut plurimum ad tertiam tantum generationem concedi solet.
- 33 In alienatione emphyteusis requiritur consensus Domini directi, eique solvitur laudemium.
- 34 Pactum solutionis laudemii implicite censetur inesse contractui emphyteusis, licet expressę non sit adjectum, quando constat de qualitate emphyteutica.
- 35 Dominus directus petere potest a manu mortuę laudemia, & quindennia in pręteritum non petita ob rationem juris ignorati.
- 36 Favore Ecclesię faciendę est interpretatio pro emphyteusi, cum illa in contractu emphyteutico minus ledatur.
- 37 Sixtus V. indulget Capitulo S. Petri de Vrbe, ut semper pręsumendum sit favore Capituli pro concessione in emphyteusim potius, quám ad censum.
- 38 In dubio iudicandum est pro qualitate emphyteutica.

IN pręmium pręstiti consensus per Dominum directum laudantem, & approbantem alienationem, seu translationem Bonorum sub ipsius directo dominio existentium, ab emphyteuta factam favore aliarum personarum Imperator Justinianus in l. fin. Cod. de jure emphyteutico sancivit, ut eidem Domino directo solveretur quinquagesima pars pretii, vel aestimationis illius rei, quę ad aliam personam transfertur, quam quidem pretii partem, quę tamquam genus quoddam gratitudinis penditur Domino recipienti novum emphyteutam, Nostri juris Interpretes desumpta etymologia a verbo *Laudo*, quod approbare, vel ratificare significat, *Laudemium* communiter compellarunt, ut prę cæteris in proposito admonet *Niger de laudem. qu. I. num. 43. & 44.*

Verum quia aliquando ob transitum bonorum emphyteuticorum ad loca Ecclesiastica, vel pia, quę manus mortuę dicuntur, Domino directo nulla amplius suppetebat spes devolutionis, & ob veritatem eisdem locis a Pontificiis Sanctionibus prædictorum bonorum alienationem, quęlibet præcludebatur via consequendi *Laudemia*; Ideo ne Dominus directus ob transitum bonorum emphyteuticorum ad præfatas

manus mortuas, jus suum quodammodo amitteret, & qualibet seclusa propria culpa, aut dolo, notabile detrimentum pateretur, æquativa inolevit praxis, seu consuetudo ubique recepta, qua fingitur, quod decimoquinto quolibet anno fiat rei emphyteuticæ distractio, sub ea verisimilitudine, quod si res emphyteutica esset in libero hominum commercio, intrâ d. tempus sequi potuisset alienatio, ob quam Domino directo debitum fuisset Laudemium; Sicque in memoratum eventum transitus bonorum emphyteuticorum ad manus mortuas loco laudemiorum inducta fuerunt *quindennia*, quæ nil aliud sunt, quàm solutio illius quantitatis Laudemio æquivalentis, quæ ob prædictam rationem suppositæ, seu verisimilis alienationis de quindecim in quindecim annos Domino directo fieri debet ex connotatis per *Rotam in Romana Quindenniorum 13. Maii 1701. §. 1. cum duobus seqq. coram Me*, & in *alia Romana Quindenniorum 16. Decembris anni mox effluxi §. Necessitas coram R.P.D. Lancetta*.

His igitur fretum Theoricis Capitulum Sacrosanctæ Basilicæ S. Petri in Vaticano, cum de anno 1690. compererit, quod quædam Domus insimul unitæ, & possessæ tum ab Archiconfraternitate Sancti Joannis Decollati Misericordiæ, tum à Monasteriis S. Catharinæ de Rosa, & Sanctissimæ Annunciatæ in S. Basilio, ac S. Mariæ Magdalenæ Convertitarum ad Cursum, tum ab Alexandro Brugiotto ædificatæ fuerant super Terreno Hortorum Ecclesiæ S. Blasii de Panetta, quod de anno 1516. idem Capitulum, cui prædicta Ecclesia Sancti Blasii cum omnibus suis bonis, & juribus unita fuerat, in emphyteusim perpetuam concesserat diversis personis. Et ulterius, quod præfatum terrenum cum Domibus desuper constructis ad diversas personas transiverat, & successivè ad prædictas manus mortuas devenerat, nulla unquam facta laudemiorum, & respectivè quindenniorum solutione, iudicium instruxit coram Eminentiss. D. Card. Paracciano tunc Sacrosanctæ Basilicæ S. Petri Vicario dignissimo contra Archiconfraternitatem S. Joannis Decollati, & cæteros earundem Domorum possessores pro exhibitione tituli eorum possessionis, iuxta facultates ipsi Capitulo tributas à s. m. Sixto V. in speciali motu proprio dato in *Summ. Capituli num. 6. & de quo meminit Rot. dec. 128. num. 11. par. 6. rec.* Postquam autem Archiconfraternitas Sancti Joannis Decollati per legitima Documenta justificaverat se causam habere à Bindo Salvatoris Bindi, cui facta fuerat concessio partis Terreni de anno 1516. præ laudatus Eminentiss. Paraccianus relaxavit favore Capituli mandatum de associando ad possessionem prædictarum Domorum, nisi Archiconfraternitas prædicta præter Canones solverit quoque laudemia, & quindennia decursa, & in posterum se obligaverit solvere eosdem Canones, & quindennia; Quo verò ad præfata Monasteria S. Catharinæ, Sanctissimæ Annunciatæ, & Sanctæ Mariæ Magdalenæ, nec non Alexandrum Brugiottum aliarum domorum possessores, qui ob non sequutam exhibitionem tituli earum possessione spoliati fuerant, mandavit idem Iudex, ut admitti deberent ad purgationem moræ, & reintegrationem possessio-

nis factâ prius recognitione in Dominum, solutione Canonum, laudemiorum, & respectivè quindenniorum.

Huiusmodi iudicatum acceptarunt tam præfata Monasteria S. Catharinæ, Sanctissimæ Annunciatæ, & S. Mariæ Magdalenæ, quàm Alexander Brugiottus, reluctante dumtaxat Archiconfraternitate S. Joannis Decollati, ad cuius instantiam commissa mihi appellationis causa, & ob lapsum fatalium superventa re iudicata, congruum proindè in hodierna Audientia disceptandum proposui Dubium -- *An constaret de re iudicata, seu potius de Causis restitutionis in integrum* -- sed non dissimili fato in hoc Supremo quoque Auditorio triumphavit Capitulum consentibus DD. *constare de re iudicata, & non de causis restitutionis in integrum*.

Constat etenim de re iudicata eo ipso, quod Ven. Archiconfraternitas S. Joannis Decollati post interpositam appellationem à contrario iudicato Eminentiss. D. Card. Paracciani à die commissionis Causæ infra biennium acta prioris instantiæ transportare neglexit *Rot. in Romana Pecuniaria 7. Februarii superioris anni §. Cum enim coram Me*. Nec restitutioni in integrum locus esse potest attenda validitate, & iustitia prædicti iudicati, quibus stantibus cessat quælibet læsio sine qua restitutio in integrum etiam ipsi Ecclesiæ, aliisque Locis piis, & personis quantumcumque privilegiatis passim denegatur, juxta vulgata principia, de quibus *Odd. de restit. in integrum par. 2. qu. 82. art. 7. num. 52. & seq. Rot. in Bononien. Restitutionis in integrum 22. Martii 1700. §. Quamvis coram Reverendissimo dell' Olmo Episcopo Conchen. in Savonen. Aggregationis 13. Junii 1701. §. Concurrente coram Me, in Ravennaten. Taxæ 10. Decembris 1706. §. Præbuit namque pariter coram Me, et in Romana Fidicommissi Mutii de Bubalo 4. April. 1707. §. primo coram R.P.D. meo Ansaldo*.

Et sanè, præsupposita validitate utpotè ex Actis resultante, evidens emergit iustitia præcedentis iudicati Eminentissimi Paracciani, cuius vigore decreta fuit Capitulo S. Petri in Vaticano associatio ad possessionem domorum de directo Dominio ipsius Capituli, nisi Archiconfraternitas S. Joannis Decollati, ultra Canones, solverit quoque Laudemia, & quindennia decursa, & in posterum ad eorundem solutionem se obligaverit; nil enim magis iustitiæ, ac æquitati consonum est, quàm quod Domino directo in casu alienationis Bonorum emphyteuticorum de una ad aliam personam extraneam debeat laudemium, & in casu transitus eorundem ad manus mortuas, Dominus directus loco laudemiorum consequi debeat quindennia, prout supra animadvertum est in §. 1. & §. Verum quia, & ultra auctoritates inibi adductas in terminis laudemiorum firmant, *Fulgin. de emphyt. tit. de Laudem. qu. 1. sub num. 2. vers. Sciendum, Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. par. 5. n. 129. Panimol. dec. 4. nu. 14. adnot. 1. n. 4. & 5. Rot. dec. 121. n. 1. coram Cavalerio, & in Romana Laudemii 16. Junii 1690. §. final coram clar. mem. Card. Cavallerino, & in Romana Devotionis Domus 3. Decembris 1703. §. Exequendum coram R.P.D. meo Scotto, & in proposito quindenniorum prosequuntur Capon. discep. foren. 376.*

n.19. Card. de Luc. de emphyt. disc. 50. nu. 7. Leo dec. Valent. 77. n. 7. lib. 1. Rot. cor. Cerro dec. 226. n. 33. in Avenionen. Novenniorum 26. Junii 1690. §. Quamvis enim coram bon. mem. Pio, in Romana emphyteusis 11. Martii ejusdem anni §. Moti ex eo, & 11. Decembris §. Posita autem coram bon. mem. Muto, & in Romana Laudemiorum 31. Januarii 1707. in princ. & §. 1. cor. R. P. D. meo Priolo.

7 Absque eo, quod subsistere valeat unicum obiectum ab Archiconfraternitate deductum, super quo residet totum Causæ momentum, quod scilicet ipsa condemnata fuerit ad solutionem laudemiorum, & respectivè quindenniorum cum supposito, quod controversè Domus ad illius manus devenerint ex contractu emphyteutico gesto de anno 1516. inter Capitulum S. Petri, & Bindum q. Salvatoris Bindi eiusdem Archiconfraternitatis mediarum Authorem, quando prædictus contractus non erat contractus emphyteusis, sed meræ locationis perpetuæ, in qua nec laudemia, nec quindennia deberi, tradiderunt, Fulgin. de jur. emphyt. tit. de Laud. qu. 16. n. 4. Burg. de Laudem. par. 1. inspect. 5. n. 17. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. num. 86. Panimol. dec. 4. annot. 2. num. 18. Rot. dec. 14. nu. 2. par. 6. recen.

8 Siquidem funditus, & accuratè rimato per DD. toto cõtextu prædicti contractus anni 1516. tum ex littera Instrumenti, tum ex pactis in eo desuper appositis compertum extitit, quod prædictus contractus fuit emphyteuticus, non autem locatitius: Patet enim ex littera Instrumenti, quod concessio his verbis concepta fuit -- Locavit, & titulo Locationis in emphyteusim perpetuam dedit, cessit, et concessit etc. quæ subinde repetita dignoscuntur, ibi -- Item simili modo, et forma locavit, et titulo Locationis in emphyteusim concessit -- Summario Capituli Num. 1. Ex quibus sanè verbis satis apertè convincitur Partes stipulare voluisse contractum emphyteuticum, cum talis semper contractus diiudicari debeat, qualis à Partibus in Instrumento denominatur ex his, quæ in specie animadvertunt, Natta conf. 49. nu. 14. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 8. n. 4. Niger. de laudem. tom. 1. qu. 21. art. 1. n. 39. Fulgin. de jur. emph. in prelud. qu. 15. n. 15. Magon. dec. Lucen. 12. n. 18. Card. de Luc. de emph. disc. 31. n. 7. Rot. coram Bichio dec. 483. n. 27. in rec. dec. 338. n. 6. vers. non obstat par. 14. & in d. Romana Devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Quod autem cor. R. P. D. meo Scotto.

9 Quin præfatæ qualitatæ emphyteuticæ adversari valeat titulus Locationis in prædicto contractu sæpè repetitus, ibi -- Locavit, et titulo Locationis etc. ex quo videtur, quod inter Partes actum fuerit non de emphyteusi, sed de Locatione perpetua; Quia verbum Locationis est genericum, proindeque in suo lato significato aptum quoque compræhendere emphyteusim, ac per consequens cum post verba locavit, et titulo Locationis immediatè sequantur alia in emphyteusim perpetuam, utique dicendum est, quod ista tanquam specialia limitent, & declarant antecedentia verba generalia, & quod non obstantibus dictis verbis locavit, et titulo Locationis vigore subsequenti verborum in emphyteusim perpetuam Contractus remaneat potius emphyteuticus, quàm locatitius, cum nomen

Locationis per subsequentem dictionem -- In -- 10 transiverit in nomen emphyteuticum, ut post Bald. in rubr. C. de jur. emph. n. 12. ibi -- Tertiò propter considerandam intentionis finalitatem, nam dicitio In ponitur transitivè, undè cum dico in emphyteusim, transit nomen Locationis in nomen emphyteuticum -- in terminis adinonent Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. n. 3. Rot. dec. 198. n. 6. & 7. p. 19. in Romana Domus 15. Decembris 1702. §. Quatenus coram R. P. D. meo Priolo, in dicta Romana Devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Non attempto coram R. P. D. meo Scotto, & in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 12. Januarii 1705. §. At obiectum coram R. P. D. meo Priolo.

11 Claræ literæ Instrumenti superaccedunt pacta in eo apposita, ex quibus apprimè desumitur, quod Partes cõtractum emphyteuticum, non verò locatitium gerere voluerint; Occurrit enim primo reservatio domini directi facta favore Capituli, Summario Capituli Num. 1. lit. E. quæ reservatio convenit dumtaxat contractui emphyteutico, non verò Locationi perpetuæ; ut inquit Marefcot. var. resol. lib. 2. resol. 76. n. 24. Saminat. contr. for. 2. nu. 27. Fulgin. de jur. emph. in prelud. quas. 15. n. 10. Rot. coram Merlino dec. 171. n. 7. coram Bichio dec. 545. num. 6. in recen. dec. 336. n. 23. & seq. par. 12. & in dicta Romana Devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. In idem coram R. P. D. meo Scotto.

12 Secundò accedit obligatio injuncta emphyteutæ meliorandi, & fabricandi in Terreno concesso Domos habitabiles cum impenfa ad minus ducatorum 200. infra triennium, d. Summ. Num. 1. litt. H. quod efficacissimum præbet argumentum pro qualificanda natura emphyteutica contractus, cujus præcipuum constitutum in eo residet, quod res ad meliorandum conceditur, ad tradita per Marefcot. var. resolut. lib. 2. resol. 76. nu. 22. Gob. consul. 147. num. 14. in fin. Rot. dec. 338. n. 7. par. 14. rec. in Ferrarien. Cappellaniæ 10. Junii 1695. §. Faciliùs cor. R. P. D. meo Priolo; in dicta Romana Devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Pacta verò coram R. P. D. meo Scotto, & in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 12. Januarii 1705. §. Sed potius cor. R. P. D. meo Priolo.

13 Tertiò in idem collimat solutio responsionis à Partibus conventa cum expressa denominatione Canonis, quod verbum Canon proprium est emphyteusis, nec congruè adaptatur locationi, ut ponderat Rot. d. dec. 338. n. 8. par. 14. rec. & in sæpè laudata Romana devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Solutio coram R. P. D. meo Scotto. Urgentiùs autem, quia prædicta solutio Canonis non fuit distributa per pagas de 14 semestre in semestre faciendas, sed unica vice singulis annis certa statuta die, nempe in festo Omnium Sanctorum, d. Summ. Num. 1. litt. I. ex quo pariter emphyteusim à Locatione contradistingui censuerunt Modern. Asculan. ad Statuta Urbis tom. 1. annot. 18. num. 19. Rot. coram Celso dec. 329. n. 4. & in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 22. Martii 1706. §. Nam solutio cor. R. P. D. meo Lancetta.

15 Quartò magis efficax argumentum promanat à superadicto pacto devolutionis stipulatæ, nedum in casu alienationis rei concessæ, & melioramentorum absque consensu Capituli Domini directi, verùm etiam in simplici omissione

15 solutionis d.annui Canonis per triennium, quo casu conventum extitit, quod ipso iure tam Terrenum concessum, quam melioramenta in eo facta devoluerentur, & reverterentur ad Capitulum, d. *Summ. Num. 1. litt. L. et M.* Exinde autem palam fit non fuisse stipulatum contractum perpetuæ Locationis, in qua non datur caducitas ob non solutam responsionem, nec Conductor privatur melioramentis, quæ imò semper illi refici debent secundum ea, quæ in proposito observant, *Spada conf. 195. n. 6. lib. 3. Gratian. discep. for. cap. 810. n. 7. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de melioram. qu. 1. n. 1. Rot. coram. Scraphin. dec. 286. n. 13. in rec. dec. 319. n. 11. par. 13. dec. 338. n. 9. par. 14. dec. 198. n. 19. par. 19. in Romana Domus 16. Decembris 1702. §. Quatenus coram R. P. D. meo Priolo, in dicta Romana Devolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Vltimus coram R. P. D. meo Scotto, & in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 22. Martii 1706. §. Nam solutio cor. R. P. D. meo Lancetta.*

16 Quibus argumentis desumptis ex visceribus Instrumenti cohærent quoque alia argumenta extrinseca, quorum alterum suppeditant insignia Capituli S. Petri affixa pluribus partibus Domus possessæ per Archiconfraternitatem S. Joannis Decollati, quæ non obscure designant eiusdem Capituli dominium directum quoad Domum, in quibus huiusmodi Insignia affixa reperiuntur ex his, quæ generaliter ad dominii probationem ostendunt *Mascard. de probat. conclus. 55. 1. n. 3. Rot. coram Dunoꝝ. jun. dec. 696. n. 9. in Romana, seu Veliterna Domus 18. Martii 1695. §. Evidentiùs coram R. P. D. meo Scotto, & in specie pro stabilliendo dominio directo Capituli Sancti Petri dictum fuit in Romana emphyteusis 11. Martii 1699. §. Moti ex eo in fin. & 11. Decembris eiusdem anni §. Posita pariter in fin. coram b. m. Muto.*

Alterum verò extrinsecum argumentum emergit ex situatione Domorum, de quibus agitur, quæ cum aliis ædificata fuerunt super Hortis Ecclesiæ S. Blasii de Panetta; In eodem enim situ sub diebus 6. 25. & 26. mensis Februarii anni 1516. tres fuerunt factæ concessiones sub univoca penitus forma, & structura verborum conceptæ, inter quas est illa, de qua agitur d. *Summ. Num. 1. 2. et 3.* Unde cum quoad alias duas concessiones dubitari amplius non possit, quod sint emphyteuticæ, & pro talibus recognita fuerint ab Alexandro Brugiotto, & aliis Locis piis possessoribus, qui insimul cum Archiconfraternitate S. Joannis Decollati in iudicium vocati à Capitulo coram Eminentiss. Card. Paracciano, rem iudicatam ab illius decreto exortam acceptarunt, & cedendo liti recognoverunt in Dominum Capitulum, & solverunt laudemiam, & quindennia, Monasteria, nempe tanquam hæredes Raphaelis Vitalis, cui Capitulum concesserat partem Terreni de prædicto anno 1516. Alexander verò Brugiottus tanquam mediatas Successor Raphaelis Andree de Ubertis, cui similis concessio eodem anno facta fuerat, idem profectò dicendum est de concessione, de qua agitur, quæ diverso jure non debet censi, dum universalis qualitas emphyteutica totius corporis d. litus operatur, ut talis etiam censenda sit pars ista specia-

lis, quæ non præsumitur diversimodè concessa à suo toto, prout in proximis terminis ratiocinatur *Rota dec. 1. n. 8. vers. quod attinet, & dec. 3. n. 10. post Nigrum de laudem. in Bononien. Bonor. emphyteuticorum 25. Junii 1703. §. Ista tamen cor. R. P. D. meo Priolo, & in alia 12. Januarii 1705. §. Non urgente responsione coram Eodem, & favore ejusdem Capituli S. Petri in dec. 263. n. 3. par. 5. dec. 128. n. 12. par. 6. dec. 40. nu. 31. par. 7. & in Romana emphyteusis 11. Martii 1699. §. Eoque magis coram bonæ memoriæ Muto.*

Nec argumenti vis, & efficacia declinari valet ex eo, quod res iudicata acceptata ab Alexandro Brugiotto, & aliis Locis piis possessoribus aliarum Domorum in eodem situ constructarum, & recognitiones in Dominum ab eis factæ provenire potuerint ad tedimendas vexationes ex causa præcedentis spoli dictarum Domorum ab ipsis passi ob non factam usque tunc exhibitionem tituli, & quod in omnem casum sint res inter alia acta, quæ propterea nullum præjudicium irrogare possunt Archiconfraternitati, juxta claras dispositiones *Text. in l. si decreta C. de transact. et l. cum aquiliana ff. eodem & tradita in Ferrarien. Pecuniaria 19. Junii 1702 §. Quod verò, et seqq. coram Eminentissimo D. Cardinali de la Tremoille.* Maxime quia respectu Alexandri Brugiotti minime iustificatum videtur, quod ipse causam habeat à Raphaeli de Ubertis, cui de anno 1516. facta fuit concessio partis situs, de quo agitur, cum potius oppositum evincat reflexio, quod in Instrumento recognitionis in Dominum, ac respectivè solutionis laudemii ab ipso factæ nulla fit mentio prædictæ concessionis anni 1516. & ulterius Domus ab ipso possessa enunciatur gravata anno Canone scuti unius, quando antiqua concessio facta Raphaeli de Ubertis stipulata fuerat pro annuo Canone ducatorum 23. & Carolenorum quatuor monetæ veteris.

Animadvertentibus quippe Domini, quod objectum aliquam forsan ingerere possit difficultatem; si Capitulum jus innum unicè metiretur à prædicta re iudicata ab aliis possessoribus Domorum per renunciationem liti acceptata: Secus autem est, dum prædicta rei iudicatæ acceptatio solum deducitur ad effectum declarandi, & interpretandi qualitatem concessionis emphyteuticæ tribus diversis personis de eodem situ factæ sub uno, eodemque temporis contextu, subque una, eademque verborum structura, cum ab omni prorsus verisimilitudine alienum sit, quod cæteri Domorum insimul unitarum Possessores, & præsertim Loca pia, quorum administrationi diligentissimi Deputati, & Officiales regulariter præesse solent, adeò oscitanter jus suum dimittere voverint liti cedendo, laudemiam, & quindennia solvendo, & pro aliis in futurum decurrendis se obligando, quando Concessiones Terreni ab eorum Authoribus obtentæ, potius pro perpetuis Locationibus, quam pro vera emphyteusi interpretari possent, ex autoritatibus allatis in §. *Alterum verò, cum quibus concordat Rota in Romana emphyteusis 11. Decembris 1699. §. Istaque omnia, coram bonæ mem. Muto.*

Nec inficiari posse prosequerentur Domini, quod Alexander Brugiottus alter ex prædictis pos-

Possessoribus causam habeat à Raphaelè Andrea de Ubertis, cui de anno 1516. facta fuit concessio Terreni similis alteri factæ Bindo Salvatoris Bindi Authori Archiconfraternitatis Sancti Joannis Decollati: Quamvis enim Brugiottus in prædicto Instrumento recognitionis in Dominum, & Concordiæ minimè expresserit titulum dictæ primæ concessions ab ejus Authore reportatæ, adhuc tamen in eo inserta fuit notula vernacula Lingua exarata, ex qua apparet, quòd prædicta Domus à Raphaelè Andrea de Ubertis constructa super Terreno sibi concessio ob eisdem Raphaelis debita titulo deliberationis obvenit in Joannem Laurentium Paulonium, cujus filius Cæsar, hæredem sibi scripsit Alexandrum Brugiottum, *Summario responsionis Capituli Num. unico*: Nec huiusmodi identitatem diversificat tenuitas Canonis scuti unius, qui solvitur à Brugiotto respectu ad Canonem ducatorum 23. & Carolenorum quatuor monetæ veteris conventum in dicta antiqua concessione anni 1516. hoc enim provenit, ex quo Brugiottus non possidet integrum Terrenum tunc prædicto Raphaeli concessum, sed solummodo illius ratam, pro qua solvit proportionabilem quantitatem scuti unius.

Constabilita igitur qualitate emphyteutica Concessions factæ de anno 1516. per Capitulum Sancti Petri Bindo Salvatoris Bindi, tam ex Littera Instrumenti ipsius concessions, quàm ex pactis in ea conventis, quàm denique ex extrinsecis argu mentis eandem qualitatem manifestantibus, nullatenus officere visa sunt argumenta per Archiconfraternitatem adducta ad probandam qualitatem locatitiam præfatæ Concessions; Quatenus enim ea desumi contendeatur ex correspondentiâ, seu excessivitate Canonis fructibus rei concessæ, dum pro inculto, & sodivo Terreno cannarum 42. conventa fuit pro annuo Canone, seu Responsione quantitas ducatorum 16. & carolenorum octo monetæ veteris constituens ad rationem monetæ currentis summam scutorum 12.60. quam quidem correspondentiâ Canonis cum fructibus dicebatur esse verum, & infallibilem modum distinguendi Locationem ab emphyteusi, in qua solvi quid minimum consuevit in recognitionem domini, ex magistrali *dec. 334. coram Buratto*; Manifesta obstitit replicatio, quod scilicet vel non probatur asserta correspondentiâ Canonis fructibus rei concessæ, vel probata non relevaret; Non inquam probatur, quia Terrenum concessum de dicto Anno 1516. non erat omnino infructiferum, sed erat Terrenum Hortorum Ecclesiæ Sancti Blasii de Panetta; ut exprimitur in concessione, *Sum. Capituli Num. 1. lit. C.* Undè ex causa Olerum, Leguminum, aliorumque fructuum, qui regularitèr colliguntur ex Hortis huiusmodi, teste *Lagunez de Fructib. par. 1. cap. 44. n. 76. & 77.* non potest dici excessiva responsio scut. 12.60. pro Cannis 42. prædictorum Hortorum, quæ facta proportionabili reparatione constituta dignoscitur ad rationem obulorum 30. pro qualibet Canna, quando factis est, quod annua responsio non excedat sextam partem, ut potius Canon, quàm Afflatus dicatur, præfettim in emphyteuti Ecclesiastica secundum ea, quæ docet, *Rota in Mantuana*

*emphyteusis 8. Martii 1700. §. Quatenus demum, coram R. P. D. meo Lancetta, & 14. Februar. 1701. §. De pacto, coram Eminentiſſimo D. meo Cardinali Caprara, in Romana domus 15. Decembris 1702. §. Hoc enim, coram R. P. D. meo Priolo, & in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 25. Junii 1703. §. Nec obstat in fine coram Eodem. Immo sufficit, quod in contrarium certitudinalitèr non probetur antiquus rei status, nec quanti fuerint fructus ejusdem rei de tempore sequutæ concessions, ut cesset dictum argumentum à coarctatione Canonis desumptum, ex collectis per *Rotam in d. Mantuana emphyteusis 8. Martii 1700. §. Quatenus coram R. P. D. meo Lancetta, & in d. Romana domus 15. Decembris 1702. §. Quæ potiora, coram R. P. D. meo Priolo.**

Sed quatenus etiam probata fuisset correspondentia Canonis cum fructibus rei concessæ, neutiquam relevaret, tum quia cum in dicto Terreno emphyteuta se obligaverit Domos habitabiles construere, & impendere ad minus ducata 200. infra triennium, exindè fit, quòd in constitutione Canonis habere potuit ratio fructuum, quæ in futurum ob melioramenta conventa in majori quantitate percipi poterant, secundum ea, quæ habentur in *dec. 78. n. 4. par. 2. divers. coram Seraphino dec. 1073. nu. 4. & seqq. in Bononien. Bonorum emphyteuticorum 12. Januarii 1705. §. Attento potissimum coram R. P. D. meo Priolo, & 22. Martii 1706. §. Atque hinc, coram R. P. D. meo Lancetta.* Tum etiam quia ab investitis nihil pro intratura solutum fuit, undè Canon potuit augeri contemplatione ejus, quod in ingressu solvi debuisset, ex passim deductis per *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2. n. 10. & seqq. Mareſcot. var. resol. cap. 76. nu. 13. Pacion. de Locat. & Conduct. cap. 3. n. 33. Rota in dicta Bononien. Bonorum emphyteuticorum 12. Januarii 1705. §. Attento potissimum coram R. P. D. meo Priolo, & 22. Martii 1706. §. Incipiendo coram R. P. D. meo Lancetta.* Tum demum, & fortius, quia agitur de concessione facta pro evidenti utilitate Ecclesiæ, ut legitur in Instrumento dicto *Summario Capituli Num. 1. lit. A. prout fieri debebat atteata dispositione Extravagantis Ambrosioſe de rebus Ecclesiæ non alienan.* idèdque ad verificandam istam utilitatèr evidentem necesse erat, quod Canon fructibus corresponderet, & ob istam rationem evidentis utilitatis Ecclesiæ coarctatio Canonis cum fructibus non adversatur substantiæ emphyteusis Ecclesiasticæ, nec immutat illius naturam, juxta ea, quæ ponderantur per *Natt. consil. 49. n. 17. lib. 1. Gob. consult. 24. n. 12. Tondut. resol. civil. cap. 25. n. 9. Mareſcot. var. resol. lib. 2. cap. 76. n. 27. Fontanell. de Pact. Nuptial. par. 1. glos. 18. nu. 64. Pacion. de Locat. & Conduct. cap. 3. nu. 26. Cardinalis de Luca de emph. disc. 30. n. 6. Rota in Ferrarien. Cappellaniæ 10. Junii 1695. §. Neque obstat, coram R. P. D. meo Priolo, in Mantuana emphyteusis 8. Martii 1700. §. Quatenus cum seq. coram R. P. D. meo Lancetta, & 17. Aprilis 1701. §. De pacto, coram Eminentiſſimo D. meo Card. Caprara, & alibi millies.*

Inapplicabilis autem redditur decisio 334. cor. Buratto, cum qua ut plurimum pertranseunt authoritates, quæ in contrarium congeri possunt ad demonstrandum, quòd ex qualitate Canonis correspondentis fructibus Contractus re-

putandus sit locatitius, non verò emphyteuticus; Ibi namque Casale, de quo agebatur antecedentè locati consueverat de triennio in triennium pro eadem pensione, quæ in successiva perpetua Locatione conventa fuerat, & quidem non in aliqua integra summa pro toto Casali, sed divisim in carolenis tribus pro quolibet rubro, & sic pro terra, & ejus usu, ac fructuum contemplatione, quæ solutio ulterius faciendâ erat in tribus paghis ad formam antecedentis Locationis ad breve tempus, ut sub *nu. 5. et 7. dictæ Decisionis*. Præterea in casu præfatæ decisionis non fuerat expressè adjecta pœna devolutionis ex capite alienationis irrequisito consensu Domini directi, vel non solutionis Canonis, ut dicitur sub *num. 17*. Et demùm Casale prædictum non fuerat concessum ad meliorandum, nec sub pœna devolutionis etiam melioramentorum in casu incurse caducitatis, proindeque memorata Decisio extranea remanet à nostro themate, in quo tot, tantæque concurrunt demonstrationes superius perpenxæ, ex quibus eruitur vera qualitas emphyteutica concessionis, de qua agitur, prout limitando *dictam decisionem Buratti* animadvertit *Pacion. de Locat. & Conduct. cap. 3. num. 24. Rota cor. Bich. dec. 483. num. 26. cum seqq.*

Ejusdemque levitatis apparuit pro evincenda qualitate locatitia controversi Contractus alterum argumentum elicium ex generalissima concessionem, & translatione omnium Jurium & actionum Capitulo quomodolibet competentium, nullo jure, nullaque actione eidem Capitulo reservata, nisi dumtaxat jure directi ²⁹ Dominii, ac pactis in Instrumento appositis, junctâ clausula *ad habendum, et constituti*, amplissimis verbis extensa, quam etstranatum omnium Jurium translationem congruentius Locationi perpetuæ, quam Emphyteuti adaptari observant *Card. de Luca de Emphyt. disc. 31. sub num. 8. in fine, Rota decif. 123. nu. 7. post Mel. ad Castill., dec. 328. num. 5. cor. Celso, dec. 110. n. 5. par. 6., & dec. 268. nu. 7. par. 12. rec., & in Romana Casalis 4. Junii 1692. §. Secundò fuerunt, cor. cla. me. Card. Caccia.*

Quandoquidem cum memorata cessio omnium Jurium præferat explicitam reservationem proprietatis, seu Dominii directi favore ³⁰ Capituli, non repugnat naturæ Emphyteutis, in qua satis est, quod Dominium directum fuerit reservatum, ut inquit *Spada consil. 195. nu. 7. lib. 3., Rota dec. 268. num. 8., & dec. 336. n. 24. par. 12. recent. in Mantuana Emphyteutis 8. Martii 1700. §. Neque huic intelligentia, cor. R.P.D. meo Laucetta, & in Romana Devolutionis Domus* ³¹ *3. Decembris 1703. §. Neque adversus, coram R.P.D. meo Scotto.* Clausulæ verò *ad habendum, & constituti*, utpotè de stylo Notariorum in quibuscumque Contractibus Emphyteutis, præsertim perpetuæ, prout hic, apponi solitæ, nil operari valent pro excludenda qualitate Emphyteutica, ut ex *Mans. consultat. 280. n. 103. & Rota in Romana Quindenniorum 12. Maji 1679. §. Nec DD. coram bon. mem. Rondinino, prosequitur eadem Rota in d. Romana Revolutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Neque adversus versic. Clausulæ verò, cor. R.P.D. meo Scotto.*

Irrelevans non minus; compertum est alterum

argumentum petitum ex perpetuitate concessionis, ut potè factæ Bindo stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, & quibus idem Bindus, vel sui hæredes, & successores locare, vendere, cedere, & alienare, voluissent in perpetuum, quæ qualitas perpetuitatis, & tranitorietatis etiam ad extraneos operatur, ut Contractus locatitius censeri debeat, quia Emphyteusis Ecclesiastica ut plurimum temporaliter ad tertiam videlicet generationem concedi solet, prout ad præmissam effectum arguunt *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 5. nu. 6. & seqq., Pacion. de Locat. & Conduct. cap. 3. nu. 60., Fulgin. de Fur. Emphyt. tit. de Alienat. quest. 1. n. 7., Card. de Luca eod. tract. disc. 34. sub num. 3. Rota dec. 334. num. 20. coram Buratto, decif. 175. nu. 6. par. 13., dec. 225. num. 8. par. 17., & in Nepesina Devolutionis 22. Aprilis 1695. §. Idque clariùs, coram clara memorie Cardinali Thaurusio.*

Prædicta liquidem perpetuitas concessionis præfatis amplissimis clausulis concepta deservire quidem posset, si quæstio versaretur in eo, an Emphyteusis esset restricta ad solos hæredes sanguinis, seu potius transitoria ad quoscumque extraneos, Cæterùm cum non repugnet Emphyteusim esse Ecclesiasticam, & insimul esse merè hæreditariam ad quoscumque transitoriam, & aliundè tot convincentissimis demonstrationibus constet, quòd Capitulum, tali perpetuitate non obstante, inire voluerit Contractum Emphyteutis, parum curandum est de perpetuitate concessionis ad immutandam emphyteuticam qualitatem ejusdem Contractus; cum bene simul stare possit, quòd res sit alienabilis in extraneos, & tamen in alienatione serventur ea, quæ ex natura Contractus servari debent, sicque quòd in alienatione Emphyteutis requiratur consensus Ecclesiæ Dominæ directæ, & solvatur Laudemium, ut bene concludit *Rota dec. 232. sub num. 22. 23. & 24. par. 9. tom. 1., & dec. 268. nu. 13. & 14. par. 12. recent.*

Prout non adversatur, quòd in sæpe dicta concessionem nulla fuerit facta reservatio solutionis Laudemii in casu alienationis; Quia constituto de illius qualitate emphyteutica, & prohibitionem alienandi irrequisito Capitulo Domino directo pacti solutionis laudemii de Jure debiti in casum alienationis implicite censetur inesse Contractui Emphyteutis, nec reticentia ejusdem pacti operatur, ut Jura Domini directi dicantur læsa quoad consequentem laudemii, ex deductis per *Fulgin. de Iur. Emphyt. tit. de Laudem. qu. 2. n. 11., Rota dec. 351. n. 8. cor. Dunozett. sen.*

Cæteris tandem debilius visum est postremum confugium observantiz negativæ numquam soluti Laudemii, & Quindennii in alienationibus, quæ ab Anno 1516. factæ concessionis evenire potuerunt, cui nitentur Scribentes pro Archiconfraternitate; Quia cum non probetur Capitulum earundem alienationum scientiam habuisse, nullum eidem inferri potuit præjudicium, quo minus habita nunc notitia translationis Bonorum emphyteuticorum ad manus Archiconfraternitatis, ab eadem Archiconfraternitate petere valeat laudemia, & quindennia in præteritum ratione Juris ignorati numquam petita, juxtâ animadvertia per *Amad. à Pont. de Laudem.*

laudem. q. 11. n. 7. Rota dec. 118. sub n. 15. par. 6. rec.

36 Ex quibus omnibus concludebant Domini, quod vel in aperto positum est agi de concessione emphyteutica, vel quatenus etiam per malam hypothese[m] dici posset, quod veressemur in dubio, adhuc cum agatur de Contractu ab Ecclesia celebrato, semper illius favore facienda esset interpretatio pro Emphyteusi, cum ita magis expediat Ecclesie, quae in Contractu emphyteutico minus laeditur, sicuti citra contradictionem tradiderunt, Berojus qu. famil. prima num. 1. versic. in puncto juris, & nu. 2. Gratianus discep. forens. cap. 926. nu. 7. & 8. Mantica. de tacit. lib. 22. tit. 8. n. 1. & seqq. Modernus Asculanus ad Statuta Urbis tom. 1. annot. 28. num. 29. Adde. ad Pamphil. dec. 55. sub n. 8. versic. Conclusio, Rota cor. Seraphin. dec. 1235. n. 1. cor. Merlin. dec. 145. n. 12. coram Celso dec. 202. nu. 16. in rec. dec. 170. num. 5. par. 2. in Romana Devolutionis domus 3. Decembris 1703. §. Hac de se coram R. P. D. meo Scotti, in Bononic. Bonorum emphyteuticorum 12. Janua-

rui 1704. §. At objectum coram R. P. D. meo Priolo. & 22. Martii 1706. §. Et sane, coram R. P. D. meo Lancetta.

Certiùs autem in praesenti stante Motu proprio sanctae memoriae Sixti V. quo expressè sancitur, quod si quomodolibet constet de Jure Capituli Sancti Petri, etiamsi dubitetur, an agatur de Canone, aut Censu, & an Bona in emphyteusim, vel ad Censum perpetuum concessa sint, semper praesumendum sit favore Capituli pro concessione in Emphyteusim, & subjectione Bonorum illius proprietati, & directo Dominio, Summario Capituli Num. 6. ut proinde vigore hujus Indulti tamquam conformis Juris dispositioni eò libentius in dubio judicari valeat pro qualitate emphyteutica Contractus à Capitulo gestus, ut alias in specie practicum fuit in dec. 128. nu. 11. par. 6. rec.

38 Et ita ommissis caeteris levioris ponderis, utriusque Partis in acerrima colluctatione informanti responsum fuit.

DECISIONES

Additæ, seu prætermiffæ Sacrae Rotæ Romanæ post Tractatum de Quindenniis.

DECISIO I.

RONDININO.

Romana Legatorum.

Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGUMENTUM.

Duplex Legatum Ecclesie relictum: Alterum, quod liberum eidem Ecclesie remaneat; Alterum verò in certis bonis præstandum, cum obligatione injuncta hæredi, solvendi quid annuum, donec ad assignationem deveniret, ita interpretatum est, ut primum non solum à Canone per Testatorem expresso immune præstetur, sed etiam à solutione laudemii, vel quindennii: Alterum verò, quod assignatione sequuta, hæres ad annuam præstationem amplius non teneatur.

SUMMARIUM.

- 1 Hæres potius, an Legatarius quatenus subire teneatur onus laudemii, vel quindennii rei legatæ.
- 2 Verba generalia non restringuntur à verbis specialibus postea à Testatore expressis.
- 3 Species expressa post genus non restringit genus, sed gratia demonstrationis censetur apposita.
- 4 Legatum à Testatore factum per verba, che il Legatario habbia la casa libera da ogni peso, quomodò præstandum sit, & supra à n. 2. & seqq.
- 5 Verba à Testatore prolata in vim rationis, si magis latè pateant, quam dispositio, illam extendunt ad omnes casus in ratione contentos, & num. seqq.
- 6 Hæres tenetur liberare legatum non solum à debito per Testatorem expresso, sed etiam ab omni alio,

si illud liberum ipsi Legatario pervenire debet.
7 Legatum pium ita interpretari debet, ut liberum ab omni onere Legatario præstetur.

Reassumpta disputatione, præterito mense Februarii dilata, Domini dixerunt, hæreditatem Jacobi Dominichini teneri ad laudemium, & quindennia debita ratione domus Archiconfraternitatis SS. Joannis Evangelistæ, & Petronii Nationis Bononien. in Urbe legatæ &c.

Ratio resolutionis &c. fuit, quia, prætermiffa quæstione, an onus laudemii, & quindenniorum de jure spectet ad hæredem, vel ad legatarium, dicebant Domini ex facto subitam esse omnem dubitationem, quia cum Testator voluerit, che detta Chiesa habbia la medema casa libera da ogni peso, non videtur generalitatem verborum aptam casus controversos comprehendere, restringi posse à sola liberatione, à censu, & Canone, quibus domus gravata erat, ut Testator expressit, quia non indè onus laudemii, & quindenniorum exclusit, dum non fuit sequutus per verba taxativa, quo casu specificatio census, & Canonum non restringit dispositionem, cum censetur facta gratia demonstrationis, & cum verba superius relata in vim rationis, ut domus libera sit, & ab omni onere habeatur, magis latè pateant, quam dispositio ipsa, illam proinde extendunt ad casus omnes, per quos omnimodam domus libertatem Archiconfraternitas legataria consequatur, ut in terminis Testatoris, qui legavit rem injuncto onere hæredi, ut illam liberaret à mutuo, addita ratione, ut quod Sorori suæ reliqui, integrum ad eam perveniat, quod hæres tenetur solvere non solum mutuum, sed quodcumque aliud debitum, quo magis integrum, ut inquit Jurisconsultus, quod Testator dedisset, ad eam perveniret.

veniat, est textus egregius in *l. nomen debitoris* 33. §. *Pater filio*, ubi glossa verbo relevaret ff. de legat. 3. & comprobant ea, quæ in proposito deducunt, *Ruin. conf. 61. n. 35. vol. 5. Duard. de censib. §. 3. q. 11. n. 14. Rota coram Gregorio XV. dec. 257. n. 9. & ibi Addeu n. 13. & post Cencium de censib. dec. 522. n. 1 & par. 10. rec. dec. 142. n. 35. & seqq.*

7 Præsertim quia agitur de legato pio, pro quo adhuc in dubio capienda esset hæc interpretatio, ut liberum præstaretur, resque legata ab omni onere, & hypotheca per hæredem eximeretur *Cenc. de Censib. qu. 79. n. 19. & seqq. & nu. 45. Gratian. discept. 256 n. 29. & discept. 615. nu. 7. & seqq. Menoch. conf. 996. nu. 13. Thorus de privileg. pia causa privil. 188. Rota recen. par. 9. dec. 165. n. 4. & seqq. & latè in Perusina legati 4. Maii 1671. per tot. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

DECISIO II. P R I O L O.

Albanen. Devolutionis.

Veneris 3. Martii 1673.

ARGUMENTUM.

Statutum Albani irritat dispositiones bonorum ad favorem aliorum, quàm descendantium, & Collateralium, aliàs Bona devolvuntur ad Cameram Baronalem, & quando dicatur cum tali onere concessa investitura habens relationem ad Statutum, quo casu bona devolvuntur, etiam si illorum dispositio fuerit facta ad favorem Ecclesiæ &c.

SUMMARIUM.

- 15 *Bona concessa Ecclesiæ cum oneribus, & conditionibus, quæ respectu illius non verificantur, reinvadunt in antiquam naturam eorundem onerum, & conditionum, quando transeunt in alios post finitam concessionem Ecclesiæ.*

Cui interpretationi non contradicit eadem formula, seu relatio apponi solita etiam in investituris ad favorem Ecclesiarum, quia licet Ecclesiæ sint incapaces Successorum descendantium, & Collateralium, attamen etiam in his investituris superflua non remanet huiusmodi relatio; operatur enim, quòd ubi durante Ecclesiarum possessione solvebatur quindennium, ut in plerisque huiusmodi investituris conventum fuit, eadem possessione finita, & in alios trāsata, tum bona per remotionem obstaculi ad antiquam naturam revertantur, & tanquàm à somno excitata reassumant illam pristinam formam successionis, & devolutionis, quæ in relato Statuto continetur &c.

DECISIO III.

R. P. D. P R I O L O.

POSTEA SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIAE CARDINALI

Romana Devolutionis.

Lunæ 28. Januarii 1709.

ARGUMENTUM.

Quindennium fuit introductum, nè Dominus directus defraudatus remaneat laudemium ob cessationem alienationis ex transitu Bonorum in manum mortuam, quæ nunquam moritur.

NON INDIGET SUMMARIO.

Ex defectu doli, & fraudis &c.

Non urgente &c. ac iidem Patres S. Adriani in exequutionem voluntatis ipsius Padovani capitulariter congregati declaraverint nunquam hausisse animum intervertendi directum dominium, atque ideò esse promptos, & paratos solutioni quindenniorum, quorum præstatio fuit introducta de quindecim in quindecim annos, nè perventis bonis ad Ecclesiam, quæ nunquam moritur, Dominus directus, inspecta impossibilitate devolutionis ob lineam finitam, & consecutionis laudemiorum ob cessationem alienationis nimis gravaretur, ut plene notat *Rota coram Cerro dec. 2. n. 13. & seqq.* sit evidens quæstionem dominii ab ullo ex prædictis fuisse nunquam restitutam, ità ut locus fieri potuerit præsentæ devolutioni, ut ultra superius citata firmat, *Rota in Mediolanen. Bonorum 21. Aprilis 1691. §. fin. cor. clar. me. Cardinali Caccia.* Et ità utraque &c.

DECISIO IV.

R. P. D. B O U R L E M O N T.

Cajetana bonorum.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGUMENTUM.

Quibus modis probetur, fundum esse potiùs emphyteuticum, quàm censualem, aut locatitium, ad effectum, ut ex illo debeantur quindennia in casu, quo transiverit ad manum mortuam.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Bona emphyteutica, quotiès alienantur, debetur Domino directo laudemium.*
- 3 *Etiam si novus emphyteuta sit Ecclesia, vel Locus Pius.*
- 4 *Domino directo debetur quindennium, quotiès res emphyteutica transit ad manus mortuas.*
- 5 *Oratorium est manus mortua.*
- 6 *Ecclesia, & Locus Pius retinere nequit Bona emphyteutica invito Domino.*
- 7 *Ecclesia est perpetua, & nunquam mori dicitur.*
- 8 *Idcò inolevit praxis solvendi quindennium Domino directo singulis quindecim annis, idest laudemium, quod succedentibus alienationibus Ecclesia solvere debuisset.*
- 9 *Vt etiam servatur in Beneficiis unitis, quæ propter unionem amplius non vacant.*
- 10 *Libri Ecclesiæ probant.*
- 11 *Verbum Censi est incompatibile cum emphyteusi.*

- 12 Primum verbum di Censi declaratur per secundum emphyteutici .
- 13 Quod minimum solvitur , ostendit contractum emphyteuticum .
- 14 Qui est verus modus cognoscendi locationem ab emphyteusi .
- 15 Hac est fortior cæteris conjectura .
- 16 Quamvis in Instrumento dicatur , quod locavit .
- 17 Locatitium , & censuale præsumitur , quando responsio fructibus correspondet .
- 18 Pactum de non alienando sine consensu Domini convenit bonis emphyteuticis .
- 19 Contractum esse emphyteuticum probant testes deponentes bona esse redditicia .
- 20 Stylus probatur ex attestazione Doctorum , & Curialium .
- 21 Quamvis sit attestatio extrajudicialis .
- 22 Quando agitur solum ad effectum recognitionis Domini directi sufficiunt etiam adminicula , & præsumptiones .

1 **L**audemia , & quindennia ex venditione bonorum emphyteuticorum , eorumque respectivè transitu ad manus mortuas , cœpit præterdere Congregatio Olivetana S. Erasmi existens in Oppido Castellonis , & tam à Vicario Generali Cajetæ , quam ab A.C.Panciatico condemnari obtinuit Oratorium B. Mariæ de Carmelo in eodem Oppido erectum ad solutionem quindenniorum pro bonis Emphyteuticis ex laicis , seu privatis in ipsum translatis , & in hoc statu devoluta Causa ad Rotam , & mihi commissa , dubitavi , an laudemia , & quindennia respectivè deberentur , & pariter favorabilem resolutionem obtinuit Congregatio Olivetana .

- 2 Quia cum constet ex dicendis , bona præfata esse ejusdem Congregationis emphyteutica , consequens est , ut , quotiès alienantur , debeat Domino directo laudemium , hoc est quinquagesima pars pretii , seu æstimationis Bonorum alienatorum , videlicet duo pro centenario ob laudationem , & approbationem , quam facit de persona novi emphyteutæ , prout dicit *text. in l. fin. §. & ne avaritia* , ibique *Fas. num. 48. C. Jure Emphyt. Gratian. disc. 180. n. 1. 2. & 3. Cavaler. decis. 121. num. 1. Ubald. dec. 204. num. 1. Coccin. decis. 237. n. 1. Surd. decis. 200. n. 3.*
- 3 etiam si novus emphyteuta sit Ecclesia , vel alius Locus Pius , quia in emphyteuticis , & feudilibus aliquo privilegio muniti sunt , ut dixit *Rota decis. 474. num. 1. per tot. part. 9. recentior.*
- 4 Et subindè etiam eidem Domino directo debetur quindennium , quotiès , ut hic , res emphyteutica transit ad manus mortuas , quale est Oratorium , quia , cum Ecclesia , & Locus Pius ex generali , & ubique recepta consuetudine non possit invito Domino directo retinere Bona emphyteutica , cum sit perpetua , & nunquam mori dicatur , nec possit de facili immobilia distrahere ; hinc , nè Dominus directus nimis gravetur ex impossibilitate devolutionis ob lineam finitam , & consequentionis laudemiorum cessantibus alienationibus , inolevit praxis sub vestimentis supposito , quod bona emphyteutica existentia penès privatas personas potuissent alienari de quindennium in quindenni annos , solvendi Domino directo quindennium , hoc est singulis

quindenni annis illudmet laudemium , quod succedentibus alienationibus solvi debuisset , ut etiam servatur in Beneficiis unitis , quæ propter unionem amplius non vacant , ne Annatista priventur jure suarum annatarum , ut dixit *Rota. decis. 474. à num. 15. per tot. 24. part. 9. recentior. coram Coccin. decis. 2314. num. 1. & decis. 2357. num. 6. & seqq. usque ad 17.*

Bona verò possessa per Oratorium , esse emphyteutica Congregationis Actricis , probatur tam ex denominatione , quam ex pactis . Ex denominatione , quia in libris ejusdem Congregationis Olivetanæ , ita denominantur ibi -- *si notano tutti l'introiti di Censi enfiteutici* , (*jus Summar. n. 4.* quos libros probare dixit *Rota dec. 290. num. 5. part. 1. recent.* quamvis illi verbo emphyteutici præcedat verbum *censi* , quod est cum emphyteusi incompatible , quia ex hoc ipso , quod præcedit , & sequitur emphyteutici , primum verbum di *censi* censetur declaratum per secundum emphyteutici , sive potius ab eo receptum juxta *l. si quis autè 10. ff. de acquir. possess. in specie Menoch. de præf. lib. 3. præf. 106. nu. 11. & 12. Gratian. disc. 926. num. 12.*

Ex pactis verò , quæ amplius certiozem reddunt hanc conclusionem , quia pro istis bonis solvitur pensio , seu responsio , quæ non correspondet illorum fructibus , sed est modicæ quantitatis *Summar. Congregationis n. 1.* & sic ostendit contractum esse emphyteuticum , pro quo solvitur quid minimum in recognitionem domini , non autem locatitium , vel censualem , *Bartol. in l. 1. num. 4. & Fas. num. 36. vers. item facit. C. de Jur. Emphyt. Clar. in §. Emphyteusis , qu. 1. nu. 5. Gratian. disc. 926. n. 11. Nicol. Bellon. conf. 21. nu. 8. vers. ultimò notabiliter , Coccin. decis. 137. nu. 26. & decis. 1873. n. 26. Seraphin. decis. 272. num. 3. & seqq. & decis. 794. n. 3. & seqq.* in quibus dicitur , hunc esse verum modum cognoscendi locationem ab emphyteusi , & è contra , quodque hæc est fortior cæteris conjectura , *Merlin. decis. 454. num. 3. & Fulgin. de emphyt. in prælud. qu. 15. num. 4. & 21. ubi quamvis in Instrumento dictum esset , quod locavit : locatitium verò , & censuale præsumi , quando responsio fructibus correspondet , dixit Rota cor. Ninot dec. 58. n. 8. coram Celso dec. 328. n. 3.*

Amplius bona ista non possunt quoquo modo alienari sine consensu Abbatis , soluto eidem laudemio pro jure tertiariæ , prohibentur transire in personam nobilem , aut Ecclesiam , & quatenus transeant , debent in alios transferri cum consensu Abbatis sub pœna caducitatis , quodque in quacumque alienatione præferatur ipsa Congregatio Domina directa , ut colligitur ex antiqua concordia inita de anno 1339. inter hanc Congregationem , & Homines ejusdem Oppidi , dicto *Summar. n. 5.* quæ pacta cum convenient bonis emphyteuticis , prorsus convincunt , controversa bona esse talia per ea , quæ notantur in *l. fin. C. de Jur. emphyt. & à Fulgin. de emphyt. in prælud. qu. 3. n. 18. 19. & 20. Rot. cor. Cavaler. dec. 121. antè n. 1. Dunozett. jun. dec. 28. num. 7.* Idque confirmatur ex Testibus coram Judice de Partibus examinatis ad instantiam Oratorii rei conventi , quin dicunt , bona controversa esse redditicia Congregationis Olivetanæ dicto *Summar. nu. 2.* & sic esse emphyteutica , cum

cum in eodem Oppido ex stylo ita denominentur, ut ex attestatione Doctorum, & Curialium ejusdem Oppidi, dicto *Summar. num. 3.* ex qua probari illius stylum dixit *Rota decis. 48. num. 8. part. 15.* quamvis sit attestatio extrajudicialis juxta *decis. 644. num. 4. part. 1. recent.*

Nec de sufficientia probationis qualitatibus emphyteuticæ dubitarunt Domini in hoc casu, quo solum agitur ad effectum recognitionis Domini directi, cum ad istum effectum sufficiant etiam adminicula, & præsumptiones, *Rot. decis. 249. num. 1. & 2. & decis. 290. num. 3. & decis. 297. num. 1. part. 8. recentior. Dunozett. jun. decis. 28. num. 5.*

Et ita Congregatione tantum informante, altera parte pluries citata &c.

DECISIO V.

R. P. D. SCOTTO:

POSTEA S. R. E. CARDINALI.

Romana, seu Tiburtina Quindenniorum.

Luna 27. Junii 1712.

ARGUMENTUM.

Quibus modis probetur, fundum esse potius locatitium, quam emphyteuticum ad effectum, ut ex illo non debeantur quindennia in casu, quo transiverit ad manum mortuam.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Laus R. P. D. Aldrovandi olim A. C. Locutenentis.*
- 3 *Quindennia sunt tantummodo debita in casu, quo res ad manus mortuas transitum fecerint.*
- 4 *Contractus præsumitur locatitius, quando contrahebentes frequenter usurpant nomen locationis.*
- 5 *Enunciativa Emphyteusis in parte executiva, censetur apposita ad plenius explicandam locationem.*
- 6 *Clausula in Emphyteusim relevaret, quoties adjecta apparet in parte dispositiva.*
- 7 *Secus vero quando reperitur in parte executiva.*
- 8 *Stipulatio subsequuta, venit dumtaxat intelligenda consentaneè ad mandatum.*
- 9 *Solutio pensionis ad mensuram fructuum locationi perpetua solummodo adaptari videtur.*
- 10 *Pro inducenda potius locatione, quam emphyteusi, sufficit, quod pensio sit mediocris.*
- 11 *Annua præstatio persolvenda de semestre in semestre non nisi locationi perpetua adaptatur.*
- 12 *Emphyteusis Ecclesiastica concedi solet, & concedi præsumitur temporaliter, videlicet ad tertiam generationem.*
- 13 *Ministri Ecclesiæ ignorantia, seu incuria præjudicium inferre nequit Ecclesiæ.*
- 14 *Nullatenus dici potest inducta novatio primi contractus, quoties deficiunt requisita necessaria ad obligandam Ecclesiam.*
- 15 *Adnotatio solutionum facta de tempore proximo contractui, summoperè est attendenda.*
- 16 *Libri, ad commodum scribentis nullum constituunt gradum probationis.*

PRonunciaverat R. P. D. meus Aldrovandus tunc in Tribunali A. C. summa cum laude Jus dicens, contractum initum usque, & de anno 1581. inter Innocentium Scigliardum, ac Ven. Confraternitatem S. Joannis Evangelistæ sub tribus rubris Terreni positus in Territorio Tiburtino, esse simpliciter locatitium, non autem emphyteuticum, proindeque Ven. Domum Probationis Societatis Jesu, ad quam titulo emptionis transferat prædictum Terrenum, nullatenus ad solutionem Quindenniorum à memorata Confraternitate prætenforum fore cogendam; Cum autem in gradu appellationis Causa ad Sacrum nostrum Tribunal conscenderit, mihi que fuerit commissa, exquisivi hodiè Dominos sub congruo Dubio: *An debeantur Quindennia, & negativum prodiit responsum.*

Fundamentum resolutioni præbuit vulgatum nimis in Jure nostro principium, quo edocemur, quòd Laudennia, in quorum locum successerunt Quindennia, in casu, quo res ad manus mortuas transitum fecerint, sunt tantummodo debita, quando agitur de contractu emphyteutico, non autem in terminis simplicis locationis perpetuæ ad tradita per *Fulg. de Jur. emphyt. tit. de Laudem. qu. 16. num. 4. Antonell. de Temp. legal. lib. 3. cap. 7. num. 86. Pacion. de Locat. & Conduct. cap. 3. num. 54. Rota decis. 14. num. 2. par. 6. rec. & decis. 812. num. 19. cor. Cerro.*

Porrò nos versari in hypothese contractus merè locatitii, perspicue apparuit ex Instrumento Concessionis factæ de anno 1581. à Confraternitate S. Joannis Evangelistæ Tiburis dicto Innocentio Scigliardo de tribus rubris Terreni, cum onere solvendi annuam responsionem scutorum quindennia, in quo Partes repetitis vicibus, & tùm in prohemiali, tùm in dispositiva profitentur devenire ad contractum locationis perpetuæ, ibi: *Il Priore propone di volere istagliare il Terreno in affitto perpetuo, rursusque in dispositiva: Salvo semper, & reservato &c. quòd locatio infra scripta eatenus suum habeat effectum, quatenus veniat confirmanda à Sede Apostolica &c. locavit, & arrendavit &c. Hanc autem in perpetuam locationem fecit pro annua præstatione scutorum quindennia. Ex quibus verbis in ipsa principali sede contractus seriò appositis cum necessariò desumenda sit ejus qualitas, fatendum est inter Partes nequaquam actum fuisse de Emphyteusi, sed dumtaxat de perpetua locatione, cujus nomen ita frequenter contrahentes usurparunt ad Text. in l. Qui fundum. §. Qui agrum vers. Fundi ff. de contrab. empt. Bartol. in l. Cotem ferro §. Qui maximos fructus ff. de Publican. & vestigal. sub num. 11. ibi: Dico, quòd isto verbis, vel dico, emò, fit emptio, vel dico, loco, fit locatio, Gabriel. conf. 80. num. 22. & 23. lib. 2. Card. de Luca disc. 31. num. 7. de Emphyt. Rot. dec. 110. num. 7. par. 6. dec. 309. num. 1. par. 16. & in Romana Casalis mediæ Viæ cor. bon. mem. Bevilacqua impressa post Constantin. ad Stat. Urb. tom. 3. dec. 65. num. 2. & seqq.*

Parùm relevante reflexione, quòd in parte executiva dicti Instrumenti enunciata legatur etiam emphyteusis, ibi: *Promisit in præsentem locationem in emphyteusim perpetuam, ut supra*

factam facere consentire omnem personam. Quoniam non tantum dicta simplex, & unica enunciativa remanet suffucata à tot præcedentibus contrarium omnino sensum secum ferentibus, ita, ut potius improprie capienda sit, tanquam apposta ad plenius explicandam locationem, ut in præcis terminis probat *Card. de Luca de Emphyteus. dicto disc. 31. num. 7. vers. Et quamvis, Rota dec. 14. n. 13. & seq. par. 6. rec. dec. 334. n. 11. & seqq. cor. Buratto, & in dict. dec. 65. sub num. 4. post Constantin. ad Stat. Urb.* Verum etiam prædicta clausula in Emphyteusim alicujus esset relevantiæ, quoties adjecta apparet in superiori parte dispositiva, juxta casum disputatum in *Romana Domus, seu Domorum 13. Januarii 1708. §. Siquidem cum seq. cor. Reverendiss. D. Moline Decano.* Secus verò quando, prout in casu reperitur adhibita in parte executiva Instrumenti, & tanquam famulatiæ, locationi, potissimè semper in parte superiori considerata, juxta animadversa per *Osasch. dec. 164. n. 2. Rota dec. 287. n. 1. par. 1. rec. dec. 66 sub num. 5. post Constantin. ad Statut. Urb. & in Romana de-volutionis Domus 3. Decembris 1703. §. Et quamvis coram Me.*

Hujusmodi autem intelligentiam magis, magisque comprobati visum est, ex quò Cætus Confratrum dederat limitatam facultatem faciendi concessionem in affectum perpetuum, juxta exposita ab eorum Priore *Summ. num. 1. lit. A.* Ideoque stipulatio subinde subsecuta, per medium unius ex Confratribus, venit dumtaxat intelligenda consentaneè ad mandatum, *Card. de Luc. de Feud disc. 111. n. 6. Golin. de Procurat. par. 5. cap. 3. n. 5. & seqq. Rota dec. 535. n. 1. & 15. par. 19. tom. 2. rec.*

Literam concessionis concomitantur pacta sublequenter adjecta, ac mirificè congruentia qualitati ejusdem contractus locatitii; Siquidem conventa fuit annua præstatio scutorum quindecim correspondens quantitati fructuum, qui ex prædio in locationem concessio percipi solent, ut probatur, non tam ex enunciativa ejusdem Instrumenti, in quo Partes fatentur, Terras fuisse ad hunc effectum æstimatas, atque appetitatas à Perito de communi sententia electo, *dicto Summ. num. 1.* quam ab attestazione Peritorum data *Summ. num. 3.* ex qua educitur, quòd prædicta Terrena etiam in locatione temporali de præenti perficienda redderent fructum ferè æquivalentem dictæ annuæ præstationi perpetuæ; Nullus autem tutior assignari potest modus distinguendi locationem ab emphyteusi, quam annuæ responsionis quantitatem recensere, cum pro suadenda qualitate emphyteutica admodum juvet modicitas canonis, qui in meram recognitionem dominii præstari solet, & è converso pensionis solutio ad mensuram fructuum, locationi perpetuæ solummodò adaptari videtur, *Bartol. in l. 1. nu. 4. ibique Jason. n. 16. & 17. C. de Fur. Emphyt. Rocc. Episc. Isclan. disp. 67. n. 2. Card. de Luca d. disc. 31. de Emphyt. n. 8. Capon. disc. 132. n. 60. & 62. Rot. dec. 14. n. 24. & 25. par. 6. rec. dec. 741. n. 5. coram Coccin. dec. 328. cor. Celfo, & dicta dec. 65. num. 5. post Constantin. ad Statut. Urb.* Neque pro inducenda potius locatione, quam emphyteusi requiritur, quòd pensio adamussim correspon-

deat quantitati fructuum è fundo percipiendorum, sed sufficit, quòd sit mediocris, ut appositè notat *Rocca dicta disput. 67. num. 3. Rota dec. 334. n. 2. cor. Buratto dec. 812. n. 12. cor. Cerro dec. 24. n. 2. par. 18. rec. & dicta dec. 65. num. 7. post Constantin. ad Statut. Urb.*

Uterius prædicta annua responsio nunquam fuit denominata sub vocabulo canonis, prout propriè dicitur annua solutio ab Emphyteuta explenda, sed illam contrahentes constanter appellarunt annuam præstationem, addendo, quòd deberet persolvi de semestre in semestre, quæ omnia non nisi locationi perpetuæ sunt adaptanda, ut de prima conjectura tradit *Gabriell. conf. 80. n. 10. & seq. Marefcott. var. resol. cap. 76. num. 11. & seq. lib. 2. Pacion. de Locat. & conducl. cap. 3. n. 37. Rota dec. 1445. n. 4. & 5. cor. Emerix Jun. & dicta dec. 65. n. 6. post Constantin. ad Statut. Urb. & de secunda docet Rocca dict. disp. 67. num. 4. Rota dec. 123. num. 21. & dec. 225. num. 54. par. 17. rec. & d. dec. 65. num. 3. & 4. post Constantin.*

Et demum potius consonat locationi perpetuæ, quam emphyteusi concessio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum, quia cum agatur de re spectante ad Ecclesiam, intrat Juris propositio, quòd Emphyteusis Ecclesiastica concedi solet, & concessa præsumitur temporaliter, videlicet ad tertiam generationem, ut in subjecta materia advertit *Mantica de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 5. n. 6. & seqq. Pacion. de Locat. & conducl. d. cap. 3. n. 60. vers. Immo fortius, Rota dec. 334. nu. 20. cor. Buratt. & dec. 225. num. 8. par. 17. rec.*

Contabilira qualitate contractus locatitii, nullum præbebat obstaculum observantia de prompta, ex quò PP. Societatis Jesu de anno 1561. persoluerunt Laudemium, ac subinde solutiones pensionis expletæ fuerunt sub nomine canonis; Quò etenim ad solutionem Laudemii juvit responsio, quòd ex simplici actu gesto per Ministrum, cujus ignorantia, seu incuria præjudicium inferre nequit Ecclesiæ, *Rota dec. 340. n. 21. & seqq. par. 19. rec. & dictum fuit in Vicen. Parochialis 12. Junii 1711. S. Pariformis, cor. Reverendiss. D. Decano,* nullatenus dici potest inducta novatio primi contractus, quoties deficiunt requisita necessaria ad obligandam Ecclesiam, juxta censuram *Text. in Extrav. ambitiosa de reb. Eccles. non alien. Castald. consult. 60. num. 2.*

Respectu verò solutionum pensionis sub nomine canonis, ultra quòd adnotatio solutionum facta de tempore proximo contractui, quæ summoperè est attendenda, *Rocca dict. disp. 67. n. 6. Rota dec. 812. à num. 6. ad 10. cor. Cerro,* caret expressione canonis, cum cantet solummodò: *Per li Terreni di Rocca Bruna, Summ. num. 4.* refellitur objectum, reflectendo, quòd postremæ adnotationes tantum leguntur in libris ipsius Confraternitatis, ad cujus commodum nullum constituunt gradum probationis *l. 5. C. de probat. Afflic. dec. 365. n. 7. Rota dec. 303. coram Emerix Jun.*

Et ita dumtaxat informantibus PP. Societatis Jesu, Confraternitate verò inaniter dilationem petente, conclusum fuit.

D E C I S I O VI.

R. P. D. S C O T T O.

P O S T E A S. R. E. C A R D I N A L I.

Romana, seu Tiburtina Quindenniorum.

Lunæ 16. Januarii 1713.

A R G V M E N T V M.

Confirmatur præterita Decisio in eadem Causa edita.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Quindennia uti subrogata loco laudemiorum, non debentur, nisi in contractu emphyteutico, non autem in illo locationis perpetuæ.*
- 3 *Singula, quæ non profunt, unita juvant.*
- 4 *Contractus talis semper præsumitur, qualis fuit à Partibus expressus, & nominatus.*
- 5 *À parte proæmiali desumitur mens, & intentio contrahentium.*
- 6 *In parte dispositiva principaliter substantiatur contractus.*
- 7 *Vocabulum locationis non potest interpretari in sensu abusivo, sed in sensu proprio puræ locationis, etiam si agatur de bonis Ecclesiæ.*
- 8 *Pro sexta parte valutatur perpetuitas.*
- 9 *Pro emphyteusi non solvitur conspicua pensio, sed quid tenue pro canone.*
- 10 *In locatione solvitur grandis pensio, in emphyteusi autem solvitur quid minimum.*
- 11 *Hæc conjectura unâ cum aliis conjungenda locationem arguit, & emphyteusim excludit.*
- 12 *Diversitas temporis nihil concludit.*
- 13 *Pensio conventa non in fructibus, sed in pecunia, emphyteusim excludit.*
- 14 *Et non semel in anno, sed de semestre in semestre.*
- 15 *Emphyteusis Ecclesiastica fieri solet temporaliter ad tertiam generationem.*
- 16 *Clausula habendum, & pactum de faciendo consentire, congruit magis locationi.*
- 17 *Minister ex factis suis præjudicare nequit.*
- 18 *Actus unicus, & erroneus attendendus non est.*
- 19 *In concursu magis attenditur observantia proximæ dispositioni, quàm remota.*
- 20 *Intratura regulariter solvitur per emphyteutam, non per conductorem.*
- 21 *In dubio contractus dicendus est potius locatitius, quàm emphyteuticus.*

1 **C**oncessionem trium Rubrorum Terreni in Territorio Tiburtino, quam usque de anno 1582. fecerat Ven. Confraternitas S. Joannis Evangelistæ favore Innocentii fuisse non emphyteutam, sed locatitiam in perpetuum, respondit Sacra Rota sub die 27. Junii superioris anni coram Me. Nec ideò Ven. Domum Probationis Societatis Jesu modernam antedicti Terreni Posseditricem teneri ad solvenda quindennia, quæ uti subrogata loco laudemiorum, non debentur, quàm in contractu emphyteutico, non autem in illo locationis perpetuæ ad passim notata per *Fulgini. de jur. emphyt. tit. de*

laudem. qu. 15. n. 4. Panimol. dec. 4. annot. 2. nu. 18. Rot. dec. 14. nu. 2. par. 6. Revocatis autem in hodierna Audientia ad novum examen viribus *decisionis sub antedicta die coram Me* editæ, ex comperta per DD. soliditate fundamentorum, super quibus nitebatur eadem resolutio, non dubitarunt respondere pro persistentia *in decis.*

Quòd enim dicta originaria concessio per Confraternitatem Innocentio, fuerit perfecta locatio, non autem contractus emphyteuticus, iterum desumpserunt Domini ex litera Instrumenti, ac pluribus facti circumstantiis, quæ non sunt seorsim sciendæ, sed simul considerandæ, ut singula, quæ non profunt, unita juvent, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 106. n. 7. Mascard. de probat. conclus. 281. n. 4. Corbul. de jur. emphyt. de caus. privat. ob non solut. canon. limit. 34. nu. 3.* Et quidem ex litera Instrumenti, quia in mandato Confraternitatis, neque solum in ejus Prohæmio, sed etiam in parte dispositiva non semel, sed pluriès, atque pluriès Partes profitentur facere perpetuam locationem, & ideò non potest censerì contractus emphyteuticus, sed perpetuæ locationis, cum contractus talis semper præsumatur, qualis fuit à Partibus expressus, & nominatus, *Pacion. de Locat. cap. 3. n. 6. Card. de Luca de emphyt. disc. 31. n. 6. & 9. Rota dec. 741. n. 3. & dec. 882. nu. 1. & 3. coram Cerro, & hoc, licet in partibus executivis cumulata etiam fuerit denominatio emphyteusim unâ cum locatione, ibi: Locationem in emphyteusim perpetuam, quia expositi contrahentes iterum, & g. minatè dixerunt facere puram locationem; unde intermedia denominatio emphyteusis dicitur improprie sumpta, nec prevalere potest denominationi puræ locationis, quæ fit tam in parte proæmiali, à qua desumitur mens, & intentio contrahentium, Rota coram Duran. dec. 48. n. 11. & in terminis nostris in Romana devolutionis Domus 3. Decëbris 1703. §. Quatenus coram Me, quam etiam in parte dispositiva, in qua principaliter substantiatur contractus, Card. de Luca de emphyt. disc. 31. n. 7. circa med. Osasch dec. 164. nu. 2. & Rota dec. 334. n. 11. coram Burat. & dec. 65. num. 4. post modern. Asculan. ad Stat. Vrb.*

Et quamvis quandoque contractus possit esse emphyteuticus, licet fuerit sub vocabulo locationis à Partibus denominatus, id tamen procedit, ubi vel in parte dispositiva contrahentes promiscuè utuntur vocabulo locationis, & emphyteusis, vel ex aliis partibus Instrumenti, aliisque circumstantiis convincitur, quòd contracta fuerit emphyteusis, non autem locatio abusivè, & improprie tantum expressa, secus autem quando prout hic ex aliis circumstantiis mox referendis convineitur factam locationem, & contrahentes in dispositivis utuntur puro vocabulo locationis, quod in his terminis non potest interpretari in sensu abusivo, sed in sensu proprio puræ locationis, etiam si agatur de bonis Ecclesiæ, *Card. de Luca de emphyt. disc. 31. n. 7. Gabriel. consil. 80. nu. 3. Rota cor. Seraphin. dcc. 794. nu. 6. dec. 225. n. 18. & dec. 66. nu. 5. post modern. Asculan. ad Statut. Vrb.*

Rursus urget pro suadenda concessione locatitia pensio conventa in annuis scutis quindecim, & desumpta ab æstimatione Bonorum per

per Peritos facta, quæ cum relativè ad tria
 Rubra Terreni duntaxat in contractum dedu-
 cta dicatur conspicua, & eidem superaddenda
 8 sit sexta pars, pro qua valutatur perpetuitas,
Auth. perpetua C. de Sacrosanct. Eccles. Pacion. de
locat. cap. 14. §. 10. n. 11. Rot. dec. 548. n. 26. par. 19.
 hinc arguitur ad locationem, & excluditur em-
 9 phyteusis, pro qua non solvitur conspicua pen-
 sio, sed quid tenue pro canone, *Fulgin. de emph.*
qu. 15. n. 4. Rota dec. 372. num. 3. coram Seraphin.
dec. 328. n. 3. coram Celso, & dec. 202. n. 9. par. 18.
recen. non obstante, quòd pro taxanda dicta
 annua pensione Peritus æstimator æstimationem
 fecerit relativè ad Bona, non autem ad
 fructus, quia Bona etiam dicuntur æstimari,
 & de facto æstimantur pro taxandis, & stabili-
 endis fructibus eorumdem Bonorum, & vis
 non stat in eo, quòd facta fuerit æstimatio,
 vel fructuum, vel Bonorum, sed in eo, quòd
 conventa fuit annua pensio, quæ relativè ad
 tenuem quantitatem Bonorum in contractum
 deductam, & attentis pactis præjudicialibus
 Conductoris, qui perpetuò in se recepit omnes,
 & quoscumque fortuitos casus, dicitur grandis,
 & conspicua, adeò, ut conveniat loca-
 10 tionis, in qua solvitur grandis pensio, non au-
 tem emphyteusi, in qua solvitur quid mini-
 mum, *Rocc. disput. jur. cap. 67. n. 1. Rota dec. 110.*
n. 7. par. 6. dec. 232. n. 9. par. 9. & dec. 225. nu. 5. &
13. par. 17.

Non subsistente, quòd hæc circumstantia
 conspicuæ pensionis pro stabilienda locatione,
 & excludenda emphyteusi, non procedat in
 Bonis Ecclesiæ, in quibus pro validanda con-
 cessione requiritur utilitas, nam licet in conces-
 sione Bonorum Ecclesiæ hæc circumstantia non
 habeat tantam vim, quantam habet in Bonis
 Laicorum, nihilominus non per hoc excluditur
 à numero conjecturarum suadentium locatio-
 nem, & excludentium emphyteusim, quia
 etiam Ecclesia majori pensione solet locatio-
 nem facere, quam soleat facere emphyteusim,
 11 undè etiam in Bonis Ecclesiasticis hæc conse-
 ctura unà cum aliis conjungenda locationem
 arguit, & emphyteusim excludit, ut prosequi-
 tur *Gabriel. consil. 80. nu. 3. Rota coram Seraphin.*
dec. 794. n. 6. & dec. 65. n. 5. post Modern. Asculan.
ad Stat. Urb. & latius Card. de Luca dicto disc. 32.
n. 8. non attento, quòd doceretur in aliis casu-
 bus, Bona fuisse concessa etiam pro annuis scis
 tis decem pro quolibet Rubro juxta exempla
 data *Summar. Confraternitatis nr. 2.* nam neque
 constabat, an dictæ concessiones essent emphy-
 teuticæ, vel potius locatitæ; Undè objectum
 petit principium, rursus conventio pro conspi-
 cua pensione, in illis potuit fieri, vel ex quali-
 tate Bonorum, vel compensando cætera pacta,
 & onera Instrumenti, vel etiam ex diversitate
 12 temporis, cum præcedat per 30. annos Instru-
 mentum, de quo agitur, ideòque nihil conclu-
 dat, *cap. cum dilecti de empt. l. si voluntate C. de*
rescind. vendit. & relatis concordantibus, Rota
dec. 63. n. 7. & 10. coram Pamphil.

Porro unà cum litera Instrumenti, & vehe-
 menti circumstantia mox dicta turmatim con-
 currerant quamplures aliæ conjecturæ locatio-
 nem convincentes, ac emphyteusim excluden-
 13 tes, & signauter annua pensio conventa non

in fructibus, sed in pecunia *Magon. dec. 221. n. 5.*
 & non semel in anno, sed de semelitre in seme- 14
 stre, *Rota in Romana devolutionis domus 3.*
Decembris 1703. §. Non obstante coram Me. Ul-
 terius perpetuitas concessionis, congruens ma-
 gis locationi, quam emphyteusi, quæ in rebus 15
 Ecclesiæ fieri solet temporaliter ad tertiam ge-
 nerationem, *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat.*
par. 1. n. 77. Rota dec. 334. nu. 2. coram Buratt. qui-
 bus additur clausula *habendum*, & pactum de
 faciendo consentire quamlibet personam, quæ
 pariter congruunt magis locationi, quam em- 16
 phyteusi, *Card. de Luca dicto disc. 31. de emphy-*
teus. n. 5. Rota dec. 225. n. 55. par. 17.

Quibus positis, ob stare visum non fuit, quòd
 anno 1661. Minister Ven. Domus supposuerit,
 contractum fuisse emphyteuticum, & laudemium
 solverit, quia confitico ex hæctenus dictis,
 quòd ex litera Instrumenti res sit de locatione,
 ex qua nullum debetur laudemium, dictus actus
 Ministri procedentis sub erroneo supposito nul-
 lam vim facit, neque ad effectum obligandi,
 cum Minister ex facto suo particulari laedere 17
 non valuerit jura Societatis, *Spad. conf. 50. n. 6.*
lib. 3. Rota dec. 10. nu. 5. coram Cerro, & dec. 227.
n. 7. par. 18. neque ad effectum interpretandi pri-
 mam concessionem, quæ clare cantat de loca-
 tione, & nulla indiget interpretatione, eòque
 magis cum actus mox dictus gestus fuerit post
 lapsum 80. annorum à die primæ concessionis,
 & dederit causam liti, nullaque, vel antè, vel
 post illum fuerit facta solutio laudemii, quæ
 multiplex observantia negativa junctis cæteris
 superius expensis prævalere debet dicto actui,
 qui est nnicus, & propter antiquitatem conces- 18
 sionis ignoranter, & erroneè gestus, *Mantica*
de tacit. lib. 22. tit. 2. nu. 20. Card. de Luca disc. 34.
n. 3. de emphyteus. & Rota in Callien laudemii 11.
Maii 1703. coram Reverendis. Labacen.

Neque è conspectu præmissorum attendi po-
 terant nonnullæ leves circumstantiæ in contra-
 rium ponderatæ; Quod enim de tempore in-
 termedio descripta fuerit annua pensio sub no-
 mine Canonis nihil facit, ubi Instrumentum
 cantat de annua præstatione, quæ abusive ve-
 nire etiam potest nomine Canonis, & tam de
 tempore antecedenti, quam subsequenti illa
 non describitur sub nomine Canonis, cum in 19
 concursu magis attendatur observantia proxima
 dispositioni, quam remota, *Gratian. disce-*
ptat. 566. n. 14. Pacion. de locat. cap. 3. sub num. 29.
Rota dec. 65. n. 2. post Modern. Asculan. ad Statut.
Urb. Alia verò circumstantia, quòd Bona es-
 sent fructifera, & culta, retorquetur, utpotè
 conveniens potius locationi, quam emphyteu-
 si, in qua, ut plurimum dantur Bona inculta,
 & sterilia ad meliorandum, quemadmodum &
 retorquetur alia reservationis directi domini,
 quæ benè convenit locationi perpetuæ, in qua
 transfertur tantum dominium utile ad diffe-
 rentiam venditionis, in qua transfertur etiam
 directum, & demum eadem responsione ener-
 vabatur altera, quòd nihil fuerit solum Con-
 fraternitati Dominæ directæ pro intratura, 20
 quia hæc regulariter solvitur per emphyteutam,
 non per conductorem, *Pacion. de locat. disc. cap. 3.*
n. 33. Rota in Bononien. Bonorum emphyteuticorum
1. Januarii 1705. §. Attento, coram Eminentiss.

Priolo, confirmata 22. Martii 1706. §. *Atque,*
coram R. P. D. meo Lancetta.

Quæ omnia, & cætera etiam cumulata frige-
 scebant è conspectu aliarum probationum,
 & signanter literæ Instrumenti, quæ stat, &
 apertè loquitur pro locatione, quando aliàs
 superabundaret, quòd res esset quomodocum-
 que dubia ad hoc, ut contractus dicendus esset
 potius locatitius, quam emphyteuticus, ut lo-
 quendo de Bonis Ecclesiæ, *Rota dec. 1114. n. 3.*
 & *1245. n. 4. coram Emerix, dec. 336. n. 17. par. 11.*
dec. 67. nu. 1. post Modern. Asculan. ad Statut. Urb.
 & *in Bononien. fideicommissi Alexii de Vrsis su-*
per portione Annibalis 13. Maii 1709. §. fin. cor.
R. P. D. meo Aldrovando.

Et ità utraque &c.

DECISIO VII.

R. P. D. SCOTTO.

POSTEA S. R. E. CARDINALI.

Castellaneten. Prædii.

Lunæ 11. Maii 1711.

NON INDIGET ARGUMENTO.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Liquidatio melioramentorum facienda est in suo*
judicio proportionato.
- 3 *Bonis transeuntibus ad manum mortuam, ut est*
locus Pius, loco laudemiorum debentur quin-
dennia.
- 4 *Semper præservata censetur solutio laudemii pro*
actuali traditione possessionis.
- 5 *Adimicula sufficiunt ad probandum dominium*
directum ad effectum solutionis laudemii, seu
quindennii.

1 **L**ucetia Amonia possidens Prædium, seu
 Viridarium in Territorio Rustico Civita-
 taris Castellaneten. in vocabulo *le Grotte* subje-
 ctum solutioni annui Canonis ducatorum quin-
 que favore Mensæ Episcopalis, in ultimo, cum
 quo decessit, elogio, illud legavit Conventui
 RR. PP. B. Mariæ Ordinis Prædicatorum, sed
 excitata per Reverendiss. Episcopum præten-
 sione devolutionis sub prætextu terminationis
 lineæ illorum de Amoniis, ac de facto capta
 possessione, causaque delata ad A. C. prodiit
 sententia super immiissione favore dd. PP. refer-
 vatis juribus Mensæ Episcopali pro præten-
 sione quindennii, & facta obligatione reficiendi me-
 lioramenta; Appellante autem Mensa, & di-
 recta mihi ulteriori commiissione, dedi hodiè
 Dubium; *An Conventui sit danda immiissio, seu*
potius competat Mensæ Episcopali manutentio,
vel retentio -- Resolutum pro concessione immis-
siõis, solutis tamen canonibus, & quindennii.

Visum enim fuit, dandam esse immiissionem
 Patribus, quia habent Testamentum clarum
 pro se, in quo Prædium, de quo est quæstio,
 illis relinquitur titulo legati &c.

Exclusa autem devolutione, DD. reservantes

jura Mensæ Episcopalis pro consequendis me-
 lioramentis, facta eorum liquidatione in suo
 proportionato judicio juxta praxim passim ser-
 vatum à Tribunali, signanter in *Engubina fidei-*
commissi Lunæ 19. Martii proxime præteriti §. fin.
coram Me, dixerunt, dandam esse immiissionem
 PP. solutis tamen canonibus, & quindennii,
 solutio enim canonum non poterat impugnari,
 quia Mensa pro illorum exactione habet it im-
 memorabilem possessionem pro se, & Testatrix
 Prædium legaverat sub hoc onere, dato etiam
 substituto in casum, in quem Legatarii onus
 non acceptarent, quo verò ad quindennia, cum
 bona transeant ad manum mortuam, ut est Lo-
 cus Pius, loco laudemiorum debentur quin-
 dennia, *Panimoll. dec. 4. n. 3. Rota dec. 2314. n. 1.*
 & *seqq. cor. Coccin. dec. 198. n. 1. par. 19. & in Ro-*
mana laudemiorum 31. Januarii 1707. §. Quibus,
coram R. P. D. meo Priolo. Etiam si bona sint
 transitoria ad extraneos, quia semper præser-
 vata censetur solutio laudemii pro actuali tra-
 ditione possessionis, *Menoch. cons. 297. n. 27. lib. 3.*
Gratian. disc. for. cap. 377. nu. 15. & seq. Panimol.
dec. 4. n. 27. Surd. dec. 200. n. 5. Rota dec. 20. n. 2. post
Card. de Luca de emphyteus.

Nec ad hunc effectum necessaria erat exhibi-
 tio Instrumenti Investituræ, sed sufficit, quòd
 constet de dominio in genere ex aliquibus ad-
 dimiculis, & demonstrationibus, quæ, licet
 non sufficiant ad effectum devolutionis, in qua
 requiritur concludens probatio, quòd concessio
 restricta fuerit ad certas personas, sufficiunt
 tamen ad effectum minus præjudicalem solu-
 tionis laudemii, seu quindennii, quando signan-
 ter docetur solum de aliis Bonis centermi-
 nis, ac potius in eodem Circumdario, ubi sita
 sunt Bona, de quibus agitur, *Card. de Luc. disc. 37.*
n. 10. & seqq. de emphyteus. Rota dec. 111. cor. Milli-
no per tot. ubi eodem tempore, & ex iisdem
probationibus dictum fuit constare de domi-
nio ad effectum solutionis canonum, & recogni-
tionis in Dominum, & non constare, quòd ad
alium effectum devolutionis, & melius dec. 76.
n. 4. §. 6. par. 12. rec.

Et ità utraque &c.

DECISIO VIII.

R. P. D. LANCETTA.

Romana Quindenniorum.

Mercurii 21. Novembris 1703.

ARGUMENTUM.

Quando, & quomodo constare dicatur de qualitate
 emphyteutica, aut locatitia bonorum à manu
 mortua possessorum, ad effectum dignoscendi,
 quando sit, vel non sit locus solvendi quindennia.
 Et confirmatur *Decisio* in eadem Causa edita 16.
 Decembris 1707. *coram eodem, registrata suprâ post*
Tractatum de Quindennii in ordine la XXI. int. De-
cision. S. Rotæ Romanæ.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Requisitio consensus, recognitio in Dominum dire-*
ctum,

etum, & promissio solvendi Canones, & quindennia omnino conveniunt contractui emphyteutico.

- 3 Simplex enunciativa locationis non probat, quando principaliter de enunciato dubitari contingit.
- 4 Locatio, & emphyteusis promiscue accipiuntur.
- 5 Ex pactis, & conventionibus contractus natura assumit.
- 6 Pensio ex locatione in duas vices distribui debet.
- 7 Canon proprie adaptatur emphyteusi.
- 8 Defectus Beneplaciti Apostolici in Instrumento non relevat, quando non agitur de viribus Instrumenti.

Revocatis iterum ad trutinam fundamentis decisionis, alias in presenti causa edita coram Me sub die 16. Decembris 1707. illisque undequaque firmissimis recognitis, Domini ab iisdem recedendum non esse putarunt.

- 1 Subsistere namque visa fuit favore Archiconfraternitatis Sanctissimæ Annunciatæ qualitas emphyteutica controversæ Domus per PP. Sancti Honnphrii possessæ, utpotè resultans ex geminis publicis, ac solemnibus Instrumentis, annorum scilicet 1577. & 1673. in quo postremo signanter PP. prædicti capitulariter congregati falli fuerunt contractum esse emphyteuticum, dum recognoverunt Archiconfraternitatem in Dominam directam, prout antea de anno 1577. jam expleverat P. Procurator Generalis, recognoscendo in Dominum Formicinum Archiconfraternitatis Authorem, cum promissione eisdem quindennia, tam præterita; quam futura solvendi. Ex quibus omnibus evidenter declarata remanet qualitas emphyteutica dictæ Domus controversæ, dum requisitio consensus, recognitio in Dominum directum, & promissio solvendi Canones, & quindennia omnino conveniunt contractui emphyteutico, adeò, ut non sit amplius dubitandum super qualitate contractus, *Cravet. consil. 126. num. 6. Menoch. consil. 2. n. 373. Altograd. consil. 19. nu. 20. lib. 1. Rot. cor. Emerix jun. dec. 812. n. 4.*
- 2 Posita ergò qualitate emphyteutica, frustrà recurritur ad Instrumentum anni 1549. quod noviter repertum dicitur, in quo enunciatur, quòd concessio situs controversi facta fuerit in locationem perpetuam, non autem in emphyteusim cum relatione ad pacta, & conditiones præcedentium Instrumentorum, ibi -- *Cum pactis, conditionibus, & aliis conventis in aliis Instrumentis.* Quoniam præmissa generali responsione, quòd simplex enunciativa locationis non probat, quando principaliter de enunciato dubitari contingit, nisi ostendantur alia Instrumenta, ad quæ fuit habita relatio, quod deficit in presenti, *Rot. dec. 1135. n. 20. & dec. 1155. n. 12. cor. bon. mem. Emerix.* Urget uterius altera responsio, quòd simplex vocabulum locationis præsertim in concessionibus antiquis, non præferret verum titulum contractus, ità, ut excludat alium titulum emphyteusis, cum
- 4 promiscue accipiantur, ad *Text. in §. Adeò Inst. de locat. & conduct. Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. par. 5. n. 1. Rota cor. Seraphin. dec. 288. n. 3. & in Romana Domus, seu Domorum 13. Januarii præteriti, §. 9. coram Reverendiss. Decano.*

Quamobrem ad effectum dignoscendi veram

naturam contractus, recurrendum venit ad pacta, & ad examinandum quid, & quantum fuerit in concessione conventum, cum ex pactis, & conventionibus, contractus propriam naturam assumat, *Surd. consil. 243. n. 3. Fulgin. de jur. emphyt. in prælud. qu. 4. nu. 21. Pacion. de locat. & conduct. cap. 3. nu. 9. & seqq.* Undè cum in dicto Instrumento non solum conventa fuerit annua responsio unius julii pro qualibet Canna Terreni, quæ nullo modo correspondet fructibus, qui ex dicto situ percipi possent, cum ille sit in Urbe in via Lungaria, in quo loco Terrenum non est tam modici valoris, ut nequeat excedere fructus ad rationem unius julii pro qualibet Canna. Verum etiam solutio hujus annuæ responsionis destinata fuit unica vice in Paschate Resurrectionis, quando ad distinguendam locationem ab emphyteusi debeat distribui in binas vices. Quæ omnia cum interveniât continuo in omnibus contractibus emphyteuticis, utique talis judicandus erit præsens, quamvis nomen locationis profecerat, ut de primo *Fulgin. de jur. emphyt. in dicto prælud. q. 15. n. 5. Mart. Medic. dec. Senen. exam. 12. nu. 35. Surd. dec. 198. n. 27.* Et de secundo *Gratian. disc. 351. num. 10. Rocca disput. jur. cap. 68. nu. 4. Rota coram Burat. dec. 334. n. 7. & coram Celso dec. 328. n. 4.*

Et licet prædicta omnia satis essent ad patefaciendam qualitatem emphyteuticam dictæ Domus controversæ, illa tamen ad exuberantiam declarata remansit ex observantia subsequuta, & desumpta ex duobus præcensuris Instrumentis annorum 1577. & 1673. in quibus PP. ultra quòd expleverunt ea omnia, quæ in contractibus emphyteuticis prædicantur, ut ex illorum lectura resultat; Uterius tam Formicinio dictæ Archiconfraternitatis Auctori, quam dictæ Archiconfraternitati semper annuas responsiones convenerunt, & respectivè persolverunt sub expressione, & titulo canonis, qui proprie adaptatur emphyteusi, non autem locationi, *Menoch. consil. 372. n. 4. Marefcot. var. lib. 2. cap. 76. n. 23. Fulgin. de jur. emphyt. disc. q. 15. in prælud. n. 16. Pacion. de locat. cap. 3. n. 28.*

Defectus verò Beneplaciti Apostolici in dictis postremis Instrumentis, quidquam relevare non potest, ut alias responsum fuit in *dicta mea dec. §. final.* cum hic non agatur de viribus illorum, sed ipso pro actu declarativo dumtaxat, & pro inducenda interpretativa observantia accipiuntur.

Et ità utraque &c.

DECISIO IX.

R. P. D. CRISPO.

Romana, seu Portuen. Emphyteusis.

Luna 2. Julii 1714.

NON INDIGET ARGUMENTO.

SUMMARIUM.

- 1 Eò minus præsumitur contractus emphyteuticus, cum agatur de Concessione perpetua, & facte

favore manus mortuæ absque ulla quindenniorum reservatione, & reservationis consensus Domini directi in casu alienationis, & sine stipulatione caducitatis.

EX vetusti Instrumenti præscripto, in quo Capitulum S. Eustachii Monasterio S. Pauli de Urbe particularia Bona, & Castrum Riani, prævia certa speciei annua præstatione de anno 1504. in perpetuum concessit. Per hæc itaque perspicua probationum genera &c. Præsertim quia; cum agatur de concessione perpetua, & facta favore manus mortuæ, absque ulla quindenniorum reservatione, & reservationis consensus Domini directi in casu alienationis, & sine stipulatione caducitatis contractus, eò minus emphyteuticus potest præsumi, ut notat præ cæteris Card. de Luca de emphyteus. disc. 34. sub n. 3. usque ad fin.

Et ita post tertiam Causæ propositionem in valido Partium consensu responsum fuit, videntibus omnibus.

DECISIO X.

R. P. D. SCOTTO.

POSTEA S. R. E. CARDINALI.

Romana Domus, seu Domorum.

Veneris 9. Junii 1713.

ARGUMENTUM.

Quando præsumatur, vel non præsumatur solum laudemium. Ex emphyteuti transitoria ad hæredes extraneos, si illa alienetur, vel transeat in hæredem extraneum, quando debeatur laudemium. Quindennium autem calculandum est juxta valorem status antiqui de tempore, quo emphyteutis devenit ad manum mortuam, non juxta valorem status præsentis, quo fundi æstimatione aucta reperitur propter superventa melioramenta.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series.
- 2 Ex longissimi temporis lapsu præsumitur solum laudemium.
- 3 Laudemium præsumitur solum per lapsum centum annorum.
- 4 Capitulum S. Petri de Urbe est vigilans, & diligens in propriis negociis gerendis.
- 5 Nemo præsumitur velle jactare suum.
- 6 Præsertim quando quis in Instrumento sibi præservat prætensiones super debito.
- 7 Exceptio firmat regulam in non exceptis.
- 8 In factis alieno regulariter præsumitur ignorantia.
- 9 Dubia, & satis controversa est inter DD. quæstio, an in emphyteusi perpetua, & transitoria ad quoscumque hæredes hæres ex Testamento laudemium solvere teneatur.
- 10 Rota dictam quæstionem indecisam reliquit.
- 11 Succedens in vim solius perpetuæ investituræ, non solvit laudemium, cum succedat ex provisione legis, ac providentia ipsius Domini directi.

- 12 Secus ubi agitur de hærede extraneo, qui successurus non est ex sola Investitura absque dispositione, vel factis emphyteutæ.
- 13 Hæres extraneus quamvis virtualiter dicatur comprehensus in Investitura, seu emphyteusi perpetua, & ad quoscumque transitoria, indiget tamen factis hominis, & per Dominum directum introduci debet in actualem possessionem.
- 14 Particularis alienataris laudemium solvit.
- 15 Qualibet facultas alienandi intelligitur salvis his, quæ de jure Domino competunt, nec præjudicat solutioni laudemii.
- 16 Laudemium solvitur non ex solo consensu, sed pro investitura, & possessione actuali ex novo facto emphyteutæ tradenda extraneo Successori, ac pro recognitione domini directi.
- 17 Ex receptione Canonum non suppletur consensus Domini directi de iure obtinendus.
- 18 Quicumque lapsus temporis non obstat Domino directo sine scientia adeptæ possessionis ab emphyteuta.
- 19 Quis tenetur scire factum proprium.
- 20 Emphyteuta non juvatur præsumptione affirmativa solutionis laudemii.
- 21 Quindennia debentur ad rationem status antiqui, nulla habita ratione melioramentorum.
- 22 Decisiones de stylo supponenda sunt.
- 23 Absque expressa facultate revidendi decisiones, istæ semper faciunt statum in contrarium.
- 24 Tantòque magis cum jam semel fuerint ad novam trutinam revocata, ac revisa, & solidè confirmata.
- 25 Quandoque, & ut plurimum, bona diu permanent in lineis emphyteutæ, & per sæcula dari potest casus, quod nulla intercedat alienatio.
- 26 Possessor non est afficiendus alio gravamine solvendi quindennia de melioramentis ex laboriosa, & propria industria factis.
- 27 Ex diminutione valoris, vel reddituum rei emphyteuticæ, firmata ex statu antiquo certa, & invariabili taxa quindenniorum, ista non diminuantur, nec Dominus est in damno.
- 28 Frequentiores sunt rerum deteriorationes, quam meliorationes.
- 29 Quindennia subrogata fuerunt loco laudemiorum.
- 30 Laudemium solvitur etiam de melioramentis.
- 31 Ad tempus originariæ concessionis debet haberi respectus in taxandis laudemii, sive quindennii.
- 32 Reiciuntur Tondut. resol. civil. tom. 1. cap. 46. n. 11. & Emil. Ferrett. conf. 21.
- 33 Doctorum auctoritates prævalere non possunt opinioni S. Rotæ discussa articulo firmata, & solidioribus etiam rationibus innixa.
- 34 Declaratur Emil. Ferrett. loco mox allegato.
- 35 Valor metiendus ab antiquo statu, quando agitur ex antiquo contractu, à quo idem valor metiendus est.

Iudicio Sac. Tribunalis acquiescens Ven. Archiepiscopus S. Joannis Decollati de Urbe, accepit resolutionem sub die 13. Januarii 1708. coram Reverendis. D. meo Decano editam, in qua declaratur, ac decernitur, originariam concessionem situs Cannarum 42. olim, & de anno 1516. à Reverendis. Capitulo S. Petri factam Bindo Auctori dictæ Archiepiscopatus fuisse emphyteuticam, non autem simpliciter locatitiam, & unigo contextu se obli-

obligavit in actis solvere laudemia, & quindennia emphyteutico debita, postquam fuerint in hoc Sacro Auditorio liquidata. Unde super istorum liquidatione Ego in locum Reverendissimi D. mei Decani suffectus congruum Dubium proposui, videlicet -- *Pro quibus laudemis, & quindenniis sit exequenda res judicata* -- quo per DD. consueta maturitate examinato, resolutum extitit cum Rescripto -- *Rem judicatam esse exequendam juxta modum mox exprimendum.*

Procedentes enim DD. cum distinctione alienationum, ex quibus prætendebatur laudemium de tempore, quo controversus situs unâ cû Dominibus ibi constructis olim de anno 1523. ab hæredibus primi Acquirentis facta favore Matthæi de Ancisa, ex longissimi enim temporis lapsu intercedente à die alienationis, in quo Capitulum Dominus directus, licet ex *inferius dicendis* conscius dictæ alienationis, nunquam petiit laudemium, valida oritur juris præsumptio, quòd illud fuerit solutum, adeò, ut onus contrariæ probationis in Actorem transfundatur, *Burg. de laudem. par. 3. inspect. 20. n. 18. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 11. n. 7.* præcipuè cum in præsentî doctum fuerit de consensu per Capitulum præstito alienationi, quo casu cum certam, & indubitatam scientiam habuerit juris sui, non potest suaderi cordato Viro; quòd illud oscitanter per sæcularem negligentiam, prætermisisset, nisi fuerit satisfactum per solutionem laudemii *l. si quis forte ff. de pæn. Burg. de laudem. inspect. 20. n. 4. par. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 135. num. 4. & seqq. Rot. dec. 175. num. 15. par. 17.*

Incalescente hac eadem præsumptione ex vigilantia, & diligentia, quibus pollet dictum Capitulum in propriis negociis gerendis, quæ non patitur, ut credibile sit tam oscitanter, quod sibi erat debitum, prætermisisset, & suum quodammodò jactare voluisse, *Cravett. consil. 129. n. 6. Rot. dec. 124. n. 9. coram Merlin. & in Perusina Salviani 6. Aprilis 1699. §. fin. cor. bon. mem. Muto, & magis etiam ex eo, quòd, ut in Instrumento dato Summario Num. 2. consensus fuit per dictum Capitulum præstitus sub conditione, & præservativa debiti, si quòd aderet, contra Alienantes, vel primum Acquirentem ibi -- *Sine præjudicio petendi id, quod ipsi Capitulo per dictum Bindum, si vè ejus hæredes debeatur,* quæ verba indicant, & eò magis præsumere faciunt, laudemium ex alienatione jam fuisse solutum, aliàs enim Capitulum pro eo non omisisset jura sibi præservare, quemadmodum excepit, & præservavit pro aliis debitis primi Acquirentis, cum exceptio firmet regulam in non exceptis, ut in proposito dixit *Bursat. consil. 76. n. 35. Rot. dec. 95. n. 22. eor. Priolo, & in Augustana Jurispatronatus super reintegratione 17. Februarii 1698. §. Edque fortius, cor. Reverendissimo Conchen.**

Quin huic præsumptæ solutioni obstare visum fuerit, quòd Archiconfraternitas in alia propositione coram Reverendissimo Decano prætendens primam concessionem non fuisse emphyteuticam mordicùs insistere voluerit super negativa solutionis laudemiorum, undè in præsentî juvari non valeat præsumptione pro affirmativa. Tum quia tunc ignorabatur positiva

scientia in Capitulo alienationis secuta, de qua constat in præsentî ex Instrumento præstiti consensus, tum etiam quia objectum vim faceret ubi concessio, vel alienatio secuta fuisset favore ipsius Archiconfraternitatis, quæ in his terminis scire tenebatur factum proprium negativè, vel affirmativæ solutionis, non autem ubi alienatio secuta fuit in favorem Tertii, cujus factum, licet in præsentî ex scripturarum revolutione scire potuit Archiconfraternitas, in præteritum tamen potuit ignorare, cum esset factum alienum, in quo regulariter præsumitur ignorantia, *l. si quis in alterius locum ff. de regul. jur. Rot. dec. 156. nu. 11. coram san. mem. Alexandro VIII. & dec. 372. n. 20. coram Priolo.*

E converso autem censuerunt DD. deberi laudemium ex alia recentiori alienatione, in qua res emphyteutica ex Testamento dicti Matthæi pervenit partim ad dictam Archiconfraternitatem S. Joannis, & partim in aliam Confraternitatem S. Rocchi, moti ex eo, quia, licet dubia, & inter DD. satis controversa sit quæstio, an in emphyteusi perpetua, & prout hic, ad quoscumque hæredes transitoria, hæres ex Testamento laudemium solvere teneatur, adeò; ut S. Rota, relatis auctoritatibus, & rationibus inter se contrariis illam indecisam reliquerit in illa *Romana laudemii 15. Januarii 1700. §. In hoc consilio coram Eminentiss. Priolo, & in alia Romana laudemiorum 23. Aprilis 1703. §. Quatenus, coram Reverendiss. D. meo Decano.* Nihilominus placuit in præsentî sædus distinctionis contrariarum auctoritatum conciliatricis, videlicet, quòd aut agitur de hærede juris, & ab intestato, qui aliàs etiam absque ullo facto emphyteutæ successurus esset in vim solius perpetuæ investituræ, & tunc procedit opinio, quòd laudemium non solvat, cum succedat ex provisione legis, ac providentia ipsius Domini directi, & in his terminis restringendæ sunt auctoritates innixæ in originaria Theorica, *Bartol. in l. fin. num. 10. C. de jur. emphyt. ut sunt Soccin. consil. 70. n. 27. lib. 3. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. q. 13. n. 5. Card. de Luca de emphyt. disc. 49. num. 2. Rot. dec. 487. n. 7. coram Vbald & dec. 152. n. fin. par. 2.*

Secus verò est, ubi, prout hic, agitur de hærede extraneo, qui absque dispositione, vel facto emphyteutæ successurus non erat ex sola Investitura, & in his terminis laudemium solvitur, ut dixere communiter post *Imol. & Salicet aliosque antiquiores in cap. potuit de locat. Renoch consil. 297. n. 24. Gratian. disc. for. ca. 377. n. 13. & seqq. Burg. de laudem. par. 1. inspect. 3. n. 36. Gob. consult. 10. n. 18. Surd. dec. 200. n. 5. Panimol. dec. 4. n. 22. cum aliis cumulatis in dicta Romana laudemii §. Data extésione, cor. Eminentiss. Priolo, & in Mantuana emphyteusis 27. Junii 1698. §. Veritas coram bo. me. Ursino, & ratio est, quia hæres extraneus, quamvis in emphyteusi perpetua, & ad quoscumque transitoria validè succedat, & virtualiter dicatur compræhensus in Investitura, indiget tamen facto hominis illum instituentis, & per Dominum directum debet illud factum laudari, & in æqualem possessionem introduci, quibus de causis solvitur laudemium, *de Luca ad Gratian. cap. 180. n. 6. & disc. cap. 377. n. 2. & 5. Cancer. var. resol. cap. 11. nu. 71. lib. 1. & prosequuntur auctoritates mox allegatæ.**

Ne-

- Neque in contrarium allegari poterat perpetuitas Investituræ, & concessionis transitorie ad quoscumque; Illa siquidem operatur, quod res etiam absque consensu Domini possit, vel per institutionem, vel per alienationem validè in extraneum transferri absque incurfu caducitatis, sed non præjudicat Domino in solutione Laudemii, aliàs enim etiam emptor, vel particularis alienatarius in perpetua, & alienabili concessione laudemium non
- 14 solveret, & tamen quòd non obstante quacumque perpetuitate, vel facultate alienandi, quòd particularis alienatarius laudemium solvat, communiter tenent, & absque ullo contradicatore Nig. de Sol. laudem. qu. 37. n. 14. Hodiern. ad Surd. dec. 93. num. 26. Carol. Anton. de Luca ad Franch. dec. 201. n. 3. & seqq. Quælibet namque facultas alienandi intelligitur salvis his,
- 15 quæ de Jure Domino competunt, nec præjudicat solutioni laudemii, Soccin. jun. conf. 70. n. 11. lib. 3. Surd. dicta dec. 200. n. 5. Laudemium enim solvitur non ex solo consensu, sed pro investitura, & possessione actuali ex novo facto Emphyteutæ tradenda extraneo successori, ac pro recognitione domini directi, ac propterea debetur etiam in illis casibus, in quibus concessio est perpetua, & consensus non requiritur, Gratian. d. cap. 377. num. 13. & 14. Capon. discept. 132. n. 3. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de Var. caducit. quest. 16. n. 6. Surd. dicta dec. 200. num. 5. & dixit Rota in alia Decisione hujus Cause sub die 13. Januarii 1708. §. Prædicta siquidem, cor. Reverendiss. Decano.
- Minus subsidiariè allegari valet præsumpta solutio etiam istius laudemii ex lapsu temporis ab anno 1546. quo Capitulum cæpit exigere Canones à dictis Archiconfraternitatibus hæredibus Matthæi; Cùm enim Dominus directus non possit renuere solutionem Canonum à
- 17 quocumque possessore, & ex illorum receptione non suppletur consensus de Jure obtinendus, ut dixit Rota in Romana Canonum 6. Junii 1712. §. Consensus verò, coram R. P. D. meo Aldrovando, hinc ex prædictis nequit notificari, Capitulum habuisse individualem scientiam, adeptæ tunc possessionis Domorum titulo dicti
- 18 Testamenti per Archiconfraternitates, sine qua non obsistit Domino directo quicumque lapsus temporis, ut limat decisio hujus Cause 13. Januarii 1708. §. Ceteris, cor. Reverendiss. P. D. meo Decano. Concurrente potissimum ad exclusionem dictæ scientiæ, & præsumptæ solutionis Instantia facta per Capitulum de anno 1690. contra Archiconfraternitatem pro exhibitione tituli possessionis juxta Indultum s. me. Sixti V. ut refert dicta decisio §. His igitur, necnon impugnata hætenus per Archiconfraternitatem, qualitate emphyteutica dictæ concessionis, & allegata negativa observantia solutionis laudemiorum, quam respectu hujus alienationis ad sui favorem secutæ tenebatur scire dicta Archiconfraternitas uti factum proprium ex distinctis superius in §. Quin huic, ut modò ex
- 19 his omnibus juvari non valeat quoad hoc Laudemium præsumptione affirmativa dictæ solutionis, sicut juvatur in alio, Rot. decis. 849. num. 16. cor. Dunozzetti. jun. & in Romana Litterarum Cambii 11. Decembris 1705. §. Nam ultra quòd, coram Me.

Absoluta discussione Laudemii, descendentes DD. ad Quindennia solvenda, postquam res Emphyteutica transiverat ad manus mortuas Archiconfraternitatis, censuerunt illa deberi ex eisdem rationibus, & ad eandem mensuram Laudemiorum, nulla habita ratione melioramentorum resultantium ex fabrica super situ Emphyteutico reparata, ac etiam noviter constructa, quòd enim quindennia ex consuetudine universali, cui communiter se subscribere DD. solvenda de quindecim in quindecim annos, in quibus, si res non esset penès manus mortuas, lex fingit, alienationes verisimiliter eventuras fuisse, debeantur ad rationem status antiqui, nulla habita ratione melioramentorum, latè discusso articulo firmavit Sacra Rota in decisionibus editis in illa Romana Quindenniorum 6. Junii 1687. & 13. Maji 1689. cor. bo. me. Benincasa impressis penès Card. de Luca de Emphyt. dec. 18. & 19. & iterum discussis, & confirmatis in alia Romana Quindenniorum 13. Maji 1701. cor. Reverendiss. D. meo Decano, quæ propterea non poterant hodiè criticari, sed de stylo erant supponendæ, Rota

22 dec. 1098. num. 24. & dec. 1181. n. 18. cor. Emerix jun. & alibi passim. Quamvis coram Eminentiss. Priolo concessa fuerit facultas Partibus deducendi adversus dictas Decisiones quidquid veillent, non enim per hoc poterant illarum fundamenta in præsentem ad trutinam revocari, cùm ad hunc effectum opus sit, ut expressa facultas illas revidendi concedatur, ut passim solet praticari, aliàs semper faciunt statum

23 in contrarium, R. P. D. meus Ansaldo. in addition. ad suas decisiones dec. 77. num. 66.

Tantòque magis cùm jam semel fuerint ad novam trutinam revocatæ, ac revisæ, ac solidè confirmatæ in dicta Decisione Reverendissimi Decani, & ulterius firma, & inconcussa apparuerint illarum fundamenta breviter per DD. reassumpta, & signanter illud maximæ æquitatis militantis favore Emphyteutæ ex duplici ratione, altera, quia si Bona essent penès Laicos, Dominus directus verisimiliter non exigeret Laudemium de quindecim in quindecim annos, cùm quandoque, immò, ut plurimum, bona diù permaneant in lineis Emphyteutæ, & per sæcula etiam possit dari casus, quòd nulla intercedat alienatio, undè de hac utili, & frequenti exactione Dominus debet esse contentus absque eo, quòd Possessorem alio gravamine afficiat solvendi Quindennia de melioramentis ex laboriosa, & propria industria factis, ut observant collecti in dicta Romana Quindenniorum §. Nam, coram Reverendiss. Decano, & altera, quòd sicuti ex diminutione valoris, vel reddituum rei Emphyteuticæ, firmata ex statu antiquo certa, & invariabili taxa Quindenniorum, ista non diminuuntur, nec Dominus est in damno, ità ex augmento resultante ex industria Emphyteutæ non debet esse in lucro ad servandam æqualitatem, quod utilius etiam eidem Domino est, cùm frequentiores sint rerum deteriorationes, quàm meliorationes, ut expendit decisio in dicta Romana Quindenniorum 13. Maji 1689. §. Etenim, cor. bo. me. Benincasa.

Animadvertentibus etiam aliquibus ex DD. quòd

quòd objectum, super quo tota fiebat vis in-
 29 contrarium, quòd scilicet Quindennia fuerint
 subrogata loco Laudemiorum, & ideò juxta
 30 naturam subrogatorum, sicuti Laudemium
 solvitur etiam de melioramentis, ità etiam sol-
 vi debeat Quindennium, possit urgere in con-
 cessionibus limitatis, & ubi locum habere pos-
 set devolutio, quia tunc cum Investitura dica-
 tur novus contractus, regulari debet à statu
 novo, & præsentì, non autem ab antiquo, se-
 cùs autem in concessione, prout hic, perpetua,
 & ubi res est penès manus mortuas, inanis
 à quacumque devolutione, quia tunc non suc-
 31 ceditur ex novo contractu, sed ex originaria
 concessione, ad cujus ideò tempus debet haberi
 respectus in taxandis Laudemiis, sive Quin-
 denniis, ut in puncto dixere *Parif. de Puteo*
de Reintegratione feudi cap. 126. num. 3. Cirocc.
discept. 62. n. 52. & 53. Rot. dec. 183. n. 11. coram
sa: me: Alexandro VIII. & articulo discussio in
Callien. Laudemii 11. Maji 1703. §. Quia, coram
Reverendis. Labacen.

32 Ex quibus aures præbere non potuerunt DD,
 authoritatibus *Tondut. resol. Civil. tom. 1. cap. 46.*
 33 *n. 11. & Emil. Ferrct. conf. 21.* quia illa præva-
 lete non poterant opinioni Sac. Rotæ in dictis
 Decisionibus latè discussio articulo firmato, &
 solidioribus etiam rationibus unixæ, quando
 34 ulterius *Emilius Ferrctus* loquitur de contra-
 ctu precarii, & in terminis, in quibus elapso
 termino præfixo novus inter Dominum, & Pos-
 sessorem iniri debuit contractus, in quibus ter-
 minis nil mirum, si *dictus Auctor* dixit, me-
 tiendum esse valorem à statu præsentì, non verò
 ab antiquo, quod non procedit, ubi, prout
 35 hic, agitur ex antiquo contractu, à quo pro-
 pterea valor metiendus est, ut optimè distin-
 guit *Rot. dicta dec. 183. nu. 11. coram sa: me: Ale-*
xandro VIII.

Firmatis his omnibus super articulo Juris,
 supererant examinanda alia, quæ erant facti
 pro stabilienda certa quantitate Laudemio-
 rum, & Quindenniorum, sed cum Partes non
 benè convenirent neque super æstimatione rei,
 neque super oneribus, aliisque ad faciendam
 taxationem necessariis, DD. *dilata resolutione,*
 quoad taxam, & quantitatem, injunxerunt,
 quòd *coadjuventur probationes.*

Et ità juxta hunc modum responsum fuit,
 utraque &c.

DECISIO XI.

Rmò P. D. MOLINES DECANO.

Romana Laudemiorum.

Lunæ 23. Aprilis 1703.

NON INDIGET ARGUMENTO.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series.
- 2 Laudemium ultra consensum eatenus solvitur Do-
 mino directo, quatenus ipse realiter ponit ali-
 quem in actuali possessione rei emphyteuticæ per
 novam Investituram.

- 3 *Facultas exigendi Laudemium est realis.*
- 4 *Qui sentit incommodum, debet sentire commodum.*
- 5 *Hæres commoda, & incommoda sentire debet.*

Cum prætenderet Capitulum S. Joannis Ba-
 silicæ Lateranen. Dominus directus Viri-
 darii existentis intrâ mœnia Urbis propè Eccle-
 siam S. Crucis in Hierusalem exigere tria Lau-
 demia à Josepho de Comitibus, qui illud sibi
 adjudicari fecit ex causa sui crediti vigentis su-
 per eodem Viridario; Propterea instructo Ju-
 dicio in Tribunali A. C. obtinuit contra ipsum
 relaxari mandatum de associando: sed intimatis
 molestiis Ven. Archiconfraternitati Sac.
 Stygmatum hæredi bo: me: Principis D. Lælii
 Ursini olim possessoris, fuit impetrata ex Re-
 scripto Signaturæ Justitiæ suspensiva Commis-
 sio, ad cujus tenorem cum hodiè dubitaverim:
An, & in qua summa mandatum A. C. sit exe-
quendum: Responsum habui negativum pro pri-
 mis duobus Laudemiis, & quoad tertium juxta
 modum inferiùs exprimendum.

Quatenus verò attinet ad secundum Laude-
 mium prætensum eo sub prætextu, quòd Ar-
 chiconfraternitas successerit ex Testamento in
 hæreditate bo: me: Lælii Ursini Principis Vi-
 covari, inter cujus Bona aderat Viridarium, &
 de quo agitur, Domini, prætermittenda quæstio-
 ne tamquam superflua, an Laudemium debeat-
 ur, seu sit solvendum ab hærede extraneo, qui
 aliàs ab intestato non fuisset successurus in Bo-
 nis Emphyteuticis, signanter de directo domi-
 nis Ecclesiæ; censuerunt, dictum secundum
 Laudemium minimè deberi ex motivo facti,
 cum in comperto esset, nunquam captam fuisse
 possessionem ab eadem Archiconfraternitate
 super dicto Viridario, dum vivente adhuc di-
 cto Principe Vicovari, illud retinebatur à Jo-
 sepho de Comitibus, ad effectum sibi satisfac-
 iendi de ejus credito. Undè cum dicta Ar-
 chiconfraternitas ex defectu possessionis nun-
 quam apprehensæ non habuerit opus petendi
 à Domino directo Investituram. Hinc æqui,
 bonique ratio exposcit, quòd illa non sit con-
 demnanda ad solutionem Laudemii, quod ultra
 consensum eatenus solvitur dicto Domino di-
 recto, quatenus ipse realiter ponit aliquem in
 actuali possessione rei emphyteuticæ per no-
 vam Investituram, *Bursatt. conf. 56. num. 161.*
lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 377. n. 11. Fulgin.
de Fur. emphyt. tit. de Laudem. qu. 8. n. 13. & 14.
Guidopapa dec. 101. n. 3. Panimoll. dec. 4. num. 14.
& 27. ubi num. 25. firmat, quòd facultas exi-
 3 *gendi Laudemium non est personalis, sed rea-*
 lis, annexa scilicet rebus, & bonis emphyteu-
 ticis, quæ cum hoc onere transeunt ad succes-
 sorem, *Menoch. conf. 444. num. 18. & 19. lib. 5.*
 & prosequitur *Gratian. dicto cap. 377. num. 24.*
Franch. dec. 430. Aliàs si quis condemnaretur
 ad solutionem Laudemii absque eo, quòd ap-
 4 præhenderit actualem possessionem rei emphy-
 teuticæ, sentiret incommodum nullo habito
 commodo, contra regulam, de qua in *cap. Qui*
sentit de Regul. Fur. in 6. Rot. decis. 223. nu. 20.
par. 10. rec. & tamen receptum est ex alia Juris
 5 *regula, quòd Hæres commoda, & incommo-*
 da sentire debet ad *Text. in l. Secundum naturam*
ff. de Regul. Fur. Rot. dec. 356. nu. 17. par. 14. rec.
 Et

Et ita, auditis tribus Colligantibus, resolutum fuit.

DECISIO XII.

R. P. D. FALCONERIO.

POSTEA URBIS GUBERNATORE.

Romana Quindenniorum.

Luna 7. Maji 1714.

ARGUMENTUM.

Quomodo probetur qualitas Bonorum Emphyteutica, ad effectum solvendi Quindennia.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Pactum, quod in casu alienationis Emphyteusis sit solvendum laudemium sub pœna caducitatis, est servandum.*
- 3 *Nullibi in Jure cautum reperitur, quod ob non solutionem laudemii incurratur caducitas.*
- 4 *Res judicata resultat ex neglecta transportatione actorum, & prosecutione Cause intra biennium.*
- 5 *Præsertim accedente illius justitia.*
- 6 *Laudemium debetur ex quacumque alienatione rei emphyteuticæ inter vivos, aut in ultima voluntate.*
- 7 *Laudemium debetur ex transitu bonorum Emphyteuticorum in Ecclesiam.*
- 8 *Quindennia debentur Domino directo ex transitu Emphyteusis in manum mortuam.*
- 9 *Quomodo probetur qualitas Bonorum emphyteutica.*
- 10 *Enunciativa, quod Bona sint de proprietate alicujus, probant eorum qualitatem emphyteuticam.*
- 11 *Lapis appositus super Bonis, est signum directi domini.*
- 12 *Continuæ solutiones sub nomine Canonum per 30. annos probant qualitatem emphyteuticam.*
- 13 *Præsertim quando solutiones probantur ex libris Domini directi.*
- 14 *Prout ex actibus, in quibus quis recognitus fuit in Dominium directum.*
- 15 *Et ex confessione emissa in Instrumento acquisitionis Bonorum.*
- 16 *Per pactum, quod bona transeant ad quoscumque successores etiam extraneos, nunquam censetur præjudicatum laudemio.*

1 **C**onsuerunt Domini: *Constare de re judicata,* sed juxta modum, quia placuit A.C. Gomez per decretum concedere Societati, & Ecclesiæ S. Hælenæ mandatum de associando ad Domum positam in Regione Campi Martii in via Precorum, seu Bergomentium possessam ab Ecclesia S. Bibianæ, ob caducitatem incurram ex causa laudemiorum, & quindenniorum respectivè non solutorum, per sententiam statuere proprietatem, & directum dominium d. Domus favore ejusdem Societatis, & Ecclesiæ S. Hælenæ declarare devolutionem propter laudemia non soluta, tam à Vincentio Pacer-

to, quam ab Ecclesia S. Bibianæ in illius Testamento substituta; ac tandem decernere prædictis competere quindennia de jure debita, & in posterum liquidanda: Verùm Domini sicuti approbare, non ambigerunt rem judicatam in ea parte, in qua fuit Ecclesia S. Bibianæ condemnata ad solvenda dicta Laudemia, & Quindennia, ita recusarunt eandem confirmare in altera respiciente caducitatem, quoniam deficiente antiquo Instrumento Investituræ, sive concessionis in emphyteusim, deficit illud speciale pactum, quod in casu alienationis sit solvendum laudemium sub pœna caducitatis, quod procul dubio esset servandum, ut post ² *Burg. de Laud. inspect. 9. num. 11. par. 1. probat, Fulgin. de Jur. Emphyt. tit. de Var. caducit. qu. 16. num. 17. quapropter d. inspectio decidenda est,* ³ *juxta trinites Juris, in quibus cum nullibi cautum reperitur, quod ob non solutionem laudemii incurratur caducitas, ut bene comprobatur idem Fulgin. d. quest. 16. à n. 1. ad 7. & Surd. dec. 200. per tot. idcirco Domini minimè ad hærentes in caducitate hac de causa per Judicem primæ Instantiæ declarata, addiderunt in confirmatione rei judicæ d. modum reprobativum devolutionis, & tantummodo approbatorium rei judicæ quoad proprietatem, directumque dominium Societatis, ac onus solutionis Quindenniorum.*

Res enim judicata resultat in illa parte approbata ex neglecta transportatione actorum, & prosecutione Cause intra biennium, quod operatur, ut rata maneat sententia præcedenter lata, ut ait *Text. in Auth. ci qui Cod. de Tempor. & repar. appell. cap. Cum sit Romana de Appellat. Rot. dec. 546. n. 1. par. 19. tom. 2. rec. & in Romana, seu Florentina Censu 18. Junii 1708. §. Si quidem cor. R. P. D. meo Ansaldo;* Præsertim accedente illius justitia, quæ luculenter educitur ex quo, pervenit d. Domo in Ecclesia S. Bibianæ ex testamentaria dispositione Canonici Paccetti, qui eandem Domum acquisiverat titulo emptionis à Jacobo Palmerio causam, habente à Stephano Palmerio Emphyteuta, qui in traditione ejusdem Domus in solutum Thomæ de Fidelibus pro satisfactione Dotis Beatricis Sororis, non solum requisivit consensum Societatis S. Hælenæ Dominæ directæ, illique laudemium solvit, sed insuper eandem in Dominam recognovit; Propterea cum laudemium debeatur ex quacumque alienatione ⁶ rei emphyteuticæ, sive illa fiat inter vivos, sive in ultima voluntate *l. ultima C. de Fur. Emphyt. ubi communiter scribentes Clar. S. Emphyteusis quest. 23. in princ. Valasc. de Fur. Emphyt. quest. 32. num. 32. cum aliis apud Fulgin. de Jur. Emphyt. tit. de Laudem. qu. 8. n. 1. hac de causa,* Ecclesia S. Bibianæ tenetur tam solvere laudemium debitum ex acquisitione facta à Canonico Pacetto suo authore, quam alterum laudemium ex transitu dictæ Domus ab eodem Canonico Pacetto in ipsam Ecclesiam, ut probant auctoritates mox laudatæ. ⁷

Ulterius ex quo d. Domus transivit in manus ⁸ mortuas, nempe in ipsam Ecclesiam S. Bibianæ, ita ut Societas Domina directæ amiserit & spem reversionis, & laudemia in casu alienationum à privatis personis facilius agenda-
rum:

rum: Propterea communiter recepta consuetudo loco laudemiorum, quindennia subrogavit, quæ suum sortita fuerunt nomen à tempore verisimilium alienationum obventarum de quindecim in quindecim annos, in quo dd. quindennia Dominæ directæ solvi debent, *Audr. Capan. de jur. relevii qu. 27. nu. 7. & seq. lib. 5. Rot. coram Coccin. dec. 2314. num. 1. & dec. 2357. num. 15. & seq.*

9 Frustrâ siquidem ad evadendam solutionem dd. laudemiorum, & quindenniorum in dubium revocari valet dominium directum d. Societatis S. Hælenæ, & qualitas emphyteutica controversæ Domus, nam utrumque clarè convincitur à Testamento Juliæ de Liliis, quæ de anno 1564. disposuit de Censibus suarum Domorum, ut ibi -- *Che sono sotto la proprietà di d. Testatrice*, Postea prænarratæ Domus in divisione inter hæredes obvenerunt Horatio de Liliis, & ab isto titulo emptionis, & venditionis respectivè Societati S. Hælenæ, quæ in signum directi domini lapidem sub imagine S. Hælenæ in Domibus apposuit. Per sæculum, & ultra Canones, sub nomine Canonum exegit. In alienationibus pro tempore secutis d. Societas in Dominam directam fuit recognita, tam de d. anno 1646. in quo consensum præstitit dationi in solutum factæ à Stephano Palmerio cum sua recognitione in Dominum, & cum receptione sc. 20. pro laudemio, quàm pariter in ipso transitu hujus Domus in Canonicum Pacettum Authorem Ecclesiæ S. Bibianæ, in cujus venditionis Instrumento hæc verba fuerunt apposita -- *Reservato in primis, & antè omnia consensu, & beneplacito Ven. Ecclesiæ S. Hælenæ Creditiorum Urbis proprietariæ infra scriptæ Domus, cui Ven. Ecclesiæ quolibet anno pro illius Canonibus solvuntur sc. 2. & ob. 40. monetæ* -- quæ omnia absque ullo dubio indigent qualitate emphyteuticam d. Domus. Prout de prima enunciativa, quod Dominus essent sub proprietate Juliæ de Liliis, *Claud. Marmcr. in l. naturaliter § Nihil commune n. 6. & 7. ff. de acquiren. possess. ibi -- Et istud nomen proprietatis, est nomen directum, & nunquam obliquatur, & nunquam ponitur pro utili dominio: Undè emphyteuta, Vassallus, & usufructuarius dicuntur habere dominium utile, non autem proprietatem*. Ibiq; pariter *Jo. Anton. Rub. sub n. 97. ibi. Et ideò concludo, quod licet quis dicat proprietatem ad se pertinere, licet non asserat, se emphyteutam in narratione libelli, debet obtinere, quia etiam emphyteuta dicitur habere proprietatem juris emphyteutici*. De lapide in Domo appo-
11 posito, quod sit signum directi domini Ecclesiæ, *Rot. coram Duno. iun. dec. 696. num. 9. in rec. dec. 262. n. 7. par. 5. & dec. 234. n. 8. par. 7. & in Romana Domus, seu Domorum 13. Januarii 1708. §. Quibus argumentis cor. R. P. D. meo Molines Decano*. De solutionibus sub nomine Canonum, continuatis per Sæculum, & ultra, quando sufficeret lapsus 30. vel 40. annorum, *Fulg. de jur. emphyt. in Prælud. q. 15. n. 39. & seq. Rot. dec. 262. n. 9. par. 5. & dec. 164. n. 8. par. 5. & dec. 234. nu. 7. par. 7. rec.* & præsertim quando solutiones probantur ex libris ejusdem Ecclesiæ Dominæ directæ, quorum fides in his circumstantiis admitti solet, *Aym. conf. 434. nu. 14. Rot. dec. 290. n. 5. par. 1. rec. & cor. Caval. dec. 655. n. 3. De pluri-*

bus proportionatis actibus, in quibus Societas fuit recognita in Dominam directam, *Rot. d. dec. 262. n. 9. par. 5. dec. 164. n. 8. par. 6. dec. 334. n. 6. par. 7. rec. & cor. Millin. dec. 374. n. 14. & seq.* & de-
14 nium de confessione emissa in Instrumento acquisitionis d. Domus factæ à Canonico Pacetto Authore Ecclesiæ S. Bibianæ, cui necesse est,
15 ut ipsa acquiescat, *Rot. cor. Coccin. dec. 1873. n. 11. & in rec. dec. 227. n. 16. par. 19.*

Nil refragante, quod pro consecutione laudemiorum requiratur Instrumentum Investituræ, ad effectum recognoscendi, an emphyteusis sit restricta ad certum genus Personarum, sive sit transitoria ad quascumque Personas, etiam extraneas, quia d. exceptio non admittitur pro evitanda solutione laudemii, quod, ultra consensum, vel debetur ex causa obsequii erga Dominum, vel quia Emptor, vel Donatarius, vel Legatarius, vel Extraneus hæres debet introduci in possessionem rei emphyteuticæ per Dominum directum, qui ad hunc effectum est requirendus, ita ut per pactum, quod bona
16 transeant ad quoscumque Successores etiam Extraneos, nunquam laudemio præjudicatum censeatur, ut rejectis contrariis, magistraliter docet *Episc. Francescus Verde lib. 2. Instit. Civil. sub tit. de Censu emphyt. nu. 2432. & seq. Gratian. discept. Foren. cap. 377. n. 10. & seq. Rubens in addit. ad dec. 131. nu. 388. & seq. par. 8. rec. & in Romana Laudemiorum 31. Januarii 1707. §. Irrelevantans quoque coram Eminentiss. Priolo*.
Et ita utraque &c.

DECISIO XIII.

R. P. D. L A N C E T T A.

Tarentina Quindenniorum.

Luns 25. Junii 1714.

ARGUMENTUM.

Quibus modis probetur directum dominium ad effectum solvendi quindennia, & quindennia taxanda sunt juxta consuetudinem loci, vel conventionem Partium.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series.
- 2 Quindennia subrogata sunt in locum laudemiorum, ubi bona transierunt ad manus mortuas.
- 3 Dominium directum Bonorum emphyteuticorum, dum de eo principaliter non agitur ad effectum devolutionis, sed solum incidenter pro quindenniorum exactione, satis, superque probatum remanet ex confessione emphyteuticæ solemniter emissa in Inventario Bonorum emphyteuticorum.
- 4 Confessio etiam emissa coram Judice Layco tenet, quando non agitur de condemnandis Ecclesiasticis in figura Judicii, sed dumtaxat de simplicibus & materiali assignatione bonorum ab ipsis faciendâ.
- 5 Per defectum extrinsecum solemnitatis actus in substantia non vitatur.
- 6 Datum non est Ecclesiasticis in discrimen revocare confessiones expletas Possessoribus laycis.

- 7 Confessiones imrunes à quacumque exceptione, alias precedentes confirmant, & dominium directum plenè concludunt.
- 8 Prasertim cum exhibitæ, & productæ fuerint à Parte controversente dominium directum.
- 9 Ex solutionibus Canonum, & depositionibus Testium probatur dominium.
- 10 Fideibus informibus, pendente lite exaratis à Parte habente principale interesse, nullatenus defendendum venit.
- 11 De universali totius Regni Neapolitani consuetudine quindennia per manus mortuas passim persolvuntur.
- 12 Nullum irrogatum censeri debet præjudicium Domino directo, non probata usque à principio scientia transitus bonorum in manus mortuas.
- 13 De jure sola quinquagesima pars pretii pro laudemio debetur.
- 14 Nisi ex usu, & consuetudine, seu ex Partium conventionem major, vel minor quantitas stabilita fuerit.
- 15 Hujusmodi consuetudo inviolabiliter servanda est, quamvis quindennia taxata fuerint usque ad decimam partem pretii, & ultra.
- 16 Depositiones emissæ à Personis de facto proprio deponentibus plenè probant.
- 17 Res judicata emanata cum legitimo contradicte, & in casu preciso, firmat statum, & afficit omnes reliquos possessores bonorum ejusdem speciei.
- 18 Quindennia subrogata sunt loco laudemiorum.
- 19 Quindennia solvi debent in eadem quantitate, in qua solvantur laudemia, cum ista ab illis non substantialiter, sed in solo nomine differant.
- 20 In materia quindenniorum non respicitur qualitas contractuum, sed simplex factum transitus bonorum in diversam personam.
- 21 In manibus mortuis ob interdictam facultatem alienandi, figurabilis non est casus solutionis laudemii.

1 **Q**uamvis Possessores bonorum Abbatix S. Viti del Pizzo ad instantiam tam Antecessoris, quam moderni Abbatis perpetui illius Commendatarii usque de anno 1625. & 1676 coram Judice assignassent omnia bona de directo dominio ejusdem Abbatix sub expressa declaratione, quod essent -- *Obnoxia solutioni decimæ pretii loco laudemii, aliisque partibus emphyteuticis* -- eaque distinctè in duplici Inventario, seu Platæa annotata extitissent; nihilominus cum Collegium Societatis Jesu, aliaque Loca Pia Civitatis Tarenti, sive illorum Patres dicta bona possidentes quindennia persolvere detrectarent, ideò Abbas obtinuit à Tribunali Nunciaturæ Neapolis favorabile Decretum, quo condemnati fuerunt ad solutionem quindenniorum juxta liquidationem à Peritis faciendam.

Appellarunt iidem Patres, & licet in contumaciam Abbatis facili negotio obtinuisent ab A.C. infirmationem dicti Decreti; attamen subindè reasumpta, iterum cognitione Cause in vim rescripti Signaturæ, relaxavit iste exequatur dicti mandati pro quindennis ad rationem quinquagesimæ partis sine præjudicio maioris quantitatis usque ad decimam partem pretii.

Devoluta in gradu ulterioris appellationis

Causa ad nostrum Sacrum Auditorium, consultui hodiè Dominos meos -- *An, & in qua quantitate quindennia debeantur* -- & *Quindennia deberi in decima parte* responderunt.

Fundamentum resolutionis quoad primam Dubii partem fuit in eo, quòd cum præfata Loca pia possideant bona de directo dominio dictæ Abbatix, utique solvere tenentur quindennia, quæ subrogata sunt in locum laudemiorum, ubi bona transierunt ad manus mortuas, juxta vulgatum in jure principium, de quo *Rota in Romana Quindenniorum* 16. Decembris 1707. §. *Necessitas autem coram Me, & in Romana Dominus, seu Domorum* 13. Januarii 1708. §. *Absque eo, quòd coram Reverendis: Domino meo Decavo.*

Dominium autem directum ad bonorum penes Abbatiam, dum de eo principaliter non agitur ad duriores effectum devolutionis, sed solum incidet pro quindenniorum exactione; satis, superque probatum remanet ex confessionibus eorundem Patrum solemniter emissis in dictis Inventariis, seu Platæis bonorum Abbatix, quæ quidem confessiones adeò qualificatæ, quodcumque probationis genus superant, & Abbatix dominium in aperto ponunt, ut in specie dixit *Rot. coram Dunozei. jun. dec. 18. nu. 9. & in Romana emphyteusis* 11. Martii 1699. §. *Controversos coram b.m. Muto, & in Cavallicen. Domini super bono jure* 23. Junii 1713. §. *Ulteriori, & super manutentione eadè die* §. *Possessio cor. Me.*

Quidquam non relevante, quòd huiusmodi confessiones emissæ fuerint coram Judice Layco, & per consequens nullæ censeri debeant; Quoniam ultra quòd in confectioe utriusque Platææ præcessit licentia Vicarii Tarentini citandi Clericos, & Loca Pia, nec agebatur de condemnandis Ecclesiasticis in figura judicii, sed dumtaxat de simplicis, & materiali assignatione bonorum ab ipsis facienda, proinde cessare fortasse poterat dicta nullitas, ut per *Gloss. expressam in cap. Decernimus in verb. Non presumant de judic. tradunt Abb. ibidem nu. 5. Felin. n. 6 Barbof. de Offic. & Potest. Ep. alleg. 108. n. 7. Sperell. dec. 14. n. 17.* adhuc nullo pacto evitari valet earundem confessionum efficacia, quia in omnem casum nullitas profluere non ex vicio intrinseco erroris, sed ex defectu extrinseco solemnitatis, per quem actus in substantia non vitiatur, *Barbof. in addit. ad cap. Ac si Clerici num. 12. de Judic. tom. 6. Farinacc de Reo confess. & con vitæ q. 8. n. 206. de Angel. de confess. lib. 1. q. 6. n. 22. Scacc. de Commerc. & Camb. par. 3. §. 1. limit. 7. n. 17. Rot. cor. Buratt. dec. 803. num. 5. & dec. 305. num. 7. par. 13. rec.*

Eoque potissimum, quia confessiones anni 1625, ut plurimum expletæ apparent à Possessoribus laycis, qui deindè bona transfulerunt in Loca Pia; ideòque istarum respectu cessat quæcumque nullitatis suspicio, datumque non est Patribus illas in discrimen revocare, *Rota coram Dunozei. jun. dicta dec. 28. nu. 9. & dec. 602, n. 3. coram Buratt & dec. 40. num. 12. par. 8. & in dicta Romana emphyteusis* 11. Martii 1699. §. *Etenim coram bon. mem. Muto.*

Sine difficultate, attento, quòd iidem Patres in quampluribus attestationibus per ipsos novissimè exaratis, & exhibitis in eorum *Summario Num. 15.* ad effectum probandi exemptionem

nem à solutione quindenniorum , ingenuè f. si sunt , se possidere bona de directo dominio Abbatix , ibi -- *Hanno posseduto, e possedono beni soggetti alla Ven. Abbazia di S Vito del Pizzo.*

- 7 Quamobrem huiusmodi confessiones , utpotè immunes à quacumque exceptione , alias præcedentes confirmant , & controversum dominium plenè concludunt , *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 26. n. 7. Card. de Luca de emphyt. disc. 37. nu. 8. Rot. dec. 262. num. 2. & seqq. par. 15. & dec. 198. n. 9. par. 19. recen. Præsertim cum exhibitæ , & productæ fuerint ab ipsismet Patribus , Rot. cor. Gregor. dec. 143. nu. 1. & 2. & coram Coccin. dec. 684. n. 5. & dec. 484. n. 8. par. 19. & in Romana Fideicommissi Mutii de Bubalo super Arte Agraria 2 Maii 1710. §. Validitas cum seqq. coram Me .*

- 9 Quibus omnibus , si addantur solutiones Canonum , & depositiones Testium , transit in evidentiã probatio domini , de quo agitur , *Fulgin. ubi supra qu. 11. n. 5. & de solut. canon. q. 1. nu. 244. Capon. contr. 33. nu. 15. Rot. coram Cerro dec. 93. nu. 8. & coram Merlin. dec. 255. num. 3. & dec. 101. num. 7. & seqq. par. 18. rec.*

- 10 Constabilito ex his dominio directo Abbatix super controversis bonis pro declinandã quindenniorum solutione frustra recurrebatur , vel ad prætensam consuetudinem illa non solvendi , quæ vigere supponitur favore Locorum Piorum in dicta Civitate Tarenti , vel ad observantiam negativam , ex quo in longo annorum decursu nunquam dicta quindennia soluta fuisse probantur . Etenim asserta particularis consuetudo , nec à longè iustificatur ex dictis informibus fidibus pro majori parte ab ipsismet Religiosis principale interesse habentibus , pendente lite , exaratis , quibus proinde nullatenus deferendum venit , juxta tritas regulas , de quibus , *Rota coram Cerro dec. 856. nu. 6. & dec. 87. num. 8. coram Emer. jun.*

- 11 Et tamen per univocas , & undequaque concludentes probationes comprobanda foret , tum quia contra eam apertè militat dispositio juris , tum , & fortiùs , quia eidem adversatur universalis totius Regni Neapolitani consuetudo , secundùm quam dicta quindennia per manus mortuas passim persolvuntur , quemadmodum testantur *Ricc. in prax. par. 1. resol. 623. per tot. Novar. in Summ. Bull. comment. 145. nu. 16. & 21. Niger. de laudem. qu. 12. art. 3. nu. 145. tom. 1. Capon. contr. forens. 30. n. 13. & 26. Rot. cor. Coccin. dec. 2357. à n. 15. & dec. 494. n. 13. par. 9. rec.*

- 12 Observantia verò negativa neutiquam resultat ex nunquam probata solutione quindenniorum : nam de tempore confessionis primæ Platæ , de anno scilicet 1625. ferè omnia bona erant penès Laycos ; abindè verò citrà , dum devenerunt ad manus mortuas , nil mirum , si non probantur quindenniorum solutiones ; quia cum istæ fieri soleant post lapsum quindecim annorum , facilè , juncta perveracia in solvendo , quæ dedit causam liti ; præterlabi potuit tempus intermedium , in quibus circumstantiis nullum irrogatum censeri debet præjudicium Domino directo , maximè quia in eodem non probatur usque à principio scientia transitus dictorum bonorum in manus mortuas , *Rota in dicta Romana Domus , seu Domorum 13. Janua-*

rii 1708. §. Cæteris tãdem cor. Rev. D. meo Decano.

Transiendo ad alteram Dubii partem , censuerunt Domini , eadem quindennia deberi ad rationem decimæ partis pretii , quia quamquam de jure sola quinquagesima pars debeatur , iuxta *text. in l. final. Cod. de jur. emphyt.* id tamen procedit , quoties ex usu , & consuetudine regionis , seu ex partium conventionem major , vel minor quantitas sit abilita non fuerit , *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de laudem. qu. 4. nu. 5. & 6. Gratian. discept. foren. cap. 460. n. 70. Capon. dicta contr. 30. n. 39. Bouden. Colluc. legal. 35. nu. 17. & seqq. lib. 1. Card. de Luca de emphyt. disc. 1. n. 10.*

Et quod inviolabiliter servetur huiusmodi consuetudo , quamvis quindennia taxata fuerint usque ad decimam partem pretii , & ultrà , præcisè tradunt *Alex. conf. 5. nu. 9. lib. 5. Bursat. conf. 127. à num. 53. lib. 2. Gratian. discept. foren. cap. 180. n. 2. in fin. Balzaran. de Feud. lib. 2. tit. 55. n. 15. Niger. de laudem. tom. 1. q. 3. à n. 17. & n. 24. cum plur. seqq.*

In hypothesi concurrat tam consuetudo , quam pactum solvendi quindennia in dicta decima parte . Consuetudinem quidem probant Testes formiter examinati usque de anno 1624. qui uno ore testantur , se tanquam Ministros Abbatix semper exegisse laudemia ad rationem dictæ decimæ partis , prout retro elapsis temporibus prædicatum fuerat , juxta veterum majorum traditiones : quæ sanè depositiones emissæ in formali examine à Personis de facto proprio exactionis deponentibus , plenum probationis gradum constituunt , *Rot. coram Bur. att. dec. 193. n. 5. & 6. & coram Emer. jun. dec. 66. n. 3. & dec. 763. pariter n. 3. & in Spoletana . seu Nulius Decimarum 3. Februarii 1708. §. Cæterum cor. Eminentissimo Domino Cardinali Priolo .*

In idem collimat tam fides Notarii , testantis , quod omnia Instrumenta concessionum bonorum Abbatix stipulata fuerunt sub hac expressa conventionem solvendi decimam partem pretii pro laudemio , quemadmodum de facto dicta quantitas soluta apparet ex Instrumentis hodiè exhibitis , quam & va lidiùs solemniter judicata Regii Consilii Neapolitani , per quam emptor nonnullorum bonorum Abbatix condemnatus fuit ad solutionem laudemii ad rationem decimæ partis pretii ; cumque hæc res judicata emanaverit cum legitimo Contradictore , & in casu præciso , in quo versamur , firmat statum , & afficit cæteros omnes possessores bonorum ejusdem speciei , vulgata *L. ingenuum ff. de stat. hom. Rot. coram Priol. dec. 414. n. 4. & cor. Emer. jun. dec. 787. n. 3. & alibi passim .*

Et tandem hæc omnia validissimè confirmat expressa pariter confessio eorundem Patrum , qui in præfatis Inventariis , seu Platæis declararunt , bona dictæ Abbatix *obnoxia esse solutioni decimæ pretii loco laudemii , eaque sub hoc onere , cæterisque passis emphyteuticis sese retinere ;* adeout nihil ultrà quærendum sit in comprobationem consuetudinis , & pacti solvendi sæpè dictam quantitatem .

Quin obstat , quod huiusmodi probationes respiciant laudemia , non quindennia , de quibus res est in præsentem ; hæc enim , ut præmissimus , loco laudemiorum totaliter subrogata sunt , ideoque in ipsa quantitate , qua solvuntur

tur laudemia, solvi ita dem debent quindennia, cum ista ab illis non substantiantur, sed in solo nomine differant, optimè Rot. post Card. de Luca ad mater. de Servit. dec. 18. nu. 3. cum pluribus seqq. in dicta Romana Domus, seu Domorum 13. Januarii 1708. sub §. Verùm coram Reverendissimo Domino meo Decano.

Minus suffragatur, quod in Regione, de qua agitur, solvatur laudemium in casu dumtaxat veræ venditionis, non autem pro aliis Contractibus donationis, ac dotationis, & pro successibus, ut deponunt duo Testes aliis inducti, ideoque taxa laudemii stabilita pro una tantum specie alienationis rariùs contigibili regulare nequeat quantitatem quindenniorum, sed habendus sit respectus etiam ad prædictos casus, in quibus laudemium non solvitur; Præfati siquidem Testes nullatenus attendi merentur, sive quia in hac materia non respicitur qualitas Contractuum, sed simplex factum transitus bonorum in diversam personam,

& in quocumque casu indistinctè debetur Domino directo laudemium, *Hodiern. ad Surd. dec. 93. n. 4. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de donat. q. 6. n. 2. Antonell. de temp. legal. lib. 3. cap. 7. nu. 10. & seq. Rot. coram Gregor. dec. 520. n. 3. & in dicta Romana Quindenniorum 16. Decembris 1707. §. Necessitas coram Me.* Sive quia eorum dictis prævalet indefinita confessio Patrum, qui absolute facti sunt, deberi laudemia ad rationem decimæ partis pretii. Immo talis confessio necessario verificari debet respectu quindenniorum; nam in manibus mortuis ob interdictam facultatem alienandi, figurabilis non est casus solutionis laudemii, *Bursat. conf. 381. num. 11. Surd. conf. 143. n. 38. Mantie. de Tacit. & Ambig. lib. 25. tit. 9. nu. 16. Rot. coram Buratt. dec. 504. num. 7. & dec. 353. n. 26. par. 9. rec.* Quod optimè agnoverunt, & expresseverunt ipsimet Patres per illa verba - loco laudemii.

Et ita uttaque &c.

I N D E X RERUM, ET VERBORUM

Tractatus de Quindenniis.

A

A Diversis non bene fit illatio, cap. 27. num. 29. pag. 104. cap. 37. nu. 18. pag. 134. cap. 50. n. 307. pag. 207. cap. 57. n. 33. pag. 253. cap. 67. nu. 100. pag. 302. cap. 65. nu. 30. pag. 307. cap. 68. nu. 135. pag. 320. cap. 152. nu. 13. pag. 461. cap. 165. n. 2. pag. 482.

A locatione ad Emphyteusim bene arguitur, cap. 57. n. 23. pag. 285. cap. 66. nu. 13. pag. 309.

A feudo ad Emphyteusim bene arguitur, cap. 63. num. 52. pag. 299. cap. 68. nu. 102. pag. 319. cap. 74. nu. 5. pag. 335.

A Practicis introductus terminus assurationis, partim Latinus, cap. 54. num. 5. pag. 272.

A mandato de associando non datur appellatio, cap. 76. n. 29. pag. 340.

A mandato de associando cum assententia Familiae non datur appellatio, cap. 76. nu. 31. pag. 340.

A simili V. Argumentum à simili.

Ab.

Ab identitate Rationis V. Argumentum ab identitate Rationis,

Abbas.

Abbas, licet mitratus, non tamen exercet jura Episcopalia in praedictum Episcopi, cap. 113. nu. 10. pag. 411.

Abbas consideratur Episcopus Cathedralis Regularis, cap. 158. nu. 5. & 6. pag. 470.

Abbatissa.

Abbatissa delas Huelgas in Hispania, mentio, cap. 125. n. 2. pag. 431.

Abbatissa S. Petri Puellarum Barchinonen. mentio, cap. 125. nu. 3. pag. 431.

Abimelech.

Abimelech salivit rebellem Urben Sichein, cap. 2. nu. 197. pag. 23.

Absens.

Absens à Choro ex aliqua legitima causa lucratur fructus, & habetur pro praesente, cap. 95. nu. 14. pag. 381.

Absens ex causa legitima, habetur pro praesente, cap. 99. n. 17. p. 389.

Absens Canonicus etiam lucrari potest quindennia, cap. 101. nu. 14. pag. 395.

Absens à Capitulo Canonicus, participat de quindennio, cap. 103. nu. 21. pag. 398. cap. 127. nu. 6. pag. 434.

Absente Episcopo Vicarius Generalis non potest intrare Capitulum, dummodo illud sit exemptum, cap. 154. nu. 1. & 2. pag. 463.

Absentes Canonicos inter etiam dividenda sunt quindennia, cap. 97. nu. 6. pag. 385.

Absentes Eius Titulares, deputare possunt Vicarios, c. 163. n. 1. p. 479.

Absentia, & V. Mors.

Absentia adimilatur morti, cap. 50. nu. 61. p. 225.

Absentiae in casu Eimorum Titularium, illi deputare possunt Vicarios, cap. 163. num. 1. pag. 479.

Absolutio.

Absolutio ex defectu probationis, est adiuncta ex haecentis deductis, cap. 133. nu. 4. pag. 443.

Absolutio ex indulgentia concessa, non tollit infamiam, cap. 133. num. 6. pag. 443.

Absurdum.

Absurdum esset, quod primus Emphyteuta, subemphyteuticando, privare posset quindenniis Dominum directum cap. 47. n. 11. p. 161.

Absurdum videtur, ex contractu gratuito deberi interesse, cap. 57. nu. 37. pag. 283.

Absurdum vitandum, cap. 66. nu. 7. pag. 208.

Absurdum est, quem obligari prius ad fructus, quam ad restitutionem Canonieatus, cap. 98. nu. 5. pag. 386.

Absurdum est, propriam industriam aliis communicari, cap. 121. nu. 12. pag. 424.

Abulen. Diæcesis V. Fructus.

Abusus.

Abusus est petere Xenia pro litis victoria, cap. 47. nu. 17. pag. 161.

Acab. V. Necessitas.

Acervi Salis.

Acervos Salis hostibus deprecatur Sophonias Propheta, cap. 2. nu. 198. pag. 23.

Accessorium.

Accessorium contractus emphyteutici est laudemium, cap. 2. n. 106. pag. 18.

Accessorium non debet esse potius principali, cap. 50. n. 883. p. 244.

Accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. 63. n. 63. pag. 300. cap. 68. nu. 115. pag. 319. cap. 73. nu. 13. pag. 335. cap. 100. nu. 9. pag. 391.

Accessorium non sequitur naturam sui principalis, quando accesso-

rium habet propriam naturam diversam ab illa sui principalis; cap. 68. nu. 128. & 129. pag. 320.

Accessorium non sequitur naturam sui principalis, ubi accessorium verè, & propriè est principale, cap. 68. nu. 130. pag. 320.

Accrescendi jus.

Accrescendi jus intrat inter Canonicos, cap. 134. nu. 4. pag. 443.

Accrescens.

Accrescens pars, censetur accessoria cap. 63. nu. 44. pag. 300.

Accrescentiae V. Additamentum, & Augumentum.

Accresco.

Accrescere debent fructus incerti solis interessentibus, cap. 95. n. 6. pag. 381.

Accrescunt non delinquentibus emolumenta, cap. 134. n. 3. pag. 443.

Accrescit portioni, non personae, portio vacans, cap. 134. n. 15. p. 444.

Accrescunt reliquis Canonicis distributiones quotidianae, suspenso, seu interdicto Canonico, cap. 134. nu. 16. pag. 444.

Accrescunt aliis Canonicis vigore Concilii, fructus Canonicatus amilli, cap. 146. nu. 8. pag. 457.

Accursus, & V. Bononia, Jus, & Lego.

Accursus filia, Bononiae legit, cap. 5. nu. 4. pag. 35.

Acta.

Acta ad transportanda admittitur purgatio morae, cap. 56. n. 32. p. 277.

Actio.

Actio de tanti judicatur, quanti de re ipsa, cap. 38. n. 14. pag. 139.

Actio nem ad rem habens, intelligitur per fictionem rem habere, cap. 38. nu. 17. pag. 139.

Actio nem aquae pluviae arcendae habens, & dominium fundi in alium transferens, desinit habere aquae pluviae arcendae actionem, cap. 48. nu. 2. pag. 170.

Actio exigendi quindennium partim est realis, & partim personalis; cap. 48. nu. 3. pag. 170. cap. 49. nu. 4. pag. 176.

Actio nem habens pro conlequendo quindennio, videtur rem quaeque ipsam habere, cap. 50. nu. 93. pag. 196.

Actio nem ad heredem transmittit, qui succedit in universum jus defuncti, cap. 50. nu. 94. pag. 196.

Actio realis sequitur rem, cap. 50. nu. 706. pag. 132.

Actio redhibitoria, non datur pro parva re, cap. 50. n. 714. pag. 233.

Actio nis legis Aquilae tempus ut in partem vulnerantis computatur itam à die vulneris, cap. 69. nu. 75. pag. 306.

Actio subsidiaria intrat, evicto capitali dato in solutum, cap. 170. num. 24. pag. 491.

Actor.

Actor non potest reconvenire reum convenientem, cap. 72. nu. 16. pag. 333.

Actori incumbit onus probandi, cap. 76. nu. 8. pag. 312.

Actus, & V. Qualitas.

Actus resolutio efficit, ac si retro factus non fuisset, cap. 39. n. 6. p. 141.

Actus quae sunt de natura, semper excepta, quibuscumque verbis concipiatur actus illis contrarius, cap. 43. n. 7. pag. 150.

Actus solutionis non retrahitur, cap. 48. nu. 46. pag. 174.

Actum licitum tacit, initiatuens fideicommissum in Emphyteusi, cap. 51. nu. 132. pag. 254.

Actus coactivus non constituit in quasi possessione, cap. 60. nu. 38. pag. 291.

Actus aliquis, antequam compleatur, propriè diei nequit actus, cap. 68. nu. 19. pag. 313.

Actu unico exactionis laudemii constituitur Dominus in quasi possessione illud exigendi, cap. 65. nu. 23. pag. 308.

Actu ex facultativo non inducitur observantia, cap. 68. n. 50. p. 316.

Actus petendi laudemium, non est alienatio, cap. 79. n. 6. pag. 350.

Actum genentis naturalis intentio est, nè sibi noceat, cap. 163. n. 9. pag. 480.

Actus unicus V. Unicus actus.

Additamentum.

Additamentum ejus naturae esse debet, cujus res est, cap. 63. n. 62. pag. 300.

Administratio.

Administratio nem dotis respicit dominium viri, cap. 52. n. 212. p. 268.

Administratio nem vix habet maritus in bonis paraphernalibus, cap. 81. nu. 33. pag. 357.

Administratio nem absolutam hodie non habet Superiorissa Monasterii Monialium, cap. 82. nu. 10. pag. 359.

Administratio Ecclesiae indiget Episcopus pro perceptione fructuum sui Episcopatus, cap. 102. nu. 13. pag. 395.

Administratio Praebendarum indilinctarum est penes Capitulum, cap. 141. num. 3. pag. 451.

Index Rerum,

- Administratio Præbendæ indistinctæ, non solum illius proprietas est pendens Capitulum, cap. 141. nu. 8. pag. 452.**
Administrator.
- Administrator præjudicare nequit, cap. 46. nu. 12. pag. 158.**
- Administrator legitimus bonorum adventitiorum filii est Pater, cap. 80. nu. 8. pag. 352.**
- Administrator Patris non est Filius, nisi specialiter, c. 80. n. 28. p. 354.**
- Administrator simplex, seu Procurator est Capitulum præsertim antequàm fructus Præbendales, & quinquenniales dividantur inter Canonicos, cap. 100. nu. 22. pag. 393.**
Advocatus.
- Advocatus feudalibus à, seu protectionibus Auctor putat, derivasse Protectorias Cardinalitias, cap. 168. nu. 2. pag. 187.**
Advocatus, & V. Clienti.
- Advocato defuncto antè tempus præstationis operarum, debetur honorarium ejus hæredibus, cap. 50. nu. 64. pag. 194.**
- Advocato decedente antè operam præstitam, honorarium repecti nequit a Cliente, cap. 50. nu. 152. pag. 199.**
- Advocati hodiè vilipendunt scientiam, cap. 50. nu. 159. pag. 199.**
Ægidiana Constitutio.
- Ægidiana Constitutio in contractibus minorum, & mulierum requirit consensum proximiorum, ad authorizandum personas, cap. 141. nu. 18. pag. 452.**
Ægyptus.
- Ægypto in licuit furati ad subterfugiendam servitutem, cap. 35. nu. 12. pag. 125. cap. 59. nu. 7. pag. 287.**
Ægyptii.
- Ægyptii, & Alexandrini crediderunt, cor augeri per singulos annos. cap. 2. nu. 176. pag. 21.**
Æmilianus, & V. Doctores reprobati.
- Æmilian. conf. 153. nu. 9. reicitur, cap. 6. nu. 175. pag. 53.**
Æmulatio.
- Æmulatio quædam naturalis, & geniorum diversitas inter fratres, cap. 3. nu. 30. pag. 20.**
Æquales.
- Æqualibus sub, quales sunt fratres, licet natu majores, sancta deberet esse subjectio, attamen semper durissima est, cap. 3. n. 55. p. 30.**
- Æquales debent esse diindii Canonici cum integris, cap. 101. nu. 6. pag. 393.**
Æqualitas.
- Æqualitas servanda est, cap. 50. num. 496. & 317. pag. 218. & 240.**
- Æqualitas servanda est in judiciis, cap. 61. nu. 4. pag. 292. cap. 145. num. 2. pag. 455.**
- Æqualitas servanda est, maximè inter Ecclesiasticos, cap. 149. n. 5. pag. 159.**
Æquiparatio.
- Æquiparatio de existente in actu, cum via ad actum, continet materiam brocardicam, cap. 69. nu. 72. pag. 326.**
Æquiparatum.
- Æquiparatum non potest esse majoris roboris, quàm est id, cui æquiparatur, c. 17. nu. 26. pag. 81.**
Æquitas.
- Æquitas prævalere debet rigori, cap. 44. nu. 5. p. 152. cap. 62. n. 33. p. 294.**
Æquum.
- Æqui amatrix Ecclesiæ, non præsumitur velle damnificare tertium, cap. 1. num. 94. pag. 7.**
- Æquo longior non est, nec brevis terminus annus, cap. 1. n. 41. p. 14.**
- Æquum est, ut Episcopus, & Capitulum tanquàm fratres concurrant in provisione Præbendarum Cathedralis, cap. 157. n. 9. p. 468.**
- Æquum non est, quòd innocens privetur jure Collegii, seu Capituli, ex aliorum culpa, cap. 135. nu. 15. pag. 446.**
Æstimatio.
- Æstimatio fundi probatur ex prætio fructuum singulis quindecim annis ex eo colligendorum, cap. 1. nu. 62. pag. 5.**
- Æstimatione ad quindecim annos facienda, etiam licem præstat donator, incertorum agrorum, cap. 1. nu. 61. pag. 5.**
- Æstimatio respicit legatum, vel aliam quamcunquè tam inter vivos, quàm causa mortis translationem, cap. 9. nu. 6. pag. 62.**
- Æstimatio legatæ Emphyteusis manui mortuæ, an debeatur ab hærede, controvertitur, cap. 10. nu. 2. pag. 63.**
- Æstimatio ex legara re fideicommissaria, an debeatur legatario, controvertitur, cap. 10. nu. 3. pag. 63.**
- Æstimatione quinquennii nondùm facta manus mortua non dicitur in mora illud solvendi, cap. 56. nu. 62. pag. 278.**
- Æstimationem juxta currentem de tempore concessionis regulanda est quinquennii taxario, cap. 63. nu. 1. pag. 296.**
- Æstimatio laudemii faciendâ, deducta gabella, ac singulis expensis, cap. 63. num. 0. pag. 297.**
- Æstimatio quinquennii faciendâ, deductis melioramentis, cap. 63. num. 11. pag. 297.**
- Æstimationem juxta de tempore concessionis si adfuerit longæva observantia solvendi quinquennium, fortius attendendus est valor de tempore contractus, cap. 63. nu. 30. pag. 298.**
- Æstimatio Emphyteusis in jure prælationis, faciendâ est juxta tempus, quo fit prælatio, cap. 63. nu. 47. pag. 299.**
- Æstimatio Emphyteusis in solutione quinquennii faciendâ est quanti valet utile, dominium sine directo, cap. 63. nu. 49. pag. 299.**
- Æstimationem juxta de tempore, excambium Vassallo promissum calculandum esse contraria opinio, est verior, cap. 63. num. 51. pag. 299.**
- Æstimatione in melioramentorum consideratur tempus præsens, cap. 63. num. 71. pag. 300.**
- Æstimationem juxta monete currentis de tempore contractus faciendâ est solutio in perpetua pensatione, cap. 63. nu. 79. p. 301.**
- Æstimatio totius faciendâ est, ut quoddam totum ex partibus collectum, cap. 63. nu. 105. pag. 303.**
- Æstimatio Emphyteusis faciendâ est unâ cum melioramentis, cap. 63. num. 106. pag. 303.**
- Æstimationem melioramentorum attendendam esse de tempore præterito tenentium opinio servatur in Lusitania, cap. 63. n. 119. p. 303.**
- Æstimationem juxta de tempore concessionis si adlit pactum de solvendo quinquennio, tunc attendendum est tempus solutionis, cap. 63. nu. 121. pag. 304.**
- Æstimatio fundi Emphyteutici ad plures effectus fieri solet à peritis, cap. 64. nu. 1. pag. 304.**
- Æstimationem fundi non debent calculare periti, etiam habita ratione ad quinquennium, in diminutionem valoris rei, præter canonem in longè majorem diminutionem valoris, cap. 64. num. 3. pag. 305.**
- Æstimatione in Emphyteusis, habetur ratio laudemii, cap. 64. n. 17. pag. 305.**
- Æstimationem diminuit periculum caducitatis, quia inest ipsi rei, cap. 64. nu. 25. pag. 305.**
- Æstimatio rei legatæ, debetur de tempore testamenti, cap. 53. n. 17. pag. 297.**
- Æstimatio fieri debet juxta tempus, ad quod differtur exequutio contractus, cap. 63. nu. 48. pag. 298.**
- Æstimationem leudi juxta de tempore revocationis calculatur excambium Vassallo promissum, cap. 63. nu. 50. pag. 299.**
- Æstimatorio Emphyteusis faciendâ est de tota re, cap. 63. n. 104. p. 302.**
- Æstimatione in Emphyteusis habetur ratio canonis, cap. 64. n. 9. p. 305.**
Ætas.
- Ætas Subdiaconatus, Diaconatus, & Præsbyteratus quamquam, cap. 68. nu. 34. pag. 314.**
Æter, & V. Chamæleon.
- Æter vivit Chamæleon, cap. 50. nu. 730. pag. 234.**
- Æter salubrioris ob mutationem aliquando Coadjutus deputari solet Coadjutor in alia Ecclesiâ cum futura successione, cap. 86. nu. 19. pag. 307.**
Ætas decrepita V. Decrepitus.
- Æternum.*
- Æternum dicitur, quod semper fuit, & est, cap. 2. nu. 157. pag. 20.**
Æthymologia.
- Æthymologiarum fuerunt latis curiosi Jurisconsulti, cap. 6. nu. 260. pag. 58.**
Æfectio.
- Æfectio in fratribus semper potius videretur præsumenda, cap. 3. num. 52. pag. 30.**
Æffectus, & V. Pensio.
- Æffectus non maturatus, defuncto Beneficiato, debetur hæredibus, cap. 50. nu. 90. pag. 196.**
- Æffectus Palatii Ecclesiæ Titularis S. Laurentii in Lucina de Vrbe, Clericorum Regularium Minorum, spectant ad Episcopum Titularem, cap. 159. nu. 9. pag. 472.**
Æffectio.
- Æffectio non est addenda æffectio cap. 86. nu. 7. pag. 367. cap. 91. nu. 3. pag. 374.**
Æffectus V. Æffectio.
- Æffectio de Afforamento, & V. Fateosi de Fateosi.**
- Æffectio de Afforamento in Portugalliæ Regno idem est, ac sub Emphyteusis, cap. 52. nu. 8. pag. 257.**
Æfrancatio.
- Æfrancatio, affrancare, francatio, & francare sunt vocabula barbarâ, cap. 24. nu. 1. pag. 93.**
- Æfrancatio, affrancare, francatio, & francare sunt vocabula Pragmaticorum, cap. 24. nu. 2. pag. 93.**
- Æfrancatio idem est, ac liberatio, & manumissio rei, cap. 24. nu. 8. p. 93.**
- Æfrancatio sequuta, fundus liber à canonibus, cap. 24. nu. 9. p. 93.**
- Æfrancatio valdè utilis est Emphyteutæ, cap. 24. nu. 31. pag. 94.**
- Æfrancatio compatibilis est cum Emphyteusi, cap. 24. n. 34. pag. 94.**
- Æfrancatio indiget Beneficatio Apollolico, cap. 24. nu. 39. pag. 94.**
- Æfrancatio sustinetur in vita Prælati, cap. 24. nu. 40. pag. 94.**
- Æfrancatio debet esse valida ad liberandum fundum, cap. 24. nu. 43. pag. 94.**
- Æfrancationis Instrumentum debet esse in forma probanti, cap. 24. num. 44. pag. 94.**
- Æfrancationem in faciendâ ad contracambium attendendus valor rei affrancandæ secundum tempus Investituræ, cap. 24. n. 45. pag. 94.**
- Æfrancatio inefficacata non liberat rem, cap. 24. nu. 46. pag. 94.**
- Æfrancationis inefficacata fit, si post affrancationem res in eodem litatu permaneat, cap. 24. nu. 47. pag. 94.**
- Æfrancationis effectuatio dicitur, si in Cedula Depositæ declaretur, emptio fundi emphyteutici, processisse vigore Bullæ Gregorianæ, cap. 24. nu. 48. & 50. pag. 94 & 95.**
- Æfrancatio ex quibus dicitur facta nomine hæreditario, cap. 24. num. 58. pag. 95.**
- Æfrancatione de Tractatum editurus est Auctor, cap. 24. num. 65. pag. 95. cap. 35. nu. 1. pag. 124.**
- Æfrancatio facta de tempore, quo fratres vivunt in communione, præsumitur facta ex bonis communibus, cap. 24. nu. 68. pag. 95.**
Æffran-

& Verborum.

- Affrancatione** nondum sequuta, praefertur Dominus directus emptori in Emphyteuti, non obstante pacto de affrancando, cap. 24. nu. 69. pag. 95.
- Affrancatio** ob lapsum longi temporis praesumitur, cap. 24. nu. 70. pag. 95.
- Affrancatio** petita post elapsum terminum ad affrancandum, nullius est momenti, cap. 24. num. 71. pag. 95.
- Affrancatione** sequuta, illico liberatur res à nexu Emphyteutis, & à canonum solutione in futurum, cap. 24. nu. 74. pag. 95.
- Affrancatio** quousque non est facta, Dominus est verus Dominus directus, cap. 24. nu. 87. pag. 96.
- Affrancationem** usque ad sequutam durat dominium, cap. 24. nu. 89. pag. 96.
- Affrancatione** sequuta, Emphyteuta remanet liberatus à quolibet onere, cap. 35. nu. 4. pag. 125.
- Affrancatio** est species quaedam verae venditionis, cap. 35. n. 5. p. 125.
- Affrancario** fieri nequit citrà consensum Domini, cap. 35. n. 6. p. 125.
- Affrancatio** similis alienationi, cap. 35. n. 8. pag. 125.
- Affrancatio** est magni praedicii ob desperatam reversionem fundi Emphyteutici ad Dominum, cap. 35. nu. 19. pag. 125.
- Affrancatio**, etiam si invalida, manus mortua licet habet justam causam non solvendi canones, ita quoque non solvendi quindennia, cap. 35. nu. 46. pag. 126.
- Affrancationis** de tempore, qui est redditus, spectandus est, in pacto de affrancando rem livellariam per subrogationem rei ejusdem redditus, cap. 63. nu. 75. pag. 301.
- Affrancatio** canonum fieri potest pro Urbis ornatu ad formam notissimae Gregorianae, subrogando in locum fundi retracti, itabile aequivalentis valoris, etiam si non aequalis redditus, cap. 35. n. 51. p. 126.
- Affrancatione**, seu redemptione quindenniorum mediante, affrancatur fundus quoad quindennia tantum, salvo remanente jure quoad canones, cap. 170. nu. 6. pag. 490.
- Affrancatione** quindennii, & assignatione capitalis loco quindennii, melior Domini conditio efficitur, cap. 170. nu. 7. pag. 490.
- Affrancatione** pro quindennii, in casu sequente evictionis locorum Montium assignatorum, vel in casu impossibilitatis solutionis, vel diminutionis reddituum, evictio cedere debet periculo redimentis, cap. 170. nu. 18. pag. 471.
- Affrancatura.*
- Affrancatura** dicitur de Epistola franca, cap. 24. nu. 10. pag. 93.
- Affranchimentum.*
- Affranchimentum** pro affrancatione, cap. 24. nu. 7. pag. 93.
- Affranchito.*
- Affranchitare** pro affrancare, cap. 24. nu. 6. pag. 93.
- Affranco.*
- Affrancare** feudum, idest ab homagio illud liberare, cap. 24. nu. 15. pag. 93.
- Affrancandi** pactum est licitum, cap. 24. nu. 27. pag. 94.
- Affrancandi** à jure non cadit, cadens ab Emphyteuti, cap. 24. nu. 28. pag. 94.
- Affrancandi** ex pacto apposito in eodem Instrumento apparet, illud esse partem Emphyteutis, cap. 24. nu. 29. pag. 94.
- Affrancandi** à pacto non cadit, cadens ab Emphyteuti, cap. 24. nu. 30. pag. 94.
- Affrancandi** pactum transit ad singulares successores, cap. 24. nu. 32. pag. 94.
- Affrancandi** per pactum fit, ac si concedens habuisset fidem de praetio, cap. 24. nu. 33. pag. 94.
- Affrancandi** cum pacto in contractu habent locum Statuta loquentia de venditione, cap. 24. nu. 35. pag. 94.
- Affrancandi** termino pendente, venditor interim cogi nequit ad affrancandum, cap. 24. nu. 63. pag. 94.
- Affrancandi** pendente termino, emptor potest cedere jura sua alteri, transferendo dominium rei affrancandae, cap. 24. nu. 37. pag. 94.
- Affrancanda** bona subjacent, *Extravas. ambitiose de reb. Eccles. non alien.* cap. 24. nu. 38. & 39. pag. 94.
- Affrancandis** de rebus non solvitur datum, cap. 24. nu. 41. pag. 94.
- Affrancandi** itante pacto, illegitimus est capax Emphyteutis Ecclesiasticae, cap. 24. nu. 51. pag. 95.
- Affrancandi** itante pacto, extraneus est capax Emphyteutis Ecclesiasticae, cap. 24. nu. 52. pag. 95.
- Affrancandi** pactum diminuit valorem in sexta parte, tertia, aut quarta, cap. 24. nu. 53. & 54. pag. 95.
- Affrancandi** pactum cenfetur resolutum, recepto praetio, cap. 24. num. 55. pag. 95.
- Affrancanda** bona per fideicommittentem cadunt sub ejus fideicommissio, cap. 24. nu. 56. pag. 95.
- Affrancandi** pactum, quando est de haereditate fideicommittentis, censi debet factum pro haereditate, cap. 24. nu. 57. pag. 95.
- Affrancandi** in pacto non cenfetur repetitum in eodem Instrumento tempus adjectum locationi, cap. 24. nu. 60. pag. 95.
- Affrancandi** pactum est etiam cessibile, & vendibile, cap. 24. nu. 61. pag. 95.
- Affrancandi** pactum praescribitur per lapsum triginta annorum, & quando competat restitutio per praescriptionem, cap. 24. num. 62. & 63. pag. 95.
- Affrancandi** pactum esse impraescribibile tenens *Menoch. cons. 1147. nu. 1. cum seqq.* reicitur, cap. 24. num. 64. pag. 95.
- Affrancandi** in pacto quomodo, & quando laesio considerari possit, cap. 24. nu. 66. pag. 95.
- Affrancandi** facultas concessa Patri, quando cenfetur concessa etiam filiis, cap. 24. nu. 67. pag. 95.
- Affrancandi** pacto non obstante, praefertur Dominus directus emptori in Emphyteuti, nondum sequuta affrancatione, cap. 27. nu. 69. pag. 95.
- Affrancandi** pactum non remanet prorogatum ad aliud quinquennium, prorogata Emphyteuti ad aliud quinquennium, cap. 24. num. 73. pag. 95.
- Affrancanda** de re iniquum esset, quod deberentur quindennia, cap. 24. nu. 75. pag. 95.
- Affrancandi** cum pacto concessa bona, habentur pro liberis, cap. 24. num. 76. pag. 95.
- Affrancandi** cum pacto de Emphyteuti non debetur laudemium, cap. 24. nu. 80. pag. 96.
- Affrancandi** pacto non obstante, re integra competit Domino directo praetio in re emphyteutica, cap. 24. nu. 90. pag. 96.
- Affrancare** potest à dominio directo, & canonicas manus mortuas Emphyteuta bona jam sibi incorporata ad effectum sese à quindennii liberandi, si post incorporationem supervenerit causa necessaria, cap. 35. nu. 3. pag. 125.
- Affrancandum** ad cogere potest manus mortua aliam manum mortuam, cap. 35. nu. 24. pag. 125.
- Affrancandum** ad quis cogi potest ob causam necessariam, aut publicam alterius affrancare praetendentis, cap. 35. nu. 20. pag. 125.
- Affrancandi** pacti renunciatio facienda à manu mortua, requirit solemnitates, cap. 35. nu. 30. pag. 126.
- Affrancandi** non pactum melius potest servari inter privatos, cap. 35. num. 36. pag. 126.
- Affrancandi** non, pactum non ligat successores, cap. 35. n. 39. p. 126.
- Affrancandi** pactum comprehendit etiam successores, cap. 35. n. 40. pag. 126.
- Affrancandi** à pacto affirmativè ad pactum negativum: non affrancandi non putat Auctor currere argumentum, cap. 35. nu. 41. pag. 126.
- Affrancandi** pactum uti favorabile, venit ampliandum, cap. 35. n. 43. pag. 126.
- Affrancandi** pactum est comprehensivum successorum, uti favorabile, cap. 35. nu. 43. pag. 126.
- Affrancandi** non pactum uti odiosum, ac praedjudiciale ob adjectam perpetuum servitutem, non fit comprehensivum successorum, cap. 35. num. 54. pag. 126.
- Affrancandi** pactum affirmativum non est semper reale, & transitorium ad successores, sed quandoque est personale, cap. 35. nu. 45. pag. 126.
- Affrancandi** pactum solet quandoque etiam adici in gratiam rem concedentis, quam recipientis Emphyteutis, cap. 35. n. 47. p. 126.
- Affrancandi** pacti vigore, manus mortua ab investiente coacta, non tenetur amplius ad quindennia, cap. 35. nu. 48. pag. 126.
- Affrancandi** pactum est facultativum, tamquam collatum in potestatem Emphyteutae, perque illud nullum quaeritur jus Domino directo, cap. 35. nu. 49. pag. 127.
- Affrancandi** pacto Dominus directus non utatur, si quindennii privari nolit, sibi que imputet, illo utendo, cap. 35. nu. 50. pag. 127.
- Affrancandi** facultas evadit damnosa, cap. 47. nu. 97. pag. 167.
- Affrancandi** pactum si adit in Emphyteuti, fieri potest Emphyteutis transitoria ad extraneus, cap. 51. nu. 42. pag. 249.
- Affrancandi** in pacto rem livellariam per subrogationem rei ejusdem redditus, spectandus est redditus, qui est de tempore affrancationis, cap. 63. nu. 75. pag. 301.
- Affrancari**, seu redimi possunt quindennia; quod expediens est utriusque parti, cap. 170. nu. 1. pag. 490.
- Affrancari**, seu redimi potest canon in casu retractus coactivi, assignando capitale ejusdem redditus, cap. 170. nu. 2. pag. 490.
- Affrancari**, seu redimi potest census, cap. 170. nu. 4. pag. 490.
- Affrancans**, seu redimens quindennium in sine quindennii annorum, adhuc tenetur solvere quindennium decursum, & non solum, cap. 170. num. 9. pag. 491.
- Affrancare**, seu redimere volens Ecclesia quindennium, indiget Beneficentiae Apostolico, cap. 170. nu. 10. pag. 491.
- Affrancare**, seu redimere census potest minor cum sola auctoritate Curatoris, cap. 170. nu. 13. pag. 491.
- Ager.*
- Agrorum** incertorum donator, etiam litem praestat, estimatione ad quindennii annos facienda, cap. 1. nu. 61. pag. 5.
- Aggatus.*
- Aggatus** 1. 13. adducitur ad salvandum, & sustinendum *Cavd. Bellarmia. in Psalm. 67. 12.* putantem apud Hebraeos usurpari faminum pro masculino, cap. 5. nu. 18. pag. 36.
- A godere contractus.*
- A godere** contractus est licitus, ac in Italia vltatus, cap. 25. n. 8. p. 97.
- A godere** contractus est licitus tam de Jure Civili, quam Canonico, cap. 25. nu. 9. pag. 98.
- A godere** contractus frequenter, ac admodum practicitur, cap. 25. num. 11. pag. 98.
- A godere** contractus in Germania est frequens, cap. 25. nu. 12. pag. 98.
- A godere** contractus in Italia frequenter, cap. 25. n. 13. pag. 98.
- A godere** contractus in Germania, ac Neapolitano Regno frequentatur, cap. 25. nu. 14. pag. 98.
- A godere** contractum esse illicitum Doctores tenentes reiciuntur, cap. 25. nu. 15. pag. 98.
- A godere a godere** contractus an rectè vocitetur, quaestio tamquam

Index Rerum,

- veialis, ell inutilis, cap. 25. nu. 20. pag. 98.
Agricultura.
Agricultura apud Romanos ais nobilis, cap. 2. nu. 238. pag. 24.
Albanus, & V. Doctores laudati.
Albanus laudatur cap. 8. nu. 116. pag. 50. cap. 79. nu. 3. pag. 176. cap. 139. nu. 2. pag. 450. cap. 68. nu. 4. pag. 457.
Allergaria, & V. Gaffariae.
Albergariae, seu Galtariae quid, cap. 6. nu. 91. pag. 48.
Albergatores, & V. Caupones, Hospes, & Tabernarii.
Albergatores, de genere praedonum, cap. 6. nu. 25. pag. 45.
Albergatores cadunt sub Rubrica trium Praedonum, cap. 6. nu. 26. p. 45.
Albergatorum officium habere, publicè interest, cap. 6. nu. 27. p. 45.
Albergatores, hospites, caupones, seu tabernarii puomilicè sumuntur, cap. 6. nu. 26. pag. 56.
Altitius, & V. Doctores laudati.
Altit. laudatur, cap. 47. nu. 59. pag. 166. cap. 159. num. 4. pag. 491. cap. 103. nu. 1. pag. 480.
Alciatus.
Alcias. Clientibus morem gessit, cap. 91. nu. 100. pag. 252.
Alexander. & V. Doctores reprobat.
Alexand. conf. 120. nu. 2. circa fin. *vesiculo non obstat, lib. 1.* reicitur, cap. 6. nu. 178. pag. 43.
Alexandr. VII.
Alexander VII. imponit Finitis Archipresbyteris onus interessendi Choro, per modum hortatoriae, cap. 165. nu. 15. pag. 483.
Alexander VII. injungit Illiis Vicariis Emorum Archipresbyterorum, onus recitandi in Choro sub pena duplicis punctaturae, cap. 165. nu. 16. pag. 483. cap. 167. nu. 8. pag. 486.
Alexandri VII. attenda Bulla, Illiis Vicariis Eminentissimorum Archipresbyterorum, videntur quodammodo de Capitulo, cap. 166. nu. 14. pag. 485.
Alexander VIII. & V. Doctores laudati.
Alexander VIII. commendatur, cap. 3. num. 59. pag. 30. cap. 162. nu. 5. pag. 478.
Alexandrini.
Alexandrini, & Aegyptii crediderunt, cor augeri per singulos annos, cap. 2. nu. 175. pag. 21.
Alienarius.
Alienarius secundi Emphyteutae si fiat non solvendo, cedit damno Emphyteutae, & non Domini, cap. 52. nu. 191. pag. 267.
Alienatio, & V. Fingo.
Alienatio stabilium permittit Carmelitis Dicalceatis Hispaniarum ad effectum retrahendi praetium, licet illa retinere nequeant, cap. 2. num. 34. pag. 14.
Alienatio Emphyteusis in Ecclesiam, censetur facta in potentioem, cap. 2. nu. 78. pag. 16.
Alienationis verbo, legatum continetur, cap. 9. nu. 2. pag. 62.
Alienatio sola ex causa onerosa, ad effectum solvendi laudemium, videtur comprehensa sub lege fin. C. de jure emphyt. cap. 9. nu. 4. p. 62.
Alienationis prohibitio adjecta in Emphyteusi, non impedit facultatem oppignorandi commoditatem fructuum, cap. 12. nu. 2. pag. 74.
Alienationis rerum Ecclesiae in prohibitione datur parvitas materiae, cap. 16. num. 2. pag. 76.
Alienatione ex feudi, & Emphyteusis modici valoris non debetur laudemium, aut relevium, cap. 16. nu. 5. pag. 77.
Alienatio, seu saltem quasi, inducitur per locationem ad longum tempus, cap. 31. nu. 4. pag. 115.
Alienatione ex Emphyteusis debetur laudemium Domino directo, cap. 31. nu. 5. pag. 115.
Alienationem quasi sapit locatio ad longum tempus, cap. 31. nu. 8. pag. 115.
Alienatio bonorum Ecclesiasticorum prohibetur ultra triennium, cap. 31. nu. 15. pag. 115.
Alienatione ex necessaria non debetur laudemium, cap. 34. nu. 5. pag. 120.
Alienatione in Emphyteusis quando non est necessarius consensus, tunc non debetur laudemium, cap. 34. nu. 8. pag. 120.
Alienationem fieri favore ampliacionis, saltem asserendum est in Instrumento, cap. 34. nu. 16. pag. 120.
Alienatione tunc dicitur voluntaria, si causa originaria devenit ex facto voluntario hominis absque dispositione Juris, cap. 34. nu. 17. pag. 121.
Alienatione ex necessaria Emphyteusis Rota tenuit, deberi quinquennium, quod tamen declaratur, & reicitur, cap. 34. num. 32. cum seqq. pag. 121.
Alienatione ex necessaria in tantum laudemium non debetur, in quantum agitur de longè minori praedicio Domini directi, cap. 34. nu. 45. pag. 122.
Alienatione ex coactiva si non solveretur quinquennium, inferretur maximum praedicio Domino pluribus vicibus successivis, seu singulis quindecim annis, cap. 34. nu. 46. pag. 122.
Alienatione pro rei ad instantiam creditorum sub hasta, laudemium debetur, cap. 34. nu. 51. pag. 123.
Alienatione in voluntaria solvendum est quinquennium, cap. 34. nu. 55. pag. 123.
Alienatione ex uecessaria, manus mortua non tenetur ad quinquennium, cap. 34. nu. 59. pag. 123.
Alienatione ex necessaria non debetur gabella, cap. 34. nu. 62. pag. 123.
Alienatio juris incorporalis nihil participat de re Emphyteutica, cap. 38. nu. 4. pag. 138.
Alienatione de invalida à principio non debetur laudemium, aut gabella, cap. 39. nu. 2. pag. 140.
Alienationem postum prohibere ei, cui concedo, dum vixero, cap. 51. nu. 54. pag. 250.
Alienatione ex necessaria non debetur laudemium, cap. 51. nu. 128. pag. 252.
Alienatione de simplici loquitur l. fin. C. de jure emphyt. cap. 52. nu. 70. pag. 260.
Alienationis in casu injustè denegatur consensus, cap. 52. nu. 78. p. 260.
Alienationi Dominus directus tenetur consentire, cap. 52. nu. 75. p. 260. & 195. pag. 260. 266. & 267.
Alienatio interpretativa est subemphyteusis, cap. 52. nu. 90. 109. & 196. pag. 261. 262. & 267.
Alienatione Emphyteuta definit esse Emphyteuta, cap. 52. nu. 128. p. 270.
Alienationis, vel similis contractus ex capite requiritur consensus Domini pro translatione Emphyteusis, cap. 53. nu. 18. pag. 271.
Alienatione pro melioramentorum solvitur laudemium, cap. 53. nu. 19. pag. 271.
Alienationem Emphyteusis fieri fingitur singulis quindecim annis, ideòque debetur quinquennium loco laudemii de eo tempore, cap. 63. nu. 40. pag. 299. cap. 67. nu. 4. pag. 310.
Alienatione in rei Emphyteuticæ dotalis solus consensus viri sufficit, cap. 81. nu. 12. pag. 355.
Alienatio dicitur lato vocabulo emphyteuticatio, cap. 81. num. 13. pag. 356.
Alienatione in bonorum Praebendae distinctae, vel in locatione ad longum tempus, in praxi forsan ad cautelum tantum inolevit stylus requirendi consensus Capituli, cap. 141. nu. 9. pag. 452.
Alienatione in bonorum Capituli separatorum facta à Capitulo consensus Episcopi praestatur per modum auctoritatis tantum, cap. 141. nu. 13. pag. 452.
Alienatione in rerum pupillarum, vel minorum, consensus duorum proximiorum requiritur pro auctorizanda persona, cap. 141. nu. 17. pag. 452.
Alienatio necessaria est redemptio, cap. 170. nu. 11. pag. 491.
Alieno.
Alienare potest ultimus de linea, cap. 51. nu. 77. pag. 251.
Alienare potest haeres, cap. 51. nu. 28. pag. 251.
Alienando ex causa necessaria, Emphyteuta non incidit in commissum, cap. 51. nu. 129. pag. 252.
Alienari prohibita Emphyteusis, non censetur prohibita hypothecari, cap. 52. nu. 67. pag. 260.
Alienari, legari, & donari possunt meliorationes factae ab Emphyteuta, cap. 52. nu. 126. pag. 263.
Alienans conductor longi temporis, non tenetur solvere laudemium, cap. 52. nu. 225. pag. 257.
Alienare potest emphyteuta emphyteusim de consensu Domini, & remanet adhuc utilis Dominus, transiens subcanones, cap. 53. nu. 9. pag. 271.
Alienare non potest vir absque speciali mandato mulieris, bona dotalia, cap. 81. nu. 31. pag. 357.
Alienare non potest vir absque mandato speciali uxoris, bona paraphernalia, c. 51. nu. 36. pag. 257.
Alienans emphyteuta irrequisito Domino, re tamen non tradita, non incidit in commissum, cap. 69. nu. 18. pag. 323.
Alienans Emphyteuta absque consensu Domini, non tamen tradens fundum, in nihilo praedicit Domino, cap. 69. nu. 48. pag. 325.
Alienare nequit Canonicus bona Praebendae distinctae, nec locare ad longum tempus sine consensu Capituli, cap. 141. nu. 7. pag. 451.
Alienare potest usufructuarius commoditatem, cap. 141. nu. 11. p. 452.
Alienare non potest maritus commoditatem dotis, cap. 141. nu. 12. pag. 452.
Alimenta.
Alimentorum legatum debetur in principio cujuslibet anni, cap. 50. nu. 120. pag. 197.
Alimentorum legatum late interpretandum, cap. 50. nu. 124. p. 198.
Alimentorum legatum annuum non est transfinitibile ad legatarium capto anno, cap. 50. nu. 131. pag. 198.
Alimenta legata, solita praestari à legante, intelliguntur legata illa, quae in morte praestari solebant, cap. 68. nu. 62. pag. 316.
Alluvio.
Alluvionem per terra excurrens acquiritur possessori, non verò Communitati, cap. 121. nu. 10. pag. 424.
Amicitia.
Amicitiae usus denotat Collegialitatem, cap. 124. nu. 3. pag. 428.
Alternativa.
Alternativae exercitium inter Regulares circa Officiorum distributionem, anticipari nequit, cap. 50. nu. 791. pag. 237.
Alvarez Pegas, & V. Pegas, & Doctores laudati.
Alvarez Pegas laudatur, cap. 56. nu. 95. pag. 280.
Amadorius, & V. Doctores laudati, & Manierius.
Amador. olim de Manieris commendatur, cap. 59. nu. 18. pag. 287.
Amicitia.
Amicitiae jus quoddam hospitatoria apud antiquos, cap. 6. nu. 18. p. 45.
Amicus, & V. Doctores reprobat.
Amic. de jure emphyt. qu. 17. nu. 9. putans, mulierem improprie dici dominam rerum dotalium, refellitur, cap. 81. nu. 21. p. 356.

& Verborum.

Amorrhæi.

Amorrhæorum reliquæ erant Gabonitæ, cap. 30. nu. 45. pag. 113.
Amorrhæi juxta præceptum Divinum non erant tractandi, cap. 30. nu. 46. pag. 113.

Amortizata.

Amortizata, seu mortua Bonæ quæ, cap. 2. nu. 243. & 249. pag. 25.
Amortizatio, & V. Donatio, & Mortificatio.

Amortizatio derivavit à Gallica voce *amortissement*, cap. 2. n. 241. pag. 25.

Amortizatio est translatio Bonorum in manum mortuam jussu Principis, cap. 2. nu. 242. pag. 25.

Amortizatio, seu mortificatio dicitur etiam reciproca donatio inter conjuges, cap. 2. nu. 253. pag. 25.

Amortizatio olim dicebatur emunitas, id est immunitas, cap. 2. nu. 255. pag. 25.

Amortizatio est in facultate potius Domini directi, quam in facultate manus mortuæ, cap. 44. nu. 4. pag. 152.

Amortizo, & V. Mortifico.

Amortizare Emphyteusim idem, ac francam, & liberam facere à servitute emphyteutica, cap. 2. nu. 254. pag. 25.

Amortizaz. & V. Doctores reprobat.

Amortizaz. de caus. piis lib. 4. cap. 11. nu. 24. reicitur, cap. 6. n. 130. pag. 51.

Annalia, & V. Beneficium.

Annalia in Beneficiis quid, cap. 50. nu. 618. pag. 225.

Anastafius.

Anastafius Cardinalis à suo Titulo depositus, cap. 160. n. 3. pag. 476.

Annata in beneficiis.

Annata solvitur quolibet quinquennio pro Beneficio unito, & ad similitudinem solvitur quinquennio pro Emphyteusi, cap. 1. nu. 54. pag. 5.

Annata in profanis.

Annata à legatario non exacta, non transmittitur ad ejusdem hæredes, cap. 50. nu. 130. pag. 198.

Ancona.

Anconæ Vniuersitas Hebræorum teneret ad pensiones per biennium domorum illocatarum, cap. 52. nu. 209. pag. 268.

Angeli.

Angeli vocantur Milites, cap. 5. nu. 75. pag. 38.

Anglia.

Angliæ Rex, in Ducatu Vasconie consideratur Comes, cap. 153. nu. 2. pag. 462.

Angliæ, & Siciliæ Carhedrales Regulares, cap. 158. nu. 2. pag. 470.

Annulus.

Annulus amitti dicitur, qui extremo anni die moritur, cap. 68. nu. 23. pag. 314.

Anima.

Animæ veræ delinquenti infertur excommunicatio, non autem fictæ, cap. 4. nu. 36. pag. 33.

Anima quandoque pro corpore accipitur, cap. 17. nu. 2. pag. 79.

Anima pro cadavere quandoque sumitur, cap. 17. nu. 3. pag. 79.

Anima hæres instituta, non sumitur pro vita corporea, cap. 17. nu. 4. pag. 79.

Anima in materia emphyteutica in Portugallia accipitur pro vita, seu persona nominanda, cap. 17. nu. 5. pag. 79.

Anima hæres institui potest in Emphyteusi, cap. 17. n. 7. pag. 79.

Animam hæredem instituire nihil aliud est, quam distributio bonorum in pia opera pro anima defuncti, cap. 17. nu. 8. pag. 79.

Anima pro *Status Urb. lib. 1. cap. 134.* permittit uxori testari de dote usque ad decimam tantum partem, cap. 17. nu. 9. pag. 80.

Animæ alicujus intitu relinqui potest tertio, multoque magis eidem animæ, cap. 17. nu. 10. pag. 80.

Anima pro legatum in Portugallia ex peculiari privilegio adimpleri solet favore Captivorum, cap. 17. nu. 11. pag. 80.

Anima instituta hæredes in residuo Bonorum ex *Ordinat. Reg. Portugall. lib. 1. tit. 62. §. 14. & 16.* iltud applicatur in redemptionem Captivorum, cap. 17. nu. 12. pag. 80.

Anima pro de venditione bonorum defuncti, gabella non solvitur, cap. 17. nu. 22. pag. 81.

Anima cunctis rebus præferenda est, cap. 17. nu. 25. pag. 81.

Animæ suffragium, quod pinguis debeatur, quam quod illud minuatur, præsumendum est, quod quis potius voluerit, cap. 17. nu. 34. pag. 81.

Anima, seu causa pia est privilegiata in expressis tantum, cap. 17. nu. 35. pag. 81.

Anima pro solutione quinquennii convenienda est coram Judice Ecclesiastico, cap. 17. nu. 37. pag. 81.

Anima est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis, cap. 50. nu. 353. pag. 210.

Anima rationalis est forma corporis, & hominis, cap. 50. nu. 635. pag. 226.

Anima est corporis forma, cap. 50. nu. 651. pag. 227.

Animal.

Animal mortuum, non dicitur animal, cap. 2. nu. 216. pag. 24.

Animal dare obligatur loco canonis, non potest prætare animal mortuum, cap. 2. nu. 217. pag. 24.

Animus.

Animi conceptiones sunt communes, cap. 50. nu. 222. pag. 202.

Animus ex proprio facto patet, cap. 106. nu. 3. pag. 402.

Annona Civilis.

Annona civilis emolumenta ad hæredes transmittuntur, cap. 50. nu. 79. pag. 195.

Annona civilis quid, cap. 50. nu. 181. pag. 201.

Annona civilis emolumentum excitantur Cives ad extruendam, amplificantque ædificiis Viberni, cap. 50. nu. 184. pag. 201.

Annona civilis emolumentum secundum aliquos non transmittitur, cap. 50. nu. 190. pag. 201.

Annona militaris.

Annona militaris præstatur Militibus pro rata temporis pro cuiusque capite, seu virgum, cap. 50. nu. 281. pag. 205.

Annona militaris, etiam non exacta, ad hæredes militum transmittitur, cap. 50. nu. 490. pag. 217.

Annua.

Annua in Gallia quid, cap. 50. nu. 606. pag. 225.

Annus, & V. Civitas, Fingo, Infortescencia, & Lex.

Annis singulis viginti novem, non autem annis singulis quindecim, cur renovanda sit Emphyteusis perpetua Ecclesiastica, cap. 1. n. 36. pag. 4.

Annorum quindecim tempus est magnum spatium temporis humanæ vitæ, cap. 1. nu. 53. pag. 5.

Annis quindecim mutari, aut extinguere possunt Officia Romanæ Curie, morte naturali, aut civili Officialium, cap. 1. n. 56. pag. 5.

Annorum quindecim revolutio, seu circulus dicitur Indictio, cap. 1. nu. 73. pag. 6.

Annorum quindecim vitæ augmentum meruit Rex Ezechias, juxta legis numerum, quam custodierat, conservans Decalogum legis, cum quinque libris Moysis, cap. 1. nu. 69. pag. 6.

Annis centum Civitas durare præsumitur, nè eidem relicto usufructu, & ista nunquam moriente, consolidari desinat, cap. 1. nu. 99. pag. 7.

Anno elapso, quem habet Ecclesia ad evacuandum à se Emphyteusim, restituitur in integrum, cap. 2. nu. 8. pag. 13.

Annis singulis centum facienda est renovatio de feudo Vniuersitati, & Communitati concessio, cap. 2. nu. 165. pag. 21.

Annos post centum lex fingit mortem Civitatis, cap. 2. nu. 164. & 170. pag. 21.

Annis centum præsumitur vivere homo, cap. 2. nu. 173. pag. 21.

Annorum plusquam centum supervientia hominis valde dubitabilis est apud Auctorem, cap. 2. nu. 177. pag. 22.

Anni unius tanta est diversitas, ut quod non prædicatur de novennio, prædicatur de decennio, cap. 31. nu. 14. pag. 115.

Anni cuiuslibet in principio debetur legatum in causam alimentorum, cap. 50. nu. 130. pag. 197.

Annun per totum quamvis legatarius conditionem sibi impositam non adimpleverit, adhuc legatum cibarium debetur integrum, cap. 50. nu. 121. pag. 197.

Anni in principio legatum annum quando solvatur, & quando non, cap. 50. nu. 122. pag. 197.

Annus in odiosis debet esse completus, cap. 50. nu. 126. pag. 198.

Annus non est in rerum natura, si non est perfectus, cap. 50. n. 128. pag. 198.

Anno cepto, legatum annum alimentorum non est transmissibile ad legatarium, cap. 50. nu. 131. pag. 198.

Annun captum haberi pro completo in favorabilibus opinio tenens, licet communis sit, attamen controvertibilis est, cap. 50. nu. 145. pag. 199.

Anni initio Salarium solvitur personis privilegiatis, cap. 50. nu. 150. pag. 199.

Annus ceptus habetur pro completo in solvendo Salarium personis privilegiatis, cap. 50. nu. 151. pag. 199.

Anni initio licet Inquisitores in Indiis Hispaniarum habeant eorum Salaria, attamen non illa transmittunt ad hæredes, de quo miratur Auctor, cap. 50. nu. 166. pag. 200.

Annun intrà defuncti Senatoris in Portugallia Salarium, hæredibus totum debetur, cap. 50. nu. 168. pag. 200.

Anni vigesimi ultimum diem agens, validè manumittit, cap. 50. nu. 722. pag. 233.

Annun intrà mater non petens tutorem filio, moram non purgat, cap. 56. nu. 69. pag. 279.

Annis singulis quindecim fingitur renovatio Emphyteusis ad conservandum jura dominicalia ex quinquenniis resultantia, cap. 63. n. 8. pag. 297.

Annis singulis quindecim solvitur quinquennium, cap. 65. n. 5. p. 306.

Annis singulis quindecim faciendam esse solutionem quinquennii, denotat illius vox, cap. 67. nu. 1. pag. 310.

Annis singulis triginta, vel quadraginta, in aliquibus locis solvitur quinquennium, cap. 67. nu. 2. pag. 310.

Annis singulis triginta, vel quadraginta solvendi quinquennium viget consuetudo in Cathalonia, cap. 67. nu. 3. pag. 310.

Annis singulis quindecim fingitur contingere alienatio Emphyteusis, cap. 67. nu. 4. pag. 310.

Annis singulis quindecim non ubique, nec semper vendi solet fundus, cap. 67. nu. 5. pag. 310.

Annorum quindecim etiam breviori tempore alicubi res vendi solet, undè fit, quod singulis novenniis debeatur quinquennium, cap. 67. nu. 6. pag. 310.

Annos per cententum non alienari fundum dari potest, cap. 67. n. 8. p. 310.

Annorum quindecim, seu quinquennii cuiuslibet in fine solvendum est quinquennium, cap. 68. nu. 2. pag. 312.

Index Rerum,

- Anni cuiuslibet in fine solvitur e anno n., cap. 68. nu. 14. pag. 312.
- Anni cuiuslibet in fine, de Jure faciendæ sunt pensiones domorum, cap. 68. nu. 4. pag. 312.
- Annus imperfectus, non est in rerum natura, cap. 68. nu. 13. pag. 311.
- Annus ultimus non habetur pro completo, in termino plurimum annorum, cap. 68. nu. 14. pag. 313.
- Anno integro qui servit, dicitur servus veteranus, cap. 68. nu. 15. pag. 313.
- Annos viginti quinque completos habere debet filia peccans in corpore suo, ut evitet penam exheredationis, cap. 68. nu. 17. p. 313.
- Annos post triginta in Hispania filia nubere potest absque consensu Parentis, cap. 68. nu. 18. pag. 313.
- Anni de extremo qui moritur, anniculus amitti dicitur, cap. 68. num. 23. pag. 314.
- Annorum triginta præscriptio, in fine illorum allegabilis est, cap. 68. nu. 24. pag. 314.
- Anni in fine tantum regulariter debentur Decimæ personales, cap. 68. num. 26. pag. 314.
- Annus captus in pluribus negotiis habetur pro completo, cap. 68. num. 30. pag. 314.
- Anni in principio debentur annum legatum, cap. 68. n. 31. pag. 314.
- Anni sexdecim requiruntur ad professionem emittendam, cap. 68. nu. 33. pag. 314.
- Annus captus non habetur pro completo in materia partium favorabilium, & partium odiosarum, cap. 68. nu. 39. pag. 314.
- Annus completus vigesimus quintus est ætas publicorum Officialium in Portugallia, cap. 68. nu. 40. pag. 314.
- Annus infortiscentiæ in excommunicatione computatur à die, quo declarata fuit, cap. 69. nu. 9. pag. 323.
- Annus in venditione, aliòque contractu assignatus ad solvendum prærium, currit à die traditionis fundi, cap. 69. nu. 14. pag. 323.
- Annus ad petendum renovationem investituræ, currit à die captæ possessionis, cap. 69. nu. 19. pag. 324.
- Annus ad exequendum ultimam voluntatem, currit à die aditæ hæreditatis, cap. 69. nu. 20. pag. 324.
- Annus datur hæredi absenti ad conficiendum inventarium, præsentem verò trimestre, cap. 69. nu. 21. pag. 324.
- Annus datur hæredi absenti, & trimestre hæredi præsentem ad conficiendum inventarium currit à die captæ possessionis hæreditatis, seu ipsius additionis, cap. 69. nu. 22. pag. 324.
- Annus conceditur proviso de Parochiali, ad se promovendum ad Ordinem Præsbyteralem, cap. 69. nu. 23. pag. 324.
- Annus ad se promovendum, incipit currere à die pacificæ possessionis ipsius Beneficii Curati, cap. 69. nu. 25. pag. 324.
- Annus conceditur obtinentibus Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, ad se ordinandum in Sacris, cap. 69. n. 29. pag. 324.
- Annus iste currit à die habitæ possessionis, cap. 69. nu. 30. pag. 324.
- Annus conceditur per Regulam Cancellariæ, ad se tuendum in possessione Beneficii, cap. 69. nu. 31. pag. 324.
- Annus iste currit à die pacificæ possessionis, cap. 69. nu. 22. pag. 324.
- Annus Pentices in Dataria incipit à die Coronationis, cap. 69. n. 40. pag. 324.
- Annus datus emptori ad præstandam fidelitatem Domino, currit à die adeptæ possessionis, cap. 69. nu. 45. pag. 325.
- Anni decem quinti prius venditionis à die currit quadriennium concessum in Portugallia adversus tertium ad rescindendum venditionem, cap. 69. nu. 51. pag. 325.
- Annus datur ad celebrandum Synodum Diæcesanam, cap. 69. nu. 66. pag. 326.
- Annus iste currit à die præcedentis Synodi, cap. 69. nu. 67. pag. 326.
- Annus ad se promovendum, currit antè possessionem Beneficii, si per eum stet, quominus antè possessionem percipiat, cap. 69. n. 83. pag. 327.
- Annis triginta, vel quadraginta canon præscribitur, cap. 70. nu. 5. pag. 328.
- Annis decem canon præscribitur ex *Statu Urb. lib. 1. cap. 59.* cap. 70. nu. 6. & 8. pag. 328.
- Annis triginta de Jure communi Censuræ præscribitur, cap. 70. nu. 7. pag. 328.
- Annis quadraginta Ecclesia contra aliam Ecclesiam præscribere potest quinquennium, cap. 70. nu. 10. pag. 328.
- Annus nisi centum præscribitur nequit contra Ecclesiam Romanam, cap. 70. nu. 11. pag. 328.
- Anni primi, vel secundi Canonicatum fructus ex Indulto Apostolico cedere possunt antiquioribus, Mensæ Episcopali, Fabricæ, aut alteri loco Pio, cap. 130. nu. 1. pag. 438.
- Anni primi, & secundi Canonici reputantur pro non Canonicis, cap. 130. nu. 6. pag. 439.
- Annus, aut biennium post non est adeo contingibilis obitus Canonicorum, cap. 130. nu. 7. pag. 439.
- Annorum quindecim in fine redimens quinquennium, adhuc tenetur solvere quinquennium decursum, & non solutum, cap. 170. nu. 9. pag. 491.
- Annuum legatum, & V. Legatum.*
- Annuum legatum est unum, sed multiplex, cap. 98. n. 34. pag. 388.
- Annus redditus V. Redditus.*
- Ansaldo, & V. Doctores laudati, & declarati.*
- Ansaldo.* laudatur, cap. 10. num. 6. pag. 63. cap. 13. nu. 10. pag. 68. cap. 15. nu. 3. pag. 74. cap. 38. nu. 6. pag. 138. cap. 50. num. 227. pag. 203. cap. 55. nu. 9. pag. 273. cap. 164. nu. 4. pag. 481.
- Ansaldo. in Bisuntina, seu Basilien. Patrochialis 26. Junii 1703* declaratur, cap. 50. nu. 295. pag. 207.
- Antecedens, & V. Consequens.*
- Antecedens quoque mandatum videtur consequenti mandato, cap. 10. nu. 15. pag. 64.
- Antecedens qui vult, consequens vult, cap. 23. nu. 8. pag. 91. cap. 153. nu. 7. pag. 462. cap. 166. nu. 9. pag. 485.
- Antianitas.*
- Antianitatem non amittit Religiosus condemnatus ad trimeas, postea aggregatus, & rediens ad Religionem, cap. 128. n. 6. pag. 436.
- Anti-bressis.*
- Antichresis etiam perpetua, est revocabilis, cap. 25. nu. 32. pag. 99.
- Antiqui.*
- Antiqui habebant hospitaturam pro quodam jure amicitiae, cap. 6. nu. 18. pag. 45.
- Antiqui Doctores, & V. Doctores.*
- Antiqui Doctores non ediderunt *Tractatum de Quindennis*, de quo Auctor miratur, cap. 1. nu. 9. pag. 2.
- Antiqui Doctores, omnes quasi quaestiones tractarunt, cap. 1. nu. 10. & 15. pag. 2. & 3.
- Antonellus, & V. Doctores reprobat, Doctores declarati, & Doctores sibi contrarii.*
- Antonell. de regim. Eccles. Episc. lib. 3. cap. 9. nu. 25. in med. & fin. tom. 1:* declaratur, cap. 50. nu. 292. pag. 206.
- Antonell. de temp. leg. lib. 1. cap. 47. num. 10.* declaratur cap. 50. nu. 294. pag. 206.
- Antonell. sibi parum constans*, cap. 50. nu. 441. pag. 214.
- Antonell. confundit terminos divisionis*, cap. 50. nu. 448. pag. 215.
- Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 40. num. 5. & 8.* reicitur, cap. 70. nu. 39. pag. 330.
- Aperitio oris V. Oris Aperitio.*
- Apocha.*
- Apocha privata bene probat solutionem quinquennii, cap. 58. nu. 25. pag. 286.
- Apocha privata satis consultitur, cap. 58. nu. 29. pag. 286.
- Apostolica Sedes.*
- Apostolica Sedes omnia optime discernit, cap. 5. nu. 122. pag. 41.
- Apostolica Sedes Legatus non expirat morte Pontificis, cap. 2. n. 131. pag. 20.
- Apostolica Sedes nunquam moritur, cap. 2. nu. 132. pag. 19.
- Apostolica Sedes beneplacito durante, concessum indultum retinendi Beneficia, non expirat morte Pontificis concedentis, cap. 2. nu. 133. pag. 20.
- Apostolica Sedes sola unire potest Episcopatus, cap. 157. n. 14. p. 469.
- Apostolica Sedi reservantur majora Beneficia, cap. 165. n. 11. p. 488.
- Apostolicum Beneplacitum, V. Beneplacitum Apostolicum, & Extravag. Ambrosio de reb. Eccles. nob. alien.*
- Apostolicum Privilegium, & V. Jurisdictio Ecclesiastica.*
- Apostolico Privilegio Layci acquiescentes in certis tantum casibus Jurisdictionem Ecclesiasticam, tuti sunt in conscientia, prout Galliarum Rex, cap. 2. nu. 116. pag. 13.
- Apostolicus Delegatus V. Delegatus Apostolicus.*
- Appellatio.*
- Appellationis vigore perimitur prima instantia, cap. 28. n. 56. p. 175.
- Appellationis prohibitio non cadit super materia incognita, cap. 61. nu. 7. pag. 292.
- Appellatio licita est in omni causa limitata, cap. 61. n. 9. pag. 292.
- Appellatio non datur in causis piis, cap. 61. nu. 14. pag. 292.
- Appellationi esse locum etiam in causa Decimarum, aliqui tenent, cap. 61. nu. 16. pag. 292.
- Appellatio redditur supervacua in re aperta, cap. 61. n. 20. p. 292.
- Appellatio datur à condemnatione, vel absolute laudemii, cap. 61. nu. 23. pag. 292.
- Appello.*
- Appellare potest, etiam ad effectum suspensivum, manus mortua condemnata ad solvendum quinquennium, c. p. 61. n. 1. pag. 292.
- Appellare potest Dominus directus, si manus mortua fuerit absoluta à solutione quinquennii, cap. 61. nu. 2. pag. 292.
- Appellare non potest condemnatus ad solvendum Decimam, cap. 61. nu. 10. pag. 292.
- Appellare non potest, se obligans via executiva, cap. 61. n. 29. p. 293.
- Aqua.*
- Aqua surgens in fundo, ab Emphyteuta exquisita, est melioramentum intrinsecum, cap. 21. nu. 4. pag. 88.
- Aquæ pluviae arcendæ actionem habens, & dominium fundi in alium transferens, definit habere aquæ pluviae arcendæ actionem, cap. 48. nu. 2. pag. 170.
- Arabilis.*
- Arabilis Civitas in S. Scriptura intelligitur Civitas eversa, cap. 2. num. 203. pag. 23.
- Aragonia.*
- Aragoniæ Præposituræ non sunt Beneficia, cap. 50. n. 600. pag. 224.
- Aragonia in, ac Navarra est locus spoliis etiam in Clericorum, cap. 50. num. 851. pag. 243.
- Aragonia in non solet mora purgari, cap. 56. nu. 89. pag. 209.
- Aragoniæ consuetudo non purgandi moram forsitan non intrat in manu mortua Ecclesiastica, cap. 56. nu. 97. pag. 208.
- Aragonia in Cathalonia, Rex Hispaniarum dicitur Princeps, cap. 153. num. 10. pag. 462.

& Verborum.

- Aratum*, & V. Civitas, Definitio, & Locus.
- Aratro locus definitur in Civitatibus condendis, c.2. n.190. p.22.
- Aratri inductio inhabitabilem reddit Civitatem, cap.2. n.197. pag.22.
- Aratum mors Civitatis esse dicitur, cap.2. n.194. pag.23.
- Aratri inductio non fuit nota Hebraeis, cap.2. n.202. pag.23.
- Arbiter*, & V. Moderator.
- Arbiter, & moderator quisquis in re sua est, cap.52. nu.48. pag.259.
- Arbiter judicare nequit, nisi de contentis in compromisso, cap.72. num.10. pag.332.
- Arbiter nullam habet Jurisdictionem, sed notionem tantum, seu cognitionem, cap.72. nu.12. pag.332.
- Arbitrium*.
- Arbitrio ab alieno uti pendens laudemium, non est habendum in consideratione, cap.2. nu.57. & 111. pag.15. & 18.
- Arbor*.
- Arbor germina, una est, seu pro una judicatur, cap.73. n.8. p.334.
- Arbores*.
- Arbores, & solum resistere nequeunt habenti jus percipiendi fructus naturales, cap.50. nu.508. pag.218.
- Area communis*.
- Arca communis, sigillum, & deputatio Syndici adfunt etiam in Ecclesiis non Collegiatis, cap.124. nu.10. pag.429.
- Archiconfraternitas S. Hieronymi Charitatis de Urbe, & V. Confraternitas*.
- Archiconfraternitas S. Hieronymi Charitatis de Urbe habet Iudicium Pontificium retinendi Emphyteusium, cap.3. nu.24. pag.27.
- Archidiaconus*.
- Archidiaconus, Decanus, Archipræbyter, Præpositus, Prior, vel alius similis veniunt appellatione Capituli, cap.155. nu.4. p.464.
- Archidiaconus, vel alius similis participat de quinquennio, cap.155. nu.5. pag.464.
- Archidiaconus, & Canonicus, Præpositus, & Canonicus in eadem Ecclesia dari potest, cap.155. nu.24. pag.457.
- Archidiaconus, seu Præpositus, est Prælati inferior, cap.156. n.25. pag.468.
- Archiepiscopi Germaniæ, & V. Germania*.
- Archiepiscopi Germaniæ amplissima feuda possident, cap.2. n.23. p.13.
- Archiepiscopus Compostellanus, & V. Compostellanus Archiepiscopus, & Canonici*.
- Archiepiscopus Compostellanus in sua Ecclesia habetur pro Canonico, cap.99. nu.2. pag.389.
- Archiepiscopus Compostellanus electus, retinet Canonicatum in Ecclesia Compostellana, cap.156. nu.27. pag.467.
- Archipræbyter, & V. Archidiaconus*.
- Archipræbyter, Archidiaconus, Decanus, Præpositus, Prior, vel alius similis veniunt appellatione Capituli, cap.155. num.4. pag.464.
- Archipræbyter, vel alius similis participat de quinquennio, cap.155. num.5. pag.464.
- Archipræbyter denotat dimtaxat caput Præbyterorum, cap.165. nu.14. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinalis*.
- Archipræbyteri Cardinales Basilicarum Patriarchalium Urbis non acquirunt quinquennia, cap.163. nu.11. pag.480. cap.165. num.1. pag.482. cap.166. nu.10. pag.485.
- Archipræbyterorum Cardinalium Vicarii participare debent de quinquenniis, cap.163. nu.12. & 14. pag.480. cap.165. n.19. pag.484.
- Archipræbyteri Cardinalis Vicarius est de corpore Capituli, cap.163. nu.15. pag.481. cap.165. nu.21. pag.484.
- Archipræbyteri Cardinales non sunt Titulares suarum Ecclesiarum, cap.165. nu.1. pag.482.
- Archipræbyteris Cardinalibus tribuitur sola potestas limitata super solis personis, cap.165. nu.5. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinales in suis facultatibus nihil aliud habent, quam privilegium jurisdictionale, cap.165. nu.6. pag.483.
- Archipræbyterorum Cardinalium in privilegiis tantum concessum, quantum scriptum, cap.165. nu.7. pag.483.
- Archipræbyterorum Cardinalium Jurisdictio penitus sublata fuit per Constitutionem Innocentii XII. cap.165. nu.9. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinales habent jus conferendi minora Beneficia, cap.165. nu.10. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinales tenentur interesse Choro, cap.165. n.12. pag.483.
- Archipræbyteris Cardinalibus Alexander VII. imponit onus interessendi in Choro, per modum hortatoriæ, cap.165. n.15. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinales in eorum Ecclesiis sunt superiores, cap.165. nu.18. pag.483.
- Archipræbyteri Cardinales ex massis Capitularibus habent suas portiones, cap.165. nu.20. pag.484.
- Archipræbyterorum Cardinalium Vicarii habent medietatem emolumentorum eorumdem Archipræbyterorum, cap.166. n.2. p.484. cap.167. nu.6. pag.486.
- Archipræbyteri Cardinales transformantur in eorum Vicarios, cap.166. nu.7. pag.485.
- Archipræbyteri Cardinales carentes qualitate Canonicali, non participant de quinquenniis, cap.166. nu.10. pag.485.
- Archipræbyteri Cardinales diverso jure censentur ab eorum Vicariis, cap.166. nu.12. pag.485.
- Archipræbyterorum Cardinalium Provicarii, dici possunt Vicevicarii, cap.166. nu.15. pag.485.
- Argentensia Dicitio*.
- Argentensia in Ditione bona Emphyteutica redacta sunt adinstar alodialium, cap.17. nu.2. pag.67.
- Argumentum ab identitate rationis*.
- Argumentum ab identitate rationis bonum est in Jure, cap.23. nu.23. pag.117.
- Argumentum à majori ad minus*.
- Argumentum à majori ad minus validissimum est, cap.50. nu.307. pag.227.
- Argumentum à minori ad majus*.
- Argumentum à minori ad majus est in Jure fortissimum, cap.50. nu.812. pag.239. cap.76. nu.26. pag.340.
- Argumentum à simili*.
- Argumentum à simili in Jure validissimum est, cap.24. n.86. pag.96. cap.27. nu.27. pag.104. cap.52. nu.103. pag.262.
- Aristoteles*.
- Aristos. *Ethic. lib. 10.* locus adducitur, cap.50. nu.357. pag.220.
- Art V. Melioramentum*.
- Arresto V. Beneficium, & Fructus*.
- Arte bianche*.
- Arte bianche, seu Artifices sunt personæ vendentes minutas merces, cap.6. nu.257. pag.57.
- Artes liberales V. Liberales Artes*.
- Ascendeur V. Pater*.
- Affecuratio*.
- Affecuratio est tutius remedium, cap.54. nu.2. pag.272.
- Affecuratio nihil aliud est, quam satisfactio de solvendo, cap.54. nu.3. pag.272.
- Affecuratio terminus parum Latinus est, cap.54. nu.7. pag.272.
- Affecuratio terminus à Practicis introductus, cap.54. nu.5. p.272.
- Affecuratio est locus, si manus mortua efficiatur non solvendo, cap.54. nu.6. pag.272.
- Affecuratio mediante, bene agi potest, ut solvatur tempore adveniente, cap.54. nu.10. pag.273.
- Affecuratio non est locus, si manus mortua de tempore acquisitionis Emphyteusis jam erat non solvendo, cap.54. nu.12. pag.273.
- Affecuratio pro judicii remedii depositi est quoddam temperamentum adinventum, cap.55. nu.6. pag.273.
- Affecuro*.
- Affecurare tenetur hæres gravatus bona fideicommissaria, cap.54. nu.8. pag.272.
- Affecurare tenetur manus mortua Dominum directum pro quinquenniis, cap.55. nu.2. pag.273.
- Affecurare judicium, seu præstare cautionem tenetur manus mortua in casu, quo sit adeo pauper, ut non habeat quid deponat, proindeque non teneatur quinquennium deponere, cap.55. nu.17. p.273.
- Affentamento*.
- Affentamento in Portugallia quid, cap.50. nu.189. pag.201.
- Affessor*.
- Affessore, aut Legato Cæsaris defuncto, Salarium integri anni debetur eorum hæredibus, cap.50. nu.65. pag.194.
- Affissi*.
- Affissi, seu Mansionarii, & Cappellani adfunt in Cathedrali Meten, cap.50. nu.381. pag.211.
- Alliis, seu Mansionarii, & Cappellani non sunt de Capitulo, nisi ex peculiari Statuto, privilegio, vel consuetudine, cap.101. n.9. p.394.
- Alliis, seu Mansionarii, & Cappellani extant Bononiæ in Cathedralibus, & Collegiatis, cap.119. nu.1. pag.417.
- Alliis, seu Mansionarii, & Cappellani non participant de quinquenniis, cap.119. nu.2. pag.417.
- Affociatio, & V. Affrancatio*.
- Affociationem ad obtinendam facilis est copia Judicis in casu inopie manus mortuæ ad satisfaciendum, cap.59. nu.21. pag.288.
- Affociatione de Tractatum editum est Auctor, cap.76. n.1. pag.338.
- Affociatio concedenda est Domino directo ad fundum emphyteuticum, si manus mortua renuat solvere quinquennia decursa, cap.76. nu.2. pag.338.
- Affociatio competit in casu, quo canones non solvantur, cap.76. nu.3. pag.338.
- Affociatio competit habenti à testatore facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, cap.76. nu.24. pag.340.
- Affociatio retardari nequit sub prætextu melioramentorum, cap.76. nu.28. pag.340.
- Affociatione ab non datur appellatio, cap.76. nu.29. pag.340.
- Affociatione ab cum assententia Familiæ non datur appellatio, cap.75. nu.31. pag.340.
- Affociatione ab per transactionem non dicitur recessum, cap.76. nu.33. pag.340.
- Affociatio competit etiam contra tertium, cap.76. nu.40. pag.341.
- Affociatio non competit pro futuris quinquenniis, cap.76. nu.43. p.341.
- Affociatio non competit pro futuris fructibus census, cap.75. n.44. p.341.
- Affociatio datur cessionario etiam contra tertium, cap.76. num.45. & 48. pag.341.
- Affociationem non retardat exceptio nullitatis concessionis requirens altiorem indaginem, cap.76. nu.49. pag.341.
- Affociatio præsupponit creditum liquidum, cap.76. nu.50. pag.342.
- Affociationis judicium est summarium, cap.76. nu.51. pag.342.
- Affociatione pro obtinenda prius solet citari ad dicendum contra jura in forma, cap.76. nu.52. pag.342.
- Affociationem non retardat illiquiditas, cap.76. nu.56. pag.342.
- Affo-

Index Rerum,

- A**ffociatio concessa à Judice layco contrà duas manus mortuas, quarum una est Ecclesiastica, non sustinetur etiam respectu alterius manus mortuae secularis, cap. 75. nu. 59. pag. 342.
- A**ffociatio confirmanda est, non autem revocari potest post relaxationem mandati, cap. 76. nu. 60. pag. 343.
- A**ffociatio etiam conceditur diebus feriatis, cap. 76. nu. 63. pag. 343.
- Affociator.*
- A**ffociati debet impositor census ad fundum censuum pro fructibus decurtis, & non solutis, cap. 76. nu. 7. pag. 339.
- A**ffocietur ut quis à Familia, imploratur officium Judicis, non autem, ut impetretur licentia ingrediendi fundum, cap. 76. nu. 22. p. 340.
- A**ffociari debet donatarius ad bona donata cum clausula constituti, & precarii, cap. 76. nu. 23. pag. 340.
- A**ffociandi mandatum retardari nequit sub pretextu melioramento- rum, cap. 76. nu. 28. pag. 340.
- Afilum V. Franchitia.*
- Avaritia.*
- A**varitiæ obviandum est, cap. 63. nu. 3. pag. 296.
- Avarus, & V. Liberales artes, & Mulier.*
- A**varæ adhuc prædicantur mulieres, liberalibus artibus instructæ, cap. 5. nu. 20. pag. 36.
- Auctoritas.*
- A**uctoritatem majorem habet pater super bonis adventitiis filii, quam tutor, cap. 30. nu. 22. pag. 353.
- Auctoritates.*
- A**uctoritatibus carentia consilia, dicuntur mortua, cap. 2. n. 229. p. 24.
- Auctor.*
- A**uctor edit *Tractatum de Quindenniis* novum, & utilem, cap. 1. num. 1. pag. 2.
- A**uctor, agendo de *Quindenniis*, rem novam aggreditur, & ab Vrbe condita inauditam cap. 1. num. 7. pag. 2.
- A**uctor in *presenti Tractatu* novum iter aperit, cap. 1. n. 4. pag. 2.
- A**uctor miratur, quòd antiqui Doctores non ediderint *Tractatum de Quindenniis*, cap. 1. num. 9. pag. 2.
- A**uctor in *presenti* incedit viam, nullius vestigiis tritam, c. 1. n. 18. p. 3.
- A**uctor in *Tractatu de Quindenniis* occupat locum à nemine animadversum, & à nemine occupatum, cap. 1. nu. 22. pag. 3.
- A**uctor, agendo de *Quindenniis*, mare novum navigatum, navigabile reddit, cap. 1. nu. 5. pag. 2.
- A**uctor Vlyssipone ortus, cap. 1. num. 19. pag. 3. cap. 6. num. 254. pag. 57. cap. 47. nu. 104. pag. 167. cap. 50. nu. 519. pag. 219. cap. 52. nu. 93. pag. 261. cap. 123. nu. 10. pag. 427.
- A**uctori non aridet, *livellum* scribi curi littera B. & cur, quod tamen relinquit pertinacibus, cap. 52. n. 13. cum seqq. pag. 257.
- A**uctor non sequitur opinionem, quòd Dominus non teneatur consentire alienationi, cap. 52. nu. 75. pag. 260.
- A**uctor non invenit locum per *Nigr.* allegatum, in quo supponitur, sicut esse capacem Emphyteusis, cap. 2. nu. 84. pag. 16.
- A**uctor de supervivencia hominis ultra centum annos valdè dubitat, cap. 2. nu. 177. pag. 22.
- A**uctor refellit Heraclium Philosophum putantem, equum non ingredi bis idem flumen, cap. 2. nu. 151. pag. 20.
- A**uctor non approbat cauthelam *Nigri*, qua usum fuit Capitulum S. Mariæ Majoris de Vrbe, & cur, cap. 1. nu. 97. pag. 7.
- A**uctor reprobat versionem Græcam *Psalmi 29. versic. 11.* cap. 2. nu. 186. pag. 22.
- A**uctor nunquam voluit patrocinari in Causis pro conservendis Recursibus ad Judices Laycos, cap. 2. nu. 119. pag. 18.
- A**uctor putat, Judæos morem salendi everfas Civitates, sumpsisse à pæna uxoris Loth in salem conversæ, cap. 2. nu. 200. pag. 23.
- A**uctor pluries extitit Custos, vulgò Guadianus, & Prior Archiconfraternitatis Sini Sacramenti, & Quinq. Plagarum Domini Nostri Jesu Christi in Basilica, ac Insigni Collegiata SS. Laurentii, & Damasi de Vrbe, cap. 3. nu. 60. pag. 30.
- A**uctor putat fabulosum de Joanna Papissa, cap. 5. nu. 22. pag. 36.
- A**uctor vocat Vrben parvum Orbem, cap. 5. nu. 24. pag. 36.
- A**uctor recitat *Malach. cap. 5. versic. 3. & Paul. ad Roman. cap. 9. versic. 13.* cap. 27. nu. 12. pag. 102.
- A**uctor expendit *Malach. lib. 2. cap. 3. versic. 19.* ad probandum, quòd Virginum conventus in Templo est adinstar militancium in castris, cap. 5. nu. 77. pag. 39.
- A**uctor expendit *Luc. cap. 2. versic. 37.* ad idem probandum, cap. 5. nu. 78. pag. 39.
- A**uctor expendit *Psal. 67. versic. 12.* ad probandum quòd olim puellæ ad ludos literarios in forum ibant, cap. 5. nu. 6. pag. 35.
- A**uctor expendit *Exod. cap. 38. versic. 8.* ad probandum, quòd Oblatarum origo antiquissima sit ab Hebræis, cap. 5. nu. 71. pag. 38.
- A**uctor expendit *irin. in Exod. cap. 38. versic. 8.* ad idem probandum, cap. 5. nu. 72. pag. 28.
- A**uctor recitat *Card. Bellarmin. in Psalm. 67. versic. 12.* putantem apud Hebræos usurpari femininum pro masculino, cap. 5. n. 7. p. 36.
- A**uctor putat, *Card. Bellarmin. ibid.* salvari posse ex *Aggeo cap. 1. versic. 13.* cap. 5. nu. 18. pag. 37.
- A**uctor putat, in Lingua Sancta videri minus sanctum, & improprium, quòd apud Hebræos usurpetur femininum pro masculino, cap. 5. nu. 8. pag. 36.
- A**uctor meminit Historiæ Ephigeniæ Oblatæ, cap. 5. n. 110. pag. 40.
- A**uctor declarat *S. Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 15.* cap. 5. num. 47. pag. 37.
- A**uctor putat, nomen Puerae esse Latinum, minus tamen politicum, cap. 5. nu. 37. pag. 37.
- A**uctor valdè dubitat de veritate opinionis, quòd Hospitale laycale non subiaceat *Extravag. ambitiose de reb. Eccles. non alien.* cap. 6. nu. 171. pag. 55.
- A**uctor valdè dubitat de veritate opinionis, quòd Hospitale non erectum auctoritate Ordinarii non subiaceat *Extravag. ambitiose de reb. Eccles. non alien.* cap. 6. nu. 202. pag. 55.
- A**uctor nescit, cur Hospitale S. Jacobi Incurabilium de Vrbe, dictum in Augulla, cap. 6. nu. 69. pag. 47.
- A**uctor expertus diminutam auctoritatem S. Pænitentiarie Apollolicæ, cap. 6. nu. 75. pag. 48.
- A**uctor tenet, manum mortuam Legatariam, non verò hæredem teneri ad quindennia, si circumstantiæ, & verba legati ita fudeant, cap. 10. nu. 47. pag. 65.
- A**uctor putat, probabilius, ac tutius esse remitti arbitrio Judicis, an res sit modici valoris, nec nò, cap. 16. nu. 26. pag. 78.
- A**uctor putat, perditurum, ac iniquum, quòd debeatur quindennium de superficie ab emphyteuta intruducta summis sumptibus, cap. 21. num. 22. pag. 85.
- A**uctor conscripturus est alium *Tractatum de Quindenniis* debitis ex unione Beneficiorum manui mortuæ facta, cap. 2. nu. 33. & 38. pag. 4. cap. 22. nu. 1. pag. 89. cap. 43. nu. 1. pag. 149. cap. 50. n. 1. pag. 289. cap. 63. nu. 20. & 86. pag. 297. & 301. cap. 69. n. 5. pag. 323.
- A**uctor quomodò consuluerit in *Causa Romana Revinctus* pro PP. Augustinianis Excalceatis Hispanis de Vrbe, cap. 24. n. 49. p. 95.
- A**uctor editurus est *Tractatum de Affrancatione*, cap. 24. n. 65. p. 95. cap. 35. nu. 1. pag. 125.
- A**uctor in Rota prima vice scripsit in *Causa Magna Gerunden. Beneficij*, cap. 29. nu. 16. pag. 109.
- A**uctor non immoratur in quaerendo, an sit verum, aut probabile, solvendum esse laudemium pro venditione Emphyteusis in Ecclesiâ, cap. 34. nu. 29. pag. 121.
- A**uctor non putat, currere argumentum à pacto affirmativo de affrancando ad pactum negativum de non affrancando, cap. 35. n. 41. pag. 126.
- A**uctor parum difficultatis habet, Emphyteusim posse dari in dotem matrimonii carnalis cap. 37. nu. 15. pag. 134.
- A**uctor putat, Domum Oblatarum Septem Dolorum de Vrbe, aliâque similia Collegia secularia non teneri solvere quindennia ex Emphyteusi in dotem pro Oblatis hujusmodi data, cap. 37. nu. 71. & 76. pag. 137.
- A**uctor putat, esse adhuc locum quindennio, revalidata translatione Emphyteusis, cap. 39. nu. 21. pag. 142.
- A**uctor provivis fuit de anno 1716. à Sino Dño Nostro Clemente XI. de Beneficio simplici, litigioso tamen in Ecclesia S. Juliani Civitatis Vlyssiponen, illius Patriæ, cap. 47. nu. 105. pag. 167.
- A**uctor miratur quòd, licet Inquisitores in Indiis Hispaniarum habeant eorum Salaria initio anni, at tamen non illa transmittunt ad hæredes, cap. 50. nu. 166. pag. 220.
- A**uctor nescit videre, quomodò dari possit casus, quòd Beneficiatus prædecessor intersit ullo tempore absque emolumento, cap. 50. nu. 209. pag. 201.
- A**uctor obtinuit de anno 1711. in quadam celebri *Oilen. Matrimonio*, ut in casu proposito triennium cohabitationis conjugalis non deberet esse continuum, cap. 50. nu. 31. pag. 207.
- A**uctor in certis casibus non putat, esse locum divisioni fructuum Beneficij, cap. 50. nu. 348. pag. 209.
- A**uctor putat aliquantulum rigidam opinionem, quòd Beneficiatus non disponens de quindenniis, videatur ei. c. à illa intentatus decedere, cap. 50. nu. 622 & 663. pag. 224.
- A**uctor tenens, Cameram Apollolicam capientem Spolia, teneri ad debita Beneficiorum, se declarat, id procedere in debitis contractis pro Ecclesia, proque illius necessitate, cap. 50. nu. 699. & 700. pag. 231.
- A**uctor tenens, quindennium inexactum deferri etiam hæredibus ab intestato, & etiam Beneficium conset ex distributionibus quotidianis affectu distinctionem, cap. 50. nu. 672. & 673. pag. 229.
- A**uctor putat, mortaliter peccari, omitendo uno, vel altero die recitare Horas Canonicas, cap. 50. nu. 738. p. 234.
- A**uctor non est adeo tenax in sua opinione, cap. 50. nu. 839. pag. 241.
- A**uctori non placeat ratio, quòd, sicuti Emphyteusis sine consensu Domini legari potest, ita illa fideicommissio supponi potest, cap. 51. nu. 4. pag. 248.
- A**uctor putat, non adesse consuetudinem non solvendi quindennium ex constitutione fideicommissi in Emphyteusi, c. 51. n. 110. p. 253.
- A**uctor dubitat de consuetudine Portugalliæ subemphyteuticandi irrequisito Domino, cap. 52. nu. 95. pag. 261.
- A**uctor, pluribus abhinc annis adscriptus est Congregationi S. Juonis de Vrbe, cap. 50. nu. 76. pag. 287.
- A**uctor putat, esse fundatum in Epicheja, quòd quindennia debeantur de Beneficij unitis, semper in eadem quantitate, sive crescant, sive descreant fructus Beneficiorum, cap. 63. n. 22. pag. 297.
- A**uctor valdè dubitat de opinione *Nigri* putantis, laudemium esse solvendum ad ratam decrementi, seu diminutionis Emphyteusis, cap. 63. nu. 115. pag. 303.
- A**uctor non invenit Doctores, qui dicant, valorem diminui etiam ob quindennium, cap. 64. nu. 27. pag. 305.
- A**uctor dubitat, an verum sit, quòd pro canone competat via exequutiva, cap. 65. nu. 15. pag. 307.
- A**uctor putat, in à se proposito casu à canone ad quindennium non bene argui, cap. 65. nu. 18. pag. 307.

& Verborum .

Auctor non resolvit, an emphyteuta possideat naturaliter tantum, an etiam aliquo modo civiliter, & an ad prescriptionem requiratur possessio naturalis cum civili, an sola civilis sufficiat, cap. 70. nu. 27. pag. 329.

Auctor expendit locum *Matt. cap. 7. versic. 12. cap. 72. nu. 5. pag. 332.*
 Auctor editur est *Tractatum de Associatione*, cap. 76. nu. 1 pag. 338.
 Auctor adducit locum *Marc. cap. 16. versic. 7. cap. 14. n. 7. pag. 362.*
 Auctor scripsit pro divisione Archiepiscopatus Vlysbonen, cap. 84. nu. 17. pag. 366.

Auctor declarat locum *Paul. Epistol. 1. ad Corinth. cap. 10. nu. 17. cap. 84. nu. 42. pag. 364.*

Auctor invenit contra quosdam fratres, cap. 93. nu. 12. pag. 377.
 Auctor scripsit pro Cappella Regia Vlysbonen., cap. 123. n. 13. p. 427.
 Auctor putat, Protectorias Cardinalitias derivasse à protectionibus, seu Advocatiis feudalibus, & forsitan à Judicibus Conservatoribus, cap. 168. nu. 2. & 3. pag. 487.

Auctor relinquit cogitandum, utrum quinquennium de sui natura non sit redimibile, proindeque illius redemptio non participat de causa necessaria cap. 170. nu. 17. pag. 496.

Auctor scripsit, & transcripsit præsentem *Tractatum de Quinquenniis*, & cur, cap. 170. nu. 27. pag. 491.

Auctoris Patria V. Auctor, & Patria Auctoris.

Auctoritas V. Alienatio, Bona, Capitulum, Episcopus, Filius, Pater, & Regula.

Auctorizo V. Consensus, Minor, & Pupillus.

Auditores Rotæ, & V. Rota.

Auditores Rotæ, Inquisitores, & similes lucrantur distributiones, cap. 89. nu. 26. pag. 373.

Avenionen. Collegium V. Collegium.

Avenionen. Ditio, & V. Emphyteutica bona.

Avenionen. in Ditione bona emphyteutica redacta sunt ad instar allodialium, cap. 13. nu. 14. pag. 68.

Augeo V. Canon, Consuetudo, Dominus directus, Laudemium, Pactum, Quinquennium, & Statutum, *Augmentatus*, & V. Augumentum, & Redditus.

Augumentati redditus Canonicatus ex industria unius tantum Canonici, adhuc dividi debent in communi inter Canonicos, cap. 21. nu. 1. pag. 424.

Augumentate rei pars dicitur augumentum, cap. 63. nu. 53. pag. 300.

Augumentati non sequitur naturam augumentum, c. 121. n. 3. p. 424.

Augumentum, & V. Augumentatus.

Augumentum quindecim annorum vitæ meruit Rex Ezechias juxta legis numerum, quam custodierat, conservans Decalogum legis cum quinque libris Moylis, cap. 1. num. 69. pag. 6.

Augumentum superveniens, est inseparabile, cap. 63. n. 56. pag. 299.

Augumentum dicitur pars rei augumentate, cap. 63. n. 57. pag. 300.

Augumento de, seu melioramento fendi quis non tenetur petere investituram, cap. 63. num. 59. pag. 300.

Augumentum, seu melioramentum Emphyteutis, non subjacet oneribus, cap. 63. num. 61. pag. 300.

Augumentum, & decrementum Emphyteutis habere debet Dominus directus, cap. 63. num. 68. pag. 300.

Augumentum in communibus redditibus, unde proveniat, nihil refert, cap. 121. num. 2. pag. 424.

Augumentum non sequitur naturam augumentati, c. 121. n. 3. p. 424.

Augumentum quinquenni magis congruit omnibus communicari, quam uni, ob augumentum cultus divini, cap. 121. n. 12. pag. 424.

Augumentum tenetur restituere Dominus directus, redditu Locorum Montium adaucto, post factam illorum assignationem loco quinquenni, cap. 170. num. 21. pag. 491.

Avocatio.

Avocatio pecuniarum non datur, nisi in certis casibus, cap. 66. num. 24. pag. 309.

Avens, V. Petra.

Aurum, V. Res.

Auib. omnes peregrini C. commun. de successione.

Auib. omnes peregrini C. commun. de successione. declaratur, cap. 6. num. 249. pag. 57.

Auib. res, quæ C. commun. de legat. V. Emphyteutis.

Azo, & V. Doctores reprobat.

Azo in l. nuntioribus 10. C. commun. de successione.

reicitur, cap. 6. nu. 25. p. 57.

B

B. Litera.

B. Litera cum an scribendus livellus, cap. 52. nu. 12. 13. & 14. p. 257.

Baccen. Capitulum.

Baccen. Capituli, & Giennen fit mentio, cap. 122. nu. 4. pag. 426.

Bal-bazar V. Phares.

Bancharia Cedula, V. Cedula Bancharia.

Banctum V. Cardinalis.

Banctus.

Banctus se obligans in Dataria, se habet tamquam fidejussorem Beneficiati, cap. 50. nu. 831. pag. 240.

Banctus representat fingitur duplicem personam, cap. 50. n. 873. pag. 244.

Bannitus.

Bannitus non dicitur infamis, nec deportatus cap. 128. nu. 31. p. 437.

Banniti perdunt jurâ Civitatis quoad cominodum, non vero quoad onus, cap. 143. nu. 8. pag. 454. cap. 144. nu. 6. pag. 455.

Barbantia V. Bona, & Ecclesia.

Barbatus, & V. Doctores reprobat.

Barbat. de divisi. fruct. par. 2. cap. 9. nu. 11. circ. fin. versic. non obstat. & versic. in casu, reprobat, cap. 50. nu. 462. pag. 215.

Barberinus, & V. Doctores laudati.

Barberinus Card. Franciscus Titulum Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso de Urbe retinuit, assumptus ad Titulos Ecclesiarum Sabinen. Portuen. Holtien. & Veliternæ, cap. 159. nu. 36. pag. 474.

Barberinus Etnus D. Card. Franciscus, Nepos alterius Francisci, laudatur, cap. 159. nu. 37. pag. 474.

Barbosa, & V. Doctores laudati, & Doctores declarati.

Barbosa Petrus laudatur, cap. 52. nu. 15. p. 264.

Barbosa Augustinus, de Canonic. & Dignit. cap. 4. nu. 43. declaratur, cap. 101. nu. 8. pag. 394.

Barbinone V. Laudemium.

Baro, V. Fcudum, Laudemium, & Relevium.

Barigello, & V. Meirinho.

Barigello in Italia, respondet *Meirinho* in Portugallia, cap. 6. num. 258. pag. 57.

Basilica Lateranen. V. Archypræsbyter Cardinalis, & Lateranen. Basilica.

Basilica Vaticana V. Archypræsbyter Cardinalis, & Vaticana Basilica.

Basilicarum Urbis Vicarii V. Vicarius.

Beata Virgo V. Oblata.

Beata Vita, & V. Beata, & Beateria.

Beata à Vita, quam ducunt, vulgò dicuntur *Beatae*, cap. 5. n. 137. p. 42.

Beatae, & V. Beata Vita, & Beateria.

Beatae in Hispania quædam sunt, cap. 5. nu. 130. pag. 41.

Beatarum modus vive ad dicitur Beateria, cap. 5. nu. 131. pag. 41.

Beatae vulgò dicuntur à beata vita, quam ducunt, cap. 5. n. 137. p. 42.

Beateria, & V. Beata Vita, & Beata.

Beateria dicitur modus vivendi Beatarum, cap. 5. nu. 131. pag. 41.

Beati titulus, & V. Beati ficati.

Beati titulus solis ab Ecclesia Beati ficatis tribuitur, cap. 5. n. 136. p. 42.

Beati ficati, & V. Beati titulus.

Beati ficatis ab Ecclesia solis titulus Beati tribuitur, cap. 5. n. 136. p. 42.

Beatus titulus.

Beatitude titulus soli Pontifici tribuendus, cap. 5. nu. 132. pag. 41.

Beati, V. Beati titulus.

Beguine, & V. Tertiariæ.

Beguinarum mentio, cap. 5. nu. 127. & 139. pag. 41. & 42.

Beguine similes mulieribus Tertiariis, cap. 5. nu. 128. pag. 41.

Beguine separatee viventes, non sunt similes mulieribus Tertiariis, cap. 5. nu. 129. pag. 41.

Beguinarum Ordo deletus fuit à Clemente V. cap. 125. n. 6. pag. 432.

Beguine à Canonisæ diversæ sunt, cap. 125. nu. 7. pag. 432.

Belgium, & V. Bona, & Clericus.

Belgii pars certa percipi solita ab Ordinariis de bonis Clerici defuncti, dicitur *Mortmain* cap. 2. nu. 232. pag. 25.

Bellarminus, & V. Doctores approbati, Doctores reprobat, & Doctores sibi contrarii.

Bellarmin in Psalm. 67. versic. 12. putans apud Hebræos usurpari sæminum pro masculino, reicitur ab Auctore, cap. 5. n. 7. pag. 35.

Bellarmin. ibid. videtur Auctori salvari posse, ex *Azgeo cap. 1. versic. 13.* cap. 5. nu. 18. pag. 36.

Bellarmin. ibid. sibi contradicit, cap. 5. nu. 15. pag. 36.

Bellum, & V. Pactum, & Princeps.

Bellum, aut peltis est juxta causam purgationis moræ, cap. 56. nu. 337. pag. 277.

Bellus, & V. Doctores declarati.

Bell. conf. 36. nu. 8. cum seqq. & per tot. conf. 37. nu. 4. & per tot. & conf. 38. nu. 2. & per tot. declaratur, cap. 47. nu. 49. & 51. pag. 164.

Bell. conf. 151. in princip. ante nu. 1. versic. primò quidem declaratur, cap. 50. nu. 99. pag. 196.

Benedictus de Omani, V. Omani, & Doctores laudati.

Benè, & V. Creditor, & Procurator.

Benè solvitur Procuratori creditoris, cap. 60. nu. 26. pag. 290.

Beneficialia.

Beneficialibus in attenditur ultimus status, cap. 68. nu. 65. pag. 317.

Beneficiare.

Beneficiare pro infeudare, cap. 68. nu. 82. pag. 317.

Beneficiatus, & V. Beneficium, & Fructus.

Beneficiatus non dicitur, Laycus possidens præbendam, cap. 50. nu. 135. pag. 41.

Beneficiatus potest fundum emphyteuticare ad vitam, vel in perpetuum cum Beneficito Apostolico, cap. 50. nu. 2. pag. 188.

Beneficiati hæres vocatur prophanus, cap. 50. nu. 3. pag. 188.

Beneficito non exigente laudemium, & canones, illi debentur successori in Beneficio, cap. 50. nu. 5. pag. 188.

Beneficiati hæres acquirere nequit fructus non exactos, cap. 50. n. 8. pag. 189.

Beneficiatus habet jus tantum utendi, & fruendi, cap. 50. n. 9. p. 189.

Beneficiatus decedens ante fructus recollectos, & sic ante quinquenni perceptionem illos non facit suos, cap. 50. nu. 12. pag. 190.

Beneficiatus disponere nequit de fructibus Beneficii, cap. 50. nu. 14. pag. 190.

Beneficiatus æquiparatur usufructuario, cap. 50. nu. 94. pag. 193.

Index Rerum,

- Beneficiatus non videtur posse transmittere ad suos hæredes quinquennium inexacta, cap. 50. nu. 58. pag. 193.
- Beneficiatus videretur posse transmittere ad hæredes quinquennium nondum maturatum, cap. 50. nu. 61. pag. 194.
- Beneficiatus iustione Juris habendus pro superlitate ad acquirendum quinquennium usque per totum quinquennium, cap. 50. n. 77 p. 195.
- Beneficiatus quali legatarius fructuum sui Beneficii, cap. 50. nu. 81. pag. 195.
- Beneficiatus est major Commendatario ob prerogativam tituli, cap. 50. nu. 83. pag. 195.
- Beneficiatus non debet servire sine præmio, cap. 50. nu. 88. pag. 195.
- Beneficiatio defuncto, debetur ejus hæredibus pensio, seu allictus non maturatus, cap. 50. nu. 90. pag. 196.
- Beneficiatio debetur fructus Beneficii pro servitio, c. 50. n. 103. p. 197.
- Beneficiatum inter, & usufructuarium similitudo non est in totum vera, cap. 50. nu. 111. pag. 197.
- Beneficiatus assimilatur usufructuario in vita, & usuarii in morte, cap. 50. nu. 112. pag. 197.
- Beneficiatus resurgens non recuperat Beneficium, c. 50. n. 174. p. 200.
- Beneficiatus censetur provisus de Beneficio suo periculo, cap. 50. nu. 203. pag. 201.
- Beneficiati hæredibus debentur in Hispania fructus Beneficii percepti, & inexacti, cap. 50. nu. 215. pag. 202.
- Beneficiati prædecessoris hæredes adversus dari solet juramentum in litem successori in Beneficio, si fructus perceperat Beneficiatus prædecessor, cap. 50. nu. 217. pag. 202.
- Beneficiati ultimi hæredes inter, & successorem in Beneficio dividendum quinquennium pro rata temporis, cap. 50. n. 221. pag. 202.
- Beneficiati ultimi hæredes inter, & successorem in Beneficio dividuntur æqualiter fructus Beneficii debiti primo, vel secundo anno, cap. 50. n. 223. pag. 202.
- Beneficiati hæredes inter, & successorem in Beneficio dividendi sunt pro rata fructus Beneficii, cap. 50. nu. 226. & 246. pag. 202. & 203.
- Beneficiatus aliquando habet filios sub nomine nepotum, cap. 50. num. 237. pag. 203.
- Beneficiatus minora onera suserit, quàm Maritus, cap. 50. nu. 240. & 226. pag. 203. & 208.
- Beneficiatus Beneficium suum tenetur administrare, cap. 50. nu. 263. pag. 205.
- Beneficiatus non fit Dominus fructuum Beneficii, c. 50. nu. 242. p. 203.
- Beneficiatus hodie est Dominus fructuum, cap. 50. nu. 243. pag. 203.
- Beneficiatum inter, & hæredes Pensionarii Pensio dividitur pro rata temporis, cap. 50. nu. 247. pag. 203.
- Beneficiatus æquiparatur in Jure usufructuario, cap. 50. n. 255. p. 204.
- Beneficiati hæredes inter, & novum Beneficiatum dividendum est pro rata quinquennium inexactum, tamquàm fructus pendens, cap. 50. nu. 259. pag. 205.
- Beneficiatus assimilari potest emphyteutæ, cap. 50. n. 262. pag. 205.
- Beneficiatus tenetur administrare suum Beneficium, c. 50. n. 263. p. 205.
- Beneficiatus in aliquibus æquiparari potest feudatario, cap. 50. n. 265. pag. 205.
- Beneficiatus nunquid habeat administrationem, distinctio non admittitur in materia divisionis fructuum, cap. 50. nu. 300. pag. 207.
- Beneficiatio cum novo, & hæredibus antiqui, dividendi sunt fructus Beneficii, cap. 50. nu. 302. pag. 207.
- Beneficiatus quodammodo servus est suæ Ecclesiæ, c. 50. n. 321. p. 208.
- Beneficiati similitudo cum Marito parum probabilis, parumque tura quoad divisionem fructuum, cap. 50. nu. 325. pag. 208.
- Beneficiati in liberum dominium non transeunt fructus beneficiales, cap. 50. nu. 328. pag. 208.
- Beneficiati fructus esse possunt ratione tituli, cap. 50. nu. 329. pag. 208.
- Beneficiati onera interdum non sunt minora, quam illa Mariti, cap. 50. nu. 330. pag. 208.
- Beneficiati, & Mariti non est bona, nec solida æquiparatio, cap. 50. nu. 331. pag. 208.
- Beneficiatus debet solum fumere necessarium, & reliquum pauperibus erogare, cap. 50. nu. 333. pag. 208.
- Beneficiatio defuncto, fructus pro rata debentur hæredibus, cap. 50. nu. 334. pag. 208.
- Beneficiatus novus non acquirens integrum quinquennium, justè conquireretur, cap. 50. nu. 367. pag. 210.
- Beneficiati uniuscujusque Sponsa est unaquæque Ecclesia, cap. 50. nu. 369. pag. 211.
- Beneficiatus in vita tantum est usufructuarius, Pensionarius verò in vita, & in morte, cap. 50. nu. 393. pag. 211.
- Beneficiati antecessoris hæredibus quinquennium perceptum, integrè acquiritur, cap. 50. nu. 449. pag. 215.
- Beneficiatus non bene æquiparatur usufructuario saltem in morte, cap. 50. nu. 450. pag. 215.
- Beneficiatio in nulla cadit prædilectio, cap. 50. nu. 464. pag. 215.
- Beneficiatus nullas impensas facit in fundo in Emphyteutis concessio, cap. 50. nu. 481. pag. 217.
- Beneficiatus valdè dissimilis feudatario, cap. 50. nu. 483. pag. 217.
- Beneficiatus facit fructus suos ratione tituli, cap. 50. n. 485. p. 217.
- Beneficiatus acquirit omnia etiam de præterito, cap. 50. n. 488. p. 217.
- Beneficiati obitus de tempore remanet extinctum jus colligendi fructus, cap. 50. nu. 494. pag. 218.
- Beneficiatus disponere nequit de Beneficio, cap. 50. n. 497. pag. 218.
- Beneficiatus, per obitum definit esse Dominus, cap. 50. num. 506. pag. 218.
- Beneficiati hæredes inter, & successorem in Beneficio viget consuetudo dividendi fructus pendentes Beneficiorum in Diocesi Civitaten, cap. 50. nu. 514. pag. 219.
- Beneficiati hæredes inter, & successorem in Beneficio viget consuetudo dividendi fructus pendentes Beneficiorum in Diocesi Eliborin. juxta Constitutionem Synodalem, cap. 50. n. 515. pag. 219.
- Beneficiatus tamquàm Dominus directus in Emphyteutium concedit prædium suum, cap. 50. nu. 524. pag. 219.
- Beneficiatus omnis disponere potest de fructibus exactis, & perceptis, cap. 50. nu. 531. pag. 220.
- Beneficiatus id facere potest juxta consuetudinem Hispaniæ, & Lusitanæ, cap. 50. nu. 532. & 533. pag. 220.
- Beneficiatus id facere potest juxta consuetudinem in Diocesiibus Lugcana, Pisana, Ditione Mediolanen. Gallia, & Burgundia, cap. 50. nu. 534. & 535. pag. 220.
- Beneficiati in casu decessus ab intestato dubitatur de tali consuetudine, in quibusdam Diocesiibus Portugalliæ, cap. 50. n. 537. pag. 220.
- Beneficiatus est Dominus fructuum Beneficii, cap. 50. n. 538. p. 220.
- Beneficiatio Curato Constitutiones Synodales Portugalliæ concedunt facultatem testandi de fructibus pro semisse, Beneficiatio autem simplici, & Canonico de omnibus fructibus, cap. 50. n. 541. p. 221.
- Beneficiatus, seu Clericus Curialis tam ex testamento, quàm ab intestato de fructibus Beneficiorum disponere poterat, quæ tamen facultas revocata fuit per Urbanum VIII. c. 50. n. 545. & 546. p. 221.
- Beneficiatio ægroto facultatem disponendi de fructibus velle tollere daturum videtur, cap. 50. nu. 549. pag. 222.
- Beneficiati hæredibus dandi distributiones primi anni consuetudo valet, cap. 50. nu. 649. pag. 227.
- Beneficiatus testari potest de bonis patrimonialibus, cap. 50. nu. 661. pag. 228.
- Beneficiatus non disponens de quinquenniis, videtur circa illa intestatus decedere, quæ tamen opinio videtur Auctori aliquantulum rigida, cap. 50. nu. 652. & 663. pag. 228.
- Beneficiatus de distributionibus quotidianis inexactis testari valet, cap. 50. nu. 670. pag. 229.
- Beneficiati creditoribus satisfaciendum est ex fructibus inexactis, cap. 50. nu. 682. pag. 230.
- Beneficiati debita solvi nequeunt ex fructibus inexactis Beneficii, cap. 50. nu. 694. pag. 231.
- Beneficiati ad debira tenetur Camera Apostolica, capiens spoliun, cap. 50. nu. 698. pag. 231.
- Beneficiati debita conclusentissimè comprobanda, cap. 50. nu. 703. pag. 232.
- Beneficiati ultimi debita solvere tenetur solummodò primus successor in Beneficio, cap. 50. nu. 704. pag. 232.
- Beneficiati post obitum fructus decursus est quinquennium inexactum, cap. 50. nu. 709. pag. 232.
- Beneficiati hæredibus acquiritur quinquennium inexactum, si pauci menses desinant ad complementum quindecim annorum, cap. 50. nu. 773. pag. 235.
- Beneficiatio à exigit Dataria Apostolica Pensiones anticipatas, cap. 50. nu. 807. pag. 239.
- Beneficiatus non bene æquiparatur usufructuario, cap. 50. num. 228. pag. 240.
- Beneficiatum habere doctum interest Ecclesiæ, cap. 50. n. 841. p. 241.
- Beneficiati hæredibus ut fructus debeantur, requiritur realis commixtio inter bona propria ejusdem Beneficiati, sed contrarium est probabilius, cap. 50. nu. 876. & 877. pag. 244.
- Beneficiati hæredes, tamquàm cessionarii Camerae excludere debent successorem in Beneficio, si sicuti illum excluderet Camera si compositionem non fecisset, cap. 50. nu. 887. pag. 245.
- Beneficiati hæredes semper succedunt in fructibus inexactis Beneficii, etiam si illud excedat viginti Ducatos auri de Camera, cap. 50. nu. 888. pag. 245.
- Beneficiatus, si moriatur extrà residentiam, & Beneficium ascendat ad triginta Ducatos, non obitante compositione cum Camera, Camera succedit in fructibus Beneficii Curati, cap. 50. n. 889. p. 245.
- Beneficiatus solus dici potest administrator suæ Ecclesiæ, cap. 50. nu. 891. pag. 245.
- Beneficiatus fructus obtinet accessoriè ad administrationem, cap. 50. nu. 893. pag. 245.
- Beneficiatus deservire debet oneribus Ecclesiæ, cap. 50. n. 894. p. 245.
- Beneficiatus non potest transmittere ad hæredes jus quinquennale cap. 87. nu. 12. pag. 369.
- Beneficiati Clerici omnes, & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, qui, convenire debent in Synodo Diocesana, tenentur Fidei professionem emittere in manibus Episcopi, cap. 100. nu. 1. pag. 390.
- Beneficiatus, aut Canonicus esse nequit illegitimus, in Ecclesia, in qua Pater fuit, vel est Canonicus, cap. 112. nu. 7. pag. 410.
- Beneficiatus multò minus quis videtur ratione unius tantum servitii, cap. 119. nu. 3. pag. 418.
- Beneficiatus tamquàm non, Cappellanus non videtur participare debere de quinquenniis, cap. 119. nu. 10. pag. 418.
- Beneficiati, ex legitima causa quocumque removeri possunt, cap. 119. nu. 15. pag. 419.
- Beneficiati ex parte Cappellania est perpetuum Beneficium, cap. 119. nu. 19. pag. 415.
- Beneficiatus præsumitur acquisivisse de bonis Ecclesiæ, cap. 121. nu. 22. pag. 425.
- Beneficiati solent ad pompâ se haberi pro Canonicis, c. 124. n. 7. p. 429.

& Verborum.

- Beneficiatorum, & Canonicorum termini de certo loco sunt synonima, cap. 124. nu. 8. pag. 429.
- Beneficiarius propriè non dicitur tam Laycus, quam summa possidens Præbendam, cap. 125. nu. 15. pag. 432.
- Beneficiati æquiparantur usufructuariis, cap. 126. nu. 3. pag. 433.
- Beneficiati, licet renuncient Beneficiis, adhuc tenentur contribuere ad reparationem Ecclesiæ, cap. 146. nu. 16. pag. 457.
- Beneficiorum unio V. Unio Beneficiorum.*
- Beneficium Ecclesiasticum, & V. Beneficiatus, & Fructus.*
- Beneficia omnia Mundi vacantia olim commendata fuerunt Cardinali Medices ad sex menses, cap. 1. nu. 8. pag. 2.
- Beneficium resignatio non præjudicat expectanti, cap. 22. n. 9. pag. 90.
- Beneficium unitum solvit annuatim quolibet quinquennio, cap. 1. nu. 57. pag. 5.
- Beneficium quoque dici potest Emphyteusis, tamquam ab origine gratis concessa cap. 1. nu. 55. pag. 5.
- Beneficia retinendi indultum ad beneplacitum Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis illud concedentis, cap. 2. nu. 133. pag. 20.
- Beneficium confertur ad vitam, cap. 27. nu. 52. pag. 105.
- Beneficio in successor, etiam si locatio esset ad triennium, & reciperet pensionem unius Semeltris præteriti, transfactò Semeltri, potest conductorem expellere, cap. 46. nu. 7. pag. 157.
- Beneficia sapientis habere solent prædia Vibana, aut rustica ruinosa, vel inculta, vel nimis remota, cap. 50. nu. 1. pag. 188.
- Beneficii successori debetur laudemium, & canon non exactus per Beneficiatum antecessorem, cap. 50. nu. 5. pag. 188.
- Beneficii inter fructus connumerantur quinquennia, cap. 50. num. 7. pag. 189.
- Beneficii fructus percipiendi jus finitur morte, cap. 50. nu. 10. p. 189.
- Beneficii de fructibus disponere nequit Beneficiatus, cap. 50. nu. 14. pag. 190.
- Beneficii successori acquiruntur quinquennia tamquam fructus non Laycales, cap. 50. nu. 17. pag. 190.
- Beneficium Ordinis Hierosolymitani etiam comprehenditur sub Bulla Julii III. super fructibus inexactis, cap. 50. nu. 19. pag. 191.
- Beneficii successori debentur etiam vigore Bullæ Julii III. quinquennia inter fructus Beneficii percipi solita, cap. 50. nu. 20. pag. 191.
- Beneficii resignati, si vè dimissi per affectuonem alterius, fructus antè tamen resignationem, seu dimissionem percepti spectant ad resignatarium, cap. 50. nu. 22. pag. 191.
- Beneficii possessor verè dicitur successor, cap. 50. nu. 43. pag. 192.
- Beneficii possessionem quis non videtur plenè adeptus citrà fructuum perceptionem, cap. 50. nu. 44. pag. 193.
- Beneficii possessio capienda est capitulariter ad hoc, ut exigere possit successor quinquennium inexactum in vita antecessoris, cap. 50. nu. 49. pag. 193.
- Beneficii fructus inexacti debentur potiùs hæredibus, quam successori in Beneficio, cap. 50. nu. 49. pag. 199.
- Beneficii fructus debentur Beneficiato pro servitio, cap. 50. nu. 108. pag. 199.
- Beneficium non recuperat Beneficiatus resurgens, cap. 50. num. 174. pag. 200.
- Beneficio de suo periculo censetur provisus Beneficiatus, cap. 50. nu. 203. pag. 201.
- Beneficii fructus inexacti spectant ad successorem in Beneficio per Bullam Julii III. cap. 50. nu. 211. pag. 202.
- Beneficii fructus percepti, & inexacti in Hispania, spectant ad hæredes Beneficiati, cap. 50. nu. 215. pag. 202.
- Beneficii successori dari solet juramentum in litem adversùs hæredes Beneficiati prædecessoris, si fructus perceperat, cap. 50. num. 217. pag. 202.
- Beneficii fructus sequi debent servientem Ecclesiæ, non autem illi servire desinentem, cap. 50. nu. 218. pag. 202.
- Beneficii successorem inter, & hæredes ultimi Beneficiati dividendum quinquennium pro rata temporis, cap. 50. n. 221. pag. 202.
- Beneficii fructus debiri primo, vel secundo anno dividuntur æqualiter inter hæredes ultimi Beneficiati, & successorem in Beneficio, cap. 50. nu. 223. pag. 202.
- Beneficii ex omni canonica institutione quasi contrahitur matrimonium spirituale cap. 50. nu. 225. pag. 202.
- Beneficii fructus dividendi sunt pro rata inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio, cap. 50. n. 226. & 246. p. 202. & 203.
- Beneficii fructus quodammodo dotales sunt, cap. 50. nu. 228. pag. 203.
- Beneficii fructus dicitur fundus dotalis, cap. 50. nu. 230. pag. 203.
- Beneficium quando fundatur, indiget dote, cap. 50. nu. 231. pag. 203.
- Beneficium sine dote esse non potest, cap. 50. nu. 234. pag. 203.
- Beneficium nomine tenus est, sine dote fundatum, cap. 50. nu. 235. pag. 203.
- Beneficii, & matrimonii fructus differunt solummodo in quantitate, cap. 50. nu. 238. pag. 203.
- Beneficii adinstar hodiè Pensio datur propter officium, cap. 50. n. 249. pag. 204.
- Beneficii resignati fructus dividuntur pro rata temporis inter resignantem, & resignatarium, cap. 50. nu. 251. pag. 204.
- Beneficium quodammodo legatum est, cap. 50. nu. 257. pag. 204.
- Beneficium suum tenentur administrare Beneficiatus, cap. 50. n. 263. pag. 205.
- Beneficium non omne est servitorium, cap. 50. nu. 266. pag. 205.
- Beneficium simplex ut plurimum confertur viris simplicibus, posthabitis literatis, cap. 50. nu. 267. pag. 205.
- Beneficium semper ob servitium, omne institutum, cap. 50. nu. 268. pag. 205.
- Beneficii fructus dividens consuetudo pro medietate inter antecessorem, & successorem, vel non est recepta, vel abrogata, cap. 50. nu. 275. pag. 205.
- Beneficii successori quinquennium inexactum integrè debetur, cap. 50. nu. 276. pag. 205.
- Beneficium Curatum est servitorium, cap. 50. nu. 297. pag. 207.
- Beneficium simplex datur ad commoditatem, non ad laborem, cap. 50. nu. 305. pag. 207.
- Beneficio in casum administratione etiam esse locum divisioni fructuum, alii indistinctim tenent, cap. 50. nu. 306. pag. 207.
- Beneficii fructus dantur ob ministerium, cap. 50. n. 339. pag. 209.
- Beneficio in Curato, & residentiali renunciato intrat divisio fructuum, cap. 50. nu. 341. pag. 209.
- Beneficium si habet Chori assentiam, intrat divisio fructuum, cap. 50. nu. 344. pag. 209.
- Beneficii fructuum solutio ratione commodioris exactiois destinata est ad certum tempus, cap. 50. n. 346. pag. 209.
- Beneficii fructuum divisioni est locus, si vigeat consuetudo illos dividendi pro rata inter hæredes Beneficiati, & inter successorem in Beneficio, cap. 50. nu. 347. pag. 209.
- Beneficium unum, & idem duobus conferri nequit, cap. 50. nu. 368. pag. 210.
- Beneficia plura simplicia in diversa Ecclesia unus potest habere, cap. 50. nu. 371. pag. 211.
- Beneficia triginta septem possedisse refert Lambertus de Jurepatron. part. 1. lib. 2. qu. 7. art. 15. nu. 15. cap. 50. n. 378. pag. 211.
- Beneficium dividi nequit, cap. 50. n. 375. pag. 211.
- Beneficio in servanda est unitas, seu singularitas, cap. 50. n. 376. p. 211.
- Beneficia dimidia, seu Dignitates dimidia impossibile est dari cap. 50. n. 383. pag. 211.
- Beneficio in juncta servitus est Pensio, cap. 50. n. 401. pag. 212.
- Beneficii fructus Pensio non est, cap. 50. n. 412. pag. 212.
- Beneficii successori debentur fructus civiles, quorum de tempore resignationis adhuc dies non venerat, cap. 50. n. 428. pag. 213.
- Beneficium antè admiffam resignationem non dicitur vacare, cap. 50. n. 429. pag. 214.
- Beneficii fructus, etiam si sint proximi collectioni, adhuc debentur resignatario, cap. 50. n. 434. pag. 214.
- Beneficium dimittens post festum S. Martini, ex Statutis Ecclesiarum Feltræ, Paravinæ, & Aquilæ, retinet omnes fructus usque ad dictum festum, cap. 50. n. 437. pag. 214.
- Beneficii in resignatione modus præstandi consensus refertur, cap. 50. n. 428. pag. 214.
- Beneficii fructus à solo separati spectant ad hæredem Beneficiati, cap. 50. n. 446. pag. 215.
- Beneficio in simplici nullum onus considerari valet, cap. 50. nu. 468. pag. 216.
- Beneficio de Beneficiatus disponere nequit, cap. 50. n. 497. pag. 218.
- Beneficii fructus pendentes inter hæredes Beneficiati, & successorem in Beneficio dividendi consuetudo vigeat in Diocesi Civitaten., cap. 50. n. 514. pag. 219.
- Beneficio in successori adhuc integrum quinquennium solvendum, non obstante contraria consuetudine, cap. 50. n. 517. pag. 219.
- Beneficio in successori eodem modo solvendum quinquennium, non obstante Constitutione Synodali, cap. 50. n. 513. pag. 219.
- Beneficii fructuum Beneficiatus est Dominus, cap. 50. n. 538. p. 220.
- Beneficium institutum est ad servitium Ecclesiæ, cap. 50. n. 540. p. 222.
- Beneficii de fructibus disponere poterat tam ex testamento, quam ab intestato Clericus, seu Beneficiatus Curialis, talis tamen facultas revocata fuit per Urbanum VII. cap. 50. n. 544. & 546. p. 221.
- Beneficii fructus etiam inexactos transmittendi ad hæredes extat consuetudo in Civitatibus Novocomen., & Comen., cap. 50. nu. 562. pag. 223.
- Beneficio de fructibus percipiendis consuetudo testandè valet, cap. 50. n. 564. pag. 223.
- Beneficium Ecclesiasticum, non est Præstimonium, cap. 50. nu. 568. pag. 223.
- Beneficii appellatione non venit Præstimonium, cap. 50. n. 569. p. 223.
- Beneficium Ecclesiasticum potius est hodiè Præstimonium, præsertim in Hispania, cap. 50. n. 570. pag. 223.
- Beneficii appellatione propriè venit Præstimonium, cap. 50. n. 573. p. 223.
- Beneficii in impetratione faciendæ est mentio Præstimonii, licet parvi jam obtenti, cap. 50. n. 578. pag. 223.
- Beneficium Ecclesiasticum inter connumeratur Præstimonium, cap. 50. n. 581. pag. 223.
- Beneficium Ecclesiasticum tamquam connumeratur Præstimonium in Decreto Sacri Concilii Tridentini, cap. 50. n. 584. pag. 224.
- Beneficio cum Præstimonium rectè permutatur, cap. 50. n. 585. p. 224.
- Beneficium de Mensa quodnam sit in Neapolitano Regno, cap. 50. n. 588. & 596. pag. 224.
- Beneficium dictum Oratorium quodnam sit in Civitate Sarnen., cap. 50. n. 589. pag. 224.
- Beneficium dictum Obitus quodnam sit, cap. 50. n. 590. pag. 224.
- Beneficium manuale non semper definit esse Beneficium Ecclesiasticum, cap. 50. n. 591. pag. 224.
- Beneficium dictum Personatus quodnam sit, cap. 50. n. 592. pag. 224.
- Beneficium manuale non venit appellatione Beneficii, cap. 50. n. 593. pag. 224.

Index Rerum,

- Beneficium manuale non esse propriè, ac verè Beneficium Ecclesiasticum putans *Rice. collectan* 870. *in princip. vevfic. & propterea*, *part. 4.* reicitur, cap. 50. n. 594. pag. 224.
- Beneficium sub nomine non venit Præfimonium, cap. 50. n. 595. p. 224.
- Beneficium non est deponitio Sacerdotis pro Missarum celebratione absque auctoritate Ordinarii, cap. 50. n. 597. pag. 224.
- Beneficium non est Peticherii Officium, cap. 50. n. 598. pag. 224.
- Beneficium non est Præpositura in Cathedrali Gerunden., cap. 50. n. 599. pag. 224.
- Beneficium non est Præpositura in Aragonia, cap. 50. n. 600. & 602. pag. 224.
- Beneficium aliquo tempore fuit Præpositura, & aliquo tempore non, cap. 50. n. 603. pag. 225.
- Beneficium non est Cappellania Laycalis, cap. 50. n. 605. pag. 225.
- Beneficium fictitium est Personatus in Hispania, c. 50. n. 607. p. 225.
- Beneficium fructus etiam quandoque debentur non Canonico, nec Beneficiario, cap. 50. n. 613. pag. 225.
- Beneficium successori sibi imputare debet, cap. 50. n. 614. pag. 225.
- Beneficium pro unitis manui mortuæ *de Quindenniis* alium Tractatum editurus est Auctor, cap. 63. n. 20. & 86. pag. 297. & 301.
- Beneficium pro unito taxa quindennii semper est eadem, sive redditus Beneficii augeantur, sive diminuantur, cap. 63. n. 87. pag. 301.
- Beneficium collationis dies solum cedit tempore vacationis, cap. 63. n. 124. pag. 304.
- Beneficiis ex unitis in quasi possessione exigendi quindennia manutenda est Camera Apostolica, cap. 60. n. 2. pag. 289.
- Beneficium in annalia quid, cap. 50. n. 618. pag. 225.
- Beneficium omnium fructuum primi anni medietas applicatur ad favorem Sacritiæ Basilicæ Vaticanæ de Vrbe, c. 50. n. 638. pag. 226.
- Beneficium fictum de Pertica est impermutabile, c. 50. n. 729. p. 234.
- Beneficium etiam modici faciendæ est mentio, c. 50. n. 751. pag. 235.
- Beneficium inodicum habens, tenetur ad Horas Canonicas, cap. 50. n. 752. pag. 235.
- Beneficium provisio, & similia requirunt prævisam certitudinem temporis, cap. 50. n. 772. pag. 236.
- Beneficium Titularis admittitur ad purgationem moræ ad evitandum regressum, cap. 56. n. 22. pag. 277.
- Beneficium de proviso intelligitur facta juxta consuetudinem loci, ubi illud collatum fuit, cap. 68. n. 80. pag. 317.
- Beneficium ex manui mortuæ unitis quindennium debitum, currere incipit à die effectuationis unionis, cap. 69. n. 4. pag. 323.
- Beneficium Curati pacificæ possessionis à die incipit currere proviso de Parochiali tempus ad se promovendum, cap. 69. n. 25. pag. 324.
- Beneficium in possessione ad se tuendum, annus conceditur per Regulam Cancellariæ, cap. 69. n. 31. pag. 324.
- Beneficium ad dimittendum per prius obtentum proviso præfigi solet à Dataria semeltrè, cap. 69. n. 33. pag. 324.
- Beneficium à die possessionis incipit onus solvendi subsidium charitativum, cap. 69. n. 38. pag. 324.
- Beneficium ad resignationem publicandum tempus non currit, si Dataria retineat supplicationem, cap. 69. n. 55. pag. 325.
- Beneficium antè possessionem annus ad se promovendum currit, si per eum letet, quominus antè possessionem percipiat, cap. 69. num. 83. pag. 327.
- Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates, nisi exprimantur, cap. 54. n. 36. pag. 364.
- Beneficium verum nomen, & jus remanet penès Coadjutum, Coadjutor verò fulget aliena dignitate, non propria, c. 86. n. 15. p. 367.
- Beneficium idem eodem tempore duo possidere non possunt, c. 86. n. 16. pag. 367.
- Beneficium possessor, & quasi Dominus remanet interim, resignans, quousque resignatarius possessionem ingrediatur, c. 97. n. 9. p. 385.
- Beneficium proventus propriè dici nequeunt distributiones quotidianæ, sed acquiruntur ex labore, & interressentia in divinis, cap. 100. n. 4. pag. 391.
- Beneficium omnes fructus quando consistunt in solis distributionibus quotidianis, etiam distributiones quotidianæ amittuntur ab omitente Fidei professionem, cap. 100. n. 6. pag. 391.
- Beneficiorum naturam mutare non potest Ordinarius, quam receperunt in sua institutione, cap. 104. n. 13. pag. 400.
- Beneficiorum naturam solus Papa mutare potest, c. 104. n. 14. p. 400.
- Beneficium qualitates Papæ declarandæ sunt, cap. 104. n. 15. pag. 400.
- Beneficium corpus potius considerandum venit, & locus, ubi situatum est, cap. 112. n. 6. pag. 410.
- Beneficia conferre potest Episcopus provisos in Consistorio, etiam antè captam possessionem, prout administrare, & exercere Jurisdictionem, cap. 110. n. 3. pag. 407.
- Beneficia per promotionem ad Papatum, statim vacant, cap. 110. num. 5. pag. 407.
- Beneficia ad favorem personæ à Rege designatæ renunciare tenentur promovendi ad nominationem Regis Hispaniarum, cap. 110. n. 7. pag. 407.
- Beneficia promoti vacare incipiunt post elapsos tres menses à die Consistorialis propositionis, cap. 110. n. 8. pag. 407.
- Beneficia juxta stylum Curie statim vacant per promotionem etiam antè possessionem Episcopatus, cap. 110. n. 12. pag. 407.
- Beneficium primum non amittitur, nisi secundum pacificè possideatur, cap. 110. n. 13. pag. 407.
- Beneficia ad sua redire potest etiam sine nova collatione, promotus, capere nequens possessionem sui Episcopatus, c. 110. n. 14. p. 408.
- Beneficia promoti ad Episcopatum Titularem non vacant, cap. 111. n. 2. pag. 409.
- Beneficium Papa potest conferre Layco, cap. 114. n. 7. pag. 413.
- Beneficia absque nemo ordinari potest, cap. 119. n. 5. pag. 418.
- Beneficia ceteri debent, Præfimonia, si dentur in titulum, c. 119. n. 6. pag. 418.
- Beneficium præcipua ratio stat in perpetuitate exactiois illius fructuum, cap. 119. n. 16. pag. 419.
- Beneficiorum de natura est perpetuitas, cap. 119. n. 17. pag. 419.
- Beneficia institui possunt ad tempus, cap. 119. n. 18. pag. 419.
- Beneficium perpetuum est Cappellania ex parte Beneficiarii, cap. 119. n. 19. pag. 419.
- Beneficia retinere nequit Episcopus sine dispensatione Apostolica, cap. 120. n. 14. pag. 421.
- Beneficia vacant de consuetudine Curie per promotionem ad Cardinalatum, cap. 120. n. 8. pag. 420.
- Beneficia tam convenientia, quam non convenientia Dignitati Cardinalitatis vacant per Cardinalatum, c. 120. n. 12. pag. 420.
- Beneficia de redditibus præsumuntur facta melioramenta, in bonis Ecclesiæ facta cap. 121. n. 20. pag. 425.
- Beneficia conferre potest summa ex indulto, cap. 125. n. 1. pag. 431.
- Beneficium privatus non remanet, condemnatus ad tres annos, c. 128. n. 20. pag. 436.
- Beneficium ab obtinendo arcet infamia, & deicit ab obtento, cap. 128. n. 22. pag. 437.
- Beneficium de providi nequit infamis, cap. 128. nu. 23. pag. 437.
- Beneficium à removetur provisos, effectus infamis, cap. 128. nu. 34. pag. 437.
- Beneficium retinet antè sententiam privatoriam delinquens, illudque medio tempore resignare potest, cap. 128. nu. 25. pag. 437.
- Beneficium datur propter officium, cap. 128. nu. 30. pag. 437.
- Beneficium privatus remanet, condemnatus ad perpetuum carcerem, cap. 128. nu. 34. pag. 437.
- Beneficium inter fructus enumeratur optio, cap. 131. nu. 7. pag. 440.
- Beneficium in possessionem aliquem recipere possunt Canonici excommunicati, cap. 131. nu. 10. pag. 440.
- Beneficium in possessionem receptio est quid facti, cap. 131. n. 16. p. 440.
- Beneficiis licet renunciet Beneficiarii, adhuc tenentur contribuere ad reparationem Ecclesiæ, cap. 146. nu. 16. pag. 457.
- Beneficia in prima Ecclesia non potest amplius conferre Episcopus translatus, cap. 159. nu. 29. pag. 474.
- Beneficium de provisos Clericus pauper intuitu paupertatis, postea perveniens ad meliorem fortunam, tenetur illud renunciare, cap. 159. num. 52. pag. 476.
- Beneficia secularia secularibus, regularia regularibus, sunt conferenda, cap. 164. n. 1. pag. 481.
- Beneficia minora conferendi jus habent Esmi Archipræsbyteri, cap. 165. nu. 10. pag. 483.
- Beneficia majora reservantur Sedi Apostolicæ, cap. 165. n. 11. p. 483.
- Beneficium Principis.*
- Beneficium Principis latè interpretandum, cap. 3. num. 29. pag. 29. cap. 50. nu. 186. pag. 201. cap. 98. nu. 36. pag. 388.
- Beneficium Apostolicum, & V. Extravag. Ambitiose, de reb. Eccles. non alien.*
- Beneficium Apostolicum non indiget Religio incapax retinendi stabilia, si ea sibi relicta velit alienare, cap. 2. nu. 31. pag. 13.
- Beneficium Apostolicum requiritur in bonis afrancandis, cap. 24. nu. 38 & 39. pag. 94.
- Beneficium Apostolicum centum annis præsumitur, cap. 24. n. 41. pag. 94.
- Beneficium Apostolicum indiget Ecclesia redimere volens quindennium, cap. 170. nu. 10. pag. 491.
- Benignitas V. Interpretatio.*
- Berejus.*
- Berei. conf. 20. per tot. lib. 1.* putat, Decimam solvendam esse tam Ecclesiæ Baptismali, quam Parochiali, cap. 68. nu. 19. pag. 320.
- Bibliopolarum taberna V. Taberna.*
- Biennium, & V. Caducitas, Dominus directus, Ecclesia, Emphyteusis, Emphyteuta, & Fructus.*
- Biennium datur Domino directo ad declarandum, an velit, quod Emphyteusis remaneat penès Ecclesiam, cap. 2. nu. 48. pag. 14.
- Biennio elapso, & non instante Domino directo pro declaratione, an velit, nec nò, quod Emphyteusis remaneat penès Ecclesiam, censetur velle Ecclesiam recognoscere in Emphyteutam, cap. 2. nu. 49. pag. 14.
- Biennium in Emphyteusi Ecclesiastica, & triennium in laycali cessationis solutionis canonis ad incurrandam caducitatem debet esse continuum, cap. 50. nu. 319. pag. 208.
- Biennium, aut annus post non est adeo contingibilis obitus Canonici, cap. 130. nu. 7. pag. 439.
- Bimestre, & V. Mora.*
- Bimestre conjugibus concessum ad deliberandum de ingressu in Religionem debet esse continuum, cap. 50. nu. 312. pag. 207.
- Bis, & V. Debitor.*
- Bis solvi non debet, cap. 58. nu. 19. pag. 287.
- Bituricem Ecclesia.*
- Bituricem. Ebredunen. & Digenen. in Ecclesiis viget consuetudo obtinendi Canonicatum annexum Episcopatus, cap. 156. nu. 2. p. 466.
- Bona.*
- Bona pariunt spem exigendi laudemia, cap. 1. nu. 42. pag. 4.

& Verborum.

Bona emphyteutica comprehenduntur quoque in facultate, quam quicumque habet relinquendi Ecclesie de suis bonis, cap. 2. nu. 57. pag. 15.

Bona extra se evacuare cogi nequit Ecclesia, cap. 2. n. 59. pag. 15. Bonorum translatio in Ecclesias Portugallie, & Populi Reginorum prohibita per consuetudines damnatur per Martinum IV. & Clementem IV. cap. 2. nu. 90. pag. 17.

Bona ad Ecclesiam perventa, inalienabilia non secus, quam si à mortuo possidentur, cap. 2. nu. 219. pag. 24.

Bona Ecclesie dicuntur mortua adimittit Orcinorum libertorum manumissorum ab eo, qui in ore est, cap. 2. nu. 220. pag. 24.

Bona mortua, aut amortizata, quæ, cap. 2. nu. 243. & 249. pag. 25.

Bona mortua, seu amortizata, quæ amplius de una manu in aliam manum viventium, non transeunt, cap. 2. nu. 249. pag. 25.

Bona superflua in pauperes eroganda sunt, cap. 6. nu. 67. pag. 47.

Bona privato concedens, cogitare potuit ultra canonem, etiam laudemium, & quinquennium, cap. 27. nu. 34. pag. 104.

Bona nunquam fuerunt Religionis, stante nullitate professionis Monachi, cap. 32. nu. 28. pag. 117.

Bona emphyteutica juxta *Ordinationi. Reg. Portugall.* non communicantur inter conjuges, cap. 37. nu. 12. pag. 134.

Bona talia qualia Itali dicuntur *per un Sacco d'Osia*, cap. 41. nu. 10. pag. 146.

Bona temporalia recuperare nequit resurgens, cap. 50. n. 175. p. 200.

Bona recuperasse de Lazaro non legitur, cap. 50. nu. 176. p. 200.

Bona regalia in Portugallia dicuntur *Reguengos*, & in Hispania *Realengo*, cap. 51. nu. 103. pag. 252.

Bonis adventitiis super habens usufructum Pater, sive alius Ascendens, non tamen potest investire manum mortuam, nec ab ea quinquennium exigere, cap. 80. nu. 2. pag. 352.

Bonis in adventitiis locationi per Patrem factæ, præsertim ad breve tempus, filius tenetur stare, cap. 80. nu. 5. pag. 352.

Bonorum adventitiorum filii, Pater est legitimus administrator, cap. 80. nu. 8. pag. 352.

Bonis in Emphyteuticis Pater est etiam usufructuarius, cap. 80. n. 9. pag. 352.

Bona administrando, Pater, vel alius Ascendens debet se prudenter gerere, cap. 80. nu. 11. pag. 352.

Bona filii administrando Pater, illa alienare potest ad libitum, cap. 80. nu. 15. pag. 353.

Bonis in adventitiis filii, quæ sint emphyteutica Pater habens usufructum rectè exigit laudemium, cap. 80. nu. 10. pag. 353.

Bonis super adventitiis filii Pater majorem habet auctoritatem, quam tutor, cap. 80. nu. 22. pag. 353.

Bonis de emphyteuticis filii Investitura facta à Patre substatitur, consilio de versione in utilitatem, cap. 80. nu. 21. pag. 354.

Bonis in filii emancipati Pater habet dimidiam tantum partem usufructus, cap. 80. nu. 25. pag. 354.

Bonis in Patris filius investire nequit manum mortuam, cap. 80. n. 30. pag. 354.

Bonis in dotalibus vir habet dominium utile, cap. 81. n. 16. pag. 356.

Bona paraphernalia sunt extradotalia, cap. 81. nu. 32. pag. 357.

Bonis in paraphernalibus Maritus nullum dominium, nullamque auctoritatem exercet, vixque administrationem habet, cap. 81. n. 33. pag. 357.

Bona paraphernalia semper remanent in dominio uxoris, cap. 81. nu. 34. pag. 357.

Bonis in paraphernalibus vir dicitur Procurator uxoris, cap. 81. n. 35. pag. 357.

Bona paraphernalia non potest alienare vir absque mandato speciali uxoris, cap. 81. nu. 36. pag. 357.

Bona etiam si sint divisa, vel communia, Prælati solus facilius agit, cap. 82. nu. 25. pag. 360.

Bonis in suis, sibi que pro rata contingentibus Prælati investire possunt manum mortuam, cap. 82. nu. 27. pag. 360.

Bona Patris administrans filius, consequi valet Salarium saltem in casu magnarum expensarum, cap. 121. n. 15. pag. 425.

Bonis in Ecclesie melioramenta facta, præsumuntur facta de redditibus Beneficii, cap. 121. nu. 20. pag. 425.

Bonis de Ecclesie præsumitur acquisivisse Beneficiatus, cap. 121. n. 22. pag. 425.

Bonorum separatorum Capituli in alienatione facta à Capitulo, consensus Episcopi præstat per modum auctoritatis tantum, cap. 141. nu. 13. pag. 452.

Bonorum, & malorum participes sunt Maritus, & uxor ex eo, quod consortes appellatur, cap. 149. nu. 2. pag. 459.

Bonis Capitularibus onera infixa iniquum est communicare, non communicatis bonis Capitularibus, cap. 149. n. 6. pag. 459.

Bonorum Ecclesie Titularis fructus acquiruntur Eius Titulari, cap. 159. nu. 8. pag. 472.

Bona Tituli, quousque non dimittatur, spectant ad Titulatem, cap. 159. nu. 7. pag. 472.

Bona Ecclesiastica.

Bona Ecclesiastica alienari nequeunt ultra triennium, cap. 31. nu. 15. pag. 115.

Bona Emphyteutica V. Emphyteutica Bona.

Bona fideicommissaria V. Fideicommissaria Bona.

Bona Morticia.

Bona morticia dicuntur à Comite concessa, ob caducitatem successorum, ad Comitem reversa, cap. 2. nu. 252. pag. 25.

Bona Paraphernalia V. Bona.

Bona fides, & V. Quinquennium.

Bonæ fidei possessor retinere nequit rem furivam, aut alienam, ubi talem esse conperit, cap. 39. nu. 9. pag. 141.

Bonifacius VIII. V. Emphyteusis.

Bononia, & V. *Accursus*, Collegium. Jus, & Lego.

Bononiæ legit filia Accursii, cap. 5. nu. 4. pag. 35.

Bononiæ morosus emphyteuta, ad declinandum caducitatem, debet solvere in futurum duplicatos canones, cap. 56. num. 25. pag. 277.

Bononiæ purgatur mora sub obligatione duplicatorum canonum, cap. 56. nu. 106. pag. 281.

Bononiæ extant Cappellani Aistii, sive Mansionarii in Cathedralibus, & Collegiatis, cap. 119. nu. 1. pag. 417.

Bonus vir V. Arbitrium, & Judex.

Byacharen. Diæcesis V. Consuetudo.

Bordonus, & V. Doctores reprobat.

Bordon. resol. 72. nu. 31. tom. 2. reicitur, cap. 3. nu. 8. pag. 27.

Branda V. Collegium.

Brephotropium.

Brephotropium quid, cap. 5. nu. 57. pag. 47.

Bulla.

Bulla strictim intelligenda est in solo casu expresso, cap. 56. nu. 109. pag. 281.

Bulla Cæne Domini, & V. Jurisdicctio Ecclesiastica, Mortaliter, & Vsurpo.

Bulla in Cæne Domini sunt excommunicati, & peccant mortaliter Layci usurpantes Jurisdictionem Ecclesiasticam, cap. 2. nu. 115. pag. 18.

Bulla Gregoriana, & V. Vicinus.

Bulla Gregoriana super retractu servari potest per æquipollens deponendo nempe in Banco pecuniam æquivalentem loco itabilium, cap. 170. nu. 8. pag. 490.

Bulla Piana V. Censur.

Burgen. Cathedralis, & V. Annus, Beneficium, & Fructus.

Burgen. Cathedralis Constitutio circa dimidiam annuam omnium fructuum Beneficiorum primi anni, cap. 50. nu. 641. pag. 227.

Burgius, & V. Doctores declarati.

Burg. de laudem par. 1. inspect. 4. in addit. nu. 26. ad nu. 10. declaratur, cap. 78. nu. 10. pag. 347.

C

Cadaver V. Anima.

Caducitas, & V. Emphyteusis, Fructus, Monitio, & Taurinum.

Caducitatem ad incurrandam, biennium in emphyteusi Ecclesiastica, & triennium in Laicali, cessationis solutionis canonis, debet esse continuum, cap. 50. nu. 319. pag. 208.

Caducitati est locus, donando Emphyteusim uci aliodialem, cap. 52. nu. 65. pag. 260.

Caducitate à excusat consuetudo, cap. 52. nu. 97. pag. 262.

Caducitatem ad evitandam, emphyteuta pauper compensare potest, cap. 62. nu. 35. pag. 294.

Caducitatem ob canonem non solum remittere potest Prælati, aliqui tamen dissentiunt, cap. 82. nu. 14. & 15. pag. 359.

Caducitatem declarare potest Prælati absque consensu Capituli, seu manus mortuæ, cap. 72. nu. 16. & 23. pag. 359. & 360.

Caducitas Taurini non nisi post quinquennium, & triam monitionem incurritur, cap. 56. nu. 24. pag. 277.

Caducitatem ad declinandam, Bononiæ, morosus emphyteuta debet solvere in futurum duplicatos canones, cap. 56. nu. 25. pag. 277.

Caducitas sine dolo non incurritur, cap. 55. n. 40. pag. 277.

Caducitatem contra semper in dubio judicandum est, cap. 56. nu. 86. pag. 280.

Caducitatis pœna ob cessationem quinquennii nihil habet commune cum inreresse quinquennii non soluti, cap. 57. nu. 40. pag. 283.

Caducitatis solum periculum solet diminuere valorem Emphyteusis, cap. 64. nu. 23. pag. 305.

Caducitatem non incidit emphyteuta, quando alienat Emphyteusim inconsulto Domino, cap. 75. nu. 15. pag. 339.

Caducitatem in etiam incidit secundus emphyteuta, seu emptor Emphyteusis, non solvens laudemium, cap. 76. nu. 16. pag. 339.

Calculatio V. Relevium.

Calculo V. Deterioratio, & Laudemium.

Calculum V. Relevium.

Cæcus.

Cæcus benè interesse potest in Choro, eum illius interessentia tali morbo non noceat, & Chorus sua præsentia autorizatur, cap. 90. nu. 9. pag. 374.

Cæli.

Cæli vocantur Milites, cap. 5. nu. 75. pag. 38.

Cæna, V. Heri, & Hodiè.

Cænam ad heri vocatus, hodiè invocatus censetur, juxta Sophistas, cap. 2. nu. 146. pag. 20.

Cænam unam pro uno Responso Roman. lucratus, cap. 47. num. 16. pag. 161.

Casaraugustana Diæcesis, V. Fructus.

Calaguritana Ecclesia V. Consuetudo.

Casena, & V. Emphyteutica bona.

Index Rerum,

- Cæſenæ* laudemium est quinquageſima, cap. 67. nu. 4. pag. 297.
Cæſenæ in Civitate, quindennii taxa invariabilis est, cap. 77. nu. 15. pag. 344.
Cæſenæ in Civitate ex Indulto Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. laudemium est quinquageſima, cap. 77. nu. 17. pag. 314.
Calaberius, & V. Doctores declarati.
Calderin. conf. 1. nu. 3. verſic. præterea de tranſlat. Prælat. & Germanian. conf. 88. declaratur, cap. 120. nu. 9. pag. 420.
Camera, & V. Mantuanus Clerus.
Camera Principis dicitur manus mortua, cap. 2. nu. 207. pag. 33.
Camera cum Apollolica ſe compoſuit Clerus Mantuanus, ſuper ſpohis, cap. 50. nu. 654. pag. 227.
Camera compoſitionis cum Clericis, mentio, cap. 50. n. 886. p. 244.
Camera tamquam ceſſionarii, hæredes Beneficiati excludere debent ſucceſſorem in Beneficio, ſicuti illum excluderet *Camera*, ſi compoſitionem non feciſſet, cap. 50. nu. 877. pag. 245.
Camera ſuccedit in fruſtibus Beneficii Curati, ſi Beneficiatus moriatur extrâ reſidentiam, & Beneficium aſcendat ad triginta Ducatos non obſtante compoſitione cum *Camera*, cap. 50. n. 889. pag. 245.
Camera Apollolica in locis, ubi adſunt Spolia, habet quindennium inexactum tamquam fruſtum Beneficii, cap. 50. nu. 906. pag. 245.
Camera Apollolica manutenda eſt in quaſi poſſeſſione exigendi quindennia ex Beneficii unitis, cap. 60. nu. 2. pag. 289.
Camera Apollolica tenetur ad impenſas ſuneris Emorum Titularium in caſu inopiæ Eccleſiarum, cap. 59. nu. 5. pag. 272.
Cameralis obligatio V. Obligatio Cameralis.
Cameralis Typographia V. Typographia Cameralis.
Campana V. Hoſpitale.
Campus Floræ V. Taberna.
Cancellarius.
Cancellariæ Officiales diſpenſati ab intereſſentia, participant de emolumentis tantum ordinariis, cap. 95. nu. 15. pag. 352.
Cancellariæ Regula, & V. Superviventia.
Cancellar. Regul. annus conceditur, ad ſe tuendum in poſſeſſione Beneficii, cap. 69. nu. 31. pag. 324.
Cancellar. Regul. 2. declaratur, cap. 120. nu. 40. pag. 423.
Cancellar. Regul. 69. revocata fuerunt Indulta ſuperviventia, cap. 159. nu. 47. pag. 475.
Canoniam.
Canoniam ab ipſa tamquam inſeparabilis vox in Capitulo, tolli nequit per Statutum, cap. 83. nu. 11. pag. 370.
Canoniam jus non conſiſtit in majori, vel minori Præbenda, ſed in titulo, & qualitate Canonicali, cap. 101. nu. 2. pag. 393.
Canoniam ad jus quæ ſpectant, ea adminiſtrandi habet poteſtatem Canonici nondum inſtallatus, cap. 102. nu. 16. pag. 395.
Canoniam à dependent emolumenta Canonicalia, cap. 104. num. 17. pag. 401.
Canoniam inter jura enumeratur quindennium, cap. 110. n. 11. pag. 407.
Canoniam deficientem, nullum jus prætendi poteſt ſuper bonis Capituli, cap. 113. nu. 7. pag. 411.
Canoniam temporalis conferri poteſt Layco, cap. 114. n. 10. pag. 413.
Canoniam jus habere non poteſt Episcopus, cum non ſit Canonici, cap. 155. nu. 17. pag. 465.
Canoniam ſola parit fruſtus Canonici, cap. 152. nu. 4. pag. 461.
Canoniam, & Capitularitatis abſque jure prætendi nequit quindennium, cap. 155. nu. 6. pag. 464.
Canoniam annexa Episcopatu, ſequitur illius naturam, cap. 156. n. 9. pag. 467.
Canonicatus, & V. Canonici, & Inquiſitores.
Canonicatus etiam dimidi dantur, cap. 50. nu. 377. pag. 211.
Canonicatus dimidii etiam dantur in pluribus Portugallia Cathedralibus, cap. 50. nu. 378. pag. 211.
Canonicatus ſunt de numero Beneficiorum ſimplicium, cap. 50. n. 561. pag. 222.
Canonicatus conſiſtentes in diſtributionibus quotidianis referuntur, cap. 50. nu. 669. pag. 229.
Canonicatus ratione, non ratione Dignitatis quis eſt de Capitulo, cap. 84. nu. 2. pag. 361.
Canonicatus conferendi jus habens, non intelligitur habere etiam jus conferendi Dignitates Canoniciſis carentes, cap. 84. num. 35. pag. 364.
Canonicatus omnes fruſtus lucratur Canoniciſis Iubilatus, cap. 89. nu. 3. pag. 371.
Canonicatus fruſtus quod ſolis intereſſentibus acquirantur, tenet conſuetudo, cap. 91. nu. 10. pag. 375.
Canonicatus per poſſeſſionem Canoniciſis ſtatim dicitur eſſe de Capitulo, licet non ſit in Sacris, cap. 94. n. 3. pag. 378.
Canonicatum adhuc retinet Canoniciſis Novitiis in aliqua Religione, habetque vocem in Capitulo, & eſt de Capitulo, cap. 96. nu. 1. pag. 382.
Canonicatum non amittit Canoniciſis Novitiis, donec profiteatur, nec deſinit eſſe de Capitulo, cap. 96. nu. 3. pag. 382.
Canonicatum retinere poteſt Novitiis in Societate Jeſu antè vota ſoemnia, cap. 96. nu. 15. pag. 383.
Canonicatum fruſtus lucratur Canoniciſis reſignans, donec reſignatarius capiat poſſeſſionem, cap. 97. num. 4. pag. 385.
Canonicatum non tenetur reſtituere Capitulo, pendente privatione Canoniciſis, cap. 98. nu. 4. pag. 386.
Canonicatus ad fruſtus prius quem obligari, quam ad reſtitutionem *Canonicatus*, abſurdum eſt, cap. 98. nu. 5. pag. 386.
Canonicatus antè reſtitutionem non ſpeſtat, cap. 98. nu. 6. pag. 386.
Canonicatum ad tam reſtitui quis debet, quam ad quindennium, cap. 98. nu. 13. pag. 387.
Canonicatus inter fruſtus enumerantur quindennia. cap. 98. nu. 20. pag. 387.
Canonicatum ad reſtitutus, cenſetur quoque reſtitutus ad ea, quæ veniunt in conſequentiam, cap. 98. nu. 31. pag. 388.
Canonicatus recuperationis in caſu per privationem Canoniciſis rata quindennialis cenſetur acquiſita Capitulo ſub conditione illam reſtituendi, cap. 98. nu. 40. pag. 388.
Canonicatum de fruſtibus prout participare nequeunt Inquiſitores, ita non emittentes poſſeſſionem fidei intrâ legitimum tempus participare nequeunt de quindennio decurſo poſt duos meſes, c. 100. nu. 15. pag. 392.
Canonicatus inducit quandam ſocietatem, immo fraternitatem, cap. 104. nu. 5. pag. 400. cap. 106. nu. 6. & 9. pag. 402.
Canonicatus Hebdomadarii proviſio eſt potiùs ad honorificentiam, quam ad realitatem, cap. 104. nu. 6. pag. 400.
Canonicatus duo retineri ſolent ob hæreſim præſertim in Germania. cap. 109. nu. 1. pag. 405.
Canonicatus duos in una Eccleſia habens, ex diſpenſatione Apollolica, lucratur duplices diſtributiones quotidianas, cap. 109. num. 5. pag. 406.
Canonicatus duos habere eodem tempore aliàs ad nihil juvaret, cap. 109. nu. 6. pag. 406.
Canonicatus vacat ſtatim poſt præconizationem etiam antè captam poſſeſſionem Episcopatus, cap. 110. nu. 2. pag. 407.
Canonicatus ſub ſe habentes in Collegiatis adſunt in Hiſpania, & Gallia nonnullæ Dignitates in Cathedralibus, cap. 112. n. 1. p. 409.
Canonicatus duo retineri nequeunt citrà Indultum Apollolicum, cap. 112. nu. 2. pag. 410.
Canonicatum obtinere non poteſt illegitimus in Collegiata, cujus Canonici ex Statuto accedunt ad Cathedralium ad Proceſſionem, in qua Pater fuit, vel eſt Canoniciſis, cap. 112. nu. 8. pag. 410.
Canonicatus duo retineri poſſunt ex diſpenſatione, quod præſtat in Germania, cap. 112. nu. 10. pag. 410.
Canonicatu abſque dari poteſt Præbenda, cap. 113. nu. 1. pag. 411.
Canonicatus non Præbendales dicuntur Titulares, cap. 113. nu. 2. pag. 411.
Canonicatus poſſeſſione capta, cenſetur capta poſſeſſio omnium bonorum, ac juriſ Capitularium, cap. 114. nu. 13. pag. 413.
Canonicatus bene retineri poteſt cum Cardinalatu, c. 120. n. 1. p. 420.
Canonicatus retineri poteſt de conſuetudine Curia cum Cardinalatu, cap. 120. nu. 3. pag. 420.
Canonicatus Cathedralis longè præcellit Canoniciſis Collegiata, cap. 120. nu. 15. pag. 421.
Canonicatus dumtaxat Cathedralis retineri poteſt cum Cardinalatu, cap. 120. nu. 16. pag. 421.
Canonicatus Cathedralis non poteſt uniri Parochiali, cap. 120. n. 21. pag. 421.
Canonicatus Collegiata Inſignis videntur pari paſſu ambulare cum Canoniciſis Cathedralibus, cap. 120. n. 24. pag. 421.
Canonicatum ſaltem dimidia pars in Cathedralibus, vel Collegiatis Inſignibus ut conferatur ſolis Magiſtris, aut Licentiatis in S. Theologia, vel Jure Canonico hortatur S. Concilium, ubi commode fieri poſſit, cap. 120. nu. 25. pag. 421.
Canonicatus Collegiata de Vrbe eſt dignior Canoniciſis Cathedralis alterius Civitatis, cap. 120. nu. 26. pag. 421.
Canonicatus, & Canoniciſis venit appellatione Dignitatis, cap. 120. nu. 29. pag. 422.
Canonicatus redditus quantumvis augmentati ex indultria unius tantum Canoniciſis, adhuc dividi debent in communi inter Canonicos, cap. 121. nu. 1. pag. 424.
Canonicatus plures retinere poteſt Canoniciſis citrà diſpenſationem, cap. 125. nu. 14. pag. 432.
Canonicatum fruſtus pini, vel ſecundi anni ex Indulto Apollolico cedere poſſunt antiquioribus, Menſæ Episcopali, Fabricæ, aut alteri Loco Pio, cap. 130. n. 1. pag. 439.
Canonicatum poſt annum dimittens Canoniciſis, & alium impetrans in eadem Eccleſia, dicitur novus, cap. 138. n. 3. p. 449.
Canonicatus inter fruſtus enumerantur quindennia, cap. 144. nu. 7. pag. 455. & cap. 156. n. 14. p. 467.
Canonicatu privatus Canoniciſis, poſteaque ad illum reſtitutus, non recuperat quindennium, cap. 145. n. 1. pag. 455.
Canonicatus fruſtibus privatus remanet excommunicatus, cap. 146. nu. 4. pag. 456.
Canonicatum annexum Episcopatu obtinendi viget conſuetudo in aliquibus Eccleſiis, cap. 156. nu. 1. pag. 466.
Canonicatum Episcopatu annexum obtinens Episcopus, non eſt verus Canoniciſis, cap. 156. nu. 4. pag. 466.
Canonicatus annexus Episcopatu, ſapit naturam Episcopatus uti dignioris, cap. 156. nu. 5. pag. 466.
Canonicatus annexus ſuit Episcopatu, ut negocia Capitularia uti liùs tractentur, cap. 156. nu. 10. pag. 467.
Canonicatum poſſidere annexum Episcopatu licitum eſt de conſuetudine; cap. 156. nu. 15. pag. 467.
Canonice V. Canoniciſis.
Canonici, & V. Capitulares, Capitulum, Fingo, & Inquiſitores.
Canonici inter antiquos, & novos quindennium dividendum, cap. 48. nu. 10. pag. 176.

& Verborum.

- Canonicorum portiones quinquenniales, ipsis præ inorientibus antè carum divisionem, accrescunt novis Canonicis, cap. 49. num. 5. pag. 176.
- Canonici mortui, dici nequeunt amplius esse de Capitulo, nec in Capitulo, cap. 49. n. 6. pag. 175. & cap. 85. nu. 5. pag. 365.
- Canonici novi dumtaxat existunt, suntque de Capitulo, tempore divisionis ipsius quinquennii, cap. 49. n. 11. pag. 176.
- Canonicis antiquis nullam injuriam faciunt novi Canonici, & Capitulares utentes jure suo, cap. 40. nu. 13. pag. 176.
- Canonici transmittunt jus exigendi à Capitulo distributiones inexactas, cap. 49. nu. 16. pag. 177.
- Canonici anticipatè fructus percipiunt, & postea etiam Præbendam optant, non faciunt illos suos, cap. 50. n. 78. pag. 238.
- Canonici, & Parochi tenentur emittere Fidei professionem intrà bimestre, cap. 56. nu. 29. pag. 277.
- Canonici Dignitates adesse solent in Cathedralibus, & Collegiatis ex Statuto, vel consuetudine, cap. 84. n. 1. pag. 362.
- Canonici Dignitates de consuetudine, privilegio, vel Statuto vocem habere possunt in Capitulo, cap. 84. nu. 3. pag. 362.
- Canonicorum non Dignitatum nomine veniunt Canonici, cap. 84. nu. 6. pag. 362.
- Canonici soli sunt de Capitulo, cap. 84. nu. 9. pag. 362.
- Canonici soli veniunt appellatione Capituli, cap. 84. n. 33. p. 263.
- Canonici concessa optio, non censetur concessa Dignitatibus, non Canonici, cap. 84. nu. 38. pag. 364.
- Canonici non Dignitates dotem accipiunt ex bonis Capituli, quasi unum corpus cum Capitulo, cap. 84. nu. 41. pag. 364.
- Canonici non Dignitates, etiam si de consuetudine habeant vocem in Capitulo, adhuc non sunt de Capitulo, cap. 84. n. 44. p. 364.
- Canonici novis laudemium acquirunt, cap. 85. nu. 2. pag. 365.
- Canonici defuncti antè tempus exactiois quinquennii, non sunt illius creditores, cap. 85. nu. 3. pag. 365.
- Canonicos antiquos tangentes portiones quinquenniales, ipsis præorientibus antè illarum exactioem, accrescunt novis Canonicis, cap. 85. nu. 4. pag. 365.
- Canonici antiquis, & novis constat Capitulum, cap. 85. n. 9. p. 365.
- Canonici novi dumtaxat sunt de Capitulo, cap. 85. nu. 10. p. 365.
- Canonici novi non possunt præjudicare antiquis, cap. 85. n. 11. p. 365.
- Canonici novi nullam injuriam faciunt antiquis, qui ex accidenti ob præorientiam desinunt esse de Capitulo, cap. 85. n. 12. p. 365.
- Canonici transmittit ad hæredes jus exigendi à Capitulo distributiones quotidianas sibi in vita non solutas ob aliquam causam, cap. 85. nu. 15. pag. 366.
- Canonico Coadjuto debentur quinquennia, non Coadjutori, cap. 86. nu. 4. pag. 366.
- Canonici fictus dicitur Coadjutor, cap. 86. nu. 14. pag. 367.
- Canonici novis cum quinquennia debeantur, multò magis debentur Coadjutori, cap. 87. nu. 14. pag. 369.
- Canonici noviter receptus etiam præstat suum consensum alienationi Emphyteusis, cap. 87. nu. 17. pag. 369.
- Canonicorum species referuntur, cap. 88. n. 1. pag. 370.
- Canonici supranumerarii habendus est, ac si suffragaretur in Capitulo, cap. 88. nu. 2. pag. 370.
- Canonici supranumerarii gaudet voce in Capitulo, nisi contraria vigeat consuetudo, cap. 88. nu. 3. pag. 370.
- Canonici supranumerarii est de Capitulo, cap. 88. n. 5. pag. 370.
- Canonici supranumerarii optare potest, cap. 88. n. 6. pag. 370.
- Canonici Coadjutor habet vocem in Capitulo, cap. 88. nu. 7. p. 370.
- Canonicorum numerariorum in concursu publica utilitas præfertur privatæ, cap. 88. nu. 12. p. 370.
- Canonici supranumerarii participare debet de quinquenniis, cap. 89. nu. 1. pag. 371. cap. 140. nu. 1. pag. 450.
- Canonici Jubilati lucrantur omnes fructus suorum Canonicatum, cap. 89. nu. 3. pag. 371.
- Canonici Jubilatus, etiam si non interfuit Capitulo, adhuc participat de quinquennio, cap. 89. num. 8. pag. 371.
- Canonici Turnarii etiam extrà Capitulum non inire potest, cap. 89. nu. 11. pag. 372.
- Canonicorum cæterorum in detrimentum vergens Indultum Jubilationis, strictissimè interpretandum, cap. 89. nu. 20. pag. 372.
- Canonici Jubilatus, infirmo æquiparatus non habet majus jus, quàm Canonici infirmus, cap. 89. nu. 21. pag. 372.
- Canonici Jubilatus participare debet de quinquenniis, cap. 90. nu. 1. pag. 373.
- Canonici infirmus participare debet de quinquenniis, cap. 90. nu. 2. pag. 373.
- Canonici infirmus percipit emolumenta Chori, cap. 90. n. 3. p. 373.
- Canonici infirmus non acquirunt quinquennium in casu, quòd vigeat consuetudo, quòd fructus Canonicatus acquirantur solis interessentibus, cap. 91. nu. 11. pag. 375.
- Canonici furiosus in tali casu adhuc acquirunt quinquennium, cap. 91. nu. 12. pag. 375.
- Canonici olim etiam pupillus esse poterat, cap. 92. nu. 1. pag. 375.
- Canonici post Concilium nemo esse potest, nisi post pubertatem, in Collegiata, & in Cathedrali intrà annum, quo ordinari possit in Sacris, cap. 92. nu. 2. pag. 375.
- Canonico pupillo sola vox in Capitulo censetur sublata, cap. 92. n. 3. pag. 375.
- Canonici effectus, pupillus per viam dispensationis, non habet vocem in Capitulo, cap. 92. nu. 4. & 5. pag. 376.
- Canonici non ordinatus in Sacris non habet vocem in Capitulo, cap. 92. nu. 6. pag. 376. cap. 94. num. 1. & 12. pag. 378. & 380. cap. 116. nu. 4. pag. 416. cap. 129. nu. 5. pag. 438.
- Canonici non ordinatus in Sacris participare de quinquenniis, cap. 92. nu. 7. pag. 376. cap. 93. nu. 17. pag. 377. cap. 103. nu. 10. pag. 397. cap. 106. nu. 2. pag. 402. cap. 116. nu. 5. pag. 416. cap. 129. num. 6. pag. 438. cap. 139. nu. 1. pag. 450.
- Canonici pupillus acquirere potest quinquennium, cap. 92. n. 9. p. 375.
- Canonici duobus fratribus auferens vocem Statutum, seu consuetudo, sunt strictim interpretanda, cap. 93. nu. 10. pag. 377.
- Canonici duo fratres quòd non percipiunt quinquennium, etiam si ex consuetudine non habeant vocem in Capitulo, nullibi legitur, cap. 93. nu. 18. pag. 377.
- Canonici non ordinatum in Sacris participare de quinquenniis refo-lutum fuit in quadam Congregatione Particulari, cap. 94. num. 2. pag. 378.
- Canonici statim dicitur esse de Capitulo per Canonicatus possessionem, licet non sit in Sacris, cap. 94. nu. 3. pag. 378.
- Canonici unus tantum quòd in una Ecclesia sit in Sacris, contingere potest, cap. 94. nu. 6. pag. 379.
- Canonici non constitutus in Sacris, habet saltem vocem consultivam, cap. 94. nu. 7. pag. 379.
- Canonici quòd habeat solam vocem consultivam ad aliquod tempus, dari potest ex Statuto Ecclesiæ, cap. 94. nu. 8. pag. 379.
- Canonici per Turnarium jus nominandi per Turnum est exercibile, cap. 94. nu. 9. pag. 379.
- Canonici non ordinati in Sacris, sunt capaces Delegationum Apostolicarum, cap. 94. nu. 10. pag. 379.
- Canonici etiam non exercentes actus Capitulares participant de quinquenniis, cap. 94. nu. 11. pag. 379.
- Canonici si ex immemorabili consuetudine gaudeant libertate à Sacris Ordinibus, fortius sunt capaces quinquenniorum, cap. 94. nu. 12. pag. 379.
- Canonici Penitentiarius institui debet in Cathedralibus, cap. 95. nu. 1. pag. 380.
- Canonici Penitentiarius tempore confessionum habetur pro præ-sente in Choro, cap. 95. nu. 2. p. 380.
- Canonici absens à Choro ex aliqua legitima causa, lucratur fructus, & habetur pro præ-sente, cap. 95. nu. 14. pag. 381.
- Canonici Novitius in aliqua Religione, adhuc retinet Canonicatum, habetque vocem in Capitulo, & est de Capitulo, cap. 96. num. 1. pag. 382.
- Canonici Novitius, donec profiteatur, non desinit esse de Capitulo, nec amittit Canonicatum, cap. 96. nu. 3. pag. 382.
- Canonici Novitius non tenetur intervenire in Capitulo, cap. 96. nu. 8. pag. 383.
- Canonici inter absentes etiam dividitur quinquennium, cap. 96. n. 9. pag. 383. & cap. 97. nu. 6. pag. 385.
- Canonici Novitius non possit interesse in Choro in habitu Regulari, cap. 96. nu. 10. pag. 383.
- Canonici Novitius retinet dominium bonorum Capituli, donec profiteatur, cap. 96. nu. 13. pag. 383.
- Canonici resignans lucratur fructus Canonicatus, donec resignatarius capiat possessionem, cap. 97. num. 4. pag. 385.
- Canonici ad privationem non est necessaria distallatio, seu remotio à stallò, cap. 98. nu. 1. pag. 386.
- Canonici pendente privatione, Capitulum non tenetur restituere Canonicatum, cap. 98. nu. 4. pag. 386.
- Canonici per privationem rata quinquennialis censetur acquisita Capitulo, sub conditione illam restituendi in casu recuperationis Canonicatus, cap. 98. nu. 40. pag. 388.
- Canonici reputatur Archiepiscopus Compollitanus in sua Ecclesia, cap. 99. nu. 2. pag. 389.
- Canonici quòd sit Episcopus eodem tempore, consuetudine introduci nequit, cap. 99. nu. 3. pag. 389.
- Canonici esse aliud est, & aliud est haberi pro Canonico, seu loco Canonici, cap. 99. nu. 10. & 14. pag. 389.
- Canonici integros Præbendas præter in nonnullis Ecclesiis adsunt etiam dimidii Canonici Præbendati, cap. 101. nu. 1. pag. 393.
- Canonici dimidii non sunt minùs, quàm integri Canonici, cap. 101. nu. 3. pag. 393.
- Canonici dimidii utentes eodem habitu, quo utuntur integri, debent esse æquales cum integris Canonicis, cap. 101. nu. 6. pag. 394.
- Canonici integri sunt Clerici primi gradus, dimidii verò Canonici sunt Clerici secundi gradus, cap. 101. nu. 10. pag. 394.
- Canonici Cathedralis antè emissam Fidei professionem participare nequit de quinquenniis, cap. 102. nu. 1. pag. 395.
- Canonici etiam antè installationem est de Capitulo, cap. 102. nu. 3. pag. 395.
- Canonici etiam non installatus statim remanet de Capitulo, si in sua Ecclesia non vigeat consuetudo installandi, cap. 102. nu. 8. p. 395.
- Canonici etiam absentes lucrari possunt quinquennia, cap. 102. nu. 14. pag. 395.
- Canonico nondum installato bene competere potest jus administrandi bona Capituli, cap. 102. nu. 15. pag. 395.
- Canonici nondum installatus habet potestatem administrandi ea, quæ spectant ad jus Canonice, cap. 102. nu. 16. pag. 395.
- Canonici, & Monachus renunciare valent suæ voci, cap. 103. n. 11. pag. 396.
- Canonici privari, aut suspendi solet voce ob delictum, cap. 103. n. 4. p. 397.

Index Rerum,

- Canonicus in Sacris non ordinatus non habet vocem in Capitulo, cap. 103. nu. 9 pag. 397. cap. 114. nu. 21. pag. 414. cap. 127. n. 5. p. 434.
 Canonicus talis participare debet de quindenniis, cap. 103. num. 10. pag. 397. cap. 106. nu. 2. pag. 402.
 Canonicus abfens à Capitulo adhuc percipere potest quindennia, cap. 103. nu. 21. pag. 398. cap. 127. nu. 6. pag. 434.
 Canonicis ex fiquis potest renunciare voci, fequitur, quod etiam alii Canonicis id facere pollint, cap. 103. nu. 23. pag. 398.
 Canonicus bene pollunt renunciare voci, cap. 103. nu. 24. & 25. pag. 398. & 399.
 Canonicus Hebdomadarii, feu Turnarii etiam dicuntur, qui per fuos Turnos, & Hebdomadas alternatim provident de Beneficiis, cap. 104. nu. 1. pag. 399.
 Canonicis dicuntur etiam tales in alio fenfu, qui per Hebdomadas deferviunt Ecclefiis, cap. 104. nu. 2. pag. 399.
 Canonicis alii in d. verfo fenfu etiam Hebdomadarii difti, feu fupplementarii, non tamen pollunt nominari Canonicis fine illo adjuncto Hebdomadarii, cap. 104. nu. 3. pag. 400.
 Canonicorum fola denominatio non inducit jus Canonie in præjudicium verorum Canonicorum, cap. 104. nu. 4. pag. 400.
 Canonicis quidam ut fint inferiores, quidam medii, & quidam majores, qui fei habent vocem in Capitulo, viget confuetudo, feu Statutum in nonnullis Ecclefiis Collegiatis, cap. 105. nu. 1. p. 401.
 Canonicis tamquam debita enumerantur quoque inter emolumenta Canonicalia quindennia, quantumvis proveniant à Malfa Capitulari, cap. 105. nu. 2. pag. 401.
 Canonicis in Sacris non conftituti, vel pupilli, licet non interfint Capitulo, lucrantur tamen quindennia, cap. 106. nu. 2. pag. 402.
 Canonicus in habitu Prothonotariali non lucratur diftributiones, cap. 106. nu. 4. pag. 402.
 Canonicus uti potest habitu Prothonotarii in actibus non competentibus uti Canonicus, cap. 106. n. 5. pag. 402.
 Canonicis dicuntur inter fe fratres, & focii, cap. 106. nu. 6. & 9. p. 402.
 Canonicis pollunt non recipere in Capitulo Canonicum Prothonotarium volentem illud ingredi in habitu Prælativo, cap. 106. n. 7. p. 402.
 Canonicus intereffens in Choro in habitu Prothonotarii, definit quodammodo efle Canonicus, cap. 106. nu. 10. pag. 403.
 Canonicus utens habitu Prothonotarii in Choro, & Capitulo, habetur pro extraneo, cap. 106. nu. 11. pag. 403.
 Canonicis ad Statutum injungens ufum habitus Canonialis non extenditur derogatio Statutorum contrariorum in literis Prothonotariatus, cap. 106. nu. 12. pag. 403.
 Canonicis in nonnullis Ecclefiis adfunt habentes folam vocem confultivam in Capitulo ufque ad certum tempus, cap. 107. n. 4. p. 403.
 Canonicis Statutum non debet obeffe in acquirendo quindennio, quando per eos non fiat, quominus non pollint habere vocem decifivam, cap. 107. nu. 6. pag. 404.
 Canonicis in Sacris non conftituti habent folummodo vocem confultivam, cap. 107. nu. 7. pag. 404.
 Canonicus promotus ad Epifcopatum acquirere potest quindennium maturatum antè ultimam præconizationem in Confiliorio, cap. 111. nu. 1. pag. 408.
 Canonicis inferiores ut evadant æquales Canonicis Superioribus, difforme eft, cap. 112. nu. 3. pag. 410.
 Canonicis tales denominantur à Collegiata, cap. 112. n. 4. pag. 410.
 Canonicus non indè eft recipiens in aliena Ecclefiâ portionem etiam Canonicalem, cap. 112. nu. 5. pag. 410.
 Canonicus, aut Beneficiatus efle nequit, illegitimus, in Ecclefiâ, in qua Pater fuit, vel eft Canonicus, aut Beneficiatus, cap. 112. n. 7. pag. 410.
 Canonicus illegitimus obtinere non potest Canonicatum in Collegiata, cujus Canonicis ex Statuto accedunt ad Cathedraliam ad Procellionem, in qua Pater fuit, vel eft Canonicus, cap. 112. n. 8. p. 410.
 Canonicis unius Ecclefiæ fuit Canonicis alterius, ficque in certis cafibus Canonicis Collegiatae fuit de Capitulo Cathedralis, cap. 112. num. 14. pag. 410.
 Canonicis unius Ecclefiæ non dicuntur Canonicis alterius, quando quilibet Ecclefiâ de per fe conftituit Capitulum, cap. 112. nu. 15. p. 411.
 Canonicis non Præbendati in Hifpania parùm funt in ufû, cap. 113. num. 5. pag. 411.
 Canonicis nudum nomen habentes, carere debent effectu, cap. 113. num. 8. pag. 411.
 Canonicis foli Præbendati appellantur in Francia, cap. 113. n. 9. p. 411.
 Canonicis non Præbendati funt de Capitulo, cap. 113. num. 13. & 18. pag. 412.
 Canonicis receptio etiam fine Præbenda facit receptum de Capitulo, cap. 113. nu. 16. pag. 412.
 Canonicus fupranumerarius non participat de quindennio, & hoc in quo cafu procedat, cap. 113. nu. 17. pag. 412.
 Canonicus non Præbendatus potest lucrari quindennia, cap. 113. n. 19. pag. 412.
 Canonicis funt in certis Ecclefiis Imperator, & Reges Galliarum, & Hifpaniarum, cap. 114. nu. 2. pag. 413.
 Canonicos Papa creare potest Marchiones, & Comites, cap. 114. n. 5. pag. 413.
 Canonicus eft, Princeps Poloniae, cap. 114. n. 6. pag. 413.
 Canonicus non Præbendatus non participat de quindenniis, & quomodo hoc intelligatur, cap. 114. nu. 8. pag. 413.
 Canonicus in Ecclefiâ, ubi eft, Imperator habere folet fuum Vicarium, cap. 114. nu. 15. pag. 414.
 Canonicis tenentur refidere, cap. 114. nu. 18. pag. 414.
 Canonicis fe fe invicem quandoque fubftituunt ex immemoriali confuetudine in Cathedrali Signina, cap. 114. nu. 19. pag. 414.
 Canonicis idem præftant in Cathedrali Neapolitana, cap. 114. n. 20. pag. 414.
 Canonicis Panaterii in Gallia differunt à cæteris Canonicis, cap. 116. num. 1. pag. 415.
 Canonicorum Duidiorum Cathedralis Colimbrien. in Portugalia, fit mentio, cap. 116. n. 2. pag. 416.
 Canonicis Panaterii non habent vocem in Capitulo, c. 116. n. 3. p. 416.
 Canonicis foli participant de quindenniis, cap. 117. nu. 2. pag. 416.
 Canonicis non funt, nec Capitulares Præceptores, cap. 118. n. 1. p. 417.
 Canonicis, & Cardinalis eodem tempore, mentio, cap. 120. num. 2. pag. 420.
 Canonicus, & Cardinalis fuit, *Monachus* Canonifta, eodem tempore, cap. 120. nu. 3. & 10. pag. 420.
 Canonicus, in Ecclefiâ, in qua eft, Cardinalis habendus eft pro præfenti, tamquam inferviens Ecclefiâ univerfali, cap. 120. n. 6. p. 420.
 Canonicis Cathedralis dicuntur Clerici primi gradus, & fratres Epifcopi, cap. 120. nu. 20. pag. 421.
 Canonicus Collegiatae non potest efle Delegatus Apoftolicus, cap. 120. num. 20. pag. 421.
 Canonicus Collegiatae non potest efle Delegatus Apoftolicus, cap. 120. nu. 22. pag. 421.
 Canonicis Collegiatae æquiparantur Canonicis Cathedralis in expreffis tantùm, cap. 120. nu. 23. pag. 421.
 Canonicus, & Canonicatus venit appellatione Dignitatis, cap. 120. nu. 29. pag. 421.
 Canonicus non habet Dignitatem, cap. 120. nu. 32. pag. 422.
 Canonicus non, Dignitas non eft de Capitulo, cap. 120. nu. 33. p. 422.
 Canonicis unius tantùm ex indulgentia, quantumvis augmentati redditus Canonicatus, adhuc dividi debent in communi inter Canonicos, cap. 121. nu. 1. pag. 424.
 Canonicus meliorans abfque mandato Capituli, fibi imputet, cap. 121. nu. 14. pag. 425.
 Canonicus tenetur meliorare bona Capituli, cap. 121. n. 19. p. 425.
 Canonicis unius Ecclefiæ funt Canonicis alterius in cafu unionis duorum Capitulorum unum efficientium Capitulum, cap. 122. num. 2. pag. 426.
 Canonicis unius Ecclefiæ non funt Canonicis alterius in cafu, quo Ecclefiæ uniuntur æquè principaliter quoad caput tantùm, cap. 122. nu. 7. pag. 426.
 Canonicis alicujus Cappellæ non funt de Capitulo, cap. 123. num. 1. pag. 427.
 Canonicis Ravennaten. vocantur Cardinales, cap. 123. nu. 3. p. 427.
 Canonicorum fola denominatio non facit Collegiatam, cap. 123. n. 4. pag. 427.
 Canonicis non funt de Capitulo, fi non capiant poffeffionem Capitulariter, cap. 123. nu. 6. pag. 427.
 Canonicis Cappellani habent vocem in Capitulo, cap. 123. n. 7. p. 427.
 Canonicos fe reputare folent Beneficiati ad pompam, cap. 124. nu. 7. pag. 429.
 Canonicorum, & Beneficiatorum termini in certo loco funt fynonima, cap. 124. nu. 8. pag. 429.
 Canonicos veros facit fubftantia veritatis, non formalitas verborum, cap. 124. nu. 9. pag. 429.
 Canonicorum ob crimen, vel ex alia caufa amittitur Collegialitas, cap. 124. nu. 14. pag. 429.
 Canonicis refidere tenentur, non obftantibus contraria confuetudine aut Statuto, cap. 124. nu. 18. pag. 429.
 Canonicis ob tenuis redditus refidere non tenentur, c. 124. n. 20. p. 429.
 Canonicis in quæ ratio militat acquisitionis quindennii, eadem militat in Canoniffis, cap. 125. nu. 12. pag. 432.
 Canonicis de quo funt Capitulo, funt Canoniffæ, cap. 125. n. 16. p. 432.
 Canonicus privatus voce in Capitulo, non potest eligere, cap. 127. nu. 1. pag. 433.
 Canonicis non indè tamen dici pollunt Cappellani, Mansionarii, & Portionarii, licet habere pollint vocem in Capitulo, cap. 127. n. 11. pag. 434.
 Canonicus condemnatus ad perpetuum carcerem, non potest ampliùs defervire, cap. 128. nu. 35. pag. 437.
 Canonicus taliter condemnatus, non remanet ipfo Jure privatus, cap. 128. nu. 56. pag. 437.
 Canonicus non ordinatus in Sacris tenetur contribuere ad quindennium, cap. 129. nu. 1. & 7. pag. 437. & 438.
 Canonicus renunciâns voci, adhuc participat de quindennio, cap. 129. nu. 3. pag. 437.
 Canonicis primi, & fecundi anni reputantur pro non Canonicis, cap. 130. nu. 6. pag. 439.
 Canonicorum obitus non eft aded contingibilis poft annum, aut biennium, cap. 130. nu. 7. pag. 439.
 Canonicus excommunicatus, fufpenfus, aut interdiftus, remanet privatus fructibus ipfo Jure, cap. 131. nu. 1. pag. 439.
 Canonicus talis privatur etiam aliis redditibus ob Ecclefiæ Emphyteufim præftari folitis, cap. 131. nu. 2. pag. 439.
 Canonicus excommunicatus non eft Capitularis, cap. 131. n. 6. p. 440.
 Canonicus quantumvis excommunicatus, potest declarare fuam voluntatem optandi, cap. 131. n. 9. pag. 440.
 Canonicis excommunicari pollunt in poffeffionem Beneficii recipere aliquem, cap. 131. nu. 10. pag. 440.

& Verborum.

Canonicis aliis habilibus accrescit portio vacans ob inhabilitatem unius Canonici, cap. 131. nu. 11. pag. 440.
 Canonicis competet optio, seu jus optandi tamquam singulis, seu tamquam singularibus personis de Capitulo, cap. 131. nu. 20. pag. 440.
 Canonicus vocandus est ad Capitulum, non obstante excommunicatione minori, cap. 131. nu. 23. pag. 441.
 Canonicus excommunicatus, posteaque ex capite innocentiae liberatus, recuperat distributiones quotidianas, cap. 132. nu. 1. pag. 441.
 Canonici excommunicati portionem quindennialem afferre teneantur Capitulum, donec penderet questio super iustitia, vel iniustitia excommunicationis, cap. 132. nu. 2. pag. 441.
 Canonici impediti portio quindennialis non vacat ipso Jure, cap. 132. nu. 3. pag. 441.
 Canonici excommunicati portionem quindennialem non conservando, Capitulum dicitur esse in culpa donec penderet questio super iustitia excommunicationis, cap. 132. nu. 4. pag. 442.
 Canonici iniuste impediti habent actionem pro recuperatione suae quindennialis ratae tam contra Capitulum, quam contra impediendum, & fortius si sit excommunicatus pro causa Ecclesiae, cap. 132. nu. 6. & 7. pag. 442.
 Canonium carceratum per non itat quominus Choro interfuit, cap. 133. nu. 2. pag. 442.
 Canonico carcerato conservare tenetur Capitulum portionem Praebendae, cap. 133. nu. 4. pag. 442.
 Canonici obfess datus ab Ecclesia, aut causa repraesentatum, sive ab hostibus detentus participat de quindennio, cap. 133. nu. 7. pag. 443.
 Canonici jure postliminii fingitur praesens, cap. 133. nu. 8. pag. 443.
 Canonici inter intrat jus accrescendi, cap. 134. nu. 4. pag. 443.
 Canonici innocentes constituunt Capitulum, cap. 134. nu. 5. pag. 444.
 Canonici suspensi retinent jus conferendi, cap. 134. nu. 7. pag. 444.
 Canonici innocentes repraesentare nequeunt Capitulum suspensum, seu interdictum, cap. 134. nu. 8. pag. 444.
 Canonici uti consocii habere debent portiones vacantes per delictum aliorum Canoniorum, repraesentando totum Collegium jure Universitatis, cap. 134. nu. 14. pag. 444.
 Canonico suspensio, seu interdictio, accrescent reliquis Canonici distributiones quotidianae, cap. 134. nu. 15. pag. 444.
 Canonico in unico tantum non delinquent repraesentatur Capitulum, cap. 135. nu. 1. pag. 445.
 Canonico suspensio, seu interdictio, Ecclesiae acquiritur quindennium, cap. 135. nu. 4. pag. 445.
 Canonici solus remanens in Capitulo, reliquis discedentibus, habet jus eligendi, cap. 135. nu. 5. pag. 445.
 Canonico in non delinquent Capitulum remanet saltem in habitu, cap. 135. nu. 6. pag. 445.
 Canonici unus non suspensus repraesentat totum Capitulum suspensum, cap. 135. nu. 7. pag. 445.
 Canonico in uno solo innocente bene remanere potest jus Collegii, cap. 135. nu. 14. pag. 445.
 Canonici unus tantum repraesentatur Capitulum suspensum, cap. 135. nu. 17. pag. 446.
 Canonici unus tantum agere potest favore Capituli, cap. 135. nu. 22. pag. 447.
 Canonici aliquis effectus post suspensionem, seu interdictum totius Capituli, acquirit quindennium, cap. 136. nu. 1. pag. 447.
 Canonici novi non sunt de Capitulo suspensio, sed sunt nova membra Capituli non infecti, cap. 136. nu. 4. pag. 447.
 Canonici pendens unum tantum quandoque residere potest vis Capituli, cap. 137. nu. 1. pag. 448.
 Canonici post annum dimittens Canonicatum, & alium impetrans in eadem Ecclesia, dicitur novus cap. 138. nu. 3. pag. 449.
 Canonici permutans Canonicatum post annum, & ad illum rediens, fingitur illum non permutasse, cap. 138. nu. 4. pag. 449.
 Canonici cedens Canonicatum, adhuc tenetur ad Decimas Papales, cap. 138. nu. 5. pag. 449.
 Canonici non ordinatus in Sacris est de Capitulo, quantumvis in illo non habeat vocem, cap. 139. nu. 5. pag. 450.
 Canonici ex quibusvis ex Praebenda distincta exigit suos proventus absque interventu Capituli, cap. 141. nu. 2. pag. 451.
 Canonici habens Praebendam distinctam, illam locare nequit ad longum tempus, aut illius bona alienare sine consensu Capituli, cap. 141. nu. 7. pag. 451.
 Canonici privatus loco in Capitulo, non participat de quindenniis, cap. 143. nu. 1. & 11. pag. 453. & 454.
 Canonici condemnatus ad triremes, aut perpetuos carceres participat de quindenniis debitis Capitulo, cap. 144. nu. 1. pag. 454.
 Canonici talis, tamquam de Capitulo continuat subire onera, cap. 144. nu. 2. pag. 455.
 Canonici privatus Canonicatu, posteaque ad illum restitutus, non recuperat quindennium, cap. 145. nu. 1. pag. 455.
 Canonici excommunicatus non participat de quindenniis, cap. 146. nu. 15. pag. 457.
 Canoniorum non interessentium fructus transeunt cum suo onere, cap. 146. nu. 19. pag. 457.
 Canonici Hebdomadarii non participant de quindenniis, cap. 147. nu. 1. pag. 458.
 Canonici Cappellani non participant de quindenniis cum Canonici non Cappellani, cap. 148. nu. 1. pag. 458.
 Canonici videntur gravati contribuendo in totum, quando Chorarii sentiunt idem commodum ex bonis communibus, quod sentiunt Canonici, cap. 149. nu. 11. pag. 459.

Canonicus Cathedralis, creatus Cardinalis participat de quindenniis, cap. 151. nu. 1. pag. 460.
 Canonicus talis non tenetur contribuere ad quindennia, cap. 151. nu. 5. pag. 460.
 Canonicus Cardinalis non percipit distributiones, cap. 151. nu. 6. pag. 460.
 Canonicus, vel non Canonicus, Vicarius Generalis Episcopi non participat de quindenniis, cap. 151. nu. 6. pag. 462.
 Canonicus Vicarius Generalis Episcopi sedens in Choro, & Capitulo uti Vicarius, non consideratur uti Canonicus ad lucrandum distributiones, cap. 153. nu. 1. pag. 462.
 Canonicus actu Vicarius Capitularis, interessens Capitulo in habitu Vicariali, non participat de quindenniis, cap. 153. nu. 4. pag. 462.
 Canonicus semper est, Vicarius Generalis quomodocumque sedens, cap. 153. nu. 15. pag. 462.
 Canonicus cum non sit Episcopus, non potest habere jus Canonicae, cap. 155. nu. 17. pag. 465.
 Canonicus, & Episcopus simul in eadem Ecclesia considerari nequit, cap. 155. nu. 21. pag. 465.
 Canonicus verus non est, Episcopus obtinens Canonicatum Episcopatu annexam, cap. 156. nu. 4. pag. 466.
 Canonicus non est talis Episcopus, sed est Vocalis in Capitulo, cap. 156. nu. 6. pag. 466.
 Canonicus receptus, debet cito provideri de Praebenda, cap. 156. nu. 12. pag. 467.
 Canonicus verè non est, Episcopus, non obstante Praebenda, cap. 156. nu. 16. pag. 467.
 Canonici in Ecclesia Compollana, electus in Episcopum, retinet Canonicatum, cap. 156. nu. 17. pag. 467.
 Canonicus, & Episcopus quis esse nequit, cap. 156. nu. 21. pag. 467.
 Canonicus, & Praepositus, Archidiaconus, & Canonicus in eadem Ecclesia dari potest, cap. 156. nu. 24. pag. 467.
 Canoniorum adinstar sunt Monachi Cathedralis Regularis Montis Regularis, cap. 158. nu. 8. pag. 470.
 Canoniorum antiquorum de tempore quindennium maturatum, acquiritur novis Canonici, cap. 150. nu. 5. pag. 477.
 Canonici reputantur in favorabilibus Vicarii Basilicarum de Vrbe, cap. 166. nu. 11. pag. 485.
 Canonici, qui non sint Patriarchalium Urbis, aut aliarum Ecclesiarum, Vicarii deputari debent, cap. 167. nu. 1. pag. 486.
 Canonici Patriarchalium ex Indulto Pontificio etiam deputari possunt, cap. 167. nu. 2. pag. 486.
 Canonicus actu, Vicarius Episcopi percipit duplices distributiones, cap. 167. nu. 3. pag. 486.
 Canonicus exercens duo officia Capitularia, percipit distributiones, cap. 167. nu. 4. pag. 486.
Canonici Cappellani V. Canonici.
Canonici Chorarii V. Canonici.
Canonici Hebdomadarii V. Canonici.
Canonici Penitentiarii V. Canonici.
Canonici Supplementarii V. Canonici.
Canonici Supranumerarii V. Canonici.
Canonici Turnarii V. Canonici.
Canonici Regulares.
 Canonici Regulares S. Rufini in Germania testari possunt de fructibus Canonicatum, cap. 50. nu. 528. pag. 220.
 Canonici Regulares S. Isidori Legionen. idem facere possunt, cap. 50. nu. 529. pag. 220.
 Canoniorum Regularium S. Isidori Civitatis Legionen. Statutum refertur, cap. 50. nu. 542. pag. 221.
Canonisse.
 Canonissarum Germaniae mentio, cap. 5. nu. 124. pag. 41.
 Canonissae adsunt in Germania, Gallia, & alibi, cap. 125. nu. 5. pag. 431.
 Canonissae diversae sunt à Beguinis, cap. 125. nu. 7. pag. 432.
 Canonissae jam aderant tempore Justiniani Imperatoris, cap. 125. nu. 8. pag. 432.
 Canonissae in eadem militat ratio acquisitionis quindennii, quae militat in Canonici, cap. 125. nu. 12. pag. 432.
 Canonissae succumbere debent damno in solvendis communibus debitis, cap. 125. nu. 13. pag. 432.
 Canonissae plures Canonicatus citra dispensationem retinere possunt, cap. 125. nu. 14. pag. 432.
 Canonissae sunt de eodem Capitulo, de quo sunt Canonici, cap. 126. nu. 16. pag. 432.
 Canonissae sunt Canonicae saltem secundum quid, cap. 126. nu. 17. pag. 432.
Canonisse Germaniae V. Canonissae.
Canonisse V. Possessio.
Canon.
 Canonis receptione censetur approbata in Emphyteutam Ecclesia, cap. 2. nu. 50. pag. 14.
 Canonem bene potest solvere Ecclesia, cap. 2. nu. 54. pag. 15.
 Canonem non solvens per triennium privatus habens fundum in Emphyteusim, incidit in commissum, ac Emphyteusi privari potest, cap. 7. nu. 5. pag. 59.
 Canonem non solvens Ecclesia, habens in Emphyteusim ab alia Ecclesia, incurrit quoque caducitatem, cap. 7. nu. 9. pag. 59.
 Canon solvitur ratione fructuum ex emphyteusi perceptorum, cap. 10. nu. 37. pag. 65.
 Canonem solvere tenetur usufructuarius, cap. 14. nu. 16. pag. 71.

Index Rerum,

- Canon, si adactus sit in secunda Investitura, compenatur emolumentum quinquenniorum cum canonibus, cap. 27. nu. 55. pag. 105.
- Canonis circa solutionem non controversere directum dominium, illudque controversere circa solutionem quinquennii, incompatible est, cap. 40. nu. 5. pag. 143.
- Canon si continuatur per decennium solutus fuerit, nemo venire potest contra factum proprium, vel contra factum sui auctoris, cap. 40. nu. 7. pag. 143.
- Canonis, laudemii, & quinquennii per subsequentam solutionem videtur recessum à protestatione, & comprobatur directum dominium, cap. 40. nu. 11. pag. 143.
- Canonum, laudemiorum, & quinquenniorum continuata solutio quando intervenit, non requiritur instrumentum, seu scriptura ad investituram, cap. 40. nu. 21. pag. 144.
- Canon, laudemium, aut quinquennium citrà instrumentum solvi non solet, cap. 40. nu. 25. pag. 144.
- Canon à exemptus, non intelligitur exemptus ab omnibus oneribus, cap. 43. nu. 12. pag. 150.
- Canonem subtrahere per indirectum Domino non debet esse in potestate emphyteutæ, cap. 45. nu. 2. pag. 153.
- Canon solvitur in recognitionem dominii, cap. 45. nu. 7. pag. 153. cap. 50. nu. 366. pag. 210.
- Canones, & quinquennium solvi desinunt in casu renunciationis emphyteutis, cap. 50. nu. 18. & 20. pag. 154.
- Canone à, laudemio, & quinquennio non remanet liberatus emphyteuta, cedendo emphyteusim, cap. 45. n. 23. & 27. pag. 154.
- Canon anticipatè solvi nequit, invito Domino, cap. 45. n. 53. pag. 156. cap. 50. nu. 818. pag. 240.
- Canonis solutionis tempus est adjectum tam favore Domini, quam emphyteutæ, cap. 45. nu. 54. pag. 156.
- Canon est pensio annua, indeque non licet contra legem contractus solvere, cap. 45. nu. 55. pag. 156.
- Canon anticipatè solvi potest, faciundo instrumentum, in quo recognoscatur Dominus pro tempore solutionis, cap. 45. nu. 57. pag. 157.
- Canonis obnoxia solum remanet pars subemphyteutica, cap. 47. n. 19. pag. 161.
- Canon, & laudemium non exacti per Beneficiatum, debentur suoribus in Beneficio, cap. 50. n. 5. pag. 188.
- Canon solum in fine anni dicitur maturatus, cap. 50. n. 33. pag. 192.
- Canon, laudemium, & quinquennium potius ad proprietarium spectant, cap. 50. nu. 113. pag. 197.
- Canon de sui natura est individuus, cap. 50. n. 364. pag. 210.
- Canonis in individuitate non est major ratio, quam in individuitate quinquennii, cap. 50. nu. 365. pag. 210.
- Canon inexactus à resignante antè resignationem, non debetur resignatario, cap. 50. nu. 681. pag. 230.
- Canon non tam facilè exigi potest à possessore majoratus, cap. 51. nu. 78. pag. 251.
- Canonum celsio nihil commune habet cum Emphyteusi, cap. 53. n. 12. pag. 271.
- Canones in casu, quo sibi reservaverit, effectus postea non solvendo, in solum illos dedit manus mortuæ, manus mortua non tenetur solvere quinquennia, cap. 53. n. 1. pag. 270.
- Canones licet dentur in solum manus mortuæ, non inde transit Emphyteusis in manum mortuam, cap. 53. nu. 10. pag. 271.
- Canonum acquisitionis ulla perpetuitas non potest considerari ex parte manus mortuæ, dum sequuta satisfactio cessat canonum translatio, cap. 53. nu. 15. pag. 271.
- Canones jus exigendi nullatenus respicit dominium utile, cap. 53. nu. 20. pag. 271.
- Canonum pro translatione solvi non debet laudemium, cap. 53. n. 21. pag. 271.
- Canonum translatio in manum mortuam nec dominium utile, nec possessionem avocatur ab emphyteuta, cap. 53. nu. 25. pag. 271.
- Canones solvere tenetur creditor immixtus in Salviano, percipiens fructus fundi emphyteutici, cap. 53. nu. 70. pag. 272.
- Canones duplicatos solvere debet in futurum, Bononiæ morosus emphyteuta, ad declinandum caducitatem, cap. 56. n. 25. pag. 277.
- Canonem ob non solum purgatio moræ etiam ex levi, & affectata causa admittitur, præsertim in Rota, cap. 56. n. 37. pag. 277.
- Canonem ad solvendum conceditur biennium emphyteutæ Ecclesiæ, cap. 56. nu. 82. pag. 279.
- Canonem ob non solum Ecclesiæ in integrum restituenda, cap. 56. nu. 85. pag. 280.
- Canonum duplicatorum sub obligatione, Bononiæ purgarum mora, cap. 56. nu. 106. pag. 281.
- Canonis, seu laudemii debitum non admittit compensationem, cap. 62. nu. 5. pag. 293.
- Canonem integrum solvere tenetur emphyteuta, cap. 62. n. 9. p. 293.
- Canon non augetur, licet augetur valor Emphyteusis ob melioramentum, cap. 63. nu. 60. pag. 307.
- Canones ad non habita ratione calculandum est laudemium, cap. 64. nu. 6. pag. 305.
- Canonis ratio habetur in æstimatione Emphyteusis, c. 64. n. 9. p. 305.
- Canon est onus intrinsecum, verè reale, ipsi rei infixum, proindeque est pars prætii, cap. 64. nu. 10. pag. 305.
- Canon, & quinquennium debentur solummodo in recognitionem dominii, cap. 64. nu. 12. pag. 305. cap. 70. nu. 14. pag. 328.
- Canonis solutionis ratio habetur pro diminutione prætii, c. 64. nu. 13. pag. 305.
- Canon (vel non debetur, vel reducitur, si ex facto Domini emphyteuta vel nullus, vel tenuiores fructus percipiat, cap. 64. nu. 14. pag. 305.
- Canone pro competit via executiva, cap. 65. n. 4. pag. 306.
- Canone à ad quinquennium non bene argui putat Auctor in certis casibus, cap. 65. nu. 18. pag. 307.
- Canon solvitur in fine cujuslibet anni, cap. 68. n. 3. pag. 312.
- Canon deberi incipit à die investituræ, cap. 69. n. 3. pag. 323.
- Canon deberi incipit à die concessionis, cap. 59. nu. 58. pag. 325.
- Canon triginta, vel quadraginta annis præscribitur, cap. 70. nu. 5. pag. 328.
- Canones triennio præscribuntur, cap. 70. nu. 13. pag. 328.
- Canones in casu, quo non solvantur, competit associatio, cap. 76. nu. 3. pag. 338.
- Canon redimi, seu lui potest in casu retractus coactivi, assignando capitale ejusdem redditus, cap. 170. n. 2. pag. 490.
- Canones quoad salvo remanente jure, affrancatur fundus quoad quinquennia tantum, mediante redemptione, seu affrancatione quinquenniorum, cap. 170. nu. 6. pag. 490.
- Cantica*, & V. Gradus.
- Cantica* quindecim graduum habent Psalmi, Templum, quindecim gradus, cap. 1. nu. 64. pag. 6.
- Capanus*, & V. Doctores reprobat.
- Capan. de jur. releu. part. 1. qu. 7. nu. 2.* reprobat, cap. 63. nu. 14. pag. 297.
- Capan. de jur. releu. part. 1. qu. 15. nu. 18. in fin. & nu. 19. tom. 1.* reprobat, cap. 14. nu. 8. pag. 70.
- Capan. de vit. & milit. qu. 32. nu. 20. & seq.* reprobat, cap. 57. nu. 13. pag. 282.
- Cappella*.
- Cappella dicitur manus mortua cap. 2. nu. 207. pag. 23.
- Cappellæ alicujus Canonici non sunt de Capitulo, cap. 123. n. 1. p. 427.
- Cappellæ Regiæ Vlyxbonen. Cappellanus Major est Dignitas cum titulo Episcopi, cap. 123. n. 9. p. 427.
- Cappella Regia Vlyxbonen. est exempta ab Archiepiscopo, cap. 123. nu. 11. pag. 427.
- Cappella pro Regia Vlyxbonen. Auctor scripsit, cap. 123. n. 13. p. 427.
- Cappellania*.
- Cappellania laycalis non est Beneficium, cap. 56. nu. 605. pag. 225.
- Cappellania institui solet in fideicommissio, cap. 51. nu. 57. p. 250.
- Cappellania non habet titulum collativum, cap. 119. n. 8. p. 418.
- Cappellania, seu servitii ad titulum, quis ordinatur Venetiis vigore Brevi Sixti V. cap. 119. nu. 11. pag. 418.
- Cappellania, seu servitii ad titulum pariter quis ordinatur Surrenti vigore consuetudinis, cap. 119. nu. 12. pag. 418.
- Cappellania vitalitiæ mentio fit, cap. 119. nu. 13. pag. 418.
- Cappellania vitalitiæ practicitur in Provincia Tarraconen. apud Hispanos, cap. 119. nu. 14. pag. 418.
- Cappellania est perpetuum Beneficium ex parte Beneficiati, cap. 119. nu. 19. pag. 419.
- Cappellania Major in Cathedrali Seguntina est Dignitas, cap. 123. nu. 8. pag. 427.
- Cappellanus*.
- Cappellano in præmortuo intrat divisio fructuum, cap. 50. nu. 343. pag. 209.
- Cappellani, Mansionarii, seu Assisi adsunt in Cathedrali Meten. cap. 50. nu. 381. pag. 211.
- Cappellanus Missæ quotidianæ potest per annum pro se, vel pro conjuncto celebrare, cap. 50. nu. 735. pag. 234.
- Cappellano debetur eleamolyna adinstar alimentorum, cap. 50. nu. 789. pag. 238.
- Cappellani Assisi, sive Mansionarii in Cathedralibus, & Collegiatis Bononiæ extant, cap. 119. nu. 1. pag. 417.
- Cappellani tales non participant de quinquenniis, cap. 119. n. 2. p. 417.
- Cappellanus ex Statuto, vel consuetudine participat de quinquenniis, cap. 119. nu. 9. pag. 418.
- Cappellanus tamquam non Beneficiatus, non videtur non debere participare de quinquenniis, cap. 119. nu. 10. pag. 418.
- Cappellani Canonici habent vocem in Capitulo, cap. 123. n. 7. p. 427.
- Cappellanus Major Cappellæ Regiæ Vlyxbonen. est Dignitas cum titulo Episcopi, cap. 123. nu. 9. pag. 427.
- Cappellanus Canonicus* V. Canonicus, & Cappellanus.
- Capitale*, & V. Evictus.
- Capitale ejusdem redditus assignando, redimi, seu lui potest canon in casu retractus coactivi, cap. 170. n. 2. pag. 490.
- Capitalis per assignationem, & affrancationem quinquennii, loco quinquennii, melior Domini conditio efficitur, cap. 170. n. 7. p. 490.
- Capitali dato in solum, evicto, intrat actio subsidiaria, cap. 170. nu. 24. pag. 402.
- Capitali evicto, potest manus mortua aliud capitale liberum offerre, cap. 170. nu. 25. pag. 492.
- Capitaneus*.
- Capitaneus est de prohibitis retinere Emphyteusim cap. 2. n. 19. p. 13.
- Cap. 1. de immunit. Eccles. in 6.*
- Cap. 1. de immunit. Eccles. in 6.* prohibet onerum impositionem adversus Ecclesias, & Ecclesiasticos in actu acquisitionis bonorum, & prohibet actionem evacuandi extrà se dicta bona, cap. 2. n. 59. p. 15.

& Verborum.

- Cap. 1. de immunit. Eccles. in 6.* in tantum prohibet Ecclesie acquisitionem bonorum, in quantum agitur de bonis Emphyteuticis, cap. 2. nu. 98 pag. 17.
- Cap. proposuit 6. de fil. Præsbty.*
- Cap. proposuit 6. de fil. Præsbty.* intellectus assertur, cap. 3. nu. 2. & per tot pag. 27.
- Cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.*
- Cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* declaratur, ut procedat in alienatione rei Ecclesiasticæ ex integro facta, non autem in alienatione rei alienari solitæ, cap. 18. nu. 12. pag. 83.
- Cap. 1. de censib.*
- Cap. 1. de censib.* non insert exemptionem oneris ratione canonis, & quindennii, cap. 35. nu. 54. pag. 127.
- Cap. afferte 2. de præsumption.*
- Cap. afferte 2. de præsumption.* adducitur, cap. 50. nu. 352. pag. 209.
- Cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de election.*
- Cap. Ecclesia vestra 57. il 2. de election.* declaratur, cap. 120. nu. 13. pag. 420.
- Capitulavis Massa V. Massa Capitularis.*
Capitulaves, & V. Canonici.
- Capitulares novi utentes jure suo, nullam injuriam faciunt antiquis Canonici, cap. 49. nu. 13 pag. 176.
- Capitulavitas.*
- Capitularitatis principale requisitum est admissio in Capitulo, cap. 114. nu. 9. pag. 413.
- Capitularitatem ad inducendam non sufficit stallum in Choro, sed requiritur illud etiam in Capitulo, cap. 114. nu. 14. pag. 413.
- Capitularitas quasi sola sufficit ad acquirendum quindennium, cap. 115. nu. 3. pag. 415.
- Capitularitate deficiente, deficit causa percipiendi quindennia, cap. 113. nu. 6. pag. 411.
- Capitulum, & V. Canonici.*
- Capitulum Ecclesie dicitur manus mortua, cap. 2. n. 207. p. 23.
- Capitulo de, nec in Capitulo Canonici mortui dici queunt esse amplius, cap. 49. nu. 6 pag. 176.
- Capitulo de dumtaxat existunt, suntque novi Canonici tempore divisionis ipsius quindennii, cap. 49. num. 11. pag. 176.
- Capitulo à jus exigendi distributiones inexactas transmittit Canonici, cap. 49. nu. 16. pag. 177.
- Capituli sine consensu nihil agere potest Prælati in arduis, cap. 82. nu. 5. pag. 358.
- Capituli, seu manus mortuæ absque consensu Prælati declarare potest caducitatem, cap. 82. nu. 16. pag. 359.
- Capitulo, seu manus mortuæ Prælati in acquirendis præjudicare potest, cap. 82. nu. 17. pag. 359.
- Capitulo de quis est ratione Canonici, non ratione Dignitatis, cap. 82. nu. 2. pag. 362.
- Capitulo in vocem habere possunt Canonici Dignitates de consuetudine, privilegio, vel Statuto, cap. 84. n. 3. p. 362.
- Capitulo in vocem habere possunt Dignitates in Indiis Hispaniarum, cap. 84. nu. 4. pag. 362.
- Capituli appellatione veniunt Dignitates in materia favorabili, cap. 84 nu. 5 pag. 362.
- Capitulo de sunt soli Canonici, c. 84. nu. 9. p. 362.
- Capituli capita propriè non dicuntur Dignitates, cap. 84. n. 16. p. 363.
- Capitulo in vocem non habens de Jure communi, non est de Capitulo, cap. 84. n. 18. pag. 363.
- Capituli principale caput est Episcopus, cap. 84. n. 20. p. 363.
- Capitulo de non est Episcopus, c. 84. n. 21. p. 363.
- Capituli appellatione non venit Episcopus, c. 84. n. 22. p. 363.
- Capitulo à Episcopus certo modo habet jus separatim. cap. 84. n. 27. pag. 363.
- Capitulo Dignitates, quæ præfunt jure quodam superioritatis non jurisdictionalis veniunt nomine Capituli, saltem in favorabilibus, c. 84. nu. 29. p. 363.
- Capitulum, & Dignitates diversa censentur, c. 84. n. 30. p. 364.
- Capituli appellatione veniunt soli Canonici, c. 84. n. 33. p. 364.
- Capituli nomine in favorabilibus veniunt Dignitates, cap. 84. n. 39. pag. 364.
- Capitulum venit sub nomine Clericorum, c. 84. nu. 40. p. 364.
- Capituli ex bonis dotem accipiunt Dignitates non Canonici, quasi unum corpus cum Capitulo, c. 84. n. 41. p. 364.
- Capitulo in etiam si de consuetudine vocem habeant Dignitates non Canonici, adhuc non sunt de Capitulo, c. 84. n. 43. p. 364.
- Capitulum per paulò post solet quandoque colligi ex quadam indulgentia decursum quindennium non statim ac inaturatum est, cap. 85. n. 1. p. 364.
- Capitulo de, nec in Capitulo dici queunt esse amplius Canonici mortui, c. 85. n. 5. p. 365.
- Capitulo de sunt dumtaxat novi Canonici, c. 85. n. 10. p. 365.
- Capitulo à jus exigendi distributiones quotidianas in vita non solutas ob aliquam causam transmittit ad heredes Canonici, cap. 85. nu. 15. pag. 366.
- Capitulo in habet vocem Coadjutor, c. 85. n. 9. & 11. p. 367.
- Capitulo in ac si suffragaretur, habendus est Canonici supranumerarius, c. 88. n. 2. p. 370.
- Capitulo de est Canonici supranumerarius, cap. 88. n. 5. p. 370.
- Capituli plures Consiliarios, & defensores habere interest Ecclesie, c. 88. n. 10. pag. 370.
- Capitulo in vox tanquam inseparabilis ab ipsa Canonica, tolli nequit per Statutum, c. 88. n. 11. p. 370.
- Capitulo etiam si non interst Canonici Jubilatus, adhuc participat de quindennio, c. 89. n. 8. p. 371.
- Capitulum extrà etiam Canonici Turnarius nominare potest, cap. 89. n. 11. pag. 372.
- Capituli servitio suffragari debet Jubilatio completa circa servitium Chori, cap. 89. nu. 25. p. 373.
- Capitulum tendit ad negocia, & Chorus tendit ad divinum cultum, cap. 89. n. 28. pag. 373.
- Capitulo vox sola censetur sublata Canonico pupillo, c. 92. n. 3. p. 377.
- Capitulo in non habet vocem pupilli effectus Canonici per viam dispensationis, cap. 92. n. 4. p. 377.
- Capitulo in non habet vocem Canonici non ordinatus in Sacris, cap. 92. n. 6. p. 376. c. 94. n. 18. p. 380.
- Capitulo in licet habeant vocem Portionarii, & similes, attamen non sunt de Capitulo, c. 92. n. 8. p. 376.
- Capitulo in habere possunt vocem de Jure communi duo fratres, Patruus, & Nepos, prout simile viget Statutum in Ordine S. Francisci, c. 93. n. 1. 2. 3. & 4. pag. 375. & 379.
- Capitulo in vocem non habet tertia Soror Monialis professæ, cap. 93. nu. 6. pag. 377.
- Capitulo in vocem auferens Statutum, seu consuetudo duobus fratribus Canonici, sunt strictim interpretanda, cap. 93. nu. 10. p. 377.
- Capitulo in etiam si vocem non habeant ex Statuto, aut consuetudine duo fratres Canonici, nullibi legitur, quòd non percipiatur, cap. 93. nu. 18. pag. 377.
- Capitulo de esse dicitur Canonici per Canonici possessionem, licet non sit in Sacris, c. 94. n. 3. p. 378.
- Capitulo in vocem habere possunt Portionarii, & tamen non sunt de Capitulo, c. 94. n. 4. p. 378.
- Capitulo in tanquam vocem non habens non ordinatus in Sacris, non est de Capitulo, c. 94. n. 20. p. 380.
- Capitulo de in tantum non sunt Portionarii, vel alii similes, in quantum non sunt Canonici, cap. 90. n. 21. p. 380.
- Capitulo de dicitur non ordinatus in Sacris, c. 94. n. 22. p. 380. cap. 139. n. 5. pag. 450.
- Capituli ab officiis exemptionem prætere nequit Canonici Præbendarii tempore confessionum, c. 95. n. 3. p. 381.
- Capitulo in vocem habet, & est de Capitulo Canonici Novitius in aliqua Religione, adhuc retinens Canonici, c. 96. n. 2. p. 382.
- Capitulo de non desinit esse, nec amittit Canonici Canonici Novitius donec profiteatur, c. 96. n. 3. p. 382.
- Capitulo interesse non potest Novitius, etiam si velit, cap. 96. nu. 6. pag. 383.
- Capitulo in non tenetur intervenire Canonici Novitius, cap. 96. nu. 8. pag. 383.
- Capitulum, pendente privatione Canonici, non tenetur restituere Canonici, cap. 98. n. 4. p. 386.
- Capitulo censetur acquisita rata quindennialis per privationem Canonici, sub conditione illam restituendi in casu recuperationis Canonici, cap. 98. n. 40. pag. 388.
- Capitulo in habet vocem Canonici Præbendatus, cap. 99. num. 6. pag. 389.
- Capitulum sicuti remittere non potest fructus amissos antè emissam Fidei professionem, ita nec illos remittere potest Episcopus, c. 100. nu. 3. pag. 391.
- Capitulo in acquiri Canonici vocem statim à die adeptæ possessionis, cap. 100. n. 7. pag. 391.
- Capitulo in à voce dependet acquisitio quindenniorum, cap. 100. n. 8. pag. 391.
- Capitulo de non solum Præbenda, qualis illa sit, facit quem, sed solus Canonici, qualis qualis ille sit, c. 102. n. 4. p. 393.
- Capitulo in vocem non habent Dimidii Præbendarii, c. 101. n. 7. p. 391.
- Capitulo de non sunt Adversarii, seu Mansionarii, & Cappellani, nisi ex peculiari Statuto, privilegio, vel consuetudine, cap. 101. num. 9. pag. 394.
- Capitulo de est Canonici etiam antè installationem, cap. 102. nu. 4. pag. 395.
- Capitulo de statim remanet Canonici etiam non installatus, si in sua Ecclesia non vigeat consuetudo installandi, cap. 102. num. 8. pag. 395.
- Capituli bona administrandi jus bene transferri potest in Canonici nondum installatum, c. 102. n. 17. p. 395.
- Capitulo in vocem dare, & habere est præheminentia, & fructus Canonici, c. 103. n. 3. p. 397.
- Capitulo in vox est unus ob necessitatem, & obligationem votandi, c. 103. n. 5. p. 397.
- Capitulo non interessendi potest dari justa causa, puta ob aliqua inconvenientiam in eo oriri solita, c. 103. n. 6. p. 397.
- Capitulo coram sufficit expressè renunciare voci, c. 103. n. 8. p. 397.
- Capitulo in vocem non habet Canonici in Sacris non ordinatus, c. 103. n. 9. p. 397. cap. 114. n. 21. p. 414. cap. 116. n. 4. p. 416.
- Capitulo in vocem habent Portionarii, vel similes ob consuetudinem, vel Statutum Ecclesie, non participant de quindenniis, cap. 103. nu. 12. p. 397.
- Capitulo de ac si non esset, per renunciationem voti quis habetur, cap. 103. n. 13. p. 397.
- Capitulo in vocem amplius non habens, non est amplius de Capitulo, cap. 103. nu. 14. pag. 397.
- Capitulo à Canonici absens, adhuc percipere potest quindennia, cap. 103. n. 21. pag. 398.

Index Rerum ,

- Capitulum in ut quidam Canonici majores habeant vocem, non autem alii inferiores, & in mediis, viget consuetudo, seu Statutum in nonnullis Ecclesiis Collegiatis, c. 105. n. 1. pag. 401.
- Capitulum in licet non inter sint Canonici in Sacris non constituti, vel pupilli, lucrantur tamen quinquennia, c. 106. nu. 2. p. 402.
- Capitulum in possunt non recipere Canonici Canoniceum Prothonotarium volentem illud ingredi in habitu Prælatitio, cap. 106. nu. 7. pag. 402.
- Capitulum in habentes solam vocem consultivam usque ad certum tæpus adsunt Canonici in nonnullis Ecclesiis, c. 107. n. 4. p. 403.
- Capitulum in habet duas voces habens duas Præbendas in eadem Ecclesia, cap. 108. n. 5. p. 405.
- Capituli de grege personarum solent quandoque nominare ad Cathedralis Pontifices, & Reges, cap. 110. nu. 1. p. 407.
- Capitulum tenetur restituere quinquennium, quando ex illius culpa non effectuatur Coadjutoria, c. 110. n. 19. pag. 408.
- Capituli super bonis, deficiente Canonice, nullum jus prætendi potest, cap. 113. n. 7. p. 411.
- Capitulum de quando sint, & quando non sint Canonici non Præbendati, cap. 113. n. 13. & 18. pag. 412.
- Capitulum in admittit est principale requisitum Capitularitatis, cap. 114. n. 9. p. 413.
- Capitulum de installatum facit installatio, c. 114. n. 12. p. 413.
- Capitulum in requiritur stallum, & non sufficit illud in Choro ad inducendam Capitularitatem, cap. 114. n. 14. p. 413.
- Capitulum de non sunt Choristæ in Gallia, c. 115. n. 1. pag. 414.
- Capitulum de esse possunt Portionarii de consuetudine, aut ex Statuto, cap. 115. n. 2. pag. 414.
- Capitulum in aliud est habere vocem, & aliud esse de Capitulo, c. 115. n. 4. pag. 415.
- Capitulum de aliud est esse, & aliud esse Capitularium, cap. 115. nu. 5. pag. 415.
- Capitulum de si Portionarii non essent, non haberent vocem in Capitulo, cap. 115. n. 6. p. 415.
- Capitulum in non habent vocem Canonici Panaterii, cap. 116. num. 3. pag. 416.
- Capituli absque mandato Canonice meliorans sibi imputet, cap. 121. nu. 14. pag. 425.
- Capituli bona meliorare tenetur Canonice, c. 121. n. 19. p. 425.
- Capitulorum duorum unio rara unum efficientium, cap. 122. num. 1. pag. 425.
- Capitulum unum ut participet de bonis alterius Capituli, cui unitur, ea est natura unionis incorporativæ, cap. 122. n. 3. pag. 426.
- Capituli Giennen., & Bæcen. mentio, cap. 122. n. 4. p. 426.
- Capitulum unitum tenetur ad onera, cap. 122. n. 8. p. 426.
- Capitulorum duorum unio probatur, docto de communi emphyteuticatione bonorum utriusque Capituli, c. 122. n. 9. p. 426.
- Capitulum utriusque Ecclesiæ si concurrat in deputatione Vicarii Capitularis, probatur unio duorum Capitulorum, c. 122. n. 11. p. 426.
- Capituli utriusque pro Canonice sepultura si sit communis, probatur pariter unio, c. 122. n. 12. p. 426.
- Capitulum de non sunt Canonice alicujus Cappellæ, c. 123. n. 1. p. 427.
- Capitulum de non sunt Canonice, si non capiant possessionem capitulariter, cap. 123. n. 6. p. 427.
- Capitulum in vocem habent Canonice Cappellani, c. 123. n. 7. pag. 427.
- Capitulum de non sunt Dignitates, c. 124. n. 22. p. 430.
- Capitulum de eodem sunt Canonice, de quo sunt Canonice, cap. 125. nu. 16. pag. 432.
- Capitulum in voce privatus Canonice, non potest eligere, cap. 127. nu. 1. pag. 433.
- Capitulum à absens Canonice participat de quinquennio, cap. 127. n. 6. pag. 434.
- Capitulum in vocem habere possunt Cappellani, Mansionarii, & Portionarii, non inde tamen dici possunt Canonice, cap. 127. nu. 11. pag. 434.
- Capitulum in loco privatus, definit esse de Capitulo, cap. 127. n. 12. pag. 435.
- Capitulum in habet vocem irregularis, c. 128. n. 16. p. 436.
- Capituli à facto, & consensu non dependet optio, cap. 131. num. 13. pag. 440.
- Capitulum de tamquam singularibus personis, seu tamquam singularibus competit optio, seu jus optandi, c. 131. nu. 20. pag. 440.
- Capitulum ad vocandus est Canonice, non obstante excommunicatione minori, cap. 131. nu. 23. pag. 441.
- Capitulum tenetur asservare portionem quinquennialem Canonice excommunicati, donec penderet quæstio super justitia, vel injustitia excommunicationis, cap. 132. n. 2. pag. 441.
- Capitulum dicitur esse in culpa, non conservando portionem quinquennialem Canonice excommunicati, donec penderet quæstio super justitia excommunicationis, cap. 132. n. 4. pag. 442.
- Capitulum tam contra, quam contra impediendum Canonice injuste impeditus habet actionem pro recuperatione suæ quinquennialis ratæ, c. 132. n. 6. pag. 442.
- Capituli jus consolidatur penes innocentes, c. 134. n. 1. p. 443.
- Capitulum tenetur conservare portionem Præbendæ Canonice carcerato, c. 133. nu. 3. p. 442.
- Capitulum constituunt Canonice innocentes, c. 134. n. 5. p. 444.
- Capitulum suspensum, seu interdictum repræsentare nequeunt Canonice innocentes, c. 134. nu. 3. pag. 444.
- Capitulum repræsentatur in unico tantum Canonice non delinquente c. 135. n. 1. p. 445.
- Capitulum in remanens solus Canonice, reliquis discedentibus, habet jus eligendi, cap. 135. nu. 5. p. 445.
- Capitulum remanet factum in habitu in Canonice non delinquente, cap. 135. n. 6. p. 446.
- Capitulum totum suspensum repræsentat unus Canonice non suspensus, cap. 135. nu. 7. p. 446.
- Capituli, seu Collegii jure quod innocens privetur, ex aliorum culpa, æquum non est, c. 135. n. 15. p. 446.
- Capitulum suspensum repræsentatur per unum tantum Canonice, tamquam corpus infectum, c. 135. n. 17. p. 446.
- Capituli favore unus tantum Canonice agere potest, cap. 135. nu. 22. pag. 447.
- Capitulum toto suspensum, seu interdictum, post suspensionem, seu interdictum aliquis effectus Canonice acquirit quinquennium, cap. 136. nu. 1. pag. 447.
- Capitulum de suspensum non sunt novi Canonice, sed sunt nova membra Capituli non infecti, c. 136. n. 4. p. 447.
- Capituli vis quandoque resistere potest penes unum tantum Canonice, c. 137. n. 1. p. 448.
- Capituli de Emphyteuti Canonice non ordinatus in Sacris adhuc acquirit quinquennium, c. 139. n. 1. p. 450.
- Capituli absque interventu quisquis ex Canonice exigit suos proventus ex Præbenda distincta, cap. 141. nu. 2. p. 451.
- Capitulum penes est administratio Præbendarum indistinctarum, cap. 141. nu. 3. p. 451.
- Capituli sine consensu Præbendam locare nequit ad longum tempus, aut illius bona alienare, illam habens distinctam, cap. 141. nu. 7. pag. 451.
- Capitulum penes non solam proprietas Præbendæ indistinctæ, sed etiam illius administratio est, cap. 141. n. 8. p. 452.
- Capituli consensum requirendi lites inolevit in praxi forsitan ad cautelam tantum etiam in locatione ad longum tempus, vel alienatione bonorum Præbendæ distinctæ, cap. 141. nu. 9. p. 452.
- Capituli bonorum separatorum in alienatione facta à Capitulo consensus Episcopi præstatur per modum auctoritatis tantum, cap. 141. nu. 13. pag. 452.
- Capitulum in privatus loco Canonice, non participat de quinquenniis, cap. 143. n. 1. & 11. pag. 453. & 454.
- Capituli loco privatus, non remanet privatus quoad onera, cap. 143. n. 2. & 13. pag. 453. & 454.
- Capitulum in privatus loco non participat de quinquenniis, cap. 143. nu. 11. pag. 454.
- Capitulum de quinquennio debito participat Canonice condemnatus ad trimeses, aut perpetuos carceres, cap. 144. n. 1. p. 454.
- Capitulum de non est amplius excommunicatus, tamquam non habens vocem in Capitulo, cap. 146. n. 2. p. 456.
- Capitulum à, vel excommunicatus, excommunicatus in casu innocentie habet actionem recuperandi fructus, c. 146. n. 8. p. 456.
- Capitulum de quis efficitur per vocem in Capitulo, c. 149. n. 7. p. 459.
- Capitulum de non est, non ordinatus in Sacris, & tamen percipit distributiones, cap. 149. n. 16. p. 459.
- Capituli extra gremium aliquis deputari potest in Vicarium Capitularium, quando non adeit idoneus de Capitulo, cap. 152. n. 2. p. 462.
- Capitulum repræsentat quoad Jurisdictionem Vicarius Capitularis, c. 152. nu. 10. p. 462.
- Capitulum in, & Choro sedens Vicarius Generalis Episcopi, actu Canonice, non consideratur uti Canonice ad lucrandum distributiones, cap. 153. n. 1. p. 462.
- Capitulum interessendi officium est minus principale, quam officium Chori, cap. 153. n. 2. p. 462.
- Capitulum interessens in habitu Vicariali, Vicarius Capitularis actu Canonice, non participat de quinquenniis, cap. 153. n. 4. p. 462.
- Capitulum intrare non potest Vicarius Generalis Episcopi, eo absente, dummodo Capitulum sit exemptum, cap. 154. nu. 1. & 2. p. 463.
- Capitulum in intervenire potest Episcopus, cap. 154. n. 3. p. 463.
- Capitulum quantumvis inter sit Episcopus, non tamen participat de quinquenniis, cap. 154. nu. 9. p. 463.
- Capitulum de non dicitur Episcopus, cap. 155. n. 1. p. 464.
- Capitulum sine multa potest Episcopus, & Capitulum multa sine Episcopo, cap. 155. n. 2. p. 464.
- Capituli appellatione venit Episcopus in favorabilibus, cap. 155. n. 3. pag. 464.
- Capituli appellatione veniunt Decanus, Archidiaconus, Archipræbyter, Præpositus, Prior, vel alius similis, & participare possunt de quinquenniis, cap. 155. n. 4. & 5. p. 464.
- Capitulum cum facit unum corpus Episcopus, cap. 155. n. 7. p. 464.
- Capituli appellatione proprie non venit Episcopus, cap. 155. num. 8. pag. 464.
- Capitulum de proprie non est Episcopus, cap. 155. n. 9. p. 464.
- Capitulum ad in rebus pertinentibus Episcopus non habet vocem decisivam, cap. 155. nu. 11. pag. 465.
- Capituli pars non est proprie Episcopus, c. 155. n. 12. p. 465.
- Capitulum venit quandoque appellatione Episcopi, cap. 155. nu. 14. pag. 465.
- Capituli appellatione venire debet Episcopus, maxime in favorabilibus, cap. 155. n. 15. pag. 465.
- Capitulum venit appellatione Episcopi in rebus communibus ipsi Capitulum, cap. 155. nu. 16. p. 465.
- Capitulum in Episcopus habet vocem magis ponderativam propter ejus auctoritatem, cap. 155. n. 20. pag. 465.

& Verborum.

Capitulum in Episcopus interveniens tamquam Prælatum, non participat de quinquenniis cap. 155. nu. 24. p. 405.

Capitulum in Episcopus regulariter de Jure præsumitur intervenire uti Prælatum, & in Hispania saltem intrat hæc præsumptio, cap. 155. n. 25. & 26. pag. 405.

Capitulum de quinquenniis debitis Episcopus non participat, c. 156. n. 3. pag. 466. cap. 157. n. 2. & 3. pag. 468.

Capitulum in eis Vocalis, non autem Canonicus, Episcopus obtinet Canonicatum Episcopatus annexum, cap. 156. n. 6. p. 466.

Capitulum in ad vocem etiam extraneus admitti potest, cap. 156. n. 7. pag. 466.

Capitulum, & Episcopi de bonis communibus in dubio præsumuntur inlicitate de Jure Præbendæ in Cathedrali, c. 157. n. 1. p. 468.

Capitulum, & Episcopi ad favorem simultanea collatio non intraret, si Episcopus haberet propriam mensam separatam à mensa Capituli, cap. 157. n. 5. p. 468.

Capitulum, & Episcopus constituunt unum corpus, c. 157. n. 6. p. 468.

Capitulum, & Episcopus etiam considerantur duo corpora, cap. 157. nu. 7. pag. 468.

Capitulum, & Episcopus etiam in simultanea collatione sunt unum corpus, cap. 157. nu. 8. p. 468.

Capitulum, & Episcopus tamquam fratres æquum est, ut concurrant in provisione Præbendarum Cathedralis, cap. 157. n. 9. p. 468.

Capituli votum non plus valet, quam votum Episcopi, cap. 157. nu. 10. pag. 469.

Capitulum de sunt Illi Vicarii Eminentium Archipræbyterorum, & quando non, cap. 155. nu. 21. pag. 464. cap. 156. nu. 8. 11. 13. & 14. pag. 466.

Capitulum Baecen. V. Baecen. Capitulum.

Capitulum Gienen. V. Gienen. Capitulum.

Capranica Platea V. Orphanotrophium.

Caprara, & V. Doctores laudati.

Caprar. commendatur, c. 70. n. 4. p. 328. c. 160. n. 10. p. 477.

Captivi.

Captivorum in redemptionem ex *Ordin. Reg. Portugall. lib. 1. tit. 62. §. 14. & 16.* inlicita Anima hærede in residuo bonorum, illud applicatur, c. 17. nu. 12. p. 30.

Captivitas V. Emphyteusis.

Captus ab hostibus.

Captus ab hostibus dicitur mortuus, cap. 2. nu. 24. §. p. 25.

Cappuccini, & V. Franciscani.

Cappuccini, & Franciscani vendere nequeunt stabilia nisi favore Sacristiæ, aut Infirmeriæ, cap. 2. n. 35. p. 14.

Cappucinatorum, & Minorum Observantium S. Francisci sunt incapaces acquirendi tam in communi, quam in particulari, cap. 3. n. 5. pag. 117.

Capus, & V. Membrum.

Capite à separati non debet membrum, c. 68. n. 14. p. 319.

Caput non sequuntur membra quoad rei executionem, cap. 68. nu. 125. pag. 320.

Capita non debent esse deteriores conditionis, quam membra, cap. 84. nu. 8. pag. 362.

Caput humanum verè est pars, & quidem principalis corporis, cap. 84. n. 10. p. 362. cap. 155. n. 10. p. 464.

Capite solo abluto aqua lustrali, remanet totum corpus baptismatum, cap. 84. n. 11. pag. 362.

Caput uti pars principalis corporis ad corpus delicti attenditur, cap. 83. nu. 12. pag. 362.

Caput ubi manet, quando delictum committitur in consensibus duorum Oppidorum, tenetur illud, cap. 84. n. 13. p. 363.

Caput à corpore disjungere est contra ordinem naturalem, cap. 84. nu. 15. pag. 363.

Capita Capituli propriè non dicuntur Dignitates, sed potiùs membra, cap. 84. nu. 16. p. 363.

Caput Capituli principale est Episcopus, cap. 84. n. 20. p. 363.

Capitulum multiplicatio est quid monstruosum, c. 84. n. 28. p. 363.

Caput Ecclesiæ est Episcopus, vel Papa, c. 124. n. 28. p. 430.

Capitis diminutio minor dicitur respectu majoris, c. 131. n. 22. p. 441.

Caput Præbyterorum duntaxat denotat Archipræbyter, cap. 165. nu. 14. pag. 483.

Carcere, & V. Reus, & Verbs.

Carcere perpetuo puniri non solent in Urbe rei, c. 128. n. 1. p. 435.

Carceres ad perpetuos, seu ad trimeses pro Clericis condemnatis extrui jussit Ergastulum Urbanus VIII. cap. 128. n. 2. p. 435.

Carcere perpetui, aut trimesium pæna, potiùs est injunctio pœnitentiæ, quam pæne impositio, cap. 128. n. 3. p. 435.

Carcerem ad perpetuum condemnatus, remanet privatus Beneficio, cap. 128. nu. 34. pag. 437.

Carceratus, & V. Canonici, & Capitulum.

Carceratum Canonicum per non litat, quominus Choro intersit, cap. 133. nu. 2. pag. 442.

Carcerato Canonico conservare tenetur Capitulum portionem Præbendæ, cap. 133. nu. 3. p. 442.

Cardinalatus.

Cardinalatu cum benè retineri potest Canonicatus, c. 120. n. 1. p. 420.

Cardinalatu cum de consuetudine Curie retineri potest Canonicatus, cap. 120. nu. 3. pag. 420.

Cardinalatum ad per promotionem de consuetudine Curie vacant Beneficia, cap. 120. nu. 8. p. 420.

Cardinalatum per vacant tam Beneficia convenientia, quam non con-

venientia Dignitati Cardinalitiæ, cap. 120. nu. 12. p. 420.

Cardinalatu cum retineri potest Canonicatus duntaxat Cathedralis, cap. 120. nu. 15. pag. 421.

Cardinalatus est officium maximum, cap. 120. n. 31. p. 422.

Cardinalatum per non vacat Canonicatus, cap. 120. n. 34. p. 422.

Cardinalatu annexi sex Tituli Episcopales suburbici, cap. 159. nu. 21. pag. 473.

Cardinalatus saltem de Jure communi requirit residentiam in Titulo Cardinalitico, cap. 160. nu. 4. p. 476.

Card. Albitius V. Albitius.

Card. Anastasius V. Anastasius.

Card. Barberinus V. Barberinus.

Card. Bellarminus V. Bellarminus.

Card. Caprara V. Caprara.

Card. Columna V. Columna.

Card. de Comitibus V. De Comitibus.

Card. Corradinus V. Corradinus.

Card. Corsinus V. Corsinus.

Card. de Judicibus V. Judicibus.

Card. de Luca V. De Luca.

Card. Medices V. Medices.

Card. Monachus V. Monachus.

Card. Nerlius V. Nerlius.

Card. Origus V. Origus.

Card. Otthobonus V. Otthobonus.

Card. Parisius V. Parisius.

Card. Taya V. Taya.

Cardinalis, & V. Archipræbyter Cardinalis, Commentarius Cardinalis, & Titularis Cardinalis.

Cardinalis, etiam antè oris aperiitionem est de Sacro Collegio, cap. 102. nu. 9. p. 395.

Cardinalis nominatio in Consistorio secreto non habet vim promotionis, nisi derogata Constitutione Eugenii IV., cap. 101. nu. 12. pag. 395.

Cardinalis renunciare potest suæ voci in electione Papæ, cap. 103. nu. 26. pag. 399.

Cardinalis non potest omittere suum votum in aliquibus negotiis, & definire interesse Consistorio, cap. 103. nu. 28. p. 399.

Cardinalis de Comitibus intervenit in electione Pauli V. antequàm ei os aperiretur, cap. 102. nu. 10. p. 395.

Cardinalis eodem tempore Canonici Cathedralis Cathalaunen. mentio, cap. 120. nu. 2. pag. 420.

Cardinalis, & Canonicus eodem tempore fuit, *Monachus* Canonista, cap. 120. nu. 4. & 10. pag. 420.

Cardinalis tamquam interserviens Ecclesiæ universali, habendus est præsentem in Ecclesia, in qua est Canonicus, c. 120. n. 6. p. 420.

Cardinali Papa aliquando concedit indultum conferendi etiam primas Dignitates, cap. 124. n. 33. pag. 431.

Cardinalis creatus, Canonicus Cathedralis, participat de quinquenniis, cap. 151. n. 1. pag. 460.

Cardinalis talis non tenetur contribuere ad quinquennia, cap. 151. n. 2. pag. 460.

Cardinalis Canonicus non percipit distributiones, cap. 151. n. 6. p. 460.

Cardinalis de Judicibus Archiepiscopi Montis Regalis, & Proregis Siciliæ mentio, cap. 158. nu. 3. p. 470.

Cardinalis *Albitius* laudatur, c. 47. n. 39. p. 166. c. 159. n. 4. p. 471.

Cardinalis Diaconus quomodò transeat ad Ordinem Præbyteralem, cap. 159. nu. 25. p. 473.

Cardinalis, optando, dimittit primam Ecclesiam, cap. 159. nu. 30. pag. 474.

Cardinalis optans novum Titulum, veterem retinere non potest, cap. 159. nu. 31. pag. 474.

Cardinalis *Franciscus Nerlius* primom Titulum obtinuit per triginta annos, & tumulari voluit in Ecclesia primi Tituli, c. 159. n. 32. & 33. pag. 474.

Cardinales Præbyteri non possunt excedere numerum quinquagenarium, cap. 159. nu. 34. pag. 474.

Cardinalis *Franciscus Barberinus* retinuit Titulum Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso de Urbe, assumptus ad Titulos Ecclesiarum Sabinen. Portuen. Hostien., & Veliternæ, cap. 159. num. 36. pag. 474.

Cardinalis *Franciscus Barberinus* Nepos laudatur, c. 159. n. 37. p. 474.

Cardinalis ex Indulto Clementis IX. transmittere potest fructus inexactos ad hæredes, c. 159. n. 44. p. 475.

Cardinali concedi solet indultum superviventia ex aliqua justa causa, cap. 159. nu. 45. pag. 475.

Cardinalis *Petrus Columna*, depositus à suo Titulo, ad illum postea reintegratus, c. 160. n. 2. p. 476.

Cardinalis *Anastasius* à suo Titulo depositus, c. 160. n. 3. p. 476.

Cardinalis *Ottoboni* laudes, c. 162. nu. 4. p. 478.

Cardinalis *Curtii Origbi* laudes, c. 163. n. 5. p. 487.

Cardinalis Protectoris facultates post Constitutionem S. M. Innocentii XII. valdè relictæ fuerunt, c. 168. n. 9. p. 487.

Cardinalis non ligatur consuetudinibus, nec Constitutionibus Synodalibus, cap. 50. n. 627. p. 225.

Cardinalis habet indultum testandi etiam quoad fructus inexactos, cap. 50. nu. 843. & 844. p. 241.

Cardinalis hæredibus scriptis debentur fructus inexacti, cap. 50. nu. 846. pag. 242.

Cardinales successerunt in locum septuaginta Seniorum Synedrii, c. 4. n. 21. p. 321.

Index Rerum,

- Cardinalis unicus tantum repertus in Conclavi, ceteris exeuntibus, Papam eligere potest, cap. 135. n. 2. pag. 445. cap. 137. n. 2. p. 448.
- Cardinalis ut disporre possit de fructibus civilibus, doceri debet de eorum exactione saltem per æquipollens, ut per depositum, cap. 50. nu. 847. pag. 242.
- Cardinalis in quo casu disporre possit de quinquennio inexacto, cap. 50. nu. 848. pag. 242.
- Cardinalis testari potest de fructibus Ecclesiasticis exactis tantum ab ejus Ministro, licet nondum perventis ad illius manus, cap. 50. nu. 870. pag. 244.
- Cardinalis disporre potest de fructibus Ecclesiasticis, quantumvis in Banco depositatis, c. 50. n. 874. pag. 244.
- Cardinalis subjacet Spoiliis post Bullam Urbani VIII. non suffraganeo Indulto Cardinalicio ad testandum, c. 50. n. 881. p. 244.
- Cardinalis Archiepiscopus* V. Archiepiscopus Cardinalis.
- Cardinalis Commendatarius* V. Commendatarius Cardinalis.
- Cardinalis Protector* V. Cardinalis.
- Cardinalis Titularis* V. Titularis Cardinalis.
- Cardinalium Indultum* V. Cardinalis, & Fructus.
- Cardinalium Titulus* V. Titulus Cardinalitius.
- Carmelitæ Discalceati*, & V. Hispania.
- Carmelitæ Discalceati Hispaniarum, stabilia possidere nequeunt, illa tamen alienare possunt ad effectum retinendi præteritum, cap. 2. nu. 34. pag. 14.
- Caro* V. Mortuus.
- Carpozovius*, & V. Doctores reprobati.
- Carpozov. Jurisprud. for. Romano-Saxonice Constitution. 39. definit.* 31. nu. 2. reicitur, cap. 47. nu. 65. pag. 165.
- Carvalb.*
- Carvalb. de utraque quart. par. 2. nu. 142 cum seqq.* reicitur, c. 17. nu. 21. pag. 80.
- Casalia.*
- Casalibus de saltem Romæ agendo, novennis locatio, dici nequit ad longum tempus, cum illa fieri possit ad novennium absque beneplacito Apostolico, cap. 31. nu. 17. pag. 115.
- Casalia fructuum, & Domorum, aliorumque similium naturam habent quinquennia, cap. 86. n. 5. p. 366.
- Castella* V. Hispania.
- Castilionum* V. Collegium, & Oblata.
- Castr. requisita* V. Creditum, Fructus, & Quinquennium.
- Castrum*, & V. Princeps.
- Castrum, seu Villæ Dominus percipere potest commoditates in suo territorio tamquam duo incolæ, c. 108. n. 3. p. 495. c. 157. n. 12. p. 469.
- Castrum, aut Urbem quando aliter Princeps recuperare nequit, eidem licet movere bellum, c. 59. n. 8. p. 287.
- Casus*, & V. Fortuitus Casus.
- Casu fortuito excepto, Officialis intra quindecim annos à die operis consummati tenetur de vitio, si intra dictum tempus ruat publicum ædificium, c. 1. n. 59. p. 60.
- Casus omissus à consuetudine regulandus juxta censuram Juris, cap. 16. nu. 13. p. 77.
- Casus omissus habetur pro omissio in materia quinquenniorum, cum illorum solutio sit odiosa, cap. 27. nu. 9. p. 103.
- Casus omissus in materia gratiosa habetur pro expresso, cap. 27. nu. 10. pag. 103.
- Casus omissus remanet sub dispositione Juris communis, cap. 27. nu. 20. pag. 103.
- Casus omissus remanet in dispositione consuetudinis, cap. 27. nu. 21. pag. 104.
- Casus omissus habetur pro omissio, fortis in casu, ubi agitur de pæna, & odio, nempe de obligando ad quinquennia, cap. 27. nu. 42. pag. 104.
- Casus omissus habetur pro omissio, præsertim in materia præjudiciali prout est solutio quinquenniorum, cap. 27. n. 41. pag. 105.
- Casum ob prævisum verisimile est, quod concessio fiat forsitan pro majori canone, quam si fieret privato, cap. 27. nu. 50. p. 105.
- Casus ad ratos non est habenda ratio, sed ad frequentes, cap. 51. nu. 131. pag. 254.
- Catana.*
- Catanæ in Sicilia laudemium est decima pars, c. 77. n. 6. p. 344.
- Cathalaunen. Cathedralis* V. Cathedralis.
- Cathalonia*, & V. emphyteutica bona.
- Cathalonæ censuales perpetua dicuntur mortua, c. 2. n. 224. p. 24.
- Cathalonæ quinquennium solvitur de triginta in triginta annos, c. 1. n. 50. p. 5. cap. 67. n. 3. p. 310.
- Cathalonæ Ecclesiæ sunt incapaces Emphyteusis, cap. 2. n. 3. p. 12.
- Cathalonia in laudemium dicitur foriscapium, c. 52. n. 166. p. 265.
- Cathalonia in non foret condemnari ad interesse, c. 57. n. 39. p. 283.
- Cathalonia in, & Aragonia Rex Hispaniarum dicitur Princeps, c. 153. nu. 10. pag. 462.
- Cathedralis*, & V. Metropolitana, & Patriarchalis.
- Cathedralibus in, & Collegiatis adesse solent ex Statuto, vel consuetudine Dignitates Canonici, cap. 84. nu. 2. p. 362.
- Cathedralibus in concedi solet Coadjutoria perpetua pro Gallia, & Germania, ceterisque Ultramontanis partibus, cap. 87. n. 7. p. 368.
- Cathedralibus ferè in omnibus, ac Collegiatis vigent Statuta, seu consuetudines jubilandi, cap. 89. nu. 2. p. 371.
- Cathedralis Ecclesiæ Canonici, & reliqui omnes Clerici Beneficiati, qui convenire debent in Synodo Diœcesana, tenentur Fidei professionem emittere in manibus Episcopi, cap. 100. n. 1. p. 390.
- Cathedralibus in Hispaniæ, & Galliæ sunt nonnullæ Dignitates habentes sub se Canonicatus in Collegiatis, cap. 112. n. 2. p. 409.
- Cathedralis Cathalaunen. Canonici Cardinalis eodem tempore, cap. 120. nu. 2. pag. 420.
- Cathedralis Canonicatus longè præcellit Canonicatu Collegiati, cap. 120. nu. 15. pag. 421.
- Cathedralis dumtaxat Canonicatus retineri potest cum Cardinalatu, cap. 120. nu. 16. pag. 421.
- Cathedralibus in omnibus S. Concilium Tridentinum præcipit annexum Ordinem Præbyteralem, Diaconalem, & Subdiaconalem, cap. 120. nu. 18. pag. 421.
- Cathedralis Canonici dicuntur Clerici primi gradus, & fratres Episcopi, cap. 120. nu. 20. pag. 421.
- Cathedralis Canonicatus non potest uniri Parochiali, cap. 120. n. 21. pag. 421.
- Cathedralis Canonici æquiparantur Canonici Collegiati in expressis tantum, cap. 120. nu. 23. pag. 421.
- Cathedralis Canonicatus alterius Civitatis dignior est Canonicatu Collegiati de Vrbe, cap. 120. nu. 26. pag. 421.
- Cathedralis dicitur ob honorem Cathedralis, seu Sedis Episcopalis, cap. 120. nu. 27. pag. 422.
- Cathedralis est Summi Pontificis, Basilica Lateranensis, & Vaticana, cap. 120. nu. 28. pag. 422.
- Cathedralis est suffraganea Metropolitanæ, c. 120. n. 35. p. 422.
- Cathedralis appellatione non venit Metropolitana in materia odiosa, vel stricta, cap. 120. nu. 36. pag. 422.
- Cathedralis appellatione venit Patriarchalis, c. 120. n. 38. p. 423.
- Cathedralis nomine in odiosis non venit Metropolitana, cap. 130. nu. 3. pag. 438.
- Cathedrali in de Jure in dubio Præbendæ præsumuntur in titutæ de bonis communibus Episcopi, & Capituli, cap. 157. nu. 1. p. 468.
- Cathedralis Regularis Episcopus uti debet in pertinentibus ad Regulam aliquo Monacho, cap. 158. nu. 1. pag. 470.
- Cathedralis Regularis adfuit in Anglia, & Sicilia, cap. 158. n. 2. p. 470.
- Cathedralis Ecclesiæ ex Emphyteusi participare nequit Episcopus de quinquennio, cap. 158. nu. 4. p. 470.
- Cathedralis Regularis Episcopus consideratur tamquam Abbas, cap. 158. nu. 5. p. 470.
- Cathedralis Regularis Monachi sunt adinstar Canonorum, cap. 158. nu. 8. pag. 470.
- Cathedralis Bituricen.* V. Bituricen. Cathedralis.
- Cathedralis Colimbricæ.* V. Colimbricæ. Cathedralis.
- Cathedralis Compofellana.* V. Compofellana Cathedralis.
- Cathedralis Dignæ.* V. Dignæ. Cathedralis.
- Cathedralis Ebrudunen.* V. Ebrudunen. Cathedralis.
- Cathedralis Meten.* V. Meten. Cathedralis.
- Cathedralis Neapolitana.* V. Neapolitana Cathedralis.
- Cathedralis Placentina.* V. Placentina Cathedralis.
- Cathedralis Regularis.* V. Cathedralis.
- Cathedralis Seguntina.* V. Seguntina Cathedralis.
- Cathedralis Signina.* V. Signina Cathedralis.
- Cathedralis Valentina.* V. Valentina Cathedralis.
- Catoniana Regula.* V. Regula Catoniana.
- Caveo* V. Hæres.
- Caupones*, & V. Albergatores, Hospes, & Tabernarii.
- Caupones, hospites, tabernarii, seu albergatores promiscuè sumuntur, cap. 6. nu. 236. pag. 56.
- Cauponum societatis mentio, cap. 6. nu. 237. pag. 56.
- Cauponibus vendentes vinum Proxenetæ Ripæ Urbis tenentur ad præteritum, quod emptores solvere recusant, c. 6. n. 239. pag. 56.
- Cauponibus applicabantur olim bona hospitem in hospitibus decedentium, cap. 6. nu. 245. pag. 57.
- Cauponia Taberna.* V. Taberna.
- Causa*, & V. Causatum.
- Causa attendenda, ob quam locus sit Ecclesiasticus, vel sæcularis, cap. 5. nu. 180. pag. 53.
- Causa cessante, cessare debet effectus, cap. 16. nu. 3. p. 77. c. 36. n. 24. pag. 129. c. 45. nu. 2. p. 151. cap. 159. n. 51. p. 475.
- Causam non habet à jurante successor Præteritus, sicque non tenetur juramento, cap. 16. nu. 34. pag. 78.
- Causæ Majoricæ. successiois mentio, c. 17. n. 15. p. 80.
- Causa magna Gerunden. Beneficii, fuit prima, in qua scripsit Auctor in Rota, cap. 29. nu. 16. pag. 109.
- Causam ob necessariam manus mortua cogere potest Dominum ad sibi vendendum Emphyteusim, cap. 34. n. 9. p. 120.
- Causa ad vendendum debet esse necessaria juxta opinionem prudentis Iudicis, cap. 43. nu. 14. pag. 120.
- Causa originalis, si devenit ex factio voluntario hominis absque dispositione Juris, tunc alienatio dicitur voluntaria, cap. 34. nu. 17. pag. 121.
- Causa necessaria, vel voluntaria non pendet à nomine contractus, sed à causa efficiente, cap. 34. nu. 26. pag. 121.
- Causa ex necessaria prout cogi poterat donator, inspiciendum, si cogi possit, cap. 34. nu. 27. pag. 121.
- Causa magis privilegiata prævalere debet alteri causæ minus privilegiatæ, cap. 35. nu. 61. pag. 127.
- Causa potior esse debet tractantis de damno vitando, quam tractantis de lucro captando, cap. 35. nu. 64. pag. 127. cap. 56. nu. 11. & 94. pag. 276. & 280. cap. 63. nu. 28. pag. 298.
- Causa proxima nunquam est otiosa, cap. 47. nu. 38. pag. 163.
- Cau-

& Verborum.

- Causa à proximioribus effectibus potius denominari debet, cap. 47. n. 39. pag. 163.
- Causa finalis deficit quantum ad futura quinquennia, non quantum ad præterita, cap. 50. nu. 76. pag. 195.
- Causam damni qui dat, damnum emendat, cap. 52. nu. 228. p. 269.
- Causa devolutionis, & desperationis laudemiorum cessante, cessare debet effectus quinquenniorum, cap. 53. nu. 12. pag. 271.
- Causa periculi cessante, cessare debet periculum, c. 53. n. 13. p. 271.
- Causa ex aliqua aliquando Manus mortua præterit se subtrahere à solutione quinquenniorum, cap. 55. n. 1. p. 273.
- Causa causæ qui est, est causa causati, cap. 56. n. 56. pag. 278.
- Causa in comununi communes sumptus faciendi sunt, cap. 58. nu. 5. pag. 284.
- Causa in si partes petant procedi cum consilio sapientis, honoraria pro rata solvenda sunt, cap. 58. n. 6. p. 284.
- Causa in petens consilium sapientis unus ex litigantibus, altero discedente, tenetur insolidum ad honoraria, c. 58. n. 14. p. 285.
- Causa in propria nemo esse potest Judex, c. 59. nu. 11. pag. 287. cap. 75. nu. 3. pag. 336.
- Causa semper effecta appellabilis in actore, remanet semper appellabilis etiam in reo, cap. 61. n. 5. pag. 292.
- Causa in omni limitata licita est appellatio, c. 61. n. 9. pag. 292.
- Causa Decimarum est pia, & tamquam talis, executiva, cap. 61. nu. 13. pag. 292.
- Causa in pia non datur appellatio, cap. 61. nu. 14. pag. 292.
- Causa quinquennii nullo modo est pia, cap. 61. nu. 15. pag. 292.
- Causa in Decimarum aliqui tenent, etiam esse locum appellationi, cap. 61. nu. 16. pag. 292.
- Causa Pensionis est inappellabilis, cap. 61. nu. 24. pag. 261.
- Causa à necessaria derivatur pensio domus, c. 65. nu. 24. pag. 307.
- Causæ necessariae non coheret quinquennium, cap. 65. nu. 25. p. 307.
- Causam publicam, & jura ipsi habere dicuntur collectæ, gabellæ, seu tributa, cap. 65. nu. 28. pag. 307.
- Causam privatam tantum habent quinquennia, cap. 65. nu. 29. p. 307.
- Causa in gabellæ secundum aliquos executivè procedi non valet, cap. 65. nu. 31. pag. 307.
- Causa ex onerosa debetur creditum quinquennii, cap. 66. nu. 17. p. 309.
- Causam habens quomodocumque à Domino directo, præfertur pro quinquennio creditoribus anterioribus, cap. 66. n. 21. pag. 309.
- Causa ex privata venit Dominus directus, pro consequutione quinquennii, cap. 66. nu. 29. pag. 309.
- Causa ex publica venire dicitur Ecclesia, veniens ex causa Decimarum, prout mulier ex causa dotis, & fiscus ex causa gabellarum, cap. 66. nu. 30. pag. 309.
- Causa in sola privata sapientis fundatur potioritas, c. 66. n. 31. p. 309.
- Causa agitanda est in foro, ubi Grangie sitæ sunt, c. 68. n. 109. p. 319.
- Causa ex prima, non ex secunda agendum est, quando una ex duobus causis subalternatur alteri, cap. 68. nu. 126. pag. 320.
- Causa proximior, ac immediata est locus serviens, tamquam continens ipsum fundum, cap. 68. n. 127. pag. 320.
- Causæ causantis juxta naturam regulandum est causatum, cap. 70. nu. 22. pag. 329.
- Causa sociorum laycorum, inter quos, licet unus tantum adsit Clericus, tractanda est coram Judice Ecclesiastico, c. 71. n. 3. p. 331.
- Causa in merè Ecclesiastica non potest alius se introrromittere, nisi Ecclesiasticus, cap. 72. nu. 22. pag. 333.
- Causam quoad civilem merè Ecclesiarum, & Clericorum, Judex laycus non est incapax, cap. 72. nu. 23. pag. 333.
- Causa omnis à mundi origine etiam secularis ad Judices Ecclesiasticos deferrebat, cap. 73. nu. 9. pag. 334.
- Causa in feudali non competit privilegium electionis fori, cap. 74. nu. 4. pag. 335.
- Causa in emphyteuticali cognoscit Judex Ordinarius, non autem Delegatus à Domino directo, an quinquennia debeantur, nec nò, cap. 75. nu. 1. pag. 336.
- Causa de emphyteuticali sicut Dominus directus cognoscere nequit, ita nec potest Judicem delegare ad ejus cognitionem, cap. 75. n. 2. & 10. pag. 336. & 337.
- Causa de emphyteuticali non agitur in petitione quinquennii, cap. 75. nu. 4. pag. 336.
- Causa in suæ Mensæ Episcopus esse potest Index, c. 75. n. 15. p. 337.
- Causa cessante, propter quam aliquid prohibetur, cessare debet quoque ratio prohibitionis, cap. 93. n. 13. p. 377.
- Causa in civili non est licita appellatio, cap. 128. n. 7. p. 436.
- Causa in criminali non conceditur appellatio suspensiva, cap. 128. nu. 8. pag. 436.
- Causa de necessaria participat redemptionis census, c. 170. n. 15. pag. 491.
- Causa de necessaria non participat redemptionis quinquennii uti de sui natura non redimibilis, cap. 170. nu. 16. pag. 491.
- Causa Dotis V. Dos.*
- Causa Pia, & V. Causa.*
- Causæ piæ non est savendum, quando illa non reperitur expressè privilegiata, cap. 17. nu. 16. pag. 80.
- Causa pia, seu anima est privilegiata in expressis tantum, cap. 17. nu. 35. pag. 81.
- Causa pia est Decimarum, & tamquam talis, executiva, cap. 61. nu. 15. pag. 292.
- Causa in pia non datur appellatio, cap. 61. nu. 14. pag. 292.
- Causa pia nullo modo est illa quinquennii, cap. 61. nu. 15. pag. 292.
- Causatum, & V. Causa.*
- Causati est causa qui est causa causæ, cap. 56. nu. 56. pag. 278.
- Causatum regulandum est juxta naturam causæ causantis, cap. 70. nu. 22. pag. 329.
- Cautela, & V. Niger, & Doctores reprobat.*
- Cautela Nigri usum fuit Capitulum S. Mariæ Majoris de Vrbe, cap. 1. nu. 96. pag. 7.
- Cautela Nigri prædicta non placet Auctori, cap. 1. nu. 97. pag. 7.
- Cautelam ad majorem si prætelur consensus in alienatione, non inde remanet probatum directum dominium, cap. 40. nu. 26. pag. 144.
- Cautio.*
- Cautionem de solvendo antè diem petere potest creditor habens respectum suum debitorem, cap. 45. nu. 5. pag. 156.
- Cautionem præstare, seu assurecurare judicium tenebitur manus mortua, si sit adeo pauper, ut non habeat quid deponat ad effectum solvendi quinquennium, cap. 55. n. 17. pag. 274.
- Cautionem si præstiterit Prælati de ratificare faciendo manus mortuam, eandem investire potest in bonis suis, sibi que pro rata contingentibus, cap. 82. nu. 29. pag. 360.
- Cedens, & V. Cessio, & Cessionarius.*
- Cedens ad quæ onera per prius tenebatur, ad eadem tenetur ad summum manus mortua cessionaria, cap. 38. nu. 5. pag. 130.
- Cedens, quod habet jus in re, aliud est vendere, & aliud vendere rem, cap. 38. nu. 9. pag. 134.
- Cedula Bancharia.*
- Cedula Bancharia mediante anticipatas Pensiones cur Dataria Apollolica exigat, cap. 50. nu. 827. pag. 240.
- Cedula Bancharia habet paratam executionem, c. 50. n. 832. p. 240.
- Celebratio Missarum V. Missa.*
- Cenciur, & V. Doctores reprobat.*
- Cenc. de censib. qu. 29. nu. 13. reicitur, cap. 15. n. 14. p. 74.*
- Censualia, & V. Immortalis, & Violaria.*
- Censualia violaria quoque nuncupantur, cap. 2. nu. 228. p. 24.
- Censualia magis propriè dicenda immortalia, c. 2. n. 21. p. 24.
- Censura.*
- Censuræ latæ contra furtum committentes, non afficiunt creditorem occultè sibi satisfaciendam, cap. 59. n. 9. pag. 287.
- Censuræ in Collegiis respiciunt effectus tantum intellectuales, c. 135. nu. 18. pag. 446.
- Census.*
- Census solutio spectat ad hæredem legantis, non ad legatarium, gravato fundo legato annuo censu, c. 10. nu. 5. & 10. p. 63. c. 17. nu. 41. pag. 82.
- Census post Bullam Pianam est redimibilis, cap. 25. n. 14. p. 100. c. 170. n. 4. & 14. p. 490. & 491.
- Census de natura contractus est perpetuus, cap. 26. n. 15. p. 100.
- Census debet in dubio perpetuus judicari juxta dubium præsentem statum, cap. 26. nu. 17. pag. 100.
- Census impositus, quantumvis possit illius redemptionem diù differre, quod artem præsumitur brevi tempore censum fore redempturum, tenens *Ruin. conf. 82. n. 9. vol. 2. reicitur ab Auctore*, cap. 26. nu. 20. & 21. pag. 101.
- Census quandocumque redimibilis, dicitur perpetuus, cap. 36. n. 36. pag. 130.
- Census anticipata solutio fieri nequit, cap. 50. nu. 791. & 821. pag. 238. & 240.
- Census subici potest fideicommissio, cap. 51. n. 12. pag. 248.
- Census imponi potest super Emphyteusi, cap. 52. n. 69. p. 260.
- Censum imponere nequit emphyteuta super Emphyteusi, cap. 52. nu. 122. pag. 263.
- Censum redimere potest minor cum sola auctoritate Curatoris, c. 170. nu. 13. pag. 491.
- Census redemptio participat de causa necessaria, cap. 170. n. 15. p. 491.
- Centenaria, & V. Urbanus VIII.*
- Centenaria habetur pro completa, etiam si deficiant pauci anni, c. 50. nu. 725. pag. 233.
- Centenaria requisita ad præsumendum Insuptionatus, habetur pro completa, etiam si deficiant pauci menses, c. 50. n. 726. p. 233.
- Centenarium V. Laudemium.*
- Centum V. Gabella, Res, & Statutum.*
- Cephalus, & V. Doctores reprobat.*
- Cephal. conf. 699. nu. 17. lib. 5. reicitur, cap. 47. n. 47. p. 164.*
- Certificandus V. Quinquennium.*
- Certissimus V. Quinquennium.*
- Certus.*
- Certa ratio temporum præfixionum reddi nequit, c. 1. n. 51. p. 5.
- Certa nisi sunt, quæ fieri possunt, in consideratione venire non debent, cap. 36. nu. 38. pag. 130.
- Cervien. Territorium, & V. Landemium.*
- Cervien. in Territorio de consuetudine solvitur pro laudemio quinta pars, cap. 77. nu. 11. pag. 344.
- Cessibilis V. Affranco.*
- Cessio, & V. Cedens, & Cessionarius.*
- Cessione ex juris, seu actionis penes cedentem existentis an sit locus solutioni quinquennii, controversi potest inter Dominum directum, & manum mortuam cessionariam talis juris, c. 38. n. 2. p. 138.
- Cessione ex jurium super emphyteusi facta manus mortuæ non debetur quinquennium, cap. 38. nu. 3. p. 138.
- Cessione in etiam si Notarius proprio Marte appoverit verba vendidit, cessit Emphyteusim, non debetur quinquennium, c. 38. n. 11. p. 139.
- Cel.

Index Rerum,

- Cessio canonum* nihil commune habet cum Emphyteusi, c.53. n.11. pag. 271.
- Cessionarius*, & V. Cedens, & Cessio.
- Cessionariam manum mortuam juris, seu actionis penes cedentem existentis inter, & Dominum directum controversi potest, an ex tali cessione sit locus solutioni quinquennii, c.38. n.2. p.138.
- Cessionaria manus mortua ad summum tenetur ad eadem onera, ad quae per prius tenebatur cedens, c.38. n.5. p.138.
- Cessionarius fingitur esse eadem persona cum cedente, cap.38. nu.7. pag. 138.
- Cessionaria manus mortua recuperans Emphyteusim ab emptore, vel ab alio possessore, tenetur ad quinquennium, c.38. n.2. p.139.
- Cessionarius juris luendi recuperans Emphyteusim, tenetur ad laudemium, cap. 38. n.15. pag.139.
- Cessionaria translata utilis dominii manus mortua, solvet quinquennium, cap.38. n.26. pag.139.
- Cessionaria translata utilis dominii manus mortua, solvet laudemium, cap.38. nu.27. pag.139.
- Cessionaria simplex, ac nuda est manus mortua, seu translataria subcanonum, non autem retinet Emphyteusim manus mortua creditrix emphyteutae, cap.53. nu.5. pag.270.
- Cessionario datur associatio etiam contra tertium, cap. 76. nu.45. & 48. pag. 341.
- Cessionario competit Salvianum, cap.76. nu.47. pag.341.
- Cessionarius non tenetur citare tertium, nec singularem successeorem, cap.76. nu.54. pag.342.
- Cessum*.
- Cessa jura videntur praetium recipere, cap.38. nu.15. pag.139.
- Cesso jure ad Emphyteusim mediante praetio, est locus quinquennio, cap.38. nu.23. pag.139.
- Chaldaice*, & V. Excubo.
- Chaldaice excubare sumitur pro orare, cap.5. nu.80. pag.39.
- Chalendarium Gregorianum* V. Salarium, & Decendium.
- Chamaeleon*, & V. Aer.
- Chamaeleon vivit de aere, cap.50. nu.739. pag.234.
- Charitativum*.
- Charitativum solvendi onus, incipit à die possessionis Beneficii, c.69. nu.38. pag. 324.
- Chirurgus* V. Mortuus.
- Chorarii* V. Canonicus.
- Choristae* V. Canonicus.
- Chorus*.
- Chori assistentiam si habeat Beneficium, intrat divisio fructuum; cap.50. nu.345. pag. 209.
- Choro interesse non valens Coadjutor legitime impeditus, adhuc acquirit fructus Coadjuto, cap.86. n.17. p.367.
- Chori officium est principaliter officio interessendi Capitulo, cap. 89. nu.12. pag. 372.
- Chori circa servitium jubilatio completa, suffragari debet servitio Capituli, cap.89. nu.25. pag. 373.
- Chorus tendit ad divinum cultum, & Capitulum ad negocia, cap.89. nu.27. pag. 373.
- Chori emolumenta percipit Canonicus infirmus, c.90. n.3. p.373.
- Choro bene interesse potest caecus, cum illius interessentia tali morbo non noceat, & Chorus sua praesentia autorizatur, c.90. n.9. p.374.
- Choro in habetur pro praesente Canonicus Penitentiarius tempore confessionum, cap.95. nu.2. pag. 381.
- Choro à absente Canonicus ex aliqua legitima causa, lucratur fructus, & habetur pro praesente, cap.95. nu.14. p.381.
- Choro interesse non valens Novitius, non acquirit distributiones, cap.96. nu.7. pag. 383.
- Choro interesse non posset Novitius in habitu Regulari, cap. 96. nu.10. pag. 383.
- Choro à absente Novitius ob propriam utilitatem, cap.96. n.11. p.383.
- Choro interessens Canonicus in habitu Prothonotarii, desinit quodammodo esse Canonicus, cap.106. nu.10. pag.403.
- Choro in Imperator post coronationem installatur, c.114. n.11. p.413.
- Choro in non sufficit Itallum, sed requiritur illud etiam in Capitulo, ad inducendam Capitalaritatem, cap.114. nu.14. pag.413.
- Choro in, & Capitulo utens habitu Prothonotarii, habetur pro extraneo, cap.106. nu.11. pag. 403.
- Choro in laici psallere possunt, cap.128. nu.15. pag.436.
- Choro quominus interat, non stat per Canonicum carceratum; cap. 132. nu.2. pag. 442.
- Choro interesse tenentur Eius Archipresbyteri, cap.165. n.12. p.483.
- Choro interessendi onus imponit Alexander VII. Eius Archipresbyteris per modum hortatoriae, c.165. n.15. p.483.
- Choro in recitandi onus injungit Illiis Vicariis Alexander VII. sub pena duplicis punctaturae, cap.165. nu.16. p.483.
- Choro interesse tenentur saltem fests diebus Illustrissimi Vicarii, cap. 166. nu.3. pag. 484.
- Christiana Pietas* V. Pietas Christiana.
- Christiani*, & V. Collegium, & Confraternitas.
- Christiani non debent esse deterioris conditionis, quam Indaei, cap. 56. nu.84. pag. 280.
- Christus*, & V. Confratres, & Hospita.
- Christi milites sunt Clerici, cap.50. n.273. p.205.
- Cilvarium Legatum* V. Legatum.
- Circuitus*.
- Circuitus inutiles vitandi sunt, cap.65. nu.3. p.306.
- Circulus V. Annus*, & Indictio.
- Circumstantiae* V. Dominium.
- Cistercienses* V. Monachus.
- Civis* V. Magis.
- Citra Montes* V. Citramontani.
- Citramontani*, & V. Ultramontani.
- Citramontani provisii à Cardinali Indultario de reservato excedente 24. Ducatos, tenentur intra 4. Menses, Ultramontani vero intra 8. novam provisionem à Sede Apostolica expedite, cap. 69. n.34. pag. 324.
- Civilis Annona* V. Annona Civilis.
- Civiliter* V. Dominus directus, Emphyteuta, & Possideo.
- Civis*, & V. Civitas.
- Civibus omnibus etiam commutatis, Civitas adhuc est eadem, cap.2. nu.148. p.20.
- Civis ex privilegio est verè Civis in favorabilibus, c.99. n.15. p.389.
- Civitas*, & V. Annus, Civis, Fingo, Fio, Lex, Locus, & Solum.
- Civitas fingitur durare centum annis, cap.1. n.99. p.7. c.2. n.170. p.21.
- Civitas est de prohibitis retinere Emphyteusim, cap.2. n.13. p.13.
- Civitatem mutari dicendo plures ex una fierent, cap.2. n.144. p.20.
- Civitas est eadem, licet Cives omnes commutati sint, Universitas eadem, licet omnes immutati sint, cap.2. n.148. pag.29.
- Civitas post centum annos moritur tamquam senio confecta, cap. 2. nu.171. pag. 21.
- Civitas solo exequuta, Civitas amplius dici nequit, c.2. n.172. p.21.
- Civitas, seu Populus perpetuatur per subrogationem personatum loco demortuorum, cap.2. n.154. pag.20.
- Civitate aratum patiente, finitur usufructus, c.2. n.167. p.21.
- Civitas per inductionem aratri desinit, & quasi morte interit, cap.2. nu.168. pag. 21.
- Civitas verè arabilis in Sacra Scriptura intelligitur remanere post everfionem, cap.2. nu.203. pag.23.
- Civitas aratri inductione inhabitabilis redditur, c.2. n.193. p.22.
- Civitatis mors aratum esse dicitur, cap.2. n.194. pag.23.
- Civitatibus in condendis locus aratro desinebatur, c.2. nu.190. p.22.
- Civitates holtium manu everfas fingit lex interire, c.2. n.169. p.21.
- Civitas ut liberis impleatur, interest Reipublice, cap.37. n.32. p.134.
- Civitates*. *Diaecesis* V. Beneficiatus, Beneficium, Consuetudo, Fructus, & Haeres.
- Clave Vallis* V. Oblatio.
- Clausura* V. Necessitas.
- Clausula*.
- Clausula constituti transfert in constitutum naturalem, & civilem possessionem, cap.48. nu.59. pag.175.
- Clausula ex nunc prout ex tunc operatur, ut tempus futurum insit; cap.48. nu.61. p.175.
- Clausula quam, & quas stante, non censetur quis se restrinxisse ad certum caput, neque elegisse certam viam, c.76. n.39. p.341.
- Clausula cum plenitudine juris Canonialis inducit jus Capitalaritatis, & consequitivum participationis quinquenniorum, cap. 104. nu.11. pag. 400.
- Clausula praeservativa jurium quando legitur in mandato ad deponendum, tunc deponere non est solvere, c.55. n.13. p.274.
- Clemens IV.*
- Clemens IV. & Martinus IV.* revocaverunt consuetudines apud Portugalliam, & Populum Reginorum, quibus prohibetur bonorum translatio in Ecclesiam, cap. 2. nu.90. pag.17.
- Clemens V.*
- Clemens V.* delevit Ordinem Beguinarum, c.125. n.5. p.431.
- Clemens VIII.*
- Clemens VIII.* quid statuerit in sua Bulla super Congregatione Baronum, cap.50. nu.690. pag. 231.
- Clemens VIII.* quid statuerit in sua Bulla super provisione Beneficiorum patrimonialium, cap.50. n.691. pag. 231.
- Clemens VIII. Pius IV. & Gregorius XIII.* in quantum taxaverint laudemium Caesariae, cap.77. nu.17. pag. 344.
- Clemens IX.*
- Clementis IX.* Sedis vacantis occasione *Clemens X.* dum tunc esset Cardinalis, antè apositionem oris suffragatus fuit in Conclavi, cap. 120. nu.11. pag. 395.
- Clementis IX.* ex Indulto Cardinales transmittere possunt fructus inexactos ad haereses, cap.159. nu.44. pag.475.
- Clemens X.*
- Clemens X.* dum esset Cardinalis antè apositionem oris suffragatus fuit in Conclavi, occasione Sedis vacantis *Clementis IX.* cap.102. nu.11. pag. 395.
- Clemens XI. & V. Doctores laudati*.
- Clemens XI.* enunciatur, cap.6. n.116. pag.50. cap.49. n.3. pag.176. cap.159. n.2. pag. 450. c.168. nu.4. pag.487.
- Clericus*.
- Clericus fieri nequit Curialis, nisi post peractam vitam monasticam per annos quindecim in Monasterio, cap.1. n.57. p.15.
- Clericus ob difficilem conventionem, est de prohibitis retinere Emphyteusim, cap.2. nu.28. pag.13.
- Clericus inhospitalis ab Episcopo excommunicari potest, cap.7. n.223. pag. 56.
- Clericus non cognoscitur à Judice seculari, cap.17. n.40. p.82.
- Clericus aliquis acquirens Emphyteusim facile evadere potest, cap.33. nu.2. pag. 118.
- Clericus effectus, secularis acquirens Emphyteusim, tenetur ad quinquennium, c.33. n.2. p.118.

& Verborum.

Clericus, cum facile deficiat, facileque alienare possit, semper viget spes tam laudemiorum, quam devolutionis, c. 33 n. 5. pag. 118.
 Clerici ob potentiam quod incapacitas Emphyteusis proveniat, non est curandum, cap. 33. n. 8 pag. 118.
 Clericus est alterius fori, difficultiorisque conventionis, cap. 33. n. 9. pag. 118.
 Clericus dicitur in sortem Domini vocatus, cap. 50. nu. 72. p. 214.
 Clericus est miles Christi, cap. 50. n. 273. pag. 205.
 Clericus de bonis patrimonialibus, vel quasi disponere potest ex testamento, & ab intestato, cap. 50. nu. 525. pag. 219.
 Clericus, seu Beneficiarius Curialis tam ex testamento, quam ab intestato olim disponere poterat de fructibus Beneficii, tuis tamen facultas disponendi revocata fuit per Urbanum VIII. cap. 50. nu. 545. 546. 547. & 548. pag. 221.
 Clericus si abutitur fructibus Ecclesiasticis, imputandum personæ, non consuetudini, cap. 50. nu. 566. pag. 223.
 Clericus videtur magis eligere Ecclesiam, quam hæredes, cap. 50. nu. 659. pag. 228.
 Clerico succedendi ab intestato indultum declaratur, cap. 50. n. 845. pag. 241.
 Clericus, & laycus cohæredes, coram Judice Ecclesiastico pulsandi sunt, cap. 71. nu. 2. pag. 331.
 Clericus licet unus tantum adit inter socios laycos, adhuc eorum causa tractanda est coram Judice Ecclesiastico, c. 71. n. 3. p. 331.
 Clerico possidente cum layco, laycus non tenetur ad collectas, c. 71. nu. 7. pag. 331.
 Clerici persona tamquam dignior, trahit quoque personam layci, cap. 71. nu. 8. pag. 331.
 Clericorum, & Ecclesiarum quoad causas merè civiles Iudex laycus non est incapax, cap. 71. nu. 23. pag. 333.
 Clericus non potest prorogare etiam spontè jurisdictionem Iudicis sæcularis, licet accedat consensus sui Ordinarii, cap. 71. n. 24. p. 333.
 Clerici, seu Ecclesiæ conventionem Iura prohibentia coram Iudice layco, non loquuntur in casu reconventionis, c. 71. n. 28. p. 333.
 Clericus etiam servare debet consuetudinem super taxatione laudemii, si fuerit recepta tam à Clericis, quam à laycis, cap. 77. n. 21. p. 345.
 Clericis pro condemnatis ad triremes, aut perpetuos carceres extrui iussit ergastulum Urbanus VIII. cap. 128. nu. 2. p. 435.
 Clericus pauper provivus de Beneficio intuitu paupertatis, postea perveniens ad meliorem fortunam, tenetur illud renunciare, cap. 59. nu. 52. pag. 476.
Clericus Regularis V. Theatini.
Clerus Mantuanus V. Mantuanus Clerus.
Cliens & V. Advocatus, & Alciatus.
 Cliens repetere nequit honorarium, Advocato decedente antè operam præstitam, cap. 50. nu. 152. pag. 199.
Coadjutor V. Quindennium.
 Coadjutor, & V. Coadjutoria, & Coadjutus.
 Coadjutor assignari solet ob infirmitatem, cap. 86. n. 1. p. 366.
 Coadjutori non debentur quindennia, sed Canonico Coadjuto, c. 86. nu. 4. pag. 366.
 Coadjutori non debentur emolumenta debita pro jure sepulturæ, sed Coadjuto, cap. 86. nu. 6. pag. 366.
 Coadjutor habet vocem in Capitulo, nomine Coadjuti, nomine proprio, cap. 86. n. 9 & 11. pag. 367. c. 88. nu. 7. pag. 370.
 Coadjutor non sibi optat, sed Coadjuto, cap. 86. nu. 12. p. 367.
 Coadjutor dicitur Canonici sicutus, cap. 86. nu. 14. p. 367.
 Coadjutor fulget aliena dignitate, non propria, c. 86. n. 15. p. 367.
 Coadjutor legitime impeditur, proindeque interesse non valens Choro, adhuc acquirit fructus Coadjuto, cap. 86. n. 17. p. 367.
 Coadjutor aliquando deputari solet Coadjutus, in alia Ecclesia, cum futura successione, ob mutationem aeris salubrioris, cap. 86. n. 18. & 19. pag. 367.
 Coadjutor ex eo, quod est puer, fuit sublata per S. Concilium Tridentinum Coadjutoria perpetua, cap. 87. nu. 2. & 3. p. 368.
 Coadjutori multò magis debentur quindennia, cum debeantur novis Canonici, c. 87. n. 14. p. 369.
 Coadjutor non sibi possidet, sed Coadjuto, c. 87. n. 18. p. 369.
 Coadjutor, mortuo Coadjuto, mutat causam possessionis, non autem antiquam possessionem, c. 87. n. 19. p. 369.
 Coadjutoria, & V. Coadjutor, Coadjutus, Gallia, Germania, & Ultramontani.
 Coadjutoria abolitæ fuerunt per S. Concilium Tridentinum, cap. 86. nu. 2. pag. 366.
 Coadjutorias iustis de causis concedere solent Pontifices, cap. 86. n. 3. pag. 366.
 Coadjutoria literæ tamquam odiosæ, veniunt restringendæ, cap. 86. nu. 12. pag. 367.
 Coadjutoria duplex species, alia est temporalis, alia perpetua, cap. 87. nu. 1. p. 368.
 Coadjutoriam perpetuam solus Papa concedit, cap. 87. n. 6. p. 368.
 Coadjutoria perpetua in Cathedralibus concedi solet pro Germania, Gallia, cæterisque Partibus Ultramontanis, c. 87. n. 7. p. 368.
 Coadjutoriam perpetuam concedere nequit Ordinarius, Legatus à Latere, aut Nuncius Apostolicus, c. 87. n. 8. p. 368.
 Coadjutoria perpetua facilis conceditur, quando fit ad favorem fratris, aut consanguinei, cap. 87. nu. 9. pag. 368.
 Coadjutus, & V. Coadjutor, & Coadjutoria.

Coadjuto, non Coadjutori debentur emolumenta debita pro jure sepulturæ, cap. 86. nu. 6. pag. 366.
 Coadjutus retinet titulum, nec eum amittit, nisi per obitum, c. 86. nu. 10. pag. 367.
 Coadjuti nomine habet vocem in Capitulo Coadjutor, non nomine proprio, cap. 86. n. 11. pag. 367.
 Coadjutus aliquando deputari solet Coadjutor in aliqua Ecclesia cum futura successione, cap. 86. nu. 18. pag. 367.
 Coadjuto, non sibi possidet Coadjutor, cap. 87. nu. 18. pag. 369.
 Coadjuto mortuo, Coadjutor mutat causam possessionis, non autem antiquam possessionem, cap. 87. n. 19. p. 369.
Coccinus, & V. Doctores declarati.
 Coccin. decis. 75. declaratur, cap. 47 nu. 63. p. 164.
Cobeleth.
 Cobeleth vox Hebraica, idem quod Ecclesiastes, est masculina, licet habeat terminationem femininam, cap. 5. nu. 17. pag. 36.
Collatio V. Beneficium.
Collelabilis V. Res.
Collece, & V. Nobilis.
 Collestarum onus spectat ad legatarium fructus percipientem, non autem ad hæredes, cap. 17. nu. 14. pag. 81.
 Collectis pro, gabellis, seu tributis competit via executiva, cap. 65. nu. 9. pag. 306.
 Collectæ, gabellæ, seu tributa habere dicuntur Iura fisci, sicque publicam causam, cap. 65. nu. 28. pag. 309.
Collector.
 Collectandi jus spectat ad subinfeudantem, cap. 47. nu. 29. pag. 161.
 Collectandi juri simile est jus exigendi quindennium, cap. 47. nu. 30. pag. 161.
Collectores Spoliorum V. Hispania, Beneficiarius, Hæres, Quindennium in genere, & Spolia.
Collega, & V. Collegiatus.
 Collega, & Collegiatus quid, cap. 4. nu. 1. p. 32.
Collegialis, & V. Collegium.
 Collegialis, & consortialis sunt synonyma, cap. 4. n. 5. pag. 31.
Collegialitas.
 Collegialitatis signa sunt celebratio Missæ Conventualis, electio Syndici, & alia, cap. 124. nu. 1. & 26. pag. 428. & 430.
 Collegialitas remanet comprobata, si Ecclesia ex publica voce reputetur pro Collegiata, cap. 124. nu. 2. p. 428.
 Collegialitatem denotat usus Almutiæ, cap. 124. n. 3. pag. 428.
 Collegialitas comprobatur, si peragantur à Prima Dignitate communes tractatus nomine proprio, & Confratrum, c. 124. n. 4. p. 428.
 Collegialitatem ad inducendam non sufficit servitium Ecclesiæ etiam cum massa communi, nisi adsint requisita supradicta, cap. 124. nu. 5. pag. 429.
 Collegialitatem non semper indicat massa communis, cap. 124. nu. 11. pag. 429.
 Collegialitas dari potest in habitu, cap. 124. nu. 12. pag. 429.
 Collegialitas amittitur ob crimen Canonico, vel ex alia causa, cap. 124. nu. 14. pag. 429.
 Collegialitatis, vel Parochialitatis qualitas non inducit incompatibilitatem, cap. 124. nu. 15. pag. 429.
 Collegialitatem ad inducendam vis ita in eo, quod sit Collegiata habitum, & actu, cap. 124. nu. 17. pag. 429.
 Collegialitas, & Collegium conservatur etiam in uno, quando ab initio illud, vel illa constitit in tribus, cap. 124. nu. 21. pag. 429.
 Collegialitatis, seu Collegii constitutum est Prælatum, cap. 124. nu. 25. pag. 430.
 Collegialitatis, seu Collegii de essentia non est Prælatum, cap. 124. nu. 27. pag. 430.
 Collegialitate de sufficit adesse aliquas tantum conjecturas, ex quibus arguatur, cap. 124. nu. 29. pag. 430.
 Collegialitatis quasi possessio recens prævalet, cap. 124. n. 30. p. 430.
 Collegialitas ex iustis causis dissolvi solet, cap. 126. n. 1. p. 432.
Collegiata.
 Collegiatis in, & Cathedralibus adesse solent ex Statuto, vel consuetudine Dignitates Canonici, cap. 84. nu. 1. p. 362.
 Collegiatis in sub se Canonici habentes sunt nonnullæ Dignitates in Cathedralibus in Hispania, & Gallia, cap. 112. nu. 1. pag. 409.
 Collegiata à denominantur Canonici inferiores, cap. 112. n. 4. p. 410.
 Collegiata in, cuius Canonici ex Statuto accedunt ad Cathedralium ad Processionem, in qua Pater fuit, vel est Canonici, illegitimus obtinere nequit Canoniciatum, cap. 112. n. 8. pag. 410.
 Collegiata Canonici sunt de Capitulo Cathedralis, quando Canonici unius Ecclesiæ sunt Canonici alterius, cap. 112. nu. 14. pag. 410.
 Collegiatis in, & Cathedralibus Bononiæ extant Cappellani Af-fisii, sive Mansionarii, cap. 119. nu. 1. pag. 417.
 Collegiata Canonici longè præcellit Canonici Cathedralis, cap. 120. nu. 15. pag. 421.
 Collegiatis in non habet locum Decretum S. Concilii Tridentini præcipiens in omnibus Cathedralibus annexum Ordinem Præbyteralem, Diaconalem, & Subdiaconalem, cap. 120. n. 19. p. 421.
 Collegiata Canonici non potest esse Delegatus Apostolicus, cap. 120. nu. 22. pag. 421.
 Collegiata Canonici æquiparantur Canonici Cathedralis in expressis tantum, cap. 120. nu. 23. pag. 421.
 Collegiata Insignibus videtur pari passu ambulare cum Canonici Cathedralis, cap. 120. nu. 24. pag. 421.
 Collegiatis Insignibus in, vel Cathedralibus S. Concilium hortatur, ut,

Index Rerum,

- ut, p. Commodè fieri possit, talem dimidia pars Canoniceum conferatur solis Magistris, aut Licentiat in S. Theologia, vel Iure Canonico, cap. 120. nu. 25. pag. 421.
- Collegiata de Urbe Canoniceum est dignior Canonice Cathedralis Civitatis, cap. 120. nu. 25. pag. 421.
- Collegiata pro si Ecclesia ex publica voce reputetur, Collegialitas remanet comprobata, cap. 124. nu. 2. pag. 428.
- Collegiata non etiam in erigi solent Dignitates, c. 124. n. 8. p. 429.
- Collegiatis in Ecclesiis etiam adfunt sigillum, arca communis, & deputatio Syndici, cap. 124. nu. 10. pag. 429.
- Collegiata quòd sit habitu, & actu, in eorlat vis ad Collegialitatem inducendam, cap. 124. nu. 17. pag. 429.
- Collegiatam de non Collegiata Episcopus non potest facere, cap. 124. num. 32. pag. 431.
- Collegiatus, & V. Collega.*
- Collegiatus, & Collega indè, cap. 4. nu. 11. pag. 32.
- Collegium.*
- Collegium Ecclesiasticum, & seculare est de prohibitis retinere Emphyteusum, cap. 2. n. 15. pag. 13. c. 4. n. 2. p. 31.
- Collegium est perpetuum mediante subrogatione Collegialium, cap. 4. num. 1. pag. 31.
- Collegium si sctè venit appellatione personæ, cap. 4. nu. 4. pag. 31.
- Collegium notari infamia non valet, nec puniri, cap. 4. nu. 3. pag. 31.
- Collegium dictum à simul legendo, colligendòque, c. 4. n. 8. p. 32.
- Collegium ex pluribus personis fit una persona, cap. 4. n. 9. p. 32.
- Collegium dictum sodalium, quasi cætus sodalium, cap. 4. n. 10. p. 32.
- Collegium primum Romæ fuit à Rege Numa Pompilio, cap. 4. nu. 12. pag. 32.
- Collegium suum habuerunt varii Artifices, cap. 4. n. 13. p. 32.
- Collegium illicitum hominum unitorum, & armatorum, cap. 4. nu. 15. pag. 32.
- Collegium Iudæorum, ut universitatis, non illicitum, cap. 4. nu. 16. pag. 32.
- Collegium Iudæorum est toleratum, cap. 4. n. 17. pag. 32.
- Collegium Augurum, & aliorum olim fuit, cap. 4. n. 18. pag. 32.
- Collegium dictum Prochotrophium, seu Prochotrophium, c. 4. n. 26. pag. 32.
- Collegium Iudæorum in Deserto fuit institutum à Deo, cap. 4. nu. 20. pag. 32.
- Collegium Iudæorum dicitur Synodrium, cap. 4. nu. 19. pag. 32.
- Collegium Hæreticorum non toleratur, cap. 4. nu. 22. pag. 32.
- Collegium omne Christianorum olim erat damnatum, ac legatorum incapax, posteaque rehabilitatum, cap. 4. n. 23. pag. 32.
- Collegium Opificum, & artificium est adunatio unius artis sub uno capite, cap. 4. nu. 24. pag. 32.
- Collegium, seu Seminarium ubicumque mandavit erigi S. Concilium Tridentinum pro Adolescentibus, cap. 4. nu. 25. pag. 32.
- Collegium Insigne Ghisleriorum, Papiæ memoratur, cap. 4. n. 27. & 42. pag. 32. & 33.
- Collegium omne, ut sit licitum, requiritur auctoritas Principis, cap. 4. nu. 18. pag. 32.
- Collegium Magnum Avenionen. S. Nicolai de Anaxiaco memoratur, cap. 4. nu. 41. & 43. pag. 33.
- Collegium vulgò *Fratricelli* cur olim sublatum fuerit, c. 4. n. 29. p. 32.
- Collegium præteritum, præiens, & futurum semper est idem, nec excommunicari valet, cap. 4. nu. 31. pag. 33.
- Collegium cur excommunicari non valeat, cap. 4. n. 32. p. 33.
- Collegium, & Vniversitas sub nomine colectivo excommunicari possunt, cap. 4. nu. 37. pag. 33.
- Collegium totum conlito deliquisse, excommunicari potest, cap. 4. num. 38. pag. 33.
- Collegium tanquam nomen Iuris, carens animo, & intellectu, dicitur incapax delinquendi, cap. 4. n. 39. pag. 33.
- Collegium serè omne institutum est auctoritate Pontificia, vel Ordinaria, sicque tanquam Ecclesiasticum, non alienat, nisi cum solemnitatibus, cap. 4. nu. 40. pag. 33.
- Collegium merè prophanum potest ejus bona alienare absque solemnitatibus, & hoc modo conciliatur contraria opinio tenens, Collegium non indigere solemnitatibus in bonorum alienatione, cap. 4. nu. 44. pag. 33.
- Collegium Inclytum Castellioneorum fundatum à Cardinali Branda Castellioneo in Civitate Papien, cap. 4. nu. 45. pag. 33.
- Collegium ex legato accipere cur prohibitum fuerit apud prisicos Romanos, cap. 4. nu. 46. & 47. pag. 33.
- Collegio dissoluto, ubrogati, eu succedanei dissoluti Collegii tenentur ad debitum, quod idem Collegium dissolutum contraxerat, cap. 4. nu. 48. pag. 33.
- Collegium in dubio præsumitur illicitum, nisi à Superiore fuerit approbatum, cap. 4. nu. 49. pag. 33.
- Collegium Scholarium absque alia approbatione de per se licitum est, cap. 4. nu. 50. pag. 33.
- Collegium nobilissimum Germanorum in Civitate Bononiæ memoratur, cap. 4. nu. 51. pag. 33.
- Collegium in Hispaniis Passantium, seu Camerariorum in Placentina Civitate memoratur, cap. 4. nu. 53. pag. 34.
- Collegium omne Scholarium eximit ab Ordinariorum Iurisdictione Tridentinum, cap. 4. nu. 53. pag. 34.
- Collegium omne pro Adolescentibus, & Conservatorum Virorum, cap. 5. nu. 1. pag. 35.
- Collegium multifariam pro Adolescentibus, & Conservatorum pro
- Poell's Romæ existit, cap. 5. num. 25. pag. 36.
- Collegium, & Collegialitas conservatur etiam in uno, quando ab initio illud, vel illa constitit in tribus, cap. 124. nu. 21. pag. 429.
- Collegii jus remanet apud Ecclesiam, cap. 124. nu. 23. pag. 430.
- Collegii, seu Collegialitatis constitutum est Prælarum, cap. 124. nu. 27. pag. 430.
- Collicola, & V. Doctores laudati.*
- Collicola laudatur, cap. 169. nu. 6. pag. 487.
- Colligationes.*
- Colligationes sonant in malam partem, cap. 4. nu. 14. pag. 32.
- Colimbrien. Cathedralis.*
- Colimbrien Cathedralis in Portugallia, Dimidiorum Canoniceum est mentio, cap. 116. nu. 2. pag. 416.
- Colimbrien. Diæcesi.*
- Colimbrien. Diæcesis Constitutio Synodalis refertur, cap. 50. nu. 559. pag. 222.
- Columna.*
- Columna depositus à suo Titulo, cap. 160. nu. 2. pag. 476.
- Comen. Civitas V. Beneficium, Consuetudo, Fructus, & Hæres.*
- Comes, & V. Morticia bona.*
- Comites, & Marchiones Papa creare potest Canonicos, cap. 114. n. 5. pag. 414.
- Comes dicitur Rex in Ditione Comitatu, & Dux in Ducatu, cap. 153. nu. 8. pag. 462.
- Comes Tholofæ dicitur, Rex Galliarum, cap. 153. n. 11. pag. 462.
- Comes conficatur Rex Angliæ in Ducatu Vasconia, cap. 153. nu. 12. pag. 462.
- Comes tantum Mompelgardis est, Dux Wirtembergens, cap. 153. nu. 14. pag. 462.
- Comitio V. Confraternitas.*
- Comitolus, & V. Doctores declarati.*
- Comitol. decif. 39. n. 3. dclclatur, cap. 50. nu. 214. pag. 462.
- Commenda, & V. Commendatarius.*
- Commendæ fructus inexactos transmittit Commendatarius ad hæredes, cap. 50. nu. 82. pag. 195.
- Commendæ institutio impedit Elæmosynas, vel diminuit, quas Regulares facere debent, si illos exuberantes proventus haberent, cap. 164. nu. 2. pag. 481.
- Commendatarius, & V. Commenda.*
- Commendatarius transmittit ad hæredes fructus inexactos suæ Commendæ, cap. 50. nu. 82. pag. 195.
- Commendatario major est Beneficiatus ob prærogativam tituli, cap. 50. nu. 83. pag. 195.
- Commendatarius Cardinalis non acquirit laudemiam, cap. 159. nu. 83. pag. 473.
- Commendatarii nostri temporis sunt adinstar Titularium, cap. 164. nu. 3. pag. 481.
- Commendatarius Cardinalis V. Cardinalis Commendatarius.*
- Commendatus.*
- Commendata olim fuerunt Cardinali Medices ad sexmenses omnia mundi Beneficia vacantia, cap. 118. pag. 2.
- Commisum V. Caducitas.*
- Commixtio V. Beneficiatus, Fructus, & Hæres.*
- Commoditas V. Alieno, Dos, Maritus, & Vfructuarius.*
- Commodius V. Pensio.*
- Commodum, & V. Incommodum, & Malitia.*
- Commodum, quem consequitur, incommodum sequi debet, cap. 14. nu. 11. pag. 70. cap. 144. nu. 3. pag. 455.
- Commodum reportare nemo debet ex propria culpa, cap. 50. nu. 322. pag. 208. cap. 137. nu. 3. pag. 448.
- Commodum alii non debent sentire, & unus onus, cap. 144. nu. 8. pag. 455.
- Communio V. Affrancatio, Bona, & Societas.*
- Communis debitor V. Debitor.*
- Communis Massa, V. Massa Communis.*
- Communis Res, V. Res Communis.*
- Communitas, & V. Renovatio.*
- Communitas est de prohibitis retinere Emphyteusum, cap. 2. nu. 14. pag. 13.
- Communitati, & Vniversitati sendo concessio, facienda est renovatio quibuslibet centum annis, cap. 2. n. 165. pag. 21.
- Communio V. Pænitentia Apollolica.*
- Compensatio, & V. Compensio, & Renuncio.*
- Compensationem non admittit quindennii debitum cum credito manus mortuæ emphyteutæ, cap. 62. nu. 4. pag. 293.
- Compensationem non admittit debitum canonis, seu laudemii, cap. 62. nu. 5. pag. 293.
- Compensationi censetur renunciasse renuncians omni legum auxilio, cap. 62. nu. 7. pag. 293.
- Compensatio quindennii non intrat, si manus mortua sit creditrix in minori summa, quàm sit debitum quindennii, cap. 62. n. 5. p. 293.
- Compensatio si redoleat aliquam turbiditatem, manus mortua tenetur quindennium in pecunia solvere, cap. 62. nu. 13. pag. 293.
- Compensatio respicit petitòrium, & requirit altiorem indaginem, cap. 62. nu. 17. & 18. pag. 294.
- Compensationi non est locus, si adfit obligatio Cameralis, cap. 62. nu. 20. pag. 294.
- Compensatio regulariter retardare nequit exequutionem obligationis Cameralis, cap. 62. nu. 21. pag. 294.
- Compensatio retardat obligationem Cameralem, quando utrumque debi-

& Verborum.

debitum est **Cameruli** obligatione vallatum, & illam aliquando retardat de æquitate, cap. 62. nu. 22. & 23. pag. 294.

Compensatio sit ipso Iure sine ministerio hominis, cap. 62. n. 27. p. 294.

Compensatio de Iure non intrat in creditis diversarum specierum, cap. 62. nu. 28. pag. 294.

Compensatio locum habet in quocumque genere creditorum etiam ex diversis causis procedentium, cap. 62. n. 29. pag. 294.

Compensatio venit admittenda saltem de æquitate, c. 62. n. 30. p. 294.

Compensatio si non competit, saltem retentio competit, cap. 62. nu. 31. pag. 294.

Compensatio debiti quindennii cum debito Domini directi intrat, si manus mortua fuerit pauper, cap. 62. nu. 34. pag. 294.

Compensatio fundata est in æquitate, cap. 62. nu. 36. pag. 295.

Compensatio, & V. *Compensatio*.

Compensare si possit manus mortua quindennium cum suo credito in minori summa, eadem non solveret integrum quindennium, cap. 62. nu. 11. pag. 293.

Compensare nequit manus mortua quindennium cum alio credito, uti onus infixum rei, & in Lusitania extat super hoc *Ordin. Reg.* cap. 52. n. 14. pag. 294.

Compensare est solvere, cap. 62. nu. 24. pag. 295.

Compensare potest emphyteuta pauper, ad evitandum caducitatem, cap. 62. nu. 35. pag. 294.

Competentia, & V. *Judex*

Competentiæ in materia attenditur potius dominium directum, c. 73. nu. 2. pag. 334.

Completio V. *Temperamentum*.

Compendia, & V. *Dataria Apostolica*.

Compendia in Dataria Apostolica quid, cap. 50. n. 204. p. 201.

Compendiam solvens, licet prædefuncti antè literarum executionem, hæredes non illam repetant à Dataria Apostolica, cap. 50. nu. 205. pag. 201.

Compositio, & V. *Dominium directum*, & *Manus mortua*.

Compositio Cameræ cum Clericis memoratur, cap. 50. n. 886. p. 244.

Compositionem si non fecisset Camera, hæredes Beneficiati tanquam cessionarii Cameræ excludere debent successorem in Beneficio, sicut illum excluderet Camera, cap. 50. nu. 887. pag. 245.

Compositionem cum Camera non obstante, Camera succedit in fructibus Beneficii Curati, si Beneficiatus moriatur extrà residentiam, & Beneficium ascendat ad trizinta Ducatos, c. 50. n. 889. p. 245.

Compostellana Cathedralis.

Compostellana in Cathedrali Canonico electus in Episcopum, retinet Canonicatum, cap. 156. n. 17. pag. 467.

Compostellanus Archiepiscopus, V. *Archiepiscopus*, & *Canonicus*.

Compromissarius, & V. *Compromittens*,

Compromissarius in pluribus, aut uno non delinquentibus jus eligendi non conservatur, sed residet penès compromittentes, cap. 153. nu. 23. pag. 447.

Compromissarium ad minorem partem non devolvitur jus eligendi, cap. 155. nu. 24. pag. 447.

Compromissum.

Compromisso in tempus appositum non currit, nisi à die acceptationis, cap. 69. nu. 8. pag. 323.

Compromisso in nisi de contentis arbiter judicare nequit, cap. 72. nu. 10. pag. 332.

Compromittens, & V. *Compromissarius*, & *Eligendi jus*.

Compromittentes penès residet jus eligendi, non autem conservatur in uno, aut pluribus Compromissariis non delinquentibus, c. 153. nu. 23. pag. 447.

Concedens, & V. *Concessio*, & *Dispensio*.

Concedens morte non expirat indultum retinendi Beneficia ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, cap. 2. n. 133. p. 20.

Concedens Emphyteusum transitoriam ad extraneos, prævidere potest, quòd per talem concessionem veniat etiam manus mortua, cap. 20. nu. 14. pag. 86.

Concedens scienter aliquid personæ inhabili, ac incapaci videtur cum ea dispensare, cap. 27. n. 33. p. 104.

Concedens Bona privato, eogitate potuit, ultrà canonem, etiam laudemium, & quindennium, cap. 27. n. 34. p. 104.

Concedentis intentio clucet ex parte prohamiali, c. 52. n. 215. p. 269.

Concessio, & V. *Concedens*, & *Princeps*.

Concessio, quòd ob casum prævisum fiat forsitan pro majori canone, quàm si fieret privato, verisimile est, cap. 27. n. 50. pag. 160.

Concessione sua Princeps non præsumitur voluisse præjudicare tertio, cap. 43. nu. 15. p. 150.

Concilium Tridentinum, & V. *Expectativa*, & *Vacaturæ*,

Concilium Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 5. declaratur ab Auctore, cap. 5. nu. 47. pag. 37.

Concilium Tridentinum quando exigat integrum tempus, exprimit, cap. 58. nu. 32. pag. 314.

Concilium Tridentinum subulit Coadjutoriam perpetuam, cap. 87. nu. 2. pag. 368.

Concilium Tridentinum antè Coadjutoria erat frequens, cap. 87. n. 4. pag. 368.

Concilium Tridentinum post nemo esse potest Canonicus, nisi post pubertatem in Collegiata, & in Cathedrali intrà annum, quo ordinari possit in Sacris, cap. 92. n. 2. p. 375.

Concilium Tridentinum præcipit in omnibus Cathedralibus annexum Ordinem Præbyteralem, Diaconalem, & Subdiaconalem, cap. 120. nu. 18. pag. 421.

Concilium Tridentinum hortatur, ut ubi commodè fieri possit, saltem diuina pars Canonicatum in Cathedralibus, vel Collegiatis Insignibus conferatur solis Magistris, aut Licentiatis in S. Theologia, vel Iure Canonico, cap. 120. nu. 25. p. 421.

Concilium Tridentinum subulit vacaturas aliàs expectativas, cap. 63. nu. 122. pag. 301.

Concilium Tridentinum post rarissimè, & quasi miraculosè Pontifices concedere solent expectativas, cap. 63. nu. 123. pag. 304.

Concilium Turonen. V. Precaria.

Conclave, & V. *Cardinalis*.

Conclavi in repertus unus tantum Cardinalis, cæteris exeuntibus, Papam eligere potest, cap. 135. nu. 2. pag. 445.

Concordia, & V. *Emphyteusis*, & *Tempus*.

Concordia, & gratia fratrum rara semper fuit, est, eritque, cap. 3. nu. 49. pag. 30.

Concordia non inducit observantiam, c. 159. n. 19. p. 473.

Concordia particularis de meliorando Emphyteusum si intercesserit, tunc attendendum est tempus solutionis, c. 63. n. 130. p. 301.

Condemnatus.

Condemnatus de proximo, habetur pro jam condemnato, cap. 50. nu. 718. pag. 233.

Conditio indebiti.

Conditio indebiti caret, solvens antè tempus, illinc de proximo soluturus, cap. 50. nu. 766. pag. 2. 6.

Conditio.

Conditio, si ultrà centum annos vixeris, impossibilis reputatur, cap. 2. nu. 174. pag. 21.

Conditio iniqua non debet alteri per alterum inferri, cap. 23. nu. 17. pag. 91. c. 152. nu. 14. pag. 462. c. 170. n. 5. pag. 490.

Conditio Domini melior efficitur pro affrancationem quindennii, & assignationem capitalis loco quindennii, cap. 170. nu. 7. pag. 490.

Conditionem meliorem Monachorum facere debet Religio, cap. 158. nu. 9. pag. 470.

Conductor, & V. *Subloco*.

Conductor nil commune habet cum Salvianita, cap. 15. n. 25. p. 75.

Conductor expelli potest à successore in Beneficio, etiam si locatio esset per triennium, & reciperet pensionem unius semeltris præteriti transacto semelstri, cap. 45. nu. 7. pag. 157.

Conductor potest sublocare, cap. 52. nu. 46. & 85. pag. 259. & 261.

Conductor per sublocationem non liberatur à solutione pensionis, cap. 52. nu. 47. pag. 261.

Conductor, etiam invito Domino, sublocare potest, c. 52. n. 10. p. 262.

Conductor, & emphyteuta fraternitatem, cap. 52. n. 101. p. 162.

Conductor non sibi, sed Domino possidet, cap. 52. nu. 104. p. 262.

Conductor non est propriè subconductor, cap. 52. n. 111. pag. 262.

Conductor longi temporis, alienans non tenetur solvere laudemium, cap. 52. nu. 225. pag. 269.

Conductor prædii urbani, sive rustici tenetur ad interesse pensionis; seu assensus non soluti in tempore, cap. 57. n. 24. p. 281.

Conductor domus, si illa ex culpa locatoris uti non possit, vel defalcari pensionem, vel ad nullam teneri obtinebit, cap. 64. num. 16. pag. 323.

Conductor rei Ecclesiasticæ conveniendus est pro pensione coram layco, cap. 73. nu. 15. pag. 335.

Conductor iurium directi laudemium solvitur, & tamen non ille, sed locator invellit, cap. 80. nu. 20. pag. 356.

Confraternitas Confraternitas V. Confraternitas

Confessio, & V. *Canonici*.

Confessionum tempore Canonicus Pœnitentiarius habetur pro præsentate in Choro, cap. 95. n. 2. pag. 380.

Confessor V. Alieno, & *Ecclesiâ*.

Conformo V. Feudum.

Confraternitas.

Confraternitas acquires Emphyteusum, eamque retinere volens, tenetur quindennia solvere, c. 3. nu. 1. pag. 27.

Confraternitas non est corpus Ecclesiasticum, sed Collegium sæculare, ac uti tale, non compræhensum in *Extravag. ambitiose de reb. Eccles. non alien. cap. 3. n. 1. p. 27.*

Confraternitas adintra Civitatis tenetur ad quindennia, cap. 3. nu. 5. pag. 28.

Confraternitas non est adeò facilis, ut persona privata, ad alienandum, cap. 4. n. 6. p. 27.

Confraternitas erecta auctoritate Apostolica, vel Ordinaria, indiget beneplacito Apostolico, quidquid sit de Confraternitate non canonicè erecta, cap. 3. n. 7. p. 27. c. 6. n. 192. p. 54.

Confraternitatem subjacere *Extravag. ambitiose de reb. Eccles. non alien. & opinio DD. contrarium sententiam relicta ab Auctore*, cap. 3. nu. 5. pag. 27.

Confraternitas interim quo non alienat Emphyteusum, æquum est, ut solvat quindennia, cap. 3. n. 10. pag. 28.

Confraternitas, ut dicatur erecta canonicè, indiget auctoritate Apostolica, vel Ordinaria, cap. 3. n. 11. p. 28.

Confraternitatis bona dicuntur Ecclesiastica, cap. 3. n. 13. p. 28.

Confraternitas in Regno Portugalliæ erecta etiam auctoritate Ordinaria, reputatur pro merè sæculari, cap. 3. nu. 14. pag. 28.

Confraternitas Misericordiæ Portugalliæ commemoratur, cap. 3. nu. 15. pag. 28.

Confraternitati legatum relictum, dicitur pium, cap. 3. n. 16. p. 28.

Confraternitas in Vrbe regulariter omnis est approbata à Summis Pontificibus, cap. 3. n. 18. p. 28.

Index Rerum,

- Confraternitas non approbata, habetur pro Collegio illicito, cap. 3. nu. 19. pag. 28.**
Confraternitas multiplex in Hispania merè est laycalis, cap. 3. nu. 20. pag. 28.
Confraternitati competens Juspatronatus, est Ecclesiasticum, cap. 3. nu. 21. pag. 28.
Confraternitatis Juspatronatus quoad Regulas reservatorias censetur laycale, cap. 3. nu. 22. pag. 28.
Confraternitatis Juspatronatus ad summum reputatur mixtum, cap. 3. nu. 23. pag. 28.
Confraternitatis Priori, Præsidenti, seu Custodi, qui est laycus, quando relinquitur Juspatronatus, tunc reputatur Laycale, cap. 3. nu. 24. pag. 28.
Confraternitatis Cappellani quando relinquitur Juspatronatus, tunc reputatur Ecclesiasticum, cap. 3. nu. 25. pag. 28.
Confraternitas omnis publicè, & palàm in suis Oratoriis exercet functiones Ecclesiasticas, cap. 3. nu. 25. pag. 28.
Confraternitas S. Hieronymi Charitatis de Vrbe habet indultum Pontificum retinendi Emphyteusum, cap. 3. nu. 27. pag. 29.
Confraternitas Neapoli appellari solet Extaurita, c. 3. n. 42. p. 30.
Confraternitas dicta ab antiquo usu Christianorum, qui fratres adinvicem nuncupabantur, cap. 3. n. 45. pag. 30.
Confraternitas Confalonis de Vrbe ad quid inlittuta, cap. 3. nu. 53. pag. 30.
Confraternitas Sini Sacramenti in Basilica SS. Laurentii, & Damasi de Vrbe hodie habet in Protectorem Fium Otthobonum, & in Guardianum, seu Custodem Auctorem, c. 3. n. 59. & 60. p. 30.
Confratres, & V. Dignitates.
Confratres disti Phratres, & cum aspiratione Phraternitas loco Confraternitas, cap. 3. n. 35. p. 29.
Confratres sunt unum corpus in Christo, cap. 4. n. 47. p. 40.
Confrontatio V. Res.
Congregatio S. Iuonis V. Iuonis S. Congregatio.
Congregatio.
Congregatio quælibet est periculosa, cap. 3. nu. 12. p. 28.
Congrua, & V. Episcopus, & Parochus.
Congrua Episcopi, mille Ducatorum, illa verò Curati, centum, cap. 50. n. 674. & 884. pag. 229. & 244.
Conjectura, & V. Collegialitas, Dominiù directû, & Emphyteusis.
Conjecturis etiam probatur dominium directû ad effectum exigendi quinquennium, cap. 40. n. 3. p. 142.
Conjecturæ leviores in antiquis sufficiunt, cap. 40. n. 4. p. 142.
Coniugalis cohabitatio V. Triennium.
Coniunctio V. Confraternitas.
Coniunguineus, & V. Coniunctoria, & Prælatus.
Coniunguineus tenetur vendere potius coniuugineo, quàm extraneo, cap. 21. nu. 19. pag. 88.
Coniunguineus, vicinus, & consors habent dominium fundi, quem vendunt, cap. 21. nu. 20. pag. 88.
Conscientia V. Iurisdicctio Ecclesiastica, & Layci.
Consecratio.
Consecrationem ad procurandam à promotò ad Cathedralè trimestre requiritur, cap. 96. nu. 26. pag. 324.
Consecrationis etiam ab ultimo tempore incipit currere trimestre pro consequendo Pallio, cap. 96. nu. 28. pag. 324.
Consecrationem antè electû in Episcopum, non venit nomine Episcopi, cap. 110. nu. 10. pag. 407.
Consecrationem antè, promotus vocatur filius, post verò illam, frater, cap. 110. nu. 15. p. 408.
Consensus, & V. Dominus directus.
Consensus ad unum finem prælitus, non extenditur ad alium casum, cap. 46. nu. 2. pag. 157.
Consensus uti stricti Iuris, non extenditur de casu ad casum, cap. 46. nu. 3. pag. 157.
Consensum quisquis censetur præstare, salvo remanente suo Iure, cap. 46. nu. 11. pag. 158.
Consensus Domini præsumitur ex quadragenaria subemphyteutæ possessione, cap. 52. nu. 157. pag. 265.
Consensus Domini directi requiritur pro translatione Emphyteusis ex capite alienationis, vel similis contractus, c. 52. n. 18. p. 271.
Consensus Ordinarii licet accedat, Clericus non potest prorogare etiam spontè Iurisdictionem Iudicis sæcularis, c. 72. n. 24. p. 333.
Consensu ex, seu tacita prorogatione reconventio procedit, cap. 72. nu. 26. pag. 333.
Consensus aperit solum viam petitioni laudemii, non autem est illius causa, cap. 95. nu. 11. pag. 381.
Consensus præstatio requiritur ad exigendum laudemium, cap. 95. nu. 12. pag. 381.
Consensus ob prætationem laudemium debetur in alienatione Emphyteusis, cap. 96. nu. 12. pag. 381.
Consensu sine Capituli Canonici habens Præbendam distinctam, illam locare nequit ad longum tempus, aut illius bona alienare, cap. 141. nu. 7. pag. 451.
Consensus Capituli requirendi stylus inolevit in praxi forsitan ad cæuchelam tantum, etiam in locatione ad longum tempus, vel alienatione bonorum Præbendæ distinctæ, c. 141. nu. 9. pag. 452.
Consensus Episcopi in alienatione bonorum Capituli segregatorum facta à Capitulo præstatur per modum auctoritatis tantum, cap. 141. nu. 13. pag. 452.
Consensus tacitus sufficit præstandus ob præjudicium, cap. 141. nu. 24. pag. 452.
Consensus Patris præstatur per modum solemnitatis, cap. 141. nu. 15. pag. 452.
Consensus requisitus ex Statuto Urbis in contractibus minorum, & mulierum præstatur ad integrandam personam, cap. 141. nu. 16. pag. 452.
Consensus duorum proximiorum in alienatione rerum pupillorum, vel minorum requiritur pro authorizanda persona, cap. 141. nu. 17. pag. 452.
Consensus proximiorum ex Constitutione Ægidiana in contractibus minorum, & mulierum requiritur ad authorizandum personas, cap. 141. nu. 18. pag. 452.
Consensus non operatur ultrà intentionem consentientis, cap. 152. nu. 15. pag. 462.
Consensus tacitus inducere nequit præjudicium. c. 152. n. 16. p. 462.
Consensus tacitus sufficit in materia favorabili, cap. 152. nu. 17. p. 462.
Consensio, & V. Alienatio, & Dominus directus.
Consentire tenetur Dominus directus alienationi, c. 52. n. 186. p. 264.
Consentire tenetur Dominus puræ alienationi, c. 52. n. 195. p. 267.
Consequens.
Consequenti mandato, videtur quoque antecedens mandatum, cap. 10. nu. 15. pag. 64.
Consequens vult, qui vult antecedens, c. 23. n. 8. p. 91. c. 156. n. 9. p. 485.
Consequentia V. Canonatus, & Restitutus.
Conservatorie literæ.
Conservatorie literæ dicuntur illæ protectiones, quarum vigore deputantur Iudices in Conservatores, idest defensores, cap. 5. nu. 41. pag. 37.
Conservatorie literæ, de quibus Tridentinum, quid, c. 5. n. 42. p. 37.
Conservatorie literæ apud Neapolitanos denotant manutentionem, cap. 5. n. 43. p. 33.
Conservatorie literæ huiusmodi præstancur etiam in Regno Neapolitano, quando Laycus spoliatur à Clerico possessione, cap. 5. nu. 44. pag. 37.
Conservatorie literæ huiusmodi à Consilio Neapolitano dumtaxat conceduntur cum citatione Partium, cap. 5. n. 45. p. 37.
Conservatorium.
Conservatorium Virorum est Collegium pro Adolescentibus, cap. 5. nu. 1. p. 35.
Conservatorium Puellarum est quodammodò Collegium, seu Seminarium, cap. 5. nu. 2. p. 36.
Conservatorium Neapoli viget pro recipiendis Metricum filiabus, cap. 5. n. 21. p. 36.
Conservatorium Neapoli viget pro mulieribus le Penitente nuncupatis, cap. 5. nu. 28. pag. 36.
Conservatorium intrà Monasterium Monialium S. Catherinæ de Rosa vulgo de Fumari de Vrbe, memoratur, c. 5. n. 29. p. 36.
Conservatorium Puellarum S. Euphemie de Vrbe memoratur, cap. 5. nu. 39. pag. 36.
Conservatorium dicitur, ubi Puellæ enstodiuntur, c. 5. n. 31. p. 36.
Conservatorium inservit ad conservandum honorem, cap. 5. nu. 32. pag. 36.
Conservatorium venit appellatione Monasterii in materia indifferenti, cap. 5. n. 33. p. 37.
Conservatorio legatum factum, postea in Monasterium erecto adhuc debetur, c. 5. n. 34. p. 37.
Conservatorum non compræhenditur sub nomine Monasterii ad effectum lucrandi Indulgentias in anno Iubilei, c. 5. n. 35. p. 37.
Conservatorium magis propriè dicendum Puerorum, quàm Puellarum, cap. 5. n. 36. p. 37.
Conservatorium non solum à conservando, sed à conserviando dicitur, cap. 5. n. 39. p. 37.
Conservatorium Puellarum servat societatem, & unionem quandam, cap. 5. n. 40. p. 37.
Conservatorium non est locus, in quo nulla emittuntur vota, cap. 5. nu. 48. pag. 37.
Conservatorium non subest Iurisdictioni Ordinariæ, c. 5. n. 49. p. 37.
Conservatorium est licitum, cap. 5. n. 50. p. 37.
Conservatorium certo modo subest Ordinario, cap. 5. n. 51. p. 37.
Conservatorium Neapoli admittere solet Puellam, ut illius voluntas exploretur ad matrimonium, cap. 5. n. 52. p. 38.
Conservatorium etiam datur pro nuptis aliquando, cap. 5. n. 54. p. 38.
Conservatorium in Vrbe extat dictum mal maritate prout Neapoli, cap. 5. n. 55. & 56. p. 38.
Conservatorium Puellarum, & Domus Oblatarum acquirendo emphyteusum, tenetur ad quinquennia, c. 5. n. 57. p. 38.
Conservatorium participat de Monasterio Monialium, cap. 5. nu. 58. pag. 38.
Conservatorium cogere potest vicinum ad vendendum, c. 5. n. 60. p. 38.
Conservatorium gaudet beneficio restitutionis in integrum, cap. 5. nu. 61. pag. 38.
Conservatorium gaudet etiam immunitate Ecclesiastica, cap. 5. nu. 62. pag. 38.
Conservatorium uti corpus fictum, non delinquit, c. 5. n. 65. p. 38.
Conservator, & V. Advocatio, & Protectio.
Conservatore à Indice putat Auctor, derivasse Protectorias Cardinalitias, cap. 168. n. 3. p. 487.
Consilia, & V. Mortuus.
Consilia, quæ carent auctoritatibus, mortua dicuntur, c. 2. n. 229. p. 24.
Consiliarius, & V. Capitulum, & Ecclesia.
Consiliarios plures, & defensores habere in Capitulo interest Ecclesie, c. 88. nu. 10. p. 370.
Con-

& Verborum.

- Consilium Neapolitanum V. Neapolis, & Conservatoriae Literæ.**
Consilium.
- Consilii expertus est sexus femininus, c. 32. n. 7. p. 358.**
Consilium Sapientis V. Sapientis Consilium.
Consistorialis propositio, & V. Præconizatio.
- Consistorialis propositio à die post tres menses Beneficia promoti vacare incipiunt, cap. 110. n. 8. p. 407.**
Consistorium, & V. Præconizatio.
- Consistorio in provisorius, etiam antè captam possessionem conferre potest Beneficia, administrare, & exercere Jurisdictionem, c. 110. nu. 3. pag. 407.**
- Consistorio in providetur de Episcopatu Titulari, & ille est verè Episcopatus, cap. 111. n. 4. p. 409.**
Confocius, & V. Canonici, & Confors.
- Confocius, quàm dictus liti confors, cap. 4. n. 6. p. 31.**
Consolationis de Urbe Hospitale V. Hospitale.
Confors, & V. Confocius, & Res communis.
- Confors dicitur habens rem communem, cap. 4. n. 7. p. 31.**
- Confors appellatur maritus, & uxor ex eo, quòd sunt participes tam bonorum, quàm malorum, c. 119. n. 2. p. 459.**
Conspiratio V. Confraternitas.
Constantinus, & V. Doctores laudati.
- Constantin. laudatur, cap. 15. n. 7. p. 74. cap. 58. n. 8. p. 184.**
Constitutio Synodalis Abulen V. Fructus.
Constitutio Regidiana V. Regidiana Constitutio.
Constitutio Synodalis Carthaginensis V. Fructus.
Constitutio Synodalis Vlyxbonen. V. Vlyxbonen. Constitutio Constitutio.
- Constitutio non minus potest, quàm consuetudo, c. 73. n. 12. p. 334.**
Constitutum, & V. Clausula.
- Constituti Clausula transfert in constitutorium naturalem, & civilem possessionem, cap. 49. n. 59. pag. 175.**
- Constituti Clausulam, & in investitura habente quinquennium incipit currere à die traditionis suæ, cap. 69. nu. 61. pag. 226.**
- Constituti Clausula cum, & precarii donatarius venit associandus ad bona donata, cap. 75. nu. 23. pag. 340.**
Consuetudo, & V. Mos.
- Consuetudo facere potest, ut Ecclesia teneatur intrà certum tempus evacuare Emphyteusim, cap. 2. n. 74. p. 16.**
- Consuetudo apud Portugalliam, & Populum Reginorum, qua prohibebatur translatio bonorum in Ecclesiam, revocata fuit per Clementem IV. & Martinum IV. cap. 2. n. 90. p. 17.**
- Consuetudo falsandi eversas Civitates, exilimatur ab Auctore sumpta ab Hebræis à pæna uxoris Loth in salem conversæ, cap. 2. nu. 200. pag. 23.**
- Consuetudo non solvendi laudemium ex donatione, valet, cap. 8. nu. 14. pag. 61.**
- Consuetudo uti stricti Juris, non extendenda ad quinquennia, quantumvis succedentia in locum laudemiorum, c. 8. n. 15. p. 61.**
- Consuetudo uti otiosa, ac damnosa Domino directo, potius restringenda, quàm amplianda, c. 8. n. 17. p. 61. c. 16. n. 14. p. 77.**
- Consuetudo ex rationis identitate potius ad similem casum venit extendenda, cap. 8. n. 18. p. 61.**
- Consuetudo non solvendi laudemium tamquam contraria Juri, non est extendibilis etiam ob identitatem rationis c. 8. n. 19. p. 61.**
- Consuetudo non solvendi laudemium tamquam contraria Ius, dicitur quoque odium continere. proindeque minus adaptabilis alteri casui, quantumvis simili, cap. 8. n. 20. p. 61.**
- Consuetudo non solvendi laudemium ex legata Emphyteusi, tenet, cap. 9. n. 7. p. 62.**
- Consuetudo hujusmodi si existat, adhuc est locus quinquennii, cap. 9. nu. 8. pag. 62.**
- Consuetudine solvendi quinquennia, ipsa non reperiuntur remissa in casu prædii modici per manum mortuam possessi. cap. 15. nu. 12. pag. 77.**
- Consuetudo pluribus in locis viget, quòd Emphyteusis transitoria sit ad extraneos, cap. 20. n. 1. p. 86.**
- Consuetudo prædicta viget in Portugallia, cap. 20. n. 2. p. 86.**
- Consuetudo prædicta viget in ditione Mantuana, c. 20. n. 3. p. 86.**
- Consuetudo super emphyteusi transitoria ad extraneos non procedit favore incapacium, quales sunt manus mortuæ, c. 20. n. 10. p. 86.**
- Consuetudinis ea, quæ sunt, semper insunt contractui Emphyteusis, cap. 27. nu. 19. pag. 103.**
- Consuetudo uti stricti Juris, non extendenda de casu ad casum, & de persona ad personam, cap. 27. nu. 30. pag. 104.**
- Consuetudo solvendi quinquennia in casu translationis Emphyteusis in manum mortuam ab emphyteuta factæ, probanda est in casu specifico concessionis Emphyteusis factæ à Domino directo manui mortuæ, cap. 27. nu. 31. pag. 104.**
- Consuetudo debet esse nota utrique contrahenti, ut partes illi se conformare dicantur, cap. 27. nu. 35. pag. 104.**
- Consuetudo uti stricta, non venit extendenda de emphyteuta transferente Emphyteusim, ad Dominum illam concedentem, cap. 27. nu. 36. pag. 104.**
- Consuetudo solvendi quinquennia uti generalis, præsumitur esse nota partibus contrahentibus, cap. 27. n. 37. pag. 104.**
- Consuetudo introducendis quinquennia remitti potest, cap. 28. nu. 15. pag. 107.**
- Consuetudo universalis super solvendo quinquennio à partibus acceptari potest, cap. 30. nu. 24. pag. 112.**
- Consuetudo viget in Gallia, renunciandi Emphyteusim, invito Domino, cap. 45. n. 12. p. 154.**
- Consuetudo, ubi in locis licet Emphyteusim renunciare, illam renunciando, emphyteutam liberare potest à quinquennii, cap. 45. nu. 28. pag. 155.**
- Consuetudo particularis est ad instar pacti, c. 45. n. 29. p. 155.**
- Consuetudo quæ requisita habere debeat, cap. 45. n. 30. p. 155.**
- Consuetudo renunciandi emphyteusi est rationalis, cap. 45. nu. 31. pag. 155.**
- Consuetudo in locis, in quibus viget, solvendi laudemium, ac respectivè quinquennium primò emphyteutæ subconcedenti, eidem venit solvendum quinquennium, c. 47. n. 100. p. 167.**
- Consuetudo solvendi laudemium, ac respectivè quinquennium primo emphyteutæ subconcedenti, viget in Portugallia, cap. 47. nu. 101. pag. 167.**
- Consuetudo potest laudemia, & quinquennia ab aliquibus auferre, & aliis applicare, cap. 47. n. 102. pag. 167.**
- Consuetudo potest, quod pactum, cap. 47. n. 103. p. 167.**
- Consuetudo particularis, tamquam contraria Juri, ac generali consuetudini, non est præsumibilis, cap. 47. nu. 106. pag. 167.**
- Consuetudo, qua cæteri Cives tenentur, Ecclesiasticos tenet, cap. 47. nu. 107. pag. 167.**
- Consuetudo admittit argumentum à pacto ad illam, cap. 47. num. 108. pag. 167.**
- Consuetudo fortitè ligat Clericos, si pa. sin, & uniformiter ab Ecclesiasticis servata fuerit unà cum laicis, cap. 47. n. 109. p. 168.**
- Consuetudo debitum quinquennium præservat Domino directo, cap. 47. nu. 110. pag. 168.**
- Consuetudo Barchinonæ solvendi dimidium tantum laudemium, unum pro prima venditione, & aliud pro secunda, non intrat in casu venditorum plurium corporum, & plurium prætorum, cap. 47. nu. 124. pag. 168.**
- Consuetudo etiam seclusa, dimidium laudemium præservat, cap. 47. nu. 125. pag. 168.**
- Consuetudo non extenditur ad loca, ubi non viget, cap. 50. nu. 216. pag. 202.**
- Consuetudo dividens Beneficii fructus pro medietate inter antecessorem, & successorem, vel non est recepta, vel abrogata, cap. 50. nu. 275. pag. 205.**
- Consuetudo reservandi fructus primi anni Beneficiorum vacantium in Ecclesia S. Virgillii Diocesis Tridentinæ favore fabricæ post Constitutionem S. Pii V. videtur reformanda, cap. 50. num. 645. pag. 227.**
- Consuetudo Parisiorum, & Normandiæ applicandi Episcopis fructus primi anni, memoratur, cap. 50. n. 646. p. 227.**
- Consuetudo, & Statutum Leodii, applicandi Ecclesiæ, fructus primi anni, memoratur, c. 50. n. 647. p. 227.**
- Consuetudo Neapoli viget non solvendi laudemium, immò viget contraria consuetudo, c. 52. n. 63. & 64. p. 260.**
- Consuetudo subemphyteuticandi irrequisito Domino si vigeat, emphyteuta subemphyteuticare potest, irrequisito Domino, cap. 52. nu. 91. pag. 261.**
- Consuetudo talis viget Mediolani, c. 52. n. 92. p. 261.**
- Consuetudo talis viget in Portugallia, ubi Auctor est originarius cap. 52. nu. 93. pag. 261.**
- Consuetudo talis revocatur in dubium ab Auctore, cap. 52. nu. 95. pag. 261.**
- Consuetudo est altera lex, c. 52. n. 96. p. 261. c. 68. n. 49. p. 315.**
- Consuetudo excusat à caducitate, cap. 52. n. 97. p. 262.**
- Consuetudo facere potest, quòd feudatarius feudum in emphyteusim concedere possit, cap. 52. n. 98. p. 262.**
- Consuetudo Aragoniæ non purgandi moram forsitan non intrat in manu mortua Ecclesiastica, c. 56. nu. 97. p. 280.**
- Consuetudo feudalis non extenditur ad emphyteusim, cap. 63. nu. 111. pag. 303.**
- Consuetudo viget in Cathalonia solvendi quinquennium singulis triginta, vel quadraginta annis, c. 67. n. 3. p. 310.**
- Consuetudo viget in Urbe apponendi in Instrumento obligationem solvendi pensiones anticipatè quolibet semelstri, cap. 68. nu. 5. pag. 312.**
- Consuetudo, quantum minus Juri derogare debet, c. 68. n. 54. p. 315.**
- Consuetudo varia, dicitur modò alba, modò nigra, cap. 68. nu. 54. pag. 316.**
- Consuetudo reducens tempus solutionis ad Ius commune, dicitur favorabilis, cap. 68. nu. 55. p. 316.**
- Consuetudo contrà Ius dicitur odiosa, ac onerosa, cap. 68. n. 56. p. 316.**
- Consuetudo non inducitur ex actibus erroris, c. 68. n. 57. p. 316.**
- Consuetudo inducitur per solutionem factam per plures, cap. 68. nu. 60. pag. 316.**
- Consuetudo ultima, sive proxima attendenda est, cap. 68. nu. 61. pag. 316.**
- Consuetudo favorabilior in dubio attendenda est, cap. 68. n. 67. p. 317.**
- Consuetudo solvendi laudemium in minori summa, in dubio sequenda, cap. 68. n. 68. p. 317.**
- Consuetudo si fuerit una diversa, & contraria alteri, redeundum est ad Ius commune, cap. 68. n. 70. p. 317.**
- Consuetudo loci rei sitæ potius servanda est in solutione laudemii quàm illa loci contractus, cap. 68. n. 72. p. 317.**
- Consuetudo loci situationis feudi potius sequenda est in feudo, quàm illa loci concessionis feudi, cap. 68. n. 73. p. 317.**

Index Rerum,

- Consuetudo loci, ubi res tradenda est, inspicitur in facienda rei praestimatione, cap. 68. n. 75. pag. 317.
 Consuetudo est altera natura, cap. 68. nu. 78. pag. 317.
 Consuetudo regulat quamlibet hominis dispositionem, cap. 68. nu. 79. pag. 317.
 Consuetudo loci operatur, ut juxta illam provisio de Beneficio facta intelligatur, cap. 68. n. 80. & 98. pag. 317 & 319.
 Consuetudo loci, ubi res ista est, in casu oneris rei inspicitur, cap. 68. nu. 83. pag. 317.
 Consuetudo loci, ubi res decimandae sitae sunt, in solutione Decimarum potius attenditur, cap. 68. n. 84. p. 318.
 Consuetudo loci contractus in materia monetarum praevalet consuetudini loci rei, cap. 68. n. 87. p. 318.
 Consuetudo loci contractus in omnibus actibus semper attenditur, cap. 68. n. 89. pag. 318.
 Consuetudo loci contractus servanda est in concessionibus emphyteuticis, cap. 68. n. 90. p. 318.
 Consuetudo loci contractus etiam servanda est à non subditis sub pœna nullitatis, cap. 68. n. 91. p. 318.
 Consuetudo contractus aliquando non semper attenditur, cap. 68. nu. 95. pag. 318.
 Consuetudo loci servientis, memoratur casus, in quo attenditur, cap. 68. nu. 97. pag. 318.
 Consuetudo loci Beneficii si deficiat, attenditur illa Urbis, cap. 68. nu. 99. pag. 319.
 Consuetudo loci servientis, ubi nempe fundus situs est, servanda est in solvendo quinquennio, cap. 68. n. 100. & 103. p. 319.
 Consuetudo loci servientis in fundo potius inspicitur, cap. 68. n. 101. pag. 319.
 Consuetudo loci servientis servatur in solutione Decimarum, cap. 68. nu. 105. pag. 319.
 Consuetudo loci servientis in jure retractus attenditur, cap. 68. nu. 108. pag. 319.
 Consuetudo loci dominantis potius, quam illa servientis servanda in solutione laudemii, cap. 68. n. 110. pag. 319.
 Consuetudo domicilii uxoris non attenditur in solvendo lucro dotali, sed potius Statutum domicilii viri, cap. 68. n. 116. p. 319.
 Consuetudo loci dominantis servanda est in judicando à loco serviente, cap. 68. n. 121. 123. & 134. pag. 320.
 Consuetudo Ecclesiae dominantis servanda est, c. 68. n. 136. p. 320.
 Consuetudo particularis si adsit in loco serviente, tunc sequenda est illa loci dominantis, cap. 68. n. 136. p. 320.
 Consuetudo non inducitur ex actu unius tantum personae, cap. 68. n. 137. pag. 320.
 Consuetudo loci destinatae solutionis servanda est, c. 68. n. 138. p. 321.
 Consuetudo Domini dat interpretationem concessioni, cap. 68. nu. 139. pag. 321.
 Consuetudo Domini in solvendo quinquennio inservire debet pro interpretando tempore solutionis, c. 68. n. 140. p. 321.
 Consuetudo particularis circa salarium attendenda est, cap. 68. nu. 141. pag. 321.
 Consuetudo loci attenditur in solvendo relevio, c. 68. n. 142. p. 321.
 Consuetudo solventis attenditur in solutione laudemii, cap. 68. nu. 145. pag. 321.
 Consuetudo loci Domini, vel illa loci emphyteutae servanda est, cap. 68. nu. 149. pag. 321.
 Consuetudo loci Domini directi sequenda est juxta probabiliorum sententiam, cap. 68. nu. 150. pag. 321.
 Consuetudo si vigeat, lex, vel Statutum, quod eligatur arbitri, intrat coram eodem arbitro reconventio, cap. 72. n. 13. p. 332.
 Consuetudo nisi vigeat non reconveniendi coram eodem Judice conventionis, Index judicare debet super causa conventionis, & reconventionis, cap. 72. n. 15. pag. 333.
 Consuetudo non plus potest, quam Constitutio, cap. 73. n. 12. p. 334.
 Consuetudo si vigeat, Dominus feudi est Judex competens, cap. 75. nu. 12. pag. 337.
 Consuetudo strictim intelligenda in suo tantum casu, cap. 75. nu. 13. pag. 337.
 Consuetudo, vel Statutum, vel pactum facere potest, quod augeri possit laudemium, & quinquennium, cap. 77. n. 3. p. 344.
 Consuetudo super taxatione laudemii, si fuerit recepta tam à Clericis, quam à Laycis, servanda venit etiam à Clericis, c. 77. n. 21. p. 345.
 Consuetudo, Statutum, sive conventio solvendi quinquennium in majori quantitate, probanda veniunt per Dominum directum, cap. 77. nu. 22. pag. 345.
 Consuetudo iniqua nec ex majoritate, aut identitate rationis venit attendenda, cap. 89. nu. 22. pag. 372.
 Consuetudo non participandi de quinquenniis, uti irrationabilis non tenet, cap. 90. nu. 7. pag. 374.
 Consuetudo non participandi de distributionibus, tenet, cap. 90. nu. 8. pag. 374.
 Consuetudo facere potest, quod Episcopus habere possit Præbendam quasi Canonicaem, cap. 99. nu. 1. pag. 389.
 Consuetudo introducere nequit, quod Episcopus eodem tempore sit Canonicus, cap. 99. nu. 3. pag. 389.
 Consuetudo, seu Statutum in nonnullis Ecclesiis Collegiatis viget, ut quidam Canonici sint inferiores, quidam medii, & quidam majores, qui soli habent vocem in Capitulo, cap. 105. nu. 1. p. 401.
 Consuetudo, Statutum, vel Privilegium Apostolicum facere potest, quod duae Præbendae, vel una Præbenda, & Dignitas retineri possint, c. 108. n. 1. p. 404.
 Consuetudo operatur, quod Portionarii debeant pollere eadem prerogativa, qua pollent alii de Jure, cap. 115. nu. 8. pag. 415.
 Consuetudo viget in aliquibus Ecclesiis, obtinendi Canoniciatum annexum Episcopatu, cap. 156. n. 1. & 15. pag. 466. & 467.
 Consuetudo similibus viget in Ecclesiis Bituricensi, Ebrudunensi, & Dignensi, cap. 156. nu. 2. pag. 466.
Consultiva Vox V. Votum, & Vox.
Contra, & pro V. Vox.
Contracambium V. Affrancatio, & Affranco.
Contrafructio V. Gaudimentum.
Contractus.
 Contractus quilibet de sui natura est individuum, c. 18. n. 3. p. 83.
 Contractus plures dantur, qui prima facie videntur illiciti, attamen non sunt illiciti, cap. 25. nu. 16. pag. 98.
 Contractus vulgò *alla metà, Stocco, seu Mobatra* est licitus, cap. 25. nu. 17. pag. 98.
 Contractus *Stocco*, seu *Barocco* ex *Statut. Urb. lib. 1. cap. 153.* & similes sunt illiciti, cap. 25. nu. 18. pag. 98.
 Contractus vulgò *à tempo, e Moglie*, est illicitus, c. 25. n. 19. p. 98.
 Contractibus in omnium habetur pro omnino, c. 27. n. 5. p. 103.
 Contractus à principio sunt voluntatis, postea verò sunt necessitatis, cap. 30. nu. 12. pag. 111.
 Contractus, etiam si postmodum interiori vitio detecto, annullatur, adhuc repetendum est à manu mortua quinquennium, cap. 39. n. 7. pag. 141.
 Contractus de nullitate consilio per sententiam Dominus directus incipit esse in mala fide, cap. 39. n. 8. p. 141.
 Contractus emphyteutici rescissionis in casu ob nullitatem ab initio, restituenda sunt melioramenta emphyteutae, c. 39. n. 10. p. 141.
 Contractus ex nullo utile dominium translatum in manum mortuam dici nequit, cap. 39. nu. 12. pag. 141.
 Contractus fingitur non esse retrò celebratus resoluta emphyteusi vigore pacti legis commissoriae, vel adjectionis in diem, proindeque non debetur quinquennium, cap. 39. n. 14. pag. 141.
 Contractibus ex post facto adest necessitas, cap. 45. nu. 5. pag. 152.
 Contractus infici nequit, nisi invicem qui dedit, & recepit, consentiant in ejusdem contractus infestatione, cap. 45. n. 3. pag. 156.
 Contractui cuicumque consentiente Domino, comprehenditur subemphyteuticatio, cap. 52. n. 180. pag. 266.
 Contractus talis ceteri debet, qualis à partibus nuncupatur, cap. 52. nu. 213. pag. 268.
 Contractus locationis est onerosus, ille verò Emphyteusis gratuitus, cap. 57. nu. 36. pag. 283.
 Contractus de tempore attendendus est valor, cap. 63. n. 29. p. 298.
 Contractus tempus attenditur pro solutione laudemii, cap. 63. nu. 78. pag. 301.
 Contractus tempore consideratur valor rei ad dignoscendum, an adsit laesio, cap. 63. nu. 90. pag. 301.
 Contractus de tempore attendendum esse valorem monetæ currentis non desunt tenentes, cap. 63. nu. 93. p. 302.
 Contractus ultrò, citròque obligatorium inducit quinquennium, cap. 63. nu. 99. pag. 302.
 Contractus tempore valor attenditur, si, evicta re, ex stipulatu agatur, cap. 63. nu. 101. pag. 302.
 Contractus emphyteuticus, & superficiarius sunt inter se similes, cap. 66. nu. 11. pag. 308.
 Contractus antè possessionem non acquirit perfectam sui essentiam, in emphyteusi, cap. 69. nu. 69. pag. 326.
 Contractus quod initus sit, quamvis res nondum tradita, satis est, ut gabella debeatur, cap. 69. nu. 79. pag. 326.
 Contractus emphyteutici pendente nullitate, manus mortua non tenetur ad quinquennium, cap. 169. nu. 1. pag. 488.
 Contractus nullitas liberat promissorem de rato, c. 169. n. 4. p. 488.
 Contractus ex nullo non debetur gabella pendente lite super nullitate venditionis, non potest gabellarius interim gabellam petere donec lis finiatur, cap. 169. n. 5. p. 488.
 Contractus nullitate etiam pendente, emphyteuta solvere tenetur canonem, cap. 169. nu. 18. pag. 489.
 Contractus nullitatis in casu ex causa de futuro debetur quinquennium, cap. 169. nu. 20. pag. 489.
 Contractus de nullitate consilio in continenti debetur quinquennium, cap. 169. nu. 21. pag. 489.
Contractus Barocco V. Contractus.
Contractus à godere V. A godere Contractus.
Contractus Stocco seu Mobatra V. Contractus.
Contractus à tempo, e moglie V. Contractus.
Contrarii.
 Contrariorum una, eademque est disciplina, cap. 61. nu. 22. pag. 292. cap. 124. nu. 16. p. 429. c. 142. n. 2. p. 453. c. 143. nu. 2. pag. 453. cap. 149. nu. 14. pag. 459.
Contravenio V. Emphyteuta.
 Contribuo, & V. Beneficiatus, Beneficium, & Canonici.
 Contribuere ad quinquennia quis teneatur, & quis non teneatur, c. 138. per tot. c. 139. pag. 449. c. 140. per tot. p. 450. c. 141. per tot. pag. 451. c. 142. per tot. c. 143. per tot. p. 453. c. 144. pag. 454. c. 145. per tot. pag. 455. c. 146. per tot. p. 456. c. 147. per tot. c. 148. per tot. c. 149. per tot. p. 458. c. 150. per tot. p. 459. c. 151. per tot. p. 460.
Contubernales V. Tabernaculum.
Conventio, & V. Reconventio.
 Conventione partium, vel de consuetudine introducta sunt quinquennia.

& Verborum.

dennia de Jure incognita, cap. 65. nu. 33. pag. 307.
 Conventio coram Iudice ut fiat reconventio, de Jure civili cavetur, cap. 72. n. 9. pag. 332.
 Conventio, & reconventio super causa Iudex judicare debet, cap. 72. nu. 14. pag. 332.
 Conventio mutua, est reconventio, cap. 72. n. 25. pag. 333.
 Conventio Clerici, seu Ecclesie coram Iudice Layco Iura prohibentia, non loquuntur in casu reconventionis, cap. 72. nu. 28. pag. 333.
 Conventio, Statutum, seu consuetudo solvendi quinquennium in majori quantitate, probanda veniunt per Dominum directum, cap. 77. nu. 23. pag. 345.
 Conventio tacita servanda est in emolumentorum divisione, cap. 101. nu. 12. pag. 394.

Convictrices.

Convictrices memorantur, cap. 125. n. 10. p. 432.
Copola, & V. Doctores laudati.
Copola Trinitarius memoratur, cap. 6. n. 41. p. 46.
 Cor V. Egyptii, & Alexandrini.
Corbulus, & V. Doctores reprobati.
Corbul. de caus. p. rivation. emphyteut. ampl. 13. n. 3. reicitur, cap. 52. nu. 114. pag. 263.
Corona Regia, & V. Dominium.
 Corona Regia dicitur manus mortua, c. 3. n. 207. p. 23.
 Coronæ Regiæ bonorum in succelliores transit ipso Iure dominium in Castella, cap. 50. n. 463. p. 316.

Coronatio, & V. Imperator, & Installatio.

Coronationis à die incipit annus Pontificis in Dataria, cap. 69. n. 40. pag. 324.
 Coronationem antè si contingat expediri literas Apostolicas, sub eorum plumbo appenso facies, in quo eudendum erat nomen Pontificis, relinquuntur vacua, cap. 69. n. 41. pag. 325.
 Coronationem post installatur in Choro Imperator, cap. 114. nu. 11. pag. 413.
Corpus, & V. Capitulum, Confraternitas, Episcopus, & Filia.
 Corporis certi, tamquam Universitatis, commune sigillum est expressivum, cap. 123. n. 23. p. 430.
 Corpus unum cum Capitulo facit Episcopus, c. 155. n. 7. p. 464.
 Corporis potior pars est caput, c. 155. n. 10. p. 464.

Corradinus, & V. Doctores laudati.

Corradin de jur. p. rolation. qu. 31. n. 99. & qu. 34 per tot. laudatur, c. 4. n. 7. p. 37. c. 6. n. 229. p. 56. c. 7. n. 2. p. 59. c. 21. n. 17. p. 88. c. 35. n. 7. p. 125. c. 78. n. 1. p. 246. c. 170. n. 8. p. 490. & 491.
Corradus, & V. Doctores reprobati.
Corrad. prax. dif. evf. Apstol. lib. 10. cap. 1. n. 3. reicitur, cap. 50. nu. 536. pag. 220.

Correlativus.

Correlativus tamquam Dominus, & emphyteuta non debent ad imparia judicari, cap. 68. nu. 147. pag. 321.

Correspectiveus.

Correspectiveus est ad possessionem obligatio solvendi quinquennium, cap. 69. n. 7. pag. 323.

Corsinus, & V. Doctores laudati.

Corsin. laudatur, cap. 59. nu. 17. p. 287.
Corsina, & V. Doctores reprobati.
Cortiad. decis. Casbalon. 284. n. 52. in princip. versic. sed meo par. 5. reicitur, cap. 10. nu. 39. pag. 65.

Costa, & V. Doctores declarati, Doctores reprobati, & Doctores sibi contrarii.

Cost. de remed. subfid. remed. 106. nu. 2. in princip. & n. 12. in princip. declaratur, cap. 50. nu. 288 & 289. pag. 206.
Cost. de rata qu. 29. n. 2. sibi contrarius, cap. 50. nu. 301. p. 207.
Cost. de rata qu. 29. n. 5. cum seqq. reicitur, c. 50. n. 451. & 470. pag. 215. & 216.
Cost. de rata qu. 29. n. 5. cum seqq. declaratur, cap. 50. n. 452. p. 215.

Creditor, & V. Debitor.

Creditor subhastare potest fundum debitoris, c. 15. n. 30. p. 76.
 Creditor non est Dominus directus hypothecarum, qui ad libitum eas alienare potest, cap. 26. nu. 2. p. 100.
 Creditor habens suspectum suum debitorem, antè diem petere potest cautionem de solvendo, cap. 45. n. 56. p. 156.
 Creditor antè tempus petere nequit creditum, c. 50. n. 749. p. 235.
 Creditorem contra competit actio spoli debitoris, c. 53. n. 46. p. 271.
 Creditor intentare potest Salvianum contra emphyteutam super bonis emphyteuticis, c. 53. n. 29. p. 272.
 Creditor immixtus in Salviano, percipiens fructus fundi emphyteutici, tenetur solvere Canones, cap. 53. nu. 30. p. 272.
 Creditor non potest agere antè diem, cap. 54. nu. 9. pag. 272. cap. 63. nu. 73. pag. 301.
 Creditoris ex culpa mora inducitur, non est imputanda debitori aliàs solvere parato, cap. 56. n. 45. pag. 278.
 Creditoris mora in petendo compensatur cum mora debitoris in non solvendo, cap. 56. nu. 47. pag. 278.
 Creditor potius dicitur morosus, qui non fuit in loco destinatæ solutionis, cap. 56. nu. 49. pag. 278.
 Creditoris maior est mora in non exigendo, quam debitoris in non solvendo, cap. 56. nu. 52. pag. 278.
 Creditori emphyteutæ competit purgatio moræ, cap. 56. n. 59. p. 278.
 Creditor emphyteutæ admittitur ad purgandam mortam etiam re non integra, cap. 56. n. 60. pag. 278.

Creditoris ad instantiam captus debitor pauper, ab eodem alendus est, cap. 58. nu. 15. pag. 282.

Creditor consequi nequens suum creditum ob præpotentiam sui debitoris, potest subtrahere de bonis debitoris tantum, quantum sufficit pro satisfactione, cap. 59. n. 4. p. 287.

Creditor, & debitor sunt correlativi, c. 61. n. 3. p. 292.

Creditor sui creditoris quod sit debitor eodem tempore, quandoque contingere solet, cap. 62. nu. 1. p. 293.

Creditor invito, non aliud pro alio, sed in solutionibus solvendum est idem, cap. 62. nu. 6. pag. 293.

Creditrix si sit manus mortua in minori summa, quam sit debitum quinquennii, non intrat compensationem quinquennii, cap. 62. n. 8. p. 293.

Creditor, quod vexet debitorem, præproperè illum pulsando, inhumanum est, & quod debitor colludat creditorem, cap. 69. nu. 1. pag. 323.

Creditoribus ab omnibus conveniendus est debitor communis, quantumvis diversi fori, coram uno tantum Iudice, cap. 71. n. 10. p. 337.

Creditor totummodò rectè solvitur, vel Procuratori habenti mandatum speciale ad recipiendum debitum, cap. 78. n. 7. p. 347.

Creditor rei venditæ nequit præteritum recipere, c. 78. n. 1. p. 347.

Creditor quinquennii non fuit, Canonici defuncti antè tempus illius exactiois, cap. 85. nu. 3. pag. 365.

Creditoris acceptantis, non autem primi debitoris liberati periculum est, debitore cesso, vel delegato, effectu non solvendo, vel foro cedente, cap. 170. nu. 22. pag. 492.

Cressp. & V. Doctores declarati.

Cressp. obs. 106. nu. 10. cum seqq. declaratur, cap. 51. n. 112. p. 253.

Cubicularii Papæ V. Xenia.

Cultus divinus, & V. Titularis Cardinalis, & Visitatio.

Cultum divinum tantum concernit visitatio, c. 5. n. 105. p. 40.

Cura V. Fructus.

Curado.

Curad. memoratur, cap. 123. nu. 12. pag. 427.

Curator.

Curator, & Tutor plenissima pollent auctoritate in faciendis quidem utilibus pupillo, & minori, cap. 79. n. 1. p. 349.

Curator, & Tutor habent mandatum à lege, c. 79. n. 2. p. 349.

Curator, sive Tutor non possunt emphyteuticæ manus mortuæ, ab eaque quinquennium exigere, cap. 79. n. 3. p. 350. c. 80. n. 4. pag. 352. cap. 82. nu. 4. pag. 358.

Curator, aut Tutor abique solemnitatibus non possunt emphyteuticare ad favorem manus mortuæ, nec laudemium ab ea recipere, cap. 79. nu. 5. pag. 350.

Curatore à, & Tutore factæ locationi stare debent pupillus, & minor, cap. 79. nu. 9. pag. 350.

Curatoris cum sola auctoritate minor redimere potest censum, cap. 170. nu. 13. pag. 491.

Curatus V. Parochus.

Curia, & V. Obligatio Cameralis, Officialis, & Principalitas.

Curia Romanæ Officia infra quindecim annos extingui possunt, seu mutari morte Officialium naturalium, aut civilium, cap. 1. n. 56. p. 5.

Curiam extrà non viger obligatio Cameralis, c. 65. n. 38. p. 107.

Curia de consuetudine retineri potest Canonice cum Cardinalatu, cap. 120. nu. 3. p. 420.

Curia Oblati V. Oblati Curia.

Curialis, & V. Beneficiatus, Beneficium, Clericus, & Fructus.

Curialis eligi nequit in Episcopum, nec promoveri in Clericum, nisi post peractam vitam monasticam per annos quindecim in Monasterio, cap. 1. nu. 57. pag. 5.

Curialis Clericus, seu Beneficiatus tam ex testamento, quam ab intestato de fructibus Beneficiorum disponere poterant, talis tamen facultas disponendi revocata fuit per Urbanum VIII. cap. 50. nu. 545. cum seqq. pag. 221.

Custos V. Auditor, Confraternitas, & Iuspatronatus.

Cyriacus, & V. Doctores reprobati.

Cyriac. controv. 364. n. 3. reicitur, cap. 3. n. 8. p. 27.

D

Damnatio V. Mediolanum, & Sal.

Damnifico & V. Ecclesia, & Tertius.

Damnificare tertium non præsumitur Ecclesia æqui amatrix, cap. 1. nu. 94. pag. 7.

Damnium.

Damnium resultanti ex translatione Emphyteutis in manus mortuam ob solam circumstantiam ejusdem qualitatis concurrentis in Domino directo, seu concedente, consultum non remanet, cap. 27. nu. 10. pag. 59.

Damnium de virando agens præfertur agenti de lucro captando, cap. 60. nu. 684. pag. 230.

Damnium Domini directi adhuc consideratur ob durationem fidei commissi, cap. 51. nu. 136. pag. 254.

Damnium ex seruo vulnerato incipit currere Domino statim à die inflicti vulneris, cap. 69. n. 64. p. 325.

Dataria Apostolica V. Bancherius. Cedula Pancharia,

Componenda, Coronatio, & Nihil transeat.

Datarius V. Nihil transeat.

Datum, & V. Gabella.

Datum non solvitur de rebus affrancandis, cap. 24. n. 42. p. 94.

Index Rerum;

- David V. Potentates.*
Debitor, & V. Creditor, Depono, Induciae, & Procrastino.
Debitoris incommodo esse solet omnis difficultas, c. 10. n. 13. p. 63.
Debitor non tenetur antè diem solvere, cap. 24. n. 82. pag. 96.
Debitor perpetuò habet liberam omnem facultatem excutiendi obligationem, forte cum reliquis præteritis oblata, c. 26. n. 8. pag. 100.
Debitor, imminente monetæ mutatione, solvere non potest creditori antè tempus, cap. 45. n. 25. pag. 154.
Debitorem suspectum habens creditor, antè diem petere potest cautionem de solvendo, cap. 45. n. 56. pag. 156.
Debitor raro anticipatè solvunt, cap. 50. n. 779. pag. 237.
Debitor solvere nequit antè tempus, quando illud appositum est gratia creditoris, cap. 50. n. 810. pag. 239.
Debitori competit actio spoliæ contra creditorem, c. 53. n. 26. p. 271.
Debitor habens iustam causam dubitandi, si benè, vel malè solvet, deponere debet pecuniam, cap. 55. n. 5. pag. 273.
Debitoris conditio melior est in pari mora, cap. 56. n. 51. pag. 273.
Debitor impotens ad solvendum induciis procrastinare solet solutionem, cap. 57. n. 1. pag. 281.
Debitor census, etiam post moram non tenetur ad interessè, cap. 57. n. 15. pag. 282.
Debitor pauper captus ad instantiam sui creditoris, ab eodem alendus est, cap. 58. n. 15. pag. 285.
Debitor non tenetur bis solvere, cap. 59. n. 26. pag. 288.
Debitor, & creditor sunt correlativi, cap. 61. n. 3. pag. 292.
Debitor censetur minus esse gravatus, quàm fieri potest, cap. 63. n. 2. pag. 296.
Debitor inorsoso, diminutio monetæ cedit damno ipsius debitoris, cap. 63. n. 91. pag. 301.
Debitor communis conveniendus est ab omnibus creditoribus, quantumvis diversi fori, coram uno tantùm Iudice, c. 71. n. 10. p. 331.
Debitor reintegrandus est ad fundum, in quem immisus fuit Salvianista satisfactus, cap. 76. n. 37. pag. 341.
Debitor cessò, vel delegato, cessatè non solvendo, vel foro cedente, periculum est creditoris acceptantis, non autem primi debitoris liberati, cap. 170. n. 22. pag. 492.
Debitum V. Dominus directus
Decalogus, & V. Ezechias.
Decalogum Legis cum quinque libris Moyſis conservans Rex Ezechias, meruit augmentum quindecim annorum vitæ juxta legis numerum, quam custodierat, cap. 1. n. 69. pag. 6.
Decanus.
Decanus, vel alius similis participat de quindennio, c. 155. n. 5. p. 464.
Decendium.
Decendium etiam fuit demptum ex salariis Officialium, dempto decendio per Chalendarium Gregorianum, cap. 50. nu. 165. p. 200.
Decennium, & V. Conductor, Dominium utile, & Locatio.
Decennio de prædicatur, quod non prædicatur de novennio (tanta est diversitas augmenti unius anni) cap. 31. n. 14. pag. 115.
Decimandus V. Consuetudo, & Locus.
Decima.
Decima in Hispania ex retrovenditione non debetur c. 24. n. 78. p. 95.
Decimæ in solutione attenditur tempus illius solutionis, cap. 63. num. 37. pag. 298.
Decima etiam appellatur laudemium, cap. 63. n. 38. pag. 298.
Decimæ, & V. Canonicatus, & Canonici.
Decimæ Pretaticum nuncupatæ solvuntur ab Hebræis in Vrbe Parochis districtualibus, pro Dominibus sitis in Ghetto, & cur, cap. 1. num. 45. pag. 4.
Decimæ à Papa Regi concessæ, secularizantur, c. 29. n. 10. pag. 108.
Decimæ tales in Hispania, & Lusitania vocantur Tertilæ, cap. 29. num. 11. pag. 108.
Decimæ tales non percipiuntur ampliùs titulo, ut priùs, Ecclesiastico, sed seculari, cap. 29. n. 12. pag. 109.
Decimæ Papales sunt incompenſabiles, cap. 62. n. 16. pag. 294.
Decimæ habent viam executivam, cap. 65. n. 11. pag. 307.
Decimæ tam de Iure divino, quàm humano debentur, cap. 65. num. 32. pag. 307.
Decimæ personales regulariter debentur in fine anni tantùm, c. 68. num. 26. pag. 314.
Decimæ simile est quindennium, c. 68. n. 27. 107. & 120. p. 314. & 319.
Decimarum in solutione attenditur potiùs consuetudo loci, ubi res decimandæ sitæ sunt, cap. 68. n. 84. pag. 318.
Decimæ solvuntur juxta consuetudinem loci servientis, cap. 68. num. 106. pag. 319.
Decimæ potiùs solvuntur Ecclesiæ Baptismali, cap. 68. n. 118. p. 320.
Decimas solvendas esse tam Ecclesiæ Baptismali, quàm Parochiali, putat *Berol. conf. 20. per tot. lib. 1.* cap. 68. n. 119. pag. 320.
Decimæ Prædiales solvendæ sunt Ecclesiæ Baptismali, cap. 68. n. 133. pag. 320.
Decima pars, & V. Laudemium, Natio, & Sicilia.
Decima pars apud aliquas Nationes est Laudemium, c. 63. n. 81. p. 301.
Decisio, V. Doctores declarati, Doctores reprobat, & Rota.
Decisiva vox V. Vox.
Decius, & V. Doctores reprobat, & Doctores declarati.
Decius conf. 279. per tot. tom. 1. reicitur, cap. 50. n. 671. pag. 229.
Declavus V. Canonici.
Decrementum V. Augmentum, Dominus directus, & Emphyteus.
Decrepitus.
Decrepitus, inidoneus est ad regendum, cap. 2. n. 180. pag. 22.
Decretum Synodale V. Synodale Decretum.
Defalcum, & V. Locatio, & Pensio.
Defalco, seu remissioni est locus, non percepto fructu in re locatâ, cap. 11. n. 5. pag. 66.
Defensor V. Capitulum, Consiliarius, & Ecclesia.
Definio, & V. Aratum.
Definiebatur locus aratro in condendis Civitatibus, c. 2. n. 190. p. 22.
Deformis, V. Membrum.
De Francis, V. Franchus.
Delegatio Apostolica, & V. Canonici, & Delegatus Apostolicus.
Delegationis Apostolicæ capax est Canonici non ordinatus in sacris, cap. 94. n. 10. pag. 379.
Delegatus Apostolicus.
Delegatus Apostolicus non potest esse Canonicus Collegiatæ, c. 120. num. 22. pag. 421.
Delego, V. Dominus directus, & Index.
Delictum, & V. Delinquens.
Delictum ob unum tantùm nemo puniri debet duplici pœna, cap. 103. n. 30. pag. 399.
Delictum propter pœna, quæ imponitur, non nisi illa propriè dicitur, cap. 127. n. 7. pag. 434.
Delicto ex proprio nemo debet commodum reportare, cap. 127. n. 9. pag. 434. cap. 143. n. 12. pag. 454. cap. 146. n. 1. pag. 456.
Delictum solum inducit infamiam, cap. 128. n. 21. pag. 437.
Delictum per aliorum Canonicorum portiones vacantes Canonici uti consocii habere debent, representando totum Collegium jure Universitatis, cap. 134. n. 14. pag. 444.
Delictum proprium tenere debet auctorem, non autem nocere aliis non delinquentibus, cap. 142. n. 9. pag. 455.
Delicti ob pœnam perinde est aliquem privari fructibus, ac illos percipere, cap. 146. n. 6. pag. 456.
Delinquens, & V. Delictum.
Delinquenti veræ animæ, non autem fictæ inferitur excommunicatio, cap. 4. n. 36. pag. 33.
Delinquens sibi imputare debet, cap. 135. n. 25. pag. 447.
De Luca V. Luca.
Denominatio, & V. Canonici.
Denominatio sola Canonicorum non inducit jus Canonici in præjudicium verorum Canonicorum, cap. 104. n. 4. pag. 400.
Denominationi sæpiùs repetitæ, & literæ Instrumenti standum, cap. 52. n. 214. pag. 268.
Depono, & V. Bulla Gregoriana, Debitor, & Depositum.
Deponere tenetur quindennium manus mortua Emphyteuta habens causam illud non solvendi, quousque illam justificet, c. 55. n. 4. p. 273.
Deponere debet pecuniam debitor habens iustam causam dubitandi, si benè, vel male solvet, cap. 55. n. 5. pag. 273.
Deponendi ad effectum mandatum nemini præjudicat, c. 55. n. 7. p. 273.
Deponens, remanet Dominus rei depositatæ, c. 55. n. 8. pag. 273.
Deponens, dicitur adhuc habere pecuniam de Iure, & de factò, cap. 55. n. 10. pag. 273.
Deponens non fatetur à se deberi quindennium, c. 55. n. 11. p. 273.
Deponere non est solvere, cap. 55. n. 12. pag. 274.
Deponere quindennium non tenetur manus mortua, si sit adeò pauper, ut non habeat quid deponat, cap. 55. n. 16. pag. 274.
Deportatus, & V. Excommunicatus.
Deportatus, & excommunicatus dicitur mortuus, c. 2. n. 246. p. 25.
Deportato æquiparatur excommunicatus, cap. 131. n. 17. p. 440.
Depositio, & V. Depositus, & Titularis, & Titularis Cardinalis.
Depositioem antè Eius Titularis antecessor habet jus quæsitum super quindennio, nec successor in illius præjudicium potest illud acquirere, cap. 160. n. 9. pag. 477.
Depositioem antè quantumvis maturatum quindennium non acquirit Eius Titularis, depositus, cap. 161. n. 1. pag. 477.
Depositum, & V. Depono, & Quindena.
Depositum quindennii non requiritur de necessitate, sed ad cautelam, cap. 56. n. 48. pag. 278.
Depositum est facilius via reddendi securum creditorem, cap. 55. num. 3. pag. 273.
Depositum est quoddam temperamentum adinventum pro affectione iudicii, cap. 55. n. 6. pag. 273.
Depositus, & V. Depositio, & Titularis Cardinalis.
Depositus Cardinalis Petrus Columna à suo Titulo, ad illum postea reintegratus, cap. 160. n. 2. pag. 476.
Depositus Cardinalis Anastasius à suo Titulo, c. 160. n. 3. pag. 476.
Depravo V. Titularis Cardinalis, & Vicarius.
Derogatio V. Hospitale.
Derogo V. Posteriora.
Descendentes.
Descendentes omnes ex radice insecta, remanent exclusi à successione, cap. 135. n. 19. pag. 446.
Desertum V. Collegium.
Destinatum.
Destinatum non habetur pro factò, quando facti essentia exigitur, cap. 69. n. 73. pag. 326.
Deterioratio, & V. Laudemium.
Deteriorationis in casu laudemium calculatur de tempore illius solutionis, cap. 63. n. 66. pag. 300.
Deterioro V. Filius, & Pater.
Devolutio.

& Verborum.

Devolutionis spem considerari potest sublata etiam in layco Emphyteusum retinente cum Clavula *pro se, & heredibus &c. quibus &c.* cap. 2. n. 65. pag. 15.
Devolutioni renunciari nequit, nisi prævio Beneplacito Apostolico, cap. 30. n. 50. pag. 113.

Deus.

Dei iudicium imitari debet Ecclesia, cap. 4. n. 34. pag. 33.
Dei servus servorum intulatur Pontifex, c. 5. n. 133. pag. 41.
Deus hospitalis dicebatur, quem hospites invocabant, c. 6. n. 23. p. 15.
Deus hæres, ejusque Sancti, hæreses institui possunt, c. 17. n. 14. p. 80.
Deus non facit differentiam modici, cap. 50. n. 753. pag. 235.

Dextræ hospitales.

Dextræ hospitales quid, cap. 6. n. 2. pag. 45.

Diaconatus V. Aetas.

Diaconissæ.

Diaconissæ Mediolani memorantur, cap. 5. n. 121. pag. 41. cap. 125. num. 4. pag. 451.

Dicor.

Dicimur, aut evadimus nomine tantum perpetui, c. 2. n. 160. p. 20.

Dictiones V. Verba.

Dignum, & V. Ecclesiastic. & Subrogatus.

Dignum Salomonis Regis *Ecclesiastic.* c. 34. versic. 4. commendatur, cap. 2. n. 162. pag. 21.

Dignum lepidum *Card. Tays* occasione subrogati, memoratur, cap. 23. n. 6. pag. 91.

Diœcesana Synodus V. Synodus Diœcesana.

Dies.

Dies, quo cadit solentio, spectandus est, cap. 50. n. 102. pag. 196.

Dies una datur pro viginti millibus passuum, & duo dies dantur pro viginti uno millibus passuum, cap. 50. n. 762. pag. 235.

Dies alius datur ad unum tantum milliari, etiam si non sint viginti milliaria propter certitudinem, cap. 50. n. 775. pag. 236.

Dies feriati V. Allocutio.

Dies festi V. Archipresbyter Cardinalis, & Vicarius.

Difficilius.

Difficilius virtutes, quam vitia transfunduntur, cap. 5. n. 27. p. 36.

Difficultas, & V. Impossibilitas.

Difficultas æquiparatur impossibilitati, cap. 45. n. 9. pag. 154.

Dignem. Cathedralis, & V. Canonicatus, Consuetudo, & Episcopatus.

Dignem. Cathedralis consuetudo obrinendi Canonicatum annexum Episcopatu, cap. 156. n. 2. pag. 486.

Dignitates, & V. Canonici, & Capitulum.

Dignitates dimidias, seu dimidia Beneficia dari impossibile est, c. 50. n. 383. pag. 211.

Dignitates, aut homines non dimidiantur, cap. 50. n. 384. pag. 211.

Dignitates Canonici in Cathedralibus, & Collegiatis adesse solent ex Statuto, vel consuetudine, cap. 34. n. 1. pag. 362.

Dignitatis ratione non, sed ratione Canonicatus quis est de Capitulo, cap. 84. n. 2. pag. 362.

Dignitates Canonici de consuetudine, privilegio, vel Statuto vocem habere possunt in Capitulo, cap. 84. n. 3. pag. 362.

Dignitates in Indiis Hispaniarum idem possunt, c. 84. n. 4. pag. 362.

Dignitates in materia favorabili veniunt appellatione Capituli, c. 84. n. 5 & 39. pag. 362. & 364.

Dignitatum non Canonicorum nomine veniunt Canonici, cap. 84. n. 6. & 44. pag. 362. & 364.

Dignitates non dicuntur propriè capita Capituli, sed potiùs membra, cap. 84. n. 16. pag. 363.

Dignitates, quæ præstant Capitulo jure quodam superioritatis non jurisdictionalis veniunt nomine Capituli saltem in favorabilibus, cap. 84. n. 29. pag. 363.

Dignitates tales sunt frequentissimæ in Italia, & præsertim in Regno Neapolitano, cap. 84. n. 30. pag. 363.

Dignitates Capitulares habentes simplicem præheminentiam dari posse in aliquibus Ecclesiis, novum non est, c. 84. n. 31. pag. 363.

Dignitas, ut plurimum sonat præheminentiam cum jurisdictione, cap. 84. n. 32. pag. 363.

Dignitates, & Capitulum diversa censentur, c. 84. n. 34. pag. 364.

Dignitates non veniunt appellatione Beneficiorum, nisi exprimantur, cap. 84. n. 36. pag. 364.

Dignitates Canonicatibus carentes jus conferendi habere non intelligitur habens jus conferendi Canonicatus, cap. 84. n. 35. pag. 364.

Dignitates non Canonici dotem accipiunt ex bonis Capituli, quasi unum corpus cum Capitulo, cap. 84. n. 41. pag. 364.

Dignitates non Canonici etiam si de consuetudine habeant vocem in Capitulo, adhuc non sunt de Capitulo, c. 84. n. 43. pag. 364.

Dignitas Vicariatus non est de Capitulo, cap. 152. n. 5. pag. 462.

Dii.

Dii fictitii olim hæreses instituebantur, cap. 17. n. 13. pag. 80.

Dilapidatio V. Fideicommissum.

Diligens.

Diligentes esse solent quandoque creditores, è contrà verò debitores sapienti tardi, cap. 68. n. 1. pag. 312.

Dimidia V. Bona, Contractus, Filii, Excessus, Modicus, & Pater.

Dimidii Canonici V. Canonici.

Dimidiar V. Dignitas, & Homo.

Dimissa Virgines V. Virgines Dimissæ.

Directum dominium V. Dominium directum.

Directus Dominus V. Dominus directus.

Disciplina V. Contraria.

Dispensatio.

Dispensatio stricti Juris est, nec extendibilis, cap. 89. n. 14. pag. 372. cap. 109. n. 4. pag. 405.

Dispensationes rot requiruntur, quæ obstatula, c. 89. n. 15. p. 372.

Dispensatio super principali, censetur etiam in consequutivis, c. 89. n. 15. pag. 372.

Dispensatione ex Apostolica habens in una Ecclesia duos Canonicatus, lucratur duplices distributiones quotidianas, c. 109. n. 5. p. 406.

Dispensatione retineri possunt duo Canonicatus, c. 112. n. 10. p. 410.

Dispensationem citrà retinere potest Canonista plures Canonicatus, cap. 125. n. 14. pag. 432.

Dispensa, & V. Concedens.

Dispensare videtur cum persona inhabili, ac incapaci, eidem aliquid licenter concedens, cap. 27. n. 33. pag. 104.

Dispensando Princeps, censetur conservare velle saluum jus, c. 157. num. 10. pag. 486.

Discretiva loquutio.

Discretiva loquutio diversitatem arguit, c. 52. n. 218. pag. 269.

Disperse.

Disperse, idest Puellæ S. Euphemie de Urbe, c. 47. n. 14. pag. 161.

Dispono, & V. Curialis.

Disponendi facultas regulari debet à Jure, vel à consuetudine, cap. 2. num. 88. pag. 16.

Disponere nemo potest de re aliena, cap. 17. n. 31. pag. 81.

Dispositio.

Dispositio quæcumque regulanda est à sua causa, c. 69. n. 53. pag. 325.

Dispositio pænalis restringenda potiùs, quam dilatanda, cap. 100. num. 5. pag. 391.

Dispositio de re aliena non tenet in præjudicium Domini, cap. 100. num. 19. pag. 393.

Dispositiva V. Emphyteusis.

Dispositum.

Dispositum expressè, habetur pro expresso, cap. 27. n. 25. pag. 104.

Dispositum in uno casu, non porrigitur ad alium, c. 53. n. 4. p. 270.

Dissentio.

Dissentio exarduit etiam inter antiquioris Jurisprudentie proceres, cap. 36. n. 51. pag. 131.

Dissolvo.

Dissolvi per quas causas nascitur, unamquamque rem, naturale est, cap. 2. n. 192. pag. 22.

Distallatio, & V. Canonici.

Distallatio, seu remotio à stallis non est necessaria ad privationem Canonici, cap. 98. n. 1. pag. 386.

Distichon, & V. Epitaphium, & Mors.

Distichon quoddam in Epitaphio memoratur, cap. 50. n. 85. & 200. pag. 195. & 201.

Distributiones quotidianæ, & V. Canonici, & Consuetudo.

Distributiones quotidianæ ad hæreses transfundendi consuetudo non tenet, cap. 50. n. 621. pag. 226.

Distributiones quotidianæ assignantur in Cathedrali de Pilar post obitum famulis Canonici, cap. 50. n. 636. pag. 225.

Distributiones quotidianæ magis ratione laboris, quam ratione Beneficii debentur, cap. 50. n. 665. pag. 228.

Distributiones quotidianæ non veniunt nomine Beneficii fructuum, cap. 50. n. 667. pag. 229.

Distributiones quotidianæ dicuntur fructus Beneficii quoad alios effectus, cap. 50. n. 668. pag. 229.

Distributionibus in quotidianis cõsistentibus Canonicatus memorantur, cap. 50. n. 669. pag. 229.

Distributionibus de quotidianis inexactis Beneficiatus testari valet, cap. 50. n. 670. pag. 229.

Distributionibus ex quotidianis etiam si constet Beneficium, debetur quinquennium inexactum etiam heredibus ab intestato, cap. 50. n. 672. pag. 229.

Distributiones debitæ ratione servitii, non subjacent spolio, debitæ verò ratione Canonice, subjacent, cap. 50. n. 885. pag. 244.

Distributiones quotidianæ lucrantur Auditores Rotæ, Inquiritores, & similes, cap. 89. n. 26. pag. 373.

Distributiones accrescentiæ nuncupatæ acquiruntur interessentibus, cap. 90. n. 5. pag. 373.

Distributiones quotidianas ad lucrandum requiritur infirmitas gravis, cap. 90. n. 10. pag. 374.

Distributiones quotidianæ propriè dici nequeunt proventus Beneficii, sed acquiruntur ex labore, & interessentia in Divinis, cap. 100. num. 4. pag. 391.

Distributiones quotidianæ etiam amittuntur ab omittente Fidei Professionem, quando omnes fructus Beneficii consistunt in solis distributionibus quotidianis, cap. 100. n. 6. pag. 391.

Distributiones non lucratur Canonicus in habitu Prothonotarii, cap. 106. n. 4. pag. 402.

Distributiones quotidianas duplices lucratur habens ex dispensatione Apostolica in una Ecclesia duos Canonicatus, c. 109. n. 5. pag. 406.

Distributiones percipiendi jus pertinet ad Canonicatû, c. 117. n. 4. p. 416.

Distributiones non lucrari, & esse Capitalaris quis potest, cap. 149. num. 15. pag. 459.

Distributiones non percipit Canonicus Cardinalis, c. 151. n. 6. p. 450.

Distributiones percipit non ordinatus in Sacris, non tamen est de Capitulo, pag. 149. n. 16. pag. 459.

Index Rerum,

- Ditio Ecclesiastica* V. Hebraei.
Ditio Mantuana V. Mantuana Ditio.
Diversitas.
 D. veritatem arguit discretiva loquutio, c. 52. n. 21. p. 269.
Diversorium, & V. Hospitium.
 Diversorium unde dictum, cap. 6. nu. 15. pag. 45.
Dives V. Ecclesia, & Res.
Divina V. *Alexander VII.* Punctatura, Regularis, & Vicarius.
Divine Res.
 Divinae res sunt Hospitalia, cap. 6. n. 2. p. 45.
Divinus V. Pactum.
Divinus Cultus V. Cultus Divinus.
Divisio V. Phares, & Phatrias.
Divisor V. Phares.
Doctōrandus.
 Doctōrandus de proximo, habetur pro doctōrato, cap. 50. nu. 720. pag. 233.
Doctōratus, & V. Salarium, & Tempus.
 Doctōratus tempus retrotrahitur ad tempus Licentiatūre, cap. 48. nu. 57. pag. 175.
Doctōr, & V. Lectio, & Salarium.
 Doctōres antiqui non ediderunt Tractatum de *Quindennis*, cap. 1. nu. 2. pag. 2.
 Doctōres antiqui omnes quasi quæstiones tractarunt, cap. 1. nu. 10. & 15. pag. 2. & 3.
 Doctōres putantes, Ecclesiam esse capacem Emphyteusis, non sunt sequendi, cap. 2. nu. 53. pag. 15.
 Doctōrum consilia carentia auctoritatibus, dicuntur mortua, cap. 2. nu. 229. pag. 24.
 Doctōres sequendi veniunt potius in commentariis, quàm in consiliis, cap. 51. n. 9. p. 252.
 Doctōr unus prævalere non debet S. Rotæ Romanæ, cap. 63. nu. 31. pag. 298.
 Doctōres, qui dicant valorem dimitti etiam ob quindennium, Auctor non invenit, cap. 64. n. 27. p. 305.
 Doctōres, qui tenuerunt, servandam esse in solutione laudemii, consuetudinem loci dominantis, potest tenuerunt, servandam potius illam loci servientis, cap. 68. nu. 123. p. 320.
 Doctōr legens lectionem ordinariam, & extraordinariam, duplex consequitur salarium, cap. 109. n. 9. pag. 406.
 Doctōres, sine legibus etiam creati solent per Principem, cap. 113. nu. 11. pag. 412.
Doctōres laudati.
Albanus, cap. 6. nu. 116. pag. 50. cap. 49. nu. 3. pag. 176. cap. 139. nu. 2. pag. 450. cap. 168. n. 4. pag. 487.
Abitinus, cap. 47. nu. 89. pag. 166. cap. 159. nu. 4. pag. 471. cap. 163. nu. 1. pag. 480.
Alexander VIII. cap. 3. n. 59. pag. 30. cap. 162. n. 5. p. 478.
Alvarez Pegas, cap. 56. n. 95. p. 280.
Amadorius olim de Manieris, cap. 59. n. 18. pag. 287.
Ansaldo, cap. 10. n. 6. pag. 63. cap. 13. n. 10. pag. 68. cap. 15. n. 3. p. 74. cap. 38. n. 6. p. 138. cap. 50. n. 227. pag. 203. cap. 55. nu. 9. pag. 273. cap. 164. nu. 4. pag. 481.
Barberinus, cap. 459. nu. 57. pag. 474.
Bibbosa, cap. 52. n. 151. pag. 264.
Caprara, cap. 70. nu. 4. p. 328. c. 160. nu. 10. pag. 477.
Clemens XI. cap. 6. n. 116. pag. 50. cap. 49. n. 3. pag. 176. cap. 139. n. 3. pag. 450. cap. 168. n. 4. pag. 487.
Collicola, cap. 169. n. 6. pag. 487.
Constantinus, cap. 15. n. 7. p. 74. c. 58. n. 8. p. 284.
Copota, cap. 6. n. 4. p. 46.
Coradinus, cap. 4. n. 7. p. 31. c. 6. n. 229. p. 56. c. 7. n. 2. p. 59. cap. 21. n. 17. p. 88. c. 35. n. 7. p. 125. c. 75. n. 1. p. 346. c. 170. n. 8. p. 490. & 491.
Corfinus, cap. 59. nu. 17. pag. 257.
Cuado, cap. 123. n. 12. p. 427.
Gama, cap. 52. nu. 149. pag. 264.
Innocentius XI. cap. 110. nu. 6. p. 407.
Innocentius XII. cap. 165. n. 9. p. 483. c. 168. n. 9. p. 487.
Lancetta, c. 18. n. 2. p. 83. c. 27. n. 58. p. 105. c. 65. n. 37. p. 307.
Luca, cap. 163. n. 1. p. 480.
Manieris, cap. 59. nu. 18. p. 287.
Masernus, cap. 30. n. 4. p. 110. c. 36. n. 49. p. 131.
Menochius, cap. 52. nu. 162. pag. 265.
Odescalbus, cap. 110. n. 6. p. 407.
Omanna, cap. 25. nu. 10. pag. 98.
Origus, cap. 168. nu. 5. pag. 487.
Ottobonus, cap. 3. n. 59. p. 30. c. 162. n. 4. & 5. p. 578.
Pacionus, cap. 10. n. 12. p. 63. c. 11. n. 1. p. 66.
Papinianus, cap. 6. n. 104. p. 49.
Pavistus, cap. 6. n. 227. p. 56.
Pavladorius, cap. 52. n. 37. p. 258.
Pegas, cap. 56. nu. 95. pag. 258.
Peira, cap. 13. n. 6. p. 67. c. 33. n. 4. p. 118.
Piazza, cap. 103. n. 22. p. 398. c. 139. n. 3. p. 450.
Pignatellus, cap. 165. n. 9. p. 483. c. 168. n. 9. p. 487.
Riccus, cap. 168. n. 7. pag. 487.
Ronconius, cap. 20. nu. 7. & 9. pag. 85.
Sarmientus, cap. 52. n. 35. pag. 258.
Scottus, cap. 36. nu. 46. pag. 131.
Severollus, cap. 36. nu. 45. pag. 131.
Taya, cap. 23. nu. 6. pag. 91.
Tondutus, cap. 10. nu. 44. pag. 65.
Doctōres approbati.
Bellarmin. in *Psalms*. 67. versic. 12. cap. 5. n. 18. p. 36.
Anozlaz. de *caus. pñis lib. 4.* cap. 11. nu. 24. cap. 6. u. 130. p. 51.
Doctōres reprobatii.
Amilian. conf. 153. nu. 9. cap. 6. nu. 175. pag. 53.
Alciat. cap. 51. nu. 100. pag. 232.
Alexander conf. 120. nu. 3. *circ. d. fin.* versic. non obstat, lib. 1. cap. 6. nu. 178. pag. 53.
Amic. de *jure emphyt. qu. 7.* nu. 9. cap. 81. nu. 21. pag. 356.
Antonell. de *temp. leg. lib. 2.* cap. 40. nu. 5. & 8. cap. 60. n. 39. p. 330.
Azo in Lanturivilus 10. C. commun. de *succession.* cap. 6. n. 251. p. 57.
Bambatt. de *divis. succ. par. 2.* cap. 9. nu. 11. *circ. d. fin.* versic. non obstat, & versic. in *casu*, c. 50. nu. 462. p. 215.
Bellarmin. in *Psalms*. 67. versic. 12. c. 5. n. 7. pag. 35.
Bordon. resol. 72. nu. 31. tom. 2. c. 3. n. 8. p. 27.
Camera decis. 8. post *Corradin.* de *jure prælation.* c. 35. n. 32. p. 127.
Capan. de *jure relev. par. 1.* qu. 7. n. 2. c. 63. n. 14. p. 297.
Capan. de *jure relev. par. 1.* qu. 15. nu. 18. *in fin.* & n. 19. tom. 1. cap. 14. nu. 5. pag. 70.
Capan. de *vita*, & *militia qu. 32.* nu. 20. & seq. cap. 57. n. 13. p. 182.
Carpoz. *Jurisprud. for. Romano-Saxonic.* *Constitution.* 39. *Definit.* 31. nu. 2. c. 47. n. 65. p. 165.
Carvalb. de *utraq. quart. par. 2.* nu. 142. cum seqq. cap. 17. nu. 21. p. 80.
Cenc. de *ensib. qu. 29.* nu. 13. c. 15. n. 14. p. 74.
Cephal. conf. 399. nu. 17. lib. 5. cap. 47. n. 47. p. 174.
Corbul. de *caus. prælation. emphyteus. ampl.* 13. n. 3. cap. 52. n. 114. pag. 263.
Corrad. præc. dispens. *Apostol. lib. 10.* cap. 1. n. 2. c. 50. n. 536. p. 220.
Corrad. decis. *Carbalon.* 284. nu. 52. *in princip.* versic. *sed meo*, par. 5. cap. 10. nu. 39. pag. 65.
Coff. de *rata qu. 29.* nu. 5. cum seqq. cap. 50. nu. 451. & 470. pag. 215 & 216.
Cyriac. *controv.* 364. n. 3. cap. 3. n. 8. p. 27.
Decif. *Camerae* 128. post *Corradin.* de *jure prælation.* c. 35. n. 32. p. 126.
Decius conf. 279. per tot. tom. 1. cap. 50. n. 67. p. 229.
Donad. de *renunc. tom. 1.* cap. 30. nu. 70. *in med.* versic. & etiam, cap. 47. nu. 65. p. 165.
Duard. de *ensib. §. 5.* qu. 34. conc. 4. n. 51. cum seqq. tom. 2. cap. 70. nu. 40. pag. 320.
Duran. *decif.* 448. nu. 58. cap. 50. nu. 114. p. 213.
Faber in Codic. lib. 4. tit. 42. *Definit.* 11. vol. 1. c. 45. n. 11. p. 154.
Felic. de *societ. probam.* n. 15. c. 6. n. 247. & 248. p. 57.
Florez Diaz de Mena ad decis. Gam. 26. n. 2. *in fin.* cap. 52. nu. 171. pag. 265.
Fontanell. *dec. Carbalon.* 85. per tot. tom. 1. c. 36. n. 28. p. 129.
Fulgin. de *jure emphyt. tit. de var. caducit. qu. 16.* nu. 4. cap. 2. nu. 109. pag. 18.
Fulgin. de *jure emphyt. tit. de contract. qu. 31.* nu. 6. & 42. cap. 12. n. 7. p. 66. cap. 21. n. 12. pag. 88.
Fulgos cap. 52. n. 132. pag. 360.
Gait. de *credit.* cap. 4. qu. 11. nu. 2104. cum seqq. c. 76. n. 53. p. 342.
Gama decis. *Portugall.* 70. c. 51. n. 53. p. 250.
Gama decis. *Portugall.* 373. n. 2. cap. 37. nu. 11. pag. 134.
Glof. in §. adeo 3. *Institution.* de *locat. & conduct.* cap. 52. num. 88. pag. 261.
Gonzalez in cap. 1. n. 4. *in not.* de *empton.* cap. 6. n. 10. p. 45.
Gonzalez in c. 1. n. 4. *in med.* versic. de *precaria*, de *precar.* cap. 19. nu. 9. pag. 34.
Gratian disc. 400. n. 22. c. 3. n. 8. p. 27.
Gutierrez de Gabell. qu. 22. nu. 7. cum seqq. c. 34. n. 63. p. 128.
Heracelin. cap. 2. n. 151. p. 20.
Jafon. *in l. fin.* nu. 99. C. de *jure emphyt.* c. 7. n. 7. p. 59.
Inola in cap. postulasti 15. nu. 9. *circ. d. fin.* cum nu. seqq. de *concess.* *Præbend.* c. 156. nu. 23. p. 467.
Innocentius in cap. cñm. M. Ferrariensis 9. nu. 4. de *Constitution.* cap. 114. nu. 15. pag. 412.
Layman. *Theolog. moral. lib. 4. tract. 2.* cap. 4. qu. 3. nu. 10. cap. 50. nu. 705. pag. 232.
Manent. de *contract. livellar. qu. 1.* pact. 7. nu. 16. cum seqq. cap. 51. nu. 85. pag. 251.
Manent. de *contract. livellar. pact. 9.* nu. 20. c. 77. n. 10. p. 344.
Marsil. de *sid. iussor.* nu. 214. cap. 52. n. 30. pag. 258.
Marta de success. legal. par. 3. qu. 13. artic. 5. nu. 52. cap. 50. n. 855. pag. 243.
Marta de success. legal. par. 4. qu. 21. art. 19. nu. 61. cum seqq. cap. 51. nu. 106. pag. 252.
Massill. *decif.* *Sicil.* 100. n. 12. c. 3. n. 8. p. 27.
Matthæu de Regim. Regn. Valent. cap. 2. §. 5. nu. 119. cum seqq. cap. 51. nu. 108. pag. 253.
Menoch. *conf.* 114. n. 1. cum seqq. c. 24. n. 64. p. 95.
Monacell. *formulæ. prætic. Eccles. tit. 2. formul. 7.* n. 16. cap. 133. nu. 5. pag. 442.
Narbon. de *etat. ann.* 14. qu. 9. n. 7. cum seqq. c. 58. n. 136. p. 198.
Narbon. de *etat. ann.* 40. qu. 2. n. 5. cap. 50. n. 142. p. 198.
Navar. de *reddit. Eccles. qu. 1. monit. 5.* nu. 5. & qu. 3. monit. 3. nu. 2. & 6. ac alibi, c. 50. n. 553. & 554. p. 222.
Navar. *conf.* 4. nu. 1. de *succession. ab intest.* cap. 50. n. 606. pag. 231.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. num. 26. cum plur. seqq. nu. 145.

& Verborum.

nu. 145. *etiam n. seq.* cap. 2. n. 76. 101. & 103 pag. 16. 17. & 18. cap. 18. nu. 10. pag. 83.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. nu. 14. & 20. c. 43. n. 6 pag. 150.
Noqueira qu. singular. disp. 4. qu. 14. §. 2. nu. 12. cap. 51. num. 2. pag. 248.
Panphil. decis. 318. in annot. post n. 10. c. 6. n. 169. p. 53.
Peckius de amon. tizat. cap. 33. nu. 3. in med. ante versic. verum enim verumz, c. 17. n. 16. p. 60.
Pelaez de Majorat. par. 1. qu. 4. n. 9. c. 25. n. 3. p. 100.
Pereyr. decis. Portugall. 26. n. 2. c. 52. n. 81. p. 251.
Pheeb. decis. Portugall. §. nu. 9. versic. respondetur enim, & versic. suffragatur, in med. c. 51. n. 75. p. 251.
Piton. dist. Eccles. 51. nu. 1. & per tot. par. 2. c. 48. n. 13. p. 171.
Rague. de voce in Capitu. qu. 1. nu. 2. c. 88. n. 4. p. 370.
Ricc. prax. Eccles. par. 1. resol. 37. nu. 1. versic. secunda, & versic. tertia sibi conclusio, c. 6. n. 20. p. 55.
Ricc. collect. 870. in princip. versic. & propterea, par. 4. cap. 50. nu. 594. pag. 224.
Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 22. n. 39. c. 51. n. 18. p. 248.
Roderic. de ann. reddit. lib. 2. qu. 22. nu. 39. in princip. versic. nec etiam obstat, c. 51. n. 80. p. 251.
Ros. decis. 603. nu. 3. par. 1. recentior. c. 3. n. 8. p. 27.
Ros. decis. 318. in annot. post nu. 10. cor. Innocent. X. c. 6. n. 169. p. 53.
Ros. decis. 8. post Corradin. de jure prelation. c. 35. n. 32. p. 126.
Ros. cor. Duran. decis. 448. nu. 58. c. 50. n. 414. pag. 213.
Ruin. conf. 82. nu. 9. lib. 2. c. 26. n. 20. & 21. p. 101.
Sarnient. select. lib. 3. cap. 2. num. 1. 24. & 25. versic. non obstant, cap. 52. n. 35. 39. 50. 53. 55. & 58. pag. 258. 259. & 260.
Solson. lucern. laudem. 2. princip. qu. post nu. 8. c. 52. n. 167. p. 265.
Stailan. Jun. resol. 49. nu. 3. cum seqq. cap. 52. n. 62. p. 260.
Stailan. de interesse lib. 2. tit. 1. qu. nu. per tot. c. 57. n. 1. p. 282.
Valasc. consult. decis. 71. n. 2. cum seqq. c. 52. n. 142. p. 264.
Valasc. consult. decis. 105. n. 3. par. 2. c. 6. n. 140. p. 51.
Valasc. de jur. emphyt. qu. 13. nu. 11. & 12. cap. 52. n. 168. & 183. pag. 265. & 266.
Valasc. de jur. emphyt. qu. 25. n. 1. & 3. c. 51. n. 128. & 131. p. 253.
Valasc. de jur. emphyt. qu. 29. n. 7. in princip. c. 71. n. 19. p. 115.
Valasc. de jur. emphyt. qu. 54. nu. 10. c. 8. n. 9. p. 60.
Vaud. lib. 1. qu. 49. c. 77. n. 62. p. 343.
Urceol. de transactio. qu. 51. nu. 18. c. 40. n. 16. p. 144.

Doctores declarati.

Ansfald. in Bisuntina, seu Basilien. Parochialis 26. Jun. 1702. §. Adeoque verum est, c. 50. n. 295. p. 207.
Antonell. de regim. Eccles. Episcop. lib. 3. cap. 9. nu. 25. in med. & fin. tom. 1. cap. 50. n. 292. p. 206.
Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. nu. 10. c. 50. n. 294. pag. 206.
Antonell. de temp. legal. lib. 1. cap. 47. nu. 10. versic. & idem, cap. 50. nu. 448. pag. 215.
Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 40. n. 5. & 8. c. 70. n. 39. p. 330.
Barbosa de Canonis. & Dignitat. cap. 4. n. 43. c. 101. n. 8. p. 394.
Bell. conf. 36. nu. 8. cum seqq. & per tot. conf. 37. nu. 4. & per tot. & conf. 38. n. 2. & per tot. c. 47. n. 49 & 51. p. 154.
Bell. conf. 151. in princip. ante n. 1. versic. primo quidem, cap. 50. nu. 99. pag. 196.
Buys. de laudem. par. 1. inspect. 4. in addit. nu. 126. ad nu. 10. cap. 78. n. 10. pag. 347.
Calderin. conf. 1. n. 3. versic. praeterea, de translation. Pralat. cap. 120. nu. 9. pag. 420.
Coccin. decis. 75. c. 47. n. 60. p. 164.
Comitol. decis. 39. nu. 3. c. 50. n. 214. pag. 202.
Coff. de remed. sublid. remed. 106. n. 2. in princip. cap. 50. nu. 288. & 289. pag. 206.
Coff. de rata qu. 26. nu. 5. cum seqq. c. 50. n. 452. p. 215.
Cresp. obs. 106. nu. 10. cum seqq. c. 51. nu. 112. pag. 202.
Ferrett. conf. 32. nu. 40. vol. 1. c. 50. n. 198. pag. 201.
Ferrett. conf. 256. vol. 2. c. 50. n. 194. pag. 201.
Fontanell. decis. Cathalon. 278. nu. 10. tom. 1. c. 34. n. 56. p. 123.
Francb. decis. Neapol. 227. c. 34. n. 53. p. 123.
Fulgin. de jure emphyt. tit. de laudem. qu. 7. n. 25. cap. 37. nu. 62. pag. 136.
Geminian. conf. 88. c. 120. n. 9. p. 420.
Innocent. in cap. chm M. Ferrarien. 9. num. 4. de Constitution. cap. 113. nu. 14. pag. 412.
Leo decis. Valent. 77. tom. 1. c. 75. n. 6. p. 337.
Leotard. de usur. qu. 89. n. 28. cum seqq. c. 57. n. 38. p. 283.
Luca de feud. disc. 59. n. 8. & per tot. & de judic. in supplem. disc. 46. n. 4. in fin. versic. secundo quia, c. 47. n. 49. p. 164.
Manent. de jure. contract. libellat. qu. 1. pact. 7. n. 16. cap. 51. nu. 3. pag. 248.
Maubeau de regim. Regn. Valent. cap. 2. §. 5. n. 119. cum seqq. cap. 91. nu. 111. pag. 253.
Mevend. controro. luy. lib. 20. cap. 21. nu. 21. cum seqq. per tot. cap. 34. n. 30. pag. 121.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. artic. 6. nu. 6. c. 68. n. 148. p. 321.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. nu. 145. cum seqq. c. 18. n. 11. p. 36.
Niger de laudem. tom. 2. qu. 19. n. 18. cap. 38. n. 2. & 22. p. 133.
Niger de laudem. tom. 2. qu. 34. n. 6. c. 37. n. 52. p. 135.
Panphil. decis. 318. in annot. post n. 7. c. 6. n. 191. p. 54.
Panphil. decis. 451. n. 1. c. 50. n. 601. p. 224.
Pignatell. consult. Canon. 34. nu. 20. tom. 8. cap. 75. n. 5. p. 336. & 337.

Priol. in Romana laudemiorum 31. Januar. 1707. §. irrelevanti quoque in fin. c. 14. n. 57. p. 123.
Ros. cor. Ansfald in Bisuntina, seu Basilien. Parochialis 26. Jun. 1702. §. Adeoque verum est, c. 50. n. 295. p. 207.
Ros. cor. Coccin. decis. 75. c. 47. n. 60. p. 154.
Ros. cor. Comitol. decis. 39. n. 3. c. 50. n. 214. p. 202.
Ros. cor. Innocent. X. dec. 318. in annot. post n. 7. c. 6. n. 191. p. 54.
Ros. cor. Innocent. X. dec. 451. nu. 1. c. 50. n. 601. p. 224.
Ros. cor. Priol. in Romana laudemiorum 31. Januar. 1707. §. irrelevans quoque in fin. c. 34. n. 57. p. 123.
Ros. dec. 529. n. 1. in princip. versic. neque, & n. 3. ac per tot. par. 3. recentior. c. 50. n. 699. p. 231.
Ros. dec. 213. n. 2. & dec. 329. n. 2. cum seqq. par. 13. recentior. cap. 50. nu. 413. pag. 213.
Ros. decis. 89. nu. 4. & decis. 143. nu. 3. par. 15. recentior. cap. 45. nu. 15. pag. 154.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 88. in fin. c. 6. n. 204. p. 55.
Tbesaur. decis. Pedemont. 239. c. 34. n. 53. p. 113.
Tbesaur. decis. Pedemont. 114. c. 70. n. 15. p. 128.
Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 44. in princip. c. 41. n. 47. p. 147.
Tondut. resol. civil. par. 1. cap. 75. nu. 1. cum seqq. & per tot. c. 42. nu. 13. & 14. pag. 149.

Doctores sibi contrarii.

Antonell. cap. 50. n. 441. pag. 214.
Bellarmin. in Psalm. 67. versic. 12. c. 5. n. 15. p. 36.
Coff. de rata qu. 29. nu. 2. cap. 50. n. 301. p. 207.
Hodiern. ad Surd. decis. Mantuan. 200. n. 1. c. 56. n. 6. p. 275.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. nu. 145. cum seqq. c. 18. n. 11. p. 36.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 10. artic. 1. nu. 27. cap. 52. num. 32. & 34. pag. 258.
Pinbeyr. de emphyteus. par. 2. disp. 4. sect. 4. nu. 41. c. 47. n. 52. p. 164.
Sarnient. Select. lib. 3. c. 2. n. 26. & 34. c. 52. n. 37. p. 258.

Doctus V. Beneficiatus, & Ecclesia.

Dolus.

Dolus, aut laesio considerari nequit, quando partibus placuit ita contrahere, c. 27. n. 44. p. 105.
Dolo in dicitur venditor, non exprimens qualitate rei, c. 41. n. 31. p. 147.
Dolus non debet cuique patrocinari, c. 41. n. 32. p. 147.
Dolus non praesumitur, cap. 41. nu. 46. p. 147.

Dominicalia Jura V. Canon, & Quindennium.

Dominium, & V. Corona Regia.

Dominii probatio quandoque redditur difficilis ob aliquos circumstantias, cap. 40. n. 2. p. 142.
Dominium nec plus, nec minus recipere potest, c. 45. n. 8. p. 154.
Dominii ratione haeres gravatus fructus percipit, c. 50. n. 463. p. 216.
Dominium ipso Jure transit in successores bonorum Coronae in Castella, cap. 50. n. 463. p. 216.
Dominium fideicommissi transferri nequit in alium praeter vocatos, cap. 50. n. 465. p. 216.
Dominium non potest esse in pendenti, c. 50. n. 465. p. 216.
Dominium facilius iustificatur per reiteratas annuas solutiones, c. 50. nu. 811. pag. 239.
Dominium non est de substantia Emphyteusis, c. 52. n. 42. p. 259.
Dominium multo minus est de substantia subemphyteusis, cap. 52. nu. 43. p. 259.
Dominii translatio, non est de substantia locationis, c. 52. n. 47. p. 259.
Dominium nullum datur in re aliena emphyteuticanda, cap. 52. nu. 51. pag. 259.
Dominii reliquiae sunt modici momenti, c. 52. n. 200. p. 267.
Dominia diversa dari non implicat, c. 52. n. 222. p. 268.
Dominium subalternum datur in Jure, cap. 52. n. 204. pag. 268.
Dominium unum penes duos aliquando est, c. 52. n. 206. p. 268.
Dominium viri respicit Deum administrationem, c. 52. n. 212. p. 268.
Dominii unive falis apud Deum in recognitionem debetur Decima, cap. 61. nu. 12. pag. 292.
Dominium acquiritur, sequuta traditione rei, c. 69. n. 17. p. 323.
Dominium utile, & imaginarium habet vir in bonis dotalius, cap. 81. nu. 16. & 17. pag. 356.
Dominium infolidum esse penes duos, quo casu est compatibile, cap. 71. nu. 19. pag. 356.
Dominium nullum habet vir in bonis paraphernalibus, seu extradotalibus, nullamque auctoritatem exercet, vixque administrationem habet, c. 81. n. 33. p. 357.

Dominium directum, & V. Dominium utile.

Dominium directum probatur levioribus probationibus quoad effectum cogendi Ecclesiam ad vendendum, quidquid quoad devolutionem, cap. 2. n. 52. p. 14.
Dominium directum probari necesse est, ad effectum exigendi quindennium, c. 40. n. 1. p. 142.
Dominium directum ad effectum exigendi quindennium, probatur etiam conjecturis, cap. 40. n. 3. p. 142.
Dominium directum circa solutionem quindennii, incompatible est, controversere, illudque circa solutionem canonis non controversere, c. 40. n. 5. p. 143.
Dominium directum comprobatum videtur per subsequutam solutionem canonis, laudemli, & quindennii, perque eam videtur recessum a protestatione, c. 40. n. 11. p. 143.
Dominium directum bene probatur per recognitionem in Dominium etiam contra manum mortuam causam habentem a recognoscendo in Dominium, cap. 40. n. 12. pag. 143.

Index Rerum,

- Dominium directum probatur, si manus mortua intererit pro compositione super quinquennii, vel si transegerit cum Domino directo, maxime, si non declaret, se transigere, ut se eximat à molestiis, vel si fuerit solutum laudemium, cap. 40. num. 13. 14. 15. & 17. pag. 144.
- Dominium directum probatur, si reservatus fuerit consensus Domini directi per antecedentes Emphyteutas, cap. 40. n. 19. pag. 144.
- Dominium directum probatur, si in aliquo actu proportionato, sive Instrumento emissa legatur enunciativa, quod bona sint de directo dominio, cap. 40. n. 20. pag. 144.
- Dominium directum probatum non remanet ex sola prestatione consensus in alienatione, si illud praestetur ad majorem cautelam, cap. 40. n. 26. pag. 144.
- Dominium directi in recognitionem canon solvitur, cap. 45. n. 7. p. 153.
- Dominio directo dependet dominium utile, cap. 47. n. 4. pag. 160.
- Dominium directum est potior causa, cap. 47. n. 20. pag. 161.
- Dominium directum, praesertim, si appareat, fuisse translatum in Instrumento subemphyteuticationis, est potior causa, cap. 47. num. 21. pag. 161.
- Dominium directi semper habenda ratio in solutione laudemii, cap. 47. num. 72. pag. 165.
- Dominium directi, & utilis distinctio, an detur, adest pugna inter Ultramontanos, & Citramontanos, cap. 47. n. 77. pag. 165.
- Dominium directi fructus est quinquennium perceptio, cap. 47. num. 80. pag. 166. cap. 70. n. 16. pag. 328.
- Dominium directi ob recognitionem in quinquennio valde considerabilis est praeheminentia dominationis, & iacturae consequentia, cap. 47. n. 96. pag. 157.
- Dominium directi tamquam fructus quinquennium est quaedam praestatio, cap. 60. n. 9. pag. 289.
- Dominium directum est impraescriptibile, cap. 70. n. 21. pag. 328.
- Dominium directum Ecclesiasticum, tamquam dignius trahere debet ad proprium Iudicem occasione controversiae super dominio utili, cap. 73. n. 6. pag. 334.
- Dominium directi in recognitionem uti debitum quinquennium, aequiparatur Decimae cap. 61. n. 11. pag. 292.
- Dominium utile*, & V. *Dominium directum*.
- Dominium utile dependet à dominio directo, c. 47. n. 4. pag. 160.
- Dominium utilis tantum reliquiae remanent penes Dominium utilem subemphyteuticantem, & definit esse Dominus quoad laudemium, & quinquennia, cap. 47. n. 59. pag. 164.
- Dominium utilis, & directi distinctio, an detur, adest pugna inter Ultramontanos, & Citramontanos, cap. 47. n. 77. pag. 165.
- Dominium utile tantum transfert primum Emphyteuta in secundum Emphyteutam, cap. 47. num. 9. pag. 161. cap. 52. n. 118. & 173. pag. 263. & 255.
- Dominium utile consolidatur cum directo per mortem Emphyteutae, cap. 50. n. 475. pag. 216.
- Dominium utile non transfertur ex subemphyteuticatione, cap. 52. num. 24. pag. 257.
- Dominium utilis reliquiae remanent apud subemphyteutam, cap. 52. n. 27. & 222. pag. 258. & 259.
- Dominium utile alterius speciei transfertur in subemphyteutam, cap. 52. n. 29. pag. 258.
- Dominium utile qui, habet, praescribens, potest emphyteuticare, cap. 52. n. 44. pag. 259.
- Dominium utilis reliquiae remanent penes primum Emphyteutam in casu, quo secundus Emphyteuta non sit approbatus à Domino directo, cap. 52. n. 83. pag. 261.
- Dominium utile subemphyteuta habet à Domino, c. 52. n. 172. p. 265.
- Dominium utilis recognitionis ratione pensio debetur primo Emphyteutae, cap. 52. n. 181. pag. 266.
- Dominium utile integrum, non est necesse, quod transferatur ad subemphyteuticandum, cap. 52. n. 185. pag. 266.
- Dominium utile remanet apud locatorem, quando sibi reservat annuam praestationem, cap. 52. n. 223. pag. 269.
- Dominium utilis reliquiae remanent, quando in subemphyteusi conventum est, quod in casu extinctionis revertatur ad primum Emphyteutam, cap. 52. n. 230. pag. 269.
- Dominium utile, aut possessionem, non avocatur ab Emphyteuta translatione canonum in manum mortuam, cap. 53. n. 25. pag. 271.
- Dominus*, & V. *Manus injectio*.
- Domini absque consensu subinfundare potest feudatarius, cap. 52. num. 22. 31. & 106. pag. 257. 258. & 262.
- Dominio melius inferitur, subfeudatarius habendo, c. 52. n. 23. p. 257.
- Dominio etiam invito, conductor sublocare potest, c. 52. n. 100. p. 262.
- Dominio, non sibi possidet conductor, cap. 52. n. 104. pag. 262.
- Domini conditio non deterioratur per sublocationem, cap. 52. n. 110. pag. 262.
- Dominio pro semper possidet sublocans, cap. 52. n. 112. pag. 262.
- Dominio aperitur feudum, feudatario subinfundante, & privando ob culpam in Dominum commissam, cap. 52. n. 170. pag. 265.
- Domini conditio fieri debet longè melior, cum multiplicentur obligati, cap. 52. n. 189. pag. 267.
- Dominus superficiei praefertur aliis creditoribus, c. 66. n. 10. p. 308.
- Domini consuetudo attenditur in locatione operarum, cap. 68. num. 144. pag. 321.
- Dominio ad praestandam fidelitatem annus datus emptori, currit à die adepta possessionis, cap. 69. n. 45. pag. 325.
- Dominus feudi est Iudex competens in controversia orta super iuribus ipsius feudi, cap. 75. n. 8. pag. 337.
- Dominus feudi est Iudex competens, in quantum innititur sola consuetudine, cap. 75. n. 12. pag. 337.
- Dominus habet manus injectionem super re propria, c. 76. n. 4. p. 338.
- Dominus non incidit in penam *l. quis in tantam 7. C. unde vi*, cap. 76. n. 5. pag. 338.
- Dominus fundi dotalis est vir, cap. 81. n. 4. pag. 355.
- Dominus totius orbis dicitur Imperator, cap. 81. n. 23. pag. 356.
- Dominus directus*, & V. *Dominus utilis*, & *Quinquennium*.
- Dominus directus majus praedictum sentit ob fictionem, quod manus mortua duret centum annis, quam ob cessationem laudemiorum, cap. 1. n. 100. pag. 7.
- Dominio directo videretur satis consultum, fingendo, quod manus mortua duret centum annis, cap. 1. n. 98. pag. 7.
- Dominio directus praefertur in venditione Emphyteusis per Ecclesiam intra annum facienda, si illam emere velit, c. 2. n. 7. pag. 12.
- Dominus directus debet intra biennium declarare, an velit, quod Emphyteusis remaneat penes Ecclesiam, cap. 2. n. 49. pag. 14.
- Dominus directus nullum sentit incommodum, quando Emphyteusis est temporalis penes Ecclesiam, cap. 2. n. 70. pag. 16.
- Dominus directus recipiens à manu mortua laudemium, videtur illam in Emphyteutam approbare, cap. 2. n. 257. pag. 25.
- Dominio directo nocere non debet factum Emphyteutae, ob contracta debita, cap. 15. n. 29. pag. 75. cap. 31. n. 3. pag. 114. cap. 45. num. 52. pag. 156. cap. 51. n. 65. pag. 250.
- Dominium directi conditio deterior fiet, si obligatio ad quinquennium corrueret sub solo praetextu defectus Beneplaciti Apostolici, cap. 18. n. 5. pag. 83.
- Dominus directus acquirit modicas meliorationes, nec illas repetere potest Emphyteuta, finita Emphyteusi ex propria culpa, cap. 21. num. 11. pag. 88.
- Dominus directus praefertur in venditione meliorationum per Emphyteutam facienda, cap. 21. n. 16. pag. 88.
- Dominus directus praefertur emptori in Emphyteusi, non obstante pacto de affrancando, si nondum sequuta fuerit affrancatio, cap. 24. num. 69. pag. 95.
- Dominio directo nulla sit iniuria in non solvendo quinquennio, de re ejus voluntate ab eisdem dominio liberanda, c. 24. n. 79. pag. 96.
- Dominus directus, concedendo Bona privata, cogitare potuit, ultra canonem, etiam laudemium, & quinquennium, c. 27. n. 34. p. 104.
- Dominus directus unus ex contrahebentibus obicere nequit, ego hoc modo intellexi, cap. 27. n. 38. pag. 104.
- Dominus directus praestatur, non reservando sibi quinquennia, consentire tam in primam, quam in secundam manum mortuam, cap. 28. r. 5. pag. 106.
- Dominus directus suum praedictum in laudemii à principio habere nolit in consideratione, quando ab initio sibi non reservavit quinquennia, cap. 28. n. 17. pag. 107.
- Dominus directus adhuc manutenendus est in exactione quinquennii, etiam si manus mortua venire velit ex capite lesionis, doli, sive ex alia causa, contra pactum solvendi quinquennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, cap. 30. n. 59. pag. 114.
- Dominio directo ex alienatione Emphyteusis debetur laudemium, cap. 31. n. 5. pag. 115.
- Dominus directus manutenendus in exactione quinquenniorum, non probata necessitate vendendi Emphyteusim, c. 34. n. 23. pag. 121.
- Dominus directus non utatur pacto francandi, si quinquennii privati nolit, sibi que imputet, illo utendo, cap. 35. n. 50. pag. 127.
- Dominus directus per indirectum dotes impedire nequit, cap. 37. num. 5. pag. 133.
- Dominium directum inter, & manum mortuam cessionariam juris, seu actionis penes cedentem existentis controversi potest, an ex tali cessione sit locus solutioni quinquennii, cap. 38. n. 2. pag. 138.
- Dominio directo interim quaesitum jus in quinquennio adimi nequit, cap. 39. n. 4. pag. 141.
- Dominus directus incipit esse in mala fide, confitendo de nullitate contractus per sententiam, cap. 39. n. 8. pag. 141.
- Dominus directus non potest recusare, ut Emphyteusis transeat ad manum mortuam, quando ista parata est solvere quinquennium, cap. 44. n. 1. pag. 151.
- Dominium directi in facultate potius est amortizatio, quam in facultate manus mortuae, cap. 44. n. 4. pag. 152.
- Dominio directo nulla sit iniuria habere manum mortuam Emphyteutam, si illa parata sit quinquennia solvere, c. 44. n. 8. pag. 152.
- Dominium directum non praesumitur suppeditare velle Ecclesia uti iustitiae cultrix, cap. 44. n. 10. pag. 152.
- Dominio directo per indirectum subtrahere canones non debet esse iu potestate Emphyteuta, cap. 45. num. 2. pag. 153.
- Dominus directus renunciare nequit Emphyteusim, invito Emphyteuta, praescindendo à contraria consuetudine cap. 45. num. 6. & 22. pag. 153. & 154.
- Dominus directus praedictare nequit Emphyteutae ex facto proprio, cap. 45. num. 21. pag. 154.
- Dominus directus consentire potest alienationi Emphyteusis, cap. 45. num. 34. pag. 155.
- Dominio directo bene consultur in exquirendo illius consensu ad acceptandum illius renunciationem, cap. 45. num. 51. pag. 156.
- Dominio directo ex alienatione fundi emphyteutici in manum mortuam recipiente laudemium, & emphyteuta illum alienante, non indè censetur remissum quinquennium in futurum, cap. 46. num. 1. pag. 157.

& Verborum.

- Domini directi indemnitati ad consulendum generalis consuetudo** introduxit quinquennia loco laudemiorum, cap. 46. n. 4. pag. 157.
- Dominus directus petere potest futura quinquennia**, etiam si receperit primum laudemium à manu mortua Emphyteuta, c. 46. n. 9. p. 158.
- Domino directo, non verò Domino subalterno subinvestienti solvendum est quinquennium**, cap. 47. n. 1. pag. 160.
- Domino directo, non verò ulli, quòd debeat laudemium, tentum fuit per Rotam antiquam, & modernam**, c. 47. n. 2. pag. 160.
- Dominus directus nunquam dici potest primus Emphyteuta respectu secundi**, cap. 47. n. 5. pag. 160.
- Domini directi in commodum, non autem in commodum primi Emphyteute secundus Emphyteuta alienans Emphyteusum, cadit à jure suo**, cap. 47. n. 7. pag. 161.
- Domini directi in favorem amittit Emphyteusum, non solvens canonem**, cap. 47. n. 8. pag. 161.
- Dominum directum, quòd privare posset quinquenniis primus Emphyteuta, subemphyteuticando, absurdum esset**, c. 47. n. 11. p. 161.
- Domino directo præjudicare, non debet esse in potestate primi Emphyteute, subemphyteuticando**, cap. 47. n. 12. pag. 161.
- Dominus directus requirendus est, non primus Emphyteuta, pro alienatione facienda per secundum Emphyteutam**, cap. 47. n. 18. pag. 161.
- Dominum directum apud remanere debet jus consecutivum exigendi laudemium, ac respectivè quinquennium**, c. 47. n. 22. p. 162.
- Domino directo invito, primus Emphyteuta subemphyteuticare nequit**, cap. 47. n. 23. & 45. pag. 162 & 163.
- Dominus directus dicitur quodammodo primus Emphyteuta respectu secundi**, cap. 47. n. 32. pag. 162.
- Domino directo solvitur quinquennium**, cap. 47. num. 33. & 40. pag. 162. & 163.
- Dominus directus est remotior, & ignotus subemphyteute**, cap. 47. num. 41. pag. 163.
- Domino directo consentiente, ut Emphyteuta subemphyteuticet, videntur extincta jura Domini quoad quinquennium**, cap. 47. n. 42. pag. 163.
- Domini directi absque consensu subemphyteutis facta sustineri potest pro tempore, quo duraverit Investitura subemphyteuticantis**, cap. 47. num. 48. pag. 164.
- Domino directo de non solvendo laudemio, & quinquennio, sed de illo solvendo primo Emphyteute, opinio non est verior, nec tutior, nec communior**, cap. 47. n. 52. pag. 164.
- Dominus directus dicitur, primus Emphyteuta respectu secundi quoad subcanones**, cap. 47. n. 5. pag. 164.
- Domino directo idem jus competens adversus primum Emphyteutam pro canonibus competit primo Emphyteute, adversus secundum Emphyteutam pro subcanonibus**, cap. 47. n. 58. pag. 164.
- Domini directi conditionem deteriore[m] facere nequit Emphyteuta**, cap. 47. n. 61. pag. 164.
- Dominus directus præferendus in alienatione Emphyteutis per subemphyteutam facta**, cap. 47. n. 69. pag. 165.
- Domino directo subest Dominus utilis, & non è contrà**, cap. 47. n. 71. pag. 165.
- Dominus directus dicitur potius causa proxima**, c. 47. n. 72. pag. 165.
- Domini directi juri, quale est laudemium, ac quinquennium derogari nequit per approbationem Emphyteute**, cap. 47. n. 75. pag. 165.
- Domino directo potius solvendum laudemium, tamquam majori, potiori, efficaciori, ac nobiliori**, cap. 47. n. 76. pag. 165.
- Dominus directus consentiens subemphyteuticanti, non censetur sibi præjudicare in quinquennio**, cap. 47. n. 79. pag. 166.
- Domini directi consensus in subemphyteuticatione requisitus, præsumitur intervenisse, si Dominus uniformem pensionem perceperit**, cap. 47. n. 81. pag. 166.
- Domini directi consensus præsumitur, si lapsi sint triginta anni**, cap. 47. n. 82. pag. 166.
- Domini directi consensus præsumitur ex sola decenniali patientia**, cap. 47. n. 83. pag. 166.
- Domino directo solvendum quinquennium, non autem subemphyteuticanti, accedente potissimum observantia illud solvendi Domino directo**, cap. 47. n. 84. pag. 166.
- Domino directo si quinquennium reservatum fuerit per subemphyteuticantem, eidem illud solvendum**, cap. 47. n. 85. pag. 166.
- Domino directo à repeti potest quinquennium, solutum primo emphyteute**, cap. 47. n. 87. pag. 166.
- Domini directi de consensu si Emphyteuta quinquennium sibi reservaverit, illud solvendum est primo emphyteute subemphyteuticanti**, cap. 47. n. 90. pag. 166.
- Domini directi favore introductum, fuit quinquennium ad reparandum præjudicium laudemiorum, & devolutionum, ob translationem Emphyteutis in manum mortuam**, cap. 47. n. 91. pag. 167.
- Domino directo non debetur quinquennium, sed primo Emphyteute, si de consensu Domini fiat subemphyteuticatio cum Clausula pro se, heredibus, & successoribus quilibetque, & similibus**, cap. 47. num. 98. pag. 167.
- Domino directo saluum remanet quinquennium debitum de Jure, sive mavis de consuetudine**, cap. 47. n. 110. pag. 168.
- Domino directo unum laudemium, & primo Emphyteute subemphyteuticanti aliud bene solvi potest**, cap. 47. n. 120. pag. 168.
- Dominus directus secundus est Dominus ipsius Emphyteutis**, cap. 48. num. 5. pag. 170.
- Dominus directus primus post à se abdicatum, dominium per Emphyteutis alienationem, non potest præstare, quæ præstat secundus**, cap. 48. n. 16. pag. 171.
- Domino directo tempore ratificationis, non Domino directo tempore contractus, laudemium solvendum**, cap. 48. n. 21. pag. 171.
- Domino directo posteriori de tempore affrancationis laudemium debetur, concessa Emphyteuti cum pacto de affrancando, soluta certa quantitate**, cap. 48. n. 22. pag. 171.
- Domino directo antiquiori secundum aliquos acquiritur laudemium inexactum**, cap. 48. n. 23. pag. 172.
- Domino directo de tempore venditionis Emphyteutis cum pacto de retrovendendo, non autem posteriori Domino facto post dilationem laudemium debetur, vendita Emphyteuti cum pacto de retrovendendo infra quinquennium, & infra conventum tempus non retrovendita, factòque interim alio Domino directo**, cap. 48. num. 24. pag. 172.
- Domino directo etiam infcio, potest Emphyteuta super Emphyteuti conlittere fideicommissum**, cap. 51. n. 1. pag. 247.
- Domini directi sine consensu legari potest Emphyteutis**, cap. 51. n. 3. pag. 248. cap. 52. n. 115. pag. 263.
- Domini directi absque consensu alienans Emphyteusum legatarius, incidit in commissum**, cap. 51. n. 7. pag. 248.
- Domino directo infcio, potest Emphyteuta Emphyteusum donare**, cap. 51. n. 8. pag. 248. cap. 52. n. 59. & 116. pag. 260 & 263.
- Dominus directus vinculari potest Emphyteusum**, cap. 51. num. 10. & 11. pag. 248.
- Domino directo à, non à nominante videtur acquirere nominatus**, cap. 51. n. 56. pag. 250.
- Dominus directus prohibere potest, nè Emphyteutis fideicommissum vinculetur**, cap. 51. n. 61. pag. 250.
- Dominus directus non potest minus quam, Emphyteuta**, cap. 51. num. 83. pag. 251.
- Dominum directum cogere potest Emphyteuta ad consentiendum alienationi Emphyteutis in personam idoneam**, c. 51. n. 84. p. 251.
- Domini directi accedente tamen consensu, fideicommissum vinculari posse Emphyteusum alii Doctores tenent**, cap. 51. n. 101. p. 252.
- Dominus directus, consentiendo vinculo fideicommissi in Emphyteuti, censetur jus salvum suum relinquere**, c. 51. n. 105. pag. 252.
- Domini directi damnum adhuc consideratur ob durationem fideicommissi**, cap. 51. n. 136. p. 253.
- Domini directi citrà consensum Emphyteuta non subemphyteuticant**, cap. 52. n. 17. pag. 257.
- Domini directi consensus ad subemphyteuticandum præstitus Emphyteute præsumitur ex lapsu temporis**, cap. 52. n. 18. pag. 257.
- Domini directi de consensu Emphyteuta donare potest Emphyteusum**, cap. 52. n. 55. pag. 259.
- Dominus directus, generet recognoscere novum Emphyteutam c. 52. num. 79. pag. 260.**
- Domino directo à in casu, quo non sit approbatus secundus Emphyteuta, reliquæ domini remanent penes primum emphyteutam**, cap. 52. n. 83. pag. 261.
- Domino directo irrequisito subemphyteuticare potest Emphyteuta, si vigeat consuetudo subemphyteuticandi irrequisito Domino**, cap. 52. n. 91. pag. 261.
- Domini directi sine consensu Emphyteuta subemphyteuticare valet, si ex pacto id facere potest**, cap. 52. n. 99. pag. 262.
- Domino directo magis expedit habere duos Emphyteutas**, cap. 52. num. 105. pag. 262.
- Dominus directus requirendus in permutatione Emphyteutis**, c. 52. n. 113. pag. 263.
- Dominus directus requirendus est, ut novus Emphyteuta immittatur in possessionem**, cap. 52. n. 116. pag. 263.
- Dominum directum ad devolvuntur inerioramenta**, cap. 52. n. 124. pag. 263.
- Dominum directum ad devolvuntur melioramenta, devoluta Emphyteuti ex culpa Emphyteute**, cap. 52. n. 130. pag. 263.
- Dominum directum ad libera devolvitur Emphyteutis**, cap. 52. num. 133. pag. 264.
- Domini directi nisi de consensu ex Statuto Mantuano prohibetur Emphyteutis hypothecatio**, cap. 52. n. 137. pag. 264.
- Domini directi consensus præsumitur ex quadragenaria subemphyteute possessione**, cap. 52. n. 150. pag. 265.
- Domino directo debetur laudemium ex subemphyteuticatione**, cap. 52. n. 165. pag. 265.
- Domino directo aperitur Emphyteutis, subemphyteuta ex culpa in commissum incidente**, cap. 52. n. 169. pag. 265.
- Domino directo à subemphyteuta habet utile dominium**, cap. 52. n. 172. pag. 265.
- Domino directo consentiente cuiusque contractui, comprehenditur subemphyteuticatio**, cap. 52. n. 180. pag. 266.
- Domino directo non remanet proximior Emphyteuta**, cap. 52. num. 184. pag. 266.
- Dominus directus tenetur consentire alienationi**, c. 52. n. 186. p. 266.
- Domini directi jura sunt securiora per multiplicationem obligatorum**, cap. 52. n. 188. pag. 266.
- Domini directi Emphyteuta, non definit esse Emphyteuta per subemphyteusum**, cap. 52. n. 190. pag. 267.
- Domini directi damno non cedit, sed Emphyteute damno, si alienatarius secundus Emphyteute fiat non solvendo**, c. 52. n. 191. p. 267.
- Dominus directus dicitur Emphyteuta respectu subemphyteute**, cap. 52. n. 193. pag. 267.

Index Rerum,

- Dominus directus** dicitur quodammodo emphyteuta, cap. 52. n. 199. pag. 267.
- Dominus directus** requirendus in subemphyteuticatione, cap. 52. nu. 201. pag. 268.
- Dominus directus** præjudicare non debet esse in potestate emphyteutæ, cap. 52. n. 203. pag. 268.
- Dominus directus** de consensu alienare potest emphyteusim emphyteuta transferens subcanones, & remanet adhuc Dominus utilis, cap. 53. n. 9. pag. 271.
- Dominus directus** consensus non requiritur pro sola translatione canonum, ex qua laudemium non debetur, cap. 53. n. 17. p. 271.
- Dominus directus** consensus requiritur pro translatione Emphyteusis ex capite alienationis, vel similis contractus, cap. 53. n. 18. p. 271.
- Dominus directus** censetur respectu secundi emphyteutæ, prius emphyteuta reservans canones, seu pensiones, c. 53. n. 34. p. 272.
- Dominus directus** in potestate non debet esse auferre beneficium purgationis moræ, cap. 53. n. 77. p. 279.
- Dominus directus** prætereundum nequit interesse quinquennii non soluti in tempore, cap. 57. n. 3. p. 282.
- Dominus directus** non tenetur facere Instrumentum de credito suo, cap. 58. n. 17. p. 285.
- Dominus directus**, & utilis possunt invicem petere confessionem Instrumenti super solutione quinquennii, c. 58. n. 28. p. 285.
- Dominus directus** non potest cogere Dominus utilis ad conficiendum Instrumentum de solutione quinquennii, c. 58. n. 22. p. 285.
- Dominus directus** ob præpotentiam manus mortuæ quinquennium exigere nequens, sibi satisfacere potest propria auctoritate, c. 59. nu. 2. pag. 286.
- Dominus directus** potius retinere debet pecuniam, quam rem æquivalentem, cap. 59. nu. 10. pag. 287.
- Dominus directus** adeo inops, ut agere nequeat pro crediti sui quinquennialis confectione, saltem in Urbe sibi satisfacere nequit propria auctoritate, c. 59. n. 14. p. 287.
- Dominus directus** ob solam inopiam manus mortuæ sibi satisfacere nequit propria auctoritate, c. 59. n. 19. p. 287.
- Dominus directus** non habens probationes in iudicio super debito quinquennii, certò tamen sciens illud sibi deberi, potest propria auctoritate sibi satisfacere, c. 59. n. 22. p. 288.
- Dominus directus** si passus sit damnum rerum, vel honoris, potest sibi satisfacere, c. 59. n. 24. p. 288.
- Dominus directus** recipere nequit quinquennium, si manus mortua inscia, postea illud solvere velit, c. 59. n. 25. p. 288.
- Dominus directus** existens in quasi possessione exigendi quinquennium, manutenendus est, cap. 60. n. 4. p. 289.
- Dominus directus** ad constituendum in quasi possessione exigendi quinquennium, sufficit, quòd illud solutum fuerit Procuratori, c. 60. nu. 24. pag. 288.
- Dominus directus** concedenda manutentio contra manum mortuam suscipientem terminum, c. 60. n. 44. p. 291.
- Dominus directus** constitui nequit in quasi possessione exigendi ex sola solutione facta nomine alieno, citra scientiam manus mortuæ, c. 60. n. 47. p. 291.
- Dominus directus** appellare potest, si manus mortua fuerit absoluta à solutione quinquennii, c. 61. n. 2. pag. 292.
- Dominus directus** deo iuramento consistere potest aliquando in alia specie, puta vino &c. c. 62. n. 3. p. 293.
- Dominus directus** non debet amittere emolumenta, c. 63. n. 41. p. 299.
- Dominus directus** expolice potest à novo emphyteuta laudemium etiam ratione melioramentorum, c. 63. n. 42. p. 299.
- Dominus directus** habere debet tam augmentum, quam decrementum Emphyteusis, c. 63. n. 68. p. 300.
- Dominus directus** augere nequit canonem, c. 63. n. 114. p. 303.
- Dominus directus** ex facto si Emphyteuta vel nullos, vel tenuiores fructus percipiat, canon vel non debetur, vel reducit, cap. 64. nu. 14. pag. 305.
- Dominus directus** competit via executiva pro quinquenniorum exactione, si sit in quasi possessione illa exigendi, c. 65. n. 40. p. 307.
- Dominus directus** per unicum actum exactionis laudemium constituitur in quasi possessione illud exigendi, etiam si unica tantum solutio processerit ex mandato iudicis, cap. 65. n. 33. & 44. p. 308.
- Dominus directus** præfertur in exactione quinquennii anterioribus creditoribus manus mortuæ, prout præfertur in exactione laudemii, cap. 66. n. 1. 2, & 26. p. 308. & 309.
- Dominus directus** habet suam intentionem fundatam in generali consuetudine pro confectione quinquenniorum, c. 66. n. 3. p. 308.
- Dominus directus** si non præferretur, quodammodo non recognosceretur in Dominum, c. 66. n. 6. p. 308.
- Dominus directus** præfertur in confectione canonum, cap. 66. nu. 9. pag. 308.
- Dominus directus** habet jus privativè quoad alios super quinquennio sibi debito, c. 66. n. 19. p. 309.
- Dominus directus** à quomodocumque causam habens, cessionarius, seu donatarius præfertur pro quinquennio creditoribus, cap. 66. nu. 21. pag. 309.
- Dominus directus** in Jure non reperitur privilegiatus quoad exactionem quinquennii, c. 66. n. 27. p. 309.
- Dominus directus**, pro confectione quinquennii venit ex causa privata, cap. 66. n. 39. p. 309.
- Dominus directus** competit prælatio super solis bonis emphyteuticis, cap. 66. n. 32. p. 309.
- Dominum directum** ad devolvitur Emphyteusis ob non solutionem quinquennii, c. 66. n. 33. p. 309.
- Dominus directus**, exigendo quinquennium, videtur facere meliorem conditionem creditorum, c. 66. n. 44. p. 309.
- Dominus directus** consuetudo in solvendo quinquennio inservire debet pro interpretando tempore solutionis, c. 68. n. 140. p. 321.
- Dominus directus**, & emphyteuta, tamquam correlativi, non debent ad imparia judicari, c. 68. n. 147. p. 321.
- Dominus directus** loci consuetudinem sequendam esse proportionabiliter videtur, c. 68. n. 150. p. 321.
- Dominus directus** civiliter, & emphyteuta naturaliter possidet, c. 70. n. 18. p. 328. c. 75. n. 21. p. 339.
- Dominus directus** in arbitrio est petitio quinquenniorum, cap. 70. nu. 35. pag. 329.
- Dominus directus** à si manus mortua pet prius interpellata fuerit intra 30. vel 40. annos, non est locus præscripti quinquennii etiam in præteritum, c. 70. n. 41. p. 330.
- Dominus directus** si absuerit à loco, in quo quinquennium exigere solitus est, illud est impræscriptibile, c. 70. n. 43. p. 330.
- Dominus directus** Ecclesiasticus conveniendus est coram Jure Ecclesiastico, c. 73. n. 4. p. 334.
- Dominus directus** à delegatus Jure in Causis emphyteuticis non cognoscit, an quinquennia debeantur, nec nò, sed Jure Ordinarius, c. 75. n. 1. p. 336.
- Dominus directus** licet cognoscere nequit de causis emphyteuticis, ita nec potest Judicem delegare ad eorum cognitionem, c. 75. nu. 2. pag. 336.
- Dominus directus** concedenda est associatio ad fundum emphyteuticum, si manus mortua renuat solvere quinquennia decursa, cap. 76. nu. 2. pag. 338.
- Dominus directus** in casu non soluti canonis non habet facultatem ingrediendi propria auctoritate fundum emphyteuticum, cap. 76. nu. 12. pag. 339.
- Dominus directus** inconfulto emphyteuta alienans Emphyteusim in commissum incidit, cap. 76. n. 15. p. 339.
- Dominus directus** indemnitate consulum remanet per celere quinquenniorum satisfactionem, c. 76. n. 36. p. 341.
- Dominus directus** probare debet consuetudinem, Statutum, sive conventionem solvendi quinquennium in majori quantitate, cap. 77. nu. 22. pag. 345.
- Dominus directus** per laudemii exactorem non potest prætereundum jus prælationis super venditione fundi emphyteutici, cap. 78. n. 1. pag. 346.
- Dominus directus** à quibuscumque debitoribus Procurator generalis cum libera ad exigendum, potest exigere laudemium absque alio speciali mandato, c. 78. n. 13. p. 348.
- Dominus directus** per canonum receptionem censetur caducitatem remittere, cap. 80. n. 27. pag. 354.
- Dominus utilis, & V. Dominus directus.*
- Dominus utilis** subemphyteuticus, definit esse Dominus quoad laudemium, & quinquennia, & penes ipsum remanent reliquæ tantum utilis domini, c. 47. n. 59. p. 164.
- Dominus utilis** subest Domino directo, & non è contra, cap. 47. nu. 71. pag. 165.
- Domus, & V. Vicinus.*
- Domus eadem** videtur, quæ particularim ita respecta est, ut nihil ex pristina materia supersit, c. 2. n. 140. p. 20.
- Domus facta** Hospitali absque Ecclesiastici superioris auctoritate, remanet locus profanus, c. 6. n. 150. p. 52.
- Domus Professa V. Jesuitæ.*
- Donatus, & V. Doctores reprobat.*
- Donatus de rebus. tom. 1. cap. 30. nu. 70. in med. versic. & etiam;** recitatur, c. 47. n. 65. p. 165.
- Donatarius.*
- Donatarius** tenetur ad solutionem laudemiorum, c. 8. n. 4. p. 60.
- Donatarius** venit associandus ad bona donata cum Clausula constituti, & precarii, c. 76. n. 23. p. 340.
- Donatio.*
- Donatio reciproca** inter conjuges, dicitur etiam amortizatio, seu mortificatio, c. 2. n. 253. p. 25.
- Donatione ex minori**, & liberalitate minori minor judicanda est dilectio, c. 10. n. 24. p. 64.
- Donatione ex Emphyteusis** debetur laudemium, c. 52. n. 61. p. 260.
- Donatio non iniquata**, quingenta non excedens in modico, est valida, c. 77. n. 29. p. 345.
- Donator, & V. Summa.*
- Donatoris** ratione summa magna dicitur modica, c. 16. n. 39. p. 78.
- Donator incertorum agrorum** etiam licet præstat, æstimatione ad quindecim annos faciendâ, c. 1. n. 61. p. 5.
- Donatoris ex morte** acquiritur dominium, c. 24. n. 85. p. 96.
- Donator si cogi possit** ad faciendum, inspiciendum, prout cogi poterat ex causa necessaria, cap. 34. n. 27. p. 121.
- Dono.*
- Donari**, aut legari potest Emphyteusis Ecclesiæ pro Deo, & Anima, etiam itane pactò prohibitive alienandi Emphyteusim in Ecclesiam, cap. 2. n. 42. p. 14.
- Donando Emphyteusim** uti allodialem, est locus commissio, cap. 52. nu. 65. pag. 260.
- Donari, legari, & alienari** possunt meliorationes, c. 52. n. 126. p. 263.
- Dormitorium V. Necessitas.*

& Verborum.

Dos :

Dotis causa in Iure est privilegiata, c. 17. n. 24. p. 81.
 Dotis legataria, & pauper mulier tenetur suam probare paupertatem uti fundamentum suæ intentionis, cap. 17. n. 44. p. 82.
 Dote pro Monialis ex bonis emphyteuticis assignatis non debentur quindennia, c. 37. n. 2. & 39. p. 133. & 135.
 Dote pro juxta *Statut. Urb. lib. 1. cap. 122.* Emphyteutis hypothecari potest, cap. 37. n. 3. p. 133.
 Dotem in fundis emphyteuticis dari potest de Iure communi citrà consensum Domini, c. 37. n. 4. p. 133.
 Dotem impedire nequit per indirectum Dominus directus, cap. 37. nu. 5. pag. 133.
 Dos æstimata tradi nequit de bonis emphyteuticis sine consensu Domini, c. 37. n. 7. p. 133.
 Dos de Emphyteusi in Lusitania filix dari potest, c. 37. n. 7. p. 133.
 Dos tradita Moniali de emphyteusi, illa mortua non devolvitur ad Dominum, c. 37. n. 17. p. 134.
 Dos paterna, aut fraterna, decedente muliere absque liberis, revertitur ad dotantem, vel ad quos de Iure, c. 37. n. 19. p. 134.
 Dos remanet penes Monasterium, decedente Moniali, cap. 37. n. 20. pag. 134.
 Dote pro Ecclesiæ Emphyteutis dari nequit, c. 37. n. 24. p. 134.
 Dos Ecclesiæ fraternizat cum dote mulieris, c. 37. n. 24. p. 134.
 Dos à vulgaribus vulgariter appellatur, eleæmofyna tradi solita Monasterio pro ingressu, c. 37. n. 31. p. 137.
 Dote, nisi prius soluta Monasteria etiam opulentissima nolunt, nec possunt ullam puellam accipere, cap. 37. n. 85. p. 137.
 Dos ex parte Reipublicæ semper est causa necessaria, cap. 37. nu. 63. pag. 136.
 Dos constituta à patre, vel à fratre loco patris, tam pro spirituali, quàm pro carnali conjugio, semper est causa necessaria, cap. 37. nu. 64. pag. 136.
 Dote pro Ecclesiæ dari potest Emphyteutis cum hoc, ut vendatur utile dominium, & inde emanant alia bona, c. 37. n. 26. p. 134.
 Dos paterna, aut fraterna, uti necessaria, libera est à caducitate, cap. 37. n. 27. p. 134.
 Dote de carnali quæ dicuntur, procedunt in spirituali, cap. 37. nu. 28. pag. 134.
 Dotem tradere quisquis tenetur filix, vel sorori tam in Domino, quàm in sæculo nubenti, c. 37. n. 30. p. 134.
 Dos tradenda est filix, vel sorori de bonis emphyteuticis, deficientibus bonis liberis, c. 37. n. 31. p. 134.
 Dos, ut solvi, & collocari possit in bonis, stabilibus pro Moniali, impetranda est licentia à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium, cap. 37. n. 34. p. 134.
 Dos pro Moniali solummodo in pecunia tradenda est, cap. 37. n. 35. pag. 134.
 Dos pro matrimonio carnali tam in pecunia, quàm in stabilibus constituti potest, c. 37. n. 36. p. 135.
 Dotem habere in pecunia magis expedit mulieri, c. 37. n. 37. p. 135.
 Dos constituta in pecunia converti nequit in fundum dotalem sine consensu, & utilitate mulieris, c. 37. n. 38. p. 135.
 Dos tam pro carnali, quàm dos pro spirituali matrimonio dicitur dos, c. 37. n. 41. p. 135.
 Dos spiritualis est longè minor, quàm dos temporalis, cap. 37. nu. 43. pag. 135.
 Dos spiritualis, utinam usu receptum non esset, quòd assignari posset in minori quantitate, quàm dos temporalis, c. 37. n. 44. p. 135.
 Dos ex fideicommissio ascendentali in subsidium detracta vigore *Auth. res, quæ, C. commut. de legat.* semper libera remanet à fideicommissio, c. 37. n. 46. p. 135.
 Dos, maxime Monialium, tamquàm causa pia, immunis esse debet à quindenniis, c. 37. n. 47. p. 135.
 Dotis mulieris divitis, vel extraneæ de legato, falcidia non detrahitur, c. 37. n. 48. & 50. p. 135.
 Dote de data filix, vel sorori non solvitur laudemium, cap. 37. n. 51. pag. 135.
 Dos Monialis imputatur in legitimam, c. 37. n. 55. p. 136.
 Dos data de emphyteusi, mortua dotata, revertitur ad dotantem, vel ad comprehensos in Investitura, vel ad Dominum, cap. 37. nu. 56. pag. 136.
 Dos Monialis, postquàm tradita est Monasterio, assumit naturam rei Ecclesiasticæ, c. 37. n. 59. p. 136.
 Dotem in ex Emphyteusi data Monasterio debetur laudemium, cap. 37. n. 60. pag. 136.
 Dotem in etiam æstimatam dari potest Emphyteutis tam à patre, quàm à fratre dotare obligato, c. 37. n. 65. p. 136.
 Dos non restituitur, decedentibus, vel egredientibus Oblatis septem Dolorum de Vrbe, c. 37. nu. 72. p. 137.
 Dotem in pro Emphyteusi data ad favorem Oblatarum septem Dolorum de Vrbe, aliorumque similium Collegiorum sæcularium, non debetur quindennium, c. 37. n. 76. p. 137.
 Dos monialis est dos secundum quid, c. 37. n. 79. p. 137.
 Dotis ratione, seu titulo Monasterium nihil accipere potest, cap. 37. nu. 80. pag. 137.
 Dos in se est quid temporale, cap. 37. n. 83. p. 137.
 Dos spiritualis verè est eleæmofyna, c. 37. n. 84. p. 137.
 Dotem recipere pro Moniali non est simoniacum, c. 37. n. 87. p. 137.
 Dos pro matrimonio carnali, quatenus est sacramentum, aliàs esset simoniaca, cap. 37. n. 88. p. 137.

Dotem nullè exigere potest vir etiam dives, c. 37. n. 90. p. 137.
 Dote absque nec Ecclesiæ erigi valer, c. 37. n. 91. p. 138.
 Dotem assignans Ecclesiæ, etiam si sit Laycus, ut alliciatur, acquirit Insultatus, c. 37. n. 92. p. 138.
 Dos quodammodo pro patrimonio requiritur, ut quis ordinetur in Sacris, cap. 37. n. 93. p. 138.
 Dote indiget Beneficium, quando fondatur, c. 50. n. 231. p. 203.
 Dos est quinta essentia matrimonii apud ferè omnes, ac præsertim hodiè, cap. 50. n. 233. p. 203.
 Dote sine Beneficium esse non potest, c. 40. n. 234. p. 203.
 Dote sine fundatum Beneficium, nomine tenus est, c. 50. n. 235. p. 203.
 Dotis fructuum maritus sit Dominus, c. 50. n. 241. p. 203.
 Dotis affectatio vel vergentiam viri ad inopiam, est quædam promissio de dote restituenda in omni casu, quo vir non sit solvendo, c. 50. n. 30. p. 240.
 Dos semper, soluto matrimonio, vel viro vergente ad inopiam, incolumis manet, c. 81. n. 19. p. 356.

Dotale lucrum V. Lucrum dotale.

Doto.

Dotare quisquis tenetur filiam, vel sororem tam in Domino, quàm in sæculo nubentem, c. 37. n. 30. p. 134.
Duardus, & V. Doctores reprobat.
Duard. de censib. §. 5. qu. 34. conc. 4. n. 51. cum seqq. tom. 2. reicitur, cap. 70. n. 40. p. 350.

Ducatus.

Ducatu Vasconix in Rex Angliæ consideratur Comes, cap. 153. n. 12. pag. 462.

Duo V. Capitulum, Castrum, Collegium, Dominus, Episcopus, Officialis, Qualitas, Vnus, & Vox.

Duplum V. Laudemium, & Portugallia.

Duplex.

Duplicem personam aliquis gerere potest cap. 167. n. 12. p. 487.

Durium V. Laudemium, & Portugallia.

Duro, & V. Civitas.

Durare centum annis fingitur Civitas, nè eidem relicto usufructu, & illa nunquam moriente, consolidari desinat usufructus cum proprietate, cap. 1. n. 99. p. 7. c. 2. n. 170. p. 21.

Dux.

Dux Mediolani, dicitur Rex Hispaniarum, c. 153. n. 9. p. 462.

Dux Sabaudix est Princeps Pedemontis, c. 153. n. 13. p. 452.

Dux Wirtemberg. est tantum Comes Mompelgardii, cap. 153. n. 14. pag. 462.

E

Ebredunen. Cathedralis.

Ebredunen. Cathedralis, Bituricen, & Dignen. consuetudo obtinetur di Canoniatum annexum Episcopatu, c. 156. n. 2. p. 466.

Ecclesia, & V. Canonici, Canonicatus, Capitulum, Emphyteutis, Investitura, Juspatronatus, & Quindennium.

Ecclesiæ feudum Regium retinens, tenetur solvere relevium, seu quindennium, c. 1. n. 47. p. 5.

Ecclesiæ æqui amatrix, non præsumitur veile damnificare tertium, cap. 1. nu. 94. pag. 7.

Ecclesiæ Portugallix sunt incapaces Emphyteutis, c. 2. n. 4. p. 12.

Ecclesiæ, reliquæque similia corpora nunquam defectura, sunt saltem capacia fructuum Emphyteutis concessorum in vita emphyteutæ Layci capacis, c. 2. n. 6. p. 12.

Ecclesiæ restituitur in integrum adversus lapsum anni, quem habet ad evacuandum à se emphyteusim, c. 2. n. 8. p. 13.

Ecclesiæ Cathedralis sunt incapaces retinendi emphyteusim, cap. 2. nu. 3. pag. 12.

Ecclesiæ est incapax Emphyteutis, etiam ob difficilem conventionem pro juribus Domino debitis, c. 2. n. 9. p. 13.

Ecclesiæ retinere non potest feudum, c. 2. n. 21. p. 13.

Ecclesiæ retinere potest feudum, quando illud à Rege est annexum, ac concessum Ecclesiæ, cui præsit Ecclesiasticus, c. 2. n. 22. p. 13.

Ecclesiæ est capax feudi alterius Ecclesiæ, c. 2. n. 24. p. 13.

Ecclesiæ per Papam prohibita acquirere emphyteusim, tunc incapax fit etiam quoad præteritum, c. 2. n. 38. p. 14.

Ecclesiæ habere debet ællimationem Emphyteutis legatæ, ab hærede legantis, nisi legans Emphyteusim, in ea jus habeat per illius obitum finiturum, c. 2. n. 39. p. 14.

Ecclesiæ non solum intrà annum, sed etiam intrà aliud tempus longius, vel brevius inter partes conventum vendere tenetur emphyteusim alterius, tam Ecclesiæ, quàm privati, quocumque titulo oneroso, vel lucrativo ad se perventam, cap. 2. n. 40. p. 14.

Ecclesiæ restituitur recognita in emphyteutam, si Dominus directus intrà biennium nos declaravit, an velit, nec nè, quòd Emphyteutis remaneat penes Ecclesiæ, c. 2. n. 49. p. 14.

Ecclesiæ per canonum receptionem censetur in emphyteutam apud probata, cap. 2. n. 50. p. 14.

Ecclesiæ esse capacem emphyteutis putantium opinio non est sequenda, cap. 2. n. 53. p. 15.

Ecclesiæ, & sicut à pari procedunt, c. 2. n. 55. p. 15.

Ecclesiæ cogi nequit ad evacuandum extrà se bona, c. 2. n. 59. pag. 15
 Ecclesiæ Domina directæ habet electionem, vel intrà biennium emphyteusim emendi ab alia Ecclesiæ, in quam transivit Emphyteutis, vel ab eadem recipiendi, c. 3. n. 61. p. 15.

Index Rerum,

- Ecclesia non vtrariativa, sed directiva cogitur emphyteusim intrà annum extrà se ponere, c.2. n.67. p.15.**
- Ecclesia dici nequit persona inidonea ad solvendum canonem, cap.2. nu.54. pag. 15.**
- Ecclesia dici potest potens, vel ob difficultatem ad solvendum, si nihil aliud possideat præter Emphyteusim, vel ubi est Domina Territorii, intrà cuius fines sita sūt bona emphyteutica, c.2.n.69.p.15.**
- Ecclesia tunc est incapax Emphyteusis, quando illa concessa esset cura indecenti præstatione, c.2.n.73. pag.16.**
- Ecclesia de consuetudine cogi potest ad evacuandum intrà certum tempus emphyteusim, c.2.n.74.p.16.**
- Ecclesia ex pacto, non autem ex Statuto fieri potest incapax Emphyteusis, cap.2. n.75.p.16.**
- Ecclesia, quamvis in Iure non reperitur prohibita emphyteusim retinere, attamen in praxi de hoc non solet dubitari, c.2. n.77.p.16.**
- Ecclesia, licet quoad se non sit prohibita emphyteusim retinere, est tamen prohibita propter Dominum directum ob amissam spem laudemiorum, & devolutionis, c.2.n.79.p.15.**
- Ecclesia in Iure non reperitur prohibita habere emphyteusim, cap.2. nu.80. pag. 16.**
- Ecclesia est prohibita habere emphyteusim ex identitate rationis, cap.2. n.81. p.16.**
- Ecclesia evadit capax Emphyteusis, consentiente Domino, cap.2. n.82. & 100 pag. 16. & 17.**
- Ecclesia rarò bona alienat, sed fiscus quandocumque illa alienare potest, cap.2. n.85.p.16.**
- Ecclesia rarò, vel difficultè alienat, c.2.n.112.p.18.**
- Ecclesia Domina directà habet biennium ad declarandum, an velit, quòd alia Ecclesia retineat emphyteusim, vel velit præscribi in Emphyteusis emptione, c.2.n.99 p.17.**
- Ecclesia, in quam transiit Emphyteusis, renuens quindennium solvere, tenetur illam extrà se ponere, nè aliter directus Dominus amittat laudemiam, & quindennia, c.2.n.105.p.18.**
- Ecclesia est incapax emphyteusis etiam ob desparatam solutionem laudemiorum, cap.1. n.113 p.18.**
- Ecclesia emphyteuticans bona Layco, non amittit spem laudemiorum, prout illam amittit Laycus emphyteuticans Ecclesie, cap.2. nu.121. pag. 18.**
- Ecclesia habens in emphyteusim ab alia Ecclesia, non solvens canones, incurrit quoque caducitatem, c.7.n.9.p.59.**
- Ecclesia bene præstare potest servitium indecens, mediante persona seculari, cap.2. n.128 p.19.**
- Ecclesia nunquam moritur, cap.2. n.129.p.19.**
- Ecclesia est in anima viventis, qui est Christus, qui vivit in perpetuum, cap.2. n.130. p.19.**
- Ecclesia, licet nunquam moriatur, attamen dici solet manus mortua, cap.2. n.204 p.23.**
- Ecclesia dicitur habere manus mortuas, c.2.n.206.p.23.**
- Ecclesie Fabrica dicitur manus mortua, c.2.n.207.p.23.**
- Ecclesia, aliudque corpus nunquam defecturum, nunquam perit, sed perpetuatur ex mutatione personarum, c.2.n.208.p.24.**
- Ecclesia videtur potius dicenda manus semper viva, non autem mortua, cap.2. n.209. p.24.**
- Ecclesie bona inalienabilia sunt, non secus, quam si à mortuo possiderentur, cap.2. n.219. p.24.**
- Ecclesie bona dicuntur mortua adinstar Orcinorum libertorum manumissorum ab eo, qui in orco est, c.2. n.220 p.24.**
- Ecclesia dicitur manus mortua uti inualida ad alienandum, cap.2. nu.222. pag. 24.**
- Ecclesia semper eadem, idemque corpus esse videtur, renovatum in subrogatis personis, licet homines decedant, ex quibus constat Ecclesia, vel aliud simile corpus non defecturum, c.2. n.137.p.19.**
- Ecclesia imitari debet iudicium Dei, c.4.n.34.p.33.**
- Ecclesia emphyteuta tenetur ad quindennium, c.5.n.59.p.38.**
- Ecclesia S. Mariæ novæ de Vrbe memoratur, c.5.n.91.p.39.**
- Ecclesia S. Thomæ in Formis de Vrbe memoratur, illaque unita fuit Capitulo Vaticano, c.6. n.42. & 43. p.46.**
- Ecclesie appellatione venit Hospitale, c.6.n.117.p.50.**
- Ecclesia, Civitas, Populus, seu Caltrum eversa, posteaque reedificata, retinent primæva jura, quæ antè eversionem habebant, cap.6. nu. 210. pag. 55.**
- Ecclesia, quæ manus mortua est, si tenetur quindennium solvere privato, quantò magis vice versa illud solvere tenebitur alteri Ecclesie, seu manui mortuæ, c.7.n.11.p.59.**
- Ecclesia una, quòd sit censuaria, seu tributaria alterius, onere reali, quale est ipsum quindennium, non repugnat, c.7.n.12 p.59.**
- Ecclesia pluribus gaudens privilegiis, iis non utitur, si non sint expressa in corpore Iuris, privilegium autem non solvendi quindennium alteri Ecclesie Domine directæ, nullibi reperitur, cap.7. nu.13. pag. 59.**
- Ecclesia etiam tertia posseditrix Emphyteusis, convenienda est pro quindennio, c.12.n.12.p.67.**
- Ecclesia absque Beneplacito Apostolico alienare potest bona usufructuosa, & quicquid valoris, c.16.n.1 p.76.**
- Ecclesia non tenetur ad quindennium, quando alienare potest, c.16. nu.4. pag. 77.**
- Ecclesia de emphyteusi, quantumvis modica, præter tamen ipsam Ecclesiam sita, uti inalienabili, obnoxia est quindennio, cap. 16. nu.11. pag. 77.**
- Ecclesia prohibita alienare, censetur quoque prohibita consisti, c.16. nu.17. pag. 77.**
- Ecclesie diviti modica res potest esse modica, & pauperi magna, cap. 16. nu.27. p.78.**
- Ecclesia nullo alio modo, emphyteusim acquirere, ac retinere potest, nisi mediante solutione quindennii, cap.18.n.8.p.83.**
- Ecclesia precario concedere valet bona Layco, Clerico, Monacho, & alteri Ecclesie, cap.19. n.10.p.85.**
- Ecclesia se obligare non potest ad quindennium absque solemnitatibus, cap.30 n.51. p.113.**
- Ecclesia non tenetur proximioribus renovare, nisi ad hunc effectum constet de Beneplacito Apostolico, c.30.n.52.p.113.**
- Ecclesie pactum favorabile non indiget solemnitatibus, cap.30. nu.54. pag. 113.**
- Ecclesia remittere nequit absque solemnitatibus laudemium, aut quindennium, c.30.n.55.p.113.**
- Ecclesia in acquisitione Emphyteusis validè solvit absque solemnitatibus laudemium, c.30.n.56.p.113.**
- Ecclesia in acquirendo non indiget solemnitatibus, c.30. n.57.p.113.**
- Ecclesia absque solemnitatibus obligari potest ad solvendum canones ex emphyteusi tractum successivum habentes, c.30.n.58.p.113.**
- Ecclesie situs pro constructione, vel ampliacione retrahendus, debet esse exemptus ab oneribus, seu tributis solvi consuectis Laycis in recognitionem Jurisdictionis temporalis, c.35.nu.53.p.127.**
- Ecclesiam unam esse tributariam alterius, non implicat, cap.35. nu.55. pag. 127.**
- Ecclesia fieri potest tributaria layci ex causa census, aut canonis, cap.35. n.56. pag.127.**
- Ecclesie pro constructione, aut ampliacione onera realia extingui valent, cap.35. n.58. p.127.**
- Ecclesia tenetur consentire extinctioni onerum ad favorem alterius Ecclesie, cap.35. n.59 p.127.**
- Ecclesie non prohibetur impositio servitii, sed illa prohibetur Layco, cap.35. n.60.p.127.**
- Ecclesia concedens in emphyteusim cum pacto de retrovendendo, indiget Beneplacito Apostolico, cap.36. n.29.p.129.**
- Ecclesie pro dote, Emphyteusis dari nequit, c.37.n.23.p.134.**
- Ecclesia dos fraternizat cum dote mulieris, c.37.n.24.p.134.**
- Ecclesia dicitur Christi Sponsa, c.37. n.25.p.134.**
- Ecclesie pro dote dari potest Emphyteusis, cum hoc, ut vendatur utile domium, & indè emantur alia bona, c.37.n.26.p.134.**
- Ecclesiam edificare est opus valdè pium, c.37.n.29.p.134.**
- Ecclesia nec absque dote erigi valet, c.37.n.81.p.138.**
- Ecclesiam dotans, etiam si sit laycus, ut alliciatur, acquirit Insuperonatus, cap.37. n.92.p.138.**
- Ecclesia, non servatis solemnitatibus, emphyteusim concedente, alteri manui mortuæ, resoluta emphyteusi, est locus repetitioni quindennii, cap.39. nu.11. p.141.**
- Ecclesia uti cultrix iustitiæ, non præsumitur velle suppeditare Dominum directum, c.44. n.10.p.152.**
- Ecclesie servientem, non autem illi servire desinentem fructus Beneficii sequi debent, c.50.n.218.p.202.**
- Ecclesie quodammodo servus est, Beneficiatus, c.50.n.321.p.208.**
- Ecclesia unaquæque est Sponsa uniuscuiusque Beneficiati, cap.50. nu.359. pag. 211.**
- Ecclesie Statutum servandum est pro adjudicatione fructuum, c.50. nu.436. pag. 214.**
- Ecclesiam magis eligere videtur Clericus, quam hæredes, cap.50. nu.659. pag. 228.**
- Ecclesie minima bona alienari possunt absque Beneplacito Apostolico, cap.50. n.715. p.233.**
- Ecclesie parum præjudicialis consuetudo sustinetur, c.50.n.716.p.233.**
- Ecclesia mitibus agit, quam homo, c.50. n.742.p.234.**
- Ecclesie interest habere Beneficiatum doctum, c.50.n.841.p.241.**
- Ecclesie suæ administrator solus Beneficiatus dici potest, cap.50. nu.891. pag. 245.**
- Ecclesie Sponsus dicitur Episcopus, seu Rector, c.50.n.896.p.245.**
- Ecclesie Domine directæ de consensu facta subemphyteuticatione, subemphyteusis non dicitur esse de iuribus Ecclesie, prout est prima concessio, c.52.n.19.p.257.**
- Ecclesia cultrix est æquitatis, c.56.n.80.p.279.**
- Ecclesie emphyteutæ conceditur biennium ad solvendum canonem, cap.56. n.82. pag. 279.**
- Ecclesia in integrum restituenda ob non solutum canonem, cap.56. nu.85. pag. 280.**
- Ecclesia debet esse iustitiæ cultrix, c.63.n.70.p.300.c.70.n.38 p.229.**
- Ecclesia veniens ex causa Decimarum, venire dicitur ex causa publica, prout mulier ex causa dotis, & fiscus ex causa gabeliarum, cap.66. nu.30. pag. 309.**
- Ecclesie tam Baptismali, quam Parochiali Decimam solvendam esse putat *Beroi. cons.20. per tot. lib.1. c.68.n.119. p.320.***
- Ecclesie dominantis consuetudo servanda est, c.68.n.122 p.320.**
- Ecclesie Baptismali solvendæ sunt Decimæ prædiales, cap.68. nu.133. pag. 320.**
- Ecclesia contra aliam Ecclesiam præscribere potest quindennium spatium quadraginta annorum, c.70. n.10.p.328.**
- Ecclesiam Romanam contra præscribi nequit, nisi spatium centum annorum, cap.70. n.11.p.328.**
- Ecclesia intrà quadriennium uti debet beneficio restitutionis in integrum adversus præscriptionem, c.70.n.48 p.330.**
- Ecclesia convenienda est pro quindenniis coram Iudice suo Ecclesiastico, cap.72. n.1.p.332. c.73.n.1. pag.334.**

& Verborum

Ecclesia eo modo, quo convenire nequit coram Iudice Layco, ita nec reconveniri, c. 72. n. 19. p. 333.

Ecclesia conveniens coram Iudice seculari in possessorio, non potest reconveniri coram eodem Iudice in petitorio, c. 72. n. 20. p. 333.

Ecclesiarum quoad alias Causas mœre civiles, & Clericorum Iudex Laycus non est incapax, c. 72. n. 23. p. 333.

Ecclesiam compræhensam fuisse in Constitutione Iustiniani, inverisimile est, c. 72. n. 27. p. 333.

Ecclesiæ, seu Clerici conventionem coram Iudice Layco Intra prohibitionem, non loquuntur in casu reconventionis, c. 72. n. 28. p. 333.

Ecclesia Domina directæ convenienda coram Iudice Ecclesiastico, cap. 73. n. 4. pag. 334.

Ecclesia est exempta à Iurisdictione laycali tam in bonis liberis, & allodialibus, quàm in emphyteuticis, c. 73. n. 5. p. 334.

Ecclesia convenienda est coram Ecclesiastico, etiam si Emphyteus sit de directo Dominio layci, c. 73. n. 14. p. 335.

Ecclesia obligari nequit ad quinquennium in certa quantitate, cap. 77. nu. 30. pag. 346.

Ecclesiæ deteriorẽ conditionem facere nequit Prælati, cap. 82. nu. 2. pag. 358.

Ecclesiæ utilius est multos habere consultores, c. 93. n. 1. p. 377.

Ecclesia in sua Archiepiscopus Compositellanus habetur pro Canonico, cap. 99. n. 2. p. 389.

Ecclesiis in nonnullis præter integros Canonicos Præbendatos adsunt etiam dimidii Canonici Præbendati, c. 101. n. 1. p. 393.

Ecclesia in eadem habens duas Præbendas, habet duas voces in Capitulo, c. 108. n. 5. p. 405.

Ecclesia in aliena recipiens portionem Canonica, non indè est Canonicus, cap. 112. n. 5. p. 410.

Ecclesiæ Sorores in Hispaniis passim existunt, c. 112. n. 12. p. 410.

Ecclesia una, & eadem non sunt Ecclesiæ Sorores, cap. 112. nu. 13. pag. 410.

Ecclesiæ unus Canonicus sunt Canonici alterius, c. 112. n. 14. p. 410.

Ecclesia quælibet quando de se constituit Capitulum, tunc Canonici unus non dicuntur Canonici alterius, c. 112. n. 15. p. 411.

Ecclesiis in certis sunt Canonici Imperator, & Reges Galliarum, & Hispaniarum, c. 114. n. 2. p. 415.

Ecclesiæ universali tanquam inserviens Cardinalis habendus est præsentem in Ecclesia, in qua est Canonicus, c. 120. n. 6. p. 420.

Ecclesia pro stat præsumptio, c. 121. n. 1. p. 424.

Ecclesia non debet esse in damno, nec in lucro, c. 121. n. 9. p. 424.

Ecclesiæ in bonis melioramenta facta, præsumuntur de redditibus Beneficii, cap. 121. n. 20. p. 425.

Ecclesiæ de bonis præsumitur acquisivisse Beneficiatus, cap. 121. nu. 22. pag. 425.

Ecclesiæ super fundo factum melioramentum, cedit Ecclesiæ, & ad illam spectat, c. 121. n. 23. p. 425.

Ecclesiæ per fundationem, seu dotationem acquiritur Insponsoratus, cap. 123. n. 5. p. 427.

Ecclesiam apud remanet jus Collegii, c. 124. n. 23. p. 430.

Ecclesiæ caput est Episcopus, vel Papa, c. 124. n. 28. p. 430.

Ecclesia in una, eademque dari nequeunt duo capita, cap. 134. n. 10. pag. 444.

Ecclesia acquirit quinquennium, Canonico suspensio, seu interdicto, cap. 135. n. 4. p. 445.

Ecclesia reedificata gaudet eisdem Indulgentiis, quibus gaudebat antè reedificationem, c. 136. n. 6. p. 448.

Ecclesiis in nonnullis solent adesse Præbendæ distinctæ, cap. 141. nu. 1. pag. 451.

Ecclesiæ ad reparationem adhuc tenentur contribuere Beneficiati, licet renuncient Beneficiis, c. 146. n. 16. p. 457.

Ecclesiæ Fabricæ favore Concilium Tridentinum fructus amissos convertit, c. 146. n. 17. p. 457.

Ecclesia in eadem considerari nequit simul Episcopus, & Canonicus, cap. 155. n. 21. pag. 465.

Ecclesia in sua Episcopus satis præbendatus est, c. 156. n. 13. p. 467.

Ecclesia in Compositellana Canonicus electus in Episcopum, retinet Canonicatum, c. 156. n. 17. p. 467.

Ecclesiæ Parochiales annectuntur Præbendis, c. 156. n. 20. p. 467.

Ecclesia in eadem dari potest Præpositus, & Canonicus, Archidiaconus, & Canonicus, c. 156. n. 24. p. 467.

Ecclesias apud aliquas in Vrbe sunt Tituli Cardinalitii, cap. 159. nu. 1. pag. 471.

Ecclesiæ Titulatæ non debetur quinquennium, sed Eius Titulari, c. 159. n. 2. p. 471. c. 160. n. 1. p. 476. c. 163. n. 1. p. 478.

Ecclesia in Titulata Eius Titularis exercet Iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, c. 159. n. 4. p. 471.

Ecclesiæ inopia in casu Camera Apostolica tenetur ad impensas funeris Eius Titularis, c. 159. n. 5. p. 472.

Ecclesiæ Titularis bonorum fructus acquiruntur Eius Titulari, ca. 159. nu. 6. pag. 472.

Ecclesia Titularis S. Laurentii in Lucina de Vrbe soluit Eius Titulari annua scuta octocentum, c. 159. n. 8. p. 472.

Ecclesiæ prædictæ Palatii afflicti spectant ad Titularem, cap. 159. nu. 9. pag. 472.

Ecclesiæ Titulari, Eius Titulares solent aliquando condonare illius decore, cap. 159. n. 10. p. 472.

Ecclesiæ Titulari, Eius Titularis tenetur donare, aut legare proprios redditus, si dos defecerit, c. 159. n. 14. p. 472.

Ecclesia cum Episcopus contrahit matrimonium, c. 159. n. 17. p. 473.

Ecclesia in primi non potest amplius conferre Beneficia Episcopus translatus, c. 159. n. 29. p. 474.

Ecclesiam primam dimittunt Cardinales optando, c. 159. n. 30. p. 474.

Ecclesia in primi Tituli tumulari voluit Cardinalis Nerlius, cap. 159. nu. 33. pag. 474.

Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Titulus bene retineri potest cum aliquo ex sex Titulis, seu Episcopatibus, & Ecclesiis Cardinalitibus suburbanis, c. 159. n. 35. p. 474.

Ecclesiæ sui Tituli ex fructibus præsumitur fecisse melioramenta Eius Titularis, c. 159. n. 42. p. 475.

Ecclesiarum filialium ex bonis Titularis Cardinalitibus subjectarum non acquirunt Eius Titulares quinquennia, c. 162. n. 2. p. 478.

Ecclesiis in filialibus propriorum Titulorum etiam exercent Iurisdictionem Eius Titulares, c. 162. n. 3. p. 478.

Ecclesia S. Thomæ in Parione de Vrbe est filialis Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso, c. 162. n. 10. p. 479.

Ecclesiarum filialium suorum Titulorum super bonis etiam providere debent Eius Titulares, c. 162. n. 11. p. 479.

Ecclesiarum in commodum providendi facultatem indicat verbum *providere*, non in proprium commodum, c. 162. n. 12. p. 479.

Ecclesiarum quoad Iurisdictionem, ac regimen, non quoad appropriationem sonat verbum *providere*, c. 162. n. 13. p. 479.

Ecclesiarum suarum non sunt Titulares, Eius Archipræsbyteri, cap. 165. nu. 1. p. 482.

Ecclesiis in sunt Superiores Eius Archipræsbyteri, c. 165. n. 18. p. 483.

Ecclesiarum eorundem, aut aliarum Canonici qui non sint, deputari debent Illius Vicarii Patriarchalium Urbis, c. 167. n. 1. p. 486.

Ecclesia redimere volens quinquennium, indiget Beneficito Apostolico, c. 170. n. 10. p. 491.

Ecclesia Collegiata V. Collegiata.
Ecclesia filialis V. Ecclesia.
Ecclesia Romana V. Ecclesia.
Ecclesia Titularis seu Titulata V. Ecclesia.
Ecclesiæ Fabrica V. Ecclesia, & Fabrica Ecclesiæ.
Ecclesiastes.

Ecclesiasticus Salomonis in toto libro tribuuntur verba masculina, c. 5. nu. 15. pag. 36.

Ecclesiastes vox Hæbraica *Cobeleth* est masculina, licet habeat terminationem femininam, c. 5. n. 17. p. 36.

Ecclesiast, cap. 30. *versic. 4.* elegans locus affertur, c. 50. n. 78. p. 195.

Ecclesiastica Bona V. Bona Ecclesiastica.
Ecclesiastica Emphyteusis V. Emphyteusis Ecclesiastica.
Ecclesiastica Iurisdictionis V. Iurisdictionis Ecclesiastica.
Ecclesiastica Iurisdictionis V. Confraternitas.
Ecclesiastica Immunitas V. Conservatorium.
Ecclesiasticitas, & V. Hospitale.

Ecclesiasticitatis signa, c. 6. n. 126. p. 50.

Ecclesiasticitatis, & secularitatis Hospitalis inspectio inservire potest ad definiendum, an teneatur ad collectas, & similia, cap. 6. nu. 137. pag. 51.

Ecclesiasticitatis, & secularitatis Hospitalis inspectio inservire potest etiam ad decidendum, an Hospitale sit impetrabile à Papa, cap. 6. n. 138. p. 51.

Ecclesiastic.

Ecclesiastic. cap. 46. versic. 5. & cap. 48. versic. 27. locus adducitur; cap. 50. n. 763. & 764. pag. 236.

Ecclesiasticus.

Ecclesiasticus in rebus spiritualibus inserviens layco, debet amplioribus gaudere favoribus, c. 2. n. 92. p. 17.

Ecclesiasticus videtur certo modo præpotens ratione proprii fori, c. 2. nu. 114. pag. 18.

Ecclesiasticus Iudex V. Iudex Ecclesiasticus.
Ecclesiasticus Status V. Hebræi.
Edo V. Confraternitas.
Effluatio Unionis V. Beneficium, & Quinquennium.
Effectus, & V. Causa.

Effectus jam consummatus retractari non debet, c. 98. n. 9. p. 386.

Elboren. Constitutio Synodalis V. Beneficiatus, Beneficium, Consuetudo, Fructus, & Hæres.
Elboren. Diacesis V. Eadem verba.
Elemosynaria.

Elemosynariæ quid, c. 6. n. 93. p. 49.

Elemosynæ, & V. Commenda, Dos, & Monasterium.

Elemosynas impedit, vel diminuit Commendæ institutio, quas Regulares facere deberent, si illos exuberantes proventus haberent, cap. 164. n. 2. p. 481.

Egitanien. V. Bona, & Clericus.
Electio, & V. Electus.

Electiois à die acquiritur jus electo ad effectum tantum, nè illa casari possit, c. 69. n. 78. p. 326.

Electio fori.

Electioem fori habet manus mortua Ecclesiastica, conventa à Domino directo Layco ad solvendum quinquennium, c. 74. n. 2. p. 335.

Electio fori concessa, dummodò Index electus, sit Iudex competens cap. 74. n. 3. p. 335.

Electiois fori privilegium non competit in Causis feudalibus, c. 72. nu. 4. pag. 335.

Electores.

Electores non eligentes in tempore, non purgant moram, cap. 56. nu. 74. pag. 279.

Index Rerum,

- Electus*, & V. *Electio*.
 Electo acquiritur jus à die electionis ad effectum tantum, nè illa cassata possit, c.69.n.78.p.326.
 Electus in Episcopum nisi legitime impeditus sit, Beneficia promoti vacare incipiunt post elapsoe tres menses à die Consistorialis propositionis, cap.110. n.9.p.307.
 Electus in Episcopum, unè consecrationem non venit nomine Episcopi, c.110. n.10.p.497.
Eligendi jus, & V. *Compromissarius*, & *Compromittens*.
 Eligendi jus habet solus Canonicus remanens in Capitulo, reliquis discedentibus, cap.135. n.5.p.145.
 Eligendi jus non conservatur in uno, aut pluribus Compromissariis non delinquentibus, sed residet penes compromittentes, cap.135. nu.23. pag. 447.
 Eligendis non devoluitur ad minorem partem Compromissariorum, cap.135. nu.24. p.447.
Eligo, & V. *Canonici*, *Capitulum*, & *Regularis*.
 Eligere non potest, Canonicus privatus voce in Capitulo, cap.127. nu.1. pag. 433.
 Eligere adhuc potest, Regularis suspensus à divinis, c.127.n.3.p.434.
Emancipatus V. *Bona*, *Filius*, & *Pater*.
Emancipatio V. *Filius*, *Index*, & *Pater*.
Emolumentum, & V. *Officialis*, *Quindennium*, & *Vicarius*.
 Emolumenta Canonicalia dependent à Canonica, c.104.n.17.p.401.
 Emolumenta Capitularia inter connumerantur quindennia, cap.105. nu.3. pag. 401.
 Emolumenta omnia veniunt appellatione proventuum, cap.164.n.6. pag. 431.
 Emolumenta Vicariatus Patriarchalium Urbis consistunt in medietate emolumentorum Archiepiscopatus, c.167.n.6.p.486.
Emphyteusis, & V. *Dominus directus*, *Emphyteuta*, *Investitura*, *Manus mortua*, & *Quindennium*.
 Emphyteusis perpetuæ Ecclesiasticæ renovatio cur fiat de 29. in 29. annos, non autem de 15. in 15. annos, c.1.n.36.p.4.
 Emphyteusis tamen à origine gratis concessa dici quoque potest Beneficium, c.1.n.55.p.4.
 Emphyteusis incapaces sunt Ecclesiæ Cathalonix, c.2.n.3.p.12.
 Emphyteusis incapacia sunt Loca Pia Portugallix, tam secularia, quam Regularia, cap.2. n.5.p.12.
 Emphyteusis fructuum concessorum in vita emphyteutæ Layci capax Ecclesia est capax, c.2.n.6.p.12.
 Emphyteusis incapax est Locus Pius quicumque, c.2. n.10.p.13.
 Emphyteusis incapax est Iudex, c.2.n.12.p.13.
 Emphyteusis incapax est Civitas, & Respublica, c.2.n.13.p.13.
 Emphyteusis incapax est Confraternitas, c.2.n.14.p.13.
 Emphyteusis incapax est Universitas, c.2.n.14.p.13.
 Emphyteusis incapax est Miles Hierosolymitanus, & quicumque Miles, c.2. n.17. & 19. p.13.
 Emphyteusis incapax est Clericus, cap.2.n.18.p.13.
 Emphyteusis incapax est Capitaneus, c.2.n.19.p.13.
 Emphyteusis nec quoad destinationem vendi potest ab Ecclesia, quando adest pactum in Investitura, vel Statutum mandat, quod Emphyteusis non transeat in Ecclesiam, c.8.n.36.p.14.
 Emphyteusim acquirere prohibita per Papam Ecclesia, tunc incapax fit etiam quoad prærium, c.2.n.38.p.14.
 Emphyteusis legatæ æstimatio debetur Ecclesiæ ab hærede legantis, cap.2. n.39. pag. 14.
 Emphyteusis bene donari, aut legari potest Ecclesiæ pro Deo, & Anima, etiam stante pacto prohibitive alienandi emphyteusim in Ecclesiam, cap.2. n.42. pag. 14.
 Emphyteusis bene transfertur in Ecclesiam pro illius Monasterii fabrica, c.2.n.43.p.14.
 Emphyteusis bene transfertur in Ecclesiam, quando, factis diligentibus, non reperit emptorem, c.2.n.44.p.14.
 Emphyteusis bene transfertur in Ecclesiam, quando Dominus consentit translationi Emphyteusis, c.2.n.45.p.14.
 Emphyteusis bene transfertur in personam prohibitam, quando illa est confors, seu consocia in eadem re emphyteutica, cap.2. nu.46. pag. 14.
 Emphyteusim possidens, in casu prohibitiæ illius retentionis, subrogare debet aliud stabile æquivalens, c.2.n.47.p.14.
 Emphyteusis capax est fiscus, c.2.n.56.p.15.
 Emphyteusis, & directum dominium probatur per solutionem canonis, c.2.n.60.p.15.
 Emphyteusis quando adest venis Ecclesiam, tunc Dominus nullum lenit incommodum, c.2.n.70.p.16.
 Emphyteusis fructus est laudemium, ac de illo eodem modo judicatur, quo de ipsa emphyteusi, c.2.n.107.p.18.
 Emphyteusim amortizare idem est, ac francam, & liberam facere à servitute emphyteutica, c.2. n.254.p.25.
 Emphyteusis, quod non possit alienari in potentiorum, licet nullo jure probari possit, attamen in praxi non controvertitur, cap.2. nu.256. pag. 25.
 Emphyteusis perventa ad Hospitalis, non revertitur ad Dominum, cap.6. n.96. pag. 49.
 Emphyteusis translatio dici nequit prohibita in æquè potentem, ac æquè perpetuò durabilem, qualis est altera manus mortua, cap.7. nu.6. pag. 59.
 Emphyteusis donari non potest manui mortuæ, c.8.n.3.p.60.
 Emphyteusis possessorem prosequitur ratio exigendi quindennia in quocumque detentorem illa vadat, cap.12. n.2. pag.65.
 Emphyteusis possessor pulsandus est pro laudemis, c.12.n.1.p.66.
 Emphyteusis relicta per contractum, vel testamentum in proprietate manui mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vita durante, manus mortua tenetur ad quindennium, non autem usufructuarius, c.14.n.1.p.69.
 Emphyteusis fructus spectant ad emphyteutam, c.15.n.18.p.75.
 Emphyteusis dominium perpetuò, & irrevocabiler alienatur, c.15. nu.2.1. pag. 75.
 Emphyteusis, & fendi modici valoris ex alienatione non debetur laudemium, aut relevium, c.16.n.5.p.77.
 Emphyteusis de modica non est solvendum quindennium, cap.16. nu.10. pag. 77.
 Emphyteusis de modica retenta per Ecclesiam, & propè ipsam sita, uti inalienabili, est solvendum quindennium, c.16.n.11.p.77.
 Emphyteusis in nemo potest se ipsum nominare, c.17.n.6.p.79.
 Emphyteusim Ecclesia nullo alio modo acquirere, ac retinere potest, nisi mediante solutione quindennii, c.18.n.7.p.83.
 Emphyteusis ex non solum, sed etiam ex precaria debetur quindennium, cap.19. n.11.p.85.
 Emphyteusis, & precaria quoad substantiam non differunt, cap.19. nu.13. pag. 85.
 Emphyteusis perpetua Ecclesiastica renovanda est de 29. in 29. annos, c.19.n.14.p.85.
 Emphyteusis perpetuæ Ecclesiasticæ renovatio inservit pro consecratione memoriæ directi domini, c.19.n.15.p.85.
 Emphyteusis perpetuæ Ecclesiasticæ in renovatione non requiruntur solemnitates, quæ requiruntur in alienatione rerum Ecclesiæ, cap.19. nu.16. pag. 85.
 Emphyteusis renovationem non petens intrà quinquennium, incidit in commissum, cap.19. n.17. pag.85.
 Emphyteusis, quod sit transitoria ad extraneos, pluribus in locis viget consuetudo, cap.20. n.1. pag.86.
 Emphyteusis dicitur transitoria ad extraneos vigore Clausulæ in perpetuum, ad habendum, quibus dedit, quibuscumque, cap.20. num.4. pag.86.
 Emphyteusis Ecclesiastica non dicitur transitoria ad extraneos, etiam si habeat Clausulam in perpetuum, ad habendum, quibus dedit, quibuscumque, cap.20. n.5. pag.86.
 Emphyteusis ex hereditaria concessa pro quibuscumque, quibus dedit, & quomodocumque transitoria ad extraneos adhuc debetur quindennium, cap.20. n.6. pag.86.
 Emphyteusis retentionis non est capax manus mortua, nisi prævio quindennio, cap.20. n.8. pag.86.
 Emphyteusis super transitoria ad extraneos consuetudo non procedit favore incapacium, quales sunt manus mortuæ, c.20. n.10. p.86.
 Emphyteusis ex eo, quod sit transitoria ad extraneos, non sequitur, illam esse quoque transitoriam ad manum mortuam, cap.20. n.11. pag.86.
 Emphyteusis quod non transeat in manum mortuam in Investitura transitoria ad extraneos, potest dari, quod adest tale pactum, cap.20. n.12. pag.86.
 Emphyteusis transitoria ad extraneos capax est manus mortua, cap.20. n.13. pag.86.
 Emphyteusim transitoriam ad extraneos retinendi capax est manus mortua, solutione tamen quindennii, cap.20. n.15. pag.86.
 Emphyteusis capax est manus mortua, ad effectum illam vendendi capax, cap.20. n.17. pag.86.
 Emphyteusis limitata ex propria culpa emphyteutæ, ab eo non repetuntur modicæ meliorationes, sed illæ acquiruntur Domino directo, cap.21. n.11. pag.88.
 Emphyteusis concedi potest manui mortuæ in perpetuum, mediante solutione quindennii, cap.22. n.2. pag.89.
 Emphyteusis concessione existente ad 16. annos, manus mortua solvet unicum tantum quindennium, cap.22. n.3. pag.89.
 Emphyteusis ex ad manum mortuam translata quindennium debetur, cap.22. n.4. pag.89.
 Emphyteusis ex manui mortuæ ad tempus tantum concessa quindennium etiam debetur, si illa ultra 15. annos concessa esse legatur, cap.22. n.5. pag.89.
 Emphyteusim acquirens privatus, fingitur quolibet quindennio alienare, cap.22. n.7. pag.90.
 Emphyteusim ut alienaret manus mortua, si instante lapsu 15. annorum impetraret Beneficium Apostolicum, tunc deberetur quindennium, cap.22. n.8. pag.90.
 Emphyteusis ab cadens, non cadit à jure affrancandi, c.24. n.28. p.94.
 Emphyteusis ab cadens, non cadit à pacto de affrancando, cap.24. num.30. pag.94.
 Emphyteusis Ecclesiasticæ capax est illegitimus, stante pacto de affrancando, cap.24. n.51. pag.95.
 Emphyteusis Ecclesiasticæ cum pacto de affrancando, capax est extraneus, cap.24. n.52. pag.95.
 Emphyteusis in præsertim Dominus directus emptori, non obstante pacto de affrancando, si nondum sequuta fuerit affrancatio, c.24. num.69. pag.95.
 Emphyteusis prorogata ad aliud quinquennium, non remanet prorogatum ad aliud quinquennium pactum de affrancando, cap.24. n.73. pag.95.
 Emphyteusim in bona concessa cum pacto de affrancando, habentur pro liberis, cap.24. num.76. pag.95.

& Verborum.

- Emphyteusis in competit Domino directo prælatio, re integra, non obstante pacto de affrancando, cap. 24. n. 90. pag. 96.
- Emphyteusis ad gaudium non solvit laudemium, cap. 25. n. 26. pag. 98.
- Emphyteusis distrahi solet ad instantiam creditoris, existente moroso debitore, adioneque plus offerendi, cap. 26. n. 6. pag. 100.
- Emphyteusis constitui nequit super annuis redditibus, cap. 26. nu. 7. pag. 100.
- Emphyteusis si finiatur, extinguitur annuis redditus, cap. 26. n. 22. pag. 101.
- Emphyteusis concedens manui mortuæ, videtur illam reddere habitam, idedque à quinquenniorum onere eximere, c. 27. n. 3. p. 103.
- Emphyteusis contractui semper insunt ea, quæ sunt consuetudinis, cap. 27. n. 19. pag. 103.
- Emphyteusis vel concedi potest à principio personæ privatae, vel manui mortuæ, vel à principio privatae personæ, & postea Emphyteusis alienari in manum mortuam, vel à principio manui mortuæ absque reservatione quinquenniorum, & postea emphyteusis alienari in aliam manum mortuam, cap. 28. n. 1. pag. 105.
- Emphyteusis concessa à principio manui mortuæ absque reservatione quinquenniorum, posteaque manu mortua emphyteusis alienante in aliam manum mortuam, non debetur quinquennium, cap. 28. n. 3. pag. 106.
- Emphyteusis perveniente ex facto, & voluntate Domini à principio in manum mortuam, non solvendum est quinquennium, cap. 28. n. 10. pag. 106.
- Emphyteusis ad bene arguitur à feudo, cap. 28. n. 11. pag. 106.
- Emphyteusis, vel feudum regulariter non transeunt in feminas, neque in illegitimos, si sint Ecclesiastica, cap. 28. n. 12. pag. 107.
- Emphyteusis Ecclesiastica effecta transmissibilis ad feminas, per illegitimos, si ab initio tales personæ investiantur ab Ecclesia, c. 28. nu. 13. pag. 107.
- Emphyteusis non exinde emphyteuta, quisquis ille sit, videtur posse transferre in manum mortuam, nisi solutis quinquennis in refarcimentum damni ob desperata laudemia, c. 28. n. 17. p. 107.
- Emphyteusis privata, seu Laycalis, postea transiens in manum mortuam, subjacet quinquennio, c. 29. n. 1. p. 107.
- Emphyteusis Laycalis effecta Ecclesiastica, præponderare debet in natura nobiliori, c. 29. n. 2. p. 108.
- Emphyteusis transiens in manum mortuam, ut inde effecta inalienabilis, remanet obnoxia quinquennis ad reparandum Domini præjudicium, c. 29. n. 3. p. 108.
- Emphyteusis transiens in manum mortuam, transire debet cum onere suo, quale est solutio quinquenniorum, cap. 29. n. 5. p. 108.
- Emphyteusis possessa per manum mortuam, & translata in privatam, seu laycum, de inalienabili, evadit alienabilis, c. 29. n. 8. p. 108.
- Emphyteusis laycalis, licet transeat in manum mortuam, nihilominus semper retinet primam naturam, c. 29. n. 12. p. 108.
- Emphyteusis contractus recipit formam à pacto contrahentium, cap. 30. nu. 5. p. 110.
- Emphyteusis contractus consistit in pactis, c. 30. n. 6. p. 111.
- Emphyteusis habet familiaritatem cum locatione, c. 30. n. 8. p. 111.
- Emphyteusis contractus est individuus, c. 30. n. 16. p. 111.
- Emphyteusis contra, præter, aut ultra naturam pacta apposita tenent, etiamsi tendant contra Ius, c. 30. n. 18. p. 111.
- Emphyteusis funditus perempta, quod adhuc solvatur canon, tenet pactum, c. 30. n. 19. p. 111.
- Emphyteusis in servandum est etiam pactum rigorosum, à Iure exorbitans, c. 30. n. 31. p. 112.
- Emphyteusis in præsertim pacta rumpunt leges, c. 30. n. 32. p. 112.
- Emphyteusis in pacta adjecta non servans, cadit ab Emphyteusis, ac si canonem non solvisset, c. 30. n. 49. p. 113.
- Emphyteusis in acquisitione Ecclesie valide solvit absque solemnitatibus laudemium, c. 30. n. 56. p. 118.
- Emphyteusis ex ad solvendum canones tractum successivum habentes Ecclesie absque solemnitatibus obligari potest, c. 30. n. 58. p. 113.
- Emphyteusis deveniente ad manum mortuam titulo locationis de novennio ad novennium etiam usque ad 100. annos duraturæ, non debetur quinquennium, c. 31. n. 2. p. 114.
- Emphyteusis ex alienatione debetur laudemium Domino directo, cap. 31. nu. 5. pag. 115.
- Emphyteusis non transit in Monasteria incapacia, cap. 32. nu. 6. & 7. pag. 117.
- Emphyteusis non transitoria ad extraneos, transire nequit in Monachum, sicque non in Monasterium, c. 32. n. 8. p. 117.
- Emphyteusis ad vitam dicitur perpetua, c. 32. n. 10. p. 117.
- Emphyteusis ad vitam verè Emphyteusis est, c. 32. n. 16. p. 117.
- Emphyteusis in ad vitam Monachi non penitus, vel saltem non in perpetuum cessat spes devolutionis, c. 32. n. 17. p. 117.
- Emphyteusis quod saltem per 15. annos à Monasterio possideatur ex persona Monachi emphyteutæ, satis est ad effectum debendi quinquennia, nulla habita consideratione ad durationem Emphyteusis, c. 32. n. 18. p. 117.
- Emphyteusis de per se retinere nequit Monasterium uti manus mortua, c. 32. n. 19. p. 117.
- Emphyteusis interim quod per Monasterium possidetur, æquum est, ut quinquennia solvantur, c. 32. n. 20. p. 117.
- Emphyteusis incapacitatis eadem ratio militat ex longiori, quam ex breviori tempore, c. 32. n. 21. p. 117.
- Emphyteusis tam Monachus, quam Monasterium retinere nequeunt c. 32. n. 29. p. 117.
- Emphyteusis pro tempore; quo possidet Monasterium, teneri ad quinquennium, si vè confidat incapacitate Monachi, si vè illa Monasterii, semper verum est, cap. 32. n. 30. pag. 118.
- Emphyteusis etiam in casu, quo sit ad vitam Monachi, non desunt Doctores tenentes, adhuc teneri Monasterium vendere emphyteusim, cap. 32. n. 32. pag. 118.
- Emphyteusis si Monasterium retinere possit, non esset verum, illud emphyteusim vendere teneri, cap. 32. n. 33. pag. 118.
- Emphyteusis quod aliquis acquirat, & postea evadat Clericus, facile evenire potest, cap. 33. n. 2. pag. 118.
- Emphyteusis acquirens secularis, postea effectus Clericus, tenetur ad quinquennia, cap. 33. n. 3. pag. 118.
- Emphyteusis incapax, quod sit persona, in quam illa transfertur, satis est ad hoc, ut debeatur quinquennia, c. 33. n. 7. p. 118. c. 41. n. 2. p. 145.
- Emphyteusis incapax quod proveniat ex alio motivo, nempe ob potentiam Clerici, non est curandum, cap. 33. n. 8. pag. 118.
- Emphyteusis ex translata in manum mortuam ex causa necessaria non debetur quinquennia, cap. 34. n. 2. pag. 119.
- Emphyteusis ex translata in manum mortuam ex causa constructionis, aut ampliationis Ecclesie, aut Monasterii virorum, si vè mulierum, & similibus piorum operum non debetur quinquennia, cap. 34. num. 3. pag. 120.
- Emphyteusis in alienatione quando non est necessarius consensus, tunc non debetur laudemium, cap. 34. n. 8. pag. 120.
- Emphyteusis fuisse distractam absque necessitate, cognoscitur ex observantia subsequente, cap. 34. n. 22. pag. 121.
- Emphyteusis vendendi non probata necessitate, Dominus manutentendus in exactione quinquenniorum, cap. 34. n. 23. pag. 121.
- Emphyteusis, etiamsi fuerit donata pro ampliatione Ecclesie, adhuc manus mortua non tenetur ad quinquennia, c. 34. n. 25. p. 121.
- Emphyteusis emens ex causa necessaria tota etiam Communitas obligari nequit, cap. 34. n. 40. pag. 122.
- Emphyteusis semel effecta libera intelligenda est ab omni servitute, cap. 35. num. 22. pag. 126.
- Emphyteusis in concedens Ecclesia cum pacto de retrovendendo, indiget Beneplacito Apostolico, cap. 36. n. 29. pag. 129.
- Emphyteusis ex cum pacto redimendi manus mortua non tenetur ad quinquennia, cap. 37. n. 2. pag. 123.
- Emphyteusis ex assignata pro dotibus Monialium non debetur quinquennia, cap. 37. n. 2. pag. 123.
- Emphyteusis juxta Statut. Urb. lib. 1. cap. 122. pro dote hypothecari potest, cap. 37. n. 3. pag. 123.
- Emphyteusis dari potest in dotem citrà consensum Domini de Jure communi, cap. 37. n. 4. pag. 123.
- Emphyteusis de in Lusitania filia dotari potest, c. 37. n. 7. pag. 123.
- Emphyteusis dari nequit in dotem citrà consensum Domini ex Ordin. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 64. in princip. cap. 37. n. 9. p. 123.
- Emphyteusis in non datur communicatio inter conjuges ex Ordin. Reg. Portugall. cap. 37. n. 12. pag. 124.
- Emphyteusis dari nequit in dotem, si Dominus prohibuerit etiam ex causa dotis emphyteusim alienare, c. 37. n. 13. pag. 124.
- Emphyteusis Ecclesiastica dari nequit filie illegitimæ, c. 37. n. 14. p. 124.
- Emphyteusis posse dari in dotem matrimonii carnalis apud Auctorem parum difficultatis habet, cap. 37. n. 15. pag. 124.
- Emphyteusis data in dotem, mortuo dotante, revertitur ad compræhensos in Investitura, vel illis non extantibus, ad Dominum, cap. 37. n. 16. & 56. pag. 124. & 126.
- Emphyteusis de dos tradita Moniali, illa mortua non devolvitur ad Dominum, cap. 37. n. 17. pag. 124.
- Emphyteusis simplex per ingressum emphyteutæ in Religionem, illa mortuo, revertitur ad Dominum directum, c. 37. n. 22. p. 124.
- Emphyteusis dari nequit pro dote Ecclesie, c. 37. n. 23. pag. 124.
- Emphyteusis dari potest pro dote Ecclesie, cum hoc, ut vendatur utile dominium, & inde emanent alia bona, c. 37. n. 26. p. 124.
- Emphyteusis ex desperata reversione ob præjudicium Domini, quinquennium solvendum, cap. 37. n. 57. pag. 126.
- Emphyteusis ex data in dotem Monasterium debetur laudemium, cap. 37. num. 60. pag. 126.
- Emphyteusis dari potest in dotem etiam æstimatam tam à patre, quam à fratre dotare obligato, cap. 37. n. 65. pag. 126.
- Emphyteusis pro data in dotem Oblatarum Domus Septem Dolorum de Urbe, aliorumque similibus Collegiorum secularium, Auctor putat, talia Loca non teneri ad quinquennium, cap. 37. nu. 71. & 76. pag. 127.
- Emphyteusis ex vendita quinquennium, & laudemium debetur, cap. 38. n. 3. pag. 129. cap. 41. n. 1. pag. 145.
- Emphyteusis ad cello jure, mediante prætio, est locus quinquennio, cap. 38. n. 23. pag. 129.
- Emphyteusis recuperans manus mortua cessionaria, ab emptore, vel alio possessore, tenetur ad quinquennium, c. 38. n. 24. p. 129.
- Emphyteusis recuperans cessionarius juris luendi, tenetur ad laudemium, cap. 38. n. 25. pag. 129.
- Emphyteusis resoluta vel ob pactum resolutivum, vel ob passas molestias, vel ob nullitatem cessionis postea supervenientem, elapsisque 5. annis antè resolutionem Emphyteusis, adhuc quinquennium solvendum, vel jam solutum non amplius restituendum, cap. 39. n. 1. pag. 140.
- Emphyteusis existente nulla ab initio, quinquennium forsitan nondum solutum non debetur, vel jam solutum, restituendum est solventi, uti indebitum, cap. 39. n. 5. pag. 141.

Index Rerum,

- Emphyteusum concedente Ecclesia, non servatis solemnitatibus, alteri manui mortuæ, resoluta Emphyteusum est locus repetitioni quinquennii, c. 39. n. 11. p. 141.
- Emphyteusum resoluta vigore pacti legis commissoriae, vel adjectionis in diem, fingitur, non esse retrò celebratus contractus, proindeque non debetur quinquennium, c. 39. n. 14. p. 141.
- Emphyteusum retracta vigore retractus non debetur quinquennium, cap. 39. nu. 15. pag. 141.
- Emphyteusum resoluta ob eversionem ex causa creditorum, quinquennium non solvendum, vel jam solutum restituendum, cap. 39. nu. 16. pag. 141.
- Emphyteusum resoluta ex culpa manus mortuæ, ob supervenientem quidem causam de futuro, ex eo nempe, quod non solverit opportuno tempore canones, non est restituendum quinquennium, c. 39. nu. 18. pag. 141.
- Emphyteusum revalidata translatione, Auctor putat, esse adhuc locum quinquennio, c. 39. n. 21. p. 142.
- Emphyteusum in contractibus dumtaxat laudemia solvi solent, c. 40. nu. 8. pag. 143.
- Emphyteusum non emerit manus mortua, nisi sciret, illam esse obnoxiam servituti, c. 41. n. 3. p. 145.
- Emphyteusum uti liberam vendens manui mortuæ sive sciat sive ignoret, illam esse venditam talis qualitatis, licet manus mortua illam non inveniat liberam, adhuc solvere debet quinquennia, cap. 41. nu. 4. pag. 145.
- Emphyteusum acquirere nequit manus mortua absque solutione quinquennii, c. 41. n. 5. & 36. p. 145. & 147.
- Emphyteusum prærium valde diminuitur ob duplex onus tam canonum, quam quinquenniorum, cap. 41. n. 20. p. 146.
- Emphyteusum ab ad fideicommissum, vel è contrà bene argui solet, cap. 41. nu. 22. p. 146.
- Emphyteusum, & censum inter adest similitudo, & dissimilitudo, cap. 41. nu. 24. & 42. pag. 146. & 147.
- Emphyteusum ad à secundo rectè argui valet, c. 41. n. 26. p. 146. cap. 42. n. 9. pag. 148. cap. 47. n. 37. pag. 162.
- Emphyteusum in concedens bona, si postea appareat, illa esse aliena, tenetur de eversione, c. 41. n. 27. n. 146.
- Emphyteusum de venditor tenetur certiorare emptorè, c. 41. n. 30. p. 147.
- Emphyteusum in venditione non agitur de præjudicio Domini, cap. 41. nu. 39. pag. 147.
- Emphyteusum nullitas est sanabilis, c. 41. n. 42. p. 147.
- Emphyteusum, & feudum non semper, nec in omnibus patificantur, c. 41. n. 43. p. 147. cap. 42. n. 12. p. 149.
- Emphyteusum in concessio manui mortuæ pseudo innuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debentur quinquennia, c. 42. n. 1. p. 148.
- Emphyteusum tanquam quid naturale, quinquennium, nulla indiget expressione, ut exceptum intelligeretur, c. 42. n. 3. p. 148.
- Emphyteusum ex, & propter emphyteusum, quinquennium verè est onus rei annexum, & debitum uti tale, c. 42. n. 11. p. 149.
- Emphyteusum etiam concedens promississet esse liberam ab omni onere, medio juramento, adhuc est locus quinquennio, cap. 42. nu. 17. pag. 149.
- Emphyteusum alienandi facultate concessa per Dominum directum, non inde remanet liberatus novus emphyteuta à solutione laudemii, c. 43. n. 23. p. 151.
- Emphyteusum in Lusitania renunciari non licet, c. 45. n. 4. p. 153.
- Emphyteusum renunciare nequit Dominus directus, inuito emphyteuta, c. 45. n. 6. p. 153.
- Emphyteusum acquisitæ à matre pro se, & filii ratificatione non sequita, filii possunt emphyteusum renunciare, c. 45. n. 10. p. 154.
- Emphyteusum quod semper emphyteuta renunciare possit inuito Domino, opinio reicitur, c. 45. n. 11. p. 154.
- Emphyteusum renunciandi consuetudo viget in Gallia, c. 45. n. 12. p. 154.
- Emphyteusum renunciacionis in casu solvi definunt tam canones, quam quinquennia, c. 45. n. 15. p. 154.
- Emphyteusum renunciacionis emphyteuta, non repetit melioramenta, cap. 45. n. 19. p. 154.
- Emphyteusum renunciando, cessant quinquennia, & canones, cap. 45. nu. 20. pag. 154.
- Emphyteusum renunciare nequit Dominus, inuito emphyteuta, præsciendo à contraria consuetudine, c. 45. n. 22. p. 154.
- Emphyteusum cedendo, emphyteuta non remanet liberatus à canone, laudemio, & quinquennio, c. 45. n. 23. & 27. p. 154. & 155.
- Emphyteusum in locis, ubi, ex consuetudine licet renunciare, potest emphyteuta, illam renunciando, liberari à quinquenniis, cap. 45. nu. 28. pag. 155.
- Emphyteusum renunciandi consuetudo rationalis est, c. 45. n. 31. p. 155.
- Emphyteusum renunciando vigore conventionis de illi renunciando quoad omneque, manus mortua emphyteuta liberatur à solutione quinquenniorum, c. 45. n. 32. p. 155.
- Emphyteusum alienationi Dominus consentire potest, c. 45. n. 34. p. 155.
- Emphyteusum renunciare non posse emphyteutam verus est, ad liberandum se à laudemis, inuito Domino, c. 45. n. 36. p. 155.
- Emphyteusum celebratur mutuo consensu dantis, & recipientis bona ad meliorandum, cap. 45. n. 37. p. 155.
- Emphyteusum non datur principaliter gratia emphyteutæ, cap. 45. nu. 46. pag. 156.
- Emphyteusum emphyteuta alienante in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non inde censetur remissam quinquennium in futurum, c. 46. n. 1. p. 157.
- Emphyteusum ad acquirendam, & retinendam videtur manus mortua habitata per receptionem primi laudemii, c. 46. n. 8. p. 157.
- Emphyteusum alienationis censetur consentire Dominus, salvis suis juribus, cap. 45. nu. 10. p. 158.
- Emphyteusum alienans secundus emphyteuta, cadit à jure suo in commodum Domini directi, non in commodum primi emphyteutæ, cap. 47. n. 7. p. 161.
- Emphyteusum amittit in favorem Domini directi, non solvens canonem, c. 47. n. 8. p. 161.
- Emphyteusum in alienatione per subemphyteutam facta, competit prælatio primo emphyteutæ, c. 47. n. 37. p. 163.
- Emphyteusum in alienatione per subemphyteutam facta, Dominus directus præferendus, c. 47. n. 69. p. 165.
- Emphyteusum translatarium aliquando difficile est convenire pro canone, c. 47. n. 74. p. 165.
- Emphyteusum ob translationem in manum mortuam ad reparandum præjudicium laudemiorum, & devolutionem introductum fuit favore Domini directi quinquennium, c. 47. n. 91. p. 167.
- Emphyteusum valorem augmentis, vel minuendis tanquam pars præstiti, cellio quinquennii est præjudicialissima, c. 47. n. 94. p. 167.
- Emphyteusum perpetuæ admittit, censetur prohibita renunciatio, seu cellio quinquennii, sicque subjacet *Extravag. Ambrosiense de reb. Eccl. non alienand.* c. 47. n. 95. p. 167.
- Emphyteusum ex prima traditione unum laudemium debetur, & aliud ex ejusdem retrodonatione, c. 47. n. 122. p. 168.
- Emphyteusum per alienationem primus Dominus post se abdicatum dominium non potest præstare, quæ præstat secundus, cap. 48. nu. 16. pag. 171.
- Emphyteusum concessa cum pacto affrancandi, soluta certa quantitate, laudemium debetur posteriori Domino de tempore affrancationis, cap. 48. nu. 22. pag. 172.
- Emphyteusum vendita cum pacto de retrovendendo infra quinquennium, & infra conventum tempus retrovendita, factæque interim alio directo Domino, laudemium debetur Domino de tempore vendicionis cum pacto retrovendendi, non autem posteriori Domino facto post dilationem, c. 48. n. 28. p. 172.
- Emphyteusum in alienatione si primus Dominus apposuit Clausulam *ex tunc pro ut ex tunc*, eidem debetur quinquennium, cap. 48. nu. 60. pag. 175.
- Emphyteusum fructus pendentes, mortuo emphyteuta pertinent ad successorem Emphyteusum, c. 50. n. 31. p. 192.
- Emphyteusum in aliquibus fraternizat cum locatione, & in aliquibus ab illa differt, c. 50. n. 92. p. 196.
- Emphyteusum finita ex culpa emphyteutæ, omnes fructus spectant ad Dominum, c. 50. n. 261. p. 205.
- Emphyteusum in Ecclesiastica biennium, & in laycali triennium cessationis solutionis canonis ad incurendam caducitatem debet esse continuum, cap. 50. n. 319. p. 208.
- Emphyteusum fructus pendentes reversæ ad Dominum per generationem finitam, vel per caducitatem etiam maturi, inexacti tamen, spectant ad Dominum, c. 50. n. 473. p. 216.
- Emphyteusum sine consensu Domini legari potest, c. 51. n. 3. p. 248. c. 52. nu. 15. pag. 263.
- Emphyteusum ad libitum legatarius alienare potest, c. 51. n. 6. p. 248.
- Emphyteusum alienans legatarius absque consensu Domini, incidit in commissum, c. 51. n. 7. p. 248.
- Emphyteusum, in scio Domino, donare potest emphyteuta, cap. 51. n. 8. p. 248. c. 52. n. 59. & 115. p. 260. & 263.
- Emphyteusum alienationis prohibitio demandata à testatore nihil aliud est, quam fideicommissum, c. 51. n. 9. p. 248.
- Emphyteusum vinculari potest Dominus directus, c. 51. n. 10. p. 248.
- Emphyteusum nè alienet hæres, illum gravare potest testator, cap. 51. nu. 14. pag. 248.
- Emphyteusum alienationis prohibitio per fideicommissum, videtur conformis prohibitioni legali, c. 51. n. 16. p. 248.
- Emphyteusum alienatio prohibetur in *fin. C. de jur. emphyt. cap. 51. nu. 17. pag. 248.*
- Emphyteusum enumeratur inter bona emphyteutæ, c. 51. n. 20. p. 248.
- Emphyteusum in non hæreditaria bona emphyteutica non veniunt appellatione bonorum, c. 51. n. 23. p. 248.
- Emphyteusum de disponere valet emphyteuta per fideicommissum, cap. 51. nu. 24. pag. 248.
- Emphyteusum transit in fideicommissarium, c. 51. n. 25. p. 248.
- Emphyteusum ex *Ordinat. Reg. Portug. all. lib. 2. tit. 33. §. 42. & lib. 4. tit. 66.* potest fideicommissum vinculari, quando fideicommissarius habet à fideicommittente facultatem emphyteuticandi, cap. 51. nu. 31. pag. 249.
- Emphyteusum in hæreditaria transitoria ad extraneos constitui potest fideicommissum, c. 51. n. 32. p. 249.
- Emphyteusum Ecclesiastica regulariter ad extraneos non transit, c. 51. nu. 34. pag. 249.
- Emphyteusum Ecclesiastica in dubio intelligitur usque ad tertiam generationem, etiam si, concessa sit pro hæredibus, & successoribus, c. 51. n. 35. & 36. p. 249.
- Emphyteusum concessa cum Clausula *in perpetuum*, juncta observantia, quod extranei in ea successerint, fit transitoria ad extraneos, cap. 51. n. 38. pag. 249.
- Emphyteusum in concessa cum Clausula *in perpetuum* institui potest fideicommissum, cap. 51. n. 39. p. 249.

& Verborum.

Emphyteusis Ecclesiastica transitoria ad extraneos venit in restitutione fideicommissi, c. 51. n. 40. p. 249.

Emphyteusis pacto fieri potest transitoria ad extraneos, præsertim, si in ea ad id pactum de affrancando, vel de renovando de 29 in 39. annos, vel adit Claufula *pro se, & heredibus quibuscumque* c. 51. n. 41. & 42. 43. p. 249.

Emphyteusis fit transitoria ad extraneos, nisi ex conjecturis appareat de emphyteusi pro hæreditibus sanguinis, etiam si habeat Claufulas *ad habendum*, & similes, c. 51. n. 45. 46. & 48. p. 249.

Emphyteusis Ecclesiastica, si ex communi usu sit hæreditaria, tunc fideicommissio supponi valet, c. 51. n. 50. p. 250.

Emphyteusis in Ecclesiastica, licet non hæreditaria, etiam fideicommissum ordinari potest, si illud fiat in descendentes comprehensum in Investitura, c. 51. n. 52. p. 250.

Emphyteusis annexari nequit maioratui, c. 51. n. 55. p. 250.

Emphyteusis in transitoria ad extraneos onus adici potest, cap. 51. nu. 60. pag. 250.

Emphyteusis nê fideicommissio vinculetur, Dominus directus prohibere potest, c. 51. n. 61. p. 250.

Emphyteusium non posse supponi fideicommissio, tenentium opinio est contra communem, c. 51. n. 67. p. 250.

Emphyteusis alienatio est facultativa, c. 51. n. 69. p. 250.

Emphyteusis conceditur, ut apud emphyteutam, ejusque hæredes perpetuo sit, c. 51. n. 70. 76. & 88. p. 250. 251. & 252.

Emphyteusis in eadem familia pluribus annis citrà alienationem durare potest, c. 51. n. 71. p. 251.

Emphyteusis alienationi in personam idoneam ad consentiendum cogere potest Dominum emphyteuta, c. 51. n. 84. p. 251.

Emphyteusis, & feudum Mantuarum redacta sunt ad iudicium alodialium, & sunt transitoria ad extraneos, c. 51. n. 86. & 87. p. 251.

Emphyteusis reputatur hæreditas emphyteutæ, c. 51. n. 89. p. 252.

Emphyteusis ad generationes, Lusitanè dicitur ad vitas, & Castellane ad voces, c. 51. n. 92. & 93. p. 252.

Emphyteusium perpetuum nec posse vinculari, tenentes reiciuntur, cap. 51. n. 96. p. 252.

Emphyteusis de consuetudine vinculari potest, c. 51. n. 97. p. 252.

Emphyteusium posse vinculari fideicommissio tenent alii Doctores, accedente tamen consensu Domini directi, c. 51. n. 101. p. 252.

Emphyteusium posse vinculari, si est perpetua, reprobat talis distinctio, c. 51. n. 102. p. 252.

Emphyteusis proveniens ex bonis regalibus in Portugallia dictis Reguengos, & in Hispania *Realengo*, non cadit sub commissio, c. 51. nu. 104. pag. 252.

Emphyteusium subiciente emphyteuta fideicommissio cum prohibente alienandi, vocatus tenetur solvere quinquennium, cap. 51. nu. 107. pag. 253.

Emphyteusis in ex constitutione fideicommissi Auctor putat, non adesse consuetudine nō solvendi quinquennium, c. 51. nu. 110. p. 253.

Emphyteusis in instituto fideicommissum emphyteuta, ut suæ familiæ prospiciat, cap. 51. n. 113. p. 253.

Emphyteusis, sunt casus, in quibus de Jure alienari potest, cap. 51. nu. 115. & 116. pag. 253.

Emphyteusis in instituto fideicommissum, actum licitum facit, c. 51. nu. 132. pag. 254.

Emphyteusium, aut feudum fideicommissio supponi non posse, tenentes reiciuntur, & loquuntur contra communem, cap. 51. nu. 133. & 134. pag. 254.

Emphyteusis, seu vestigal constitui potest in re aliena, c. 51. n. 41. p. 259.

Emphyteusium etiam Ecclesiasticum de consensu Domini donate potest emphyteuta, c. 51. n. 56. & 57. p. 259. & 260.

Emphyteusis ex donatione debetur laudemium, c. 51. n. 61. p. 260.

Emphyteusium donando uti alodialium, est locus commissio, cap. 52. nu. 65. pag. 260.

Emphyteusis super imponere nequit censum emphyteuta, cap. 52. nu. 122. pag. 263.

Emphyteusis melioramenta transeunt ad hæredes emphyteutæ, cap. 52. nu. 123. pag. 263.

Emphyteusis expirata, non expirat subemphyteusis, c. 52. n. 143. p. 264.

Emphyteusis ratio non habetur in subemphyteuticatione, cap. 52. nu. 146. pag. 264.

Emphyteusis prorogata est subemphyteuticatio, c. 52. n. 155. pag. 264.

Emphyteusis super ex sola impositione census non transfertur dominium, c. 53. n. 8. p. 271.

Emphyteusis cum nihil habet commune canonum cessio, cap. 53. nu. 11. pag. 271.

Emphyteusis acquisitionis de tempore si manus mortua jam erat non solvendo, non est locus affectationi, c. 54. n. 12. p. 273.

Emphyteusium ut retineat manus mortua, & quinquennium solvat, eidem competit restitutio in integrum, c. 56. nu. 17. p. 276.

Emphyteusis in etiam privati est locus purgationi moræ, c. 56. nu. 31. pag. 279.

Emphyteusis datur ad meliorandum, c. 63. n. 27. p. 298.

Emphyteusis à diversis sunt melioramenta industrialia, cap. 63. n. 27. pag. 298.

Emphyteusis æstimatio in jure prælationis faciendâ est juxta tempus, quo fit prælatio, c. 63. n. 47. p. 299.

Emphyteusis æstimatio in solutione quinquennii faciendâ est, quanti valet utile dominium sine directo, c. 63. n. 49. p. 299.

Emphyteusis ob melioramentum licet augeatur, canon non augetur, c. 63. n. 60. p. 300.

Emphyteusis augmentum, seu melioramentum non subjacet oneribus, c. 63. n. 61. p. 300.

Emphyteusis æstimatio faciendâ est de tota re, c. 61. n. 104. p. 302.

Emphyteusis æstimandâ est unâ cū melioramentis, c. 63. n. 106. p. 303.

Emphyteusium ad non extenditur consuetudo secularis, cap. 63. n. 111. pag. 303.

Emphyteusis, & melioramenta proveniunt ex diversis fontibus, cap. 63. nu. 112. pag. 303.

Emphyteusium potius meliorare tenetur emphyteuta ex contractu, cap. 63. nu. 116. pag. 303.

Emphyteusis si meliorata Dei provisione, tunc quinquennium taxandum juxta valorem de tempore solutionis, c. 63. n. 128. p. 304.

Emphyteusis valorem ad effectum diminuendi non venit deducendum quinquennium tanquam onus extrinsecum, c. 64. n. 5. p. 305.

Emphyteusis ab ipsa laudemium secundum aliquos est res quedam separata, c. 64. n. 7. p. 305.

Emphyteusis in æstimatione habetur ratio canonis, & laudemii, cap. 64. n. 9. & 17. p. 305.

Emphyteusis translata in manum mortuam, ultra onus canonis, habet etiam illud quinquennii, proindeque debet habere magis diminutionem de prætio, c. 64. n. 21. p. 305.

Emphyteusis valorem diminuere solet solum periculum caducitatis, cap. 64. n. 23. p. 305.

Emphyteusis in concessione si adsit obligatio Cameralis, tunc exequitivè conveniri potest pro quinquennio manus mortua, cap. 65. nu. 35. pag. 307.

Emphyteusis ob non solutionem quinquennii devolvitur ad Dominum, c. 56. nu. 33. p. 309.

Emphyteusis alienatio fingitur contingere singulis quindecim annis, c. 67. n. 4. p. 310.

Emphyteusis etiam Ecclesiasticæ laudemium in Lusitania est quadragesima pars, c. 77. n. 8. & 9. p. 344.

Emphyteusis de adventitia filii, vel alterius descendens, Pater, vel alius Ascendens potest investire, & quando non potest manum mortuam, c. 80. n. 4. p. 352. c. 81. n. 1. p. 355.

Emphyteusis de dotali non potest investire manum mortuam, ab eaque quinquennium petere maritus, c. 81. n. 2. p. 355.

Emphyteusis in alienatione ob consensus præstationem debetur laudemium, c. 96. n. 12. p. 383.

Emphyteusis concessionis de tempore priori Domino non est solvendum quinquennium, sed posteriori Domino de tempore solutionis ipsius quinquennii, c. 126. n. 2. p. 433.

Emphyteusis de Capituli, adhuc acquirit quinquennium Canonicus nondum ordinatus in Sacris, c. 139. n. 1. p. 450.

Emphyteusis Ecclesiastica V. Emphyteusis.

Emphyteuta, & V. Dominus directus, Dominus utilis, Emphyteusis, Manus mortua, Subemphyteusis, & Subemphyteuta.

Emphyteuta censetur recognita Ecclesia, si Dominus directus intrâ biennium non declaravit, an velit, nec nê, quod Emphyteusis remaneat penes Ecclesiam, c. 2. n. 40. p. 14.

Emphyteuta ultimo decedente ab intestato absque hærede, fiscus succedens, tenebitur emphyteusium a se evacuare, vel quinquennium solvere, c. 2. n. 110. p. 18.

Emphyteuta non solvete per triennium canones, emphyteusis devolvitur ad Dominum, c. 2. n. 122. p. 13.

Emphyteuta videtur approbata manus mortua à privato ab eadem laudemium recipiente, c. 2. n. 257. p. 25.

Emphyteuta habente facultatem alienandi, non censetur remissum laudemium, c. 3. n. 9. p. 28.

Emphyteuta donare potest Emphyteusium, consulto Domino directo, c. 8. n. 1. p. 60. c. 52. n. 55. p. 259.

Emphyteuta solvere tenetur laudemium potius usufructuario, quam proprietario, c. 14. n. 9. p. 70.

Emphyteuta factum ob contracta debita nocere non debet Domino directo, c. 15. n. 29. p. 75.

Emphyteuta ex natura contractus emphyteutici tenetur meliorare, c. 21. n. 1. & 10. p. 88. & 89.

Emphyteuta donare, legare, & alienare potest meliorationem, cap. 21. nu. 5. pag. 87.

Emphyteuta valde utilis est affrancatio, c. 22. n. 31. p. 94.

Emphyteuta antiquitè appellabatur perpetuarius, c. 26. n. 25. p. 101.

Emphyteuta si de consensu Domini transfert Emphyteusium in manum mortuam, nec Dominus directus sibi reservavit quinquennium, manus mortua ad illud non tenetur, c. 27. n. 4. p. 103.

Emphyteuta in potestate esse non debet posse præjudicare Domino directo in laudemii, ac devolutione per translationem Emphyteusis in manum mortuam, c. 27. n. 38. p. 104.

Emphyteuta, quisquis ille sit, non exinde videtur posse transferre emphyteusium in manum mortuam, nisi solutis quinquennii in reparamentum damni ob desperata laudemia, c. 28. n. 17. p. 107.

Emphyteuta non solvens canonem, cadit à jure suo, c. 30. n. 28. p. 112.

Emphyteuta ex facto non potest præjudicari Domino, cap. 31. nu. 3. p. 114. c. 45. n. 52. p. 156. c. 51. n. 65. p. 250.

Emphyteuta novus non inde remanet liberatus à solutione laudemii concessâ per Dominum directum facultate alienandi emphyteusium, c. 43. n. 23. p. 151.

Emphyteuta in potestate non debet esse per indirectum subtrahere canones Domino, c. 45. n. 2. p. 153.

Emphyteuta quod semper renunciare possit emphyteusium, inuito

Index Rerum,

- Domino, relicta opinio, cap. 45. num. 11. pag. 154.
- Emphyteuta quod id facere possit, talis viget consuetudo in Gallia, cap. 45. n. 12. pag. 154.
- Emphyteuta renunciatus emphyteusi, non repetit melioramenta, cap. 45. nu. 10. pag. 154.
- Emphyteuta præjudicare nequit Dominus ex facto proprio, cap. 45. nu. 21. pag. 154.
- Emphyteuta inuito, Dominus renunciare nequit emphyteusi, præsciendū à contraria consuetudine, c. 45. n. 22. p. 154.
- Emphyteuta, cedendo emphyteusi, non remanet liberatus à canone, laudemio, & quindennio, c. 45. n. 23. p. 154.
- Emphyteuta, per renunciationem Emphyteusis non remanet liberatus à solutione canonis, & quindennii, c. 45. n. 27. p. 155.
- Emphyteuta, Emphyteusim renuncians, potest liberari à quindennis in locis, ubi ex consuetudine licet emphyteusim renuncians, cap. 45. nu. 28. p. 155.
- Emphyteuta manus mortua, renunciando emphyteusi vigore conventionis de illi renunciando quodcumque, liberatur à solutione quindenniorum, c. 45. n. 32. p. 155.
- Emphyteutam non posse renunciare Emphyteusi ad liberandum se à laudemio inuito Domino, verius est, c. 45. n. 36. p. 155.
- Emphyteuta, & usufructuarius æquiparantur, c. 45. n. 39. p. 155.
- Emphyteuta manus mortua, ultra canones, tenetur etiam ad quindennia, cap. 45. n. 40. p. 156.
- Emphyteutam ad ab usufructuario argumentum non tenet, cap. 45. nu. 41. pag. 156.
- Emphyteuta est etiam plusquam usufructuarius, c. 45. n. 42. p. 156.
- Emphyteuta, & feudatarius inter se similes, c. 45. n. 45. p. 156.
- Emphyteuta gratia principaliter non datur Emphyteusi, cap. 45. nu. 46. pag. 156.
- Emphyteuta ut, non est obligatus Vassallus, c. 45. n. 47. p. 156.
- Emphyteutam ad de feudatario argumentum non procedit data aliqua disparitate, c. 45. n. 48. p. 156.
- Emphyteuta per renunciationem non potest præjudicare suo creditori, c. 45. n. 50. p. 156.
- Emphyteuta tam favore, quam Domini, tempus solutionis canonum est adjectum, c. 45. n. 54. p. 156.
- Emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, non inde censetur remissum quindennium in futurum, cap. 46. nu. 1. p. 157.
- Emphyteuta primus nunquam potest dici Dominus directus respectu secundi, c. 47. n. 5. p. 160.
- Emphyteuta secundus alienans emphyteusim, cadit à jure suo in commodum Domini directi, non in commodum primi emphyteutæ, c. 47. n. 7. p. 161.
- Emphyteuta secundus non solvens canonem, amittit emphyteusim in favorem directi Domini, c. 47. n. 8. p. 161.
- Emphyteuta primus, quod, subemphyteuticando, privare posset quindennis Dominum directum, absurdum esset, cap. 47. nu. 11. & 12. pag. 161.
- Emphyteuta primus non requirendus, sed Dominus directus, pro alienatione facienda per secundum emphyteutam, c. 47. n. 18. p. 161.
- Emphyteuta primus subemphyteuticare nequit, inuito directo Domino, c. 47. n. 2. p. 162.
- Emphyteuta subemphyteuticanti debetur laudemium, cap. 47. nu. 23. pag. 162.
- Emphyteuta primus respectu secundi dicitur quodammodo directus Dominus, c. 47. n. 32. p. 162.
- Emphyteuta primo competit prælatio in alienatione Emphyteusis per subemphyteutam facta, c. 47. n. 37. p. 163.
- Emphyteuta, ut subemphyteuticæ consentiente Domino, videntur extincta jura Domini quoad quindennium, c. 47. n. 42. p. 163.
- Emphyteuta subemphyteuticare nequit sine consensu Domini, c. 47. nu. 45. pag. 163.
- Emphyteuta primo, non autem Domino directo de solvendo laudemio, & quindennio opinio non est verior, nec tutior, nec communior, c. 47. n. 52. p. 164.
- Emphyteuta primus dicitur Dominus directus respectu secundi quoad subcanones, c. 47. n. 55. p. 164.
- Emphyteutam adversus primum idem jus competens Domino directo pro canonibus, competit primo emphyteutæ, adversus secundum emphyteutam pro subcanonibus, c. 47. n. 58. p. 164.
- Emphyteuta facere nequit deteriorem conditionem Domini directi, cap. 47. nu. 61. p. 164.
- Emphyteuticatio, jus, quod sibi reservat in subemphyteuticacione, non est emphyteuticum, c. 47. n. 70. p. 165.
- Emphyteuta per approbationem derogari nequit juri Domini, quale est laudemium, ac quindennium, c. 47. n. 75. p. 165.
- Emphyteuta primo solvi mandans laudemium, multoque minus quindennium nulla est lex, aut consuetudo, c. 47. n. 78. p. 166.
- Emphyteuta primi præsentio circa quindennium relictienda est ad petitorium, c. 47. n. 86. p. 166.
- Emphyteuta primo solutum quindennium, repeti potest à Domino directo, c. 47. n. 87. p. 166.
- Emphyteuta ab in prima alienatione facta solum operatur Clausula, & *quintus dederis*, non autem in aliis à subemphyteuta faciendis, cap. 47. n. 89. p. 166.
- Emphyteuta primo subemphyteuticanti solvendum est quindennium, si de consensu Domini directi emphyteuta illud sibi reservaverit, c. 47. n. 90. p. 166.
- Emphyteuta primo, non Domino directo debetur quindennium, si de consensu Domini fiat subemphyteuticatio, cum Clausula *pro se, hæreditis, & successoribus quibuscumque*, & similibus, cap. 47. nu. 95. pag. 167.
- Emphyteuta primo subconcedenti, in locis, in quibus viget consuetudo solvendi laudemium, ac respectivè quindennium, eidem venit solvendum quindennium, c. 47. n. 100. p. 168.
- Emphyteuta primo subconcedenti, viget in Portugallia consuetudo solvendi laudemium, & quindennium, c. 47. n. 101. p. 168.
- Emphyteuta subemphyteuticanti debetur unum laudemium, & aliud directo Domino, c. 47. n. 130. p. 168.
- Emphyteuta mortuo, fructus pendentes Emphyteosis pertinent ad successorem Emphyteusis, c. 50. n. 31. p. 192.
- Emphyteuta defuncto pendebus fructibus, dividantur fructus inter hæredes ultimi emphyteutæ, & Dominum directum, cap. 50. nu. 260. pag. 205.
- Emphyteuta ex culpa Emphyteusi finita, omnes fructus spectant ad Dominum, c. 50. n. 261. p. 205.
- Emphyteuta ad familiarium potest Beneficiatus, c. 50. n. 262. p. 205.
- Emphyteuta per mortem consolidatur utile dominium cum directo, cap. 50. n. 475. p. 216.
- Emphyteuta facit fructus suos ratione utilis domini, non ratione onerum, c. 50. n. 477. p. 216.
- Emphyteuta non transmittit fructus nondum perceptos, cap. 50. nu. 479. pag. 216.
- Emphyteuta ob modicam deteriorationem expelli nequit, cap. 50. nu. 731. pag. 234.
- Emphyteuta hæres tenetur conductori refundere anticipatas pensiones per emphyteutam perceptas, c. 50. n. 716. p. 239.
- Emphyteuta canonem anticipatè solvere nequit, c. 50. n. 818. p. 240.
- Emphyteuta etiam in scio directo Domino, potest super Emphyteusi constituere fideicommissum, c. 51. n. 1. & 24. p. 247. & 248.
- Emphyteuta potest emphyteusim, in scio Domino donare, cap. 51. nu. 8. pag. 248.
- Emphyteuta successores contravenire nequeunt facto defuncti, c. 51. nu. 19. pag. 248.
- Emphyteuta inter bona enumerata Emphyteusis, c. 51. n. 20. p. 248.
- Emphyteuta dicitur quasi Dominus, c. 51. n. 21. p. 248.
- Emphyteuta imponere nequit onus nominato, c. 51. n. 59. p. 250.
- Emphyteutam, ejusque hæredes apud ut perpetuo sit Emphyteusis, conceditur, c. 51. n. 70. & 76. p. 250. & 251.
- Emphyteuta non potest plus, quam Dominus, c. 51. n. 83. p. 251.
- Emphyteuta cogere potest Dominum ad consentendum alienationi Emphyteusis in personam idoneam, c. 51. n. 84. p. 251.
- Emphyteutam, & successores penes debet perpetuo esse Emphyteusis perpetua, c. 51. n. 88. p. 252.
- Emphyteuta hæreditas reputatur Emphyteusis, c. 51. n. 89. p. 252.
- Emphyteuta subiciente emphyteusim fideicommissum cum prohibitione alienandi, vocatus tenetur solvere quindennium, cap. 51. nu. 107. pag. 252.
- Emphyteuta fideicommissum in emphyteusi instituit, ut suæ familiæ prospiciat, c. 51. n. 113. p. 253.
- Emphyteuta, alienando ex causa necessaria, non incidit in commissum, cap. 51. n. 129. p. 253.
- Emphyteuta in Portugallia dicitur *foreiro*, c. 52. n. 9. p. 257.
- Emphyteuta potest subemphyteuticare, non tamen citrà Domini consentium, c. 52. n. 16. 17. & 49. p. 257. & 259.
- Emphyteuta exigere potest pensionem à subemphyteuta, cap. 52. nu. 166. pag. 258.
- Emphyteuta subemphyteuticans, remanet emphyteuta, cap. 52. nu. 77. pag. 260.
- Emphyteuta emphyteutæ mei non est emphyteuta meus, cap. 52. nu. 89. pag. 261.
- Emphyteuta subemphyteuticare potest, irrequisito Domino, si viget consuetudo subemphyteuticandi irrequisito Domino, cap. 52. nu. 91. pag. 261.
- Emphyteuta subemphyteuticare valet sine consensu Domini, si ex pacto id facere possit, c. 52. n. 99. p. 262.
- Emphyteuta fraternizat cum conductore, c. 52. n. 101. p. 262.
- Emphyteuta imponere nequit censum super emphyteusi, cap. 52. nu. 122. pag. 263.
- Emphyteuta tenetur ad quindennia, si aliquid ultra reservet, cap. 52. nu. 231. pag. 269.
- Emphyteuta per alienationem definit esse emphyteuta, cap. 52. nu. 232. pag. 270.
- Emphyteuta primus cedere nequit omnia jura emphyteutica, & utilia in præjudicium secundi Emphyteutæ, c. 53. n. 23. p. 271.
- Emphyteuta manus mortua habens causam non solvendi quindennium, quousque illam iustificet, tenetur illud deponere, cap. 55. nu. 4. pag. 273.
- Emphyteuta non solvens quindennium, admittitur ad purgationem moræ, c. 56. n. 9. p. 276.
- Emphyteuta morosus, Bononiæ ad declinandum caducitatem debet solvere in futurum duplicatos canones, cap. 56. nu. 25. & 106. pag. 277. & 281.
- Emphyteuta, Ferrariæ habet mensum ad purgandum moram, cap. 56. nu. 26. pag. 277.
- Emphyteuta creditori competit purgatio moræ, etiam re non integra, cap. 56. n. 59 & 60. p. 278.
- Emphyteuta Ecclesiæ conceditur biennium ad solvendum canonem, c. 56. n. 82. p. 279.

& Verborum.

Emphyteutæ manus mortuæ debitum quoad quinquennium cõssilit in pecunia, c. 62. n. 2. p. 293.

Emphyteutæ manus mortuæ cum credito non admittit compensatiõnem quinquennii debitum, c. 52. n. 4. p. 293.

Emphyteuta solvere tenetur integrum canonem, c. 63. n. 9. p. 293.

Emphyteuta pauper, ad evitandam caducitatem, compensare potest, cap. 62. n. 35. p. 294.

Emphyteuta tenetur meliorare sūdū, c. 63. n. 24. p. 293. c. 63. n. 11. p. 303.

Emphyteutæ loci consuetudo, vel illa loci Domini pernecessaria servanda est, c. 68. n. 149. p. 321.

Emphyteuta, irrequisito Domino alienans, re tamen non tradita, non incidit in commissum, c. 69. n. 8. p. 323.

Emphyteutam contrā non currit tempus solvendi canonem, donec capiat possessionem, c. 69. n. 11. p. 325.

Emphyteuta antè traditionem fundi non est in dolo, c. 69. n. 17. p. 325.

Emphyteuta alienans absque consensu Domini, non tamen tradens fundum, in nihilo præiudicat Domino, c. 69. n. 43. p. 325.

Emphyteuta semper dicitur in mala fide, c. 70. n. 26. p. 329.

Emphyteuta præscribere potest solutionem laudemii, c. 70. n. 28. p. 329.

Emphyteutæ possessio non est habilis ad præscribendum directum dominium, c. 70. n. 29. p. 329.

Emphyteuta præsumitur ob lapsum temporis solvisse laudemium, cap. 70. n. 31. p. 329.

Emphyteuta laici Ecclesiæ, pro decursis quinquenniis convenienda est coram Iudice suo Ecclesiastico, c. 73. n. 1. p. 334. c. 71. n. 1. & 2. p. 335.

Emphyteuta non incidit in commissum ob non solutum laudemium, cap. 76. n. 9. p. 339.

Emphyteuta, seu emptor Emphyteutis non solvens laudemium incidit in commissum, c. 76. n. 16. p. 339.

Emphyteutica bona.

Emphyteutica bona comprehenduntur quoque in facultate, quam quicumque habet relinquendi Ecclesiæ de suis bonis, cap. 2. nu. 57. pag. 15.

Emphyteutica bona in pluribus locis redacta sunt adinstar allodialium, c. 13. n. 1. cum plurib. seqq. p. 67. & 68. c. 51. n. 37. p. 249.

Emphyteutica bona redacta adinstar allodialium, & perventa ad manus mortuas, quoad effectum quinquenniorum retinent suam naturam, c. 13. n. 16. & 24. p. 68. & 69.

Emphyteutica bona, redacta adinstar allodialium, transitoria sunt ad hæredes extraneos, c. 13. n. 18. p. 68.

Emphyteutica bona, redacta adinstar allodialium, perventa etiam ad privatam, non subjacent laudemio, & quando subiaceant, cap. 13. n. 19. & 23. p. 68.

Emphyteutica bona, possunt effici transitoria ad manus mortuas circā acquisitionem, non verò circā retentionem, c. 13. n. 21. p. 68.

Emphyteutica bona, ob causam necessariam vendi possunt, cap. 35. nu. 15. pag. 125.

Emphyteutica bona, vendi debent ad ornatum Urbis vigore Constitutionis Gregorii XIII. super retractu, c. 36. n. 16. p. 135.

Emphyteutica bona assignata pro dotibus Monialium non debent quinquennia, c. 37. n. 2. & 39. p. 133. & 135.

Emphyteutica bona, ut ex illis fiat dotatio, indigent consensu Domini in Portugallia, ex Ordin. Reg. Portugall. lib. 4. tit. 64. in princ. c. 37. n. 9. p. 133.

Emphyteutica bona non communicantur inter conjuges ex Ordin. Reg. Portugall. c. 37. n. 12. p. 134.

Emphyteutica bona quis cogi potest tradere in dotem filix, vel fororū, deficientibus bonis liberis, c. 37. n. 31. p. 134.

Emphyteutica bona ob manuum mutationem paulisper evaderent libera, si esset in potestate primi emphyteutæ, subemphyteuticando, præiudicare Domino directo, illumque privare quinquenniis, c. 47. nu. 13. pag. 161.

Emphyteutica bona tamquam libera à quinquennio habet subemphyteuta vigore facultatis tributæ primo emphyteutæ à Domino directo, subemphyteuticandi, cum Clausula pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque, & similibus, c. 47. n. 29. p. 167.

Emphyteutica bona veniunt bonorum appellatione, c. 51. n. 22. p. 248.

Emphyteutica bona non sunt prorsus aliena, sed aliquo modo etiam nostra, c. 51. n. 58. p. 250.

Emphyteuticatio, & V. Emphyteutis.

Emphyteuticatio lato vocabulo alienatio dicitur, c. 81. n. 13. p. 356.

Emphyteutico, & V. Emphyteutis.

Emphyteuticare potest fideicommissarius, c. 52. n. 45. p. 259.

Emphyteuticando in re aliena nullū datur dominium, c. 52. n. 45. p. 259.

Emphyteuticari nequit in potentiorē, vel in pauperiorem, vel minus habilem, c. 52. n. 71. & 72. p. 260.

Emphyteuticando primus emphyteuta transfert utile dominium in subemphyteutam, c. 53. n. 173. p. 265.

Emphyteuticare quoddam vellet manus mortuæ constituens, ab eaque quinquennia exigere cum notabili præiudicio, inverisimile est, cap. 78. nu. 22. pag. 348.

Emphyteuticare non potest superiorissā Monasterii, manus mortuæ, nec ab eā quinquennium petere, c. 82. n. 6. p. 358.

Emporium, & V. Hospitatura.

Emporium dicta hospitatura ex causa amicitix, c. 6. n. 19. p. 45.

Emprazar, & V. Portugallia, & Subemphyteutico.

Emprazar a face do seu prazo, ou a sombra do seu prazo idem est in Portugallia, ac subemphyteuticare, c. 52. n. 94. p. 261.

Emptor, & V. Venditor.

Emptor, pendente termino ad affrancandum, potest cedere jura sua

alteri, transferendo dominium rei affrancandæ, c. 21. n. 37. p. 91.

Emptori in emphyteusi Dominio directus, non dicitur sequuta affrancatione, non obstante pacto de affrancatione, c. 24. n. 9. p. 95.

Emptorem in per venditionem dominii transferuntur, c. 24. n. 8. p. 96.

Emptor confertur censetur cuiusque oneri, & servituti ob involuntarium, ac generalitatem verborum, cap. 41. n. 11. pag. 146.

Emptor perquirere tenetur conditionem rei sibi venditæ, cap. 41. n. 12. & 35. pag. 146. & 147.

Emptorem tenetur venditor certiorare de qualitate rei venditæ, cap. 41. num. 13. pag. 146.

Emptor agere potest contrā venditorem aditione quanti minoris, cap. 41. n. 19. pag. 146.

Emptor, si onerari se visisset, illud non emiserit, cap. 41. n. 28. & 29. p. 146.

Emptore tenetur venditor certiorare de emphyteusi, c. 41. n. 29. p. 147.

Emptor præsumitur ignorare onera, & servitutes, c. 41. n. 34. p. 147.

Emptor posterior in venditione præfertur, si eadem res tradita sit, quamvis primus emptor præmium numeraverit, c. 48. n. 7. p. 170.

Emptori debetur fructus rei venditæ adhuc pendentes, c. 50. n. 28. p. 198.

Emunitas, & V. Immunitas.

Emunitas idem est, ac immunitas, qualis dicebatur olim amortizatio, cap. 2. n. 255. pag. 25.

Emunitatis V. Dominium directum.

Ephigenia.

Ephigeniæ Oblatæ hilluria, c. 5. n. 110. pag. 45.

Episcopalibus mensi V. Mensi Episcopalis.

Episcopatus, & V. Canonicatus, Canonici, Episcopus, & Preconizatio.

Episcopatus duo, vel plures ex causa hæresum in Germania retinentur, cap. 109. n. 2. & 3. pag. 425.

Episcopatus etiam antè captam possessionem, Canonicatus vacat statim post preconizationem, c. 110. n. 2. pag. 427.

Episcopatus etiam antè possessionem statim vacat Beneficia juxta stylum Curix, cap. 110. n. 12. pag. 407.

Episcopatus possessionem capere nequies promotus, redire potest ad sua Beneficia, etiam sine nova collatione, c. 110. n. 14. p. 428.

Episcopatum ad promotus Canonicus, acquirere potest quinquennium maturatum antè ultimam preconizationem in Consistorio, cap. 111. num. 1. pag. 408.

Episcopatus in Terris Fidelium habet certissimam spem suæ receptionis, cap. 111. n. 6. pag. 409.

Episcopatus quoddam adit Canonicatus annexus, de consuetudine stare potest, c. 155. n. 23. pag. 455. c. 155. n. 15. pag. 467.

Episcopatus annexum Canonicatum obtinendi consuetudo viget in aliquibus Ecclesiis, c. 155. n. 1. pag. 456.

Episcopatus annexum Canonicatum obtinens Episcopus, non est verus Canonicus, c. 155. n. 4. pag. 466.

Episcopatus uti dignioris naturam lupit Canonicatus annexus Episcopatus, c. 156. n. 9. & 9. p. 466. & 467.

Episcopatus annexus luit Canonicatus, ut negotia Capitulatia utilius tractentur, c. 156. n. 10. p. 467.

Episcopatus Præbenda annexa, non est Canonialis, cap. 156. nu. 18. pag. 467.

Episcopatus sola Sedes Apostolica nrire potest, c. 157. n. 14. p. 469.

Episcopatus Titularis, & V. Episcopus Titularis.

Episcopatus Titularem ad promoti Beneficia non vacant, cap. 111. nu. 2. pag. 409.

Episcopatus Titularis est verè Episcopatus, deque eo providetur in Consistorio, c. 111. n. 4. p. 409.

Episcopatus Titularis non est residentialis, prout est Episcopatus non Titularis, c. 111. n. 5. p. 409.

Episcopatus ex Titulari nullos retrahunt redditus Episcopi Titulares, cap. 113. n. 3. pag. 411.

Episcopus, & V. Episcopus, Excommunico, & Inhospitatis.

Episcopus eligi nequit Curialis, nec promoveri Clericus, nisi post peractam vitam monasticam per annos 15. in Monasterio, cap. 1. num. 57. pag. 5.

Episcopus enumeratur inter personas prohibitas retinere Emphyteutam, cap. 2. n. 11. pag. 13.

Episcopus excommunicare potest Clericos inhospitales, c. 6. n. 223. p. 56.

Episcopo novo, non autem translato debeantur fructus pendentes, Episcopi translati, c. 50. n. 6. p. 189. c. 159. n. 28. p. 474.

Episcopi in translatione de una Ecclesia ad aliam intrat divisio fructuum, c. 50. n. 342. p. 209.

Episcopus, seu Rector dicitur sponsus Ecclesiæ, cap. 50. n. 396. p. 245. cap. 159. n. 17. p. 473.

Episcopus esse potest Iudex in causis suæ Mensæ, c. 75. n. 15. p. 337.

Episcopus est principale caput Capituli, c. 84. n. 20. p. 363.

Episcopus non est de Capitulo, c. 84. n. 21. p. 363. c. 155. n. 1. p. 464.

Episcopus non venit appellatione Capituli, c. 84. n. 22. p. 363. cap. 155. nu. 8. pag. 464.

Episcopus certo modo habet jus separatam à Capitulo, cap. 84. nu. 27. pag. 363.

Episcopus habet duas voces, seu vota, c. 108. n. 7. p. 405.

Episcopi Germaniæ quantum plures retinent Episcopatus, tantò sunt pauperiores, c. 109. n. 3. p. 405.

Episcopus provilus in Consistorio, etiam antè captam possessionem conferre potest Beneficia, administrare, & exercere iurisdictionem, cap. 110. n. 3. p. 407.

Episcopus Urbis dicitur Papa antè possessionem Papatus, c. 110. nu. 4. pag. 407.

Epi-

Index Rerum,

- Episcopi electi, & legitime impediti Beneficia vacare non incipiunt post elapsos tres menses à die Consistorialis propositionis, cap. 110. nu. 9. pag. 407.
- Episcopus electus, antè consecrationem non venit nomine Episcopi, cap. 110. nu. 10. p. 407.
- Episcopus Coadjutor dicitur Prælati factus, c. 110. n. 16. p. 408.
- Episcopi in præiudicium Abbas, licet mithatus non tamen exerceat iura Episcopalia, c. 113. n. 10. p. 411.
- Episcopus, vel Papa est caput Ecclesie, c. 124. n. 28. p. 430.
- Episcopus facere non potest Collegiatam de non Collegiata, c. 124. n. 22. p. 430.
- Episcopus intervenire potest in Capitulo, c. 154. n. 3. p. 463.
- Episcopus transfunditur in Vicarium subrogatum, c. 154. n. 8. p. 463.
- Episcopus, quantumvis interfit Capitulo, non tamen participat de quindennis, c. 155. n. 9. p. 463. c. 155. n. 24. p. 465. c. 156. n. 3. pag. 465. c. 157. n. 2. & 3. p. 468. c. 158. n. 4. p. 470.
- Episcopus multa potest sine Capitulo, & Capitulum multa sine Episcopo, c. 155. n. 2. p. 464.
- Episcopus in favorabilibus venit appellatione Capituli, cap. 155. nu. 3. pag. 464.
- Episcopus facit unum corpus cum Capitulo, c. 155. n. 7. p. 464.
- Episcopus non habet vocem decisivam in rebus ad Capitulum pertinentibus, c. 155. n. 11. p. 465.
- Episcopus non est proprie pars Capituli, c. 155. n. 12. p. 465.
- Episcopi appellatione venit quandoque Capitulum, c. 155. n. 14. 15. & 16. pag. 465.
- Episcopus, cum non sit Canonicus, non potest habere jus Canonice, cap. 155. n. 17. p. 465.
- Episcopus ex dispensatione retinet Canonicatum, c. 155. n. 19. p. 465.
- Episcopus habet vocem in Capitulo magis ponderativam propter ejus auctoritatem, c. 155. n. 20. p. 465.
- Episcopus simul, & Canonicus in eadem Ecclesia considerari nequit, c. 155. n. 21. p. 465. c. 156. n. 21. p. 467.
- Episcopi in Scholis degens ex causa studiorum consideratur uti Scholarius, c. 155. n. 22. p. 465.
- Episcopus regulariter de iure præsumitur intervenire in Capitulo uti Prælati, c. 155. n. 25. p. 465.
- Episcopus obtinens Canonicatum Episcopatus annexum, non est Canonicus, sed est vocalis in Capitulo, c. 156. n. 6. p. 466.
- Episcopus est culmen Dignitatis Ecclesiasticæ, c. 156. n. 8. p. 466.
- Episcopus in sua Ecclesia satis præbendatus est, c. 156. n. 13. p. 467.
- Episcopus, non obstante Præbenda, verè non est Canonicus, c. 156. n. 16. pag. 467.
- Episcopus electus, in Ecclesia Compstellana, retinet Canonicatum, c. 156. n. 17. p. 467.
- Episcopus dicitur habere Præbendam ratione annexionis, cap. 156. nu. 19. pag. 467.
- Episcopus eodem tempore esse nequit pater, & Filius, sive Prælati, & subditus, c. 156. n. 22. p. 467.
- Episcopi, & Capituli de bonis communibus præsumuntur In dubio de iure inilitate Præbendæ in Cathedrali, c. 157. n. 1. p. 468.
- Episcopus si habet propriam mensam separatam à mensa Capituli, non intrare simultanea collatio ad favorem Episcopi, & Capituli, c. 157. n. 5. p. 468.
- Episcopus, & Capitulum quando constituent unum corpus, & quando considerentur duo corpora, c. 157. n. 6. 7. 8. & 9. p. 458.
- Episcopi votum tantum valet, quantum votum Capituli, cap. 157. nu. 10. pag. 469.
- Episcopus Zamoren in Hispaniis occasione simultaneæ, habet duplicem vocem, c. 157. n. 11. p. 469.
- Episcopus Cathedralis Regularis uti debet in pertinentibus ad Regulam aliquo Monacho, c. 158. n. 1. p. 470.
- Episcopus Cathedralis Regularis consideratur tanquam Abbas, c. 158. n. 5. & 6. pag. 470.
- Episcopus translatus non potest amplius conferre Beneficia in prima Ecclesia, c. 159. n. 29. p. 474.
- Episcopus ex iusta causa retinere potest plures Episcopatus ex dispensatione Apostolica, c. 159. n. 38. p. 474.
- Episcopus Titularis, & V. Episcopus Titularis.*
- Episcopus Titularis nullus retrahit redditus ex suo Episcopatu, c. 113. nu. 3. pag. 411.
- Episcopus Titularis dicitur nulla tenens, c. 113. n. 4. p. 411.
- Episcopus Titularis caret bonis Mensæ Episcopalis, c. 123. n. 2. p. 427.
- Epistola V. Francus.*
- Epitaphium, & V. Distichon, & Mors.*
- Epitaphii Distichon affertur, c. 50. n. 85. & 200. p. 195. & 201.
- Eques Hierosolymitanus V. Hierosolymitanus Eques.*
- Equus, & V. Heraclius.*
- Equum non ingredi bis idem flumen exultans Heraclius, rescillitur ab Auctore, c. 2. n. 151. p. 20.
- Ergasteria V. Taberna.*
- Ergastulum.*
- Ergastulum extrui iussit Urbanus VIII. pro Clericis ad trirèmes, aut perpetuos carceres condemnatis, c. 128. n. 2. p. 435.
- Error, & V. Typographus, & Veneta lex.*
- Error communis facit jus, c. 68. n. 58. p. 316.
- Error Typographi, occasione legis Venetæ, c. 52. n. 163. p. 265.
- Erroneus V. Actus, Consuetudo, & Precaria.*
- Erbnici V. Pactum.*
- Evacuare, & V. Bona, & Ecclesia.*
- Evacuare bona extrà se cogi nequit Ecclesia, c. 2. n. 59. p. 13.
- Evacuare emphyteusim intrà certum tempus de consuetudine cogi potest Ecclesia, c. 2. n. 74. p. 16.
- Evangelium.*
- Evangelii Parabolæ adducuntur, c. 50. n. 756. p. 235.
- Evangelium Lucae V. Lucae Evangelium.*
- Evangelium Marci V. Marci Evangelium.*
- Evangelium Matthæi V. Matthæi Evangelium.*
- Eventus V. Perpetuus.*
- Eversus.*
- Eversas hostium manu Civitates singit lex interire, c. 2. n. 179. p. 21.
- Eufemia S. & V. Conservatorium.*
- Eufemæ S. de Urbe Puellarum Conservatorium inenatur, cap. 47. nu. 14. pag. 161.
- Eugenius IV.*
- Eugenii IV. Constitutione nisi derogata, nominatio Cardinalis in Consistorio secreto non habet vim promotionis, c. 102. n. 12. p. 395.
- Eugubium, & V. Urbani VIII. & Urbinum.*
- Eugubii in Civitate, & in Itatu Urbini ex Indulto Urbani VIII. quindennium raxandum est ad quinquagesimum tantum ad instar laudemii ad illam tantum partem redacti, c. 77. n. 19. p. 344.
- Eviatio, & V. Venditor.*
- Eviatione de regulariter non agendum, c. 41. n. 7. p. 146.
- Eviatione de tenetur venditor, sciens vitium, seu servitutum rei, ignorans autem non tenetur, c. 41. n. 8. p. 146.
- Eviatione de non tenetur venditor protestatus, se vendere manui mortuæ bona talia qualia, c. 41. n. 9. p. 146.
- Eviationem expressè stipulari debet manus mortua, c. 41. n. 14. p. 146.
- Eviatione de quò non teneatur venditor, potest pacisci, cap. 41. nu. 15. pag. 146.
- Eviatione de tenetur venditor, non tradens rem liberam, etiam illam non promiserit, c. 41. n. 17. p. 146.
- Eviatione de tenetur, vendens rem fideicommissariam pro libera, c. 41. nu. 21. pag. 146.
- Eviatione de tenetur, vendens fundum censitum pro libero, cap. 41. nu. 13. pag. 146.
- Eviatione de tenetur, vendens rem feudalem pro allodiali, cap. 41. nu. 25. pag. 146.
- Eviatione de tenetur, concedens bona in emphyteusim, si postea appareat illa esse aliena, c. 41. n. 27. p. 146.
- Eviationi est locus, quando venditur res aliena, non quando venditur res servituti obnoxia, c. 41. n. 49. p. 147.
- Eviatione Locorum Montium pro affrancatione quindennii, assignatorum, sequuta, vel impossibilitate solutionis, vel diminutione reddituum, eviatio cedere debet periculo redimentis, cap. 170. nu. 18. pag. 491.
- Eviationis in casu reviviscunt primæva jura quasi jure postliminii, ac si res subrogata loco quindennii tradita non fuisset, cap. 170. nu. 20. pag. 491.
- Eviatio, & V. Capitale.*
- Eviata re, si ex stipulatu agatur, tunc attenditur valor tempore contractus, c. 63. n. 10. p. 302.
- Eviatio capitali dato in solutum, intrat actio subsidiaria, cap. 170. nu. 24. pag. 492.
- Eviatio capitali, potest manus mortua aliud capitale liberum offerre, c. 170. nu. 25. p. 492.
- Exactio, & V. Synodale Decretum.*
- Exactio per partes plura incommoda afferre solet, c. 12. n. 9. p. 67.
- Exactio per partes etiam ratione individuitatis, eadem incommoda afferre solet, c. 12. n. 10. p. 67.
- Excambium V. Quietantia.*
- Excambium, & V. Faudum, & Vallus.*
- Excambium Vallallo promissum calculatur juxta æstimationem seu di de tempore revocationis, c. 63. n. 50. p. 299.
- Excambium esse calculandum juxta æstimationem de tempore concessionis, tenentium opinio est verior, c. 63. n. 51. p. 299.
- Excessus.*
- Excessus modicus ultra dimidiam facit esse locum rescissioni contractus, c. 77. n. 28. p. 345.
- Excommunicatio, & V. Anima, Canonici, Canonicatus, & Excommunicatus.*
- Excommunicatio infertur verè animæ delinquenti, non autem factæ, c. 4. n. 36. p. 33.
- Excommunicatio est pena culpæ, c. 146. n. 12. p. 457.
- Excommunicatus, & V. Canonici, Deportatus, & Optio.*
- Excommunicatus est in Bulla Cæne Domini, & inortaliter peccat Laycus usurpans Jurisdictionem Ecclesiasticam, c. 2. n. 125. p. 18.
- Excommunicatus, & deportatus dicitur mortuus, c. 2. n. 246. p. 25.
- Excommunicatus est incapax tantum spiritalium, c. 131. n. 8. p. 440.
- Excommunicatus est capax eorum, quæ sunt facti, c. 131. n. 14. p. 440.
- Excommunicatus æquiparatur deportato, c. 131. n. 17. p. 440.
- Excommunicatus est incapax optionis, in qua intervenit collatio, c. 131. n. 18. pag. 440.
- Excommunicatus recuperare potest quidennium in casu, quo excommunicatio declarata fuerit nulla, aut injusta, c. 131. n. 21. p. 441.
- Excommunicatus tanquam non habens vocem in Capitulo, non est amplius de Capitulo, c. 146. n. 2. pag. 456.
- Excommunicatus habet spem obtinendi absolutionem, cap. 146. nu. 3. pag. 456.
- Excommunicatus, quoad onera non habetur pro excommunicato, cap. 146. nu. 5. p. 456.

& Verborum.

Excommunicatus, in casu innocentiae habet actionem recuperandi fructus ab excommunicante, vel à Capitulo, c. 146. n. 8. p. 456.
Excommunicatus tenetur ad subsidium, & similia, c. 146. n. 9. p. 457.
Excommunicatus tenetur ad Pensionem, c. 146. n. 10. p. 457.
Excommunicatio, & V. Episcopus, Inhospitalis, & Infordeſcētia.
Excommunicare potest Episcopus Clericos inhospitalis, cap. 6. nu. 223. pag. 56.

Exactio.

Exactio per partes plura incommoda afferre solet, c. 12. n. 9. p. 67.
Excubo, & V. Chaldaicè
Excubare Chaldaicè sumitur pro orare, c. 5. n. 80. p. 39.
Excubare sonat militare, c. 5. n. 73. p. 38.
Excusatio V. Pauper.
Excusio V. Impedimentum.
Excusio V. Debitor.
Exemplum, & V. Femina, & Masculus.
Exemplo pessimum est in Iure, seminario vocabulo etiam masculos contineri, c. 5. n. 11. p. 35.

Exemptus V. Canon, & Onus.

Exhereditatio, V. Filia.

Exhereditatus, & V. Mortuus.

Exhereditatus, dicitur mortuus, c. 2. n. 247. p. 25.
Exequutio, & V. Beneficium, Creditor, Debitor, & Fructus.
Exequutio fieri potest super fructibus Beneficii pro satisfatione creditorum, cap. 50. n. 688. p. 230.
Exequutionem paratam habet Pensio Ecclesiastica, c. 65. n. 22. p. 907.

Exequutio parata V. Exequutio.

Exequutio testamenti V. Testamenti Exequutio.

Exequutio via V. Via exequutiva

Exequutivè, & V. Conductor, Domus, Gabella, Locator,

Pensio, *Statutum Vbis*, & Via Exequutiva.

Exequutivè procedi nequit pro laudēio, c. 65. n. 21. p. 30.

Exequutivum iudicium V. Iudicium exequutivum, &

Via exequutiva.

Exequutivum Mandatum V. Mandatum exequutivum.

Exequutor, & V. Testamenti exequutio.

Exequutoris data negligentia, etiam in causa prophana Iudex Ecclesiasticus potest ex officio per censuras demandare exequutionem ultimarum voluntatum, c. 17. n. 38. p. 81.

Exequutor testamentarius, & V. Mora.

Exequutor testamentarius non adimplens intra legitimum tempus voluntatem defuncti, gaudet purgatione morae, c. 56. n. 35. p. 277.

Exercitus.

Exercitui qui praest, de exercitu est, c. 155. n. 13. p. 465.

Ex nunc prout ex tunc V. Clausula.

Exodus, & V. Auctor.

Exod. cap. 38. versic. 8. expenditur ab Auctore c. 5. n. 71. p. 38.

Expectans, & V. Beneficium.

Expectanti non praedicti resignatio Beneficii, c. 22. n. 9. p. 90.

Expectans, plenum jus solummodo acquirit tempore provisionis, c. 63. nu. 125. pag. 304.

Expectanti conferri nequit Praebenda quasi Canonialis, cap. 99. nu. 8. pag. 389.

Expectatio, & V. Papa, & Vacaturae.

Expectativae alias Vacaturae Per S. Concilium Tridentinum sunt hodie sublatae, c. 63. n. 122. p. 304.

Expectativas post Concilium rarissime, & quasi miraculose Pontifices concedere solent, c. 53. n. 123. p. 304.

Expensio, & V. Bona, Filius, Fructus, Pater, & Salarium.

Expensae modice non repetuntur, c. 50. n. 72. p. 234.

Expensae communes faciendae sunt in communi causa, cap. 58. nu. 5. & 7. pag. 284.

Expensae litis subministrandae sunt pauperi litiganti, c. 58. n. 16. p. 285.

Expensas ob faciendas nemo gravandus ad faciendam scripturam publicam, c. 58. n. 26. p. 286.

Expono V. Filia, & Pater.

Expositi, & V. Hospitale, & Xenones.

Expositi nutriuntur in Hospitali S. Spiritus de Vrbe, c. 6. n. 45. p. 46.

Expositus V. Confraternitas.

Extinguor, & V. Curia, & Officia.

Extinguuntur officia Romanae Curiae infra 15. annos morte naturali, aut civili Officialium, c. 1. n. 56. p. 5.

Extra V. Curia.

Extraordinaria lectio V. Doctor, Lectio, & Salarium.

Extravag. Ambrosiana 2. de reb. Eccles. non alien. & V. Beneficium Apostolicum.

Extravag. Ambrosiana 2. de reb. Eccles. non alien. in Germania non est in usu recepta, c. 6. n. 198. p. 54.

Extravag. praedicta intrat in omnibus Lncis Piis, sive sine fundata auctoritate Ordinaria, sive sine illa, c. 6. n. 201. & 203. p. 55.

Extravag. praedicta intrat solummodo in bonis iam incorporatis Ecclesiae, c. 18. n. 1. p. 83.

Extravag. praedicta non intrat in rebus Ecclesiae alienari solitis, cap. 18. nu. 13. pag. 83.

Extravag. praedicta non intrat in obligatione solvendi quinquennium, quod venit ex natura contractus, c. 18. n. 14. p. 83.

Extravag. praedicta non intrat in renovatione Emphyteusis perpetuae Ecclesiasticae, c. 19. n. 16. p. 85.

Extravag. praedicta intrat in bonis affrancandis, c. 24. n. 38. p. 94.

Extravag. praedicta non intrat in locatione Casalium Romae de no-

vennio ad novennium locari solitorum, cap. 31. n. 117. pag. 115.
Extravag. praedicta intrat in tacita renunciatione quinquenni, cap. 47. nu. 92. & 95. pag. 167.
Extravag. praedicta non intrat in alienatione minimorum bonorum Ecclesiae, c. 50. n. 715. p. 233.

Extravag. Suscepi 2. Ioann. XXII. de election.

Extravag. Suscepi 2. Ioann. XXII. de election. declaratur, cap. 50. nu. 621. & 622. p. 226.

Extravag. praedicta non fuit recepta in regionibus Ultramontanis, cap. 50. n. 629. p. 226.

Extravag. Suscepi unie. ne Sed. vacant.

Extravag. Suscepi unie. ne Sed. vacant. expenditur, c. 50. n. 686. p. 230.

Extrema V. Retrotractio.

Ezechias, & V. Decalogus.

Ezechias Rex paenitens supervixit postea quindecim annis, cap. 1. nu. 68. pag. 6.

Ezechias Rex conservans Decalogum Legis cum quinque libris Moyſis, meruit augmentum quinquaginta annorum vitae iuxta legis numerum, quam custodierat, c. 1. n. 69. p. 6.

F

Faber, & V. Doctores reprobat.

Faber in Codic. lib. 4. tit. 42. Definit. 11. vol. 1. reicitur, cap. 45. nu. 11. pag. 154.

Faber an sequendus sit, tuta conscientia, scrupulus remanet, c. 45. nu. 13. pag. 154.

Faber in suo Codice Fabiano, ubi se gerit practicum, magis attendendus, c. 45. n. 14. p. 154.

Fabiola, & V. Hospitale.

Fabiola, prima Nosocomia invenit, c. 6. n. 53. p. 47.

Fabiola quae fuerit, c. 6. n. 54. p. 47.

Fabrica Ecclesiae, & V. Concilium Tridentinum, &

Manus mortua.

Fabrica Ecclesiae dicitur manus mortua, c. 2. n. 207. p. 23.

Fabricae Ecclesiae, aut pauperibus fructus restituuntur, intermissis Horis Canonis, c. 50. n. 502. p. 213.

Fabricae Ecclesiae favore fructus amissos convertit Concilium Tridentinum, c. 146. nu. 17. p. 457.

Fabulosum, & V. Auctor, Ioanna Papissa, & Papissa Ioanna.

Fabulosum putat Auctor de Ioanna Papissa, c. 5. n. 22. p. 36.

Facilitas.

Facilitate non tanta Regularis, quanta saecularis, potest renunciare voci, c. 103. n. 7. p. 397.

Facilius, & V. Hodie, & Laudabilius.

Facilius, ac laudabilius est hodie observare, quae docentur, quam excogitare, quid doceatur, c. 1. n. 21. p. 3.

Facilius est amplecti viam facti, c. 76. n. 8. p. 339.

Facilius, & V. Difficilius, Genitores, Parentes, Virtutes, & Vitia.

Facilius vitia, quam virtutes transfunduntur, c. 5. n. 27. p. 36.

Facilius negotium cum paucis, quam cum multis peragitur, c. 103. nu. 17. pag. 398.

Factum, & V. Procurator.

Factum unius non debet alteri nocere, c. 23. n. 16. p. 91.

Facto sine nostro nostra tolli non possunt, c. 28. n. 14. p. 107.

Factum proprium, vel sui auctoris contra nemo venire potest, c. 28. n. 4. p. 106. c. 40. n. 6. p. 143.

Facultas, & V. Emphyteutica bona, & Verbum providere.

Facultas, quam quis habet, relinquendi Ecclesiae, de suis bonis, comprehendit quoque bona emphyteutica, c. 2. n. 57. p. 15.

Facultas disponendi regulari debet à Iure, vel consuetudine, cap. 2. nu. 88. pag. 16.

Facultas ad certum tempus permessa, post illud effluxum intelligitur prohibita, c. 24. n. 72. p. 95.

Facultativum verbum V. Verbum possunt.

Facultativus actus V. Actus, & Observantia.

Falcidia, & V. Hospitale, & Quarta Trebellianica.

Falcidia, aut Trebellianica non subjacet Hospitale etiam privatam, cap. 6. n. 189. p. 54.

Falcidia non debetur Iure novissimo ex legato pio, c. 17. n. 17. p. 80.

Falcidia non debetur ex legato pio apud Hispanos ex l. 4. tit. 11. par. 6. cap. 17. n. 18. p. 80.

Falcidia semper debetur, etiam si per testatorem prohibeatur, cap. 17. nu. 29. pag. 81.

Falcidia de legato dotis non detrahitur, c. 37. n. 48. p. 135.

Fama V. Canon, Landemium, & Quinquennium.

Fames V. Pactum.

Familia Vrſua V. Vrſina Familia.

Familiaritas V. Triennium.

Famulus, & V. Fructus, Notarius, & Salarium.

Famulus ob Domini potentiam consequi nequens Salarium, bene potest sibi propria auctoritate satisfacere, c. 59. n. 6. p. 287.

Famulus Notarius habet duplicatum salarium, c. 167. n. 8. p. 486.

Farsen Abbatia V. Emphyteutica bona.

Fateosi de fateosi, & V. Aforamento de aforamento, &

Subemphyteusis.

Fateosi de fateosi in Portugalia, dicitur subemphyteusis, cap. 52. nu. 8. pag. 257.

Index Rerum,

- Fatte ben Fratelli*, & V. Hospitale.
Fatte ben Fratelli vulgò Hospitale de Vrbe memoratur, c. 6. n. 31. p. 46.
Favor.
 Favoribus amplioribus gaudere debent Ecclesiastici Laycis interuen-
 tes in rebus spiritualibus, c. 2. n. 92. p. 27.
 Favor non debet retorqueri in odium, c. 15. n. 19. p. 75. c. 14. n. 1. p. 70.
 c. 151. n. 5. p. 460. c. 153. nu. 5. p. 462. c. 156. nu. 11. p. 467. cap. 159.
 nu. 40. pag. 476.
 Favor in dubio non debet præponderare odio, c. 27. n. 13. p. 103.
 Favor in materia quindenniorum est privatus, odium verò publi-
 cum, c. 27. n. 14. p. 103.
 Favor non extendendus extrà causam suam, c. 27. n. 32. p. 104.
 Favori proprio quisquis renunciare potest, c. 30. n. 28. p. 112. cap. 47.
 n. 92. p. 107. c. 50. n. 801. p. 238.
 Favor quando præponderare debeat, c. 166. n. 4. p. 485.
Favorabilis V. Consuetudo.
Felicitas.
 Felicitas summa est novam rem attingere, c. 1. n. 13. p. 2.
Felicis, & V. Doctores reprobat.
Felic. de societate in probam. nu. 15. reicitur, c. 6. n. 24. 7. & 248. p. 57.
Felicitas Ecclesia V. Beneficium, Ecclesia, & Fructus.
Femina, & V. Beneficium, Emphyteusis, Exemplum,
 & Masculus.
 Femina sub dedecet, in rebus contineri, c. 5. n. 10. p. 35.
 Femina ex Indulto conferre potest Beneficia, c. 125. n. 1. p. 431.
Femininum, & V. Auctor, *Bellavimus*, Doctores appro-
 bati, Doctores reprobat, Femina, Exemplum, Lingua
 Sancta, & Vir mollis.
 Femininum apud Hebræos usurpatur pro masculino iuxta *Card.*
Bellarmin. in Psalm. 52. vers. 12. quod tamen non arridet Aucto-
 ri, aliàs tamen saluatur, c. 5. n. 7. & 18. p. 35. & 36.
 Femininum pro masculino apud Hebræos usurpari, minus sanctum,
 & improprium videtur Lingua Sanctæ, c. 5. n. 9. p. 35.
 Feminino vocabulo etiam masculos in iure contineri, exemplo pessim-
 um est, c. 5. n. 11. p. 35.
 Feminino vocabulo olim vocabatur vlr mollis, c. 5. n. 12. p. 35.
Feriat dies V. Associatio.
Feria.
 Feriæ non retardant mandatum de inanucendo, cap. 76. nu.
 64. pag. 343.
Ferraria, & V. Emphyteusis, Emphyteutica bona,
 & Mora.
 Ferrariæ emphyteuta habet mensuram ad purgandam moram, cap. 56.
 nu. 26. pag. 277.
Ferrum V. Milites.
Ferretus, & V. Doctores declarati.
Ferret. conf. 32. n. 40. vol. 1. declaratur, c. 50. n. 198. p. 201.
Ferret. conf. 256. vol. 2. declaratur, c. 50. n. 194. p. 201.
Fertilis V. Emphyteusis.
Fertilitas V. Quindennium.
Festi dies V. Archipræbyter Cardinalis, & Vicarius.
Festive Vestes V. Quindena.
Festum S. Martini V. Beneficium, Ecclesia, & Fructus.
Feutarius, & V. Feudum, Fructus, & Vassallus.
 Feudatarius, mediante renunciacione feudi, prædium liberat, cap.
 45. nu. 1. pag. 153.
 Feudatarius renunciare nequit feudo, inuito Domino, cap. 45.
 nu. 3. pag. 153.
 Feudatarii renunciatio non tenet, c. 45. n. 24. p. 154.
 Feudatarius, & emphyteuta inter se similes, c. 45. n. 43. p. 156.
 Feudatarius non est obligatus, ut emphyteuta, c. 45. n. 47. p. 156.
 Feudatario de argumentum ad emphyteutam non procedit, data
 aliqua disparitate, c. 45. n. 48. p. 156.
 Feudatarius potest consentire, ut subfeudatarius alienet, cap. 47. nu.
 44. pag. 163.
 Feudatario mortuo, fructus pendentes feudi, non transmittuntur
 ad illius hæredes, c. 50. n. 32. p. 192.
 Feudatario mortuo, pendentibus fructibus, fructus pro rata dividun-
 tur inter hæredes feudatarii, & inter successorem in feudo, c. 50.
 nu. 264. pag. 205.
 Feudatario Beneficiatus in aliquibus æquiparari potest, cap. 50. nu.
 265. pag. 205.
 Feudatarius valdè dissimilis Beneficiario, c. 50. n. 483. p. 217.
 Feudatarius fundum feudalem colit, sumptus facit in equis, & annis,
 cap. 50. n. 84. pag. 217.
 Feudatarius si infundare potest absque consensu Domini, c. 52. n. 22.
 31 & 106. p. 257. 258. & 262.
 Feudatarius feudum in emphyteusim de consuetudine concedere po-
 test, c. 52. n. 98. p. 262.
Feudum, & V. Feudatarius, Relevium, & Quindennium.
 Feudum Regium retinetur Ecclesia, tenetur solve relevationem, seu
 quindennium, c. 1. n. 47. p. 5.
 Feudum retinere nequit Ecclesia, c. 2. n. 21. p. 13.
 Feudum retinere potest Ecclesia quando illud est annexum, & con-
 cessum Ecclesiæ, cui præsit Ecclesiasticus, c. 1. n. 22. p. 13.
 Feuda amplissima possident Archiepiscopi Germaniæ, c. 2. n. 23. p. 13.
 Feudi alterius Ecclesiæ capax est Ecclesia, c. 2. n. 24. p. 13.
 Feudo Universitati, & Communitati concessio, facienda est renovatio
 quibuslibet centum annis, c. 2. n. 165. p. 21.
 Feudum veniens ad Ecclesiam censetur mortuum, c. 2. n. 230. p. 24.
- Feudi, & Emphyteusis modici valoris ex alienatione non debetur
 laudemium, aut relevium, c. 16. n. 5. p. 77.
 Feudum modicum tenens, non adeo præcisè tenetur ad quindennium,
 cap. 10. nu. 6. pag. 77.
 Feudum si perveniat à principio in manum mortuam ex factis, &
 voluntate Superioris, non solvitur Superiori relevium, cap. 28.
 nu. 8. pag. 106.
 Feudo in modico iurari non solet de fidelitate, c. 16. n. 9. p. 77.
 Feudo à bene arguitur ad emphyteusim, c. 28. n. 1. p. 106.
 Feudo in, postea, etiam insolita, & contra naturam feudi sunt ser-
 vanda, c. 30. n. 6. p. 11.
 Feudum semel effectum francum, semper remanet francum, cap. 45.
 nu. 23. pag. 125.
 Feudi mediante renunciacione feudatarius prædium liberat, cap. 45.
 nu. 1. pag. 153.
 Feudo renunciare nequit Vassallus, inuito Domino, c. 45. n. 3. p. 153.
 Feudum datur gratia Vassalli, & Domini, c. 45. n. 44. p. 156.
 Feudi fructus pendentes potius ad Dominum pertinent, cap. 50. nu.
 432. pag. 217.
 Feudum subici potest fideicommissum, c. 51. n. 13. p. 248.
 Feudum, & Emphyteusis Mantuæ redacta sunt ad instar allodialium,
 cap. 51. n. 86. p. 251.
 Feudum, aut Emphyteusim fideicommissum supponi non posse tenen-
 tes reiciuntur, c. 51. n. 133. & 134. p. 254.
 Feudi ex alienatione solvi non solet laudemium in statu Montisfer-
 rati, c. 51. n. 135. p. 254.
Fictio.
 Fictio, quod manus mortua duret centum annis, videretur satis
 consultum indemnitati Domini, c. 1. n. 98. p. 7.
 Fictio, quod manus mortua duret centum annis, potius infert ma-
 jus præjudicium Domino, quam cessatio laudemiorum, cap. 1. n.
 100. pag. 7.
 Fictio duplex nè detur, non debetur quindennium, c. 21. n. 7. p. 88.
 Fictioe iuris subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subro-
 gatur, c. 23. n. 19. p. 91.
 Fictio idè operari debet, quod veritas, c. 23. n. 20. p. 91. c. 99. n. 13. p. 389.
 Fictioem per intelligitur rem habere, habens actionem ad rem, cap.
 38. nu. 17. pag. 139.
 Fictio induci nequit contra naturam, vel possibilitatem, rei, cap. 49.
 n. 7. p. 176. cap. 85. n. 6. p. 365.
 Fictiones plures dari nequeunt in subiecta materia, c. 87. n. 16. p. 369.
Fictitii Dii V. Dii.
Fictus, & V. Anima, & Excommunicatio.
 Fictæ animæ non inferunt excommunicatio, sed veræ animæ delin-
 quenti, c. 4. n. 36. p. 23.
 Fictus Prælati dicitur, Episcopus Coadjutor, c. 110. n. 16. p. 408.
Fideicommissaria bona, & V. Emphyteutico.
 Fideicommissaria bona emphyteuticari possunt, nisi resistat contraria
 dispositio fideicommittentis, c. 51. n. 26. & 27. p. 248.
 Fideicommissaria bona assurecurare tenetur hæres gravatus, cap. 54.
 nu. 8. pag. 272.
Fideicommissarius, & V. Emphyteusis, Emphyteuticatio,
 Emphyteutico, & Fideicommittens.
 Fideicommissarius est potius ex causa onerosa, c. 50. n. 472. p. 216.
 Fideicommissarius succedit in emphyteusi, c. 51. n. 25. p. 240.
 Fideicommissarius quando habet à fideicommittente facultatem em-
 phyteuticandi, potest ex *Ordinat. Reg. Portugall. lib. 2. tit. 33.*
§ 42 & lib. 4. tit. 66. Emphyteusis fideicommissio vinculari, cap. 51.
 nu. 31. pag. 249.
 Fideicommissarius potest emphyteuticare, c. 52. n. 45. p. 259.
Fideicommissum, & V. Emphyteusis, Emphyteuta, Fidei-
 commissarius, Fideicommittens, & Quarta Trebellianica.
 Fideicommissum ex universali cum substitutione piæ causæ, non de-
 trahitur quarta Trebellianica, c. 17. n. 20. p. 80.
 Fideicommissi ad successorem potius spectant fructus pendentes, cap.
 50. nu. 456. pag. 215.
 Fideicommissum tamquam individuum, uni tantum desertur, c. 50.
 nu. 370. pag. 211.
 Fideicommissi dominium transferri nequit in alium, præter voca-
 tos, c. 50. n. 465. p. 216.
 Fideicommissum in, seu majoratu Hispaniarum ad summum intraret
 divisio, c. 50. n. 467. p. 216.
 Fideicommissi fructus nullum habentes onus, non dividuntur, c. 50.
 nu. 469. pag. 216.
 Fideicommissum constituere potest emphyteuta super emphyteusi,
 etiam infcio directo Domino, c. 51. n. 1. p. 247.
 Fideicommissi, & legati diversi sunt effectus, c. 51. n. 5. p. 248.
 Fideicommissum est prohibitio alienationis Emphyteusis demandata
 à testatore, c. 51. n. 9. p. 248.
 Fideicommissum institui potest super censu, c. 51. n. 12. p. 248.
 Fideicommissum constitui potest super feudo, c. 51. n. 13. & 15. p. 248.
 Fideicommissum per prohibitio alienationis Emphyteusis, videtur
 conformis prohibitioni legali, c. 51. n. 16. p. 248.
 Fideicommissum per emphyteuta disponere valet de emphyteusi,
 c. 51. nu. 21. p. 248.
 Fideicommissio vinculari potest Emphyteusis in Portugallia ex *Ordi-*
nat. Reg. lib. 2. tit. 33. § 42. & lib. 4. tit. 66. quando fideicommissa-
 rius habet à fideicommittente facultatem emphyteuticandi, c. 51.
 nu. 31. pag. 249.
 Fideicommissum constitui potest in emphyteusi hæreditaria tran-
 sitiva.

& Verborum.

istoria ad extraneos, cap. 51. num. 32. pag. 249.
 Fideicommissum institui potest in casu, quo Emphyteusis concessa sit cum Clausula *in perpetuum*, c. 51. n. 39. p. 249.
 Fideicommissum in restitutione venit Emphyteusis Ecclesiastica transitoria ad extraneos, c. 51. n. 40. & 50. p. 249. & 250.
 Fideicommissum ordinari potest etiam in emphyteusi Ecclesiastica, licet non hereditaria, si illud fiat in descendentibus comprehensis in investitura, c. 51. n. 52. p. 250.
 Fideicommissum in initium solet Cappellania, c. 51. n. 57. p. 250.
 Fideicommissum supponi non posse emphyteusim, aut leudem opinio tenentium reicitur, & est contra communem, cap. 51. n. 67. & 134. pag. 250. & 254.
 Fideicommissum posse vinculari Emphyteusim alii Doctores tenent accedente tamen consensu Domini directi, c. 51. n. 101. p. 252.
 Fideicommissum subsistente Emphyteusim emphyteuta cum prohibitione alienandi, vocatus tenetur solvere quinquennium, cap. 51. n. 107. pag. 253.
 Fideicommissum ex constitutione in emphyteusi Auctor putat, non adesse consuetudinem non solvendi quinquennium, c. 51. n. 110. p. 253.
 Fideicommissum instituit in emphyteusi emphyteuta, ut suæ familiæ prospiciat, c. 51. n. 113. p. 253.
 Fideicommissum utilitatis, & remunerationis servitorum in casu, Emphyteusis alienari potest, c. 51. n. 122. p. 253.
 Fideicommissum instituens in emphyteusi, actum licitum facit, c. 51. n. 132. pag. 254.
 Fideicommissum ob durationem adhuc consideratur damnnum Domini directi, c. 51. n. 136. p. 254.
Fideicommissus, & V. Emphyteutico, Fideicommissaria bona, Fideicommissarius, & Fideicommissum.
 Fideicommissus de bonis in forma sibi bene visa disponere potest, cap. 17. n. 30. p. 81.
 Fideicommissus contraria dispositio nisi resistat, bona fideicommissaria emphyteutici possunt, c. 51. n. 27. p. 248.
 Fideicommissus prohibere potest vocatis, ne emphyteutici bona fideicommissaria, c. 51. n. 62. p. 250.
 Fideicommissus, ex eo, quod mandet, ut bona semper unita permaneant, comprobatur prohibitio emphyteuticationis, cap. 51. n. 64. pag. 250.
 Fideicommissus in casu, quo teneatur ad alimenta, est locus *Aut. res, quæ, C. commun. de legat. c. 51. n. 117. p. 253.*
 Fideicommissus æris alieni in casu, est locus dictæ *Aut. cap. 51. n. 121. pag. 253.*
Fidei Professio, & V. Beneficiatus, Beneficium, Canonici, Distributiones quotidianæ, & Inquiltores.
 Fidei Professorem tenetur emittere Canonici, & Parochi, intra bimestre, c. 56. n. 29. p. 277. c. 100. n. 1. & 2. p. 390.
 Fidei Professorem ante emissam sicuti Episcopus remittere nequit fructus amissos, ita nec illos remittere potest Capitulum, cap. 100. n. 3. pag. 391.
 Fidei Professorem ab omittente amittuntur etiam distributiones quotidianæ, quando omnes fructus Beneficii consistunt in solis distributionibus quotidianis, c. 100. n. 6. p. 391.
 Fidei Professio post duos menses proficit tantum in futurum ad acquirenda quinquennia decurrenda, non autem in præteritum ad quinquennium decursum, c. 100. n. 14. p. 392.
 Fidei Professorem ob non emissam intra legitima tempora, solet obtineri condonatio fructuum, inuncto onere quamprimum illam emittendi, c. 100. n. 16. p. 392.
 Fidei Professorem emittendi negligentia non debet remanere impunita, contra sanctionem Conciliarum, c. 100. n. 18. p. 393.
Filia.
 Filia peccans in corpus suum, ut evitet pœnam exheredationis, debet habere 25. annos completos, c. 68. n. 17. p. 313.
 Filia in Hispania nubere potest absque consensu Parentis, post 30. annos, c. 68. n. 18. p. 313.
Filialis Ecclesia, V. Ecclesia, & Titularis Cardinalis.
Fili Heli, V. Heli.
Filius, & V. Beneficiatus, Bona, & Emphyteusis.
 Filius, non sequuta ratificatione Emphyteusis acquirat à matre pro se, & filiis, potest Emphyteusim renunciare, c. 45. n. 10. pag. 154.
 Filio præjudicat Pater, recipiendo canones, ad effectum inducendi præsumptionem remissæ caducitatis, cap. 80. n. 16. pag. 353.
 Filii propter aetatem deteriorare nequit Pater, cap. 80. n. 23. pag. 353.
 Filius non est administrator Patris, nisi specialiter committatur administratio, cap. 80. n. 28. pag. 354.
 Filio præjudicare nequit Pater, c. 80. n. 29. pag. 354.
Filiusfamilias, & V. Melioramentum.
 Filiusfamilias stipulante de mutuando, & numeratione facta post emancipationem, mutuarius Patri non obligatur, sed filio obnoxius, remanet, c. 48. n. 6. pag. 170.
 Filiusfamilias sub conditione stipulato, quamvis post stipulationem emancipato, & conditione existente, adhuc patri actio competit, seu acquiritur, c. 48. n. 27. pag. 172.
Finantia, & V. Gallia, & Relevium.
 Finantia nuncupatur, Relevium in Gallia, c. 1. n. 48. pag. 5.
Fingo, & V. Alienatio, Annus, Canonici, Civitas, Emphyteusis, & Lex.
 Fingit lex, Civitatem non durare ultra 100. annos, & cur, cap. 2. num. 164. & 170. pag. 21.
 Fingit lex, interire Civitates hostium manu everfas, c. 2. n. 169. p. 21

Fingitur singulis 15. annis renovatio Emphyteusis ad conservandum jura dominicalia ex quinquennis refectionibus, c. 6. n. 9. pag. 21.
 Fingi non valet apud manum mortuam ultra refectionibus, cap. 6. n. 82. pag. 301.
 Fingitur alienatio Emphyteusis contingere singulis 15. annis, ac proinde solvitur quinquennium, cap. 67. n. 4. pag. 310. cap. 91. n. 4. pag. 374. cap. 92. n. 11. pag. 376.
 Fingitur retro conlemnatio à die liris conestata, c. 160. n. 11. p. 477.
 Fingitur Canonici non permississe, nisi permissis post annum, & ad illum rediens, c. 108. n. 4. p. 449.
Finis, V. Mandatum.
Finis, & V. Mundus, & Principium.
 Finem habebit mundus, & habent principium, c. 2. n. 159. pag. 21.
 Finis potius inspicientias, à quo tamquam causa causarum consideratur perfectio, c. 14. n. 44. p. 174.
Finium.
 Finici ad infinitum nulla est proportio, c. 14. n. 23. pag. 72.
Fio, & V. Civitas.
 Fierent ex una plures Civitates, Civitatem mutari dicendo, cap. 2. num. 144. pag. 25.
Fiscus, & V. Collecte, Datum, Emphyteusis, & Gabella.
 Fiscus, & Ecclesia à pari procedunt, c. 2. n. 57. pag. 15.
 Fiscus est capax acquisitionis Emphyteusis, c. 2. n. 56. pag. 15.
 Fiscus, qui potentior, est Ecclesia, adhuc capax est Emphyteusis, cap. 2. n. 71. pag. 16.
 Fiscus juxta veriore, ac communior opinionem incapax est Emphyteusis, c. 2. n. 56. pag. 15.
 Fiscus est potentior Ecclesia, & Principem representat, cap. 2. num. 87. pag. 16.
 Fiscus nunquam moritur, c. 2. n. 136. pag. 19.
 Fiscus dicitur manus mortua, c. 2. n. 207. pag. 23.
 Fiscus Advocatus residuum salarii transmittit ad heredes, cap. 50. num. 609. pag. 225.
Flamma, V. Milites.
Flores, V. Campus, V. Taberna.
Florentia, V. Hospitalis.
Florez Diaz de Mena, & V. Doctores reprobat.
Florez Diaz de Mena ad decis. Gam. 26. n. 2. in fin. reicitur, cap. 52. num. 171. pag. 265.
Flumen, & V. Auctor, & Heraclius.
 Flumen videtur esse numus, & idem, quamvis alia, atque alia aqua semper fluat, cap. 2. n. 149. & 150. pag. 20.
 Flumen idem bis non ingredi equum existimans Heraclius Philosophus resistit ab Auctore, c. 2. n. 151. pag. 20.
Fluvius, V. Flumen.
Fons, V. Emphyteusis, & Melioramentum.
Fontanella, & V. Doctores reprobat, & Doctores declarati.
Fontanell. decis. Cathalon. 85. per tot. tom. 1. reicitur, cap. 36. num. 28. pag. 129.
Fontanell. decis. Cathalon. 278. n. 10. tom. 1. declaratur, cap. 34. num. 56. pag. 123.
Foreiro, & V. Emphyteuta.
Foreiro dicitur Emphyteuta in Portugallia, c. 52. n. 9. pag. 257.
Foriscapium, & V. Cathalonia.
 Foriscapium in Cathalonia dicitur laudemium, c. 52. n. 166. p. 265.
Fori electio, V. Dominus Directus, electio lori, Iudex, & Manns mortua.
Formæ.
 Forma dar esse rei, c. 50. n. 495. & 534. pag. 218. & 225.
 Forma corporis, & hominis est anima rationalis, c. 50. n. 635. p. 226.
Formalitas, V. Canonici, & Verba.
Formula, & V. Iuriconsulti, & Veteres.
 Formulæ veterum Iuriconsultorum adducuntur, c. 68. n. 76. p. 317.
Fortuitus casus, & V. Casus.
 Fortuito casu excepto, à die operis consummati tenetur Officialis intra 15. annos de vitio, si intra dictum tempus ruat publicum ædificium, cap. 1. n. 59. pag. 5.
 Fortuito casu excepto idem procedit in Hispania pro ædificio privato, cap. 1. n. 60. pag. 5.
 Fortuitos inter casus enumeratur mors, c. 50. n. 86. pag. 195.
Fortuna, & V. Homo.
 Fortunæ tenuis homo servat porcellum veluti oculum, & rem magnam, cap. 16. n. 28. pag. 70.
Forus, & V. Debitor, Fructus, & Iudex.
 Foro à poli non bene arguitur ad forum lori, c. 50. n. 504. p. 218.
Francaio, V. Affrancatio, & Affranco.
Franchis, & V. Doctores declarati.
Franch. decis. Neapolit. 277. declaratur, c. 34. n. 53. pag. 123.
Franchisia.
 Franchisia Pedemonti est inhibitio Notariis, ne post quadriennium cogant ad recuperationem Instrumentorum, c. 24. n. 24. pag. 94.
 Franchisia sumitur etiam pro Asylo, c. 24. n. 25. pag. 94.
Franchitia.
 Franchitia est gabellæ exemptio, seu immunitas, c. 24. n. 11. & 23. p. 93.
Franchito.
 Franchitare pro francare, cap. 24. n. 5. pag. 93.
Francia, & V. Gallia.
 Francia à Francione, seu Franco, cap. 24. n. 19. pag. 93.
Franci.

Index Rerum,

- Franci homines, idest liberi ab Homagio, c.24. n.18. pag.93.
 Franci, & Francia à Francione, seu Franco, c.24. n.19. pag.93.
 Franci ab Imperatore Valentiniano dicti, c.24. n.20. pag.93.
 Francorum jus in feudis quid, cap.24. n.26. pag.94.
Franciscani, & V. Cappuccini.
 Franciscani, & Cappuccini vendere nequeunt stabilia, nisi favore Sacilitiæ, aut Infirmariæ, cap.2. n.35. pag.14.
Franco di Gabella.
 Franco di Gabella, idest liber, cap.24. n.22. pag.93.
Francus, & V. Afrancatura.
 Franca Epistola de dicitur afrancatura, c.24. n.10. pag.93.
 Francum, idest liberum, cap.24. n.13. pag.93.
 Francum feudum, idest liberum, cap.24. n.14. pag.93.
 Franca pecunia Gallicè dicitur *francs denier*, c.24. n.21. pag.93.
Fraternitas, & V. Canonici, & Socii.
 Fraternalitatis quasi jus inter se dicuntur habere socii, c.3. n.48. p.33.
Fraternitas jurata V. Pactum.
Fraternitas V. Emphyteuta.
Fraticellorum secta.
 Fraticellorum secta nostris temporibus grassata fuit Romæ, ac in Italia, cap.4. n.30. pag.32.
Frates, & V. Canonici, Genius, Ioseph, Mors, Mortalis, & Odium.
 Fratibus sub licet natu majoribus deberet esse subiectio sancta, attamen sub æqualibus, quales reputari debent fratres, semper durissima est, c.3. n.45. p.30.
 Fratrum lites exortæ, ut solent, usque ad primam mortalium mortem, c.3. n.53. p.30.
 Fratibus sub licet natu majoribus sancta deberet esse subiectio, attamen sub æqualibus, quales reputari debent fratres, semper durissima est, c.3. n.55. p.30.
 Fratrum rara semper fuit, est, eritque gratia, & concordia, cap.3. nu.49. pag.30.
 Fratres venderunt Iosephum, à quibus occidi intendebatur, cap.5. nu.54. pag.30.
 Fratres inter quædam naturalis æmulatio, & geniorum diversitas, cap.3. nu.50. p.30.
 Fratres inter solitum odium, & invidia circa imperium, non semper circa alia, c.3. nu.51. p.30.
 Fratibus in videretur semper potius præsumenda affectio, cap.3. nu.52. pag.30.
Fratus V. Dolus.
Frequenter V. Ratio.
Fructuarium, V. Vusufructuarium.
 Fructus, & V. Beneficium, Beneficium, Canonice, Canonice, Canonice, Concilium Tridentinum, & Fabrica Ecclesiæ.
 Fructuum singulis 15. annis colligendorum præteritum probat fundi ætimationem, c.1. n.62. p.5.
 Fructuum Emphyteusis concessorum in vita emphyteutæ layci capacis, Ecclesiæ, reliquæque corpora nunquam defectura, capacia sunt, c.2. n.9. p.12.
 Fructus Emphyteusis est laudemium, ac de illo eodem modo iudicatur, quo de ipsa emphyteusi, c.2. n.107. p.18.
 Fructus veluti pendens reputatur laudemium nondum exactum, cap.48. n.52. pag.174.
 Fructus inexacti semper dicuntur pendentes, quamvis cesserit dies, quo exigi possunt, c.48. n.31. p.173.
 Fructus inexacti dicuntur quid immobile, separati autem à fundo, sunt, & sunt corpus mobile, c.48. n.32. p.173.
 Fructus percipiuntur jure fundi, non jure seminis, c.48. n.47. p.174.
 Fructus pendentes inter pænæ numerantur, c.48. n.48. p.174.
 Fructus pendentes, & non adhuc perceptos inter tamquam numerata pænæ antè sententiam non debentur, c.48. n.49. p.174.
 Fructus pendentes Episcopi translati, debentur novo Episcopo, non autem translato, c.50. n.6. p.189.
 Fructus percipiendi jus finitur morte, c.50. n.10. p.189.
 Fructus non dicitur, quod non est adhuc exactum, c.50. n.25. p.191.
 Fructus rei venditæ adhuc pendentes spectant ad emptorem, cap.50. nu.28. pag.191.
 Fructus pendentes in fundo legato transeunt in legatarium, prout transit ipse fundus, c.50. n.29. p.192.
 Fructus pendentes Emphyteusis, mortuo emphyteuta pertinent ad successorem Emphyteusis, c.50. n.31. p.192.
 Fructus pendentes feudi, mortuo feudatario, non transmittuntur ad hæredes feudatarii, c.50. n.32. p.192.
 Fructibus super apponendum est sequeltrum, c.50. n.50. p.193.
 Fructus ad hoc, ut restituantur postea victori, sit sequeltrum, cap.50. nu.52. pag.193.
 Fructus percepti, & percipiendi ex usufructu, illo finito, spectant ad hæredes usufructuarii, c.50. n.53. p.193.
 Fructibus perceptis decedente usufructuario, qui alteri locaverit, dilata pensione, quamvis dies nondum advenierit, attamen integra pensio cedit hæredibus usufructuarii, c.50. n.55. p.193.
 Fructus perceptos, & percipiendos fideicommissarius defunctus transmittit ad hæredes suos, c.50. n.56. p.193.
 Fructus anni obitus, quamvis nondum præteriti, legatarius transmittit ad hæredes, c.50. n.60. p.194.
 Fructus inexactos Commendæ Commendatarius transmittit ad hæredes, c.50. n.82. p.195.
 Fructus jam maturi, improprie dicuntur pendentes, c.50. n.98. p.196.
 Fructus usufructus debentur usufructuario pro jure usufructus, non pro jure servitii, c.50. n.106. p.197.
 Fructus etiam inexactos quod transmittit fideicommissarius ad hæredes, opinio est contra communem, c.50. n.114. p.197.
 Fructus civiles spectant ad sequentem vocatum in fideicommissa, cap.50. nu.116. p.197.
 Fructus naturales non pariscantur in omnibus cum civilibus, qualia sunt quinquennia, c.50. n.192. p.201.
 Fructibus de naturalibus loquentes Doctores non applicantur ad fructus civiles, c.50. n.209. p.201.
 Fructus dotales, soluto matrimonio, dividuntur pro rata inter virum, & hæredes uxoris, c.50. n.224. p.202.
 Fructus legati dividuntur, pro rata inter hæredes legatarii, & hæredes testatoris, legatario defuncto pendentibus fructibus, cap.50. nu.256. pag.204.
 Fructus dividuntur inter hæredes ultimi emphyteutæ, & Dominum directum, defuncto emphyteuta, pendentibus fructibus, cap.50. nu.205. pag.205.
 Fructus omnes Emphyteusis spectant ad Dominum, emphyteusi finita ex culpa emphyteutæ, c.50. n.261. p.205.
 Fructus feudi dividuntur pro rata inter hæredes feudatarii, & inter successorem in feudo, feudatario mortuo pendentibus fructibus, cap.50. n.270. p.205.
 Fructus ex prædio percipi soliti, dividuntur inter militem antecessorem, & successorem, c.50. n.273. p.205.
 Fructuum circa divisionem Doctores forsitan magis implicatunt, cap.50. n.274. p.205.
 Fructibus in naturalibus ad summum procederet opinio pro eorum divisione, c.50. n.278. p.206.
 Fructuum pro divisione opinio procederet in foro interno, cap.50. nu.279. pag.206.
 Fructus quinquennii tamquam non naturalis, non regulatur cum fructibus naturalibus, c.50. n.280. p.206.
 Fructus quinquennii est civilis, c.50. n.281. p.206.
 Fructus naturalis dividitur, quia percipitur toto tempore, quo curatur, c.50. n.283. p.206.
 Fructus civiles nulla indigent cura, c.50. n.284. p.206.
 Fructus naturales secundum aliquos etiam pendentes spectant ad resignantem, civiles verò ad resignatarium, sicque ad successorem, cap.50. n.285. pag.206.
 Fructuum loco non solvitur quinquennium, proindeque dividendum non est, c.50. n.287. p.206.
 Fructus civiles sunt affectus, & similia, c.50. n.290. p.206.
 Fructuum annuatim, vel longiori tempore percipi solitorum est differentia, c.50. n.291. p.206.
 Fructus quinquennii solis 15. annis percipi solet, c.50. n.293. p.206.
 Fructuum divisio ad summum intrare potest in Parochialibus, cap.50. nu.296. pag.207.
 Fructuum divisioni est locus pro tempore præstiti servitii, cap.50. nu.298. pag.207.
 Fructus dotales transeunt in dominium viri, cap.50. n.241. 327. & 332. pag.207. & 208.
 Fructus dotales dantur Viro in compensationem onerum matrimonialium, cap.50. n.325 & 477. pag.209. & 216.
 Fructuum divisio intrat multò magis in translatione Episcopi de una Ecclesiâ ad aliam, c.50. n.342. p.209.
 Fructuum divisio intrat in Cappellano præmortuo, p.50. n.343. p.209.
 Fructuum divisio intrat in vacatione pro obitum, c.50. n.425. p.213.
 Fructibus in civilibus diem percipi solitis, vel in fructibus perceptis divisio ad summum intrat, c.50. n.426. p.213.
 Fructus ad resignantem spectant usque ad diem possessionis resignatarii, facta resignatione ad favorem certæ personæ, cap.50. nu.430. pag.214.
 Fructus sibi reservando, resignans sibi prospicere solet, cap.50. nu.431. pag.214.
 Fructuum pro adjudicatione, Statuta Ecclesiarum servanda sunt, cap.50. nu.436. pag.214.
 Fructus integri debentur resignatario, c.50. n.439. p.214.
 Fructus usufructus pendentes post obitum usufructuarii, spectant ad proprietarium, c.50. n.35. 97. 254. 440. & 478. pag.192. 196. 204. 214. & 216.
 Fructus pendentes spectant ad successorem, c.50. n.447. p.215.
 Fructus pendentes potius spectant ad successorem in fideicommissa, cap.50. n.456. p.215.
 Fructus in Lusitania non dantur successoribus majoratus ob aliquod onus, c.50. n.641. p.215.
 Fructus percipit ratione domini, hæres gravatus, c.50. n.463. p.216.
 Fructuum divisio ad summum intraret in majoratibus, seu fideicommissis Hispaniarum, c.50. n.467. p.216.
 Fructus fideicommissi nullum habentes onus, non dividuntur, cap.50. nu.469. pag.216.
 Fructus pendentes Emphyteusis reversæ ad Dominum per generationem finitur, vel per caducitatem, etiam maturi, inexacti tamen, spectant ad Dominum, c.50. n.473. p.216.
 Fructus nondum perceptos emphyteuta non transmittit, cap.50. nu.479. pag.216.
 Fructus intelliguntur, deductis expensis, c.50. n.480. p.217.
 Fructus pendentes, sive maturi, sive immaturi tempore venditionis, pertinent ad emptorem, c.50. n.486. p.217.
 Fructuum redditia bona quolibet biennio, locari possunt absque Bene-

& Verborum.

neplacito Apostolico ad sexennium, c. 50. n. 492. p. 217.
Fructus duplices in anno producentibus bonis, semelre reputatur pro uno anno, c. 50. n. 493. p. 218.
Fructibus in pendentibus divilio intrare nequit, c. 50. n. 501. p. 218.
Fructus annuli ob omissionem Honorum Canonicarum non possunt dici pendentes, c. 50. n. 502. p. 219.
Fructibus in naturalibus sicuti datur medius status, ita etiam in civilibus, c. 50. n. 507. p. 218.
Fructus naturales percipiendi jus habenti resistere nequeunt arbores, & solum, c. 50. n. 508. p. 218.
Fructus naturales pendunt in arbore, c. 50. n. 509. p. 219.
Fructibus de percipiendis tenetur etiam male huius possessor, cap. 50. nu. 51. pag. 219.
Fructus civiles pendentes non habentur pro collectis, & exactis, cap. 50. n. 512. p. 219.
Fructus civiles quinquenniales colliguntur singulis duntaxat 15 annis cap. 50. n. 513. p. 219.
Fructus naturales, & industriales suo tempore Ecclesie vendere solent, & postea illos in pecunia partire, c. 50. n. 522. p. 219.
Fructus dividuntur pro rata inter heredes gravati, & inter fideicommissarium, herede gravato defuncto, c. 50. n. 558. p. 204.
Fructibus ex inexactis satisfaciendum est creditoribus Beneficiati, cap. 50. n. 682. p. 230.
Fructus pendentes hereditatis spectant ad creditores defuncti, non ad illius heredes, c. 50. n. 683. p. 230.
Fructus Status, & majoratus sequentari possunt ad solvendum res alienum, c. 50. n. 689. p. 231.
Fructus integri salarii facit suos famulus omittens inservire uno, vel altero die, c. 50. n. 741. p. 234.
Fructus ante contractum matrimonium muliere percipiente ex fundo dotali locato, postea vir illos repetere potest, c. 50. n. 785. p. 237.
Fructus non facit suos in prejudicium successoris, si anticipatè illos perceperit studens S. Theologie cum indulto presentialitatis, prænorsus ante tempus ad studendum sibi præfixum, cap. 50. nu. 787. pag. 238.
Fructuum quinquennialium singulis 15. tantum annis debitorum sola perceptio attendenda, non autem tempus solutionis factæ, vel faciendæ, c. 50. n. 792. p. 238.
Fructus sequuntur illum, qui tenetur ad onera, n. 50. n. 794. p. 238.
Fructus inexacti à Cardinali, debentur illius heredibus scriptis, cap. 50. n. 847. p. 242.
Fructibus de civilibus ut Cardinalis disponere possit, doceri debet de eorum exactione saltem per equipollens, ut per depositum, cap. 50. nu. 847. p. 242.
Fructuum reservatarius non est Resor, c. 50. n. 892. p. 245.
Fructuum reservatarius quando comprehendatur sub Bulla Iulii III. cap. 50. n. 895. p. 245.
Fructuum reservatarius quoad bona temporalia est magis administrator, quam titularis, c. 50. n. 897. p. 245.
Fructuum reservatarius quoad onera realia habetur loco titularis, cap. 50. n. 900. p. 245.
Fructuum reservatarius non acquirit fructus inexactos Beneficii, sed illi debentur successori in Beneficio, cap. 50. n. 901. p. 245.
Fructuum reservatarius venit ex Iure speciali, & titularis ex Iure communi, c. 50. n. 902. p. 245.
Fructus sunt in bonis emphyteutæ, & dicitur jus distinctum ab ipsa re, cap. 53. n. 32. p. 272.
Fructuum valor attenditur de tempore locationis, c. 63. n. 98. p. 302.
Fructus proveniunt ex solo, c. 66. n. 35. p. 309.
Fulginas, & V. Emphyteutica bona, Laudemium, & Mora.
Fulginate solvitur laudemium pro purgatione moræ, c. 55. n. 104. p. 280.
Fulgineus, & V. Doctores reprobati, & Doctores declarati.
Fulgur de jure emphy. tit. de contract. qu. 31. n. 6. & 12. reicitur,
 c. 12. n. 7. p. 66. c. 21. n. 12. p. 88.
Fulgur de jure emphy. tit. de laudem. qu. 7. n. 25. declaratur,
 c. 57. nu. 62. pag. 15.
Fulgosus, & V. Doctores reprobati.
Fulgos reicitur, c. 57. n. 122. p. 261.
Functio Ecclesiastica V. Confraternitas.
Fundus, & V. Emphyteuta, & Fructus.
Fundi æstimatione pro prætio fructuum singulis 15 annis ex eo colligendorum, c. 1. n. 62. p. 5.
Fundus pro causa necessaria inserviturus fundationi Ecclesie eximi debet à quocumque servitio, ac subiectione, c. 34. n. 9. p. 125.
Fundus, licet diminuat, non minuitur tamen dominium, quod nec plus, nec minus recipere potest, c. 45. n. 8. p. 154.
Fundus emphyteuticus ad plures effectus æstimari solet à peritis, cap. 64. n. 1. p. 304.
Fumus V. Titularis Cardinalis.
Fur, & V. Paris.
Fure pro Patris sumitur, c. 3. n. 39. p. 29.
Furiosus, & V. Canonici.
Furiosus nec tacitè, nec expressè consentit c. 91. n. 5. p. 374.
Furiosus patri etiam acquirit filius, c. 91. n. 5. p. 374.
Furiosus tacita voluntas sollicit in favorabilibus, c. 91. n. 7. p. 375.
Furiosus in prejudicialibus, habetur pro mortuo, c. 91. n. 8. & 9. p. 375.
Furiosus Canonicus acquirit quinquennium, c. 91. n. 12. p. 375.
Furo.
Furo abnumeratur inter pœnas inobedientium Deo, cap. 91. nu. 1. pag. 374.

Furo, & V. Scribentes.
Furari sicut in Ægypto ad subterfugendum servitutem, cap. 35. nu. 12. pag. 125.
Fusa Caninia lex.
Fusa Caninia lex refertur, c. 50. n. 550. p. 222.
Futurus, & V. Tractus successivus.
Futurus status bene potest in genere considerari, quando agitur de tractu successivo, c. 63. n. 9. p. 297.

G

Gabaonita, & V. Josue.
Gabaonitis cum, pactum de non occidendo memoratur, cap. 30. nu. 42. pag. 113.
Gabaonita erant reliquie Amorrhæorum, c. 30. n. 45. p. 113.
Gabonite habebant nomen Italico sermone respondens, cap. 30. nu. 47. pag. 113.
Gabaonite deciperent Josue, c. 30. n. 48. p. 113.
Gabella, & V. Datum, & Vestigal.
Gabella non solvitur de venditione bonorum defuncti, pro anima, cap. 17. n. 22. p. 87.
Gabella à, & laudemio arguitur ad quinquennium, c. 17. n. 13. p. 81.
Gabelle solutio cedere debet damno heredis, non verò privilegiati, idè heres tenetur ad gabellam, nè gabellarius joribus suis defraudetur, c. 17. n. 33. p. 81.
Gabella non solvitur de re data cum pacto luendi, aut retrovendendi, c. 24. n. 77. p. 95.
Gabella non solvitur de re relinibili, c. 24. n. 81. p. 96.
Gabella non solvitur ex venditione facta cum reservatione domini, cap. 24. n. 86. p. 96.
Gabella, aut laudemium non debetur de alienatione invalida à principio, c. 39. n. 2. p. 140.
Gabella duplex debetur juxta casum contingentias, cap. 47. nu. 109. pag. 168.
Gabella mercium solvenda est tempore, quo merces traduntur, non autem, quando venduntur, c. 48. n. 14. p. 171.
Gabella debetur gabellario de tempore confecti Instrumenti, per prius inter partes de illo conficiendo conventi, c. 48. n. 18. p. 171.
Gabella solvitur gabellario tempore ratificationis, non gabellario tempore contractus, c. 48. n. 19. p. 171.
Gabella debetur gabellario tempore declarati prætii, non gabellario tempore contractus, c. 48. n. 20. p. 171.
Gabellam fraudantibus utilitas pœnæ impositæ spectat ad gabellarium, c. 48. n. 35. p. 173.
Gabella non dependet à tempore, sed solvitur inito contractu, cap. 48. nu. 53. pag. 175.
Gabe re ob fraudem quæ incidunt in commissum, ipso Iure transferuntur, c. 48. n. 54. p. 175.
Gabellam fraudantes in pœnam adest habitas extremi, à quo, & agitur de iis, quæ à Iure habentur pro perfectis, c. 48. n. 55. p. 175.
Gabella deberi incipit statim de tempore contractus, c. 69. n. 38. p. 326.
Gabella ut debeatur, satis est, quod contractus initus sit, quamvis res nondum tradita, c. 69. n. 79. p. 326.
Gabellarius V. Gabella.
Gafarie, & V. Atbergarie.
Gafarie, seu Albergarie quid, c. 6. n. 91. p. 48.
Gaitus, & V. Doctores reprobati.
Gait. de credit. cap. 4. qu. 11. nu. 2104. cum se 19. reicitur,
 cap. 76. nu. 5. pag. 312.
Galia, & V. Francia, Laudemium, Manus mortua, Novennium, Quinquennium, & Vicumontani.
Gallie quinquennium nuncupari solet *Droit d'indamité*, quia per illud constat indemnitati Domini directi, c. 1. n. 44. p. 4.
Gallie quinquennium solvitur de novennio in novennium, c. 1. n. 46. p. 5.
Gallie secundum Regium retinens Ecclesia, tenetur solvere relevium, seu quinquennium, c. 1. n. 47. p. 5.
Gallie Rex, quantumvis laycos, acquirens ex privilegio Apostolico Iurisdictionem Ecclesiasticam, tutus est in conscientia, cap. 2. nu. 116. pag. 18.
Gallie persona incapax possessionis, dicitur manus mortua, cap. 2. nu. 237. pag. 25.
Gallie moriens sine liberis, parentibus, aut consanguineis, dicitur manus mortua, c. 2. n. 25. p. 25.
Gallie Miles impotens, offertur Religioni, c. 5. n. 112. p. 40.
Gallie consuetudo viget, renunciandi emphyteusim, invito Domino, c. 5. n. 12. p. 54.
Gallie annua quid, c. 50. n. 606. p. 225.
Gallie, nec Romæ est locus iponus, c. 50. n. 858. p. 243.
Gallie res emphyteutica, et admittit allodialis, c. 52. n. 50. p. 260.
Gallie quinquennium dicitur novennium, & cur, c. 67. n. 7. p. 370.
Gallie, & Hispanie in Cathedralibus sunt nonnullæ Dignitates habentes sub se Canonicatus in Collegiatis, c. 113. n. 1. p. 409.
Gallie soli Præbendati appellantur Canonici, c. 113. n. 9. p. 411.
Gallie, & Hispanie Reges, & Imperator sunt Canonici in certis Ecclesiis, c. 114. n. 2. p. 413.
Gallie Choristæ non sunt de Capitulo, c. 115. n. 1. p. 414.
Gallicè, & V. Manus mortuus.
Galicè quomodo dicitur manus mortuus, c. 2. n. 177. p. 25.
Gama, & V. Doctores laudati, & Doctores reprobati.

Index Rerum,

Gama, laudatur, c. 52. n. 149 p. 254.
Gama decif Portugall. 70. reicitur, c. 51. n. 53. p. 250.
Gama decif Portugall. 283. n. 2. reicitur, c. 37. n. 11. p. 134.
Garzas, & V. Beneficium, & Fructus.
Gas. de Benefic. par. 2. cap. 1. n. 113. inquit indigere Constitutione Pontificia casum super divisione fructuum faciendâ inter hæredes Pensionarii, & Beneficiatum, c. 50. n. 391 p. 211.
Gaudere.
 Gaudere denotat quamcumque possessionem, & quemcumque usum, cap. 25. n. 7 p. 87.
 Gaudendum ad res data, perit periculo dantis, qui remansit rei Dominus, c. 25. n. 30. p. 98.
Gaudimentum.
 Gaudimentum, si non est totaliter vox barbara, est minus Latina, c. 25. n. 1 & 2. pag. 97. & 98.
 Gaudimentum est quando traditur res aliqua à debitore ad aliquod tempus pro illius fructione, c. 25. n. 1. p. 97.
 Gaudimentum fraternizat cum pacto de retrovendendo, cap. 25. n. 3. pag. 97.
 Gaudimentum dicitur antichresis, c. 25. n. 4. p. 97.
 Gaudimentum dicitur etiam contrafructio, c. 25. n. 5. p. 97.
 Gaudimentum sumitur etiam in alio sensu, quando quid legatur ad gaudendum fruendum, c. 25. n. 5. p. 97.
 Gaudimentum saltem dicendum gaudimonium, c. 25. n. 22. p. 98.
 Gaudimentum est personale, nec transit ad hæredes, c. 25. n. 23. p. 98.
 Gaudimentum est contractus prohibitus inter Agricolas, nisi plura possideant prædia, c. 25. n. 24. & 25. p. 98.
 Gaudimentum non est species alienationis, c. 25. n. 27. p. 98.
 Gaudimentum dicitur pignus conventionale, ad differentiam pignoris Prætorii, c. 25. n. 28 p. 98.
 Gaudimentum est contractus censualis redimibilis consignativus cum pignore, indèque non habens perennitatem, seu permanentiam, c. 25. n. 29. p. 98.
 Gaudimentum, si concessum fuerit in fraudem Domini directi, & partes intenderit de translatione Domini utilis in manum mortuam, tunc debetur quindennium, c. 25. n. 34. p. 99.
 Gaudimentum ad, fundus, ut plurimum, dari solet pro modico tempore, c. 25. n. 35. p. 99.
 Gaudimentum, etiam si concedatur ultra 15. annos, non debetur quindennium, c. 25. n. 36. p. 99.
Gazaga, & V. Hebræi, & Pentatheicum.
 Gazaga quid sit apud Hebræos, c. 52. n. 207 p. 268.
 Gazaga jus non reperitur in Pentatheico, c. 52. n. 208. p. 268.
Gebenna, & V. Mortuus.
 Gehenna damnati, adhuc viventes dicuntur mortui, c. 2. n. 211. p. 24.
Geldonic V. Phratrias.
Geminianus, & V. Doctores declarati.
Geminian. conf. 88. declaratur, c. 120. n. 9. p. 420.
Generatio, & V. Emphyteusis, Fructus, & Locatio.
 Generationes ad Emphyteusis, Lusitanè dicitur ad vitas, & Castellane ad voces, c. 51. n. 97. & 93. p. 252.
 Generatio propriè differt à vita, c. 51. n. 94. p. 252.
 Generatio prima sunt filii, nepotes fecunda, & pronepotes tertia, cap. 51. n. 95. p. 252.
 Generationum cupiosarum finem quotidie experimur juxta humanarum rerum contingentias, c. 51. n. 130. p. 254.
 Generationem ad tertiam facta subemphyteuticatione, videtur intervenisse vera alienatio, c. 52. n. 194. p. 267.
 Generationem ad tertiam fieri potest locatio, c. 52. n. 220. p. 269.
Genesis.
Genes. cap. 6. versic. 4. verba -- *eruntque dies illius 120. annorum*, non respiciunt terminum vitæ humanæ, sed penitentiae, cap. 2. n. 182. pag. 22.
Genes. cap. 18. versic. 4. verba expenduntur, c. 4. n. 35. p. 33.
Genes. cap. 18. & 19. verba adducuntur, c. 6. n. 146. p. 51.
Genes. cap. 19. versic. 19. & seqq. locus assertur, c. 50. n. 710. p. 233.
Genitores, & V. Difficilius, Facilius, Parentes, Virtutes, & Vitia.
 Genitorum vitia facilius, quam virtutes transfunduntur, c. 5. n. 27 p. 36.
Genius, & V. Emulatio, Fratres, Ioseph, Naturalis, & Odium.
 Genii diversitas, & quædam naturalis æmulatio inter fratres, cap. 3. n. 50. pag. 30.
Genus.
 Genus non capit species alterius generis, c. 78. n. 5. p. 347.
Germania, & V. Archiepiscopi Germaniæ, Canonici, Feudum, & Ultramontani.
 Germaniæ Archiepiscopi amplissima possident feuda, c. 2. n. 23. p. 13.
 Germaniæ in Ecclesiam alienari nequeunt bona, c. 2. n. 95. p. 17.
 Germaniæ Canonici memorantur, c. 5. n. 124. p. 41.
 Germania in non est ulia recepta *Extravag. Ambitiose 2. de reb. Eccles. non alien. c. 6. n. 198. p. 54.*
 Germania in non est locus spoliis, c. 50. n. 857 p. 243.
 Germania in præsertim ob hæreses retineri solent duo Canonici, duo, vel plures Episcopatus, c. 109. n. 1. & 2. p. 405. c. 112. n. 11 p. 410.
 Germaniæ Episcopi quanto plures retinent Episcopatus, tanto sunt pauperiores, c. 109. n. 3. p. 405.
Germania arbor V. Arbor.
Gerontocomium, & V. Pelagius II.
 Gerontocomium quid, c. 6. n. 85. p. 48.
 Gerontocomium Domum suam fecit Pelagius II. c. 6. n. 86. p. 48.

Gerunden Cathedralis, & V. Beneficium, Canonici, Fructus, & Præpositura.
 Gerunden Cathedralis Præpositura non est Beneficium, cap. 50. n. 599 pag. 244.
 Gerunden Cathedralis consuetudo viget anticipatè fulvendi fructus Canoniatum, c. 50. n. 835. p. 240.
Ghettum, & V. Decimæ, Hebræi, & Pretaticum.
 Ghetti Urbis Hebræi pro Domibus in Ghetto sitis solvunt Decimas Pretaticum nuncupatas, Parochis districtualibus, c. 1. n. 45. p. 4.
Ghislerii V. Collegium.
Giennen Capitulum, & V. Capitulum.
 Giennen Capituli mentio, c. 122. n. 4. p. 426.
Glosa, & V. Doctores reprobari.
Glos. in §. Adè 3. Institution. de locat. & conduct. reicitur, cap. 52. n. 88. pag. 261.
Gonzalez, & V. Doctores reprobari.
Gonzalez in cap. 1. n. 4. in not. de emptio. reicitur, c. 6. n. 10. p. 45.
Gonzalez in cap. 1. nu. 4. in mod. versic. at precariè, de precar. cap. 19. n. 9. p. 84.
Gradilis Panis, V. Panis gradilis.
Gradus, & V. Cantica.
 Gradus 15. habet Templum, Psalmi 15 Cantica graduum, c. 1. n. 64. p. 6.
Grammatici, V. Iuriconsulti.
Grangia, & V. Causa.
 Grangia in foro, ubi res sitæ sunt, causa agitanda est, c. 68. n. 109. p. 281.
Gratia, & V. Concordia, & Fratres.
 Gratia, & concordia fratrum semper rara fuit, est, eritque, cap. 3. n. 49. pag. 30.
 Gratia in de vacaturo Beneficio tanti valoris, attendendus est valor de præsentis, c. 63. n. 72. p. 300.
 Gratia non præsumitur in præjudicialibus, c. 115. n. 7. p. 415.
Gratianus, & V. Doctores reprobari.
Gratian. d. 2. q. 100. nu. 22. reicitur, c. 3. n. 8. p. 27.
Gravamen, & V. Recursus.
 Gravamen duplex, duplexque incommodum ex eadem renemo debet sentire, c. 8. n. 22. p. 61.
 Gravamine deficiente, superfluum est recursus, c. 61. n. 19. p. 292.
Gravatus.
 Gravatus in uno, sublevari debet in alio, c. 8. n. 21. p. 61.
 Gravatus hæres tenetur assurecurare bona fideicommissaria, cap. 54. n. 8. pag. 272.
Græca versio, & V. Auctor.
 Græca versio *Psalm. 39. versic. 1.* refellitur ab Auctore, c. 2. n. 186. p. 21.
Græcum nomen.
 Græcum nomen Phratrias valde accedit ad Lusitanum *Confrarias*, Hispanum *Confradiaz*, & ad Gallicum *Confratrias*, c. 3. n. 41. p. 30.
Gregoriana Sullæ, V. Bulla Gregoriana, & Vicinus.
Gregorianum Chæudarium V. Salarium.
Gregorius XIII. V. Bulla Gregoriana.
Gremium V. Canonici, Capitulum, & Vicarius Capitularis.
Grex.
 Grex idem est renovatus in locum priorum demortuorum, cap. 2. n. 139 pag. 20.
 Grex definit esse, si unum tantum animal remansit, c. 135. n. 12. p. 446.
 Grexis sub nomine una tantum ovium venit, c. 135. n. 13. p. 446.
Grosophonium.
 Grosophonium quid, c. 6. n. 87. p. 48.
 Grosophonium subest Iurisdictioni Ordinarii, c. 6. n. 88. p. 48.
Guaridianus V. Auctor, & Confraternitas.
Guierrez, & V. Doctores reprobari.
Guierrez de gabell. qu. 22. n. 7. cum seqq. reicitur, c. 34. n. 63. p. 123.

H

Habitus Prælativus V. Canonici.
Hebdomadarii Canonici, & V. Canonici, & Hispania?
 Hebdomadarii seu Mansionarii respondent Portionariis in Hispania, cap. 50. n. 382. p. 211.
Hebræi, & V. Gazaga, Ghettum, Loth, Maleficus, Pentatheicum, & Pretaticum.
 Hebræi in Vrbe solvunt Parochis districtualibus pro Domibus sitis in Ghetto Decimas Pretaticum nuncupatas, & cur, c. 1. n. 45 p. 4.
 Hebræi sunt capaces Emphyteusis, quia nullum inferunt Domino præjudicium in laudemis, aut devolutione, cum benè alienare possint, quod facere nequit Ecclesia, c. 2. n. 123 p. 18.
 Hebræi possidere possunt stabilia, præterquam in Vrbe, ac in toto Statu Ecclesiastico, c. 2. n. 124. p. 18.
 Hebræi post mortem Servatoris sunt inter omnes impotentissimi, facillique conventionis, c. 2. n. 125. p. 18.
 Hebræi, juxta Auctorem morem salendi everfas Civitates, sumpserunt à pæna Vxoris Loth in salem conversæ, c. 2. n. 200. p. 23.
 Hebræi non habuerunt notitiam aratri inductionis, c. 2. n. 202. p. 23.
 Hebræi usurpant femininum pro masculino, juxta *Cavd. Bellarm. in Psalm. 67. versic. 12.* quod tamen non arridet Auctori; aliàs tamen salvatur, c. 5. n. 7. & 18. p. 35. & 36.
 Hebræi quod usurpent femininum pro masculino, videtur minus sanctum, & improptium Linguae Sanctæ, c. 5. n. 9. p. 35.
 Hebræi dicunt maleficum pro malefica, c. 5. n. 19. p. 36.
 Hebræi Oblatarum originem antiquissimam derivant, c. 5. n. 71. p. 38.
 Hebræi

& Verborum.

Hebræi usitatum morem hospitandi habebant, c. 5. n. 17. p. 45.
 Hebræorum Anconæ Universitatis tenetur ad pensiones per biennium Donorum dislocatarum, c. 5. n. 209. p. 264.
 Hebræorum Universitatis in Vrbe tenetur ad nautium Donorum dislocatarum, c. 5. n. 210. p. 264.
 Hebræi etiam in vitam purgare possunt, c. 56. n. 83. p. 279.
 Hebræi non debent esse melioris conditionis, quam Christiani, cap. 56. nu. 83. p. 280.
 Hebræi ex Ægypto iure potuerunt fabricare, c. 59. n. 7. p. 287.
Hebræorum Universitas & V. Hebræi.
 Hebræorū Universitas dicitur etiam manus mortua, c. 70. n. 12. p. 320.
Heli.
 Heli Sacerdos redarguit filios ob concubitum cum Oblatis illius temporis, c. 5. n. 84. p. 39.
Heraclius, & V. Auctor, Doctores reprobat, & Flumen.
 Heraclius Philosophus exitimans, equum non ingredi bis ideum flumen, ab Auctore rescllitur, c. 2. n. 151. p. 20.
Hereditas.
 Hereditatis appellatio veniunt omnia, quæ non sunt exacta, cap. 50. nu. 70. pag. 192.
Heres, & V. Beneficiatus, Beneficium, Canonici, Commendatarius, Emphyteusis, Emphyteuta, & Fructus.
 Heres, non legatarius, tenetur rem legatam luere, c. 10. n. 11. p. 63.
 Heredi incumbit onus solvendi quicquid solvendum sit pro investitura, non autem legatario, c. 10. n. 17. p. 64.
 Heres potius gravandus, quam legatarius, c. 10. n. 22. p. 64.
 Heres, uti magis dilectus, in dubio censetur minus gravatus, cap. 10. nu. 27. pag. 65.
 Heredi non incumit habitari facere legatarium incapacem, sed legatum applicatur fisco, c. 10. n. 26. p. 65.
 Heredes conventi actione personali, quilibet tenetur pro rata, cap. 12. nu. 13. pag. 67.
 Heres inlitui potest Anima in emphyteusi, c. 17. n. 7. p. 79.
 Heredem Animam instituire nihil aliud est, quam distributio bonorum in pia opera pro Anima defuncti, c. 17. n. 8. p. 79.
 Heredes inlitui possunt versus Deum, ejusque sancti, c. 17. n. 14. p. 80.
 Heres, non legatarius tenetur solvere censum, gravato fundo legato anno censu, c. 17. n. 31. p. 82.
 Heres non tenetur, sed legatarius fructus percipiens, ad onus collectarum, c. 17. n. 42. p. 82.
 Heres succedit in iuribus, & actionibus, c. 50. n. 4. p. 188.
 Heres legatarii acquirit fructus anni obitus, quamvis nondum præteriti, cap. 50. n. 60. p. 194.
 Heres legatarii fructum ex fundo nasciturorum, si interim, antequam eo anno fructus nascantur, moriatur, acquirit jus petendi fructus inexactos, c. 50. n. 83. p. 195.
 Heres Primpilli acquirit salarium integri anni, c. 50. n. 62. p. 194.
 Heres legati Cæsaris, aut Allessoris acquirit salarium integri anni, cap. 50. n. 63. p. 194.
 Heres Advocati defuncti antè tempus præstationis operarum, acquirit honorarium, c. 50. n. 64. p. 194.
 Heres compensare debet lucrum commodum totius temporis, cap. 50. nu. 75. pag. 195.
 Heres acquirit emolumentum annuarum civilium, c. 50. n. 79. p. 195.
 Heredem ad quod fideicommissarius transmittit etiam fructus inexactos, opinio est contra communem, c. 50. n. 114. p. 107.
 Heredem ad non transmittitur quinquennium inexactum, cap. 50. nu. 129. pag. 198.
 Heredem ad non transmittitur, annata à legatario non exacta, cap. 50. nu. 130. pag. 198.
 Heredes personarum privilegiatarum prætere nequeunt salarium residui temporis, c. 50. n. 160. p. 200.
 Heredibus in Officialium publicæ utilitati intervenientium speciale est, ut ad illos transmittatur salarium, c. 50. n. 171. p. 200.
 Heredes solventes Componendam, licet prædefuncti antè literarum executionem, non illam repetunt à Dataria, c. 50. n. 205. p. 201.
 Heredes uxoris inter, & virum, soluto matrimonio fructus dotalet dividuntur, c. 50. n. 224. p. 202.
 Heredis gravati onera, ut plerumque, sunt levia, c. 50. n. 459. p. 215.
 Heres gravatus fructus percipit ratione dominii, c. 50. n. 463. p. 216.
 Heres non debet consequi præmia defuncti, c. 50. n. 498. p. 218.
 Heredes Scribæ adversus in Senatu Romano olim iudicatum, cap. 50. nu. 499. pag. 218.
 Heredes ad transmittit residuum honorarii Advocatus fisci, cap. 50. nu. 609. pag. 225.
 Heres gravatus non potest in præjudicium successoris anticipare exactioem præmaturæ solutionis, c. 50. n. 784. p. 237.
 Heres emphyteute tenetur conductori refundere anticipatas pensiones per emphyteutam perceptas, c. 50. n. 815. p. 239.
 Heredem gravare potest testator, nè Emphyteusim alienet, cap. 51. nu. 14. pag. 243.
 Heres alienare potest, c. 51. n. 82. p. 251.
 Heres gravatus tenetur assurecare bona fideicommissaria, cap. 54. nu. 3. pag. 272.
 Heredi absentis datur annus ad conficiendum inventarium, præfenti verò trimestre, c. 69. n. 21. p. 324.
Heresis, & V. Canonicatus, Episcopatus, & Germania.
 Heres ob præfentim in Germania retineri solent duo Canonici, vel duo Episcopus, c. 109. n. 1. & 2. p. 405.
Hereticus V. Collegium.

Heri, & V. Cæna, Hodiè, & Sophistæ.
 Heri ad cænam vocatus, hodiè invocatus censetur, juxta Sophistas, c. 2. n. 146. p. 20.
Hieronymi S. Confraternitas V. Confraternitas.
Hierosolyma, & V. Hospitalis.
 Hierosolymis prima instructio Hospitalis fuit, c. 6. n. 23. p. 45.
Hierosolymitana Religio, & V. Beneficium, & Fructus.
 Hierosolymitana in Religione viget inultum succedendi in locum Canceræ in fructibus Beneficiorum inexactis, c. 50. n. 862. p. 243.
Hierosolymitanum Templum.
 Hierosolymitanum Templum olim eversum, aratum fuit, cap. 2. nu. 195. pag. 27.
Hierosolymitanus Eques, & V. Beneficium, & Fructus.
 Hierosolymitanus Eques, ob mutationem fori, est de prohibitis retinere Emphyteusim, c. 2. n. 17. p. 13.
 Hierosolymitanus Eques est Hospitalaris, c. 6. n. 36. p. 46.
 Hierosolymitani Equites antiquiores optant, c. 59. n. 24. p. 473.
Hippolitus Cavd. Medices, V. Beneficium, Cardinalis, Commendatus, Fructus, & Medices.
Hispania, & V. Beneficium, Castella, Fructus, & Hospitalis.
 Hispania in relevium solvitur, c. 1. n. 49. p. 5.
 Hispania in redituum privatum sit periculo Officialis, si, excepto casu fortuito, illud ruat infra 15. annos, c. 1. n. 60. p. 5.
 Hispaniæ Camelitæ & Dilectati stabula possidere nequeunt, illa tamen alienare possunt ad effectum retrahendi præcium, cap. 2. nu. 34. pag. 14.
 Hispaniæ Beatæ quænam sint, c. 5. n. 130. p. 41.
 Hispaniæ Religio S. Antonii Abbatis valde relaxata, c. 6. n. 33. p. 46.
 Hispaniæ Hospitalium mentio, c. 6. n. 39. p. 46.
 Hispaniæ hospitium in hospitalis decedentium bona applicabantur olim cauponibus, c. 6. n. 245. p. 57.
 Hispaniæ privatus hospitaçor succedere nequit hospitato, cap. 6. nu. 252. pag. 57.
 Hispaniæ l. Reg. 4. tit. 11. part. 6. ex legato pio non debetur falcidia, cap. 17. nu. 18. p. 30.
 Hispania in ex retrovenditione non debetur Decima, c. 24. n. 78. p. 95.
 Hispania in, & Lusitania Decimæ Regiæ vocatur *Tercie*, cap. 29. nu. 21. pag. 103.
 Hispania in adfunt integri, & dimidii Portionarii, c. 50. n. 379. p. 211.
 Hispania in Portionarii respondent Hebdomanari, seu Mansionari, in Italia, c. 50. n. 382. p. 211.
 Hispania in non adfunt Collesores Spoliorum, c. 50. n. 653. p. 227.
 Hispaniæ l. Reg. 4. tit. 6. lib. 3. *Reopitas* vicinus, aut naturalis alienius loci, Index esse nequit in eodem loco, c. 50. n. 745. p. 234.
 Hispania in est locus Spolii Episcoporum, c. 50. n. 850. p. 242.
 Hispania in emphyteusis ad generationes dicitur ad vitas, cap. 51. nu. 93. pag. 252.
 Hispania in bona Regalia dicuntur *Realengo*, & in Portugallia *Reguengos*, c. 51. n. 103. p. 252.
 Hispania in filia habere potest absque consensu Parentis post triginta annos, c. 68. n. 18. p. 313.
 Hispaniarum in Indiis Dignitates Canonici vocem habere possunt in Capitulo, c. 84. n. 4. p. 362.
 Hispania in, & Gallia sunt nonnullæ Dignitates sub se Canonicatus in Collegiatis, habentes, c. 112. n. 1. p. 409.
 Hispania in pullum exilitum Ecclesiæ Sorores, c. 112. n. 12. p. 410.
 Hispania in Canonici non Præbendati partem sunt in uso, cap. 113. nu. 5. pag. 411.
 Hispaniarum, & Galliarum Reges, & Imperator sunt Canonici in certis Ecclesiis, c. 114. n. 2. p. 412.
 Hispaniarum Rex, dicitur Dux Mediolani, c. 153. n. 9. p. 462.
 Hispania in saltem intrat hæc præsumptio, c. 155. n. 25. p. 465.
 Hispania in Episcopus Zamoren occasione simultaneæ, habet duplicem vocem, c. 157. n. 11. p. 469.
 Hispania in non habetur (prout de Iure communi) ratio, utrum sit utriusque litigantis Index competens, vel alterius duntaxat, cap. 61. nu. 3. p. 332.
 Hispania in Abbatissæ *delas Huelgas* mentio, c. 135. n. 2. p. 431.
Hispaniarum Indiæ V. Indiæ.
Historia Ephigeniæ, V. Ephigenia.
Historia Væterii Maximi V. Valerius Maximus.
Historici, & V. Annus, Auctor, & Homo.
 Historicis referentibus de supervivencia hominum ultra 100. annos deserendum esse valde dabitur ab Auctore, c. 2. n. 177. p. 22.
 Hodiè, & V. Cæna, Facilius, Hæri, Laudabilis, & Sophistæ.
 Hodiè facilius, ac laudabilius est observare, quæ docentur, quam excogitare, quid doceatur, c. 1. n. 32. p. 3.
 Hodiè invocatus censetur ad cænam juxta Sophistas, heri vocatus, cap. 2. n. 146. p. 20.
 Hodiè, post Bullam Urbani VIII. ad præscribendum requiritur centenaria, c. 79. n. 3. p. 28.
Hodierna, & V. Doctores sibi contrarii.
Hodierna ad Sund. dec. Mantuan. 100. n. 1. sibi contrarius, c. 56. n. 6. p. 276.
Homagium.
 Homagii de natura participat quinquennium, c. 70. n. 25. p. 329.
 Homo, & V. Annus, Auctor, Immortalitas, Lego, Libertas, Matrimonium, Mortuus, & Natura.
 Hominis immortalitate excogitavit natura, mediante matrimonio, c. 2. n. 161. p. 20.
 Homo præsumitur vivere usque ad 100. annos, c. 2. n. 173. p. 21.

Index Rerum,

- Hominis superviventia ultra 100. annos valde dubitabilis est apud Auctorem**, c. 2. n. 177. p. 22.
- Homines si diutius viverent, mundus eos non caperet**, c. 2. n. 189. p. 22.
- Homo mortuus expertus est omnis mutationis, & vicissitudinis**, cap. 2. nu. 213. pag. 24.
- Homo, qui moritur, dicitur manus viva**, c. 2. n. 215. p. 24.
- Homo hospitalis quid**, c. 6. n. 9. p. 45.
- Homines legant, quod amplius possidere non possunt**, c. 9. n. 1. p. 62.
- Homo tennis fortunæ servat porcellum veluti oculum, & rem magnam**, c. 16. n. 28. p. 78.
- Homo non admittit sui partitionem**, c. 50. n. 350. p. 209.
- Homo mortuus, non est homo**, c. 50. n. 633. p. 226.
- Hominis sine ministerio sit ipso iure compensatio**, c. 62. n. 27. p. 294.
- Honofitus V. Ecclesia, & Emphyteusis.*
- Honorarius, & V. Advocatus, Haeres, Quondam, & Salarium.**
- Honorarius Advocati defuncti ante tempus praestationis operatum, acquirit haeres**, c. 50. n. 64. & 152. p. 191. & 199.
- Honorarium quasi in alimentorum causam dari videtur, ideòque anni initio solvendum, & transmissibile a haeredes**, c. 50. n. 161. p. 199.
- Honorario in attenditur industria Officialis**, c. 50. n. 152. p. 199.
- Honorarium peronatum privilegiatarum debetur pro rata tantum temporis**, c. 50. n. 164. p. 200.
- Honorarium tenetur insolvidum solvere unus ex litigantibus, altero dissentiente, petens consilium sapientis in causa**, c. 58. n. 14. p. 285.
- Honorarius V. Prothonotarius.*
- Honorarius Tutor V. Tutor.*
- Honor, & V. Clausula, Dominus directus, & Tempus.**
- Honoribus afficiendi viri docti**, c. 50. n. 155. p. 199.
- Honoris, vel rerum damnum si passurus sit Dominus directus, potest sibi satisfacere**, c. 59. n. 23. p. 288.
- Honoribus in speciale est, ut tempus habeatur pro completo**, cap. 68. nu. 38. pag. 314.
- Honor praefertur lucro, & etiam vitæ, & etiam vitæ**, c. 157. n. 13. p. 469.
- Hora.*
- Horæ unius etiam habetur consideratio**, c. 50. n. 760. p. 235.
- Horæ Canonica, V. Officium Divinum,*
- Hortatoria V. Alexander VII. & Archiepiscopus Cardinalis.*
- Hospes, & V. Albergatores, Caupones, Magistratus, Tabernarii, & Terra.*
- Hospitum munus à Magistratibus olim imponebatur**, c. 5. n. 14. p. 45.
- Hospites Christi Martyres, & Hospites terræ quinam**, c. 6. n. 21. p. 45.
- Hospites mercenarii pessimum genus**, c. 6. n. 24. p. 45.
- Hospes sumitur pro receptore, & recepto**, c. 6. n. 228. p. 56.
- Hospes Italicè vertitur *Hofse*, qui latinè sonat inimicum, & verè quandoque talis est**, c. 6. n. 230. & 231. p. 56.
- Hospites, caupones, tabernarii, seu albergatores promiscuè sumuntur**, c. 6. n. 236. p. 56.
- Hospitum bona in hospitibus decedentium olim applicabantur cauponibus**, c. 6. n. 245. p. 57.
- Hospita.*
- Hospita Christi Martha, hospita terra**, c. 6. n. 210. p. 45.
- Hospitalarius Ordo.*
- Hospitalarius Ordo Praedicatorum olim**, c. 6. n. 40. p. 46.
- Hospitalarius Ordo S. Ioannis Dei ex Laycis**, c. 6. n. 48. p. 46.
- Hospitalia, & V. Manus mortua, & Xenodochium.*
- Hospitalia dicitur manus mortua**, c. 2. n. 207. p. 23.
- Hospitalia est locus pius, valdeque pius**, c. 6. n. 1. p. 45.
- Hospitalia connumerantur inter res divinas**, c. 6. n. 2. p. 45.
- Hospitalibus Roma, & Neapolis abundans**, c. 6. n. 4. p. 45.
- Hospitalia ab hospitando, & hospitalitate**, c. 6. n. 5. p. 45.
- Hospitalia dictum ab homine hospitali**, c. 6. n. 11. p. 45.
- Hospitalia prima instituta fuit Hierosolymis**, c. 6. n. 28. p. 45.
- Hospitalia Constantinopolis mentio**, c. 6. n. 29. p. 45.
- Hospitalia S. Spiritus in Saxia de Vrbe, mentio**, c. 6. n. 30. p. 46.
- Hospitalia vulgò *fatte ben fratelli* de Vrbe mentio**, c. 6. n. 31. p. 46.
- Hospitalia S. Antonii Abbatis de Vrbe mentio**, c. 6. n. 32. p. 46.
- Hospitalia Demenium de Vrbe mentio**, c. 6. n. 38. p. 46.
- Hospitalium Hispaniæ, mentio**, c. 6. n. 39. p. 46.
- Hospitalia primum sub Ordine Laycorum**, c. 6. n. 47. p. 46.
- Hospitalia olim aderat in angulis Monasteriorum**, c. 6. n. 49. p. 46.
- Hospitalia quibus aliis nominibus dicatur**, c. 6. n. 50. p. 46.
- Hospitalia olim erecta pro peregrinis**, c. 6. n. 51. p. 46.
- Hospitalium primum fundator Zoticus**, c. 6. n. 52. p. 46.
- Hospitalia sumuntur pro loco, in quo quasi hospites curantur ægroti egeri**, c. 6. n. 56. p. 47.
- Hospitalia S. Iacobi Incurabili de Vrbe, mentio**, c. 6. n. 63. 69. 70. 80. 81. 82. & 174. p. 47. 48. & 53.
- Hospitalia Incurabili in Albornia, in montibus Albraci, mentio**, cap. 6. n. 84. p. 48.
- Hospitalia Incurabili Neapolis, mentio**, c. 6. n. 88. p. 48.
- Hospitalia Misericordiæ Vlylthponis, Magnum nominatur ab Ordinat. Reg. Portugali. c. 6. n. 73. p. 47.**
- Hospitalia Mediolani privilegii mentio**, c. 6. n. 78. p. 48.
- Hospitalia Perusiæ privilegii mentio**, c. 6. n. 78. p. 48.
- Hospitalia ad perventa Emphyteusis, non revertitur ad Dominum**, cap. 6. n. 96. p. 49.
- Hospitalia non est capax Emphyteusis**, c. 6. n. 97. p. 49.
- Hospitalia est Locus Pius, sacer, & religiosus**, c. 6. n. 98. p. 49.
- Hospitalia fundator praefertur voluisse bona sua perpetuò dicare pro animæ suffragio**, c. 6. n. 99. p. 49.
- Hospitalia nondum formatum non tenetur solvere quinquennium ex Emphyteusis**, c. 6. n. 100. p. 49.
- Hospitalia erectum absque consensu Ordinarii, non tenetur ad quinquennium**, c. 6. n. 101. p. 49.
- Hospitalia participat de privilegiis Ecclesiæ**, c. 6. n. 106. p. 49.
- Hospitalia in alienatione bonorum gaudet privilegio Ecclesiæ**, cap. 6. nu. 107. p. 49.
- Hospitalia erectum auctoritate superioris Ecclesiastici est locus Ecclesiasticus, & religiosus**, c. 6. n. 108. p. 49.
- Hospitalia bona alienari nequeunt, nisi solemnitatibus in alienatione bonorum requisitis**, c. 6. n. 110. p. 50.
- Hospitalia bona alienare potest Episcopus**, c. 6. n. 111. p. 50.
- Hospitalia regi solet à Laycis**, c. 6. n. 112. p. 50.
- Hospitalia Ecclesiasticum, non desinit esse tale, etiam si regatur à Laycis**, c. 6. n. 114. p. 50.
- Hospitalia ex interpolatione auctoritatis Ordinariæ comprobatur Ecclesiasticum**, c. 6. n. 118. p. 50.
- Hospitalia ex immemorabili fundatione comprobatur Ecclesiasticum**, cap. 6. n. 119. p. 50.
- Hospitalia approbatum, dicitur formatum**, c. 6. n. 120. p. 50.
- Hospitalia diu possessum à Laycis, dicitur Laycale**, c. 6. n. 121. p. 50.
- Hospitalia Consolationis, & Salvatoris de Vrbe, mentio**, c. 6. n. 122. p. 50.
- Hospitalia sive Ecclesiasticum, sive sæculare semper, tenetur ad quinquennium**, c. 6. n. 123. p. 50.
- Hospitalia in Ecclesia fundatum, participare debet de ipsius Ecclesiæ Ecclesiasticitate**, c. 6. n. 125. p. 50.
- Hospitalia Ecclesiasticitatis signa**, c. 6. n. 126. p. 50.
- Hospitalia propria auctoritate erectum absque aliqua perpetua depuratione, non tenebitur ad quinquennium**, c. 6. n. 127. p. 50.
- Hospitalia adhuc est sæculare, licet habeat Ecclesiam cum campana**, cap. 6. n. 128. p. 50.
- Hospitalia erigens absque auctoritate superioris, illud revocare potest ad nutum**, c. 6. n. 129. p. 51.
- Hospitalia collativum, est Beneficium**, c. 6. n. 131. & 134. p. 51.
- Hospitalia collativum, uti Beneficium, cadit sub reservatione**, cap. 6. nu. 132. pag. 51.
- Hospitalia non venit in generali reservatione**, c. 6. n. 135. p. 51.
- Hospitalia solum dari in titulum, venit in generali reservatione**, cap. 6. n. 136. p. 51.
- Hospitalia Ecclesiasticitatis, & sæcularitatis inspectio inservire potest ad definiendum, an teneatur ad collectas, & similia, & ad decidendum, an sit impetrabile à Papa**, c. 6. n. 137. & 138. p. 52.
- Hospitalia S. Mariæ Misericordiæ Perusiæ est impetrabile**, cap. 6. nu. 139. pag. 51.
- Hospitalia in regimine potest se intromittere Ordinarius in casu negligentiae laycorum Administratum**, c. 6. n. 141. p. 51.
- Hospitalia in causa quis sit Iudex competens, potest Ordinarius iudicare**, c. 6. n. 142. p. 51.
- Hospitalia commutatio quando spectet ad Principem sæcularem**, cap. 6. nu. 143. pag. 51.
- Hospitalia habens Oratorium, in quo tamen Sacrum non fiat, non subiacet solutioni quinquenniorum**, c. 6. n. 144. p. 51.
- Hospitalia erigere quisque potest ad libitum absque ulla participatione Ordinarii**, c. 6. n. 145. p. 51.
- Hospitalia quisque potest Domum suam facere absque Ecclesiastici Superioris auctoritate**, c. 6. n. 149. p. 52.
- Hospitalia predicti fundator, in quantum vivit, Episcopus nequit se intromittere**, c. 6. n. 151. p. 52.
- Hospitalia predicti fundator eligi, & removet Rector**, c. 6. n. 152. p. 52.
- Hospitalia talis fundator non dicitur Patronus**, c. 6. n. 153. p. 52.
- Hospitalia tale dicitur maniale, & revocabile**, c. 6. n. 136. p. 51.
- Hospitalia talis Domus potest ad libitum claudi, & destrui**, cap. 6. nu. 155. pag. 52.
- Hospitalia non habens dotem, licet habeat Alrare, in quo aliquando celebretur, non tenebitur ad quinquennium**, c. 6. n. 156. p. 52.
- Hospitalia privatum in eius bonorum alienatione non subiacet *Extravag. Ambitiosa de reb. Eccles. non alien.*** c. 6. n. 157. p. 52.
- Hospitalia privati bona dotalia non possunt alienari absque solemnitatibus**, c. 6. n. 158. p. 52.
- Hospitalia Laycale, impetrando Beneficium Apostolicum, non inde remanet Ecclesiasticum**, c. 6. n. 160. p. 52.
- Hospitalia privatum visitari potest ab Ordinario tamquam Delegato Sedis Apostolicæ**, c. 6. n. 161. p. 52.
- Hospitalia privatum visitari potest, etiam si a fundatore prohibita esset visitatio**, c. 6. n. 162. p. 52.
- Hospitalia constructum ab aliquo Collegio absque Diocesani assensu, non tenebitur ad quinquennium**, c. 6. n. 163. p. 53.
- Hospitalia fundatum à Laycorum Univeritate, adhuc tenetur ad quartam Canonicam**, c. 6. n. 164. p. 53.
- Hospitalia in perpetuum constructum, subiacet *Extravag. Ambitiosa de reb. Eccles. non alien.*** c. 6. n. 165. p. 53.
- Hospitalia absque auctoritate Ordinarii institutum est locus pius, & religiosus**, c. 6. n. 166. p. 53.
- Hospitalia relicta in, eoque extincto convertendum est in alium pium usum**, c. 6. n. 167. p. 53.
- Hospitalia, mortuo fundatore, remanet perpetuum**, c. 6. n. 168. p. 53.
- Hospitalia Laycale non subiacet *Extravag. Ambitiosa de reb. Eccles. non alien.*** c. 6. n. 170. p. 53.
- Hospitalia Regulare dicitur, quod regitur à viro Regulari**, cap. 6. nu. 172. pag. 53.

& Verborum.

Hospitale fundatum auctoritate Pontificis, si vè Ordinarii, est Ecclesiasticum, c. 6. n. 173. p. 53.

Hospitale, mortuo fundatore, non est amplius ad usus profanos convertibile, remanente perpetuum, c. 6. n. 176. p. 53.

Hospitale tanquam perpetuum, est incapax Emphyteusis, proindeque ita incapax, subjacet quinquenniis, c. 6. n. 177. p. 53.

Hospitale nò sit religiosum, & Ecclesiasticum, defectus auctoritatis Ordinarii elicit, c. 6. n. 181. p. 53.

Hospitale fundatum absque assensu Ordinarii, visitatur ab Ordinario, cap. 6. n. 182. p. 53.

Hospitali carenti auctoritate Diocesani competit præscriptio quadragenaria, c. 6. n. 183. p. 53.

Hospitale fundatum sine auctoritate Ordinarii, non gaudet multis privilegiis, quibus gaudet Hospitale fundatum auctoritate Ordinarii, c. 6. n. 184. p. 53.

Hospitale fundatum sine auctoritate Ordinarii, dici potest quodammodo pium, c. 6. n. 185. p. 53.

Hospitale fundatum sine auctoritate Ordinarii, gaudet privilegiis loci pii, c. 6. n. 186. p. 54.

Hospitali legatum factum, non censetur factum ratione loci, sed ad causas pias, c. 6. n. 187. p. 54.

Hospitale etiam privatum non subjacet detractiōni Trebellianicæ, aut Falcidicæ, c. 6. n. 189. p. 54.

Hospitale etiam non erectum auctoritate Ordinarii, si est perpetuum, dicitur locus pius, c. 6. n. 190. p. 54.

Hospitale melius gubernatur à Laycis, quàm à Clericis, cap. 6. n. 193. pag. 54.

Hospitale Consolationis de Vrbe est Ecclesiasticum, c. 6. n. 194. p. 54.

Hospitale prædictum per Laycos regitur, c. 6. n. 195. p. 54.

Hospitale dicitur laycale, si regatur à Laycis, & careat auctoritate Ordinarii, c. 6. n. 196. p. 54.

Hospitale laycale tenetur ad quinquennia, c. 6. n. 197. p. 54.

Hospitalibus in omnibus tam erectis consensu, quàm sine consensu Ordinarii, exercentur pietatis opera, c. 6. n. 199. p. 54.

Hospitale non erectum auctoritate Ordinarii, non subjacet *Extravag. Ambitiose de reb. Eccles. non alien.* c. 6. n. 201. p. 55.

Hospitale habens privilegium, illud non amittit absque speciali derogatione, c. 6. n. 205. p. 55.

Hospitale est locus semper paratus ad recipiendum pauperes, cap. 6. n. 206. pag. 55.

Hospitalis fructus in casu patuitatis Infirmorum erogandi sunt in similem alium pium usum, c. 6. n. 207. p. 55.

Hospitale etiam demolitum, non tamen amissis bonis adhuc tenetur ad quinquennia, c. 6. n. 208. p. 55.

Hospitale dirutum, adhuc retinet privilegia, c. 6. n. 209. p. 55.

Hospitale recens idem est, ac vetus, c. 6. n. 211. p. 55.

Hospitale reedificatum, semper est idem c. 6. n. 212. p. 55.

Hospitale destructum ob delictum capitis diminutionem patitur, cap. 6. n. 214. p. 55.

Hospitale, mortuo fundatore, indè redditum perpetuum, tenetur ad quinquennia, c. 6. n. 215. p. 55.

Hospitale infra annum construendum esse, quando testator illud construere mandans, non designat tempus, aliqui tenent, alii tenent, illud construendum esse infra tempus ab Ordinario arbitrandum, cap. 6. n. 216. & 217. p. 55.

Hospitalis ad extructionem cogi nequeunt hæredes testatoris antè lapsum annum, c. 6. n. 219. p. 56.

Hospitalis B. M. Annunciatæ Neapoli, mentio, cap. 6. n. 220 & 221. pag. 56.

Hospitalis Dextra, V. Dextræ hospitalis.

Hospitalis Tessera, & V. Tessera hospitalis.

Hospitalis tessera quid esset, c. 5. n. 22. p. 45.

Hospitalis Deus, V. Deus.

Hospitalis homo, V. Homo.

Hospitalitas, & V. Prædestinatio.

Hospitalitate ab, & ab hospitalando Hospitalia, c. 6. n. 5. p. 45.

Hospitalitas est signum prædestinationis, c. 6. n. 16. p. 45.

Hospitalitas abusive dicta onus hospitalandi militis, c. 6. n. 225. p. 56.

Hospitalitas dicta etiam bellica, onus hospitalandi milites, cap. 6. n. 226. pag. 56.

Hospitalio, & V. Hospitalura, & Hospitalium.

Hospitalionis ex mille actibus est impræscriptibilis usus hospitalandi amicos, c. 6. n. 224. p. 56.

Hospitalor.

Hospitalor privatus succedere nequit hospitalato, c. 6. n. 252. p. 57.

Hospitalura, & V. Lego.

Hospitalura quoddam jus amicitie apud antiquos, c. 6. n. 18. p. 45.

Hospitalura hujusmodi dictum empiriorum, c. 6. n. 19. p. 45.

Hospitaluræ loco aliqui Codices legunt Hospitalam, c. 6. n. 20. p. 45.

Hospitalus, V. Hospitalor.

Hospitalium, & V. Hospitalio, Hospitalura, & Necessitas.

Hospitalium, ubi peregrini hospitalantur mercede, dicitur, c. 6. n. 6. p. 45.

Hospitalia inferviebant pro pauperibus, c. 6. n. 7. p. 45.

Hospitalium quoque accipitur pro Domo, c. 6. n. 235. p. 56.

Hospitalium ampliandi necessitas sola sufficit, ut quis vendere cogatur, cap. 34. n. 19. p. 121.

Hospitalor, & V. Hospitalio.

Hospitalandi mos natus etiam apud Hebræos, c. 6. n. 17. p. 45.

Hosteria.

Hostericæ nomen non est Latinum, quo usus fuit *Novar de gravam.*

Vassall. tom. 1. gravam. 73. nu. 11. cap. 6. nu. 244. pag. 57.

Hosir, & V. Civitas, Mediolanum, Sal, & Sophonias.

Hosium inanu everfas Civitates fingit lex interire, c. 2. n. 169. p. 21.

Hosibus captus, dicitur mortuus, c. 2. n. 248. p. 25.

Hosibus deprecatur falis acervos Sophonias Propheta, cap. 2. nu. 198. pag. 23.

Humana vita.

Humanæ vitæ temporis est magnum spatium tempus 15. annorum cap. 1. nu. 52. pag. 5.

Hypollitus Card. Medice, V. Hypollitus.

Hypotheca, & V. Creditor, Dominus directus, & Loca Montium.

Hypotheca cessante, cessare debet Salvianum, c. 15. n. 12. p. 74.

Hypothecam non recipiunt Loca Montium, c. 15. n. 11. p. 74.

Hypothecam recipere nequit quinquennium favore aliorum creditorum etiam anteriorum, c. 66. n. 20. p. 329.

Hypotheca datur pro canonibus, & laudemiis, c. 76. n. 42. p. 341.

Hypothecatares, V. Res.

Hypothecatio, V. Hypotheca.

Hypotheca, & V. Dominus directus, Dos, & Emphyteusis.

Hypothecari, & pignori potest Emphyteusis, non tamen si desit spes luitionis, c. 52. n. 56. & 63. p. 260.

Hypothecari potest Emphyteusis favore dotis, non obstante Statuto Mantuano prohibente Emphyteusis hypothecationem, nisi de consensu Domini, c. 52. n. 10. p. 264.

I

Jaclationis jaclationum remedium.

Jaclationis jaclationum remedium memoratur, c. 76. n. 38. p. 341.

Jaclura.

Jaclura cū aliena nemo debet locupletari, c. 63. n. 23. 25. & 107. p. 297. & 303. c. 170. n. 19. p. 491.

Jafon, & V. Doctores reprobati.

Jafon in l. fin. n. 99. C. de jure emphe. reicitur, c. 7. n. 7. p. 59.

Idioma, & V. Latina Lingua, Muturo, & Nationes.

Idioma à Latina Lingua mutuatur Nationes, c. 6. n. 234. p. 56.

Idololatria, & V. Michæ.

Idololatria Michæ, c. 6. n. 148. p. 52.

Idoneus, V. Capitulum, & Vicarius Capitularis.

Jesu, V. Pecunia, & Subrogatus.

Jesu Societas, V. Jesuitæ.

Jesuitæ, & V. Beneficium, Canonicatus, & Canonici.

Jesuitæ stabilia possidere nequeunt vigore suarum Constitutionum, illa tamen alienate queunt ad effectum retrahendi prædictum, cap. 2. nu. 32. pag. 13.

Jesuitæ sunt incapaces possidendi quoad Domo Professas tantum, cap. 2. n. 33. p. 14.

Jesuitæ Novitii, etiam post vota simplicia, adhuc retinent Beneficia, c. 56. n. 4. p. 382.

Jesuitæ Novitii antè vota solemnia retinere possunt Canoniam, cap. 96. n. 15. p. 383.

Jesuitæ Novitii, etiam sine culpa à Superiore dimitti valent, cap. 96. nu. 18. pag. 384.

Jesuitæ post vota simplicia quoad se redire nequeunt ad sæculum, cap. 96. nu. 18. pag. 384.

Jesuitæ, nullius vires perhorrescunt, c. 168. n. 1. p. 487.

Ignorans.

Ignoranti, aut impedito non currit præscriptio, c. 70. n. 45. p. 330.

Ignoranti competit restitutio in integrum adversus præscriptionem, cap. 70. n. 46. pag. 330.

Ignorantia.

Ignorantia, ut suffragetur, illa debet esse invincibilis, c. 70. n. 47. p. 330.

Ignorans, V. Dominus directus, & Subemphyteuta.

Illegitimus, & V. Affranco, Beneficiatus, Beneficiū, Canonici, Canonicatus, Emphyteusis, & Fendum.

Illegitimus capax est Emphyteusis Ecclesiasticæ, stante pacto de affranco, c. 24. n. 51. p. 95.

Illegitimus obtinere nequit Præstimonium in Ecclesia, in qua Pater ministravit, c. 50. n. 580. p. 223.

Illegitimus nequit esse Beneficiatus, aut Canonicus in Ecclesia, in qua Pater fuit, vel est Beneficiatus, aut Canonicus, cap. 112. nu. 7. & 8. pag. 410.

Illiquiditas, & V. Associatio.

Illiquiditas non retardat associationem, c. 76. n. 56. p. 342.

Imitor, & V. Deus, & Ecclesia.

Imitari debet Ecclesia judicium Dei, c. 3. n. 34. p. 33.

Imola, & V. Doctores reprobati.

Imol. in cap. postulasti 15. nu. 9. circa fin. cum in seqq. de corre. siois Præbend. reicitur, c. 156. n. 23. p. 467.

Immediatus, V. Dominus, Quinquennium, & Relevium.

Immemoralis, V. Canonici, & Hospitalis.

Immissus, V. Debitor, & Salvianita.

Immortalis, & V. Censualia, & Lex.

Immortalis cur dicatur lex, c. 2. n. 152. p. 20.

Immortalia magis propriè dicenda sunt censualia, c. 2. n. 225. p. 24.

Immortalitas, & V. Homo, & Matrimonium.

Immortalitas hominum excogitata fuit à natura, mediante matrimonio, c. 2. n. 161. p. 20.

Immobilis, V. Fructus.

Yyy

Index Rerum,

- Immunitas Ecclesiastica* V. Conservatorium.
Immunitas, & V. Amortizatio, Emunicas, & Princeps.
Immunitas, seu emunitas dicebatur olim amortizatio, c. 2. n. 225. p. 25.
Immunitatem Princeps non praesumitur concedere voluisse in praedictum tertii, c. 24. n. 5. p. 148.
Immunitas concessa eadem quidem potest in damnum concedentis, non autem in damnum tertii, c. 42. n. 6. p. 148.
Immunitatem habens manus mortua ex privilegio Principis ab omnibus oneribus, non intelligitur exempta à quinquenniis, cap. 43. nu. 3. pag. 150.
Immunitas concessa intelligitur respectu onerum tantum, quæ à Principe rebus imponuntur favore solius publicæ utilitatis, cap. 43. nu. 4. pag. 150.
Immunitatem habens ob numerum 12. liberorum, non censetur habere immunitatem à laudemio, c. 43. n. 14. p. 150.
Immunitas in dubio concessa intelligitur dumtaxat pro oneribus extraordinariis, licet cantet ab omnibus muneribus, nisi etiam addatur ordinariis, & extraordinariis, c. 43. n. 18. p. 151.
Immunitas plenissima Regularibus concessa, non includit exemptionem quartæ lustralis, c. 43. n. 21. p. 151.
Immunitate non obtante ab omnibus oneribus, nihilominus stante observantia, quod manus mortua semel solverit quinquennium, non intelligitur immunitatē habere à quinquennio, c. 43. n. 26. p. 151.
Immunitas, etiam si concessa fuerit ex causa publica, & favorabili, adhuc manus mortua non intelligitur immunitatem habere à quinquennio, c. 43. n. 27. p. 151.
Immunitas universaliter concessa cum dictionibus *ab omnibus*, & *quibuscumque oneribus*, videtur comprehendere etiam onus quinquennii, c. 43. n. 28. p. 151.
Immutabilis.
Immutabilis remanet status, quando constat de anteriori statu concessionis, c. 63. n. 89. p. 301.
Impedimentum.
Impedimentum, ut excuset, debet esse irremovibile, c. 69. n. 84. p. 327.
Impedimentum non proveniens ex culpa, æquiparatur infirmitati corporali, c. 133. n. 1. p. 442.
Impeditio V. Canonici, & Capitulum.
Impeditio, & V. Canonici, & Capitulum.
Impedito non currit tempus, c. 70. n. 44. p. 330.
Impedito, aut ignorantia non currit præscriptio, c. 70. n. 45. p. 330.
Impensa V. Expensæ.
Imperator, & V. Canonici, & Installo.
Imperator dicitur Dominus totius orbis, c. 81. n. 23. p. 356.
Imperator post Coronationem installatur in Choro, c. 114. n. 11. p. 413.
Impetro V. Canonatus, Canonici, & Ecclesia.
Impossibilitas, & V. Difficultas, & Pauper.
Impossibilitati æquiparatur difficultas, c. 45. n. 9. p. 154.
Immunis V. Bona.
Impotens.
Impotens non dicitur morosus, nec negligens, c. 56. n. 21. p. 277.
Impræscriptibile V. Dominum directum, Dominum directus, & Quinquennium.
Impuro, & V. Stipulans.
Imputare sibi quis debet, si debito, & opportuno tempore suo jure usus non fuerit, c. 36. n. 59. p. 131.
Imputare sibi debet delinquens, c. 135. n. 25. p. 447.
Inalienabilis, & V. Bona, & Ecclesia.
Inalienabilia sunt bona Ecclesiæ, non secus, quam si à mortuo considerentur, c. 2. n. 219. p. 24.
Incapacitas, & V. Indignitas, & Resignatarius.
Incapacitas, & indignitas valde inter se differunt, c. 10. n. 28. p. 64.
Incapax, & V. Gallia, & Manus mortua.
Incapax persona possessionis, in Gallia dicitur manus mortua, cap. 2. nu. 233. pag. 25.
Incapaci, ac inhabili personæ scienter aliquid concedens, videtur cum ea dispensare, c. 27. n. 22. p. 104.
Incertus, & V. Æstimatio, Annus, & Donator.
Incertorum agrorum donator litem præstat, æstimatione ad 15. annos facienda, c. 1. n. 61. p. 5.
Incognitum, & V. Quinquennium.
Incognitum est de jure quinquennium, c. 27. n. 45. p. 105.
Incommodum, & V. Commodum.
Incommodum sequi debet, quem consequitur commodum, cap. 14. n. 11. p. 70. c. 58. n. 9. p. 284. c. 141. n. 5. & 20. p. 451. & 452. c. 144. n. 3. p. 455. c. 145. n. 3. p. 455. c. 150. n. 1. p. 460. c. 157. n. 4. p. 463. cap. 159. nu. 15. pag. 473.
Incompatibilitas V. Collegialitas.
Incompetentia iudicis V. Iudex.
Inculus V. Beneficium.
Indebiti conditio V. Conditio indebiti, Emphyteusis, & Quinquennium.
Indemnitatis, & V. Dominum directus.
Indemnitati Domini videretur satis consultum, fingendo, quod manus mortua duret 100. annis, c. 1. n. 98. p. 7.
Indemnitati Domini consultum remanet per celere quinquenniorum satisfactionem, c. 76. n. 30. p. 341.
Indictio.
Indictionem in literis post Datam apponunt Pontifices, c. 1. n. 72. p. 6.
Indictio est revolutio, seu circuitus 15. annorum, c. 1. n. 73. p. 6.
- Indie*, & V. Inquisitores.
Indiis in Hispaniarum Ecclesia, non Camera Apostolica succedit in fructibus Episcopatum, nisi Episcopi Indiaram extra Indias decesserint, c. 50. n. 85. 2. & 853. p. 243.
Indiis in non est locus Spoliis, c. 50. n. 856. p. 243.
Indiarum Episcopo extra illas decedente, secundum aliquos adhuc est locus Spolio, c. 50. n. 864. p. 243.
Indiis in Hispaniarum Dignitates habere possunt vocem in Capitulo, c. 84. n. 4. p. 362.
Indignitas, & V. Incapacitas.
Indignitas, & incapacitas valde inter se differunt, c. 10. n. 38. p. 64.
Indiscreta vox.
Indiscreta vox male sonat, c. 5. n. 138. p. 42.
Inducie, & V. Debitor, & Procrastino.
Inducii procrastinare solet solutionem debitor impotens ad solvendum, c. 57. n. 1. p. 281.
Indulgentia & V. Ecclesia, & Reædificatus.
Indulgentiis eisdem gaudet Ecclesia reædificata, c. 136. n. 6. p. 448.
Indultum, & V. Beneficium, & Papa.
Indultum retinendi Beneficia ad beneplacitum Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis illud concedentis, c. 2. n. 133. p. 20.
Indultum Cardinalitium, V. Cardinales, & Fructus.
Indultum superviventia V. Superviventia.
Indultum Jubilationis V. Jubilatio.
Infamia.
Infamiæ pæna non contrahitur, nisi in casibus à Jure expressis, cap. 128. n. 14. p. 436.
Infamia arceat ab obtinendo Beneficio, & deicit ab obtento, cap. 128. nu. 22. pag. 437.
Infamiā non tollit absolutio ex indulgentia concessa, c. 133. n. 6. p. 443.
Infamis.
Infamis efficitur, condemnatus de crimine, c. 128. n. 10. p. 436.
Infamis, ipso jure remanet privatus Dignitate, c. 128. n. 11. p. 436.
Infamis, evadit irregularis, c. 128. n. 12. p. 436.
Infamis provideri nequit de Beneficio, c. 128. n. 23. p. 437.
Infamis est, condemnatus in metallum, c. 128. n. 28. p. 437.
Infamis non dicitur, bannitus, nec deportatus, c. 128. n. 31. p. 437.
Infamis nec in omnibus a tribus fit talis condemnatus, c. 128. n. 32. p. 437.
Infinitum V. Finitum.
Infirmitas, & V. Canonici, Coadjutor, Distributiones quotidianæ, & Impedimentum.
Infirmitas gravis requiritur ad lucrandum distributiones quotidianas, c. 90. n. 10. p. 374.
Infirmitati corporali æquiparatur impedimentum non proveniens ex culpa, c. 133. n. 1. p. 442.
Infirmitate ab ad jubilationem non bene arguitur, c. 89. n. 23. p. 372.
Infirmus, & V. Canonici.
Infirmus singitur præiens, c. 90. n. 5. p. 373.
Infuuctuosus V. Alieno, Ecclesia, & Emphyteusis.
Inhabilis V. Incapax.
Inhabilitas V. Accresco, & Canonici.
Inhabitabilis, & V. Aratrum, & Civitas.
Inhabitabilis redditur Civitas, aratri inductione, c. 2. n. 193. p. 22.
Inhibitio, & V. Iudex.
Inhibitio iudicis sive iusta, sive injusta timenda, c. 56. n. 58. p. 278.
Inhospitales, & V. Episcopus, & Excommunico.
Inhospitales Clericos Episcopus excommunicare potest, c. 6. n. 223. p. 56.
Inhospitalitas.
Inhospitalitas erga pauperes in odio habita, c. 6. n. 222. p. 56.
Inidoneus, & V. Canon, & Ecclesia.
Inidonea dici nequit Ecclesia ad solvendum canonem, c. 2. n. 54. p. 15.
Injectio manus V. Manus injectio.
Injuria, & V. Canonici, & Capitulum.
Injuria nulla fit volenti, & consentienti, c. 28. n. 16. p. 107.
Injuria nemini facit, utens jure suo, c. 34. n. 47. p. 122.
Innocens, & V. Canonici, Capitulum, Collegium, & Universitas.
Innocens puniendus non est, c. 14. n. 28. p. 72. c. 135. n. 21. p. 444.
Innocentes representare nequeunt Universitatem, & quando queant, c. 134. n. 9. & 13. p. 454.
Innocens quod privetur jure Collegii, seu Capituli, ex aliorum culpa, æquum non est, c. 135. n. 15. p. 446.
Innocentia V. Canonici.
Innocentius, & V. Doctores reprobati, & Doctores declarati.
Innocent. in cap. cum M. Ferrariensis 9. n. 4. de Constitution. reicitur, c. 113. n. 15. p. 412.
Innocent. ibid. declaratur, c. 113. n. 14. p. 412.
Innocentius XI. & V. Doctores laudati.
Innocent. XI laudatur, c. 110. n. 6. p. 407.
Innocentius XII. & V. Doctores laudati, Protector, Procotrophium, & Scholæ Piæ.
Innocent. XII. laudatur, c. 165. n. 9. p. 483. c. 168. n. 9. p. 487.
Innocentius XII. restinxit facultates Cardinalium Protectorum, cap. 168. n. 9. pag. 487.
Inopia V. Manus mortua, & Paupertas.
Inquisitores, & V. Auditor.
Inquisitores in Indiis Hispaniarum, licet habeant eorum salaria initio anni, attamen non illa transmittunt ad hæredes, de quo miratur Auditor, c. 50. n. 166. p. 200.
Inquisitores non emittentes Professionem Fidei intra legitimum tempus,

& Verborum.

pus, participare nequeunt de quindennio decimo post duos menses, prout participare nequeunt de fructibus suorum Canonicatum, cap. 100. n. 15 p. 392.

Insinuatio V. Realizo.
Insordescencia, & V. Annus, & Excommunicatio.
 Insordescencia excommunicationis annus computatur à die, quo declarata fuit, c. 69. n. 9 p. 327.

Inspectio V. Necessitas.
Installatio, & V. Canonici, & Capitulum,
 Installationem ante etià Canonicus est de Capitulo, c. 102. n. 4. p. 395.
 Installatio non requiritur de necessitate, c. 102. n. 17 p. 395.
 Installatio requiritur, quando alius est in possessione, c. 102. n. 18. p. 396.
 Installatio non fuit frustra inventa, c. 102. n. 19. p. 396.
 Installatio facit installatum de Capitulo, c. 114. n. 12. p. 413.

Installatus, & V. Canonici, Collegiata, & Installatio.
 Installatus etiam nondum Canonicus Ecclesie Collegiatae, est capax percipiendi quindennium, c. 100. n. 23. p. 394.
 Installatus nihil aliud est, quam missus in possessionem, c. 102. n. 2 p. 395.
 Installatus nondum Canonicus habet jus administrandi bona Capituli, c. 102. n. 15 p. 395.
 Installatus nondum Canonicus habet potestatem administrandi ea, quae spectant ad jus Canonice, c. 102. n. 16. p. 395.

Installo, & V. Coronatio, Chorus, Imperator, & Inthronizo.
 Installare est idem, ac inthronizare, c. 102. n. 3. p. 395.
 Installatur in Choro Imperator post Coronationem, c. 114. n. 11. p. 413.

Instantia V. Officialis, & Syndicatus.
Instrumentum, & V. Investitura, & Obligatio Cameralis.
 Instrumentum in saltem asserendum est, venditionem fieri favore ampliationis, c. 34. n. 16. p. 120.
 Instrumentum, seu Scriptura ad Investituram non requiritur, quando intervenit continuata solutio canonum, laudemiorum, & quindenniorum, vel, si probetur, quoddam fama sit, certam rem esse emphyteuticam, vel quod in alienatione rei semper fuerit locus juri praelationis, vel quod pro re magni valoris solvatur annua modica responsio, c. 40. n. 21. 22. 23. & 24. p. 144.
 Instrumentum citra nec canon, nec laudemium, nec quindennium solvi solet, c. 40. n. 25. p. 144.
 Instrumenti litera, & denominationi saepius repetitae standum, cap. 52. n. 214. p. 298.
 Instrumenta rot conficere ridiculum esset, quot solutiones faciendae sunt, c. 58. n. 2. p. 284.
 Instrumentum pro quietationis quod solvitur rogatus ab illo, ad cuius favorem sit acceptilatio, praxis in Vrbe est, c. 58. n. 10. p. 285.
 Instrumentum facere non tenetur manus mortua de debito suo, cap. 58. n. 17. p. 285.
 Instrumentum facere non tenetur Dominus directus de credito suo, cap. 58. n. 18. p. 285.
 Instrumenti consecutionem super solutione quindennii possunt invicem petere tam Dominus directus, quam utilis, c. 58. n. 20. p. 285.
 Instrumentum ad sciendum de solutione quindennii Dominus utilis non potest cogere Dominum directum, c. 58. n. 20. p. 285.
 Instrumenti talis consecutio dici nequit praecise necessaria, ac utilis utrique Domino, c. 58. n. 23. p. 285.

Instruo V. Iudex, & Necessitas.
In integrum restituito V. Restitutio in integrum.
Intentio V. Consensus, Dominus directus, Dos, & Mulier.
Interdictum, & V. Canonici, & Capitulum.
 Interdictum post acquisita nova terra, non subjacet interdicto, cap. 136. n. 2. p. 447.

Interdictus, & V. Canonici, & Capitulum.
 Interdicta, seu suspensa non est, persona de novo ingressa, cap. 136. nu. 7. pag. 448.

Interfensura V. Beneficium, Capitulum, Chorus, & Distributiones quotidianae.
Interesse.
 Interesse petitum post receptam sortem, an censetur remissum, nec non convertitur inter Doctores, c. 57. n. 2. p. 282.
 Interesse quindennii non soluti in tempore praetendere nequit Dominus directus, c. 57. n. 3. p. 282.
 Interesse non soluti relevii praetendi nequit, c. 57. n. 4. p. 282.
 Interesse non debetur de laudemio non soluto in tempore, & secundum alios debetur, c. 57. n. 10. & 25. p. 282.
 Interesse non debetur ex vita, & militia non soluta in tempore, cap. 57. nu. 12. pag. 282.
 Interesse pro obtinendo non sufficit sola mora extrajudicialis, cap. 57. nu. 14. pag. 282.
 Interesse ad non tenetur, etiam post moram, debitor census, c. 57. nu. 15. pag. 282.
 Interesse ut debeatur ex relevio non soluto in tempore, requiritur interpellatio ad illius solutionem, c. 57. n. 16. p. 282.
 Interesse pro exclusionem in dubio pronuntiandum, c. 57. n. 18. p. 282.
 Interesse debetur tam ex mora regulari, quam irregulari, cap. 57. nu. 19. pag. 282.
 Interesse canonis non soluti in tempore, debetur, c. 57. n. 20. p. 282.
 Interesse debetur de dote non soluta in tempore, c. 57. n. 28. p. 282.
 Interesse canonis non soluti verius est, non deberi, c. 57. n. 30. p. 283.
 Interesse dotis non solutae ut debeatur, speciale est, c. 57. n. 34. p. 283.
 Interesse deberi ex contractu gratuito, absurdum videtur, cap. 57. nu. 37. pag. 283.
 Interesse non debetur de laudemio non soluto in tempore, potius te-

nec *Leonard. de usur. qu. 89. n. 28. cum seq. c. 57. n. 28. p. 283.*
 Interesse ad non solet condemnari in Catalonia, c. 57. n. 39. p. 283.
 Interesse cum quindennii non soluti nihil commune habet pena excluditatis ob cessationem quindennii, c. 57. n. 40. p. 283.
 Interesse quindennii non soluti in tempore sortis non est locus, si quindennium receptum fuerit absque protestatione de recipiendo etiam illius interesse, c. 57. n. 41. p. 283.
 Interesse remissum videtur per receptionem quindennii, cap. 57. nu. 42. pag. 283.
 Interesse debitum officio Judicis, & non petitum insimul cum sorte, amplius peti nequit, c. 57. n. 43. p. 283.

Interloquutoria V. Iudex, & Retractio.
Interpellatio, & V. Motivatio, & Mora.
 Interpellatione aliqua absque mora committitur, c. 56. n. 4. p. 276.
Interpellatus, V. Dominus directus, Manus mortua, & Praescriptio,
Interpretatio, & V. Mens.
 Interpretatio in dubio capienda favore Loci Pii, c. 6. n. 103. p. 49.
 Interpretatio in dubio capienda est pro legato pio, ut illud liberum praestetur, c. 20. n. 9. p. 63.
 Interpretatio sumenda est contra illum, qui potuerat apertius loqui, c. 24. n. 96. p. 96. c. 63. n. 7. p. 297.
 Interpretatio favorabilis manus mortuae sumenda est, c. 27. n. 8. p. 107.
 Interpretatio sumenda iuxta voluntatem in actu instrumenti intervenientem, & media via capessenda, c. 27. n. 17. p. 107.
 Interpretatio sumenda, ut potius haeres, quam legatarius gravetur, cap. 10. nu. 41. p. 65.
 Interpretatio potius facienda est contraria pro quindenniorum solutione, c. 27. n. 43. p. 104.
 Interpretationem semper recipere debent verba secundum naturam contractus, & secundum subjektam materiam, c. 38. n. 12. p. 139.
 Interpretatio lata sit favore uxoris, c. 50. n. 118. p. 197.
 Interpretatio legati facienda est ex persona legatarii, cap. 50. num. 119. pag. 197.
 Interpretatio legati alimentorum late facienda est, c. 50. n. 124. p. 198.
 Interpretatio quindennii uti de Iure incogniti strictè facienda, cap. 50. nu. 125. p. 198.
 Interpretatio stricta facienda est in odiosis, c. 128. n. 9. p. 436.
 Interpretatio privilegii spectat ad concedentem, c. 167. n. 11. p. 487.

Interstitia.
 Interstitia temporum non sunt mathematicè computanda, cap. 50. nu. 324. pag. 208.

Intestatus V. Beneficiatus, & Quindennium.
Intrbonizo, & V. Installo.
 Intrhonizare idem est, ac installare, c. 102. n. 2. p. 395.

Inventus.
 Intrusus tenetur ad Horas Canonicas, c. 146. n. 7. p. 456.
Invariabilis V. Caesena, & Quindennium.
Inventarium, & V. Haereditas, & Tempus.
 Inventarium exhibere debens intra certum tempus, potest moram purgare, c. 56. n. 31. p. 277.
Inverisimile, & V. Titularis Cardinalis, & Verisimile.
 Inverisimile est, compræhensam fuisse Ecclesiam in Constitutione Julianiani, c. 72. n. 27. p. 33.
 Inverisimile est, quod constitutus velit emphyteuticare manus mortuae, ab eaque quindennia exigere cum notabili praedicio, cap. 78. nu. 22. pag. 348.
 Inverisimile est, quod quis pro exactione quindenniorum velit renunciare juri praelationis super alienatione, c. 78. n. 24. p. 349.
 Inverisimile valde est, quod Eimi Titulares velint deputare suos Vicarios in sui praedicio, cap. 167. n. 8. p. 480.

Investio V. Bona, Filius, Manus mortua, & Pater.
Investitura, & V. Canon, Ecclesia, Emphyteusis, Emphyteuta, Instrumentum, Manus mortua, & Mora.
 Investitura habente pactum, vel Statuto mandante, quod Emphyteusis non transeat in Ecclesiam, tunc nec ad effectum aetimationis Ecclesia vendere valet emphyteusim, c. 2. n. 36. p. 14.
 Investitura secunda, non prima venit attendenda, c. 27. n. 54. p. 105.
 Investitura in secunda si adactus sit canon, compensatur emolumentum quindenniorum cum canonibus, c. 27. n. 55. p. 105.
 Investitura posterior, seu alienatio, videtur facta ad formam prioris Investiturae, c. 28. n. 7. p. 106.
 Investitura non requirit instrumentum, seu scripturam, quando intervenit continuata solutio canonum, laudemiorum, & quindenniorum, vel, si probetur quod fama sit, certam rem esse emphyteuticam, vel quod in alienatione rei semper fuerit locus juri praelationis, vel quod pro re magni valoris solvatur annua modica responsio, c. 40. n. 21. 22. & 24. p. 144.
 Investitura, quando redditur inutilis, manus mortua emphyteuta liberatur à solutione quindenniorum, c. 45. n. 42. p. 156.
 Investitura à die canon deberi incipit, c. 69. n. 3. p. 323.
 Investitura à die incipit currere biennium in emphyteusi Ecclesiastica, & triennium in laycali ad incurrendam caducitatem, cap. 69. nu. 13. pag. 323.
 Investitura in si adsit certa dies, à qua incipere debeat quindennium, ab illa incipere debet, c. 69. n. 35. p. 327.

Invidia, & V. Fratres, Genius, Joseph, & Odium.
 Invidia circa imperium, non semper circa alia, & odium inter fratres solitum, c. 3. n. 51. p. 30.

Invocatus V. Cena, Heri, Hodie, & Sophista.
Inutilis V. Circuitus.

Index Rerum,

Joanna Papissa, & V. Auctor, Fabulosum, & Papissa Ioanna.
Ioanna Papissa de Auctor fabulosum putat, c.5.n.22.p.36.
Joseph
Joseph venditus fuit à fratribus, à quibus occidi intendebatur, cap.3.
nu.54. pag.30.
Josue, & V. Gabaonitæ.
Josue à Gabaonitis deceptus fuit, c.30.n.48.p.113.
Josue cap.10. versic.13. & 14. locus adducitur, c.50.n.763. p.236.
Ippolitus Card. Medices V. Hippolitus.
Irredimibilis V. Redditus.
Irregularis, & V. Canonici, Capitulum, Tricemes, & Vox.
Irregularis evadit, infamis, c.128.n.12.p.436.
Irregularis habet vocem in Capitulo, c.128.n.16.p.426.
Irregularis non efficitur, damnatus ad trimeses, c.128.n.17.p.436.
Irregularis efficitur, jam transmissus ad trimeses, c.128.n.19.p.436.
Irregularitas.
Irregularitas ex causa infamie incurritur dumtaxat ad effectum suscipiendi Ordines, c.128.n.13.p.436.
Irremovibilis V. Impedimentum.
Irreprehensibilis V. Quindennium.
Irrevocabilis V. Dominus, & Emphyteusis.
Iudas.
Iud. cap. 38. versic. 6. & 8. locus, c.50.n.764.p.246.
Italia V. Fratricellorum Secta.
Jubilatio, & V. Canonici, Capitulum, & Chorus.
Jubilationem ad non bene arguitur ab infirmitate, c.89.n.23.p.372.
Jubilatio completa circa servitium Chori, suffragari debet servitio Capituli, c.89.n.125.p.373.
Jubilans, & V. Canonici, Capitulum, Chorus, & Sportulæ.
Jubilati sunt, Milites Veterani, c.89.n.6.p.371.
Jubilato concessis omnibus proventibus, videtur concessi etiam fructus provenientes ex quocumque modo, c.89.n.10.p.371.
Jubilato non debentur sportulæ, c.89.n.19.p.372.
Jubilatus dicitur per gloriam inservire Ecclesie, c.89.n.25.p.372.
Jubilatum V. Annus, Conservatorium, & Monasterium.
Jubilo.
Inbilandi Statuta, seu consuetudines vigent in omnibus serè Cathedralibus, ac Collegiatis, c.89.n.2.p.371.
Inbilandi Lectores legentes per certum tempus Statuta, seu consuetudines extant in omnibus serè Vniversitatibus, c.89.n.4.p.371.
Inbilandi Statuta extant in Religionibus, c.89.n.5.p.371.
Judas V. Pecunia, & Subrogatus.
Judei V. Hebræi, Gazaga, Ghertum, Penrathencum, & Pretaticum.
Judeorum Universitas V. Hebræi.
Judex, & V. Conventio, Emphyteusis, Hispania, Reconvectio, & Salarium.
Judex est de prohibitis retinere Emphyteusim, c.2.n.13.p.13.
Judex judicare debet ex conventionem, c.30.n.69.p.113.
Judex in Italia dicitur *Potestas*, aliquando tempestas est, cap.50. nu.66. pag.194.
Judice defuncto, salarium totius temporis suæ Judicaturæ transmittitur ad ejus heredes, c.50.n.67.p.194.
Judice decedente ante operam præstitam, honorarium repeti nequit, cap.50. nu.153. pag.199.
Judex esse nequit in eodem loco ex *l. Reg. Castell. s. 6. lib. 3. Receptis*, vicinus, aut naturalis alicujus loci, c.50.n.445.p.234.
Judex non curat de minimis, c.50.n.711.p.233.
Judex licet munusculum accipere potest, c.50.n.728.p.234.
Judex in causa propria nemo esse potest, c.59.n.11.p.287.
Judex post termini susceptionem non cogit debitorem ad confitendum debitum, sed ad illud solvendum, c.60.n.43.q.291.
Judicis incompetentiam, non autem illius incapacitatem delet reconvencionis prorogatio, c.72.n.21.p.333.
Judex retractare potest suam interloquutoriam, c.76.n.61.p.343.
Judex Ecclesiasticus.
Judex Ecclesiasticus etiam in causa profana potest ex officio per censuras demandare executionem ultimarum voluntatum, cap.17. nu.38. pag.81.
Judice Ecclesiastico coram pulsandi sunt Clerici, & laycus cohæredes, cap.71. nu.2. p.331.
Judice Ecclesiastico coram tractanda est causa Sociorum laycorum, inter quos licet unus tantum adsit Clericus, c.71.n.3.p.331.
Judice Ecclesiastico coram prosequenda appellatio, si laycus cum Ecclesiastico fuerint deputati Iudices, c.71.n.4.p.331.
Judice Ecclesiastico coram convenienda est Ecclesia pro quindenniis, c.72.n.1.p.332. c.73.n.1.p.334.
Judice Ecclesiastico coram convenienda est Ecclesia Domina directa, c.73. nu.4. p.334.
Iudices Ecclesiasticos ad à mundi origine causæ omnes seculares deserebantur, c.74.n.9.p.334.
Judice Ecclesiastico coram convenienda est Ecclesia, etiam si Emphyteusis sit de directo dominio layci, c.73.n.14.p.335.
Judice Ecclesiastico coram convenienda est pro decursis quindenniis manus mortua Ecclesiastica, quantumvis possidens Emphyteusim Laycalem, c.71.n.1.p.335.
Judex competens, V. Iudex, & Iudex Laycus.
Judex laycus, & V. Dominus directus.
Iudex laycus non cognoscit Clericum, c.17.n.40.p.82.
Iudice layco coram conveniens Ecclesia Dominum directum laycum

pro aliqua summa sibi debita, potest coram eodem reconventi pro solutione quindenniorum, c.72.n.2.p.332.
Iudice layco coram eodem modo, quo Ecclesia conveniri nequit, ita nec reconventi, c.72.n.19.p.333.
Iudice layco coram conveniens Ecclesia in possessorio, non potest reconventi coram eodem Iudice in petitorio, c.72.n.20.p.333.
Iudex laycus quoad alias causas merè civiles Ecclesiarum, & Clericorum non est incapax, c.72.n.23.p.333.
Iudicis layci jurisdictionem prorogare non potest etiam spontè Clericus, licet accedat consensus sui Ordinarii, c.72.n.24.p.333.
Iudice layco coram conventionem Clerici, seu Ecclesie prohibentia Iura, non loquuntur in casu reconvencionis, c.72.n.28.p.333.
Iudex laycus in petitorio, sive possessorio etiam inter laycos semper est incompetens ratione rei, c.73.n.3.p.334.
Iudice layco coram conveniendus est pro pensione conductor rei Ecclesiasticæ, c.73.n.15.p.335.
Iudex secularis V. Iudex laycus.
Judicibus V. Cardinales.
Judicis incompetentia V. Iudex, & Iudex laycus.
Judicium, & V. Deus, Dominus directus, & Ecclesia.
Judicium nò sit elusorium, concedi solent remedia provisionalia, quæ hinc sunt iudicium assecurare præstando cautionem, vel deponere; cap.55.n.17 & 18.p.274.
Iudicis in servanda est æqualitas, c.61.n.1.p.292.
Judicium exequutivum, & V. Via exequutiva, & Iudicium summarium.
Iudicium exequutivum competit pro quindenniis, c.65.n.1.p.306.
Judicium ordinarium V. Via Ordinaria.
Judicium petitorium.
Iudicium petitorium ad rescindendum quidquid requirens altiorem inginem, c.30.n.54.p.114.
Iudicium petitorium ad rescindendum sunt exceptiones pro retardatione solutionis quindennii, c.60.n.3.p.289.
Iudicium petitorium respicit compensatio, c.62.n.17.p.304.
Iudicio petitorio, sive in possessorio Iudex Laycus etiam inter laycos semper est incompetens ratione rei, c.73.n.3.p.334.
Iudicium petitorium dicitur tunc solet Rota, omisso possessorio, itante aliqua turbiditate, c.60.n.21.p.290.
Judicium possessorium, & V. Iudicium petitorium.
Iudicio possessorio in liber exactionum probat stante consuetudine; vel Decreto Synodali, pro Ecclesia, seu Monasterio, c.60.n.29.p.290.
Iudicium possessorium decernit possessori manutentionem, cap.65.n.41. pag.308.
Judicium summarium, & *summarissimum*.
Iudicio summario, & summarissimo in probata remanet solutio quindenni per librum Ecclesie revisum, c.50. n.31. pag.290.
Iudicium summarium est illud associationis, c.76. n.51. p.342.
Judicium V. Oblatæ.
Julius III. & V. Beneficiatus, Beneficium, Fructus, Pensio Ecclesiastica, Successor, & Urbanus VIII.
Julii III. & *Urbani VIII.* Bullæ declarantur, cap.50. num.624. 696. & 697. pag.226. & 231.
Junior.
Juniore aliquando præmoriuntur senioribus, c.110. n.18. p.408.
Juonis S. Congregatio, & V. Auctor.
Juonis S. Congregatio in Vrbe adeit pro præpæribus litigantibus; cap.59. n.15. pag.287.
Juonis S. Congregationi Auctor pluribus adhinc annis adscriptus est, cap.59. num.16. pag.287.
Jura dominicalia V. Canon, & Quindennium.
Juramentum, & V. Alieno, Beneficiatus, Beneficium, Fructus, & Successor.
Juramento de non alienando non obitante, alienari potest, quando alienari permittitur, cap.16. n.22. pag.78.
Juramento à quòd Papa velit absolvi, est de contingibilibus, cap.16. num.33. pag.78.
Juramento non tenetur successor Prælatus, quia non habet causam à jurante, cap.16. n.34. pag.73.
Juramentum in litem dari solet successori in Beneficio, & adversus hæredes Beneficiati prædecessoris, à fructus perciperat, cap.50. num.217. pag.202.
Juris rigor V. Rigor.
Juriconsulti, & V. Formula, Patria, & Veteres.
Juriconsulti fuerunt satis curiosi æthymologiarum, c.6. n.260. p.58.
Juriconsulti, occasione æthymologiarum, Grammaticis sæpè palam præpæuerunt, cap.6. n.261. pag.58.
Juriconsulti dicuntur Sacerdotes, cap.50. n.157. pag.199.
Juriconsulti improprie dicuntur operas suas locare, c.50.n.158.p.199.
Juriconsultorum veterum formulæ, cap.63. n.76. pag.317.
Jurisdicctio, & V. Arbitr, & Iudex Laycus.
Jurisdictionem ad habentem tempore sententiæ spectat multa, cap.48. num.8. pag.170.
Jurisdictionem nullam habet Arbitr, sed notionem tantum, seu cognitionem, cap.72. n.12. pag.332.
Jurisdictionis prorogationis per viam, se conformarunt Sacti Canonēs cum usibus feudorum, cap.74. n.6. pag.335.
Jurisdicctio Ecclesiastica, & V. Apostolicum Privilegium, Bulla Cænæ Domini, Iudex Ecclesiasticus, Mortaliter, & Usurpo.
Jurisdictionem Ecclesiasticam layci usurpantes, peccant mortaliter; sunt

& Verborum.

suntque excommunicati in Bulla Cæne Domini, c. 2. n. 115 p. 18.
Jurisdictionem Ecclesiasticam ex privilegio Apostolico acquirere possunt layci, c. 2. n. 166 p. 18.

Jurispudentia, & V. Dissentio.

Jurispudentia, uti res sacratissima, non præciabilis, c. 50. n. 156 p. 199.

Ius, & V. Accusatio, Bononia, & Lego.

Ius legit Bononiæ filia *Accusatio*, c. 5. n. 4. p. 35.

Jus nostrum sine factio nostro tolli nequit, cap. 23. n. 15. pag. 91. c. 28. nu. 14. pag. 107.

Jure suo utens, nemini facit injuriam, c. 34. n. 57. p. 122.

Ius aliquod super fundo emphyteutico, quod quis habeat, idemque sit debitor manus mortuæ, non autem sit solvendo, contingere potest, c. 38. n. 1. p. 138.

Juris, seu actionis pendens cedentem ex illentis cessionariam manum mortuam inter, & Dominium directum controversari potest, an ex tali cessione sit locus solutioni quinquennii, c. 38. n. 2. p. 138.

Juris super Emphyteusi cessione facta manui mortuæ, non debetur quinquennium, c. 38. n. 3. p. 138.

Juris corporalis venditio nihil participat de re emphyteutica, cap. 38. nu. 4. pag. 138.

Jus, quod cedens habet in re, aliud est vendere, & aliud est vendere rem, c. 38. n. 9. p. 139.

Juris idem esse debet in parvis sicut in magnis, c. 50. n. 754. p. 235.

Juris de rigore non est locus purgationi moræ, c. 56. n. 8. p. 276.

Jus Accrescendi V. Accrescendi jus.

Jus Canonicum V. Reconventio.

Jus Civile V. Reconventio.

Jus Eligendi V. Eligendi jus.

Jus Episcopale V. Abbas, & Episcopus.

Jurispatronatus, & V. Ecclesia.

Jurispatronatus quando relinquitur Priori, Præsidenti, seu Custodi Confraternitatis, qui est laycos, tunc reputatur laycale, c. 3. n. 24. p. 28.

Jurispatronatus ab activo non bene arguitur ad Jurispatronatus passivum, c. 14. n. 19. p. 71. c. 29. n. 14. p. 109.

Jurispatronatus ab activo ad passivum ob circumstantias quandoque bona est illatio, c. 29. n. 15. p. 109.

Jurispatronatus mixtum regulatur juxta naturam Jurispatronatus Ecclesiastici, c. 71. n. 5. p. 331.

Jurispatronatus acquiritur per fundationem, seu dotationem Ecclesiæ, c. 123. nu. 5. p. 427.

Jurispatronatus mixtum V. Jurispatronatus.

Jurispatronatus Regium V. Beneficium, & Fructus.

Iustinianus, & V. Canonis.

Iustiniani Imperatoris tempore jam aderant Canonis, cap. 125. nu. 8. pag. 432.

Iustitia V. Ecclesia, & Minimum.

L

Labor, & V. Beneficium, & Distributiones quotidianæ.

Labor aliquando non recognoscitur, c. 47. n. 15. p. 161.

Laboris impensæ mercedem intervertere voluisse Ius Pontificium; non est verisimile, c. 50. n. 59. p. 194.

Labor personalis recipit divisionem juxta tempus præstiti servitii, c. 50. nu. 345. p. 209.

Labore cessante, debet cessare præmium, c. 89. n. 18. p. 372.

Labor nullus considerari valet in acquisitione quinquennii, cap. 109. nu. 10. pag. 405.

Lambertinus.

Lambertin. de Jurispatronat. par. 1. lib. 2. qu. 7. artic. 15. n. 15. refert, se possedisse 37. Beneficia, c. 50. n. 372. p. 211.

Lancetta, & V. Doctores laudati.

Lancetta laudatur, cap. 18. nu. 2. pag. 83. cap. 27. nu. 58. p. 105. c. 65. nu. 37. pag. 307.

Lanionis taberna V. Taberna.

Lapsus temporis, & V. Tempus.

Lapsus temporis non facit præsumere interventum auctoritatis Apostolicæ, aut Ordinariæ, c. 3. n. 17. p. 28.

Laserianæ Basilica, & V. Archiepiscopus Cardinalis.

Laserianæ Basilica, & Vaticana est Cathedralis Pontificis, cap. 120. nu. 28. pag. 422.

Laserianæ Basilica memoratur, c. 165. 166. & 167. p. 482. 484. & 485.

Latina Lingua, & V. Idioma, Mutuo, & Nationes.

Latina à Lingua Nationes mutuatur Idioma, c. 6. n. 234. p. 56.

Latini, & V. Nomen.

Latini nentur aliquibus nominibus terminantibus in sceminino pro masculino, c. 5. n. 14. p. 36.

Laudabilis, & V. Facilius, & Hodie.

Laudabilis, ac facilius est hodie observare, quæ docentur, quàm excogitare quid doceatur, c. 1. n. 21. p. 3.

Laudemium.

Laudemium exigendi spes est in bonis, c. 1. n. 42. p. 4.

Laudemium cessatio minus præjudicium infert Domino, quàm fictio, quod manus mortuæ duret 100. annis, c. 1. n. 100. p. 7.

Laudemium provenit præter naturam Emphyteusis, c. 3. n. 64. p. 15.

Laudemium uti pendens ab alieno arbitrio, non est habendum in consideratione, c. 2. n. 67. & 111. p. 15. & 18.

Laudemium debetur ob alienationem Emphyteusis, c. 2. n. 104. p. 18. c. 15. n. 20. p. 75. c. 42. n. 1. p. 145.

Laudemium est accessorium cõtractus emphyteutici, c. 1. n. 106 p. 18.

Laudemium est fructus Emphyteusis, ac de illa eodem modo judicatur, quo de ipsa Emphyteusi, c. 2. n. 107. p. 18.

Laudemium adeo est de natura cõtractus emphyteutici, ut illi semper insit, nisi aliter à cõtrahentibus conventum fuerit, c. 2. n. 108. p. 18.

Laudemium recipiens privatus à manu mortuæ, videtur illam approbare emphyteutam, c. 2. n. 117. p. 25.

Laudemium, & quinquennium solvi solent in signum subjectionis, & recognitionis domini, c. 2. n. 31. p. 29.

Laudemium ex donatione Emphyteusis solvere tenetur Ecclesia, & quæcumque manus mortuæ, c. 8. n. 7. p. 60.

Laudemium debetur ex donata emphyteuti, c. 8. n. 8. p. 60.

Laudemium, si taxari non potest, saltem æstimari potest, & debet cap. 8. n. 10. pag. 60.

Laudemium ex donatione nõ solvendi cõsuetudo valet, c. 8. n. 14. p. 61.

Laudemium ex legata emphyteuti non solvendi tenet cõsuetudo, cap. 9. nu. 61. pag. 62.

Laudemium non solvitur ex bonis emphyteuticis redactis ad instar allodialium, c. 13. n. 19. p. 68.

Laudemium solvere tenetur emphyteuta potius usufructuario, quàm proprietario, c. 14. n. 9. p. 70.

Laudemium, aut quinquennium non tangit rei substantiam, vel proprietatem, neque illam, vel illius fructus percipiendos diminuit cap. 14. nu. 10. pag. 70.

Laudemium solum usufructuario, finito usufructu, restituendum venit proprietario, c. 14. n. 15. p. 71.

Laudemium est quinquagesima pars, c. 14. n. 20. p. 71.

Laudemium nõ debetur ex venditione fructu voluntaria, c. 15. n. 23. p. 75.

Laudemium nõ debetur ex locatione ad longum tempus, c. 15. n. 28. p. 75.

Laudemium, aut relevium non debetur ex alienatione feudi, & emphyteusis modici valoris, c. 16. n. 5. p. 77.

Laudemium, & à gabella arguitur ad quinquennium, c. 17. n. 23. p. 81.

Laudemium debetur ex meliorationibus, c. 21. n. 27. p. 89.

Laudemium tam de Jure, quàm de consuetudine debetur, cap. 27. nu. 22. pag. 164.

Laudemium nunquam censetur remissum, nisi exprimat, cap. 27. nu. 23. pag. 104.

Laudemium etiam, & quinquennium cogitare potuit ultra canonem Dominus, concedendo bona privato, c. 27. n. 34. p. 104.

Laudemium, aut quinquennium Ecclesia remittere nequit absque solemnitatibus, c. 30. n. 55. p. 112.

Laudemium debetur Domino directo ex alienatione Emphyteusis, cap. 31. nu. 5. p. 115.

Laudemium solvitur ex locatione ad solum decennium, c. 31. n. 9. p. 115.

Laudemium non debetur ex venditione necessaria, c. 34. n. 5. p. 120.

Laudemium debetur ratione consensus, quem Dominus præstat emphyteutæ alienare volenti, c. 34. n. 6. p. 120.

Laudemium à laudando dicitur, quia Dominus laudat novum investitum, eumque approbat, c. 34. n. 7. p. 120.

Laudemium non debetur, quando non est necessarius consensus in alienatione Emphyteusis, c. 34. n. 8. p. 120.

Laudemium debetur ex venditione Emphyteusis in Ecclesiam, c. 34. nu. 28. pag. 121.

Laudemium ex solutione non inferitur tam notabile præjudicium, quàm ex solutione quinquennii, c. 34. n. 31. p. 121.

Laudemium in tantum non debetur ex alienatione necessaria, in quantum agitur de longè minori præjudicio Domini directi, cap. 34. nu. 45. pag. 122.

Laudemium solvere tenetur, immo & quinquennium, si fuerit manus mortuæ, emens ad ornatum Urbis Domum emphyteuticam, cap. 34. nu. 48. pag. 123.

Laudemium debetur pro venditione rei ad instantiam creditorum sub hasta, cap. 34. nu. 51. pag. 123.

Laudemium non debetur ex Emphyteusi in dotem data, c. 34. n. 58. p. 123.

Laudemium non debetur quando Emphyteusis conceditur cum pacto redimendi, cap. 35. nu. 21. pag. 129.

Laudemium nõ debetur de dote data filiz, vel forori, c. 37. n. 51. p. 135.

Laudemium non debetur ex venditione necessaria, c. 37. n. 52. p. 135.

Laudemium, & quinquennium debetur ex emphyteusi vendita, cap. 38. nu. 8. pag. 139.

Laudemium debetur à cessionario juris luendi recuperante emphyteusim, cap. 38. nu. 25. pag. 139.

Laudemium debetur à manu mortuæ cessionaria translata utilis domini, cap. 38. nu. 27. pag. 139.

Laudemium, aut gabella non debetur de alienatione inualida à principio, cap. 39. nu. 2. pag. 140.

Laudemium solvi solet in cõtractu domtaxat Emphyteusis, cap. 40. nu. 8. pag. 143.

Laudemium ex solutione probatur cõsuetudo, sed non jus solutionis, cap. 40. nu. 9. pag. 143.

Laudemium, canonis, & quinquennii per subsequutam solutionem videtur recessum à protelatione, & comprobatur directum dominium, cap. 40. nu. 11. pag. 143.

Laudemium si fuerit solum, probatur directum dominium, cap. 40. nu. 17. pag. 143.

Laudemium, quinquennii, & canonis continuata solutione interveniente, ad investituram non requiritur instrumentum, c. 40. n. 21. p. 144.

Laudemium, quinquennium, aut canon citrà instrumentum solvi non solet, cap. 40. nu. 25. pag. 144.

Laudemium non dicitur, cõmpræhensum in immunitate generaliter concessa, c. 43. n. 5. p. 150.

Index Rerum,

- Laudemii immunitatem habere non censetur, immunitatem habens ob numerum 12. liberorum, c. 43. n. 14. p. 150.
- Laudemii onus est ordinarium, c. 43. n. 19. p. 151.
- Laudemium, & quinquennium taxatur juxta regionis consuetudinem, c. 43. n. 20. p. 151.
- Laudemii solutio non inde remanet liberatus novus emphyteuta, concessa per Dominum directum facultate alienandi emphyteusim, cap. 43. nu. 23. pag. 151.
- Laudemium recipiente Domino directo ex alienatione fundi emphyteutici facta ab emphyteuta in manum mortuam, non inde censetur remissum quinquennium in futurum, c. 46. n. 1. p. 157.
- Laudemii loco introduxit quinquennium generalis consuetudo, ad consulendum indemnitati Domini directi, c. 46. n. 4. p. 157.
- Laudemii primi per receptionem videtur manus mortua habitata ad acquirendum, & retinendum emphyteusim, c. 46. n. 8. p. 157.
- Laudemii primi per receptionem non inde sequitur, quod dominus possit petere futura quinquennia, c. 46. n. 9. p. 158.
- Laudemii per receptionem absque solemnitatibus locus Pius sibi præjudicare nequit, c. 46. n. 13. p. 158.
- Laudemium quod debeatur Domino directo, non utili, per Rotam antiquam, & modernam tentum fuit, c. 47. n. 2. p. 160.
- Laudemii in locum, quinquennium debitum, debetur ei, qui major, seu supremus Dominus est, c. 47. n. 3. p. 160.
- Laudemium sicuti recipere est de dominicalibus, ita quinquennium, recipere, c. 47. n. 6. p. 161.
- Laudemium, ac respectivè quinquennium exigendi jus consequitivum apud Dominum directum remanere debet, c. 47. n. 22. p. 162.
- Laudemium debetur emphyteutæ subemphyteuticanti, c. 47. n. 28. p. 162.
- Laudemium, & quinquennium debetur Domino, c. 47. n. 40. p. 163.
- Laudemium, & quinquennium ut solvatur subinfeudanti, servatur consuetudo in Gallia, & regionibus adjacentibus, c. 47. n. 50. p. 164.
- Laudemio, & quinquennio de solvendo primo emphyteutæ, non autem Domino directo, opinio non est verior, nec tutior, nec communior, c. 47. n. 52. p. 164.
- Laudemium, & quinquennium quoad Dominum utilis subemphyteuticantis, definit esse Dominus, & penes ipsum remanent reliquæ tantum utilis domini, c. 47. n. 59. p. 164.
- Laudemium solvendum proprietario, c. 47. n. 62. p. 164.
- Laudemium, & quinquennium sunt fructus insoliti, & extrinsecè à proprietate provenientes, c. 47. n. 63. p. 165.
- Laudemium uti jus reale, spectat ad usufructuarium, c. 47. n. 64. p. 165.
- Laudemium solvendū usufructuario, & proprietario, c. 47. n. 68. p. 165.
- Laudemii in solutione semper habenda ratio directi domini, cap. 47. nu. 72. pag. 165.
- Laudemium, & quinquennium, quale est, juri domini derogari nequit per approbationem emphyteutæ, c. 47. n. 75. p. 165.
- Laudemium solvendum potius directo Domino, tamquam majori, cap. 47. nu. 76. pag. 165.
- Laudemium, multoque minus quinquennium nulla adest lex, aut consuetudo mandans solvi primo emphyteutæ, c. 47. nu. 78. p. 166.
- Laudemii, & devolutionis præjudicium ad reparandum ob translationem Emphyteusis in manum mortuam quinquennium introductum fuit favore Domini, c. 47. n. 91. p. 167.
- Laudemium, ac respectivè quinquennium, in locis, in quibus viget consuetudo solvendi primo emphyteutæ subconcedenti, eidem venit solvendum quinquennium, c. 47. n. 100. p. 167.
- Laudemium, ac respectivè quinquennium solvendi primo emphyteutæ subconcedenti viget in Portugallia, c. 47. n. 101. p. 167.
- Laudemium, & quinquennium potest consuetudo ab aliquibus auferre, & aliis applicare, c. 47. n. 102. p. 167.
- Laudemii solvi Economis Beneficiorum viget antiquissima consuetudo, c. 47. n. 105. p. 167.
- Laudemium duplex sicuti aliquando debetur; ita interdum quinquennium duplex deberi potest, c. 47. n. 112. n. 163.
- Laudemium duplex debetur in materia repræsentationis, cap. 47. nu. 113. pag. 168.
- Laudemium duplex debetur in materia transmissionis, c. 47. n. 115. p. 168.
- Laudemium duplex debetur in materia donationis, c. 47. n. 116. p. 168.
- Laudemium duplex debetur in materia renunciationis, c. 47. n. 117. p. 168.
- Laudemium duplex debetur in materia nominationis, c. 47. n. 118. p. 168.
- Laudemium duplex bene solvi potest duplici personæ, uni nempe directo Domino, & alteri nempe primo emphyteutæ subemphyteuticanti, c. 47. n. 120. p. 168.
- Laudemium unum solvitur pro admissione ad purgationem moræ, & aliud pro alienatione, c. 47. n. 121. p. 168.
- Laudemium unum debetur ex prima Emphyteusis traditione, & aliud ex ejusdem retrotraditione, c. 47. n. 122. p. 168.
- Laudemium medium tantum Barchinonæ solvitur, unum pro prima venditione, & aliud pro secunda, c. 47. n. 123. p. 168.
- Laudemium modicum, etiam seclusa consuetudine, debetur, cap. 47. nu. 125. pag. 168.
- Laudemii amissioni satis consultum remanet per præstationem quinquennii, c. 51. n. 66. p. 250.
- Laudemii emolumentum pendet ab alieno arbitrio, habetque se ad esse, & non esse, c. 51. n. 72. p. 251.
- Laudemium suppleri potest quinquennii solutione, c. 51. n. 73. p. 251.
- Laudemium commoditas uti veniens accessoriè, non est habenda in consideratione, c. 51. n. 74. p. 251.
- Laudemium idem, est, quod approbatio, c. 52. n. 33. p. 258.
- Laudemium in Cathalonia dicitur foriscapium, c. 52. n. 186. p. 265.
- Laudemium solvendi subemphyteuticanti, c. 52. n. 192. p. 267.
- Laudemium non debetur ex translatione canonum, c. 53. n. 17. p. 271.
- Laudemium debetur ex l. fin. C. de jure emphyteuticanti, c. 61. n. 19. p. 290.
- Laudemium Cæsenæ est quinquagesima, c. 63. n. 4. p. 297.
- Laudemium est imandum, deducta gabella, ac singulis expensis, cap. 63. nu. 10. pag. 297.
- Laudemium debetur in summa juxta statum antiquum quando agitur de renovatione, c. 63. n. 16. p. 297.
- Laudemii in solutione attendi non solet tempus concessionis, cap. 63. nu. 34. pag. 298.
- Laudemii loco succellit quinquennium, c. 63. n. 35. p. 298.
- Laudemium etiam Decima appellatur, c. 63. n. 38. p. 298.
- Laudemium apud aliquas Nationes est decima pars, c. 63. n. 81. p. 301.
- Laudemium calculandum est, non habita ratione ad canones, cap. 64. nu. 6. pag. 305.
- Laudemium secundum aliquos est res quædam separata ab ipsa Emphyteusi, c. 64. n. 7. p. 305.
- Laudemium est onus reale, tam à privato, quam a manu mortua indistinctè debitum, c. 64. n. 19. p. 305.
- Laudemium est decima pars præti, c. 65. n. 14. p. 307.
- Laudemii in exactione præfertur Dominus directus, c. 66. n. 2. p. 308.
- Laudemii in loco subrogatum est quinquennium, cap. 66. n. 15. p. 309.
- Laudemii in solutione potius servanda consuetudo loci dominantis, quam illa servientis, c. 68. n. 110. p. 319.
- Laudemio de quod est prædicabile, est prædicabile de quinquennio, cap. 68. nu. 112. pag. 319.
- Laudemii in solutione attenditur consuetudo solventis, cap. 68. nu. 145. pag. 321.
- Laudemio simile est quinquennium, c. 68. n. 146. p. 321.
- Laudemia enumerantur inter fructus civiles, c. 96. n. 5. p. 382.
- Laudemium debetur ob consensus præstationem in alienatione emphyteusis, c. 96. n. 12. p. 383. c. 134. n. 2. p. 443.
- Laudemium, & quinquennium solvitur in recognitionem directi domini, c. 127. n. 2. p. 432.
- Laudemium solvendum Domino tempore ratificationis, non Domino tempore contractus, c. 48. n. 21. p. 171.
- Laudemium debetur posteriori Domino de tempore affrancationis, concessa emphyteusi cum pacto affrancandi, soluta certa quantitate, c. 48. n. 22. p. 172.
- Laudemium secundum aliquos inexactum acquiritur antiquiori Domino, c. 48. n. 23. p. 172.
- Laudemium debetur Domino de tempore venditionis Emphyteusis cum pacto retrovendendi, non autem posteriori Domino facta post dilationem, vendita Emphyteusi cum pacto retrovendendi infra quinquennium, & infra contentum tempus retrovendita, factoque interim alio directo Domino, c. 48. n. 24. p. 172.
- Laudemium videtur solvendum Domino, qui tempore alienationis Emphyteusis illud petere poterat, non autem posteriori Domino de tempore illius exactiois, c. 48. n. 28. p. 172.
- Laudemium potius debetur posteriori Domino de tempore sequentæ affrancationis, c. 48. n. 38. p. 173.
- Laudemium nondum exactum, reputatur veluti fructus pendens, cap. 48. nu. 52. pag. 174.
- Laudemium, & canones non exacti per Beneficiarium, debentur successoribus in Beneficio, c. 50. n. 5. p. 188.
- Laudemium penditur sequestratario, c. 50. n. 51. p. 191.
- Laudemium, quinquennium, & canon potius ad proprietarium spectant, c. 50. n. 113. p. 197.
- Laudemium debetur resignatario, c. 50. n. 421. p. 213.
- Laudemium solvi non solet in Statu Montiserrati ex feudi alienatione, c. 51. n. 135. p. 254.
- Layci*, & V. Beneficiatus, Bulla Cæsarum Domini, Favor, Jurisdictione Ecclesiastica, & Sæcularis.
- Layci sunt magis solliciti in administrando, c. 6. n. 113. p. 50.
- Layci meliùs, quam Clerici gubernant Hospitalia, c. 6. n. 193. p. 54.
- Layci possidentes cum Clericis, non tenentur ad collectas, c. 71. n. 7. p. 331.
- Layci personam quoque trahit personæ Clerici tamquam dignior, cap. 71. nu. 8. pag. 331.
- Layci sunt incapaces spiritualitatis, c. 102. n. 7. p. 39.
- Layci in Choro psallere possunt, c. 128. n. 15. p. 436.
- Laycus Judex* V. Index laycus.
- Lazarus*.
- Lazarus* non legitur, recuperasse bona, c. 50. n. 176. p. 200.
- Lazarus* resuscitatus ea tantum bona potuit recuperare, quæ medio tempore non fuerunt tertio alienata, c. 98. n. 12. p. 387.
- Læso*.
- Læso quomodo, & quando considerari possit in pacto affrancandi, cap. 24. nu. 66. pag. 95.
- Læso, aut dolus considerari nequit, quando partibus placuit ita contrahere, c. 27. n. 44. p. 105.
- Læsonis ex capite, doli, sive ex alia causa, contra pactum solvendi quinquennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, etiam manus mortua venire velit, adhuc manutenendus est Dominus in exactione quinquennii, c. 30. n. 59. p. 114.
- Læsione Enormissimæ interveniente, non debetur quinquennium, cap. 39. nu. 13. pag. 141.
- Læso modica non est potens causa restitutionis in intergum, cap. 50. nu. 712. pag. 233.
- Læso*, & V. Lego, & Salarium.

& Verborum:

Lectionem ordinariam, & extraordinariam legens Doctor, duplex consequitur Salarium, c. 109. n. 9. p. 406.
Leffor, & V. Salarium.
 Lectore intra annum Lecturæ defuncto, ejus hæredes Salarium integri anni habere debent, c. 50. n. 68. p. 194.
 Lectore decedente antè operam præstitam, honorarium repeti nequit, c. 50. n. 153. p. 199.
Leffores Arebigymnafi de Urbe.
 Lectorum Archigymnafi de Vrbe stipendia solvuntur ex gabella vini forensis in tabernis, seu canponis vendi soliti, c. 6. n. 272. p. 59.
Legatarius, & V. Fructus, Hæres, Legatum, & Manus mortua.
 Legatarius non tenetur, sed hæres rem legatam luere, c. 10. n. 11. p. 67.
 Legatarius non tenetur solvere quicquid pro investitura, sed hæres, cap. 10. nu. 17. pag. 64.
 Legatarius, si ad eum spectaret quinquennia solvere, magis videretur emisse, quam ex causa legati accepisse, c. 10. n. 18. p. 64.
 Legatarius in re legata censetur prædilectus, c. 10. n. 20. & 25. pag. 64. cap. 50. nu. 453. pag. 215.
 Legatarii qualitas valde juvat pro sumenda interpretatione eidem favorabili, c. 10. n. 21. p. 64. c. 50. nu. 119. p. 197.
 Legatarius non, sed potius hæres gravandus, c. 10. n. 22. p. 64.
 Legatarius ex culpa propria non debet innoxium reportare in præjudicium fisci, c. 10. n. 27. p. 64.
 Legatarii incapacitate superveniente, per consensum Domini, legatum convalidatur, non habente locum Regula Catoniana, cap. 10. nu. 30. pag. 64.
 Legatarius solvere tenetur onera rei legatæ, sub supposito, quoddam talia onera solvantur ratione fructuum, ex re legata perceptorum, cap. 10. nu. 35. pag. 64.
 Legatarius non tenetur, sed hæres solvere censum, gravato fundo legato annuo censu, c. 17. n. 41. p. 82.
 Legatarius fructus percipiens, non autem hæres, tenetur ad onus collectarum, c. 17. n. 42. p. 82.
 Legataria dotis, & mulier pauper, tenetur suam probare paupertatem uti fundamentum suæ intentionis, c. 17. n. 44. p. 82.
 Legatarius succedit in fructibus pendentibus in fundo legato prout succedit in ipso fundo, c. 50. n. 29. p. 192.
 Legatarius transmittit ad hæredes fructus anni obitus, quamvis nondum præteriti, c. 50. n. 60. p. 194.
 Legatarius fructuum ex fundo Testatoris nasciturorum, si interim, antequam eo anno fructus nascantur, moriatur, transmittit ad hæredes jus petendi fructus inextinctos, c. 50. n. 80. p. 195.
 Legatario à non exacta annata, non transmittitur ad ejusdem hæredes, c. 50. n. 130. p. 198.
 Legatarium ad cæpto anno non est transmissibile legatum annum alimentorum, c. 50. n. 131. p. 198.
 Legatarius est invitatus à testatore, c. 50. n. 191. p. 201.
 Legatario defuncto pendentibus fructibus legati, dividuntur pro rata fructus inter ejus hæredes, & hæredes testatoris, cap. 50. nu. 256. pag. 204.
 Legatarii ad favorem opinio pro divisione fructuum est controversa, cap. 50. nu. 455. pag. 215.
 Legatarius potest ad libitum emphyteusim alienare, c. 51. n. 6. p. 248.
 Legatarius alienans emphyteusim absque consensu Domini, incidit in commissum, c. 51. n. 7. p. 248.
 Legatarius Missarum, in casu deficientiæ fructuum unius anni ex fundo designato pro celebratione Missarum, non tenetur celebrari facere Missas pro illo anno, c. 138. n. 2. p. 449.
Legatum, & V. Falcidia, & Legatarius.
 Legatum Principi factum, transit in successorem, c. 2. n. 134. p. 20.
 Legatum factum Hospitali, non censetur factum ratione loci, sed ad causas pias, c. 6. n. 187. p. 54.
 Legatum alienationis verbo continetur, c. 9. n. 2. p. 62.
 Legatum pari passu ambulat cum donatione, c. 9. n. 3. p. 62.
 Legatum rei factum piæ causæ, censetur immune ab omni onere, cap. 10. nu. 7. pag. 63.
 Legatum fieri potest incapaci, cum capax erit, c. 10. n. 29. p. 64.
 Legato ex pio iure novissimo non debetur falcidia, c. 17. n. 18. p. 80.
 Legato ex pio non debetur falcidia apud Hispanos ex l. 4. tit. 11. par. 11. 6. c. 17. n. 18. p. 80.
 Legato de pro pauperibus non detrahitur quarta Parochialis, nec quarta Canonica, c. 17. n. 19. p. 80.
 Legato de dotis falcidia non detrahitur, c. 37. n. 48. p. 135.
 Legatum in causam alimentorum debetur in principio cujuslibet anni, c. 50. n. 120. p. 197.
 Legatum cibarium debetur integrum, quamvis Legatarius per totum annum conditionem sibi impostam non adimpleverit, cap. 50. nu. 121. pag. 197.
 Legatum annum quando solvatur, & quando non in principio anni, c. 50. n. 122. p. 197. c. 68. n. 31. p. 314.
 Legatum alimentorum larè interpretandum, c. 50. n. 124. p. 198.
 Legatum alimentorum non est transmissibile ad legatarium cæpto anno, c. 50. n. 131. p. 195.
 Legatum latius interpretandum, c. 50. n. 193. p. 201.
 Legatum quodammodo est Beneficium, c. 50. n. 257. p. 204.
 Legati, & fideicommissi, diversi sunt effectus, c. 51. n. 5. p. 248.
 Legato à non arguitur ad contractum, c. 68. n. 42. p. 315.
 Legato in conditionali tempus non habetur pro cõpleto, cap. 68. nu. 44. pag. 315.
 Legatum annum est unum, sed multiplex, c. 98. n. 34. p. 388.

Legatum etiam alimentorum ob incipientem legatarii peti nequit, cap. 98. nu. 35. pag. 388.
Legatus, & V. Annus, Hæres Mors, Papa, & Salarium.
 Legatus Sedis Apostolicæ non expirat morte Pontificis, cap. 2. nu. 131. pag. 20.
 Legatus Cæsaris, aut Affectus defunctus, transmittit Salarium integri anni, ad hæredes, c. 50. n. 63. p. 194.
 Legatus à latere, Ordinarius, aut Nuncius Apostolicus concedere nequit Coadjutoriam, c. 87. n. 8. p. 358.
 Legatus Apostolicus, Nuncius, Collegium Præthonoriariorum, & Papa creare solent Prothonotarios Apostolicos Titulares, seu honorarios, c. 106. n. 1. p. 402.
Legatus Apostolicus V. Legatus.
Legatus à latere V. Legatus.
Legis commissoriae pactum V. Pactum legis commissoriae.
Legista V. Possessio.
Legionem Canonici S. Isidori V. Canonicatus, & Fructus,
Legitima V. Dos, & Monialis.
Lego, & V. Emphyteusis, Homo, Legarius, & Legatum.
 Legari, aut donari potest Emphyteusis Ecclesiæ pro Deo, & Anima, etiam stante pacto prohibitive alienandi emphyteusim in Ecclesiam, c. 2. n. 42. p. 14.
 Legant homines, quod amplius possidere non possunt, c. 9. n. 1. p. 62.
 Legari potest Emphyteusis sine consensu Domini, c. 51. n. 3. p. 248.
 Legari, donari, & alienari possunt meliorationes, c. 52. n. 126. p. 263.
 Legante à præstari solita alimenta legata, intelliguntur legata illa, quæ in morte præstari solebant, c. 68. n. 62. p. 316.
Lego & V. *Accursius*, Bononia, Hospitatura, Jus,
Leccio, & *Salarium*.
 Legit Bononiæ filia *Accursii*, c. 5. n. 4. p. 35.
 Legit aliqui Codices hospitam pro hospitatura, c. 6. n. 20. p. 45.
 Legens lectionem ordinariam, & extraordinariam Doctor, duplex consequitur salarium, c. 109. n. 9. p. 406.
Leo, & V. Doctores declarari.
Leo decis. Valent. 77. tom. 1. declaratur, c. 75. n. 6. p. 337.
Leodium, & V. Annus, Ecclesia, & Fructus.
 Leodii consuetudo, & Statutum applicandi Ecclesiæ, fructus primi anni, c. 50. n. 547. p. 217.
Leonina Societas V. Societas.
Leotardus, & V. Doctores declarati.
Leotard. de usur. qu. 39. n. 28. cum seq. declaratur, c. 57. n. 38. p. 283.
Lepidum dictum V. Dictum, Subrogatus, & *Taya*.
Leprosaria.
 Leprosaria quid, c. 6. n. 90. p. 48.
Leprosi.
 Leprosorum locus non eximitur à Decimis de hortis, & pratis pro illius animalibus, c. 6. n. 92. p. 48.
Levantada de fogo morto.
Levantada de fogo morto quid apud Lusitanos, c. 52. n. 159. p. 165.
Levitas.
 Levitæ, Angeli, cæli, & sydera vocantur milites, c. 5. n. 75. p. 38.
Lex, & V. Annus, Civitas, Fingo, & *Priscianus*.
 Lex idè dicitur immortalis, quia constituitur à populo, interrogante Senatorio Magistratu, c. 2. n. 152. p. 20.
 Lex idè fingit Civitatem non durare ultra 100. annos, quia est terminus longæ vitæ, c. 2. n. 164. p. 21.
 Lex fingit mortem Civitatis post 100. annos, ut aliquando usus fructus extinguatur, & consolidetur cum proprietate, c. 2. n. 170. p. 21.
 Lex à quocumque sibi bene visa in rebus suis adici potest, cap. 14. n. 5. p. 70. c. 50. n. 11. p. 104.
 Lex ubi ardeat aliquid fieri, tunc dici nequit factum spontè, cap. 34. nu. 51. pag. 123.
 Lex mortua non ininitis potest, quàm viva, cap. 43. n. 11. p. 150.
 Lex, aut consuetudo nulla adest mandans solvi primo emphyteutæ laudemium, multòque minus quinquennium, c. 47. n. 78. p. 166.
 Lex altera est pactum, c. 68. n. 47. p. 315.
 Lex confidit de Patre, sive alio Ascendente, c. 80. n. 6. p. 352.
 Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus, c. 167. n. 7. p. 486.
Lex Aquilia V. *Vulnus*.
Lex commissoria V. Pactum legis commissoriae.
Lex Decalogi V. Annus, Decalogus, & *Ezechias*.
Lex Fustia Caninia V. Fustia Caninia Lex.
Lex Veneta V. Veneta Lex.
L. si quis sepulchrum 12. ff. de religiof. & sumpt. funer.
L. si quis sepulchrum 12. ff. de religiof. & sumpt. funer. nullam tribuit actionem, sed implorationem tantum Iudicis officii, c. 34. n. 15. p. 120.
L. defuncta 58. ff. de usufructu declaratur, c. 50. n. 110. p. 197.
L. itinere 3. ff. de verb. signifi.
L. à vobis 5. ff. de ann. legat.
L. à vobis 5. ff. de ann. legat. declaratur, c. 50. n. 217. p. 197.
L. fin. C. de jure emphyt.
L. fin. C. de jure emphyt. ab acquisitione Emphyteusis excludit dumtaxat personas inidoneas ad solvendum canonem, qualis dici nequit Ecclesia, c. 2. n. 54. p. 15.
L. fin. C. de jure emphyt. non intrat in facta alienatione, cap. 38. nu. 18. pag. 139.
L. fin. C. de jure emphyt. non intrat in subemphyteusim non totaliter abdicativa, c. 52. n. 187. p. 266.

Index Rerum,

- L. si quis in tantum* 7. C. unde vi.
- L. si quis in tantum* 7 C. unde vi non compræhendit Dominum habentem manus iniectionem super re propria, c. 76. n. 6 p. 333.
- L. 1. C. de Primpil. lib. 12.*
- L. 1. C. de Primpil. lib. 12.* declaratur, c. 50. n. 170. p. 200.
- Liber V. Ecclesia, Quindennium, & Synodale Decretum :*
- Liber Ecclesiasticus V. Ecclesiastes.*
- Liber Machabæorum V. Machabæorum liber.*
- Liber Regum V. Regum liber.*
- Liberates Artes, & V. Muller.*
- Liberalibus Artibus mulieres olim instruebantur, c. 5. n. 3 p. 35.
- Liberalibus Artibus mulieres instructæ, adhuc avaræ prædicantur, cap. 5. nu. 20. pag. 36.
- Liberalitas V. Donatio.*
- Libero V. Feudatarius, & Feudum.*
- Libertas, & V. Res, & Tempus.*
- Libertate pro rei, sicuti pro libertate personæ in dubio respondendum, c. 24 n. 97. pag. 96.
- Libertas hominis magni æstimatur, c. 35. n. 10. p. 125.
- Libertas fundi Deo inservituri procuranda est, c. 35. n. 11 p. 125.
- Libertatem ad consequendam septennium servitii debet esse continuum, c. 35. nu. 320. pag. 208.
- Libertatis favore tenet anticipata solutio, cap. 50. nu. 806. & 826. pag. 239. & 240.
- Libertatis favore tempus cœptum habetur pro completo, cap. 68. nu. 35. & 36. pag. 314.
- Libertate à non est arguendum ad contractus, c. 68. n. 37. p. 314.
- Libertini.*
- Libertinorum Latinorum mentio, c. 50. n. 551. p. 222.
- Libertinorum status exaggeratur, c. 50. n. 552. p. 222.
- Libitum V. Alieno, Bona, Filius, & Pater.*
- Libra V. Res.*
- Licentia.*
- Licentia injustè negatà habetur pro concessa, c. 88. n. 9 p. 370.
- Licentiatura V. Doctoratus.*
- Licentiatus V. Canonicatus, Collegiata, Concilium Tridentinum, Doctor, & Magister.*
- Linea, & V. Alieno.*
- Linea de ultimus potest alienare, c. 51. n. 77. p. 251.
- Lingua Latina V. Latina lingua.*
- Lingua Sancta, & V. Fœmininum, & Hebræi,*
- Lingua Sanctæ videtur minus sanctum, & improprium usurpari apud Hebræos fœmininum pro masculino, c. 5. n. 9. p. 35.
- Liquidatio.*
- Liquidatione pro procedendum est via ordinaria, c. 76. n. 57 p. 342.
- Liquidatus.*
- Liquidato pro credito datur retentio, c. 52. n. 27 p. 271.
- Libona V. Vlyssippo.*
- Lis, & V. Annus, Æstimatio, Donator, Fratres, & Xenia.*
- Lis mortua quæ, c. 2. n. 244. p. 25.
- Litis consortes dicti, quasi consocii, c. 4. n. 6. p. 31.
- Litis pro victoria Xenia petere abusus est, c. 47. n. 17. p. 161.
- Lis propè finem esse dicitur, si femelle super sit, c. 50. n. 743. p. 234.
- Literatus V. Beneficium.*
- Litera Conservatoria V. Conservatoriæ literæ.*
- Litigium V. Lis.*
- Littus.*
- Littera maris, licet sint communia, attamen dicuntur Populi Romani, c. 162. n. 8. p. 479.
- Livello, & V. Subinvestitio.*
- Livellare latinè quoque dicitur, c. 52. n. 10 p. 257.
- Livellarius.*
- Livellarius latinè quoque dicitur, c. 52. n. 10. p. 257.
- Livellariam rem in pacto de affrancando per subrogationem rei ejusdem redditus, spectandus est redditus, qui est de tempore affrancationis, c. 63. n. 75. p. 301.
- Livellus, & V. Subinvestitura.*
- Livellus latinè quoque dicitur, c. 52. n. 10. p. 257.
- Livellus an scribendus cum litera B. c. 52. n. 12 cum seqq. p. 257.
- Loca Montium, & V. Affrancatio, & Evidtio.*
- Loca Montium non recipiunt hypothecam, c. 15 nu. 11. p. 74.
- Locorum Montium valor inspiciendus de tempore contractus, cap. 63. nu. 19 pag. 297.
- Locorum Montium in casu sequentæ evidtionis pro affrancatione quindennii assignatorum, vel in casu impossibilitatis solutionis, vel diminutionis reddituum, evidtio cedere debet periculo redimentis, c. 170. nu. 18. p. 491.
- Locorum Montium redditu adaucto, post factam illorum assignationem loco quindennii, Dominus directus tenetur restituere illud augmentum, c. 170. nu. 21. pag. 491.
- Loca Montium, seu stabilia ad recipienda cogi nequit Dominus directus loco quindenniorum, c. 170. n. 26 p. 492.
- Loca Pia V. Locus Pius.*
- Locatio, & V. Beneficiarius, Beneficium, Emphyteusis, & Generatio.*
- Locatione à non bene arguitur ad Salvianum, c. 15. n. 24. p. 75.
- Locationem per ad longum tempus transfunditur in re, & utilis in rem actio acquiritur unà cum utili dominio, estque species alienationis, c. 51. n. 27. p. 75.
- Locatione ex ad longum tempus non debetur laudemium, c. 15. n. 28. p. 75.
- Locatione in pacta conventa, sunt ad unguè servada, c. 30. n. 7. p. 111.
- Locatio tam publicorum, quam privatorum fundorum olim in quinquennium fieri solebat, c. 31. n. 1. p. 114.
- Locationis titulo de novennio in novennium etiam usque ad 100. annos duraturæ, deveniente Emphyteusi ad manum mortuam, non debetur quindennium, c. 31. n. 2. p. 114.
- Locationem per ad longum tempus inducitur alienatio, seu saltem quasi, c. 31. nu. 4. p. 115.
- Locatione ex ad longum tempus debetur quindennium, c. 31. n. 6. p. 115.
- Locatio de novennio in novennium dicitur ad longum tempus cap. 31. nu. 7. pag. 115.
- Locatio ad longum tempus quasi sapit alienationem, c. 31. n. 8. p. 115.
- Locatione ex ad solum decennium solvitur laudemium, c. 31. n. 9. p. 115.
- Locationem per ad longum tempus res non perpetuatur apud manum mortuam, sique deficit causa debendi quindennium, c. 31. n. 10. p. 115.
- Locatio de novennio in novennium non transfert utile, seu aliud quodcumque dominium in manum mortuam conductricem, cap. 31. nu. 11. pag. 115.
- Locatio de novennio in novennium non dici valet ad longum tempus, sed immò ad modicum illa dicitur, c. 31. n. 12. p. 115.
- Locationem per ad decennium transit utile dominium in conductorem, cap. 31. nu. 13. pag. 115.
- Locatio de quinquennio in quinquennium est temporalis, nullumque jus transfert in manum mortuam, c. 31. n. 16. p. 115.
- Locatio novennialis, saltem Romæ, agendo de Casalibus, dici nequit ad longum tempus, cum illa fieri possit ad novenni um absque beneplacito Apostolico, c. 31. n. 17. p. 114.
- Locatione ex Emphyteusi quòd debeat laudemium, in Iure turum non est asserere, c. 31. nu. 18. p. 115.
- Locatio sola ad decennium ad summum dici posset ad longum tempus, non autem locatio de novennio ad novennium, c. 31. n. 10. p. 116.
- Locario, nisi decennium attingens, nec in Portugallia, dicitur ad longum tempus, nec alienatio, c. 31. n. 21. p. 116.
- Locatione ex etiam ad longum tempus non solvitur laudemium, cap. 31. nu. 22. pag. 116.
- Locatio, etiam si esset per triennium, nihilominus successor in Beneficio, si reciperet pensionem unius Semestris præteriti, transacto Semestre, potest conductorem expellere, c. 46. n. 7. p. 157.
- Locatione cum in aliquibus fraternizat Emphyteusis, & in aliquibus ab illa differt, c. 50. n. 92. p. 196.
- Locatio cum anticipata solutione, est nulla, c. 50. n. 777. p. 237.
- Locationis de substantia non est translatio domini, c. 52. n. 47. p. 259.
- Locatio, an sit, an Emphyteusis, sæpè dubitatur, c. 52. n. 102. p. 262.
- Locationis contractum arguit magna responsio, c. 52. n. 216. p. 269.
- Locatio fieri potest ad tertiam generationem, c. 52. n. 220. p. 269.
- Locatione à ad Emphyteusim bene arguitur, cap. 57. n. 23. p. 282. cap. 66. nu. 13. pag. 209.
- Locationis contractus est onerosus, ille verò Emphyteusis gratuitus, c. 57. n. 36. p. 283.
- Locationis de tempore attenditur valor fructuum, c. 63. n. 98. p. 302.
- Locationi tenetur stare filius, præsertim ad breve tempus factæ per Patrem in bonis adventitiis, c. 80. n. 5. p. 352.
- Locator.*
- Locator sine causa negare non potest licentiam sublocandi, etiam in casu pacti de non sublocado sine licetia locatoris, c. 52. n. 86. p. 261.
- Locator quando sibi reservat annuam præstationem, tunc utile dominium apud ipsum remanet, c. 52. n. 223. p. 269.
- Locator pro pensione præfertur etiam anterioribus creditoribus conductoris, c. 66. n. 11. p. 312.
- Locator associari debet ad domum pro pensione non soluta, cap. 76. nu. 9. pag. 338.
- Loco V. Canonici, & Capitulum.*
- Locupletor V. Iactura.*
- Locus, & V. Aratrum, Civitas, Conseruado, & Territorium.*
- Locus aratro desinebatur in Civitatibus condendis, c. 2. n. 190. p. 22.
- Locus religiosus, vel Sacrum facere nemo potest propria auctoritate, cap. 6. n. 147 p. 52.
- Locus dominans dicitur ille, in cujus territorio sunt bona, cap. 68. nu. 96. pag. 318.
- Locus serviens est veluti membrum loci dominantis, c. 68. n. 115. p. 319.
- Locus serviens est causa proximior, ac immediata, tamquam continens ipsum fundum, c. 68. n. 127. p. 320.
- Locus, in quo humanum est corpus humanum, sit religiosus, cap. 84. nu. 14. pag. 363.
- Locus unitus plenariè gaudere debet prærogativis, quibus gaudet locus, cui sit unio, c. 122. n. 5. p. 426.
- Locus Ecclesiasticus V. Hospitale.*
- Locus Pius V. Visito.*
- Locus Pius quicumque est de prohibitis retinere Emphyteusim, cap. 2. nu. 10. pag. 13.
- Locus Pius dicitur manus mortua, c. 2. n. 207. p. 23.
- Locus Pius visitari debet ab Ordinario, c. 5. n. 104. p. 40.
- Locus Pius remanet perpetuus post obitum fundatoris, c. 6. n. 102. p. 49.
- Locus Pius ut dici possit, sufficit, quòd sit destinatus ad piarum rerum exercitium, c. 6. n. 179. p. 53.
- Locus Pius compræhenditur sub *Extravag. Amliciosa 2. de reb. Eccles. non alien.* sive sit fundatus auctoritate Ordinarii, sive sine illa, cap. 6. n. 203. p. 55.
- Locus Pius sibi præjudicare nequit per receptionem laudemii, absque solemnitatibus, c. 46. n. 13. p. 158.
- Locus religiosus V. Hospitale.*

& Verborum.

Locuti sicut V. Hospitale.

Locutio discretiva V. Loquutio discretiva.

Lombardia V. Oblata.

Lombriaicum.

Lombriaici in terra apud Pedemontanos solvuntur sexdecim pro centenario in causam laudemii, c. 77. n. 15. p. 341.

Loquor V. Vulgus.

Loquutio discretiva V. Discretiva loquutio.

Loth, & V. Hebraei.

Loth uxor forsitan venialiter peccavit, & salvata existimatur, cap. 2. nu. 201. pag. 23.

Lucana Diocesis V. Beneficiatus, Consuetudo, & Fructus.

Luca, & V. Doctores laudati, & Doctores declarati.

Luca laudatur, c. 163. n. 1. p. 480.

Luca de feud. disc. 59. n. 8. & per tot. & de judic. in supplem. disc. 46. n. 4. in fin. versic. secundum quia, declaratur, c. 47. n. 49. p. 164.

Luca Evangelium, & V. Auctor.

Luc. cap. 2. versic. 37. expenditur ab Auctore ad probandum, quod Virginitas conventus in Templo est adinstar militantium in Castris, c. 5. n. 78. p. 39.

Lucrum.

Lucrum duplex nemo habere debet, c. 53. n. 14. p. 27 r.

Lucro de captando tractanti preferendus est tractans de damno vitando, c. 63. n. 28. p. 298.

Lucrum etiam est quindennium, c. 68. n. 117. p. 319.

Lusum commune retrahi debet ratione communionis, & societatis bonorum, c. 125. n. 11. p. 432.

Lucrum dotale. & V. Consuetudo, & Statutum.

Lucro dotali in solvendo inspicitur potius Statutum domicilii viri, quam consuetudo domicilii uxoris, c. 68. n. 116. p. 319.

Lucro dotali in quod servanda sit consuetudo domicilii viri, est peculiare favore matrimonii, c. 68. n. 131. p. 320.

Luitio, & V. Emphyteusis, & Redemptio.

Luitio nis spes si deest, Emphyteusis hypothecari nequit, cap. 52. nu. 68. pag. 260.

Luo, & V. Affranco, & Redimo.

Lui, seu redimi potest canon in casu retractus coactivi, assignando capitale ejusdem redditus, c. 170. n. 2. p. 409.

Lusitania V. Portugallia.

Lusitani V. Portugallia.

M

Machabeorum liber.

Machabeor. lib. 2. cap. 3. versic. 19. expenditur ab Auctore ad probandum, quod Virginitas conventus in Templo est adinstar militantium in Castris, c. 5. n. 77. p. 39.

Macrobius.

Macrobius dictum affertur, & declaratur, c. 50. n. 355. p. 210.

Magis.

Magis expedit Domino habere duos emphyteutas, c. 52. n. 105. p. 252.

Magis in dubio favendum tractari de damno vitando, c. 56. n. 94. p. 280.

Magis dicitur solvere, qui citius solvit, c. 68. n. 9. p. 312.

Magis, & minus non facit differre specie, c. 101. n. 11. p. 394.

Magis dignum ad se non trahit minus dignum, c. 155. n. 18. p. 455.

Magis expedit, ut administratio fiat ab uno, c. 152. n. 15. p. 461.

Magister, & V. Canonicatus, Collegiata, & Concilium

Tridentinum.

Magistrorum emolumenta dantur titulo Magisterii, c. 118. n. 5. p. 417.

Magisterium V. Magister.

Magistratus, & V. Hospes.

Magistratus olim imponebant hospitium munus, c. 6. n. 14. p. 15.

Magnus Magister Hierosolymitanus V. Annus, Consuetudo,

Fructus, & Hierosolymitana Religio.

Majoratus.

Majoratum bona emphyteuticandi consuetudo adest in Lusitania, cap. 51. nu. 28. pag. 248.

Majoratum anuexari nequit Emphyteusis, c. 51. n. 55. p. 250.

Majoratus à possessore canon non tam facile exigi potest, cap. 51. nu. 78. pag. 251.

Majoratus possessor non semper est potens, c. 51. n. 79. p. 251.

Majoricen V. Causa.

Major, & V. Minor.

Major non venit appellatione minoris, c. 84. n. 37. p. 364.

Major natu V. Natu major.

Malacbias.

Malacbias. cap. 1. versic. 3. & Paul. ad Roman. cap. 9. versic. 3. refertur, c. 27. n. 10. p. 103.

Malafides, V. Emphyteuta.

Maleficus, & V. Hebraei.

Maleficus in Hebraeo pro malefica, c. 5. n. 19. p. 36.

Malitia, & V. Commodum.

Malitia ex propria non debet quis commodu reportare, c. 59. n. 81. p. 327.

Mal maritate V. Vitis.

Mandatum.

Mandatum ad effectum deponendi, nemini praedicitur, c. 55. n. 7. p. 273.

Mandarum tam in eo, qui solvit, quam in eo, cui solvitur, requiritur ad acquirendam quasi possessionem, c. 60. n. 25. p. 290.

Mandatum ad solvendum quando relaxatur, non solvente manu

mortua, post susceptum terminum, quasi possessio exigendi acquiritur, c. 60. n. 46. p. 291.

Mandarum est stricti juris, c. 78. n. 4. p. 347.

Mandatum habet à lege tutor, c. 79. n. 11. p. 350.

Mandatum à lege habere dicitur vir in favorabilibus, non autem in prejudicialibus uxori, c. 31. n. 25. p. 356.

Mandato absque speciali mulieris vir non potest alienare, cap. 31. nu. 31. pag. 257.

Mandatum executivum, & V. Mora.

Mandatum executivum, licet ab eodem fuerit appellatum, non impedit purgationem inora, c. 56. n. 53. p. 278.

Manduco V. Fructus, Labor, & Pensionarius.

Manent, & V. Doctores reprobi, & Doctores declarati.

Manent. de contract. livellar. qu. 1. part. 7. n. 16. cum seq. reicitur, cap. 51. nu. 55. pag. 251.

Manent. de contract. livellar. part. 9. n. 20. reicitur, c. 77. n. 10. p. 344.

Manent. de contract. livellar. qu. 1. part. 7. nu. 16. declaratur, cap. 51. nu. 2. pag. 248.

Manierus, & V. Anatoris, & Doctores laudati.

Manierus laudatur, c. 59. n. 18. p. 287.

Mansionarii, & V. Meten Cathedralis.

Mansionarii, seu Astitii, & Cappellani adstant in Cathedrali Meten, cap. 50. nu. 381. pag. 211.

Mansus mortuus, & V. Gallicè, & Mortuus.

Mansus mortuus quomodo postea Gallicè dicitur, c. 2. n. 237. p. 25.

Mantua.

Mantuae feudum, & Emphyteusis redacta sunt adinstar allodialium, cap. 51. nu. 86. pag. 251.

Mantuae Emphyteusis est transitoria ad extraneos, c. 51. n. 87. p. 251.

Mantuae in Civitate laudemium excedit ferè triplum supra quinquagesimum, c. 77. n. 13. p. 344.

Mantuanus Ditio, & V. Emphyteusis.

Mantuanus in Dictione viget consuetudo, quod Emphyteusis transitoria sit ad extraneos, c. 20. n. 3. p. 86.

Mantuanii Statum, & V. Dominus directus, & Emphyteusis.

Mantuanus ex Statuto prohibetur Emphyteusis hypothecatio, nisi de consensu Domini, c. 52. n. 137. p. 264.

Mantuanum Statutum hujusmodi intrat etiam in Emphyteusis Ecclesiastica, c. 52. n. 138. p. 264.

Mantuanus Statuto hujusmodi non obstante, hypothecari potest Emphyteusis favore dotis, c. 53. n. 140. p. 264.

Mantuanus Clerus, & V. Camera.

Mantuanus Clerus se composuit cum Camera Apostolica, super spoiliis, c. 50. n. 654. p. 227.

Manuale V. Hospitale.

Manumitto, & V. Praetor.

Manumittit validè, agens ultimum diem anni vigesimi, cap. 50. nu. 722. pag. 233.

Manus.

Manus morientis id, quod comprehendit, firmissimè tenet, nec facile dimittit, c. 2. n. 218. p. 24.

Manus non dicitur mutata, si percipiantur fructus potius à creditore emphyteuta, quam ab ipso emphyteuta, c. 15. n. 17. p. 75.

Manus hostium, & V. Civitas, Fingo, Hostis, & Lex.

Manu hostium everfas Civitates lex fingit interim, c. 2. n. 169. p. 21.

Manus injectio, & V. Dominus.

Manus injectionem habet Dominus super re propria, cap. 76. nu. 4. pag. 338.

Manus mortua, & V. Dominus directus, Affranco, Compenfatio, Compenso, Emphyteusis, Gallia, Laudemium,

Quindennium, & Univerfas.

Manus mortua quae dicatur, c. 2. n. 207. p. 23.

Manus mortua est in anima viventis, quae nunquam moritur, cap. 2. nu. 218. pag. 24.

Manus mortua vocabulum derivavit à Gallis, c. 2. n. 231. p. 25.

Manus mortua dicitur in Gallia, persona incapax possessionis, cap. 2. nu. 233. pag. 25.

Manus mortua dicitur in Gallia moriens sine liberis, parentibus, aut consanguineis, c. 2. n. 235. p. 25.

Manus mortua sumitur etiam pro servo, c. 2. n. 239. p. 25.

Manus mortua solvens laudemium privato, videtur approbata in emphyteutam, cap. 2. n. 257. p. 25.

Manus mortua cogitur evacuare Emphyteusim à se ob praedictum Domini, c. 2. n. 258. p. 26.

Manus mortua, maxime Ecclesiastica, vel melioris conditionis, vel saltem non deterioris esse debet, quam privatus, c. 6. n. 4. p. 69.

Manus mortua adhuc est incapax Emphyteusis etiam alterius manus mortuae, c. 7. n. 8. p. 59.

Manus mortua incapax est acquirendi, & retinendi Emphyteusim, c. 8. n. 2. p. 60. c. 10. n. 1. p. 63. c. 35. n. 21. p. 126.

Manus mortua legataria Emphyteusis, agit de lucro querendo, cap. 10. nu. 19. pag. 64.

Manus mortua legataria Emphyteusis, relicta ab omni onere libera, censetur etiam liberata à quindennio, c. 10. n. 42. p. 65.

Manus mortua legataria Emphyteusis, non verò haeres legantis, tenetur ad quindennia, si circumstantiae, & verba legati ita suadent, cap. 10. nu. 43. pag. 65.

Manus mortua in Ducatu Ferrariae ex Bullis Bonifacii VIII. & Pauli V. inhabilitata ad acquirendam Emphyteusim, nec nisi quindennii obligatione ad eandem rehabilitari posse videtur, c. 13. n. 13. p. 68.

Index Rerum,

- Manus mortua nec mediante quindennio habitari valet ad Emphyteusim in Ducatu Ferrariae stantibus Bulis Bonifacii VIII. & Pauli V. cap. 13. nu. 22. pag. 68.
- Manus mortua tenetur ad quindennium, non autem usufructuarius, relicta emphyteuti per contractum, vel testamentum in proprietate manus mortuae, & certae personae in usufructu, illius vita durante, c. 14. n. 1. pag. 69.
- Manus mortua proprietaria acquirit utilia jura emphyteutica, in perpetuum, cap. 14. n. 3. p. 69.
- Manus mortua tenetur ad quindennium, c. 17. n. 32. p. 87.
- Manus mortua raro alienat, c. 20. n. 16. p. 86. c. 43. n. 21. p. 151.
- Manus mortua est capax Emphyteusis ad effectum illam vendendi, cap. 20. nu. 17. pag. 85.
- Manus mortua solvet unicum tantum quindennium, existente concessione Emphyteusis ad 16. annos. c. 22. n. 3. p. 89.
- Manus mortua ex emphyteuti ad se translata tenetur ad quindennium, cap. 22. nu. 4. pag. 89.
- Manus mortua, licet dici possit Domina redditus, non est tamen Domina fundi emphyteutici, c. 25. n. 5. p. 100.
- Manus mortua tam una, quam alia, tam durabilis, tamque perpetua est, c. 28. n. 6. p. 106.
- Manus mortua, etiam si venire velit ex capite lésionis, doli, sive ex alia causa, contra pactum solvendi quindennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, adhuc manutenendus est Dominus in exactioe quindennii, c. 30. n. 59. p. 114.
- Manus mortua bonum jus sovet in denegando quindennia Domino directo, quando cogere illum potest ad sibi vendendam Emphyteusim ex causa necessaria, c. 34. n. 4. p. 120.
- Manus mortua cogere potest ob causam necessariam Dominum ad sibi vendendam Emphyteusim, c. 34. n. 9. p. 120.
- Manus mortua quod ita à Laycis retrahere possit, æquum est, sicuti Layci retrahere possunt à manu mortua, c. 34. n. 11. p. 120.
- Manus mortua respectu emere volentis facti circumstantiæ inservire possunt pro instruendo animo Judicis ad dignoscendum necessitatem, c. 34. n. 18. p. 121.
- Manus mortua adhuc non tenetur ad quindennia, etiam si Emphyteusis fuerit donata pro ampliacione Ecclesiæ, c. 34. n. 25. p. 121.
- Manus mortua solvere tenetur quindennium; etiam si illud solvere non debeat, quando ita de illo solvendo convenit, cap. 34. n. 35. & 44. pag. 121. & 122.
- Manus mortua emens ad ornatum Urbis, domum emphyteuticam, tenetur solvere laudemium, immò & quindennium, c. 34. n. 48. p. 123.
- Manus mortua dici nequit privilegiata, nisi in casibus in Inre expressis, c. 34. nu. 57. pag. 123.
- Manus mortua ex alienacione necessaria non tenetur ad quindennium, etiam si illud promiserit, cap. 34. n. 59. p. 123.
- Manus mortua non tenetur ad quindennium ex emphyteusi in Illam translata ob causam necessariam, c. 35. n. 2. p. 125.
- Manus mortua, seu Ecclesia alienare nequit, c. 35. n. 17. p. 125.
- Manus mortua sibi præjudicare nequit, acceptando pactum sibi præjudiciale, c. 35. n. 27. p. 126.
- Manus mortua læsa gaudet restitutione in integrum, c. 35. n. 28. p. 126.
- Manus mortua non tenetur ex facto administratoris in consentiendo actui præjudiciali, c. 35. n. 29. p. 126.
- Manus mortua emphyteuta cum pacto redimendi, non tenetur ad quindennia, c. 37. n. 1. p. 132.
- Manus mortua quod aliquis sit debitor, non autem sit solvendo, & quod idem habeat aliquid jus super fundo emphyteutico, contingere potest, c. 38. n. 1. p. 138.
- Manus mortuam cessionariam juris, & actionis, & Dominum directum inter controversi potest, an ex tali cessione sit locus solutioni quindennii, c. 38. n. 2. p. 138.
- Manui mortuæ ex facta cessione jurium super emphyteusi non debetur quindennium, c. 38. n. 3. p. 138.
- Manus mortua cessionaria ad summum tenetur ad eadem onera, ad quæ per prius tenebatur cedens, c. 38. n. 5. p. 138.
- Manus mortua cessionaria recuperans Emphyteusim ab emptore, vel ab alio possessore, tenetur ad quindennium, c. 38. n. 24. p. 139.
- Manus mortua cessionaria translata utilis domini solvet quindennium, cap. 38. nu. 26. pag. 139.
- Manus mortuam emphyteutam in verè translatum fuit utile dominium, nisi superveniret resolutio, c. 39. n. 3. p. 140.
- Manui mortuæ Emphyteusim concedente Ecclesia, non servatis solemnitatibus, resoluta emphyteusi, est locus repetitioni quindennii, cap. 39. nu. 11. p. 141.
- Manus mortuam in ex contractu nullo utile dominium translatum dici nequit, cap. 39. n. 12. p. 141.
- Manus mortua sub spe purgationis moræ continuat justum ritulum suæ possessionis, c. 39. n. 20. p. 141.
- Manus mortuam in uti incapacem quod vendatur Emphyteusi, factis est, ut debeatur laudemium, c. 41. n. 2. p. 145.
- Manus mortua non cineret Emphyteusim, si sciret, illam esse obnoxiam servituti, c. 41. n. 3. p. 145.
- Manus mortua acquirere nequit Emphyteusim absque solutione quindennii, cap. 41. n. 5. p. 145.
- Manui mortuæ venditor protestans se vendere bona talia qualia, non tenetur de evictione. cap. 41. n. 9. p. 146.
- Manus mortua debet expressè stipulari evictionem, c. 41. n. 14. p. 146.
- Manus mortua damnnum quindenniorum, quod patitur, tenetur recinere venditor, prodata postea qualitate rei quindenniali servituti obnoxie, c. 41. n. 18. p. 146.
- Manui mortuæ concessio suad in Emphyteusim immuni, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, adhuc debetur quindennium, cap. 42. nu. 1. pag. 148.
- Manus mortuæ respectu quindennium est onus, non respectu concedentis, nec respectu venditoris, c. 42. n. 16. p. 149.
- Manus mortua ex privilegio Principis immunitatem habens ab omnibus oneribus, non intelligitur excepta à quindennio, c. 43. n. 3. p. 150.
- Manus mortua si semper solverit quindennium, non obstante immunitate ab omnibus oneribus, immò etiam si immunitas concessa fuerit ex causa publica, & favorabili, non intelligitur exempta à quindennio, cap. 43. nu. 26. & 27. pag. 151.
- Manus mortua remanet habitata ad retentionem; Emphyteusis, mediante solutione quindennii, cap. 44. nu. 3. pag. 150.
- Manus mortuam emphyteutam habere nulla fit injuria Domino, si illi parata sit quindennia solvere, c. 44. n. 8. p. 152.
- Manus mortua est potentior, c. 44. n. 9. p. 152.
- Manus mortua non tenetur solvere quindennia in casu, quo emphyteuta subemphyteuticando reservaverit sibi canones, effectus postea non solvendo, in solutum illos dederit manus mortuæ, cap. 53. nu. 1. pag. 270.
- Manus mortua creditrix emphyteutæ est simplex, ac nuda cessionaria, seu translataria subcanonum, non autem retinet Emphyteusim, cap. 53. n. 5. p. 270.
- Manui mortuæ licet canones dentur in solutum, non inde transit emphyteusis in manum mortuam, c. 53. n. 10. p. 271.
- Manus mortuæ ex parte non potest considerari ulla perpetuitas acquisitionis canonum, dum sequuta satisfactio cessat canonum translatio, c. 53. n. 15. p. 271.
- Manus mortua exigens subcanones sibi cessos à suo debitore, videtur admittit Salvianitæ, cap. 53. nu. 24. pag. 271.
- Manus mortuam in translatio canonum nec dominium utile, nec possessionem avocatur ab emphyteuta, c. 53. n. 15. p. 271.
- Manus mortua vigore Salviani immissa in fundum emphyteuticum, non tenetur solvere quindennia, c. 53. nu. 33. pag. 272.
- Manus mortua si efficiatur non solvendo, est locus affectationi, cap. 54. nu. 6. pag. 272.
- Manus mortua si de tempore acquisitionis Emphyteusis jam erat non solvendo, non est locus affectationi, cap. 54. nu. 12. p. 273.
- Manus mortua aliquando ex aliqua causa præterdit se subtrahere à solutione quindenniorum, c. 55. n. 1. p. 273.
- Manus mortua tenetur assicurare Dominum directum pro quindennii, cap. 55. n. 2. p. 273.
- Manus mortua emphyteuta habens causam non solvendi quindennium, quousque illa iustificet, tenetur illud deponere, c. 55. n. 4. p. 273.
- Manus mortua nunquam moritur, c. 55. n. 4. p. 274.
- Manus mortua non tenetur quindennium deponere, si sit adeo pauper, ut non habeat quid deponat, sed tali casu tenebitur præstare cautionem, seu assicurare iudicium, c. 55. n. 16. & 17. p. 274.
- Manus mortua non solvens quindennium, cadit in commissum, cap. 56. nu. 2. pag. 276.
- Manus mortua admittitur ad purgationem moræ ob non petitam renovationem in tempore de 29. in 29. annos, cap. 56. n. 14. p. 276.
- Manui mortuæ competit restitutio in integrum, ut quindennium solvat, & Emphyteusim retineat, c. 56. n. 17. p. 276.
- Manus mortua non tenetur facere Instrumentum de debito suo, cap. 58. nu. 17. pag. 285.
- Manus mortua quandoque tanta pollere solet potentia, ut quindennium solvere renuat, cap. 59. n. 1. pag. 286.
- Manus mortuæ emphyteutæ debitum quoad quindennium consistit in pecunia, cap. 62. n. 2. pag. 293.
- Manus mortua tenetur solvere integrum quindennium, c. 62. n. 10. p. 293.
- Manus mortua moram purgare potest in materia quindenniorum, cap. 76. nu. 35. pag. 341.
- Manus viva, & V. Moriens.*
- Manus viva potius dicitur, cap. 2. n. 210. pag. 24.
- Manutentio, & V. Conservatorium, & Dominus directus.*
- Manutentio facilius venit concedenda ob causam duplicis obligationis, cap. 60. n. 5. pag. 289.
- Manutentionem ad obtinendam absque aliqua possessione exigendi quindennium sufficit sola assistentia iuris, c. 60. n. 10. pag. 289.
- Manutentio conceditur in quasi possessione exigendi censum, cap. 60. nu. 12. pag. 289.
- Manutentionem retardare non valet exceptio requirens altiore indaginem, c. 60. n. 23. pag. 290.
- Manutentio etiam datur in gradu restitutionis in integrum, præsertim quando dubitari potest de iustitia rei judicatæ, c. 60. n. 35. p. 290.
- Manutentio concedenda Domino directo contra manum mortuam suscipientem terminum, c. 60. n. 44. pag. 291.
- Marcha V. Res.*
- Marchio.*
- Marchiones, & Comites Papa creare potest Canonicos, cap. 144. nu. 5. pag. 413.
- Marci Evangelium.*
- Marc. cap. 16. vers. 7. locus assertur, c. 34. n. 7. pag. 362.
- Mare, & V. Auctor, & Litus.*
- Mare nondum navigatum navigabile reddit Auctor, agendo de Quindennii, c. 1. n. 5. pag. 2.
- Maria Virgo de Populo V. Hospitale.*
- Maritus, & V. Beneficiatus, Bona, Fructus, & Mandatū.*
- Maritus majora suffert onera, cap. 50. n. 239. pag. 203.
- Mari-

& Verborum.

Maritus fit Dominus fructuum Dotis, cap. 50. n. 241. pag. 203.
Maritus absque consensu uxoris non potest investire manum mortuam de emphyteusi dotali, ab eaque quinquenni petere, c. 81. n. 2. p. 355.
Maritus est Dominus fundi dotalis, c. 81. n. 4. p. 355.
Marito permittuntur, quæ solis rerum Dominis permittuntur, cap. 81. nu. 6. pag. 355.
Maritus ea omnia facere valet, quæ mandatum speciale requirunt, cap. 81. nu. 7. pag. 355.
Maritus absque mandato uxoris agere valet, ac comparere pro dote, cap. 81. nu. 8. pag. 355.
Maritus habet firmiora jura in fundo dotali quam usufructuarius in fundo usufructui obnoxio, cap. 81. nu. 9. pag. 355.
Maritus usufructuarius potest laudemium exigere de re dotali emphyteutica, cap. 81. n. 10. pag. 355.
Mariti solus consensus sufficit in alienatione rei emphyteuticæ dotalis, cap. 81. n. 12. pag. 355.
Maritus videtur facere posse omnia ea, quæ uxor facere potest, cap. 81. nu. 15. pag. 356.
Maritus habet dominium utile in bonis dotalibus, c. 81. n. 16. p. 356.
Maritus habet dominium imaginarium, cap. 81. n. 17. pag. 356.
Marito vergente ad inopiam, vel soluto matrimonio, dos semper incolumis manet, cap. 81. n. 18. pag. 356.
Maritus disponere nequit de re dotali absque consensu mulieris, cap. 81. nu. 20. pag. 356.
Maritus habet vicedominium rerum dotalium, c. 81. n. 22. p. 356.
Maritus non potest præjudicare uxori in committendo, non autem in omittendo, vel contrarium est verius, cap. 81. nu. 23. & 29. p. 357.
Marito præjudicare nequit uxor, vel alius, cap. 81. n. 30. pag. 357.
Mariti factum ad ratificandum mulier cogi nequit, c. 81. n. 33. p. 357.
Marfilius, & V. Doctores reprobati.
Marfil. de fidejussor. nu. 214. reicitur, cap. 52. nu. 30. pag. 258.
Marta, & V. Doctores reprobati.
Marta de success. leg. par. 3. qn. 13. artic. 5. nu. 52. reicitur, cap. 50. nu. 855. pag. 243.
Marta de success. leg. par. 4. qu. 21. artic. 19. nu. 17. cum seqq. reicitur, cap. 51. nu. 106. pag. 252.
Martinus IV. & V. Bona, Consuetudo, Ecclesia, Hospitalis, & Portugallia.
Martinus IV. & **Clemens IV.** revocantur consuetudines, quibus prohibebatur bonorum translatio in Ecclesias Portugallia, & Populi Reginorum, cap. 2. n. 90. pag. 17.
Martyres, & V. Christus, & Hospes.
Martyres, hospites Christi, cap. 6. nu. 21. pag. 45.
Masculinum, & V. Auctor, Bellarminus, Ecclesiastes, & Hebræi.
Masculinum in Jure quandoque comprehendit femininum, sed non è contrâ, cap. 5. nu. 9. pag. 35.
Masculinū tribuitur in toto libro Ecclesiasticis Salomonis, c. 5. n. 16. p. 35.
Masculus, & V. Exemplum, & Fæmina.
Masculum etiam contineri feminino vocabulo, exemplo pessimum est in Jure, cap. 5. n. 11. pag. 35.
Masferius, & V. Doctores laudati.
Masferius laudatur, cap. 30. n. 4. pag. 110. cap. 36. n. 49. pag. 131.
Mastrillus, & V. Doctores reprobati.
Mastrill. decis. Sicil. 100. nu. 12. reicitur, cap. 3. nu. 8. pag. 27.
Massa Capitularis V. Canonici.
Massa Communis V. Collegialitas.
Mater V. Tutor.
Materia parvitas V. Alienatio, & Ecclesia.
Mattheu, & V. Doctores reprobati, & Doctores declarati.
Mattheu de regim. Regn. Valent. cap. 2. §. 5. nu. 119. cum seqq. reicitur, cap. 51. nu. 108. pag. 253.
Mattheu ibid. declaratur, cap. 51. nu. 111. pag. 253.
Matthei Evangelium.
Matth. cap. 7. versic. 12. locus adducitur, cap. 72. n. 5. pag. 332.
Methematis V. Interstitia.
Matriculandus.
Matriculandus de proximo, habetur pro matriculato, cap. 48. n. 58. pag. 175. cap. 50. nu. 721. pag. 233.
Matriculatus V. Matriculandus.
Matrimonium, & V. Beneficium.
Homo, Immortalitas, Natura, Fructus, Dos, & Episcopus.
Matrimonium spirituale est longè favorabilius matrimonio temporali, cap. 37. nu. 42. pag. 135.
Matrimonium carnale etiam de Jure civili habet pro illicita dationem pecuniariam, cap. 37. nu. 89. pag. 137.
Matrimonio à carnali ad spirituale valet argumentum, cap. 50. nu. 229. pag. 203. cap. 82. nu. 32. pag. 360.
Matrimonio pro tæpù cæptū habetur pro cõpleto, c. 50. n. 135. p. 198.
Matrimonium de proximo contrahendo habetur pro jam contracto, cap. 50. n. 712. pag. 233.
Media via & V. Quinquennium.
Media via capeffenda, & interpretatio sumenda juxta voluntatem in actu instrumenti intervenientem, cap. 27. n. 17. pag. 103.
Mediatus V. Dominus, Quinquennium, & Relevium.
Medices V. Beneficium, Cardinalis Medices, & Commendatus.
Medicina.
Medicina tanquam consideratur etiam pæna, cap. 127. n. 10. p. 434.
Medicus, & V. Hæres, Honorarium, & Salarium.
Medico decedente intrâ tempus conductæ, integrum salarium ad hæredes transmittitur, cap. 50. nu. 69. pag. 194.

Medico conducto decedente antè operam præstitam, honorarium repeti nequit, cap. 50. n. 153. pag. 199.
Medietas V. Archipræbyter Cardinalis, Archipræbyteratus, Vicariatus, & Vicarius.
Medii Canonici V. Canonici.
Mediolanen Cathedralis, V. Beneficium, & Fructus.
Mediolanen Diæcesis V. Beneficium, Consuetudo, & Fructus.
Mediolanen Statutum.
Mediolanen Statutum requirit in contractibus minorum, & mulierum, consensum proximiorum ad autorizandum personas, cap. 141. nu. 19. pag. 452.
Mediolani Diaconissa V. Diaconissa, & Dominus directus.
Mediolani, & V. Consuetudo, Diaconissa, Hospitalis, & Sal.
Mediolani sal olii disseminatum fuit ad perpetuam damnationem, cap. 2. nu. 499. pag. 23.
Mediolani consuetudo viget subemphyteuticandi, irrequisito Domino, cap. 52. nu. 2. pag. 257.
Medius status V. Fructus.
Meirinho, & V. Barrigello.
Meirinho in Portugallia respondet **Barrigello** in Italia, cap. 6. nu. 258. pag. 57.
Melioramentum, & V. Alieno, Dono, Dominus directus, Emphyteusis, Emphyteuta, & Lego.
Melioramentis detractis, quinquennium venit calculandum, cap. 21. nu. 2. & 3. pag. 87.
Melioramentum intrinsecum est aqua surgens in fundo ab emphyteuta exquisita, cap. 21. nu. 4. pag. 87.
Melioramenta donari, legari, & alienari possunt, cap. 21. n. 5. pag. 87. cap. 52. nu. 126. pag. 263. cap. 121. n. 13. pag. 424.
Melioramenta sunt diversa à jure emphyteutico, c. 21. n. 3. p. 88.
Melioramenta modica acquiruntur Domino directo, nec repetuntur, finita Emphyteusi ex propria culpa emphyteuta, c. 21. n. 12. p. 88.
Melioramenta concernentia magnam impensam facere non tenentur emphyteuta, cap. 21. nu. 13. pag. 88.
Melioramentum uti accessorium Emphyteusi, subjacere debet quinquennio, cap. 21. nu. 14. pag. 88.
Melioramenta tanquam diversa à jure emphyteutico, non sunt accessoria, cap. 21. nu. 15. pag. 88.
Melioramentorum in venditione per Emphyteutam facienda præferuntur Domino directo, cap. 21. n. 16. pag. 88.
Melioramentum tanquam superficies cedere debet, c. 21. n. 21. p. 88.
Melioramenta tanquam in fundo emphyteutico existentia non possunt dici corpus separatum, cap. 21. n. 23. pag. 88.
Melioramenta tanquam annexa, & connexa, unum, & idem reputantur cum eo, cui annectuntur, cap. 21. n. 24. p. 88.
Melioramentum uti factum post concessionem fundi, est connexum remotum, idèdque cõprehensibile in suo principali, c. 21. n. 26. p. 89.
Melioramentis ex debetur laudemium, c. 21. n. 27. p. 89.
Melioramentorum fructus suos facit meliorans, cap. 21. n. 9. p. 88.
Melioramenta emphyteuta restituenta sunt in casu rescissionis contractus emphyteutici ob nullitatem ab initio, c. 39. n. 10. p. 141.
Melioramenta non repetit emphyteuta renuncians emphyteusi, cap. 45. nu. 19. pag. 154.
Melioramenta industrialia acquiruntur hæredibus emphyteutæ melioranti, cap. 63. nu. 26. pag. 298.
Melioramenta industrialia sunt diversa ab emphyteusi, cap. 63. nu. 27. pag. 293.
Melioramentum dicitur, & efficitur pars rei, cap. 63. n. 58. p. 300.
Melioramentum, seu augmentum Emphyteusis non subjacet oneribus, cap. 63. n. 51. pag. 300.
Melioramenta dicuntur accessoria fundo, c. 63. n. 65. p. 300.
Melioramentorum in æstimatione consideratur tempus præsens, cap. 63. nu. 71. p. 300.
Melioramenta non cedunt solo, c. 63. n. 34. p. 301.
Melioramenta non habent tractum successivum, prout habent quinquennia, c. 63. n. 101. p. 303.
Melioramentotum sub prætextu retardari nequit mandatum de assignando, c. 76. n. 28. p. 340.
Melioramentū factum super fundo, cedit solo, c. 121. n. 4. p. 424.
Melioramenta facta à filiofamilias, præsumuntur facta de pecuniis profectitiis, etiam si habeat aliquam artem, c. 121. n. 7. p. 424.
Melioramentum cedit melioranti, c. 121. n. 24. p. 425.
Melioratio V. Melioramentum.
Melioro V. Emphyteusis, Emphyteuta, & Melioramentum.
Melius.
Melius est litigare coram Juce Ecclesiastico, ob majorem brevitatem, qua litigatur coram eodem, c. 2. n. 68. p. 15.
Melius est præventivè rei incumbere, quam actioni, c. 53. n. 15. p. 274.
Membrum, & V. Caput.
Membrum separari non debet à capite, c. 68. n. 114. p. 319.
Membra caput non sequuntur quoad rei executionem, cap. 68. nu. 125. pag. 320.
Membrum unum separari ab alio deforme est, c. 101. n. 5. p. 393.
Menochius, & V. Doctores laudati, & Doctores reprobati.
Menoch. laudatur, c. 2. n. 162. p. 265.
Menoch. conf. 114. n. 1. cum seqq. reicitur, c. 24. n. 64. p. 95.
Mens.
Mentem qui non explicavit claris verbis, contrâ eum in dubio faciendi est interpretatio, c. 63. n. 7. p. 297.

Index Rerum,

- Mensa*, & V. Beneficium.
Mensa de Beneficia Neapolitani Regni quæ sint, cap. 50. nu. 588. & 596. pag. 224.
Mensa Capitularis, & V. *Mensa Episcopalis*, & Vicarius Capitularis.
Mensa Capitulari à quando *Mensa Episcopalis* est distincta, nullum interesse considerari potest, c. 141. n. 10. p. 452.
Mensa Capitulari de Salarium non habet Vicarius Capitularis, cap. 152. n. 8. pag. 462.
Mensa Episcopalis, & V. *Mensa Capitularis*.
Mensa Episcopalis in causis Episcopus esse potest Index, cap. 75. nu. 15. pag. 337.
Mensa Episcopalis bonis carent Episcopi Titulares, c. 123. n. 2. p. 427.
Mensis, & V. Beneficium, & Commendatus.
Mensis Apollonicus non deinit esse talis, quamvis Papa medio tempore præcedat, c. 50. n. 96. p. 196.
Mensium in alternativa habetur consideratio unius etiam tantum horæ, cap. 50. n. 761. p. 235.
Mensis unius defectus non est considerabilis, c. 50. n. 765. p. 236.
Mensura V. Contractus, & Locus.
Mercator.
Mercatores ob eorum petitionem in mercatura habent privatam, cap. 74. nu. 9. pag. 337.
Mercatura V. Mercator.
Mercenarii Hospites V. Hospes.
Mercenarius.
Mercenarium qui uno mense defraudat, peccat, c. 50. n. 87. p. 195.
Mercer, & V. Hospitium.
Mercium gabella solvenda est tempore, quo merces traduntur, non autem quando venduntur, c. 48. n. 14. p. 170.
Merenda, & V. Doctores declarati.
Merend. contro. Jur. lib. 20. cap. 21. nu. 21 cum seqq. & per tot. declaratur, c. 34. n. 30. p. 121.
Mesoneo.
Mesoneo Hispanum vocabulum quid, c. 6. n. 222. p. 56.
Motallum.
Motallum ad condemnato æquiparatur condemnatus ad remigandū, cap. 128. nu. 26. pag. 437.
Motallum in condemnatus efficitur servus pænæ, c. 128. n. 27. p. 437.
Motallum in condemnatus est infamis, c. 128. n. 28. p. 437.
Motallum in condemnatus habetur pro mortuo, c. 128. n. 29. p. 437.
Motallum in damnato hodie non æquiparatur amplius damnatus ad remigandum, nec fit servus pænæ, c. 128. n. 33. p. 437.
Meten Cathedralis, & V. Mansionarii.
Meten Cathedralis Mansionarii, seu Alifii, & Capellani memorantur, cap. 50. n. 381. p. 211.
Metropolitana V. Cathedralis,
Micha, & V. Idololatria.
Miche Idololatria, c. 6. n. 148. p. 52.
Militaris annona V. Annona militaris.
Milites, & V. Emphyteusis, Iubilatus, & Salarium.
Milites sunt de prohibitis retinere Emphyteusim, cap. 2. n. 19. p. 13.
Milites vocantur Levitæ, Angeli, cæli, & Sydera, c. 5. n. 75. p. 38.
Milites hospitandi onus abusive hospitalitas, c. 6. n. 225. p. 56.
Militibus intrâ annum morientibus, hæredes consequuntur salarium integri, immò & sequentis anni, c. 50. n. 70. p. 194.
Militibus pro rata temporis annona præstatur pro cuiusque capite, seu virginitate, c. 50. n. 271. p. 205.
Milites antecessores, & successores inter dividuntur fructus ex prædio percipi soliti, c. 50. n. 272. p. 205.
Milites Christi, sunt Clerici, c. 50. n. 273. p. 205.
Milites inserviunt publicæ utilitati, c. 50. n. 489. p. 217.
Militum ad hæredes transmittitur annona militaris etiam non exacta, c. 50. n. 490. p. 217.
Milites præmiis animati nec ferrum, nec flammam, nec mortem metuunt, c. 50. n. 491. p. 217.
Milites veterani sunt Iubilati c. 89. n. 6. p. 371.
Milites cælestis Militiæ sunt Clerici, c. 89. n. 7. p. 371.
Militia V. Milites.
Milito, & V. Hebræi, & Ministro.
Militare sonat excubare, c. 5. n. 73. p. 38.
Militare apud Hebræos idem quod ministrare, cap. 5. n. 74. p. 38.
Militare nemo tenetur propriis stipendiis, c. 50. n. 207. p. 201.
Mille V. Dos.
Minimium, & V. Prætor.
Minimis de non licet Dei ministros curare, c. 50. n. 748. p. 235.
Minimorum meminit etiam Salomon, c. 50. n. 755. p. 235.
Minimorum consideratio habetur in respicientibus iustitiam, cap. 50. nu. 758. pag. 235.
Minimis de curat Ius Canonicum, c. 50. n. 759. p. 235.
Minimis de regulariter non curat Ius speciale, c. 50. n. 768. p. 236.
Minimum in dubio sequendum, c. 68. n. 69. p. 217.
Ministro, & V. Hebræi, & Milito.
Ministrate idem quod militare apud Hebræos, c. 5. n. 74. p. 38.
Minor, & V. Curator, & Major.
Minoris appellatione non venit major, c. 84. n. 37. p. 364.
Minister V. Cardinalis.
Minium V. Laudemium, & Portugallia.
Minores Observantes S. Francisci.
Minores Observantes S. Francisci, & Cappuccini sunt incapaces ac-
- quirendi etiam in communi, quam in particulari, c. 32. n. 5. p. 117.
Minores Observantes S. Francisci Provinciales sunt triennales, cap. 50. nu. 746. pag. 234.
Minus.
Minus quod est censetur promissum, c. 68. n. 6. p. 312.
Minus dicitur solvere, qui tardè solvit, c. 68. n. 7 & 92. p. 312. & 318.
Minus concessum censetur, concessio plus, cap. 89. nu. 27. p. 373. cap. 90. nu. 4. pag. 373.
Minus, & V. Magis.
Minus dignum non trahit ad se magis dignum, c. 155. n. 18. p. 465.
Miraculosi V. Concilium Tridentinum, Expectativa, Pa-pa, & Vacatura.
Missæ, & V. Cappellanus, & Legatarius.
Missæ sacrum mysterium est individuum, c. 50. n. 361. p. 210.
Missæ quotidiana Cappellanus, potest per annum pro se, vel conjuncto celebrare, c. 50. n. 735. p. 234.
Missæ omnes anni, intrâ quem Cappellanus mortuus est, si non adimpleantur, hæredes non tenentur anticipatè solvere, nisi Cappellanus caveat, c. 50. n. 790. p. 238.
Missæ Conventualis celebratio, electio Syndici, & alia sunt signa Collegialitatis, c. 124. n. 1. p. 428.
Missarium legatarius in casu deficientiæ fructuum unius anni ex fundo designato pro celebratione Missarum non tenetur celebrati facere Missas pro illo anno, c. 138. n. 2. p. 449.
Missæ Conventualis V. Missa.
Missæ quotidiana V. Missa.
Mittis V. Ecclesia, & Homo.
Mixtum Juspatronatus V. Juspatronatus.
Moderator, & V. Arbitrator, & Quisquis.
Moderator, & arbitrator quisquis in te sua est, c. 24. n. 95. p. 96. c. 52. nu. 48. p. 259. cap. 81. n. 5. p. 355.
Modicum, & V. Beneficium, Donator, Quindennium, & Summa.
Modica dicitur summa ratione donatoris, c. 16. n. 29. p. 78.
Modici differentiam Deus non facit, c. 50. n. 753. p. 235.
Modicum tam nihil est, quòd æstimandum non sit, c. 50. n. 757. p. 235.
Modicum tunc considerandum, quando illud est capax alicujus æstimationis, c. 50. n. 770. p. 236.
Modica melioramenta devoluntur ad Dominum, c. 52. n. 124. p. 263.
Modicus excessus ultra dimidiam facit esse locum rescissioni contractus, c. 77. n. 28. p. 345.
Molestia V. Emphyteusis.
Mollis vir.
Mollis vir olim feminino vocabulo vocabatur, c. 5. n. 12. p. 35.
Mompelgardum, & V. Virtemberg. Dux.
Mompelgardum tantum Comes est Dux Virtemberg. c. 153. n. 14. p. 462.
Monacellus, & V. Doctores reprobati.
Monacell. formular. prædic. Eccles. tit. 2. formul. 7. n. 16. reicitur, cap. 133. n. 5. p. 116.
Monachus, & V. Emphyteusis, & Monasterium.
Monachus, quamvis vivat, mortuus mundo dicitur, cap. 3. nu. 121. p. 24. cap. 32. n. 4. p. 116.
Monachus mortuus, cur, c. 8. n. 245. p. 25.
Monachus emphyteuta si decedat intrâ 15. annos, tunc Monasterium nec tenetur ad primum quindenium, cum nondum venerit tempus solutionis, c. 32. n. 25. p. 117.
Monachus emphyteuta si intrâ primos 15. annos per viam nullitatis suæ Professionis discedat à Religione, non debetur primum quindennium pro Monasterium, c. 32. n. 26. & 27. p. 117.
Monachus, aut Monasterium retinere nequit Emphyteusim, cap. 32. nu. 29. pag. 117.
Monachus per ingressum in Religionem non amittit Emphyteusim, cap. 32. n. 31. pag. 118.
Monachus resurgens tenetur redire ad Monasterium, c. 50. n. 179. p. 201.
Monacho aliquo in pertinentibus ad Regulam uti debet Episcopus Cathedralis Regularis, c. 158. n. 1. p. 470.
Monachi Cathedralis Regularis sunt adinstar Canonicorum, cap. 158. nu. 8. pag. 470.
Monachorum conditionem facere debet meliorem Religio, cap. 158. nu. 9. pag. 470.
Monachus acquiri quindennium in particulari repugnat veto paupertatis, c. 158. n. 10. p. 470.
Monachus acquirens sibi, facit contra paupertatem, c. 159. n. 11. p. 470.
Monachi Cistercienses super Commenda S. Mariæ Pinerollii habent usum fructuum, c. 159. n. 20. p. 473.
Monasterium, & V. Dos, Emphyteusis, Emphyteuta, Monachus, & Momialis.
Monasterium est de prohibitis retinere Emphyteusim, c. 2. n. 16. pag. 13. cap. 32. n. 19. p. 117.
Monasterium dicitur manus mortua, c. 2. n. 207. p. 23.
Monasterium ad effectum explorandi voluntatem puellæ ad matrimonium est tutissimum, c. 5. n. 53. p. 38.
Monasteria tam virorum, quam mulierum tenentur ad quindennia, cap. 5. nu. 244. pag. 42.
Monasterium tenetur ad quindennia ob incapacitatem tam Monachi emphyteutæ, quam Monasterii, cap. 32. n. 9. p. 117.
Monasterium singulis momentis laborat impossibilitate, & difficultate alienandi, c. 32. n. 22. p. 117.
Monasterium obligare non potest illius Procurator, c. 34. n. 37. p. 122.
Monasterium obligare non potest illius Prelatus, c. 34. n. 38. p. 122.
Monasterium ex factio Procuratoris obligari nequit ad id, ad quod de Iure

& Verborum.

Iure non teneretur, cap. 34. nu. 39. pag. 122.
 Monasterii nec tota Communitas emens Emphyteusum ex causa necessaria obligari potest, c. 34. n. 40 p. 122.
 Monasterium in favorabilibus habetur loco filii, c. 37. n. 21. p. 134.
 Monasterium in detrudere solent Parentes, vel fratres puellam etiam invitam, c. 37. n. 45. p. 135.
 Monasterium etiam volens, dotem Monialis remittere nequit, cap. 37. nu. 54. pag. 136.
 Monasterio postquam dos Monialis tralita est, assumit naturam rei Ecclesiasticæ, cap. 37. n. 59. p. 136.
 Monasterio debetur laudemium ex emphyteusi in dotem data, cap. 37. nu. 60. pag. 136.
 Monasterium nihil recipere potest ratione, seu titulo dotis, cap. 37. nu. 80. pag. 137.
 Monasterio tradi solitam elemosinam pro ingressu vulgares vulgariter dotem appellant, c. 37. n. 81. p. 137.
 Monasterium etiam opulentissimum non vult, nec potest ullam puellam accipere, nisi prius soluta dote, c. 37. n. 85. p. 137.
 Monasterium ad tenetur redire Monachus resurgens, c. 50. n. 179 p. 201.
 Monasterii Superiorissimæ emphyteuticæ non potest manui mortuæ, nec ab ea quinquennium petere, c. 82. n. 6. p. 358.
Monastica vita V. Annus, Clericus, & Episcopus.
Moneta, & V. Consuetudo, Contractus, Locus, Tempus, & Valor.
 Monetæ in valore inspicitur tempus solutionis, c. 63. n. 44. p. 299.
 Monetæ diminutio, debitore moroso, cedit damno ipsius debitoris, cap. 63. n. 91. pag. 301.
Monialis, & V. Dos, & Monasterium.
 Moniali mortua, illius dos tradita de emphyteusi non devoluitur ad Dominum, c. 37. n. 17. p. 134.
 Monialium absque consensu Superiorissimæ investire nequit manum mortuam, c. 82. n. 9. p. 359.
 Monialis Professa tertia soror non habet vocem in Capitulo, cap. 93. nu. 6. pag. 377.
Monitio, & V. Interpellatio, Mora, & Taurinum.
 Monitionem trinam, & quinquennium post non nisi Taurini incurritur commissum, c. 56. n. 24. p. 277.
Monopolium.
 Monopolia ob non est laudabilis admilio plurium fratrum in eodem Collegio, c. 93. n. 11. p. 377.
Mons Pietatis.
 Mons Pietatis dicitur manus mortua, c. 2. n. 207. p. 13.
Mons Regalis V. Cardinalis, & Judicibus.
Monstruosus V. Caput.
Montis ferrati, & V. Feudum, & Laurentium.
 Montis ferrati in litu solvi non solent laudemia ex feudi alienatione, cap. 51. n. 135. pag. 254.
Montium Loca V. Loca Montium.
Mora, & V. Interpellatio, Manus mortua, Moratio, & Morosus.
 Moræ purgatio inducta fuit ex æquativa dispositione scripta Iuris Canonici, c. 39. n. 19. p. 141.
 Moræ purgationis spe manus mortua continuat iustum titulum suæ possessionis, cap. 39. n. 20. pag. 141.
 Mora modici temporis non attenditur, c. 50. n. 744 p. 234.
 Moram propriè incurtere non dicitur pauper, cap. 56. n. 1. p. 275.
 Mora committitur absque aliqua interpellatione, cap. 56. n. 4. p. 275.
 Moræ purgationis de rigore Iuris non est locus, cap. 56. n. 3. p. 275.
 Moræ ad purgationem admittitur emphyteuta non solvens quinquennium, cap. 56. n. 9. pag. 276.
 Mora est purgabilis, licet aliquid debeatur singulis annis, ex quò non est appositum tempus certæ diei, c. 56. n. 12. pag. 276.
 Moræ purgationi locus est etiam in casu præjudicii tertii, cap. 56. nu. 13. pag. 276.
 Moræ ad purgationem admittitur manus mortua ob non petitam renovationem in tempore de 29. in 29. annos, c. 56. n. 14. pag. 276.
 Moræ ad purgationem admittitur deficiens in solutione canonis, cap. 56. nu. 15. pag. 276.
 Moræ ad purgationem fortius admittitur manus mortua, si illa fuerit pauper, cap. 56. n. 19. pag. 276.
 Moræ purgationis beneficium concedi solet miseratiõis causa, cap. 56. nu. 20. pag. 276.
 Moræ ad purgationem admittitur Titularis Beneficii ad evitandum regressum, cap. 56. nu. 22. pag. 277.
 Moræ purgationi esse locum ad declarandum Iudex debet esse pronus cap. 56. nu. 23. pag. 277.
 Moram ad purgandum Ferratiæ emphyteuta habet mensem, cap. 56. nu. 26. pag. 277.
 Moræ purgatio multò fortius competit, si in loco destinatæ solutionis quinquennium non fuerit repertus Dominus directus, c. 56. n. 27 p. 277.
 Moræ purgatio admittitur in feudo ob non solutam annuam recognitionem, cap. 56. nu. 28. pag. 277.
 Moram purgare possunt Canonici, & Parochi non emittentes fidei Professionem intrà binelitre, cap. 56. n. 30. pag. 277.
 Moram purgare potest debens exhibere Inventarium intrà certum tempus, cap. 56. nu. 31. pag. 277.
 Moræ purgatio admittitur ad transportandam Aetæ, c. 56. n. 32. p. 277.
 Moræ purgationis causa iusta est bellum, aut pestis, c. 56. n. 33. p. 277.
 Moræ purgatio non habet locum in ultimis voluntatibus, cap. 56. nu. 34. pag. 277.
 Moræ purgatione gaudet exequutor testamētarius nō adimplēs intrà legitimum tempus voluntatem defuncti, cap. 56. nu. 35. pag. 277.

Moræ purgatio ob non solum canonem, etiam ex levi, & affectata causa admittitur, præsertim in Kota, cap. 56. n. 37. & 38. p. 277.
 Moræ purgatio inellus intrat, si manus mortua habeat iustam causam credendi solum fuisse quinquennium per colonum, c. 56. n. 39. p. 277.
 Moræ ad purgationem admittitur Titularis, si non reperit Procuratorem Pensionarii in loco destinatæ solutionis Pensionis, cap. 56. nu. 44. pag. 277.
 Mora inducta ex culpa creditoris non est imputanda debitori aliis solvere parato, cap. 56. nu. 45. pag. 278.
 Mora creditoris in petendo compensatur cum mora debitoris in non solvendo, cap. 56. nu. 47. pag. 278.
 Mora in pari melior est conditio debitoris, cap. 56. n. 51. pag. 278.
 Mora creditoris major est in non exigendo, quam debitoris in non solvendo, cap. 56. nu. 52. pag. 278.
 Moræ purgationem non impedit mandatum exequutorium, licet ab eodem fuerit appellatum, cap. 56. nu. 53. pag. 278.
 Moræ purgatio inellus intrat, si manus mortua deficiat solvere quinquennium ex eo, quòd Iudex eam inlubuerit sequelto, nò quinquennium solveret Domino directo, cap. 56. nu. 54. & 55. pag. 278.
 Moræ purgatio competit etiã creditoris emphyteuticæ, c. 56. n. 59. p. 278.
 Moram ad purgandum etiam re non integra admittitur creditor emphyteutæ, cap. 56. nu. 60. pag. 278.
 Moræ purgatio inellus intrat, si forsitan quinquennium esset adhuc æstimandum, cap. 56. nu. 61. pag. 278.
 Mora in solvendi quinquennium non dicitur manus mortua, nondum facta quinquennii æstimacione, cap. 56. n. 62. pag. 278.
 Moræ purgatio intrat, si manus mortua excipiat de compensatione cum quinquennio, cap. 56. n. 63. pag. 278.
 Mora, quamvis sit geminata, adhuc est purgabilis de æquitate Canonica, cap. 56. n. 64. pag. 278.
 Moræ purgatio intrat, si etiam manus mortua per oblivionem omiserit quinquennium solvere, cap. 56. n. 66. pag. 278.
 Moræ purgationi non est locus, si inter Dominum directum, & manum mortuam fuerit concordatum super exclusione purgationis moræ, cap. 56. nu. 67. pag. 278.
 Moræ purgatio non competit Titulari, quando in literis Pensionis adest pactum resolutivum, c. 56. n. 68. pag. 279.
 Moram non purgat mater non petens tutorem filio intrà annum, cap. 56. nu. 69. pag. 279.
 Moram purgare nequit Patronus non præsentans intrà tempus, cap. 56. n. 70. pag. 279.
 Moram purgare poterit Patronus, docto de legitimo impedimento, cap. 56. nu. 73. pag. 279.
 Moram non purgant electores nò eligetes in tēpore, c. 56. n. 74. p. 279.
 Moram ad purgandã non amplius admittitur habens jus prælationis, elapso binelitre, cap. 56. n. 75. pag. 279.
 Moræ purgatione non impedit pactum resolutivum nihil aliud exprimens, quàm quod de Iure inest, c. 56. n. 76. p. 279.
 Moræ purgationis beneficium auferre non debet esse in potestate Domini directi, c. 76. n. 77. pag. 279.
 Moræ purgationis adhuc est locus, stante paupertate manus mortuæ, non obstanti pacto resolutivo, cap. 57. n. 79. pag. 279.
 Moræ purgationi est locus etiã in emphyteusi privati, c. 57. n. 81. p. 279.
 Moram purgare possunt etiam Iudæi, c. 56. n. 87. pag. 279.
 Moram non purgat manus mortua inuito ære alieno gravata, cap. 56. nu. 88. pag. 280.
 Mora non solet purgari in Aragonia, c. 56. n. 89. pag. 280.
 Moram non purgandi consueudo Aragoniæ forsitan non intrat in manu mortua Ecclesiasticæ, c. 56. n. 97. pag. 280.
 Moræ pro purgatione solvendum non est quinquennium, cap. 56. nu. 102. pag. 280.
 Moram etiam post purgatam remanet investitura, c. 56. n. 103. p. 280.
 Moræ pro purgatione Fulginitate solvitur laudemium, c. 56. n. 104. p. 280.
 Mora purgatur Bononiæ sub obligatione duplicatorum canonum, cap. 56. n. 106. pag. 281.
 Moram purgare potest manus mortua in materia quinquenniorum, cap. 76. nu. 35. pag. 341.
Mora purgatio, V. Mora.
Mors, & V. Gallia, & Manus viva.
 Moriens dicitur manus viva, c. 2. n. 215 p. 24.
 Moriens in Gallia sine liberis, parentibus, aut consanguineis, dicitur manus mortua, c. 2. n. 235. p. 25.
 Moritur nunquam Universitas, c. 5. n. 63. p. 38.
 Morimur quotidie, licet semel, c. 50. n. 201. p. 201.
Morosus, & V. Mora.
 Morosus non dicitur, impotens, nec negligens, c. 56. n. 21. p. 277.
 Morosus emphyteuta Bononiæ, ad declinandum caducitatem debet solvere in futurum duplicatos canones, c. 56. n. 25. p. 277.
 Morosus non potest alium in mora constitutare, c. 56. n. 46. p. 278.
 Morosus potius dicitur creditor, qui non fuit in loco destinatæ solutionis, cap. 56. n. 49. pag. 278.
Mors, & V. Aratum, Beneficium, Civitas, Curia, Fingo, Fratres, Legatum, I. ex, Milites, Officia, Officialis, & Papa.
 Morte naturali, aut civili Officialium extingui, seu mutari possunt intrà 15. annos Officia Romanæ Curie, c. 1. n. 56. p. 5.
 Mortem Civitatis lex fingit post 100. annos, c. 2. n. 170 p. 21.
 Morte Pontificis non expirat indultum retinendi Beneficia ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, c. 2. n. 133. p. 20.
 Morte Pontificis nō expirat Legatus Sedis Apostolicæ, c. 2. n. 131. p. 20.
 Mors Civitatis aratum esse dicitur, c. 2. n. 192. p. 23.
Mor-

Index Rerum,

Mortem usque ad primam mortalium, ut solent, fratrum lites exortae, cap. 3. nu. 53. pag. 30.
 Mors iuritur jus percipiendi fructus, c. 50. n. 10. p. 189.
 Mors civilis non potest operari pliusquam naturalis, c. 50. n. 24. p. 191.
 Morte de assertur Dittichon lepidum, c. 50. n. 85. & 200. p. 195. & 201.
 Mors enumeratur inter casus fortuitos, c. 50. n. 86. p. 195.
 Mors omnia solvit, c. 50. n. 172. p. 200.
 Mors non est casus fortuitus, c. 50. n. 199. p. 201.
 Mors est quidam ordo naturae, c. 50. n. 202. p. 201.
 Mors admittitur absentia, c. 50. n. 622. p. 225.
 Mors facit, quod actus retrotractus non possit inchoari ob extremi inhabilitatem, c. 75. n. 14. p. 366.
Mortalis, & V. Fratres, Mundus, & Subrogatio.
 Mortale non nisi in mundo datur, nihilque, nisi per subrogati onem perpetuum esse potest, c. 2. n. 156. p. 20.
 Mortalium usque ad primam mortem, ut solent, fratru n lites exortae, cap. 3. n. 53. pag. 30.
 Mortalia non dicuntur ob parvitatem materiae, c. 50. n. 734. p. 244.
Mortaliter, & V. Bulla Cænae Domini, Iurisdicção Ecclesiastica, & Usurpo.
 Mortaliter peccant, suntque excommunicati in Bulla Cænae Domini Layci usurpantes Iurisdicçãoem Ecclesiasticam, c. 2. n. 115. p. 18.
Morticia bona.
 Morticia bona dicuntur à Comite concessa, ob caducitatem successorum ad Comitum reversa, c. 2. n. 252. p. 25.
Mortificatio, & V. Amortizatio, & Donatio.
 Mortificatio, seu amortizatio dicitur etiam reciproca donatio inter conjuges, c. 2. n. 252. p. 25.
Mortifico, & V. Amortizatio.
 Mortificare membra idem, ac inacerare, c. 2. n. 250. p. 25.
Mortuaria, & V. Beneficiatus, & Haeres.
 Mortuaria Domus idem, quod haeres Beneficiati, c. 2. n. 240. p. 25.
Mortuus, & V. Confilia, Gehenna, & Homo.
 Mortuus dicitur adhuc vivens, damnatus ad Gehenam, c. n. 211. p. 24.
 Mortuus homo dicitur expert mutationis, c. 2. n. 213. p. 24.
 Mortuum animal non dicitur animal, c. 2. n. 216. p. 24.
 Mortuum animal non potest prestare, obligatio dare loco canonis animal, c. 2. n. 217. p. 24.
 Mortua bona Ecclesie dicuntur a distar Orcinorum libertorum manumissorum ab eo, qui in Orco est, c. 2. n. 22. p. 24.
 Mortuus semel, non amplius moritur, c. 2. n. 223. & 228. p. 24.
 Mortua dicuntur consilia, que carent auctoritatibus, c. 2. n. 229. p. 24.
 Mortuum censetur leudum, veniens ad Ecclesiam, c. 2. n. 230. p. 24.
 Mortuus manlus, postea Gallicè dictus *mainis mortes*, c. 2. n. 237. p. 25.
 Mortua, aut amortizata bona quæ, c. 2. n. 243. p. 25.
 Mortua lis quæ, c. 2. n. 244. p. 25.
 Mortuus dicitur excommunicatus, & deportatus, c. 2. n. 246. p. 25.
 Mortuus dicitur exheredatus, c. 2. n. 247. p. 25.
 Mortuus dicitur captus ab hostibus, c. 2. n. 248. p. 25.
 Mortua, aut amortizata bona, quæ amplius de una manu in aliam manum viventium non transeant, c. 2. n. 249. p. 25.
 Mortua caro, quæ à Chirurgo tâquam noxia resecatur, c. 2. n. 251. p. 29.
 Mortuus homo, non est homo, c. 50. n. 633. p. 226.
 Mortuus reputatur condemnatus in metallum, c. 128. n. 29. p. 437.
Mos, & V. Auctor, Civitas, Consuetudo, Eversus, Hebraei, & Lob.
 Morem salendi eversas Civitates, putat Auctor sumpsisse Hebræos à pæna Vxoris Loth in salen conversæ, c. 2. n. 200. p. 23.
Moyse, & V. Ætas.
 Moyse docet, ætatem decrepitam esse inidoneam ad regendum Populum, c. 2. n. 180. p. 22.
Mulcta, & V. Iurisdicção.
 Mulcta spectat ad habentem Iurisdicçãoem tempore sententiæ, cap. 48. nu. 8. pag. 170.
 Mulcta, seu confiscatio bonorum spectat ad habentem jus mulctandi tempore commisi delicti, non autem ad habentem jus mulctandi tempore late sententiæ, c. 48. n. 34. p. 173.
 Mulcta debetur Iudici primæ sententiæ, non autem Iudici secundæ confirmatoriæ, c. 48. n. 36. p. 173.
Mulier, & V. Avaritia, Dos, Liberales artes, Monasterium, & Tabernaculum.
 Mulieres olim liberalibus artibus instruebantur, c. 5. n. 3. p. 35.
 Mulieres etiam liberalibus artibus instructæ, adhuc avaræ prædicantur, c. 5. n. 20. p. 35.
 Mulierum avaritia hodiè ob tempora penuriosa est prudentia, cap. 5. nu. 21. pag. 36.
 Mulieres per vices Tabernaculo inserviebant, c. 5. n. 79. p. 39.
 Mulierum Monasteria tenentur ad quindennia, c. 5. n. 144. p. 42.
 Mulieres nutriunt parvulos, usquequò fiant viri, c. 50. n. 103. p. 196.
 Mulier remanere non debet indotata, c. 81. n. 14. p. 356.
Mulieres Tertiarie V. Tertiarie,
Multa, & V. Capitulum, & Episcopius.
 Multa tenent facta in communi, quæ non tenent facta in particulari, c. 58. n. 28. p. 286.
Multi V. Facilius.
Multum.

Mundus habebit finem, & habuit principium, c. 2. n. 159. p. 27.
 Mundus non caperet homines; si diutius viverent, c. 2. n. 189. p. 22.
 Mundi ab origine Cause omnes etiam sæculares ad Iudices Ecclesiasticos deferbantur, cap. 63. n. 9. p. 297.
Munusculum, & V. Iudex.
 Munusculum Iudex licitè accipere potest, c. 50. n. 728. p. 234.
Mutatio & V. Homo, Mortuus, & Vicissitudo.
 Mutationis, & vicissitudinis expert est homo mortuus, cap. 2. nu. 213. pag. 24.
Mutor, & V. Civitas.
 Mutari Civitatem dicendo, plures ex una fierent, c. 2. n. 144. p. 20.
Mutuarius V. Filius, Filiustamilias, & Pater.
Mutuor & V. Idicma, Latina Lingua, & Nationes.
 Mutuantur Nationes à Latina Lingua Idioma, c. 6. n. 234. p. 56.
Mutuum.
 Mutuum qui olim accepit, nunc non debet, quia alius effectus est juxta Sophistas, c. 2. n. 145. p. 20.
Mysteriosus, & V. Numerus quindennarius.
 Mysteriosus est numerus quindennarius, c. 1. n. 63. p. 5.

N

Nabothi V. Necessitas.
Narbona, & V. Doctores reprobat.
Narbon. de atar. ann. 14. qu. 9. n. 7. cum seq. reicitur, c. 50. n. 139. p. 198.
Narbon. de atar. ann. 40. qu. 2. n. 5. reicitur, c. 50. n. 142. p. 198.
Nascor, & V. Naturalis.
 Nascitur per quas causas, per easdem dissolvi unamquamque rem naturale est, c. 2. n. 192. p. 22.
Nationes, & V. Idioma, Latina Lingua, Laudemium, & Mutuor.
 Nationes à Lingua Latina mutuantur Idioma, c. 6. n. 234. p. 56.
 Nationes apud aliquos laudemium est decima pars, c. 64. n. 31. p. 298.
Natu major, & V. Fratres.
 Natu majoribus sub fratribus licet sancta deberet esse subiectio, attamen sub æqualibus, quales reputari debent fratres, semper durissima est, c. 3. n. 55. p. 30.
Natura, & V. Consuetudo, Homo, Immortalitas, & Matrimonium.
 Natura, mediante matrimonio excogitavit hominum immortalitatem, c. 2. n. 161. p. 20.
Naturalis, & V. Æmulatio, Fratres, Genius, Iudex, & Nascor.
 Naturalis quædam æmulatio, & geniorum diversitas inter fratres, cap. 3. n. 50. p. 39.
 Naturale est, unamquamque rem per easdem causas dissolvi, per quas nascitur, c. 2. n. 92. p. 22.
Naturaliter, & V. Emphyteuta, & Possideo.
 Naturaliter inter humanas imperfectiones proni sumus ad dissentendum, præsertim quando vel ætate, vel auctoritate, vel opinione, quæ plurimum apud vulgus semper valuit, alios præcellimus, cap. 36. nu. 50. p. 131.
 Naturaliter possidet subemphyteuta, c. 52. n. 211. p. 268.
Navarra, & V. Clericus, & Spolium.
 Navarra in, ac Aragonia est locus spoliis etiam Clericorum, cap. 50. nu. 851. pag. 245.
Navarrus, & V. Doctores reprobat.
 Navarr. fuit Canonicus Roncivallis, c. 50. n. 530. p. 220.
Navarr. de reddit. Eccles. qu. 1. monit. 53. n. 5. & qu. 3. monit. 3. n. 4. & 6. ac alibi, reicitur, c. 50. n. 553. & 554. p. 222.
Navarr. conf. 4. n. 1. de successione ab intest., reicitur, c. 50. n. 696. p. 231.
Navigatio.
 Navigatio nova in præsentem Tractatu de *Quindennis*, c. 1. n. 6. p. 2.
Navis, & V. Naulum, & Tabula.
 Navis eadem est, si adeo sæpè refecta est, ut nulla tabula permaneat, c. 2. n. 141. p. 20. c. 136. n. 5. p. 447.
Naulum.
 Naulum non solvitur de partu in Navi edito, c. 50. n. 713. p. 233.
Neapolis, & V. Beneficium, Conservatorium, Conservatoriæ literæ, Consuetudo, Dignitates, Hospitale, Laudemium, Mensa, & Relevium.
 Neapoli loco relevii, & laudemii solvi solet quartaria nuncupata, cap. 28. n. 9. pag. 106.
Neapolitana Cathedralis, & V. Canonici, Consuetudo, & Dignitates.
 Neapolitana in Cathedrali Canonici scse invicem substituunt, cap. 114. nu. 20. pag. 414.
Neapolitani Regni Universitates V. Officialis.
Neapolitanum Regnum V. Dignitates, & Neapolis.
Necessitas, & V. Contractus, Hospitium, Retractus, Vendo. Verbum possunt, & Vicinus.
 Necessitas moralis, ut quis vèdere cogatur, sufficit, c. 34. n. 12. p. 120.
 Necessitas ampliacionis claustrorum, vel dormitorii, vel viridarii, ut quis vendere cogatur, sufficit, c. 33. n. 13. p. 120.
 Necessitatem ad dignoscendam respectu manus mortuæ emere volentis pro instruendo animo Iudicis, facti circumstantiæ inservire possunt, c. 34. n. 18. p. 121.
 Necessitas sola ampliandi Hospitium, ut quis vendere cogatur, sufficit, c. 34. n. 19. p. 121.
 Necessitate non probata, instantia retrahendi erit similis instantiæ Achab de Vine Naboth, c. 34. n. 20. p. 121.

& Verborum.

Necessitas ex oculari inspectione percipi valet, c. 34. n. 21. p. 121.
Necessitate abique ex observantia subsequuta cognoscitur Emphyteusum fuisse dilactam, c. 34. n. 22. p. 121.
Necessitate vendendi non probata, Dominus inantenendus in exactione quinquenniorum, c. 34. n. 23. p. 121.
Necessitate de præficia, ac irrefragabili translationis Emphyteusis in manum mortuam conitate debet, ut quinquennium non debeatur, cap. 34. n. 64. pag. 123.
Necessitas translationis Emphyteusis in manum mortuam si erit inodica, non debet eo casu Dominus directus privari quinquenniis, cap. 34. n. 65. pag. 123.
Necessitas adit in contractibus ex post facto, c. 45. n. 5 p. 153.
Necessitas corporalis tenet defunctum, c. 50. n. 650. p. 227.
Negligens, & V. Impotens, & Morosus.
Negligens, nec impotens dicitur morosus, c. 56. n. 21. p. 277.
Negligentia, & V. Fidei Professio.
Negligentia emittendi Professionem Fidei non debet remanere impunita contra sanctionem Conciliarem, c. 100. n. 18 p. 393.
Negotium V. Annus, Cardinales, & Facilius.
Nemo, & V. Emphyteusis, Iactura Injuria, & Nominio.
Nemo nominare potest se ipsum in emphyteusi, c. 17. n. 6. p. 79.
Nemo disponere potest de re aliena, c. 17. n. 31. p. 81.
Nemo venire potest contra factum proprium, vel contra factum sui auctoris, c. 40. n. 6 p. 143.
Nemo dat, quod non habet, c. 40. n. 18 p. 144. c. 100. n. 20. p. 493.
Nemo debet habere duplex lucrum, c. 53. n. 14 p. 271.
Nemo tenetur allegare propriam turpitudinem, c. 58. n. 21. p. 285.
Nemo gravandus ad faciendam scripturam publicam ob sumptus faciendos, c. 58. n. 26. p. 286.
Nemo potest esse Iudex in causa propria, c. 75. n. 3. p. 336.
Nemo debet ex proprio delicto victoriam reportare, c. 76. n. 17 p. 339.
Nemo in se ipsum nec quidem per indirectum exercere potest Iurisdictionem, c. 84. n. 23. p. 363.
Nepos, & V. Canonici, Capitulum, Cardinales, & Patruus,
Nepos, & Patruus Canonici habere possunt vocem in Capitulo, cap. 93. nu. 2. pag. 376.
Nepos, & Patruus viventes creari nequeunt Cardinales, c. 93. n. 9. p. 377.
Nepotus V. Cardinales.
Niger, & V. Doctores reprobat, Doctores declarati, & Doctores sibi contrarii.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. artic. 3. n. 26. cum seq. & nu. 145. cum nu. seq. reicitor, c. 2. n. 76. 101. & 103. p. 16. 17. & 18. cap. 18. nu. 18. pag. 83.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 48. n. 14. & 20. reicitor, c. 43. n. 6. p. 150.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 4. art. 6. n. 6. declaratur, c. 68. n. 148. p. 321.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. n. 145. cum seq. declaratur, cap. 10. nu. 11. pag. 83.
Niger de laudem. tom. 2. qu. 19. n. 18. declaratur, c. 38. n. 2. & 2. p. 139.
Niger de laudem. tom. 2. qu. 34. n. 6. declaratur, c. 37. n. 52. p. 135.
Niger de laudem. tom. 1. qu. 12. n. 145. cum seq. est sibi contrarius, cap. 18. nu. 11. pag. 83.
Nihil, & V. Modicum, Mortalis, Mundus, & Totum.
Nihil excludit, qui totum dicit, c. 164. n. 5. p. 481.
Nihil transeat.
Nihil transeat apponi solitum in Dataria, facile removetur, citando coram Datario ad videndum illud lacerari, c. 69. n. 56. p. 325.
Nobilis, & V. Agricultura.
Nobilis propter delictum nobilitate privatus, adhuc tenetur ad onera, & collectas, ad quas tenentur nobiles, c. 143. n. 10. p. 454.
Nobilitas V. Nobilis.
Nocens V. Innocens.
Noqueira, & V. Doctores reprobat.
Noqueir. qu. singular. disp. 4. qu. 14. §. 2. n. 10. reicitor, c. 51. n. 2. p. 248.
Nomen, & V. Hebraei, Latini, Manus mortua, & Quinquennium.
Nomine tantum evadimus, aut dicimus perpetui, c. 2. n. 160. p. 20.
Nomen aliquod apud Hebraeos, quantumvis terminans in feminino, artamen habet significationem masculinam, c. 5. n. 13. p. 35.
Nomen aliquod apud Latinos idem quoque operatur, c. 5. n. 14. p. 36.
Nominans.
Nominante à non videtur acquirere nominatus, sed à Domino directo, c. 51. n. 56. p. 250.
Nominatio V. Cardinales, Consistoriū, & Eugenius IV.
Nominatus, & V. Nominans.
Nominato imponere nequit onus emphyteuta, c. 51. n. 59. p. 250.
Nominio, & V. Emphyteusis, & Nemo.
Nominare in emphyteusi nemo se ipsum potest, c. 17. n. 6. p. 79.
Nomanitula, V. Emphyteutica bona.
Normandia V. Annus, Episcopus, & Fructus.
Notarius, & V. Instrumentum, & Merces,
Notarius parti præjudicare nequit, c. 38. n. 10. p. 139.
Notarius, etiam si proprio Marte apposuerit verba vendidit, cessit Emphyteusum, adhuc ex cessione iurium super Emphyteusi facta manui mortuæ, non debetur quinquennium, c. 38. n. 11. p. 139.
Notio V. Arbitr, & Iurisdictione.
Novella de Ecclef. tit. 131.
Novell. de Ecclef. tit. 131. declaratur, c. 6. n. 218. p. 55.
Novennium V. Annus, Gallia, & Precaria.
Novitius V. Beneficium, Canonici, Capitulum, Chorus, & Iesuitæ.
Novocemen Civitas V. Beneficiū, Consuetudo, Fructus, & Hæres.

Novus, & V. Canonici, Dignitates, Ecclesia, Felicitas, Navigatio, Sæcula, & Vetera.
Nova Sæcula introdixerunt, quæ vetera respuerunt, c. 1. n. 3. p. 2.
Novus V. Mortuus.
Nubo V. Filia, & Hispania.
Nullibi V. Canonici, Ecclesia, Emphyteusis, & Fratres.
Nullitas V. Associatio, Contractus, Emphyteusis, Emphyteuta, Laudemium, Manus mortua, & Quinquennium.
Numero V. Emptor.
Numerus, & V. Vis.
Numerorum vis semper omnibus admirabilis, c. 7. n. 52. p. 5.
Numerus Quinquennarius V. Mylteriosus, & Quinquennarius numerus.
Nuncius Apostolicus V. Coadjutoria, & Legatus à Latere.

O

Obedientia V. Præscriptio.
Obitus, & V. Beneficium, Canonici, & Mors.
Obitus dicta Beneficia quænam sint, c. 50. n. 590. p. 224.
Oblata, & V. Ephigenia, & Heli.
Oblatæ emittentes simplicia vota, judicandæ admittat Ecclesiæ, cap. 5. nu. 66. pag. 38.
Oblatæ Septem Dolorum de Vrbe judicandæ adinstar Ecclesiæ, cap. 5. nu. 67. pag. 38.
Oblatæ tales exemplariter vivunt, c. 5. n. 68. p. 38.
Oblatarum talium Domus abusive dicta Monasterium, c. 5. n. 69. p. 38.
Oblatarum origo antiquissima ab Hebraeis, c. 5. n. 70. p. 38.
Oblatis ex illius temporis fuit Iudith, c. 5. n. 86. p. 39.
Oblata fuit B. Virgio usque ad deponationem, c. 5. n. 81. p. 39.
Oblatis pro Salomon extruxit nonaginta cellas, c. 5. n. 87. p. 39.
Oblatæ nostri temporis non præstant vota in manibus Superioris habentis potestatem eas Religioni devovendi, c. 5. n. 88. p. 39.
Oblatarum Turris Speculorum de Vrbe mentio, c. 5. n. 89. p. 39.
Oblatarum talium Domus dicitur etiam Collegium Turris Novæ Speculorum, c. 5. n. 92. p. 39.
Oblatæ tales vocari possent Commisæ, seu Donatæ, c. 5. n. 92. p. 39.
Oblatarum S. Rufinæ de Vrbe mentio, c. 5. n. 94. p. 39.
Oblatæ in Lombardia dictæ Vrsolinæ, c. 5. n. 95. p. 40.
Oblatæ Vrsolinæ extant Venetis, & Mediolani, c. 5. n. 96. p. 40.
Oblatarum Societatis Iesu Castilioni mentio, c. 5. n. 97. p. 40.
Oblatarum Gallicæ mentio, c. 5. n. 98. p. 40.
Oblatæ non obligantur ad Clausuram, c. 5. n. 100. p. 40.
Oblatæ eligere possunt Superiorissimam perpetuam, c. 5. n. 102. p. 40.
Oblatæ recognoscere non tenentur Visitatorem Ordinarii, cap. 5. nu. 103. pag. 40.
Oblatarum Collegia in favorabilibus habentur pro loco religioso, cap. 5. nu. 106. pag. 40.
Oblatarum Turris Speculorum de Vrbe Collegium in favorabilibus quandoque habetur pro loco religioso, c. 5. n. 107. p. 40.
Oblatarum in bonis non dotalibus non succedit earum Collegium, sed venientes ab intestato, c. 5. n. 108. p. 40.
Oblatæ gaudent privilegiis Monialium, c. 5. n. 109. p. 40.
Oblatarum Mediolani mentio, c. 5. n. 120. p. 41.
Oblatæ in Gallia, Belgio, Germania, ac alibi, c. 5. n. 123. p. 41.
Oblatarum modus vivendi est toleratus, c. 5. n. 126. p. 41.
Oblatarum introductio processit ex antiquo more Oblatorum Curie, cap. 5. n. 140. pag. 42.
Oblatarum Congregationes sunt toleratæ à Pontificibus ob pium vivendi modum, c. 5. n. 142. p. 42.
Oblatarum Turris Speculorum de Vrbe modus vivendi fuit approbatus ab Eugenio IV. c. 5. n. 143. p. 42.
Oblatæ tales sunt in statu sæculari, c. 37. n. 66. p. 136.
Oblatæ tales habent Præfidentem ad vitam, c. 37. n. 68. p. 136.
Oblatæ Septem Dolorum de Vrbe possunt, si volunt, ad sæculum redire, c. 37. n. 69. p. 136.
Oblatæ tales descendentes, non sunt Apostatæ, c. 37. n. 70. p. 137.
Oblatarum talium Domus, aliæque similia Collegia sæcularia non putat Auctor teneri solvere quinquennia ex emphyteusi in dotem pro Oblatis data, c. 37. n. 71. & 76. p. 137.
Oblatis talibus morientibus, vel egredientibus, dos non restituitur, capi 37. n. 72. p. 137.
Oblatarum talium bona, earum Domni acquiruntur, c. 37. n. 74. p. 137.
Oblatarum talium locus non est Regularis, c. 37. n. 77. p. 137.
Oblata Septem Dolorum de Vrbe fuit Ducissa D. Livia Cæsarina, cap. 37. nu. 78. pag. 137.
Oblata S. Rufinæ de Vrbe V. Oblatæ.
Oblata Septem Dolorum de Vrbe V. Oblatæ.
Oblata Turris Speculorum de Vrbe V. Oblatæ.
Oblati, & V. Beneficium.
Oblati Viri dicuntur Semifratres, c. 5. n. 93. p. 39.
Oblati plures in Monasterio S. Bernardi Claræ Vallis, c. 5. n. 111. p. 40.
Oblati, recedendo, recuperant bona donata, c. 5. n. 113. p. 40.
Oblati liberè matrimonium contrahere possunt, c. 5. n. 114. p. 40.
Oblatorum Beneficia non vacant per oblationem, c. 5. n. 115. p. 40.
Oblatorum introductio processit ex antiquo more Oblatorum Curie, cap. 5. nu. 140. pag. 42.
Oblati Curie.
Oblati Curie abierunt in desuetudinem, c. 5. n. 141. p. 42.

Index Rerum,

- Oblationarius.**
Oblationarius dicitur Subdiaconus, c. 5. n. 118. p. 40.
Oblatio V. Oblatae, & Oblati.
Oblationes.
Oblationes dicuntur dona, quae sunt Ecclesiae, c. 5. n. 106. p. 40.
Oblationes dicuntur alio modo offermenta, c. 5. n. 117. p. 40.
Oblationes etiam dicuntur, quae sunt à Sacerdote, c. 5. n. 119. p. 40.
Obligatio, & V. Resignatio.
Obligatio jam contracta est tempore resignationis, c. 50. n. 435. p. 214.
Obligatio meliorandi sapit contractum emphyteuticum, cap. 52. nu. 219. pag. 269.
Obligatio duplicis ob causam manutentio facilius venit concedenda, cap. 60. n. 5. p. 289.
Obligatio in quid veniat, ad cognoscendum, attenditur tempus contractus, cap. 63. n. 3. p. 297.
Obligatio solvendi quinquennium est correspondiva ad possessionem, cap. 69. n. 7. pag. 323.
Obligatio tot sunt, quot sunt Domini directi, c. 71. n. 9. p. 331.
Obligatio Cameralis, & V. Compensatio, & Curia.
Obligatio Cameralis quotidie in omnibus serè Instrumentis in Vrbe practicitur, c. 65. n. 34. p. 307.
Obligatio Cameralis de sui natura dat viam executivam, cap. 65. nu. 36, pag. 307.
Obligatio Cameralis non viget extrà Curiam, c. 65. n. 38. p. 307.
Obligatio quarentiata.
Obligatio quarentiata similis est obligationi Camerali, cap. 65. nu. 39. pag. 307.
Obligatus V. Contractus, Quinquennium, & Vlrrò, citròque.
Obligatus, & V. Dominus, & Dominus directus.
Obligatorum per multiplicationem sunt securiora jura Domini directi, cap. 52. n. 188. pag. 266.
Obligati cum multiplicentur, Domini conditio fieri debet longè melior, c. 52. n. 189. p. 267.
Obligatus in dicm, interim deteriorem faciens suam conditionem, cogitur praestare cautionem, c. 51. n. 11. p. 273.
Observantia, & V. Emphyteusis, & Quinquennium.
Observantia de non solvendo quinquennia si per longum tempus appareat, compensatur emolumentum quinquenniorum cum canonibus, c. 27. n. 56. p. 105.
Observantia pro destructione, satis est unicus actus solutionis quinquennii, c. 27. n. 57. p. 105.
Observantia ex subsequuta cognoscitur, Emphyteusim fuisse distractam absque necessitate, c. 24. n. 22. p. 121.
Observantia longeva si adhaerit solvendi quinquennium juxta æstimationem de tempore concessionis, fortius attendendus est valor de tempore contractus, c. 63. n. 30. p. 298.
Observantia non inducitur ex actu facultativo, c. 68. n. 50. p. 316.
Obsequium V. Canonici.
Obstruendum V. Retrotractio.
Occido V. Fratres, Gabaonitæ, & Joseph.
Oculo V. Capitulum, & Vicarius Generalis,
Ocularis inspectio V. Necessitas,
Odecalibus, & V. Doctores laudati.
Odecalibus laudatur, c. 110. n. 6. p. 407.
Odiolus, & V. Annus, & Interpretatio.
Odiolus in verba accipienda sunt, prout sonant, c. 5. n. 101. p. 40.
Odiolus in (qualia sunt quinquennia) tempus coeptum non habetur pro completo, c. 50. n. 146. p. 199.
Odiola materia restringitur, c. 61. n. 8. p. 292.
Odiola est materia quinquennii, c. 68. n. 16. & 25. p. 313. & 314.
Odiola partim, & partim favorabili in materia annus coeptus non habetur pro completo, c. 68. n. 39. p. 314.
Odiolus in facienda est stricta interpretatio, c. 122. n. 9. p. 436.
Odiolus in non venit Metropolitana nomine Cathedralis, cap. 130. nu. 3. pag. 438.
Odiolum Statutum strictim interpretandum, c. 130. n. 4. p. 438.
Odiolum, & V. Favor, & Fratres.
Odiolum in retorquere non debent induta in favorem, c. 14. n. 4. p. 70.
Odiolum in dubio non debet praeponderare favor, c. 27. n. 13. p. 103.
Odia restringenda, & favores ampliandi, cap. 130. n. 5. pag. 438. cap. 137. n. 4. pag. 448.
Officia Romanae Civitatis V. Curia.
Officia Societatis, & V. Fructus, & Opinio.
Officii Societatis pecunias perdit refurgens, c. 50. n. 177. p. 200.
Officiorum in societatis licita est anticipata solutio fructuum de semelre in semelre, c. 50. n. 808. p. 239.
Officii in societate solvi non posse anticipatè tenentes Doctores non desunt, c. 50. n. 825. p. 240.
Officialis, & V. Annus, Cancellaria, Curia, Hæres, Instantia, Mors, Salarium, & Tempus.
Officialis Syndicus Siciliae tres instantiae, c. 1. n. 87. p. 7.
Officiali exercenti Officium de tempore exactionis lucrorum, non autem Officiali, qui per prius exercuerat Officium, lucra Officiali debentur, c. 49. n. 8. p. 176. c. 85. n. 7. p. 365.
Officialis novus explere debet tempus, quod defuit antecessori, in Officio, c. 50. n. 42. p. 192.
Officialis habens solam dignitatem, illam non consequitur, nisi per administrationem, c. 69. n. 77. p. 326.
Officialis restitutus ad Officium non recuperat Salarium temporis, quo fuit suspensus, c. 93. n. 11. p. 387.
Officialis habens duo Officia, habere debet duo salaria, cap. 109. nu. 8. pag. 406.
Officina vinaria V. Taberna.
Officium V. Beneficium, Canonici, Capitulum, Chorus, Index, & Officialis.
Officium Divinum V. Ecclesia, Fabrica Ecclesiae, & Fructus.
Officii divini omiſsa recitatione, est locus restitutioni, cap. 50. nu. 269. pag. 205.
Officio Divino intermisso, fructus restituntur Fabricae Ecclesiae, aut pauperibus, c. 50. n. 502. p. 218.
Officii Divini ob omissionem fructus amissi, non possunt dici pendentes, cap. 50. nu. 503. pag. 218.
Officium Divinum recitare omittens uno, vel altero die, non tenetur fructus restituere, c. 50. n. 736. p. 234.
Officium Divinum recitare tenetur Praesimonium possidens, cap. 50. n. 579. pag. 223.
Officium Divinum recitare non tenetur condemnatus ad trimeses, cap. 144. n. 4. pag. 455.
Officium Divinum recitate tenetur intrusus, c. 146. n. 7. p. 456.
Omnino laudatur, c. 25. n. 10. p. 98.
Omissum, & V. Casus omiſsus, & Contractus.
Omissum habetur pro omisso in contractibus, c. 27. n. 5. p. 103.
Omissum habetur pro omisso in materia quinquenniorum, c. 27. n. 9. p. 103.
Omitto.
Omittere est potius remittere, c. 27. n. 39. p. 104.
Onus, & V. Beneficium, Emphyteusis, Emptor, Laudemium, Manus mortua, & Quinquennium.
Onerum impositio adversus Ecclesias, & Ecclesiasticos in actu acquisitionis bonorum prohibetur in cap. 1. de immunit. Eccles. in 6. prout etià coactio ad servandū extrà se dicta bona, c. 2. n. 59. p. 15.
Onere duplici pro eadem re nemo gravari debet, c. 16. n. 8. p. 77. c. 19. n. 18. p. 85. c. 47. n. 111. p. 168.
Onera realia extingui valent pro constructione, aut ampliatione Ecclesiae, c. 35. n. 58. p. 127.
Onerum extinctioni ad favorem alterius Ecclesiae, Ecclesia tenetur consentire, c. 35. n. 59. p. 127.
Oneri cuicumque, & servituti consentire censetur emptor ob involucrum, ac generalitatem verborum, c. 41. n. 11. p. 146.
Onus ob duplex tam canonum, quam quinquenniorum praetium Emphyteusis valde diminuitur, c. 41. n. 20. p. 146.
Onus rei si emptor scivisset, illam non emisisset, etiamsi illa vendita sit cum Clausula talia qualia, c. 41. n. 28. & 29. p. 146.
Onus, & servitutum praesumitur emptor ignorare, c. 41. n. 34. p. 147.
Onus, seu servitus non est pars rei, sed quaedam qualitas rei inhaerens, cap. 41. n. 45. pag. 147.
Onere ab omni, & quocumque immuni, libero, ac franco concessio manui mortuae fundi in Emphyteusim, adhuc debentur quinquennia, c. 42. n. 1. p. 148.
Onere ab omni libertas intelligitur quoad canones decurſos, cap. 42. nu. 4. pag. 148.
Onere ab omni, & quocumque verba uti generalia, sunt apta ad comprehendendum etiam quinquennii onus, c. 42. n. 10. p. 148.
Onus rei annexum verè est quinquennium, & ex re, & propter rem emphyteuticam debitum, c. 42. n. 11. p. 149.
Onus est quinquennium respectu manus mortuae, non respectu concedentis, nec respectu venditoris, c. 42. n. 16. p. 149.
Onere ab omni etiamsi concedens promississet Emphyteusim esse liberam, medio juramento, adhuc est locus quinquennio, c. 42. n. 17. p. 149.
Onus qui sentit, debet sentire commodum, c. 49. n. 9. p. 176.
Onus hæredis gravati ut plurimum est leve, c. 50. n. 459. p. 215.
Onus matrimoniale est gravius, c. 50. n. 460. p. 215.
Onus emphyteuta imponere nequit nominato, c. 51. n. 59. p. 250.
Onus adifici potest in emphyteusi ad extraneos transitoria, cap. 51. nu. 60. pag. 250.
Onus quinquennii est personale, ac uti tale non est in numero onerum, cap. 64. n. 22. pag. 305.
Onus solvendi charitativum, incipit à die possessionis Beneficii, cap. 69. nu. 38. pag. 324.
Onus sine fructu quis non debet subire, c. 138. n. 5. p. 449.
Onus dotandi descendit à patria potestate, c. 143. n. 3. p. 454.
Opera, & V. Salarium, & Tempus.
Opera servilis non debetur antè adventum diei, c. 50. n. 149. p. 199.
Operæ servilis, aut libertinae stipulatio est indivisibilis, cap. 50. nu. 359. pag. 210.
Operaria.
Operaria quid, c. 6. n. 94. p. 49.
Operarius V. Manus mortua.
Operæ, & V. Conductus, & Dominus.
Operatū in locatione attenditur consuetudo Domini, c. 68. n. 144. p. 321.
Opinio, & V. Annus, Auctor, Ecclesia, Emphyteusis, Heraclius, & Homo.
Opinionū varietas permittitur Tribunali Supremo, c. 36. n. 40. p. 131.
Opiniones secundum temporum varietatem senescunt, & interinoriuntur, c. 36. n. 52. p. 131.
Opinio nulla tam iusta inveniri potest, quin subtilibus rationibus convinci nequeat, c. 47. n. 24. p. 162.
Opinio tenens, refurgens non perdere pecunias Societatis Officiali restituitur, c. 50. n. 178. p. 205.
Opinio posterior sequenda est, c. 51. n. 99. p. 252.

& Verborum.

Oppignoro V. Emphyteusis, & Fructus.
Optio, & V. Beneficium, Canonici, Capitulum, & Excommunicatus,
Optio consistit in mera, ac simplici voluntatis declaratione, cap. 131. nu. 12. pag. 440.
Opto V. Canonici, & Cardinales.
Opus V. Edificium, Annus, & Officialis.
Oratorium V. Beneficium, & Confraternitas.
Orbis, & V. Auctor.
Orbis parvus Vrbs Roma vocatur ab Auctore, c. 5. n. 24. p. 35.
Orbis Romanus dicta Vrbs Roma, c. 6. n. 37. p. 46.
Oricini V. Bona, Ecclesia, & Mortuus.
Ordinaria Lectio V. Doctor, Lectio, & Salarium.
Ordinaria Via V. Via Ordinaria.
Ordinarius V. Belgium, Conservatorium, Hospitale, & Locus Pius.
Ordinatio Regia Portugallie V. Portugallie Ordinatio Regia.
Ordo Prædicatorum V. Hospitalarius Ordo.
Ordo Trinitarium.
Ordo Trinitarium memoratur, c. 6. n. 41. p. 46.
Origo V. Contractus.
Origus & V. Cardinales, & Doctores laudati.
Origus laudatur, c. 168. n. 5. p. 483.
Ovis aperitio V. Cardinales.
Oro V. Chaldaicè, & Excubare.
Orphanotrophium, & V. Zoticus.
Orphanotrophium quid, c. 6. n. 63. p. 47.
Orphanotrophium primus institutor Zoticus, c. 6. n. 64. p. 47.
Orphanotrophii in soli orbati patre educantur, c. 6. n. 65. p. 47.
Orphanotrophii in Platea Capranica memoratur, c. 6. n. 66. p. 47.
Orosius V. Causa,
Ottobonus V. Alexander VIII. Cardinales, & Doctores laudati.
Ottobonus laudatur, c. 3. n. 59. p. 30. c. 162. n. 4. & 5. p. 478.
Ovis V. Grex.

P

Pacionus, & V. Doctores laudati,
Pacion. laudatur, c. 10. n. 12. p. 63. c. 11. n. 2. p. 66.
Pactum, & V. Ecclesia, & Emphyteusis.
Pactum Inveſtituræ, quod Emphyteusis non transeat in Ecclesiam, operatur, quod Ecclesia nec ad effectum æſtimationis vendere valeat Emphyteusim, c. 2. n. 36. p. 14.
Pactum, quod Emphyteusis non transeat in Ecclesiam, est validum, cap. 2. n. 37. pag. 14.
Pactum in favorem unius adjectum, non debet in illius odium retorqueri, c. 24. n. 83. p. 95.
Pactum prohibitivum alienandi Emphyteusim in Ecclesiam, non impedit, quin illa legari, aut donari possit Ecclesie pro Deo, & Anima, c. 2. n. 42. p. 14.
Pactum Confraternitatis in Germania successorium de uno alteri inter fratres succedente, seu de mutua familiarum præcipue illuſtrium ſucceſſione, c. 3. n. 56. p. 30.
Pactum fraternitatis juratæ, seu societatis, quid, c. 3. n. 57. p. 30.
Pactum est altera lex, c. 2. n. 102. p. 17. c. 68. n. 47. p. 315.
Pacta, & conventiones sunt servanda, c. 30. n. 3. p. 110.
Pactum derogat legi, c. 24. n. 93. p. 96.
Pactum bene viſum rebus ſuis imponere quilibet potest, cap. 24. n. 94. pag. 95. c. 30. n. 11. p. 111.
Pactum in feudis, etiam inſolitum, & contra naturam feudi est servandum, c. 30. n. 6. p. 111.
Pactum contentum in locatione, est ad nunguam servandū, c. 30. n. 7. p. 111.
Pactum in conſiſtit Emphyteusis, c. 30. n. 9. p. 111.
Pactum circa ſumptus, & meliorationes est servandum, c. 30. n. 10. p. 111.
Pactum energiam optime agnovit Salomon, c. 30. n. 13. p. 111.
Pactum vis agnita fuit ab Ethnicis ipsis, c. 30. n. 15. p. 111.
Pactum jide non ſolvendo laudemio, aut quinquennio tenet, cap. 30. nu. 17. pag. 111.
Pactum appositum contra, præter, vel ultra naturam Emphyteusis tenet, etiam si tendat contra Jus, c. 30. n. 18. p. 111.
Pactum, quod Emphyteusis precepta, adhuc ſolvatur canon, tenet, cap. 30. nu. 19. p. 111.
Pactum, quod feudum transeat in feudatarium tam quoad utile, quam quoad directum dominium, tenet, c. 30. n. 20. p. 111.
Pactum plus operatur, quam lex, & Statutum, c. 30. n. 21. p. 111.
Pactum super observantia nec Princeps diſpenſare potest, c. 30. n. 23. p. 111.
Pactum inter contrahentes dicitur lex, c. 30. n. 25. p. 112.
Pactum valide quis renunciat præſcriptione, c. 30. n. 27. p. 112.
Pactum privatorum derogari nequit legibus, c. 30. n. 29. p. 112.
Pactum partes derogare poſſunt conſuetudini ſolvendi, vel non ſolvendi quinquennia, c. 30. n. 30. p. 112.
Pactum etiam rigorosum, aut à Jure exorbitans, in Emphyteusis servandum est, c. 30. n. 31. p. 112.
Pactum rumpunt leges, præſertim in materia emphyteutica, cap. 30. nu. 32. pag. 112.
Pactum derogari nequit legibus, si pactum non fuerit licitum, à bonifque moribus devierit, c. 30. n. 33. p. 112.
Pactum derogari nequit legibus, si lex principaliter respiciat publicam utilitatem, c. 30. n. 34. p. 112.

Pactum contravenire non potest etiam de plenitudine potestatis Papa, aut alius Princeps, c. 30. n. 36. p. 112.
Pactum ex Deus tenetur, vel teneri dignatur, c. 30. n. 37. p. 112.
Pactum falis denotatur ſtabilitas, c. 30. n. 38. p. 112.
Pactum innotum ante matrimonium, quod ali non debeat uxor, præſertim dotata, quamvis alenda fit à viro, attamen valet, cap. 30. nu. 35. pag. 112.
Pactum ſervare dicitur quid divinum, c. 30. n. 39. p. 113.
Pactum ſervatur in bello, c. 30. n. 40. p. 113.
Pactum cū Gabaoitis de non occidendo memoratur, c. 30. n. 42. p. 113.
Pactum prædictum memorat Jus Canonicum, c. 30. n. 43. p. 113.
Pactum ob prædictum non ſervatum Deus immiſit triennalem ſaſſem, c. 30. n. 44. p. 113.
Pactum in contractu emphyteutico adjectum non ſervans, cadit ab emphyteusi, ac si Canonem non ſolviſſet, c. 30. n. 46. p. 113.
Pactum in Luſitania apponi ſolet de non renovando, c. 30. n. 53. p. 113.
Pactum Ecclesie favorabile nõ indiget ſolennitatibus, c. 30. n. 54. p. 113.
Pactum ex Iudex judicare debet, c. 30. n. 60. p. 113.
Pactum non petendi remittitur quidem Jus privatam, ſed non publicam, c. 35. n. 26. p. 126.
Pactum præjudiciale acceptando, manus mortua ſibi præjudicare nequit, c. 35. n. 27. p. 126.
Pactum cum antecellere innotum, non ligat ſucceſſorem, in præjudicialibus, c. 35. n. 31. p. 126.
Pactum inter partes ſervari debet, c. 44. n. 11. p. 152.
Pactum à argui potest ad conſuetudinem, c. 47. n. 108. p. 163.
Pactum fieri potest Emphyteusis tranſitoria ad extraneos, cap. 51. nu. 41. pag. 249.
Pactum renovandi de 29. in 29. annos si adſit, fieri potest Emphyteusis tranſitoria ad extraneos, niſi ex conſecturis appareat de emphyteusi pro hæredibus ſanguinis, c. 51. n. 44. & 45. p. 249.
Pactum de affrancando V. Affranco.
Pactum redimendi V. Affranco, & Redimo.
Pactum de retrovendendo V. Retrovendo.
Pactum legis commiſſoriæ.
Pactum legis commiſſoriæ, & pactum de retrovendendo inter ſe fraternizant, c. 36. n. 35. p. 132.
Pactum cum legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem ex emphyteusi manus mortua non tenetur ad quinquennia, c. 36. n. 66. p. 132.
Pactum legis commiſſoriæ vigore, vel adjectionis in diem reſoluta emphyteusi, ſingitur, non eſſe retrò celebratus contractus, proinde que non debetur quinquennium, c. 39. n. 14. p. 141.
Pactum reſolutivum V. Mora.
Panaterii Canonici V. Canonici.
Panis V. Debitor, & Quindena.
Panis gradilis.
Panis gradilis quid, c. 50. n. 180. p. 201.
Papa, & V. Annus, Beatitudinis titulus, Beneficium, Conclave, Indiſtictio, Iuramentum, Legatus, & Menſis.
Papa intitulatur ſervus ſervorum Dei, c. 5. n. 133. p. 41.
Papa olim remittebat ad Penitentiariam Apolliticam derogationes Regulæ, & Statutorum Montium, c. 6. n. 77. p. 48.
Papa, conſerendo Beneficium, illud conferre intelligitur ſalvis rationabilibus conſuetudinibus loci, ubi ſit, c. 68. n. 98. p. 319.
Papa tamquam Dominus abſolutus in beneficialibus, bene potest præjudicare tertio, c. 100. n. 21. p. 333.
Papa, & Rex ſolet quandoque nominare ad Cathedrales perſonas de gremio Capituli, c. 110. n. 1. p. 407.
Papa ante poſſeſſionem Papatus dicitur Vrbs Epifcopus, cap. 110. nu. 4. pag. 407.
Papa aliquando concedit indultum Cardinalibus, conſerendi etiam primas Dignitates, c. 124. n. 33. p. 430.
Papa ſolus concedere potest ſuperviventias, c. 159. n. 46. p. 475.
Papa Eius Titularibus tribuit plenam potestatem, c. 165. n. 4. p. 482.
Papales Decime V. Canonici, & Canonici.
Papatus V. Beneficium, Epifcopus, & Papa.
Papinianus, & V. Doctores laudati.
Papinianus laudatur, c. 6. n. 104. p. 49.
Papiſſa Ioanna V. Auctor, Fabuloſum, & Ioanna Papiſſa.
Parabole V. Evangelium.
Parabolani.
Parabolani qui, c. 6. n. 95. p. 49.
Paraphernalia bona V. Bona.
Parata exequutio V. Exequutio.
Parbodrie.
Parbodrie Valentie memorantur, c. 50. n. 604. p. 225.
Parentes, & V. Difficilius, Facilius, Genitores, Virtutes, & Vitia.
Parentum vitia facilius, quam virtutes tranſfunduntur, c. 5. n. 27. p. 36.
Paries.
Paries per ſubrogationem alterius parietis perpetuatur, c. 2. n. 155. p. 20.
Paris, & V. Fur.
Paris pro ſure, c. 3. n. 39. p. 29.
Parifiſi V. Annus, Conſuetudo, Epifcopus, & Fructus.
Parifiſus, & V. Doctores laudati.
Parifiſus laudatur, c. 6. n. 227. p. 56.
Parladorius, & V. Doctores laudati.
Parlador. laudatur, c. 52. n. 37. p. 258.
Parlamentum V. Officialis.
Parma, & V. Laudemium.
Parmae laudemium eſt vigesima pars, c. 77. n. 7. p. 344.
 C c c c c

Index Rerum,

- Parochialis Ecclesia* V. Ecclesia, & Decima.
Parochialitas V. Collegialitas, & Ecclesia.
Parochus, & V. Ghettū, Hebræi, Prætoricū, & Quarta funeralis,
 Parochus de quarta funerali etiam inexacta disponere potest, cap. 50.
 nu. 680, pag. 230
Parus, & V. Canon, Caput, Corpus, Fructus, Prætoricū, & Quindenniū.
 Parus est in toto, & tunc integræ continet singulas partes, cap.
 21. nu. 25. pag. 89.
 Parus prætoricū est canon, c. 64. n. 10. p. 305.
Partes.
 Partes quando ita voluerunt contrahere, considerari nequit dolus,
 aut læsio, c. 27. n. 44. p. 105.
 Partes intelliguntur se conformare Iuri, c. 68. n. 12. p. 312.
 Partes censentur se conformare consuetudini, c. 68. n. 48. p. 315.
Partus V. Naulum.
Parvitas matris V. Alienatio, & Ecclesia.
Parvulus V. Mulier.
Parvus, & V. Auctor, Orbis, & Vrbs.
 Parvus Orbis Vrbs ab Auctore vocatur, c. 5. n. 24. p. 36.
Passantes V. Collegium.
Patavina Ecclesia V. Beneficium, Ecclesia, & Fructus.
Pater, & V. Bona, & Emphyteusis.
 Pater relinquens post se filios, dicitur quasi non mori, c. 2. n. 137. p. 19.
 Pater de, sive alio Ascendente lex confidit, c. 80. n. 6. p. 352.
 Pater investire nequit manum mortuam præjudicalem alio, cap. 80.
 nu. 13. pag. 353.
 Pater, recipiendo canones, præjudicat filio, ad effectum inducendi
 præsumptionem remissæ caducitatis, c. 80. n. 16. p. 353.
 Pater deteriorare nequit proprietatem filii, c. 80. n. 23. p. 353.
 Pater præjudicare nequit filio, c. 80. n. 29. p. 354.
Patientia V. Consensus.
Patria.
 Patria etiam à Jurisconsultis laudatur, c. 6. n. 255. p. 57.
Patria Auctoris, & V. Auctor, & Vlylippo.
 Patria Auctoris Vlylippo, c. 1. n. 19. p. 3. c. 6. n. 254. p. 57. c. 47. n. 104. p.
 167. c. 50. n. 519. p. 219. c. 52. n. 93. p. 361. c. 123. n. 10. p. 127.
Patria potestas, & V. Filia, Filius, & Pater.
 Patria potestas continet in se onus dotandi, c. 143. n. 3. p. 454.
Patriarcha, & V. Suffraganeus.
 Patriarchæ judicant Archiepiscopos, & eorum suffraganeos, cap. 120.
 nu. 39. pag. 423.
Patriarchalis, & V. Cathedralis.
 Patriarchalis venit appellatione Cathedralis, c. 120. n. 38. p. 423.
Patrimonialia V. Bona, & Clericus.
Patrimonium, & V. Dos.
 Patrimonium requiritur quodammodo dos, ut quis ordinetur in fa-
 cris, c. 37. n. 93. p. 138.
Patronus, & V. Beneficium, & Mora.
 Patronus per unicum præsentationem constituitur in quasi possessio-
 ne præsentandi, c. 60. n. 17. p. 289.
 Patronus inhabilibus existentibus ad præsentandum, jus præsentan-
 di residet penes habiles, c. 135. n. 11. p. 446.
Patruelis, & V. Cardinales.
 Patruelis Amitini, & consobrini duo viventes creati nequeunt Car-
 dinales, c. 93. n. 8. p. 377.
Patruus, & V. Cardinales, & Nepos.
 Patruus, & Nepos viventes nequeunt creati Cardinales, c. 93. n. 9. p. 379.
Pauci, & V. Canon, Dominus directus, & Facilius.
 Pauci sunt directi domini, qui loco canonis contententur solo cantu,
 vel cursu, c. 2. n. 126. p. 19.
Pauli de Castro requisita V. Creditum, Fructus, & Quindenniū.
Paulus Apostolus.
Paul. ad Roman. cap. 9. versic. 13. & Malach. cap. 1. versic. 3. refer-
 tur, c. 27. n. 12. p. 103.
Paul. Epistol. ad Corinib. cap. 10. versic. 17. locus declaratur, cap.
 84. nu. 42. pag. 364.
Paulus V. V. Cardinales, & Emphyteusis.
Pauper, & V. Emphyteusis, Hospitium, & Mora.
 Pauper, uti impotentior, & ob forti mutationem, est de prohibitis
 retinere emphyteusim, c. 2. n. 20. p. 13.
 Pauper mulier, & dotis legataria tenetur suam probare paupertatem
 uti fundamentum suæ intentionis, c. 17. n. 44. p. 82.
Pauperior V. Emphyteusis.
Paupertas, & V. Mora.
 Paupertas probanda est specificè, non sufficit in genere, c. 56. n. 88. p. 280.
Paupertatis Votum V. Monachus, & Quindenniū.
Pæna, & V. Fructus, Gabella, Multa, & Tritemes.
 Pænae lucrum ex injuria illata servo antè ipsius venditionem, appli-
 candum est venditori, quamvis post emptionem sequuta condem-
 natione, c. 48. n. 25. p. 172.
 Pænae lucrum, quod sentit venditor fundi ob arbores furtim cæsas
 antè ejus venditionem, applicatur venditori, quamvis post ven-
 ditionem sequatur condemnatio, c. 48. n. 26. p. 172.
 Pæna imposita fraudantibus gabellam spectat ad gabellatum, cap. 48.
 nu. 35. pag. 173.
 Pæna, aut multa non est quindenniū, c. 48. n. 40. p. 174.
 Pæna de feudo, vel Jurisdictione debetur Domino immediato, cap.
 48. nu. 51. pag. 174.
 Pæna non sunt multiplicandæ, c. 57. n. 6. p. 282.
 Pæna non dicitur propriè, nisi illa, quæ imponitur propter delictum,
 c. 127. n. 7. p. 434.
- Pænis in facienda est benigna interpretatio, c. 127. n. 8. p. 434.
 Pæna non debet esse causa præmii, c. 143. n. 14. p. 454.
Pænitentia V. Carcer, Genesit, & Tritemes.
Pænitentia Apostolica, & V. Auctor, & Papa.
 Pænitentia Apostolica summa olim pollebat auctoritate, c. 6. n. 74. p. 47.
 Pænitentia Apostolica olim commutare poterat ultimas voluntate-
 tes, c. 6. n. 76. p. 48.
Pænitentiarius V. Canonici.
Peckius, & V. Doctores reprobat.
Peckius de amovizari. cap. 33. n. 3. in med. antè versic. verum enim
verum reicitur, c. 10. n. 16. p. 64.
Pecco V. Bulla Cæne Domini, Jurisdictione Ecclesiastica, Loch,
 Mercenarius, Salvatus, Scribentes, & Venialiter.
Pecunia, & V. Avocatio, Officii Societas, & Subrogatus,
 Pecunia per Iudâ recepta, quodammodo subrogata loco Iesu Christi,
 cap. 23. nu. 13. pag. 91.
 Pecunia in nominibus debitorū habetur pro exacta, c. 50. n. 510. p. 119.
 Pecunie capitale positum est in periculo ob mortem locii, cap. 50.
 nu. 224. pag. 240.
Pedemontani V. Dux, Franchisia, & Lombriacum.
Pegas, & V. Alvarez, & Doctores laudati.
Pegas laudatur, c. 56. n. 95. p. 280.
Pelagius II. V. Gerontocomium.
Pensionarius, & V. Beneficiatus, Beneficium, Fructus, Hæres,
 Titularis, & Translatarius.
 Pensionarius Pensionem acquirit per respectum ad fructus, cap. 50
 nu. 107. pag. 197.
 Pensionarius tenetur ad Officium patrum, cap. 50. nu. 248. & 394
 pag. 204. & 212.
 Pensionarius de Pensione disponere potest, c. 50. n. 404. p. 112.
 Pensionarius transmittere nequit terminum non maturatum Pensionis,
 c. 50. n. 408. p. 212.
Pensio Ecclesiastica, & V. Beneficiatus, Beneficium, Fructus,
 Hæres, Mora, Pensionarius, & Translatarius.
 Pensio redimi potest, c. 35. n. 31. p. 125.
 Pensio debetur loco alimentorum, c. 50. n. 389. p. 211.
 Pensionis in reservatione apponi solet Clausula, ut commodius te su-
 stentare valeas, c. 50. n. 390. p. 211.
 Pensionis reservationis in literis reservari solet Pensio in certa quan-
 titate, c. 50. n. 412. p. 213.
 Pensio integra pertinet ad translatarium, c. 50. n. 419. p. 213.
 Pensionem exigendi in quasi possessione conceditur manutentio, cap-
 60. nu. 14. pag. 289.
 Pensionis solutione non retardata Signatura rescribit, c. 61. n. 27. p. 292.
Pensio prophana, & V. Affictus, Conductor, & Locatio.
 Pensionis remissio fit in locazione, c. 11. n. 4. p. 65.
 Pensio pertinet ad venditorem pro tempore, quo prætoricū fuit apud
 emptorem, c. 50. n. 487. p. 217.
 Pænonem exigere potest emphyteuta à subemphyteuta, c. 52. n. 26. p. 258.
 Pensione etiã sub majori conductor potest sublocare, c. 52. n. 85. p. 251.
 Pensionis, seu affictus non soluti in tempore ad interesse tenetur con-
 ductor prædii urbani, sive rustici, c. 57. n. 24. p. 282.
 Pensionem defalcari, vel ad nullam teneri obtinebit conductor do-
 mus, si illa ex culpa locatoris uti non possit, c. 64. n. 16. p. 305.
 Pensione à Domus non bene arguitur ad quindenniū, c. 65. n. 23. p. 307.
 Pensio domus derivatur à causa necessaria, c. 65. n. 24. p. 307.
 Pensio Domus de Iure est in fine cuiuslibet anni, c. 68. n. 4. p. 312.
Pelaez, & V. Doctores reprobat.
Paiaz de Majorat. part. 1. qu. 4. n. 9. reicitur, c. 26. n. 3. p. 100.
Pensitatio V. Perpetuus.
Pentatheticum V. Gazaga, & Hebræi.
Pereyra, & V. Doctores reprobat.
Pereyr. decis. Portugall. 26. n. 2. reicitur, c. 51. n. 81. p. 251.
Peregrini V. Hospitium.
Periculosus.
 Periculose sunt quælibet Congregationes, c. 3. n. 12. p. 28.
Periculum, & V. Caducitas.
 Periculi causa cessante, cessare debet periculum, c. 53. n. 13. p. 271.
 Periculum caducitatis diminuit æstimationem, c. 64. n. 25. p. 305.
Periti.
 Periti in diminutione valoris rei, præter canonem in longè majorem
 diminutionem valoris non debent calculare æstimationem fundi,
 etiam habita ratione ad quindenniū, c. 64. n. 3. p. 305.
Permutatio V. Dominus directus, & Emphyteusis.
Permutatio V. Canonatus, & Canonici.
Perpetuarius, & V. Emphyteuta.
 Perpetuarius appellatur antiquitus emphyteuta, c. 26. n. 25. p. 101.
Perpetuus, & V. Emphyteusis, & Manu mortua.
 Perpetuū durat Emphyteusis penes manum mortuā, c. 63. n. 77. p. 301.
Perpetuus, & V. Commenda, Emphyteusis, Locatio, No-
 men, & Tractus successivus.
 Perpetui nomine tantum evadimus, aut dicimus, c. 2. n. 160. p. 20.
 Perpetuum censetur in Iure id, quod potest esse perpetuum, etiam si
 de factis, & esse possit temporale, c. 26. n. 16. p. 100.
 Perpetuum in dubio reputatur, quod conceditur ad beneplacitum,
 quamvis revocari possit ad nutum concedentis, c. 26. n. 18. p. 101.
 Perpetuum quidquid reputatur, cuius temporalitas ex incerto even-
 tu pendet, c. 26. n. 19. p. 101.
 Perpetua in pensitatione solutio facienda est juxta æstimationem mo-
 netæ currentis de tempore contractus, c. 63. n. 79. p. 301.

& Verborum.

Perpetua præstatio habet tractum successivum, c.63.n.96.p.302.
 Perpetuum est quinquennium respectu manus mortuæ, c.64.n.24.p.305.
Perfarum Rex, & V. Superbia.
 Petrarum Regis Superbia memoratur, c.5.n.134.p.41.
Persona, & V. Archipresbyter Cardinalis, & Universitas.
 Personæ inhabili, ac incapaci scienter aliquid concedens, videtur cum ea dispensare, c.27.n.33.p.104.
 Personæ unius tantum ex actu non inducitur consuetudo, cap. 68. nu.137. pag. 320.
Personatus, & V. Beneficium.
 Personatus dicta Beneficia, quæ sint, c.50.n.592.p.224.
 Personatus in Hispaniis sunt Beneficia ficticia, & census vitalitii, c.50.n.607. & 608. p.225.
Pertica, & V. Beneficium.
 Pertica de Beneficium fictum, est impermutabile, c.50.n.729.p.234.
Perticarius, & V. Beneficium.
 Perthicherii officium non est Beneficium, c.50.n.598.p.224.
Pertinax.
 Pertinacibus relinquit Auctor, an livellus scribendus cum litera B. cap. 52. n.15. p.257.
Pervenisset verbum V. Verbum *Pervenisset*.
Perusia V. Hospitale.
Pestis V. Bellum, & Mora.
Petitorium judicium V. Judicium petitorium.
Petra, & V. Doctores laudati.
Petra laudatur, c.13.n.6.p.67.c.33.n.4.p.118.
Phares, & V. Phatrias.
 Phares idest divisio, vocatus fuit unus ex filiis Thamar Nurus Judæ, quia prior rupit, & divisit secundanas, c.3.n.43.p.30.
 Phares in comminatione Regis Balthazaris significabat, divisum est Regnum tuum, c.3.n.44.p.30.
Pharisei.
 Pharisei undè dicti, c.3.n.37.p.29.
 Pharisei segregati ab aliis Israelitis, vivebant, vitamque sanctiorem proficere simulabant, c.3.n.38.p.29.
Phab. & V. Doctores reprobatii.
Phab. decis. Portugall. 5. n.9. versic. respondetur enim, & versic. susfragatur in med. reicitur, c.51.n.75.p.251.
Philosophus Heraclius V. Doctores reprobatii, & *Heraclius*.
Phatrias, & V. Phares.
 Phatrias à Phares, quod significat divisionem, c.3.n.36.p.29.
 Phatrias in Gallia vocant Geldonias, c.3.n.40.p.29.
Physicè V. Tempus.
Piana Bulla V. Censur.
Piazza, & V. Doctores laudati.
Piazza laudatur, c.103.n.22.p.398.c.139.n.3.p.450.
Pia causa V. Causa, & Causa pia.
Pia Loca V. Loca Pia.
Pictura.
 Pictura alicujus Sancti, dicitur res sacra, c.6.n.183.p.53.
Pietas V. Hospitale.
Pietas Christiana.
 Pietas Christiana in Vrbe in dies crevit, c.5.n.23.p.36.
Pietatis Mons V. Mons Pietatis.
Pignatellus, & V. Doctores laudati, & Doctores declarati.
Pignatell. laudatur, c.165.n.9.p.483.c.168.n.9.p.487.
Pignatell. consult. Canon. 34. n.20. tom. 8. declaratur, c.75.n.5.p.336.
Pilar Cathedralis V. Canonici, & Distributiones quotidianæ.
Pinerollum V. Monachus.
Pinbeyr. & V. Doctores sibi contrarii.
Pinbeyr. de emphyteus. part. 2. disput. 4. sect. 4. n. 41. est sibi contrarius, c.47.n.62.p.164.
Pisana Diæcesis V. Beneficium, Consuetudo, & Fructus.
Pitonius, & V. Doctores reprobatii.
Pison. disc. Eccles. 51. n. 1. & per tot. par. 1. reicitur, c.48.n.13.p.171.
Pius Locus V. Locus Pius.
Pius IV.
 Pius IV. verè pientissimus, c.6.n.248.p.56.
Pius V. V. Collegium.
Placentina Cathedralis.
 Placentinæ Cathedralis consuetudo, seu Statutum ad favorem Capituli pro medietate fructuum Canoniatuum vacantium primorum annorum refertur, c.50.n.548.p.227.
Platum Mercatum V. Hospitale.
Plumbum V. Coronatio.
Plures V. Consuetudo, & Collegium.
Plus V. Constitutio, & Consuetudo.
Polonia.
 Poloniæ Princeps est Canonicus, c.114.n.6.p.413.
Pompa V. Beneficiatus, & Canonici.
Pontianum V. Emphyteutica bona.
Pontifex V. Papa.
Populus, & V. Civitas, *Clemens IV.* Consuetudo, & *Martinus IV.*
 Populus nunquam moritur, c.2.n.153.p.20.
 Populus cõparatur aquis fluvii cõtinuò decurrētibus, c.136.n.3.p.447.
Porcellus V. Homo.
Portaria.
 Portaria in Portugallia quid, c.50.n.18.p.201.
Portionarii, & V. Capitulum.
 Portionarii integri, & dimidii adsunt in Hispania, c.50.n.379.p.211.

Portionarii, & similes, licet habeant vocem in Capitulo; attamen non sunt de Capitulo, c.92.n.8.p.376.c.94.n.4.p.378.
Portio, & V. Canonici, & Rota.
 Portio vacans, accrescit portioni, non persone, c.134.n.15.p.444.
Portugallia, & V. Beneficiatus, Beneficium, Bona, *Clemens IV.*
 Consuetudo, Ecclesia, Emphyteusis, Fructus, & *Martinus IV.*
 Portugallia Ecclesiæ sunt incapaces Emphyteusis, c.2.n.4.p.12.
 Portugallia Loca Pia tam secularia, quàm Regulatua sunt incapacia Emphyteusis, c.2.n.5.p.12.
 Portugallia bona alienari nequeunt in Ecclesiam, c.2.n.94.p.16.
 Portugallia primitiva quid sit, c.5.n.46.p.37.
 Portugallia Judices Layci non bene concedunt mantentionem, quæ dicitur Chartam Tuitivam in possessione Beneficii, etiam contra provivum Apostolicum, c.2.n.117.p.18.
 Portugallia Judices Layci, præcisivè Privilegio Apostolico, concedere nequeunt mantentionem in possessione Beneficii, cap. 2. n.118. pag. 18.
 Portugallia *Meirinho* respondet *Barrigello* Italiae, c.6.n.268.p.57.
 Portugallia in donatarius tenetur ad laudemla, c.8.n.5.p.60.
 Portugallia in accipitur anima in materia emphyteutica pro vita; seu persona nominanda, c.17.n.5.p.79.
 Portugallia in viget consuetudo, quod Emphyteusis transitura sit ad extraneos, c.20.n.2.p.86.
 Portugallia in, & Hispania Decimæ Regiæ vocantur Tertiaræ, cap.29. nu.11. pag. 208.
 Portugallia in apponi solet pactu de non renovando, c.30.n.53.p.113.
 Portugallia in nec locatio, nisi decennium attingens, dicitur, ad longum tempus, nec alienatio, c.31.n.21.p.116.
 Portugallia in magis de Jure illius Regni, quàm de Jure communi ex locatione debetur laudemium, c.31.n.19.p.115.
 Portugallia in de emphyteusi filia dotari potest, & reselluntur contrarium sentientes, c.37.n.7. & 8.p.133.
 Portugallia in renunciari non licet emphyteusi, c.45.n.4.p.153.
 Portugallia in subinfeudari solet citrà Regis cõsensu, c.47.n.46.p.163.
 Portugallia in *Corregedores* idem, ac Præsides, seu Correctores Provinciarum, c.50.n.65.p.194.
 Portugallia in defuncti intra annum Senatorii Salarium hæredibus totum debetur, c.50.n.168.p.200.
 Portugallia in *Tengar* quid, c.50.n.185.p.201.
 Portugallia in *Portaria* quid, c.50.n.187.p.201.
 Portugallia in *Affentamento* quid, c.50.n.189.p.201.
 Portugallia in pluribus Cathedralibus dantur etiam Canonicatus dimidii, c.50.n.378.p.211.
 Portugallia in adsunt etiam *Quartanarii*, & *Tertionarii*, ca. p.50. nu. 380. pag. 211.
 Portugallia in fructus non dantur successorii majoratus ob aliquod onus, c.50.n.461. p.215.
 Portugallia in succedit Ecclesia, non Camera Apostolica, in fructibus Episcopatum, nisi Episcopi Portugallia extrà Portugalliam decesserint, c.50.n.354.p.243.
 Portugallia in adest consuetudo emphyteuticandi majoratum bona cap. 51. n.28. pag. 252.
 Portugallia in Emphyteusis ad generationes dicitur ad vitas, cap. 51. nu.92. pag. 252.
 Portugallia in bona regalia dicuntur *Reguengos*, & in Hispania *Realengo*, c.51. n.103. pag. 252.
 Portugallia in susendum dicitur *prazo de prazo*, c.52.n.7.p.257.
Portugallia Constitutiones Synodales V. Beneficiatus, Canonici, Consuetudo, & Fructus.
Portugallia Diæcesis V. Beneficiatus, & Consuetudo.
Portugall. Extravag.
Portugall. Extravag. par. 2. lib. 10. fol. 80. non reperitur, cap. 50. nu. 544. pag. 221.
Portugall. Ordinat. Reg.
Portugall. Ord. Reg. lib. 1. tit. 62. §. 39. in fin. adducitur, c.6.n.89.p.48.
Portugall. Ordinat. Reg. lib. 1. tit. 62. §. 48. declaratur, c.8.n.6.p.60.
Portugall. Ordinat. Reg. lib. 4. tit. 64. in princip. requirit consensum; Domini in dotatione ex bonis emphyteuticis, c.37.n.9.p.133.
Portugall. Ordinat. Reg. prædicta est de dotatione ab extraneo facta, c.37. n.10. p.133.
Portugall. Ordinat. Reg. non concedit in bonis emphyteuticis communicationem inter conjuges, c.37.n.12.p.134.
Portugall. Ordinat. Reg. lib. 2. tit. 33. §. 42. & lib. 4. tit. 66. Emphyteusis potest fideicommissio vinculari, quando fideicommissarius habet facultatem emphyteuticandi, c.51.n.31.p.249.
Portugall. Ordinat. Reg. lib. 5. tit. 1. §. 1. Emphyteusis Ecclesiastica; si ex communi usu sit hæreditaria, tunc fideicommissio supponi valet, c.51.n.51.p.250.
Portugall. Ordinat. Reg. lib. 4. tit. 96. §. 23. & tit. 97. §. 2. Emphyteusis reputatur hæreditas emphyteutæ, c.51.n.90.p.252.
Possessio, & V. Beneficium, & Fructus.
 Possessionis incapax, in Gallia dicitur manus mortua, c.2.n.233.p.25.
 Possessio Beneficii capienda est Capitulariter ad hoc, ut exigere possit successor quinquennium inexactum in vita antecessoris, cap. 50. nu.49. pag. 193.
 Possessionis litigiosæ in casu apponendum est sequestrum super fructibus, c.50.n.50.p.195.
 Possessio quasi exigendi probatur per annuas solutiones, cap. 50. nu. 815. pag. 239.
 Possessio quasi non datur juxta *Legistas*, quidquid sentiant Canonici, &

Index Rerum,

- ita, deficiente re certa; cap. 60. nu. 7. pag. 259.
Possessor.
 Possessor bonæ fidei retinere nequit rem furtivam, aut alienam, ubi illam talem esse comperit, c. 39. n. 9. p. 141.
 Possessor malæ fidei tenetur etiam de fructibus percipiendis, cap. 50. nu. 511. pag. 219.
 Possessor triennalis debet esse usque ad ultimum momentum triennii, c. 50. n. 750. p. 235.
Possibilitas V. Fictio.
Possideo, & V. Beneficiatus, Cappuccini, Carmelitæ Discalceati, Jesuitæ, & Præbenda.
 Possidere vix dicitur, qui pacificè non possidet, c. 50. n. 45. p. 193.
Possint V. Verbum Possint.
Possimium, & V. Canonici, & Restitutio.
 Possimium dari nequit in restitutione gratiosa, præsertim non plenariæ, c. 98. n. 16. p. 387.
Posteriora.
 Posteriora derogant prioribus, c. 68. n. 6. p. 317.
Posterior V. Dominus, Emphyteusis, & Quindennium.
Potentates.
 Potentates David non intelligit viros potentes auctoritate, cap. 2. nu. 184. pag. 22.
 Potentates David intelligit robustos, c. 2. n. 186. p. 22.
Potentia, & V. Actus.
 Potentiâ propter Rex quandoque dicitur Rex Regū, c. 5. n. 135. p. 43.
 Potentiâ propinqua actui, pro actu exillimanda, c. 50. n. 705. p. 232.
Potentior V. Emphyteutico, & Symbphyteutico.
Potesias, & V. Judex.
 Potestas in Italia dictus Index, aliquâdo tēpēst est, c. 50. n. 56. p. 194.
Potior, & V. Dominium directum.
 Potior in Jure prior in tempore, c. 66. n. 25. p. 309.
Potioritas.
 Potioritas fundatur sæpids in sola causa privata, c. 66. n. 31. p. 309.
Practici, & V. Asseratio, & Faber.
 Practici introduxerunt terminum asserationis, c. 54. n. 5. p. 272.
Pragmatici.
 Pragmaticorum vocabula sunt affrancatio, affrancare, francatio, & francare, c. 24. nu. 2. p. 93.
 Pragmatici magis curant de energia vocum, c. 24. nu. 3. p. 93.
Prazo de Prazo, & V. Subfeudum.
 Prazo de Prazo in Portugallia dicitur Subfeudum, c. 52. n. 7. p. 257.
Praxis, V. Capitulum, Consensus, Ecclesia, & Emphyteusis.
Præbenda, & V. Beneficiatus, Capitulum, Consuetudo, & Episcopus.
 Præbendam possidens Laycus, nō dicitur Beneficiatus, c. 5. n. 125. p. 41.
 Præbendam quasi Canonicali Episcopus de consuetudine habere potest, c. 99. n. 1. p. 389.
 Præbendas quasi Canonicales habent Vicarii Basilicarum Urbis, cap. 99. nu. 4. pag. 389.
 Præbenda Episcopi potius dicenda Episcopalis, c. 99. n. 5. p. 389.
 Præbenda quasi Canonialis conferri nequit expectati, c. 99. n. 8. p. 389.
 Præbendæ distinctæ adesse solent in nonnullis Ecclesiis, c. 141. n. 1. p. 451.
 Præbendæ assignari possunt distinctæ ad certū tēpus, c. 141. n. 11. p. 452.
 Præbendas Præceptoriales habentes non participant de quindenniis, cap. 142. nu. 1. pag. 453.
Præbenda Præceptorialis V. Præbenda.
Præbendatus, & V. Capitulum, & Episcopus.
 Præbendatus Episcopus habet vocem in Capitulo, c. 99. n. 6. p. 389.
Præcedentia.
 Præcedentiæ, & sessionis materia est præheminentalis, cap. 68. nu. 124. pag. 320.
Præceptorialis Præbenda V. Præbenda.
Præceptor V. Magister.
Præconizatio, & V. Canonatus, Canonici, Consistorialis propositio, Consistorium, & Episcopatus.
 Præconizationis à die currit trimestre ad procurandam consecrationem, à promotio ad Cathedralē, c. 69. n. 27. p. 324.
 Præconizationem post statim Canonatus vacat etiam antè captam possessionem Episcopatus, c. 110. n. 2. p. 407.
 Præconizationem antè ultimam in Consistorio quindennium maturatum acquirere potest Canonicus promotus ad Episcopatum, cap. 111. nu. 1. pag. 408.
 Præconizationem per solam in Consistorio contrahitur matrimonium spirituale ratum, c. 111. n. 3. p. 409.
Prædecessor.
 Prædecessore pro habetur successor, c. 60. n. 19. p. 290.
Prædestinatio, & V. Hospitalitas.
 Prædestinationis signum est hospitalitas, c. 6. n. 16. p. 45.
Prædicabile V. Laudemium, & Quindennium.
Prædicatorum Ordo V. Hospitalarius Ordo.
Prædilectio V. Beneficiatus.
Prædium V. Beneficiatus, Conductor, & Emphyteusis.
Prædo V. Possessor.
Præfixio, & V. Tempus.
 Præfixionis tempore certa ratio reddi nequit, c. 1. n. 5. p. 5.
Præheminentia V. Canonatus, Capitulum, Ecclesia, & Dignitates.
Præjudicium & V. Annus, Consensus, Dominus directus, Fictio, Laudemium, & Manus mortua.
 Præjudicium majus insert Domino fictio, quod manus mortua duret

100. annis, quàm cessatio laudemiorum, cap. 1. nu. 100. pag. 7.
 Præjudicium tertii quando non adest. tempus non semper debet esse physicè integrum, c. 50. n. 323. p. 208.
 Præjudicium futurum solet haberi pro suspecto, c. 50. n. 819. p. 240.
 Præjudiciū secundariū non venit in consideratione, c. 51. n. 114. p. 253.
 Præjudicium parum considerabile non attendendum, c. 99. n. 9. p. 389.
 Præjudicium inducere nequit consensus tacitus, c. 152. n. 16. p. 162.
Prælatio V. Dominus directus, Mora, & Quindennium in genere.
 Prælationis beneficii electio non censetur sublata ex petitione quindennii invalida, c. 79. n. 14. p. 351.
 Prælationis jus amittitur per laudemii petitionem, c. 82. n. 11. p. 359.
Prælativus Habitus V. Canonici.
Prælatum, & V. Affrancatio, Capitulum, Collegium, Conditio, Curia, Ecclesia, Episcopus, Juramentum, & Successor.
 Prælatum successor non habet causam à jurante, sicque non tenetur juramento, c. 16. n. 34. p. 78.
 Prælati in vita nec sustinetur affrancatio, c. 24. n. 40. p. 94.
 Prælatum Monasterii illud obligare non potest, c. 34. n. 38. p. 122.
 Prælatum est quodammodò sponsus spiritualis, c. 82. n. 1. p. 358.
 Prælatum facere nequit deteriorē conditione Ecclesiæ, c. 82. n. 2. p. 358.
 Prælatum æquiparatur tutori, & curatori, c. 82. n. 3. p. 358.
 Prælatum in arduis nihil agere potest sine consensu Capituli, cap. 82. nu. 5. pag. 358.
 Prælatum emphyteuticare nequit consanguineo potentiori, cap. 82. nu. 13. pag. 359.
 Prælatum remittere potest caducitatem ob canonem non solum, aliqui tenent contrarium, c. 82. n. 14. & 15. p. 359.
 Prælatum declarare potest caducitatem absque consensu Capituli, seu manus mortuæ, c. 82. n. 16. & 23. p. 359. & 360.
 Prælatum in acquirendis præjudicare potest suæ manus mortuæ, seu Capitulo, c. 82. n. 17. p. 359.
 Prælatum emphyteuticare potest absque consensu suæ manus mortuæ, cap. 82. nu. 18. pag. 359.
 Prælatum agere potest pro sua manu mortua independenter ab illa non tamen in arduis, c. 82. n. 19. & 20. p. 359. & 360.
 Prælatum tantum potest, quantum unus de Collegio, c. 82. n. 21. p. 360.
 Prælatum solus facilius agit, etiamsi bona sint divisa, vel communia, cap. 82. nu. 25. pag. 360.
 Prælatum potest de per se in favorabilibus, c. 82. n. 26. p. 360.
 Prælatum potest inveltire manum mortuam in bonis suis, sibi que pro rata contingentibus, c. 82. n. 27. 28. 29. & 30. p. 360.
 Prælati inferiores, & Procuratores Episcoporum impeditorum, in Conciliis habent solum votum consultivum, c. 107. n. 1. p. 403.
 Prælatum est constitutivum Collegii, seu Collegialitatis, c. 124. n. 25. p. 430.
Premium V. Beneficiatus, & Milites.
Præparatorium.
 Præparatorium judicandum ut præparatum, c. 69. n. 60. p. 326.
Præparatum V. Præparatorium.
Præpositura, & V. Beneficium.
 Præpositura in Cathedrali Gerunden non est Beneficium, cap. 50. nu. 599. pag. 224.
 Præpositura in Aragonia non est Beneficium, c. 50. n. 600. p. 224.
 Præpositura concedi solita potius uti Officium, quàm uti Beneficium, cap. 50. nu. 602. pag. 224.
 Præpositura aliquo tempore fuit Beneficium, & aliquo tempore non fuit Beneficium, c. 50. n. 603. p. 225.
Præpositus.
 Præpositus Dignitas memoratur, c. 84. n. 4. p. 362.
 Præpositus, vel alius similis participat de quindennio, c. 155. n. 5. p. 464.
Præpotens.
 Præpotens certo modo videtur Ecclesiasticus, ratione fori, cap. 2. nu. 114. pag. 18.
Præpotentia, & V. Creditor, Debitor, Dominus directus, & Manus mortua.
 Præpotentiam ob manus mortuæ, Dominus directus quindennium exigere nequens, sibi satisfacere potest propria auctoritate, cap. 59. nu. 2. pag. 286.
Præproperè V. Creditor, & Debitor.
Prærogativa V. Locus, & Portionarii.
Præbyteratus V. Ætas.
Præscriptibilis V. Laudemium, & Quindennium.
Præscriptio, & V. Canon, Censu, Dominus directus, Ecclesia, & Quindennium.
 Præscriptio odiosa de proximo complenda, non habetur pro completa, cap. 50. n. 724. p. 233.
 Præscriptio indiget possessione, vel quasi, c. 70. n. 17. p. 328.
 Præscriptio non currit possidenti, c. 70. n. 19. p. 328.
 Præscriptio non cadit dumtaxat super obedientia Principi Supremo debita, c. 70. n. 36. p. 329.
 Præscriptio non currit non valenti agere, c. 70. n. 38. p. 330.
 Præscriptio non currit impedito, aut ignorantia, c. 70. n. 45. p. 330.
 Præscriptio eadem requiritur contra laycum habentem rem communem cum Ecclesia, que requiritur contra Ecclesiam, c. 71. n. 6. p. 331.
Præscriptio quadragenaria.
 Præscriptione quadragenaria tollitur jus cogendi Ecclesiam ad vendendum Emphyteusim, c. 2. n. 51. p. 14.
Præsentandi jus, & V. Patronus.
 Præsentandi jus remanet penes habiles, & non delinquentes, existentibus aliis Patronis inhabilibus, c. 135. n. 11. & 16. p. 446.
Præsentialitatis indultum V. Fructus.

& Verborum.

- Præsento V. Prorogatio.*
Præsens V. Confraternitas, & Juspatronatus.
Præstamera V. Præstimonium.
Præstamo V. Præstimonium.
Præstimoniarivus, & V. Chorus, Fructus, Officium Divinum, & Præstimonium.
 Præstimoniarivus tenetur ad Horas Canonicas, c. 50. n. 579. p. 223.
 Præstimoniarivus intrat in Chorum, c. 50. n. 586. p. 224.
 Præstimoniarivus de consuetudine testari potest de fructibus sui Præstimonii, c. 50. n. 587. p. 224.
Præstimonium, & V. Beneficium, & Præstimoniarivus.
 Præstimonium in Hispanis dicitur *Præstamo*, & *Præstamera*, cap. 50. nu. 571. pag. 223.
 Præstimonium ab initio ad quid institutum, c. 50. n. 572. p. 223.
 Præstimonium subjacet Regulæ Cancellariæ reservatoriæ mensium, & Regulæ de annuali, c. 50. n. 574. p. 223.
 Præstimonium hodiè est Penso titulata, c. 50. n. 576. p. 223.
 Præstimonium illegitimus obtinere nequit in Ecclesia, in qua Pater ministravit, c. 50. n. 580. p. 223.
Præsumptio.
 Præsumptio stat pro Ecclesia, c. 121. n. 5. p. 424.
Præteritus V. Æstimatio, Melioramentum, & Tempus.
Præterium, & V. Ælimatio, Annus, Carmelita, Dicalceati, Emphyteusis, Evictio, Fructus, Iusfructus, & Tempus.
 Præterium recipere videntur jura cessa, c. 38. n. 15. p. 139.
 Præterium Emphyteusis valdè diminuitur ob duplex onus tam canonum, quam quinquenniorum, c. 41. n. 20. p. 146.
 Præterium rei attenditur de tempore evictionis, c. 63. n. 16. p. 299.
 Præterii, & summa pars est tempus, c. 68. n. 11. p. 312.
Prætor, & V. Iudex.
 Prætor non curat de minimis, c. 50. n. 711. p. 233.
 Prætor manumittere potest servum suum, c. 84. n. 25. p. 363.
Præventio.
 Præventioni est locus in causis mixti fori, c. 17. n. 43. p. 82.
Præventivè, & V. Actio, Melius, & Res.
 Præventivè rei incumbere melius est, quam actioni, c. 55. n. 15. p. 274.
Prævideo V. Concedens, & Manus mortua.
Prævisus casus V. Casus prævisus.
Præcaria.
 Præcaria dicitur, quando bona Ecclesiastica conceduntur cum annua pensione, eaque renovanda venit de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel in perpetuum, cap. 19. nu. 2. pag. 84.
 Præcaria non est ad libitum renovanda, nisi ex legitima causa, cap. 19. nu. 3. pag. 84.
 Præcariæ contractus est antiquissimus, c. 19. n. 4. p. 84.
 Præcariam quinquennio tantum durare, erroneum est putare, cap. 19. nu. 5. pag. 84.
 Præcariæ contractus de iure civili non est cognitus, c. 19. n. 6. p. 84.
 Præcariæ contractus quoad substantiam etiam de iure civili fuit cognitus, c. 19. n. 8. p. 84.
 Præcaria ex etiam debentur quinquennia, non solum ex Emphyteusi, cap. 19. nu. 11. pag. 85.
 Præcaria renovari solet de quinquennio in quinquennium, vel de novennio in novennium, vel in aliud majus tempus, c. 19. n. 12. p. 85.
 Præcaria, & Emphyteusis quoad substantiam non differunt, cap. 19. nu. 13. pag. 85.
 Præcaria ex, quod nec solvatur annuus canon ex præcisa necessitate præponderare debet, prout solvitur ex emphyteusi, sed quandoque aliqua pensio, & quandoque nulla, c. 19. n. 19. p. 85.
 Præcariæ non semper renovanda est, dum per conventionem fieri potest, quod absque alia renovatione concedatur in perpetuum, cap. 19. nu. 20. pag. 85.
 Præcariæ esse non potest perpetua juxta prohibitionem in Synodo Ravennaten, & in Concilio Turonen, c. 19. n. 21. p. 85.
 Præcariæ de quinquennio in quinquennium renovanda est ad evitandam omnem exolam perpetuitatem, c. 19. n. 22. p. 85.
Præcariò, & V. Clericus, Ecclesia, & Monachus.
 Præcariò Ecclesia cedere valet bona Layco, Clerico, Monacho, & alteri Ecclesiæ, c. 19. n. 10. p. 85.
 Præcariò recipiens, gravari non debet pro renovatione quolibet quinto anno, & quolibet decimo quinto, c. 19. n. 18. p. 85.
Præcaticum, & V. Ghetto, Hebræi, & Parochus.
 Præcaticum solvunt Hebræi in Vrbe Parochis pro Domibus sitis in Ghetto, & cur, c. 1. n. 45. p. 4.
Præcivus V. Dominus, Evictio, Postliminium, & Regressus.
Præcipuus, & V. Hæresis, & Salarium.
 Præcipuus defunctus transmittit ad hæredes Salarium integri anni, cap. 50. nu. 62. pag. 194.
Præcipus, & V. Caltrum, Concessio, Immunitas, & Tertius.
 Præcipus non præsumitur concedere voluisse immunitatem in præjudicium tertii, c. 42. n. 5. p. 148.
 Præcipus non præsumitur sua concessione voluisse præjudicare tertio, cap. 43. nu. 15. pag. 150.
 Præcipus beneficii latè interpretadū, c. 3. n. 29. p. 29. c. 50. n. 186. p. 201.
 Præcipus licet movere bellum, quando aliter Vrben suam, aut Caltrum recuperare nequit, c. 59. n. 8. p. 287.
 Præcipus Supremus potest propria auctoritate adoptare aliquem in filium, c. 84. n. 26. pag. 353.
 Præcipus, dispensando, censetur conservare velle saluum jus, cap. 167. n. 20. p. 486.
Præcipus Supremus V. Princeps.
Præcipualis, & V. Principalitas, Vicarius, & Viri Principales.
 Præcipuales Viri olim gerere debebant quodam munus Principalaritatis dictum per 15. annos, c. 1. n. 70. p. 6.
 Præcipualis nomine possidere dicitur Vicarius, c. 114. n. 17. p. 414.
Præcipualitas, & V. Principalis.
 Præcipualitatis officium consistebat in regenda Curia, & exigendis tributis, cap. 1. n. 71. pag. 6.
Præcipuatur.
 Præcipuatur quid, c. 2. n. 187. p. 22.
Præcipuum, & V. Finis, & Mundus.
 Præcipuum habuit Mundus, & habebit finem, c. 2. n. 159. p. 21.
 Præcipuum debiti attendendum est, c. 47. n. 33. p. 173.
 Præcipuum in tantum est inspiciendum, in quantum erit actus perfectus, c. 48. n. 43. p. 174.
Prius, & V. Auctor, Confraternitas, & Juspatronatus.
 Prius in tempore, potius in jure, c. 66. n. 25. p. 306.
 Prius, vel alius similis participat de quinquennio, c. 155. n. 15. p. 464.
Priscianus.
 Prisciano leges aliquando subjacent, c. 6. n. 262. p. 58.
Prisci V. Collegium.
Privatio.
 Privatio tamquam odiosa, venit restringenda, c. 127. n. 4. p. 434.
Privativè V. Dominus directus, & Quinquennium.
 Privativus, & V. Canonici, Capitulum, Laudemium, & Manus mortua.
 Privativus recipiens laudemium à manu mortua, videtur illam approbare in emphyteutam, c. 2. n. 257. p. 25.
 Privato Dominus concedendo bona, cogitare potuit ultra canonem etiam laudemium, & quinquennium, c. 27. n. 34. p. 104.
 Privato in ratò militare potest ratio causæ necessariæ, ac publicæ; cap. 35. nu. 37. pag. 126.
Privilegiatus, & V. Dominus directus, Manus mortua, & Privilegium.
 Privilegiatus contra minus privilegium utitur privilegio suo, cap. 35. nu. 63. pag. 127.
Privilegium, & V. Hospitale, & Privilegiatus.
 Privilegium tamquam stricti Iuris, & odiosum, non venit extendendum extra casus expressos, c. 17. n. 36. p. 81. c. 159. n. 53. pag. 476. c. 165. n. 8. pag. 483.
 Privilegium privilegio conquassatur, c. 35. n. 57. p. 127.
 Privilegio de conquassando regula cessat in casu habentis pinguius jus, c. 35. n. 62. p. 127.
 Privilegiis in Finorum Titularium tantum concessum, quantum scriptum, c. 165. n. 7. p. 483.
 Privilegiis interpretatio, spectat ad concedentem, c. 17. n. 11. p. 487.
Privilegium Apostolicum V. Apostolicum Privilegium, & Jurisdictio Ecclesiastica.
Pro, & contra V. Vox.
Probatio.
 Probatio nulla major, quam proprii oris confessio, c. 58. n. 1. p. 284.
Processio V. Hospitale.
Procotrophium, & V. Collegium.
 Procotrophium, seu Procotrophium dictum Collegiū, c. 4. n. 58. p. 47.
 Procotrophium quid, c. 6. n. 58. p. 47.
 Procotrophium correspondet Loco Invalidorum penes Basilicam Lateranensem ab Innocentio XII. extracto, c. 6. n. 59. p. 47.
 Procotrophium sumitur pro Collegio ad erudiendos, & alendos inopes studiosos, c. 6. n. 61. p. 47.
Procrastinatio V. Debitor, & Inducia.
 Procrastinare solet solutionem induciis debitor impotens ad solvendum, c. 57. n. 1. pag. 281.
Procuratio, & V. Cultus Divinus, Episcopus, & Visitatio.
 Procuratio, & Visitatio Episcopi sunt annexa, c. 43. n. 16. p. 150.
Procurator, & V. Laudemium, & Monasterium.
 Procurator non potest obligare Monasterium, c. 34. n. 37. p. 122.
 Procuratoris putativi factum ratificari potest, c. 78. n. 9. p. 347.
Professio.
 Professionis de nullitate ad dicendum, quinquennium debet esse continuum, c. 50. n. 317. p. 208.
Professio Fidei V. Fidei Professio.
Promissio V. Tempus, & Terminus.
Promotio V. Beneficium, Cardinales, Consistorium, Eugenius IV. & Papatu.
Promotus V. Canonici, Cathedralis, Consecratio, Consistorium, Episcopus, & Præconizatio.
Propositio Consistorialis V. Consistorialis propositio, & Præconizatio.
Propheta Sophonias V. Sophonias.
Proprie V. Capitulum, & Episcopus.
Proprietarius, & V. Emphyteusis, Emphyteuta, Fructus, Hæres, Laudemium, Vusufructus, & Vusufructus.
 Proprietarius tenetur solvere laudemium, c. 14. n. 7. p. 70.
 Proprietario potius debentur laudemia, quinquennia, & canones; cap. 50. nu. 118. pag. 197.
Proprietas V. Capitulum, Civitas, & Vusufructus.
Prorex V. Judicibus.
Prorogatio, & V. Reconventio.
 Prorogatio ad presentandum concedi potest, c. 56. n. 72. p. 279.
Proxogo V. Clericus.
 D d d d

Index Rerum,

- Protectio**, & V. Advocatia, Auctor, Conservator, & Conservatorii.
 Protectionibus à, seu Advocatiis feudilibus, & forsitan à Iudicibus
 Conservatoribus Auctor putat, derivasse Protectorias Cardinalitias,
 cap. 168. nu. 2. & 3. pag. 487.
Protector, & V. *Innocentius XII.*
 Protectorum Cardinalium facultates post Constitutionem Innocentii
 XII. valdè restititæ fuerunt, c. 168. n. 9. p. 487.
Protectoria, & V. *Protectio*.
 Protectoria in S. Triphonis de Vrbe per plures annos perseveravit
 Clemens XI. c. 168. n. 4. p. 487.
 Protectoria denotat meram defensionem, c. 168. n. 7. p. 487.
Protestatio, & V. *Quindennium*.
 Protestatio contraria facta, non est attendenda, c. 88. n. 13. p. 340.
Prothonotarius V. Canonici, Legatus Apolliticus, & Nunci-
 us Apolliticus.
Provicarius V. Archipræbyter Cardinalis, & Vicevicarius.
Providere V. Verbum *Providere*.
Provincialis.
 Provincialis in Ordine Minorum Observantium S. Francisci est trien-
 nalis, c. 50. n. 746. p. 234.
Provincia Tarraconen V. Tarraconen Provincia.
Provincialatus.
 Provincialatus triennium debet esse continuum, c. 50. n. 716. p. 208.
 Provincialatus ad modicum tempus abbreviari, vel protogari potest,
 cap. 50. n. 747. pag. 234.
Provisionale remedium.
 Provisionale remedium concedi solet, nè iudicium sit elusorium,
 cap. 55. nu. 18. pag. 274.
Proxenetæ Ripæ Vrbs V. Caupones.
Proximior V. Consensus, Locus, Minor, & Pupillus.
Proximus V. Consuetudo,
Prudenter V. Bona, & Pater.
Prudentia V. Avaritia.
Psalmi, & V. Gradus.
Psalmi habent 15. Cantica graduum, Templū 15. gradus, c. 1. n. 64. p. 6.
Proctrotophium V. Collegium, & Proctrotophium.
Pubertas.
 Pubertati proximus habetur pro pubere, c. 50. n. 733. pag. 234.
Pubes V. Pubertas.
Puella, & V. *Puelus*.
 Puellæ olim ad ludos literarios in forum ibant. c. 5. n. 5. p. 35.
 Puellam etiam invitam in Monasterium detrudere solent Parentes,
 vel fratres, c. 37. n. 45. p. 135.
Puellus, & V. *Puella*.
 Puellus, & puella denotant nomen diminutivum pueri, & pueræ,
 cap. 5. nu. 38. pag. 37.
Pueræ, & V. *Auctor*.
 Pueræ nomen est Latinum, minùs tamen politum videtur Auctori,
 cap. 5. nu. 37. pag. 37.
Punctatura, & V. *Alexander VII.* & *Vicarius*.
 Punctaturæ duplicis sub pœna Alexander VII. injungit Illiis Vica-
 riis onus recitandi in Choro, c. 165. n. 16. p. 483. c. 167. n. 8. p. 486.
Pupillus, & V. Canonici, Capitulum, & Tutor.
Purgatio mora V. *Mora*.
Purcatorius V. *Procurator*.
Puteus V. *Confraternitas*.
- Q
- Quadragesima præscriptio* V. *Præscriptio quadragesima*.
Quadragesima pars V. *Laudemium*, & *Portugallia*.
Quadragesima V. *Rcs*.
Quadriennium V. *Ecclesia*, & *Præscriptio*.
Qualitas, & V. *Causa*, & *Rota*.
 Qualitas in actu aliquo requisita, debet actui qualificato injungi
 tempore verbi, c. 84. n. 18. p. 171.
 Qualitas juncta verbo, regulari debet secundum tempus verbi, cap.
 63. nu. 53. pag. 299.
 Qualitates duæ ubi conveniunt in eadem persona, perindè est, ac si
 essent duæ personæ, c. 157. n. 15. p. 469.
Quandiu, & V. *Pensio*, & *Tempus*.
Quandiu dictio dividit tempus in momenta, c. 50. n. 397. p. 212.
Quantitas V. *Beneficium*, *Ecclesia*, & *Quindennium*.
Quarentiginta obligatio V. *Obligatio quarentiginta*.
Quarta Canonica.
 Quarta Canonica non detrahitur de legato pro pauperibus, cap. 17.
 nu. 19. pag. 80.
Quarta Falcidia V. *Falcidia*.
Quarta funeralis, & V. *Parochus*.
 Quarta funeralis exemptionem non includit plenissima immunitas
 Regularibus concessa, c. 43. n. 21. p. 151.
 Quarta funerali de etiam inexacta Parochus disponere potest, cap. 50.
 nu. 50. pag. 230.
Quarta Parochialis.
 Quarta Parochialis non detrahitur de legato pro pauperibus, cap. 17.
 nu. 19. pag. 80.
Quarta pars V. *Affranco*.
Quarta Trebellianica, & V. *Falcidia*, *Fideicommissum*,
 & *Hospitale*.
- Quarta Trebellianica* non detrahitur ex fideicommissio universali
 cum substitutione piæ causæ, c. 17. n. 20. p. 80.
 Quarta Trebellianica semper debetur, etiam si per testatorem prohi-
 beatur, c. 17. n. 29. p. 81.
Quartarii, & V. *Canonici*.
 Quartarii, & Tertionarii adsunt in Portugallia, c. 50. n. 380. p. 211.
Quartaria.
 Quartaria nuncupata Neapoli, loco relevii, & laudemii solvi solet;
 cap. 28. n. 9. pag. 106.
Quasi V. *Possessio*.
Questio Sabbatina V. *Sabbatina questio*.
Questiones, & V. *Rulticus*.
 Questiones per medium dividunt Rultici, c. 50. n. 337. p. 209.
Quietantia.
 Quietantia Procuratoris probat exurbationem pecuniæ, c. 78. n. 23. p. 348.
Quina, & V. *Quindena*.
 Quina dena, seu quindena pro quindecim, c. 1. n. 86. p. 7.
Quindennium.
 Quindennium idem est, ac quindennium, c. 1. n. 25. p. 3.
Quindecim, & V. *Annus*, *Decalogus*, *Emphyteusis*, *Ezechias*;
Gaudimentum, *Indictio*, *Manus mortua*, & *Quindennium*.
 Quindecim annorum observatio ex S. Iagina, c. 1. n. 67. p. 6.
Quindena, & V. *Depositum*, & *Quina*.
 Quindena aliud est, quam quindennium, c. 1. n. 26. & 74. p. 3. & 6.
 Quindena in Germania est decima quinta pars capitalis solvenda ex
 hereditatibus extraneorum, dotibus, & festivis veltibus, c. 1. n. 27. p. 3.
 Quindena, & quindennium valdè inter se differunt, c. 1. n. 74. p. 6.
 Quindena importat 15. dies, quindennium 15. annos, c. 1. n. 75. p. 6.
 Quindena apud Siculos præficatur præstari solita debitori ad oppo-
 nendum de iuribus, cap. 1. n. 76. pag. 6.
 Quindena pro credito panis non competit debitori, c. 1. n. 77. p. 6.
 Quindena non gaudet colonus debitor, c. 1. n. 78. p. 6.
 Quindena non gaudet debitor Bancherius, c. 1. n. 79. p. 6.
 Quindena non intrat in materia subministrationis sumptuum litis,
 cap. 1. nu. 80. pag. 6.
 Quindena vulgò, & impropiè dicitur quatuor dierum, c. 1. n. 81. p. 6.
 Quindena denegatur in materia depositi, c. 1. n. 82. p. 6.
 Quindena dierum quindecim non datur in causa mercedis, sed quin-
 dena dierum quatuor, c. 1. n. 83. p. 6.
 Quindenna non datur pro præstatis honorariis, c. 1. n. 84. p. 6.
 Quindena orta ex dispositione Iuris communis, c. 1. n. 85. p. 6.
 Quindena, seu quina dena pro quindecim, c. 1. n. 85. & 87. p. 7.
 Quindena aliquando idem est, quod quindennium, c. 1. n. 88. p. 7.
Quindennarius numerus, & V. *Mysteriosus*, & *Numerus*
 quindennarius.
 Quindennarius numerus est mysteriosus, cap. 1. nu. 52. pag. 5.
 Quindennarius numerus significat concordiam duorum testamento-
 rum, cap. 1. nu. 65. pag. 6.
Quindennium in genere & V. *Affrancatio*, *Affranco*, *Benefi-*
ciatus, *Beneficium*, *Canonicatus*, *Canonici*, *Compensatio*,
Compenso, *Dominus directus*, *Emphyteutico*, *Episcopus*,
Fructus, *Hæres*, *Inquisitores*, *Manus mortua*, *Manda-*
tum, & *Manutentio*.
 Quindennium est antiquis, & in Iure incognitum cap. 1. nu. 28. pag.
 3. cap. 65. nu. 33. pag. 307. c. 66. nu. 28. pag. 309.
 Quindennium provenit ex generali consuetudine, aut conventionione,
 cap. 1. n. 29. pag. 3. c. 43. n. 8. pag. 150. c. 46. n. 4. p. 157. cap. 50.
 nu. 769. pag. 236. c. 56. n. 3. p. 276. c. 65. n. 33. p. 307.
 Quindennium ita nuncupatum, quia singulis 15. annis, seu quindennis
 solvitur laudemium Domino directo, c. 1. n. 30. p. 3. c. 43. n. 15. p. 150.
 Quindennium ob similitudinem, quam habet cum laudemio, dici
 potest laudemium, cap. 1. nu. 31. pag. 3.
 Quindennium in emphyteusi ortum habuit à quindennio in Benefi-
 ciis, cap. 1. nu. 32. pag. 3.
 Quindennium pro Beneficio unito corpori nunquam defectu fuit
 introductum loco Annatæ, cap. 1. nu. 34. pag. 4.
 Quindennium cur solvitur de 15. in 15. annos, c. 1. n. 35. p. 4.
 Quindennium introductum rationabiliter, c. 1. n. 37. p. 4.
 Quindennium videretur regulandum juxta *l. hereditaria* 68. ff. ad
leg. Falcid. cap. 1. nu. 40. pag. 4.
 Quindennium iusta de causa introductum fuit ad refarciendum dam-
 num Domini directi ob amissionem laudemiorum ex transitu Em-
 phyteusis ad manum mortuam, c. 1. n. 41. p. 4. c. 43. n. 22. p. 151. c. 47.
 nu. 91. pag. 167.
 Quindennium succedit in locum laudemii, sub supposito, quod, si
 Emphyteusis existeret penes privatum, alienaretur de 15. in 15.
 annos, sicque laudemia perciperentur, c. 1. n. 43. p. 4. c. 52. n. 182.
 pag. 266. cap. 56. nu. 10. & 112. pag. 276. & 281.
 Quindennium in Gallia nuncupari solet *Droit d'Indemnitè*, quia pœ-
 illud consulitur indemnitati Domini directi, c. 1. n. 44. p. 4.
 Quindennium in Gallia solvitur quolibet novennio, c. 1. n. 46. p. 5.
 Quindennium in Cathalonia solvitur de 30. in 30. annos, c. 1. n. 50. p. 5.
 Quindennium, & quindena valdè inter se differunt, c. 1. n. 74. p. 6.
 Quindennium, quod solvit Ecclesia pro pseudo à se retento, dicitur
 relevium, cap. 1. nu. 89. pag. 7.
 Quindennium nihil aliud est, quam reiteratum laudemium quinden-
 niale, quod singulis 15. annis solvitur, c. 8. nu. 12. pag. 61.
 Quindennium, laudemium, & canon debentur in recognitionem di-
 recti domini, non autè in fructuum compensationem, c. 11. n. 1. p. 66.
 Quindennium reducendum non est ob solam sterilitatem quandoque
 contingentem, c. 11. n. 3. p. 66.
 Quin-

& Verborum.

Quindennium debetur ob solam dominii recognitionem, quae dependere non debet à fertilitate, c. 11. nu. 6. pag. 66.

Quindennii oblatione manus mortua in Ducatu Ferrariae ex Bullis Bonifacii VIII. & Pauli V. inhabilitata ad acquirendam Emphyteusim, rehabilitari posse videtur, c. 13. n. 17. p. 68.

Quindennio refarciendum damnum Domini directi ob desperatam devolutionem Emphyteusis perventae ad manum mortuam, cap. 13. nu. 20. pag. 68.

Quindennio etiam mediante non habilitatur manus mortua ad acquirendam Emphyteusim in Ducatu Ferrariae ex Bullis Bonifaciana, & Paulina, cap. 13. nu. 22. pag. 68.

Quindennium non solvitur ratione fructuum, sed ratione recognitionis dominii, cap. 14. nu. 27. pag. 72. cap. 50. nu. 109. 182. & 286. pag. 197. 201. & 206. cap. 57. nu. 21. pag. 282.

Quindennium subrogatum in locum laudemii, debet esse ejusdem naturae, c. 16. n. 7. p. 77. c. 53. nu. 2. pag. 270.

Quindennium non reperitur remissum in casu praedii modici per manum mortuam possessi, per consuetudinem solvendi quindennia, cap. 16. nu. 12. pag. 77.

Quindennium ad arguitur à gabella, & laudemio, c. 17. n. 23. p. 81.

Quindennium ad non bene arguitur à Falcidia, c. 17. nu. 27. p. 81.

Quindennium solvendi obligatio potius ad cautheam, quam ad necessitatem fit, c. 18. nu. 4. pag. 83.

Quindennium solvendi obligatio tamquam necessaria, & proveniens ex generali consuetudine, non subjacet ullis solemnitatibus, cap. 18. nu. 6. pag. 83.

Quindennii mediante solutione Ecclesia Emphyteusim acquirere potest, c. 18. n. 7. p. 83. c. 44. nu. 3. pag. 152.

Quindennii solutio etiam absque speciali Procurae mandato constituit in quasi possessione exigendi, c. 18. n. 8. p. 83.

Quindennii solutio talis idem operatur, fortius, si appareat, quod postea à Procuratore Ecclesiae fuerunt soluti canones, alique gesti actus tendentes in comprobationem prohibita obligationis solutionis quindennii, c. 18. n. 9. p. 83.

Quindennii taxa nunquam variatur, c. 21. n. 28. p. 99.

Quindennium constitit in perpetuitate Emphyteusis quoad manum mortuam, cap. 24. nu. 29. pag. 96.

Quindennii servitus debet per contrarium pactum probari, cap. 24. nu. 98. pag. 96.

Quindennium uti de Iure ignotum, indiget Partium conventionione ad hoc, ut debeat, cap. 27. nu. 2. pag. 103.

Quindennium habens tractum succellivum, non est quid tam modicum, cap. 27. nu. 7. pag. 103.

Quindennium cum sit odiosum, debet haberi de illo casus omisso pro omisso, cap. 27. nu. 9. pag. 103.

Quindennii soluto partim est odiosa, & partim favorabilis, cap. 27. nu. 11. pag. 103.

Quindennii favor est privatus, odium verò publicum, c. 27. n. 14. p. 103.

Quindennii favore, & odio concurrente, eodem tempore, potius censetur odiosa solutio quindennii, cap. 27. n. 15. pag. 103.

Quindennium debetur uti subrogatum in locum laudemii, cap. 27. nu. 24. pag. 104.

Quindennium etiam, & laudemium cogitare potuit ultra canonem, Dominus directus concedendo bona privato, c. 27. n. 34. p. 104.

Quindennium, licet subrogatum in locum laudemii, non tamen in omnibus sapit ejus naturam, cap. 27. nu. 46. pag. 105.

Quindennium non censetur reservatum ex sola reservatione jurium dominicalium, sed reservati canones, c. 27. n. 47. pag. 105.

Quindennium emphyteuticum non in omnibus concordat cum quindennio beneficii, cap. 27. nu. 48. p. 105.

Quindennium emphyteuticum regulari cum quindennio ex Beneficiis, erroneum est, cap. 27. nu. 51. pag. 105.

Quindennium compensatur cum canone, si in secunda investitura ille adactus sit, cap. 27. nu. 55. pag. 105.

Quindennium compensatur cum canone, si per longum tempus appareat de observantia illud non solvendi, cap. 27. nu. 56. p. 105.

Quindennium introducenti consuetudini quis renunciare potest, cap. 28. nu. 15. pag. 105.

Quindennio nisi soluto in refarcimentum damni ob desperata laudemia non exinde emphyteuta, quisquis ille sit, videtur posse transferre Emphyteusim in manum mortuam, c. 28. nu. 17. p. 107.

Quindennium ab initio sibi non reservando, Dominus suum praedictum à principio in consideratione habere noluisset, c. 28. n. 8. p. 107.

Quindennium, aut laudemium Ecclesia remittere nequit absque solemnitatibus, cap. 30. nu. 55. pag. 113.

Quindennii in exactione adduc manutendus est Dominus, etiam si manus mortua venire velit ex capite laesionis, doli, sive ex alia causa, contra pactum solvendi quindennium etiam in casibus, in quibus illud non deberetur, c. 30. n. 59. pag. 114.

Quindennium si non solveretur ex coactiva alienatione, inferretur maximum praedictum Domino pluribus vicibus succellivis, seu singulis 15. annis, c. 34. n. 46. p. 122.

Quindennium solvendum est ad suppleendum defectum amortizationis, c. 34. n. 54. pag. 123.

Quindennii solutio non debet cessare ex praetextu solius translationis jurium super re emphyteutica, c. 38. n. 16. p. 139.

Quindennio in jus interim quaesitum Domino adimi nequit, cap. 39. nu. 4. pag. 141.

Quindennium repetendum est à manu mortua, etiam si postmodum contractus, interiori vitio detecto, annulletur, c. 39. n. 7. p. 141.

Quindennium repetendum est, Ecclesia, non servatis solemnitatibus Emphyteusim concedente alteri manui mortuae, resoluta emphyteusi, c. 39. n. 11. pag. 141.

Quindennium solutum ante evictionem, restitui non debet, c. 39. n. 17. p. 141.

Quindennium restituendum non est, resoluta emphyteusi ex culpa manus mortuae nisi superveniente quidem causa de futuro, ex eo nempe, quod non solverit opportuno tempore canones, cap. 39. nu. 18. pag. 141.

Quindennium exigendi ad effectum probari necesse est directum dominium, c. 40. n. 1. pag. 142.

Quindennium exigendi ad effectum, dominium directum probatur etiam conjecturis, c. 40. n. 3. p. 142.

Quindennii solutionem circa incompatibile est controversere directum dominium, illudque non controversere circa solutionem canonum, c. 40. n. 5. pag. 143.

Quindennii, laudemii, & canonis per subsequutam solutionem videtur recessum à protestatione, & comprobatum directum dominium, c. 40. n. 11. pag. 143.

Quindennii compositione super si manus mortua intererit, directum dominium probatur, c. 40. n. 13. p. 143.

Quindennii, laudemii, & canonis continuata solutio quando intervenit, non requiritur instrumentum, seu scriptura ad investituram, cap. 40. nu. 21. pag. 144.

Quindennium, laudemium, & canon citra Instrumentum solvi non solet, c. 40. n. 25. pag. 144.

Quindennii damnnum, quod patitur manus mortua, rescire tenetur venditor, prodita postea qualitate rei quindenniali servituti obnoxia, cap. 41. nu. 18. pag. 146.

Quindennium subrogatum fuit in locum laudemii, c. 42. n. 2. pag. 148. c. 57. n. 8. pag. 282. c. 63. nu. 35. & 39. pag. 278. & 299.

Quindennium tamquam quid naturale contractus emphyteutici, nulla indiget expressione, ut exceptum intelligatur, c. 42. n. 3. p. 148.

Quindennium simile est relevio, & laudemio, c. 42. n. 8. p. 148.

Quindennium ad comprehendendum etiam apta sunt verba ab omni, & quocumque onere, uti generalia, c. 42. n. 10. p. 148. c. 43. n. 28. p. 151.

Quindennium verè est onus rei annexum, & ex re, & propter rem emphyteuticam debitum, c. 42. n. 11. p. 149. c. 43. n. 29. p. 151.

Quindennium est onus respectu manus mortuae, non respectu concedentis, nec respectu venditoris, c. 42. n. 16. pag. 149.

Quindennium adhuc debetur, etiam si concedens promississet Emphyteusim esse liberam ab omni onere, medio juramento, c. 42. n. 17. p. 149.

Quindennium beneficii à non censetur exempta manus mortua, etiam si ex Pontificio privilegio exempta sit à quacumque impositione, seu ab omnibus oneribus, c. 42. n. 2. & 3. p. 149. & 150.

Quindennio à immunes non sunt Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae de Iure immunitatem habentes ab oneribus realibus, & personalibus, c. 43. n. 9. pag. 150.

Quindennium solvunt Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae, quia Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae sunt, c. 43. n. 10. p. 150.

Quindennium debetur tam de natura contractus cum manu mortua, quam in recognitionem dominii, c. 43. n. 17. p. 150.

Quindennium Domino directo ex contractu perfectè, ac irrevocabiliter quaesitum est, c. 43. n. 25. p. 151.

Quindennium si manus mortua semper solverit, stante tali observantia, non obstant immunitate ab omnibus oneribus, nunquam intelligitur exempta à quindennio, c. 43. n. 26. p. 151.

Quindennium est onus extraordinarium publicum, c. 43. n. 30. p. 151.

Quindennium quando parata est solvere manus mortua, non potest Dominus directus recusare, ut Emphyteusis ad illam transeat, c. 44. n. 1. & 8. pag. 151. & 152.

Quindennium, & canon solvi definit in casu renunciationis Emphyteusis, c. 45. n. 18. 20. & 27. pag. 154. & 155.

Quindennio à, laudemio, & canone non remanet liberatus emphyteuta, cedendo Emphyteusim, c. 45. n. 23. pag. 154.

Quindennio à liberari potest emphyteuta, Emphyteusim renuncians in locis, si ex consuetudine licet Emphyteusim renunciare, cap. 45. nu. 28. pag. 155.

Quindennio à liberatur manus mortua emphyteuta, renuncians Emphyteusim vigore conventionis illi renunciandi quodcumque, c. 45. n. 32. pag. 155.

Quindennio à liberatur manus mortua emphyteuta, in casu, quo Investitura reddatur inutilis, c. 45. nu. 33. pag. 155.

Quindennium non inde censetur remissum in futurum, emphyteuta alienante fundum emphyteuticum in manum mortuam, & Domino directo ex alienatione hujusmodi recipiente laudemium, cap. 46. nu. 1. pag. 157.

Quindennium, ultra canones, solvere tenetur manus mortua, cap. 45. nu. 40. pag. 156.

Quindennium iteratis vicibus in perpetuum debetur, c. 46. n. 5. p. 157.

Quindennii remissionis casus ob tractum succellivum est perniciosissimus, c. 46. n. 6. pag. 157.

Quindennium futurum non inde sequitur, quin Dominus petere possit, etiam si receptum fuerit primum laudemium, c. 46. n. 9. p. 158.

Quindennium recipere ita est de dominicalibus, sicut laudemium recipere, c. 47. n. 6. pag. 161.

Quindennio quod privare posset Dominum directum primum emphyteuta, subemphyteuticando, absurdum esset, c. 47. n. 11. p. 161.

Quindennium respectivè, ac laudemium exigendi jus consequitivum remanere debet apud Dominum directum, c. 47. n. 22. p. 162.

Quindennio simile relevium solvitur Domino immediato, non mediato, c. 47. n. 26. p. 162.

Index Rerum,

- Quindennium exigendi jus simile juri collectandi, c. 47. n. 30. p. 162.
- Quindennium quoad videntur extincta jura Domini, consentiente Domino, ut emphyteuta subemphyteuticet, c. 47. n. 42. p. 163.
- Quindennium, & laudemium ut solvatur subinfeudanti, in Gallia, & regionibus adjacentibus servatur consuetudo, c. 47. n. 50. p. 164.
- Quindennio, & laudemio de solvendo primo emphyteutæ, non autem Domino directo, opinio non est verior, nec tutior, nec communior, c. 47. n. 52. pag. 164.
- Quindennium exigendi cum jure nihil commune habet jus collectandi, c. 47. nu. 53. pag. 164.
- Quindennium diversum à canone, & subcanone, c. 47. n. 56. p. 164. cap. 50. nu. 112. pag. 281.
- Quindennium, & laudemium quoad Dominus utilis subemphyteuticans, definit esse Dominus, & penes ipsum remanent reliquæ tantum utilis domini, c. 47. n. 59. pag. 164.
- Quindennium, & laudemium sunt fructus insoliti, & extrinsecè à proprietate provenientes, c. 47. n. 63. pag. 165.
- Quindennium, & laudemium, quale est. juri Domini, per approbationem emphyteutæ derogari nequit, c. 47. n. 75. p. 165.
- Quindennium multò minus, & laudemium solvi primo emphyteutæ mandans, nulla adest lex, aut consuetudo, c. 47. n. 78. p. 165.
- Quindennio in non censetur sibi præjudicare Dominus directus consentiens subemphyteuticacioni, c. 47. n. 79. pag. 166.
- Quindennii perceptio est fructus directi domini, c. 47. n. 80. p. 165.
- Quindennium circè præsentio primi emphyteutæ reicienda est ad petitorium, c. 47. n. 86. pag. 166.
- Quindennium solutum primo emphyteutæ, repeti potest à Domino directo, c. 47. n. 87. pag. 166.
- Quindennium nõ censetur remissum, nisi exprimat, c. 47. n. 88. p. 166.
- Quindennii tacita renunciatio uti prohibita, subjacet *Extravag. Ambitiose 2. de reb. Eccles. non alienand.* c. 47. n. 93. p. 167.
- Quindennii cellio, tamquam pars prætii, valorem Emphyteutis augens, vel minuens, est præjudicialissima, c. 47. n. 91. p. 167.
- Quindennio in ob recognitionem directi domini valdè considerabilis præeminetia dominationis, & jacturæ consequentia, cap. 47. nu. 95. pag. 167.
- Quindennio à tamquam libera bona emphyteutica habet subemphyteuta vigore facultatis primo emphyteutæ traditæ à Domino directo de subemphyteuticando cum Clausula *pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque*, & similibus, c. 47. n. 99. p. 167.
- Quindennium, & laudemium consuetudo potest ab aliquibus auferre, & aliis applicare, c. 47. n. 102. p. 167.
- Quindennium de Jure, sive major de consuetudine debitum, salvum remanet Domino, c. 47. n. 110. p. 168.
- Quindennium duplex interdum debetur sicuti duplex etiam laudemium aliquando debetur, c. 47. n. 112. p. 168.
- Quindennium exigendi actio partim est realis, & partim personalis, c. 48. n. 3. p. 170. c. 49. n. 4. p. 176.
- Quindennium cessum præsumitur per primum Dominum alienantem, nisi per eundem in Emphyteutis alienatione retineatur, cap. 48. nu. 4. pag. 170.
- Quindennium non debetur antè adventum diei solutionis, uti fructus immaturus, etiam si esset proximus recollectioni, c. 48. n. 6. p. 171.
- Quindennii exactio retrotrahitur ad principium juris productivi obligationis illud exigendi, c. 48. n. 30. p. 172.
- Quindennium solutum modo debetur postquam maturatum fuerit, cap. 48. nu. 39. pag. 174.
- Quindennium non est pœna, aut multa, c. 48. n. 40. p. 174.
- Quindennium dumtaxat post 15. annos debetur, c. 48. n. 41. p. 174.
- Quindennium, præmorientibus antè ejus divisionem Canonice, cre-scit novis Canonice, c. 49. n. 5. p. 176.
- Quindennium dividendum inter Canonicos antiquos, & novos, cap. 49. nu. 10. pag. 175.
- Quindennii divisionis tempus retrotrahendum ad tempus illius maturationis, c. 49. n. 14. pag. 177.
- Quindennium dicitur fructus pendens, c. 49. n. 17. p. 177.
- Quindennium connumeratur inter fructus Beneficii, c. 50. n. 7. p. 189.
- Quindennium uti consilens in pecunia, verius dicitur pendere quousque non fuerit perceptum, c. 50. n. 13. p. 190.
- Quindennium habet tractum successivum, c. 50. n. 26. p. 191.
- Quindennium in sine cujuslibet quindennii, solvendum, c. 50. n. 34. pag. 192. c. 50. n. 123. p. 198. c. 50. n. 148. pag. 199. c. 56. n. 16. & 107. pag. 276. & 281.
- Quindennio cæpto, videtur cedere dies pro toto quindennio, cap. 50. nu. 74. pag. 194.
- Quindennium inexactum est fructus immaturus, c. 50. n. 91. p. 196.
- Quindennium pro consequendo habens actionem, videtur rem quoque ipsam habere, c. 50. n. 93. p. 196.
- Quindennium inexactum transmittitur ad hæredes, c. 50. n. 95. p. 196.
- Quindennium non potest dici perceptum, antequam fuerit exactum, cap. 50. nu. 100. pag. 196.
- Quindennium singulis 15. annis reproducit, ac renascitur, cap. 50. nu. 104. pag. 197.
- Quindennium, laudemium, & canon potius ad proprietarium spectant, cap. 50. n. 113. pag. 197.
- Quindennium uti de Jure incognitum, strictè interpretandum, cap. 50. nu. 125. pag. 198.
- Quindennium debet esse completum, c. 50. n. 129. pag. 198.
- Quindennium inexactum ad hæredes non transmittitur, cap. 50. n. 129. pag. 198.
- Quindennium uti odiosum non efficit, quòd tempus cæptum habeatur pro completo, cap. 50. n. 146. pag. 199.
- Quindennium ad solvendum, tempus exquirat sui consummatione usque ad ultimum momentum, c. 50. n. 147. p. 199.
- Quindennium etiam in tempore valdè diversificatur ab annona civili, c. 50. n. 183. p. 201.
- Quindennium est fructus civilis, c. 50. n. 195. 206. & 281. p. 201. & 206.
- Quindennii fructus tamquam non naturalis, non regulatur cum fructibus naturalibus, c. 50. n. 280. p. 206.
- Quindennium nõ solvitur loco fructuum, proindèque dividendum non est, c. 50. n. 287. p. 206.
- Quindennii fructus sois 15. annis percipi solet, c. 50. n. 293. p. 206.
- Quindennium à consuetudine introductum in locum laudemii, intelligendum est de integro, c. 50. n. 329. p. 207.
- Quindennium tamquam fructus civilis, est de sui natura individuum, cap. 50. n. 349. p. 209.
- Quindennium tamquam consistens in factò, vel in facti stipulatione, scindi nequit in partes, c. 50. n. 356. p. 210.
- Quindennium est unum corpus integrale, & tamquam unum, individuum, c. 50. n. 358. p. 210.
- Quindennium non solvitur per partes, sed semel singulis 15. annis, cap. 50. n. 362. pag. 210.
- Quindennium ex causa inter duos dividi potest, c. 50. n. 373. p. 211.
- Quindennium consistit in pecunia, c. 50. n. 358. p. 211.
- Quindennium tamquam consistens in pecunia est divisibile, cap. 50. nu. 386. pag. 211.
- Quindennium si divideretur, tale amplius nõ diceretur, c. 50. n. 387. p. 211.
- Quindennium ad, seu quindenniale redditum non bene arguitur ab anno redditu, c. 50. n. 414. p. 215.
- Quindennium exigere nequit in fraudem, resignans anticipatè, cap. 50. n. 793. pag. 238.
- Quindennii solutio differtur singulis 15. annis in gratiam emphyteutæ, c. 50. n. 800. pag. 238.
- Quindennii solutio anticipata habetur pro nõ facta, c. 50. n. 820. p. 240.
- Quindennii in materia non est locus divisioni, c. 50. n. 834. p. 240.
- Quindennium inexactum de in quo casu Cardinalis disponere possit, cap. 50. nu. 848. pag. 242.
- Quindennium non exactum à Principali, licet exactum à Procuratore, dicitur tamen exactum, c. 50. n. 866. p. 243.
- Quindennium adhuc esset solvendum, in casu consuetudinis non solvendi laudemium, c. 51. n. 137. p. 254.
- Quindennium debitum ex translatione Emphyteutis in manus mortuam, non indè debetur ex translatione canonum, c. 53. n. 3. p. 270.
- Quindennium solvi solet ob retentionem Emphyteutis apud personam incapacem, c. 53. n. 6. p. 271.
- Quindennium effectus cessare debet, cessante causa devolutionis, & desperationis laudemiorum, c. 53. n. 12. p. 271.
- Quindennium non debetur ex contractu, ex quo non debetur laudemium, c. 53. n. 16. p. 271.
- Quindennium solvere non tenetur manus mortua vigore Salviani immissa in fundum emphyteuticum, c. 53. n. 33. p. 272.
- Quindennii à solutione se subtrahere prætendit aliquando ex aliqua causa manus mortua, c. 55. n. 1. p. 273.
- Quindennio pro manus mortua tenetur assurecurare Dominum directum, c. 55. n. 2. p. 273.
- Quindennium non solvendi causam habens manus mortua emphyteuta, quousque illam justificet, tenetur illud deponere, cap. 55. nu. 4. pag. 273.
- Quindennium à se deberi non fatetur deponens, c. 55. n. 11. p. 273.
- Quindennium deponere non tenetur manus mortua, si sit adeò pauper, ut non habeat quid deponat, c. 55. n. 16. p. 274.
- Quindennium non solvens manus mortua, cadit in commissum, cap. 56. nu. 2. pag. 275.
- Quindennium non solvens emphyteuta, admittitur ad purgationem, moræ, c. 56. n. 9. p. 276.
- Quindennium ut solvat, & Emphyteutis retineat manus mortua, eidem competit restitutio in integrum, c. 56. n. 17. p. 216.
- Quindennii destinatae solutionis in loco si non fuerit repertus Dominus directus, multò fortius cõpetit purgatio moræ, c. 56. n. 27. p. 277.
- Quindennium solutum fuisse per colonum si manus mortua habeat jura causâ credendi, purgatio moræ melius intrat, c. 56. n. 39. p. 277.
- Quindennium fuisse solutum mediantibus sequestris procuratis à Domino si putaverit manus mortua, intrat purgatio moræ, cap. 56. nu. 41. pag. 277.
- Quindennium si fuerit ab alio accollatum, à quo præsumitur fuisse solutum, intrat purgatio moræ, c. 56. n. 42. p. 277.
- Quindennium, cui solveretur, si in loco destinatae solutionis non adfuerit Procurator, intrat purgatio moræ, c. 56. n. 43. p. 277.
- Quindennii depositum de necessitate non requiritur, sed ad cautelam, cap. 56. n. 48. pag. 278.
- Quindennium solvere si manus mortua defecit ex eo, quòd Index eam inhibuerit sequestro, nõ quindennium solverit Domino directo, melius intrat purgatio moræ, c. 56. n. 54. p. 278.
- Quindennium ad non solvendum præsumitur collatum sequestrum, c. 56. n. 57. p. 278.
- Quindennium si adhuc esset æstimandum, melius intrat purgatio moræ, c. 56. n. 61. p. 278.
- Quindennii æstimacione nondum facta, manus mortua non dicitur in mora illud solvendi, c. 56. n. 62. p. 278.
- Quindennii de compensatione si excipiat manus mortua, intrat purgatio moræ, c. 56. n. 63. p. 278.

& Verborum.

- Quindennium solvere si per oblivionem omiserit manus mortua, intrat purgatio mortæ, c. 56. n. 66. p. 273.
- Quindennium solvendum non est pro purgatione mortæ, cap. 56. nu. 102. pag. 280.
- Quindennium Fulginate solvendum est pro purgatione mortæ, quia ibidem tali casu solvitur laudemium, c. 56. n. 105. p. 280.
- Quindennium non solvitur in tempore interesse prætere nequit Dominus directus, c. 57. n. 3. p. 282.
- Quindennium solutionis ob cessationem nulla est apposita pœna, cap. 57. nu. 7. pag. 282.
- Quindennium de idem venit judicandum, quod de laudemio, cap. 57. nu. 9. pag. 282.
- Quindennium simile relevio. c. 57. n. 17. p. 282. c. 63. n. 15. & 129. pag. 257. & 304. cap. 68. n. 29. p. 314.
- Quindennium ob cessationem videtur adesse pœna caducitatis, cap. 57. nu. 26. pag. 282.
- Quindennium non solvitur interesse debetur officio Judicis, c. 57. n. 28. p. 282.
- Quindennium non debetur de iure, sed de consuetudine, c. 57. n. 29. p. 283.
- Quindennium consistit in magna quantitate, c. 57. n. 32. p. 283.
- Quindennium ob cessationem pœna caducitatis nihil habet commune cum interesse quindennium non solvitur, c. 57. n. 40. p. 283.
- Quindennium non solvitur in tempore interesse fortius non est locus, si quindennium receptum fuerit absque protestatione de recipiendo etiam illius interesse, c. 57. n. 41. p. 283.
- Quindennium per receptionem remissum videtur interesse, c. 57. n. 42. p. 283.
- Quindennium est creditum infructiferum, c. 57. n. 6. p. 283.
- Quindennium solutio etiam probatur ex solutione canonum, cap. 58. nu. 24. pag. 285.
- Quindennium solutio bene probari potest per apocham privatam, cap. 58. nu. 25. pag. 286.
- Quindennium solutionis pro retardatione exceptiones reiiciendæ sunt ad iudicium petitorium, c. 60. n. 3. p. 289.
- Quindennium est præstatio realis, c. 60. n. 6. p. 289.
- Quindennium tanquam fructus directi domini, est quædam præstatio, c. 60. n. 9. p. 289.
- Quindennium est quodammodo census, c. 60. n. 15. p. 289.
- Quindennium solutio satis remanet probata, si illud solutum fuerit cum mandato præsumpto, c. 60. n. 27. p. 290.
- Quindennium solutio probata remanet in iudicio summarissimo, per librum Ecclesiæ revisum, c. 60. n. 31. p. 290.
- Quindennium quando solutum fuit metu mandati, possessio non est manutenibilis, c. 60. n. 36. p. 290.
- Quindennium solutio facta cum protestatione, inducit ad iudicium ad acquirendam quasi possessionem exigendi, c. 60. n. 39. p. 291.
- Quindennium causa nullo modo est pia, c. 61. n. 15. p. 292.
- Quindennium est quodammodo Pœnio, c. 61. n. 25. p. 292. c. 65. n. 7. p. 307.
- Quindennium nihil commune habet cum alimentis, c. 61. n. 28. p. 292.
- Quindennium quoad consistit in pecunia debitum manus mortuæ emphyteuticæ, c. 62. n. 2. p. 293.
- Quindennium integrum solvere tenetur manus mortua, c. 62. n. 10. p. 293.
- Quindennium solutio respicit iudicium summarium, & exequutivum, cap. 62. n. 19. pag. 294.
- Quindennium taxatio regulanda est juxta æstimationem currentem de tempore concessionis, c. 63. n. 1. p. 296.
- Quindennium æstimandum, deductis melioramentis, c. 63. n. 11. p. 297.
- Quindennium debetur de Beneficio unito semper in eadem quantitate, sive crescant, sive decrescant fructus Beneficii, c. 63. n. 21. & 87. pag. 297. & 301.
- Quindennium solutio aliud est, & aliud promissio de illo solvendo, cap. 63. nu. 55. pag. 300.
- Quindennium solutio non dicitur nova acquisitio, c. 63. n. 76. p. 301.
- Quindennium non debetur ratione melioramentorum, c. 63. n. 83. p. 301.
- Quindennium emphyteuticum introductum fuit ad similitudinem, quindennium beneficiæ, c. 63. n. 88. p. 301.
- Quindennium inducit contractum ultrò, citròque obligatorium, cap. 63. n. 99. p. 302.
- Quindennium in solutione consideratur tractus successivus, cum singulis 15. annis illud solvatur, c. 63. n. 102. p. 302.
- Quindennium ad taxationem non bene arguitur ad taxationem melioramenti, c. 63. n. 120. p. 303.
- Quindennium materia est odiosa, c. 63. n. 126. p. 304. cap. 68. n. 16. & 25. pag. 313. & 314.
- Quindennium tanquam onus extrinsecum, non venit deducendum ad effectum diminuendi valorem Emphyteuticæ, c. 64. n. 5. p. 305.
- Quindennium solummodo à manu mortua solvitur, c. 64. n. 8. & 11. p. 305.
- Quindennium non debetur, si nullos fructus manus mortua percipiat ex facto directi Domini, c. 64. n. 15. p. 305.
- Quindennium onus est personale, ac uti tale, non est in numero onerum, c. 64. n. 22. p. 305.
- Quindennium est perpetuum respectu manus mortuæ, c. 64. n. 24. p. 305.
- Quindennium non diminuit æstimationem, quia non inest rei, sed personæ, qualis est manus mortua, c. 64. n. 26. p. 305.
- Quindennium ob diminui etiam valorem, qui dicant, Auctor non invenit Doctores, c. 64. n. 27. p. 305.
- Quindennium pro non competit via exequutiva, c. 65. n. 1. p. 306.
- Quindennium quodammodo tributum est, c. 65. n. 10. p. 307.
- Quindennium quodammodo Decima temporalis est, c. 65. n. 12. p. 307.
- Quindennium ad non bene arguitur à pensione domus, c. 65. n. 23. p. 307.
- Quindennium non coheret causæ necessariæ, c. 65. n. 25. p. 307.
- Quindennium habet tantum privatam causam, c. 65. n. 29. p. 309.
- Quindennium creditum est necessarium, c. 66. n. 14. p. 309.
- Quindennium debetur ex causa onerosa, c. 66. n. 17. p. 309.
- Quindennium recipere nequit hypothecam favore aliorum creditorum etiam anteriorum, c. 66. n. 20. p. 309.
- Quindennium bona fide consumptum, irrepetibile remanet, cap. 66. nu. 23. pag. 309.
- Quindennium in aliquibus locis solvitur singulis triginta, vel quadraginta annis, c. 67. n. 2. p. 310.
- Quindennium in Gallia dicitur novennium, c. 67. n. 7. p. 310.
- Quindennium, antequam debeatur, dici nequit debitum, cap. 68. nu. 20. pag. 313.
- Quindennium simile est Decimæ, c. 68. n. 27. & 85. p. 314. & 318.
- Quindennium quod debeatur in principio, possunt dari casus, cap. 68. nu. 46. pag. 315.
- Quindennium solvitur quandoque in principio ad faciendam rem gratam Domino directo, c. 68. n. 52. p. 316.
- Quindennium in considerandum est privilegium partim personale, & partim reale, c. 68. n. 91. p. 318.
- Quindennium in solvendo attenditur consuetudo loci servientis, ubi nempe fundus situs est, c. 68. n. 103. p. 319.
- Quindennium etiam lucrum est, c. 68. n. 117. p. 319.
- Quindennium deberi incipit à die captæ possessionis Emphyteuticæ, cap. 69. n. 2. pag. 323.
- Quindennium ex Beneficii manus mortuæ unitis debitum currere incipit à die effectuationis unionis, c. 69. n. 4. p. 323.
- Quindennium in tantum solvere tenetur manus mortua, in quantum possidet, c. 69. n. 6. p. 323.
- Quindennium solvendi obligatio est correspondiva ad possessionem, cap. 69. n. 7. pag. 323.
- Quindennium tempus incipit currere, existente causa, c. 69. n. 54. p. 325.
- Quindennium incipit currere à die traditionis fundi etiam in investitura habente Clausulam constituti, c. 69. n. 61. p. 326.
- Quindennium incipit currere à die rogati Instrumenti, c. 69. n. 63. p. 326.
- Quindennium jus saltem in præteritum est præscriptibile, c. 70. n. 1. p. 328.
- Quindennium jus est fructus directi domini, c. 70. n. 16. p. 328.
- Quindennium exactio tanquam posita in voluntate Domini tolli, nequit absque eiusdem voluntate, c. 70. n. 23. p. 329.
- Quindennium participat de natura Homagii, c. 70. n. 25. p. 329.
- Quindennium exactio potius est jus quoddam, quam facultas ex consuetudine, c. 70. n. 34. p. 329.
- Quindennium petitio est in arbitrio Domini, c. 70. n. 35. p. 329.
- Quindennium pro convenienda est Ecclesia coram Iudice suo Ecclesiastico, c. 72. n. 1. p. 332. c. 73. n. 1. p. 334. c. 74. n. 1. p. 335.
- Quindennium de idem judicandum, quod de directo dominio, cap. 73. nu. 16. pag. 335.
- Quindennium in petitione non agitur de causa emphyteuticali, cap. 75. nu. 4. pag. 336.
- Quindennium ad non semper arguitur à laudemio, quando diversa militat ratio, c. 76. n. 13. p. 339.
- Quindennium debetur postquam Emphyteuticæ trāsata est in manum mortuam, c. 76. n. 25. p. 340.
- Quindennium reservatio tribuit reservatario jus petendi associationem, cap. 76. nu. 27. pag. 340.
- Quindennium futuro pro non competit associatio, c. 76. n. 43. p. 342.
- Quindennium, & laudemium pacto, Statuto, vel consuetudine augeri potest, c. 77. n. 3. p. 344.
- Quindennium in Civitate Cæsenæ taxandum est ad quinquagesimam tantum ad iustitiam laudemii ad illam tantum partem redacti, cap. 77. nu. 18. pag. 344.
- Quindennium nullum debetur, si fundus emphyteuticus sit minoris quantitatis futurum quinquaginta, c. 77. n. 24. p. 345.
- Quindennium ad Ecclesia obligari nequit in certa quantitate, cap. 77. nu. 30. pag. 346.
- Quindennium exigere à manu mortua, eique emphyteuticare non possunt tutor, sive curator, c. 79. n. 3. p. 350. c. 80. n. 1. p. 352. c. 82. nu. 4. pag. 358.
- Quindennium recipere à manu mortua, eique emphyteuticare non potest Procurator etiam cum libera, c. 79. n. 12. p. 350.
- Quindennium ex petitione invalida, non censetur sublata electio beneficii prælationis, c. 79. n. 14. p. 351.
- Quindennium per petitionem censetur renunciatum juri prælationis, cap. 80. n. 7. pag. 352.
- Quindennium, & laudemium potius debetur usufructuario, quam proprietario, c. 80. n. 18. p. 353.
- Quindennium petere à manu mortua, eamque investire non potest Pater de Emphyteuticæ adventitia filii, sive alterius descendens, cap. 81. n. 1. pag. 355.
- Quindennium petere à manu mortua, eamque investire non potest maritus absque consensu uxoris, de emphyteuticæ dotali, c. 81. n. 2. p. 355.
- Quindennium per solutionem non inducit remissio juris prælationis, cap. 81. n. 26. pag. 356.
- Quindennium, & canones percipiendo mulier à manu mortua, cui vir emphyteuticæ verit, censetur approbare, c. 81. n. 37. p. 357.
- Quindennium petere à manu mortua, eique emphyteuticare non potest Superioriſſa Monasterii, c. 82. n. 6. p. 358.
- Quindennium petere à manu mortua, eamque investire arduum est, & grave, c. 82. n. 22. p. 360.
- Quindennium decursum, non statim ac maturatum est, sed paulò post solet quandoque colligi per Capitulum ex quadam indulgentia, c. 85. n. 1. pag. 364.

Index Rerum,

- Quindennium habet naturam fructuum Casalium, & Domorum, aliordinq; similium, c.86. n.5. p.366.
- Quindennium extincta persona, cui solvitur, non amplius debetur, cap. 87. nu.11. pag. 369.
- Quindennium ad post maturatum terminū agi valet, c.87. n.13. p.369.
- Quindennium non solum debetur ex actibus Canonicalibus, sed etiā ex actibus Capitularibus, c.88. n.8. p.370.
- Quindennium de non participandi consuetudo, uti irrationabilis non tenet, c.90. n.7. pag. 374.
- Quindennium debetur ex consensu, qui fingitur singulis 15. annis præstari, c.91. n.4. pag. 374.
- Quindennium, & laudemium debetur ex venditione necessaria, cap. 94. nu. 16. pag. 379.
- Quindennium est adinstar census, & similium, c.95. n.7. p.381.
- Quindennium est certissimum, c.95. n.8. p.381.
- Quindennium, sicuti laudemium, non præstatur pro consensu, sed pro investitura, c.95. n.13. p.381.
- Quindennium dicitur pars fructuum, c.96. n.2. p.382.
- Quindennium decursum post consensum permutacioni præstitum acquiritur permutanti, c.97. n.10. p.385.
- Quindennium ad, & ad Canonicatum quis restitui debet, cap. 98. nu.13. pag. 387.
- Quindennium enumeratur inter fructus Canonicatus, c.98. n.20. p.387.
- Quindennium acquisitio nō depedit à voce in Capitulo, c.100. n.5. p.391.
- Quindennium connumeratur inter emolumenta Capitularia, cap. 105. n.3. p.401. c.109. n.12. p.406. c.118. n.5. p.417. c.152. n.12. pag. 462. cap. 155. n.27. pag. 466.
- Quindennium in acquisitione nullus considerari valet labor, cap. 109. nu.10. pag. 406.
- Quindennium enumeratur inter jura Canonice, c.110. n.11. p.407.
- Quindennium restituere tenetur Capitulum, quando ex illius culpa non effectuatur Copadutoria, c.110. n.19. p.408.
- Quindennium ad acquirendum sufficit sola quasi Capitularitas, cap. 115. nu.3. pag. 415.
- Quindennium de non participant Cappellani Assisi, sive Mansionarii in Cathedralibus, & Collegiatis, c.119. nu.2. p.417.
- Quindennium connumeratur inter fructus Canonicatus, cap. 120. n.5. p.420. c.128. n.4. p.436. c.131. n.3. p.439. c.144. n.7. p.455. c.155. n.27. p.466. c.156. n.14. pag. 467.
- Quindennium ad percipiendum non est necessaria interestentia in Choro, & Capitulo, c.120. n.7. p.420.
- Quindennium recuperare potest excommunicatus in casu, quo excommunicata declarata fuerit nulla, aut injusta, c.131. n.21. p.441.
- Quindennium ad acquirendum sufficit jus Canonice, c.139. n.4. p.450.
- Quindennium de nō participant Choriste, seu Chorariis, c.149. n.1. p.458.
- Quindennium de Episcopus, quantumvis intersit Capitulo, non tamen participat, c.154. n.9. p.463.
- Quindennium de participare possunt Decanus, Archidiaconus, Archipræbyter, Præpositus, Prior, vel alius similis, c.155. n.5. p.464.
- Quindennium prætendi nequit absque jure Canonice, & Capitularitatis, c.155. n.6. pag. 464.
- Quindennium de non participat Episcopus interveniens in Capitulo tamquam Prælatas, c.155. n.24. p.465.
- Quindennium de debito Capitulo non participat Episcopus, c.156. n.3. p.466. c.157. n.2. p.468. c.158. n.4. p.470.
- Quindennium non debetur Episcopo tamquam Episcopo, & tamquam non existenti de Capitulo, c.157. n.3. p.468.
- Quindennium acquiri Monachis in particulari, repugnat voto paupertatis, c.158. n.10. p.470.
- Quindennium debetur Eius Titulari, non autem Ecclesie Titulari, c.159. n.2. p.471. c.160. n.1. p.476. c.162. n.1. p.478. c.163. n.2. p.480. c.165. n.3. & 13. pag. 482. & 483.
- Quindennium retinere nequit Eius Titularis, ex causa melioramentorum, vel sumptuum in reparatione primi Tituli, post illum dimissum, c.159. n.31. p.475.
- Quindennium inexactum prædefuncto Titulari, debetur successori in Titulo, vel dividitur inter successorem, & hæredes antecessoris, c.159. n.43. pag. 475.
- Quindennium debetur Eius Titulari tamquam fructus, seu emolumentum Tituli Cardinalitii, c.159. n.39. p.476.
- Quindennium super habet jus quæsitum Titularis antecessor, antè suam depositionem, nec successor in illius præjudicium potest illud acquirere, c.160. n.3. pag. 477.
- Quindennium non acquirit Eius Titularis depositus, quantumvis inaturatum antè suam depositionem, c.161. n.1. p.477.
- Quindennium jam ab alio ritè percepti recuperacionem non inducit restitutio Tituli Cardinalitii, c.161. n.4. p.478.
- Quindennium non acquirit Eius Titularis ex bonis Ecclesie filialis, ejus Titulo subiectæ, c.162. n.2. p.478.
- Quindennium de non participare debent Vicarii Titularium, uti carentes dominio bonorum Ecclesiarum Titularium, cap. 163. nu.3. & 13. pag. 480.
- Quindennium spectat ad solum Dominum fundi, c.163. n.4. p.480.
- Quindennium non acquirit Eius Archipræbyteri Basilicarum Patriarchalium Urbis, c.163. n.11. & 14. p.480. c.165. n.10. p.485.
- Quindennium de participare debent Vicarii Archipræbyterorum, cap. 163. n.12. & 14. p.480. c.165. n.19. p.484.
- Quindennium solvere non tenetur manus mortua pendente nullitate contractus emphyteutici, c.169. n.1. p.485.
- Quindennium debetur in casu nullitatis contractus ex causa de futuro, c.169. n.20. p.489.
- Quindennium debetur, confito de nullitate contractus in continenti, c.169. n.21. p.489.
- Quindennium redimi, seu affrancari potest, quod expediens est utrique parti, c.170. n.1. p.490.
- Quindennium debetur potius ratione possessoris, nempè manus mortue, quàm in recognitionem domini, c.170. n.3. p.490.
- Quindennium redemptione, seu affrancatione mediante, affrancatur fundus quoad quindennium tantum, salvo remanente jure quoad canones, c.170. n.6. p.490.
- Quindennium redimens in sine 15. annorum, adhuc tenetur solvere quindennium decursum, & non solum, c.170. n.9. p.491.
- Quindennium redimere volens Ecclesia, indiget Beneplacito Apostolico, c.170. n.10. p.491.
- Quindennium à quo solvendum.*
- Quindennium solvendum à manu mortua, c.7. n.3. p.59.
- Quindennium solvendum ab usufructuario, si ex peculiari consuetudine regionis quindennium solvi solcat ex fructibus Emphyteutis, cap. 14. n.30. pag. 72.
- Quindennium solvendum à Monasteriis tam virorum, quàm mulierum, c.5. n.144. p.41.
- Quindennium solvendum à Confraternitate, c.3. n.1. cum seqq. p.27.
- Quindennium solvendum ab Ecclesia emphyteuta, c.5. n.59. p.38.
- Quindennium solvendum ab Ecclesiis Gallie quolibet novennio, c.1. n.46.47. & 89. p.5. & 7.
- Quindennium solvendum ab Ecclesiis Cathalonie de triginta in triginta annos, c.1. n.50. p.5.
- Quindennium solvendum à Collegiis, c.4. n.2. p.31.
- Quindennium solvendum à Conservatoriis, c.5. n.57. p.38.
- Quindennium solvendum ab Hospitalibus, c.6. n.96. & 177. p.49. & 53.
- Quindennium solvendum ab hærede legantis Emphyteutium, cap. 10. nu.4. pag. 63.
- Quindennium solvendum à tertio possessore, c.12. n.1. 2. 6. 8. & 13. pag. 66. & 67.
- Quindennium solvendum à seculari acquirente Emphyteutium, post effecto Clerico, c.33. n.3. p.118.
- Quindennium solvendum à persona incapaci Emphyteutis, cap. 33. nu.7. pag. 118.
- Quindennium solvendum à feudatario subinvestienti, de feudo in manum mortuam subinfeudatam transeunte, c.47. n.25. p.162.
- Quindennium à quo non solvendum.*
- Quindennium non solvendum à manu mortua donataria, reservato usufructu favore donantis vita durante, c.8. n.13. p.61.
- Quindennium non solvendum à manu mortua, si emphyteuta de consensu Domini directi transfert Emphyteutium in manum mortuam, nec Dominus sibi reservavit quindennium, c.27. n.4. p.203.
- Quindennium non solvendum à manu mortua legataria Emphyteutis, c.10. n.4. pag. 63.
- Quindennium non solvendum ab Ecclesia alienare valente, cap. 16. nu.4. pag. 77.
- Quindennium non solvendum à manu mortua, in quam translatus est fundus emphyteuticus ex causa necessaria, c.34. n.2. p.119.
- Quindennium non solvendum à manu mortua, in quam translatus est fundus emphyteuticus ex causa constructionis, aut ampliacionis Ecclesie, aut Monasterii virorum, sive mulierum, & similium operum piorum, c.34. n.3. p.120.
- Quindennium non solvendum à manu mortua, etiamsi Emphyteutis fuerit donata pro ampliacione Ecclesie, c.34. n.25. p.121.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali nondum fornicato, cap. 6. nu.100. pag. 49.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali erecto absque consensu Ordinarii, c.6. n.101. p.49.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali propria auctoritate erecto absque aliqua perpetua deputacione, c.6. n.127. p.50.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali habente Oratorium, in quo tamen Sacrum non fiat, c.6. n.144. p.51.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali non habente dotem, licet habeat Altare, in quo aliquando celebretur, c.6. n.156. p.52.
- Quindennium non solvendum ab Hospitali constructo ab aliquo Collegio absque Diæcesani assensu, c.6. n.163. p.53.
- Quindennium cui solvendum.*
- Quindennium solvendum Domino directo, non autem Domino subalterno subinvestienti, c.47. n.1. p.160.
- Quindennium solvendum ei, qui est major, seu supremus Dominus, cap. 47. n.3. pag. 160.
- Quindennium solvendum subinvestienti de feudo per feudatarium in manum mortuam subinfeudatam transeunte, c.47. n.25. p.162.
- Quindennium solvendum Domino directo, c.47. n.33. & 40. p.162. & 163.
- Quindennium solvendum Domino directo, non autem subemphyteuticanti, accedente potissimum observantia illud solvendi Domino, c.47. n.84. pag. 166.
- Quindennium solvendum Domino directo, si illud eidem reservatum fuerit per subemphyteuticantem, c.47. n.85. p.166.
- Quindennium solvendum primo emphyteute subemphyteuticanti, si de consensu Domini directi emphyteuta illud sibi reservaverit, cap. 47. n.90. pag. 166.
- Quindennium solvendum primo emphyteute, non Domino directo, si de consensu Domini fiat subemphyteuticatio cum Clausula pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque & similibus, cap. 47. nu.98. pag. 167.
- Quindennium solvendum primo emphyteute subconcedenti, in locis, in

& Verborum.

in quibus viget consuetudo solvendi laudemium, ac respectivè quinquennium, c. 47. n. 100. pag. 167.

Quinquennium solvendum posteriori Domino de tempore solutionis ipsius quinquennii, non autem priori Domino de tempore concessionis Emphyteusis, si quinquennium nondum maturatum, nondum exactum fuerit, c. 48. n. 1. p. 170.

Quinquennium solvendum primo Domino, si ille in alienatione Emphyteusis apposuit Clausulam *ex nunc prout ex tunc*, cap. 48. nu. 60. pag. 175.

Quinquennium solvendum novis tantum Canonicis, si illud inexactum fuerit, licet maturatum de tempore antiquorum, seu præteritorum Canonicorum, c. 49. n. 1. p. 176.

Quinquennium solvendum inexactum hæredibus Beneficiati tam testamentariis, quam ab intestato, in materia Spoliorum, cap. 50. nu. 655. pag. 227.

Quinquennium solvendum hæredibus Beneficiati ex testamento tantum, si adsunt Collectores Spoliorum, c. 50. n. 656. p. 227.

Quinquennium solvendum successori in Beneficio, etiam si Beneficiatus testatus decesserit, si non adsunt Collectores Spoliorum, cap. 50. nu. 657. pag. 227.

Quinquennium solvendum inexactum etiam hæredibus ab intestato, & etiam si Beneficium constet ex distributionibus quotidianis, super quo Auctoritas distinctio, c. 50. n. 672. & 673. p. 229.

Quinquennium solvendum inexactum Capitulo Ecclesiæ, extante consuetudine, Statuto, vel Indulto Apostolico, ut fructus inexacti Beneficii spectent ad Capitulum, c. 50. n. 676. p. 229.

Quinquennium solvendum inexactum hæredibus Beneficiati, si pauci menles desint ad complementum 15. annorum, c. 50. n. 773. p. 236.

Quinquennium solvendum successori, præmorte Beneficiati antecessore antè maturatum terminum, c. 50. n. 778. p. 237.

Quinquennium solvendum Cameræ, anticipatè prædecessori solutum, etiam in locis, ubi adsunt spolia Clericorum, c. 50. n. 798. p. 238.

Quinquennium solvendum antecessori Beneficiati, si fuerit ultimum, uti fructus exactus antè terminum, c. 50. n. 824. p. 239.

Quinquennium solvendum Cameræ Apostolicæ, si illud fuerit inexactum, tanquam fructus Beneficii in locis, ubi adsunt spolia, cap. 50. nu. 906. pag. 245.

Quinquennium cui non solvendum.

Quinquennium non solvendum Domino subalterno subinvestiti, cap. 47. n. 1. pag. 160.

Quinquennium non solvendum subemphyteuticanti accedente potissimum observantia illud solvendi Domino directo, c. 47. n. 34. p. 166.

Quinquennium non solvendum priori Domino de tempore concessionis Emphyteusis, c. 48. n. 1. p. 170.

Quinquennium ex quibus solvendum.

Quinquennium solvendum ex precaria, c. 19. n. 11. p. 85.

Quinquennium solvendum ex melioratione, c. 21. n. 14. p. 88.

Quinquennium solvendum ex emphyteusi ad manum mortuam translata, c. 22. n. 4. pag. 89.

Quinquennium solvendum ex emphyteusi concessa ad 16. annos, cap. 22. nu. 3. pag. 89.

Quinquennium solvendum ex emphyteusi manui mortuæ ad tempus tantum concessa, si illa ultra 15. annos concessa legatur, cap. 22. n. 5. p. 89. c. 32. n. 1. p. 116.

Quinquennium solvendum ex locatione ad longum tempus, cap. 31. nu. 6. pag. 115.

Quinquennium solvendum ex emphyteusi ad vitam tantum concessa, c. 32. n. 2. pag. 116.

Quinquennium solvendum ex voluntaria translatione Emphyteusis in manum mortuam, c. 34. n. 10. p. 120.

Quinquennium solvendum ex emphyteusi vendita, c. 35. n. 8. p. 139.

Quinquennium solvendum ex fundo concessio manui mortuæ in Emphyteusum, iminuti, libero, ac franco ab omni, & quocumque onere, c. 42. n. 1. p. 143.

Quinquennium ex quibus non solvendum.

Quinquennium non solvendum ex superficie ab emphyteuta introducta summis sumptibus, c. 1. n. 22. p. 88.

Quinquennium non solvendum ex re postè affrancada, c. 24. n. 75. p. 95.

Quinquennium non solvendum ex translatione fundi emphyteutici in manum mortuam ex causa necessaria, c. 34. n. 2. p. 119. c. 35. n. 2. p. 125.

Quinquennium non solvendum ex emphyteusi cum pacto legis commissoriae, seu adjectionis in diem, c. 36. n. 66. p. 132.

Quinquennium non solvendum ex bonis Emphyteusis assignatis pro dotibus Monialium, c. 37. n. 2. 39. & 47. p. 133. & 135.

Quinquennium non solvendum ex cessione jurium super emphyteusi facta manui mortuæ, c. 38. n. 3. p. 138.

Quinquennium quando solvendum.

Quinquennium solvendum, quando manus mortua Emphyteusum acquirit ab altera manu mortua, c. 6. n. 1. p. 59.

Quinquennium solvendum, quando etiam extet consuetudo non solvendi laudemium ex legata emphyteusi, c. 9. n. 8. p. 62.

Quinquennium solvendum, quando etiam bona emphyteutica sunt adinstar allodialium, c. 13. n. 24. p. 69.

Quinquennium solvendum, quando Emphyteusis retenta per Ecclesiã, quanvis modica, propè tamen ipsam sita est, proindeque inalienabilis, c. 16. nu. 11. pag. 77.

Quinquennium solvendum, quando concessio Emphyteusis existit ad 16. annos, c. 22. n. 3. p. 89.

Quinquennium solvendum, quando Emphyteusis legitur manui mortuæ ultra 15. annos concessa, c. 22. n. 5. p. 89.

Quinquennium solvendum, quando manus mortua, instante lapsu 15. annorum, impetraret Reuocatum Apostolicum, ut Emphyteusum alienaret, c. 22. n. 8. p. 90.

Quinquennium solvendum, quando inter partes conventum fuit, ut fundus perpetuo sit apud manum mortuam, & quod libera remaneat à restitutione pecuniarum, c. 25. n. 33. p. 99.

Quinquennium solvendum, quando quilibet n. concessum fuerit in fraudem Domini directi, & partes intendenti de translatione domini in manum mortuam, c. 25. n. 34. p. 99.

Quinquennium solvendum, quando redditus fuerint prorsus irredimibiles, in quibus nulla spes futuræ luitionis adfuerit, c. 26. n. 11. p. 100.

Quinquennium solvendum, quando Emphyteusis privata, seu laycalis transit in manum mortuam, c. 20. n. 1. & 2. p. 107. & 108.

Quinquennium solvendum, quando inter manum mortuam, & Dominum directum inita fuit conventio de illo solvendo semper, & quocumque, etiam si illud non deberetur, c. 30. n. 1. p. 110. c. 34. n. 35. & 44. pag. 121. & 122.

Quinquennium solvendum, quando locatio facta fuit ad longum tempus, c. 31. n. 6. p. 115.

Quinquennium solvendum, quando saltem Emphyteusis per 15. annos à Monasterio possideatur ex persona Monachi emphyteute, nulla habita cõsideratione ad durationem Emphyteusis, c. 32. n. 8. p. 117.

Quinquennium solvendum, quando persona, in quam transfertur Emphyteusis, est illius incapax, c. 33. n. 7. p. 118.

Quinquennium solvendum, quando voluntariè transfertur Emphyteusis in manum mortuam, c. 34. n. 10. p. 120.

Quinquennium solvendum, quando cessum est jus ad Emphyteusum mediante pretio, c. 35. n. 23. p. 139.

Quinquennium solvendum, quando vendens Emphyteusum uti liberam manui mortuæ, si vè sciat, si vè ignoret illam esse venditam talis qualitatis, licet manus mortua illam non inveniatur liberam, cap. 41. n. 4. pag. 145.

Quinquennium solvendum, quando etiam concedens promississet Emphyteusi esse liberam ab omni onere, medio iuramento, cap. 42. nu. 17. pag. 149.

Quinquennium solvendum, quando etiam manus mortua ex privilegio Principis immunitatem habet ab omnibus oneribus, cap. 43. n. 3. pag. 150.

Quinquennium quando non solvendum.

Quinquennium non solvendum, quando Ecclesia alienare potest, cap. 16. nu. 4. pag. 77.

Quinquennium non solvendum, quando modica est Emphyteusis, cap. 16. nu. 10. pag. 77.

Quinquennium non solvendum, quando Emphyteusis concessa fuit à principio manui mortuæ absque reservatione quinquennii, posteaque manus mortua Emphyteusum alienavit in aliam manum mortuam, cap. 28. n. 3. p. 106.

Quinquennium non solvendum, quando Dominus directus, non reservando sibi quinquennium, consentit tam in primam, quam in secundam manum mortuam, c. 28. n. 5. p. 106.

Quinquennium non solvendum, quando Emphyteusis pervenit ex facto, & voluntate Domini à principio in manum mortuam, cap. 28. nu. 10. pag. 106.

Quinquennium non solvendum, quando adest pactum de illo non solvendo, etiam si illud deberetur, c. 30. n. 2. p. 110.

Quinquennium non solvendum, quando devenit Emphyteusis ad manum mortuam titulo locationis de novennio in 20. annos etiam ad 100. annos duraturæ, c. 31. n. 2. p. 114.

Quinquennium non solvendum, quando adest disparitas rationis, cap. 33. nu. 6. pag. 118.

Quinquennium non solvendum, quando manus mortua cogere potest Dominum directum ad sibi vendendum Emphyteusum ex causa necessaria, c. 34. n. 2. 3. & 4. p. 119. & 120. c. 35. n. 2. p. 125.

Quinquennium non solvendum, quando manus mortua emphyteuta habet pactum de affrancando, seu relinendo, c. 30. n. 18. & 19. p. 129.

Quinquennium non solvendum, quando Emphyteusis est nulla ab initio, c. 39. n. 5. p. 141.

Quinquennium non solvendum, quando intervenit enormissima læsio, cap. 39. nu. 13. pag. 141.

Quinquennium non solvendum, quando resolvitur Emphyteusis vigore pacti legis commissoriae, vel adjectionis in diem, c. 39. n. 14. p. 141.

Quinquennium non solvendum, quando resolvitur Emphyteusis ob evictionem ex causa creditorum, c. 39. n. 16. p. 141.

Quinquennium non solvendum, quando in locis adest consuetudo renunciansi Emphyteusum, & manus mortua emphyteuta illam renunciat, c. 45. n. 28. p. 155.

Quinquennium non solvendum, quando adest conventio de renunciando emphyteusi quocumque, c. 45. n. 32. p. 155.

Quinquennium quando repetendum.

Quinquennium repetendum, quando illud solutum fuit primo emphyteuta, c. 47. n. 87. p. 166.

Quinquennium in quo loco solvendum.

Quinquennium solvendum in loco rei sitæ suo tempore, adinstar canonis, & laudemii, c. 50. n. 707. p. 232.

Quinquennium quomodo calculandum.

Quinquennium calculandum, detractis melioramentis, c. 31. n. 2. & 3. p. 87.

Quinquennium calculandum juxta regionis consuetudinem, cap. 43. nu. 20. pag. 151.

Quingenti V. Causa, Donatio, & Index.

& Verborum.

- Regula 69. Cancellariae V. Cancellariae Regula.*
Regula Canoniana.
 Regula Canoniana non habet locum in materia legati, sed illud convalidatur superveniente legatarii capacitate per consensum Domini, c. 10. n. 30 p. 64.
Regularis, & V. Beneficium, Commenda, Monachus, Religiosus, & Quindennium.
 Regularis non tanta facilitate, quanta secularis, potest renunciare voci, c. 103. n. 7. p. 397.
 Regularis suspensus à divinis, adhuc eligere potest, c. 127. n. 3. p. 434.
 Regularis Cathedralis Episcopus uti debet in pertinentibus ad Regulam aliquo Monacho, c. 158. n. 1. p. 470.
 Regularis Cathedralis adfunt in Anglia, & Sicilia, c. 158. n. 2. p. 470.
 Regularis Cathedralis Episcopus consideratur tamquam Abbas, cap. 158. n. 5. p. 470.
 Regularibus Superioribus solis cõpetit jus incorporandi in Religione, c. 168. n. 8. p. 487.
Regularis Cathedralis V. Cathedralis, & Regularis.
Regum liber.
 Reg. lib. 1. cap. 3. versic. 24. & seqq. adducitur, c. 50. n. 351. p. 209.
 Reg. lib. 4. cap. 20. versic. 6. 10. & 11. locus adducitur, c. 50. n. 764. p. 236.
Reintegratus V. Cardinales.
Reiterabilis V. Affrancõ.
Relevatio.
 Relevatio pro liberatione à molestis, c. 1. n. 92. p. 7.
 Relevium, & V. Feudatarius, Feudum, Finantia, Gallia, & Manus inortua.
 Relevium, seu quindennium solvere tenetur Ecclesia retinens in Gallia feudum Regium, c. 1. n. 47. p. 5.
 Relevium in Gallia vocatur finantia, c. 1. n. 48. p. 5.
 Relevium in Hispania solvitur, c. 1. n. 49. p. 5.
 Relevium, quod solvit Ecclesia de feudo ad se translato, appellatur quõque quindennium, c. 1. n. 80. p. 7.
 Relevium vox non est verbum Iuris, sed barbarum, c. 1. n. 91. p. 7.
 Relevium simile est laudemio, c. 10. n. 33. p. 64.
 Relevium, aut laudemium non debetur ex alienatione feudi, & Emphyteusis modici valoris, c. 16. n. 5. p. 77.
 Relevium non solvitur Superiori, si feudum perveniat à principio in manum mortuam ex factõ, & voluntate Superioris, c. 28. n. 8. p. 106.
 Relevii, & laudemii loco, Neapoli solvi solet quartaria nuncupata, cap. 28. n. 9. pag. 106.
 Relevii ex solutione probatur qualitas rei feudalis, c. 30. n. 10. p. 143.
 Relevium solvitur de feudo Baroni adintar laudemii, c. 42. n. 7. p. 148.
 Relevium, seu quindennium solvendum est subinvenienti de feudo per feudatarium in manũ mortuã subinfeudatam transeunte, cap. 47. nu. 25. pag. 162.
 Relevium solvitur Domino immediato, c. 47. n. 26. p. 164.
 Relevium non debetur duplicatum, etiam si intrã annum plures evenerint casus petendi investituram, c. 47. n. 126. p. 168.
Religio, & V. Antianitas, Monachus, Monasterium, Regularis, & Religiosus.
 Religio incapax retinendi stabilia ob peculiarem Regulam, non indiget Beneplacito Apostolico in alienatione stabilitium, eidem Religioni relictorum, c. 2. n. 31. p. 13.
 Religio facere debet meliorem conditionem Monachorum, cap. 158. nu. 9. pag. 470.
Religio Cappuccinorum V. Cappuccini.
Religio Clericorum Regularium Theatinorum V. Theatini.
Religio Hierosolymitana V. Hierosolymitana Religio.
Religio Jesuitarum V. Jesuitæ.
Religio Prædicatorum V. Hospitalarius Ordo.
Religio S. Spiritus V. Beneficium, & Fructus.
Religio Scholarum Piarum V. Scholæ Piæ.
Religiositas V. Hospitale.
 Religiosus, & V. Antianitas, Monachus, Monasteriũ, & Regularis.
 Religiosus condemnatus ad trimeses, postea aggregatus, & rediens ad Religionem, non amittit antianitatem, c. 133. n. 6. p. 437.
Religiosus locus V. Hospitale.
Relinquo V. Ecclesia, & Emphyteutica bona.
Reliquie V. Dominium.
Remedium provisionale V. Provisionale remedium.
Remissio V. Defalcum, Locatio, & Pensio.
Remitto V. Caducitas, Canon, & Dominus directus.
Renovatio, & V. Annus, Communitas, Emphyteusis, Feudum, & Ptecaria.
 Renovatio Emphyteusis perpetuæ Ecclesiasticæ cur fiat de 29. in 29. annos, non autem de 15. in 15. annos, c. 1. n. 36. p. 4.
 Renovatio facienda est quibuslibet 100. annis de feudo Univerfitati, & Communitati concessõ, c. 2. n. 165. p. 21.
Renovo V. Ecclesia.
Renunciatio, & V. Canonici, Cardinales, Monachus, Regularis, & Renuncio.
 Renunciatio interpretanda venit, quominus renuncianti noceat, cap. 103. n. 15. pag. 398.
Renuncio, & V. Canonici, Capitulum, Cardinales, Compensatio, Monachus, Regularis, & Renunciatio.
 Renunciare quis potest juri suo, & consuetudini sibi favorabili introducenti quindennium, c. 27. n. 15. p. 107.
 Renunciari nequit devolutioni, nisi prævio Beneplacito Apostolico, cap. 30. n. 50. pag. 113.
 Renunciatus habetur pro mortuo, c. 50. n. 253. p. 204.
 Renunciatus omni legum auxilio, censetur renunciasse compensationi, c. 62. n. 7. p. 293.
 Renunciatum censetur uni, recepto altero, c. 79. n. 8. p. 350.
 Renunciare expresse coram Capitulo, sufficit, c. 103. n. 8. p. 397.
 Renunciatus Univerfitati, adhuc tenetur ad onera, c. 129. n. 4. p. 438.
Repentinus V. Dominus directus.
Repetibilis V. Redimo.
Repeto V. Dominus directus, Emphyteuta, & Quindennium.
Repræsaliæ V. Canonici.
Repræsaliæ.
 Repræsaliens frui debet eisdem privilegiis, quibus fruitur repræsaliatus, c. 163. n. 17. p. 481.
Repræsaliatus V. Repræsaliens.
Res, & V. Emptor, Evictio, & Venditor.
 Res novã attingere lumina felicitas est, c. 1. n. 13. p. 2.
 Re in spirituali infervientes Ecclesiastici Laycis, amplioribus gaudere debent favoribus, c. 2. n. 92. p. 15.
 Res per easdem causas, per quas nascitur, dissolvitur, c. 2. n. 192. p. 22.
 Res dicitur modici valoris, si sit redditus unius uncie, vel valoris 25. Ducatorum auri de Camera, vel valoris scutorum 100. vel si reddat annua scuta 5. vel sit valoris 20. vel 50. solidorum, 10. librarum auri, vel 20. Marcharum, vel 2. aureorum, vel si non excedat valorem scutorũ 40. Romanorũ, c. 16. n. 19. 20. 21. & 22. p. 78.
 Res dicitur modici valoris, attenda consuetudine locali, & Decretorum Synodaliũ Provincialium, c. 16. n. 28. p. 78.
 Res dicitur modici valoris, attento moderno tempore, c. 16. n. 24. p. 78.
 Res dicitur modici valoris, si Judici itã videbitur, quod Auctori videtur probabilis, ac tutius, c. 16. n. 26. p. 78.
 Res veluti magna, & veluti oculus servatur porcellus ab homine tenuis fortunæ, c. 16. n. 28. p. 78.
 Res magna, ratione donantis dicitur modica, c. 16. n. 29. p. 78.
 Rei infructuositas satis probatur per peritos, seu contentionem vicinorum locorum, c. 16. n. 30. & 31. p. 78.
 Re de aliena nemo disponere potest, c. 17. n. 31. p. 81.
 Res hypothecata redditui, semper manet penes debitorem, cap. 26. nu. 4. pag. 100.
 Res sumere solet conditionem à persona, apud quam reperitur, non autem persona ab ipsa re, c. 29. n. 4. p. 108.
 Rem, & possessorem sequuntur onera realia, c. 29. n. 6. p. 108.
 Res collectabilis, seu tributaria transit cum suo onere collectarum in Ecclesiam, si ad illam res ipsa transeat, c. 29. n. 7. p. 108.
 Res Ecclesiastica de sui natura non collectabilis, transiens in Laycũ, fit collectabilis, c. 29. n. 9. p. 108.
 Res secundum præsentem statum judicanda est, c. 29. n. 17. p. 109.
 Re in beneficiaria ultimus status attendi solet, c. 29. n. 18. p. 109.
 Res de facili redire solet ad suum priorem statum, c. 29. n. 19. p. 109.
 Res personam uti digniorem semper sequitur, c. 29. n. 20. p. 109.
 Rei status mutatur, mutato statu personæ, c. 29. n. 21. p. 109.
 Rei recuperatio inefficari potest ob plures casus, c. 36. n. 57. p. 131.
 Re de ipsa quãti judicatur, de actione tãti judicatur, c. 38. n. 14. p. 139.
 Rem habere intelligitur per fictionem, habens actionem ad rem, cap. 38. nu. 17. pag. 139.
 Re ipsa semper minus est habere actionem, quam rem, c. 38. n. 19. p. 139.
 Rem furtivam, aut alienam retinere nequit possessor bonæ fidei, ubi illam talem esse comperit, c. 39. n. 9. p. 141.
 Rei servitus non est tota res, sed tantum qualitas ipsi rei cohærens, cap. 41. n. 6. pag. 145.
 Rei servitute, seu vitium venditor sciens, tenetur de evictione, ignorans autem non tenetur, c. 41. n. 8. p. 146.
 Rei sibi venditæ conditionem emptor perquirere tenetur, cap. 41. nu. 12. pag. 146.
 Rei venditæ de qualitate venditor tenetur emptorem certiorare, cap. 41. nu. 15. pag. 146.
 Rem liberam venditor tradere tenetur ex natura contractus venditionis, c. 41. n. 16. p. 146.
 Rem liberam venditor non tradens, tenetur de evictione, etiam si illam non promiserit, c. 41. n. 17. p. 146.
 Rei quindenniali servituti obnoxia prodita postea, tenetur rescire damnum quindenniorum, quod patitur manus mortua, cap. 41. nu. 18. pag. 146.
 Rem fideicommissariam vendens pro libera, tenetur de evictione, cap. 41. n. 21. pag. 146.
 Rem feudalem vendens pro allodiali, tenetur de evictione, cap. 41. nu. 25. pag. 146.
 Rei onera si emptor scivisset, illam non emisset, etiam si illa vendita sit cum Clausula talia qualia, c. 41. n. 28. & 29. p. 146.
 Rei qualitatẽ nõ exprimẽs venditor, dicitur in dolo, c. 41. n. 13. p. 147.
 Rei qualitatem investigare tenetur emptor, c. 41. n. 35. p. 147.
 Rei servitute celans venditor, tenetur actione quanti minoris, cap. 41. nu. 37. pag. 147.
 Rei fideicommissariæ in venditione agitur de præjudicio hæredis gravati, & vocatorum, c. 41. n. 38. p. 147.
 Rei emphyteuticæ in venditione non agitur de præjudicio Domini directi, c. 41. n. 39. p. 147.
 Rei fideicommissariæ nullita est insanabilis, c. 41. n. 40. p. 147.
 Rei emphyteuticæ nullitas est sanabilis, c. 41. n. 41. p. 147.
 Rei pars non est onus, seu servitus, sed quædam qualitas rei inhærens, c. 41. n. 45. p. 147.
 Rei venditæ qualitates scire de Jure præsumitur venditor, c. 41. n. 47. p. 147.

Index Rerum,

- Rem venditam; quod venditor ex aliquo accidenti nesciverit esse emphyteuticam, dari potest, c.41.n.48.p.147.
- Res aliena, quando venditur, est locus evictioni, non quando venditur res servituti obnoxia, c.41.n.49.p.147.
- Rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, c.44.n.6.p.152.
- Re in sua uti indifferente arbitrio valde abhorret, c.44.n.7.p.152.
- Res, super qua lis vertitur, dividenda non est, c.50.n.336.p.209.
- Res transit cum suo onere, c.141.n.4.p.451. c.147.n.11.p.459.
- Res eadem diverso jure quoad diversos effectus censetur, cap. 151. nu.3. pag. 460.
- Res communis*, & V. Consors.
- Rem communem habens, dicitur consors, c.4.n.7.p.31.
- Res divina*.
- Res divina est Hospitalis, c.6.n.2.p.45.
- Reservativa* V. Bona fides.
- Res integra* V. Affranco, & Dominus directus.
- Res Sacra*.
- Res Sacra dicitur Pictura alicujus Sancti, c.6.n.188.p.54.
- Rescriptum*, & V. Princeps.
- Rescriptum Principis non datur in præjudicium juris quæsitum, cap.98. nu.19. pag. 387.
- Rescriptum gratiosum interpretandum est quominus damnosum sit tertio, cap. 98. n.38.p.388.
- Reservativus* V. Fructus.
- Reservatio* V. Beneficium, & Hospitalis.
- Resideo* V. Canonici.
- Residuum* V. Advocatus, Ficus, Hæres, Salarium, & Tempus.
- Resignans*, & V. Beneficium, Canonici, Fructus, Resignatarius, & Resignatio.
- Resignans simpliciter, censetur totum jus remisisse, si nihil sibi reservaverit, c.50.n.252.p.204.
- Resignantem inter, & resignatarium non dividuntur fructus, cap. 50. nu.420. pag. 213.
- Resignanti debentur fructus usque ad diem possessionis resignatarii, facta resignatione ad favorem certæ personæ, c.50.n.430.p.214.
- Resignas sibi prospicere solet, sibi fructus reservando, c.50.n.431.p.214.
- Resignans simpliciter, potest per pactum sibi providere, cap. 50. nu. 433. pag. 214.
- Resignans anticipatè, quinquennium exigere nequit in fraudem resignatarii, c.50.n.793.p.238.
- Resignans habetur pro mortuo, c.50.n.797.p.238.
- Resignans post prælitum consensum, abdicat à se omne jus, illudque transfert in resignatarium, c.97.n.1.p.384.
- Resignatarius*, & V. Beneficium, Canonici, Fructus, Resignans, & Resignatio.
- Resignatario debetur laudemium, c.50.n.421.p.213.
- Resignatarii ob incapacitatem resignatio non admitti solet, cap. 50. nu.432. pag. 214.
- Resignatario non debetur canon inexactus à resignante antè resignationem, c.50.n.796.p.230.
- Resignatarius causam habet à Papa, c.50.n.796.p.238.
- Resignatio*, & V. Beneficium, Canonici, Fructus, Resignans, & Resignatarius.
- Resignatio Beneficii non præjudicat expectanti, c.22.n.9.p.90.
- Resignatio operatur eundem effectum, quem operatur vacatio, cap. 50. nu.349. pag. 209.
- Resignationis tempore jam contracta est obligatio, c.50.n.435.p.214.
- Resolubilis* V. Retrovendo.
- Resolubilitas*.
- Resolubilitas, nisi superveniret, verè translatum fuit utile domini in manum mortuam, c.39.n.3.p.140.
- Resolutivum pactum* V. Mora.
- Responsio*, & V. Locatio.
- Responsio magna arguit contractum locationis, c.52.n.216.p.257.
- Respublica*.
- Respublica est de prohibitis retinere Emphyteusim, c.2.n.13.p.13.
- Respublicæ interest, ut Civitas liberis impleatur, c.37.n.32.p.134.
- Respublicæ magis interest, ut plures famulos habeat Altissimus, cap. 37. nu.33. pag. 134.
- Restituo*, & V. Canonici, Canonici, Capitulum, Dominus directus, Fructus, Loca Montium, & Princeps.
- Restituere rogatus post mortem, potest, si velit, etiam restituere antè mortem, c.50.n.803.p.239.
- Restituere fructus quis tenetur ab eo tempore, quo tenetur restituere rem, c.98.n.23.p.387.
- Restitui quis non debet cum damno illius, cui jus quæsitum fuit, cap. 98. n.30.p.388.
- Restitutio*, & V. Fructus.
- Restitutioni est locus, omiſſa recitatione Officii Divini, cap.50. nu. 169. pag. 106.
- Restitutio strictissimè venit contra restitutionem interpretanda, cap.98. nu.7. pag. 486.
- Restitutio plenaria tollit quoque jus quæsitum tertio, c.98.n.14.p.387.
- Restitutio in gratiosa, præsertim non plenaria dari nequit postlimum, c.98.n.16.p.387.
- Restitutio in integrum*, & V. Manus mortua, & Manutentio.
- Restitutio in integrum cõperit in casu cõmissi, c.56.n.85 & 91.p.270.
- Restitutus*, & V. Bannitus, Canonici, & Officialis.
- Restitutus non recuperat id, quod alteri obvenit, c.98.n.2.p.386.
- Restitutus, per restitutionem videtur novus homo, c.98.n.3.p.386.
- Restitutus bannitus non recuperat fructus præteritos in die tempore, c.98.n.10.p.386.
- Restitutus ad suum Titulum, dicitur gratiosè restitutus, cap. 161. nu.8. pag. 478.
- Resurgens*, & V. Beneficiatus, Beneficium, Bona, Lazarus, & Monachus.
- Resurgens recuperare nequit bona temporalia, c.50.n.175.p.200.
- Resurgens perdit pecunias Societatis Officii, c.50.n.178.p.201.
- Resurgens Monachus tenetur redire ad Monasteriũ, c.50.n.179.p.201.
- Retentio*, & V. Compensatio, & Totum.
- Retentio datur pro credito liquidato, c.53. n.27. p.271.
- Retraſto*, & V. Iudex.
- Retraſtare potest Iudex suam interlocutoriam, c.76.n.61.p.343.
- Retraſtari non debet effectus jam consummatus, c.98.n.9.p.386.
- Retraſtus*, & V. Conſuetudo, Locus, Necessitas, Vendo, & Vicinus.
- Retraſtus jure sanguinis non datur ei, qui tempore contractus erat proximus, si tempore, quo ex illo agitur, supervixit proximior, cap. 48. n.15. pag. 171.
- Retrabo*.
- Retrahendum ad tempus currit à die traditionis rei, c.69.n.59.p.325.
- Retrahendi tempus currere à die venditionis tenent aliqui, cap. 69. nu.71. pag. 326.
- Retroſeſum*, & V. Feudum, & Subfeudum.
- Retroſeſum apud Gallos idem, ac Subfeudum, cap. 52. n.6.p.257.
- Retroſtractio*, & V. Sanatio.
- Retroſtractionis vigore sanatio inſuit virtutem suam in ipsum principium, c.39. n.22. p.142.
- Retroſtractio ut intret, impediri non debet conjunctio extremorum per superveniens obſtaculum, c.49. n.15.p.177.
- Retroſtractio non admittitur in ſolutionibus, c.63.n.74.p.301.
- Retroſtractionis regula non habet locum in casu, quo agitur de præjudicio tertii, c.69. n.74. p.326.
- Retroſtractio non fit in præjudicium juris quæſiti, cap. 85. n.18. pag. 366. c.161. n.3. p.478.
- Retroſtrabo* V. Tempus.
- Retrovendendi pactum* V. Affranco, Luo, Redimo, Retrovendo, & Revendo.
- Retrovenditio*, & V. Luitio, Redemptio, & Revenditio.
- Retrovenditione ex in Hispania non debetur Decima, c.24.n.78.p.95.
- Retrovenditio idem est, ac revenditio, c.36.n.1.p.128.
- Retrovenditio non dicenda, sed potiùs revenditio, c.36.n.2.p.128.
- Retrovenditionem facere tenetur manus mortua vigore pacti, cap. 36. nu.26. pag. 130.
- Retrovendo*, & V. Luo, Redimo, & Revendo.
- Retrovendendi pactum meliùs dicitur revendendi, c.36.n.3.p.129.
- Retrovendendi pactum dicitur à Gallis *Recorbin*, c.36.n.6.p.129.
- Retrovendendi pactum operatur, ut res, vel præterium quasi fidei emptoris, vel venditoris expolitum censetur, c.36.n.7.p.120.
- Retrovendendi, & redimendi pactum etiam promiscuè ſumitur, cap. 36. nu.8. pag. 129.
- Retrovendendi, & redimendi pactum aded antiquum est, ut etiam apud Hebræos usitatum fuerit, c.36.n.9.p.129.
- Retrovendendi, & redimendi pactum Luitiani, & Hispani vocant pactum de retro, c.36.n.10. & 11.p.129.
- Retrovendendi, & redimendi pactum etiam apud præſcos Romanos in usu fuit, c.36.n.12.p.129.
- Retrovendendi pactum licitum est, c.36.n.17.p.129.
- Retrovendendi pactum facit venditionem conditionalem, & resolubilem, c.36.n.25.p.129.
- Retrovendendi cum pacto venditio videtur quasi pignus, cap. 36. nu.27. pag. 126.
- Retrovendendi cum pacto Ecclesia concedens in Emphyteusim, indiget Beneplacito Apostolico, c.36.n.29.p.129.
- Retrovendendi pactum de per se folum est grave onus, c.36.n.30.p.130.
- Retrovendendi pactum operatur, quod non censetur res exire de patrimonio venditoris, c.36.n.39.p.130.
- Retrovendendi, & redimendi quoadcumque pactum aliqui tenent præſcribi per 30. annos, & alii tenent, esse impræſcribibile, cap. 36. nu.39. & 40. pag. 130.
- Retrovendendum ad manus mortua emphyteuta non potest ampliùs cogi post lapsum tempus adjectum pacto retrovendendi, seu redimendi, c.36.n.58.p.131.
- Retrovendendi pactum transit ad hæredes Domini directi, seu venditoris etiam extraneis, sicuti transit ad hæredes emphyteutæ, cap. 36. n.60. pag. 131.
- Retrovendendum ad lapsum tempus nõ currit impedito ob absentia, & contraria opinio non est vera, c.36.n.61. & 62.p.131. & 132.
- Retrovendendi pactum est favorabile venditori, cui potest sd libitum renunciare, c.36.n.63.p.132.
- Retrovendendi pacti vigore, venditor, si vult, potest redimere, non tamen emptor potest cogere venditorem ad redimendum, cap. 36. nu.64. pag. 132.
- Retrovendendi, & legis commissoriæ pactum, inter se fraternizant, cap. 36. n.65. pag. 132.
- Revalido* V. Auctor, Emphyteusis, & Quinquennium.
- Revenditio*, & V. Retrovenditio.
- Revenditio idem est, ac retrovenditio, c.36.n.1.p.128.
- Revenditio potiùs dicenda, quam retrovenditio, c.36.n.2.p.128.

& Verborum.

Reuendo, & V. *Retrouendo*.
 Reuendendi pactum patius dicendum, quam retrouendendi, cap. 36. nu. 7. pag. 129.
 Reuendendi verbo usus est *Ulpianus*, c. 36. n. 5. p. 129.
Reuocabile V. *Hospitalis*.
Reuolutio V. *Annus*, & *Indictio*.
Reus, & V. *Carcer*, & *Urbs*.
 Rei in Vrbe non solent perpetuo carere puniri, c. 128. n. 1. p. 435.
 Rex, & V. *Comes*, *Dux*, *Jurisdicctio Ecclesiastica*, & *Sacerdos*,
 Rex hereditario jure Regnum habens, dicitur nunquam mori, cap. 2. nu. 135. pag. 19.
 Rex quandoque dicitur ob potentiam Rex Regum, c. 5. n. 135 p. 42.
 Rex, & Pontifex erat Sacerdos in Testamento Veteri, & apud Romanos, c. 114. n. 3. & 4. p. 413.
Rex Ezechias V. *Decalogus*, & *Ezechias*.
Rex Catholicus V. *Decina*.
Rex Hispaniarum V. *Canonici*, & *Decina*.
Rex Perfarum V. *Perfarum*.
Rex Salomon V. *Salomon*.
Riccus, & V. *Doctores laudati*, & *reprobati*.
Riccus laudatur, c. 168. n. 6. p. 487.
Riccus in praes. *Eccl. par. 1. v. fol. 37. n. 1.* reicitur, c. 6. n. 200 p. 55.
Riccus coll. 870. par. 4. reicitur, c. 50. n. 594. p. 224.
Ridiculum V. *Instrumentum*.
Rigor.
 Rigori praevalere debet aequitas, c. 44. n. 5. p. 152.
 Rigore Juris non est locus purgationi morae, c. 56. n. 8. p. 276.
Robur V. *Aequiparatum*.
Rodericus, & V. *Doctores reprobati*.
Roderic. de am. reddit. lib. 2. q. 2. n. 39. juncto princip. & versic. nec etiam oblat, reicitur, c. 51. n. 18. & 30. p. 248. & 251.
Roma, & V. *Auctor*, *Casalia*, *Fructus*, *Fraticellorum Secta*, & *Urbs*.
 Roma serè Patria Auctoris, c. 1. n. 19. p. 3.
 Roma homines acuit, & industrius reddit, c. 1. n. 20. p. 3.
 Roma parvus orbis ab Auctore vocatur, c. 5. n. 24. p. 36.
 Roma abundat Collegiis pro Adolescentibus, & Conseruatoriis, cap. 5. nu. 25. pag. 36.
 Roma, & Neapolis abundat Hospitalibus, c. 6. n. 4. p. 45.
 Romæ, maxime anno Iubilæi practicabatur, quod succederetur in bonis hospitum in hospitibus privatarum Domorum, c. 6. n. 250. p. 57.
 Romæ, saltem agendo de Casalibus, novennalis locatio dici nequit ad longum tempus, cum illa fieri possit ad novennium absque beneplacito Apostolico, c. 31. n. 17. p. 115.
 Romæ, & in Gallia non est locus spoliis, c. 50. n. 858 p. 243.
Romana Ecclesia V. *Ecclesia*.
Romani, & V. *Agricultura*, *Aratum*, *Collegium*, *Curia*, *Hebræi*, & *Salio*.
 Romani qui haberentur pro quindecim virali Sacerdotio, seu quindecim Sacerdotibus, c. 1. n. 56. p. 6.
 Romani forsitan à Iudæis morem habentibus salendi Vrbes in earum eversione mutuati fuerunt modum inducendi aratri, c. 2. n. 196. p. 23.
 Romani agriculturam pro arte nobili reputabant, c. 2. n. 238. p. 25.
Romanus.
 Roman. pro uno Responso unam cenam lucratur, c. 47. n. 16. p. 161.
Roncisvallis V. *Canonici*, & *Navarrus*.
Ronconius, & V. *Doctores laudati*.
Ronconius laudatur, c. 20. n. 7. & 9. p. 86.
Rota, & V. *Auditores Rotæ*, *Doctores reprobati*, & *Doctores declarati*.
 Rota antiqua non fuit conformis cum moderna, c. 36. n. 41. p. 130.
 Rotæ Auditorum mutationi, aliisque circumstantiis tribuenda, difformitas opinionum, cap. 36. n. 42. 43. & 44. p. 130. & 131.
 Rota aliquando rotat, c. 36. n. 53. p. 131.
 Rotæ magna est auctoritas, c. 50. n. 875. p. 244.
 Rota antiqua tenet, laudem solvendum emphyteuticanti, cap. 52. nu. 193. pag. 257.
 Rota in præsertim admittitur purgatio moræ ob non solutum canonem etiam ex levi, & affectata causa, c. 56. n. 37. p. 277.
 Rota, stante aliqua turbiditate, tunc solet, omisso possessorio, petitorium discutere, c. 60. n. 21. p. 290.
 Rotæ Romanæ praevalere non debet unus Doctor, c. 63. n. 31. p. 298.
 Rota facit communem opinionem, c. 63. n. 32. p. 298.
 Rotæ ab opinione de facili recedendum non est, c. 63. n. 33. p. 298.
 Rota in introduci nequeunt Causæ, nisi cum certis qualitatibus, cap. 77. n. 27. pag. 345.
Ruinofus V. *Emphyteusis*.
Ruinus, & V. *Doctores reprobati*.
Ruin. conf. 82. n. 9. vol. 2. reicitur, c. 26. n. 20. & 21. p. 101.
Rusticus, & V. *Manus mortua*, & *Quæstiones*.
 Rusticus, seu operarius dicitur manus mortua, c. 2. n. 234. p. 25.
 Rusticus homo intelligitur Agricola, c. 2. n. 236. p. 25.
 Rustici quæstiones per medium dividunt, c. 50. n. 337. p. 209.

S

Sabatina quæstio.
 Sabbatina quæstio quænam sit, c. 50. n. 173. p. 200.
Sabaudia V. *Dux*, & *Taurinum*.

Sabina V. *Emphyteutica bona*.
Sacer locus V. *Hospitalis*.
Sacerdos, & V. *Beneficium*.
 Sacerdotes, & Pontifices erant Reges in Testamento Veteri, & apud Romanos, c. 114. n. 3. & 4. p. 413.
Sacerdos Heli V. *Heli*.
Saccod' ossa V. *Bona*, *Evictio*, & *Vendo*.
Sacra Scriptura V. *Scriptura Sacra*.
Sacrificium V. *Subrogatus*.
Sal, & V. *Civitas*, *Hollis*, *Mediolanum*, *Salio*, & *Sophonias*.
 Salis acervos hostibus deprecatur Sophonias Propheta, c. 2. n. 198. p. 23.
 Sal olim disseminatum fuit Mediolani ad perpetuam damnationem, cap. 2. n. 199. pag. 23.
Salarium, & V. *Advocatus*, *Famulus*, *Hæres*, *Inquisitores*, *Mensa Capitularis*, *Notararius*, *Officialis*, *Statuum Urbis*, & *Vicarius Capitularis*.
 Salarium à Scholari solvendum, debetur priori, qui repertus fuit tempore licentiæ ad Doctoralem lauream datæ, non autem illi, qui reperitur tempore Doctoratus, c. 48. n. 37. p. 173.
 Salarium integri anni transmittit Primpilus ad hæredes, cap. 52. nu. 62. pag. 194.
 Salarium solvitur initio anni personis privilegiatis, c. 50. n. 150. p. 199.
 Salarium Officialis publici integrum persolvendum, c. 50. n. 154. p. 199.
 Salarium residui temporis prætereundum nequeunt hæredes personarum privilegiatarum, c. 50. n. 167. p. 200.
 Salarium ex Officialis demptum etiam fuit decimum dempto decennio per Chalendarium Gregorianum, c. 50. n. 165. p. 200.
 Salarium Senatoris in Portugallia defuncti intra annum, hæredibus totum debetur, c. 50. n. 168. p. 200.
 Salarium Senatori ægroto debetur, c. 50. n. 169. p. 200.
 Salarium ut transmittatur ad hæredes Officialium publicæ utilitati infervientium, in illis speciale est, c. 50. n. 171. p. 200.
 Salarium residuum transmittit ad hæredes Advocatus fisci, cap. 50. nu. 609. pag. 225.
 Salarium integri fructus suos facit famulus, omittens infervire uno, vel altero die, c. 50. n. 741. p. 234.
Salio & V. *Abimelech*, *Civitas*, *Hebræi*, *Loth*, *Rebellis*, *Sal*, & *Sichem*.
 Saliv rebellem Urbem Sichem Abimelech, c. 2. n. 197. p. 23.
 Saliendi morem eversas Civitates putat Auctor Judæos sumpsisse à pæna uxoris Loth in Salem conversæ, c. 2. n. 200. p. 23.
Salomon, & V. *Ecclesiastus*, *Ecclesiastica*, & *Oblatæ*.
 Salomon Rex optime agnovit pacis energiam, c. 30. n. 13. p. 111.
 Salomon Rex etiam meminit minimorum, c. 50. n. 755. p. 235.
Salvator V. *Hebræi*, & *Hospitalis*.
Salvatus, & V. *Loth*, & *Vicinaliter*.
 Salvata exiltimatur uxor Loth, quia forsitan venialiter peccavit; cap. 2. n. 201. pag. 23.
Salvianista, & V. *Debitor*.
 Salvianista satisfieri debet ex fructibus rei, super qua detentionem obtinet, c. 15. n. 15. p. 74.
 Salvianista, quando satisfieri nequit, subhastari facit corpus ipsius rei, c. 15. n. 16. p. 74.
 Salvianista acquirit ineram rei detentionem in bonis sui debitoris, remanente eorum dominio utili, & possessione penes debitorem, cap. 15. n. 22. pag. 75.
 Salvianista nihil commune habet cum conductore, c. 15. n. 25. p. 75.
 Salvianista adinstar videtur subcanones exigens manus mortua sibi cellos à suo debitore, c. 53. n. 24. p. 271.
 Salvianistæ non debetur principaliter res, sed creditum, c. 53. n. 28. p. 272.
Salvianum, & V. *Cessionarius*, *Emphyteuta*, *Emphyteutica bona*, *Fructus*, & *Manus mortua*.
 Salvianum intentari potest etiam super bonis emphyteuticis per debitorem possessis, c. 15. n. 1. p. 74.
 Salvianum datur pro melioramentis in re emphyteutica, c. 15. n. 4. p. 74.
 Salvianum competit super fundo censito, c. 15. n. 5. p. 74.
 Salvianum competit etiam hodie super Locis Montium in locum fundi censiti, vel aliorum bonorum hypotheca affectorum, cap. 15. nu. 6. pag. 74.
 Salvianum datur super re subrogata, c. 15. n. 8. p. 74.
 Salvianum datur super Officiis, seu fructibus Officiorum Vacabilium - Cancellariæ Apostolicæ, c. 15. n. 9. p. 74.
 Salvianum datur super bonis fideicommissariis, vivente tamen principali debitore, c. 15. n. 10. p. 74.
 Salvianum cessare debet, cessante hypotheca, c. 15. n. 12. p. 74.
 Salvianum non impeditur per vulgarissimam Bullam Urbanam, sub prætextu libertatis Locorum Montium, c. 15. n. 13. p. 74.
 Salvianum ad non bene arguitur à locatione, c. 15. n. 24. p. 75.
 Salvianum intentare potest creditor contra emphyteutam super bonis emphyteuticis, c. 53. n. 29. p. 272.
 Salvianum in immisus percipiens fructus fundi emphyteutici, tenetur solvere canones, c. 53. n. 30. p. 272.
 Salviano in immisus datur ad effectum tantum percipiendi fructus, cap. 53. n. 31. pag. 272.
 Salviani vigore immissa manus mortua in fundum emphyteuticum; non tenetur solvere quinquennia, c. 53. n. 33. p. 272.
Salvus V. *Jus*, & *Tertius*.
Sanatio, & V. *Retrotractio*.
 Sanatio vigore retrotractionis influit virtutem suam in ipsum principium, c. 39. nu. 22. p. 142.

Index Rerum,

- S. Hieronymi Charitatis Confraternitas* V. Confraternitas .
Sancta Lingua V. Lingua Sancta .
Sancti , & V. Deus , & Hæres .
Sancti , & verus Deus , hæredes institui possunt , c. 17. n. 14. p. 80.
Sancti alicujus Pictura , dicitur res sacra , c. 6. n. 188. p. 54.
Sapientis Consilium V. Honorarium .
Sarmient , & V. Doctores laudati , & Doctores reprobat .
Sarmient laudatur , c. 52. n. 35. p. 258.
Sarmient . *selekt. lib. 3. cap. 2. n. 1. 24. & 25. versic. non obstant* , c. 52. n. 35. p. 39. 50. 53. 55. & 58. p. 258. 259. & 260.
Sarmen Civitas , & V. Beneficium .
Sarmen Civitatis Beneficia dicta Oratoria , quæ sint , c. 50. n. 589. p. 224.
Satisfactio V. Salvianista .
Scholaris V. Collegium , Doctoratus , Episcopus , Matriculandus , & Salarium .
Scholaris , V. Episcopus .
Scholaris Piarum Religio renunciavit favori *S. Concilii Tridentini sess. 25. de Regul. cap. 3.* permittentis in communi possidere , cap. 2. nu. 25. pag. 13.
Scholarum Piarum Religio ab Innocentio XI. habitata fuit ad possidendum in communi , c. 2. n. 29. p. 123.
Scholarum Piarum Religio obtinuit ab Alexandro VIII. calcari , cap. 2. n. 30. pag. 13.
Scienter V. Incapax .
Scottus , & V. Doctores laudati .
Scottus laudatur , c. 36. n. 46. p. 131.
Scriba , & V. Hæres .
Scribæ hæredes adversus in Senatu Romano olim judicatum , cap. 50. nu. 499. pag. 218.
Scribentes .
Scribentes peccare solent in furando aliorum scripta , c. 1. n. 14. p. 2.
Scriptura Sacra per Civitatem arabilem intelligit Civitatem everfain , c. 2. n. 203. p. 23.
Scriptura Sacra utitur sæpius repetitione eorumdem verborum , cap. 30. n. 14. pag. 111.
Scriptura Sacra meminit Rahab , c. 30. n. 41. p. 113.
Scrupulus V. Faber .
Secla Fratitellorum V. *Fratitellorum Secta* .
Secundina V. Phares .
Sæcula , & V. Novus .
Sæcula nova introducunt , quæ vetera respuerunt , c. 1. n. 3. p. 2.
Sæcularis , & V. Clericus , Emphyteusis , & Layci .
Sæcularis acquirens Emphyteusim , postea effectus Clericus tenetur ad quinquennia , c. 33. n. 3. p. 118.
Sæcularis Judex V. Judex Laycus .
Sæcularitas V. Hospitale .
Secularizo V. Decima , & Papa .
Sedes Apostolica , & V. Beneficium , Episcopus , Legatus , & Papa .
Sedes Apostolica nunquam moritur , c. 2. n. 132. p. 19.
Sedes Apostolica omnia optimè discernit , c. 5. n. 122. p. 41.
Sedes Apostolica sola utire potest Episcopus , c. 157. n. 14. p. 469.
Seguntina Cathedralis , & V. Beneficium , & Fructus .
Seguntinæ Cathedralis Constitutio circa dimidiam annatam fructuū Beneficiorum primi anni , c. 50. n. 640. p. 227.
Seguntinæ Cathedralis Cappellania Major est Dignitas , c. 123. n. 8. p. 427.
Semen V. Fructus .
Semestre V. Beneficium , Bona , Camera , Dataria , Fructus , & Possessio .
Semifratres V. Oblati .
Seminarium , & V. Collegium , *Concilium Tridentinum* , & Manus mortua .
Seminatum dicitur manus mortua , c. 2. n. 207. p. 23.
Sempiternum dicitur , quod incæpit , & non desinet , c. 2. n. 158. p. 20.
Senator V. Hæres , Portugallia , Renuncio , & Salarium .
Sensio V. Opinio .
Senior V. Junior .
Senium V. Civitas .
Sententia , & V. Beneficium .
Sententiæ trium conformium exequutio impeditur exceptione notoriæ nullitatis , c. 169. n. 22. p. 489.
Septennium V. Libertas .
Sepultura V. Coadjutor .
Sequestrarius , & V. Laudemium .
Sequestrario penditur laudemium , c. 50. n. 51. p. 193.
Sequestrum , & V. Fructus .
Sequestrum apponendum est super fructibus in casu litigiosæ possessionis , c. 50. n. 50. p. 193.
Sequestrum fit ad hoc , ut fructus restituantur postea victori , cap. 50. nu. 52. pag. 193.
Servilis opera V. Opera .
Servio V. Servus .
Servitium , & V. Beneficiatus , Cappellania , Collegialitas , Ecclesia , Libertas , Salarium , *Sixtus* V. & Venetiæ .
Servitio , & labore aucto , Salarium augetur , c. 94. n. 19. p. 380.
Servitorius V. Beneficium .
Servitus V. Ægyptus , Emphyteusis , Furor , & Hebræi .
Servus , & V. Annus , Beneficiatus , Dominus , Ecclesia , Manumitto , Manus mortua , & Prætor .
Servus stipulando sub condicione , semper acquirit primo Domino etiam post manumissionem eveniente condicione , c. 48. n. 42. p. 174.
Servus quodammodo est suæ Ecclesiæ , Beneficiatus , c. 50. n. 321. p. 208.
Servus veteranus dicitur , qui servit integro anno , c. 58. n. 15. p. 313.
Servo ex vulnerato damnum incipit currere Domino statim à die inflicti vulneris , c. 69. n. 64. p. 326.
Servus pænæ non fit , condemnatus ad triremes , cap. 128. nu. 5. & 33. pag. 436. & 437.
Servus pænæ elicitur condemnatus in metallum , c. 128. n. 27. p. 437.
Servus Servorum Dei V. Papa .
Sessio V. Præcedentia .
Severollus , & V. Doctores laudati .
Severollus laudatur , c. 36. n. 45. p. 131.
Sexdecim V. Annus , Concellio , Emphyteusis , Manus mortua , & Quinquennium .
Sexta pars V. Affranco .
Sichem , & V. *Abimelech* , Rebellis , & Salio .
Sichem Urbem rebellem salivit *Abimelech* , c. 2. n. 197. p. 23.
Sicilia V. Catana , Cathedralis , *Judicibus* , Laudemium , Officialis , Redimo , & Regularis .
Sicilia in Catanae laudemium est decima pars , c. 77. n. 6. p. 344.
Sigillum , & V. Collegiata .
Sigillum commune est expressivum certi corporis , tanquam Universitatis , c. 124. n. 24. p. 430.
Signatura V. Pensio Ecclesiastica , & *Sperellus* .
Signina Cathedralis V. Canonici .
Signum Prædestinationis , V. Hospitale , & Prædestinatio .
Similitudo V. Emphyteusis , Feudum , & Locatio .
Simultanea V. Capitulum , Episcopus , Vox , & Zamoren Episcopus .
Singularitas , & V. Beneficium .
Singularitatis ambitus vitium pluribus familiare , c. 52. n. 36. p. 258.
Singuli V. Canonici .
Situatio V. Consuetudo , & Locus .
Situs V. Consuetudo , Ecclesia , & Locus .
Sixtus V. V. Cappellania , & Hospitale .
Societas , & V. Canonici , Conservatorium , Fraternitas , Patrum , & Socii .
Societas habet jus quodam fraternitatis , c. 149. n. 9. p. 459.
Societas Leonina in Jure improbata , c. 149. n. 10. p. 459.
Societas Jesu V. Jesuitæ .
Societas Leonina V. Societas .
Societatis Officia V. Officia Societatis .
Socii , & V. Fraternitas , & Societas .
Socii dicuntur habere inter se quasi jus fraternitatis , c. 3. n. 48. p. 33.
Socii dolosi renunciantes Societati , non participant de lucro facta à Socio , c. 106. n. 8. p. 402.
Solatum .
Solatum magis est , quàm Salarium , quod præstat in Dignitatibus , c. 50. n. 160. p. 199.
Solemnitates V. *Extravag. Ambitiose de reb. Eccles. nō alien.*
Solidus V. Res .
Solfona , & V. Doctores reprobat .
Solfona lucern. laudem. 2. princip. qu. post nu. 8. reicitur , cap. 52. nu. 167. pag. 265.
Solum , & V. Civitas , Fructus , & Melioramentum .
Solo exequata Civitas , amplius Civitas dici nequit , c. 2. n. 172. p. 21.
Solvo , & V. Bis .
Solvit bis , anticipatè solvens , c. 50. n. 802. p. 238.
Solutio , & V. Creditor , & Quinquennium .
Solutione in facienda potius spectandus terminus dici , cui facienda est , c. 48. n. 44. p. 174.
Solutionis actus non retrahitur , c. 48. n. 46. p. 174.
Solutio cujuscumque debiti est indivisibilis , c. 50. n. 360. & 363. p. 210.
Solutionis commodioris causa fit divisio terminorum , c. 50. n. 400. p. 212.
Solutio anticipata non liberat solventem , c. 50. n. 816. p. 239.
Solutio quinquennii anticipata habetur pro non facta , c. 50. n. 820. p. 240.
Solutio anticipata fieri potest , quando non agitur de præjudicio tertii , c. 50. n. 833. p. 240.
Solutionis quinquennii in materia non est locus divisioni , cap. 50. nu. 834. pag. 240.
Solutio anticipata in bonis Ecclesiasticis prohibetur à S. Concilio Tridentino , c. 50. n. 836. p. 241.
Solutio anticipata ob Ecclesiæ necessitatem valet , c. 50. n. 840. p. 241.
Solutionem anticipatè recipere potest Sacerdos , c. 50. n. 842. p. 241.
Sopbista , & V. Cæna , Heri , Hodie , & Mutuum .
Sophistæ putant , heri ad cænam vocatum , hodie invocatum cenferi , cap. 2. nu. 146. pag. 20.
Sopbonias , & V. Hostis , & Sal .
Sopbonias Propheta hostibus deprecatur falis acervos , c. 2. n. 198. p. 23.
Sorores Ecclesiæ , V. Ecclesia , & Hispania .
Sors V. Clericus , & Debitor .
Spatium V. Annus , Humana Vita , & Tempus .
Species , & V. Compensatio , & Genus .
Species eadem , cujus , & forma extrinseca , eidem totum manet , cap. 2. n. 143. pag. 20.
Sperellus .
Sperellus Auctor Decisionum fori Ecclesiastici , fuit Referendarius Signaturæ , c. 120. n. 11. p. 420.
Speres V. Absolutio , Bona , Emphyteusis , Excommunicatus , & Laudemium .
Spi-

& Verborum.

Spirituale Matrimonium V. Matrimonium.
Spiritualia, & V. Ecclesiasticus, Excommunicatus, & Favre.
Spiritualibus in etiam sine traditione plenum jus transfertur, cap. 102. nu. 5 pag. 395.
Spiritualitas V. Layci.
Spolia, & V. Beneficiatus, Beneficium, Camera, Cardinales, Episcopus, Fructus, & Pensio Ecclesiastica.
Spoliorum Collectores non adfunt in Hispania, c. 50. n. 653. p. 227.
Spoliis super se composuit Clerus Mantuanus cum Camera Apollolica, c. 50. n. 654. p. 227.
Spoliis Episcoporum est locus in Hispania, c. 50. n. 850. p. 242.
Spoliis etiam Clericorum est locus in Navarra, ac Aragonia, cap. 50. nu. 851. pag. 243.
Spoliis non est locus in Indiis, c. 50. n. 856. p. 243.
Spoliis non est locus in Germania, c. 50. n. 857. p. 243.
Spoliis non est locus in Gallia, nec in Vrbe, c. 50. n. 858. p. 243.
Spoliis non est locus, Episcopo Indiarum extra illas decedente, cap. 50. n. 864. pag. 243.
Spolia quando non vigeant, c. 50. n. 867. p. 243.
Spolia circa declaratur Bulla Urbani VIII. & Julii III. cap. 50. nu. 869. & 872. pag. 244.
Spolia non tollit post Bullam Urbani VIII. indultum Cardinalitium ad testandum, c. 50. n. 881. p. 244.
Spoliis non subjacent distributiones debite ratione servitii, debite vero ratione Canonis subjacent, c. 50. n. 885. p. 244.
Spoliis subjacet Pensionarius, c. 50. n. 898. p. 245.
Spolium.
Spolii actio competit debitori contra creditorem, c. 53. n. 26. p. 271.
Sponsalia V. Tempus.
Sponsus V. Prælati.
Sponsæ V. Lex.
Sportula, & V. Jubilatio.
Sportulæ non debentur Jubilato, c. 89. n. 19. p. 372.
Stabilia V. Bulla Gregoriana, Carmelitæ Discalceati, Hebræi, Iesuitæ, & Theatini.
Stabilitas V. Pactum, & Sal.
Stabant Junior, & V. Doctores reprobat.
Stabant. Jus. resol. 1. n. 3. cum seqq. reicitur, c. 52. n. 62. p. 260.
Stabant. de interesse lib. 2. tit. 1. qu. nu. per. 101. reicitur, c. 57. n. 13. p. 282.
Status, & V. Quinquennium, Tempus, & Tractus successivus.
Status futurus bene potest in genere cogitari, quando agitur de tractu successivo, c. 63. n. 9. p. 297.
Status remanet immutabilis, quando constat de anteriori statu concessionis, c. 63. n. 89. p. 301.
Status Ecclesiasticus V. Hebræi.
Status medius V. Fructus.
Status ultimus V. Ultimus status.
Statutum, & V. Bona, Canonici, Capitulum, Dos, Ecclesia, & Emphyteusis.
Statutum stricti Iuris est, c. 8. n. 16. p. 61.
Statutum loquens de venditione, habet locum in contractu cum pacto de affrancando, c. 24. n. 35. p. 94.
Statutum confirmatum ab Urbano VIII. de duobus fratribus non suffragaturis, in Ordine S. Francisci, c. 93. n. 3. & 4. p. 377.
Statutum Mantuanum V. Mantuanum Statutum.
Statutum Mediolanen V. Mediolanen Statutum.
Statutum Urbis, & V. Consensus, Minor, & Mulier.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 88. in med. vers. item Cause, pro canonibus dat viam exequitivam, c. 65. n. 16. p. 307.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 88. concedit locatori facultatem exequitivè procedendi contra conductorem pro pensione, c. 65. n. 17. p. 307.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 88. in fin. declaratur, c. 6. n. 204. p. 55.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 95. & Ius commune dat viam exequitivam pro mercede, seu Salario, c. 65. n. 17. p. 307.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 134. permittit uxori testari de dote pro anima usque ad decimam tantum partem, c. 17. n. 9. p. 80.
Statut. Urb. lib. 1. c. 158. & 159. afferunt, c. 70. n. 37. & 42. p. 225. & 320.
Statut. Urb. lib. 1. cap. 159. inducit præscriptionem canonis, & census solo decennio, c. 70. n. 6. & 8. p. 228.
Stelle V. Sydera.
Sterilis V. Emphyteusis.
Sterilitas V. Quinquennium.
Stipulans.
Stipulās sibi imputet, si clarioribus verbis usus nō fuit, c. 27. n. 6. p. 103.
Stena V. Xenia.
Studeant V. Verbum Studeant.
Studium V. Episcopus, & Præstimonium.
Stylus V. Beneficium, Curia, & Episcopatus.
Subbeneficium.
Subbeneficium Latine subfeudum dicitur, c. 53. n. 5. p. 257.
Subcanones, & V. Dominus directus, Emphyteusis, Emphyteuta, & Manus mortua.
Subcanonum translatoria est, seu simplex, ac nuda cessionaria manus mortua creditrix emphyteutæ, non autem retinet Emphyteusim, cap. 53. n. 5. pag. 270.
Subcanonum ex translatione nō transfertur dominiū, c. 52. n. 7. p. 271.
Subcanones transferens emphyteuta, remanet adhuc utilis Dominus, & potest alienare Emphyteusim de cōsensu Domini, c. 53. n. 9. p. 271.
Subcanones exigens manus mortua sibi cessos à suo debitore, videtur adinstar Salvianitæ, c. 53. n. 24. p. 271.

Subconcedens.
Subconcedentem penes remanent reliquæ juris, c. 47. n. 34. p. 162.
Subconductor.
Subconductor non est propriè conductor, c. 52. n. 11. p. 262.
Subdiaconatus V. Ætas.
Subditus V. Consuetudo, Contractus, & Locus.
Subemphyteusis, & V. Emphyteusis, Emphyteuta, Subemphyteuta, Subemphyteuticatio, & Subemphyteutico.
Subemphyteusis absque consensu Domini facta sustineri potest pro tempore, quo duraverit invellitura subemphyteuticantis, cap. 47. nu. 48. pag. 154.
Subemphyteusis est cōcessio ab emphyteuta facta alteri, c. 52. n. 3. p. 256.
Subemphyteusis vulgò appellatur Emphyteusis subalternæ, cap. 52. n. 4. pag. 257.
Subemphyteusis est species alienationis, c. 52. n. 20. p. 257.
Subemphyteusis de substantia non est dominium, c. 52. n. 43. p. 259.
Subemphyteusim per in quo casu non abdicetur res, c. 52. n. 31. p. 261.
Subemphyteusis non expirat, expirata emphyteusis, cap. 52. nu. 143. & 144. pag. 264.
Subemphyteusis cessat per mortē subemphyteutæ, c. 52. n. 153. p. 264.
Subemphyteusis est alienatio interpretativa, c. 52. n. 196. p. 267.
Subemphyteusis non totaliter abdicativa non subjacet *l. fin. C. de jur. Emphyt.* c. 52. n. 187. p. 266.
Subemphyteuta, & V. Dominium utile, Dominus directus, Emphyteusis, Emphyteuta, Subemphyteuticatio, & Subemphyteutico.
Subemphyteuta, seu secundo emphyteuta alienante Emphyteusim, competit prælatio primo emphyteutæ, c. 47. n. 37. p. 163.
Subemphyteuta, seu secundus emphyteuta, vigore facultatis tributæ à Domino directo emphyteutæ subemphyteuticanti cum Clausula, *pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque*, & similibus, habet bona emphyteutica tamquam libera à quinquennio, cap. 47. nu. 99. pag. 167.
Subemphyteuta subemphyteutare potest, c. 52. n. 25. p. 257.
Subemphyteuta à exigere potest pensionem emphyteuta, cap. 52. nu. 26. pag. 258.
Subemphyteuta in subsidium conveniri potest, c. 52. n. 80. p. 260.
Subemphyteuta attenditur in subemphyteuticatione, non autem habetur ratio Emphyteusis, c. 52. n. 146. p. 264.
Subemphyteuta habet eandem qualitatem emphyteutæ, cap. 52. nu. 168. pag. 266.
Subemphyteuta naturaliter possidet, c. 52. n. 211. p. 268.
Subemphyteuticatio, & V. Dominium utile, Dominus directus, Emphyteuta, Subemphyteusis, Subemphyteuta, & Subemphyteutico.
Subemphyteuticatio est frequens, c. 52. n. 2. p. 256.
Subemphyteuticatio ex debetur laudemium, cap. 52. n. 21. & 165. pag. 257. & 265.
Subemphyteuticatio diversa est à potestate subemphyteuticandi, cap. 52. nu. 52. pag. 259.
Subemphyteuticatio dependet à voluntate Domini, c. 52. n. 54. p. 259.
Subemphyteuticatio est species alienationis, cap. 52. nu. 90. & 109. pag. 259. & 262.
Subemphyteuticatio operatur translationem domini in subemphyteutam, c. 52. n. 118. p. 263.
Subemphyteuticatio est prorogatio Emphyteusis, c. 52. n. 155. p. 264.
Subemphyteuticatio æquiparari potest sublocationi, c. 52. n. 176. p. 266.
Subemphyteuticatio facta ad tertiam generationem, videtur intervenire vera alienatio, c. 52. n. 194. p. 267.
Subemphyteutico, & V. Dominus directus, Emphyteusis, Emphyteuta, Subemphyteusis, Subemphyteuta, & Subemphyteutico.
Subemphyteutare potest emphyteuta, c. 52. n. 16. p. 257.
Subemphyteutare potest subemphyteuta, c. 51. n. 25. p. 257.
Subemphyteuticari nequit alteri, c. 52. n. 30. p. 259.
Subemphyteuticari in Portugallia dicitur *emprazar a face do seu prazo, ou a sombra do seu prazo*, c. 52. n. 94. p. 261.
Subemphyteuticari nequit in potentiorē, c. 52. n. 142. p. 264.
Subemphyteuticans transferre debet in Subemphyteutam omne jus, vel eum ponere in suo loco, c. 52. n. 175. p. 265.
Subfeudatarius, & V. Dominus, & Subfeudum.
Subfeudatarii ob felloniam spectat ad Subinfeudantem devolutio Subfeudi, c. 47. n. 31. p. 162.
Subfeudatarius ut alienet, feudatarius potest consentire, cap. 47. nu. 44. pag. 163.
Subfeudum, & V. Dominus, Feudatarius, Retrofeudum, Subbeneficium, & Subfeudatarius.
Subfeudum Latine Subbeneficium, c. 52. n. 5. p. 257.
Subfeudum apud Gallos Retrofeudum, c. 52. n. 6. p. 257.
Subfeudum in Portugallia *prazo de prazo*, c. 52. n. 7. p. 257.
Subhasto V. Creditor, Debitor, & Salvianista.
Subjectio V. Ecclesia, Fratres, Laudemium, & Quinquennium.
Subinfeudo, & V. Dominus, Feudatarius, Feudum, Subfeudatarius, & Subfeudum.
Subinfeudanti competit jus collectandi, c. 47. n. 29. p. 162.
Subinvestitio, & V. Dominus directus, Livello, Livellus, & Subinvestitura.
Subinvestire idem sonat, ac livellare, c. 52. n. 11. p. 257.
Subinvestitura, & V. Livello, Livellus, & Subinvestitio.
Subinvestitura idem sonat, ac livellus, c. 52. n. 11. p. 257.

Index Rerum,

Sublocatio, & V. Dominus, & Subloco.
Sublocatio est frequentissima, c. 52. n. 1. p. 256.
Sublocatio per non liberatur conductor à solutione pensionis, cap. 52. n. 87. pag. 261.
Subloco, & V. Conductor, Dominus, Locator, Loco, & Sublocatio.
Sublocare potest conductor, c. 52. n. 46. p. 259.
Sublocare potest conductor etiam sub maiori pensione, cap. 52. nu. 85. pag. 261.
Subrogatio, & V. Mortalis, & Subrogatus.
Subrogatio facit quid perpetuum in mundo, quod non est, nisi mortale, c. 2. n. 156. p. 20.
Subrogatio in iuribus defuncti in re beneficiaria, similis indolis est subrogationis in alia re, c. 23. n. 4. p. 91.
Subrogatus, & V. Dicitur, Pecunia, Subrogatio, & *Taya*.
Subrogatum debet esse ejusdem juris, & conditionis cum eo, in cuius locum subrogatio fit, c. 3. n. 30. p. 29. c. 23. n. 3. & 19. p. 90. & 91. cap. 47. nu. 10. pag. 161.
Subrogatum in sacrificiis Hebræorum ejusdem indolis esse debebat, quæ erat res, in cuius locum fiebat subrogatio, c. 23. n. 5. p. 91.
Subrogati occasione lepidum dicitur *Card. Taya*, c. 23. n. 6. p. 91.
Subrogato in censentur repetitæ omnes qualitates subrogantis, c. 23. nu. 7. pag. 91.
Subrogata bona in locum bonorum fideicommissariorum reputantur fideicommissaria, c. 23. n. 11. p. 91.
Subrogato super concedendum Salvanum, c. 22. n. 12. p. 91.
Subrogata quodammodo loco Iesu Christi pecunia per Iudam recepta, c. 23. n. 13. p. 91.
Subrogatum licet quinquennium in locum laudemii, non tamen in omnibus sapit ejus naturam, c. 27. n. 46. p. 105.
Subrogatus in iuribus defuncti, est quasi illius hæres, c. 50. n. 37. p. 192.
Subrogatus quis debet esse quoad totum, c. 50. n. 38. p. 192.
Subrogatus dicitur idem cum antecessore Juris interpretatione, cap. 50. nu. 39. pag. 192.
Subsidiaria actio V. Capitale, & Evictus.
Subsidium V. Subemphyteuta.
Substituens V. Canonici, & Substitutus.
Substituus.
Substitutus auctoritatem recipit à substituente, c. 174. n. 16. p. 414.
Subtilitas V. *Imola*, & Doctores reprobati.
Suburbicus Titulus Episcopalis V. Cardinalatus.
Succedo V. Hospitatur.
Successio V. Descendentes.
Successivus V. Quinquennium.
Successivus tractus V. Tractus successivus.
Successor, & V. Beneficiatus, Beneficium, Fideicommissum, Fructus, Juramentum, Prædecessor, & Prælati.
Successorem tangit legatum Principi factum, c. 2. n. 134. p. 20.
Successor Prælati non habet causam à jurante, sicque non tenetur juramento, c. 16. n. 34. p. 78.
Successorem in bonorum Coronæ in Castella transit ipso Jure dominiam, c. 50. n. 464. p. 216.
Successoris in præjudicium non tenet precarii contractus de rebus Ecclesiæ, c. 50. n. 782. p. 237.
Successoris in præjudicium non potest hæres gravatus anticipare executionem præmaturæ solutionis, c. 50. n. 784. p. 237.
Suffraganeus, & V. Patriarcha.
Suffraganeos, & Archiepiscopos judicant Patriarchæ, c. 120. n. 39. p. 423.
Suffragium V. Hospitale, Votum, & Vox.
Summa, & V. Donator, Modicus, & Tempus.
Summa magna ratione donatoris dicitur modica, c. 16. n. 29. p. 78.
Summarium, & *Summarissimum Judicium* V. Iudicium Summarium, & Summarissimum.
Sumptus V. Expensæ.
Superbia, & V. Perfarum Rex.
Superbia Regis Perfarum memoratur, c. 5. n. 134. p. 41.
Superficies, & V. Auctor, Creditor, Dominus, & Quinquennium.
Superficies de ab emphyteuta introducta summis sumptibus, quod debetur quinquennium, Auctori videtur perdurum, ac iniquum, cap. 21. n. 22. pag. 88.
Superficiæ Dominus præfertur aliis creditoribus, c. 66. n. 10. p. 308.
Superficiarius V. Contractus.
Superiorissa V. Monasterium.
Superioritas V. Titularis Cardinalis.
Superintendentia, & V. Annus, Auctor, Cancellariæ Regulæ, Cardinales, Homo, & *Urbanus VIII*.
Superintendentia hominis ultra 100. annos valde dubitabilis est apud Auctorem, c. 2. n. 177. p. 22.
Superintendentiæ indultum ex aliqua justa causa Cardinalibus concedi solet, c. 159. n. 45. p. 475.
Superintendentias solus Papa concedere potest, c. 159. n. 46. p. 475.
Superintendentiæ indulta revocata fuerunt per *Regul. 69. Cancellar.* & per *Urbanum VIII*. c. 159. n. 47. & 48. p. 475.
Superintendentiæ indultum effectum suum operari intelligitur re integra, c. 159. n. 50. p. 476.
Supplementarii Canonici V. Canonici.
Supranumerarii Canonici V. Canonici.
Supremus Princeps V. Præscriptio, & Princeps.
Surgens Aqua V. Aqua.
Surreptum.

Currenti vigore consuetudinis quis ordinatur ad titulum Cappellanæ, c. 119. n. 12. p. 418.

Suspensus V. Creditor, & Debitor.
Suspensi V. Canonici, & Capitulum.
Suspensus V. Canonici, & Capitulum.
Sydera, & V. Milites.
Sydera vocantur Milites, c. 5. n. 75. p. 38.
Syndicatus, & V. Officialis.
Syndicatus Officialium Siciliae tres instantiæ, c. 1. n. 87. p. 7.
Syndicus V. Collegialitas, & Collegiata.
Synedrium.
Synedrii 70. Seniorum loco successerunt Cardinales, c. 4. n. 21. p. 32.
Synodale Decretum.
Synodali Decreto liber exactioem probat in iudicio possessorio, pro Ecclesia, seu Monasterio, c. 60. n. 29. p. 290.
Synodalis Constitutio Vlyxbonen V. Vlyxbonen Constitutio Synodalis.
Synodus Diocesana, & V. Annus, Canonici, & Fidei Professio.
Synodus Diocesana ad celebrandum datur annus, c. 69. n. 66. p. 325.
Synodus Tridentina V. Concilium Tridentinum.
Synonyma V. Beneficiatus, & Canonici.

T

Taberna, & V. Tabernarii.
Tabernæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ inmemorantur, c. 6. n. 242. p. 57.
Tabernæ dicuntur Ergasteria, c. 6. n. 243. p. 57.
Tabernæ in acie Campi Floræ, c. 6. n. 264. p. 58.
Taberna sumpta pro apotheca, c. 6. n. 265. p. 58.
Taberna lanionis quid, c. 6. n. 266. p. 58.
Taberna cauponaria quid, c. 6. n. 267. p. 58.
Taberna Bibliopolarum, c. 6. n. 268. p. 58.
Taberna proprie est officina ad vinum vendendum, c. 6. n. 270. p. 58.
Taberna pro officina vinaria cepit usurpari, c. 6. n. 271. p. 58.
Taberna Bibliopolarum V. Taberna.
Taberna Cauponaria V. Taberna.
Taberna Lanionis V. Taberna.
Tabernaculum, & V. Mulier, & Vices.
Tabernaculo interviabant mulieres per vices, c. 5. n. 79. p. 39.
Tabernacula, & Contubernales quid, c. 6. n. 269. p. 58.
Tabernarii, & V. Albergatores, Caupones, Hospes, Taberna, & Vlyxbonen Constitutio Synodalis.
Tabernarii, Hospites, caupones, seu albergatores promiscuè sumuntur, c. 6. n. 236. p. 56.
Tabernariorum mores pravi, c. 6. n. 240. & 241. p. 56. & 57.
Tabernarii à tabernis dicti, c. 6. n. 262. p. 58.
Tabula, & V. Navis.
Tabula si nulla permaneat ex Navi adeo sæpè refecta, Navis eadem esse dicitur, c. 2. n. 141. p. 20.
Talia qualia V. Bona, Evictio, Manus mortua, & Vendo.
Tardè V. Minus.
Tardius V. Minus.
Tarraconen Provincia, & V. Cappellania.
Tarraconen in Provincia apud Hispanos prædicatur Cappellania vitalitia, c. 119. n. 14. p. 418.
Taurinum, & V. Caudicetas, & Monitio.
Taurini non nisi post quinquennium, & trinam monitionem incurritur commissum, c. 56. n. 24. p. 277.
Taxa V. Beneficium.
Taxatio V. Melioramentum, & Quinquennium.
Taya, & V. Dicitur, Doctores laudati, & Subrogatus.
Taya laudatur, ejusque lepidum dicitur, occasione subrogati, cap. 23. nu. 6. pag. 91.
Temperamentum.
Temperamenti, & complexionis ob bonitatem olim vita longior evenit, c. 2. n. 181. p. 22.
Templum, & V. Gradus.
Templum habet 15. gradus, Psalmi 15. Cantica graduum, c. 1. n. 64. p. 6.
Templum Hierosolymitanum V. Hierosolymitanum Templum.
Temporale V. Perpetuum.
Temporalia V. Dominium, & Titularis Cardinalis.
Temus, & V. Annus, Beneficium, Canonicatus, Canonici, Capitulum, Civitas, Doctoratus, Humana vita, Interstitia, & Matrimonium.
Temporibus præfixionum certa ratio reddi nequit, c. 1. n. 51. p. 5.
Tempus solutionis canonum est adjectum tam favore Domini, quam emphyteutæ, c. 45. n. 54. p. 156.
Tempus divisionis quinquennii retrahendum ad tempus illius maturationis, c. 49. n. 14. p. 177.
Tempus, quod desuit antecessori in officio, novus Officialis explere debet, c. 50. n. 42. p. 192.
Tempus captum in materia favorabili habetur pro completo, cap. 50. n. 132. pag. 198.
Tempus captum pro sponsalibus, habetur pro completo, c. 50. n. 134. p. 198.
Tempus captum pro dignitatibus in Cathedralibus, habetur pro completo, c. 50. nu. 138. p. 198.
Tempus captum pro sumendis Ecclesiasticis Ordinibus, habetur pro completo, c. 50. n. 139. p. 198.
Tempus captum pro Abbatislatu, habetur pro completo, c. 50. n. 141. p. 198.
Tempus captum pro obtinendis Officiis secularibus, habetur pro completo, c. 50. n. 143. p. 198.

Tem.

& Verborum.

Tempus cæptum pro ufucapiendis fructibus, habetur pro completo, cap. 50. n. 144. p. 199.

Tempus, quando non adest præjudicium tertii, non semper debet esse physicè integrum, c. 50. n. 323. p. 208.

Temporum interiticia non sunt mathematicè computanda, cap. 50. n. 324. pag. 208.

Tempus contractus attenditur ad cognoscendum quid veniat in obligatione, c. 63. n. 8. p. 297.

Tempus solvendi semper cenietur adiectum gratia promissoris, cap. 68. nu. 9. pag. 312.

Tempus debet esse completum ad hoc, ut quis teneatur solvere, cap. 68. nu. 10. pag. 312.

Tempus est pars prætiij, & summa, c. 68. n. 11. p. 312.

Tempus cæptum habetur pro cõpleto favore libertatis, c. 68. n. 35. p. 314.

Tempus in compromisso appositum non currit nisi à die acceptationis, cap. 69. n. 8. pag. 323.

Tempus solvendi currit à die, quomodo ex contrahentibus adimpleverit ex parte sua, c. 69. n. 15. p. 323.

Tempus currit à die traditionis rei, c. 69. n. 16. p. 323.

Tempus currit à die captæ possessionis hæreditatis, seu ipsius aditionis, c. 69. n. 22. p. 324.

Tempus promissionis dotis currit à die contracti matrimonii, cap. 69. nu. 23. pag. 324.

Tempus proviso de Parochiali concessum ad se promovendum ad Ordinem Præbyteralem, incipit currere à die pacificæ possessionis ipsius Beneficii Curati, c. 69. n. 25. p. 324.

Tempus solvendi canonem non currit contra emphyteutam, donec capiat possessionem, c. 69. n. 43. p. 335.

Tempus conficiendi inventarium currit hæredi à die possessionis hæreditatis, c. 69. n. 44. p. 335.

Tempus computandi initium quindennii non potest, nec debet esse aliud, nisi prius in esse deducto ipso effectu, c. 69. n. 49. p. 325.

Tempus appositum à testatore non currit, nisi prius deducto ipso effectu, c. 69. n. 50. p. 335.

Tempus quindennii incipit currere existente causa, c. 69. n. 54. p. 335.

Tempus ad publicandum resignationem Beneficii non currit, si Datarus retineat supplicationem, c. 69. n. 55. p. 325.

Tempus ad publicandum resignationem non currit, si litteræ retineantur in Consilio Regio Hispaniarum, c. 69. n. 57. p. 325.

Tempus ad retrahendum currit à die traditionis rei retrahendæ, c. 69. nu. 59. pag. 325.

Tempus retrahendi currere à die venditionis tenent aliqui, cap. 69. nu. 71. pag. 326.

Tempus actionis legis Aquilæ uti in pœnam vulnerantis computatur statim ex die vulneris, c. 69. n. 75. p. 326.

Tempus incipit currere statim à die actus, quando lex disponit de tempore respectu illius actus, c. 69. n. 76. p. 326.

Tempus concessum ad conficiendum inventarium incipit currere etiã antè aditam hæreditatem, si aditionem dolo hæres protraxerit, cap. 69. nu. 82. pag. 327.

Tempus divisionis, seu distributionis quindennii retrahendum venit ad tempus illius maturacionis, debitæque solutionis, cap. 85. nu. 13. pag. 366.

Tengas, & V. Portugallia.

Tengas in Portugallia quid, c. 50. n. 185. p. 201.

Teneantur V. Verbum **Teneantur.**

Tenuis V. Fortuna, & Homo.

Terminus, & V. Affranco, Annus, Pensio, Pensionarius, & Quindennium.

Terminus anni non dicitur brevis, nec longior æquo, c. 2. n. 41. p. 14.

Terminus ad solvendum si fuerit susceptus, possessio non est manutenebilis, c. 60. n. 40. p. 291.

Terminum suscipiens, constituitur quidem debitum, non autem solvit, cap. 60. n. 41. p. 291.

Termini post susceptionem Iudex non cogit debitorem ad constituendum debitum, sed ad illud solvendum, c. 60. n. 43. p. 291.

Terminum post susceptum non solvente manu mortua, quando relaxantur mandata ad solvendum, quasi possessio exigendi acquiritur, cap. 60. n. 46. pag. 291.

Termino in plurium annorum, ultimus annus non habetur pro completo, c. 68. n. 14. p. 313.

Termini ultima dies cedere debet cõmodo promissoris, c. 68. n. 22. p. 313.

Terminus incipit currere post actum, c. 69. n. 46. p. 325.

Terminum post maturatum agi valet ad quindennium, c. 87. n. 13. p. 369.

Terra, & V. Hospes, Hospita, & Interdictum.

Terræ hospites quinam, c. 6. n. 21. p. 45.

Terra excurrens per alluvionem acquiritur possessori, non verbò Communitati, c. 121. n. 10. p. 424.

Territorium, & V. Castrum, & Locus.

Territorio in cuius sunt bona, ille locus dicitur dominans, cap. 68. nu. 96. pag. 318.

Territorio in Cervien de consuetudine solvitur pro laudemio quinta pars, c. 77. n. 11. p. 344.

Tertia generatio V. Emphyteusis, & Generatio.

Tertia pars V. Affranco.

Tertia V. Decima, Hispania, & Portugallia.

Tertiaria, & V. Beguinæ.

Tertiariæ mulieres similes sunt Beguinis, c. 5. n. 128. p. 41.

Tertiariæ Ordinis S. Francisci sunt in statu sæculari, c. 37. n. 57. p. 136.

Tertionarii, & V. Portugallia.

Tertionarii, & Quartanarii adsunt in Portugallia, c. 50. n. 380. p. 211.

Tertius, & V. Damnifico, & Ecclesia.

Tertium damnificare non præsumitur Ecclesia æqui amatric, cap. 1. nu. 94. pag. 7.

Tertio relinqui potest intuitu animæ alicujus, multoque magis eadem animæ, c. 17. n. 10. p. 80.

Tertii jus semper censetur saluum, c. 17. n. 28. p. 81.

Tertii in præjudicium non præsumitur Princeps concedere voluisse immunitatem, c. 42. n. 5. p. 148.

Tertii in damnum immunitas concessa cedere nequit, in damnum autem concedentis cedere quidem potest, c. 42. n. 6. p. 148.

Tertio voluisse præjudicare sua cessione Princeps non præsumitur, c. 43. n. 15. p. 150.

Tertii præjudicium quando non adest, tempus non semper debet esse physicè integrum, c. 50. n. 323. p. 208.

Tertium, nec singularem successorem citare tenetur cessionarius, cap. 76. n. 54. pag. 342.

Tertius possessor, & V. Dominus directus, Manus inortua, & Quindennium.

Tertius possessor quomodocunque habens causam à manu mortua, adhuc conveniri potest à Domino directo pro consecutione tam præteritorum, quam futurorum quindenniorum, c. 12. n. 1. p. 66.

Tertius possessor census tenetur ad illius fructus, c. 12. n. 4. p. 66.

Tertius possessor rectè convenitur pro exactione gabelle, cap. 12. nu. 5. pag. 65.

Tertius possessor tenetur pro decurso quindennio, etiamsi Dominus directus commode per prius exigere potuisset quindennium à manu inortua, c. 12. n. 6. p. 66.

Tertius possessor solvere renuens quindennia, debet Emphyteusim dimittere, c. 12. n. 8. p. 67.

Tertius possessor tenetur pro rata ad quindennium, devenientibus ad plures tertios singulares possessores pluribus prædiis emphyteuticis, c. 12. n. 11. p. 67.

Tessera hospitalis, & V. Hospitalis Tessera.

Tessera hospitalis quid, c. 6. n. 22. p. 45.

Testamentarius exequutor V. Exequutor testamentarius.

Testamenti exequutio.

Testamenti exequutor est mixti fori, c. 17. n. 39. p. 81.

Testamentum, & V. Æstimatio.

Testamenti de tempore debetur æstimatio rei legatæ, c. 63. n. 17. p. 297.

Testamentum Vetus V. Rex, & Sacerdos.

Testator, & V. Emphyteusis, Hæres, & Hospitale.

Testator hæredem gravare potest, nè Emphyteusim alienet, cap. 51. nu. 14. pag. 248.

Testatoris prohibitionem non obstante, emphyteuticatio subnectitur ad vitam vocati, c. 51. n. 53. p. 250.

Testis.

Testis nemo potest esse in causa propria, c. 16. n. 18. p. 77.

Testor V. Beneficiatus, & Distributiones quotidianæ.

Tbamar V. Phares.

Theatini.

Theatini Clerici Regulares, licet vigore Regulæ retinere nequeant stabilia, illa tamen vendere queunt ad effectum consequendi æstimationem pro propriis indigentis, c. 2. n. 25. p. 13.

Theatini nec per professionem, nec per Sacros Canones prohibentur annuos redditus in communi possidere, c. 2. n. 25. p. 13.

Theatini renunciaverunt favori S. Concilii Tridentini sess. 25. de Regular. cap. 3. permittentis in communi possidere, c. 2. n. 27. p. 13.

Theologia V. Fructus.

Thesaurus, & V. Doctores Declarati.

Theaur. decis. Pedemont. 239. declaratur, c. 34. n. 53. p. 113.

Theaur. decis. Pedemont. 114. declaratur, c. 70. n. 15. p. 328.

Tbacia.

Thracia in sexta Provincia de consuetudine plures retineri poterant Episcopatus olim de Iure civili, sed de Iure Canonico non possunt, cap. 159. n. 39. pag. 475.

Tirinus, & V. Auctor.

Tirinus in Exod. cap. 38 vers. 8. expeditur ab Auctore, c. 5. n. 72. p. 38.

Titularis, & V. Beneficius, Mora, Pensio, Pensionarius, & Translatarius.

Titularis, post translationem exigens aliquos terminos anticipatos à Pensionario, molestari nequit à translatorio, c. 50. n. 808. p. 239.

Titularis est minus administrator quoad bona temporalia, quam reservatarius fructuum, c. 50. n. 897. p. 245.

Titularis loco habetur reservatarius fructuum quoad onera realia, c. 50. n. 900. pag. 245.

Titularis venit ex Iure communi, & reservatarius fructuum ex Iure speciali, c. 50. n. 902. p. 245.

Titularis Cardinalis, & V. Ecclesia, Fructus, Funus, Invenisimile, Quindennium in genere, & Vicarius.

Titulari Cardinali, non autem Ecclesiæ Titulatae debetur quindennium, c. 159. n. 2. pag. 471.

Titularis Cardinalis exercet Iurisdictionem Episcopalem, vel quasi in Ecclesiæ Titulata, c. 159. n. 4. p. 471.

Titulari Cardinali acquiruntur fructus bonorum Ecclesiæ Titularis, cap. 159. n. 6. pag. 472.

Titulari Cardinali Ecclesiæ S. Laurentii in Lucina de Vrbe competent affatus Palatii ejusdem Ecclesiæ, c. 159. n. 9. p. 472.

Titularis Cardinalis solet aliquando condonare Ecclesiæ Titulari illius dotes, c. 159. n. 10. p. 472.

Index Rerum,

- Titularis Cardinalis* solum habet superioritatem in rebus ad divinū cultum spectantibus, c. 159 n. 11. p. 472.
- Titularis Cardinalis* nullam habet auctoritatem quoad temporalia, nisi ex indulto, c. 159 n. 12. p. 472.
- Titularis Cardinalis* tenetur donare, aut legare proprios redditus Ecclesie titulari, si dos defecerit, c. 159 n. 14. p. 472.
- Titularis Ecclesia* V. Ecclesia, & *Titularis Cardinalis*.
- Titularis Episcopus* V. Episcopus titularis.
- Titularis Episcopus* V. Episcopus.
- Titularis Prothonotarius* V. Canonici, Legatus Apollolienis, & Nuncius Apollolicus.
- Titulata Ecclesia* V. Ecclesia.
- Titulus* V. Beneficiatus, Coadjutus, Hospitalis, & Quindenniū.
- Titulus Beati* V. Beati Titulus.
- Titulus Beatitudinis* V. Beatitudinis Titulus.
- Titulus Cardinalitius*, & V. Cardinales, Cardinalatus, Ecclesia, Fructus, Quindennium in genere, Restitutio, Restitutus, & *Titularis Cardinalis*.
- Tituli Cardinalitii* in Vrbe sunt apud aliquas Ecclesias, cap. 159. nu. 1. pag. 471.
- Tituli Cardinalitii* bona, quousque non dimittatur, spectant ad *Titularem*, c. 159. n. 7. p. 472.
- Tituli Cardinalitii* Presbyterales quinquaginta, c. 159. n. 23. p. 473.
- Tituli Cardinalitii* restitutio non inducit recuperationem quindennium ab alio rite percepti, c. 161 n. 4. p. 478.
- Titulus Episcopalis Suburbicus* V. Cardinalatus.
- Tondutus*, & V. Doctores laudati, & Doctores declarati.
- Tondus*, laudatur, c. 10. n. 44. p. 65.
- Tondus. resol. civil. part. 1. cap. 44. in princip.* declaratur, cap. 47. nu. 43. pag. 147.
- Tondus. resol. civil. part. 1. cap. 75. n. 1. cum seqq.* & per tot. declaratur, c. 42. n. 13. & 14. p. 149.
- Totum*, & V. Nihil.
- Totum estimari debet ut quoddam totum ex partibus collectum, cap. 63. n. 105. pag. 303.
- Toto in jus conservatur ex retentione in parte, c. 70. n. 20. p. 328.
- Toto qui dicit, nihil excludit, c. 164. n. 5. p. 481.
- Tractatus*, & V. Dignitas.
- Tractatus simplex* est promissio de vendendo, qui nihil ponit in esse, donec deveniatur ad illius conclusionem, c. 63. n. 110. p. 303.
- Tractatus* non attenditur, sed conclusio, c. 69. n. 10. p. 323.
- Tractatus de Quindenniis*.
- Tractatus de Quindenniis*, novus, & utilis, c. 1. n. 1. p. 2.
- Tractatus de Quindenniis* magis ulitatus hodie, quam olim, cap. 1. nu. 2. pag. 2.
- Tractatus de Quindenniis* nil sanè dignus præ materie subtilitate, nil difficilioris præ materie sterilitate, c. 1. n. 17. p. 3.
- Tractus Successivus*, & V. Qualitas, Quindennium in genere, & Status.
- Tractum successivum* habet perpetua prælatio, c. 63. n. 96. p. 302.
- Tractum successivus* consideratur in solutione quindennii, cum singulis 15. annis illud solvatur, c. 63. n. 102. p. 302.
- Tractum successivum* non habent melioramenta, c. 63. n. 121. p. 303.
- Traditio*, & V. Dominium, & Tempus.
- Traditionis* rei à die currit tempus, c. 69. n. 16. p. 323.
- Transactio*, & V. Associatio.
- Transactio* per non dicitur recessum ab associatione, cap. 76. nu. 33. pag. 340.
- Transformor* V. Archipræbiter Cardinalis, & Vicarius.
- Translatarius*, & V. Pensio, & Titularis.
- Translatarius* acquirit integram Pensionem, c. 50. n. 419. p. 213.
- Translatarius* molestare nequit *Titularem*, post translationem exigentē aliquos terminos anticipatos à Pensionario, c. 50. n. 808. p. 239.
- Translati*, & V. Beneficium, Ecclesia, Episcopus, & Fructus.
- Translatio* Episcopo non debentur fructus pendentes Episcopi translati, sed illi debentur novo Episcopo, cap. 50. n. 6. pag. 189. cap. 150. nu. 28. pag. 474.
- Translatio* Episcopo non potest amplius conferre Beneficia in prima Ecclesia, c. 159. n. 29. p. 474.
- Transmissibilis* V. Ecclesia, & Emphyteusis.
- Transmissio* V. Laudemium.
- Trebellianica* V. Falcidia, Fideicommissum, Hospitalis, & Quarta Trebellianica.
- Tres* V. Collegium.
- Tres conformes* V. Sententia.
- Tribunal*.
- Tribunali supremo* permittitur opinionum varietas, c. 36. n. 4. p. 131.
- Tribunarius* V. Ecclesia, & Res.
- Tribunum* V. Collecta, Datum, Gabella, & Vestigal.
- Trichinia*.
- Trichinia* apud Veteres quid, c. 6. n. 12. p. 45.
- Tridentina Diæcesis*, & V. Beneficium, Consuetudo, Ecclesia, & Fructus.
- Tridentinæ Diæcesis* Ecclesie S. Virgillii consuetudo reservandi favore fabricæ fructus primi anni Beneficiorum vacantium, cap. 50. nu. 744. pag. 227.
- Tridentina Synodus* V. Concilium Tridentinum.
- Tridentinum Concilium* V. Concilium Tridentinum.
- Triennium*, & V. Bona, Caducitas, Canon, Dominus directus, Ecclesia, Emphyteusis, Emphyteuta, & Extravag.
- Ambitiosa 2. de reb. Eccles. non alien.*
- Triennium* ultra bona Ecclesiastica alienari nequeunt, c. 31. n. 15. p. 115.
- Triennium* cohabitationis conjugalis debet esse continuum, cap. 50. nu. 310. pag. 207.
- Triennium* ad effectum introducendæ familiaritatis pro suscipiendis Ordinibus ab alieno Episcopo requisitum, debet esse continuum, cap. 50. n. 313. pag. 207.
- Triennium* tale, satis est, quod incæperit, antequam ordinatus fuisset Episcopus, c. 50. n. 314. p. 207.
- Triennium* Regulæ Cancellariæ de trienni ali, debet esse continuum, cap. 50. n. 315. pag. 208.
- Triennium* Provincialis debet esse continuum, c. 50. n. 316. p. 208.
- Triennium* in Emphyteusi laycali, & biennium in Ecclesiastica cessationis solutionis canonis ad incurrendū caducitatem debet esse continuum, c. 50. n. 319. p. 208. c. 169. n. 1. 12. & 13. p. 488.
- Triplex* V. Consecratio, Hæres, Inventarium, Pallium, & Præconizatio.
- Trinitarium Religio* V. Ordo Trinitarium.
- Tripbon* S. V. Protectoria.
- Triplum* V. Laudemium, & Mantua.
- Triplex*, & V. Antianitas, Beneficium, Canonici, Capitulum, Carcer, Clericus, Ergastulum, Irregularis, Metallum, Religio, Religiosus, & *Vrbannus* VIII.
- Triumium*, aut perpetui carceris pœna, potius est inunctio pœnitentiæ, quam pœnæ impositio, c. 128. n. 3. p. 435.
- Tritiva*, & V. Portugallia.
- Tritiva* in Portugallia quid, c. 5. n. 46. p. 37.
- Turbiditas* V. Compensatio.
- Turba* V. Confraternitas.
- Turnarii Canonici* V. Canonici.
- Turnus* V. Canonici.
- Turnon Concilium* V. Precaria.
- Turpitudine*, & V. Nemo.
- Turpiditatem* nemo allegare renerit, c. 58. n. 21. p. 285.
- Tutus* V. Ecclesia, & Emphyteusis.
- Tutor*, & V. Curator, Locatio, Minor, & Pupillus.
- Tutor* mandatum habet à lege, c. 79. n. 11. p. 350.
- Tutor* in damnosis pupillo nō habetur pro Domino, c. 79. n. 13. p. 351.
- Tutor*, & Curator investire nequeunt manum mortuam, ab eaque quindennium petere, c. 82. n. 4. p. 358.
- Tutor honorarius*.
- Tutor honorarius* etiam datur, c. 113. n. 12. p. 412.
- Typographia* in Camerali de Vrbe cur tot errores, c. 52. n. 164. p. 265.
- Typographus*, & V. Error, & Veneta lex.
- Typographi* error, occasione legis Venetæ, c. 52. n. 163. p. 265.

V

- Vacantia Beneficia*, & V. Beneficiū, Cardinales, & Cōmēdatus.
- Vacantia* omnia Mundi Beneficia olim commendata fuerunt Cardinali Medices ad sex menses, c. 1. n. 8. p. 2.
- Vacatio*, & V. Beneficium, & Resignatio.
- Vacatio*, effectum, quem operatur, resignatio operatur, cap. 50. nu. 340. pag. 209.
- Vacaturæ*, & V. Beneficium, Expectativæ, & Papa.
- Vacaturæ* aliās Expectativæ per S. Concilium Tridentinum sunt hodie sublatae, c. 63. n. 122. p. 304.
- Vacaturæ*, seu Expectativæ post Concilium rarissime, & quasi miraculose Pontifices concedere solent, c. 63. n. 123. p. 304.
- Vaco* V. Beneficium, Canonici, & Resignatio.
- Vacuus* V. Coronatio.
- Valascus*, & V. Doctores reprobatī.
- Valasc* consult. decis. 71. n. 2. cum seq. reicitur, c. 52. n. 142. p. 264.
- Valasc* consult. decis. 105. n. 3. p. 2. reicitur, c. 6. n. 140. p. 51.
- Valasc* de jur. emphyt. qu. 13. n. 11. & 12. reicitur, c. 52. n. 168. & 183. pag. 265. & 266.
- Valasc* de jur. emphyt. qu. 25. n. 1. & 3. reicitur, cap. 52. nu. 128. & 131. pag. 263.
- Valasc* de jur. emphyt. qu. 29. n. 7. in princ. reicitur, c. 31. n. 19. p. 115.
- Valasc* de jur. emphyt. qu. 59. n. 10. reicitur, c. 8. n. 9. p. 50.
- Valentia* V. Mattheu.
- Valentina Catbedalis* V. Beneficium, Fructus, & Parbodriæ.
- Valerius Maximus*.
- Valerii Maximi* pulchra historia affertur, c. 50. n. 354. p. 210.
- Valor*, & V. Altimatio, Lætio, Loca Montium, Locatio, & Præmium.
- Valor* rei considerari solet de oneribus, sique detractis quindenniis, cap. 10. n. 40. pag. 65.
- Valor* rei venditæ attenditur tempore venditionis, cum aliud sit venditio, & aliud promissio de vendendo, c. 63. n. 54. p. 299.
- Varius*, & V. Consuetudo.
- Varia* consuetudo dicitur modo alba, modo nigra, c. 68. n. 54. p. 316.
- Vasovic Ducatus* V. Ducatus.
- Vassallus*, & V. Excambium, Feudatarius, & Feudum.
- Vassallo* promissum Excambium calculatur juxta æstimationem leudi de tempore revocationis, c. 63. n. 50. p. 299.
- Vaticana Basilica* V. Beneficium, & Fructus:

& Verborum.

- Vandius*, & V. Doctores reprobatii.
Vand. lib. 1. qu. 49. reicitur, c. 76. n. 62. p. 343.
- Vestigal*, & V. Dacium, Gabella, & Tributum.
Vestigalibus in prædia ipsa, non Domini conveniuntur, cap. 68. nu. 77. pag. 317.
- Vendibilis* V. Affranco.
Venditio, & V. Alienatio.
Venditio aliud est, & aliud promissio de vendendo, c. 63. n. 54. p. 299.
- Venditor*, & V. Emptor, Evictio, & Res.
Venditor, pendente termino ad affrancandum, interim cogi nequit ad affrancandum, c. 24. n. 39. p. 94.
- Venditor vigore pacti de retrovendendo, si vult, potest redimere, non tamen emptor potest cogere venditorem ad redimendum, cap. 36. n. 64. pag. 132.
- Venditor non exprimens qualitatem rei, dicitur in dolo, cap. 41. nu. 31. pag. 147.
- Venditor non exprimens onera, censetur vendere liberè, cap. 41. nu. 33. pag. 147.
- Venditor anticipatè exigens pensiones, cogi potest ab emptore ad sibi cedendum actionem, aut ad restituendum pensiones, cap. 50. nu. 786. pag. 238.
- Vendo*, & V. Alieno, Dominus directus, Manus mortua, Necessitas, Retractus, & Vicinus.
Vendendum ad causa debet esse necessaria juxta opinionem prudentis Judicis, c. 34. n. 14. p. 120.
- Vendere fundum quis cogi potest ad peragendum ædificium sacrum, aut publicum, c. 35. n. 8. p. 125.
- Vendi potest ob causam necessariam fundus emphyteuticus, cap. 35. nu. 15. pag. 125.
- Vendi debet ad ornatum Urbis fundus etiam emphyteuticus vigore Constitutionis Gregorii XIII. super retractu, c. 35. n. 16. p. 125.
- Vendere rem aliud est, & aliud vendere jus, quod cedens habet in re, c. 38. n. 9. p. 139.
- Venetæ lex*, & V. Error, & Typographus.
Venetæ lex memoratur, c. 52. n. 161. & 163. p. 265.
- Veneti*, & V. Laudemium.
Venetos apud laudemium est quinta pars, c. 77. n. 5. p. 344.
- Venetia*, & V. Cappellania, Oblata, & Sixtus V.
Venetiis bona alienari nequeunt in Ecclesiam, c. 2. n. 95. p. 17.
- Venetis vigore Brevis Sixti V. quis ordinatur ad titulum Cappellaniæ, seu servitii, c. 119. n. 11. p. 218.
- Venialiter*, & V. Lorb, & Salvatus.
Venialiter forsan peccavit uxor Lorb, ideoque salvata existimatur, cap. 2. n. 201. pag. 23.
- Venio* V. Factum.
Ventero, & V. Hispania.
Ventero Hispanum vocabulum quid, c. 6. n. 2. p. 56.
- Venusinus Comitatus* V. Emphyteutica bona.
Verba, & V. Ecclesiastes, Genesis, & Quilibet Salomonis, cap. 5. nu. 16. pag. 36.
- Verba in odiosis accipiendi sunt prout loantur, c. 5. n. 131. p. 40.
- Verba denotantia translationem utilis domini, intelligenda veniunt limitativè quoad commoditatem tractuum, c. 25. n. 31. p. 198.
- Verba semper recipere debent interpretationem secundum naturam contractus, & secundum subjectam materiam, cap. 38. num. 12. pag. 139. c. 50. n. 46. p. 193.
- Verba *ab omni*, & *quocumque onere*, uti generalia sunt apta ad comprehendendum etiam quinquenni onus, c. 42. n. 10. p. 148.
- Verba *ab omni*, & *quocumque*, universalia quantumvis, nihilominus restrictionem recipere solent in casibus à Jure expressis, cap. 42. nu. 15. pag. 149.
- Verba *successores* intelliguntur de effectualibus successoribus, cap. 50. nu. 47. pag. 193.
- Verba *aliis* designant similitudinem, c. 50. n. 54. p. 222.
- Verba generalia generaliter intelligenda, c. 78. n. 25. p. 309.
- Verborum formalitas non facit veros Canonicos, sed substantiæ veritatis, c. 124. n. 9. pag. 429.
- Verba Ecclesiasticis* V. Ecclesiastes.
Verba Genesis V. Genesis.
Verba Masculina V. Auctor, Bellarminus, Ecclesiastes, Hebræi, & Verba.
Verbum hortatorium V. Verbum Studeant.
Verbum obligatorium V. Verbum teneantur.
Verbum pervenisset.
Verbum *pervenisset* denotat complementum, c. 65. n. 41. p. 315.
- Verbum possint* est facultativum, nec importat necessitatem, cap. 163. n. 19. pag. 481.
- Verbum providere*.
Verbum *providere* non indicat facultatem providendi in proprium commodum, sed in commodum ipsarum Ecclesiarum, cap. 162. nu. 12. pag. 479.
- Verbum studeant*.
Verbum *studeant* est hortatorium, verbum autem *teneantur* est obligatorium, c. 165. n. 17. p. 483.
- Verbum teneantur*.
Verbum *teneantur* est obligatorium, c. 165. n. 17. p. 483.
- Vergentia ad inopiam* V. Dos.
Verisimile, & V. Inverisimile.
- Verisimile est, quod ob casum prævisum concessio fiat forsitan pro majori canone, quàm si fieret privato, c. 27. n. 50. p. 105.
- Verisimile non est, quod constituens velit emphyteuticare manui mortuæ, ab eaque quinquennia exigere eum notabili præjudicio, cap. 78. n. 22. pag. 348.
- Verisimiliter*.
Verisimiliter quæ constituens non faceret, non veniunt in mandato generali, seu cum libera, c. 78. n. 21. p. 348.
- Verisimilium*.
Verisimilium est, relinquentem usufructum voluisse sublevare usufructuarium in uno, non solvendi nimirum quinquennia, qui illum voluit pergravare in altero, scilicet restituendi usufructum post mortem proprietario, c. 14. n. 5. p. 70.
- Veritas* V. Canonici, Fictio, & Verba.
Vetona, & V. Laudemium.
Veronæ in Civitate pro laudemio solvuntur decem pro centenario, cap. 77. n. 12. pag. 344.
- Versio Græca* V. Græca Versio.
Vetus, & V. Canonizatus, Canonici, Episcopatus, Episcopus, Excommunicatio, & Verba.
Vetæ animæ delinquenti, non autem sistæ inferitur excommunicatio, c. 4. n. 36. p. 33.
- Vestes festivæ* V. Quindena.
Vestigia V. Auctor.
Vetera, & V. Novus, & Sæcula.
Vetera quæ respiciunt, nova sæcula introducunt, c. 1. n. 3. p. 2.
- Veteranus Miles* V. Jubilatus, & Miles.
Vetervanus Servus V. Servus.
Veteres, & V. Formula, & Iuriconsulti.
Veterum Jurisconsultorum formulæ, c. 68. n. 76. p. 317.
- Vetus Testamentum* V. Rex, Sacerdos, & Testamentum Vetus.
Via V. Auctor.
Via exequutiva, & V. Appello, Dominus directus, Iudicium exequutivum, & Quinquennium.
Via exequutiva se obligans, appellare nequit, c. 61. n. 29. p. 293.
- Via exequutiva non competit pro quinquenniis, c. 65. n. 1. p. 306.
- Via exequutiva competit pro canone, c. 65. n. 4. p. 306.
- Via exequutiva competit pro collectis, gabelis, & tributis, cap. 65. nu. 9. pag. 306.
- Via exequutiva competit pro Decimis, c. 65. n. 11. p. 307.
- Via exequutiva quod pro canone competat, Auctor dubitat, an verum sit, c. 65. n. 15. p. 307.
- Via exequutiva datur pro canonibus ex *Statuto Urbis lib. 1. cap. 88. in med. vers. sic. rem Cause*, c. 65. n. 16. p. 307.
- Via exequutiva competit pro mercede, seu salario, tam de Jure communi, quàm ex *Statuto Urbis lib. 1. cap. 95. c. 65. n. 17. p. 307.*
- Via media* V. Media via.
Via ordinaria.
Via ordinaria procedendum est pro liquidatione, c. 76. n. 57. p. 342.
- Vicariatus*, & V. Capitulum, Dignitas, & Emolumentum.
Vicariatus Patriarchalium Urbis emolumenta consistunt in medietate emolumentorum Archipresbyteratus, c. 167. n. 6. p. 486.
- Vicariatus dignitas non est de Capitulo, c. 152. n. 5. p. 462.
- Vicarii Basilicarum Urbis* V. Archipresbyter Cardinalis, & Vicarius.
Vicarius & V. Canonici, Imperator, Punctatura, & Titularis Cardinalis.
Vicarios deputare possunt Emissarii Titulares in casu eorum absentia, cap. 162. nu. 1. pag. 479.
- Vicarii Emissarii Titularium uti carentes dominio bonorum Ecclesiarum Titularium, non participare debent de quinquenniis, cap. 163. nu. 3 & 13. p. 490.
- Vicarii Emissarii Titularium eisdem Emissarii Titulares representant, cap. 163. n. 7. pag. 480.
- Vicarios quod deputare velint Emissarii Titulares in sui præjudicium, valde inverisimile est, c. 163. n. 8. p. 480.
- Vicarii Emissarii Archipresbyterorum participare debent de quinquenniis, c. 163. n. 12 & 14. p. 480.
- Vicarius Emissarii Archipresbyteri est de corpore Capituli, c. 163. n. 15. p. 481. c. 165. n. 21. p. 484. c. 166. n. 14. p. 485.
- Vicarius Emissarii Titularis est quodammodò famulus ipsius Titularis, cap. 163. n. 16. pag. 481.
- Vicarium Emissarium Titularium possunt quidem eisdem Emissarii representare in favorabilibus ipsis Titularibus, non ipsis Vicariis, cap. 163. nu. 8. pag. 481.
- Vicarius Capitularis*, & V. Canonici, Capitulum, Mensa Capitularis, & Vicarius Generalis.
Vicarius Capitularis deputari potest aliquis extrà gremium Capituli, quando non adeit idoneus de Capitulo, c. 152. n. 2. p. 462.
- Vicarius Capitularis quid possit, c. 152. n. 3. p. 462.
- Vicarium Capitularem ad rectè argui potest à Vicario Generali, & e contra, c. 152. n. 7. p. 462. c. 153. n. 3. p. 462.
- Vicarius Capitularis non habet salarium de mensa Capitulari, cap. 152. n. 8. pag. 462.
- Vicarius Capitularis representat Capitulum quoad Jurisdictionem, cap. 152. n. 10. pag. 462.
- Vicarius Generalis*, & V. Canonici, Capitalum, Episcopus, & Vicarius Capitularis.
Vicarium Generalem præexistente tenetur confirmare intrà octo dies

Index Rerum,

- dies Capituli Sede vacante, vel alium deputare, c. 152. n. 1. p. 460.
Vicarius Generalis est eadem persona cum Episcopo, c. 154. n. 4. p. 463.
Vicemcellarius V. Contraternitas.
Vicedominium.
Vicedominium rerum dotalium refidet apud virum, c. 81. n. 22. p. 356.
Vices, & V. Muller, Quindennium, & Tabernaculum.
Vicibus alternis intervalebant mulieres Tabernaculo, c. 5. n. 79. p. 39.
Viciviciarius V. Archiepiscopus Cardinalis.
Vicinus, & V. Index, & Retractus.
Vicinus tenetur vendere domum vicino ad edificandum pro ornatu Urbis, c. 21. n. 18. p. 88.
Vicinus, consanguineus, & confors habent dominium fundi, quem habent, c. 21. n. 29. p. 88.
Vicinus edificare volens ad ornatum Urbis, ex Bulla Gregoriana retrahere potest bona contigua, etiam emphyteutica, dummodo alia stabilia æquivalentis valoris paratis sit cum effectu subrogare, c. 25. n. 1. pag. 90.
Vicinus in dicto casu satis est, quod loco stabilium tradat Loca Montium, c. 23. n. 2. p. 90.
Vicino favens Gregorius XIII. per suam Bullam retractus, reparare voluit præjudicium tertio, c. 23. n. 10. p. 91.
Vicissitudo, & V. Homo, Mortuus, & Mutatio.
Vicissitudinis, & mutationis expertus est homo mortuus, c. 2. n. 213. p. 24
Vigesima pars V. Laudemium, & Parva.
Vigilans.
Vigilantibus Intra subveniunt, c. 70. n. 33. p. 329.
Viginti quinque V. Res.
Villa V. Caltium, & Princeps.
Vinco, & V. Regula.
Vinco si vincentem te, multo magis vinco te, c. 60. n. 11. p. 289.
Vinculo V. Dominus directus, Emphyteusis, Fideicommissum, & Portugallia Ordinationes Regie.
Vinculum V. Eadem verba.
Vinea V. Achab, Naboth, & Necessitas.
Vinum V. Canones, Dominus directus, & Taberna.
Vinum foreuse V. Lectores Archigymnasii de Vrbe.
Violaria, & V. Censualia.
Violaria quoque nuncupantur Censualia, c. 2. n. 28. p. 24.
Vir V. Maritus.
Vir bonus V. Arbitrium, & Index.
Vir mollis, & V. Femininum, & Mollis vir.
Vir mollis olim feminino vocabulo vocabatur, c. 5. n. 12. p. 35.
Vires V. Iesuitæ.
Virgines.
Virginum conventus in Templo est adinstat militantium in Castris, cap. 5. nu. 76. pag. 59.
Virgines dimissæ.
Virgines dimissæ memorantur, c. 125. n. 9. p. 432.
Virgo Deipara V. Obatæ.
Viridarium V. Necessitas.
Viri Principales, & V. Principalis, & Principalitas.
Viri Principales olim gerere debebant quoddam munus Principalitatis dictum per 15. annos, c. 1. n. 79. p. 6.
Viri Sancti V. Coadjutoria.
Virorum Monasteria, & V. Quindennium.
Virorum Monasteria tenentur ad quindennia, c. 5. n. 144. p. 42.
Virtemberg Dux, & V. Mompelgardum.
Virtemberg Dux, Mompelgard tantum Comes est, cap. 153. nu. 14. pag. 462.
Virtus V. Retrotractio, & Sanatio.
Virtutes, & V. Difficilius, Facilius, Genitores, Parentes, & Vitia.
Virtutes parentum difficilius, quam viria transfunduntur, c. 5. n. 27. p. 36.
Vitis, & V. Ecclesia, Emphyteusis, & Numerus.
Vis numerorum omnibus semper admirabilis, c. 1. n. 52. p. 5.
Vi directiva, non arctativa cogitur Ecclesia Emphyteusim intrā annum extrā se ponere, c. 2. n. 53. p. 15.
Vis non debet esse in nomine, seu titulo, sed in effectu indè resultantē, c. 37. n. 73. p. 137.
Visitatio, & V. Cultus Divinus, Episcopus, & Procratio.
Visitatio concernit cultum tantum Divinum, c. 5. n. 105. p. 40.
Visitor V. Oblatæ.
Visito, & V. Locus Pius.
Visitare debet Ordinarius Loca Pia, c. 5. n. 104. p. 40.
Vita, & V. Annus, Beneficium, Decalogus, Emphyteusis, Ezechias, Honor, & Temperamentum.
Vita, æquum fuit, ut diminueretur, sicut multiplicabantur peccata, c. 2. n. 188. p. 22.
Vita potentum potius brevis, c. 2. n. 184. p. 22.
Vita Beata V. Beata Vita, Beatæ, & Beateria.
Vita humana V. Humana vita.
Vita monastica V. Annus, Clericus, & Episcopus.
Vita solitaria V. Monachus.
Vita, & Militia, & V. Interesse.
Vita, & militia ex non soluta in tempore non debetur interesse, cap. 57. nu. 12. pag. 282.
Vitalitia Cappellania V. Cappellania, & Tarraconen Provincia.
Vitalitius census V. Beneficium, & Personatus.
Vitia, & V. Difficilius, Facilius, Genitores, Parentes, & Virtutes.
Vitia parentum facilius, quam virtutes transfunduntur, c. 5. n. 27. p. 36.
Vitium V. Edificium, Annus, & Officialis.
Viventes V. Beguina, Gehena, Mortuus, & Tertiarie.
Vivo V. Annus, Auctor, Beatricia, & Homo.
Ultima voluntas V. Mora.
Ultimus V. Alieno, Confectudo, Linea, & Tempus.
Ultimus status.
Ultimus status considerandus est in contractibus, c. 63. n. 43. p. 299.
Ultrā, & V. Annus, Auctor, Dominus directus, Emphyteuta, Homo, Laudemium, & Quindennium.
Ultrā 100. annos vivere hominē valde dubitat Auctor, c. 2. n. 177. p. 22.
Ultrā canonem, etiam laudemium, & quindennium cogitare potuit Dominus directus, concedendo bona privato, c. 2. 7. n. 34. p. 104.
Ultrā triennium bona Ecclesiastica alienari nequeunt, c. 31. n. 15. p. 115.
Ultrad Montes V. Ultramontani.
Ultramontani, & V. Cathedralis, Citramontani, Coadjutoria Extravag. Sæptem Joannis XXII. de electione, Gallia, & Germania.
Ultramontani provisum à Cardinali Indultario de reservato excedente 24. Ducatos, tenentur intrā 8. menses, Citramontani verò intrā 4. novam provisionē à Sede Apostolica expedire, c. 69. n. 34. p. 324.
Ultramontanis partibus, Gallia, & Germania pro concedi solet Coadjutoria perpetua in Cathedralibus, c. 87. n. 7. p. 368.
Ultrò, citroque.
Ultrò, citroque obligatorium contractum inducit quindennium, cap. 63. nu. 99. pag. 302.
Ulyssippo, & V. Auctor, & Patria Auctoris.
Ulyssippo, Auctoris Patria, c. 1. n. 19. p. 3. c. 6. n. 254. p. 57. c. 47. n. 104. p. 167. c. 50. n. 519. p. 219. c. 52. n. 93. p. 261. c. 123. n. 10. p. 427.
Ulyssipponis Archiconfraternitas Misericordiæ memoratur, cap. 6. nu. 71. pag. 47.
Ulyxbonen Cappella Regia, & V. Auctor, Cappella, & Cappellanus.
Ulyxbonen Cappella Regia est exempta ab Archiepiscopo, cap. 123. nu. 11. pag. 427.
Ulyxbonen Constitutio Synodalis.
Ulyxbonen Constitutio Synodalis refertur, c. 6. n. 256. & 259. p. 57.
Uncia V. Res.
Unicus V. Canonici, Cardinales, Collegium, Conclave, & Papa.
Unicus actus, & V. Dominus directus, Laudemium, Observantia, & Quindennium.
Unicus actus solutionis quindennii, satis est pro destructione observantia, c. 27. n. 57. p. 105.
Unicus actus exactiois laudemii constituit Dominum in quasi possessione illud exigendi, c. 65. n. 43. & 44. p. 299.
Unio V. Episcopatus, & Sedes Apostolica.
Unio, & V. Canonici, Capitulum, & Conservatorium.
Unio dicitur favorabilis, reducens rem cessam ad primævam naturam, c. 45. n. 35. p. 155.
Unio Beneficiorum, & V. Beneficium, & Papa.
Unio Beneficiorum non fit per ipsos Annatistas, & Officiales Romanæ Curie, sed per Papam, ipsi incisi, c. 27. n. 49. p. 105.
Unionis effectuatio V. Beneficium, & Quindennium, Unitas V. Beneficium.
Unitum Beneficium, & V. Annata, & Beneficium.
Unitum Beneficium soluit annatā quibuslibet 15. annis, c. 1. n. 54. p. 5.
Unitus V. Locus.
Universitas, & V. Canonici, Collegium, Emphyteusis, Feudum, & Manus mortua.
Universitas est de prohibitis retinere Emphyteusim, c. 2. n. 14. p. 13.
Universitas est eadem, licet omnes immutati sint, c. 2. n. 148. p. 20.
Universitati, & Communitati sendo concessio, facienda est renovatio quibuslibet 100. annis, c. 2. n. 165. p. 21.
Universitas personæ vice fungitur, c. 2. n. 205. p. 23.
Universitas tam Ecclesiastica, quam laycalis dicitur manus mortua, cap. 2. nu. 207. pag. 23.
Universitas nunquam moritur, c. 5. n. 63. p. 38.
Universitas representari nequit, & quando queat per innocentes, cap. 134. n. 9. & 13. pag. 444.
Universitas Hebræorum V. Hebræi.
Universitates Regni Neapolitani V. Officialis.
Unus, & V. Annus, Arbor, Canonici, Capitulum, Cardinales, Civitas, Collegium, Conclave, Decennium, Dignitas, Dominium, Episcopus, Flumen, Grex, Novennium, Papa, & Præbendæ.
Unum dominium pendens duos alii quando est, c. 52. n. 206. p. 268.
Unus non potest esse duplex, c. 108. n. 3. p. 404.
Unus quod administrat, magis expedit, c. 152. n. 13. p. 461.
Unusquisque V. Res.
Vocabulum femininum V. Femininum.
Voluntas V. Canonici, Contractus, & Optio.
Voto V. Capitulum.
Votum & V. Canonici, Capitulum, Cardinales, Conservatorium, Episcopus, Iesuitæ, Officialis, & Vox.
Votum consultivum inter, & decisivum differentia, c. 107. n. 3. p. 403.
Votum Episcopi tantum valet, quantum votum Capituli, cap. 157. nu. 10. pag. 469.
Votum consultivum V. Canonici, Votum, & Vox.
Votum decisivum V. Canonici, Capitulum, Episcopus, Votum, & Vox.
Vox, & V. Canonici, Cardinales, Episcopi.

& Verborum.

- Episcopus**, Monachus, Papa, Portionarii, Rector, Regularis, Renuncio, & Senator.
- Vocem in Capitulo non habent diuini Præbendati, c. 101. n. 7. p. 391.
- Voce quoddam circant Novitii per triennium à die suscepti habitus, vel per triennium post emissam professionem, vigent Statuta in nonnullis Religionibus, c. 107. n. 5. p. 403.
- Vox consultiva** habetur pro non voce, c. 107. n. 8. p. 404.
- Voces duas dividere non potest in electione Procurator, illas dando pro, & contra, c. 108. n. 4. p. 404.
- Voces duas in Capitulo habet, habens duas Præbendas in eadem Ecclesia, c. 108. n. 5. & 6. p. 405.
- Voces duas, seu vota habet Episcopus, c. 108. n. 7. p. 405.
- Vocem duplicem habet Episcopus Zamoren in Hispaniis, occasione simultaneæ, c. 157. n. 11. p. 469.
- Vox consultiva* V. Vox.
- Vox decisiva* V. Vox.
- Vox Ecclesiastica* V. Cobelet.
- Urbanus VIII.** & V. Beneficium, Cardinales, Centenaria, Clericus, Ergastulum, Eugubium, Fructus, Julius III. Laudemium, Quindennium, Spolia, Triemes, & Vrbinum.
- Urbanus VIII.** & Julii III. Bullæ super fructibus Beneficii inexactis declarantur, c. 50. n. 624. p. 226.
- Urbanus VIII.** Bulla circa Spolia declaratur, c. 50. n. 869. p. 244.
- Urbanus VIII.** post Bullam Indultum Cardinalitium ad restandum, non tollit Spolium, c. 50. n. 881. p. 244.
- Urbanus VIII.** post Bullam, ad præscribendum, requiritur hodie centenaria, c. 70. n. 3. p. 328.
- Urbanus VIII.** ex Indulto in Statu Urbini, & in Civitate Eugubii, quindennium taxandum est ad quinquagesimam tantum adinstar laudemii ad illam tantum partem redacti, c. 77. n. 19. p. 344.
- Urbanus VIII.** extrui iussit Ergastulum pro Clericis ad triemes, aut perpetuos carceres condemnatis, c. 128. n. 2. p. 435.
- Urbanus VIII.** revocavit Indulta superventiæ, c. 159. n. 48. p. 475.
- Vrbinas* V. Vrbinum.
- Vrbinum**, & V. Emphyteutica bona, Hospitale, Laudemium, Quindennium, & **Vrbanus VIII.**
- Vrbinus** in Statu, & in Civitate Eugubii, ex Indulto Urbani VIII. quindennium taxandum est ad quinquagesimam tantum adinstar laudemii ad illam tantum partem redacti, c. 77. n. 19. p. 344.
- Vrbo* V. Vrbs.
- Vrbs**, & V. **Abimelech**, Annona, Aratum, Archiconfraternitas, Auctor, Confectudo, Dominus directus, Ghetum, Hebræi, Orbis, Parochus, Pretaticum, Rebells, Roma, **Sichem**, Salio, & Spolia.
- Vrbs** ab Vrbo, seu Vrvo, urbare, seu uruare est aratro definire, cap. 2. nu. 191. pag. 221.
- Vrbs** Sichem rebell salivit Abimelech, c. 2. n. 197. p. 23.
- Vrbe** in extat Domus dicta *mal maritate*, c. 5. n. 5. p. 37.
- Vrbs** ad ornatum emens Domum emphyteuticam, tenetur solvere laudemium, immò, & quindennium, si fuerit manus mortua, cap. 34. n. 48. pag. 123.
- Vrbs** pro ornatu secundariò facit emens ad ampliandum suam Domum, & spontè ratit pro ejus utilitate privata principaliter, cap. 34. nu. 49. pag. 123.
- Vrbs** ornatus casus non est aded frequens, ut ædificium, aut ampliatio, vel alterius similis operis publici, c. 35. n. 33. p. 126.
- Vrbs** ornatu pro ad formam notissimæ Gregorianæ affrancatio canonum fieri potest subrogando in locum fundi retracti itabile æquivalentis valoris, etiã in non æqualis redditus, c. 35. n. 51. p. 127.
- Vrbe** in, & in Gallia non est locus Spoliis, c. 50. n. 858. p. 243.
- Vrbe** in adest Congregatio S. Iuonis pro pauperibus litigantibus, cui Auctor pluribus abhinc annis adscriptus est, c. 59. n. 15. & 16. p. 237.
- Vrbe** in rei non solent perpetuo carcere puniri, c. 128. n. 1. p. 435.
- Vrbs ornatus* V. Vrbs.
- Vrbs Patriarchales Ecclesiæ** V. Archipresbyter Cardinalis, Canonici, Ecclesia, & Vicarius.
- Vrbs Statutum* V. Statutum Vrbs.
- Vrbum* V. Vrbs.
- Vrceolus*, & V. Doctores reprobari.
- Vrceol. de transaction.** qu. 51. n. 18. reicitur, c. 40. n. 16. p. 144.
- Vrfsina Familia*
- Vrfsina Familia Romana** nobilissima memoratur, c. 82. n. 24. p. 360.
- Vrfsolina* V. Oblata.
- Vrvo* V. Vrbs.
- Vrbum* V. Vrbs.
- Vsuarius** V. Beneficiatus, & Vusufructuarius.
- Vusufructuarius**, & V. Beneficiatus, Emphyteusis, Emphyteuta, Hæres, Laudemium, Manus mortua, Pater, Proprietarius, & Quindennium.
- Vusufructuarius tenetur ad omnia onera collectarum, gabellarum, censuum, pensionum, tributorum, & similibus præstationum, c. 10. nu. 32. & 34. p. 64. c. 14. n. 13. p. 70.
- Vusufructuarius non tenetur ad quindennium, sed inanus mortua, relicta emphyteusi per contractum, vel testamentum in proprietate eidem manui mortuæ, & certæ personæ in usufructu, illius vicia durante, c. 14. n. 1. p. 69.
- Vusufructuarius tenetur ad onera temporalia, expensarum rei conservandæ gratia tantum, c. 14. n. 2. p. 69.
- Vusufructuarius verisimilius est, relinquendum usufructum voluisse
- sublevare in uno, non solvendi nimirum quindennium, qui illum voluit pergravare in altero, scilicet restituendi usufructum post mortem proprietario, c. 14. n. 6. p. 70.
- Vusufructuario potius, quam proprietario emphyteuta solvere tenetur laudemium, c. 14. n. 9. p. 72.
- Vusufructuarius potius, quam proprietas videtur solvere teneri laudemium, inque illius locum quindennium, c. 14. n. 12. p. 70.
- Vusufructuario solutum laudemium, finito usufructu, restituendum venit proprietario, c. 14. n. 15. p. 71.
- Vusufructuarius tenetur solvere canones, c. 14. n. 16. p. 71.
- Vusufructuarius non tam proprie, quam proprietarius, dici potest Dominus, c. 14. n. 21. p. 71.
- Vusufructuarius habet jus temporale finiendum finito tempore usufructus, c. 14. n. 22. p. 72.
- Vusufructuarius dicitur etiam Dominus rei, in qua habet usufructum, c. 14. n. 24. p. 72.
- Vusufructuarius alimentarius non tenetur ad laudemium, c. 14. n. 29. p. 72.
- Vusufructuarius tenetur solvere quindennium, si ex peculiari consuetudine regionis quindennium solvi solet ex fructibus Emphyteusis, c. 14. n. 30. p. 72.
- Vusufructuarius tenetur solvere quindennium, si ex verbis contractus, vel testamenti constat, quod onus solvendi quindennium spectaret ad usufructuarium, c. 14. n. 31. p. 72.
- Vusufructuarius non tenetur ad quindennium, si usufructus remaneat inutilis, c. 14. n. 32. p. 73.
- Vusufructuarius potest usufructui renunciare ad se sublevandû ab onere, ad quod aliis teneretur ratione ipsius usufructus, cap. 45. nu. 16. pag. 154.
- Vusufructuarius, renunciando, non nocet Domino, seu proprietario, indeque potest suo beneficio renunciare, c. 45. n. 17. p. 154.
- Vusufructuarius, & emphyteuta æquiparantur, c. 45. n. 39. p. 155.
- Vusufructuario ab ad emphyteuta non tenet argumentum, c. 45. n. 41. p. 156.
- Vusufructuarius est minus, quam emphyteuta, c. 45. n. 42. p. 156.
- Vusufructuarius non sibi, sed proprietario possidet, c. 47. n. 35. p. 163.
- Vusufructuario competit jus presentandi ad Beneficiû, c. 47. n. 35. p. 163.
- Vusufructuarius, & proprietarius simul presentant, c. 57. n. 67. p. 165.
- Vusufructuario & proprietario solvendum laudemium, c. 47. n. 68. p. 165.
- Vusufructuario moriente de tempore proxime collectionis fructuum, adhuc fructus non habentur pro recollectis ad effectum illos transmittendi ad heredes, sed efficiuntur proprietarii, c. 48. n. 10. p. 171.
- Vusufructuario decedente perceptis fructibus, qui alteri locaverit, dilata pensione, quamvis dies nondum advenerit, attamen integra pensio ceteris hæredibus usufructuarii, c. 50. n. 55. p. 193.
- Vusufructuario debentur fructus usufructus pro jure usufructus, non pro jure servitii, c. 50. n. 106. p. 197.
- Vusufructuario defuncto fructibus pendentibus, fructus dividuntur inter hæredes usufructuarii, & proprietarium, c. 50. n. 254. p. 204.
- Vusufructuarii post obitum spectant ad proprietarium fructus usufructus pendentes, c. 50. n. 440. p. 214.
- Vusufructuarii hæredes inter, & proprietarium in quibus casibus loquantur Doctores contrarii pro divisione, c. 50. n. 442. p. 214.
- Vusufructuario jus coherens, extinguatur usufructuarii morte, cap. 50. nu. 442. pag. 214.
- Vusufructuario mortuo antè fructus perceptos, illi debentur proprietario, c. 50. n. 478. p. 216.
- Vusufructuario, vel similibus solutio facta anticipatè, bonificanda est pro rata, c. 50. n. 800. p. 239.
- Vusufructuarius etiam est Pater in bonis emphyteuticis filii, cap. 30. nu. 9. pag. 352.
- Vusufructuarius potest ea facere, quæ tangunt conservationem rei, cap. 80. n. 12. pag. 352.
- Vusufructuario, & proprietario ad omne pejus competit jus inveniendi, c. 80. n. 14. pag. 353.
- Vusufructuario potius, quam proprietario debetur laudemium, & quindennium, c. 80. n. 18. p. 353.
- Vusufructuarius præjudicare nequit proprietario, c. 80. n. 19. p. 353.
- Vusufructuarius investire nequit, sed debet esse contentus sola utendi, & fruendi libertate, c. 80. n. 21. p. 353.
- Vusufructuarius pater percipit laudemium, c. 96. n. 14. p. 383.
- Vusufructuarius, terminato usufructu etiam maturis fructibus, nihil amplius capere potest, c. 126. n. 4. p. 432.
- Vusufructuarius alienare potest commoditatem, c. 141. n. 11. p. 452.
- Vsurpo*, & V. Bulla Cænæ Domini, Iurisdicção Ecclesiastica, & Mortaliter.
- Vsurpantes Layci** Iurisdictionem Ecclesiasticam, mortaliter peccat, sùntque excommunicati in Bulla Cænæ Domini, c. 2. n. 15. p. 18.
- Vsus*, & V. Constitutio, & Gaudeo.
- Vsu** de non, vel de contrario usu contra Constitutiones Apostolicas dari nequit, c. 50. n. 625. p. 225.
- Vsufuctus**, & V. Annus, Bona, Civitas, Filius, Fructus, Hæres, Pater, Proprietarius, & Vusufructuarius.
- Vsufuctus constituto Domino non nocet, c. 52. n. 119. p. 263.
- Vtile dominium* V. Dominium utile.
- Vtilia* V. Curator, Minor, Pupillus, & Tutor.
- Vtilis Dominus* V. Dominus utilis.
- Vtilitas**, & V. Bona, Canonici, Filius, Minor, Pater, & Pupillus.
- Vtilitas privata cedere debet bono publico, cap. 37. n. 58. p. 136. cap. 88. nu. 12. pag. 370.
- Vtilitas modica publica non præfertur magnæ utilitati privatæ, cap. 50. nu. 717. pag. 233.

Index Rerum,

Vilius V. Canonicatus, & Episcopatus.

Vxor V. Injuria.

Vulgò.

Vulgò, Subemphyteusis appellatur Emphyteusis subalterna, cap. 52. nu. 4. pag. 257.

Vulgus V. Taberna.

Vulgo cum sapè loquendum est, c. 2. n. 227. p. 24.

Vulgus serè in omnibus omnia corrumpit, & facilè in vocum usu primas tenet, c. 36. n. 4. p. 129.

Vulneratus V. Vulnus.

Vulnero V. Vulnus.

Vulnus.

Vulnere pro non habetur vulnusculum, c. 50. n. 732. p. 234.

Vulneris inlècti à die, damnum ex seruo vulnerato statim incipit currere Domino, c. 69. n. 64. p. 325.

Vulneris ex die statim computatur tempus actionis legis Aquiliæ, cap. 69. nu. 75. pag. 326.

Vulnusculum V. Vulnus.

Vxor, & V. Dos, Maritus, & *Statutum Vrbis*.

Vxor ex *Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 134. testari potest de dote pro anima usque ad decimam tantum partem, c. 17. n. 9. p. 80.

Vxor, præsertim dotata, quamvis alenda sit à Viro, attamen valet pactum antè matrimonium, quòd ali non debeat, c. 30. n. 35. p. 112.

Vxoris favore sit lata interpretatio, c. 50. n. 118. p. 197.

Vxor cogi nequit ad ratificandum factum Viri, circa emphyteuticationem manui mortuæ, c. 82. n. 31. p. 360.

Vxor Loth V. *Loth*.

X

Xenia, & V. Cardinales.

Xenia pro litis victoria petere abusus est, c. 47. n. 17. p. 161.

Xenia præstari solita Cubiculariis Papæ per novos Cardinales, prædefuncto Papa, spectant ad novam Cameram Papæ successoris, cap. 48. nu. 11. pag. 171.

Xenia per novos Cardinales præstari solita Cubiculariis Papæ, divisa fuerunt inter Cubicularios antiquæ, & novæ Cameræ, tempore Clementis IX. & Clementis X. c. 48. n. 12. p. 171.

Xenodochium, & V. Hospitale.

Xenodochium quid, c. 6. n. 55. p. 47.

Xenones, & V. Expositi, & Hospitale.

Xenones vocantur loca ad alendos expositos, c. 6. n. 46. p. 46.

Z

Zamoren Episcopus, & V. Episcopus, Hispania, & Vox.

Zamoren Episcopus in Hispaniis occasione simultaneæ, habet duplicem vocem, c. 157. n. 11. p. 469.

Zoticus, & V. Hospitale, & Orphanotrophium.

Zoticus, primus fundator Hospitalium, c. 6. n. 51. p. 46.

Zoticus, primus fundator Orphanotrophiorum, c. 6. n. 64. p. 47.

F I N I S.

BX
1939
M7L66

Lopez de Leone, Joannes
De quindenniis

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 04 17 11 012 8